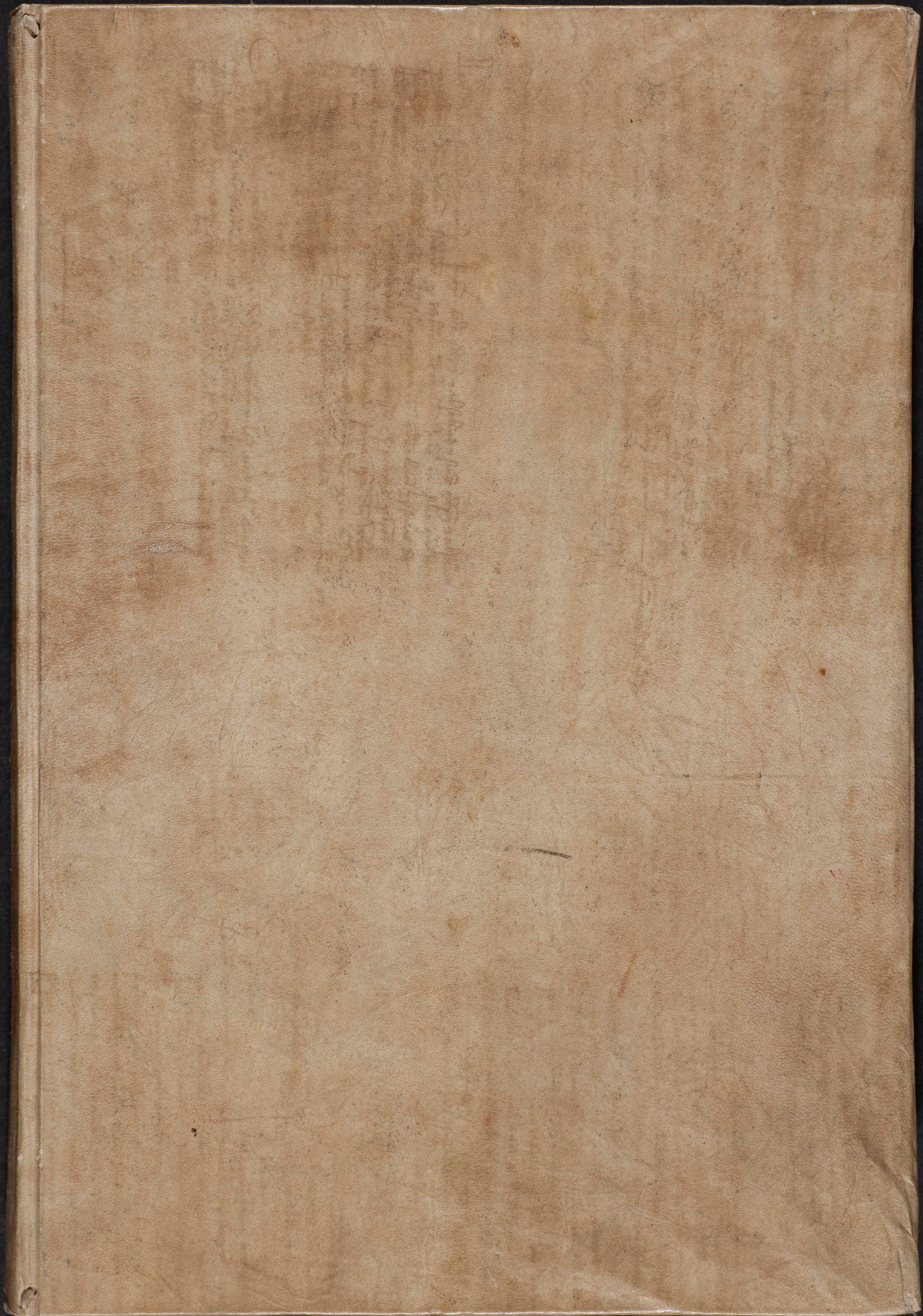

... posit ad castell. iux via & gabonitum ... pauli q fuit ... — xx lib

Et ... Kay mona hnt viij st tere posit ad scentella iux Jacobutium nicolay & Johe mona — xv lib
Item ht j mod tere posit ad colonga iux Johe Bay & Andream Johis — x lib
Item hnt vj mod ... star tere posit in bexiano iux Johe mona & viam — Clxxx lib
Item ht ij mod & ij star tere posit in bexiano iux via ... & guillm mona passioni — lxxxv lib
Item hnt iij mod tere posit ad podiu bexiani iux Johe mona & via — lx lib
Item hnt viij st tere posit in bexiano iux Jacobu Johis benuti & via — xlij lib
Item hnt j mod tere posit ad ... de bexiano iux Jacobutium ... & Johe mona — xxvj lib
Item hnt xvj star vinee posit ad monte monacisu Johe mona & lonadu ... — xxxv lib
Item hnt viij star tere posit in bexiano iux via & ... q fuit ... — xlj lib
Item hnt domu iux Matheum Jacobi Alba & via ext — quadraginta ... lib
Item hnt alia domu iux ... francisci & viam — viginti lib
Item hnt j mod tere posit ad castell iux via & gabonitum ... pauli q fuit ... — xxxvj lib
[illegible] — iij lib
Item habet ... posit ad castell ... iux ... thome ... via ... — lxx lib

Suma — [illegible] — Clxxxij lib

Ht v mod tere posit ad bexianu iux ... via & ... — lxiij lib
Item hnt xx star tere & vinee posit ad plana iux thoma golate & via — xxx lib
Item hnt domu in ... iux hospitale & viam — duodecim lib

Suma lxiij lib — Reducta ad quartu cum ... — xvij lib

Ht ij mod tere posit in bexiano iux Guillm Bonacursi & ... bonafilij — xl lib
Item hnt ij mod tere posit in bexiano iux Jacobu Johis benuti & ... — xxx lib
Item ht v mod tere & vinee posit ... bexiano ... iux ... mon ... lonad & via — cxxv lib
Item ht domu iux ... & via in ... ext — viginti lib
[illegible]
Suma Cxxij lib — Reducta ad quart ... domo — [illegible] lib

Ht viij star tere & vinee posit ad ... iux viam & ... — xij lib
[illegible]

C xlviij lib — in quart — xij lib

Ht x mod tere posit in bexiano iux via ... & francisci ... — ij xl lib

Reducta ad quart — lx lib

Ht xvj star tere posit in bexiano iux via & mon ... lonadi
Item ht viij st vine ... posit in ... iux ... mon ...
Item ht domu in ... iux ... q fuit ...
Item ht ... posit ... iux ... q fuit ...
Item ht v mod tere posit ... iux via ... que fuit ...

Suma lxlij lib — Reducta ad quart ... domo — xxij lib

Thomas Jacobi Benveni — ht. iiij star. terre posit. in valle iux. vias et Johuctium Jacobi benveni — viij

Item ht. viij star. terre et silue posit. in vallon iux. iiij gibertum dicti et Johuctium Jac. — iiij

Item ht. duas partes unius star. vinee posit. in valle iux. Madii benenuti et via — xx

Item ht. viij star. terre in duobus locis posit. in valle iux. dom. Marie et via — viij

Item ht. j mod. terre et vinee posit. in valle iux. via a pede et Madii benenuti — xv

Item ht. iij star. terre posit. ibidem iux. Jacobuctium Symonis et Madium — xl

Item ht. j star. sodi posit. in plano quatre iux. comunos et via pro sua parte — v

Item ht. xv star. terre posit. in comito iux. Bonusfatium gualdati et viam — viij

Suma xlviij lb. et v s. || Reduct. ad quart. — xij libr.

Geruita Jacobi Benveni — ht. j star. terre posit. in valle iux. thoma Jacobi benveni et viam — x

Suma — xx s.

Heredes Symonis Jacobi Benveni — hnt. viij star. terre posit. in vallon iux. Gibertum dicti et Johuctium Jacobi — iiij

Item ht. j star. sodi posit. ad caput silue iux. dnam gratie et Gibertutium [illegible] paul. — x

Item hnt. ij mod. et [illegible] terre posit. in valle ubi habitant iux. Johuctium Jacobi et via ap. — xl

Item ht. j star. sodi posit. in plano quatre iux. comunos et via — v

Item hnt. xij star. terre posit. in comito iux. Johem Marocthaz et Alegrectum phy. — xij

cassa [illegible] [illegible] Johannucio Jac. [illegible] erat viij lib.

Suma lxj libr. et viij s. || Reduct. ad quart. — xv lib.

Guillus frederici — ht. ij mod. et iiij star. terre posit. ad cap. silue iux. Gibertuctium et [illegible] Nicolecte — xx

Item ht. ij mod. terre posit. ad planum Benagite iux. via et Bevena thome — x

Item ht. j mod. terre labor. posit. ad nucellum iux. via et Symone de fimo — x

Item ht. vj star. silue posit. ibidem iux. dnum Symonem et via — v

Item ht. j mod. terre et vinee posit. in ceretana iux. via et dnum Gismudum — x

Item ht. domum in Amadula iux. plateam et Ugenium Pigicti — viginti lib.

Suma C lib. || Reduct. ad quart. cu domo — xxvij libr.

Puctius Jacobutij Anselmucti — ht. ij mod. et [illegible] terre posit. in comito iux. vias et Johem gualtey a pede — xx

[illegible] [illegible]

Item ht. j mod. et [illegible] terre posit. in [illegible] strada iux. via et Johem Fracsa [illegible] — x

Item ht. domum iux. Johem luche et viam [illegible] — sex lib.

Suma xvj lib. || Reduct. ad quart. cu domo — x lib. [illegible] viij

Ugenius Pigicti — ~~ht. iiij mod. terre posit. ad collem iux. Mathem Pigicti et viam~~ — [illegible]

Item ht. [illegible] [illegible] posit. [illegible] Johannes Jacobi [illegible] iux. Johem [illegible] — [illegible] lib.

Item ht. ij star. silue posit. ad castellare iux. via ac et Johem Jacobi Anselmucti — x

Item ht. ij mod. terre et vinee posit. alo cecom iux. via Jacobum [illegible] et [illegible] ap. — x

~~Item ht. domum in Amadula iux. platea cois et Mathem Pigicti — viginti quinque lib.~~

comagni Pigicti

Cath. Johny

Item ht. xxiij star. terre posit. [illegible] monacisse iux. Jacobum [illegible] viam — [illegible]

Item ht. unam domum posit. in Amand. iux. Johem [illegible] via que fuit [illegible] — xij lib.

[illegible]

Item ht. viij st. silue posit. [illegible] iux. [illegible] Jac. que fuit Jacobutij Jac. [illegible] — iiij lib.

~~Suma lxxxiij~~ || Reduct. ad quart. cu domo — xx[illegible] lib.

S. xxxxij lib. [illegible] || Reduct. ad [illegible] cu domo — x lib.

$400.00

... xij cass. p. vi mod. que fuit [illegible] dompni de [illegible] ..

Ht. xxviij mod. et ij star. terre posit. ad colle Franchicti iux. ... Rigucti gentalem Albti et viam — Clxxx libr.

Item ht. j mod. silue posit. ad cesum ... iux. ... Benenuti et eius nepotes — v. libr.

Item ht. viij mod. et viij star. terre posit. in valle Bolgani iux. viam et Nuctiu de Cosbis — Clxxxxij lib.

Item ht. iiij mod. terre et vinee posit. in plano Metime iux. via et ... Andree ... — CC lib.

Item ht. x mod. et vij star. terre vinee et silue posit. ad fonte ... iux. ... Jacobi Petructie terram plebis Coctum Nicoletti et Gentilem Jacobi — Cxxviij libr.

Item ht. domos in Amadula iux. ... guadie et vias ... — Nonaginta libr.

Item ht. j st. et ... terre posit. in plano Metime iux. viam ... Thoma que fuit ... Comagni — viij lib.

Item ht. x mod. terre posit. in monte ... iux. via ... que fuit ... — cl. lib.

Item ht. j mod. terre posit. ad colle Sci Petri iux. via et ... Jacobutij ... que fuit ... — viij lib. et x s.

Item ht. domu ... que fuit ... iux. plateam ... — xl lib.

It. iiij mod. ... posit. iux. ... que fuerit ... — l lib.

... lxviij lib.

Suma ... libr. x s. || Reducti ad quart. cu domib. — lxxxxi libr. — lxxxxiij lib. x s.

Ht. ij mod. et ij st. ... terre posit. ad collem Franchicti iux. ... Benenuti et via ... — xxxv. libr.

Suma in quart. — viij libr.

Ht. iiij mod. terre et ... posit. ad ... iux. Benenutu Nicolay et filios Gentilucij ... — xxviij lib.

Item ht. iiij star. terre posit. in ... iux. Franciscu Jac. Melionis et Galioctu ... — iiij lib.

Item ht. ... star. terre posit. ale Casarina iux. via et ... Thome ... — xxxvij lib.

Item ht. ij star. silue posit. ad Plataneccu iux. Johem Gentilis ... et Nusiunu Gentilis — xl s.

Item ht. vj star. silue posit. ad colle ... iux. filios Vitalis Petrucij et Symone Tebaldi — viij lib.

Item ht. xxj star. terre posit. ad colle ... iux. viam et ... Jacobucij — lx lib.

Item ht. ij star. terre ... posit. ad colle Sci Petri iux. terram ... et filios Vitalis Petrucij — xx s.

Item ht. ij st. silue posit. ... iux. ... et via que fuit Norsini — xl s.

Item ht. domu iux. ... Angluctie et viam ... — quindecim lib.

Suma Cxl. lib. || Reducti ad quart. cu domo — xxxvij lib.

Ht. iiij mod. terre posit. ad Macchias iux. Guillum ... et viam — xxx libr.

Item ht. xiiij star. terre posit. ad ... iux. Vitale Gentelucij et Nicoluctu Juliani — xxviij lib.

Item ht. j mod. ... terre posit. in ... iux. filios Santesi Albticij et Vitale Gentelucij — xx libr.

Item ht. j mod. terre posit. ad ... iux. filios Gentelucij ... et viam — x libr.

Item ht. xij star. vinee et ... posit. ad ... iux. ... et Jacobuciu Nicolay — xxxvj lib.

Item ht. j star. sterpiti posit. ad ... iux. ... et Johem Thome Palmerij — x s.

Item ht. domu in platea ... iux. Beradu de Nusia et plateam — viginti lib.

Item ht. alia domu iux. Clodium ... et via — quindecim lib.

Item ht. vj star. silue posit. in valle ... iux. via et Johe Cappelli — iiij lib.

Item ht. domum iux. Beradum de Nusia que fuit Thomassucij Johucij ... — xij lib.

Suma lxx ... libr. et x s. || Reducti ad quart. cu domib. — xxi lib.

Expositio Jacobi forliuiensis super primo canonis Auicenne cum questionibus eiusdem

¶ Hieronymus surianus venetus artium mediciæq; doctor dñi magistri iacobi suriani de arimino artiũ ac medicine doctoris celeberrimi filius lectori salutem plurima dicit.

Cum decreuerim Jacobi forliuiesis opera ab eo in medicina edita pluribus e causis corrigere atq; emendare: tũ. s. ne tanti doctoris opa pp eorũ vt nunc iacent maximã icorrectionẽ: necnõ errore iprimentiũ seu corrigẽtium obscuritatem a lectoribus negligantur: q forte estimarent errores huiusmodi iacobo attribuẽdos fore: tũ ẽt vt plurimis medicie difficultates ac subtilitates diligenter ventillare cupientibus cõmodi aliqd: nullo pacto labori parcẽs: afferrẽ: iã perfectis eiusdẽ iacobi sup hyppocratis aphorismos expõnibus: necnõ questionibus cũ additionibus Marsilij vbi defecit Jacobus: nunc accedunt predicti iacobi super primi canonis Auicenne fen duas primas expõ atq; questiones: quas secũdo loco corrigẽdas duximus: postmodũ vero si nobis deus vitã & gratiam prestiterit: ad eiusdem in libros tegni opera nos vertem⁹. Ordo aũt quem hoc i volumine obseruare conabimur hic erit. nam textum Auicẽne in locis suis inseremus. qui in alijs impssionibus non erat appositus: insuper questiones multe posite erant inter expositiones: quas iuxta posse cum alijs questionibus ordinabimus: eas ab expõnibus segregando. Si qua ẽt fuerit questio eadem pluries repetita semel tantum eam ponemus: vt in aphorismis fecimus: nugationem abhorrentes. Quot aũt errores amouebimus taz quidem in addendo quod deficit: q̃z in remouẽdo qđ superfluum est: q̃z etiam in dirigendo & emendando qđ oblique icompositeq; positum ẽ: hoc diligenter inquirenti cuilibet atq; discurrenti per totũ hunc nostre ipressionis libruz: eũ cũ aliarum quarũcũq; ipressionum libro cõparãti: cõsiderandum relinquo. Sicq; cõphẽdet quant⁹ fuerit labor noster in huiusmodi opere e tenebris ad lucẽ trahẽdo. Uale

℣ Preclarissimi philosophi illustrisqꝫ medici Jacobi forliuiensis super duas primas fen primi canonis Abin hali abin sceni egregia expositio cū eiusdem questionibus feliciter incipit.

℣ Uerba abin hali abin sceni.

IN primis deo grās agamꝰ sicut sui ordinis celsitudo ⁊ beneficij ipiꝰ multitudo meretur: cuiꝰ misericordie super oēs prophetas existunt.

℣ Omissis superfluis narrationibꝰ a q̄busdam in exordio huiꝰ libri fieri solitis: solum in hoc ꝑncipio quatuor ꝑ ordinē perquiremus. Primo q̄s sit titulus huiꝰ libri. scd̄o q̄d sit subm̄ in hoc libro. tertio q̄s sit ordo huiꝰ libri ad alios libros medicine ab Aui. ꝯpositos: vltimo deueniēdū ē ad diuisionē ⁊ expositionē lr̄e: que vō sit auctoris itentio q̄s finis q̄ vtilitas libri: q̄ ⁊ quot ipiꝰ cāe satis explicat auctor i lr̄a. ℣ Propter ꝑmū sciēdum ꝙ titulus libri sic iscribit̄. Incipit liber ꝑmꝰ canonis quē ꝑnceps Aboaly abinsceni de medicina ꝯposuit. ℣ Sciēdū ē aūt vt q̄dā dicūt ꝙ penes arabes hec nōia sinonima repiuntur .s. aben. ⁊ abin. filiū iportantia: vn̄ aben haly. i. filius haly. abin vō est casus genitiui. vn̄ sic sonat titulus. Incipit liber primus ⁊c̄. quē ꝑnceps aben aly. i. ꝑnceps filiꝰ haly corrupte .n. dicit̄ Abohaly. deīde seq̄t̄ abin sceni. i. filij sceni. Nos āt corrupte dicimꝰ Auicēne. cū h̄ n̄ fuerit nomē auctoris: q̄d vō fuerit ignorat̄. Mūdinꝰ vō refert sup hoc passu se habuisse a fide digno arabe ꝙ illa nōia aben abin sūt nōia idēclinabilia synonima filiū iportātia. sensus igit̄ ē. Incipit ⁊c̄. quē ꝑnceps abohaly. i. filiꝰ aly abisceni. i. filij sceni ⁊c̄. Mos aūt apud veteres fuit vt q̄cūqꝫ librum cōponeret patris ⁊ aui nomē in titulo scriberet ⁊ ꝓpriū nomē auctoris reticeret. ℣ Sciēnduꝫ scd̄o ꝙ penes auctores hec repiunt̄ nōia canon. fen. doctrina. sūma. ⁊ capitulū: intelligentes q̄n̄qꝫ ꝑ canonē regulā: q̄n̄qꝫ librū regulas cōtinētē qualr̄ sumit̄ h̄. Fen vō in synonimis Aui. interpretat̄ maneries dictionis .i. tractatꝰ magnꝰ i q̄ plures ⁊ varie tractant̄ materie. Doctrina vō ꝓprie est tractatus pl̄a continens capitula vel si nō plura continet vnā saltē materiā integre concernit. Sūma vero ⁊ capitulum q̄d sint satis patet. Ex quo pꝫ primo canonē sic sūptū diuidi posse in fen. fen vō in doctrinas: doctrinā vō q̄n̄qꝫ diuidi posse i sūmas q̄n̄qꝫ vero diuidi in capitula solū: sūmam vero diuidi posse i capitula. Patet secūdo hec nōia differre abinuicem scd̄m maiorem vel minorē ambitum suoꝝ significatoꝝ. vt pꝫ: ℣ Propter secūdū principale sciēndū ꝑmo ꝙ licꝫ subm̄ multiplr̄ accipi possit: i ꝓposito tamē sumit̄ ꝓ illo de quo in scia aliqua ꝑncipalr̄ cōsiderat̄ ⁊ cuiꝰ ꝓprietates ⁊ passiōes iuestigant̄: ⁊ ad q̄d q̄cūqꝫ in illa scia ꝯsiderata sūt ꝑncipalr̄ attributionē h̄n̄t ⁊ cuꝫ hoc metas illius scientie nō trāscēdit ⁊ hoc ē illd̄ q̄d ꝓpriū ⁊ adequatū scie subiectū vocari consueuit qualr̄ numerum subm̄ dicimꝰ arithmetice. ens mobile vero phisice. talr̄ igit̄ accepto subo scie medicine subm̄ est corpus humanū sanabile egrotabile ⁊ operabile a medico. De ipō nāqꝫ ꝯsiderat medicus iquātū hm̄ōi ꝓprietates ⁊ passiōes ꝑncipalr̄ iuestigat. ⁊ quecūqꝫ in medicina ꝯsiderata sūt ad illud attributionem h̄n̄t: aut tāqꝫ ꝯueniētia: aut tāqꝫ ꝯtraria aut tāquaꝫ partes aut tanqꝫ accidētia ⁊c̄. Quis enim medicus ventos mineras plantas ⁊ venena consideret q̄ alia sūt ab humano corpore: nō tn̄ ea considerat: nisi inquātū ad corpꝰ humanū attributionē h̄n̄t. vt pꝫ intuenti: ꝙ ēt non transcendat metas scientie medicine satis patet intelligenti: q̄m .s. nullius alteriꝰ scie metas attingit. Ex q̄bus patere pōt primo quid sit subm̄ scie tradite in p̄n̄ti libro. est enim corpus humanū sanabile ⁊c̄. scd̄ꝫ passiones cōmunes tātūmodo ꝯsideratū. ℣ Patet secūdo differentia subi huius libri a subo totalis scie medicine. hic enim consideratur illud soluꝫ scd̄ꝫ passiones ꝯmunes: illic vō scd̄m ꝯmunes ⁊ ꝓprias. ℣ Patet tertio idem posse eē subm̄ alicuius totalis scie ⁊ libri partialis eiusdem: aliter tn̄ ⁊ aliter consideratum. ℣ Ex quibus vlterius pꝫ responsio ad tertium ꝑncipale. s. q̄s sit ordo huiꝰ libri ad alios libros medicine ab Aui. compositos. est enim ordine doctrine prior: eo ꝙ est cōior: q̄ vero sunt cōiora nobis notiora sunt: ⁊ ordine doctrine priora ꝑmo physicorū. textu ꝯmēti. iiij. ⁊. lvij. ℣ Quātū ad vltimū hic liber diuiditur i ꝓhemiū ⁊ tractatū. scd̄a ibi. Dico ꝙ medicina. Primo diuinū implorat auxilium. scd̄o explicat causā cōpositionis libri tangendo itentionē ⁊ modū sui ꝓcessus. tertio tangit vtilitatem ⁊ necessitatem huiꝰ libri. scd̄a ibi. Post dicamus tertia ibi. Non est aūt bonum. Dicit ꝑmo ꝙ in primis aget .i. referet grās deo siue petet sic̄ celsitudo sui ordinis ⁊ multitudo sui beneficij meret̄: cuiꝰ misericordie existūt sup oēs ꝓphetas. ℣ Sciēdū ꝑmo ꝙ d̄ ista dictione deꝰ multe dant̄ur descriptiōes. ꝑma collecta a boetio i libro de cōsolatione. Deus ē ens bonū quo nihil meliꝰ excogitari pōt: ⁊ hec d̄scriptio est theologica: penes quā idubitanter tenēdū est deum eē bonitatis siue ꝑfectiōis ifinite. hāc senserūt poete vt ouidiꝰ. xij. methamor. vbi sic ait. Immensa est fineq̄ꝫ potentia celi Nō hꝫ: ⁊ superi q̄cq̄d voluere peractū est. Scd̄a descriptio est phyca aut metaphisica. deus ē ꝑmus motor aut ꝑma cā a qua oē aliud eēntialr̄ est depēdēs: penes quā non cognoscitur ꝑmā cāꝫ eē intensiue ifinite perfectionis. quecūqꝫ aūt istaꝝ teneatur bona est. ℣ Sciendū secundo penes theologos grām diuidi in grām increatam ⁊ gratiaꝫ creatam. Prima est deus. Secūda est effectus vel creatura a deo gratis facta. Penes alios diuidit̄ grā in grām gratificantem siue gratū facientem: ⁊ grām gratis factā: prima ē sicut deus aut q̄dcūqꝫ alid̄ liberꝝ aliq̄d gratis faciēs. scd̄a est q̄libet operatio vel effectꝰ ab alio gratis factus. In proposito ergo sumit̄ grā scd̄o mō vt sit sensus. agemꝰ. i. petemus grās. i. effectus gratos deo. vt. s. lumē scie nobis ifūdat ⁊c̄. Aliter agemꝰ. i. referemus grās deo ipm̄ laudando ⁊ imensā eiꝰ bonitatē ꝯfitēdo ꝓpter donū scie nobis gratis cōcessum quo hūc librū ⁊c̄. ℣ Ex q̄bꝰ soluit̄ lr̄ale dubiū hic moueri solitū de regratiatiōe que fieri nō dꝫ nisi post susceptū beneficiū ℣ Sciēdū tertio vt colligi pōt ex dictis Aui. xi. methaphisice ⁊ algagelis in fine sue methaphisice ꝙ inter substātias intellectuales reperitur ordo talis: q2 in primo ⁊ supremo gradu ē deus. In scd̄o angeli. In tertio ꝓphete. In q̄rto sapientes: In q̄nto vulgus. Angelis eni ꝑmo deꝰ mistica seu misteria ⁊ secreta reuellat. ꝓphetis vero ꝑ angelos: sapiētibꝰ vero ꝑ ꝓphetas. vulgus vero ꝑ sapiētes. meret̄ ergo celsitudo ordinis ipius dei vt ab eo petant̄ gratie. q2 i supremo gradu tanti ordinis situs est. ℣ Sciēdū quarto a deo multiplex beneficiū his que sūt citra deū cōmunicatū eē. Primū q2 oīum que sūt citra ipm̄ creator ē: ideo ꝑmuꝫ beneficiū nobis coīcatū est eē: ꝓpter q̄d genesis prīo. in ꝑncipio deus creauit celū ⁊c̄. ⁊ in simbolo. factoreꝫ celi ⁊ terre: ꝑ quē oīa facta sūt. ⁊ Boetius tertio de ꝯsolatiōe metro nono sic ait. Terraꝝ celiqꝫ sator ⁊c̄. ⁊ mesue Hirum celi fecit deus. Scd̄m beneficiū: q2 omne ens ab eo creatū eēntialr̄ in ꝯseruari dependet. est eniꝫ deus aīal sempiternuꝫ a quo celū ⁊ tota nā depēdet. xij. methaphisice. textu ꝯmenti xxxix. vn̄ primo de celo. textu ꝯmenti centesimi. a ꝑmo q̄dē ente deriuatum est eē ⁊ viuere. his q̄dē clariꝰ. his vero obscuriꝰ. ⁊ tertio de ꝯsolatiōe metro nono: O qui ꝑpetua mūdū rōne gubernas. Tertiū beneficiū ꝙ ad cuiuslibꝫ creature actionē effectiue ꝯcurrit. cā enim ꝑmaria plus influit in effectū q̄ꝫ q̄cūqꝫ secūdaria. vt hr̄ in prima propositione de causis: q̄re Joānis prīo. Sine ipō nihil factū ē. Silr̄ tertio de ꝯsolatiōe metro nono. Stabilisqꝫ manēs das cūcta moueri. Ex tam igit̄ multiplici beneficio dei tantaqꝫ sui ordis celsitudie agēde sunt grates deo: vt supra dictū ē. ℣ Sciēdum est quīto ꝙ ꝓphete quasi ꝓfatores a veteribus dicti sūt: eo ꝙ diuina reuelatiōe de futuris vera ꝓnunciāt: q̄ eni antiquitus vates dicebant̄ apud nos dicuntur ꝓphete i sacra aūt scriptura dicūtur vidētes: vt Ysidorus. septīo ethimologiaꝝ. scd̄o ca. beatꝰ aūt Thomas de aq̄no. scd̄a scd̄e. 172. ⁊. 171. questiōe. dicit̄ ꝓpheta a ꝓ ꝙ ē lōge ⁊ phanos apparitio: eo ꝙ de lōge futura sibi apparēt. ad ꝓpositū igitur super oēs ꝓphetas sūt misericordie dei. sūt eni ꝓphete nobis misericordes ꝓpter dei misericordiā. q̄ deus magis est misericors: ꝓpter q̄d eni vnūq̄dqꝫ tale ⁊ illud magis. ꝑmo posterioꝝ. maior eni icōparabilr̄ est cura releuationis nr̄e

miserie in deo ꝗ̃ in ꝓphetis: vel sunt supra. i. vltra oēs prophetas. q̄ꝛ vsq̃ ad nos se extēdūt. ¶ Notādū vltio vt nōt beatꝰ Thomas scđa scđe. xxxi. q̄one. ꝙ hoc nomē misericordia ē nomē equocū. sumit̄ eni q̄nq̃ ꝓprie. ⁊ sic ab eo describit̄. misericordia ē aliene miserie cordis vel in corde cōpassio: ⁊ supplet qdā cū appetitu releuatiōis eiusdē: ⁊ sic sumēdo misericordia ē passio appetitꝰ sensitiui: ⁊ sic nō ē deꝰ misericors. scđo sumit̄ misericordia coīter ꝓ quacūq̃ cura releuatiōis aliene miserie: ⁊ sic deo ꝯuēit eē misericordē: ⁊ talr̄ sumit̄ i ꝓposito. ex quo soluit̄ dubiū moueri solitū ꝙ in deo nō sit misericordia cū sit passio appetitꝰ sensitiui.

¶ Et postea dicaz ꝙ quidā de melioribꝰ amicis: quos habere videor: cui i oībus ꝓ quibꝰ me deprecatus fuerit satisfacere debeo: de re quā possum: me rogauit: vt ei librū de medicina faciā: eius regulas vl̄es ⁊ particulares taliter cōprehēdētē: vt explanatio cū breuitate in eo cōiungatur. ⁊ scđ̄z plurimū afferā quātū est afferendū de declaratiōe i verbis paucis: quod equidem concessi.

¶ Tangit cām ꝯpositiōis libri. scđo ordinē ꝓcessus. ibi secūda. Et mihi qdē placuit. p̄ma ps p̄z. ¶ Sciēdū amicitiā eē triplicē ꝓpter honestū: ꝓpter vtile: ⁊ ꝓpter delectabile īter quas sola amicitia ꝓpter honestū ē vā ⁊ ꝑmanēs amicitia octauo ethicoꝝ: ⁊ hmōi amicitia arbitror hūc amicū fuisse de quo loq̄t̄. A. ꝓpter qđ dixit de melioribꝰ amicis ⁊c̄. dixit ēt de re quā possū: q̄ꝛ rogatio amici d̄z eē ad poss̄ia. dixit ēt explanationē debere eē breuē: q̄ꝛ nimia longitudo sermōis ē cā ꝯfusiōis. vt Ari. ꝑ rhet. ēt Tulliꝰ p̄mo rhetorice īnq̄t res antiquoꝝ plerūq̃ male intellectas esse ꝓpter longitudinem magis ꝗ̃ narratiōis obscuritatē.

¶ Et mihi placuit vt i primis loq̄rer de rebus cōmunibus ⁊ vniuersalibus vtriusq̃ ꝑtis medicine: theorice videlicet ⁊ practice.

¶ Ponit modū ⁊ ordinē ꝓcedēdi. ⁊ primo quātū ad p̄mū librū. secūdo quātū ad scđ̄z. tertio quātū ad tertiū. ⁊ sic deinceps. p̄z qđ dicit i p̄ma ꝑte. ¶ Sciēdū p̄mo ꝙ ꝑ res cōmunes ītelligere debemus res vl̄es ꝑticipatione. vt caro: neruus ⁊c̄. ꝑ vniuersales vero vniuersalia p̄dicatiōe. meliꝰ aūt vr̄ ꝙ ly ⁊ teneat̄ expositiue vt sit sensus ⁊ ꝑ. i. vniuersales. huiꝰ aūt ꝓcessus cā ē: q̄ꝛ prius ⁊ facilius ꝯp̄hendit̄ a nobis res cōceptu cōmuni ⁊ ꝯfuso ꝗ̃ distincto. vt p̄z in ꝓhemio physicorum. textu cōmēti tertij.

¶ Postea v̄o loquar de vniuersalibꝰ iudiciorū virtutuz medicinarū simpliciū. ⁊ post hec de particularibus eorūdem.

¶ Explicat ordinē quo ad secūdū librū di. ꝙ post primuz loquet̄ de iudicijs medicinaꝝ simpliciū vl̄r deinde ꝑticulariter. ¶ Sciēdū ꝑ̄ ꝙ iudiciū vt ꝓposito ꝑtinet ē inq̄sitio q̄ peruenimus in cognitionē qualitatis medicie sicut ex sapore acuto odore ⁊ leuitate substātie medicine cognoscimus medicinā eē calidā. eꝯ̄rio v̄o frigidaz simil̄r cognito ꝙ medicina sit substātie subtilis ⁊ laxe cognoscimꝰ ꝑ hoc medicinā nō sustinere decoctionē multā ⁊ ex ꝯ̄rio ꝯ̄rium cōprehēdimꝰ. ¶ Sciēdū scđo hoꝝ iudicioꝝ qđdam eē vniuersale qđdā v̄o ꝑticulare. exēplū primi sicut iudiciuz quo medicinā acutā iudico calidā. exēplū secūdi sicut iudiciū de vrtica vel de piretro vl̄ simili ꝙ sit calide ꝯplexionis: ⁊ de vtroq̃ istoꝝ iudicioꝝ tradunt̄ canones i secūdo libro.

¶ Deinde loquar de egritudinibꝰ que i vnoquoq̃ contingunt mēbro.

¶ Ponit modū ꝓcessus q̃tū ad tertiū librū. ⁊ ꝑ̄ gn̄al̄r. secūdo spāl̄r magis. scđa ibi. Priꝰ tn̄. Prima ps p̄z.

¶ Prius tn̄ incipiaz ab anatomia illiꝰ mēbri ⁊ eiꝰ iuuamēto. de anatomia eni simpliciū mēbroꝝ: ⁊ simpl̄r iuuamentis in libro primo vl̄i iā tūc locutus ero: cū aūt mēbri anatōiā consūmauero i ꝗ̃plibꝰ locis d̄mr̄are icipiā quō eiꝰ ꝯseruet̄ sanitas: deīde sermōe absoluto ostēdaz eius egritudīes vl̄es ⁊ causas ⁊ semitas cognoscēdi eas: ⁊ viasq̃ eas medicādi i sermōe etiam vniuersali. Postq̃ has res vniuersales expleuero ad egritudines redibo ꝑticulares: ⁊ in ꝗ̃pluribꝰ eaꝝ ēt demōstrabo i p̄mis iudiciū vniuersale i eius diffinitiōe ⁊ ipiꝰ causis ⁊ significatiōibus: deīde ad iudicia reuertar ꝑticularia. Post ostendā regulā vniuersalē i medicando. Deinde descēdā ad medicādū particulariter cū vnaquaq̃ medicia simplici aut composita.

¶ Ponit modū ꝓcessus spāliter quātū ad tertium librum. scđo remouet dubiū. ibi scđa. Ad illđ aūt. ¶ Dicit ergo ꝙ priusq̃ loquat̄ de egritudinibꝰ ⁊c̄. determiabit de anothomia mēbri ⁊ eiꝰ iuuamēto. ⁊ h̄ quātū ad mēbra organica: q̄ꝛ de anothomia ꝯsimiliū iā determiatū ē i p̄mo canone. deinde determiabit modū ꝯseruatiōis sanitatis mēbri. Et post sermōe vniuersali tāget vniuersales egritudīes ipiꝰ mēbri ⁊ modos vniuersales cognoscēdi ⁊ vias vniuersales curādi ipas. deīde descēdet ad ꝑticulares egritudines. ⁊ de illis primo ponet notitias vniuersales ⁊ eaꝝ diffinitiones cās ⁊ significationes ipaꝝ: deinde descēdet ad ꝑticularia iudicia ipaꝝ egritudinū ⁊ ponet curā vniuersalē earuz. Postea v̄o descēdet ad ꝑticulariter medicandū cū qualibet medicina. Exēpli grā. priusq̃. A. in tertia fen tertij. canonis determinet de egritudinibꝰ oculoꝝ ponet anothomiā ostendendo quot sūt hūores ⁊ tunice oculū ꝯponentes. Deinde docet modū ꝯseruationis sanitatis oculi ostēdēdo q̄ sūt corrūpētia sanitatē oculi ⁊ a q̄bꝰ abstinere o꞉z. vt coitu puluere ⁊ sōno ⁊c̄. deinde sermone vniuersali determiat de egritudinibus oculi: vt ꝙ q̄dā sūt cōplexionales: q̄dā compositionales ⁊c̄. ⁊ ponit modos curandi vniuersales: vt ꝑ ꝯplexionales curant̄ ꝑ ꝯtraria repletionales ꝑ euacuātia. Postea v̄o descendit ad egritudines ꝑticulares oculi. puta obtalmiaz p̄mo tāgendo diffinitionē obtalmie causas ⁊ signa eiusdem i cōmuni. deinde signa obtalmie i ꝑticulari: puta obtalmie calide frigide ⁊c̄. ⁊ cās eiusdē. deinde ponet curā vniuersalē obtalmie calide aut frigide: vt ꝙ calida frigidis ⁊ frigida calidis curant̄. Ultimo v̄o ostēdet medicinā particularē approximādā i obtalmia calida. verbi grā. tutiā ablutam cū aqua rosata aut lacte. ⁊ similia. ¶ Sciendū est primo ꝙ mēbroꝝ q̄dā ab auctoribꝰ appellant̄ organica officialia vl̄ ꝯposita. q̄dā cōsili̇̄a vel simplicia. prima sūt quoꝝ nō quel̄z quātitatiua pars recipit totiꝰ denomiationez. vt caput: cor: oculus: scđa v̄o ecōtra. vt os: caro: neruus: ¶ Ad ꝓpositū Aui. tertio can. ponet anothomiā cuiuscūq̃ organici: ⁊ nō ponet anothomiā cōsimiliū. q̄ꝛ hoc facit in p̄ma fen. primi. doctrina q̄nta. ¶ Scđo sciēdum ꝙ iuuamētū apud auctores sumit̄ dupl̄r. primo cōmuniter ⁊ idn̄ter ꝓ quacūq̃ nāli ⁊ cōuenieti actiōe vel opatione mēbri q̄ ideo dicit̄ iuuamētum: q̄ꝛ iuuat ad eē vel bene eē eius: secūdo sumit̄ iuuamentū magis stricte ⁊ ꝑcise ꝓ opatione mēbri finaliter ordinata ad mēbri opationē ꝑ̄ncipal̄r operantis ad cōseruationē indiuidui vel spēi sicut opatio pulmonis ē iuuamētū respectu principalis operationis cordis. in proposito vero sumitur iuuamentum p̄mo modo.

¶ Ad illud aūt qđ prius dicā de iuuamēto medicinaꝝ simpliciū i egritudinibꝰ i libro medicinaꝝ simpliciū i tabulis pictis quas bonū ē fieri sicut in discipline mō aspicies cū ad ipm ꝑuenies nō reuertar ad dicēdū nisi modicaz rez. De medicinarū quoq̃ cōpositaꝝ q̄ mihi videbuntur in antidotario melius pōnēde iuuamentis ⁊ quomodo misceantur vsq̃ ibi loqui dimittam.

¶ Remouet tacite dubiuz. dixerat eni in hoc tertio se particulariter determiaturū de medicinis cōueniētibꝰ in cura cuiuscūq̃ egritudīs. iđ posset insurgere dubiū: q̄ꝛ de his ēt tractabit i secūdo h̄ remouēs. dicit ꝙ q̄ꝛ de his ample determinabit i secūdo i tabulis pictis. ideo i tertio nō reuertetur

ad dicendum d his nisi rē medicā: ⁊ subdit ꝙ de iuuamentis medicinaꝝ cōpositaꝝ ⁊ de modo compositiōis eaꝝ: qꝛ melius videntur ponende ī ātidotario: dimittet loqui vſqꝫ ad finē. ¶ Nota ꝑ tabulas pictas ītelligit capitula medicinaꝝ simpliciū in qb⁹ īter nigra q̄dā rubra pingunꝑ designātia areolas ꝓꝑetatū decoratiōis: ⁊ sic de alijs q̄ mltū vtilia sūt ad īueniendā basiꝫ ī medicina cōposita. vt īfra patebit.

¶ Placet aūt mihi vt postqꝫ hūc librum ꝯsumauero: aliū librū ꝯponā de rebus ꝑticularibus in quo sit ꝓprietas nominandi egritudines q̄ cuꝫ accidūt nō sūt vni eidē mēbro ꝓp̄e. in quo etiam de pulchritudīe loq̄mur: ⁊ vt in hoc libro eo calle ꝓcedam quo in libro ꝑticulari qui est ante ip̄m ꝓcessi.

¶ Ponit intentionē ei⁹ quātū ad quartū libruꝫ. ⁊ pꝫ in lr̄a. ¶ Sciēdū aūt est ꝙ multipliciter dicit aliq̄ egritudo cōis. primo qꝛ in se plures claudit egritudīes: vt apa. scd̄o qꝛ nō sic vni mēbro accidit qn alteri ab illo scd̄m spēm possit accidere: vt mala ꝯplexio calida vel frigida. tertio qꝛ ē lapsus nature cōis vt solutio continuitatis. quarto qꝛ totuꝫ aut totius ledit operationes. Econtra vero dicitur morbus ꝓpri⁹ vel singularis: licꝫ possit ēt dici morbus cōis aut ꝑticularis ꝑdicatiōe q modus nō multuꝫ ꝓposito ꝑtinet. ¶ Ad ꝓpositū igit oīb⁹ his quatuor modis determiat de egritudinibus ī q̄rto libro. ¶ Cōtra. qꝛ ī quarto tractat de ruptura siphac. Itē de dislocatiōe determiataruꝫ iuncturarum. ¶ Pro illo dicūt q̄dā ꝙ ruptura vt sic est cōis egritudo: ꝫ vt ruptura siphac est egritudo ꝓpria. Hec r̄nsio nō valet: qꝛ sic ēt ī tertio determiatur d egritudinib⁹ cōibus. Aliter dicūt alij ꝙ ruptura siphac est egritudo cōis: qꝛ nature cōmunis. s. vnitatis. ⁊ pōt reprobari sicut p̄cedens. ¶ Ideo aliter dicit ꝙ in quarto libro plurima tractatio est de cōib⁹ ⁊ nō ꝓprijs egritudinib⁹: tn̄ qn̄qꝫ ex ꝯn̄ti tractat d ꝓprijs.

¶ Quod si mihi deus auxiliatus fuerit: ⁊ hūc ꝯsumauero librū. addam postea in vno libro antidotarium.

¶ Hec pars patet.

¶ Nō est aūt bonū vt huius libri plurimū nō sit apud vnūquēqꝫ ⁊ ī eius memoria q huius doctrine nomine vocari ⁊ ꝑ eā lucrari desiderat: munus nāqꝫ quod medico necessariū est ꝯp̄hendit: quod vero super ip̄m additum est incomprehensibile est.

¶ Ostendit necessitatē hui⁹ libri. scd̄o assignat cām ei⁹. tertio ordiat se ad sequētia. ibi scd̄a. Min⁹ nāqꝫ. ibi tertia. Qd si de⁹. Dicit p̄mo ꝙ est bonū vt plurimū huius libri non sit apud vnūquēqꝫ: ⁊ ī memoria vniuscuiusqꝫ q desiderat vocari noīe huius doctrine ⁊ lucrari ꝑ eā. Dicit secūdo causā eē: qꝛ hic liber cōprehēdit minus qd est medico necessariū: ⁊ subdit qd illud qd est additum super ip̄m ē icōprehensibile. ¶ Notanter Aui. dixit plurimuꝫ: qꝛ nō est poſſe ꝙ liber hic totus memorie ꝯmēdet. hec aūt particula. Min⁹ nāqꝫ qd medico ⁊c̄. dupl'r exponit. primo minus. i. vſqꝫ ad minimas ꝓpositiōes ī medicina q̄ nō sunt vlterius resolubiles ī scia medicine hic liber ꝯtinet. vel aliter: ꝯtinet oia iste liber vſqꝫ ad illud min⁹ vel minimū qd ē medico necessariū. qd v̄o ē supadditū huic libro. qꝛ. s. nō cōp̄hēsū nec ꝯp̄hēsibile: in eo ē icōprehēsibile. nihil eni ī hac scia cogitari pōt: qd nō in hoc libro sit cōprehensū vel ꝯp̄hēsibile. Al'r est incōprehēsibile: qꝛ tale non comprehēsum in hoc libro non est nisi habitus quidā per assuefactionem ⁊ nō per doctrinam acquisibilis. Alij aliter incomprehensibile est scilicet per doctrinam demonstratiuam: vt qualitatis: aut quātitatis: aut temporis: aut loci limitatio certa: que solum coniectura ⁊ non certa scia cōprehendi possunt.

¶ Qd si deus meum ꝓlongauerit terminū ⁊ secūda successerit fortūa: me ad alia p̄ꝑabo.

¶ Ordinat se ad sequentia ⁊ patet quid dicat in parte ista vſqꝫ ad finem ⁊c̄.

¶ Doctrīa prima cuius sunt duo capl'a.

¶ De diffinitiōe medicine capl'm primū.

d

Dico qd medicina est scia qua humani corꝑis dispositiones noscunt ex ꝑte qua sanatur vel ab ea remouetur vt habita sanitas ꝯseruetur: ⁊ amissa recuperetur.

¶ Hic ponitur tractatus. ⁊ diuidit in quatuor fen. In prima tractatur de rebus naturalibus. In scd̄a de nō naturalibus ⁊ p̄ter naturā. In tertia de conseruatiōe sanitatis. In quarta de mō curatiōis egritudinū. partes patent. Primo ponit diffinitionē medicine enumerando eius suba. Scd̄o determinat de reb⁹ nālib⁹. ibi. Elementa ⁊c̄. Primo ponit diffinitionē. scd̄o obijcit cōtra eā ibi. Posset āt aliq̄s dicere. Dicit primo ꝙ medicina ē scia q̄ noscūtur dispōnes humani corporis scd̄ꝫ ꝙ corpus est sanū: aut a sanitate remotum: vt habita sanitas cōseruet ⁊ amissa recuperet. ¶ Sciendū ē ꝑ qn̄qꝫ sumi medicinā ꝓ habitu sciētifico directiuo ad operationē circa corpus humanū ad ꝯseruādā sanitatē: aut egritudinē remouēdā: qn̄qꝫ v̄o ꝓ instrumēto q̄ operat medic⁹ circa corpus humanū ꝯseruādo sanitatē aut egritudinē remouēdo: qd ab auctoribus ponit triplex. dieta. s. potio ⁊ cirugia. qn̄qꝫ aūt sumitur medicina vt distinguit contra cibum ⁊ venenum. vt secūda primi. capitulo d eo ꝙ comeditur ⁊ bibitur. ⁊ primo de simplici medicina primo capitulo. in proposito ergo sumit medicina p̄mo mō. ¶ Sciēdū secūdo ꝙ hic termin⁹ dispositio sumit dupl'r. primo vt distinguit ꝯtra habitum: ⁊ sic nō sumitur hic. secūdo ꝓ q̄cūqꝫ q̄ aliquid formal'r recipit aliquā accidentalē denominationē: q̄liter dicim⁹ albedinē dispositionē albi: ⁊ nigredinē nigri. ⁊ tal'r sumitur ī diffinitiōe. ¶ Sciēdū tertio ꝙ ī diffinitiōe p̄dicta ponit Aui. gen⁹ dū dicit scia. deide circunloquit ⁊ restringit ipꝫ dū dicit. qua humani corporis dispositiones noscunt. ꝑ hoc autē qd dicit: ex parte qua sanat ⁊c̄. differt hec scia a naturali ⁊ morali: lꝫ enim vtraqꝫ istaꝝ humanum corpus ⁊ eius dispōnes ꝯsideret aliquo modo: nō tn̄ inquātū sanum est vel a sanitate remotū. Deinde explicatur finis dū subiungit. vt hita ꝯseruetur sanitas ⁊c̄.

Medicina pluribus modis capi pot[est]

Dispositio dupliciter capitur

¶ Posset aūt aliquis dicere ꝙ medicina diuiditur in theoricā ⁊ practicā: sed tu totam ipaꝫ posuisti theoricā: cū dixisti ꝙ ē scia.

¶ Obijcit ꝯtra diffinitionē. p̄mo contra genus. scd̄o ꝯtra differentias ibi. Neqꝫ pōt aliq̄s. Prio ponit obiectionem. scd̄o soluit ibi. Nos v̄o. Cōtra genus obijcit sic. medicina diuidit ī theoricā ⁊ practicam: sed tu eaꝫ totā posuisti theoricam cum dixisti sciam: eo ꝙ omnis scia est habitus itellectiuus. igitur diffinitio non bona.

¶ Nos aūt r̄ndebimus tūc ⁊ dicemus ꝙ artium q̄dā est qd ē theorica ⁊ practica quēadmodū ⁊ de philosophia ꝙ est theorica ⁊ practica: ⁊ de medicina dr̄ ꝙ est theorica ⁊ practica. In vnaquaqꝫ aūt haꝝ diuisionū aliud volumus dicere cū dicimus theoricā: ⁊ aliud cū dicimus practicā: n̄ tn̄ nobis nec̄e ē declarare diuersitatē q̄ īter eas existit nisi ī medicina.

¶ Soluit obiectionē p̄mittēdo fūdamētū ex q̄ pōt haberi solutio et ponēdo dn̄iaꝫ īter theoricā ⁊ p̄cticā. scd̄o dclarat eā. ibi scd̄a. Cū ḡ d medicīa. Dic̄ ꝑ artiū aliq̄d eē qd ē theoricū: ⁊ aliq̄d qd est practicū: ⁊ hoc tā in philosophia q̄ꝫ ī medicina verū est qd illic aliud ītelligit per practicū ⁊ aliud ꝑ theoricū. h tn̄ nō oꝫ illud nisi ī medicina declarare. ¶ Sciēdū ꝙ ī philosophia theoricum ⁊ practicum reperitur prout philosophia se extendit ad naturalē. moralē rōnalē mathemathicā ⁊ diuinā. diuina eni ē pure theorica. nālis scd̄ꝫ ei⁹ maiorē partē est theorica. moralis vero practica ē scd̄m aliquā ei⁹ partē. vt vincēs olympiā coronabitur. Itē tā ī nāli q̄ꝫ ī morali repit theoricū ⁊ practicū. Exemplū in nāli de practico: exiccatio ⁊ mot⁹ p̄seruāt a putredine. quies aūt ⁊ hūectatio preparāt ad putredinē. quarto metheoroꝝ. In morali aūt repibile ē theoricū. puta ꝙ virt⁹ moralis ē mediū geometricū inter extrema vicia: ⁊ ꝙ extremoꝝ vicioꝝ inter se maior est repugnātia q̄ꝫ iporum ad medium. secundo ethicorum.

¶ Cū ergo de medicina dixerimus q̄d eius ē theorica ⁊ ex ea est practica: nō est existimandū ꝙ velimus dicere ꝙ vna diuisionū medicine ē scire ⁊ altera operari quēadmodū multi hunc locū ꝑscrutātes existimant.

¶ Declarat q̄d per theoricū ⁊ ꝑcticū itelligere d̄bem⁹. ⁊ ꝑ remouet falsū itellectū circa hoc. sc̄do ponit verū. ibi sc̄da. Sed debes scire. Dicit ꝑmo ꝙ cū dicim⁹ i medicia eē theoricam ⁊ practicā itelligere nō debem⁹ ꝑ theoricā sciētiā: ⁊ ꝑ practicā operationē: sicut q̄dā itellexerūt.

¶ Sed debes scire ꝙ illud q̄d volum⁹ ē aliud et ꝙ nulla duaꝝ diuisionū medicie ē nisi sciētia: sed vna earū est ad sciēdū principia: et altera ad sciēdū operādi qualitatē. post v̄o primā earum noīe scīe aut theorice appropriauim⁹ et alterā appropriauimus noīe practice.

¶ Ostendit q̄d vere per practicū ⁊ q̄d vere per theoricuꝫ itelligendū sit. ⁊ primo ꝑmittit itētū. sc̄do spālr declarat. ibi Per theoricū. Dicit ꝑmo ꝙ aliđ ꝑ practicū ⁊ aliud ꝑ theoricū itelligit̄ q̄uis q̄libꝫ coꝝ sit scia: differūt aūt q̄ꝛ vna. s. scia theorica est ad sciēdū ꝑncipia: ⁊ altera. s. practica est ad sciēdū qualitatē. i. modū operādi. Primaꝫ ergo appellam⁹ noīe scīe theorice. alterā vero appropriauim⁹ noīe ꝑctice.

¶ Per theoricā v̄o ipi⁹ volum⁹ ꝙ q̄n cā sciuerim⁹ sciam tātū acq̄rem⁹ ita ꝙ i declaratione qualitatis opatiōis nos nō imittem⁹ sicut d̄r in medicina ꝙ genera febriū sunt tria: et complexiones sunt nouem.

¶ Declarat spāliter quid ꝓprie ꝑ theoricā ⁊ practicā sit intelligēdū. sc̄do cōcludit q̄dā correl'ꝫ. secūda ibi. Cūq̄ȝ haꝝ. Primo quid per theoricam. Sc̄do q̄d ꝑ practicā. ibi. Et ꝑ practicā. Dicit primo ꝑ theoricā partē medicine itelligendū eē illā qua habita solū habem⁹ notitiā cōclusiōis absq̄ȝ hoc. s. ꝙ aliquid sciam⁹ de modo opandi sicut scito ꝙ febrium gn̄a sūt tria. ⁊ ꝙ ꝯplexiōes sūt. viiij. nō tn̄ ꝓpter hoc scim⁹ q̄d vel q̄l'r circa h̄uanū corp⁹ sit opandū.

¶ Et per practicā ipi⁹ volum⁹ non opationē in effectu: neq̄ȝ laboreꝫ motionū corporearuꝫ sed diuisioneꝫ operationis medicine: q̄ cū cā sciuerim⁹ auxiliabit̄ nobis ad acq̄rēdū sciaꝫ vel sniam: et ipa scia vel sententia erit in qualitate operationis.

¶ Declarat sc̄dm. sc̄do exēplificat adaptādo exēpla ad ꝓpositū. ibi sc̄da. Sicut dicit̄. Dicit primo ꝑ practicā nō eē itelligendā opationē vel laborē corporeū i visitādo: sed debem⁹ itelligere diuisiōem. i. partē sciētie medicine q̄ est diuisio opatiōis. i. pars sciētie docēs modū opandi quā cum sciuerim⁹ auxiliabit̄ nobis ad acq̄rēdū sciētiam. Alia lr̄a hꝫ sniaꝫ: ⁊ ipa scia vel snia erit in qualitate opationis.

¶ Sicut d̄r in medicia ꝙ apātib⁹ calidis adhibēda sūt i ꝑncipio q̄ repellāt et ifrigidēt et inspissēt: ⁊ postea repellētia cū resoluētibus tēꝑabim⁹: et p⁹ statū postea i declinatiōe sufficienter mollificātia resoluentia: ꝑter q̄ȝ i apātib⁹ q̄ sūt de materijs quas mēbra expellūt ꝑncipalia. Hec igit̄ doctrina i scia vel sētētia tibi auxiliabitur. ⁊ hec scia vel snia ē declaratio qualitatis opatiōis.

¶ Exēplificat dicēs sicut dicit̄ i medicina ꝙ in ꝑncipio calidoꝝ apostematū cōpetūt frigida repercussiua i augmēto mixta cū resolutiuis ⁊c̄. Et subdit ꝙ hec doctrina auxiliat̄ in sciētia vel snia: ⁊ illa est i qualitate operationis. ¶ Sciēdum ē primo ꝙ penes morales philosophos reperiuntur isti termini: speculatio: praxis: speculatiuum: ⁊ practicum. Intelligētes per speculationē operationem intellect⁹ non ad aliam operationeꝫ extra genus cognitionis naturaliter ordinatam. sicut cognitio vel intellectio dei vel intelligentiarum. Dico aūt notanter extra genus cognitionis: q̄ꝛ vna speculatio pōt eē ad aliā nāl'r ordinata: Praxis aūt describitur sc̄dm electionē humanā operatio. Notitia igit̄ vel scia practica est notitia vel scia ad praxim final'r ordiata. Theorica vero siue speculatiua ecōtrario. Ex quib⁹ infertur primo eandē opationē vario mō ꝯsideratā eē praxim ⁊ speculationē. vt intellectō dei a volūtate iperata. Patet sc̄do ꝙ tā pars practica q̄ȝ theorica medicine est scia: q̄ꝛ vtraq̄ȝ est habitus per demōstrationē acq̄situs: sed pars theorica est notitia principioꝝ: vt ponit̄ i lr̄a. practica vero modi operandi. Per partem eniꝫ theoricā nō docemur quid vel qualiter operari debeam⁹. ꝑ practicā v̄o sic. ¶ Cōtra. ista ꝑctica ita hꝫ ꝑncipia sic̄ theorica. igr̄ nō plus ē theorica ad sciēda ꝑncipia q̄ȝ practica. Pro isto d̄r argumētū absolute verum concludere. sed q̄ꝛ ꝑncipia practice habentur ex theorica: ideo dicim⁹ illam eē ad sciēda ꝑncipia magis q̄ȝ practicam. vel dicit̄ ꝙ theorica tradit notitiam pricipiorum: sine notitia modi operandi. sed non practica. ¶ Sciendum secundo ꝙ cum sciuerimus partem practicaꝫ auxiliabit̄ nobis in acquirendo sciam vel sniam sc̄dm multipliceꝫ expositionē. Prima ē Gentilis q̄ per sniam exponit sniam: vt ifra fen tertia. primo cap'lo. ex glosa Girardi. imaginat̄ ꝙ sciam practicam scriptā vel existētē i mēte doctoris que i mēte discipuli similē sciam generat: vt ꝙ i ꝑncipijs apātuꝫ calidoꝝ ꝯpetunt repercussiua. Cū ergo hāc diuisionē operatiōis. i. partem docētē operari a doctore vel scriptura intelligemus: auxiliabitur nobis ad acquirēdam sciam: ⁊ illa scia erit i q̄litate opationis: q̄ꝛ per illā dirigemur in qualitatem vl' modū operandi: propter q̄d infra ꝯcludit. hec ergo doctrina . s. vel scriptura habita i scia auxiliabitur tibi: ⁊ ista scia erit in qualitate opationis q̄ꝛ ꝑ illaꝫ dirigit̄ medic⁹ in debitum modum operādi. sc̄da expositio eiusdeꝫ est: ꝙ scia practica . i. scia de modo operādi auxiliabit̄ i acq̄rendo sciam. q̄ꝛ icitat studiosū ad sciam supra se. Audiēs se i apātibus calidis in ꝑncipio ꝯpetere que repercutiant statim ꝓmouetur ad acq̄rendū q̄d sit apostema q̄d reꝑcussio ⁊c̄. ⁊ h̄ scia. s. taliter acquisita ex tali ꝓmotiōe iuuat ad acquirendam sciam vel sniam. i. experimētalē habitū. Scientifici eni sc̄dꝫ canones ꝓcedentes melius expimentalem habitum acquirunt. Alij per sniaꝫ itelligūt firmā ⁊ idubitabilē r̄nsionē de mō operādi cum de ipō queritur. est eni snia firma ⁊ idubitabilis responsio: vt catholicon tractatu de colorib⁹. Al'r aūt ꝑ sniam intelligere possumus iudicium certum de modo operandi circa corpus signatum ⁊ egritudinē signatā. ē eni scia vni⁹ partis ꝯtradictiōis determiata acceptio: vt catholicon ibidē. Nā ex h̄ ꝙ apātibus calidis scis in ꝑncipio ꝯpetere repercussiua. ⁊ vides brachium sor. apātuꝫ eē cū rubore ⁊ ardore ⁊ eē in ꝑncipio iudicas ex snia ꝯuenire sibi oleum omfacinū: ⁊ hec snia est i mō opatiōis: quelibet illarum expositionum tolerabilis est.

¶ Cūq̄ȝ duaꝝ diuisionū qualitatē sciueris iā sciētiā sciētialē: et sciētiā opatiuam adeptus eris et si nūq̄ȝ operatus fueris.

¶ Cōcludit ꝙ cū sciueris q̄litatē duaꝝ diuisionū. s. ꝑctice ⁊ theorice q̄ fuerūt mēbra diuisiōis: iā es adeptus sciaꝫ sciētialē ⁊ sciaꝫ operatiuā. q̄uis nūq̄ȝ operat⁹ fueris. ¶ Sciendū primo ꝙ ꝑ sciaꝫ scialē itelligit̄ ꝑs theorica qua solū sciētes efficimur ⁊ non dirigimur in actū operatiuū. Ecōtra v̄o ꝑ opatiuā itelligit̄ notitia sciētifica docēs q̄l'r opādū sit: ⁊ illa est practica sic̄ pꝫ in exēplo posito in lr̄a. Ex quo pꝫ ꝙ lꝫ nunq̄ȝ sis operatus: stat tn̄ te sciam opatiuam adeptū fuisse. Et ex h̄ colligi pōt ꝓbabile argumētū ꝙ vtraq̄ȝ illaꝝ ē scientia: q̄ꝛ q̄lꝫ illaꝝ notitiaꝝ ē nobis euidēter acquisibilis oi actu opatiuo circūscripto. igit̄ q̄lꝫ illaꝝ ē scia. non. n. appetit sub q̄ alio hitu q̄ȝ sub scia ꝓprie ꝯtineri possit. ¶ Ad argumētū igit̄ cū d̄r medicina diuidit̄ i practicā ⁊ theoricā. ꝙ nō est tota scia: negāda ē ꝯn̄a: vt supra tactum est. Et nō ꝙ ars ꝓpe dicta ē acq̄sibil' ꝑ assuefactionē ex frequētatiōe. s. opationū exterioꝝ cuꝫ ergo sine his possit acq̄ri medicia sc̄dm vtrāq̄ȝ ꝑtē: vt d̄r i lr̄a: pꝫ ꝙ sc̄dm nullā sui ꝑtē medicina proprie est ars. relinq̄t̄ igit̄ ꝙ ē scia. Qual'r aūt ars ꝯ sciam distinguat̄: ⁊ q̄l'r ꝓprie vel iproprie dicat̄ medicina ars vl' scia videbit̄ in questione diffusius.

¶ Neq̄ȝ ēt aliq̄s dicere pōt ꝙ dispōnes corporis humani sūt tres. egritudo: sanitas: et dispositio: q̄ nō ē sanitas neq̄ȝ egritudo cum tibi

due suffecerint.

℄ Obijcit primo ꝯ̃ dñias. secũdo soluit. ibi scḋa. Possibile nãq̃. In prima pte dicit nõ oportere dare medium vel tertiam dispositionẽ q̃ dicit̃ neutralitas: qꝛ due sufficiunt. vel sic. i pͥma parte dicit ꝙ forte aliquis posset dicere ꝙ dispositiões humani corporis sũt tres. s. sanitas: egritudo: ⁊ neutralitas: ʒ tu nõ posuisti nisi duas. s. sanitatẽ ⁊ egritudinem. ergo male dicis.

℄ Possibile nãq̃ ẽ. vt cũ hmõi dictoꝛ bñ ꝯsiderauerit non inueniat vnã duaꝝ rerũ affirmãtẽ hanc trinitatẽ neq̃ negãtem.

℄ Soluit. scḋo excusat se ab vlteriori pertractatiõe. ibi secũda. Preterea. Prima i duas sicut duas inuit solutiones: scḋa ibi. Amplius. Prima solutio est: ꝙ cũ talis argumẽtatoꝛ bene ꝯsiderat nõ iueniet vnã duaꝝ reꝝ ꝛc. scḋꝫ multiplicẽ expositionẽ. Pͥa nõ iueniet vnã duaꝝ rerũ: qꝛ nec practicã nec theoricam affirmãtẽ vel negãtẽ ꝛc. Hanc seq̃t. Jo. de monte caluo. Alia expositio antiquioꝛ Bartholomei de varignana. Nõ inueniet vnã duaꝝ reꝝ: qꝛ nec sanitatẽ nec egritudinẽ affirmantẽ vel negãtẽ neutralitatẽ: qꝛ cũ aliqua neutralitas sit ꝑua egritudo ⁊ aliq̃ ꝑua sanitas: nõ seq̃tur. ẽ egritudo. igitur nõ ẽ neutralitas: nec seq̃t. est sanitas. g̃ nõ ẽ neutralitas. siľr nõ seq̃t ẽ egritudo. g̃ ẽ neutralitas: neq̃ seq̃tus. est sanitas. g̃ est neutralitas. hec expõ nõ placet. Tertia est dini. nõ iueniet vnaꝫ duaꝝ reꝝ. i. duaꝝ significationum neutri i pͥmo ⁊ scḋo significatis affirmãtẽ aut negantem hãc trinitatẽ: qꝛ tã pͥmum q̃ȝ secũdũ significatũ neutri sub sano vľ egro ꝯprehẽdit̃. Quarta expositio. nõ iueniet vnã duaꝝ reꝝ. i. rõnũ oppositaꝝ affirmãtẽ. i. affirmatiue demonstrare hãc trinitatem eẽ: aut negãtem. i. negatiue demonstrare nõ eẽ hãc trinitatẽ: neq̃ eni rões philosophoꝝ ꝓbantiũ inter sanitatẽ ⁊ egritudinẽ nõ cadere mediũ demõstratiue sũt: nec ẽt rões medicoꝝ ad oppositum sũt demõstratiue. Quinta expositõ ẽ mõdini. nõ iueniet vnã duaꝝ reꝝ. i. duarũ vltimaꝝ partiũ i diffinitiõe medicine positaꝝ affirmantẽ vel negantẽ ꝛc. partes eni iste sũt vt habita sanitas ꝯseruetur ⁊ amissa recuperet̃: ⁊ ꝑ has nõ excludit̃ nec affirmat̃ neutralitas. Ultima expositio est Gentil. non inueniet ꝛc. i. duaꝝ partiũ i diffinitiõe positaꝝ. quaꝝ pͥma est ex parte qua sanat̃ ⁊ ab ea remouet̃. secũda ẽ vt habita sanitas ꝯseruet̃ ꝛc. affirmãtẽ aut negantẽ: qꝛ licet dicat̃ ex parte q̃ sanatur aut ab ea remouet̃: nõ iplicat̃ dari vel nõ dari neutram dispositionẽ: ⁊ siľr de alia parte dicendũ ẽ.

℄ Amplius si hec trinitas necẽia fuerit quod diximus tibi remoueri a sanitate colliget ĩfirmitatẽ: et dispositionem tertiã.

℄ Ponit secũdã solutionem. scḋo declarat qualiter vario mõ describẽdo sanitatẽ vľ egritudinẽ i diffinitiõe sanitatis vel egritudinis icludit̃ vel nõ icludit̃ neutralitas. ibi scḋa: Quã nõ hr̃e. Dicit primo ꝙ q̃ȝuis hec trinitas eẽt ponẽda nõ tñ repugnat hoc diffinitioni posite: qꝛ sub illa particula a sanitate remouet̃ ꝯphenditur neutralitas. tã. n. ꝑ neutralitatẽ q̃ȝ per egritudinẽ est corp⁹ a sanitate remotũ.

℄ Quã nõ habere sanitatis diffinitionẽ posurunt: que ẽ habitus aut dispositio ex qua operationes subiecti ipi⁹ sane ꝓueniũt. Neq̃ h⁹ diffinitiõis oppositũ nisi sanitatẽ diffinierint queadmodũ desiderauerũt: ⁊ posuerit i esse cõditionẽ qua nõ indiget.

℄ Pars pꝫ plane. Nota ꝓ intellectu sanitatẽ ⁊ egritudinẽ dupľr describi posse. pͥmo sic. Sanitas ẽ habitus vel dispõ ex qua operationes subiecti ipi⁹ sane ꝓueniũt. ⁊ ꝯ̃ñr egritudo est dispositio vel habitus ex quo operatiões egre ꝓueniũt. ⁊ tũc pꝫ ꝙ nec in diffinitione sanitatis nec egritudinis comprehẽdit̃ neutralitas. Scḋa descriptio ẽ ista. Sanitas est ꝛc. ex qua operationes ꝑfecte ꝓueniũt ⁊ egritudo ẽ dispõ vľ habit⁹ ex q̃ opatiões ipfecte ꝓueniũt. Et taľr dscribẽdo pꝫ ꝙ sub diffinitiõe sanitatis vel ei⁹ oppositi cõprehenditur neutralitas. ex neutralitate eniꝫ operationes subiecti ipius imperfecte ꝓueniũt. Exponit̃ ergo lr̃a sic. quã. s. neutralitatẽ nõ hr̃e. i. nõ includere diffinitionẽ sanitatis nec ei⁹ oppositi posuerũt. supple illi q ꝓ modo sanitatẽ ⁊ ei⁹ oppositum diffiniebãt: nisi voluerit diffinire sanitatem ⁊ ei⁹ oppositũ queadmodũ desiderauerũt. s. ad placitũ loco ly sane ponẽdo ꝑfecte. ⁊ loco ly egre ponẽdo ipfecte. ℄ Notandũ scḋo Aui. dixisse habitũ ꝓꝑ sanitatẽ fixam ⁊ perfectam: propter sanitatem vero lapsã dixisse dispositionem.

℄ Preterea cum medicis i hoc non litigem⁹. neq̃. n. sũ qui cũ eis i hmõi disputare debeã: neq̃ litigiũ hoc eis neq̃ illis q cõtra eos sunt in medicina auxiliabit̃: hui⁹. n. rei certitudo alterius doctrine pͥncipijs ꝑtinet.

℄ Excusat se a determiatiõe huius difficultatis di. non eẽ litigandũ medico de hoc: neq̃ ipe est de illis q cũ eis littigare debeãt: neq̃ hoc litigiũ eis. s. medicis nec illis qui sunt ꝯ̃ eos auxiliabit̃ i medicia: ʒ hec certitudo pertinet pͥncipijs alteri⁹ doctrine. ℄ Cõtra. ad medicũ ꝑtinet cõsiderare an corpus sit ꝓseruãdũ: cõseruãdũ: curãdum: vel resumẽdũ: sed nõ cõpetit preseruatio vel resũptio: nisi neutro conualescẽtie vel decidentie. ergo ꝛc. Pro isto dicitur ꝙ ad medicum ꝑtinet cõsiderare illã dispõnẽ quã multi vocãt neutralitatẽ. vtꝝ aũt debeat denomiari neutralitas vel egritudo nõ dꝫ curare medic⁹: ⁊ h̃ itẽdit Aui. i pte ista ⁊ toto capľo.

℄ De subiectis medicine capľm secũdum.

q Uoniã medicina corp⁹ hũanũ ex parte vnde sanat̃ ⁊ a sanitate remouet̃ cõsiderat ⁊ cuiusq̃ rei scia nõ acq̃rit̃ neq̃ cõpletur cuꝫ cãs habuerit nisi ꝑ sui cãs sciat̃: ergo debemus in medicina scire sanitatis ⁊ egritudinis causas.

℄ Posita diffinitiõe medicine. nũc ꝯ̃ñr nũerat subiecta de quib⁹ medicus ꝯsiderat: vnde i rubrica dr̃ capľm de subiectis medicine. Et pͥmo ostendit de qb⁹ ꝯsiderat medicina. scḋo illa sũmatiꝫ colligit. tertio oñdit modũ quo medic⁹ illa cõsiderat. ibi scḋa. Et postq̃ȝ. ibi tertia. Haꝝ vero rerũ. Primo iteꝝ ostẽdit de qb⁹ cõsiderat theorica. scḋo de qb⁹ ꝓ̃ctica. ibi scḋa. Huius aũt inquisitiõis. Prima i tres. pͥmo ponit necessitatẽ cõsideratiõis subiectoꝝ partis theorice ⁊ practice. scḋo declarat. tertio cõcludit. ibi scḋa. Causaꝝ. ibi tertia. Haꝝ igit̃. Jtẽ pͥmo ostendit ad medicũ ꝑtinere cõsiderationẽ cãꝝ sanitatis ⁊ egritudinis. scḋo accidẽtium ⁊ significationũ eorũdẽ. tertio ad alia loca nos remittit. ibi secũda. Et qꝛ. ibi tertia. Jã aũt. In prima pte ꝓbat hãc conclusionẽ. Ad medicũ ꝑtinet ꝯsiderare cãs sanitatis ⁊ egritudinis. ꝓbat̃ qꝛ ad medicũ ꝑtinet ꝯsiderare corp⁹ hũanuꝫ ex parte qua sanũ aut a sanitate remotũ: ʒ nullius rei habẽtis cãs acq̃rit̃ aut ꝯplet̃ cognitio nisi ex cognitiõe suaꝝ cãꝝ. igit̃ ad medicũ ꝑtinet ꝯsiderare sanitatis ⁊ egritudinis cãs. ꝯ̃ña tꝫ: eo ꝙ sanitas ⁊ egritudo sũt res hñtes cãs. ℄ Sciendũ primo ꝙ i diffinitiõe medicine ponuntur due ꝑtes. prima scia q̃ hũani corporis dispõnes noscũtur ex parte q̃ sanat̃ ꝛc. Et illa corrñdet ꝑti theorice. Notitia eni hmõi dispõnũ ẽ theorica nõ docẽs vel ꝓ̃cipiẽs quid vel q̃ľr opandũ. scḋa pars est vt habita sanitas conseruet̃. Et hec correspõdet ꝓ̃ctice. Notitia. n. cõseruãdi aut recuperãdi sanitatẽ ẽ ꝓ̃ctica vt visũ est i qõne. Jõ cõueniens erat vt Aui. diuisim enumeraret subiecta ad ꝑtẽ practicã ⁊ ad ꝑtẽ theoricã ꝑtinentia. Ex quo pꝫ hoc capľm eẽ velut apitiuũ ⁊ resolutiuũ ꝓ̃cedẽtis capľi vt dicit Mondinus. ℄ Sciẽduꝫ scḋo ꝙ lꝫ subiecta sint plura: qꝛ tñ nõ sũt prima ⁊ adequata: imo ad vnũ pͥmũ sũt attributionẽ hñtia. ex hac pluralitate subiectorũ nõ tollitur vnitas scie medicine. ℄ Sciẽdũ tertio ꝙ rerũ hñtiũ cãs duplex põt hr̃i notitia. vna a ꝓ̃ori ⁊ ẽ notitia ꝓpter qd. altera a posteriori. ⁊ ẽ notitia qꝛ. qñ. s. cognoscim⁹ cãm ꝑ effectũ. Pͥa ꝑfectioꝛ ẽ. ꝑfecti⁹. n. ẽ cognoscere effectum ꝑ cãꝫ q̃ȝ ecõuerso. vt videribꝫ ꝓ̃ posterioꝝ. ℄ Ad ꝓpositũ rei hñtis cãs nõ acq̃rit̃ notitia ꝛc. nisi ꝑ notitiã cãrũ. s. scia ꝑfecta ⁊ ꝓpter qd: licꝫ i scia qꝛ. oppositũ accidat vt ẽ scia Arist. ꝓ̃ poste. Scire aũt oppinamur ꝛc. Et ꝓ̃ physicorum. tũc eni arbitramur cognoscere ꝛc. ⁊ est text⁹ ꝯmẽti pͥmi. ℄ Sciẽdũ quarto ꝙ scia dr̃ acq̃ri qñ adiscẽs est i actualiter acq̃rendo. qꝛ. s. disponit̃ vt habitus sciẽtificus i eo firmet̃. Dicit̃ aũt cõpleri qñ figit̃. sensus igit̃ est ꝙ nõ disponitur nec hituatur ꝛc. Aľr non acq̃ritur. s. a doctore: nec com

pletur ab intrinseco.s.intellectu discentis. Alr̃a quibusdã. nõ acqrit̃.s.demõstratiõe q̃r.nec cõplet̃.s.demõstratiõe ꝓpter qd. Hec tñ expositio recipit istãtiã apparẽtẽ vt vides. Alij alr̃.non acqrit̃.s.ꝑ aliqđ genus cãe:nec cõplet̃ per oĩa .s.gña cãꝝ. Et dixit notanter cũ cãs habuerit:ꝓpter res nõ habentes cãs ex quib⁹ tãq̃ ex notiorib⁹ cognosci possint. Ex quo pȝ primo nõ oẽ cognoscibile notitia q̃r. eẽ cognoscibile notitia ꝓpter qd:nec oẽ cognoscibile notitia ꝓꝑ qd eẽ cognoscibile notitia q̃r. Non enĩ repugnat dabilẽ eẽ effectũ q̃ quãtũ ad q̃r est sit suis causis penit⁹ ignotior. Cã aũt minoris assũpte ĩ ꝓbatiõe ꝯclusiõis põt eẽ talis:q̃r sicut se hȝ res ad eẽ:ita se hȝ ad cognosci:ꝫ quelibet res hȝ eẽ per suas causas.ꝫ q̃libet res talis hȝ cognosci ꝑ suas cãs. Itez ꝓcessus rõnis ⁊ artis ĩ cognoscendo res cãtas dȝ ꝓportiõari ꝓcessui nature in causando:ꝫ natura ꝓcessũ hũc ĩchoat a causis ⁊ terminat ad effectũ.igit̃ ⁊c̃. ¶ Contra.tũc ad medicum ꝑtineret ꝯsiderare ⁊ ĩuestigare cãs elemẽtorum. Pro isto dicitur limitando ꝓpositiõez q̃ medicus hȝ cõsiderare cãs scibilium quoꝝ ꝑ ꝓpria ꝑ̃ncipia hȝ ꝓprietates ⁊ passiones ĩuestigare.

¶ Et q̃r sanitas ⁊ egritudo ⁊ carũ cãe plerũq̃ sũt manifeste plerũq̃ occulte:que nõ sensu neq̃ nisi per significatiões accñtiũ cõphenduntur.debemus ẽt in medicina scire accñtia que ĩ sanitate accidunt ⁊ egritudine.

¶ Declarat scđm. Et in sñia ĩtẽdit hãc ꝯclusiõez. Ad medicũ ꝑtiet ꝯsiderare sanitatis ⁊ egritudis ⁊ cãrũ suaꝝ signa ⁊ accñtia.ꝓbat̃ sic. Causis sanitatis ⁊ egritudinis occultis existẽtibus necesse ẽ ꝑ accñtia cãs illas ⁊ sanitatẽ ⁊ egritudinem cognoscere:sed ꝯtingit cãs illas esse occultas. ꝫ ⁊c̃. ¶ Sciẽdũ ẽ p̃mo q̃ mẽbrorũ nostri corporis q̃dã sũt exteriora sensibus nostris subiecta q̃dã ĩteriora. De secundis ꝫ verũ ẽ q̃ eoꝝ sanitatẽ ⁊ egritudinez ⁊ cãs eaꝝ docemur ꝑ signa ⁊ accñtia cognoscere. ¶ Sciẽdũ scđo q̃ accñs multipliciter sumit̃. Primo vt distinguit̃ cõtra substãtiã:⁊ taliter nõ capitur hic. Secũdo vt distiguit̃ ꝯtra morbũ ⁊ cãȝ morbi:vt tertio de accidenti.⁊ scđa primi.primo caplõ:⁊ sic iterũ nõ sumit̃ ĩ ꝓposito. Tertio sumit̃ ꝓ quacũq̃ dispõne nãli vel preter naturã ꝯsequẽte sanitatẽ:egritudinẽ:vl̃ neutralitatẽ:⁊ sic oĩs dispõ ꝯñs sanitatem dicit̃ accñs sanitatis.sicut ꝯñs morbuȝ dicit̃ accñs morbi. Et queadmodũ accñs morbi diuiditur in tria.s.actionẽ lesã:qualitatem mutatã.⁊ exiens mutatum.ita ꝯsir triplex ẽ accñs sanitatis.s.actio bona siue nãlis:qualitas nõ mutata a nãli.⁊ exiẽs nãle siue laudabile:⁊ sicut ꝑ actionẽ lesã:qualitatẽ mutatã ⁊ exiẽs mutatũ:tãq̃ ꝑ signa ꝓpria cognoscim⁹ morbum:ita ꝯsequenter ꝑ actionẽ nãlem:qualitatẽ nõ mutatã ⁊c̃.cognoscim⁹ sanitatẽ:⁊ taliter sumit̃ accñs ĩ proposito. ¶ Ex quo pȝ primo idem respectu eiusdẽ eẽ denomiabile accñs ⁊ signũ. accñs quidem ꝓ quãto pẽdet a sanitate vel morbo:signũ vero in quãtũ ducit nos ĩ cognitionẽ egritudinis vel dispõnis alterius. Patet scđo ꝓcessũ a notitia accidẽtiuȝ ⁊ signorum ad notitiam morbi vel dispõnis alterius vtplurimũ eẽ processũ quia. Ecõuerso vero propter qd. Dico aũt notãter scđȝ plurimũ ꝓpter signa.cõtingit enĩ idẽ respectu eiusdẽ eẽ cãȝ ⁊ signũ:sicut longitudo ⁊ gracilitas colli cũ strictura pectoris future ptisis. Et ex hoc vlterius patet ad perfecte acq̃rendũ sciẽtiam medicine necessariũ nobis esse duplicem ꝓcessum.s.q̃r ⁊ ꝓpter quid.

¶ Iã aũt declaratũ fuit ĩ sciẽtijs veridicis q̃ rei scia nõ acqrit̃ nisi ꝑ sciam cãꝝ ⁊ pricipioꝝ ipius si cãs habuerit ⁊ pricipia:aut nõ cõplet̃ nisi ex parte sciẽdi ei⁹ accñtia ⁊ cõcomitantia essentialia.

¶ Remittit nos ꝓ declaratione horum dictorum ad alias sciẽtias:⁊ lr̃a plana est. ¶ Sciẽdũ p̃mo q̃ ꝑ sciẽtias veridicas intelligit Aui.logicã ⁊ metaphysicam:ad quaꝝ primaȝ ꝑtinet verũ a falso discernere.ad secũdã vero pertinet probare ꝑ̃ncipia aliarũ sciaꝝ.ideo merito veridice nominant̃. Aliter dixit mõdi.ꝑ scias veridicas ĩtelligẽdas eẽ sciẽtias pure speculatiuas quarũ finis est veritatis cognitio. vnde veridice dicũtur. Practice vero ñ sic ꝓprie veridice vocãtur:eo q̃ earũ finis nõ est veritatis cognitio:sed opus vel secundũ electionẽ operatio:vt supra dictuȝ ẽ. Prima expõ est melior. ¶ Sciẽdum scđo per principia debere intelligi cãs extrinsecas vt sũt efficiẽs ⁊ finis. Per cãs vero ĩtrinsecas:vt mãm ⁊ formã. ¶ Sciẽdũ tertio q̃ accñtiũ vt ꝓposito pertinet quedã coĩa sũt:q̃dam propria. Exẽplũ primi sicut dolor capitis ĩ pleuresi. Exẽplũ secũdi vt dolor lateris pungitiu⁹ ĩ pleuresi.⁊ illa accñtia ꝓpria ab auctoribus vocant̃ cõcomitãtia eẽntialia.q̃r.s.videtur eẽntialiter sanitati ⁊ egritudini associari. ¶ Sciẽdũ quarto hãc litterã dupl̃r posse exponi. Prio ad acq̃rendũ ⁊ ꝑfecte habẽdũ notitiam scibiliũ medicine duplici ĩdigem⁹ ꝓcessu.vno ꝓpter quid:⁊ ille fit ex notitia causarũ. Altero q̃r.⁊ ille fit ex notitia accidentiũ coĩuȝ ⁊ ꝓprioꝝ. Scđo ⁊ forte meli⁹.ad acq̃rẽdũ ⁊ ꝑfecte hñdũ notitiã sanitatis ⁊ egritudinis nõ sufficit earuȝ cãs cognoscere:ꝫ vltra hoc req̃rit̃ accidentiuȝ coĩuȝ ⁊ propriorũ notitia. Ad ꝑfectã enĩ notitiam subiecti non sufficit subiecti cãs cõprehẽdere:ꝫ vltra hoc oȝ ꝓprietates ⁊ passiões subiecti cognoscere.exẽpli gr̃a ad perfectã noticiam fe.putride nõ sufficit cognoscere cãs ei⁹.ꝫ scire oȝ cuȝ hoc accidentia ⁊ nocumẽta febrẽ ꝯñia.

¶ Cãrũ vero quatuor sunt spẽs. materiales: efficiẽtes:formales:⁊ finales.

¶ Ponit numerũ generũ cãrũ sanitatis ⁊ egritudinis.scđo spãliter vnũq̃dq̃ illoꝝ dclarat.ibi scđa. Cause võ. Pria pȝ nota ẽ. ¶ Sciẽdũ hic primo q̃ Aui.enumerat cãs:nõ aũt accñtia:de qb⁹ fecit mentionẽ:aut q̃r enumeratio eorum nimis eẽt ꝑticularis:qualis nõ dȝ eẽ doctrina hui⁹ p̃me fen. aut q̃r ĩ scđa fen.doctria tertia.caplõ tertio.accñtia ⁊ significatiões distincte enumerat. Vel forte fecit nos ĩtelligere per oꝑatiões quas dixit eẽ fines ex qb⁹ alia accñtia ẽt ꝯprehendi pñt. ¶ Sciẽdũ scđo sufficiẽtiã quatuor generũ cãꝝ a diuersis vario mõ assignari.q̃dã sic sumũt. Oĩs cã vel est ĩtrinseca vel extrinseca.si est extrinseca vel mouet ĩtentiõaliter:⁊ sic est finis:vel real̃r:⁊ sic est efficiẽs.si võ est intrinseca:vel se hȝ per modũ perfectibilis:⁊ sic est mã:vel ꝑ modũ ꝑficiẽtis.⁊ sic est forma. ¶ Al̃r dñt alij de cã extrinseca q̃r vel precedit effectũ:⁊ sic est efficiẽs.vel sequit̃.⁊ sic est finis. Vtrũ aũt hi modi sint veri:scrutari ꝑtinet ad physicuȝ ⁊ metaphysicũ. Aliter dixit mondin⁹ nõ sũt nisi q̃tuor modi spãles querẽdi de causis.igit̃ ⁊c̃.assũptũ ꝓbat̃ discurrẽdo.q̃r nõ q̃rit̃ de effectu nisi ex q̃:vel a q̃:vel per qd:vel ꝓꝑ qd. Primũ q̃rit de mã. Scđȝ de efficiẽte. Tertiũ de forma Quartũ de fine. Al̃r cõsueui distinguere sic. Nõ sũt nisi q̃tuor modi depẽdentie vni⁹ rei ad aliã.igit̃ nõ sũt nisi quatuor gña causaꝝ.assũptũ ꝓbatur.q̃r q̃cq̃d se hȝ ad aliud:vt depẽdẽs vel depẽdet ex illo:vel ab illo:vel ꝑ illud:vel propter illud. ¶ Cõtra.q̃r preter modos cãꝝ iã dictos reperitur genus cãe ĩstrumẽtalis.vt tertio de accñti.p̃mo caplõ. Pro isto dñt coiter q̃ cã instrumentalis reducit̃ ad genus cãe efficientis.in eodẽ eniȝ gñe videntur concurrere principale agẽs ⁊ ĩstrumẽtũ:q̃ ꝓducit effectũ.ego vero ĩferius declarabo aliquã ĩstrumẽtalẽ cãm magis reducibilẽ eẽ ad genus cãe mãlis q̃ȝ efficiẽtis:sicut diafaneitas aeris ẽ cã ĩstrumẽtalis illumiatiõis aeris ⁊ nõ ĩ gñe cãe efficiẽtis. non enĩ diafaneitas efficit lumẽ.nec formalis:nõ enĩ diafaneitate denomiatur aer formal̃r illũiatus:nec ẽt finalis:nõ eniȝ ẽ diafaneitas finis illũinatiõis:ꝫ poti⁹ eꝫ. Reducit̃ ꝫ ad aliud genus cãe.s.ad gen⁹ cãe mãlis.quã cãȝ dispositiuã possum⁹ appellare:q̃l̃r aũt cãe ꝯseruantes ⁊ preseruãtes ad gen⁹ cãe efficiẽtis reducãtur:ĩ tertio tegni declaratũ ẽ.

¶ Cause võ materiales posite ĩ qbus sanitas ⁊ egritudo mẽsurant̃:sũt subiectũ qdẽ ꝓpinquũ mẽbrũ aut spũs ⁊ subiectũ quidẽ longinquũ hũores:⁊ eis lõgiq̃ora sũt elementa.

¶ Declarat vnũq̃dq̃ illoꝝ gñerũ:⁊ p̃mo mãles,scđo efficientes ⁊c̃.partes patebũt. Itez p̃mo notificat cãs mãles. scđo declarat variũ modũ se hñdi cãruȝ illarũ.ibi scđa Et hec duo. Dicit p̃mo q̃ cãe mãles ĩ quibus mẽsurãtur sanitas ⁊ egritudo sũt duplices.s.ꝓpinque ⁊ remote. subiectuȝ q̃dẽ ꝓpinquũ siue mã est mẽbrũ aut spũs.remotũ hũor.remotissima sũt elemẽta. ¶ Sciẽdũ est p̃mo q̃ cũ dicit̃ posite exponit̃.i.narrate sine ꝓbatiõe:q̃r hec ꝓbatio nõ pertiet

ad medicum: vel posite. s. a philosophis. q enim elementa sint mã remota sanitatis habetur primo de gñone ⁊ corruptiõe: q vo humores ex libro d animalib9. simil'r q mẽbra. ℂ Scdo sciẽdũ q ly mẽsurãtur exponitur. i. sustẽtantur vl' subiectãtur seu causantur. quidã aũt dixerũt mẽsurantur. i. qtificãtur. accñs enim qdcũq materiale mẽsuratur rõne subiecti. vt in predicamentis. caplo de quãtitate dicitur ab Arist. quãta fuerit superficies tãtũ album esse dices. aliter dicitur ⁊ meli9 q sanitas mẽsurat his: eo q sanitas sit alterius gradus vel mẽsure scdm variã dispositionem ⁊ mẽsuram elemẽtorũ humorũ ⁊ mẽbrorũ. vnde alterius mensure vel gradus est sanitas cerebri: ⁊ alteri9 cordis: q in his varie sũt humorũ ⁊ elemẽtoꝝ mẽsure. ℂ Tertio sciendum q materia põt sumi dupl'r. Primo proprie p subiecto primo cuiuscũq forme ex quo fit aliud ⁊ manet: qualiter sumitur primo physicoꝝ textu cõmẽti. 56. cum dicit cuiuslibet trãsmutatiõis nãlis materiã primã eẽ principiũ: ⁊ tal'r nõ sumit hic. Secũdo sumit materia ĩproprie satis p quocũq quod formal'r per aliqd ẽ aliqual'r formatũ denomiabile: vel ex q fieri põt aliquid taliter denomiabile: siue p vnã siue p plures trãsmutatiões. Exẽpli cã dicim9 pietẽ mãm albedinis: q per albedinem denominatur paries formaliter albus. similiter panem ⁊ cibum dicimus materiam humorum: q lz panis nõ sit a forma hũorũ denominabilis ex pane tamẽ p vnam aut per plures transmutationes fieri potest aliquid a forma humorum denominabile: puta sanguis flegma ⁊c. Hanc autem materiam appellare consueuerũt antiqui materiam transeuntẽ. pmã vero pmanentẽ. ⁊ hoc secundo modo ĩ proposito sumitur materia vel subiectũ. dũ dicit Aui. in littera subiectum ppiquum eẽ mẽbrum. remotũ vero humores ⁊ elemẽta. Et ex his patere põt quid per subiectum propinquũ ĩtelligendũ est. ⁊ quid per remotuz. Est eñi subiectũ ppinquũ sanitatis vel egritudinis subiectũ actual'r p prie sanũ aut egrum denominabile vt mẽbrum. Remotum vero est subiectum nõ actu proprie taliter denomiabile. ex quo tamẽ per vnam vel p plures trãsmutationes põt fieri aliquid proprie tal'r denomiabile. vbi gra. humor est subiectũ remotũ sanitatis: q nõ actu est humor proprie san9 denomiabilis: ex ipo tñ per vnã aut plures trãsmutatiões generari põt aliquid vt mẽbrũ qd proprie est actu sanum denomiabile. Ex ex hoc vlterius pz cur elemẽta dicũtur subiecta remotiora. ℂ Sciẽdum quarto illã pticulã mẽbrum aut spiritus exponi a quibusdã aut p ⁊ volẽtibus mẽbrum dispositũ per spiritũ eẽ subiectũ ⁊c. iõ spiritus ẽ cã membri dispositiua vt recipiat mẽbrũ vitam ⁊ sanitatez. Cã vero dispositiua materie reducitur ad genus cause materialis. vbi gra. talis vel talis organizatio cordis ẽ cã vt cor fiat viuẽs ⁊ sanũ: ⁊ nõ est cã ĩ genere cause formalis vel finalis nec efficientis. igitur cã est in genere cãe materialis. Item sicut se habz dispositio actiui ad actiuũ: ita passiui ad passiuũ: sed dispositio actiui inquãtum hmõi causat efficienter. ergo dispositio passiui materialiter. Ex quo sequitur per subiectuz propinquum sanitatis non solum intelligẽdum esse actual'r proprie sanum denominatũ: sed etiam illud per qd ĩmediate redditur subiectum dispositũ vt actu talem denomiationem recipiat: sed de hoc videbitur ĩ questiõe.

ℂ Et hec duo sũt subiecta scdm cõpositionẽ: licz sint cũ alteratiõe. In cuiusq aũt rei cõpositione ⁊ alteratione q sic ꝯponit ad aliquam hmõi pueniť vnitatez: ⁊ hec vnitas ad quam hmõi reuertiť multitudo: aut ẽ cõplo: aut forma. ꝯplo vero est scdm alterationez: ⁊ forma scdm compositionem.

ℂ Declarat qualiter humores ⁊ elemẽta sũt subiecta sanitatis ⁊c. sunt enim subiecta scdm cõpositionẽ: licz etiã sint cũ alteratiõe: eo q talis cõpositio nõ fit sine alteratione: ⁊ subdit q in cuiuscũq rei cõpositiõe ⁊ alteratiõe que sic poniť fieri pueniť ad aliqz vnitatẽ: ⁊ ista vnitas ad quam puenit ista m'ltitudo aut ẽ cõplo: aut forma. ꝯplo qdẽ fit scdm alterationẽ. forma vero scdm cõpositionẽ. ℂ Sciẽdum est hic primo p cõpositionẽ hic Aui. ĩtelligere mixtionẽ. p resolutionez vero alterationẽ. Sensus ergo littere est q hec duo. s. hũores ⁊ elemẽta sũt subiecta scdz cõpositionẽ. i. mixtionem ⁊ scdm alterationem venientem: q enim adinuicez alterantur vel miscentur ex ipis mediate vel ĩmediate fit aliquid: puta membrũ actu proprie sanum aut egrũ denominabile: ideo sunt subiecta remota. Non possũt autem misceri sine alteratiõe: q mixtio est miscibiliũ alteratorũ vnio. primo de generatiõe. ℂ Sciendum scdo q in omni cõpositiõne tali ad aliquã peruenit vnitatem per vnã formã ex extremis illis contrarijs resultãtem adiuicẽ refractis: vbi duplicem imaginamur refractionẽ: vnã qualitatũ cõtrariaꝝ. Alteram vero formarũ elemẽtorũ aut alioꝝ miscibiliũ. Ex prima resultat cõplexio mixti. Ex secunda forma substantialis eiusdẽ. Ideo dixit cõplexionẽ eẽ scdz alterationẽ. formam vero substãtialẽ. s. mixti scdm cõpositionẽ. i. mixtionez. Et ex hac littera. A. expresse colligitur ex intentione eius non fuisse elemẽta scdz formas suas nullo modo refractas remanere ĩ mixto: lz Auer. tertio celi oppositum eidem ĩponat.

ℂ Efficientes aũt cãe sunt cãe pmutãtes ⁊ cõseruãtes hũani corporis dispões: sicut sunt aeres ⁊ q eis cõtinuanť. ⁊ comestiões: ⁊ aq ⁊ pot9: ⁊ q eis cõtinuanť: ⁊ euacuatio: ⁊ retẽtõ: ⁊ regiões ⁊ ciuitates ⁊ loca habitabilia: ⁊ que eis cõtinuanť: ⁊ mot9 ⁊ qetes corporei ⁊ aĩales. ⁊ ex eis sunt sõnus et vigilie et alteratio ĩ etatibus et diuersitas ĩ eis: et in generib9: et ĩ artibus. et ĩ morib9 et in rebus q ĩ humano superueniũt corpore ipz tãgentibus: siue sint cõtra naturã siue nõ sint ꝯtra naturam.

ℂ Declarat causas efficientes. ⁊ littera plana est. ℂ Sciendũ est q cã efficiens hic cõmuniter sumitur vt extenditur ad cõseruantem ⁊ preseruantem ⁊ vere pducentem. vt tertio tegni plene declaratũ est. Sub permutantibus aũt causis ꝯprehenduntur hic curantes: ⁊ quidã addũt pseruãtes pprie dictas: licz ẽt sub cõseruantib9 comprehẽdi possint. ℂ Sciẽdũ scdo p ea q aeri cõtinuanť ĩtelligẽdas eẽ ĩfluentias celestes: q q ĩsẽsate sũt eaꝝ alterationẽ aeri ascribim9. Pñt ẽt intelligi alia elemẽta. Per ea vo que cibis ⁊ potib9 cõtinuanť ĩtelligẽda sũt illa q ad modũ ciborũ ⁊ potuũ nobis occurrũt: vt medicine. Ea vo q regiõib9 ꝯtinuanť sunt sic vẽti ⁊ locoꝝ pticulares dispões q ad silitudinẽ regionũ hũanũ corp9 alterãt. Ea vo q corpori humano superueniunt ⁊c. sũt cetera q hũanũ corpus hñt alterare siue sint res nãles siue ꝯtra nãz ⁊c. Et p id vl'zat dictuz suũ. ℂ Ex quo pz rñsio ad l'rale dubiũ qre non enumerauit Aui. res nãles cũ sint ẽt cause efficiẽtes sanitatis ⁊ egritudinis. ℂ Dicitur eas Aui. satis enumerasse ĩ littera ĩ vltima pticula ĩplicite. vel aliter diciť q nõ. ideo q nõ sic indifferenter sũt sanitatis vel egritudinis cause sicut res non nãles. Alij dicũt q res nãles sub reb9 nõ nãlibus enumeratis ⁊ eis ãnexis cõprehẽdi pñt: vel saltẽ dari ĩtelligi. Per motũ eñi qetem somnũ ⁊c. dãtur intelligi opatiões naturales animales ⁊ etates ⁊ cõplexiones. p aerẽ vo elemẽta ⁊c. ℂ Tertio nota q res oẽs humanũ corp9 permutãtes vel cõseruantes sub tribus generib9 cõprehẽduntur: quia quedã sunt naturales: qdaz nõ naturales: ⁊ quedã preter naturam. Naturales sunt oẽs corpori humano intrinsece ad ei9 cõseruationẽ vel integritatẽ p se facientes: q ĩ septẽ ab auctoribus nostris distinguuntur gña. s. elemẽta. cõplexiões: hũores: mẽbra: spũs: vtutes: ⁊ opatiões. Res vo nõ naturales sũt res hũano corpori ineuitabil'r occurrẽtes ad sensũ ĩferi9 declarandũ: idnter tñ se hñtes ad h vt corpus alterẽt vel cõseruent. debite. n. occurrẽtes cõseruãt. ĩdebite vero a sanitate alterant vel pmutãt: q in sex gña ab auctorib9 distinguunť. ⁊ sũt aer: cibus ⁊ potus: ĩanitio ⁊ repletio. motus ⁊ qes: sõnus ⁊ vigilie: ⁊ accidentia aĩe. ℂ Et ex hoc cõcludi põt eandẽ rẽ scdm specificam denomiatiõez denomiabilem eẽ rem naturalẽ nõ naturalẽ: ⁊ preter naturã: imo eadẽ res nũero respectu diuersorũ his denomiatiõib9 denominabilis est. sed magis videbitur de hoc ĩ secũda fen huius. Per res vo pter naturã intelliguntur quecũq res sũt hũano corpori disconueniẽtes ⁊ ipi9 corruptiue. ⁊ ille diuiduntur ĩ tria gña. vt tertio de accidẽti. ⁊ infra scda fen. pmo caplo. s. egritudinẽ cãm ⁊ accidens. Et de his oibus tractatur ĩ isto pmo canone.

¶ Formales vero cause sunt complexiones ⁊ virtutes que post eas eueniũt cõpositiões.

¶ Declarat q̃ sũt cãe formales sanitatis ⁊ egritudis: q̃r sũt cõplexiões ⁊ virtutes q̃ post ipas ↄplexiões eueniũt ⁊ ↄpositiões. ¶ Sciẽdũ est p̃mo ↄplexionẽ ⁊ ↄpositionẽ eẽ cãm formalẽ sanitatis ⁊ egritudinis scđ3 multiplicẽ modũ exponẽdi hãc lr̃a3. Prim⁹ modus ẽ dini volentis ꝙ cõplexio ⁊ ↄpositio si cõsiderant̃ absolute nõ sũt cã formalis ⁊c̃. Si võ sumãtur vt sũt proportiõata vel disproportiõata nomiari pñt ipi⁹ cã formalis. iste modus põt hr̃e bonũ intellectum. Secũdus ẽ gentilis dicẽtis ꝙ iõ cõplexio ⁊ cõpositio dicũtur cã formalis sanitatis ⁊ egritudis: q̃r sanitas ⁊ egritudo i cõplexione vel cõpositiõe nõ ẽ aliud formalr̃ q̃3 cõplexio vel cõpositio sic ꝓportiõata vl̃ iproportionata. Puto hũc eẽ intellectum Gentilis. ꝙ sanitas ⁊ egritudo nõ hñt vt sic formã ꝓprie: sed illud iproprie formã sanitatis vel egritudinis appellam⁹: ꝑ qđ corpus vel mẽbrũ denoiat̃ formalr̃ sanũ vel egrũ. ⁊ illud ẽ ↄplexio vel ↄpositio. Per bonã enim ↄplexionẽ denomiat̃ corp⁹ vel mẽbrũ formalr̃ sanũ i ↄplexiõe ⁊ per malã egrũ. Silr̃ ẽt de ↄpositiõe dicẽdũ est vt per cãm formalẽ sanitatis vel egritudinis itelligat̃ cã formalis eẽ sani vel egri vt sumat̃ abstractũ ꝓ ↄcreto. Ṽtus vero dr̃ cã formalis scđ3 alterũ duoꝝ modoꝝ. Prim⁹ est q̃r nihil ẽ sanũ vel egrũ nisi inquãtũ virtute pticipãs. Secũdus ẽ q̃r virtus est p̃ncipale dirigẽs ↄplexionẽ vel ↄpositionem ad opatiões. Aliter dic̃ Marsilius p̃mittẽdo formã triplr̃ sumi. Primo ꝓ quocũq3 alicui subiecto iherẽte ꝑ qđ subiectũ illud eẽntialẽ vel accñtalẽ denomiationẽ recipit: qualr̃ formas accñtales vel eẽntiales denomianius formas: ⁊ sic nec complexio nec ↄpositio ẽ cã formalis sanitatis ⁊ egritudinis. secũdo sumitur forma metaphorice pro eo per qđ alicui⁹ explicat̃ eẽntia. qualr̃ diffinitionẽ dicim⁹ eẽ forma3 diffiniti metaphorice: q̃r sic̃ mã sine forma ẽ res iformis ⁊ idetermiata. ꝑ formã aũt reddit̃ substãtialr̃ vel accñtaliter determiata. ita diffinitũ sine diffinitiõe ẽ idistinctũ ⁊ ↄfusũ: addita vero diffinitiõe ẽ determiatũ ⁊ distinctu3: iõ ꝓpter hoc diffinitio dr̃ cã formalis diffiniti. Tertio mõ sumit̃ forma ẽt iproprie ꝓ eo qđ aliquid ad finẽ ꝓprium dirigit: sic̃ diceremus formã domus i mẽte facientis existẽtem eẽ formã operationis ei⁹. eo ꝙ ꝑ illã dirigit̃ actio domificatoris ad finẽ itẽtũ ab eo: ⁊ limitat̃ sic̃ ẽt ↄpositũ nãle limitat̃ i spẽ ꝑ formã. Dico ergo ad ꝓpositũ ꝙ ↄplexio ẽ forma sanitat̃ i ↄplexione scđo mõ eo ꝙ per ipa3 eius explicat̃ eẽntia. Si eni q̃ratur qđ est sanitas ↄplexiõalis rñdet̃ ꝙ est bona cõplexio sic̃ egritudo ↄplexiõalis est mala ↄplexio. Consilr̃ dr̃ de ↄpositiõe. virtus ṽo est forma sanitatis. tertio mõ sumẽdo formã: eo ꝙ virt⁹ est forma dirigẽs ipa3 bona3 ↄplexionẽ ⁊ ↄpositionẽ ad finẽ. s. ad opationẽ. Talr̃ forte sumit̃ tertio đ cõsolatiõe: metro nono. Vex isita sũmi forma bõi ⁊c̃. Hic tñ modus vt appet nõ saluat qualiter virtus sit cã formalis egritudinis: cũ virtus egritudinẽ nõ ducat ad finem ꝫ poti⁹ ei⁹ finẽ quãtũ põt ipedit. Iõ o3 scđm hũc modum veri⁹ dicere virtutẽ eẽ cã3 formalẽ sanitatis ⁊ egritudinis secũdo mõ. Sicut. n. ↄplexio explicat eẽntiam sanitatis: ita virtus: q̃r nõ dicit̃ aliqua ↄplexio formalr̃ sanitas nisi scđ3 ꝙ est dispositio viuẽtis: nec alicui iest formalr̃ viuere nisi ꝑ virtutem. Silr̃ nõ dr̃ aliqua dispõ formalr̃ sanitas: nisi ꝓut virtuti ꝓportiõata: imo ꝑ hoc describit̃ vt p3. Hãc expositionẽ puto hũc habuisse a mõdino ⁊ a q̃busdã ãtiquioribus distiguẽtib⁹ triplicẽ formã. s. logicalẽ sicut diffinitio ⁊ ptes ei⁹ sũt forma diffiniti. metaphysicã siue idealẽ: vt imago artificij. ⁊ physicã siue nãlẽ sicut aĩa ⁊ calor. Et ↄsr̃ dicebant ꝙ ↄplexio ⁊ ↄpositio ẽ forma sanitat̃ nõ nãlis nec metaphysica: ꝫ logicalis. virt⁹ ṽo silitudinarie appellari põt forma metaphysica: ⁊ tu cõsidera. ¶ Ex his solui pñt mlta dubia hic moueri solita. vt ꝙ forme nõ est forma. Sanitas ṽo est forma q̃dã. igit̃ ipi⁹ nõ ẽ cã formalis. Itẽ q̃r ↄplo ⁊ ↄpositio idifferenter se hñt ad sanitatẽ ⁊ egritudinẽ: igit̃ nullius illaꝝ cõplexio vel ↄpositio est forma. Itẽ virtus ẽ aĩa que nõ ẽ forma sanitatis: ꝫ corporis organici. Item tunc q̃tuor eẽnt nature in quib⁹ est sanitas. s. ↄplexio: ↄpositio: vnitas: ⁊ virt⁹: qđ nullus ↄcedit. ¶ Patet ad hec solutio ex acceptione equiuocatiõis hui⁹ termini forma. ¶ Sciẽdũ est secũdo ꝙ hec littera. Et virtutes que post eas veniũt. multipliciter exponi consueuit. Primo iuuenilr̃ ordinãdo sic textum. formales vero cãe sunt virtutes ⁊ ↄplões ⁊ cõpositiõnes que. s. cõpositiones post ipas ↄplexiões eueniũt. Complo eni ẽ cã ↄpositiõis: vt p̃mo de accidẽti: ⁊ scđo ↄplonu3 vltimo caplo. ¶ Alij alr̃ dicũt ꝙ cõplo in fieri. s. partialis añcedit virtutẽ. ideo virtus est post ↄplonẽ. s. partialẽ non totalẽ: sicut forma ignis aduenit mãe post partiales dispões ad ipa3 ꝑparantes: l3 simul iducat̃ i mã inductis oĩbus ꝑfectis dispositiõib⁹ ⁊ totalib⁹. ¶ Contra. q̃r ↄplo de qua loqt̃ Aui. est illa q̃ ẽ cã formalis sanitatis: ⁊ illa nũq3 est añ virtutẽ: alr̃. n. prius eẽt aliqđ sanũ vel egrũ q̃3 viuẽs ⁊ virtutẽ hñs. Argumẽtũ satis est efficax ↄ expõnem nisi dicatur ꝙ virtus nõ est post ↄplonẽ q̃ est causa formalis sanitatis: ꝫ post ↄplexionẽ absolute qđ nõ multum consonat littere. ¶ Alij alr̃ dixerũt ꝙ ꝑ virtutẽ hic nõ intelligitur virt⁹ p̃ncipalr̃ dicta q̃ est aĩa: ꝫ quedã nãlis potentia mẽbrorũ consurgens ex concursu ↄplonis ⁊ ↄpositiõis mẽbrorum qualitatũ ⁊ quãtitatũ spirituũ ⁊ humoꝝ: ⁊ notũ est hanc euenire post cõplexiõem. Est eni habilitas quedam ↄsurgẽs ex tali concursu qua mẽbra sic reddũtur operatiua. Aliter aũt dic̃ Gentilis. ꝙ virtutẽ venire post cõplexione3 põt intelligi q̃ ad tps: ⁊ sic non est verũ saltem de ↄplexione totali. scđo q̃ ad operationẽ: ⁊ sic est verũ: q̃r prius ⁊ imediati⁹ opationẽ attingit ↄplexio q̃3 virtus: eo ꝙ virtus opat̃ mediãte complexione. Sensus igit̃ lr̃e est: ⁊ virtutes que post eas eueniunt. i. q̃ ipis ↄplonib⁹ mediati⁹ operationẽ attigunt.

¶ Cause aũt finales sunt opationes.

¶ Ostendit que sunt cause finales. secũdo eis quedã ãnectit. ibi scđa. Et in scia. prima pars p3. ¶ Sciendũ primo ꝑ operationes non solũ intelligendas eẽ mẽbroꝝ actiões. dr̃ enim operatio nõ solũ de actiõe naturali: ꝫ ẽt de nãli passione mẽbri: sicut organũ sensus ab obiecto bene recipiendo spẽs sensibiles operari diceremus ⁊ illa debita receptio ẽ ipi⁹ membri sana operatio: vnde infra diuidit̃ in doctrina de virtutibus opatio in actiuã ⁊ passiuã. ¶ Ex quib⁹ seqt̃ primo nõ oẽm sanitatẽ eẽ sue operatiõis p̃ncipiũ effectiuũ: ꝫ aliquam tm̃mõ dispositiuum: sicut diafaneitas oculi. Et penes hoc ꝓbabilr̃ concedẽdũ est nõ oẽm sanitate3 eẽ bonã compl̃onẽ vel ↄpositionẽ vel vnitatẽ. ¶ Sciẽdũ est secũdo ꝙ q̃r scđm exigẽtiã alteri⁹ ⁊ alteri⁹ operationis ꝓducende alia ⁊ alia cõplexio ⁊ cõpositio est membris a natura tributa: iõ operatiões finales cãs dicimus sanitatis. semꝑ eni scđm exigentiã finis disponuntur ad finẽ ordinata. primo ethicoꝝ. ⁊ scđo đ aĩa. ⁊ scđo physicoꝝ. possum⁹ ẽt dicere lesiões operationũ finẽ eẽ egritudinis. ¶ Nota tñ inter operatiões eẽ gradus: q̃r quedã sũt iferioris quedã supioris gradus ꝑfectiõis ad q̃s non solũ sanitas ꝫ ẽt act⁹ ⁊ opatiões iperfectiores finalr̃ ordiant̃. Semꝑ eni deteri⁹ ẽ gr̃a melioris. scđo de aĩa. sicut operatio nutritiua gr̃a est sensitiue ⁊ virt⁹ sensitiua exterior est gr̃a interioris. Ex quibus p3 eãdẽ cãm scđm diuersas rõnes cõsideratã eẽ posse cãm efficiẽtẽ ⁊ finalẽ sanitatis sicut opatio motiua est finis sanitatis mẽbroꝝ que sunt instrumẽta motus quoꝝ sanitas ad hãc operationẽ finaliter ordinatur. Pro quanto tñ operatio motiua est potens corpus nostrum aliquo mõ conseruare vel alterare est cã efficiẽs: ⁊ ideo inter efficientes causas supra enumerabatur motus ⁊ quies.

¶ Et in scia quidẽ opationũ ẽ scia virtutũ ꝑculdubio ⁊ scia spũum q̃ sũt virtutu3 subiecta quẽadmodu3 nos declarabimus.

¶ Annectit q̃dã. scđo epilogat ⁊ ↄcl̃dit. ibi scđa. Hec igit̃ Dicit ꝓ ꝙ i scia opationũ est scia virtutũ ⁊ scia spirituũ: qui sũt subiecta virtutũ: sicut postea in doctrina de virtutibus ostendet. ¶ Sciẽdũ est primo Aui. h tacite remouere qđdã dubiũ. Ex q̃. n. virt⁹ ẽ cã formal' sanitatis ⁊ opatio final' ⁊ spũs mãlis: vt sup̃: mirabile q̃si vr̃ ꝙ vna sit oĩu3 istoꝝ doctrina. ¶ Ad qđ dubiũ breuiter rñdet̃ ꝙ cũ virt⁹ ⁊ spũs a posteriori ꝑ opatiões cognoscant̃. ⁊ eↄ opatiões ꝑ virtutẽ ⁊ spũs a p̃ori cognoscant̃. iõ ↄueniẽs fuit de his trib⁹ vna3 doctrinam simul vel scia3 facere: vt infra doctrina sexta. ꝓ capitulo. ¶ Sciẽdu3 scđo ꝙ spiritus possunt esse subiecta virtutum scđm triplicẽ expositionẽ siue itellectũ. Prim⁹ vt dicant̃ subiecta virtutũ: mõ q̃ dicebant̃ superi⁹ subiecta sanitatis ⁊ egritudinis. secũdo sũt subiecta: q̃r ꝑ illos sustentã

tur virtutes in membris sicut diuitias vocant mortales sub stantias nostras. tertio sũt subiecta virtutum. i. temperamẽ torũ per que exeunt mẽbra in operationes. Jlla enim temperamenta sunt etiam virtutes nominãda: sicut infra videbitur. doctrina sexta.

¶ Hec ergo sunt subiecta doctrine medicinalis: vnde aliqs ĩqrit de corpore humano quõ sanatur aut infirmatur.

¶ Concludit ꝙ hec sũt subã quoꝝ cõsideratio pertinet ad medicũ cõsiderãtem corpus hũanuꝫ ex parte qua sanatur aut a sanitate remouetur: ⁊ hec consideratio theorica est vt dictis patere potest.

¶ Hui⁹ aũt inqsitiõis perfectionẽ. s. vt sanitas cõseruet̃ ⁊ egritudo remoueat̃: oꝫ ẽt hr̃e ptes scðꝫ istaꝝ duaꝝ dispõnũ ⁊ suoꝝ istroꝝ cãs.

¶ Inquirit subã ad practicã pertinẽtia. Et primo premittit hãc habere partes secũdo illud declarat ibi. Et hui⁹ quidem. Dicit pmo perfectionẽ hui⁹ inquisitiõis oportere habere partes scðm cãs haꝝ duaꝝ dispositionũ ⁊ suoꝝ istrumẽtoꝝ. ¶ Cõsiderãdũ pmo ꝙ p iqsitionẽ itelligit ptẽ theoricã cuius est cãs ⁊ accidẽtia sanitatis ⁊ egritudinis ĩquirere. p pfectionẽ vero hui⁹ inquisitiõis ĩtelligit partẽ practicam medicine q̃ est finis theorice. iõ merito dicit̃ finis eius vel perfectio. ¶ Sciẽdũ scðo p partes hic intelligẽdas eẽ partiales noticias ex quib⁹ resultat ⁊ itegrat̃ totalis practica. Sensus ergo lr̃e est ꝙ pars practica medicine hꝫ partiales noticias integrãtes ipam que sumuntur ex causis dispõnũ ⁊ causis instrumẽtorũ. Dñt eñi ille partiales noticie secundũ diuersitatẽ ĩstrumẽtoꝝ qbus oportet medicũ vti. ⁊ dispõnũ circa quas oꝫ medicũ opari. vbi gr̃a. ad hoc vt aliquis sciatur recte curare febres putridas oꝫ habere plures partiales noticias. vna est instrumẽtoꝝ approximãdorum q̃ sũt potio ⁊ dieta. Et qꝛ illa alr̃ sano ⁊ alr̃ egro: ⁊ alr̃ corpori neutro sũt approximãda oꝫ ipm aliã partialẽ hr̃e noticiaꝫ. s. sanitatis egritudinis ⁊ neutralitatis. varietas igit̃ instrumentorum ⁊ dispositionuꝫ nostri corporis est causa ꝙ hec doctrina practica partes habet. Hic est primus modus exponẽdi: qui est secundum marsiliũ. Aliter exponitur a Gẽtili: premittendo cãm sumi triplr̃. primo vt supra pro eo a q̃ depẽdet aliqd scðm nãm: ⁊ sic diuidit̃ i quatuor gñ[a]. scðo pro efficiente. vt secũda primi. capitulo primo dicemus ꝙ causa in libris medicinaꝝ ⁊c̃. tertio pro debito mõ administrandi causas cõseruatiuas ⁊ cãs curatiuas ⁊c̃. ⁊ hoc tertio modo sumit̃ hic. Est ergo sensus lr̃e. ꝙ pars practica habꝫ partes. i. diuidit̃ in partiales notitias q̃ diuiduntur secundum causas istrumẽtoꝝ. i. modos debitos approximandi ea dispõnibus. variatur. n. primo modus approximãdi ex natura instrumenti: qꝛ diuidit̃ in dietam ⁊ potionẽ ⁊c̃. Variat̃ ẽt scðꝫ ꝙ refert̃ ad dispõnẽ sanã egrã vl' neutrã. ¶ Ex quib⁹ facile solui pñt dubia quedã ⁊ plura itelligẽti nota. Sequitur etiã eandẽ rem vario modo consideratã simul ptinere ad partẽ practicã ⁊ ad partẽ theoricã: vt cõsideratio absoluta cibi: vt restauratiu⁹ ẽ: ⁊ lactuce: ꝓut est infrigidatiua: ẽ theorica. ipoꝝ tñ cõsideratio vt sic vel talr̃ approximari debent ad egritudinẽ remouẽdã est consideratio practica. Similr̃ ꝯsideratio cause egritudinis vt causat ⁊ ab ea dependet morb⁹ absolute ẽ theorica: ei⁹ tñ consideratio vt talr̃ vel talr̃ digerenda vel euacuanda est practica. ¶ Sciendũ tertio instrumẽta practice eẽ duplicia. quedã quibus ĩmediate perficitur ars: ⁊ illa sũt rõ ⁊ experimẽtuꝫ. vt pmo apho. cõmento pmo: ⁊ de his non ẽ sermo. Quedã vero qbus op⁹ artis pficit̃: qb⁹. s. ars finẽ attingit: ⁊ ista sunt tria. s. dieta potio ⁊ cirugia de qb⁹ ẽ sermo i ꝓposito.

¶ Et hmõi qdẽ cã est regimẽ cuꝫ comestiõe ⁊ potu ⁊ electio aeris: ⁊ mẽsura mot⁹ ⁊ qetis ⁊ medicatio cũ medicĩa ⁊ medicatio mãualis.

¶ Declarat ⁊ primo quõ hꝫ partes scðm instrumẽta. secũdo quõ scðm dispositiões. ibi secunda. Hoc autem totum. ¶ Dicit pⁱo ꝙ cã huius diuisionis noticiaꝝ: qꝛ. s. pluralitatis noticiaꝝ partialiũ ẽ regimẽ cũ comestiõe ⁊ potu: ⁊ electio aeris. ⁊ mẽsura motus ⁊ quietis: ⁊ medicatio cũ medicina: ⁊ medicatio manualis. sicut eñi hec sũt distĩcta ita ⁊ modi approximãdi. ⁊ per ꝯñs notitie illoꝝ sũt distĩcte. ¶ Sciẽdum ꝙ hec omnia sub trib⁹ generib⁹ cõprehẽdũtur. s. dieta q̃ cõsistit i debita sex rerũ nõ naturaliũ administratione: quã explicat cũ dicit. Regimẽ cũ comestione ⁊ potu. potione quã explicat cum dicit. medicatio cum medicina: ⁊ cirugia que est opatio manualis.

¶ Hoc aũt totum apud medicos ẽ scðm tres spẽs. sanoꝝ ⁊ egroꝝ ⁊ medioꝝ. quos mõ nominauim⁹: ⁊ dicem⁹ quõ inter duas diuisiões ĩter quas ꝓcldubio ñ ẽ mediũ media vocẽt̃.

¶ Declarat hic ex parte dispositionũ. hec. n. est diuisio in tres spẽs dispositionũ sanorum: egrorũ: ⁊ neutroꝝ: q̃s mõ nõ dicim⁹: qꝛ i secũda fen nomiabim⁹ ⁊ dicem⁹ quõ vocentur media ĩter duas dispositiões. s. inter sanitatẽ ⁊ egritudinem: ĩter quas proculdubio nõ ẽ mediũ. ¶ Sciẽdũ hic nõ eẽ de mẽte. A. omnibus corporibus indifferenter cõuenire istos tres modos approximãdi causaꝝ. raro eñi vel nunq̃ꝫ corpori sano cõpetit operatio manualis nisi fortasse: vt quidã dicũt infanti nouiter ad lucẽ exeunti ĩcisio vmbilici. Raro etiam vel nũq̃ꝫ cõpetit vsus farmacoꝝ. nam secunda particula aphorismorum aphoris. septimo. sana habentes corpa farmacijs vti difficile est. Intellectus igitur Auic. ẽ istos tres modos approximandi causaruꝫ istis tribus spẽbus dispositionũ cõuenire: qꝛ quibusdã oẽs vt patientibus apata: quibusdam plures aut vnus eoꝝ vt neutris ⁊ sanis. ¶ Intelligendũ scðo inter has dispõnes scðꝫ phos ꝓculdubio nõ eẽ mediũ. Sumũt eñi egritudinẽ cõiter: vt supra visũ est. scðꝫ tñ medicos ad bene operãdũ circa corp⁹ humanũ est hoc mediũ ꝯueniẽs ponere: eo ꝙ medicus percipit circa hũana corpa eẽ necia plura q̃ꝫ duo gña actuũ opatiuoꝝ: qꝛ circa pfecte sanũ act⁹ cõseruatiu⁹ necessarius est: circa sẽsibilr̃ lesũ curatiu⁹. circa mediũ ĩter hec. s. insensibilr̃ lesũ erit medi⁹ act⁹ necessari⁹: puta ꝓseruatiu⁹ vl' resũptiu⁹.

¶ Et postq̃ꝫ iam diuiserim⁹ has demõstrationes tũc iã collectũ ẽ nobis ꝙ medicĩa tractat ꝺ elemẽtis ⁊ cõplexiõib⁹ ⁊ hũorib⁹ ⁊ mẽbris simplicib⁹ ⁊ cõpositis ⁊ spiritib⁹ ⁊ virtutibus eoꝝ naturalib⁹ ⁊ aĩalib⁹ ⁊ vitalibus ⁊ opatõnib⁹ ⁊ dispõnib⁹ corporis. s. sanitate ⁊ egritudine ⁊ medio ⁊ causis eaꝝ. s. comestiõe ⁊ potu ⁊ aerib⁹ ⁊ aqs ⁊ regiõib⁹ ⁊ motib⁹ ⁊ qetib⁹ corporeis ⁊ aĩalib⁹ ⁊ etatib⁹ ⁊ generib⁹ ⁊ extrĩsec⁹ accñtibus que corpori eueniunt ex rebus extraneis.

¶ Sũmati colligit oĩa subã. ⁊ primo pertinẽtia ad theoricã. scðo ad pcticã. ibi scða. Et regimie. Tota h̃ pma ps pꝫ.

¶ Et regimie cũ comestiõib⁹ ⁊ potib⁹ et medicinis et manuũ opatiõib⁹ ad sanitatẽ cõseruãdã et vnãquãq; egritudinẽ medicãdã.

¶ Hec secũda pars silr̃ pꝫ i qua Auicẽna enumerat subiecta pertinentia ad practicam.

¶ Haꝝ vero rerũ quedã sũt de qbus medico nihil aliud ẽ agẽdũ nisi vt qd sint tãtũ eẽntiali formatiõe iformet et vtrũ sint vel nõ sint doctori sapientie physicalis credat. Et earũ sũt de quib⁹ in sua arte rõcinari dꝫ.

¶ Ostẽdit qlr̃ medic⁹ de his ꝯsiderare dꝫ: ponẽdo quandã diuisionẽ. scðo declarat. ibi scða. Que vo. Dicit p ꝙ harũ rerũ q̃dã sunt quaꝝ ad medicũ nihil ptinet agere: nisi vt qd sit tãtũmõ eẽntiali iformatiõe se iformet: ⁊ credat doctori sapiẽtie physicalis: vtꝝ sint vel ñ sint: ⁊ q̃dã sũt de qb⁹ dꝫ rõciari i arte sua. ¶ Notãdũ iformare se iformatiõe eẽntiali. i. doctrĩa diffinitiua: q̃ iformatio eẽntialis dr̃: qꝛ explicat eẽntiam diffiniti. rõcinari aũt. i. iqrere ꝓbare. demõstrare.

¶ Que ergo eaꝝ sũt sicut principia vtruꝫ sint vel nõ sint credere debet.

¶ Ostendit pmo de qbus eẽntiali informatione dꝫ se medic⁹ iformare. scðo ꝺ qbus rõcinari dꝫ. tertio remouet dubiũ. ibi scða. Ea aũt. ibi tertia. Gal. nãqꝫ. Iteꝫ pmo premittit illa i generali. scðo ꝓbat. tertio enũerat. ibi secũda. Sciẽtiaꝝ. ibi tertia. Eius vero. Dicit pmo ꝙ subã medicie que

sunt sicut ꝑncipia medic⁹ dꝫ credere ⁊ nõ dꝫ illa velle ꝓbare: ⁊ dixit notanter sicut ꝑncipia. qꝛ illa nõ sũt absolute ꝑncipia. sed in genere. s. in hac ꝺtermiata sciẽtia. ideo sicut vľ tãq̄ꝫ ꝑncipia dicuntur.

¶ Sciaꝝ nãq̄ꝫ ꝑticulariũ principia credita recipiunť ⁊ in alijs scientijs q̄ scꝺꝫ ordinẽ sunt añ eas rõcinanť. ⁊ ita fit donec sciaꝝ omnium ꝑncipia ad philosophiam primam que metaphisica nuncupatur eleuentur.

¶ Probat ħ tripľr. ibi scꝺa. Cũq̄ꝫ aliqs. ibi tertia. Et errabit. ¶ Primo sic arguit. ꝑncipia ꝑticulariuꝫ sciaꝝ debẽt recipi tãq̄ꝫ credita ⁊ ab altioribus sciẽtijs declarata donec ad metaphysicam ꝑueniãt. ꝫ medicina non debet sua subaꝓbare. añs colligiť ꝑmo ⁊ secũdo posterioꝝ.

¶ Cũq̄ꝫ aliqs medicoꝝ loq icepit ⁊ affirmare elementa ⁊ ꝯplexionẽ ⁊ q̄ ista sequunť: ⁊ eis q̄ scie naturaľ subiecta exñt egressus fuerit errabit: iõ ꝙ i scia medicie mittit qꝺ ei⁹ ñ ẽ:

¶ Arguit scꝺo sic. Medic⁹ petẽs vel tẽtãs ꝓbare sua principia errat: qꝛ mittit i scia medicie qꝺ ei⁹ nõ ẽ. igiť ⁊c̄.

¶ Et errabit qꝛ se aliqd declarasse existiabit cum nihil declarauerit.

¶ Arguit tertio sic. Medic⁹ tẽtãs ꝓbationẽ suoꝝ ꝑncipiorũ credit se aliqd declarasse cũ nihil declarauerit. igitur ⁊c̄. añs pꝫ qꝛ ꝓcedit ex ignotis. medico. n. iquãtum medic⁹ ⁊c̄. sũt ignota assũpta i ꝓbatiõib⁹ suoꝝ ꝑncipiorum.

¶ Eius ṽo de quo medic⁹ formare dꝫ qd sit ⁊ vtrũ sit vel non sit cuius eẽ nõ ẽ manifestuꝫ credere hec ẽ sũma. Elemẽta an sint ⁊ quot sint ⁊ quõ sint ⁊ q̄ sint. ⁊ complexiões q̄ sint ⁊ quot sint ⁊ an sint: ⁊ humores an sint ⁊ quot sint: ⁊ qũo sint: ⁊ ṽtutes vtrũ sint ⁊ quot sint: ⁊ spũs vtꝝ sint: ⁊ quot sint: et vbi.

¶ Ostẽdit q̄ supponere dꝫ. scꝺo que inuestigare dꝫ. ibi secũda. Ea aũt. Dicit ꝑmo. Hec ẽ sũma dictoꝝ de qb⁹ medicus iformari dꝫ qd sint ꝑ diffinitiõeꝫ: ⁊ q̄ narrare dꝫ sine ꝓbatiõe: ⁊ dꝫ credere: vtꝝ sint vel nõ sint: quoꝝ eẽ nõ ẽ manifestũ i medicina ꝑ demõstrationẽ vel rõnẽ manifestaꝫ. s. elťa an sint ⁊ quot sint ⁊ q̄ sint illa: ⁊ quõ sint i mixto ⁊c̄. ⁊ cõplexiones q̄ sint: ⁊ an sint qualitates secũde resultantes ex principijs ⁊c̄. ⁊ humores ⁊c̄.

¶ Et q̄cũq̄ꝫ mutatio hꝫ dispõnẽ: et eius mora hꝫ cãm ⁊ cãe quot sint. mẽbra ãt et eoꝝ iuuamẽta sensu et anatomia discernere debet.

expo dini ¶ Hec ꝑticula multiplicẽ hꝫ expõnẽ. Prima ẽ dini ꝙ ois mutatio hꝫ dispõnẽ. i. ois mutatio vel motus ẽ ad aliquaꝫ dispõnẽ acq̄rẽdã. Et q̄libꝫ mora. i. ꝑduratio vel ꝑmanẽtia forme i subo hꝫ causã. s. cõseruantem. expo gentilis Aliter Gentilis. Ois mot⁹ hꝫ mobile i potẽtia ad vlteriorẽ formã vel dispõneꝫ. Alia expo ⁊ ei⁹ mora. i. cessatio vel q̄es a motu hꝫ cãꝫ. ¶ Alia expõ. ois mot⁹ hꝫ dispõnẽ. s. effectiue cãntem mutationẽ illaꝫ: qꝛ q̄cq̄d moueť ab alio moueť: ⁊ ois mora. i. q̄es hꝫ cãm. s. q̄etantẽ. Has aũt ꝓpositiões dꝫ credere medic⁹ tanq̄ꝫ veras q̄s ꝓbare ꝑtinet ad physicũ: ⁊ qꝛ freq̄nter vtiť medic⁹ ꝓpositiõib⁹ de motu ⁊ q̄ete. iõ hic interseruit Aui. expo mondini Aľr mondin⁹. credere debet medicus ꝙ quecũq̄ꝫ mutatio hꝫ dispõnem. i. cãꝫ ꝑ quã mutať res. qꝛ hꝫ dispõnẽ ad motũ. act⁹. n. actiuoꝝ nõ sũt nisi i patiẽte bene disposito. scꝺo de aĩa. textu ꝯmẽti. Et eius mora hꝫ cãm. i. qñ morať res ⁊ nõ mutať est cã. s. ꝯria motui vel dispõni ad motũ. qꝛ. s. idisposita ẽ: ⁊ hoc credere ⁊ non inuestigare debet medic⁹.

¶ Ea ãt de qbus formãdo rõcinari dꝫ sũt egritudines: et eaꝝ cãe ꝑticulares: et eaꝝ signa ⁊ qualr egritudo remoueať: et sãitas ꝯserueť.

¶ Enumerat ea de quib⁹ debet rõcinari. ⁊ sũt egritudies ⁊ earuꝫ cause particulares: qꝛ vniuersales causas magis cõsiderare debet physicus.

¶ Et cuiuscũq̄ꝫ eaꝝ eẽ occultũ fuerit ad illud declarãdũ demõstrationẽ afferre debet ipm diuidendo numerãdo et cõplendo.

¶ Hec lr̃a multipliciter exponiť. Primo sic. diuidẽdo spẽs egritudinis. numerãdo. s. signa. ꝯplẽdo. i. cãs e arũ explicando. hec expõ est tadei. Scꝺa. diuidẽdo. s. gen⁹ egritudinuꝫ aut dispõnũ per differentias. numerãdo. s. illas. ⁊ cõplendo. s. spẽs ꝑ ꝺr̃ias iuncta generib⁹. ꝺr̃ia eñi adueniens generi cõstituit spẽm ex porphyrio libro vlium. caplo de ꝺr̃ia: ⁊ ħ expõ ẽ bartolomei ꝺ varignana. Tertia. diuidẽdo. i. notitia qꝛ ꝓcedẽdo. numerãdo. i. notitia ꝓpter qd. cõplẽdo. i. diffinitiua. Aliter cõsueui exponere duꝫ alicui⁹ egritudinis vel cãe ipi⁹ eẽ occultũ fuerit medico ad illꝺ notificãdũ: ⁊ distincte cognoscẽdũ ꝓcedere debem⁹ diuidẽdo: numerando: ⁊ cõplẽdo. i. ꝑmo diuisionẽ ex causis illi⁹ egritudinis formãdo. numerãdo. i. sigilati ꝑ quãlibet illaꝝ discurrẽdo. deinde cõplẽdo. s. cãm egritudis huius ex tali discursu concludendo. ¶ Exẽpli grã. a. est egritudo potẽs ꝓuenire a causis. b. c. vel. d. iaꝫ diuisi cãs a. egritudinis. deinde nũero. i. ꝑ istas cãs sigilatim discurro hoc mõ. a. egritudo nõ ꝓuenit a cã b. nec c. ecce numeraui. Deinde cõpleo. i. cõcludo. ꝫ ꝓuenit a cã. d. vt si sor. febriat febre cõtinua putrida: ⁊ ignoro a qua causa ꝓueniat hec febris: iq̄rere debeo eius cãm. primo diuidẽdo: qꝛ si hec febris est cõtinua putrida proueñit necio a materia sanguinea: flegmatica: colerica: vel melãcolica. iaꝫ diuisi. deinde numero: qꝛ quatuor sunt ille cause ⁊ ꝑ singulas earũ discurrẽdo ꝓcedo taľr. Non ꝓuenit a sanguinea qꝛ febris de tertio in tertiũ plus affligit: vrina ẽ subtilis citria ligua arida: habitudo macra. regimẽ colericũ: nec flegmatica: nec melancolica ꝑ idem iã numeraui. Tandeꝫ compleo. i. cõcludo. ergo ꝓuenit a materia colerica. ꝫ putrescẽte intra venas vel ex̃ venas. deinde numero: ħ nõ extra: qꝛ non aduenit typus ⁊ ꝯtinuo affligiť egrotãs. ⁊ taliter iuestigo materiã hmõi intra venas putrescere: ⁊ sic diuisi: numeraui: ⁊ compleui.

¶ Gal. nãq̄ꝫ cũ demõstratiuã argumẽtationẽ sup diuisionẽ primã facere aggressus ẽ nõ dꝫ aggredi inq̄ꝫtũ ẽ medicus: sꝫ inq̄ꝫtũ ẽ phũs.

¶ Remouet dubiũ. scꝺo declarat ꝑ simile. scꝺa ibi. In sciẽtia naturali. Dicit primo. Cõtra dicta argueret aliquis: qꝛ Gal: cõtra primã diuisionẽ. i. ꝑmũ mẽbrũ diuisionis posite enumerando subiecta q̄ nõ dꝫ medicus ꝓbare. s. elťa fecit argumẽtatiuã demõstrationeꝫ. In libro. n. elťoꝝ probauit quatuor eẽ elťa qꝺ cõtra dicta videtur. Rñt Aui. ꝙ hoc ñ fecit iquãtũ medicus: ħ inquãtũ physicus.

¶ In scia. n. naturali debꝫ loq sicut Alfachi: q cũ affirmare aggressus fuerit qꝺ cõitatẽ seq debet: nõ dꝫ loq de hoc iquãtũ ẽ alfachi: sꝫ inq̄ꝫtũ ipe ẽ mutacheli: medicus. n. inq̄ꝫtũ est medicus: et alfachi inquantum alfachi: non potest de hoc ratiocinari. ꝙ si non: peruenięmus ad circuitionem.

¶ Declarat ꝙ medic⁹ i scia nãli dꝫ eẽ sicut alfachi. i. legis prouulgator ad quẽ nõ ꝑtiet leges ⁊ statuta ꝓbare: ħ soluꝫ dicere ꝙ oꝫ sequi cõmunitatẽ. i. cõmunẽ aliquã legem vel culturã. Inq̄ꝫtũ igiť ẽ alfachi nõ debet rõcinari de hoc. i. ꝓbare vel rõnes legis inducere: imo dꝫ dicere. sic credere oꝫ: ⁊ ille ẽ sicut ꝓpheta q hoc a deo habet. Si aũt facit oppositum. i. si hoc probet facit hoc inquãtuꝫ est. mutachelin. i. ꝑhus vel doctor probãs vel declarãs rõnem legis siue necessitatem eius. mondi. aũt dicit ꝙ alfachi ẽ sicut vicari⁹ episcopi ad quẽ non pertinet ꝓbare leges ab ipo episcopo datas. sed dicit sic fieri oꝫ. ⁊ talis est medic⁹ iquãtũ medic⁹ in his q̄ ad sciam naturalẽ pertinent. ħ mutachelin est legis conditor q scire debet ⁊ cognoscere cãs ꝓpter quas leges tales condite sũt: ⁊ est sicut ꝑnceps vel episcopus. Et ideo subdit ꝙ medic⁹ iquãtũ medic⁹ ẽ: ⁊ alfachi iq̄ꝫtuꝫ alfachi nõ debet rõcinari vel iquirere de hoc qꝺ dictũ est: ꝙ si nõ ꝓuenitur ad circuitionẽ. qꝛ ea que ꝓbare debet ꝓbabit ex notiorib⁹ sibi ⁊ illa sũt iferiora medicinalia q̄ etiã ꝑ naturalia illa ⁊ non ꝑ alia probare põt. Hoc ergo modo perueniť ad circuitionẽ ⁊c̄. Puto ꝙ Gentil. colligit primam expositionem ex dictis Aui. in fine sue metaphysice. sed expositio mondini videtur melior.

⁋ Doctrina scđa cuius est vnum capitulum: qđ est de elemētis.

e Elemēta sūt corpa ⁊ sūt partes prime corporis hūani ⁊ alioꝝ que ī corpora diuersaꝝ formarū diuidi minime pñt ex quoꝝ ꝯmixtiōe spēs diuerse gñatoꝝ fiūt.

⁋ Enumeratis subiectis ꝑtinētibus ad sciam medicine exequitur de his tractando: ⁊ in hac pᵐa fen determinat de rebus nālibꝰ pᵐo tractādo de elemētis. scđo de cōplexionibꝰ. tertio de hūoribꝰ. quarto de mēbris. quinto simul de spiritibꝰ ꝟtutibꝰ ⁊ opatiōibꝰ. secūda ibi. Cōplexio. tertia ibi. Hūor. qrta ibi. Mēbra sunt corpa. qnta ibi. Virtutū ⁊ operationū. Prima in duas. primo describit elemēta. secundo diuidit ī suas spēs. secunda ibi. Medicꝰ aūt. Dicit pᵐo Elemēta sūt corpora ⁊ sūt ꝑtes pᵐe humani corporis ⁊ ēt alioꝝ que in partes diuersaruꝫ formaꝝ minime diuidi pñt ex quoꝝ cōmixtiōe fiunt diuerse spēs generatoꝝ. ⁋ Sciēdū penes auctores reperiri istos tres terminos. s. pncipiū: cā. ⁊ elemētū. q aliqñ accipiunt tanꝙ synonimi ⁊ ꝯuertibiles. s. cā pro pncipio ⁊ elemēto ⁊ econtra. qñꝙ vᵒ ꝓprie: ⁊ sic cōtra seinuicē distinguunt: vt sumit qnto metaphysice: ⁊ sic dicit pncipiū de oī cā intrinseca vel extrinseca ꝓpinqua vel remota. Cā vero solū dicit de ꝓpinqua vel extrinseca vel intrinseca. elemētū vero solum dicit de intrinsecis causis de mā. s. ⁊ forma: ⁊ qñꝙ magis ꝓprie sūptū de sola mā. vnde elemētū q̄si ylemētū ab yle qđ est mā. Ysidorꝰ in libro ethimologiaꝝ. Ex q̊ pꝫ ꝙ ꝓprie loquēdo pncipiū est cōmunicꝰ cā: ⁊ cā elemēto. ⁋ Scđo nō ꝯñr elemētū distinctū cōtra cāꝫ ⁊ contra pncipiū sumi tripl'r. Primo ꝓprie. ⁊ sic qnto metaphysice describitur. elementum est ex quo cōponit res pᵐo ī existente ī diuisibili spē ī aliā spēm: ⁊ colligit eadem descriptō a ꝯmētatore. tertio celi. ⁊ hec decent ītellecta solū ꝯpetit pᵐe materie. nā ꝑ ly ex quo cū h dictio ex denotet circūstantiam cause mālis: designat elemētum eē māꝫ eiꝰ: cuiꝰ ē el'tū. ⁊ ꝑ ly pᵒ dr̄t a ꝯpositis ex mā ⁊ forma. ex illis. n. non cōponit pᵒ res. ꝫ ꝑ ly inexñte dr̄t a puatione ⁊ forma eiꝰ ex quo fit aliqd qđ non manet. Per hoc aūt ꝙ dicit indiuisibili spē dr̄t a forma ꝯpositi q̄ nō est eiusdē rōnis ī oībus ꝯpositis: imo spē diuisibilis in aliā spēm: vr̄ aūt ꝯmētator sētire hāc descriptionē non solū māe: ꝫ ēt q̄tuor elemētis ꝯuenire. Scđo sumit elemētū ꝓ corpore ꝯposito ex mā ⁊ forma ī sua nāli dispōne qualitates simplices alteratiuas ⁊ local'r motiuas sibi limitāte: q̄l'r aerē aquā vocamꝰ elemēta: eo ꝙ q̄litates alteratiuas ⁊ local'r motiuas simplices sibi determināt. Dñr aūt metaphorice elementa. q: sicut ex mā q̄ ꝓprie dr̄ elemētū fiūt oīa corpora nālia: ita ex elemētis fiūt oīa mixta. Tertio sumit elemētū multo cōmuniꝰ ꝓ quolꝫ ex quo tāꝙ ex mā trāseūte vel ꝑmanente vel ꝑte itrīseca fit vl' fieri pōt aliqd mediate vel imediate. q̄l'r ligna vel lapides dicimꝰ elemēta domus: ⁊ l'ras dictionum eē dicimꝰ elemēta: ⁊ sic elemētū diuidit ī ꝓpinquū remotū ⁊ mediū: ⁊ mēbra vocamꝰ elemētū ꝓpinquū ⁊ māꝫ corporis: ⁊ adhuc secūdas hūiditates. el'ta vᵒ q̄tuor remotū elemētū: cibi vero ⁊ hūores dicunt media elemēta. In ꝓposito tñ sumit elemētū scđo mō. Si tñ pᵐa diffinitio elementi ꝯpetere debeat el'to sūpto vt ī ꝓposito ꝑtiet: oꝫ illā sic suppleri ⁊ ꝑfici. El'tum ē corpꝰ nāle ex quo pᵐo ꝯponit res īexñte. s. formal'r: q̄tuꝫ. s. ad positionē Aui. ⁊ Aueroys. vel ꝟtual'r scđꝫ oppositā opinionem īdiuisibili spē ⁊c̄. i. nō diuisibili: ī corpora nālia diuersaꝝ spēꝝ: ⁊ sumit hic corpꝰ nāle vt ꝯ formā ⁊ māꝫ distinguit. Vñ sciēdū tertio h nomē corpꝰ qñꝙ sumi ī coiter ꝓ q̄cūꝙ hñte trinā dimēsionē: ⁊ sic tā mā ꝙ forma q̄libet educta de potētia māe sūt corpora. secūdo ꝓ ꝯposito nāli hñte tres dimēsiōes: ⁊ sic sumit ī ꝓposito: ⁊ sic nec mā nec forma dr̄ corpꝰ. ⁊ ꝑ hoc dr̄t el'tum a mā ⁊ forma. ⁋ Sciēdum q̄rto de intentione Aui. fuisse el'ta in mixto remanere formal'r ⁊ iō ꝑtes mixti vocant. Dñr aūt pᵐe nō simpl'r q: sūt ī alias resolubiles: q. s. ī mām ⁊ formā: ꝫ pᵐe igñe partiū cōpositaꝝ: q: nō sūt reperibiles partes ex mā ⁊ forma ꝯposite illis pᵒres. Deinde subdit. humani corporis ⁊ alioꝝ. s. mixtorū: ⁊ hic per partes alterꝰ ītelligi pōt oē cōcurrēs ad alterꝰ integritatē mediate vel imediate. Deinde subdit q̄ ī corpora diuersaꝝ rōnum. ad dr̄aꝫ mixtorum que sunt diuisibilia ī elemēta. Deinde explicat finis cū dicit ex quoꝝ cōmixtione ⁊c̄. Ex qbꝰ clare pꝫ descripio. nā per ly corpora tāgit genus ⁊ dr̄t a mā ⁊ forma. ꝑ ly ꝑtes prime dr̄t ab hūoribꝰ ⁊ mēbris. ꝑ ly corporis hūani ⁊ aliorum declarat respectu quoꝝ sunt ꝑtes pᵐe. ꝑ ly q̄ in ꝑtes. dr̄t el'tū a mixto. Per ly quoꝝ ꝯmixtiōe explicat finis ⁊ dr̄t elemētū a corporibꝰ celestibꝰ: ex q̄ꝝ cōmixtione nulla alia generant. Et ꝯsonat hec descriptio diffinitiōi posite sexto. sue metaphysice: dū dixit ꝙ elementū corporeū est illud ex q̄ ⁊ alio ab eo ꝯponit res ⁊ ē ī ea ꝑ eēntiā ⁊ nō diuidit ꝑ formā. Haly vᵒ pᵒ theorice dixit. elemētū ē illud qđ simplicꝰ ē oībꝰ ꝯpositi corporis ꝑtibꝰ ⁊ q̄titatiue minꝰ. h consonat Gal. pᵒ elemētoꝝ ad pncipiū dū dixit. elemētū ē minima ꝑs eiꝰ cuiꝰ dicit elemētū. Ysac vᵒ libro elemētoꝝ dixit. elemētuꝫ eē rem ex qua gñone prima generat aliud: ⁊ existit in generato ex ea potestate ⁊ ñ actu. Inter oēs has descriptiōes ꝑfectior ē h quā posuit Aui. teste ꝯciliatore dr̄ia. xi.

⁋ Medicꝰ āt physico credere dꝫ ꝙ sūt quatuor ⁊ ñ pl'a: quoꝝ duo sūt leuia: ⁊ duo grauia. ⁊ leuia sūt ignis ⁊ aer. grauia terra ⁊ aqua.

⁋ Enūerat el'ta. scđo d̄ q̄lꝫ illoꝝ sigillatī d̄termiat. ibi secūda. Terra. Dicit pᵒ medicū debere credere physico ꝙ sr̄ q̄tuor ⁊ ñ pl'a q̄ꝝ duo sūt grauia ⁊ duo leuia: grauia sr̄ terra ⁊ aq̄ leuia vᵒ aer ⁊ ignis. ⁋ Sciēdū pᵒ ꝙ el'ta eē q̄tuor a physico dupl'r iuestigat. pᵒ ex ꝑte q̄litatū alteratiuaꝝ. ꝑcise. n. sr̄ q̄tuor ꝯbiatiōes poſ'es q̄litatū pᵐaꝝ q̄ sūt pncipia trāsmutationū nāliū. iō ꝑcise sr̄ q̄tuor el'ta. Assumptum pꝫ discurrēdo. vi. n. sr̄ imagiabiles ꝯbiatiōes q̄litatū pᵐaꝝ: q̄ꝝ due sūt ipoſ'es. calīn. n. ⁊ fridū: rursus āt hūidū ⁊ siccū idē eē est ipoſ'e. scđo de gñone. ⁊ h iuestigatio ꝑtinet ad scđꝫ librū de gñone. scđo iuestigat nūerꝰ q̄ternarꝰ el'toꝝ ex ꝑte q̄litatuꝫ motiuaꝝ. ꝑcise. n. sūt q̄tuor simplices q̄litates local'r motiue scđꝫ spēꝫ disticte. g̊ ꝑcise sūt q̄tuor corpa simplicia ill' q̄litatibꝰ local'r mobilia. s. el'ta. assumptuꝫ pꝫ. q: ꝑcise sūt q̄tuor loca nālia scđꝫ spēꝫ disticta ad q̄ pñt q̄litates local'r motiue h corpa iclinare. s. sursū simpl'r. deorsū simpl'r. sursū ī respcū. deorsū ī respcū. ⁊ h iuestigatio ꝑtinet ad q̄rtū d̄ celo ⁊ mundo. vbi ex ꝑte locoꝝ ⁊ q̄litatuꝫ local'r motiuaꝝ ꝓbat nūerꝰ q̄ternarꝰ el'toꝝ. q̄l'rcūꝙ igit ad medicū ñ ꝑtinet tal' iuestigatio: ꝫ physico credere dꝫ. Nō tñ ꝙ ꝑ grauitatē ī respcū ⁊ leuitatē ī respcū ñ arbitror ītelligedā grauitatē aut leuitatē remissā. puto. n. ī q̄lꝫ simplici el'to q̄litatē motiuā simpliceꝫ eē sūmā. q̄ iō denoīat grauitas aut leuitas ī respcū: q: ad locū ī respcū sursū vl' deorsū nāl'r iclinat: ⁊ eꝯ dr̄ grauitas ⁊ leuitas simpl'r. Si. n. ī īfinitū ītēderet aeris leuitas nō ad locū altiorē iclinaret ꝙ nūc iclinet: ꝫ ad eūdē ꝑcise. Sil'r si ī īfinitū cresceret grauitas aq̄ ad eūdē locū scđꝫ spēꝫ iclinaret: lꝫ fortiꝰ iclinaret. nō g̊ ad locū remisse deorsū iclinat grauitas aq̄: q: remissa sit: ꝫ q: tal' grauitas scđꝫ spēꝫ. Sil'r ad locuꝫ remisse sursū nō iclinat leuitas aeris: q: sit gradual'r remissa ꝫ q: talis scđꝫ spēꝫ. Ex q̊ vlterꝰ pꝫ aliqđ corpꝰ alio intēsiue leuꝰ ad locū iferiorem moueri. vt aer sūmꝰ igne remisso vel exalatiōe sūme ignita. ⁋ Et pl'a alia ex his ꝯcludi pñt.

⁋ Terra est corpus simplex cuiꝰ locus naturalis ī medio totius existit ī quo natural'r manet q̄eta: ⁊ ad ipm cū ab eo sepata fuerit natural'r mouet: ⁊ hec quidem eius naturalis grauitas existit.

⁋ Sigilati diffinit qđlꝫ el'tuꝫ. scđo ꝯpat ea. ibi scđa. Grauia sr̄. Prio diffinit t'rā. scđo aq̄ ⁊c̄. ꝑtes patebūt. Prio igr̄ notificat ipaꝫ ex ꝑte q̄litatꝫ local'r motiue ⁊ motꝰ ⁊ q̄etꝫ eius nālis. scđo ex ꝑte q̄litatū alteratiuaꝝ eidē nāl'r ꝯpetētiū. tertio ex fine ⁊ iuuamēto eiꝰ ad gñoneꝫ mixtoꝝ. ibi scđa. Cuiꝰ nā: ibi tertia. Eiꝰ vᵒ. ⁋ Dic̄ pᵒ ꝙ terra ē corpꝰ simplex cuiꝰ locꝰ nālis ē in medio totꝰ vniuersi ī q̄ ipa nāl'r manet q̄eta ⁊ mouet ad ipꝫ cū fuerit ab ipo remota. ⁋ Sciēdū ꝙ tripliciter dr̄ aliqd simplex. Prio ꝑ cuiuscūꝙ ꝯpōnis puationē. sic deū ītelligētias ⁊ pūcta simplicia vocamꝰ. scđo q: nō diuisibile ī ꝑtes diuersarū rōnū: q̄l'r māꝫ ⁊ formā extēsā adhuc ī extēsā simplices vocamꝰ. t'tio dr̄ aliqd simplex: q: ñ diuisibile ī corpa nālia diuersaꝝ rōnū distiguēdo corpꝰ nāle ꝯ nāꝫ. ⁊ sic vocamꝰ dicta el'ta simplicia. mixta vᵒ ex his ñ: ⁊ ꝑcipue iuxᵗ pōnē tenētē ꝙ el'ta remaneāt formal'r ī mixtꝭ. Ponētes. n. el'ta nō formal'r manere ī mixto penes aliđ accipiūt simplicitatē el'ti. s. penes simplicitatē q̄litatū alt'atiuaꝝ: ⁊ localiter motiuaꝝ quas ī sua dispōne naturaliter determinant

¶ Sciendum secundo cētruꝫ terre imaginabile eē duplex
.s. magnitudinis ⁊ grauitatis. Primū est pūctus ad quē par
tes terre equalis magnitudinis copulant̄ totalē terram in
tegrantes. scđm est pūctus ad quē copulant̄ partes equal̄
grauitatis totalē ēt terrā integrātes: ⁊ q̄ꝛ terra nō ē vnifor
mis i partibꝰ suis: ꝫ difformis. iō nō est necessariū idē eē cē
trum magnitudinis ⁊ grauitatis. Situatur igit̄ in medio nā
liter: dum centrū grauitatis eiusdem est centrum mūdi: licꝫ
forte centrū magnitudinis eius nō sit cētrū mūdi. ¶ Sciē
dum tertio ꝙ phisici mediū totius. i. mūdi vocant locū nā
lem terre: q̄ꝛ tūc est solū terra nāl̄r locata quādo mediū gra
uitatis eius est in medio mūdi: quāuis ꝓprie mediū mundi
nō sit locus terre: eo ꝙ terram non ꝯtinet: ꝓpriū aūt loci ē
continere locatum: dicit̄ ergo iproprie terre locus: eo ꝙ rō
locandi scđm quosdā est: vel q̄ꝛ formale est in locatione nā
li terre. terrā enim eē nāliter locatam: est ipam i medio mū
di eē situatā sic ꝙ cētrū grauitatis eiꝰ sit mediū mūdi. vel di
citur locꝰ. i. situs nālis eius. Hāc sententiā senserunt aliqui
dicentes locū eē duplicē. i. ambiētē ⁊ terminantem. ⁊ ꝯñr
ꝙ centrū mūdi est locus nālis termināś ⁊ non ambiēś spe
ram terre. Et ex hoc tāq̄ꝫ ex fūdamēto solui pōt ꝯmune du
biū hic ꝓponi solitum: vtrū mediū mūdi sit locus naturalis
terre. videtur enim ꝙ nō: q̄ꝛ centrū mūdi vel est pars terre
vel est punctū idiuisibile i medio mūdi. Si primū seqtur ꝙ
ꝑs est locus naturalis totius: qđ nō est bene itelligibile. Si
secūduꝫ sequit̄ ꝙ idiuisibile ē locꝰ diuisibilis. Item q̄ꝛ per
idem terra ē locꝰ aq̄ ⁊ aq̄ aeris ⁊ aer ignis: qđ est cōtra phi
losophū q̄rto phisicoꝝ. ⁊ A. hic in lr̄a. ꝙ aūt mediuꝫ mūdi
sit locus nālis eius pꝫ. q̄ꝛ ad illud terra nāliter mouet̄: ⁊ cū
ad illud fuerit quiescit nāliter. ¶ Soluitur ex dictis dubiū
concedendo centrū mūdi eē locum terminantē ⁊ nō ambiē
tē vt dictū ē. Ex quo pꝫ cōcordia iter Albertū vel alchyn
dū de loco nāli terre ponētē ipm eē i medio mundi. ⁊ Ari.
quarto phisicoꝝ ponētē ipm eē vltimā aque superficiē. lo
quitur eniꝫ Albertꝰ seu alchyndus đ loco terminātē. Ari.
vero de loco ambiente. ¶ Ad argumētū igit̄ dicēdū ꝙ cē
trū mūdi siue sit pūctꝰ idiuisibilis siue ꝑs terre situata i me
dio mūdi: pōt tñ eē locus naturalis terre termināś. Dubiū
aūt nō paruum est cur terra magis natural̄r inclinet̄ ad cen
trū q̄ꝫ ad aliū sitū vniuersi. Pro quo coiter dicit̄ ꝙ mouet̄
ad cētrum: q̄ꝛ ibi est formale. i. ꝑfectio terre. ad illū eniꝫ sitū
tēdit vt ꝑ qualitatē sibi ꝓportionatissimā a celo hic ifluxaꝫ
ꝯseruet̄. Ex iuxta hoc ꝯñr tenēdū ꝙ ista qualitas ifluxa ex
ordine nāe non est terre ꝯueniēter ꝯseruatiua nisi i distan
tia tanta ab orbe. Et ꝯñr ꝙ qualitas formal̄r ꝑficiēs: ⁊ ime
diate cōseruāś terrā est in ea subiectiue ad ipam delata per
medium: nec debite cōseruat: nisi cū illa situs circūstantia.
Contra q̄ꝛ intensior recipitur hec influentia ⁊ potentior ad
conseruandū in aere ⁊ aqua q̄ꝫ iuxta cētrum. g̊ melius cōser
uatur terra in aere vel aqua q̄ꝫ in centro. ¶ Pro isto cōces
sit gentil. aliquid velocius ⁊ meliꝰ operari in remotū q̄ꝫ in
ꝓpinquū. ⁊ ꝙ non repugnat passum distantiꝰ fortius trans
mutari ab aliquo certo agēte q̄ꝫ ꝓpinquiꝰ. hec enī celestis
influētia nāliter terre cōseruatiua quāto est centro ꝓpinq
or ꝑfectior est ad terrā cōseruādā: ⁊ ad ipam perficiendam.
⁊ ecōtra quāto remotior a cētro ⁊ celo influēti ꝓpinqor tā
to est remissior ⁊ debilior. Et ex isto conatur iuestigare cāꝫ
velocitatis motus naturalis grauis in fine. Sicut. n. magis
appropinquat loco nāli: ita magis ꝑficit̄ ꝑ iā dictū influxū.
Unde forma eiꝰ ⁊ sua grauitas redditur potētior ad mouē
dū. Ego vero dixi alias ꝓbabil̄r ꝙ licꝫ celestis ifluētia ter
re ⁊ elementoꝝ natural̄r cōseruatiua itēsior sit i aere q̄ꝫ iux̄
centrū: q̄ꝛ tñ nō sub eodē gradu ꝫ sub diuersis gradibus ē
distinctoꝝ elemētoꝝ nāl̄r ꝯseruatiua: nō sequit̄ in aere me
lius ꝑ hāc influētiā cōseruari terrā q̄ꝫ circa mediū mūdi. pu
ta circa centrū. Stat enī ibi reperiri gradum huius qualita
tis influxe conseruationi terre maxime proportionatum p̄
cipue cum hac situs circunstantia. hec tamen inuestigatio
magis pertinet ad physicum.

¶ Cuius q̄deꝫ natura frigida ē ⁊ sicca. Ipa
enī talis existit ꝙ si dimissa fuerit neq̄ꝫ altera
res extrinseca eaꝫ cōuerterit apparebit ex ea
frigiditas sensibilis ⁊ siccitas.

¶ Notificat terrā ex qualitatibꝰ alteratiuis: q̄ꝛ ē frigida ⁊
sicca ⁊ talis naturalis existit: q̄ꝛ si nature sue dimittat̄ ⁊ nul
lo extriseco actual̄r alteret̄ ꝓuenit ex ea: si organo tactꝰ oc
currat frigiditas ⁊ siccitas sensibilis.

¶ Eius vero eē in generatis iuuamētuꝫ pre
stat ad retentionem faciendam ⁊ fixionem: ⁊
ad conseruādas figuras ⁊ formas.

¶ Notificat eam ex fine dicēs ꝙ existentia eius i mixtis iu
uat ad faciēdū retētionē ⁊ fixionē ⁊ conseruādas figuras ⁊
formas. Sciēdū hic ꝙ humidū ex nā rei bene termiabile ē
termio alieno nō ꝓprio. vt q̄rto methauroꝝ: vñ fluxibilia
sūt humida corpora nō figuris ꝓprijs ꝫ cōtinentiū termia
bilia. siccū vero ecōtra. g̊ siccū cū humido cōmixtū ꝓhibē
do fluxibilitatē iuuat ad fixionē ⁊ retentionē. ⁊ per ꝯñs ad
conseruādas figuras ⁊ formas. Quidā tñ hic per formas i
tellexerūt naturales: ⁊ per figuras artificiales formationes
Alij ꝑ formas intellexerūt solas formas ianimatoꝝ. per fi
guras vō aiatoꝝ. Alij per formas substātiales formas tam
ianimatoꝝ q̄ꝫ aiatoꝝ. ꝑ figuras itellexerūt figuras ꝓprie di
ctas. hec oia ꝓbabilia sūt. Ex q̄bus pōt colligi hec ꝯpleta
descripio: Terra est corpꝰ simplex nāliter frigidū ⁊ siccū in
medio mūdi nāliter q̄escēs: ⁊ ad ipm si nō fuerit in eo situa
tū nāl̄r mobile cuius existētia i mixtis iuuat ad fixionē ⁊ re
tētionē ⁊ ad cōseruandas mixtoꝝ formas ⁊ figuras.

¶ Aqua aūt est corpus simplex cuius natura
lis locus ē: vt sit circundāś terrā ⁊ circūdata
ab aere: cū i suis sitibus naturalibus ꝑmāse
rit. ⁊ hec q̄dē est eius grauitas ꝯꝑatiua.

¶ Notificat aquā ex parte sui sitꝰ nālis ⁊ q̄litatis localiter
motiue. secūdo ex parte q̄litatū alteratiuaꝝ. tertio ex parte
finis. secūda ibi. Que frigida. tertia ibi. cuius eē. Dicit pri
mo ꝙ aqua est corpꝰ simplex cuius locꝰ naturalis est vt sit
circundāś terrā ⁊ circūdata ab aere cū i sitibus suis nālibꝰ
ꝑmanserit. ⁊ hec est eius grauitas ꝯparatiua. ¶ Sciēdum
primo aquā eē corpus simplex simplicitate opposita com
positiōi ex pluribus formis substātialibꝰ vt supra: vel ē sim
plex. q̄ꝛ in sua nāli dispōne sibi limitat q̄litatē local̄r motiuā
⁊ alteratiuā simplicē suo ꝯtrario nō ꝯmixtā: ⁊ hoc scđm te
nētes elemēta nō manere formal̄r i mixto. licꝫ aūt aque ad
terrā sit formalis ꝯrietas scđm qualitates manifestas: inter
eas tñ est virtualis ꝯueniētia per ifluentias a superioribus
receptas illoꝝ elemētoꝝ naturaliter conseruatiuas. vt sup̄
tactum ē. ¶ Scđo sciēdū ꝙ hic non sumit̄ locꝰ ꝓprie. s. ꝑ
vltima sup̄ficie corporis ambientis locatū. vt quarto phi
sicoꝝ describit̄: sed sumitur ꝑ situ. vt sit sensus. cuius locꝰ
. i. situs nālis: tūc enī est aqua nāl̄r locata qñ eius sup̄ficies
concaua ꝯtinet terrā ⁊ ꝯtinetur eiꝰ ꝯuexū ab aere. Ex quo
contra q̄sdā cōcludit̄ aggregatū ex cōcauo aeris ⁊ sup̄ficie
ꝯuexa terre nō eē locū propriū ⁊ adeq̄tum aque: capiendo
locū ꝓpriū vt cōtra ꝯmunem distinguit̄: q̄ꝛ locus ꝓpriꝰ vt
sic debet ꝯtinere locatū: ꝫ ꝯuexa superficies terre non con
tinet aquā total̄r nec particulariter: ꝫ ab ea ꝯtinetur: g̊ nō ē
locus totalis nec partialis eiusdē: ⁊ per ꝯñs ille totalis nō
est locꝰ natural̄r ꝓprius aque. Itē data positiōe seq̄t̄ locū
alicuiꝰ ꝓprium ⁊ adequatum ꝯtinue minorari ⁊ locatū ma
iorari: ⁊ tñ illud locatū i eo ꝯtinue tāq̄ꝫ i adequato ⁊ ꝓprio
loco ꝯtinebit̄: qđ non est bene itelligibile. ꝯñā ꝓbatur po
nēdo terram ꝯtinue versus centruꝫ ꝯdensari ⁊ aquam ver
sus cētrū augeri ipam insequendo. ⁊ pꝫ ꝯclusio. q̄ꝛ aggre
gatum ex istis duabꝰ sup̄ficiebꝰ cōtinue minorabit̄. ⁊ tñ lo
catū ñ ꝯtinue augebit̄. vt pꝫ ex casu. Itē data positiōe seq̄t̄
idem respectu eiusdē eē locans ⁊ locatum: cōtinēs ⁊ ꝯten
tum. vt ꝯuexū terre respectu ꝯcaui aque. Ex his sequit̄ se
cundo non cuilibet elemēto corrſidere locū ꝓpriū ⁊ adeq̄
tū: imo vl̄r nulli corpori ꝯcauo correspōdet locꝰ propriꝰ ⁊
adequatus. ¶ Intelligēdū tertio ꝙ locꝰ aque est vt circū
det terrā ⁊ circundetur ab aere. vbi. s. aqua ⁊ terra ⁊ alia ele
mēta scđm exigentiam ⁊ ordinē suaꝝ q̄litatū localiter moti
uaꝝ situata fuerit. Tunc enim eēt tota terra aq̄s circūda
ta. De facto tñ nō est ita cū elemēta nō sint scđꝫ dictam exi
gentiā situata: imo magna ꝑs terre aq̄s discoperta ē: cuius
cā a diuersis diuersimode asserit̄. Primo a cāpano ponēte
aquam non eē terre nec mūdo cōcentricā: ⁊ ꝙ si eēt ꝯcen
trica tota terra eēt aq̄s cooperta: ꝫ propter ipam eē ecētri
cam magna ꝑs eius est coop̄ta ⁊ reliq̄ aquis discooperta ē.

Alij aūt īuestigationē huius cause in diuinā prouidētiam reduxerunt. ad vitam aīalium. s. tuendā. Conciliator vero dr̄ia decimatertia cās qnq₃ assignat. Pr̄ia est ꝙ stelle quedā fixe iuxta poluꝫ septētrionalem existētes virtute sua mare cōpescūt oceanuꝫ ⁊ prohibēt ne totaꝫ terrā cooꝑiat. Et ɔ̄sr̄ nō repugnat in his inferiorib⁹ ex natura superiorū dispositionū aliquā causari violentiam ⁊ perpetuo ꝑmanere ad perfectionē vniuersi. Perpetuo enim fit flux⁹ ⁊ refluxus maris q nō inest naturalr̄ aque: q₂ tūc oīs aqua flueret ⁊ reflueret. sed ꝓuenit ex naturali īfluxu. secūda cā. q₂ terra ē cauernosa: vt Aristo. xxiij. ꝓblematū. v. problemate: vbi proponitur ꝓpter qd serenitate existente ⁊ trāquillitate ī mari submergantur naues ⁊ ponit cām veram eē cauernositatē in qua aer īcluditur quo excluso aꝑitur terra ⁊ subingredit̄ aqua quare nauis submergitur. Tertia cā est q₂ ī septētrione terra eleuata ē ꝓpter qd̄ mare septētrionis fluit versus alia maria. scd̄o metheorop. Due alie ibidē tanguntur cause a cōciliatore. Verū quia hec subtilitas ꝑtinet ad superiorem artificē ꝓ nūc hec pauca sufficiant. ¶ Sciēdū quarto ꝙ aque sicut ⁊ alijs corporib⁹ naturalib⁹ duplr̄ īest motus naturalis. s. proprius ⁊ cōis: vel scd̄m coēm modū loquendi naturalitate ꝓpriā ⁊ cōi. Prim⁹ ē sic cōueniēs aque per naturā eius ꝓpriā ꝙ nō alijs corporib⁹ naturalib⁹ sic motus aque ad locū dictū. Secūdus aūt nō solū sibi sed īdifferenter oībus alijs corporibus naturalr̄ īest sicut motus ad vacuū ꝓhibendū q ideo naturalitate cōi dicitur naturalis: q₂ cōiter ⁊ indr̄nter a cuiuscūq₃ corporis naturalitate ē aptus ꝓuenire. Ad propositum motus aque naturalis primo modo ē ad locū iā dictū. scd̄o mō dictus est ad alias dr̄ias positiōis. Per grauitatem aūt cōparatā debemus intelligere grauitatem nō gradualiter remissā: sed ad locū vel situm cōparatiue deorsum īclinantem.

¶ Que frigida est ⁊ humida. s. eius natura talis existit: ꝙ si dimissa fuerit sicut est neq₃ vlla cā extrinseca ei contraria fuerit apparebit ex ea frigiditas sensibilis: ⁊ dispositio que ē humiditas.

¶ Notificat eam ex qualitatibus alteratiuis. scd̄o quedam declarat. ibi scd̄a. Et ipa quidē. prima ꝑs pꝫ.

¶ Et ipa quidē est eius generatio in creatione sua que reddit eam aptam ad spargenduꝫ ⁊ extendendum pro qualibet re q̄uis sit pauca: ⁊ recepit omnem figuram que est: sed non retinet.

¶ Declarat quid oꝑetur aqua ꝑ humiditatē. q₂ ipa. s. hūiditas ⁊ eius generatio ī creatiōe aque est que reddit ipam aquam aptā vt spargatur ⁊ extendatur ꝓ qualibet re q̄uis sit pauca ⁊ recipit oēm figurā que ē sed nō retinet. ¶ Sciendū ꝙ notanter dixit sēsibilis ad denotandū frigiditatem aque eē actualem ⁊ non virtualē tm̄. Cōprehenditur auteꝫ hoc sensu ⁊ experimento: q₂ calefacta ab extrinseco ⁊ nature sue dimissa redit ad frigiditatem pristinaꝫ medio etiā frigido nō existēte. Sic eni ⁊ nō aliter arguimus terrā naturaliter ī centro qescere. Dixit aūt notāter ī creatiōe. Credidit eni Aui. formas nāles ꝓduci ab extrinseco agēte dicto colchodea. Et nota vt supra ꝙ ꝓpter hūiditatem redditur aq̄ fluxibilis. iō nō bene proprio termino sed alieno terminabilis. iō redditur ad se spargēdū ⁊ extendēdū ⁊ facilr̄ recipit oēs figuras: sꝫ nō retinet eas. Dixit aūt pro qualꝫ re q̄uis ipa sit modica scd̄m alterū duop sensuū. primus est pro q̄lꝫ re: q̄uis ipa aq̄ sit modica. Scd̄us est q̄uis ipa res. s. spargens ⁊ extendens sit modica. vterq₃ sensus bonus.

¶ Cuius eē in generatis iuuamētum prestat ad figurandas formas quas ī suis diuisiōib⁹ aliqui figurare volūt: ⁊ ad figurandū et ad lineandū et temperandum. Humiduꝫ eni licꝫ cito formas figurales amittat. cito tn̄ eas recipit: sicut siccum licꝫ eas duriter suscipiat: duriter tn̄ retinet eas. Cūq₃ humidū et siccū se ad inuiceꝫ tēperauerint adipiscet̄ siccū ab humido vt cito suscipiat tēsionem et facile figurari possit. et acquiret humidū a sicco vt retineat firmiter qd̄ ī eo accidit ex rectificatiōe vel certificatiōe et equatiōe. et ꝓpter humidum ꝓhibetur siccū a sua separatiōe: et ꝓpter siccū ꝓhibetur humidū a sua fluxibilitate.

¶ Notificat eā ex fine dicēs ꝙ eē aque ī mixtis prestat iuuamētum ad figurādum formas quas aliqui ī suis diuisionibus volūt figurare. ⁊ ad figurādum: lineāduꝫ: ⁊ temperādum: q₂ licꝫ humidum formas nō retineat ipas: tn̄ faciliter suscipit: sicut ēt ecōtra siccuꝫ suscipit duriter: ipas tn̄ faciliter retinet. Ex quo pꝫ ꝙ si humidum ⁊ siccū adinuicē bene temperentur: acquirit siccū ab humido: vt cito extensionē recipiat ⁊ vt facilr̄ figuretur. Hūiduꝫ vero a sicco vt firmiter retīeat qd̄ accidit ī eo ex tectificatiōe: vel scd̄ꝫ aliā litteram ex certificatiōe ⁊ equatiōe. ⁊ iterū siccū ꝓhibetur propter humidū a separatiōe. i. solutiōe ⁊ pulуerizatiōe: humidū v̄o ꝓhibet̄ ꝓpter siccū a sua fluxibilitate. ¶ Intelligēdū hic ꝑ̄ ꝙ multo plura iuuamēta facit aq̄ ad mixtiōem per hūiditatem q̄ per frigiditatē. vr̄. n. ꝑ frigiditatē solū caliditatem calidorū corporū temperare. Per humiditateꝫ vero operatur oīa que explicantur in lr̄a. Primo iuuat ad figurādas formas artificiales. iō dicit. quas volunt ⁊c̄. Scd̄o iuuat ad figurādas formas naturales. ideo dicit ⁊ ad figurandum. Tertio iuuat ad id qd̄ explicat ī lr̄a cū dicit: ad lineandum. i. extēdendū ⁊ tēperādū. s. terre ariditatem ⁊ duritiem ¶ Nota tn̄ ꝙ illa particula ad lineādū pōt exponi ꝑ̄mo: vt dictū ē. scd̄o ad lineandū. s. mēbra ī mixtis aīatis ī quibus fit mēbrop manifesta diuisio. Natura eniꝫ operatur vt pictor q primo lineat. scd̄o distātias medias īter lineationes colorib⁹ īplet. Sic natura ꝑ̄mo radicalia lineat: scd̄o distātiā mediā mēbris carniformibus īplet: vt hyp. ī libro de nā fet⁹. ⁊. xxi. tertij. capl̄o scd̄o. ¶ Sciēdū tertio ꝙ hic duplex lr̄a reperitur. Prima hꝫ rectificatiōe ⁊ pꝫ. alia lr̄a hꝫ certificatiōe ⁊ exponitur. i. forme inductiōe. tunc eni fit certificatio. q₂ ex confuso fit rei determinate productio: vel certificatione. i. formatione.

¶ Aer aūt est corpus simplex cuius naturalis locus est vt sit suꝑ aquā et sub igne. hec enim est eius leuitas cōparatiua.

¶ Describit aereꝫ. primo ex parte leuitatis ⁊ loci. scd̄o ex parte qualitatum alteratiuarum ⁊ tertio ex parte finis. scd̄a ibi. Ipi⁹ vero. tertia ibi. Cui⁹ quidē. ꝑ̄ma pars pꝫ.

¶ Ipi⁹ vero natura calida est et humida scd̄ꝫ regulam quam diximus.

¶ Nota scd̄m coiorem sn̄iam aerem eē remisse calidum respectu ignis ⁊ videtur ꝓbabilr̄ tenēdū caliditatem eius nō eē simplicem sed frigiditati cōmixtā. ⁊ ꝑ ɔ̄ns ꝙ nō cuiuscūq₃ elementi simplicis quelibet qualitas alteratiua est nālr̄ simplex: ⁊ ꝙ omne elemētum in sua naturalissima dispōne sibi determinat tres qualitates primas. ⁊ ɔ̄sr̄ pꝫ ꝙ aer ē sūme humidus: licꝫ ꝓpter subtilitatem substātie ⁊ raritatem videatur min⁹ humidus aqua. Nōnulli vero anglici tenuerūt tam caliditatem q̄ humiditatē eē sūmā ī aere simplici.

¶ Cuius quidem eē ī gn̄atis iuuat vt rarificētur et alleuientur et subtilientur ⁊ ad superiora eleuentur.

¶ Primo sciēdū est ꝙ aer iuuat mixtū ad rarefactionem. Primo ꝑ simplicem alterationē. calefaciendo eni rarificat. scd̄o se cōmiscēdo elemētis dēsis. ex cōmixtiōe eni rari cuꝫ denso resultat totū aggregatum illo denso rarius. ⁊ per idē est cā alleuiādi. ¶ Sciēdū scd̄o ꝙ aer etiā multiplr̄ iuuat vt mixta sursū eleuētur. Primo aīata mobilia motu ꝓgressiuo. q enim magis aerea sunt magis spirituosa. ⁊ ꝑ ɔ̄ns ad superiora facilius eleuabilia. Et silr̄ ī corporibus īaīatis. leuitas eni aeris ī spis elemētop inferiop trahit sursum. propter qd̄ lignū ī aere descēdit: ī aqua vero minus ponderat vel ascēdit: q̄uis aer in spera ꝓprie naturaliter situat̄ non trahat sursum nec deorsum. ¶ Cōtra. aer est grauis ī spera propria. vt Ari. quarto de celo. ⁊. xxi. ꝓblematū. ꝓblemate xvij. ⁊. xxv. ꝓblematū. problemate. x. ⁊. xij. ⁊ aliqualr̄. xiij. ⁊

vndecima particula problematū. problemate. xlv. vbi ponitur vocem a sursum in deorsuz facilius audiri. Quicquid alij circa hanc mām sentiant puto tenendum eē ꝙ aer i spera propria cōueniēter situatus nec tractū facit sursum nec deorsum: sed cuilibet trahenti extra hanc speram deducta necessitate vacui naturalr̄ resistit. si eni i sua spera conueniēter situat⁹ grauitaret: nō appet cur cōtinue nō descēderet ps superior ad inferiorē. Si eni diuidat aer scđm profunditatē in quatuor quartas: pz ꝙ pars superior continēs tres quartas dz posse cōprimere infimam partem ⁊ in ea descendere. Argumētū tñ hoc probabile est. item tunc aer in hoc situ nō naturaliter quiesceret. ⁊ per ꝯsequens hic nō eēt situs eius naturalis: qđ est contra. A. in littera. arguitur ꝯña: q̄ quicquid ab aliquo situ naturaliter appetit recedere i eodem violenter quiescit. ❡ Sciēdum est secūdo ꝓbabilr̄ ꝙ lz aer in ꝓpria spera situatus per eandem qualitatem naturaliter resistat tam sursum ꝗ̄ deorsū extra suam speraz ipm trahenti. per eandem tñ qualitatem fortius resistit trahenti sursum ꝗ̄ deorsum: nec de hoc alia cā dari pōt: nisi q̄ aer a sua forma ⁊ qualitate motiua naturalr̄ talis est. Sicut est ēt verisimile ꝙ plus resisteret ignis trahenti ipm deorsum ꝗ̄ sursum in spera propria. Et ꝯñr dicendū ꝙ auctores dicentes aerē eē magis grauē i sua spera ꝗ̄ leuem nō plus voluere nisi ꝙ minus aer resistit ⁊ facilius est ipz deorsū ꝗ̄ sursū trahere vel pellere: ⁊ ꝓpter h̄ melius auditur vox deorsuz ꝗ̄ sursum. ⁊ hec videt̄ sentētia ꝯmētatoris. quarto celi cōmento. xxv. dū iquit. Grauitas aūt ⁊ leuitas quas hñt aer ⁊ alia elemēta i suis spis nō ē nisi velocitas motus ad iferius aut superi⁹ ab eo qđ facit violentiam. Ego aūt expono velocitas. i. facilitas. Ad auctoritates oēs illas Aristotel' dicūt aliq Arist. fuisse ibi locutū secūdū opinionē antiquorū vnde petrus de abano dictus cōciliator. xxv. particula ꝓblematum in cōmētando duodecimum problema dicit ꝙ Arist. i hac re assimilat̄ magis dubitanti ꝗ̄ docēti.

❡ Ignis vero ē corp⁹ simplex cui⁹ naturalis locus sup̄ oēs elemētarias existit ptes: q ē cōcaua celi superficies. ipē nāq ad celū ꝑuenit. et hec qdē est eius leuitas absoluta.

❡ Describit ignem ṗmo ꝑ qualitatem motiuā simplicē ⁊c̄. sicut de alijs. fecit elemētis. ❡ Sciēdum primo locū ignis naturalē nō eē locū supremū simpliciter: sed locū in genere locorū cōueniētiuz corporibus localr̄ mobilibus motu recto. ❡ Nota etiā ꝙ ꝑ leuitatē absolutā non debet intelligi sūma leuitas. vt supra tractatū est. q̄ sic leuitas comparatiua eēt leuitas remissa: sed per leuitatē absolutā itelligimus leuitatē iclinantē ad locū supreme sursum i genere locoruz corporum mobiliū motu recto. Nō eni ad loca ita sursū mouetur ignis: q̄ sit sūme leuis: sed q̄ tali leuitate leuis scđm spēz. Hui⁹ aūt signū est q̄ exhalatio calida ⁊ sicca: ⁊ fumus grossus ꝗuis sit aere remissius leuis: ad superiorē tñ locuz per leuitatem igneā iclinatur ⁊ ascēdit i aere. Itez dato opposito ⁊ cōcesso vt cōcedūt aduersarij ꝙ leuitas ignis ⁊ aeris non differūt spē eētialr̄: sed tm̄ scđz magis ⁊ minus: nō apparet qūo ex parte qualitatū motiuaꝝ localr̄ ꝓbari posset numerus q̄ternarius elemētoꝝ contra processū Aristo. quarto de celo. Item leuitas ignis multuz remissa in spera aeris nō inclinaret sursum: ⁊ sic grauia mixta nō haberent i aere resistentiam itrinsecam contra Aristo. ⁊ cōmētatorem quarto physicoꝝ. Cōcludendum ergo ē ꝙ leuitas ignis ad talē locū scđm spēm inclinat: non q̄ intensa sit: sed q̄ talis motiua qualitas scđz spēz. ⁊ ꝯñr ꝙ si in infinitū itenderetur vel remitteret̄ ad eūdem tñ locuz semper iclinaret: lz qñq fortius qñq debilius iclinaret. Et ex hoc tāꝗ̄ ex fūdamento soluitur argumētū quo quidā probare nituntur ignē minus eē leuē ꝗ̄ terra sit grauis. Arguūt enim sic. minus sursum est locus ad quem iclinat leuitas ignis: ꝗ̄ sit deorsum locus ad quē iclinat grauitas terre. ergo intēsior est grauitas terre ꝗ̄ sit leuitas ignis. Pro quo dicitur negādo consequētiaz. q̄ per idem probaretur lignum ⁊ aerez grauiora eē ꝗ̄ ignis sit leuis: eo ꝙ locus ad quem naturaliter mouet qualitas motiua aeris multo propinquior ē loco sūme infimo ꝗ̄ sit locus ignis propiquus loco simpliciter supremo. scđo q̄ licz ille locus non sit simpliciter ita sursum: est tñ ita sursū in genere locoruz ad que naturaliter mouet grauitas aut leuitas. tertio q̄ non ideo ad locum ita sursū inclinat leuitas ignis: q̄ sit tante intensionis: sed q̄ talis motiua qualitas scđz spēz vt dictū ē. Et nota ꝙ non dixit hic Auicen: ignē i concauo orbis lune quiescere. q̄ ibi cōtinue circulariter mouetur ad motū orbis. ⁊ ē hic mot⁹ naturalis igni non tamē primo ⁊ per se: sed secūdario ⁊ ex ꝯñti ꝑꝑ ifluentiaz receptaz ab orbe: sicut ēt naturalis est motus ferri ad magnetez ꝓpter ipressionem receptā a magnete.

❡ Cuius natura calida ē ⁊ sicca.

❡ Patet hec pars. ❡ Sciēdū est ignē eē per se exiccatiuū ⁊ per accñs. per siccitatem enim exiccat per se. per caliditatem vero exiccat per accñs primo. ꝓ quāto subtiliat ⁊ rarificat subm̄ i quod agit qđ subtiliatū facilius patitur a sicco. secūdo q̄ leuificādo ⁊ resoluendo partes humidas saltem in materia mixta cā est vt sicce partes humidis dominent̄. tertio quidam dixerunt caliditatem eē per se cām dispositiuā exiccationis. caliditas enim per se lz non sit exiccatiua: tñ ex natura rei talem hz cōuenientiā cū siccitate: vt sibi cōiuncta reddat ipam potentiorē ad agendū: quēadmoduz ēt econtrario siccitas calorem reddit actiuiorē. est eniz siccitas lima caloris. Quidā tamē crediderunt caliditatem non minus eē per se productiuā siccitatis ꝗ̄ siccitas. sit etiā siccitatis productiua: nec hoc dicunt repugnātiā naturalem icludere: nō eni minor videtur dissimilitudo ⁊ discōuenientia lucis ad calorez ꝗ̄ caloris ad siccitatē: sed non minus ꝑ se est lux productiua caloris ꝗ̄ calor. iō ⁊c̄.

❡ Et ei⁹ eē i gñatis p̄stat iuuamētū vt maturet ⁊ subtiliet ⁊ permisceat ⁊ vt eius penetratiōe currat per ea subā aerea: et vt duoꝝ elemētorum grauium frigidoꝝ puram frigiditatē frāgat: ⁊ vt de elemētaria ꝓprietate ad cōplexionalitatem redeant.

❡ Declarat finem eius di. ꝙ eē eius in mixtis prestat iuuamentum ad maturationez. i. digestionē que fit per debitaz permixtionē humidi cū sicco: qđ maxime perficitur calido. ⁊ per idem iuuat ad subtiliationem. Calidi eniz ē subtiliare rarefacere ⁊ permiscere ⁊ per idem iuuat vt penetratione sua currat per substātias mixtorū suba aerea. Ignis enim subtilitate sua multum ad ꝓfunda penetrat. Et subē grosse partes aliquas resoluendo porositates ⁊ meatus generat ꝑ quos potest currere su ba aerea ⁊ spiritus. Iuuat etiā sua caliditate intēsa ad frangendum ⁊ remittēdum frigiditatez duorū elemētorum frigidorum. s. terre ⁊ aque ⁊ ad reducendum ea de proprietate elemētari ad cōplexionē: ⁊ dr̄ illorū pura frigiditas vel q̄ sūma vel q̄ itēsa frigiditas ⁊c̄.

❡ Duo aūt grauia plus iuuant ad mēbrorum generationem ⁊ eorum quietem: ⁊ duo leuia plus iuuant ad generationem spirituū ⁊ motionē eoꝝ: ⁊ ad mouēda membra: licz motor non sit nisi aīa. hec sunt elemēta.

❡ Comparat hec di. ꝙ duo elementa grauia ⁊c̄. pz littera. ❡ Notandum elemēta cōcurrere ad mixtionē scđm suas corpulētias vel moles: ⁊ scđm qualitates eorū alteratiuas: ⁊ localr̄ motiuas. Corpulentie igitur ⁊ moles grauiuz plus faciunt ad eē mixtorū ꝗ̄ leuiū: q̄ plus hñt de materia. Similiter qualitates eorū localr̄ motiue plus videntur ad mixtionē facere. mixta eni hñt maxime circa mediuz residere. scđo de gñatione. Qualitas tñ alteratiua leuiū. s. caliditas efficacius operat̄ ad mixtionē. vt pz ex dictis. ❡ Sciēdum scđo leuia plus facere ad gñationez spirituū: q̄ calida rara subtilia. vt spiritus ⁊ ad motiōes: q̄ calidi ē mobilitare: ⁊ q̄ spiritus sūt instrumēta motuū animaliū. Econtra vero frigida elementa plus faciunt ad quietem: q̄ frigidi est figere ⁊ quietare. vt ifra doctrina sexta. tertio caplo. ⁊ subdit licz motor nō sit nisi aīa. s. pricipalis. instrumētalis vero spūs: ⁊ alia organa. Et nota iuxta superi⁹ dicta ꝓbabilr̄ teneri posse: ꝙ calidi per se est rarefacere ⁊ subtiliare: ⁊ ꝙ nunꝗ̄ per se calidū aliqua ingrossat vel inspissat. per accñs aūt pōt inspissare: ⁊ ꝯñr ꝙ agens in lutum vel laterem oēm partem in quā agit subtiliat ⁊ rarefacit: q̄ tñ talr̄ agendo qñq humida

⁊ subtilia plus resoluit ꝙ̄ grossa subtiliet contingit remanẽtem subãm eẽ grossiorẽ. ¶ Contra. qꝛ terrestrium partium remanẽtiũ ꝑtes fiũt ꝓpinquiores. ꝫ densantur. negaꝭ ꝯña. nisi addaꝭ illa clausula deducta ꝑtiũ subtractiõe: ⁊ cũ ꝫ ponatur equalitas i aspectu ꝑtiũ adiuicẽ. vñ clauso pugno nõ necessario est manꝰ densior ꝙ̄ priꝰ: nec hõ sedẽs ꝙ̄ stãs: lꝫ partes eius ꝓpinquiꝰ iaceãt. vel pro forma dꝭ ꝙ ad reꝫ dẽsiorẽ eẽ sequiꝭ ꝑtes eiꝰ imediatas cũ alijs ꝑtibꝰ ꝓpinquiores eẽ: nõ tñ vlr ad partes mediatas rei ꝓpinquiꝰ iacere sequiꝭ illam rem eẽ densiorem.

¶ Doctrina tertia cuius sunt tria capitula:

¶ Capitulũ primũ ẽ ad oñdẽdũ qd sit ꝯplo.

Omplexio ẽ qualitas q̄ ex actiõe adinuicẽ ⁊ passiõe contrariaꝝ qualitatũ in elemẽtis iuẽtarũ: quorũ ꝑtes ad tantã ꝑuitatẽ redacte sũt: vt cuiusꝙ̄ earũ plurimũ cõtingat plurimum alterius prouenit.

¶ Determiat de ꝯplexiõe. ⁊ primo i gñali ⁊ absolute. scd̃o spalr ⁊ ꝯtracte. ibi scd̃a. Dico ꝙ deus. Primo determiat d̃ ꝯplõne diffinitiue. scd̃o diuisiue. ibi scd̃a. Et illud ẽ. Primo iterũ ponit diffinitionẽ. scd̃o eã declarat. ibi scd̃a. Cum eni: Dicit p̊ ꝙ ꝯplo ẽ qualitas q̄ ꝓuenit ex actione ⁊ passiõe q̄litatũ reptarum i elemẽtis quoꝝ ꝑtes reducte sũt ad tantam ꝑuitatẽ vt cuiuscũꝙ̄ eaꝝ plurimũ attingat plurimũ alteriꝰ. Alia tñ lr̃a hꝫ minimũ. ¶ Sciẽdũ p̊mo ꝙ ꝓprie loquendo cõplo nõ est mixtio nec ẽt ꝯplonatio ẽ mixtio: eo ꝙ mixtio ꝓprie ẽ corꝑis: ꝯplo v̊o ⁊ ꝯplonatio ẽ qualitatũ. mixtio. n. iportare vr̃ subalem trãsmutationẽ cõnotãdo diuisionẽ talem ad minima. cõplonatio vero ẽ accñtalis mutatio: lꝫ he mutatiões i facto ⁊ cõpleto eẽ abiuicẽ absolui non possint. ¶ Ex quo soluiꝭ ãtiqũ dubiũ. s. vtruꝫ cõplexio sit mixtio. ¶ Sciẽdũ scd̃o ꝙ idẽ ex ꝑte rei scd̃ꝫ auctores dꝭ ꝯplo: sanitas: ⁊ calor nãlis. Cõplo qdẽ iquãtũ resultat ex qualitatibꝰ Sanitas vt bonaꝝ ẽ oꝑationũ istrumẽtale p̊ncipiũ. Calor v̊o nãlis dꝭ ꝑ quãto i eo formalr vel v̊tualr dñaꝭ calor. Ex calido eni: frigido: hũido: ⁊ sicco est mixtio caloris nãlis. vt Gal. in libro de tremore ⁊ rigore. ¶ Notãdũ tertio ꝙ dupl̃r imaginari possumus extremis qualitatibꝰ eltoꝝ cõplonẽ mediã ꝓuenire. Primo mediã ꝑ participationeꝫ imaginãdo. s. cõplonẽ nõ eẽ aliquã vnã qualitatẽ a qualitatibus elemẽtoꝝ spẽ distinctã: ꝫ eẽ aggregatũ ex illis sic adiuicem refractis: qualiter tepiditatẽ diceremꝰ eẽ ꝯplonẽ mediã inter calidũ ⁊ frigidũ. scd̃o imaginari possumꝰ ipaꝫ eẽ mediaꝫ iter qualitates elemẽtoꝝ ꝑ abnegationẽ imaginando ꝙ q̄litatibꝰ elemẽtoꝝ refractis ad mediũ reductis gñaꝭ vna qualitas media a q̄litatibꝰ eltoꝝ specifice distincta simplex per priuationẽ ꝯpõnis eiꝰ ex ꝑtibꝰ diuersarũ rõnũ: que licꝫ nõ sit formalr caliditas nec frigiditas: est tñ illaꝝ qualitatũ virtualr cõtẽtiua: corruptiua: ⁊ ꝓductiua: ita vt sit potẽs aliqd̃ subiectuꝫ calefacere ⁊ aliqd̃ ifrigidare: sicut lux i mixtis repta ꝙ̄uis non sit formalr calor: est tñ caloris productiua. Si ꝫ itelligiꝭ ꝯplonẽ eẽ mediã primo mõ i diffinitiõe exponaꝭ ꝓuenit. i. resultat. Si aũt scd̃o mõ ad complemẽtum diffinitionis oꝫ supplere imediate. ⁊ hoc ad dr̃iam aliaꝝ secũdaꝝ qualitatũ: vt coloris saporis: q̄ licꝫ ꝓueniãt ex actione ⁊ passiõe qualitatũ ⁊c. nõ tñ imediate ꝫ ꝑ prius ex tali cõmixtiõe resultat ꝯplo: ⁊ ꝯsr ad ꝯplonem ꝓducunꝭ alie qualitates secunde: que aũt istaꝝ imaginationum sit rõni conformior videbitur i questione. ¶ Sciẽdũ quarto cõplonẽ eẽ duplicẽ primã. s. ⁊ secũdã. vt scd̃o can. p̊mo ca. Prima ẽ que imediate resultat ex elemẽtis ⁊ nõ ex ꝯplonatis. scd̃a v̊o ecõtra. In ꝓposito aũt dixit Mõdinꝰ ꝙ qdã antiqui diffinierũt tãtũmodo complexionem primam. Ego aũt puto scd̃m mẽtem Aui. hic describi vtrãꝙ̄. qꝛ cõplo ois siue prima fuerit siue secũda prouenit ex qualitatibus elemẽtoꝝ. Cũ scd̃m Aui. in mixtis oibus maneant formaliter elemẽta. ¶ Ex his colligi põt intellectus diffinitionis posite. nam per ly qualitas exprimitur genus per qd̃ differt ꝯplo a forma mixti q̄ non est qualitas. sed per ly prouenit ex actione differt a qualitatibꝰ simplicibꝰ elemẽtoꝝ per ly imediate differt a qualitatibus secũdis alijs. Si aũt exponaꝭ ꝓuenit. i. resultat differt per hoc idem ab eis: cũ vero subiungitur quoꝝ ꝑtes exprimitur modus quo i mixtiõe gñatur ꝯplexio.

¶ Cũ eni adinuicẽ agũt ⁊ patiuntur suis virtutibꝰ accidit i earum sũma qualitas i toto earum similis que est cõplexio.

¶ Declarat diffinitionẽ ⁊ p̊mo ostendit quid ꝓuenit ex actione ⁊ passione qualitatũ primaꝝ elemẽtoꝝ. scd̃o quid per qualitates elementoꝝ itelligit ibi. Et qm̃. Dicit p̊mo ꝙ cũ elemẽta agũt ⁊ patiunꝭ adiuicẽ suis virtutibus accidit i eorum sũma q̄dã qualitas i toto similis q̄ est cõplo. ¶ Sciendũ primo ex lr̃a colligi posse. primo nõ ex qualibꝫ actiõe q̄litatũ elemẽtoꝝ resultare cõplonẽ: ꝫ solum ex actiõe tali. vt qualitates ille ad tẽperamẽtũ mediũ reducanꝭ. ¶ Sciẽdũ scd̃o ꝙ licꝫ virtus multiplr accipiaꝭ: i ꝓposito tñ sumitur ꝓ principio istr̃ali quo forma nãlis suas ꝓducit oꝑationes: q̄liter caliditas frigiditas dicũtur virtutes elemẽtoꝝ. ⁊ dixit sũma. i. aggregatione. Hec aũt particula. qualitas i toto earum similis. põt dupl̃r exponi. Primo accidit q̄litas in toto. s. subiecto earũ. s. qualitatũ sil̃is. i. eiusdẽ rõnis. qꝛ nulla ẽ signabilis pars i mixto i qua fuerit forma aut q̄litas elementi qn fit i eadẽ cõplexio mixti. Scd̃o exponiꝭ accidit qualitas i toto. s. subo similis eaꝝ. s. q̄litatũ elemẽtoꝝ. itelligatur aũt sil̃is. s. proportionalis scd̃m denominationẽ. scd̃ꝫ enim qualitates denominãtes i sũma qualitatũ elemẽtoꝝ denominatur cõplo resultãs ex illis. Nã si dominaꝭ caliditas resultat exinde ꝯplo calida. ⁊ si frigiditas ꝯplo frigida.

¶ Et qm̃ virtutes prime que sũt i elemẽtis p̃dictis sũt quatuor caliditas: frigiditas: hũiditas: ⁊ siccitas: tũc manifestũ ẽ ꝙ cõplexiones in corporibꝰ gñatis ⁊ corruptis sũt per eas.

¶ Declarat secũdũ dicẽs ꝙ qꝛ v̊tutes ꝓprie i elemẽtis inuẽte sũt quatuor. s. caliditas: frigiditas: hũiditas: ⁊ siccitas: tũc manifestum ẽ ꝯplexiões i mixtis eẽ ꝑ eas. Et ex ista lr̃a colliguntur duo. Primũ manifestatio qualitatũ ex quibus resultat ꝯplo: Supra eni dixerat cõplexiões ex qualitatibꝰ resultare ⁊ appellat eas v̊tutes iquãtũ sũt p̊ncipia actionũ ⁊ trãsmutationũ: q̄litates v̊o scd̃m ꝙ subqualificãt. Secundũ est. qꝛ ex quo cõplones mixtoꝝ sũt ꝑ illas q̄litates ⁊ iste effectiue videnꭍ cõcurrere in productiõe ipaꝝ. Cõueniens igitur est vt dominio istaꝝ qualitatũ proportiõeꝭ resultans cõplo. vt sup̃ scd̃ꝫ vnã expõnẽ. ¶ Sciẽdũ tñ ꝙ iste qualitates dñr prime nõ simpl̃r non enim sũt oibꝰ qualitatibus celestium corpoꝝ priores: ꝫ sunt prime qꝛ prima trãsmutationum nãlium istrumẽta. Aut prime qꝛ non ex alijs resultantes ꝙ̄uis alie resultent ex his.

¶ Et illud qdẽ ẽ scd̃ꝫ ꝙ oꝫ ꝑ diuisionẽ rõnalẽ cũ cõsideratiõe absoluta absꝙ̄ vlla cõparatione ad rem aliquam.

¶ Determiat diuisiue de ꝯplone. ⁊ p̊ sub itellecta diuisiõe notificat vnũ mẽbrũ. Scd̃o aliud ibi. Debes aũt scire. Primo oñdit q̄ ẽ illa ꝯplo de q̄ formatur p̊mũ mẽbrũ diuisiõis: scd̃o diuidit illã. tertio oñdit q̄lr eiꝰ ꝯsideratio ꝑtinet ad medicũ vel non ꝑtinet: scd̃a ibi: Et est duobꝰ modis. tertia ibi. Qd̃ ãt. Prio itellectu p̊me ꝑtis ẽ sciẽdũ ꝙ Aui. i dict̃ suis inuit hãc distictionẽ. Cõplo ẽ duplex. s. põderalis ⁊ iustitialis q̄ distictio ẽ sic itelligẽda apud quosdã. Cõplonẽ dupliciter cõsiderare possumꝰ. s. p̊ rõne q̄ ponderalis. scd̃o rõne qua iusticialis. Primũ ẽ cõsiderare ipam rõne põderis vel mẽsure q̄litatũ ex qbꝰ resultat. puta rõne qua calida aut frigida i p̊ vel scd̃o. ⁊ pꝫ ꝙ taliter absolute cõsiderando ꝯplonẽ itellectus diuidit cõplonẽ ab oꝑatione. i. ꝯsiderat ꝯplonẽ absolute nõ referendo ipam ad oꝑationem. Cõsiderare v̊o ꝯplonem. vt iusticialis: ẽ ipam ꝯsiderare respectiue ad oꝑationes: puta scd̃ꝫ ꝙ cõueniẽs his vel illis oꝑatiõibꝰ. qꝛ v̊o vt sic dicaꝭ iusticialis videbiꝭ i sequẽtibꝰ. Hac igiꝭ diuisiõe sub itellecta declarat Aui. p̊mũ mẽbrũ dũ dicit. Et illd̃. s. ꝯplo q̄ est qualitas ⁊c. ẽ scd̃m ꝙ oꝫ ipam ꝯsiderare ꝑ diuisionẽ rõnalẽ. ⁊ supple vno mõ cũ cõsideratione absoluta absꝙ̄ vlla ꝯparatione ad rem aliquã. ⁊ põt hec particula hr̃e multiplicem intellectũ. Primus est vt ꝑ rẽ intelligamus rẽ ad extra. ⁊ erit sensus ꝙ vno mõ põt ꝯsiderari ꝯplexio scd̃ꝫ diuisionẽ rõnalẽ. i. scd̃m diuisionẽ a rõne vel intellectu prouenientem: qꝛ intellectus cõsiderat cõplonẽ absolute non re

ferēdo ad rem ad extra. q2 nō ꝯsiderādo vtrū sit ī re repibilis aut nō. Aliqua. n. sic ꝯsiderata nō est ex parte rei dabilis vt īfra declarabit̄. Alr̄ ꝑ rē intelligim⁹ opationē cui⁹ ipa ꝯplō sit ꝓncipiū. ⁊ sūpta diuisione dicta sensus erit. Et illd̄ .s. ꝯplō pōderalis ē scd̄m ꝯsiderationē absolutā sine cōparatiōe ipi⁹ cōplōnis ad rē aliquā. i. operationē ab ea ꝓueniētē scd̄m ꝙ oꝫ ipaꝫ sic ꝯsiderare ꝑ diuisionē rōnalē. i. ꝑ diuisionē a rōne factam separātē. s. ꝯplōnē ab operatione vt dictū ē. Aliter ⁊ melius. ⁊ illud. s. qd̄ dictū ē describēdo ꝯplōnē vt supra est dictū scd̄ꝫ ꝙ oꝫ ipam considerare consideratione absoluta sine cōparatiōe ad rē. i. opationē aliquā per diuisionē rōnalē considerātez ipam absolute sine relatione ad opationē aliquā. ipam eni ꝯsiderando vt iusticialis ē oꝫ ipam referre ad opationē vt īfra patebit. ꝑꝑ qd̄ ipe subiungit ꝙ ipa sic ꝯsiderata solū. s. rōne pōderis ē duplex. s. eq̄lis ⁊ inequalis. Ex quib⁹ pꝫ p̄mo scd̄m vnā expōnē oēꝫ cōplōneꝫ denominabilē eē pōderalem. ois eni cōplō quātūcūqꝫ iusticialr̄ tēperata cōsiderari pōt absolute rōne pōderis vl̄ mēsure qualitatū ex quib⁹ ꝯsurgit ipa nō relata ad opationē. Patet scd̄o ꝙ cōplexio iusticialis nō ē alia realiter a pōderali: ꝫ solū rōne distincta. dicta ponderalis a mēsura qualitatū ex quibus ꝯsurgit. iusticialis v̄o ab opatione vel fine cuius grā mixto tributa est. ¶ Scd̄o sciēdum ꝙ de ꝯplōne pōderali duplicē possum⁹ hr̄e noticiā confusā. s. ⁊ distictā. ꝯfusā habem⁹ cognoscēdo ipaꝫ eē calidā absolute aut frigidā. distinctā v̄o cognoscēdo ipam eē calidā aut frigidaꝫ in primo vel secūdo: ⁊ vtraqꝫ illaꝝ ē ꝯsideratio ei⁹ vt ponderalis ē. Aliter ⁊ forte meli⁹ per ꝯplōnem ponderalem dicimus Aui. itellexisse ꝯplōnem resultantē ex qualitatib⁹ elemētoꝝ quoꝝ nō ē facta refractio tāta vt sit ꝓportiōata forme ⁊ opatiōib⁹ alicui⁹ mixti. nō eni imaginādū est oēm modum refractionis ꝓportionatū eē forme mixti. iducende vt postea patebit. Appellatur ergo ꝯplō ponderalis ꝯplō illa resultās ex tali refractiōe eltoꝝ q̄ ad nullius forme mixti inductionē preparat: reliqua v̄o iusticialis. ⁊ tunc exponit̄ sic lr̄a. Et scd̄m ꝙ oꝫ illā ꝯplōnē diuidere per diuisionē rōnalē. i. a rōne factā: illud. i. illa ꝯplō est vno mō cū cōsideratione absoluta siue ꝯparatione ad rem aliquā. i. formam mixti cui vel cuius opationi illa ꝯplexio corrn̄deat.

¶ Et est duobus modis. Quorum vnus ē vt sit cōplexio equalis ita vt quantitates qualitatū cōtrariarū i complōnato sint equales non supātes neqꝫ superate: ⁊ sit complexio qualitas in medio earum vere.

¶ Diuidit illā complōnē ad pōdus. scd̄o ostēdit qualiter ad hāc se dꝫ hr̄e medicus. ibi scd̄a. Qd̄ aūt. Dicit primo ꝙ hanc ꝯplōnē ad pondus dupliciter imaginari possum⁹. primo vt sit cōplō equalis ad pondus in qua q̄ꝫtitates cōtrariarū qualitatū i ꝯplōnato sint equales oino nō supātes nec

Sciendū p° superate: ⁊ sit ꝯplō v̄e in medio earum. ¶ Sciendū ē hic ꝙ quātitates qualitatū eē equales possum⁹ intelligere duplr̄ primo extēsiue. s. cū quātitate subiecti: ⁊ sic nō negaret̄ eq̄le ad pondus. Cū equalitate eni extēsiua qualitatū stat virtutū ⁊ potentiaꝝ earūdem iequalitas. scd̄o quātitates qualitatū itelligere possum⁹ equales i potētia. s. vel virtute: quā potētiā i hmōi qualitatib⁹ ponūt cōiter eē penes multitudinē forme attēdēdā. Qd̄ tn̄ aduersari puto sententie auctorū medicine ⁊ phorum: ⁊ iā declaraui positionē hāc sic abso

2° lute intellectā nō eē sustentabilē. ¶ Scd̄o sciēdū per equalitatē ponderis nō solū itelligēdā eē equalitatē quo ad mēsuras qualitatū localr̄ motiuaꝝ: ꝫ ēt alteratiuarum p̄cipue

3° quo ad suas mensuras graduales. ¶ Sciendum tertio hic duplicē repiri lr̄am. vna hꝫ quātitate qualitatū icōplexiōatarum: ⁊ exponitur. i. q̄litatū primaꝝ elemētoꝝ: que dum ad mixtionē ꝑ cōcurrūt sunt icomplexionate. vel forte vt dicit Gen. q2 fortasse cōcipit intellectus ꝙ si nulla eaꝝ ē dn̄ans aut subdominās nō sūt vere cōplōnate. scd̄a lr̄a hꝫ in complexionato. qd̄ notāter dixit Aui. q2 ad eq̄le ad pondus eē vel ꝓduci nō sufficeret q̄ꝫtitates qualitatū i principio concursus ad mixtionē eē equales nisi cū hoc ponat̄ ipas eē eq̄les i ꝯplōnato. Et notāter dixit non supantes ⁊c̄. vt ēt denotet̄ equalitas eaꝝ i potētia ⁊ virtute. Notandū aūt hanc equalitatē ponderalē dici mediā vere dici ēt mediā in vniuersa substātia. pꝫ primū. q2 vere equaliter distans ab extremis. scd̄m. q2 i ꝯparatiōe ad illud mediū oia mixta i suis denomiationib⁹ iā dictaꝝ qualitatū graduant̄. equali eniꝫ ad pondus corrn̄det nō gradus latitudinis cuiuslꝫ illaꝝ denominationū. Penes aūt distātiā a nō gradu mensuranda est cuiuslibꝫ denomiationis itētio. Est igit̄ mediū in vniuersa substātia. q2 mediū vel mēsura respectu cui⁹ semper mixta in suis denominationibus graduantur.

¶ Alter vero modus ē vt nō sit complō qualitatū ꝯtrariaꝝ media absolute. sed ad vnā magis declinet extremitatū: aut in ꝯtrarietate q̄ est inter caliditatē ⁊ frigiditatē: aut in ꝯtrarietate q̄ est inter humiditatē ⁊ siccitatē aut inter vtrasqꝫ.

¶ Declarat secundum ⁊ pꝫ lr̄a.

¶ Qd̄ aūt i doctria medicine cōsiderat̄ equale: aut extra equalitatē nō est hoc neqꝫ illud: sed medicus physico credere debet ꝙ equale secūdū hāc intentionē quā diximus ipossibile ē aliquo modo iueniri. quāto magis vt sit hominis ꝯplō: aut mēbri humani.

¶ Ostendit qualiter se hꝫ ad hoc medic⁹ ⁊ dicit ꝙ eq̄le qd̄ considerat̄ in scia medicine ⁊ extra equalitatē. i. ieq̄le nō est hoc idest equale ad pondus: neqꝫ illud idest inequale ad pōdus declinans scilicet ad aliquam extremitatem. sed medicus de equali ad pondus dꝫ credere ꝙ illud non potest reperiri absolute. quāto igit̄ magis ipolē est ipm iueniri vt sit ꝯplexio hois aut alicui⁹ mēbri hūani. ¶ Notādū ꝙ medicus inquātum medic⁹ nullā ꝯside rat ꝯplōnē nisi iquātū est alicuius opatiōis p̄ncipiū opatiuū. equale ḡ ad pōdus. q2 n̄ est p̄ncipiū alicui⁹ opatiōis a medico cōsiderabilis nō ē cōsideratiōis medici. Silr̄ iequale ad pōdus ꝯsideratū absolute nō est ꝯsideratiōis medici: de q̄ tn̄ ē duplex via. Prima ꝑ equale ad pōdus itelligit ieq̄le tale i quo nō ē ꝯplō ꝓportiōata forme vel opatiōib⁹ alicui⁹ mixti. ⁊ hūc modū credo veriorē. scd̄a via itelligit ꝙ oē ieq̄le idifferenter: q2 nullus tale vt absolute iequale ad pōdus ē ꝑtinet ad ꝯsiderationē medici. ¶ Et nō ex mō loquēdi. A. maiorē eē repugnātiā ex nā rei vt equale ad pondus sit cōplō hois aut mēbri humani q̄ꝫ sit cōplō alicui⁹ mixti alteri⁹. Et penes hūc intellectū cōcedi posset hominē plus distare ab equali ad pōdus q̄ꝫ aliqd̄ aliud mixtū vniuersi.

¶ Debes aūt scire ꝙ equale de quo medici in suis inq̄sitionibus tractāt: nō ē denomiatū ab equalitate i qua qualitas cū pondere equalr̄ existit: sed denomiat̄ a iusticia i diuisione.

¶ Declarat de equali ad iustitiā. scd̄o de iequali. ibi scd̄a. Et postq̄ꝫ. Primo quo ad hūanā spēꝫ. scd̄o q̄ ad medicias. ibi scd̄a. Debes aūt scire. Primo tractat qd ḡn̄alr̄ iportatur ꝑ nomē. scd̄o restringit ad hoieꝫ diffiniēdo. tertio diuidit. ibi scd̄a. Et hec. ibi tertia. Huic v̄o. Dicit ꝑ equale de quo medici tractāt i suis iquisitiōib⁹ nō eē denominādū ab eq̄litate i qua q̄litas cū pōdere equalr̄ existit. i. ab equalitate pōderali: ꝫ eē denominādū a iusticia i diuisiōe. i. distributiōe. iō dr̄ equale ad iusticiā. ¶ Sciēdū vt colligit̄ q̄nto ethico: iusticiā eē duplicē: cōmutatiuā ⁊ distributiuā. Dn̄t aūt q2 i distributiua attēdit̄ equalitas siue ꝓportiōalitas geometrica: vt ꝙ qualis ē ꝓportio dignitatū meritoꝝ ac delictoꝝ talis sit ꝓportio p̄miorū aut penaꝝ. Et versat̄ h̄ gen⁹ iusticie circa distributiōes honoꝝ ⁊ premioꝝ. Cōmutatiua v̄o versat̄ p̄cipue circa ꝯmutatiōes puta circa ēptiōes ⁊ vēditōes: et i hac attēdit̄ eq̄litas siue ꝓportiōalitas arithmetrica. vt quātū tibi do de vino si permutamus tu mihi tm̄ vel equalēter des de frumēto aut alia re scd̄m quā fit ꝑmutatio. Q2 ḡ ꝯplōnes idiuiduoꝝ eiusdē spēi vel spēruꝫ diuesarum aut membrorum etiam eiusdem corpis scd̄m silitudinē quādā vident̄ scd̄m hāc ꝓportiōalitatē distribute. q2 q̄ꝫtuꝫ forma alicuius spēi ꝑfectior ē: tātū eidē perfectior cōplō est tributa. Et similr̄ quātū dꝫ corp⁹ vel mēbrū ꝑfectiorē opationē ꝓducere tātū ꝑfectior sibi data ē complō. iō dn̄r ꝯplōnes iste scd̄m hāc silitudinē equales ad iusticiā: q2 sili mō distri

bute sunt mẽbris ⁊ ĩdiuiduis diuersaꝝ speꝝ vel ẽt eiusdem speĩ: sicut ea q̃ scd̃m distributiuã iusticiã distribuunt. Sicut eniꝫ ĩ recta distributiõe honoꝝ ⁊ p̃mioꝝ tãto maior honor ⁊ premiũ maius distribuit valẽti doctori q̃ꝫ scolari quanto dignior est: ita ĩdiuiduis ⁊ mẽbris quãto ad digniores opationes ordinata sũt pfectior debet cõplo. Donauit eni de⁹ cuiqꝫ aĩ ⁊ cuiqꝫ mẽbro ⁊c̃. vt in sequẽti ca. Et hãc iusticiaꝫ A. appellat iusticiã ĩ diuisiõe equali denoĩata a iusticia in q̃ sruat ꝓportionalis distributio ad sensũ datuꝫ.

¶ Et hoc est ꝙ in cõplonato ĩ p̃mis attẽditur siue sit corpus totũ: siue sit mẽbrũ vnũ: vt sit ĩ eo de elemẽtis cũ suis quãtitatib⁹ ⁊ qualitatibus mẽsura quã hũana natura hr̃e dꝫ secũdũ meliorẽ ꝓportiõis ⁊ diuisiõis equalitateꝫ.

¶ Diffinit h̃ eq̃le ꝯhẽdo ad hoieꝫ. deĩde subdit qddã. scd̃a ibi. Accidit aũt. Dicit p̃ ꝙ h̃ ẽ qd̃ ĩ cõplonato in primis attẽditur. i. ĩ cõplonato in p̃mis cõsiderat siue sit mẽbrũ siue sit corp⁹ totũ. s. vt in eo sit de elẽtis cũ suis q̃litatib⁹ ⁊ suis q̃ꝫtitatib⁹ mẽsura quã dꝫ hr̃e hũana nã scd̃m meliorẽ equitateꝫ ꝓportiõis ⁊ diuisionis. ¶ Nota aũt ꝙ dixit quãtitatibus q̃ ad molẽ: ⁊ qualitatib⁹ tã alteratiuis p̃mis q̃ꝫ localr̃ motiuis dixit mẽsura siue gradualis siue multitudinis scd̃ꝫ melioreꝫ modũ ꝓportiõis. s. illaꝝ qualitatũ ĩter se ⁊ ĩ relatiõe ad formã ⁊ diuisiõis. i. distributiõis vt ꝙ scd̃m dignitatẽ mẽbrorum sint iste mensure mẽbris diuise ptite siue distribute. vñ tertio de ꝯsolatiõe. metro nono. ait Boeti⁹. Tu nũeris elemẽta ligas ⁊c̃. ¶ Sciẽdũ scd̃o ꝙ illa iustitia nõ est pũctualis: ꝫ hꝫ latitudinẽ satis amplã. vt pꝫ ꝯsideranti varietatem eiusdem corporis vel mẽbri sibi sani ĩ iuuentute ⁊ pueritia.

¶ Accidit aũt vt hec diuisio cũ hõ eã habuerit vere equalitati quam primaꝫ diximus valde sit propinquus.

¶ Subdit quoddam di. ꝙ accidit. i. sequit hic. s. ꝙ cum hõ habuerit hanc equalitatẽ ad iusticiã sit valde ꝓpinqui⁹ v̾e equalitati. s. põderali. ¶ Cõtra q̄ inter hãc pteꝫ ⁊ illã quãto magis. vt sit ꝯplo hois vr̃ ꝯdictio. ibi eni innuit ꝯploneꝫ hũanã maxime eẽ distãtẽ ab equali ad põdus: eo ꝙ sibi maxime repugnat equalitas põderalis. hic v̾o dr̃ ꝙ ẽ sibi valde ꝓpinqua. Pro illo dr̃ ꝙ nõ est sibi ꝓpinqua scd̃ꝫ situ: ꝫ scd̃m quãdã silitudinẽ: q̄ sicut equale ad põdus ẽ vere ad neutrã extremitatũ declinãs: ita eq̃litas iusticialis ad neutrã declinat mẽsurã q̃litatũ opatiõib⁹ disproportionataꝝ:

¶ Huic v̾o equalitati q̃ scd̃m hũana attendit corpora ⁊ q̃ ẽ ĩ ꝯparatione alioꝝ q̃ hãc nõ hñt equalitatem: neqꝫ hñt ꝓpinq̃tatem equalitatis quã prius nominauim⁹ quã habet homo: octo cõsiderationũ accidũt modi.

¶ Ponit diuisionẽ. scd̃o pertractat membra eius. ibi scd̃a. Primus. Primo innuit diuisionẽ. Scd̃o declarat. ibi scd̃a: Aut eni. Dicit p̃mo ꝙ huic equalitati q̃ attendit scd̃m corpora hũana ⁊ q̃ ẽ equalitas ĩ cõparatiõe alioꝝ que hãc nõ habent equalitatẽ: nec ẽt hñt equalitatis ꝓpinquitatẽ quã prius nominauim⁹ quã ꝓpinquitatẽ equalitatis hꝫ homo. Huic ĩquã equalitati accidũt octo modi cõsiderationum. ¶ Sciẽdum p̃mo ꝙ mixta alia ab hoie nõ hñt equalitateꝫ ita pfectã sicut hõ: q̄ cũ non habeãt formã eq̃ pfectaꝫ: nec eis eque pfecte operatiões debent sicut homini: nec debetur eis eq̃ pfecta eq̃litas. forme eni distincte ⁊ opatiões distincte distincta exigũt tẽperamenta. Et per idem pꝫ ꝙ nõ hñt ꝓpinq̃tatẽ ad equale ad põdus quã hꝫ hõ scd̃ꝫ silitudinẽ declaratã ⁊ inferius magis declarãdam. Nõ tñ ꝙ lꝫ solus hõ ꝯpat⁹ aliis mixtis habeat hãc eq̃litatẽ: q̄ pfectioꝝ ẽ opationũ: cuiuscũqꝫ tñ speĩ alteri conuenit eq̃litas sibi ppria: vt ĩfra distinctius ostendet. ¶ Scd̃o nõ ꝙ equale ⁊ ĩequale dicuntur ad alterũ. Ideo quot modis dicit aliquid equale totidẽ ⁊ inequale. Sicut igitur octo sũt modi equalitatis vt ĩfra ostẽdetur ita ĩequalitatis. Nõ ergo ꝙ p octo modos equalitatis nõ sũt ĩtelligẽde octo spẽs cõplonum equaliũ abĩuicẽ realiter distinctarũ. in vno enim indiuiduo simul hi oẽs repiri possũt. ⁊ idẽ tẽpamẽtũ oib⁹ his modis denominari. Sũt ꝗ octo modi ꝯsiderãdi cõplexionem hũanã scd̃m quos p idem tẽperamẽtũ corp⁹ idẽ variis modis consideratur vel denominatur equale.

¶ Aut enim erit scd̃m spẽm cõparatã ei q̃ ab ea diuersificat ⁊ est alia ab ea.

¶ Ponit mẽbra diuisiõis q̃ sũt octo. Prim⁹ modus equalitatis est qñ cõparatur spẽs hũana speĩ q̃ diuersificatur ab ea ⁊ est alia ab ea. Exẽpli grã hõ hꝫ optimam equalitatem respectu asini vel alteri⁹ mixti. ĩ hac cõparatione cõparatur spẽs ad spẽm absolute ⁊ nõ p determinatũ ĩdiuiduũ ⁊ hec ẽ prima cõsideratio siue p̃m⁹ modus. ¶ Et sciẽdũ ꝙ hũana spẽs differt ab aliis substãtialr̃ ⁊ acc̃ntalr̃: ⁊ vtrãqꝫ conditionẽ tetigit Aui. primã dũ dixit diuersificat. scd̃am dũ dixit ⁊ est alia ab ea. ¶ Sciẽdũ scd̃o hunc modũ appellari ab Aui. specificũ: q̄ ĩ hoc fit ꝯpatio speĩ ad speꝫ ⁊ nõ indiuidui. Et ex hoc pꝫ sub hoc p̃ mõ equalitatis cõtineri oĩa ĩdiuidua humana speĩ quãtũlibet egra vel lapsa.

¶ Aut scd̃m spẽm cõparatã ei qd̃ est diuersũ ab ea ex eo qd̃ est in ea.

¶ Iste ẽ secũdus modus. s. cũ spẽs cõpat speĩ p id qd̃ est ĩ ea. s. p aliqd̃ determinatũ indiuiduũ. ¶ Nõ ꝙ duplr̃ possum⁹ hũanã spẽm alteri cõpare. Prio absolute vt ĩ p̃mo mõ. scd̃o p determiatũ ĩdiuiduũ ei⁹ vt dicẽdo ꝙ hõ hꝫ equalitatem respectu eq̃ ⁊ alioꝝ mixtoꝝ: q̄ hõ optime ꝯplonis eq̃litatem hꝫ meliorẽ q̃ꝫ aliqd̃ alioꝝ mixtoruꝫ. ⁊ hec ꝯsideratio attẽdit ĩ scd̃o mõ. Et iõ dixit. Aut erit. s. illa ꝯsideratio scd̃ꝫ spẽm cõparatam ei qd̃ est diuersũ ab ea. i. diuerse speĩ ab ea ⁊ ex eo qd̃ est in ea. i. p ĩdiuiduũ ĩ ea cõtentum. Patet ꝗ drĩa p̃mi ad secũdũ. ¶ Et nõ ꝙ hic modus etiã appellat specific⁹. licꝫ eni ĩ hac ꝯpatione assumat ĩdiuiduũ p illud tñ spẽs ꝯpat ad spẽm. ¶ Nota ẽt ꝙ ñ necessario ille due eq̃litates ab ĩuicẽ realr̃ distinguntur: licꝫ bñ rõne. Hõ eni tẽperatissimus p idem tẽpamentum hꝫ equalitatẽ primi ⁊ hui⁹ secundi modi equalitatis. Ex quo pꝫ scd̃m modum equalitatis a p̃mo absolui non posse: ꝫ bñ ecõtra sicut p̃us a posteriori.

¶ Aut erit secũdũ aliquã ptẽ speĩ cõparatam ei qd̃ ab ea diuersũ existit ⁊ est extra ipam ⁊ in eius spẽ.

¶ In hoc tertio mõ ꝯpatur ps speĩ plura ĩdiuidua ꝯtinẽs ad ptẽ aliã plura ĩdiuidua cõtinẽtẽ vt dicẽdo hoies quarti climatis hñt equalitatẽ respcũ hoium sexti climatis. ¶ Ex quo pꝫ drĩa hui⁹ a p̃ ⁊ scd̃o. ¶ Pꝫ scd̃o quare appellat specific⁹. in eo eni nõ ꝯpat ĩdiuiduũ determinatũ ad determiatum vt post patebit.

¶ Aut erit secũdũ ptẽ speĩ cõparatã ei qd̃ diuersum est ab ea ex eo quod est in eius parte sue speciei.

¶ Hic ẽ quart⁹ modus qñ. s. ꝯpat ps plura ꝯtinẽs indiuidua ad ptẽ plura ĩdiuidua ꝯtinẽtẽ: p determiatũ tñ ĩdiuiduum ĩ illa pte acceptũ: vt dicendo hoies quarti climatis sũt melioris equalitatis q̃ꝫ hoies sexti climatis: q̄ tẽpatissim⁹ hõ q̃rti climatis est tẽpatior tẽperatissimo hoie sexti climatis. ¶ Ex quo pꝫ hũc modũ large specificũ denomiari posse: q̄ licꝫ p ĩdiduũ fiat cõpatio termiat tñ illa ꝯparatio ad ptẽ plura ĩdiuidua continentem q̃ spẽs põt large appellari. Patet scd̃o ꝙ ita se hꝫ quart⁹ ad tertiũ sicut se hꝫ secũdus ad p̃mũ. ⁊ ꝯñr q̃rt⁹ a tertio absolui nõ põt: ꝫ bñ ecõtra.

¶ Aut erit secũdũ singulare ꝯparatũ ei quod est diuersum ab eo ⁊ ẽ extra ipm.

¶ Iste ẽ q̃ntus modus cũ vnũ ĩdiuiduũ speĩ hũane alteri ĩdiuiduo eiusdẽ speĩ ꝯpatur. vt dicẽdo. sor. hꝫ plonẽ q̃ ẽ sibi equalitas respectu equalitatis plonis. Oẽ eni ĩdiuiduũ hꝫ equalitatẽ sibi solũ ꝓpriã vt ĩfra patebit. Et ex hoc pꝫ hũc modum eẽ indiuidualem.

¶ Aut erit secũdũ singulare cõparatum suis dispositionibus q̃ ĩ ipo sunt.

¶ Iste ẽ sext⁹ modus. s. dũ ꝯparat idem ad seipm scd̃m diuersas dispõnes ĩ diuersis tẽporib⁹. s. cũ dicim⁹ sor. ĩ iuuentute hr̃e equalitatẽ respectu sui ĩ senectute ⁊ pueritia. Ex q̃ pꝫ habitudo huius ad precedentem.

¶ Aut erit secũdũ mẽbrum cõparatũ ei quod ab eo diuersum existit ex eo quod ẽ extra ipꝫ in corpore suo.

¶ Iste est septim⁹ modus. s. dū cōparat᷑ vna ps. s. vni⁹ indiuidui ad ptē aliā eiusdē: sicut dicim⁹ os hr̄e equalitatem sibi ꝓpriā respectu equalitatis nerui ⁊ ecōtrario. oē eni mēbrū hȝ equalitatē sibi ꝓpriā solūmodo. Ex quo pȝ oē mem brū saltē sibi sanū hr̄e eq̄litatē hui⁹ septimi modi.

¶ Aut erit scōȝ mēbrū ꝯpatū suis dispositio nibus in seipo.

¶ Octau⁹ modus est cū idē mēbrū ad seipm cū diuersis dispōnib⁹ reptis vel repibilib⁹ in eo diuersis tēporib⁹ cōpat᷑. Et pȝ ēt ꝙ isti tres modi vltimi īdiuiduales sūt. ¶ Nō etiā vt sup̄ cuilibȝ spēi alteri a spē hūana ꝯpetere posse modos equalitatis ꝓportiōalis his modis humane spēi attributis vt si zafarin⁹ me⁹ eēt ī pncipio sue iuuētutis ⁊ eēt tēpatissimus inter cāes ⁊ eēt ī climate canib⁹ tēpatissimo ī ipo iueniren᷑ oēs isti modi. ꝑ prim⁹ modus si ꝯpetur spēs cāis spēi lacerte. Itē secūdus modus: q꞉ tēpatissim⁹ canis est tēpatior temperatissima lacerta. Itē terti⁹. q꞉ ī tēperatissimo climate. Itē q̄rt⁹. q꞉ tēpatissim⁹ canis ī tempatissimo climate repertus. Item qntus. q꞉ hȝ eq̄litatē sibi solūmodo ꝓpriaȝ respectu alioꝝ canū. Itē sext⁹. q꞉ hȝ eq̄litatē optimā respectu sui pueri vel senis. Silr̄ ⁊ septim⁹. q꞉ q̄libȝ mēbruȝ hȝ equalitatē sibi ꝓpriā. Insup octau⁹. q꞉ cerebrū zafarini nūc iuuenis existis optimā hȝ dispōnē respectu qualitatis quā habuit ī pueritia ⁊ quā habebit ī senectute. ¶ Hoꝝ aūt modoꝝ equalitatis talr̄ pōt accipi sufficiētia. Quilibȝ modus equalitatis vel ē specific⁹ vel īdiuidualis. Si pmū vel p ipȝ ꝯpam⁹ totā spēm alteri spēi vel ptē plura ꝯtinētē īdiuidua ad ptē plura īdiuidua ꝯtinētē. Si pmū vel absolute ⁊ ē prim⁹ modus: vel p partem ⁊ est secūdus modus. Si ptē pti. vel ꝗ totā absolute ⁊ est modus tertius: vel p indiuiduū in illa cōtentū: ⁊ est quart⁹ modus. Si indiuidualis vel p ipm ꝯparat᷑ totū īdiuiduū. ad totū vel ps īdiuidui ad ptē. Si primū vl̄ ad aliud a se: ⁊ sic ē quint⁹: vel ad seipm: ⁊ sic ē sext⁹. Si ptē vel ad aliā a se: sic ē septim⁹: vel ad seipaȝ ⁊ sic ē octauus. Cū ꝗ nō appeāt plures modi qb⁹ aliqd denomiet᷑ eq̄le respectu alteri⁹: nō erunt nisi octo modi: ⁊ si qui aliȷ̄ appareant erunt ad istos reducibiles.

¶ Primus modus ē equalitas q̄ ī hoīe attēditur ꝯpatiōe alioꝝ gn̄atoꝝ: ⁊ ē res magnā habēs latitudinē q̄ diffinitiōe mīme pōt ꝯphēdi nec ēt qualitercūq꞉ cōtingat existit: sed inter multitudinē ⁊ paucitateȝ duas obtinet extremitates ab vna quaꝝ cū egressa fuerit nō poterit eē humana cōplexio.

Sciendū p̊ ¶ Prio notificat istos modos. scdo discurrit p ipos. scda ibi. Cū aūt. pma ī octo. sicut octo sūt modi. partes patebūt. Dicit ꝑ ꝙ pm⁹ modus ē eq̄litas q̄ attēdit᷑ ī hoīe ꝯparatione alioꝝ: ⁊ ē res hn̄s magnā latitudinē q̄ diffinitiōe mīme cōphendi pōt: nec ēt hic modus equalitatis existit q̄lrcūq꞉. i. cuȝ oī dispōne: ꝫ obtinet duas extremitates multitudinis ⁊ paucitatis ab vna q̄ꝝ cū hec q̄litas fuerit egressa nō poterit eē hūana ꝯplo. ¶ Sciēdū ꝑ ꝙ eq̄litas hui⁹ pmi modi notificat᷑ ex q̄ttuor. primo ex subo cū dicit ī hoīe. scdo ex pte sue latitudis cū dr̄. ⁊ ē res magnā hn̄s latitudineȝ. tertio ex pte cognitiōis nr̄e dū dixit mīme diffinitione. i. determiata notitia cōphendi pōt. q̄rto ex pte termiatōis cū subdit duas obtiet extremitates. quanta aūt sit latitudis distātia illaꝝ duarū extremitatū. s. maximi ⁊ minimi gradus cū qb⁹ stare non pōt hūana forma seu vita: ⁊ qualis sit illoꝝ adiuicē ꝓportio cognosci n̄ pōt a nobis: sicut nec determiate scire possum⁹ ꝓportiōes elioꝝ hois aut alteri⁹ mixti cōstitutiōeȝ itrātiū: vt ī libro de virib⁹ cordis: ⁊ qnto cā. ca. de tyriaca. ¶ Se-
2. cūdo sciendū ꝙ hic modus hȝ magnā latitudinē. primo ex pte suppositoꝝ. sub hoc eni ꝯphēdit᷑ q̄libȝ hō siue san⁹ siue eger fuerit. Ex pte ēt latitudinis dispōnū cū qb⁹ saluat᷑ hec eq̄litas. Saluat᷑. n. cū oī dispōne cū q̄ hūana forma pōt iformare māȝ. Ex qb⁹ iferr᷑ primo ꝙ nō q̄libȝ eq̄litas est nālis dispō ei⁹ cui⁹ est eq̄litas saltē nālitate cuȝ qua stat sanitas: q꞉uis forte ꝯcedit᷑ eā eē nālē: nālitate cū qua stat vita. v. g. dispō hois febricitātis est equalitas pmi modi. Patet scdo nō solū eē aliquā ꝯplōnē eētialr̄ perfectiorē aut magis eq̄lē denomiandā: q꞉ sit pfectioꝝ operationū ꝓductiua: ꝫ ꝙ cū ipa forma pfectior pōt in mā remanere. sicut dispō reperta ī hoīe appopletico appellat᷑ pfectior asini dispōne: eo ꝙ ē equalitas pmi modi q̄ ē eq̄litas hois ꝯpatiōe alioꝝ gn̄atorū: vt supra: q꞉uis forte nō sit melioꝝ opationuȝ ꝓductiua. Patet tertio hanc ꝯñam nō valere pfectiōes opatiōes sufficit ꝓducere cōplo brunelli q꞉ ꝯplo sortis. ꝗ pfectior ē cōplo brunelli q꞉ ꝯplo sortis. Et ex ħ pȝ vlteri⁹ non solū in relatione ad opationes denominādū eē aliqd tēpamētū iustitiale: ꝫ ēt respcū forme cū tali tēpamēto potēte informare materiā lȝ ꝓbabilr̄ dici possit ꝙ tēpamētū hūanū qualrcūq꞉ lapsū semp pfectiorē opationē actu ꝓducit q꞉ tēperamētū alteri⁹ mixti q꞉tūcūq꞉ pfectū actu cū semp cōseruet hūanā formā. ⁊ q꞉diu est hec pfectior ē opō. Ex his oib⁹ pȝ vlteri⁹ absolute negandū eē tantā eē latitudinē sanitatis q꞉ta ē latitudo vite: nisi forte p latitudinē hāc itelligat᷑ latitudo duratiōis: ad quē sēsuȝ pōt ꝯcedi ꝙ alicui⁹ īdiuidui vt moriētis morte nāli tāta pōt eē latitudo sanitatis q꞉ta ē latitudo duratiōis vite: nō tn̄ tāta ē latitudo dispōnū: q꞉ latitudo vite tāta ē quāta ē latitudo pmi modi eq̄litatis: ꝫ illa excedit latitudinē sanitatis. vt dictū ē. igit᷑ ⁊c̄. ¶ Sciēdū tertio. 3
ꝙ diffinitiōe. i. determiata notitia mīme ꝯphēdi pōt latitudo hmōi equalitatis. quātūcūq꞉ eni mihi notū sit ꝙ hūana ꝯplo duos hȝ termios vnuȝ multitudinis: alteꝝ paucitatis nō tn̄ mihi notū ē q ⁊ quāti sint illi termini. Scio eni aliquē eē remissū gradū caloris cū quo nō stat vita pp ei⁹ itēsionē ⁊ aliquē eē intēsissimū gradū caloris cū quo nō stat vita pp ei⁹ remissionē. q tn̄ ⁊ quāti sint illi scire nō possum⁹ nec eoꝝ ꝓportiōes iter se: vt colligit᷑ loco allegato. Quidā tn̄ ly multitudis ⁊ paucitat᷒ exponūt. i. ml̄te tēpātie aut pauce tēpātie q̄ si mior tēpata fuerit cū illa vita stare n̄ pōt. Aliȷ̄ ml̄titudis ⁊ paucitatis. i. itensiōis ⁊ remissiōis qualitatū ī qb⁹ iā dicta equalitas cōsistit. Mouet᷑ hic iutile dubiū. vtꝝ destructis aliȷ̄s spēb⁹ remaneret equalitas pmi modi. ⁊ pōt dici ꝙ illa equalitas remaneret: licȝ forte nō sub hac denomiatiōe: q꞉ nō fieret ꝯpatio ad alias spēs.

¶ Secūdus vero modus est medialis que inter duas extremitates hui⁹ late cōplonis existēs inuenit᷑ ī īdiuiduo qd ē ī vltimo equalitatis ex spē q̄ est in fine equalitatis ⁊ in etate in qua augmētū ad suū ꝑuenit finē.

¶ Primo notificat hūc secūdū modū. scdo cōparat ad eq̄le ad pōdus. ibi scda. Et hoc. Dicit pmo ꝙ secūdus modus eq̄litatis ē medialis: q꞉ exn̄s in medio inter duas extremitates hui⁹ late ꝯplonis. ⁊ iuenit᷑ ī īdiuiduo qd est ī vltio equalitatis qd īdiuiduū ē ex spē q̄ est ī fine eq̄litatis cū etate in q̄ augmētū ad suū ꝑuenit finē. ¶ Sciēdū pmo ꝙ. A. hūc notificat ex multis. Primo ex situ ei⁹ in latitudine hūane ꝯplonis. q꞉ medialis est inter extrema pmi modi. Scdo explicat ei⁹ subm circūloquēdo ipm dū dixit ꝙ ē indiuiduū qd est in vltio eq̄litatis. i. ī optima equalitate ex spē q̄ ē ī fine equalitatis: q꞉. s. ex spē hūana ī etate ī q̄ augmētū ⁊c̄. ⁊ p ħ circūloqt᷑ subm nō solū ex spē: ꝫ ēt ex etate. ¶ Sciēdum scdo hūc 2.
modū eē medialē itelligere possum⁹ ꝑ arithmetice. s. p eq̄distātiā ab extremis. scdo p itroclusionē ei⁹ iter extrema ⁊ appellabit᷑ ħ in q̄ōne mediū geometricū: ꝫ q̄s hoꝝ modoꝝ sit verior patebit ī q̄ōne. ¶ Sciēdū tertio ex dict᷒ Aui. hic pos 3.
se colligi ꝙ etas iuuētutis ē etatū tēpatissima. In hac. n. sola repit᷑ eq̄litas secūdi modi. vt Aui. ifra. licȝ alr̄ senserit di⁹ n⁹ ponens ipaȝ eē etatē pueritie: licȝ tn̄ ī fine ei⁹ vn̄ concludit ꝙ ly ꝑuenit: dȝ legi media sillaba correpta ⁊ nō producta: vt sit sensus ꝙ ista eq̄litas ē ī etate ī qua augmētū ꝑuenit ad suū finē. i. appropiquat suo fini: ⁊ illa ē vltia ps pueritie. Ego vo credo aliā expōneȝ magis ꝯformeȝ menti Aui. vt illud v̄bū ꝑuenit legat᷑ media ꝓducta. ifra. n. ī ca. de etatib⁹. Iuuentus āt pfectioreȝ hȝ ꝯplōnē. Et. xiȷ̄. de aialib⁹. ꝑ ca. dū loq̄t᷑ de equalitate secūdi modi iq̄t. Et illa est perfectissima p⁹ ꝯplementū crementi. Ex his cōcludit᷑ ꝙ eq̄litas scdi modi ⁊ sāitas simplr̄ ī ꝯplone n̄ sūt ꝯuertibilia nec ēt cū sanitate sēp. cū sāitate. n. simplr̄ semp pōt ꝯcurrere aliqd īdiuiduū p oēs suas etates. vt pȝ scdo tegni. p equalitatem secūdi modi nō. vt pȝ ī lr̄a. Et si ar᷑ ꝯ. q꞉ sanitas simplr̄ semp ē sanitas optia. ⁊ illa est eadē cū equalitate secūdi modi. ꝗ ⁊c̄. ꝓ isto dr̄ ꝙ duplr̄ dr̄ aliqua sanitas optia. ꝑ ī compatiōe ad

qualibet aliā siue eiusdem siue alterius etatis fuerit. ⁊ sic eq̄liter secūdi modi ē optima sanitas: ad quācūq; enī aliā q̄ nō est equal'r secūdi modi ꝯpata ipā ꝑfectiōal'r excedit. scdo dr̄ aliqua sanitas optīa respectu cuiuscūq; alteri⁹ nō eiusdē denomiatiōis in eadē etate exītis: ⁊ sic sanitas simpl'r semꝑ ē sanitas optīa: cōparata enī ī pueritia ad sanitates pueritie nō simpl'r, tales istas ꝑfectiōal'r excedit. Sil'r ꝯpata ī iuuentute ad sanitates iuuētutis nō simpl'r tales illas ꝑfectional'r excedit. ⁊ sic de alijs: ꝫ de h̄ meli⁹ videbit̄ ꝑ ⁊ scdo tegni.

Et hec q̄dem equalitas ēt lꝫ n̄ sit equalitas certa quā ī hui⁹ capituli ꝑncipio noīauimus eo ꝙ hāc inueniri nō ē pol'e: ē tñ ei ꝓpinqua.

Compat hāc equalitatē equalitati ad pōdus. scdo decla rat ibi. Et hic ēt. ꝑma ps pꝫ.

Et hic ēt hō equalitati nō qual'rcūq; vicin⁹ existit sꝫ secūdū suoꝝ mēbroꝝ coalteratiōez vel coalternatiōz calidoꝝ sicē cor: ⁊ frigidoꝝ sicut cerebrū: ⁊ hūidoꝝ velut epꝑ: ⁊ siccoꝝ sicut ossa. Cū ergo pōderabuntur ⁊ equabuntur erit vicinus equalitati certe.

Declarat. ⁊ primo ōn̄dit quomodo rōne habitudinis toti⁹ appropiquet eq̄li ad pondus. scdo quō ex rōne ptiū ei⁹. ibi scda. In cōsideratiōe vo. Dicit ꝑmo ꝙ hō hn̄s equalitatē hmōi nō qual'rcūq; existit vicin⁹ equalitati ad pondus: sed coalteratiōnē membroꝝ calidoꝝ. sicut est cor: ⁊ frigidorū sicut ē cerebrū. q̄ mēbra cū pōderabunt̄ ⁊ equabunt̄ secūdū suas cōpl'ones erit ille hō vicin⁹ certe eq̄litati. s. pōderali. Primo ē sciēdū ꝙ ꝑ certā eq̄litatē ītelligit pōderalē. ⁊ iō certa dicta ē: q2 vē eq̄l'r distās ab extremis. h̄ aūt nō pōt repiri ī mēbris tāq; nālis dispō alicui⁹ coꝝ. vt dictuꝫ ⁊ ōn̄sum ē. verū tñ ī dispōne alicui⁹ mēbri ꝑternāl'r nō repugnat posse repiri eq̄litatē pōderalē saltēꝫ quo ad q̄litates alteratiuas tm̄mō: tenendo ꝙ lꝫ tota hūana ꝯpl'o se nāl'r hn̄s declinet ab eq̄li ad pōdus ꝑ cal'm ⁊ hūidū non tñ repugnat mēbrū aliq̄d ꝑternāl'r dispositū ab equali ad pōdus nō recedere ꝑ excessū calidi ⁊ hūidi. Expimento enī freq̄nter iuenitur mēbrū q̄d ꝑ tactū iudicat̄ frigidū sicut marmor. cū ḡ sensus nō decipiat̄ circa propriū obiectū cū debitis circūstantijs approximatū necio oportebit cōcedere aut marmor aq̄ ⁊ mineralia alia quātūcūq; actu frigida eē calida respcū eq̄lis ad pōdus vel repiri aliq̄d mēbrum nr̄i corporis eē actu frigidū respcū eq̄lis ad pondus. ⁊ ꝑ ꝯn̄s repiri aliq̄d mēbꝝ nr̄i corꝑis equale ad pōdus: ꝫ ī qualitatib⁹ alteratiuis non repugnat. Sciēdū scdo hic repiri duplicē l'ram. Pria hꝫ coalteratiōe. Scda hꝫ coalternatōe. i. coalterna sūptiōe. q2 . s. caliditas calidoꝝ ⁊ frigiditas frigidoꝝ: ⁊ siccoꝝ siccitas ⁊ humidoꝝ hūiditas sūt sic cōmēsurate ꝙ si a calidis remoueat̄ excessus caliditatꝭ ⁊ a frigidis frigiditas: ēt addēdo frigidis excessum caliditatꝭ: ⁊ calidis frigiditatis resultabit ī toto quedā uicinitas vel similitudo equalitatꝭ pōderalis: q2. s. tanta ē mēbroꝝ in suis qualitatibus ꝯmēsuratio ī tali equalitate ꝙ inde resultabit uicinitas iā dicta q̄d nō ꝯtingeret ī nō hn̄tibus hāc equalitatē. Nota tñ ꝙ in hoc alius ⁊ alius sensus dādus eēt penes tenētes oīa mēbra declinare ab equali ad pōdus ꝑ calidū ⁊ humidū ⁊ penes tenētes ꝙ hūana copl'o vndiq; circuit equale ad pōdus vt patere poterit ex dicēdis. Si aūt l'ra habeat coalteratiōe tūc ꝑ coalteratiōnē intelligēda ē mutua ⁊ simultanea partiū nr̄i corporis coalteratio q̄ multiplex ē: spirituū. s. ad mēbra: mēbroꝝ iter se: nutrimēti ad mēbra: spirituū iter se: spirituū ad nutrimētū: uapoꝝ uolitātiū ꝑ corpus ad mēbra: potissime tamē hic sensus ē de mēbroꝝ alteratiōe iter se ⁊ in tertio mediātib⁹ suis spiritib⁹ lꝫ de oībus possit ītelligi. sensus ergo l'e ē ꝙ coalteratōe mēbroꝝ cōtrariaꝝ cōpl'onū resultat in toto q̄dā uicinitas equalis ad pōdus. i. sil'tudo q2 resultat dispō q̄dā media ī qua sicut iequali ad pōdus refracte sūt oēs excellētie extremoꝝ ita sūt ī ea refracte oēs excellētie q̄litatū opatiōis disproportōataꝝ. vbi gr̄a si ad musculū solū trāsmitteret̄ spūs cordis ⁊ sanguis arterial'i eo repiret̄ excessus caloris disproportiōati ꝑ opatōib⁹. occurrēte ḡ cū eq̄litate spū aiali ⁊ sanguie uēali tēꝑat̄ ille excessus ⁊ ad mediū ducitur. Ex q̄b⁹ pꝫ dr̄ia inter compl'onē ex coalteratōe resultātē ⁊ ꝯpl'onē ex coalternatōe resultātē ad sēsū datū. ex coalteratōe. n. mēbroꝝ resultās ē vna ꝯpl'o: ex coalternatōe vo nō sꝫ ē ipse ꝯpl'ones mēbroꝝ taliter mēsurate. Dubiū tñ insurgere posset q2 data tali cōpl'one resultāte ex coalteratōe videt̄ sequi ꝙ dū primo format⁹ ē fetus non ē ī eo ꝯpl'o ex coalteratiōe. Itē tūc mēbꝝ in ꝑncipio sue gn̄ationis ꝑduceret̄ cū excellētijs q̄litatū disproportiōataꝝ opatiōib⁹ ⁊ per ꝯn̄s nō sanū. Itē partes calide dominā̄t frigidis. ḡ oē mēbꝝ frigidū saltē vsq; ad iuuētutē ꝯtinue redderet̄ calidius. Iste difficultates tractabunt̄ in q̄one.

In cōsideratiōe vero cuiuscūq; mēbri non nisi vni⁹ q̄d ē cutꝭ quēadmodū postea dicem⁹.

Ostēdit nunc quaꝝ partiū ꝯsideratōe sit ꝯplexio hoīs de scdo mō eq̄litatis ꝓpinqua equali ad pōdus: ⁊ quaꝝ partiū ꝯsideratione nō. ⁊ ꝑmo ꝑmittit hoc. scdo ꝓbat. ibi scda. In ꝯparatione aūt spirituū. Dicit ꝑmo ꝙ in ꝯsideratione cuiuscūq; mēbri nō ē ꝯpl'o humana ꝓpiqua eq̄li ad pondus nisi vni⁹ q̄d est cutis. Sciēdū ꝑmo ꝙ duplex ē cutis. vna exterior q̄ appellat̄ ab auctorib⁹ imen ab iminēdo vel eminēdo alijs ꝑtib⁹ corporis: q̄ in corpore nullā hꝫ actiōez nisi ꝙ corporis ē cooperimētū. scdo d̄ accn̄ti. sexto capl'o: ⁊ iō ponit̄ mēbroꝝ vilissimū. ⁊ d̄ hac nō ē sermo hic. Alia ē cutis interior q̄ apud quosdā ē organū tact⁹: apud quosdā vero est mediū: ⁊ d̄ ista ē sermo in ꝓposito: quā oꝫ hr̄e qualitates refractas: ⁊ ad mediū ductas iter excellētias tāgibilium vt in q̄one videbit̄. Sciendū scdo ꝙ hāc ītelligere possumus equali ad pōdus ꝓximā iter mēbra nō rōne mēsure qualitatū: sꝫ scdꝫ ꝓportōalitatē tactā in q̄one: q2 sicut equale ad pōdus ī eo refractis excellētijs remāet mēsura oīuꝫ mixtoꝝ respectu cui⁹ in gradu ponunt̄ mixta: ita ipa cutis refractis in ea excellētijs qualitatū mēbroꝝ remāet mediū respectu c⁹ alia mēbra ī suis ꝯpl'onib⁹ graduant̄ vt ifra patebit. Cōsil'r ꝑ oīa d̄ equalitate scdi modi dicere possum⁹. Hic posset cadere q̄ō si cutis est vnū mēbꝝ ⁊ si ē organū ī tactu: ⁊ icidēter cū ꝑcipiat excellētias tāgibiliū: puta calidū frigidū hūidū ⁊ siccū ꝑ qualitates medias iter h̄ extrēa: ꝑ quas dispōnes medias ꝑt cutꝭ ꝑcipe graue leue aspeꝝ ⁊ molle. De difficultates sꝭ ꝑhice: de q̄bus tñ ifra. doc. sexta. aliq̄d tāget̄.

In cōpatiōe aūt spūum ⁊ mēbroꝝ ꝑncipaliū ipol'e ē ipm huic certe equalitati eē ꝓpinquū: sed egredit̄ ab ea tendēs ad caliditatem ⁊ humiditatem.

Declarat ꝯpatōe quoꝝ nō sit ꝓpinqua equali ad pōdus. Primo ꝑmittit hoc. scdo ꝓbat ibi. Uite. n. Dicit ꝑmo ꝙ in ꝯparatōe mēbroꝝ ꝑncipaliū ⁊ spirituū. ipol'e est hoiez huic certe equalitati eē vicinū: ꝫ egredit̄ ab equalitate tēdens ad caliditatē ⁊ hūiditatē. Sciēdū ꝙ q̄libet spūs ī sua nāli dispōne ē valde calidus: ⁊ cū hoc hūidus ⁊ maxie vital'. iō d̄ ipo maxie v̄ificat̄ sermo A. h. Sciēdū scdo ꝙ cutis ad ītellectū datū sil'is est vel vicina equali ad pōdus: q2 ī ea refrangunt̄ excellētie qualitatū ⁊ influxuū ꝑncipaliū membroꝝ. que ꝯparatōe cutis hn̄t rōnem extremoꝝ ⁊ nō medij: ⁊ per ꝯn̄s vt sic nō sunt ꝓpiqua equalitati pōderali. Nota tamē ꝯplexionē spūs ⁊ cuiuscūq; ꝑncipaliuꝫ ad duo ꝯparari posse. ꝑmo ad mediū ꝑ coalteratōez vel coalternatōez ex his resultās: ⁊ vt sic hn̄t rōnē extrēoꝝ: nec sunt ꝓpinqua eq̄li ad pondus. Scdo ꝯpari pn̄t ad q̄litates extrēas ex q̄ꝝ refractōe resultāt tēꝑamēta eis debita: ⁊ vt sic rōnē habēt mediorū: ⁊ dici pn̄t ꝓpinqua equalitati ad pondus. Primo mō ꝯsiderauit Auicēna. ꝑ mēbra vero ꝑncipalia hic potissime ītellexit Auicēna cor epar ⁊ cerebꝝ. Merito. n. cordis ⁊ epatis ē hō declinās ad caliditatē: merito vo cerebri ⁊ epatis ad humiditatē. Cōtra. q2 littera sonat ꝙ cōparatione mēbroꝝ ꝑncipaliū tendit ad caliditatē ⁊ humiditatē. ḡ ꝯparatione cerebri tēdit ad caliditatē. Pro isto dixerūt q̄dā q̄d ꝑ mēbra ꝑncipalia hic ītelligit Auicēna. solū illa que sit̄ sunt ꝑncipia spūs ⁊ nutrimēti: ⁊ hec sunt solū cor ⁊ epar. vel dr̄ negādo ꝯn̄am. declināt. n. ad calorē per cor ⁊ ꝑ epar: ad humiditatē vo ꝑ cerebrū ⁊ epar.

Uite ⁊ enī ꝑncipiū sūt cor ⁊ sp̄s: q̄ q̄d ābove hemēter cal'a exn̄t ad suꝑfluitatē declinātia.

Primo ꝓbat per ꝯsideratiōnē spirituū. scdo ꝙ membrorum ꝯsideratione nō sit ei ꝓpinquuꝫ. ibi scda. Mēbra vero ꝑncipalia. Arguit̄ ꝑmo sic. ꝑncipia vite sunt cor ⁊ spiritus:

que sunt calida ꝛ humida ad sup̄fluitatē declinantia. igitur
(sciendū p°) ratione istoꝝ nō appropinquat equali ad pōdus. ¶ Scie-
dū ē hic vitā sumi dupliciter: primo p̄ existētia aīe ī corpo-
re q̄l'r scd̄o de aīa textu ꝯmē. xxxvij. viuere dr̄ viuētib⁹ esse:
ꝛ sic vita n̄ ē actio nec op̄atio formaliter nec viuere op̄ari.
ꝓpriū eni eē viuētis ē vita q̄ n̄ est actio vt pꝫ. scd̄o sumit vi
ta p̄ actu scd̄o vel op̄atōe ꝓueniēte a vita primo mō dicta
q̄liter sensatio nutricatio dr̄ vita. q̄litercūq3 āt sumat vita
ī ꝓposito ipsa ē p̄ cor ꝛ spūꝫ tāq3 p̄ p̄cipia vt pꝫ. ¶ Scie-
(2°) duꝫ scd̄o q Aui. itēdit hic principal'r loq de spū. p̄ q̄3dā ta
mē ꝯueniētiā ꝯueniebat de corde facere mētōeꝫ qd̄ ē p̄nci
piū generatiuū spūs pp̄ quod oportuit ipꝫ eē valde calidū.
Dn̄r aūt cor ꝛ spūs ī calore declinātia ad sup̄fluitatē aut q2
p̄ata sūt facil'r icēdi vel iflamari vel q2 excellētia sunt ī calo
re cōparatōe aliarum partiū nostri corporis.

¶ Et vita q̄dē existit p̄ caliditatē. ꝛ augmētū
p̄ humiditatē: ꝛ ēt caliditas ī humiditate exi-
stit. ꝛ ab ea nutritur.

¶ Hec ē scd̄a ratio ꝛ videt ꝓbare q spūs declinat ad hūi
dū. iaꝫ eni ꝓbatū est q declinat ad caliduꝫ. ꝛ arguit sic. vita
ꝯsistit p̄ calidū: ꝛ augm̄tū p̄ humidū ꝛ vtrisq3 istoꝝ p̄ncipiū
ē spiritus. igit ꝛc̄. ¶ Itē caliditas nāl'is spūs ꝯseruat ꝛ nu-
trit p̄ humiditatē. ergo vita existit p̄ hūidū ergo ꝛc̄. ¶ Alit
pōt introduci l'ra. s. q illud quod dr̄ de augmento non tan-
git Aui. ex p̄ncipali intentōe sed ex ꝯn̄ti. Erat eni famosa ꝛ
antiqua ꝓpositio. calido viuim⁹ ꝛ hūido augemur. iō de au
gmēto ex consequenti fecit mentōeꝫ. ¶ Nota hic augmen
tū esse p̄ humiduꝫ spūs effectiue: per hūidū mēbri disp̄ositi
ue: p̄ humidū nutrimētale mā'l'r. Scd̄o sciēdū augmētuꝫ fie
ri p̄ hūidum. p̄mo q2 ad augmentuꝫ req̄rit mēbroꝝ extēsio
ꝛ poroꝝ generatio quoꝝ cā disp̄ositiā ē hūiditas. Stat ēt
augmētuꝫ p̄ humidū q2 per multi humidi nutrimētalis ap-
positionē. Aliij dn̄t augmētum. i. vite p̄duratio ē per humi
dum ī quo calidum sustētat ꝛ cui⁹ resol'one extinguit. nutri
tur aūt calor. i. pabulat ꝛ sustentat humido. cōseruat enim ī
mā mixta per successiuā hūidi subtilitatiōeꝫ ꝛ ꝯuersionē ei⁹
in vaporē. Quādiu ergo durat humidū sic aereū vt sit tal'r
subtiliabile durat calor. Ipso āt terrestrificato vt nō sit am
plius vaporabile euolat ꝛ extinguit calor. ¶ Ex q̄bus col-
ligit p̄mo quare ī mā mixta nō saluat actualis calor sine hu
mido ī simplici v̄o sic. Pꝫ scd̄o quare carbo ignit⁹ sub aliq̄
vase obstruct⁹ extiguitur ꝛ respiratiōe ꝓhibita suffocatur.
¶ Cōtra q2 per calidū viuimus ꝛ frigido ꝛ sicco nutrimur
vt Iohā. da. in amphorismis suis. ¶ Itē calidū nutrit fri
gido vt ypo. de hūana nā. ¶ Ad p̄mū dr̄ q nutrimur frigi
do ꝛ sicco respectu ei⁹ quo viuim⁹. viuimus eni per spūꝫ ex
parte subtiliori ꝛ magis aerea sanguinis generatum. nutri-
mur āt p̄te corpulēta ꝛ grossa sanguinis que frigida ē ꝛ sic-
ca respectu eius ex qua generat spiritus. ¶ Pro secūdo di
citur q calidū nutritur. i. aliquo mō per refrigerium conser
uatur frigido lꝫ per accidens.

¶ Mēbra vero p̄cipalia sūt tria sicut d̄clara
bim⁹ ꝛ ex eis q̄dē ē vnū frigidū qd̄ ē cerebrū
cui⁹ fr̄itas nō p̄ueit ad cordis caliditatē tēp̄a
dā. ꝛ ex eis vnū ē siccū: aut siccitati ꝓpinquū ꝛ
ip̄m est cor: sed ei⁹ siccitas nō p̄uenit ad humi
ditatem cerebri ꝛ ep̄is temperandā.

¶ Ostendit idē ex parte mēbroꝝ principaliū sic arguēdo.
Membra principalia sunt tria. s. cor cerebꝝ ꝛ epar: quoꝝ
cerebꝝ est frigidum alia calida sed frigiditas cerebri nō p̄-
uenit ad caliditatē cordis temperandam ꝛ suple refrigeran
dam tal'r vt medio generis appropiquet: nec ēt siccitas cor
dis p̄uenit ad hūiditatē cerebri aut ep̄is tēp̄erādam eodē
mō. ergo cōsideratōe hoꝝ mēbroꝝ nō apropinquat equali
tati pōderali. p̄rio. A. adducit rōneꝫ dictā. scd̄o ꝓbat mino
(sciendū p°) rem ibi. Nec ēt cerebrū tm̄ est frigidū. ¶ Sciēdū p̄mo q p̄
mēbra p̄ncipalia intelligit in ꝓposito solū p̄cipalia facien-
tia ad ꝯseruationē indiuidui: ꝛ ꝓpter hoc de testiculis non
fecit mentionē. Dn̄r autē mēbra p̄cipalia quecūq3 p̄ sua
tēp̄eramēta sunt per se ꝓductiua istrumēti vel temperamē
ti necessario effectiue concurrentis ad custodiam idiuidui
vl' spēi. Ex quo pꝫ p̄mo testiculos inter membra p̄cipalia
numerādos eē licet ꝓpter causam dictā eos nō expresserit.
¶ Patet scd̄o q lꝫ stomachus splen ꝛ pulmo ꝛ multa talia
necessario req̄sita sint ad ꝯseruationeꝫ idiuidui nō tamē sūt
mēbra p̄ncipalia noianda: cum nulli illoꝝ cōueniat formal'
rō mēbri p̄ncipalis sup̄ius posita. ¶ Sciēduꝫ scd̄o q cere (2°)
bꝝ nō p̄uenit ad caliditatē cordis tēp̄ādam sic. s. q cal'itas
cordis a frigiditate cerebri taliter ifrigidet vt ꝯp'lo cordis
reddat ꝓpinqua medio generis: imo quātuncūq3 ꝯ operet
sibi remāeret adhuc cor ꝯparatōe cutis excessiue caliduꝫ: ꝛ
eodēmō non p̄uenit siccitas cordis ad tēp̄andā hūiditateꝫ
cerebri vel ep̄is. ¶ Ex quo colligit ꝯcordia iter textū Ari.
lib. scd̄o. de p̄tib⁹ aīaliū. cap'lo septio. qd̄ ē d̄ cerebro ponē
tis cerebꝝ tēp̄are cal'itateꝫ ꝛ ꝓhibere incēdiū cordis. ꝛ. A.
hic inuētē oppositū vt p̄ma facie apparet. pꝫ. n. cōcordia
ex dictis. Dixit āt notāter Aui. cor eē siccū aut siccitati ꝓpi
quum. dubiū enim fuit pp̄ multitudinē spiritus ꝛ sanguinis
in corde an cor esset merito denominanduꝫ siccum vel hu-
midum. sed hoc infra videbitur.

¶ Neq3 etiā cerebrū tātū est frigidū: neq3 cor
tm̄ est siccū: sꝫ cor cōp̄atōe alioꝝ duoꝝ ē siccū
ꝛ cerebꝝ alioꝝ duoꝝ ꝯp̄atione frigidū.

¶ Probat minorē rōnis p̄us dicte. s. q frigiditas cerebri
nō p̄ueit ad caliditatē cordis tēp̄erādā. ꝛ arguit ip̄e sic. cere
brū nō tm̄ est frigidū: nꝫ cor tm̄ est siccuꝫ. sed cerebꝝ ꝯpara
tione alioꝝ duoꝝ ē frigidū ꝛ cor siccuꝫ. ergo nec frigiditas
cerebri p̄ueit ad tēp̄erādā caliditatē cordis nec siccitas cor
dis hūiditatē cerebri vel ep̄is. ꝯn̄a videt tenet: ꝛ assumptū
videt notū. Primo nota q argumētum Aui. vr̄ tenere sup
positis q̄busdā. Primo q cor ē excessiue calidū ꝯp̄atōe me
dij generis. scd̄o q cerebꝝ ꝯp̄atōe medij generis nō ē mul
tū frigidū lꝫ sit manifeste frigidū respectu cordis. tertio q
epar ꝛ cerebꝝ sunt excessiue hūida respectu cutis cuius re-
spectu cor nō ē multū nec excessiue siccū. Ex q̄b⁹ pōt sic ar-
gui. Cor rōne cutis est m'ltū excessiue calidum: cerebruꝫ v̄o
nō ē tātum frigidū. g̃ frigiditas cerebri nō p̄uenit ad cal'ita
teꝫ cordis refrigerādā. ꝛ sil'r arguit d̄ siccitate cordis. scd̄o
nō q ly tm̄ ꝯsueuit vario mō exponi. p̄mo mō tm̄. i. solū vt
velit q nō sicut cor respectu cuiuscūq3 alteri⁹ mēbri ē cali-
dū ita cerebꝝ frigidū: imo rep̄iunt in nobis mēbra frigidio
ra cerebro. ꝛ iō remāet ex hoc cōsiderāti frigiditatē cerebri
eē miorē cal'itate cordis. Aliij exponūt tm̄ ī excessu q̄a abso
lute ī eo respcū eq̄lis ad pōdus dn̄et frigiditas cal'itati sic ī
corde cal'itas fr̄itati. Et ex hoc iteꝝ relinq̄t in corde multo
maiorē esse caliditatem q̄3 sit frigiditas ī cerebro. Tertio ly
tātuꝫ tenet vt sit aduerbiū ꝯparādi ꝛ referatur ad ly q̄3tuꝫ
vt sit sensus: nō tm̄ cerebꝝ ē frigidum q̄3tum cor ē caliduꝫ.
ꝛ q̄libꝫ istoꝝ sensuum ē bonus.

Ex quibus solui possunt dubia quedam hic
moueri solita.

Primum q2 videt argumentū Aui. ꝯ itentiōeꝫ:
assumit eni cerebꝝ eē frigidū ex q̄ me-
rito dꝫ concedi ergo debet ꝯtēp̄erare ergo ꝛc̄.

Secundum q2 non videt cerebrū denominā-
dū eē frigidū in cōp̄atōe ad cor q2
sic ēt epar sed respectu cutis vt ifra de mēbroꝝ ꝯp'lonib⁹.

Tertium q2 videt ꝯdictio ī dictis Aui. Supra. n.
dixit q hic hō ē equali ad pōdus ꝓpin
quus coalteratōe mēbroꝝ cal'oꝝ vt supra sicut cor. hic v̄o
dicit q illoꝝ cōsideratōe ē lōginquus ab eq̄li ad pōdus.

Quartum q2 ita videt verum q suoꝝ membro
ruꝫ coalteratione homo sanguineus
est ꝓpinquus equali ad pondus sicut homo de scd̄o modo
equalitatis. ita enim refrāgunt eius excellentie in toto sicut
in temperato.

Ad primum patet ex dictis.

Ad secundū dr̄ q Aui. nō itēdebat hic gradua
re ꝯp'lonē cerebri sicut in cap'lo se
quēti. vel dr̄ q n̄ sic euidēs erat cerebꝝ eē respcū cutis fri-
gidū sicut respcū cordis. iō hoc tanq̄3 mediū assumpsit.

Ad tertium pōt dici q hō appropiquat eq̄litati
pōderis ī ꝯp̄atōe ꝛc̄. quo ad q̄litatē
ex coalteratōe mēbroꝝ ī toto resultātē: nō tn̄ ipsis tātū iter
se ꝯp̄atis q2 qd̄lꝫ eoꝝ remāet cū suo excessu vl' al'r dr̄ q lꝫ n̄
p̄atōe ipsoꝝ tn̄ ipsoꝝ cū alis vt ossibus ꝛ neruis ꝛc̄.

Adquartum pz nõ tãtaz eẽ refractõez nec ita determiatã. ꝭ de hoc ĩfra plus

¶ Hic cadit q̃stio. vtrũ equalitas scḋi mõi sit ĩ medio latitudinis primi mõi equalitatis quã quia sum plene tractatur⁹ super scḋo tegni pro nunc omitto.

¶ Modi vo tertij latitudo angustioꝛ ẽ latitudine primi mõi. s. equalitatis spãlis: latitudinem tamen habet magnã.

¶ Determinat de tertio mõ: ꝛ ꝑ cõpat ipz ad ꝑmũ scḋo. notificat. tertio declarat qḋ dixit. scḋa ibi. Et ẽ complõ. tertia ibi. Indi nãqz. Dicit primo ꝙ latitudo tertij mõi est angustioꝛ latitudine ꝑmi mõi. i. equalitatis spãlis verũtamẽ iste modus habet latitudinem magnam.

¶ Et ẽ cõplõ q̃ alicui gẽtiũ ꝯgrua existit scḋz cõpõez alic⁹ cliatis ꝛ alicuius aeris.

¶ Notificat hic auicẽna equalitatẽ tertij mõi dicens ꝙ in ꝭ tertio mõ ẽ complõ q̃ ẽ ꝯgrua alicui genti scḋm compatiõnẽ alic⁹ climatis aut alicui⁹ aeris. ¶ Sciendũ ꝑ sub ꝭ nomine eq̃litas nõ soluz cõprehẽdi cõplexionẽ vnius regiõis vel aeris. sed ẽt oium. Sicut. n. indi hñt complexionẽ ex climate que ẽ sibi equalitas respectu eq̃litatis sclauoꝛũ ita ecõtra. nec ẽt solũ sub ꝭ mõ equalitatis continetur complexio ex climate imo ẽt ex regione inter climata ꝯtenta. Sicut. n. hoies distinctoꝝ climatũ hñt cõplexiones illis diuersas ita ẽt regionũ multotiẽs ꝓpinquaꝝ: vt habitãtes mõtes ꝛ planities ꝛc̃. ¶ Ex q̃ pz ꝓbabiliter sub hoc mõ eq̃litatis posse ꝯtineri quodlibet indiuiduũ speciei humãe. nõ eni videṫ repibile indiuiduũ nõ hñs cõplexionẽ ex regione ꝯtractaz. ¶ Sed ꝯtra. tũc latitudo hmõi non ẽ angustioꝛ latitudine ꝑmi. ¶ Pro isto dicũt quidã ꝙ iste modus nõ comprehendit nisi corpora sana ꝑꝑ qḋ dr̃ in lr̃a. qui sani degunt. Primus aũt cõprehẽdit tã sana q̃z egra. iõ latioꝛ est. Alij dixerunt aliter ꝙ ex ꝑte suppositoꝝ hic modus nõ ẽ angustioꝛ: qꝛ tñ hic nõ fit cõpatio nisi ꝓ ꝑte speciei ad ꝑtẽ ipi⁹: in pꝛio vero fit compatio totius ad totũ. iõ ille est latioꝛ qꝛ ĩ illa cõpatione ponũtur termini cõmunioꝛes: ꝛ hoc dicũt voluisse Aui. ¶ Mihi aũt ꝓbabilius vr̃ tenẽdũ ꝙ ꝑmus mõus eq̃litatis latioꝛ ẽ tertio. qꝛ in q̃cũqz indiuiduo maioꝛẽ latitudinẽ dispõnuz includit. cũ quacũqz eni dispõne in indiuiduo humão saluareṫ equalitas tertij mõi saluareṫ ẽt eq̃litas primi mõi ꝛ nõ econtra: eo ꝙ remota eq̃litate indi ab indo ꝑꝑ ipz fieri subito silẽz sclauo non saluaṫ eq̃litas climatis ꝛ tñ saluaṫ in eo equalitas ꝑmi mõi. s. spãlis. g̃ ꝛc̃. Et ꝑ idẽ pz ꝙ ꝑm⁹ tertio ꝛ q̃nto mõ ẽ latioꝛ. ꝭ idẽ euidẽti⁹ dclaraṫ ymaginãdo totã latitudinẽ dispõnũ quã a gñatõe ꝯhit corp⁹ idi. ꝛ ꝯsr̃ ymaginãdo huic corpi acqri cõplõnẽ ꝛ ꝓprietatẽ aliquã iq̃ztũ ẽ indũ q̃ sibi ñ acqriṫ nec debeṫ iquãtũ ẽ idiuiduum hũanũ: ꝛ si sic nullã claudit repugnãtiã nãlẽ ipm absolui a complõne ꝛ ꝓprietate acq̃sita inquãtum ẽ indũ q̃zuis remaneat cũ cõplõne humana: ꝭ hñ repugnat ecõtra. g̃ latioꝛ ẽ prim⁹ tertio. Itẽ cũ maioꝛi latitudine dispositionũ stat equalitas spãlis q̃z equalitas climatis. g̃ ꝛc̃. Et ꝑ idẽ pz eq̃litatẽ q̃nti angustioꝛẽ eẽ equalitate primi. Nãcũ maioꝛi latitudie stat equalitas spãlis q̃z indiuidualis, lz ex parte rei abinuicẽ absolui nõ possint sicut maioꝛ ẽ latitudo dispositionũ que ꝯueniũt soꝛ. inquãtũ ẽ aial q̃z sit latitudo dispositionũ eidẽ ꝯueniẽtiũ inquãtũ ẽ hõ vel soꝛ. prius enim nã soꝛ. ẽ aial q̃z homo ꝛ hõ q̃z soꝛ. ꝛ in hoc considera. Nota tamen ꝙ primus modus scḋm quosdam appellaṫ spãlis absolute qꝛ in ipso fit compatio absoluta speciei ad spẽz. Nota ẽt ꝙ ad ꝭ ꝙ aliqua cõplõ sit alicui sanitas vel equalitas nõ sufficit ipsam eẽ talẽ vel talẽ in gradu: sed vltra hoc req̃ritur ẽt debita ei⁹ dependẽtia ex spiritibus ꝛ humoꝛib⁹ ꝛ determiata hitudo ad cõpositionalẽ nãz mẽbꝛoꝝ ꝛ hũidũ ipoꝝ. lz g̃ in hoibus distinctoꝛũ climatũ inueniri possint ꝛ de facto repiant cõplexiones gradualr̃ silẽs: qꝛ tñ nõ oino silẽz hñt a spiritibus ꝛ humoꝛib⁹ depẽdentiã nec ad naturaz cõpositionalem ꝛ humidũ mẽbꝛoꝛũ similẽ oio habitudinẽ. iõ nõ seq̃tur ipsas eẽ oio sil̃s sanitatis. ꝯtrabitur eni ex regione vel climate aptitudo q̃dã ad tolerandũ ipꝛessionẽ aeris vnius regionis vel climatis ex ꝯsuetudine in illo qualis ex alio climate nõ ꝯtrabiṫ. ad quod ꝯcurrit ꝙ in distinctis climatib⁹ distincte ꝛ varie sunt ꝓprietates astrales aliter ꝛ aliter funãtes vl' impedientes cõplõnes ꝛ virtutes in suis actionibus. Dixit ãt notãter: aut alicui⁹ aeris: ad dnotãdũ nõ solum ex varietate climatũ hãc varietatẽ ꝯhi equalitatũ: sed ẽt ex varietate ꝑtium climatis in dispõne aeris eorũdẽ. Potest ẽt exponi ꝛ ꝓ. i. aeris qꝛ varietas eq̃litatis climatis ꝯseq̃tur varietatẽ dispõnis aeris eiusdẽ. Pꝛia teneaṫ expositio.

¶ Indi nãqz cõplexionez hñt ĩsimul qua sani existunt. ꝛ sclaui aliã hñt cõplexionẽ qua sani degunt: ꝛ vnaq̃qz caꝝ ꝑ cõpõem ad suã spẽm sue speciei cõpatiõe ẽ tẽperata que comparatiõe alterius nõ ẽ temperata.

¶ Declarat exẽplariter. scḋo ꝓbat. tertio concludit vniuersalizãdo. Ibi scḋa. Corpus nãqz. Ibi tertia. Quecũqz igitur. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ indi hñt cõplõnẽ qua sani degũt ꝛ silr̃ sclaui ꝛ q̃libet istaꝝ cõpatione sue spẽi. i. hoiuz sui climatis ẽ tempata q̃ cõparatiõe hoium alteri⁹ climatis nõ ẽ tẽpata.

¶ Corp⁹ nãqz idicũ scḋm cõplõnez sclaui quale fiet: aut infirmabiṫ aut moꝛieṫ: ꝛ silr̃ cũ sclaui cõplõne indi quale reddeṫ: erit corpoꝛis dispositio contraria.

¶ Probat qḋ ꝓmiserat dicẽs ꝙ si corp⁹ indi fiat quale scḋz complõnẽ sclaui aut infirmabiṫ aut moꝛieṫ. ꝛ per indos intelligit oẽs hoies hĩtantes regiones calidas. ꝑ sclauos vero frigidas. Et vl'r oẽs quoꝛũ regiones sũt in suis qualitatibus multũ dissimiles. Et nõ qꝛ dixit vnaqueqz sue speciei compatiõe ꝛc̃. Clima. n. indoꝛũ compatione indoꝝ ẽ tẽperatum ꝛ cõplõ ex eo ꝯcta equalis ẽ indis alijs vero inequalis ꝛ eodẽ mõ sclauoꝝ sclauis. Appellat ãt indos vel sclauos spẽs. vel qꝛ in his pl'a indiuidua continẽtur: vl' qꝛ indi ꝛ sclaui scḋm ꝯcepꝰ eoꝛũ dr̃nt spẽ saltez accidentaliter.

¶ Ex q̃bus pz ꝙ cuiuslibet climatis quãtũlibet tẽpẽrati cõplexio ẽ inequalitas respectu alteri⁹ climatis. ¶ Ex quo vlterius seq̃tur nõ ideo clima denominãdũ eẽ tempatum: qꝛ oia corpa apta sint in eo tẽpate se hẽre. ꝭ qꝛ alijs parib⁹ corpus tempatũ cui illud est ꝯueniens ẽ in eo magis conseruabile. ¶ Nõ ẽt ꝙ ex illa ꝑte: qua sani degunt. q̃dã noluerũt ꝯcludere in latitudine hmõi nõ ꝯtineri nisi idiuidua sibi sana. vnde hãc equalitatẽ sanitatis solũ appellauerunt ꝛ non equalitatem vite qꝛ sub ꝭ mõ nõ ois dispositio cũ qua stat vita ꝯtracta ex regione ꝯtineṫ. Et põt ꝑsuaderi. quia locus conseruat locatũ. ꝯseruatio vero debeṫ dispõni sane ꝛ non egre. ¶ Alij vero ꝯcesserũt sub hoc mõ equalitatꝭ ꝯtineri sanos ꝛ egros ꝛ ꝙ sclauus egrotãs hz ex regione vel climate equalitatẽ vite ꝑ quã viuit cũ qua ꝛ ꝑ q̃nã nõ viueret indus. Pro isto vr̃ auctoꝛitas Aui. xij. aĩaliũ ꝑmo capitulo. Indi hñt cõplõnẽ qua sani sũt ꝛ viuũt. ꝛ franci aliã. Ad argumẽtũ vero dr̃ ꝙ loc⁹ ꝯseruat locatũ ꝯseruatiõe sanitatis vel vite. ¶ Ad argumẽtũ vero supꝛa tactuz silr̃ dixerũt ꝙ soꝛ. indus subito fact⁹ talis sicut ẽ sclau⁹ ꝛ ĩfirmat⁹ hz equalitatẽ climatis aptã equalitati vite: sed nõ equalitatis sanitatis: vel hz equalitatẽ climatis oppositã equalitati sanitatis: sed nõ equalitati vite. Probabilius tñ appet alia ꝑs tenenda vt supꝛa visum est.

¶ Queqz igiṫ spẽs ĩ terra hĩtabili cõmoꝛãtiũ hẽbit cõplõnem eis ꝓpꝛiã aeri sui climatis cõuencẽtẽ ꝛ habebit latitudinẽ: c⁹ q̃dẽ latitudo hz duas extrẽitates multitudis ꝛ paucitatꝭ:

¶ Cõcludit ꝛ pz q̃d dicat. ¶ Sciẽdũ ꝙ diuersitas ꝯplõnis climatis nõ solũ ex tꝑe ꝯtrabiṫ ꝭ ẽt ex generatione. Alteri⁹ eni cõplõnis nãliter ẽ ſpma indi q̃z sclaui: mẽstruũ inde q̃z sclaue: nõ igiṫ mirãdũ ẽ si subita mutatio dispõnis vni⁹ ad dispõnez alteri⁹ ẽ cã mortis vel egritudis: nec mirũ ẽ etiã si multũ variãṫ dispõnes ex climatib⁹ ꝯcte. ad qḋ ẽt facit diuersitas aspectuũ celestiũ nutrimẽtoꝛũ aeris vẽtoꝛũ ꝛ sic de alijs q̃ oia ex varietate cõpositiõis ꝛ figure hoium diuersoꝛũ climatum pꝛecipue compꝛehendi possunt.

¶ Quartus aũt modus est mediũ quod est inter duas extremitates latitudinis cõplõnis cliatꝭ ꝛ ipz ẽ cõplõ cõplõnib⁹ speciei tpatioꝛ.

¶ Notificat q̃rtũ modũ. Et nõ ꝙ hic modus se hz ad tertium sicut scḋs ad ꝑmũ. Sicut eni in pꝛimo fit compatio spẽi

absolute ad aliā. i scđo vō ꝑ ptē spēi tēpatiorē. Ita in tertio
fit cōpatio ptis. s. cliatis absolute. In q̄rto vō ꝯpaȓ clia ad
clia ꝑ ptē cliatis tempatiōem. ¶ Ex q̄ pȝ qđ nō i q̄cūqȝ re
piȓ equalitas q̄rti mōi. In h̄ repiȓ scđi mōi. Nō. n. necario
tēpatissim⁹ sclauus ē tēpatissim⁹ hō. vt pȝ ītuēti: q̄uis ñ re-
pugnet ex pte rei idē tēpam̄tū eē eq̄litatē scđi mōi ⁊ tertij ⁊
adhuc quarti: scđm tñ distinctas denoiatiōes ꝯsideratum.

¶ Modus vō qnt⁹ ē āgustior p̄rio ⁊ tertio ⁊ ē
cōplō quā dȝ h̄re indiuiduū đsignatū qua viuū
⁊ sanū repiȓ. Que ēt latitudinē hȝ quam due
termināt multitudis ⁊ paucitatꝭ extrēitates.

¶ Declarat qntū: deide sbiūgit notandū qđdā declarādo
qđ dixit ibi. Debes āt scire. Diċ p̄ ꝙ qnt⁹ mōus ē āgustior
p̄ ⁊ tertio ⁊ ē ꝯplō quā dȝ hēre indiuiduū designatū q̄ illđ
viuit ⁊ sanū repiȓ q̄ ēt hȝ latitudinē quā due extrēitates mľ
titudinis. s. ⁊ paucitatꝭ termināt. ¶ Sciēdū ꝙ h̄ mōus no-
tificaȓ ex cōpatiōe ad alios. Itē ex sbiecto q2 cōplō indiui-
dui designati. Itē ex latitudie q2 latitudinē ꝯtinet vite ⁊ sa
nitatꝭ ꝑꝑ qđ dixi: q̄ viuū ⁊ sanū ⁊c̄. Itē notificaȓ ex extrēis
⁊c̄. Sciēdū scđo ꝙ apud q̄sdā hic modus ē āgustior p̄ ⁊ ter
tio. In p̄. n. cōpaȓ spēs absolute. ⁊ in tertio ꝑs plura ꝯtinēs
indiuidua. h̄ vō cōpaȓ indiuiduū signatū ad idiuiduū signa
tū. Fit ğ hec cōpatio ꝑ termios strictiores. ⁊ ꝑ ideȝ pȝ hūc
modū eē āgustiorē q̄rto ⁊ scđo. lȝ eni vtrobiqȝ fiat cōpatio
ꝑ terminū indiuidualē. illi tñ mōi supiores i suis cōpationi
b⁹ terminātur ad spēȝ. Dicūt āt Aui. solū explicasse p̄mum
⁊ tertiū tāq̄ȝ notiores dādo alios itelligere. Et ꝯñr dicunt
ꝙ lȝ q̄ȝtū ad h̄ hic mōus sit āgustior dictis q̄ȝtū tñ ad sup-
posita nō ē āgustior. q2 oē indiuiduū ꝯprehēsūȝ i p̄ ⁊ tertio
cōprehēdiȓ i. v. eo ꝙ oē indiuiduū hȝ cōplōnē sibi ꝓpriaȝ
q̄ ē sibi eq̄litas. ⁊ ꝯñr ꝯcedūt vľ dicunt ꝙ h̄ mōus includit
equalitatē vite ⁊ sanitatꝭ. quodlibȝ. n. indiuiduū q̄ȝtūcūqȝ
egrū hȝ eq̄litatē q̄ ē sibi sic equalitas vite ꝙ nō alteri.

¶ Ex q̄ inferūt ꝙ quātū ad suppōita h̄ mōus ē latior scđo
⁊ quarto. Nā quātū ad supposita ē eq̄ lat⁹ sicut p̄m⁹ vľ ter
ti⁹: sȝ latior ē quātū ad suppōita prim⁹ scđo ⁊ tertius quar-
to. ğ ⁊c̄. ¶ Ex q̄ vlteri⁹ inferunt ꝙ aliq̄s modus equalita-
tis alio đnoiat⁹ angustior ē eodē q̄ ad supposita latior. Pro
babilior tñ appeȓ sñia ꝑus recitata. Nō aūt Aui. notanter
dixisse. indiuiduū designatū: ad drīam spēi que ēt aliquādo
noiatur indiuiduum: sed non designatum. Dixit ēt notāter
qua viuit. vt sub h̄ mō cōprehēderet eq̄litatē sanitatꝭ ⁊ vite

¶ Debes āt scire ꝙ oē idiuiduū dȝ h̄re cōplō-
nē sibi solummodo ꝓpriam in qua aliud ei as
sociari est impossibile.

¶ De hoc erit questio.

¶ Sextus et modus ē mediū quod ē iter istos
duos termios qđ ē cōplō: quā cū h̄uerit indi
uiduū erit melioris cōplōnis cui⁹ ip̄m eē opȝ.

¶ Iste pȝ ex dictis: q2 sic se hȝ ad qntū sicut q̄rt⁹ ad tertiū ⁊
scđs ad p̄mū. Et nō ꝙ hic mōus indifferenter euenit oi in-
diuiduo. ⁊ sic quātū ad supposita latior ē scđo ⁊ quarto. sed
nō ꝯpetit oi indiuiduo ꝓ quolibet tpe sicut quintus. iō stri-
ctior ē qnto. nullā tñ etatē sibi limitat quia quosdā ꝯuenit
in pueritia saniores eē quosdā in iuuētute quosdā in ꝯsistē
tia: vñ primo tegni. Quibusdam pueris accidit sanos esse
Adolescentes vero factos egros existere ⁊ econtra.

¶ Modus āt septim⁹ ē cōplō quā vnaq̄qȝ mē
broꝝ spēs h̄re debet i qua aliud diuersificaȓ.
Equalitas nāqȝ ossis ē vt siccitas i eo pl⁹ abū
det: ⁊ cerebri vt hūiditas i ea plurimū abūdet
⁊ cordis vt i eo sit pl⁹ calitatis: ⁊ neruoꝝ vt in
cis plurimū abūdet frigiditas. Modus aūt
octau⁹ ē cōplō mēbri singľaris quā cū habue
rit erit melioris dispōnis quā h̄re potest.

¶ Septim⁹ ⁊ octau⁹ satis patȝ. Dubium lr̄ale est. vtꝝ ꝓcise
sint octo mōi eq̄litatꝭ. Et arguiȓ p̄ ꝙ nō: q2 p̄mo accñt octo
ğ saltē sūt nouē mōi. assūptuȝ colligiȓ in lr̄a dū dicit ꝙ huic
eq̄litati q̄ scđȝ hūana attēdiȓ corpa: octo accidūt mōi con
siderationū: sȝ ipa ē eq̄litas p̄mi ğ ⁊c̄. ¶ Scđo cuiȝ m̄bro
organico pñt corrñdere octo mōi. puta comparando cere-

brū hois ad cerebꝝ alioꝝ: ⁊ tēpatissimū cerebꝝ hois tēpa-
tissimo eq ⁊ silr alteri⁹: eodē mō de climate aut alijs. Idē ēt
pȝ de cute cōpata alijs mēbris corpis ab ea spē differētib⁹
¶ Itē non maior ꝯbiȓ diuersitas ex climate q̄ȝ a sexu arte
ꝯsuetudie ⁊ etate: sȝ ex climate ꝯsurgūt duo mōi eq̄litatis.
ğ ⁊c̄. ¶ Pro illo dȓ ꝙ illi sunt. viij. mōi gñales sub qb⁹ oēs
alij cōp̄hēdūtur ⁊ daȓ intelligi. Ex mō. n. ꝯpandi totā spēȝ
ad spēm sumiȓ mōus ꝯpandi ptē ad ptē alioꝝ aialiū vel ēt
eiusdē aialis iter se tāq̄ȝ spē differentes. Ex mō ēt cōpandi
clia ad clia. q2 ibi fit compatio ꝑ ptē hūane spēi plura idiui
dua ꝯtinētem datur itelligi modus sumptus a sexu etate ar
te ⁊ ꝯsuetudie ⁊c̄. cū ğ dȓ ꝙ p̄ accidūt. viij. mōi: dicēdū ē ꝙ
p̄ vt includit in se ptes indiuiduales accidūt illi. viij. modi.
vt aūt absolute comparatur species ad speciem nō accidūt
illi modi s̄ ē vnus modus vt patet.

¶ Cū āt spēs ꝯsiderauerim⁹ inuenie m⁹ homi
nem certe equalitati ꝓpinquiorem.

¶ Ośdit q̄ illoꝝ mōꝝ eq̄litatꝭ sūt eq̄litati ad pōdus ꝓpinq-
ores. Et p̄ ośdit h̄ de p̄ mō eq̄litatis. scđo de tertio. tertio
đ. vij. scđa ibi. Cūqȝ regiōes. tertia ibi. In mēbris. ¶ Diċ
p̄ ꝙ cū ꝯsiderauerim⁹ spēs inueniem⁹ hoiem certe eq̄litati
magis ꝓpinquū. ¶ Sciendū p̄mo ꝑ spēs intelligēdas eē
mixtoꝝ ⁊ maxime viuentiū inter q̄ oia scđm silitudinē supi
us dictaȝ: magis appropiquat hō equali ad pondus ⁊ iter
hoies de scđo mō equalitatꝭ. scđo sciendū ꝙ ex oi mō ꝯclu-
dit illud eē ꝓpinqus qđ magis obtinet rōeȝ medij: vñ com
p̄hēdi pōt hanc ꝓpinqtatem intelligēdam eē precise scđm
silitudinem supi⁹ dictā. Non faċ āt explicitā mentioneȝ de
scđo q̄rto qnto sexto ⁊ octauo. scđs eni daȓ intelligi ꝑ pri-
mū. nā scito ꝙ hō ceteris spēb⁹ magis appropinquat ⁊c̄. fa
cile sciȓ ꝙ hō de scđo mō maxime appropinq̄t. Scito ēt q̄
regio maxime appropiquat: facile cognosciȓ qs hō illi⁹ re-
gionis maxie appropiquat. ğ scito tertio sciȓ quartus. Co-
gnito ēt membro qđ magis appropinquat facile cognosci-
tur q̄ tpe magis appropinquat: q2. s. tpe q̄ illud mēbrū ē tē-
patissimū ⁊ sic scito. vij. facile sciȓ octau⁹. Quintū āt ⁊ sextū
vt dicūt qdā penit⁹ omisit: q2 ꝑꝑ vnū indiuiduū hēre eq̄li-
tatē qnti aut sexti respcū alteri⁹: nō seq̄ȓ illud equalitati ad
pōdus eodē eē ꝓpinqui⁹. q̄libet. n. hō hȝ equalitatē que ē
sibi optima respcū equalitatꝭ cuiuscūqȝ alteri⁹ hois. iō me-
rito h⁹ equalitatꝭ nō dȓ vn⁹ alio equalitati certe ꝓpinqor.
Alr̄ pōt dici ꝓbabilr̄ ꝙ cognito p̄mo ⁊ tertio facile cōpre-
hēdi pōt ꝙ indiuiduū h̄ns meliorē complexionē indiuidu-
alem in. v. modo reperibilem sit equalitati certe ꝓpinqui⁹.
ideo tūc facile scitur de. v. ⁊. vi.

¶ Cūqȝ regiōes attēderim⁹ certificatū nobis
erit: ꝙ si fuerit loc⁹ q̄ ihabitabiȓ sub equatiōe
diei: neqȝ aliqua de reb⁹ terrēis obuiādo ipe-
dierit. vȝ. mōtes aut maria: oportebit ibi ha-
bitātes equalitati certe propinquiores existe
re q̄ȝ alicuius regionum.

¶ Declarat idē q̄ ad tertiū: ⁊ p̄mo ośdit equaliorē iter oēs
regiones: scđo explicat tēpatiorē p⁹ illā ibi. Post illos vō.
P̄rio ꝓponit ꝓpositum. scđo ꝓbat remouēdo opinionem
oppositā ibi. Iā āt. Dicit p̄mo ꝙ cū attēderim⁹ regiōes. i.
ꝯsiderauerim⁹ certificatū erit nobis ꝙ si sub eq̄tore diei fu
erit loc⁹ q̄ hitatur neqȝ hāc hitatiōem ipedirent alique de
reb⁹ terrenis: vt mōtes maria ⁊c̄. oportebit hitātes illic eē
ꝓpinqores certe equalitati hoib⁹ aliaꝝ regionū. Sciendū
ē p̄mo ꝙ varietas regionū in tēpantia ⁊ distēpantia: qñqȝ
ꝯseq̄ȓ cāȝ celestē puta ꝓpinqtatē ⁊ rectitudinē aspect⁹: aut
lōgitudinē more solˀ sup eā vľ oppōitas cās. Qñqȝ āt ꝯseq
tur cām terrenā: vt sūt mōtes maria valles vēti ⁊c̄. Duȝ ğ
dixit Aui. habitātes sub li. equinoctiali fore tēpatiores itel
lexit h̄ merito celestis aspect⁹ cū q̄ tñ staret ꝙ merito cause
inferioris forēt magis distēpati ⁊ hitationē istā eē distēpa
tiorē ꝑꝑ qđ dixit in lr̄a. Et neqȝ aliqua de reb⁹ terrenis ⁊c̄.
¶ Sciēdū scđo ꝑ equatorē diei intelligēdū eē circulū eq-
noctialē q̄ ē vn⁹ de maiorib⁹ diuidens sperā in duas ptes
equales trāseūdo ab oriēte vsus occidēteȝ ⁊ ꝑ cōseq̄ns eq
distās ē a duob⁹ polis. vocaȓ āt eqnoctialis: q2 cum sol ad
ip̄m ꝑuenit equaȓ nox diei. Et circulū itersecat zodiacum
in duob⁹ pūctꝭ. s. i p̄ncipio arietꝭ ⁊ libre: ⁊ ꝑ cōseq̄ns magni-
ficaȓ distātia ei⁹ a zodiaco in duob⁹ tropicis. s. estiuali ⁊ hie

mali. Terra igit̃ huic circulo subiecta dr̃ locꝰ eq̄noctialis vl' sub equatore diei ꝺ q̄ dic̃ Aui. qꝺ habitātes ibi: si q̄ sūt: sūt magis tempati ⁊ certe equalitati ꝓpinquiores.

C Jam aūt nobis affirmatū est ꝙ opinio q̄ accipit vel accidit ꝙ excessus ab equalitate ē cā ꝓpinquitatis solis est falsa.

C Declarat h̄ ꝑmittēdo falsitatē opinionis opposite. scꝺo ꝓbat illud idē ibi. Rectitudo. n. Dicit ꝑmo ꝙ ꝺclaratū est ꝙ opio q̄ accipit ꝙ excessus ab equalitate in calītate ē cā ꝓpinquitatꝭ solis. i. ꝓꝑ ꝓpingtatē solis ē falsa. Alia āt lr̃a hꝫ accidit: q2 opio accñtalis ⁊ aduēticia sit. C Sciēdū multos antiq̄ꝝ auctorū credidisse sub linea eq̄noctiali hītationē nō eē possibilē ⁊ hꝰ opionis fuit visus Ari. scꝺo metauroꝝ. Et vir. in georgicis. Quinq̄ꝫ tenēt celum zone quaꝝ vna corusco Semꝑ sole rubēs ⁊ torrida semꝑ ab igne. Et primo methamorphoseos ouidius. Utque due dextra celum totidēq̄ꝫ sinistra. Parte secāt zone. v. ē ardētior illis. Ad hoc āt ꝑsuadēdū plures rōnes siue ꝑsuasiones adduxerunt. ꝑma sub equatore diei ē calor intēsior q̄ꝫ in aliqua alia regione vl' cliate aliq̄. g̃ ꝓꝑ estū sub equatore diei nō ē possibilis hītatio. Añs pꝫ q2 ibi plures cāe ꝯcurrunt vehemētie caloris. s. solis ꝓpingtas: eo ꝙ terra ē sꝑica ⁊ soli recte oppōita ꝓpingor g̃ ē illi sol q̄ꝫ scꝺm aliquā aliā ꝑtē solem obliq̄ꝫ aspiciētē. Itē ibi ē rectitudo aspectꝰ ꝓꝑ quā fit radiorū in se fortis reflexio. radiꝰ. n. ꝑpēdicularis: vt dicūt ꝑspectiui ē oiū radioꝝ fortissimꝰ: ꝙ āt isti radij sint ꝑpēdiculares satꝭ pꝫ. Sol. n. opaco occurrēs nullā facit vmbrā ad illud ēt cōfert tertia cā. s. lōgitudo moꝛ̃ sol' suꝑ eoꝝ capita. q2 bis i anno ꝑueniet ad zenit capitū eoꝝ. s. in ꝑncipio arietꝭ ⁊ libre. secūda ꝑsuasio ē: q2 sub tropico cancri nō ē possibilis hītatio vbi tñ cāe vehemētie estus sūt pauciores q̄ꝫ sub equatore diei. Ibi. n. ē minor reflexio: q2 minor rectitudo aspectus: ⁊ per idem minor ꝓpinquitas nec nisi sel' in āno accedit sol ad hūc locū. tertia ꝑsuasio. Daꝛ̃ ꝑs terre ihītabil' ꝓꝑ nimiā sol' remotiōez. g̃ dabil' ē ꝑs inhītabilis ꝓꝑ nimiā solis ꝓpingtatē. ꝫ nulla ē ꝑs terre cui sol sit ꝓpingor q̄ꝫ sub equatore diei. g̃ ⁊c̃. C Quarta rō ē. q2 dato oppōito vi fieri trāsitꝰ ꝺ extrēo ad extremū sine medio. s. ab hītatiōe optia ⁊ tēꝑatissima q̄ ꝑ aduersariū ē sub eq̄noctiali ad zonā torridā inhītabilē quā plurimi posuerūt eq̄noctiali ꝓpinquam.

C Rectitudo. n. solis suꝑ capita minꝰ ibi malū opaꝛ̃ ⁊ minꝰ mutat aerē q̄ꝫ rectitudīs ꝓpingtas apꝺ nos aut apud eos q̄ sūt in maiori latitudīe q̄ꝫ nos: lꝫ rectitudinem nō habeamus.

C Primā istaꝝ rōnum q̄ vr̃ difficilior tētat Aui. soluere.

C Primo g̃ soluit illud ꝑmū motiuū. scꝺo adduc̃ aliā ꝯfirmatiōem ꝓ opinione sua ibi. Ampliꝰ. Dic̃ ꝑio ꝙ lꝫ sol habeat maiorē ꝓpingtatē ⁊ ēt rectitudinē ad illos q̄ sūt sub liea eq̄noctiali q̄ꝫ ad nos vl' alios q̄ sūt in maiori latitudīe: minꝰ tñ malū opaꝛ̃ ibi. ⁊ minꝰ ꝑ calorē aerē imutat q̄ꝫ apꝺ nos ⁊ mł'tos alios vbi cū minori rectitudine ⁊ ꝓpingtate multo maiorē morā ꝯhīt. Plꝰ. n. opaꝛ̃ multa mora cū miori rectitudine q̄ꝫ multa rectitudo ⁊ ꝓpingtas cū ꝑua mora. Stat g̃ solutio i h̄ ꝙ plꝰ opaꝛ̃ ad caliditatē mora lōgior solis q̄ꝫ mior mora cū ꝓpingtate maiori ⁊ maiori rectitudine. Hoc āt duobus signis declaraꝛ̃ i scꝺa fen hꝰ. doctria scꝺa. viij. capl'o. Primū signū q2 i nonis directiꝰ sol ⁊ ꝓpinquiꝰ nos aspic̃ q̄ꝫ hora media inꝛ̃ nonas ⁊ vesꝑas: ⁊ tñ illa hora media multo maior cātur calor i aere q̄ꝫ i nonis: qꝺ nō vr̃ eē nisi ꝓꝑ maiorē lōgitudinē more i aere. scꝺm signū ē q2 de mēse Junij sol nr̃a capita directiꝰ aspicit q̄ꝫ i mēse Julij vsq̄ꝫ ēt ad mediū Augusti: qbꝰ tñ diebꝰ vehemētior ē calor. C Ad argumētū igiꝛ̃ ibi ē ꝓpingtas maior ⁊ maior directiōis aspectꝰ. g̃ calor maior. negāda ē ꝯñia ꝑ ꝑ morā solis ibi eē miorē. lꝫ eni bis veniat sol i āno ad zenit capitꝭ eoꝝ: ibi tñ minorem morā ꝯhīt q̄ꝫ apud illos q̄ sūt in maiori latitudīe vt ꝺcm̄ ē. Dicūt āt q̄dā ꝙ i maiori latitudīe ꝺn̄r illi q̄ sūt i ꝑmo cliate ⁊ scꝺo q̄ꝫ q̄ sūt i tertio ⁊ q̄rto. q2 ꝑmū clima maiorem hēt latitudinē. ē. n. quadrigentoꝝ quadragita miliariū. scꝺꝫ est q̄drigētoꝝ miliariū vt innuit auctor de sꝑa.

C Ampliꝰ āt oēs dispōnes morātiū i linea eq̄noctiali sunt dispōnes nobiles silēs: neq̄ꝫ aer ibi ipediꝛ̃ ipedimēto sensibili sed eorum ꝯpl'onibus semꝑ ē similis. ⁊ ad hāc sñiam affirmādam: iam fecimus dictionem.

C Adducit rationem ad suam pōnem confirmandā. Et arguitur sic. dispositio morantium sub linea equinoctiali est nobilior. ⁊ aer ibi exñs nō impeditur impedimēto sensibili: ꝫ ē silis eorū cōplexionibus. ergo ⁊c̃. Et dicit ꝙ ad hoc ꝓbandū iā fecit dictiōem. i. tractatū: ⁊ hāc eandē sñiam asserit scꝺa fen. hꝰ allegato capl'o dū inquit. Credere vero debēt sermonē ex eo ꝙ vr̃ ꝙ terra que ē sub circulo equatoris diei ē circa equalitatem qm̄ cā celestis ibi calefaciens ē vna. Et nō ꝙ dispōnes eorum ꝺn̄r nobiles. i. ꝑfecte q2 ꝑfectaꝝ opationū ꝓductīe silēs inꝛ̃ se q2 pauca ibi reꝑiꝛ̃ difformitas ꝯpl'onū hoīū vl' reꝑireꝛ̃ si eēt ꝓꝑ vniformitatem hītationis ex qua contingeret vniformitas hominum in cōplexione figura colore. ⁊c̃.

C Post istos āt q̄ i quarto moraꝛ̃ climate magis tꝑati exñt: nō. n. aduruꝛ̃ ꝓꝑ morā rectitudinis solis suꝑ eoꝝ capita neq̄ꝫ elōgaꝛ̃ ab eis paꝝ queādmodum fit i cliate secūdo ⁊ tertio neq̄ꝫ cōgelāꝛ̃ sicut ꝯtigit his q̄ in extremitate q̄nti cliatꝭ hītant: ⁊ q̄ secūdū latitudinē sūt remotiores: ꝓꝑea ꝙ sol ab eoꝝ capitibꝰ ē rēotꝰ.

C Oñdit q̄ ꝑꝰ istos sunt tēꝑatiores: ⁊ isti sūt habitātes q̄rtū clima: q2 nō adurūtur ꝓꝑ ꝓpinquitatē rectitudinis cū mora sicut hītantes scꝺm ⁊ tertiū clima nec ꝯgelātur sicut habitātes extremitates quinti climatis ꝓꝑ eoꝝ longitudinē nimiam a sole. Sciendum apud astrologos septem distingui climata que sunt ꝑtes terre hītabiles cōtra se distincte ꝑeñ. diuersitatē diei scꝺm longitudinem vniꝰ hore. Exempli gr̃a maxima dies sub equinoctiali circulo est. xij. horaꝝ in primo climate. iꝫ. horarum in scꝺo climate. xiiij. in tertio xv. ⁊c̃. Ex quo pꝫ nullum clima hēre rectitudinem ad solē vñ in quocūq̄ꝫ climate hītātes hñt vmbras suas versus septētionē. tota ēt terra climatum ꝓtrahit vmbrā suam ad septētriōem. Ex quo pꝫ vlterius ꝙ in ꝑmo ⁊ scꝺo climate cōcurrūt due cāe calefaciētes. s. longitudo more ⁊ satꝭ magna ꝓpingtas cum rectitudine aspectus. lꝫ non sit tanta sic̃ sub linea eq̄noctiali. ⁊ iō aduruntur illi ꝓꝑ causas iaꝫ dictas ꝓꝑ qꝺ inter lineam equinoctialē: ⁊ clima primum ponunt plurimi astrologi torridā zonā propter estum inhabitabilem. Et ex hoc vlterius patet ꝙ habitantes primum ⁊ scꝺm clima multū aduruntur. Hitantes autem extremitates quinti sexti ⁊ septimi climatis congelantur propter frigus. medij ergo inter hos modo medio se habent. s. habitātes tertium ⁊ quartum clima ⁊ principium quinti climatis. quartum tñ inter hec videtur temperatius quia magis remouetur ab extremis ideo post habitantes sub equinoctiali posuit habitantes quartum clima de quo fuit Aui. lꝫ de hoc sit ambiguitas. Nos autem sumus in quinto climate: quia roma est in medio quinti propter ꝙ quintum clima diaromes apud veteres appellabatur.

C In mēbris v̄o iā manifestū fuit ꝙ mēbra ꝑncipalia nō sūt equalitati certe multū ꝓpiqua. imo oꝫ vt scias ꝙ caro ē mēbrū illi equalitati magis propinquum q̄ꝫ cetera membra: cutis tñ carne propinquior.

C Docet eligere tēꝑatiꝰ mēbꝝ ex habētibꝰ eq̄litatē septimi mōi. scꝺo docet ex illo ꝑtē tēꝑatiorē eligē ibi scꝺa. Qꝺ āt. Prio ꝑmittit itētū. scꝺo ꝓbat ibi. Quasi. n. Dicit ꝑ iā manifestū eē i mēbris ꝙ mēbra ꝑncipalia nō sūt eq̄litati certe ꝓpinqua imo caro ꝓpingor alijs mēbris supra excepta cute Cutꝭ tñ ē illi ꝓpingor carne. C Sciēdū ꝙ h̄ iuestigatio fuit medico nec̃aria vt i gñe mēbroꝝ inuēireꝛ̃ vnū qꝺ eēt metrū reliq̄ꝝ vl' mēsura respcū cuiꝰ reliq̄ i suis ꝯpl'onibꝰ graduenꝛ̃. Sciēdū scꝺo carnē eē q̄ntuplicē. s. glādosaꝫ vt testiculoꝝ ⁊ mamillaꝝ: ꝯfusā vt visceꝝ q̄ scꝺm q̄sdā ꝯfusa dicta ē quia nullā sibi cōplexionē limitat cuilibet carni viscerū cōuenientē. Alterius eniꝫ cōplexionis est caro epis: alterius pulmōis splenis ⁊c̃. lꝫ hāc notificatiōem nō approbet ꝯciliator ⁊ lacertosā siue musculosā q̄ ē ipe musculus vl' lacertus de qua putāt q̄dā h̄ Aui. itellexisse. ⁊ purā q̄ est caro q̄ est pars lacerti. ⁊ simplicem vt caro habens sensuꝫ tactꝰ vt

gingiuaꝝ ⁊ extremitatū digitoꝝ ⁊ ꝺ hac putāt cōīter Aui. intellexisse h. Dec.n. vſ hēre equalitatēinter extrēa magis refractā cui⁹ signū ē bonitas tact⁹ eius vt infra videbitur.

3. ℭ Sciēdū tertio vt supra tactū est cuti marie appropinquare equalitati certe scđꝫ duplicē silitudinē. pria q: sic equalitas certa ē media iter extrēa ita cutis inter membroꝝ nr̄i corpis excellentias ē quasi media. Scđa q: sicut in equali ad pōdus excluđūt excellētie. ita in cute excluđūtur excellētie disproportionate tactiue opationi. Prima tñ silitudo ē appentior q: penes scđaꝫ dici posset cor ꝓpinquum esse equalitati certe: q: in corde tēpato refracte sunt excellētie opationib⁹ vitalib⁹ disproportionate sic in equali ad pondus q̄uis supra dcm̄ sit cor ꝯsideratū scđm ꝓpriū tēpamētū relatū ad extrema ex qb⁹ resultat dici posse certe equalitati ꝓpinquū. Ex his pꝫ ꝑ cā quare ꝑncipalia mēbra non ponūt ab auctoribus certe equalitati ꝓpiqua. ℭ Patꝫ secundo ꝙ lꝫ aliqua mēbra nr̄i corpis sint rōe gradualis mēsure suarū qualitatū ab equali ad pōdus minus distātia cute. nō tñ dicūtur ad sensū datū equali ad pōdus ꝓpinquiora cute eo ꝙ nō hñt equalitates medias inter excellentias qualitatū mēbroꝝ ꝯtrariaꝝ complonuꝫ sic cutis. Ex qb⁹ vlteri⁹ pꝫ ꝙ lꝫ cutis melācolici sit ꝓpinquior equalitati ad pōdus cute tēpati rōne mensure qualitatū in ea reptarum nō tñ ē sibi vicinior ad datum intellectū. Supposito eni ꝙ caliditas calidoꝝ membrorū ⁊ frigiditas fridoꝝ in tēpata cute sint quasi equate ⁊ ad medium ducte inter excellētias statim seqꝛ ꝙ quelꝫ cutis alia a cute tempati plus recedit a medio q̄ꝫ cutis tēpati. vbi grā. in melācolico maior repitur frigiditas in mēbris frigidis q̄ꝫ in mēbris frigidis tēpati ⁊ i mēbris calidis multo minor caliditas. sed merito ꝓportionis calidoꝝ ad frigida in tēpato ad mediū inter excellētias membrorum producitur frigiditas cutis ⁊ similiter caliditas eius. ergo in corpore melancolico minus refrangitur frigiditas in cute ⁊ plus caliditas q̄ꝫ in temperato et econtra in colerico. Cōtra quia ex ꝺ sequitur plus gradualiter remoueri in gradu sui caloris cutim melancolici a corde melancolici q̄ꝫ cutis temperati a corde temperati ⁊ econtra dispōnes cerebri ⁊ mēbroꝝ frigidoꝝ magis appropinquare: qđ nō vꝛ rōnabile: ⁊ ecōtra in colico. ℭ Itē seqꝛ ex ꝺ nō similē eē hitudinem cutis tēpati ad cutim melancolici ⁊ cordis tēpati ad cor melācolici ⁊ cerebri tempati ad cerebruꝫ melācolici: ⁊ ꝺ merito complexiōis resultātis ex coalteratiōe. q: si talis ⁊ tāta eēt ꝯtrariaꝝ qualitatū refractio in cute melācolici sicut tēperati. ꝓportiōalis eēt vtrobiqꝫ hitudo. ꝫ nō tāta ē refractio qualitatum membrorum eo ꝙ caliditas calidorū ē multo debilior ⁊ minor in q̄ꝫto in eo q̄ꝫ in tēpato ⁊ frigiditas frigidoꝝ multo potentior. g̃ ⁊c̄. ⁊ ecōtra in colerico. Item penes tenētem hanc complexionē resultare ex coalternatione oporteret in aliquo indiuiduo reperiri cutē oīo equaliter distātem ab extremis excellentijs qualitatū mēbrorū: Dabilis ē enim magis declinās ad latꝫ calidoꝝ q̄ꝫ frigidorū: vt in colerico ⁊ econtra in melancolico g̃ dabilis est ad neutꝝ magis q̄ꝫ ad alterū declinans ⁊ ꝑ ꝯñs equi distanter media. Et forte hoc concederetur. sed ex hoc sequeretur vlterius ꝙ corde scđm oīa membra principalia sua calido in ꝑmo existēte respectu tempati cutꝫ eiusdem ē calida plus q̄ꝫ in primo respectu cutis tēpati: frigido vero existente frigida quia si equaliter ad mediuꝫ ducerēt inter extrema cutis distempati sicut tempati equaliter distaret cutis a cute sicut a cor a corde. sed multo minus v̄sus mediū ducitur caliditas cordis ad cuti trāsmissa in colerico q̄ꝫ in tēpato. g̃ remanet calida plus q̄ꝫ in primo. Et ex ꝺ infinita quasi alia sequi videntur que non apparent concedenda de quibus videbitur in questione.

ℭ Quasi eni nō patitur ab aqua equaliter temperata cuius medietas sit nix ⁊ altera medietas sit aqua feruens.

Cutis tēpata nō patit[ur] [illegible] cuius medietas sit nix ⁊ altera medietas sit aqua feruens itaq[ue] p[er]cipiat [illegible] [illegible] [illegible] aliquid patit[ur] ⁊ [illegible] [illegible] quasi [illegible] patit[ur]

ℭ Probat ꝓpositionē: ⁊ ꝑ q̄ ad actiuas scđo q̄ ad passiuas scđa ibi. Silr̄ q̄ꝫ poterit. ꝑmum duplr̄. scđa ibi. Et forsitā. ꝑ arguit sic. Cutis quasi nō patiꝛ ab aqua aliqualiter tēpata cui⁹ medietas sit aqua feruens alia medietas sit nix. igiꝛ cutis ē ꝓpinq̄ equalitati ad pondus. ꝯñam ifra ꝺclarabit. ℭ Notāter dixit quasi q: difficile ē repire pūctualiter eq̄le. ℭ Primo notat ꝙ ex illa lr̄a q̄dam cōcludere voluerūt cutim tēpati eq̄li ad pōdus eē ꝓpinquā nō solū scđꝫ silitudinē iā dictā ꝫ ēt scđꝫ sitū vel mēsurā gradualē. Cutꝫ.n. q̄si illud nō sētit q: ē ei in forma q̄si silr̄ ꝑꝑ qđ ab eo q̄si nō alteraꝛ. ℭ Sꝫ ꝺ arguiꝛ eē falsū. alr̄.n. cutꝫ mlici eēt ꝑꝑ ꝺ mediū iudicanda equali ad pōdus ꝓpinqor. ℭ Itē sicut cutis pōt repiri q̄ quasi nō patiꝛ repibilis ē cutis que ab hoc nō alteratur alteratione ꝑceptibili. Et q̄ritur tūc. vtꝝ erit tempata vel distēpata. Si primū erit sibi in forma silis. Si scđm aliqua distempata ad sensum vel intellectū Aui. erit equaliter pōderali ꝓpinqor. ℭ Hic dixit Mondi. ꝙ ꝺ mixtū ex diuersis ē declinans ab equali ad pondus eo ꝙ calitas est actiuior q̄ꝫ frigiditas. ⁊ tñ contra ꝺ hēs instantias bonas i tegni. s. in tertia q̄one scđi. respice ⁊ cōsidera ꝙ plura in tali cōmixtione sūt ꝓmouenda ad frigiditatē q̄ꝫ ad caliditatē ꝫ ponim⁹ exēpla nō vt ita sit. Gen. hic nihil. Marsili⁹ ꝓcul dubio dicit argumētū Aui. vt teneat egere supplemento tali. cutꝫ tēpati quasi nō patiꝛ ab equali ad pondus ꝑcipiens vere equale ad pōdus. g̃ cutis marie ē equali ad pōdus ꝓpiqua. ꝯñia tꝫ: q: si quasi nō patiꝛ quasi non ē dissilis ei. si g̃ tūc recte ꝑcipit g̃ tūc debitā tēperiē hꝫ in cōpatiōe ad opationē tactiuā ⁊ ꝑ ꝯñs q̄ꝫtū ad eē mediuꝫ equalitati pōderis scđm silitudinē appropinquat. ℭ Et ex ꝺ soluit q̄dam obiecta. Primū quia cerebrū min⁹ patiꝛ a tali equali q̄ꝫ cutis tēpati. g̃ ē ꝓpinquius. ℭ Itē cutis mlici min⁹ pateretur. g̃ eēt equali ad pōdus ꝓpiquior. ℭ Ad ꝑmū dꝛ ꝙ lꝫ minus patiaꝛ cerebrū. nō tñ recte iudicat vt cutis. Et eodē modo dicit rn̄dēdū eē ad scđm. ℭ Reuerētia viri plus mouet me q̄ꝫ rō alia vt huic expōni mō assentiā. tñ miror multum cur nō ꝑcipiet cutꝫ mlici illud mixtū eq̄le sicut tēpati. Dato eni ꝙ tēpatus ꝑfecti⁹ ⁊ distincti⁹ iudicet tñ ita vere ꝑcipiet obiectū tale quale ē: ⁊ cū ꝺ min⁹ patieꝛ ꝑ mālem impssionem: q: difficultas ē q̄uo illud ꝑcipit eq̄le ad pondus cū remisse calidū respcū organi ꝯtinuo iudiceꝛ frigidū vt tertio. ꝺ simplici medicia dr̄ia scđa scđo caplo. ⁊ expimtū idē ośdit. Et si ponaꝛ ꝺ ꝑꝑ spūalē ipressionē fieri ita vere iudicabit mlicus sicut tpat⁹ ꝑ spūalē ipssionē. ℭ Itē nō plus teneret argumētū de tali mixto q̄ꝫ de q̄libet tangibili alio debite approximato. Ex oi.n. tali sic lꝫ arguere. tale obiectū tāgibile marie ꝺe apphendit cutis tēpati: igiꝛ in ea ē tēpamētū ꝓpinquū equali ad pōdus scđꝫ silitudinē. ꝯñia tꝫ: q: si recte ꝑcipiꝛ g̃ debitā hꝫ tēpiem in relatione ad opationē tactiuaꝫ: ⁊ ꝑ ꝯñs q̄ ad eē mediū equalitati ponderis appropinquat. ℭ Itē hāc expōem nescio ꝯsonā reddere lr̄e. ℭ Quidam bononiēses alr̄ dn̄t. Cutꝫ nō patiꝛ. i. nō iudicat ꝺ calm̄: nec frigidū ꝫ mediū g̃ ē scđm silitudinē equali ad pōdus ꝓpinquū. ⁊ ꝯñam ꝺducūt vt ꝑcedēs. ℭ Ista ēt sn̄ia me ꝯfundit q: sic silr̄ argueret de mlico: nisi velit volūtarie dicere ꝙ solus tact⁹ tēpati iudicat ꝺ mixtū eē q̄le ē. Et iā multū adhesi ꝑme expōni. s. ꝙ nō tota hūana ꝯplo ⁊ cōpatiōe cuiuscūqꝫ mēbri declinet ab eq̄li ad pondus ꝑ calm̄ ꝫ ipm̄ circuit: vt sit in nobis repire mēbꝝ aliqđ ab eo declinās ꝑ frigidū aliqđ ꝑ calidū. lꝫ nullius mēbri nālis cōplo sit eq̄litas pōderalis vt supra. ⁊ ꝺ nālit. Et hāc seq̄ndo expōeꝫ lr̄a nullam hꝫ difficultatē vt pꝫ. sed volēdo lr̄aꝫ trahere ad expōem supi⁹ recitatā mihi appꝫ ꝯñr alr̄ dicendū eē. ꝑ ꝙ illud mixtū sit signatū nō ē eq̄le ad pōdus: ꝫ ē ab eo ꝑ calm̄ ⁊ hūidū multū nōbilit recedēs. scđo ꝙ ꝑ aquā feruētē ⁊ niuē nō itelligit Aui. aquam frigidā friditate sūma nec calidā caliditate sūma nec ēt itelligit duas aq̄s ꝑ excessus suaꝝ q̄litatū ab eq̄li ad pōdus equalr̄ recedētes: sic.n. oporteret ꝓcedere argumētū ꝑme pōnis. tertio ꝙ ꝑ niuē ⁊ aq̄ꝫ feruētissimā itellexit Aui. duo mixta i q̄ꝝ vno quātus ꝑcipiꝛ excessus caloris ab organo fact⁹ tāt⁹: i alio ꝑcipiꝛ friditatꝫ excessus ex qbus mixtū resultabit iter has extrēitates ꝑceptas mediū qđ erit organo tact⁹ vl̄ oio silr̄ in qualitatib⁹ his vel ab ipsa paꝝ distās: iō ab eo q̄si nō patieꝛ cutis: vt dꝛ in lr̄a. ℭ Et tūc ꝯñr pꝫ ꝙ scđꝫ silitudinē supi⁹ dictā cutꝫ ē ꝓpinqua eq̄litati certe. q: sic illa ē media ita cutis mediat iter excellētias has sic ꝑceptas. Patet ꝯñr cū ꝺ nō repugnare cutim eē ad calidū ⁊ humidū satis notabl̄r declinātē. hoc enim sic ꝯmixtuꝫ declinat ab equali ad pondus per calidum ⁊ humidum.

ℭ Et forsitā caliditas venaꝝ ⁊ sāguis neruorū frigiditati i ea equatur.

ℭ Adducit scđam rōeꝫ ⁊ arguit sic. In cute eq̄ꝛ caliditas sāguinis venaꝝ frigiditati nerui. g̃ ipa est propinqua. ꝯñia tꝫ

⁊ aſis forſitan eſt verum ergo ⁊ ꝯñs. Dixit forſitan qꝛ certe rei q̃titas nec calamo ſcribi pōt nec lingua ꝓferri.

¶ Siłr quoq; nō patiꝛ a corpore quod hñ temperatū exiſtit ex ſiccioribus corporibus ⁊ humidioribus cū i eo equalia fuerit.

¶ Adducit tertiam rationem. ſcd̓o declarat ratiōes tactas ibi ſecunda. Et nos. Prima pars patet.

¶ Et nos q̄dē ſcimꝰ ꝙ nō ē cā quare ñ patiaꝛ niſi qꝛ ñ ſentit illud: neq; ē tale quale illud niſi qꝛ ꝑꝑ ipꝫ nō patiꝛ: niſi .n. tale eēt quale illud: ꝑ illud patereꝛ. Res .n. q̄ vniꝰ ſunt origiꝭ ⁊ in naturis opponūꝛ vne ab aliis patiunꝛ: ſed ab eo quod ei i qualitate cōicat res nō patiꝛ.

¶ Deducit ꝯñaꝫ p̄me ⁊ ſecunde rōnis taliter arguēdo. Nō ꝑꝑ aliud dm̄s cutiꝫ nō pati ab illo mixto niſi qꝛ non ſentit illud mixtuꝫ. non ſentit aūt illud qꝛ ē ſimilis illi. iō ſi nō patiꝛ ē ſimilis illi ⁊ ꝑ ꝯñs ꝓpinq̄. tꝫ ꝯña. qꝛ res q̄ ſunt vnius originis. i. in mā cōicant ⁊ ad inuiceꝫ ſcd̓ꝫ ſuas q̄litates opponūtur patiunꝛ inuicē. dūꝫ vero i qualitatibꝰ cōicant. i. ſūt ſiłes non patiunꝛ adinuicē. ideo niſi cutis eſſꝫ talis q̄le cōmixtuꝫ illd̓ ꝓculdubio patereꝛ. ¶ Nō p̄io ꝙ cutis ē ꝯtexta ex ꝑtibus nerueis: ad ipaꝫ ēt veniunt ⁊ terminātur uene minutiſſime portātes ſanguinē ⁊ ſpirituꝫ ⁊ artarie quaꝝ quodāmō vꝛ adeq̄tio cum illis partibꝰ nerueis. ¶ Nō ſcd̓o in deductione iſtaꝝ rationū. A. nō vult aliud niſi ꝙ hec ꝯña ē bona. Cutis nō ſentit illud obiectū cum debita approximatōe ⁊ ē apta ſētire illd̓. ꝫ illud ē ſimile vł q̄ſi ſimile cuti. Et dico notāter vel quaſi ſimile. qꝛ dato ꝙ eēt diſſimile a cute eſſet tñ nō ſenſibiłr diſtās ⁊ ſi patereꝛ cutis: non tñ ſentiret illud vt pꝫ. ¶ Tertiō nō ꝑ originē itelligi māꝫ. Res .n. eiuſdē originis ſunt res i mā ꝯmunicātes. Diciꝛ āt materia origo qꝛ in ipſa origināꝛ ⁊ fundātur oēs forme ⁊ trāſmutatōes naturales. vel origiꝭ. i. generatōis. adinuicē opponūꝛ. i. hñt cōtrarietatē i naturis. i. ſuis q̄litatibus q̄ nature dicunꝛ large qꝛ iſtꝫ alia p̄ncipia trāſmutatiōis. ¶ Quarto nō tripłr aliq̄ eē ſiłia. in gradu tantū. in forma tantū ⁊ vtroq; mō ⁊ ꝙ ſimilia tertio mō nō patiūꝛ in vigore q̄litatū p̄maꝝ. qd̓ notāter addo. qꝛ ꝑ virtuales ⁊ ſp̄ūales q̄litates pñt ſe tranſmutare.

¶ Hic moueꝛ dubiū. vtꝝ cutis ſentiat. ꝙ non aꝛ. p̄mo qꝛ ē membrū terreſtre ſicut oīs pellis. q̄nto de generatōe aīaliū caplo q̄rto. Iteꝫ ē viſcoſa nō eq̄lis i ꝯplone. ſcd̓o cañ. capitulo de pelle. ¶ Dicēdū ꝙ duplex eſt cutis. ſ. exterior. terreſtris dcā imē. ⁊ iterior ſupra dicta ſatis eq̄litati ꝓpinq̄ quā dicimꝰ ſentire. p̄mā āt cutiꝫ eſſe tanq̄ eius defenſaculū. melius āt ſentit oīs cutis dūꝫ ē carni ānexa. Ari. tertio de iſtoriis: ⁊ Aui. tertio de aīalibꝰ. Has duplices cutes collige ſeptima q̄rti cañ. caplo de ſcabie cū inq̄t. Et ad vltimū materia pruritꝰ egrediꝛ iter duas cutes. ⁊ tertia q̄rti. caplo d̓ eriſipilla. dūꝫ dixit. Flebothomia .n. nō multū cōfert niſi q̄ꝫ dō mā ē iter duas cutes. Si āt ꝓfunda fuerit tūc eius iuuamētuꝫ minoraꝛ. ¶ Ad argumentū diciꝛ ꝙ cutis eſt terreſtris maxime ꝯmen ⁊ viſcoſa vt nutrimētū vt tamē membꝝ viuēs pōt eē tēperiei ꝓpinqua vt dictū eſt.

¶ Quod āt i cute magis exiſtit tēꝑatū ē cutis manꝰ. ⁊ qd̓ i cute manꝰ tēperatiꝰ ē. ē cutis vole. ⁊ tēperatiꝰ eiꝰ ē quod ē ſuper digitos. ⁊ tēperatiꝰ eius ē quod ē ſuper idicē. ⁊ tēperatiꝰ eius ē quod ē i pulpa extrēitatis eius: ⁊ propter illud ē melioris ſenſibilitatꝭ. ⁊ quod i cutevole magis exiſtit tꝑatū eſt quod i digitoꝝ extremitatibꝰ iueniꝛ: quapropter extremitates digitoꝝ alioꝝ quaſi iudices exñt qualitatum natura tactualiū. dꝫ .n. declinatio iudicis equałexiſtere ad vnāquāq; extrēitatū: iō vt egreſſū ab equalitate ⁊ a medietate ꝑcipiat.

¶ Hic oſtēdit q̄ ē tēperatior iter cutes. ⁊ declarat illud cōcludēdo quoddā. vt pꝫ i lr̃a. ¶ Primo nota ꝙ licet hūana cutis ſit ſubtilior cute alioꝝ aīaliū vt q̄nto d̓ generatōe aīaliū. ⁊ decima ꝓbleumatū. q̄nto ꝓbleumate. ea tñ in hoīe reperiꝛ groſſior ⁊ ſubtilior vt facies pedis ⁊c̄. q̄ igiꝛ ſubtilior ē: eſt ēt ſenſibilior. ¶ Nō ſcd̓o cutiꝫ māꝰs eē tēperatā magis tēperamēto tactiue ſenſatōi ꝓportiōato. Cū eni māibꝰ maxie habeāt occurrere tāgibilia fuit neceſſariū ipſes tāgibilia magis aliis mēbris ꝑfecte cognoſcere. nā enim nō deficit i neceſſariis vt ſcribiꝛ tertio d̓ aīa textu ꝯmēti q̄drageſimignti. ¶ Nō tertio ꝑtē iteriorē ēt magis tāgibłia ꝑcipe. Prio qꝛ eiꝰ cutis ſubtilior ē. ſcd̓o qꝛ magis extriſecis expoſita alterātibꝰ ⁊ hoc iteriori ꝑte nō facta accñtaliter calloſa vt i ruſticis apꝑet. ¶ Quarto nō digitoꝝ extremitates ſūt q̄ſi. i. ꝑ q̄ꝫdā methaphorā ⁊ ſiłitudinē iudices. ſic eni iuſtus iudex iuſtā debēs ꝓferre ſentētiam dꝫ eē mediū iter litigātes ad nullū ipſoꝝ declinās nec ꝯ aliquē paſſionatꝰ vt p̄mo rhetoricoꝝ ⁊ q̄nto ethicoꝝ. Ari. ita dꝫ organū tactꝰ eē mediū iter tāgibilia ⁊ itellige medium geometricū vt ſupra recitatū ē. ⁊ in q̄ſtione magis apparebit.

¶ Debes āt ſcire vltra hoc quod ſciuiſti. ꝙ cū dicimꝰ de medicia ꝙ ē tēperata: nolumꝰ dicere ꝙ ſit tēperata certe: q̄m illud eſt ipole.

¶ Determiat de eq̄litate mediciaꝝ ſcd̓m quā medicina dꝛ eq̄lis vel ieq̄lis i potētia eo ꝙ d̓terminauit de eq̄litate actuali. ſ. hoīs ⁊ mēbroꝝ. Et p̄mo oſtēdit q̄d itelligit ꝑ medicinā tēꝑatā ſiue eq̄lē. ſcd̓o q̄d ꝑ diſtēꝑatā. ſcd̓a ibi. Et ſiłr. Primo oñdit q̄d ſit ꝑ medicinā tēperatā itelligendū. ſcd̓o q̄d ꝑ diſtēperatā medicinā. ſcd̓a ibi. Et ſiłr. Pria i duas. ¶ Primo oñdit q̄d ꝑ medicinā tēꝑatā nō ſit itelligēdum. ſcd̓o q̄d ſit itelligendū. ſcd̓a ibi. Sꝫ volumꝰ. Pria i duas. ſic duo oñdit ꝑ medicinā tēꝑatā nō eē itelligēda. ibi ſcd̓a. Neq; volumus. In p̄ma vult ꝑ medicinā tēꝑatā nō eē itelligēdā medicinā tēꝑatā tēꝑamēto pōderali. ꝓbaꝛ. qꝛ tale dabile ñ ē. ¶ Prio nō ꝙ penes auctores repiūꝛ iſti termini medicia cibꝰ medicia cibalis ⁊ cibꝰ medicialis. ꝑ q̄s q̄d itelligēdū ſit i q̄ōne patebit. Sumiꝛ āt q̄ꝫdoq; medicia cōiter ꝓ q̄uolꝫ alteratio vel ꝯſeruatiuo corporis hūani ſiue ꝑ actualē ſiue ꝑ virtualē eiꝰ q̄litatē. Qñq; ſumiꝛ ꝓprie magis ꝓ q̄uolꝫ alteratiuo ⁊ ꝯſeruatio merito ſue q̄litatis virtuał. ⁊ taliter ſumitur hic. ¶ Ex q̄bꝰ pꝫ medicinaꝫ p̄mo mō ſumptā ⁊ adhuc ſcd̓o mō poſſe eē ſecūdū q̄litates p̄mas equaleꝫ ad pōdus. ¶ Pꝫ ſcd̓o ꝙ ſi eſſet tale equale ad pōdus nō eſſet hoī medicina tēperata. ¶ Cōtra qꝛ Aui. dicit quoniā illud ipoſſibile ē eſſe. ¶ Diciꝛ ipoſſibile eſſe ad ſenſum dicendū in q̄ōne qꝛ nulla medicia pōt in ſua naturali diſpoſitōe ſibi equalitatem ponderalem determinare.

¶ Neq; volumus dicere ꝙ tēperamento hūano i ſua complōne ſit temperata. ſi .n. ita eſſet: tūc eſſet ex ipſamet hūana ſubſtātia.

¶ Scd̓a ꝯcluſio. Nec medicia dꝛ tēperata qꝛ habeat in ſe tēperamētū ſiłe tēperamento hūano. ꝓbaꝛ. qꝛ tunc medicina tēꝑata eſſꝫ ex ipāmet hoīs ſub̃a. ꝯñs apparet falſum. ꝯſequētiā v̓o dimittit tāq; notā. ¶ Prio nō ꝙ argumētū. A. penes varios vario mō tꝫ. Quidā dicūt ꝙ tēperamētū humanuꝫ reſultat ex coalteratiōe mēbroꝝ hūanoꝝ. ꝫ hñs tale tēꝑamētuꝫ hēbit mēbra hūana. ⁊ ꝑ ꝯñs medicia tempata ſi ſic dꝛ erit ex ſub̃a hūana ſiue hoīs. ſ. mēbris. Alii hñs tēpamētū hūanū hꝫ ꝯplōneꝫ ſufficiēter ad hūanā formā ꝓparātē ꝫ ⁊c̄. Conciliator v̓o dr̃ia cēteſimatrigeſima ſentit ꝙ itentio Aui. eſt non iō diciꝛ medicina tēperata qꝛ formaliter ſimileꝛ temperamentū eius temperamēto humāo: qꝛ tūc medicina temperata formaliter nō eſſꝫ niſi homo. Alii ad hoc vt aliqd̓ temperamētuꝫ dicaꝛ alteri ſimile nō ſufficit vt ſit tale q̄le illud gradualiter ꝫ req̄riꝛ ſimilis dependētia a ſpiritibꝰ ⁊ hūoribꝰ. quo poſito ſi medicina tēperata haberꝫ tēperamētuꝫ ſiłe humāo ipſa eſſet hō. vbicūq; enim ē tēperamētuꝫ gradualiter ſimile cū ſimilibus dependentiis ibi eſt forma hūana. ¶ Scd̓o nota nō eē itelligendū Aui. negare aliq̄ꝫ medicinā temperataꝫ habere temperamentum humanuꝫ. Infra eniꝫ oſtendeꝛ in q̄ōne ꝙ homo alteri in cōplōne ſimilis ē ei medicina temperata: ꝫ vult ꝙ nulla dicta potētialiter talis hꝫ tēperamentū humanum vel ꝙ nō ideo diciꝛ tēperata: qꝛ tale habeat temperamētum. qꝛ ſic omnis talis temperamentum humanum haberet.

¶ Sed volumus ꝙ cū ꝓpter calorē naturalē q̄ i corpore exiſtit hūano patieꝛ: qualitate affi

ciet̃ q̃ hoīs qualitatē nō supegredit̃ i aliqua
duaꝝ extremitatū equalitatē excedētiū. non
ergo i ipso opabitur officiū qualitatē excedē
tē: cōsideratiōe igit̃ sue operationis i corpore
humano est equalis.

¶ Ponit tertiā cōclusionē. s. ꝙ ideo dr̃ aliqua medicina tē
pata potētialr̃ talis q2 occurrens corpori hūano ab ipo ad
actū reducta afficiet̃ qualitate aliq̃ qua nullo mō supegredi
etur equalitatē hūanā versus aliquā extremitatū excedētē
equalitatē: ⁊ p ↄ̄ns nō opabit̃ i eo effectū excedentē equali-
tatē. i. tēpantiā. Ex quo cōtingit ꝙ medicia dr̃ tēpata consi
deratiōe opatiōis ei⁹ i corpore hūano. ¶ Primo notādū
p calorē nālē hic nō solū nālem nālitate sanitatis: ꝫ ēt vite
eē intelligēdū. ¶ Scd̃o nō ꝙ pncipiū pncipale p qd̃ opat̃
medicina tēpata potētialr̃ talis est forma substantialis q̃ tn̄
nō ē potēs corp⁹ nr̃m ↄseruare vel alterare nisi a calore no
stro aliquā dispōnē recepit qua potēs ē agere vbi prius ad
hoc potēs nō erat sicut forma ferri ē pncipale i mouēdo fer
rum: nō tn̄ pōt mouere nisi a magnete pncipiū hui⁹ mot⁹ re-
cepit. ¶ Tertio nō medicinā a calore nr̃o multas recipe di
spōnes. s. subtiliationē ⁊ diuisionē ad mima: ⁊ ħ solū dispositiue
ↄcurrit ad opationē medicine: p hoc eni meli⁹ mēbris
occurrit ⁊ alias dispōnes ēt a calore suscipit scđz māifestas
qualitates: q2 calefit ⁊c̃. Et hāc dispōnē ēt imaginari possu
mus cōcurrere pmo effectiue vt puta ꝙ forma medicie sua
mediāte ↄplōne: ⁊ hoc calore calefaciat vel cōseruet: ⁊ ħ ē
difficile saluare i frigidis. scd̃o ꝙ dispositiue: q2 hmōi pn̄tia
reddit̃ hec forma cū eius ↄplōne potēs calefacere ifrigida-
re ↄseruare vbi sine hac facere nō posset. ꝫ qd̃ d̃ hoc ifra. se
cūda fen videbit̃. tertio recipe pōt qualitates occultas per
quas sic reddit̃ qn̄qꝫ potēs vnū corpus conseruare ꝙ non
aliud: ⁊ sic vnū mēbrū ꝙ nō aliud. ¶ Et ex isto posset pba-
bilr̃ teneri: primo ꝙ cuilꝫ opatiōi a qualitate puenīēti a me
dicina potentialr̃ tali ānectit̃ opatio a forma specifica. scd̃o
pꝫ qd per medicinā temperatā sit intelligendū: q2. s. medici
na q̃ ad actū reducta recipit dispōnē merito cui⁹ corp⁹ non
calefacit ⁊c̃. sed i sua tēperie cōseruat. ¶ Ex his possent cō
cludi plura q̃ i questiōe melius declarabuntur.

¶ Et silr̃ cū dicim⁹ ꝙ ē cal'a: aut fr'a nolum⁹ di
cere ꝙ i sui subā sit i vltio cal'itatis: aut fr'itatꝫ.

¶ Ostendit qd nō itelligit p medicinā distēperatam. scd̃o
qd itelligit p eādē. scd̃a ibi. Sed volum⁹. Pria i duas scd̃m
ꝙ duos falsos remouet itellect⁹. scd̃a ibi. Aut i sua. Prima
cōclusio. Nō iō dicit̃ aliqua medicia cal'a aut frigida: q2 sit
i vltimo. i. i sūmo cal'a aut frigida vt ignis vl' aqua simplex:
pꝫ ex cōi vsu hui⁹ nominis medicia. ¶ Primo nō i sua sub
stātia. i. q2 i se subiectiue habeat caliditatē ⁊c̃. ¶ Scd̃o nō.
vt sup̄ ꝙ medicinaꝝ q̃dā est potētialr̃ talis: quedā actuali-
ter talis vt aqua frigida ⁊c̃. Talis ꝗ actualr̃ i vltimo ē hn̄s
i se actualiter supmū gradū caloris ⁊c̃. siue formalr̃ ⁊ subie-
ctiue. Potētialr̃ v̄o q̃ nō hꝫ licꝫ sit illius pductiua vel tan-
ti cū quāto vita stare nō pōt. ¶ Tertio nō nō eē intētionē
Aui. ꝙ nulla sit medicia cal'a aut fr'ida i vltio. imo tā actua-
liter q̃ꝫ potētialr̃ talis pōt eē in vltio talis. ¶ Ex qbus hec
correlaria sustētāda sūt. Primū. Aliqua medicia actu talis
ē sūme cal'a ⁊ aliq̃ ē sūme frigida. Scđꝫ. aliqua potētialr̃ ca
lida: ⁊ silr̃ frigida est talis i vltio. Tertiū. nulla dr̃ talis: q2 in
vltio talis. Quartū. duaꝝ calidarū aut frigidaꝝ i vltio vna
est altera magis aut min⁹ calefactiua aut frigefactiua.

¶ Aut in sui substātia sit calidior corpore hūa
no aut frigidior: si eni ita foret cui⁹ ↄpl'o eēt si
cut hoīs ↄpl'o eēt temperatū.

¶ Secūda cōcl'o. Nō iō dr̃ aliq̃ medicia cal'a aut fr'ida ⁊c̃.
q2 sit i subā sua calior aut frigidior hoīe. pbat̃ q2 tūc medi-
cina diceret̃ tēpata ex eo ꝙ haberet tēpamētū hūanuꝫ. ⁊ ħ
itelligit dū dicit. Si eni ita eēt cuius. s. medicine ↄplexio eēt
sicut hoīs ↄpl'o. s. cal'a aut frigida illa medicina eēt tēpamē-
tū hūanū. ¶ Nota ħ argumētū Aui. q2 a varijs vario mō
exponit̃. Primus notat ꝙ tot falsos remouet itellect⁹ medi
cine distēpate quot tempate sibi oppositos. duos aūt de tē
perara remouebat. Iō hic ēt duos de distēpata remouet.
Primo remouebat equalitatē pōderis ⁊ hic extremitatem
equalitatis ponderis. scd̃o remouebat formalr̃ tēpamētuꝫ
hūauū ⁊ hic remouet distēperamētū hūanū tēpamētū exce
dens. ⁊ tūc pꝫ deductio argumēti. scd̃s itellectus ē ꝙ p me
dicinā distēpatā nō debemus itelligere medicinā hn̄teꝫ cō
pl'onē a tēpantia hūana solū gradualr̃ recedētē. Si. n. talis
ↄpl'o solū gradualr̃ ab ea recederet ab ipa solū scd̃m magis
⁊ min⁹ differret: ⁊ tūc pꝫ ꝙ tēpate medicie cōpl'o nō differt
ab hūana cōpl'one. Alr̃. Non iō dr̃ aliqua medicia distēpa
ta: q2 ei⁹ cōpl'o formalr̃ egrediat̃ tēpantiā hūanā sicut ē cō
pl'o leonis asini ⁊c̃. pbat̃ q2 si sic: tunc diceret̃ tēpata cuius
ↄpl'o nō formalr̃ ē ex tēpantiā hūanam. ⁊ p ↄ̄ns hꝫ tēperiē
hominis: vt colligit̃ a Concil. dr̃ia. 13. 7ma.

¶ Sed volum⁹ dicere ꝙ pp̄ter ipaꝫ in corpo
re hoīs puenit caliditas: aut frigiditas maior
illa quā ex se habebat.

¶ Tertia ↄcl'o ponit̃ ex qua cōcludit duo correlaria. scd̃a
ibi. Quapropter. Primo pbat hāc ↄcl'onem. iō dr̃ medicia
calida vel frigida. q2 si sic occurrem⁹ hūano corpori ex ipa
puenit eo caliditas aut frigiditas maior q̃ꝫ habebat corp⁹
humanum ex se. Et potest persuaderi. q2 nō dr̃ talis nisi q2
formalr̃ talis vel ex effectu. Nō pmū per cōcl'onē pmā pce
dētē. ꝗ ⁊c̃. ¶ Nō p ꝙ rō formalis medicine distēperate est
opposita rōni formali tēperate. Sicut igit̃ illa tēpata dr̃ q2
cū patit̃ ⁊ reducit̃ ad actū a calore nr̃o non iducit qualitatē
excedētē ⁊c̃. ita ex opposito distēpata dr̃ q̃ ad actū reducta.
iducet qualitatē valde itēsiorē ⁊ hūanā tēpantiā valde ex-
cedētē. Et ex hoc cū adiutorio eoꝝ q̃ de medicia tali i potē
tia dicētur scd̃a fen. hui⁹ pꝫ ꝙ de itētiōe Aui. fuit ꝙ medici
nis talib⁹ i potētia dat̃ a calore nr̃o forma q̃dā q̃ stat cū cō-
pl'onib⁹ illaꝝ tā q̃ꝫ pfectio ex qua simul cū illis fit vnū tota-
le principiū potēs hūanū corpus calefacere: ifrigidare: hūe
ctare ⁊c̃. recte sicut ex vno pncipio oib⁹ mēbris nostri cor-
poris a corde dato cū suis ↄpl'onibus quaꝝ q̃daꝫ sūt calide
q̃dā frigide resultat vnū q̇dā totale pncipiū q̃ oia mēbra i
suas debitas opatiōes exeūt. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ opatiōes me
dicinaꝝ diuersificari pn̄t nō solū scd̃m eaꝝ diuersitateꝫ sed
ēt corpoꝝ qb⁹ obuiant ex q̃ a corporib⁹ diuersis diuersi ac
tus vel pfectiōes eis attribuunt̃. nō igit̃ mirū est si medicia
hōi frigida pōt eē scorpioni cal'a: ⁊ vni min⁹ cal'a ⁊ alteri ma
gis cal'a. ¶ Ex q̃ pꝫ vlterius qr̃ medicia nō conferēte debe
m⁹ trāsferre ad aliā. q2 aliā alr̃ pficiet ⁊ actuabit calor. de q̃
plus i sequēti pticula dicet̃. ¶ Scd̃o nō ꝙ duplr̃ aliqd no
stro corpori occurrēs dr̃ calefacere. s. p se vel p accn̄s eēn-
tialr̃ vel accn̄talr̃. Colligit̃ ħ scd̃o can̄. tertio. ca. ⁊ tertio te-
gni. ⁊ pma quarti. ca. de causis vlib⁹ effimerarū. Ad pposi
tū medicinā calidam appellam⁹ ex qua puenit effect⁹ iā di
ctus p se ⁊ nō p accn̄s. ¶ Ex quo tene ista correlaria. Pri-
mū. Nō pp̄ter corpus nostrū ab aliqua medicina fieri cali-
dius aut frigidi⁹ dꝫ aliqua medicina denomiari cal'a vel fri
gida. Scd̃m. pp̄ter ipm fieri calidius vel frigidi⁹ tanq̃ꝫ ab
agēte p se est denomianda medicia cal'a aut frigida.

¶ Quapropter vna medicia plerūqꝫ est frigi
da hūani corpis cōparatiōe: ⁊ ↄpōne corpis
scorpiōis calida: ⁊ hūani corporis cōpatiōe:
cal'a ⁊ fr'a corpis serpētis ↄpatōe. Immo qn̄-
qꝫ ēt vna medicia existit cal'a ↄpatiōe corpis
petri magis q̃ꝫ cōpatiōe corporis pauli.

¶ Concludit duo correlaria. scd̃m ibi. Ideoqꝫ. Primū pꝫ:
¶ Prio nō de medicinis actualr̃ talib⁹ euidētiā hꝫ dictum
Aui. aliqd eni per qualitatē actualr̃ talē corp⁹ vnū calefac
⁊ alterū ifrigidat vt tepidū. De potētialr̃ ēt talibus pōt hr̄e
veritatē. Prio q2 sicut ↄpl'o hoīs scorpiōis ⁊ serpentis sunt
distincte spēi: ita a medicia eadem actuatiōes pn̄t recipere
spē differentes: per quas medicina erit in vno vni⁹ ⁊ i alio
alteri⁹ effectus pductiua. Scd̃o q2 preter actionē ⁊ quali-
tatem manifestā annectit̃ opō a forma specifica. ¶ Tertio
pōt ħ accn̄talr̃ puenire ex pte diuersitatis corpoꝝ qb⁹ ob-
uiat i fortitudie ⁊ debilitate caloris ⁊ difformitate medicie
in facilitate ⁊ difficultate: seu fortitudine ⁊ debilitate resolu
tionis ⁊ reductionis ad actum ⁊ difformitate partium. Exē
plum primi sicut scamonea nō facit notabilem permutatio
nem i corporib⁹ turcboꝝ: ⁊ i alijs sic. q2 virt⁹ eoꝝ resoluit ⁊
extermiat virtuteꝫ eius. quarta primi. capitulo de dispōib⁹
medicinaꝝ ventrē soluentium. Exēplum secūdi. sicut ius-

gamꝰ turdos nutrit ⁊ hoīes cōgelat. q̄rto de simplici medicina. ⁊ sexta q̄rti. qm̄ i turdo sūt vie anguste ⁊ tarde penetrationis. iō tarde penetrat ⁊ reducit̄ ad actū. vn̄ priꝰ q̄z membris vitalibus occurrat expoliat̄ sua v̄tute. In hoīe v̄o cito reducitur ad actū ⁊ ꝓpter latitudinē meatuū facile ad vitalia penetrat. licz i h̄. A. aliā imaginet̄ cām. Exēplū tertij sic cepe exteriꝰ appositū vlcerat. iteriꝰ appositū nutrit. vt scd̄a huiꝰ. Et coriandrū iteriꝰ assūptū ifrigidat: exteriꝰ v̄o sūptuz resoluit ⁊ calefacit. Et cerusa iteriꝰ sūpta ifrigidādo p̄focat. exteriꝰ v̄o nō nōbil'r ifrigidat. In cepe eni ⁊ coriandro sunt ꝑtes subtiles calide ⁊ sup̄ficiales. ꝓfūde v̄o grosse ⁊ frigide Vn̄ q̄ iteriꝰ occurrētibꝰ calor iterior fortis ꝑtes calidas resoluit ⁊ subtiles ⁊ ex cepe chillū ⁊ sāguinē g̃nat q: cibꝰ medicinalis est. Coriādri v̄o ꝑtes subtiles ⁊ sup̄ficiales calide cito resoluunt̄: ꝫ frigide ⁊ grosse: lz subtilient̄: nō tn̄ resoluuntur: ꝫ ad actū reducunt̄ ifrigidādo vt alie medicine frigide Ecōtra v̄o his exteriꝰ approxiatis calor i exterioribꝰ debilis ex̄ns ꝑtes grossas nō p̄ot nōbil'r mutare ⁊ frigidas: calidas v̄o subtiliat ⁊ ad actū reducit. q̄re ⁊ coriādrū resoluere ⁊ cepe exteriꝰ vlcerare poterit: lz i h̄ sint alie cāe tacte loco p̄allegato. Et ꝑ idē cerusa iteriꝰ p̄focat: q: grosse subē ex̄ns nō p̄ot nisi a forti calore ad actū reduci interiꝰ. q̄ reducit̄ ad actū ⁊ vias sp̄ūz penetrat opillādo ⁊ ifrigidādo p̄focat. exteriꝰ v̄o approxiata nō sic a calore debili subtiliari p̄otvt ꝑ vias sp̄ūum possit penetrare nec nōbil'r ifrigidare. Et ꝑ idē nō repugnaret i corpe debilis caloris valde medicinā frigidā difformē tn̄ vt coriādrū calefacere ⁊ i alio ifrigidare: q: calor debilis ꝑtes subtiles calidas p̄ot ad actū reducere. frigidas v̄o non: sic Serapio i de simplicibꝰ vr̄ sensisse de mandragora iteriꝰ sūpta. Medicīa ēt calida respectu vniꝰ ē minus cal'a q̄z respcū alteriꝰ scd̄m viā plusq̄z cōmētatoris minꝰ cal'a. i. minꝰ potēs calefacere cū alijs paribꝰ.

¶ Ideoq̄z precipitur eis q medicātur vt cū cōplonez mutare voluerit ⁊ vnā adhibuerit medicinā q̄ nō cōtulerit ab ea discedāt.

¶ Ponit secundum correlariū. ⁊ pz.

¶ Nō medicine ꝑmutant̄: aut q: nō satis i gradu eleuate: aut q: assuete: iō nā nō patit̄: aut ꝓpter occultā ꝓprietatem currētē inter medicinā ⁊ corpꝰ. ⁊ tn̄ cōsidera.

¶ Postq̄z igit̄ de cōpl'one tēperata q̄ dicenda erāt cōpleuimꝰ: ad loquendū de compl'onibꝰ distemperatis redeamꝰ.

¶ Determiat de ꝯpl'onibꝰ distēperatis. Primo p̄mittit intētū. scd̄o ꝓseq̄t ibi. Dicemꝰ itaq̄z. Dic̄ p̄ ꝙ dicto de ꝯpl'one tēperata redeamꝰ ad dicēdū de distēperata. Dixit autez redeamꝰ: q: sibi appebat q̄zdā disgressionē fecissetā de tēꝑatis q̄z distemꝑatis medicinis i h̄ ca. tractādo. Cōueniēs aūt fuit hic ordo: q: cū tēꝑata ꝯpl'o sit sicut mēsura distemꝑataꝝ ⁊ mēsura debet mēsurato eē p̄cognita oportuit p̄us de tēꝑata. ⁊ ꝯn̄r tractare de distēperata.

¶ Dicemꝰ itaq̄z ꝙ ꝯpl'ones distēꝑatas equale ē siue cōprehēderis secūdū ꝯꝑationez sp̄ēi aut ꝑtis: aut idiuidui: aut mēbri: que sūt octo: ⁊ sūt omnes coīcantes in hoc ꝙ cōpl'oni temperate sūt opposite.

¶ Ponit nūerū cōpl'onuz distempataꝝ. scd̄o declarat ibi. Et he octo. Dicit p̄ ꝙ equale ē. i. nō refert siue ꝯp̄hēderis ꝯpl'ones distēꝑatas ꝑ cōꝑatiōez sp̄ēi siue ꝑtis sp̄ēi siue indiuidui siue mēbri: q: semꝑ q̄l'rcūq̄z velis ip̄as cōprehendere sūt octo. ⁊ oēs i hoc ꝯueniūt: q: sūt opposite ꝯpl'oni tēꝑate.

¶ Primo nō vt sup̄ lz modi equalitatis distincti sint octo: oēs tn̄ ad q̄tuor reducunt̄. s. sp̄ēi partis sp̄ēi idiuidui ⁊ ꝑtis idiuidui. s. mēbri. deide q̄libz illoꝝ diuidit̄ i duos vt sup̄ declaratū ē. ¶ Scd̄o nō ꝙ cuilz mō eq̄litatis corr̄ndet modꝰ inequalitatis sibi oppositꝰ. q̄. s. aliq̄d ab equalitate illa recedere dr̄. ⁊ q: oēs modi eq̄litatis dicti cōsistūt in certa qualitatū cōpl'onataꝝ mēsura: iō quot modis ꝯuenit ab equalitate illa recedere tot modi erunt inequalitatis. octo aūt modis cōuenit ab oi qualitatum cōplexionataꝝ mēsura recedere. s. scd̄m caliditatem tm̄: frigiditatē tm̄: hūiditatem ⁊ siccitatē: ⁊ sil'r caliditatē ⁊ siccitatē ⁊c̄. q̄ cuilibet modo equalitatis octo modi inequalitatis sunt oppositi. v̄. gr̄a. Primus attēdit̄ scd̄z ꝯꝑationē hoīs ad alias sp̄ēs octo modis possumus imaginari aliquā sp̄ēm ab equalitate hūana recedere. Primo q: illa forma stat cū tāta caliditate cū quāta non staret forma hūana vt forma serpētis. Scd̄o cū frigiditate vt scorpio. Tertio cū siccitate vt lapis. Quarto cū tāta hūiditate vt piscis. Item ꝑ caliditatē ⁊ siccitatē vt leo. Item per caliditatē ⁊ hūiditatē vt porcus ⁊c̄. Eodē mō in distempātijs p̄ter nām. p̄ot eni aīa hūana desiniere iformare mām ꝑꝑ excessū in calido frigido sicco ⁊ hūido: ⁊ cū his cōpositis. vt pz. ⁊ sicut de p̄. ita de scd̄o tertio ⁊ q̄rto. ⁊ sic de alijs ē intelligēdū. Et ex hoc pz itellectꝰ l'r̄e. equale eni ē. i. non refert siue velis cōp̄hendere octo distemꝑantias respcū sp̄ēi ⁊c̄. q: q̄uolibz erūt octo nō coīcantes oēsq̄z sue opponūtur equalitati. ¶ Patet scd̄o ꝙ assumēdo modos oēs inequalitatis aliquo mō magis sp̄āl'r erūt. lxiiij. Nā octo sūt modi equalitatis quoꝝ cuilz octo inequalitatis corr̄ndēt. q̄ octies octo faciūt. lxiiij. igit̄ ⁊c̄. ¶ Ex quo pz vlteriꝰ ꝙ istas distēꝑantias diuidendo magis sp̄āl'r innāles. ⁊ p̄ternām erunt. 128. ⁊ vltra p̄nt multiplicari ꝑ māles ⁊ immāles: licz diuisio per māle ⁊ imāle iproprie satis attribuat̄ distēpātijs nālibꝰ.

¶ Et he octo ꝯueniūt quēadmodū dicemꝰ ⁊ ē ꝙ egressus ab equalitate aut est simplex qui equalitatē nō excessit nisi secūdū vnā ꝯtrarietatem: aut est cōpositus q equalitatē secūduz duas cōtrarietates excessit.

¶ Declarat ⁊ p̄ premittit diuisionē. scd̄o ponit dr̄iaz inter istas distēꝑātias quo ad ip̄aꝝ permanētiam. scd̄a ibi. Iste tn̄ quatuor. Primo ponit diuisionē. Scd̄o subdiuisionē. ibi scd̄a. Et simpl'r. Dicit p̄ ꝙ egressus ab equalitate ē duplex: q: q̄dā ē simplex. q̄dā compositꝰ. Simplex v̄o fit aut scd̄m ꝯrietatē agentē aut patiētē. Cōpositus ē scd̄z ābas ꝯrietates. ¶ Nō primo ꝙ qualitatū p̄marū que sūt quatuor. due ab auctoribꝰ appellant̄ actiue due passiue. actiue vt caliditas frigiditas. passiue vt humiditas ⁊ siccitas. he q̄ q̄litates duabꝰ ꝯrietatibꝰ ꝯp̄hendunt̄. s. actiuaꝝ inter se ⁊ passiuarū iter se. patet. n. ꝙ actiuaꝝ ad passiuas nō ē ꝯrietas. ¶ Secundo nō ꝙ recessus a tēꝑamēto p̄ot fieri scd̄m vnā istarū ꝯrietatū solū ⁊ q̄nq̄z fit scd̄m ābas. Exēpla apparēt. Primo mō dr̄ distemꝑantia siue iequalitas simplex. scd̄o mō cōposita. ¶ Ex p̄ pz p̄rio ꝙ nō iō dr̄ aliq̄ distēꝑantia simplex: q: fit scd̄m vnā qualitatē tātū. corpore eni calidiore tempato ex̄nte nō solū recedit caliditas a mēsura debita: ꝫ ēt frigiditas. Sil'r ēt corpore frigidiori existēte. ¶ Patet scd̄o ꝙ nō iō dr̄ aliqua distempātia simplex. q: illa sit vna q̄litas. imo p̄ot eē duplex q̄litas. ¶ Ex quo vlteriꝰ pz ꝙ non iō dr̄ aliqua distēꝑantia ꝯposita: q: fit scd̄z qualitates plures: q: sic nulla eēt simplex. semꝑ eni scd̄z plures qualitates fit lapsus a tēperamēto. Ex h̄ pz vlteriꝰ ꝙ iō dr̄ simplex: q: ē solum i qualitate vel qualitatibꝰ sub vna ꝯrietate cōtētis absq̄z distemperātia i alia cōtrarietate vt distēperātia i calido ⁊ frigido sine distēperātia i hūido ⁊ sicco vel eꝯ. Ecōtra v̄o dr̄ distēꝑantia ꝯposita. q: scd̄z qualitates i ābabus ꝯrietatibꝰ contentas vt i calido ⁊ hūido vel calido ⁊ sicco.

¶ Et simplicis q̄dē qui secūdū vnā excesserit cōtrarietatē: aut est excessus secūdū ꝯtrarietatez agentem: q̄ꝺ est aliquo duoꝝ modoꝝ: q̄m aut ē calidior q̄z dz: sed nec ē hūidior neq̄z siccior: aut frigidior q̄z dz: sed nō humidior neq̄z siccior. Aut secūdū ꝯtrarietatē patientē: q̄ꝺ ē vno duoꝝ modoꝝ: q̄m aut ē siccior q̄z dz: sed non est calidior neq̄z frigidior: aut hūidior sz nō est frigidior neq̄z calidior.

¶ Subdit. di. ꝙ distēꝑātia simplex q̄ solū excedit tēꝑātiaz scd̄z vnā ꝯrietatē aut ē scd̄z ꝯrietatē agētē aut patiētē ⁊ pz.

¶ Nō he distēꝑātie sūt duplices. s. nāles ⁊ p̄ter nāz. de oībus itelligit̄. Nāles sūt corꝑi ⁊ v̄tuti cōueniētes ꝓ oꝑationibꝰ eꝯ p̄ter nām. Dr̄nt aūt q: nāles graduant̄ ⁊ dn̄r tales aut tante respcū optimi tēꝑamēti p̄ternāles v̄o respectu tēperamēti ꝓprij corporis vl' mēbri. Hic cadit questio. vtꝝ diuisio ꝯpl'onū distemperataꝝ posita ab. A. sit bona quam hic omitto propter tēporis angustiam.

ℂ Iste tñ quatuoꝛ nõ diu permanent.

ℂ Ostendit qualiter se habent he simplices distemperan-
tie quãtũ ad ꝑdurationẽ earũ. ꝛ scd̃o declarat. ibi scd̃a. Ca-
liditas nãq;. De primo sciẽdũ ꝙ ista ꝓpositio. iste q̃tuoꝛ nõ
diu ꝑmanẽt. a multis vario mõ exponit̃. Primo. iste quatu-
oꝛ nõ diu ꝑmanẽt. s. quo ad vite ꝑdurationẽ respectu tẽpa-
ti. Scd̃s itellectus. Iste nõ diu ꝑmanẽt simplices distẽpan-
tie qñ fiãt cõposite respectu tẽpantie. Tertius itellectus ẽ.
Iste distẽperãtie nõ diu ꝑmanẽt. s. cũ eadẽ hĩtudine calidi
ad hũidũ ipaꝝ iter se sicut ĩ tẽperato. puta q2 tẽperat⁹ a ge-
neratiõe ĩ medio tẽperãtie erit ĩ iuuẽtute in medio tẽpantie
iuuẽtutis: ꝛ erit ĩ senectute ĩ medio tẽpantie senectutis: ꝫ ca
lida tm̃ a gñone ĩ medio tẽpantie hũidi nõ erit ĩ iuuẽtute in
medio tẽpantie: ꝫ ex̃ vel saltẽ ĩ latitudine satis variata. ꝛ sic
de alijs. Primus itellectus recipit apparẽtẽ ĩstantiam: q2 ꝑ
idẽ oẽs ẽt distẽperãtie ꝯposite deberent dici nõ diu dura-
re: eo ꝙ oẽs tales nõ diu durãt respectu tẽpati. scd̃s intel-
lectus recipit istantias ĩ questione tãgendas: ꝛ silr̃ tertius.
duo tñ vltimi videntur magis lr̃e cõsonãtes.

ℂ Caliditas nãq; maioꝛ q̃ȝ debȝ reddit coꝛp⁹ siccius q̃ȝ opoꝛtet.

ℂ Declarat Auicẽ. ꝓpositionẽ p̃missã. s. ꝙ ille q̃tuoꝛ qua-
litates simplices nõ diu ꝑmanẽt sic simplices. ꝛ primo d̃ ca
lida tm̃. scd̃o de frigida tm̃. tertio de sicca tm̃. quarto de hu
mida tm̃. scd̃a ibi. Et frigiditas. tertia ibi. Et siccitas. q̃rta
ibi. Et hũiditas ꝛc̃. In prima ꝗ pte ꝓbat Aui. istã cõclusio
nẽ. Cõplexio calida tm̃ nõ diu durat. taliter arguẽdo. calidi
tas maioꝛ q̃ȝ oȝ associat sibi siccitatẽ maioꝛẽ q̃ȝ oȝ. igr̃ ꝯplo
calida tm̃ nõ diu ꝑmanet: qd̃ ẽ intelligẽdũ scd̃ȝ alterũ itelle-
ctũ iã dictoꝝ tã quo ad añs q̃ȝ quo ad ꝯñs. Prim⁹ ẽ. calidi-
tas maioꝛ q̃ȝ oȝ associat siccitatẽ maioꝛeȝ q̃ȝ oȝ quo ad vite
ꝑdurationẽ respectu tẽpati. ꝗ ꝯplo calida tãtũ nõ diu durat
ĩ vita respectu tẽpati. scd̃s est. caliditas maioꝛ q̃ȝ oȝ associat
sibi siccitatẽ maioꝛẽ q̃ȝ oȝ respectu tẽpati. i. siccitatẽ associ-
at tẽpamẽtuȝ excedẽtẽ. terti⁹. caliditas maioꝛ q̃ȝ oȝ ꝛc̃. asso
ciat sibi siccitatẽ maioꝛẽ q̃ȝ oȝ respectu illi⁹ quã sibi associat
tẽperata. ꝗ ille nõ diu ꝑmanẽt similẽ ad tẽperatã seruantes
habitudinẽ. Et penes h̃ coĩter cõcedunt̃ he conclusiones.
ℂ Prima. Possibile est aliqd̃ coꝛpus calidum tm̃ respectu
tẽperati per totũ suaꝝ etatũ decursũ ꝑmanere ĩ hũido tem-
peratũ: sicut pȝ ponẽdo illud coꝛpus eẽ ĩ caloꝛe insensibilr̃
lapsũ ꝛ eẽ tẽpatũ ĩ hũido. In extremo tñ intensioꝛi humidi
tẽperati. hec cõclusio ĩ q̃stiõe deducet̃. ℂ Scd̃a ꝯclõ. Ca-
liditate tẽperata ꝛ caliditate tẽpamẽtum excedẽte agenti-
bus ĩ humidũ tẽperatũ plus ꝛ velocius alijs paribus exsic-
catur humidũ ĩ quod agit caliditas maioꝛ q̃ȝ illud ĩ qd̃ agit
tẽperatus caloꝛ. ꝛ ꝑ ꝯñs citius ad finẽ vite ꝑuenıret coꝛp⁹
illud calidũ tm̃ q̃ȝ temperatum. ℂ Tertia ꝯclõ. licȝ hũidi-
tas tẽperata ĩ calido tm̃ magis ꝛ veloci⁹ varientur q̃ȝ hũi-
ditas temperata ĩ tẽperato. nõ tñ necessario ante finem vite
extra latitudinẽ tẽpamẽti exsiccabit̃ hũiditas in calido tm̃:
pȝ. q2 non necessario in tãta pꝛopoꝛtione velocius exsicca-
bitur: vt pȝ intuẽti. ℂ Quarta cõclusio. Caliditas ĩ calido
tm̃ tam nãlis q̃ȝ preter nãm in tãtũ põt tẽperatum hũidum
exsiccare ꝙ ipm̃ extra latitudinẽ temperamẽti permutabit
pȝ vbi magn⁹ recessus fuerit ĩ calido a tẽperamẽto. Item
q2 calida ꝛ sicca merito solius actionis caloꝛis naturalis in
humidũ põt ad frigidũ ꝛ siccum permutari que multo plus
distat ab illa q̃ȝ temperata ĩ hũido a sicca cõplõne. igitur ꝛc̃.
ℂ Ex quib⁹ pȝ intellectus ꝓpositionis: q2 caliditas maioꝛ
q̃ȝ dȝ reddit coꝛpus siccius q̃ȝ dȝ: vel q2 taliter exsiccat ꝙ
minus ĩ vita ꝑdurat: vel reddit ipm̃ siccũ seu frigidũ respcũ
temperati: sicut qñ lapsus fuerit multus: vel reddit ipm̃ cõ-
tinue siccius respectu tẽperati q̃ȝ prius erat: siue intra siue
extra latitudinẽ. Et ex isto sequitur ꝙ decurrente tẽperato
ꝛ calido tm̃ quocũq; per oẽs suas etates prius egredit̃ cali
dus tm̃ latitudinem humidi temperati pueri q̃ȝ tẽperatus.
ꝛ similiter prius egreditur latitudinẽ humidi temperati iu-
uenis. ꝛ sic de alijs. prius. n. egreditur pueritiã ꝛ igredit̃ iu-
uentutem ꝛ prius egredit̃ iuuẽtutẽ ꝛ ingredit̃ senectutem. ꝗ
prius ibi deperditur gradus hũiditatis tẽperati pueri q̃ȝ in
temperati. ꝛ similiter tẽperati iuuenis. ꝛ sic de alijs. ℂ Ex
quo vlteri⁹ seq̃t̃ nullã ꝯplõnẽ colericã sue nature derelictã
eandem ad temperatam seruare habitudinem per oẽs suas
etates. imo scd̃m plurimũ nullã distantiã scd̃m plurimuȝ ꝑ
nulla duo instãtia. ꝛ sic nulla ĩ pueritia sicca in p̃mo est in iu
uentute respectu tẽperate equalr̃ sicca eo ꝙ multo plus va
riatur ĩ sicco calida ꝛ sicca q̃ȝ calida tm̃: sed calida tm̃ non
seruat eandem habitudinẽ ad tẽperatã ĩ pueritia ꝛ ĩ iuuẽtu
te. ergo nec calida ꝛ sicca. Similr̃ ẽt dicenduȝ ẽ de humida
tm̃: multo enim minus exsiccabitur q̃ȝ tẽperata. ꝗ continue
crescet excessus humiditatis ei⁹ supra temperamentũ. Et ꝑ
idem pȝ ꝙ frigida tm̃ cõtinue reddetur humidioꝛ respectu
temperate in ambab⁹ ꝯrietatibus. q2 si eque velociter exsic
caretur humidum ei⁹ sicut ĩ tẽperata cõtinue remaneret eq̃
liter hũida: ꝫ multo tardius cõtinue exsicabitur q̃ȝ in tẽpe-
rata. ꝗ ꝛc̃. Ex quibus pꝛobabiliter tenendum ꝙ nullum coꝛ
pus respectu temperati calidũ aut siccũ tm̃ ĩ p̃mo tp̃e iuuẽ
tutis fuit a gñone tale: ꝛ h̃ si nature sue relictũ fuerit. ℂ Ex
quo sequit̃ oẽ flegmaticũ: oẽ humidũ tm̃: oẽ frigidũ tm̃ ĩ iu-
uentute sua distantius eẽ a temperato signato q̃ȝ ab eodem
distabat ĩ pueritia: illo ẽt temperato ꝑ suas etates decurrẽ
te. ℂ Nota tñ ꝙ argumẽta adducta nõ ꝓbant nõ eẽ equa
lem distãtiã colerici ĩ primo ĩ pueritia a puero tẽperato sic̃
erit ĩ iuuẽtute eiusdẽ a tẽperato iuuene. quatũcũq; eñi exsic
cetur veloci⁹ hũidũ colerici q̃ȝ tẽperati: citius tñ egreditur
etatem pueritie coleric⁹ q̃ȝ tẽpat⁹. iõ per tẽpus notabile ex
siccabit̃ temperatus post anteq̃ȝ etatẽ iuuẽtutis egrediat̃.
Verbi gr̃a. sit soꝛ. colericus puer ĩ primo calidus ꝛ sicc⁹ re-
spectu platonis temperati pueri. egredietur pueritiã soꝛ. an
no. xvi. gr̃a exẽpli. plõ võ anno. xxij. Dico igitur ꝙ licȝ sicci
tas soꝛ. in. xvi. anno erit distantioꝛ a siccitate plõnis q̃ȝ ĩ pri
mo ãno. In decimosexto tñ anno soꝛ. nõ plus distabit a sic
citate q̃ȝ habebit plõ in. xxij. anno q̃ȝ in primo anno exce-
debat. ꝛ huius ꝓbabilis cã est q2 quãto velocius exsiccabi
tur soꝛ. plõne tanto citius etateȝ pueritie egrediet̃. ꝛ tu hic
cõsidera. q2 oꝛient̃ magne intricatiões.

ℂ Et frigiditas maioꝛ q̃ȝ debet facit coꝛp⁹ humidius q̃ȝ oȝ humiditate extranea.

ℂ Scd̃a ꝯclõ. Cõplõ frigida tm̃ nõ est diu permanẽs. pro
bat̃. Frigiditas maioꝛ q̃ȝ dȝ cito. reddit coꝛp⁹ hũidi⁹ q̃ȝ dȝ
hũiditate extranea. ꝗ hec frigiditas non diu durat. ℂ Prio
nõ frigiditatẽ maioꝛẽ reddere coꝛp⁹ hũidi⁹ veritatẽ hr̃e tã
de frigiditate nãli q̃ȝ preter nãm. Dixit aũt notãter hũidita
te extranea. q2. s. madefactiua: ẽt qualitatiue põt ipm̃ redde
re hũidius ꝑ idebitã sup̃fluitatũ cõsũptionẽ: q2 substãtifica
hũiditate nõ reddit coꝛp⁹ hũidi⁹. vt patebit ĩ ca. de etatib⁹.
ℂ Scd̃o nõ h̃ totũ itelligi posse scd̃ȝ alterũ triũ itellectuuȝ
positoꝝ. Prim⁹. frigiditas maioꝛ q̃ȝ dȝ reddit coꝛp⁹ hũidi⁹
q̃ȝ oȝ. ꝛ q̃ȝ coꝛpi ꝓ vita expediat respcũ tẽpati. Hic ẽt istat̃.
vt sup̃. q2 frigiditas ꝛ hũiditas maioꝛ q̃ȝ dȝ reddit coꝛp⁹ hu
midi⁹ ꝛ fridi⁹ q̃ȝ oȝ: ꝛ q̃ȝ ꝓ vita expediat respcũ tẽpati: igit̃
sicut p̃ma nõ d̃r diu ꝑmanere ꝑꝑ h̃ igit̃ nec illa scd̃a. s. frida
ꝛ hũida qd̃ nõ dicit Aui. Scd̃s itellect⁹. frigiditas maioꝛ q̃ȝ
dȝ reddit ꝛc̃. q2 reddit coꝛp⁹ hũidũ respcũ tẽperati. Terti⁹:
coꝛp⁹ respcũ tẽpati hũidi⁹: q2 nõ equalẽ vel silẽm seruat ha
bitudinẽ ad tẽpatũ: ꝫ cõtinue remanet coꝛp⁹ eo hũidi⁹: q2
si sic debite resolueret sup̃fluitates: ꝛ ita exsiccãdo ageret ĩ
ei⁹ hũidũ sua calitas sic̃ tẽpati ꝯtinue silis seruaret̃ hitudo:
ꝫ mlt̃o min⁹ exsiccat̃ vel saltẽ min⁹. iõ ꝯtiue remanet magis
humidũ respcũ tẽpati cui ꝓ fuerit ꝯpatũ. sensus igit̃ ẽ. Red-
dit coꝛp⁹ hũidi⁹ tẽpato siue itra siue extra latitudinẽ redda
tur hũidi⁹. ℂ Cõtra ꝑ idẽ frigida ꝛ hũida ñ d̃r ꝑmãere. q2
ꝯtinue ꝑ eã reddit̃ coꝛp⁹ hũidi⁹ ꝛ fridi⁹ respcũ tẽpati. Ne-
get̃ ꝯñs: q2 illa nõ ꝓ denomiat̃ tẽpata ĩ hũido. ꝫ lapsa ꝛ ita
ꝯtiue denoĩabit̃: ꝫ alia. s. frida tm̃ ĩ hũido tẽpata ꝓ erat ĩ hũi
do eq̃lis tẽpate cui ꝯtinue post erit ieq̃lis. vt pȝ ex dictis.
Penes istos intellectus cõcedẽde sũt iste ꝯclõnes. ℂ Pri-
ma. fritas mlt̃ũ a tẽpamẽto recedẽs cito põt coꝛp⁹ reddere
hũidi⁹ tẽpato: siue p̃ternãlis fritas siue nãlis fuerit. vt pȝ in
tuẽti. ℂ Scd̃a ꝯclõ. Coꝛp⁹ frigidi⁹ tẽpato ꝛ ñ sicci⁹ nec hu
midi⁹ citi⁹ ad moꝛtẽ merito hui⁹ dispõnis ducit̃ q̃ȝ coꝛp⁹ tẽ
patũ. Et h̃ credsit qdã. A. itellexisse. ℂ Tertia ꝯclõ. Cõtin
gẽs ẽ coꝛp⁹ tẽpato frius ꝑ totũ decursũ suaꝝ etatũ ꝑmane-
re ĩ passiuis tẽpatũ. pȝ vbi ponat̃ paꝝ ꝛ isẽsibilr̃ a tẽpamẽto
ĩ frigiditate recedere: ꝛ cũ hoc tẽpamẽtũ ĩ passiuis in extre
mo tñ remissioꝛi hũiditatis. ℂ Quarta conclõ. Cõtingẽs ẽ
coꝛp⁹ frigidius tẽperato ꝛ ĩ passiuis tẽpatũ stati fieri hũidi-

us tẽꝑato vbi adhuc tale corpꝰ erit insensibilr lapsũ in frigido ⁊ erit in extremo itẽsiori tẽꝑantie hũiditatis: q2 stati reddetur hũidiꝰ corpore scd̃m vtrãq3 ꝯrietatẽ tẽꝑato i illo extremo: ꝫ illud ẽ huidũ i extremo. ꝫ h̃ redderet hũidũ ex̃ illo̾ extremũ. suꝑ hoc argumẽto posteriꝰ ꝯsiderãdũ erit. Ex quibus colligit̃ itellectꝰ lr̃e frigiditas ⁊c̃. reddit subm humidiꝰ .i. ex̃ latitudinẽ tẽperamẽti vel saltẽ hũidiꝰ tẽꝑato cui prius i hũiditate eq̃bat̃. Et nõ ꝙ l3 ꝓbatũ sit ꝙ corpꝰ frigidũ tm̃ in hũido alicui tẽperato eq̃le per decursũ etatinũ erit cõtinue illud i humido plus excedẽs: nõ tñ deductũ ẽ euidẽter ꝙ ipis ꝯparatis adiuicẽ i sitibꝰ suaꝝ etatũ sibi corñdentibus alia ⁊ alia erit iter se hitudo ꝓpter suaꝝ etatũ iequalitatẽ. ¶ Contra. q2 frigiditas maior q̃3 o3 associat sibi siccitatẽ. ꝫ nõ hũiditatẽ. assũptũ colligitur prima quarti. caplo̾ de ethica senectutis: vbi ponitur frigus dominãs eẽ cãm ethice senectutis. ⁊ in libro de febribꝰ. ⁊ i libro de tabe. ¶ Huic dr̃ ꝯñam negãdo. nõ eni repugnat idẽ eẽ ꝑacciñs duoꝝ cõtrarioꝝ cã3: ꝫ de hoc ifra scd̃a fen magis patebit.

¶ Et siccitas maior q̃3 d3 cito reddit ipm frigidius q̃3 oportet.

¶ Tertia ꝯclo̾. Complexio sicca tm̃ nõ est diu ꝑdurabilis: ꝓbat̃ sic. Siccitas maior q̃3 d3 reddit corpꝰ frigidiꝰ q̃3 o3. igit̃ ⁊c̃. ¶ Et p̃mo nota hanc ꝓpõnem. Siccitas maior ⁊c̃. posse intelligi ta3 de siccitate nãli q̃3 de preter nãm. ⁊ h̃ iux̃ triplicẽ itellectũ supiꝰ positũ. Primꝰ. reddit corpꝰ frigidius q̃3 o3 cito respectu tẽꝑati. citiꝰ eni senectutẽ ingredit̃ ⁊ extiguit̃ eiꝰ calor q̃3 in tẽꝑato. Secũdus. reddit corpus frigidiꝰ respectu tẽperati: q2 ꝑducit ad lapsũ cõpositũ. Tertius. reddit corpꝰ frigidiꝰ intra vel ex̃ latitudinẽ sicut de aliȷ̃s dicebã. ¶ Scd̃o nõ. duplr̃ dr̃ aliq̃d corpꝰ ifrigidari seu exiccari. s. positiue ⁊ ꝓuatiue. priuatiue ifrigidat̃ corpꝰ ꝑ priuationẽ debite quãtitatis sanguinis ⁊ spiritus: vt ydropicꝰ ⁊ a cã calida febriens ẽ priuatiue infrigidatus. Positiue v̾o ꝑ acqsitionem vlterioris gradus frigiditatis ⁊ deꝑditionẽ preexistentis caloris gradus. Silr̃ exiccari priuatiue ꝑ remotiõe3 debite q̃3titatis humidi: ⁊ positiue ꝑ acq̃sitionẽ gradus siccitatis vlterioris: l3 he siccitates scd̃m plurimũ se ꝯsequantur. ¶ Ad ꝓpositum siccitas maior q̃3 d3 reddit corpꝰ cito frigidiꝰ priuatiue ꝑ priuationẽ debite q̃3titatis spirituũ ⁊ caloris nãlis: nõ tñ necessario positiue. nã si i colerico põt durare vsq3 ad finẽ vite caliditas excedẽs tẽperamentũ hoc a fortiori põt in sicco. tm̃: associat igit̃ sibi frigiditatẽ maiore3 priuatiuã: lic3 ẽt positiuã associare possit. vt p3 in senio. Et penes hoc he cõclusiones sũt cõcedẽde. Prima. corpꝰ siccum tm̃ põt ꝑmanere siccũ tm̃ per totũ decursũ suaꝝ etatũ p3 ponẽdo i sicco paucũ excedere tẽꝑamentũ: ⁊ cũ hoc caliditatẽ eiꝰ eẽ in extremo remissiori latitudinis caloris tẽperãtie. Scd̃a conclo̾. Intra latitudinẽ tẽperãtie i actiuis in tali corpore citiꝰ adueniet positiua vel priuatiua varietas q̃3 i temperato vel saltem velociꝰ. Tertia. non necessario citiꝰ reddit corpus positiue frigidius. Quarta. priuatiue sẽper reddit ipm frigidiꝰ. Quinta. Citius reddit siccitas p̃ter nã3 corpus positiue ⁊ priuatiue frigidiꝰ q̃3 nãlis. ¶ Ex quibus p3 ꝓbationẽ non eẽ penitus de oi frigiditate ⁊ siccitate vlr̃ verã. ¶ Cõtra ꝓbationẽ ar̃ p̃. q2 siccitas ẽ lima caloris. vt sentiũt oẽs. Scd̃o plus durat caliditas cũ siccitate q̃3 cũ humiditate. ꝫ nõ cito ⁊c̃. Argumẽtũ colligit̃ tertia huius. scd̃a doc. p̃ ca. s. de regimine corpoꝝ quoꝝ ꝯplo̾nes nõ sũt bõe. Dicit̃ eni sic ad lr̃am. Cum aũt caliditas fuerit cũ siccitate possibile ẽ vt ꝯplo̾ ista i sua dispõne lõgo maneat tꝑe: caliditas v̾o cũ hũiditate sociata ñ durat. ¶ Itẽ siccitas maior q̃3 d3 associat frigiditate3 maiorẽ q̃3 d3: ⁊ frigiditas maior q̃3 d3 associat hũiditatem maiorẽ q̃3 d3. igit̃ siccitas maior q̃3 d3 associat sibi hũiditatẽ maiorẽ q̃3 d3. ¶ Ad primũ dr̃ ꝙ siccitas ẽ lima caloris: eo ꝙ ẽ cã dispositiua vt caliditas fortiꝰ agat vt suꝑ: cũ quo tñ stat ꝙ reddit aut reddere põt corpꝰ frigidiꝰ. ¶ Ad secũdũ dr̃ ꝙ Aui. nõ plus voluit nisi ꝙ complo̾ calida ad cõtrariã ꝑmutanda merito qualitatis secũ associate. vt. s. siccitatis vel hũiditatis ampliori tꝑe durat cũ siccitate q̃3 cũ hũiditate. humiditas eni3 ꝑ viã suffocationis caliditatem minuit ⁊ extinguit: ⁊ siccitas per viam resolutionis que extinctio est tardior p̃ma. vt p3 ituenti.

¶ Et hũiditas maior q̃3 d3 si valde fuerit superflua velociꝰ reducit ipm ad frigiditatem q̃3 siccitas maior. Que si plurima nõ fuerit conseruabit ipm ꝓlixiori tempore.

¶ Quarta ꝯclo̾. Cõplexio hũida tãtũ nõ diu ꝑdurat. ꝓbatur. hũiditas maior q̃3 o3 reddit corpus frigidiꝰ si valde superflua fuerit. ꝫ ⁊c̃. ⁊ subdit. Si aũt nõ fuerit multũ suꝑflua cõseruabit ipm sic ꝓlixiori tꝑe. Ad vltimũ v̾o reddit corpꝰ frigidius q̃3 o3. ¶ Primo nõ. duplr̃ ꝯtingit calidũ extingui vt ꝓposito ꝑtinet. s. ꝑ viã suffocatiõis ⁊ resolutiõis: l3 alias dixerim extinctionem q̃ fit ꝑ viã suffocatiõis terminari vel reduci ad illã q̃ fit per viam resolutionis. iõ dixit si plurima fuerit. ¶ Scd̃o nõ. ꝙ humido nõ existente tãto vt calidu3 suffocare sufficiat conseruabit̃ ꝓlixiori tꝑe. s. q̃3 distemperata simplex i tali gradu siccitatis aliȷ̃s paribus.

¶ Ad vltimũ vero reddit ip3 frigidius q̃3 d3.

¶ Cõtra q2 si hũiditas nõ potuit i p̃ncipio qñ fuit maior ñ poterit i ꝓcessu qñ erit mior. ꝫ nõ ad vltimũ. ¶ Rñdeo ad vltimũ. i. i ꝓcessu. ⁊ iste sẽsus penes quosdã ñ eẽt verꝰ ꝑ argumẽtũ adductũ. vt vr̃ snia Aui. tertia p̃mi. doc. scd̃a. allegato ca. vbi ponit ꝯplo̾nẽ distẽperatã hũidã i ꝓcessu meliorari. scd̃s itellectꝰ ad vltimũ. i. i sũma reddit ip3 frigidiꝰ q̃3 si foret hũiditas tẽperata. l3 nõ notabilr̃ si pauca fuerit: ⁊ ẽ modus loquẽdi Aui. tertiꝰ. ad vltimũ. i. ꝓcedẽte tꝑe ⁊ accidẽtibꝰ causis ifrigidatiõe3 ꝓmouẽtibꝰ. h̃ erit cã saltẽ dispositiua vt corpꝰ reddat̃ frigidiꝰ. q̃rtus intellectꝰ. ad vltimũ. s. excessiue valde ꝓueniẽs hũiditas reddit corpꝰ frigidius vt sic cõtinuet̃ sermo: q̃ si plurima nõ fuerit ⁊c̃. ad vltimu3 v̾o .i. pluria facta. qntꝰ itellectus. ad vltimũ. s. etatis ꝓueniens reddit subm frigidiꝰ ⁊c̃. Et ẽ cõsonũ ei q̃d dr̃ tertia huiꝰ allegato ca. dũ igt. Dispõ ꝫ hñtis ꝯplo̾nẽ in q̃ hũiditas suꝑat meliorabit̃ i ꝯplemẽto iuuẽtutꝭ ⁊ fiet eq̃lis in eis. Cũ aũt descẽderit hũiditas ex̃nea augeri icipiet ⁊ caliditas minui.

¶ Tu tñ ex hoc itellige ꝙ equalitas ⁊ sanitas magis ꝑtinent caliditati q̃3 frigiditati: ⁊ he quidẽ sũt simplices quatuor.

¶ Ponit q̃dda notãdũ ⁊ p3. De illo fiet vna questio.

¶ Composite aũt sunt in q̃bus fit egressus ab equalitate scd̃m vtrasq3 contrarietates velut si sit cõplexio calidior ⁊ hũidior simul q̃3 o3: aut calidior ⁊ siccior simul q̃3 o3: aut frigidior ⁊ humidior simul q̃3 o3: aut frigidior ⁊ siccior simul q̃3 o3. non eni põt eẽ frigidior ⁊ calidior quã o3 neq3 siccior ⁊ hũidior simul.

¶ Determiat de cõpositis distẽꝑãtȷ̃s scd̃o facit quãdam subdiuisionẽ. ibi scd̃a. Unaq̃q3. Prima ꝑs p3.

¶ Unaqueq3 aũt harum octo cõplexionũ aut est sine materia: q̃d q̃dem est cũ cõplexio corpꝰ qualitate solũmodo afficit ita ꝙ corpꝰ hac qualitate nõ afficiatur propter humorẽ in ip3 penetrantem qui hanc habeat qualitatem ad quã imutatur corpus. neq3 fiat nisi sicut cũ caliditate eius q calefit ad ignem aut frigiditate eiꝰ q ad niuẽ infrigidatus est: aut est cũ materia q̃d quidem est cum corpꝰ non afficit̃ qualitate huiꝰ cõplexionis nisi propter vicinitate3 hũoris in ipm penetrantis i quo hec qualitas suꝑabundans existit: quẽadmodũ corpus humanũ cã vitrei flegmatis infrigidatur aut cã colerici humoris ꝑrassini calefit. Tu aũt in libro tertio ⁊ quarto cuiusq3. xvi. complo̾num exemplum inuenies.

¶ Subdiuidit. scd̃o ponit q̃sdã disiões. ibi scd̃a. Et ẽ tibi. Dicit p̃. vnãquãq3 illaꝝ ꝯplo̾nũ eẽ duplice3. s. cũ mã ⁊ sine mã. Sine mã ẽ qñ corpꝰ solũ afficit̃ q̃litate sic ꝙ non afficit̃ illa ꝑꝑ vicinitatẽ hũoris i ipm penetrantis hñtis q̃litatẽ illam vel similẽ illi ad quã corpꝰ mutat̃ sicut ẽ distemꝑantia quã corpꝰ acquirit ab igne sole vel niue. Econtra vero est distẽꝑantia cum materia sicut quando corpus ifrigidat̃ cã vitrei flegmatis: aut calefit cã colerici hũoris ꝑrassini ⁊ de

isto tertio ⁊ i quarto libro habebis exempla. ¶ Primo nõ per humorem in proposito nõ solũ intelligendum eẽ hũorẽ proprie dictũ: sed etiam oẽ proportionatum humori ad ipꝫ reducibile: vt chilus humiditatis secũde caro putrida. ⁊ sic de alijs. Et ex hoc solui pñt dubia plura hic adduci solita. Primũ. Distemperantia causata ex putredine carnis aut dꝫ dici materialis aut imaterialis. scðꝫ. de distẽperantia cãta a verme putrescẽte in stomacho aut intestinis aut de lapide contento in vesica. Ad primũ dicitur ꝙ est materialis: qꝛ ẽ ex re proportionata humori vel ad ipꝫ reducibili. ¶ Similiter ad secũdũ. Nominauit aũt hãc materiam solum humorem qꝛ scðꝫ plurimũ materia illa a qua depẽdet est humor. Dicunt tamen quidã ꝙ ad hoc vt dicaꝛ materialis distemperantia requiriꝛ ipam eẽ pendentẽ a materia. i. a re corpulenta grossa preter naturam scðm denomiationem consimilem ei qð est de corporis eẽntia sicut humor humiditas ⁊c. vel ad ipam reducibilis. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ cõplxo distemperata pendens a re penitꝰ nobis ⁊ partibus nostri corporis extranea ⁊ dissimili non debet dici materialis vt pendens a verme aut a lapide in vesica aut a cõsimili re. Non enim ẽ ista res corpori minꝰ extranea ꝙ̃ sol aut ignis aut nix nos alterans. Consimiliter dicunt ꝙ mala complexio pendens a cibo sub forma cibi existẽte inquãtum hmõi est imaterialis denominãda. Iterum malam ꝯplexionẽ pẽdẽtẽ ab humore in bubone circũscripto i eo loco corporis itrinseco putauerũt denominãdã eẽ imaterialẽ. Ex quo cõcludũt quidã ꝙ si sor. biberet sanguinem platonis aut propriũ male qualitatis ⁊ in stomacho vel in toto distẽperamẽtũ causaret illa distẽperãtia erit denominanda imaterialis. ¶ Secũdo nõ notãter dictũ eẽ ab humore in quo hec qualitas ⁊c. ꝑꝑ malã cõplexionẽ pẽdẽtẽ ab humore i quo nõ erit illa qualitas vt effimera pẽdẽs ab opillatiõe que non proprie est materialis denominanda.

¶ Et est tibi sciendũ ꝙ cõplexio cum materia duobus est modis. membrum eni qñqꝫ exterius a materia madefactũ est. ⁊ qñqꝫ materia penetrat ⁊ retinetur in foraminibus ⁊ ventriculis ipius ⁊ est cũ receptio vel retentio ⁊ penetratio ẽ apostemans: ⁊ ẽ cum non hec ẽ de cõplexione dictio. Medicus aũt phisico credere dꝫ scðm semitam positionis: qð non ẽ ei manifestũ per se.

¶ Patet totum vsqꝫ ad finẽ. ¶ Nota penes auctores reperi istos terminos. s. humidũ: madidũ: ⁊ infusũ. humidũ ẽ adhuc coĩus ⁊ diciꝛ de humido qualitatiue ⁊ substãtifice ⁊ madefactiue. Madidũ est corpꝰ scðꝫ supficiẽ exteriorem irroratum. Infusũ vo corpꝰ in cuius ꝓfundo penetrauit humiditas. Ad propositũ vide ⁊c.

¶ Capitulũ secũdũ doctrine tertie qð est de cõplexionibus membrorum.

Jco ꝙ deus cuiqꝫ aiali: ⁊ cuiqꝫ mẽbro
d donauit ex cõplexione qð magis meretur: ⁊ qð eius actionibꝰ ⁊ dispositionibus secundũ possibilitatem melius existit. hoc aũt certificare philosophi ẽ ⁊ nõ medici.

¶ Postq̃ A. determinauit superiꝰ de cõplexione in generali. hic cõtracte determinat de ipis. Et primo ad mẽbra. scðo ad etates ⁊ eis annexa. ibi scða. Etates. Primo p̃mittit preãbula ad ostendendum diuersitatem cõplexionũ mẽbrorum. scðo de cõplexiõibus membrorum determiat. ibi scða: Qð aũt. Prima i tres scðm ꝙ tria premittit. ibi scða. Donauit aũt. ibi tertia. Et vnicuiqꝫ. De prima dicit. dico ꝙ deus donauit cuiqꝫ aiali ⁊ cuiqꝫ mẽbro illud qð magis mereꝛ ex ꝯplxone: ⁊ illud qð meliꝰ existit eiꝰ actionibꝰ ⁊ dispõnibꝰ secũdũ possibilitatem. ¶ Primo qꝛ dicit donauit nõ ꝙ donũ diffinitiue est datio rei non restituende possesse gratis date ⁊ dr donũ a do das. ⁊ rei nõ restituẽde ad drĩam mutui vel locationis. Et diciꝛ possesse ad drĩam donationis ficte. Dicitur aũt gratis date ad drĩam vẽditiõis ꝑmutatiõis. ⁊ similium spẽrum cõmutationis. Ad ꝓpositũ qꝛ q̃ deus nobis sua imẽsa bonitate largitur oĩbus his conditionibꝰ participare videnꝛ. ideo dixit donauit. Dat enim omni aiali rem nõ restituendam. s. cõplxonem possessã ab eo: qꝛ oia continet eminẽter ⁊ gratis vt pꝫ. Et ideo i legenda sancti frãcisci scribiꝛ cantasse cicadã. ⁊ dominũ deum laudasse ꝓpter dona q̃ sibi donauerat. ¶ Scðo nõ. per mẽbrũ in proposito nõ solum itelligẽdã eẽ partẽ nostri corporis: sed ẽt nostris partibꝰ adiacentia. vt pilli hũores. nec solum ꝯplxones donauit: sed ẽt virtutes que ꝯplexiones sequuntur. vt sup: sed dedit eas per cõplexiones itelligi. ¶ Tertio nota. meritũ ẽ alteri scðꝫ exigentiam finis debitũ. qꝛ igitur dedit ꝯplexiones scðꝫ ꝙ cõuenit opatiõibꝰ ad quas aialia ⁊ mixta ⁊ mẽbra finalr ordinantur: iõ dedit ex cõplexione ꝙ magis mereꝛ. Dicit aũt actionibꝰ ꝑꝑ opatiões actiuas ⁊ dispõnibꝰ propter passiuas. Item nota ꝙ scðm possibilitatẽ. s. ordinatã nõ vero absolutam. de potẽtia. n. absoluta posset deus aial multo perfectiꝰ hoie ꝓducere. hoc aũt certificare est primi phi. s. metaphysici ostẽdẽtis a prima cã totũ vniuersi ordinem habere depẽdentiã eẽntialẽ: ⁊ phi ẽt naturalis ponẽtis ẽt oia ad finem ordinata disponi scðm finis exigẽtiam.

¶ Donauit aũt homini cõplexionem tẽperatiorem q̃ in hoc mũdo eẽ ẽ possibile cũ suarũ virtutum conuenientia qbus agit ⁊ patiꝛ.

¶ Premittit scðm dicẽs deum donasse homini meliorem cõplexionem quã i hoc mũdo eẽ sit possibile cũ suarum virtutũ cõuenientia qbꝰ agit ⁊ patiꝛ. ¶ Primo nõ hoc dictũ seq ex primo. Si eni cuilibꝫ aiali donauit deꝰ ex complxone qð magis mereꝛ ⁊ qð magis ꝯpetit ꝓ suis opatiõibꝰ: cũ opationes hũane debeãt eẽ perfectissime: perfectissimã cõplexionẽ donauit homini cũ suarum virtutũ ꝯueniẽtia ⁊c. qð totum est intelligendũ scðm potẽtiã dei ordinatã ⁊ nõ absolutam quã agit mediãtibꝰ causis secũdis nãlibꝰ. Ex quo cõiter cõcludiꝛ ꝯplexiõis ꝑfectionẽ eẽ penes ꝑfectionẽ opatiõis attendendã ad quã ipa finalr ordinaꝛ. Ordinata eni ad finem mẽsurantur ⁊ disponuntur scðꝫ finis exigentiam scðo phy: ⁊ p̃ ethicorum. ⁊ scðo metaphysice. Cũ igiꝛ opatiões sint finis ꝯplxonum. vt in lra dicit Auic. sequiꝛ ⁊c. Qð tñ vr intelligẽdũ cũ certis circũstãtijs ⁊ nõ absolute. ꝑfectiores eni opationes apte sunt ꝓuenire a ꝯplxone bruti temperati q̃ hois appopletici ad mortẽ tẽdẽtis: q̃uis ista nõ sit perfectior cõplexio: sed tñ illud argumẽtũ valet. ꝯplexio humana est perfectior ꝯplxone bruti. q̃ deducto accidẽtali impedimẽto ꝑfectior operatio apta ẽ prouenire a cõplxone humana q̃ a cõplexione bruti: vel dr ꝙ ꝯplxonis ꝑfectio nõ attendiꝛ penes perfectionẽ operationis ad quam finalr ordinaꝛ. ¶ Cõtra. qꝛ multa aialia perfectiorẽ hñt olfatũ vt vultur ⁊ canis. hõ enim inter cetera aialia praue odorat. silr certa aialia perfectiorẽ hñt visũ vt aquila. vt ꝓbaꝛ scðo de aia. ⁊ qnto de generatione aialiũ. q̃rto ca. ⁊ tertio colliget. caplo de accñtibꝰ sensus olfatus. vñ i metro dr. Nos aper auditu. linx visu. simia gustu. Vultur odoratu. p̃cellit aranea tactu. Et vide solutionẽ scðo tegni vbi ãple tractata est mã ista.

¶ Et vnicuiqꝫ mẽbro donauit de cõplexione quod meretur. Posuit ergo q̃dam ex mẽbris calidiora: ⁊ alia frigidiora: ⁊ alia ficciora: ⁊ alia humidiora.

¶ Ponit tertium dicẽs ꝙ vnicuiqꝫ mẽbro corporis tã cõsili q̃ organico donauit ꝯplxonem quã magis mereꝛ: Ex q̊ sequiꝛ ꝙ q̃dã posuit calidiora ⁊c. ¶ Notãdũ hic ꝙ hoc sic sequiꝛ: qꝛ si cuilibet donauit cõplxonem quã ꝓ sua operatiõe magis meretur: ⁊ aliqua ad opationẽ ꝑficiẽdã reqrũt ꝯplexionem calidã ⁊ aliqua frigidã seqtur.

¶ Qð autem in corpore ẽ calidius ẽ spiritus ⁊ cor a quo ꝓcedit.

¶ Ostendit nũc ordinẽ mẽbrorum i suis ꝯplxonibꝰ. ⁊ p̃ calidorũ. scðo frigidorum ⁊c. partes patẽt. Prima in tot quot ponit gradus vel ordines. Dicit primo ꝙ res calidior est spũs deinde cor a quo spũs ꝓcedit de quo erit p̃ncipalis q̃stio.

¶ Deinde sanguis licꝫ in epate generetur: qꝛ enim cum corde cõtinuus existit ab eo plus acquirit caloris q̃ epar habeat.

¶ Primo nota ꝑ sanguinẽ non oꝫ intelligere omnem. sed potissime artarialem: cõtentũ ẽt in venis cordi valde ꝓpings

In his enī sāguini magna cōicatur caliditas ꝑꝑ spūs ⁊ vapores cōmunicatos a corde. ¶ Scđo nota per sanguinem cordi ꝯtinuū qdā intellexerūt ꝯtētū in ꝯcauitate cordis: q̄dam vo in artarijs. Ego aūt puto ꝙ cū h̄ ēt pōt intelligi sāguis ex̄ns in epe, ꝯtinuaṫ enī cordi ꝑ influxū quez recipit a corde: ⁊ lꝫ ēt ipsum recipiat epar: minus tamen ꝓpter subiecti ineptitudinem calefit ꝙ̄ sanguis.

¶ Postea epar: qꝛ ē sicut sāguis ꝯgelatus.

¶ Prio nō epar eē calm ꝯclusū ē expimēto qꝛ ad tactū apparet eē calm. opōne qꝛ chilū trāsmutat in sanguinē ⁊ hoc nō fit nisi a forti calo: ex colo: qꝛ rubeū: ⁊ qꝛ a dn̄io carneū ⁊ hoc ē signū efficacius alijs. ¶ Scđo notādū hanc ꝓpositionē. epar ē sāguis ꝯgelat⁹. eē falsam vt verba sonant. sed sic ē intelligēda epar ē mēbrum ex sanguie coagulato gn̄atuꝫ. exponiṫ. n. sic ꝯgelat⁹. i. a calo coagulat⁹: qꝛ tn̄ in tali coagulatiōe resolnūtur partes calidiores ignee. s. et aeree. iō remanet epar minus calidum sanguine.

¶ Post quod est caro que mioris ē caloris ꝙ̄ epar propter ea ꝙ neruorum villi in ea mixti sunt qui sunt frigidi.

¶ Nota ꝑ carnē hic intelligēdā eē simplicē. s. habentē sensum ⁊ nō motū. ꝑꝑ enī sensū necessariū ē plimos vilos neruorū eē sube sue intersectos ⁊ ꝯmixtos. iō min⁹ cala ē epe. Et lꝫ ēt in epe sint hmōi vili neruorū: nō tn̄ ei⁹ ꝯplonē eq̄liter refrangūt sicut carnis: ꝑꝑ iuuamtū qđ hꝫ a spū ⁊ sāguine: nec ēt sunt ita commixti substantie epatis.

¶ Deinde sūt musculi qui minoris sunt caliditatis ꝙ̄ caro simplex propter illud quod đ neruis ⁊ ligamētis eis admiscetur.

¶ Nota i musculo duplicē imaginamur ꝯplonē. vna ē in eo resultās ex ꝑtib⁹ ipam integrātib⁹ solū: ⁊ scđm hāc ꝯplōeꝫ ē musculus frigidior carne: cōponiṫ. n. vt videbiṫ infra ex vilis carnis nerui ⁊ ligamenti. in carne āt dcā simplici non sūt nisi pauci vili nerui: ⁊ hoc mō graduat Aui. musculū: secūdā ꝯplonē imagiamur resultātē ex ꝑtibus iā dictis ⁊ mlto spū regfito ꝓ opatiōe motiua ⁊ sensitiua musculi. ⁊ scđꝫ hāc ē calidior carne simplici. Et h̄ Gen. Alij alr dn̄t ꝙ lꝫ i musculo pl⁹ regraṫ de spū ꝓ sensu ⁊ motu ꝙ̄ i carne iā dcā ꝓ solo sensu: qꝛ tn̄ valde ꝯtext⁹ ē ex vilis nerui ⁊ ligamenti q̄ sūt frigida nō redditur cū toto illo spū suba illius musculi ita calida sicut caro illa. fuit āt nece ipꝫ ex multis frigidis ⁊ densis ꝑtib⁹ eē ꝯtextū ne facile ex fortibus motib⁹ inflamaretur ⁊ dissolueret. Cōtra musculus ē instrm motus volūtarij ⁊ caro sensus: sꝫ plus regriṫ de calore ad motū ꝙ̄ ad sensū. igr. Conceditur ꝙ pluri calore indiget motus ꝙ̄ sensus: qꝛ pluri spū nō tn̄ instro siue membro caliori.

¶ Postea ē splen ꝑꝑ illud quod est in eo de fece sanguinis.

¶ Dicit ꝙ splen ē mioris calitat ꝙ̄ sit muscul⁹ ꝑꝑ multitudinē fecis sanguis. i. hūoris mlici multū ei⁹ calitatē refrenātis ⁊ refrāgēt plusꝙ̄ villi nerui ⁊ ligamēta refrangāt caliditatē carnis ⁊ musculi. ¶ Primo nō ꝙ lꝫ splen sit mēbrum carnosū ⁊ artariosuꝫ merito c⁹ videreṫ eē ꝯplonis multū calide: ꝯsiderādo tn̄ multitudinē hūoris mlici eūtis ad splenē hn̄tis ei⁹ calitatē refrāgere. vr̄ ponēdus eē splen i gradu frigidiori calo ꝙ̄ musculus. scđo nō ꝙ cā que mouet. A. ad graduadū splenē ex ꝑte hūoris mlici fuit. qꝛ ex hoc in ope ꝯsurgit vtilitas. h̄. n. scito: sciṫ ꝙ splen idiget medicinis mltū subtiliātib⁹ ⁊ apitiuis in suis ꝯplonib⁹. scitur ēt indigeṫ euacuatiōib⁹ fortib⁹: ⁊ ꝑꝑ hoc tarde euacuāṫ splenetici: pēdēt. n. eoꝝ egritudies a mā grossa fixa. Tertio nō ꝙ ꝓpter idem oportuit splenē eē rarum ⁊ artariosnm. ita vt videaṫ quodā modo medium iter epar ⁊ pulmoneꝫ: vt scđo de vtilitate ꝑticularum. capi. de vtilitate splenis. eo enim ꝙ hēt digerere ⁊ coquere humorem valde grossum ⁊ ipm sugere ⁊ continere: ideo ipm oportuit rarum eē: ⁊ hoc artariosū vt ad ipm perueniat multus calor iuuans ad hanc decoctionem. ⁊ collr hec causa. tertio de partib⁹ animaliū. ab Ari. in ca. de vtilitate epis ⁊ splenis. Et a Gali. quarto de iuuamētis mēbrorū. caplo quarto dū inquit multitudo venarū pulsatiliū in splene fuit ꝑꝑ grossitiē nutrimēti vt purgent et subtilient ipm. ⁊ nō hic ꝙ lꝫ epar paucas hēat artarias. cor tn̄ ad ipm apte calorez influit ꝑ latas vias ⁊ aptas artarias

¶ Postea renes eo ꝙ non multus in eis existit sanguis.

¶ Primo nō renes eē calos. qđ arguiṫ ex sube eoꝝ carnositate ⁊ rubedine ⁊ fortitudie attractiōis eorū q̄ ꝑficiṫ a calore ex nā aquositatis vrinalis q̄ ꝑ eos transit q̄ cala ē ꝑ admixtionē colere ⁊ ex facili cāu eoꝝ in egritudines calidas. ¶ Scđo nō ꝙ lꝫ ita sit. qꝛ tn̄ ꝑ ipsos paucas percipim⁹ penetrare venas ⁊ q̄si exāgue mēbrum appet. iō ꝯcludenduꝫ visū ē auctorib⁹ ꝙ lꝫ sint cali nō tn̄ ita sic splē. ¶ Cōtra qꝛ circa renes multiplicaṫ pinguedo que fit a frigido. ¶ Diciṫ a q̄busdā rōne finis. nō plꝫ. qꝛ ꝑter finē regritur agens. ¶ Alr pauca mltiplicaṫ piguedo imo q̄si nulla i suba. sꝫ circa renū subaꝫ a frītate circūstātiū ꝑtiū. ⁊ iō assimilaṫ ren auaro q stat i diuitijs ⁊ nihil eaꝝ ad vtilitatē suā sibi applicat

¶ Deinde arteriaꝝ tunice nō ꝓpter ipsarum neruosa corꝑa: sed ꝓpter illud quod recipiūt de calefactiōe sanguis ⁊ spūs q sūt in eis.

¶ Primo nō. lꝫ corꝑa artariaꝝ ⁊ venarū sint de se frigide cōplonis qꝛ sube ligamētalis vl pāniclaris: sūt tn̄ ꝑ ꝑticipationē multi spirit⁹ ⁊ sanguis calide ⁊ hūide ꝯplonis: ⁊ h̄ subiūgit clare i lr̄a. ¶ Cōtra: qꝛ ꝑ calitatē sanguis ⁊ spūs ꝯplo artarie reduciṫ ad mediū: prio ꝯplonū: ad finē. ¶ Diciṫ ꝙ reduciṫ ad ꝯplonē mediā inṫ ꝯplonē artarie ⁊ spūs ⁊ sāguinis: ⁊ illud ē supra cutim: non tamen intelligas ꝙ ad medium arthimeticum reducatur.

¶ Postea sunt venaruꝫ non pulsatiliuꝫ tunice ꝓpter sanguinem solum.

¶ Nō nō eē intētiōem Aui. venaꝝ tūicas nullo mō ꝑ spūꝫ calefieri. sꝫ vlt ꝙ vene solum principaliter calefiunt per sāguinem arterialem venalem nō per spirituꝫ: in venis enim paucus: in artarijs vero plurimus ꝯtineṫ.

¶ Postea cutis vole temperate.

¶ Cōtra supradcm ē carnē simplicē eē ꝓpinquaꝫ cuti plus alijs: hic vo venarū tunicas. Dicūt aliq: supra dixit đ carne simplici q̄ ē in pulpis digitoꝝ. hic de alijs sicut gingiuaꝝ. ¶ Alij caro simplex q̄ ad q̄litates actiuas ⁊ passiuas simul magis appropinquat cuti. ē. n. q̄si tota hūida. hic vo comparatur in calido tm̄ i q̄ tunice venaꝝ magis appropinquant quā caro simplex. ¶ Alij tempamēto tactui ꝓportionato magis appropinq̄t caro simplex cuti: situalr tn̄ pōt aliđ mēbrum ei fore ꝓpinqui⁹. ¶ Alr supra considerabatur caro simplex quo ad complexionem innatam solum. hic vero ad innatam simul influentem. tene quam vis.

¶ Frigidi⁹ vero quod ē i corpore est flegma.

¶ Declarat ordinē frigidoꝝ. Et diċ ꝑ ꝙ frigidi⁹ qđ ē i corpore ē fla. ¶ Prio nō ꝙ dispōnes humoꝝ aliq̄lit attestari videṫ dispositionb⁹ elemtoꝝ. flegma. n. aque ⁊ colera igni et sic de alijs. Qꝛ g̃ aq̄ poniṫ elemtoꝝ frigidissimū: ideo ⁊c. ¶ Scđo nō vt infra flegma ē duplex. s. nāle. ⁊ non nāle. hic āt sermo ē de nāli alijs nāliter se hn̄tibus compato. Notuꝫ enī ē ꝙ si ꝯꝑetur ad mliam nō nālē nō oportebit hoc ꝯcedere vlr. cū ex flegmate ꝙ̄tūcūꝙ̄ frigido possit per ꝯgelationē gn̄ari mlia nō nālis. ¶ Tertio nō ad ꝯcludendū flegma nāle frigidius eē mlia naturali diuersa ꝓbabilia adducuntur. Primū qꝛ attestatur elto frigidiori. scđm qꝛ gn̄atur a calido diminuto. mlia vo a tempato qꝛ mediū inter calm generās flegma ⁊ generās sanguinē vt infra videbiṫ: lꝫ ēt alr illa anctoritas possit exponi. tertio qꝛ i corꝑibus frigidiorib⁹ magis multiplicaṫ flegma ꝙ̄ mlia vt in senib⁹ quorū egritudines ꝑcipim⁹ plures flegmaticās ⁊ paucas mlicas frigidi⁹ g̃ ē flegma ꝙ̄ mlia. sāe tn̄ h̄ itellige. s. flegmate ⁊ melancolia nālib⁹ cōꝑatis sibi inuicē in sitib⁹ suarum latitudinum correspondentib⁹. vt frigidissimo flegmate: frigidissime mlie: medio medie. ⁊ sic de aliis.

¶ Postea pili.

¶ Nō pill⁹ gn̄aṫ ex mā fumosa terrestri ꝑ viā adustiōis eleuata i q̄ tn̄ aliqd glutiositaṫ repiṫ. vn̄ ꝑs ꝑti adherere pōt. hic āt mā a calido subtiliata veniēs ad porros cutꝭ ꝯdensaṫ a frigiditate cutis aeris et circūstantium frigidioꝝ: ⁊ in corpus quoddā rotundū oblongū scđm lōgitudinem porri cōuertiṫ: cui silr̄s exhalatio fumosa succedēs hāc exteri⁹ ꝓpellit: scđa silr ꝯgelata: ⁊ sic deinceps donec genereṫ vnū corpus rotūdū oblongū qđ đi pillus. Ex q̄ pꝫ pillū tā ex mā

q̄ꝫ ex agēte imediate ipꝫ ꝯplēte eē frigidū. ſꝫ ď h̄ pl'iqōne.

¶ Ex his poſſēt ꝯcludi plura pulchra i qōne declarāda.

¶ Deinde os.

¶ Nō oſſa eē frigida ꝯcludi poſſe ex mā ⁊ agēte ⁊ ēt fine. ex mā: q2 terreſtris ⁊ groſſa: vt pꝫ per denſitatē ⁊ duriciē. Ex agente q2 calidū diminutū ē qđ ēt ſubtile reſoluendo relinquit groſſum ſicut alia agētia aſſantia. Ex fine ēt. q2 finis oſſiū ē ſuſtētar ad qđ rq̄rit fixio ⁊ durities q̄ friditati atteſtāt

¶ Poſtea cartilago.

¶ Nō ꝙ cartilago ē mēbrū terreſtre durū min⁹ tñ oſſe: a natura ꝓductū. vt int̄ os ⁊ os. aut inter os ⁊ carnē mediet: ne durꝫ duro: aut molle cōtactu duri nimiū lederet. ⁊ pꝫ hanc eē frigidam licet minus oſſe.

¶ Poſt ligamentuꝫ.

¶ Nota ꝙ ligamētū ē ſubſtātia quedā terreſtrior neruo: minus tñ cartilagine: vñ vr̄ ſe hr̄e ad cartilaginē: ſicut cartilago ad os: ⁊ oritur ab oſſe: q2 infixum eſt ſubſtantie oſſis in extremitate ⁊ ē illđ q̄ iūctura iuncture annectit ſꝫ ď h̄ ifra.

¶ Deinde chorda.

¶ Nō ꝙ chorda ē mēbrū qđdā ex villis nerui ⁊ ligamēti cōtextum. iđ redditur frigidū min⁹ ligamēto participatiōe villorum nerui qui ſūt minus frigidi ligamentalib⁹ vilis. Indiget ēt ſpū animali ꝑpter motū ⁊ ſenſum eius cui⁹ ē inſtr̄ꝫ qui multum frigiditatem eius refrangit.

¶ Poſt panniculus.

¶ Nō ꝓ. Pāniculū eē duplicē. qdā ē ſolū tegēs vl' inuoluens ſicut pāniculus tegens immediate os cruris ⁊ hunc videt Gal. appellare mēbranā: q ē a nā rept⁹: vt infra aliq̄ mēbra mediet q̄ ſuo ꝯtactu poſſent ſe ledere. Alter ē cuius nō ſolū ē tegere: ſꝫ ēt mēbro prebere ſenſuꝫ: ſicut pāniculus tegens epar. Ad ꝓpoſitū ď vtroqꝫ pōt v̄ificari ſermo Aui. De ꝓ. n. ꝑꝑ ꝯnexionē ei⁹ cū carne appet ipꝫ eē min⁹ frigidū corda. De ſcđo ꝑꝑ h̄ ⁊ ꝑꝑ ſpūꝫ aīalē frāgētē frigiditatē ei⁹.

¶ Deinde neruus. poſt nucha: poſt cerebruꝫ deinde adeps poſtea piguedo: poſtea cutis.

¶ Nō ꝙ neru⁹ pl'i indiget ſpū aīi ⁊ vitali q̄ꝫ pānicul⁹. iđ vr̄ min⁹ frigid⁹. Neruus ēt motiuus q2 pl'i idiget ſpū ⁊ calore q̄ꝫ ſenſitiu⁹ ſolū. vt q̄rto ď accñti: iđ ē min⁹ frigid⁹. De alijs v̄o mēbris i latitudine frigidoꝝ poſitis i queſtiōe appebit.

¶ Humidius vero qđ ē in corpe ē flegma.

¶ Oñdit mēbra humida. ſcđo ſubdit quoddam notādū ibi ſcđa. Scire tñ. Dicit primo ꝙ humidius qđ eſt i corpe nr̄o eſt flegma. ¶ Nō duplex ē humiditas. ſ. accidentalis ſiue madefactiua ⁊ ſubalis ſiue ſubſtantifica. Prima humiditate humidi⁹ ē flegma. ſcđa v̄o ſanguis: q2 magis ē in ſubſtantificū humidū trāſmutabilis. ¶ Cōtra textū. hūores ſūt ſicut elemēta mēbrorū. ğ taliter ſibi attribuūtur qualitates ſicut elemētis. ſed nulli eque primo frigiditas ⁊ humiditas ē attributa. ğ nec flegmati frigiditas ⁊ hūiditas. ¶ Pro iſto dicitur ꝙ flegmati nō eque primo attribuūt iſte qualitates ſed primo frigiditas. ¶ Alij ꝙ prius hūiditas: flegma eni ē intenſius humidū q̄ꝫ frigidū vt infra patebit. Primi aūt dicebāt ꝙ frigiduꝫ q2 aliquo mō reperit humor humidior flegmate. vt infra de ſanguine ſed nullo modo frigidior.

¶ Poſt ſanguis.

¶ Nō ꝙ ſanguis ē minus humidus flegmate ad ſenſuꝫ datum. Compreheđitur āt rōne ipſum eſſe minus humidum q2 ex flegmate per vlteriorem decoctionem generatur ſanguis i q̄ reſoluūt ꝑtes aquoſe que plurime ſunt. ideo ⁊c̄.

¶ Poſtea pinguedo: poſtea adeps.

¶ Nō pingue. i. lardum. adeps. i. axungia. ſūt cōpl'onis humide eo ꝙ ex vnctuoſo ſanguie gñantur: tale āt ē hūidum. ſūt ēt frigide cōpl'onis: ſꝫ differēter. nā frigiditatē cōpl'onis nō habent a mā imo merito illius eēnt calide cōplexionis. ſed ab agente cōplēte qđ ē frigidum inſpiſſans: tale. n. reddit adipē ⁊ pinguedinē frigide complexionis. ¶ Ex q̄ tanquā fundamento pꝫ. quare membra dcā iter ꝑtes viuentes enumerātur inter mēbra frigida: vt tñ nobis occurrētia ad extra int̄ medicinas calidas cōputātur: vt ſcđo cañ. capl'o de adipe. Etiā ſerapio de ſimplicib⁹. ⁊ yſach de dietis particularibus. non eni ſunt iſte ꝑtes in corpe nr̄o naturaliter ſe habētes niſi ſint actualiter fixe ⁊ ſolide qđ a frigido acq fuerant. Ideo volentes a ꝯſumptiōe p̄ſeruare pingues renes iungim⁹ cū olis ifrigidātib⁹ ⁊ figētibus. Dū aūt vt medicine nobis exterius occurrunt. operāt in nobis ꝑ ꝯplexionē in eis derelictā per calorē digerētē ſāguinē hmōi vnctuoſum. Sicut eni cinerib⁹ relinquitur veſtigium caloris adurentis ita in dictis. iđ per hāc cōplexioneꝫ calefaciēdo tēꝑate tñ opant. ⁊ hanc cām colligere poſſum⁹ ſcđo ď partibus aīaliū capl'o ſcđo. ſ. de zirbo ⁊ adipe: ⁊ expreſſi⁹ libro tertio capl'o nono. Et ex his pꝫ quare adeps ſupnatat. quare ēt ad tactū appet mollior: quare pinguedo ponit humidior. ¶ Pꝫ ſcđo quare frigidioris complexionis aſſeritur adeps q̄ꝫ piguedo. q2. ſ. ex parte ſanguis dēſiori gñatur. iuenit. n. adeps magis dēſa q̄ꝫ piguedo: ita vt aliquo mō rumpatur. piguedo vero nō: ⁊ ꝑpter idem remanet pinguedo hūidior adipe. Inſpiſſans eni adipem excludit eius partes aqueas: inſpiſſans v̄o pinguedinē non: cuius ſignuꝫ ē quia ſtridet pinguedo ad ignē. ⁊ non adeps. ſꝫ ď his lati⁹ i qōne.

¶ Poſtea cerebrum.

¶ Nota cerebruꝫ humidū eſſe cōprehenditur ex mollitie et tactu: ſcđo ex opatione: tertio ex fine. Ad tactuꝫ enim molle ꝑcipitur. ēt eius operatio ē ſiccitatem cordis tempare: ſōnum ꝓuocare: ſentire: que oīa per humiditateꝫ ꝑficiuntur. Ex fine ēt: quia cum cerebrum ſubijciatur fortibus motib⁹ ⁊ alterationibus ⁊ ſenſationib⁹ iterioꝛib⁹ ⁊ exterioribus facile exſiccatū fuiſſet: niſi fuiſſet ꝯpl'onis humide. ⁊ coll'r hec cā pria tertij. capitulo ſcđo. ¶ Cōtra. tunc cor debuiſſet eē humidū. De hoc i qōne hēbis. ¶ Scđo nō hic innuit cerebrum plus recedere a cute per hūiditatem q̄ꝫ per frigiditatem q2 in ordine frigidorū ponitur ſatis ꝓpe cutē. q2 i quarto ordine. hic vero i ordine humidorū ponitur eleuatius. hui⁹ cā in queſtione videbitur.

¶ Poſtea nucha.

¶ Nota cerebrū humidi⁹ eē nuca ꝯprehēditur ex tactu. q2 mollius: opatiōe q2 plures eius opationes ſunt apphēſiue que hūido plurimū perficiunt. tertio ad cerebrū multi vapores aſcēdunt ipꝫ humectātes. Quarto pꝫ q2 per nucam debet ſeruari ꝯtinuitas ſpondiliū ad quod requiritur ſoliditas maior. vt tertio de partibus animalium. ⁊ ſcđo coll'ꝫ capl'o de nuca.

¶ Poſtea caro mamillarum ⁊ teſticulorum.

¶ Nota carnes mamillarum eſſe humide complexionis cōprehēditur tactu quia molles ⁊ tenere: effectu q2 generant rem humidam. ꝓportio enim mamillarum ad lactis generationem ex ſanguine eſt ſicut proportio epīs ad ſanguinis generationem. duodecia tertij caplo primo. Similiter ꝓportio teſticulorum ad ſperma ē ſicut mamillarum ad lac. ⁊ epīs ad ſanguinem. vt coll'r. xx. tertij. primo capitulo. ⁊ ſecūdo coll'ꝫ. capitulo de iuuamento mēbrorum generatōis. quia tñ lac humidius ⁊ magis fluidū ē ſpermate eo ꝙ ſperma indiguit ſoliditate maiori ⁊ fluxibilitate minori: primo vt melius imprimeret: ſcđo vt ſpūm gignitiuum melius cōſeruaret: ideo concluſum eſt teſticulos min⁹ humidos eſſe mamillis: ad tactum etiā ſolidiores apparent. de diſpoſitione aūt horum in qualitatibus actiuis nō bene reperit expreſſum. quidā eni ponunt calida ⁊ quidā temperamento ita vicina vt non comprehēdatur exceſſus: veritas tñ apparet ꝙ vtraqꝫ caro declinet ad calidum. ſed magis teſticuli. vtriuſqꝫ eni opatio eſt digeſtio ⁊ attractio multe māe a longinquo que indigent calore dnānte. lꝫ argumentū nō ſit efficax. quomodo aūt lac ex ſanguine per digeſtiōem in mamillis genitum reddat frigidum infra videbitur.

¶ Poſt pulmo.

¶ Quod oſtēdit mollities. Et quia a dominio carneus: vt temperet ſiccitatem cordis: ⁊ ne inflāmetur. eſt etiaꝫ calide cōplexionis ſcđm naturalem complexionē. lꝫ ſcđm accñtalem ſit frigidus ⁊ humidus vt ſtatim poſt ſubiungitur.

¶ Poſt epar: deinde renes.

¶ Patet ad tactum. ⁊ ex operatione que eſt principaliter ſāguinem generare: quia tamen eſt minus molle pulmōe minus ponitur humidum.

¶ Poſt muſculi. poſt cutis. ⁊ hic quidē ordo quo Gali. diſponit ea.

¶ Quia a dominio carne⁹ ⁊ moll'. quia tñ eſt multū ex ꝑtib⁹

nerueis et ligamētalibus compositus redditur minꝰ humidus carne simplici qđ ex supradictꝭ relinq̄t Aui. tanq̄ notū.

¶ Scire tñ debes ꝙ pulmo ī sui substantia et natura non ē humidus vehemēti hūiditate.

¶ Subdit duo notāda ad remotionē dubiorū. scđm ibi. Et dispōnes. ꝑ premittit intentū. scđo declarat. scđa ibi. Dis enī. Dicit p̄mo ꝙ lz positū supra fuerit ꝙ pulmo ē humidior epe tu tñ scire debes ꝙ pulmo nō ē humidꝰ vehemēti humiditate et intelligit ꝑ h̄ pulmonē nāli hūiditate nō esse vehemēter hūidū. i. nō eē ita hūidū sicut supra graduabat quando ponebatur humidior epe: quia naturali humiditate non humidior eo.

¶ Ois enim cōplexio mēbri naturalis similis est ei quo nutritur: et scđm suā accidentalē cōplexionem similat ei quod ab ipō superfluit.

¶ Probat ꝓpositū: et intēdit sil' duas ꝯclones. Prima: pulmo ē nāli humiditate minꝰ humidus epe. scđa. Accidentali hūiditate quā acq̄rit a catarris descēdētibus ad ipm: et vaporibꝰ hūidis ad ipm ascendētibꝰ ē humidior epate. ꝓbātur iste ꝯclusiones ābe sic. Cuiuslibet mēbri ꝯplexio nālis assimilat ei ex quo nutrit: accñtalis vero ei qđ ab ipso supfluit: sed sanguis ex quo pulmo nutrit nō ē multū humidus: imo siccior sanguie ex q̄ nutrit epar: quia ē multe colere admixtꝰ vel adiunctꝰ: in pulmone vero plurime supfluitates humide sūt ipz potētes accidētalr humectare plusq̄ in epe: igitur pulmo scđm nālē ꝯplexionē ē minꝰ humidus epe. scđm accñtalē vero humidior. Primo ponit maiorem scđo minorē et declarationem eiꝰ. tertio ꝯcludit. ibi secūda. Pulmo aūt. ibi tertia. Postq̄. Prima ps pz. ¶ Nota ꝑ ꝑ ꝯplexionē nālem intelligēdā eē ꝯplexionē mēbro debitam et ꝑ suis opationibꝰ requisitā. ecōtra vo per accñtalē siue cū illa mēbrū stet in latitudine sanitatis siue nō. sicut caliditas aliqua accñtaliter a sole impressa nō trahens mēbrū extra latitudinē sanitatis ē accidentalis: ꝯplexio distinguēdo accidentalē ꝯtra nālē iā dictā: nō. n. ē requisita ad opationes eiꝰ. et sic in pulmone imaginamur humiditatē nālē ꝯsurgentem in eo merito ptiū ipm integrātiū et spūs et sanguinis requisitoꝝ ad suas opationes. Aliā vero accñtalē positam a catarris etc. sine qua quātūcūq̄ eēt pulmo suas perficeret opatōes. ¶ Scđo nō. illa ꝓpositio. Cuiuslibet mēbri ꝯplexio silat etc. a multꝭ diuersimode exponit et glosatur. Ego aūt sic exponere ꝯsueui. Cuiuslz mēbri ꝯplo naturalis silat: i. corrñdenter ꝓportionat ei ex quo nutritur. q2 qualē obtinet denoiationē vel sitū mēbrum in latitudine membrorum talē obtinet nutrimētū ei đbitū in latitudine nutrimētorū: mēbro. n. calidissimo calidissimū: frigidissimo frigidissimū corrñdet nutrimētū: et sic de alijs. ¶ Tertio nota ꝙ superfluitas cui mēbrū scđm accñtalē ꝯplexionē assilat i tali gradu est supfluitas a toto ad illud mēbrū diffusa et in eo aggregata ē longā morā ꝯhēs. et q2 humiditates catarrales i pulmōe sūt hmōi. iō etc. sed dicetur h̄ clariꝰ in questiōe

¶ Pulmo aūt nutritur calidissimo sanguine: et multe mixto colere: et hoc q̄dē ipsemet. G. nos docet. In ipso vero multa humiditatis: supfluitas colligitur ꝓpter illud quod ad ipz ascendit de vapore corporis: et propter illud quod ad ipsum descendit ex catarris.

¶ Ponit minorem cūeius declaratione et pz. ¶ Nota p̄mo ꝙ cum suba pulmonis sit vel dicat subtilis oportuit eius nutrimētū eē vel dici subtile: qđ nō potuit eē nisi eēt vel diceretur colicū. ¶ Scđo nō scđz cōez viam hic sanguis nō dicit multū colere admixtus. q2 sit colericꝰ et calidus: et siccus respectu nutrimēti cutis. sed est respectu illius calidus et humidus: et ꝯñr ꝙ ista cola magis in calido q̄ in sicco alterat sanguinē hunc: lz aliqui dixerit pulmonē respectu cutis esse sicce complexionis quo ad cōplexionē naturalem. Et dicūt illud intellexisse. A. dū dixit ipm non eē humidū vehemēti hūiditate. i. respectu cutis: q2 respectu equalis ad pondus non dicitur humiditas vehemens. et adducunt signa sumpta a nutrimēto: quia sanguine calidissimo a subtilitate et leuitate et spongiositate sube. Itē quia continue recipit fumos et catarros ne illis nimis humectaretur. hec tamen positio non placet.

¶ Postq̄ igitur sic ē res: epar multo magis humidū ē pulmone hūiditate naturali: et pulmo magis ē madefactꝰ lz hūiditatis mora ipz in sui etiaz substantia molliorē fecerit.

¶ Concludit quoddam et patet in littera.

¶ Et dispōnes flegmatis et sanguinis ita ītelligēde sunt. flegmatis nāq̄ hūectatio ē scđm modū madefaciendi. et sanguis humectatio secūdūm modum augmētū faciendi ī substātia.

¶ Nota hic innuit istas ꝯclusiones. prima. flegma accidentali humiditate ē humidius sanguine. scđa. subali siue naturali est contra. tertia ꝯclusio. lz ita sit absolute tñ flegma ē humidius sanguine. que pōitur ibi. Licz flegma. ¶ Scđo nō ꝙ lz aliquo mō sic se videatur habere flegma ad sāguinem sicut pulmo ad epar: differēter tñ dicitur pulmo et flegma accidentaliter humidius. pulmo quidē: quia in se hz humiditatem sibi accñtalem: flegma aūt quia membrorū accñtaliter humectatiuū: necessariū est tñ humiditatē suaz esse flegmati naturalem. Ex quo pz quo mō etiā sanguinis dicit magis humidus naturali humiditate. q2. s. mēbrorum magis q̄ flegma naturaliter humectatiuū. ¶ Tertio nō non eē intentionem Aui. sanguinē non esse membrorū aliquo modo accidentaliter humectatiuum. sed vult sanguinem magis naturaliter et minus accñtalit. ecōtra vero flegma.

¶ Licz flegma naturale aqueū plerūq̄ sit maioris humiditatis q̄ sanguis.

¶ Ponit tertiā conclusionē. scđo ꝓbat ibi. Ex sanguine. p̄ma pars pz. ¶ Primo nō: flegma naturale dici aqueū: q2 elemēto aque ꝓportionatū. vel dicit aqueū respectu alicuiꝰ speciei nō naturalis flegmatis. vt ē gipseum vel dicitur aquum respectu sanguinis cuius respcū est superflue humidū ¶ Scđo nota hic ē duplex littera. Prima dicit plurimum et ē melior et clarior. scđa plerūq̄: qđ notāter dicitur ꝓpter flegma a dispōne sua pria ꝯuersū non eē semꝑ tale: vel q̄ñ flegma et sanguis sunt ī suis nālibꝰ dispōnibꝰ qđ plerūq̄ ē.

¶ Ex sanguine. n. cū q̄tū digeri dz digeritur. multū humiditatis ex eo resoluitur que erat flatis naturalis aquei quod ad ipm ꝯuersuz fuit. In sequētibus āt scies ꝙ flegma naturale ē sāguis q̄ aliqua ꝯuersus ē ꝯuersione.

¶ Arguit ad ꝯclusionē sic. Ex sanguine. s. ex flegmate gñato dū ꝯplete digeritur eius supfluitas et hūiditas ꝯsumit. ergo flegma est multo humidius sanguine. ꝯña pz: et añs đclaratur infra dū ońditur ꝙ flegma nō ē nisi sanguis diminute decoctus. Et nota ꝙ illud argumētū tz potissime. q2 hec digestio fit a calido hūidū superfluū ꝯsumēte. ¶ Cōtra q2 ꝑ idē seq̄ret sāguinē eē hūidiorē lacte. Negat ꝯña. et tu vide modū suꝑ caplo de mō generationis embrionis.

¶ Res āt siccior q̄ ē in corꝑe sunt pili: sunt enī ex vapore fumoso q̄ eleuat. Resolutum nāq̄ fuit quod in eo de vapore mixtū erat et pura fumositas congelata.

¶ Ońdit partes siccas. Et p̄mo ostendit pilū esse in gradu primo siccorū. scđo ońdit os eē in scđo ordine. tertio ońdit ordinē aliorū. scđa ibi. Postea ē os. tertia ibi. Post os aūt ¶ In pria ꝑte ꝓbat hāc ꝯclonē pilus ē res siccior: q̄ sit in corpore nr̄o. ꝓbat. pilus gñatur ex vapore fumoso a calido eleuato a quo resolutū ē illud de vapore. qđ ei erat admixtū. et pura fumositas ꝯgelata remāet. g̊ pilus est res siccior. ꝯña tz. q2 nulla alia res in corpore nr̄o fit ex mā terrestri ꝯgelata. imo oēs vidētur ꝑ digestionē fieri et añs Aui. derelinquit tāq̄ notū. ¶ Intelligēdū ꝑ peñ auctores reperiri istos terminos q̄bꝰ tanq̄ sinonimis frequēter vtunt ꝓprie tñ differentes. s. fumus exhalatio et vapor. ē enī vapor corpꝰ aereū vel aqueū: exhalatio vero ꝓprie. ignea. vñ p̄mo methauroꝝ. Dico aūt vaporē velut aquā. exhalatiōz vero velut ignem. fumus aūt ē terrestre corpꝰ a calido supra violēter eleuatū. Ad ꝓpositū materia ex qua gñat pilus nō ē vapor. q2 tal' nō ē tenax: nec exhalatio q2 illa non

ẽ apta nata retineri. ꝫ est fum⁹ vl' vapor fumosus terrestris nõ multe subtilitatis qꝛ exhalaret: nec grocissiei: qꝛ nõ penetraret. sed tãte: vt in poro retineatur donec ꝯgeletur: ⁊ expectet ꝓpulsionẽ ab alia supueniente mã. ¶ Secundo nõ hic explicari cãs gñationis pili. qꝛ agens remotũ est calidum qḋ ẽ velut vrens. vnde in pilo ẽ modicuꝫ ḋ digõne. Deinde mã qꝛ vapor fumosus ⁊c. deinde explicat̃ agens imediatũ cõplens. ⁊ forma cũ dicitur congelata. cõplens enĩ ẽ frigidũ congelans: ⁊ sic aliquo modo pꝫ eius forma. ¶ Tertio nõ nõ eẽ intẽtionẽ Aui. totũ humidũ eẽ a pilo resolutũ. qꝛ sic nõ staret glutinositas ⁊ ꝯtinuitas suarũ ptiuꝫ sed vult plurimam esse factam ipius ꝯsumptionẽ nõ tñ totalem: ꝫ tantam remansisse vt ꝯseruetur ꝯtinuitas eius.

¶ Postea est os. ipm nãqꝫ oibus mẽbris durius existit.

¶ Probat prĩo os eẽ siccius oib⁹ mẽbris. scḋo qꝫ est humidius pilis. ibi scḋa. Humidius ⁊c. ¶ Primo arguit sic. Os ẽ duri⁹ oibus mẽbris. ꝫ ẽ siccius: ꝯña tꝫ. ⁊ assumptũ patet. ¶ Nota duritiẽ qñqꝫ fieri a frigido qñqꝫ a calido. Exemplũ pmi. vt in glatie. Exẽplũ scḋi. vt in latere luto osse ⁊c. ¶ Prima arguit frigiditatẽ: scḋa siccitatẽ: dꝫ igitur intelligi taliter argumẽtũ Aui. Os ẽ durius alijs mẽbris: ⁊ cũ ꝧ a calido gñatum tale. igit̃ ẽ vel dr̃ siccũ. quõ ergo distingui ⁊ discerni dꝫ pma durities a scḋa alibi pscrutãdum est.

¶ Humidius tñ pilis est. Ossis nanqꝫ generatio est ex sanguine.

¶ Probat̃ os eẽ humidi⁹ pilo. pmo rõne. scḋo experimento. scḋa ibi. cũ dic̃. Nos ãt. ¶ Prio ꝧ. scḋo ꝯcludit correlariũ ibi scḋa. Quapropter. Prima in duas sicut dupliciter probat. ibi scḋa. Cuius sit⁹. ¶ Primo arguit sic. Ossis gñatio ẽ ex sanguine. ꝫ ⁊c. tꝫ ꝯña. qꝛ nõ sic contingit de pilo.

¶ Cuius situs est situs qui humores naturales exiccat locatus in eis.

¶ Arguit sic. situs ossis ẽ in medio qꝛ hũiditates humoruꝫ multũ exsiccat os. ¶ Nõ qꝫ os dr̃ nãliter carne circundatum. iõ refrãgitur ei⁹ siccitas ab hũiditate carnis. quantũcũqꝫ igit̃ nõ foret ex mã os humidius pilo remanet tamen ex hac ꝯ opan' hũidius. ¶ Cõtra. qꝛ pil⁹ ẽ flexibilis ⁊ os nõ: ꝫ pilus ẽ humidior osse. ¶ Rñdetur ꝧ eẽ pp subtilitatẽ ¶ Contra subtiliet̃ os. frãget̃ tñ. Alit̃ ꝧ ẽ ex mõ pmixtiõis humidi cũ sicco. vñ ꝯtingit res siccas eẽ plicabiles sic pilus ⁊ humidas rũpibiles ⁊ ꝯminuibiles. vt glacies. ⁊ tu ꝧ considera ex quarto methaurorum.

¶ Quapp os multa nutrit aĩalia. Pili vero nullũ corũ nutriũt: aut fortasse si nutriunt ex eis aliqḋ valde ẽ rarꝫ ⁊ extrãeum sicut existimãt quidam qꝫ vespertiliones eos digerant: ⁊ in eis delectentur.

¶ Patet hoc.

¶ Nos aũt cũ duas q̃ntitates ossis ⁊ piloꝝ in põdere equali assumpserim⁹. ⁊ eas in cucurbita alẽbico supposito distillauerim⁹ egredietur ex osse plus aque ⁊ plus olei ⁊ remãebit minus fecis. os ergo pilo humidius est.

¶ Patet hoc etiam.

¶ Post os autem in siccitate est cartilago.

¶ Põit ordinẽ aliorũ mẽbroꝝ dicẽs qꝫ post os in siccitate ẽ ipsa cartilago que est durior post os ⁊ ẽ q̃si ḋ nã ossis.

¶ Postea ligamentum. post chorda.

¶ Dicit qꝫ post cartilaginẽ in siccitate ẽ ligamẽtum ipm eo qꝫ sic se hꝫ ad cartilaginẽ sicut cartilago ad os ⁊ per simile post cartilaginem est chorda.

¶ Post panniculus.

¶ Cõtra. qꝛ cõponit̃ ex vilis nerui ⁊ ligamenti sicut chorda ĩfra caplo de mẽbris. Dicẽdũ qꝫ chorda puenit ad maiorẽ duritiẽ ⁊ soliditatẽ qꝛ hꝫ fortiores mot⁹ sustinere. ⁊ qꝛ panniculus hꝫ tegere mẽbra mollia ne sua mollitie lederẽt̃. iõ forte pãniculus tegẽs dura posset eẽ nõ minus siccus ⁊ durus q̃ꝫ chorda sed hoc non expressit. A. relinquens tãquã facile a nobis comprehensibile.

¶ Post arterie. post vene.

¶ Quia sũt venis magis dure ⁊ pãniculares ẽt debent esse fortiores qꝛ motib⁹ subijciũt̃ ⁊ nõ vene. ponũtur ãt paruꝫ eleuate in sicco. qꝛ Aui. ymaginatur ei⁹ siccitatẽ ab hũiditate sanguis ⁊ spũs temperari. idem pꝫ de venis ⁊c.

¶ Post nerui motiui.

¶ Propter ipsos indigere plurima fixione.

¶ Post cor.

¶ Hoc patet.

¶ Post nerui sensus.

¶ Dicit Auicena qꝫ post cor ponũt̃ in siccitate ipsi nerui sẽsus eo quia ipsi maiori indigẽt possibilitate ⁊ miori fixione

¶ Motionis enim nerui frigidiores ⁊ sicciores sil' existunt tẽpamẽto. Nerui aũt sẽsus friores qdẽ: sed nõ multũ sũt tẽpamẽto sicciores: ⁊ fortasse sunt ei ꝓpinqui: ⁊ neqꝫ ẽt ĩ frigiditate sũt ab eo valde remoti. postea ẽ cutꝭ.

¶ Cõtra. qꝛ motus fit per caliditatẽ. Itẽ plus de calore requiritur ad motũ q̃ꝫ ad sensũ. vt q̃rto de accñti: ⁊ primo interioꝝ. igr̃ nõ frigidiores sunt motiui sensitiuis. Nota hic Aui. cõpat solũ motiuos ad sensitiuos: ⁊ p cõsequẽs motiuos ⁊ sẽsitiuos sil' ad sensitiuos solũ eo qꝫ oĩs neruus motiuus est sensitiu⁹. ꝫ nõ ecõtra. vt colligit̃ loco pallegato. ¶ Scḋo nõ neruos eẽ cõplexionis frigide facile ꝯphendit̃: qꝛ sũt mẽbra exãguia. Motiuos ẽt eẽ ꝯplõnis sicce cõphendit̃. qꝛ in motu reqrit̃ fixio. qꝫ ãt nerui sensus sint sicci nõ est euidẽter ab auctorib⁹ ꝓbatum. lꝫ forte hoc tactu expti fuerint. iõ standũ eoꝝ testimonio. ¶ Sciẽdum tertio qꝫ nerui sensitiui solũ puta q sũt instr̃m tactus sunt secũdũ vtrãqꝫ ꝯrietatem tẽpamẽto satis ꝓpinqui. Et iõ dixit. Et fortasse. qꝛ bõitas tact⁹ reqrit dispositionẽ mediã. ¶ Ad pmũ negatur ꝯña sicut de cerebro pꝫ. ¶ Ad scḋm ꝯcederetur qꝫ indigent pli calore ad istã opationem dato a cerebro. non tamen seqtur eius subam eẽ calidiorẽ sicut ḋ alijs plibus supra dictum est. quare ⁊c.

¶ Caplꝫ t̃tiũ t̃tie doctrie qḋ ẽ ḋ ꝯplexiõib⁹ etatũ ⁊ geneꝝ.

E Tates oẽs sunt quattuor. Etas adolẽdi q vocat̃ etas adolescentie ⁊ ẽ fere vsqꝫ ad. xxx. ãnos. Postea ẽ etas cõsistẽdi q vocat̃ etas pulchritudis. ⁊ ẽ fere vsqꝫ ad. xxxv. aut. xl. annos. Et etas minuẽdi cũ ṽtus nõ amittit̃. ⁊ hec ẽ etas senectutis q̃ fere ẽ vsqꝫ ad annos. lx. Et ẽ etas minuẽdi cũ mãifesta virtutis debilitate: ⁊ hec qdẽ ẽ etas senium ⁊ finis vite

D Eclarat de complexionibus etatum que naturalibus annectuntur ⁊ similiter sexuum et regionum. Scḋa ibi cũ dicit. Scḋm diuersitatẽ vero. ¶ Primo declarat numerũ etatum. scḋo notificat complexiones earum. Ibi scḋa. Infantium vero. Primo ponit gñalem diuisionem etatum. scḋo subdiuidit. ibi scḋa. Adolescẽtie. ¶ Dicit primo. oẽs etates esse quattuor ⁊c. lr̃a pꝫ. Primo nota etatis plẽs dantur notificationes. Quidã sic etas ẽ talis mensura mensurans dispõneꝫ corporis viuentis. Alij: etas est terminus vite alis quo crescit stat occulte ⁊ manifeste diminuitur. Alij. Etas est dispositio accidentalis cõplexioni principaliter attributa tp̃ali periodo mensurata scḋm variam ꝓportionem calidi naturalis ad humiduꝫ radicale. Albertus aũt magnus ĩ libro de iuuẽtute ⁊ senectute describit etatem sic. Etas ẽ spaciũ temporis in viuente relictũ ĩ quo virt⁹ vite oẽm perfecit sue mensure motũ vel opationem nisi per accidens impediatur. Conciliator vero differentia. xvi. sic etatẽ perfecte describit Etas est dispositio animalis permanentie mediãte cõplexione rebus viuẽtibus attributa ex actiõe calidi in humidũ ⁊ cuiusdam influxu cãta tali periodo mẽsurata quo illud augetur stat decrescit ⁊ manifeste declinat. ꝫ huius diffinitionis declaratio in questiõe patebit qua queritur. vtꝝ q̃tuor sunt etates. Et si consideras: quidã in descriptionibus dcis p etatem intellexerũt tempus mẽsurãs ipsam dispositioneꝫ prout ẽ tempore mẽsurata. Ex isto pꝫ cur nõ diffinit etatẽ hic

auicenna: quia videlz sumitur ꝓ ipsa dispõne mensurata: ⁊ sic ē cõplõ que iaz diffinita ē: cā ꝓbabilis ē. sed ꝓbabilior ē q: nō placuit. ¶ Nota scđo ꝙ ex actione calidi naturalis i humidū ab intra in nobis quatuor gñales reperiunt mutatiões scđm variā ꝓportionē calidi ad humidū. ad qđ qñqz hz ꝓportionē talē ꝙ ipm pōt extēdere ad magnas dimensiones. qñqz nō pōt ipm humidū ꝓpter ei⁹ terrestreitatem ampli⁹ extēdere. lz possit ipm sub eq̄li mēsura conseruare: ⁊ corp⁹ sub eq̄li roborare. qñz aūt in tm̄ terrestrificatū ē humidū: vt calidū nō se possit ꝯseruare in mēsura equali. q̄re decrescit calor ⁊ corpis robur in q̄ntitate: lz nō mãifeste declinet. Et ꝓpter h̄ quatuor sunt etates. s. adolescētie: consistentie: senectutꝫ prie. ⁊ senij. ⁊ illud ē finis vite. Dicit aūt adolescētie. i. crescentie. Adolescere. n. ē crescere. Et dixit fere quia huiusmodi etatis longitudo ⁊ breuitas variatur scđm varietatem complexionis naturalis.

¶ Adolescētie vero etas diuiditur in etatē infantie. ⁊ hec q̄dē ē cum mēbra pueri nonduz ad motiones ⁊ ambulãdū sūt apta: ⁊ in etatē dentiū plantatiuā q̄ ē post ambulatiõez ⁊ antequā sit fortis: ⁊ illud ē cū nōdū gingiue sūt oib⁹ dentib⁹ replete. Postea ē etas ꝯcussionis quod q̄dem est p⁹ vehementiā ⁊ natiuitatem dentiū ⁊ añquā polluant. Deinde ē etas algulemati vel alguadi: ⁊ rehac. i. cum ab eo egredit̄ spma q̄ ē quousqz barbescat. Postea ē etas fortitudinis q̄ ē donec sinat crescere.

¶ Nota hanc etatē subdiuisit: q: plures in ea ab intra percipiūtur mutatiões. pmo. n. nō graditur nec loq̄t: Deinde superuenisūt dētes: ⁊ graditur ⁊ loq̄tur. deinde ꝯcutit̄ ⁊ fortib⁹ motib⁹ mouetur: deinde polluit̄ p⁹ barbescit ⁊ cōplet̄. q: ḡ in hoc tot mutationes ꝑcipiūtur: iō subdiuidit̄. ¶ Secūdo nō. dr̄ infans quia non fans. puer vero quasi pur⁹ nō coinquinat⁹ vitijs: ⁊ dicitur etas plãtatiua dentiū: quia iā dentibus replētur gingiue. dicitur etas ꝯcussionis: aut q: fortificato tūc calō valde super humidū respectu ei⁹ quod prius vr̄ ꝙ quasi illud ꝯcutit̄: aut q: in hac etate satis vigorata virtute motiua: pueri iꝑouidētib⁹ ⁊ inordinatis ꝯcutiūt̄ motib⁹: aut q: i hac etate icipiūt pueri ⁊ puelle ad libidinē icitari ⁊ ꝯcuti ⁊ qñz supfluitatē dictā alguadi expeller̄

¶ Infantiū vō solum ab īfantia vsqz ad iuuentutem cōplexio in calore fere tempato ⁊ i humiditate fere superflua existit.

¶ Declarat ꝯplexiones etatum. primo i calō ⁊ frido. scđo i hūido ⁊ sicco. scđa ibi. Sz puerorum. Primo ōñdit q̄lis ē cōplexio adolescētiū ⁊ iuuenū. scđo senū. tertio ꝯcludit. ibi secūda. Postea ē sciendū. ibi tertia. Qđ igitur. Primo ostēdit qualis sit complexio infantium. scđo circa cōparationem puerorum ad iuuenes tangit varias opiniones. scđa ibi. Medici aūt. prima ps pz. Notāt dr̄ in hūiditate fere supflua respectu iuuenum: aut in reletione ad operationes non tamen respectu ipsorummet.

¶ Medici aūt antiqui inter se disceptauerūt de duabus calīitatib⁹ pueritie ⁊ iuuētutis. Fuerūt enim eorum quidam qui dixerunt ꝙ caliditas pueri est maior.

¶ Primo ponit opinionē aliorum. scđo Ga. ibi scđa. Gal. aūt. Prio primā. scđo scđam. ibi scđa. Ex eis. ꝓ pōlt primā. secūdo motiua ibi. Et ꝑꝑ illđ. Prima ps pz. ¶ Primo notādum per pueritiam hic intelligi totam etatē crescentie siue adolescentie. Per iuuentutē vero etatē in qua non amplius crescendo procedit sed stat.

¶ Et propter illam plus crescit.

¶ Primū motiuum. puer ꝓpter suam caliditatē plus crescit igitur eius caliditas ē maior. ꝯña tz. eo ꝙ augmentum fit a calido. ideo maiori exñte augmento ꝯcluditur maius esse calidū sicut ex maiori effectu ꝯcludit̄ maior cā ⁊c̄. Nō pl⁹ crescunt. s. q̄z iuuenes est cōparatio abusiua vel non vera: Alr̄ plus. i. vlteri⁹ crescendo ꝓcedūt ⁊ supple iuuenes nō.

¶ Idōqz oēs eius opationes naturales desiderij ⁊ digōnis sūt maiores ⁊ diuti⁹ durātes.

¶ Secūdo arguitur sic. omnes operationes naturales. s. digestiones ⁊ appetitus sunt maiores ⁊ diutius morãtes. cōsequentia tenet. eo ꝙ oēs iste opationes sūt effect⁹ caloris.

¶ Quoniam calor innat⁹ qui inest eis ex spermate magis est aggregatus: ⁊ ē minoris tpis.

¶ Tertio arguitur sic. Calor innat⁹ qui ē i eis a spermate: ē magis vnitus siue ꝯgregat⁹ ⁊ ē minoris tpis. igr̄ ⁊c̄. tz ꝯña q: virtus ⁊ calor magis aggregat⁹ ⁊ vnit⁹ ē fortior ⁊ maior q̄z diuisus. ⁊ añs patz. minus enim subsecutum est tempus post generationem puerorum q̄z iuuenum. vt patet.

¶ Et ex his fuerunt qui dixerūt ꝙ calor innatus i iuuenib⁹ ē valde fortior: quoniā eorum sāguis ē maioris q̄ntitatis ⁊ magis spissus: iōqz accit eis flux⁹ sāguis ex narib⁹ pl⁹ ⁊ fortius

¶ Primo ponit hanc opinionē. scđo motiua. tertio soluit. ibi scđa. Quoniā. ibi tertia. Desideriū. Prima ratio: sāguis iuuenis est maioris quantitatis ⁊ spissior. igitur ⁊c̄. ꝯsequētia tz. quia sanguis multiplicatur a calido ⁊ inspissatur. et añs patet quia plus accidit eis fluxus sanguinis narium. ⁊ hoc arguit eorum sanguinem eē magis bulientem.

¶ Et ꝙ eorum complō plus ad colerā decliat ⁊ puerorum ꝯplō plus declinat ad flegma.

¶ Secunda rō. Complexio iuuenum ē magis colerica. ḡ ē magis calida: ⁊ econtra. Puerorum est magis flegmatica. ergo frigidior. ⁊c̄.

¶ Et ꝙ iuuenes vehementiorū motionū existunt: mot⁹ vero nō ē nisi propter calorem.

¶ Tertia ratio. Juuenes sunt fortiorum motionum ⁊ non fit motus nisi a calido. ergo ⁊c̄.

¶ Et ipsi etiam vehemetioris istibre existunt ⁊ sūt melioris digōnis: ⁊ hoc ex calore:

¶ Quarta ratio. Juuenes sunt fortioris istibre. idest fortioris digestionis que non fit nisi a calido.

¶ Desideriū nāqz nō ē ex calore sz ex fr̄itate. Idōqz canin⁹ appetit⁹ ex fr̄itate sepi⁹ ꝯtingit.

¶ Soluit motiuum istorū de appetitu. Scđo declarat ꝓpositum. ibi scđa. Signuz aūt. Dicit primo istos ex appetitu puerorū male arguere quia appetitus vigoratur a frigido cuius signum. q: frequenter fit appetit⁹ canin⁹ a frigore. ⁊ nota quare dr̄ appetit⁹ canin⁹: ⁊ quare dicit̄ actio corrupta

¶ Signum aūt ꝙ vehementioris istimbre isti existant ē: ꝙ neqz nausea accidit eis neqz vomitus neqz fastidium quemadmodum ꝯtingit pueris ꝓpter digestiue eorum malitiam.

¶ Declarat iuuenes eē vehemētioris istibre: i. digōnis q: eis non accidit frequēter vomitus vel nausea sicut pueris:

¶ Et signum ꝙ eorū complō magis colere ꝑtinet ē ꝙ omnes eorū egritudines sunt calē: sicut febris tertiana ⁊ eorum vomitus totus ē colericus. Egritudines aūt plurime que pueris eueniūt sunt fride ⁊ hūide: ⁊ eorum febres sunt flatice: ⁊ plurimū qđ vomunt ē flā.

¶ Declarat illud ꝙ sumpserat. s. ꝙ ꝯplexio iuuenū sit magis declinans ad colericam. quia omnes sue egritudines sunt quasi colerice ⁊ puerorum flegmatice etiam plurimū quod vomunt pueri est flegma ⁊ iuuenis colera.

¶ Et augmentum quod ē in pueris non ē ꝑꝑ fortitudinem caliditatis eorū: neqz ē nisi ꝑꝑ multam ipsorum humiditatez.

¶ Soluit aliud motiuū illorum sumptū ab augm̄to dicēs augmētū nō eē ꝑꝑ calidū s; ꝑꝑ hūidū siue hūiditatē. Eadez. n. vl̄ mior mēsura caloris i subo hūido pōt augum̄tū facere q̄ tm̄ i subiecto sicco augumentum facere non valeret.

¶ Maximum ēt eorum desideriū significat ca-

loris eorũ diminutionem. Hec quidem sunt duarꝫ sectarum sñie ꝛ ipsarum rationes.

¶ Hoc tactum est supra.

¶ Ga. vero ambabus sectis contradicit: dicit enĩ ꝙ earuꝫ calĩtates ĩ radice sũt equales.

¶ Põit opinionẽ Galieni. scḋo ḋclarat eã. ibi scḋa: Et hꝰ. ¶ Dicit ꝑ ꝙ Gal. ãbabꝰ sectꝭ nũeratꝭ ꝯdicit dicẽs ꝙ pueri ꝛ iuuenis caliditates sũt eq̃les in radice: lꝫ calĩtas pueri sit maioris q̃ꝫtitatꝭ. ꝛ minoris q̃litatis. i. acuitatꝭ. Ecõtra ṽo caliditas iuuenis ẽ mioris q̃ꝫtitatis ꝛ maioris q̃litatꝭ. i. acuitatis. ¶ Prĩo nõ Aui. rñdẽdo ad istã q̃õnem innuit hic tres ꝯclusiones. Pria calor pueri ꝛ iuuenis sũt eq̃les in radice. idest ĩ gradu. Scḋa. calor pueri ẽ maioris q̃ꝫtitatꝭ ꝛ mioris q̃litatis. i. acuitatis calore iuuenis. Tertia ꝯclõ. calor iuuenis ẽ ecõtra. ¶ Scḋo nõ ꝙ Gal. ꝯdicit his sectꝭ ĩ pria ꝯclusione. in aliis. n. forte nõ ꝯdicit. iõ põt põi mediuꝫ intˀ hos. ¶ Tertio nõ calorẽ q̃ñq̃ꝫ sumi ꝓ q̃litate significata per h̃ abstractũ calĩtas. freq̃ñter aũt ꝑ corpe calido vt spm̃ calorẽ appellamꝰ: hic sumitˀ calor ꝑ mõ. ¶ Quarto nõ ꝑ radicẽ intelligẽdũ eẽ gradũ. nã ꝑ eq̃litatẽ in radice denotatˀ eq̃litas in calore pueri ꝛ iuuẽis aliq̃ ꝛ nõ nisi gradualis vel intẽsiua q̃ꝛ extẽsiue sũt tã rõne subi ꝓprii quã rõe subi cõmunis ineq̃les. Et fuit h̃ modus loquẽdi: vt creditˀ penes arabes radicẽ graduꝫ intelligentes forte metaphorice. q̃ꝛ sic ex radice ꝯsurgit illud cꝰ ẽ radix. ita ex gradibus ꝯsurgit forme intensio vel eẽntia. ¶ Quinto nõ ad ṽitatẽ hꝰ prie ꝯclõnis oportet põi alia paria ĩ regĩne ꝯplõne nãli vt pꝫ.

¶ Sed puerorum caliditas ẽ maioris quantitatis ꝛ minoris qualitatis. s. acuitatis: ꝛ iuuenũ caliditas est minoris quantitatis. ꝛ maioris qualitatis. s. acuitatis.

¶ Scḋa ꝯclõ tacta ẽ. Pro cuiꝰ intellectu ẽ sciendũ ꝑ vnuꝫ corpꝰ dici posse maiꝰ vel extẽsiꝰ alio vl̃ minꝰ duplr̃. primo mõ rõne dimẽsionũ ꝓpriaꝝ. scḋo cõium vel extranearum. Exeplũ ꝑmi. Si in vase sit vna libra vini puri ꝛ ĩ alio media. primũ vinũ ẽ extẽsiꝰ rõne dimẽsionũ ꝓpriarũ q̃ꝫ scḋm vt pꝫ. Exẽplũ scḋ. vt si ꝑ addatur libra media aque. ita ꝙ scḋꝫ imaginatiõem totũ aggregatũ fiat vinũ extẽsũ extensione vniꝰ libre cuꝫ dimidia. vino scḋo qḋ erat libra media: addatˀ libra vna cũ didia aq̃ ꝛ fiat totũ vinũ ꝛc̃. vt dictũ ẽ. pꝫ ꝙ rõe subiecti cõmunis maius ẽ vinũ scḋm q̃ꝫ primum lꝫ rõne subi ꝓprii maius fit primũ scḋo. Ad ꝓpositũ calori nr̃o duplex corrñdet subm̃. vnũ. s. ꝓpriũ ꝛ illud ẽ humiduꝫ radicale a gñatione ꝯtractũ. tale enim q̃ꝛ maxime aereũ ẽ ꝛ puꝝ est ipsius optime sustẽtatiuũ. Aliud ẽ subꝫ extraneũ vt est humidũ ex nutrimẽto cõtractũ qḋ q̃ꝛ non ẽ eque bñ caloris sustentatm̃. sicut ꝯctũ a gñatione dr̃ subm̃ extraneum respcũ eiꝰ. Aggregatũ ãt ex his põt dici subm̃ cõmune ¶ Ad ꝓpositũ cũ dr̃ calorẽ pueri eẽ maioris q̃ꝫtitatis itelligitur h̃ rõne ꝓprii subi caloris. humidũ. n. a gñatione cõtractũ in puero ampliꝰ ẽ q̃ꝫ in iuuene. ecõtra vero in iuuene ampliꝰ ẽ humidũ ex nutrimẽto ꝯtractũ. Ex q̃bꝰ penes hos modos tenẽde sũt iste ꝯclusiones. Pria. rõne subiecti ꝓprii in puero calor ẽ ãplior. Scḋa. rõne extranei vel cõmixti ãplior ẽ ĩ iuuene. ¶ Scḋo nõ q̃sdã hic ꝑ calorẽ spiritũ itelligere ꝛ maxime inatũ: volẽtes ꝙ sit ãplior ĩ puero ꝓportionabilr̃ respectu sue mol̃. ¶ Notãdũ tertio calĩtas pueri ẽ minoris q̃litatis. i. acuitatis q̃ꝛ minꝰ actiua vel acuta ẽ ꝯiuncta hũido: aliis pibꝰ q̃ꝫ ꝯiuncta sicco: scḋm alteꝝ duoꝝ modoꝝ. ꝑmus ẽ. q̃ꝛ siccitas põt eẽ ꝑ se cã caliditatꝭ ꝓductiua ꝛ calĩtas siccitatꝭ: nõ aũt humiditas. secũdo imaginãdo ꝙ siccitas sit solũ dispositiua causa qua subm̃ calidum redditur actiuius sed de hoc alias. ¶ Ex his patet intellectus tertie conclusionis.

¶ Et huius quidem declaratio sicut ipse dicit ẽ: vt opinemur vnam solam caliditatem ĩ mensura: aut corpꝰ subtile calm̃ vnum in quãtitate ꝛ qualitate in subam humidam multaꝫ semel penetrasse: sicut aqua. ꝛ alia vice penetrasse in subam siccam ꝛ paucam sicut lapis: ꝛ cũ sic fuerit inueniemus caliditatem aqueam maioris quantitatis ꝛ mollioris qualitatis: ꝛ caliditatẽ lapideam mioris quãtitatis. ꝛ acutioris qualitatis: ꝛ ita debes agnoscere caliditatẽ que est in pueris ꝛ iuuenibus.

¶ Declarat illas ꝯclusiones. Et ꝑ exẽplo. scḋo ꝓbat. ibi secũda: Pueri eni. ¶ Dicit primo: exẽplũ eiꝰ qḋ ẽ dictũ ẽ h̃. imaginemur vnã solã calĩtatẽ ĩ mẽsura: aut corpꝰ vnũ calidũ subtile ꝛ in q̃ꝫtitate ꝛ ĩ q̃litate sel̃ penetrasse in subam multã aqueã ꝛ alia vice receptũ eẽ in subam lapideã paucam: tũc cũ sic fuerit inueniemꝰ calorẽ aque eẽ maioris q̃ꝫtitatis ꝛ mollioris q̃litatis. Ecõtra vero calĩtatem lapidis acutioris q̃litatis ꝛ minoris q̃ꝫtitatis ꝛ ita de caliditate pueri ꝛ iuuenis ẽ itelligẽdũ. Sciendũ ꝙ dixit calĩtatẽ solam aut corpꝰ ꝛc̃. scḋm q̃sdã ad explicãdũ modos ambos q̃bꝰ diuersi tenẽt aquã calefieri. q̃ꝛ q̃daꝫ dicũt ꝑ gñationeꝫ corpusculoꝝ igneoꝝ ꝛ eorũ cõmixtiõem ꝛc̃. vel dr̃ ꝙ sic dicitur ꝓpter itellectꝰ rudes nõ ꝑcipientes modũ quo calĩtas possit in subo induci. Dixit ẽt notãter penetrasse ꝛ nõ penetrare ad explicãdũ, ꝙ vult istas qualitates in ꝓducto ꝛ gẽtato eẽ equales: q̃ꝛ lꝫ poneremꝰ nũc actu penetrare corpꝰ equaliter calm̃ in hoc ꝛ in illud nõ tñ in fcõ penetrationis euidẽter appꝑet istas mẽsuras eẽ eq̃les. ¶ Scḋo nota exẽpluꝫ ad ꝓpositũ adaptãdo ꝑ aquã facit auicẽna nos intelligere hũiditatẽ purã ꝛ bonam ꝓ sustentatione calidi ĩ puero: ꝑ siccã vero paucam lapideam hũidũ bonũ ꝓ sustẽtatatione calidi in iuuene reptuꝫ: qḋ q̃ꝛ valde ẽ paucificatuꝫ ꝛ terrestrificatũ decẽter designatˀ ꝑ subam lapideam paucam. Ex quo ꝑmo pꝫ remotio cõis dubitatiõis hic moueri solite. q̃ꝛ cum iuuenis sit multo maiorũ dimensionũ puero debuit in exẽplo potius dicere subam aqueã paucaꝫ ꝛ lapideam multã. Dicẽdũ ꝙ. A. hic solũ voluit suba caloris ꝓpria ꝛ nõ extranea cõparare. ꝛ q̃ꝛ subiectũ ꝓpriũ caloris ẽ in puero ãpliꝰ. In iuuene ṽo minꝰ ꝛ magis terrestrificatũ. iõ ꝯueniẽter subiectũ caloris pueri propriũ designatˀ ꝑ aquã multã ꝛ iuuenis ꝑ subaꝫ paucã lapideã. Patet scḋo ꝙ in hoc exẽplo Aui. tãgit implicite. iii. conclusiones supra tactas. Primã. s. equalitatem in radice dũ dixit q̃litatẽ solã aut corpꝰ vnũ in q̃litate ꝛ q̃ꝫtitate tetigit. secundam: dum dixit maioris quantitatis ꝛ mollioris qualitatꝭ. tetigit tertiam dum dixit minoris quantitatis.

¶ Pueri enim non fuerunt generati nisi ex spermate quod est multum calidum.

¶ Probat has ꝯclusiones. Primo ꝙ calĩtas puerorum sit maioris q̃ꝫtitatis. Scḋo ꝙ sit in gradu equalis. Tertio ꝙ mollioris qualitatꝭ. scḋa ibi. Et huic calori. tertia ibi. Sed calor. ¶ Arguit. ꝑ sic. Pueri nõ fuerũt gñati nisi ex spmate qḋ ẽ multũ calidũ ꝛ humidum. g̃ calor pueri ẽ multo maioris quantitatis. ¶ Primo nota vt quidam pueri non dicũtˀ eẽ gñati nisi ex spermate respectu iuuenũ. q̃ꝛ lꝫ vterq̃ꝫ fuerit ex spermate generatꝰ: tñ quia modicũ tꝑs ẽ ex quo pueri fuerũt sic gñati: amplius autẽ ex quo in pueris modicum ẽ de nutrimentali humido: in iuuenibꝰ modicum ḋ attracto ex spermate ꝛ multũ de nutrimẽtali. iõ dictũ ẽ non nisi ex spermate ꝛc̃. Alitˀ tñ ꝛ meliꝰ vt patebit stati. ¶ Unde scḋo nõ ꝙ per sperma hic scḋm viam Gal. intelligitur vtrũq̃ꝫ. s. maris ꝛ femine: vtrũq̃ꝫ. n. taꝫ mãliter q̃ꝫ effectiue ꝯcurrit ad gñationẽ. vt Gal. in libro de spermate: licꝫ viri magis effectiue ꝛ ecõtra mlĩeris: extẽditur ẽt q̃ñq̃ꝫ nomen spermatis ad mestruũ. Dicit igitˀ ꝙ pueri nõ fuerũt gñati nisi ex spermate ꝙ ẽ multũ calidum ꝛ humidũ: ꝛ supple qḋ ꝑuo tꝑe fuit exsiccatũ ĩ puero. ĩ iuuene ṽo multũ. g̃ ꝓpriuꝫ subm̃ caloris ẽ in iuuene multũ exsiccatũ: ĩ puero ṽo nõ. ꝛ ꝑ ꝯñs multo ãpliꝰ ẽ tale subꝫ in puero q̃ꝫ in iuuene. q̃re et calor maioris q̃ꝫtitatꝭ. Ex illo pꝫ q̃liter tꝫ argumĩtuꝫ Aui. ¶ Cõtra. q̃ꝛ possibile ẽ hũidũ nutrimĩtale iuuẽis eẽ eque: vel magis puꝝ q̃ꝫ hũidũ qḋ ẽ gñationis mã vt sanguis q̃ mẽbra tẽpati nutriũtˀ ĩ iuuentute purior ẽ sanguie mẽstruali. igr̃ ꝛc̃. Pro isto dicetˀ in q̃õne ḋ restauratiõe humidi.

¶ Et huic calori nonduꝫ accidit res que ipꝫ extinguat. puer nãq̃ꝫ augeri non cessat. sꝫ crescendo graditur nec adhuc stetit nedum qḋ iam retrocedat.

¶ Probat ꝙ sit eq̄lis in gradu. ⁊ arguit sic. ¶ Calori pueri nō accidit aliqd vsq̧ ad iuuētutē qđ ip̄z diminuat nec sup. qđ ip̄z augeat. ergo calor pueri ⁊c̄. ꝯña nō. ⁊ ꝓbatur assumptū q̄ꝛ puer vsq̧ ad iuuētutē augēdo ꝓcedit ⁊ nōdū stetit. nedū ꝙ iā retrocedat. ¶ Primo nō ꝙ lz in textu explicet ꝙ nōdū aduenit aliqd qđ calorē diminuat: suppleri tñ dz neq̧ augeat: q̄ꝛ nō appet qd eēt istud: ⁊ h ip̄o nāliter decurrente ꝑ suas etates ⁊ eadē nāli ꝯplōne ꝯseruata cū regimie debito. ¶ Scđo nō ꝙ argumētū Aui. sic nude ꝓlatū non ē euidēs. nō. n. seq̄tur vsq̧ ad etatem iuuētutis calori i sor. ē potēs ad augumētū faciendū. ergo gradualr nō diminuitur. Ponat̄ eni sor. colericū puer̄ reduci ad tempamentum. ita ꝙ in p̄ncipio iuuētutis erit perfecte reductus. ⁊ pz ꝙ cōtinue calor satis gradualiter diminuet̄ ⁊ tñ ꝯtinue potēs erit ad augumētū faciendū. Et ꝑ idē pz reducēdo mlicuz vsq̧ ad iuuētutē calorē ꝯtinue crescēdo procedere: ⁊ tñ ꝯtinue augumētū fieri. ¶ Itē si aliqs calor sufficit augumentum facere. minor isto sufficit facere cū alijs ꝑibus q̄ꝛ alias daret mininū augumētū ⁊ vltimū instans augumēti ⁊c̄. Intelligitur igr̄ argumētū Aui. sic. calor pueri vsq̧ ad iuuentutē ē ꝯtinue potens ad faciendū augumentū: ergo merito ꝓportionis ad hūidū ⁊ nālis eius actiōis in humidum vsq̧ tūc non gradualr minorat̄. ꝯña tz. q̄ꝛ nō minorat̄ gradualiter calor merito nālis actionis ⁊ ꝓportiōis nisi subo talr terrestrificato: vt nō valeat ampli⁹ tantā caloris mēsuram ꝯseruare. sed hoc stante nō fit augumētū. igitur ex opposito ꝯñtis seq̄t̄ oppositū añtis. ⁊ hoc argumētū itellexit Aui.

¶ Iuuenibus v̄o nihil accidit qđ eoꝝ calorē augumtet inatū nz ēt aliqd qđ ip̄z extiguat.

¶ Adducit scđm argumētū ad idē taliter arguendo. Iuuenib⁹ nō accidit qđ eoꝝ calorē augeat vel extinguat. igr̄ ⁊c̄. ꝯña tz ⁊ añs dimittit tanq̧ notū. ¶ Et nō h ꝙ Aui. magis dubiū appebat vel nō ita notū calor iuuenum nō aduenisse aliqđ extiguens q̧ augumētans: eo ꝙ cā remissionis caloris euidēs ē nobis intrinseca. s. exsiccatio: nō aūt sic euidens ē caloris augumētatio. ⁊ hoc de cāis nālib⁹ nāliter nos imutantib⁹ loquēdo. iō ꝓcedit post declarādo ꝙ non accidit aliqđ extinguēs ⁊ dimittit tanq̧ notū nō aduenisse aliqđ augumentās. oēs. n. ꝯcordabant ꝙ si calori in ꝓcessu accidit mutatio illa ē diminutio. ¶ Scđo nō ex h ꝙ Aui. assumit in hac ꝑticula ⁊ ex eo qđ assumpsit in p̄cedēti pōt fieri vna totalis rō euidēter ꝯcludēs ꝓpositū talit̄ arguēdo calitati pueri nō accidit aliqd qđ ip̄am augumētet vl̄ diminuat. ⁊ silr̄ calitati iuuēis. ergo eq̄lis ē calor vtriusq̧.

¶ Sz ille calor i eis ꝯseruat̄ hūiditate minoris q̄ntitatis ⁊ qualitat̄ sil̄ dōec ad decliatiōez ꝑueniat: neq̧ tñh⁹ hūiditatis dīnutio ē adhuc diminutio q̄ caliditatē retinet̄ nō possit neq̧ ē nisi quia augumentum facere non valet.

¶ Probat tertiaz ꝯclōnē. s. ꝙ calitas iuuenis ē minoris q̄ntitatis ⁊ maioris q̄litatis. Scđo remouet dubiū ibi. Neq̧ tñ. ¶ Primo sic arguit. calor iuuenis ꝯseruatur in humiditate minoris q̄ntitatis sil̄ vsq̧ ad senectutē. ergo ē minoris q̄ntitatis ⁊ maioris acuitatis. ¶ Nō p̄ dixit ꝯseruatur ad denotandū ꝙ in p̄cedēti gradu remāet. Dixit minoris q̄ntitatis .s. rōne subi ꝓprij qđ ē in iuuene. q̄ꝛ lōgo tp̄e resolōnē passum ē q̄ntitatis minoris ⁊ maioris ēt acuitat̄ q̄ꝛ min⁹ intensiue humidū. Ex quo seq̄tur calorē iuuenis eē in subiecto sicciori ⁊ minoris q̄ntitat̄ ad datū sēsū: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ ē maioris acuitatis seu actiuitatis. Neq̧ tñ. Remouet dubium. secūdo ꝓbat ibi. Quasi. ¶ Primo dicit arguēdo ꝙ si humiditas in iuuene ē minoris q̄ntitatis ⁊ q̄litat̄ q̧ fuerit i puero. igit̄ nō pōt calorē sub equali mēsura ꝯseruare sicut poterat hūiditas pueri. ¶ Rñt Aui. negādo ꝯñam. nō enim ad quāl3 minorē q̄ntitatē ⁊ qualitatē humidi sequitur caloris diminutio. sz hec ē dr̄ia q̄ꝛ in pueritia poterat calor iste seip̄m in hūido ꝯseruare ⁊ cū h supeē ad augumētū faciendū: in iuuene vero solū pōt seip̄m conseruare.

¶ Quasi hūiditas tāta erat pri⁹ ꝙ duas res facere poterat: custodire videlz calorē: ⁊ supeē ēt ad augumētū faciendū. ad vltimū vero ad hoc deueniet: ꝙ neutrā duaꝝ rerū efficere valebit. oz ergo vt in medio talis existat ꝙ possit vnā rē efficere ⁊ nō alterā. Falsum aūt ē vt dicam⁹ ip̄am posse augumētare ⁊ n̄ posse retinere calorē innatū. Quō. n. in re augumētū p̄stare pōt qđ radicez nō valet custodire. Restat ergo vt dicam⁹ ꝙ calorē custodire pōt ⁊ in corpore augumentuz prestare non potest ⁊ scitum est ꝙ hec ē etas iuuentutis.

¶ Arguit ad ꝓbandum ꝓpositū sic. caliditas i puero ē tanta ꝙ seip̄am ꝯseruare pōt ⁊ vltra hoc supesse ad augmentū faciendum. Et aliqū q̄ꝛ in senectute neutrū facere pōt. igit̄ aliqū soluz alterū pōt facere. sed nō pōt dici ꝙ pōt aliqū facere augumentū ⁊ nō seip̄am conseruare. quō. n. in re augumētū prestare pōt qđ radicē custodire non valz. relinq̄tur igitur intentū. s. ꝙ aliqū poterit se ꝯseruare. sz nō augumētū facere. ⁊ h nō nisi in iuuētute siue ꝯsistentia. igr̄ ⁊c̄.

¶ Quod aūt dixit secūda secta ꝙ augumētuz quod ē in pueris nō ē nisi ꝑꝑ hūiditatē ⁊ non ꝑꝑ calorez: ē dictio falsa. hūiditas nāq̧ augumēti ē materia. ⁊ materia nō patit̄ ꝑ se: neq̧ ꝑ se creat̄: Immo apud oꝑatiōem v̄tutis in eā agētis: virt⁹ aūt hoc agēs ē aīa aut natura precepto dei: neq̧ agit nisi cū instrument o. et illud est calor innatus.

¶ Improbat solōnes ⁊ dicta scđe secte ꝯ primā ⁊ p̄ꝛio dnū secūdo aliud ibi. ꝙ aūt. ¶ Arguit sic. mā nō patitur per se sz ꝑ oꝑationē virtutis oꝑantis in eā. sz humiditas ē augumēti mā. igr̄ nō per se patit̄ vel extendit̄. sz tale agens ē virtus p̄cepto dei ⁊ illa nō agit sine instr̄o ⁊ illud ē calor. hūiditas igitur nō extēditur ꝑ se. sz ꝑꝑ calorē instrumētaliter i ip̄am agere. ¶ Primo nō mā nō patit̄ ꝑ se. i. sine agente alio ab ea ip̄am trāsmutante q̄ꝛ nihil agit in se tanq̧ totale vl̄ adequatū agens ⁊ passū. ¶ Scđo nō per hūiditatem itelligere possum⁹ qualitatē q̄ aliquo mō patitur. q̄ꝛ i genere cāe mālis puta dispositiue ꝯcurrit ad augumētum. Possumus ēt intelligere mām ip̄am nutrimentalē. ⁊ vterq̧ intellect⁹ bon⁹ ē. ¶ Tertio nō notāter dixit aīa vel nā. aīa enim proprie nō dr̄ nisi in ordine ad operationes cum cognitiōe. vt p̄mo virtutum naturaliū ad p̄ncipiū. Anim⁹ eni grece latine sensus vel cognitio. eadem iō aīa in ordine ad operationes cognitiuas ꝓprie dr̄ aīa que in relatione ad alias dicitur nā. Et subdit ꝙ eius instr̄m ē calor q̄ꝛ est q̄litas magis oꝑatiua. ¶ Ex qb⁹ oīb⁹ colligūtur ex lr̄a oēs iste ꝯclusiones. ¶ Prima. hūidū ē mā augumēti. ¶ Scđa ꝯclō. agēs p̄ncipale augumentās ē aīa vel nā. Instr̄ale vero calor. ¶ Tertia. lz aīa vel nā sic faciēs augumentū. vt sic non si agens cognoscens agit tñ directa ab agente cognoscent infallibili. s. p̄cepto dei excelsi. Ex qbus pz falsum eē ꝙ dic secta. s. ꝙ augumētū in pueris non est nisi ꝑꝑ humiduz. puto enim ipsos non fuisse ita rudes vt loquerētur ad sensuz ad quem improbat eos Aui.

¶ Quod autem dixerunt ēt qđ vehemēs desideriū quod ē in pueris non ē nisi ꝓpter frigiditatē cōplōnis eorum: ē dictio falsa.

¶ Improbat eos quo ad secūdum dictum quo. s. dicebant vehemens desiderium puerorum non esse nisi propter frigiditatem. ¶ Scđo remouet dubium. ibi. Aliquando tñ. Primo p̄mittit. scđo ꝓbat ibi. Cum malo. Qđ hic dicit pz.

¶ Cū malo nāq̧ desiderio qđ ē ꝑꝑ fritatem ꝯplōnis nō ꝓuenit istimbre neq̧ nutrimētū puerorum enim istimbre melior q̧ esse pōt ē in pluribus horis.

¶ Probat. scđo declarat qđdā assumptum ibi. Neq̧. Primo arguit sic. Cum malo desiderio siue appetitu a frigiditate prouenientе non prouenit istimbre. i. bona digestio vl̄ immutatio sed cum appetitu puerorum stat melior istibre que posset esse in pluribus horis. igitur desiderium istoruz nō ꝑꝑ frigiditatē. vt isti dn̄t. Primo nota duplicem eē appetitum. s. naturalē ⁊ nō nālē. Nālis aūt appetitus ꝯsequit̄

resolutionem mēbroꝝ ⁊ tandē succionem ab ore stomaci mediātibꝰ meseraicis. vt quarto de accidēti. sexto caplo. lꝫ huic associetur frigiditatis impressio a mlia ordine nāli. ad os stomaci hor. a famis emulgendo ꝓfluēte. vt prima pmi. capitulo de humoribꝰ. ⁊. xiiij. tertij. caplo d cāis destructionis appetitꝰ: ⁊ de iuuamētis mēbroꝝ: de iuuamēto mlie. sic ꝗ appetitꝰ nālis aliquo mō iuuat a frido. Nō nālis vero pōt ꝯsequi friditatē soliꝰ oris stomaci ⁊ de tali nō loquebātur antiq: qr ex isto nō arguitur frigiditas ꝯplonis totius. vt pꝫ. Aut friditatē totius pp quā mēbra debito priuantur nutrimēto. vn̄ ꝯtinue a stomaco coguntur exgrere ⁊ de tali intelligit Aui. qr cū malo desiderio: puta nimis itenso: a fritate ꝓueniēte nō ꝓuenit bona digestio. cū digestio multo calore indigeat. vt infra: doctrina sexta. capitulo de virtutibꝰ ministrātibꝰ. ¶ Scdo nō cū appetitu pueroꝝ ē melior digestio. ꝗꝫ esse possit supple ꝓ vite perduratione nō aūt ꝓ opationibus alijs. vt infra patebit. Et dixit. In pluribus horis. pp cām inferius tangendam quia frequenter impeditur eorum digestio ex accidentalibus causis.

¶ **Neqꝫ ī coꝝ corpibus nisi foret pp hoc de ꝑmutatiōe eiꝰ qd comeditur plus ꝓuenit ꝗꝫ sit illud quod dissoluitur ꝓpter quod crescūt**

¶ Probat minorē assumptā. s. q pueroꝝ digestio ē melior ⁊c. Et arguit sic. Nisi in corpibꝰ pueroꝝ eēt bona digō vl istimbre in ipsis nō fieret ꝑmutatio nutrimēti in membra maior ꝗꝫ fiat dissolutio. ꝫ pꝫ in ipsis fieri restauratiōeꝫ maiorē qr crescūt. ꝗ ⁊c. ¶ Nō argumentū auic. hoc modo tꝫ. Ex augumēto. n. ꝯcluditur bonū eē nutrimētum qd membris trāsmittit: qr ēt multū faciliter ꝯuertit in subam aliti. Ex hoc āt q bonū ē nutrimētū seqtur ipm ꝯueniēter esse digestū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s a calo forti ⁊ vigoroso immutatū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s appetitus pueroꝝ ē bonꝰ ⁊ nō cātꝰ a frigido. quare ⁊c.

¶ **Aliqn̄ vo accidit eis malicia istībre ꝓpter coꝝ gulositatē: ⁊ qr coꝝ comestiones malis disponūt ordinibꝰ ⁊ cōedūt res malas ⁊ hūidas ⁊ multas ⁊ desuꝑ malis mouēt motibꝰ.**

¶ Remouet dubiū. secūdo ꝯcludit. tertio epilogat. ibi secūda. Quapropt. ibi tertia. Hoc ē. ¶ Dicit prio. Lꝫ hēant bonā digōneꝫ ⁊ appetitū in pluribus horis vt dictum est: aliqn̄ tn̄ pp gulositatē accidit eis malicia istimbre ⁊ digestionis: ⁊ qr cibi eoꝝ disponuntur malis ordinibꝰ: vt priusqꝫ pmꝰ cibꝰ sit digestus supueniat scds ⁊c. ⁊ ēt quia comedūt res humidas malas ⁊ mouētur malis motibꝰ digestionē. s. corrūpentibꝰ. ¶ Contra si appetitꝰ eoꝝ ē bonus nō ꝗ gulosi sunt. ¶ Dicitur p q pn̄t eē gulosi acciñtaliter . s. ꝓpter humores acetosos in ore stomaci: vel dic melius q nō sūt gulosi ex appetitꝰ intēsiōe nimia. ꝫ ex imaginatione: duꝫ. n. recordātur ⁊ fantasiātur delectationes quas habuerūt in cibo: querūt cibos vt comedāt. lꝫ nō appetant. nō dixit res malas hūidas quia humida sint sibi magis nociua. ꝫ quia fructus humidos comedunt frequenter.

¶ **Quapropter de superfluitatibꝰ plꝰ ī eis adunat. vn̄ purgatiōe idigēt ⁊ pcipue eoꝝ pulmones. Jdeoqꝫ eorum anhelitus est spissior et velocior: magnitudinem tn̄ non habet eo q eorū virtus nonduꝫ ad cōplemētū peruenit.**

¶ Concludit ⁊ pꝫ. ¶ Nō purgatione indigēt eoꝝ pulmones. s. cū re leui. vt manna casia liquiricia capillis veneris. passulis. ficubꝰ siccis. ēt hanelitꝰ ē spissior pp necitatē frequētis mundificatiōis: non habet magnitudinem propter debilitatem sue virtutis.

¶ **Hec est dictio de ꝯplone pueritie ⁊ iuuētutis quemadmoduꝫ. G. declarauit cuius nos sumus interpretes.**

¶ Patet per Gal. scdo complexionū. scdo caplo ⁊ p a ffo. ī ꝯmēto. illiꝰ afforismi. xiiij. qui crescunt ⁊c.

¶ **Postea sciendum est q caliditas post tp̄ consistendi minui incipit.**

¶ Ondit q̄lis sit ꝯplo senectutis. secūdo assignat causas. tertio concludit. ibi scda. Preterea. tertia ibi. Et hec ē mors

¶ Dicit primo q pꝰ tp̄s consistēdi calitas incipit minui. ¶ Prio nō ex lra colligit ista ꝯclusio. ꝯplo senū frigida ē respectu aliaꝝ etatū. ¶ Scdo nō. Incipit diminui scdꝫ duplicē intellcm̄. Primꝰ Gen. diminutiōem. s. q gradū mutat imaginādo q ꝑ totā ꝯsistētiā fiat aliq diutio. ꝫ intra gradū eundē. i senectute aūt variatur gradus. Alr potest sustineri ꝓbabiliter q māeat sub eodē gradu omnino nec intra nec extra latitudinē gradualr variata imaginādo humido nr̄o nāli aliquā certā ꝯsiderare latitudinē sub cuius qlibet gradu exn̄s humidū pexn̄s calm pōt sub mēsura eadē ꝯseruare vl eqli: extra quā tn̄ cū exsiccatū fuerit nō poterit merito ꝯueniēt actiōis cali nālis in ipm tātū ꝯseruare mēsurā. ¶ Dico aūt notāter merito ꝯueniēt actiōis ⁊c. qr merito alteriꝰ ipimētis posset tātā vl maiorē ꝯseruare mēsurā. ¶ Notādū tertio calm tūc minui nō solū extensiue sed etiam intensiue: licet in proposito solum intelligat Aui. de graduali diminutione. quare ⁊c.

¶ **Propterea q aer circundans materiaꝫ eiꝰ que est humiditas exiccat.**

¶ Assignat cās qnqꝫ hꝰ diminutōis cali. scda ibi. Calor qꝫ Tertia ibi. Et labor. Quarta ibi. Et dscūs. Quita ibi. Et pcipue. ¶ Pria cā ē aer circūdās nos q exsiccat hūidū ꝑ qd ꝯseruatur calm. aer. n. in oī eiꝰ dispōe resoluit nos pp illud qd ē in eo de vtute solis ⁊ stellaꝝ. scda primi. doctria scda: tertio caplo. ¶ Prio nō. lꝫ aer ⁊ alie cāe exsiccatiōis in oī etate exiccēt nō tn̄ in oī etate sūt cā mioratiōis calidi. qr nō ad oēm hūidi mioratiōem seqtur cali extinctio vl exsiccatio. ꝫ determinate mēsure vt dcm̄ ē. Ex q soluitur dubiū hic fieri vel moueri solitū. qr semꝑ iste cāe adsūt. igitur semꝑ dꝫ diminui calor. negat eni ꝯn̄a. lꝫ eni sint iste cāe frigidatiōis nō tn̄ nisi cū multo tpe ⁊ nōbiliter impresserit qd non est nisi quando dictum est: Utrum autem aer in omni dispositione resoluat videbitur in questione.

¶ **Calor quoqꝫ inatꝰ q ē intꝰ ad hoc adiuuat.**

¶ Scda cā ē calor innatꝰ q ē intus q adiuuat ad humi exsiccationē: ⁊ ꝯn̄r tādeꝫ calidi extinctionē. ¶ Primo nō. Dixit adiuuat vt qdā dn̄t qr calor in nobis duobꝰ mōis agit: ¶ Primo vt calor absolute ⁊ sic agit calefaciēdo subtiliando ⁊ resoluēdo: ⁊ h mō adiuuat ad exsiccatiōem hūidi ⁊ eiꝰ extictiōeꝫ ꝑ accidēs. scdo opat vt nālis: ⁊ sic digerit nutrit ⁊ assimilat mēbra rstaurat ⁊ auget. ⁊ sic n̄ iuuat ad exsiccatiōem. imo illā ꝓhibet. Quia igr scdm aliquā eiꝰ rōneꝫ iuuat ⁊ scdm aliquā nō. iō dixit iuuat ac si in h nō eēt de cāis pncipalr exsiccātibꝰ. Alr dr a Gen. q h ē cōis mōus loqndi. s. q qn̄ aliqs effectꝰ pēdet a pluribꝰ agētibꝰ ꝑtialr quodlibet illoꝝ iuuare dr alid ad illū effectū ꝓducēdū. vt si sor. ⁊ plo portēt pōdus q neuter ꝑ se portet iuxta cōeꝫ moduꝫ loquēdi. lꝫ ambo portare dicāt. tn̄ qlibet ꝑ se sumptꝰ dicit iuuare. Dixit ꝗ adiuuat ad denotādū caloreꝫ nāleꝫ nō esse totalē cāꝫ hꝰ resolutiōis. Tertio nō q ē intus. i. subiectiue i mēbris: qr nō solū influēs calor resoluit. sꝫ ēt innatꝰ in mēbris subiectiue exn̄s. vn̄ ⁊ mixta spiritu influente carentia ab intra resoluuntur ⁊ corrumpuntur.

¶ **Et labor proueniens ex motionibus corporeis ⁊ aialibus que necessarie sunt in vita.**

¶ Tertia cā ē labor ꝓueniēs ex motiōibꝰ corpeis ⁊ aialibꝰ q sūt necarie i vita. ¶ Prio nō. n̄ sumit h labor ꝓ nocumēto. ꝫ ꝓ fatica. ¶ Scdo nō labor corporeꝰ exsiccat corpꝰ. vt pꝫ. qr ex illo calefit spūs ⁊ ipo calefcō ꝯsumit hūidū: ⁊ similr calor ipoꝝ mēbroꝝ itēdit. ⁊ ipe auctꝰ resoluit. Ampliꝰ i labore ēt aiali fit: ⁊ mlta resolo spūuꝫ ⁊ iflāmatio aut pp vehemētē ⁊ iordiatū motū ipoꝝ sic in tristitia. ira ⁊ tiore. aut pp nimiā eiꝰ dtētiōnē interiꝰ: qre vigorat eiꝰ actio circa iteriores ptes aut circa aliqꝫ determinatā ptē sic i tiore euenit. sicut ēt expimur. qr in fixa ituitiōe vniꝰ rei multū debilitatur oculꝰ ⁊ getādo brachiū sursū plꝰ lassat ꝗꝫ si moueret: nunc sursū: nūc deorsū ⁊c. Qr. n. figit spūs in determiata pte ocli vel brachij: ⁊ ibi vnit: plꝰ inflāmat ⁊ resoluit. ⁊ hec possꝫ eē cā q̄re gressus ꝑ loca simplr plana plꝰ fatigāt ꝗꝫ ꝑ loca ptiꝫ plana ⁊ ptim mōticulosa cū alijs pibꝰ. vt collr qnta ꝓbleātū. ꝓblemate. x. ⁊. xxiij. ¶ De ista materia vide plusqꝫ commentatorem. tertio tegni suꝑ ista pte. vter vero.

¶ **Et defectꝰ nāe ad resistēdum illi toti semꝑ.**

¶ Pōit q̄rtā cāꝫ. scdo ꝓbat. tio remouet dubiuꝫ. scda ibi.

Oēs.ṫtia ibi. Ampli⁹ si h vt⁹. ¶ Dic̄ p̄ q̄ q̄rta cā exsiccatio nis ꝛ defect⁹ caloris ē defect⁹ nāe ad sp̄ r̄sistēdū illi.s.r̄solutōi:

¶ Omnes eniȝ virtutes corporee sunt finite. hoc aūt iam rōcinatum fuit i scia naturali. ei⁹ ergo operatio nō semper existit in materijs.

¶ Probat qd̄ p̄misit dicēs.q2 oēs v̄tutes corpee.i.orgāice sūt finite.vt in nāli phia ḋclaratū ē h⁹ igit̄ v̄tut̄ vl' nāe opa tio nō sp̄ ē in mā.ꝫ determinato tpe limitata. De q̄ aūt fini tate ꝛ infinitate loquatur sibi opposita in hac particula ꝛ se quenti videatur in questione.

¶ Ampli⁹ si hec v̄t⁹ isinita foret ꝛ sp̄ p̄mutatio nē i corpe faceret ei⁹ qd̄ dissoluit̄ eq̄liter ꝛ vno mō. dissolutio tñ vno mō nō eēt. imo semper quotidie augeretur ꝛ corp⁹ dissolutiōꝫ tolera re nō possꝫ: ꝛ dissolutio hūiditatem finiret.

¶ Remouet dubiū vl' difficultatē qd.s.foret si ipa v̄tus eēt infinita ꝛ sp̄ restauraret eq̄lit̄ ꝛ vno mō. ꝛ intēdit hāc ꝯclusi onē.si v̄t⁹ eēt infinita ꝛ sp̄ restauraret eq̄lit̄. ꝛ vno mō corp⁹ tandē ad mortē p̄ueniret: p̄bat̄ sic. Si v̄tus hec eēt infinita ꝛ sp̄ r̄stauraret equal'r ꝛ vno mō: siccitas i corpe ꝯtinue cre sceret. ꝫ tādē corp⁹ dissolutionē tolerare nō posset ꝛ dissolu tio hūiditatē finiret. ꝯña tꝫ. assumptū pōit tāq̄ notū. p̄ pōit rōeꝫ dictā. scđo applicat ad p̄positū. ibi scđa. Quanto ma gis. ¶ Prio nō q̄ ex intētōe Aui. serto nāliū p̄ticula q̄nta: in hoīe nō dr̄nt eēntial'r aīa nutritiua ꝛ itellectiua. q2 itelle ctiua ē p̄petua ꝛ infinita a p̄te p⁹. pꝫ hoc idem de nutritiua.

¶ Spālis igitur ꝯsurgit difficultas q̄uo deueniat defectus restauratiōis cū ipsa virt⁹ de se infinita sit ꝛ apta p̄petuo in formare mām qd̄ nō ē de alijs formis. Ex quo pꝫ satis p̄ti nent̄. A. hāc difficultatē mouisse. ¶ Scđo nō q̄ hāc v̄tutē tripl'r ymaginari possumus infinitā. s. itēsiue extēsiue ꝛ etiā duratiōe ꝛ potissime. de tertio mō intellr̄ hic lꝫ tūc videbit̄ de qua infinitate possit eē sermo. vt in q̄one oñdā. ¶ Ter tio nō ly sp̄ restaurare nō ē intelligēdū vt v̄ba sonāt. i. oi tē pore restaurare eq̄lit̄ ꝛc̄. q2 tūc ꝯclusio. A. clauderet ꝯdicti onē. si. n. oi tpe restauraret equal'r ꝛc̄. ipa in oi tpe informa ret māꝫ. ꝫ sic suppleri oꝫ. vt mōdinus ꝛ semp. i. oi tpe q̄ re stauraret: restauraret eq̄liter ꝛc̄. ꝛ ē q̄si cōis modus loquen di sicut dicim⁹ q̄ semp sor. dormit i lectōe. s. q̄ legit̄ lectio

¶ Quarto nō. ista p̄ticula eq̄liter ꝛ vno mō pōt hēre multi plicē intellectū. p̄m⁹ ē: eq̄lit̄ ꝛ vno mō. i. tm̄ ꝛ tale q̄tū ꝛ q̄le a corpe dissoluit̄. ꝛ hic intellectus nō est verus. quia tunc semper in restaurato eē mēbroꝝ eēnt membra dispositiōis ꝯsilis sicut añ dissolutionē: ꝛ p ꝯñs eēt oio cōsilis cā dura tionis vite: scđo equaliter ꝛ vno mō. i. equaliter ꝛ vnifor miter. q2 q̄tum ꝛ q̄ velociter oino in vno tempore tm̄ et eque velociter in alio tpe. ꝛ hic intellectus posset sustineri: Tertio equaliter. i. quantitatiue ꝛ vno modo. i. modo pro portionali dispositiōi mēbri cui fit restauratio. quia. s. sicut in prima restauratione sequente resolutiōem acquirit̄ mem bro hūidū sibi p̄portionale ita acq̄rat̄ i scđa nutrimētū sibi p̄portionale. vbi gr̄a hēat os sor. i primo instanti sui eē hu midū. vt q̄ttuor ꝛ supueniat sibi exiccatio remouēs centesi mam p̄tem vnius gradus. Deinde quia nutrimentum assi milatur membro resoluto apponatur sibi humidū. vt quat tuor dempta centesima parte vnius gradus. ꝛ sic superue niat secunda resolutio remouens scđam centesimā p̄tē ꝛc̄.

¶ Et ita deinceps restauretur p̄portionale mēbro exsicca to. Et sub isto sensu intelligit hic equaliter q̄titatiue ꝛ vno modo. i. in qualitate eque p̄portionali membro cui assimi latur post exsiccationem: ꝛ hoc ē qd̄ dicitur q̄ equaliter et vno modo restaurari potest intelligi dupliciter vel equalit̄ ꝛ vno mō dispositioni existenti i termino a quo vel ad queꝫ exsiccationis: ꝛ secūdo modo intelligitur hic. ¶ Quinto nota hic per dissolutiōeꝫ intelligere debemus terminū ad quē per dissolutionē acquisitū. s. siccitatē eo q̄ mot⁹ est de genere termini ad quē. q̄nto phisicoꝝ. Dissolutiōem igitur non eē vnius modi ē siccitatē per resolutionem non eē vni us intēsionis sed continue maiorari: Aliter probabil'r ima ginari possumus q̄ si virtus restaurativa semper restauret tale ꝛ tantum quale ꝛ quātū fuit in termino a quo resolutio nis in corpore resolutum: siccitas tñ cresceret ꝛ tandē fini ret māꝫ: imaginādo q̄ sil'r dum fit resolutio fit etiā mēbro rum qualitatiua exsiccatio ꝛ totius quod in posteꝝ resoluē dum est: ꝛ ꝯsequēter q̄ lꝫ in prima restauratione gratia exē pli restauretur nutrimentum humidum: vt quatuor sic fuit primo resolutum. quia tñ in tempore medio p̄cessit exsicca tio qualitatiua qd̄ p⁹ h resoluetur erit siccius q̄ qd̄ i prima resolutione resoluebatur. igitur qd̄ post hoc apponetur vl' restaurabitur erit sil'r siccius. lꝫ sit simile resoluto in termi no a quo. ꝛ ita de tertia ꝛ quarta ꝛ sil'r de alijs. Iste mōus includeret magnas difficultates. sed lr̄a egeret minori int̄ p̄tatione. Ultimo p̄mittere aportet q̄ lꝫ anima huma na sit infinite durationis non tamē pōt informare materiaꝫ cum frigiditate q̄tacūq̄ vel siccitate. sed requirit certam mēsuram caloris. ꝛ etiam humidi vt corpus informet qui bus absentibus nō pōt nostro vniri corpori vel ipsum in formare. Ex quibus concluditur intellectus conclusionis Aui. q̄ si virtus hec esset infinita ꝛ semper faceret restau rationeꝫ equal'r q̄titatiue eius quod dissoluatur ꝛ vno mō .i. qualitatiue vnius mōi vel ꝯformis dispositiōi mēbri cui apponitur ꝛ assimilatur nutrimentū: siccitas tñ nō eēt vni⁹ mēsure sed semper cresceret. ꝛ sic corpus dissolutionem tā deꝫ nō posset tolerare. quia ipsa dissolutio finiret humidi tateꝫ. omne nanq̄ finitū resecatur ꝛc̄. lege litterā. Ampli⁹ si hec virtus. s. nutritiua foret isinita. s. i duratōe ꝛ sp̄. i. oi tē pore quo restaurat faceret p̄mutationē. i. restaurationē ei⁹ qd̄ resoluit̄ equal'r. s. q̄titatiue. ꝛ vno mō. s. q̄litatiue vl' mō sili dispōni mēbri i termio ad quē exsiccatōis. q2 semp. s. ap poneret̄ ꝛ vniret̄ nutrimētū mēbro eque p̄portōale i termi no ad quē dissolutio tñ. s. siccitas acq̄sita p resolutionē non eēt vno mō. i. vni⁹ mēsure. sꝫ semp augeret̄. vt i exēplo da to. ꝛ sic corp⁹ tādē dissolutionē tolerare nō posset. eni p q2 dissolutio finiret. i. ꝯsumeret humiditateꝫ. ꝛ sic p̄ueniret̄ ad siccitat̄ mēsurā cū q̄ nō pōt aīa vniri corpi. ¶ Aliū moduꝫ exponēdi lr̄aꝫ tāgit Gē. vt ly equal'r ꝛ vno mō nō r̄ferat̄ ad ly p̄mutatōeꝫ facēt: sꝫ ad ly dissoluit̄: ꝛ erit tūc sēsus lr̄e. Si v̄t⁹ restauratia foret duratōe isinita. ꝛ sp̄ p̄mutatōeꝫ facēt. s. restauratōeꝫ. s. mō melioꝛi q̄ posset ei⁹ qd̄ dissoluit̄ equal'r ꝛ vno mō. i. vniformiter. dissolutio tñ. i. siccitas nō esset vno mō vt iā dictū ē. Prima expō appet mihi melioꝛ ꝛ ē antiq̄.

¶ Quāto magis cū due res se iuuēt ad mino rātiōeꝫ faciēdā ꝛ retrocedēdū: ꝛ postq̄ sic est oꝫ necessario vt mā destruat̄ ꝛ calor extiguat̄.

¶ Ad p̄positū applicat ꝯcludēs. ig̃ m'lto magis finiet̄ hu miditas ꝛ ꝯsumet̄ cū due res se iuuēt i faciēdo diminutio nē ꝛ retroducēdo. Aliter due res. s. nō restaurare qd̄ dissol uit̄ eq̄lit̄ ꝛ vno mō. Al'r due. i. p'les res. Postq̄ ig̃ ita ē oꝫ necāio vt tādē d̄struat̄ materia. i. hūiditas ꝛ calor extigua tur. ¶ Nota p duas res intelligūt q̄dā exsiccationē hūidi ꝛ diminutionē calidi. Alij defect⁹ hūidi nutrimētal' debētis trāsmutari ꝛ calidi trāsmutare debētis. ¶ Al'r ꝛ meli⁹ due res se iuuāt. s. finitas v̄tutis ꝛ defect⁹ ei⁹. ꝛ hoc p v̄tutē aiaꝫ cū suis istrumētis itelligēdo ꝛ ꝯtinua exsiccatio ꝛc̄.

¶ Et p̄cipue cū ad ei⁹ extictiōem adiuuet̄ p̄ ter vl' pp̄ māei d̄fcm̄. Alia cā ꝛ illōē humoꝛ ex trane⁹ q̄ accidit assidue p̄pterea q̄ cib⁹ p̄uat̄ digēōe: ꝛ adiuuat ad extiguēdū ipꝫ duob⁹ mo dis. vno suffocādo ꝛ tegēdo: alio qualitati ob uiādo. hic. n. humoꝛ est flegmatic⁹ frigidus.

¶ Hec est q̄nta causa quā ponit ꝛ patet. ¶ Nota hic repe ritur duplex littera. vna dicit p̄ter ꝛ est sensus q̄ precipue seq̄tur caloris extinctio cum preter materiei defectum. i. exsicationē humidi concurrat alia causa. s. humoꝛ. ¶ Alia littera habet propter. ꝛ tunc per defectum intelligitur mali tia: vt sit sensus. Et precipue fit extinctio ꝛc̄. cu m ad eius extinctionem propter defectum. idest malit iam materiei: iuuat alia causa ꝛc̄. vel aliter alia causa sequitur: ad materi ei defectionem. idest exsiccationem. s. indigestio ꝛ humoꝛ crudus ꝛc̄. Secundo nota humor flegmaticus ē crudus: ꝛ viscosus. et cum hoc etiam frigidus ꝛ propter viscositateꝫ ꝛ grossitieꝫ opillat. transpirationeꝫ prohibet: et per conse quens calorem suffocat: per frigiditatem vero simplici alteratione caliditatem coꝛrumpit. ideo confert ad exsicca tionem extinctionem suffocando et tegendo et cuꝫ hoc ob uiando qualitati. quare ꝛc̄.

¶ Et hec ē mors naturalis cuiqȝ indiuiduo destinata secūdū suam pⁱmā cōplōnē vsqȝ ad terminū quē in sua potentia hēt ad suā humiditatē ꝯseruandam. vnūquodqȝ eni eorū terminū pfixū hȝ q̄ i indiuiduis diuersificaꝛ pp ꝯplōnum diuersitatem. ꝛ hi qdē sūt termini naturales. sūt vero ꝛ alij termini abbreuiati totum tamen diuino prouenit precepto.

¶ Super hoc erit questio. vtrū per actionē calidi nālis in humidum possit euenire mors naturalis. ¶ Primo nota ꝙ hec. s. infrigidatio ꝛ exsiccatio est mors nālis. lege causaliter ꝛ nō formaliter cuiqȝ indiuiduo destinata merito. s. complexionis nālis. ¶ Nō ꝙ duplex ē mors. s. nālis ꝛ accidentalis. ꝛ pȝ. totum ꝓuenit diuino precepto. i. scd̄m dei volūtatem. vel dīno p̄cepto. s. colchodee vel intelligentie supioris ipressione. vt p h̄ denotet: ꝙ nō solū ꝓlongaꝛ vel abbreuiaꝛ vita merito ꝯplōnis nālis i sequentis formaȝ h̄ ēt merito ipressiōis derelicte a supiorib⁹. vt i q̄ōne patebit.

¶ Quod ergo ex hoc acqsiuim⁹ ē qȝ puerorū ꝛ iuuenū corpora quātū ad qualitatē sūt calida: ꝛ corpora senū ꝛ decrepitoruȝ sunt frīa.

¶ Ex dictꝭ sūmatim colligit q̄les sūt oīuȝ etatū ꝯplōnes. et primo compat eas in q̄litatibus earum tam actiuis quam passiuis int̄ se. Scd̄o spāliter compat iuuentuteȝ pueritie in perfectione. scd̄a ibi. Juuentus aūt. ꝛc̄. ¶ Primo ponit ꝯplōnes istorū in actiuis. scd̄o i passiuis. tertio in actiuis ꝛ passiuis sil̄r recolligēdo. scd̄a ibi. Sȝ puerorū. tertia ibi. Et pueris. Dicit p̄ ꝙ illud qd̄ acqsiuim⁹ q: cōclusimus est ꝙ puerorū corpora ꝛ iuuenū q̄tū ad equalitatē sunt calida. h̄ senū ꝛ decrepitorū sūt frigida. ¶ Primo nō q̄tum ad eq̄litatē. i. scd̄m eq̄litatē q: equal̄r sunt calida. vt supra dcm̄ ē. vel al̄r quātū ad equalitatē. i. scd̄m equale ad pondus. eo. n. ꝙ ab eq̄li ad pōdus plus recedūt corpa iuuenū ꝛ puerorū q̄ȝ senū. dn̄r calida ꝛ ista respcū istorū frigida. prima tn̄ expositio ē melior ꝛ ꝯsona lr̄e Aui. xvi. vel. xij. animaliū caplō de etatibus. vbi sic stat lr̄a. Corpa iuuenū ꝛ puerorū sunt eq̄liter calida. Hui⁹ etiā signū ē: q: nō dic̄ corpa senū ꝛ decrepitorū eē scd̄ȝ eq̄litatē frīda: q: senex primus ꝛ decrepit⁹ nō sūt eq̄lit̄ frīdi sic iuuenes ꝛ pueri sūt equal̄r cali ꝛc̄.

¶ Sed puerorū corpora equali sūt humidiora pp augmentū: ꝛ hoc quidē nobis insinuat expimentū quod de mollicie ossium ē ꝛ neruorū vl̄ mēbrorū ipsorū. ꝛ cōsideratio. quoniā parū ē ex quo fuerunt spma ꝛ spūs vaporal̄.

¶ Primo ponit ꝯplōnē puerorū. scd̄o senū. ibi scd̄a. Et senes. ¶ Dicit primo h̄. scd̄o declarat. ibi scd̄a. Et h̄ qdem. ¶ Dicit p̄ ꝙ corpa puerorū sūt equali hūidiora pp augumētū. ¶ Dicit scd̄o ꝙ h̄ nobis insinuat expimētū ꝛ rō. Experimētū qdē q: neruos ꝛ ossa hn̄t valde mollia. rō vero siue ꝯsideratio. q: parū ē ex q̄ fuerūt spma ꝛ spūs vaporabiles. ¶ Primo nō. vt qdā ab equali. s. ad pōdus q: ab eo plus recedūt in hūido q̄ȝ iuuenes. Aliter equali. s. iusticiali. q: nō sic iusticialiter tēpata ē hūiditas puerorū sicut iuuenuȝ nec ita opatiōib⁹ ꝓportionata. ¶ Scd̄o nō pp augumentū. q: h̄ cognoscitur ex augumēto qd̄ ē possibile in pueritia ꝛ nō in iuuētute. ꝛ ita hēs tres causas ad hoc ꝯcludendum Pria augumētū. scd̄a mollicies ossiū ꝛc̄. vel ēt a priori. q: ex cā finali q: oȝ ipsos augeri ꝛ nō iuuenes. tertia rō quia parum distant a dispōne sanguinis ꝛ spūs vaporabilis ex quo fuerūt. i. facti ex spermate ꝛc̄.

¶ Senes aūt ꝛ decrepiti ꝓp̄e p̄ter vl̄ pp hoc ꝙ sūt frigidiores adhuc sūt frigidiores. Et hoc quidem scit̄ expimento quod habet̄ de duritia ossium corū ꝛ asperitate cutis eorum et ꝯsideratione. Eo ꝙ ꝓlixū ē tempus ex quo fuerūt sperma ꝛ sanguis ꝛ spūs vaporalis.

¶ Patet hoc. ¶ Primo nō ꝙ ex duobus ꝓbat senes eē siccos. s. ex duritie ossiū. ꝛ h̄ ē experimētū. ꝛ ratōne q: multuȝ distāt ꝛc̄. omittit vero finē quē tetigit in pueritia. q: senect⁹ ꝛ ei⁹ defect⁹ i q̄tū hmōi nō ē finis nec bonum. ¶ Secūdo nota. hic repitur lr̄a hn̄s p̄ter. ꝛ pȝ. ꝛ hn̄s pp frigiditatē. ꝛ tunc ē sensus ꝙ signum ꝙ senes debēt eē sicci ē q: debēt eē infrigidati etatiue ꝛ ista frītas ꝯseqꝛ siccitatē.

¶ Et in pueris qdē ꝛ iuuenibus igneitas est equalis: sed i pueris plus abūdat aereitas ꝛ aqueitas: ꝛ in senibus ꝛ decrepitis plus abūdat terrestreitas q̄ȝ i illis duobus: ꝛ est in decrepitis plus.

¶ Ponit simul complexionē earū etatum in actiuis ꝛ passiuis di. ꝙ igneitas ē equalis in pueris ꝛ iuuenibus. ꝛ aereitas ꝛ aqueitas plus abundant in pueris: ꝛ terrestreitas in senib⁹ ꝛ plus in decrepitis. ¶ Nota igneitas. i. caliditas: quia caliditas primo attestaꝛ igni: aqueitas ꝛ aereitas plus in pueris. q: istis duob⁹ elemētis plus attestaꝛ puer quia hūidior. Vel alit̄. aereitas. i. hūiditas nālis ꝛ aqueitas. i. accidētalis ꝛ madefactiua plus ē in pueris q̄ȝ in iuuenib⁹: in senib⁹ vero terrestreitas q: frigidi ꝛ sicci sūt. ¶ Scd̄o nō calor naturalis appellatur igneitas: q: in eo vicit ignis ꝛ ꝓprietas eius: lȝ ēt in isto calore sint simul calor celestis ꝛ el̄taris. vtrū aūt differāt abinuicem specie ꝑnūc omitto.

¶ Juuent⁹ aūt hēt coplexionē magis equalē ꝯplexioni pueri. Compatione tn̄ pueri ē ei⁹ ꝯplō sicca: ꝛ sēis ꝛ decrepiti ꝯpatiōe ē hūida.

¶ Compat has ꝯplexiones quo ad eq̄litatem. scd̄o comparat decrepitum ad senem ꝛ iuuenē. ibi scd̄a. Decrepitus. ¶ Dicit primo ꝙ iuuētus hȝ complexionem magis eq̄lē. i. iusticialiter tēpatiorē complexione pueri. Jlla tn̄ iuuenis complexio compatione ꝯplexionis pueri est sicca ꝛ cōparatiōe senis ꝛ decrepiti est humida. ¶ Nota hic coll̄r tēpatiorē ꝛ perfectiorē eē cōplexionem iuuenis q̄ȝ pueri. et idem tertio h⁹ caplō p̄mo. et supra dum voluit eq̄litatem iustitialem reperiri solum in iuuētute. ¶ Secūdo nō ꝙ in ista pte. Cōpatione tamen. tetigit probabile argumentuȝ ad ꝓbandum istam complexionem esse temperatioreȝ. q: qd̄ respectu alterius habet rationeȝ medij videtur temperatius. sed ita ē hic. quia extrema sunt humiditas pueri q̄ est multuȝ superflua. ꝛ siccitas senis: inter quas mediat dispositio iuuenis: transiēs eniȝ ab extremo superfluo ad extremum defectuosum transit per medium temperatuȝ sicut facit iuuenis. ꝛ ideo respectu vnius istorum recipit iuuenis vnā denominationem: ꝛ respectu alterius oppositā quia medium vtriqȝ extremorum compatuȝ recipit denominationem vtriusqȝ extremi. vt colligiꝛ scd̄o ꝛ tertio ethicoruȝ. ꝛ q̄nto phisicorum. ꝯmēto sexto ꝛ. xvi. et i cōmento illius sexagesiminoni afforismi quarte particule. Quibus vrina grossa: ꝛc̄.

¶ Decrepitus vero ē siccior iuuene ꝛ sene in mēbris simplicibus ꝛ humidior vtrisqȝ humiditate extranea madefaciente.

¶ Patet. ¶ Primo nota membra simplicia hic maxime intelligūtur radicalia que simplicia potissime dicūtur: cuȝ nō sint composita ex membris specifice distinctis sub hoc genere mēbrorū. ¶ Scd̄o nō ꝙ decrepitus maxie in his mēbris radicalibus lȝ oībus ēt ē siccior iuuene ꝛ sene pp cās tactas. quia tn̄ per indigōnem multa in eo multiplicaꝛ hūiditas flegmatica accidētalis madefaciens membra plusq̄ȝ i supradictis. ideo ē illis: accidētali humiditate humidior: hec autem humiditas potissime manifestatur in membris carniformib⁹ i qb⁹ ibibiꝛ pp eorū laxitatē: nō māifestaꝛ aūt i spmaticis pp cām oppōitā ꝛ maxie i ossib⁹ pp qd̄ i tegni. ipas v̄o ptes solidas ꝛc̄. vl̄ dic vt dic̄ gētilis ꝙ dixit i mēbris simplicib⁹: q: illis p̄ncipal̄r ꝛ p̄ debetur complexio.

¶ Secūdū vero diuersitatem complexionū generis femine frigidioris existunt complexionis: Jdōqȝ sunt in creatura miores masculis ꝛ sunt humidiores. ergo ꝓpter complexionum earum frigiditatem multiplicantur earū supfluitates: ꝛ pp paucuȝ earū exercitiuȝ.

¶ Nūc determiat d̄ ꝯplōnib⁹ sexuū. scd̄o regionū. tertio artiū. scd̄a ibi. Qui v̄o. tertia ibi. Et q. Prio h̄. scd̄o ꝯpat substātiā carnis mlieris sube carnis virorū. ibi scd̄a. Et suba

¶ Primo hoc. secũdo assignat cāz humiditatis plurime ⁊ superfluitatis mulierũ. ibi secũda. Igitur ¶ Dicit primo ꝙ ꝯsiderando diuersitatē ꝯplexionũ generũ femine quantum ad hāc ꝯplexionē sunt fridiores viris. iō sũt in creatura minores ⁊ sunt ēt hũidiores. ¶ Dicit scḋo. ꝙ igitur ꝑꝑ frigiditatē ⁊ humiditatē suaꝝ ꝯplexionũ in ipsis: multe sup̄fluitates multiplicãtur: ⁊ ēt ꝑꝑ paucũ exercitium ipaꝝ. ¶ Nō primo ꝑ ꝯplexiones generꝝ intelligit compl̄onē sexuum. i. q̄ indiuiduis debētur merito sexus: eo. n. ꝙ aliam hꝫ operationē exercere masculus inquantũ hmōi: ⁊ aliaꝫ. femella oportuit distinctas eoꝝ eē compl̄ones. Describitur enim masculus per posse gñare in alio ⁊ femina in se. xij. de gñatione aīalium scḋo capl̄o. ⁊. A. in tertio. vel. xv. de aīalibus primo capitulo. vñ ⁊ masculus dr̄ ponere hoc in h̄ femella vero recipe h̄ ab hoc. ¶ Nō scḋo Aui. in lr̄a probat duas conclusiones. prima. mulieres sunt fridiores viris: ⁊ hanc ꝓbat ex ꝑuitate eaꝝ. frigidi eni ē ampliationē ⁊ dilatatiōeꝫ ꝓhibere. quō aũt teneat argumētũ videbit̃ in q̄stione. secũda ꝯclusio. ꝙ sunt humide multa hũidate accidentali ⁊ hāc ꝓbat ex frigiditate complexionis ⁊ paucitate exercitij.

¶ Et sub̄a carniũ ē rarior: lꝫ viri caro ex ꝑte ꝯpl̄onis ei⁹ qḋ ei admiscetur sit rarior. Sua nanq̄ spissitudine plus ꝓhibet̃ in ipaꝫ penetrare qḋ a vēis ⁊ neruoꝝ villis ad eā ꝯfluit.

¶ Compat sub̄am viri ⁊ mulieris. scḋo remouet dubiuꝫ. ibi Licet. ¶ Dic̃ p̄mo sub̄am carnis mulieris rariorē eē sub̄a carnis viri. ¶ Dicit scḋo ꝙ lꝫ ita sit ꝑꝑ tñ illud ꝙ admiscetur carni viri ex eo qḋ ad ipm̄ ꝯfluit ex venis ⁊ neruis vir ē rarior. eius nanq̄ penetratio ꝓhibetur ad carnem mulieris ꝑꝑ spissitudinem eius. ¶ Primo nota multipl̄r aliqḋ corpus dicitur alio rarius. Primo ꝓprie q̄r sub equali extēsione minus continet de materia. vt aer aqua. Et coll̄r hic modus scḋo de generatione: ⁊ primo methaurorum. ⁊ hac raritate vir ē rarior muliere. ē eniꝫ magis igneus ⁊ aereus ꝑfectius mixtus agilior ⁊ mobilior: scḋo q̄r magis porrosũ vt spongia cōꝑata ligno. tertio quia in suis ꝑtib⁹ ē magis ⁊ forti⁹ ꝯtextũ ⁊ cōpactum. vt musculus. quarto q̄r molli⁹ vel magis laxũ ⁊ ponatur modus alter tāgēdus in questione. Ad ꝓpositũ caro mulieris ē rarior carne viri. q̄rto modo quia ē magis laxa aquosa fluida. ¶ Nō scḋo ꝙ lꝫ ita sit raritate tñ scḋo mō dicta ē vir rarior muliere. s. porrositate. Prio q̄r calidior. scḋo q̄r plures hꝫ spūs sue carni ꝯmixtos: ⁊ istoꝝ ē gñare porros. eo ꝙ ꝓpter multitudinē superfluitatũ exñtium in muliere ꝓhibetur eoꝝ tanta penetratio sicut in viro. ⁊ hoc notauit in lr̄a dũ dixit. sua nanq̄ spissitudine. i. obstructione ⁊ clausione ꝓhibetur plus penetrare spūs in ipsaꝫ. s. carnē mulieris. ¶ Tertio nō implicite tetigit Aui. triplicē spūm. s. naturalē ⁊ vitalē. dum dixit a venis qm̄ naturalis a venis nō pulsantibus ⁊ vitalis a venis pulsantib⁹ ꝯfluit. tetigit aīalē dũ dixit ꝙ a neruoꝝ vill̄ ⁊c̃.

¶ Qui vero terras inhabitant septentrionales humidiores sunt.

¶ Contra: terre septētrionales sũt frigide ⁊ sicce. ¶ Dicendũ ꝙ sũt humidi eo ꝙ ꝯstrictis porris ꝓhibetur vapoꝝ. ⁊ sup̄fluitatũ resolutio. ⁊ propter hoc non sunt sapientes. vt ⁊. iiij. ⁊. v. problematum problemate. xv.

¶ Et q̄rtes exercēt aqueas hũidiores existunt: ⁊ qui ab istis diuersificant̃ diuersi existunt. signa autē compl̄onum narrabim⁹ vbi vniuersalia signa ⁊ particularia referemus.

¶ Hec pars patet. vide gentilem.

¶ Doctrina quarta: cuius sũt duo capitula. Capl̄m p̄mũ qḋ ē ad sciendũ qd ⁊ quotuplex sit humor.

h Umor est corpus humidum liquiduꝫ in quod in primis nutriēs conuertit̃.

¶ Determinat de humoribus. Scḋo de mō gñationis humoꝝ. ibi scḋa. Ut nutriēs masticatōꝫ. ¶ Prio pōit diffinitiōeꝫ hũoris. Scḋo diuisionē. Tertio tāgit sñias q̄rũdā cũda ibi. Ei⁹ vero. tertia ibi. Inquit Ga. ¶ Dicit primo ꝙ humor ē corp⁹ humidũ liq̄dũ in qḋ in p̄mis ꝯuertit̃ nutriens. ¶ Primo nota ordinem Auic. fuisse eleganter sumptum a natura rei: eo enim ꝙ elementa sunt priora complexionibus. ⁊ ex illis resultant complexiones. primo determinauit de elementis. secũdo de ꝯplexionibus. Et q̄r ex elemētis mediātib⁹ ꝯpl̄onibus resultant hũores. iō p⁹ḋ ꝯ ꝯpl̄onibus: ꝯsr̄ determinat de humoribus. ¶ Scḋo nō hic sumi humorē: nō ꝓ q̄libet corꝑe hũido fluido: s̄ ꝓ quolibet corꝑe liquido. i. currēte restricto. vt infra patebit. ¶ Tertio nō ly corp⁹ ē gen⁹. per ly humidũ differt a corꝑibus siccis. Actualit̃ fluidũ expōitur. idest currens. sed per ly i qḋ in primis conuertitur nutriens differt ab humiditatib⁹ secũdis q̄ nō sunt humores: vt h̄ sũit̃ hũor vt in qōne patebit

¶ Eius vero ē humor bonus: ⁊ ē illud de cuius proprietate ē: vt fiat pars substantie nutriti solus vel cum alio: ⁊ assimilari ei solus vel cum alio: ⁊ in sũma materia restaurationis eius quod ex ea dissoluitur.

¶ Ponit diuisiones duas. ibi scḋa. Dicemus autē. ¶ Primo innuendo diuisionē declarat vnũ membrũ diuisionis. scḋo aliud. ibi secunda. Et eius superfluitates. ¶ Dicit p̄mo ꝙ humor bonus est de cui⁹ proprietate est vt fiat pars nutriti solum vel cum alio ⁊ assimiletur ei solus vel cũ alio ⁊ in summa vt fiat materia restauratiōis eius qḋ resoluit̃. ¶ Primo nota bonitatem humoris argui ex consecutione finis ad quem est a natura humor finaliter intētus. s. vt cōuertatur in substātiam nutriti ⁊ assimiletur ⁊c̃. Tunc enim vnũquodq̄ in sua specie perfectum dicimus dum propriũ finem attingit. vt quarto methaurorum. Ex quo pꝫ diffinitiōem humoris boni datam ab Aui. sufficientem esse. ⁊ bonam datam per causam finalem. ¶ Scḋo nō notāter dcm̄ esse in littera de cuius proprietate ⁊c̃. inter nutriēs enim ⁊ nutritum currit occulta ꝓprietas siue forma specifica actiua in nutrito ⁊ passiua in nutriente qua. s. faciliter ē ipsũ nutrimentũ ꝯuertibile in substātiam nutriti sicut illud ē ipsius naturaliter cōuersiuum. Nō enim in nutrimento solũ attendenda ē ꝯuenientia scḋm qualitates manifestas. vt ifra capitulo de eo qḋ comeditur ⁊ bibitur. declarabitur. ¶ Ternō virtutis nutritiue triplex est act⁹. s. appositio vnio ⁊ assimilatio: vnionē tetigit dum dixit fiat pars sub̄e. tetigit assimilationem dum dixit ⁊ assil̄atur ei. tetigit appōnem dum dixit: ⁊ in summa materia restaurationis. ꝙ enim est materia restaurationis appōitur prius q̄ꝫ vniatur ⁊c̃. Aliter tetigit similitudinem in sub̄a dũ dixit pars substātie. i qualitatibus dum dixit. Et assil̄etur. tetigit ꝯuenientiam in q̄ntitate dum dixit materia restaurationis. ¶ Quarto nō notanter esse dictum solus vel cum alio ꝓpter varietatē positionum iter medicos ⁊ phōs: qm̄ ꝑhi posuerunt solũ sanguinem nutrire. medici vero oppositum. lꝫ aũt preter restauratiōem eius qḋ deperditur sit ipsius nutrimenti ali⁹ finis. s. augmētum quia tamen primus est cōmunior a quo nō absoluitur nutrimentũ poti⁹ hũc explicare curauit.

¶ Et eius superfluitas est humor malus. et ē ꝙ istud agere non consueuit: aut raro in bonum conuertitur humorem. Unde antea a corpore expelli ⁊ proijci debet.

¶ Describit humorem malum qui ē superfluitas. ⁊ pꝫ quia ex opposito describitur. ¶ Primo nota superfluitatem eē duplicem. s. naturalem ⁊ preter naturam. Est autem superfluitas naturalis humor vel humiditas in corpore multiplicata ex conuenienti ⁊ naturali actiōe caloris humores aut humiditates naturaliter digerentis aut cibos sicut est superfluitas prime aut secunde digestionis. ⁊ iam de tali non est hic sermo. Altera vero est superfluitas ī corpore p̄ternaturaliter multiplicata ex inconuenienti ⁊c̃. q̄ quo modolibet indicat sue generatiōis impedimētũ vt flegma salsum. col̄a eruginosa. ⁊ de tali intelligit̃ hic. ¶ Scḋo nō notāt̃ dcm̄ eē ꝯsueuit. q̄r raro ꝯuēit hũorē nō nālē nutrire ñ. n. nutrit ⁊ ꝯuertit̃ ad bēignũ nisi valde remisso gradu malicie peccauerit vt scḋa affo. ꝯmēto illi⁹ dcimiseptimi affforismi. vbicũq̄ cib⁹ ⁊c̃. ⁊ dixit agere. i. oꝑari: cibus. n. ꝓ quāto operatur a materia non agit sed patitur ⁊ transmutatur ideo exponitur agere idest operari. vtrum autem humor malus possit nutrire videbitur i questione.

¶ Dicem⁹ ergo ꝙ humiditatũ corporis quedam sũt prime quedā secũde. prime sũt qua/

mo: humores quos paulo pꝰ noīabimus.

¶ Ponit scd̄am diuisionem. secūdo subdiuisionem. ibi secūda. Secundarū vero. prima patet.

¶ Scd̄aꝝ vero due sūt diuisiones: aut. n. sūt sup̄fluitates aut nō sup̄fluitates. Superfluitates vero in sequētibꝰ noīabimus. Et q̄ sunt nō sup̄fluitates sūt hūores q a p̄ncipali dispositiōe ꝯuersi mēbris delegati fuerūt: sed non dum alicꝰ mēbrorū simpliciū ope̱ratione perfecta ꝑs effecti sūt: quoꝝ sūt quatuor spēs: vna ē humor in foraminibꝰ extremitatū paruarū venarū cōtentꝰ mēbris simplicibus ꝓpinquarum inbibentiū ea vel cā. Alia ē humor ꝑ oīa simplicia trāsiens vl' sparsus mēbra sicut ros q in nutrimētū ꝯuerti ē aptus cū corpꝰ nutrimento caret: ꝛ vt mēbra humectet cū aliqua cā fortis motꝰ: aut alia ea exiccauerit. Tertia ē humor q parū añ ꝯgelatus fuit. Et ē nutrimentū qd̄ in sub̄a membrorū ex p̄te ꝯpl'onis ꝯuersum est. Sꝫ ex p̄te essentie complete ꝛ silitudinis nondū conuersuꝫ fuit. Quarta est humor q est intus ī membris simplicibꝰ a p̄ncipio natiuitatis: ꝛ ꝑ queꝫ p̄tiū eoruꝫ cōtinuitas existit: cuius principium est ex spermate Spermatis vero p̄ncipiū est ex humoribus.

¶ Primo nō scd̄e humiditates q̄ sūt sup̄fluitates p̄nt itelligi oēs humiditates nō nāles ex p̄mis humoribꝰ p̄ternaturaliter gn̄ate: ꝛ sic m'liaꝫ nō nāleꝫ gn̄atā ꝑ adustionē dicemus hūiditatē scd̄am. de his infra. ¶ Scd̄o nō ꝑ hūiditates prias in ꝓposito nō eē itelligendas hūiditates simpl'r p̄mas. ꝫ p̄mas in ordine humiditatū nr̄i corpis gn̄atarum ex chilo. Ex q̄ pꝫ qd ꝑ humiditatem scd̄aꝫ ēt intelligere d̄bemus. ¶ Pꝫ scd̄o ꝙ lꝫ via gn̄ationis p̄ores sunt humores humiditatibꝰ scd̄is: nā tn̄ ꝛ ꝑfectione priores sunt secūde hūiditates humoribꝰ. pꝫ vlterius hūiditates scd̄as eē sicē medium forme ꝛ transitus inter humores ꝛ membra.

¶ Et dicemꝰ etiaꝫ ꝙ humores humorosi bōi ꝛ superflui vel non superflui: quatuor ꝯtinentur generibꝰ: gn̄e sanguinis q oībus illis melior existit: ꝛ genere flegmatis ꝛ genere colere rubee: ꝛ genere colere nigre.

¶ Determinat de humoribꝰ primis. ꝛ primo pōit diuisionē eoꝝ. scd̄o sigillatim de ip̄is determinat: ibi scd̄a. Sanguis vero. prima pꝫ. ¶ Primo nō dixit hūorosi qꝛ multuꝫ fluidi vel liq̄di respcū hūiditatū scd̄aꝝ. iste. n. sūt solidiores. qꝛ sub̄e mēbroꝝ ꝓpinqores. ¶ Scd̄o nō. hic ē duplex littera p̄ma boni ꝛ superflui. scd̄a boni ꝛ nō superflui. p̄ma sic sonat: cā boni q̄ꝫ superflui ꝛc̄. scd̄a humores boni: ꝛ qui non sunt sup̄flui. vterqꝫ bonꝰ. Dixit aūt notant' gn̄ibꝰ ꝛ nō speciebꝰ: qꝛ sub quolꝫ eorū plures ꝯtinent' spēs vt apparebit. ¶ Nō tertio humores eē quatuor ex pluribꝰ ꝯcludit' ꝓbabilibꝰ. Primo qꝛ humores elemētis ꝓportionāt' ꝛc̄. vt infra capl'o de mēbris. ꝛ Gal. primo elemētoꝝ. vltimo capitulo. ysaac de elemētis. ypocras in libro de humana natura: Aliabas primo theorice. xxv. capit'lo. ¶ Scd̄o. qꝛ simile ē de humoribꝰ ꝛ vino: sed in factiōe vini quatuor ꝯsurgunt corpora. s. fex. spuma. aq̄sitas que euaporat. ꝛ vinū: h' argumentum coll'r scd̄o virtutum nāliū: ꝛ q̄nto de iuuamentis. p̄mo capitulo. ¶ Tertio ex finibꝰ. qꝛ quattuor sūt fines q̄s nā per diuersos humores attingit. s. nutricatio oīum membrorum principal'r ꝑ sanguinē. totius corpis humectatio ꝑ flegma. appetitꝰ excitatio per m'liaꝫ. ꝛ expulsionis intestinoꝝ excitatio ꝑ col'aꝫ ꝛ eoꝝ abstersio ¶ Quartū exp̄imētū ī flobotomijs. Sanguis ē melior qꝛ nature ꝯuenientior:

¶ Sāguis v̄o natura calidus existit ꝛ hūidus

¶ Primo nota sanguineꝫ sumi dupliciter. s. pro massa ꝛ pro humore. hic sumitur scd̄o modo. ¶ Secūdo nota hunc eē duplicem. s. venalem ꝛ arterialem. hic de vtroqꝫ ē sermo. ¶ Tertio nota completam sanguinis descriptionem collectam sparsim. xij. animalium capl'o de humoribus. Sanguis est humor primus qui a sua principali dispositiōe naturali nō remotus est i cōplexione calidus ꝛ humidus i colore rubeus. in odore suauis vel non fetidus. i sapore dulcis. per temperatam decoctionem in secūda digestiōe genitus. Dicitur humor primus ad differētiam secūdarū humiditatū. cetera patēt. ¶ Quarto nota sanguinē i ꝯpl'one ad multa possumus comparare. s. ad equale ad pondus: ad medium proprie speciei: ꝛ ad alios humores: ꝛ ad medium generis: hic vltimo mō fit comparatio. ¶ Contra: nos nutrimur frigido ꝛ sicco vt damascenus in aphorismis ꝛ non nutrimur nisi sanguine. igr̄ sāguis ē fridus ꝛ siccus. ¶ Secūdo qꝛ sanguis est temperatus. vt Auer. prio cātice. xiiij: ꝯmēto. ꝛ quia generatur a calido tempato: vt ap̄pebit i sequenti capitulo. ¶ Secūdo queritur q̄s est humidior humor: an artarialis an venalis. videtur ꝙ venalis. quia generatur artarial' ex eo per vlteriorem decoctionem exsiccantem humidum superfluum. Similiter artarial' est calidior ꝛ caliditas maior associat secuꝫ siccitatem maiorē. Similiter qꝛ digestio ingrossando ꝓcedit. igitur est gossior et terrestrior. ¶ Ad p̄mū. illud quo nutrimur est frigiduꝫ et siccū respectu eius quo viuimꝰ. s. sp̄ūs vitalis cuius presētia in membris cōseruatur vita. Pro scd̄o sanguis est temperatus respectu aliorum humorū. ꝛ tn̄ cutis compatiōe est calidus ꝛ humidus. Ad scd̄m vtraqꝫ pars ꝓbabiliter sustentari potest. Qui vult tenere sanguinem artarialē esse humidiorem. dicit ꝙ lꝫ partes sanguinis humide ꝑ vlteriorem decotionē dum ex venali fit artarial' exsiccentur: qꝛ tamen depurātur a partibus fecalibus ꝛ terrestribus que sunt multe in venali remanet postea humidior. Et qui dic̄ oppositum opposito modo haberet illud tenere. s. ꝙ plus facit exsiccatio q̄ꝫ depuratio ꝛ defecatio. ꝛ qui tꝫ ꝙ aliq̄n est hoc ꝛ aliquādo illud hoc non esset incōueniēs. Ad confirmationem. est calidior ꝛ caliditas maior ꝛc̄. illud ē verū alijs paribus. de digestione vero q̄ūo ingrossando procedit videbitur post.

¶ Cuius sunt due species: naturalis ꝛ nō naturalis. Naturalis autem est cuius color est rubeus malo carens odore ꝛ ē valde dulcis.

¶ Primo nota. sanguis naturalis nature conueniens ꝛ ꝓportionatus ē. vt per ipsum natura debitos fines attigat. ¶ Secūdo nota a priori causa rubedinis assignari nō pōt. sed rubedo colere clarior est. ꝛ rubedo sanguinis artarial' clarior ē rubedie venalis: ex odore ꝛ sapore quia odor malus arguit putredinem: sapor malus malam digestionem: bonus vero econtra. ¶ Primū dubiuꝫ qꝛ sanguis non est rubeus qꝛ calidum agens in humidum denigrat. ¶ Scd̄ꝫ correlariū. sanguinea fetēt: quarto terrapētice: vltimo capitulo. ꝛ prima q̄rti. de p̄paratis ad febrē. ¶ Tertiū quia si sanguis est dulcis per vlteriorem decoctionem fiet amarus. vt secundo virtutum naturalium vltimo capitulo: et quarto de simplici medicina. ¶ Ad primū intelligitur calidum vrens. ꝛ similiter ad secundum ꝛ tertium fetent superfluitates humide que i eis putrefiunt ꝛ non sanguis.

¶ Non naturalis vero sunt due diuisiones: Alius enim est qui a complōne bōa fuit mutatus: non propterea ꝙ aliquid ei admixtuꝫ fuerit: sed quia eius compl'o in se vitiata fuit: Vbi gr̄a: qꝛ aut fuit infridatus aut calefactꝰ.

¶ Nota sanguinem fieri posse non naturalem multipliciter primo ex parte quantitatis. secundo ex parte modi substantie. etiam ex parte qualitatis manifeste ꝛ qualitatis occulte. tacuit primam tanquā facile cognoscibilem: ꝛ quia ifra de ista mentionem faciet. tacuit scd̄am ꝛ quartam. quia ad tertiam reducuntur. sunt eni qualitatiue. ¶ Secūdo nota quid per bonam ꝛ quid per malam complexionem sanguinis intelligere debemus. viciata autem dicitur quando extra eius naturale temperamentum est alteratus sanguis absqꝫ permixtione eius cum humore non naturali: et hoc pōt sāguini aduēire ab itrinseco ꝛ ab extriseco sicē pꝫ q̄re ꝛc̄

¶ Et est alius qui nõ fuit mutatꝰ nisi propter humorẽ malũ q ei admixtus fuit. Q. õ ẽ scõm duas diuisiones: aut enĩ ad euꝫ humor desoris venit ⁊ penetrauit in ipm ⁊ corrupit. aut i ipomet fuit generatꝰ humor. vbi grã aliqua eiꝰ ꝑs putruit: ⁊ eiꝰ subtile in colerã rubeaꝫ et spissum in colerã nigrã ꝯuersũ ẽ. ⁊ remanserũt ambe: aut vna eaꝝ in eo. ⁊ hꝰ quidẽ diuisionis ꝑtes scõm illud quod ei admiscet ⁊ ipiꝰ spẽs de spẽbus flegmatis ⁊ spẽbus colere nigre ⁊ spẽbꝰ colere rubee diuersificãt. ⁊ aquositas vel aquositatis eiꝰ: plerũqꝫ ergo fit turbidus: ⁊ aliqñ fit subtilis ⁊ aliqñ niger mlta ifectꝰ nigredine: ⁊ qñꝫ albus: silr quoqꝫ i odore sui ⁊ sapore mutat: fit nãqꝫ amarus aut salsus aut acetosus.

¶ Primo nõ nõ solũ eẽ intelligẽdũ humorẽ ꝑmisceri sãgui: sꝫ ẽt fumũ ⁊ vaporẽ alteriꝰ hũoris. ¶ Scđo nõ ꝑ humorẽ sanguini ꝯmixtũ: qñqꝫ mãifeste fieri sãguinẽ fridiorẽ: aut calidiorẽ: vt si sãguini tẽpato plꝰ admiscet de flegmate vl de cola qꝫ dꝫ scõm nãm: qñqꝫ aũt ꝑ hanc admixtioneꝫ ad eiꝰ graduale tẽpamẽtũ reducit. vt si sanguini infrigidato ⁊ humectato ꝑmisceat colera ãplior ⁊c. ¶ Nõ tñ ꝙ lꝫ in isto casu sanguis a suo tẽpamẽto nõ labat gradualr: ẽ tñ distẽperatꝰ ꝑꝑ nõ eẽ in eo q̃litatiuuꝫ gradũ cũ debita dependẽtia ⁊c. Aliȷ̃ dixerũt ꝙ h sanguie nõ infecto occulta malitia: ⁊ ꝑ simplicẽ alteratiõem a cola ad graduale eiꝰ tẽpamentũ reducto: sanguis h sũptꝰ ꝓ q̃rto humore ẽ tẽpatꝰ. lꝫ hoc aggregatũ. s. massa sanguinea sit distẽꝑata eo ꝙ ex q̃tuor hũoribꝰ scđꝫ indebitam proportionem cõmixta. Residuꝫ littere videtur notum vsqꝫ ibi. flegmatis vero.

¶ Flegmatꝭ ãt aliud ẽ naturale: ⁊ aliud ñ nãle

¶ Determinat de flegmate. ꝓ põit diuisionẽ. scđo declarat. ibi. Nãle. ¶ Dic ꝓ flegmatꝭ aliud eẽ nãle ⁊ aliud non nãle. ¶ Nõ nõ posuit flegmatis diffinitiõem sicut sanguis: aut qꝛ tanqꝫ notã relinqt: aut qꝛ colligi põt ex his q̃ pꝰ dicet. Et aliȷ̃ ꝙ ꝑꝑ multiplicẽ varietatẽ flegmatuꝫ difficile erat valde fla sub aliq̃ termino cõi vniuoce ꝯphẽdere. ¶ Secũdo nõ flegma dici nãle: q̃ nã nãlẽ finẽ põt attingere: ⁊ fit nãe illius in q̃ ẽ ꝯueniẽs: ecõtra vero nõ naturale. Ex quo soluit argumentũ puerile ad ꝓbandũ oẽ flegma eẽ naturale. qꝛ oẽ flegma a natura fit: saltem aliquando. pꝫ nõ sequi.

¶ Naturale ẽ quod est aptũ: vt in aliquo tꝑe fiat sanguis: qm̃ ẽ sanguis non plene coctus.

¶ Primo de nãli: scđo de nõ nãli. ibi scđa. Nõ nãle. primo notificat nãle aliq̃ mõ diffiniẽdo. scđo ex ꝯplexione. tertio ex loco. q̃rto ex fine. ibi scđa. Et ẽ qdam modus. tertia. ibi. Dulcis võ. q̃rta ibi. Dicimꝰ ãt. ꝑma pꝫ. ¶ Prio nõ ꝯpletã diffinitiõeꝫ flegmatꝭ nãlis. s. flegma nãle ẽ humor ꝑmꝰ q in sua nãli ꝑncipali dispõne exñs ẽ in ꝯplone frigidus ⁊ humidus ⁊ in colore albꝰ. in sapore dulcis vl insipidus: ꝑ diminutã decoctiõem ex scđa digestiõe genitꝰ ꝑ vlteriorẽ decoctionẽ in sanguinẽ trãsmutãdus vel aptꝰ trãsmutari. Dicitur aũt notãter i sua nãli dispõne ꝑncipali. ꝑmo qꝛ ꝯuersũ ab ista vt trãsmutet in sanguinẽ aut vt nutriãtur membra nõ ẽ nec̃ario frigidũ. imo põt eẽ calm: vt declaraui in capitulo de ꝯplonibꝰ mẽbroꝝ. relique ꝑtes patẽt ex dictꝭ. scđo nõ hãc ꝓpõneꝫ eẽ õ ꝟtute sermõis falsã. fla est sanguis diminute decoctꝰ. ꝫ sic ẽ intelligenda. flegma ꝑ diminutã decoctiõem genitũ ẽ ꝑ ꝯpletã decoctionẽ in sanguinẽ ꝯuertibile. Est igit in potẽtia nõ multũ remota sanguis ad bonũ intellectũ. ¶ Dubiũ ꝑmũ. q̃re ita nõ dixit ipm eẽ coleram diminute decoctã. cũ ita ꝑ vlteriorẽ ꝺcoctionẽ possit in coleram sicut in sanguinẽ ꝯuerti. ¶ Scõm dubiũ. Si flegma ẽ sanguis ⁊c. tũc semꝑ prius qꝫ chilus trãsmutaret in sãguinẽ conuerteret in fla. qꝛ añ oẽꝫ ꝯpletã ⁊ ꝑfectã decoctioneꝫ ꝑcedit diminuta decoctio. ¶ Tertiũ dubiũ. dũ fla ꝑ vlteriorẽ decoctionẽ transmutat: ꝯuertitur ne in solũ sanguinẽ aut i q̃tuor hũores. ⁊ vr ꝙ in q̃tuor: qꝛ nõ minꝰ potest calor supra fla qꝫ supra chilũ: sed potuit gñare q̃tuor hũores ex chilo igr ⁊c. ¶ Ad oppositũ qꝛ tũc ꝑ corruptiõeꝫ vniꝰ idiuidui gñaret vnũ aliđ eiusdẽ spẽi. ⁊ ita i corruptõe nõ variaret nomẽ ⁊ diffinitio. ꝯña tꝫ. qꝛ si fla in q̃tuor hũores ꝯuertit. pꝫ ꝙ fla trãsmutat in flegma. ¶ Quartũ dubiũ. si sanguis ex chilo ⁊ sanguis ex flate genitꝰ sũt eiusdẽ spẽi. ꝙ nõ: qꝛ diuersitas materieꝝ arguit diuersitatẽ formaꝝ. vt Auerois q̃rto phisicoꝝ. ¶ Ad oppõitũ qꝛ ꝯueniũt i colorẽ odore sapore ⁊ ꝯplone. ¶ Ad ꝑmũ dr ꝙ nõ ita facilr trãsmutatur i colam: ⁊ ꝙ nõ ita ꝑncipalr ad illũ finẽ ordinat. ¶ Ad scđꝫ negat ꝯña. qꝛ ꝑter mẽsurã decoctiõis vt inducat forma flegmatis alia reqrũt: sꝫ õ h in seq̃nti caplo. ¶ Ad tertiũ dr ꝙ scđꝫ plurimũ ꝯuertit i sãguinẽ ⁊ ꝯtigẽs ẽ ꝙ i tres nõ võ i q̃tuor ꝑꝑ argumẽtũ adductũ. ⁊ negat silitudo õ chilo qꝛ chilꝰ ẽ i potẽtia vt trãsmutet i fla ⁊ nõ ipꝫ fla adhuc ẽ i potẽtia. ¶ Ad q̃rtũ dr ꝙ nõ sꝑ diuersitas mãeꝝ arguit diuersitatẽ formaꝝ. vt pãis ⁊ caro i chilũ silẽꝫ i spẽ ꝯuertũt.

Sanguis nõ generatur ex chilo sed ex flegmate solum ut voluit gal.: idest colera nigra — cap 8

¶ Et ẽ qdã modus dulcis flegmatis quod nõ valde existit frigidũ: imo corꝑis cõꝑatione frigiditatis pauce existit sanguinis võ cõꝑatione ⁊ colere rubee est frigidum.

¶ Notificat ex ꝯplone. scđo ponit drĩaꝫ int h ⁊ quãdã spẽꝫ nõ nãlis flegmatꝭ. scđa ibi. Et ẽ flegma. ¶ Dicit ꝓ h fla nãle eẽ quẽdã modũ flatis dulcis: qđ nõ ẽ valde frigidũ ꝯꝑatiõe corꝑis: imo respcũ eiꝰ ẽ frigiditatꝭ pauce. lꝫ respcũ sanguinis ⁊ colere sit frigidũ. ¶ Primũ dubiũ. Nõ vr h fla eẽ dulce qꝛ ẽ insipidũ vt Johãnicius ⁊ Auicẽna ⁊ Auer. ꝓ cãtice. ¶ Scđꝫ dubiũ. Nõ vr eẽ frigiditatis pauce qꝛ frigidius ẽ qđ sit in corꝑe: vt supra: caplo de ꝯplonibꝰ mẽbrorum vbi graduabãt ꝑtes nri corꝑis nãliter se hñtes. vt ibi notabãt. ¶ Ad ꝑmũ dicũt qdã flegma nãle eẽ insipidũ qꝛ valde remisse ꝑticipãs sapore. ipm tñ ẽ dulce. dulcis. n. sapor ⁊ ꝑfectꝰ reqrit multũ ꝑfectã ⁊ bonã decoctiõem ex q̃ tollit ꝯdictio. ¶ Aliter Mõdinus. duplr dr aliqd dulce. ꝓ ꝓꝑe scđo iproprie. vt oẽm rẽ horrido sapore ꝑuataꝫ sicut aquã auctores dulcẽ vocãt. ⁊ sic hoc fla dulce dr lꝫ sit insipidũ: ¶ Ad scõm dixerũt qdã ꝙ fla illud qđ ẽ frigidior res q̃ sit i corꝑe ẽ fla vitreũ. nõ ꝯsonat supradictꝭ. ¶ Aliȷ̃ ꝙ loqt de flegmate dulci ꝑ admixtiõem sanguinis: qđ statim notificabit ⁊ h nõ ꝯsonat lrẽ. ¶ Tertia melior Gẽ. ꝯcedit istas cõclusiones. fla ẽ frigidior res ⁊c. inter ꝑtes nãliter se hñtes nri corꝑis qꝛ aque ꝓportionat. ¶ Scđo. fla respectu sanguinis ⁊ spũs ẽ res valde frida qꝛ sũt extrẽa. ¶ Tertia. fla sui fritate nõ multũ recedit a calore cutꝭ. ad hũc sensũ ꝙ recessus eiꝰ a cute ẽ ꝑuꝰ respectu recessus gradualis sanguis ⁊ spũs ab eadẽ i calitate: qꝛ caliditas est vite ꝯformior. Ex qbꝰ tollit ꝯdictio: qꝛ lꝫ fla sit res frigidior ⁊c. excessus tñ eiꝰ i fritate ẽ paucus respcũ recessus spũs ⁊ sanguis in calitate a medio. s. cuti. ⁊ h voluit Aui. ¶ Alr fla nãle lꝫ inter ꝑtes nãlit se hñtes sit frigidior ꝑs: respcũ tñ alicꝰ flegmatꝭ nõ nãlis. vt vitrei est pauce frigiditatꝭ. Alr ẽ fritatꝭ pauce respectu corꝑis respcũ eiꝰ qđ ẽ in cõꝑatiõe sanguis coler ⁊ spũs. Aliter fla alteratũ ꝟsus nãꝫ sanguis ⁊ iã fcm̃ aliquo modo dulce ẽ fritatꝭ pauce respcũ corꝑis: imo põt eẽ calidũ. lꝫ nõ alteratũ: nec ꝯuersũ a ꝑncipali dispõne nãli sit ꝑs frigidior

¶ Et ẽ ẽt flegma dulce quod non est naturale quod ẽ flegma saporẽ nõ hñs: quod noiabimus: quod fit cũ accidit: vt cũ eo sanguis misceatur naturalis: ⁊ quod multotiens in rheumatisimis: ⁊ in saliua sentitur.

¶ Primo nõ h fla ꝯuenit cũ nãli: qꝛ vtrũqꝫ dulce lꝫ h nãli dulcedie dulciꝰ stãte ipo sub dispõne nãli. Drñt aũt. qꝛ h ẽ nãle gñatũ ex ꝯmixtõe sanguis cũ flate crudo insipido: põt ẽt fieri ex ꝯmixtiõe sãguis nõ nãlis cũ flate dulci nãli. imo vtrisqꝫ nãlibꝰ. ꝫ idecẽt ꝯmixtꝭ. Scđo nõ hũores nri corꝑis aliȷ̃ a sanguie i vẽis exñtes nãlit debent eẽ sãguini ꝯmixti. vt a sãguie tempent. Nisi. n. cola sanguie refrenaret a leuicã fureret. Fla silr icrudaret. Et h exꝑssit Aui. q̃rto ꝑmi ⁊ xxiȷ̃. caplo. Ista tñ ꝯmixtio reqrit ꝺbitã ꝯmixtoꝝ ꝓportionẽ adiuicẽ. tãta. n. posset eẽ ꝓportio sãguis supra alios hũores ꝙ redderet totũ illđ aggregatũ nõ nãle: ⁊ silr ita parua. Ex qbus tanqꝫ fundamẽtis soluũt dubia q̃dã moueri solita. Primũ nõ vr hoc flegma fieri innaturale per sanguinis

admixtiõez. q̄ꝛ sanguis nãlis rectificat flegma ⁊ mĺiaz. scꝺ̓z dubiũ. nõ vr̃ ꝙ ex sanguĩe ⁊ ex flegmate simul nãlibus possit fieri flegma nõ nãle. q̄ꝛ ex naturalibꝫ nõ fit nõ nãle. Tertiuz dubiũ. q̃uõ ẽ dulce si est saporẽ nõ hñs. Quartũ dubiũ. quare maxime sentit̃ in reumatismis. ¶ Ad primuz pꝫ ꝙ nõ scꝺ̓m oẽm modũ mixtionis sanguis rectificat flegma vt dictũ ẽ. ¶ Ad scꝺ̓m dĩ ꝙ ex pluribus naturalibus ⁊ cõuenientibꝫ ⁊ indebite cõmixt̃ fit res indebita. vt pꝫ ĩ cibis potibus ⁊ medicinis. ¶ Ad tertiũ quidam dicũt saporem nõ hñs. s. talẽ qualẽ p̃mum flegma naturale. Alij saporem nõ hñs. s. multũ notabilẽ. q̄ꝛ lꝫ aliqua ꝑticipet dulcedine, potest tñ insipidum appellari: Aliter saporẽ nõ habens: s. per ꝑtẽ flegmaticã. q̄ꝛ illa ẽ pure insipida: lꝫ per ꝑtẽ sanguineã secũ ꝯmixtã hẽat. ¶ Ad quartũ dĩ ꝙ nõ alibi ẽ sensus gustus: et plurimi catarri a capite per colatorium descendunt ad guttur ⁊ linguam quibus frequenter contingit sãguinem admisceri vt patet.

¶ Dulcis vero naturalis receptaculum. Dixit Gal. naturã nõ fecisse mẽbꝛuz ꝓpriũ: quẽadmodum duabꝫ fecit coleris: hoc nãq̃ tãla sãguini ꝓpinquã hꝫ sĩlitudinẽ: ⁊ egent eo mẽbꝛa oĩa: iõq̃ fecit natura vt cũ sãguĩe vadat.

¶ Notificat eã ex receptaculo. scꝺ̓o declarat eã ibi. Dicemus. Dicit primo Gal. scꝺ̓o virtutũ nãliũ vltimo capitulo dixisse nãm nõ fecisse receptaculũ flegmati dulci sicut duabus fecit coleris. cũ eniz hẽat nãm sanguini ꝓpinquaz oĩa mẽbꝛa egẽt eo. ideo oꝫ ipsũ trãsire sãguini ꝯmixtũ. ¶ Primo nõ ꝙ tripliciter dicit̃ aliqꝺ mẽbꝛum receptaculũ alicuius superfluitatis vel humoꝛis. Primo. q̄ꝛ ĩ tali mẽbꝛo maxime est aptus talis humoꝛ multiplicari respectu alioꝛũ sicut stomachus flegmatis. vt. xi. tertij pluries. scꝺ̓o q̄ꝛ ad illud maxime talis superfluitas defluit: vt pulmo. tertio ꝓprie dr̃ receptaculũ vt ꝓposito pertinet mẽbꝛũ a nã finalit̃ oꝛdinatũ ad superfluitatẽ aliquã vel humoꝛẽ sugẽdũ ꝓpter vtilitatẽ ⁊ fines a nã intentos seruãduz: sicut chistis ẽ receptaculũ colere ⁊ splen mĺie: ⁊ sic itellexit Aui. flegmati nãq̃ receptaculũ nõ fecit. vt Gal. loco allegato. Ex quo patꝫ solꝰ ad qõem magr̃i Antonij de bireto. s. vtꝝ flegma hẽat receptaculũ. ¶ Scꝺ̓o nota hꝰ cãm tangi in lr̃a. flegma. n. hꝫ vtilitates toti cões quas non hꝫ colꝰa. pꝛio q̄ꝛ humectat mẽbꝛa. scꝺ̓o q̄ꝛ tꝑe necessitatis conuertitur in sanguinem. Ex quo ꝯcludũt quidã alibi q̃ꝫ in epꝑe posse sanguinem generari. quia alibi potest flegma in sanguinem conuerti. licꝫ hoc sit per virtutem datam ab epꝑe.

¶ Dicimꝰ ãt ꝙ hec indigentia est ꝓpter duas res: vna ẽ necessaria: ⁊ altera iuuatiua. Necessaria vero ẽ ꝓpter duas res. Una est vt sit iuxta mẽbꝛa ad hoc: vt cũ mẽbꝛa nutrimentũ quod ad ipa ꝯsueuit venire amiserint quod ẽ sanguis bonꝰ ꝑꝑ retẽtionẽ materiei eiꝰ q̃ a stõ fit ⁊ epꝑe ꝓpter aliquas cãs q̃ acciderunt operẽtur in eo v̓tutes naturales eoꝝ ⁊ coquant ⁊ digerant: ⁊ nutriãtur ex eo: ⁊ sicut calor innatus digerit ipꝫ ⁊ rectificando facit ipm sãguinẽ: sĩlr̃ caloꝛ extraneꝰ ipm plerũq̃ putrefacit ⁊ corrũpit. Hanc vero necessitatis ꝑtẽ nõ habẽt due colere. Due nanq̃ colere flegmati in hoc nõ coĩcãt ꝙ caloꝛ naturalis ipꝫ rectificat ⁊ facit ex eo sanguinem: licꝫ in hoc coĩcent ei ꝙ caloꝛ accidentalis ipsuz mutat ⁊ facit ex eo rem putridam ⁊ corruptam.

¶ Declarat illud ꝙ dixit ⁊ sine diuisione dicit hãc idigẽtiã trãsitus flegmatis per totũ eẽ duplicẽ: necessariã. s. ⁊ iuuatiuã. necessaria v̓o ẽ duplex. vna ẽ vt flegma sit iuxta m̃bꝛa ⁊ cũ sibi aliquãdo nutrimẽtũ defecerit qꝺ debet ad eaz trãsire a stomacho ⁊ epꝑe ꝓpter aliqs cãs impedientes virtutes nãles operãtur in flegmate ⁊ ipm ꝯuertũt in sanguinẽ vt nutriat mẽbꝛa. Subdit tñ ꝙ caloꝛ nãlis sicut ipm rectificãdo ꝯuertit in sãguinẽ. ita p̃ternãlis aliqñ in putridum humoꝛẽ. ⁊ subdit ꝙ hec necessitas nutriendi nõ reperitur ĩ coleris. iõ in hoc cũ flegmate nõ cõicãt. q̄ꝛ nõ ꝯuertũtur ĩ sãguinẽ. sed bñ cõicãt flegmati in hoc ꝙ putrescũt a calore extrãeo. Super ista ꝑte. Nota primo ꝙ necessarium. vt collr̃ q̃nto methaphisice sumit̃ multiplr̃. vt aũt ꝓposito ꝑtinet: sumit̃ duplr̃. p̃mo ꝓ illo sine quo res eẽ ⁊ ꝑmãere nõ põt: q̃liter cibũ sãguinẽ ⁊ spũz hoĩ necessariũ dicimꝰ. scꝺ̓o ꝓ illo sine q̃ res bñ eẽ ñ põt: ⁊ ꝑmãere. vt vestes nec̃arias homini dicimus q̃uis sine illis absolute eẽ ⁊ absolute permanere hõ possit. Ad ꝓpositũ ꝑ cãz necessariã intellexit h̓ necessariũ pꝛio mõ. Sine trãsitu. n. flegmatis cũ sanguine ⁊ ꝯuersione eiꝰ in sanguinẽ ⁊ nutricatiõe flegmaticoꝛuz ex eo mixto sãguini nõ põt hõ eẽ ⁊ ꝑmãere saltẽ scꝺ̓z viã quã tenẽt medici. ¶ Scꝺ̓o nõ ex dict̃. A. sat̃ expꝛsse collr̃ sãguinẽ extra epar q̄ꝛ in venis posse gñari. Et ꝓ isto adducit̃ ꝓbabile argumẽtũ q̄ꝛ in venis reperiũtur oẽs cãe cõcurrere potentes ad sanguinis gñatiõez ex flegmate. igitur ⁊c̃. argumẽtũ pꝫ. q̄ꝛ ibi ẽ aĩa v̓tus nãlis instr̃m. s. caloꝛ ⁊ mã. s. flegma h̓ tñ argumẽtũ q̃ꝫ sit euidẽs ꝯfa. q̄ꝛ per satis sĩle ꝓbaretur ꝙ extra venas. ¶ Tertio nõ ꝙ cãe impediẽtes trãsitũ nutrimẽti ab epꝑe vl̓ stomaco pñt eẽ extrĩsece: vt priuatio cibi ⁊ potꝰ. Pñt ẽt eẽ intrĩsece: vt opil̓o venaꝝ post epar: aut meseraicaꝝ: aut defectꝰ immutatiue stomaci vl̓ epꝑis: ⁊ sic ꝺ̓ alijs. ¶ Primũ dubiũ. Nõ vĩ flegma solũ tꝑe nec̃itatis. s. indigentie nutrimẽti mẽbꝛoꝝ ꝯuerti ĩ sãguinẽ: q̄ꝛ toto tꝑe q̃ adhuc nõ ẽ nec̃itas ẽ in vẽis caloꝛ nãlis debite pñs flegmati ⁊ flegma ꝯueniẽter dispositũ: vt in sanguinẽ trãsmutet̃. cũ igitur tale agens sit mere nãle seq̃tur ꝙ tũc fiet eiꝰ ĩ sanguinẽ trãsmutatio. Et simile põt fieri dubiũ de roꝛe. s. ꝙ ñ solũ tꝑe carẽtie nutrimẽti conuertitur in cambiuz. Confirmatur q̄ꝛ debilioꝛ ẽ calor debẽs flegma in sanguinẽ transmutare tꝑe inanitiõis mẽbꝛorũ q̃ꝫ tꝑe quo mẽbra non indigẽt ceteris ꝑibus. Sꝫ tꝑe indigẽtie sufficit hic caloꝛ trãmutare flegma in sanguinez. ergo a foꝛtioꝛi tꝑe nõ indigentie. ¶ Ad hoc dici põt pꝛio ꝙ lꝫ aĩa ⁊ virtus coꝛpoꝛis sint agẽtia mere nãlia: tñ regulata sunt ab intelligẽtia non errãte ꝓpt̃ qꝺ scꝺ̓z oꝑationũ idigẽtiã q̃nq̃ plus: q̃nq̃ minus trãsmittũt de spiritu ⁊ caloꝛe nãli ad mẽbꝛa in quibus ẽ necessitas oꝑationum: vt ĩ carnis deꝑditione ex vulnere. vt alias declaraui. Dico ergo ꝙ lꝫ caloꝛ sit absolute debilioꝛ tꝑe inanitõis q̃ꝫ tꝑe copiositatis sãguinis: ⁊ sit ibi caloꝛ p̃sens: nõ tñ tũc flegma ĩ sãguinẽ ꝯuertit. sed tꝑe idigẽtie. tũc. n. nã trãsmittit copiosioꝛẽ spiritũ ad venas: vbi flegma cõtinet̃ vbi priꝰ nõ. ¶ Ad argumẽtũ igitur negat̃ ꝙ semꝑ asi idigẽtiã erit flegmati caloꝛ sufficiens ⁊c̃. Alr̃ dixi al̓s ꝙ verisimile ẽ ꝙ semꝑ aliq̃ ꝑs flegmatis in sãguinẽ ꝯuertatur in coꝛꝑe saltẽ sano vl̓ saltẽ ꝑparat̃: vt ĩ sãguinẽ ꝯuertatur: vt dr̃ ꝓbare argumẽtũ: nõ tñ tãtum sicut tꝑe inanitionis. Primo ꝓpter cãz iã tactam. scꝺ̓o q̄ꝛ tempoꝛe copie nutrimẽti flegma in venis cõmiscetur sanguini multo: ita vt obtũdat̃ actio caloꝛis in flegma multo sanguine resistẽte ꝓpter ꝙ ĩpeditur ⁊ tardatur eius ꝯuersio ĩ sanguinẽ in cõꝑatione ad ꝯuersionem que fit tꝑe indigẽtie. De roꝛe aũt dicitur ꝙ nõ trãsmutatur ĩ cambium nisi attrahatur ad poꝛꝛositates ꝑticulares: ⁊ q̄ꝛ ñ attrahit̃ stãte copia nutrimẽti. g̃ ⁊c̃.

¶ Altera est vt sanguini admisceatur: vt ipm aptum reddat ad mẽbꝛa flegmaticaꝝ cõplexionũ nutriẽda in sanguine quoꝝ qui ea ẽ nutriturus opꝫ flegma actualiter eẽ scꝺ̓m mensuram notam sicut est cerebꝛum: ⁊ hoc quidẽ in duabus est repertum coleris.

¶ Dicit ꝙ alia necessitas est vt sanguini misceatur ⁊ ipsum aptum reddat ad flegmatica membꝛa nutrienda sicut cerebꝛum: ⁊ in hoc etiam communicant colere. ¶ Primo nota ex littera ꝙ ad nutrienda membꝛa flegmatica necesse est cũ sanguine permisceri flegma. Ad colerica vero nutrienda coleram: cuiꝰ cã varia assignat̃ apud ponẽtes solum sanguinem nutrire ⁊ ponẽtes quatuoꝛ humoꝛes. scꝺ̓i. n. dicerent: vt ex oĩbus his fiant humiditates scꝺ̓e oĩbus mẽbꝛis ꝓpoꝛtionate. p̃mi vero dicunt vt ꝑ hanc flegmatis ꝑmixtionem alteretur sanguis alteratione qua pꝛopoꝛtionalis reddatur flegmaticis membꝛis: et ad ipsa nutriẽda dearticulet̃. Ex quibus patet differentiam inter pꝛimam necessitatem ⁊ scꝺ̓az. Scꝺ̓o nõ mẽsura. nõ. i. ꝺ̓terminata ⁊ limitata.

**¶ Iuuatiua vō ē: vt humectet iūcturas ⁊ mē/
bra q̄ multe exn̄t motiōis ne siccitas eis acci
dat ꝑꝑ calorē q ex motu ꝓuenit ⁊ fricatiōe: ⁊
hoc qdē ē iuuamtū stās i terminis necessitatꝫ**

¶ Patet et dicit ꝙ ista ē stans i terminis necessitatꝫ. ¶ Pri
mo nota ꝫ humectatio est humectatio madefactiua ⁊ acci
dentalis necessaria mēbris multe exsiccationis ne ex nimio
motu inflāmentur: ꝓpter qđ circa cor ponit capsula aquo
sitate limpida plena que cor refrigeret. ¶ Scđo nō ꝫ iuua
mētū est stans i terminis necessitatis. q: nō ē necessitas ab
soluta talis madefactiōis, q: tn̄ hoc iuuamētū ē magnū. iō
pōt dici scđo mō necessariū. vt quinto methaphisice: ꝑꝑ ꝙ
stare dr̄ i terminis necessitatis. q: aliquo mō necessariū dr̄.

**¶ Nō naturalis āt flegmatis aliud ē sup̄flu/
itas diuerse eēntie vsq͡ʒ ad sensum: ⁊ istud est
mucilaginosū: ⁊ aliud ē in suba equale in sen
su: ⁊ in veritate diuersū ⁊ ē flegma crudum.**

¶ Determinat de spēbus flegmatis nō naturalis ⁊ p̄rio de
his que ex mō sube distinguūt. scđo de his que ex sapore
scđa ibi. Et ex flegmate. ¶ Primo ponit diuersitatē sube
ex p̄te vniformitatis ⁊ difformitatis partiū. scđo grossitiei
⁊ subtilitatis. ibi scđa. Aliud ē subtile. ¶ Dic̄ p̄. flegmatis
nō nālis aliud eē in suba sua diuersum vsq͡ʒ ad sensum. ⁊ dr̄
mucilaginosum aliud est scđm sensum vniforme licꝫ sit in
rei veritate diuersum. ⁊ hoc dr̄ flegma crudū. ¶ Nō p̄rio
diuersum vsq͡ʒ ad sensum. q: s. ꝑ sensū sine rationis discur
su ꝑcipit partiū eius difformitas: ⁊ dr̄ mucilaginosuꝫ. quia
sile muco expulso per nares. Est āt nō nāle vt sup̄ra q: na
ture incōueniens ⁊ corꝑis lesiuū. ¶ Scđo nota in hoc fle/
gmate tantā eē ꝑtiū difformitatē aut ꝓpter materiei inobe
diētiā: aut ꝓpter caloris debilitatē non potentis ꝑtes istas
eq̄re: aut ēt q: ex mā etherogēia ⁊ difformi genitū. ¶ Ter
tio nō ꝙ flegma scđꝫ iā dcm̄ lꝫ scđm sensū dicat homoge
niū: ē tn̄ scđm veritatē etherogeniū. q: tn̄ eius difformitas
nō facile sensu discernit nisi ꝯcurrat rationis discursus fa/
ciendo de ipso expientias notas dr̄ in suba scđm sensuꝫ eq
le. ¶ Quarto nō dupl'r dici flegma crudū. primo respectu
hūoris ꝑfecte digesti. s. sanguinis ⁊ sic oē flegma ē cruduꝫ
scđo in cōꝑatione ad decoctionē flegmati nāli đbitaꝫ: ⁊ sic
crudū est hoc flegma. ¶ Contra respectu f'latis nālis ēt
crudū ē mucilaginosuꝫ f'la: illud igit ita dꝫ appellari crudū
sicut hoc: ⁊ sil'r alia flegmata nō nālia. ¶ Pro isto negatur
ꝯn̄a. q: in alijs spēbus flegmatis appet aliqua nōbilis di/
uersitas ipoꝝ a naturali: nō sic vero in isto. iō alia flegmata
alias denoiationes recipiūt ꝫ vō solum recipit denomina
tionem flegmatis crudi.

¶ Aliud ē valde subtile ⁊ ip̄m ē aquosum.

¶ Notificat eius diuersitatē ex p̄te subtilitatis. Et p̄ subtile
scđo grossū valde. ibi scđa. Aliđ. prima pꝫ. ¶ Nō ꝫ f'la di
ci pōt valde subtile tam in cōparatione ad f'la naturale q̄ʒ ad
plura alia flegmata nō naturalia. Dico āt notāter pluria.
q: nō repugnat repiri flegma salsuꝫ ꝫ subtilius. lꝫ ēt possit
repiri grossi⁹. pōt. n. ꝑ colerā flegmati ꝯmixtam in salso fle
gmate fieri subtiliatio maior q̄ʒ resolutio ꝑtiū ⁊ sil'r ecōtra.

**¶ Aliud ē valde grossū albū videlꝫ: ⁊ ē illud
qđ vocat gipseū. ⁊ ip̄m ē cuius subtile fuit re
solutum: iō ꝙ in foraminib⁹ ⁊ iūcturis diu fu/
it retentū: qđ oib⁹ existit grossius.**

¶ Primo notificat. scđo assignat cām eius. ibi scđa. Et ip̄m
Dicit primo aliquod eē flegma valde grossum qđ dicitu
gipseum ⁊ ē illud cuius subtile ē resolutū ⁊ remāsit grossuꝫ
q: diuturno tp̄e fuit in iuncturis aut alijs locis retētum.
¶ Primo nō hoc fieri albi⁹ forte nō q: in colore intendat.
sed q: ꝑtibus aquosis recedētibus remāet hec albedo sua
visum terminās: sicut de albumine oui cocto videm⁹ ⁊ cru
do. ⁊ q: partes lucide ꝓpinq̄ sese magis illustrant. ¶ Se/
cūdo nō hmōi flegma generari ex resolutione vel expressi/
one ꝑtium subtilium cum terrestriū ⁊ grossarū permanētia
¶ Ex quo pꝫ hmōi flegma fieri posse tam a calido q̄ʒ a fri
gido. a calido quidem subtile resoluēte. a frigido vero aq̄/
sum ⁊ subtile exprimente sicut in luto coagulato videmus.

¶ Patet scđo tā a calido forti q̄ʒ a debili diuturno tp̄e re/
soluente hoc posse ꝯtingere vt in renibus a forti calido. ita
vt ibi in lapidem in breui tp̄e ꝯuertat tale flegma. a calida
vero debili in iuncturis satis pꝫ. ad qđ multū ꝯfert motus
iūcturaꝝ situs deorsum ꝯcauitas ⁊ debilitas. xxij. tertij. ca/
pitulo đ causis passionū iuncturaꝝ. Ex qbus oibus pꝫ ca/
non obseruādus in actu practico i approximatiōe localiū
in dolorib⁹ iuncturarum. vt in podagra flegmatica. q: non
debemus approximare resolutiua fortia pura ne subtile re
soluant: ⁊ aliud in durū lapidē vt gipseum transmutent: sꝫ
debēt aproximari cā resolutionis i declinatione resolutia
mixta cum mollificatiuis vt sūt mucilagines altee fenugre
cuꝫ ⁊c̄. ¶ Patet ēt ꝙ in p̄ncipio nō debēt approximari ve
hemēter infrigidantia aut narcotica ne humido per conge
lationem expresso residuum induretur.

**¶ Et ex flegmate ē quoddaꝫ qđ ē salsū quod
omnibus flegmatis speciebus acutius est et
siccius ⁊ leuius.**

¶ Determinat de spēbus flegmatis nō naturalis sumptis
ex p̄te saporis. Et primo salsi. scđo acetosi. tertio pontici.
partes patebunt. Primo notificat hoc flegma. scđo expli/
cat cām salsedinis ibi. Omnis. ¶ Dicit primo repiri quod
dam flegma salsum quod est calidi⁹ acutius siccius ⁊ leui⁹
oib⁹ flegmatib⁹. Cā ē q: ꝓducitur ex ꝯmixtiōe colere cum
flegmate sꝫ colera ē humoꝝ calidissima acutissima ⁊ leuissi
ma ⁊c̄. ¶ Scđo nō ꝙ duplex ē siccitas vel dupl'r dr̄ aliqđ
alio sicci⁹. p̄mo formal'r. scđo effectiue ⁊ v̄tualiter i ꝓposito
vō dr̄ ꝫ flegma siccius effectiue. lꝫ actualiter vl' formaliter
sit flegma gipseū sicci⁹. Ex q̄ soluitur dubiū hic moueri so
litū: an hoc sit siccius gipseo. Dicēdū. n. p̄mo vt dictum ē
Aliter dr̄ ꝙ lꝫ nō sit siccius solū: ē tn̄ sicci⁹ calidius ⁊ acuti
us ⁊ nō ita siccū calidū ⁊ acutū ē flegma gipseū sicut ꝫ ⁊c̄.

**¶ Oīs vero salsuginis cā ē vt aquose humidi/
tati pauci saporis: aut p̄uate eo terree partes
aduste cōplexionū siccarum ⁊ saporis amari
equali temperamento misceātur.**

¶ Declarat cās salsedinis scđm viā ꝓpriam. scđo ad cōplē/
dam doctrinā subiūgit quoddā dcm̄ Gal. ibi scđa. Gal. vō
Primo ꝫ. scđo declarat quoddā ibi. Si. n. Dicit p̄mo ⁊ pꝫ.
¶ Nō p̄mo vt scđo canon. cap'lo tertio. Sapor salsus ē ꝓpi
quus amaro nisi ꝙ amarus fundat i substātia terrestri gros
siori ⁊ sicciori ⁊ i qua siccū ē ab humido magis separatum.
¶ Cū igr̄ substātia isipida aquosa aut pauci saporis ꝑmisce
tur amaro remittit amaritudis cā ⁊ acqrit sapor illi ꝓpin/
qor ⁊ iste ē salsus. ⁊ đ isto ē sermo i ꝓposito. ꝙ aūt sapor sal
sus sit amaro ꝓpiquior ⁊ fundet i substātia mīus sicca ama
ro ⁊ subtiliori ⁊ calida mīus potest colli signis plibus. Pri
mū tactū ē ꝫ i l'ra. q: resultat sapor salsus ex ꝑmixtiōe ⁊ ꝯfra
ctiōe rei amare cū re aquea isipida vl' pauci saporis in q̄ ca
su subtiliat grossicies ⁊ mīorat siccitas amari. Scđm signū.
q: salsum statiꝫ ꝑ vlteriorē decoctionē fit amaꝝ. Tertiū si/
gnū q: spēs salis hn̄tes amaritudinē sunt calidiores sale cō
muni cōestibili ⁊ grossioris substātie: sil'r aque amare vt de
stagno sodome: ⁊ colligunt ꝫ scđo canone: t'tio cap'lo ⁊ q̄r/
to de simplici medicia. diuisiōe q̄rta. scđo cap'lo. Ex qb⁹ pꝫ
p̄mo q̄re sal i igne crepitat ꝓblematū vndecia. ⁊ sexto ꝓble
umate. Patet vlteri⁹ quare sapor sudoris ⁊ vrie ē salsus. se
cūdo q̄re facili⁹ natat hō i aq̄ salsa q̄ʒ dulci. xxiii. ꝓbleūatū
ꝓbleūate. xiii. ⁊. iii. đ nauib⁹ oneratꝫ a mari ad fluuiū trāseū/
tib⁹ q̄ ꝑiclitate fuerūt. t'tio q̄re in stagno sodome nō viuit al'
⁊ ligatis pedib⁹ ⁊ manib⁹ sup̄natet. q̄rto đ simplici medicia.
q̄rto q̄r aq̄ʒ marinā iflāmari ꝯuēit aquā vō putealē n̄: vt ꝓ/
bleumatuꝫ. xxiii. xv. ꝓbleūate. ⁊ ꝑꝑ idē a mari n̄ eleuat aura
est⁹ mitigatia sic̄ a flumib⁹. xvi. ꝓbleūate ⁊ pl'a alia vide ibi.

¶ Si enim multe fuerint amarus peruenit.

¶ Declarat ꝙ dictum est equali temperamento. secūdo ex
hoc asserit causas quorundam. tertio proposito adaptat. se
cūda ibi. Et ex hoc. tertia ibi. Similiter quoq͡ʒ. ¶ Dicit pri
mo ⁊c. ¶ Nota ista debēt misceri equali temperamēto sic
ꝙ rei amare supra insipidam vel aquosam substantiam nō
sit magnus excessus. quia tunc ad latus traheretur amari: si
militer nec econtra. q: forte resultaret sapor salsus.

¶ Et ex hoc quidē similiter fiūt sales ⁊ aque salse. ⁊ est ēt cum sal fit ex cinere alchali: ⁊ calce et ex alijs cum in aqua coquuntur: ⁊ colantur ⁊ coquitur illa aqua donec in salē coaguletur.

¶ Infert quedā ⁊ pꝫ. Alchali sub noīe tali in sinonimis simonis ē herba similis vermiculari cuius sapor est salsus et pinguis: ex cuiꝰ adustiōe cineribꝰ mixtis aque fit aq̄ salsa.

¶ Similiter quoqꝫ flegmati tenui quod saporez non habet aut cuius sapor adeo est paruꝰ ꝙ non superat cum colera sicca natura se miscuerit adusta ⁊ qualitatis admixtio ipsum faciet salsum: et calefaciet. hoc igitur flegma est colericum.

¶ Adaptat proposito. ibi. Similiter.

¶ Galienus vero dixit flegma hoc salsū fieri ꝓpter ipsius putredinem aut aquositatē que ei admixta fuit. ⁊ nos quidē dicimus putredinem ipsum salsū efficere: iō ꝙ in ipso adustionem facit ⁊ cinereitatem que cū eius humiditate cōmiscetur. Sola autem aquositas cū ei admiscetur salsedinē in ipo efficere nō valꝫ cum ibi vlla alia nō fuerit causa. ⁊ mihi quidē videtur ꝙ ista: aut nō permutationis est: sed continuitatis: tunc enim locutio ꝯpleta erit.

¶ Nō Gal. scđo de differētijs febriū. sexto capl'o scōm lraꝫ quam allegat Aui. ⁊ ē capl'm de empiala. ⁊ idē scđo ꝟtutuꝫ naturalium vltimo capitulo. ⁊ de hac materia satis loquit etiam Galienus quarto de simplici medicina distinctione quarta. capitulo secundo. ¶ Nota scōm mentez Auic. q̄ñ Gal. dixit flā fieri salsuꝫ, ꝓpter eius putredinem aut ꝓpter eius aquositatez que ei fuit admixta. ly aut nō pōt teneri disiunctiue quia nec aquositas per se nec putredo salsedinez efficit. imo cinis putrefactorum ⁊ adustorū est scđꝫ se amarus vt pꝫ in libro de sensu. ⁊ quarto methaurorū: ⁊ quarto de simplici. allegato capitulo. ꝫ ly aut debet teneri copulatiue: vt sit sensus ꝙ flā fit salsum ꝑ putredinē ⁊ aquositatez putredini cōmixtam. ex putredine enim incinerantur ꝑtes eius aliquę: ⁊ fiunt amare: quibꝰ parti aquose postea cōmixtis resultat sapor salsus: ⁊ hoc vult Aui. in littera. Si enim sola putredo faceret flā salsū oīs febris flegmatica putrida vl' oīs flegmatis putredo eēt ex flegmate salso. ¶ Primū dubium. quia dulce cum decoquitur vlteriꝰ fit amar: igit nō prius transit in salsum nec salsum ē ei ꝓpinquiꝰ. assūptū coll'r q̄rto de simplici: vbi allegatur. ¶ Scđꝫ dubiuꝫ quia sapor salsus ē medius inter dulce ⁊ amar: sed mediū resultat ex extremis. igitur nō ex insipido ⁊ amaro. ¶ Tertiū dubium ꝙ nō est insipido quia fit salsum ex amaro nisi frangatur amaritudo. sed ipa non frangitur ab insipido. igitur ⁊c. vide Gē. ⁊ ꝯciliatorē differentia. cxlv. ⁊. cxlvi. ¶ Quartū dubiū. si dꝫ poni in specie flatum ⁊ si ē calidū aut frigiduꝫ.

¶ Et ex flegmate ē quod est acetosum: ⁊ quēadmodū dulce est scōm duos modos dulce ꝑ suam eēntiā: ⁊ aliud ꝓpter rem extraneaꝫ q̄ ei admixta fuit. similiter acredo flegmatis acetosi scōm duos ꝯtingit modos. Uno iō quia res extranea ei admixta fuit q̄ est colera nigra acris quā in subseq̄nti nominabimꝰ. altero ꝓpter cāꝫ q̄ i ipsomet ꝯtigit: ⁊ illud qdeꝫ ē vt flegmati dulci quod diximus ipso dulci existente accidat sicut accidit alijs succis dulcibus q prius bulliunt ⁊ postea acescunt.

¶ Determinat de flegmate acetoso dicēs flegma acetosuꝫ esse duplex sicut dulce quoddā per admixtionē rei extranee acetose sicut mlie acris: quoddam vero per alterationem in sua suba sine admixtione rei extranee acetose sicut alijs succis cum accidit ebulitio tūc ipi acescūt ita flegmati dulci cū accidit ebulitio tunc contingit ipm acescere.

¶ Sciendū ꝙ sapor acetosus fundatur in substātia subtili frigida. dupliciter aūt conuenit aliquā substātiā reddi subtilē frigidā: primo ꝓpter impotētiam calidi digerentis ꝑmiscere debētis humidū subtile aqueū cum sicco terreo sicut fructibus humidis in principio frequēter accidit vt in agresta. ⁊ hoc pꝫ ēt in arancijs ⁊ limonibus. q̄cꝫ autē accidit per opationem calidi extranei exhalare facient humidum cū quo ēt educitur calidū ⁊ infrigidat res sicut vino accidit acescere dū ebulit. Et prima dicitur cōiter acetositas pura non q̄ alteri sapori ꝯiuncta. pōt enim coniūgi cuꝫ stiptico ⁊ pontico. sed quia non coniūcta acuitati. scđa aūt dicitur nō pura: iuncta ē enim acuitati: q̄ in re ebuliente remanēt ꝑtes subtiles calide: vt pꝫ i aceto vini vinosi. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ preter ꝑmum modū flegmatis acetosi ⁊ scōm factum ex dulci inueniri pōt flegma acetosum aūs dulce imaginādo ꝙ materie chilose in flegma transmutande occurrat calor debilis impotēs partes terreas cū subtilibꝰ aque is debite cōmiscere: ⁊ sic triplex pōt eē flegma acetosum.

¶ Et nota ꝙ ex mlia pōtica cōmixta cū flegmate aqueo aut pauci saporis resultat sapor acetosus ⁊ pōt resultare stipticus per maiorem aut minorē ꝯmixtionem. ¶ Contra primo tūc semp ante generationem flegmatis dulcis precederet acetositas. ⁊ sic semp aūt generationem flegmatis naturalis ꝑcederet generatio flegmatis nō naturalis: ꝯña tꝫ sic de agresta. Item quattuor eēnt spēs flegmatis acetosi. q̄ sicut a diminuto calido pōt fieri flegma acetosum ita a calore putrefaciente ⁊ materiam ebulire faciente. ¶ Ad primū dicitur ꝙ sapor dulcis ⁊ acetosus nō solū differūt scđꝫ maiorē aut minorē caliditatē ꝫ ēt scōm maiorez aut minorē ꝯmixtionē humidi cū sicco. q̄ in acetoso cōmixtio pauca ē vnde nō semper opꝫ transire ab insipido ad dulce per acetosum sicut nec a pontico: vt scđo cañ. tertio capitulo. vez tñ istud ē ꝯtingens vt in agresta. ¶ Ad scōm ꝯcedenda ē ꝯclusio ⁊ illud Aui. voluit intelligere per predicta ⁊c.

¶ Et ē aliud flegma pōticū cuius dispositio ē quemadmodū hec dispositio. fortasse enī erit eius ponticitas ꝓpterea ꝙ colera nigra pontica ei admixta fuit.

¶ Primo declarat primum modū generationis pontici. secūdo secūdū. ibi. Et fortasse. ¶ Prima pꝫ cuius dispositio ē quēadmodum dispositio hec: q̄ similis dispositioni flegmatis acetosi: q̄ sicut acetosum est duplex. q̄. s. genituꝫ ꝑ ꝯmixtionem ⁊ per alterationem in se. ita sil'r ponticum.

¶ Et fortasse erit eius ponticitas ꝓpter cāmqua i se vehemēti infrigidatiōe infrigidatū ē adeo ꝙ eius sapor ad ponticitatez fit conuersus. ideoqꝫ eius aquositas ꝯgelata ē: ⁊ ad siccitatem parū ⁊ terrestritatē altera vel alterata ē: et neqꝫ fuit calor debilis q ipm bullire faceret ⁊ ꝯuerteret i acredinez neqꝫ calor fortis qui ipsum coqueret.

¶ Secūdus modus est per alterationē in se q̄ in se vehementi infrigidatione infrigidatum fuit donec fiat pōticū: conuenit enim dū vehemēter infrigidat eius aquositatem ꝯgelari ⁊ terrestrificari. vnde nō superueniēte calore debili faciente ebulitionem nec forti decoquente fit ponticum. ⁊ nō acetosum nec dulce. ¶ Primo nota per ponticū intelligi dꝫ hic ponticū, ꝓprie dictum ⁊ stipticū. hmōi enim sunt sapores scōm naturam muliū ꝑping vt scđo cañ. tertio ca. ⁊ quarto de simplici medicina. ¶ Nota scđo tam saporem ponticum ꝙ stipticum fundari in suba mixta ex humido aqueo grosso frigido ⁊ terreo frigido grosso. lꝫ suba deferens saporem ponticū sit grossior ⁊ frigidior suba deferente saporem stipticum. vnde pontica inquātū hmōi frigidiora sunt stipticis ⁊c. ꝓpter h fructus a principio pontici ꝑ vlteriorē attractionez humidi aquei ⁊ vlteriorē passionem a calore primo fiunt stiptici deinde acetosi vt in agresta nespulis ⁊ hmōi. ¶ Ex quibus ꝑmo pꝫ modus generationis flegmatis pontici. agēte enim frigore in flegma ⁊ ipm congelante ita ꝙ humidū eius subtile exprimat ⁊ grossū remaneat cū terrestri remanet substantia mixta cuꝫ terreo frigido ⁊ grosso ⁊ humido grosso frigido: ⁊ h ē subiectū saporis

Nota q aui. nō [illegible] galienum [illegible] [illegible] ⁊ [illegible] febrium [illegible] ⁊ pꝑ salsa [illegible] putredinē aut pꝑ salsa [illegible] humiditatis [illegible]

pontici.igr̃ ⁊c̃. ¶ Pz scd̃o.nõ solum ex dulci flegmate sed
ẽt acetoso:⁊ pluribꝰ alijs spẽbus flegmatꝫ posse flegma põ
ticum gñari. Et ex h̃ ẽt ꝓbabiliter apparet ex flegmate sa
so posse flegma põticum gñari:ponẽdo salso flegmati oc-
currere frigus forte exprimens subtile humidũ cum quo ẽt
educatur calidum colericũ donec remaneat hũidũ aqueũ
ingrossatũ cũ sicco terrestri frigido. Et plura alia ex his cõ
cludi pñt. ¶ Dubiũ qđ flegma sit frigidius an acetosũ an
põticũ.vide solutiõem q̃rto de simplici.⁊ scd̃o cañ.allega-
to caplõ:qꝛ in se põticũ in q̃tũ hmõi ẽ fridius. Acetosuz
tñ ꝓpt̃ sue subẽ subtilitatẽ ẽ magis infrigidatiuũ.

¶ Et est fl'atis species vitrei spissi grossi vitro
liquefacto similis in sui viscositate ⁊ ponde-
rositate.

¶ Determinat de flegmate vitreo. Scd̃o summatĩ colligit
oẽs spẽs fl'atis nõ nãlis.ibi scd̃a. Jã igr̃ declaratũ.p̃io no
tificat flegma hoc ex similitudĩe. scd̃o ex sapore vel eiꝰ pri-
uatione.ibi scd̃a. Qđ plerunq̃z. Dicit primo reperiri spẽs
flegmatis vitrei:qđ iđ vitreũ dictum ẽ:qꝛ liquefacto vitro
sil'e in spissitudine.s.porrorꝫ grossitie subẽ viscositate ⁊ pon
derositate. ¶ Nota hoc flegma differt ab alijs spẽbus fle-
gmatis. Primo qꝛ nõ repitur aliqua spẽs cui eque conue-
niant ista quattuor.s.grossities spissitudo ⁊c̃.sicut huic. se-
cũdo qꝛ alie spẽs aut sunt insipide aut sũt alicuius determi
nati saporis.hoc aũt flegma vt statim patebit nullum sibi
limitat saporem. ¶ Ex quo patet.quare separatim ab alijs
de hoc tractauit auicen.

¶ Quod plerunq̃z est acre: ⁊ plerunq̃z sapo-
rem non habebit.

¶ Notificat ex parte saporis.⁊ primo innuit distinctionem
eius in saporẽ hñs ⁊ ꝓuatũ sapore ⁊ spãliter declarat q̃tuz
ad habens saporem.scd̃o quãtũ ad ꝓuatũ sapore.secunda
ibi. Et videtur.prima patet.

¶ Et videt̃ q̄ illud ex eo qđ est grossuz sapo
rem nõ habens sit crudum: aut ꝯuertitur in
cruduz.⁊ hec q̃dem est illa fl'atis spẽs que in
p̃ncipio rei erat aquosa frigida:que neq̃z pu-
truit neq̃z res alia ei admixta fuit:sed sic per-
mansit recõdita donec fuit igrossata: ⁊ frigi-
ditas fuit ei addita.

¶ Declarat scd̃z.⁊ in sententia vult q̄ flegma grossuz vitre
um nõ hñs saporez est flegma cruduz:aut flegma qđ ꝯuer
titur in crudũ.i.per ꝯgelationez magis incrudatur.⁊ subdit
q̄ hec est ista spẽs flegmatis que in p̃ncipio rei.s.añ ꝯuersi
onez i vitreum erat frigida aquosa ⁊ nec putruit . quia po
tuisset aut icinerari aut fieri salsa:neq̃z alia res fuit ei admi
xta sicut in flegmate salso vel acetoso.sed remansit recondi
ta ⁊ quieta in aliquo receptaculo vel mẽbro donec ingros
sata fuit ⁊ friditas addita ex qua ingrossata ⁊ ꝯgelata est.
¶ Sciẽdũ p̃io ex oĩ flegmate insipido nõ nãli posse gene
rari flegma vitreuz:⁊ quia tale ẽ duplex.s. mucilaginosum
crudum absolute ⁊ aquosum. iđ oĩ tali potest fieri flegma
vitreum.ex mucilaginoso igr̃ põt fieri vitreũ frigido igros
sante. Sil'r ex crudo absolute ꝯtra mucilaginosum distin-
cto. Sil'r ẽt ex aquoso.per crudũ igr̃ nõ itelligitur crudum
tãtũmodo distinctũ ꝯtra mucilaginosuz:sz et aquosuz.illđ
igr̃ flegma vitreũ est crudum.i.ex crudo per ꝯgelationem
genitũ.aut ꝯuertitur in crudũ.i.per ꝯgelatiõez incrudatur
supple quodcũq̃z de dictis flegmatibꝰ fuerit. Gen.autẽ di
cit q̄ Aui.i hoc caplõ vtitur hoc noĩe crudũ equiuoce tri
pl'r. Primo p̃o spẽ flegmatis distincta cõtra mucilagino-
sum.vt pz supra.scd̃o p̃o mucilaginoso sicut hic in littera
et vĩ q̄ illa spẽs flegmatꝫ que est saporez nõ hñs sit flegma
crudũ.i.mucilaginosum. Jstud.n. multũ facile trãsit in vi
treũ saporẽ nõ hñs.tertio p̃o flegmate subtili aquoso sic
hic.aut cõuertitur in crudum.i.aut est flegma subtile aquo
sum quod conuertitur in crudũ.lz hic possimus imaginari
flegma illud aquosuz dũ ꝯuertitur in vitreũ priꝰ fieri muci
laginosũ. ¶ Sed circa hec sunt dubia plura. Primum non
videtur vita stãte in nr̃o corpore generari posse flegma vi
treum.qꝛ nõ ꝓducitur nisi a frigiditate ꝯgelãte . sed stante
vita nõ reperitur in nobis friditas congelans cuz in nulla
p̃te corp̃is ꝯseruetur vita nisi per calidũ ⁊ humidũ.igr̃ ⁊c̃.
¶ Scd̃z nõ videt̃ tm̃ ex flegmate crudo:aut ex eo qđ cõ-
uertitur in crudũ.sed ẽt ex acri vel acetoso posse fieri fl'a vi
treuz.qꝛ ex pontico ⁊ stiptico cũ sint grossiora ⁊ frigidiora
⁊ ꝯgelationi ⁊ dispõni flegmatis vitrei ꝓpinquora. ¶ Con
firmatur.qꝛ ex salso flegmate põt fieri flegma vitreum. Si
militer ex nãli:qđ arguitur.qꝛ multo calidior ⁊ indispositior
ad ꝯgelationẽ est sanguis. qꝛ flegma nãle aut salsuz:⁊ mul
to ẽt distantior ẽ dispositio melie per ꝯgelationez genite a
dispositiõe sanguinis q̃z flegmatis nãlis aut salsi a disposi
tione flegmatis vitrei. Sz p̃ ꝯgelationẽ põt ex sanguĩe fie-
ri mel'ia.vt sexta q̃rti.caplõ de morsu canis rabidi.⁊ videbit̃
in sequẽti caplõ.igr̃ ⁊c̃. ¶ Tertiũ dubium.videt̃ q̄ fl'a vi
treum ex acri genitũ nõ sit acre. qꝛ terrestrificato subiecto
⁊ igrossato hũido ⁊ terrestrificato dz sapor variari seu põ-
ticus vocari. ¶ Quartuz dubium.videtur q̄ omne fl'a vi
treum debet esse põticum.⁊ p̃ ꝯñs nulluz insipiduz. Subã
.n.deferens põticũ saporẽ est mixta ex humido grosso fri-
gido ⁊ terrestri grosso frigido. sz hoc est in fl'ate vitreo q̃-
cunq̃z:igr̃ ⁊c̃. Et per idẽ pz q̄ sp̃ acetosuz ꝯuersuz ad vitre
um dz fieri põticũ. ¶ Ad p̃mũ dĩ q̄ stãte vita in nobis po
test fieri ꝯgelatio ad sensuz q̃ hãc vehemẽtẽ igrossationez
appellamꝰ ꝯgelationẽ. Et negat̃ ꝯñã in nulla p̃te nr̃i cor-
poris subiue põt eẽ friditas ꝯgelãs stãte vita. q̃ nõ põt in
aliq̃ mã in nobis fieri ꝯgelatio.lz.n.añs sit verꝫ:hoc tñ cõ-
tingere põt ab intra ex dispõne humorꝫ:⁊ maxime cũ ꝯtẽtꝰ
fuerit hũor in locis distãtibꝰ multũ a fonte caloris. Jtez a
cã primitiua. vt potu frido valde in estate.lz.n. nõ ꝯgelet
stomacũ aut pulmonẽ:flegma tñ aut humorẽ genitũ ex cu
curbita aut citrulo ex nã ꝓpria p̃paratũ ꝯgelari facile ꝯge
lare poterit.⁊ multas vias ad saluãduz h̃ facile imaginari
possumus. ¶ Ad scd̃z ꝯcedẽdũ est dubiũ. sed illud omisit
Aui.tã q̃z notũ.lz de flegmate salso ex nãli Gen. dixerit eẽ
valde remotũ. mihi aũt sufficient̃ facit fidẽ argumẽtũ ad-
ductũ. ¶ Ad tertiũ dĩ q̄ nõ oĩs varietas mõi subẽ i subie
cto deferẽte saporẽ cãt diuersitatẽ specificã saporis. ꝯce-
ditur igr̃ eẽ poſſe ex flegmate acri fieri vitreum: ⁊ subm̃ ita
terrestrificari ⁊ taliter disponi q̄ nõ remanebit acetositas
sz erit stipticũ aut põticum: ẽt põt eẽ q̄ nõ:sic si nõ fiat par
tiũ humidarꝫ expressio: sz tm̃ accẽtratio. Et per idez r̃ndet̃
ad q̃rtum. Jn ꝯgelatiõe.n.flegmatis aquosi aut alteriꝰ in-
sipidi põt fieri tãta partiũ hũidarꝫ expressio ⁊ terrestrifica
tio q̄ p̃ducet̃ subm̃ ad dispõnẽ p̃parantẽ ad saporẽ ponti
cũ vl' stipticũ.⁊ põt ẽt fieri solũ p̃tiũ accẽtratio ⁊ igrossatio
absq̃z expressiõe.⁊ tũc nõ necario hẽbit saporẽ hũc. Acci-
dit aũt varietas i tali expressiõe.qꝛ fit i vno magis q̃z i alio
vl' ex p̃te varietatis mõi subẽ aut mõi occursus cãe infrigi
dãtis.aut qꝛ vna res est altera porrosior.⁊ sic de alijs.
¶ Ultimũ dubiũ qđ fl'a est fridiꝰ an gipseũ factũ per ꝯgela
lationẽ an vitreũ. ¶ Et nota q̄ lz fl'a vitreũ sit fridiꝰ acri.
acre tñ subtilitate sua magis ifrigidat ⁊c̃.

¶ Jaz igr̃ declaratũ est q̄ corrupti flegmatis
modi ex parte saporꝫ ipsius sunt quatuor:sal
sum:acre:ponticũ:⁊ insipidum. Et ex parte
sue eẽntie sunt quatuor: aquosuz:vitreũ:mu
cilaginosum:⁊ gipseum.crudum vero in col-
lectione mucilaginosi continetur.

¶ Ex dictꝫ summati colligit oẽs spẽs fl'atis nõ nãlis . et pz
¶ Colera autem rubea alia est naturalis .alia
ẽ que est superfluitas nõ naturalis.

¶ Determiat p̃ de nãli.scd̃o de nõ nãli.scd̃a ibi. Nõ nãlis.
Prio ponit diuisiõez.scd̃o exeq̃tur ibi. Nãlis. Pria p̃s pz.
¶ Nõ p̃ col'am sumi tripl'r.p̃io ꝑ hũore.vt scd̃o affõrꝫ cõ-
mẽto.xv.vbi fauces egrotãt.scd̃a ꝑut genus ad nigraz et
rubeã.tertio ꝑ sola rubea. vt p̃ia affõrꝫ.in ꝯmẽto illius.
Quibuscũq̃z col'ice egões.et potissime sumit̃ hic scd̃o mõ
lz addat ly rubea. ¶ Scd̃o nõ colerã posse ꝯpari ad sãgui
nẽ:et sic q̃lz dĩ sup̃fluitas.scd̃o ad alias coleras rõne finiũ
nãlium.q̃s põt vl' nõ põt nã mediãte ipa attingere secũdũ
q̄ apta ẽ vl' nõ apta corp̃i iferre nocumẽtũ.et sic aliq̃ ẽ nã-
lis.et aliq̃ nõ nãlis.nãlis q̃dem vt supra de aliis. ¶ Sz cõ
tra hãc diõnẽ.qꝛ nõ ꝯprehẽdit oẽz col'am.qꝛ nec prassina
nec ꝫinaria de q̃bus ifra videbit̃ ẽ colera rubea. ¶ Primo

dicunt qdã q nõ ẽ diuisio vniuoci in sua inferiora: sꝫ analogi: ⁊ illud ẽ colera rubea. Aliꝗ dicũt. dr̃ colera rubea. i. non nigra ad differentiam melãcolie.

¶ Nãlis ẽ spuma sanguis cuiꝰ color ẽ rubeꝰ clarus: ⁊ ẽ leuis acuta: ⁊ q̃to magis fuerit calida erit eius rubedo maior.

¶ Notificat ꝑ ꝑ accñtia. scđo ꝑ vtilitates. ibi. Que cum. ¶ Dicĩ q nãlis ẽ spũa sanguis: cꝰ color ẽ rubeꝰ clarus. ⁊ est leuis ⁊ acuta ⁊ q̃to erit calidior tãto hẽbit plus đ rubidie. ¶ Prio nõ. Aui. notificat colerã ex q̃ttuor. ꝑ q ẽ spuma. ⁊ ex colere acuitate ⁊ leuitate in qbꝰ sepaꝛ ab hũoribꝰ aliꝗs. ¶ Scđo nõ colerã nõ eẽ spumã ꝓꝑe dictã. q: ista magis attestaꝛ flati. vt collr̃ in ꝯmẽto illiꝰ. xliiꝗ. aphorismi scđe pticule. Strãgulatoꝝ. ꝟ dr̃ spuma silitudinarie ex loco. q: supernatat sicut spũa. põt ẽt eẽ cã spumificationis sanguinis ⁊ alioꝝ humoꝝ cũ ipiꝰ sit alios hũores maxie agitare agitatiõe q̃ subseqꝛ spumificatio. possumꝰ ẽt imaginari ipam secũdũ plurimũ in suba sua spumosã eẽ: eleuat enĩ fumis ex sanguie: ⁊ colere supnatãti occurrẽtibꝰ ꝯueĩt ipos frequẽt in ãpulas eleuari. lꝫ iste sint minores ⁊ miori tꝑe ꝑdurãtes q̃ flegmatice. Ex q̃ soluũꝛ instãtie faciles. pria q: ysac pria vrinaꝝ põit flegma eẽ spumã sanguis. Scđa quia spũa fit ex ꝑmixtione ventositatis cũ hũiditate viscosa. vt secunda affõꝝ in ꝯmẽto illius. xliiꝗ. affõi. strãgulatoꝝ. ⁊ scđo ꝓnosticoꝝ. xlviꝗ. ꝯmento. ⁊. viꝗ. affõꝝ. in illo. xxxi. affõ. quibꝰ spumose. ¶ Dicĩꝛ enim ad ꝑmum q fl̃a ẽ spuma sanguis. quia potissime ꝑ fl̃a ẽ sanguis spũosabilis. ¶ Ad scđꝫ vero dr̃ q col̃a nõ ẽ oĩo tenacitate priuata. verũtamẽ spuma ꝑdurãs bñ fit ab hũiditate ⁊c̃. Tertio nõ. q lꝫ iudiciũ sumptum a colore de ꝯplexiõe sit fallax. vt scđo cañ. tertio caplo. ⁊ q̃rto de simplici medicia. eo q reꝑitur res alba et cal̃a sicͣ allium. alba et frida vt citrullus. silr̃ rubea cal̃a vt cepe. rubea frigida vt rosa sandalus et coralus. vtplurimũ tñ ꝯpatis ĩdiuiduis eiusdẽ spẽi intra se aliq̃ mõ rubedinem sibi đterminãtibꝰ rubedo maior arguit caliditatẽ maiorẽ vt rosa rubea sicͣ rubicũdior ita calidior ⁊ ita de aliꝗs. ꝟ canone vsus ẽ Aui. i ꝓposito. ¶ Quarto nõ. q ẽ leuis ꝑꝑ caliditatẽ cũ siccitate in suba subtili que preꝑant ad leuitatẽ igneã. Acuta exponiꝛ multiplr̃. ꝑmo. i. penetratiua. scđo idest velociꝛ impressiua. tertio. i. saporis acuti. Sapor. n. colere non est amarus purus. sed acuitati ꝯmixtus.

¶ Que cũ in corpore generaꝛ in duas diuiditur partes: quaꝝ vna cũ sanguine vadit ⁊ altera ad chistim trãsmittitur fellis.

¶ Ondit vtilitates. ꝑmo diuidit. scđo đclarat. ibi. Illud vo. Dicĩ q cũ i corꝑe gñaꝛ ꝑs vna vadit cũ sanguie. reliq̃ vero ad chistim fellis. ¶ Prio nõ ex mõ loquẽdi Aui. q̃sdã cõcludere velle nõ sꝑ dũ ex chilo gñaꝛ sanguis i eꝑe gñari colerã. ⁊ ꝓ isto allegãt auc̃tates Arist. prio de historiꝗs vltimo caplo. Et q̃rto de ꝑtibꝰ aĩaliũ. caplo scđo qđ est de felle. vbi põit equũ: mulũ: asinũ: ceruũ: elefantẽ: delfinũ ⁊c̃. ñ hr̃e felles. Et aui. xiiiꝗ. aĩaliũ. caplo prio. Itẽ ꝓbabile argumẽtũ ponẽdo epar flaticũ ⁊ cibũ totũ eẽ flaticũ. ⁊ pꝫ deductio. Itẽ signeꝛ ꝑs scđm se totũ ꝯuertibilis in sanguinẽ. ⁊ pꝫ reꝑiri posse cibũ talẽ. Põaꝛ g̃ i eẽ ⁊ seq̃tur ꝯclusio. Et scđm ꝟ exponẽda eẽt lr̃a vt stat. ¶ Scđa via tꝫ oppositũ. s. q sꝑ ⁊c̃. ⁊ ꝓ isto adducũt ꝑ auctoritatẽ aui. i sequẽti cap. ⁊ Gal. scđo đtutũ nãliũ vltimo caplo. ⁊ argumẽtũ ꝓbabile. q: nã nõ deficit in necessariꝗs ⁊c̃. ⁊ negaꝛ illa aĩalia carere colera: lꝫ careãt receptaculo eiꝰ. vide ab alberto i scđo de aĩalibus. tractatu scđo. caplo ꝑ. Dicũt tñ qdã ceruũ hr̃e i cauda. ⁊ alia forte hñt i auribꝰ. ⁊ alia i stõ vel itestinis: vt secũdo đ historiꝗs allegato caplo. De argumẽtis vo videbiꝛ in sequẽti caplo. ¶ Scđo nõ. sicut iste colere. s. vadẽs cũ sanguie ⁊ vadẽs ad chistiꝫ sunt ad varios fines deputate. ita sũt diuerso mõ disposite. vadẽs. n. cũ sanguie ẽ minꝰ calida subtiĩ acuta: tũ q: a sanguie i suis q̃litatibꝰ refrãgiꝛ. tũ q: debẽs nutrire mẽbra satis scđm viã medicoꝝ dꝫ eẽ benignior. ¶ Primũ dubiũ vr̃ q colera vadẽs ad chistiꝫ dꝫ eẽ grossior. q: purior. ⁊ ꝯña collr̃ scđo ꝓnosticoꝝ ꝯmento xxxv. caplo đ vomitu. vbi vult colerã ⁊ fl̃a q̃to sunt puriora eẽ grossiora. ¶ Scđꝫ vr̃ colerã eẽ grossiorẽ sanguie. q: gñaꝛ ex eo ꝑ vlteriorẽ decoctionẽ: sꝫ digõ ingrossando ꝓcedit. Itẽ q: ẽ amara ⁊ amaritudo fundaꝛ in subo sicco terreo. scđo cañ. tertio caplo. ⁊ q̃rto de simplici medicina. distinctõe q̃rta. scđo capi. đ stagno sodõe. Dđm q subtilior ẽ sanguie. q: leuior. scđo q: in oĩ tali digõne ẽ signare ꝑteꝫ grossaꝫ ⁊ subtilẽ respcũ digesti. Itẽ q: digeriꝛ ꝑ ingrossationeꝫ scđm plurimũ peccãs subtilitate. prima q̃rti. plies: Itẽ ẽ aquosior. q: multiplicaꝛ ex cibis cal̃is ⁊ subtilibus. ¶ Ad primũ igr̃ dđm q loq̃ꝛ de pura ignita donec ad adustionẽ ꝑueniat. Aliꝗ q loq̃tur de vitellina. ¶ Ad scđꝫ infra videbiꝛ doctrina đ đtutibꝰ. ¶ Ad tertiũ dr̃ q oẽ purũ amaꝝ ẽ grossũ: ꝟ colera ẽ amara. ⁊ cũ hoc acuta. ¶ Et si q̃raꝛ đ fumo amaro. Dicĩꝛ in isto eẽ ꝑtẽ terrestrẽ ex q̃ fit fuligo. ⁊ eẽ ꝑtẽ fumosaꝫ. ⁊ ista ẽ amara. alia ẽ subtilis ignea. ⁊ ista ẽ acuta. Alr̃ negaꝛ omne siccũ terreũ eẽ grossũ sicut de fumo dictum est.

¶ Illud vo qđ de ea vadit cũ san. cũ eo penetrat cã necessitatis ⁊ iuuamẽti. Necessitas vo ẽ vt sanguini admisceaꝛ ad nutriẽda mẽbra i quoꝝ ꝯplonibꝰ magnã colere rubee ꝑteꝫ eẽ oꝫ secundũ modũ quẽ mereꝛ de diõne sicut pulmo. Sꝫ iuuamẽtũ ẽ vt sanguinẽ subtiliet ⁊ in itineribꝰ ipm penetrare faciat.

¶ Primo põit vtilitatẽ eiꝰ q̃ vadit cũ sãguine. scđo eiꝰ q̃ vadit ad chistiꝫ ibi. Qđ vo. ¶ Nõ hic ꝑ đr̃iam inẽ cãꝫ necariã ⁊ iuuatiuã vt sup̃ dcm̃ ẽ. ¶ Scđo nõ ad mẽbꝝ colericũ nutriẽdũ oꝫ mltũ trãsire đ col̃a cũ sãguine. Primo tenẽdo colerã ⁊ humores alios a sãguine nutrire. q: membꝝ magis colericũ pluri indiget colera. scđꝫ etiã ꝑhorũ viã vt sãguis subtilieꝛ ⁊ ꝑpareꝛ ꝑparatõe q̃ reddiꝛ aptꝰ ad sic membra colerica nutrienda q nõ alia. Et adhuc dato q colera nullatenꝰ nutriat. q: tñ sãguis nutriturꝰ trãsire dꝫ ꝑ angustos meatꝰ nisi fuisset aliqđ subtile acutũ iuuãs ad penetrãdũ nõ potuisset đcenẽ penetrare. ⁊ appellanꝛ hec iuuamẽta. q: forte sine tali subtiliatiõe corpꝰ in vita ꝑduraret: lꝫ nõ eq̃ bñ. et q: motꝰ sanguinis ad mẽbra principaliẽ venit ab attractiua membri attrahentꝫ et expulsiua mãdãte. vt ĩfra videbiꝛ. ¶ Sꝫ dices apđ tenentes colerã nõ nutrire qd sit đ ea expleta nutricatiõe. Dđm q ꝑtiꝫ insensibiliẽ resoluiꝛ etiã cũ aq̃sitate vrinali: ꝑtim expelliꝛ imaginãdo q aliq̃ ꝑs reingrediaꝛ venas ⁊c̃. et ꝑtiꝫ expelliꝛ cũ aq̃sitate sudorali. vñ et ꝑꝑ ꝟ sudor est salsus colera amara ꝑmixta aq̃sitati ĩsipide: vt q̃rta ꝓblematũ. ꝓblemate q̃rto et scđo cañ. capi. đ sudore. Sudor est aq̃sitas sãguinis cuiꝰ pus col̃icum est ꝑmixtũ. ꝑꝑ qđ sudor vim hꝫ resolutiuã et resoluit aꝑata inguinũ et mamillaꝝ et lac coagulatum in mamilla. vt scđo cañ. alle. ca. ꝑꝑ qđ nõ administraꝛ exsiccatiuũ ne col̃icũ resolutiuũ euolet nisi admisceaꝛ cũ oleo rosato vt oleũ viscositate sua ꝓhibeat col̃ici euaporatõem: et ꝑ rosas đtute stiptica ad interiora membroꝝ ꝓpellat.

¶ Quod vero de ea colatũ ad chisti trãsmittitur fellis eã necessitatis trãsmittiꝛ ⁊ vtilitatꝫ. Necessitas ãt aut ẽ secũdũ totũ corpꝰ quod ẽ ipm a supfluitate mũdare: aut secũdũ vnũ ipius mẽbꝝ quod est fel nutrire.

¶ Ondit vtilitatẽ q̃ñ vadit ad chistiꝫ. ꝑ diuidit. scđo declarat. scđa ibi. Utilitatꝫ. ꝑma pꝫ. ¶ Nõ ꝑ q notãter dr̃ ꝟ colatũ. ꝟ. n. colera multũ a sanguie et aliꝗs hũoribꝰ đpurata trãsmittiꝛ ad chisti. lꝫ nõ sic q penitꝰ nihil sãguis secũ trãseat pro nutrimẽto saltẽ chistis. faciẽs ãt istã seq̃strationeꝫ ẽ đtꝰ vl̃ aĩa eꝑis nãliẽ intẽdẽs sanguinẽ a supflua colera mũdare. ꝯcurrẽte ẽt cũ ꝟ đtute attractiua chistis. ¶ Scđo nõ q cũ col̃a sit hũor sua subtilitate ⁊ acuitate ebulitiõi ꝑatus necessariũ fuit modicũ đ ipsa cũ sanguie ꝑmisceri. q: tñ ꝑꝑ eiꝰ nec̃itatẽ ad alios fines oportuit đ ea multũ gñari: oportuit nãm ei receptaculũ preꝑare i q̃ recipeꝛ. ⁊ illud ẽ chistis i q̃ recipiꝛ col̃a sanguini supflua: ⁊ i ꝟ mũdaꝛ totũ. q: sãguis totꝰ ab eiꝰ supfluitate. qđ si nõ fieret magnũ nocumẽtũ seq̃reꝛ: ⁊ hãc tetigit auicẽ. dũ dixit totũ corpus a supfluitate mũdari. ¶ Tertio nõ. illa ꝑs. aut scđm mẽbꝝ qđ est fel ⁊c̃. duplr̃ glosaꝛ. ¶ Prio notãdo q duplex ad chisti trãsit colera. vna ad ꝯcauũ eiꝰ ꝑ collũ siue orificiũ chistis ad mediũ eꝑis terminatum. scđa transit ꝑ venas mixta sanguini ramificatas ꝑ chistim. Per primaꝫ mũdificaꝛ sanguis colericꝰ: ꝑ scđam nutriꝛ chistis scđm viã medicoꝝ. Ex quo tollitur

apparēs ꝯdictio int̄ Gall. scđo vel sexto de iuuamēt̄ ⁊ A. b. Posuit eni Hali. ꝙ vesice ⁊ chisti date sunt vene qbꝰ nutriant̄. Aui. āt hic vr̄ dicere ꝙ nutrit̄ chistis colera eūte ad ꝯcauū. voluit eni Aui. qđ dcm̄ ē ⁊ non dissonat snie Halie. Alr̄ pōt h̄ lr̄a glosari ꝙ colera trāsiēs ad ꝯcauū chistis defert secū aliq̄ ꝑtē sanguis vnctuosā q̄ ꝑtialr̄ nutrit̄ chistis lꝫ ēt nutriat̄ nutrimēto ꝑ venas trāseūte vt dixit Hali.

¶ Utilitatis vō duo sunt iuuamēta: vnū ē itestia a stercore ⁊ flate viscoso abluere. ⁊ aliđ itestia ⁊ ani musculos pūgere vt qđ sit ei necessariū sentiat ⁊ digōnes emittat. Jđq; sepe accidit colica cā opilatiōis q̄ fit i foramie qđ a felle đscendit ad itestina.

¶ Prio nō i mēbris duplex pōt repiri supfluitas. vna ꝓpa ⁊ ex ꝓprio mēbri nutrimto derelicta. ⁊ h̄ scđm pluꝫ ē modica ⁊ facil̄ expulsiōis. Alia ē cōis ex nutrimēto. s. cōi đrelicta in mēbro vt feces ⁊ mucositates i itestinis. ⁊ h̄ ē difficilis expulsionis. qꝛ grossa ⁊ pluria. vn̄ oportuit ad hāc fugādā vl̄ fiēdā mēbra expulsioni đputata recipe iuuamenta ne tales retēte facerēt egritudies. vn̄ neciū fuit colerā trāsire ad intestina ad pūgēdū ⁊ purgādū ⁊ abstergēdū. ¶ Scđo nota chistis fellis ē vesicula qdā situata i ꝯcauo epis sub tertia eiꝰ pēnula. cꝰ collū siue orificiū terminat̄ ad vētris ꝯcauuꝫ q̄ trahit̄ supfluitas colere ad vētrē siue ꝯcauitatē chistis. Est tn̄ illud collū ramificatū i duos ramos: q̄ꝝ maior penetrat in epar. Alr̄ tēdit vsus itestinū duodenū. q itex i duos diuidit̄: qꝛ vnꝰ tēdit ad fūdū stōi. ⁊ ibi diffūdit̄ ꝑ ipm ad calefaciēdū ⁊ digōeꝫ stōi ꝯfortādū. ⁊ iste ē valde ꝑuus. quia multa colera vl̄ cibū corrūpet vl̄ expulsiuā incitaret. Alit̄ vō ramꝰ maior tēdit ad intestina effūdēs colerā in eis. ꝑꝑ cāꝫ dictā. tn̄ qn̄q; ꝯtigit mōstruose istos duos vltios rāos ecōtrario se hr̄e. qꝛ. s. magnꝰ tēdit ad fundū stōi ⁊ ꝑuus ad intestina. vt scđo tegni đ flatico q̄tidie colerā palidam euomēte. ⁊ scđo ꝯplexionū. vltio caplo. ⁊ tertio regiminis acutoꝝ ꝯmēto. xxix. vn̄ taliter dispositi sepe coleram vomunt egōnes hn̄t albas. vt rapacia aialia: ⁊ colliguntur h̄ q̄rto đ ꝑtibus aialiuꝫ. caplo scđo: quod ē đ felle. iđ ⁊c̄.

¶ Nōnālis vō cola alia ē q̄ a nā egredit̄ ꝑꝑ cāꝫ extraneā q̄ ei admiscet̄: alia ē q̄ a nā egressa ē ꝑꝑ cāꝫ i se: qꝛ eiꝰ substātia ē nō naturalis.

¶ Determiat đ nō nāli colera. Et ꝓ diuidit. scđo mēbra diuisiōis đclarat. ibi scđa. Partis prime. pria ꝑs ꝑꝫ. ¶ Prio nō vtrāq; haꝝ spēꝝ colere eē nō nālē eadē rōne: q̄ de flate ⁊ sanguie supra dcm̄ ē. Nō posuit āt diuisionē spēꝝ colere ex ꝑte saporis. qꝛ oēs in amaritudine cōicant. vel dic ꝙ nō determinat de colera gn̄ata ex ꝯmixtiōe sanguis cum colera: qꝛ in tali ꝯmixtiōe sanguis non seruat diu sanguinis formā. ¶ Scđo nō ex lr̄a colerā duplr̄ reddi nō nālē. ꝓ absq; admixtiōe sube extranee cū ea sic̄ si putrefiat vel adurat̄. secūdo cū ꝯmixtiōe rei extranee sic̄ si fl̄a vel aliud secū admisceat̄ ꝑter nām. ⁊ tu facilr̄ potes addere tertiuꝫ mēbꝝ sic̄ si vtrūq; ꝯtingat. Dicūt tn̄ h̄ qdā colerā fieri posse nō nālem nō solū ꝑ admixtionē rei nō nālis cū ea. ꝫ ēt ꝑ admixtioneꝫ rei nālis: indebite tn̄: qꝛ nō scđꝫ debitā ꝓportioneꝫ ꝯmixte sicut sanguinis ⁊c̄. vt supra de sanguine dicebat. Aliȷ̄ vero dixerūt ꝙ nunq; ꝑ sanguinis admixtionem fieret colera nō naturalis sed semper naturalior. ⁊ tu considera.

¶ Partis p̄me ē alia que ē scita ⁊ famosa. ⁊ ē illa cui extraneū illud qđ ē admixtū ē flegma cuius gn̄atio magis est in epate.

¶ Primo declarat p̄mū mēbꝝ. s. gn̄atū ꝑ admixtiōem. scđo scđꝫ ibi. Que vō. itē ꝓ inuēdo diuisionē đclarat mēbra. secūdo subdiuidit vtrūq;. ibi scđa. Nō āt. ꝓ đclarat p̄mū mēbrū. scđo scđꝫ ibi. Et alia. Dic̄ ꝓ duplicē eē colerā nō nālē factā ꝑ admixtionē. vna ē famosa altera ē miōris fame. nō ⁊ famosa ē illa q̄ gn̄at̄ ꝑ admixtiōeꝫ fl̄atis cū colera: cū generatio magis ē in ep̄e. ¶ Prio nō coleraꝫ ⁊ fl̄a duplr̄ posse adiuicē ꝯmisceri. prio sic. ꝙ vtrūq; illoꝝ seruet ꝓpriam formā. scđo sic ꝙ neutꝝ saluet: ꝫ ambo i hūiditatē tertiam ꝑternālē ꝯuertant̄. ⁊ q̄litercūq; sit si donabit̄ i mixto ꝓprietas fl̄atis dicet̄ flegma nō nāle. si eꝫ. dicet̄ colera nō nālis Si vō fuerit eq̄ta nomē nōdū hn̄t sicut multe quotidie hūiditates in corꝑe hūano gn̄ant̄: noia ꝓpria ab auctoribꝰ ipo

sita nō hn̄tes. ¶ Sꝫ dices. signet̄ illa hūiditas t̄tia ⁊ putrescat ⁊ febrē fac̄ iterpolatā vel ꝯtinuā ꝓportionalē qualeꝫ ꝑiodū seruabit. Item dabit̄ alia spēs febris humoralis q̄ iā dicta. ¶ Ad p̄mū dī ꝙ eiꝰ ꝑiodicatio assimilabit̄ ꝑiodo fe. de mā mixta ex colera ⁊ fl̄ate. ¶ Ad scđꝫ ꝯcedit̄ illđ: ꝫ nō noiauerūt hāc auctores tāq; ꝑ silitudinē q̄daꝫ reducibilē vel raro euenibilē. ¶ Scđo nō hāc colerā notaꝫ ⁊ famosā dici. qꝛ frequētiꝰ aduēit q̄ alia đ qua dī ꝙ ꝯtigit primo ꝑꝑ fl̄atis mltitudinē maiorē eē q̄ mlie. scđo qꝛ colera acuta exn̄s facilr̄ diuidit ⁊ sepat ꝑtes fl̄atis abiuicem ⁊ in ipas penetrat: fl̄a vō sua viscositate ꝑtes colere penetrantes iuiscat tenacit̄. q̄re ipoꝝ facilis ē cōmixtio respcū mlie cū colera. ¶ Cōtra. qꝛ ysach ꝓ vrinaꝝ dicit colerā nō posse misceri cū fl̄ate. qꝛ ē sicut spuma ⁊c̄. Dicēdū ꝙ nō pōt. i. difficult̄ miscet̄ respcū sanguis: lꝫ faciliꝰ q̄ melia. Et ex h̄ ꝑꝫ ꝓ. q̄re fe. ab hac col̄a cāta dī tertiana nota. qꝛ. s. causata a colera nō nāli nota ⁊ famosa. vel qꝛ forte illa tertiana est frequētiꝰ ꝯtingēs. ¶ Nō tertio hāc maxime gn̄ari in ep̄e. Prio qꝛ ibi est calor fortior cōmiscēs. scđo qꝛ hūores sunt ibi ꝑ venas minutissimas adiuiceꝫ ꝯdiuisi q̄re facilis ē eoꝝ adinuicē ꝯmixtio. ¶ Cōtra. qꝛ ysach in libro de dietis vlibus. q̄rto caplo. dicit hāc maxie in stō repiri. Huic dr̄ ꝙ licet maxime iueniat̄ in stō. maxie tn̄ gn̄at̄ in ep̄e. virtute. n. epis scđꝫ pluꝫ fortiori existēte q̄ i stō gn̄ata ꝑ meseraicas expellit̄ ad stomacuꝫ ⁊ itestina eo ꝙ iste vie sunt latiores ⁊ aptiores expulsioni. Ex isto habet̄ cañ. in practica. dum vides hāc in stomaco multiplicare rectifica epar.

¶ Et alia est que est miōris fame: ⁊ est illa cui extraneū qđ est admixtū est melācolia.

¶ Quare āt gn̄ata ex admixtiōe melie cū colera sit miōris fame patere pōt ex dictis. ⁊ credendū ēt est ipam maxie in ep̄e gn̄ari ꝑꝑ cām silēm: lꝫ Aui. hoc nō expresserit.

¶ Nota aūt ⁊ famosa aut ē colera citrina: aut est colera vitellina: fl̄a nāq; cui admiscet̄ colera qn̄q; ē tenue: ⁊ gn̄at̄ ide p̄ma. qn̄qꝫ ē grossum. ⁊ generat̄ ide scđa. s. colera que ouoruꝫ vitellis similis existit.

¶ Primo subdit p̄mū mēbrū ipm declarando. scđo scđm. ibi scđa. Que āt. Dic̄ p̄mo ꝙ ista q̄ nō ē ⁊ famosa ē duplex q̄daꝫ dicta citrina. altera dicta vitellina. p̄ma gn̄at̄ ꝑ admixtionē flegmatis subtilis aq̄si cū colera. scđa ꝑ admixtōeꝫ grossi fl̄atis cū ea. ⁊ ista dī vitellina. qꝛ silis vitellis ouoꝝ.

¶ Nota p̄mo colerā citrinā qn̄q; misceri fl̄ati grosso qn̄q; tenui. dū tenui miscet̄. qꝛ illud est diafanū: ⁊ quasi penitus colore ꝑuatuꝫ nō notabilr̄ refrangit̄ color colere. vn̄ resultat mixtū illud coloratū sicut aq̄ mixta cū croco ticta. s. tinctura croci. Dū vero flegmati grosso miscet̄. qꝛ illud est albū ⁊ q̄si ꝑfecte terminās resultat illud mixtū citrinū citrinitate quasi ad albedinē đclināte qualis est color vitelli oui nō recētis. vterq; tn̄ illoꝝ coloruꝫ pōt appellari citrinus.

¶ Scđo nō ꝓ huiꝰ itellectu ꝙ lꝫ oēs vitelli ouoꝝ in citrinitate ꝯmunicēt: in gradu tn̄ sue citrinitatis abiuicem multū dīnt: sūt. n. qdā citrini citrinitate ignea ad roseū vel rubeū colorē đclināte sicut recētes. qdā vero citrinitate ad albedinē declināte: ⁊ sunt ꝓprie pallidi ⁊ huiꝰ coloris est hec vitellina de q̄ loq̄tur auicē. Ex quo tāq; fundamēto colligit̄ ꝯcordia textꝰ aui. hic. ⁊ gali. scđo v̄tutū nāliū. vltio capi. ⁊ Auer. tertio coll̄ꝫ. tertio capi. voluerūt. n. galie. ⁊ auerois colerā vitellinā gn̄ari ꝑ colere assationē. Aui. vero ponit hic eā gn̄ari per flegmatis admixtionē. Dicet̄. n. ꝙ i colera citrina nāli assatiōe ꝓcedēte resoluto subtiliori ⁊ grossiori remanēte reddit̄ ipa colera opacior ⁊ ꝯsequens ad citrinitatē vel rubedinē declinās obscuriorē sic̄ est citrinitas vel rubedo vitelli recētis: ⁊ scđm hāc silitudinē dī vitellina. ⁊ de ista nō loq̄tur aui. hic: sed Gal. ⁊ auerois locis allegatis: hic aūt loq̄tur đ vitellina citrina citrinitate ad albedinē decliui sic̄ est albedo vitelli oui nō recētis.

¶ Que āt miōris ē fame ē illa q̄ colera vocat̄ adusta q̄ aliquo duoꝝ gn̄at̄ modoꝝ. vnꝰ ē vt colera i se adurat̄ ⁊ accidat i ea cinercitas: ꝫ eiꝰ subtile nō separet̄ ab ipiꝰ cinercitate. imo cinercitas i ea ꝯtineat̄: ⁊ hec qdē ē peior.

¶ Nota ꝙ ista ē illa species colere quā Gal. scđo virtutuꝫ

naturaliũ appellat vitellinã gñatam p assationẽ. ꝛ hoc põt psuaderi. primo q: huic attribuit oẽs ꝯditiões illi⁹ colẽ vitelline. nã dicit eã gñari ex hoc ꝙ aliqua ei⁹ ps aduritᷣ in se. ꝛ hec ẽ assatio colere: cui⁹ cinereũ non sepatur a subtili. vñ redditᷣ colo: ei⁹ opacio:. ꝛ p ꝯñs hñs rubedinẽ igneã qꝺ fuit attributũ iã dicte colerᷣ. scꝺo q: credẽdũ ẽ Aui. hãc spẽꝫ colere cognouisse: ꝛ alicubi ꝺ ipsa mẽtionẽ fecisse: ꝛ ñ appꝫ alibi ꝙꝫ hic. igr ꝛc. ¶ Cõtra. q: ibi gali. illã spẽꝫ põit famosaꝫ. ꝫ hãc nõ ponit auic. eẽ famosam in lrã. igr ista nõ ẽ illa. Itẽ q̃re posuit aui. hic hãc spẽm colere cũ debeat describere colerã gñatam p rei extranee admixtiõeꝫ ꝛ nõ p alteratiõnẽ in sua suba. vt pꝫ intuẽti seriẽ lrẽ. ¶ Ad p̃mũ dr qꝺ fuit famosa apud gal. non vero apud aui. Alr di ꝙ ẽ famosa respectu aliaꝝ spẽꝝ colẽ nõ nãlis. lꝫ respectu colere gñate p flegmatis admixtiõem ipsa nõ sit famosa. q: frequẽtius ꝯtigit ipaꝫ gñari p flegmatis admixtiõem ꝙꝫ alr fieri. vl dic ꝙ Gali. dixit ipam famosaꝫ i malitia: q: valde mala: lꝫ non sit famosa. q: multũ frequẽter eueniens. Pro scꝺo dicitur ꝙ cinerulentũ potest ꝯsiderari quodãmodo sicut extraneum sube cui ꝯmiscetur: ideo vt sic ad istas reduci potest.

¶ Et ali⁹ ẽ vt colera nigra extrisec⁹ ad eã veniat. ẽt cũ ea misceatᷣ: ꝛ hec qdẽ ẽ melio:. h⁹ aũt spẽi colere colo: ẽ rube⁹: sꝫ ñ ẽ clar⁹ neqꝫ flo:idus: imo ẽ magis silis sãguini: sꝫ ẽ tenuius: ꝛ plerũqꝫ a suo colo:e pp aliquas mutatᷣ cãs.

¶ Declarat aliud mẽbꝝ ꝛ pꝫ. ¶ Prio nota duplicẽ colerã nigrã imaginari possum⁹ ꝯmisceri colẽ rubee. ¶ Prio nõ nãlẽ. ꝛ tũc generatᷣ colera multũ praua vel saltẽ gñari ꝯtingit. q: vehemẽtis malitie ꝯuẽit eẽ colerã nigrã aduenientẽ. De hac igr nõ ẽ in ꝓposito sermo cũ aui. dicat hãc meliorẽ eẽ p̃cedẽte. ꝯtingeret eñi ipam eẽ deteriorẽ. ¶ Scꝺo imaginari possum⁹ pmisceri colerã nigrã nãlẽ ex q̃ lꝫ fiat colera mala pp ꝯmixtionẽ eẽ idebitã. nõ tñ ẽ ita mala sicut p:ecedẽs vt pꝫ intuẽti. Alr alias sũ imaginat⁹ ꝙ sp ceteris paribus deterio: ẽ p̃cedẽs ꝙꝫ ista. Dico aũt notãtᷣ ceteris pib⁹. q: si gñetur colã nõ nãlis p aduẽtũ mlie venenose. ab extra ipa posset eẽ ꝺterio: ꝙꝫ gñata p adustiõeꝫ sube ꝓpe. ꝫ aliis pib⁹ nõ. q: sp plus malitiatᷣ subtil ps in p:ia ꝙꝫ in scꝺa ꝛ in pte adusta sunt pares. iõ ꝛc. ¶ Sꝫ diceres tenendo p̃mam rñsionem quo mõ ẽ ista scꝺa colã denoianda adusta. quia nec ab intra nec ab extra aduritᷣ. Di p̃ ꝙ silis ẽ aduste i colo:e mõ sube ꝛc. scꝺo q: p admixtiõem melie adhuc terrestrificatᷣ ꝛ exiccatᷣ. ¶ Nõ scꝺo hãc silari sanguini i colo:e q: ex re rubea ꝛ clara cũ re opaca ꝯmixta resultat colo: rubeus aliq̃ mõ obscur⁹ sicut ẽ colo: sanguis: drt tñ a sanguine odo:e ꝛ sapo:e: ꝛ q: magis tenuis ꝛ acuta pp colerã dominãtẽ in mixtiõe. ¶ Tertio nõ h colo: frequẽtᷣ mutatᷣ pp alias cãs. s. pp varias ꝓpo:tiones ptiũ melie ꝛ colere inter se ꝛ variã opacitatẽ melie ꝛ claritatẽ colere ꝓpter etiaꝫ frigus extrinsecũ ꝯgelans. ꝛ sic de aliis qbus varii resultant colo:es aut scꝺm ṽitatẽ aut scꝺm apparẽtiam.

¶ Que vero i sui suba extra naturã ẽ alia ẽ c⁹ generatio sepius est in epe. alia ẽ cuius generatio magis est in stomaco.

¶ Nõ p̃mo p colerã extra nãꝫ in sui suba intelligitᷣ colera p̃ter nãꝫ nõ pp rẽ extraneã secũ ꝯmixtã vel ad eã ab extrinseco venientẽ: ꝫ solũ pp alteratiõem vel mutatiõem sue sube ꝯtingẽtẽ vt spẽs statiꝫ noiande. ¶ Scꝺo nota ex illo ṽbo sepius ꝛ ex illo verbo magis nullã illaꝝ eẽ solũ in stomaco vel in epe generabilem. lꝫ aliqua sepius ꝛ facilius in epate ꝛ aliqua in stomaco generetur.

¶ Et illa qdẽ c⁹ generatio magis est ab epe ẽ vna spẽs. Que ẽ cũ qꝺ in sanguine ẽ subtile aduritur cui⁹ spissitudo colera ẽ nigra.

¶ Primo nõ p vstionẽ h indifferentᷣ intelligi põt ustio ꝓpe dicta aut putrefactio. Per vtrãqꝫ. n. ꝯtingit subtile i colerã ꝯuerti ꝛ inflãmari ꝛ grossũ i meliã. ¶ Scꝺo nõ. q̃re maxie i epe generetᷣ ẽ multiplex rõ. p:ia q: ibi sãguis ẽ copiosio:. scꝺa q: ibi calo: ẽ fo:tio: q̃re ibi sanguis facilr iflãmatᷣ: tertia q: sanguie ibi frequenter ꝯculcato facilr euenit ꝓhibita trãspiratio. ꝛ ꝯñr iflãmatio ꝛ putrefactio ꝛ eodẽ mõ in venis magnis ꝓpe epar. i aliis ãt locis nõ ẽ ita. ꝫ. q: ꝓpe co:

Dicitᷣ ꝙ non ꝓpter fo:titudinẽ virtutis plurimũ materias malas a se repellentis.

¶ Et que i stõ magis generatᷣ duas hꝫ ptes prassinã. s. ꝛ viridem: vt erugo eris.

¶ Detmiat de illa cui⁹ gñatio ẽ magis i stomaco. ꝛ p:io ponit diuisiõeꝫ ei⁹ i spẽs suas. scꝺo illas ꝺclarat ibi. ¶ Et mihi qdẽ. ¶ Pria pꝫ. ¶ Prio nõ p prassinã itelligẽdã eẽ illã c⁹ colo: ẽ silis colo:i prassii: siue marubii ꝛ ẽ colo: viridis obscur⁹: vñ ꝛ colo:is po:ratᷣ aliqñ appellari ꝯsueuit pp cãꝫ eãdẽ. p cinariã vo colerã i colõe sileꝫ giniar. i. viridi eris q ẽ colo: viridis clar⁹ ad albedinẽ. s. ꝺcliuis pp qꝺ ꝛ colera erugiosa ẽt aliqñ appellari ꝯsueuit. ¶ Contra. ista colera gñatᷣ i epe. ꝫ ꝛc. ꝯña tꝫ. ꝛ assumptũ ꝓbatᷣ auctãte auer. tertio colliget. ẗio caplõ. ꝛ argumẽto suo. idẽ ẽ loc⁹ gñatiõis hũo:is nãlis ꝛ supflui. sꝫ i epe gñantᷣ nãles. igr ꝛc. ¶ Itẽ gñatᷣ a calido fo:ti. sꝫ tale ñ ẽ in stõaco. sꝫ poti⁹ i epe. ꝫ ꝛc. ¶ Itẽ passina gñatᷣ ex vitellia. sꝫ vitellia maxie gñatᷣ i epe. ꝫ ꝛc. ¶ Pro istis dr ꝙ maxie i stõaco gñatᷣ: q: lꝫ in epe generetᷣ vitellina q̃ ẽ sicut vtriusqꝫ mã: plimũ tñ residet ꝛ retinetᷣ in stõaco. iõ ꝛc. ¶ Dõm scꝺo ꝙ in stõaco põt eẽ calo: sufficiẽs ad istas gñandũ vt i stõaco multũ igneo: aut ẽt ex p̃paratõe maꝛieꝝ vt colera vitellina ex cibis maxie iflãmabilib⁹ gñata. nõ repugnat tñ ipaꝫ colerã ginariaꝫ gñari in epe: sꝫ raro euenibile ẽ. q: p̃us epar expellit vitellinã colerã ꝙꝫ i eo lõgã morã ꝯtrahat. ¶ Ad p̃mũ di ꝙ ista nõ fuit itẽtio Auer. sed voluit ꝙ nõ eẽnt vere colere. q: tũc i epe gñarentᷣ. q: idẽ est loc⁹ ꝛc. Et sic ad argumẽtũ p̃mũ idẽ est loc⁹ gñatiõis hũo:is nãlis ꝛ nõ nãlis. Dicitᷣ. n. distiguẽdo ꝙ tiplr di hũo: nõ nãlis. p̃mo q: supfluitas residẽs ex digestione naturalis: qualiter coleraꝫ flegma ꝛc. dicim⁹ esse hũo:es nõ nãles respectu sanguis. p:icipalr. n. nã itẽdit generatõeꝫ sanguis. dũ i mãꝫ seu massaꝫ chilosaꝫ agit digerẽdo ꝛ sanguis gñatõeꝫ p̃parãdo. tñ sic agẽdo alios gñat humo:es. ¶ Scꝺo ṽo dr nõ nãlis. q: fo:mã seruãs nãlis humo:is: lꝫ sit a nãli sua dispõe remot⁹. ¶ Tertio q: mutat⁹ tã a fo:ma ꝙꝫ a nãli dispõe hũo:is. De primis duob⁹ ꝓcedit aucto:itas auer. ꝙ idẽ ẽ loc⁹ gñatiõis ꝛc. Et iõ ꝯcludit ex isto. ꝙ nec prassina nec ꝫinaria est colera non nãlis illis modis. de hũo:e aũt nõ nãli ẗio mõ illud nõ oꝫ. ¶ Ad secũdũ pꝫ p dicta. ¶ Ad tertiũ similitᷣ ꝙ vitellina lꝫ i epe generetᷣ nõ lõgaꝫ ibi scꝺꝫ plurimũ trahit morã: sꝫ expellitᷣ ad stomacũ ꝛ itestina. cõtra. igr magis in itestinis ꝙꝫ in stõaco gñabitᷣ prassina. q: magis ad illa expellitᷣ vitellina: negatᷣ ꝯña. q: ibi non est calo: fo:tis: ꝛ q: scꝺm plurimũ cũ aliis hũiditatibus ꝛ humo:ibus exterius pellitᷣ.

¶ Et mihi qdẽ vr ꝙ prassina ex vitellina generatur cũ aduritᷣ. cũ eniꝫ aduritᷣ adustio in ea efficit nigredinem: ex qua cum citrinitate mixta generatur viriditas.

¶ Ostẽdit modũ gñationis ꝛ materiã eaꝝ. scꝺo ponit qꝺdaꝫ p:icipiũ ex quo habetᷣ veritas ei⁹ dicti. scꝺa ibi. Calo: nãqꝫ. Prio ꝺterminat modũ gñationis p:ie. scꝺo scꝺe ibi. Et ꝫinaria. ¶ Dic p:io ꝙ prassina generatᷣ ex vitellina superius dicta quãdo aduritᷣ. q: calo: agẽs i ea efficit nigredineꝫ ex q̃ cũ citrinitate mixta resultat viriditas. ¶ Nota p:io p vitellinã hic itelligẽdã eẽ supius ab aui. ꝺscriptã generatã. s. ex grossi flegmatꝭ admixtiõe cũ colera. calidũ igr vrẽs agẽs i ptes istas flegmaticas ꝺnigrat eas qbus ꝯmixtis cũ citrinis existẽtibus faciũt colerã scꝺꝫ apparẽtia viridẽ sic pictores pmiscẽt vitellũ oui cũ nigro ꝛ ex illo resultat scꝺꝫ apparẽtiã colo: viridis cuius cã querẽda ẽ i libro de sensu ꝛ ꝺ colo:ibus. ꝛ i libro metauroꝝ in tertio. Et experimẽtũ ostẽdit ꝙ si p vitꝝ citrinũ aspicias res nigras ipe videtᷣ virides. ¶ Scꝺo nõ hãc colerã isto mõ generari ñ solũ ꝓpter distẽperãtiã calidã vehemẽtẽ stomaci. sꝫ etiaꝫ ꝓpter dispõnem materie in quã operatᷣ calo: stomaci: licꝫ .n. stomacus nõ habeat calo:ẽ multũ adustiuũ. ꝯtingit tamẽ ad stomacũ pelli coleraꝫ vitellinã generatã ex cibis vehemẽter iflãmabilibus vt sunt cepe po:ri ꝛ alia huiusmodi. quare calo: nõ multũ tamẽ vstiuus istã materiã vehementer adurit. Ex quo patet nõ solum co:rumpi actioneꝫ mẽbri vel virtutis propter complexionis vel alterius nature distemperiem: sed etiam propter dispositionem obie-

eti circa qd̄ virt⁹ operatur. Ex quo īfertur nō semꝑ opera-
tōis corruptionem arguere mēbruꝫ egrū vel lapsuꝫ: vt pꝫ
de calore iuuenis agēte in mel: ac ēt de calore stōachi cole
rici agēte ī lac. ¶ Si tñ oparet̄ circa ꝓportionatū obiectū
ex corrūptōe argueret̄ lapsus vt pꝫ. Et scd̄m hūc modū pꝫ
q̄re qñq꜄ ī hoīe ītra latitudinē sue sanitatis exīte subito apꝑet vomitus colere prassine vl̄ vitelline. Hoc. n. cōtigit qꝛ
nō merito distēperātie mēbroꝝ gñata est ⁊c̄. ⁊ potuit ꝑ tē-
pus latitare post gñationē absq꜄ hoc ꝙ sensibile faceret no
cumētum. ¶ Tertio nō lꝫ aui. nō explicet nisi vnū modum
gñatōis colere pssine. Ex dict꜆ tñ auctorū pñt pl'es colligi.
¶ Primus hic ab aui. positus. ¶ Secūdus ex cibis ī stōa
cho corruptis ad viriditates declinātibus vt porri blites.
scd̄o ꝓnosticoꝝ ꝯmen. xxxix. ⁊ scd̄o ꝯplexionū vltio caplo.
¶ Tertius ex adustōe colere vitelline scd̄ꝫ ga. per quā pōt
fieri viridis obscura. ¶ Quartus ex admixtone colere vi-
telline gal. cū mlia. fieret. n. verisil'r ⁊ viridis ⁊ obscura. Et
ita ex admixtōe mlie nigre cū colera nāli citrina. ſꝫ illud nō
esset ꝑ solā alterationē in ꝓpria suba. ¶ Quarto nō ex di-
ctis auctoꝝ hic multas al's posse colligi spēs colere ab enu
meratis. hec ꝯclo est gal. in libro īterioꝝ. caplo d̄ passioni-
bus stōachi vbi ponit̄ īdica q̄ pōt ꝯprehēdi per viridē ob-
scuraꝫ. Et idē Haly. tertio tegni. caplo de discrasijs epis.
fumosa vero posita ab auer. p̄mo cātice caplo de hūoribus
cātico nono. reducitur ad has. qꝛ oīs multuꝫ a stomaco ef
fumās pōt dici fumosa. Item oēs spēs mlie possunt cum
qualꝫ spē colere ꝯmisceri. notum est autem omnia sub iam
dictis comprehendi posse ⁊c̄.

¶ Zinaria vero videt̄ mihi ꝙ genetur ex pras-
sina cū tm̄ adurit̄ dōec ei⁹ humorositas sicca
tur: ⁊ ad albedinē redire īcipit ꝑꝑ sui siccitatē

¶ Hic textus clarus est.

¶ Calor nāq꜄ in humido corꝑe in primis ni-
gredinē efficit deinde ꝯnudat ip̄m nigredie
qñ eius oīo finit humiditatem: ⁊ qñ suꝑfluit ī
eo ip̄ꝫ albificat: ⁊ hoc qdē in lignis attende q̄
p̄us in carbonē ꝯtunt̄: deinde in cinerē. Ca
lor enī in humido efficit nigredinē: ⁊ in eius
ꝯtrario albedinē. ⁊ fritas in humido albedi-
nē opat̄: ⁊ nigredinē in ei⁹ ꝯtrario. hec tamē
duo iudicia que in prassina ⁊ zinaria iudicaui
estimatiua sūt iudicia: hec aūt spēs q̄ dr̄ zina-
ria oībus colere rubee specieb⁹ calidior exi-
stit ⁊ peior ⁊ magis perniciosa: ⁊ dicitur ꝙ est
de substantia venenorum.

¶ Suꝑ hoc passu nihil noto. qꝛ plene ī qōe totū d̄clarabit̄.

¶ Colere autē nigre alia ē naturalis. alia nō
naturalis superfluitas.

¶ Determinat d̄ mlia. ⁊ primo ponit diuisionē. scd̄o mem-
bra pertractat. scd̄a ibi. Nālis. ¶ Prio nota hic terminus
mlia sumit̄ ab auctorib⁹ equoce. qñq꜄ ꝓ aliqua passione ce
rebri. pria tertij. tractatu q̄rto. caplo de mlia sic descripta.
¶ Mlia ē mutatio cogitationum aut extimationū a cursu
nāli ad corruptiōeꝫ ⁊ timorem ⁊ malitiā ꝑꝑ ꝯplonē mlicaꝫ
faciētē spm̄ cerebri siluestrē interius ⁊c̄. scd̄o sumitur pro
hūore vno ex q̄tuor nāliter frigido ⁊ sicco vel ad ip̄m re-
ducibili qd̄ dico ꝑꝑ mliam nō nālē. ⁊ tal'r sumitur hic. ⁊ dr̄
nālis ⁊ nō naturalis ea rōne qua humores alij. Dicitur aūt
mlia a melan grece qd̄ latine sonat nigrū. ⁊ colon fel vl̄ co-
lera. inde mlia q̄si fel nigrum vel colera nigra.

¶ Naturalis ē boni sanguis fex ⁊ turbulētia
⁊ suꝑfluitas in ꝯparatiōe ad sāguinē: qꝛ oēs
hūores dicūtur suꝑfluitates ad ꝯꝑōeꝫ sāgui
nis c⁹ sapor īter dulcedinē ⁊ pōticitatē existit.

¶ Determīat prio de nāli. scd̄o de nō nāli. ibi. Mlia vō. pri
mo describit eā ex parte suoꝝ accidētiū. scd̄o vtilitatū. scd̄a
ibi. Quecūq꜄. Dicit p̄ ꝙ nālis ⁊c̄. ¶ Primo nota Aui. ex
q̄tuor notificat mliaꝫ. prio ex ꝑte sube. qꝛ fex. ē enī in tota
humorāli massa ꝑs grossior ⁊ grauior ⁊ descēdere aptior. lꝫ
maneat nāliter sanguini scd̄m decētē ꝓportionē ꝯmixta re
gulāte ꝯtute: ⁊ dicitur metaphorice fex sicut colera spuma.
¶ Scd̄o ip̄am notificat ex qualitate visibili. qꝛ turbulēta
ē. ē enī alijs humorib⁹ opacior ⁊ sanguini ꝯmixta ip̄m ma-
gis turbulētū reddit. ¶ Tertio notificat ex hītudine ei⁹ ad
bonū sāguinē. qꝛ suꝑfluitas eius ē. ⁊ h̄ fecit Auic. ꝑꝑ duo.
p̄mo qꝛ min⁹ de mlia forte alicui videret̄. q̄ꝫ de flegmate
vel de colera qꝛ īfra dictur⁹ ē ip̄am fieri a calido temꝑato.
scd̄o ad dr̄iaꝫ ꝑtis grosse sanguinis puri. qꝛ lꝫ sit feculētior
⁊ turbulētior. nō tñ ē mlia. qꝛ nō ē sāguis boni suꝑfluitas:
¶ Quarto notificat ex sapore: qꝛ hꝫ saporē mediū īter dul
cedinē ⁊ pōticitatē. Nō notificat aūt eam ex colore: qꝛ iam
ip̄am nigrā noīat. Nec ex qualitate tāgibili. qꝛ posito ꝙ ip̄a
est sicut fex ēt facile scitur ip̄aꝫ eē frigide ⁊ sicce ꝯplexiōis:
⁊ sic nō explicat ip̄aꝫ ex ꝑte ꝯplexiōis. ¶ Scd̄o nō ip̄aꝫ eē
saporis medij ⁊c̄. dupl'r ītelligi pōt. prio medij īter dulce ⁊
pōticū ꝑ ꝑticipatiōem. scd̄o ꝑ abnegatiōem. p̄mus dupl'r.
p̄mo imaginādo illā dulcedinē ī quadā ꝑte sāguīs vnctuo
sa eē fūdatā a qua nō pōt penit⁹ mlia absolui. scd̄o imagi-
nādo nō oēs mlie ꝑtes eē a natura sanguinis equaliter elō
gatas, ⁊ ꝙ alique ꝑtes eius nature sanguinis multū ꝓpinq̄
aliqua dulcedine ꝑticipāt. scd̄o ītelligi pōt medius ꝑ abne
gatiōem qꝛ acetosus: cui⁹ cā nō ē fritas tāta sicut pontici.
nec tāta calitas sicut dulcis. ¶ Sed ꝯtra. hoc sūt dubia. p̄
mū. qꝛ sicut cū mlia miscet̄ sanguis vnctuosus. ita cum co-
lera. igr̄ sicut mlia dr̄ ꝑꝑ h̄ saporis medij ita colera saporis
medij īter dulce ⁊ amaꝝ: ⁊ ē ꝯ p̄mū ītellectū. ¶ Itē ꝯtra se
cūdā imaginatiōem qꝛ sapor dulcis fūdatur in subiecto ca
lido ⁊ hūido bñ digesto. vt q̄rto de simplici medicina: ⁊ se-
cūdū canoñ. caplo tertio. ſꝫ nulla ꝑs mlie ē hmōi. igitur ⁊c̄.
Itē arguit̄ ꝙ nō sit saporis acetosi qꝛ acetositas fundatur
in hūido aqueo subtili frido qd̄ nō cōpetit mlie. ¶ Ad pri
mū dr̄ ꝙ amaritudo colere ocultat dulce vnctuosi sanguīs
sibi mixti. qd̄ nō ē in mlia. ¶ Ad scd̄ꝫ dr̄ ꝙ dulcedo multū
remissa fundari pōt ī subiecto frigido. vt pꝫ de cucurbita ci
trullis ⁊c̄. ¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ sapor acetosus fundat̄ in hu-
mido subtili aqueo. i. actualit' fluido cum q̄ tñ stat ip̄m esse
grossum ⁊ terrestre respectu hūidi aliorū humorū. vel dic
ꝙ in mlia sūt ꝑtes subtiles aquee in qbus fundari pōt ace-
tositas. vel dr̄ ꝙ ista acetositas ē remissa ponticitas media
īter ꝑfectā pōticitatem ⁊ acetositatē perfectaꝫ.

¶ Que cū ī cꝑe gñatur in duas seꝑatur ꝑtes
quarum vna in sanguineꝫ penetrat ⁊ alia ad
splenem transmittitur.

¶ Notificat ip̄am ex ꝑte suaꝝ vtilitatū. primo distinguit. se
cūdo declarat ibi. Pars aūt. Sed queres q̄ ē amplior: quā-
titas. Itē que est grossior. Conciliator dicit maiorem eē il-
lam que vadit cū sanguine q̄ꝫ illā que vadit ad splenem qd̄
pꝫ. cōsiderata mole mēbroꝝ mlicoꝝ que sūt mlia nutrien
da vel saltem quoꝝ nutrimētū dꝫ per mliam preparari. ⁊ pꝫ
ꝙ vadēs cū sanguīe ē ēt minus feculenta eo ꝙ eius q̄litas
per qualitates sanguinis ⁊ aliorum multum refrangitur.

¶ Pars aūt q̄ cū sanguine penetrat vadit cū
eo cā necessitatis ⁊ vtilitatis. Necessitas vō
ē vt sanguini admisceatur eo mō quo dꝫ in nu
trimento cuiusq꜄ mēbroꝝ ī quoꝝ ꝯplexioni
h⁹ magnam mlie ꝑtem eē opꝫ sicut sunt ossa.

¶ Hic primo explicat vtilitatē trāseūtis cum sanguine. se-
cūdo trāseūtis ad splenē. ibi scd̄a. Et pars. ¶ Primo iteꝝ
p̄missa diuisione in necessariā ⁊ vtilē declarat necessitateꝫ.
scd̄o vtilitatē ibi. Utilitas ⁊c̄. ¶ Nota prio hāc merito di
ci necessitatē tā scd̄m viā phoꝝ q̄ꝫ scd̄m viam medicorum
⁊ tu declara sicut supra de colera. Ex quibus seqtur primo
maiorem q̄ꝫtitatē mlie transire cum sanguīe q̄ꝫ colere quia
multo amplior ē moles membroꝝ nutriendorum mlia q̄ꝫ
colera: ⁊ hoc scd̄m medicos: aut quoꝝ nutrimētū ē ꝑ melā
coliaꝫ disponēdū q̄ꝫ per colerā. ⁊ hoc scd̄m phos. ⁊ plus ēt
ꝓportionaliter respectu totalis q̄ꝫtitatis mlie ⁊ colere que
in corꝑe gñatur. ¶ Seqtur scd̄o plus absolute ⁊ ꝓportio-
naliter trāsmitti de colera ad chistim q̄ꝫ de mlia ad splenē.
quia min⁹ trāsit de ipsa ꝓportionaliter cū sanguine ⁊ pl'es
fines attingere hꝫ. s. abstergere ꝯiūgere seu purgare intesti
na ⁊ fundū stomaci calefacere: mlia vero solū appetitū ex-
citare. Ex qb⁹ ēt pōt ꝓbabl'r ꝯcedi multo maiorē q̄ꝫtitatē

melie in cpe nāliter dispoſito gnari q̄ʒ colere. lʒ h̄ ſit mere iſenſibile. ¶ Primū dubiū. qd ſit de ſupfluo melie eūte cū ſanguie pᵒ opatiōem ſanguis que ſupfluit. ¶ Scdo vr̄ ꝙ q̄ʒto mēbrū ē magis melicū tāto magis ad ipm nutriēdū dʒ cū ſāguie ꝺ colera penetrare. q2 tāto hʒ vēas ⁊ porros ⁊ meatᵒ āguſtiores. ꝫ tāto oʒ ſanguinē magis ſubtiliari. ⁊ eꝯ. q̄ʒto magis colericū tāto minᵒ indiget ea. ¶ Tertiuʒ dubiū tactū ē q̄ ē groſſior. ¶ Ad p̄mū dubiū dr̄ ꝙ ipa expellitur ⁊ reſoluit̄ in ſupfluitatē quādā lutoſā ſupficiei corporis extriſece adherētē. vt pʒ. Ad ſcd̄m dr̄ ꝙ priᵒ a colera ſubtiliat̄ nutrimētū ſubtiliatōe ſufficiēte ad penetrādū: ꝺinde euolat ⁊ ſoluit̄ colera ⁊ pficit̄ opatio mlie. ¶ Cōtra. q2 ſaltē vſqʒ ad mēbrū trāſibit nutrimētū cum ampliori colerica mixtū. ¶ Dicēdū negādo ꝯñam. ¶ Et cū arguit̄. q2 porri ſūt āguſtiores ⁊c̄. negatur ꝯña. q2 ſicut mēbra ſūt magis melācolica: ita in eis tardius ſit reſolutio. ideo tardior idigēt nutrimenti attractione. ⁊ per ꝯñs nō opʒ ipʒ ſubtiliari ſic ſicut nutrimtū colericoꝝ. ¶ Pro tertia dcm̄ ē ſuperiᵒ ⁊ ē ſnia Hali. ſcdo ꝺtutum naturalium.

¶ Utilitas vero eſt vt ſanguinem reſtringat ⁊ confortet ⁊ inſpiſſet ipſum.

¶ Declarat vtilitatē ⁊ pʒ. ¶ Primo nō. tripl'r pōt aduenire nocumētū i ꝺbita nutricatiōe mēbroꝝ ex ſāguie. p̄ ꝑpt̄ ſubtilitatē eiᵒ: q2 nimis cito reſoluit̄. ⁊ h̄ tollit melia ipʒ igroſſādo. ſcdo. ꝑpter labilitatē eiᵒ: q2 ſubē mēbri nō decēter adheret. ⁊ huic ēt obijcit̄ melia ipm figēdo ſua terreſtreitate: tertio q2 ex humiditate ſanguis poſſet mēbris nutriēdis q̄dam laxitas induci. iō huic obijcit̄ melia ſubam mēbrorum ꝯfortādo. ex q̄ pʒ rhetoricū eē ſermonē exponētium ⁊ ꝯfortet mēbra: ne ſāguis dulcedie ſua mēbris abhominabilis fiat. ſic igr̄ melia tripl'r cōfert nutricatiōi. ſ. inſpiſſādo ſanguinē ⁊ ꝓhibēdo ne euaporet: figēdo ne labatur ⁊ laxitatē mēbroꝝ ipediēdo. ¶ Et nō ꝙ iſta dr̄ vtilitas ⁊ nō neceſſitas ſicut de alijs. Cōtra. igitur nō deberet miſceri colera. q2 facit ſāguinē euaporabilē. negatur ꝯña. q2 affert alias vtilitates. ⁊ illud emēdatur per melācoliam.

¶ Et ps eiᵒ q̄ ad ſplenē tranſmittit̄ ē illō quo ſanguis nō idiguit que ad ipm vadit cā neceſſitatis ⁊ vtilitatis. Neceſſitas vero aut ē ſcd̄ʒ corpus totū. ſ. vt a ſupfluitate mūdetur aut ſecūdū vnū membꝝ quod ē vt ſplenē nutriat.

¶ Ponit vtilitatē eius que vadit ad ſplenem. ⁊ pʒ. p̄mo nota duplicē ire ad ſplenem meliam. ſicut ſupra de colera dicebatur ad chiſtim. ⁊ hec eſt cauſa neceſſaria. q2 ſine iſta nō poſſet hō diu viuere ſicut etiā ꝺ colera ſupra dicebatur.

¶ Utilitas ꝺo iō accidit. q2 in os ſtōi q̄ſi mulgēdo ꝓfluit. Et hec qdē vtilitas duobᵒ eſt modis. vno quia os ſtomaci ſtringit ⁊ confortat ⁊ inſpiſſat. Alio vt in ore ſtomaci cōmotiōeʒ faciat propter acredinem ⁊ excitet ad famem ⁊ faciat deſiderium.

¶ Primo nō melia vadēs ad ſplen ad os ſtōi ꝓfluit a ſplene q̄ſi emulgēdo. q2 ſtipticitate ⁊ pōticitate ſua os ſtomaci ꝯſtrigēdo ſicut manus capiēdo vber emulget ipm. ¶ Secūdo nō. melie huic Aui. plures vtilitates attribuit. p̄ma ē q2 ꝯſtringit ⁊ vnit ⁊ ꝯſil'r ꝯfortat os ſtomaci. quare melius i ſtomaco retinet̄ cibᵒ. ⁊ idē qnto de vtilitate pticularū. capitulo tertio. ⁊ ſexto ꝺ iuuamētis. caplo tertio. ſcda q2 commotiōem facit ad quā ſeqtur appetitᵒ: ad hāc. n. ꝯſequitur motᵒ ptiū oris ſtōaci ⁊ q̄dā ipaꝝ ꝯfricatio tedioſa quā ꝺtᵒ ſenſitiua pcipiēs ꝓmouet̄ ad appetēdū cibū. vt tedioſa tal' tollatur ꝯfricatio. Ex quo pʒ p̄mo q̄re pōtica ⁊ acetoſa excitāt appetitū. p̄mo q2 faciūt ſilem ꝯmotiōem. ſcdo q2 cauſant in ore ſtomaci aſpitatē q̄ʒdam que maxime eſt cibo remouibilis. Ex quo vlteriᵒ pʒ. q̄re fridi augmētū auget appetitū cibi. eꝯ calʒ potēs. vt ꝺcimatertia. tertij. tractatu p̄. caplo de ſignis diſpōnum ſtōaci. ꝺ quo ſcdo tegni. ¶ Dubiū p̄mū circa dicta. quia hec nō vr̄ cā ſolū vtilis ſed etiam nec̄aria. neceſſe ē eni al's ꝓmoueri ad appetēdū cibū ſi debet viuere. cū igr̄ hoc nō poſſet fieri ſine ꝯcurſu melie cuiᵒ ſignū ē: q2 ꝓhibito aduētu eiᵒ deſtruit̄ appetitᵒ. vt. xiiij. tertij. caplo de cāis deſtructiōis apetitus. ſeqtur ⁊c̄. ¶ Scdʒ dubiū q2 nō vr̄ melie eūtis ad ſplenē eē aliquā nec̄itatem. p̄ q2 ſplen nō ē mēbꝝ aīi neceſſarium. ſcdo de iſtorijs. ca. ſcdo. ⁊ tertio ꝺ ptibus. q̄rto caplo. qūo ꝫ in aīalibus nō habētibᵒ ſplenē mūdificatur ſāguis ⁊ excitat̄ appetitᵒ cū non repiatur receptaculū ipſiᵒ. ¶ Ad p̄mū pōt dici ꝙ ſine cōcurſu ⁊c̄. adhuc cauſaret̄ appetitᵒ. lʒ nō eque faciliter ⁊ eq̄ bn̄. oporteret eni tāto vehemētiorē eē ſuctiōem venarum ab ore ſtōaci. Alit̄ dixerūt alij ꝙ ⁊ ſi nō appeteret hō cibū poſſet p ſuas etates decurrere ſicut plures videmᵒ: lʒ non eque bn̄: adhuc eni eēt cibᵒ tpe idigētie ſibi delectabilis ſicut videmᵒ expimēto multos nō fameſcētes: dū tn̄ cibū guſtāt eo multū delectari: imo ꝓmoueri ad appetēdū. ¶ Ad ſcd̄m colligi pōt ſolutio ex dictis Ariſt. tertio ꝺ ptibus. capitulo allegato. ⁊ Alberti. ſcdo de aīalibᵒ. tractatu ſcdo. capitulo primo. ꝙ nō oībus aīalibus ē ſplen neceſſarius: cuʒ ſit a natura inuētᵒ: vt ſit receptaculum fecis ſanguinis. non oīa aūt aīalia indigent tali receptaculo: imo indigēt vt illō ſupfluū trāſmutet̄ i ſquamas aut plumas ⁊c̄. iō in piſcibus multis ſplen nō ē ⁊ in aue quadā dicta aſinᵒ q̄ hʒ caput aſino ſile. Et Aui. ſcdo aīaliū ad p̄ncipiū inqt. illō aūt animal volatile qō hʒ caput ad modū capre nō hʒ ſplenē. ⁊ Ariſt. ſcdo de iſtorijs. caplo tertio. noctua aūt totaliter non hēt. ¶ Ex his pōt colligi ꝓbabile argumētū ꝙ ſplen nō neceſſario cōcurrat ad appetitum cauſādū. q2 talia aīalia cibum appetūt q̄ʒuis ſplene careāt. ſed credēdū in talibᵒ aliunde q̄ʒ a ſplene fluere mliaʒ ad excitādū appetitū. in aīalibᵒ aūt multi ſanguis ſicut ē hō nō ē ita. q2 ibi cū multū de ſāguine generet̄ multū ēt creat̄ de ſanguis fece a qua oʒ ſāguinem depurari. ⁊ pp hoc dixit ariſto. ſplenē repiri in aīalibus accidētaliter ⁊ nō eētialiter ſicut veſica ⁊c̄. non eni reqritur niſi vt ſit receptaculū ⁊c̄. qō nō ē neceſſariū oī aīali. iō dr̄ accidētale animali. lʒ ſit neceſſarium hoī. ¶ Tertiū dubiū q̄re nō ordinauit natura ad os ſtomaci trāſire colerā ad ſitiʒ excitādam ſicut melācoliā ad famē. rn̄detur ꝙ os ſtomaci hʒ cām ꝯiūctam faciliter ſitis cātiuā. ſ. calīm humidū roridum ꝯſumēs ⁊ exiccās. nō ſic aūt de fame.

¶ Debes āt ſcire ꝙ colera rubea q̄ ad chiſtim trāſmittit̄ fellis ē illud quo ſanguis non indiget: ⁊ illud quod a felle egredit̄ ē illud quo fel nō indiget. ⁊ ſil'r colera nigra que ad ſplenem tranſmittit̄ ē illud quo ſanguis nō indiget: ⁊ illud quod a ſplene egredit̄ ē illud quo non idiget ſplē: ⁊ quēadmodum illa colera rubea poſtrema euigilat virtutē expulſiuā inferius ſic colera iſta nigra poſtrema virtutem appetitiuam euigilat ſuperius. Unde ſit deo omnibus meliori factoribus laus.

¶ Patet quid velit hic ⁊c̄.

¶ Melancolia vero non naturalis nō ē ad modum ipoſtaſis ⁊ fecis: immo ē ad moduʒ aduſtionis ⁊ cinereitatis.

¶ Determinat de melia non naturali. ⁊ primo oſidit dr̄iam inter ipam ⁊ meliam naturalē. ſcdo ipam in ſuas ſpēs diuidit. ibi ſcda. Res nāqʒ humide. Dicit primo ꝙ melia non nālis nō eſt ad modum ipoſtaſis ⁊ fecis ſed ē ad modū aduſtionis ⁊ cinereitatis. quia nō ē vt fex: ſed tāquaʒ cinis ꝺrelictus a re humida aduſta. res enim que eſt ſicut fex ſequeſtratur a calido digerēte pficiente humidū ⁊ ſupfluū terreum ſequeſtrante. res vero que ē ſicut cinis derelinquitur ex aduſtione vel putrefactione ⁊c̄.

¶ Res nāqʒ humide cū rebᵒ terreſtribus admiſcentur: ſepatur terreſtritas ab eis aliquo duorū modorū: aut ad modū ipoſtaſis ⁊ tale quale illud de ſanguie ē melia naturalis: aut ad modum aduſtiōis quod ē cū reſoluit̄ ſubtile ⁊ ſpiſſū remāet: ⁊ tale quale illud de hūoribus eſt melancolia ſuperfluens: ⁊ iſta qdeʒ vocatur colera nigra.

¶ Primo declarat. ſcdo remouet dubiū ibi. Et neqʒ hūit. Dicit primo ꝙ dupl'r a re hūida contingit ſepari terreum:

primo ad modū ipostasis ⁊ fecis sicut cum calor digerens perficit humidū. sequestrat eni sup̄fluū terreū sicut i vino accidit. ⁊ sil̄r dū a calido digerēte ex chilo gn̄atur sanguis ꝑficit̄ ⁊ depurat̄ humidū chilosuz in sanguinē trāsmutādū vn̄ seq̄strat̄ ab eo ꝑs min⁹ terrea q̄ ē sicut fex ⁊ ipostasis et illō ē melia nālis. scđo ꝯtigit separi terreū ab hūido ꝓpter ꝯstiōez aut putrefactiōez ⁊ tale terreū ē melia nō nālis.

¶ Et neq̄ hūit ipostasiz nisi sāguis. Ex flate .n. ꝑꝑ sui viscositatē nihil ꝺscēdit sic̄ ex oleo.

¶ Remouet dubiū. posset eniz aduersarius dicere ꝙ melia nālis ē ad modū ipostasis sanguis: sed melia nō nālis ē ad modū ipostasis alterius a sāguine. hoc igr̄ remouet. primo ostēdēdo flegma nō habere ipostasim. scđo idem de colera. ibi. Et ex colera. ¶ Prio arguit sic. flegma nō vr̄ min⁹ viscosum q̄ȝ oleū. sed ex oleo ꝓpter viscositatem nihil descēdit. igr̄ nec ex flegmate. ¶ Contra. quia ex oleo descendit amurca. Dicēdū ꝙ ex oleo putrefacto. vel dicitur ꝙ ex eo nihil descendit nisi per corruptionem: ⁊ taliter ēt ex flegmate cum putrefit vel aduritur: pōt aliqd descendere. vult ꝗ̄ auic. vt mihi videtur ꝙ flegma ē superfluum viscosū qđ remanet in generatōe sanguinis ⁊ ab isto nō sequestrat̄ melācolia sed a sanguine. Similiter quia flegma naturale videtur vniformiter viscosum sicut oleum tale: aut non habet i se superfluitatem ipostasiuā potētem descendere dum stat sub dispositione illa: qđ notāter addo ꝑꝑ flegma dum conuertitur i sanguinez: q2 forte aliqua ei⁹ pars trāsit i meliaz.

¶ Et ex colera rubea ꝑꝑ sui subtilitatez ⁊ sue terrestritatis paucitatē ⁊ sui mot⁹ assiduitatē

¶ Probat idē de colera gn̄alit̄. scđo spāliter de colera eūte ad chisti ibi. Et ꝓpterea illud. ¶ Arguit prio sic. ex re multum subtili ⁊ homogenia modicū de terrestri habēte ⁊ multuz mobili nihil dꝫ ipostasiuū separi posse. sed hmōi ē colera. igr̄ ⁊c̄. ¶ Sed diceres. nō videt̄ alia assiduitas mot⁹ colere quā sanguinis cū sit secum. Dicēdū per assiduitatez intelligit mobilitatē. qđ enim scđm se totum ē multū mobile non videtur hēre ipostasiuū. q2 illud ē terreum fixū. Possemus ēt concedere colerā in sanguine habere motū velociorem ⁊ frequētiorem sanguine. lꝫ nos lateat.

¶ Et ꝓpterea ꝙ illud qđ de ea a sanguine sepatur in corꝑe ē paꝝ nō descēdit res de qua sit curandū: neq̄ ēt cū sepatur morat̄ nisi parū: sꝫ putrefit aut a corꝑe expellit̄: ⁊ cum putrescit eius subtile resoluit̄ ⁊ spissum remāet: ⁊ fit colera nigra adusta ⁊ nō ipostasiua.

¶ Declarat illud de colera que vadit ad chistim: posset eni aliquis credere ꝙ q2 colera que vadit ad chistim q̄escit in vase suo. iō ex ea aliquid descēdit. hoc igr̄ remouēs dicit ꝙ illud de colera qđ sepatur a sanguine in corpore. i. eunte ꝑ corpus. s. per venas ⁊c̄. dixit āt notāter in corꝑe. q2 vadēs ad chistim nō oīo sepatur a sanguine: imo transit cum aliq̄ sanguine vnctuoso. vt dictuz ē supra. illud inquā qđ sepatur de colera ⁊ trāsit ad chistim ē ꝑua res. ideo ab eo nihil sensibile. aut a medico cōsiderabile descendit ⁊ si qd modicuz descēdit illud vl̄ statim de corꝑe eijcitur vel putrescit ⁊ illud qđ ē subtile euaporat ⁊ cinis ē colera nigra nō nālis ⁊ non generata per modum ipostasis.

¶ Melia āt que ē sup̄fluēs. alia ē que ē cinis colere ⁊ qđ de ea adurit̄ que ē amara iter quā tn̄ ⁊ colerā rubeā quā adustā vocam⁹ existit dr̄ia: q2 illa est colera rubea cui cinis hic fuit admixtus: hec vero nō est nisi cinis per se cognitus cuius subtile fuit resolutum.

¶ Nunc determinat de speciebus melācolie non naturalis scđo sūmatim colligit. scđa ibi. Male igitur. ꝑma in q̄ttuor: vt pꝫ. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ vna spēs melie ē que ē cinis colere et illud qđ de colera adurit̄: ⁊ hec est saporis amari. dicit secūdo ꝙ int̄ hanc et colerā rubeā adustā sup̄ius noiatam ē dr̄ia: q2 illa est colera cui cinis ex adustione remanēs ē admixtus sed hec melancolia ē solus cinis per se remanēs ex adustione. ¶ Nota nō eē per cinerē intelligēdū cinerez ꝓprie dictū a quo totum humidū ē resolutum sicut cinis lignorum. sed illud cuius humidū ita resolutū fuit ⁊ ita terrestrificatū vt nō sit amplius vehiculū illius caloris merito talis cāe imꝑmētis sicut frequēter apparet in lignis q̄ cōburūtur. ¶ Sciēdū scđo hic ꝑ adustiōem putrefactionem eē intelligēduz vt supra. ¶ Sciendum tertio ꝙ colere rubee dupl̄r pōt accidere adustio. ꝑmo sic ꝙ cinereū sepetur ⁊ exhalet humidū ⁊ sic gn̄atur pria spēs melie nō naturalis scđo sic ꝙ tantūmodo pars incineret̄ sed illud cinereū non oīo sepetur ꝗ̄ aliquo mō misceat̄ cū ꝑte nō adusta. ita ꝙ ꝑs nō adusta cū illo terreo excoquat̄ ⁊ buliat ⁊ tūc gn̄at̄ colera nō naturalis vitellia dcā apud Hali. quā appellauit auicē. mioris fame. ¶ Diuersitas āt h⁹ adustionis ꝯseqt̄ varietatē agētis ⁊ passi ⁊ ꝯn̄r variam ꝓportionem agentis ad passuz. ista ingrenda sunt quarto methaurorum. ¶ Quarto sciēdum hāc eē amaram ꝓpter siccum adustum multuz ⁊ humidum paucum.

¶ Alia ē que ē cinis flatis ⁊ qđ de eo adustū fuit ⁊ si fl̄a valde subtile ⁊ aquosum fuerit ei⁹ cinis erit salsus: ⁊ si non trahitur ad acredinē aut ponticitatem.

¶ Nota ꝙ si flegma qđ adurit̄ ē subtile aquosuz resultat sapor salsus ꝑmixto t̄reo adusto amaro. cū subtili aquoso: vt supra de flegmate salso. ¶ Nō scđo per acredinem itelligere possum⁹ acuitatem ex adustiōe relictā. vel itelligere possumus acetositatē ⁊ scđm hoc imaginari oꝫ: ꝙ si flegma qđ aduritur sit nō valde subtile ⁊ aquosum: sit tn̄ subtile ⁊ dulce ⁊ calor fuerit putrefaciens q̄ ꝯuertit hoc flegma i melācoliam: resultabit in illo sapor acetosus sicut in alijs succis buliētibus dū acescunt. q2 remanebit suba frida satis subtilis in qua fūdatur acetositas. ꝙ si illud flegma fuerit multū grossum resultabit sapor ponticus. q2 ex putredine relīqtur suba terrea grossa frida in q̄ fūdat̄ pōticitas vt supra.

¶ Alia ē q̄ ē cinis sāguis. ⁊ qđ de eo ē adustū ⁊ hec qdē ē salsa ad paucā trahēs dulcedinē.

¶ Nota de hac supra icidēter fecit mētiōem cū dixit. Cuius spissitudo ē colera nigra. In hac ꝑꝑ dulcedinē sanguis remanet aliqd dulcedinis ꝑꝑ vero aquositatem a qua nō absoluitur sanguis ē ibi salsedo vt supra in scđa specie.

¶ Alia ē que est cinis ml̄ie nālis que si subtilis fuerit erit eius cinis ⁊ quod de ea adustū ē valde acre sicut acetū quod cū suꝑ terre faciem cadit ebulit: ⁊ ei⁹ odor ē acris a quo musce fugiūt ⁊ alia: ⁊ si grossa fuerit minoris erit acredinis cum ponticitate pauca.

¶ Notificat factā ex nāli ml̄ia. Alia igr̄ spēs melie n̄ nālis ē cinis derelict⁹ ex putredine ⁊ adustione melie naturalis: ⁊ h̄ ē duplex. q2 q̄dā ē genita ex melia nāli subtili. quedā ex grossa. prima ē saporis acris siue acetosi ⁊ ebulit cum cadit suꝑ terrā ⁊ eius odor ē horridus a q̄ fugiūt musce. Alia aūt ē mioris acredinis cū pauca tn̄ ponticitate. ¶ Primū dubium cū q̄libet humor ex q̄ gn̄at̄ melia sit diuisibilis i subtile ⁊ grossum q̄re hāc dr̄iam nō sic tetigit in sanguine ⁊ colera sicut in flegma ⁊ ml̄ia. ¶ Huic dr̄ ꝙ hoc nō ita manifeste apꝑet in sanguie ⁊ colera. Si enī colera subtilis fuerit tota aut fere tota euanescit ⁊ si sanguis fuerit subtilis totuz ei⁹ subtile in coleraz transit. ¶ Scđm dubiū. q2 ex intētione Aui. vr̄ oēz meliaz nō nālē aliquo mō ꝑticipare acetositate. q2 ois gēita ex melia quātūlibet grossa ꝑticipat acetositate. vt pꝫ in l̄ra. igitur a fortiori quelꝫ alia cum sit substātie subtilioris. Item genita ex adustione colere de acetositate ꝑticipat. Halyabas ꝑmo theorice. igr̄ a fortiori quelꝫ alia. ꝯn̄a tꝫ. q2 gēita ex colera ē calidior. igr̄ idispositior ad retinēdū acetositatē. ¶ Credo ꝙ in oi melia nō nāli sit acetositas. in qualꝫ. n. repiunt̄ aliq̄ ꝑtes subtiles ꝑ calidi euaporatōem in fritate sicut in vino dū acescit. ¶ Scđo ꝙ in qualꝫ ēt tali repit̄ acuitas: q2 in q̄libet putrefactiōe vl̄ adustione relinqt̄ vestigiū caloris adurētis vel putrefacientis ¶ Tertio ꝙ in aliq̄ plus de acetoso ⁊ minus de pōtico ⁊ in aliq̄ eꝯ. ⁊ tu ꝯsidera. Sil̄r in aliqua minus de acuto ⁊ plus de acetoso: ⁊ i aliqua ecōtra. scđꝫ ꝙ calor ē magis adurēs q̄ȝ putrefaciēs vel ecōtra: hoc aūt ꝯtingit ex varia dispōne mā̄e ⁊ agētis. Sil̄r ⁊ ꝑ ꝯn̄s ex varia hitudine seu ꝓportiōe

agentis ad materiā. ¶ Tertium dubiū. an magis melācolie genite ex naturali competat bulire sup terram q̄z alijs. ¶ Dicēdū q̄ nō. hoc eni cōpetit sibi rōne acuitatis ⁊ subtilitatis sube in qua fundat acuitas ⁊ acetositas: sz hec nō isūt magis huic melie: sz magis colē. tm̄ magis ex subtili mlia genite illud ꝯuenit. tm̄ prio q2 acetosū fundat in suba subtili q̄ de facili p poros terre penetrās aerem aut vapores ibi inclusos exterius excludit c⁹ exit⁹ cāt ampullas ⁊ bullitionē. ⁊ hec cā ē cōis cuilz acetoso. in acetoso āt acuto ad hoc coadiuuat acuitas ⁊ caliditas ptium acutaꝝ q̄ fumos ⁊ exhalationes ex humido cui occurrit eleuat ⁊ pp hoc scindit acetū forte lapidē ⁊ ꝯminuit ferrum ⁊c̄. ¶ Quartū dubium cur colera ꝫinaria nō appellat melia cū sit multū terrestrificata. ¶ Dicēdū qd̄ nō in tm̄ exhalauit humidū cum calido qd̄ ei⁹ suba remāserit frigida: imo ē adhuc calida ⁊c̄.

¶ Male igit colere nigre spēs sunt tres. colera rubea cū aduritur ⁊ eius subtile resoluitur: ⁊ due alie diuisiones quas post eā diximus.

¶ Colligit ex dictis nūeꝝ spēꝝ praue colere nigre. scd̄o cōparat dictas spēs inter se. scd̄a ibi. Mlia v̄o flatica. ¶ Dicit p̄ q̄ male colere nigre sunt tres spēs. Pria genita ex colera rubea dum adurit. Alie due genite ex melia nāli subtili ⁊ grossa dū adurūt. ¶ Cōtra. q2 qnq3 nūerauit. ¶ Dicēdū q̄ genitas ex flāte ⁊ sanguīe nō appellat malas in ꝯpatione ad istas tres. imo q2 plus hn̄t de hūido sūt istis multuz benigniores. ē igr̄ sensus lr̄e. male igr̄ colere. i. colere deterioris ⁊ multe prauitatis tres sūt spēs.

¶ Melancolia vero flegmatica est tardioris impedimenti ⁊ malitie.

¶ Compat illas. p̄mo flegmaticā colerice. scd̄o colericam flegmatice ⁊ melice. tertio melicas int se. ptes patebunt. ¶ Dicit prio q̄ melia flegmatica ē tardioris impedimenti ⁊ minoris malitie q̄z colerica. q2 minorē adustionem recipit flegma q̄z colera. ¶ Nō illud idē ē intelligendū d̄ sanguinea. pbabile tm̄ ē deteriorē eē sanguineā flegmatica; tū q2 sanguinis corruptio vr̄ deterior corruptiōe flegmatis. tū q2 sanguis ceteris parib⁹ magis ē adustibilis q̄z flegma ⁊ q2 calidior. ⁊ q2 vnctuosior ⁊ ꝯsñter inflāmabilior.

¶ Et melia colera est q̄ est fortioris malitie et velocioris corruptiōis. verūtm̄ ē susceptibilior curōnis q̄z illa. De aliis vero duab⁹ diuisionibus q̄ magis acris ē deterior existit. Si tm̄ i ei⁹ principio auxiliū p̄sto fuerit: citius medicationē recipiet. Tertia vero q̄ min⁹ sup terram ebulit: ⁊ min⁹ in mēbra penetrat tardius pimit: sz ad r̄soluēdū ⁊ ad maturādū ⁊ medicatiōem recipiendū magis ē effr̄cis. He ergo sūt spēs hūoꝝ nō naturaliū ⁊ supfluētiū.

¶ Compat colericā ⁊ vult q̄ ipsa ē maioris malitie q2 magis aduritur ⁊ velocioris corruptionis quia velocius imprimit in mēbra ⁊ corrūpit illa. sed ē citius susceptibilis cure q̄z alie. s. flegmatica et sanguinea. ⁊ ambe ex nāli melia genite. quia subtilior: passibilior: ⁊ resolubilior. sicut egritudo acuta comparata crōice. ¶ Consimiliter per oia dicit de melancolia non naturali genita ex subtili i comparatōe ad genitā ex grossa. vt pz intuenti. ¶ Dixit autem notāter i p̄ncipio. si ei⁹ auxilium presto ⁊c̄. q2 neutra postq̄z multū ipresserit ē cur susceptibilis. vide tertia q̄rti. caplo d̄ lepra.

¶ Inquit Gali. qui dixit q̄ humor naturalis solūmodo ē sanguis ⁊ alii humores sunt supfluitates qbus non egetur non dixit veꝝ. Si eni solus sanguis eēt hūor q membra nutrit oia in suis cōplexionibus ⁊ cēntiis similia forent. os nāq3 carne durius non existit nisi q2 sāguis cui suba dura melica fuit admixta ipz nutriuit: neq3 cerebrū mollius ē carne nisi q2 sanguini qui ipm nutriuit substantia mollis flegmatica fuit admixta.

¶ Recitat quasdā opiniones. scd̄a ibi. Sūt autē quidaz. tertia ibi. Et sunt quidā. primā opinionē auctoritate Gali. du

obus motiuis iprobat. scd̄o r̄mouet dubiū ibi. scd̄a. Aquositas nāq3. ¶ Primū argumētū. si solus sanguis nutriret oia mēbra eēnt similia nec posset assignari cā diuersitatis i ꝯplexione ⁊ suba mēbroꝝ. cū tm̄ videamus os durius carne qd̄ nō ē nisi q2 in suo nutrimēto ē plus de mlia ⁊ in carne minus. ¶ Nota q̄ fundamētū gali. ē. quia suum nutrimētum dz eē simile nutrito saltem virtualiter. Cuiuslibet eni nutriti nālis complexio ⁊c̄. igitur omnia mēbra erunt sanguini silia. ⁊ per ꝯñs inter se. sed de hoc in questione.

¶ Ipm quoq3 sanguinē aliis iuenim⁹ admixtū humorib⁹ q ab eo sepantur. Cū. n. extrahitur ⁊ ordinatim ponit in catio visu discernit q̄ sepatur in partē que ē sicut spuma: ⁊ ē colera rubea: ⁊ ptē q̄ ē sicut fex ⁊ res turbida ⁊ est melācolia: ⁊ partē que est sicut albumē ouoꝝ ⁊ est flegma: et partem aquosaz que est aquositas cui⁹ superfluitas in vrina euacuatur.

¶ Secūda rō fundat super experientia. ⁊ pz. d̄ qua ēt i qōe.

¶ Aquositas nāq3 nō ē ex hūorib⁹ solidis vel secūdis neq3 ē nisi ex eo qd̄ bibit ⁊ nō nutrit: neq3 est necessaria nisi i nutrimēti attenuatione ⁊ penetratione. hūor nāq3 ē qd̄ ex eo qd̄ bibit ⁊ cōeditur ē nutriens. Quod āt dico nutriens volo intelligi q̄ ē in potentia sile corpi Quod autem in potentia corporis. s. humani similitudinem hz est corpus cōmixtum non simplex. Et aqua quidem est simplex.

¶ Remouet dubium. Argueret enim aduersarius sic. Coleram ⁊ melācoliā ꝯcedis nutrire membra q2 simul cuz sanguine inuenit colera ⁊ melācolia in venis. igit pit̄er d̄bes ꝯcedere aquositatē nutrire corpus. quia simul reperit cuz sanguine in venis. ¶ Remouet hoc negando similitudinē q2 colera melancolia ⁊ flegma sunt corpora mixta. Aqua vero est simplex ex qua nō p̄ōt fieri nutricatio. de isto mouebo difficultates in sequenti capitulo. Nota hic quatuor humores appellat scd̄os. s. respectu chili: supra v̄o appellauit p̄mos. s. respectu humiditatum scd̄arum.

¶ Sūt aūt qdam hoīum q opinātur corporis virtutem sanguinis seq multitudinē ⁊ ipsius debilitatez seq eius paucitatē. sed non est ita. Quod vero attenditur est dispositio ei⁹ quantitatis q̄ de eo corpus ingreditur.

¶ Remouet scd̄am. ¶ Nota ad corpis robur non opz attendere quantitatem sāguinis absolute sz q̄ztitatē cū ꝓportiōe ad corporis vasa ⁊ calorem debentē reglare sāguinē.

¶ Et sūt qdā q opinātur q̄ cū humores aucti fuerint aut diminuti. Postq̄z corpora humana secūdum ꝯpatiōem fuerint qua debent in q̄ztitate vnius ad alterum sanitas erit conseruata. sed non est ita: hūores nāq3 preter istud mensurā in q̄ztitate cōseruatā hr̄e debent nō in compatione alterius humoris: immo in secum custodia mensurationis quā hn̄t in compatione vnius ad alterum. Adhuc qdem remāserunt de rebus humoruz questiones que non medicis. sed tm̄ pertinent philosophis. Ideoq3 eas pretermisi.

¶ Tota ista littera pz. vsq3 ibi. Nutriēs masticatione ⁊c̄.

¶ Capitulum secūdum. doctrine quarte qd̄ ē de qualitate generationis humorum.

Utriens masticatione aliquā hz digestionem.

n ¶ In hoc caplo determinat de mō gn̄atiōis humoꝝ. determinat eniz de digestionib⁹ p q̄s gn̄antur hūores sumpto hic humore vt se extēdit ad chilum. hūiditates scd̄as. humores ꝓprie dictos. et superfluitates ipoꝝ. ośdit eni qualiter ⁊ a qbus fiāt he digestiones ⁊ gn̄ationes. Ex quo pz intellectus rubrice. prio

ꝗ facit hoc. scđo ponit cām. quosdā. ibi scđa. Debes autem
scire. primo determinat de ḡnatione chili siue digestione.
prima. scđo humoꝝ siue digestione scđa. tertio humiditatū
quarto superfluitatū. scđa ibi. Deinde eius subtile. tertia ibi
Debes aūt scire. ibi quarta. Supfluitas. primo ponit i ore
aliq̄ꝫ fieri p̄parationē. scđo declarat. tertio oñdit modū ge
nerationis chili. ibi scđa. Supficies. ibi. t̄tia. Deinde postq̄ꝫ
¶ Primo nota decētē fuisse ordinem quē Aui. posuit vel
seruauit. lꝫ eni pri⁹ tꝑe sit digō ⁊ ḡnatio q̄ꝫ humor per dige
stionē ꝓductus: quia tñ notior nobis est humor q̄ꝫ digō ⁊
modus generationis eius prius ordine doctrine fuit đ hu-
morib⁹ q̄ꝫ modis generationis ipoꝝ determinādū. ¶ Se-
cūdo nō per nutriēs i proposito intelligēdū eē cibū sūptuꝫ
ꝓ eo qđ in humano corꝑe ē a nā operatū ⁊ distinctuꝫ cō
tra potū. q2 non sine masticatione deglutibile ē. vt panis ⁊
caro ⁊c. Et maxime de hoc facit Aui. mentiōem: q2 maiorē
reqrit transmutationē: ⁊ quia sepius ꝯuenit chilum ex cibo
q̄ꝫ ex potu generari. cum plurime gentes ꝓ potu sola aqua
vtant̄ ēt aīalia. ¶ Tertio nota ly masticatione dupl̄r expo
nitur. primo. i. ꝑ masticatōem: q2 per ipam ꝯuertit̄ seu ꝯte-
ritur cibus. ⁊ diuidit̄ quare a calore stomaci facili⁹ trāsmu-
tatur. Scđo masticatiōe. i. dū masticat̄ vel in ipa masticati
one. tūc eni secū miscet̄ saliua in qua ē vestigiū digerētꝭ ca-
loris ⁊ ꝓpter alia inferius dicenda. ¶ Nota quarto hanc
ꝓp̄rie non esse perfectā digestionē q2 per istaꝫ non acqui-
ritur noua forma digestionis. sed ē p̄pratio quedaꝫ ad di-
gestionē tam ex ꝑte diuisionis q̄ꝫ rei ꝯmixte ⁊ qualitatiue
p̄parationis. ¶ Ex quo pꝫ quare gulose ꝯmedentes ⁊ ha-
bētes raros dentes sūt breuis vite. vt coll̄r. x. ꝓblematum
xlviij. ꝓblemate. lꝫ ibi tangatur alia causa.

¶ Supficies enim oris superficiei stōi con-
tigua existit: immo ē ac si vna eēt superficies:
estqꝫ in eo virtus digestiua ex ipso. cūqꝫ ma
sticatū tetigerit aliq̄ ipꝫ ꝯuersione ꝑmutabit.

¶ Probat ꝑ rōeꝫ. scđo signo ibi. Et dixerūt. prima in duas
scđm q̄ꝫ duas rōnes ponit. ibi scđa. Et in hoc quidem.
¶ Primo arguit sic. superficies oris ē ꝯtigua supficiei sto
maci. ꝫ illa digerit. igit̄ ⁊ ista. ¶ Nota p̄mo ꝑ supficiē oris
intelligēdā oris interiorē pelliculam lōgā latā vsq̄ꝫ ad sto-
macū ꝓtēsaꝫ. ⁊ stomacū ipm coopientē. Ex quo pꝫ q̄ꝫ ꝓp̄e
magis cōtinua q̄ꝫ contigua dꝫ noiari. vñ ⁊ sexta tertij. capi
tulo p̄mo. dr̄ ꝯtinua ⁊ nō ꝯtigua. veꝝ q2 tecta ē hec superfi
cies alijs mēbris nō ꝑcipitur ꝯtinuitas ei⁹. ¶ Ex q̄ pꝫ pri-
mo cā dicti Aui. eo enim q̄ꝫ stomac⁹ ori ꝑ hāc pelliculā cō
tinuat̄ os ⁊ stomac⁹ in v̄tute ⁊ ꝯplexione cōicant. cū igitur
in stomaco sit v̄tus cibi imutatiua seq̄tur ēt q̄ꝫ i ore est cibi
v̄tus immutatiua. ¶ Pꝫ ēt scđo. quare tremor labij inferi-
oris est signum futuri vomit⁹. agitatur enim stomacus. ⁊ ꝑ
consequens pellicula oris ⁊c.

¶ Et i hoc quideꝫ auxiliatur saliua acq̄sita ꝑ
digōem i qua cadit calor innatus.

¶ Adducit scđam cām. ⁊ diuidit̄ in duo. primo adducit ra-
tionē. scđo declarat. scđa ibi. Ideoq̄ꝫ. ¶ Primo nō ꝑ sali-
uaꝫ intelligendā eē hūiditatē quādā in modo substātie ad
flegmatis nām ⁊ ꝯplōnē declinātem in ꝑtibus glādosis. s.
in duob⁹ foraminib⁹ ꝓpe linguā reptā ⁊ digestā ad fines
a nā intentos plures ordinatā sexta tertij. caplo primo i fi
ne. dicta ē aūt saliua quia ab ore salit. vel dicta ē sic. q2 salsa
vel sapida. sibi enim quodā humore colerico ꝯmixto ver-
sus quandam salsedineꝫ declinat. ¶ Et ex hoc pꝫ. nō oēm
hūiditateꝫ flegmaticā ab ore per sputū eiectaꝫ debere sali-
uam noiari vt sunt humiditates catarrales ⁊ hmōi. fuit aūt
ordinata circa radicem lingue hec saliua. p̄mo vt linguam
irroret ⁊ madefaciat ne motu nimio exsiccetur. scđo vt cō-
misceatur cibo ⁊ iuuet ad digestioneꝫ eius. tertio vt res sic
ce organo gustus occurrentes gustum moueāt. non. n. pōt
sapor actu gustum mouere nisi organū fuerit per humidū
actualiter dispositū. vt colligitur in libro de sensu. ⁊ colligi
tur hec tertia causa. scđo collꝫ caplo. de iuuamento instru-
mēti gustus. ¶ Scđo nota saliuā hoc caloris nālis vesti-
giuꝫ acquirere ibi in radice lingue v̄tutibus principaliū ad
locum istum pertinētib⁹. ¶ Primo eni notabiliter ibi ap
paret v̄tus cordis per artarias magnas ad linguā ꝑueni-
ens ⁊ ꝓpter propinquitateꝫ eius: ⁊ sil̄r cerebri ꝯsil̄r ⁊ epis

⁊ alioruꝫ mediante stomaco ⁊ venis magnis sub lingua cō
tentis ⁊ ramificatis. ita vt in ipa sit vestigium triū p̄ncipa-
lium. ¶ Nō igit̄ mirañ si in ea appet vestigiū caloris dige
rētis. deciditur enim a digestione facta circa ꝑtes gule ad
quas fortis ꝑueīt influxus trium principalium membroꝝ.
¶ Ex quo patꝫ p̄mo ꝓbabiliter ipam a natura flegmatis
sua virtute multum elongari. ¶ Patet scđo quare anima-
lia venenosa secūduꝫ plurimum nocent sua saliua. Nocent
enim potissime per humiditatem illam in qua suorum p̄nci
paliū mēbrorum manifestatur virtus. ⁊ ista est saliua: lꝫ ēt
in hoc finalis cā ꝯcurrat. ¶ Patꝫ vlterius quare auctores
docentes preparare carnes serpētum vel ad curam lepre
vel ad faciendū trociscos vipere maxime abijciūt caput et
collum ꝑ duos digitos. ¶ Pꝫ vlterius quare saliua hoīs
maxime ieiuni interficit serpentes ⁊ scorpiones scđo cañ.
capitulo de saliua. ⁊ tertio đ simplici medicia. caplo eodē.
⁊ tertio naturalium septio caplo. ⁊ vl̄r oīa animalia suo ve
neno ꝯ̄ria sūt homini. vt serapio i suo đ simplicib⁹. capitu
tulo de sputo. ¶ Ex q̄bus patꝫ vlterius. quare digerit ma
turat ⁊ abstergit impetiginē ⁊ mūdificat maculas faciei. vt
colligitur locis p̄allegatis. ¶ Pꝫ vlterius quare q̄ñq̄ꝫ sa
liua vni⁹ multū alteri nocet si bibat residuū vini sui. ¶ Cō
tra. q2 ē pura superfluitas. igr̄ nō iuuat ad digōem. ¶ Dic̄
p̄ q̄ꝫ nō ē pura supfluitas vt tactum ē. vel dic negādo assū
ꝑtū sicut stercus ⁊ vrina multa possunt facere iuuamenta
digerēdo resoluēdo ⁊c. Ex q̄bus pꝫ vlteri⁹: quare panis i
aqua vel vino īfusus nō eque bene digeritur sicut simplex
masticat⁹ debite. Et plura alia que omitto ⁊c.

¶ Idōqꝫ triticū masticatū in maturatiōe furū
culorū ⁊ exituraꝝ opat̄ quod nō opat̄ triticū
cū aqua tritū neqꝫ illud quod cum aq̄ coq̄tur.

¶ Declarat hoc exemplariter quia triticuꝫ masticatum ⁊c.
Et idem tertia quarti. capitulo de cura endememul ⁊ ꝑꝑ
idem suppositum morsui canis rabidi valꝫ sic masticatum
⁊ tacta est causa supra: vt colligitur scđo cañ. ⁊ a serapiōe.
caplo de frumento. ¶ Nota p̄mo frumentū ponitur ab au
ctorib⁹ in ꝯplexione eē homini sil̄e ⁊ valde ꝯueniēs ⁊ tēpa
mēto attinēs. q2 ponit̄ calꝫ p̄ ⁊ i hūiditate fere tēpatū vt
scđo cañ. allegato caplo: iō scđꝫ se ē medicia maturatia. vñ
emplastrū factū ex frumēti farina oleo ⁊ aq̄ ē bonū matu
ratiuū. maiorē tñ hꝫ efficaciā i maturando masticatū q̄ꝫ aq̄
mixtū vl̄ cū ea coctū vl̄ dissolutū ꝑꝑ vestigiū caloris nr̄i nā
lis i eo derelictū q̄ ē optim⁹ ad maturādū. vñ q̄ꝫto medicia
ē calori nāli ꝯformior ē magis directe ⁊ ꝑ se maturatiua. vt
t̄tia q̄rti. caplo đ medicinis maturatis. Et Serapio. caplo
de medicina maturatiua. dixit q̄ꝫ si posset manus ꝯtinue ap
plicari ꝑti i q̄ maturatiōeꝫ aut saniei ḡnationem q̄rim⁹ esset
optia maturatiua. ¶ Per se eni medicīe maturatīe sūt com
plexioni mēbri i q̄ q̄ritur maturatio ꝓpinq̄. vt locis p̄alle
gatis. ⁊ q̄nto collꝫ. caplo de medicinis maturatiuis. ⁊ scđo
cañ. caplo q̄rto. ¶ Nō scđo ꝑ furūculos itelligūt q̄dam or
deolū q̄dā apata sanguinea parua. q̄dā vl̄r apata parua q̄
sunt de genere exiturarum dicta endememul: per exituras
apostemata magna sanie terminanda.

¶ Et dixerūt quidā q̄ꝫ signū oñdēs nobis q̄ꝫ
masticatū iā parum incepit digeri ē q̄ꝫ nec pri
mus odor. nec p̄mus sapor in eo inuenit̄.

¶ Sic Gal. t̄tio v̄tutū nāliū. cap. vij. vt supra. ¶ Nō caplo
p̄cedēti sapor ⁊ odor i re dupl̄r variāt̄. p̄ ꝑ alteratiōem et
mutatiōeꝫ in sua suba. scđo ꝑ rei alteri⁹ odoris vl̄ saporis
ꝯmixtōeꝫ. Pꝫ āt q̄ꝫ illa varietas cibo masticato non euenit
scđo modo cū sola saliua sibi ꝯmisceatur: in qua nec sapor
nec odor notabilis inuenitur.

¶ Deinde postq̄ꝫ stōm igredit̄ itegra digerit̄
digōe nō ꝑꝑ stōaci calorē tm̄: ꝫ ꝓpter calorē
mēbrorum q̄ ipm circūdāt ⁊ a dextra q̄dem
epar ⁊ a sinistra splen. splē nāqꝫ calefacit non
ꝓpter sui subaꝫ ꝫ ꝓpter artarias ⁊ vēas mul
tas q̄ in eo sunt: ⁊ ab anteriori q̄dē ē zirbū adi
pinum: qđ cito suscipit calorem cā adipis: et
stomacū reducit ⁊ superius quidem cor me-
diante diaphragmate ab eo calefacto.

¶ Determinat de gñatõe chili. p̃ ostẽdẽdo a qb⁹ mẽbris gñetur chil⁹ ꝛ ex q̃rũ iuuamẽto. scdo notificat chilũ. ibi secũda Cũq₃ nutriẽs. Dic̃ p̃mo ꝙ postq₃ cib⁹ igressus est stõachũ digerit̃ integra digõne ñ solũ ꝑ calorẽ stõachi ꝛc̃. ¶ Nõ primo integra digõne. q₂ tũc p̲rio subal'r trãsmutat̃ nutrimẽtũ. Ex quo p₃ p̃paratõe₃ in ore nõ eẽ integrã digõnẽ. trãsit aũt cibus ad stõachũ ꝯcurrẽte v̾tute expulsiua oris: attractiua ysofagi: ꝛ grauitate cibi. ¶ Nõ scdo epar multiplicit̃ iuuat̃ stõachũ i digerẽdo. p̲rio ꝑ simplicẽ alteratõe₃ ip₃ calefaciẽdo: amplectit̃. n. ipm ꝛ ẽ eo multo calidi⁹ vt d₃ videri i anothomia: ꝑꝑ qd̃ ꝯfert ad digõnẽ dormire sup lat̃e d̃xtro: vt tertia p̃mi capl'o de regimie ei⁹ qd̃ comedit̃ ꝛ bibit̃. t̃tio ad ip₃ sanguie₃ ꝛ spũ₃ nãle₃ trãsmittẽdo ad qd̃ ẽt cõcurrit ml'titudo fumoꝝ calidoꝝ eleuatoꝝ ab ep̃e ex actiõe caloris in hũidũ sanguineũ. Juuat ẽt ab eadẽ ꝑte chistis fellis. tu₃ q₂ cal'itate sua calefacit stõachũ: tũ ẽt q₂ ad fundũ stõachi trãsmittit colerã vt calefaciat ꝛ digõnẽ ꝯfortet vt'i p̃cedẽtib⁹ declaratũ ẽ. Ex qb⁹ p₃ eẽ possibilẽ mẽbroꝝ nr̃i corꝑis iter se ꝯ̃opantiã. Nõ fec̃ ãt aui. mẽtõe₃ d̃ felle. q₂ euidẽti⁹ est iuuamẽtũ ep̃is aut q₂ illd̃ iuuamentũ est sic̃ ab ep̃e ꝓcedens.

¶ Tertio nõ vt supra splen est membrũ sugens mel'icũ hũorẽ. q q₂ fridus ẽ ꝛ terrestris eguit multo calore ad subtiliandũ. ꝛ scd̃₃ nãe sue exigẽtiã disponẽdũ. vñ oportuit splenem eẽ mẽbꝝ artariosũ ꝛ venosũ: vt mult⁹ vital' ꝛ nãlis spũs ad ipm perfluẽs iuuaret ip₃ i h̃. Et hic innuit Aui. ꝙ non ꝑpt̃ sui subam ꝛc̃. ¶ Nõ q̃rto zirbũ adipinũ eẽ mẽbrũ ꝯpositu₃ ex suba paniculari ꝛ seposa facil'r calorẽ suscipiente ꝛ reuerberãte: l₃ in se nõ sit calida. vñ calefacit stomacũ sic̃ vestis.

¶ Ad h̃ ẽt ꝯferũt musculi vẽtris. p̃ calefaciẽdo, ꝛ reuerberãdo. scdo fritatẽ extrinsecã penetrare ꝓhibẽdo. vñ ꝛ habẽtes musculos illos graciles ꝛ macros sunt debilis digõis scd̃m plurimũ. vt. xiij. tertij. ¶ Ultimo nõ cor nõ calefacere solũ mediãte dyafragmate: ẜ ẽt mediante artaria adorti posteri⁹ iuxta dorsũ trãseũte: ꝛ alijs ẽt ad stomacũ venientib⁹. Ex qb⁹ collige sil'itudinẽ stomaci ad alia mẽbra circunstãtia a Gal'. positã. tertio v̾tutũ nãliũ. septio capl'o fuisse cõueniẽtẽ. q₂ dixit. Stomac⁹ est sicut lebes: mẽbra v̾o circunstãtia sicut ignis. ¶ S₃ dubiũ ẽ qd opet̃ magis ad cibi digestionẽ: an caliditas stõaci: an mẽbroꝝ circũstantiũ. Uidetur ꝙ circũstãtiũ. q₂ illa ẽ maior ꝛ potẽtior. ¶ Ite₃ q₂ stomac⁹ ẽ d̃ se mẽbꝝ frigidũ. ¶ Itẽ q₂ stomac⁹ se h₃ vt lebes ꝛ circũstãtia sicut ignis: ẜ plus opat̃ ignis lebete. ¶ Itẽ q₂ cã p̃maria pl⁹ influit i effectũ q₃ cã secũdaria. ¶ Sol'o cõis ꝙ ad trãsmutãdu₃ absolute cibũ pl⁹ facit cal'itas ep̃is ꝛ circũstãtiũ q₃ stõaci. vt ꝓbãt argumẽta. Ad hãc tñ trasmutatõe₃ vt chilificatio ẽ pl⁹ stõacus. Stomac⁹. n. ꝯcurrit vt ꝑticl'are d̃terminãs ꝛ cal'itas circũstãtiũ vt vl'e. Ad effectũ ãt. vt sic pl⁹ opat̃ ꝑticulare q₃ vl'e q̃re ꝛc̃. ¶ Ad augumẽta p₃.

¶ Cũq₃ nutriẽs i p̃mis digerit̃ fit sua eẽntia i multis aĩaliũ auxilio ei⁹ quod ei admiscet̃ de eo qd̃ bibit̃ plerunq₃ chilus: ꝛ ẽ suba liquida ptisane i spissitudine similis.

¶ Prio nõ chim⁹. i. massa hũoralis. chilus v̾o suba hic d̃scripta. ¶ Scdo nõ in multis. q₂ non in oĩb⁹. vt sunt impfecta carẽtia stõ q sicut nec sanguie. ita nec chilo nutriũt̃: cũ chillus in sanguie final'r ordinet̃. ¶ Tertio nõ plerũq₃ ꝯstrui põt cũ ly auxilio. q₂ sepe auxilio ei⁹ qd̃ ꝯmedit̃ ꝛc̃. ꝛ ñ sꝑ. q₂ multa sũt aĩalia nõ potãtia ꝛc̃. scdo cũ ly ꝯuertitur ꝛ dicit̃ plerũq₃: q₂ aliqñ stõ accidentaliter ipedito nõ fit ita. s₃ corrũpit̃. iuuat ãt pot⁹ subtiliando ꝛ passibiliorẽ cibũ faciẽdo.

¶ Deinde ei⁹ subtile a stõ ꝛ itestinis attrahit̃. ꝛ ꝑ vias venaꝝ que meseraice vocãt̃ ipellit̃ q sũt vene subtiles dure oĩb⁹ intestinis ꝯtinue.

¶ Determinat de gñatione hũoꝝ. Primo ostẽdẽdo modum trãsit⁹ chili ad epar. scdo prepatiõem ꝛ receptiõe₃ ei⁹ i ep̃e. tertio modũ gñatiõis vel ꝓuẽt⁹ hũoꝝ ex chilo. ibi secunda Cũq₃ ꝑ eas. tertia ibi. Sãguis. prima p₃. ¶ Primo nõ digestio cibi i eo ꝙ ex ei⁹ digõne relinqt̃ sũt due ꝑtes. vna subtilis ꝛ altera grossa ꝛ fecal'. Subtiles ꝑ meseraicas expellũtur. Fecales v̾o expellũtur inferi⁹. ꝛ h̃ notauit Aui. ¶ Secũdo nõ ad motũ chili ad epar ꝯcurrere sil' v̾tutẽ stomaci expulsiuã ꝛ meseraicaꝝ attractiuã ꝛ ipulsiuã. ꝛ cũ hoc ep̃is attractiuã: ꝛ q₂ determinatũ quid attrahit̃ fit hec attractio a v̾tute. ¶ Ex q p₃. primo in venis meseraicis esse v̾tutem chili aliqual'r imutatiuã: q₂ non fit hec attractio sine alteratione quadã preuia. ¶ P₃ scdo nõ repugnare per eãdẽ venã sil' fieri motum chili a stomaco ad epar. ꝛ eꝯ̃. sanguis ab ep̃e ad stomacũ. S₃ de his plus infra. doctrina sexta videbitur. ¶ Nõ tñ nõ eẽ itẽtionẽ. A. stomacũ totũ subtile chili ad epar mandare. ẜ aliquã ꝑtẽ eius retinet qua fouetur ꝛ voluptuat̃ quã rugositatib⁹ applicat: vt scdo coll'₃. ꝛ tertio v̾tutũ nãliũ. ꝛ. i₃. tertij. capitulo primo. ¶ Tertio nota ex dictis in littera coll'r in hoc motu termin⁹ a quo stomacus ꝛ intestina terminus ad quẽ epar ꝛ via meseraice dicta a misenterio mẽbro q itestina dorso alligãt̃ ꝛ i q sustẽtãt̃: ꝛ sũt subtiles oibus itestinis ꝛ stõaco ꝯtinue ꝛ dure vt subtilis pars chili ab oĩb⁹ intestinis ꝛ stomaco exsiccet̃ ꝛ ne facile rũpãtur ꝛ vt chilus i eis magis ad minima diuidatur.

¶ Cũq₃ ꝑ eas ipellit̃ ad venã ꝑuenit epatis q porta vocat̃ ꝛ penetrat i epar ĩ diuisiõib⁹ ꝛ ramis porte ĩtrãtib⁹ ꝛ se minorãtib⁹ ꝛ subtiliantib⁹ ad modũ capillorũ occurrentib⁹ orificiis diuisionum radicum vene que a gibbo epatis ascendit.

¶ Declarat modũ gñationis hũoꝝ. ꝛ p̃mo in gñali. scdo in spãli ibi. Jn oĩ aũt. p̃mo hoc. scdo d̃clarat q̃dã iuuamenta. ibi. Et nõ facit. ¶ Primo nõ. in ep̃e sunt due magne vene: vna in ꝯcauo q dicit̃ porta. Alia in gibbo q d̃r vena chilis: ꝛ vtraq₃ ipaꝝ diuidit̃ in ꝑuas vsq₃ ad capilares. p̃ma ꝑ ꝯcauũ. scda ꝑ gibbũ ep̃is. vt imaginemur portã eẽ trũcum magnũ in ꝯcauo epatis: ꝛ venã chilis in gibbo: ꝛ ꝙ vterq₃ trũcus in ramos ꝛ ẽt ramusculos diuidat̃: sic ꝙ tãdem ramusculi vnius occurrãt ramusculis alterius. Fiet igr̃ delatio chili a trunco porte ad ramos minores: ꝛ iteꝝ minores vsq₃ ad capilares obuiantibus capilarib⁹ chilis ꝛ illos ingreditur de miori ad maiorẽ trãseũdo donec ad truncũ magnũ chilis vene ꝑueniat ꝛ gibbũ. Possum⁹ ẽt imaginari ramos istaꝝ venarũ satis magnos adinuicẽ hẽre colligantiã per ramusculos ꝑuaꝝ venaꝝ vt sensibil'r p₃. ẽt in folijs arboꝝ. Ex quib⁹ collige p̲rio qd̃ chilus in stomaco genit⁹ p̲rius ꝑuenit ad ꝯcauũ ꝑ portã. deinde ad gibbũ. scdo ꝙ meseraice sunt vene a vena porte orte: cui⁹ rami aliqui tendunt versus stomacũ ꝛ intestina. ꝛ aliq versus gibbũ. ¶ Ex quo p₃. q̃re mã collecta in ꝯcauo epatis facile eũatur ad stomachum vel intestina. ¶ Nota tñ ꝙ hec oĩa ꝑ anothomiã discerni nõ p̃nt: sed argumentatiõe ꝯclude sic eẽ.

¶ Et nõ facit ipam penetrare i illas coãgustationes nisi melior ꝯmixtio aque bibite supra id quo indiget corp⁹. cũ ergo i istarũ villis diuiditur fit quasi epar totaliter tãgat h⁹ chili totalitatẽ: ꝛ ꝓpter illud tũc ei⁹ opõ est vehementior ꝛ fortior ꝛ velocior: ꝛ tunc cogtur.

¶ Primo nota ipam. s. partẽ chilosam penetrare in ꝑuos ramos vene porte ꝛc̃. ¶ Scdo nota ipsam. s. subam sanguineam ex chilo generatã in ꝯcauo non facit penetrare in rãos paruos vene chilis ꝛc̃. nisi aqua vel ab extra cibo ꝯmixtu₃ aliud liquidũ. ¶ Tertio nota melior cõmixtio ꝛc̃. q₂ ꝯmixtio debita ꝛ cibo ꝓportionata ꝛ per aquam oẽm potũ intelligit. i. vltra illud quo indiget corpus per nutricatione₃ ¶ Quarto nota supra illud quo indiget. s. ꝓ nutricatione ꝛ preparatione cibi ad digestiõem ꝛ delationem sanguinis ad mẽbra. quia cũ minori q₃titate aque hec possent oĩa fieri. cuius signũ est. q₂ quã cito sanguis egredit̃ epar magna huius aquositatis q₃titas per emulgentes venas expellit̃. ¶ Ex quibus p₃. primo quare epar non habuit concauitatem magnã sicut stomacus. ¶ Scdo quare non ordinauit nã perfici in stomaco digestionẽ in venis paruis ꝛ capilarib⁹ sicut i epate. ¶ Dicitur enim ad primum ꝙ natura intẽdens sanguinem optime depurare a superfluis ordinauit: vt ad minima in venis minimis diuideret̃ vt totu₃ epar totum quasi chilum attingeret. ¶ Ad scd̃m vero pat₃. quia stomacus debet digerere rem grossa₃ que loca angusta penetrare non posset. ¶ Primum dubium circa vtrum chilus digeratur: et in sanguinem conuertatur i concauo vel in gibbo epatis. ꝙ vtrobiq₃ est Auicen. in littera qui ponit ꝙ cũ chilus fuerit tal'r diuisus: vt totalitas ep̃i q̃si totalitatẽ ei⁹ attigat tũc cogt̃. ¶ Ad oppositũ q₂ p̲rius q₃ ad gibbũ

chil⁹ ꝓueniat aliq̄ ꝓximo forte tot⁹ mutat̃ in sanguinem .c⁹ signū q꞉ sup̃fluitates ab ip̄o sequestrãt̃.s.vadens ad chisti fellis ⁊ ad splenē. ¶ Iste ꝯclones sūt ꝯcedēde.pria sāguis ex chilo tā i gibbo q̄z i ꝯcauo gn̄ari pōt q꞉ vtrobiq̄ ē ꝯplo ep̄is sanguificatiua. ¶ Scd̄a ꝯclo.sanguis gn̄at⁹ i ꝯcauo ꝑueniēs ad gibbū ꝑficit̃:q꞉ ibi ē calor ⁊ tēꝑamētū melius et ꝑfecti⁹. ¶ Tertia ꝯclo.contingit totū chilū ex cibo gn̄andū i ꝯcauo ep̄is ⁊ nō i gibbo i sanguinē trāsmutari.q꞉ ꝯtingit chilū valde passibilē ⁊ facil̄r trāsmutabilē eē .⁊ v̄tutem ep̄is digestiuā fortē ⁊ chilū paucū. ¶ Quarta ꝯclo.contingēs ē chilū scd̄z totū aut maiorē ei⁹ ꝑtē i sanguinē i solo gibbo ꝯuerti.p꞉ vbi ponat̃ cāus eꝯ. ¶ Quita ꝯclo.vtrobiq̄ scd̄m plurimū fit digō.l꞉ ꝓ̄us in ꝯcauo q̄z in gibbo icipiat. ¶ Ad argumēta p꞉.Ex qb⁹ seq̄t̃ aliq̄n digōem fieri i gibbo q̄n nō sit in ꝯcauo:q꞉ aliq̄n ē mā tota digerenda recepta in gibbo:⁊ ꝑtūc digerit̃:vl̄ saltē sic eē ꝯtingit. ¶ Sequitur secūdo aliq̄n eē ecōtrario:q꞉ pri⁹ ē i ꝯcauo ⁊ in h̄ pri⁹ digerit̃.ꝫ ⁊c̄. ¶ Scd̄z dubiū.vtꝝ gn̄atio sanguinis fiat in solo ep̄e.ꝙ nō.q꞉ fit i corde.vt Ari.tertio d̄ ꝑtib⁹.illo caplo.Cor q̄dē.Et sexto caplo inq̄t.Null⁹ dignificabit epar eē sanguis ꝓ̄ncipiū. ¶ Scd̄o q꞉ cor ē maxie sāguineū.ꝑ ꝯplonū.vltio caplo;⁊ tertio de ꝑtib⁹ ca. sexto. ¶ Tertio splē ⁊ vene generāt sanguinē.igr̃ ⁊c̄. Assūptū ꝑ scd̄a ꝑte supra visum est. Pro ꝓ̄ma vero ē Gali.i libro d̄ vtilitate hanelit⁹ ponēs ꝙ splen attrahit sucositatē cibi ⁊ exinde facit sanguinē.vn̄ dr̃ splenē eē epar sinistrū ¶ Itē Ari.tertio de ꝑtib⁹ aīaliū capitulo nono.dic̄ ꝙ epar ⁊ splē q꞉ carnosa sūt:ꝓ̄fit decoquere cibū.Aut ꝫ loq̄t̃ de cōi coctione aut ꝓ̄pria.si ꝓ̄mū ꝓposituū hr̃.nō scd̄z.q꞉ i h̄ oīa mēbra cōicant ep̄i.Auer.tractatu suo d̄ corde t꞉ cor eē ꝓ̄ncipiū sanguis.ꝑ q꞉ ē ꝓ̄ncipiū nutrimēti .scd̄o q꞉ ē ꝓ̄ncipiū vite.tertio q꞉ ē ꝓ̄ncipium venarū q̄rto q꞉ i eo ē maxie sāguis lacuna.q̄nto.q꞉ dās formā dat mām.sed cor dat formā q꞉ sp̄ūz ⁊ vitā.igr̃ ⁊c̄. ¶ Cōmunis r̄n̄sio t꞉ istas ꝯclones. ¶ Pria.in epate ⁊ nō in corde gn̄at̃ sanguis.Probat̃.Prio in ep̄e ⁊ nō alibi seq̄strātur h̄ūores q̄ sūt sup̃fluitates sanguis s꞉ h̄ nō ē nisi digesto sanguie.igr̃ ⁊c̄.scd̄o q꞉ aliq̄ ꝑs nutrit̃ eo qd̄ nunq̄z iuit ad cor . vt splen chistis fellis stōac⁹ ⁊c̄.tertio.q꞉ tot⁹chil⁹attingit̃ a totalitate ⁊c̄. ¶ Scd̄a ꝯclo.l꞉ ita sit:n̄ tn̄ ꝓ̄ncipal̄r nisi v̄tute data a corde.h̄ sequēti caplo declarabit̃. ¶ Tertia ꝯclo . seq̄t̃ ꝙ cor ⁊ nō epar ē ꝓ̄ncipale ꝓ̄ncipiū gn̄atiōis sāguis.q꞉ cā primaria pl⁹influit effectū ⁊c̄. ¶ Quarta ꝯclo.sanguis in ep̄e gn̄at⁹in corde ꝑfectiorē digōez acq̄rit q̄z ab ep̄e acq̄siuerit vl̄alibi v̄tute iflux⁹ cordis.Ad argumēta ad ꝓ̄muz ⁊ secūdū sat̃ p꞉. ¶ Ad tertiū dixit Gē.se hr̄e illū librū suspcm̄ ⁊ ꝙ non fuit Gali.vl̄ ꝙ gn̄at sanguinē ⁊ attrahit chilū sicut supra dictū ē stomacū attrahere flegma.⁊ ex eo facere sanguinē ip̄rop̄e dictū.ꝙ āt hic ꝑricipat⁹ nō sit spleni attribuendus vr̄ colligi posse ex dictis aristotelis.scd̄o de istoriis ⁊ scd̄o de ꝑtib⁹.⁊ Gali.scd̄o de vtilitate ꝑticulaꝝ vbi vult splenē inuētū eē ꝓ̄ncipal̄r ad sugēdū h̄ūorē melicū ⁊ ꝓpter h̄ nō repitur in oīb⁹ aīalib⁹ splen: adhuc ꝑfectis ⁊ sanguinē h̄ītib⁹.argumēta aūt Auerois ex dict̃ facile soluūtur.

¶ In oī aūt decoctiōe q̄ ē hmōi est res q̄ est sicut spuma ⁊ res q̄ est sicut ipostasis ⁊ res fortasse erit cum eis.aut que ad adustōez ꝑtinet si decoctio sup̃flua fuerit: aut res q̄ nō ē bene cocta si decoctio fuerit mīor q̄z debet.

¶ Oñdit modū gn̄atiōis humorū i sp̄āli.scd̄o modū trāsit⁹ h̄ūoꝝ ad mēbra.ab ep̄e.scd̄a ꝑs icipit ibi.Qui q̄zdiu.Primo facit h̄.scd̄o d̄clarat ibi.Sp̄ūa. ¶ Nota ꝑ ꝑ decoctionē i ꝓposito intelligēdā eē digōez que nō fit nisi a proprio ⁊ nāli calido.vt q̄rto methauroꝝ ⁊ assil̄at̃ hec digō ꝑēpasi siue elixatiōi.decoq̄t̃.n.res i h̄ūido multo ⁊ ꝯcurrit alienū h̄ūidū sicut aq̄sitas sanguini ⁊ humorib⁹ ꝯmixta d̄ q̄ supra dicebatur. ¶ Scd̄o nō penes q̄sdā. in oī digōne o꞉ aliq̄d resecari sup̃fluuz vt vr̄ inuē Ari.q̄rto methaurorū.⁊ Gali.scd̄o v̄tutū nāliū.q꞉ in oī digerēdo sūt ꝑtes repugnātes forme acq̄rēde.q꞉ alias nō idigeret digōne. hoc nō pl꞉ Gen. Nō eni solū ꝑ ineptitudinē ꝑtiū ad digōem ē resistentia et repugnātia i digōe.s꞉ ex dissilitudine qualitatū ⁊ mōi mixtionis.iō nō vr̄ vl̄r veꝝ in oī digōne eē ita.s꞉ bn̄ in oī digōe talis rei sicut ē chil⁹.q꞉ ē etherogeneus valde ⁊ ex reb⁹ valde etherogeneis gn̄at⁹.Cā āt ꝓbabilis eē pōt.q꞉ in quol꞉ mixto apto nutrire:sūt ꝑtes aeree ignee ⁊ aquee ⁊c̄.vel eis ꝓportionales.igr̃ in quol꞉ mixto sūt ꝑtes apte sup̃fluā recipere decoctiōez dinutā ⁊ mediā.⁊ ꝑ ꝯn̄s ⁊c̄.l꞉ ēt ad h̄ concurrāt occulte ꝑparatiōes in diuersis ꝑtib⁹māe nutricationis ip̄as sic ad hāc formā ꝙ nō ad aliā h̄ilitātes scd̄z q̄sdā. ¶ Tertio nō notāt̃ ꝓtulit Aui.h̄ aduerbiū fortasse.ꝯtigit eni cibo vel chilo multū inflāmabili existe:⁊ si epar sanum fuerit ꝑtē in colerā ꝯuertēdā aduri ⁊ in colerā aut mel̄iam nō nālē ꝯuerti:sicut mel in stō vel ep̄e iuuenis ⁊ senis:vt secūdo v̄tutū nāliū caplo sexto.⁊ scd̄o cañ.caplo d̄ melle:q꞉ igr̃ ꝯtigit.ita eē ⁊ nō frequēt̃ euenit.iō notāt̃ dixit fortasse. ¶ Cōtra.q꞉ adustio nō fit a ꝓprio ⁊ nāli calido q̄lis ē ep̄is sani.Itē q꞉ illa oꝑatio ē corrupta.igr̃ mēbrū egrū vel neutrū.ꝯn̄a t꞉.q꞉ nulla oꝑatio ex toto genere ꝓ̄ter nām pōt alicui mēbro vel indiuiduo nālit̃ se h̄ūti ineē. ¶ Pro ꝑ dr̃ ꝙ calor respectu vni⁹ ꝓpri⁹ ⁊ nālis pōt eē respcū alterius accidētalis ⁊ ꝓ̄ternāz.vt calor stomaci colericissimi respectu lact̃ vl̄lactuce vl̄cibi duri. ¶ Pro scd̄o dicit̃.ꝙ nō potest merito dispōnis i eo exn̄tis.aut ip̄a in obiectū ꝓportionatū oꝑante ⁊c̄. ¶ Al̄r exponit̃ ly fortasse scd̄m q̄sdaz. vt ꝑ h̄ itelligat̃ ꝙ pōt talis chil⁹ ep̄i offerri tal̄r ꝙ prius gn̄abitur flegma aut colera:⁊ iteꝝ sanguis ꝑ adustōem i colerā conuertet̃:sicut i exēplo dato d̄ melle.prima melior ē scd̄z quā ly fortasse nō ē replicādū i sequēti ꝑticula aūt.quare ⁊c̄.

¶ Spuma aūt ē colera rubea:⁊ hypostasis ē mel̄ia q̄ ābo sūt naturales. Adusti v̄o subtile ē mala colera rubea ⁊ ei⁹ grossū ē mel̄ia mala nō naturalis:⁊ qd̄ nō bn̄ coctū ē fl̄a ē. Q̄d āt d̄ hoc toto res colata ē q̄ ē bn̄ cocta ē sāguis

¶ Oñdit qualiter colera dicatur naturalis ⁊ nō naturalis. hoc aūt supra satis ē declaratū i ꝓ̄cedēti caplo;

¶ Qui tn̄ q̄zdiu ē in ep̄e subtilior existit q̄z o꞉ ꝑꝑ aquosā sup̃fluitatē q̄ ꝑꝑ rem quā diximus ē necessaria. Istud vero qd̄ ē sāguis cū ab ep̄e seꝑatur ab aquositate ēt sup̃flua ilico mūdat̃ q̄ necessaria nō ē nisi ꝑꝑ cāz q̄zdam q̄ iā sublata ē. Extrahit̃ ergo aquositas a sāguine i vena q̄ ad renes descendit:⁊ fert secū sanguinē q̄ ad renes nutriēdos sua q̄ntitate ⁊ qualitate bon⁹ existit. Nutritq̄ renes vnctuositas h⁹ aquositatis ⁊ sāguinositatis:deiñ aliud quod remanet ad vesicātēdit ⁊ post ad virgā.

¶ Nō ꝑ vt supra vt chilus posset ꝑ loca angusta penetrare fuit necariū secū misceri multā aq̄sitatē acq̄sitaz ex potu ⁊ vt q̄dā dn̄t q꞉ i oī mixto sūt a nā retētē ꝑtes aq̄se ad velocē exsiccatiōez ꝓhibēdā c⁹ signū:q꞉ fere oīa ad elābicū posita aq̄sitatē q̄zdā emittūt. ¶ Scd̄o nō ille sanguis ꝓ tunc ē subtilior q̄z o꞉.s.ꝓ d̄bita nutricatiōe mēbroꝝ:q꞉ nimis fluidus ⁊ aq̄sus.vn̄ cū tāta aq̄sitate nō saluaret̃ i nutrimēto debita adherētia ⁊ iuiscabilitas.igr̃ o꞉ ab illa depurari :q꞉ cā q̄re oportuit cū eo tātā misceri aq̄sitatē iā sblata ē. ¶ Ex q̄ p꞉ itellect⁹ illi⁹ ꝑticule sup̃i⁹ posite i ꝓ̄cedēti ꝑte lectionis nisi melior comixtio aq̄ bibite sup̃ illud q̄ idiget corp⁹.s.vt sāguini misceat̃ ꝓ debita nutricatiōe ⁊ penetratōe. ¶ Tertio nō hic emulgētes oriri a vena chilis ⁊ tēdere v̄sus renes ⁊ sup̃fluā aq̄sitatē a sanguie sugere:vn̄ emulgētes dicte sūt.vn̄ aliq̄ posuerūt v̄tutē discretiuā ꝓ̄ter alias v̄tutes positas ab Aui.de q̄ infra.doctria sexta.Ex q̄ p꞉ ꝑ q̄ño super calefactis renib⁹ multa attrahit̃ aq̄sitas ⁊ freq̄ēs mictus fit.vt in diabete.Pat꞉ scd̄o q̄re mā ꝯtēta i gibbo ep̄is facile ꝑ renes educit̃.in ꝯcauo vero per intestina. ¶ Et nō hic de nutricatiōe renū ⁊ de aīalib⁹ vesica carentibus.

¶ Sanguis āt cētie bone ꝑ venā magnā ad gibositatē ep̄is ascendētez vadit:⁊ tendit ꝑ venas que ab cavt rami seꝑarātur.deinde gedeguil venaꝝ.postea i sedēechi gedeguil .post in sugētibus seguechi.deide in venis que sūt sicut villi capillarib⁹ similes. postea sanguis ab earum orificiis sudando labitur in membra ex parte diuina.

¶ Nota p̄mo bone eēntie.s.iā a sup̄flua aq̄sitate ōpuratus. remanet eni tūc bone τ mediocris eēntie. Alij bone eēntie .i.bōe ɔplōnis τ modi vl'mollis sube:q₂ nimis grossus nō penetraret:nimis v̄o subtilis respuereť a mēbris:p̄ma expositio melior. ¶ Nō scd̄o p venā magnā ascēdētē intelligendā eē venā chilis que diuidiť in ramos p̄uos τ miores vsq₃ ad capilares:τ a q̄ oriūť emulgētes vene.h⁹ at diuisiōis ad ramos vsq₃ ad capillares necessitas fuit vt cuil₃ p̄ti exteriori mēbri corr̄ideret vena q̄ posset ad ip̄am nutrimentū deferre.τ vt q̄si p totū corp⁹ semiareť:qd̄ nō potuisset al'r euēire. Dn̄r aūt ille vene p̄ue sugentes:q̄dā ēt capilares: sugentes q̄dē qm̄ ita p̄ue sūt vt nō videātur h̄re ɔcauitatē.vn̄ sugēdo videtur nutrimētū attrahere. Capilares v̄o q̄ tenuitate sua sil'es sūt capilis. ¶ Tertio nō resudādo.q₂ ad mod ū sudoris p porros insensibiles īgrediēs labiť ex p̄te diuina. q₂ a forma specifica moueť ad mēbrū q'a q̄busdā diuinū.q₂ occultū p̄ncipiū dr̄: vl'a datoī formaꝝ īducta vt sētit Aui. vl'q₂ ē a v̄tute celesti mixtꝭ τ mēbris attributa. Aut v̄tute diuia q₂ mirabil'ap̄p₃ effect⁹ vt p tā āgustos meat⁹ tm̄ penetret nutrim̄tū.vl'ex p̄te dīna.q₂ h̄ agit nā directa ab ifallibili cognoscēte exp̄ssi⁹ q₃ i alijs effectib⁹ nō mirādis τc.

¶ Sanguinis ergo causa efficiēs calor est tēperatus:τ causa materialis est q̄ de nutriētibus est tēperatū τ de potibus bonis:τ formalis causa ip̄ius est decoctio bona τ eius causa finalis est vt nutriat corpus.

¶ Determiat ō cāis ḡnationis h̄ūoꝝ.scd̄o subdit canones q̄sdā.ibi scd̄a. Debes aūt scire. Primo sanguis. scd̄o colē. tertio flegmaťs.q̄rto m'l'ie.p̄tes patebūt. ¶ Prio dicit q̄ cā efficiēs sanguis ē calor tēp̄at⁹ m̄alis cibi τ potus temp̄ati. formalis decoctio bōa finalis nutrire corp⁹. ¶ Prio nō h̄ p cā₃ efficiētē instrumētalis ē intelligēda:p̄ncipalis eni est aīa vl'v̄t⁹ ep̄is. Hāc āt caliditatē possum⁹ imagiari ītemp̄atā.p̄ ponderaliť.τ sic h̄ itelligit. A.i p̄posito. scd̄o iustitial'r τ iterum sic nō v̄ificatur dcm̄ Aui.p idē eni calor p̄ducens cola₃ in corp̄e sano nālē diceret tēp̄at⁹:c⁹ oppositū p₃ in sequēti p̄te vbi poniť sup̄flu⁹. Diciť aūt tēp̄atus q₂ humoris tēp̄ati saltē ɔp̄atiōe alioꝝ humoꝝ p̄ductiu⁹. ¶ Nota scd̄o h̄ sumi mā₃ non p p̄ncipio p̄mo subiectiuo trāsmutatiōis naturalis: sed p naturali cōposito ex q̄ tāq₃ ex termino cōtigit aliq̄d nāle ɔpositū ḡnari qual'r sanguinē dicim⁹ mām mēbroꝝ τ cibos h̄ūoꝝ τ farinā panis. Nō vult aūt solu₃ tēp̄atū nutriēs eē mā₃ sanguis cū ex alijs medicinalib⁹ nutrientib⁹ sanguis genereť:sed vult nutriēs tēp̄atū eē mā₃ maxime sanguis ḡnatiōi p̄portionata₃: τ si ex nutriēte distemp̄ato ḡneť sanguis:ex p̄te tn̄ ei⁹ tēp̄atiori ē apt⁹ sanguis generari potissime. ¶ Tertio nō vt q̄dā dicūt.decoctio temp̄ata ē forma sanguis nō vere τ p̄p̄rie h̄ metaphorice: hoc mō sūp̄ta metaphora.q₂ sicut res p formā h₃ eē distinctu₃ τ ōterminatū:ita sanguis p decoctiōem tēp̄atam vr̄ ab aliis differre h̄ūorib⁹.dcm̄ leue ē q₂ p idē rubedo aut dulcedo ē forma ei⁹. Alij q̄ medic⁹ n̄ ɔsiderat h̄ūores scd̄₃ suas rōnes vl'formas suas subales.iō has nō noiat. Ideo melius ē h̄ dicere q̄ vtiť h̄ Aui.tēp̄ata decoctiōe tāquā signo q̄ inexīte māe in ea ē sanguis forma. ¶ Contra p̄ma₃ cā₃ q₂ calidior res q̄ sit i corp̄e p⁹ cor τ sp̄ū₃ ē sanguis: vt supra caplo ō ɔplōnib⁹ mēbroꝝ.ḡ nō d₃ dici ḡnari a calido temp̄ato h̄ valde excessiuo. ¶ Item tūc in ep̄e temp̄ato magis multiplicareť sanguis q₃ i calido τ h̄ūido.q₂ in se ē cā efficiens efficacior sanguinis. ¶ Pro p̄mo dr̄ negando ɔn̄am.τ qualiter aūt sit minus calidus τ qualiter calidior colera supra declaratum est. De scd̄o videbitur infra.

¶ Efficiēs vero colere rubee causa est igne⁹ calor sup̄fluus τ p̄p̄rie in ep̄e:τ eius cause materialis est q̄ de nutriētibus est subtile calidū dulce vnctuosum τ acutū.τ eius causa formal' est decoctionē ad sup̄fluitatē p̄cedere:τ eius final' cā ē necessitas τ vtilitas quas noiauim⁹.

¶ Declarat cās colere di.q̄ cā efficiēs ei⁹ ē calor igne⁹ sup̄fluus m̄alis nutriēs cal'm subtile.dulce acutū.formalis decoctio sup̄flua.finalis tacta ē. ¶ Nō p̄ cā efficiēs colere ē calor igne⁹.q₂ h̄ūoris ignei sup̄flu⁹.i.sup̄flue decocti τ calidi ḡnatiu⁹. τ dī sup̄flue calida respcū sanguinis τ aliorum h̄ūoꝝ nō respcū finiū ad q̄s ip̄a₃ nā ordinauit. ¶ Secūdo nō calidū nutriēs facil'r inflāmatur τ sil'r subtile τ acutu₃ et similiter dulce p̄pter aereum τ vnctuosum multum repertum in eo.vt p₃ in melle q̄d in stō iuuenis τ ep̄e facile inflāmatur τ i colerā ɔuertiť scd̄o v̄tutū naturaliū.sexto caplo.

¶ Efficiens aūt flegmatis causa est caliditas attenuata.τ eius materialis causa est q̄d ō nutriētibus est grossum humidū viscosum τ frigidum.τ eius causa formalis est decoctionis attenuatio:τ eius finalis causa est necessitas ei⁹.τ vtilitas ip̄ius quas noiauimus.

¶ Patet.

¶ Mel'ie autē hypostasiue q̄dē causa efficiēs est calor temperatus: S₃ causa efficiēs aduste est caliditas que ab equalitate est egressa. τ eius causa materialis est q̄d de nutriētibus est vehemēter grossum pauce humiditatis τ coꝝ calidū est fortius illo:τ causa eius formalis est fex hypostasiua scd̄m vnū duoꝝ modorum. vnde neq₃ labitur neq₃ resoluitur. τ ei⁹ causa finalis est necessitas eius τ iuuamētum ip̄ius quod nominauimus.

¶ Ponit cās m'l'ie.scd̄o explicat cās multiplicatiōis ei⁹.ibi Melācolia aūt. ¶ Prio dicit q̄ cā efficiēs m'l'ie yp̄ostasiue.i.nālis ē caliditas tēp̄ata sed innālis ē cal'itas q̄ ē egressa ab eq̄litate. Mālis est q̄d de nutriētibus ē grossu₃ paucam humiditatē ɔtinēs τ in hoc terrestre calidū ē fortius. Formalis v̄o cā ē fex ip̄ostasiua scd̄m vnum duoꝝ modorū:τ neq₃ labitur neq₃ soluiť:τ eius finis ē necessitas supra dicta. ¶ Nota p̄ hic dr̄ temp̄ata vt in q̄one videbitur p abnegatōe₃.i.media inť generātē flegma τ colerā.nō naturalis vero dr̄ egressa ab equalitate.s.a qua p̄uenit nālis m'l'ia ¶ Alij dixerūt q̄ caliditas generās melia₃ nāle₃ est temp̄ata.quia ē eadem caliditas que generat sanguinē imaginādo q̄ cū chilus recept⁹ ē in ep̄e diuidiť in tres p̄tes.quarū vna est subtilis vnctuosa.τ illa ɔuertitur in coleram.altera grossa viscosa:τ illa ɔuertiť in flegma:τ a nulla istaru₃ seq̄stratur ip̄ostasiuū aliq̄d vt supra. Altera vero p̄s ɔuertitur in sāguine scd̄m maiorē p̄tem τ ex illa sequestrať melācolia.τ iō fieri dī a calore tēp̄ato quia calor temp̄atus generans sanguinē sequestrat fecē.τ ideo sup̄ius dicebať q̄ nullus alius h̄ūor h₃ ip̄ostasim nisi sanguis. ¶ Scd̄o nota q̄ nō notificat ip̄am per decoctiōe₃: quia p decoctiōe₃ nō p̄ōt bn̄ ɔtra alios distingui. Si eni diceret temp̄ata nō distingueret a sanguīe. Si sup̄flua vel diminuta non a colera vl'a flegmate. Iō dic cā₃ formalē eē fecē ip̄ostasiuā.q₂ p h̄ bn̄ ab alijs disticte ɔp̄hēdiť. Et dixit q̄ ē fex ip̄ostasiua secūdū vnū duoꝝ mōꝝ q₂.s.per modū residētie q̄tu₃ ad naturalē vel cinereitatis ex adustione derelicte q̄tum ad nō naturale₃ m'l'iam. ¶ Tertio nō in ḡnatione m'l'ie nutriens grossum calidu₃ ē fortius.p̄mo q₂ ip̄o calido exn̄te facilius euaporat subtile τ remanet grossum cinerulētum.secundo quia ipso calido existēte facilius de ipso τ plus conuertitur in chilum τ plus attrahitur in epar τ minus cum fecibus p intestina expellitur:quare magis melācolia ex ip̄o multiplicatur. Causa autem quare non labitur melācolia neq₃ resoluitur sicut alij humores de se p₃.

¶ Mel'ia aūt fit multa aut propter caliditatē ep̄is:aut splenis debilitatē aut propter frigoris vehemētiam cōgelātis: aut p̄p̄ter constrictionis perseuerātiam. aut p̄p̄ter egritudies que multe τ prolixe fuerunt:quare propter illud humores facti sunt cineres.

¶ Primo nota caliditatem epatis excessiuam causam esse multitudinis melancolie humores adurendo τ incinerando.τ consequenter in melancoliam non naturalem conuertendo. ¶ Secundo nota q̄ debilitas attractiue splenis potissime est huius cā:quia tunc non sufficienter depurať sāguis a sup̄fluitate mel'ica que sanguini ɔmixta remanēs ip̄s infridat τ terrestrificat. Ad quod etia₃ seq̄ť ep̄is ifridatio.

Silr debilitas caloris splenis ĩ digerẽdo ⁊ expellẽdo supfluum humorẽ melicum ẽ causa multiplicationis eiusdem humoris melici in corpore vt pꝫ. ¶ Tertio nota frigꝰ congelãs ẽ eius cã fortiť ꝯstrigẽdo ⁊ ptes hũidas subtiles calidas exprimẽdo cũ terrestriũ remanentia. Ex q̃ hꝫ hꝰ melie taliter generate maxime fieri generatiõem in ptibus a fonte caloris multum distãtibus. ¶ Quarto nota. ꝯstrictiõis idest opilationis pseueratiua posset eẽ cã multiplicationis melie multiplr. Primo impediẽdo transitũ melie ad splenẽ si via illa fuerit opilata. vnde remanet melia sanguini multum admixta. scðo q2 mã in aliquo loco per opilationeꝫ coartata ꝯtingit eius subtile resolui ⁊ remanere melicuꝫ. tertio ꝓhibito transitu spũs ad materiam q̃ si naturaliter frigida fuerit congelatur ⁊ fit melancolia: ⁊ si calida fuerit putrefit subtile resoluiť grosso remanẽte: lꝫ ẽt tã calida q̃ꝫ frigida possit ꝓhibita trãspiratione putrescere.

¶ Cũqꝫ mlia multiplicať ⁊ inter stõm ⁊ epar stat sanguis ⁊ bonoꝝ humoꝝ generatio cum ea minoratur. ergo sanguis minuetur.

¶ Primo nota ꝙ melia ꝯtenta in meseraicis multa impeditur transitus chili ad epar. quare impeditur generatio sanguinis vel minuiť. scðo. q2 melia hec si fuerit ꝓpinqua epi alterat epar infrigidando ⁊ digestiuaꝫ debilitãdo. ⁊ ꝑ ꝯñs sanguinẽ minorãdo: si vero stõ ꝓpinqua infrigidat stomacum ⁊ impedit digestionẽ p̃mam. ⁊ ex ꝯsequẽti secundã ad quod concurrit ꝙ chilus a melia alteratus indisponiť ne ĩ sanguineꝫ transmutetur. ¶ Itẽ stãte casu dicto poterit melãcolia cãri mirachia dicta a meseraicis vel mesenterio vl a mirach: vt patet.

¶ Debes aũt scire ꝙ generatiõis humoꝝ cãe caliditas ⁊ frigiditas cũ aliis exñt cãis.

¶ Subiungit cañ. ex q̃bus compleť doctrina hꝰ caplĩ. s. de modo generationis humorũ. scða ibi. Debes ãt. tertia ibi. Necꝫ opꝫ. Primo ꝓponit cañ. secũdo declarat ibi. Sꝫ caliditas. ¶ Primo nota ꝙ in ꝓposito sumiť causa ꝓut est genus ad materiã formã efficiens ⁊ finẽ: sed calitas ⁊ friditas sunt solum cãe in genere efficiẽtis: ⁊ ꝙ vtraqꝫ sit cã patere põt ex dictꝭ. ¶ Scðo nota ꝙ illa particula cuꝫ aliꝭ causis multiplicẽ potest hẽre intellectum. Primꝰ ẽ cũ aliꝭ causis scilꝫ materiali formali ⁊ finali superius dictꝭ. Scðus ẽ cum aliꝭ causis. i. cũ qualitatibus passiuis que ẽt sunt cãe generationis ⁊ multiplicationis humoꝝ simul cũ actiuis ꝯcurrentibꝰ ⁊c̃. ꝓpter qð infra subdit ꝙ in h̃ debes attendere virtutes passiuas cũ v̉tutum actiuaꝝ equidistantia siue ꝓportione. Tertio cum aliꝭ causis. s. principalibꝰ. vt sũt virtutes. caliditas eni ⁊ fritas sunt instr̃a. sed alie cause vt aĩa ⁊ virtutes sunt p̃ncipales. Aliꝭ cuꝫ aliꝭ causis. s. rebꝰ aliꝭ non naturalibus. vt sũt cibus: potus: aer: exercitiũ ⁊c̃. p̃me due expositiones dicũtur meliores ⁊ magis vl̃es. ¶ Contra. oĩuꝫ humorum cã ẽ calor ⁊ nõ frigus. q2 non ĩtrat opꝰ nature. vt infra. doctrina. vi. caplõ ð v̉tutibus ministrantibus. Dicũt quidã friditas. i. remissa calitas. vel melius frigiditas saltem secundario. vel ꝙ hic sermo est tam de naturalibus q̃ꝫ de nõ naturalibus. quorum causa põt eẽ frigiditas non minus q̃ꝫ caliditas qualiter autem intret friditas õpus nature videbitur post.

¶ Sed calitas equalis sãguinẽ generat. ⁊ supfluens colãm gignit rubeã: multũqꝫ supflua mliam generat ꝑꝑ supfluitateꝫ adustionis ⁊ fritas qdẽ flã generat. ⁊ multũ supflua generat mliam ꝑꝑ supfluitatẽ ꝯgelationis.

¶ Specificat canoneꝫ dicens ꝙ caliditas equalis generat sanguinẽ superfluens coleram rubeã: ⁊ multũ superflua generat meliam ꝓpter superfluitatẽ adustionis. silr friditas generat flegma: ⁊ multũ superflua generat melancoliã ꝓpť superfluitatem ꝯgelatõis. ¶ Sciendũ p̃io ꝙ cũ diciť caliditatem equalẽ generare sanguinẽ intelligi dꝫ hoc cũ aliꝭ causis ꝯcurrentibus ꝓportiõatis generationi sanguis. puta humiditate ꝯuenienti: ⁊ sic de aliꝭ. Silr cum dr̃ caliditatem augmentatã generare meliam. ⁊ silr dicendũ ẽ de frigiditate. ¶ Scðo sciendũ hic non solũ intelligendũ ẽ ð generatione horũ humorum naturaliũ imo melia de qua loqtur hic nõ ẽ naturalis. Ex quo pꝫ tã a superfluo calore posse mliam non naturalem generari q̃ꝫ a supfluo frigore: ⁊ ĩ h̃ differt ab aliꝭ humoribus. solus eni hic humor aptus ẽ generari ex corruptione omnium humorum.

¶ Debes aũt attẽdere v̉tutes passiuas cũ virtutum actiuarum equidistantia.

¶ Iste ẽ canon remotiuus dubiꝭ. posset enim aliquis credere ꝙ ad generationem humoꝝ iã dictoꝝ sufficeret caliditas aut frigiditas intensa. hoc remouet di. ꝙ in tali generatione requiritur actiuaꝝ qualitatũ ⁊ passiuaruꝫ equidistantia. i. debita hitudo vel ꝓportio ⁊c̃. verbi gratia. lꝫ calitas sit tempamentum excedẽs nõ tñ est generatiua semper magis colere nisi fuerit siccitati coniuncta: silr quãuis friditas sit intensa vltra tẽperamẽtũ nõ tñ multiplicat meliaꝫ nisi fuerit siccitati coniũcta: silr lꝫ caliditas equalis generet sanguinem: nõ tñ cuilibet qualitati alteri coniuncta ẽ maxime ipsius generatiua. si enim ꝯiungereť multe siccitati. illud nõ ꝯtigeret. requiritur igitur equidistãtia. i. equa distantia siue hitudo q̃litatũ passiuarum ⁊ actiuaꝝ simul. ¶ Pro textꝰ declaratione nota ꝙ scðꝫ aliquos ꝑ virtutes actiuas ⁊ passiuas intelligit aui. qualitates actiuas ⁊ passiuas. ⁊ tũc hr̃ intellectus lr̃e positus. scðm alios vero ꝑ virtutes actiuas intelligit auicẽna potẽtiã ⁊ virtutẽ digestiuaꝫ epatis ⁊ adhuc mẽbroꝝ humiditates nãles generãtiũ: per virtutẽ autẽ passiuaꝫ intelligit dispõem obiecti digerendi vel transmutãdi vt sit sensus ꝙ ad conueniẽtẽ gñationẽ humoꝝ requiritur debitam eẽ ꝓportiõeꝫ ⁊ habitudineꝫ virtutis imutatiue vl digestiue ad obiectũ digerendũ ⁊ ecõuerso: vbi saltẽ nõ fuerit hec debita hitudo vel ꝓportio non ẽ debita seu ꝯueniens talium humorum generatio ⁊c̃.

¶ Necꝫ opꝫ vt sit credulitas ꝙ oĩs cõplexio sibi generat simile ⁊ non sui cõtrarium per accidens: lꝫ non sit per eẽntiam. Complexioni eniꝫ multotiens accidit vt cõtrariũ generet. frigida nãqꝫ ꝯplexio ⁊ sicca plerũqꝫ generat humiditatem extraneã nõ ꝓpter conuenientiam sed ꝓpter digestiue debilitatem.

¶ Ponit tertium cañ. secũdo per signa declarat. ibi secũda. Et hmõi quidem ꝯplexionẽ. ¶ Nota per effectum per accidens ab aliqua ꝯplexione ꝓductum intelligi debet effectus ab ista complexiõe ꝓueniens nõ scðm naturalẽ intentionem vel inclinationẽ ꝯplexionis hꝰ. Et ecõtra effectus per se ab aliqua complexione ꝓueniens diciť eẽ ille ad cꝰ productionem complexio ipa ẽ naturaliter inclinata. q2 & complexio sicca non ẽ naturaliter inclinata ad ꝓducenduꝫ humiditatem sed potius ad ipsam corrũpendũ. ideo dicimꝰ siccã complexionẽ per accidẽs humiditatẽ ꝓducere. ⁊ hoc notauit auicẽ. hic. modus ãt quo per accidens illud cõtingit tactus est supra caplõ de ꝯplexionibꝰ. cõplexione eniꝫ frigida exñte ⁊ sicca ꝓpter imbecillitatem caloris nõ resoluuntur superfluitates humide flegmatice. sed retinentur ⁊ multiplicanť: vnde humectant mẽbra. iuuantes etiaꝫ ad sibi similium multiplicationem. lꝫ igr̃ complexio frigida ⁊ sicca sit per se multe melie generatiua per accidens tñ ꝯtigit oppositum. Silr econtra imaginari possumꝰ ꝯplexionẽ frigidam ⁊ humidam eẽ cãm siccitatis vehemẽtis: imaginando ꝙ ꝯplexio sit ita frigida ⁊ humida ꝙ virtutes membroruꝫ fiant ĩpotẽtes nutrimẽtuꝫ in ꝯuenientẽ quantitatẽ sibi assimilare: quare nõ facta ꝓportionali restauratiõe. ⁊ membris ꝯtinue resolutis: mẽbra ipsa ad siccitatẽ valde excessiuam ꝓducerẽtur. Ad quẽ intellectum auicẽna primo canonis fen tertia. doctrĩa scða. caplõ primo. versus finẽ dixit: exercitium aũt relinquens in ethicam frequenter incurrit. Et per idẽ pꝫ. quomodo ꝯplexione exñte multum calida ꝑ accidens multiplicať frigidus humor. s. melicus. ¶ Nota tamen nõ in q̃libet ꝯplexiõe melica illud ꝯtingere qð dcm̃ ẽ. sed melica a tẽꝑato multũ distante.

¶ Et hmõi quidem ꝯplexionẽ hñs est homo macer cuius iũcture sunt laxe: ⁊ ẽ lenis ⁊ ipe ẽ timorosus ⁊ frigidus tactu ⁊ suauis: ⁊ vene anguste ⁊ similatur huic quod generatur seniũ de flegmate licꝫ certa seni complexio frigida sit ⁊ sicca.

¶ Nota ꝙ homo habens complexionẽ hanc flegmaticaꝫ
accidentalẽ: lꝫ naturalis eẽt melancolia ẽ macer priuatiõe
carnis ⁊ pinguedinis deficiente calido ⁊ humido naturali.
Juncture sunt laxe ꝓpter flegmatis abundãtiaꝫ relaxãtis
iuncturas. lenis. i. sine pilis ꝓpter humiditatẽ supfluam et
frigiditatẽ ꝓhibentẽ adustionem ⁊ fumosam eleuationem:
timorosus ꝓpter paucitatẽ sanguinis seu caloris. suauis. i.
mollis tactu ꝓpter mollitiem flegmatis: vel suauis morib⁹
quia mitis ⁊ timidus. quare aũt ẽ tactu frigidus satis pꝫ: et
vene sunt anguste. q2 calidi est venas ampliare ⁊ dilatare.
¶ Licet certa complexio senij ⁊c̃. exponitur a quibusdam
senectus ẽ certa. i. actualiter frigida ⁊ sicca complexio. vl'
certa. i. nõ dubia. Aliter. lꝫ certa complexio senij. i. senectuꝫ
vltime quia decrepite etatis sit frigida ⁊ sicca: que ideo cer
ta ẽ. quia in ea euidenter appent effectus senij. s. certi ⁊ ma
nifesti defectus ⁊ valde magne lesiones operationuꝫ respe
ctu earum que erant in etatibus precedẽtibus. ¶ Circa di
cta cadũt dubia. primũ. q2 i dictis aui. vi3 cõtradictio cũ su
pra dixerit ꝙ frigiditas multũ superfluens generat melan
coliã. ĩfra vero dicetur ꝙ frigiditas certe senectutis q̃ mul
tum superflua ẽ generat flegma. ¶ Scõm dubiũ. q2 infra
caplo de signis complexionum in tertio genere signorum
videtur innuere ꝙ melicus ẽ pilosus. ⁊ ideꝫ caplo d' signis
dñij humoꝝ: cuius oppositũ hic in littera innuit. ¶ Ter
tium dubiũ. qs humor sit siccior an colera an melancolia.
¶ Quartũ dubium. de quo humore ẽ in nobis maior quã
titas an colere an melãcolie. ¶ Quintũ dubiũ. quis horũ
hũoꝝ sit frigidior an flegma an melia. ¶ Ad ꝓmũ dicit ꝙ
frigiditas flegmatis aut melãcolie excedẽs tempamentum
vel est naturalis vel accidẽtalis: ⁊ vtroqꝫ modo vel multũ
recedit vel parum a tempamento. Et scõm hoc dicendum
prĩo ꝙ si frigiditas fuerit naturalis paꝝ recedens a tẽpera
mẽto. cum siccitate ꝓportionabili multiplicat humorẽ me
lãcolicũ. q2 in parte chili sibi ꝓportionata imprimit ꝯplexi
oneꝫ ꝓportionatã hũori mlico: si tñ hic recessus fuerit mul
tus sicut ẽ in mlico signato ꝑ accñs multiplicat flegma sic
ẽt ĩ decrepito. Ecõtrario aũt ẽ de accñtali ꝯplexione: si. n.
paruꝫ recedens fuerit a tẽpamento per indigõem multipli
cat flegma. si vero multũ ꝑ ꝯgelationẽ multiplicat meliaꝫ.
Ex quo pꝫ concordia. q2 i ꝓncipio loquebatur de accñtali
frigiditate. In fine vero de nãli. ⁊ ita nõ sunt repugnantia.
¶ Ad scõm põt dici primo ꝙ melic⁹ paꝝ recedens a tem
peramẽto ẽ pilosus. vel melicus factus ex colerico ꝑ adusti
onem: multuꝫ tñ recedẽs ẽ ꝓuatus pilis: lꝫ magis flegmati
cus alijs paribus. ¶ Ad tertiũ dr̃ ꝙ colera effectiue est sic
cior melia. q2 terrestrior: qd' saltẽ veꝝ est de non naturali.
Ex qualibet enim colera quãtũcunqꝫ non naturali potest
generari melia per adustionẽ. Et notãduꝫ ẽ ꝙ in tali gene
ratione continue ꝓcedit materia exiccando. ¶ Ad quartũ
dr̃ ꝙ absolute in nobis plus ẽ de hũore melancolico: quic
quid dicat ꝯciliator. q2 pluri indigent mẽbra melia q̃ꝫ cole
ra. ¶ Contra. quia galie. v. de vtilitate ꝑticulaꝝ. dicit pau
cissimuꝫ de melia superfluere ⁊ plus de colera. Dicendũ ꝙ
loqtur d' superfluitate illius que vadit cũ sanguine. q2 pau
cior est colera eunte ad chistim: q̃ꝫuis hẽat melia recepta
culum magis de quo miraẽ ibi Gali. sed cã ẽ. q2 illi recepta
culo fuit necessaria carnositas ⁊ raritas ⁊ artariaꝝ multitu
do: qd' nõ fuit de chisti fellis. ¶ Ad vltimũ satis dictum ẽ
supra. caplo de ꝯplonibus mẽbrorum.

**¶ Debes autem scire ꝙ sanguis ⁊ qd' cum eo
labitur tertiaꝫ habet in venis digõnem: ⁊ cũ
per membra diuiditur vt vnumquodqꝫ suũ
recipiat nutrimẽtũ: hẽt digõem quartã.**

¶ Determinat de digõe tertia ⁊ quarta di. ꝙ sanguis ⁊ qd'
cum eo labitur recipit tertiam digestioneꝫ in venis: ⁊ cum
egreditur a venis ⁊ diuiditur per mẽbra recipit in mẽbris
quartã digõneꝫ. ¶ Sciendũ primo ꝙ per illud qd' cũ san
guine labitur debent intelligi hũores alij a sanguine causa
necessitatis ⁊ vtilitatis cũ sanguine trãseũtes: vt supra opi
nioni medicoꝝ de nutricatione mẽbroꝝ nos cõformando.
Et ex hoc collige digõnem factã in ore per masticationeꝫ
non esse ꝓprie digõneꝫ. quia tunc eẽnt qnqꝫ digestiones. ⁊
sic digestio in venis esset quarta ⁊ nõ tertia: vt hic eã põit
auicẽna. sed eẽ preparationẽ ad digõneꝫ primã. ¶ Sciẽduꝫ
scdo ꝙ veñaꝝ qdã dicũẽ ãte epar qdã ĩ epate ⁊ qdã p⁹ epar
ad propositũ maxime sermo ẽ de venis post epar. lꝫ ẽt iclu
di possint vene ante epar seu in epate: cuꝫ etiã in ipsis gene
retur pria hũiditas d' secũdis ex q̃ dꝫ epar nutriri. ¶ Sciẽ
dũ tertio ꝙ venaꝝ quedã dicunẽ cõmunes: ⁊ quedã ꝓpe.
ꝯmunes sunt ꝯtinẽtes sanguinẽ totis aut pluribus mẽbris.
ꝯuenientẽ ad nutriendũ sicut vena chilis aut eius rami ma
gni: econtra vero ꝓpria vena ẽ que ꝯtinet sanguinẽ vni mẽ
bro dearticulatũ vt vena digiti. Ad ꝓpositũ hic ẽ sermo
de venis ꝓprijs ⁊ nõ de cõmunibus: puta per venas intel
ligendo capilares in quibus generatur pria humiditas de
secũdis. Ex quo modo pꝫ transitũ sanguis in humiditatem
primã de scdis fieri per digestõem tertiã: transitũ vero pri
me in secundaꝫ ⁊ tertiã fieri per digõneꝫ quartam: de quo
toto videbitur in questione.

**¶ Superfluitas igitur digõnis prime q̃ est in
stomaco ꝑ intestinoꝝ egreditur viam.**

¶ Determinat de superfluitatibus digõuꝫ. primo prime. se
cũdo secũde. tertio tertie. quarto quarte. ibi secunda. Et se
cũde. ibi tertia. Duaꝝ vero. prima pꝫ.

**¶ Et secunde digestionis que fit in epate su
perfluitatis plurimum cum vrina egreditur.
Q d' aũt de ea remanet ad splenẽ ⁊ fel tẽdit.**

¶ Declarat di. ꝙ plurimũ secũde superfluitatis digõnis q̃
. s. fit in epate expellitur per vrinã ⁊ quod de eo remanet ex
pellitur ad chistim fellis ⁊ splenez. ¶ Primo nota. ꝙ h' lr̃a
superfluitatis plurimuꝫ ⁊c̃. duplicez põt hẽre intellectum.
Primus ẽ plurimũ idest maior pars superfluitatũ epatꝭ ex
pellitur ꝑ vrinã: ⁊ hoc est veꝝ. quia maior pars superfluita
tis epatis est equositas que postea ad vesicã tendit. Secũ
dus intellectus põt eẽ plurimuꝫ. idest maior pars. s. aquosi
tatis expellitur per vrinã. ⁊ hoc ẽt est veꝝ. q2 non remanet
de aquositate ipsa cum sanguĩe nisi illud modicuꝫ qd' reqri
tur ad sanguinẽ subtiliandũ vt melius possit per venas di
scurrere. ¶ Scdo nota de ea. s. superfluitate digestionis
non aquositate. magis ꝓprie denominatur superfluitas co
lera vadens ad chistim: ⁊ melãcolia vadens ad splenez q̃ꝫ
illa que transit cum sanguine. Cum non ꝯferat ad tot vtili
tates sic illa que cum sanguine remanet: lꝫ tñ vtraque re
spectu sanguinis debeat dici superfluitas.

**¶ Duarum vero digestionũ remanentiũ su
perfluitates per resolutionem que non senti
tur ⁊ per sudorem ⁊ per sorditiem extrinse
caꝫ egrediuntur. Cuius pars est qd' per fora
mina egreditur sensibilia sicut per nares ⁊ i
strumentum auditus: aut nõ sensibilia sicut ꝑ
poros: aut extra naturam sicut per apostema
ta cum aperiuntur: aut quod nasciẽ ex additi
onib⁹ in corporib⁹ sicut pilli ⁊ vngues.**

¶ Declarat de alijs duabus. scdo subiungit alios casũ. com
plexionis. ibi. Debes ãt. Dicit primo. ꝙ duaꝝ digestionuꝫ
remanẽtium superfluitates expelluntẽ multiplr̃. primo ꝑ re
solutionẽ ĩsensibilem per poros sub forma sorditiei: aut ex
pelluntẽ per foramia sensibilia. ⁊ hoc aut ꝓternaturalr̃ sicut
apostemata: aut naturaliter sicut pili. vngues cornua ⁊c̃.
¶ Primo nota per duas digõnes remanẽtes ĩtelligit tertiã
⁊ quartã. q2. n. in locis fiũt multũ propinqs. ⁊ q2 superflui
tates illaꝝ nõ sunt a nobis bene disticte ꝑceptibiles. ideo
illas simul noiauit. appellat aũt resolutionẽ que non sentiẽ
ꝯuersionẽ supfluitatis in vaporẽ. ecõtra vero est sensibilis
vt illa que fit ꝑ sudorẽ. ¶ Scdo nota ꝙ ꝯtingit eandẽ sup
fluitatem qñqꝫ sensibilr̃ expelli: ⁊ qñqꝫ insensibilr̃: ⁊ hoc se
cundũ variam habitudinem caloris ad ipam. nam si calor
fuerit debilis tunc superfluitas aquosa mẽbrorum q̃ trãsit
cũ sanguine ad loca in qbus generari habet humiditas pri
ma de scdis aut ẽt ros nõ poterit tñ subtiliari ꝙ ꝯuertatur
in vaporeꝫ: ⁊ sic insensibiliter expellatur: sed expelletur sub
forma sudoris. Si vero calor ipse fuerit fortis tunc ipsa aq̃
sitas bene ꝯuertetur in vaporẽ ⁊ sic insensibiliter expelleẽ.
¶ Tertio nota hunc modũ euacuationũ non eẽ ꝓpriũ his
superfluitatibus: veꝝ quia sepe taliter euacuãtur. iõ voluit
auicẽna ipsis attribuere hũc modũ euacuatiõis. ¶ Quar

to nota ꝙ per sorditiem intelligere debemus superfluitatē terrestrem lutosaz ad corporis superficiē expulsā quā videmus in corpore abūdare maxime in manibus ⁊ pedib⁹ nisi fiat sepe abstersio seu lotio. ¶ Quinto nota ꝙ tripl'r dicit aliqua superfluitas alicui⁹ digestiōis. prīo. q2 sequestrata ab eo ꝙ illa digōne perfecte digeritur. scđo. q2 decisa a loco vbi fit illa digestio. tertio. q2 fit per actōem virtutis ⁊ caloris in illa digōne digerētis. Exēplum primi vt fex prime digestionis. Exemplū scđi. vt sudor tertie digestionis: fortasse enim mā sudoris esset superflua seu flegma. Exemplū tertij. sicut sanies apostematis. Ex quo pz solutio ad qōem que cōsueuit queri: an materia apostematis sit tertie digestionis superfluitas. ¶ Sexto nota ꝙ dupl'r pōt dici aliqua euacuatio naturalis. p̄. q2 ꝓueniens a natura naturalr̄ operante circa mām expellendam naturaliter in corpore multiplicatam: ⁊ sic euacuatio facta per nares aures ⁊c̄. dicitur euacuatio nālis. Scđo ꝯmunius. q2 ꝓueniēs a natura naturaliter operante circa materiā expellendam: siue ista mā sit nāliter siue preternaturaliter in corpe multiplicata: ⁊ sic mā apostematis siue quecūqꝫ alia materia peccans cretice expellatur dicit expelli nāliter. ¶ Septimo nota ꝙ dupl'r dicitur aliquod apostema generari: aut eniz generatur per viam ꝯgestionis: ⁊ sic eius materia ē supfluitas quarte digestionis: aut per viā d̄fluxus. ⁊ sic nō necessaria est superfluitas quarte digōnis: sic eni posset quilibet humor p̄m⁹ ⁊ ventositas ⁊ aquositas eē materia apostematis. vt pz intuenti. lz vt dixi ista materia sit saniata: aut transmutata virtute loci. vbi fit quarta digestio possit appellari supfluitas quarte digestionis ⁊ cetera.

¶ Debes autē scire ꝙ si alicui⁹ humores subtiles existunt eoꝝ euacuatio cum debilitat: cui multū nocet in sui fortitudine suoruz pororum amplitudo.

¶ Addit cañ. duos ad complemētū hui⁹ doctrine. ibi scđa: Et debes scire. Primo ponit duas causas debilitatꝭ. secundo declarat. ibi scđa. Propterea. Dicit primo ꝙ euacuatio plus debilitat hoīem habētem humores subtiles. Dic̄ secūdo ꝙ tali hoī nocet multū in sua fortitudine. i. multū debilitatur talis homo in fortitudine sua: ⁊ dicit ꝙ auget suā debilitatem latitudo suoꝝ pororuz. ¶ Juxta qđ prio nota ꝙ iste canon ē vtilis ad sciendum qualiter corpa sint regēda seu custodiēda sumpta indicatiōe a dispōne humoꝝ in subtilitate ⁊ grossitie: scito eniz ꝙ habēs humores subtiles magis debilitatur ⁊ facilius icurrit resolutionē q̄ hn̄s humores grossos: scit ꝙ ipse etiaz difficilius tolerat ieiunium et ꝙ differenter ab alijs est dietādus ⁊ farmacādus: ecōuerso ꝙ dicatur de habēte hūores grossos. ¶ Scđo nota ꝙ latitudo poroꝝ siue fuerit naturalis: siue temporaliter acqsita p̄parat corpus ad hoc vt eius hūores spūs ⁊ mēbra faciliter resoluātur. ⁊ ꝓpter hoc facit corpus min⁹ potēs ad resistēduz causis resoluēribus. ¶ Tertio nota ꝙ ad dictā resolutiōem seqtur debilitas que nō ē nisi quedam ipotentia seu diminuta potētia virtutis ad operatiōes peragēdas Hec aūt impotētia talis nō ꝓuenit nisi quia virtus nō hēt instr̄m sibi ꝓportionale ad operādum. qđ instr̄m dicitur eē ꝯplexio vel spūs: ⁊ ꝓpterea mutata complexione a naturali ⁊ mutato spū: eo. s. ita paucificato ꝓpter resolutionem vt diximus ꝙ de eo non remanet debita quātitas in corpore seu in membro tunc d̄bilitatur virtus atqꝫ impotēs reddit vt dictum ē ad operationes debitas peragēdas.

¶ Propterea ꝙ resolutiōez seqtur debilitas.

¶ Declarat hoc. Primo de poroꝝ latitudine. scđo de subtilitate humoruz. scđa ibi. Et qđ. Primo innuit tale argumētū. Ad resolutionē seqt debilitas. s; ad latitudinem poroꝝ sequitur resolutio. g̃ ad eā sequitur debilitas. ⁊ p ꝯn̄s ⁊c̄.

¶ Et ꝙ humores subtiles ad euacuāduz ⁊ resoluēdum sunt faciles: quod aūt ad resoluēdum ⁊ euacuādum est facile spiritui facile associari potest in sua resolutione cum eo. igitur resoluitur.

¶ Probat scđm dupliciter: ⁊ primo sic. hūores subtiles sūt faciles ad euacuandum respectu grossoꝝ. igitur ceteris paribus in causa euacuante maior eoꝝ sit debilitatio. ⁊ p ꝯn̄s plus ⁊ facilius debilitationē incurrit corpus subtiles hn̄s humores q̄ habens grossos. scđo sic. humori apto ad euacuandum facile associatur spūs in euacuatione sua. sed hoc ē in homine subtilium humoꝝ. ergo in eo facile fit multi spiritus resolutio. ⁊ per ꝯn̄s cito adueniet debilitas per viaz resolutionis. Sciendum: ꝙ quando homo ē subtilium humorum ē etiam subtilium spūum. ideo causa resoluēs ⁊ mōuens humores: facile etiam resoluit spiritum: ⁊ hec ē prima causa quare humores hn̄s subtiles cito resoluitur ⁊ debilitatur. ¶ Scđa vero cā ē. q2 humoribus subtilibus existentibus cā mouens eos mouet motu vehementi ⁊ veloci: ad quem seqtur velox motus ⁊ inflatio spūs. ⁊ per ꝯn̄s resolutio magna. ¶ Tertia cā. quia euacuatio humorum subtiliū surripuit materiam generationis spirituum. ex ipsis eni generatur spūs. ¶ Quarta causa. facilius cōmiscetur spiritus mult humoribus subtilibus q̄ grossis.

¶ Et debes scire ꝙ quemadmodum humores isti in suis generationib⁹ causas habent: sic ⁊ in suis motib⁹ habēt causas. motus nanqꝫ ⁊ res calide sanguinē mouēt ⁊ colerā rubeaz ⁊ fortasse mouebūt melācoliam ⁊ fortez faciēt eam. qes vero flegma forte reddit: ⁊ aliquas melācolie species.

¶ Ponit scđm cañ. quem dupliciter declarat. ibi scđa. Et ēt ipse. Dicit primo ꝙ sicut humores iam dicti hēnt in suis generationibus causas. s. determinatas ⁊ appropriatas. ita ēt in suis motibus causas habent ꝓprias. nam motus ⁊ res calide mouent sanguinem ⁊ coleraz. ⁊ fortasse mouēt melācoliā ⁊ ipsaz faciunt fortē. ⁊ econtrario: quies ⁊ res frigide reddūt flegma forte ⁊ aliqs species melācolie. ¶ Sciendum primo ꝙ per motus humoruz intelligi pōt prio mot⁹ localis eorum per corpus sicut motus sanguinis ad exteriora apud presentiam rerum rubeaꝝ. pōt etiam intelligi motus alterationis quo fortificatur ⁊ debilitatur in suis qualitatib⁹. potest etiam intelligi motus animalis quo secūdum varias humorū dispositiōes irascimur aut mansuescimus tristamur gaudem⁹: sollicitamur. negociamur. perspicacis igenij reddimur. ¶ Scđo sciēdū ꝙ motus localis. s. exercitium mouet sanguinē ipsum eliquando: seu aliqn̄ calefaciēdo subtiliando: ⁊ sil'r res calide nobis occurrentes vt vinū ⁊c̄: ⁊ per idem mouent colerā rubeam ip̄am inflāmando et fortificando in suis qualitatibus: ⁊ fortasse melancoliā naturalem fortē facient imprimēdo per qualitates suas. ⁊ adhuc genitam per congelationē liquefaciendo. Econtra v̊o quies ifrigidando ⁊ humectando flegma forte reddit: et similiter aliquā speciem melancolie saltem per congelatiōez genitam et etiam naturalem. ¶ Sciēdū tertio ꝙ per fortē facere intelligitur i suis qualitatibus vigorare.

¶ Et etiam ipsemet estimationes mouēt humores. verbi gratia. sanguinem enim mouet res intueri rubeas: quapropter ꝓhibemus illuz ex cuius naribus sanguis fluit: res splēdorem habētes rubeū aspicere.

¶ Primo nota ꝙ per estimationem nō solum intelligere debemus estimationē ꝓprie dictam que ē actus virtutis interioris sensitiue existentis in medio ventriculo cerebri. sed etiam oēs apprehensiones; ⁊ aīe accidentia. ⁊ causa ē quia ex varijs anime accidētibus fiūt varij motus spūuz ab extra ad intus ⁊ econtra ad quoꝝ spirituū motū sequitur varius motus. humoꝝ ⁊ alteratio vt videbitur in questione: ¶ Scđo nota ꝙ inspiciente hoīe res rubeas vel splendorem habentes multi mouent spūs ad extra quos etiam seqtur sanguis: et per ꝯn̄s potest eē causa fluxus sanguinis narium: ⁊ ideo cum intēdimus motū materieꝝ ad exteriora. vt in variolis ⁊ morbillis. et similiter qn̄qꝫ in ictericia panno rubeo inuolui facimus egrotantem: causa āt quare res splendorem habētes sunt cā mot⁹ spirituū ad extra ē scđm medicos naturalis ꝯuenientia spūs cum splendore. cum. s. ipse etiā spūs sit nāliter splendidus: pōt ēt assignari cā quia p̄sentato sensui obiecto ꝓportionali ⁊ delectabili aīa ad organum sensus transmittit spirituz vt obiectum delectabile bene recipiat; seu percipiat. cū ergo lucidū sit obiectum delectabile visui vt pz hic ē ꝙ eo visui p̄sentato spūs ad extra

mittitur. ex quo facile solui potest ꝓbleuma istud. s. ꝓpt̃ qđ ē ꝙ alba vt nix ⁊ lucida visũ disgregant: que vero sũt nigra seu opaca ipsum congregant.

¶ Et hec quidem dicimus de humoribus et eorum generationibus. Loqui vero contra proteruos ⁊ deuiantes debent sapientiarum opifices ⁊ non medici.

¶ Nota ꝙ vt colligitur a galieno scđo virtutũ naturalium quidã negauerunt humoruʒ: ꝯ̃ationẽ dicẽtes formas humoꝝ latitare in materijs ciborum contra quos ⁊ oẽs alios hmõi dicit auicenna ꝙ non pertinet ad medicos procedere: ʒ ad philosophos.

¶ Doctrina quinta Fen prime cuius est vnũ caplm ⁊ qnqʒ summe. ¶ Caplm doctrine quinte quod ē ad sciendũ qđ sit membrum ⁊ sue partes.

m Embra sunt corpora que ex prima humorũ generãtur cõmixtiõe quẽadmodũ humores sunt corpora q̃ ex prima ciboꝝ generãtur ꝯmixtione sicut cibi sunt ex prima cõmixtione generati elementorum.

¶ Post determinationẽ de humoribus sequitur determinatio de mẽbris. Et primo in generali determinat de eis. Scđo magis specialiter ponendo ipsoꝝ anothomiam. secunda ibi. Dicemus ꝙ ossium. Primo ponit generalẽ diffinitionẽ. Scđo diuisionẽʒ mẽbroꝝ ibi. Membrorum. dicit primo ꝙ membra sunt corpora que generãtur ex prima cõmixtione humorum sicut humores ex prima cõmixtiõe ciborum ⁊ cibi ex prima ꝯmixtione elementorum. ¶ Sciendum primo ꝙ eoꝝ que sunt in corpore nr̃o: quedã sunt supfluitates: quedã vero non sunt supfluitates. Sed res naturales ad integritateʒ vel conseruatiõem corporis ordinate ⁊ illoꝝ q̃daʒ sũt aiata ⁊ quedã sũt inaiata. ⁊ inaiatorũ q̃daʒ materialiter: quedaʒ effectiue potius ad corporis ꝯstitutionem vel conseruationem faciunt sicut spũs. sole autẽ ptes aiate nr̃i corporis appellantur mẽbra. Ex quo pʒ in diffinitione mẽbri supplendam esse istaʒ clausulaʒ. que sunt ptes aiate nostri corporis. ¶ Scđo sciendũ per ꝯmixtionem in ꝓposito intelligere possumus verã ꝯmixtioneʒ que ē miscibiliuʒ alteratoꝝ ⁊ postea corruptoꝝ vnio ad quã sequitur vnius tertij a quolibet miscibiliũ distincti specie generatio siue illud accidat ex mutua refractione qualitatum humoꝝ siue a calido membroꝝ vel a virtute ipsos ꝯmiscente ⁊ refrangẽte: siue ab vtroqʒ sil'imaginando ꝙ sicut ex elemẽtis refractis resultat tempies proforma mixtiita refractis qualitatibus humoꝝ resultat tẽperies ꝓ forma mẽbri: ⁊ h̃ tam in generatione ꝯiuncta q̃ʒ seiuncta veꝝ est scđm sniam medicorum ponẽtiũ non solũ sanguineʒ esse materiã generationis vel nutricationis quã in ꝓposito sequitur auicẽna. Tenendo aũt solũ sanguinẽ eẽ materiã generationis ⁊ nutricationis. Dicendũ ꝙ ex ꝯmixtione ptiũ sãguinis quatuor humoribus ⁊ elemẽtis proportionataꝝ fiunt mẽbra. ¶ Tertio nota hanc ꝯmixtiõeʒ intelligi primã multipliciter. prio tpe: ⁊ hoc nõ. scđo pfectione. ⁊ hoc est verum. sed nõ intelligit hoc auicẽna. tertio. prima imediate. quia imediate ex humoꝝ ꝯmixtione fit mẽbroꝝ generatio. ⁊ sumitur hic humor vt se extendit ad humorẽ primũ ⁊ humiditatẽ secũdaʒ vel exponitur ex prima ꝯmixtione hũoꝝ. idest ex re imediate ex humoribus ꝯmixtis generata. ⁊ ista ē humiditas scđa vt in nutricatiõe aut sibi ꝓportionalis vt in generatione fetus in matrice. Ex quibus pʒ. intellectus diffinitionis. naʒ ly corpora est genus. Per hoc differt a complexione ṽtute ⁊c̃. Que sunt ptes. ad differentiam superfluitatũ. Animate ad differentiã humoꝝ spermatis spũuʒ que non sunt membra. quia nõ sũt ptes aiate. ex prima ⁊c̃. ad drĩaʒ humorum ⁊ spũum: ⁊ per hoc circũloquit̃ mãʒ appropriatã generationi mẽbroꝝ. ¶ Quarto nota. hũores generãtur ex prima ꝯmixtione ciboꝝ. i. ex re que ex pria ꝯmixtione ciboꝝ ē producta. s. chilo qui põt dici prima ꝯmixtio. i. prima res p cõmixtionẽ genita: vel sumit̃ hũor vt se extendit ẽt ad chilum ¶ Quinto nota. cibi generãtur ex pria ꝯmixtione elementorũ quia nõ apparet aliud sensibile a nobis perceptuʒ. ⁊ hoc scđʒ plurimuʒ. sed de hoc in dubijs litteralibus plus videbitur.

¶ Primum dubiuʒ. vtꝝ diffinitio mẽbroꝝ sit bona: Arguitur ꝙ non. quia humiditates secũde non sunt membra. ⁊ tñ sunt corpora que ex prima hũoꝝ ꝯmixtione generãtur. ¶ Scđo totũ hũanũ corpus ex pria humorũ ꝯmixtione generatur. non tñ est mẽbꝝ. igitur ⁊c̃. probatur maior: quia ex prima ꝯmixtione humorum nutritur. igitur generatur. pʒ ꝯsequentia. quia eadem ē materia nutricationis ⁊ generationis. ¶ Tertio. membra organica non imediate ꝯponũtur ex prima ꝯmixtione humoꝝ. igitur ⁊c̃. assumptũ pʒ. quia immediate ꝯponũtur ex ꝯsimilibus mẽbris primo de accidenti. ergo ⁊c̃. idẽ de spermate. ¶ Scđm dubiũ videt̃ ꝙ mẽbra non generentur ex humoribus per ꝯmixtionem sicut humores ex elemẽtis. primo quia taliter fiunt mẽbra ex humoribus sicut humores ex cibo vel chilo: sed ex chilo fiunt humores tanquã ex materia ⁊ non ex elementis se refrangentibus igitur ⁊c̃. ¶ Scđo. quia hũores nõ se refrangunt in suis qualitatibus. qđ reqritur ad hoc vt aliqua fiãt ex aliquibus vt ex elementis. igitur ⁊c̃. assumptuʒ pʒ: q2 humores in nutricatione patiũtur a membro. ⁊ in generatiõe patiũtur a virtute generatiua. pʒ etiã· quia hũores stãt sil'i venis non refracti. ¶ Tertio. membra non resoluũt̃ in humores. igitur non componũtur ex humoribus. tʒ ꝯña. quia vnũquodqʒ resoluitur in ea ex quibus ꝯponitur. ⁊ sunt argumenta Auerroys secũdo coll'ʒ. ¶ Tertium dubiũ. q2 vr̃ ꝙ humores non fiant ex prima ciboꝝ ꝯmixtione: primo q2 fiunt immediate ex chilo. secũdo q2 possunt fieri ex sanguie carnibus ⁊c̃. ¶ Quartuʒ dubiũ. quđ cibi fiũt ex prima cõmixtione elementoꝝ cum sanguis caro ⁊c̃. sint cibi nõ tamẽ fiunt ex prima cõmixtione elementoꝝ. vt pʒ. ¶ Ad p̃mum dubiuʒ dicitur ꝙ diffinitio illa bene intellecta bõa ē vt i lr̃a ¶ Ad primũ argumentũ dixit dinus hũiditates secundas posse contineri sub genere mẽbroꝝ. Nõ placet. Aliter ꝙ p hũores non solũ intelliguntur hũores primi: sed etiã humiditates secũde. ⁊ tũc ex prima ꝯmixtione eoꝝ: quia perdũt formã humoruʒ generãtur mẽbra. vel dixit ex prima ꝯmixtione. idest re primo ex humiditatibus ꝯmixta que ē hũiditas secunda generãtur mẽbra. ¶ Aliter per generatiõem intelligit seiunctam distinctã ꝯtra nutricatiõeʒ. ista fit i matrice imediate salteʒ ad apparentiã nr̃aʒ ex humoribus. q2 non est nota nobis alia forma ad quã prius transmutet̃. lʒ rationale sit materiã generationis recipere in matrice mutationes ꝓportionales illis quas recipit i nutricatione. vel dicit̃ ꝙ ille humiditates nõ sunt ptes aiate ⁊ ita de spermate. ¶ Ad scđm deficit clausula ponẽda in diffinitione. s. et sunt partes ⁊c̃. ¶ Ad tertium. negãda est illa ꝯña. imediate componũtur ex consimilibus. igitur nõ ex humorib⁹ immediate. ꝯponũtur enim immediate ex consimilibus tanqʒ ex partibus integrantibus: ⁊ non ita ex humoribus fiũt sic̃ non seqtur aqua immediate ꝯponitur ex aquis. igitur non immediate ex suis p̃cipijs intrinsecis. ¶ Ad scđʒ dubiũ. auer. credidit solum sanguinem eẽ materiam generationis ⁊ nutricationis mẽbroꝝ. Auice. vero hic sequit̃ viã oppositã. ideo ad primũ dicit̃ ꝙ ex partibus chili tanquã ex elementis refractis ⁊ ꝯmixtis fiunt humores: ⁊ ita etiã chilus ex cibis. Et similiter ad scđm concedit̃ ꝙ humores in vẽis etiam se alterant. licet eorum transmutationẽ ad finẽ necessarium nã regulet. vt pʒ. ¶ Ad tertium dic ꝙ non oẽ compositum ex aliquibus necessario resoluitur in illa immediate: vel dic argumentum probare nõ oĩo similem eẽ ꝯpositionem membrorum ex humoribus ⁊ mixtoꝝ elementis. q2 elementa remanent in mixtis formaliter: non aũt humores in membris. ¶ Ad tertium dubium. humores fiũt ex pria ꝯmixtione ciborum. idest ex chilo qui improprie dicit̃ pria ciborum ꝯmixtio pro quanto ē primuʒ in quod cibi p digestionem transmutãtur. Aliter di2 ꝙ hic sumitur humor. vt se ad chiluʒ extendit. Et ad secundũ pʒ. ꝙ si fiat ex carnib⁹ ⁊ sanguine illa non sunt nisi cibi. Ad vltimũ quidam se expedientes dixerunt illam non eẽ litteram auicẽ. Alij. illud est verum de pluribus ⁊ simplicioribus cibis. Alij. nõ ē nobis nota forma media rei que non est cibus medians inter primaʒ ꝯmixtiõeʒ elemẽtoꝝ ⁊ cibũ ex illa genitũ.

¶ Membrorum autem alia sunt que sunt simplicia. alia sunt que composita.

¶ Primo ponit diuisionem. secundo declarat membra diuisionis. tertio pticularit̃ alterum mẽbroꝝ diuisiõis ptractat

ibi ſcđa. Et ſimplicia. ibi tertia. Primū membroꝝ. ¶ Dicit primo: ꝙ membroꝝ quedā ſunt ſimplicia: q̄dā compoſita.

¶ Et ſimplicia quidem ſunt: quoꝝ quācūq̄ ſenſibilem aſſumpſeris partem in nomine ⁊ diffinitione erit toti cōicans: ſicut caro in ſuis partibus: ⁊ os in ſuis partibus: ⁊ nerui ī ſuis partib⁹: ⁊ his ſimilia. Ideoq̄ ſimiliū vocant̄ partiū. compoſita vero ſunt illa quoꝝ quācunq̄ acceperis partē in noīe ⁊ diffinitione toti cōicans: nō erit ſicut manus ⁊ facies. ps enim faciei non eſt facies. neq̄ pars manus ē manus: ⁊ vocātur mēbra inſtrumentalia: eo ꝙ ſunt anime inſtrumenta ad complendum motus ⁊ operationes.

¶ Dicit ſcđo ꝙ ſimplicia ſunt illa quoꝝ quācūq̄ ſenſibilem partez acceperis: erit toti cōicans in nomine ⁊ diffinitione. vt neruus: caro ⁊c. ꝯpoſita v̊o econtra: vt manus facies ⁊c. non eni quelꝫ pars manus aut faciei eſt man⁹ aut facies ⁊c. ¶ Sciendum primo triplicē eē naturā mēbris attributaꝫ. ſcꝫ: ꝯplo: ꝯpoſitio: ⁊ vnitas. p̊ma ꝯſimilibus principaliter. ſcđa organicis. tertia vtriſq̄: in tali igitur diuiſione ſenſus eſt ꝙ mēbroꝝ quedā ſunt in quib⁹ principalr̄ attributa eſt complexio. quedā quib⁹ compoſitio. cā aūt diuerſitatis mēbrorum p̄ncipaliter ſumit̄ ex fine. tanta eni diuerſitas operationū non potuiſſet ab humano corpore ꝓuenire ſine tanta organicoꝝ ⁊ ſimpliciuꝫ mēbrorum diuerſitate. ca. ꝺ complexionib⁹ mēbroꝝ. ¶ Secundo ſciendū ꝙ idē important hec nomina: mēbrum ſimplex: mēbrū ꝯſimile: homogeneū: vnigeneū: ⁊ omiomeron. ac ſimiliter idem important hec nomina. ſ. mēbrum ꝯpoſitum: organicū: inſtrumentale. officiale: anomiomeꝝ: etherogeneuꝫ. ⁊ ſi qua alia ſunt huiuſmodi. Primo. n. dicuntur membra ſimplicia ſeu conſimilia. vt caro: os: ⁊ hmōi. qꝛ nō ſunt compoſita ex partib⁹ quantitatiuis diſſimilibus ſeu differentib⁹ ſcđm denoiationē ſpecificam ⁊ diffinitionē. quare autem dicat̄ mēbrum officiale ſatis pꝫ. Uerum que dicantur membra homogenea ſeu vnigenea ⁊ homiomera. ac ſimiliter quid denotet anomiomeruꝫ atq̄ etherogeneum: ī naturalibus requiratur: dicūtur autē organica inſtrumentalia p̄cipue: qꝛ ſunt inſtrumenta anime inq̄ꝫtum eſt aīa: qꝛ cū cognitione operatiua: ⁊ iſte ſunt operationes ſenſus ⁊ motus. vt poteſt ſumi p̊mo virtutum naturalium. ca. p̊mo. ꝓpter quod plante nō ſunt organica mēbra ꝓprie attributa. ⁊ hoc de vere organicis loquēdo. q̄re vero dicantur membra officialia ſatis pꝫ. ¶ Circa hec dcā ſunt dubia. p̊mum ꝯtra deſcriptionem conſimilis. qꝛ tunc muſculus non eſſet membrum ꝯſimile ꝯtra Auic. infra. q determinat de eis tanq̄ ſimilib⁹. ⁊ pꝫ ꝯña. qꝛ non quelibet pars muſculi ē muſculus. qꝛ nec vilus nerui nec corda. ſilr̄ pꝫ idem de corda que eſt ꝯpoſita ex neruo ⁊ ligamento: vt infra videbitur. ſilr̄ de arteria: cui⁹ non quelibꝫ pars ſenſibilis: puta tunica vuea eſt artaria. ¶ Secundum dubium qd intelligi dꝫ per partem ſenſibilē. ¶ Tertium dubiū: qꝛ nō minus ꝓ operationib⁹ naturalibus videtur neceſſariū mēbrum eſſe organizatū q̄ꝫ ꝓ operatōib⁹ cognitiuis ⁊ volūtarie motiuis. vt pꝫ de corde ⁊ epate. quare igit̄ dicūtur membra organica magis in ordine ad opatōes aīales: vt dictum eſt: q̄ꝫ in ordine ad naturales. Item cuiuſlꝫ organici operatio p̄ncipalis fit per partes ei⁹ ꝯſimiles. nō igitur magis inſtrumenta operationū anime ſunt organica q̄ꝫ ꝯſimilia. aſſūptum colligitur p̊mo de accidēti. ¶ Ad primū dicit̄: ꝙ mēbrorum tam organicoꝝ q̄ꝫ ſiliū noſtri corporis: quedam ſunt vere ⁊ manifeſte talia. vt caput ⁊ caro gingiuaꝝ: vl' glādoſa vel pinguedo. quedā aūt ſunt vere organica ⁊ apparēter ꝯſimilia. qꝛ ſenſu ſuaꝝ partiū diſſimilitudo nō multū diſcernitur. ſicut muſculus: corda: ⁊c. Quedā aūt lꝫ ſint ī ſubſtantia ꝯſimilia ⁊ ꝯplōne: pro quāto tū importātur noīe cōnotāte organizationē determinatā denoiant̄ organica. verbi grā. lꝫ tunica vuea ſit in ſe membrū ꝯſimile. qꝛ tū nō dicit̄ tunica vuea: niſi ꝓ q̄ꝫto eſt talis figure vt ſic noiatur organicū mēbrū. ⁊ ſic nō recipit quelꝫ eius pars denoiationē totius. Non enim quelꝫ pars tunice vuee ē tunica vuea. qui a nō rotunda interi⁹ perforata. ꝓceditur igitur ꝙ muſculus ē verꝫ membrum organicū. lꝫ ſenſu ꝯſimile. et de eo et de corda determinat Aui. ſilr̄ dici pōt de artaria. vel dicit̄ ꝙ ſi h̄ nomē artaria nō ꝯnotaret organizationē ſic eēt membrum ꝯſimile: et quelꝫ eius pars quātitatiua ē artaria. ſi aūt ꝯnotet ē organicū: et nō quelꝫ eius pars q̄ꝫtitatiua eſt artaria. ¶ Ad ſcđm q̄dam per partē ſenſibilē itellexerūt partez formalem vt diſtinguit̄ ꝯtra materiale: putātes nō quālꝫ ꝑtem materialē carnis eſſe denoiandā carneꝫ. qꝛ nō pōt in operationes debitas carnis. hoc hꝫ difficultatē ꝯtra ſe: qꝛ ſigno a. partē formalē carnis: cuius nulla pars ē formalis: ſi dabilis ē talis vt ꝯcedunt. ⁊ ſeq̄tur. a. nō eſſe membruꝫ organicum: nec ꝯſimile. vt pꝫ intuenti. Alij per partē ſenſibilē itelligunt partē ſenſu ꝯprehenſibilē. hoc etiā recipit inſtantiā. ſic eni in animali valde paruo vel iſenſibili nō eēnt mēbra organica: nec ꝯſimilia. Alr̄ et puto melius ꝑ partez ſenſibilem intelligendam eē partē q̄ꝫtitatiuā: vt diſtinguit̄ contra ꝑteꝫ eēntialē. illa. n. vt pꝫ non ē q̄ꝫtitatiua nec ꝺ ſe apta ſenſu ꝯp̄hendi. ¶ Ad tertiū: iſta organizatio nō ē attributa illi membro ꝓ operationibus naturalibus: niſi ꝓ quanto iſte ſubſeruiant talibus aīalibus. ſimiliter dicitur de cōſimili ꝺ quo magis fen. ſecunda.

¶ Primum membrorum ſimilium ē os qđ durum eſt creatū: quoniā ipſum ē corporis fundamentum ⁊ ſuſtentaculum motuum.

¶ Exeq̄tur notificādo mēbra ꝯſimilia generali quadam notificatōe. primo os. ſcđo cartilaginē. Dicit p̊mo ꝙ primum mēbruꝫ ꝯſimilium eſt os qđ creatū eſt duꝝ. qꝛ eſt corporis ſuſtentaculū ⁊ fundamentū. ¶ Primo nota. os eſt primum ſcꝫ narratione. et ſi placuiſſet ab alio potuiſſet incipere. vel forte primū: qꝛ inter mēbra ſimilia vel ſimplicia ē in corpore dn̄antius. ¶ Contra. qꝛ muſculi magis in toto q̄ꝫtitatiue dominātur. ¶ Dōm vt ſupra muſculos nō eſſe membra vere ſimplicia. aut forte dicit̄ p̊muꝫ: qꝛ inter alia radicalia p̊us tēpore a natura formatur. ¶ Scđo nota. Auic. nobis notificat os ex duob⁹. primū eſt vt ſit ſuſtentaculū corꝑis ſuſtētans. ſ. corporis molem ⁊ reſiſtens extrinſecis occurrentib⁹ vt percuſſionib⁹ ⁊c. ſcđm eſt vt ſit fundamentuꝫ motuum. oportuit enim muſculos ī ſua contractione et extenſiōe inniti oſſibus. qꝛ quilibet localis motus requirit aliqđ fixuꝫ cui īnitatur mobile. vt ī lib. de progreſſu ⁊ cauſis motuū aīaliū. ¶ Cōtra. tunc ī progreſſiuo motu nō oporteret ſpaciū eē fixum: ex quo inſtrumentū eſt fixū cui mobile īnititur. ¶ Negetur ꝯña. nā ſicut mobile particulare iterius vt muſculus hꝫ ſuꝑficiale fixū cui īnititur: ita totū mobile debet habere vnū extrinſecum cui īnitatur.

¶ Poſt ipſum vero eſt cartilago que oſſe exiſtit mollior. Ideoq̄ flecti poteſt: ſed eſt oib⁹ aliis membris durior.

¶ Primo notificat cartilaginē quo ad ſuā ſubſtantiā. ſecundo quo ad ipius iuuamenta. ibi. Cuius iuuamentum. ¶ Dicit p̊mo poſt os eſſe cartilaginē que ē mollior oſſe: ꝫ oibus membris alijs eſt durior. ⁊ qꝛ mollior eſt oſſe flecti poteſt ſine fractura. ¶ Nota vt q̄dam cartilago dicit̄: qꝛ carte vel mēbrane ſilis. qꝛ alba ⁊ dura. videtur āt ab oſſe quaſi ſcđꝫ magis et min⁹ ſolū differre in duritie ꝯplexiōe ⁊c. vt tertio de hyſtorijs. cap. octauo.

¶ Cuius iuuamentum in creatione fuit vt oſſium cū corporibus mollibus per ipſaꝫ melior fieret cōtinuatio: ⁊ vt durum cum molli non abſq̄ medio cōponeretur. duro enim molle lederetur: ⁊ precipue in hora percuſſionis ⁊ conſtrictionis ſi non eſſet compoſitio ordinata: ſicut eſt ī oſſe ſpatule ⁊ hypocondriorum ⁊ in oſſib⁹ coſtarum: ⁊ ſicut ē epiglotalis cartilago: ⁊ illud qđ eſt ſub torace: ⁊ vt per ipſaꝫ etiam foret melior iuncturarū ſe adinuiceꝫ fricantium vicinitas: ne ſua duritie rumperētur ⁊ etiam vt cū aliquis muſculus ſe extendēdo ad aliquod peruenerit membrorum: ī quo os non exiſtat cui innitatur ⁊ a quo confortetur

sicut palpebrarum musculi: vt sit ibi sustentaculum cordis eorum ⁊ defensio. ⁊ plerunque etiam in multis locis est necesse rem aliquaz rei alicui inniti: que non sit dura in vltimo sicut in epigloti.

¶ Notificat eam per quattuor iuuamẽta. Primũ ẽ vt per ipsam fieret ꝯtinuatio melior ossium cũ corporibꝰ mollibus: ⁊ ne durꝝ cũ molli ꝯponeret absqꝫ medio. qꝛ tunc molle lederet a duro pͤcipue in hora ꝯstrictionis aut percussionis: nisi ꝯpositio esset ordinata ⁊ graduata. verbi gratia. ĩ osse spatule qđ os est triãgulatũ cuius conus ẽ ad exteriora: ⁊ basis ecõtra ne acuties coni lederet carnẽ exterius: supra ipm ẽ cartilago. vt patebit ĩfra sũma pͥa. ca. xvij. qđ erit de anothomia spatule. Similiter pꝫ hoc in ossibus ypocondriorum. ipsa enim nõ tangunt imediate partes molles: sed mediante cartilagine: similiter coste mendose. et ꝓpter hanc causaz inuẽta est cartilago epiglotis: ne musculi epiglotis contactu ossis lederentur. et cartilago que est sub torace seu trachea in directo stomaci situata inuenta est: ne ossis contactu hora concussionis vel extensionis stomaci stomacus lederetur. ¶ Secũdum iuuamentuz ẽ: ne iuncture in earum cõfricatione lederentur. contactus enim multũ duri cum multũ duro est causa maximi nocumenti et rupture. ¶ Tertiuz iuuamentum est: qꝛ lacertus pleruncqꝫ indiget fixo cui innitatur: ⁊ non habet os. ideo loco illius habet cartilaginem sicut in palpebra. ¶ Quartũ iuuamentuz est. qꝛ plerunqꝫ necesse ẽ rem alicui initi que non sit in vltimo dura sicut est os. ideo oportet ꝙ loco ossis sit cartilago sicut ĩ musculis epiglotis videtur. ¶ Nota primo ꝙ illa particula: textus. s. melior fieret ꝯtinuatio. potest dupliciter exponi. primo melior. i. vtilior: ꝓpter. s. vtilitates sequentes: vt ne molle ledatur a duro ⁊c. vt dictum est. potest exponi scđo melior ⁊c. i. vt meliꝰ membrum molle duro posset alligari: membrũ enim valde molle male posset alligari membro valde duro ꝓpter duritiem nimiã impedientem. qꝛ iter illa que alligantur debꝫ eẽ ꝯuenientia. vt in exemplo cũ musculus debeat alligari ossi: nõ potuit hoc imediate cõuenienter fieri ꝓpter nullaz esse quo ad hoc ꝯuenientiã. oportuit ergo mediare cartilaginẽ et adhuc cordã. et adhuc credendũ est cordã scđm partem terminatã ad extremitatẽ musculi multo molliorẽ esse ꝙ̃ in parte alia. ¶ Secundo nota ꝙ qꝛ in iunctura necessaria est plerunqꝫ ꝯfricatio partiũ iuncture adinuicẽ: necessariũ fuit partes illas nõ fore multuz duras ne a se inuicẽ frangerentur ⁊ lederent. ossa autẽ ipsarum dicunt multũ dura. oportuit ergo inter ossa ipsarum iuncturarũ cartilagines mediare. ¶ Pro cuius vlteriori manifestatione nota tertio ꝙ vt apparere potest ĩ anothomia: in iunctura genuũ: ⁊ anche: et spatule sunt duo ossa: quorꝝ vnũ est rotundũ: ⁊ dicitur vertebrũ. aliud vero illi corrsidens ẽ ꝯcauum: qđ appellat pixis. ⁊ in conuexo quidẽ vertebri ẽ quedã pellis ad modum carte mollior osse lꝫ sit durior alijs partibꝰ. silr̃qꝫ in ꝯcauo pixidis ẽ alia silis pellicula. et he dicũtur cartilagines. hinc quoqꝫ est ꝙ canes libẽter corrodunt ossa. hoc. n. faciunt vt ab eis euellent hmõi pelliculas gustui eorꝝ valde gratas.

¶ Postea sũt nerui qui sũt corpora a cerebro orta aut a nucca: alba ad flectẽdũ mollia ⁊ ad separandum dura: ad hoc creati vt per eos mẽbra sensum habeant ⁊ motum.

¶ Declarat nũc Auic. tertiuz mẽbrum ꝯsimile. s. neruos dicẽs ꝙ ipsi sunt corpora orta a cerebro vel nucca: alba mollia ad flectendũ: dura ad separãdũ. ⁊ subdit ꝙ ipsi nerui sũt creati: ad hoc ꝙ mẽbra per eos habeant sensum ⁊ motum. ¶ Sciendum pͦmo ꝙ ly postea nõ dicit ordinẽ mẽbrorum ĩ gradu sue duriciei. qꝛ post os ⁊ cartilaginẽ ĩ duricie nõ immediate dr̃ esse nerui ꝫ potiꝰ ligamẽta: cũ ipa neruis duriora esse dicãtur. dicit ergo solum ordinem in numero membrorum quorum fit narratio. ¶ Secundo nota ꝙ Auicen. ex q̃tuor declarat neruos. Primo quidez ex parte originis sue. quia dicit ipse eos oriri a cerebro ⁊ nucca. ¶ Secũdo notificat eos ex colore. qꝛ dicit eos eẽ albos: sicut sũt cerebrum ⁊ nucca a quibus ortuz habent. et etiam quia sunt generati a calido agente in siccum cuius tunc ẽ dealbare.

¶ Tertio notificat eos ex modo substantie dum dicit eos eẽ molles ad flectendum. Sic eniz oportet eẽ flexibile instrumentũ motus localis. et etiam qꝛ sunt substantie viscose: et dure ad separandum. hoc autem ꝓuenit ex viscositate ⁊ siccitate ipsorꝝ: et etiã qꝛ debent fortibus subijci motibus. ¶ Quarto ⁊ vltimo declarat eos ex fine dum dicit eos creatos esse ad hoc vt habeant membra mediantibus ipis neruis sensum ⁊ motũ: ꝙ fit ex transitu spirituum tam quidem sensitiuorꝝ ꝙ̃ motiuorꝝ per ipsos neruos: tanqꝫ per quosdã riuos defluentium ad membra. et in hoc differũt nerui ipsi a ligamẽtis. hinc est etiã ꝙ ex ipsorꝝ opilatiõe causantur stupor ⁊ paralysis. ¶ Tertio nota ꝙ sermo auic. ĩ littera dum dicit neruos oriri a cerebro vl̃ nucca: ⁊ dum dictum est eos esse albos ad similitudinẽ mẽbrorum a quibꝰ ortum habẽt: ẽ potissime verus scđm opinionẽ Galie. et aliorꝝ medicorꝝ. verꝝ philosophi alr̃ dicerẽt: ex quo volũt arterias venas ⁊ neruos a corde ortũ habere: ⁊ tũc dicerẽt neruos nõ ꝓprie oriri a cerebro vl̃ nucca. sed solũ scđm quãdaz metaphoricam siltudinẽ. qꝛ. s. sicut riuus dr̃ oriri a fonte: ⁊ etiã dicunt ꝙ lꝫ sensibilr̃ appareat ⁊ videat eos a cerebro oriri: nõ tamẽ sic ẽ: ꝫ a corde oriũtur. cã aũt apparentie ẽ. qꝛ ibi videntur grossiores. ĩ toto autẽ residuo seminãtur ⁊ diuidũtur in paruos ramusculos: vt appꝫ ĩ anothomia. ¶ Quarto nota: ꝙ ab auctoribus triplr̃ solet sumi neruus. Primo quidẽ valde cõiter: ⁊ sic se extẽdit etiã ad cordã ⁊ ligamentũ: cuz dicant eẽ substãtie flexibiles tenaces motui deseruiẽtes: talr̃ autez hic nõ sumit neruus. Secũdo vero sumitur per substãtia flexibili tenaci: que cũ hoc est quodãmõ instrumẽtuz sensus ⁊ motꝰ. ⁊ sic dicit excludere ligamentũ. extẽdit autẽ se ad neruum et cordã. et adhuc isto mõ nõ sumit nũc ab auicenna. Tertio aũt modo accipit neruus ꝓprie satis qualr̃ fit in ꝓposito. vt. s. ẽ substãtia alba mollis: facile flexibilis: difficulter separabilis: a cerebro vl̃ a nucca orta: et sic a se excludit tã qdẽ cordã ꝙ̃ ligamentũ. nã vt ait auic. in ista prima fen. doctrina qnta. ca. pͦmo: ligamẽtũ nõ oritur a cerebro neque nucca. sed qꝛ ossa sũt dura ⁊ nerui sunt subtiles: ꝓpterea misericorditer egit deꝰ benedictus ⁊ sublimis: cuius nomẽ sit benedictuz: ⁊ ex ossibus rem neruo similem extraxit: que cõnexio ⁊ ligamentũ vocatur: ⁊ versus finẽ capituli dicit. Et hoc quidẽ mẽbrum est musculus. et ipse est: q cũ colligitur trahit cordã que ex ligamento ⁊ neruo ꝯponitur. Sic ergo ex eiꝰ verbis pꝫ: ꝙ neqꝫ corda neqꝫ ligamẽtũ oritur a cerebro vl̃ nucca. ꝫ solus neruus tertio mõ sumptus. ¶ Quito nota: ꝙ dũ auic. noiat hic cerebrũ per ipm ĩtelligit ptẽ anteriorẽ cerebri: per nuccã aũt ĩtelligit partẽ posteriorẽ. põt ꝫ dici oẽs neruos oriri a cerebro: ꝓut ex pͣdictis duabꝰ partibus ipm ẽ ꝯstitutũ. pars tñ anterior mollior ẽ. posterior vero ẽ magis spissa. vt dixit auic. doc. qnta. sũma tertia. ca. pͦmo in fine. ¶ Sexto nota ꝙ vt colligit ca. eodẽ. ⁊ ĩ sequẽti ad illꝰ nerui orientes a pte anteriori cerebri sunt valde pauciores ꝙ̃ dicãtur eẽ oriẽtes a posteriori parte eiusdẽ. nã a pte anteriori solũ septẽ neruorꝝ paria oriũtur que ĩ sentiẽdo ⁊ mouẽdo solũmõ iuuãt membra capitis: faciei: ⁊ viscerꝝ ĩteriorꝝ. a parte aũt posteriori dr̃ oẽs alij nostri corporis nerui ortũ habere q sunt. xxx. ⁊ vnum paria. ¶ Vltimo nota: ꝙ vt ait auic. eodẽ pͦmo ca. plĩmi eorꝝ neruoruꝫ q tribuũt sensuz oriuntur ab añcessione cerebri. i. a pte anteriori cerebri. ⁊ plĩmi eorꝝ neruorꝝ q pͣbẽt motũ oriũtur a postremo. i. a pte posteriori cerebri q̃ est nucca vt dictum est.

¶ Post neruos sũt corde que qdẽ sunt corpora q̃ ab extremitatibꝰ musculorꝝ oriũtur ⁊ neruis similãt: ⁊ ad mẽbra tẽdentes mobilia plerũqꝫ sua retractiõe retrahũt membra per musculi ꝯtractionẽ ⁊ ꝯgregationẽ: ⁊ per retrorsũ reductõez vel reditionez: ⁊ quãdoqꝫ relaxant laxamẽto sui: ꝓpterea ꝙ musculus dilatat cũ ad suũ redit sitũ: aut supra mẽsurã quã eiꝰ hꝫ lõgitudo: ⁊ supra dispõnẽ quã hꝫ cum ĩ suo naturali existit situ ad dũt: sicut ĩ quibusdã videmus musculis.

¶ Declarat nũc Auic. cordaz que est quartũ membrũ ꝯsile

ĩ ordine. ⁊ hoc facit duplr. pmo qdẽ ipm declarat ex sua ori
gine ⁊ opatione vel fine. Scd̃o vero ex sua ꝯpõne. secunda
ibi. Que qdem scd̃m plimum ⁊c. ¶ Dicit pmo ꝙ post ner
uos sunt corde que sñt corpora ab idest ĩ extremitatibꝰ mu
sculorũ orta: et neruis silia: et ipse corde tẽdentes ad mẽbra
mobilia plerũqꝫ retractõe sua retrahunt mẽbra ꝓpter con
tractionẽ ⁊ ꝯgregationẽ ⁊ ꝓpter retrorsum reductionẽ mu
sculi. quãdoqꝫ etiã ipse corde relaxant mẽbra relaxamento
musculi. qꝛ cuꝫ musculus redit ad suum situm dilatatur aut
addit supra mensuraꝫ quã habet eius lõgitudo: ⁊ supra dis
põnem quã habet cum est in suo situ naturali: sicut appareꝫ
ĩ quibusdã musculis. ¶ Primo nota: ꝙ vt supra aliqualiter
dictum ẽ: et meliꝰ in sequẽti textu apparebit. musculus inte
graẜ ex triplici substãtia. s. ex villis carnis: nerui: et ligamen
ti. villis ligamenti egredientibꝰ a ligamento postq̃ꝫ ipm ab
osse egreditur et tendit versus locũ vbi generari debet mu
sculus. villis vero neruorum egrediẽtibus a neruis postq̃ꝫ
ipsi nerui a cerebro vel nucca ꝓcedũt: et ex opposito tendẽ
tibus ad eundẽ locũ vbi generari habet musculus: qui vil
li nerui ⁊ ligamẽti cũ villis carnis vacuitates replentibꝰ ad
inuicem spargũtur ⁊ seminãtur per modũ cuiusdaꝫ retbis:
ex quibus tribꝰ neruis ꝯstituitur musculus ipse. ¶ Secun
do nota: ꝙ postq̃ꝫ musculus a iunctura aliqualr̃ remotꝰ ge
neratus est. tũc duo tm̃ villorum genera. s. nerui et ligamen
ti a musculo elongantur et magis versus iuncturaꝫ veniũt:
ibiqꝫ adinuicem ꝯtorquentur et miscentur: sicqꝫ membruꝫ
illud ꝯstituunt: qd̃ a medicis corda vocatur. ¶ Tertio no
ta ꝙ in hmõi corde generatione plurimũ abundãt villi ner
uoꝝ super villos ligamentorum: qd̃ arguitur ex multa sensi
bilitate ipsius corde. nã nerui quidẽ sentiunt: ligamenta ve
ro non. arguiẜ etiã h̃ ex multa similitudine iter neruos ⁊ cor
das. ꝙ autẽ neruis abundantibus corda sit multi sensus de
clarauit Galie. tertio tegni. textu scd̃m Haly. cxxi. scd̃m vo
expõnem Trusciani textu. liiij. dicẽs: nerui vero ⁊ tenãtos
punctura ⁊c. cuius dicti expõnem in ꝯmentis correspondẽ
tibus require. hoc tñ ibi voluit Galie. in sũma. s. ꝙ ex pũctu
ra tenãtos. i. corde causatur spasmus. fere sicut ex punctu
ra nerui. hoc autẽ non prouenit nisi ex plurima sensatõe ⁊c.
¶ Quarto nota: ꝙ corda nõ tendit nisi ad membra mobilia
nam ipa finaliter ordinata est ad motũ: ⁊ ipsiꝰ iuuamentum
est membra mouere motu volũtario. ¶ Quinto nota: ꝙ
auic. in ista particula: et ad membra tẽdentes mobilia ple
runqꝫ ⁊c. notanter addidit ly plerũqꝫ. nã aliqui sunt muscu
li nõ habentes cordam in sua extremitate saltem manifeste:
cuiusmodi sunt musculi lõgitudinales vẽtris: et musculi frõ
tis: vt pꝫ in anothomia. ¶ Sexto nota: ꝙ ex pñti textu põt
trahi modus et ordo quo membra volũtario motu moueri
dicunẜ: et etiã quo musculus mediante corda seruit ipsi mo
tui volũtario. nã virtute volũtarie motiua iperante flexio
nẽ brachij: exempli gratia: ad partem domẽsticã musculus
ꝯtrahitur ⁊ sic abbreuiaẜ. quare ꝯtrahitur corda que est in
extremitate musculi: et sic trahitur iunctura: et sic flectiẜ bra
chium ad partem domesticã seu interiorẽ. cũ vͦ fit econtra
extenditur musculus: et corda: et iunctura. et sic moueẜ bra
chiũ ad partẽ siluestrẽ seu extrinsecã. ¶ Septimo nota ꝙ ĩ
predictis motibꝰ. s. ad partẽ domesticã ⁊ ad ꝑtem siluestreꝫ
multuꝫ se iuuant musculi circa idẽ mẽbrũ ꝯtrarie situati. nã
contractis interioribꝰ musculis extenduntẜ exteriores. ⁊ eꝯ:
ꝯtractis exterioribꝰ extendũtur iteriores musculi. ¶ Octa
uo nota ꝙ ĩ tali motu ꝓpter retractionẽ corde accidit qñqꝫ
fieri musculi ꝯtractionẽ: ꝯgregationẽ: ⁊ retrorsũ reductõeꝫ:
vt diciẜ in textu. qd̃ dictũ plẽs hꝫ expões: quaꝝ pma ẽ cu
iusdã Antonij de parma: q per ꝯtractionẽ intelligit leuẽ cõ
strictionẽ: ꝑ ꝯgregationẽ mediã ꝯstrictionẽ. et ꝑ retrorsuꝫ
reductionẽ itelligit ꝯstrictionẽ vehemẽtem et valde fortẽ.
¶ Scd̃a expositio ẽ Mundini fere ĩ oibus cũ predicto An
tonio ꝯcordãtis: nisi ꝙ ad tertiũ terminum. i. ad retrorsũ re
ductionẽ addidit dicẽs: ꝑ ipsam itelligendũ esse motum val
de fortem ad siluestrem partẽ. sicut cuꝫ aliquis ita fortiẜ ex
tendat manũ ad siluestrem partẽ vt flectatur retro. tũc illa
scd̃m ipm appellatur retrorsum reductio: ¶ Tertia expõ ẽ
gentilis q per ꝯtractionẽ intelligit motuꝫ mẽbri versus ori
ginẽ suã: vt brachij per directũ versus spatulã. ꝑ ꝯgregatio
nẽ itelligit motũ eiꝰ ꝯstrictiuũ in se. s. versus eius medium. ⁊
ꝑ retrorsum reductionẽ itelligit reditum eius ad situm ⁊ ma
gnitudinẽ naturalem. sicut cũ quis brachiũ aut manũ violẽ
ter extenderit aut linguã violẽter extraxerit: deinde ad sitũ
nãlem eã reduxerit: illa vocaẜ retrorsuꝫ reductio. ¶ Nono
ẽ notãduꝫ: ꝙ sicut ꝯtingit musculũ multipliciter ꝯtrahi: scꝫ
vsqꝫ ad sitũ ⁊ q̃ꝫtitatẽ eiꝰ nãlem: et etiã vltra ea: ita etiã ꝯtin
git ipm multiplr̃ extendi ⁊ elongari. s. donec ꝑueniat ad sitũ
⁊ quãtitatem eiꝰ nãlem et donec trãscendat ea. sicut cũ quis
linguã valde violẽter extrahit: aut brachiũ valde violẽter
extendit. et hoc tãgit auic. in pñti lr̃a dum dicit: ⁊ qñ corde:
supple corde relaxãt mẽmbra laxamẽto sui. i. corde. que sua
relaxatio ẽ: ꝓpterea ꝙ musculus dilataẜ seu elõgaẜ quãdo
post ꝯtractionẽ redit ad suũ sitũ nãlem: aut supple a sua q̃ꝫti
tate ⁊ situ nãli elõgaẜ: ꝓpt̃ea ꝙ addit supra mẽsurã eiꝰ quã
hꝫ longitudo. s. naturalis: ⁊ supra dispositionem quam ha
bet cum existit in suo situ naturali: sicut videmꝰ in quibusdã
musculis: qꝛ in predictis.

¶ Que quidem secundum plurimũ composi
te sunt ex neruis qui ad musculuꝫ tendunt: ⁊
ab altera parte egrediuntur: ⁊ ex corporibus
de quibus post cordarum relationem tracta
bimus: ⁊ hec quidẽ sunt que ligamenta vocã
tur. que etiã secundũ visum ⁊ tactum neruosa
existunt: ⁊ ab ossibus venientia ad musculuꝫ
vadunt: ⁊ fiunt fila ipsa ⁊ nerui in eo. quod er
go est supra partẽ musculi vocatur caro. ⁊ qd̃
ab eo separatur ⁊ ad iuncturam vadit ⁊ mem
brum motum colligitur in seipso: ⁊ permuta
tur corda.

¶ In hac parte auic. notificat ipsã cordã ex ꝑte sue ꝯpõnis
et vult ꝙ ipe corde scd̃ꝫ plimũ sũt ꝯposite ex neruis. qꝛ. n.
plus igrediẜ de neruo ĩ ꝯpõneꝫ corde q̃ꝫ de ligamẽto. ideo
subiũxit auic. ĩ lr̃a ly scd̃m plimum. nõ ergo voluit dicere ꝙ
corda qñqꝫ ꝯposita sit ex neruis: et hoc frequẽtiꝰ. et qñque
nõ: et hoc rariꝰ. ꝫ vt expositũ ẽ: q. s. nerui tẽdũt ad musculũ:
⁊ ab altera ꝑte egrediũẜ: supple ab ipo musculo: ⁊ vadũt ad
obuiandũ ligamẽtis: cũ qbꝰ postea se ꝯtorquendo vt supra
dictũ ẽ ꝯstituũt cordã. iõ subdit auic. ⁊ supple ꝯposite sũt ẽt
corde ex corporibꝰ de qbꝰ tractabimꝰ post relationẽ corda
rũ. s. ĩ textu sequẽti. et hec qdẽ corpora sũt illa que vocãtur
ligamẽta. que etiã corpora dicta ligamẽta scd̃ꝫ visũ ⁊ tactũ
existũt neruosa. i. neruis silia: ⁊ ipa eadẽ veniẽtia ab ossibus
a qbꝰ oriũẜ vt dictũ ẽ: vadũt ad musculũ. i. versus musculũ:
supple ad obuiãdũ neruis: q vt diximꝰ ꝯstituto musculo ex
eunt ab ista ꝑte ad obuiãdũ ligamẽtis: vt nerui cũ ligamen
tis: et ligamẽta cũ neruis se inuicẽ ꝯtorquẽdo ꝯstituãt cor
dã. iõ subiũgens modũ hꝰ ꝯstitutõis dixit auic. et ipa. s. liga
mẽta et nerui fiũt fila. i. scindũtur ĩ ꝑtes subtiles: sicut sũt fi
la: vt meliꝰ adiuicẽ ꝯtorqueri possint ĩ eo. s. corꝑe qd̃ voca
tur corda ꝯstituẽdo. ⁊ postea breuiter oñdit ex qbꝰ ꝯstituaẜ
musculus dicẽs: qd̃ ꝫ ẽ supra ꝑtẽ. s. aliã musculi. i. illd̃ qd̃ do
minaẜ ĩ musculo vocaẜ caro. ⁊ illd̃ qd̃ sepaẜ ab eo. s. muscu
lo et vadit ad iũcturã. ⁊ supple ꝑ qd̃ mẽbꝝ motũ colligiẜ. i.
ꝯtrahiẜ et ꝑmutaẜ: sup. a ꝯtractõe. i. extẽdiẜ vocaẜ corda. to
tũ hoc supra declaratũ ẽ. ¶ Primo nota ꝙ aliq volũt hũc
textũ quẽ de corde cõpõne exposuimꝰ debere de musculi cõ
põne exponi: qd̃ ex plibꝰ declarãt. pmo qdẽ qꝛ plẽs textus
hñt sic. q qdẽ scd̃m plimũ ꝯpositi sũt ⁊c. et tũc exponũt. q. s.
musculi sunt ꝯpositi ⁊c. scd̃o qꝛ ĩ textu diciẜ. ⁊ fiũt fila ipa ⁊
nerui ĩ eo qd̃ exponũt sic. et ipa. s. ligamẽta ⁊ nerui fiũt: sup.
sic fila ĩ eo. s. musculo. Tertio ꝯcludũt idẽ: qꝛ qd̃ seqẜ ĩ tex. d̃
musculo aptissime loquiẜ. ¶ Scd̃o nota ꝙ ex ꝑdictis põt
haberi venas ⁊ arterias ꝑ substãtiã musculi trãseũtes nõ eẽ
ꝑtes musculi. nã lꝫ musculus nõ posset ꝯseruari absqꝫ eis:
nõ tñ sũt ipe dicẽde ꝑtes substãtiã musculi integrãtes. qd̃
ex hoc satis ꝓbabilr̃ ꝑsuadeẜ. nã musculus dr̃ instr̃m ordia
tũ ad sensum et motũ vt supra patuit: mõ vene ⁊ arterie ad
huiuscemodi nõ ordinanẜ vt claꝝ ẽ. ¶ Tertio nota ꝙ hec
s̃nia capiẜ ẽt a Gali. ij. tegni. textu scd̃ꝫ expõnẽ Haly. ix. tra
ctatu de testiculis. scd̃ꝫ vero expõnẽ Trusciani tex. lvij. et
volo ponere textũ traductõis scd̃e qꝛ clarior ẽ: vbi sic dicit
Galie. et musculus qdẽ ẽ caro ꝯposita ex carne simplici pri
ma et ex villis q inuoluũẜ. s. adinuicẽ sicut rete: et sup quos

ꝯponitur caro.s.replēdo vacuitates. Et substātia quidem musculi ꝓpria nō ē nisi iste due res.s.villi dicti ⁊ caro. deinde addit. vene aūt q̄ ꝯtinuātur cū eis.s.musculis nō sūt eis sicut rami ⁊ riui aquaꝝ.s.deferentes nutrimētū. et ipe non sunt ꝯplētes substātiaꝫ eoꝝ musculoꝝ. ƺ adiuuāt ad h̄ vt remaneat.s.substātia dictoꝝ musculoꝝ eis deferēdo nutrimētū vt dictū ē. hoc idē ēt colligit ab eodē Gali. p̄mo iterioꝝ.

¶ Post eas aūt sūt ligamēta que predixim⁹. que etiā sunt corpora neruo silia: quoꝝ quedam sunt que absolute ligamēta vocant: ⁊ q̄dam sunt que noīe alabacab vel alcahab appropriātur. id vero qđ ad musculū extēditur nō vocat nisi ligamētū: ⁊ illđ quidē ad musculuꝫ nō extēditur: sed tm̄ qđ iter duo extrema ossiuꝫ iuncture ꝯtinuat: aut īter alia membra ⁊ vnā rem alii firmiter annectit: ꝑter hoc ꝙ ligamētū vocatur: etiā quādoqꝫ noīe alabacab vel alcahab appropriant. ligamentoꝝ vero nullū sensū habuit: ne ꝓpter motum multū et fricationē doleret. iuuamētū aūt ligamēti ex eo qđ p̄missū est ꝓpenditur.

¶ In parte ista auic. notificat ligamēta dicens ipa ligamenta esse corpora neruo silia. et ista dr̄ esse duplicia. quedam eni ab osse egrediētia tendūt ad ꝯpōnem musculi. et hec vocantur absolute ligamēta: ⁊ nō vocantur alio nomine. q̄daꝫ vero dicuntur esse ligamenta nō tendentia ad compositionem musculi: sed tm̄modo ꝯiungentia os cum osse: ipsaque firmiter adinuicē ꝯnectentia. ⁊ hec preter hoc ꝙ appellantur ligamenta. appellant etiam arabice alabacab vel alcahab: quod latine sonat membroruꝫ connexio. ⁊ subdit auic. ꝙ nullū ligamētoꝝ habuit sensum ne ꝓpter multū motuꝫ ⁊ fricationē accidēteꝫ sibi in motu iuncturarum doleret. pōt addi et alia ratio probabilis. nam cum ligamentum oriatur ab osse vt predictum est. ossa autem terrestria sunt ⁊ preter dentes non sentientia: ideo consonum ē ligamenta non sentire. Iuuamentum aūt ligamenti dicit auic. ex predictis patere. ¶ Sciendū quosdā credidisse nō omne ligamentū carere sensu: sed solū ligamentū coniūctionale. Ligamentum vero ingrediēs ꝯpōnem musculi putant sensum habere. ꝓpterea ꝙ quarto cano. fen. quarta. tra. quarto. capi. p̄rio in fine. dicit auic. ⁊ in vulneribus ⁊ in disruptionibus que adueniūt ligamentis nascentibus ex osse ad os nō est malum ⁊ sufferunt vehementiorē curam. ex quo dicto capiunt illi ꝙ i vulnerib⁹ ⁊ disruptiōib⁹ que accidūt ligamētis tendentib⁹ ad ꝯpōnem musculi est malū. ⁊ etiā ipsi min⁹ curā recipiunt ꝙ dicūt ipsi non accidere nisi ꝓpter sensum hoꝝ secundoꝝ ⁊ ꝓpter carentiam sensus illoꝝ: de q̄bus loquitur auic. loco preallegato.s. neruorum cōiunctionaliū. Idem etiaꝫ videt inuere Galie. septimo de ingenio sanitatis. ¶ Ad quos potest responderi: ꝙ siue auic. siue Galie. dicat ligamēta componentia musculū habere sensum: nō intelligunt ꝙ ligamenta de se habeant sensum: sed ꝙ vt sunt coniuncta neruis in musculi compositione per quādam cōmunicatiōem: ⁊ iproprie dicūtur habere sensum. ¶ Ex quib⁹ colligi potest triplex causa necessitatis ingressus ligamenti in ꝯpositionem musculi. prima est vt cordam iuncture iungeret. secunda est vt sensum corde a neruo datum aliqualiter obtunderet. tertia vero est vt villis carneis nimis valde mollib⁹ soliditatē ⁊ sustentationem daret.

¶ Et post ligamenta sunt arterie que sunt corpora que a corde nascuntur concaua in longitudinem extensa neruosa ⁊ in sui substantia ligamentalia habentia motiones dilatando se ⁊ ꝯstringēdo que ex quietib⁹ discernūtur.

¶ Notificat artarias. p̄mo ex ortu: forma: ꝯpositione ⁊ operatione. sc̄do ex fine. ibi sc̄da. Que quidē. ¶ Dicit primo ꝙ post ligamēta sunt artarie que sunt corpora ⁊c. ¶ Sciendū primo ꝙ auic. notificat artarias multipliciter. primo ex origine q̄r oriūtur a corde. sc̄do ex forma q̄r concaue i longitudinem protense. tertio ex ꝯpōne: q̄r ex villis ligamentalib⁹ ⁊ nerueis vt earum substantia sit solidior ⁊ spissior ad spiritus debite continēdum ⁊ resistendum motibus. quarto ex operatione. dilatātur enim ⁊ constringunt: ⁊ isti motus ex quietibus discernūtur. eo eni ꝙ artaria aliquando percutit in digitum ⁊ aliquando desistit a percussione: deide iterato redit ad percutiendū ꝯprehenditur ꝙ mouetur dilatando et constringendo. p̄mo motu dilatatōis siue diastolis. sc̄do motu ꝯstrictionis siue sistolis. ideo ex quietibus .i. cessationibus a percussione comprehēditur ꝙ mouetur dilatando ⁊ constringendo. ¶ Sciendū secūdo ꝙ tam in venis pulsatilib⁹ que dicūtur arterie: q̄ꝫ etiam in venis non pulsatilib⁹ que absolute vene dicūtur sunt porositates q̄dā. Verūtamē porositates arteriarum sunt angustiores q̄ꝫ porositates venarum. hoc autem ē ꝓpter plurimos spiritus qui in ipis arterijs cōtinent. ideoqꝫ dicūtur ipse arterie sc̄dm quosdā q̄si arte vie. hoc autem intelligi habet quo ad predictas tunicarum porositates. nam in eis vt pꝫ i anothomia est notabilis ꝯcauitas. ¶ Sciendū tertio ꝙ ex presenti textu cū auic. dicat in eo arterias esse corpora neruosa. aliq accipere voluerunt ipsas esse sensitiuas. ¶ Pro cuius dicti intelligētia aduerte ꝙ si vellemus ponere in eis esse sensum: oporteret ponere ipm esse valde obtusum. quod arguitur ex plurima ligamentalis substantie permixtione: vt patet i textu. Verū tamē si quis vellet tenere ipsas artarias nullum habere sensum: facile possent soluere rōnem tenentium oppositum. nā possent dicere illū textū i quo auic. dicit arterias esse corpora neruosa esse exponēdū. i. corpa neruis similia. ex quo tex. postea nō sequeretur ipsas eē sensitiuas. nam vt supra visum est etiā ligamenta dicta sunt esse corpora neruis silia: q̄ tn̄ vt patuit sensu carent. Posset etiā hoc idē ex eo qđ seq̄t in textu.s. ipas arterias esse corpora in sui substantia ligamētalia. qđ satis euidēter arguit eas carere sensu cū ligamenta vt dictum est sensu careant.

¶ Que quidem ad hoc fuerunt create vt cor euentetur ⁊ fumosus vapor ab eo expellatur: ⁊ spūs mēbris corporis distribuatur.

¶ Notificat ipsas arterias ex fine. ¶ Sciendū aūt ꝙ cor vt īfra videbit ē mēbrū p̄ncipalissimū a quo vita ⁊ calor i toto depēdet. iđ queadmodū dixit auerrois sc̄do colliget: ipsuꝫ cor stat i corpore ad silitudinē vni⁹ clibani ignis i domo: in quo corde ex sanguine generat spiritus vitalis: ⁊ ex sanguine venali fit sanguis arterial'. ¶ Ex q̄ insurgit cordi triplex necītas. p̄ma ē necītas euētatōis ne sup incēdat ⁊ resoluat spūm. sc̄da ē necessitas mūdificatōis fumoꝝ capinosoꝝ: q ꝑ actionē caloris in humidū sanguineū ⁊ adhuc mēbrale cōtinue eleuātur: retēti aūt calorē extinguerēt. tertia ē necessitas trāsmissiōis sanguinis artarialis ⁊ spūs vitalis sup toto vt eis mēbra cōseruent. ¶ Prime necessitati satisfaciūt artarie per diastolē ⁊ sistolē: recipiēdo ꝑ diastolē aerem frigidū a pulmōe ⁊ ab extra ⁊ ꝑ ꝯstrictionē dū dilatat cor ipꝫ i cor pellēdo. Et sc̄de silr. Dum.n. ꝯstringit cor dilatantur artarie ⁊ recipiūt aerē calidū a corde ⁊ fumū quē pellunt ad pulmonē. silr tertie. Dum eni dilatātur recipiūt a corde sanguinē ⁊ spūꝫ quē postea ꝑ ꝯstrictionē ab mēbra distribuūt.

¶ Post sunt vene que arteriis similes existūt sed sunt ab epate ⁊ sunt quiete. que quidē fuerūt create ad hoc vt sanguis mēbris que sunt in corpore partiatur.

¶ Sciēdū hic venas notificat ex forma q̄r siles sunt artarijs sc̄do ex ortu q̄r ab epate oriūt: tertio ex opatōe q̄r q̄ete sunt. ⁊ ꝓpter hoc differūt ab artarijs: q̄r artarie mouēt. quarto ex fine: vt sanguinē partiāt. i. distribuāt mēbris: iđ venam descripsit cōciliator dria. xlvij. ꝙ vena ē corp⁹ pāniculare lꝫ magis ꝓprie ligamētale lōgū ꝯcauuꝫ vnica tunica ꝯstitutum sanguis ⁊ spūs nālis ꝓ nutricatōe ꝯtentiuū. ¶ Ex q̄b⁹ ꝯphēditur dria iter venā ⁊ artariā. q̄r vena sc̄dꝫ plimū vnica ꝯtinet tunica. artaria vero duab⁹. dico sc̄dꝫ plimū ꝓpter artariā venalē ⁊ venā artarialē. Secūdo q̄r vena q̄eta ⁊ artaria mobilis existit. tertio q̄r vena plus ꝯtinet de sanguine ⁊ min⁹ de spiritu: artaria ecōtra. quarto q̄r sc̄dꝫ medicos artarie oriūtur a corde: ⁊ vene ab epe. Potest addi ⁊ q̄nta differentia que supradicta ē.s. q̄r arterie hn̄t porositates tunicaꝝ suaꝝ angustiores: vene aūt latiores.

¶ Deinde sunt panniculi qui sunt corpora de filis neruosis non sensu perceptis texta: quorum spissitudo tenuis existit: dilatata aliorū corporum superficies cooperientia ⁊ cōtinē tia ea propter iuuamenta.

¶ Notificat pāniculos. ꝑmo ex ꝑte forme ⁊ eoꝝ ꝯpōnis. secūdo ex fine. ibi. Ex qb⁹. Prima ꝑs pꝫ. Dr̄it aūt qdā panniculū eē duplicē. qdā tm̄ a nā ordinat⁹ ad tegendū mēbrū ⁊ ipꝫ defensandū. qdā v̄o hꝫ nō solū hoc facere ꝫ ēt sensū dare. ꝑm⁹ ē ligamētalis. scd̄s v̄o nerue⁹. ⁊ de hoc ē sermo hic.

¶ Ex quib⁹ ē vt sūmā eoꝝ i sua figura ⁊ factura custodiāt: ⁊ ex eis est vt ea ab aliis corporibus suspēdāt ⁊ eis ānectāt mediātib⁹ neruo ⁊ ligamēto que fila facta fuerūt: ex qb⁹ texti fuerunt sicut renes dorso: ⁊ ex eis ē vt mēbra secūdū sui substātiā sensum nō habētia ꝑ ipsos hēant supficiē sui cētia sentientē. que illud qđ ei occurrit sentit: ⁊ accidētal'r sētit qđ i corpore accidit qđ i eis iuolutū ē. Et hec qdē mēbra sunt sicut pulmo: epar: splen: ⁊ renes. hec enim sua substātia nll'o mō sentiūt. ſꝫ neqꝫ sentit illud qđ i eis ꝑcussionē facit: nisi qđ de panniculis sup ea existit. Cūqꝫ in eis accidit vēt⁹ aut apā sentit. Sꝫ ventū sentit pāniculus accidentaliter ꝓpter extensionē que ꝯtingit in ipo. apostema vero sentit principiū pāniculi ex eius appensiōe accidentaliter. ideo ꝙ mēbrum apostematis grauitate laxatur.

¶ Notificat nunc ꝯsequēter auic. ipos pāniculos ex triplici fine vel iuuamēto. primū ē vt sūmā. i. molē substātie mēbroꝝ ꝑcipue molliū: sicut ē caro epatis ⁊ splenis ꝯseruet in sua figura: nisi. n. talia mēbra pāniculo iuoluerent fluxibilitate sua i debita figura nō ꝑmanerēt. ¶ Scd̄ꝫ ē vt mediātibus neruo ⁊ ligamēto q̄ fuerūt facta fila: ex qb⁹ postea fuit subtilissime ꝯtexta substātia pāniculi: suspēdant ⁊ ānectant mēbrū vnū alteri mēbro vt eo sustētet: sicut ren ānectitur dorso ꝑ hūc pāniculū suspēdentē. ¶ Tertiū ē: vt membra que scd̄m suā substātiā sensū nō hn̄t coopiant supficie sensum hn̄te: vt possit nocitiua ⁊ iuuatiua ꝑcipere. ⁊ ꝑ hūc panniculū sentiūt mēbra aliqua ꝑ se ⁊ aliq̄ ꝑ accn̄s. vt statī declarabit. ¶ Sciendū ꝑmo ꝙ mēbrū sentiēs ꝑ substātiā suā ē mēbrū hn̄s i se ꝯplōnē q̄ ē ꝯueniēs istrumentū sensus. ecōtra vero scd̄ꝫ substātiā suā nō sentiēs ē qđ non hꝫ ꝯplōnē talē. Exēplū ꝑmi: sicut pāniculus tegēs aut suspēdens epar aut splenē ⁊c. exemplū scd̄i. vt caro epatis splenis ⁊c. ¶ Scd̄o nota ꝙ illđ qđ imediate occurrit pāniculo gr̄a exēpli: tegenti epar si fuerit subiectiue ⁊ māliter ipressiuū sentit ab eo ꝑ se. q2 ꝑ impressionē factā i organo sensus. Illud v̄o qđ ē i carnositate ep̄is sentit ab illo pāniculo per accn̄s. v̄. gr̄a. vētositas aut apostema. vētositas. n. i carnositate ep̄is exn̄s extēdendo totā carnositatē extēdit pāniculū. ad extensionē v̄o sequit dolor extēsiuus: c⁹ doloris cā ꝑ accn̄s obiectiua ē ventositas. ꝑmo q2 mediata. scd̄o quia nō ꝑ ꝓpriā ipressionē quā ꝑ se efficit i pāniculū. sil'r apā existens i carnositate ep̄is sentit ꝑ accn̄s a pāniculo. nō enim sentit ꝑ impressionē ꝓpriā. sed q2 grauitate ꝓpria trahēdo inferius trahit ⁊ extēdit pāniculū suspendētē epar vn̄ causatur dolor aggrauatiuus. patitur ꝫ pulmo: epar: ⁊ hmōi mēbra dolorē extēsiuū ꝑ pāniculū iuoluentē: ⁊ dolorē aggrauatiuum per panniculum suspendentem.

¶ Postea ē caro que ē locoꝝ vacuoꝝ impletio: que i hoꝝ mēbroꝝ situ i corpore existūt: ⁊ ipsoꝝ fortitudo qua sustentantur.

¶ Notificat carnē simul ex situ ⁊ iuuamēto. Est. n. caro locorū vacuoꝝ repletio: q2 replet spatiū cadēs iter spermatica mēbra. ꝓpter qđ bn̄ dixit Ari. ij. đ generatōe aialiū. iiij. ca. qđ nā opatur sicut bon⁹ pictor ꝑmo lineādo ⁊c. Et ꝑ carnē itelligere possum⁹ lacertosam ⁊ glandosā. ⁊ forte etiam pinguedinē dedit itelligere: quā dr̄it tn̄ qdā iter membra ⁊ veras ꝑtes aiatas ꝯputādā nō eē. nō solū aūt iuuamētū facit caro replēdo: ꝫ ēt sustētat mēbra ista ⁊ aliq̄ mō ꝯstare facit. ⁊ h̄ itellexit dū dixit. ⁊ ipoꝝ fortitudo qua sustētatur.

¶ In vnoquoqꝫ vero mēbro ē virtus naturalis qua ei res nutrimēti ꝯplet. ⁊ hoc quidē ē nutrimētū attrahere ⁊ retinere ⁊ assimilare ⁊ vnire ⁊ superfluitatem expellere.

¶ Ponit diuersitatē mēbroꝝ sumptā ex ꝑte virtutū eorum. ꝑmittēdo ꝑmo virtutē i qua mēbra oīa cōicant. scd̄o ponit i qb⁹ diuersificātur. ibi. Et post hec qdē. ¶ Dicit ꝑmo. oīa mēbra i hoc ꝯuenire ꝙ i vnoquoqꝫ ipoꝝ repit virt⁹ nālis qua sibi ꝯplet res nutrimēti mēbroꝝ ꝑ attrahere: retinere: ⁊ assimilare: vnire: et supfluitatē expellere. ¶ Sciēdū ꝑmo ꝙ hec virt⁹ cuilꝫ mēbro nālis est. ꝑmo q2 ꝯueniēs: siue per virtutē itelligam⁹ virtutē ꝑncipal'r dictā que ē aīa siue temperamētū suū: aut qualitatē aīe cū tēperamēto quo opat aīa supadditā: vt iā nōnulli crediderunt ponētes v̄tutes eē potētias vel ꝓprietates i aīa fundatas: q̄ ꝑ istra diuersa nobis manifestātur dū i opatōes exeunt. scd̄o nālis q2 operatiua sine cognitōe. vt pꝫ discurrēdo ꝑ oēs act⁹ enumeratos.

¶ Ex quo notato solui pn̄t due qōnes: quaꝝ prima ē vtrū virtutes abiuicē distinguāt. scd̄a v̄o est vtrū virtutes distinguātur ab aīa. Potest etiā oriri distinctio cōiter posita de appetitu. s. ꝙ quidā ē appetit⁹ nālis ⁊ qdā aīalis. nālis dr̄ sine ꝑcedente cognitōe fact⁹. aīalis v̄o eꝯ vt pꝫ. ¶ Sciēdum scd̄o virtutē nālem eē duplicē. q2 quedā cōis que pro toto opatur ⁊ circa obiectū cōe: vt digestiua chili i ep̄e sanguinis i corde ⁊c. quedā v̄o ꝓp̄a. q2 ꝓ determinato mēbro ⁊ circa appropriatū obiectū opatiua: vt digestiua ⁊ retentiua ossis ⁊c. In ꝓposito v̄o ē sermo de ꝓpria. notādū ē enī nō eē i vnoquoqꝫ mēbro quatuor virtutes cōes qb⁹ ꝓ toto res nutrimēti ꝯplet. ⁊ hoc notauit. A. qn̄ dixit. qua ei ⁊c. q2 ipimet mēbro res nutrimēti ꝯplet istis. ¶ Sciendū tertio vt dr̄it quidā. A. tāgit hic triplicē actū virtutis nutritiue. s. appōnē que ꝑficit simul ꝑ opationē virtutis attractiue ⁊ retētiue. attractio. n. nutrimēti distātis a porositatib⁹ cōibus ad ꝓprias mēbri: ⁊ retētio ꝑficit appōnē. vnio vero ꝑ digestionē ꝑficit. assimilatio vero fit postea ꝑ virtutē nutritiuā agentē i humidū iā aiatū ⁊ membro assimilādo in accn̄tib⁹ ⁊c. Et q2 i tali digōne remanet aliqđ supfluū qđ necessariū est expelli. iđ necessariū ē eē in mēbro virtutē expulsiuā. Alij ꝑ assimilare itelligunt digerere. virt⁹. n. digestiua assimilatiua vocari pōt ꝓ quāto ducit nutrimētū versus silitudinē mēbri. ⁊ tunc explicat actū virtutis nutritiue cui quatuor opatōes virtutū ministrantiū subseruiūt: attractiua: retētiua: assimilatiua. i. digestiua opatio ⁊ expulsiua. Alij dicunt ꝙ ꝑ rem nutrimēti itelligi debet actus nutricationis qui integratur ex tribus actibus: appositione que attractione ⁊ retentione perficitur vt dictum est: assil'atiōe ⁊ vniōe: cui subseruit expulsio supfluitatū remanentium.

Contra quia tunc eadē virt⁹ eēt ministrās ⁊ ministrata ꝯ auic. infra. arguit ꝯn̄a. q2 isti tres actus ministrāt nutricatōi: vel saltē aliqs eoꝝ q ē digestio. et quilꝫ talis ē ministrat⁹ ꝓ q̄to ē act⁹ nutritiue. igr̄ ⁊c.

Pro isto pōt dici ꝑmo ꝙ nō oīs digestiua ē ministrās: ꝫ solū cōis. Aliter ꝙ nō repugnat eandē opationē totalē: ⁊ v̄tutē scd̄ꝫ diuersos act⁹ ministrātē ⁊ mīstratā eē. eadē. n. nutritiua v̄tus scd̄ꝫ actū appōnis sibi mīstrat q̄tū ad actū vniōis ⁊ assil'atōis. ꝫ đ h̄ plus ifra.

¶ Et post hec quidē mēbra diuersificāt. sunt enī eoꝝ quedā que ꝑter hāc virtutē insuper aliā virtutē habēt que ab eis ad aliđ ꝓcedit: ⁊ quedā sūt eorū que hoc nō habēt. al'r quedā coꝝ sūt que ꝑter hāc virtutē insup virtutē habent q̄ eis ab alio ifluit: ⁊ sūt eoꝝ quedā q̄ nō.

¶ Diuidit mēbra scd̄m diuisionē sumptā ex ꝑte v̄tutū cōiū. Et ꝑmo ꝑmittit diuisionē q̄dam ꝯfusam. ex qua scd̄o ifert distinctionē euidentiorē. tertio discurrit ꝑ mēbra isti⁹ diuisionis. ibi scd̄a. Cum igit ꝯpositio. ibi tertia. De mēbri autē. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ mēbroꝝ nostri corporis quatuor diuersitates reperiūtur. q2 quedā sunt q̄ ꝑter hāc virtutē in precedēti particula tactā hn̄t virtutē que ab eis ꝓcedit ad aliđ.

q2.s.influūt virtutē alijs.quedā vero nō hn̄t talē virtutez: et iteꝝ quedā sunt que recipiūt virtutē vel influxuz ab alijs mēbris.quedā vero nō.

¶ Cū ergo ꝯpō fiet seqꝫ ꝙ ē mēbrū suscipiēs ⁊ tribuēs: ⁊ mēbꝝ tribuēs ⁊ nō suscipiēs: ⁊ mēbrum suscipiens ⁊ nō tribuens. ⁊ mēbrū neqꝫ suscipiens neqꝫ tribuens.

¶ Dicit ꝙ ex his mēbris adinuicē ꝯbinatis sequitur hec mēbroꝝ diuisio.s.ꝙ qodam ē membrum suscipiēs ⁊ tribuens: quoddā suscipiens et nō tribuens: et qodam tribuēs ⁊ non suscipiens.quoddā nō suscipiēs nec tribuens.

¶ De membri aūt tribuentis ⁊ suscipientis inuentiōe nō dubitamꝰ. In cerebro nāqꝫ ⁊ epe oēs ꝯuenerunt medici: ꝙ vnū quodqꝫ eorum virtutez vite suscipit ⁊ calorez nālem ⁊ spūm a corde. ⁊ vnūquodqꝫ eoꝝ ꝑncipiuz hꝫ virtutis quā aliis tribuit. Sꝫ cerebrū qdem ꝑbet sensū secūdū quosdā absolute: ⁊ secūdū quosdaz nō absolute: ⁊ epar est ꝑncipiū nutrimenti secundū quosdā absolute: ⁊ secunduz quosdam non absolute.

¶ Declarat mēbra diuisiōis. et ꝑmo ꝑma duo i qbꝰ nō ē ambiguitas. scđo reliqua i qbꝰ appꝫ maior discordia. ibi. scđa. De alijs vero. ꝑmo ꝑmū. scđo scđꝫ. ibi scđa. De mēbri aūt. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ nō est dubiū iueniri mēbrum tribuens ⁊ suscipiēs. oēs.n.medici ꝯueniūt ꝙ cerebrū ⁊ epar a corde recipiūt virtutē vite et spūm ⁊ calorē nālem. et tn̄ vnūqđque illoꝝ est ꝑncipiū virtutis quā alteri membro tribuit.s.cerebrū aialis et epar nālis: lꝫ scđꝫ quosdā.s. Gal. et Platonem cerebrū sit ꝑncipiū ꝑbens sensum absolute: ⁊ scđꝫ quosdam nō absolute. q2 n̄ ꝑncipale subiectū. et epar ē ꝑncipiū nutrimēti scđꝫ Gal. absolute et scđm ari. nō absolute. ¶ Prio nō ꝙ isti tres termini i lr̄a positi ab aui.s.virtꝰ vite. calor nālis. et spūs idē fere iportāt. lꝫ scđꝫ varias denoiatōes sic noief. dicif.n. v̄tus vite ꝓ q̄to ipo tāqꝫ instr̄o opatōes vite ꝑficiūntur. dr̄ calor nālis ꝓ q̄to ipo vel eiꝰ p̄ntia i mēbris: membra i suo eē nāli ꝯseruāf. dr̄ āt spūs ꝓ q̄to ē corpꝰ qđdā vaporosuz. ¶ Scđo nō ꝙ duplr̄ imaginari possumꝰ cerebrū et epar virtutē vite calorē nālez et spūꝫ suscipe a corde. primo qdē q2 cor priꝰ generaf q̄ꝫ epar aut cerebꝝ: dicēte auic. tertio hꝰ. fen. xxi. trac. ꝑmo. ca. ij. sic et v̄itas qdē ē ꝙ ꝑmuz mēbꝝ qđ creaf ē cor. exponif aūt creaf. i. generaf. cū ḡ ipm cor ꝑmo generef ifluit: deinde spūm vitalē cerebro ⁊ epati quo spū vitā suscipiūt. ¶ Secundo v̄o possumꝰ imaginari ꝙ ipē spūs gignitiuus seu v̄tus gignitiua mediāte spū gignitiuo ex mā a ꝓportiōali generatōis cerebri generat spūꝫ vitalē i cerebro. ⁊ silr̄ ex mā ꝓportōali generatiōis epis gn̄at spūꝫ vitalē i epē. qualr̄cūqꝫ tn̄ sit imaginādꝫ ē: ꝙ si ꝑpolē ꝯtinue maneret talis spūs ita intrinsecaref ꝙ non foret necessariꝰ cordis ifluxus. vt colligif ꝑmo iterioꝝ. Ex quo pꝫ: ꝙ quocūqꝫ ꝑdictoꝝ modoꝝ adueniat ꝑmo spūs vitalis in cerebro siue i epē. influxus ꝯtinuꝰ spūūꝫ a corde ad ꝑdicta mēbra ē maxie necessariꝰ ꝓpter restauratione eiꝰ: qđ ꝯtinue depdif. Ex quo ēt notato tanq̄ꝫ optio fundamēto solui pn̄t difficultates q̄ꝫplīme circa hāc mām ꝯtingētes. ¶ Tertio ꝓpter illa verba auic. posita i p̄nti textu.s. scđꝫ quosdā absolute: ⁊ scđꝫ quosdā nō absolute ⁊c. Nota ꝙ iter pħos ⁊ medicos ē discrepātia đ pricipatu cerebri ⁊ epis. Volūt enim pħi ꝙ lꝫ cerebꝝ dicat eē pricipiū sensus ⁊ motꝰ. nō tn̄ dicif eē primū pricipiū taliū opationū. ponūt.n. cerebꝝ opari velut qdā cordis vicariꝰ: ⁊ i v̄tute cordis. silr̄qꝫ dn̄t đ epe tenendū eē respectu opationū quas exercet. medici āt ponūt ecōtra. Volūt.n. cerebruꝫ eē primū pricipiū sensus ⁊ motꝰ: nō aūt opari i v̄tute cordis: neqꝫ vt cordis vicariꝰ. silr̄qꝫ đ epe suo mō dicūt. de his tn̄ ifra etiā dicef. ¶ Quarto quia auic. dicit i lr̄a: epar eē pricipiū nutrimēti. nota ꝙ duplr̄ possumꝰ hoc imaginari scđꝫ ꝙ duplr̄ sumif nutrimētū. Primo eni ꝑ nutrimētuꝫ possumꝰ itelligere mām mediatā nutricationis cuiusmodi ē solus sanguis scđm tenētes solū sanguinē nutrire: aut alij humores ꝑmixti sanguini scđm tenentes nutriēda mēbra scđm varias coꝝ ꝯplōnes varia requirere nutrimēta. Veꝝ qualr̄cūqꝫ sumaf satis est ꝓ nūc ꝙ illꝰ sanguinis siue illoꝝ humoꝝ epar ē pricipiū effectiuū. ¶ Scđo v̄o ꝑ nutrimētū possumꝰ itelligere nutricatione vel actum nutriēdi mēbroꝝ oium trāsmutādo.s. sanguinē i hūiditates scđas: ⁊ ꝯuertēdo tn̄ i substātiaꝫ mēbri. que opatio ēt fit virtute epatis trāsmittētis spūꝫ nālem ad singula mēbra. sic ḡ pꝫ ꝙ quocūqꝫ dictoꝝ modoꝝ sumaf nutrimētū: dictū aui. ē veꝝ. magis tn̄ ꝓprie ē itelligēdū sumēdo scđo mō.

¶ De membri aūt suscipiētis ⁊ nō tribuentis iuentōe nō dubitamꝰ: sicut caro est que sentiēdi v̄tutez ⁊ vite suscipit: ⁊ non est alicꝰ v̄tutis principiū quā alii vllo mō tribuat.

¶ Declarat scđm dicēs nō esse dubiū iueniri mēbrum recipiēs ⁊ nō tribuens: sicut ē caro que a corde ⁊ cerebro suscipit v̄tutez vite ⁊ sensus: ⁊ tn̄ ipa nō ē pricipiū v̄tutis alicuiꝰ quaꝫ ifluat alteri. ¶ Nō ꝙ lꝫ caro alterādo os ⁊ neruū sit cā ꝙ os ⁊ neruꝰ habeāt tēperamētū tale quale nō haberēt nō ꝯtraopante carne. q2 tn̄ caro nō trāsmittit ossi vel neruo spūm aliquē cuiꝰ ipa sit pricipiū: non dicimꝰ carnē tribuere ossi vel neruo virtutem aliquam.

¶ De aliis v̄o duabꝰ diuisionis ꝑtibꝰ i vna eaꝝ medici a magno philosophoruꝫ diuersificati sunt. pħoꝝ nāqꝫ magnꝰ dixit ꝙ mēbꝝ tribuēs ⁊ recipiēs est cor. ipm.n. est oium v̄tutū ꝑma radix: ⁊ oibꝰ aliis mēbris suas tribuit v̄tutes quibꝰ nutriunf ⁊ viuunt: ⁊ qbus comprehendunt ⁊ quibus mouent.

¶ Pertractat duo vltima mēbra diuisionis posite. ⁊ primo primū. scđo scđꝫ. ibi scđa. Postea i alia. primo declarat positionē pħi i hoc. scđo medicoꝝ. tertio ꝯparat istas pōnes adinuicē. ibi scđa. Medici aūt. ibi tertia. Et pħi. ¶ Dicit primo ꝙ i vna de vltimis diuisiōibꝰ. i. vltimis mēbris diuisionis medici sunt diuersificati a magno pħoꝝ.s. ab arist. dixit.n. magnꝰ pħoꝝ ꝙ i nobis reperif mēbruꝫ tribuēs ⁊ nō suscipiēs: ⁊ illđ est cor: qm̄ cor oium virtutū ē prima radix: ⁊ oibꝰ alijs mēbris influit siue tribuit virtutes suas qbꝰ nutriunf. i. nāles: ⁊ viuūt. i. vitales: ⁊ qbꝰ apprehēdūt. i. aiales cognoscitiuas ⁊ motiuas. ¶ Scienduꝫ ꝙ scđm sn̄iaꝫ arist. scđo đ generatōe aialiū. ⁊ alibi vbicūqꝫ de corde logf. cor ē pricipale oiuꝫ virtutū principiū. ⁊ ad h̄ adduxit pl'a ꝓbabilia motiua. Primū q2 i oi multitudie bn̄ ordinata oꝫ reperiri vnuꝫ pricipiū: et tale nō ē nisi cor. Scđo signis: q2 ꝑmo qđ viuit ⁊ vltimo morif ē cor. ⁊ q2 oēs opatōes nostre ꝑficiūf ꝑ spūꝫ ⁊ calorē: cꝰ cor ē ꝑncipiuꝫ ⁊ fons. igif ⁊c. ¶ Et si ꝯ arguif. q2 cor ab epē recipit sāguinē: ⁊ a cerebro spūꝫ aialem: dicerent ꝙ nec epar nec cerebꝝ mandat cordi nisi illđ quod facit virtute cordis nec remandat virtute ꝓpria.

¶ Sciendū scđo ꝙ idē pħs voluit tm̄ vnā i nobis eē aiam cuiꝰ ꝑncipalissimū organū ē cor: a quo depēdēt oia alia mēbra i suis opatōibꝰ. ⁊ ꝙ spūs vitalis quē cor in oibꝰ mēbris distribuit ē gn̄ale istr̄ꝫ oiuꝫ opationū: lꝫ cū eo cōcurrāt alij spūs ⁊ mēbroꝝ ꝯplōnes. Cor igif est tribuens et nulliꝰ alterius virtutem suscipiens.

¶ Medici aūt qdā primorū pħoꝝ has virtutes i mēbris partiti sūt ⁊ nō dixerūt ꝙ sit mēbrum tribuens ⁊ non suscipiens.

¶ Declarat pōnem medicoꝝ dicēs ꝙ medici: vt Gal. ⁊ euꝫ sequētes: et qdā primoꝝ pħoꝝ.s. plato partiti sunt istas virtutes i mēbris dicētes nullū eē mēbrū tribuēs ⁊ n̄ suscipiēs. ¶ Sciēdū ꝙ plato et Gal. sequēs eū ex itentōe posuerūt i nobis tres aias: nālez.s. vitalē: siue ꝯcupiscibilē ⁊ itellectiuā. primā dixerunt eē i epate. scđaꝫ i corde: tertiā i cerebro. ꝙ aūt ad hoc eos mouere potuit videf eē: q2 distincta gn̄a opationuꝫ reqrūt distictas v̄tutes scđꝫ spēm vel genꝰ. sed nos distinctas opatōes gn̄e i nobis ꝑcipimꝰ. ḡ oꝫ vt v̄tutes ⁊ tēperamēta sint distincta. ⁊ ꝯn̄r ꝙ i nobis alia gn̄e vl' spē erit aia cōdis: alia epis: ⁊ alia cerebri. ⁊ sic i nobis erūt tria mēbra ꝑncipalia q̄ sunt istaꝝ triū aiaꝝ organa. ⁊ ꝯn̄r dicebāt ꝙ lꝫ cor sit primū principiū i v̄tute et opatōe vitali. nō tn̄ i oibꝰ alijs: ſꝫ i aiali cerebrū: ⁊ i nāli epar. ⁊ ꝙ sic q̄ ad operatōes vitales pēdet cerebrū a corde. ita cor a cerebro quoad aiales. et ita de epate respectu cordis et cerebri. ¶ Et ꝓ isto adducebat gal. experimētū i libello đ virtutibꝰ dispen-

santib⁹ nostrũ corp⁹: qꝛ experimento ꝯpertũ ẽ leso cerebro ledi virtutes aiales leso corde vitales: ⁊ leso epe nãles. partite ergo sunt virtutes ⁊ pricipat⁹ i tria membra. ⁊ sic nõ posuerũt esse mẽbꝝ tribuẽs ⁊ nõ suscipiẽs. Ad hãc autẽ põnẽ sequtur nullũ aial eẽ vere vnũ ꝑ vnã formã. Sꝫ qualr̃ suasiones sue ⁊ alie posite a gal. ꝯcludant: videbiꝛ in qõne.

¶ Et philosophi qdeꝫ sermo cũ subtiliter certificaꝛ est veracior. sꝫ medicorũ sermo i pmis cũ attenditꝛ est magis manifestus.

¶ Cõparat dicens: ꝙ sermo phi cũ subtilr̃ certificaꝛ ẽ veracior: qꝛ supꝑ vera rõne metaphysica ⁊ physica fũdat⁹. qꝛ. s. in oi multitudie ⁊c. et ꝙ aial qđlꝫ perfectũ ẽ vere vnũ ꝯpositũ nãle ⁊c. cui⁹ oppositũ sequtur ad põneꝫ platonis ⁊ gali. ꝫ sermo medicoꝝ prima fronte ẽ manifestior: qꝛ rei manifestiori. s. sensui ⁊ experimento inititur vt tactum est.

¶ Postea i alia dionis pte diuersificati sunt medici iter se ⁊ philosophi iter se. Una. n. secta dixit ꝙ ossa ⁊ caro nõ sentiẽtia ⁊ coꝝ silia nõ ꝑdurãt nisi ꝑ virtutes ꝓprias que sũt i eis que nõ ab aliis pricipiis eis influxerũt. sed ꝑ illas virtutes cũ nutrimẽtũ eis trãsmittitꝛ sibi sufficiunt: ⁊ neqꝫ ipa alii rei virtutẽ tribuunt: neqꝫ etiã aliud membrũ eis aliã tribuit virtutem. Alia vero secta dixit ꝙ virtutes iste non sunt eis ꝓprie. sed ab epe ⁊ corde i generationis principio eis influxerunt: et in eis quiete permanserunt.

¶ Pertractat aliud membrũ dionis dicens ꝙ i alia diuisionis pte. s. de mẽbro nõ influẽte nec suscipiẽte. medici ⁊ phi iter se diuersificati sunt. quidã. n. posuerũt carnẽ ⁊ ossa non sentiẽtia. qđ additꝛ ꝓpter dentes q sentiũt. hñt. n. virtutes eis inatas quas a generatiõis pncipio receperunt. et ille a nullo mẽbro eis influxerũt: per quas illa mẽbra ꝑficiũt operationeꝫ circa nutrimẽtũ qñ eis apponitꝛ. ¶ Alij vero posuerunt ꝙ ille virtutes ab epate ⁊ corde a pncipio gñatõis eis influxerũt ⁊ i eis qete ꝑmãserunt. ¶ Sciendũ ꝙ ista scđa positio et pma dñt. qꝛ pma ponit ꝙ os sine aliquo influxu et depẽdentia ab aliquo pncipali põt i operationeꝫ suã: ita ꝙ ad hoc ꝙ assilet et digerat nutrimentuꝫ nõ reqritur aliquis influxus. ꝫ sibi sufficit ꝯplo inata ꝯtracta a pncipio gñationis et sibi data a gñante. s. spermate. Scđa vero vult ꝙ recipit influxũ ⁊ pendet ab epe. dixit aũt. et qete ꝑmanserunt ad dñaꝫ virtutis aialis q̃ nõ sic vt nãlis manet i mẽbro qeta: vt videbiꝛ i qõne. iteꝫ dñt: qꝛ pma põ ponit ꝙ virt⁹ ossis ⁊ carnositatꝭ data ẽ sibi a pncipio gñatõis: nõ ab aliquo pncipali mẽbro: ꝫ a generante. scđa vero ecõtra.

¶ Medico tamẽ nõ attinet vt i sequendo demõstratiua ꝓcedat argumentatõe. vnde de his duab⁹ diuersitatib⁹ ad veritatem exit⁹ ꝓueniat. neqꝫ patet ei semita ad hoc inqꝫtũ est medicus. neqꝫ hoc ipm in aliqua suaꝝ ꝑscrutationu m ⁊ suaꝝ actionũ impedit.

¶ Ostendit qualr̃ medicus dꝫ se habere i hac discordia. Et pmo qđ in istis duab⁹ discordijs nõ dꝫ medicus ꝑscrutari. scđo qđ circa vnãquãqꝫ sit tenẽdũ. ibi scđa. Debꝫ ãt credere. ¶ Dicit pmo ꝙ ad medicũ nõ ꝑtinet vt ꝓcedat demonstratiua argumentatõe in sequẽdo. i. ingrẽdo vnde ꝓueniat exitus ad veritateꝫ de istis duab⁹ diuersitatib⁹. qđ pꝫ pmo qꝛ ei inqꝫtuꝫ est medicus nõ pꝫ semita ad hoc. scđo qꝛ hoc nõ impedit medicũ i aliqua suaꝝ perscrutationũ ⁊c. ¶ Sciendũ primo ꝙ i pma discordia medicus nõ hꝫ semitã ad veritatem inuestigandã. in illa. n. oꝫ tenẽdo opinionẽ Aristo. assumere ꝓpõnes metaphysicas ⁊ etiaꝫ physicas: vt supra oñsum est. Tenẽdo etiã põneꝫ plõnis et gali. ipse fundat se super ꝓpõnib⁹ nõ medicinalib⁹. vt ꝙ distincta gña operationum arguãt distincta genera tẽperamẽtoꝝ ⁊ virtutũ ⁊c. que ꝓpõnes ꝓculdubio ad supiorem pertinent artificem: Si igiꝛ auic. xxi. tertij. aut gal. i suis libris iuestigauerũt veritateꝫ hui⁹: hoc nõ fecerũt inqꝫtũ medici. In secunda etiã diuersitate pꝫ nõ esse ꝯsiderationem medicinalem i qua inqriꝛ vtꝝ caro ⁊ ossa nõ sentiẽtia sint ꝓducta a generãte cum ꝯplõne q̃ se i esse ꝯseruare pñt aut istã ꝯplõneꝫ habuerint ab epe. Hec. n. inuestigatio ꝑtinet ad phm nãlem.

Contra primũ pmo ẽ sñia Auerrois. scđo coliget ponẽtis hãc ꝑscrutationẽ eẽ multũ necessariã medico. scđo qꝛ nõ ꝯphẽsa vitate i pma discordia ignoraꝛ locus vbi sit egritudo. et sic nesciꝛ an cordi vel cerebro sint applicãda remedia. ⁊ tãgiꝛ ꝫ scđo iterioꝝ. vlti. capi.

Pro isto diciꝛ ꝙ quecũqꝫ istaꝝ opinionuꝫ teneaꝛ eidẽ ⁊ eodẽ mõ sunt applicãda remedia. Si. n. ponaꝛ opinio arist. lꝫ cor ponaꝛ primũ ⁊ radicale principiuꝫ sensus ⁊ mot⁹: nõ tñ est ei⁹ nisi principiũ vle: nec per ipm ei⁹ mẽbruꝫ posset i opatões sensus ⁊ mot⁹: nisi determinareꝛ ad has ꝑ cerebrũ et spũm cerebri. Ideo cerebruꝫ cuꝫ spũ ei⁹ ⁊ tẽpamẽto ꝯcurrit ad illas ꝓpões: vt particulare agẽs limitãs vle. limitata ꝫ et disticta lesio opationuꝫ aialiũ: ostẽdit lesionẽ i eo: qđ ẽ nõ sicut vlis: ꝫ sicut particularis ⁊ distincta cã. et ꝑ ꝯñs eideꝫ ẽ succurrẽduꝫ ⁊ nõ cordi. ⁊ ita i egritudinib⁹ ꝓprijs ledẽtib⁹ sensũ ⁊ motũ: ꝓprie cerebro ⁊ nõ cordi sunt applicãda remedia.

Contra. qꝛ scđm opi. arist. ꝯfert imo debitũ ẽ etiaꝫ remedia applicare cordi. qꝛ ꝯfortato pncipali vigoraꝛ ẽt scđariuꝫ. ꝫ scđꝫ opi. galie. nõ. Ex q̃ cerebꝝ ẽ pmum pricipiuꝫ i opatõe sẽsus et mot⁹. ꝫ nõ eodẽ mõ ⁊c. ¶ Dõm ꝙ q̃tũcunqꝫ poneretꝛ cerebꝝ scđm gali. i sensu et motu pmuꝫ pricipiuꝫ ⁊ epar i opatõe nãli. Qđlꝫ tñ istoꝝ a corde aliquo mõ hꝫ dependentiã: cui⁹ signũ qꝛ nulluꝫ ab illo absolũi põt. ꝑsupponitꝛ igꝛ virt⁹ ⁊ aia cerebri aiaꝫ ⁊ virtutem vitalẽ ⁊ nãlem: ⁊ ita illis et eaꝝ organis meli⁹ dispositꝭ: meli⁹ disponiꝛ cerebꝝ. ⁊ ꝯñr sensus et mot⁹. ⁊ si sic ꝯfert in egritudie sensus ⁊ motus lesiua cor bñ disponere. ¶ Ad argumẽtuꝫ pꝫ solutio. ¶ Pro auctoritate Auer. dic ꝙ in hoc fuit aduersari⁹ auic. et nõ bñ dixit. vel dic ꝙ ista inqsitio est necia. facit. n. te cognoscere an epar sit solũ pncipiũ sanguinis: eo mõ quo stomacus chili: an etiã vltra hoc hẽat pricipiũ i virtute nãli. ¶ Nota tñ auicẽnã fuisse i hoc fere ab oibus alijs phis diuersuꝫ: eo ꝙ voluit ipe coicodeã eẽ causã imediatã i ꝓductõe virtutum membroꝝ: vt in naturalibus magis habet videri.

¶ Debet aũt scire ⁊ credere i diuersitate pma qđ nõ ẽ ei curãdum: vtꝝ cor sit pricipiũ sentiẽdi ⁊ motõis cerebro: ⁊ virtutis nutrictis epi: aut nõ sit: Cerebrũ nãqꝫ siue ꝑ se siue post cor hẽat pricipium aialium actionũ existit comparatõe alioruꝫ mẽbroꝝ. Et epar silr̃ actionũ naturalium nutrientium principium existit aliorum membrorum comparatione.

¶ Ostendit qđ circa vtrũqꝫ sit tenẽdum. et prio circa pmã. scđo circa scđam. ibi scđa. Et de alia. Pria pꝫ. ¶ Pro cui⁹ tñ ampliori declaratõe pmo nota: ꝙ nõ fuit itentio aui. medicũ nullo mõ debere scire cor eẽ primuꝫ pncipiũ. naꝫ ꝫ dꝫ scire medicus: qm̃ ignorãtia hui⁹ ipedire posset i certo casu rectã curã. dꝫ ꝫ medicus hoc scire: ꝑsupponẽdo. s. nõ auteꝫ via demõstratiua ꝓbãdo: neqꝫ hoc iuestigãdo: eo qꝛ hmõi iuestigatio ꝑtinet ad supiorẽ artificẽ. qꝛ ad philosophum. ¶ Scđo nota ꝙ iđ dixit auic. i lr̃a: ꝙ non dꝫ curare medic⁹ mltũ diligẽter iuestigare an cerebꝝ hẽat a corde an a seipo ꝙ sit pricipiũ aialium actionum. silrqꝫ epar nãlium nutrientiũ. nã quomõcũqꝫ sit nõ dꝫ diuersificari opio medici in cognoscẽda ⁊ curãda egritudie. siue. n. cerebrũ a se siue a corde hẽat pncipatũ i sensu ⁊ motu: satis ẽ medico ꝙ nocumẽtum i cerebro ẽ cã lesiõis hmõi opationũ. ¶ Sꝫ posset aliquis obijcere: qm̃ nocumẽtum i corde ẽ etiã cã lesiõis huiuscemodi opatiõuꝫ. s. sensus et mot⁹: vt pꝫ i sincopi. ¶ Ad qđ põt dici ꝙ istud veꝝ ẽ. hec tñ ẽ dñia: naꝫ ex nocumento cordis leduntꝛ oẽs opatões tã nãles q̃ aiales ⁊c. Veruꝫ ex nocumẽto cerebri nõ neciõ accidit hoc: ꝫ solũ vt dictuꝫ ẽ. Et iđ ꝯprehẽdi põt cerebruꝫ fore tanq̃ particulare principiũ: cor autẽ tanq̃ vle. ¶ Tertio nota ꝙ vbi auic. dicit in lr̃a cerebꝝ esse pncipium aialium actionũ ꝯparatõe aliorũ mẽbroꝝ. ly alioꝝ mẽbroꝝ põt expõi duplr̃. ꝑ qdẽ alioꝝ membrorum. s. a corde ⁊ cerebro. ⁊ hec expõ videꝛ satis cõsona

littere. nã imediate añ locutus est auic. de corde ⁊ de cerebro. idẽ nunc videť excludere membra alia ab eis de qbus fecit mentionem. Et hãc expõnem etiã magis acceptarent philosophi. ¶ Scdo võ põt exponi cerebrũ eẽ principium actionum aĩalium ↄparatione. s. oium mẽbroꝝ alioꝝ a cerebro: ⁊ hec expositio magis placeret medicis. nã ipi non haberent ꝑ inconuenienti coꝝ dependentiaꝫ q̃ꝫdam habere a cerebro ĩ oꝑatiõib⁹ aĩalib⁹: ⁊ ꝑ oĩa applices mõ debito hãc duplicẽ expõnem ad ly alioꝝ mẽbroꝝ ↄparatõe dũ parum infra auic. dicit ꝙ epar ẽ principiũ actionũ nãlium nutrientium ↄparatõe alioꝝ mẽbroꝝ. ¶ Quarto nota ꝙ notãter dixit auic. ĩ lrã: epar eẽ p̃ncipiũ actionũ nãlium nutriẽtiuꝫ. nã vt ĩfra videbiť. doc. vi. hui⁹ p̃me fen. ca. p̃mo. virt⁹ nãlis poniť eẽ duplex. quaꝝ vna ẽ ministrãs ĩ re nutrimenti: ⁊ h⁹ sedes et oꝑationũ ipsius ꝓcessus ẽ epar. ⁊ hec ẽ illa q̃ vocatur nãlis nutriẽs. de qua ẽt ĩ pñti lectõe loq̃ť aui. altera võ v̾tus nãlis est ministrãs ĩ re generationis: et hui⁹ habitatio et ipsius operationum prouentus sunt testiculi. ⁊ de hac naturali non loquitur hic auicenna.

¶ Et de alia qdẽ diuersitate dꝫ scire ⁊ credere ꝙ nõ eẽt ei curãdũ vtꝝ v̾t⁹ nãlis ĩ tali quale ẽ os in p̾cipio generatõis ab epe venerit: aut cã ꝑ suamet ↄplõne mereať: aut nihil sit eoꝝ. Sꝫ dꝫ credere ꝙ hec virtus ad ipm nõ ꝓfluit nisi ab epe. nã si iter ea via clauderetur ⁊ os nutrimentũ aptũ haberet: ci⁹ actio d̾strueret quẽadmodũ fit ĩ sensu ⁊ motu: cũ neru⁹ q ꝓuenit a cerebro stringitur.

¶ Ostẽdit qd ĩ scda diuersitate dꝫ tenere medic⁹. scdo remouet dubiũ. ibi scda. Virt⁹ võ. ¶ Dicit p̃mo ꝙ de alia diuersitate medic⁹ dꝫ scire ⁊ credere ꝙ nõ dꝫ medic⁹ curare: vtꝝ virt⁹ nãlis ĩ tali quale ẽ os venerit ab epe a p̃ncipio generationis: aut os mereať illã v̾tutẽ ꝑ suam ↄplõnem: sicut dixit alia secta que ponit ꝙ a generãte oĩa mẽbra fuit data h̾ virtus ossi: aut nihil sit hoꝝ. q̾. s. nec ab epe nec a generãte oĩa mẽbra habuerit. s. ꝑticulari. ſꝫ supple fuerit aliqđ agens vl̾e dans istã virtutẽ: puta colcodea. Sꝫ tandẽ credere dꝫ ꝙ h̾ v̾t⁹ nõ ꝓfluit ad os nisi ab epe. Nã si iter epar ⁊ os via clauderet ⁊ os haberet nutrimentũ aptũ: ei⁹ actio ĩ nutrimẽtuꝫ destrueret: sicut ĩ mẽbris sensibilib⁹ ⁊ mobilib⁹ destruitur sensus ⁊ mot⁹: cũ neru⁹ q a cerebro ꝓuenit ad ista mẽbra destruiť. ¶ Nota p̃mo ꝙ ꝑ mẽbrũ tale q̃le ẽ os ĩtelligit auic. oẽ mẽbrũ qđ dꝫ habere v̾tutẽ ĩnatam tm̃. ¶ Scdo nota ꝙ scdm medicos nullũ ẽ mẽbrum qđ imediate toti distribuat spũm nãlem ⁊ sanguinẽ: nisi epar. iõ hmõi p̃ncipiũ attribuit medic⁹ epi. ¶ Tertio nõ. ꝙ si ꝑ pol̾e spũs nãlis ab epe ad mẽbra trãsmissus ↄtinue ↄseruareť ĩ mẽbris: ⁊ nõ resolueretur nõ esset nec̾ia via epis ad mẽbra ꝓ nutricatõe. ⁊ ideo dixit Gal. ꝙ hmõi mẽbra ñ ĩdiguissẽt poro vl̾ vena: si eoꝝ substãtia fuisset ĩdeficiens. de h̾ etiã ꝑti tactũ est supra.

¶ Virtus vero illa ossi naturalis facta est dũ eius permanserit complexio.

¶ Remouet dubiũ. dicebať. n. ex p̃cedẽti ꝑticula seq ꝙ oĩo silr̾ pẽdet v̾tus nãlis ĩ osse ab epe: ⁊ aĩalis ĩ mẽbris sensibilib⁹ ⁊ mobilib⁹ a cerebro. cui⁹ oppositũ dictat exꝑimentũ. sic eni illa virtus eẽt ĩnata sicut nãlis. Hanc obiectionẽ remouet dĩ. ꝙ lꝫ aliquo mõ sit sil̾e nõ tñ oĩo. q̾ virtus nãlis ẽ facta mãsiua ⁊ fixa ĩ osse duꝫ eius ↄplõ mãserit. ſꝫ nõ est ita de aĩali. accedit. n. ⁊ recedit a membro viuo ⁊ sano manẽte. ¶ Sciendũ p̃mo vt videbiť in q̃one. lꝫ tã operatio ossis q̃ꝫ oꝑatio mẽbri sensibilis ⁊ motiui ꝑficiať aliquo mõ ꝑ ĩfluxũ a p̾cipali ⁊ ꝑ ↄplõnem ĩnatã. dñt tñ: q̃m oꝑatio aĩalis videť magis ꝑ influxum alteri⁹ q̃ꝫ per innatã ↄplõneꝫ perfici. ecõtra võ nãlis. vl̾ saltẽ plus oꝑatur influxus p̾cipalis ad aĩaleꝫ q̃ꝫ ĩfluxus nãlis ad nãlem oꝑationẽ: cuius cã ĩ q̃one tãgeť. Ex quo pꝫ multo plus variari oꝑatiões nãles ex variatõe ꝓprie ↄplõnis mẽbri q̃ꝫ aĩales mutẽtur ex simili mutatione. ¶ Scdo ⁊ clari⁹ sciendũ ꝙ depẽdentia v̾tutis nãlis ossis ab epe ĩ aliquo ↄuenit cũ dependentia v̾tutis aĩalis mẽbri sensibilis ⁊ motiui a cerebro: ⁊ ĩ aliquib⁹ differt ab eadem. ↄuenit. n. q̾ sicut retracto epis ĩfluxu destrueret oꝑatio nãlis nutriẽs: ita cerebri influxu retracto destrueret operatio aĩalis: sensibilis. s. ⁊ motiua. Differunt autẽ primo: q̾ spũs nãlis q ab epate trãsmittitur ad mẽbrum: ita sibi intrinsecať ꝙ a mẽbro nõ reuocatur. spũs autẽ aĩalis non sic: sed magis stat deriuãs: ⁊ sub ꝓpria forma ĩfluentis. ¶ Differũt scdo: q̾ magis nec̾ius est ad esse mẽbri influxus spũs naturalis q̃ꝫ aĩalis: cũ ei⁹ operatio sit magis necessaria. in somno eni q̃ꝫtũcũq̃ꝫ retrahať spũs aĩalis viget. tñ ꝑ tũc oꝑatio naturalis et mẽbrũ bene ꝑdurat in eẽ: qđ nõ ↄtingeret si ↄsil̾r retraheretur spũs naturalis. ¶ Tertio differunt: q̾ nõ sensibili tp̾e posset ꝓduci actio aĩalis sine actuali ĩfluxu cerebri. ꝓpter qđ Gal. p̃mo ĩterioꝝ assimilauit ĩfluxum cerebri splẽdori a cerebro ꝓueniẽti. ecõtra võ esset de actõe nãli. tanto enim tempore ꝑmaneret q̃ꝫto mẽbri ꝑ spũm sibi ĩtrinsecatũ ↄseruareť ↄplõ. ⁊ hoc ĩtellexit auic. ĩ tex. pñti dũ dixit: virt⁹ võ illa ẽ facta nãlis ossi dũ ei⁹ ↄplõ ꝑmãserit. ⁊c. ¶ Tertio sciẽdũ ꝙ duplr̾ imaginari possum⁹ clausa via iter os ⁊ epar nutrimento pñti destrui oꝑationẽ ossis in nutrimẽtuꝫ. p̃mo q̾ tũc deficit ossi ꝓpter hec q̃litas influxa a p̃ncipali ꝑ quã os agit q̃ stat sue ↄplõni: sicut ꝑfectio actuãs ipsam. ⁊ h̾ forte dixisset scda secta. Scdo: q̾ q̃ꝫtũcunq̃ꝫ esset virt⁹ ĩ osse sana et integra đ se sufficiẽs ad oꝑationẽ ossis: nõ tñ clausa via erit mã in quã dꝫ agere os sufficiẽter oꝑationis ossis receptiua ꝓpter ipam nõ habere debitã dispõnem a p̃ncipio qđ ẽ epar. scdꝫ quã imaginationẽ saluari possꝫ: ꝙ ⁊ si epar nullũ influeret mẽbris spũm. saluať tñ p̾cipat⁹ respectu alioꝝ mẽbroꝝ: q̾ ab eo depẽdet vt a p̾cipio dispõ debita nutrimentalis materie sicut dictũ est. Utrum aũt p̃ter spũm ⁊ p̃parationem materie iam dictam epar aliam virtuteꝫ vel q̃litatem influat: tangetur in questione.

Ex hoc soluiť dubiuꝫ. Posset. n. videri a medico aliť eẽ oꝑandũ circa curã ossis c⁹ actio circa nutrimentũ deficeret penes primã. ⁊ alr̾ penes scdaꝫ sectam. q̾ apud scdam sectam necesse ẽ attẽdere epati: nõ aũt apud primã. iuxta. n. scdam patiť os epe patiẽte: ſꝫ nõ iuxta p̃mã. ¶ Põt dici p̃mo quasi cauillãdo: ꝙ siue ab epe siue non ab epe ꝓueniat mala ↄplõ ĩ osse eodẽ mõ curať. s. ꝑ ↄtraria: vt scꝫ calida frigidis: et ecõuerso. ¶ Alr̾. ⁊ meli⁹ ꝙ secundum vtrãq̃ꝫ sectã patiť os patiẽte epe. scdm primã ex defectu vl̾ indispõne materie. scdm võ secundã ex defectu vl̾ indisconuenientia ĩstrumẽti. ¶ Aliꝭ dixerũt ꝙ lꝫ ille due secte in h̾ diuersificarẽtur ꝙ vna ponebat virtutẽ ossis datã eẽ a generãte. s. a spermate. reliqua vero a corde ⁊ ab epe. credendum tñ est illos voluisse illã virtutẽ ↄseruari ꝑ calorem cordis et epis. qđ forte notauit auic. q̃ñ dixit. et debes credere ꝙ hec virt⁹ ad ipsum nõ ꝓfluit nisi ab epe ⁊c.

¶ Et tũc qđ explanabiť ei diuisionis habitudo: ⁊ videbit membra principalia que sunt: ⁊ membra principalib⁹ deseruientia: ⁊ mẽbra nõ principalia absq̃ꝫ seruitio.

¶ Ex istis ↄcludit aliã dioneꝫ. scdo declarat mẽbra: ibi scda. Membra võ. ¶ Dicit p̾io ꝙ ĩtellecta diuisiõe sup̾i⁹ posita medico explanabiť hitudo dionis isti⁹ quaꝫ nũc ponit. s. mẽbroꝝ quedã sunt p̃ncipalia: quedã seruiẽtia p̾icipalibus: ⁊ quedã sũt non p̾icipalia absq̃ꝫ seruitio. ¶ Nota p̾io. apparebit hitudo diuisiõis. ĩ. hita diuisio. vel hitudo. q̾ ꝓportio ⁊ ↄparatio mẽbroꝝ isti⁹ diuisiõis que nũc poniť. quoꝝ duo se hñt relatiue: vt p̃ncipale ⁊ seruiẽs p̾icipali. tertiuꝫ võ negat vtrũq̃ꝫ. Pꝫ aũt hec diuisio ex illa. q̾ ex ipa seq̃ť. ex h̾. n. ꝙ scio aliq̃ eẽ mẽbra tribuẽtia scio aliq̃ eẽ p̾icipalia siue absolute siue nõ absolute dicãtur talia. ex h̾ etiã scio aliqua eẽ p̃ncipalib⁹ seruiẽtia. q̾ nõ pñt p̾icipalia sine seruiẽtib⁹ principatũ suũ ad actũ ducere. ex hoc ẽt scio aliq̃ eẽ non p̾icipalia absq̃ꝫ seruitio. q̾ scio aliq̃ eẽ q̃ solũ recipiũt ⁊ nõ p̃parãt aut deferũt aliꝭs. ¶ Scdo nõ triplr̾ ĩtelligi posse aliqđ mẽbrũ eẽ sine seruitio: sicut triplr̾ sumiť seruitiũ. primo q̾ sine aliq̃ oꝑatõe cõi vl̾ ꝓpria. ⁊ sic nõ ĩtelligit hic: q̾ frustra eẽnt ista mẽbra. scdo sine seruitio. ĩ. sine vtilitate aliq̃. ⁊ iteꝝ pꝫ h̾ eẽ falsũ. ossa. n. faciũt vtilitatẽ sustẽtando. caro ⁊ pinguedo replẽdo vacuitates. tertio sine seruitio. s. appropriato alicui p̃ncipaliũ ꝓ oꝑatõe p̃ncipal̾ ordinato. s. latorio vl̾ p̃parato rio. ⁊ sic ĩtelligiť h̾. mlta. n. sic sũt nõ p̃ncipalia sine seruitio.

¶ Mẽbra võ p̃ncipalia sũt mẽbra q̃ primarũ virtutũ q̃ ĩ corꝑe existũt q̃ ad hoc sũt necessarie vt singulare: aut spẽs ꝑdurẽt p̃ncipia hñt.

¶ Prio declarat primū mēbrū. scdo omisso tertio tācꝫ p se noto declarat scdm. scda ibi. Mēbroꝝ vero seruiētiū. Prio ponit generalē descriptionē mēbri pricipal. scdo declarat quedā posita in illa. ibi scda. Scdm vo singularis. ¶ Dicit primo ꝙ mēbra pricipalia sūt ista q̄ hnt pncipia primarum virtutū que sūt in corpe: que vtutes sunt ad hoc necie: vt in diuiduū aut spēs ɔseruet. ¶ Nota prio ꝙ multiplr dr aliq virtus prima: tpe vel generatōe: vt vegetatiua. ij. de aia. et ij. de generatōe aialium. vi. ca. pfectōe vt virtꝰ aialis vl cognitiua. cōitate etiā. 7 sic sūt tria genera prima. ¶ Secūdo nota ꝙ lz auic. ɔtra se inuicē diuidat mēbra ordinata ad cōseruationē idiuidui 7 ordinata ad ɔseruationē spēi. illa tamē que faciūt ad ɔseruationē indiuidui faciunt et ad ɔseruationē spēi: p qꝫto nō ɔseruat spēs sine ipo idiuiduo. que autē boꝝ sint nobiliora nō ptinet ad pñs. ¶ Tertio nota ꝙ mēbra principalia ab auic. in lra numerata sic dicuntur ɔseruare indiuiduum seu spēm. per sua enim temperamenta producunt instrumēta aliqua que trāsmissa sup totum ɔseruāt cuiuslꝫ mēbri tēperamētum: aut trāsmissa ad locū generationis faciunt ad indiuidui nouā pductionē. 7 ɔsr ad speciei ɔseruationem: vt cor mediātibꝰ arterijs influēdo toti vitalē spm: ɔseruat vitam in toto: 7 cerebrū mediātibꝰ neruis influendo toti spm aialem ɔseruat in toto sensuꝫ 7 motū. sensus enim 7 motꝰ siue i loco siue scdm locū ē necius ad vitaꝫ aialis. vt colligit primo de sensu 7 sensato. 7. ij. de aia. epar vero mediātibꝰ venis nō pulsatilibꝰ influēdo toti spm naturaleꝫ ɔseruat in toto nutricationē. Silr testiculi p suuꝫ tempamentū gnatiui spūs gignitiui: q trāsmissus ad locum generatōis generat vt dictum est. ¶ Ex quibꝰ patet pꝓpter quid aliqꝺ mēbrum dicit principale. dicitur. n. tale ex hoc ꝙ p eius tēperamentū vt dictū ē: ē pductiuū alicꝰ virtutis vel instrumenti: puta spūs p se effectiue ɔcurrētis tācꝫ pncipale instrm ad indiuidui vel spēi ɔseruationē. ¶ Pꝫ scdo ꝙ qꝫtūcūqꝫ stomacꝰ sit gnatiuꝰ alicꝰ necio regsiti ad generationē vel ɔseruationē indiuidui: puta chili. nō th dꝫ dici pncipale mēbrū. lꝫ. n. chilus necessario ɔcurrat ad gnationeꝫ vl ɔseruatōeꝫ idiuidui. h th nō ē effectiue: ꝫ solum māliter.

¶ Scdm vero singularis durabilitateꝫ sunt tria pncipia: cor qdē ē principiū virtutis vite. 7 cerebꝝ qdē e pncipiū vtutis sentiēdi 7 mouēdi. 7 epar qdē ē principiū nutriēdi.

¶ Primo declarat primū. scdo scdm. ibi scda. Sꝫ scdꝫ spēi. ¶ Dicit pmo ꝙ ad singularis durabilitatē faciunt tria. prima pncipia dicta. s. cor: cerebrum: 7 epar.

¶ Sꝫ scdm spēm spēi durabilitatē sūt pncipalia hec tria: 7 ēt aliud quartū qꝺ spēi existit p priū: 7 sunt testiculi q vni rei sunt necessarij: 7 ad rē aliā iuuatiui. Necessitas ergo ē ad sperma generādū qꝺ genealogiā ɔseruat. Juuamētū vo ē ad hoc vt ɔplemētū forme det et ɔplo masculina 7 feminina ɔseruet: q̄ spēbus aialis accidētia sunt isepabilia: 7 nec sūt ex rebus in aialitatis eentiam ingredientibus.

¶ Dicit scdo ꝙ ad ɔseruationē spēi faciūt iā dicta tria pncipalia mēbra: 7 quartū qꝺ ē spēi ppriū. s. testiculi q ad vnam rē sūt necessarij 7 ad aliā iuuāt. necessarij. n. sūt ad generandū spma qꝺ ɔseruat genologiā. vtiles vo sūt vt det ɔplemētū forme 7 ɔseruet ɔplo masculina 7 feminina q̄ sūt accñia iseparabilia aialis. q2 nō sūt ex rebꝰ igrediētibꝰ eentiā aialitatis 7c. ¶ Sciendū pmo ꝙ lꝫ testiculi scdm sniam medicoꝝ p eoꝝ tēperamētū imediate tribuāt formā spmati. psupponit th i hoc influxū cordis: epis: 7 cerebri. influētū vitalem nālem: 7 aialē spm: ex qbꝰ integrat spūs gignitiuꝰ. oꝫ. n. vt sit ei ex oi mēbro pricipali fons: 7 ex alijs mēbris resudatio etiā vsqꝫ ad pmas radices. scda. xiij. trac. pmo. ca. iij. qꝺ ē de causis spmatis. Ex quo patꝫ hec tria mēbra pter testiculos nō solū ad ɔseruationē spēi eē necia p qꝫto ɔseruāt idiuiduū: ꝫ ēt p qꝫto vt eentialr ordinata ɔcurrūt ad spmatis ɔlifici gnationē. bn igit dixit auic. scdꝫ spēi durabilitatē sūt pricipalia hec tria. ¶ Scdo nō scdꝫ sniaꝫ medicoꝝ nō solū h eē sermonē ꝺ testiculis viroꝝ: ꝫ ēt mulieꝝ. 7 h ifra declarat auic. qꝺ ēt pꝫ ex iuuamētis q̄ vtrisqꝫ testiculꝰ attribuit. Primū vt det ɔplemētū forme. i. figure 7 ɔponi. q2 per eos hr distinctio maris 7 femie. Scdo p eos dat ɔplementū forme. q2 vnūqꝺqꝫ ē i sua spē pfectū 7 ɔpletū cū pōt i opatōeꝫ sibi debitā. iō tūc vir 7 mulier hꝫ ɔplemētū sue forme qn pōt i opatōem 7c. s. sibi silē generare: qꝺ ē p testiculos. Recipit th hec expō istantiā. q2 magis videt hec necessitas qꝫ iuuamentū. ¶ Scdꝫ iuuamētū ē q2 p eos reuerberat calor sup toto p quē itegrat et habilitat idiuiduū ad suas actōes: cꝰ signū ē. q2 p castrationē efficit vt effeminatꝰ 7 maloꝝ moꝝ. dixit āt masculia 7 feminina ɔplo accñia isepabilia spēbꝰ aialis: nō th oibꝰ: q2 nō orbatis 7 plibꝰ ex putrefactiōe genitis h pfectis. 7 iō nō sunt eentiam aialis ingredientia. vir eniꝫ 7 mulier sunt eentialr eiusdē spēi: lꝫ differant sexu.

¶ Membroꝝ vero deseruiētiū alia sunt que seruitute deseruiūt preparatoria: alia que seruiunt seruitute latoria.

¶ Declarat scdm mēbrū diuiōnis. 7 p subdiuidit. scdo declarat mēbra. ibi scda. Et pparatoria. Pria pꝫ. ¶ Nota h nom seruitꝰ ē equocū. sumit. n. qnqꝫ p quacūqꝫ vtilitate vel ɔferētia mēbri ad mēbꝝ. 7 sic mltiplex ē. s. sustētatoria vt ossiū. defensoria vt cut. expurgatoria: vt nariū: itestioꝝ 7c. 7 sic n sumit h. Scdo sumit p ɔferētia mēbri ad pncipale p sua pncipali opatōe. 7 sic repit duplex. eo. n. ꝙ oē mēbrū pncipale hꝫ alijs influere: necessariū ē mēbꝝ hūc influxū deferens alijs mēbris. 7 sic necessariū ē mēbrū seruiēs seruitute latoria. et q2 spm p influxū alijs trāsmittēdū nō pōt pricipale generare: nisi ex pparata mā. iō vltra hoc necessariū ē membrum sibi seruiens seruitute preparatoria.

¶ Et preparatoria qdē seruitꝰ vocat vtilitas. latoria vo seruitꝰ absolute vocat. seruitꝰ aūt pparatoria ē ātecꝫ pncipale opet. 7 latoria seruitꝰ ē postqꝫ pricipale opatur.

¶ Declarat mēbra diuisionis. scdo exēplificat ꝺ quolꝫ seruitio pricipaliū. ibi scda. Cordis vo. ¶ Dicit p ꝙ seruitꝰ pparatoria vocat vtilitas. ꝫ seruitꝰ latoria. ppꝛie dr seruitꝰ absolute. ¶ Dic scdo ꝙ seruitꝰ pparatoria ē anteqꝫ pricipale operet. ꝫ latoria ē postqꝫ principale opatū fuerit. ¶ Nota prio seruitꝰ pparatoria ppꝛie videt iportare ɔferentiā ad principalē opatiōeꝫ pricipalis. iō p antbonomasiā vocat vtilitas. videt. n. ex seruitute pparatoria pricipale aliqꝺ lucrari. Per latoriā vo tribuit. in quo vtit deferētibꝰ vt seruis. 7 pp hoc seruitꝰ absolute dr. ¶ Cōtra. idē mēbrū silr seruit seruitute pparatoria 7 delatoria: vt artaria venalis cordi aerē pparat 7 recipit ab eodē spm 7 sanguinē arterialē. ꝫ diuisio nō bona. negāda ē ɔña. nec ponit hec diuisio tācꝫ mēbroꝝ necio ex nā rei distinctoꝝ: vt pbat argumentū. ¶ Scdo nota ꝙ scdm auic. i lra. seruitꝰ pparatoria dr qsi an paratoria. q2. s. an opationē mēbri pricipalis parat aliqꝺ ɔferens ipi pricipali in operādo: sicut pulmo pparat aerē cordi imaginādo pulmonē remittere et refrāgere aeris q̄litates: 7 aliquā forte sibi dare occultā ppꝛietatē: qua postea i corde scdm se vl aliquā eiꝰ partē i spm ɔuertat. si. n. aer nimis frigidus subito occurreret cordi ipediretur spūs generatio. iō 7c. Et silr stomacꝰ pparat chilū epati. ꝫ seruit latoria ē seruitꝰ qua mēbrū seruiēs defert alijs mēbris illꝺ qꝺ pductū ē a pricipali mēbro cui talr seruit. sicut arterie deferūt ad alia mēbra spiritū 7 sanguinē arterialē a corde generatū. 7 vene nō pulsatiles deferūt ad alia mēbra spm nālem 7 sanguinē venaleꝫ in epe generatū. q2 ergo nō pñt deferre nisi qꝺ generatū ē. iō bene dicitur in littera hanc seruituteꝫ latoriam eē postqꝫ principale operatum sit.

¶ Cordis vero seruiēs pparator est sicut pulmo: 7 eiꝰ seruiēs lator ē sicut artarie.

¶ Exemplificat nsic auic. ostendēs vt dictū ē: q̄ nā dicat eē mēbra respectu principaliū mēbroꝝ seruiētia: 7 pmo cordis. scdo cerebri. tertio epatis. quarto testiculorū. partes patēt. ¶ Dicit primo. seruiens cordi preparatorie est pulmo. delatorie vero arterie. ¶ Sciendum pulmonem seruire cordi seruitute preparatoria. primo secundū Gal. opinionem. vij. de vtilitate particularum. capi. de pulmone. 7. viij. de iuuamentis membrorum. pmo capitulo. et in libro de vtilitate anbelitus: vbi ponit pulmonem predigerere 7 predisponere aerem attractum per anbelitum: qui ad cor prouenies ɔuertitur in spiritum. q2 igitur sic materiaꝫ spiritus pparat: pulmo cordi seruire dicitur seruitute preparatoria.

¶ Secundo secundum sniam veriorem seruit pulmo ꝑparatorie cordi. qꝛ ꝑparat aerem debentē tēperare calorē cordis ꝛ spūs. ꝓpter quā tēperantiā generat spūm vitalē sine qua nō generaret: vt etiam in textu imediate precedenti dictum ē. Et possem⁹ dicere ꝙ vapori sanguinis ī corde ī spiritum trāsmutādo corporalr̄ se ɔmiscet ipm subtiliādo et ꝑparādo: vt trāsmutationē a corde debite recipiat. ¶ Nota tñ ꝙ lꝫ de pulmone solū explicet auic. tanq̄ꝫ de manifestiori: nō tñ negasset alia mēbra cordi seruire seruitute ꝑparatoria: vt epar vene: ꝛ multū mediate stomacus. nā pulmo finaliter deputat⁹ est ad seruitiū cordis: ꝛ ad illud limitatus: nō sic autē alia mēbra dicta. ideo de ipo poti⁹ q̄ꝫ de alijs membris exēplificauit auic. ¶ Ex quo seqtur idē esse membrū pricipale ꝛ seruiēs pricipali scdm distinctas tñ rōnes. ꝛ per ɔñs diuisio supius posita nō fuit diuisio mēbroꝝ ex ꝑte rei necio distinctoꝝ. ¶ Secūdo sciendū non eē intentionem Auic. solū artarias seruire cordi seruitute latoria: imo et vene et artaria venalis: ſꝫ de his vt notiorib⁹ exēplificat.

Sed diceres. videt̄ ēt ꝙ cor seruitute ꝑparatoria seruiat pulmoni: cū sibi ꝑparet sanguinē quo nutrit̄. vt. vij. de iuuamētis. ij. cap.

¶ Dōm ꝙ ista nō ē seruitus: qꝛ nō ē ɔferentia ꝓ principali opatione: sed est velut retributio quedā ꝓ seruitio.

¶ **Cerebri vero seruiens preparator est sicut epar: ꝛ alia nutrimēti membra ꝛ custodie spiritus ꝛ lator est sicut nerui.**

¶ Exēplificat de cerebro dicēs: ꝙ cerebri seruiēs ꝑparator est. sicut epar ꝛ alia nutrimēti mēbra et custodiēs spūs ꝛ lator seruiēs ē sicut nerui. ¶ Sciendum pmo epar seruire cerebro seruitute ꝑparatoria. primo scdm Gen. qꝛ ꝑparat materiā nutrimētalem. ex qua tādē spūs aialis ī cerebro gñat̄: ſꝫ primo vitalis ī corde. et modus iste ē valde imediat⁹ quē nōnulli rudiores reprobare conātur. ſꝫ illud qd̄ addit̄ ī lr̄a: et aliqua nutrimēti mēbra videt̄ ɔfirmare sniam Gentilis. Alij alr̄ dn̄t epar seruire ꝛc. ꝓ quāto ī cerebro ex spū vitali ī rete mirabili fit aialis ꝑ verā digōnem que ē opatio nālis ꝛ per ɔñs ꝑficit̄ mediāte spū nāli dato ab epe. epar ḡ seruit cerebro dādo et preparando sibi spūm nālem quo ꝓducit spūm aialem requisitum ad ɔseruationem ꝛc.

Contra. qꝛ tunc idē simul esset ꝑparatio siue iuuamentū et opatio. qꝛ hec generatio spirit⁹ naturalis est operatio vt patet. ꝛ illamet ē preparatio siue iuuamentum. igitur ꝛc.

Pro isto ɔceditur ɔclo: nec illud repugnat respcū diuersoꝝ. ¶ Contra per pri⁹ tūc ɔcurreret epar ad generationem spirit⁹ animalis q̄ꝫ cerebrum.

¶ Potest dici ꝙ epar concurrit quo ad transmutationem absolute prius. quod autem limitate producit tēperamētū aialis spūs est cerebrum. vel dic ꝙ epar dat instrm̄. s. spūm nālem: quo postea vt instrumento vtit̄ virt⁹ ꝛ tēperamentū cerebri. ¶ Et nota ꝙ per alia nutrimēti mēbra intelligere possum⁹ stomacū venas. et quidā etiā itelligūt cor. ꝑ custodias aūt spirit⁹ itelligunt quidā cor. alij artarias ꝛ precipue subeticas ī qb⁹ spūs vitalis tēdens ad rete mirabile aliquā recipit ꝑparationē. Aliqui vero ꝑ eas intelligunt rete mirabile in quo fit spirit⁹ animalis ex vitali generatio. hec omnia probabilia sunt. quare ꝛc.

¶ **Epatis vero preparator seruiēs ē sicut stomacus: ꝛ lator ē sicut vene.**

¶ Exemplificat de epate: ꝛ patꝫ. ¶ Nota primo vene duplices sunt. quedā ante epar: vt mesaraice deferētes chilum a stomaco ad epar. ī quib⁹ etiā chilus quādā ꝑparationē recipit ꝛ rubefit. et iō ille seruiūt epati seruitute preparatoria. lꝫ etiā ɔcedi possit ꝙ seruiūt seruitute latoria portādo sanguinē ab epe ad stomacū ꝛ intestina. Alie sunt vene post epar ꝑ quas ab epe sup toto defert̄ sanguis: ꝛ ille seruiūt seruitute latoria. ꝛ de illis ꝑcipue itellexit auic. ¶ Scdo nota non solū stomacū epi seruire seruitute ꝑparatoria. ſꝫ etiā potest idē ɔcedi de corde ꝛ artarijs ꝓ q̄ꝫto cor sibi spūꝫ ꝑparat ex quo dꝫ fieri nālis: et istū vitalē ꝑ artarias maxime trāsmittit q paratior ē vt trāsmutet̄ ī nālem.

¶ **Et testiculoꝝ quidē seruiēs ꝑparator: sunt sicut mēbra que anteq̄ꝫ ipsi generant spma. ſꝫ eoꝝ seruiēs lator ē virga ī viris ꝛ vene que sunt iter eos ꝛ ipam. ꝛ ī mlierib⁹ similiter sūt vene que sperma ad locū ɔceptiōis ipellunt: ꝛ mulieres insuper habēt matricē per quam spermatis completur vtilitas.**

¶ Exēplificat de testiculis dicēs: ꝙ seruiēs ꝑparator eorū sunt mēbra que generāt sperma anteq̄ꝫ ipi testiculi. ꝛ seruiens lator ī viris ē virga: ꝛ vene que sunt mediātes iter testiculos ꝛ virgā. et subdit etiā ꝙ ī mulierib⁹ sunt vene que impellunt spma ad locum ɔceptiōis. ꝛ ꝑ ɔñs que seruiunt seruitute latoria testiculis mulieꝝ. et vltra hec hñt matricē ꝑ quā ɔplet̄ vtilitas spmatis. ¶ Sciendum pmo ꝙ ꝑ mēbra generātia spma añ testiculos itelligere possum⁹ tria pncipalia mēbra alia: a qb⁹ decidit̄ ꝓ parte corpulēta ꝑs spmatis et pars etiam spūosa. dn̄r autē generare sperma añ testiculos: qꝛ priora sunt nā testiculis ī gn̄atione spmatis. testiculi autē hoc faciūt virtute triū pncipaliū ɔcurrētium: ꝛ precipue cordis et epis. vel dn̄r generare añ: qꝛ añ ꝑparant māꝫ q̄ꝫ ī testiculis ɔuertat̄ ī sperma. ¶ Scdo ꝑ mēbra que generant sperma añ q̄ꝫ testiculi: possum⁹ intelligere vasa inuoluta ante testiculos mām ī sperma trāsmutandā multū preparātia: ita vt in eis hēat silitudinē spmatis: lꝫ solū ī testiculis scdm sniam gal. acquirat ista mā verā formā et temperamētum spermatis: nō tñ ꝑ hoc excludit seruitiū ꝑparatorium cordis: epis: et cerebri: sicut dcm̄ ē. nā cor ꝑparatorie seruit dādo spūm vitalem: et epar dādo sanguinē ꝛ spūm naturalem: cerebrum aūt spūm aialem exhibēdo. ¶ Scdo nota ꝙ ꝑ venas que sunt inter testiculos et virgā debem⁹ intelligere vasa quedā seminaria mediātia inter testiculos ꝛ virgā ꝑ que a testiculis ad virgā deferat̄ sperma in actu coitus. ꝛ abbreuiātur tunc vt sperma citius transeat. hec autem non sunt vene proprie dicte ſꝫ similantur venis: aut dn̄r vene: qꝛ orte ab emulgētibus venis. ¶ Sciēdum tertio ī mulieribus reperiri duplicia vasa seminaria. quedam enim terminātur ad os matricis ꝛ effundūt hora coit⁹ saliuale sperma hora delectatōis. alia vero sunt magis itra terminata ad cōcauum matricis eadem hora ipellētia sperma ad locū ɔceptionis. vtraq̄ꝫ igit̄ seruiunt testiculis mulieꝝ seruitute latoria. matrix vero videtur seruire ꝑparatorie virtuti informatiue. qꝛ ɔstringit̄ super sperma et ipꝫ ɔseruat. et iō dixit ꝙ ꝑ ipam vtilitas spermatis completur.

¶ **Gal. aūt dixit ꝙ mēbroꝝ alia sūt q̄ opationē tm̄ efficere hñt: alia q̄ iuuamētū tātū. ꝛ alia sūt q̄ opationē ꝛ iuuamentū hñt: primum est sicut cor. scdm est sicut pulmo. tertiū sic̄ epar.**

¶ Ponit diuisionem sumptā a fine ad quē finalr̄ a natura deputata sunt mēbra. et pꝫ distinctio que sumpta ē a Gali. primo iterioꝝ. ¶ Nota ꝙ hec diuisio non sufficiēter ɔprehendit omnia mēbra. plurima enim nō principalia sine seruitio nec operationem faciunt nec iuuamētum. ¶ Intelligēda est igit̄ diuisio sic. membrorum de quib⁹ ī ꝑcedenti particula dictum est. s. principaliū ꝛ seruientium principali: alia efficiunt operationē tm̄ ꝛc. et si vis vt diuisio sufficiēter comprehendat: addatur illud membrum. quedā nec habent iuuamentum nec operationem.

¶ **Dico autem ꝙ per operationem oportet intelligi illud qd̄ cū re solūmō opationū in vitā singularis igrediētiū ɔplet̄: aut ī spēi ꝑmanētia sicut cor in generatōe spiritus.**

¶ Declarat mēbra dionis. ꝛ pmo primū. scdo scdꝫ. tertio tertiū. ibi scda. Et ꝑ iuuāmētū. ibi tertia. Ipm vō epar. ¶ Dicit prio ꝑ opationē itelligēdū eē illd̄ qd̄ solūmō ɔpletur cū re opationum igredientium vitā singularis aut permanentiā spēi: sicut cor in generatione spiritus vitalis dicitur facere opationem. ¶ Nota operatio sumitur tripliciter. primo ꝓ qualibet passione vel actione membri quecunq̄ꝫ fuerit. ꝛ taliter non sumitur hic. Scdo pro principali operatione ad quā mēbrū finalr̄ ordinat̄ qualr̄ visionē oculi dicim⁹ opationē. Alias vero opationes ī oculo visiōi subseruiētes non opatōes ſꝫ poti⁹ iuuamēta appellam⁹. ꝛ nullo istoꝝ modoꝝ sumitur hic. Tertio pro operatione solūmō per se ordinata

ad ꝯseruationem spẽi vel indiuidui: ⁊ sic sumitur hic.

Et ex hac distinctõe sequit̃ rñsio ad q̃õnem qua querit̃. vtrũ q̃dlʒ mẽbꝝ hẽat opatõeʒ. ¶ Dõm ẽ eni ꝙ sic accipiẽdo opationẽ p̃mo et scd̃o mõ. ꝫ accipiendo opationeʒ tertio mõ solũ principale mẽbruʒ hʒ opationeʒ. ¶ Sciendũ scd̃o ꝙ ista lr̃a põt habere plr̃es intellect⁹. primus est itelligendo ꝑ rem effectuʒ: ⁊ ꝑ ꝯpleri finem attingere. est igit̃ sensus ꝙ ꝑ opationẽ itelligi oʒ illud qd̃ solũmõ ꝯplet̃. i. finem attingit cũ re. i. cũ effectu opationuʒ vitã singularis aut spẽi permanẽtiã ingredientiũ. v̄. g. cor i factiõe spũs vitalis dicit̃ facere opationeʒ. q2 illa generatio spũs vitalis nõ attingit finem q ẽ vitã dare nisi cuʒ spũ vitali q est effectus opationuʒ ingredientiũ vitã singularis. Spiritus. n. vitalis manens hmõi solus ꝑ eius p̃ntiã scd̃m sñiam gal. dat vitã. q2 formã ⁊ temperamentũ mẽbroꝝ ꝯseruatiuuʒ. sed sic nõ est de epate. non. n. solũ attingit finem cũ re ⁊c. ꝫ vltra hoc oʒ sanguineʒ trãsmutari in humiditates scd̃as. iõ non soluʒ cuʒ sanguine ⁊ spũ suo attingit finem ⁊c. Et scd̃m hoc opatõeʒ possum⁹ appellare i isto casu ipsam spũs generationẽ i corde que hũc finẽ qui est dare vitã attingit solũmõ cuʒ re ⁊c. vel ẽt ipsaʒ vite dationẽ que est finis: q solũmodo tali re attingit̃. ¶ Aliter dico opationẽ illd̃ qd̃ solũmõ ꝯplet̃ cũ re. i. ꝓducẽdo rẽ opationũ ⁊c. ¶ Alr̃ dico opationẽ. i. membꝝ hñs opationeʒ tm̃: cui⁹ finis ꝯplet̃. i. attigit̃ cuʒ re opationuʒ solũmõ vitã singularis aut spẽi ꝑmanẽtiã igrediẽtiũ: sic ꝙ ñ alteri pricipali fini ꝑ se subordinẽtur: sicut cor i generatõe spũs facit operationem dãdo toti vitã ⁊c. ¶ Alr̃ aliꝫ dñt ꝙ actionuʒ dictoꝝ membroꝝ quedã est opatio tm̃: vt vitã dare per spũm cordis vitaleʒ. quedã ẽ iuuamentuʒ tm̃: vt opatio pulmonis. q̃dã v̄o est simul iuuamentuʒ ⁊ operatio: vt opatio epis ẽ operatio ⁊ iuuamentũ respectu nutricatõis toti⁹. ⁊ tunc sic exponitur lr̃a. ꝙ per operationẽ intelligi oʒ illud. i. illa opatio q̃ solummõ ꝯplet̃ ⁊c. absq3 hoc. s. ꝙ ad illã opationẽ ordinet̃ per se: vel absq3 hoc ꝙ illa operatio alteri opationi ꝑ se ꝯferẽtiam faciat. ⁊ hoc scd̃m sñiam Gal. erit veꝝ: q vult ꝙ finis spirit⁹ vitalis ꝑ se est solũ dare vitã. ¶ Et penes hoc posset ꝯcedi ꝙ lʒ cor faciat operationẽ tm̃. i. aliquã actionẽ q̃ sic ẽ operatio: qd̃ nõ ẽ iuuamentũ. põt tñ ꝯcedi ꝙ etiã faciat iuuamentuʒ. ¶ Alr̃ imaginari possum⁹ ꝙ vitã dare ⁊ viuere ẽ prius nã q3 dare nutrimentũ aut sensuʒ et motũ. ꝯplet̃ igr̃ viuere ꝑ spũʒ vitaleʒ solũ. ꝫ nec nutriri per nãlem solũ. nec sentire ꝑ aialeʒ soluʒ. ꝫ oʒ ẽt spũʒ vitalẽ ⁊ alios spũs modificatõeʒ facere siue recipere. ⁊ sic spũs vitalis hʒ sufficientẽ actum i dando vitam: aliꝫ vero nõ. p̃ma tñ expõ tenenda est.

¶ Et ꝑ iuuamentũ oʒ ĩtelligi illud qd̃ preparat̃ ad alteri⁹ mẽbri opatiõem suscipiendaʒ. ⁊ tũc erit operatio completa ad dãdam singulari vitam aut speciei permanentiaʒ quemadmodũ pulmo aereʒ preparat.

¶ Declarat scd̃m dicens ꝙ ꝑ iuuamentũ intelligit illd̃ qd̃ p̃parat ad suscipienduʒ opationẽ alteri⁹ mẽbri: sic ꝙ cũ illaʒ opationẽ susceperit erit ꝯpleta opatio ad dandnʒ vitã singulari aut permanentiã spẽi. sicut pulmo p̃parat aerẽ ⁊c. ¶ Sciendũ p̃mo istã lr̃aʒ duplr̃ intelligi posse. p̃io vt verba sonant: ⁊ sic facit membrũ iuuamentum qñ p̃parat mãm vt suscipiat opationeʒ alteri⁹ mẽbri qua ꝑmaneat idiuiduũ ⁊c. ⁊ tunc scd̃m exẽpluʒ datuʒ oporteret ponere aerẽ preparatũ i pulmone: i corde i spũm transmutari: vt supra. Scd̃o põt intelligi illud p̃parari nõ vt illã opationẽ in se recipiat: ꝫ vt ipo talr̃ p̃parato eunte ad principale illd̃ fiat potẽs ꝑficere opationeʒ suam principalem sicut i exemplo posito. et tunc exponit̃ littera. illud qd̃ preparat̃ ad alteri⁹ membri opationẽ suscipiendam. i. ꝑficiendã. ¶ Secũdo sciendũ iuuamentum triplr̃ sumi. p̃mo ꝓ qualibet vtilitate vel ꝯferẽtia vt supra. scd̃o ꝓ scd̃aria vel nõ principali operatiõe mẽbri ad principaleʒ tñ eiusdẽ finalr̃ ordinata: vt receptio speciex visibilium visioni. tertio vero capit̃ ꝓ seruitio preparatorio ꝓ pricipali opatõe cui illa p̃paratio ẽ ꝑ se ⁊ p̃ncipaliter subordinata: sicut in exemplo dato. Ex quo patet oẽ iuuamentum posse seruitutem appellari. sed non ecõuerso. Ex quo patet vlterius eandem rationem simul esse posse iuuamentum et operationem vt supra.

Contra. tunc cor nõ haberet opationẽ tm̃. ꝯ auic. i lr̃a. q2 p̃parat spũm vitalẽ cerebro ⁊ epi.

Pro isto põt dici primo ꝙ epar nõ hʒ iuuamentũ: q2 ad hoc vt mẽbꝝ dicat̃ iuuamentuʒ facere reqritur illã actionẽ q̃ dr̃ iuuamentũ esse ad illã q̃ dicitur opatio tãq3 ad finẽ principalr̃ ordinatã qualr̃ nõ est de corde. sua eni operatio est ad dandum vitã solũ principalr̃ ordinata: ⁊ nõ ad spũm aialeʒ. ⁊ ẽ silr̃e sicut si rex oib⁹ abundãter elargiat̃ opes: ⁊ istis opib⁹ aliqui vtãtur ad mercantias: aliq ad sciam acquirẽdaʒ. nõ tñ dicit̃ i hoc regẽ facere nisi grãm: nõ vero seruitiũ aut iuuamẽtũ. Et penes h̃ ẽt sustineri possʒ cor respcũ nulli⁹ alteri⁹ mẽbri facere seruitiũ. ⁊ i sũma videt̃ ꝙ ista actio ꝓprie respectu alterius dicitur operatio que habet rationem finis. dicitur vero iuuamentum quod habet rationem vtilis ⁊ ordinati ad fineʒ. ⁊ q2 operatio que est vitam dare habet respectu aliarum rationem finis: solũmodo dicitur iuuamentum.

Aliter dici põt ꝯcedẽdo cor efficere iuuamẽtũ. q2 tñ finis ad quẽ pricipalr̃ ordinat̃ cor ⁊ alia membra facientia ad ꝯseruationẽ spẽi: est etiã ipi⁹ indiuidui ꝯseruatio: et respectu illi⁹ hʒ cor operationẽ solũ. q2 vita ꝓ actu primo imediate pendet a calore cordis: reliqua vero respectu huius faciunt iuuamentuʒ. iõ cor dicit habere solũ operationem: q2 eius inq̃3tum virtutis vitalis organuʒ ẽ finis. finis v̄o ẽ opatio ⁊ nõ iuuamentũ ad opationẽ ordinatum.

¶ Ipm vero epar suã secũdã ꝑficit p̃mo digestioem: ⁊ digestiõi tertie: ⁊ quarte apparatũ p̃stat. ergo inquãtũ digõnem secũdã adeo ꝑfectã efficit quoad sãguis ad ipmmet nutriẽdũ sit bon⁹ actionem operatum est. ⁊ inq̃3tuʒ operatõem efficit q̃ i alia expectata opatione auxiliat̃ iuuamentum efficit.

¶ Declarat tertiũ. ⁊ si ꝯsideres oñdit ꝙ eadẽ opõ ẽ silr̃ operatio ⁊ iuuamentũ dicens: ꝙ ipm epar scd̃am digõnem suã efficit: ⁊ digõni tertie ⁊ q̃rte p̃stat apparatũ. iõ iq̃3tuʒ digestionem scd̃aʒ ꝑficit in tm̃ ꝙ sanguis ide generat⁹ sit bonus ad ipmmet nutriendũ efficit opationeʒ. Inq̃3tũ vero ꝑ hãc digõnem auxiliat̃ i alia digõne. s. tertia ⁊ quarta dicit̃ facere iuuamentuʒ. ¶ Nota circa hoc ꝙ epar inq̃3tuʒ facit sanguinem bonum ad ipmmet nutriẽdũ facit opationẽ. nõ nisi q2 sanguine existente bono ꝓ epate bon⁹ est ꝓ toto. ꝫ iq̃3tũ ille sanguis nõ põt totũ nutrire nisi digõneʒ tertiã ⁊ quartã recipiat ad quas ꝑ digõneʒ scd̃aʒ p̃parat̃: dicit̃ facere iuuamentuʒ. ¶ Et penes hoc pʒ: ꝙ silr̃ cerebrũ inq̃3tuʒ fac̃ spirituʒ aialeʒ ꝓ toto facit operationẽ. ꝫ ꝓ q̃3to ista operatio p̃parat istũ spũm vt vario mõ dearticulet̃ in toto facit iuuamentũ. silr̃ testiculus inq̃3tuʒ facit p̃paramentũ ad ĩtegranduʒ spũm gignitiuuʒ facit operationeʒ: inq̃3tuʒ vero disponit partem materialem spermatis ad tales vel tales trãsmutatões a virtute informatiua recipiendas facit iuuamẽtũ. et tu ꝯsidera. ¶ Et nota ꝙ forte penes hoc etiã ꝯcedi posset ꝙ cor etiam facit iuuamentũ. s. ad operationeʒ alterius generis: q2 p̃parat spũm vitalẽ ⁊ mãm generationis in spermate. q2 tñ finem in genere operationuʒ vitaliũ ꝑ spũʒ solũ i eo generatũ attingit: dicit̃ facere operationem tm̃.

¶ Et etiã denuo dicem⁹ ꝙ mẽbroꝝ alia sunt que generãtur ex spermate q̃ sunt silium partium membra preter carnem ⁊ adipem: ⁊ alia sunt que ex sanguie generantur: sicut adeps ⁊ caro. quod enim est p̃ter hec duo ex duob⁹ generatur spermatibus masculorum spermate ⁊ spermate mulierum.

¶ Ponit dioneʒ sũptã a mã ⁊ efficiẽte. scd̃o declarat mãm nutricatõis coꝝ addẽdo aliã. ibi scd̃a. Postea sãguis. P̃io ponit dioneʒ. scd̃o declarat ⁊ scd̃ʒ quosdaʒ tacite remouet dubiũ. ibi scd̃a. Sʒ scd̃ʒ sermonẽ. ¶ Dicit p̃mo ꝙ mẽbroꝝ quedã generãt̃ ex spermate: ⁊ ista sũt oĩa mẽbra ꝯsilia p̃ter carneʒ et piguedineʒ. quedã vero generãtur ex sanguie: vt caro et adeps: omnia enim alia ab istis generantur ex duobus spermatibus. s. viri ⁊ mulieris. ¶ Sciendum primo ꝙ hoc nomen sperma apud auctores est equiuocum. q̃ñq3. n.

sumit̄ proprie. ⁊ sic describitur ab aristo. ꝙ est superfluitas vtilis ⁊c. qn̄qꝫ autem extenditur ad oēm superfluitatē que per coitum expellitur naturaliter. ⁊ sic dicitur de superfluitate tenui dicta alguadi i viris: qn̄qꝫ expulsa solo mulieris aspectu q̄ etiā expellit̄ i pueris an̄qꝫ poluant̄. dr̄ etiā de sup̱fluitate saliuali ad os matricis expulsa i muliere hora coit⁹. que nō ē p̱ se vtilis ad generationē: sꝫ soluꝫ gr̄a delectatōis a nā i muliere inuenta. cuꝫ. n. sperma mulieris grossum vtile generatōi oporteat pelli i cōcauuꝫ matricis nō percepisset multaꝫ delectationē i coitu: nisi alia sup̱fluitas fuisset p̱ colluꝫ matricis expulsa: qḋ ē mēbruꝫ multe sensibilitatis. ꝙ āt p̄ter saliuale sperma ꝓ delectatōe expulsuꝫ versus exteriora a ml̄iere rep̱iat̄ sperma expulsū ad ꝯcauū satis inuit auic. supra dū dixit mulieres habere venas p̱ quas sperma ad locū ꝯceptōis expellit̄. notū. n. ē ꝙ nō loqtur de saliuali. q: tale expellit̄ ad exteriora: ⁊ nō ad locuꝫ ꝯceptōis. Hic igit̄ dū A. loqtur de spermate viri et ml̄ieris: loqtur de duob⁹ spermatib⁹: quoꝝ vnū ē appropriatū agēs. s. viri. ⁊ reliquū appropriata mā generatōis. ¶ Sciendū scđo hoc nomē menstruū sumi qn̄qꝫ ꝓ sanguine p̱iodice: ⁊ scđm p̱l̄imū de mense i menseꝫ p̱ venas mr̄icis expulso: q scđm quosdā mēstru⁹ dicit̄ a mēse. q: de mēse i menseꝫ p̱iodice expellit̄. Scđꝫ vō Jsidoꝝ dr̄ mēstruus a mene qḋ ē luna. q: accidit scđꝫ mutationē lune i quadris aut oppōne vel ꝯiunctōe. qn̄qꝫ se extēdit ad mām generatōis embriōis a muliere decisā. ⁊ sic extendit̄ nomē mēstrui ad sanguinē attractū ad locuꝫ generatōis et ad sperma muliebre: qḋ nō videt̄ nisi sanguis vlteriori digestione digestus ⁊ dealbat⁹. dū igit̄ de menstruo auctores loquūt̄: qn̄qꝫ accipiūt ꝓ vno qn̄qꝫ ꝓ alio. Et ex hoc tolli p̄nt ml̄te apparētes ꝯrietates. ¶ Sciēdū tertio adipē gn̄ari ex sanguīe. q: ex sāguis vnctuoso a frigido ꝯgelato. ꝫ de hoc supra. ꝙ ēt caro ex sanguīe generet̄ satis supra declaratuꝫ est. ꝫ alia membra generātur a spermate. q: ei⁹ substātia ē grossior ⁊ magis ꝓportionata mēbris vocatis spermaticis. ¶ Dubiū autē ē ꝺ cerebro an debeat poni iter mēbra spermatica vel carniformia. de quo videbit̄ infra.

¶ Sꝫ scđm sermonē ei⁹ q de sapientib⁹ verificauit de sp̱mate masculi generat̄ sicut generat̄ case⁹ de coagulo: ⁊ de sp̱mate mulieris gn̄at̄ sicut case⁹ gn̄āt̄ de lacte. ⁊ sic̄ p̄icipiū coagulatōis ē i coagulo: ita p̄ncipiū coagulationis forme ē i spermate viri. Et sicut p̄ncipiuꝫ coagulatōis ē i lacte: ita p̄ncipiū coagulatōis forme. s. virtutis patiētis est i spermate mulieris: ⁊ quemadmodū vnūquodqꝫ duoꝝ coaguli. vꝫ. ⁊ lactis est p̱s substātie casei q fit ex eis: ita vnūqḋqꝫ duoꝝ spermatum est pars substantie embriōis.

¶ Declarat qḋ dixerat de generatōe mēbroꝝ dictorum ex duob⁹ spermatib⁹. ⁊ p̄mo ponit i hoc sn̄iam arist. scđo gali. ibi scđa. Hoc autē verbū. ¶ Dicit p̄mo ꝙ scđm sermoneꝫ ei⁹ q verificauit de sapiētib⁹. i. p̱ quē sapiētes veritatē ostēderūt. Aliter generat̄ embrio vel mēbruꝫ ex spermate viri: ⁊ al̄r ex spermate mulieris. q: ꝺ spermate viri generat̄ sicut caseus de coagulo. de spermate vero mulieris sicut caseus de lacte. Jdeo sicut p̄ncipiū. s. actiuū coagulatōis ē i coagulo: ita p̄ncipiū actiuuꝫ generatōis fet⁹ aut mēbroꝝ ē i spermate viri. ⁊ sicut principiuꝫ coagulatōis est in lacte. s. passiuum: ita principium passiuum coagulatiōis. i. generationis forme membri aut fetus est i spermate mulieris. ⁊ quēadmoduꝫ vtrūqꝫ istoꝝ. s. coaguli ⁊ lactis est p̱s casei: ita vtrunqꝫ duoꝝ spermatuꝫ. s. maris ⁊ femine ē p̱s ēbrionis. ¶ Sciendꝫ p̄mo ꝙ ad casei factionē duo ꝯcurrunt. s. coagulum et substātia lactis. lac qdē vt materia. coagulū vero vt agēs. cui⁹ coaguli virt⁹ vt colligit̄ scđo cano. ca. de coagulo. ē calefactiua ⁊ exicatiua ⁊ icisiua. ideo a lacte partes subtiles resoluēdo ipsum coagulat. ¶ Sciendꝫ scđo Aristotelem ex intētione posuisse sperma masculi ad generationeꝫ fetus solū ꝯcurrere actiue: ⁊ nullo mō māliter. sperma vō mulieris solū māliter siue passiue. ideo ꝯuenienter posita est similitudo coaguli ad lac ex vna p̱te: ⁊ spermatis masculi ad sp̱ma mulieris ex alia parte. sicut. n. coaguluꝫ soluꝫ actiue ⁊ nullo mō māliter ꝯcurrit ad factioneꝫ casei ex lacte. ⁊ lac solūmō māliter: et nullo mō effectiue. ita sperma viri ad generationeꝫ fet⁹ ex spermate mulieris ꝯcurrit solū vt agēs: et sp̱ma mulieris vt mā. ꝙ autē coaguluꝫ nō cōcurrat māliter ad generationē casei. p̱ꝫ. q: nec scđm partē subtilē: nec scđꝫ grossam. nō. n. scđm subtilē. q: illa ē aerea nō ingrossabilis p̱ digestionē. nec scđm grossam. q: illa nō penetrat ad lac: neci recto mō factionis casei lacti ꝯmiscet̄. includit̄ eniꝫ i qdam petia linea coagulū et cū petia ponit̄ in lacte. Etiā flores qdam herbaꝝ integri positi i lacte nō sensibil̄r diminuti coagulāt lac virtute p̱tis subtilis diffuse p̱ substātiā lactis. Et nota ꝙ sicut i coagulo ē p̱s subtilis penetratiua ⁊ velut spirituosa. Et p̱s grossa que ē illic sicut vehiculuꝫ: ita i spermate viri reperit̄ p̱s subtilis spirituosa i qua fundat̄ virt⁹ generatiua. ⁊ p̱s grossa que ē sicut vehiculū p̱tis spirituose iā dicte. et sicut coaguluꝫ p̱ parteꝫ illā subtilē coagulat lac ⁊ fac̄ caseum. ita sperma per partē hāc spirituosam coagulat sperma mulieris et facit embrionem. et sicut nec p̱s subtilis nec grossa coaguli igredit̄ casei compositionē: ita nec subtil̄ nec grossa p̱s spermatis viri ingreditur substantiam embriōis: lꝫ ꝯciliator al̄r senserit vt videbit̄ i qōne. ¶ Qḋ āt p̱s spermatis grossa nō igrediat̄ substātiā embriōis: declarat p̄hs signis p̱l̄ibus. Primū tactū p̄mo ꝺ generatōe aialiū. penul. cap. Nam si gallina ꝯceperit ouuꝫ nō ꝓlificū: ⁊ sit ouū iam ꝯpletuꝫ et testa dura circūdatū et supcocat gallus: efficitur ouū ꝓlificū si aspergat̄ rore galli. ⁊ tūc tam̄ nō penetrat sem̄ corpulentū i testā oui vt videt̄. ⁊ colligit̄ idē experimentuꝫ xxi. tertij. trac. iiij. cap. p̄mo. dū inquit. vidit eni p̄hs ꝙ cum ouū galline cruduꝫ rore aspersū ē: et ꝓcedit ex eo odor spermatis galli ꝯuertit̄ ad ꝯceptionem. ⁊ colligit̄ idē scđo ꝺ generatōe aialium. x. cap. Scđm experimentuꝫ de pisciculis quibusdā: quoꝝ femella nō coit cū masculo: ꝫ ꝯcipit oua nō ꝓlifica: ⁊ cū pep̱it oua masculus sup̱ aspergit spermate oua et quecūqꝫ attigunt̄ spermate masculi: efficiūt̄ ꝓlifica. vnde p̄mo de generatione aialium alle. cap. Jdē autē accidit ⁊ in generatōe piscīū ouificantium. cum eniꝫ parturit oua femella masculus superaspergit coitu. ⁊ que vtiqꝫ attingit ꝓlifica hec fiunt oua. que aūt vtiqꝫ nō agona tanqꝫ nō ad q̄tuꝫ ꝯferente aialibus masculo: sed ad quale.

¶ Hoc autem verbū nō parum imo multum verbis galie. est ꝯtrarium. Sibi nāqꝫ videtur ꝙ cuiqꝫ duoꝝ spermatuꝫ inest virtus coagulatiua: ⁊ virtus coagulationē suscipiens. ⁊ ꝓpter hoc non se prohibet quin dicat ꝙ virtus coagulatiua in masculis est fortior virtus: coagulationem suscipiens est fortior i feminis. Qual̄r aūt sermo in hoc certificetur inuenitur i nostris lib. q sūt de sapiētiis radicalib⁹.

¶ Ponit in hoc sn̄iam Gali. que fuit ꝙ in vtroqꝫ duoꝝ spermatum ē virtus coagulatiua. i. virtus actiua: ⁊ virt⁹ coagulationem recipiens. i. virt⁹ passiua. ⁊ dicit vlteri⁹ ꝙ virtus actiua ē fortior in viris: ⁊ passiua in feminis. ⁊ qual̄r hoc sit verum declaratū est in libris de sapientijs radicalib⁹: ꝺ generatione. s. animalium: a qbus sumūtur radices multarum scientiarū particularium et p̄cipue medicinalium. ¶ Sciēdū est ꝙ hec opinio oīno opposita est sn̄ie arist. putauit eniꝫ Gali. tam in spermate mulieris q̄ꝫ viri esse duplicem partē: vnā spirituosam p̱ quā sperma ē actiuū ⁊ transmutatiuū materie generationis: reliquaꝫ corpulentam grossam per quaꝫ sperma est receptiuum hui⁹ impressionis: lꝫ in spermate viri sit pars spirituosa vigorosior ⁊ amplior: q: magis spirituosum est ⁊c. ecōtra vero in spermate mulieris: et sperma viri actiue et passiue ꝯcurrit ad generationē embriōis. ꝫ magis actiue ⁊ min⁹ māliter. ecōtra vero sperma mulieris. Hanc suā pōnem inuestigauit Gal. in lib. de spermate signis ⁊ experimentis quibusdam. Primum q: videmus filiū quandoqꝫ masculum qn̄qꝫ femellam generari: ⁊ hoc non esset nisi in parte generatōis virt⁹ actiua sp̱matis mulieris: aliqn̄ vinceret sperma viri i ꝓducēdo sexū quē itendit. scđm q: aliqn̄ fetū i ꝯpl̄one ⁊ colore similare totaliter matri videm⁹ ēt vsqꝫ ad stigmata. ꝫ hoc nō eēt nisi sperma mulieris effectiue concurreret. sperma aūt patris nō est aptū ꝓducere similitudinem matris: cū in eo non sit derelictum idoluꝫ maternum.

sed paternuꝫ a quo decisum fuit. Et possumꝰ addere tertiuꝫ signū. qꝛ semia plantaꝝ nō solū hūt i se principiū effectiuuꝫ plante: ꝫ etiā passiuū: cuiꝰ signū est: qꝛ nullo saltē corpulento ab extra eueniēte frequēter germinant: ⁊ alia plura addi possunt: de quibꝰ in qōne videbitur.

Circa hec quedā insurgunt dubia. ¶ Primum: qꝛ hec nō videtur positio Aristo. quā auic. in lr̃a explicat. pꝫ. n. ex primo de generatōe aialium: et exēplis inductis ex itentiōe Arist. nō fuisse sperma viri ptē eē substātie embrionis: maxie cū dixit: tāq̄ nō ad quantum ꝯferēte aialibus masculo: sed ad quale. cuiꝰ tn̄ oppositū expressit auic. dū dixit: ꝙ sicut lac ⁊ coagulū sunt partes substantie casei: ita sperma viri ⁊ mēstrua mulieꝝ sunt ptes substantie ēbrionis. ¶ Scd̄m dubiū. qꝛ scd̄m itentionē Arist. ad generationē sufficit sperma viri ⁊ mēstruū mulieris: nec oꝫ ad hoc ꝯcurrere sperma mulieris. multe. n. mulieres impregnātur q̄uis sperma nō emittant nec delectenť i coitu. vt Auerro. scd̄o coliget: ⁊ p̄mo de generatione pluries. ¶ Tertiū dubiū. qꝛ hec nō videť positio gali. imo scd̄o virtutuꝫ naturaliū. iij. ca. videtur sentire pōnē aristoteli ascriptā dum ꝯparat mēstruū mulieris cere: ⁊ sperma viri sigillo. ¶ Quartū dubiuꝫ. scd̄m sniam Aristo. seq videť ꝙ possibile est idem aial esse filium diuersoꝝ masculoꝝ. ¶ Item ꝙ poſſe est ipregnari virginē. p̄mū pꝫ: qꝛ poſſe est diuersis gallis ouo ꝯcepto super coeūtibꝰ idem ouū pl̄ium galloꝝ spermatibꝰ irrorari: quo posito in esse nō erit pullus ex ouo genitus magis vnius galli q̄ alteriꝰ filius. ⁊ sil̄r imaginari possumꝰ in alijs aialibus. Et per idem pꝫ scd̄m. nam qua ratōe ouū superaspersum spermate ꝯuertiť ad ꝯceptioneꝫ odore seu parte subtili spermatis per poros teste oui penetrātibus eadem rōne in virgine effuso spermate ab extra poterit penetrare odor spermatis viri ad ꝯcauū matricis. ⁊ sic vsque ad locū ꝯceptionis. ⁊ per ꝯñs ⁊c. ⁊ tūc ex illo facile ꝯcludetur esse poſſe aliquē esse filiū duoꝝ patrum. qd̄ a multis iurisconsultis est auditū. ¶ Quintū dubiū. an cerebruꝫ debeat vocari spermaticū: videť ꝙ sic ex textu auic. q̄ preter piguedinem carnem: ⁊ adipem: oīa alia dicit eē spermatica. sil̄r qꝛ ab eo oriunť nerui: videť autē genitū ex sanguine. primo ꝑꝑ molliciē. scd̄o qꝛ. xxi. tertij. ij. cap. innuiť ꝙ ante formationem cerebri ipletur vesica correspondens cerebro sanguine ad albedinē decliui. ⁊ sic videť generari ex sanguine. ¶ Sextū dubium est ꝓpter exempluꝫ positū de coagulo: quid ꝑ coagulū intelligere debeamus: ⁊ in quibꝰ aialibꝰ ꝓprie reperitur coagulū: ⁊ que est virtus coaguli.

Ad primum diciť ꝙ per partē substātie embrionis nō intellexit auicen. in littera ꝑtē que est ꝓprie sumpta. s. integralē aut eētialē. sed ꝑ partem intellexit oē eētialiter ꝯcurrens ad alteriꝰ ꝓductōem vel oēm cām ordinatā eētialiter ad ꝓductionē alterius: sicut est sperma viri et mulieris ad ꝓductionē embrionis. ¶ Ad scd̄m iam pꝫ ex dictis Aristo. ꝙ sub noie menstrui cōprehendit veꝝ sperma mulieris. tale enim nō ē nisi sanguis i vasis spermaticis vlteriori quadā digōne digestus: lꝫ etiā teneri posset ꝙ esset superfluitas quarte digestionis sicut in viro. ⁊ ꝯceditur ꝙ sperma saliuale illud tenue ⁊ aquosuꝫ nō necessario ꝯcurrit ad generationē. nec tale necessario expellitur dū mulier impregnatur. ¶ Ad tertiū diciť ꝙ lꝫ Gali. in lib. de spermate senserit ꝯtra Aristo. in lib. tamē virtutuꝫ naturalium alle. ca. fuit alterius snie. nec puto illas auctoritates iter se posse bene ꝯciliari. ¶ Potest tn̄ dici ꝓbabiliť ꝙ ibi ꝯparauit partē spirituosaꝫ ad corpulentā: que hꝫ se vt forma ⁊ sigillū. ꝑs vero corpulēta vt cera. ¶ Ad quartum ꝯceduntur iste ꝯclōnes tanq̄ possibiles q̄cquid dicerēt iurisconsulti. ¶ Ad quintuꝫ vtraq̄ ꝑs posset ꝓbabil̄r teneri. mihi tn̄ videť ꝓbabilius ꝙ sit genitū ex spermate. ꝙ autem diciť. xxi. tertij. alle. ca. impleť ⁊c. per sanguinē itellexit sperma muliebre: qd̄ q̄nq̄ noie sanguinis mēstrui vocať. vel dicitur ꝙ ad illam trāsmittitur sanguis q̄ post formationē nutrit cerebrū. ¶ Ad vltimū dr̄ ꝙ ꝑ coagulū ꝓp̄e intelligere debemus lac aut substantiam ex lacte i ventre lactātis aialis generatā per decoctionē diuturnā ispissatā. ꝓpter quā in suis partibꝰ igneitatē ⁊ acuitatē ꝯsecuta est. ex quibus hꝫ virtutē subtiliandi dissoluendi ⁊ incidendi: remanserūt tn̄ in eo partes terree per quas virtutem habet constrictiuaꝫ: et quidam dicunt eam esse stipticam.

Contra. qꝛ tūc in quolꝫ lactāte posset inueniri coagulū. ꝯñs ē falsum. nō. n. inueniť nisi in bidentatis et lepusculo. vt. iij. de partibus. vltimo capitulo. ⁊ auicenna tertio animalium. vltimo capitulo. ⁊ albertus in. iij. aialium. ¶ Dōm ꝙ in aialibus cornutis grossis ⁊ bidentatis maxime reperiť coagulū. qꝛ taliū nutrimentum est grossum: ⁊ lac terrestrius ē facilius coagulabile. ¶ Dōꝫ secundo ꝙ repiť i alijs aialibꝰ multis marinis lepore ⁊ vrso. vt auic. xiij. aialiū. cap. vlti. Itē i eq̄. x. d̄ sim. medicia. ca. d̄ coagulo. Itē i mure. vt sexta quarti. capi. de morsu canis rabidi. ¶ Dōm tertio ꝙ nō repugnat repiri in multis alijs aialibꝰ. scd̄m tn̄ cōem cursum magis repiť i aialibꝰ iam dictis ⁊ precipue in bidētatis. Causa aūt quare i paucis alijs aialibꝰ exceptis bidētatis ⁊ cornutis repiť. tāgiť. iij. de partibꝰ aialium. ca. vltimo. qꝛ nō cornutoꝝ lac ē subtile ⁊ nō coagulabile: cornutoꝝ aūt grossū facile coagulabile. vñ talia aialia vtpl̄imū hūt coagulū: reliqua v̄o scd̄m pl̄imū non.

Sed dices si hec est virtus ⁊ comp̄lo coaguli. quare igiť coagulū lac coagulatū dissoluit: ⁊ sil̄r sanguinē coagulatū. dissolutū tn̄ coagulat. videť. n. ꝙ soluꝫ dꝫ dissoluere ⁊ ñ coagulare ⁊c. ¶ Auerrois q̄nto colliget ꝯcedit coagulū hoc facere ꝑ ꝓprietatē cuius occulte sunt cāe. Alij dicūt ꝙ illd̄ opatur per diuersitatem suaꝝ partiū. igneū. n. virtutē hꝫ dissoluēdi: terreū vero coagulādi: q̄uis etiā ꝑ accidens igneuꝫ ꝑ viā resolutiōis coagulare ⁊ indurare possit. Alij dicūt ꝙ igneū coaguli scd̄ꝫ varietatē partiū patientiuꝫ pōt vnuꝫ coagulare ⁊ alid̄ eliquare. ⁊ sic occurrens coagulato a frigido liquefacit ⁊ subtiliat ipm̄. occurrēs aūt coagulato a calido ipm̄ fortiꝰ indurat. Istam materiam de coagulo: vide a Francisco de pedemontium. cap. de exsiccatione lactis ⁊ caseatione. Ista qꝛ non sunt de p̄ncipali ꝓposito sufficiant de coagulo.

¶ **Postea vero sanguis qui i tempore mēstruorum a muliere separabatur fit nutrimentuꝫ.**

¶ Notificat materiā ex qua generantur p̄cipue spermatica ⁊ nutriuntur notificando etiā materiā ex qua generať ⁊ nutritur caro ⁊ adeps. secundo ꝯparat membra spermatica et carniformia inter se. ibi scd̄a. Membra autem que ex spmate. Primo notificat hāc mām̄ nutricatōis generaliter. scd̄o spāliter magis. tertio notificat appropriatū agēs ⁊ ꝓpriam mām̄ carnis ⁊ piguedis. ibi scd̄a. Sꝫ alia. ibi tertia. Et caro quideꝫ. ¶ Primo dicit postea. i. formato fetu ⁊ mēbris formatis que ex spermate generanť: sanguis qui separať a muliere tempore menstruorum fit nutrimentum fetus ⁊ mēbrorum. ¶ Sciendum primo ꝙ per sanguinē menstruum itelligit vt supra sanguinem aptum a muliere periodice de mēse in mensem expelli. multiplicatur autē iste sanguis i corpore mulieris ad finem generationis ⁊ nutricatiōis embriōis. ꝓpter quod non in omni etate omnibus mulieribus accidit menstruatio: sed solum in etate qua sunt fecundabiles. similiter nec est idem terminus inceptionis ⁊ defectus menstruationis in omnibus. in quibusdam enim citius: ⁊ in quibusdam tardius incipit. ⁊ similiter desinit scd̄m varias complexiones naturales ⁊ regimina ex quibus accidit mulierē vnā altera esse fecundabiliorem: ⁊ similiter diutius. ¶ Sciēdū secundo ꝙ q̄tūcūq̄ sanguis menstruus videať putridus et corruptus: in eo tamen sunt partes alique non putride nec corrupte: sed pure ⁊ laudabiles ab epate ⁊ natura pueri rectificabiles: ex quibus alique transeunt in materiam nutricationis. alique vero opportuno tempore transmutātur in lac. partes autem penitus impure aut non rectificabiles reseruantur ad horam partus ⁊ simul cum fetu expelluntur vt infra videbitur. ¶ Tertio nota. Ex littera videtur colligi ꝙ ante impregnationem precedit menstruatio. De quo in dubijs litteralibus. ¶ Quarto nota ꝙ probabiliter concedi potest aliquam mulierem per totum cursum suarū etatum naturaliter se habentē nunq̄ menstruari ponendo mulierem fore colericam vtentem regimine valde sicco ⁊ exiccatiuo multum superfluitates consumente. tunc enim satis ꝓbabile est nullam ab ea superfluitatem expelli sub forma menstrui. sed solum insensibiliter aut sub forma sudoris. Et similiter probabile est aliquam aliam mulierem continuo menstruari ponendo conditiones oīo predictis oppositas: ⁊ si que alie addende videntur.

¶ Sed alia pars eiꝰ est que in similitudinem conuertitur substantie spermatis ⁊ membrorum que ex eo generantᷣ: ⁊ erit nutrimentuꝫ augmentans ipsum.

¶ Declarat magis particulariter ostēdendo hunc sanguinē ī quattuor partes separari: quaꝝ alique fiunt nutrimentū spermaticorum. Alique fiunt nutrimentū ⁊ materia generatōis carnis ⁊ adipis. ⁊ aliqua pars penitus inutilis siľ cum fetu expellitur. aliqua vero trāsmutatur ī lac. scđa ibi. Alia pars. tertia ibi. Et alia pars est supfluitas. quarta. ibi. Cūq̄ infans. ¶ Dicit primo ꝙ alia: idest vna pars sanguinis illiꝰ ē que ꝯuertitur in similitudinem substantie spermatis ⁊ mēbroꝝ spermaticoruꝫ: ⁊ ē nutrimentū augmentās ipsuꝫ. s. fetum vel ipsa. s. spermatica. ¶ Sciendū ꝙ cōuersio huiꝰ sanguinis ad similitudinē spermatis si accidat ante aiationem membroruꝫ fit a virtute spermatis masculi. si v̄o post eoruꝫ formationē ⁊ aiationē fit a v̄tute digestiua illoꝝ mēbroꝝ p̄parante sibi mām ꝓ nutricatione.

¶ Alia pars eius est que non nutrimentuꝫ fit adhuc. sed est conueniēs vt coaguletur ad implenda loca membrorum primorum vacua ⁊ fit caro ⁊ adeps.

¶ Declarat quo ad secundā partē: ī quā diuiditur sanguis. Et dicit ꝙ illa alia pars sanguinis que adhuc non fit nutrimentū alicuius mēbri: est ꝯueniens ad hoc vt fiat mā generationis carnis: adipis: ⁊ pinguedinis: que debēt replere loca vacua primoꝝ mēbrorum. i. vacuitates cadētes inter p̄ma membra. i. spermatica. ¶ Sciendū ꝙ in hoc siľ notificat mām generatōis carnis ⁊ piguedinis ⁊ etiā nutricationis. ista. n. pars p̄mo subijcitur ꝓ generatōe hoꝝ mēbroꝝ: deinde ꝓ nutricatōe. ¶ Sciendū scđo: ꝙ vt colligiᷣ scđo đ ꝑtibꝰ aīaliuꝫ. natura ī formatōe embriōis operaᷣ: vt pictor bonꝰ q̄ primo lineat. scđo vacuitates cadētes īter lineationem coloribꝰ replet. ita nā in principio lineat formādo spermatica. et q̄ iter spermatica formata cadunt vacuitates: illas postea pinguedine ⁊ carne replet: taľr vt ex hac repletione resultet decēs mēbroꝝ figura ⁊ ꝯpositio.

¶ Et alia pars eius est superfluitas que nulli harum duarum rerum ē bona: ⁊ remanet vsq̄ ad horam partus quam vtpote natura superfluam expellit.

¶ Declarat q̄ꝫtum ad tertiā partē sanguinis dicēs: ꝙ alia ē pars sanguinis que nulli haꝝ duaꝝ reꝝ ē bona. s. nec generationi carnis: nec nutricatōi: vel augmento spermaticorū. ⁊ ista est superfluitas ipura que remanet vsq̄ ad horā partus. ⁊ hāc natura tāq̄ superfluā expellit. ¶ Sciendū ꝙ lꝫ hec pars sit superflua in eius tñ expulsione ꝯsequitur natura aliquā vtilitatē pro quanto lubricat fetum ⁊ vias ꝑ quas debet fieri exitus fetus. et sic facilitat partum. et ideo mľtuꝫ difficultatur partus si ille superfluitates que ad horam partus reseruari debēt añ horā partꝰ ꝑ notabile t̄ps expellāᷣ.

¶ Cūq̄ infans parturiᷣ sanguis quem ipsiꝰ epar generat huius sanguinis vices supplet ⁊ generatur ex eo quod ab illo sanguine generabatur.

¶ Declarat quantum ad quartam partē sanguinis iaꝫ dicti ⁊ in sūma vult: ꝙ postq̄ infans parturiᷣ membra infantis: nutriuntur ex sanguine quē generat epar pueri. ⁊ sic sanguis quem generat epar pueri supplet locum huius sanguinis. i. sanguinis menstrui: quo ad partes illas ex quibꝰ mēbra pueri in vtero nutriebātur. Sed iste sanguis quē generat epar pueri: generatur ex eo. s. nutrimēto qđ generabatur ab illo. s. ex illo sanguīe: q̄si dicat ille sanguis quē generat epar pueri generatur ex lacte matris: ⁊ lac matris generatur ex illo sanguine. s. mēstruo. et in hoc explicat quartā partē sanguis mēstrui que tendit ad mamillas ⁊ ꝯuertitur ī lac. ex quo postea generatur sanguis in puero.

¶ Et caro quidem ex sanguīe generatur spisso quem caliditas ⁊ siccitas coagulant. adeps vero ex eius aquositate ⁊ vnctuositate generatur quam frigiditas coagulat: ideoq̄ ipsam caliditas resoluit.

¶ Notificat nobis appropriatum agens et mām tam carnis q̄ pinguedinis dicēs: ꝙ caro generatur ex sanguine spisso quē coagulauit caliditas ⁊ siccitas: ⁊ pinguedo siue adeps generatur vnctuositate ⁊ aquositate sanguinis quem coagulat frigiditas: cuius signum est q̄r adipem caliditas resoluit. Quicquid autem a calido resoluiᷣ a frigido coagulatuꝫ est. quarto methaurorum.

Circa hāc lectionē plura cadunt dubia ītalia. ¶ Primū. vtrum ante imp̄gnationē sit necessariū menstruationē precedere. videᷣ eniꝫ ꝙ sic ex modo loquēdi Auic. in illa parte. Postea sanguis q̄ tēpore menstruoꝝ a muliere separaᷣ ⁊c. ¶ Item nō fit conceptio nisi concurrente spermate mulieris vt supra. sed generatio spermatis p̄supponit menstruū tanq̄ materiā eius. igr̄ ⁊c. ¶ Oppositum videtur docere experimentum. Impregnātur eni mulieres aliquādo ī vndecimo aut in. xij. anno. Incipiunt tñ menstruari circa scđm septēniū. i. circa. xiiij. ānū. quinto de hystorijs. p̄mo ca. ¶ Itē dixit mihi quidam fide dignus. s. Marsiliꝰ de sancta sophia se vidisse Papie puellam p̄gnantē que erat precise annorum octo. Et marsilius seu gentilis fatetur se vidisse mulierē que nunq̄ emisit mēstrua. pluries tamen īpregnata fuit ⁊ partus suos ad lucem eduxit. ¶ Scđm dubium videtur ꝙ embrio non tm̄ nutriri possit sanguine menstruo. nec etiā adeps ⁊ caro ex illo sanguine solū nutriri ⁊ generari. Nam possibile ē īpregnari mulierem t̄pe quo ipsa est a menstruis ꝑfecte mundificata. sed hoc posito nō nutrireᷣ embrio per totum illud tēpus ex sanguine menstruali: imo nutriretur ex sanguine optimo mulieris. igitur ⁊c. ¶ Tertium dubiū: per queꝫ modum nutriaᷣ fetus in vtero ex sanguine iam dicto. ⁊ quare non ordinauit natura ad stomacū pueri trāsire cibuꝫ masticatum a matre: ex quo fieret ibi chilus ⁊ sanguis ī epate eiusdē. ¶ Iteꝫ quare ordinauit natura sanguine mulierum in epate eaꝝ genitum in venis vlterius transire ad epar pueri: ⁊ postea ī venas eius cum sufficiant sanguini tres digōnes. ¶ Quartuꝫ dubium videtur ꝙ meliꝰ fuisset nature illam tertiam partē sanguinis que est superfluitas oīno inutilis paulatim expellere q̄ ipsam vsq̄ ad horam partus reseruare: ne qualitate praua lederet embrionē. ¶ Iteꝫ hec superfluitas in venis retenta nō prohibeᷣ a natura quin faciat magna nocumenta ⁊ inficiat mēbra. igiᷣ multo magis ipsa aggregata in vno loco: ī quo nō ita pōt a virtute regulari. ¶ Quintū dubiuꝫ. q̄r nō videᷣ ꝙ materia appropriata carni ⁊ agens appropriatuꝫ sint ꝯueniēter assignata. p̄mo q̄r sanguis spissus est sanguis melācōlicus q̄ nō est ꝓportionatus generatiōi nec nutrimento carnis ꝫ membri melācolici. ¶ Itē hoc āgēs appropriatuꝫ ē incōueniens. s. caliditas cū siccitate. caro eniꝫ coagulaᷣ a frigido. scđo de generatōe aialium. xij. cap. cuiꝰ signū q̄r ab igne dissoluiᷣ vt in febribus liquefactiuis.
¶ Item dominiū carnis: vt habeᷣ scđo ꝯplonū. ij. capi. significat dn̄iuꝫ caliditatis ⁊ hūiditatis. ⁊ per ꝯn̄s nō fit a calido ⁊ sicco. ¶ Sextū dubiū ē de agente appropriato adipis q̄r generās carnē ⁊ adipem ē sperma. quomō igiᷣ pōt sperma vnā partē digerere sanguis que ꝯuertiᷣ in carnē et calefacere: et partē aquosam et vnctuosam infrigidare. nō. n. videᷣ hoc eē possibile. ¶ Itē circa cor renes et mēbra calida multū generaᷣ adeps: vbi nō apparet aliqđ dominiū frigidi ꝯgelātis. ¶ Itē nō videᷣ ꝙ dissolui a calido sit sufficiens signū ꝙ res sit coagulata a frigido: nec videᷣ oia a frigido generata a calido dissolui: q̄r caro dissoluiᷣ a calido: ⁊ tñ nō coagulaᷣ a frigido ꝫ a calido: etiā pili aut nerui coagulati sunt a frigido: ⁊ tñ nō dissoluūtur a calido.

Ad primum respōdeᷣ ⁊ dr̄ ꝙ lꝫ naturalis exitus menstruoꝝ cum alijs signis pluribus apparētibꝰ ī muliere ī etate pubertatis: puta eleuatōe mamillaꝝ: pilositate pectinis. vt habeᷣ ab Arist. ix. đ hystorijs. p̄mo. ca. ⁊ ab auic. ix. aīaliū. p̄mo cap. sint signa ꝙ mulier sit fecūdabilis: nō tñ necessario hec signa nec aliqđ ipoꝝ p̄cedit ꝯceptōeꝫ: lꝫ ī pľibꝰ añcedāt: cōcedendū ē tñ ꝙ sunt hmōi signa pro quanto sunt ostendentia iā supesse materiā nō solum pro nutrimento mēbroꝝ mľieris necessaria ꝫ etiā pro nutrimēto fetꝰ. ꝓpter qđ natura iaꝫ mās super

fluas expellit versus mamillas ⁊ partes matricis ⁊ mamil
las augmētat vt sint lactis ꝯtentiue ⁊ ꝗ̄atiue. ¶ Et ex h̄
ꝯꝑhenditur nām pellere mām ad vasa ſꝑmatica: testiculos
ſupfluam ꝯuertibilē ī sperma. nō. n. magis sollicita videtur
debere esse nā de materia nutricatōis q̃ de mā generatio
nis. Quāuis tn̄ naturalis exitus mēstruoꝝ nō p̄cedat acci
dit ꝯceptionē fieri. ¶ Primo qꝛ possibile ē mulierē ꝑ duos
vel tres dies añ primā mēstruationē ꝯcipere. ⁊ sanguinem
q in prima mēstruationē fuisset expulsus paulatī ad locum
ꝯceptiōis attrahi. quo posito: pꝫ añ ꝯceptionē nō p̄cessisse
menstruationē. ¶ Scd̄o qꝛ scd̄m plurimum mulieres que
nūq̃ mēstruātur steriles sunt. nō tn̄ semꝑ nec necessario. vt
ix. de hystorijs. p̄mo ca. in trāslatōe greca. Et pōt hoc sua
deri rōne. Primo qꝛ ꝯuenit mulierē post ꝯpletā purificatio
nē menstruoꝝ ꝯcipere ⁊ in ea sufficientē ſupesse copiaꝫ san
guinis: vt inde fet⁹ integre formari possit et adhuc nutriri:
maxime si ponaꝛ ꝙ sit mulier que solū in duob⁹ mēsib⁹ mē
struatur semel. pono igitur aliquā mulierē oino carere men
struis ⁊ habere testiculos ⁊ vasa spermatica fortia: ⁊ ꝙ ī ea
sit sanguis etiā tāta copia q̃ta ē ī muliere signata nouiꝛ pu
rificata a mēstruis. ⁊ seq̄tur ꝙ ista mulier etiam ꝯcipe pote
rit. adsunt eni oēs cause requisite ad ꝯceptioneꝫ vel adesse
possunt. ⁊ tn̄ suam ꝯceptionē nō añcedit menstruatio: vt pꝫ
intuenti. ¶ Accidit aūt mulierē aliquā priuari mēstruis ꝑ
petuo. aut ꝓpter regimē resolutiuū ⁊ exiccatiuuꝫ ex cibo et
potu ⁊ exercitio ⁊c. sicut crediꝛ dianā mēstruis caruisse. aut
ꝓpter ꝯplōnē nālem siccā. aut qꝛ lꝫ fuerit ī ea quo ad mem
bra generatōis ꝯplō feminina. est tn̄ ī ea respectu p̄ncipa
liū ⁊ habitudis toti⁹ ꝯplō masculina. Ex quib⁹ pꝫ sine men
struatōe mulierē posse sanā viuere ꝑ totū decursuꝫ suarum
etatū ꝑꝑ ratiōes supradictas ⁊ magis īfra dicēdas. ¶ Se
cūdo suadeꝛ idē. qꝛ muliere ꝑueniēte ad senectutē pri⁹ defi
cit ī ea mēstruatio q̃ potētia ꝯcipiēdi: vt docet experimen
tū. maior. n. req̄ritur q̃titas sanguinis ad mēstruationē ma
nifestā q̃ ad ꝯceptionē: cui⁹ signuꝫ est. qꝛ ī femellis omniuꝫ
aialium deficit mēstruatio excepta muliere ⁊ equa: ⁊ tn̄ cōci
piūt. igitur pri⁹ deficit q̃titas req̄sita ad mēstruationem q̃
ad ꝯceptionē. ⁊ per ꝯñs muliere pubescēte ⁊ ad augmētum
tendēte pri⁹ in ea ſupfluet q̃titas sanguinis sufficiēs ad cō
ceptionē q̃ ad mēstruationē. ⁊ sic pri⁹ erit potens ꝯcipere
q̃ mēstruari. He due suasiōes virtualr̄ colligi possunt ex di
ctis Ari. ix. de hystorijs. alle. cap. dū inquit. Natura quidē
igiꝛ ꝯceptōes fiunt post hoꝝ remotionē mulierib⁹. i. men
struoꝝ mundificationē: ⁊ q̄buscūq̃ nō fiūt hec. s. menstrua
vt ī plurib⁹ steriles ꝑmanēt. ⁊ subdit: q̄nimo nō factis his.
quedā ꝯcipiūt q̄bus ꝯgregaꝛ humor tātus q̃tus pariētib⁹
relinq̄tur post purificationē: q̃uis nō foras exiret. ⁊ in hoc
tetigit suasionē primā. Deinde potest intelligi suasio scd̄a:
dū subiūgit. ⁊ factis adhuc quedā ꝯcipiūt posterius. i. defi
cientib⁹ menstruis adhuc quedā ꝯcipiūt: qꝛ tn̄ vt in pluri
bus nō ꝯcipit mulier nisi precedēte mēstruatione. ideo diꝛ
auic. ꝙ sanguis qui tꝑe mēstruoꝝ ⁊c. ¶ Ex quib⁹ pꝫ ꝙ ge
neratio ſꝑmatis nō p̄cedit necessario mēstruationem ī mu
liere. Nō. n. mirabile magnuꝫ eēt ī muliere aliqua ī p̄ncipio
pubertatis reꝑiri q̃titatē ſꝑmatis sufficientē ad generatio
nē q̃tūcūq̃ nondū multiplicata sit in ea q̃titas sanguinis
ſupflua expellēda ꝑ menstrua: qꝛ forte ꝑ exercitiū ꝯsumpta
est. aut flōmia. aut fluxu sanguinis nariū euacuata. aut qꝛ hꝫ
testiculos ⁊ vasa spermatica fortia ad trahendū ⁊ digerēdū
mām vtilē ꝓ spermate: ⁊ hꝫ sanguinē bonū non ſupfluum
ī quali imo forte nec ī q̃to. ponaꝛ igiꝛ ꝙ coeat ⁊ concipiat.
⁊ pꝫ ꝙ virtute spermatis forti existe attraheꝛ ad locū gene
rationis seu ꝯceptōis sperma bonū ⁊ sanguis bon⁹ ī quo ca
su nō ambigendū q̄n ꝓduceꝛ fet⁹ boni sanguis paucaꝝ ſup
fluitatū: q forte ī tota sua etate nō variolareꝛ. Et pōt possi
bilitas huius casus colligi. xx. tertij. capi. de vtilitate seu de
multitudie desiderij. Et ex hoc tāq̃ ex fundamēto patere
pōt rn̄sio ad scd̄m dubiū. ꝯcediꝛ. n. ꝙ nō tm̄ ex sanguie men
struo iā dicto nutriꝛ fet⁹. nec etiā ex eo solū generaꝛ adeps
⁊ caro. vt videꝛ ꝓbare argumentū tactū ī dubio: ⁊ aliq̃ etiā
tacta ī solutōe p̄cedētis dubij. ꝫ ēt ex sanguine puro ⁊ bono
mulieris. ꝯcedendū ē tn̄ ꝙ scd̄m plurimū nutriꝛ fet⁹ ⁊ gene
rātur mēbra iā dicta ex sanguie illo mēstruo q ꝑiodice si nō
essꝫ ipregnatio expellereꝛ. cā aūt ē: qꝛ virt⁹ membroꝝ mr̄is
q̃tū pt̄ ꝓ se retinet sanguinē bonū: et relaxat sanguinē ꝑio

dice expellēdū. Nota tamē ꝙ lꝫ sanguis q ꝑiodice aptus ē
ꝑ mēstruationē expelli: ⁊ sanguis q attrahiꝛ ad embrionem
nutriēdū ⁊ formādū sint idē. differēter tn̄ ⁊ sub diuersis dis
pōnib⁹ moueꝛ sanguis ad embrionē ⁊ ad extra dū ꝑiodice
expelliꝛ. p̄mo qꝛ q moueꝛ ad embrionē attrahiꝛ ꝯtinue ⁊ pa
ulatie. ꝯtinue q̄dē sicut ꝯtinua ē necessitas restauratōis aut
generatōis. paulatie vero qꝛ si subito magna ei⁹ q̃titas at
trahereꝛ: possꝫ calorē naturalē embriōis suffocare ⁊ extin
guere. sanguis vero q mēstrualiter expelliꝛ ꝑiodice de men
se in mēsem: aut ī duob⁹ mēsibus semel simul effundiꝛ et in
magna q̃titate subito. Scd̄o qꝛ sanguis qui moueꝛ ad em
brionē attrahiꝛ p̄digestus ⁊ rectificat⁹: q vero expelliꝛ ē ma
gis corrupt⁹. Nō igr̄ imaginādū ē ꝙ sanguis q attrahiꝛ ad
embrionē altereꝛ et sit tāte malicie sicut sanguis mēstru⁹ q
expelliꝛ tꝑe mēstruoꝝ: tū qꝛ paulatī attrahiꝛ ⁊ rectificaꝛ. tū
ēt qꝛ nō ī tanta q̃titate sil'r ī venis aggregaꝛ. Si eni ita cor
rupt⁹ attrahereꝛ inficeret fetū. vn̄ ⁊ q tēpore mēstruatiōis
ꝯcipiūtur nascūtur leprosi vel saltē cū īfectōe qua ī posteꝝ
cadūt ī leprā. vt tertia quarti. ca. de lepra. ¶ Ex q̄b⁹ colligi
possunt cāe multoꝝ apparētiū nobis. primū quare fet⁹ geni
ti post ꝯpletā mūdificationē mēstruoꝝ sunt scd̄ꝫ plimū mū
di ⁊ nitidi. fet⁹ aūt geniti añ mūdificationē seu purificatōeꝫ
sunt fetidi ſupfluitatib⁹ abūdātissimi. vn̄ ⁊ p̄mi scd̄m plimū
paꝝ variolantur. secundi autem multum. et quandoq̃ bis
variolantur. ⁊ quanto erit mulier mēstruatōi ꝓpinqor: tan
to erit magis īfect⁹ fet⁹. p̄mus eni fet⁹ formaꝛ ⁊ nutriꝛ ex san
guine bono ⁊ puro. scd̄s vero ex sanguie īfecto ⁊ maligno.
⁊ ꝓpterea p̄cipiꝛ ī veteri testamēto: vt vir nō coeat cū mu
liere: nisi trāsactis decē dieb⁹ post mēstruationeꝫ: ī quo tꝑe
v̄isiꝛe est totā sanguis īfectionē remotā eē. ¶ Pꝫ scd̄o vn̄
accidit q̄ñq̃ ex viro ⁊ muliere robustis ⁊ fortib⁹ regiminis
boni ⁊ bone ꝯplōnis generari fetū valde īfectū ⁊ īmūdū. eꝯ
vero ex viro ⁊ muliere male ꝯplōnis generari fetū satis mū
dū. ꝯtingit. n. p̄mū q̄ñq̃ ꝑꝑ ꝯceptū fuisse fetū tꝑe ꝓpinquo
mēstruatōi: quo tꝑe sanguis est multū īfect⁹. scd̄m v̄o ꝯtin
git ꝑꝑ fetuꝫ ꝯceptū fuisse fcā purificatōe. pōt etiā illd̄ acci
dere ꝑꝑ variā ꝓportionē v̄tutis attractiue embriōis ad vir
tutē retentiuā ⁊ attractiuā mēbroꝝ mr̄is. ꝯtingit. n. virtutē
attractiuā mēbroꝝ mr̄is multū superare v̄tutē attractiuam
embriōis. ⁊ tūc q̃tūcūq̃ cibi mulieris sint bōe ꝯplōnis: mē
bra tn̄ sua bonū sanguinē attrahūt ꝓ se ⁊ retinēt: īfectuꝫ v̄o
relaxāt. q̄re nutriꝛ embrio sanguie īfecto: ⁊ sic īficiꝛ ⁊c. Sil'r
ꝯtingit eꝯ. ⁊ tūc bonū sanguinē attrahit fet⁹ ⁊ malū relaxat.
q̄re īficiꝛ aut aliquo mō male dispōiꝛ mr̄ seu īfirmaꝛ. Et ꝑꝑ
illd̄ ꝯtingit mulierē hn̄teꝫ sanguinē īfectū nō ꝑere fetū infe
ctū. qꝛ v̄tus attractiua fet⁹ fortior ē q̃ mēbroꝝ mr̄is. et sic
sanguinē puꝝ ⁊ bonū attrahit: īfectū vero relinq̄t. ex h̄ eni
ꝙ videm⁹ p̄gnāteꝫ īpinguari et fieri carnosaꝫ: nō hn̄ potest
ꝯcludi bona dispō fet⁹: ꝫ poti⁹ eꝯ. Nō mirētur igr̄ iuuenes
medici nec ꝓ oib⁹ occultis fugiāt ad celestes aspect⁹: si ali
q̄ñ mlierē robustā viderit ꝓducē fet⁹ d̄biles ēt ex viro robu
sto. freq̄nter ēt eꝯ resistētia mēbroꝝ mr̄is surripit nutrimē
tū fetui: ⁊ reddit ip̄m ībecilleꝫ. Econtra mulier satꝫ debil' ex
viro robusto vel mediocri ꝓducet fetū robustū ꝑꝑ cām op
positā. ¶ Cōtra. qꝛ tūc sꝑ meli⁹ eēt alijs parib⁹ mulierē de
bilē eē q̃ robustā. negāda ē ꝯñā. qꝛ ꝯtingit ī muliere robu
sta ſupeē bonū sanguinē ꝓ se ⁊ ꝓ fetu. Et multe alie ꝯtigen
tie īueniri pn̄t hic. ¶ Ad tertiū dubiū di ꝙ vene secundine
sunt ꝯtīnuate cotilidonib⁹ matricis ex vna ꝑte: ⁊ terminanꝛ
ad venā vmblicalē ex alia q̄ tēdit ad epar pueri. deide diui
diꝛ ꝑ venas toti⁹ ⁊ distribuiꝛ mēbris pueri. Cā aūt q̄re fuit
necessariū sanguinē hūc trāsire ad epar pueri: ē qꝛ sanguis
ille vtplimū ē crudus ⁊ īdigest⁹. Jtē q̃uis eēt hn̄ digest⁹ in
eꝑe ⁊ venis mr̄is. qꝛ tn̄ alid̄ ē tēpamētū mēbroꝝ pueri ⁊ ali
ud mr̄is alr̄ p̄parat⁹ dꝫ eē sanguis nutritur⁹ mēbra ei⁹: ⁊ alr̄
nutritur⁹ mēbra mr̄is. vn̄ oportuit ipꝫ ī epate ⁊ venis mr̄is
dearticulari et ꝑfici: ⁊ sil'r ī venis ei⁹. ¶ Cā āt q̄re ordinauit
nā nutrimētū pueri trāsire ad epar ⁊ nō ad stomacū pōt eē
mltiplex. p̄mo qꝛ calori fet⁹ ꝯiūgiꝛ humidū mltū calorē ei⁹
obtūdens: vn̄ nō fuisset calor ī eo apt⁹ trāsmutare: nisi obie
ctum facile trāsmutabile sicut ē sanguis. scd̄o qꝛ ex cibo in
stō digesto plēs ⁊ magis grosse resecāꝛ ſupfluitates q̃ ex sā
guie. Ne igr̄ tꝑe ipregnatōis ī vtero aggregarenꝛ tot ⁊ tā fe
de ſupfluitates ordinauit nā ad fetū solū sanguinē attrahi ⁊
non cibum. tertio ne cū perturbaretur aut destrueretur ap

petitus stomaci matris deficeret fetui nutrimentuȝ. ¶ Ad
quartuȝ iam pȝ responsio. quare reseruatur ista pars ad ho
ram partus. qꝛ. s. partū facilitat. ⁊ qꝛ forte cū illa aliqd vtile
qđ attrabitur a virtute mēbroꝝ fetus ꝯmixtū est. ⁊ dicit̄ vl
terius: ꝙ calor naturalis fet⁹ cōicatus secūdine regulat et
putrefactionē ꝓhibet in hoc sanguine: nisi fuerit ex se val-
de corruptus ⁊ ineptus rectificatōi. Tunc. n. qn̄qȝ fetuȝ in
ficit: nisi eius virt⁹ fuerit valde fortis: et recipit mirabiles
modos putrefactōis. ex quib⁹ etiā ex eo generātur diuersa
aialia. vt serpētes: bufones: ⁊ silia aialia. ¶ Ad quintū dđȝ
ꝙ per sanguinē spissum intelligit Aui. partē sanguinis gros
sam respectu partis vnctuose aquose ex qua generat̄ adeps
et pinguedo. Nō tn̄ voluit ꝙ esset sanguis spissus respectu
sanguinis mediocris: aut ꝙ esset sanguis m[e]licus. ¶ Et cū
arguitur ꝙ agens appropriatū carnis nō eēt ꝯuenienter as-
signatū. qꝛ caro coagulat̄ a frigido. vt scđo de generatione
aialiū. ca. xij. dicitur ꝙ nō distinguit Aristo. carnē ibi ꝯ pin
guedinē aut ꝑ carnem itellexit illud vnctuosuȝ ⁊ pingue qđ
carni cōmixtum est. tale enim ē a frigido coagulatū: ⁊ iđ dis
soluitur a calido igneo. sicut bȝ videri in assatione carniuȝ.
si aūt febres eliquatiue disololuunt carnē ꝓprie dictam ista
nō ē dissolutio opposita coagulatōi: de qua i ꝓposito intel
ligitur. ¶ Ad aliā ꝯfirmationē. dominiuȝ carnis significat
dominiū humiditatis. igit̄ nō coagulatur a caliditate ⁊ sicci
tate. negāda ē ꝯn̄a. lȝ. n. dominiū carnis significet dominiū
humiditatis. stat tn̄ carnē fieri a calido ⁊ sicco respectu ei⁹ a
quo fit pinguedo. ¶ Ad sextū dicitur ꝙ sperma sua calidita
te pōt coagulare carneȝ et supfluū humidū eius exsiccare.
parti etiam vnctuose dare pōt modū mixtionis quo merea
tur formā pinguedinis: que postea a frigiditate radicalium
ispissatur: et ad formā pinguedinis reducit̄. Agente igitur
spermate i sanguinē ex quo generari dȝ caro partē spissiorē
inspissat digerendo: humidū etiā supernatās vnctuosum a
frigiditate spermaticoꝝ ispissatur. et sic videtur ꝙ nō fit pin
guedo de pricipali itentōe nature sicut caro. vt Arist. quīta
ꝓbleumatum. xv. ꝓbleumate. ¶ Ad aliaȝ ꝯfirmatiōem di
citur: ꝙ circa cor multiplicat̄ pinguedo a frigiditate capsu
le ⁊ aeris frequēter ad locū hūc attracti. lȝ videat̄ auic. alit̄
dicere. scđa primi. ca. de signis ꝯplexionū. ¶ Ad vltimum
đ pilis et neruis dicit̄: ꝙ nerui ossa ⁊ pili: ⁊ talia a calido for
mata sunt. Genita eni sunt hec membra a calido assante: qđ
ꝑ viam resolutōis ea infrigidauit. et talr̄ a frigido inspissata
non opȝ dissolui a calido.

¶ Membra aūt que ex spermate sunt creata
cū solutionē cōtinuitatis patiūtur certa conti
nuitate: nō restaurātur nisi pauca ex eis ⁊ in
paucis habitudinib⁹: ⁊ i etate pueritie sicut
ossa ⁊ rami venaꝝ parui. non. n. magni neqȝ
arteriaꝝ. Cum enim aliqua eorū pars seiun-
gitur nihil loco eius nascitur. ⁊ hec quidē sūt
sicut ossa ⁊ nerui. Jlla vero que ex sanguine
sunt creata renascuntur post perditionē suā.
⁊ continuantur tali substātia qualis sunt ipa
sicut caro.

¶ Ponit quādaȝ ꝯpationē inter mēbra genita ex spermate
et ex sanguine. scđo tacite remouet dubiū. scđa ibi. Et istud
qdem. ¶ Dicit primo ꝙ membra que sunt creata seu facta
ex spermate cū patiūtur solutōem ꝯtinuitatis nō restaurant̄
certa ꝯtinuitate: nisi pauca ex eis ⁊ in paucis habitudinib⁹
⁊ in etate pueritie sicut ossa ⁊ parui rami venaꝝ. rami. n. ma
gni venaꝝ ⁊ artariarum: siue parui siue magni nō regenerā
tur. Cum. n. aliqua pars istorum separat̄ nihil loco eius na
scitur. et hec membra sunt sicut ossa ⁊ nerui. ¶ Dicit secun
do de mēbris generatis ex sanguine sicut caro: ꝙ nō deper
ditur aliqua pars eoꝝ renascitur et ꝯtinuat̄ tali cōtinuitate
quali pars prior erat ꝯtinua. ¶ Sciēdū primo ꝙ per certā
ꝯtinuitatē itelligit ꝯtinuitatem naturalem qualis erat p̄mo
in mēbris ante solutionem: quā appellant ꝯtinuitatem p̄me
itentionis. qꝛ. s. primo intenditur a natura. aut qꝛ sibi primo
debetur itentio ⁊ ratio ꝯtinuitatis. continuatur tamen siue
aliquādo colligatur membrum quodā humido viscoso su-
perueniente circūligāte vnā partem solutā cuȝ alia: vt non

amplius separētur. et hec substātia circūligans vocatur po
rus sarcoides. arabice vero oros bot. hec aūt restauratio si
ue recōtinuatio dicit̄ restauratio secūde intentiōis. primum
eni qđ itenditur a nā post solutionē ꝯtinuitatis mēbri ē pri
ma ꝯtinuatio: quā si ꝯsequi nō potest itendit scđaȝ: vn̄ mem
bra sic ꝯtinuata dicūtur continuata per viā secūde intentio
nis. ¶ Sciendū scđo ꝙ inter membra nostri corporis iue-
niunt̄ extrema ⁊ media i facilitate et difficultate restauratio
nis post eoꝝ dissolutionē. quedā eni ex natura sua sunt diffi
cillime ꝯsolidabilia ⁊ restaurabilia: vt ossa. quedā facillime
vt caro. quedaȝ medio mō. vt nerui: vene: ⁊ cartilagines: et
huiusmodi. Et istoꝝ quedā declināt ad latus difficilius: vt
cartilago. quedā ad latus facilius: vt pāniculi: ⁊ nerui ⁊c.
¶ Colligitur hec diuisio quarta quarti. p̄mo ca. ⁊. v. de ige
nio sanitatis. et p̄mo de spermate. ca. xiij. ¶ Sciēdū tertio:
ꝙ difficultas restauratōis vere post solutionē ꝯtinuitatis
inuenit̄ in mēbro ꝓpter multas causas. Primo merito dis-
pōnis naturalis mēbri: vt duritiei: siccitatis: ⁊ caloris natu
ralis: ⁊ virtutis restauratiue debilitate sicut in osse. Secūdo
ratione dispōis ānexe accidētaliter naturali: sicut ē motus i
pulmone et i artaria. aut res cadens inter ꝑtes solutas: sicut
humor aut sanguis: sicut i vena aut artaria. aut accn̄s ꝯn̄s
solutōeȝ fortē: vnde prouenit mors: vt i solutiōe carnis seu
partis cordis. aut ꝯtractio partiū solutaꝝ et elōgatio ipaꝝ
ab inuicem: sicut i incisiōe musculi aut corde. ¶ Jn ꝓposito
autē auic. tetigit facilitatē ⁊ difficultatē cōtinuitatis merito
dispōnis naturalis mēbri dans alias intelligere. Contingit
eni aliqđ membrū merito sue naturalis dispōnis esse facili⁹
restaurabile. merito autē sue accidētalis dispōnis fieri diffi
cilius restaurabile. ¶ Sciēdū quarto: ꝙ cause ex quibus
spāliter redditur os vel aliqđ membrū spermaticū difficile
restaurabile: sunt sicut durities et que mēbri duritiē ⁊ terre
streitatē necessario ꝯsequuntur. Ex hoc. n. ꝙ membrū duꝝ
est sequitur ꝑtes solutas adinuicē difficulter applicari. ra-
ro eni fit i re dura solutio sine ꝑtis depditione. silr̄ ad duri
tiē sequitur siccitas ⁊ ad siccitatem difficultas restauratōis
seu inuiscationis partiū ꝯtinuādaꝝ. qꝛ talis inuiscatio fit ꝑ
humidū. Jtem ad talem duritiē et terrestreitatem sequitur
frigiditas ꝯplōnis et debilitas virtutis naturalis i restaura
tione. et qꝛ omne membrū nutritur ex nutrimento sibi ꝓpor
tionabili: opȝ talis membri nutrimentū esse terrestre ⁊ du-
rum et difficulter attrabibile: ⁊ difficile trāsmutabile. qbus
oibus coniunctis resultat difficultas maxima restauratōis.
Et qꝛ i etate pueritie minor ē duricies et minor siccitas: et
minor defect⁹ saltē quātitatiuus caloris naturalis: ideo in
pueritia satis principio generatiōis ꝓpinqua possibilis est
hmōi ꝯsolidatio p̄cipue i ꝯplexiōe temperata aut sanguinea
a tēperamēto modicū recedēte. vn̄ tertio tegni. Molle. n.
et puerile ⁊c. ȝ de hoc plus in dubijs.

¶ Et illud quidem quod est creatum ex san
guine: in quo adhuc virtus existit spermatis:
dum nōdum inter ipsum ⁊ sperma tēpus iter
cessit nisi paruum. illud membrum quādo tol
litur iterum nasci potest sicut dentes in etate
pueritie. Cum autē sanguis ad aliā ꝯuersus
fuerit ꝯplōnem nō iterum renascetur.

¶ Tacite videtur qđdā dubiū remouere. Eo enim ꝙ den-
tes vidētur mēbra spermatica: et ꝑditi regenerātur non vi
debatur dictuȝ auic. fuisse veꝝ. Hoc igitur remouens dic̄:
ꝙ dentes nō sunt geniti ex spermate. sed ex sanguine in quo
erat virtus spermatis. et ideo quando inter sperma ipsum
⁊ sanguinē interuenit paruū tempus. qꝛ in illo sanguine ad-
huc reseruat̄ virtus spermatis: si perdātur regenerātur: si-
cut i pueritia: Cum autem sanguis ꝯuersus est ad aliaȝ com
plexionē nec amplius virtutē spermatis retinet si perdant̄
nō regenerātur. ¶ Sciendū ꝙ auic. in supficie membroꝝ
videtur velle ꝙ materia generatiōis dētium sit media qs̄i ꝑ
participationē iter materiaȝ generatiōis spermaticoꝝ ⁊ car
niformiū. et ideo videntur dentes membra quasi media iter
carniformia ⁊ spermatica. ꝯueniunt. n. cuȝ spermaticis i du
ritie ⁊ albedine. Conueniunt autem cum carniformibus in
possibilitate regeneratiōis post eorum deperditionem. et
etiam participant sensu aliquo in quo saltem a natura ossis

ſeparanť. Et de hoc ſatis videbiť i dubijs litteralib⁹.

¶ Et dicemus etiã ꝙ membroꝝ ſentientium
mobiliũ plerũꝗ motus ⁊ ſenſus ſimul princi
piũ ē vnus neruus ⁊ plerũꝗ ſeparanť: ⁊ erit
principiũ cuiuſ꜒ virtutis neruus.

¶ Quia ſupra poſuerat quaſdã diuiſiões gñales mēbroꝝ.
nũc ponit quaſdã diuiſiones ſpãles. ⁊ diuidiť in quattuoꝛ ſi
cut ille diuiſiões ſunt quatuoꝛ: partes patent. ¶ Primo di
cit ꝙ mēbroꝝ habentiũ ſenſuꝫ ⁊ motũ q̃daꝫ ſunt q̃ recipiũt
ſenſuꝫ ⁊ motuꝫ ꝑ idē ṕncipiũ. ſ. neruũ: quedaꝫ vero ſunt q̃ ꝑ
diuerſos neruos recipiunt ſenſuꝫ ⁊ motũ. Exēpluꝫ ṕmi. ſicť
muſculi coxaꝝ recipiũt ſenſum tactus ⁊ motũ volũtariũ pre
cipue ꝑ illos neruos: ex q̇bus poſtea cuꝫ ligamēti villis ꝯſti
tuunť corde nec apparet ad eos venire alius neruus. Exē
plũ ſecũdi. ſicut oculus ꝑ aliũ neruũ ſentit acute ſenſu tact⁹
⁊ ſimiliter videt ⁊ ꝑ aliũ voluntarie moueť: ſicut ēt digitus
index ꝑ alium neruũ hꝫ tactũ ꝑfectiſſimũ ⁊ per aliũ motũ vo
luntarium vt infra videbiť. ¶ Sciēduꝫ hic primo ꝙ ꝑ ſen
ſum hic intelligit exterioꝛē ⁊ ꝑ motũ intelligit moduꝫ volun
tariũ cuius principiũ ſunt nerui. ¶ Sciendũ ſcđo ꝙ mem
broꝝ q̇bus ꝯpetit ſenſus ⁊ motus quedã participant ſenſu
⁊ nõ motu volũtario ſicut caro gingiuaꝝ ⁊ auris ⁊ ſimiliter
intrinſecũ auditus organũ. quedaꝫ vero participãt ſil'r ſenſu
⁊ motu volũtario vt labia lingua ⁊ vl'r muſculi: nullũ aũt re
periť membꝛuꝫ ſoluꝫ motu volũtario ꝑticipãs. ſ. ſine ſenſu:
q2 cũ motus volũtarius ſit ꝑfectio poſterioꝛ ⁊ ſenſus ſit ṕoꝛ
nõ pōt motus voluntarius abſolui a ſenſu. q2 nõ pōt poſte
rius nã abſolui a ṕoꝛi lꝫ bene ecõtra. Ex quo pꝫ ꝙ cuꝫ dixit
Auice. ꝑ aliũ neruuꝫ eē in aliquo mēbro principiũ ſenſus ⁊
ꝑ aliũ ṕncipiuꝫ motus nõ intellexit aliquē neruum eſſe prin
cipiũ motus ſolum. hoc. n. ē impoſſibile. q2 oīs neruus mo
tiuus ē ſenſitiuus. ſed voluit ꝙ aliq̇s neruus ē ṕncipiũ ſolũ
ſenſus ⁊ aliq̇s cuꝫ hoc volũtarij motus. cauſa auteꝫ diuerſi
tatis hui⁹ videbitur in dubijs litteralibus.

Circa hanc lectioneꝫ accidunt multa dubia litteralia
¶ Primũ. videť ꝙ mēbra ex ſpermate oꝛta ſo
luta poſſint vera ꝯtinuitate ꝯtiuari ⁊ amiſſa regenerari. pri
mo q2 vbi poſſibiles ſunt cãe ſufficiētes ad aliquē effectum
ꝓducēdũ pōt ille effectus ꝓduci. ſed abſciſo vel ſoluto mē
bro ſpermatico ſunt poſſibiles in nobis cauſe ſufficiētes ad
eius verã ꝯtinuitateꝫ aut generationē. igiť ⁊c. ꝓbať minoꝛ.
q2 ibi ē materia generatõis ſufficiens. adeſt. n. materia ſuffi
ciens nutricatõis: ſed eadē eſt materia nutricatõis mēbroꝝ
⁊ generatõis. ṕmo ꝺ generatõe. igiť ⁊c. ¶ Simil'r adeſt ſuf
ficiēs agens. ſ. virtus cuꝫ caloꝛe nãli oſſificatiua vel neruifi
catiua: ſil'r q2 coꝛ ṕmo genitũ genuit alia membra cuius vir
tus nõ deficit. adeſt ēt finis gr̃a cuius ⁊c. igiť dꝫ poſſe ille ef
fect⁹ ꝓduci. ¶ Itē difficili⁹ videť os aut neruũ ꝓductũ pe
dalis quãtitat'is ad duplum vel tripluꝫ augeri q̃ꝫ digitalem
quãtitatē oſſis regenerari: eo ꝙ duꝫ augeť os pedale ad du
plũ pedalis q̃ꝫtitas oſſis generať: ſed virt⁹ ſpermatici mem
bri pōt facere ṕmũ vt docet exꝑimtũ. igiť ⁊ ſcđm. ¶ Itē nõ
minoꝛē dꝫ habere natura ſollicitudinē de aīalib⁹ ꝑfectis q̃ꝫ
de imꝑfectis. ꝫ ad ſalutē imperfectoꝝ. poſt eoꝝ generatõeꝫ
ex ſemine relinq̇t natura in eoꝝ mēbꝛis virtutē generatiuaꝫ
eoꝝ poſt eoꝝ deꝑditionē vt in cancris: in q̇bus abſciſis pe
dibus regenerãtur ⁊ in lacertis ⁊ ſerpentib⁹ abſciſis caudis
regenerantur. In pullis etiam hyrundinum excecatis rena
ſcũtur oculi vt colligiť in libro de ꝓꝓꝛietatib⁹ reꝝ. capl'o de
hyrũdine. ⁊ Plini⁹ ſeptimo nãlis hyſtorie. ⁊ Albert⁹ in ter
tio aīaliuꝫ capl'o de hyrũdine. Et ſil'e argumētũ pōt adduci
de plãtis in q̇bus partes alique abſciſe regenerãtur. Itē nõ
minoꝛis ꝑfectõis videť virtus naturalis in aīalib⁹ perfectis
q̃ꝫ i imꝑfectis ⁊ plãtis. ꝫ in plãtis ⁊ in imꝑfectis aīalib⁹ pōt
virtus naturalis partē ſolutã vera cõtinuitate reſtaurare ⁊
deperditã regenerare. igiť ⁊c. Itē humoꝛ albugineus deꝑ
ditus reſtaurať qui ē mēbꝝ ſpermaticum. iiij. de acci. ij. ca.
¶ Oppoſitũ ſonat littera Auice. ⁊ ſñia niſi cũ conditionali
bus in littera expꝛeſſis ⁊c. ¶ Secũduꝫ dubiũ. Quia ex quo
dētes totaliter deꝑditi pñt regenerari. cuꝫ ſit perfectius ſeu
difficilius rem totã de nouo ꝓducere q̃ꝫ diminutã reſtaura
re videť ꝙ dentes fracti pñt reſtaurari: qꝺ eſt ꝯtra exꝑimē
tum. Itē cum dentes ſint terreſtrioꝛes ſunt etiã durioꝛes li
gamēto ⁊ cartilagine quomodo ſentiũt dētes ⁊ nõ ligamē
tuꝫ nec cartilago. ¶ Itē queri poteſt cuius virtutis opera
tio ſit dētes regenerare. q2 ſi generatiue virtutis nõ minus
oſſa cartilagines ⁊ cerebꝛũ debēt poſſe regenerari. ſimiliter
videtur quod ligamētum tũc fractũ poterit reintegrari ⁊ in
omni etate regenerari. ¶ Tertiũ dubiuꝫ. Quia nõ videť ꝙ
idē neruus poſſit eſſe ṕncipiuꝫ ſenſus ⁊ motus. ṕmo q2 tũc
nõ debuiſſet nã ſenſitiuos neruos ſeparare a motiuis. Nam
ex quo vnus neruus ſufficit ad vtrũꝗ fruſtra natura plures
poſuiſſet quoꝝ aliq̇s deſeruiſſet ſenſui ⁊ aliq̇s motui. Item
nerui ſenſitiui ſunt humidioꝛes ⁊ mollioꝛes motiuis. ĩfra. ca
pitulo de anothomia neruoꝝ ⁊ ſupꝛa. capitulo de cõplexio
nibus mēbroꝝ. ⁊ ſecũda tertij. capl'o ṕmo. Et pꝫ cauſa quia
maioꝛē ſoliditatem ⁊ fixionē requirit mot⁹ q̃ꝫ ſenſus. ¶ Itē
quoꝝ virtus ⁊ ꝯpl'o ⁊ ſubſtãtia ⁊ finis ſunt diſtincta illa etiã
ſunt diſticta: ꝫ nerui ſenſitiui ⁊ motiui ſunt huiuſmõi. q2 alia
ē virtus ſenſitiua ⁊ alia ē virtus motiua. Similiter ꝯpl'o mo
tiui ē ſiccioꝛ ſubſtãtia ſolidioꝛ ⁊ terreſtrioꝛ ⁊ mouere ⁊ ſenti
re ſunt diſticti fines. Itē hoc potiſſime foꝛet. q2 motus non
pōt abſolui a ſenſu. ¶ Sꝫ oppoſitũ pꝫ exꝑimto ṕmo ꝺ doꝛ
miēte ⁊ exercēte opatões vigilãtiũ. ſcđo de mēbro ſtupido
in quo frequēter nullo mõ impeditus ē motus.

Ad primum iſtoꝝ. Dicit ꝯciliatoꝛ ꝙ membra
ſpermatica ſoluta ſolutõe magna
aut mediocri. ſ. notabili in coꝛpoꝛib⁹ ꝓuectis etatiue ⁊ preci
pue praue diſpõnis nõ reuniunť vnione vera: ṕcipue oſſa.
deinde cartilagines ⁊ ligamenta que poſt cartilagines ſunt
durioꝛa ⁊ terreſtrioꝛa. deinde coꝛda. poſt tunice artariaruꝫ
ĩterioꝛes. deĩde neruus. poſt pãniculis. deinde vene ⁊ arta
rie tunica exterioꝛ. Et in ſumma ꝯciliatoꝛ inter hec membra
videť ponere graduꝫ in facilitate ⁊ difficultate reunionis ſe
cundũ maioꝛē ⁊ minoꝛem terreſtreitatē eoꝝ. poſſunt tñ hec
mēbra ſoluta ꝯtinuari ꝯtinuatõe nõ vera. ſ. ꝑ ꝯiunctionē vl'
ſuperligationē factã per poꝝ ſarcoidē cuius cauſam dicit
eſſe multiplicē. ¶ Prima ē abſentia virtutis infoꝛmatiue q̃
euaneſcit foꝛmato fetu vt dicit oñſum eſſe differētia. xlviij.
¶ Scđa eſt defectus materie ſꝑmatice ꝑ quã ſtabat mēbri
vnitas. ¶ Tertia cauſa eſt debilitas mēbri ſoluti ꝓñs ſolu
tionē. vñ impotēs fit materiaꝫ attrahere vt ex ea aliq̇d loco
ꝑtis deꝑdite generare valeat. ¶ Quarta cã eſt innata duri
ties mēbri. ⁊ iſte quatuoꝛ cãe ſimul ꝯiuncte ꝯſtituũt vnam
cãm integrã impoſſibilitatis vnionis cũ ꝯditõibus ṕdictis.
Et ꝓpter oppoſitas cãs mēbra ex ſanguine generata ſoluta
vel ſciſſa poſſunt reſtaurari. primo q2 non deficit materia. ſe
cundo nec virt⁹. q2 illa ē virtus nutritiua carnis ⁊ carnoſo
rũ mēbroꝝ. tertio nec multũ debilitať caro ꝓpter ſolutionē
ꝯtinuitatis. q2 ē pluris caloꝛis ⁊ multi humidi. quarto nõ ē
durities inuiſcationē ⁊ cõtinuationē ꝓhibēs. ¶ Dicit ſcđo
ꝙ ſi ſolutio cõtinuitatis ſit parua ĩ coꝛpoꝛe infantili bone di
ſpoſitõis ⁊ habitudis poſſibilis ē vera ⁊ ꝓꝓꝛia cõtinuatio ⁊
paruaꝝ partiũ vt ramoꝝ venarum minutiſſimaꝝ regenera
tio ⁊ ſeruabiť in hoc oꝛdo ꝯtrari⁹ poſito ſuperius in mēbꝛis
ſpermaticis. primo. n. facilius fiet hoc in tunicis venaꝝ: cõ
ſequēter in pãniculis: deinde in neruis. Deĩde in tunicis ar
tarie intrinſecis. Poſt in coꝛdis ⁊ ligamētis ⁊ cartilaginib⁹
⁊ demũ in oſſib⁹. In hac. n. etate ⁊ habitudine remãſit q̇dã
vigoꝛ virtutis ĩfoꝛmatiue ĩ coꝛde: ⁊ in foꝛaminib⁹ ſiue poro
ſitatibus mēbroꝝ ſpermaticoꝝ remanſit aliq̇d materie ſper
matice cõſeruate ſeu diſſeminate. mēbra ēt talia adhuc mol
lia ſunt nec in ſolutiõe taliũ mēbroꝛum facta ē debilitas de
qua ſit curãdum multũ. Et per hec arbitratur cõciliatoꝛ eē
facile ſoluere iſtãtias factas. ¶ Al'r dixit Thadeus ꝙ cau
ſa ꝓpter quã pars mēbri generati ex ſanguine pōt regenera
ri. nõ aũt membri ſpermatici eſt. q2 virtus reſtauratiua iue
nit in coꝛpoꝛe materiã pꝛopoꝛtionatã carni ex qua pōt rege
nerari caro. ¶ Nõ aũt inuenit in coꝛpoꝛe materiaꝫ ꝓpoꝛtio
natã oſſi aut alteri ſpermatico. ⁊ cauſa eſt. q2 in carne nõ re
manſit de antiqua materia ex qua pꝛimo fuit genita caro: ꝫ
tota fluxit antiqua ⁊ ſuſtētať tantũmodo ſuꝑ noua materia:
vnde ſanguis nouiter genitus eſt illi carni pꝛopoꝛtiõatus.
Expediebat eniꝫ coꝛpoꝛi animalis ad ſaluãdas actões ſuas
aliquas eius ꝑtes eſſe molles facile etiam trãſmutabiles: ꝫ
pꝛo fundamto haꝝ partiũ molliũ opoꝛtuit eſſe in eo partes
ſpermaticas duras in quib⁹ ſemper quãdiu viuit aīal rema
net aliquid de antiqua materia ex qua pꝛimo genita ſunt cui
nõ eſt pꝛopoꝛtõalis aliqua materia in coꝛpoꝛe reꝑta. ⁊ ideo

cum illa antiqua materia soluitur nõ restauratur ⁊ similiter
cũ deperdit̃ a multo fortiori. Vñ cõcludit ꝙ cũ membrum
spermaticũ sustentet̃ duplici materia.s.antiqua ⁊ noua. sunt
eniꝫ fundamẽta cordis.ideo indigẽt semper fundamentali
materia hñte duritiẽ super q̃ fluẽtes ⁊ refluentes partes su-
stententur: sic ꝙ deꝑdita vel abscisa eius parte notabili nõ
põt fieri restauratio. ¶ Cõtra.p̃mo.qꝛ cerebrũ ẽ molle im
mo molli⁹ carne.igit̃ si aliqua eius notabilis pars deꝑdet̃
restaurabit̃. ¶ Itẽ qꝛ eadẽ ẽ materia generatõis ⁊ nutrica
tionis scd̃o de aĩa.capl̃o de tactu. ⁊ scd̃o de generatõe ani-
maliũ.xvi.capl̃o.⁊.iiij.de generatõe.scd̃o capl̃o:ꝫ in corpo
re aĩalis reꝑit̃ materia nutricatiõis spmaticis proportõata.
igit̃ ⁊ generatõis. ¶ Pro p̃mo dicit̃ ꝙ lꝫ cerebrũ sit multũ
molle:hꝫ tñ antiquã materiã multuꝫ induratã cui nõ põt re
periri pars ꝓportionalis sanguinis: ⁊ sic nõ põt pars deper
dita perfecte regenerari. ¶ Pro scd̃o dicitur ꝙ eadẽ est vl̃
põt esse materia generationis ⁊ nutricatiõis.s.generationis
vnius ⁊ nutricatiõis alterius.nõ autem eiusdeꝫ. Exẽpli gra
tia.Cambiũ est ꝯueniẽs materia nutricatiõis patris ⁊ pars
ab illo inquãto superfluẽs est ꝯueniẽs materia generatiõis
alterius puta filij: Quãtuꝫ aũt veritatis hec opinio ꝯtineat
videbit̃ i tertio tractatu tegni ad queꝫ p̃ns difficultas spãl'r
pertinet. ¶ Alij aliter dñt vt circa litterã tactũ est: ꝙ cause
p̃cipue difficl'tatis ꝯsolidatõis ⁊ regñatiõis i mẽbro aliquo
pẽdẽtes ex nãli dispõne mẽbri sunt durities ⁊ siccitas mẽ-
bri ex qb⁹ difficilis fit ꝑtiũ solutarũ iuiscatio: debilitas inate
virtutis ⁊ caloris naturalis: ⁊ ineptitudo nutrimenti ad hoc
vt facile cõuertatur in substãtiã mẽbri: ⁊ magna eius distan
tia.⁊ elõgatio a natura mẽbri. cũ igit̃ oĩa simul cõiungũtur
impossibilis reddit̃ restauratiõe p̃cipue cũ membrũ sperma
ticũ per solutionẽ multũ fuerit debilitatũ.cũ.n.ossi ⁊ cuilibꝫ
spermatico sit difficile aliquid modicũ quod per actionẽ ca
loris ⁊ cãruꝫ resoluentiũ dissolutũ ẽ restaurare: neqꝫ illd̃ fa-
cere possit nisi i tpe satis lõgo respectu carniformiũ: vbi oꝫ
ꝑ poros nutrimẽtũ ad minima eẽ diuisũ: ita vt q̃lꝫ q̃si ps mẽ-
bri nutriẽdi q̃lꝫ ꝑtẽ nutrimẽti trãsmutãdi attigat: nõ videt̃
ꝙ mlto sil' nutrimẽto occurrẽte ñ diuiso ad mĩa ⁊ mẽbro
per solutionẽ multũ debilitato ⁊ nutrimẽto terrestri diffici
le transmutabili a natura mẽbri multũ distãte ⁊ magna trãs-
mutatione indigẽte possit perfecte materia illa in ꝑtes mẽ-
bri spermatici antecedẽtibus similes transmutari. econtra
est in carniformibus ꝓpter causam oppositam vt pꝫ. ¶ Et
ꝓpter hoc pꝫ ꝙ in ꝯplone humida ⁊ maxime cum hoc ca-
lida vel tẽperata in etate infantie lꝫ sit difficile: illud tñ nõ ẽ
impossibile. ¶ Puto ꝙ q̃libꝫ istoꝝ modoꝝ bene itellectus
possit sustineri. ¶ Ad argumenta igit̃ adducta ante opposi
tũ. ¶ Ad primũ penes primũ modũ respõdẽdi negãda est
minor.deficit.n.mã ⁊ agẽs vt declaratũ est.sed penes scd̃m
deficit mã. Penes vero tertiũ deficit agẽs vt declaratuꝫ ẽ.
¶ Ad scd̃m negatur maior.imo difficilius ẽ digitalẽ quãti
tatẽ ossis deꝑditã regenerare q̃ꝫ os pedale ad tripluꝫ auge
ri.primo qꝛ deperdito osse debilitata est multũ virtus qua
os deꝑditũ regenerari dꝫ. Non sic aũt ẽ de augumẽto fien-
do.secundo qꝛ dũ per actionẽ virtutis nutritiue ⁊ augmẽta
tiue nutrimẽtum assimilatur mẽbris nutrimentũ illud ad mi
nima diuidit̃ ita vt quasi quãlꝫ partẽ nutrimẽti trãsmutãdi
virtus mẽbri attingat. Secus aũt est in generatione partis
deꝑdite.ideo nõ est mirꝝ si virtus illa põt mẽbꝝ ad dupluꝫ
augmẽtare nõ tamẽ potest notabilẽ partẽ deperditam rege
nerare. Qualiter aũt scd̃ꝫ primũ modũ ⁊ scd̃m rñdendũ fo-
ret satis pꝫ intelligẽti. ¶ Ad tertiũ dicit̃ negãdo illã ꝯñaꝫ.
per idem eniꝫ vel simile ꝯcludi posset ꝙ partes hoĩs decise
lõgo tempore deberẽt viuere.qꝛ nõ minoreꝫ debuit natura
habere sollicitudinẽ de aĩali ꝑfectissimo.s. de hoĩe q̃ꝫ de ser
pẽte vel de plãtis: ꝫ natura taliter in plantis ⁊ serpẽtib⁹ vi-
tam ⁊ calorẽ nãleꝫ impressit vt decise viuant.igit̃ ita debuit
hoĩs partes in vita dispõere. Similiter per idẽ argui possꝫ
hoĩeꝫ ad vite ꝯseruationẽ non indigere hanelitu vel pulsu.
qꝛ nõ minus sollicita fuit natura ⁊c. ꝫ in imꝑfectis ꝓuidit vi
tam posse cõseruari sine anelitu vel pulsu ⁊c.igit̃ in homine
debuit similiter ꝓuidere.pꝫ.n.ꝙ aĩalia quãto ꝑfectiora sũt
tãto ad partes eoꝝ ⁊ eoꝝ generatõeꝫ ⁊ vitã pl'a requirunt̃.
vñ aĩalia imꝑfecta nõ requirũt ad generatõeꝫ ꝯcursus agẽ
tis sibi sil'is in spẽ: ꝫ generãtur pl'a a casu per se vano.lꝫ que
daꝫ eoꝝ media inter ꝑfectiora ⁊ imꝑfectiora vtroqꝫ modo
gñari possint vt.io.ꝓbleumatũ.xvi.ꝓbleumate.hõ ãt ⁊ ꝑfe
cta animalia a sibi simili in specie ⁊ generatione vniuoca ge
nerãtur: sed aĩalia imꝑfecta absciso capite nõ statim pereũt
imo eoꝝ quedã post capitis abscisionẽ lõgo tẽpore viuũt.
Homo aũt ⁊ aĩalia ꝑfecta statiꝫ absciso capite moriũtur vt
io.ꝓbleumatũ.vltimo ꝓbleumate.⁊ sicut ad vitaꝫ ⁊ genera
tionẽ totius pl'a requirũtur in perfectis aĩalibus q̃ꝫ in imꝑ
fectis.ita ad vitã ⁊ generatõeꝫ partis deꝑdite aut vnitatis
solute plura requirũtur in aĩalibus ꝑfectis q̃ꝫ in imꝑfectis.
igitur non mirꝝ si membra spermatica aut organica deꝑdita
aut notabil'r soluta in hoĩe nõ restaurãtur aut regenerãtur.
In cancro aũt lacerta serpentib⁹ ⁊ plantis restaurãtur aut
regenerant̃. ¶ Dixit tamẽ Haly scd̃o tegni ꝙ causa ꝓpter
quã in plantis renascit̃ ramus abscisus est inuẽtio materie
ex qua nutriũt̃ ⁊ generãtur plãte que vt dixit est ipsa elemẽ
ta ⁊ maxime terra. ¶ Causa aũt ꝓpter quã in aĩalibus imꝑ
fectis iaꝫ dictis renascuntur caude ⁊c.est qꝛ talia mẽbra ge
nerãtur ex suꝑfluitate nutrimẽti alioꝝ mẽbroꝝ principaliũ
⁊ nõ generãtur ex materia generatõis membroꝝ radicaliũ.
⁊ est simile de istis caudis q̃ renascũtur sicut illud qd̃ nascit̃
aĩalib⁹ de pilis pẽnis vnguib⁹ ⁊ cornibus.qꝛ illa abscisa re
generãt̃. De oculis aũt irundinũ dixerũt quidã fabulosum
esse. ¶ Ego aũt puto ꝙ euulso oculo integre a pullo irũdi-
nis ita vt humores ⁊ tunice totaliter euellãtur nõ est poss'is
regñatio. Si tñ humor albugineus qui in q̃ꝫtitate excedit
alios educeret̃ scd̃m magnã partẽ aut adhuc totaliter. vn-
de videretur oculus excecatus ꝑfecte possibile est vt iste re
stauret̃. Et ẽt in puero ꝯcessit Galie. esse possibile.iiij.de ac
cidẽti.scd̃o capl̃o in etate tñ ꝓuecta immo vt in pluribus i
infantia illud ẽ impossibile. Cõciliator vero dicit ꝙ natura
in ꝓductiõe aĩalis ꝑfecti totuꝫ suũ posse facit vt ꝑficiat a pri
cipio ⁊ nõ ita operat̃ in ꝓductõe imperfecti. Natura.n.ꝯsi-
derãs ꝙ ꝑfecta possint multo tẽpore ꝑmanere si partes ha
berẽt ꝑfectas a principio ⁊ ꝯpletas ⁊ fortes ⁊ bene cõtinua
tas ipsas a p̃ncipio tales produxit. ꝫ in ꝑfecta quãtũcũqꝫ a
p̃ncipio ꝓducta integre nõ p̃nt permanere diu.iõ decreuit
in aĩalibus imꝑfectis in p̃ncipio nõ expẽdere totũ suũ posse
sed aliã mãꝫ apud se retinet ex qua insurgẽtib⁹ defectibus ⁊
occasionib⁹ possit succurrere.⁊ hec solutio lꝫ videat̃ re tho-
rica: posset tñ reduci ad sanũ intellectũ: sed de his pleni⁹ tra
ctabit̃ tertio tegni. ¶ Ad scd̃ꝫ dubiũ rñdebit̃ inferius.

Sed pro respõsione Ad tertiũ dubiũ. Premittẽduꝫ ẽ ꝑ
ꝙ neru⁹ q ẽ p̃ncipiũ sensus ⁊ nõ mot⁹ aut p̃ncipiũ sensus ⁊
mot⁹ itelligit̃ neru⁹ ꝑ quẽ defert̃ spũs sensitiu⁹ ⁊ nõ motiu⁹
ad membꝝ sensitiuũ: aut ꝑ quẽ defert̃ spirit⁹ sensitiu⁹ ⁊ mo-
tiuus ad mẽbꝝ sensitiuũ ⁊ motiuũ.scd̃o p̃mittendũ ꝙ tẽpe-
ramẽtuꝫ ꝓ sensu ẽ naturaliter prius tẽperamẽto ꝓ motu vo
luntario de quo est in ꝓposito sermo.potẽtia.n. voluntarie
motiua naturaliter presupponit sensitiuaꝫ ⁊ nõ econtra.sed
sicut se habet potẽtia ad potẽtiaꝫ ita se habꝫ temperamẽtũ
ad tẽperamẽtum.iõ ⁊c. Ex quo pꝫ ꝙ tẽperamẽtuꝫ ꝓ motu
volũtario tã in spũ q̃ꝫ in mẽbro p̃supponit tẽperamẽtũ pro
sensu ⁊ nõ ecõtra. Ex quo pꝫ nõ esse reꝑibile aliquod mobi
le volũtarie nisi illud idẽ sit sensitiuũ quãuis dabilis sit par
ticula sensitiua nõ mobilis volũtarie. ¶ Ex quibus sequũt̃
iste ꝯclusiones. Prima. oĩs neruus motiuus est sensitiuus
sed nõ ecõtra. ¶ Scd̃a.omnis spũs motiuus est sensitiuus
⁊ nõ ecõtra. ¶ Tertia.sublato sensu aufertur motus: ꝫ nõ
ecõtra. ¶ Quarta.ad idem membrũ ꝯtingit mediãtibus di
stinctis neruis trãsmitti virtutẽ sensitiuã ⁊ motiuaꝫ sic.s.ꝙ
ꝑ aliũ trasmittit̃ virtus sensitiua ⁊ nõ motiua ⁊ per aliũ mo-
tiua simul cũ sensitiua. Hoc aũt ordinauit natura in plurib⁹
casibus. Primus casus est vbi aliquod membrũ nõ indiget
solo sensu tactus: sed etiã visus vel auditus.tunc.n.debꝫ di
stinctus esse neruus motiu⁹ ⁊ sensitiuus visu vel auditu. se-
cundus ẽ vbi mẽbruꝫ indiget ꝑfecto sensu tactus ⁊ forti mo
tu.necesse est eniꝫ neruũ qui dꝫ esse principiũ fortis mot⁹ eẽ
durꝝ ⁊ fixum ⁊ cuꝫ tali duricie nõ stat perfectio sensus tact⁹.
ideo tali mẽbro necessarius est neruus mollis q sit p̃cipiũ
sensus ⁊c.sicut i oculo: indice manus: ⁊ sic de alijs. Et sic pꝫ
primo ꝙ per eundẽ neruũ solum aliqua mẽbra recipiũt sen
sum ⁊ motũ aliq̃ per diuersos recipiunt. Patet secũdo qua
liter in eo qui cecidit ab equo vel mulo eũdo Romã remã-
sit motus ⁊ deperditus est sensus.qꝛ remãsit sibi sensus ob-

sus vt quidã dicunt solũmõ per neruos motiuos. vel forte vt dixit Mon. quãtuꝫ ad partes exteriores: quãuis in interiorib⁹ esset sensus. ⁋ Ex his põt patere solo ad argumẽta adducta. ⁋ Quid aũt de dormiẽtib⁹ opa vigilãtiuꝫ exercẽtibus dicendũ sit: vide secũdo tegni circa lrãm. caplo de signis discrasiaꝝ cerebri.

Ex his pꝫ rñsio ad questionẽ qua q̃rit̃ cõiter vtrum deficiente sensu sit necessariũ deficere motũ ⁊ non ecõtra. pꝫ. n. ꝙ sensu ⁊ motu ꝑ eundẽ neruum delatis sublato sensu auferetur motus: quia sublato priori aufertur posterius: vbi autem per distinctos neruos deferãtur illud non opꝫ: sed de hoc vbi supra.

⁋ **Et etiã dicemus ꝙ omniũ interioꝝ q̃ panniculis sunt inuoluta pãniculus ex vno pãniculoꝝ pectus: aut ventrẽ cooperientiũ nascit̃.**

⁋ Ponit aliam diuisionem membrorũ. secũdo declarat. ibi scđa. Sed eoꝝ. ⁋ Dicit primo ꝙ omniũ mẽbroꝝ interiorũ que sunt inuoluta pãniculis ex altero duoꝝ pãniculoruꝫ oriũtur. Aut enim nascitur a pãniculo pectus cooperiente qui appellatur pleura. aut oriũtur a panniculo cooperiẽte ventrem qui appellatur siphac.

⁋ **Sed eoꝝ que ĩ pectore sunt paniculoꝝ origo sicut diaphragmatis ⁊ venaꝝ ⁊ arteriarũ ⁊ pulmonis ẽ ex pãniculo iteriore q costas tegit ⁊ mẽbroꝝ quidẽ ⁊ venaꝝ que sunt in ventre panniculi oriuntur ex siphac qui interius ventris cooperit musculos.**

⁋ Dicit scđo declarãs mẽbra diuisionis ꝙ origo pãniculoruꝫ pectoris puta diafragmatis ⁊ pulmõis venaꝝ ⁊ artariarum que sunt in pectore ẽ ex pãniculo interiori qui tegit costas planas: ꝫ origo pãniculoꝝ membroꝝ que sunt in vẽtre inferiori puta epis splenis venaꝝ artariaꝝ que sunt in ventre inferiori ẽ ex pãniculo dicto siphac q tegit musculos vẽtris. ⁋ Sciẽdũ primo per ortũ hic nõ esse intelligẽdum ortum talẽ qualis ẽ deferẽtiũ a principalibus: ꝫ hic põt appellari vt arbitror affinitas ⁊ colligãtia mẽbroꝝ adinuicẽ quoruꝫ vnuꝫ videt̃ egredi ex altero sicut minus ex maiori: sicut dicimus ꝙ pãniculi minores hñtes colligantiã cum maioribus ex illis oriũtur. ⁋ Sciẽduꝫ scđo in corpore nr̃o iueniri tres vẽtres siue ꝯcauitates. vna ẽ supior continens mẽbra aĩata que sunt organa vel instrã virtutis aĩalis sicut cerebꝝ cũ pãniculis ipm̃ iuoluẽtibus. scđa cõtinet spũalia: sicut cor pulmonẽ ⁊ diafragma ⁊c. tertia cõtinet mẽbra nãlia vt stomacũ epar intestina ⁊ splenẽ ⁊c. Nota igit̃ ꝙ littera duplicẽ põt hr̃e intellectũ. primus est vt per omnia mẽbra indifferẽter oĩa intelligat mẽbra interiora siue sint in superiori vẽtre cõtenta siue in aliȷ̃s: ⁊ scđꝫ hoc opꝫ dicere ꝙ piamater ⁊ dura mater oriũtur a pleura. ⁋ Secũdus sensus ẽ vt solũ se referat ad mẽbra in duab⁹ inferioribus ꝯcauitatibus cõtenta. ⁋ Sciẽdum tertio vt pꝫ. in anothomia. Pãniculus vẽtris est duplex. Quidã annexus musculis vẽtris. Alter aũt imediate tegẽs intestina: ⁊ scđꝫ quosdã vtrũqꝫ noiat̃ siphac. secundũ quosdã vero nõ. ꝫ primus scđm quosdaꝫ ꝓprio noie vocat̃ beliteron: ⁊ secũdus siphac: secũdũ vero quosdã ecõtra vt in supficie videtur posse colligi ex lrã. dicit ğ ꝙ a pãniculo musculis annexo ⁊ coopiẽte musculos: queꝫ Auicc. appellat siphac: oriũtur omnes aliȷ̃ pãniculi iferiores. Ab ipõ enim orit̃ primo panniculus magnus dictus cõmuniter siphac ⁊ cooperiẽs imediate itestina. ⁊ ab illo postea aliȷ̃ panniculi oriunt̃ sicut epis splenis venaꝝ ⁊ artariaꝝ. sed qualit̃ hec vera sint videbit̃ in dubiȷ̃s lrãlibus.

⁋ **Omnia quoqꝫ membra carnosa sunt aut villosa sicut caro que est in musculis aut villis carentia sicut epar.**

⁋ Ponit aliaꝫ diuisionẽ. secundo oñdit vtilitatẽ membri cuiusdã positi in diuisiõe. ibi scđa. Et nullus qdẽ mot⁹. ⁋ Dicit primo ꝙ oĩa mẽbra carnosa aut sunt villosa aut vilis carentia. Exẽplũ primi. sicut caro musculoꝝ. Exemplũ secundi sicut caro epis. ⁋ Sciẽduꝫ ꝙ lꝫ hanc diuisionẽ soluꝫ ponat de carnosis mẽbris: nõ tñ intellexit sola carnosa esse vilosa: immo plura alia sunt vilosa vt neruosa ligamẽta ⁊c. dixit aũt illud vt oñderet ꝙ ẽt illud cõpetit carnosis. ⁋ Sciẽdum secũdo ꝙ ꝑ vilos intelligere debemus partes mẽbroruꝫ ad modũ filoꝝ ꝓtensas ꝑ mẽbra que fila quãdoqꝫ incedunt scđꝫ diametrũ longitudinis: ⁊ dñr vili longitudinales: qñqꝫ latitudis: ⁊ dicũt̃ latitudinales: ⁊ qñqꝫ trãsuerse capiẽdo de diametro lõgitudis ⁊ latitudinis: ⁊ dñr trãsuersales.

⁋ **Et nullus qdeꝫ motus fit nisi per villos.**

⁋ Oñdit finem gr̃a cuius facta sunt mẽbra vilosa. scđo probat ꝓpositũ. ibi scđa. Volũtarius. ⁋ Dicit primo ꝙ nullus motus fit nisi ꝑ vilos. ideo suple a natura ꝓducta sunt membra cum vilis vt mediãtibus illis suos motus perficiãt. s. naturales voluntarios aut mixtos.

⁋ **Volũtarius vero motus fit causa viloruꝫ q sunt ĩ musculis. ⁊ naturalis sicut motus matricis ⁊ venaꝝ. Et cõposit⁹ sicut mot⁹ trãsglutiẽdi fit vilis ꝓpriȷ̃s ꝑ formaꝫ ex situ lõgitudinis ⁊ latitudinis ⁊ trãsuersionis. Attractorii vero sunt vili q in lõgitudinẽ ꝓtendunt̃: ⁊ expulsoriȷ̃ vili q in latitudinẽ tendunt cõstringentes: ⁊ retẽtoriȷ̃ vili q ex trãsuerso vadunt.**

⁋ Dicit secũdo ꝓbãdo propositũꝫ ꝙ motus voluntarius fit causa viloꝝ. i. per vilos qui sunt in musculis similiter ⁊ naturalis vt matricis ⁊ venaꝝ fit ꝑ vilos. Eodem mõ motus mixtus ex volũtario ⁊ naturali sicut ẽ motus transglutionis fit ꝑ vilos suos qui sunt extẽsi scđꝫ lõgitudinẽ ⁊ latitudineꝫ ⁊ trãsuersum meri: q2 in motu trãsglutionis necessaria est attractio que vilis lõgitudinalib⁹ perficit̃ ⁊ expulsio que latitudinalib⁹ perficitur. similiter necessaria ẽ retẽtio q̃ transuersalibus vilis perficitur: vt infra doctrina sequẽti declarabitur. ⁋ Sciẽduꝫ ꝙ Aui. hic inuit diuisionẽ motuũ in corpore nostro cõtingẽtiuꝫ: q2 quidã est volũtarius qui fit mediãte musculo vel lacerto vt progressiuus. quidaꝫ naturalis vt mot⁹ mr̃icis que elongatur ad sperma attrahẽduꝫ. qdã vero mixtus ex naturali ⁊ volũtario sicut motus transglutiõis cibi vt in sequenti doctrina declarabit̃. patet aũt ꝙ omnes isti motus fiunt mediãtibus vilis vt ipse declarat in lrã ⁊ in sequẽti doctrina magis declarabitur.

⁋ **Membroꝝ aũt q̃ vnã hñt tunicã sicut venarum ⁊ vesice tres villoꝝ spẽs adinuicem sunt ꝯtexte. Et mẽbroruꝫ q̃ sunt duas habẽtia tunicas villi q in latitudinẽ tendũt semꝑ in extrinseca exñt eoꝝ tunica ⁊ aliȷ̃ duo in tunica eorũ intrinseca. Illi tñ q in lõgitudine ꝓtẽdunt̃ ad supficiẽ magis declinãt itrinsecã. Qui taliter nõ creati fuerunt nisi ne attrahẽdi ⁊ expellendi villi simul existãt: immo melius ẽ vt villi attrahendi ⁊ retinendi sint simul nisi in intestinis. non enim multa indigent retentione: sed attractione ⁊ expulsione.**

⁋ Hec est alia diuisio quam inuit implicite Aui. ⁊ in summa vult ꝙ membroꝝ in quibus reperit̃ substãtia tunicalis quedaꝫ hñt vnã tunicã: ⁊ quedã duas tunicas. in hñtibus autẽ vnã tunicaꝫ sicut vesica ⁊ vene oẽs species viloꝝ superius noiate adinuicẽ sunt ꝯtexte. Cum enim hec mẽbra indigeãt attractiõe retentione ⁊ expulsiõe cõmunibus que fiunt per tres species viloꝝ dictas: ⁊ nõ possunt illas spẽs habere in distinctis tunicis necesse ẽ eas reperire in vna tunica. secus aũt est in mẽbris habẽtibus duas tunicas: quoniã in eis villi latitudinales sunt in tunica exteriori. aliȷ̃ vero duo. s. lõgitudinales ⁊ trãsuersales sunt in eoꝝ tunica intrinseca. causa aũt quare ĩ distinctis tunicis fuerunt situati isti villi fuit vt villi attrahẽdi ⁊ villi expellẽdi nõ essent simul: q2 se aliquomodo impedirẽt in suis motibus: ꝫ necessariũ est ⁊ vtile vt villi attrahẽdi ⁊ retinẽdi. i. lõgitudinales ⁊ trãsuersales sint simul. Deinde excipit dicẽs quod dictũ est esse verũ preter q̃ꝫ in intestinis: q2 intestina nõ multa indigẽt retentione: sed multa indigẽt attractione ⁊ expulsione. ⁋ Sciẽdum primo nõ esse intentionẽ Auice. oẽꝫ venã vnicã tunicã hẽre: fallit aũt hic de vena artariali: sed vult ꝙ secũduꝫ plurimũ vena habꝫ solũ vnã tunicã. ⁋ Sciẽduꝫ scđo ꝙ in hñtibus duas tunicas villi latitudinales situant̃ in exteriori tunica ⁊ lõgi-

tudinales ⁊ trãsuersales in iteriori. primo qꝛ trahẽs melius
attrahit dum imediate attigit attrahibile. Jtez. qꝛ attrahit
sub rõne ꝯueniẽtis illō qō attrahit. meliꝰ est igit vilos lõgi
tudinales in iteriori tunica eẽ situatos. Et per idẽ pꝫ ꝙ me
lius est trãsuersales in eadez tunica situari. Et ꝑ oppositas
cãs melius ẽ latitudiales situari in tunica exteriori p̄cipue:
qꝛ hec sunt mẽbra idigẽtia his motibꝰ fortibus ⁊ huiusmõi
fortitudo impedit ex mixtione villoꝝ longitudinaliũ cuz la
titudinalibꝰ. ⁊ ꝓpter hoc etiã villis lõgitudinalibꝰ ⁊ latitudi
nalibꝰ in tunica eadẽ simul ꝯtextis: latitudiales tamẽ magis
declinãt ad exteriora ⁊ ecõtra lõgitudinales ⁊ trãsuersales
ad iteriora. ¶ Sciẽduz tertio ꝙ ista exceptio nisi in intesti-
nis duplicẽ pōt hr̃e intellectũ. primus ẽ ꝙ in mẽbris habẽ-
tibꝰ duas tunicas villi lõgitudinales ⁊ transuersales. s. attra
hẽtes ⁊ retinẽtes sint simul cõtexti in iteriori tunica: qꝛ sicut
melius ẽ trahens sil' esse cũ attracto ita retinẽs cũ retẽto pre
terq̄ꝫ in itestinis in qbus pauca videt necessitas transuersa
liũ: ꝓpterea ꝙ pauca aut quasi nulla indigent retentõe ⁊ vt
quidã dicũt ad illã modicam sufficiũt exteriores latitudina
les. Hec sententia multũ cõsonat lr̃e ⁊ hoc maxime videtur
veꝝ de intestinis interioribꝰ in qbus quasi non cõtinet nisi
fex pauca. ¶ Secundus est. ꝙ in mẽbris duas tunicas hñti
bus latitudiales sunt in tunica extrinseca: trãsuersales vero
in intrinseca: preterq̄ꝫ in intestinis in quibꝰ est vehemẽs ne
cessitas expellẽdi ⁊ attrahẽdi ⁊ pauca retinẽdi. ideo in itrin
seca tunica cuz longitudinalibus maxime sunt latitudinales
⁊ non transuersales vt videtur sententia Galie. tertio virtu
tum naturalium.

¶ Et dicemꝰ etiã ꝙ membroꝝ neruosoꝝ cor-
pora a sui substãtia aliena cõtinẽtiuz alia sunt
q̄ vnã habẽt tunicã: ⁊ alia que duas. Que aũt
duabꝰ ꝯsistũt tunicis nõ taliter creata fuerunt
nisi ꝓpter iuuamẽta multa. Quoꝝ vnũ ẽ mul
ta necessitas multe custodie fortitudis sue cor
poreitatis ne scindãt causa fortitudinis motꝰ
eius qō cõtinet in eis sicut arterie. Secundũ
est multa necessitas multe custodie ĩ re corpo-
ris qō in eis ẽ recõditũ ne resoluat ⁊ egredia-
tur. Resolutiõis vero timor ꝓuenit causa sue
raritatis si vnã haberẽt tunicã. Et exitꝰ timor
est. ideo ꝙ ꝓpter hoc etiã ad scindẽduz essent
apte ⁊ hoc qdẽ corpus qō in eis ẽ recõdituz ẽ
sic spiritus ⁊ sanguis q in arterijs sunt recõdi
ti in quoꝝ custodia valde ẽ studẽdũ: ⁊ de qbꝰ
timet ne ꝑ nihilo recedãt. Spiritus qdez ꝓꝑ
resolutõez ⁊ sanguis qdem ꝓꝑ fissurã. ex hoc
nãq̄ꝫ maximum timet malũ. Tertium ẽ: quo
niam cum alicui mẽbro fuerit necessariũ vt sit
ipsius attractio ⁊ expulsio motu vehemẽti fa-
ctũ ẽ vnicuiq̄ꝫ eaꝝ singulariter instrumẽtũ si-
ne ꝑmissiõe ⁊ hoc ẽ sicut stomacus ⁊ itestina.
Quartũ est: quoniã cũ volũtas fuerit vt vna-
queq̄ꝫ mẽbri tunica oꝑatõi que est ei propria
sit preparata: ⁊ vnaqueq̄ꝫ duaꝝ oꝑationũ ac-
ciderit ꝓpter complexionẽ ab alterius opera
tiõis cõplexiõe diuersaz fuit melius ĩter eas
diuidere sicut stomacꝰ in quo fuit volũtas sen
tiẽdi virtutẽ esse: qō qdez nõ fit nisi in mẽbro
neruoso ⁊ digerendi: qō similiter nõ fit nisi ꝑ
membꝝ carnosuz. Unicuiq̄ꝫ igit harum dua
ruz reꝝ tunicã posuerũt ꝑ se: tunicã neruosaz
virtuti sentiẽdi: ⁊ tunicã carnosaz digestioni.
⁊ natura qdẽ intrinsecã tunicã fecit neruosaz
⁊ extrinsecã carnosaz. Potest nãq̄ꝫ digerẽtis
oꝑatio ad id qō digestũ est in potentiã sine oc
cursu ꝑuẽire. Sẽtiẽs v̄o id qō sentit nõ pōt
sentire nisi obuiãdo ei sensu. vꝫ. tactus.

¶ Hec est alia diuisio membroꝝ neruosoꝝ cõtinentiuz cor
pora aliena a sua substãtia sicut est vena ⁊ artaria que conti
net sanguinẽ ⁊ spũm stomacus chilũ. Hoꝝ igit quedaz hñt
vnã tunicã solum alia duas. ¶ Deinde oñdit causas quare
quedã hñt duas: dicẽs qō hñtia duas sunt talia ꝓpter mul
ta iuuamẽta. primũ est necessitas multa custodiendi corpus
mẽbri in sua fortitudine vt nõ corrũpat ⁊ scindatur ꝓpter
fortes motus quibꝰ subijcit illud membrũ: ⁊ ꝓpter hoc ha
buerũt artarie duas tunicas. scðm iuuamẽtum est custodia
corporis ꝯtenti in cõcauitate membri ne resoluat ꝓpter ra-
ritatem illius corporis aut ne egrediat ꝓpter corporis con
tinẽtis scissurã. ⁊ ꝓpter illud etiaz hñt artarie duas tunicas
ne vnica exñte resoluat ⁊ egrediat spiritꝰ per poros aut ne
scindat ⁊ egrediatur ex ea sanguis artarialis ĩ quoꝝ amissio
ne ẽ magnũ periculũ. ¶ Tertiũ est. qꝛ q̄ñq̄ꝫ vni mẽbro fuit
necessaria attractio ⁊ expulsio vehemẽs. iō necessariuz fuit
vnicuiq̄ꝫ operatõi illaꝝ deputare vnuz instrumentũ. s. vnã
tunicã sicut ĩ stomaco ⁊ intestinis. ¶ Quartũ iuuamentũ ẽ.
qꝛ aliq̄ñ vnum membrũ a natura deputatũ est ad duas oꝑa
tiones: quaꝝ vna perficit per vnaz complexionẽ: ⁊ alia per
cõtrariã illi. ideo necessariũ est aliud esse ĩstrumentũ vnius
⁊ aliud alterius oꝑatiõis. sicut stomacus deputatus ad ope
rationẽ sensitiuã ⁊ appetitiuã que ꝑficitur per cõplexionem
mẽbri neruosi ⁊ ad operationẽ digestiuã que ꝑficit per cõ-
plexionẽ mẽbri carnosi. vñ natura tunicam neruosam dedit
stomaco ad finẽ prime operationis: carnosam vero ad finẽ
scðe oꝑationis. Et qꝛ quis ambigere posset quare fecit exte
riorẽ carnosaz: interiorẽ vero nerueã hoc declarãs dicit ꝙ
oꝑatio digerentis pōt ꝑuenire ad digestibile sine immedia
to eius occursu vel contactu eius quod digeritur: sed sen-
tiens. s. sensu tactus nõ potest ꝑfecte ⁊ distincte sentire tan-
gibile nisi eidẽ immediate obuiãdo.

Circa hanc lectionẽ sunt dubia plura. ¶ Pri
mum. qꝛ nõ videt ꝙ oĩum mẽbro
rum que pãniculis inuoluunt pãniculi nascantur ex altero
duoꝝ. s. pleura ⁊ siphac. primo qꝛ pãniculus cordis ⁊ epis
nõ nascit ex aliquo istoꝝ. prius. n. formatũ fuit cor q̄ꝫ pleu-
ra vl' siphac. igit prius formatus fuit pãniculus qui ẽ pars
cordis q̄ꝫ pleura aut siphac. ⁊ per ꝯñs nõ orit ab aliquo isto
rum. etiã sil'r arguitur de pãniculo epis. Jtẽ ex lr̃a ẽt sequit
ꝙ pãniculi cerebri. s. piamater ⁊ duramater ⁊ rete mirabile
oriuntur ab aliquo istoꝝ pãniculoꝝ qō a nullo audituz est.
¶ Scðm dubiũ. qꝛ non videt ꝙ vene vl' artarie naturaliũ
oriant a siphac. nec ẽt artarie ⁊ vene spũaliũ oriãt a pleura.
primo qꝛ oẽs vene oriũtur a corde. ergo nulle oriuntur a si-
phac vel a pleura. ¶ Tertiũ dubiũ. qꝛ non videtur ꝙ oẽs
vene iã dicte ⁊ sil'r artarie sint ĩuolute pãniculis. qꝛ tũc ois
vena duas hr̃et tũicas ⁊ sil'r omnes artarie hr̃ent tres tuni-
cas. duas. s. artariales ⁊ vnã pãniculare. ⁊ sil'r ois vena: qō
a nullis auctoribꝰ ꝯcessuz ẽ. ¶ Quartũ dubiũ ẽ. Q̃uo se ha
bent quo ad ortũ isti duo panniculi. s. siphac ⁊ pleura. Orit
ne vnus ab altero an ambo ex tertio vel nullus ipoꝝ ab ali
quo ortũ hꝫ. ¶ Quintũ dubiuz ẽ. qꝛ non videt ꝙ ois motꝰ
fiat mediãtibꝰ vilis. cerebꝝ. n. mouet motu dilatatõis ⁊ cõ
strictõis vt oẽs testant ⁊ experiẽtia pꝫ. ⁊ tñ cerebꝝ caret vi
lis. sil'r pulmo mouet motu diastolis ⁊c. ⁊ tñ manifestuz est
pulmonẽ nõ esse vilosum. Jtẽ si motus artarie fieret mediã
tibus vilis tũc nõ tota artaria simul dilataret ⁊ cõstrigeret:
ꝫ paulatiz sicut in motu meri ⁊ alioꝝ q̄ mouent mediãtibus
vilis. ¶ Sextũ dubiũ. videt ꝙ vesica duas hꝫ tunicas au-
ctoritate Aui. decimanona tertij. caplo ꝑmo. ⁊ Hali. tertio
virtutũ nãliũ. xiij. caplo. ⁊ idẽ Aueroys. ꝑ colliget ⁊ Haly.
tertio theorice. ¶ Septimũ dubiũ ẽ. qꝛ principalis oꝑatio
ad quã p̄ncipal'r ordinata sunt intestina ẽ expulsio: igit ma
gis videt ĩ interiori tunica que ẽ vehemẽtioris oꝑatiõis de
bere ꝯtineri vilos latitudiales q̄ꝫ lõgitudiales vel trãsuersa
les. ¶ Octauũ dubiũ. qꝛ si cã ꝓꝑ quã artaria hꝫ duas tuni
cas ẽ ꝯtinere spiritũ multũ ⁊ sanguinez videt ꝙ artaria ve-
nalis dꝫ hr̃e duas tũicas. ꝫ Auice. ¶ Nonũ dubiũ ẽ. qꝛ di
stans non agit in distãs nisi per mediũ agẽdo. quãtuncũq̄ꝫ.
igit gradũ caloris ĩprimit tunica carnosa stomaci in cibo di-
gerẽdo imprimit in tunicã neruosaz q̄ media iter eã ⁊ cibũ.
⁊ per ꝯñs tunica neruea fiet inepta ad debitam sensationẽ.

¶ Item non apparet verum ꝙ sentiens non possit sentire tangibile nisi obuiando immediate. hoc.n. videtur contra Aristo. secundo de anima. sensibile positum supra sensuz nõ causat sensationem.

Ad primum istorum. responsio circa litteraz tacta est: ille non est ortus ꝓprie dictus quo ortus concedendum est panniculos iam dictos nec a pleura nec a siphac habere ortum: ortu tamen impro prie dicto possunt dici oriri vt dictum est. ¶ Alij dixerunt cor habere duplicem panniculum. vnum separatuz ab eius substantia ⁊ iste est capsula cordis ⁊ hic panniculus oritur a pleura vt alij. Aliter ẽ pãniculus subaz cordis tegẽs ⁊ ei im mediatus ⁊ ille nõ oritur a pãniculo iã dicto: sed potius alij ab illo. silr̃ epar hꝫ pãniculũ ꝓpriuz inuoluentẽ a pricipio ge neratõis. ⁊ iste non orit̃ ab aliquo illoꝝ. hꝫ ẽt alligãtẽ aut su spendẽtem: ⁊ iste oritur ab aliquo dictoꝝ. ¶ De pãniculis aũt cerebri dñt quidã ꝙ oriunt̃ a diafragmate. Alij aũt dñt sicut dictũ est de pãniculo ꝓprio cordis ⁊ epis. prima rñsio melior ẽ. ¶ Et per hoc pꝫ rñio ad scõm dubiũ. cõcedit̃.n. se cundũ sniam medicoꝝ venas oriri ab epe: artarias võ a cor de: ⁊ hoc scõm subaz primã eaꝝ quantũ ad substantiã pãni cularẽ velãtez eas oriunt̃ ortu dicto a pãniculis iaz dictis. ¶ Sed dices. vnde oriunt̃ illi panniculi ortu ꝓprie dicto. dicendũ ꝙ quantũ ad partẽ nerueã in eis repertã oriuntur a cerebro vel nuca: quãtuz vero ad partem ligamẽtalẽ re pertam in aliquo ipsoꝝ oriunt̃. sicut alia ligamẽta. s. ab osse. ¶ Ad tertiũ dicit̃. ꝙ omnes vene ⁊ artarie inuolute sunt pã niculis: cuius signuz est durities pulsus ⁊ tensio ⁊ serenitas pulsus i spãtibus pleure ⁊ siphac: aut ẽt velaminũ cerebri. nisi.n. cũ his haberet colligãtiã dictã. non videt̃ quare illis extẽsis extẽderet̃. ⁊ cum cõcludit̃ ꝙ ois vena hẽret duas tu nicas ⁊ artaria tres: dñt cõiter ꝙ vene quãtuz ad substãtiã propriã venalem hꝫ solũ vnam tunicã. ⁊ artaria duas quan tum ad propriã substantiã artarialem: cõsiderata tñ cuz sub stantia pãniculari que ẽ sicut defensiuuz eius vena hꝫ duas ⁊ artaria tres. ¶ Alij dixerunt ꝙ in rei veritate vena habꝫ duas tunicas. tñ qꝛ pãniculus nõ decernit̃ sensu nõ ponitur habere nisi vnã sensu perceptã ⁊ eodẽ mõ ꝺ artaria. ¶ Sꝫ dices. qd igitur cogit eos si non sensu discernere potuerunt ad ponendũ venam ⁊ artariã inuolui pãniculis. Ita.n. dici posset omne membꝝ aliud pãniculis inuolutũ esse. ¶ Dicen dum ꝙ ad istud moti sunt signo supius posito de extensiõe artariaꝝ dum extendũtur alij pãniculi. scðo etiã. qꝛ expimẽ tum ostendit ꝙ vena quãtũ ad exteriorẽ superficiem habet sensum. si.n. pungit̃ vena discoperta exterius sentit. quantũ tamen ad supficiẽ intrinsecã non habet sensum: cuius signũ est ꝙ materie male pungitiue putrescentes stantes in venis non inferunt sensationem aliquam nec lesionem sensatam. ¶ Ad quartum dicũt quidam ꝙ a pãniculo vẽtris inferio ris imediate tegente musculũ qui ab Aui. in littera vocatur siphac oriunt̃ omnes alij pãniculi mediate vel immediate. Alij crediderunt qð a pleura. hic parua posset esse specula tio. ¶ Ad qntum dñt quidã ꝯcedẽdo nõ omnes motus fie ri per villos vt ꝓbant illa argumẽta: ⁊ ꝙ auctoritas Auice. veritatẽ habet vt in pluribus. sed de hoc videbit̃ in doctri na sequenti. ¶ Ad sextũ dixit Gen. ⁊ alij ꝙ vesica hꝫ duas tunicas: sed occulte ⁊ iseparabiles sunt. ⁊ iõ dicit̃ habere tu nicam vnam. ¶ Alij ꝙ non habet nisi tunicam vnam inte gram totã cõcauitatẽ eius ambientẽ scðm partez tñ habet duas. s. scðm illã partẽ ad quaz pertingunt pori vritides. si enim esset vna sola repleta vesica vrina tũc posset vrina re gurgitare versus renes aut etiã comprimẽdo ptes pectinis deberet vrina refluere. cuius oppositum docet experimen tuz. cõcludit̃ igitur tunicas ibi duas esse perforatas forami nibus ꝑ que pori vritides emittunt vrinã in vesica. forami na vero nõ sunt directe opposita: sed ingredit̃ vrina pmo ꝑ vnũ foramẽ ⁊ transit per spatiũ inter vnã tunicã ⁊ aliã: de inde penetrat per aliud foramen ⁊ cadit in cõcauitatẽ vesi ce: ⁊ propter hoc quanto fuerit vesica magis repleta vrina tanto fortius vna tunica applicat̃ alteri: ⁊ sic obstruitur fora men ⁊ exitũ ꝓhibet vt decimanona tertij. primo capitulo. ¶ Ad septimũ scðm expõnez vnã littere cõcedit̃ totum ad qð deducit argumentũ: scðm aliã vero expõnẽ pꝫ intelligẽ qualiter sit rñdendũ. ¶ Ad octauũ pꝫ. ꝙ artaria venalis nõ hꝫ continere spiritũ multum ⁊ sanguinẽ artarialem: ꝫ ac rem ⁊ vaporẽ fumosuz. ideo nõ opꝫ in ea tãtã esse custodiã. vnde vna sufficit tunica. ¶ Ad nonuz dicitur ꝙ argumen tum cõcluderet si totalis calor digerens eẽt calor tunice car nose stomaci: sed nõ ẽ ita: imo agit calor etiã partis neruee que fortiꝰ calefacit cibũ fortificata ꝑ tunicã carneaz ꝙꝫ si nõ cõcurreret ad illã actõez tunica carnea. ¶ Ad ꝯfirmatõem siue ad decimũ videbit̃ doctrina sequenti.

¶ Et dicemus etiã ꝙ sunt quedã mẽbra quo ruz ꝯplẽo sanguini nõ ẽ ꝓpinqua: nõ ergo idi get sanguis in coꝝ nutrimẽto multotiẽs con uerti sicut carnis: quapropter in eaz neqꝫ fora mina facta fuerũt: neqꝫ vẽtriculi in qbꝰ aliquã to tẽpore nutrimentũ qð ei digerit̃ imoret̃: ⁊ deĩde caro ex eo nutriat̃: imo ilico cũ ei nutri mẽtũ occurrit in ipaz ꝯuertit̃. Et sunt ex mẽ bris q̃dã quoꝝ cõplexio a sanguis cõplexio ne valde est remota. Ideoqꝫ cũ necesse fuerit sanguinẽ ea nutrire oportebit vt in similitudi nẽ substãtie eoꝝ multis ꝯuersionibus ordina tiꝫ ꝯuertat̃ sicut os: quapropter i creatiõe aut vnũ positũ fuit foramẽ qð eoꝝ nutimẽtũ tãto contineat tẽpore quãto illud in eoꝝ similitudi nem conuertatur: sicut in osse cruris ⁊ adiuto rij. aut foramina multa in ipsis diuisa: sicut in osse mandibule inferioris.

¶ Ponit aliam diuisionem membrorũ ex qua infert duo co relaria. Diuisio est hec. membrorũ quedam sunt quoꝝ com plexio est sanguini ꝓpinqua sicut caro. ꝓpter quod sanguis non indiget trãsmutari pluribus transmutationibus vt illa nutriat. Ex quo correlarie pꝫ. ꝙ non oportet naturam in il lis membris fecisse foramina aut ventriculos in quibus nu trimentũ de quo digeritur ad illa membra nutriẽda moret̃ tẽpore longo vt caro nutriat̃ ex eo: immo statim cũ sanguis occurrit cõuertitur in ipsaz. ¶ Quedaz vero sunt membra quoꝝ complexio est multũ remota ad complexione sangui nis sicut ossa. ꝓpter quod si sanguis ea nutrire debet neces se est ipsum cõuerti multis conuersionibus si debet cõuerti in ipsoꝝ similitudinem. ¶ Ex quo patet correlarie. ꝙ neces sarium fuit in talibus aut esse vnã cõcauitatẽ magnã in qua tanto tempore cõtineat̃ suum nutrimentũ ꝙ possit in eorum similitudinẽ ꝯuerti sicut est in osse cruris aut adiutorij: aut esse in eo foramina multa sicut in spongia in quibꝰ cõtinetur nutrimentũ quod posset in eoꝝ substantiã cõuerti ad finem dictũ sicut in osse mandibule.

¶ Et membris quidez que sic sunt necesse est vt nutrimento ampliori ꝙꝫ eis tunc sit necesse repleãtur: vt paulatim ⁊ paulatim procedant illud in sui similitudinẽ conuertendo. Mem bra aũt fortia superfluitates suas ad membra debilia sibi vicina expellunt sicut cor ad ascel las: ⁊ cerebrũ ad loca que sunt post auriculas ⁊ epar ad inguina.

¶ Patet sententia ⁊c. Sciendum quosdaz ex ista littera con cludere voluisse ꝙ ad hoc vt ex sanguine nutriatur caro nõ oportet ipsum primo mutari in humiditates secũdas inter sanguinez ⁊ formam membri mediantes: quod videntur re cte innuere uerba Auicẽ. dum dixit: immo ilico cum nutri mentum ei occurrit in ipsuz cõuertitur. Alij dicunt Auice. per hec exempla non aliud voluisse nisi ꝙ non sic manifeste sunt propter propinquitatem sanguinis ad carnem. licet to tidẽ recipiat sicut sanguis i ossis substantiã trãsmutãdus.

¶ Et sic explicit hoc capitulum huius quinte doctrine pri me Fen. primi canonis Auicenne. Nunc sequuntur quinqꝫ summe huius quinte doctrine: quas summas Jacobus iste Forliuiensis nõ curauit exponere: ponemus autẽ nos tex tum Auiceñe in capitula per ordinez distincte ad plenio rem voluminis perfectionem.

¶ Cap. I. Summe prime doctrine quinte. ⁊ est ser-
mo vniuersalis de ossibus ⁊ iuncturis.

Icemus ꝙ ossium que sunt ī corpore alia
d sunt que sunt sicut fundamētū: qm̄ sup̱ ea
ē corp⁹ fabricatū sicͣ spōdiles dorsi. Spō-
diles nāqꝫ ille corporis sunt fundamētum
sup̱ quas ip̄m fabricatū ē: queadmodū nauis sup̱ li-
gnū fabricatᷣ qͦ ī ea primū ponitᷣ. Et alia sunt q̄ sūt
in corpore sicut clipe⁹ ad tuēduꝫ sicͣ os cranei. ⁊ alia
sunt que sunt sicut arma qb⁹ bellatores īpediētes re
pellūtur sicut ossa que vocantᷣ simenia: ⁊ sunt ossa q̄
sunt sup̱ spondiles dorsi sicut spine. ⁊ alia sunt qbus
iūcturaꝝ vacuitates replentᷣ sicut ossa sisamina: que
īter ossa digitoꝝ existūt: ⁊ sunt alia q̄ sunt ad corpo-
ra suspēdēda q̄ suspēsione īdigēt: sicut os laude assi-
milatū: qͦ ē musculi gutturis lingue: ⁊ alioꝝ suspē-
soriū. Oīa aūt ossa corporis sustentaculū sunt ⁊ ere
ctiō. Et ossa qdē que ad sustētandū tātū sunt: aut de-
fendēdū ⁊ ad mēbra mouēda necessaria nō existunt
solida facta fuerūt: lꝫ sint in eis vacuitates ⁊ forami
na parua ⁊ pori q̄ fuerunt necesse ī eis esse. eoꝝ vero
q̄ ꝓpter motū ēt necessaria fuerunt ī quantitate con
cauitatis augmētum factū fuit ⁊ ipsoꝝ cōcauitas in
medio eoꝝ posita fuit ⁊ vna: ne corp⁹ eius recepta-
culis nutrimēti paruis ⁊ separatis īdigeret: qm̄ lap
sum vel laxū īde fieret: immo duꝝ factū est eius cor
pus ⁊ ipsi⁹ nutrimētū qͦ ē medula ī eius īteriore ē
aggregatū. iuuamētū igitᷣ additōis cōcauitatis ītrin
sece ē vt sit leue. ⁊ iuuamētū vnitatis ꝯcauitatis in-
trinsece ē vt sit corp⁹ ipsius duri⁹: ⁊ ī duritiei sui cor
poris iuuamētū ē ne ī hora fortissimoꝝ motuū rum
patᷣ. ⁊ iuuamētum medulle que ēt in eo ē vt nutriat
ip̄m sicut ante declarauimus: ⁊ vt ip̄m semp̱ molli-
ficet ne frangatᷣ. iō ꝙ mot⁹ ip̄m exiccat ⁊ vt sit ven-
trē habēs ⁊ forte ⁊ solidū. Concauitas vero minor
ē: cum firmitudo magis ē necessaria. ⁊ ē maior cum
plus necessaria ē leuitas. Ossa aūt porosa facta fue
runt sicci nutrimēti: qͦ noīauim⁹ causa: ⁊ pp̱ addi-
tionē necessitatis cā rei alicuius q̄ necesse ē vt ī ea pe
netret sicut odor q cū aere attrahitᷣ in osse collatorio
simili: ⁊ cerebri sup̱fluitates que p̱ ipꝫ expelluntur.
Oīa vera ossa vicina sunt cōiūcta neqꝫ īter aliqͦ os
⁊ os qͦ ip̄m seqtᷣ magnū existit spatiū. Inter aliqua
tamē eoꝝ inuenitᷣ spatiū paruū qͦ cartilagiosa īplent
laguabic aut cartilaginib⁹ similia que pp̱ iuuamētuꝫ
creata fuerūt ꝓpter qͦ ⁊ cartilagines. Et vbi qdem
de iuuamēto illo nō ē curandū iūctura īter ea sine la
bicata. i. vacuitate facta fuit: sicut ī mādibula īferio-
ri. Vicinitates vͦo q̄ īter ossa existūt m̄ltis sunt mo-
dis. sunt. n. ossa quoꝝ vicinitas ē vicinitas iuncture
laxe: ⁊ sūt alia quoꝝ vicinitas ē vicinitas iūcture nō
laxe neqꝫ multum stricte. ⁊ sunt alia quoꝝ vicinitas
iūcture m̄ltū stricte ē vicinitas fixe aut olōdrusu seu
almodrusu: idest scͦꝫ silitudinē dētiū serre aut mul-
sabac: idest cōtinue cōnexe: ⁊ iūctura qdē laxa ē cui⁹
vnū ossiū suoꝝ suis motib⁹ facile pōt moueri: ita ꝙ
os nō moueatᷣ sicut ē iūctura rasete cū aseid: ⁊ iūctu-
ra dura nō valde stricta ē illa c⁹ vnius ossiū motus p̱
se nō ē facilis neqꝫ ē nisi qddā modicū sicut iunctura
q̄ est īter rasetā ⁊ pectinē: aut iunctura q̄ est īter duo
ossa pectinis. Iūctura vͦo valde stricta ē illa c⁹ nul-
lū ossiū vllo mō moueri pōt. sicut iūctura thoracis. ⁊
fixa qdē ē cuius vnū ossiū hꝫ additamētū: ⁊ aliud hꝫ
foramē ī quo figitᷣ illud additamētū fixione ī qua nō
mouetᷣ. sicͣ dētes ī suis origib⁹. ⁊ almodrus qdē ē c⁹
vnūqͦdqꝫ ossiū hꝫ vacuitates ⁊ dētes sicͣ serra: ⁊ dē-
tes vnius talr̄ sunt p̄parati ꝙ alteri⁹ ossis vacuitates
ingrediuntᷣ queadmodū erarij eris tabulas ꝯponūt.
⁊ hec qdē iūctura vocatᷣ seren seu adoreꝫ: sicut sunt
iūcture ossiū cranei. Et musabac qdē alia est que in
lōgitudie est ꝯnexa sicut iunctura que ē inter duo os
sa aseid. alia est que ī latitudine cōtinuatᷣ sicut iunctu
re spōdilium īferioꝝ ex spōdilib⁹ dorsi: eaꝝ eniꝫ que
superius sunt iuncture nō valde sunt stricte.

¶ Cap. II. De anatomia cranei.

Mnium qdē ossiū cranei iuuamētū ē ꝙ sunt
o clype⁹ cerebri ipꝫ coop̱iētia ⁊ ab oīb⁹ malis
defendētia. iuuamētū vͦo ꝙ multa creata fue
rūt: ⁊ nō fuit vnū tm̄ os: ī duas partitᷣ sūmas. quaꝝ
vna cōsideratᷣ scͦm res que sunt ī comparatiōe ipsi⁹
ossis. ⁊ alia cōsideratᷣ ī comparatōe ei⁹ ꝙ ip̄m os col
ligit. Prima vero summa ī duo diuiditᷣ iuuamēta.
vnū ē ꝙ si craneo īpedimētū ī vna sui parte euenerit
fracture: aut putrefactōis non erit toti craneo cōmu
nis: queadmodū eēt si vnū foret os. scͦm ē: ne ī par
tib⁹ vni⁹ ossis diuersitas in duritie ⁊ mollitie ⁊ rari
tate ⁊ spissitudie ⁊ subtilitate ⁊ grossitie habeatᷣ. ⁊
hec qdē diuersitas ē necessaria pp̱ ītētōeꝫ quā ī pro-
ximo dicturi sum⁹. Sūme vero scͦe iuuamēta sunt
q̄ p̱ adoreꝫ complētᷣ. Quoꝝ quedā sunt que sunt in
comparatōe ipsi⁹ cerebri. vapores. n. grossi ab eo re
soluti egredi nō valerēt si eēt vnū os: egrediēdi autē
habēt viā ī adoreꝫ q̄ ab eo separātᷣ vt cerebꝝ pp̱ reso
lutōeꝫ mūdificetᷣ. ⁊ aliud ē ī cōparatōe ei⁹ qͦ de vil-
lis neruoꝝ a cerebro egreditᷣ q p̱ membra capitis va
dūt vt viā habeātᷣ. ⁊ sunt alia duo iuuamēta cōia in-
ter ossa ⁊ īter alias duas res. vnū ē ī comparatōe ve-
naꝝ ⁊ artariaꝝ que īterius īgrediuntᷣ ī capite vt viā
habeāt: ⁊ aliud ē ī comparatōe dure matris spisse ⁊
grauis vt alique ei⁹ partes cū adoreꝫ teneātᷣ ⁊ a cere
bro eleuentᷣ ne ei grauamē īferātᷣ. Et h⁹ qdē ossis fi-
gura naturalis ē vt sit rotūdū pp̱ duas res ⁊ duo iu
uamēta. vnū est ī comparatōe ei⁹ ad īterius. figura
nāqꝫ rotūda ē maioris dimēsionis ea quā recte linee
cōprehēdūt figure cū eaꝝ cōprehēsiōes eqles fuerit.
⁊ aliud ē ī comparatōe ad exteri⁹: qm̄ figura rotūda
pp̱ īpulsiōes nō patitᷣ: queadmoduꝫ angulos hn̄tes
patiūtᷣ: ⁊ ip̄m qdē lꝫ sit rotūdū: ī longitudie tn̄ factū
ē: qm̄ origies neruoꝝ a cerebro ī lōgitudie sūt posi
te. ⁊ sic opꝫ vt nō coāgustentᷣ: ⁊ duas hꝫ eminētias
ante ⁊ retro vt neruos defendat q descēdūt ad fron
teꝫ ⁊ ad nuccā. ⁊ hec qdē figura tres veras hꝫ ado
reꝫ ⁊ duas habet mēdosas. ⁊ in primis vna adoreꝫ
fronti ē cōmunicās arcualis hoc mō. C. ⁊ vocatᷣ co
ronalis. ⁊ alia adherꝫ adoreꝫ: q̄ directe trāsiēs ī lōgi
tudinē diuiditᷣ caput ī duo media: ⁊ p̱ se cōsiderata
vocatᷣ sagittalis: ⁊ īquātū est cōtigua coronali voca
tur nerualis. ⁊ hmōi qdē figura arcui similatᷣ: ī cui⁹
medio linea recta siue ꝑpēdicularis ē erecta q̄ ē hoc
mō. Et adoreꝫ tertia īter occiput ⁊ basiꝫ ipsi⁹
cōis existit. cui⁹ pūcto cū ipsa fit fm̄ figuraꝫ anguli
extremitas sagittalis ꝯtiuatᷣ ⁊ vocatᷣ adoreꝫ laude:
eo ꝙ laude littere grece similis existat q̄ ē ita.
Cūqꝫ duab⁹ adoreꝫ q̄s pri⁹ noīauim⁹ ꝯiūgitᷣ fit figu
ra talis. Due vͦo adoreꝫ mēdose fꝫ capitis
lōgitudinē sunt ꝓtense vtriqꝫ eqdistātes sagittali q̄
ꝓfunditate ītegra ī ossibus non profundātur. Et he
due corticales vocantᷣ. Nō naturales autē capitis fi
gure sunt tres: vna est vt anterior eminentia minua
tur. ⁊ ꝓpterea de adoreꝫ amittatᷣ adoreꝫ coronalis.
Et alia est vt posterior minuatᷣ eminentia. ⁊ ob hoc
de adoreꝫ perdatᷣ adoreꝫ laude. ⁊ tertia est vt vtreqꝫ
p̱dātur eminētie. ⁊ fiet caput vt spera longitudineꝫ
⁊ latitudinē habēs equales. de hac qdē figura sum-

mus medicoꝝ Gal. dixit. ꝙ propterea ꝙ dimēsiōes
in ea sunt equales oportuit ꝑm equalitatē vt dimē-
siones vel diuisiōes adorez eēnt equales: sed diuisio
nes adorez i primis erant tres: vna in longitudine ⁊
due in latitudine. erit itaqꝫ in hac adorez vna i longi
tudine ⁊ simil̄r adorez vna in latitudine. Et erit ado
rez qdem latitudinalis in medio latitudinis ab aure
ad aurem sicut longitudinalis adorez in medio lon-
gitudinis. Dixit etiā summꝰ medicoꝝ Galie. impos
sibile ē caput aliā figuram quartaz non naturalē ha-
bere. s. ita vt sit longitudo minor latitudie nisi de vē
triculis cerebri aut de ipsius corpore aliquid minue
retur: quod quidem vite ē contrariū ⁊ compositōis
prohibens bonitatem. Et hic quidē primi medicoꝝ
Hypo. dicta concessit qui dixit capitis figuras qua-
tuor tantū existere.

¶ Cap. III. De anatomia eius qđ est sub craneo.

Aput post hoc qneqꝫ hꝫ ossa: quoꝝ quattuor
c sunt vt parietes: ⁊ vnū ē sicut basis. hi aūt pa
rietes craneo facti sunt duriores: eo ꝙ casus
⁊ ꝑcussiones ad eos ꝑm plurimū tendūt: ⁊ qꝛ neces-
se fuit vt craneū esset raꝝ factum ē medituliū simili-
ter raꝝ propter duas res: vna ē vt vapores īde egre
diant̄ q resoluūtur: ⁊ altera ne grauamē cerebro ife-
rat. ⁊ de parietibꝰ q̃dē posterior durior factus ē: eo
ꝙ a sensus custodia ē remotꝰ paries primus ē os frō
tis cuius supior terminus ē adorez coronalis ⁊ infe-
rior adorez q̃ ab vna extremitate coronalis ꝓueniēs
trāsit sup oculos apud supcilia ⁊ continuat̄ eiꝰ finis
aliꝫ extremitati coronalis. aliꝫ vero duo parietes q a
dextra sunt ⁊ a sinistra sunt ossa i qbus sunt aures: ⁊
vocāt̄ petrosa propter sui duritiē. Quoꝝ vnūqđqꝫ
terminat̄ supius ad adorez coronalis ⁊ iferiꝰ ad ado
rez q̃ ꝓuēit a sumitate adorez laude ⁊ protēdit̄ vsqꝫ
ad coronalē ⁊ ab anteriori ps corōalis ⁊ posteriꝰ ps
adorez laude. Quartū vero parietē termiat superiꝰ
adorez laude ⁊ iferiꝰ adorez q̃ ē cōmunis iter caput
⁊ paxillū ⁊ iungit iter duo extrema laude. Basis āt
cerebri ē os qđ oīa alia sustiet ossa ⁊ vocat̄ basilare:
qđ qdem durū propter duo iuuamenta fuit creatū.
vnū ē ꝙ durities ad portandū iuuat: ⁊ aliud qđ duꝝ
minus suscipit putrefactionē superfluitatuz: ⁊ hoc
quidem os sub supfluitatibus q̃ sup ipsum semp de-
scendūt positū est. iō fuit melius ipsum esse duꝝ. In
vnaquaqꝫ ꝑterea duoꝝ tēpoꝝ parte sūt duo ossa du
ra que coopiunt neruū qui trāsit i tēpore. Quoꝝ situs
est scđm longitudinē temporis ex trāsuerso: ⁊ vocā
tur hec duo ossa paris.

¶ Ca. IIII. De anatomia ossiū mādibulaꝝ ⁊ auriū.

Ssium qdem mādibule ⁊ tēporis numeruz
o declarabimus adorez mādibule declarādo.
⁊ dicemus ꝙ supiorē mādibulā terminat su
perius adorez cōis iter eā ⁊ frontē transiēs sub sup-
ciliꝫs a tēpore ad tēpus. Et iferius terminat̄ eā dētiū
origines. ⁊ a duabꝰ partibꝰ adorez q̃ a pte auris vēit
cōis iter eā ⁊ os basilare: qđ ē retro post dētes. Dei
de alia extremitas q̃ est eius finis. vꝫ. qꝛ eminēdo ad
domesticā parūper declinat. ⁊ ē adorez q̃ diuidit in-
ter hec ⁊ adorez quā noiauimus: que ē illa q̃ in lōgi-
tudie sup palatū seca. Isti qdē eiꝰ sunt termini. Ado
rez ꝟo terminos eiꝰ igrediētiū quedā est q̃ secat i lon
gitudine qđ i palato ē supremū: ⁊ alia adorez ē q̃ inci
pit inter duo supcilia ⁊ vadit ad oppositū q̃ est inter
duos dētes duales: ⁊ ē adorez q̃ in principio icipit
hꝰ adorez: ⁊ descēdēdo declinat ab ea ad oppōnē q̃
est inter quadruplū ⁊ caninū a dextra: ⁊ alia qualis
illa a sinistra. ⁊ ex his quidē tribꝰ adorez. s. media ⁊
duabus extremis ⁊ inter oppositōes originū dētiūꝫ
ꝑdictoꝝ fiunt duo ossa triāgula. Sꝫ triāgulorūꝫ ba
ses nō sunt apđ dētiū origines: ꝫ aūt hoc fit in medio
adorez secās circa basim nariū. tres. n. adorez hāc se
cantē i locis ꝑdictis trāseūt ⁊ fiunt sub duobꝰ triāgu
lis duo ossa quorū ambo horū triāgulorūꝫ ⁊ origīes
dentiū ꝯtinēt bases ⁊ duas ptes adorez extremaruꝫ
⁊ vnū os sepat ab alio illud qđ de media adorez de-
scēdit. In vnoquoqꝫ ergo illorū duorum ossiuꝫ sunt
duo anguli recti apud hāc adorez secātez ⁊ acutus
eiꝰ apud duos caninos ⁊ expāsus eiꝰ apđ nares. Et
de adorez mādibule supioris ē adorez q̃dā q̃ descen
dit ab adorez cōi supiori ⁊ ad ptē dirigit̄ oculi: ⁊ cuꝫ
ꝑuenit ad orbitā in tres separat̄ ramos: quorū vnus
ꝓgredit̄ sub adorez que cū fronte est cōis ⁊ sup ocu
li orbitam donec supercilio cōtinuet̄. Et alia adorez
est sub ea: ⁊ sil̄r cōtinuat̄ ꝑter ꝙ orbitā nō igreditur.
Et alia adorez tertia sil̄r ꝯtinuat̄ postqꝫ orbitā igre
dit̄. ⁊ qcqd de illis iferiꝰ existit in cōparatiōe adorez
q̃ est sub supciliꝫs: lōgius ē loco qꝫ illud qđ supiꝰ tan
git: os vero qđ adorez prima triū separat est maius:
⁊ post illud qđ sepat scđa. Nasi aūt iuuamēta mani
festa sunt: q̃ sunt tria. Vnū ē: qm̄ cū foramīe qđ est i
eo in odoratōe iuuat donec plus aeris i eo cōtineat̄:
⁊ ēt tēperet̄ prius qꝫ in cerebrū penetret. lꝫ. n. pluri-
mū aeris qui attrahit̄ ad pulmonē vadat: magna tū
eiꝰ pars ad cerebrū ēt tendit. Et cū aeris ēt attractio
ne cū q̇s odorare vult multus i vno loco aer coram
istro odoratꝰ adiungit̄: vt sit apprehēsior plus ⁊ co
piosior. In vno igit̄ iuuamēto sunt hec tria iuuamē
ta. Scđm aūt est qđ ad litteras iuuat distinguēdas:
⁊ vt eaꝝ exitus sit facilis in icisiōe. ⁊ ne totꝰ aer apud
locū cui litteraꝝ accidit icisio cōprimat̄: ꝫ scđꝫ men
surā. ⁊ hec duo iuuamēta in vno cōsistūt iuuamen-
to. Et tm̄ est qđ facit nasus in mensuratiōe aeris ha
rū litteraꝝ quātū illud qđ facit foramē ꝑforatū abso
lute post fistulā qđ nihil obturat. Tertiū vero est vt
superfluitates a cerebro egredientes tegmentum ⁊
defensionē a visibus habeāt: ⁊ etiā ē istrumētū iuua
tiuū ad ipsas excutiendas cū exufflatiōe. Et ossium
qdeꝫ nasi compositio ex duobus ē ossibꝰ ad moduꝫ
duoꝝ triāguloꝝ: quoꝝ duo anguli supius ꝯcurrunt
⁊ bases apud vnum angulū se cōtingūt ⁊ i duos se-
parant̄ angulos: ⁊ vnūqđqꝫ duorum ossiū vnicuiqꝫ
duaꝝ adorez superponit̄ extremaꝝ quas noiauimꝰ.
Et sup duas eorū inferiores extremitates sunt due
cartilagines molles. ⁊ inter ea ꝑm lōgitudinē adorez
medialis ē cartilago cuiꝰ supior ps iferiore ē durior:
q̃ tota aliꝫs duabꝰ cartilaginibꝰ durior existit. hꝰ ve-
ro medie cartilaginis iuuamentū ē vt nasus in duas
partiat̄ nares. iō vt cū a cerebro supfluitas descendit
ꝑm plurimū ad vnā eaꝝ declinet ⁊ nō totā attrahen
di aerē viā obturet: que ad cerebꝝ aereꝫ defert q qđ
ibi de spū existit euētat. Duaꝝ vero cartilaginū extre
maꝝ iuuamētū tres res existunt. vna ē iuuamentum
omnibꝰ cartilaginibus que sup omnes ossiuꝫ existūt
extremitates cōe: qđ iā executi sumus. Et scđa ē vt
expādent̄ ⁊ dilatent̄ si necesse fuerit aerē supflue at-
trahere aut expellere. Et tertia ē vt ad vaporē excu-
tiendū cū suo motu ⁊ quatiōe ⁊ tremore iuuet cum
exufflauerit. ⁊ duo qdē nariū ossa facta fuerūt minu
ta ⁊ leuia: quoniā leuitas magis est hic necessaria qꝫ
firmitudo ⁊ precipue. qꝛ a mēbroꝝ cōtinuitate sunt
separata q̃ nocumēta sunt recipiētia ⁊ sunt posita cū
custodia sensus. Ossiū vero mādibule inferioris for
ma ⁊ iuuamentuꝫ scita sunt. ex duobus nāqꝫ cōsistit
ossibus que stricta sub mēto cōnectit iunctura. Et i

summitate cuiuscꝫ duoꝝ aliorum extremoꝝ eorum
secando facta est serratura curua que cū additamē-
to ei ingeniose preparato componitur. qḋ ex osse na
scitur qḋ ad eam peruenit quarum vnaquecꝫ liga-
mentis fuit ligata.

¶ Cap. V. De anatomia dentium.

d Entes qdem sunt. xxxij. est tamen cū ꝯtingit
quosdam hoīes nō habere neguegidij q̇ sunt
quatuor extremi: ⁊ tunc nō erunt nisi. xxviij.
Eoꝝ vero duo sunt duales: ⁊ duo quadrupli supe-
rius: ⁊ totidē inferius ad incidendum: ⁊ duo canini
superius ⁊ duo inferius ad frangenduꝫ: ⁊ molares
ad molendum ab vtracꝫ parte superiores ⁊ inferio
res quatuor aut qncꝫ. Et hui⁹ toti⁹ sūma est. xxxij.
aut. xxviij. quatuor duales: ⁊ quatuor quadrupli: ⁊
quattuor canini ⁊ octo molares ⁊ quattuor negue-
gid. ⁊ neguegid qdem scḋm plurimū nascunt̄ in me
dio temporis augmenti. ⁊ hoc qdē est post sperma
tis emissionē ⁊ ante cōsistentiā: quoniā consistentia
est circa. xxx. annos. Ideocꝫ dentes isti dētes sensus
vocant̄. Et dentes etiā habēt radices ⁊ capita acuta
que in foraminib⁹ figunt̄ ossium duaꝝ mandibulaꝝ
in quibus consistunt. Et super marginez cuiuscꝫ fo-
raminis additamentū magnū rotūdū oritur qḋ den
tem circūdat ⁊ stringit vt eius fortiora sint ligamen
ta. Unusquiscꝫ vero dentiū preter molares vnuꝫ ha
bet capᷓe. Sed molariū in inferiori mādibula fixoꝝ
quiscꝫ ad minus duo habet capita: ⁊ est etiā cuꝫ ha-
bet plura ⁊ precipue neguegidij qui quattuor habēt
capita. Sed fixoꝝ in mandibula superiori quiscꝫ ad
minus tria habet capita: ⁊ fortasse plura ⁊ proprie
neguegidij qui plura habēt capita. capita vero mola
riū multa facta sunt: quoniā sunt magni: ⁊ quoniaꝫ
eoꝝ operatio ē maior. Et superiorib⁹ quidem addi-
tamenta sunt: eo ꝙ sunt suspensa ⁊ ꝙ grauitas facit
eos ad oppositionē partis suoꝝ capitum declinare.
Inferiorum vero ponderositas infixioni eoꝝ nō exi
stit cōtraria. Nullū preterea ossiū vllo mō sentit pre-
ter dentes. Gali. n. dixit ꝙ experimētū nobis demō
strauit eos sensum hēre de quo natura sollicita fuit:
⁊ fecit ipm̄ cum virtute que a cerebro ꝑuenit. Iccir
co vt ipsi ēt inter calm̄ ⁊ frigidū discernāt.

¶ Cap. VI. De iuuamento dorsi.

d Orsum ꝓpter quattuor iuuamenta fuit crea
tum. Unum est vt sit nuche semita que ī per-
manentia animalis est necessaria ꝓpter illud
quod in suo loco de nuche iuuamento clare narrabi
mus. Nūc aūt summā aggregatā de eo referemus.
Et hoc est ꝙ si nerui omnes a cerebro nascerentur
esset necessarium caput multo maius esse q̄ꝫ sit: ⁊ sic
grauaret supra totuꝫ corpus. Neruo quocꝫ esset ne
cessarium grande pertransire spatium ⁊ longuꝫ: do
nec ad extremorum finem perueniret: ⁊ esset nocu-
mētis expositū ⁊ ad incidendū: ⁊ eius q̇dem lōgitu-
do ipsi⁹ debilitaret fortitudinē ad attrahendū mem-
bra grauia ad ipsoruꝫ principia. Ideocꝫ deus cuius
nomen sit benedictū: misericorditer egit faciens par
teꝫ cerebri que ē nucha ad iferiora corporis icedere:
sicut canales a fonte quatenus ex ea neruoꝝ diuisio-
nes a duob⁹ suis lateribus ⁊ eius extremo secunduꝫ
eius oppositionē ⁊ vicinitateꝫ cū membris egrediā
tur: postea factū est dorsum semita eius ⁊ custodia.
Et fm̄ qdem est qm̄ dorsum est custodia ⁊ clipeus
membroꝝ nobiliū que sunt posita corā ipso: iōcꝫ in
creatōe facte fuerunt ei spine ⁊ simenia. Et tertia de
causa ꝙ dorsum creatū fuit vt sit alioꝝ ossium princi
pium: sicut lignum qḋ in exordio nauis primo poni
tur: cui alia ligna īfigunt̄ secundo ⁊ annectunt̄: iōcꝫ
dorsum duꝝ creatū fuit. Et quartuꝫ est vt possit ho
mo stare: ⁊ ad multas se mouere partes. Iōcꝫ dor-
suꝫ de spondilib⁹ ordinatis factū est nō de osse vno:
necꝫ de ossib⁹ magnis: iūcture quocꝫ iter spōdiles fa
cte sunt nō laxe: qm̄ stādi potētiam debilitarēt necꝫ
valde stricte: qm̄ ꝓhiberēt inclinare.

¶ Cap. VII. De anatomia spondilium.

s Pondilis est hos in cuius medio ē foramen
per qḋ nucha transit: ⁊ est cū spondilis quat
tuor hꝫ additamenta a dextra ⁊ a sinistra ⁊ a
duob⁹ lateribus foraminis. Et ea qdeꝫ q̄ sursuꝫ ten-
dunt sursum aspiciētia dicunt̄. Et que sunt inferius
tendētia īferius aspicientia ⁊ inuersa: ⁊ ē etiā cuꝫ ad
ditamenta sunt sex: quattuor ab vna parte ⁊ duo ab
alia: ⁊ est cum sunt octo. In his vero additamētis
existit iuuamentū vt per ea cōtinuitas que est inter
spondiles continuitate iuncturali ordinetur cū cōca
uitatib⁹ in quibusdā eaꝝ ⁊ capitibus: bucellis simili
bus in q̇busdā. Sunt preterea ex spōdilib⁹ que alia
habent additamēta non propter hoc iuuamentum:
sed propter defensionē ⁊ clipeū ⁊ repulsionē ei⁹ qḋ
percutit ⁊ super ea texuntur hoꝝ additamētoꝝ liga-
menta: ⁊ sunt ossa ampla ⁊ dura fm̄ spondiliuꝫ lon
gitudinē posita. q̄ aūt ex eis retro posita fuerunt spi-
ne vocant̄ ⁊ simenia. Et q̄ ex eis a dextris ⁊ sinistris
sunt posita vocantur ale. Ipsa vero sunt ad defendē
dum illud qḋ in longitudinem corporis ex neruis ⁊
venis ⁊ musculis profundius q̄ꝫ ipsa ingreditur. Et
quedam ex alis que ad partem costaꝝ tendūt aliud
proprium habent iuuamētum. Qḋ quidē ē vt in eis
creent̄ vacuitates q̇bus capita costaꝝ gibbosa mira
biliter ligētur. In vnaquacꝫ eniꝫ ala ex eis sunt due
vacuitates: ⁊ in vnaquacꝫ costa sunt duo additamē
ta gibbosa. Sunt preterea ex alijs que duo habēt ca
pita ⁊ ale duplici similant̄. ⁊ hoc qdē in spondilib⁹
existit colli: cuius iuuamentuꝫ nunc nominauimus.
Spondiles quocꝫ preter foramē mediuꝫ alia habēt
foramina ꝓpter illud qḋ ab eis egredit̄ de neruis ⁊
ꝙ in eis igredit̄ de venis. quedā aūt illoꝝ foraminuꝫ
sunt que complent̄ in vna vnius spōdilis eminētia:
⁊ sunt quedam eorum que complentur inter duas
spondiles cōmuniter. Elocus earūest cōmunis ter-
minus qui inter eas existit. Et plerūcꝫ est cum istud
a duabus partib⁹. i. supius ⁊ inferius existit. Et ple
runcꝫ ē in vna parte. ⁊ ē etiā cum in vnaquacꝫ spon
dili ē semicirculus. ⁊ ē cum in vna eaꝝ ē maior ⁊ ī al
tera minor. ⁊ hec q̇dē foramina a duobus lateribus
spondilis posita fuerūt ⁊ nō retro propter defensio
nis defectū illic eius qḋ egredit̄ ⁊ qḋ ingredit̄. ⁊ qꝛ
ꝑcussionibus esset expositū: necꝫ fuerunt posita an-
terius. qꝛ in locis essent ad que corpus sua naturali
ponderositate ⁊ suis etiā voluntarijs motib⁹ decli-
nat. ideocꝫ motus debilitarent̄. Et nō fuit possibile
vt eēnt stricti ligamēti vt aūt anterius egrederent̄ ⁊
postea retro redirent fuit impossibile: qm̄ declinatio
etiā esset sup neruoꝝ egressiōes q̄ eis faceret coāgu-
stationē ⁊ nocumētū. His aūt additamētis que pro
defensione existunt supposita fuerūt ligamēta. ⁊ ner
ui ⁊ lenia facta fuerūt ⁊ lubrica ne tactu carni iferāt
nocumētū. Additamētoꝝ quocꝫ cōiūcturaliū de na
tura ē hoc. Sunt. n. adinuicē fortiter ligata ligamen
to vehemēti vndicꝫ. verūtn̄ ligatura anterius ē plus
stricta ⁊ posteri⁹ plus laxa: qm̄ anterius curuari ⁊
cōflecti ē magis necessariū q̄ꝫ posteri⁹ flecti ⁊ curua
ri. ⁊ ꝓpterea ꝙ ligamēta q̄ sunt posteri⁹ facta fuerūt
laxa: impleta fuerūt spatia q̄ ibi ꝓculdubio fiunt hu-

moribꝰ viscosis. Spondiliū aūt dorsi quedā sunt q̄
valde bene ligant̄ cū atachib: ac si essent vnū os crea
tuȝ ad fixionē ⁊ quietē. ⁊ quedaȝ sunt que sunt laxa
ac si essent ossa multa creata propter motum.

¶ Ca. VIII. De iuuamēto colli ⁊ anatomia ossiū eiꝰ.

Ollū fuit creatū ꝓpter tracheā arteriā ⁊ tra-
c chea quidē arteria fuit creata ꝓpter illud qꝺ
narrabimus de creationis eius iuuamentis ī
suo loco. Et ꝓpterea qꝺ spōdiles colli ad summuȝ
supiores sunt delate sup eas q̄ cū sint dorsi ⁊ sīt sub
eis oportuit vt fuissent minores. Qꝫ.n. defert̄ defe-
rente leuius ē opȝ cū placuerit vt motus quideȝ sint
ſm sapiētie ordinē. Et qm̄ necesse fuit initiuȝ nuche
grossius esse ⁊ maius sicut cōcauitatū pricipiū: eo ꝙ
illud qꝺ ex diuisione neruoꝝ supreme parti ē ꝓpriuȝ
est plus eo qꝺ est ꝓpriū ei qꝺ est inferius: oportuit
in spondilibus colli foramina magna ampla fore. ⁊
qꝛ paruitas ⁊ foraminis amplitudo eaꝝ attenuaue-
runt corpora oportuit firmitudinis intētionē ibi af-
fuisse qua illud qꝺ due res quas narrabimus debili-
tauerūt emēdaret̄. oportuit igit̄ eas oībus alijs spō-
dilibus duriores creari. ⁊ qꝛ cuiusqꝫ spōdilis earum
corpus fuit subtile creata fuerūt eaꝝ simenia parua.
Magna.n. si creata forēt spondiles essent exposite
rupture ⁊ nocumētis: eo ꝙ eaꝝ simenijs res occur-
rerunt fortes. ⁊ qꝛ eaꝝ simenia fuerunt parua: facte
fuerunt ale eaꝝ magne duō duplicia hn̄tes capita. ⁊
qm̄ motꝰ magis fuit necessariꝰ q̄ꝫ fixio: eo ꝙ ipse nō
multa fuerūt ossa queādmodū ille q̄ sunt inferius la-
xe facte fuerūt spondiliū eaꝝ iūcture cōparatiōe iun-
cturaꝝ eaꝝ que sunt inferiꝰ: ⁊ qm̄ quātū defuit eis ex
firmitudīe ꝑꝑ laxitatē tm̄deȝ recupat̄ aut plus eo ex
parte eius qꝺ eas circundat ⁊ sup eas gradit̄ de ner
uis ⁊ musculis ⁊ venis: iō nō fuit necessaria multa
firmitudo i iuncturis. ⁊ qꝛ nō fuit necessariū multuȝ
firmare iūcturas ⁊ suffecit eis mensura q̄ ex ea attri-
buta eis fuit: iō eaꝝ additamēta ꝯiunctiōalia sursum
aspiciētia rursum ī summa non fuerūt creata magna
⁊ mlte latitudinis queādmodū illa q̄ fūt sub collo.
Verūtm̄ eaꝝ bases posite sunt longiores ⁊ eaꝝ liga-
mēta laxiora. Et neruoꝝ egressiōes in eis posite fue
runt cōes sicut diximus: qm̄ fuit possibile vt in vna-
quaqꝫ illaꝝ spondiliū: eo ꝙ si subtilis ⁊ parua ⁊ fora
men ꝑ qꝺ transit nucha amplū esset ꝓprie nisi in illis
quas declarabimus: ⁊ quaꝝ demōstrabimus dispō
nes. Nunc aūt dicemus ꝙ spondiles colli septē sunt
numero. Hec nāqꝫ mēsura in lōgitudine ⁊ numero
fuit equalis. ⁊ queqꝫ eaꝝ oīa. xi. predicta hn̄t addita
mēta ꝑter primā. s. simenia ⁊ duas alas ⁊ quattuor
additamēta ꝯiunctōalia sursuȝ aspiciētia: ⁊ quattuor
īferiꝰ aspicientia. ⁊ vnaqueqꝫ ala duos hȝ ramos. ⁊
circulus egressiōis nerui iter omnes duas spondiles
diuidit̄ i duo media. Prima aūt spondilis ⁊ secun
da quasdā hn̄t ꝓprietates quas non hn̄t alie. In pri
mis vero ē tibi sciēdū ꝙ motꝰ capitis ⁊ a dextris ⁊ a
sinistris fit iunctura q̄ iter caput ⁊ spōdilē primā exi
stit. Et ipsiꝰ motus anteriꝰ ⁊ posteriꝰ fit iūctura q̄ ē
īter illā ⁊ spondilē secundā. est igit̄ nobis de iūctura
primi i primis loquēdū. Dicemꝰ igit̄ ꝙ sup laborio-
saȝ partē spōdilis prime a duabꝰ partibꝰ q̄ sunt supe
rius create fuerūt due vacuitates in quas duo ossis
capitis additamēta igrediūtur. Et cū vnum eoꝝ ele-
uat̄ ⁊ alteꝝ deprimit̄ declinat caput ad depressum.
⁊ qꝺ i hac spōdili alia fit iunctura ipossibile fuit. Ibi
igit̄ alia facta fuit spōdilis per se que est scꝺa ex qua
creator a parte eius anteriore que est ad iteriora ad-
ditamētuȝ longū durū oriri fecit qꝺ ꝑtrāsit ⁊ igredi

tur foramen ꝓprie seu prime coraȝ nucha foramine
īter eas cōi. s. foramie qꝺ a posterioribꝰ ad anteriora
est lōgius q̄ꝫ a dextra ⁊ sinistra: qm̄ iter posteriꝰ ⁊ an
terius sunt duo igrediētia que maiorē occupāt locū
q̄ꝫ vnū ex igrediētibus occuparet: latitudo aūt mēsu
rat̄ ſm vnū igrediēs qꝺ ē maius. ⁊ hoc qdeȝ addita
mentū vocat̄ dens a quo qdē occupata fuit nucha li
gamētis fortibus: quatenus dentis extremitas a nu
che extremitate separet̄: ne dens suo motu nucham
percutiat ⁊ ei coangustationem faciat: deinde addi-
tamentū hoc a spondili prima eleuatur ⁊ vacuitatē
que est in capitis osse ingreditur quod vacuitas que
in osse existit capitis anterius ⁊ posterius circūdat.
Et his quideȝ dens non ad interius fuit factus nisi
propter duo iuuamēta: quorum vnum est vt sit am
plius custoditum. ⁊ alterū vt latus spondilis quod
est magis subtile sit interius ⁊ non exterius. Et pri-
me quidem spondilis proprietas est ne simenia ha-
beat: ideo ne ei inferant grauamen ⁊ ne propter ipa
nocumentis sit exposita: additamentū nāqꝫ quod re
pellit inquātum est fortius ipsunimet fracturā ⁊ no
cumentum affert ei qꝺ est debilius: ⁊ etiā ne muscu
los ⁊ neruos multos qui in eius circuitu sunt positi
ledat. Et qꝛ etiā parum indigemus hic spinis custo
dientibus. hec enim spondilis est quasi submersa ⁊
sepulta in custodijs secūde que ipsam a nocumentis
custodiunt. ⁊ propter has qdeȝ intentiones nō pro
prie ei facte fuerunt ale. Neruorū enim ⁊ musculo-
rum plures in duobus eius lateribus positione spis
sa positi sunt: propterea ꝙ i principio sunt ꝓpiqua.
Ideoqꝫ ale locū non habuerunt ibi. Amplius ex pro
prietatibus huius existit spōdilis ꝙ nerui ab ea nō ꝑ
duo eius egrediūtur latera: sed per duo foramina q̄
in ea posterius ad partem tēdunt superiorē. Si eniȝ
eius neruorū egressiones essent vbi duo capitis addi
tamenta orificijs iungunt̄ suis: ⁊ vbi motus eorum
sunt vehemētes vehemēti ipedimento caput ipedi
ret̄. Similiter quoqꝫ si essent vbi secūda deglutit ad
deglutionem ſm sua additamēta que igrediūtur in
ipsa ex suis duobus additamētis q̄ super eaȝ icedūt:
⁊ vbi inter eam ⁊ iter secundā iunctura sit laxa que
anterius mouet ⁊ posterius neqꝫ fuit conueniēs vt
anteriꝰ ⁊ posteriꝰ egrederent̄ propter causas quas i
declaratōe cause aliarū spondiliū demōstrauimus:
neqꝫ a duobꝰ lateribus propter ossis ibi existētis sub
tilitateȝ causa dētis: quapropter fuit necesse vt parū
sub iūctura capitis esset posteriꝰ a duabus partibꝰ. s.
in medio eius qꝺ est inter id qꝺ est posteriꝰ ⁊ latus.
Oportuit igit̄ vt duo foramina eēnt parua: quapro
pter necesse fuit neruos fuisse paruos. qꝛ vo in spon
dili scꝺa ipossibile fuit neruoruȝ egressiones superiꝰ
fuisse. sicut fuit impoīe i hac: eo ꝙ si i ea essent neruo
rum suorū egressiones sicut i prima timeret̄ ne con
quassarēt ⁊ rumperēt motu prime spondilis sup eā
cum caput anterius aut posteriꝰ mouet̄. Neqꝫ etiā
fuit possibile vt anterius egrederētur ⁊ posteriꝰ pro
pter illud qꝺ diximus. Nec fuit possibile vt a duobꝰ
egrederētur lateribus: quoniam si eēt ita esset cum
prima cōmunis: ȝ qꝺ inter eas oriretur esset valde
subtile: neqꝫ primorū corrigerēt paruitatē. ⁊ qꝺ cō-
prehēderet̄ eēnt paria debilia simul iuncta. ⁊ si cum
prima eēt cōmunis. iam.n. cognouimus cām prime
⁊ q̄ eēt corruptio si eam a duobꝰ ꝑforarēt lateribus:
ergo oportuit foramina in secunda eē ante duo late
ra simenia ⁊ duobꝰ prime opposita lateribus: quo-
niā corpꝰ prime cū eis associabit̄ n̄ ledet eos. ⁊ dēns
qdē q ex secunda orit̄ hn̄ prime ē annexus ligamēto

forti. ⁊ iunctura capitis cum prima ambe cū secūda
sunt laxiores q̃ꝫ earum spondiliū iuncture: iō ꝙ mo
tus q per eas fiunt valde sūt necessarij ⁊ iūctura: vt
essent firme ⁊ mãifeste. ⁊ cū caput mouet̃ iunctura
vnius spōdilis alia manet inseparabilis ĩ alia sua iun
ctura. sicut opposite facie ad faciē: ⁊ cuꝫ caput ante
rius mouetur ⁊ posterius stat cum prima spondili
ac si ambo essent vnū os ⁊ cū ad duo latera sine trās-
uersiōe mouet̃ fit spōdilis prima cū scđa sicut vnuꝫ
os. Hoc est qđ de spondilibus colli ⁊ earū proprie-
tatibus narrare volumus.

Cap. IX. De anatomia spondilium pectoris ⁊ eo
rum iuuamentis.

Spondiles pectoris ille sunt cū qbus iungū-
s tur coste ⁊ attractōis aeris membra compre
hēdūt. Et sunt spōdiles. xj. simenia habētes
⁊ alas: ⁊ vna que alas non hꝫ. Sunt igit̃. xij. spondi
les. Earuꝫ vero simenia nō sunt equalia. Que. n. ex
eis sunt corã mēbris que sunt nobiliora maiora sunt
⁊ fortiora. Et spondiliū quidē pectoris ale alijs du
riores exñt propterea ꝙ cū eis coste iūgunt̃. Septē
aūt supremarū spondilium simenia sunt magna. Et
ipsarū ale grosse vt cor fortissime tueat̃. Et ideo qꝛ
earū corporeitas in hoc fuit diminuta facta sunt ipsa
rum additamenta cōiunctionalia curta ⁊ lata: ⁊ illa
rū quidē supra decimã additamenta cōiunctōalia q̃
sursuꝫ tendūt sunt illa: in qbus ē vacuitas bucelle. ⁊
illa que iferius tendūt sunt illa ex qb⁹ egrediunt̃ gib-
bositates que vacuitates igrediūtur: quarū simenia
ad inferiora curuant̃. Decime aūt simeniū ē rectū ⁊
non curuū. ⁊ eius additamēta cōiunctionalia vtrin-
qꝫ habent vacuitates que coraꝫ bucellis existūt cum
superius ⁊ inferius simul bucellarū fit receptio. po
stea vero illarū que sub decima existūt bucelle sunt
ad superiora ⁊ earum vacuitates ad iferiora: ⁊ ipsa
rum simenia ad superiora curuant̃. ⁊ nūc huius to
tius iuuamentū nominabim⁹ post. Duodecima ve
ro spondilis alas nō habet: quoniã necessitas multa
que costarū causa inerat iam ē diminuta: sed firmitu
do alio modo est ingeniata in quo firmitudo cū alio
iungit̃ iuuamēto. Et huius qdem existit declaratio
ꝙ spondiles alchatim nimia indiguerūt magnitudi
ne ⁊ iūcturarū multa firmitudine. qꝛ ferunt totū qđ
est supra ipsas. ideoqꝫ necesse fuit vt in iuncturis va
cuitates ⁊ bucelle plures numero fierēt. quare iun
cturarum earū additamenta duplata fuerunt. ⁊ fuit
necesse vt pars duodecime que est versus partem il
larū similis illis fieret. quapropter eius additamēta
coniunctionalia duplata fuerūt. In his igit̃ addita-
mentis destructa fuit res ex qua dignū erat vt ale fie
rēt. post hoc amplissime fuit dilatata. ⁊ quod ex ea
ampliatū fuit fere ale simile existit. Duo igitur iuua
menta simul ĩ hac creatura coniūcta fuerunt. ⁊ hec
quidem duodecima est illa cū qua diafragmatis iun
gitur extremitas. Ille aūt que supra hāc existūt spon
dilem nō hac idiguerūt firmitudine in multiplicatio
ne additamentorū cōiunctionaliū: immo qđ eis orit̃
de simenijs ⁊ alis magnificatuꝫ fuit. quare earū cor
pus ad hoc occupatuꝫ fuit. ⁊ propterea ꝙ pectoris
spondiles maiores existūt spondilibus colli non fue
runt posita foramina iter duas spondiles cōmunia
equaliter diuisa: sed paulatiꝫ fuerunt ordinata: quo-
niam in illis que sunt superius fuit factum augmen
tum ⁊ in eis que sunt inferi⁹ fuit facta diminutio do
nec totū foramen in vna remãsit. ⁊ huius quidem fi
nis in decima existit spondili. eaꝝ vero que ex spōdi
libus pectoris remanēt: ⁊ spondiliū alchatiꝫ corpo-
rū tolerare potuerunt a dextris ⁊ a sinistris vt in eis
fiat foramen cōpletū. fuit ergo in spondilibus alcha
tim foramen a dextris ⁊ foramen a sinistris: propte
rea vt neruus egrederetur.

Cap. X. De anatomia spōdiliū alchatim.

Uper alchatim vero spondiles sunt simenia
s ⁊ ale late. ⁊ ipsarum quidē additamenta con
iunctiōalia inferiora dilatãtur ⁊ assimilantur
alis defendētib⁹. Et spōdiles ille sunt quinqꝫ. alcha-
tim vero cum alhauim est sicut basis totius dorsi.
⁊ ipse qdeꝫ sustinent ⁊ deferūt os femoris. ⁊ sunt a
qbus nerui pedis oriuntur.

Cap. XI. De anatomia alhauis.

Ssa alhauis sunt tria q̃ magis igeniose sunt
o coniuncta q̃ꝫ omnes spondiles. ⁊ earuꝫ iun-
cture sunt firmiores. ⁊ ipsarum ale sunt ma
gis ample. ⁊ neruus quidem qui de foramine in eis
existente egreditur non exit a certitudine duorum la
terum ne anche iunctura ipsum comprimat: sed est
magis remotus ⁊ multo plus spissus seu missus ad
anteriora ⁊ posteriora: ⁊ ossa qdeꝫ alhauis similia
ossibus existunt alchatim.

Cap. XII. De anatomia alhosos.

Lhosos est cōpositus ex tribus spondilibus
a cartilaginosis que nō habēt additamenta: ⁊
neruus quidem a foraminibus illaꝝ cōmuni
bus orit̃: sicut est in collō: ꝑpterea ꝙ sunt parue: ꝫ a
foramine tertie neruus egredit̃ impar.

Cap. XIII. In quo est sermo qui est sicut finis de
iuuamento dorsi.

Am locuti sumus de ossib⁹ dorsi verba mo-
i derata. Nunc autem de toto dorso verba lo
quamur continentia summã. Dicemus igi-
tur ꝙ totum dorsum est sicut res vna propriam ha
bens figuram alijs figuris meliorem que est circula
ris. Hec nãqꝫ figura remotior est a receptione nocu
mentorum ex percussiōe vel impulsione euenientiū
q̃ꝫ omnes alie figure: ⁊ propter hoc capita eoꝝ que
sunt superius ad inferiora fuerūt curuata: ⁊ eorum
que sunt inferius ad superiora ⁊ cōiunxerūt se apud
mediam que ē decima. Hec vero ad nullam curua-
ta fuit partē. ideo vt super eam due simul conueniãt
curuitates. ⁊ decima quidē inter simenia nō ꝫm nu-
merum: sed longitudinem media existit: ⁊ qꝛ quan-
doqꝫ est necesse dorsum ad aliquod duoꝝ curuari la
terum: ⁊ istud non fit nisi vt declinet mediū ad ꝯtra
rium partis ⁊ declinet illud quod est supra ipsuꝫ. ⁊
sub ipso ad aliam partem ac si duo extrema dorsi ad
sibi obuiandum declinarent: propterea in medio nō
facte fuerūt bucelle: sed vacuitates tãtū: ⁊ facte fue
runt bucelle superiores ⁊ inferiores ad ipsum decli
nantes: sed superiores descendētes ⁊ iferiores ascē
dentes. Ideo vt eaꝝ ablatio ad cōtrariū partis decli
nationis facilis sit ⁊ vt superiores curuent̃ ad iferio
ra ⁊ inferiores ad suꝑiora.

Cap. XIIII. De anatomia costaꝝ.

Oste sunt tutamentuꝫ eius qđ ex īstrumētis
c attractionis aeris ⁊ ex suꝑiorib⁹ instrumēto-
rum nutrimēti circūdãt ⁊ ipse qdem nō facte
fuerūt vnū os ne grauarēt: ⁊ ne si aliqđ accideret no
cumentū foret cōe: ⁊ vt facile eēt dilatari cū necessi-
tas addit ꝫm illud qđ ē in natura: ⁊ iplent̃ vel iplerē
tur iteriora nutrimēto ⁊ inflatōe ⁊ idigerēt loco ma
gis amplo: ⁊ ꝑpter aerē qui attrahit̃: ⁊ vt inter eas
musculi pectoris q in opatōibus attrahēdi aerem iu
uant: ⁊ ei⁹ qđ cōtinuat̃ cū ipso icederent: ⁊ ꝑpterea
ꝙ pectus circundat pulmonē ⁊ cor: ⁊ qđ est cū eis

necessaria sunt cautela vehemẽtissima i eoꝝ defensio
ne: qm̃ nocumentoꝝ ipressiões que eis accidũt sunt
maiores ⁊ cũ hoc eoꝝ minutio vndiqꝫ non ea angu-
stat neqꝫ eis nocet. Et iõ septẽ coste superiores crea
te fuerũt continẽtes illud qđ ẽ i eis sibi apud cassum
obuiantes ⁊ membꝝ circundãtes pꝛicipale ab oib⁹
partibus. Ille vero que existunt in parte istrumẽto
rum nutrimẽti create fuerũt sicut posterius minute:
vbi sensus non peruenit visus: ꝫ anteri⁹ non fuerũt
continuate: imo paulatim oꝛdiate fuerũt cum sectio
ne: fuerũtqꝫ supioꝛes ꝓpinquus hñtes spatiũ iter duo
extrema egrediẽtia ⁊ iferioꝛes longinquius. ⁊ istud
omnino fuit vt cum cautela membꝛoꝝ nutrimẽti. s.
epatis ⁊ splenis ⁊ alioꝛuꝫ amplitudo loco stomaci
iungeret̃ ne cũ impleret̃ nutriẽtib⁹ ⁊ inflatõib⁹ com
pꝛimeret̃. Septem vero coste supioꝛes pectoꝛis co
ste vocant̃: que ab vnaquaqꝫ parte sunt septẽ: ꝫ due
que sunt in medio sunt maioꝛes ⁊ longioꝛes: ⁊ ille q̃
sunt i extremitatib⁹ sunt bꝛeuioꝛes. hec. n. figura vt
compꝛehẽsum vndiqꝫ compꝛehẽdat̃ melioꝛ existit:
⁊ coste qdẽ iste i pꝛimis supꝛa sui gibbositatẽ ad infe-
rioꝛa iclinant̃: deide redeundo ad supioꝛa icedũt ⁊
continuant̃ cum toꝛace sicut nominabimus postea.
Ideo vt sit eaꝝ compꝛehensio i locis amplioꝛ: duo
pꝛeterea cuiusqꝫ earum additamẽta duas ꝓfundas
igrediunt̃ vacuitates q̃ sunt i vnaquaqꝫ ala: q̃ est su-
pꝛa spondiles: ⁊ ꝓuenit iunctura dupla: ⁊ similiter
existũt ale septẽ cum ossib⁹ toꝛacis. Quiqꝫ aũt curua
tevl' vircate que remãserũt sũt ossa posterioꝛa ⁊ co
ste false: quaꝝ capita creata fuerũt cũ cartilaginibus
continuata vt sint secure a fractura cũ ꝑcussiones af
fuerit: ⁊ ne occurrãt mẽbꝛis lenib⁹: ⁊ diafragmati
cũ sua duritie: ꝫ occurrãt eis cuꝫ coꝛpoꝛe qđ iter eas
⁊ mẽbꝛa lenia existat mediũ ⁊ iter duritiẽ ⁊ lenitatẽ
mediocritatem habeat.

Cap. XV. De anatomia toracis.

Oꝛax ex septeꝫ ossibus ẽ compositus. ex vno
t aũt osse nõ fuit creatus ꝓpter iuuamẽtum qđ
in aliĳs locis sciuisti: ⁊ ꝓpterea vt sit laxus vt
cõueniens sit ei qđ colligit̃ ex membꝛis attrahẽdi ae-
rem i dilatatõe. Ideoqꝫ creata fuerũt nõ solida cum
cartilaginib⁹ continua vt i ipsoꝝ interioꝛi motu ad-
iuuẽt: lꝫ sint iuncture eoꝝ firme. Que etiã septẽ crea
ta fuerũt ꝭm numeꝝ costaꝝ que cũ eis iungunt̃. Cũ
inferioꝛi pꝛeterea parte toꝛacis os cartilaginosuꝫ la-
tum continuat̃: cuius iferioꝛ extremitas rotunditati
attinẽs vocat̃ epiglotalis: eo ꝙ epigloti sit similis: ⁊
ipꝫ qdẽ est tutamentũ oꝛis stomaci. ⁊ mediũ iter to
racẽ ⁊ mẽbꝛa lenia. iõ vt ꝯtinuitas duri cũ leni sit me
lioꝛ queadmodũ multotiẽs diximus.

Cap. XVI. De anatomia furcule.

Urcula est os positũ super vnãquãqꝫ duarũ
f partiũ eius qđ in toꝛace ẽ supꝛemũ curuatum
coꝛam anhar. i. loco q est i inferioꝛi parte gu
le. ⁊ ꝓpter sui concauitatem accidit foꝛamen: i quo
penetrat vena ad cerebꝛũ subiens ⁊ nerui ab eo de-
scendentes: ⁊ declinat ad partem siluestrem ⁊ con-
tinuat̃ cũ capite spatule. ⁊ cum ipso spatula ligatur
⁊ cum eis ambobus adiutoꝛium.

Cap. XVII. De anatomia spatule.

Patula fuit creata propter duo iuuamenta.
s Unũ est adiutoꝛiũ ⁊ manus ab ea suspẽdat̃:
ne adiutoꝛiũ cum pectoꝛe sit cõtinuũ: qm̃ faci
litas motus vniuscuiusqꝫ duaꝝ manuũ ad alterã de-
strueret̃ ⁊ coãgustatio fieret. Ipsa vero creata fuit
a costis separata ⁊ partes motuũ ad illã fuerunt am
pliate. ⁊ alteꝝ est vt sit defensio firma mẽbꝛoꝛũ que
intra pectus existunt: ⁊ vt eleuetur in loco simenio-
rum spondiliũ ⁊ alaꝝ ipsarũ vbi nõ sunt spondiles q̃
percussiones repellãt: neqꝫ sensus q eas percipiant.
Spatula vero a parte siluestri subtiliat̃: ⁊ a pte do-
mestica ingrossat̃: ⁊ super extremitateꝫ ipsius silue-
strem fit vacuitas ꝓfunda quã rotũda adiutoꝛĳ igre
dit̃ extremitas. ⁊ ipsa quidem duo hꝫ additamenta.
vnum ẽ ad supioꝛa ⁊ posterius ⁊ vocat̃ destructuꝫ
⁊ rostrũ coꝛũ ⁊ per ipm̃ ligatur spatula cũ furcula:
⁊ ipm̃ est qđ pꝛohibet ne adiutoꝛiũ ad superioꝛa de
suo moueat̃ loco. ⁊ aliud est interius ad iferioꝛa qđ
etiam pꝛohibet ne caput adiutoꝛĳ dislocetur. Po-
stea sine intermissione dilatat̃ quantum plus ad par
tem incedit domesticã. ideo vt sit eius compꝛehẽsio
plus defendens. Et ipsa qdem supꝛa sui doꝛsum ad
ditamentũ habet sicut triangulũ cuius basis est ad
partem siluestrem ⁊ ipsius angulus ad partẽ dome
sticam ne doꝛsi superficies fricet̃. si enim foꝛet basis
ad partem domesticã eleuaret cuteꝫ ⁊ cũ percussio
nes adessent efficeret doloꝛem. Et hoc quideꝫ addi
tamentum est ei sicut simenia spondilibus creatum
ad defendẽdum ⁊ vocatur oculus spatule. Ultima
vero spatule dilatatio est vbi est cartilago cum qua
continuatur: cuius extremitas est rotunda que cum
ea continuatur propter causaꝫ quã in aliĳs diximus
cartilaginibus.

Cap. XVIII. De anatomia adiutorĳ.

Diutoꝛĳ os rotũdũ fuit creatũ vt a nocumen
a toꝝ receptione magis foꝛet remotuꝫ. Cuius
qdẽ superioꝛ extremitas ẽ gibbosa vt spatule
vacuitatẽ ingrediat̃ cum iunctura laxa non valde fir
ma ⁊ laxitatis cã iuncture huius accidit ei frequẽter
dislocatio. Iuuamẽtũ vero qđ in hac existit laxitate
sunt due res: necessitas ⁊ securitas. Sꝫ necessitas ẽ
facilitas motionuꝫ ad omnes partes. Et securitas ẽ
ꝙ lꝫ adiutoꝛio sit necessariũ vt diuersis motionibus
ad partes possit moueri diuersas: motões tamẽ iste
neqꝫ sunt multe neqꝫ perdurãt vsquequo timeat̃ ne
eius rumpãtur ligamẽta ⁊ dislocent̃: immo adiuto
riũ in pluribus suis dispositõibus est quietũ: ⁊ aliud
qđ est ex manu ẽ mobile: ⁊ ꝓpter hoc alie iũcture fir
mioꝛes facte sũt q̃ꝫ adiutoꝛĳ. Adiutoꝛĳ vero iunctu
rã quattuoꝛ amplectũtur ligamẽta. Unũ eoꝝ est di
latatuꝫ pãniculare iuncturã circundãs sicut omnes
alie circundãtur iuncture: ⁊ duo alia ligamenta que
a rostro coꝛui descendũt: quoꝝ vnũ est habẽs extre-
mitatẽ dilatatã ⁊ circũdat adiutoꝛĳ extremũ: ⁊ alte
rum est maius ⁊ durius descendẽs cum quarto qđ
etiã descẽdit ab additamẽto rostrali in tenuitatẽ eis
pꝛeparatã quoꝝ figura ad latitudinem trahit ⁊ pꝛo-
pꝛie cũ adiutoꝛiũ tangunt: ⁊ ipsa quidem solent oc-
cultari sub adiutoꝛio ⁊ continuari musculis q in ei⁹
interioꝛe extensi sunt sequẽtes adiutoꝛiũ. Adiutoꝛiũ
pꝛeterea a parte domestica est cõcauũ: ⁊ a parte sil-
uestri gibbosum vt propter hoc qđ sup ipm̃ ex mu-
sculis ⁊ venis ⁊ neruis disponit̃ affirmet̃: ⁊ vt ho-
mo bene amplectatur quod vult amplecti: ⁊ ꝙ vna
manus ad alterã perueniat. Super inferioꝛẽ autem
adiutoꝛĳ extremitatem duo additamenta continua
ta composita fuerunt: ex quibus illud qđ est ad inte-
rioꝛa est longius ⁊ subtilius cũ nulla re habens iun
cturaꝫ: quoniã nõ est nisi neruoꝝ ⁊ venaꝝ defensio.
Sed cum eo quod est ad exterioꝛa complet̃ iunctu
ra cubiti per hucellam que in ipso existit scđm mo-
duꝫ quẽ nominabimus: ⁊ inter ea proculdubio sub
tilitas existit. Et in duabus quidem huius subtilita
tis extremitatibus due sunt vacuitates superius ad

anteriora ⁊ inferius ad posteriora. Et earum superior domestica cōcauitas ē lenificata ⁊ nō existit sup eam separatio: sed siluestris cōcauitas ē maior eis: ⁊ qđ ad finē siluestris cōcauitatis tēdit nō est lenificatum neqꝫ ē ipsius perforatio rotunda: ꝫ est sicut paries pectus ita vt cū additamēto aseid in ipsa ad partem moueatur siluestrē ⁊ cū ad ea puenit stet: ⁊ nos qđē declaratōem necessitatis earum cito afferemus. Has vo pcauitates duas vocat Hypo. duos limites.

Cap. XIX. De anatomia aseid.

a Seid ex duobus ossibus in longitudine cōiunctis est cōpositū ⁊ vocant focilia. Superius vero ex eis qđ ad policem tendit est subtilius ⁊ vocatur focile superius ⁊ inferius ex eis qđ vadit ad auricularē est grossius: qm̄ est deferens ⁊ vocat focile inferius. Superioris vero focilis iuuamentum est qđ per ipsum ē motus aseid ad se torquēdum ⁊ resupinandū ⁊ inferioris focilis iuuamentum est vt per ipm fit motus aseid ad cōstringendū ⁊ dilatandum. Cuius vero ipsorum medium attenuatum fuit: quoniā grossitudine nō indigent ꝑpter illud qđ ex musculis grossis super ipsa iacet. ⁊ ipsorum duo extrema ingrossata fuerunt propterea ꝙ super ipsa multa ligamentorum origo est eis necessaria. qr frequenter eis accidunt verbera ⁊ percussiones fortes cū motus ē iuncturarum: ⁊ propterea ꝙ carne denudant ⁊ musculis. Superius vero focile est totū quasi veniat a parte domestica ⁊ paululū tortuose ad partem siluestrem gibbosum fiat: ⁊ iuuamentum in hoc existit preparamenti bonitas ad modū torquēdi: ꝫ inferius focile ē rectū: quoniam hoc ad constringendū ⁊ dilatandum melius existit.

Cap. XX. De anatomia iuncture cubiti.

c Ubiti vero iūctura ex iunctura focilis superioris ⁊ inferioris focilis iunctura cum adiutorio componitur. Superius qdem focile in sui extremitate vacuitatem ingeniosam factam hꝫ in quā bucella siluestris extremitatis adiutorij igreditur ⁊ ligatur cū ea: ⁊ ex ipsius circuitu in vacuitate illa ꝑuenit motus resupinus ⁊ tortionis. Inferius aūt focile duo hꝫ additamēta inter que existit tenuitas que sime grece littere similatur ⁊ est ita. C. Et huius qdē tenuitatis cōtorquetur superficies illa que est i ipsius cōcauitate vt bene sit factus eius introitus in cōcauitatem seu tenuitatem que ē in extremo adiutorij qđ cōcauum existit. ꝫ sue cōcauitatis figura gibbositati circuli similatur. Ex bona igitur ingressione subtilitatis q̄ inter duo focilis īferioris additamenta existit in illā inferiorē tenuitatē iunctura componitur cubiti. Cūqꝫ tenuitas vel pars super tenuitatem vel partē ad posteriora mouetur: ⁊ īferius extenditur manus ⁊ cū parietalis tenuitas eam refrenat a vacuitate bucellā tenēte tenet eam ⁊ prohibet a dilatatiōe superflua. Stant igitur adiutorium aseid secundū rectitudinē. Cum vero vna duarum tenuitatum super aliam ad anteriora ⁊ superius mouetur cōstringitur manus donec aseid tangat adiutoriū ad partem domesticam ⁊ ab anterioribus. ⁊ duo qdem focilia superius simul iunguntur sicut res vna ⁊ accidit i eis vacuitas ampla cōmunis: cuius plurimū in focili existit inferiori. Qđ aūt superfluit ab hac vacuitate remanet gibbosum lenificatum vt sit longinquum a nocumentorum receptione. Et posterius quidem. ex vacuitate focilis inferioris orit additamentū qđ ad lōgitudinem quandam trahit. Et de huius totius iuuamēnto loquemur si deus voluerit.

Cap. XXI. De anatomia rasete.

r Aseta ex multis est cōposita ossibus ne nocumentū si accideret cōe fiat. ⁊ vt p ipsam planta cōcauari possit: cum corpora rotūda continendi volūtas affuerit ⁊ cum liquida currentia retinere voluerimus. ⁊ hec quidem ossa iuncture sue firmiter ⁊ bene adinuicem sunt ligata ne separentur ⁊ planta debiliter illud teneat qđ colligit ⁊ qđ tenet: ita vt si cutis plante excoriaretur inuenirentur hec omnia ossa continua: quorū separatio a sensu sit lōginqua. ⁊ cum hoc ligamentum firmiter stringit vnum cum vno: sed in eis existit obedientia ad paruam constrictionem ex qua prouenit vt interius plante concauetur. Rasete vero ossa septem ⁊ vnum additum: sed septem radicalia in duabus consistunt aciebus. vna acies est ad partē aseid: cuius ossa sunt tria: quoniam propterea ꝙ est ad partē aseid oportuit vt esset plus subtilis. Et alterius aciei ossa sunt quattuor que est ad partem pectinis ⁊ digitorum: vnde propter hoc oportuit vt esset magis ampla: ⁊ tria quidem ossa ordinata fuerunt. Eorum enim capita que sunt ad partem aseid subtiliora sunt ⁊ melius adinuicem collecta ⁊ plus continuata. ⁊ eorum quidem capita que sunt ad partem aciei alterius sunt latiora ⁊ minus bene collecta ⁊ continuata. Octauum vero os nō consistit in duabus rasete aciebus: ꝫ sunt creatum ad defendendum neruum qui est in planta. Et aciei secunde fit extremitas ex coniunctione capitū ossium eius ⁊ ingreditur vacuitatem: quam nominauimus: que est in extremitate duorum focilium. Fit ergo iūctura dilatationis ⁊ constrictionis. Additamentum vero predictum qđ est in focili inferiori vacuitatem ossium rasete ingreditur ⁊ fit inde tortōis ⁊ resupinationis iunctura.

Ca. XXII. De anatomia pectinis manus vel plāte.

o Ssa pectinis plante sunt quatuor propterea cum quatuor cōtinuantur digitis ⁊ sunt coniuncta a parte que est ad rasetam: ideo vt cū ossibus que sunt sicut cōnexa ⁊ cōiuncta bene continuentur: que in parte digitorum parumper dilatantur: vt cum ossibus que sunt distincta ⁊ separata bene continuentur: ⁊ fuerunt ad iteriora curuata: propter illud qđ iam sciuisti. Rasete vero iunctura cum pectine componitur per cōcauitates que in extremitatibus ossium rasete consistunt: in quas bucelle ossium pectinis: que iam cartilaginibus inuestite fuerunt ingrediuntur.

Cap. XXIII. De anatomia digitorum.

d Igiti sunt istrumēta que ad colligendum res iuuant. Et ipsi qdem non fuerūt creati carnei ab ossibus vacui: ⁊ si tamen hec diuersis motibus possint moueri quemadmodum multi vermiū ⁊ piscium potentia debili mouerent: ⁊ hoc iō ne eorū opatōes forēt debiles: ⁊ ēt debiliores q̄꜓ vermis: neqꝫ ēt in vno creati fuerūt osse ne eorum operatōes forent difficiles: quēadmodū accidit patientibus cum em: ⁊ ipsis qdem tria suffecerūt ossa: quoniam si eorum numero adderet i augmento numeri motuū ipsorū iuuaret: ꝫ debilitas proculdubio i tenēdo vel itendēdo illud qđ ipsos i superflua firmitudie oportet tenere proueniret: ꝙ si ex paucioribus q̄꜓ tribus creati fuissent quemadmodum si creati fuissent ex duobus ossibus eēt firmitudo maior: ꝫ motus minuerent ab eo qđ sufficit: ⁊ nos qdem plus idigemus motibus diuersis q̄꜓ augmēto firmitudinis terminum transeuntis. Ipsi vero creati fuerunt ex ossibus quorum bases sunt latiores ⁊ ipsorum capita sunt magis tenuia: ⁊ q̄ ex eis sunt iferiora sunt maiora secūdū ordinē: ita vt q̄ i eis

ſunt ſubtiliora ſint extremitates anemul. ⁊ hoc qdẽ
eſt ꝓpter decoratiõez cõparatõis que inter portantẽ
exiſtit ⁊ portatuz. Ipſoꝝ aũt oſſa creata fuerunt ro-
tunda timore nocumentorũ. Et facta fuerunt dura
nõ habẽtia cõcauitatem neqꝫ medullã vt eſſent for-
tiora ⁊ ad conſtringendũ ⁊ ad figendum i motibus
⁊ attrahendũ. Et fuerũt creata interiꝰ curua: ⁊ exte
rius gibboſa: propterea vt illud quod tenent meliꝰ
retineant ⁊ melius fricent ⁊ melius premant illud
qꝺ fricant ⁊ premunt. Et inter vnũquodqꝫ ⁊ aliud
non fuit poſita in medio concauitas neqꝫ gibboſitas
vt bene tanqꝫ res vna cõtinuent̃ cũ neceſſitas fuerit
vt ex eis iuuamentũ quaſi vniꝰ oſſis habeat̃. Eoruz
vero extremi ſicut polex ⁊ auricularis gibboſitatez
ad partem in qua non eſt digitus habẽt: vt ſit eoruz
ſumma cũ applicant̃ ſimul figure rotunde: que a no
cumentis tuet̃: ⁊ itrinſeca eoꝝ pars fuit carnoſa: vt
ſuſtentet eos ⁊ vt cedant ſibi obuiantibꝰ cũ ea ſtrin
xerint. A foris vero non taliter facti fuerunt: ne gra-
uarent ⁊ vt pugnũ eſſet arma dolorẽ faciens. Verũ-
tamẽ in anemul plus carnis poſitũ fuit vt bene apꝺ
cõcurſum quaſi coniũcta applicent̃: ⁊ meliꝰ qdez ex
longioribꝰ factus fuit iũcturis ⁊ poſtea annularis.
Deinde index: ⁊ poſtea auricularis. Ideo vt eoruz
extremitates apud comprehẽſionẽ ſequent̃: ⁊ nõ re
maneat aptio: ⁊ cũ hoc vt digiti ⁊ planta ſuꝑ rotun
dũ concauent̃: cũ colligit̃. Polex vero omniũ quat
tuor digitorum iuſticia exiſtit: ꝙ ſi non in ſuo pone-
ret̃ loco eiꝰ iuuamentũ deſtrueret̃. Si.n. intus i plã-
ta poneret̃ plurimũ operationũ quas per plantã ha
bemus deſtrueret̃ i nobis. ⁊ ſi ad partẽ poneret̃ au-
ricularis: vna manꝰ ad aliam ad tenendũ illud i quo
iungunt̃ non perueniret: ⁊ hoc qdem remotius exi
ſtit: qm̃ ſi retro poneret̃ ⁊ pectini polex nõ alligaret̃
longitudo inter ipſum ⁊ alios digitos non coangu
ſtaret̃. Cũ ergo aliȷ̃ quatuor digiti rez aliquã ab vna
parte comprehẽderẽt ⁊ polex ab alia parte adiuua-
ret: poſ̃e eſſet vt planta rem magnaz cõprehẽderet:
⁊ polex ab alia parte eẽt ſicut applicans illud quod
planta ↄſtringit ⁊ tenet ⁊ auricularis ⁊ annularis.
ſicut coopertoriũ poſterius. Omnia aũt digitoꝝ oſ
ſa continuata fuerũt cum tenuitatibus ⁊ concauita
tibus intrantibꝰ inter quas humor exiſtit viſcoſus:
quoꝝ iuncturas ligamẽta comprehendũt fortia: que
ſibi obuiant cum panniculis cartilaginoſis: ⁊ vacui
tates quidem implent que in iuncturis exiſtũt pro-
pter augmentum firmitudinis oſſa minuta que ſiſa
mina vocantur.

¶ Cap. XXIIII. De iuuamento vnguis.

Vnguis ꝓpter quatuor fuit iuuamẽta creata.
v Vnum eſt vt carnis extremitatis digitoꝝ po
dium exiſtat ne cũ ſuper aliquã preſſerit rem
debilitetur. Et aliud vt digitus ꝑ eam res minutas
poſſit capere. Et tertium vt ꝑ eas valeat ſcalpere ⁊
mundare. Et quartum vt qꝫdoqꝫ ſit arma. Tria ve
ro prima ſpeciei humane digniꝰ ↄueniunt. Et quar
tum ceteris animalibus. Et vnguis qdẽ extremitas
rotunda creata fuit ꝓpter illud qꝺ ſcis. Et ipſa ex oſ
ſibus creata fuit lenibus vt ſub eis flecteret̃ que ipꝫ
percutiunt ne ſcinderetur. Et vngues quidem crea
te ſunt ſemper creſcentes ꝓpterea ꝙ ſunt apte vt fri
centur ⁊ radantur.

¶ Cap. XXV. De anatomia oſſium femoris.

Oram albauium ſunt duo oſſa a dextris ⁊ a
c ſiniſtris que in medio firma cõtinuant̃ iũctu
ra ⁊ ipſa qdẽ ſunt ſicut oĩum ſuꝑiorũ oſſiuz
fundamẽtum ⁊ portantia ⁊ mutantia localiter infe
riora. vnũquodqꝫ aũt ipſoꝝ in quatuor diuidit̃ par-
tes. illud qꝺ ẽ ad partẽ ſilueſtrem vocat̃ albaraſa ⁊
os iliȷ̃: ⁊ illud qꝺ ẽ ad añriora os vocat̃ femoris: ⁊ il
lud qꝺ ẽ ad poſteriora vocat̃ os anche: ⁊ domeſti
cum quod ẽ ad ſuꝑiora vocat̃ pixis coxe: qꝛ i ipſo eſt
cõcauitas quam caput coxe gibboſum igredit̃ ⁊ ſu
per hoc os membra poſita ſunt nobiliora: ſicut veſi
ca ⁊ matrix ⁊ ſpermatis receptacula in viris: ⁊ ſi-
cteris ⁊ inteſtinum rectum.

¶ Ca. XXVI. Eſt ſ̃mo aggregatꝰ de iuuam̃to rigil.

Orũ iuuamẽta i duabꝰ cõſiſtunt rebꝰ. vna ẽ
b figere ⁊ ſtare ⁊ hec ẽ per pedẽ: ⁊ altera mu-
tatio equalis aut aſcendẽs: aut deſcendẽs: ⁊
hoc fit ꝑ coxã ⁊ ꝑ crus. Cũqꝫ pedi nocumẽtũ acci-
derit ſtare ⁊ figere difficile erit: ꝫ mutari nõ niſi tan
tum quãtũ neceſſaria fuerit mutatio multe fixiõis q̃
ẽ ad vnũ pedẽ: cũ aũt muſcl̃is coxe: aut cruris nocu
mẽtũ acciderit figere erit facile: ꝫ moueri difficile.

¶ Cap. XXVII. De anatomia oſſiũ coxe.

Primũ ex oſſibꝰ rigil ẽ coxa: ⁊ ipſum qdez eſt
p os maius quod i corpore exiſtit: qꝛ ipſum ẽ
deferẽs illud qꝺ ẽ ſupra ipſum ⁊ mutãs illꝺ
qꝺ ẽ ſub ipſo. Cuiꝰ ſuperior extremitas fuit facta ro
tunda vt in pixidem anche bene igrederet̃. Et ipm̃
qdẽ eſt gibboſum ad partem ſilueſtrem: ⁊ curuatũ
ad partem domeſticam: ⁊ ad poſteriora. Si.n. ipꝫ
foret poſitũ ſcꝺm rectitudinẽ ⁊ pixidis eqdiſtantiã
accideret ide aliqs claudicatõis motus ſeu modus:
quẽadmodũ accidit ei cuius talis ẽ creatio. neqꝫ bñ
defenderz muſculos magnos ⁊ neruos ⁊ venas: ne
qꝫ ex hoc toto recta res gnãret̃: neqꝫ ſedendi forma
eẽt bõa. Ampliꝰ ſi curuũ ad partẽ domeſticã nõ fuiſ
ſet reductũ ꝓueĩrz ide alteriꝰ modi claudicatio: neqꝫ
ſtatio illi media foret: ⁊ fieret ei cõis decliatio: neqꝫ
eẽt equalis. ⁊ i ipſius extremitate iferiori ſũt addita
mẽta duo ꝑꝑ poplitis iũcturã. nos tamẽ prius ꝺ cru
re ⁊ poſtea de iũctura loquemur.

¶ Cap. XXVIII. De anotomia oſſiũ cruris.

Crus ẽ quẽadmodũ aſcid ex duobus oſſibus
c compoſitũ. Vnũ eſt maius ⁊ longius ⁊ ipꝫ
eſt domeſticũ ⁊ vocat̃ cãna magna: ⁊ aliud
eſt minus ⁊ breuius. non.n. ꝑuenit vſqꝫ ad coxã: im
mo ab ea breuiatur: inferius tñ peruenit ad locuz ad
quez protenditur maius ⁊ vocat̃ cãna minor. Crus
etiã hꝫ gibboſitatẽ ad partẽ ſilueſtrem: poſtea apud
extremitatẽ inferiorẽ hꝫ gibboſitatem aliaz ad partẽ
domeſticã: ꝓpterea vt per eã melior ſit ſtatio: ⁊ can
na qdez maior equat̃ q̃ ꝓ certo ẽ crus: ⁊ minor crea
ta fuit qꝫ coxa ⁊ illud ẽ propterea ꝙ adiuncte fuerũt
res ꝓpter quas ei in magnitudine fuit addenduz. ⁊
hoc ẽ figere ⁊ deferre qꝺ ẽ ſupra ipſum. ⁊ res ꝓpter
quã fuit addendũ ei in paruitate ẽ facilitas ad motũ.
⁊ res ſcꝺa magis conueniens fuit intentioni ꝓ qua
fuit fcm̃ crus minus ⁊ res prima itentõi q̃ fuit facta
coxa maior. Duo aũt cruris oſſa ſunt quantitas tem
perata adeo ꝙ ſi vnũ os adderetur accideret de de-
bilitate ⁊ duritie motus illud qꝺ accidit habenti ele
phantiam ⁊ varices. ⁊ ſi vnum minueret̃ accideret
de debilitate ⁊ duritie motus ⁊ de impotentia defe
rendi illud quod eſt ſupra ipſum illud quod accidit
crura habentibus de natura ſubtilia. ⁊ propter hoc
totum ſuſtentatum fuit ⁊ fortius factum eſt cũ can
na minore. In canna preterea minore alia exiſtunt
iuuamenta ſicut neruos ⁊ venas ⁊ que ſunt inter
eas cooperire ⁊ communitas canne minoris in iun
ctura pedis: vt velox ⁊ fortius fiat iunctura dilata-
tionis ⁊ tortionis.

¶Cap. XXIX. De anatomia poplitis.

Iunctura poplitis ꝓuenit propter ingressum
i duoꝝ additamẽtoꝝ q̃ sunt sup̲ extremitatem
coxe ĩ duas vacuitates que sunt ĩ capite ossis
cruris: q̃ firmata fuit ligamẽto cingẽte ⁊ alio ligamẽ
to in ꝓfundũ tendẽte: ⁊ duobꝰ ligamẽtis fortibus a
duabꝰ ꝑtibus: cuius q̃dẽ ꝑs añrioꝛ bñ facta fuit cũ ra
sgai. patela hoc ẽ oculo poplitis. ⁊ ẽ os ad rotũdita
tez trahẽs. Cuiꝰ iuuamentũ est refrenate illud q̄ ti
met̃ cũ ẽ necesse super digitos pedũ curuatũ stare ⁊
suspẽsuz sedere ex ruptura ⁊ dislocatione: ⁊ iũctura
q̃dẽ laborioſa sustẽtata fuit ꝓpterea ꝙ suo motu de
fert corpꝰ. ⁊ positus fuit locꝰ eius ad añrioꝛa pluri
mũ q̄ ei accidit de laboꝛe ĩclinatiõis ẽ ad anterioꝛa.
nõ. n. hʒ ad posterioꝛa inclinationez laborioſam: ad
duas tñ partes rẽ modicã declinatiõis hʒ. Tota vo
eiꝰ declinatio ẽ ad anterioꝛa: ⁊ accidit ei ibi laboꝛ in
hoꝛa ĩcidendi ⁊ standi sup̲ digitos pedis cũ aliquis
quasi suspensus curuus stat ⁊ hoꝝ siliũ.

¶Cap. XXX. De anatomia pedis.

Pes creatus fuit vt sit ĩstrumẽtum figẽdi ⁊ fa
p cta fuit figura eiꝰ ad añrioꝛa vt figura lõga vt
in stãdo ⁊ ĩ apodiãdo sup̲ ipm̃ auxiliũ p̃beat
cul in ꝑte domestica tenuitas creata fuit vt sit pedis
decliatio ĩ hoꝛa stãdi. ⁊ ꝓprie vacillãti ad partẽ con
trariam parti pedis eleuati: quatenus refrenet illud
q̄ opʒ cõstringi ex nixu super partez bene eleuandi
pedem eleuatũ ⁊ vt statio sit tẽperata ⁊ etiã vt sit fa
cile calcare sup̲ renes exeuntes ⁊ absq; magno dolo
re ⁊ vt pes bene circũdet illud quod gradibus ⁊ ex
tremitatibꝰ eoꝝ per que fit ascensio similat̃. Et pes
q̃dẽ ex multis ossibus creatus fuit ꝓpter iuuamenta
ex q̃bus est vt bene retineat ⁊ circundet illud sup̲ q̄
ĩcedit ex terra cũ necesse fuerit. Pes nãq; plerũq; te
net illud sup̲ quod incedit: quẽadmoduz manus re
tinet illud quod recipit. ⁊ cuz tenens preparatur vt
moueatur suis partibus ad aliquã formam: vt p̲ eũ
retentio fiat melioꝛ erit melius q̃ vt totũ sit vnũ fru
stum: ne figura post figuraz figuretur. Et ex eis est
iuuamẽtuz toti cõmune: cuius ossa sunt multa. Pe
dis vero ossa sunt vigintisex. Cabab p̲ quod iunctu
ra pedis cũ crure completur: ⁊ calcaneus quod ẽ su
stẽtamentuz fixionis. ⁊ nauiculare p̲ quod est tenui
tas ⁊ quatuoꝛ ossa rasete cũ quibꝰ pecten cõtinuat̃:
quoꝝ vnum est os grandinosum exagono simile po
sitũ ad partem siluestrem: ꝓpter quod pars illa sup̲
terram bene figit ⁊ q̃nq; pectinis ossa. Alcabab ve
ro humanũ magis subtiliatum ẽ ad exterioꝛa ⁊ ma
gis ingrossatũ ad ĩterioꝛa q̃ alcabab oĩum alioꝝ ani
maliũ. ⁊ ipsum ẽ quasi nobilius ossibus pedis in mo
tu iuuantibꝰ sicut calcaneus ẽ nobilius ossibꝰ pedis
in figẽdo adiuuantibus. Et alcabab q̃dez inter duo
extrema positũ ẽ a duabus cannis egrediẽtia ipsum
a suis partibus circũdantia. s. a supremo ipsius ⁊ a
suo loco vel collo ⁊ a duabus suis partibus siluestri
⁊ domestica: ⁊ eiꝰ duo extrema in duas vacuitates
que sunt ĩ cãnis fixe ingrediunt̃. Alcabab p̃terea in
ter crus ⁊ calcaneũ mediũ existit. p̲ ipsum. n. melius
cõtinuat̃ ⁊ iũctura ĩter ea firmat̃ ⁊ secura fit a dislo
catione. ⁊ ipsum q̃dez pro certo ĩ medio ẽ positũ. lʒ
existiment q̃daz ꝙ ad domesticã sit declinans ꝓpter
cõcauitatis tenuitatẽ. Ad alcabab vero os nauicula
re ab anterioꝛibus coniunctõ aliter ligat̃. ⁊ hoc q̃dẽ
nauiculare cũ calcaneo posterius cõtinuatur ⁊ ante
rius cũ tribꝰ ossibus rasete a parte siluestri. Os vero
grandinosum ẽ illud quod si manis vocatos solita
rium. ⁊ si volueris pones quartũ ossiuz rasete. Cal
caneus autem sub alcabab positus est durus rotun
dus ad posterioꝛa vt percussiõibus ⁊ nocumẽtis re
sistere valeat: ⁊ ĩferius lenificatꝰ vt melius calcet ⁊
pes melius coop̲iat illud sup̲ quod q̃escit cũ stat: cu
ius q̃ntitas magna facta fuit vt corpꝰ poꝛtare queat
⁊ fuit factus triangulatus ad longitudinem ⁊ subti
liando paulatim protendit̃ donec finiatur ⁊ annihi
letur coꝛaz tenuitate ad partẽ siluestrez. ideo vt sub
tilitatis concauitas sit oꝛdinata superius ad suuz me
dium. Raseta vero a palme raseta est diuersa: quo
niam hec est vna acies: illa due acies: ⁊ q꞉ eius ossa
sunt numeri multũ minoꝛis: ⁊ in hõc quidem iuua
mentũ existit: quoniam in palma motꝰ fuit plus ne
cessarius ⁊ comprehensio q̃ in pede: ⁊ maius iuua
mentum quod in pede cõsistit est figere. Multipli
care autem diuisiones ⁊ iuncturas in retinendo no
cet. ⁊ in cooperiendo illud super quod stat propte
rea quod ꝓuenit inde laxitas ⁊ apertio multa: quẽ
admodũ si nulla foret ibi laxitas noceret. propterea
ꝙ dilatatio equalis que est conueniens deesset. Jaz
enim scitum fuit ꝙ circũdare ⁊ retinere cum eo q̄
est numeri maioꝛis est melius: ⁊ bene stare ⁊ bene
posse deferre: cum eo ꝙ est nũeri minoꝛis ⁊ maio
ris quãtitatis est melius. Pedis vero pecten de q̇n
que ossibus fuit creatum vt cum vnoquoq; ipsoꝛuz
q̃sq; digitoꝛũ qui sunt quinq; constituti in vna acie
continuet̃: quoniã in eis fuit plus firmitudo necessa
ria q̃ comprehensio ⁊ circundatio ꝙ in ossibus ma
nus fuit necessarium. Quisque autem digitus pre
ter policem ex tribus consistit ossibus. Jam de ossi
bus locuti sumus quantum sufficit: ⁊ hec quidez os
sa cum computata fuerint erunt ducenta ⁊ quadra
ginta octo: preter sisamina ⁊ preter os quod laude
littere grece similatur.

¶Sũma secunda continet capitula triginta.

¶Cap. primuz summe secũde doctrine quinte. ⁊ est
verbum vniuersale de neruis musculis choꝛdis ⁊ li
gamentis.

Quoniaz motus volũtarius a membris nõ
completur nisi virtute a cerebro eis a me
q diantibus neruis adueniente: ⁊ neq; erat
conueniens vt nerui ossibus continuaren
tur: que pro certo sunt membroꝛum nobilium radi
ces in motu propter intentionem primam: quia os
sa sunt dura ⁊ nerui sunt subtiles propterea miseri
coꝛditer egit deus ⁊ ex ossibus rem neruo similem
extraxit que connexio ⁊ ligamentũ vocatur: ⁊ ipsaz
neruo adiunxit: ⁊ ex eis rete faciendo quasi rem vnã
effecit. Et propterea ꝙ coꝛpus quod ex neruo ⁊ li
gamento componitur: proꝛsus fuit subtile: quoniaz
coꝛpoꝛis nerui augmentum cum ad membꝛuz per
uenit non est tantum: ꝙ ab ipsius coꝛpoꝛe ⁊ grossi
tie cum est in sui oꝛtu remoueatur tanta longitudi
ne de qua sit curandum: cum neruus non consequa
tur augmentum faciens adipisci coꝛpus eius perue
niens ad membꝛa consecutionem longinquã super
coꝛpus suum in oꝛtu suo in sua grossitie consecutio
nem de qua sit curandum: ⁊ eius coꝛpus cũ est eius
oꝛtus est tantũ quantũ ipsum cerebꝛi coꝛpus ⁊ nuca
⁊ capitis concauitas: ⁊ neruoꝛum egressiones tole
rare possunt. tunc eniz si neruus membꝛoꝝ mouere
tur affirmaret̃ ipsis in sua coꝛpoꝛeitate possibili exi
stentibus ⁊ proprie cũ diuiduntur ⁊ partiũtur ⁊ ra
mificant̃ in membꝛis: ⁊ sit illud quod ex eis vniꝰ ac
cidit membꝛo multo subtilius q̃ radix: ⁊ cum a suo
principio ⁊ oꝛtu elõgat̃ esset in hoc coꝛruptio mani
festa. Sua igitur sapientia deus ipsum gubernauit:

grossitiē ei attribuēdo que ꝑuenit ꝓpter corporis ex eis ⁊ ligamēto compositi villoꝝ confusionē. quoꝝ vacuitates carne impleuit: ⁊ hoc ip̄ꝫ pāniclo texit. ⁊ in ipsi⁹ medio perpendicularem sicut megar de substātia nerui posuit. Et hui⁹ sūma facta est membrū ex neruo ⁊ ligamento ⁊ coꝝ villis ⁊ carne implente ⁊ pānículo coopiente cōpositū ⁊ hoc qdē mem brū ē musculus. ⁊ ipse est q cū colligit̄ trahit cordā q̄ ex ligamento ⁊ neruo componit̄: illa. s. que ab eis ad membri partem transit ⁊ colligitur ad membrū attrahendū ⁊ cum dilatatur laxatur chorda ⁊ elongatur membrum.

C Cap. II. De anatomia musculorum mouentium qui sunt in facie.

e Xeo qd̄ scitur est musculi faciei sunt secūdū numeꝝ membroꝝ mobiliū que sunt in facie. Membra aūt mobilia que sunt in facie sunt frons ⁊ oculi ⁊ palpebre supiores ⁊ maxilla in cōmunitate cum labijs ⁊ labia sola. ⁊ due auriū extremitates ⁊ mandibula inferior.

C Cap. III. De anatomia musculoꝝ frontis.

f Rons aūt per musculū tenuē dilatatū pannicularē mouet̄ q sub cute frontis dilatat̄. ⁊ cū ipsa adeo miscet̄ donec sit q̄si eētie cutis ps ⁊ fiat impossibile ip̄ꝫ ab ea excoriari ⁊ mēbro qdeꝫ qd̄ ꝑ ip̄m mouet̄ absq̄ chorda obuiat. qm̄ illud qd̄ per ip̄m mouet̄ ē cutis dilatata lenis ⁊ mouere tale q̄le ip̄m est ꝑ chordā nō est bonū. ⁊ h⁹ qdē musculi motu eleuant̄ supcilia: ⁊ ē etiā cū ad claudendū oculū iuuat pp suaꝝ virtutū dimissionē ⁊ sui laxitatē.

C Cap. IIII. De anatomia musculorū oculi.

m Usculi vero oculū mouentes sunt sex quoꝝ q̄tuor in q̄tuor eius laterib⁹ consistūt: sursuꝫ ⁊ deorsum: ⁊ duo almechení. vnusq̄sq̄ eni ipsorū ad suā ptē mouet ⁊ sunt duo muscli ex transuerso icedētes q ſm rotūditatē mouēt. Ab oculo vero posteri⁹ est musculus q neruū concauū quē post nominabim⁹ sustētat. ꝓpterea q̄ cū eo miscet̄ ⁊ ꝯtinuat ⁊ eleuat ip̄ꝫ ⁊ ꝓhibet ip̄ꝫ a laxitate ex q̄ ꝑuenit albod. propterea q̄ retinet ip̄m cū intēte intuet̄: ⁊ huius qdeꝫ musculi panniculis ligamentalib⁹ accidit ex diuisiōe. vn̄ in ei⁹ esse ad dubietatē peruenit̄. Sūt nāq̄ ex anatomicis q tenent q̄ est vnus musculus: ⁊ sunt ex eis q duo: ⁊ sunt ex eis q tres quocūq̄ tamē mō sit eius caput vnū existit.

C Cap. V. De anatomia musculorū palpebre.

e Aruꝫ vero iferioꝝ motu nō indiget: intentio nāq̄ ꝑuenit ⁊ ꝯplet̄ motu supioris solū. ⁊ eo cōplet̄ oculi clausura ⁊ aspect⁹ q fit intēte. Volūtas.n. dei fuit: vt instrā q̄to plus possibile fuerit fint pauciora cū nō ꝑuenerit ipedimētū: qm̄ mltiplicatōe eoꝝ ꝑuenit ex nocumētis illud qd̄ est scitū. ⁊ poſſe qdē erat vt palpebra supioꝝ q̄eta manerꝫ ⁊ iferioꝝ eēt mobilis. Sꝫ factoris volūtas ē vt opationes suis approximēt principijs ⁊ causas ad suos fines eleuet tēperatiori via ⁊ rectiori semita. Supioꝝ āt palpebra neruoꝝ origini ꝓpinquoꝝ existit. vn̄ nerui cū ad ipsaꝫ tendūt reflexiōe ⁊ reuolutōe nō idigēt: ⁊ q̄ꝛ palpebra supioꝝ duob⁹ indiget motib⁹ eleuatiōis cū aperit̄ oculus: ⁊ depssiōis cū claudit̄ ⁊ clausura idiget musculo trahēte ad inferiora. pp qd̄ fuit necessariū vt musculus ei adueīret ad iferiora declinans ⁊ ipellēs. Et si vn⁹ fuisset: tūc ipossibile foret: vt ꝯtinuaret̄ nisi aut cū extremitate palpebre: aut cū ipsi⁹ medio: ⁊ si cū palpebre medio ꝯtinuaret̄: cooperiret pupillā cū ad ipsaꝫ eleuaret̄. ⁊ si cū extremitate palpebre ꝯtinuaret̄: nō ꝯtinuaret̄ nisi cū extremitate vna: ⁊ nō ꝑueniret palpebre coopertura eq̄liter ꝫ trāsuersaret̄: q̄ꝛ clausura in parte vbi esset chorda ꝯstringeret̄ primo: ⁊ ab alia debilitaret̄ pte ⁊ coopertura nō eēt eq̄lis: ꝫ similis eēt coopture palpebre hominis torturā patientis. pp hoc ei nō vn⁹ creat⁹ fuit musculus: ꝫ duo: q a partib⁹ duoꝝ almecheni nascētes palpebrā ad iferiora simili deponūt attractōe. in apertōe aūt palpebre vn⁹ sufficiebat musculus q ad mediū perueniret palpebre. ⁊ eius chorde extremitas super palpebre dilataret̄ extremitatem: ⁊ cū cōtraheret̄ aperiret̄ ⁊ propterea ad hoc vnus creat⁹ fuit q secūdū rectitudinē inter duos descendit pāniculos ⁊ dilatat̄ ⁊ continuat̄ cū corpore cartilagini simili. ⁊ expādit̄ sub piloꝝ palpebre origine.

C Cap. VI. De anatomia musculoꝝ maxille.

m Axilla duos hꝫ mot⁹: vn⁹ est sequens motū mandibule inferioris. ⁊ alter est ei cuꝫ labio cōmunis. Motus aūt causa quē hꝫ motū alteri⁹ membri sequētes sunt musculi illius membri. Et motus quem cū alio membro hꝫ cōmunē causa ē musculus q est ipsi⁹ ⁊ illius alteri⁹ cōmuniter. Et iste qdeꝫ musculus in vnaq̄q̄ maxillaꝝ gene vnus existit latus: q ⁊ hoc nomine scit̄. Unusq̄sq̄ autem eoꝝ ex quatuoꝝ compositus est partibus: quoniam villus a quatuoꝝ ei aduenit locis. Unius origo ē furcula cuius fines cū extremitate labioꝝ ad inferiora continuant̄ ⁊ trahunt os inferius ex transuerso. Et secūdi origo existit inter thoraceꝫ ⁊ furculaꝫ a duabus partibus. ⁊ ipsoꝝ villi transuersi protenduntur ⁊ ille qui a dextris oritur cū eo qui a sinistris nascit̄ transuersando iungit̄ ⁊ penetratur: ⁊ continuat̄ ille qui nascit̄ a dextris cū inferiori parte extremitatis sinistre labij: ⁊ ille qui a sinistris nascitur econtra. Cum villus iste colligitur angustat os ⁊ ipsum ad anteriora protrahit: sicut in bursa efficit corigia que bursam claudit. Et tertius oritur ab osse quod rostro corui in spatula similat̄ ⁊ cōtinuat̄ inferius continuitate illius musculi: ⁊ trahit labium in duas partes attractione simili. Et quartus oritur a simenijs colli ⁊ transit circa terminos aurium ⁊ continuatur cum fine maxille: ⁊ mouet maxillam motu manifesto quem sequit̄ labiū: ⁊ fortasse valde approximat̄ loco: vbi est auris ingressus in plerisq̄ hominib⁹: ⁊ continuat̄ cum ea ⁊ mouet aurem.

C Cap. VII. De anatomia musculoꝝ labioꝝ.

e X musculis vero labij sūt illi quos diximus ei ⁊ maxille cōmunes esse: ⁊ ex musculis ei⁹ sunt q̄ sunt ipsi⁹ proprij ⁊ sunt musculi quatuoꝝ. par vnum aduenit ei a superiori in rectitudine duoꝝm generum maxillarum ⁊ continuatur prope ipsius extremitatem: ⁊ duo ab inferiori. Et hi quidem quatuoꝝ ad hoc vt solum labiuꝫ moueatur sufficiunt. vnaqueq̄ enim pars eoꝝ cum mouetur ad partem illam mouet. Cūq̄ duo ad duas mouentur partes ad duas dilatant̄ partes. Adsūt igit̄ ei secundū complementū motus ad quatuoꝝ partes: nec vllū habet motū nisi istos. In his igitur quatuoꝝ adest ei sufficientia: ⁊ isti quidem quatuoꝝ musculi ⁊ summa musculoꝝ cōmuniū cuꝫ corpore labij miscent̄ taliter q̄ sensus a substantia labij prima ipsos discernere nō valet. propterea q̄ labiū est membrū molle carneū os non habens.

C Cap. VIII. De anatomia musculoꝝ nasi.

c Um extremitate no leporis duo pui ꝯtinuātur muscli fortes: puitas aūt existit ne sup alios musclos plus necessarios coāgustatio fiat. qm̄ mēbroꝝ maxille ⁊ labij motiōes plures sunt

numero: ⁊ frequentius fiunt: ⁊ perseuerant plus. ⁊ plus sunt necessarie q̃ȝ motus extremitatis lepo ris. Fortes aũt creati fuerũt vt eoꝝ fortitudīe illud qᵭ ei defuit propter ossis defectũ emendet̃: quorũ aduentus ē a parte gene maxille: ⁊ miscet̃ priꝰ cum villis pomi maxille. nō aũt a parte gene maxille ad ducte fuerũt nisi vt ipm̃ ad eã moueãt.

C Cap. IX. De anatomia musculoꝝ mandibularũ superioris. ⁊ inferioris.

m Andibule inferiori absq̃ȝ mãdibula superio ri motus ꝓprie attributꝰ fuit ꝓpter iuuamē ta ex quibꝰ est ꝙ lenioris motus ē melior. Et ex eis ē ꝙ dimittere ad mouendũ supiorẽ mēbra nobilia cōprehēdentē. ideo ꝙ motꝰ in ipsis nocumentũ effi cit ē dignius ⁊ salubriꝰ: ⁊ ex eis ēt ē ꝙ si supior mã dibula tali mō esset vt ipsiꝰ motus facilis foret non fieret iũctura que ē inter ipsaȝ ⁊ caput firma. prete rea in mãdibula inferiori motus plures q̃ȝ tres nō fuere necessarij. Motꝰ apiēdi os. s. ⁊ claudēdi ipm̃ ⁊ motꝰ masticãdi ⁊ molēdi. Aperiens aũt mãdibu lam ad inferiora descēdere facit. Et claudēs ipsam eleuat. Et molens ipsaȝ circuire facit ad duas ꝑtes declinare. Manifestũ ē igit̃ ꝙ oȝ vt motus claudē di fit per musculos q a superioribꝰ descēdũt ⁊ ad su periora retrahũt ⁊ aperiēdi ecōtrario ⁊ molēdi cuȝ trãsuersiōe. Quapropter ad claudēdum duo creati fuerũt musculi q duo tēporis musculi vocãt̃. Ipso ruȝ vero q̃ȝtitates in hoīe ꝑue facte fuerũt: qm̃ mē brũ qᵭ ꝑ eos mouet̃ i hoīe ꝑue existit q̃ȝtitatis. i. me dio vacuitates hñs ⁊ ē in pōdere leue. Nãq̃ȝ motꝰ q̇buic accidũt m̄bro ꝑ hos duos veniētes muscl'os magis sũt leues: in ceteris ãt aĩalibus inferior mãdi bula est maior ⁊ grauior q̃ȝ sit in hoīe. Unde ꝑ eos moueri in motu mordēdi ⁊ res comedendi duras: ⁊ icidēdi ⁊ eradicãdi ē difficiliꝰ. Et hi q̇dē musculi duo sũt molles ꝓpterea ꝙ iuxta principiũ existunt: qᵭ est cerebꝝ qᵭ ē corpus in vltio molle: ⁊ neq̃ȝ est inter ipsos ⁊ cerebrũ nisi vnũ os. vñ tuȝ ꝓpter hoc: tuȝ ꝓpter illud qᵭ timet̃ ex societate cerebri cũ eis ī nocumētis si acciderent ⁊ in doloribus si euenirent adeo ꝙ ille cui accidissent inde ad phrenesiȝ perue niret ⁊ ad eas q̃ sunt siles eis ex egritudinibus sepe liuit eos creator apud ipsoꝝ originē ⁊ egressioneȝ a cerebro in osse paris: ⁊ ipōs penetrare fecit ī coop tura q̃ silis est canali ⁊ est cōposita ex duobꝰ ossibꝰ paris: ⁊ tortuositas vel torturis foraminũ per que trãsit que cũ eis vadũt eoꝝ vestientes extrema ma gno spacio donec par ꝑtrãseãt vt eoꝝ substãtia pau latiȝ induret̃: ⁊ a loco vbi orti fuerũt paulatiȝ elōgē tur. Unicuiq̃ȝ ãt duoꝝ hoꝝ musculoꝝ magna gene rat̃ corda q̃ super mãdibule inferioris incedit extre mitatē ⁊ ipsaȝ cũ ꝯtrahit̃ eleuat. Et hi q̇dē duo mu sculi ab alijs duobꝰ adiuti fuerũt musculis q̇ in infe rioribus bucce incedentes ad mandibulã descēdũt inferiorē in fornice: qm̄ in eleuãdo graue est necessa riũ ipm̃ ingeniose regere ⁊ sollicitari ꝓ ipō qualiter plus habeãt fortitudinis. ⁊ chorda ēt q̃ ex istis duo bus nascit̃ musculis ex ipsoꝝ orit̃ medietate ⁊ nō ex eoꝝ extremitatibꝰ propter firmitudineȝ. Et chorde due nascētes ex istis duobꝰ musculis ꝓcedũt ex me dio eoꝝ: ⁊ nō ex eoꝝ extremitatibꝰ ꝓpter firmitudi neȝ. Musculoꝝ vero aperiēdi ⁊ mãdibulã descen dere facientiũ villi ex additamētis nascũtur adhubi renti que retro post aures creata fuerũt ⁊ descēdũt ⁊ vniũtur ⁊ fiunt vnꝰ musculus. post separat̃ ⁊ fi unt corda vt firmitudinē augeant: deinde iteꝝ rarifi cat̃ ⁊ carne replet̃ ⁊ fit musculus ne ꝓpter sui tēsio neȝ ad nocumenta recipiēda sit ꝑparata: deinde mã dibule reflexio mēto obuiat: ⁊ cũ ꝯtrahit̃ trahit mã dibulam retro ⁊ descēdit ꝓculdubio: ⁊ ꝓpterea ꝙ naturalis grauitas in descēdendo adiuuat duo suffe cerũt ⁊ neq̃ȝ adiutorio eguerũt. Masticandi vero musculi sunt duo. ab vnaquaq̃ȝ. n. parte vni muscu lo triãgulato cũ eius caput positũ fuerit triãgulus q ex suis angulis in facie cōsistit duo ꝓtendũt latera: vnũ ad mãdibulã descēdit inferiorē ⁊ alteꝝ ad par teȝ paris ascēdit: ⁊ inter ea basis ꝯtinuat̃ recta ⁊ mi scet̃ q̇sq̃ȝ angulus ei qᵭ ante ipm̃ existit: ꝓpterea vt musculus iste diuersas ī ꝯtrahēdo habeat ꝑtes: ⁊ ñ sit ei motꝰ equalr: ȝ diuersis possit inclinari inclina tiōibꝰ. iō vt ꝑ eas molitio ⁊ masticatio ꝯpleat̃.

C Cap. X. De anatomia musculoꝝ capitis.

c Aput motꝰ hȝ ꝓprios ⁊ motus cũ q̇nq̃ȝ col li spondilibꝰ cōes ꝑ quos ē motꝰ ꝯpositus ex declinatōe capitis ⁊ ex declinatōe colli simĺ. Unusq̇sq̃ȝ xo duoꝝ motuũ. s. ꝓpriꝰ ⁊ cōis aut erit curuãs anteriꝰ. aut curuãs posteriꝰ. aut iclinãs ad dextrã aut ad sinistrã. Et iter ipōs q̇dē hȝ circũdãdi formam motus generat̃ cōuersionis. Musculi aũt q caput ad inferiora proprie curuant sunt duo mu sculi. q a duabꝰ descendũt partibꝰ qui cũ villis suis miscent̃ retro post aures a superioribꝰ ⁊ ab osse to racis ab inferioribꝰ ⁊ eleuant̃ sicut cōtinui. Est etiã cũ quidaȝ existimant ꝙ sint tres musculi: duo nãq̃ȝ vnius eoꝝ extrema ramificãt ⁊ duo capita fiũt eis. Cũq̃ȝ vnus eoꝝ mouet̃ caput ad inferiora curuat̃: ⁊ cũ ambo mouent̃ caput ad anteriora temperate curuat̃. Musculi vero q caput ⁊ collũ simul ante rius curuant sunt par sub meri positũ qᵭ ad partem spōdilis prime ⁊ scđe vadit: ⁊ cũ eis miscet̃. Cũq̃ȝ pars ipsiꝰ q̃ est ad partē meri cōtrahit̃ curuat̃ caput solũ ⁊ si pars cũ duabꝰ spondilibꝰ cōtinuata opera tur: curuat ad anteriora ēt collũ. Sȝ musculi q̇ solũ caput ad posteriora curuant quatuor sunt paria sub paribꝰ que nominauimꝰ posita. ⁊ hoꝝ q̇deȝ pariuȝ origo supra iuncturam existit. ⁊ ex eis etiã sunt q̃ ad simenia perueniũt: ⁊ ipsoꝝ origo est longinqor me dietate q̃ est posteriꝰ: ⁊ sunt ex eis q ad alas perue niũt quoꝝ origo est a medio. Ex istis sunt par qᵭ ad duas prime spōdilis alas peruenit super par qᵭ ad scđȝ peruenit simeniũ: par cuius villus ex ala prime orit̃ ⁊ vadit ad simeniũ scđȝ. Et eius q̇dē proprie tas est vt capitis declinatiōeȝ cũ ipm̃ curuat̃ ad na turalem eleuet dispositionē sui transuersione. Et ex eis ē par quartũ qᵭ a superioribꝰ incipiens penetrat sub tertio cũ transuersiōe ad partē siluestrē: ⁊ comi tat̃ prime spōdilis alã. Duo prima paris caput po steriꝰ sine declinatione aut cũ declinatiōe valde par ua curuant. Et tertiũ declinationis rectificat tortu ram. Et quartũ trãsuersione manifesta ad posterio ra curuat: ⁊ q̇cũq̃ȝ tertij ⁊ quarti solus declinauerit inclinabit caput ad suã partē. Et cũ ambo retrahen tur mouebit̃ caput ad posteriora cōuersuȝ absq̃ȝ de clinatione. Musculi vero q caput cũ collo curuant sunt paria tria profunda: ⁊ par vnũ cooperiēs vnũ quodq̃ȝ impar eoꝝ est triangulus: cuiꝰ basis ē poste rius os cerebri. ⁊ qᵭ ex ea remanet ad collũ descen dit: ȝ trium pariũ sub eo expansoꝝ vnũ sup duo late ra spōdiliũ descēdit ⁊ aliud multũ declinat ad alas: ⁊ aliud per medium transit inter duo spondiliuȝ la tera: ⁊ duo extrema alarũ. Musculi aũt qui caput ad duo inclinant latera sunt duo paria capitis iũctu ram cōcomitãtia. Unius paris eorũ locus est ante rius: ⁊ ipsum est qᵭ inter caput ⁊ spondilē ꝯtinuat̃

secundam: cuius vnū impar ē ad dextrā ⁊ alteꝝ ad si
nistrā. Et par ſm eoꝝ ē cuius locus ē posteriꝰ: ⁊ cō
iungit iter spōdilē primā ⁊ caput: cuius vnū impar
īcedit a dextra: ⁊ alteꝝ a sinistra: ⁊ qñcūqȝ vnum ex
istis ꝯtrahet caput decliabit ad partē ipsiꝰ cū trāsuer
sione: ⁊ qñcūqȝ duo ab vna pte ꝯtrahent declinabit
ad eos caput absqȝ trāsuersione: ꝙ si anteriores mo
nebūt iuuabūt i curuādo caput ad inferiora. ⁊ si po
steriores mouebūt reducēt caput ad posteriora. Et
si oēs vt quattuor simul mouebūtur: stabit caput re
cte. Et hi qdē quattuor musculi alijs musculis sunt
minores. Verūtñ eis locoꝝ ipoꝝ bonitate: ⁊ qꝛ sub
alijs descēdūt musculis restauratū fuit quātum alij
per magnitudinez hñt. Juncture pterea capitis due
res necessarie fuere qbꝰ due intētōes ꝯtrarie erāt op
portune. Vna ē firmitudo: ⁊ hec qdē pendet ex affir
māda iūctura: ⁊ vt paꝝ motibꝰ obediat. ⁊ altera est
multitudo numeri motuū: ⁊ hec pēdet ex facilitate
iūcturaꝝ ⁊ laxatione eaꝝ. Factuz est igit vt iūctura
rum laxitas ptransiret complemētuz firmitudinis q̄
ꝓpter musculos mltos q sunt cingētes eas ⁊ circū
dātes acquirit. due igit ītentiōes ei acquisite fuerūt.
vnde deus omnibꝰ factoribꝰ melior sit bñdictus.

¶ Cap. XI. De anatomia musculoꝝ epiglotis.

Piglotis ē membꝝ cartilaginosum creatuz
e vt vocis sit īstrumētū: qḋ qdē ex tribus cōpo
situ est cartilaginibꝰ. Vna ē cartilago quā sen
sus comprehēdit corā gula: ⁊ sub mento que voca
tur peltalis ⁊ clipealis: qm̄ eiꝰ venter ē concauus ⁊
dorsum gibbosum pelte similis ⁊ clipeo paruū eiꝰ.
Et scḋa est cartilago post illam posita ad partē colli
cū ea ligata: ⁊ vocat que nomē nō hȝ. Et tertia ē su
per illas coopiens q̄ cū ea que nomē nō hȝ cōtinuat
⁊ obuiat peltali absqȝ continuitate: ⁊ inter ipsaȝ ⁊ il
laȝ q̄ nomē nō hȝ est iunctura dupla ꝓpter duas va
cuitates q̄ sunt in ipsa i quas duo additamēta nō ha
bentia nomē decēter ingrediūt cū eis ligamētis con
nexa: ⁊ vocat cooptorialis ⁊ cymbalaris. Et ꝓpte
rea ꝙ peltalis qñqȝ adiungit nō hñti nomen ⁊ qñqȝ
elongat ab ea ē epiglotis amplitudo ⁊ eius coangu
statio. Et ꝓpterea ꝙ cimbalaris coopit clipealeȝ: ⁊
ipsaȝ comitat. ⁊ ꝓpterea ꝙ ab ea separat ē epiglotis
aptio ⁊ clausio ipsiꝰ. Ubi āt ē piglotis ⁊ corā ipsa ē
os triāgulatū lauda vocatū: qḋ laudā grecā lrierā si
gnificat: ⁊ ē ita. In creādo vero os hꝰ existit iu
uamentū vt sit origo ⁊ principiū ex quo villi muscu
loꝝ epiglotis oriūtur. Epigloti preterea musculi fue
re necessarij q clipealē nomē nō hñti applicēt ⁊ mu
sculi q cymbalarē applicent ipsis ⁊ eas cū ea coope
riant. ⁊ musculi q cymbalarem ab alijs duabus elō
gent: vt epiglotis apariatur. Et musculis vero epi
glotim apientibus est par qḋ ab osse laude nascitur.
et vadit ad añriora peltalis: ⁊ cōtinuat ⁊ expāditur
sup ipsaȝ. ⁊ cū ꝯtrahit trahit cymbalarē ad añriora
⁊ ad iferiora ⁊ dilatat epiglotis ⁊ par. qḋ numerat
inter musculos gule ad iferiora trahentes: ⁊ nobis
quidē videt vt ipȝ numeret inter eos q iter eas sunt
cōes cuius origo ē iterius i thorace ⁊ vadit ad pelta
leȝ. Ei vero ⁊ multoꝝ aialiū motu aliud associatur
par. ⁊ duo paria quoꝝ vnū ad cymbalarē peruenit
posteriꝰ ⁊ cōtinuat cū ea. cūqȝ cōtrahunt ad cymba
larē eleuāt ⁊ eā ad posteriora trahunt: ⁊ separat ab
applicatione sui cū peltali ⁊ dilatat epiglotis. Et al
teriꝰ paris musculi ad duos cymbalaris margines
veniūt qui cū cōtrahunt ipsam a peltali separāt ⁊ in
latitudinē extendūt: ⁊ in dilatādo epiglotiȝ adiuuāt.
Ex musculis aūt q epiglotim coangustant ē par qḋ
a parte laude venit ⁊ cōtinuat cū peltali. postea dila
tat: ⁊ cingit sup illam que nō hȝ nomen: donec duo
extrema duoꝝ impariū ipsiꝰ post illā que nomen nō
hȝ vniāt ⁊ cū ꝯtrahit coāgustat. Et ex eis sunt quat
tuor musculi: ⁊ fortasse existimat ꝙ sint duo muscu
li dupli ꝯtinuātes peltalis extremitates cū extremita
tibus eius que nomē nō hȝ: qui cū cōtrahunt inferio
ra epiglotis coangustant. Et sunt qui existimant qḋ
vnum par ipsoꝝ sit occultū ⁊ alteꝝ manifestuȝ. Ex
situbus vero musculoꝝ qui claudūt melior fuit vt in
iferioribꝰ epiglotis creati fuissent: ita vt cū cōtrahun
tur cymbalarē ad inferiora traherēt ⁊ eaȝ claudēdo
coopire facerēt. ⁊ ꝑꝑ hoc par creati fuerunt ꝙ de ra
dice peltalis nascitur ⁊ eleuat interius ad duo cym
balaris extrema: ⁊ ad radicē eius q̄ nomē non habȝ
a dextra ⁊ a sinistra: ⁊ cū cōtrahunt iuncturaȝ strin
gunt ⁊ epiglotiȝ: tali clausura claudunt q̄ musculos
pectoris ⁊ diafragmatis refrenare valeat i ꝓhibēdo
aeris attractōeȝ. Qui qdē parui creati fuerūt ne inte
rioribꝰ epiglotis coāgustatōeȝ facerent: ⁊ fortes fue
runt creati vt eoꝝ fortitudine cū ipediti fuerint i clau
dēdo epiglotiȝ ⁊ ꝓhibēdo aeris attractionē defectꝰ
multus corrigat q eis ex paruitate aduenit: ⁊ ipsoꝝ
via ē ſm rectitudinē ascēdentiū cū declinatōe parua:
ꝑꝑ quā sit ꝯtinuatio cōueniēs iter peltalē ⁊ nō hñtē
nomē. Et est ēt cū duo iueniunt musculi sub cymba
lari positi q hoc pdictū par iuuant.

¶ Cap. XII. De anatomia musculoꝝ gutturis.

Uttur i summa duo hȝ paria q̄ ipm ad iferio
g ra trahūt: vnū eoꝝ ē par qḋ iam in caplo epi
glotis noiauimus: ⁊ alteꝝ est par ēt ex thora
ce nascēs qḋ eleuat ⁊ cū lauda continuat primo: po
stea cū gutture: ⁊ trahit ipȝ ad iferiora: gutturis vo
musculi sunt duo musculi gutturosi q sunt duo mu
sculi apud gulā positi i trāsglutiēdo adiuuantes.

¶ Cap. XIII. De anatomia musculorū laude.

Auda vero musculos hȝ q sibi sunt ꝓprij ⁊
l musculos in qbꝰ aliud mēbruȝ cū ipso cōicat.
Sȝ q laude sunt ꝓprij: tria sunt paria: vnum
par venit a duobꝰ mādibule marginibus: ⁊ cū linea
recta que sup os existit cōtinuat: ⁊ ipm ē qḋ ipm ad
mādibulā trahit: ⁊ par qḋ orit sub mento ⁊ incedit
iferiꝰ sub lingua ad linguā: ⁊ ad extremitatē supiorē
huius ossis: ⁊ istud ēt trahit hoc os ad parteȝ mādi
bule: ⁊ aliud par orit ex addimētis sisaminis q̄ sunt
apud aures ⁊ cōtinuat cū extremitate inferiore linee
recte super hoc os. Jlli vero quos hȝ cū alijs cōmu
nes iā noiati sunt ⁊ noiabuntur.

¶ Cap. XIIII. De anatomia musculorū lingue.

Usculi vero linguā mouētes sunt nouē. duo
m sunt latitudinales ab additamentis sisaminis
veniētes ⁊ cū duobꝰ ipsius lateribus ꝯtinuā
tur. Et duo lōgitudinales a supremo ossis laude na
scētes q cū medio lingue ꝯtinuāt. Et duo q eā in trā
uerso mouent: ⁊ nascūtur a latere qḋ est inferius ex
duobus ossis laude lateribꝰ: ⁊ penetrant in linguaȝ
iter longitudinales ⁊ latitudinales. Et duo musculi
linguā resupinātes ⁊ conuertētes eam: quorū loca
sub istorū locis quos nominabimus existunt: ⁊ ipso
ruȝ villi iam expāsi fuerunt sub eis in latitudine ⁊ cū
toto osse mādibule cōtinuati fuerūt. Jn summa pte
rea musculorū lingue noiauerūt qdā musculū solita
riū q inter linguā ⁊ os laude cōtinuat: et vnū ad aliḋ
trahit: et nec ē longe quin musculus q linguā ad exte
riora in longitudinē mouet moueat eā sic. Jnest eni
ei vt in extēsione in seipsa moueat queadmodū inest
ei vt in curatione in seipsa moueatur.

¶ Cap. XV. De anatomia musculoꝝ colli.

m Usculi qui collū mouēt sunt duo paria: vnuʒ par a dextra ⁊ alteꝝ a sinistra: sed q̄cūq; eorū solus ꝯtrahet̄ collū ad suā partē trāsuerse trahet̄ ⁊ qcūq; duo eoꝝ q sunt ab vna parte simul contrahent̄ iclinabit̄ collū rectū i parte illa nō cū trāsuersione: imo cū rectitudie. Et cū oium quatuoꝛ simul erit opatio: stabit collū absq; declinatōe aliqua.

¶ Cap. XVI. De anatomia musculoꝝ pectoris.

m Usculoꝝ q pectus mouēt qdā sunt qui tātū dilatāt ipm ⁊ nō cōstringūt: ex qbus sunt musculi diafragmatis iter mēbra aerē attrahēdi ⁊ mēbra nutrimēti distinguentis: qđ postea noiabimus. Et par sub furcula positū a pte nascit̄ q̄ ad caput ꝓtendit̄ spatule qđ postea noiabimus: ⁊ ē cōtinuū cū costa prima a dextra ⁊ a sinistra: ⁊ cum ipso vnit̄ par vnū cuius vnūq̄dq; ipar ē duplās ipʒ ⁊ faciēs ipm duas partes quaꝝ supioꝛ cū collo cōtinuatur: ⁊ ipm mouet ⁊ iferioꝛ eaꝝ mouet pectus ⁊ miscet̄ cū musculo eiꝰ quē tūc noiabimus: ⁊ ipse est ille qui ē cōtinuus cū costa qnta ⁊ sexta: ⁊ par qđ est in loco spatule concauo infusum ⁊ cū quo par cōtinuatur quod a spondilibus ad spatulā descēdit ⁊ fiunt sicut musculus vnus ⁊ cū costis cōtinuant̄ posterioribus. Et par tertiū qđ nascit̄ a sexta spondiliū colli: ⁊ a prima ⁊ secunda spondiliū pectoris ⁊ cōtinuat̄ cū costis thoracis. isti sunt musculi dilatātes. Musculorum vero pectus cōstringentiū alij sunt q pectus i latitudinē cōstringūt: ⁊ est diafragma cū qescit. Alij sunt qui secundū essentiā ⁊ ex istis est par quod sub radicibus costarum superioꝝ est extēsum cuius operatio ē stringere ⁊ aggregare. Et ex eis est par apud extremitates istius cū thorace vel adherens thoraci inter epiglotale ⁊ furculam continuatū: ⁊ continuatur cum musculis ventris q sunt recti: ⁊ alia duo paria que ipsum cooperiūt. Musculi vero qui simul constringūt ⁊ dilatant sunt musculi q sunt inter costas: verūtamē perseueratione in considerando cognoscit̄ ꝙ constringentes alij sunt a dilatantibꝰ. Inter omnes .n. duas costas sunt ex eis quattuoꝛ ꝑ certo musculi. licet quidaʒ existimet ꝙ sit vnus musculus. ⁊ hic qdem quem vnū existimant musculum ex villis contextus est transuersis: quoꝝ quidam sunt intrinseci q̇dam qui cooperiunt. Eorum qui cooperiunt quidam sunt qui eunt ad partem extremitatis cartilaginose coste: ⁊ quidam sunt q sunt ad parteʒ alterius extremitatis que est fortis. Qꝛ vero interiꝰ existit totū in situ a cooperiente est diuersuʒ: ⁊ illud quod est in extremitate coste cartilaginose diuersuʒ est in situ ab eo qđ est super aliam extremitatem. ⁊ quando quidem hic quattuoꝛ habent̄ villi numero oportet vt musculi sint numero quattuoꝛ: ⁊ q ex eis sunt superiꝰ positi sunt dilatātes. ⁊ q ex eis sunt inferius positi sunt constringentes. Per hoc itaque fit omnium musculoꝝ pectoris numerus. lxxxviij. musculi. ⁊ est etiam cuʒ musculos pectoris duo alij iuuant musculi q a furcula ad spatule caput venientes ad primū eius continuat̄ latus ⁊ ipm sursuʒ eleuāt ⁊ in dilatando pectꝰ adiuuant.

¶ Capi. XVII. De anatomia musculorum motus adiutorij.

e X musculis motꝰ adiutorij sunt illi q mouēt spatule iuncturam: ⁊ sunt tres musculi q ei a pectore adueniunt ⁊ ipm mouent ad inferiora: ⁊ musculus q inferiꝰ sub mām̄illa orit̄ ⁊ cū parte adiutorij āte continuat̄ apud antecedentē partem marginis cartilaginis cōcauitatis: ⁊ ipse est q adiutoriū ad pectus applicat cū cōmunitate qua spatula ipm seqtur. ⁊ musculus q a supremo thoracis nascitur ⁊ efficit vt domesticum capitis adiutorij cooperiat ⁊ est applicans ipm ad pectus cuʒ impulsione pauca. ⁊ musculus duplus magnus q a toto oritur thorace continuatus cū infimo antecessionis adiutorij qui cū operat̄ cum villo q in superioris partis eiꝰ est adiutoriū ad pectꝰ: ducit ipm eleuando. ⁊ cū alia parte ducit illud ad ipm faciens ipsum ad inferiora descendere. ⁊ cū eis ambobus ducit ipm ad pectus secundū rectitudinem: et alij duo musculi q a parte nascūtur illi magis interiꝰ continuati q̄ʒ sit continuitas magni musculi q a thorace ascendit. Unus eorū est magnus veniens a loco q est apud iliū et a costis posterioribus et trahit adiutorium ad costas posteriores directe: et alter est subtilis q nascit̄ a cute ilij ⁊ non ab eius osse: ⁊ declinat magis ad medietateʒ q̄ʒ ille ⁊ continuatur cū chorda illius: q a parte mām̄ille ascendit ⁊ profundat̄. Et hi quidem operationem primorum efficiūt secundum modū adiutorij: sed tamen ad posteriora parūper declinant. ⁊ qnq; musculi q̇ ab osse spatule nascuntur vnius musculi eorum ortus est ab osse spatule: cuʒ implet illud qđ est inter separans ⁊ costam superiorem villis: ⁊ penetrat ad partem superiorem capitis adiutorij siluestrem declinans parumper ad domesticam: ⁊ ipse etiam cum declinatione penetrat ad domesticaʒ: ⁊ duorum musculorum ex istis quinq; origo est a latere superiore spatule: quorum vnus est maioꝛ ⁊ villi ipsius vadūt ad inferiores partes separantis: ⁊ implent illud quod est inter separans ⁊ latus inferius: ⁊ continuāt̄ valde cuʒ capite adiutorij a parte siluestri ⁊ penetrant cū declinatione ad siluestrem. Et alter est cū hoc primo continuus adeo ꝙ est quasi eiꝰ pars: ⁊ penetrat cum eo: ⁊ ipsius operationem efficit. Iste vero non multum pendet a summo spatule: ⁊ eius continuitas est secundū transuersionem in manifesto adiutorij ⁊ declinat ad siluestrē. Et quartus est musculus qui locuʒ concauum ossis spatule implet cuius chorda cū partibus interioribꝰ lateris domestici capitis adiutorij continuatur ⁊ eius operatio est efficere vt adiutorium posteriꝰ circūeat. Et alter musculus est qui ab inferiori extremitate lateris spatule inferioris nascitur: cuius chorda superiꝰ continuat̄ secūdū continuitatem magni ab ilio ascendentis: ⁊ cuius operatio est trahere supremū capitis adiutorij ad superiora. Adiutoriū preterea aliuʒ habet musculū duo habentem capita qui duas efficit operatiōes ⁊ operationem communem. Et ipse qdem sub furcula venit ⁊ a collo deglutiens capitis adiutorij bucellam ⁊ peruenit vsq; iuxta locuʒ continuitatis chorde musculi magni a pectore ascēdentis. Quidam aūt dixerunt ꝙ vnum capitum ipsius interius est super manifestū spatule apud eius infimum: ⁊ declinat ad exteriora cū transuersione pauca: ⁊ cū operatur cum duabus partibus eleuatur secundū rectitudinem. Sunt preterea hominū qdam qui duos addiderunt musculos: musculū paruuʒ q ad mām̄illam venit ⁊ aliū qui in spatule iūctura est sepultus: ⁊ fortasse posuit cubiti musculos cum eis habere cōmunitatem.

¶ Ca. XVIII. De anatomia musculoꝝ brachij.

m Usculorum brachiū mouentium alij sunt qui ipsum contrahūt: alij sunt qui ipsuʒ dilatant: ⁊ isti positi sunt super adiutoriuʒ. alij sunt q ipm girāt: alij sunt qui ipsum resupinant: ⁊ non existunt super adiutoriū. Dilatantes vero sunt par vnū

cuius vnum ex suis imparibus cum declinatione ad interiora expanditur: quia eius ortus est superi⁹ ab antecessione adiutorij ꝛ a latere spatule inferiore ꝛ continuatur cum cubito illic vbi sunt partes eius interiores: ꝛ impar secūdum expandit̄ ad interiora cū declinatione adiutorij: quoniam ab adiutorij collo prouenit ꝛ cuȝ extrinsecis cubiti partibus continuatur. Cūq; ambo operantur proculdubio secundum rectitudinem extendunt. Constringentes vero sunt par aliud cuius vnum impar quod est maius trahit ad interiora cū declinatione: quoniam eius origo est a margine cartilaginis spatule inferiore ꝛ a rostro vniciuq; quorum proprie inest caput: ꝛ continuat̄ chorda ipsius que est neruosa cuȝ parte focilis superioris interiora antecedente. Et secūdum impar trahit cū declinatione ad exteriora: quia eius ortus est a manifesto adiutorij posteri⁹: ꝛ est musculus duo carnosa habens capita: quoꝝ vnum est in posterioribus adiutorij ꝛ alterum in anterioribus: ꝛ occultantur hi duo in suo incessu parumper donec ad antecedentem partem focilis inferioris vadant. Et cū eo quidem iam continuatū fuit quod ipsum inclinat trahens inferius ad exteriora ꝛ cū eo quod inclinat trahens superi⁹ ad interiora vt sit tractio melior. Et cum isti duo musculi in suis coniunguntur operationibus secūdum rectitudinem stant proculdubio. Et duos qdem musculos dilatantes vestit musculus q os adiutorij circūdat. Et similius est vt sit pars alteri⁹ musculi constringentis. Facientes vero brachiū iacere supinum sunt par cuius vnum ex imparibus est positum in exterioribus duoꝝ focilium ꝛ obuiat focili superiori absq; chorda: ꝛ alteꝝ subtile prolongatum nascit̄ a superiori parte adiutorij ab eo quod eius manifestū sequitur: ꝛ maioꝝ pars eius vadit in aseid ꝛ penetrat donec propinquū fiat iūcture rasete: ꝛ venit ad partem occultam focilis superioris: ꝛ continuat̄ cū eo chorda pannicularis. Gyrantes aūt sunt par positum exteri⁹ cuius vnum ex duobus imparibus a suppremo domestico capitis adiutorij incipit: ꝛ continuat̄ cum superiori focili sub iūctura rasete: ꝛ alteꝝ est magis curtuȝ ipso: ꝛ eius villus ad latitudineȝ est decliuis: sed eius extremitas est plus neruosa ꝛ incipit ab ipsomet superiori focili: ꝛ continuatur cum eius extremitate superiori apud rasete iuncturam.

¶ Cap. XIX. De anatomia musculoꝝ mot⁹ rasete.

Musculorum vero iuncturarū rasete mouentium quidam sunt constringentes ꝛ quidam dilatantes: ꝛ quidaȝ gyrantes: ꝛ quidam resupinantes super collum. Ex dilatantibus vero est vnus musculus cū alio continuus ac si ambo vnus essent musculus: ꝛ istius quidem origo est a medio focilis inferioris cuius chorda cuȝ police continuat̄ per quem poleꝝ ab indice elongat̄. Et alterius origo est a focili superiori cuius chorda cum primo ossiū rasete continuatur. s. posito coram police. Cūq; isti duo simul mouent̄ dilatant rasetam cum gyratione pauca. Et cū secūdus solus mouetur facit ipsam iacere resupinam ꝛ cū primus mouet̄ solus prolōgat inter policem ꝛ indicem. Et musculus qui iacit super focile superi⁹ a parte siluestri cuius ortus est ab inferiori parte capitis adiutorij a quo procedit chorda: duo habens capita quoꝝ vnum cum medio pectinis coram indice ꝛ medio continuat̄ ꝛ alteri⁹ capitis chorda est caput inferius super focile superius apud rasetam: ꝛ dilatat rasetam expandendo cum gyratione. Constringentes auteȝ musculi sunt par super latus brachij siluestre: quoruȝ inferior incipit ab iteriori duorum capitum adiutorij ꝛ peruenit ad pectineȝ coram auriculari. Et superiori vtorumq; incipit altius q̄ ille ꝛ peruenit ibi. ꝛ est cum eis musculus qui incipit ab inferioribus adiutorij partibus loca predictoꝝ medians: quod duo habet extrema que ad modum crucis trāsuersantur: ꝛ postea cū loco qui est inter policem ꝛ medium continuant̄ cūq; ambo mouentur constringunt. Et isti quidem constringentes ꝛ ipsimet dilatantes gyrationeȝ efficiūt ꝛ resupinationem cum duo oppositi ex eis secūduȝ transuersionem mouentur. Sed musculus cum pectine continuus coram auriculari cum solus mouetur gyrat plantam ꝛ cū musculus policis quem nominauimus ipsum adiuuat plenarie plantam resupinam iacere facit: ꝛ cum ille qui est cum raseta continuus coram police solus mouet̄ gyrat ipsaȝ parum per. ꝛ cum auriculari quem nominabimus efficit gyrationem completam.

¶ Cap. XX. De anatomia musculoꝝ mot⁹ digitoꝝ.

Musculorum vero digitos mouentium quidam sunt qui sunt in planta ꝛ quidam sunt q sunt in brachio. q2 si omnes in plantam coniungerentur propter carnem multam grauarent et propterea q̄ illi q sunt ex eis in raseta a digitis elongati fuerunt: chorde ipsorum necessario fuerūt longe. munite ergo fuerunt panniculis qui eis ab omnibus aduenīunt partibus: ꝛ ipsoruȝ quidem chorde rotunde ꝛ fortes create fuerunt ꝛ non dilatant̄ nisi cum ad membrum perueniūt. Ibi igitur dilatantur vt membꝝ motum bene comprehendant. Omnes autem musculi digitos dilatantes super brachium sunt positi: ꝛ similiter ipsos ad inferiora mouentes: ꝛ ex dilatantib⁹ quidem est musculus qui in medio manifesto brachij positus nascitur a parte suprema capitis adiutorij inferioris ꝛ quattuor digitis chordas que ipsos dilatāt mittit. Ex eis vero qui eos ad inferiora inclinant tres adinuicem in parte isti⁹ sunt continui. Quoruȝ vnus a parte media capitis adiutorij siluestris inter duo ipsius additamēta oritur ꝛ duas chordas auriculari ꝛ annulari transimittit. Et vnus a summa duoꝝ musculorum duplorum qui sunt duo ex his tribus oritur sub duob⁹ additamentis adiutorij interius ꝛ a margine focilis inferius: ꝛ duas transimittit chordas medio ꝛ indici. Et terti⁹ coꝝ ꝛ est ille qui remansit: orit̄ a supremo focilis superioris: ꝛ chordam polici mandat. ꝛ apud hāc iuncturam est musculus q est vnus duoꝝ musculorum inter musculos mot⁹ rasete nominatoꝝ: ꝛ nascitur a loco medio focilis inferioris cui⁹ chorda policem ab indice prolongat. Constringentiū autem quidaȝ sunt q super brachiū existunt ꝛ qdam qui super uolam plante. Et illi quidem qui sunt super brachium sunt tres musculi: quoꝝ vnus secūdum aciem in medio super aliū est positus. Ex quib⁹ nobilior est inferius qui inferi⁹ est sepultus ꝛ cū osse focilis inferioris continuus: quoniaȝ ei⁹ operatio existit nobilior. Quapropter oportuit vt eius locus magis esset custoditus. Cuius principiū est a medio capitis adiutorij siluestris ad interiora: deinde penetrat ꝛ dilatatur ei⁹ chorda ꝛ in q̄nq; partit̄ chordas: quaꝝ queq; ad interiora digiti peruenit. Illaꝝ vero que ad quattuor perueniunt queq; iuncturam primā ipsius constringit: ꝛ tertiam. Primam vero propterea q̄ est ibi annexa ligamento quod super eam est cinctū: ꝛ

tertiā propterea ꝙ eius caput ꝑuenit ad eam ⁊ con
tinuatur cū ea: que autem ad policem vadit eius se
cundam ⁊ terriam constringit iuncturā. qꝛ non con
tinuatᷓ nisi cum eis. Et secūdus quidē musculus q̇
est supra istū est minoꝛ ipso ⁊ incipit a capite ingre
diente quod est vnū ex capitibus adiutoꝛij ⁊ cū fo
cili inferioꝛe parūper continuatur: ⁊ transit per ter
minū cōmunem q est inter latus siluestre ⁊ dome
sticū: ⁊ est superioꝛ superficies focilis superioꝛis: ⁊
cū ad partem peruenit policis declinat parūper ad
interioꝛa ⁊ cū iuncturis medijs quattuoꝛ digitoꝝ
choꝛdas mandat vt eos constringant. Ad policē ve
ro non peruenit nisi ramus paruus q nō est ex choꝛ
da eius immo ab alio loco. Et primi quidem oꝛigo
est post pꝛincipium nominatum qđ est a capite fo
cilis superioꝛis ⁊ inferioꝛis. Et secundi oꝛigo est a
capite focilis inferioꝛis. Factum est autem ꝙ polex
vno musculo in sui constrictione fit conuentus: sed
quattuoꝛ duobꝰ constringuntur musculis: quoniā
nobilioꝛ ex operationibus quatuoꝛ est constritio: ⁊
ex operationibus policis nobilioꝛ est vt dilatetur ⁊
ab indice elōgetur. Tertiꝰ autem musculus non est
ad cōstringendū: sed eius choꝛda interius in planta
penetrat ⁊ dilatatᷓ desuper ad hoc vt in eam adipi
sci faciat sensum: ⁊ in sentiendo iuuamentū pꝛebeat:
⁊ pilos in ea nasci pꝛohibeat: ⁊ ad sustentandum il
lud quod est in interioꝛibꝰ plante: ⁊ vt foꝛtis fiat ad
suas actiones peragendas. hi qdem sunt illi qui sup
rasetam existūt. Musculi vero q sunt in planta sunt
xviij. in duabꝰ aciebꝰ oꝛdinati ad inuicem sibi super
positi. vna acies est ad inferioꝛa ⁊ interius. ⁊ altera
acies est super cutem exterioꝛem. Qui autē in acie
existūt inferioꝛe numero sunt septem: quoꝝ qnqꝫ
digitos ad superioꝛa inclinant: ⁊ qui ex eis delega
tus est polici a pꝛincipio ossis rasete nascitᷓ. Et sextꝰ
est curtus ⁊ latus cuiꝰ villus est transuersus ⁊ ipsiꝰ
caput pēdet a pectine manus donec perueniat in re
ctitudine medij: cuius choꝛda cum police continua
tur: ⁊ ipm̄ ad inferioꝛa inclinat. Et septimꝰ est apud
auricularem incipiens ab osse pectinis quod in eius
rectitudine existit ⁊ ipsū ad inferioꝛa inclinat. Nul
lus vero hoꝝ septem est ad constringendum: sed
quinqꝫ sunt ad eleuandum ⁊ duo ad flectendum ife
rius. Illi vero qui sunt in acie superioꝛe. sub muscu
lo super plantam expanso qui quidē est musculus
quem solus cognouit Galie. sunt musculi vndecī:
ex quibus sunt octo: quoꝛum duo cum pꝛima iūctu
rarum quattuoꝛ digitoꝝ continuantur: scilicet vnus
super alium vt hanc constringant iuncturam: sed q
ex eis est inferioꝛ constringit cū dispositione vel de
pressione ⁊ reflexione: ⁊ eius qui est ex eis superioꝛ
est strictura cum modico eleuationis ⁊ ad superio
ra ascensionis. Cūqꝫ coniuncti fuerint directe ⁊ eo
rum tres polici sunt pꝛopꝛij: quoꝛum vnus pꝛimā
costringit iuncturam: ⁊ duo secundā sicut sciuisti.
Dilatātes ergo quinqꝫ sunt. ⁊ de reflectentibus ex
ceptis police ⁊ auriculari vnicuiqꝫ inest vnꝰ: polici
vero ⁊ auriculari vnicuiqꝫ assunt duo. Et de con
stringentibꝰ vnicuiqꝫ digito assunt quattuoꝛ. Et de
his qui ad superioꝛa inclinare faciunt vnicuiqꝫ digi
to adest vnus.

Capitulum. XXI. De anatomia musculoꝝ mo
tus doꝛsi.

m Usculoꝛum doꝛsi alij sunt qui ipsum ad po
steriora flectunt: alij qui curuant ad anterio
ra. Ex istis enim omnes alij oꝛiuntᷓ motus. Ad po
steriora vero flectentes sunt illi q ꝓpꝛie doꝛsi vocan
tur musculi. ⁊ sunt musculi duo de quibus existima
tur ⁊ vnusquisqꝫ eoꝛum ex. xxx. compositus existat
musculus: quoniam vnicuiqꝫ ipsoꝝ ab vnaquaqꝫ
spōdili aduenit musculus. Ab vnaquaqꝫ nāqꝫ spon
dili aduenit ei villus transuersus nisi a pꝛima. Et isti
qdem musculi cū equaliter tendūtur stat doꝛsum: ⁊
cum superflue extendunt declinat ad posterioꝛa. Et
cū illi q in vno existunt latere mouentur doꝛsum ad
illud inclinatᷓ. Musculi vero curuantes sunt par de
super positum q̇ sunt ex musculis caput ⁊ collū mo
uentibus: q a duobus veniunt meri lateribus quaꝝ
inferioꝛes extremitates cū quinqꝫ spondilibꝰ pecto
ris superioꝛibꝰ continuantᷓ in aliquibꝰ hominibꝰ ⁊
in pluribus hominibꝰ cum quattuoꝛ. Et eoꝛum su
perioꝛes extremitates ad caput perueniūt ⁊ collum.
Et pars quidem sub isto est positū ⁊ vocatur rena
le: que ambo ad decima ⁊ vndecima pectoꝛis inci
piūt ⁊ ad inferioꝛa descendūt: ⁊ plerūqꝫ curuant fle
ctentes. ⁊ medio qdem in suis motibus hoꝛum mu
sculoꝝ sufficit inuentio: quoniā in curuatione ⁊ in
clinatione a dextra ⁊ a sinistra duaꝝ extremitatū se
quitur motus.

Capitulum. XXII. De anatomia musculorum
ventris.

Usculoꝛum autem ventris sunt octo qui in
m iuuamentis communicant. ex quibus est iu
uamentū pꝛebere in expꝛimendo illud quod
ex stercoꝛe ⁊ vrina in inferioꝛibus continetur ⁊ que
in matricibꝰ nata existūt. Et ex eis est ꝙ diafragma
sustinent ⁊ ipsum cū adest exufflatio que est in con
strictione adiuuant. Et ex eis est ꝙ intestina calefa
ciunt ⁊ stomacum pꝛopterea ꝙ eam cooperiūt. Ex
his autem octo est vnum par rectum quod secundū
rectitudinem ab epiglotali descendit cartilagine: cu
ius villus in longitudine vsqꝫ ad femur extenditur
⁊ eius extrema in eis que sunt coꝛam ipsis expandū
tur. Huius vero paris substantia a sui pꝛincipio vs
qꝫ ad ipsius finem carnosa existit. Et duo musculi q
cum istis in latitudine secantᷓ: quoꝛum locus est sub
panniculo qui super totū extensus est ventrem: ⁊
sub duobus longitudinalibus. Sectio autem que in
ter istoꝝ duoꝛum ⁊ duoꝛum pꝛimoꝛum villos ac
cidit est secundū angulos rectos: ⁊ duo paria que
per transuersum vadūt: quoꝛum vnumquodqꝫ est
in latere a dextra ⁊ a sinistra. et vnumquodqꝫ eo
rum par ex duobꝰ existit musculis se adinuicem ad
modum crucis secantibus a cartilaginis costarum
non completarum extremitate vsqꝫ ad femur. ⁊ ab
ilio vsqꝫ ad epiglotale. Et duoꝛum parium extremi
tates sibi a dextra ⁊ a sinistra apud femur obuiant.
⁊ alioꝝ duoꝛum extremitates apud epiglotale que
super carnosas partes ab vnaquaqꝫ parte duoꝛum
musculoꝛum latitudinalium sunt posite. ⁊ hec qui
dem duo paria semper carnosa incedunt donec re
ctos musculos cum coꝛdis latitudinalibus tangant
que panniculis similantᷓ. Et hec etiā duo paria sub
duobꝰ longitudinalibꝰ sunt posita q̄ sub duobus po
sita sunt latitudinalibus.

Capitulum. XXIII. De anatomia muscolorum
testiculoꝛum.

Esticuloꝛum autem viroꝛum musculi sunt
t quattuoꝛ: pꝛopterea vt testiculos custodiant
⁊ eos eleuent ne laxentur. Quisqꝫ testiculus
habet par sibi pꝛopꝛium: mulieribus vero vnū par
sufficit: scilicet cuiqꝫ testiculo impar ꝓpterea ꝙ eaꝝ

testiculi nō sunt in exterioribus: nec suspensi quem
admodū virorum.

¶ Capitulum. XXIIII. De anatomia musculorum
⁊ vesice.

Uper os vesice vnus existit musculus qui
ſ ipsam circundat. cuius villus super ipsius os
dilatatur. ⁊ eius quidem iuuamentum est
vrinam vsq ad horam voluntatis retinere. ⁊ cū vo
luntas expellendi affuerit eius constrictio laxabit̄ ⁊
ventris musculi vesicam vrgebūt: ⁊ vrinam expul
siua adiuuante expellent.

¶ Capitulum. XXV. De anatomia musculorum
virge.

Usculi qui virgam mouent duo sunt paria:
m duo vnius paris musculi in duobus virge la
teribus sunt extensi: qui cum extendunt̄ fora
men dilatant ⁊ ipsum amplificant ⁊ penetratio re
ctificatur: ⁊ sperma in ipsa cum facilitate discurrit.
Aliud vero par est quod a femoris osse oritur ⁊ cū
radice virge secūdum transuersionem continuatur.
⁊ cum rectificatur tenditur: ⁊ instrumentum secun
dum rectitudinem eleuat̄: ⁊ cū constringit̄ reducit
ip̄z ad posteriora. Quod si vni coꝝ acciderit tensio ad
ipsi⁹ partem declinabit.

¶ Capitulum. XXVI. De anatomia musculorum
ficteris.

Icteris musculi sunt quattuor. vnus eorum
f est musculus qui ipsius commitatur os: ⁊
cum eius carne vehementer miscetur: que
permixtioni musculorum labiorum similatur ⁊ ipse
quidem coercet ⁊ constringit anum: ⁊ sua expres
sione stercoris reliquias que sunt in ipso excutit. Et
musculus qui est positus magis interius q̄ȝ iste: cu
ius statio est secundum operationem capitis homi
nis. ⁊ existimatur ꝙ sit habens duo extrema: cuius
extremuȝ cum radice virge pro certo continuatur:
⁊ par quod super hos omnes transuersum existit.
cuius iuuamentum est longaonem sursum eleuare
⁊ nec accidit longaonem egredi nisi propter ipsius
laxitatem.

¶ Capitulum. XXVII. De anatomia musculorum
coxe.

X musculis coxe maior est ille qui eam exten
e dit: deinde ille qui contrahit. Ex suis nanqȝ
operationibus nobiliores sunt isti duo intus
vel motus. Verūtamen extensio contractione nobi
lior existit: quoniam statio non conuenit nisi cum ex
tensiōe. Postea sunt musculi qui elongant: deinde
illi qui appropinquare: post illi qui circuire faciunt.
Ex musculis autem coxe iuncturam extendentibus
est vnus qui est omnib⁹ corporis musculis maior.
⁊ ipse est musculus qui os femoris ⁊ ancham coo
perit. ⁊ super totam coxaȝ voluitur ab interioribus
⁊ exterioribus ⁊ posteriorib⁹: donec ad poplitem
perueniat: cuius villi diuersa habent principia: qua
propter ipsius operationes secundum diuersas spe
cificantur species. Ex ipsius nanqȝ villis est qui ab
infimo ossis femoris nascitur ⁊ declinando ad do
mesticuȝ dilatatur. Et est alius ex villis eius: cuius
ortus est parum altior ortu istius qui coxam tantuȝ
ad superiorem eleuat. Et est alius ex villis eius: cu
ius ortus est valde altior ortu istius qui coxam ad su
periora ad domesticum declinantem eleuat. Et est
ex eis ali⁹ cuius origo est ab osse anche q̄ satis coxam
secundum rectitudinem dilatat. ⁊ est ex eis muscu
lus qui totam anche iūcturam posterius cooperit
tria habens capita ⁊ extrema duo. Et hec quidem
capita ab ilio ⁊ ancha ⁊ albosos nascūtur: quorum
duo sunt carnosa ⁊ vnum panniculare. Duo vero
extrema cum posteriore capitis coxe parte continu
antur. ⁊ si cum vno traxerit extremo cuȝ declinatio
ne ad ipsum dilatabit. ⁊ si cum duobus traxerit ex
tremis secundum rectitudinem dilatabit. Et ex eis
est musculus qui ex tota ossis ilij superficie oritur. ⁊
cuȝ supremo maioris additamenti continuat̄: ⁊ vo
catur carchanietra maior. ⁊ parum ad anteriora ex
tenditur: ⁊ cum declinatione ad domesticum dila
tatur. Et est altus talis qualis iste q in primis cū infi
mo additamenti minoris continuat̄: deinde descen
dit ⁊ illius operationem operatur. Verūtamen ci⁹
est paruam dilatationem ⁊ multaȝ efficere declina
tionem: cui⁹ origo est ab infimo superficiei ossis ilij.
Et est ex eis musculus qui ab infimo ossis anche ori
tur ad posteriora declinans: ⁊ dilatat ipsam: ⁊ eam
ad posteriora parumper declinare facit: ⁊ ad dome
sticum sufficienter declinare facit. Ex musculis ve
ro coxe iuncturam constringentibus est musculus
vnus: qui cum declinatione ad domesticum parua
constringit. ⁊ est musculus rectus: qui a duab⁹ de
scendit originibus: quarum vna cum fine lumborū
⁊ altera cum osse ilij continuatur. Et ipse quidem
sunt que cum minore additamento domestico con
tinuant̄: ⁊ musculus qui ab osse femoris nascitur ⁊
cum infimo additamenti minoris continuat̄: ⁊ mu
sculus ad duo latera ipsius transuerse extensus qui
est sicut pars maioris. Et quartus q a re preparata
stante post os ilij oritur: ⁊ ipse etiam crus contrahit
colligendo coxam. Ex musculis vero q̇ ad anterio
ra declinare faciūt iam quidam nominati fuerunt:
vbi dilatationis ⁊ constrictionis mentionem feci
mus. ⁊ hec quidem mouendi species habet muscu
lum qui ab osse nascitur femoris: ⁊ ad eo fit longus
vt ad poplitem perueniat. Declinare vero ad exte
riora facientes sunt duo musculi vnus eorum ab os
se venit lato. Sed circuire facientes sunt duo muscu
li quorum vnus a siluestri ossis femoris ⁊ alter ab
ipsius oritur domestico: ⁊ cum sibi obuiant trans
uersantur ⁊ fiunt carnosi apud locum profundum
circa posteriora additamenti maioris. Et quicūqȝ
eoꝝ solus traxerit coxam ad sui partem cū pauca di
latatione torquebit.

¶ Cap. XXVIII. De anatomia musculoꝝ mouen
tiū iuncturam cruris ⁊ poplitis.

X musculis autem iuncturam poplitis mo
e uentibus sunt tres in anterioribus coxe posi
ti qui musculis in ipsamet coxa positis sunt
maiores. ⁊ eorum operatio est dilatare. vnus au
tem horum trium est sicut duplus duo habens ca
pita: quorum vnum ab additamēto incipit maiore
⁊ alterum ab interiore coxe: ⁊ duo habet extrema:
quorum vnū est carnosum ⁊ cum rasga antequam
chorda fiat continuatur. ⁊ alterum est panniculare
cum domestica duarum extremitatum coxe conti
nuatum. Aliorum vero duorum vnus est ille quem
inter coxam constringentes nominauimus: scilicet
a separante quod est in osse ilij nascēns. ⁊ alter ab
additamento siluestri quod est in coxa oritur. ⁊ isti
quidem duo continuantur ⁊ vniuntur. ⁊ genera
tur ex eis chorda vna: que dilatatur ⁊ circundat ras
gam ⁊ ipsam cum eo quod est sub ea conuenienter
affirmat: deinde cum capite cruris continuatur ⁊
poplitem dilatat ⁊ crus extendit. Dilatatio vero

vnum habet musculum qui ab obuiatione ossis femoris nascitur ⁊ incedendo descendit in latus coxe domesticum secundum transuersionem: deinde cum parte venosa supreme partis cruris continuatur: ⁊ crus declinans ad domesticum dilatat. ⁊ musculum alium in quibusdam anatomie libris ei oppositum in parte siluestri qui incipit ab osse anche. ⁊ secundum transuersionem in latus siluestre tendit donec ad locum peruenit venosum. ⁊ neque est musculus maioris transuersionis isto: ⁊ cum declinatione ad siluestre dilatat. ⁊ cum ambo dilatant est dilatatio recta. Ex eis vero q crus contrahũt est vnꝰ musculus angustus ⁊ longus qui ab osse ilij oritur ⁊ femoris circa originem dilatantis ingrediens a separante quod est in medio ilij: deinde secũdum transuersionem penetrat ad interiora duarum extremitatum poplitis: postea egreditur exterius ⁊ vadit ad eminentiaȝ que est in loco poplitis venenoso: ⁊ cum ea vnitur. Et ipse quidem est quo crus ad inferiora trahitur declinans cuȝ pede ad partem inguinis ⁊ tres musculi domesticꝰ: ⁊ siluestris ⁊ medius. Sed domesticus ⁊ medius cum declinatione ad siluestrem contrahunt: ⁊ siluestris contrahit cum declinatione ad domesticum. Et domesticus quidem oritur ab axe ossis anche: deindẽ transuerse incedit per posteriora coxe donec perueniat ad locum cruris venosum in parte domestica ⁊ vnitur cum eo: cuius color ad viriditatem trahit. ⁊ aliorũ duorum etiam origo est ab axe ossis anche: sed declinant vt cum loco venoso lateris siluestris continuentur. In iunctura preterea poplitis est musculus sicut in flexuositate poplitis sepultus qui operationem efficit qualis huius medij existit operatio. Ex quidam existimant ꝙ pars eminens musculi dilatantis dupla separante est cuȝ poplitem accidentaliter constringit: ⁊ est cum ab eius origine egredit̃ chorda que anche pixidem tenet: ⁊ cum ea ⁊ cum ipso qđ sequit̃ ipsam continuatur.

Capitulum. XXIX. De anatomia musculoꝝ pedis iuncturam mouentiũ.

Ex musculis autem pedis iuncturam mouentibus sunt quidam qui ipsuȝ ad superiora eleuant: ⁊ quidam qui ipsuȝ descendere faciũt. Ex eis autem qui ipsum eleuant est vnus musculus magnus qui est positus in parte antecedente canne domestice cuius principium est pars siluestris capitis canne domestice. Et ipse quidem cuȝ ad exteriora egreditur inclinatur super crus ad partem vel poplitis vadens: ⁊ continuatur cum eo quod radici poplitis vel policis est propinquum ⁊ pedem ad superiora eleuatur. ⁊ alter orit̃ a capite siluestris ex quo nascitur chorda: que cuȝ eo quod est iuxta radicem minimi continuatur: ⁊ pedem ad superiora eleuat: ⁊ proprie quando cum eo conuenit primus musculus. ⁊ fuerit hoc secundum equalitatem ⁊ rectitudinem. Facientium vero descendere est vnum par cuius origo est a capite coxe quod postea descendit ⁊ cruris ventrem carne replet ex quibus chorda nascitur que ex maioribus existit chordis. ⁊ ipsa quidem est chorda nerui qui cum osse alcabab continuatur: ⁊ ipsum ad posteriora transuerse ad siluestrem trahit. ⁊ est hec causa fixionis pedis super terram. Et ipsum quidem adiuuat musculus qui a capite siluestris oritur cuius color est melongianus: ⁊ descẽdit donec ipsemet absq; chorda quam mandat: sed carneus remanens continuatur cum postrema alchabab parte sub continuitate quam ante diximꝰ. Cũq; musculis istis aut ipsorum chordis nocumentum accidit pes claudicat. Et musculus ex quo duo nascuntur chorde quarum vna pedem constringit: ⁊ altera policem dilatat. Illud vero est quoniam iste musculus a capite canne domestice oritur vbi ipsa siluestri obuiat: ⁊ descendit inter eas: ⁊ in duas diuiditur chordas: quarum vna sub raseta in anteriori policis parte continuatur cum qua etiam chorda pedis existit humilitas. Et altera chorda est que ex parte istius generata musculi prime chorde pertransit originẽ: ⁊ primo policis ossi chordam mandat: ⁊ ipsum cum transuersione ad domesticuȝ dilatat. Et iam etiaȝ a capite coxe siluestri oritur musculus ⁊ cum vno duorum musculorum achibalium continuatur: deinde ab eo separatur cum occultum cruris pertransit: ex quo oritur chorda que ad inferiora pedis peruenit ⁊ sub eo toto dilatatur: quemadmodum facit musculus qui super plante occultum dilat̃ propter iuuamentũ tale quale est eius.

Capitulum. XXX. De anatomia musculoꝝ digitorum pedis.

Ex musculis vero pedis digitos mouentibus qui sunt constringentes musculi sunt multi. ex quibus est musculus qui a capite canne siluestris oritur: ⁊ extensus super ipsam descendit: ⁊ chordam vnam transmittit que in duas diuiditur chordas seu partes que medium constringunt ⁊ medicum. Et alter istorum minor cuius ortus est a postremo cruris: cuius chorda cum ipsam transmittit in duas diuiditur chordas que indicem constringunt ⁊ minimum. ⁊ diuiditur ab vnaquaque duarum partium chorda que cum eo quod ab alia diuiditur continuatur: ⁊ fiunt chorda vna que ad policem peruenit ⁊ ipsuȝ constringit. Et tertia chorda quam iam nominauimus a siluestri duarum extremitatum que in canna existent domestica oritur: ⁊ inter duas descendit cannas. ⁊ ex se partem transmittit ad pedem constringendum: ⁊ partem ad primum os policis. Et horum quidem musculorum digitos mouentium quos nominauimus situs est super crus ⁊ posterius. Illi vero quorum situs est super plantam pedis: decem sunt musculi: ⁊ in hoc quidem anatomici decepti fuerunt. sed primus qui istud sciuit fuit Galienus. Ipsi vero cum quinque continuantur digitis: scilicet cum vnoquoq; duo lacerti a dextra ⁊ a sinistra: ⁊ mouent vt constringant secundum rectitudinem si simul mouerint ⁊ vt declinent si vnus mouerit. Et ex eis quidem sunt quattuor super rasetam: quorum vnus vnicuiq; digito delegatus est: ⁊ duo qui proprie sunt ad constringẽdum pollicem ⁊ minimum. Et isti quidem musculi adeo sunt permixti vt cum vni eorum accidit nocumentum prouenit inde vt reliquorum operatio debilitetur in eo quo eorum est proprium: ⁊ vt vicem istius aliquo modo gerant in eo quod huic est proprium: ⁊ hac de causa difficile est vnum digitorum pedis proprie absq; alijs constringere. Et ex musculis quidem pedis sunt quinque supra pedem positi qui ad siluestrem declinare solent: ⁊ quinque sub eis positi quorum vnusquisq; digitum ad illud quod ipsum sequitur trahit a parte domestica: ⁊ ipm cuȝ motu ad parteȝ eleuat domesticam. Et isti qnq; sunt cum duobus qui polici ⁊ minimo sunt proprij secundum similitudineȝ septem qui sunt in planta pedis: ⁊ similiter decẽ primi. Omnes igitur

corporis musculi sunt quingenti τ viginti.

¶ Sūma tertia doctrine quinte cōtinet capitula sex.

¶ Capitulum primum summe tertie est sermo vniuersalis de neruis.

i Uuamentorum neruorum alia sunt que sunt secundum essentiam: alia sunt que sunt per accidens. Quod vero est secundum essentiam est ꝙ cerebruȝ eis mediantibus omnibus alijs membris iuuamentum prestat dando eis sensum τ motum. Sed ꝙ est per accidens est ad hoc vt caro corroboretur τ corpus fortius fiat. τ ex eis etiam est percipere id quod ex nocumentis membris accidit sensu carētibus: sicut epar splen τ pulmo: licet enim membra ista sensum non habeāt: super ea tamen cinctorium positum est neruosum: τ panniculo tecta fuerunt neruoso: que cū apostemata fuerint aut ventositate tensa proueniet apostemosi grauedo aut vētositatis partitio ad cinctorium in ipsius radicem: τ accidet ei ex grauedine attractio: τ ex vētositate extensio: τ sentiet ipsaȝ. τ neruorum quidem principium secundum modū scitum est cerebrum. τ illud ad quod istorum perueniunt extrema est superficies cutis. Cum cute eniȝ villi miscentur minuti: τ in ipsa nerui partiuntur qui ei a membris que ipsi vicinantur adueniunt. Quod vero cerebrum neruorum principiuȝ existit duobus est modis: quoniam quorundam eorum est principium secundum sui essentiam: τ aliorum est principium mediante nucha que currit ex eo. Ex neruis quideȝ qui a cerebro egrediuntur non iuuantur membra in sentiendo ex mouendo nisi capitis τ faciei membra τ viscerum interiorum. Alia vero membra hec iuuamenta non habent nisi a neruis nuche. Et Galien. quidem iam ostendit nobis sollicitudinem magnam que neruis a cerebro ad viscera descendentibus est propria. Creator enim de eorum munitione sollicitus aliter ipsos muniuit ꝙ̄ alios neruos: τ illud est quoniaȝ propterea ꝙ a principio elongati fuerunt: oportuit vt sustentarentur superflua affirmatione a musculis fortibus qui eos tegant vt panniculi: τ a corpore cuius essentia inter neruum τ cartilaginem est media simili ei quod corpori nerui accidit cum torquetur. Et istud quidem est ex tribus locis: quorum vnus est apud epiglotim. Et secundus cum ad costarum radices veniunt. Et tertius cum pectoris locum transeunt. Factum est autem vt alij nerui a cerebro progredientes in quibus existit vtilitas in sentiendo iuuamentum prestare penetrarent a sui principio secundum rectitudinem ad membrum ad quod diriguntur: quoniam rectitudo ad id ad quod dirigitur propinquiore defertur vel defert via: τ illic ex hoc est impressio que manet ex principio fortior: τ propterea ꝙ in neruis sensibilibus non queritur de duritie que facit necessitatem elongandi a substantia cerebri cum circuitione: propterea vt ad sui similitudinem vel a sui similitudine in lenitate ordinatim elongetur quantum in membris queritur motus: immo quanto plus fuerunt leniores: plus fuerunt virtuteȝ sentiendi dantes. Sed factuȝ est vt motiui ad id ad quod diriguntur eant post circuitiones in quibus ipsi incedunt: propterea vt a principio elongetur τ in duritie ordinentur. In vnoquoq; etiam duorum modoruȝ ad id quod ex duritie τ mollicie in ipso est necessarium adiuuerunt ortum ipsoruȝ substantie: plurimi nanq; eorum qui sensum tribuunt ab antecessione oriuntur cerebri. Et partis quidem que est cerebri antecessio est essentia mollior: τ plurimi eorum qui motum prebent a postremo oriuntur cerebri. Et partis que est cerebri postremum essentia est magis spissa.

¶ Capituluȝ .II. De anatomia neruoꝝ egredientiuȝ a cerebro τ coꝝ vijs.

a Cerebro septimo neruorum paria oriuntur: primi paris principium est ex fundo duoruȝ ventriculorum cerebri antecedentium apud duorum additamentorum vicinitatem mammillarum extremitatibus similium quibus fit odoratus. Et ipsum quidem est paruum ventrem habens. Et ille qui a sinistra oritur dextratur. Et ille qui a dextra oritur sinistratur: deinde sibi super sectioneȝ cruceam obuiant: postea ille qui a dextra oritur ad pupillam dextraȝ penetrat: τ qui nascitur a sinistra ad sinistram pupillam: quorum adeo dilatantur orificia donec humorem qui vocatur vitreus comprehendant. Quidam vero qui non est Galie. dixit ꝙ ad sectionem cruceam sine reflexione penetrant: τ dixerunt ꝙ in hac sectione tria existunt iuuamenta. Unum est propterea ne spiritus qui ad vnam currit pupillam ad alteram ire prohibeatur cum acciderit nocumentum: τ propter hoc vnaqueque duarum pupillarum cum alter clauditur oculus in videndo fit fortior τ clarior ꝙ̄ ipsamet esset si altera intuente intueretur. Et propter hoc foraminis vuei dilatio augmentatur cum alter clauditur oculus: τ hoc quidem est propterea ꝙ spiritus vehementer vadit ad ipsum. Secūdum vero est propterea vt duo oculi vnum habeant deferens quod visui simulacrum eis afferat τ ibi vniatur: τ fit duobus videre oculis vnum videre: propterea ꝙ simulacrum in termino vnitur communi. Ideoq; luscis accidit vt ex re vna videant duas: cum vna pupilla superius eleuatur aut inferius deprimitur τ destruitur rectitudo penetrationis foraminis ad sectionem τ ante communem terminuȝ accidit terminus torture nerui. Et tertium est vt vnusquisque duorum neruoruȝ ab alio sustentetur τ illi innitatur τ fiant ac si ad pupillam ex propinquo venirent. Secunduȝ auteȝ parium neruorum a cerebro procedentiuȝ nascitur post ortum primi paris τ ab eo ad siluestrem declinat τ a foramine quod est in orbita que totum comprehendit oculum egreditur τ in musculis partitur oculi: τ hoc quidem par valde est grossum. Ideo vt eius grossities sue parificetur mollicici quam habere debuit: propterea ꝙ est circa principiuȝ: τ confortetur in faciendo motum: τ precipue cum adiutorem non habeat cum tertium par sit conuersum ad mouendum magnum membrum quod est mandibula inferior. quare ei non remanet superfluitas: immo adiutore alio a se indiget sicut modo referemus. Tertij vero paris origo est a termino communi inter antecessionem cerebri: τ ipsius postremuȝ: scilicet ab infimo basis cerebri quod primo cū quarto pari paulisper miscetur: deinde ab eo separatur τ in quattuor ramis ramificatur. Unus ramus ab ingressu egreditur vene subetie quam postea nominabimus: τ descendendo super ceruicem vadit donec diafragma pertranseat: τ in visceribus que sunt sub diafragmate partitur. Et secunde quidem partis egressio est a foramie quod in osse existit temporis que cum egreditur cum neruo continuatur: qui a quinto diuiditur pari: cuius modo nominabi-

mus dispositionem. Et ramus tertius in foramine descendit a quo secundum egreditur par: quoniam ipsius directio est ad membra in anterioribus faciei posita. ꝛ neqꝫ fuit conueniens: vt in penetratiõe pri mi paris ventrem habentis penetraret. quia nobilio ri neruorum coangustationeꝫ faceret ꝛ ipsum com primeret ꝛ via cooperiretur. ꝛ hec quidem pars cū separatur in tres distribuitur sectiones. Quarū vna ad partem lachrymalis declinat ꝛ vadit ad muscu los temporuꝫ: ꝛ masticantium: ꝛ supercilij: ꝛ fron tis: ꝛ palpebre. ꝛ pars secunda per foramen vadit apud oculos creatum: ꝛ inde ad nasi tendit interio rem superficiem ꝛ in tunica spargitur que in interio ribus nasi est expansa. Pars quoqꝫ tertia est pars non parua in concauitate descendens brabachi quē in osse maxille est facta ꝛ duobus ramificatꝰ ramis. Unus vadit ad interiora concauitatis oris ꝛ in den tibus spargitur. sed illud qđ inde pertinet dentibus est manifestum. quod vero inde alijs pertinet est vi sui sicut occultum. ꝛ in gingiua etiam spargitur su periore. Alter autem ramus in membrorum spargi tur superficiebus que sunt ibi sicut cutis maxille ꝛ extremitatis nasi ꝛ labij superioris. he quidem sunt sectiones partis tertie paris tertij. Quartus autem ramus tertij paris vadit penetrās a foramie suo qđ in mandibula existit superiore: ꝛ vadit ad linguaꝫ ꝛ in eius manifesta diuiditur tunica: ꝛ tribuit ei sensuꝫ proprium qui est gustus: ꝛ illud quod remanet in dentium retis inferiorum ꝛ in ipsorum gingiuis di uiditur: ꝛ in labio inferiori: ꝫ pars que peruenit ad linguam subtilior est q̃ꝫ neruus oculi. quoniam istiꝰ duritiem ꝛ illius mollitiem temperant grossities il lius ꝛ subtilitas istius. Quarti vero paris origo est post tertium: sed ad cerebri basim est magis decli nans: ꝛ cum tertio quemadmodum diximus misce tur. deinde ab eo separatur ꝛ ad palatuꝫ vadit ꝛ dat ei sensum: quod quidem est paruuꝫ: sed est plus du rum q̃ꝫ tertiū. quia palatum ꝛ palati panniculus du rior est lingue panniculo. Sed vnum quodqꝫ paris quinti impar cum duobus nascitur medijs secundū dupli formam. immo multi illorum tenent ꝙ vnū quodqꝫ ipsius impar est par: cuius quidem origo a duobus est cerebri lateribus. Et pars quidem pri ma cuiusqꝫ partis ipsius ad panniculuꝫ vadit qui in interioribus instrumenti auditus est dilatatus: ꝛ in eo diuiditur totus. ꝛ huius quidem diuisionis ori go proculdubio est a parte cerebri posteriore ꝛ per ipsam est audiendi sensus: sed secūda diuisio est ma ior prima. Ipsa nāqꝫ egreditur a foramine quod in osse perforatum est petroso: ꝛ ipse quidem est qui vocatur monoculus ꝛ cecus: propterea ꝙ multum torquetur: ꝛ eius vie in obliquationibus incedunt: ideo ꝙ volūtas affuit prolongandi spaciū ꝛ vt eius finis a pricipio remoueretur: propterea vt neruus antequam inde egrederetur a principio esset longin quus: ideo vt durities ei inde acquireretur. Cumqꝫ egreditur cum neruis tertij paris miscetur: quoruꝫ plurimi ad maxillam: ꝛ ad palati vadunt musculū: ꝛ quod remanet ad musculos protenditur tempo rum. Gustus autem in quarto creatus fuit neruo: ꝛ auditus in q̄nto: quoniam instrumento auditus fuit necessarium vt esset discoopertum ne aeris via ad ipsum clausa foret: ꝛ instrumento gustus fuit neces sariꝫ vt esset minutuꝫ vel munitū: propterea opor tuit vt nerui auditus essent duriores. Et ideo origo eorum postremo fuit propinquior: ꝛ neqꝫ oculi mu

sculis vnus sufficit neruus: ꝛ neqꝫ musculoruꝫ tem porum nerui multiplicati fuerunt: nisi quia forami ni oculi multa necessaria fuit amplitudo: propterea ꝙ neruus virtutem afferēs visus multa idiguit gros situdine: ideo quia ei necessariuꝫ fuit ventrem habe re: non ergo os qđ ad comprehendendum oculum est perforatū multā foramina tolerare potuit. Tem poris vero neruis multa fuit durities necessaria: sed grossitudine multa nō indiguere: immo grossitudo esset faciens motus difficultatem: ꝛ etiam egressio quam in osse duro petroso habent potest foramina tolerare multa. Par vero sextum a postremo oritꝰ cerebri cum quinto continuum: ꝛ cum eo panniculis ꝛ ligamentis ligatum: ac si esset vnus neruus: de inde separatur ab eo ꝛ egreditur a foramine quod ē in extremitate adoreꝫ: qđ laude similatur. Et ipsum quidem antequam egressum esset iam in tres diui sum fuit partes: que omnes simul ex hoc egrediun tur foramine. Una earꝫ ad gule musculos suo protē ditur itinere: ꝛ ad lingue radicem: propterea vt par septimum in ipsorum adiuuet motu. Et pars secun da ad musculos descēdit spatule ꝛ eius quod est cir ca eam: ꝛ ipsius plurimum in musculo spargitur la to qui est super spatulam: ꝛ hec quideꝫ pars est ma gne quantitatis: ꝛ suspensa penetrat donec perue niat ad quod dirigitur. Pars vero tertia que maior est ex tribus partibus ad viscera descendit in ascen sione vene subeti: ꝛ est illi annexa ꝛ cum ea ligata. ex qua cuꝫ in rectitudine est epiglotis separantur rami qui ad musculos veniunt epiglotales: quorum capi ta sunt ad superiora: qui epigloti ꝛ ipsius eleuāt car tilagines. Cumqꝫ epiglotim pertranseūt ex eis ascen dunt rami qui ad musculos vadūt capita ad inferio ra habentes: ꝛ ipsi sunt qui ad cimbalarem clauden dam sunt necessarij cum ad inferiora trahere neces sariū est: ꝛ propter hoc vocātur nerui retro redeun tes. Hic autem neruus retro rediens non egressus fuit a cerebro: ꝛ non a nucha nisi ꝓpterea ꝙ si a nu cha ascenderent ab ipsoruꝫ principio subirent trans uersi ꝛ non recti: ꝛ ad inferiora attractio cum eis nō proueniret secundum actionem decentem. Et ipsi quidem non de sexto pari creati fuerunt nisi propte rea ꝙ illud quod ex neruis est molle: aut molli vici num: scilicet illud quod fuit ex eis antequam sextuꝫ iam in musculis faciei ꝛ capitis ꝛ in eo qđ est in eis fuit diuisum: ꝛ septimum etiam non secunduꝫ recti tudinem descendere quemadmodum sextus descen dit. immo proculdubio transuersitas eos comitare tur: ꝛ propterea ꝙ illud quod ascendit ꝛ redit quā doqꝫ indiget re firma cui innitatur ad similitudineꝫ girgilli: vt super ipaꝫ reuoluatur ascendens: ꝛ ex ea adiuuetur vt sit situs ipsius rectus ꝛ durus: ꝛ for tis ꝛ lenis ꝛ iuxta positus nō fuit ibi ad hoc idoneū sicut arteria maior. Et illud quod ex istis ramis a si nistra ascēdit hanc inuenit arteriā: ipsa recta ꝛ gros sa. ergo super eam reflectitur non multa indigens fir mitudine: a dextra vero ascendenti hec non vicinatꝰ arteria ad modum primi: sed vicinatur ei postquam iam accidit ei paruitas propter ramorum diuisionē qui iam ex eo egressi fuerunt cui etiam iam defuit re ctitudo in situ: quia transuersatus fuit ad ascellaꝫ de clinādo: sic fuit ergo necessariū vt ipsi re aliqua affir marentur cui inniterentur cum ligamentis in quibꝰ rami stringerentur: ideo vt per ipsos illud quod de fuit ex rectitudine grossitie in situ corrigeretur. Et sa pientia quideꝫ in hos redeuntes ramos elongando

est vt talis qualis est hec suspensio proximi fiant: ⁊
propter elongationem a principio fortitudinem ha-
beant ⁊ duritiem. Ex neruis autem redeuntibus for
tior est ille qui in duabus musculorum epiglotis spar
gitur tunicis cum alijs neruorum adiuuantium ra-
mis: postea illud quod ex hoc remanet neruo descē
dit: a quo rami separantur qui in panniculis spargū
tur dyafragmatis ⁊ pectoris: ⁊ in musculis ipsius:
⁊ in chorde ⁊ in pulmone: ⁊ in venis: ⁊ in arterijs
que ibi sunt. Illud vero qđ remanet penetrat in dya
fragma: ⁊ associat̄ ei quod ex parte tertia descendit:
⁊ in panniculis panniculus spargitur viscer ⁊ per-
uenit ad os latum. Septimi autem paris origo est a
termino cōmuni qui est inter cerebrum ⁊ nucham:
cuius plurimum incedit se in musculis spargēdo lin
guam mouentibus ⁊ in musculis inter peltalem ⁊
os laude cōmunibus: ⁊ est cum ipsius residuum in
alijs spargitur musculis qui huic musculo sunt vici
ni: non tamen semp est istud: ⁊ propterea ꝙ alij ner
ui ad alias reducti fuerunt necessitates: ⁊ neq; fuit
bonum vt foramina in anterioribus neq; in inferio-
ribus multiplicarētur: fuit melius vt ad lingue mo-
tum neruus ab hoc loco veniret: q2 ipsi⁹ sensus iam
ei ab alio venit loco.

¶ Capitulum. III. De anatomia neruorum nuche ⁊
colli ⁊ vijs eorum.

Nerui ex nucha nascentes qui per colli vadūt
spōdiles octo sunt paria. Unius paris egres
sio a duobus est spōdilis prime foraminib⁹:
quod in capitis musculis solum spargitur: ⁊ est par
uum minutum: quoniam melius fuit vt locus a quo
egreditur sit angustus quemadmodum in capitulo
de ossibus diximus. Et secundi quidem paris egres
sio est inter spondilem primam ⁊ secundam. s. fora
men in loco vel capitulo de ossibus nominatum: cu
ius plurimum capiti tangendi sensum defert. trans-
uerse enim ad id quod in spondilibus est supremum
ascendit: ⁊ ad anteriora reflectitur: ⁊ super tunicam
extrinsecam aurium spargitur. Et ꝙ par primum mi
nus facit propter sui paruitatem ⁊ abbreuiationem
ob quam expandi expedite non poterat ⁊ dilatari in
locis qui sequuntur ipsum complete emendat. Qđ
autem ex hoc remanet pari ad musculos qui sunt in
posterioribus colli ⁊ ad musculum latum venit: ⁊ eis
dat motum. Et paris tertij origo ⁊ ipsius egressio ē
a foramine: quod est inter secundam ⁊ tertiam. Et
vnusquisq; eorum in duos partitur ramos. Ab vno
ramo sparguntur rami in profundo musculorum q
sunt ibi: ⁊ proprie caput cum collo mouentium: de
inde ad spondilium ascendunt spinas: ⁊ cum in ea-
rum rectitudine veniunt ad radices tenentur earum.
⁊ post ad ipsarum eleuantur capita: ⁊ cum ligamen
tis miscentur panniculatibus que ab illis nascuntur
simenijs: postea ad partem aurium reflectendo pe-
netrant: ⁊ in non omni homine: vel ⁊ in non homi
ne ad aures perueniunt ⁊ aurium musculos mouet.
Et ramus secūdus ad anteriora vadit donec ad mu
sculum peruenit latum. Et cum hoc quidem primū
cum nascitur miscentur vene ⁊ musculi qui ipsum
cooperiūt: propterea vt i seipso sit fortior. ⁊ est etiā
quando cum musculis miscetur temporum: ⁊ cum
musculis aurium in bestijs. Plurimum tamen spar
sionis ipsius non est nisi in musculis maxillarum.
Quarti vero paris egressio est a foramine quod in-
ter tertiam existit ⁊ quartam. ⁊ partitur sicut ille qui
est ante ipsum parte antecedente ⁊ parte posterius
consequente: sed pars eius que antecedit est parua:
⁊ ideo cum quinto miscetur. Et quidam iam dixe
runt ꝙ ab ea penetrant rami sicut aranee tela exten
si super venā subeti: donec ad diafragma perueniūt
separās super duo latera diafragmatis pect⁹ in duo
media partientis incedentes. Sed eius pars maior
ad posteriora reflectitur ⁊ in fundo musculorū pro
fundatur donec ad simenia vadit: ⁊ musculis man-
dat ramos: qui inter caput ⁊ collum sunt cōmunes:
⁊ deinde itinere suo ad anteriora reflectendo vadit:
⁊ cum musculis maxille ⁊ aurium in animalibus con
tinuatur. ⁊ dixerunt ꝙ ab eo ad dorsum descendit ra
mus. Quinti autem paris egressio est a foramine qđ
est inter quartam ⁊ quintam: quod etiam in duos
partitur ramos. vnus ramus: scilicet iste qui est an-
tecedens ⁊ ipse minor est: ad musculos peruenit ma
xillarum. ⁊ ad musculos qui caput anterius curuāt.
⁊ ad alios musculos qui capiti ⁊ collo sunt commu
nes. Et ramus secundus in duos diuiditur ramos.
Unus ramus inter primum ⁊ inter ramum secun
dum est medius ⁊ peruenit ad spatule supremum: ⁊
miscent̄ cum eo quidam sexti ⁊ septimi. Et ramus
secundus cum ramis quinti ⁊ sexti ⁊ septimi misce
tur ⁊ ad medium penetrat diafragmatis. Par vero
sextum ⁊ septimum ⁊ octauum ab alijs secundum
ordinem egrediuntur foraminibus: sed octaui egres
sio est a foramine communi inter finem spondilium
colli ⁊ inter primam spondilium dorsi: ⁊ eorum ra
mi vehementi commiscentur mixtura. Sed pluri-
mum sexti ad spatule peruenit superficiem: ⁊ pars
eius maior parte que est ex quarto ⁊ minor parte q̄
est ex quinto peruenit ad diafragma. Et plurimum
septimum peruenit ad adiutorium: licet sint quidam
ex ipsius ramis qui ad musculos capitis ⁊ ad colli ⁊
ad dorsi cum ramis quinti associati vadūt ⁊ ad dia-
fragma perueniunt. Sed octaui post cōmixtionem
⁊ societatem omnes ad brachium ⁊ ascid perueniūt:
⁊ neq; est aliquis eorum qui ad diafragma perue-
niat: sed tamen ille qui ex quinto ad partem manus
tendit non transit spatulam: ⁊ ex septimo non tran-
sit adiutorium. sed ille qui a spatula peruenit ad bra-
chium est ex octauo mixto cum primo ramo qui na
scitur ex spondilibus ⁊ ad dorsum vadit. Nerui aūt
isti in diafragmate partiti non fuerunt nisi nerui nu-
che: propterea vt ad ipsum veniens ab alto foret de
scendens loco: ideo vt eius partitio in ipso esset me-
lior: ⁊ precipue: quia prima eorum directio fuit prin-
cipium panniculi pectus per medium partientis. Et
impossibile quidem erat vt nerui ad ipsum a nucha
directe venirent absq; fractura cum angulo. Et si
omnes nerui qui ad diafragma descendūt a cerebro
protenderentur ipsorum prolongaretur incessus:
⁊ neq; eorum neruorum continuitas cum medio dia
fragmatis posita fuit nisi propterea ꝙ non fuit con-
ueniens vt in ipso secundum iustitiam ⁊ equalitatē
spargerentur si cum extremitate ⁊ non cum medio
continuarentur: aut si cum tota continuarentur cir-
cuitione: ⁊ esset hoc contrarium vie que est necessa-
ria: quoniam musculi non faciunt aliquid moueri ni
si extremitatib⁹ suis. Preterea illđ quod ex diafrag
mate mouetur est illud quod est circuens. oportuit
ergo vt in ipso finirentur nerui ⁊ non vt in ipso inci
perent. Et quoniam necessarium fuit eos ad mediū
venire: oportuit necessario vt penderent. oportuit
ergo vt ipsi defenderentur ⁊ panniculis cum muni
tione tegerentur. tecti ergo panniculis fuerunt cum

munitione defendente in quã eis associatur panniculus qui pectus per medium partitur super quez mixti perrexerũt. ⁊ quia huius membri operatio fuit nobilis facta fuerũt neruis eius principia multa ne eius opatio propter aliquod destrueret̃ nocumẽtum qđ vni accederit principio.

Cap. IIII. De anatomia neruoꝝ nuche spondiliũ que sunt in rectitudine pectoris.

PRimi ex paribus ipsoruz egressio est ĩter primam spondilium ⁊ secũdam pectoris: quod in duas diuiditur partes q̃ est maior ĩ omnibus musculis spargitur costaruz ⁊ in musculis dorsi. Et quod remanet super primas costas extensum procedit: ⁊ octauo neruorum colli obuiat ⁊ simul ad manus protenduntur donec ad adiutoriuz ⁊ spatulam perueniant. Par vero secundum a foramine egreditur quod predictum sequitur foramen: cuius pars ad adiutoriũ tendit superficiem dans ei sensuz: ⁊ ipsius residuum cum alijs partibus que remanserunt aggregantur: ⁊ ad musculos spatule qui super eam sunt positi descendunt ipsius mouentes iuncturam: ⁊ ad musculos perueniũt dorsi. Qui igitur ex neruis istis spondilium pectoris oriuntur: ⁊ ramis qui ad spatulam nõ protenduntur ad musculos dorsi vadũt: ⁊ ad musculos qui sunt inter costas puras in posteriorib⁹ pectoris positas. Qui vero ex spõdilibus falsarum nascuntur costarum ad musculos veniunt qui sunt inter costas ⁊ ad musculos ventris. Cum istorum neruorũ preterea ramis arterie ⁊ vene quiete currunt ⁊ nucham ingrediuntur p loca inferiora: vnde ipsi egrediuntur.

Cap. V. De anatomia neruoꝝ nuche alchati.

NErui alchatin in hoc cõmunicant ꝙ pars eorum ad dorsi musculos peruenit: ⁊ pars ad musculos ventris ⁊ ad musculos qui sunt in dorso expansi. Tria autem supiora cum neruis miscentur qui a cerebro sunt descendentes ⁊ non alia. Et duo paria inferiora ad partem crurium multos transmittunt ramos: cuz quibus rami tertij paris ⁊ ramus nerui primi ex albauim misceť: sed isti duo rami anche non transeunt iuncturam: sed in ipsius sparguntur musculis: ⁊ illi eos pertranseunt incedẽdo ad crura. Neruorum autem crurium ⁊ pedum forma a neruis manuũ separatur ĩ hoc ꝙ nõ omnes coniunguntur ⁊ declinant submersi incedẽdo ad occultum. non enim est forma continuitatis adiutorij cum spatula sicut forma continuitatis coxe cum ancha: neq3 eius continuitas cum origine suorum neruorum sicut continuitas ipsius cum suorum neruorum origine: ⁊ isti quidem nerui ad partem cruris diuersis tendunt itineribus. Sunt enim ex eis qui occultantur: ⁊ sunt ex eis qui manifestantur: ⁊ sunt ex eis qui submergũtur sub musculis cooperti. ⁊ qr musculi qui a parte ossis femoris oriuntur vias ad vtrosq3 pedes non habuerũt a posterioribus corporis: neq3 ab occulto coxarum ꝑpterea ꝙ sunt ibi musculi multi ⁊ vene: factum fuit vt pare neruoruz q sunt proprij musculorum qui sunt in pedibus: curreret: ⁊ penetraret in foramine quod ad testiculos descendit donec ad musculos vadat femoris: ⁊ descendat ad musculos poplitis.

Cap. VI. De anatomia neruorum nuche albauim ⁊ alhosos.

PRimum par ex albauim miscetur cum neruis alchatin sicut diximus. Alia vero paria ⁊ impar quod ab extremo oriť alhosos ĩ musculis spargũtur sicteris ⁊ ipsius virge: ⁊ in musculo vesice ⁊ matricis: ⁊ in pãniculis ventris: ⁊ in partibus domesticis interioribus ossis femoris: ⁊ ĩ musculis q nascũtur ab osse albauim.

Summa quarta doctrine quinte continet capitula quinq3.

Capitulũ primũ. sũme quarte doctrine qnte. Et est sermo de forma arteriaꝝ.

VEne pulsatiles sunt arterie que create fuerunt preter vnam earum duas habentes tunicas: quarum durior est occulta: quoniam ipsa est illa que pulsationi obuiat: ⁊ forti motui, substantie spiritus que celari voluit. ⁊ ipsius receptaculum custodiendum ⁊ corroborandum fuit. Arteriarum autez origo est a sinistro ventriculo duorum ventriculorum cordis: quoniã dexter eorum epati est propinquior: quapropter oportuit vt ipse poneret occupatus in attrahendo nutrimentum exercendo ipsum.

Cap. II. De anatomia arterie venalis.

QVod in primis a sinistro oriť ventriculo due sunt arterie. vna ad pulmonẽ vadit ⁊ in ipso partitur propterea vt aer attrahatur ⁊ sanguis qui pulmonem nutrit a chorde deferatur: quia transitus nutrimenti pulmonis est ad cor: ⁊ a corde vadit ad pulmonem. Et huius quidez partis vel paris origo ẽ ex partiũ cordis subtiliore: ⁊ vbi vene ad ipsum penetrant que est vnam habẽs tunicam ab omnibus alijs arterijs diuersa: ⁊ ꝑpter hoc vocãt ipsam arteriam venalem. Ex vna autem creata fuit tunica vt sit mollior ⁊ lenior ⁊ ad dilatandum ⁊ ad constringẽdum magis obediens: ⁊ ad resudationẽ eius faciendum quod ab ea ad pulmonez resudat ex sanguine subtili vaporoso q substantie pulmõis magis est conueniẽs fit apta. s. qui complemento digestionis in corde iam propinquus fuit. Et neq3 est ei necessaria supfluitas digestionis sicut ea indiget sanguis qui in vena currit ventrem habente quã modo nominabim⁹: ⁊ ꝑprie quoniam eius locus est iuxta cor ⁊ vadit ad ipsum eius virtus calida facile digerens: ⁊ etiam qr membrum in quo pulsat est raruz: ⁊ non timetur cum pulsauerit in illo raro. ⁊ percusserit ꝙ ipsius durities ei noceat: ⁊ propter hoc ĩ corpore ipsius non tantuz duritiei fuit necessariũ quãto alie indiguerunt arterie: que sunt membris duris vicine. Vena autem arterialis quam dicã licet pulmoni sit vicina: non tamẽ ei vicinatur nisi ipsius postremum a parte dorsi. ⁊ hec arteria venalis in antecedente pulmonis parte spargitur: ⁊ in ipso submergitur: que iam quidem in partes ⁊ ramos diuisa est. Sed cuz inter duas huius arterie necessitates comparatum fuerit que attenduntur secundum firmitudinem ⁊ lenitatem que facit ei dilatationem facilez ⁊ constrictionem ⁊ resudationem eius quod ab ea resudat inuenietur ꝙ lenitas magis est ei necessaria q̃3 spissitudo ⁊ firmitudo. Alia autem arteria que ẽ maior quam Aristo. vocat orithi in primis cum ex corde oriť duos transmittit ramos: ex quib⁹ maior in circuitu chordis reuoluitur ⁊ in suis conuertitur partibus: ⁊ minor reuoluitur ⁊ in vẽtriculo spargitur dextro. Quod autem post hos duos remanet ramos cum separatur in duas diuiditur partes. vna pars est maior ⁊ ad descendenduz apta. ⁊ altera est minor ⁊ est apta ad ascendenduz: ⁊ que est apta ad descendendum creata fuit in quãtitate sui super aliã addens: quoniaz ad membra tẽdit que numero sunt

plura ⁊ in quãtitate maiora. ⁊ hec quidẽ sunt mem-
bra que sub corde sunt posita. Super orithi autem
essentiam vel egressionem tres duri consistunt pan-
niculi ab anterioribꝰ ad posteriora. si enim vnus aut
duo fuissent non preberent iuuamentum quod i eis
queritur: neqꝫ ipsius quantitatez: aut ipsorum quã-
titates magnificando: ⁊ fieret motus propter ipsos
difficilis. Quod si essent quattuor fierent valde par-
ui ⁊ destrueretur iuuamentum eorum: ⁊ si in suis
quantitatibus magni fierent viam coangustarent.
Venalis igitur arteria duos habet pãniculos ad in-
teriora declinantes. ⁊ duo quidem suffecerunt: qꝛ
non est ibi tantum necessitatis benefaciendi formaz
quantum est hic. in subtiliando vero est ibi plus ne-
cessitatis. ideo vt fumosum vaporez expellere sit fa-
cile: ⁊ sanguinem ad pulmonem euntem in partem
orithi que ex duabꝰ partibꝰ est ascẽdẽs.

Capitulum. III. De anatomia arterie orithi ascen-
dentis.

p Ars autem que a dñabus orithi est ascendẽs
in duas diuiditur partes: quarum maior ad
partem lebriati ascendẽdo tendit: deinde ad
partem transuersatur dextram donec ad carnem la-
xam moro similem peruenit que est ibi. Et in tres di-
uiditur partes: quaruz due sunt due arterie que sub-
eteni vocãtur ⁊ ad dextraz ⁊ ad sinistraz cum dua-
bus ascendit guidegis profundis quas postea nomi-
nabimus: ⁊ in diuidendo cum eis associantur sicut
postea referemus. Pars autem tertia in thorace
spargitur ⁊ costis primis ⁊ in sex spondilibus colli
superioribus ⁊ in partibus furcule donec ad caput
peruenit spatule: postea exinde ad manuuz pertrã-
sit membra. Pars vero minor ex partibꝰ orithi ascẽ-
dens ad partem ascelle vadit: ⁊ diuiditur sicut pars
tertia maioris partis.

Cap. IIII. De anatomia duarum arteriarum que
subeteni vocantur.

v Naqueqꝫ duarum arteriarum que subeteni
vocantur cum ad collum perueniunt in du-
as separantur partes: partem anteriorem ⁊
posteriorem. Anterior vero pars in duas sequestra-
tur partes: occultam que ad linguaz tendit ⁊ ad mu-
sculos occultos: qui sunt musculi mãdibule inferio-
ris ⁊ ad partem que manifestatur: ⁊ ascendit ad il-
lud quod est coraz duabus auribus ⁊ ad musculos
temporum ⁊ pertransit eos postquaz in eis reliquit
ramos multos: ⁊ ad capitis cacumen tendit ⁊ ob-
uiant sibi dextre earum extremitates cum extremita-
tibus sinistre. Pars autem secũda vel posterior in
duas diuiditur partes: quarum minor plus ad po-
steriora eleuatur ⁊ in musculis qui capitis sunt con-
tinentes iuncturam spargitur. Ex qua etiam est ꝙ
ad basim postremi cerebri tendit in foramen ingre-
diens magnum qđ est apud adorez laudaz. Maior
autem coram hoc foramine in foramine petroso ad
rethe ingreditur: immo rethe ex ea texitur: scilicet ex
venis i venis ⁊ tunicis super tunicas: ⁊ rugis super
rugas: ita vt nemo ex eis vnam solam apprehende-
re possit: nisi cum alia continuam: ⁊ cum ea ligataz
sicut rethe: ⁊ spargitur ad anteriora ⁊ posteriora ad
dextram ⁊ sinistram: ⁊ vadit per totum rethe: de-
inde aggregatur ex ea parte vel par sicut erat ante: ⁊
formatur ei panniculus: ⁊ ascendit ad cerebrum: ⁊
spargitur in ipso pãniculo subtili: postea interius in
cerebro in suis ventriculis ⁊ in siphac ventriculorũ
ipsius: ⁊ ramorum suorum orificia sibi obuiant que
ibi ascenderunt quemadmodum ramorum venarũ
orificia non pulsatiliuz que descenderunt. Non aũt
facta fuerunt ista ascendentia ⁊ illa descendentia ni-
si propterea ꝙ illa sunt rigantia ⁊ fundentia sangui-
nem: quoniam melior ex sitibus suorum vasoruz ri-
gantium est vt eorum extremitates sint capita ad ĩfe-
riora habentes: sed ista iuuamẽta prestant in dando
spiritum. Et spiritus quidem est subtilis ad superio-
ra mobilis. Et neqꝫ est necesse suorum vasoruz capi-
ta ad inferiora reducere donec fundãt: immo si hoc
fieret multa inde proueniret effusio sanguinis qui ei
associatur ⁊ difficultas motus spiritus ĩ eis: quoniã
ipsius motus ad superiora est facilior: ⁊ propter il-
lud qđ in spiritu existit ex motu ⁊ subtilitate sufficit
in eo quod ex ipso ad cerebrum vadit illud quod est
necesse vt calefaciat ipsum. Et sub cerebro quidem
non fuit expansum rethe nisi vt redeũdo incedat san-
guis: qui ẽ in arteriã: ⁊ spiritus qui in ea existit com-
plexioni cerebri post digestionem similetur: deinde
secundũ ordinem ad cerebrum vadat. Et rethe qui-
dem inter os ⁊ pãniculũ durꝫ est positum.

Capitulum. V. De anatomia partis orithi descen-
dentis.

p Ars autem orithi descẽdens primum secun-
dum rectitudinem incedit donec super quin-
tam mittitur spondilem: cuius situs capitis
cordis situi est oppositus. ⁊ ibi quidem est pulmo
sicut accubitatio ⁊ sustentamentum ipsi ad hoc vt
inter ipsum ⁊ ossa dorsi separationem faciat. Meri
quoqꝫ cum ad hunc peruenit locum ab eo ad dextrã
declinat: ⁊ non secundum rectitudinem transit: de-
inde cum panniculis appensus incedit cum ad dia-
fragma peruenit ne ipsum coangustet. Et hec qui-
dez arteria descendens cum ad spondilem. v. perue-
nit ad inferiora vel interiora trahitur extendendo se
supra dorsuz donec ad os peruẽit: quod ẽ ex albaui.
Et cum est in pectoris rectitudine transit inde ⁊ di-
mittit ibi ramum subtilem paruum ⁊ dispargitur in
receptaculo vase pulmonis quod est ex pectore: ⁊
perueniunt extrema ipsius ad cannaz pulmonis: ⁊
ipsa quidem nõ cessat dimittendo in omnibus spon-
dilibus per quas vadit ramuz qui inter costas ⁊ nu-
cham incedit. Cunqꝫ pertransit pectus ex ea due di-
uiduntur arterie que ad diafragma perueniunt ⁊ in
ipso a dextra sparguntur ⁊ a sinistra. deinde dimit-
tit arteriaz: cuius rami in stomaco ⁊ epate ⁊ splene
sparguntur: ⁊ ipsius rami ab epate egrediũtur ⁊ ad
vesicam vadunt. Et postea oritur arteria que ad ge-
deguil que sunt in circuitu minutorum intestinoruz
⁊ colon vadit. Deinde post hos tres ab ea separan-
tur rami quoruz minor reni sinistro proprius est: ⁊
in ipsius spargitur fascijs ⁊ in corporibus que ipsuz
circundant: ⁊ eis iuuamentum prebet dando eis vi-
tam. Alij autem duo ad duos vadũt renes: ideo vt
cum eis ren sanguinis aquositatez trahat: quoniam
multotiens a stomaco ⁊ intestinis sanguinem tra-
hunt non purum. Postea vero due separantur ar-
terie quẽ ad testiculos vadunt: sed que ex eis ad testi-
culum peruenit sinistrum ei semper associatur: quẽ
ad renem peruenit sinistrum. Immo forsitan est
cum non est illud quod ad sinistrum peruenit testi-
culũ nisi tantũ ex rene sinistro. Et eius que ad dextꝝ
peruenit testiculũ origo semper ẽ ex maiore arteria:
⁊ raro contingit vt cũ aliquo eius que ad dextrũ pue-
nit renẽ associet̃. Postea ab hac arteria maiore due
separãt̃ arterie: q̃ in vijs venaꝝ spargũt̃ q̃ in circuitu

recti ſunt inteſtini: ⁊ rami qui in nucha ſpargũtur in
foramine ſpondiliũ egrediũtur: ⁊ vene que ad duo
vadũt ilia ⁊ alie que ad teſticulos vadunt. Et iſtius
autem ſumma par egreditur paruum quod ad vul-
uam vadit preter illud quod nominabimus poſtea.
Et iſtud eſt in viris ac mulieribus: ⁊ miſcentur cuʒ
eis vene non pulſatiles. Poſtea hec maior arteria
cum ad finem peruenit ſpondilium diuiditur cuʒ ve
na non pulſatili: que ſibi aſſociatur ſicut dicemus in
duas partes ſecundum ſimilitudinē laude in ſcriptu
ra greca hoc modo. Una pars earuʒ dextratur
⁊ altera ſiniſtratur: quaꝝ vnaqueqꝫ ſuper os albaui
equitat vadens ad coxas. Uerũtamen antequaʒ ad
coxas perueniat vnaqueqꝫ ipſarum venam dimittit
que ad veſicam tendit: ⁊ ad ſumē: ⁊ ſibi apud ſumē
obuiant: ⁊ in non natis manifeſte apparent: ſed in
completis earum extrema iam ſiccata fuerunt ⁊ ra-
dices remanſere earum. Et ab ipſis quideʒ diuidun
tur rami qui in muſculis ſpargunt̄ qui ſuper os alba
ui ſunt poſiti. Et illud quod ad veſicam peruenit
ex eis in ea partitur: cuius extrema perueniũt ad vir
gam: ⁊ ipſius reſiduum in mulieribus vadit ad ma-
tricem: ⁊ eſt par paruũ. Due vero ad pedes deſcen
dentes in coxis in duos diuidũtur ramos magnos:
ſcilicet ſilueſtrem ⁊ domeſticum: ⁊ in ſilueſtri etiaʒ
eſt declinatio ad domeſticum. ⁊ ramos in muſculis
qui ſunt ibi poſiti dimittit: poſtea deſcendit ⁊ decli-
nat ex eo ad interiora ramus magnus inter policem
⁊ idicem: ⁊ quod remanſit occultatur. Et ipſe qui-
dem in plurimo partium pedis penetrant tenſe ſub
ramis venarum non pulſatilium: quas poſtea nomi
nabimus. Ex his autem pulſatilibus ſunt que non
pulſatilibus nō aſſotiãtur: ſicut due que ab epate ad
ſumē in corporibus non natorum perueniunt: ⁊ ra
mus pulſatilis non pulſatili ſimilis: ⁊ pulſatilis que
ad ſpondilem penetrat quintam ⁊ aſcendens ad la-
lebraʒ: ⁊ declinans ad aſcellam: ⁊ due ſubeteni que
ſparguntur in reti ⁊ in ſecũdinã: ⁊ illa que penetrat
vel que ꝑuenit ad diafragma: ⁊ illa que ad epar cuʒ
ſuis penetrat ramis: ⁊ illa que ad ſtomacuʒ ⁊ epar
⁊ ſplenē ⁊ inteſtina venit: ⁊ ille que de mirach ven
tris deſcendunt: ⁊ vene que ſunt in oſſe albaui ſo-
lummodo. Cuncꝫ arteria vene aſſociatur non pul-
ſatili ſuper dorſum equitat arteria ſuper venaʒ non
pulſatilem: propterea vt ignobilius amborum ſit
deferens nobilius. In membris autem manifeſtis
arteria ſub vena non pulſatili ſubmergitur: ideo vt
ſit magis cooperta ⁊ magis tecta: ⁊ ſit vena nō pul
ſatilis ſicut clypeus ei. Arterie autem non fuerunt
venis aſſociate niſi propter duas res. vna eſt vt ve-
ne panniculis ligentur qui ſunt cooperientes arte-
rias: ⁊ quieſcant vene in villis membrorũ inter que
vadunt. Et altera eſt vt vnaqueqꝫ illarum alteram
imbibat.

¶ Summa quinta doctrine quinte continet quinqꝫ
capitula.

¶ Capitulum primuʒ. Summe quinte quod eſt de
modo venaꝝ non pulſatilium.

Omnium autem venarum quietarum ori-
go eſt ab epate. ⁊ quod in primis ab epa-
o te oritur ſunt due vene. vna a parte ipſius
concaua oritur: cuius maius eſt iuuamē-
tum in attrahendo ad epar nutrimentuʒ: ⁊ vocatur
porta. Et altera oritur a parte eius gibboſa: cuius ē
iuuamentũ nutrimentũ ab epate membris deferre:
⁊ vocatur ventrē habens.

¶ Cap. II. De anatomia vene que vocatur porta.

Incipiemus vene que porta vocatur anato-
i miã. Et dicemus ꝙ porte extremitas que in
epatis ſubmergitur ventriculis: in primis in
quiqꝫ diuiditur partes: ⁊ ramos a ſe emittit: donec
ad gibboſas epatis peruēit extremitates. ex quibus
vna vena ad fel tendit. Et iſti quidem rami ſunt ſi-
cut arboris radices que ad fundum originis ipſaruʒ
vadunt. Extremitas vero que eius concauitatem
ſequitur cum ab epate egreditur in octo diuiditur
partes: quarum due ſunt parue: ⁊ ſex ſunt maio-
res. Et vna quidem ex duabus minoribus cum par
te inteſtini continuatur: quod duodenum vocatur:
ad hoc vt ab eo nutrimentum attrahat: ⁊ ab ea etiaʒ
iam diuiſi fuerunt rami: q ſeparati fuerunt in corpo
re: quod vocatur encharas. Et pars ſecunda in infe
rioribus diuiditur ſtomaci apud portanariũ: quod
eſt os ſtomaci inferius: ideo vt nutrimentum tra-
hat. Una autem ſex remanentiũ ad partem ſtomaci
latam tendit ad ipſius ſuperficiē manifeſtã nutrien
dam. Occultũ nãcꝫ ſtomaci primũ nutrimentũ qđ
eſt in ipſo tangit: ⁊ ex eo per tactũ nutritur. Et pars
ſecunda ad partē peruenit ſplenis ad ſplenē nutrien
dum: a qua antequã ad ſplenem nutriendum perue
niat ſeparantur rami qui corpus quod encharas vo
catur ex clariore eius parte quod in ipſo penetrat ad
ſplenem nutriunt: deinde peruenit ad ſplenem: ⁊ ex
ipſa cuʒ eo continua reuertitur ramus magnus qui
in latus ſtomaci ſiniſtruʒ ad ipſum nutrienduʒ par
titur. ⁊ cum illud quod ex ipſa penetrat in ſpleneʒ in
medio ponitur aſcendit ex ea pars: ⁊ deſcendit ex ea
pars. Et ex aſcendēte quideʒ ſpargitur ramus in me
dietate ſtomaci ſuperiore ad nutriēdũ ipaʒ: ⁊ altera
pars in ſplenē ad ipſum nutrienduʒ. Et pars altera
egreditur donec ad ſtomaci peruenit gibboſitatem.
deinde in duas partitur partes. vna pars in manife-
ſto ſiniſtri ſtomaci ſpargitur: ⁊ altera ad os ſtoma-
ci ſubmergitur: ad ſupfluitatem ponticam acetoſaʒ
colere nigre ibi ꝓijciendaʒ: que cum ſupfluitatibus
egreditur: ⁊ os ſtomaci titillica titillicatione deſide-
riũ excitãte: ⁊ iam ipaʒ ante nominauimus. Pars
vero ex ea deſcēdēs in duas etiam diuiditur partes:
vnius quarum rami in iferiore ſplenis medietate di
uiduntur ad ipſum nutriendum. Et altera ad reticu
lum vadit: ⁊ in ipſo ſpargitur ad ipſum nutriēduʒ.
Et pars tertia ex ſex primis ad latus vadit ſiniſtrum
⁊ in oibus vijs venaꝝ que in circuitu recti cōſiſtunt
inteſtini ſpargit̄ ad ſugendũ illud qđ ex reliquijs nu-
trimēti eſt in ſtercore. Et ꝑs quarta ex ſex ad modũ
capilloꝝ ſeparat̄: ex quibꝰ ſunt q in manifeſto dextri
gibboſitates ſtomaci oppoſiti ꝑti que in ſiniſtro ad
ꝑteʒ ſplenis ad euʒ venit ſpargũtur: ⁊ ex eis ſunt q a
dextra reticuli ꝑte vadunt ⁊ in ipõ ſpargũtur oppo
ſiti ꝑti que ad ipm a parte ſiniſtra venit ex ramis ve
ne ſplenetice. Quinta vero ex ſex i gedeguil ſpargit̄:
q ſunt i circuitu iteſtini colon ad nutrimētũ ex eo ſu-
mēdũ. Et ſexta eſt ſicut hec: ⁊ ipſiꝰ plurimũ i circui-
tu ieiuni ſpargit̄: ⁊ qđ remanet i circuitu tunicaꝝ mi
nutaꝝ ⁊ cũ monoculo ꝯtinuat̄ ⁊ trahit nutrimētũ.

¶ Cap. III. De anatomia vene habētis vētrē ⁊ eius
que ex ea aſcendit.

Sed ventrem habentis radix i primis in ipſo-
ſ met epate ſpargitur in partes que ſunt ſicut
capilli ad attrahēdum nutrimētum a ꝑtibus
porte q̄ etiã ſicut capilli ꝑtiũtur. Partes vero vētrē
habētis a gibboſitate epatis ad ipſius vētrem ſunt

venientes. Et rami quidē porte sunt veniētes a con
cauitate epatis: ad cuius ventrez postea eius stipes
apud epatis eleuatur gibbositatem ⁊ in duas diui
ditur partes: vnam ascendentem ⁊ alteram descen
tem. Sed ascendens ex ea rumpit diafragma ⁊ pe
netrat in ipsum: ⁊ duas in diafragmate dimittit ve
nas que in ipso sparguntur ⁊ dant ei nutrimentum:
deinde cassule chordis opponitur: cui multos trans
mittit ramos qui ad modum capillorum diuidūtur
⁊ eam nutriunt. Et postea in duas diuiditur partes
quarū vna que est magna peruenit ad cor: ⁊ in ipsm
penetrat apud dextram cordis aurem. Et hec quidē
vena venis chordis maior existit. ⁊ nō est hec vena
alijs venis maior: nisi ꝓpterea ꝙ alie vene sunt ad
aerem attrahendum: ⁊ hec est ad nutriendū: sed nu
trimentuz grossius est aere. oportuit ergo vt eius pe
netratio eēt amplior: ⁊ illud in quo stat esset maius.
Et huic quidem cum cor ingreditur tres creantur
panniculi: quoruz fissure sunt ab exterioribus ad in
teriora propterea vt cor attrahat cuz trahitur ab eis
nutrimentum: ⁊ postea non reuertatur cum dilata
bitur. Et hij quidem panniculi omnibus alijs panni
culis duriores sunt. Hec aūt vena in opposito chor
dis apud extensionem eius tres dimittit venas: qua
rum vna ab ea ad pulmonem vadit apud arteriaruz
originē nascens iuxta sinistram: ⁊ in ventriculo dex
tro ad pulmonem reflectit̄. ⁊ ipsa quidem iam crea
ta fuit duas sicut arterie habens tunicas: ⁊ ideo eaz
arterialem vocant venam. Primum autem iuua
mentum in hoc existit vt sit illud quod ab ea resudat
sanguis in vltimo subtilis pulmōis substātie similis
parum: quoniam paruz est ex quo sanguis hic a cor
de exiuit: neqꝫ i eo talis existit digestio: qualis est ei⁹
qui ad arteriam effunditur venalem. Et secundum
existit iuuamentum vt in ea sanguis multum digera
tur. Secunda vero ex his tribus partibus in circui
tu cordis reuoluitur: postea in interiorib⁹ ipsius in
greditur ad ipsum nutriendum. Et hoc quidem est
cum fere vena ventrem habens venit vt submerga
tur apud aurem dextram intrans ad cor. Sed pars
tertia in omnib⁹ proprie ad partez declinat sinistrā:
deinde vadit ad quintam spondilium pectoris: ⁊ su
per eaz accubitat̄: ⁊ in octo costis inferioribus spar
gitur: ⁊ in eo qđ ipsas sequit̄ ex musculis ⁊ alijs cor
porib⁹. Ex ea vero que ex habēte ventrem post tres
penetrat partes cum partez pertransit cordis ascen
dēdo: spargūtur in supremo pāniculi pectus per me
dium patiētis: ⁊ in supremo cassule: ⁊ in carne nexa
que morū vocat̄ partes capillares. postea apud fur
cule propinquitatem duo ab ea separant̄ rami: quo
rum ambo ad partem furcule trāsuerse incedunt. ⁊
quantūcunqꝫ plus vadūt ab inuicē elongantur: ⁊ sit
vnusqsqꝫ ram⁹ ex eis duo rami. s. vnus in vnoquoqꝫ
latere: descendentes super extremitatem thoracis a
dextra ⁊ a sinistra: donec ad epiglotim perueniūt: ⁊
in suis itinerib⁹ ramos dimittunt q in musculis spar
gunt̄ qui inter costas existunt. quoꝝ orificia venarū
obuiant orificijs que in ipsis penetrant: ⁊ egreditur
inde collectio ad musculū pectoris extrinsecū. Cūqꝫ
ad epiglotale perueniūt: egredit̄ ab eis exteri⁹ colle
ctio ad musculos conculcatos spatulam mouētes:
⁊ spargit̄ in eis: ⁊ alia collectio sub musculis rectis
descēdit ex qua vel ⁊ que in eis spargunt̄ partes qua
rum extremitates cū partib⁹ ascendentib⁹ continuā
tur vene albauizalis quā modo nominabimus. Se
cundi aūt vniuscuiusqꝫ eoꝝ ⁊ ē par vnūquodqꝫ duo
rum imperiū qnqꝫ dimittit ramos. vnus ex eis in pe
ctore spargit̄ ⁊ quattuor supiores nutrit costas. Et
alter ramus nutrit spatulaꝝ locū. Et alter ramus ad
musculos submersos vadit q̄ sunt in collo ad nutriē
dum eos. Et alter ramus penetrat in foraminib⁹ sex
spondiliū superioꝝ que sunt in collo: ⁊ īde ad caput
trāsit. Et alter ramus magnus q illis existit omnib⁹
maior ad ascellā ab vnoquoqꝫ vadit laterē: ⁊ i quat
tuor diuidit̄ ramos. Primus i musculis q sunt sup
thoracē spargit̄: ⁊ ipsi quidē sunt ex illis q spatulam
iācture mouent. Et secūdus in carne laxa in ⁊ pāni
culis q sunt i ascella. Et terti⁹ eoꝝ descendit incedēs
ī supremo pectoris ad mirach. Et quartus omnib⁹
illis ē maior: ⁊ i tres diuidit̄ partes. Una pars spar
git̄ in musculo q in concauitate existit spatule. ⁊ alte
ra pars i musculo magno qui ē in ascella. ⁊ tertia est
maior ipsis omnibus super adiutoriū tendēs ad ma
nū: ⁊ ipsa est q̄ ascellata vocat̄: ⁊ illud qđ ex ramis
remanet primis: quorum vnū ex imparibus in mul
tas partitum fuerat partes: ad partem colli ascēdit:
⁊ antequam multuz ascendat in duas diuiditur par
tes. vna est guidez manifesta: ⁊ altera ē guidez sub
mersa. ⁊ guidez quidem manifesta illico cum a fur
cula ascendit in duas diuiditur partes: quaꝝ vna illi
co cuz separat̄ ad anteriora tendit ⁊ ad latus: ⁊ alte
ra vadit primo ad añriora ⁊ descēdit: ⁊ postea ascē
dit ⁊ reuoluitur super furculam: deinde eleuatur ⁊
manifesta ascendit super collum donec ad primam
partem peruenit: ⁊ miscet̄ cū ea: ⁊ fit ex eis guidez
manifesta que ē scita. Uerūtamē anteqꝫ cum ea mi
sceat̄ separāt̄ ab ea due partes: quaꝝ vna ad latitudi
nem tendit: deinde sibi apud furculā duaꝝ obuiatio
num obuiant in loco ꝓfundo. Et scđa in collo mani
festa transuersat̄: ⁊ duo eius imparia nō post hoc si
bi obuiant. Et ex istis qdem duobus imparib⁹ rami
separant̄ araneales qui sensui nō subiacent. Ex sum
ma aūt ramorum istius secundi paris ꝓprie tres ve
ne iam separate fuerūt sensu ꝑcepte quātitatē haben
tes: ꝫ alie sunt nō ꝑcepte sensu. vna vero harū vena
ruz sup spatulā extēdit̄: ⁊ ipsa est que vocatur spatu
laris ex qua est cephalica. Et due ad duo istius spa
tularis latera ipsam vsqꝫ ad caput spatule simul co
mitantes. vna vero earum ibi torquetur vt serpēs:
⁊ non pertransit eam: immo ibi spargitur: sed secun
da anterior earum eam pertransit ad caput adiuto
rij ⁊ ibi spargitur. spatularis quoqꝫ eas ambas per
transit ad vltimuz quod est in manu: ⁊ hec est. Gui
dez autem manifesta postquam eius duo imparia
miscentur in duas diuiditur partes: quarum vna oc
cultatur: ⁊ separantur ex ea rami parui: ⁊ in mandi
bula sparguntur superiore. Et alij rami multuz ma
iores istis in mandibula inferiore spargūtur. Ramo
rum autem duorum modorum partes in circuitu
lingue sparguntur ⁊ in manifesto partiuz musculo
rum qui sunt ibi positi: ⁊ pars altera manifestatur.
⁊ si locis qui sequuntur caput ⁊ aurem spargitur.
Guidez vero submersa comitatur meri ⁊ ascendit
cū eo directe: ⁊ in suo itinere dimittit ramos q miscē
tur cū ramis qui a guidez māifesta veniūt: ⁊ omnes
in meri ⁊ in epigloti ⁊ in omnib⁹ partib⁹ musculoꝝ
ꝓfundoꝝ sparguntur: ⁊ penetrat extremuz eius ad
finez adorez laude: ⁊ sparguntur illic rami a dextra:
qui in membris sparguntur que sunt inter spondilē
primā ⁊ secūdam: ⁊ īde vadit vena capillaris apud
iuncturam que est inter caput ⁊ collum: a qua rami
separantur qui ad panniculum veniunt qui est coo

periens craneum: et veniunt ad locum vbi duo emi granea sibi obuiant: et submerguntur ibi in craneo. Quod autem post harum venarum transmissionem remanet ad cranei ventrem penetrat in fine dorem laude: et inde spargitur ramus in duob⁹ cerebri panniculis ad nutriendum eos et ad ligandum panniculum durum cum eo quod est in ipsius circuitu et circa vel supra ipsum: postea egreditur ad exteriora et panniculum qui cooperit craneum nutrit: deinde a panniculo subtili ad cerebrū descendit: et in ipso dispargitur: sicut arterie dispargunt: quas omnes panniculi grossi replicatio stringit: et eas ad locū amplum qui platea vocatur defert: in quem sanguis funditur et congregatur: deinde ab eo separatur inter duas replicatiões: et vocatur torcular. Istis quoqz ramis cum ventriculo medio propinqui fiunt est necesse vt magne fiant vene: et ex torculari sugant: et ex suis vijs que ab eo separantur: deinde a ventriculo medio ad duos anteriores ventriculos tendunt: et arterijs ad locum illum ascendentibus obuiant: et texitur panniculus qui recte vocatur secundinum.

Cap. IIII. De anatomia venar manuum.

Ramum autem quod ex spatulari diuiditur vena que ē cephalica cum in rectitudine fistitur adiutorij: et in cutem et partes musculor spargitur manifestas: postea iuxta cubiti iūcturam in tres diuiditur partes: quarum vna est brachij funis: que super manifestum superioris focilis extenditur: deinde ad siluestrē inclinatur: et ad focilis inferioris gibbositatem declinans: et in eo quod in inferioribus partibus rasete siluestris vel siluestribus ē spargitur. Secūda autem ad cubiti flexionem tēdit in manifesto aseid et ramo ascellaris commiscetur: et fit inde vena nigra. Tertia autem submergitur et in profundum cum ramo etiam ascellaris miscetur. Ex ascellari vero in primis cum oritur procedunt rami: qui in adiutorio submerguntur: et in musculis q sunt ibi sparguntur: et ibi finiuntur excepto vno eorum qui peruenit ad aseid. Cūqz ascellaris circa cubiti puenit iuncturam in duas diuiditur partes: quarum vna submergitur: et ramo cephalice continuat qui profundatur cum quo parumper incedit: sed postea ab eo separatur et declinat vna earum ad domesticum: donec ad auricularem et annularem peruenit: et ad medium medij: et pars eleuatur: et in partibus manus extrinsecis que tangunt os diuiditur. Secūda autem partiū ascellaris apud aseid in quattuor partitur ramos: quorum vnus in inferioribus aseid diuiditur et ad rasetam tendit. Et secundus diuidit supra diuisiones primi: cuius diuisiones sunt sicut illius diuisiones. Et tertius similiter diuiditur in medio aseid. Quartus vero est maior eorum. et ipse est ille qui manifestatur et eleuatur a quo procedit ramus: qui ad vnum cephalice peruenit ramum: et fit ex eis vena nigra: cuius residuum est basilica: que etiam occultatur et submergitur alia vice. Vena autem nigra a domestico incipit et supra superius focile eleuatur: deinde ad siluestrē peruenit: et in duas ad laude grece similitudinem diuiditur parte: quarum superior ad extremum superioris focilis tendit: et vadit ad rasetam: et in policis dorso spargitur: et inter ipsum et indicem. Pars autē eius inferior ad extremum focilis inferioris vadit: et in tres diuiditur ramos: quorum vnus ramus ad locum tendit: qui est inter medium et indicem: et ramo qui ad indicem a superiore proficiscitur parte continuatur: et fit inde vena vna. Ramus vero ipsius secundus et ipse est sceilem procedit: et inter medium et annularem diuiditur. Et protenditur tertius ad annularem et minimum. Et isti postea coniunguntur et in digitis spargūtur.

Capitulū. V. De anatomia vene ventrē habentis descendentis.

Iam quidem compleuimus sermonē de parte ventrem habentis ascendente que est duarum partium ipsius minor. A parte vero descendente primum quod diuiditur illico cum oritur ab epate anteqz supra dorsum appodietur est rami capillares: qui ad fascias dextri renis vadūt et sparguntur in eis et in eo quod circa eas existit de interioribus ad nutriendū ea. Postea procedunt ab ea due magne vene que emulgentes vocantur et ad renes vadūt ad sanguinis aquositatem colandam. Ren enim non trahit nisi nutrimentum sui quod est sanguinis aquositas. A sinistra autem venarum emulgentium duo procedunt vene que ad sinistrum masculorum et feminar testiculum vadūt secundum modū quem in arterijs diximus. non enim alterat in hoc neqz in hoc qꝫ post diuidunt due vene que ad duos incedūt testiculos. Et illa que ad sinistrum tendit semper a sinistra har duarum accipit ramū: et fortasse in aliquibus tota ei⁹ origo erit inde. Illa vero que ad dextrū tendit raro a dextra istar duarum emulgentiū accipit ramum: immo sepe non ei cōmiscet: neqz in eo alteratur qd a rene peruēit ad testiculos: et in foramine in quo sperma digerit et albificat cum prius esset rubeum: propter multitudinem tortuositatum suarum venar et reuolutionum suarum. et qꝫ ad eas etiam peruenit a chorde. Et huiusmodi quidē vene pluri mū in virga et in collo matricis finit: quemadmodū in arterijs declarauim⁹. Postquam vero due emulgentes et ear rami nascūtur vētrem habens e vicino supra dorsum appodiatur et descēdere incipit: a qua coram omni spondili separat ramus: et in ea egredit et spargitur et in musculis qui apud eas sunt positi: et vene separant que ad duo tendūt ilia: et ad vētris musculos vadūt. Postea vene q per foramia spondilium ingrediūtur ad nucham. que cū ad extremum pueniūt spondilium in duas diuidūtur partes quarum vna ad dextram et altera tēdit ad sinistram: et vnaqueqz ipsar ad vnam tēdit coxam. Ab vnaquaqz tamē ear anteqz ad coxam pueniat decē separātur tunice: quarū vna ad duos tēdit renes. Secūde vero ear partes subtiles sunt et capillares que ad iferiora partiū siphac tēdunt. Tertia aūt i musculis spargit qui sup coxe os existunt. Quarta spargit i musculis qui sunt i ano et in manifesto ex albaui. Quinta vero ad collū matricis mulier vadit: et i ipso spargitur et i eo qd ei cōtinuat: et ad vesicam tēdit. Sed illa q ad vesicā vadit i duas diuidit partes quarum vna i vesica spargit et altera ad ipsius tēdit collum. et hec quidem pars i viris ē valde magna propter virgam: sed i mulieribus ē parua. Sexta vero ad musculos super os femoris positos vadit. Et septima ad musculos tēdit qui in rectitudine corporis super ventrē sunt positi. Et he quidem vene cū extremitatib⁹ venarū cōtinuant: quas in pectore diximus ad mirach ventris descendere. Et harum quidem venar radice egrediūtur in mulieribus vene que ad matricem tendunt. Et a duobus quidem lateribus venarum que ad matricem tendunt diuiduntur vene que ad

mamillas ascendunt per quas mamille matrici associantur. Octaua vero ad virorum ⁊ feminarum receptaculum vadit. ⁊ nona quidem peruenit ad musculos eius quod in coxa est occultum ⁊ spargitur in eis. Decima vero a parte emulgentis manifesta veniens ad duo tendit ilia ⁊ cuz extremitatibus venarum descendentium continuatur: ⁊ precipue eis que a parte mamillarum descendunt: ⁊ fit ex eis pars magna que ad nariuz musculos vadit. Quod vero ex istis remanet ad coxam tēdit vbi proueniūt rami: quorum vnus in musculis diuiditur qui supra antecedente coxe partem consistunt: ⁊ alius in musculis eius quod in coxa inferius est: ⁊ in ipsius domestico profunde: ⁊ alij multi rami in coxe profundo sparguntur. Quod autem post hoc totum remanet postquam poplitis iuncturam paruz cooperit in tres diuiditur partes quarum siluestris super cannam extenditur minorem vsqꝫ ad calcanei iuncturam. Et ipsarum media in flexione poplitis extenditur descendens: ⁊ in lacertis occulti cruris facit descēdere ramos: ⁊ in duas diuiditur partes: quarum vna occultatur in eo q̄d in interiore cruris parte existit. Altera vadit inter duas cannas extensas ad anteriorem pedis: ⁊ ramo siluestri miscetur quem nominauimus. Tertia vero ⁊ ipsa est domestica ad locum cruris venosum. declinat ⁊ extenditur ⁊ ad chaab ⁊ ad extremitatem canne maioris gibbosam: ⁊ ad pedis domesticū descendit: ⁊ ipsa quidem est saphena. Iste vero tres facte fuerunt quattuor: quarum due siluestres ad pedem veniūt a parte canne minoris. Et duarum domesticarum vna supra pedem incedit ⁊ in suppremo eius a parte minimi spargitur. Secunda vero est illa que cuz domestico ramo siluestris miscetur partis quaz nominauimus. Et sparguntur ambo in partibus inferioribus. Isti quidem sunt venarum numeri. ⁊ iam quidem membrorum consimilium habentium partes anatomiam compleuimus. Compositarum vero instrumentaliū cuiuslibet anatomiam nominabimus in dictione que eorum dispositiones ⁊ medicamenta comprehendit. Nunc de virtutibus loqui incipiamus.

¶ Doctrina sexta: cuius est sūma vna ⁊ vnuz capitulum.

¶ Summa est de virtutibus cuius sex sunt capitula.

¶ Capitulum primum Summe que est doctrine sexte que est dictionis prime quod est de generibus virtutum secundum sermonez vniuersalem.

Virtutum ⁊ operationum adinuicez alie ex alijs cognoscuntur. Omnis enim virtus operationis existit initium: neqꝫ aliqua operatio prouenit nisi ex virtute. Ideoqꝫ vtrasqꝫ in vno posuimus capitulo.

¶ Post doctrinam membrorum sequitur doctrina de virtutibus ⁊ operationibus: in qua primo ponit generalem diuisionem virtutum in sua genera. secundo determinat de vno quoqꝫ genere. ibi secunda. Virtutum autem naturalium. ¶ Primo ostendit simul tractandum esse de virtutibus ⁊ operationibus. secundo exequitur ponendo generalem diuisionem virtutis ⁊ operationis. ibi. Virtutum autez genera ꝛc. ¶ Primo arguitur sic. virtutes ⁊ operationes mutuo se manifestant ⁊ notificant ⁊ adinuicem cognoscuntur virtutes per operationes: ⁊ econtra. igitur simul de eis in vno capitulo determinandum est. assumptum probatur. quia virtus est principium operationis: ⁊ operatio est effectus virtutis. quia non prouenit nisi a virtute. ergo virtus per operationem cognoscitur: ⁊ econuerso. ¶ Sciendum primo apud auctores virtutem multipliciter sumi. quia aliquando pro quocunqꝫ principio principali vel instrumentali actiuo vel passiuo alicuius operationis: ⁊ sic qualitates primas ⁊ secundas ⁊ formas substantiales tam simplicium q̄ compositorum virtutes vocamus. vnde supra capitulo de complexionibus. Cum enim agunt ⁊ patiuntur suis virtutibus elementa ꝛc. Secundo sumit virtus pro forma specifica qualiter attractionem aliquaz dicimus fieri a calido: aliquam a vacuo: ⁊ aliquaz a virtute: idest forma specifica. Tertio sumitur virtus pro habitu rei perfectiuo quo redditur res bona ⁊ vt sibi conuenit operatiua: sicut oculum visiuum bonum dicimus cum bene potest in operationem debitam. ⁊ sic ab Aristote. generaliter describitur virtus. Virtus est que habentem perficit ⁊ opus eius bonum reddit. Quarto sumitur virtus pro quocunque habitu anime laudabili. ⁊ sic diuiditur virtus in virtutes intellectiuas ⁊ mortales ⁊ nullo istorum modorum sumitur hic. ¶ Ultimo sumitur virtus pro potentia anime per quam redditur anima potens ad suas actiones producendas. ⁊ sic sumitur in proposito. Cuius communis descriptio est. virtus est potentia anime animatis rebus essentialiter seu naturaliter attributa ad proprias animatorum actiones peragendas: ¶ Sciendum secundo q̄ per operationem non debemus hic intelligere operationem proprie dictaz distinctam contra iuuamentum. sed indifferenter omnem operationem animato corpori inquantū animatum est attributuz: sicut sunt animales naturales ⁊ vitales operationes. nulla enim talis operatio prouenit nisi a virtute. ¶ Sciendum tertio q̄ notitia in doctrina demonstratiua reperitur duplex: scilicz q̄ ⁊ propter quid. prima est qua ex effectu causaz comprehendimus. secunda vero econtra. Et quia causa est prior effectu. ideo notitia effectus per causam dicitur notitia a priori: econtra vero a posteriori. virtutes igitur cognoscuntur per operationes notitia. quia eo q̄ nperationes sunt effectus virtutuz. Et econuerso operationes cognosci possunt per virtutes notitia propter quid. Que autem istarum notitiarum sit perfectior ⁊ que facilior considerare pertinet ad superiorem artificem. ¶ Sciendum vltimo q̄ per capitulum quidam hic intelligunt sententiam. Alij per capitulum intelligunt presens capitulum in quo simul generaliter distinguit operationem secundum distinctionem virtutis: ⁊ econtra. Alij tamen dixerunt. q̄ quia virtus in sua ratione formali includit operationem ⁊ operatio in sua ratione formali includit virtutem: non possumus distincte comprehendere quid sit virtus: nisi intelligamus operationem in ordine ad quam virtus suam recipit denominationez: ⁊ ecōtra. ideo necesse fuit vtrisqꝫ poni in vna determinatiōe. ¶ Per idem patet alia causa quare virtus per operationem ⁊ operatio per virtutem cognoscitur.

¶ Virtutum autem genera ⁊ operationuz ex eis prouenientium apud medicos sunt tria. Que sunt genus virtutum vitalium: ⁊ genus virtutum naturalium: ⁊ genus virtutum animalium.

¶ Ponit generalem distinctionem virtutum secundum sententiaz precipue medicorū. scd̄o in hoc ostendit varias sententias quorundam philosophorū ⁊ medicoruz ex vna parte: ⁊ Aristo. ⁊ sequentium suorum ex alia parte. ibi secunda. Ex multis quidez. ¶ Dicit primo q̄ apud medicū tria sunt genera virtutum: ⁊ similiter tria sunt genera operationuz ex virtutibus prouenientium: scilicet genus virtutum ⁊ operationum vitalium: naturalium ⁊ animalium. ¶ Sciēdum primo q̄ virtus de qua est sermo in proposito ⁊ similiter operatio sufficienter diuiditur in hec tria genera. quia nulla est operatio vel virtus quin sub aliquo istorum trium generuz comprehendatur. Nulla enim est operatio vel virtus que

non sit animalis naturalis vel vitalis. ¶ Sciendum secun-
do ꝙ hec diuisio: licet videatur alia a diuisiõe posita ab Ari
stotele secundo de anima. in vegetatiuũ sensitiuuꝫ ⁊ appeti
tiuum ⁊ secundum locum motiuum ⁊ intellectiuum. ad illaꝫ
tamẽ aliquo modo reduci potest: eo ꝙ sub vegetatiuo com
prehenditur naturalis ⁊ vitalis. infra enim declarabitur ꝙ
virtus vitalis nõ constituit genus virtutis per se distinctuꝫ
a vegetatiuo: sed est species ⁊ modus eius. sub animali ve-
ro continetur sensitiua ⁊ secundum locum motiua ⁊ appeti-
tiua: ⁊ aliquo modo intellectiua pro quanto ad eius opera-
tiones actus sensitiuos iteriores essentialiter presupponit:
quanuis de rationali vt rationalis est ad medicuꝫ non per-
tineat considerare cum non sit organica virtus. ¶ Scien-
dum tertio ꝙ sicut diuisio operationum proportionatur ⁊
⁊ correspondet distinctioni virtutum: ita eideꝫ proportiona
tur distinctio spirituuꝫ q̃ sunt instrumenta virtutuꝫ. sicut.n.
sunt tria genera virtutum ita sunt tria genera spirituum vita
lium: scilicet animalium ⁊ naturalium. ¶ Et nota ꝙ notan-
ter dixit apud medicos. virtutem enim vitaleꝫ Aristoteles
Auer. ⁊ plures alij non distinxerunt contra virtutem natu
ralem: vt infra declarabitur.

**¶ Et multis quidem philosophorum ⁊ medi
cis omnibus: ⁊ precipue Galieno videtur ꝙ
vnaqueqꝫ virtutum membrum principale ha
bet quod eius existit minera ⁊ a quo ei⁹ pro-
cedunt operationes.**

¶ Ostendit varias sententias circa membra diuisionis posi
te. Primo ponit sententiam quorundaꝫ medicorum ⁊ philo
sophoꝝ. Secũdo sententiã Aristo. ⁊ sequẽtiuꝫ euꝫ. Tertio
comparat istas sententias inter se. ibi secunda. Omnibus
autem philosophis. ibi tertia. Preterea cuꝫ. ¶ Primo ponit
generaliter primam sententiam. secundo ipsaꝫ magis specia
liter declarat. ibi. secunda. Et videtur eis. ¶ Dicit primo
ꝙ multis philosophorum ⁊ medicis quibusdam antiquis
⁊ precipue Galie. videtur ꝙ vnaqueqꝫ virtutum iam dicta
rum habet membrum vnum principale qđ existit eius mine
ra ⁊ a quo procedunt eius virtutis operatiões. ⁊ sic aliquo
modo erit distinctio membrorum principalium secundum
distinctionem virtutum. ¶ Scienduꝫ primo ꝙ isti philoso
phi fuerunt Plato ⁊ platonici. medici auteꝫ fuerunt Hypo
cras ⁊ Galie. ⁊ alij multi. Plato enim dicebat ꝙ virtus itel
ligibilis est in cerebro: concupiscibilis in corde: ⁊ naturalis
in epate: vt dicit Auer. tertio de anima: commẽto septimo.
¶ Sciendum secundo ꝙ membruꝫ principale dicitur prin
cipium virtutis. est enim principiuꝫ inquantum ab eo velut
a fonte vel radice dependet illa virtus. dicitur autem mine
ra methaphorice. Nam sicut locum aliquem dicimus alicu
ius metalli mineraꝫ. quia in ipso sicut in fonte reperitur vir
tus illius metalli generatiua ⁊ cõseruatiua: ita minera virtu
tis vitalis dicitur cor. quia in ipso reperitur virtus illa sicut
in radice spiritus vitalis generatiua. ⁊ quia in corde virtus
illa sustentatur ⁊ fundatur. ideo cor dicitur illius virtutis se
des. ⁊ quia per ipsum exit hec virtus in actum ⁊ operatõeꝫ.
ideo quantum ad hoc dicit eius organum. consimile dicitur
de animali ⁊ naturali respectu cerebri ⁊ epatis.

**¶ Et videtur eis ꝙ virtutis animalis sedes sit
cerebrum: ⁊ ipsius ab eo proueniant opera-
tiones.**

¶ Declarat specialiter hanc antiquam sententiam. ⁊ primo
quantum ad virtutem animalem. secundo naturalem. tertio
vitalẽ. ibi secunda. Et ꝙ naturalis. ibi tertia. Vitalis vero.
¶ Dicit primo ꝙ istis videtur ꝙ cerebrum sit sedes ⁊ prin
cipiuꝫ virtutis animalis: ⁊ ꝙ ab eo tanquam a principio pri
mo huius virtutis in genere membrorum proueniunt ope
rationes animales. voluit enim plato ꝙ sicut cor est primũ
principium virtutis vitalis: ita cerebruꝫ animalis: ⁊ epar na
turalis.

**¶ Et ꝙ virtus naturalis duas habet species:
⁊ vna species est cuius finis est custodire in-
diuiduum ⁊ conseruare ipsum: que ministrat
in re nutrimenti quousqꝫ ad finem crescentie
eius nutriat corpus. ⁊ huius quidem speciei
sedes ⁊ operationũ ipsius ꝓcessus ẽ epar.**

¶ Declarat idem quantum ad virtutem naturalem. ⁊ primo
ponit quandam diuisionem declarando vnum membrum
illius diuisionis. secundo declarat secundum. secunda ibi.
Altera vero. ¶ Dicit primo ꝙ videtur eis ꝙ virtus natu
ralis habet duas species. vna est cuius finis est conseruare
indiuiduum que ministrat in re nutrimenti quod nutrit cor
pus vsqꝫ ad fineꝫ crescentie eius. Et subdit ꝙ sedes huius
virtutis ⁊ processus operationum eius est epar. ¶ Scien
dum primo ꝙ hec virtus ministrat in re nutrimenti duplici
ter. Primo quia hec virtus generat materiaꝫ ex qua perfici
tur res nutrimenti: scilicet nutricatio: generat enim sangui
nem ⁊ humores. Secũdo quia cuꝫ hoc ministrat instrumen
tum quo perficitur actus nutricationis: scilicet spiritum na
turalem: ⁊ sic ministrat materiam ⁊ efficiens nutrimenti.
¶ Sciendum secundo ꝙ hec littera vsqꝫ ad finem crescen
tie exponitur multipliciter. primo quia nutrimentum nutrit
corpus nutricatione ducente ad perfectionem. Alij dicunt
ꝙ quia vsqꝫ ad fineꝫ crescentie maxime manifestatur actus
virtutis nutritiue restaurando: scilicet plusquaꝫ deperdat.
ideo hoc tanquam manifestius ⁊ notius expressit dans per
illud alia intelligere. Alij vsqꝫ ad finem crescẽtie: scilicet in
clusiue. Finis enim crescentie est etas declinatiua. quia nu
trit vsqꝫ ad etateꝫ declinatiuam inclusiue. quia quandiu vi
uit animal tãdiu nutrit. ideo dixit: Nutrit corpus vsqꝫ ad fi
nem crescentie: idest vsqꝫ ad etatem sequentem crescentiã.
¶ Ex quibus patere potest conuenientia ⁊ differentia in-
ter principatum cerebri ⁊ epatis. conueniunt eniꝫ primo: qr
vtrunqꝫ generat spiritum ⁊ ipsum genitum influit. secundo
quia vtrunqꝫ conseruat indiuiduum. differũt autem primo
quia magis cõmunis est influxus epatis q̃ꝫ cerebri. cuicũqꝫ
enim influitur animalis virtus influitur naturalis: sed non
econuerso: cum virtus animalis sit perfectio posterior natu
rali. secundo differunt. quia cerebrum datur membris solũ
principium effectiuum operationum animalium: epar vero
principium effectiuum naturalium: ⁊ cum hoc dat materiã.
tertio differunt. qr influxus epatis saltem corpore naturali
ter se habente est continuus: cerebri vero nõ: saltem quo ad
omnia mẽbra influxus cerebri receptiua.

**¶ Altera vero species est cuius finis est spe-
ciem conseruare que est ministrãs in re gene
ratiõis ⁊ separat ex humoribus corporis sper
matis substantiam: deinde ipsuꝫ informat sui
creatoris precepto. Et huius quidem speciei
habitatio ⁊ operationum ipsius prouentus
sunt testiculi.**

¶ Declarat secundum membrum dicens. ꝙ altera species
virtutis naturalis est cuius finis est custodire specieꝫ: ⁊ ista
est ministrãs in re generationis: ⁊ separat substantiam sper
matis ex humoribus corporis: deinde ipsum informat pre
cepto sui creatoris. ⁊ subdit ꝙ hui⁹ virtutis habitatio ⁊ sua
rum operationum prouentus ⁊ perfectio est in testiculo.
¶ Sciendum primo ꝙ finis generatiue virtutis est custo-
dire speciem. eius enim propria operatio est sperma ⁊ spiri
tum gignitiuum generare que vt supra genologiam cõser-
uant: quanuis etiam non sit negandum quin etiam alie vir
tutes concurrant ad speciei conseruationem. ¶ Secundo
sciendũ ꝙ hec virtus reperta in testiculis ministrat in re ge
neratõis. i. in fine vel termio qui terminat generatõeꝫ q est
fetus productio: ministrat enim in hac re. quia generat sper
ma quod secundum sententiam Galie. est materiale ⁊ effe-
ctiuum principium generationis. Aliter per rem generatio
nis intelligi potest principium generationis qđ est sperma:
ministrat enim hec virtus spermatis materiam attrahendo
⁊ separãdo ex humoribus corporis. ¶ Ex quo patet virtu
tem hanc simul secundum diuersos actus eius ministrantẽ
esse ⁊ ministratã. Qualiter autem hec vera sint videbitur in
dubijs litteralibus. dixit autem. Informat ipsuꝫ sui creato
ris precepto. quia actio illa videtur mirabilis ⁊ diuina aut
propter colchodeam siue datorem formarum quem posuit

Auicenna. ¶ Sciendum tertio ꝙ virtus generatiua est duplex: sicut duplex est principalis actus virtutis generatiue. vnus est productio spermatis prolifici: alter actus est productio substãtie fetus. vna igitur virtus generatiua est que producit sperma: ⁊ hec subiectiue fundatur in testiculis. Altera vero est virtus fetus formatiua ⁊ hec subiectiue fundatur in spermate. Primam videtur tetigisse Auicenna dum dixit. Separat ex humoribus substantiã spermatis: secũdã dum dixit. Deide informat ipsuꝫ sui creatoris precepto: dũ ex parte eius corpulenta generantur membra fetus. hec tamen expositio videtur pati instantiaꝫ tangendaꝫ in dubijs. ¶ Aliter põt exponi littera vt hic solum notificet virtuteꝫ spermatis generatiuam que primo per virtutem attractiuã sibi ministrantem separat materiaꝫ spermatis ⁊c. deinde informat ipsum ⁊c. quia imprimit in ipso virtutem formatiuam fetus.

¶ Uitalis vero virtus est illa que spiritus esse conseruat qui sensus ⁊ motus vehiculum existit: ⁊ ipsum reddit aptum ad eorum impressiones recipiendas cum ad cerebrum peruenit: ⁊ facit ipsum potentem dandi vitam vbicunꝗ expanditur. ⁊ huius quideꝫ virtutis sedes ⁊ operationis ipsius processus est cor.

¶ Notificat tertium genus secundum sententiam medicorũ taꝫ quo ad operatões ꝗ quo ad organũ. ¶ Et dicit primo ꝙ virtus vitalis est illa que cõseruat esse spiritus qui est vehiculum sensus ⁊ motus: ⁊ facit ipsuꝫ potentem ad recipiendum eoꝝ impressiones: scilicet sensus ⁊ motus quando peruenit ad cerebrum ⁊ facit ipsum potentem ad dandum vitã vbicunꝗ expandit. ¶ Dicit secundo ꝙ sedes huius ⁊ principium sue operationis ⁊ processus est cor. ¶ Sciendum primo ꝙ intentio Platonis ⁊ Galie. fuit ꝙ tria principalia per suas virtutes influunt tres spiritus: per quorum vnum ⁊ virtutem in eo impressam conseruat vita sumpta pro actu primo in membris ad que peruenit. quia per ipsum conseruatur presentia anime in membris. per aliaꝫ vero conseruatur potentia transmutandi alimentum in substantiam aliti secundum aliam ⁊ aliam nature exigentiam: per aliam vero conseruatur habilitas membrorum ad operationes sensus ⁊ motus. Prima virtus appellatur vitalis. secunda naturalis. tertia animalis. Dicit igitur virtus vitalis. quia conseruat actum primuꝫ vite que est anima. ¶ Ex quo patet ꝙ sicut prius ẽ membra viuere ꝗ nutriri ⁊ nutriri ꝙ sentire: ita virtus vitalis est natura prior naturali ⁊ naturalis animali. ¶ Sciendum secundo ꝙ vitalis virtus non solum conseruat esse spiritus vitalis: sed etiam cuiuslibet alterius. cum enim generet ⁊ conseruet vitalem ⁊ ex vitali pendeant naturalis ⁊ animalis: seruat etiaꝫ spiritus naturales ⁊ animales. Et nota ꝙ spiritus naturalis ⁊ animalis non dependent solum ex vitali tanquaꝫ ex materia ex qua fiunt: sed etiam tanquam ex efficiente. cum eniꝫ vita pro actu primo prior sit naturaliter virtute naturali ⁊ animali: si a vitali spiritu dependet effectiue vita in membris: ab eodem etiaꝫ dependet naturalis ⁊ animalis virtꝰ: ⁊ consequenter spiritus. A quocunꝗ enim pendet prius ab eodem pẽdet posterius. ¶ Sciendum tertio ꝙ spiritus vitalis potest dici vehiculum sensus ⁊ motus tripliciter. primo quia est sicut materia spiritus animalis: materia auteꝫ potest dici vehiculũ forme: ⁊ hoc tangitur in littera dum dicit. Reddit eũ potentem ad recipiendum impressiones eoꝝ cum ad cerebrum peruenerit. Quãuis enim spiritus naturalis ad cerebrum perueniat: non tamen recipit impressiones sensus ⁊ motus. quia epar non generat spiritum preparatum ad hoc: ꝫ cor per virtutem vitalem generat spiritum taliter preparatum quod cum ad cerebrum peruenerit recipit impressionem per quam fit conueniens instrumentuꝫ sensus ⁊ motus. secundo potest dici vehiculum ⁊c. quia per ipsum membrum redditur preparatũ vt sit receptiuum virtutis sensitiue ⁊ motiue: ⁊ fiat sensitiuũ ⁊ mobile. Tertio quia vt infra declarabitur spiritus vitalis non concurrit ad operationes vite solum: sed concurrit tanquam principalius ⁊ generalius instrumentum etiaꝫ ad omnes alias operationes: scilicet tam naturales quã animales. virtus igitur vitalis spiritui vitali triplicem tribuit proprietatem. prima est dandi ⁊ conseruandi vitam vbicunque expanditur. secunda est aptitudo ad recipiendum impressiones sensus ⁊ motus. tertia est preparare membruꝫ in quo recipitur ad sensum ⁊ motum. Et possumus addere quartam si volumus: scilicet potestas concurrendi ad omnes operationes tanꝗ generale instrumentum.

¶ Omnibus autem philosophis maiori: idest Aristoteli videtur ꝙ omnium istarum virtutum vel operationum principium existit cor: sed primarũ operationũ eaꝝ manifestatio in his predictis existit principijs.

¶ Declarat sententiam Aristo. circa diuisionem dictam que diuersa est ⁊ opposita sententie platonicorum ⁊ medicoruꝫ. Secundo exẽplificat. ibi. Quemadmoduꝫ. ¶ Dicit primo ꝙ maiori omniũ philosophorũ: idest Aristoteli videtur ꝙ cor sit istarum trium virtutum principium primum in genere membrorum: sed manifestatio operationum primarum istarum virtutum existit in istis tribus principijs enumeratis a platonicis ⁊ medicis. In corde enim manifestantur operatiões virtutis vitalis. In epate nãlis. In cerebro animalis: lꝫ originaliter a corde dependeant.

¶ Quemadmodum apud medicos cerebruꝫ est sentiendi principiuꝫ: ⁊ post hoc quisꝗ sensus per se habet membrum in quo eius apparet operatio.

¶ Deinde hoc exẽplariter declarat dicẽs: qꝛ secũduꝫ sententiam medicorum cerebrum est principium operationuꝫ sensus ⁊ motus. ⁊ sic est principium primum operationis visiue ⁊ auditiue: ⁊ iste operationes non manifestantur in cerebro: immo quilibet sensus habet organum in quo virtute cerebri manifestantur sue operationes: sicut in oculo visiua: ⁊ in aure auditiua. ¶ Sciendum ꝙ ex ista littera Auicẽna secundum sententiam Aristo. patet responsio ad questioneꝫ. qua queritur vtrum tantum vnum sit principale membrum quod sit omnium virtutum principium in genere membrorum: quia dicẽdum est ꝙ principaliter omnes virtutes fundantur in corde velut in minera: instrumẽtaliter vero ⁊ manifastatiue siue secũdario virtutis naturalis principium est epar ⁊ animalis cerebrum: quanuis enim cor in se habeat omnes istas virtutes: non potest tamen ad actuꝫ deducere nisi per instrumẽta: ⁊ non sufficit omnibus idem instrumentum: sicut artifex habens in se artes plures non põt eas ad actum ducere ⁊ opera earum manifestare nisi per diuersa instrumenta: ⁊ ita cor ad operationes animales vtitur cerebro. Ad naturales vero epe: ꝫ quantũ ad actus virtutis vitalis exequendo habet in se sufficiẽs instrumentũ.

¶ Preterea cuꝫ considerãt sicut debent ⁊ certificant inueniunt rem sicut videtur Aristoteli: ⁊ non quemadmodum ipsis videtur: ⁊ inueniunt tractatus suos extractos ex propositionibus sufficientibus ⁊ non necessarijs: in quibus non assequuntur nisi quod ex rebus apparet.

¶ Comparat has sententias inter se. secũdo ostendit qualiter cõsideratio huius diuersitatis pertineat medico ⁊ qualiter non. ibi secũda. Medico autem. ¶ Dicit primo ꝙ quando medici ⁊ platonici considerant sicut debent ⁊ certificãt sicut debent: sicut scilicet requirit exquisita veritatis inquisitio inuenient rem sicut videtur Aristo. ⁊ non sicut videtur eis: ⁊ inuenient tractatus suos: idest conclusiones extractas ⁊ conclusas ex propositionibus sufficientibus: scilicet medico ⁊ non necessarijs in quibus non exequuntur nisi illud quod apparet ad sensum ex rebus: ⁊ non quod dictat ratio naturalis aut methaphisica. ¶ Nota: conclusiones ille quas tenent medici sunt fundate super propositiõbus sufficiẽtibus. i. probabilibꝰ. Apud arabes. n. probabilis propositio vocatur sufficiens. s. medico qui sensuali experientie innitit: vt in seqnti parte declarabit. ppões aũt Aristo. fundate erãt sup ppõibꝰ necessarijs vt in omni multitudie bene

ordinata ⁊c. ⁊ multa alia inducebant que supra capitulo de
membris declarata sunt.

¶ Medico autem inquantū medicus non at
tinet vt consideret que sit harum duarum sen
tentiarum veritas: sed illud cōsiderare philo/
sophus aut physicus debet. Medicus aūt
cum conceditur ei membra hec prenominata
istarum virtutū principia existere non curat
in eo quod de esse medicationis cōsiderat an
ex alijs habeantur principijs que sunt ipsis
priora vel nō. neq; illud ex eis existit que phi
losophus non ei leuia facit.

¶ Ostendit quid considerare de hoc ad medicum pertinet
dicēs ꝙ ad medicū inquantū medicus est nō pertinet con
siderare que sit veritas harum duarum sententiarum: sed il
lud pertinet considerare ad philosophum. s. primum aut
physicum. Nam cū sufficiat medico hec prenominata mem
bra esse principia istarum virtutum: secundum quorum scili
cet lesionem ⁊ impedimentum accidit impedimentum ⁊ le-
sio distincta in operationibus illarum virtutum: non debet
tamen curare quātum ad illud quod pertinet ad actum me
dicationis: an ille virtutes profluant ab alijs principijs que
sunt priora istis vel non: neq; illud: idest illa cōsideratio est
ex his que philosophus nō facit ei leuia: quasi dicat: ista cō
sideratio est leuis medico. quia non est vtilis in opere nec
requisita. In alia littera deficit vna negatio: ⁊ est sensus: ꝙ
ista consideratio non est ex istis que philosophus facit me
dico leuia: immo ista consideratio est grauis etiam philoso
pho. ideo a medico dimittenda.

Circa presens capitulū cadunt aliqua dubia. ¶ Pri
mum de quiditate virtutis. ⁊ si hec tria gene-
ra virtutum sunt abinuicem essentialiter distincta. videtur
enim p̄mo ꝙ virtus non sit anima essentialiter. quia vna exi
stente anima virtutes plurificate sunt. vt patet in distinctio
ne generum virtutum posita ab Auicenna in littera. Et per
idem patet ꝙ ista tria genera sunt abinuicē distincta. Sed
oppositū videtur rationabiliter. quia ad producendū ope
rationes viuentis sufficit principale agens quod est anima
cum suis naturalibus instrumentis. s. complexione: compo-
sitione: ⁊ vnitate ⁊c. Non igitur oportet poni virtutē essen
tialiter distinctam ab anima. ¶ Secundum dubium. quia
non videtur ꝙ omnis operatio proueniat a virtute. In cor
pore enim nostro multi sunt motus ⁊ operatiōes vt iectiga
tio contractio in spasmo replexionali: quorū causa non est
virtus. similiter īfrigidatio stupefactio ⁊ huiusmodi nō pro
ueniunt a virtute. non ergo omnis operatio prouenit a vir-
tute. ¶ Tertium dubium est de virtute generatiua. q2 non
videtur ꝙ virtus generatiua separet substantiā spermatis
ex humoribus: quia separatio ista fit in membris in quibus
complet quarta digestio: vt vigesima tertij. capitulo de cau
sis spermatis: ab illis vero multum distant testiculi: quomo
do igit̄ possunt a tam remotis locis separare. Itē talis sepa
tio ē opatio virtutis attractiue q̄ alia ē a gn̄atiua. Itē nō vi
det̄ ꝙ virt⁹ gn̄atiua sit in testiculis. q2 pricipl'r ⁊ nālissimus
act⁹ virtutis generatiue nō ꝓuenit a virtute testiculoꝝ: vir
tus enim testiculorum non concurrit ad fetus productōē:
sed solum virtus seminis. Et notū est ꝙ illa nō est fundata
in testiculis: sed in spiritu gignitiuo ⁊c. ¶ Quartum dubiū
circa descriptionem virtutis vitalis. ita videtur spiritus vi
talis esse vehiculum operationum naturalium: sicut opera
tionū sensus ⁊ motus: vt patet discurrēdo per omnes tres
modos quibus declarabatur ꝙ spiritus vitalis est vehicu-
lum ⁊c. ergo sicut describitur spiritus vitalis per conserua-
re esse spiritus qui sensus ⁊ motus vehiculum existit: etiā di
ci potest qui operationum naturalium vehiculum existit.
¶ Quintum dubiū. videtur ꝙ virtus animalis sit vitalis.
⁊ ꝙ ita bene est potens dare vitā spiritus animalis sicut vi
talis. primo quia sensus ⁊ mot⁹ est perfectio posterior. vita
vero prior naturaliter: vt supra: sed quicq̄d habet perfectio
nem posteriorem habet priorem naturaliter. igitur ⁊c. Itē
sicut se habet virtus principij ad virtutem principij: ita vir
tus instrumenti ad virtutē instrumēti: sed in membro quod
est principium primum virtutis naturalis necessario est vir
tus vitalis. quia alias posterius absolueretur a suo priori.
igitur in instrumento proprio virtutis animalis reperitur
etiam virtus vitalis. ¶ Item quia non per aliud argumen
tum probatur superius ꝙ omnis spiritus motiuus est sen-
sitiuus: ⁊ non econtra. ¶ Itē virtus ⁊ spirit⁹ animalis con
seruat vitam. quia cōseruat cor per motum anhelitus quod
est principium vite secunda afforismorū: cōmento quadra
gesimosecūdo. ⁊ p̄ma tertij. capitulo de appoplexia. ¶ Itē
ita necessaria videtur operatio cerebri ad custodiam indiui
dui sicut cordis: sed custodire indiuiduum est conseruare vi
tam indiuidui. Et eadem vel similia argumenta adduci pos
sent de virtute naturali ex quo superius ponebat̄ posterior
naturaliter vitali. ¶ Sextum dubium. videtur ꝙ virtus na
turalis sit naturaliter prior vitali. Primo. q2 est cōmunior:
inest enī plantis ⁊ viuentibus vita vegetatiua. vitalis vero
viuentibus vita sensitiua. Secūdo. quia ab ipsa absolui po
test in aliqua parte nostri corporis virtus naturalis: ⁊ non
econuerso: quia aliqua pars nostri corporis solum viuit vt
planta. ⁊ sic in ea nō videtur virtus vitalis: quia illa non re
peritur nisi in viuentibus vita sensitiua. ¶ Septimum du
bium. quia si datur illa virtus vitalis distincta a naturali ⁊
animali videtur ꝙ vltra gradus viuentiū ab Aristotele nu
meratorum dabilis sit alius gradus. arguitur consequētia.
q2 quecunq; virtus alteri comparata non necessario sequi
tur ipsam nec econtra constituit gradum vite distinctum a
gradu vite alterius: sed virtus vitalis ⁊ naturalis sunt hu-
iusmodi. separatur enī virtus vitalis a naturali: vel separa
ri potest: vel saltē sic esse non repugnat: ex quo in nobis est
naturaliter prior. simil'r animalis a vitali in plantis. ideo ⁊c.
¶ Item quecunq; virtus cōparata ad duas virtutes qua
rum vna est naturaliter altera prior: nō necessario sequitur
ex priori nec ex ea necessario sequitur posterior: constituit
gradum vite distinctum a quolibet illorum: sed virtus vi-
talis comparata vegetatiue ⁊ sensitiue est huiusmodi: non
enī necessario sequit̄ ex vegetatiua vt patet in plantis: nec
ex ea necessario seq̄tur sensitiua: sed ē ea naturaliter prior.
igitur ⁊c.

Ad primum Communis respōsio est. ꝙ vir
tus prout proposito ꝑtinet du
plex est: scilicet principalis ⁊ instrumentalis. prima est ani-
ma dicta virtus vitalis inquantum est operationum vitali
um productiua ⁊c. Altera vero instrumentalis: ⁊ illa est in
strumentum vel temperamentum quo exit anima in iam di
ctas operationes: sicut vitalis virtus est temperamentum
anime in corde vel spiritu quo exit in operationes vitales.
Animalis vero est temperamentum quo exit in operatiōes
animales: ⁊ sic de alijs. virtus vero vitalis animalis ⁊ natu
ralis primo modo dicta non differt essentialiter ab anima:
sed secundo modo dicta differt essentialiter ab anima: ⁊ plu
rificatur ⁊ diuersificatur secundū genus anima vna existē
te. vna enim existens anima distincta requirit temperamen
ta ad producendum operationes animales naturales ⁊ vi
tales. ⁊ taliter sumendo virtutem distinguūt auctores in vir
tutes influentes ⁊ innatas. principalis enim virtus omnis
est innata vt patet: sed instrumentalis aliqua est influēs: ali
qua innata: puta temperamētum tale vl' tale. Sub hoc etiā
sensu dicunt cor influere virtutem vitalem epar naturalem
⁊ cerebrum animalem. ¶ Notum est. n. nullū istorum mem
bris influere animam: sed temperamentum ad exeundū in
tales vel tales operationes anime. Et secundum hanc res-
ponsionem patet. ꝙ preter animam complexionem ⁊ com
positionem cum quibus operatur anima non sunt in nobis
requisite potentie superaddite. ¶ Patet etiam secundum
hanc responsionem qualiter genera tria virtutum abinui
cem distinguantur vel non. ¶ Quidam tamen huic inhe
rentes vie dicunt virtutem quandoq; sumi pro eo q̄d prin
cipaliter significat hoc nomen virtus in recto: ⁊ sic virtutes
anime non sunt nisi anima: quandoq; vero pro anima cū di
spositōibus requisitis ad actiones animē producēdas: ⁊ sic
virtus nō est anima: sed aggregatū quoddā ex anima ⁊ hu
iusmodi dispōnib⁹ req̄sitis: ⁊ scd̄m hanc distinctionē r̄ndet̄
ad q̄situ vt p3. ¶ Rn̄sio aūt magis antiq̄ tenet ꝙ p̄ter aiā

⁊ dispositiones iaʒ dictas in anima distinguuntur virtutes
seu potentie fundate in ipsa que sunt proprietates quedā na
turales anime per quas mediante temperamento sibi ꝓpor
tionato anima cordis ꝓducit operationes vitales: cerebrū
vero animales ⁊c. ¶ Et cōsequenter. ꝙ ad producendum
operationem quācunqꝫ animati cōcurrit triplex principiū:
vnum principale: ⁊ illud est anima. Anima eni est illud quo
primo viuimus ⁊ sentimus ⁊c. Aliud vero est instrumentuʒ
purum ⁊ operationi proximum sicut complexio ⁊ composi
tio. Aliud vero est inter hec medium. s. principale et instru
mentale secundū quid. quia respectu anime est instrumenta
le: respectu vero complexionis est principale ⁊ directiuū. ⁊
hec est virtus vel potentia anime. Forma enim opatur per
suam virtutem: virtus vero per complexioneʒ. sicut anima
artificis in producendo opus artis est principale agēs ⁊ in
strumentum artificiale: vt securis vel maleus est instrumen
tale purum habitus vero artificis est instrumētale respectu
anime. principale vero respectu instrumenti. Anima eniʒ ꝑ
artem mouet instrumentum ad opus artis producendum.
¶ Et secundū hoc concedunt potentias anime siue organi
cas siue non organicas esse ab anima essentialiter distictas.
⁊ ꝙ sunt proprietates anime in anima fundate aut i compo
sito. ¶ Ad hoc aūt saluandum adducunt plures suasiones.
prima est. Non minus prouida debuit eē natura circa perfe
ctionem animatorum q̄ʒ inanimatoruʒ: sed res inanimatas
insigniuit virtutibus formas consequētibus distinctis a for
mis ⁊ complexionibus earum vt magneti virtutem dedit at
trahendi ferruʒ: reubarbaro vero coleram. igit etiā res ani
matas debuit similibus ⁊ adhuc nobiliorib⁹ virtutibus insi
gnire: quibus anima exeat in actiōes anime proportōatas.
¶ Itē non minoris potētie videt natura q̄ʒ cōsuetudo. sed
consuetudo dare potest anime virtutem per quā habilitat
ad actiones suas vt patet de virtutibus moralibus ⁊ intel
lectualibus. igitur natura dare potest aliquas virtutes na
turaliter insitas anime. ¶ Itē attractio que fit virtute attra
hente grossum ⁊ relinquente subtile prouenit ab anima me
diante tēperamēto ⁊ calore naturali membri ⁊ virtute: quā
formam specificam vocant. igitur ad attractionem factaʒ a
virtute concurrit triplex principium. vnū primum. s. anima.
Alterum instrumentale. s. calor naturalis. ⁊ tertiuʒ mediū. s.
forma specifica vel virtus. igit hec virtus attractiua est pro
prietas superaddita anime ⁊ calori naturali: ⁊ qua ratiōe vir
tus attractiua est sic distincta ab ea: eadeʒ ratione digestiua
retentiua. ⁊ sic de alijs. ¶ Item ab eodem membro proue
niunt mediante complexione vna ⁊ temperamēto vno ope
rationes ꝯtrarie: vt attractio ⁊ expulsio. igitur oportet has
operationes contrarias in aliqua contraria principia redu
ci: sed non in essentias anime contrarias nec temperamenta
contraria. igitur in virtutes contrarias. ⁊ sic essentia anime
vna ⁊ simplex per complexionem vnam producet actus op
positos: per virtutes tamen contrarias seu contrariorū pro
ductiuas: sicut anima artificis eodem instrumento per con
trarias volitiones ⁊ affectiones contraria opera producit:
⁊ fundatur augmentum super hec: ꝙ idem principium natu
rale vt naturale distinguitur. contra voluntarium secundū
idem non potest contrarios effectus producere. ¶ Quod
etiam ista tria genera virtutum sint abinuicem distincta sua
deri potest. primo. quia vna istarum operante alia quiescit
vt patet. de animali in somno ⁊ naturali. ¶ Item destructa
animali remanet vitalis vt in membro paralitico. ¶ Item
vna fortificata altera debilitatur vt patet. ¶ Item obiecta
diuersa habēt principia diuersa: actus diuersos: fines diuer
sos: vt pʒ discurrēdo. Si quis hec motiua soluere voluerit
facile poterit ex his que pluries tacta sunt in precedenti ca
pitulo. ¶ Ad secundum dubium conceditur in nobis fieri
operationes aliquas que communiter sumendo operatio
nem dicunt operationes: quāuis non proueniant a virtute:
sed hoc non est contra Auicennā qui sumpsit operationem
proprie vt supra notatum est. vel dic ꝙ nulle operationes
sunt debite animato inquātum animatum est quin ille a vir
tute proueniant vt patet intuenti. ⁊ sic intellexit Auicenna.
¶ Ad tertium puto nō esse verisimile ꝙ testiculi per totuʒ
corpus diffundāt virtutem per quaʒ separent ab omnibus
membris vel humoribus eorum substantiaʒ spermatis: sed
credendum est ꝙ nutrimētum quod superfluit a digestione
quarta membroruʒ reingreditur venas ⁊ pellitur a virtute
de porositatib⁹ membroꝝ ad venas capilares: ex illis etiā
ad maiores donec tandem ad uenam concauam magnam
perueniat: ⁊ tandem in vasa seminaria ad testiculos transit
illud commixtum cum materia nutrimentali debente nutri
re testiculos: vbi virtute testiculorum separat materia sper
matis a materia nutricatiōis vasorum ⁊ testiculorum ⁊ trās
mutatur in sperma: ⁊ hec voluit Auicēna. ¶ Ad confirma
tionē dicitur. ꝙ virtuti generatiue spermatis ministrat vir
tus attractiua. sicut enim virtuti nutritiue ministrat attracti
ua ⁊ retentiua ⁊c. ita ⁊ generatiue. virtus igitur generatiua
spermatis mediante virtute attractiua separat substantiam
spermatis ⁊c. ⁊ mediāte virtute retentiua retinet illud. ⁊ sic
de alijs virtutibus ministrantibus. ¶ Ad aliam confirma
tionem dicitur. ꝙ virtus testiculorum est illa que principa
liter est generatiua fetus: eo ꝙ virtus spermatis agit tāquā
instrumentum ⁊ idolum eius. ⁊ ideo licet virtus que est inte
sticulis non concurrat actualiter: concurrit tamen virtuali
ter. ¶ Ad quartum dubium conceditur ꝙ spiritus vitalis
ita est vehiculū operationum naturalium sicut sensus ⁊ mo
tus: expressit tamen de sensu ⁊ motu. primo quia sunt opera
tiones digniores ⁊ nobiliores. secundo quia manifestiores
sunt q̄ʒ operationes naturales. tertio q2 in hoc omnes con
ueniunt ꝙ spiritus animalis generatur ex vitali: non sic aūt
conueniunt de naturali: immo apud multos ambiguum est
an dandus sit spiritus naturalis distinctus a vitali. videtur
enim saluari multum principatus epatis in generando san
guinem. ¶ Ad quintum dicitur. ꝙ quicquid habet formali
ter perfectionem posteriorem: habet ⁊ formaliter perfectio
nem priorem. Non tamen necessario quicquid virtualiter
vel instrumentaliter habet perfectioneʒ posteriorem eodē
modo continet priorē: potest enim aliquis spiritus esse con
ueniens instrumentum virtutis posterioris ⁊ non prioris: si
cut spiritus oculi est conueniens instrumētum visionis. sed
non est conueniens instrumentum generationis aut nutri
cationis aut augmenti. ¶ Cōtra. sic se habʒ actus ad actuʒ
sicut virtus ad virtutem: sed virtus posterior nō potest ab
solui a priori. ergo nec actus posterior. ⁊ si sic. ergo omnis
spiritus producens actum posteriorem producit priorem.
Neganda est maior. licet enim virtus auditiua aut visiua ne
cessario presupponat tactiuam: nec ab ipsa aliquo modo ab
solui possit. hoc enim solo sensu cum alias priuatur necesse
est mori: actus tamē videndi absolui potest ab actu tangen
di. ¶ Potest tamen probabiliter sustineri ꝙ quilibet spiri
tus tam naturalis q̄ʒ animalis vitam conseruet in quantuʒ
instrumentum vitalis vel inquantum in eo aliquid de virtu
te vitali spiritus vitalis ex quo fuit genitus derelictum est.
sed hoc non concludit ꝙ sit spiritus vitalis vt patʒ. ¶ Ad
confirmationem patet negandā esse similitudinem illam vt
dictum est. ¶ Ad aliam cum dicitur. ꝙ arguitur superius
ꝙ omnis spiritus motiuus est sensitiu⁹: dicitur hoc esse ve
rum: sed illa probatio non est efficax. ¶ Ad alias confirma
tiones dicitur. ꝙ vitalis spiritus differenter conseruat vi
tam ⁊ spiritus animalis. quia spiritus vitalis per se ⁊ imme
diate: spiritus vero animalis mediate ⁊ per accidēs: vt plu
ries alias declaratuʒ est. ¶ Ad sextum dicitur ꝙ virtus na
turalis est prior communitate virtute vitali: perfectione ta
men ⁊ causalitate prior est vitalis virtus virtute naturali in
his in quibus vtraqꝫ virtus est reperibilis: sed de hoc plus
videbitur inferius. ¶ Pro alia vero confirmatione dicitur
ꝙ in nulla parte nostri corporis reperibilis est naturalis in
qua non sit etiam vitalis: vt ifra capitulo de virtute vitali.
¶ Ad septimum dicitur negando consequētiaʒ. ⁊ negatur
vlterius ꝙ quecunqꝫ virtus alteri comparata que non ne
cessario sequitur ad ipsam: nec econtra constituit graduʒ vi
te distinctum a gradu vite illius. patet eniʒ ꝙ virtus visiua
comparatur olfatiue: ⁊ non necessario sequit ex ipa nec ecō
tra. Non tamen gradum vite distinctuʒ cōstituit: q2 vtraqꝫ
continetur sub gradu vite sensitiuorum. ¶ Ad aliaʒ confir
mationem videbitur infra capitulo de virtute vitali. ⁊ patet
etiam faciliter. ¶ Similiter faciliter soluitur instantia con
tra minorem de virtute tactiua cōparata vegetatiue ⁊ olfa
tiue. Illa eniʒ non necessario sequitur ex negatiua: nec ex ea
necessario sequitur olfatiua. ⁊ tamen non constituit graduʒ
vite distinctum vt pʒ.

¶ Cap. II. Quod est de virtutibus naturalibus quibus ministratur.

Irtutum vẽro naturaliũ alie sunt que
v sunt ministrantes alie sunt que sunt ministrate.

¶ Post generalem diuisionez virtutũ exequitur specialiter determinãdo de mẽbris diuisiõis. Et primo de virtutibus naturalibus. scdo de vitalibus. tertio de aialibus. ibi secunda. Uirtutes aũt animales. ibi tertia. In virtute ãt animali. Primo ponit diuisionẽ quandã. secũdo subdiuisionẽ. ibi secunda. Et ministrataꝝ quidẽ. ¶ Primo dicit ꝙ virtutum nãliuz alie sunt ministrãtes ⁊ alie sunt ministrate. ¶ Sciendũ primo. ꝙ lz multiplr̃ sumat̃ naturale. s. vt distinguit̃ contra violentũ. ꝯtra ꝑternaturale. ꝯtra causale. cõtra artificiale. ꝯ volũtariũ. ⁊ cõtra cognoscitiuũ. ¶ In ꝓposito ꝑ naturalẽ virtutẽ vt melius ⁊ clarius infra declarabit̃ intelligere debemus virtutẽ in nobis circa alimẽtuz sine cognitõe operatiuã nõ preparãtez spũz vel instr̃m virtuti animali seu cũ cognitione operatiue: sicut ẽ nutritiua ⁊ augumẽtatiua. Et ꝑ hoc ꝙ dicit̃ circa nutrimentũ operatiuaz sine cognitione differt ab aiali. Et ex hoc ꝙ nõ preparat instr̃z ⁊c. differt a vitali. ¶ Sciendũ scdo. ꝙ necessitas ponẽdi quasdã virtutes nãles ministrãtes ⁊ aliquas ministratas sumit̃ ex hoc ꝙ virtutũ ⁊ operationũ naturalium quedã habẽt rationem finis quedã vero ordinatoꝝ ad finez: ⁊ qꝛ finis melioꝛ ẽ ⁊ ꝑfectioꝛ ordinatis ad finẽ. Ideo ṽtutes hñtes rõnez finis sunt ꝑfectiores ⁊ meliores. Et qꝛ inter ea que sunt eiusdem ordinis imꝑfectius subseruit ⁊ ministrat ꝑfectiori. Ideo virtutes ⁊ operatões imperfectiores subseruiunt ⁊ ministrãt ꝑfectioribꝰ. Ex quo pz causa ṽitatis lr̃e. Omnis. n. ṽtus nãlis aut habz rõnez finis vel ordinati ad finẽ. si primuz: est ministrata. si scd̃m: ministrãs. Et ex hoc pz quid per virtutẽ ministratã naturalem: ⁊ quid per ministrãtem debemus intelligere. Per ministrãtẽ debemus ĩtelligere virtutẽ alteri subseruientẽ ꝓ operatõe necessaria ad custodiã vel integritatẽ ĩdiuidui aut spẽi. Econtra vero ꝑ virtutes ministratas ĩtelligere debemꝰ ṽtutes huiusmodi: seruitiũ seu ministeriũ recipientes. vtꝝ aũt he virtutes ministrãtes ⁊ ministrate sint necessario distincte videbit̃ in dubijs lr̃alibus.

¶ Et ministratarum quidẽ duo sunt genera. vnũ genꝰ ministrat ĩ re nutriẽtis ad hoc vt ĩdiuiduũ remãeat: qđ in duas partit̃ species: nutritiuã ⁊ crescitiuã. ⁊ alteꝝ genus ministrat ĩ nutriẽte ad hoc vt remaneat spẽs: qđ ẽt ĩ duas diuidit̃ spẽs: in generatiuã ⁊ formatiuã.

¶ Ponit subdiuisionem determinãdo de mẽbris diuisionis supra posite. Et primo determinat de virtutibꝰ ministratis. scdo de ministrãtibus. ibi scda. Uirtutes ṽo nãles. Primo ponit subdiuisionẽ. Scdo ꝑtractat eius mẽbra. ibi secunda. Uirtꝰ ṽo nutritiua. ¶ Dicit ꝑmo. ꝙ duo sunt genera virtutum ministrataꝝ. qꝛ vnũ est genus qđ ministrat in re nutriẽtis ad hoc vt ꝯseruet̃ indiuiduũ: ⁊ illud diuidit̃ in duas species. s. in nutritiuã ⁊ crescitiuã: aliud vero ministrat in re nutriẽtis vt ꝯseruet̃ species: ⁊ diuidit̃ in generatiuã ⁊ informatiuã. ¶ Sciẽdũ primo. ꝙ lz Auicẽ. describat vtrũq̃ genus virtutis ministrate ꝑ ministrare: non tamẽ describit per ministrare virtuti precipue naturali eiusdẽ generis: sed describit per ministrare fini q̃ est indiuidui aut speciei permanẽtia aut etiã per ministrare actui quo ille finis attingit̃. ¶ Sciẽdum scdo per rem nutriẽtis intelligere debemus materiam nutrimẽtalẽ circa quã operat̃ tam nutritiua q̃ augmentatiua: similr̃ taz generatiua q̃ informatiua. Ex quo pz ꝙ sicut iste due virtutes sub vno genere comprehẽdunt̃: ita ⁊ eoꝝ obiecta. omniũ enim istaꝝ virtutũ obiectũ est nutriens siue materia nutrimẽtalis: lz nõ scd̃m eandẽ rõnez vt pz.

¶ Uirtus vero nutritiua ẽ illa que nutriens in nutriti cõuertit similitudinẽ: ideo vt ꝑ ipm̃ restaurationẽ eius recuꝑet qđ dissolutũ fuit.

¶ Nunc pertractat mẽbra subdiuisionis posite. ⁊ ꝑmo notificat virtutẽ ministrantẽ ad indiuidui permanẽtiã. scdo speciei. scda ibi. Generatiue ṽo. Primo notificat nutritiuaz. secundo crescitiuã. tertio cõperat has virtutes inter se. ibi secunda. Uirtꝰ ãt crescitiua. ibi tertia. Nutritiua ṽo. ¶ Dicit primo ꝙ virtus nutritiua ẽ illa que cõuertit nutriẽs in similitudinẽ nutritiui ad hũc finẽ vt per nutrimentũ recuꝑet restauratõez eius qđ dissolutũ fuit. ¶ Sciendũ ꝑmo. ꝙ Aui. notificat nobis virtutẽ nutritiuã ex multis. ꝑmo ex obiecto dum dixit nutriẽs a quo ⁊ nutritiua dicta est. scdo ex actu ⁊ operatione: dum dixit: Cõuertit: talis eniz cõuersio est oꝑatio virtutis nutritiue. tertio notificat ipsaz ex termĩo sui motus. vltimo ex fine dũ dixit: Ideo vt ꝓpter ipsaz ⁊c. Ad hoc eniz fit ista oꝑatio a virtute nutritiua vt restauret̃ ⁊c. ¶ Secundo nõ. ꝙ nutriẽs veꝝ est illud ꝙ ẽ ꝓprie obiectũ ṽtutis nutritiue ⁊ nõ futuꝝ nutriẽs: vt infra. ¶ Sciẽdũ tertio ꝑ similitudinẽ nõ esse ĩtelligẽdã silitudinẽ accidẽtalẽ solũ: imo virtꝰ nutritiua deducto ĩpedimẽto nõ assimilat nutriens nutrito solũ accidẽtalr̃: ſ; etiã subalr̃ vt infra videbit̃.

¶ Uirtus aũt crescitiua ẽ illa que ĩ totius corporis dyametris addit secundũ ꝓportionalitatẽ naturalẽ: quatenus ipm̃ ad finẽ augmẽti ꝑducat ꝑ illud qđ ipsuz ex nutriẽte ĩgredit̃.

¶ Notificat crescitiuã: ⁊ in snĩa vult ꝙ crescitiua virtꝰ est illa que addit scd̃m ꝓportionalitatez nãlem in dyametris totius corporis: vt ipm̃ ẽt indiuiduũ ꝑducat ad finez augmẽti per illud qđ ipz ingredit̃ ex nutriẽte. ¶ Sciendũ primo. ꝙ Auicẽ. notificat virtutẽ augmẽtatiuã ex multis. ꝑmo ex parte cui attribuit̃ crescẽtia seu augmẽtũ dũ dicit̃. Totius corporis. scdo ex parte eius oꝑationis dũ dicit̃. Addit. talis. n. additio quãtitatis ẽ oꝑatio virtutis crescitiue. tertio ex parte modi dũ dicit̃. Scd̃m ꝓportionalitatẽ. quarto obiecti dũ dr̃. Per illud qđ ex nutriẽte. q̃nto ex ꝑte finis dũ dr̃. Quatenus ipsuz ad finẽ augmenti ꝑducat. ¶ Sciendu; scdo vt declaratũ ẽ scdo celi. in corpore nr̃o signabiles sunt sex differẽtie positiõis sub tribus ꝯrietatibus ꝯtente. s. ꝯrietate q̃ est iter sursuz ⁊ deorsuz. ꝯrietate que ẽ iter dextrũ ⁊ sinistꝝ. ⁊ tertia q̃ est iter añ ⁊ retro. Iste ergo sunt sex differẽtie positiõis terminate per tres lineas mensurãtes magnitudinez corporis nostri. qꝛ linea que est a sursum in deorsuz mensurat corporis longitudinẽ. que vero inter dextrũ ⁊ sinistruz latitudinẽ. ⁊ que ẽ iter ante ⁊ retro ꝓfunditatẽ. ⁊ iđ solũ tres ponimus corporis dimensiões. qꝛ nõ sunt plures linee differentiaꝝ positõis iam dictaꝝ terminatiue. ⁊ se ad angulos rectos ĩtrisecãtes. Ad nãlez igit̃ crescentiã requirit̃ ipsam fieri scd̃m tres dyametros signatas: ita vt inter istas diametros seruet̃ ꝓportionalitas nãlis. ¶ Sciẽdũ tertio. ꝙ ꝑ proportionalitatẽ intelligere debemus vt sumit̃ q̃nto euclidis: similitudinẽ ꝓportionũ. Est. n proportionalitas similitudo ꝓportionũ. nec est arythmetica ꝓportionalitas. qꝛ semper seruat̃ equalis excessus membri excedẽtis ad excessuz. Nec etiã seruat̃ ꝓportionalitas geometrica. qꝛ nõ semper seruat̃ similis ꝓportio geometrica: ſ; seruat̃ proportionalitas naturalis. qꝛ q̃lis nãlis erat ꝓportio istaꝝ dyametroꝝ aut augm̃tum talis sublato impedimẽto accidẽtali reperit̃ posterius. Qualiter aũt intelligẽda sit illa proportiõalitas nãlis declarabit̃ infra ĩ dubijs que circa lr̃am mouebunt̃.

¶ Nutritiua vero virtꝰ crescitiue seruit: eo ꝙ nutritiuã quãdoq̃ affert nutriens ei qđ dissoluitur equale: quãdoq̃ minus: quãdoq̃ plus. Sed crescitiua nõ erit nisi cũ quod ingredit̃ plus fuerit: eo ꝙ dissoluitur.

¶ Comparat has virtutes iter se. secũdo remouet dubiũ. tertio declarat operatiões ⁊ actus nutritiue virtutis. scda ibi. Nõ tñ. tertia ibi. Nutritiue. ¶ Dicit ꝑ ꝙ nutritia seruit crescitiue afferẽdo. s. de nutrimẽto plusq̃ sit illud qđ dissoluit̃. ¶ Sciẽdũ ꝙ nutritia seruit crescitiue: ꝑ afferẽdo plus ⁊c. scdo substantificã exiccationẽ mẽbroꝝ probibendo quare saluat̃ mẽbroꝝ extẽsibilitas ꝑ quã fit augmentum.

¶ Non tamẽ totũ qđ taliter existit est crescitiua. Impinguari. n. post macredinẽ ĩ etate cõsistentie est huius secte: nõ tamẽ ẽ crescitiua. nõ est. n. augmẽtuz nisi illud qđ secundũ naturalẽ proportõalitatẽ in oĩbus existit dyametris: quatenus ipm̃ ad crescẽtie ꝑducat com/

plementū. Deīceps vero post hoc nullo mo
do ē ibi crescētia: ⁊ si sit ibi impinguatio: quē/
admodū ante consistentiā non existit etiā ari/
ditas: ⁊ si sit ibi macredo: licꝫ illud lōgius exi
stat ⁊ a necessario exiens magis.

¶ Remouet dubiuꝫ. aliquis. n. crederet ꝙ semꝑ si restaurat
plusq̃ resoluit fit crescentia: ꝫ hoc nō est. q2 homo cōsistēs
post macredinē ipinguari pōt ⁊ nō augeri. q2 nō ē crescētia
nisi seruet ꝓꝑortōalitas naturalis scḋm tres dyametros vt
viuēs debitā q̄ntitatē attigat: ⁊ ideo lꝫ sit impinguatio post
cōsistentiā: nō tamē ē ibi augumētū: sicut in pueritia pōt eē
macredo quāuis ibi non sit ariditas. i. diminutio: lꝫ illud. s.
corpus augeri in cōsistētia sit longius a vero siue sit magis
exiēs a necessario. q2 plus tēdit ad impossibile. q2 possibile
ē diminui i pueritia ⁊c. ꝫ nō ē poſe cōsistētē vere augeri.

Circa hanc materiam cadūt dubia non pauca.
¶ Primū videt ꝙ taꝫ nutritiua q̃
augmētatiua q̃ ēt generatiua sint v̄tutes ministrantes. Nu
tritiua. n. seruit crescitiue vt visuꝫ ē in lr̄a. Augmentatiua ēt
seruit generatiue vt ifra in fine capl̄i. generatiua ēt ⁊ nutriti
ua seruit iformatiue vt infra. igit illa diuisio in ministrātes ⁊
ministratas ē icōueniēs. ¶ Itē omniū istaꝝ virtutū ē obie
ctū vnū. igit iste nō sūt disticte. q2 potētie distiguunt ꝑ act⁹
⁊ actus ꝑ obiecta. ¶ Itē signet in stomaco aut in epate vir
tus digestiua ⁊ nutritiua. ⁊ arguit sic. huius digestie siue cō
munis siue ꝓꝑrie: ⁊ hui⁹ nutritiue ē idē obiectū ⁊ idē instr̄m.
q2 totus calor stomaci ⁊ sil̄r epatis influēs ⁊ inatus agit ad
eius digōnem cōmunē ⁊ ꝓꝑriā: ⁊ ille idē calor totus agit ad
eius nutricatōeꝫ. idē ergo est instr̄m digestiue ⁊ nutritiue. ⁊
sil̄r arguit de alijs virtutib⁹ mēbroꝝ simul exn̄tibus: quarū
vna dicit ministrās ⁊ alia ministrata. ⁊ sic obiectuꝫ ⁊ instr̄m
erūt idē. ⁊ per cōsequēs iste virtutes nō sunt disticte. ¶ Se
cundū dubiū est. quare hec diuisio virtutū ministrātiū ⁊ mi
nistrataꝝ posita ē ab Auicē. magis de virtutibus naturali/
bus q̃ aialibus aut vitalib⁹. ita. n. inter vitales alique se ha
bēt ꝑ modū finis ⁊ alique ꝑ modū ordinatoꝝ ad fineꝫ: ⁊ sil̄r
in aialibus sicut in naturalibus. ¶ Tertiū dubiū. q2 virtus
augmētatiua nō videt reqsita ad idiuidui ꝑmanētiam. Ces/
sante. n. actu ⁊ operatōe v̄tutis augmētatiue remanet idiui
dui: ⁊ cōseruat: nō ꝫ illa ē necessaria. ¶ Quartū dubiuꝫ: est
cōtra descriptōeꝫ virtutis nutritiue. q2 illa descriptio vide
tur cōpetere virtuti digestiue. virtus. n. digestia epatis sto
maci mamillaꝝ ⁊ testiculoꝝ cōuertūt suū digestibile in simi
litudinē suā: ⁊ tn̄ nō oēs sunt virtutes nutritiue. ¶ Iteꝫ q2
virtus generatiua cōuertit generabile in sil̄itudinē generan
tis. ¶ Item q2 nō est possibile fieri restaurationeꝫ eius qḋ
dissoluit. q2 tunc vita posset perpetuari. ¶ Itē nō semꝑ na
turaliter possibile ē vt fiat recōpēsatio ꝑ restaurationeꝫ ei⁹
qḋ a corpore dissoluit: ꝫ nulla ē virtus agēs vt attingat na/
turaliter finē impossibilē. igit ⁊c. pꝫ maior. q2 in senectute il
lud ē impossibile. ¶ Item ex ista diffinitōe sequitur ꝙ sem
per ante restaurationē quālibꝫ precedit resolō. ideo. n. con
uertit virt⁹ nutritiua nutriens in sui similitudinē vt recuꝑet
ꝑ restauratōeꝫ id qḋ dissolutū fuit. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ante actōeꝫ illā
virtutis nutritiue fuit facta resolō: sed arguit ꝙ non. primo
q2 ita potēs est calor naturalis ⁊ potētior ad nutrimentum
ꝓximū nature mēbri cōuertendū in substantiā mēbri q̃ ad
resoluendum humidū membrale. alʼs. n. ꝑ totā pueritiā nō
plus restauraret q̃ resolueret. ergo nō citius faciet in mem
bro resolutionē humidi substātifici q̃ faciat restauratiōeꝫ.
⁊ ꝑ cōsequēs ante restaurationē nō ꝑcedit resolō. ¶ Item
positis causis naturalibus ad effectū ꝓducēduꝫ sufficiētib⁹
ꝓducit effectus: sed quāuis nulla resolō precesserit post in
stans generatiōis fetus ꝑ tēpus stabunt cause sufficiētes re
stauratiōis. igit ⁊c. ꝓbatur minor. q2 stabit agēs materia. s.
nutrimētuꝫ finis. s. vt fetus suā ꝑfectam quātitatē attingat.
igit ⁊c. ¶ Item quādiu viuit aial tam diu nutritur secūdo
de aia: sed nō prius fit in aiali resolō q̃ viuat. igit nō ꝑus fit
resolō q̃ nutricatio. Et alia plura pro illo adduci possent.
¶ Quintū dubiū. An virtus crescitiua ⁊ nutritiua sint vna
virtus vel diuerse. videt. n. ꝙ vna. q2 idē est obiectū. ideꝫ ē
instrumentū ⁊ subiectū. igit ⁊c. videt aūt ꝙ sint disticte. q2
destructa vna altera manet. Destructa. n. augmētatiua vir/
tute remanet nutritiua. vt pꝫ in senectute ⁊ in consistentia.

¶ Sextū dubiuꝫ. quid ꝑ hāc ꝓꝑortionalitatē naturalē itel
ligit Auicē. dū dixit: ꝙ virtus augumētatiua addit in trib⁹
dyametris totius scḋm ꝓꝑortionalitatē naturalē. videt. n.
hoc non esse veꝝ: cū experimēto pateat vnū membꝝ plus
alijs crescere. vt pꝫ in naso ⁊ multis alijs mēbris. ¶ Septi
mum dubiū. q2 videt ꝙ in etate cōsistēdi possit fieri verum
augmentū: ꝑ̄mo q2 sic se hꝫ diminutio ad etatē crescētie sic
augmentū ad etatē cōsistēdi vel decrescētie: ꝫ i etate crescē
tie pōt fieri v̄a diminutio. q2 pōt scḋꝫ oēꝫ dyametꝝ fieri ma
ior resolō q̃ restauratio. igit ⁊c. ¶ Item sanguineus pōt i
etate cōsistentie vere augeri. igr̄ ⁊c. assumptū probat. q2 vir
tus restauratiua in ꝑ̄mo instanti ꝯsistentie sanguinee ē mul
to fortior q̃ in colerico in primo instanti sue cōsistentie. igi
tur plus sufficit scḋm omnē dyametrum afferre q̃ virt⁹ nu
tritiua colerici ⁊ cū hoc est in sanguineo resolutio minor q̃
in colerico. ergo si in colerico sufficit virtus restauratiua se
cundū omnem dyametrū tantū restaurare q̄ntū resoluit: suf/
ficit in sanguineo plus restaurare q̃ resoluit secundū oēm
dyametruꝫ. ¶ Forte diceret negādo ꝯn̄am. q2 ad augumē
tum requirit extensio que nō pōt fieri in sanguineo cōsisten
te. ¶ Cōtra. in ꝯsanguineo sistēte est humidū extensibilius
q̃ in ml̄ico in aliqua certa parte sue adolescētie: ⁊ calor de
bens extēsionē facere est fortior: cū igitur per totā adolescē
tiā in melācolico possit calor extensionem facere: sequit ꝙ
in sanguineo in aliqua parte cōsistentie poterit. ꝓbatur ma
ior. q2 in principio cōsistentie est humidū extēsibilius in san
guineo q̃ in ml̄ico. igit in aliqua ꝓꝑortione: sit igit ꝙ in du
plo: ⁊ sequit ꝙ in ꝑ̄ncipio ꝯsistentie est in sanguineo hūidū
extensibilius q̃ fuerit per tēpus ante in ml̄ico: sed continue
ante in ml̄ico erat humidū sufficiēs ad extensionem. igit ⁊c.
¶ Itē magis extēsibile est humidū in sanguineo vel tempe
rato in ꝑ̄mo instāti ꝯsistentie q̃ in ml̄ico: ⁊ calidū potētius
ad extēsionē faciendā. igit tardius desinet in sanguineo ca/
lidū posse facere extensionem q̃ in melācolico: sed tunc pri
mo desinet in melācolico. ergo per tēpus post poterit i san/
guineo facere extēsionē. ⁊ per cōsequens in etate consisten
tie ⁊c. ¶ Istud argumentū vltimū apparentius est sangui/
neo ⁊ melācolico equaliter distantibus a primo instāti con
sistētie: ⁊ similiter de sanguineo aut temperato cōparato co
lerico. ¶ Vltimuꝫ dubiū. Quare ꝓpter virtutē aliquando
posse addere scḋm ꝓꝑortiōalitatē naturalē in dyametris to
tius ponit virtus augmētatiua: ⁊ ꝓpter diminutionē fieri se
cundū ꝓꝑortionē eandem nō ponit virt⁹ diminutiua.

Ad hec dubia respōdetur. ¶ Et primo ad
primū dixerunt quidā ꝙ vir
tutes ministrate sunt solū respectu ministrātiuꝫ eis ministra
te: inter se tamē sunt ministrātes ⁊ ministrate: ⁊ sic nutritiua
est ministrās crescitiue ⁊ nutritiua ⁊ crescitiua generatiue: ⁊
generatiua ⁊ immutatiua ꝑ̄ma informatiue. sed hoc nō vide
tur repugnare diuisioni posite. q2 iste virtutes non sunt mi
nistrātes ⁊ ministrate respectu eiusdē virtutis. ¶ Cōtra. q2
tunc per idem cōcedendū foret tam digestiuā stomaci q̃ ēt
epatis esse virtutes ministratas. q2 digestiue stomaci mini/
strat attractiua ⁊ retētiua: ⁊ digestiue epatis ministrat dige
stiua stomaci: qḋ nō videt consonare lr̄e. Ideo dixerūt alij
ꝙ aliud est seruire alteri ⁊ aliud est ministrare. seruire enim
dicit quicqd alteri aliquaꝫ affert vtilitatē: ministrare vero
dicit qḋ affert vtilitatē maiorem q̃ sibi: ⁊ sic cōcedendū est
digestiuā ministrare nutritiue: quoniā digerendo maiorem
facit vtilitatē nutritiue q̃ sibi. ¶ Contra tamen hāc respō
sionē videt instantia de immutatiua prima ⁊ generatiua re/
spectu formatiue. Alij dixerūt ꝙ inter virtutes est ordo si/
cut inter artes quaꝝ alique preparant materiā: ⁊ ille dicunt
ministrātes. Alique vero inducunt formam ⁊ ille sunt mini
strate. q2 igitur digestiua preparat materiaꝫ ⁊ nutritiua in/
ducit formam. ideo digestiua nutritiue preparare dicit: sed
nō sic de nutritiua respectu crescitiue. ¶ Adhuc hec respō
sio videt recipere instantiā de generatiua ⁊ immutatiua pri
ma respectu informatiue. iste enim preparāt materiā: ⁊ ifor
matiua inducit formaꝫ. ¶ Aliter potest dici. preparatio est
duplex quedā cōmunis ⁊ quedā ꝓꝑria. exēplū primi: sicut
digestiue cōmuni attractiua. exempluꝫ secūdi: sicut attracti
ua propria retentōi. ¶ Ad ꝓpositū vocat Auicē. virtutes
ministrātes que ministrāt siue preparant preparatione cō/
muni: sicut digestiua stomaci epatis ⁊ veāꝝ: ministratas ve

ro que non preparant cōmuni preparatione hac: sed si mini
strant illud suū ministeriū siue preparatio est particulare ⁊
limitatū. ⁊ ꝓpter hoc digestiua particularis mēbri sicut os-
sis nō ꝓprie dicitur ministrās: licet seruiat nutritiue: immo
ipsa cōprehendit sub nutritiua: vt colľr in littera. ¶ Cōtra.
q: tunc ēt generatiua spermatis diceret ministrās ⁊ esset in
ter virtutes ministrātes numerāda. q: videt digestio com-
munis. ¶ Dicendū ꝙ ista virtus cōis cōcernit materiā nō
cōmunem pro suo obiecto: sed determinatā ad limitatā for-
mā. s. fetus: sic aūt nō est digestiua epatis stomaci ⁊ venaꝝ.
Sed qd de hoc sit dicendum habebit in questione. ¶ Ad
cōfirmationem dicit ꝙ idē est generale obiectū istaꝝ virtu
tum. s. nutriēs: sed nō appropriatū. virtutis. n. digestiue sto
maci ē obiectū cibus epatis: chilus aut humor: sed virtutis
nutritiue ⁊ crescitiue obiecta appropriata sunt due humidi
tates mēbroꝝ: generatiue vero substantia spmatica. ¶ Ad
aliā confirmationē dicit ꝙ distincte virtutes mediante eo-
dem instrumēto circa diuersa ⁊ vario modo disposita obie-
cta possunt varias operatōes ꝓducere: vt virtus digestiua
stomaci mediāte toto suo calore ex cibo chilū generat: ⁊ nu-
tritiua existēs in stomaco mediāte eodē calore ex sanguine
humiditates secūdas generat: ⁊ ex hūiditatib9 secūdis rege
nerat substātiā mēbri resolutā. Et ita dicerēt ponētes istas
virtutes esse potētias vel ꝓprietates fundatas in potentia
anime. sed tenēdo quod virtus non differat ab aīa vel tēpe
ramēto que in ordine ad alias ⁊ alias operationes est alia ⁊
alia virtus ad sensuz datū: p3 ꝙ anima mediāte cōplexione
vel temperamēto ex varijs obiectis pōt varias operatiōes
ꝓducere: vt ex cibo chilū: ex sanguie humiditates secūdas:
⁊ ex illis partē mēbri. ⁊ sic virtus essentialiter vna. s. aīa esset
virtus digestiua cōmunis in tota substātia stomaci: ⁊ nutri
tiua silr: sed ē attractiua in vilo longitudinali: ⁊ retentiua in
trāsuersali: ⁊ expulsiua in latitudinali est virtus nutritiua di
gestiua propria ⁊ cetera: in ordine ad aliud obiectū. vt p3 ex
dictis. Et ex hoc vlteri9 p3: ꝙ si ꝑ virtutē intelligimus tem-
peramentū non semꝑ eadē esset virtus ministrās ⁊ ministra
ta. Et multa alia sequūtur que intuēti nota sunt. ¶ Ad secū
duz dixerūt quidā. ideo magis de naturalibus hanc diuisio
nē positā esse. q: manifestior apparet seruitus ⁊ preparatio
q3 in alijs. Uel pōt dici ꝙ tacuit de alijs tanq3 de facile in-
telligibili ꝑ hoc quod de naturalibus dixit. ¶ Ad tertium.
Potest dici pmo ꝙ ad hoc ꝙ idiuiduū posset ꝑ suas etates
decurrere cōueniēter requirit virtus augmētatiua saltez a
principio vsq3 ad ꝯsistentiā. Non enim indiuiduū per suas
etates ꝯueniēter decurreret: nisi per augmētū debitā quā-
titatē attingeret: l3 ꝓ aliquo tēpore nō necessarius sit actus
eius: sicut etiā generatiuā diceremus necessariaz ad speciei
cōseruationē: quāuis nō sit indiuiduū in omni etate potens
ad operatōes generatiue. ¶ Aliter dicitur ꝙ facit ad idiui
dui permanētiam in esse perfecto: l3 nō in esse absolute. Uel
dicit vt alij ꝙ oīs virtus ministrata naturalis ministrat ad
indiuidui ꝑmanentiam vel perfectionem siue integrationē.
¶ Ad quartū dicit ꝙ virtus digestiua aliter cōuertit dige
stibile i similitudinē: ⁊ alr nutritiua: q: digestiua dat digesti-
bili suā similitudinē accidētalē ⁊ nō substantialē: sed nutriti
ua dat vtrūq3. stomacus. n. ex cibo ꝑ virtutē eius digestiuā
nō generat stomacū aut partez eius: sed nutritiua mēbri ex
materia nutricationis generat partē membro similē in sub-
stātia ⁊ accn̄tibus nisi fuerit ꝓhibens. ¶ Ad cōfirmationē
dicit ꝙ verum est ꝙ nō semper pōt fieri ꝑ restaurationē in
tegra recuꝑatio eius qd resolutū fuit sicut in senectute quā-
diu tn̄ durat. Uita fit aliqua ⁊ aliquanta recuꝑatio ꝑ restau
ratōez: ⁊ hoc sufficit in ꝓposito. ¶ Ad aliā cōfirmationē di
cunt qdā ꝙ scd̄m plurimū anteq3 fiat restauratio p̄cessit re
solutio: nō tn̄ semper nec necessario. ⁊ iō scd̄3 plurimū fit nu
tricatio ad recōpensatōez eius quod fuit resolutū: ⁊ hoc vo
luit Auicen. hic. ⁊ tertia can. fen. xxi. scd̄o caplo. & de hoc sa
tis dictū est in questiōe generali. ¶ Ad quintuz. Qualiter
respōdendū est p3 ex dictis scd̄m varias positōes. l3 aūt idē
sit obiectū nutritiue ⁊ augumētatiue: nō tn̄ scd̄m eādē ratio
nem: q: vt trāsmutabile ē obiectuz virtutis nutritiue. vt ve
ro ē quātū augumētatiue. alr ēt opatur virtus vt nutritiua
⁊ vt augmētatiua. vt. n. nutritiua equaliter oībus mēbris se
cundū ꝓportōez sue quantitatis affert alijs ꝑibus ⁊ mēbro
ꝓportōali ⁊ fortioris virtutis de se plus apponet. Sed au-
gmentatiua secundum naturalem exigentiam ⁊ proportio-
nem vt ab vno mēbro trahat ⁊ alteri mandet: sicut p3 de ca
pite qd in p̄ncipio multū auget respectu iferioꝝ mēbroꝝ: in
processu vero nō: vt Aui. secūda sexti: naturaliū primo capi
tulo. Qualiter aūt sit respōdendū apud ponētes virtutes ⁊
potētias anime non esse distinctas ab anima vel suis tēpera
mentis: p3 ex dictis. ¶ Ad sextū dicit a quibusdā. ꝙ per na
turalē ꝓportionalitatē itelligi debet ꝓportōalitas termina
ta: q: omniū natura cōstantiuz ⁊c. nō placet. ¶ Aliter dicit
ꝙ ad debitā indiuidui integritatē requirit debita lōgitudo
latitudo: ⁊ ꝓfunditas: aliquāta tn̄ lōgitudo cū certa latitudi
ne ⁊ ꝓfunditate esset ꝓportōalitas nature q̄ cuz alia natura
nō cōueniret: ⁊ econtra. Proportōalitas vero naturalis ser
uatur in augmēto quādo inter has dyametros seruatur in
crescētia ꝓportio dyametroꝝ scd̄m ꝙ maxime nature pro-
portiōant. Ista tn̄ habēt magnā latitudinē. Et ideo instan-
tia de naso nō cōcludit: vel si illud aliquādo accidit ē ꝓpter
causam accn̄talē seu accidētaliter impedientē: aut ꝓmouen
tem augmentū plus in vna parte q3 in alia vltra nature con
ueniētiā: sicut p3 de catulis paruis habētibus quādoq3 cru
ra longa multū: caput valde grossuz: ⁊ vētrē minimū ꝓpter
angustiā locoꝝ in quib9 seruant. ¶ Ad septimū dubiū dici
tur nō esse possibile augmentū veꝝ fieri in cōsistētia: l3 alias
dederim modū ꝓbabiliter sustinēdo oppositū. Et negat ꝙ
silr se h3 diminutio ad etatē crescēdi ⁊c. facile enim in etate
crescētie pōt ꝓhiberi augmentū: sed nō pōt in etate cōsistē
tie ꝓmoueri augmentuz: q: non pōt mēbris terrestrificatis
de nouo dari extēsibilitas. ¶ Ad ꝯfirmatōez negat assum
ptum. ⁊ ad ꝓbationē cū arguitur ꝙ scd̄m oēm dyametꝝ po
test virtus in p̄ncipio ꝯsistentie in sanguineo afferre plusq3
in colerico: ⁊ cū hoc minus resoluit: negat illa minor. Puto
eniz multo maiorē ⁊ velociorē fieri resolutionē in sanguieo
q3 in colerico. ¶ Et si arguit ꝯtra. q: i colico maior ē ꝓpor
tio calidi ad humidū. ¶ Itē. q: difficilius tolerat ieiuniuz:
prima quarti. caplo de cibatōe febricitantiū: ⁊ p̄ma afforis-
moꝝ affo. illo. Qui crescunt ⁊c. ¶ Pro solōne dr̄ ꝙ ibi ma
ior ē ꝓportio nūeralis gradus caloris ad gradū humidi: nō
tn̄ ē ibi maior ꝓportio potētie caloris resoluētis ad resisten
tiā hūidi resoluēdi sicut i iuuene ⁊ puero tēperato. ¶ Pro
scd̄o negat ꝯn̄a. Difficili9 tollerat ieiuniū. igit veloci9 resol
uitur. sic eniz posset cōcludi decrepitos velocius resolui pri
mis senibus. ¶ Ad alias cōfirmatiōes omnes ille ꝓpositio
nes apud me sunt negāde. humidū sanguinei in p̄ncipio cō
sistentie est magis aereū ⁊ magis extensibile q3 colerici vel
melācolici. ⁊ silr si signet mľicus ⁊ sanguineus equaliter di-
stans a p̄ncipio sue cōsistentie puto magis terrestre esse hu
midū sanguinei quā mľici: causam aūt huius pro nūc causa
breuitatis ommito. ¶ Ad vltimū p3: q: decrescere nō dicit
aliquā ꝑfectionē: sed impꝑfectionē ⁊ impotētiam virtutis re
stauratiue. ⁊ ideo nō op3 poni virtutē decrescitiuam cū vir
tus in sua rōne formali ꝑfectionē includat.

**¶ Et nutritiue quidem operatio tribus parti-
cularibus completur operationibus.**

¶ Notificat nūc specialius virtutē nutritiuā spāliter ꝑ actus
suos. Et primo p̄mittit diuisionē istoꝝ actuū vel oꝑationū.
scd̄o declarat mēbra diuisionis. ibi scd̄a. Una ē. Prima p3.
¶ Sciēduz primo. ꝙ virtutis nutritiue duplex ē operatio.
vna p̄ncipalis ⁊ finalis. s. indiuidui ꝑmanētia ꝑ huiusmodi
restauratōez: ⁊ hec pōt dici vľis. q: alie oēs sunt ꝓpter istā.
Alia est eius operatio minus principalis: sed ad hāc opera
tionem finaliter ordinata: sicut appositio: vnio ⁊c. dum igit
dixit: nutritiue opationem tribus compleri operationibus.
Intellexit de principali dicta. Notum ē enim ꝙ nec apposi
tio nec vnio tribus cōpletur opatōibus. ¶ Sciendū secun
do ꝙ iste tres operationes sunt secundum naturam se cōse-
quentes. q: oppositio secundū naturam precedit vnionem
⁊ vnio assimilationē. ⁊ penes hoc cōcedendū est eandē: vir
tutem seruire sibi ipsi secundū diuersas eius operatiōes vt
nutritiua vniendo seruit sibi pro assimilatione ⁊ apponēdo
pro vnione. Necessitas autem ponendi has tres operatōes
sumitur ex hoc. q: cum substantia membroꝝ per actionem
caloris cōtinue dissoluatur indiget ad eius custodiā ⁊ ꝑma
nentiam restauratione ex nutrimento quod cum non sit con
iunctū semper membro necesse est illud moueri ad membꝝ

⁊ sibi iuxta poni. Et cum iuxta positū fuerit vt pars mēbri
cū membro cōtinueꝛ necesse est ipsū cū membro vniri. Et
qꝛ in modo sube ⁊ accidētibꝰ erat dissimile mēbro necesse ē
ipm mēbro assimilari. ideo necessario ē vnio appositio ⁊ as/
similatio: qbus positis cōpletus ē actus pncipalis ⁊ finalis
nutritiue: vt pꝫ. ¶ Sciēdū tertio ꝙ iste operatōes differūt
ex parte obiectoꝝ: qꝛ obiectū appositionis est prima vel se
cunda humiditas de secūdis. Obiectū vnionis est tertia hu
miditas dicta cambiū. Obiectum vero assimilatiōis ē quar
ta dicta gluten. Differūt etiā ex alio. qꝛ in appositione neces
sarius ē motus localis nutrimēti cum occulta alteratōe. In
scđa vero ⁊ tertia nō: vel saltē nō interuenit notabilis motꝰ
localis. Et scđm quosdā differt a scđa ⁊ tertia. qꝛ in pma est
subalis trāsmutatio: i aliis vero nō: ꝫ solū accidētalis.

¶ Una est permutatiōis substantie cōprehen
sio que ē sanguis: aut humoꝛ qui ē in potētia
ꝓpinqua in effectu similis mēbro ꝙ quādoqꝫ
fallit quēadmodū in egritudine cōtingit que
attrophia vocatꝛ: que ē nutrimēti defectus.

¶ Declerat ⁊ primo primā. secundo secūdā. partes patent.
¶ Dicit primo ꝙ vna opatio virtutis nutritiue est compre
hensio sube permutatiōis. i. sube que subiiciꝛ permutatiōi.
Quod enim apponiꝛ membro subiicitur trāsmutatiōi quā
facit membrum: vt pꝫ que. s. substātia permutationis est san
guis aut humoꝛ qui est similis membro in effectu impotētia
propinqua. Dicit tamen ꝙ ista operatio quādoqꝫ impediꝛ
sicut in egritudine dicta attrophia: cuius interpretatio ē de
fectus nutrimēti. ¶ Sciendū primo ꝙ ista opatio appella
tur comprehēsio sube permutatiōis: qꝛ ista suba que debet
permutari in membꝝ quādo apponiꝛ comprehendiꝛ in po
rositate membri: lꝫ aūt notificando hāc operationē solū ex
plicet motum localē. s. comprehensionē: intelligēda tamen
est cum hoc alteratio oculta ad quā sequitur motus localis
nutrimēti ad porositatem: sicut mouetur ferꝝ ad magnetē:
vt septimo phisicoꝝ cōmento decimo. In hac. n. attractio
ne solum attrahibile mouetur: qđ nō cōuenit in cōmuni at/
tractione. ¶ Sciendū secundo ꝙ per sanguinē possumus
intelligere verum sanguinē apud ponētes primam humidi
tatem de secūdis nō differre a sanguine substantialiter: aut
humiditatē paꝝ distantē a natura sanguinis sicut pma hu
miditas de secūdis. Et qꝛ nō solum prima humiditas de se/
cundis pōt esse obiectū appositionis: sed etiā ros tēpoꝛe ne
cessitatis. ideo subiūxit: aut humoꝛ. qꝛ humiditas roꝛida ma
nifeste apparet differēs a sanguine. Alii dixerūt ꝙ dixit san
guis propter obiectū appositōis nutritiue carniformiū que
vel immediate ex sanguine nutriuntur aut ex humiditate a
sanguine paꝝ differente. dixit aūt humoꝛ propter humidita
tes q̄ sunt obiectū appositionis nutritiue radicaliū. Si qs
autem teneret ꝙ quatuoꝛ humiditates secunde habēt inter
se oꝛdinē essentialem quantū ad suam generationē. s. ꝙ non
genereꝛ immediate ex prima nisi ros ⁊ ex roꝛe cambium ha
beret aliter dicere: vt pꝫ intuēti. ¶ Sciēdū vltimo nutriēs
aliquod esse simile membro in potētia remota sicut est futu
rum nutriēs. Aliud in potentia ꝓpinqua vt obiectū apposi
tiōis ⁊ vnionis qđ appellatur quasi nutriēs. Aliud vero in
actu fit aut factū est simile obiectū assimilatōis dictum veꝝ
nutriens. hoc igitur obiectū appositiōis est: quasi nutriēs.
impediꝛ ergo hec operatio in egritudine dicta atrophia ab
a qđ est sine: ⁊ tropos ꝯuersio: vel vt alii dicūt tropos. i. ap
positio. qꝛ deficit appositio nutrimenti ad mēbra cuius cau
sa potest esse multiplex: vt pꝫ intuēti.

¶ Et alia est adherentia: que est vt hoc recep
tum nutrimentū completo effectu efficiat. s.
vt mēbri pars fiat: qđ plerūqꝫ fallit: quemad
modū in hydropisi cōtingit carnosa.

¶ Notificat aliā operationē: ⁊ diciꝛ adherentia que est ope
ratio qua huiusmodi nutrimentū appositū ⁊ receptū in po
ris in effectu efficitur pars membri. impediꝛ tamen aliquan
do illa operatio: qꝛ licet fiat appositio nō tamen vniꝛ nutri
mentū: nec efficitur pars membri: sicut accidit in idropisi
carnosa dicta iposarca. ¶ Sciendū primo ꝙ hec operatio
dicitur adherentia: qꝛ in tali operatione nutrimentū adhe
ret membro ita vt inter ipsum ⁊ membꝝ non intercidat me
diū potens verā continuationē impedire: dicitur vnio: qꝛ
ex nutrimēto generatur pars mēbro substātialiter similis q̄
sibi vniꝛ vera ꝯtinuatione: diciꝛ cambium: qꝛ tunc videtur
cambiū ⁊ permutationē quādam fieri loco partis dissolute
succedēte parte nouiter generata. ¶ Sciendū secundo ex
ista littera colligi posse apparēter satis ex intentōe Auicen.
ꝙ cambiū est vere animatū ⁊ membro substātialiter simile:
⁊ cōsequēter ꝙ in assimilatōe sequēte fit solum mutatio ac/
cidētalis. hoc eniꝫ satis expresse sonat littera dū dixit. Com
pleto effectu efficiat. s. vt mēbri pars fiat. videtur. n. ex hoc
cambium vera continuitate continuari. Alii tamen dicunt
ꝙ ibi nō est cōtinuitas vera: qꝛ requirit cōtinuitatē foꝛme:
sed est ibi solū continuitas materie: vt inuiscatio ⁊ cōmixtio
tanta vt sit sicut vera pars membri: sicut vulgariter dicimꝰ
virgam cuius vna pars est viridis ⁊ alia arida vel sicca esse
vnū continuū. ¶ Sciendū tertio ꝙ in idrope carnosa trās/
mittitur ad membra sanguis aquosus nō potens membris
adherere. ⁊ qꝛ secundū complexionē etiā multū distat a na
tura membri non potest in substantiam membri transmuta/
ri: quare remanet membro iuxta positus ⁊ nō vnitus. vnde
oia mēbra multiplicato ī eis hoc sanguine crudo ⁊ aliqualr
versus foꝛmā carnis coagulato tument ⁊ igrossanꝛ.

¶ Et tertia est similitudo que ē vt hoc receptū
quod iam factū est pars membri ponat ei ab
omnibꝰ partibus simile vsqꝫ in essentia ⁊ colo
re. Quod quādoqꝫ fallit quemadmodū cōtin
git in baras ⁊ moꝛphea. Cambium. n. ⁊ adhe
rentia iā ibi sunt reperta: sed similitudo non
ibi inuenitur.

¶ Notificat tertiam eius operationem. secundo virtutē pro
priam a qua prouenit ista operatio. Ibi secūda. Et hāc qui
dem operationem. ¶ Dicit primo ꝙ tertia operatio virtu/
tis nutritiue est operatio faciens hoc nutrimentū receptū
⁊ vnitum omnino simile mēbro vsqꝫ ad essentiā ⁊ coloꝛem.
Fallit tamen hec opatio plerūqꝫ sicut accidit in moꝛphea ⁊
albaras. qꝛ ibi iam sunt cambiū ⁊ adherētia: sed nō inueniꝛ
ibi similitudo. ¶ Sciendū primo ꝙ obiectū istius virtutis
est illud qđ est terminus ad quē vnionis. si igiꝛ poneremus
ꝙ in vnione sit vera ꝯtinuatio tūc obiectū istius operatōis
est humiditas substātialiter ⁊ nō accidētaliter membro assi
milata: ⁊ sic assimilatio erit solū accidentalis transmutatio.
Si āt obiectū teneret hec assimilatio nō solū dicit assimila
tionē in substantia: sed etiam in accidētibus vt pꝫ. ¶ Sciē
dum secūdo ꝙ sicut virtus infoꝛmatiua materie fetus quan
doqꝫ ꝑfecte dominatur materie generationis: ⁊ tunc ꝑfecte
assimilaꝛ fetus generāti in sexu: complexiōe: cōpositiōe ⁊c.
quādoqꝫ vero dominaꝛ secundū quid solū: ⁊ tunc generaꝛ
fetus parenti similis solū secundū qđ: vt secūdo de genera
tiōe animaliū: ita virtus nutritiua quādoqꝫ ꝑfecte domina
tur: ⁊ tūc integre apponit vnit ⁊ assimilat: quādoqꝫ vero do
minaꝛ imꝑfecte: ⁊ tūc non pōt istos tres actus ꝑficere: ꝫ ali/
quē nō ꝑficit. qꝛ tamē assimilatio est ꝑfectio posterioꝛ vnio
ne ⁊ appōne. ideo alii actus possunt absolui ab assimilatiōe.
⁊ nō ecōuerso: vñ conuenit ꝙ nutrimētum apponiꝛ ⁊ vniꝛ:
ꝫ nō assimilaꝛ: hec tñ impotētia assimilatiōis quādoqꝫ acci
dit ex parte agentis quādoqꝫ ex parte materie quādoqꝫ ve
ro ex parte vtriusqꝫ: sicut de materia generatōis alibi decla
ratū ē. moꝛfea pēdet ex materia subtilioꝛi ⁊ supꝛa quā magis
dominaꝛ virtꝰ expulsiua. ⁊ ideo ē ifectio magis suꝑficialis:
econtra vero albaras: ⁊ ideo est magis pꝛofunda: vt septi
ma quarti tractatu scđo: caplo de moꝛfea ⁊ albaras.

¶ Et hanc quidem operationē efficit virtus
īmutatiua que est vna de virtutibꝰ nutritiue:
⁊ est in homine vna in genere ⁊ principio pri
mo: sed in membris similiū partiū diuersifica
tur. In vnoquoqꝫ. n. membro existit virtus se
cundū eius complexiōē que nutrimentū in
eius cōuertit similitudinem diuersa a virtute
que nutrimētū in similitudinē alterius ꝑmu/
tat. Immutatiua vero que ē in epate opatio/
nem efficit toti coꝛpoꝛi cōmunem.

¶ Notificat virtutē cuius assimilatio est propria operatio: Et dicit ꝙ hanc operatōeꝫ.s.assimilationē facit quedaꝫ virtus imutatiua que ē vna de virtutib⁹ nutritiue: ⁊ est in hoīe hec virtus imutatiua ī genere vna ⁊ in p̄ncipio p̄mo. Diuersificaꝛ tñ per spēs in membris similibus. Nā in vnoquoqꝫ mēbro reperiꝛ virtus scd̃m propriā eius cōplōneꝫ assimilatiua nutrimēti diuersa a virtute ī assimilatiua alterius membri. sicut eniꝫ cōplō ossis alia ē a completōe carnis ⁊ nerui: sic imutatiua ossis alia est ab imutatiua nerui ⁊c. sed imutatiua.s.generalis ⁊ cōmunis que est in epe tāqꝫ in p̄ncipio primo efficit opationē cōem toti. ¶ Sciendū p̄mo ꝙ ista est vna de virtutibus nutritiue distinguēdo has virtutes scd̃ꝫ diuisionē opationū: qꝛ sicut alia est appositio alia vnio ⁊c. ita alia est virtus appositiua alia vnitiua ⁊ alia assimilatiua. Saltem.n.pꝫ ꝙ aliud ē temperamētum requisitū ꝓ appositione in mēbro: aliud ꝓ vnione: ⁊ aliud ꝓ assimilatiōe: qꝛ aliquādo in mēbro repitur tēperamētū sufficiens ꝓ appōne ⁊ non ꝓ vnione: ⁊ aliqñ ꝓ vnione ⁊ nō ꝓ assimilatōe: vt in lr̃a declaratum ē. vocaꝛ aūt hec virtus p̄cipue imutatiua. maxime enim ē aliqua virtus potēs obiectū imutare cū pōt ipm in similitudinē suā cōuertere. Et quēadmodū virtutes proprie assimilatiue mēbroꝝ distinctoꝝ sunt diuerse ita credendum ē de virtutib⁹ quibus apponūt ⁊ vniunt. ¶ Sciendū scd̃o ꝙ hec virtus poniꝛ ab Auicen. vna in genere ⁊ principio p̄mo scd̃m multiplicē expōneꝫ. prima ē vna in genere.i. est vna generalis virtus nutritiua p̄ncipalis.s.aīa que ē primū principiū nutritiue opatiōis. differt aūt spē.s. virtus instrumētalis in diuersis mēbris scd̃ꝫ diuersa instrumēta quibus aīa nutritiua cōiuncta ē: in osse enim est ossificatiua: in carne carnificatiua ⁊c. Scd̃a expositio est vna in genere: qꝛ vnū est genus cōprehēdens sub se omnē virtutē nutritiuā: sed ꝑ spēs diuersificaꝛ scd̃m specificam distinctiōeꝫ mēbrorum: qꝛ alia ē scd̃m spēm in osse alia in carne. Tertia expositio ē melior ꝙ ad cuiuscūqꝫ mēbri opatōeꝫ qua nutrimētuꝫ in sui similitudinē cōuertiꝛ concurrit duplex virtus. vna generalis in qua.s.mēbra cōmunicāt: ⁊ ē virtus ab epate ꝑ spiritū naturalē influxa: alia vero ꝓpria mēbro insequēs suam cōplōnē ⁊ suū modū mixtiōis: ⁊ illa diuersificaꝛ in spēs secundum distinctionē mēbroꝝ: qꝛ sicut alia ē complō ⁊ modus mixtiōis ossis ⁊ alia carnis ita etiā virtus alia. Et scd̃m hoc pꝫ intellectus lr̃e. virtus eniꝫ assimilatiua oib⁹ membris ab epate per spūm naturalē influens est vna in genere in principio primo quod est epar: sed ꝓpria cuiuscūqꝫ speciei mēbri est alia ⁊ alia. ⁊ ideo subdit declarationem hāc ꝙ virtus naturalis que est in epate facit operationeꝫ toti cōem: qꝛ spiritus naturalis ab epate ad alia membra influxus tanqꝫ commune agens agit ad assimilationē nutrimenti ad mēbra: deinde proprie virtutes membroruꝫ hanc assimilationē determinant ⁊ specificant vt pꝫ.

¶ Generatiue vero virtutis due sunt species: vna ē que in masculis ⁊ feminis sperma generat. Altera est que diuidit virtutes que sunt in spermate ⁊ permiscet eas temperādo secūdū ꝙ vnicuiqꝫ cōuenit membro dans neruo complexionem propriā: ⁊ ossi cōplexionē ꝓpriaꝫ: hoc tamē totū ꝓuenit de spmate similiuꝫ partium ⁊ similis permixtionis: ⁊ hanc qdeꝫ virtutē vocāt medici virtutē imutatiuā primā.

¶ Determinat de virtutibus operantib⁹ in re nutrimēti ad spēi cōseruatōeꝫ. ⁊ primo de spē p̄ma.s.generatiua. scd̃o de informatiua. scd̃a ibi. Virtus vero iformatiua. ¶ Dicit primo ꝙ generatiue virtutis due sunt spēs. vna ē que generat sperma in masculis ⁊ feminis. alia est que diuidit virtutes q̄ sunt ī spermate ⁊ ꝑmiscet eas tēperādo scd̃m ꝙ ꝯuenit cuilibet mēbro dando neruo cōplōnē ꝓpriam ⁊ similiter ossi ⁊ aliȷ̈s. quod totū fecit hec virtus de spermate similiū ꝑtiuꝫ ⁊ similis permixtiōis. ⁊ illā virtutē vocant medici imutatiuaꝫ primā. ¶ Sciendū primo ꝙ apud auctores equiuoce sumitur virtus generatiua. Primo ꝓ qualibꝫ virtute principali ordinata ad cōseruationē spēi: ⁊ sic tam informatiua quaꝫ seminis ꝓductiua qꝫ ēt imutatiua prima debet dici virtus generatiua: virtus ꝓ virtute seminis ꝓductiua aut virtutuꝫ ⁊ partium in spermate existentium secundū exigentiā formandorum membroꝝ preparatiua: ⁊ sic sumiꝛ hic ab Auicē. qū diuidiꝛ in generatiuā spmatis ⁊ imutatiuā primā. ¶ Et ex hac distinctiōe soluiꝛ questio qua queri cōsueuit an virtus iformatiua sit generatiua: similiter an virtus ꝓductiua spermatis sit generatiua. pꝫ.n. rñō ex distinctiōe. ¶ Sciendum scd̃o ꝙ qꝛ in embriōe formādo ex spermate necesse ē reperiri tria genera prima virtutū actu necesse ē in spermate ꝓducente embrionē virtutē esse productiuā temperamēti oīum istaꝝ virtutū. ⁊ per ꝯñs necesse ē in eo eē virtutes diuersas quaꝝ aliqua sit ꝓportōata virtuti vitali ⁊ eius temperamēto ⁊ aliqua naturali ⁊ aliqua aīali ꝓducendis. ¶ Ex quo pꝫ vlterius necessariū esse reperiri in spermate virtutē diuidētem ⁊ ꝑmiscētem ⁊ temperantē has virtutes in spermate repertas secundū exigentiā membroꝝ formādorum: exempli gratia: ad cordis formationem aliā opꝫ habere proportōeꝫ ⁊ habitudinem virtutē vitalem naturalē ⁊ animaleꝫ inter se qꝫ ad epatis formationeꝫ. opꝫ igiꝛ in spermate eē virtutem diuidētem permiscentē ⁊ temperantē istas virtutes secundum exigentiā formatōis istoꝝ membroꝝ que sic temperādo permiscēdo ⁊c. iprimat materie generatōis cōplexioneꝫ mēbro illi generādo ꝓpriā. ⁊ hec est imutatiua p̄ma. hanc ꝑ parte expssit Aui. xx. tertȷ̈. capi. de cāis spermatis qū dixit. Opꝫ vt ei.s.spermati sit ex omni mēbro pricipali fons: spiritus eni gignitiuus generaꝛ ex trib⁹ spiritib⁹: nāli.s.aīali ⁊ vitali. Et expressius. xxi. tertȷ̈. scd̃o cap. vbi assignās cām spumositatis aduenietis spermati post conceptionē ⁊ corrugationē matricis super ipsuꝫ dixit. ⁊ varietas quidē istius spumositatis ē ex hoc ꝙ virtus informatiua mouet illud qđ est in spermate ex spiritu animali naturali ⁊ vitali ad mineram vniuscuiusqꝫ ipsorum. Et colligitur ideꝫ ab eodē nono animaliū: secundo capitulo.

¶ Virtus vero informatiua imprimēs est illa ex qua precepto sui creatoris procedit mēbrorum lineatio ⁊ ipsoruꝫ figuratio: ⁊ cōcauitas: foramina: ⁊ lenitas: ⁊ asperitas: ⁊ coꝝ situs: ⁊ ipsoꝝ continuitas: ⁊ ad vltimū operationes que ex finib⁹ dimensionū coꝝ pendent.

¶ Notificat virtutē iformatiuā. secundo iter se cōparat virtutes ministrātes omnes.s.opantes ad ꝯseruatōeꝫ idiuidui ⁊ spēi. ibi. Et huic qdeꝫ. ¶ Dicit p̄mo ꝙ virtus iformatiua īprimēs aut sigillās ad indiuidui ꝑmanētiā vt habꝫ lr̃a exterior. Imprimit.n. cōplexōales naturas in materiam generationis modo quo iprimit sigillū in cerā formā sigilli: ⁊ ē illa que p̄cepto sui creatoris ꝓducit mēbroꝝ lineatiōeꝫ: figurationē. cōcauitatē: foramina.i.porositates: asperitatē: lenitatē ⁊ q̄ dat eis operatōes ⁊ posse opari: que operatiōes pendēt ex finib⁹ diuisionuꝫ.i. distinctionū mēbroꝝ. Nota tñ ꝙ alia littera hꝫ dimensionū: ⁊ tūc exponiꝛ vt infra. ¶ Sciēdū primo ꝙ a spermate operāte circa materiā generatiōis proueniunt opatōes alique ī manifesta p̄ncipia ⁊ manifestas qualitates reducibiles sicut mēbroꝝ cōplexiōatio. duricies mollicies. spissitudo. raritas. coagulatio. dissolutio. Et iste operationes vt patuit in p̄cedenti parte attribuūꝛ virtuti imutatiue p̄me q̄ alterat ⁊ trāsmutat māꝫ gñatiōis cōplexionādo ꝑ calidū naturale. ꝓueniūt ēt a spermate opatōes aliq̄ non reducibiles ī hec manifesta p̄ncipia sicut mēbroꝝ figuratio. lineatio. colligātia. situs. foramina. aspitas. stātib⁹.n. ꝯplōnib⁹ similib⁹ dissimiles valde ꝑcipimus aliqñ figuras ⁊ ꝯpōnes ⁊ dissimilib⁹ similes. ⁊ iō hmōi opatōes nō sequūꝛ tantūmō īpressionē qualitatū manifestaꝝ: sed aliqđ ocultū p̄ncipiuꝫ qđ qñqꝫ auctores diuinū vocāt vt. xxȷ̈. cōplexionū vltimo caplō. Aristo. āt nedū alȷ̈ in re h⁹ virtutis dubitauit. ita ꝙ dixit de ea ꝙ ē digna vt sit p̄ncipiū altioris ⁊ maioris ⁊ propingor diuine: ⁊ nō sit ꝑꝑ calidū frigidū humidū ⁊ siccū. Et colligiꝛ idē p̄mo ꝯplexionū. nono caplō. ⁊ poīe ē vt sit p̄ncipiū eius.s.cōpōnis a re alia diuina desuꝑ. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ si hec virtus iformatiua ē solū ocultū p̄ncipiū virt⁹ informatiua ē alia realr̃ a v̄tute imutatiua p̄ma: nec solū abinuicē ratiōe distinguūꝛ. ¶ Sciēdū scd̃o ꝙ Aui. notificādo opationes h⁹ virtutis iformatiue aliquo mō videꝛ explicare naturas oēs ꝯplōnales quaꝝ principiū ē iformatiua virt⁹. faciēdo.n. lineationē facit figure ⁊ aliaꝝ naturaꝝ cōpōnis q̄daꝫ incboamēta: sicut pictores volentes figurare p̄mo lineant

deinde explicat figuratõeꝫ que ē vna de naturis plasmatis. deinde cõcauitates ⁊ foramia. Et ꝑ hoc explicat duas alias naturas plasmatis. s. receptaculū ⁊ viaꝫ. Postea explicat superficiē dum dixit. Aspitas ⁊ lenitas: cõfuse aūt tangit situꝫ ⁊ numeꝝ cū subdit. ⁊ eoꝝ sitū ⁊ cõitas. Non. n. esse posset debita positio ⁊ debita colligãtia sine debito numero partiuꝫ. Postremo aūt videt̃ tangere q̃titatē dum dixit: deide opationes q̃ ex finibꝰ. i. ex terminis vel termiatis q̃titatibꝰ diuisionū pendēt alia lr̃a dimēsionū. Causa autem ꝓpter quam nõ explicat forme iductionē declarabit̃ in dubijs lr̃alibꝰ cū illa videat̃ ꝑncipalissima opatio virtutis iformatiue. ¶ Et nota ꝙ opationes pendēt ex finibꝰ dimensionuꝫ. i. limitatis q̃titatibꝰ mēbroꝝ in genere cause efficiētis: limitata tñ q̃titas ⁊ figura mēbroꝝ pendet aliquo mõ ab opatõibus in genere finis: q̃ gratia istaꝝ operationū ⁊ scd̃m eaꝝ exigentiā proueniunt iste dimensionū figuratiões ⁊c.

¶ Et huic quidē virtuti ministrātes sunt que rem nutrimēti ministrāt ad spēꝫ custodiēdā: ⁊ sunt virtus nutritiua ⁊ crescitiua.

¶ Cõparat dicēs. Et huic qdē virtuti generatiue ministrāt virtutes q̃ in re nutrimēti ministrāt ad spēi custodiā sic̃ sunt virtutes nutritiua ⁊ crescitiua. ¶ Sciendū ꝙ crescitiua virtus ministrat i re nutrimēti ad spēi custodiā vel ꝯseruatõeꝫ ꝓ quāto ex nutrimēto ampliori resoluto mēbra augum̃tat ⁊ ad ꝑfectõeꝫ ꝑducit q̃ sunt instrumēta generatiõis. Auget eniꝫ illa scd̃m oēm dyameꝝ ⁊ scd̃m ꝓportiõalitatē naturalē reqsitā ad generationē fiendā. Uirtus v̇o nutritiua ministrat generatiue ꝓ quāto ꝑmo ēt ministrat crescitiue. scd̃o ꝓ quāto affert mēbris nutrimentū in q̃to superās illud qđ est necessariū ꝓ restauratiõe vt ex ista supfluitate q̃titatis possit virtꝰ generatiua generare sperma. ⁊ sic pꝫ ꝙ etiā augmētatiua ⁊ nutritiua operant̃ ad conseruationem speciei vt explicat Auicen. in littera:

Circa hanc materiam cadunt dubia quedam:

Primum est: q̄ ex dictis supra videt̃ ꝙ generatiua spermatis ⁊ imutatiua prima sint distincte v̇tutes: ꝫ arguit̃ qđ non: q̄ tunc imutatiua ꝑma esset posterior virtute spermatis generatiua ⁊ cū hñs virtutē posteriorē habeat ēt in se priorē. In quocūq̧ esset virtus imutatiua ꝑma in eo ēt esset virtus spermatis generatiua: ⁊ sic i spermate esset virtus generatiua spermatis: qđ nõ ē ꝯcedēdū. ¶ Itē perfectior ⁊ nobilior ē actus ⁊ opatio ꝓpria virtutis imutatiue ꝑme q̃ꝫ generatiue spermatis. ꝫ ꝑfectior est virtꝰ imutatiua ꝑma q̃ꝫ spmatis generatiua: cū igit̃ imutatiua ꝑma sit fundata i re inaiata. s. in spmate ⁊ spū gignitiuo. virtꝰ v̇o ꝓductiua spmatis in re formaliter aiata erit aliqua virtꝰ inaiati ꝑfectior v̇tute aiati qđ nõ appet rõnabile.

Secunduꝫ dubiū ē: q̄ si virtus imutatiua ꝑma dat neruo ꝯplõnē ꝓpriā: cū ideꝫ sit agens disponēs materiā ⁊ formā inducens. septimo methaphisice hec virtus dabit neruo ossi. ⁊ sic de alijs formā propriā: ⁊ sic erit virtus informatiua vere.

Tertium dubiū: q̄ nõ videt̃ ꝙ virtus imutatiua ꝑma sit disticta virtꝰ ab iformatiua. primo q̄ oia saluari psñt ꝑ virtutē vnā que ꝑ manifestas qualitates trāsmutādo materiā dat vnicuiq̧ mēbro ꝓpriā cõplexionē: ꝑ ocultas v̇o qualitates dat nāles cõpõnes: sicut virtus reubarbari ꝑ cal'itatē calefacit ⁊ ꝑ occultā quā hꝫ qualitatē correlariā attrahit: nõ igit̃ opꝫ poni istas disticstas virtutes in spermate. ¶ Itē virtꝰ iformatiua ⁊ imutatiua ꝑma hñt inter se ordinē essentialē. Aut igit̃ virtꝰ informatiua est nāliter posterior aut prior imutatiua ꝑma. si primū. igit̃ icludit ꝑfectõeꝫ imutatiue. ⁊ ꝑ ꝯñs põt qcqd põt imutatiua. Si scd̃m. igit̃ sublata opatõe imutatiue ꝑme poterit virtꝰ informatiua formare embrionē. ⁊ ꝑ ꝯñs vnicuiq̧ membro dare ꝯplexionē ꝓpriā: ⁊ nõ erit necessaria imutatiua prima.

Quartum dubiū est. Ex quo prima ⁊ principalissima operatio virtutis iformatiue est generatio forme fetus quare enumerādo opatões informatiue v̇tutis iter eas nõ posuit forme fetꝰ gñatõeꝫ.

Quintum dubiū est cõforme supioribus motis: q̄ videt̃ ꝙ generatiua spmatꝫ ⁊ nutritiua nõ sint disticte v̇tutes: q̄ eaꝝ idē est subm̃ idē obiectū ⁊ idē instrumentū. igit̃ non sunt distincte virtutes.

Ad primum istoꝝ dr̃. ꝙ virtus gñatiua spmatis ⁊ virtꝰ imutatiua ꝑma sunt virtutes disticte. ꝓbat̃ ꝑmo. q̄ obiecta eaꝝ sunt disticta. Obiectū. n. ꝑme ē mā humoralis i sperma trāsmutabilis. obiectū vero ꝓpriū scd̃e ē sperma. lꝫ ēt opent̃ circa mēstruū. ¶ Itē differūt subo: q̄ ꝑma fundat̃ in suba aiata. scd̃a vero i re solū potētialiter aiata: subiecta igit̃ illaꝝ sunt distincta. tertio differūt ꝑ opatões: q̄ opatiões ꝑme sunt sperma generare ⁊ materiā eiꝰ ex hūoribꝰ separare. scd̃e vero opationes sunt v̇tutes q̃ sunt in spmate diuidere miscere: tēperare scd̃ꝫ exigentiā mēbroꝝ formādoꝝ: qđ nõ solū veꝝ est q̃tū ad ꝑtes spermatis spumosas: ꝫ ēt viscosas grossas quas hec virtus sepat miscet ⁊ tēperat: ⁊ scd̃m exigētiā vt fiat ꝯueniēs materia gñationis nerui vel ossis ⁊c. scd̃m sniaꝫ Galie. ꝯueniunt aūt iste virtutes in fine: lꝫ vna sit ꝓpingor fini ⁊ altera remotior vt pꝫ. ¶ Et cū arguit̃ ꝙ nõ sunt disticte ꝑme: q̄ imutatiua prima esset posterior virtute spmatis gñatiua: dicēduꝫ ꝙ ipa ē ꝑor tēpore ⁊ posterior nā. s. ꝑfectõe: agit. n. tanquā istr̃m virtutis gñatiue spermatis: ꝫ nõ est posterior cõitate: imo ille sunt due spēs distincte in quas diuidit̃ virtꝰ generatiua vt i ꝓposito eā accipit in Aui. vt patuit i textu. ⁊ sic virtus gnātiua spermatis ⁊ imutatiua ꝑma nõ hñt adinuicē ordinē prioris ⁊ posterioris scd̃m cõitateꝫ. vnde nõ repugnat vnā in subo aliquo ab altera absolui. ¶ Aliter dicūt alij ꝙ nõ necessario instr̃aliter hñs ꝑfectõeꝫ posteriorē hꝫ prioreꝫ sic ēt in ꝑcedēti capl'o dcm̃ ē. ¶ Ad cõfirmatiõeꝫ dici põt. Primo ꝙ actus ꝓpriꝰ ⁊ opatio ꝓpria v̇tutis imutatiue prime nõ ē ꝑfectior actu ꝓprio spermatis gñatiue: q̄ imutatiua ꝑma nõ generat formā fetus: ꝫ tantūmõ dat partialē cõplõnē ⁊ perfectionē ꝑparātē ad formā mēbri. virtus v̇o generatiua spermatis ꝓducit de nouo substātiā multū ꝑfectā cū virtute seminali. ⁊ cum hac rõne possꝫ qs transire. Quia tñ silr̃ adduci põt argumētū de virtute iformatiua fundata in spermate quā cõiter cõcedūt formā embrionis inducere. ideo rñdet̃ negando cõsequentiam: q̄ quācūq̧ actionē facit immutatiua prima facit virtute spermatis generatiue. iđ principalius ⁊ ꝑ prius dependet illa operatio a generatiua spermatis q̃ꝫ ab imutatiua ꝑma.

Ad secundū facil'r pꝫ rñō ex dictis: q̄ virtꝰ immutatiua ꝑma nõ iducit cõplõneꝫ terminatā ⁊ ꝑfectā sufficiēter ꝑparantē ad aiationē. cū ꝫ dr̃ ꝙ idē ē agēs ⁊c. debet itelligi de sufficiēter disponēte. Alij dixerūt ꝙ sufficiēs dispõ ad aiationē nõ est ꝯplõ: ꝫ cuꝫ hoc reqrit̃ debita cõpositio. Anima. n. ē actus corporis physici organici. iđ dico ꝙ disponit imutatiua ꝑma materiaꝫ generatiõis ꝑ ꝯplõnes ad aiatõeꝫ reqsitas. hec tñ rñō icludit difficultates arduas quaꝝ discussio ꝑtinet ad nāleꝫ phm̃.

Ad tertiū dr̃ ꝓbabile esse ⁊ vt credo veꝝ ꝙ vna virtꝰ ꝑncipalis in spmate ꝑ manifestas qualitates trāsmutat māꝫ gnātõis ad ꝯplõnē mēbro ꝓpriā ⁊ ꝑ occultā qualitatē vl' ꝓprietatē iprimit nāles ꝯpõnes siue illa virtus ꝑncipalis sit forma spūs gignitiui siue vt qdā dñt sit paternū idolū siue qcqd sit alīud: ꝫ nõ ē ex hoc negādū qn saltē instr̃alia illa ꝑncipia disticta sint: ⁊ sic v̇tutes saltem instrumētales. s. imutatiua ꝑma instr̃alis ⁊ informatiua instr̃alis erūt disticte. ⁊ hoc sufficit iproposito. possꝫ tñ dici eādē virtutē spmatis in ordine ad opatiões reducibiles in qualitates manifestas circa māꝫ gñatõis dici imutatiuā primā: q̃ tñ in ordine ad opatões alias nõ sic in manifesta ꝑncipia reducibiles dr̃ iformatiua: ⁊ ita iuxta modū loquēdi antiquū differūt formal'r: ꝫ sunt materialiter vna virtus.

Ad quartū dubiū dixerūt qdā ꝙ satis dedit intelligere dū dixit. ⁊ ad vltimū eius opatões: q̄ q̃uis opatões aie a ꝯpõne ⁊ ꝯplõne ꝓueniant: tñ notū ē ꝙ nõ nisi instr̃al'r: vñ opꝫ aliud i indiuiduo ꝓduci qđ sit ꝑncipale ꝑncipiū istaꝝ opationū: ⁊ illud nõ põt eē nisi aia. ¶ Alij dixerūt iđ tacuisse: q̄ nõ ita nobis est nota forme siue aie productio sicut lineatio ⁊ figuratio. ¶ Alij dixerunt iđ Auicē. tacuisse forme ꝓductõeꝫ: q̄ nõ credit ab hac v̇tute aiam ꝓduci: ꝫ a datore formaꝝ dicto colchodea. Negabat igit̃ idē esse agēs māꝫ dispõnis ⁊ itroducēs formā.

Ad quintū rñdēdū est ꝯformiter supiꝰ dictꝫ. s. ꝙ si v̇tutes aie ponāt̃ ꝓprietates aie naturales. In testiculis ē duplex virtꝰ. s. nutritiua ⁊ gñatiua: ⁊

iste ꝑ idē tēperamentū ꝓducūt sperma ⁊ actū nutriēdi. Ex alio tn̄ ⁊ alio appropriato obiecto. Aliud.n.ē obiectū ⁊ materia ꝓportōata gn̄atiōi spmatis ⁊ alia ꝓportōata nutrimēto testiculi. Si aūt nō posuerimus hanc distinctōeꝫ virtutum: virtutē ꝑncipalē gn̄atiuā dicemus eē aīaꝫ testiculoꝝ que ē generatiua ⁊ nutritiua in ordine ad aliā ⁊ aliā opatōeꝫ ⁊ ad aliud ⁊ aliud obiectū ꝓpriū: ꝫ instrumētalis est eoꝝ tēperamentū qđ ēt in ordine ad actū ⁊ obiectū nutricatiōis est virtus nutritiua: ⁊ in ordine ad actū ⁊ obiectū generatiōis ē generatiua. Ista sup̄ius visa sunt. difficultates aūt magis arduas ꝑtinētes ad hāc mām ꝑtractabo in q̄ōne.

¶ Cap. III. Qđ ē de virtutibꝰ nālibus ministrātibus.

V Irtutes vero naturales que ministrāt tantū virtuti nutritiue sūt ministrātes: q̄ sunt quattuor virtutes: attractiua: retentiua: digestiua: ⁊ expulsiua.

¶ Post determinationem de virtutibus naturalibus ministratis determinat de ministrantibus. Et primo vnāquāqꝫ istarum virtutū specialiter notificat. Secūdo ostendit qualiter quatuor qualitates p̄me seruiant opatiōibus istarum virtutuꝫ. ibi scđa. His aūt quatuor. Primo ponit numeꝝ ⁊ ordinē istaꝝ virtutū: scđo declarat membra. ibi. Attractiua vero. Prima pꝫ. ¶ Pro intellectu p̄me partis sciendū primo ꝙ ly tātū pōt ꝯponi cū hoc verbo ministrāt: ⁊ ē sensus: ꝙ virtutes nāles que tantū. s. solum ministrāt: q. s. sunt ministrātes v̄tuti nutritiue. Potest ēt ꝯponi cū hoc ꝯplexio. s. virtuti nutritiue. ⁊ est sensus: ꝙ virtutes naturales que solū ministrāt virtuti nutritiue sunt iste q̄ dicūt̄ ministrātes. s. distincte ꝯ ministratas. ⁊ vterqꝫ istoꝝ itellectuū cū supplemētis q̄busdā pōt esse verus. primo. n. cōcedi pōt ꝙ iste virtutes sunt tātuꝫ ministrātes. s. cōparatōe ad virtutes ministratas de q̄bus in p̄cedēti caplo dcm̄ ē. sic. n. sunt ministrātes ꝙ ipe nullo mō sunt ministrate. ⁊ ꝑ hoc differt a virtutibus ministratis q̄ cū hoc ēt aliis aliquo mō ministrāt: sic de crescitiua ⁊ nutritiua dictū ē: ⁊ hāc expōnē sequūt̄ plurimi: silr̄ videt̄ secūdus itellectus verus. Naꝫ iste virtutes nāles ministrātes solū vident̄ ministrare v̄tuti nutritiue. s. imediate qꝫuis mediate ēt seruiāt gn̄atiue. Dicūt tn̄ aliq ꝙ ille opantes in mām nutrimenti ꝓ restauratōe eius qđ dissoluit̄ imediate seruiūt nutritiue: opantes tn̄ ꝓ generatōe spermatis ⁊ ꝓ spēi ꝯseruatōe seruiunt siue ministrāt gn̄atiue. ¶ Sciendū scđo has v̄tutes eē duplices. Quedā. n. sunt cōes ⁊ q̄dā ꝓprie. in ꝓposito v̄o sermo ē de cōibus: q̄ qualr̄ distinguūt̄ ꝯ particulares videbit̄: lꝫ ꝓ parte satis declaratū sit supra. ¶ Sciendū tertio has quatuor esse. vt supra in ca. de membris declaratū ē: lꝫ ibi generalr̄ tam de ꝓpriis qꝫ de cōibus eēt sermo. Utrū aūt ille quatuor sufficiant videbit̄ post.

¶ Attractiua vero fuit creata ad attrahēdum nutrimētū iuuatiuū: que q̄dē opat̄ hoc villis mēbri in quo ē secūdū lōgitudinē ꝓtensis.

¶ Notificat quodlibꝫ membꝝ diuisionis posite p̄mo attractiuā. secundo retentiuam ⁊c. partes patent. Primo notificat attractiuā ex parte finis. Secundo instrumēti. ibi. Que quideꝫ. Dicit primo ꝙ virus attractiua fuit creata ad attrahendum nutrimentū. Dicit scđo ꝙ instrumētum quo operat̄ virtus attractiua sunt villi mēbri in qua ipsa ꝓtensa ē secūdū lōgitudinē. i. villi lōgitudiales. ¶ Sciēdū p̄mo ꝙ ex ista lr̄a colligit̄ talis descriptio v̄tutis attractiue. virtꝰ attractiua ē virtꝰ a nā creata ad attrahēdū nutrimentū iuuatiuū q̄ est mediātibꝰ villis lōgitudinalibus mēbri in quo est operatiōis sue ꝓductiua. in qua descriptōe p̄mo ponit̄ genꝰ cū dicit̄ virtus. scđo finis dū dicit̄: creata ad attrahēdū. tertio explicat̄ obiectū dū dicit̄: iuuatiuū nutrimētū. quarto organū siue instrumentū duꝫ dr̄: villis scđm lōgitudinē ꝓtensis. Et possumus dicere ꝙ q̄nto explicat̄ subiectū ꝓpriū i quo fundat̄ attractiua virtus cōis de qua i ꝓposito ē sermo: ⁊ illud est membꝝ villosuꝫ hn̄s villos lōgitudinales: imo adequatū subm̄ illius ē villus longitudinalis mēbri. ¶ Secundo sciendū hāc diffinitiōeꝫ ꝓprie ꝯuenire virtuti attractiue cōi ⁊ nō ꝓprie. differt aūt virtus attractiua cōis a propria multiplr̄. p̄mo rōne obiecti: q virtutis attractiue ꝓprie obiectū nō est cōe: sed mēbro appropriatū. cōmunis vero obiectū est cōmune: vt attractiue stomaci epis ⁊ venaꝝ. Differunt scđo: q in attractōe ꝓpria nō sequit̄ motus attrahentis: ꝫ obiecti solū sicut in attractione ferri ad magneteꝫ. vñ dum os attrahit nutrimētū non cōcurrit motus ossis ad nutrimentū: sed eꝯ. in attractōe v̄o cōmuni cōcurrit motus necessario vtriusqꝫ. s. tam attrahētis qꝫ attrahibilis: sicut in attractōe quā facit meri. causa vero huiꝰ diuersitatis infra patebit. ¶ Et ex hoc sequit̄ tertia dr̄ia. s. rōne organi vel istrumenti. fit. n. attractio cōis mediātibꝰ villis: ꝓpria vero non necessario fit ꝑ villos. ¶ Ex quibus pꝫ ꝙ diffinitio virtutꝭ attractiue posita cōpetit cōi ⁊ nō ꝓprie. ¶ Sciēdū vltimo ꝙ lꝫ hec virtus attractiua operet̄ mere nālr̄ ⁊ sine cognitione. Quia tn̄ nālis inclinatio cuiuscūqꝫ est ad cōueniētia. iō hec virtus nālr̄ inclinat̄ vt iuuatiuū nutrimentū attrahat ⁊ nō nocitiuū: vnde obiectū eius ē iuuatiuū nutrimētū. ¶ Et ex isto videt̄ ꝙ ad saluandū operationes attractiue virtutꝭ attrahentis cōueniēs ⁊ nociuū relinquētis nō opꝫ p̄ter virtutes enumeratas ab Auicē. ponere illā virtutē quā quidā vocāt discretiuā sicut imaginatus est Auer.

¶ Et retētiua fuit creata vt iuuatiuū retineat: dū virtutes ipm̄ imutātes in eo opāt̄: que ab ipso alimētū suscipiūt: qđ eq̄dē efficit̄ villis q ex trāsuerso ꝓtendūt̄. Et ē etiā cum villi q secundū latitudinē icedūt auxiliū p̄bēt.

¶ Notificat retentiuā ex parte finis ⁊ instrumenti: ⁊ dicit ꝙ virtꝰ retētiua fuit creata vt retineat iuuatiuū dum virtutes imutantes opant̄ in eo que suscipiunt alimētuꝫ ab eo: istrumentū aūt talis opatōis sunt vili trāsuersales q̄bꝰ ipsa operat̄: lꝫ etiā q̄nqꝫ vili latitudinales in retētiōe auxiliū p̄beāt. ¶ Sciendū primo ꝙ ex ista lr̄a colligit̄ diffinitio virtutꝭ retentiue ꝓportionalis diffinitioni attractiue supra posite in qua explicat̄ finis obiectū organū: ⁊ dat̄ intelligi subm̄. ⁊ tu considera ex dictis. hic etiā sermo est de retentiua cōmuni que differt a propria sicut de ꝓpria ⁊ cōmuni attractiua dictū est. ¶ Sciendū secundo ꝙ sicut vili transuersales sunt medii per participationem inter longitudinales qui sunt attractiui: ⁊ latitudiales qui sunt expulsiui: quia simul participant de dyametro longitudinis ⁊ latitudinis: ita sua opatio media ē inter attrahere ⁊ expellere.

¶ Digestiua vero est illa q̄ qđ attractiua attraxit ⁊ retinuit retētiua in essentiā cōuertit aptā virtutū in ea ꝑmutationem faciētiū opatiōi: ⁊ complōnē que cōuersiōi nutriētis in effectu ē competēs. Hec est. n. eius operatio in iuuatiuo que vocat̄ digestio.

¶ Notificat virtutē digestiuā. primo quantū ad operationē quā efficit circa nutrimentū iuuatiuū. scđo quātū ad operationē quam facit circa nocitiuum. ibi. Eius vero operatio. ¶ Dicit p̄mo ꝙ virtus digestiua ē illa que conuertit quod attraxit attractiua ⁊ retinuit retētiua in essentiaꝫ ⁊ cōplōnē aptā ⁊ competētem opatōi ⁊ ꝯuersioni virtutū faciētiuꝫ in ea ꝑmutationē ⁊ conuersiōi nutriētis in effectu. ¶ Sciēdū primo duplicē eē digestiuā. s. cōem ⁊ ꝓpriā. ⁊ lꝫ hec descriptio indifferenter cōpetere possꝫ cōmuni ⁊ ꝓprie: arbitror tn̄ ꝙ hic p̄cipue describat̄ cōis: q describit̄ illa q̄ ē ministrans ⁊ nō ministrata. digestiua vero ꝓpria ē etiā ministrata vt tactū est. similr̄ credēdū ē ꝙ vniformiter sumit̄ hic sicut attractiua ⁊ retētiua: ꝫ ibi loquit̄ de cōi attractiua ⁊c. iō hic etiaꝫ loquit̄ de cōi digestiua. digestiua aūt ꝓprie digerens qđ attraxit attractiua cōmunis ēt est digestiua cōmunis. Differūt aūt digestiua cōis ⁊ ꝓpria. primo rōne obiecti: vt supra. secundo rōne virtutū subministrantium: q digestiue cōi imediate seruit attractiua ⁊ retētiua cōis nō aūt ꝓprie. ¶ Iteꝫ rōne locoꝝ in quibꝰ fiunt. digestiua. n. ꝓpria operat̄ indifferēter in quolibꝫ mēbro: ꝫ cōis hꝫ determinata membra ad hanc digestionē deputata vt stomacū ⁊ epar. ¶ Scđo nō: vt nutrimētū sit competēs fini quē intēdit virtus faciens in eo ꝑmutationem: requirunt̄ in eo due conditōes precipue. Prima ē debita essentia siue debitus modus sube. s. debita grossities vel subtilitas viscositas vel eius oppositū. Secūdo reqrit̄ debita cōplexio qua sit a virtute mēbri debite passibile ⁊ reddat̄ sibi obm̄ ꝓportionatū: hec aūt ambo facit digestiua virtꝰ in humido nutrimētali. dat. n. sibi debitā com-

plexionē ⁊ debitū modū sube qb⁹ reddit̄ būidū nutrimētale debite cōuertibile scd̄m exigētiam virtutis cui ministrat digestiua virtus: ⁊ talis oꝑatio digestiue vocat̄ digestio in iuuatiuo que ꝓprie digestio vocat̄. Est enim perfectio bumidi a ꝓprio ⁊ naturali calido.

¶ Eius vero oꝑatio ē in suꝑfluitatib⁹ vt si possibile fuerit eas in hāc mutet dispōnē: que ēt vocat̄ digestio. Aut vt eaꝝ egressionē a membro in quo sunt retente facilē efficiat cū expulsione eaꝝ attenuādo essentiaꝫ si qd̄ ꝓhibet fuerit grossities: aut igrossando si quod vetat fuerit tenuitas: aut incidendo si quod ꝓhibet fuerit viscositas.

¶ Notificat ipsaꝫ ꝑ oꝑationem eius in materia nocitiua. Secundo ondit differentiā inter hāc ⁊ primā oꝑatiōeꝫ quantū ad coꝝ denoiationē. ibi. Et hec qd̄ē oꝑatio. ¶ Dicit p̄mo ꝙ oꝑatio virtutis digestiue in suꝑfluitatib⁹ est: vt si v̄tuti digestiue possibile fuerit mutet eas ī hanc dispōnē. s. essentiā ⁊ cōplōnem aptā que vocat̄ digestio. si aūt suꝑfluitas fuerit ita maligna vt nō sit receptiua huius mutationis: intētio eius ē vt faciat eaꝝ egressionē facilē a mēbro ī quo sunt cuꝫ expulsione virtutis expulsiue: ⁊ eius intentio ē reddere illas superfluitates aptas expulsiōi. ⁊ hoc facit virtus digestiua subtiliādo subam illaꝝ suꝑfluitatū si illud quod ꝓhibet eas expelli ē grossities. Aut ingrossando si illud quod vetat expelli est subtilitas: aut incidēdo si illud quod ꝓhibꝫ expelli est viscositas.

¶ Et hec qd̄ē oꝑatio vocat̄ maturatio. Est tamē ꝯdigestio ⁊ maturatio sinonyma dicūt̄.

¶ Dicit secūdo ꝙ talis oꝑatio in suꝑfluitatibus ꝓprie appellat̄ maturatio: lꝫ quādoqꝫ digestio ⁊ maturatio sumāt̄ tāqꝫ sinonyma. ¶ Sciendū primo ꝙ sicut digestio iuuatiui ē duplex. s. cōmunis ⁊ ꝓpria ita nocitiui. dn̄t obiecto vt supra. hic pōt eē sermo de vtraqꝫ: lꝫ p̄ncipaliter de p̄ma. ¶ Sciēdū scd̄o vt scd̄a afforismoꝝ ꝯmēto illi⁹. Ubicūqꝫ cibus preternām ⁊c. būoꝛ ⁊ suꝑfluitas peccans qn̄qꝫ peccat remisso gradu malitie. s. corrigibili: ⁊ tali cōpetit p̄ma oꝑatio virtutꝫ digestiue qua būoꝛ ad benignū reducit̄ qn̄qꝫ peccat gradu malitie intēsio nō corrigibili: ⁊ tali cōpetit preparatio ad expulsionē quā opꝫ eē variā scd̄m varietatē dispōnis suꝑfluitatis. Qn̄qꝫ. n. resistit expulsiōi ꝑꝑ grossitiē: qn̄qꝫ ꝓpter subtilitatem ꝑ quā imbibit̄ mēbro: qn̄qꝫ ꝑꝑ viscositatē nimiaꝫ. vn̄ qn̄qꝫ sibi debet̄ subtiliatio qn̄qꝫ ingrossatio ⁊ qn̄qꝫ incisio. Aliquādo vero humoꝛ ē indispositus ad expulsionē ꝑꝑ qualitatem prauā impressiōi virtutū repugnāteꝫ. ⁊ tunc sibi debet̄ ꝯplōnis rectificatio vel equatio. ¶ Ex quibus īfert̄ non omnē digestionē ingrossando ꝓcedere.

¶ Expulsiua aūt ē illa q̄ suꝑfluitateꝫ expellit ex nutrimēto residuā que ad nutriendū non est cōueniens: aut q̄ excedit mēsurā que sufficit ad nutriendū: ⁊ q̄ nō ē necessaria.

¶ Notificat virtutē expulsiuā. Et p̄mo rōne obiecti. secūdo rōne loci expulsiōis. ibi. Aut euacuat. ¶ Dicit p̄mo ꝙ virtus expulsiua ē illa q̄ expellit suꝑfluitatē ex nutrimento residuā que nō est cōueniēs ad nutriēduꝫ aut expellit suꝑfluitatem q̄ excedit mēsurā que sufficit ad nutriēdū: ⁊ ēt que nō ē necessaria. ¶ Sciēduꝫ p̄mo ꝙ sicut relique virtutes duplices sunt. s. cōes ⁊ ꝓprie: ita expulsiua ē duplex. s. cōmunis ⁊ ꝓpria. ¶ Et dn̄t p̄mo rōne obiectoꝝ: qꝛ obiectū ꝓprie est suꝑfluitas nutrimenti ꝓprij. cōis vero obiectū ē suꝑfluitas nutrimēti cōis. scd̄o rōne organi ⁊ modi operandi: qm̄ obiectuꝫ cōis ē villus latitudialis. ꝓpria v̄o oꝑat̄ sine villis occulte alterādo suꝑfluitatē alteratōe iclināte ad expulsionē: vt pꝫ ī osse suꝑfluitates suas a se pellēdo quātūcūqꝫ careat villis. Videt̄. n. ꝙ virt⁹ mēbri se hēat ad nutrimētū ⁊ ei⁹ suꝑfluitateꝫ: sicut magnes ad ferꝝ: ꝫ magnes pōt virtute sua occlta alterādo quādoqꝫ ferꝝ attrahere ⁊ qn̄qꝫ expellere. igit̄ ⁊c. hic videt̄ precise sermo de cōi. ¶ Sciēdū scd̄o suꝑfluitatē esse triplicē. Quedā ē peccās in quali. q̄dā in q̄to: ⁊ quedā vtroqꝫ modo. Alij sub alijs verbis. Tripl'r d̄r aliqua humiditas superflua in corpore vl' rōne qualitatis aut quātitatis: aut vtriusqꝫ. Exemplū p̄mi. vt sanguis calidus aut frigidus aut grossus ⁊c. mediocrē tn̄ quantitatē sanguinis nō excedēs. Exēplū scd̄i: vt sanguis in ꝯplōne tēꝑat⁹: ꝫ quātitatē mediocrē excedēs. Exēplū tertij pꝫ. Et notum est qd̄libꝫ istoꝝ superfluoꝝ esse obiectū virtutis expulsiue. ¶ Nota tn̄ ꝙ tam suꝑfluū qualis q̄ꝫ quāti repit̄ in corpore duplex. Qd̄daꝫ multiplicatū in corpore scd̄m cōuenientem nature cursuꝫ: sicut ē suꝑfluū p̄me ⁊ secūde digestiōis qd̄ ē suꝑfluitas rōne qualitatis iepte ad nutricatōeꝫ: que tn̄ scd̄ꝫ nature cursuꝫ multiplicat̄ in corpore: simil'r suꝑfluitas spermatica ē superfluitas quāti suꝑfluēs ab eo qd̄ sufficit ꝓ nutricatōe membroꝝ: in corpore tn̄ sano scd̄m nature cursum multiplicata: quoddā vero ē superfluū quāti aut qualis extra nature cursum aut p̄ternatural'r multiplicatuꝫ in corpore: sicͤ būoꝛ putridus aut sanguis male qualitatis aut quātitatiue multū excedēs ꝯuenientē mensurā. ¶ Et qꝛ hec oīa suꝑflua sunt obiecta expulsiue virtutis. iō Aui. oīa illa in notificatōe virtutis expulsiue implicat. Tetigit eniꝫ suꝑfluitates qualis tam naturaliter q̄ꝫ preternaturaliter multiplicatas dum dixit. suꝑfluitatē ex nutrimēto residuā ⁊ que ad nutricationē nō est cōueniēs. hec enī taꝫ suꝑfluo cōuenit quali naturaliter q̄ꝫ p̄ternaturaliter multiplicato in corpore tetigit suꝑfluū quāti naturaliter multiplicati aut ad finē a natura intētum. dum dixit. Aut que excedit mēsuraꝫ que sufficit ad nutriendum. sperma eniꝫ est huiusmodi. Tetigit tertiū. s. superfluum quanti non naturaliter multiplicatum dum dixit. Et que nō est necessaria: sicut sanguis superfluus. Non enim ordinatur ad aliquem finem.

¶ Aut euacuat in receptaculo sibi apto sicut vrinam in vesica.

¶ Notificat hāc virtutē ex parte locoꝝ expulsionis. ⁊ primo localis termini ad quē fit expulsio. secūdo loci vel vie ꝑ quā fit expulsio. tertio assignat causam dicti. ibi scd̄a. Et hec quidem. ibi tertia. Cunqꝫ. Prima l'ra videt̄ truncata ⁊ defectiua: ꝫ opꝫ eā sic supplere. expulsiua ē que expellit ⁊c. resumēdo totā diffinitōeꝫ expulsiue expellēdo. s. extra corpus. Aut si nō expellit euacuat ī receptaculo sibi apto: quasi dicat: ꝙ virt⁹ expulsiua qn̄qꝫ expellit materiā extra corpus qn̄qꝫ vero non: sed euacuat ipsaꝫ ad receptaculū aptū ad hāc superfluitatē continēdam sicut expulsiua renuꝫ expellit superfluitates ad vesicā que ē receptaculū aptū. ⁊ per receptaculum aptū intelligere debemus membꝝ final'r ordinatū a natura ad suscipiendū superfluitates aliquas ⁊ continendū priusqꝫ expellant̄: ⁊ fuerūt hec receptacula ad multa iuuamēta inuēta: iter que p̄cipuū est ne sit nobis necessaria cōtinua suꝑfluitatū illaꝝ emissio. nisi. n. fuissꝫ vesica ꝯtinēs vrinā lōgo tꝑe: exitus vrine fuissꝫ cōtinuus: vt pꝫ in dissuriā patiētib⁹.

¶ Et hec quidē virtus has expellit suꝑfluitates: aut ꝑ ꝑtes ⁊ foramina q̄ sunt eis preparata vel si nō fuerint ibi foramina preparata a nobili expellit ad ignobile: ⁊ a duro ad laxū.

¶ Notificat ipsam ex parte locoꝝ per que fit expulsio dicēs ꝙ hec virtus expellit superfluitates istas: aut ꝑ partes ⁊ foramina que sunt parata ad hanc expulsioneꝫ. vel si non sint partes ⁊ foramina p̄parata expellit a nobili ad ignobile aut a duro. i. forti ad laxū. i. debile.

¶ Cunqꝫ in parte expulsiōis fuerit declinatio materiei superfluitatis nō conuertit eam virtus expulsiua ab illa semita inquantum possibile fuerit.

¶ Dicit vltimo ꝙ si materia expellenda declinauerit ad partem expulsiōis. s. cōuenientē ⁊ deputatā ad illud natura inquantū pōt non cōuertit materiā ab illa semita: quasi dicat: ꝙ si aliquādo cōuertit ab illa semita illud ē coacte. ¶ Sciēdum p̄mo hic reperiri duplicē l'ram. vna hꝫ ꝑtes. altera poros. per partes debemus intelligere vias occultas. ⁊ ꝑ foramina manifestas. Exēpla hoꝝ satis nota sunt. ¶ Et ex hoc colligi pōt combinatio talis expulsiōis materieꝝ: qꝛ vel expellunt̄ per vias sensibiles ⁊ manifestas sensibiliter: vt suꝑfluitates p̄me ⁊ scd̄e digestiōis nariū auriuꝫ ⁊c. aut expellūt̄ ꝑ easdē isensibiliter: sicut si suꝑfluitates nariū insensibiliter resoluerēt̄ aut expellunt̄ ꝑ vias occultas sensibil'r sicut suꝑ-

fluitates sudoris p porros isensibilis aliqñ sub forma sudoris expellũt ꝛ scðm quosdã supfluitates dicte alguadi ẽt: lꝫ sensibilr expellunt nõ tñ hñt manifestũ meatũ per quẽ egrediant: aut p porros isensibiles isensibiliter expellũt: sic materia q̃ per porros isensibiliter resoluit ꝛ expellit. ❡ Sciendũ scðo ꝙ natura semp de possibilibus qð melius ẽ opat. si igr supfluitates declinãtes ad locũ aptũ expulsiõi põt p illũ locũ expeller nõ diuertit: ꝫ p illũ locũ euãt. si aũt nõ põt: q2 forte in via ẽ opilatio aut aliud impedimẽtũ eligit viã aliã: q2 expellit a nobili ad ignobile sicut a corde ad subasellas: aut ab epe ad iguina: aut a cerebro ad loca q̃ sũt post aures: aut a mẽbris interioribus ad exteriora ꝛ vlr a fortiori ad debili⁹ si põt: aut a pfectiori ad impfecti⁹. ꝯtingit aũt materiaꝫ declinare ad locũ aptũ expulsiõi aut rõne qualitatis localr motiue vt superfluitates graues ꝛ mlice ad ventrẽ: aut propter ꝓpinquitatẽ ꝛ colligãtiam loci in quo cõtinet materia cum loco expulsiõis: sicut materie in gibbo epis magis declinant ad vesicã ꝛ in ꝯcauo ad ventreꝫ: aut rõne rectitudinis aspectus: sicut cõtẽta materia in dextro declinat magis ad dextrũ: ꝛ in sinistro magis ad sinistrum.

Super hec dicta plura insurgunt dubia.

Primuz nõ videt ꝙ p̃me partis capli lr̃a sit vera qualitercũqꝫ ly tm̃ ꝯstruat. si. n. ꝯiungit cũ ly ministrãt: lr̃a ẽ falsa: q2 digestiua nõ tm̃ ministrat: ꝫ ẽ ministrata ab attractiua ꝛ retẽtiua: vt pꝫ ex eius diffinitiõe. Nec potest cõstrui cum ly nutritiue: q2 non solum nutritiue seruiunt: sed crescitiue ꝛ adhuc generatiue. Qũocunqꝫ igit exponat lr̃a non videtur vera.

Secundũ dubiũ ẽ: q2 p̃ter virtutes naturales ministrãtes tã dictas necessario ad saluãdũ ea q̃ in nobis apparẽt ponẽda est virtus discretiua. igit diuisio illa isufficiẽs. assumptũ ꝓbat: q2 p̃ter actus ꝛ operationes istaꝝ virtutũ necesse ẽ poni actũ discretiuũ ꝛ separatiuũ retinẽdi ab expellẽdo ꝛ expellẽdi a retinẽdo: ꝫ ille act⁹ nõ ẽ attractiue nec expulsiue. igit ꝛc. exẽpli grã duꝫ sanguis mouet a gibbo epis p viã ascendẽtẽ cõmixtis aquositati supflue quaꝫ necesse ẽ separari a sanguine. igit opꝫ eẽ ibi v̂tuteꝫ sequestratiuã aquositatis a sanguine. ❡ Itẽ stat destructio actus discretiue v̂tutis fortificato actu attractiue v̂tutis: silr stat destructio act⁹ discretiue fortificato actu retẽtiue: ꝛ sic de aliis. igit ꝛc. assumptũ pꝫ in diabete vbi fortificatur act⁹ attractiue ꝛ debilitat discretio ꝛ separatio. pꝫ ẽt ꝙ fortificata retẽtiua epis ipedit illa debita discretio ꝛ separatio. ❡ Pro isto videt intẽtio Auer. scðo colliget: caplo de iuuamẽtis vesice. ꝛ tertio colliget caplo de causis accidentaliũ supueniẽtiũ stomaco. ꝛ Aui. p̃ma quarti. caplo d̃ cura emitritei. ꝛ qnto can. p̃mo caplo. vñ ꝛ Mesue in de cõsolatione medicinaꝝ intẽsiue scða. p̃mo caplo. Et sciuisti ꝙ virtus ẽ q̃ regulat ꝛ distinguit, iter virtutẽ rei ꝛ virtutẽ. regulare aũt ꝛ distiguere iter virtutẽ ꝛ virtutẽ est alia opatio ab attractõe ꝛ retentõe: ꝛ infra ꝯfidimus ꝙ natura mandat ad loca diuerse nec̃itatꝫ hoc ꝛ illud: q2 hec sunt adminicula iter q̃ natura sapiẽs distiguit ꝛ separat. vide ibi. ❡ Itẽ non apparet qũo virt⁹ expulsiua ꝓpria posset expellere supfluitateꝫ solo quãto peccantẽ nisi cũ ea poneret discretiua. ❡ Iteꝫ q2 p̃ter generatiuã spmatis opꝫ in spmate poni discretiuaꝫ separãtẽ. Virtutes q̃ vocata est imutatiua prima.

Tertium dubiũ est: q2 nõ videt ꝙ attractiua fuerit creata tantũmõ ad attrahẽdũ nutrimentũ iuuatiuũ. Attractiua. n. renũ ꝛ vesice nõ solum attrahit nutrimentũ nec ad illud solũ creata ẽ: ꝫ ẽt ad attrahẽdũ supfluitates secunde digõnis: attractiua ẽt testiculoꝝ attrahit supfluitateꝫ a nutrimẽto ꝛ chistis felt colerã ꝛ fel mlia3.

Quartum dubiũ est: cum in eodẽ mẽbro vt stomaco simul sit attractiua cõmunis ꝛ ꝓpria. quare ad pficiẽndũ opationẽ attractiue cõmunis requirit villus lõgitudinalis. Ad faciendũ tamẽ attractionẽ ꝓpriã non requirit ille villus. ꝛ similiter dubiũ haberi põt de retentiua ꝛ expulsiua cõmuni ꝛ propria.

Quintum dubiũ: q2 videt ꝙ virtus retentiua nõ solũ ẽ ad iuuatiuũ retinẽdum: imo retinet ꝛ nocitiuũ: vt pꝫ de fecib⁹ ꝛ vrina p̃cipue fortificata retentiua. ❡ Itẽ nõ videt ꝙ villi latitudinalis p̃stẽt iuuatiuũ retentõeꝫ. primo q2 ꝓpria eoꝝ opatio est per cõstrictõeꝫ expellere: ꝫ expulsio opponit retentioni. igit ꝛc. ❡ Itẽ q2 cũ ꝯtrahunt eoꝝ ꝯcauitas minorat: sed minoratio ꝯcauitatis ꝓhibꝫ retentõeꝫ eius qð in ꝯcauitate retinet.

Sextum dubiuꝫ videt ꝙ digestiua nõ sit vna virtus. q2 obiecta ipsius sunt distincta operatiões distincte fines distincti. igit virtutes disticte. assumptũ pꝫ. obiecta enim sunt quãdoqꝫ iuuatiuũ qñqꝫ nocitiuũ. Similr operatões distincte. alia eni est preparatio materie vt recipiat cõuersionem nutrientis in effectu. ꝛ alia ẽ preparatio vt expellat similr etiam pꝫ ꝙ alius est finis: q2 vnus ẽ restauratio ꝛ alius nocumenti ꝓhibitio.

Septimum ꝛ vltimum dubiũ: q2 Ari. quarto methauroꝝ videt sensisse omnẽ digestionẽ ingrossando ꝓcedere: ꝛ tñ oppositũ videt sensisse. A. q2 dixit Aui. ꝙ qñqꝫ subtiliat qñqꝫ ingrossat virt⁹ digestiua scðm exigentiã superfluitatis digerẽde nec solum illud in nocitiuo videt veꝝ: sed etiã in iuuatiuo: sanguis eniꝫ per digestionem transmutat in spiritũ ꝛ in roreꝫ: ꝛ spirit⁹ vitalis in animalẽ in quibus videt semp digestionẽ nõ ingrossando: sed subtiliando procedere.

Respondetur ad omnia ista.

Et primo ad primũ istoꝝ dixerunt quidã ꝙ ille quatuor virtutes possunt cõparari ad opatiões: ꝛ sic oẽs sunt ministrãtes: ordinãt. n. in opatiões tãqꝫ in finẽ: ordinatũ aũt in finẽ ministrat fini. ❡ Scðo pñt cõpari ad organa siue mẽbra: ꝛ q2 organa ꝛ mẽbra sunt creata pp v̂tutes. iõ vt sic hñt rõnẽ ministrataꝝ. ❡ Tertio possunt cõparari ad v̂tutes tres prius noiatas. s. nutritiuã crescitiuã ꝛ generatiuã. ꝛ sic sunt solũ ministrãtes ꝛ nõ ministrate. ❡ Quarto iter se: ꝛ sic aliq̃ sũt ministrãtes ꝛ aliq̃ ministrate: q2 attractiua ꝛ retentiua ministrat digestiue. possunt etiã cõparari ad qualitates qbus operant: ꝛ sic sunt omnes ministrate. saluat igit lr̃a ꝙ ille v̂tutes sunt solũ ministrãtes. s. virtutibus trib⁹ prius numeratis: q2 respectu nullius istarũ sunt ministrate. si tamẽ ly tantũ cadat super ly virtuti nutritiue potest intelligi ꝙ imediate solũ seruiunt nutritiue: lꝫ mediate ministrẽt aliis. ❡ Aliter potest dici ex p̃cedẽti caplo ꝙ ille virtutes ꝓprie ministrãtes ꝛ nullo modo ministrate dicunt: q2 ꝓprie ministrãtes sunt cõmunes ꝛ nõ ꝓprie. pro isto vide dcã in p̃cedẽti caplo. ꝛ hec rñsio est clarior.

Ad secundum Cõcesserũt quidã sic Auer. ꝙ opꝫ p̃ter quatuor virtutes dictas poni qntã quã ipse vocat discretiuã moti rõnib⁹ dictis: ꝛ in hoc possumus hr̃e duplicẽ imaginatõeꝫ. p̃ma ẽ ꝙ virtus hec sit naturalis ꝓprietas fundata in aia. scða ꝙ aie corrñdeat in organo aliqualis modus tempiei ꝓ opatione discretiua necessari⁹ qui ꝓ simplici attractiõe retentiõe ꝛc. nõ eẽt necessarius. ꝛ hic modus tẽperamẽti põt virt⁹ discretiua dici. ꝛ tũc pꝫ quid ad quesitũ sit respõdendũ scðm hoc virtus eniꝫ p̃ncipalis ẽ attractiua ꝛ retẽtiua in ordine tñ ad aliud ꝛ aliud tẽperamentũ vt pꝫ: ꝫ virtus instr̃alis discretiua ẽ distincta ab aliis. s. talis vel talis tẽperies: ꝛ si hoc itellexisset Auer. nõ fuissꝫ magnus error. ❡ Cõis tñ modus tꝫ ꝙ p̃ter virtutes enumeratas nõ oporteat poni hãc virtutẽ ab illis distictã: q2 nec ex parte organi nec obiecti nec operatõis nec finis ab aliis distingui põt. nõ. n. ex pte orgãi: q2 nõ sunt ibi nisi tres villoꝝ spẽs q̃ trib⁹ virtutibus seruiũt. s. attractiue retẽtiue ꝛ expulsiue: nec ẽt ex parte opationis: q2 quecũqꝫ opatões in nobis apparẽtes reperiunt ꝓcedẽtes a virtutibus naturalib⁹ reduci possunt ad attractiuã aut retentiuã. verbi grã emulgẽtes: eligere aquositatẽ vrinaleꝫ a sanguine ꝛ venas sanguinẽ ab aquositate hoc sufficiẽter reduci põt in attractiuã emulgẽtiũ ꝛ retẽtiuã venaꝝ: q2 emulgẽtes naturalr inclinant ad sic illã aquositatẽ attrahẽdã ꝙ nõ sanguinẽ. ꝛ illa aquositas ẽ sic eaꝝ cõueniens obiectum ꝙ nõ sanguis: ꝛ ecõtra: sanguis est cõueniẽs obiectũ retẽtiue venaꝝ ꝛ nõ aquositas illa. iõ emulgẽtes aquositatem attrahũt ꝛ dimittũt sanguinẽ p solã suã virtutem attractiuã ꝛ vene retinẽt sanguinẽ ꝛ dimittũt aquositatẽ p actiõeꝫ soli⁹ sue v̂tutis retentiue. sicut reubarbaꝝ p solam suã virtutẽ attractiuã attrahit colerã ꝛ relinqt alios hũores q̃uis in eo nõ sit virtus discretiua supaddita virtuti attractiue. si igit aliq auctores nisi sunt hãc v̂tutẽ ponere: nõ plus voluerũt nisi ꝙ vna ẽ virt⁹ materialr q̃ ẽ discretiua: ꝛ attractiua discreti

ua ⁊ retẽtiua. discretiua ⁊ expulsiua: ꝫ attractiua dr̃ inquã-
tum absolute attrahit: discretiua inquãtũ qd determinatuꝫ
attrahit ⁊ aliud relinqt: ⁊ sic de retẽtiua ⁊ expulsiua. ¶ Ad
argumẽta dr̃ ꝙ ibi nullus apparet actus q reduci nõ possit
in virtutẽ attractiuã retentiuã aut expulsiuã: vt pꝫ ex dict͛.
¶ Ad scðm dr̃ ꝙ sicut in diabete ledit͛ actus discretiue ita
retentiue: eodẽ. n. actu natura discernit ⁊ sepat plusq̃ opꝫ.
⁊ retinet postquã oportet: ⁊ eodẽ actu retinet natura plusq̃
oportet ⁊ discernit minus. ⁊ sic de expulsiõe. Et ꝑ idem pꝫ
ad alias confirmationes. ¶ Pro auctoritatibus vero dici
tur ꝙ si sententia Auer. fuit qualẽ oñdunt verba non est ac
ceptãda. alie autem auctoritates nõ ponũt hãc virtutem ab
alijs naturalibus distinctam nisi ratõe. de hac tamen mate
ria latius dicet͛ in questiõe.

Ad tertium dubiũ dicit͛ ꝙ nõ fuit ĩtẽtio Aui.
ꝙ attractiua sit soluꝫ creata vt at
traheret solũ nutrimẽtuꝫ iuuatiuũ: fuit eniꝫ creata etiã ad at
trahendũ supfluitates: sed tamẽ principaliter fuit creata vt
materiã nutrimentalẽ iuuatiuã attraheret. Non enim repu-
gnat aliquid productũ esse grã diuersoꝝ finiũ: propter vnũ
tamẽ magis pncipaliter q̃ ꝓpter aliũ.

Ad quartũ pꝫ ꝙ attractiua cõis ordinata ẽ ad
rem attrahẽdã situ ⁊ natura a mem
bro multũ distãtẽ. multe ẽt q̃titatis ⁊ difficilis motiõis cõ-
paratiõe obiecti v̓tutis attractiue ꝓprie. iõ ad attractionem
cõeꝫ ꝑficiẽdã oportuit moueri organũ ⁊ obiecto applicari:
nõ sic aũt in ꝓpria: q2 ꝓpter distantiã paruã quãtitatẽ etiã
modicam sufficit sola alteratio occulta: ⁊ nõ fuit necessarius
mot⁹ organi ibi: ⁊ simil͛r dicit͛ de retẽtiua ⁊ expulsiua excep-
ta causa sumpta ex parte distantie localis.

Ad quintuꝫ dr̃ sicut ad tertiuꝫ. ¶ Ad illud v̓o
qð obijcit͛ de villis latitudinalib⁹.
dixerũt qdã ꝙ villi latitudiales iuuãt retẽtionẽ qñ remisse
debil͛r ꝯtrahũt͛: cũ aũt fortiter ꝯhunt͛ faciũt ad expulsionẽ.
¶ Alij ꝙ possunt iuuare ꝑ accñs: q2 trãseunt supra trãsuer
sales quos retinẽde rei applicat: aut iuuare possunt expellẽ
do aliq̃ reꝫ ad locũ vbi retineri dꝫ. ¶ Alit͛ põt dici ꝙ aliq̃
mõ iuuãt ad retinẽdũ ꝯstringẽdo viã ꝑ quã exire posset res
retinẽda. ymaginari tñ possum⁹ ꝙ lꝫ villus latitudialis sit ꝑ
eius ꝯstrictõeꝫ expulsiu⁹: iuncta tñ ei⁹ ꝯstrictõe cũ ꝯstrictõe
transuersaliũ conferre põt ad retentõeꝫ: ꝑcipue cum multo
maior fuerit constrictio transuersalium quã latitudinalium
vt posset exemplo declarari.

Ad sextuꝫ qual͛r v̓t⁹ digestiua sit dicẽda vna se-
cundũ genus ⁊ diuersa scðm spẽm. re-
spice ad ea que circa lr̃aꝫ dcã sunt ĩ precedẽti caplo de imu
tatiua virtute que ponit͛ vna ex specieb⁹ nutritiue: ⁊ dic pro
portionabiliter sicut ibi.

Ad vltimũ lati⁹ dr̃ in q̃one ꝙ ĩ digestibili que-
cũq̃ spẽ digestiõis duo cõsiderãda
sunt. vnũ ẽ pncipiũ passiuũ cui ꝓprie vt obiecto debet͛ dige
stio: ⁊ illud ẽ humidũ. Aliud ẽ pncipiũ quo mediãte facit ca
lidũ digestionẽ. s. siccũ qð magis tenet locũ actiui ⁊ terminã
tis sicut humidũ termiabilis tꝫ locũ: ⁊ scðm hoc dicendũ ꝙ
oĩs digestio ingrossando ꝓcedit suũ ꝓpriũ obiectũ qð ẽ pn
cipiũ passiuũ digestõis: q̃uis subtiliãdo ꝓcedat pncipiũ il-
lud qð hꝫ rõnẽ terminãtis: ⁊ q2 absolute aliqñ plus subtilia-
tur siccũ q̃ humidũ ingrosset͛: ⁊ aliqñ econtra. iõ aliqñ dige
sta ĩ tota sua mole redunt͛ grossiora aliqñ subtiliora: sed de
hac respõsione ⁊ alijs magis videbit͛ in q̃stione.

¶ His aũt quattuor virtutib⁹ naturalib⁹ quat
tuor prime seruiũt qualitates. s. caliditas fri-
giditas siccitas ⁊ humiditas.

¶ Notificat virtutes has ex parte qualitatũ eis seruiẽtium.
⁊ primo pmittit ꝓpositũ. secũdo declarat. ibi. Sed calidita-
tis seruientiũ. pma pars pꝫ. ¶ Sciẽdum pmo hanc doctri-
nam esse merito ꝑ vtilẽ: scito eniꝫ que qualitas virtuti: attra
ctiue aut retẽtiue seruiat facile cognoscit͛ ꝙ ꝓpter eius qua
litatis distemperantiã adueniat debilitas ⁊ impedimentum
in operatõe attractiue virtutis. ⁊ per cõsequẽs quali medi-
camine sit huic ipedimẽto sucurrendũ ⁊ quib⁹ remedijs at-
tractiua sit cõfortanda: ⁊ sic de alijs. ¶ Nota tñ ꝙ he quali
tates non solum ministrãtibus seruiũt: sed etiã ministratis.
Nec solum ministrãtibus cõmunibus: sed etiã proprijs. de

his tanquã de manifestiorib⁹ vt per illas alias cõprehenda
mus specialiter declarauit. ¶ Sciendũ secũdo has qualita
tes seruire dupliciter intelligi. primo vt constitutionẽ com-
plexionis ingrediunt͛. secundo ꝓ quanto alicui opationi sic
proportionata ẽ caliditas ꝙ nõ frigiditas: ⁊ ecõtra. ꝙ autẽ
alicui virtuti sit ꝓportiõata sic caliditas aut humiditas intel
lectum ẽ a posteriori. expimur eniꝫ ꝙ crescẽte siccitate vsq3
ad mensurã certaꝫ fortificat͛ retẽtio ⁊ debilitat͛ expulsio ⁊c.
¶ Nota tamẽ has qualitates omnes seruire virtutib⁹ sub
debitis ⁊ proportionatis mensuris: quia non sub omni men
sura siccitas fortificaret retẽtiuã nec humiditas expulsiuã.
Omnis. n. ĩmoderata qualitas dicit actũ ꝓprie virtutis.

¶ Sed caliditatis seruitium omnibus quat-
tuor pro certo est cõmune.

¶ Declarat ⁊ primo absolute qualiter quattuor qualitates
seruiant. secundo eas inter se comparat in hoc seruitio. ibi.
Post hoc. Primo de actiuis. Secũdo de passiuis. ibi. Sicci
tas v̓o. Pimo de caliditate. Secũdo de frigiditate. ibi. Fri
giditas vero. Prima pꝫ. ¶ Sciendũ ꝙ seruientium calidi-
tas est cõmune omnib⁹ virtutibus: q2 omnes producunt ⁊
operant͛ calido. Primo q2 calidũ est instrumentuꝫ anime
maxime ꝓportionatũ. forme eniꝫ maxime operatiue corre-
spondere debꝫ in subiecto instrumentũ maxime operatiuuꝫ
quod est calor. Secũdo q2 omnes operatões eius perficit
anima per spiritũ qui ẽ res calidior que ẽ ĩ corpore nostro.
Tertio q2 omnes operatiões istaꝝ virtutũ perficiunt͛ per
motum: ⁊ calor ẽ qualitas maxime motiua.

¶ Frigiditas vero est cum alicui earum seruit
accidẽtaliter ⁊ non essentialiter.

¶ Declarat de frigiditate. ⁊ primo ponit cõclusioneꝫ inten-
tam. secũdo ꝓbat. ibi. Quod eniꝫ. ¶ Cõclusio est hec. frigi
giditas alicui virtuti dictaꝝ seruit accidẽtaliter ⁊ nulli essen
tialiter. ¶ Sciendũ est ꝙ sicut tripliciter dicit͛ operari ali
quid accidẽtaliter ita ⁊ per se siue essentialiter. primo q2 me
diante vt causa morbi ledit accidẽtaliter: q2 mediante mor
bo. secũdo q2 nõ principaliter: sed secũdario vt graue appe
tit motũ per accidẽs. pncipal͛r vero quietẽ intẽdit. tertio q2
nõ per se ⁊ naturaliter: ⁊ sic arbitror sumi hic: q2 nullius vir
tutis frigiditas ẽ naturale instr̃m quo vt naturali instrumẽ
to virtus in aliquã suam operationem exire possit.

¶ Quod. n. frigiditati inest essentialiter est vt
omnibus virtutib⁹ sit cõtraria.

¶ Probat cõclusionẽ positaꝫ. Et primo ꝙ frigiditas nõ ser
uit essential͛r. scðo ꝙ seruit accidẽtaliter. ibi Ad retentionẽ
tñ. ¶ Primo arguit sic. frigiditas est essentialiter cõtraria
omnibus virtutibus. igit͛ non essentialiter seruit. Primo po
nit antecedẽs. secũdo ꝓbat. ibi. Quoniaꝫ oĩum. pma pꝫ.

¶ Quoniã omniũ virtutũ opationes ꝑ motũ
existunt: ⁊ hoc qdẽ in attractiõe ⁊ expulsione
manifestũ existit: sed in digestiõe ẽt: quoniaꝫ
digestio cõplet͛ ꝑ partes eius qð fuit ingrossa
tũ ⁊ ĩspissatũ partiẽdo ⁊ adiũgẽdo ei qð atte
nuatuꝫ fuit ⁊ subtiliatũ. Et he quidẽ motiões
sunt separãtes ⁊ temperãtes. Retentiua vero
operat͛ villos mouẽdo transuersos secunduꝫ
figurã comprehẽsionis bene factã.

¶ Probat antecedẽs sic. omnium virtutũ operatiões perfi
ciuntur per motuꝫ: sed frigiditas ẽ paraliticũ faciens. ⁊ per
consequẽs sensum ⁊ motum prohibens ⁊ est mortificans ⁊
prohibẽs ab omnibus operatõibus. igit͛ frigiditas nõ essen
tialiter seruit operationi alicuius virtutis. primo ponit ma
iorem cum probatione. secũdo subintellecta cõclusione po
nit minorem. ibi. Et frigiditas quidem. ¶ Dicit primo ꝙ
omniuꝫ virtutum operatiões existunt per motum. ¶ Dicit
secundo ꝙ hoc potest declarari discurrẽdo per omnes. pri
mo enim de attractiua ⁊ expulsiua hoc est manifestum. iteꝫ
manifestum est in digestiua: quoniaꝫ digestio complet͛ par
tiendo ⁊ diuidendo partes eius quod inspissatum est ⁊ in-
grossatũ ⁊ adiungẽdo ei quod fuit attenuatũ ⁊ subtiliatum:
⁊ pꝫ ꝙ iste sunt motões que sunt separãtes ⁊ tẽperantes: pꝫ
ẽt aũs de retẽtiua q̃ suã perficit opatõeꝫ mouẽdo vilos trãs

uersales scd̓m figurā cōprehēsiōis bene factam.

¶ Et frigiditas quidem est paraliticū faciens ⁊ mortificās: ⁊ ab oībus ꝓhibēs opatōibus.

¶ Dicit vltimo ponēdo minorē ꝙ frigiditas ē paraliticuȝ faciēs mortificās ⁊ ab oībus opatōib⁹ ꝓhibēs. ¶ Scienduȝ p̄mo ꝙ ꝑ motum hic intelligi dȝ localis qui in operatōibus virtutū naturaliū omniū est necessarius: omnes eniȝ naturales v̄tutes opanꝛ motu sp̄ūs aut organi aut obiecti aut oīuȝ istoꝝ simul: vt pȝ discurrēdo. Naturalius tñ cōpetit virtutibus oībus motus sp̄ūs. non. n. oporteret in oībus alijs moueri obiectū simul ⁊ organū: imo in opatōib⁹ quarūdaȝ moueꝛ organū tm̄ sicut in retētiua vel saltē sic esse est possibile. Et sil'r in digestiua: ȝ in expulsiua ⁊ attractiua cōibus mouetur vtrūqȝ: vt pȝ. ¶ Sciēdū scd̓o ꝙ ad motū q̄ fit i digestione concurrit cal'itas cuius ē diuidere miscere ⁊ tēperare. ꝯ vero opaꝛ frigiditas materiā digerēdaȝ ingrossando ⁊ imobilitādo. vñ nō soluȝ cōtrariaꝛ frigiditas digōni vel digestiue: q2 ꝯtrarieꝛ calori: ȝ ēt q2 cōtrariaꝛ motui: ⁊ est ipsius natural'r ipeditiua: ⁊ hoc veꝝ est tam de digōne ꝓpria q̄ȝ cōi: lȝ in ꝓpria nō ita manifeste illud appareat. ¶ Sciēduȝ tertio ex hac l'ra ꝯcludi ꝙ digō non ē mot⁹ localis quo fit commixtio h⁹ humidi: lȝ hic motus necessario requiraꝛ ad digestionē: q2 per ipȝ fit hm̄oi debita ꝑmixtio. Concurrit aūt ad digestionē alteratio ⁊ q̄nqȝ vera generatio: lȝ digestio non fit nisi aggregatū ex istis motibus ⁊ nō aliqs ipsoꝝ. ¶ Alij voluerunt ꝙ digestio ē alteratio: q2 ē perfectio hūidi ⁊c. ita ꝙ hoc nomē digestio supponat ꝓ alteratiōe appellādo debitā cōmixtiōeȝ. sed hec ꝑscrutatio alibi ꝑtinet. ¶ Nota vltimo ad digestionē ꝯcurrere multiplicē motū localē. p̄mus est subtiliatio terrei grossi ⁊ eius partitio: secūdus ē motus ingrossationis humidi. tertius hoꝝ adinuicē cōmixtio. quartus est superflui indigestibilis expulsio. primos tres modos explicat in l'ra: postremū vero dedit intelligere dum dicit. ⁊ he quidem motiones sunt temperātes: q2 humidū equātes cū sicco ⁊ separātes. s. superfluum.

¶ Ad retentionē tamē faciendā accidētaliter cōfert: quoniā villos secunduȝ bone comprehensionis figuraȝ tenet. Non ergo in operationibus virtutuȝ essentialiter ingreditur: sed tali preparat instrumentū dispōne qua ipsuȝ suam custodit opationem.

¶ Ostendit ꝙ frigiditas seruit aliqbus virtutib⁹ per accn̄s. ⁊ p̄mo de retētiua. scd̓o de expulsiua. tertio resumit ꝯcl'oneȝ intentā cū declaratiōe. ibi scd̓a. Expulsiua. ibi tertia. Et frigus. ¶ Ostēdit p̄mo ꝙ frigiditas accn̄tal'r cōfert ad retentionē faciēdā: q2 tenet villos trāsuersales scd̓m figurā bone cōprehēsiōis. igiꝛ nō seruit ad retentionē nisi accidētal'r. s. ꝓ quanto preparat instr̄m tali preparatione.

¶ Et expulsiua quidē a frigiditate iuuaꝛ propterea ꝙ vētositatis prohibet fieri dissolutioneȝ que ad expellēdū iuuat: ⁊ q2 in eius auxiliaꝛ grossitie: ⁊ ꝓpterea ꝙ villū q̄ secunduȝ latitudinē protendiꝛ exprimētem cōtrahiꝛ ⁊ inspissat ip̄m. Et hoc ē etiā instrumentū preparare: ⁊ nō ē in ipsamet opatōe auxiliū ferre.

¶ Dicit scd̓o ꝙ ēt expulsiua iuuaꝛ a frigiditate. p̄mo q2 prohibet resol'onē vētositatis: ⁊ vētositas iuuat expl'sionē. ꝓhibet aūt resol'onē vētositatis: q2 igrossat ipsaȝ. scd̓o q2 villuȝ latitudinalē cōtrahit ⁊ inspissat: ⁊ hoc ē preparare istr̄m: sed nō est auxilium facere in ipsa operatiōe expulsiua.

¶ Et frigus nō intrat in seruitiū haꝝ virtutū nisi ꝑ accn̄s: si. n. in ipsismet ingredereꝛ operatōibus: noceret: ⁊ motōes debilitaret.

¶ Ex quibus vltimo cōcludit ꝙ frigiditas non intrat seruitium haꝝ opationū nisi per accidens. si enim frigiditas concurreret ⁊ ingressum haberet in istis opationibus oēs istas opatōes ipediret ⁊ noceret eis ⁊ motiōes debilitaret.

¶ Siccitas vero in trium virtutum operationib⁹ necessaria existit: que sunt due mutatiue localiter ⁊ retentiua. Duabus vero localiter mutatiuis: q̄ sunt attractiua ⁊ expulsiua prebet siccitas auxilium: eo ꝙ multā eis efficit sustentationem que in motu est necessaria: motu videlicet spiritus qui has virtutes ad suas defert opationes impulsione vehemēti: quā ⁊ talē qualis est ipsa humoralis prohibet fluxus cū id substantia fuerit sp̄ūs: aut instrumēti: sed retētiue ꝓpter cōstrictiōem.

¶ Textus hic ⁊ imediate sequēs nō repiunꝛ a Iacobo expositi: tñ seq̄ndo supiorē diuisionē text⁹ ab eo positaȝ possum⁹ sic ip̄m ad p̄cedētia continuare. nā postq̄ȝ Aui. ondit qual'r qualitates actiue dicāꝛ seruire virtutib⁹: nūc ondere intendit idē de qualitatib⁹ passiuis: ⁊ p̄mo de siccitate. scd̓o d̓ humiditate. ibi. Digestiua aūt ⁊c. ¶ Quo ad p̄mā parteȝ dicit Aui. siccitatē ad tres v̄tutes eē necessariā seu iuuamētū prestare. s. ad attractiuā expulsiuā ⁊ retentiuā: duas p̄mas vocat localiter mutatiuas quas auxiliū recipe a siccitate dicit ꝑꝑ mēbri sustētatōeȝ q̄ in motu ē valde necīa: nā cū hūoralis flux⁹ fuerit in sub̄a sp̄ūs seu ipsius instrumēti prohibebit talē sustētationeȝ qualis a siccitate acquiriꝛ: retentiue auteȝ virtuti ꝯfert ex cōstrictōe q̄ ab ipsa siccitate acquiriꝛ.

¶ Digestiua aūt plus indiget humiditate.

¶ Ostēdit humiditatē seruire digestiue: ⁊ pȝ.

Circa hec sunt dubia.

Primum videꝛ ꝙ cal'itas nō seruiat oīb⁹ opationib⁹ eēntial'r. p̄mo q2 cal'itas ē naturaliter ipeditiua opatōis natural'. ergo nō eēntial'r seruit opatōibus oīuȝ virtutū assumptū pȝ. p̄mo de opatōib⁹ v̄tutis retētiue q̄ plus ꝑficiunꝛ q̄ete q̄ȝ motu: cū igiꝛ cal'itas sit naturaliter mouere: seq̄ꝛ ⁊c. ¶ Itē q2 cal'ȝ natural'r mouet solū ad vnā d̓riaȝ pōnis: ȝ virt⁹ attractiua ⁊ expulsiua indifferēter oēs d̓rias positōis mouēt. igiꝛ ⁊c. Et ꝑ sil'e arguiꝛ ꝙ calidū est ipeditiuū opatiōis digestiue: q2 calor naturalis ē dissolutiuus ⁊ ꝯuersiuus rei i naturā simplicē: digestiua v̓o nō. Nō igiꝛ seruit natural'r caliditas ⁊ eēntialiter: ȝ poti⁹ eēntialiter ipedit digestiuā. Consimil'r argui pōt de virtutib⁹ ministrātis. ¶ Itē nō apparet ꝙ duab⁹ virtutibus ꝯrijs sic̄ ē attractiua ⁊ expulsiua possit idē instr̄m essential'r cōuenire: q̄cq̄d eni natural'r cōuenit vni ꝯrioꝝ cōtrariaꝛ alteri: sil'r q2 ꝯrie operatōes videnꝛ indigere ꝯrijs instrumentis.

Secundū dubiū: q2 nō videꝛ ꝙ frigiditas sit oīb⁹ virtutib⁹ ꝯria essential'r. Primo q2 q̄d vni ꝯrioꝝ ē essential'r ꝯriū: non ē alteri essential'r ꝯriuȝ: sed potius ꝯueniēs alteri. Quicq̄d. n. est ꝑ se corruptiuū vnius ꝯrioruȝ est ꝑ se alterius ꝯseruatiuū. ¶ Itē q̄d essentialiter ꝯcurrit ad eē alicuius nō est illi ꝯrium: sed frigus essential'r ꝯcurrit ad eē cuiuscūqȝ v̄tutis nālis: q2 frigore debite ꝯmēsurato itegraꝛ ꝯplexio ⁊ tēꝑamētū q̄ȝ cōseq̄ꝛ v̄tus. id̓ ⁊c.

Tertium dubiū: q2 nō videꝛ ꝙ oēs opatiōes v̄tutū naturaliū existāt ꝑ motū: p̄mo q2 motus sp̄ūs in opatōe attractiue ⁊ expulsiue ē opatio virtutꝫ naturalis: ⁊ tamē nō apparet ꝙ sit ꝑ motū. ꝙ si cōcediꝛ esse ꝑ motū querā de isto: ⁊ dabiꝛ processus in infinitū in motib⁹ talibus. scd̓o q2 operatio virtutis retentiue ꝓprie saltē pōt fieri sine motu obiecti aut organi. ideo ⁊c.

Quartum dubiū: q2 nō videꝛ ꝙ ad retinēdū frigiditas faciat iuuamētuȝ accn̄tal'r: eo ꝙ vilos scd̓m figurā bone cōprehēsionis disponat. p̄mo q2 talis figura viloꝝ ē eēntial'r req̄sita ad retentiōeȝ. id̓ q̄cq̄d ē causa eēntial'r istius bone figuratōis ē ꝑ se cā retentōis: sed frigiditas ē hm̄oi. igiꝛ ⁊c. ¶ Itē preparare instr̄m inest eēntialiter frigiditati: ȝ hec p̄paratio ē aliqua operatio. igiꝛ ⁊c. ¶ Itē si ꝑꝑ hoc accn̄tal'r ꝯfert ad retentiōeȝ: q2 p̄parat instrumētū tali p̄paratiōe cū taȝ cal'itas q̄ȝ siccitas instr̄m tali p̄paratōe p̄paret qua suā opatōeȝ custodit seq̄ꝛ tā cal'itateȝ q̄ȝ siccitatē ad retētiōeȝ ꝯferre accn̄tal'r ⁊ ñ eēntial'r. ¶ Itē plus ꝯcurrit frigiditas ad retentōeȝ q̄ȝ cal'itas: ȝ cal'itas cōfert eēntial'r. ergo ⁊ frigiditas. assumptū pȝ: q2 tēpus q̄etis i retentōe ē maius tp̄e mot⁹ quo opaꝛ frigiditas q̄etādo.

Quintum dubiuȝ. Quō frigiditas iuuat expulsiuam ꝓhibēdo disolutionē ventosita

tis cũ vẽtositas impediat expulsionẽ: vt pꝫ in colica ventosa: vt colligit̃. xvi. tertij. caplo de colica. ¶ Itez tunc ĩ colica ꝯpeterẽt cibaria ventosa: qꝛ iuuarẽt virtutẽ expulsiuã. ¶ Itẽ qꝛ difficilius ẽ virtuti expellere duo subta alijs partibus ꝙ̃ vnũ tantũ. ergo difficilius est virtuti expulsiue expellere vẽtositatẽ ⁊ alias materias expellẽdas ꝙ̃ illas sine vẽtositate. ⁊ ꝑ ꝯñs vẽtositas nõ iuuat expulsiuã. ¶ Itẽ quantum frigiditas inspissando ventositatem resolõnem ꝓhibꝫ tãtũ alias materias igrossat ⁊ figit ⁊ iobediẽtes rosolõni facit. ⁊ ꝑ ꝯñs expulsionẽ impedit. Silr̃ sicut villũ latitudinalẽ ꝯstringẽdo expulsionẽ iuuat: ita trãsuersalẽ etiã ꝯstringẽdo retẽtõez iuuat: simul igit̃ iuuabit retẽtiuã ⁊ expulsiuã.

Sextum dubiũ est: qꝛ de caliditate inuit Auicẽ. ꝙ essentialiter ꝯcurrit ad oẽs opatiões virtutũ naturaliũ: de frigiditate vero dixit ꝙ solum accidẽtaliter: de siccitate vero nõ dixit ꝙ eẽntialiter nec accidẽtaliter: quãuis dixerit qꝺ est necessaria duplr̃ an siccitas eẽntialiter vel accidentaliter conferat.

Septimum ⁊ vltimuꝫ dubiũ. Videt̃ ꝙ digestiua nõ magis indigeat humiditate ꝙ̃ siccitate: primo qꝛ digestio scd̃m plurimũ ĩspissando ꝓcedere dꝫ: ꝫ magis ad inspissatõeꝫ cõfert siccitas ꝙ̃ humiditas. ergo plus indiget digestiua siccitate ꝙ̃ hũiditate. Et ꝓ isto videt̃ snĩa Aui. xiij. tertij. capi. de debilitate stomaci vbi voluit digestiuã ꝯfortari siccitate ⁊ Gali. sexto ꝺ accidẽti. pꝫ ẽt experimẽto in opatõe: qꝛ scd̃m plurimũ digestiuã ⁊ digestionẽ ꝯfortãtia ⁊ adiuuãtia sunt exiccatiua vt piper cinamomũ absinthium menta ⁊ similia.

Soluẽdo igitur hec dubia. Opꝫ per ordinem respõdere.

Ad primuꝫ dr̃ ꝙ caliditas eẽntialr̃ seruit oibꝰ operatõibus. ideo dcm̃ est in lr̃a ꝙ est instrumẽtũ maxime ꝓportionatũ aie: qꝛ maxime operatiuũ sicut aia inter formas maxime opatiua est. tñ etiã spũs est instrumẽtum cũ quo anima operat̃. Et cũ arguit̃ ꝙ nõ. primo qꝛ caliditas nãliter impedit operationẽ virtutis retẽtiue: imo ẽt cuiuslibꝫ virtutis: dicendũ ꝙ lꝫ caliditas sub aliqua mẽsura ⁊ agẽs vt caliditas absolute sit huiusmodi operationũ impeditiua sub mẽsura tñ ꝓportõata nature ⁊ agẽs vt nãlis: qꝛ. s. directa a natura nõ est istaꝝ operationũ impeditiua: imo ꝓductiua. ⁊ dicit vlteriꝰ ꝙ multo plus operatur virtus retentiua mediãte calore tẽpore quietis ꝙ̃ mediãte frigore. non eniꝫ fit cõseruatio villoꝝ trãsuersaliũ membri ĩ debito situ ⁊ figura ad retinendũ nisi ꝑꝑ debituꝫ modũ ⁊ applicationẽ spiritus ad instrumẽtuꝫ scd̃m exigẽtiã illius figuratõis ⁊ cõseruatõis eius: exemplũ de Aue volãte tenente alas expãsas: ⁊ de hoie tenente brachiũ eleuatũ: qꝛ notabilr̃ debilitat̃ si per tẽpus notabile teneat: qꝺ non accidit nisi propter multũ cõfluxum spiritũ ad musculos ⁊ lacertos in tali situ figendos. Nisi enim virtus ad hãc opationẽ spũs transmitteret q resoluerent̃ nõ accideret fatigatio. ¶ Et ꝑ idem pꝫ ad cõfirmationẽ: qꝛ quãuis calor absolute sit inclinatus ad vnã differentiam positionis tm̃ vt tñ nãlis sue aie instrumẽtum est motiuus ⁊ inclinatiuus ad omnẽ differentiaꝫ positõis: sicut pꝫ in motu volũtario aialis qui fit mediãte spũ. ¶ Alij tñ dixerũt ꝙ calor elr̃is inclinat solũ seu motiuus ẽ ad vnaꝫ differẽtiam positionis: sed calor nãlis nõ ẽ huiusmodi: est enim cõpositus ex elari ⁊ celesti: ⁊ hec respõsio põt habere ĩtellectũ bonũ: ⁊ dicit̃ ꝙ est de ĩtentõe Ari. in locis plerisqꝫ. ⁊ pꝫ per idẽ rñdendũ esse ad argumẽtũ de digestiua virtute. quõ aũt virtutes iste. s. expulsiua ⁊ attractiua sint ꝯrie: quomõ etiã eodẽ tẽperamẽto ⁊ instr̃o possint ꝑficere opatões suas: declaratũ ẽ supra caplo ꝺ mẽbris.

Ad secundum qualiter esset respõdendũ secundũ viam cõciliatoris differentia. lxi. videbit̃ infra in fine capli. Cõcessisset eniꝫ frigiditateꝫ nõ essentialiter omnibꝰ virtutibꝰ esse ꝯriaꝫ: imo eẽntialiter ingredi aliquas operatiões nature. sequẽdo tamen snĩam Auicẽ. vt verba sonãt: negat̃ ꝙ qcquid est vnius cõtrarioꝝ corruptiuũ est alteri ꝯueniẽs ⁊ eius cõseruatiuum. pꝫ. n. in moralibꝰ ꝙ virtus ⁊ opatio scd̃m virtutẽ ẽ vtriusqꝫ extremi corruptiua. pꝫ ẽt ꝙ omnis qualitas multũ immoderata destruit actũ virtutis cuiuscũqꝫ. iõ non opꝫ ꝙ si aliqd contrariat̃ vni virtuti vt expulsiue illud sit cõseruatiuũ aut cõfortatiuũ ꝯrie. s. attractiue. contra qcquid inest essentialr̃ vni ꝯtrario remouet̃ ab altero: sed ꝯriari frigiditati essentialiter competit attractiue. ergo remouet̃ ab expulsiua. Negatur maior. ¶ Ad cõfirmationẽ quãdo dicit̃ ꝙ essentialiter cõcurrit ad eẽ ⁊c. dñt quidã negãdo minorẽ. s. frigus essentialr̃ cõcurrit ⁊c. videt̃ enĩ solũ accidẽtalit̃ cõcurrere: qꝛ solũ cõcurrit ad hoc vt calorẽ temperet ⁊ ad mensurã virtuti ꝓportiõatã perducat: aut etiã instrumẽtũ aliquomõ disponat: quo postea virtus sic disposita mediãte calore vt ĩstrumento actiones ꝓducat ⁊ nõ mediãte frigore. ¶ Alij dixerunt ꝙ frigiditas cõcurrit ad esse virtutis eẽntialr̃ materialiter nõ aũt effectiue. est. n. frigiditas causa dispositiua subiecti animati vt recipiat ṽtutes anime sicut caliditas ⁊ alie qualitates. ⁊ sic cõcedunt ꝙ sicut dispositiue essentialr̃ concurrit ad esse cuiuscunqꝫ virtutis. ita etiã dispositiue cõcurrit adoperari. omnis eniꝫ operatio virtutis essentialiter presupponit subiectuꝫ dispposituꝫ per frigiditatem sicut ꝑ alias qualitates primas: cũ quo tamẽ stat ꝙ non concurrat effectiue essentialiter adoperari. Et de hoc potest poni exemplum: quia manifestuꝫ est ꝙ spiritus naturalis essentialiter concurrit ad esse virtutis animalis: nõ tamen essentialiter ⁊ ⁊ effectiue concurrit ad esse vel operari virtutis animalis. sicut tamẽ esse spiritus animalis essentialiter presupponit spiritum naturalẽ: ita ⁊ operatões animales eẽntialiter presupponunt operatiões naturales. ¶ Cõtra: quia si essentialiter depẽdet esse cuiuslibꝫ virtutis ⁊ operatiõis a frigiditate cũ omnis dependentia dicat causalitatẽ: tunc omnis virtus ⁊ operatio causatur a frigiditate essentialiter: ⁊ non in alio gegere ꝙ̃ in genere cause efficientis. ergo omnis operatio effectiue essentialiter causatur a frigiditate. ¶ Pro isto dicit vt alias ꝙ iste modus causandi ad genus cause materialis reducitur. Alij fugientes difficultatem concedunt frigiditatem essentialiter concurrere ad operationes virtutum: sed non tanquaꝫ dominans instrumentum: sed de hoc plus videbitur infra.

Ad tertium dicit̃ ꝙ non omnes opatões virtutuꝫ naturaliuꝫ cõmunium ministrantiũ de quibus ẽ sermo hic fiunt per motum localẽ effectiue: ita vt ly per: denotet circũstantiam cause efficiẽtis: qꝛ sic in talibus motibus procederet̃ in infinitũ: vt ꝓbat argumentũ. concedẽdum est tamẽ iuxta cõmunẽ modũ loquẽdi ꝙ omnes ille operationes fiunt per motuꝫ formaliter: quia ipsemet operatões sunt formaliter motus quidã: sicut dicimus ꝙ albefactio fit per alterationẽ. s. formaliter: ⁊ generatio fit per substantialem transmutationẽ: quia generatio est formaliter substãtialis trãsmutatio. operatio vero retẽtiue quantũ ad quietẽ fit per motum antecedentẽ instrumenti ⁊ spũs effectiue. similr̃ etiam operatio digestiue que est perfectio ⁊c. tanquã causam effectiuã aut dispositiuam cõsequitur motũ localẽ quo miscent̃ ⁊ partiunt̃ partes: ⁊ sic omnis operatio istaꝝ fit per motuꝫ formaliter aut effectiue aut dispositiue. ¶ Alij facilius dñt ꝙ omnes iste operatiões fiũt per motum. i. cõcurrente motu: qꝛ nõ fit aliqua operatio qn cõcurrat motus spũs instrumẽti obiecti aut omniũ aut pluriũ istoꝝ. ⁊ tunc pꝫ argumentũ non cõcludere. ¶ Ad cõfirmationem de operatiõe retentiue dicendũ. ꝙ in retentione ꝓpria fit motus spiritus vel salteꝫ retẽtio ipsa presupponit motum obiecti ⁊ attrahibilis ad membruꝫ attrahens: ⁊ sic fit per motũ attractiue effectiue vel cõsecutiue. Alij breuius dicunt ꝙ omnes iste operationes fiunt per motuꝫ aut formaliter aut consecutiue.

Ad quartũ dñt quidam ꝓbabiliter prout ꝓposito pertinet ꝙ qualitas dicitur accidentaliter seruire virtuti que non est instrumentũ quo virtus attingit operationem nec est preparatio qua organum est operatiõis formaliter productiuum. ⁊ quia frigiditas nõ est instrumentum quo attingit virtus operationem retentiuam: vt pꝫ: qꝛ non mediante frigiditate aut corpore frigido producit anima actum retinendi: sed mediante calore ⁊ spiritu. Nec etiam est frigiditas formaliter preparatio organi formaliter ad retinendũ: vt pꝫ: qꝛ illa est organuꝫ spissitudo ⁊ cõstantia. ideo frigiditas accidentaliter seruit attractioni. ¶ Cõtra. qꝛ per ideꝫ siccitas seruiret retẽtõi accidẽtaliter: qꝛ nec ẽ istr̃m quo ṽtus attingit opatõeꝫ retẽtiuã: nec ẽ formalr̃ ꝓparatio organi. ¶ Pro isto dñt ꝯcedẽdo ꝙ siccitas qualitatiua nõ essentialiter seruit retentiõi: sed soluꝫ accidẽ-

taliter sicut frigiditas: lȝ bene siccitas sumpta ꝓ subi cõstantia. Hec tñ r̃ño nõ videt̃ oĩo cõsona dictis Aui. Dñ.n. loquit̃ de siccitatis seruitio nõ accipit siccitatẽ ꝓ subi cõstantia: ȝ ꝓ siccitate qualitatiua: nam cũ supra p̃miserit his v̾tutibꝰ quatuor qualitates seruire ꝓsecutus ẽ postea declarãdo sigillatim per quãlibȝ istarũ qualitatum discurrendo. Ideo dñt alij probabilr̃ negando consequentiam ⁊ concedendo ꝙ siccitas ẽ instr̃m quo virtꝰ attingit opatõeȝ retentiuam imaginãdo ꝙ siccitas sub aliqua mensura tam in spiritu quã in organo effectiue agat cũ calore ad retẽtionẽ: ita ꝙ spiritus ille similiter ⁊ mẽbrũ simul cũ siccitate sua ⁊ calore facit opatõeȝ retentiuã: ȝ nõ frigidus vt dictum ẽ: lȝ aliquo mõ instrumẽtũ p̃paret ⁊ calorẽ ad debitã equalitatẽ reducat. Alij dixerunt ꝙ ideo frigiditas ꝑ accidens iuuat retentionẽ ⁊ nõ essentialiter: q2 nõ ẽ aĩe naturale instrumentũ ad opatõeȝ ꝓducẽdã: ȝ iuuat ꝓ quãto reddit instr̃ȝ spissum ⁊ illud melius retinet sicut aptans manubriũ malei vel securis seruit manui ꝑ accidẽs ꝓ q̃to aptato manubrio melius põt manus ꝑ securiȝ icidere: sicut in sanguie fluẽte ex venis forte frigus ꝯgelãdo sanguinẽ ad ex veniẽtẽ seruit retẽtiue accidẽtaliter: nõ q2 eo mediãte efficiat virtꝰ actũ retẽtiõis: sed q2 sanguie sic ingrossato virtꝰ cũ suis nãlibꝰ instrumentis ip̃m facilius retinet. ¶ Ad argumẽtũ igit̃ primũ cuȝ dr̃. Talis bona figura est eẽntialiter cã istius retentionis: ȝ frigus ẽ essentialiter cã istius bone figure. negat̃. est.n. cã istiꝰ spissitudinis ꝑ se: ȝ accidit ad illã spissationẽ seq illaȝ figurationẽ. Et per idẽ negat̃ ꝙ preparare instrumentũ insit frigiditati essentialiter. lȝ.n. inspissare insit frigiditati essentialr̃. nõ tñ inest essentialr̃ sibi p̃parare ad retentõeȝ vt pȝ. ¶ Ad ꝯfirmatõeȝ dr̃: ꝙ ideo frigiditas accidẽtaliter ⁊ nõ eẽntialr̃ seruit: q2 preparat istrumẽtuȝ siue organũ ⁊ cum hoc nõ est instr̃m vel cũ eo nõ ꝯueniẽter natura attingit actũ retinẽdi: ȝ sic nõ ẽ de alijs qualitatibus. posset tñ cõcedi ꝙ oĩs qualitas p̃parãs instrumentũ inquãtũ est instrumẽtũ preparans accidẽtaliter seruit: lȝ scd̃ȝ aliã rõnẽ seruiat eẽntialr̃. ¶ Ad aliã cõfirmationẽ negat̃ argumentũ. ⁊ vlterius dr̃: ꝙ lȝ tempus qescendi in retẽtione sit maius: nõ tñ tẽpus quo calor opat̃ est minus: q2 tempore qetis virtus retẽtiua actuȝ istũ retinendi mediante calore operatur.

Ad quintuȝ dr̃ ꝙ lȝ ventositas sub aliqua q̃ntitate ⁊ dispõne iuuet expl̃siuã: q2 vẽtositas nõ plurima existens neq3 nimie grossitiei facile recipit ipulsionẽ: ⁊ ista recepta impellit mãȝ cui obuiat. Multũ tñ ⁊ grossa nõ iuuat: ȝ expulsiuã impedit ꝓhibẽdo debitam cõstrictõeȝ villoꝝ latitudinaliũ que in expulsiõe est necessaria sua etiã multitudine ⁊ grossitie virtuti resistẽdo sicut apparet in colica. Et ꝑ idẽ pȝ ad ꝯfirmationẽ ꝙ cibaria vẽtosa p̃nt in tantũ multiplicare ventositatẽ vt nõ iuuet: sed ipediat expulsionẽ: cõcedit̃ tamẽ ꝙ in aliquo corpore aliq̃n expulsionẽ iuuat sicut exꝑimentũ ostẽdit. ¶ Ad aliã cõfirmationeȝ dr̃ ꝙ virtuti alicui facilius est expellere duo oĩa q̃3 vnũ illoꝝ tantũ ceteris ꝑibus: ⁊ hoc nõ ẽ quãdo vnũ illoꝝ iuuat ad expulsionẽ alterius: sicut in ꝓposito iuuat ventositas ad expulsionẽ istaꝝ materieꝝ: ⁊ de hoc exẽpla habebis plura. ¶ Ad aliã cõfirmatiõeȝ põt p̃mo negari ꝙ quãtum vẽtositatẽ ingrossando ⁊ eius resolutõeȝ ꝓhibẽdo frigus iuuat expulsiuã etiã tantũ alias materias igrossando figit: q2 materia vẽtosa ẽ passibilior etiã: q2 ingrossando materiam nõ semꝑ frigus facit eã resistentẽ expulsiõi: imo per igrossationẽ q̃n q3 ipsaȝ facit resolutõi paratiorẽ. ¶ Ad aliã cõfirmationẽ negat̃ ꝙ sicut villũ latitudinalẽ cõstringẽdo iuuat expulsionẽ. Item ꝯstringẽdo trãsuersalẽ iuuat retẽtiuaȝ: ⁊ hoc si itelligit̃ vniuersalr̃. cõtingit.n. frigiditateȝ cõcurrere villo latitudinali ⁊ nõ trãsuersali vel saltẽ nõ equaliter vel ecõtra. Silr̃ quãtũcũq3 occurrat stat tñ virtutẽ intẽdere expulsionẽ ⁊ nõ retentõeȝ: ⁊ tũc iuuabit frigidatas virtutẽ expellẽdo ⁊ nõ i retinẽdo. cõcedit̃ tñ ꝙ sicut frigiditas ẽ apta iuuare expl̃siuã. ita ẽt retẽtiuã: ⁊ hoc nõ repugnat dictis.

Ad sextum dubiũ. Dixerũt q̃dã ꝙ siccitas non eẽntialr̃ ingredit̃ opatõeȝ ipsaꝝ virtutũ sicut nec frigiditas ad intellectũ Auicẽ. q2 sicut frigiditas nõ igredit̃ opatões nature tanq3 dominãs instrumẽtũ: ȝ solũ tanq3 subdominãs: ita siccitas: ⁊ quẽadmodũ necessaria ẽ frigiditas vt tẽperet calorẽ ⁊ ad mensurã nature proportõatã ꝑducat similiter siccitas: ⁊ sicut frigiditas opationes nõ attingit nãles tanq3 debitũ instrumẽtũ: sed soluȝ instrumẽtũ aliquo mõ p̃parat vt ipa natura per calorẽ actões suas ꝑficiat: ita silr̃ ⁊ siccitas. ¶ Et ex hoc pȝ quare non dixit Aui. siccitatẽ ingredi eẽntialr̃ opatiões nature q̃uis dixerit ipaȝ esse necessariã. Causa aũt pp quã nõ dixit Auicẽ. siccitatẽ solũ accidẽtalr̃ seruire: sicut de frigiditate vt dñt ẽ p̃mo: q2 siccitas nõ est qualitas ita nociua ⁊ repugnans nature sicut frigiditas: tum q2 nõ est qualitas ita actiua: tuȝ q2 non est per se ⁊ imediate extinctiua caloris qui est qualitas nature cõueniẽtissima sicut ẽ frigiditas: ꝓpter qđ cũ maiori mensura siccitatꝭ põt stare sanitas q̃3 frigiditatis: maior etiã mẽsura siccitatis ꝯcurrere põt ad actões q̃3 frigiditatis. vñ frigiditas siccitati cõparata dici põt accidẽtaliter seruire: ⁊ ecõtra siccitas essentialr̃. si ȝ auctores aliq̃n visi sunt dicere siccitatẽ accidẽtaliter seruire itelligũt nõ siccitatẽ qualitatiuã: ȝ subiecti ꝯstãtiã. Quantũ aũt veritatis ꝯtineat: hec responsio videbit̃ in q̃stione. ¶ Aliter ⁊ ꝓbabiliꝰ vt credo dici põt ꝙ ad hoc vt aliqua qualitas eẽntialr̃ sit dicẽda seruire v̾tuti nõ opȝ ipsam tanq3 dominãs istrumẽtũ in organo illi seruire: ȝ sufficit aĩaȝ mediãte organo istã opationẽ ꝑficere ꝑ illã qualitateȝ iformato ⁊ rõne qua tali qualitate iformatũ. verbi gratia. quãtũcũq3 in musculo dominaret̃ humiditas supra siccitatẽ: musculus tñ ẽ retẽtiuus ꝓpter siccitatẽ ⁊ nõ ꝓpter humiditatẽ: cuius signũ ẽ: q2 crescente siccitate fortificat̃ retẽtio ⁊ debilitat̃ dũ intẽdit̃ hũiditas: lȝ signũ nõ sit efficax. q2 igit̃ vilus trãsuersalis retinet: q2 tanta siccitate: ⁊ nõ q2 tãta humiditate iformatus. ideo videt̃ ꝙ siccitas eẽntialr̃ ingrediat̃ opationẽ retẽtiuã. Nõ sic aũt dici potest de frigiditate. nullũ.n. organuȝ attrahit retinet digerit vel expellit: q2 sit frigidum: sed quia tãto calore humiditate vel siccitate informatũ. dum igit̃ dixit Auicen. siccitatẽ esse necessariã: voluit eã essentialr̃ seruire ⁊c. nã per organũ eiꝰ mediãte siccitate aliquam opatõeȝ nãleȝ attingit.

Ad vltimum dicit̃ ꝙ digestiua indiget magis humiditate. primo q2 obiectum quod ꝓprie digestioni subijcit̃ est humidum. secũdo quia operat̃ per calidũ multum quod humido cõfortatur. tertio quia humiditas reddit digestibile passibile alterabile equabile ⁊ permiscibile: qđ req̃rit̃ ad digestionẽ. siccitas vero ecõtra. quarto quia humiditas iuuat ad facilem penetrationẽ per vias angustas: quod frequenter req̃rit̃ in digestione vt in chilo digerẽdo in epate ⁊ ad facilẽ figurationeȝ ⁊ terminationẽ ad quam digestio ordinat̃: ⁊ sic humiditas multũ est necessaria ex parte obiecti ⁊ instrumẽti. ¶ Ad argumentum igitur dicit̃ ꝙ ad inspissationem que fit in digestione plus operat̃ siccum q̃3 humidũ effectiue: sed dispositiue ⁊ materialiter magis humiduȝ: ⁊ est expositio antiqua. ¶ Vel dic ꝙ absolute plus depẽdet inspissatio que fit i digestione ab humido q̃3 a sicco: q2 totale principiũ passiuum in digestione est humidũ: sed nõ totale efficiẽs in digestiõe est siccũ: immo in hoc plus ⁊ principalius operat̃ calidum. ¶ Vel dic absolute negãdo istam cõsequentiã. digestio inspissando ꝓcedit ⁊ plus ad inspissationẽ facit siccitas q̃3 humiditas. ergo plus indiget digestiua siccitate q̃3 humiditate. per simile eniȝ probaret̃ ꝙ attractiua plus indiget siccitate q̃3 humiditate: q2 attractio cõmunis cõstringendo obiectum ꝓcedit: ⁊ secundum illã constrictioneȝ plus operat̃ siccitas. igit̃ ⁊c. lȝ enim magis cõferat siccitas ad inspissationem humidi: ⁊ quantũ ad hoc magis sit necessaria quantuȝ tamen ad alia necessaria in digestione magis seruit humiditas. ¶ Ad auctoritatem dñt quidã ꝙ ista lr̃a corrupta est: sed debet dicere humiditate. Alij dicunt ꝙ iuuatur siccitate. i. remissa humiditate: quia opȝ in digestione humiditatẽ esse remissaȝ aut diminutã respectu caloris qui debet humidum regulare. ¶ Aliter iuuat̃ siccitate. s. extrinseca per accidens: quia cõgregat ⁊ vnit partes stomaci: vnde confortatur calor: sed iuuat̃ humiditate intrinseca per se: ⁊ per idẽ pȝ ꝙ confortanda digestionẽ sunt secundũ plurimuȝ sicca ⁊ calida. tum q2 siccitate stipticant. tum quia superfluas materias humidas que frequẽtissime sunt causa debilitatis digestiue consumunt.

¶ Post hec autem cum inter qualitates actiuas ⁊ passiuas comparaueris inquantuȝ iste virtutes eis indigent: reperies virtuteȝ reten

tiuam plus indigere siccitate q̃ caliditate: eo ꝙ tẽpus in quo quiescere debet villus retentiue maius est tempore ĩ quo moueri debet villus qui secundũ amplitudinem tendit ad constringendum. Nam tempus quod est ad mouendum est illud quod caliditate indiget: ⁊ ẽ breue: ⁊ totum reliquum tempus eius operationis est ad tenendum ⁊ ad quiescendum.

¶ Ostẽdit cõparatiue qualiter ille quattuoꝛ qualitates istis virtutibus seruiũt. pꝛimo que plus retentiue. secũdo q̃ plus attractiue. tertio que plus seruiant expulsiue. quarto que digestiue. partes patẽt. Primo facit hoc. Scdo exẽplariter declarat: ⁊ scdm quosdaʒ coꝛrelariũ infert. ibi. Et qꝛ pueroꝝ. ¶ Dicit pmo ꝙ postea que dicta sũt de seruitio istaꝝ qualitatũ absolute si iter se cõparaueris istas qualitates quãtuʒ ad mẽsurã qua ille virtutes eis idigẽt inuenies virtutẽ retẽtiuã plus indigere siccitate q̃ caliditate: qꝛ retẽtiua indiget siccitate ꝓ qete villi trãsuersalis: calitate vero ꝓ motu eius idiget: ꝫ lõgioꝛi tẽpoꝛe opʒ qescere villũ trãsuersalẽ q̃ moueri. ꝫ magis idiget siccitate q̃ calitate.

¶ Et quia pueroꝛum cõplexio plus declinat ad humiditatẽ: ideo virtus hec in eis plus est debilis.

¶ Dicit secũdo ꝙ ex illo apparet causa quare in pueris hec virtus est debilioꝛ q̃ ĩ iuuenibus: qꝛ complo eoꝝ est humidioꝛ complone iuuenuʒ. ideo foꝛtioꝛ est retentiua in iuuenibus ⁊ debilioꝛ in pueris.

¶ Attractiua vero plus idiget caliditate q̃ siccitate: quoniaʒ caliditas adiuuat in attractõe in eo quod maioꝛ pars sue operatõis est mouere: ⁊ plus necesse ẽ ei mouere partes sui instrumẽti q̃ quietas facere ⁊ cuʒ siccitate stringere. Hec enim virtus non tantum indiget multo motu: sed pleruncꝫ etiam motu indiget vehementi.

¶ Declarat idem de attractiua. ⁊ pꝛimo ostẽdit ꝙ plus indiget caliditate q̃ siccitate. scdo subiungit quãdam distinctionem ostẽdens cõuenientiã caloꝛis ad virtutẽ attractiuã. ibi scda. Et attractiua. ¶ Dicit pꝛimo ꝙ attractiua plus indiget calitate q̃ siccitate: ⁊ declarat ideʒ: quoniã caliditas ex natura sua iuuat in attractõe. ꝫ supple nõ sic siccitas. Scdo ꝓbat id per rationẽ sumptã ex opposito eius qꝺ assumebat ad retentiuã: qꝛ maioꝛ pars operatiõis attractiue est mouere: qꝛ plus. i. pluri tẽpoꝛe necesse ẽ ei mouere partes sui istrumẽti q̃ ipsas qetas tenere ⁊ cũ siccitate strigere. ¶ Subdit etiã: ⁊ potest poni tertia ratio ꝙ ista virtus etiã nõ tantũ indiget motu multo. s. longo ⁊ diuturno: imo etiã frequenter indiget motu valde foꝛti ⁊ frequẽti. Ex qbꝫ satis pʒ ꝙ plus indiget caliditate q̃ siccitate.

¶ Et attractio quidem fit aut virtute attractiua: quẽadmodum magnes attrahit ferꝝ: aut implendo vacuum sicut aqua trahitur in azaracha: aut caloꝛe sicut in lampade attrahitur oleuʒ: licet hec pars tertia reducatur necessario ad implendum vacuum apud certificantes: immo est ipsemet.

¶ Subdit distinctionem quandam pꝛincipioꝝ a quibus fit attractio. secundo infert pꝛopositum de virtute attractiua: ibi. Cum ergo. ¶ Dicit pꝛimo ꝙ pꝛincipium attractiõis est triplex: vnum est virtus siue foꝛma specifica siue pꝛopꝛietas occulta: sicut virtus qua magnes attrahit ferꝝ. secundum ẽ vacuum vel ne detur vacuum sicut attrahitur aqua in istrumento quod pueri vocant elschizo seu schitarolo. tertium pꝛincipium attractionis est caloꝛ sicut attrahitur oleum in lampade ad licinium. dicit tamen hec pars. s. attractio que fit a calido apud certificantes. s. philosophos reducitur ad eam que fit ad replendum vacuum: immo est ipsamet: quia calidum attrahendo oleum ad licinium per poꝛos licinij aliquam partẽ olei facit ascendere: ⁊ tunc ne inter parteʒ ascendentem ⁊ remanentem interueniat vacuum altera insequitur. ⁊ sic attractio ista facta a calido reducit ad illam que fit ad implendũ seu ꝓhibendũ vacuum.

¶ Cum ergo virtus attractiua caliditatis habuerit auxiliũ foꝛtioꝛ erit attractio.

¶ Ex quibus vlterius coꝛrelarie concludit ꝙ cuʒ virtus attrahens habet auxilium caloꝛis tunc attractio est foꝛtioꝛ. tunc enim simul concurrunt duo pꝛincipia actionis: scilicet virtus ⁊ caloꝛ.

Circa hec insurgunt dubia. ¶ Primuʒ videtur ꝙ argumentum adductum ad ꝓbandum ꝙ retentiua plus indiget siccitate nõ sit efficax. per idẽ enim pꝛobari posset ꝙ plus indiget frigiditate quam caliditate: qꝛ plus indiget quiete: ⁊ tempus quiescẽdi in operatione est maius: frigidi autem est quietare. igitur ⁊c. ¶ Iteʒ si indiget caliditate ꝓpter motũ tunc pꝛopter quietẽ dʒ indigere frigiditate. ⁊ sic frigiditas ꝑ se igredit opus nature.

Secundum dubium est: quia nõ videtur ꝙ retentiua virtus plus indigeat siccitate q̃ caliditate. ¶ Primo qꝛ omnis operatio pꝛouenit a caloꝛe tanquam a dominante instrumento. ergo nulla virtus magis indiget siccitate q̃ caliditate. ¶ Item virtus retentiua ad eius operationem requirit oꝛganum in quo fundatur quod est villus transuersalis: ⁊ instrumẽtuʒ quod est spiritus ⁊ obiectum: sed in nullo istoꝛuʒ dominatur siccitas: spiritus eniʒ est calidus: ⁊ humidus: ⁊ obiectuʒ est sanguis aut cibus quod potest esse magis calidum q̃ siccum: similiter oꝛganum vt pʒ. ¶ Item in agendo plus seruit caliditas que est actiua q̃ siccitas que est passiua.

Tertium dubium est. Et cum vnum sit temperamentum quo virtus operatur in membꝛo retentionẽ ⁊ motũ quomodo dicimus ꝙ magis indiget siccitate pꝛo quiete q̃ caloꝛe pꝛo motu.

Quartum dubium. Videtur ꝙ retentiua in pueris sit foꝛtioꝛ q̃ in iuuenibus. ¶ Primo quia tantum sufficit pꝛecise retinere virtus retentiua in iuuene quantũ immutatiua sufficit immutare: ⁊ similiter in puero: sed plus sufficit immutatiua pueri q̃ immutatiua iuuenis. ergo ⁊ retentiua plus sufficit retinere. ¶ Iteʒ in puero sano simpliciter est virtus retentiua pꝛopoꝛtionata debite sue digestiue sicut in iuuene. ergo sicut se habet retentiua pueri ad retentiuam iuuenis: sic digestiua ad digestiuã: sed non est debilioꝛ digestiua pueri q̃ iuuenis. ergo non est debilioꝛ retentiua. ¶ Item in coꝛpoꝛe sano simpliciter a pꝛincipio generationis vscꝫ ad iuuentutẽ permanet debite pꝛopoꝛtionata retẽtiua digestiue. ergo vna illaꝝ foꝛticata opoꝛtet foꝛtificari aliaʒ: qꝛ aliter nõ seruaretur pꝛopoꝛtio: sed accedente iuuentute foꝛtificatur retẽtiua. ergo ⁊ digestiua qꝺ non videtur cõcedendum.

Quintum dubium. Quia non videtur veruʒ ꝙ attractiue sit magis necessarium mouere partes sui instrumẽti q̃ ipsas quietas facere. Tunc. n. virtus attractiua haberet quietare oꝛganum suuʒ quod nõ est verisimile cum attractiue virtutis sit tantum attrahere ⁊ mouere. ⁊ per idem videtur ꝙ non habeat cum siccitate stringerẽ: qꝛ constrictio nõ fit nisi ꝑ vilos latitudinales aut trãsuersales qui nõ sunt instrumẽta attractiue virtutis.

Sextum dubium. Quia non videtur ꝙ Auicen. sufficienter enumerauerit causas ⁊ pꝛincipia attractiõis: quia pꝛeter causas enumeratas alie videntur cause. pꝛimo enim apparet quod siccitas sit attractiua: quia videmus spongiam siccam ⁊ lanam attrahere aquaʒ ⁊ humida omnia: ⁊ tamen huiusmodi attractio non pꝛouenit a calido nec a foꝛma specifica. Mirum enim esset si omnia humida coꝛpoꝛa in hac foꝛma specifica conuenirẽt. Nec fit ad pꝛohibendum vacuum: nulla enim interueniẽte causa extrinseca mouẽte experimur ꝙ si vna extremitas spõgie tangit aquã subito tota spõgia repleatur aqua. ¶ Itẽ cerebꝛũ sicuʒ facile humiditatibus replet pꝛima. tertij. cap. de signis sumptis ex velocitate ⁊ tarditate alterationis cerebꝛi: ꝫ hoc nõ videt: nisi qꝛ a sicco fit materieꝝ attractio: nec ĩ aliã cãm reduci põt. igit ⁊c. ¶ Iteʒ ꝓter causas dictas attractõis reperit doloꝛ: vt tertio tegni: ⁊ non põt reduci ad aliqꝺ istoꝝ

principioꝝ. ¶ Similiter attractio fit a simili vt docet experimentum de virga precipue arboris auelane scissa per medium secundū longitudinē: q2 partes ille adinuicē mouēt: ita vt vna videat aliā trahere: ⁊ hoc non videt reduci nisi in formalē similitudinē. ¶ Itē vnū contrarioꝝ naturaliter fugit aliud vl' expellit. ergo simile attrahit simile. ¶ Simil'r quot modis ꝯuenit fieri vnū oppositoꝝ tot modis reliquū: sed pluribus ꝗ trib⁹ modis cōtingit fieri expulsionē. ergo ⁊ retentionē. ⁊ per illud mediū cōcludi posset ꝙ trib⁹ modis illis nō fit attractio. q2 tūc sil'r trib⁹ fieret expulsio. s. qualitate vacuo ⁊ forma specifica: qđ nō videt esse cōcessum.

¶ Septiumm dubium est. quia videtur ꝙ a vacuo nō fiat attractio. q2 illud nec est nec naturaliter esse potest. Secundo q2 cuiuslibet effectus positiui dꝫ esse causa positiua. igit attractōis que fit a vacuo aliqua causa ē positiua ⁊ non vacuū vt pꝫ. erit igitur ꝓncipiū eius aliqua qualitas manifesta vel occultū aliqđ principiū. Non primū vt pꝫ discurrēdo. si dicit secundū tunc attractio q̃ fit a vacuo reducit ad illā q̃ fit a forma occulta: ⁊ sic attractio que fit a vacuo reducit ad formam specificā vel virtutem: ⁊ cū attractio omnis que fit a cal'o reducat ad illā q̃ fit a vacuo: sequit ꝙ attractio q̃ fit a calido reducit ad illā q̃ fit a v̾tute vel a forma specifica.

¶ Octauum dubium. Quia non videtur ꝙ attractio que fit a calido reducenda sit ad illā que fit a vacuo. quia nulla videtur esse causa ꝓpter quā sit necessarium aliqđ moueri ad prohibendū vacuū dum oleū in lampade attrahit a calido: tunc enim illud oleū subtiliat ⁊ in vaporē conuertit. ⁊ ꝑ consequēs maiorē occupat locū: nulla enim videt causa necessitans motū olei ad ꝓhibendū vacuū. ¶ Item. q2 qua ratione mouet ad licinium inflāmatū oleū in lampade moueretur etiam nutrimētū ad membra que a calore resoluūt ad prohibendū vacuū: ⁊ sic quātūcunqꝫ esset virtus debilis in egrotāte vel cōualescente nunquā membro deficeret nutrimentum contra sentētiam Auicen. secūda quarti. capitulo de regimine cōualescentium.

¶ Ultimum dubium. quare non ita dixit Auicenna ꝙ vacuum iunctum cum calore fortius attrahit sicut dixit de virtute. ⁊ similiter etiam quare virtutem iunctam cum vacuo ad bonum sensum non dixit maiorem facere attractionem sicut dixit de calore. ¶ Item. si virtus iuncta cum calore facit attractionem maiorē vel fortiorem hoc nō est nisi q2 plures attractionis cause simul iungūtur. igit iunctis simul vacuo calore ⁊ virtute fortissima erit attractio. ⁊ sic i febricitantibus febre ethica deberēt membra fortissime attrahere cū omnes ille cause sint cōiuncte qđ est contra expimentū.

Ad primum istoꝝ respondēdo dicitur ꝙ argumentum Auicen. bene intellectum est efficax. Nam cū retentiua indigeat quiete oportuit hāc multam quietē perfici vel frigiditate vel siccitate multa que vtrūqꝫ istoꝝ habet figere ⁊ quietare. nō oportuit aūt per frigiditatem multam. q2 multa frigiditas debilitat calorem: ⁊ non fuisset ita ibi calor sufficiens ad motum requisitū in retentione. igit vt motū ⁊ quietem mediāte organo eodē posset natura perficere posuit in eo caliditatē supra mediū cui non esset composibilis frigiditas tanta quāta requiritur ad fixionem multā: ⁊ ideo loco frigiditatis est in organo siccitas que fixionem facit ⁊ calidū non extinguit. Argumentum igitur Auicen. pōt sic fortificari. retentiua indiget quiete cū notabili motu villoꝝ transuersaliū: sed non potest multa quies cū notabili motu perfici a frigore. igitur multa ges indiget siccitate. ⁊ per idem patet ꝙ non sequitur si indiget calore propter motū. ergo frigiditate ꝓpter quietē.

¶ Ad secundū pōt dici ꝙ retentiuā plus indigere siccitate ꝗ caliditate potest itelligi dupliciter. primo absolute. q2 ad operationem retētiuam requiritur maior mensura siccitatis ꝗ caliditatis. ⁊ sic non intellexit Auicē. nec est veꝝ vt argutum est. scđo respectiue siue correspōdeter. q2. s. inter mensuras siccitatis seruiētes nature in operationibus maior est mensura siccitatis seruiens retentiue ꝗ sit mensura caliditatis sibi seruiēs inter mēsuras caliditatis: ⁊ sic ꝯceditur ꝙ retentiua plus indiget siccitate. q2 siccitas seruiens retentiue est maxima inter siccitates seruiētes nature: sed caliditas sibi seruiēs nō est maxima inter caliditates virtutib⁹ seruientes: vt pꝫ. lꝫ absolute maior sit caliditas seruiēs retentiue ꝗ siccitas. ¶ Aliter ꝓbabiliter ymaginari possumus ꝙ lꝫ i organo qđ est instrumentū retētiue operatōis sit absolute maior caliditas ꝗ siccitas: tanta tū mēsura caloris nō ē in organo illo posita ꝑ opatōe retētiua: sed ꝑ digestiua ⁊ attractiua ꝓprio motu. ⁊ sic de aliꝭs. si igitur illud organū debuisset esse instrumentū solius retentionis multo minor mēsura caloris sibi suffecisset: sed nō siccitatis. ideo pro opatiōe retentiua minor mēsura caloris suffecisset huic organo ꝗ siccitatis. ⁊ sic retentiua virtus minus idiget calore ꝗ siccitate: cuius signū est. q2 multū remisso calore stat retētio: nō tū multum minorata siccitate. ⁊ tūc pꝫ illā cōsequentiā nō valere. Ad omnē opationē calor tanꝗ dominās instrumētū ꝯcurrit. igit natura plus idiget calore. lꝫ etiā possit negari añs. ⁊ per idē pꝫ respōsio ad primā cōfirmatōē. ¶ Sil'r ad aliā confirmationē negat ꝯña ⁊ cōcedit ꝙ ad aliquā operatiōē plus operat qualitas passiua. vt pꝫ intuenti.

¶ Ad tertiū dubiū dixerūt qdā ꝙ lꝫ sit idē tēpamētū mēbri quo producit motum requisitum in operatione retentiua ⁊ quo producit quietē in opatiōe eadē: nō tamē eadem ꝗtitate spirituū agit virtus motionē ⁊ quietationē requisitā in opatōe retētiua: immo multo maior cōcurrit quātitas spirituum tēpore motōis ꝗ tēpore q̃etis. ⁊ per ꝯñs maior mensura caloris. ¶ Aliter dici pōt. ꝙ lꝫ eodem ⁊ vnico tēperamento ⁊c. in isto tamē tēperamento tanta requiritur mensura caloris ꝑ motiōe quāta non requiritur pro quiete: lꝫ vnica mēsura caloris cōcurrat ad motionē ⁊ quietatiōē.

¶ Ad quartū dicēdū ꝙ virtus retētiua ē absolute debilior in puero ꝗ in iuuene ⁊ maxie retētiua cōmunis: vt stomaci intestinoꝝ ⁊c. cuius signū est. q2 frequentius ⁊ facilius incidunt liēterias ⁊ fluxus a debilitate retētiue cōtingētes: lꝫ ēt illud videat veꝝ de ꝓpria retētiua membroꝝ. ¶ Et cū arguit ꝙ nō. q2 tantū precise sufficit retinere ⁊c. negat assumptum: immo in vtroqꝫ ⁊ maxime in iuuene plus retinet ⁊ sufficit retiere retētiua ꝗ imutatiua sufficiat imutare. Manifestū ē ēt ꝙ aliqua ꝗtitas cibi grauaret virtutē retētiuā i puero quāta nō grauaret virtutē retentiuā in iuuene. vñ a faciliori causa incurrūt pueri vomitus ⁊ fluxus colericos ⁊ silia accidētia. ¶ Ad cōfirmationem concedit ꝙ in puero sano simpl'r virtus retētiua ē proportiōata optime sue digestiue ꝓportione. s. illa qua ꝓportōata esse debꝫ in tali etate ⁊ merito ꝯpl'onis illius etatis: sicut ēt in sano simpliciter iuuene. ⁊ negat ꝯña cum infert. igit qualis est ꝓportio ⁊c. pꝫ enim ꝙ lꝫ in pueritia sit proportōata optima ꝓportiōe huic etati debita: multo tū absolute debilior ē digestiua ꝗ erit in tpe iuuētutis. Et ꝑ idē pꝫ rñio ad aliā rōnē seu ꝯfirmatōē.

¶ Ad quintū dubium. dicendū ꝙ opertio ad quam ordinatur primo attractiua ē attractio. cū hoc tenē stat ꝙ aliquā aliam faciat opationē non primo: sed inquātū ad opationē principalē ordinat sicut ē stringere retinere attrahere ⁊ circundare ipsum cū vilis suis longitudinalibus donec alteri⁹ partis vili perueniant ad ipm capiendū: sicut satis explicat Auicē. in lr̄a. ⁊ sic concedit ꝙ duaꝝ distinctaꝝ virtutū possunt operationes esse similes. sed tū non prime ⁊ ꝓncipales vt pꝫ. ¶ Ad ꝯfirmationē cū arguit ꝙ virtus attractiua nō habꝫ stringere: dñt retētionē esse duplicē: quedā ē finaliter ordinata ad digestiuā. ⁊ hec ē opatio ꝓpria retentiue communis ⁊ solū ꝑficitur transuersalibus vilis. ¶ Alia est ordinata ad attractionē: ⁊ hec est opatio attractiue ⁊ ꝑficit sola ꝯstrictōe villoꝝ lōgitudinaliū. ¶ Aliꝭ vero imaginati sunt ꝙ retētiua cū vilis trāsuersalibus seruiat attractōi ⁊ operet hora attractiōis: ꝫ de hoc forte infra videbit.

¶ Ad sextū dubiū. Cōcedit Aui. nō sufficienter nūerasse oia pia instrumētalia attractōis sicut videt ꝓmū argumētū probare: a sicco eni videt fieri attractio ⁊ nō solū a calido virtute vel vacuo. sed nominauit ꝯprincipia maxime cōmunia attractionum relinquens rarius contingentia: vel potest dici ꝙ per attractionem a calido intellexit omnem attractōē a manifesta qualitate prouenientem sicut est attractio ꝓueniens a sicco. ¶ Aliꝭ dixerūt ꝙ hec attractio reducitur ad eam que fit a virtute vel forma specifica: quia corpora huiusmodi sicca taliter porosa a forma specifica vel qualitate occulta attrahunt corpora omnia currentia liquida. nec mirari debemus hec omnia corpora i tali forma specifica conuenire: q2 inter se in natura satis ꝓpinqua ⁊ cōueniētia sunt: sicut nec debemus mirari omnes serpentes ⁊ reptilia oia in venenositate cōicare ⁊c. ¶ Aliꝭ imaginati sūt qđ applicata

spongia aliqua pars aque penetrãs in poros spongie pellit aerem in poris contentum. q2 multũ faciliter pellibilis est: ⁊ sic remouet faciliter a loco in quo prius erat. ne igitur inter aquam pellentẽ ⁊ ipsum intercidat vacuũ: insequitur aqua ip3 cõtinue pellendo: donec tandem tota spongia aqua vel alio liquore repleat. ¶ Quidã tamẽ socij testificati sunt ꝙ spongia super aquam suspẽsa ita vt sit superficiei aque multum ꝓpinqua ⁊ per longũ tempus ita dimissa repit. postea aqua plena ꝙ si veꝝ esset difficile foret hunc modũ saluare vt p3. ¶ Alij aũt dicunt ꝙ vnum cõtrarium naturaliter fugit ab alio cum eo multũ debilius ⁊ impotẽtius fuerit. aqua igitur occurrẽte aeri cõtento in poro spongie multũ debiliori fugit aer ad quẽ ne detur vacuũ insequitur aqua: quis aũt istorum modoꝝ sit verior videbitur in questione. Et ꝑ idẽ responderi potest ad secundũ de cerebro sicco. ¶ Ad cõfirmationem aliã de dolore dicendũ ꝙ a dolore ꝓuenit attractio multipliciter. primo q2 natura mouet sanguinẽ ⁊ spiritũ ad partẽ dolentem vt amoueat causam dolorem facientẽ. ¶ Itẽ. q2 debilitat pars dolẽs. vñ recipit ab alijs. ¶ Itẽ. quia inflamatur locus dolẽs. sed de hoc plus in questione. ¶ Ad aliã confirmationẽ cõcesserunt quidã antiqui attractionẽ fieri a simili formaliter quãtũcunq3 dicant attractionem istã factam esse per modum apprehẽsionis. simile enĩ appetit naturaliter sibi simili iungi: aut sibi simile ꝯiungere: sicut naturaliter appetit sui cõtrarij absentiã: ideo si virtus in vtroq3 istoꝝ efficax fuerit motiua aut attractiua vnũ mouetur ad alteꝝ vel attrahit ab altero: sicut in exemplo dicto de virga per mediũ diuisa: q2 expimentũ dictat ꝙ pars vna mouetur ad alteram. ¶ Et si arguitur ꝙ tunc lapis ad lapidem: ⁊ aurum ad auꝝ deberet moueri ⁊ attrahere vnũ alterum. Negãt cõsequentiã. q2 in corporibus istis siccis non ẽ virtus tanta secundũ plurimũ quanta in actualiter viuentibus a quibus egrediuntur vapores cum virtute attractiua eorum. ⁊ ideo virga sicca per medium diuisa non mouentur partes ad se inuicem sicut in viridi. Dixit autẽ notanter secundũ plurimũ ꝓpter magnetẽ: adamantẽ: ⁊ aliquos ꝑciosos lapides i quibus multũ viget virtus attractiua. quicqd sit de hoc attractio ista reducitur ad illã que fit a virtute vl' forma specifica vt p3. ¶ Ad alias confirmationes p3 ex dictis intelligenti. ¶ Ad septimum. Cõceditur ꝙ a vacuo nõ fit attractio nisi ad sensum sub quo auctores hanc auctoritatem protulerunt. quia. s. aliqua attractio fit ad prohibendũ vacuum. Et cũ arguitur ꝙ nõ. q2 illius attractõis cũ sit effectus positiuus debet eẽ aliqua qualitas positiua: ꝫ illa nõ ẽ qualitas elẽris manifesta. ergo erit ꝑncipiũ occultũ vel proprietas occulta que d3 vocari specifica forma vel virtꝰ. Dicendũ ꝙ nõ omne ꝑncipiũ occultũ vel ꝓprietas occulta d3 vocari specifica forma vel virtus vt ꝓposito ꝑtinet: q2 forma cõmunis specifica determinatũ cõcernit agẽs ⁊ determinatũ cõcernit passum. sic aũt non est de attractõe que fit ad prohibendũ vacuũ. indifferẽter. n. cuilibet corpori competit: l3 cõcurrat ꝑncipiũ occultũ a virtute celesti cuilib3 enti naturaliter impressũ quo natura inclinat ad saluandũ continuitatẽ vel ꝯtiguitatẽ partiũ vniuersi i qua saluat vl'is ordo corpoꝝ cõstituentiũ vniuersũ: nõ tñ illud principiũ proprijssime d3 dici forma specifica. ¶ Al'r dr ꝙ cũ dixit Aui. attractõẽ fieri a calido vacuo vl' virtute: intellexit ꝑ virtutem illã que in hũano corpore est ꝑncipiũ actũ determinati obiecti: sicut est de ꝟtute magnetis: ⁊ ista ẽ virtꝰ aie. Et tũc p3 ꝙ attractio a vacuo nõ ẽ ad illã reducibilis. ¶ Ad octauũ dubiũ dr ꝙ l3 flãma licinij oleũ rarefaciat ⁊ maiorẽ locũ occupare faciat: hoc tñ non ẽ nisi in circũiacẽtibus partibus a poro tamẽ licinij oleũ attrahẽdo in ꝑncipio: quare leuificãdo euacuat poꝝ vel euacuaret nisi oleũ aliud insequeret. vnde p3 hãc attractionẽ reduci ad illam q̃ fit a vacuo: Primus enĩ motus olei nõ videtur apud quosdam ꝓprie attractio: sed est ascẽsus rei leuificate sicut etiã ascendunt vapores a calore solis leuificati: licẽ iproprie attrahi dicantur: sed sequẽs motus põt dici attractio a vacuo ad intellectum datũ. ¶ Ad ꝯfirmatõẽ cõcedit ꝑꝑ inanitionẽ quã facit calidũ fieri attractionẽ a vacuo. Et cũ infert ꝙ quantũcunq3 ꝟtus attractiua esset debilis nõ deficeret nutrimẽtũ: negat ꝯña. q2 plus requirit de nutrimẽto ad restaurationẽ deperditi siue dissoluti q̃3 ad implendũ vel ꝓhibẽdũ vacuũ vt p3. ¶ Ad vltimũ quid sit dicẽdũ p3 ex dictis.

¶ Expulsiua vero minus idiget siccitate q̃3 attractiua ⁊ retentiua.

¶ Comparat plures istaꝝ virtutum inter se quãtum ad indigentia ⁊ seruitiũ istaꝝ qualitatum. Et primo cõparat expulsiuã attractiue ⁊ retẽtiue quãtũ ad indigentiã siccitatis. Secũdo comparat digestiuã alijs omnibus. ibi scđa. Que ãt plus. Proponit ꝑmo intentũ. Secũdo ꝓbat. ibi secũda. Nõ enĩ. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ virtus expulsiua minus indiget siccitate q̃3 virtus attractiua vel retẽtiua.

¶ Non enim indiget cõstrictione retentiue: neq3 inseparabilitate attractiue: ⁊ constrictõe eius ⁊ circũdatõe attracti tenendo partes instrumẽti: donec ad illas alterius partis attractio perueniat.

¶ Probat ꝓpositũ. primo per rationẽ sumptã ex parte ꝯstrictõis q̃ fit tã in attractiõe quã in retẽtõe. scđo ex ꝑte qetis. ibi. Et ad vltimũ. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ causa quare minus indiget expulsiua siccitate q̃3 attractiua ⁊ retẽtiua: est q2 expulsiua nõ indiget cõstrictione qua indiget retẽtiua nec indiget inseparabilitate attractiue ⁊ cõstrictione eius ⁊ circundatione rei que attrahit: que. s. circũdatio fit a virtute attractiua partes sui istrumẽti tenẽdo firmas donec ad illas ꝑtes q̃ tenent firme ꝑueniat attractio alterius partis instrumẽti que supple retẽtio ⁊ ꝯstrictio siccitate ꝑficit. iõ supple expulsiua modicũ vel minus indiget siccitate q̃3 due virtutes dicte. Et in summa argumentũ Auicẽ. videt hoc ꝙ expulsiua virtus nõ indiget cõstrictiõe adherẽtia ⁊ circundatõe obiecti. sicut indiget attractiua: sed hec oĩa ꝑcipue per siccitatẽ ꝑficiũtur. ergo minus indiget siccitate q̃3 aliqua illaꝝ. ¶ Sciẽdum hic ꝙ ex dictis Auicẽ. coll'r modus quo fit cõis attractio. q2 ad illã requirunt actus pl'es. Primus ẽ inseparabilitas siue adherentia: quod enim attrahit iseparabiliter adheret: nõ sic aũt qđ expellit. hec vero adherẽtia ad attractionem reqsita tribꝰ perficit cõditõibus. Primo q2 adherẽtia fit cũ cõstrictõe. Scđo q2 fit cũ circũdatiõe obiecti. q2 obiectũ cadit aliquo mõ in ꝯcauitate trahentis. Tertio ꝙ sit ibi retẽtio ꝑtis circũdãtis retinẽtis obiectũ fixum circũdatum donec alia pars instrumẽti ad obiectũ ꝓueniat circũdatũ ⁊ attrahẽdũ. ¶ Et manifestũ ẽ ꝙ ad qđlib3 istoꝝ requiritur fixio ⁊ cõstrictio tãta quãta non requireret in expulsione. si enĩ volueris rẽ aliquã manu trahere manifestũ ẽ ꝙ op3 manũ tuã rei attrahende fortius adherere circundãdo digitis q̃3 si manu eã a te pellere volueris: ⁊ hoc loco exẽpli.

¶ Et ad vltimum nullo modo indiget expulsiua quiete: sed motu ⁊ inspissatiõe pauca que ad exprimendum ⁊ ad expellendum tali adiuuet mensura: quatenus per ipsã remaneat instrumentum figuram expressiõis ⁊ constrictionis cõseruans: quẽadmodũ in retentiua tempus longũ: ⁊ in attractiua tẽpus breue est necessariũ: donec partiũ attractio vnã applicet alij: ideoq3 siccitate paꝝ indiget.

¶ Probat hoc ex parte quietis arguendo sic. Expulsiua nullo mõ indiget quiete quẽadmodũ retentiua quiete tempore lõgo: ⁊ attractiua tempore breui: donec vna pars post aliã ꝑueniat ad obiectũ: sed quies maxime sicco ꝑficit. igit ⁊c. indiget tamẽ expulsiua motu ⁊ inspissatiõe pauca que istrumentum iuuet ad expellendum ⁊ exprimẽdum: ita vt instrumentũ ꝑ siccitatẽ iuuetur ad hoc ꝙ seruet figurã requisitã ad expulsionẽ: idiget igit expulsiua pauca siccitate. ¶ Sciẽdum ꝙ in expulsione non requiritur quies multa vl' pauca: sicut in attractiõe ⁊ retentõe. q2 expulsio ꝑficitur per vilos latitudinales membri dum cõstringunt: quos non op3 obiectum figere ⁊ circundare donec alterius partis expulsio ad obiectũ ꝑueniat sicut in attractõe: immo illa expulsio põt eẽ cõtinua sicut cõstrictio viloꝝ erit continua. Et hoc p3 cõsiderãti constrictionem calcie clisteris qua enema cõtentũ in ea expellit. indiget tamẽ expulsiua sicco: vt figuratio mẽbri ad exprimendum quã facit virtus: conseruetur: ⁊ non statĩ deleatur: sicut in corpore liquido carẽte constantia. ⁊ etiam q2 in tali motu reqrit fixio vt supra.

¶ Que aūt plus eis omnibus indiget calidita te est digestiua.

¶ Comparat digestiuā alijs virtutibus. primo quātū ad idi gentiam caliditatis. scdo ostendit eā indigere humiditate ⁊ sic nō idigere siccitate. tertio remouet dubiū. ibi scda. Que siccitate. ibi tertia. Neqꝫ pōt. ¶ Dicit p̄mo ꝙ illa virtus q̄ plus oibus alijs idiget caliditate est digestiua.

¶ Que siccitate non indiget: sed humiditate: vt nutriēs efficiat liqdū ⁊ ad penetrandū i fo ramia ⁊ ad figuras recipiēdas aptū reddat.

¶ Dicit secūdo ꝙ ipsa indiget humiditate ⁊ nō siccitate. qꝛ opus digestiue ē nutriens liquiduȝ efficere ⁊ aptum facere ad penetrationem in foramina nutriti ⁊ ad recipiendū figu ram secundum exigentiā nutriēdoꝝ mēbrorum: que omnia humiditate pficiūtur ⁊ non siccitate.

¶ Neqꝫ pōt aliqs dicere ꝙ si humiditas in di gerēdo eēt iuuatiua pueri possent res duras digerere. Non. n. prouenit pueris non posse istud: ⁊ iuuenibus posse, ꝓpter hoc: sed ꝓꝑ ho mogeneā ⁊ homogenee elōgatōeȝ. Q. ō. n. ex rebus duꝝ existit ꝯplexiōi pueroꝝ nō est ho mogeneū. Uirtutes igitur digestiue corā co nō operant: neqꝫ ipsum recipiunt retentiue: sed cito ipsum expellunt expulsiue. Iuuenuȝ vero complexiōibus ē id ꝯueniens: ⁊ ad eos nutriendos conueniens.

¶ Remouet dubiū. Secūdo epilogat. ibi. Et ex hoc quidē. dubiū ē. hoc dictū ē ꝙ digestiua idiget humiditate. ¶ Con tra. qꝛ tūc corpora humida alijs pibus melius possent dige rere res siccas q̄ȝ corpora sicca: ⁊ sic pueri melius digererēt res siccas q̄ȝ iuuenes. in calore. n. sunt pares vt supra capi tulo de cōplonibus etatū: ⁊ in humido pueri excedunt iuue nes. ¶ Hāc dubitationē soluit Auicē. dicēs: ꝙ pueros nō posse digerere res siccas: iuuenes vero sic: nō accidit ꝓpter digestiuā virtutē non iuuari humiditate: sed ꝓuenit: qꝛ res sicce sunt homegenee nature iuuenū. ꝫ sunt elongate ab ho mogeneitate nature pueroꝝ. qꝛ nutrimētum duꝝ non ē ho mogeneū ⁊ ꝓpoꝛtionatū nature ⁊ complōni pueri. sed bene iuuenis. ⁊ ideo virtutes digestiue pueroꝝ nō operant in il lud tanq̄ȝ disproportionatū obiectum: neqꝫ retentiue virtu tes illud recipiūt: sed tanquā disconueniēs cito ipsum expel lunt virtutes expulsiue.

¶ Et ex hoc quideȝ collectum est ꝙ retentiua indiget cōstrictione: ⁊ figuraꝝ constrictionis fixione longo tēpore: ⁊ pauco motionis adiu torio. Et attractiua constrictione indiget: ⁊ fi xione: ⁊ cōstrictionis tēpore breuissimo: ⁊ in motu multo indiget auxilio: ⁊ expulsiue ē ne cessarium stringere tantū sine fixione de qua nō est curandū. Et indiget adiutorio ad mo tum faciendū. Et digestiue est necessariū eli quare ⁊ temperare: ideoqꝫ virtutes iste quali tates illas quattuor inequaliter opari faciūt ⁊ eis inequaliter indigent.

¶ Epilogat: ⁊ pȝ ex dictis. Ex quo ꝯcludit ꝙ ꝟtutes iste fa ciunt istas qualitates iequaliter opari. Digestiua enim mul tuȝ facit operari caliditatē ⁊ humiditateȝ: retētiua siccitatē: ⁊ sic de alijs. ergo eis inequaliter indigēt.

Dubia multa. insurgunt circa p̄dicta. ¶ Pri muȝ. Uidet ꝙ expulsiua plus indiget siccitate q̄ȝ attractiua vel retentiua. qꝛ quelibet illa rum idiget ꝯstrictōe que sicco pficit: sed maior reqritur cō strictio in expulsiōe q̄ȝ in attractōe vel retentiōe: eo ꝙ plus opȝ instr̄m cōstringi vt expellat q̄ȝ vt attrahat vel retineat: multo. n. plus oportet minorari cōcauitatem instrumēti vt obiectū a se expellat q̄ȝ vt attrahat vl retineat. iō ⁊c. ¶ Se cundū dubiū est. qꝛ in parte inuit ꝙ expulsiua idiget siccita te. ¶ Oppositū hui⁹ videt p̄mo: qꝛ iuuat lubricitate q̄ hu midiṫate ⁊ nō siccitate fit. Uidemus ēt expimento ꝙ corpo ra quāto humidiora sunt vt intestina ⁊ stomacus tāto plus expellūt. ⁊ ꝓ isto videt sentētia ysaach in libro eloꝛuȝ ponē tes hāc iuuari humiditate. ¶ Tertiū dubium est. qꝛ non vi det ꝙ digestiua virtus egeat pluri calore q̄ȝ aliqua alia pri mo. qꝛ eadē mēbri cōplone qua membꝝ nutrimētū attrahit attractū digerit ⁊ retinet. iō nō ē maior calor quo indiget di gestiua aut q seruit digestiue q̄ȝ alijs. ¶ Scdo. qꝛ digestio pōt fieri a frigido. ergo virtus digestiua ꝓ sua operatōe nō plus indiget calore. assumptū pȝ. p̄mo de digestiōe materie ruȝ calidaꝝ subtiliū accutaꝝ que digerunt potu aque frigi de ⁊ syrupis infrigidātib⁹: vt sunt syrupi violati oxizacara ⁊ similes. materie ēt apostematū calidoꝝ frigidis maturātur. Scdo qꝛ a frigido domināte pōt fieri aialis gn̄atio: in niue enim generat aial. qnto de histoꝛijs: ⁊ in medio lapidis: vt Galie. in libro de causis procreatiōis: sed nō fit huiusmodi generatio nisi per digestionem. igit ⁊c. ¶ Iteȝ qꝛ lac in ma millis: spūs aialis in cerebro: pinguedo ⁊ adeps generātur a frigido. lac eniȝ ē frigidius sanguine ex quo generat: ⁊ spi rit⁹ aialis vitali: ⁊ pinguedo ⁊ adeps vnctuoso sanguinis: ex quo generātur per digestionē. ergo necesse est materiā ꝑ di gestioneȝ infrigidari. Tertio. quia attractatiua ⁊ expulsiua pluri indigēt calore q̄ȝ digestiua. p̄mo qꝛ maiori indigēt mo tu q p̄cipue calore pficit. scdo qꝛ virtutis digestiue est obie ctuȝ alterare suo calore: attractiue vero est alterare ⁊ locali ter mouere: sed plus requirit ad alterandū ⁊ localiter mouē duȝ q̄ȝ ad alterādū solū. ergo ⁊c. ¶ Itē in opatōe digestiua non oportet localr moueri nisi obiectū scdm partes q̄ adin uicem cōmiscent: in opatōe vero attractiua requirit motus obiecti ⁊ organi: sed plus de calore requirit ad motū organi ⁊ obiecti q̄ȝ obiecti solū. ergo ⁊c. ¶ Quartū dubiū. Nō vi det ꝙ digestiua magis opetur humido q̄ȝ sicco. primo qꝛ se cundū plurimū inspissando ꝓcedit: sed huiusmodi īspissatio magis pficit sicco q̄ȝ humido. vt pȝ supra. ¶ Item qꝛ ꝑ di gestionē prepat nutriēs ita vt assimilet nutrito: sed cōtingit nutritū esse sicce cōplonis. igit nutrimentum per siccū opȝ preparari ⁊ digeri. ¶ Itē qꝛ omniū membroꝝ digestio ex siccādo ꝓcedit cū omne membꝝ digerēs nutrimentū. s. pro priū sit siccū cōparatōe nutrimēti ꝓprij. ¶ Itē ex hoc videt differre digestio que appellat assatio ab elixatiōe. qꝛ assatio fit a calido igneo: elixatio vero fit a calido ⁊ hūido. ¶ Pro isto videt auctoritas Auicē. decimatertia tertij. tractatu se cundo. caplo scdo. Digestiua inqt ꝯseruat siccitate: ⁊ Gali. sexto de accidēti. videt ēt expimentū: fere. n. omnes medici ne digestiue calide sunt ⁊ sicce. ¶ Quītū dubiū. Que virt⁹ plus indiget calore an digestiua an nutritiua. videt. n. ꝙ di gestiua. primo qꝛ obiectū transmutat multe resistētie ⁊ diffi cilioris trāsmutatiōis. scdo qꝛ eius obiectū ē distātius a na tura mēbri trāsmutantis. ¶ Sȝ oppositū apparet. qꝛ maior fit trāsmutatio virtute nutritiua vt sic q̄ȝ digestiua. ergo for tiori indiget instrumēto. assumptū ꝓbat. qꝛ multo maior est distātia ianimati ab animato q̄ȝ aiati ab aiato: sed nutritiua trāsmutat nutrimētū in rē animatā: digestiua vero nō. ꝗ ⁊c. ¶ Itē stante in mēbro calore sufficiēte ad nutricatōeȝ stat calor sufficiēs ad digestionē: eo ꝙ actus nutricatiōis origi ginaliter p̄supponit actū digestiōis: ⁊ nō ecōtra. ergo ad nu tricationem maior reqritur calor. ¶ Sextum dubiuȝ: est in quibus corporibus absolute sit digestiua fortior an in iuue nibus an i pueris. videt. n. ꝙ in iuuenibus. Primo qꝛ com pletio in iuuenib⁹ est iustitialr tēperatior. vt supra caplo de cōplonibus etatū: sed fortitudo virtutis insegtur tempamē tum complexionis: vt Haly scdo tegni. Scdo. qꝛ fortiora obiecta transmutat. Tertio. qꝛ in eis est acutior ⁊ fortior ca lor. Quarto. qꝛ in digerendis liquidis iuuenes ⁊ pueri sunt pares: ⁊ in siccis digerēdis excedūt iuuenes pueros. sexto de accidēti. ¶ Pro isto videt snia Galie. tertia affo. ꝯmen. xvi. vbi ponit cibaria in pueris nō bene digeri. Natura. n. eoꝝ nō bene ē firma: qꝛ neqꝫ fortis in cibis digerendis: vn de ⁊ dyariā necesse est sequi. ¶ Oppositū tamē videt colli gi posse in lr̄a. qꝛ humiditas iuuat digestionē que maior ē in pueris: cum igit in calore sint pares sequit ⁊c. ¶ Itē plu ra pōt digerere virtus digestiua pueroꝝ. ¶ Itē taȝ in pue ro q̄ȝ in iuuene virtus digestiua ē proportōata nutritiue cui seruit: sed fortior ē virtus nutritiua in pueris q̄ȝ in iuuenib⁹ ergo ⁊ digestiua. ¶ Item ad debite seruiendum nutritiue ⁊

augmētatiue requirit maior virtus q̄ ad seruiendū nutritiue solū: sed in pueris seruit digestiua nutritiue ⁊ augmētatiue: in iuuenibus vero nutritiue solū. ꝗ ⁊c. ¶ Pro isto videt auctoritas Aui. supra caplo de etatibꝰ puerorū: ꝙ stimbre ē melior que esse possit in pluribus horis. Et Galie. sexto de regimine sanitatis. tertio capitulo dū iquit. Duplicibus. n. existentibus actibus secundū animalitatem corpus quidem pueri physicos hꝫ optimos.

Septimuz dubiū: q2 nō videt ꝙ ꝓpter homogeneitataꝫ sicca melius digerant in iuuenibus q̄ in pueris: q2 tunc etiā melius digerent sicca ⁊ dura in corporibus senum q̄ iuuenū aut puerorꝝ. ⁊ sic erūt senes nutriēdi siccis ⁊ nō humidis ꝯ Galie. scd̄o de regimine sanitatis. ⁊ tertio tegni. ⁊ arguit ꝯña: q2 corpora senū sunt sicciora corporibus iuuenū ⁊ puerorꝝ: cibaria igit multum sicca maiorē habēt homogeneitatem cū corporibus senum q̄ iuuenum. Et ꝑ idem arguit ꝙ cibaria sicca in eis melius digeruntur q̄ humida: in habētibus eniꝫ simboluꝫ facilior est transitus. ¶ Item quantā habēt dissimilitudinē ⁊ discōuenientiā cibaria sicca cū naturis puerorꝝ tantam habēt discōuenientiā cibaria humida cū naturis senū: cū senū ⁊ puerorꝝ corpora sint extremaliter opposita: sed ꝓpter dissimilitudinē puerorꝝ nature ad dura non digerūt ea ꝟtutes digestiue puerorꝝ nec retinēt retētiue: ꝫ cito expellūt ꝟtutes expulsiue. ꝗ pariformiter i senibꝰ nō digerūt digestiue cibaria hūida nec retinēt retētiue: ꝫ cito expellūt eorꝝ expulsiue virtutes. ⁊ sic erūt senes siccis ⁊ nō humidis nutriēdi.

Respondendo. Ad primū istorum: Negatur ꝯña. Et vlterius dicit ꝙ maiorem contingit fieri constrictionē in expulsione q̄ in attractione vel retentione: vt suadet argumentū: sed non tamen quelibꝫ cōstrictio coniuncta motui: lꝫ necessario requirat siccitatē requirit tātaꝫ: sic ꝯstrictio que ē quieti ⁊ motui ꝯiūcta. igitur ⁊c. constrictio eni in expulsiōe ꝯiungit motui: retentiue ⁊ attractiue vero non soluꝫ motui: sed quieti. ideo maiorē requirit siccitatē cōstrictio attractiue ⁊ retentiue q̄ ꝯstrictio expulsiue ꝓpter fixionē necessariā in motu ⁊ ꝓpter fixionē necessariā in quiete que maior ē vt pꝫ.

Ad secundū Pꝫ ꝙ expulsiua aliqua idiget siccitate. indiget. n. fixione requisita in motu expulsionis que siccitate perficit. Et cum arguit ꝙ nō: q2 iuuat lubricitate: negat ꝯña. Cum lubricitate enim iuuante expulsionē stat siccitas requisita ad expulsionē necessaria in motu expulsiōis. Nota tamē ꝙ lꝫ lubricitas sub aliqua mēsura iuuet expulsiuā nō tamē sub qualibꝫ: q2 ois immoderata qualitas deicit actū ꝓprie virtutis: tāta. n. posset esse lubricitas ꝙ lꝫ multū debilitaret retentiuā: nō tamē fortificaret expulsiuā. Et ꝑ idē pꝫ nō esse concedendū scd̄m. s. ꝙ quāto intestina ⁊ stomacus ⁊ vniuersaliter mēbra oīa humidiora sunt tāto magis expellunt. Aliud. n. est expellere ⁊ aliud nō retinere. ¶ Pro auctoritate ysaac dicendum ꝙ iuuatur humiditate non quātacunq̄: sed determinata iuuatur etiā siccitate: sed minus.

Ad tertiuz dicit ꝙ digestiuaꝫ indigere caliditate plus oībus alijs virtutibꝰ potest itelligi tripliciter. Primo ꝙ ꝟtus digestiua agēs digerēdo operat maiori mēsura caloris q̄ virtus retentiua retinēdo vel attractiua attrahēdo: ⁊ hic sensus non necessario est verus vt supra declaratū est. Scd̄o q2 nō tanta in mēbro ē necessaria mēsura caloris ꝓ opatione attractiua vel retentiua quāta ꝓ digestiua: q2. s. cū minori mensura caloris ꝑfici pōt opatio attractiua q̄ digestiua cū alijs partibꝰ. Tertio pōt intelligi ꝙ obiectū digerendū vt digerat a virtute opꝫ magis a calore transmutari q̄ obiectū attrahibile ad hoc vt a virtute attractiua attrahat. Et sub his duobus vltimis sensibus ꝯcedit ꝙ digestiua plus alijs indiget caliditate: lꝫ tertius sensus reduci possit ad scd̄m. ¶ Ad ꝑmū igit argumentū per hoc adductū pꝫ ꝙ nō valet ꝯña. ¶ Ad scd̄m dicēdū ꝑmo ꝙ digestio i nocitiuo pōt fieri a frigido: q2 frigido potest aegri materie preparatio q̄dā ad hoc vt a virtute facilius expellat: sed de tali nō est sermo in ꝓposito. ¶ Dicenduꝫ secundo ꝙ a frigido per accidēs potest fieri ⁊ iuuari digestio. primo q2 a frigido extrinseco pōt calidū naturale cōcludi iterius ⁊ vniri: vnde melius perficit digestio vt i hyeme. tertio ꝙ lꝫ calidū sit instrumentū ꝓpriū virtutis. nō tamen nisi terminatū ⁊ cōmensuratū ⁊ ad hanc cōmensurationem ⁊ terminationē ducit per frigidū ipsum tēperans vt supra declaratū est. vtrꝫ aūt frigidū possit per se tanquā instrumentū ingredi operationem virtutis digestiue visum est in questione generali. de animali aūt generato in niue dicitur ꝙ non generat a frigido dominātē: imo a calido in materia generatōis a virtute astrorꝫ impresso. ¶ Contra: q2 fortior est frigus niuis q̄ calor ab astris impressus aut virtus caloris impressiua. ergo nō potest virtus caloris in materiam illam imprimere calorē requisitū ad vitam. assumptū pꝫ. q2 dato opposito nix liquefieret. ¶ Negāda est ꝯña. quātuncunq̄ enim sit absolute fortius frigus niuis ad infrigidādū q̄ virtus calefactiua astrorꝫ ad calefaciendū: multo tamen preparatior potest esse materia ad recipiendū impressioneꝫ caloris a virtute astrorum q̄ frigoris a niue. Et de hoc tractatū est secundo tegni. vtrum aer in omni dispositiōe desiccet. ¶ De lacte autem pinguedine adipe spiritu animali pꝫ ꝙ generant per digestionē a calido: lꝫ a frigido cōpleri possunt sicut multa alia mixtorꝫ genera. vide quarto metheororum: de hoc tamē plus in questione generali. ¶ Ad tertiuꝫ negat assumptū. Ad probationē primaꝫ negatur ꝯña: q2 lꝫ attractiua indigeat maiori motu locali minori tamē indiget transmutatione sui obiecti quod non solū accidētaliter: sed etiam substantialiter trāsmutat a virtute digestiua. Et per idem pꝫ respōsio ad ꝓbationē secundam. Non eniꝫ vniuersaliter plus requirit de calore ad alterandū ⁊ mouendū localiter q̄ ad alterandū solū nisi cum alijs ꝑibus: lꝫ vt pꝫ digestiua virtus etiā nō solū habeat eius obiectū alterare: immo alterat ⁊ localiter mouet ꝑtiendo ⁊ miscēdo ⁊ substātialiter trāsmutat ad q̄ ꝓculdubio requirit calor. fortior q̄ ad attrahēdū. ⁊ per idē pꝫ respōsio ad tertiā ꝓbatōeꝫ.

Ad quartuz dubium dicit: ꝙ digestiua magis semꝑ operat humido q̄ sicco: lꝫ non sit negandū ipsam indigere siccitate. salteꝫ eniꝫ indiget siccitate temperāte humidū ne sit suꝑfluū ⁊ caloris suffocatiuū. Et hoc pꝫ primo ex parte obiecti qd̄ opꝫ liquari adhesibile. ⁊ etiam inuiscabile fieri. Itē ex parte instrumēti: q2 digestio fit mediāte calore cōplonali membri qui est cōiunctꝰ humido ⁊ in ipso saluat. fit ēt mediāte spiritu qui est corpus aereū calidū. s. ⁊ humidū. Ex parte etiā finis: q2 digestio ordinat ad nutricatōeꝫ que fit per diuisionē inuiscationem ⁊ mixtionē que omnia humido melius q̄ sicco fieri possunt. ¶ Ad primū igit argumentū dicit ꝙ ispissatio requisita ꝓ nutricatione calido ⁊ humido dominantibus melius perficitur q̄ calido ⁊ sicco: q2 tunc arefieret ⁊ euaporaret eiꝰ humidū. ¶ Et per idem respondetur ad secundū. Non. n. apparet per siccū dominās hanc exsiccationē fieri ꝓpter causam dictam: q2 cum calor sit exiccatiuus iunctus cum sicco domināte fieret vstiuus. oportuit igitur vt humido iungeretur cui tamē debite calidū dominaret. Et per idē pꝫ respōsio ad tertiū. De assatione aūt ⁊ elixatōe dixerūt q̄dā ꝙ ois digestio que fit in corpore animalis magis assimilatur elixationi absolute q̄ assationi. Una tamen digestio alteri cōparata pōt dici aliquo mō assatio. lꝫ. n. omnis digestio ꝑfecta i corporibus animaliū fiat a calido ⁊ hūido: vna tamē respectu alterius dici pōt fieri a calido ⁊ sicco: quare digestionē que fit in colico dicere possumus esse assationem quādā respectu eius que fit in sanguineo vel flegmatico: ⁊ que fit i iuuene respectu eius que fit in puero: ⁊ que fit in corde respectu eius que fit i cerebro. Et hec materia pertinet ad quartum metheororꝫ. ¶ Pro auctoritatibus vero dicit ꝙ non plus voluerunt nisi ꝙ digestiua cōfortat siccitate temperāte ⁊ cōmensurante humidū vt sit calori ꝓportionatū vt nō sit eius suffocatiuum. Causa aūt quare plurime medicine digestiue calide sunt ⁊ sicce est: q2 in nobis maxie multiplicantur humiditates exsiccatiōe indigētes. Que aūt medicia dicatur digestiua vide secundo cano. caplo quarto.

Ad quintuz. Dixerunt q̄dā ꝙ digestiua est duplex. s. cōis ⁊ ꝓpria. Et scd̄m hoc dicūt ꝙ digestiua cōis maiori eget calore q̄ nutritiua. eius eni opatio ē circa obiectū difficilius transmutabile: vn̄ opꝫ calorē trāsmutātē esse fortē: operatio vero nutritiue virtutꝭ est circa obiectū ꝓximū ⁊ quasi assimilatuꝫ nature mēbri. iō indiget forti calore: ⁊ ꝑꝑ hoc ad tactū mēbra in q̄bus fit digestio cōis sunt apparentia multū calida. In mēbris aūt in

quibus fit digestio tantũ modo ꝓpria non ꝑcipit̃ nisi calor
remissus. ꝓpter hoc ẽt frequẽter in mẽbris faciẽtibus dige
stionẽ cõez notabiliter ipedit̃ operatio cõis digestiua quã-
uis nutritiua operatio ipsoꝝ ⁊ alioꝝ nõ sit notabiliter impe
dita. ¶ Et si arguit̃ ꝯ: q2 eodẽ calore stomacus epar ⁊ cor
nutricationẽ faciũt ꝓpriã ⁊ digestionẽ cõem. ¶ Dicũt ꝙ i
illis mẽbris calore equale idiget digestiua cõis ⁊ nutritiua:
i alijs aũt nõ. ¶ Aliter ⁊ melius dicit̃ ꝙ lz equali calore in
epate ⁊ corde fiat digestio cõis ⁊ nutritio: ad digestionez tñ
cõem necessaria ẽ maior mẽsura caloris vt supra de alijs di
ctũ est ¶ Dũt scdo ꝙ si cõperat̃ digestiua ꝓpria mẽbri nu
tritiue ꝓprie eiusdẽ cũ equali calore opant̃ ⁊ equali idigẽt.
¶ Cõtra. ꝑ debilitatẽ adueniẽtẽ calori membri prius defi-
cit ⁊ impedit̃ nutricatio q̃3 digestio ꝑparans ad nutricatio
nez sicut prius impedit̃ assimilatio q̃3 vnio ⁊ vnio q̃3 apposi
tio. ergo maior requirit̃ mẽsura caloris ad nutricationẽ. Et
hoc ego arbitror ꝯcedendũ. licet igit̃ cũ eadẽ mensura calo
ris ꝑficiant̃: minor tamẽ mẽsura ⁊ debilior calor sufficit pro
digestione ꝓpria q̃3 nutricatõe. Etiã ex parte materie mul-
to melior reqrit̃ ꝑparatio materie vt sit ꝯueniẽs obiectũ nu
tricatõis q̃3 digõnis ꝓprie. ¶ Ad primũ igit̃ argumẽtũ dr̃:
ꝙ lz maior sit distãtia ꝑfectõis inaiati ab aiato q̃3 inaiati ab
inaiato ceteris pib9: nõ tñ ẽ maior distãtia graduał dispõ-
nũ acgrẽdaꝝ ad illas formas ꝑparantiũ. lz igit̃ maior sit di-
stantia perfectõalis hominis a forma cadaueris q̃3 a forma
asini vel leonis: minor tamẽ est gradualis distantia disposi
tionũ hominis ad mortẽ tendẽtis. pz etiã ꝙ nõ semper ma-
gnitudo trãsmutatõis arguit fortitudinẽ agentis ⁊c. ¶ Ad
scdm pz. ꝙ nõ semꝑ stãte in membro calore sufficiẽte ad nu
tricationẽ propriam mẽbri stat in eo calor sufficiẽs ad dige
stionẽ cõem vt de stomaco ⁊ epate declaratũ est.

Ad sextum dubiũ dicit̃: ꝙ digestionẽ in pueris fortiorẽ esse q̃3 i iuuenibus vr̃ ꝯtra
potest dupliciter intelligi. primo fortior: q2 velocior. secun
do fortior: q2 ꝑfectior ⁊ melior: q2. s. ꝓductũ per digestionẽ
in iuuene ẽ perfectius ⁊ melius q̃3 ꝓductũ per digestionem
in puero vel ecõtra cum alijs pibus. Et secundũ hoc dicit̃
ꝑmo ꝙ fortior est digestio in puero q̃3 in iuuene primo mõ:
q2 in minori tpe cũ alijs paribus digerit̃ in puero nutrimen
tũ sibi ꝓportionatũ q̃3 in iuuene. Et hoc suaderi põt: q2 di-
gestio pueroꝝ dz esse qno ad tẽpus mẽsurans eaz ꝓportio
nata sue nutricatõis: nutricatio vero resolutioni: sed multo
velocior est resolutio in puero. ergo nutricatio. ⁊ per conse
quẽs digestio. ¶ Item q2 iuuat̃ humido vt videt̃ innuere
Aui. in lr̃a. ¶ Dicenduz scdo ꝙ digestiua alijs paribus est
fortior in iuuene q̃3 in puero. s. ꝑfectior absolute. pz. q2 per
digestionẽ iuuenis ꝑfectiorẽ finez attingit q̃3 puer: puta sen
sitiuas motiuas ⁊ generatiuas operationes. pueri enim aut
nõ generãt aut feminas ⁊ debiles generãt: vt ꝯclo ď hysto
rys animaliũ. ¶ Dicẽdũ tertio ꝙ ꝓ vite ꝑduratõe ꝑfectior
est digestio in puero: sed pro opatiõibus animalib9 in iuue
ne ⁊ pro aliquibus naturalibus ꝑcipue ordinatis ad speciei
ꝯseruationẽ. ¶ Ad primũ igit̃ argumentum pz ꝙ absolute
ꝑfectior est virtus digestiua i iuuene sicut absolute iuuenis
est iustitialiter temperatio. ¶ Pro argumẽtis vero alijs pz
gd sit dicendũ. Et videbit̃ melius in questiõe generali vbi
etiã tangetur respõsio ad septimũ dubiũ ideo ad ipsuz nihil
presentialiter respondetur.

¶ Cap. IIII. Quod est de virtutibus animalibus.

Virtutes aũt animales intelligi volũt
ꝑ illas virtutẽ illaz que cũ in membris
recepta fuerit preparabit ea ad recipiẽ
dum virtutem sensus ⁊ motus ⁊ operationis
vite: qbus etiã admiscẽt̃ timoris ⁊ ire motio
nes: ꝓpterea ꝙ in eis reperiũt dilatationem
⁊ constrictionem que accidit spiritui qui huic
comparatus est virtuti.

¶ Post determinationẽ de virtutibus naturalib9: nũc deter
minat de virtute vitali quaz vocant animalẽ. Et primo ge
neraliter notificat virtutẽ. secundo declarat magis speciali
ter hanc suã notificatõez. ibi. Nos aũt. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ me
dici per virtutes istas animales. i. vitales quas tamẽ vocãt
animales volũt intelligere illã virtutẽ q̃ cum fuerit recepta
in membris preparabit ea ad recipiendum virtutem sensus
⁊ motus ⁊ virtutẽ etiã operatõis vite. ¶ Dicit scdo ꝙ istis
virtutib9 ⁊ operatõibus ẽt admiscẽt motões timoris ⁊ ire. i.
ad vitalẽ virtutẽ ipsas reducũt: ꝓpterea ꝙ medici reperiũt
in ira ⁊ timore dilatatõez ⁊ ꝯstrictiõem spũs q cõparat9 ẽ. i.
attributus huic ꝟtuti. s. vitali. Mouere. n. spũz itus vel ex-
tra i accidẽtibus aie ẽ opatio virtutis vitalis. ¶ Sciendu3
hic ꝑmo ꝙ ista tria genera virtutũ. s. naturalis vitalis ⁊ aia-
lis ꝓprie sumpta scdm ordinẽ in suo ambitu sese ꝯsequunt̃:
q2 cõior ⁊ maioris ambitus ẽ naturalis ⁊ cõsequẽter vitalis
⁊ ꝯsequẽter aialis ꝓprie dicta. iõ cõuenientẽ ordinẽ seruat
Aui. q post virtutẽ naturalẽ determinat de vitali ⁊ postre-
mo de aiali. maior ẽt est ꝯueniẽtia inter naturalẽ ⁊ vitalẽ q̃3
inter ipaz ⁊ aialẽ. est. n. virtus vitalis opatiua sine cognitio
ne sicut naturalis. ¶ Sciẽdũ scdo ꝙ tripliciter põt dici ali-
qua virtus aialis. ꝑmo absolute. ⁊ sic ois virtus vel potẽtia
aie est aialis. ⁊ sic virtutes oẽs de qb9 Aui. in hac doctrina
determinat sunt aiales. scdo dicit̃ aliqua virt9 aialis: q2 cuz
cognitõe opatiua: aut q2 cognoscitiua. Animos. n. grece la
tine sensus vel cognitio. ⁊ sic virt9 sensitiua ⁊ localr̃ motiua
ꝓprie vocant̃ aiales. ⁊ nullo istoꝝ modoꝝ sumit̃ hic virtus
aialis. tertio dr̃ aliqua virtus aialis: q2 in solo aiali repta. ⁊
sic hoc adiectiuũ aiale format̃ ab h̃ substãtiuo aial. ⁊ sic vir
tus vitalis cadit sub genere ꝟtutis aialis. in solo. n. aial repi
tur virt9 vitalis. ⁊ scdm hoc distinctio geneꝝ ꝟtutũ hoc mõ
sumit̃ ex ꝑte subi: q2 ꝟtus ois aie aut soli aiali attributa est
aut aiali ⁊ viuẽtib9 alijs: q2. s. oibus ẽ cõis. Si scdz sic ẽ vir
tus naturalis vt augmẽtatiua nutritiua ⁊ ministrantes eis.
Si ꝑmũ vł opatiua cũ cognitõe siue cognitiua. ⁊ sic ẽ aialis
ꝓprie sumpta vel ẽ nõ cognoscitiua. ⁊ sic est virtus vitalis.
¶ Et ex hac distictõe pz ꝑmo: quare Aui. virtutẽ hanc hic
vocat aialẽ virtutẽ: tñ naturalẽ nõ vocauit aialẽ. lz. n. virt9
naturalis in aialib9 inueniat̃: nõ tñ in solis aialib9 sic vitalis.
ꝑꝑ qđ ex parte rei virtus vitalis saltẽ in habitu nõ sepat̃ ab
aiali ꝓprie dicta: nec eꝯ. lz sit ea naturaliter ꝑor vt inferius
ośdet̃. ¶ Pz scdo. quare has ꝟtutes ꝑmo noiauit in plura
li. ⁊ tãdẽ descẽdit in singularẽ. sicut. n. virt9 naturalis ẽ vna
in genere ⁊ ꝑncipio ꝑmo: ⁊ multiplex scdz spẽm: ita silr ⁊ vi
talis. ¶ Pz tertio solõ qõnis moueri solite An. s. virt9 vita
lis sit disticta a ꝟtute aiali cõiter sumpta vt in distinctõe de
claratũ ẽ. ¶ Sciẽdũ tertio ꝙ hec virtus vitalis ẽ duplex. s.
cõis: cuius opatio circa obm versat̃ cõe ⁊ ad fmẽ toti9 ordi
nata ⁊ illa fundat̃ in corde: cui9 ẽ ex ꝑte sanguinis subtiliori
spiritu3 toti cõem gñare ⁊ ip3 genitũ toti distribuere ⁊ ꝑ ip3
tandẽ in toto vitã ꝯseruare. Altera ẽ ꝓpria ⁊ ipsa reperit̃ in
singulis mẽbris ꝑꝑ impressionẽ quã recipiũt nõ solu3 a spũ
cõi cordis: s3 ẽt appropriato cuil3 mẽbro. In ꝓposito g̃ loq
tur Aui. de vtraq3. ¶ Sciẽdũ quarto ꝙ virt9 vitalis multi
pliciter ꝑparat ad ꝟtutẽ aialẽ. ꝑmo ꝑbendo materiã gñatio
nis spũs aialis q ex vitali gñat̃. scdo vitã in mẽbris ꝯseruã-
do ⁊ actualẽ calorẽ sine quoꝝ ꝑsentia nõ est aliqđ mẽbꝝ su
sceptiuũ ꝟtutis aialis. tertio q2 spũs vitalis in mẽbris sensi-
bilib9 ⁊ motiuis recepta cũ spũ aiali ꝯcurrit effectiue ad ope
ratões oẽs aiales tanq̃3 ad illas eẽntialr̃ ordinata. ¶ Ex q
pz spũm vitalẽ in ordine ad opatões aiales cã3 eẽ. s. effecti-
uã ⁊ dispositiuã. i ꝓposito ꝟo videt̃ sermo Aui. itelligẽdus
solũ de ꝑparatõe scdo mõ dicta: vt ifra videbit̃. ¶ Ex qb9
colligit̃ ꝓ parte intellect9 lr̃e. hec. n. virt9 recepta in mẽbris
ꝑparat ea ad recipiẽdũ virtutẽ sensus ⁊ mot9: q2 in eis ꝑmo
vitã ꝯseruat qđ eẽntialr̃ ꝑsuppõit ꝟtus sensitiua ⁊ motiua:
⁊ q2 in eis ꝯseruat calorẽ ⁊ eis dat tẽperamẽtũ per cui9 ꝑsen
tia3 sunt mẽbra receptiua iflux9 cerebri ⁊ impressiõis eius.
Et ꝑ opatões vite intelligunt̃ opatões naturales omnibus
mẽbris cões quas etiã sine spiritus vitalis ꝑsentia nullum
membrũ ꝓducere posset. quidã etiã per opatiões vite itelli
gunt opationes omnes alias ab aialibus: vt sit sensus lr̃e ꝙ
virtus vitalis recepta in mẽbris ꝑparat ea ad recipiendu3
virtutes sensus ⁊ mot9 ⁊ ẽt opatiões oẽs alias vite. hec ps
meli9 declarabit̃ in dubijs mouẽdis.

Sed ꝯtra hanc descriptionẽ ꝟtutis vitalis plu
res occurrũt istãtie. ¶ Pria ẽ. q2 ex
diffinitõe seqt̃ ꝙ nõ oia mẽbra nr̃i corporis recipiunt a cor
de virtutẽ vitalẽ: cuius oppositũ inuit Aui. Et arguit̃ con-
sequẽtia: q2 in quocũq3 mẽbro repit̃ virtus vitalis in codẽ
apparẽt opatões vitales: q2 frustra in mẽbris repit̃ virtus

sine opatõe. Omnis.n. virtus opationis existit initiũ vt supra: sed nõ in oĩbus apparẽt opatiões virtutis vitalis vt in osse cartilagine: vt pꝫ discurrẽdo ꝑ oẽs opatões virtutis vitalis q̃ sunt coꝛ ⁊ artarias motu diastolis ⁊ sistolis mouere spũm vitalẽ ⁊ sanguinis vapoꝛe generare ⁊ genituꝫ mẽbꝛis trãsmittere: quaꝝ nulla ĩ osse aut alijs mẽbꝛis a coꝛde manifestaᷣ. iõ ⁊c. ¶ Scd̃a instãtia: qꝛ si descriptio hec eẽt v̾a sequereᷣ ꝙ oĩa mẽbꝛa essent ꝑ̃parata ad recipiẽdũ virtutem sensus ⁊ mot⁹ a virtute vitali. ꝯñs ẽ falsuꝫ: vt pꝫ. ⁊ arguitur ꝯña: qꝛ virt⁹ vitalis ẽ illa q̃ cũ in mẽbꝛis recepta fuerit preparabit ea ⁊c. ꝫ in oĩbus mẽbꝛis ẽ virt⁹ vitalis. Omnia igiᷣ ꝑ̃parata sũt ad recipiẽdũ v̾tutẽ sensus ⁊ mot⁹. ¶ Tertia instantia ẽ. qꝛ sicut supꝛa dictũ ẽ vitalis virtus ẽ sine cognitione opatiua. g̃ nõ sibi debẽt attribui opatões cognitiue: cum igiᷣ ira timoꝛ: ⁊ hmõi accñtia aĩe sint opatões cognitiue sequitur ꝙ nõ sunt vitali virtuti attribuẽde: cuius oppositũ inuit Aui. ¶ Quarta instãtia est. Non videᷣ hec virt⁹ ꝑ̃parare mẽbꝛa ad recipiẽdũ opatões vite. Non.n. ꝑ̃parat ad illas: ꝫ dici potius debꝫ ꝙ agit vel ꝓducit illas. ¶ Forte dices ꝙ per operatões vite intelligũt operatões naturales. ¶ Contra. igitur parifoꝛmiter debuit dicere ꝙ pꝛeparat ad recipiẽdum virtutẽ operationem vite.

Ad primum istoꝝ negaᷣ ꝯña. Ad ꝓbatiõeꝫ cõcediᷣ ꝙ in quocũqꝫ mẽbꝛo ẽ virt⁹ vitalis in eodẽ apparet opatio aliqua vitalis. Nõ tñ opꝫ ꝙ in eodẽ appareat oĩs opatio virtutis vitalis. Sicut lꝫ in aure sit virtus aĩalis vt auditiua: non tñ in aure manifestaᷣ oĩs opatio v̾tutis aĩalis: qꝛ ĩ ea nõ manifestaᷣ opatio v̾tutis volũtarie motiue aut memoꝛatiue. silr̾ lꝫ in osse ⁊ cartilagie sit virtus vitalis: nõ tñ in eo manifestaᷣ oĩs opatio virtutis vitalis: qꝛ non gñatio spũs nec mot⁹ pulsus: qꝛ tales sunt operatões mẽbꝛi solũ a quo ꝓfluit virt⁹ vitalis alijs membꝛis. Manifestaᷣ aũt in osse ⁊ cartilagie: ⁊ alijs mẽbꝛis virtutem hãc a coꝛde recipiẽtib⁹ opatio maxime cõis ⁊ ꝑ̃ncipalr̾ intẽta ꝑ virtutẽ vitalẽ. s. vite ꝯseruatio in mẽbꝛo ꝑ ꝑ̃sentiã spũs dati a coꝛde ⁊ caloꝛis ab eo recepti: ⁊ h̾ sufficit. ¶ Ad scd̃m qdã glosant ꝙ ꝑ̃parabit ea. s. q̃ apta sunt hãc ꝑ̃parationẽ accipere: notũ est.n. ꝙ ad hoc naturaliter inepta nõ ꝑ̃parabit. Aliter alij dixerũt ꝙ illa ꝯiunctio ⁊: ponitᷣ ꝓ vel. Et erit sensus: ꝑ̃parabit ea ad recipiẽdũ virtutẽ sensus ⁊ mot⁹ vel operationes vite. ⁊ sic lr̃a nõ recipit instãtiã siue ꝑ operatões vite intelligantᷣ operatões naturales siue vitales ꝓpꝛie dicte. vl̾ ꝑ̃parabit. i. ꝑ̃paratiua erit mẽbꝛi. v̾t⁹.n. vitalis ĩ vnoquoqꝫ recepta ẽ ꝑ̃paratiua. Si aũt nõ ꝑ̃parat nõ deficit nisi ex parte subiecti impꝛeparabilis. ¶ Ad tertium diciᷣ ꝙ in ira ⁊ timoꝛe ⁊ huiusmodi accidẽtibus anime duo ꝯsiderãda sunt. vnũ est appꝛehẽsio obiecti ⁊ inclinatio scd̃m illã apꝛehẽsionẽ appetitus ad ꝓsecutiõeꝫ vel fugã. secundũ est motus spiritus ad intus vel eius diffusio ad extra. Et quantuꝫ ad primũ attribuiᷣ hec opatio virtuti aĩali: vt Auerois scd̃o colliget. Quantũ vero ad scd̃m attribuiᷣ virtuti vitali. ⁊ hoc satis expꝛessit Aui. ꝓpterea ꝙ in eis reperiũt dillatatõeꝫ ⁊ cõstrictõeꝫ que accidit spiritui. Que vero sit causa immediate mouẽs spiritũ ad intus vel extra in huiusmõi anime accidentibus videbiᷣ clarius ĩfra. ¶ Ad quartũ põt dici ꝙ ꝑ operationes vite intelligũᷣ hic indifferẽter opatiões naturales ⁊ vitales ꝓpꝛie dicte. Et qꝛ nõ pꝛeparat ad virtutẽ vitaleꝫ. ideo diciᷣ solũ de opatõibus. Nec sequiᷣ si hec virtus ꝓducit ⁊ facit ad operatões vite ꝙ nõ pꝛeparat ad illas. Jaꝫ.n. dictũ est ꝙ oẽs ꝓducit ⁊ tamẽ ad illas pꝛeparat vt pꝫ. Alij dixerunt ꝙ per operationes vite itellexit operationes naturales circa alimentũ per quas ꝯtinuatur vita. Non fecit aũt mentionẽ de virtute: ꝫ solũ de operatõe relinquens hoc notũ: ex eo ꝙ dixerat de virtute sensus ⁊ mot⁹ vel foꝛte: qꝛ manifesti⁹ est ꝑ virtutẽ vitalẽ pꝛeparari membꝛũ ad virtutem sensus ⁊ motus quod cõpꝛehendiᷣ ex eius destructiõe ⁊ absentia frequẽti q̃ꝫ de v̾tute naturali vt pꝫ.

¶ Nos aũt explanabimus summã hãc: ⁊ dicemus ꝙ quẽadmodũ ex humoꝝ spissitudie secundũ aliquã ꝯplõnẽ substãtia generat spissa q̃ est mẽbꝛũ aut ꝑs mẽbꝛi: ita ex humoꝝ vapoꝛib⁹ ⁊ coꝝ subtilitate secũdũ aliquã ꝯplõnẽ substãtia generaᷣ subtilis q̃ est spũs. Et sicut apud medicos epar ꝑ̃me generatõis ẽ ꝑ̃ncipium: ita coꝛ generationis secunde pꝛincipium existit.

¶ Declarat notificatõeꝫ virtutis vitalis supꝛa ꝑ̃missam. Et supponit quedã suo ꝓposito necessaria. scd̃o exeq̃tur declarando. ibi. Et hic. ¶ Dicit ꝑ̃mo se hãc sumã. i. suam diffinitionẽ sumatim collectã declaratuꝝ. Alia tñ lr̃a hꝫ sentẽtiã. Premittẽdo pꝛimo ꝙ sicut ex spissitudine. i. parte grossioꝛi humoꝝ scd̃m aliquã cõplõnẽ gñatur suba spissa q̃dã. s. mẽbꝛũ aut pars mẽbꝛi ita ex vapoꝛabili ⁊ subtili ꝑte coꝝ scd̃m aliquã ẽt cõplõnẽ generaᷣ suba q̃dã subtilis aerea que ẽ spiritus. Scd̃o ꝙ sicut epar scd̃m sñiaꝫ medicoꝝ ẽ ꝑ̃ncipiũ generatõis ꝑ̃me ita coꝛ ẽ pꝛincipiũ gñatõis secũde. s. spiritus. ¶ Sciẽdũ ꝑ̃mo ꝙ expediẽs fuit Aui. hoc fundamẽtũ ꝑ̃mittere. ꝓpꝛiũ.n. oꝛganũ virtutis vitalis ẽ spiritus vitalis. ꝓpꝛia ẽt opatio eius ẽ huius spũs gñatio. Jntẽdẽs igitur notificare effect⁹ ꝓueniẽtes a v̾tute vitali merito habuit premittere notitiã h⁹ spũs qui ẽ eius oꝛganũ ⁊ opatũ eius ꝓpꝛiũ. Scitis.n. effectib⁹ ⁊ opatõibus h⁹ spũs satis facile erit cognoscere effectus ⁊ opatiões virtutis vitalis. ¶ Sciẽdũ scd̃o ꝙ Aui. notificãs nobis hũc spũm. Pꝛimo notificat nobis eius materiã q̃ est pars hũoꝛis subtilis uapoꝛabilis. Secũdo notificat eius cãm foꝛmalẽ dispositiuã dũ dixit. Secũduꝫ aliquã cõplõnẽ. Non.n. ex omni ꝑte sanguinis subtili ⁊ vapoꝛabili põt gñari spũs: ꝫ opꝫ determinatũ modũ mixtionis ⁊ cõplexionis ꝑ̃cedere in ea. Tertio notificat huius spiritus cãm efficiẽteꝫ ꝑ̃ncipalẽ. s. coꝛ. Et eodẽ mõ circũloquitur cãm materialẽ generatiõis mẽbꝛoꝝ ⁊ partiũ eoꝝ. s. partem spissaꝫ humoꝝ dispositiuã dũ dixit. Scd̃m aliquã complexionẽ ⁊ efficientẽ dũ dixit: epar. Dixit aũt notãter apud medicos ꝑꝑ põneꝫ ꝑhoꝝ vt supꝛa. Ex quibus pꝫ intellect⁹ auctoꝛitatis Damasceni cõiter allegate. s. viuim⁹ ꝑ calidũ ⁊ humidũ: nutrimur frigido ⁊ sicco. viuimus.n. spũ qui calidus ẽ ⁊ hũidus. Et ex parte sanguinis gñatur hũidioꝛi ⁊ calidioꝛi. Debet.n. materia materiato ꝓpoꝛtionari: sed nutrimur parte humoꝝ grossioꝛi ⁊ terrestrioꝛi q̃ cõparatiõe alterius ẽ frigida ⁊ sicca. ¶ Sciẽdũ tertio. ꝙ Aui. siml̾ explicat materiã ex qua nutriũᷣ ⁊ generãᷣ mẽbꝛa. nã ex parte humorũ spissioꝛi generanᷣ. cũ igiᷣ eadẽ sit materia generationis ⁊ nutricatiõis: ex parte grossioꝛi nutriũᷣ. Tetigit aũt gñationem dum dixit. Membꝛoꝝ ⁊ tetigit nutricationeꝫ dum dixit. Pars mẽbꝛi: secundũ.n. nutricatiõeꝫ partes mẽbꝛoꝝ generanᷣ. ¶ Sciendũ quarto ꝙ generatio mẽboꝝ hic diciᷣ pꝛima narratiõe ⁊ etiã dignitate: qꝛ ꝑfectioꝛ ẽ substantia membꝛoꝝ spiritu saltem apud tenentes ꝙ spũs non est foꝛmaliter aĩatus. Non aũt est pꝛima tempoꝛe. Credenduꝫ.n. est ꝙ quocũqꝫ instãti est coꝛ foꝛmatũ ꝓ eodẽ est foꝛmatus ⁊ genitus spũs qui dꝫ esse oꝛganũ virtutis coꝛdis imaginãdo ꝙ sicut virtus foꝛmatiua agit ꝓ generatione disponẽdo ꝑtes grossioꝛes materie generatõis vt recipiãt foꝛmã coꝛdis: ita agit partes materie subtiles cõplexionãdo ⁊ ꝑ̃parãdo ad susceptõeꝫ foꝛme spũs: ita ꝙ foꝛmato ⁊ aĩato coꝛde foꝛmat⁹ ẽ spũs a virtute foꝛmatiua q dꝫ eẽ oꝛganuꝫ v̾tutis vitalis coꝛdis foꝛmati. Aliter videreᷣ natura deficiẽs ĩ necessarijs.

¶ Et hic qdẽ spũs cũ secũdũ ꝯplõneꝫ ꝓuenit quã dꝫ hr̃e ad hãc virtutẽ recipiẽdã ꝑ̃paraᷣ: deinde oĩa illa ꝑ̃parat mẽbꝛa ad recipiendũ oẽs alias virtutes aĩales: ⁊ ẽt reliquas.

¶ Exeq̃tur declarãdo. Et ꝑ̃mo generaliter ⁊ cõfuse. Scd̃o magis distincte ⁊ specialr̾. ibi scd̃a. Virtutes eqdẽ. ¶ Dicit ꝑ̃mo ꝙ hic spũs cũ ꝓuenit secundũ cõplexionẽ quaꝫ habere dꝫ: qꝛ. s. ꝓduciᷣ a coꝛde cũ debito temperamẽto pꝛeparatur ad recipiendũ hanc virtuteꝫ: deinde pꝛeparat omnia alia membꝛa ad recipiendũ oẽs alias virtutes. s. animales ⁊ reliquas. ¶ Sciendũ pꝛimo notãter dictũ esse cũ ꝓuenit secundũ cõplexionẽ quã habere dꝫ: qꝛ nõ secundũ omnem cõplexionẽ pꝛeparaᷣ spiritus ad recipiendũ hanc virtuteꝫ: qꝛ tunc animalis ⁊ naturalis eẽnt huiusmodi. ideo dixit: foꝛte: qꝛ si spiritus iste non fuerit cum debita cõplexione ⁊ temperamento non erit pꝛeparatus ⁊c. Et per complexionem dat etiã intelligere cõuenientẽ modũ substãtie. ⁊ alia que ad complexionẽ sequunᷣ. Ex ista littera videtur quibusdã cõcedi posse de virtute sermõis virtutes vitales in spiritu nõ

esse suũ temperamentũ. Si enim complexio ⁊ tẽperamentũ spiritus tẽperat ⁊ preparat spũm ad recipiendũ hanc virtutem cũ idẽ non sit preparãs ad se ipm recipiendũ hmõi virtus nõ est hoc tẽperamentũ. ¶ Sciẽdũ scđo aliter hãc virtutẽ recipi in spiritu ⁊ aliter in mẽbris ꝓcipue apud tenẽtes spũm nõ esse animatũ: quoniã in spiritu recipit tantũ virtualiter sicut calor in radio solis: in mẽbris aũt formaliter.

¶ Virtutes eqdem animales in spiritu quidẽ ⁊ in membris non perueniunt nisi postꝙ hec vitalis prouenit virtus.

¶ Declarat spãliter qđ dixit. Et primo ostẽdit virtutẽ vitalẽ ꝑparare ad virtutẽ aialẽ. Scđo ostẽdit ꝙ virtus naturalis nõ ꝑparat vitali ⁊ aiali: ꝫ ecõ: virt⁹ vitalis naturali. ibi scđa. Et ꝑparãs. Prima i duas scđzꝙ dupliciter ꝓbat. ibi scđa. Ideoqꝫ. ¶ Primo arguit sic. virtutes aiales nõ ꝓueniunt in spiritu ⁊ membris nisi postꝙ ꝓuenerit in eis hec virt⁹. s. vitalis. igitur vitalis ẽ preparãs aiali. Assumptũ relĩqt tanquã notum. Quia sicut sentire ⁊ moueri essentialiter presupponit viuere: ita virtus sentiẽdi ⁊ mouẽdi videt essentialit presupponere virtutẽ vitalem.

¶ Ideoqꝫ licet virtutes aiales alicuius mẽbri destruant: viuũ tamẽ membrũ adhuc existit nisi hec virt⁹ in eo fuerit destructa.

¶ Adducit secundã rõnẽ. Et arguit sic. Sublata vel destructa virtute sensus ⁊ mot⁹ in mẽbro remanet ṽtus vite in eo. ⁊ nõ ecõuerso igit virtus vitalis ẽ prior aiali. ⁊ ꝑ ꝯñs preparans erit ad virtutẽ aialem. pꝫ ꝯña: qꝛ semꝑ perfectio prior naturaliter preparat ad ꝑfectõez posteriorẽ.

¶ Nõne vides ꝙ membꝝ stupidũ aut ꝑaliticum vnũ qđqꝫ secundũ habitudinez est nõ habens sensuz neqꝫ motũ aut ꝑꝑ cõplõnẽ ꝗ prohibet ipm eos recipe: aut ꝑꝑ opilatiõez ꝗ accidit inter cerebꝝ ⁊ ipm in neruis ꝗ ad ipm proueniunt. ⁊ tñ ipm est viuũ. Et mẽbꝛuz cui accidit mors ẽ nõ hñs sensuz neqꝫ motũ: ⁊ accidit ei vt putrefiat ⁊ corrumpat.

¶ Nũc Auicẽ. declarat antecedẽs ꝑdicte ꝯsequẽtie: deinde ꝯcludit cõclusionem intentã. ibi. In membro igit paralitico. ¶ Dicit primo: nõne clare vides ꝙ membꝝ stupiduz. ⁊ etiam mẽbꝝ paraliticũ est carẽs sensu nõ solũ secundũ actũ vt dormiẽs: ꝫ etiã scđm aptitudinẽ. i. habitũ non hꝫ potentiã ꝓpinquã sentiẽdi: siue hoc fuerit ꝑꝑ malã ꝯplõnem ꝓhibentẽ sensuz ⁊ motũ recipe siue fuerit ꝑꝑ opilatõez cadentẽ in neruis ꝗ mediant inter cerebꝝ ⁊ membꝝ stupidũ siue paraliticũ: ⁊ tñ vnũquodqꝫ istoꝝ est hñs vitã seu virtutez vite: ⁊ sic destructa aiali ṽtute remanet vitalis. Sed tu nõ potes dicere ꝙ mẽbꝝ mortuũ ⁊ carẽs ṽtute vitali hẽat sensuz aut motũ: imo illud putrefit ⁊ corrũpit dũ caret ṽtute vite.

¶ In mẽbro ergo paralitico est virtus ꝗ eius custodit vitã donec cũ remotũ fuerit qđ ꝓhibet ꝑfluat ad ipm virtus sensus ⁊ motus. ipm nãqꝫ preparatũ erat ad suscipiẽdũ eaz ꝑꝑ virtutis vitalis sanitatẽ in eo. Prohibẽs. n. non ꝓhibuit nisi vt non eam in effectu recipet: sed membꝝ nõ sic est mortuum.

¶ Concludit ꝯclõnez intentam dicẽs ꝙ igit in mẽbro paralitico ꝑuato virtute sensus ⁊ motus ẽ virtus quedã naturaliter prior. s. vite que custodit vitã huius mẽbri donec iterato ꝑfluat ⁊ redeat ad ipm virtus sensus ⁊ motus quãdo remotũ fuerit ꝓhibens: puta mala ꝯplõ aut opilõ. igit toto illo tẽpore membrũ illud erit preparatũ ad recipiẽdũ sensum ⁊ motũ ꝑꝑ sanitatẽ ⁊ ꝑsentiaz virtutis vite in eo. illud enim ꝓhibens nõ ꝓhibet nisi vt recipiat eam in actu: qꝛ. s. nõ prohibet preparationẽ illam que erat in eo per virtutem vitalem: sed membrũ motuũ non est sic. Est eniz membrũ priuatum virtute vitali nõ habens hanc preparatiõez. hec tamẽ lr̃a ab aliis exponitur aliter vt videbit.

Circa hec dicta est ꝑmo dubiũ: cuius cõplexionis sit hic spũs vitalis. videt. n. ꝙ calidus ⁊ siccus: qꝛ ꝓducit a corde ꝑ ꝓpriũ ei⁹ tempamẽtuz ⁊ cor est calidũ ⁊ siccũ in genere membroꝝ. igitur ⁊c. ¶ Itẽ qꝛ videt ista ꝯplõ maxime ꝓportõata motui ⁊ subtiliationi substantie ꝗ est necessaria spũi. videt etiaz humidus: qꝛ viuim⁹ ꝑ calidũ: ⁊ humidũ ⁊ viuimus ꝑ spũm hũc. Apparet aũt ꝙ sit tẽpat⁹: qꝛ spũs ẽ vapor sanguinis tẽpat⁹ vt. vi. de iuuamẽtis.

Secundũ dubium ẽ a quo recipit hic spũs virtutem hãc vitalez: qꝛ nõ apparet nisi ꝙ a corde: ꝫ cor ñ agit nisi mediãte spũ. hãc igit ṽtutẽ recipit ab alio. Et ꝯsilr̃ q̃rã de illo alio spũ. ⁊ sic erit ꝓcessus i ifinitũ.

Tertium dubiũ: qꝛ non videt ꝙ destructa ṽtute aiali virt⁹ vitalis remaneat: qꝛ tũ virt⁹ vitalis posset absolui ab aiali sicut ẽt naturalis: cuius oppositũ dcm̃ ẽ supra. ¶ Itẽ expimentuz ostẽdit statim ꝙ sublata ṽtute aiali aufert vita sicut in forti apoplia. igit ⁊c.

Quartuz dubiuz: qꝛ non videt ꝙ virt⁹ vitalis sit preparãs ad aialẽ: qꝛ destructa vel deficiente virtute ꝑparãte destruit aut deficit virtus ꝑparata: ꝫ multũ defficiente vitali non ꝓpter hoc multũ deficiet aialis. frequẽter enim viget multũ aialis virtus vt sensitiua tã iterior ꝙ exterior ⁊ silr̃ localr̃ motiua ⁊ tamẽ pulsus ẽ debilis ꝑ sepe vt in febribus pestilentialibus.

Ad primuz hoꝝ dr̃ ꝙ spũs vitalis respectu medii generis calidus ẽ ⁊ hũidus: cõparatõe vero spũs aialis ⁊ naturalis est calidus ⁊ siccus. respectu aũt vaporis ignei terrestris siue fumosi ⁊ aquosi eleuati a sanguine ꝑ actionẽ caloris in ipm est tẽperatus. ⁊ sic dixit Galie. spũm eẽ vaporẽ sanguinis tẽperatũ. cũ aũt arguitur ipm calidũ esse ⁊ siccuz: qꝛ cor est huiusmodi: pꝫ: ꝙ nõ valꝫ ꝯña. Põt eni membrũ calidũ ⁊ siccũ ex materia calida ⁊ humida rem ꝓducere calidã ⁊ humidã.

Ad secunduz dr̃ ꝙ hic spũs ꝗ defert ad membra recipit hãc virtutẽ a corde mediãte spũ suo appropriato ⁊ ẽt cõi siue per virtutẽ voluerimus itelligere tẽperamentũ illud siue ꝓprietatẽ illi tẽperamẽto suꝑadditã. ⁊ cũ arguit ꝙ non a spũ ⁊c. dicendũ ꝙ a ṽtute iformatiua ꝓducẽte cor ꝓducit etiã spũs vitalis cordis: ⁊ isto mediante cor ꝓducit alios spũs vitales: ⁊ sic non opꝫ in ifinitũ ꝓcedi: qꝛ deuenit ad ꝑmum producẽs spũm ⁊ dans hãc virtutẽ: qꝛ illud ẽ ꝓducẽs cor ꝙ silr̃ cũ corde producit spũm qui dꝫ esse instrumẽtũ cordis vt pꝫ.

Ad tertiuz dicit ꝙ in nullo aiato totali naturaliter se hñte põt absolui virtus vitalis a virtute aiali. i viuẽte tñ inaturalr̃ disposito põt eẽ destructa virt⁹ aialis manẽte vitali: sicut in apopletico forti apoplexia. dr̃ ãt totali: qꝛ manifestũ ẽ in multis partib⁹ aiati corporis absolui virtutẽ vitalẽ ab aiali vt i osse ligamẽto cartilagine ⁊c. Et ad ꝑmũ sensum dictũ fuit supra hãc ṽtutẽ ab aiali absolui nõ posse. ¶ Alii dixerunt hãc virtutẽ ad hunc sensum absolui nõ posse ab animali: qꝛ cuicunqꝫ spẽi vel generatiõi animaliũ inest vitalis inest aialis. ⁊ ecõtra. ¶ Alii dixerũt ꝙ vitalis non potest absolui ab aiali scđm aptitudinẽ: qꝛ nihil hꝫ virtutẽ vitalem ꝗn illud scđm aptitudinẽ habeat aialẽ: secundũ tñ actũ absolui potest.

Ad quartuz dr̃ ꝙ in quacũqꝫ parte multũ deficit vitalis in eadez parte deficit animalis ⁊ ecõ. in quacũqꝫ ꝑte multũ viget animalis in eadẽ multũ viget vitalis. Stat tamẽ in aliquo mẽbro multũ deficere vitalẽ ab opatõe sibi debita in mẽbro: lꝫ in alio multuz vigeat aialis. Exẽpli grã: põt virt⁹ vitalis in artaria multuz deficere pulsuz faciẽdo: quãuis ꝑ tũc in neruo vel cerebro multũ vigeat animalis: multũ etiã viget vitalis que ꝙ cito deficiet etiã ibi deficiet animalis. Causa aũt diuersitatis ꝓuenire potest ex bona proportione. vel habitudine aut colligantia membri vnius ad cor ⁊ mala alteri⁹ aut bona preparatione vnius membri ad recipiendũ ⁊ retinẽduz impressionem virtutis vitalis a corde ⁊ mala alterius: ꝓpter qđ deficit vita in vno membro citius ꝙ in alio sicut docet experiẽtia. ¶ Cõtra. tũc semꝑ existẽte forti virtute vitali ⁊ sana i cerebro vel neruo forti ⁊ sana foret in eo virtus animalis. consequẽs falsum: vt patꝫ in melancolico ⁊ flegmatico. Neganda est cõsequẽtia: qꝛ licet ex parte preparationis quã facit virtus vitalis sit membrum debite preparatuz ad sensum ⁊ motum: nõ tamẽ hoc sufficit ad integritatẽ ⁊ sanitatẽ animalis: sed stare potest fortitudo virtutis vitalis cum debilitate animalis: vt patet intuenti.

¶ Et preparās nō ē virtus nutriēdi tantũ: ita
vt dicamus ꝙ quādiu virtꝰ nutriendi affuerit
viuũ erit: ⁊ cũ destruet̃ erit mortuũ.

¶ Secundũ vnā introductionē istius lr̃e ostēdit ꝙ virtus nu
tritiua nō ē illa q̃ p̃parat oibꝰ alijs v̄tutibꝰ. Et p̄ ostēdit hoc
de vitali. Scd̄o ostēdit idē de animali. ibi scd̄a. Et si virtꝰ nu
tritiua. ¶ Primo ponit ꝯclōnē intentā ipsaꝫ aliqualiter de
clarādo. scd̄o ꝓbat ibi. Quoniaꝫ hoc ip̄m. ¶ Dicit p̄mo ꝙ
virtꝰ nutritiua nō ē p̃parans tantũ ita vt dicamꝰ ꝙ quādiu
in mēbro fuerit nutritiua tādiu mēbꝝ est viuũ ⁊ cũ destrue-
tur virtꝰ nutritiua in mēbro membꝝ erit mortuũ. ¶ Scien
dum ꝙ ly tantum pōt mltiplr̃ sumi. p̄mo vt sit dictio exclu
siua: ⁊ ē sensus ꝙ virtus nutriēdi nō tantũ: qꝛ non sola ē pre
parās: qꝛ. s. ipsa nō est illa q̃ p̃parat oibus alijs virtutibꝰ. se
cundo vt sit aduerbiũ quātitatis: ⁊ ē sensus ꝙ virtꝰ nutriti-
ua nō ē p̃parās tantũ quātũ virtꝰ vitalis. Et vterq̧ sensus
est apud hāc introductōeꝫ verꝰ. Primo. n. veritas p̄mi sen-
sus apparet. secũdus ēt a qbusdā taliter ꝑsuadet̃. virtus vi
talis pluribꝰ modis p̃parat alijs vt supra declaratuꝫ ē. Pri
mo: qꝛ p̄bet sp̄m vitalē ex quo alij sp̄s generāt̃. Scd̄o: qꝛ
ꝑ presentiā sp̄s vitalis cōseruat̃ mēbris actualis calor per
quē ꝯseruat̃ in mēbris aia: vñ reddunt̃ p̃parata ad recipien
dũ alias v̄tutes. Tertio: qꝛ spiritus vitalis tanq̧ vniuersale
agēs effectiue ꝯcurrit ad oꝑationes oiuꝫ aliaꝝ virtutũ. Et
notũ est ꝙ virtꝰ naturalis non his modis pōt p̃parare alijs
virtutibꝰ. Non. n. necessario cōcurrit effectiue sp̄s natura-
lis ⁊c. Nec ꝑ eius p̄sentiā reddũtur mēbra preparata ⁊c. iō
bene dictũ ē ꝙ virtus nutritiua nō p̃parat tantũ quantũ vi
talis: videt̃ tñ ꝯcedendũ aliquo mō posse ipsam p̃parare ꝓ
quāto tanq̧ cōior ab alijs p̄supponit̃ in quocũq̧ viuente.
Et ex hoc ꝯcludunt quidā necessitatē ponēdi in viuentibꝰ
vita sensitiua virtutē vitalē p̄ter virtutē aialē. Necesse ē. n.
in viuētibꝰ vita sensitiua ⁊ localiter motiua repiri quādam
generalē dispōneꝫ per quā vita seu aia in mēbris cōseruat̃.
Et illa ē actualis qdā calor sine quo nec ꝯseruari nec iduci
nec ēt oꝑari pōt: cuius signũ est: qꝛ per solā hmōi caloris ex
tictionē morit̃ membꝝ: ⁊ qꝛ hũc calorē oportuit esse funda
tum in suba subtili aerea. ideo hic calor facile resoluit̃. vnde
oportuit in omnibꝰ viuentibus reperiri mēbrũ in quo erit
virtus generādi hunc calorē in mēbris distribuēdũ ne illo
resoluto cito deficeret vita. Tale aũt est cor in hñtibꝰ cor:
in nō habētibꝰ aũt aliqd qd̄ est cordi ꝓportionatuꝫ. vñ cor
dicit̃ p̄ncipiũ ⁊ radix ⁊ minera virtutis vitalis. Est. n. princi
piũ instr̃i in toto ꝯseruātis vitam. ⁊ ꝑ motũ pulsus ipsius cō
seruatiuũ ⁊ distributiuũ ꝑ totũ ⁊ ꝑ eius tempamentũ ipsius
ꝓductiuũ. Et ex hoc infert̃ ꝙ si per possibile membroꝝ nr̃i
corporis suba nō resolueret̃ nō eēt in mēbris necessitas vir
tutꝫ nutritiue: nec ꝯñr sp̄s naturalis aut ēt sanguis nutriti-
ui membra ad eoꝝ vitā ⁊ ꝑmanētiā: quāuis tunc esset neces
sitas spiritus vitalis cuiꝰ p̄sentia in mēbris vita ꝯseruaret̃.
¶ Et ex hoc vlteriꝰ pꝫ. ꝙ magis per se ⁊ imediate ad ꝯser
nationē vite ē necessariꝰ sp̄s vitalis q̧ naturalis. Et similr̃
virtus vitalis q̧ naturalis. Nō. n. necessarius est sp̄s natu
ralis nisi ꝓ quanto suba mēbroꝝ est resolubilis. ¶ Ex quo
vlterius seqtur ꝙ si in mēbro aliquo eēt qnātitas sufficiens
sp̄s naturalis ⁊ sanguinis reqsiti ad oꝑatōeꝫ nutritiue vir-
tutis: tñ in mēbro nō eēt sufficiēs quātitas sp̄s vitalis pro
oꝑatōibꝰ vite ꝓ tũc illud membꝝ nec viueret nec nutriret̃.
Si tñ eꝯ. esset in mēbro quātitas reqsita sp̄s vitalis ꝓ oꝑa
tiōe vitali viueret mēbꝝ quāuis nō eēt in mēbro sp̄s natu
ralis q̧titas reqsita ad oꝑatōeꝫ nutritiue v̄tutꝫ. Ex qbꝰ scd̄ꝫ
hāc lr̃e itroductiōeꝫ sunt iste ꝯclōnes tenēde. ¶ Pria. p̄us
natura ē vita mēbri ⁊ v̄tus vitalis ⁊ oꝑatio vitalis q̧ virtꝰ
vel oꝑatio naturalis: ⁊ silr̃ tēpore. ꝙ. n. sit natura p̄us pꝫ: qꝛ
virtꝰ vitalis ē cā v̄tutis naturalis ⁊ silr̃ oꝑatio vitalis oꝑa-
tiōis naturalis. ꝙ ēt sit p̄or tēpore ꝓbat̃ sic. Quia p̄us est
mēbrũ viuere q̧ nutriri vt in p̄mo instāti esse mēbri. ¶ Et
ꝓ isto pōt adduci ꝓbabile argumētũ: qꝛ difficiliꝰ ē in mem-
bro vitā ꝑ sp̄m ꝯseruare ⁊ mēbrũ nutrire silr̃ q̧ alteꝝ illorũ
facere. ẜ cũ aliqua dispōne sufficit ad vnũ istoꝝ cũ qua non
sufficit ad vtrũq̧: ꝫ nō pōt dici ꝙ sufficit ad nutrire ⁊ nō vi
uere. ẜ poterit aliqñ ad vitā ⁊ nō ad nutricatiōeꝫ. ¶ Iteꝫ si
diminuat̃ calor in mēbro donec nec ad vitā nec ad nutrica
tōeꝫ sufficiat videt̃ ꝙ p̄us d̄ficiat oꝑatio nutritiua q̧ oꝑa-

tio vite. ¶ Itē vita stat in mēbro ꝑ presentiā sp̄s vitalis.
Nutricatio ꝑ p̄sentiā naturalis ⁊ vitalis: ꝫ possibile ē repiri
in mēbro debitā quātitatē sp̄s vitalis quātũcũq̧ nō sit in
eo sp̄s naturalis quātitas reqsita ad nutricatiōeꝫ. ẜ vita a
nutricatōe absolui pōt. ¶ Et hic seqt̃ scd̄a ꝯclo. ꝙ i aliquo
viuēte pōt absolui virtꝰ vitalis a v̄tute nutritiua. Et ꝯñter
ꝙ virtꝰ vitalis p̃parat nutritiue. ⁊ nō eꝯ. ¶ Ex qbꝰ pōt col
ligi argumētũ sequētis ꝓbatōis dũ in lr̃a subiũgitur.

¶ Quoniā huius ipꝫ verbũ virtuti afferemus
nutritiue: fortasse. n. plerunq̧ in aliquo eius
oꝑatio destruet̃ ⁊ membꝝ viuuꝫ remanebit.
⁊ fortasse plerũq̧ remanebit eius operatio ⁊
membꝝ tendit ad mortem.

¶ Probat ꝓpositũ ⁊ dicit ꝙ hoc verbũ qd̄ attribuimꝰ aiali
in cōperatiōe ad vitalē afferre possumus virtuti nutritiue:
qꝛ sicut superius dicebat̃ ꝙ destructa virtute aiali remanet
mēbrũ viuũ: ⁊ non eꝯ: ita de naturali dicere possumus: quo
niā fortasse plerũq̧ in aliquo mēbro destruet̃ oꝑatio virtu-
tis nutritiue. ⁊ tñ mēbrũ remanebit viuũ. Similr̃ ēt manēte
oꝑatōe nutritiue stat mēbrũ ad mortē tendere. virtꝰ igit̃ nu
tritiua nō ē illa qua stāte stat vita ⁊ qua sublata deficit vita
ꝯñia nota ē ituēti. ⁊ assumptũ pꝫ. ⁊ pōt ꝑsuaderi vt supra.

Contra tñ hāc sniaꝫ videt̃ auctoritas Ari. scd̄o d̄
aia dicētis ꝙ viuētia vsq̧ ad finē possunt
viuere quousq̧ pñt recipe nutrimentũ. Vita. n. nō videtur
aliud q̧ ꝯseruatio ꝑ alimētũ vt ibidē. ¶ Itē ex quo virtus
vitalis p̃parat ad nutritiuā videtur ꝙ stāte vitali nō possit
d̄strui nutritiua. ¶ Itē si virtꝰ vitalis p̃parat ⁊c. ⁊ eēntialr̃
p̄or ē virtute nutritiua qũo est possibile manere oꝑatōeꝫ nu
tritiuā. ⁊ tñ mēbrũ ad mortē tēdere. Sublata. n. virtute p̄o-
ri auferet̃ posterior. ⁊ ꝑ ꝯñs oꝑatio posterioris. ¶ Itē inter
vegetatiuũ ⁊ sensitiuũ daret̃ viuēs mediũ: puta illud i quo
erit virtꝰ vitalis ⁊ destructa nutritiua: nō. n. ē in tali nutriti
ua. ⁊ ꝯñter nec vegetatia nec sensitiua: vt pono: qꝛ pono ēt
illā destructā manēte vitali sicut de naturali ponit̃ eē possi-
bile. ¶ Itē virtꝰ nutritiua ponit̃ eē cōior virtute vitali: sed
nō ē possibile posteriꝰ via cōitatis absolui a p̄ori. ẜ nec vita
lē a nutritiua. ¶ Iteꝫ nō videt̃ ꝙ argumēta ꝑsuadētia hāc
virtutē absolui posse a virtute naturali sint efficatia. Nā per
idē ꝓbat̃ ꝙ virtꝰ vitalis repit̃ in plātis distincta a natura-
li. Primo qꝛ p̄us ꝯtingit plantā viuere q̧ nutriri. Scd̄o qꝛ
difficiliꝰ ē v̄tuti plāte vitā siue aiaꝫ in suis ꝑtibꝰ ꝯseruare q̧
illā ꝯseruare ⁊ alimētũ in subaꝫ plāte ꝯuertere. ẜ aliqñ pōt
facere vnũ istoꝝ qñ nō alteꝝ: ꝫ nō scd̄m sine p̄mo. ẜ poterit
facere p̄mũ sine scd̄o. ẜ poterit plāta viuere ⁊ nō nutriri.

Ad primum istoꝝ dixerunt qdā ꝙ quādiu vi
uũt aialia tādiu nutriũt̃ dũ natu-
raliter se hñerint: ꝑ cāꝫ tñ aliquā p̄ternālē pōt ipediri i aia-
li nutricatio: q̧uis i eo adhuc vita remaneat. ¶ Alr̃ alij ꝙ
tādiu viuũt aialia donec pñt accipe nutrimētũ: qꝛ nō pōt in
aiali notabili tꝑe vita permanere absq̧ actu nutriēdi: lꝫ ali
quali tꝑe vita ꝑmanere possit sine nutricatōe vt videt̃ sua-
dere q̃dā adducta. ¶ Alij dixerũt Aristo. voluisse ꝙ nullā
repugnātiā claudit aial viuere vel mēbꝝ ⁊ nō nutriri: ꝫ mē
brũ vel aial nutriri ⁊ nō viuere manifestaꝫ claudit repugnā
tiā. ¶ Ad scd̄m pꝫ. ꝙ lꝫ vitalis p̃paret ad nutritiuā p̄ter tñ
vitalē virtutē ad eē v̄tutꝫ nutritiue in mēbris reqrit̃ aliud. ẜ
nō opꝫ ꝙ stāte vitali stet nutritiua: sicut q̧uis dyafaneitas
p̃paret ad illuminatōeꝫ medij: nō tñ ad mediũ illumiari suf
ficit dyafaneitas. ¶ Ad tertiũ dixerũt qdam vt ꝓbat argu
mentũ nō eē possibile mēbrũ tēdere ad mortē manēte oꝑa
tōe v̄tutis nutritiue nec hoc credũt dixisse Aui. ꝫ oppositũ:
vñ ꝑ remanere nō itellexit Aui. ꝑmanere: ꝫ itellexit cessare:
sicut vulgariter dicimꝰ pluuiā aut pestē remāsisse qñ cessat.
Sensus igit̃ lr̃e ē. Et fortasse plerunq̧ remanebit. i. cessabit
oꝑatio eiꝰ. s. virtutis nutritiue. ⁊ ꝓ qꝛ mēbꝝ tēdit ad mortē.
Sic. n. videt̃ argumētũ Aui. efficax sic arguēdo. Destructa
v̄tute naturali mēbꝝ remāet viuũ: ⁊ dũ mēbꝝ tēdit ad mor
teꝫ cessat oꝑatio virtutis nutritiue. igit̃ virtꝰ vitalis p̃parat
nutricatōeꝫ: ⁊ nō eꝯ. Alij v̄o aliter dixerũt p̄mittēdo ꝙ vir
tutē naturalē duplr̃ ꝯsiderare possumꝰ. Primo mō q̧tũ ad
sui eēntiā quā hꝫ in mēbro. ⁊ quātũ ad oꝑatōeꝫ: cuius grā fi
naliter tributa ē mēbro ⁊ viuēti: ⁊ sic non ē posē ꝙ maneat
oꝑatio virtutis nutritiue ⁊ membꝝ tēdat ad mortē. Nec ad

hunc sensum vadit auctoritas Aui. scdo hanc virtutē consi
derare possumus vt ē defluēs a pncipali mēbro vt. s. ab epe
defluit: sicut vitalis a corde. Et sic quēadmodū nullā inclu
dit repugnātiā opatōez virtutis naturalis destructaz eē re
manēte virtute vitali: ita ēt eꝯ: qꝛ stat ad mēbꝝ ꝛ musculuz
defluere sufficientē q̄titatē spūs naturalis. ꝛ tñ illud mem
brū tēdet ad mortē: qꝛ nō defluet ad ipm sufficiēs quātitas
spūs vitalis: ꝛ pp hoc tēdit mēbꝝ ad mortē ꝛ remanebit in
eo opatio virtutis naturalis scdm ꝙ illud mēbrū ab epe re
cipit: qꝛ defluit ab epe sufficiēs q̄titas spūs naturalis ꝛ san
guinis. illud igiꝛ mēbꝝ nō moriꝛ pp defectuz naturalis vir
tutis ꝛ sanguinis ꝛ ifluxus epis dātis virtutē naturalē: ꝫ pp
defectū vitalis spūs. vitalis igiꝛ spūs est q dat vitā ꝛ nō na
turalis. ¶ Ad q̄rtū negaꝛ illa ꝯclo inducta. In tali. n. viuē
te destructa ē virtꝰ nutritiua ꝛ tñ remanet vegetatiua. vt. n.
ifra declarabiꝛ virtꝰ vitalis ē virtꝰ vegetatiua. ¶ Ad aliaz
diciꝛ. ꝙ lꝫ virtꝰ nutritiua sit cōior vitali: quoniā plura viuē
tiū gñā participāt nutritiua q̄ꝫ vitali: in quocūqꝫ tñ viuente
repiꝛ vtraqꝫ istaꝝ virtutū cōior ꝛ naturaliter pōr est vitalis
nutritiua: qꝛ ꝑ aliqua mēsura tēporali repiri pōt in aliquo
mēbro v̄tus ꝛ opatio vitalis qñ nō repiꝛ virtus in eo ꝛ opa
tio nutritiua saltē scdm actū. ꝛ nō ecōuerso. Utrū aūt i plā
tis repiaꝛ virtꝰ ꝓprie dicta vitalis disticta a naturali vl' nu
tritiua vel v̄tus aliqua alia supior ꝛ pōr videbiꝛ i questiōe:
ista sūt q ꝯñter tenēda sūt secūdū pmā itroductōez lrē: scdꝫ
v̄o aliā itroductōez i illa parte. Et pparās nō ē v̄tus nutriē
di tātuz ita ve dicamꝰ ꝙ q̄ꝫdiu v̄tus nutriēdi affuerit viuū
erit ꝛ cū destrueꝛ erit mortuū: quoniā hoc ipm verbū virtu
ti afferemus nutritiue: fortasse. n. plerūqꝫ i aliquo eiꝰ opatio
destrueretꝛ ꝛ mēbꝝ viuū remanebit: ꝛ fortasse plerūqꝫ rema
nebit eiꝰ opatio ꝛ mēbꝝ tēdit ad mortē. Intēdit Aui. osten
dere ꝙ virtꝰ naturalis nō ē illa q preparat ad virtutē aialez
qđ ꝓbat ꝑ duas rōnes. ꝛ tertio ꝯcludit. ibi scda. Et si virtꝰ
nutritiua. ibi tertia. Restat igiꝛ. ¶ Ad hꝰ expōnis euidētiā
pmittēdū pmo ꝙ vita sumiꝛ tripl'r. pmo ꝑ cuiuscunqꝫ entis
ꝯsistētia siue sit ꝑ aliaz formā. Et sic oībꝰ qbus cōicatū ē eē
cōicatū est viuere ꝛc. Et videꝛ ēt aliqualiter hic modus lo-
quēdi Ari. octauo phicoꝝ ad pricipiū. ¶ Scdo sumiꝛ vita
ꝑ cuiuscūqꝫ aiati subsistētia. ꝛ sic sumit Ari. scdo de aia dū
gradus vite vel viuētiū distixit i vegetatiuū ꝛ sensitiuuz ꝛc.
¶ Tertio sumiꝛ vita ꝑ vita sensitiua ꝛ motiua: ꝛ hoc iterū
mō sumiꝛ dupl'r. s. ꝑ actu vel habitu ꝯpleto ad actū sensus ꝛ
motꝰ vel aptitudie q ē duplex: vna ꝓpria ꝑ calorē aialē. Al
tera cōis ꝑ calorē vitalē: qualiter supra dcm̄ ē: ꝙ mēbꝝ pa
raliticū viuit: qꝛ aptū ē ad sensuz ꝛ motū aptitudie cōi ꝛ me
diata: nō aūt ꝓpria ꝛ imediata. ꝛ hoc vltimo mō sumiꝛ vita
ꝛ viuū in ꝓposito: vt viuū significet idē qđ aptū ad sensuz ꝛ
motū hac cōi aptitudine: ꝛ illa aptitudo cōis stat ꝑ debitam
p̄sentiā spūs vel caloris cordis. Propria v̄o p̄supponit hāc
ꝛ reqrit debitā assistētiaz caloris aialis siue cerebri. ¶ Hoc
supposito argumētū Aui. videꝛ hoc. Si nutritiua tm̄ vl' in-
quātū nutritiua eēt illa v̄tus q pparat ad sensuz ꝛ motū: tūc
quādiu eēt nutritiua in mēbro erit mēbꝝ viuū. i. preparatū
ad sensuz ꝛ motū. ꝛ ꝯñā tꝫ: qꝛ si virtꝰ nutritiua tm̄ pparat ꝛc:
hoc ipm verbū qđ pmo afferebamus v̄tuti vitali afferemꝰ
vel debemus afferre v̄tuti nutritiue: ꝫ illud verbuz erat ꝙ
stāte virtute vitali in mēbro mēbruz ē preparatū ad sensuz
ꝛ motū. ꝫ illud idē debemus de nutritiua ꝯcedere. s. ꝙ ipsa
stāte membꝝ ē aptū ad sensum ꝛ motuz ꝛ ipsa destructa est
ineptū. ꝯñs v̄o ē falsuz: qꝛ fortasse in aliquo mēbro destrue
reꝛ opatio hꝰ virtutis ꝛ membꝝ remaneret viuuz: ꝛ ēt qñqꝫ
remanet hꝰ virtutis opatio. ꝛ tñ mēbruz tendit ad mortē. i.
fit ineptū ad sensuz ꝛ motū. ꝫ virtus naturalis nō ē illa q tm̄
preparat ꝛc. Primo in hac lrā Aui. confuse sumit ꝯñam. se
cundo tāgit ꝓbatōez. tertio ꝓbat falsitatē ꝯsequēter. ibi se
cunda. Quoniā hoc verbū. ibi tertia. Fortasse etiam.

Sed contra hāc expōnez sunt instātie nō faci
les. ¶ Prima. Nō videtur poss'e
ꝙ i mēbro salueꝛ opatio nutritiue v̄tutis. ꝛ tñ mēbꝝ sit ine-
ptū ad sensuz ꝛ motū: qꝛ v̄tus vitalis pparat nutritiue vt su
pra. igiꝛ stāte nutritiua stat vitalis: qꝛ stāte pparata stat pre
parās: ꝫ stāte vitali stat mēbꝝ preparatū ad sensuz ꝛ motū
vt supra. igiꝛ stāte naturali erit necessario membꝝ pparatū
ad sensuz ꝛ motū: qđ aduersaꝛ expōni vt pꝫ. ¶ Itē nō tēdit
membꝝ ad mortē nisi pp defectū virtutis vitalis: ꝫ in quo-
cunqꝫ deficit virtus vitalis illud putrefit ꝛ corrūpiꝛ. ergo
remanente nutritiua membrum putrefit ꝛ corrumpiꝛ quod
nō est bene intelligibile. ¶ Itē videꝛ ꝙ vitalis nō sit etiā il
la q preparat: qꝛ qñqꝫ homo bñ sentit imaginaꝛ ꝛ loquiꝛ: ꝛ
tñ v̄tus vitalis tēdit ad mortez. sil'r ecōtra: qñqꝫ viget eius
opatio ꝛ destructa ē opatio sensus ꝛ motus. ¶ Itē secūdū
hāc acceptōez vite ꝛ v̄tutꝫ ossa cartilagines ꝛ ligamēta saltē
aptitudine ista cōi eēnt apta ꝛ pparata ad sensuz ꝛ motū.

Pro responsione est pmittēdum. pmo ꝙ
p̄ter aiaz ꝛ virtutē eius
reptas i aiali repiunꝛ ēt in eo tres modi siue mēsure caloris
a tribꝰ spiritibꝰ depēdētes. s. vitali naturali ꝛc. ꝑ quos exeūt
v̄tutes in actus vitales aiales ꝛ naturales. vnus. n. modus
caloris ꝛ spūs nō posset eē adeqnatū instrꝫ oīuz istaꝝ virtu
tū opatiuū: qꝛ tūc q̄cunqꝫ illaꝝ lesa vel ipedita eēnt eq̄ pmo
oēs alie ipedite: cuius oppositū rō ꝛ expimentū dictat vt su
pra visum ē. Non igiꝛ sunt isti calores indr̄nter ꝛ equaliter
oībus istis opationibus ꝓportōati: sed calor aialis portiōa
tus ē ꝛ limitatꝰ ad opatōes aiales ꝛ naturalis ad naturales.
Vitalis v̄o vitalibus ē appropriatus ꝛ naturalibus ꝛ aiali-
bus cōis: vt supra declaratū ē. ¶ Utꝝ aūt virtutes repte i
membris distinguanꝛ ab istis modis: vel nō cōsiderare nō
ꝑtinet ad ꝓpositū. ¶ Premittendū scdo ꝙ q̄ꝫuis spūs ꝛ ca
lor vitalis sit instrꝫ cuiuscūqꝫ v̄tutis ꝛ opatōis pncipaliter:
tñ ē a natura aialibꝰ attributus ꝑ sensitiua ꝛ motiua: nō aūt
ꝑ nutritiua nisi inquātū in aialibus ē ꝯiūcta sensitiue ꝛ mo
tiue. Cuius signū ē: qꝛ in aialibꝰ solis repiꝛ iste calor ꝛ spūs
ꝛ mēbꝝ qđ ē fons ꝛ pncipiū eius ꝓductiuū. s. cor. Quia ve-
ro in plātis pōt virtꝰ nutritiua opari actus suos cuz pauco
calore actuali nō ē eis a natura tributus hic spūs nec calor
nec mēbꝝ eius ꝓductiuū: ꝛ ꝑ ꝯñs nec virtus vitalis. Virtꝰ
igiꝛ nutritiua inquātū nutritiua nō necessario cōiuncta ē vi
tali: ꝫ aialis iquātū aialis ē vitali necessario ꝯiūcta. ¶ Pre
mittēdū etiā ꝙ lꝫ nutritiua vt sit nō necessario cōiūcta huic
calori actuali vel v̄tuti vitali: tñ inquātū in aiali repta ē ꝛ cō
iūcta aiali virtuti ea idiget ꝛ eidē necessario ꝯiūcta ē. Nā sic
ꝑtes aialis al'r sunt a natura disposite ꝛ cū maiori calore pro
ducte actuali vt sint aialiū virtutū receptiue aut ipis aliquo
mō seruiētes q̄ꝫ sint ꝑtes plantaꝝ: ita eas oportuit a natura
aliter disponi ad nutrimētū suscipiēdū q̄ꝫ sint disposite ꝑtes
plantaꝝ. Multo. n. amplior reqriꝛ actualis calor ad debitā
nutricationē mēbri aialis q̄ꝫ plāte cui secundū sniam multo
rū sufficit suus cōpl'onalis calor datꝰ a generāte. Et qꝛ hic
calor actualis in oībus mēbris pncipal'r pēdet a v̄tute vita-
li cordis. iō in aiali pēdet virtus naturalis quātuz ad suū eē
ꝛ opari in mēbro a virtute ꝛ calore vitali.

Ex quibus pꝫ pmo ꝙ ꝑ sensu ꝛ motu reqrunꝛ
duo calores ꝛ spūs: vnꝰ vitalis q ē
magis cōis ad oēs opatiōes. Alter aialis datꝰ a cerebro sen
sui ꝛ motui aproprigatꝰ. ¶ Pꝫ scdo. ꝙ aptitudo ad sensum ꝛ
motū repta in mēbro ē duplex: vna mediata ꝛ nō in habitu
ꝯpleto: ꝛ ē illa q repiꝛ in mēbro ꝑ p̄sentiaz spūs ꝛ virtutis vi
talis sic̄ in mēbro ꝑalitico. Altera ē aptitudo imediata i ha-
bitu. s. ꝯpleto ꝑ quā pōt aial exire i opatōes sensus ꝛ motus
qñcūqꝫ voluerit. Et ꝯpleꝛ hec ꝑ p̄sentiaz soliꝰ caloris ꝛ spi
ritus vitalis ꝛ aialis. ¶ Pꝫ tertio. ꝙ ꝑ opatiōe nutritiua in
aiali reqrūꝛ ēt duo spiritus ꝛ calores. s. naturalis: ꝛ vitalis ꝛ
ꝯñter ēt ꝙ aptitudo opatiōis nutricatōis ē i aiali duplex. s.
ꝓpinqua ꝛ hitualis ꝯpleta ꝑ quā pōt mēbꝝ exire i actuz nu
tricatōis qñcūqꝫ debite p̄sens fuerit obiectū. ¶ Et ista req
rit debitā p̄sentiā duoꝝ spūuz ꝛ caloꝝ. s. vitalis ꝛ naturalis.
Altera vero ē aptitudo mediata ꝛ nō in habitu ꝯpleto quā
imaginamur repiri i mēbro ꝑ solā assistentiā spūs ꝛ caloris
cordis siue vitalis. ¶ Pꝫ quarto. ꝙ ad hoc vt membꝝ apti
tudine hituali ꝯpleta sit aptū ad sensuz ꝛ motū reqriꝛ maior
mēsura spūuz ꝛ caloris vitalis q̄ꝫ ad hoc vt sili aptitudie sit
aptuz ad opatiōes nutricatōis. Si. n. in mēbro sensitiuo pp
p̄uatōez caloris vitalis debeāt paulatim impediri opatōes
sensus ꝛ motꝰ ꝛ opatōes nutritiue: pus ipedienꝛ opationes
sensus ꝛ motus q̄ꝫ opatōes nutritiue: qđ nō esset nisi ad sen
suz ꝛ motuz multo maior reqrereꝛ mēsura caloris ꝛc. ¶ Ex
qbus pꝫ qnto. ꝙ taz opatio virtutis nutritiue q̄ꝫ opatio sen
sus ꝛ motus destrui pōt in mēbris dupl'r. pmo pp defectum
virtutis ꝛ spūs vitalis. scdo pp defectū virtutis ꝛ spūs natu
ralis ꝛ animalis. ¶ Pꝫ sexto ꝙ non oīs p̄sentia spūs vitalis

reddit membꝝ aptum ad sensuz ⁊ motuz aptitudine illa cōi dicta. Ex quo.n. minoꝛ q̄titas spūs vitalis requirit ad hoc vt membꝝ sit aptum producere opationes nutritiue virtutis q̄z opationes sensus ⁊ motus. pz ⁊c.

Ex quibus oibus ex intētōe Aui. penes hanc expōnem colligi pñt iste ꝯclones. ¶ Prima. contingit in mēbro destrui opatiōez virtutis nutritiue. ⁊ tñ mēbrū remanebit viuū. i. aptū ad sensuz ⁊ motū: qꝛ nō repugnat destrui opationē v̄tutis nutritiue in mēbro ꝑꝑ defectū spūs naturalis stante pñtia spūs vitalis ⁊ aialis: quo stāte erit mēbꝝ viuum. i. aptū ad sensum ⁊ motū vt pz. ¶ Scd̄a ꝯclo collecta ēt ex lr̄a. Nō repugnat ēt in mēbro sensitiuo ⁊ motiuo saluari opatōez v̄tutꝭ nutritiue. ⁊ tñ membrū illud tēdere ad mortē. i. ieptitudinez sensus ⁊ motꝰ. Sit eni q̄titas spūuz vitaliū reqsita in musculo ad hoc vt sit musculus aptus ad sensuz ⁊ motū signata ꝑ sex. quātitas vero spūs vitalis in eodē reqsita ad opatiōes nutritiue: signet ꝑ duo. Et pz. ꝙ si spūs ⁊ virtus vitalis in musculo ꝓcedat diminuēdo a sex vsqꝫ ad duo remanebit operatio virtutis nutritiue stāte etiam debita quātitate spūs naturalis. ⁊ tamen musculus iste tendet ad mortem. i. ad ineptitudinem ad sensuz ⁊ motū. igit ⁊c. ¶ Ex qbꝰ seqt tertia ꝯclo. ꝙ virꝰ nutritiua nō ē illa q̄ preparat ⁊ reddit mēbꝝ aptū ad sensuz ⁊ motum. ex quo.n. illa destructa remanet aptitudo ad sensum ⁊ motum: ⁊ illa stante ineptitudo. pz ⁊c.

Ad primam igit instantiā: lz sequētes hāc expositionē inuoluāt se i multis modis respondēdi: videt ꝯñter respōdendū dicēdo ꝙ negāda est minoꝛ si vniuersalr̄ itellecta fuerit: s. stāte vitali stat mēbruz ꝑparatū ad sensuz ⁊ motū vel aptū. Ad hoc.n. vt membrū sit aptum vel preparatū ad sensuz ⁊ motū reqrit maioꝛ mēsura spūs ⁊ caloꝛis vitalis: q̄z ad hoc vt sit preparatū ad ad opatōes nutritiue virtutis. lz igit stante nutritiua stet vitalis scd̄m mensurā reqsitā ad nutricatōez: nō tñ necessario scd̄m mensurā requisitā ad aptitudinē sensus ⁊ motꝰ. ¶ Et secundū hoc imaginādū est ꝙ quātūcunqꝫ a membro paralitico remoueat opil̄o: ita vt copiose trāscat ad ipm spiritus aialis: posset tamē esse tanta paucitas vitalis ꝙ adhuc non eēt membꝝ illud aptū ad sensuz ⁊ motū aptitudine cōi iā dicta. ¶ Sed ꝯ. qꝛ illud videt cōtra rationē formalē virtutis vitalis. est.n. illa que cū in membris recepta fuerit preparabit ea ad recipiēdū virtutē sensus ⁊ motus. igit in quocūqꝫ est hec virtus illud est preparatū ad sensuz ⁊ motū: sed stante v̄tute naturali in membro in eodē est virtꝰ hec. igitur ⁊c. ¶ Pro isto dici pōt. ꝙ ista notificatio virtutis vitalis itelligenda ē si cū debitis circūstantijs illa virtꝰ vitalis in membro recepta fuerit: puta ꝙ mēbꝝ sit susceptiuū preparatōis ad sensum ⁊ motū: ⁊ ꝙ hec v̄tus recipiat in mēbro cuz debita q̄titate spūs vel instrumēti ad hāc opatōez efficiendam in mēbro vbi vero iste cōditiōes defecerint nō opz semper a virtute vitali mēbꝝ reddi preparatū ad sensum ⁊ motum. ¶ Et ad hoc adduci pōt ꝓbabile argumentū: qꝛ si aliq̄ virtutes naturalr̄ cōpossibiles abinuicez pñt naturaliter absolui ēt pñt abinuicē p̄ternaturaliter absolui ⁊ ꝑ violētiā. Exēplū. virtꝰ gñatiua ⁊ nutritiua sunt in eodē naturalr̄ ꝯpossibiles ⁊ abinuicē totaliter absolui possunt vt i decrepito. ideo possunt abinuicē p̄ternaturalr̄ absolui siue violēter vt in eunucho vel qualitercūqꝫ aliter patiēte corruptōez in mēbris gñatōis. idē ēt pz de augmētatiua ⁊ nutritiua: ⁊ ml̄tis alijs: cū igit virtus vitalis ⁊ aptitudo ad sensum ⁊ motum possint absolui abinuicē naturaliter vt in osse cartilagine ⁊ embrione p̄mo formato vt qdā dicūt. igit ⁊ p̄ternaturalr̄ siue violēter poterūt abinuicē absolui: ⁊ per cōsequēs per dispōnem egritudinalē aduenietē mēbro pōt membrū p̄uari aptitudine ad sensum ⁊ motū quātūcūqꝫ in eo fuerit virtus vitalis. ¶ Itē vt supra dare vitā ⁊ aiam ꝯseruare in mēbris ē actꝰ naturaliter p̄oꝛ q̄z mēbra reddere preparata ad sensuz ⁊ motū: ꝫ nō repugnat actū naturaliter prioꝛē absolui a posteriori. igit ⁊c. ¶ Itē aptitudo ad sensum ⁊ motū nō stat sine presentia debite q̄titatis vtriusqꝫ spūs. s. vitalis ⁊ aialis. vitalis vero virtꝰ saluat cū debita q̄titate spūs vitalis: ꝫ stat in mēbro esse p̄sentē debitā quātitatē spūs vitalis reqsitam. s. ad preparandū ad sensuz ⁊ motū. silr̄ eꝯ. ꝫ videt possibile in mēbro aliquo p̄ternaturaliter absolui virtutē vitalē ab animali. ¶ Alij vō dicūt. ꝙ lz in esse hoc poni nō possit. s. ꝙ ꝑ aliquā dispōnē p̄ternaturalē aduenietē mēbro sit in mēbro virtus vitalis ⁊ auferat ab eo aptitudo ad sensuz ⁊ motum. Illud tñ imaginationi ⁊ nature rei nō repugnat. Pꝛmia responsio videt magis ꝯueniēs. ¶ Ad scd̄m cuz dicit. ꝙ ad mortē nō tēdit membrū nisi ꝑꝑ defectū virtutis vitalis. Dicendū ꝙ si ꝑ mortē intelligat ineptitudo ad sensuz ⁊ motuz vt ꝑ hāc viā sumit in ꝓposito: negāda ē maioꝛ. hec.n. mors vel ineptitudo ad sensum nō sequit defectū virtutis vitalis simpliciter: ꝫ bene in cōparatōe ad hūc effectū q est preparatio mēbri ad sensuz ⁊ motū: ꝫ nō opz ꝙ cū deficit v̄tus vitalis in mēbro hoc defectu mēbruz corrūpat ⁊ putrefiat: vt pz intuēti. ¶ Ad tertiū tacta est sol̄o supius: penes aliū modū vidēdi vide. ¶ Ad quartū. ꝯcessit Aui. ꝯñs hoc ⁊ ꝯñaz. Ossa.n. apud ipm sensuz hñt: lz obtusum. ⁊ per ꝯñs per v̄tutē vitalē preparant hac preparatōe cōi. si aūt dicimus ossa nō sentire nō hoc dicere debemus nisi sicut plātas peduz ⁊ manus rusticoꝝ dicimus nō sentire: qꝛ remissuz ⁊ obtussum hñt sensuz: ⁊ paruū hñtez collū valde dicimꝰ nō hr̄e colluz. vide ibi. ¶ Aliter dr̄. ꝙ virtus vitalis preparat mēbra ad sensuz ⁊ motū: qꝛ ad hoc vt mēbꝝ si p̄paratū ⁊ dispositū ad sensuz ⁊ motū reqrit in eo eē virtutē vitalē. ita ꝙ virtꝰ sensitiua ⁊ motiua necessario p̄supponit vitalē. Nō tñ oz ꝙ vbicūqꝫ sit vitalis reddat illud p̄paratū ⁊c. qꝛ cōtingit mēbꝝ illud a natura sua nō eē receptiuū talis p̄paratōis. Actus.n. actiuoꝝ nō sunt nisi in patiente bene disposito.

Contra. quācūqꝫ dispōnez ponit spūs vitalis i carne aut lacerto eādē aut similez ponit i osse ꝫ in lacerto ponit p̄parationē ad recipiēdū virtutē sensus ⁊ motꝰ. igit ⁊c. ¶ Itez. qꝛ nō minoꝛis duritiei ⁊ terrestreitatꝭ videt dens iuuenis q̄z os puerile. ꝫ dens iuuenis ꝑ spūm ⁊ virtutē vitalē p̄parat ad sensuz ⁊ motuz. ergo ⁊ os puerile. ¶ Itē. qꝛ ꝑ idē videt ꝯcedēdū eē ꝙ v̄tus vitalis possit inesse plātis. lz nō p̄parat plātas ad sensuz ⁊ motū. qꝛ nō sunt ex natura sua ptes plāte huius opatōis susceptiue. ¶ Itez. qꝛ frustra recipet hec virtꝰ vitalis in osse sicut ēt frustra poneret in plātis. ¶ Itē in osse est aia sensitiua. ꝫ os ē aptum sentire. hoc argumento vtit Ari. scd̄o de aia. si.n. in aliquo esset anima sensitiua ⁊ illud nō esset sensitiuū in eo frustraret illa anima vel potētia sensitiua. Similiter. qꝛ est frustra actꝰ pꝛimus: qꝛ nō potest exire in actū secundum.

Pro responsione ad ista p̄mittūt qdā ꝙ dispō preparās ad aliquā formā vel ad aliquē effectū est duplex. quedā totalis ⁊ cōpleta sicut sūma caliditas respectu forme ignis. Ad hanc eniz necessario ꝯsequit forma ad quā preparat: ⁊ talē dispōnem nō imprimit spūs vitalis in mēbris p̄parādo ea ad recipiēdū virtutez sensus ⁊ motus. Altera vō est dispō nō totalis vel incōpleta. Hec itez est duplex. quedaz.n. est qua posita. ⁊ sic nō ponat forma necessario tñ p̄sentiali actiuo sufficiēte ad talē formā ꝓducēdā necessario sequit forma. sicut dyafaneitas illuminatōis aeris. hac.n. posita in aere presente tñ sufficiēte actiuo necessario illuminat deducto accidentali ipedimēto: ⁊ talis ēt nō est dispositio quā imprimit spūs aut virtꝰ vitalis in mēbris respectu v̄tutis sensus ⁊ motꝰ stāte.n. virtute vitali in osse q̄tūcūqꝫ ad os transiret spūs aialis nō fieret os aptū ad sensuz. ⁊ motū. Altera vero ē dispō adhuc imꝑfectioꝛ scd̄a: qua posita in subiecto ⁊ p̄sente sufficiēte actiuo nō induceret forma necessario: ꝫ vltra hoc reqrit in passo alia vlterioꝛ dispō. sic exēplificat cōiter de complexiōe ⁊ sapoꝛe. lz.n. complexio p̄paret ad sapoꝛē in mixto ꝯpl̄onato: ad hec tñ vt mixtū fiat sapoꝛosū nō sufficit ꝯpl̄o: qꝛ nō omne mixtū ē sapoꝛosuz vt mineralia ml̄ta ⁊ lapides: ꝫ vltra ꝯplexionē requirit siccū determinato mō attingi ab hūido. Exemplū etiā: sicut cōplexio respectu caloꝛis ꝓprie dicti. Nō.n. ē coloꝛ nisi i cōpl̄onato: nō tñ necessario posita ꝯpl̄one ponit coloꝛ. multa.n. cōpl̄onata sunt que tñ nō sunt coloꝛata: ꝫ vltra ꝯpl̄onē etiā requirit determinata ꝑmixtio lucidi cum opaco. Et talis est preparatio spūs vitalis respectu virtutis sensitiue ⁊ motiue. preter.n. ipsaz in mēbro reqrit alia dispositio puta determinata molities ⁊ nō vltimata terrestreitas qualis reperit in osse ⁊ cartilagine ⁊c.

Et ex hoc soluit. Ad p̄mū negando maioꝛē ꝑꝑ disparitatez ꝯpl̄onis passi siue dispōnis. sophista aūt negaret ꝯñaz ꝑꝑ varietatē medij vt pz. ¶ Ad scd̄m dr̄. ꝙ dens nō sentit per partes dentis duras ⁊ terre-

stres: ꝫ per partē molē vt alibi tactū est. ¶ Ad tertiū pꝫ ex supius dictis qualr̄ sit rn̄dendū. ¶ Ad quartū neganda est ꝯn̄a. Nō. n. recipit̄ virt⁹ vitalis in quolꝫ mēbro vt ꝑ ipsam ꝑparet̄ ad recipiendū sensuꝫ ⁊ motū vt supra declaratū est. ¶ Ad vltimū negāda est ꝯn̄a. Et dicit̄ a qbusdaꝫ ad auctoritatē Ari. ꝙ eius argumentū tenet de virtute toti spēi aialis toti cōparata. Nā si omne aial hn̄s virtutē sensitiuaꝫ haberet motiuā omne hn̄s instr̄a sensus haberet instr̄a motus ꝓgressiui ⁊ mobile esset motu ꝓgressiuo: qꝛ alr̄ frustra data esset ista virt⁹ toti generi aialiū: ꝫ illud argumentū nō tenet de virtute ꝯperata partib⁹ aut mēbris indiuidui vnius. Nō enim oꝫ ꝙ si omne aial hn̄s visuꝫ habeat gustū ⁊ nō eꝯ. quelibet pars aialis hn̄s visuꝫ ⁊ oculos hēat gustū. In qualibꝫ eniꝫ parte aialis est anima vna q̄ est visiua gustatiua ⁊c. sed gustat ꝑ linguā videt per oculū ⁊c. Nec sequit̄ ꝙ si in oculo nō gustet ibi sit frustra ⁊c. Cōsilr̄ ꝑ oīa dicit̄ de aīa sensitiua respectu ossis. ¶ Et ꝑ idē pꝫ rn̄sio ad aliam ꝯfirmationeꝫ. Cuicūqꝫ igit̄ generi aut spēi viuentiū per se a natura data ē virt⁹ vitalis eidē a natura data ē virtus sensibilis ⁊ motiua ⁊ aptitudo ad sensuꝫ ⁊ motū. Nō tn̄ opꝫ qꝺ cuicunqꝫ mēbro aut parti viuētis a natura tributa ē virtus vitalis sit tributa aīalis: sicut de gustu ⁊ visu superius declarabitur.

¶ Et si virtus nutritiua inquātū est nutritiua esset ipsa virtus que preparat ad sentiendū ⁊ mouēdū: vegetabilia preparata forēt ad sensuꝫ ⁊ motū recipiendū. Restat ergo vt sit preparans alia res que ꝓpriā sequatur cōplexionem: que vocat̄ virtus vitalis.

¶ Secundū vtrāqꝫ lr̄e expositioneꝫ Aui. in hac parte ondit ꝙ virtus nutritiua nō ē illa q̄ preparat aiali virtuti inquātū nutritiua ē: qꝛ tūc oīa vegetabilia eēnt ꝑparata ad sensum ⁊ motū qꝺ est falsuꝫ. vn̄ sequeret̄ ꝙ plāte mouerentur ⁊ sentirēt. qꝺ ē oīno absurdū. Restat igr̄ ꝙ si alia v̄tus q̄ preparat v̄tuti aiali: ⁊ talis ē vitalis virt⁹: ꝫ nō ꝑꝑ hoc sequit̄ ꝙ virt⁹ vitalis sit absoluta ⁊ absolui possit a v̄tute nutritiua. Et forte ꝙ hanc sniam Intellexit Aui. dum dixit. Fortasse. n. ⁊c. Nō. n. voluit vt aliq dicūt posse virtutē vitalē absolui a virtute nutritiua nec eꝯ: ꝫ voluit ꝙ si ꝑ poſe sic fieret. s. subtraheret̄ virt⁹ vitalis remanēte naturali cū suis opatōib⁹ membrum eēt mortuū: silr̄ destructa opatiōe naturali ⁊c. adhuc staret vita si ꝑ possibile sic fieret. ¶ Nota tamē Gen. hanc exponere litterā aliter notādo ꝙ vita sumit̄ dupliciter. s. generaliter ꝓ esse ⁊ ꝓ esse per formā que est anima. Et adhuc sic eē sumit̄ duplr̄. p̄mo. n. ꝓ esse ꝑ alimentū. scꝺo ꝓ esse cuꝫ ꝑparatōe ad sensuꝫ ⁊ motū: ⁊ tūc pꝫ hec expositio.

Ex his omnibus soluunt̄ dubia q̄dā cōiter hic proponi solita. primo quare plātis nō īsit virt⁹ vitalis cum eis insit naturalis ⁊ naturalis presupponit vitalem vt supra.

Secundum quia secundo de anima dicitur ꝙ vita consistit per alimentum: ⁊ primo de generatione ꝙ quādiu viuit animal tandiu nutritur. ideo non videtur ꝙ stante vita possit destrui operatio virtutis nutritiue.

Ad primum istoꝝ dicit̄. ꝙ lꝫ vitalis preparet naturali ⁊ presupponatur ab ea in subiectis in quib⁹ operiunt̄ nō tn̄ vbiqꝫ: qꝛ in animatis impfectis valde vt in plātis nō est hoc necessariuꝫ cum nō sit in eis necessitas multi caloris actualis vt patet.

Ad secundū dicit̄ ꝙ lꝫ vita per nutricationē cōseruet̄: qꝛ sine ipa ꝯseruari nō pōt. Temperamentū tn̄ naturale nō ē illud per qꝺ principaliter in mēbris vita cōseruat̄. ideo si ꝑ possibile suba mēbroꝝ nō resolueret̄ nō esset necessariū temperamētū quo fit nutricatio. Et posset ēt dici ꝓbabiliter ꝑ tēpus stare vitā in mēbro postqꝫ in eo ablate sunt operatiōes naturales ⁊ ꝙ p̄hus nō plus voluit nisi ꝙ nō diu viuit animal sine tendentia ad corruptionem quin nutriatur. ⁊ per vitam stare per alimētum intellexit vitam conseruari per actum vegetatiue potentie sub qua etiaꝫ vitalis comprehenditur. De hoc tamē scripsi plene supra p̄mū de generatiōe ⁊c.

¶ Et ipsa qdeꝫ est prima virtus que in spiritu ꝓuenit cum spiritus ex subtilitate humorum procedit: deinde spiritus secundum philosophum Aristoteleꝫ per eam recipit principiū primum ⁊ animam primam ex qua alie ꝓfluunt virtutes.

¶ Primo nota ꝙ hec virtus ē prima tēpore ⁊ natura. Tempore quidē: qꝛ prius tempore fit spūs potens conseruare vitaꝫ in membris qꝫ trāsmutetur in naturalē vel animalē. Natura est enim causa aliaꝝ virtutum vt supra dictū est. ¶ Secundo ꝙ aliq ex intentōe Auicē. volunt dictū spirituꝫ fore formaliter animatū: quā viam volendo tenere exponēda ē littera sicut iacet. Si aūt volumus sequi viā oppositam dicendū ꝙ per animā primā non intelligit formā substantialē que est anima: sed tēperamētū anime proportionatum. vel dicamus ꝙ recipit animam virtualiter. i. temperamētuꝫ potens exercere anime operationes ⁊c.

¶ Haruꝫ vero virtutū opationes ab hoc prouenIūt spiritu in p̄ncipio rei: sicut etiā sensus apud medicos nō ꝓuenit per spūm animaleꝫ q̄ est in cerebro nisi ad christalloidē penetrat aut ad linguam aut ad alia: cū ergo pars spiritus in ventriculum peruenerit cerebri cōplexionē recipiet: ⁊ erit conueniens vt ex eo proueniant virtutum operationes que in eo primo reperte sunt: ⁊ similiter in epate: ⁊ similiter in testiculis.

¶ Nota tota causa est fundata super ꝓpositione ꝯcessa communiter ab auctoribus posita. s. ꝙ agēs vniuersale siue indifferēter plurimū effectiuū ꝓductiuū nō determinatur sic ad istum effectum producendum ꝙ non ad illuꝫ nisi ad hoc ab agente particulari determinetur: spiritus aūt vitalis productus in corde est huiusmodi ⁊c.

¶ Et apud medicos qdem nisi postqꝫ spūs in cerebro ad aliā ꝯuertit̄ cōplexionē nō preparat̄ ad recipiendū animā que ē principiū motus ⁊ sensus: ⁊ silr̄ in epate: lꝫ prima cōplexio iam iuuerit ad recipiendū virtutē primā vitaleꝫ: ⁊ similiter in vnoquoqꝫ mēbro. apud eos enim vnūqꝺqꝫ opationū genus aliā hꝫ aīam: ⁊ neqꝫ ē aīa vna ex qua virtutes iste ꝓfluunt: quoniaꝫ huius summe aggregatio ē aīa. Et si quidem prima complexio iam adiuuit ad virtutem primam recipiendam: tunc iam dedit vitalem vbi ꝓuenit spiritus ⁊ virtus que sunt eius perfectio.

¶ Nota p̄mo. ꝙ hec positio medicoruꝫ fuit Galie. ⁊ sequentium ipsuꝫ: ⁊ partiꝫ cōuenit cū opinione philosophoꝝ dicta statim ⁊ partim differt ab eadē. cōuenit eniꝫ: qꝛ sicut ponūt medici ꝙ spūs vitalis ad hoc vt sit cōueniens īmediatū instrumentū operatiōibus animalibus opꝫ ipm in complexione mutari. Ita etiā ponūt philosophi vt pꝫ in p̄cedēti particula. Differt aūt: qꝛ secundū philosophoꝝ opinionē spiritus vitalis vt fiat animalis solū opꝫ vt accn̄taliter alteret̄: quia. s. manet eadē forma substātilis que prius. Non aūt secundū opinionē medicoꝝ: immo cum ex vitali fit naturalis vel aialis necessario vitalis substātialiter transmutatur: qꝺ satis explicat Auicē. duꝫ dixit. nō preparatur ad recipiendū animā. per animā intelligēt spūs substātialē formā: qua spiritus naturaliter inclinat̄ ad exercēdum operatiōes secundum exigentiā anime. ¶ Ex quo pꝫ p̄mo iuxta medicorum opinionē ꝙ sicut in nobis sunt tres anime ⁊ eēntialiter ⁊ organice distincte. Ita eisdē correspōdent tres spūs ab inuicem essentialiter specie distincti. ¶ Pꝫ secūdo ex his trib⁹ animis constitui vnā animā vt videtur in littera velle aui. ¶ Pꝫ etiā secundū medicos ꝙ spūs ad particularia membra trāsmissus nō tantū trāsmutatur sicut trāsmissus ad p̄ncipalia. ¶ Secūdo nota ꝙ dicit̄ in parte illa. Et si quideꝫ. Intellectus partis est ꝙ prima cōplo data mēbro iuuat ad hoc vt mēbrū possit in operatōes vite. Sed cū peruenerit

spūs vitalis a corde ad membrū influxus tum etiā habetur perfectio membri ⁊ virtutis vitalis membri: q² iam potēs ē in operationes sibi debitas. Tunc enim vnum quodqʒ pfectum est cum potest in sibi debitas operationes. vt colligi potest secundo physicorum ⁊ quarto methaurorum: ⁊ secūdo de anima.

¶ Hec aūt virt⁹ apud eos nō sola sufficit vt spiritus p ipsam oēs alias suscipiat virtutes nisi ppria puenerit complexio.

¶ Nota totuʒ hoc fundatur super illa propositione famosa. Concedendum tamen spiritum vitalem esse instrumentum omnium operationum adhuc sub forma vitalis existenteʒ: sed non totale oportet enim secum alios spiritus concurrere vt al's dictum est.

¶ Preterea dixerunt ꝙ virtus hec preter hoc ꝙ ipsa est preparans vitam: est etiam motus substantie spiritualis subtilis principium ad membra: ⁊ principium constrictionis ⁊ dilatationis aeris attracti ⁊ pulsus. Affert enim adiutorium in comparatiōe vite. quod est passio: ⁊ in comparatione operationum anime ⁊ pulsus pbet auxiliū qḋ ē actio.

¶ Primo nota ꝙ dupliciter dicere possumus hanc virtuteʒ esse principiū motus spūs ad mēbra. pmo pro quāto ipsa ē principium constrictionis cordis per cuius constrictionem transmittit spiritus super toto. secūdo imaginādo ꝙ preter qualitates manifestas que dant spiritui a tempamento cordis datur etiā eideʒ occulta qualitas inclinās ipsum ad motum ad membra recte: sicut preter manifestā dispositionem datā humorib⁹ ab epate datur eisdē occulta dispositio qua inclinantur humores vt ab epate ad membra localiter moueātur. quod pōt ratione persuaderi. Notū est enim cū spiritus sit corpus naturaliter leue per qualitatem eius localiter motiuam ⁊ manifestā. puta leuitatē nō moueret nisi ad vnā differentiam positionis puta sursum. Experimento aūt patet ipsum nō solum sursuʒ: sed etiā ad omnē differentiā aliā positionis moueri. ideo ⁊c. ¶ Et ex hoc pbabiliter sequit motū sursuʒ esse aliquādo ei pternaturā. ⁊ plura alia. ¶ Secundo nota ꝙ dicitur principiū dilatatiōis aereis: q² ē principium dilatatiōis cordis ad quā sequitur aeris attractio ⁊ dilatatio eius per substantiā cordis. similiter est principiuʒ cōstrictionis pro quāto est principiū constrictōis substātie cordis ad quā sequitur aeris in vnum aggregatio ⁊ expulsio ⁊c. ¶ Tertio nota. ꝙ illa lr̄a affert etiā auxiliū ⁊c. multipliceʒ potest habere expositionē. Prima expositio ē vt fiat punctus: ibi vite ⁊ ibi anime: vt sit sensus ꝙ v̇tus vitalis affert auxilium in operatōe vite generādo. s. spiritum vitaleʒ. quod quidem auxiliū in comparatiōe operationū anime est passio. Operatōes enim anime vt anima ē sunt sensus ⁊ motus. ab anima enim vt sic dicit aīal: in compositiōe quarum auxiliū quod cōfertur per spiritum est passio: q² dat sibi materiaʒ que patit ⁊ transmutatur in spiritū animalē: licet hoc ampliare possemus ad spiritū naturalem: sed auxiliū respectu pulsus ē actio. spiritus eniʒ vitalis effectiue cōcurrit ad motuʒ pulsus. Secūda expositio vt ibi fiat punctus in littera. quod est passio. vt sit sensus: ꝙ respectu vite virtus vitalis prebet adiutoriū quod ē passio: q². s. preparat membruʒ ⁊ disponit vt patiatur. scitis enim ꝙ preparare materiā ad recipiēdū reducit ad genus cause materialis vt supra ostensum est. Est ergo huius particule sensus ꝙ illud adiutoriū est passio: idest preparatio ad receptionem vite ⁊ virtutum aliarum. ¶ Marsilius primo notat operatiōes quasdā esse actiuas ⁊ quasdaʒ passiuas. deinde exponit in comparatiōe vite. i. in existentia anime per sensus affert auxiliū quod est passio. i. spiritum qui patitur: q² pprie spiritus in sensatione speciebus informat. Aliter in comparatiōe vite. i. conseruationis anime ⁊ existētie anime in toto affert auxiliū, quod est passio. i. spiritum qui patitur continue ⁊ resoluitur. Non placet. Et mondinus in comparatione vite. s. per nutrimentuʒ sensum ⁊ motū affert adiutoriū quod est passio spiritū vt pati possit preparādo ⁊ in animalem ⁊ naturalem trāsmutari ⁊ respectu pulsus ⁊ anhelitus affert auxilium sicut est actio. ⁊

tunc per vitā intelligitur operatio nutritiua: ⁊ per operationem operatio anime sensitiue.

¶ Et hec quidem virtus virtutibus naturalibus similat: ideoqꝫ non voluntate proueniūt: vnde pfluunt: ⁊ similatur virtutibus animalibus ppter operationū earuʒ diuersitatē. ipsa eniʒ dilatat ⁊ ꝯstringit simr̄. mouet ergo duobus motibus contrarijs.

¶ Primo nota ꝙ illa virtus pprie dicitur cognoscitiua aut voluntaria cuius actus est cognitio aut volitio. vel subordinatur in operando cognoscitiue virtuti. Exemplum primi vt virtutes exteriores. Exemplū secundi vt motiua. Econtra non cognoscitiua. Ad propositum patet vitalem esse nō cognoscitiuam. Ex quo soluitur dubiuʒ quare operatur vario mō secundū varias passiones appetitus sensitiui. ¶ Secundo nota eandē virtutem nō cognoscitiuā esse principiū motuum contrariorum. ⁊ hoc alias dictū est.

¶ Philosophi autem cum animaʒ dicunt animā terrenam dicere volunt perfectōeʒ corporis naturalis instr̄alis. Et volunt dicere principium omnis v̇tutis ex qua metipsi motus proueniunt ⁊ operationes diuerse. Erit igitur hec virtus secundum philosophoruʒ sententiam virtus animalis: sicut virtutes naturales quas nominauimus apud eos v̇tutes vocantur animales.

¶ Primo nota per animam terrenam in proposito intelligit animam extensam ad extensioneʒ materie generabilē ⁊ corruptibilem ⁊ de potentia materie eductam: sicut iuxta sententiā philosophoruʒ est vegetatiua ⁊ sensitiua brutorum ⁊ adhuc hominis: ⁊ hoc per animam vel formam eductaʒ de potentia materie intelligēdo animam a materia ⁊ dispositionibus existentibus in materia dependentē quo ad eius esse fieri ⁊ operari. econtra vero per formā non eductam de potentia materie intelligendo formam a materia ⁊ eius dispositionibus non totaliter dependenteʒ. Exemplum primi vt forma ignis educta ē de potētia materie: q² quo ad esse produci ⁊ operari dependet a dispositionibus sui subiecti. puta caliditate siccitate leuitate ⁊c. Exēpluʒ secūdi vt anima nostra humana secunduʒ fidem ⁊ veritateʒ. licet enim quo ad eius operari in corpore dependētiam habeat a subiecto: nō tamen quo ad eius esse vt fide est tenēdum. De prima ergo est sermo hic. ¶ Secundo nota ꝙ talis etiam dicitur perfectio: quia ipsa est actus vel forma corporis. Actus autem ⁊ forma ē perfectio eius cuius est forma: ⁊ dicitur etiā instr̄alis. i. organici: q² corporis ē potētis esse aīe in suis opatōib⁹ instrumenm: sed de hoc plus secundo de aīa. ¶ Tertio nota ꝙ sic animam capiendo omnis virtus nostri corporis siue naturalis siue vitalis est animalis virtus. Est eniʒ instrumentuʒ anime pro suis operationibus conueniens. cum igitur hoc adiectiuum animale significet ideʒ ꝙ ens vel aliqd anime vt sic pʒ omnem virtutem fore animalem. Et hoc est ꝙ dicit Auicenna in littera.

¶ Qz si voluerint dicere animam secundum hanc intentionem: sed volunt dicere virtutē que est principium comprehendendi ⁊ mouendi: quod ex aliqua prouenit comprehensione volūtarie. Et naturalem volunt dicere pro omni virtute ex qua operatio prouenit in suo corpore: secundum huius forme diuersitatem non erit virtus animalis: sed erit naturalis: ⁊ altioris ordinis ꝙꝫ sit virtus quam medici vocāt naturalē. Et si naturalem vocauerint illā que rem nutrimēti ministrat ⁊ conuertit: siue ad hoc vt remaneat īdiuiduū: siue vt remaneat species: nō erit hec naturalis: sʒ erit tertium genus.

¶ Primo nota. Ex ista lr̄a colligitur hec distinctio ꝙ hic terminus anima sumitur dupliciter. Primo ꝓ quacūq̨ forma que est virtus corporis organici physici ⁊c. siue sit operatiua cū cognitōe siue sine cognitione. Et sic animā capiendo omnis virtus ē virtus anime. ⁊ per ꝯsequēs aīalis. Secūdo sumit aīa ꝑcise ꝓ forma operatiua cum cognitione: ⁊ taliter operatiua est: ⁊ sic non quelibꝫ virtus est virtus anime vel animalis: q2 nō quelibet virtus ē temperamentū anime debitū vt cognoscitiue vel volūtarie est opatiua: vt pꝫ de virtute naturali ⁊ vitali. ⁊ sic pꝫ ꝙ taliter accipiendo aīam non quelibꝫ virtus est aīalis. hec distictio colli pōt a Galie primo virtutū naturaliū caplo pmo. ¶ Scd̄o nota ꝙ ēt virtutis naturalis sumitur qñq̨ cōiter ꝓ qualibꝫ virtute vel temperamēto viuētis nature debito ⁊ ꝓportionato ꝓ suis opationibꝰ: ⁊ taliter capiēdo virtutē naturalē quelibꝫ virtus siue sensitiua siue nutritiua ⁊c. ē virtus naturalis. Et sic vitalis est naturalis. scd̄o capit virtus naturalis ꝓ v̄tute operatiua circa nutrimentū siue hoc sit ad cōseruationē indiuidui siue spēi: ⁊ sic v̄tus aīalis ⁊ vitalis nō sunt virtutes naturales. hoc totū inuenit hic in lr̄a. ¶ Tertio nota. ꝙ hec v̄tus vitalis dicta naturalis. pmo modo ē altioris gradus q̄ꝫ virtus quā medici appellant naturalē. hec. n. virtus est instr̄m vel tēperamentū quo generat spūs vitalis ⁊ cōseruat in toto vita ⁊c. Naturalis vero virtus vt sic est temperamentū quo producit naturalis spiritus sanguis ⁊c. Notum est aūt primum temperamentū perfectius esse secūdo iuxta ea que dicta sunt superius. ¶ Ex isto ꝯcludi possunt multa puta ꝙ etiā ꝑfectior ē vitalis q̄ꝫ animalis ⁊c.

Ex his omnibꝰ solui possunt due qōnes. ¶ Prima vtrꝫ virtꝰ vitalis ⁊ aīalis adiuicē distinguantur. Dicitur. n. ꝙ non capiēdo primo mō. scd̄o mō bene sic inuicē distinguunt. ¶ Scd̄a questio. vtrꝫ vitalis v̄tus ⁊ naturalis sint abinuicē distincte. Dicit. n. qđ nō capiēdo naturalē virtutē primo mō. q2 nō aliter operat virtus vitalis circa suū obiectū q̄ꝫ naturalis. generat. n. spūꝫ digerēdo. Silr̄ vt naturalis opat sine cognitōe ⁊ a cognitōe indepēdent. ⁊ nulla ē eius opatio ꝑ quā distinguat ꝯ naturalē. sed capiendo virtutē naturalē pro virtute omnibus ministrante materiam nutrimentalē ad finē nutricationis indiuidui aut cōseruationis speciei ad hoc principaliter deputata virtus naturalis distincta ē contra vitalem. ¶ Pꝫ etiā qualiter vitalis ⁊ animalis sint virtutes distincte.

¶ Et q2 ira timor ⁊ similia eorum huius virtutis sunt passiones: tunc lꝫ coꝝ principia sint sensus ⁊ existimatio ⁊ virtutes apprehendētes: huic tamen cōparate sunt virtuti. Huius aūt virtutis declarationū rōneꝫ certificare: ⁊ an sit vna an plures q̄ꝫ vna in sapiētia continetur naturali q̄ philosophie pars existit.

¶ Nota ꝙ lꝫ ira sit formaliter actus vl' passio appetitus sensitiui. Ad iram tamē causandā effectiue cōcurrit aprehēsio ⁊ ipsam concomittatur motus ⁊ agitatio spūs ad exteriora: Ecōtra vero in timore. Quantū vero ad ipsius ire essentiā aut etiā cognitionem vel aprehēsionē antecedentē tribuenda est ira ⁊ similiter timor virtuti aīali. Quia tñ ad hoc consequitur motus spiritus vitalis ad intus vel ad extra ⁊c. cuius principium est cor ⁊ virtus vitalis. Ideo ⁊ timorem attribuunt medici virtuti vitali.

Ex hoc enim soluit q̄stio hic solita ꝓponi. Utrū. s. ira timor ⁊ silia sint accñtia vel opationes v̄tutis vitalis vel aīalis. pꝫ. n. qualr̄ sit rñdēdū ex dictis.

¶ Cap. V. qđ ē de virtutibꝰ aīalibus cōprehendētibus.

In virtute aūt animali due copulātur virtutes: quaꝝ ipsa ē sicut genus: vna est sicut virtus comprehensiua ⁊ altera virtus motiua.

¶ Primo nota ꝙ merito doctrina vitalium virtutuꝫ ꝑcedit doctrinā animaliū: q2 lꝫ in quocunq̨ animato totali reperitur vna reperiat etiā alia: pluribus tamē membris cōis ē vitalis ⁊ pluri tēpore opatur ⁊ prius tēpore habet eē eius operatio: ⁊ cū hoc preparās est aīali virtuti vt supra declaratū est: ⁊ nō ecōtra. ideo ⁊c. ¶ Secūdo nota ꝙ per virtutē animalē in ꝓposito intelligere debemus v̄tutē omnē cognoscitiuā siue que operat ꝑ cognitionē vel operat dependenter ab ea. Exempluꝫ primi: sicut est virtꝰ visiua sensus cōis ⁊c: Exemplū secūd: sicut est virtus motiua que lꝫ nō operetur ꝑ cognitionē: q2 sua opatio nō est cognoscitiua: eius tñ opatio ē dependēs a cognitōe. ¶ Tertio nota ꝙ ꝑ virtutē cōprehensiuā in ꝓposito non solū intelligere debemus virtutem cognoscitiuā: ꝫ etiā ad cognitiōeꝫ finaliter ordinataꝫ sicut ē virtus reseruatiua. lꝫ. n. ista nō cognoscat. seruit tñ cognoscitiue spēs reseruando quibus iterato mouetur virtus cognoscitiua ad cognoscēdū. ¶ Quarto nota scd̄ꝫ quosdā ꝙ ipsa est sicut genus: q2 ꝓprie non ē genus: tum q2 non est terminus incomplexus: tum q2 prius dicitur de sensitiua q̄ꝫ de motiua. ¶ Nota tamē motū animalis esse dupliceꝫ. s. ꝓgressiuū sub eo etiā comprehendēdo natatiuū ⁊c. ⁊ dilatatiuꝫ ⁊ cōstrictiuū ⁊c. lꝫ aūt non competat omnibus primus: cōpetit tamē primus vel secūdus. ¶ Quinto nota ꝙ animali ꝓpterea necessariꝰ fuit sensus: q2 cū animal sit ens valde perfectum ⁊ complexiōis nobilis respectu non animalis oportuit nutrimentū sibi ꝓportionatū esse inter nutrimenta satis perfectum. Et ideo oportuit ei dare sensum quo discerneret de nutrimētis conueniēs a disconueniēti: q2 etiaꝫ est valde passibile: fuit necessariū in eo esse sensuꝫ eoruꝫ que possunt immoderate mouere ⁊ moderate vt vnū acceptando aliud refutādo se ꝯseruaret. Quia tamē nutrimēta ⁊ alia que sunt conseruatiōi animalis necessaria non sunt cuilibet animali ꝯiuncta: sed distātia ⁊ non vbicūq̨ reperibilia. Jō preter sensum discretiuū ⁊c. necessariꝰ fuit animali motus localis siue virtus localiter motiua. ¶ Et ex isto tanquā fundamēto pꝫ primo. quare plāte non habēt sensum. ꝓpter. n. imperfectionē eaꝝ quasi quelibet humiditas existēs in terra sufficit eas nutrire. Similiter ꝑꝑ suā terrestreitateꝫ paucam imutationē sunt apte recipere: vnde nō fuit sibi necessarium ⁊c. ꝓpter etiā suā impefectionē. ¶ Patet secūdo. quare quibusdā animalibus cōueniūt plures sensus exteriores ⁊ q̄busdā pauciores: vt debuit videri secūdo de anima ⁊ in libro de sensu. ¶ Patet tertio. ꝙ quibusdā animalibꝰ pertinet moueri motu ꝓgressiuo ⁊ quibusdā non.

¶ Et comprehensiua quidem est sicut duaruꝫ virtutum genus. Una virtus comprehensiua est manifeste: ⁊ altera virtus comprehensiua occulte.

¶ Primo nota. ꝙ lꝫ alius esset modus diuidēdi virtutē comprehensiuā. s. in virtutē organicam ⁊ nō organicā sicut ē intellectus: q2 tñ improposito ⁊ ad medicum non pertinet de virtute nō organica: puta itellectiua declarare. ideo hāc diuisionē improposito tacuit Aui. Debet igit hec diuisio posita sic intelligi. s. ꝙ cōprehensiua virtus. s. organica ē genus duaꝝ virtutū ⁊c. Et ex hoc soluit questio quedā. ¶ Secūdo nota. ꝙ medici ⁊ philosophi vtunt his terminis. s. sensus interior. sensus exterior: virtus occulte cōprehendēs. virtꝰ cōprehendēs manifeste: intelligētes ꝑ sensum exteriorē illū sensum qui aptus est obiectuꝫ sentire vel ꝑcipere absq̨ hoc ꝙ antecedat vel antecesserit eiusdē obiecti apprehēsio per aliā virtutē cognoscitiuā. vel sic. sensus exterior ē cuius notiaꝫ nō necessario añcedit vel antecessit alterius virtutis cognoscitiue notitia respectu illius obiecti qđ ab eo comprehēdit. ecōtra vero sensus interior. Exemplū primi vt tactꝰ visus ⁊c. Exemplū secūdi: sicut ē sensus cōis cogitatiua ⁊c. Per virtuteꝫ autem manifeste comprehendentem intelligere debemus virtutem comprehendentem cuius obiectum organum ⁊ immutatio ab obiecto sunt manifesta. Econtra vero virtus occulte comprehēsiua. Exemplum primi vt visus. Obiectum enim est manifestum: puta color lux luciduꝫ coloratum organum similiter. Exempluꝫ secundi vt sensus cōmunis. obiectum enim totale eius satis est occultum: similiter organum. dubiū est enim an in corde vel in cerebro: similiter etiam immutatio. ideo ⁊c. ¶ Ex quo sequitur ꝙ isti termini sunt cōuertibiles. s. sensus exterior: ⁊ virtus manifeste comprehēsiua. Similiter isti sibi inuicem sensus interior ⁊ virtus occulte comprehensiua: licet de eodem secundum diuersas rationes predicentur. Et nota ꝙ in proposito per virtutem comprehensiuam non solum cognoscitiua: sed reseruatiua etiam est intelligenda.

¶ Et virt⁹ qdē manifeste ꝯprehēsiua ē sensibilis: q̄ ē gen⁹ scd̄m quosdā qnq; ṽtutū ⁊.viij. secundum alios. ꝙ si dixerimus ꝙ sint.v.erunt virt⁹ vidēdi: ⁊ virt⁹ audiēdi: ⁊ virt⁹ gustādi: ⁊ virt⁹ tangēdi: ⁊ virt⁹ odorādi. Et si dixerim⁹ ꝙ sint.viij.erit huius cā ꝙ plurib⁹ certificatorū videt̃ ꝙ tactus sit plures virtutes.s. quattuor: ⁊ ponūt ꝓprie vnicuiq; quatuor generū tactus virtutē ꝑ se: lʒ in membro sensibili sint cōia sicut gustus ⁊ tact⁹ in ligua: visus ⁊ tact⁹ in oculo: hoc aūt certificare ē philosophi

¶ Nota ꝙ sensus oēs possumus ꝯtra se inuicē imaginari distingui vel ex parte aie vel ex parte organoꝝ in quibus producit sensus opatões suas vel ex pte dispõnuʒ qualitatiuarum disponentiū organa ad suscipiēdū diuersa obiecta. Primo aūt modo nō dʒ sumi distinctio sensuū specifica: q: sic simēdo tūc in nullo viuēte forēt plures sensus specifice distincti. Nec ēt scd̄o mō vt pʒ in lr̃a: q: sic tact⁹ ⁊ gust⁹: ⁊ tactus ⁊ visus eēnt vn⁹ sensus cuʒ i eodē organo subiectiue sit visus ⁊ tactus siue actus tangēdi. Opʒ ḡ vt sumat̃ hec distinctio ex distinctõe tēperamētoꝝ siue qualitatiuaꝝ dispõnuʒ per quas disponit̃ organū ad sentiēdū: q: lʒ sit idē oculus percipiēs colorē ⁊ caliditatē: q: tñ ꝑ aliud tēperamētū ꝑcipit colorē: puta ꝑ dyafaneitatē suā ⁊ ꝑ aliud ꝑcipit caliditatē: puta per tēperamētū suaꝝ qualitatū primaꝝ. iō dicemus hos fore distinctos sensus. ¶ Ex isto pʒ cā propter quā ponit phus scd̄o de aia: sensus tact⁹ eē plures sensus. cū.n. sensus tactus hēat iudicare de duab⁹ ꝯtrarietatibus.s. calido frigido hūido ⁊ sicco: ⁊ ꝑcipiat calidū simil̃r ⁊ frigidū ꝑ temperamentū mediū inter calidū ⁊ frigidū ⁊ humidū. ⁊ sil̃r siccū ꝑcipiat per tēperamētū aliud mediū.s. inter humidū ⁊ siccū. pʒ duo fore temperamēta. ⁊ ꝑ ꝯñs duos fore sensus ⁊c. qđ tñ nō possumus dicere de visu: ⁊ alijs sensibus. ¶ Pʒ secūdo quare antiqui plures moti sunt ad dicēduʒ quatuor fore sensus tact⁹.s. calidi hūidi frigidi ⁊ sicci: grauis ⁊ leuis: asperi ⁊ lenis. imaginabātur.n. quatuor existere qualitatiuas dispõnes tactui deseruiētes. ¶ Tertio pʒ tenēdū eē scd̄ʒ veritatē sensum tactus eē duplicē sensum. fit.n. tactus mediante cõplõne instr̃aliter que ē duplex vt supra. grauitas tñ ⁊ leuitas durities ⁊ molities ꝑcipiunt̃ vt cōia sensibilia. ¶ Ex quo pʒ itellectus phi ponētis sensuʒ tactus duplicēʒ: q: est duaꝝ ꝯrietatū nō reducibiliū ad vnaʒ. voluit.n. ꝑcipi duas ꝯrietates ꝑ dispõnes qualitatiuas in organis exñtes nō reducibiles ad vnaʒ. ¶ Et ex hoc pʒ. ꝙ lʒ visus percipiat colorem ⁊ lucē non reducibilia ad cōtrarietatē vnaʒ: est tamē vnus. vnica eniʒ ē organi dispositio per quā fit horum perceptio.s. dyafaneitas ⁊c.

¶ Et virtus qdem cõprehensiua occulte ⁊ nō sentiēs est sicut genus qnq; virtutū.

¶ Primo nota ꝙ sensus sumit̃ dupliciter. p̄mo ꝓ qualʒ virtute organica cognoscitiua siue que vtit̃ organo i sua cognitiõe: ⁊ sic virtutes interius cõprehēsiue sunt sensus ⁊ sentientes. ⁊ sic nō sumit̃ in ꝓposito. Scd̄o sumit̃ sensus solū ꝓ sensu exteriori siue ꝓ virtute ꝯprehēsiua manifeste. ⁊ sic sumit̃ in ꝓposito dū dr̃: virtutē ꝯprehēsiuā nō esse sensuʒ aut sentientē. ¶ Scd̄o nota dr̃aʒ inter occulte cõprehēsiuā ⁊ manifeste ꝯprehēsiuā vt supius positū ⁊ dictū ē. ¶ Tertio nota nō esse intentionē Auicē. ꝙ sint qnq; virtutes interiores adinuicē essentialiter ex parte anime distincte: sed solū ꝙ organice: quasi sit sensus: ꝙ qnq; sunt virtutes interiores abinuicem organice distincte ⁊c.

¶ Una ē virt⁹ q̄ vocat̃ sensus cōis ⁊ fantasia.

¶ Nota ꝙ necessitas ponēdi sensum cōem p̄ter sensus exteriores: vt pʒ scd̄o ꝺ anima sumit̃ ex duob⁹: maxime. Primo sumit̃ ex hoc ꝙ ꝑcipimus in nobis eē virtuteʒ non solū obiecta exteriora ꝯprehēdentē sensibilia: ʒ ēt cõprehēdentem act⁹ ⁊ optiões sensuū exterioꝝ: puta visionē auditionē. ⁊ sic de alijs. hoc aūt fieri nō pōt ꝑ sensus exteriores. visus.n. nō videt nisi lucē vel colorē ⁊c. non aūt visionē. sil̃r auditus sonū: nō aūt auditionē. ⁊ sic de alijs. iō ꝯcludit phus esse aliaʒ virtutē interiorē sensitiuā: quā dicimus sensuʒ cōeʒ. Scd̄o ꝯcludit̃ sensus cōis ex hoc ꝙ nullus sensus exterior aptus ē per se sentire obiectū alterius sensus. visus.n. nō iudicat de sapore nec gustus de colore. ⁊ sic de alijs. cum igitur tam in brutis aīalibus q̄ʒ in nobis sit virtus vna cõprehendēs indifferēter oīum sensuū exterioꝝ: omnia obiecta ꝓpria sequitur ⁊c. Et sic pʒ. ꝙ taʒ in brutis q̄ʒ in nobis ē virtus ponēs ꝯuenientiā ⁊ ponēs drĩam inter obiecta ꝓpria diuersoꝝ sensuū exterioꝝ: vt causis de longe videns panes iudicat illos esse sapidos: ⁊ lapidē nō. Et vidēs carnes similiter ⁊ vidēs ignē iudicat ipm calidū. ⁊ sic de alijs. Omne.n. inter aliquā differētiā ponēs vel ꝯuenientiā cognoscit vtrūq; extremorum cõparabiliū. ideo ⁊c. ¶ Ex quib⁹ pʒ primo: quare hec virtus dicit̃ sensus cōis. dicitur eniʒ sensus: q: organice cõprehēdit obiecta. dicit̃ cōis: q: cōiter ⁊ indifferenter cõprehendere pōt obiecta omniū sensuuʒ exterioꝝ ⁊ actus ⁊ operatiões eoꝝ. ¶ Pʒ secūdo. quare hec virtus dicit̃ sicut centrum ⁊c. q: sicut linee recte a circūferētia tracte in cētro cōcurrūt: ita sensatiões diuerse facte in diuersis sensibus exterioribus in sensu cōi cōueniūt vt tactū ē. Et imaginandū est etiā ab omnibus organis sensuū exterioꝝ ad sensum cōmuneʒ esse vias per quas deferunt̃ spēs ad organū sensus cōis ⁊ que ad ipm terminant̃. ¶ Sequit̃ tertio aliud esse adequatum obiectū sensus cōis ⁊ sensus exterioris. Sensus eniʒ exterior nō comprehendit nisi obiectū. Cōmunis aūt obiectū ⁊ sensationē obiecti. ¶ Sequit̃ quarto. ꝙ spēs que multiplicantur ad sensum cōem ab organis sensuū exterioꝝ nō sunt eiusdē rationis cū speciebus ab obiectis prouenīētibus ad organa sensuū exteriorum: q: non sunt similiuʒ obiectorum adequate representatiue nec similē in organo dispositioneʒ requirunt: vt pʒ intelligenti.

Hic cadit dubium qđ soluitur ex dictis: q: vnus sensus est vnius cōtrarietatis. ¶ Etiā dici posset. ꝙ ex quatuor ꝯcluditur virtus interior p̄ter sensus exteriores. primo ex cõprehēsione obiectoꝝ sensuū. secundo ex cõprehensione actuū sensuū. tertio ex notitia p̄uatiui. quarto ex notitia sensibilis in eius absentia.

¶ Et apud medicos qdeʒ sunt vna virtus: sed apud certificātes q sunt ex philosophis: due sunt virtutes. Sēsus.n. cōis ē illa q̄ oia sensu ꝑcepta recipit. ⁊ ꝑꝑ eoꝝ formas patit̃ q̄ i ipsa copulāt̃. Fantasia vero ē illa que eas custodit postquaʒ cōiungūt̃: ⁊ retinet eas post sensus abūdantiā. Et q̄ haꝝ duaꝝ ē recipiēs alia ē a custodiēte. Hoc aūt certificare ē philosophi. Sʒ qualitercūq; fuerit eius sedes ⁊ opatōis ei⁹ p̄ncipiū ē anterior cerebri vētriculus.

¶ Primo nota ꝙ fantasia iuxta cōmunē modum loquēdi sumitur. p̄mo ꝓ actu fantasiādi qui est actus cõprehendendi obiectū in eius absentia: sicut dicimus: ego habeo fantasiaʒ de cesare vel antichristo. ⁊ taliter sumit̃ a philosopho secundo de aia iuxta finē dicente: ꝙ fantasia ē mot⁹ factus a sensu.i. actualis aprehensio causata a sensu cōi exñte in actu. ⁊ sic nō sumit̃ hic. ¶ Secūdo nota ꝙ de hac virtute fantastica tres possumus imaginari vias: quaꝝ duas tetigit Aui. in lr̃a. ¶ Prima ē ꝙ ista virt⁹ est pure cōseruatiua a sensu cōi organice distincta: q: in parte anteriori primi vētriculi cerebri est sensus cōis: ⁊ in posteriori fantasia. Ad hoc aūt ponēdum tangit̃ ratio q̄ innuit̃ in lr̃a: q: nulla eadem virtus comprehensiua est ⁊ reseruatiua: q: semꝑ illa foret in actu secundo. Cum igit̃ fantasia sit reseruatiua sequit̃ ⁊c. ¶ Scd̄a via est ꝙ est omnino eadem virtus sensus cōis ⁊c. ⁊ ꝙ est reseruatiua ⁊ cognoscitiua: lʒ pauco tēpore sit reseruatiua: sed dicitur secundū aliā rationē sensus cōis ⁊ secundū aliā fantasia. Fantasia.n. dicit̃ ꝓ quāto reseruat: sensus aūt cōmunis ꝑꝑ dictā. ¶ Tertia via ē. q: iste terminus fantasia est equiuocus: quia vel idem est quod virtus reseruatiua aprehensoꝝ per sensum cōmunem. ⁊ sic est idem quod memoria. vel idem est quod virtus cognoscitiua per species reseruatas: ⁊ sic est idem quod sensus cōmunis: lʒ ab eo ratōe differat. tertiam ⁊ secundā viaʒ puto veriorem.

¶ Et secūda qdē est virt⁹ quaʒ medici vocant cogitatiuā. Sʒ certificatores vocāt qnq; ima

ginatiuã: qñq; cogitatiuã. Si.n. iperauerit ei virtus existimatiua aĩalis quã postea noĩabimus ꝛ ipsamet ad suã puenit opatiõez: vocãt eã imaginatiuã. Et si virt⁹ rõnalis ei ipauerit ꝛ reduxerit eã ad illud qd̃ ꝑdest vocat̃ virt⁹ cogitatiua: Quocũq; tñ mõ fuerit iter hãc virtutẽ ꝛ p̃mã existit dr̃ia ꝙ p̃ma ẽ recipiẽs ꝛ custodiẽs id quod ad eã puenit de formis sensu pceptis: ꝛ ista ẽ illa q̃ se exercet in eis q̃ i imaginatõe recõdita sunt exercitio cõponendi ꝛ diuidẽdi ꝛ singulas efficit vel pcipit formas quẽadmodũ ad eaz pueniunt a sensu: ꝛ alias formas ab eis diuersas sicut hoiem q in mõte volat smaragdino. Sed fantasia nõ ponit corã te: nisi quãtũ recipit a sensu: ꝛ h⁹ qdẽ virtutis sedes ẽ vẽtriculus cerebri medius.

¶ Nota ꝙ iuxta sniaz pħorũ p̃us natura ꝛ tẽpore fit ꝯpõ ꝛ diuisio i nobis q̃z ad ꝯpõnez illã sequat̃ iudiciũ seu assensus vl' dissensus. Et ita imaginati sunt i nobis ꝛ brutis fore duas distĩctas virtutes. vna ẽ cuius ẽ formare ꝯplexa. Altera est cuius ẽ cõplo assentire vel dissentire. Et q: hec virt⁹ formans cõplexa secũdũ eius opationẽ qñq; subordinat̃ rõni vel itellectui: ꝛ qñq; solũ extimatiue vt i brutis. iõ hec virt⁹ sortita ẽ noĩa diuersa: q: in p̃mo casu dicit̃ cogitatiua: i secũdo casu dicit̃ imaginatiua. ita voluit hic Aui.

¶ Et hec qdem virtus est instr̃m virtutis que ꝓculdubio in aĩali ẽ occulta comprehensiua ꝛ est existimatiua:

¶ Primo nota ꝙ hec virt⁹. s. imaginatiua dr̃ instr̃z extimatiue ꝓpterea ꝙ p̃parat ad p̃ncipales act⁹ vel opatões eius. p̃ncipales. n. act⁹ extimatiue sunt duo. s. assentire vel dissentire ꝯplexo formato p imaginatiuã. scd̃us est eligere spẽs ꝛ ꝯcept⁹ rei nõ sensate ex spẽb⁹ ꝛ ꝯceptib⁹ sensatoꝝ. ¶ Notãdũ ẽ aũt ꝙ in quolz istoꝝ imaginatiua seruit extimatiue. In p̃mo. n. seruit: q: formãdo ꝯplexa seruit assensui vl' dissẽsui. In scd̃o: q: formãdo ꝯplexa ex ꝯceptibus sensatoꝝ reddit̃ extimatiua potẽs in se elicere ꝯceptũ rei isensate vt satis patet. iõ ꝛc. ¶ Scd̃o nõ. ꝙ hec virt⁹ reperit̃ tam in brutis q̃z i hoĩbus. vñ vt ifra patebit multotiẽs hoĩes per hãc extimatiuã se regunt totaliter rõnẽ omittẽtes. ¶ Tertio nota hãc virtutẽ ꝓculdubio dici debere occulte cõprehẽsiuã cuz ei⁹ actus vel eius opatio. s. elicere ꝛc. fit valde occulta.

¶ Et ipsa qdẽ ẽ virt⁹ qua aĩal iudicat ꝙ lupus ẽ inimicus: ꝛ filius ẽ dilectus: ꝛ q annonã prebere cõsueuit est amicus a quo non est fugiendum. Et hoc iudicium secundũ modum existit non rationalem.

¶ Primo nõ. ꝙ i hac lr̃a explicat̃ duplex actus h⁹ virtut̃. s. elicere spẽz nõ sensati ꝛ assensus vel dissensus. Dat̃ intelligi p̃mus dũ dicit̃. Iudicat ꝙ lupus ꝛc. secũdus dat̃ itelligi cũ dicit̃. A quo nõ ẽ fugiẽduz. ¶ Scd̃o nota. ꝙ p iudiciũ duo itelligere possum⁹. p̃mo assensũ vel dissensum ꝯplexo vero vel falso. scd̃o ĩtelligere possum⁹ actũ interiorẽ quo elicitur spẽs vel ꝯceptus nõ sensati ex cõceptu rei sensate qualitercũq; põt hic sumi ꝛc. ¶ Tertio nota hãc extimatiuam siue actũ eius eẽ duplicẽ: q: q̃dã ẽ mere nãlis vt extimatio ouis de inimicitia lupi: q̃dã aũt artificialis vel experimẽtalis vt viso ꝙ serpẽs mordẽdo sortẽ iterficit ip̃m ꝛ nõ testudinẽ ꝯcludo ꝛ elicio ꝯceptũ ꝯtrarietatis vel inimicitie serpẽtis ad hominẽ ꝛ nõ ad testudinẽ. ꝛ qlibz istoꝝ actuũ huic virtuti attribuit̃. ¶ Quarto nota ꝙ cũ dr̃ hãc ꝯprehẽsionẽ eẽ scd̃z modũ nõ rõnalẽ hec lr̃a duplicẽ põt hr̃e itellectũ. p̃m⁹ ẽ ꝙ ista ꝯprehẽsio qua. s. ouis ꝯprehẽdit lupũ inimicũ ꝛc. ẽ nõ rõnalis. i. nõ fit i oue p discursũ ꝛ rõnẽ: s3 soluz nãlr hoc mõ. s. ꝙ sicut recepta spẽ coloris i oculo bñ disposito ꝛ cũ oĩb⁹ circunstãtijs debitis sine discursu aĩa oculi agit i se actũ vidẽdi ita i extimatiua ouis bñ disposita cũ circũstãtijs debitis recepta spẽ ꝛ ꝯceptu coloris figure ꝛ mot⁹ lupi potẽs ẽ nãlr aĩa h⁹ organi his mediãtib⁹ tãq; instr̃o elicere ꝯceptũ inimicitie i se: ꝛ nõ p discursũ ꝛc. ¶ Secũdus itellectus põt eẽ ꝙ hec ꝯprehẽsio. i. ꝯceptus rei insensate ꝛc. nõ ẽ p modũ rõnalẽ ꝛc. i. nõ fit talr̃ qualr̃ itellect⁹ vel rõ ex ꝯceptib⁹ sensatis ꝛ singularib⁹ gñat vel ꝓducit vlẽm ꝯceptũ. talis. n. ꝯceptus cãtur p abstractõez ei⁹ a singularib⁹ circũstãtijs qualr̃ non ꝯuenit i ꝓposito: vtraq; expositio põt ꝓbabilr̃ teneri vt p3. ¶ Ex his oĩb⁹ p3 hãc ꝯñaz eẽ bonã: hec virtus cognoscitiua ẽ nãlis ꝛ organica. g̃ qcq̃d hec ṽt⁹ põt cognoscere cadit sub sensu. Et multa alia ex his p̃nt ꝓbabiliter ꝯcludi.

¶ Amicitia. n. ꝛ inimicitia nõ sensu sunt percepte: neq; sensus eas cõprehendit: neq; de eis iudicat nisi virtus alia: ꝛ l3 nõ sit cõprehensio rationalis: est tamẽ proculduio aliqua apprehensio nõ rationalis.

¶ Tota littera patet.

¶ Homo etiã plerunq; vtit̃ hac ṽtute in multis suoꝝ iudicioꝝ ꝛ ꝓcedit in hoc quẽadmodum aĩal nõ ratiõale.

¶ Nota. hõ plerũq; vtit̃ ꝛc. Plerũq;. n. vt p3 in moralibus hõ seq̃t̃ iudiciũ sensus: puta extimatiue ṽtutis: ꝛ dimitit rõnez vt aĩal brutũ: sic p3 in ꝯtinẽtia ꝛ bestialitate. Exẽpli gr̃a. Sor. vidit bertã pulcherrimã vxorẽ plonis: l3 ratio dictet ipaz eẽ dimittẽdã: sensus tñ pp delectatõez dictat ipsaz ꝓsequẽdã sicut ẽ i bruto. si g̃ sequit̃ dictamen extimatiue regit̃ per hãc ꝛ gubernat̃. Et hoc voluit dicere Aui.

¶ Et hec qdẽ ṽt⁹ diuidit̃ a fantastica: quoniã fantasia sensu pcepta retinet: ꝛ hec i pceptis sensu intẽtiões discernit nõ sensu pceptas: ꝛ sepat̃ ab ea quã imaginatiuã vocam⁹ ꝛ cogitatiuã: quoniã illi⁹ opatiões nullũ seq̃t̃ iudiciũ: sed isti⁹ opatiões nõ solũ iudiciũ: s3 ẽt iudicia sequũt̃: ꝛ illi⁹ opatões sũt i sensu pceptis cõpõnẽ facere: ꝛ illi⁹ opatio i sensu p̃ceptis iudicare itẽtões extra sensuz: ꝛ quẽadmodũ i aĩali sensus ẽ iudicãs de formis sensu perceptis: silr̃ existimatiua ẽ iudicãs de intẽtiõib⁹ illaꝝ fomaꝝ q̃ ad existimatõez pueniũt ꝛ nõ ad sensum. Quidã aũt hoiuz sunt q p̃sumunt: ꝛ hãc ṽtutẽ imaginatiuã vocãt: sed nõ tm̃ curamus de noibus: q: nõ disputamus: sed intẽtões ꝛ differẽtias intelligere debem⁹.

¶ Totũ qd̃ ponit̃ hic satis videt̃ ex supi⁹ dictꝭ posse patere.

¶ Et medico qdẽ nõ ẽ curandũ vt hãc ṽtutez sciat. Impedimẽta nãq; opationũ ei⁹ ꝛ ipedimẽta opationũ aliaꝝ virtutũ q̃ sunt añq; ipa seq̃ntia sũt sicut fantasia ꝛ imaginatiua ꝛ memorialis quã postea noĩabim⁹: ꝛ medic⁹ qdẽ nõ curat nisi de ṽtutib⁹ ex qb⁹ cũ i suis ipedimentis accidit lesio ꝓuenit egritudo. Qz si lesio acciderit operatõi alicui⁹ virtutis cã ipedimẽti qd̃ accidit pri⁹ opatiõi alteri⁹ virtutis q̃z ei: fueritq; ipedimẽtũ illud secutũ malitiã cõplonis alicui⁹ mẽbri aut corruptionẽ ꝯpõnis sufficit medico vt sciat ipedimẽtũ illud pp malitiã ꝯplonis mẽbri: aut sue compõnis corruptionẽ accidisse ad hoc vt cũ medicina ei subueniat aut ip̃m ab eo custodiat: ꝛ nõ curat scire dispõnẽ virtutis cui qd̃ accidit non accidit nisi alio mediãte postq; sciuerit dispõnẽ eius cui accidit illud qd̃ accidit sine medio.

¶ Primo nota ꝙ actus extimatiue virtutis ab auctorib⁹ ponit̃ duplex. quidam. s. rectus ꝛ quidaz refluxus. Rectus est actu ꝯñs ꝯpõnem ꝛ diuisionẽ factam in imaginatiua primo mota a fantasia vt si sorti p̃sentetur serpens ꝛ cõponit̃ ip̃m esse nocitiuũ ad quã cõpõnem sequit̃ iudicium quo dicitur

assensus ⁊ eiusdẽ fuge appetitus. reflexus vero qui dependet a speciebꝰ in memoratiua reseruatis iterato illas virtutes cognoscitiuas mouentibus: vt dato ꝙ nullum serpentẽ videã tñ transeũdo per loca vbi verisilr debent eẽ serpẽtes timeo vt docet experimẽtum. ¶ Ad ꝓpositũ opatio recta virtutis extimatiue est prior tẽpore opatõe memoratiue: tñ reflexa ẽ posterior. ⁊ sic intellexit Aui. dũ dixit in lfa operationẽ memoratiue esse anteꝗ̃ sit opatio ṽtutis extimatiue. ¶ Ex quo soluitur dubiũ hic moueri solitum. ¶ Secundo nota ꝙ aliqui ex intentione Aui. voluerũt hec ↄcludere ꝙ virtus extimatiua nõ est organice distincta a virtute imaginatiua. hoc enim videꝛ posse ex duobus concludi. primo qꝛ non assignat ei organũ distinctuꝫ similr: qꝛ imaginatiue correspondet organũ mediũ ⁊ huic non videtur alius ventriculus q̃ꝫ medius corꝛñdere. hoc etiã videtur posse cõcludi ex dictis eius: qꝛ dicit ꝙ nõ lediꝛ nisi lesione aliarum cuius oppositum tamẽ ↄtingeret si haberet organum propriũ. ⁊ certe pnto hoc esse verum: sed capiunt iste virtutes distinctas denominatões ꝓpter diuersitatẽ opationũ.

Sed contra arguiꝛ. videtur. n. ꝙ est possibile ledi opationẽ existimatiue nõ lesa opatione imaginatiue aut fantasie. ponitur eniꝫ tertio de accidẽti a Galieno ad finẽ: ꝙ visi sunt aliqui taliter in opatiõibꝰ interioꝝ virtutũ lesi: ꝙ vnus imaginabaꝛ tubicenes in domo ipm impediẽtes. iõ iubebat eos expelli in casu isto fantasia erat lesa ⁊ iuditium non lesum. vidit iterum alium taliter lesum ꝙ omnia supellectilia nominabat ꝓprio nomine ⁊ accipiebat in manu. deinde ꝓijciebat. In casu isto iste bene apprehẽdebat ⁊ male iudicabat. iõ ⁊c.

Ad hoc respondeꝛ primo ꝓbabilr concedendo ꝙ stat ipsaꝫ ledi ⁊c. neqꝫ hoc ẽ ↄ̃ mentẽ Aui. qꝛ nõ plus vult nisi ꝙ non põt ledi nisi stante lesiõe in organo fantasie vel imaginatiue vel memoratiue. ⁊ hoc sufficit. ¶ Aliter dicit ꝙ non ẽ malus assensus nisi sit mala cõpositio vt pꝫ. lꝫ scđm aliqd esset aliqua ↄpositio bona vt ille cõponebat hoc esse fialaꝫ ⁊ hec opatio erat bona: ⁊ hãc nõ sequebatur appetitus ꝓijciẽdi. ꝫ prius faciebat vnã aliã compositionẽ. s. hãc bonũ est frãgere: vel dãnosuꝫ ẽ eẽ integrã: ad quã ↄpõneꝫ sequebaꝛ assensus ⁊ ꝓijciebat ⁊c.

Ex secundo notabili apparet rñsio ad qđdaꝫ aliud dubiũ moueri solitũ: qꝛ foda accñte per cõitatẽ nõ solũ medicus cõsiderare dꝫ virtutem mẽbri lesi ꝑ essentiã: sed etiaꝫ per cõitatem. ꝫ nõ vniuersaliter dcm̃ Aui. ẽ veꝝ. s. ꝙ sufficit medico ⁊c.

Dicitur eniꝫ argumentũ veꝝ concludere. sed intellectus Auicen. est ꝙ duabus virtutibꝰ in eodem organo operantibus vna lesa per essentiã ⁊ alia per cõitatẽ nõ hꝫ medicus curare de lesa ꝑ cõitateꝫ vt sanguifica epis diminuta ꝑꝑ debilitatẽ esse attractiuã eius.

¶ Tertia vero illaꝝ quas nominãt medici est qnta aut quarta cũ certificauerimus q̃ est virtus cõseruatiua: ⁊ memorialis.

¶ Primo nota ꝙ hec virtꝰ diciꝛ ↄseruatiua: qꝛ in ea ↄseruãtur spẽs reꝝ que per cogitatiuã vl' extimatiuã sunt ↄprehẽse. Diciꝛ etiã memorialis ꝓ quãto ꝑ spẽs illas iterato moueri põt existimatiua ad actualr ↄprehẽdendũ ea que in p̃terito fuerũt ↄphẽsa sub rõne qua in p̃terito cognita. ¶ Scđo nota ꝙ hec virtus nõ dꝫ dici ꝓprie cõprehẽsiua: qꝛ non est cognoscitiua ad hũc sensum: qꝛ in organo eius nõ formatur actualis cognitio. ⁊ hoc põt ꝑsuaderi rõne: qꝛ al's semꝑ eẽt sub actuali memoratõe qđ est ↄ̃ experimentum. ¶ Tertio nota. ꝙ hec virtꝰ scđm diuersas vias ↄ̃ se distinguẽdo istas virtutes: ẽ tertia in ordine: ẽ quarta: ⁊ ẽ quinta. tenẽdo. n. ꝙ sensus cõis ⁊ fantasia sunt vna virtꝰ: ⁊ imagiatiua ⁊ extimatiua nõ sunt distincte saltẽ apud medicos hec est tertia. Tenẽdo etiaꝫ ꝙ fantasia ⁊ sensus cõis sunt idem distinguendo imaginatiuã ↄ̃ extimatiuã est quarta. Sed distinguẽdo fantasiã ↄ̃ sensum cõem ⁊ imaginatiuã ↄtra extimatiuã est qnta virtus vt pꝫ. ⁊ hoc vult Aui.

¶ Et est thesaurus eius quod peruenit ad existimatiuaꝫ de intentionibꝰ in perceptis sensu extra formas coꝝ sensu ꝑceptas: sicut phantastica ẽ thesaurus eius ꝙ ꝑuenit ad sensuꝫ ex formis sensu ꝑceptis: ⁊ eius qdeꝫ locus ẽ posterior cerebri vẽtriculus. Hic vero est locus considerationis physice vtꝝ virtus conseruatiua ⁊ memorialis ⁊ virtꝰ que reducit illud qđ est absens ad memoriam ex eis que ab existimatiua sunt reposita sit virtus vna aut virtutes due. Medico tamen non est inde curanduꝫ: quoniã nocumẽta q̃ eis qualitercũqꝫ sint accidũt sũt homogenea. sunt. n. nocumẽta q̃ in ventriculo cerebri posteriori accidũt: vl' de genere ↄpl'onis vl' de genere cõpõnis. Virtꝰ vero ↄprehensiua q̃ est vna de virtutibꝰ anime comprehẽsiuis est humana rationalis. Et qꝛ medici virtutem existimatiuam non considerauerunt propter causam quã diximus: ideo hanc virtutem non cõsiderauerunt. Non. n. fuit eorum consideratio nisi in operatiõibus trium virtutũ tantũ ⁊ non in alijs.

¶ Primo nota. notãter diciꝛ hec virtus thesaurus: qꝛ res cara ⁊ pretiosa. Diciꝛ enim thesaurus quasi tenẽs auꝝ. ¶ Secundo nota. non esse intentionẽ Auicen. in memoratiua solum reseruari species insensatoꝝ: sed etiam sensatoruꝫ. reseruantur. n. in memoratiua omnes species cuiuslibet comprehensi per cogitatiuã ⁊ extimatiuã: sed per extimatiuam non solum insensata: sed etiã sensata sunt comprehẽsa. quicquid eniꝫ inferior virtus comprehẽdit: comprehẽdit etiam superior: ⁊ adhuc plus. ideo ⁊c. Unde tenẽdum eandeꝫ fore habitudinẽ inter reseruatiuas que reperitur inter comprehensiuas virtutes: facit tamẽ mentioneꝫ de insensatis Aui. aut quia est nobilior operatio: aut qꝛ per hoc distinguitur ↄtra fantasiam vt statim patebit.

Dubium videtur ꝙ virtus memoratiua sit virtus cognoscitiua: qꝛ memorari siue memoratio ẽ actus eius: memoratio aũt est cognitio.

Dicitur ꝙ memoratio vel idẽ est quod reseruatio: ⁊ sic in proposito est sermo. vel ideꝫ est qđ cognitio alicuius cogniti ratione qua in preterito cognituꝫ ⁊ per species reseruatas. ⁊ sic non est actus nisi virtutis cognoscitiue ⁊c.

¶ Cap. sextum de virtutibꝰ aĩalibꝰ motiuis.

m Otiua vero virtus ẽ illa que chordas cõtrahit ⁊ laxat: propter quod mouentur membra ⁊ iuncture dilatatiõe ⁊ sua flexione.

¶ Primo nota. ꝙ per virtutem motiuam in proposito debemus intelligere virtutem motiuam localiter voluntariaꝫ siue talis motꝰ sit totius siue partis siue progressiuus siue dilatatiuus siue constrictiuus: sicut est motus pectoris ⁊ pulmonis ⁊ dyafragmatis. ¶ Secundo nota. ꝙ virtus motiua est duplex. s. imperans motum ⁊ exequens. Imperans motum est virtus appetitiua. Exequẽs vero est virtus existens in musculis ⁊ spiritibus que possunt dici instrumenta virtutis motiue appetitiue siue extimatiue. ¶ Ad propositum hic de vtraqꝫ virtute est sermo. vterqꝫ enim mouet: licet vna principaliter ⁊ alia instrumentaliter. ¶ Tertio nota. ꝙ hec virtus cõtrahit ⁊ laxat cordas modo superius dicto in capitulo de membris. Scitis eniꝫ musculum esse compositum ex villis carnis nerui ⁊ ligamenti qui in extremitate musculi adinuicem contexuntur ⁊ componunt cordã per quã alligantur iuncture musculo. Scitis etiã ꝙ voluntario motu prius musculus dilatatur vel ↄstringitur: ad cuius dilatationem vel constrictioneꝫ sequiꝛ motus corde per quẽ appropinquat centro musculi aut ab eodeꝫ remouetur ⁊ ex consequẽti accidit extẽsio iuncture ⁊ membroꝝ aut constrictio. motiua igitur virtus cordas cõtrahit ⁊ laxat ad cõtractionem ⁊ extensionẽ musculi propter quod mouẽtur membra ⁊c. Tacuit auteꝫ de musculis tanꝗ̃ notũ. Et ex notato põt colligi vt plurimũ mẽbꝝ moueri a musculo existente extra ipꝫ i alio mẽbro. ¶ Quarto nõ. ꝙ illa ꝑticula. Ex fixiõe

est sic intelligenda: q2 in omni motu est necesse aliquid esse fixum. ideo motiua virtus aliquã partẽ figit ꝛ aliquã partẽ mouet mõ iaȝ dicto dũ. s. fuerit motis terminate partis.

Primum dubiũ. Non glibet motus membrorũ volũtarius perficitur motu corde: vt patȝ de motu dyafragmatis ꝛ pectoris. iõ ꝛc.

Secundũ dubiũ. Motiua virtus non solum est principiũ motus: sed etiã quietis. ledi tur. n. opatio virtutis motiue dum nõ potest membrũ in situ in quo volumus debite quietari: vt patȝ in tremore: vbi ꝓpter grauitatẽ membri ꝛ virtutis debilitatẽ membrũ tremit: cui⁹ signũ est ꝙ si mẽbꝝ adhereat rei fixe nõ tremit.

Ad primum dicitur primo nõ fuisse intentionem Auicen. ꝙ omnis talis motus perficitur corda: sed sufficit vt plurimum sic esse: ꝛ quia hoc est notum. ideo de hoc facit mentionem. Uel dicitur secundo omnem talem perfici corda: licet aliquando ipsa sit nobis incognita.

Ad secundũ dicitur concedendo ꝙ virtus motiua est causa qetis membri quod satis intelligi potest per illam particulam. dilatatione sua ꝛ fixione. vt dictum est.

¶ Et eius qdẽ penetratio ẽ in neruis qui sunt cum lacertis continui.

¶ Primo nota vt supra dictũ est ꝑ virtutẽ in ꝓposito intelligendũ eẽ instrumentũ vel tẽperamentũ instrumẽtale ꝯcurrens ad motũ mẽbri. ꝛ sic spũs est virtus motiua. Dum igiẛ dicit ꝙ eius penetratio est ꝑ neruos exponiẛ. i. spũs motiui penetratio ẽ ꝛc. ¶ Scđo nõ ꝙ ex ista lr̃a pȝ itellect⁹ antiq̃ distinctõis. s. ꝙ ẽ duplex organũ mot⁹ volũtarij: qdã operãs ꝛ qdã deferẽs. Deferẽs ẽ neruus vt pȝ. Operãs võ ẽ musculus se dilatãdo ꝛ ꝯstrigẽdo: ꝛ sic dñter neruus ꝛ musculus sunt instr̃a ꝛ organa motus voluntarij. ¶ Tertio nota ꝙ ꝑ lacertũ in ꝓposito intelligere debemus musculuȝ siue lacertũ ꝓprie dictũ cui cõtinui sunt nerui: q2. s. compositionẽ musculoꝝ igrediunẛ ꝛ postea ꝑ subaȝ eoꝝ seminanẛ vt supra in ꝓcedẽti doctrina. ca. de mẽbris.

¶ Et est genus quod secundũ specificationeȝ principij motuum specificatur.

¶ Nota ꝙ sicͭ spũs naturalis ꝛ sensitiu⁹ ab epe ꝛ cerebro ad particularia mẽbra trãsmissus limittaẛ ad varias mensuras ꝯplõnũ ꝛ qualitatũ ita vt nõ sit oĩno eadẽ vel similis ꝯplõ spũs sensitiui manus ꝛ pedis oculi ꝛ digiti. ꝛ sic de alijs: ita ꝓportõalr̃ ymaginãdũ ẽ nõ esse eadẽ dispõneȝ vel similem oĩno spũs motiui ꝑ neruos ad musculos ꝛ lacertos nr̃i corporis trãsmissi: ȝ variaẛ scđm varietatẽ ꝯplõnis musculoꝝ ꝛ lacertoꝝ ad quos inferẛ hui⁹ spũsmotiui: ꝛ hoc itellexit Aui. in lr̃a dũ dixit: ꝙ hec ṽtus motiua ẽ gen⁹ qđ scđm specificatõeȝ ꝛc. qđ dictũ est metaphoricũ. ꝛ sumiẛ hoc mõ methaphora. sicut. n. gen⁹ ẽ indĩns ad varias spẽs ꝛ ꝑ varias dr̃ias ꝯtrahibile: ita spiritus motiuus a cerebro ꝓueniẽs est genus indifferẽter ꝯtrahibile ad varias dispõnes ꝛ modos ꝯplõnũ scđm mẽbroꝝ ad q̃ transmittiẛ diuersitatem.

¶ In vnoquoq3 igiẛ musculo est alia natura que est sequens iudicium existimatiue a qua prouenit cõmunis consensus.

¶ Primo nõ ꝙ ad motũ volũtariũ causandũ ꝯcurrũt plura agẽtia sibi adiuicẽ subordinata eẽntialr̃. ꝑmo cõcurrit obiectũ mouẽs potẽtiã cognoscitiuã in genere finis. scđo ꝯcurrit spũs mouẽs i genere efficiẽtis: qua. s. ꝯprehẽdiẛ obiectũ sub rõne boni vel mali. tertio cõcurrit iudiciũ siue assensus. quarto ꝯcurrit appetitus siue inclinatio ad ꝓseq̃ndũ siue fugiendũ. quinto motus spũs ad instr̃a motus. vltimo motus organoꝝ ad ꝓsequẽdũ siue fugiẽdũ. Judiciuȝ ꝓ extimatiue ẽ illud ad qđ seqẛ appetit⁹ ꝛ motus cuiuslibȝ. ꝛ hoc itellexit Aui. dũ dixit. ẽ sequẽs idiciũ ꝛc. ¶ Scđo nõ: q2 dixit a qua ꝓuenit cõis ꝯsensus. Ista lr̃a põt dupliciter exponi. Primo cõis ꝯsensus. i. a qua ꝓuenit iudiciũ cõis cãns motũ. Scđo vt ꝑ cõeȝ ꝯsensuȝ itelligamus mutuũ cõsensuȝ. Est aũt mutuus ꝯsensus ṽtutis existimatiue ꝛ motiue excutiue. virtus eni extimatiua impat motiue. ꝛ sic motiua ꝯsentit. virt⁹ autẽ motiua ꝯsentit exeq̃ndo. hũc ãt ꝯsensuȝ ꝓducit extimatiua: q2 ꝑticularis motiua ab ea dirigiẛ vt sibi subordiata ꝛc.

¶ Capitulũ doctrine sexte qđ ẽ de opatiõib⁹.

Dicemus ꝙ operationum singulariuȝ alie sunt que ab vna complentur virtute: verbi gratia: digestio.

¶ Primo nota ꝙ opatio põt dici singularis multiplr̃. ꝑmo ꝓdicatione vt hec digõ stõaci. Scđo ꝑticipatiõe vt visio spumificatio. Tertio. q2 ad finẽ singularẽ ꝛ nõ cõem ordiata. Consilr̃ diciẛ eȝ. aliqua opatio cõis triplr̃. s. ꝓdicatõe ꝑticipatõe: ꝛ q2 ad finẽ subordinata cõeȝ. Exẽplũ ꝑmi vt digestio. Exemplũ scđi vt nutricatio. Exẽpluȝ tertij vt digestio stomaci. ¶ Ad ꝓpositũ ꝑ opatiõeȝ singularẽ in lr̃a positaȝ itelligere debem⁹ opatõeȝ singularẽ accipiẽdo ꝑmo mõ: vt digestio h⁹ stomaci ꝛc. ꝑ ly tñ singulariũ põt itelligi singularũ. ꝛ secũdũ hoc ẽ duplex lr̃e sensus. Primo singulariũ. i. terminataꝝ ꝛ distinctaꝝ. vl' aliter opationũ q̃ sũt vna opatio: vel aliter. i. omniũ. ¶ Secũdo nota ꝙ digõ vna cõpleẛ virtute. s. naturali: lȝ qñq3 ad illã possit iuuare extrinseca qualitas emplastri vel ceroti. principale tamẽ in cõplemẽto digestionis ẽ naturalis virtus nobis itrinseca.

¶ Alie q̃ a duabus cõplenẛ virtutibus.

¶ Nota ꝙ lȝ vna opatio ꝯpleaẛ duab⁹ virtutibus: nõ tamẽ ab eis eque primo ꝓuenit: ȝ ab vna ꝑ prius. ꝛ ab alia ꝑ posteri⁹: ꝛ sic vna alteri ṽtuti i tali opatiõe subordinaẛ. hoc ãt non ẽ inconueniens vt debet videri in pħia.

¶ Sicut cibi desideriũ quod cõpletur a virtute naturali attractiua ꝛ a virtute sensibili que est in ore stomaci.

¶ Primo nota ꝙ per cibi desideriũ compleri in ꝓposito nõ aliud intelligere debemus nisi cibi desiderium suũ finem attingere vel exeq. ꝛ hoc facit duplici virtute. s. attractiua naturali ꝛ sensitiua oris stomaci. ¶ Scđo nota vt colligiẛ q̃nto de accidẽti: ad famẽ naturalẽ plures cõcurrere mot⁹ sibi inuicẽ subordinatos. s. membroꝝ inanitionẽ attractionẽ eorum a venis ꝛ venaꝝ ab epate ꝛ stomaco mediãtibus meseraicis. Ad quã attractionẽ silr̃ cũ alteratiõe quã facit mlĩa naturalis i ore stomaci seqẛ tristis sensatio: ꝛ tãdẽ appetit⁹ q̃ ẽ fames: ꝛ hec satio cõplet cibi desideriũ ad intellectũ datũ. Aliter tñ lr̃e põt esse intellectus vt statim patebit.

¶ Attractiua vero operatur ex hoc ꝙ mouet villũ q̃ secũdũ lõgitudinẽ ꝓtẽditur retinẽdo illud quod attrahitur ꝛ sugẽdo ex hũoribus quod est sibi ꝓpriũ. Sẽsibilis aũt operatur i hoc ꝙ hãc sentit passionẽ: ꝛ q2 sentit mordicationẽ colere nigre q̃ est excitãs desideriũ: cuius esse nominauimus.

¶ Nota ꝙ per attractiuã in proposito videẛ Aui. intelligere attractiuã meseraicaꝝ ab ore stomaci: quod satis põt patere per hoc quod subdit ꝙ sensibilis operaẛ: q2 hanc sentiẛ passionem. s. attractionis. Et secundũ hoc possumus aliter exponere litterã superius positã dum dicit: ꝙ cibi desideriũ compleẛ: non exponaẛ. i. fineȝ ꝛc. sed compleẛ. i. produciẛ simul a virtute attractiua ꝛ sensitiua virtute. Ad cibi eni desiderium causandũ cõcurrit virtus attractiua naturalis meseraicaꝝ ꝛ virtus sensitiua oris stomaci sentiẽdo ꝛc. Et ex ista littera de mente Auicẽ. cõcludere possumus primo nec cõsumptio humidi substãtifici nec cõsumptio humidi chilosi est causa immediata famis: sed ad cõsumptionẽ illã sequitur sensibilitas vt pȝ ad quã sequiẛ desideriũ. ¶ Seqẛ secũdo ꝙ ꝓter suctionẽ factam in ore stomaci ad tristẽ sensationem hora famis causatã cõcurrit aliqua qualitas vel alteratio facta a melãcolia naturali trãsmissa ad os stomaci: vt pȝ in littera. ¶ Seqẛ tertio ꝙ capiendo famẽ ꝓ appetitu oris stomaci ad cibũ cã imediata illius famis est illa tristis sensatio ori stomaci. ¶ Seqẛ quarto ꝙ imediatũ obiectũ illi⁹ tristis sensationis est illa mala qualitas que illa tristi sensatiõe percipiẛ. ¶ Ex quo vlterius sequitur ꝙ iproprie capiẽdo famem pro illa tristi sensatione immediate causans fameȝ ẽ illa mala cõplexio vel qualitas nisi ponere vellemus os stomaci immutari spũaliter per species. cum igiẛ dicunt doctores antiq consumptõeȝ siue suctionem humidi substantifici vel chilosi fore causam famis immediatã nõ plus nolũt nisi

ꝙ iter ꝯsumptões min⁹ mediata cã famis ẽ talis ꝯsumptio:

¶ Et hãc quidẽ operationẽ nõ dicemus duabus cõpleri virtutib⁹. nisi ideo ꝙ cuꝫ sensibili acciderit nocumentũ destruet intẽtio q̃ vocatur fames ⁊ desideriũ: neq; desiderabit cib⁹: lꝫ eo corpus indigeat. Et simil'r trãsglutiẽdi opatio duab⁹ complet virtutib⁹. vna ẽ attractiua naturalis. ⁊ altera ẽ attractiua voluntarie: ⁊ prima quidẽ suã cõplet opatõeꝫ p villũ q secundũ longitudinẽ ꝓtẽdit q est in ore stomaci ⁊ isophago: Et secũde cõplet opatio p villũ lacerti trãsglutiẽdi. Cũq; vna duaꝝ virtutũ destruet trãsglutiẽdi opatio duriter prouenit: sed quando nõ fuerit destruet. Sed cũ illa nõ opata fuerit: erit trãsglutiẽdi operatio difficilis. Nõne vides ꝙ cũ desideriuꝫ nõ recte ꝓcedit: duriter ꝓuẽit opatio trãsglutiẽdi illud qδ nõ desiderat: imo cum abhorremus aliquã rẽ nausea nobis ꝓuocabit. ⁊ cũ eã postea trãsglutire voluerimus ⁊ territa fuerit ab ea virt⁹ nostra attractiua desideratiua dura erit opatio volũtarie trãsglutiendi. Trãsitus quoq; nutrimenti perficitur virtute membri impellẽtis a quo ꝓcedit: ⁊ attractiua membri ad qδ accedit. Et similiter supfluitatũ egressio que fit per duas vias.

¶ Primo nota can. vel relaꝫ inuestigandi hãc virtutẽ fore alicui⁹ opatõis principiũ: q: lesa vel impedita virtute ledit illa opatio. ¶ Et ex isto soluit dubiũ quo q̃ri ꝯsueuit quare dicimus opatõeꝫ digestiuã ꝯpleri vna virtute. s. digestiua: cum tamẽ ad eã cõcurrat attractio retẽtio ⁊c. nõ aũt sic dicimus de desiderio siue appetitu: q: dr̃ ꝙ ꝯplet attractõe ⁊c. ¶ Hic potest dici pͥmo ꝙ si p possibile cessaret operatio retentiue aut attractiue posito cibo digestibili in stomaco adhuc fieret digestio: sed si nõ fieret attractio aut suctio iam dicta nõ fieret desideriũ ⁊c. Aliter dicit ꝙ digestio complet plurib⁹ virtutib⁹ que tamẽ sunt eiusdeꝫ generis: q: quelibꝫ est naturalis: ꝫ ad desideriũ cõcurrũt plures. scδꝫ genus. s. aialis ⁊ naturalis. ¶ Scδo nota qδ per egressioneꝫ supfluitatũ que fit per duas vias intellexit emissionẽ fecũ ⁊ vrine. Ad has enim expulsiones sicut manifestũ est concurrũt virtus animalis sensitiua ⁊ virtus naturalis expulsiua vt patet. ¶ Totũ residuũ littere satis patꝫ vsq; ibi.

¶ Et forsitan plerũq; exñt opatõis principiũ due ṽtutes. s. aialis ⁊ naturalis. ⁊ fortasse plerũq; exñt eius causa virt⁹ ⁊ qualitas: sicut ĩfrigidatio q̃ ꝓhibet materias ⁊ iuuat expulsiuã in parilitate supfluitatũ q̃ descendunt a membro: ⁊ vetat ⁊ in facieꝫ reuerberat. Et frigiditatis qdẽ ẽ equalitas: q̃ propter duas ꝓhibet res. s. cũ essentia substãtiã ei⁹ qδ effundit ingrossando: ⁊ coangustãdo poros. Et res tertia q̃ est p accidẽs q̃ est qua caliditas extinguitur attractiua: ⁊ qualitas caliditatis attrahit p illud qδ istis opponit modis quos prediximus. Et caliditatis qdẽ qualitas ⁊ necessitas vacui nõ attrahũt in pͥmis nisi illud qδ ẽ subtile: ⁊ postea qδ est spissuꝫ. Uirtus vero attractiua naturalis nõ attrahit nisi quod est ei magis conueniens: ⁊ qδ nature eius ẽ ꝓpriũ attrahere: ⁊ plerũq; qδ ẽ magis spissum est magis ꝓpriũ ⁊ magis cõueniens.

¶ Nota per expulsiuã in ꝓposito itelligere possumus expulsiuã intestinoꝝ vt in expellendo feces q̃ a frigiditate iuuat. Cũ. n. impediat expulsio fecũ aut ꝑꝑ caliditatẽ epis multuꝫ exsiccãtis: aut ꝑꝑ fortitudinẽ retẽtiue aut ꝑꝑ carentiaꝫ vẽtositatis frigiditas hãc expulsiuã iuuat remittẽdo epis caliditatẽ debilitãdo ⁊ ꝓpellẽdo feces iuuat expulsiuã. Et secundum hoc exponitur littera sicut infrigidatio ꝓhibet. i. facit subcũbere materias eaꝝ impediẽdo resistẽtiã vel ꝓhibet. s. multiplicationẽ: q: euacuat ⁊ iuuat expulsiuaꝫ iam dictam in paritate. i. dum est pitas virtutis ad materias: ⁊ econtra: q: neutrũ alteꝝ sufficiẽter excedit. ⁊ vetat. s. supfluitates resistere. ⁊ reuerberat. i. ꝓpellit in faciẽ. i. ad supficieꝫ mouet. Aliter ⁊ meli⁹ exponit hec lr̃a p expulsiuã intelligẽdo ipellẽdi virtutẽ ⁊ p expulsionẽ repcussionẽ scδm qδ lr̃a ĩtelligẽda ẽ qδ frigiditas ꝓhibet materias descendere ad mẽbrũ ⁊ iuuat expulsionẽ i repcutiẽdo in pilitate. i. dũ est pilitas modo iaꝫ dicto in alia expõne: Et vetat. s. illas supfluitates ad mẽbrũ effundi. ⁊ reuerberat. i. repcutit i faciẽ mẽbri ꝓpellẽtis: sicut si qs ꝓiicit lapidẽ ad muꝝ ⁊ muro impediẽte motũ lapidis reuerberet lapis versus ꝓiiciẽtẽ ⁊ forte in faciẽ ei⁹. ¶ Totũ residuũ lr̃e pꝫ vsq; in finẽ doctrine.

¶ Explicit expõ Jacobi de Forliuio super prima Fen primi canonis abynhali abynsceni.

¶ Incipit expositio eiusdeꝫ Jacobi super secunda Fen.

¶ Fen secunde sunt tres doctrine.

¶ Doctrine pͥme q̃ est de egritudinib⁹ sunt octo capl'a.

¶ Cap: pͥmũ. est de doctrina cause ⁊ egritudinis ⁊ accñtis:

D Icemus ꝙ causa in libris medicorum est id quod primo est: ⁊ ex quo ꝓuenit inuentio alicuius dispõnis i corpore humano aut ei⁹ fixionis.

¶ Primo nota q res ꝑter naturaꝫ apud medicos ponuntur tres. s. cã: egritudo: ⁊ accñs. Et qd ꝑ vtrũq; istoꝝ debeat intelligi declarat in lr̃a. Quia igit in ꝓposito nõ determinat de cã nisi scδꝫ ꝙ de ea ꝯsiderat medicus scδꝫ ꝙ distiguit ꝯ morbũ ⁊ accidens. iδ notãter dixit in lr̃a in libris medicoꝝ. ¶ Pro cuius itellectu nota scδo ꝙ cã cõiter sumpta dr̃ de mã ⁊ forma efficiẽte ⁊ fine: vt pꝫ secũdo pħicoꝝ: ⁊ sic de cã ptinet tractare ad pħm naturalẽ. scδo sumit cã p re ꝑter naturã a qua in corpore hũano sequit egritudo vel dispõ imediate ledẽs opatões. ⁊ sic sumit in ꝓposito. ¶ Ex q̃ seqt ꝙ cã tal'r sumpta solũ dr̃ ꝺ efficiẽte: q: tñ efficiẽs cã põt eẽ cõseruãs vel ꝓducẽs vt dꝫ videri scδo pħicoꝝ. iδ cã de qua i ꝓposito ẽ sermo dr̃ de omni causa ꝓducẽte uel cõseruãte egritudinẽ in hũano corpore. Nota tñ ꝙ cã q̃ diffinit hic dicit cã sanitatis ⁊ neutralitatis. ¶ Tertio nota dupl'r aliqd eẽ prͥus respectu alteri⁹. Primo tpe. ⁊ sic nõ ẽ sermo in ꝓposito. Notũ ẽ. n. ꝙ cã ꝯseruãs nõ ꝑcedit tpe effectũ ꝯseruatũ ad bonũ intellectũ. Scδo natura ⁊ sic sumit i ꝓposito. sic. n. cã egritudis est qd prius nã pro quãto. s. a cã depẽdet egritudo. Dicit ḡ in ꝓposito cã prͥor natura: q:. s. via depẽdẽtie: q: ab ea depẽdet effect⁹. Ex isto soluit dubiũ hic moueri solitũ de cã ꝯseruãte ⁊ ꝯiuncta vt pꝫ. ¶ Quarto nota ꝙ ly ex in ꝓposito denotat circũstãtiã cause efficiẽtis vt sit sensus. ex qua. i. a qua ꝓuenit inuẽtio. i. existentia alicui⁹ dispõnis ⁊ fixiõis in corpore humano. Ista lr̃a duplicꝫ põt hr̃e expõnem. Primo vt sic sumat dispõ ꝓut distiguit ꝯ habitũ: q: ẽ qualitas de facili mobilis. ⁊ p fixionẽ itelligat habituꝫ: ⁊ tũc erit sensus ꝙ cã est illud ex quo ꝓuenit inuẽtio alicuius dispositionis vel habitus. Alter intellectus littere põt eẽ vt p hoc velit oñdere diuersũ modũ cãrũ efficiẽtiũ. qdã. n. ꝓducũt ⁊ iste dr̃ disponere: quedã aũt rem ꝓductaꝫ cõseruãt: ⁊ iste dr̃ dispões figere. ⁊ sic pꝫ sensus lr̃e. Ex qb⁹ oib⁹ sequitur diffinitio tal'r intelligẽdo. Causa ẽ id qδ pͥmo ẽ. s. natura a quo in corpore humano dependet aliqua dispõ. s. sanitatꝭ ⁊ egritudis. ⁊ sub sanitate ⁊ egritudie ꝯphẽdit neutralitas.

¶ Et egritudo ẽ dispõ nõ naturalis i corpore humano ex qua in opatiõe essential'r ꝓuenit nocumentũ ꝓuentu pͥmo. Et ẽ aut cõplexio nõnaturalis aut cõpositio nõnaturalis.

¶ Primo nota ꝙ dispõ hic q̃nq; sumit ꝓut ẽ ideꝫ qδ qualitas de facili mobilis. ⁊ sic nõ sumit hic: q: lapis i vesica nõ ẽ q̃litas. scδo sumit ꝓ omni eo q̃ denoiat subꝫ aliqua denominatiõe. ⁊ sic quãtitatẽ sitũ ⁊ figurã dicim⁹ eẽ dispões: ⁊ sic sumit in ꝓposito dispõ: sic enim dicimus lapideꝫ in vesica eẽ dispõnẽ: q: p illũ formal'r denominat hõ ⁊ sic ꝺ aliȷ̃s.

¶ Nota scđo ꝙ per nõnaturale intelligo p̄ternaturam vel cõtra naturam. ⁊ dixit in corpore humano: qꝛ de illo solũ cõsiderat medicus. ¶ Tertio nota ꝙ nocumentũ in operatiõe potest contingere tripliciter. primo per lesionẽ existentez in aliqua natura mẽbri. secũdo per cõitatẽ. tertio rõne obiecti vel materie circa quã oꝑatur virtus mẽbri. Exemplum primi. nocumentũ in digestiõe stomaci eueniẽs a mala cõplone stomaci. Exẽplum secundi sicut nocumẽtum informatione vocis ꝓpter impotẽtiã motus lacertoꝝ pectoris. Exemplum tertij sicut imperfectio digestionis in stomaco ꝓpter rem indigestibilẽ sicut ossa ceresoꝝ. ¶ Ad propositũ nocumentũ eueniẽs p̄mo mõ dicitur euenire essentialiter. Alijs autem duobus modis accidẽtaliter: qꝛ p̄mo mõ euenit propter lesionẽ in essentia mẽbri. ¶ Ex quo sequit̃ hic diffiniri egritudinẽ per essentiã vel proprietatẽ ⁊ non cõmunitatez. ¶ Nota tñ per ly essentialiter aliqui intelligunt id qđ ꝑ se ⁊ ex eius naturali iclinatiõe ledit. Prima expositio est melior. ¶ Quarto nota ꝙ per ꝓuentũ primũ debemus intelligere dependentiã immediatam: qꝛ. s. oꝑationis lesio immediate dependet ab egritudine. Ex qbus colligit̃ completa diffinitio egritudinis: qꝛ per hoc qđ dicit̃: dispositio tãgit̃ genus. sed per ly nõnaturalis differt a sanitate: sed per ly in corpore humano differt a dispõne p̄ter naturã nõ existẽte i corpore humano de qua non tractat̃ in libris medicoꝝ. Per hoc aũt qđ dicit̃ ꝓuentu primo differt a causa. lz eni a causa ꝓueniat nocumentũ: nõ tamẽ post. i. imediate. causa eniz non causat nisi mediãte egritudine.

¶ Et accidens est res que hanc sequitur dispositionẽ que est nõnaturalis: siue sit naturali cõtraria sicut dolor in colica: siue nõ sit ꝯtraria sicut rubedo multa maxille i piplemõia.

¶ Primo nota ꝙ lz hic terminus accñs multipliciter possit sumi. s. ꝓut distinguitur cõtra substantiã ⁊ multis alijs modis: hic tamẽ sumit̃ accidẽs ꝓ re p̄ter naturã ꝯñte morbũ ⁊ accñs: quasi ab alio: puta ab egritudie cadẽs. ¶ Scđo nota vt sumit̃ a Galie. tertio de accidenti ⁊ morbo. accidẽs taliter sumptuz est triplex. s. actio lesa: qualitas mutata: exiens mutatũ. quid debet ꝑ quẽlibz istoꝝ modoꝝ itelligi satis pz soluz aut explicuit Auicẽ. de actõe lesa ⁊ qualitate mutata. ¶ Tertio nota ꝙ hoꝝ accidentiũ quoddã dicit̃ ex toto genere p̄ter naturã. quoddã vero nõ. Exẽplũ primi vt dolor in colica. Exemplũ secũdi vt rubedo maxillaꝝ. Et per accidens ex toto genere ⁊c. intelligi dz accidens qđ nulli indiuiduo de spẽ humana põt scđz naturã in esse vt dolor: ecõtra v̄o qđ nõ repugnat alicui in eẽ scđm naturaz vt rubedo maxillaꝝ. ⁊ iõ in diffinitione doloris explicat̃ aliqd rei naturali ꝯriuz vt dolor ẽ tristis sensatio ⁊c. Nõ sic aũt fit in diffinitione rubedinis maxillaꝝ. ¶ Et ex hoc vlterius patere potest quare dolor ⁊ huiusmodi accidẽtia mala ex toto genere preter naturã dicũtur ẽt accidẽtia ꝑmutata a naturalib⁹ in propria forma: qꝛ in ꝓpria rõne formali ipsoꝝ ponitur aliquid explicans ꝯriuz naturali ⁊ cõuenienti dispõni. ¶ Quarto nota ꝙ colica aliquando sumit̃ pro dolore in colon intestino: qñqz pro dispõne p̄ter naturã ad quã in colon seq̃t dolor sicut ẽ mala complo in colon aut mala compositio aut soluta continuitas ad quã dolor sequitur: ⁊ taliter sumitur cũ dicitur: sicut dolor in colica.

¶ Cause exemplum est putredo. Egritudinis exemplum est febris. Exemplũ accidẽtis est sitis ⁊ dolor capitis.

¶ Primo nota ꝙ ꝑ putredinẽ in ꝓposito indifferẽter intelligere possumus humorẽ vel vaporẽ putridũ siue qualitatez putridã. quodlz. n. illoꝝ est cã egritudinis: qꝛ cãtur a re preter naturã existẽte in mẽbro vel in mẽbris. si tamẽ eẽt putredo in suba mẽbri vt sic nõ esset cã egritudinis: sed poti⁹ egritudo: vt pz ex qd nois egritudinis. ¶ Scđo nota. febris ẽ morbus siue egritudo. ẽ. n. dispõ ex qua eẽntialr̃ ꝓuenit nocumẽtũ in operatiõe imediate siue ꝓuentu p̄mo qđ nõ ẽ de putredine: sitis tñ ⁊ dolor sunt accidentia: qꝛ sunt accidentales dispões mẽbroꝝ ab egritudine dependẽtes. Caliditate. n. febrili exsiccãte cãtur sitis p̄ter naturã similiter eleuante materias vaporales acutas ad caput causat̃ dolor aut ẽt imprimit in mẽbro caliditatẽ p̄ter naturã vt in cerebro.

¶ Cause quoqz exẽplũ est repletio in receptaculis que ad oculũ descendunt. Exemplum egritudinis oppilatio in vuea que ẽ egritudo instrumẽtalis vel cõpositiõalis. Exemplũ accidentis est destructio visus.

¶ Primo nota ꝙ iuxta cõem modũ loquẽdi qñqz sumit̃ repletio ꝓ materia replẽte. ⁊ sic repletio receptaculoꝝ dictoꝝ in lr̃a nõ est nisi humoralis materia in eis cõtenta qñqz aũt repletio sumit̃ ꝓ mõ se habendi mẽbri repleti quod realiter non est nisi ipm mebrũ sic se habere vel sic se hñs. ⁊ sic repletio non est materia replens. ¶ Ad propositũz igit̃ sumitur primo mõ. s. ꝓ materia. sic enim est causa ⁊ non egritudo. membrũ aũt sic se habere ẽ egritudo: cuius causa est materia. materia. n. replens est causa eius quod est mẽbrũ esse repletũ. Et penes hec ꝯcedẽda essent multa que iaz multis visa sunt absurda. primum ꝙ eadem res ẽ sanitas ⁊ egritudo: vt posito ꝙ neruus aliqs toti⁹ sit debite figuratus ⁊ sit replet⁹: tũc sic: neruus ẽ sanitas in figura. ⁊ tñ hic neruus ẽ egritudo: qꝛ hic neruus est opilatio. similiter res naturalis est res p̄ter naturã. ⁊ infinita alia. ¶ Nota scđo ꝙ ꝑ instrumenta descẽdẽtia ad oculũ intelligere debemus neruos obticos cõcauos per quos defert̃ spiritus visiuus ad oculos. ¶ Tertio nota ꝙ illa opilatio sumpta pro materia opilãte est causa: ꝫ ꝓ mẽbro ⁊c. est egritudo. vuea est tunica ꝑforata per quam multiplicantur spẽs ⁊c. destructio vero visus est accidẽs ꝯñs repletionem iam dictam.

¶ Exemplũ etiaz cause est reumatismus acutus. Exemplũ egritudinis ẽ apostema in pulmone. Exemplũ accidẽtis ẽ rubedo ambaꝝ maxillaꝝ ⁊ gibbositas vnguiũ.

¶ Primo nota per reumatissimũ acutũ intelligere debemus omnez materiã fluentẽ a cerebro ad pectus ⁊ pulmonẽ. Dicit̃. n. reuma quasi ruens: hic. n. reumatismus ẽ causa apostematis dupliciter. primo ꝓ quãto fluens ad pulmonẽ ⁊ imbibitis ei põt causare malã cõplonem. scđo pro quãto acuitate sua põt vlcerare pulmonẽ ⁊ causare ptisim.

Dubitatur qũo põt reumatismus eẽ acutus cũ sit cãt⁹ a frigido ⁊ hũido cerebro.

Dicit ꝙ hoc ꝓuenit ex dispõne p̄ternaturali cerebri aut ẽt ex dispõne fumoꝝ eleuatoꝝ ad cerebruz.

¶ Secundo nota ex dictis Aui. hic: ꝙ nõ soluz materia frigida potest causare periplemoniaz: sed etiam calida: vt hic colligitur: sed vt plurimum causet̃ periplemonia a materia frigida: vt colligit̃ decima tertij: in caplo de causis periplemonie. ¶ Tertio nota in piplemonia causatur rubedo maxillaꝝ ꝓpter materiã multã vaporabilẽ a pulmõe ad faciẽ eleuatã ⁊ maxime receptã in poris maxillaꝝ ꝓpter multitudinẽ venaꝝ ⁊ artariaꝝ ibi existentiũ causantẽ ebulitionẽ in spũ ⁊ sanguine ibi existẽtibus ⁊ calore ad illũ locum attrahẽte sanguinẽ ⁊ spiritũ: ꝫ in periplemonia ad quã sequitur etica aut ptisis causatur vnguium gibositas. cõsumitur enim materia digiti carnosa cui ãnexa est vnguis ⁊ glutinata: vnde quia minoratur materia illa necesse est vnguem flecti secundum minorationẽ materie sibi subiacentis sic subsequẽdo materiam eis subiacentem.

¶ Accidens aũt vocat̃ accidens respectu sue essentie: aut cõparatiõe eius cui accidit: ⁊ vocatur significatio respectu consideratiõis medici ad ipsum ⁊ processiõis eius ab eo ad sciẽdum egritudinis essentiam.

¶ Primo nota: qꝛ hec littera habet duplicẽ expositionẽ. prima est ꝙ accidens cõsideratũ secundũ eius essentiã vel suũ esse ab egritudine dependet; accidẽs ergo respectu sue egritudinis cui accidit sicut effectus cause vel causam ꝯsequẽs dicitur accidẽs. scđa expositio est ꝙ accidẽs sumit̃ dupliciter. Primo ꝓprie pro re p̄ternaturã ꝯñte morbuz ⁊ dicitur accidens quasi ab alio. s. a morbo cadẽs. ⁊ sic cõsideratũ secundũ essentiã eius que est ab alio cadere dicitur accidens. secundo capitur accidens cõmuniter ꝓ omni re corpori humano adueniente preter naturaz. ⁊ sic dicitur de causa morbo ⁊ accidẽte proprie dicto. hec distinctio colligit̃ a Galie.

quarto de accidēti: ⁊ sic respectu eius cui aduenit cā morbꝰ ⁊ accñs: illud qđ accidit appellať accidēs. dicit.n. accidēs: qꝛ accidit ⁊ nō naturaliter corpori inherens. Ad propositū vtrāqꝫ istaꝝ significationū tetigit Aui. i lr̃a: ꝑ pmā. secūdo secūdā: Vel pōt dici capi scđm essentiā qñ sumiť ꝓprie ⁊ distincte ꝯ egritudinem ⁊c. aliter aūt dr̃ sumi respectu alteriꝰ. ¶ Scđo nota ex lr̃a idē scđm diuersas rōnes eē signū ⁊ accidēs: ꝫ diciť signū in ꝓposito: qꝛ ꝑ ipm significamus aut significare possumꝰ supra morbū ⁊ causaꝫ. Diciť aūt accidēs ꝑꝑ causaꝫ iā dictā. Nota tñ qđ isti termini non ꝯuertūť accidēs ⁊ signū. nō.n. quodlibꝫ signuꝫ est accidēs: ꝫ bene eꝯ: nā pmo vt dicit Joānitius. in sano sunt signa ⁊ nō accñtia. scđo qꝛ tam morbus qꝫ causa possunt esse signa. per causaꝫ enim possumus significare supra morbū vt per reumatismū acutum supra ptisim ⁊ per morbū supra accidens vt ꝑ peripleumoniā supra vnguiū curuationeꝫ futurā.

¶ Et ē cū egritudo sit alterius egritudinis cā: sicut colica sincopis aut palisis aut epilepsie.

¶ Primo nota ꝙ colica ē cā sincopis. Fortis.n. dolor multum virtutē ⁊ subito ꝓsternit. similr̃ paralisis: qꝛ ē causa attractōis materie que per neruos sparsa ē causa mallificationis. similr̃ epilēsie ꝓpter cōpassionē ꝓpter etiā vapores materie illiꝰ ad vētriculos cerebri ꝓueniētes. ¶ Scđo nota ꝙ cū colica sumať duplr̃ vt supra hic sumiť ꝓ egritudine ⁊ nō ꝑ accñte. haꝝ ꝫ egritudinū iaꝫ dictaꝝ dr̃ esse cā mediata colica nō imediata pro quāto est causa doloris ⁊ dolor ē causa iā dictoꝝ. ¶ Tertio nota ꝙ epilensia palisis ⁊c. qñqꝫ sumunť ꝓ actiōibꝰ lesis. ⁊ sic sunt accñtia qñqꝫ ꝓ causis imediatis eoꝝ. ⁊ sic sunt egritudines. hic aūt sumūť scđo mō. lꝫ ꝓprie sint magis accñtia. vt colligiť tertio de accñti: ⁊ pmo de iteriorībꝰ a Gali. ¶ Et ex hoc soluiť vnū dubiū hic moueri solitū. lꝫ aliter posset dici ꝙ nō repugnat idē esse accñs egritudinē respectu diuersoꝝ vt statim patebit.

¶ Accidēs quoqꝫ plurimū est cā egritudinis: sicͭ i colica dolor fortis: q fit cā vt accidat sincopis: ⁊ sicut dolor vehemēs q fit causa apatis: ꝓpterea ꝙ materie ad locū descēdūt doloris.

¶ Nota ꝙ dolor ē cā apatis inflamando ⁊ debilitādo membra ⁊ dirigendo virtutē ad locū ⁊ spūm ⁊ sanguinē ad remouendū doloris causaꝫ. iđ est causa apatis. quare ⁊c.

¶ Et plerūqꝫ etiaꝫ ipm accidens fit egritudo: quēadmodū dolor capitis q ex febre accidit cū quādoqꝫ figiť ⁊ tādiu fit māsiuus donec fit egritudo. Et ē etiā cū vna res comparatione sui ⁊ rei q̄ est ante ipaꝫ: ⁊ rei q̄ ē post ipsam est egritudo ⁊ accidēs ⁊ causa: quēadmodū vbi gratia febris ethica: q̄ est accidens apatis pulmonis: ⁊ ē egritudo secundū se: ⁊ est causa debilitatis stomaci: ⁊ sicut dolor capitis qui accidit ex febre quando dolor ille figitur: qꝛ est accidēs febris: ⁊ egritudo in se: ⁊ plerūqꝫ ꝓuenitur ex eo fe. ⁊ fit ipsius causa.

¶ Nota nō eē intētōeꝫ Aui. dolorē mansiuū eē egritudinē: qꝛ tñ explicete ꝫ plus apparet de dolore mansiuo. iđ de ipo magis vlt̃ explicare. ⁊ ē egritudo. pmo qꝛ trahit ad se curā: secūdo ē egrirudo sumpta gñaliter. ⁊ ē egritudo: qꝛ dispō ꝑ se ⁊ imediate ledēs opationē: qꝛ virtutē ꝓsternens. Ex his ꝯcludi pñt multa correlaria alibi conclusa ꝑꝑ breuitatē hic dimittēda. Et inferť correlarie ex oibꝰ pdictis idē simul respectu diuersoꝝ dici posse cām egritudinē ⁊ accidens: sicut pꝫ in exēplo in lr̃a posito. ¶ Ex quo vlterius seqtur ꝙ diuisio rei pternaturā in cām egritudinē ⁊ accñs nō ē diuisio necessario realr̃ distinctoꝝ: ꝫ solū rōne vt pꝫ intelligenti.

¶ Jacobꝰ de Forliuio nō exposuit vt crediť alia septē capl'a prime doc. scđe fen pmi cānonis: Nos tñ iuxta solitū ponemus textū eorūdē capl'oꝝ ad maiorē voluminis pfectōeꝫ.

¶ Cap. II. De diuisiōibus dispositionū corporis humani ⁊ de generibus egritudinum.

c Orporis humani dispōnes scđm Galie. sūt tres. Sanitas que ē dispō per quā corpus hominis in sui complexione ⁊ cōpōne tale existit vt ex eo opationes eius oēs ꝓueniāt incolumes. Et egritudo q̄ ē dispō in corpe hois huic ꝯtraria. ⁊ dispō q̄ est apud eū neqꝫ sanitas neqꝫ egritudo: aut iđ ꝙ nō ē sanitas in vltimo: aut egritudo in vltimo: quēadmodū corpora senū ⁊ cōualescentiū ⁊ pueroꝝ: aut iđ ꝙ ambe res in vno tpe in duobꝰ sunt copulate mēbris: aut in vno mēbro: sed in duobus generibꝰ remotis: sicut q ē in cōpl'one sanꝰ ⁊ in cōpōne eger. exēpli cā: aut in vno mēbro duoꝝ generꝝ ꝓpinquorū: sicut q ē sanꝰ in figura ⁊ non sanus in quātitate ⁊ situ: aut q ē sanus in duabꝰ qualitatibꝰ passiuis ⁊ nō sanus i duabus qualitatibꝰ actiuis: aut vicissitudine duaꝝ reruꝫ in duobꝰ tpibus: sicut qui sanať in hyeme ⁊ infirmatur in vere. Egritudinū vero alie sunt q̄ sunt simplices alie sunt q̄ sunt cōposite. Simplices aūt sunt q̄ sunt vna ex spēbus egritudinis cōpl'onis: aut vna ex speciebꝰ egritudinis ꝯpōnis quā postea noiabimꝰ. Cōposite vo sunt i qbꝰ due spēs aut plures ꝯiūgūť ex qbꝰ vna cōponiť egritudo. Incipiemꝰ igiť prius loq de egritudinibꝰ simplicibus. ⁊ dicemus ꝙ egritudinū simpliciū genera sunt tria. Primū ē genꝰ egritudinū q̄ mēbris cōparāť quoꝝ ptes sunt sil'es. ⁊ sūt male ꝯpl'onis spēs: ⁊ ipse qdē nō sunt ꝯparate membris quoꝝ ptes sunt sil'es: nisi iđ ꝙ i primis ⁊ eēntialiter ptibꝰ accidūt silibꝰ: ⁊ ꝑ eas mēbris accñt ꝯpositis: ita vt pol'e sit imaginari eas ꝯprehēsas ⁊ reptas eē i quocūqꝫ mēbroꝝ volueris quoꝝ ptes sunt sil'es: ⁊ nō in cōpositis: ⁊ scđꝫ genꝰ ē egritudinis mēbroꝝ officialiū: q̄ sunt egritudines ꝯpōnis q̄ mēbris ꝯpositis accidūt q̄ ex mēbris ꝯponunť quoꝝ ptes similāť. mēbra āt officialia sunt opationū instrumēta. ⁊ tertiū ē genus egritudinū cōiuꝫ q̄ mēbris accidūt quoꝝ ptes similāť: ⁊ accidūt istrumētalibꝰ iquātū sunt instrumētalia: ita ꝙ nō sequať eas istrumētalibꝰ accidere ꝓpterea ꝙ simplicibus acciderūt. ⁊ he qdē sunt q̄ ꝯtinuitatis sol'o vocāť ⁊ iparis dissolutio. Sol'o.n. ꝯtinuitatis plerūqꝫ accidit iuncture: ita ꝙ simplicibꝰ mēbris ex qbꝰ iūctura fuit ꝯposita nullo mō accidit. Et plerūqꝫ accidit neruo aut ossi aut venis solūmō: ⁊ ad vltimū qdeꝫ egritudinū tria sunt gña. egritudines q̄ ꝯpl'ones sequūť malitiā: ⁊ egritudies q̄ sequūtur malitiā cōpōnes. ⁊ egritudines q̄ ꝯtinuitatis solutionē sequūť. ⁊ ois egritudo q̄ vnā haꝝ seqtur ⁊ ꝑ eā existit ei cōparať. egritudines aūt cōpl'onum scite sunt. xvj. quas nominauimus.

¶ Cap. III. De egritudinibus compositionis.

c Ompōnis egritudines q̄ttuor ꝯprehēdūť generibꝰ egritudines creature. egritudies q̄ntitatis. ⁊ egritudines nūeri: ⁊ egritudines sitꝰ. ⁊ creature qdē egritudies quatuor ꝯprehēdūť gñibꝰ. egritudines figure ⁊ ē vt figura a suo cursu naturali muteť: ⁊ ex eiꝰ motu ꝓuēiat i opatōe nocumētū: sicͭ ē tortura recti: ⁊ rectitudo torti: q̄dratura rotūdi: ⁊ rotūditas q̄drati. Cuiusmodi ē capitis rotūditas cū latitudie cū ꝓuenerit ide ipedimētū: ⁊ multa stōi rotūditas ⁊ vt i cristalloide nō sit pua latitudo. ⁊ scđm ē egritudies viaꝝ quaꝝ sunt tres spēs: qꝛ aut dilatanť sicͭ dilatať oculus: ⁊ sicͭ sebel ⁊ varices: aut ꝯstringūtur sicͭ ꝯstrigiť oculus: ⁊ penetratio attrahēdi aereꝫ ⁊ meri: aut clauduntť sicͭ opilatio foraminis vuee: ⁊ venaꝝ epis ⁊ alioꝝ: ⁊ tertiū ē egritudies receptaculoꝝ ⁊ vētriculoꝝ quaꝝ sunt quatuor spēs: qꝛ aut fiunt maiora ⁊ dilatāť sicut testiculoꝝ dilatať folliculus: aut minorāť ⁊ ꝯstringūť sicͭ minoratio ⁊ cōstrictio stōi ⁊ constrictio vētriculoꝝ cerebri cuꝫ ē epilēia aut oppilāť ⁊ implenť sicut opilanť vētriculi cerebri

cum ē appoplexia: aut euanē ⁊ deseruntē sicut euanē
vētriculi cordis sanguie cū multū gaudiū pnitiosum
adest: aut multꝰ timor pnitiosus. ⁊ quartū ē egritu
dines supficiez mēbroꝝ: ⁊ sunt qꝛ aut fit lene qḋ dz
eē aspeꝝ: sic os stōi ⁊ itestina cū leniūt: aut exaspera
tur qḋ dz eē lene sicut trachea arteria qñ exasperatē.
egritudinū aut q̄ntitatis due sunt spēs: qꝛ aut sunt ex
gñe augmēti: sicut ē elefantia ⁊ magnitudo ꝟge: ⁊ ē
egritudo qua vocatē thersinꝰ: aut sicut accidit cuidā
hōi q vocabatē Nicōachꝰ cuius oīa mēbra adeo cre-
uerunt: ꝙ se mouere nō potuit: aut sunt ex gñe dimi-
nutōis sicut siccitas ligue ⁊ pupille: aut vt ptisis: nu
meri quoqz egritudines aut sunt ex genere augmēti:
⁊ hoc qdē augmentum aut ē naturale sicut dens ad
ditꝰ aut digitꝰ additus: aut ē nō naturale sicē glādula
aut lapis: aut sūt ex genere diminutōis: ⁊ diminutio
hic aut ē naturalis sicē cuz alicui nō creatē digitus: aut
nō naturalis sicut cū alicui abscinditē digitꝰ. egritudi
nes ꝟo sitꝰ: ⁊ situs qdez ꝑm. G. dicitē ꝓ loco ⁊ dicitē
ꝓ societate: sunt q̄tuor exitus mēbri a iunctura sua:
aut vt a suo moueatē situ: ita ꝙ nō egrediatē sicut sissu
ra q̄ cōparatē itestinis. Aut moueatē subito motu i eo
nō ꝑm cursuz naturalē neqz volūtariū sicut tremor:
aut vt in suo figatē loco ⁊ nō moueatē ab ipso queād-
modū accidit ei cū iuncture i egritudie podagre idu-
rantē. Egritudies ꝟo societatis oēm colligūt dispō-
nē quā hz mēbꝝ cōpatōe sua ad aliud qḋ sibi vicinū
existit siue ei appropinquet siue ab eo elōgetē nō ꝑm
cursuz naturalez. ⁊ sunt duaꝝ spēꝝ. vna ē vt accidat
ei prohibitio motus sui ad ipsum: aut vt duriter sit
postq̄z poſē erit: sicut digitus cū sibi tangere vicinū
ꝓhibetē: aut cuz accidit ei vt ab eo moueri ꝓhibeatē:
aut vt sepetē ab eo postq̄z erat possibile aut sit diffici
le sicut palpebre laxatio ⁊ iuncturaꝝ laxatio i palysi
⁊ durities aperiēdi manum ⁊ aperiendi oculuz.

¶ Cap. IIII. De egritudinibꝰ soſōnis ꝯtinuitatis.

Solutōis ꝟo ꝯtinuitatis egritudo plerūqz ac
cidit cuti: ⁊ vocatur excoriatio: aut sacrifica-
tio. ⁊ plerūqz accidit carni q̄ est ei ꝓpinqua in
qua nōdū factū ē pus ⁊ vocatē plaga. Sz cuz pus fit
ibi vocatē vlcū. Fit aūt pus in ea ꝓpterea ꝙ supflui-
tates in eā euanē eo ꝙ ē debilis: ⁊ ꝓpterea ꝙ sui nu
trimētū digerere nō valet ⁊ supfluitas ēt in ipm con
uertitē plerūqz tñ dī plaga: ⁊ vlcus soſo ꝯtinuitatis
q̄ accidit cuti ⁊ nō carni. Qñqz ēt accidit ossi qḋ ipz
i duas frāgit ptes: aut i ptes magnas: aut puas: aut
est cadēs ꝑz lōgitudinē scindēs ipz: aut ꝯtingit vt ca-
dat i cartilaginibꝰ ꝑm tres dimēsiōes: aut vt accidat
neruis. Sz si latitudini acciderit vocatē icisio. ⁊ si ac
ciderit ꝑm lōgitudinē ⁊ eiꝰ numerus nō fuerit multꝰ
vocatē scissura: ⁊ si eiꝰ numerus fuerit multꝰ vocatē
ꝯtusio. Plerūqz ēt fit i ptibꝰ musculi q̄ si i extremita
te ceciderit musculi vocatē attritio siue cadat in ner-
uo siue i chorda. ⁊ si ꝑm latitudinē musculi ꝓueniat
vocatē sepatio. Et si acciderit ꝑm lōgitudinē ⁊ fuerit
eius nūerus puus ⁊ fuerit eiꝰ ꝯcauitas magna voca
tur amplificatio. Et si fuerit ptes eiꝰ multe ⁊ dilate
tur ⁊ ꝯcauetē vocatē attritio ⁊ dissoſo. Est ēt cū dici
tur dissoſo ⁊ attritio ⁊ liq̄factio oē qḋ ēt medio mu
sculi accidit q̄uocūqz ꝯtingat. Qꝛ si i arterijs: aut i ve
nis acciderit vocatē aptio: ⁊ si ꝯtingat ꝑz eiꝰ latitudi
nē vocatē icisio ⁊ sepatio ⁊ si ꝓcesserit ꝑm eiꝰ lōgitu-
dinē vocatē fissura: ⁊ ē etiā cū hoc ꝯtingit ꝑm motuz
operatōis orificioꝝ eaꝝ ⁊ vocatē pforatio: Qꝛ si arte
rijs acciderit ⁊ non clausa fuerit ⁊ ex ea sanguis ad
receptaculū qḋ ipsaz circūdat exierit donec recepta
culū illud ipleatē ⁊ cū p̄mitē ad arteriā reuertatē voca
bitur mater sanguis: alij tñ hoīes oēz sanguis egres-
sionē ab arterijs matrē sanguis vocāt. Debes āt sci
re ꝙ nō omne membꝝ in ptes dissolutionē tolerat.
Cor. n. nō tolerat: qꝛ priꝰ accidit mors. Qꝛ si in pāni
culis cadit ⁊ i dyafragmatibꝰ vocatē ruptura. Et si
inter duas ptes mēbri cōpositi cadat ⁊ vnaz ab alia
sepet ita vt mēbro simplici nō accidat nocumētū eiꝰ
separās cōtinuitatez vocatē sepatio ⁊ dislocatio: ⁊ si
acciderit neruo q se de vno vē suo loco remouit vo
catē ruptura. Et qñqz ēt fit i foraminibꝰ cōtinuitatis
soſo ⁊ dilatantē. ⁊ plerūqz fit i locis vbi nō sunt fora
mina ⁊ facit ibi foramia q̄ nō fuerūt. ⁊ soſo qdē cōti
nuitatis ⁊ vlceratio ⁊ his silia cū i mēbro fuerint bo
ne cōpſōnis cito sanātē. ⁊ cū fuerit i mēbro male cō-
pſōnis lōgo resistūt tpe. Quāto plus cū i corporibꝰ
cōtingūt eoꝝ q patiūtē hydropisiz aut ꝯstrictōis mali
tiam ⁊ leprā. Et debes scire ꝙ cuz vulnera ista sunt
stricta prouenit ex eis herpestiomenus. ⁊ tu inue-
nies in libris particularibus pscrutationē rei resoſo
nis cōtinuitatis: dimittamus ergo vsqz ibi.

¶ Cap. V. De egritudinibus compositis.

In egritudinibꝰ āt ꝯpositis dictōez ꝓferemꝰ
vniuersalē. Dico ḡ ꝙ cū egritudies dicimus
cōpositas nō q̄slibz egritudines ꝯiunctas in-
telligi volumꝰ: ꝫ egritudines ex qbꝰ oibus cū cōiun
gentē ꝓueniet ex eis res q̄ ē vna egritudo. ⁊ hec qdē ē
sicut apā ⁊ eminētia in cute ē ex genere apātis. Emi
nētie. n. sunt apāta pua sicut apāta sunt eminētia ma
gna. Et in apāte qdē oīa egritudinū gñā repiūtē. In
eo nāqz repitē egritudo malitie ꝯpſōnis. Nullū nāqz
accidit apā nisi ex cōpſōnis malitia cuz materia. ⁊ in
ipō ēt ineniuntē forme cōpōnis malitia. Nullū. n. fit
apā qn cū eo ꝓueniat lesio i figura ⁊ i dimensiōe. ⁊
plerūqz ēt adest cuz eo egritudo situs. ⁊ inenitē i ipō
egritudo cōis q̄ ē cōtinuitatis soſo. Nullū. n. accidit
apā nisi ꝓculdubio cōtinuitas soluatē cū i mēbro apā
to materie euanē supfluētes: ⁊ iter partes penetrāt
ipsiꝰ ⁊ separatōez iter vnas faciūt ⁊ alias ⁊ sibi loca
capiūt. Apā p̄terea mēbris accidit mollibꝰ: ⁊ ē ēt cū
ossibꝰ accidit res q̄ apāti similatē p quā eius igrossatē
cōcauitas: ⁊ eiꝰ augmētatē hūiditas. Neqz ē mirꝝ vt
sit illud qḋ nutrimēti recipit augmētū supfluitatē re
cipiēs cū in ipō penetrauerit: aut i ipso acciderit. Et
omne qdē apā qḋ cāmm nō hz manifestā ⁊ eiꝰ cā cor
poralis mōstrat materiā de vno mēbro ad aliud qḋ
ē sub eo fuisse mutatā vocatē catarrꝰ. ⁊ ē cū cā mate-
rialis ex q̄ apāta ⁊ eminētie generātē ē i alijs submer
sa hūoribꝰ nō ꝑz suas ipediētibꝰ q̄litates. Cūqz hūo-
res illi boni aliquo euatiōis mō postea se euāuerint:
aut naturali sicē mulieribꝰ accidit cū pariunt: aut nō
naturali sicē eis accidit q vulnerātē cū egreditē sāguis
bonꝰ ⁊ remanēt humores illi mali puri singſares ⁊
ipeditē p eos natura ⁊ expellit eos. ⁊ ē cū expulsiōis
modus ē ad cutē ⁊ faciunt apāta: aut bothor. Apā-
ta ꝟo diuersis differunt differētijs: ꝫ q̄ magis sunt
cōsiderāde sunt differētie q̄ pp eaꝝ exñt cās: q̄ qdez
sunt materie ex qbꝰ generātē apāta. Materie ꝟo vñ
fiunt apāta sunt sex: hūores q̄tuor ⁊ aquositas ⁊ vē
tus. ⁊ apā q̄dē aut erit caſm: aut nō caſm. Neqz exi
stimāduz ē ꝙ apā caſm sit illud qḋ ex colera aut san
guie generatē tm: ꝫ ex q̄cūqz materia siue sit caſa pp
suā eēntiā: siue accidat ei caſitas pp putrefactiōez: ꝫ
ēt hec genera ꝑm spēi diuisionē cuiusqz materie diui
dātē: dignius tñ ē in apātibꝰ vt i eis spālis ꝓferatē di-
ctio. Et sanguineuz qdē puruz flegmonē appellare
cōsueuerunt: ⁊ ꝙ ex colera rubea pura herisipilā: ⁊
qḋ ex eis ē cōpositū noie cōposito supantis ꝑponē-

do nomē: qñq3.n. flegmonē herisipiladē dñt: ⁊ qñ3
herisipilā flegmonidē. ⁊ cum cōgregatˀ vocatˀ exitu
ra. Cūq3 exitura ī carnibus fit laxis ⁊ sub ascellis: ⁊
post auriculas ⁊ ī iguinibꝰ et ē ex gñe corrupto qd̓ ī
ſuo pticulari loco noīabimꝰ vocatˀ taū. ⁊ apata qdē
calīa hñt principiū ī quo humor ad exteriora egreditˀ
⁊ appet ꝙ cōcauitas augetˀ. Deide capacitas cū eo
augetˀ ⁊ distēditˀ postea stat cū3 egritudo ad maiorē
ꝑuenit statū ī quo eē d3. post īcipit minui ⁊ matura-
tur pus: ⁊ decliat eius eē aut ad resolˀonē: aut ad pu
ris collectōe3: aut ad cōuertēdu3 ī duritiē. Nō calīa
vo apata sunt: aut de materia melīca: aut flegmati-
ca: aut aquosa: aut vētosa. Et illoꝝ qdem q̄ ex mate
ria sunt melīca: tria sūt gña: durities ⁊ cancer: quoꝝ
plima sunt acuta ⁊ glādulaꝝ genꝰ ex qbus sunt scro
fule ⁊ nodi. Inter genꝰ vo glādulaꝝ ⁊ īter alia duo
gña ē differētia: eo ꝙ gña glādulaꝝ sunt separata ab
eo ī quo stāt sic glādule pure: aut supficiei eius sunt
retēte tm̄ sicut scrofule: ꝫ illa alia sunt mixta ⁊ īfusa
ī sñba mēbri ī quo stāt. Et īter cancꝝ etiā ⁊ duritie3
differētia: qm̄ durities ē apa qetum sedatū destruēs
sensu3 ⁊ ꝑmanēs in mēbro ī eode3 statu cū quo nō ē
dolor. ⁊ cancer est mobilis addens ledēs ⁊ h3 radi-
ces īnexas mēbro. Neq3 op3 vt ꝑ ipm destruatˀ sen-
sus nisi elōgatu3 fuerit eius tēpus ⁊ mortificetˀ eius
mēbru3 ⁊ destruatˀ eiꝰ sensus. neq3 multū distat qn
dña īter cancꝝ ⁊ duritie3 existat ꝑ accñtia īsepabilia
et nō ꝑꝑ differētias subales. Apata vo dura melīca
plersiq3 a pricipio sue gñatōis icipiunt cū duritie et
plersiq3 ī duritiē mutātˀ. ⁊ ꝓprie sāguiea: ⁊ ē cū hoc
qñq3 cōtingit ī flegmaticis. Flegmaticoꝝ vo apatū
genus ī duas diuiditˀ spēs. apa laxu3 ⁊ glādulle mol
les: ⁊ he qdē differūt: qm̄ glādule sunt sepate ⁊ īuo
lute ī cooꝑtorio. ⁊ apa laxum ē mixtū ⁊ nō sepatu3.
apata preterea hyemis plerunq3 sunt flegmatica ita
vt illoꝝ q̄ sunt calīa sunt colores albi. ⁊ glādule qdē
⁊ his silīa a nodoꝝ differunt nodositate: eo ꝙ nodo
sitas magis fit ī suo loco māsiua: ⁊ eiꝰ tactus sentitˀ
nodosus ⁊ cu3 figēdo tāgitˀ spargitˀ: ⁊ redit ad locū
suu3 ⁊ cū forti medicamie spargitˀ absq3 ꝯprehēsiōe
nō redit. ⁊ plurimū eius accidit ꝑꝑ laborē ⁊ destrui
tur ꝑꝑ pōderositatē sic plumbū ⁊ eius silīa. Et tibi
qde3 sciendu3 ē ꝙ apata flegmatica diuersificātˀ ꝫm
diuersitate3 grossitiei flegmatis ⁊ molliciem ipsius
⁊ eius subtilitatē ⁊ laxitatē ipsiꝰ ⁊ duritiē: ita vt qñ3
melīcis sint silīa: ⁊ qñq3 videātˀ vētosa. Flegma pre
terea subtile multotiēs descēdit ī rheumatismis ī va
cuitatē q̄ ē ī villis neruoꝝ: ita vt ꝑuēiat ad musculos
q̄ sub epigloto ⁊ ad ea q̄ sunt sub istis. Aquosa autē
apata sunt sic hydropisis ⁊ hernia aquosa: ⁊ sic apa
qd̓ accidit ī craneo de aquositate ⁊ hoꝝ similia. Et
ventosa qde3 apostemata ꝫm duas diuersificātˀ spe
cies. vna ē cacesia: altera est īflatio. Inter cacesiā ve
ro ⁊ inflatione3 ē differentia duobꝰ modis. vnus est
essentia: ⁊ altera ē cōmixtura. ⁊ declaratio istiꝰ est ꝙ
ventus huiusmodi ī cacesia ī mēbri suba ē admixtꝰ:
ꝫ in inflatione ē aggregatꝰ ⁊ sepatus ⁊ nō admixtꝰ
mēbro. ⁊ cacesiā qde3 iuenit sensus mollē: ꝫ īflatio
sensui resistit resistentia multa aut pauca. Amplius
bothor sunt ꝫm numeꝝ apostematū. eaꝝ.n. alie sunt
sanguinee sicut variole: alie sunt ex colera rubea pu-
ra sicut essere colerice ⁊ desudationes. ⁊ alie sunt ex
eis mixte sicut morbillus ⁊ formica ⁊ claui ⁊ scabi-
es ⁊ veruce ⁊ hoꝝ silīa. ⁊ plersiq3 sunt aquose sicut
ampulle. ⁊ quādoq3 ventose sicut īflature. Tu āt in
libro quarto iuenies distinctiōe3 q̄ tibi in dispositio-
nibus sufficiet apostematum ⁊ bothor de qua con-

ueniens est vt ī ipso sit si deus voluerit.

Cap. VI. De rebus que cum egritudinibus nume
rantˀ ⁊ non existunt egritudines.

Uedā res sunt q̄ extra egritudines exñt ⁊ cu3
eis tñ numerātˀ: ⁊ res qdē iste sunt q̄ ī decora
tione igrediuntˀ. Quaꝝ alie cōsistunt in pilis
alie ī colore: alie ī odore: alie ī figura post colorē. Et
egritudinū qde3 piloꝝ genus ꝯsistit ī alopitia: ⁊ de-
trūcatōe ⁊ paucitate ⁊ vt sint curti ⁊ vt scindātˀ ⁊
sint subsitiles ⁊ grossi ⁊ multa crispitudine ⁊ multa
lenitate ⁊ canitie ⁊ coloris alteratio quocūq3 modo
fuerit. Et nocumentū coloris quatuor cōtinetˀ gene
ribus: Unū ē genus mutatōis eius ꝑꝑ malitiā cōple
xionis cu3 materia sicut ictericia: aut sine materia si-
cut gypseitas: q̄ fit in colore ꝑꝑ ꝯplˀone3 valde frigi-
dā ⁊ citrinitas q̄ accidit ꝑꝑ ꝯplˀone3 valde calidā. ⁊
genus mutatōis eius ꝑꝑ causas manifestas: quēad-
modū sol ⁊ frigus ⁊ ventus mutāt colorē. Et genꝰ
expansiōis corpoꝝ colores hñtiu3 extraneos sup cu-
tem q̄ colorē defert sicut morphea nigra: aut que ibi
nascuntˀ sicut lentigines ⁊ macule. Et genꝰ vestigio
ru3 q̄ ꝓueniūt ex cōsolidatiōe solutionis cōtinuitatis
que accidit sicut variolaꝝ vestigia ⁊ vlceru3 forami
na. Et nocumēta figure post colorē sunt aut macies
supflue aut crossities superflua.

Cap. VII. De oris egritudinum.

Scire debes ꝙ egritudinū plurime qttuor ha
bent horas. horā pricipij ⁊ hora3 augmēti: ⁊
horā statꝰ: ⁊ horā declinatōis. Que vero ex
tra istas sunt de horis sunt sanitatis: Cūq3 dicimus
horā principij et horā augmēti: nō volumus itelligi
duo extrema ī qbꝰ egritudīs nō māifestetˀ dispō: ꝫ ꝙ
vnūq̄dq3 eoꝝ h3 tēpus ꝑceptū sensu qd̓ ꝓpriū h3 iu-
diciū. Et hora qdē pricipij est tēpus ī quo egritudo
appet et eius similātˀ dispōnes: et neq3 apparet in ea
augmētū eiꝰ. Et hora augmēti ē tēpus ī quo egritu-
dinis manifestatˀ ꝯstrictio omni hora post horā. Et
hora statꝰ ē hora ī qua egritudo in oībꝰ suis ꝑtibꝰ ꝫ
vnā manet dispōne3. Et hora declinatōis ē tēpus in
quo eiꝰ appet dimiutio: et q̄ztū plus ꝓcedit eiꝰ mino
ratio ē magis manifesta. Et he qdē hore qñq3 atten
dūtˀ ꝫm egritudinē a ꝑncipio eiꝰ vsq3 ad finē eiꝰ ī suis
paroxismis et vocātˀ hore vlˀes. Qñq3 cōsiderātˀ ꝫm
vnūquēq3 ꝑoxismū et vocantˀ hore particulares.

Cap. VIII. Ad complendum sermonem de dispo
sitionibus egritudinum.

Egritudines multis modis sortiūtˀ noīa: aut
a mēbris in qbꝰ sunt: sicut illa q̄ est lateris et
illa q̄ est pulmōis: aut a suis accñtibus: sic epilepsia:
aut a suis cāis: sicut dicimus egritudine3 melīcā aut
a sui similitudie: sicut dicimus egritudine3 leoninā
et egritudine3 elephāticā: aut cōparate ei cui primo
accidisse dicūtˀ: sicut dicimus vlcera halchie: aut cō-
parate ei cuiꝰ fama fuit ꝙ medicādo eas curabat: si
cut dicimus vlcera charōie: aut sui suba et essentia:
sic dicimꝰ febris et apostema. Inqt Ga. egritudies:
aut sunt manifeste q̄ sensu cognoscūtˀ: aut sunt occul
te q̄s facile est cognoscere: sicut dolores stōi et pul-
monis: aut q̄s difficile est cognoscere: sic egritudi-
nes epatis et cānaliū pulmōis: aut nō cōprehēse nisi
cū estimatiōe: sicut egritudies q̄ vijs accidūt vrine.
Egritudies quoq3 est cū sunt ꝓprie et ē cū sunt scd̓3
societate3. Et mēbꝝ qde3 alij membro in egritudine
sua associatˀ: aut q2 natura sunt ꝯtinua inter q̄ aliqua
ꝯtinuantˀ istrumenta. sicut cerebꝝ et stomacꝰ ꝑꝑ cō
tinuitate3 neruoꝝ īter ea: aut matrix et mamille pro
pter ꝯtinuitatē venaꝝ īter illa: aut q2 vnū est via al-

teriꝰ sicut inguina apostematis cruris. Aut q: sunt vicina sicut pulmo ⁊ cerebꝝ. Omne.n.mēbꝝ ꝙ alteri associat ⁊ ꝓprie cū vnū eoꝝ alteri vicinū ꝺbile fuerit socij sui recipit supfluitates: sicut ascelle cordis: aut q: vnū ē pricipiū ⁊ radix opatōis alterius: sicut dyafragma pulmōis i attrahēdo aerē: aut q: vnū seruit alteri: sicut nerui cerebro: aut q: alij tertio mēbro associat: sicut cerebꝝ associat reni: ꝓpterea ꝙ vnūqꝺqꝫ eoꝝ associat epati. ⁊ ē cū societas puenit ad casum: queadmodū cerebꝝ cuz egrotat ⁊ associat ei stōus. debilitat.n.tūc eiꝰ digō ⁊ mādat ipsi stōus vapores malos ⁊ nutrimētū nō digestū: ⁊ auget ipsiꝰ cerebri egritudinē. ⁊ sic ex hac egritudine puenīūt patiētes ad durabilitatē ⁊ circuitōez. Corpoꝝ ꝟo ordies inter sanitatē ⁊ egritudinē sūt sex. Corpꝰ qꝺ ē i vltimo sanitatis. Et corpꝰ qꝺ ē sanū nō i vltimo. Et corpus qꝺ ē nec sanū nec egrū queadmodū dicūt. Et corpꝰ egrotatiuuz qꝺ egritudinē cito recipit. ⁊ corpꝰ egri q paruā hꝫ egritudinez. ⁊ corpus egri q̄ hꝫ egritudinez i vltimo. Oēs ꝟo egritudines aut sunt sanatiue aut nō sanatiue. Et sanatiua qdē egritudo ē q̄ nō hꝫ qꝺ ꝓhibeat qn medicet vt dꝫ. nō sanatiua ꝟo ē cū q̄ est aliqꝺ ꝓhibēs: ⁊ neqꝫ ꝯcedit medico vt medicet sicut dꝫ: sicut dolor capitis si fuerit cuz eo rheumatismꝰ. Et ē tibi sciendū ꝙ egritudo ꝓportōalis ꝯplōni etati ⁊ tpi ē minoris timoris ea q̄ eis nō ꝓportōat. Nō.n. accidit hec nisi pp cause eiꝰ magnitudinē. Debes āt scire ꝙ q̄dā egritudinū sunt q̄ ad alias mutāt egritudines ⁊ destruunt ipē: ⁊ i hoc ꝯsistit bonitas. et est vna egritudo alteriꝰ egritudinis medicamētuz sicut q̄rtana ex q̄ multotiēs sanat epilepsia et podagra et varices et articuloꝝ dolores. Et q̄dā ēt sanāt a spasmo pp scabiē pruritū et bothor: venter quoqꝫ silr sanat pp oculoꝝ egritudinē. Et lyēteria sanat apā lateris. Et silr ani venaꝝ aptio oibus ꝯfert melācolicis egritudinibꝰ et doloribꝰ scie: et doloribꝰ renū et matricis. Et ē cū egritudies i alias mutāt egritudies. ⁊ pp hoc fit dispō maioris malitie sicut cū mutat apā lateris i apā pulmōis. et sicut cū mutat phrenesis in litargiā. Et ē p̄terea ex egritudinibꝰ q̄dam q̄ de vno ad aliuz trāsit sicut lepra et scabies et variola et febris pestilētialis ⁊ apata putrida: ⁊ p̄cipue cū domꝰ stricte fuerit: ⁊ silr cū vicinus fuerit sub vēto: ⁊ sicut opthalmia ⁊ p̄cipue ei q oculis eū ītuet: et sicut ꝯgelatio cū imaginat aliqs ꝙ acetosuz illud opet: et sicut ptisis et albaras. Et sunt egritudinū q̄dā que i semine hereditant sicut albaras alba et tinea naturalis et podagra et pthisis et lepra. Et sunt egritudinū q̄dā q̄ sunt generales q̄ sunt alicui gēti ꝓprie: aut i aliq regiōe morātibus: aut i eis multū abūdāt. Debes p̄terea scire ꝙ mēbroꝝ debilitas cōplexionis seq̄t malitiam et solutionē fabricationis.

¶ Doctrine secunde Fen secunde sunt due summe.

¶ Summe p̄me que est de rebus que accidūt ab vnaquaqꝫ causaꝝ communiū sunt viginti capitula.

¶ Caplm primū est verbū vniuersale de causis.

C Ause dispositionū corporis quaꝝ iaz p̄misimus variatōez. s. sanitatis ⁊ egritudinis ⁊ dispositōis que inter eas media existit: sunt tres antecedētes ⁊ primitiue ⁊ coniuncte.

¶ Primo nota ꝙ p causas in ꝓposito itelligit nō cuiuscūqꝫ generis cās: q: non materiales nec formales. De his.n. supra fen p̄ma caplo de subiectis medicie satis ē determinatum: sed hic determinat solū de efficiētibꝰ sub efficiente intelligēdo vt supra tactū est: cām ꝓducentē ⁊ cām cōseruantem. ¶ Scdo nota nō esse intentionē Aui. omnē dispōnez existentē in corpore nrō actualr pēdere a causa p̄mitiua cōiuncta vel antecedēte: hoc.n. non ē necessariū vt pꝫ de ethica: sed intellectus ē ꝙ ois causa causans: puta ꝓducēs vel cōseruans aliquā dispōnez i corpore nrō aut ē añs aut coniuncta aut p̄mitiua. ¶ Tertio nota hic ex terminis Aui. tā sanitatez q̄ꝫ egritudinē vel neutralitatē hēre vel hre posse causas iā dictas: de egritudine.n. aut neutralitate non ē dubium: sed de sanitate pꝫ ponēdo sor. febrire febre sanguinea ab humore reducibili ad benignū: ⁊ ꝙ det sorti lactuca aut papauer alterans sanguinem ⁊c. ⁊ pꝫ lactucā esse cām p̄mitiuam: sanguinem aūt nondū reductū antecedentez duz vero temperatus ē ⁊ reductus ē causa cōiuncta ⁊c.

¶ Antecedentes vero ⁊ cōiuncte cōmunicāt in hoc ꝙ ambe sunt res corporee. s. humorales aut cōplōnales aut cōpositionales.

¶ Primo nota p causas corporales in ꝓposito nō debemꝰ intelligere causas q̄ sunt corpora: sic eniz sol aer dicerent in ꝓposito cause corporales. similiter in ꝓposito p causas corporales nō debemus itelligere causas q̄ sunt i nobis. sic.n. accidētia anime deberent dici corporales: cuius tñ oppositū innuit cōis modus loquēdi. p causas ḡ corporales debemus intelligere causas i corpore existētes p̄ncipaliter ex parte corporis se tenētes ⁊ non alteri attributas nec alicui corpori vel rei extrinsece qualiter humores cōplexiōes ⁊c. dicimus esse causas corporales. hūores eni solū corpori attribuūtur. solū.n. corpus dicit principaliter sanguineū colericuz ⁊c. ⁊ similr cōplō. ⁊ sic de alijs causis corporalibꝰ que corpori principalr attribuūtur ⁊ secūdū quas principaliter denominat corpus capiēdo corpus ꝓ toto cōposito. econtra vero dicūt cause nō corporales vl extra corpus. ¶ Ex quo pꝫ: ꝙ lꝫ timor ira labor sint actiōes vel passiōes corporis: q: tamē plus ex parte anime q̄ꝫ corporis se tenēt. ideo tales nō dicūt cause corporales. ¶ Ex quibꝰ sequit ꝙ nō. ideo dicit aliqua causa corporalis: q: fit de corporis eēntia vt pꝫ de cōplexione p̄ternaturali. ¶ Secūdo sequit eandē causaz respectu diuersoꝝ simul posse dici corporalē ⁊ incorporalē vt caliditas humoris in sor. putrescētis est respectu sor. causa corporalis: q̄ tamē respectu Platōis si sor. p ipsaz calefaceret platonē esset causa extrīseca ⁊ nō corporalis. secundo etiā respectu eiusdē. ⁊ hoc tamē secūdū diuersas partez vt si manus sor. calefaceret stomacū suū: q:. s. cū ea calorem reuerberaret. ¶ Secūdo nota ꝙ cause antecedētes ⁊ cōuenite sunt corporales: q: nō sunt nisi cause cōplōnales aut hūorales respectu eius cui attribuūt vt pꝫ de hūore putrescēte aut pato putrescere vt ifra patebit adhuc plus.

¶ Primitiue vero sunt q̄ extra corporis exnt substantiā aut ex parte corpoꝝ extrinsecorū: sicut ꝙ ex verberatione accidit ⁊ ex caliditate aeris ⁊ ex cibo calido ⁊ frigido q̄ corpori adueniūt: aut ex parte anime. anima.n. aliud ē a corpore sicut qꝺ accidit ꝓpter irā ⁊ timorē ⁊ similia. Et cause qdē antecedētes ⁊ p̄mitiue cōicant i hoc ꝙ inter eas ⁊ dispōnes quas nominauimus aliqꝺ existit mediū. Et cause primitiue coniuncte q̄nqꝫ cōicant in hoc ꝙ inter ipsas ⁊ inter p̄dictas dispōnes nō interuenit mediū. Antecedētes vero cause a coniunctis differūt: eo ꝙ cū causis antecedētibus nō aduenit dispositio: sꝫ inter eas alie exnt cause q̄ sunt dispōni ꝓpinquores antecedētibus.

¶ Primo nota ex tota lrā Aui. hic ⁊ i partibꝰ p̄cedētibꝰ possunt colligi iste distinctiōes. Prima causaꝝ q̄daz sunt corporales quedā nō corporales. Scda causaꝝ corporaliū q̄daz sunt añtes quedā cōiuncte. Cause aūt nō corporales ⁊ p̄mitiue sunt idē ⁊ dicūt p̄mitiue: q: multū alias antecedūt cās. ¶ Scdo nota ex lrā Aui. pp duo pōt dici aliqua causa primitiua. vel q: tꝫ se ex parte anime p̄ncipalr ⁊ ei p̄ncipaliter attribuit: vt ira timor q̄ dicunt cause p̄mitiue cū a ia videat quid extra corpus ⁊ a corpore distinctū: vel q: attribuitur alicui nobis extrinseco vel saltez similis nature rei extrinsece vt est reuerberatio vel calefactio cibi ⁊ potus: hos duos

modos tangit in littera. ¶ Ex quibus colligitur descriptio cōpleta cause ꝑmitiue. s. ꝙ cā ꝑmitiua ē cā corpori nō ꝑncipaliter attributa: qꝛ nec cōplōnalis nec cōpōnalis.

¶ Et cause antecedētes differūt a primitiuis in hoc ꝙ ipse sunt corporales: ⁊ etiā inter antecedētes ⁊ inter dispōnē ꝓculdubio īteruenit mediū: sed in causis ꝑmitiuis nō ē hoc necessariū. Cause quoqꝫ ꝯiuncte a primitiuis differunt in hoc ꝙ sunt corproales: ⁊ ēt ꝙ īter causas ꝯiunctas ⁊ inter dispōnē nō est medium. In causis vero primitiuis nō est hoc necessariū: imo due res in eis sunt possibiles. Cause ergo añtes sunt cause corporales. s. humorales aut cōplōnales: aut compōnales. Et ipse qdē sunt ex qbus aduenit dispositio nō ꝑmo aduētu: sed aduenit ex eis aliquo mediāte.

¶ Nota ꝙ vt ex dictis multis auctoꝝ collr causa añs sumiť duplr. Primo mō ꝓ qualꝫ cā añte effectū. ⁊ sic causas ꝑmitiuas dicemꝰ eē añtes. ⁊ sic nō sumiť cā añcedens in ꝓposito. Scđo sumiť ꝓprie ꝓ cā corporali inter quā ⁊ effectū cadit mediū. ⁊ sic sumiť in ꝓposito. sic. n. dicimꝰ humorē paratuꝫ putrescere fore cām añcedētē febris. ¶ Scđo nota ꝙ inter cām añtem ⁊ effectū cadere pōt duplex mediū. s. tēporale mediatōe tēporis ⁊ cāle mediatōe cāe. Et ex hoc isequiť distinctio cōis ꝙ duplr diciť aliqua cā corporalis añs. Primo qꝛ nō actu cāt: ꝫ est causatura aut ꝑata cāre. Scđo qꝛ lꝫ cāns actu nō tñ nisi ꝑ cāꝫ mediā. ¶ Ad ꝓpositū qualrcūqꝫ sumať añs: cā tñ ipsa ꝯuenit cū ꝑmitiua. ꝑmo in tēporis mediatione vt sol ꝑus tpe calefacit spūs qꝫ febrē faciat effimerā. Scđo qꝛ mediatōe cause qꝛ primitiue mouēt qñqꝫ añcedētes causas: vt ꝑma quarti caplō đ effimera: ꝑmo caplō. ¶ Tertio nota nō esse intentōeꝫ Aui. ꝙ semꝑ inter causaꝫ primitiuā ⁊ effectuꝫ qui ē sanitas vel egritudo vel neutralitas cadat causa media cū sit possibile et hicā a causa primitiua fieri incipiēdo: ꝫ vult illud eē possibile: lꝫ non sit necessariū: ⁊ iō cōicant qñqꝫ lꝫ nō semꝑ necīo ī hoc cōicant.

¶ Et cause ꝯiūcte sunt cāe corporales ex qbꝰ dispōnes ꝓueniūt primo aduētu. s. absqꝫ medio. Et cause ꝑmitiue sunt cāe nō corporales ex qbꝰ ꝓueniūt dispōnes aduētu ꝑmo aut nō primo. Exēplū causaꝝ antecedētiū est repletio febris ⁊ repletio receptaculorum oculi. vt aqua in ipm descēdat. Exēplū causaꝝ cōiunctaꝝ ē putredo febris ⁊ humor q ad foramen descēdit oppilatōi ⁊ oppilatio cecitati. Exēplū causaꝝ ꝑmitiuaꝝ ē caliditas solis aut fortitudo motus aut tristitia aut vigilia: aut comedere rē calefaciēteꝫ sicut allea. ⁊ hoc tm̄ febri aut ꝑcussio dilatatiōi ⁊ descēsui aq̄ ad oculuꝫ. Oēs āt cāe aut sunt cāe scđꝫ eēntiā: sic̄ piꝑ cū calefacit: ⁊ opiū cū ĩfrigidat: aut sunt cāe scđꝫ accñs. sicut aqua frigida cū calefacit ꝓpterea ꝙ inspissat cutiꝫ ⁊ tꝫ caliditatē: ⁊ aqua cal'a cū ĩfrigidat ꝓpterea ꝙ resoluit ⁊ sicut scamonea cū infrigidat: iō ꝙ humorē expellit calefacienteꝫ. Nō oīs vero cā q̄ corpori aduenit in ipm opať: immo ꝑter hoc tria sunt necessaria. fortitudo. s. sue virtutis agētis: ⁊ fortitudo ꝟtutis corporis ꝑparatiue. ⁊ possibilitas permittēdi vnū tāgere aliud tāto tpe: vt ī tali quale illud possit ex vno ꝓuenire opatio in aliud. Est āt cū causaꝝ dispōnes diuersificāť in eo qđ prouenit ex eis. Est. n. cū ex cā vna ī corporibꝰ diuersis diuerse ꝓueniūt egritudĩes: ⁊ ē cuꝫ ciꝰ opatio diuersificať ī debili ⁊ forti: ⁊ fortis sensus ⁊ debilis sensus. Cārū ꝑterea alie sunt q̄ sūt vicarie alie q̄ nō. ⁊ vicarie qdē sūt quaꝝ cū separāť remanet affectio. Nō vicarie ꝟo sūt ex quaꝝ separatiōe ꝓuēit sanitas. Dicemꝰ ēt ꝙ cāe q̄ mutāt dispōnes corporis ⁊ ille q̄ cōseruant aut sunt necessarie a qbꝰ impoīe ē hoīeꝫ egredi in toto tēpore sue vite: aut non necessarie. Et necessariaꝝ qdeꝫ sex sunt genera. Genus aeris circūdātis: ⁊ genꝰ eius qđ comediť ⁊ bibiť: ⁊ genꝰ motus ⁊ qetis corporee: ⁊ genus motuū aīaliū. ⁊ genꝰ somni ⁊ vigilie: ⁊ genus euacuatiōis ⁊ retētiōis. De genere ergo aeris ē nobis prius loquendum.

¶ Auctor iste nō exposuit alia tredecim capl'a huius prime summe doctrine secūde fen secūde ꝑmi cannonis. nos tamē voluimus apponere textū eorūdē tredecim caplōꝝ ad ampliorem studentiū cōmoditatem.

¶ Cap. II. De effctiōe aeris qui circūdat corpora.

Aer est elementū nostroꝝ corpoꝝ ⁊ spirituū:
a ⁊ ꝑter hoc ꝙ ē elemētum nostroꝝ corpoꝝ ⁊ spirituū. est etiaꝫ emanatio nostris aduenies spiritibus: ⁊ est causa melioratōis eorum: nō tantuꝫ sicut elementū: sed etiā sicut faciēs. s. tēperās. Jam aūt declarauimus in his que ꝑcesserūt quid velimꝰ intelligi cū spiritū dicimus. nō eniꝫ dicere volumus illud qđ philosophi animā vocant. Et hoc q tempeꝛamentū qđ ex aere nostris aduenit spiritibꝰ ex duabus pēdet opatiōibus que sunt mundificatio ⁊ euētatio. Euētatio vero ē temperamentū complexiōis spiritꝰ calidi cū superfluit ꝓpter ꝯstrictionē ⁊ secundum plurimū ⁊ ꝓpter aliud. s. temperamētū: quod sit temperamentū relatiuū qđ sciuisti. Et hoc quidē temperamentū attribuit nobis aeris attractio a pulmone ⁊ a poris euētatiōe pulsus qui sunt cū arterijs ꝯtinui. Aer aūt qui nos circūdat valde ē frigidus in complexiōe comparatōe spiritus innati quāto plus complexiōis q̄ accidit ꝓpter cōstrictionē. Cūqꝫ aer ad ipsuꝫ peruenit impellit ipm ⁊ misceť cuꝫ eo: ⁊ ꝓhibet ipsum ne ad igneitatē conuertať cōstrictiuā ex qua ipe ad maliciā peruenit complexiōis per quā remoueť a preparatōe ad effectiōes ad recipiēduꝫ animales in se que ē causa vite ⁊ ad resolutionē suemet substātie vaporalis humide. Mūdificatio vero est ꝓpter societatē ipsius quādo reuerti facit anhelitus illud qđ ei attribuit virtꝰ separatiua ex vapore fumoso: cuius comparatio ad spiritū est cōparatio humoris superflui ad corpus cū aer expelliť. Tēperamentum ergo eius ē ꝓpterea qđ spiritui aduenit aer cuꝫ attrahiť ⁊ mūdificatio ē ꝓpter eius exitū cū expellitur. Aer. n. qui attrahiť in primis cū ingrediť ad temperādū necesse ē vt sit in effectu frigidus: sed postqꝫ cōuertiť ad qualitatē spiritus ꝓpter calorē longitudine more destruiť eius iuuamētuꝫ: ⁊ nō indiget eo ⁊ ē aer nouus necessariꝰ qui igrediať vt illius alteriꝰ suppleat vices. Oportet igiť necessario vt egrediať ad hoc vt suo vicario locū euacuet: ⁊ vt fumose superfluitates substātie spūs cuꝫ eo expellanť. Et aer quidē dū est tēperatus ⁊ clarus: neqꝫ substātia extranea cōplōni spiritus cōtraria ei admisceť est sanitatē efficiēs ⁊ ipsaꝫ conseruans. ⁊ cū mutať sue opatōis cōtrariuꝫ opať. Aeri ꝑterea accidūt mutatiōes naturales ⁊ mutatiōes nōnaturales ⁊ mutatōes cursum egrediētes naturalē ei cōtrarie. Naturales vero mutationes sunt mutatōes temporales: quoniā in vnoquoqꝫ tempore ad aliā cōuertitur cōplexionem.

¶ Cap. III. De naturis temporum.

Ebes aūt scire ꝙ tempora ista sunt ſm medi
d cos. alia sunt ab eis q̄ sunt ſꝫ astronomicos.
Quattuor nāqꝫ tempora ſm astronomicos
sunt mutatiões solis in vna quaqꝫ quadra circuli si-
gnoꝝ a puncto incipiētes vernali. Scd̄m medicos
vero ver ĩ terris tēperatis ē tēpus in quo nō tm̄ sunt
necessarie res calefaciētes ꝑꝑ frigus vt ide sit multū
curādū: neqꝫ euētatio ꝑꝑ calorē. Et ĩ ipso qdē ē prin
cipiū frondēdi arbores. ⁊ eiꝰ tp̄s est tēpus existens
inter equalitatē vernalē aut ante ipsaꝫ aut post ipsaꝫ
paꝝ donec sol sit ĩ medio thauri. Et autūnus ē huic
oppositꝰ in talibus quales sunt nostre terre. In alijs
vero terris ē possibile vt p̄cedat ver ⁊ tardet̃ autū-
nus. ⁊ estas qdē ē totū tēpus calidū. ⁊ hyems totuꝫ
tēpus frigidū. Unūq̄dqꝫ igit̃ duoꝝ tempoꝝ veris ⁊
autūni ē magis breue ſm medicos q̄ꝫ vnūq̄dqꝫ duo-
ruꝫ tēpoꝝ estatis ⁊ hyemis. Et hyems qdē ē tēpus
estati oppositū: aut minus eo aut maius eo ſm ter-
ras. ⁊ videt̃ ꝙ ver sit tēpus florū ⁊ initiū pomoꝝ. ⁊
autūnus tēpus mutatōis coloris folioꝝ ⁊ principiū
casus eoꝝ. ⁊ qđ est preter istud est hyems ⁊ estas.
Et dicemus ꝙ veris cōplexio ē tēperata: neqꝫ est si-
cut qdā existimāt calida ⁊ humida. certificare vero
istud multa inestigatōe est ĩ parte naturalis philoso
phie. credere āt debemꝰ ꝙ ver ē tēperatū. Et estas
est calida ꝓpterea ꝙ sol opposīti capitū est ꝓpinquꝰ
⁊ fortitudo existit radij q ab eo ꝓfluit q maginat̃ cō
uerti retro in estate aut suꝑ angulos valde acutos:
aut suꝑ seip̄m in lineis in qbꝰ penetrauit. ⁊ ꝓpterea
ĩspissat̃ radius: huius vero cā ꝓ certo existit eo ꝙ ca
sus radij solis alius ē q est sicut casus axis colūne ⁊
piramidis sicut si a cētro corporis solis penetret ad
illud qđ ē ei oppositū. Alius ē q est sicut suꝑficiei ⁊
circūferētie: aut q est ꝓpinquus circūferētie: ⁊ eius
qdeꝫ virtꝰ existit in axe eo ꝙ impressio aduenit ei ab
oībꝰ extremis. ille vero q est ĩ parte extremoꝝ ē ma-
gi debilis. Nos āt ĩ estate sumus cadentes ĩ axe aut
circa ipsum: ⁊ ꝑdurat hoc tēpus super nos q in istis
moramur latitudinibꝰ. Et ĩ hyeme sumus circa cir-
cūferētiā. Ideoqꝫ ĩ estate lumen existit magis splen-
didū lꝫ spatiū qđ est a nostro loco ad locū solis sit lō-
gius cū sol circa suā existit augē. Istius vero lōginq̄-
tatis ⁊ ꝓpinqtatis comparatio ĩ parte astronomica
partis disciplinalis philosophie declaratur: ⁊ certifi
catio fortitudinis caloris ⁊ fortitudis luminis mon
strat̃ ĩ p̄te naturalis philosophie. Et estas p̄ter hoc
ꝙ est calida ē etiaꝫ sicca ꝓpter resolutiōeꝫ humoꝝ q̄
fit in ea a multa caliditate: ⁊ ꝑꝑ resolutiōeꝫ sube ae
ris ⁊ ipsiꝰ similitudinē cū natura ignea: ⁊ ꝓpter pau
citatē eius qđ cadit ĩ ea de rore ⁊ pluuia. Et hyems
qdē frigida ē ⁊ humida ꝑꝑ hāc causaꝝ ꝯtraria. In
autūno vero iā calor diminutꝰ fuit: ⁊ frigiditas nō-
dū ꝑuenit ad cōplemētū. Et simile existit ꝙ iā in me
dio stamus lōgitudinis q̄ est inter axem quā noīaui
mus ⁊ inter circūferētiā: ꝓpinquus igit̃ existit tēpe-
ramēto ꝙ inter caliditatē existit ⁊ frigiditatē. Inter
humiditatē aūt ⁊ siccitatē nō existit tēparꝰ. Qūo. n.
hoc esset cū sol iam siccauerit aerē ⁊ nōduꝫ acciderit
ex causis hūectantibꝰ ꝙ sit exiccatiōi cause exiccātis
oppositū: Dispō quoqꝫ que est ad infrigidādū non ē
quēadmodū ea que est ad humectandū: qm̄ ꝯuersio
que est ad infrigidādū est leuis: sed cōuersio q̄ est ad
humectādū nō est tam facilis: neqꝫ etiā conuersio q̄
fit ad humiditatē ꝓpter frigus: sicut cōuersio que fit
ad siccitatē ꝓpter calorē. Conuersio nāqꝫ que fit ad
siccitatē ꝓpter caliditatē est facilis: qm̄ quelibet cali-
ditas exiccat: sꝫ nō qlibꝫ frigiditas humectat: imo
plerūqꝫ quelibet caliditas fortior existit in humectā-
do cū materiā inuenit q̄ꝫ sit q̄libet frigiditas in eodē.
quelibꝫ. n. caliditas euaporatōeꝫ facit ⁊ nō resoluit:
sꝫ quelibꝫ frigiditas nō ĩspissat ⁊ ꝯstringit ⁊ adunat.
Ideoqꝫ nō est dispō que faciat remanere ver ĩ humi
ditate hyemis sicut ē dispō que facit remanere autū-
num ĩ siccitate estatis. Ueris. n. hūiditas tēperat̃ in
tāto tēpore ꝓpter caliditatē in quāto nō tēperat̃ sicci
tas autūni ꝓpter frigiditatē. ⁊ videt̃ ꝙ humectatio
ista ⁊ exiccatio similes sint opatōibꝰ habitꝰ ⁊ priua-
tiōis: ⁊ nō duoꝝ ꝯtrarioꝝ opatōibꝰ. Exiccatio nāqꝫ
ĩ hoc loco nō est nisi sube humide destructio: ⁊ hu-
mectatio nō ē sicce sube destructio: sed sube humide
acqsitio. cū. n. ĩ hoc loco dicimꝰ aerē humidū ⁊ aerē
siccū nō itelligimus eius formā: neqꝫ eius qualitatē
naturalē: neqꝫ de hoc ĩ hoc loco cogitamus aut mul
tū sollicitamur. Et cum aerē dicimꝰ humidū nō vo
lumus itelligere nisi aerē cui āmixti fuerint vapores
multi aquosi: aut aerē cuius spissitudo ꝯuersa fuit a
similitudine vaporis aquosi: ⁊ aerē dicimus siccuꝫ
aereꝫ. vꝫ. ex quo resolutū fuit qđ de vaporibꝰ aquo
sis ei erat ammixtū: qm̄ se cōuertit ad similitudineꝫ
sube ignis ꝓpter resolutiōeꝫ ⁊ cū quo āmixti fuerūt
terrestres fumi q terre ĩ sua siccitate similātur. Su-
perfluitas igit̃ humiditatis hyemalis minuit̃ ex ve-
re ꝓpter quālibet caliditatē que ĩ ipso accidit ꝓpter
ea qđ sol oppositōi capitū ꝓpinquus existit. Autūni
vero substātia nō propter quālibet frigiditateꝫ que ĩ
ipso accidat humectat̃. ⁊ cuꝫ hoc cognoscere voles
cōsiderabis an res sicce ĩ aere frigido taꝫ cito hume-
ctent̃ q̄ꝫ cito res hūide ĩ aere calido exiccant̃. postq̄ꝫ
pones frigidū ĩ frigiditate sua sicut calidū in calidita
te sua fere. Cū hoc. n. cōsideraueris ĩuenies rem iter
ea diuersaꝫ. lꝫ hic existat res alia maior ista: ⁊ est ꝙ
humiditas vel humiditates ĩ aere calido ⁊ frigido si
mul nō ꝑmanent: nisi ꝓpter emanatōis ꝑmanentiaꝫ
ad eas venientis: sed siccitas ĩdiget nulla emanatōe.
Hoc aūt ꝙ humiditas nō ꝑmanet ĩ corporibus aeri
discoopertis: ⁊ ĩ ipso aere nisi ꝓpter emanationē nō ē:
nisi ꝓpterea ꝙ aer non dicit̃ eē fortis frigiditatis nisi
per comparatōeꝫ nostroꝝ corpoꝝ: neqꝫ eius frigidi
tas ꝑuenit apud nos ĩ terris habitatis tāta qn aliquo
mō resoluat. Immo ĩ oībus resoluit dispōnibꝰ pro-
pter illđ qđ in eo existit de virtute solis ⁊ stellarum.
Cuꝫ ergo abscindit̃ emanatio ⁊ perdurat resolutio
cito aduenit siccitas. In vere aūt illud qđ resoluitur
est plus eo ꝙ euaporat. Et huius qdeꝫ causa ē eo ꝙ
euaporatōeꝫ due res efficiūt. vna ē caliditas subtilis
pauca ĩ eo qđ ex spatio manifestū existit. ⁊ caliditas
fortis inter ea vel ĩ terra abscōdita ex qua ad terre su
perficiē res ꝓfluit subtilis. Qr. n. de terra occultuꝫ ē
in hyeme vehemēti calore caliduꝫ existit: quēadmo
dum in sapientijs naturalibꝰ principalibus declara-
tū fuit ⁊ ē caliditas aeris pauca. Due igit̃ res ad hu-
mectandū cōiungunt̃ que sunt sublimatio: ⁊ ĩspissa
tio ⁊ quāto magis q̄ꝫ ēt frigiditas ĩ suba ipsius aeris
operat̃ spissitudinē ⁊ concussionē ad euaporationē.
In vere aūt resolutio aeris ē magis fortis q̄ꝫ eiꝰ eua-
poratio ⁊ calor absconditus occultus valde minui-
tur ⁊ apparet ex eo qđ superficiei terre aduenit subi
to res que est fortior q̄ꝫ vaporans aut res que subti-
lis existit euaporatōis propterea ꝙ multuꝫ superat
materiam ⁊ subtiliat: ⁊ inuenit eius pauca euapora
tio calorē multuꝫ in aere ⁊ complet̃ resolutio ꝓpter
hoc: hoc est ſm plurimū ⁊ ſm eaꝝ causaꝝ singulari
tatem absqꝫ alijs causis ex qbus he alie prouenīunt

cause ꝑter eas quas nominauimꝰ. Amplius aũt non est ibi materia multa q̃ illud qḋ fuit sublimatũ ⁊ subtiliatũ restauret. Et ꝓpterea opꝫ vt natura veris trahat ad equalitatẽ inter humiditatẽ ⁊ siccitatẽ sicut ẽ tempatũ inter caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ: lꝫ nõ ꝓhibeamus qn pricipiũ veris trahat ad humiditatẽ quãdã: ⁊ tñ nõ est lõginquũ ab equalitate sicut ẽ siccitas autũni ab equalitate. Preterea si nõ iudicauerimus ꝙ in autũno fit fortis equalitas iter caliditatẽ ⁊ frigiditatem non erit ab equalitate longinqus. eius. n. ptes diei q̃ sunt ante meridiẽ ⁊ post sunt estiue. Aer nãq; autũnalis est fortis siccitatis ⁊ valde aptus ad recipiendũ caliditatẽ ⁊ conuertit ad similitudinẽ igneitatis ꝓpterea ꝙ estas ipm ad hoc preparauit: ⁊ eiꝰ noctes ⁊ eius matutina sunt frigida ꝓpter solis lõgitudinẽ i autũno ab oppõne capitũ: ⁊ ꝓpterea ꝙ subtile resolutũ fortiter recipit opatiõeꝫ eius qḋ infrigidat. Uer aũt magis ẽ circa equalitatẽ in duabꝰ qualitatibus. iõ ꝙ aer ipsiꝰ nihil recipit ex causa q̃ cause q̃ ẽ in autũno similis existit. s. illud qḋ recipit autumnus ex caliditate ⁊ fritate. Eius igiṫ nox nõ multuꝫ longe ẽ a die suiipsiꝰ. Qꝫ si aliq̇s dixerit qua rõne nox autũni ẽ frigidior nocte veris cum oporteret vt eius aer esset calidior: eo ꝙ sit magis subtilis. Respõdebimꝰ ⁊ dicemus ꝙ aer q ẽ fortis raritatis citius recipit caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ: ⁊ silr̃ aqua fortis raritatis. iõq; cũ tu calefeceris aquã ⁊ volueris ipsaꝫ congelare: citius cõgelabiṫ q̃ꝫ frigida: ꝓpterea ꝙ frigiditas i ipaꝫ penetrat ꝓpter eius raritatẽ. Corpora aũt nõ tm̃ sentiunt ex frigiditate veris q̃ꝫtuꝫ sentiunt ex frigiditate autũni: eo ꝙ corpora i vere sunt exeuntia a frigiditate ad caliditate cõsueta in fritate: ⁊ i autũno sunt ad hoc cõtraria: lꝫ autũnus ad hyemẽ tendat: ⁊ ver ab ea recedat. Et ẽ tibi sciendũ ꝙ tempoꝝ diuersitas facit cõmoueri i vnoquoq; climate aliquẽ egritudinuꝫ moduꝫ. Et medicus dꝫ hoc i vnoquoq; climate cognoscere ad hoc vt i ipso sint constructe custodia ⁊ regiminis ꝑmissio. ⁊ ẽt cũ vnus dies alicui tẽpoꝝ similis existit ⁊ nõ aliĳ. Est nãq; ex diebꝰ q ẽ vernalis ⁊ est ex eis q est estiualis: ⁊ ẽ ex eis q ẽ autũnalis qui in die vna calefacit ⁊ ifrigidat.

Cap. IIII. De indiciĳs tempoꝝ ⁊ coꝝ mutatõibꝰ.

o Mne tempus q cõplexionẽ hꝫ sanã ꝓportionale est ei cõueniens: ꝫ q malitiã cõplexionis hꝫ ꝓportionalẽ diuersificaṫ ab eo: ꝫ cuꝫ multa ab equalitate egressio acciderit ꝓportionale ⁊ non proportionale ab eo diuersificaṫ: iõ ꝙ virtus debilitabiṫ. Unũquodq; ẽt tẽpus cõplõni egrote ꝯueniẽs ipsius contrariũ est. Cũq; duo tempora a sua egressa fuerit natura ⁊ fuerit coꝝ exitꝰ cõtrariꝰ: neq; fuerit ibi supfluitas longa queãdmodũ si fuerit hyems meridiana ⁊ superuenerit ei ver septentrionale: erit aduentus secũdi super primuꝫ cõferens corporibus ⁊ ipa temperãs: eo ꝙ septẽtrionalitas veris ẽ opposita meridiõalitati hyemis: ⁊ similr̃ si hyems valde sicca fuerit ⁊ ver fuerit valde humidũ: tunc ver hyemis siccitatẽ temperabit: ⁊ si humiditas non fuerit multa neq; ꝓlõgabiṫ tẽpore multo nõ mutabit illud eiꝰ tempamentũ i humectatõeꝫ ipediẽtẽ. Mutatio ꝑterea tẽporis i vno tpe ẽ minus afferẽs mortalitatẽ q̃ꝫ eius mutatio i multis tẽporibus. s. mutatio adducens mortalitatẽ: ⁊ non est mutatio emendãs illud qḋ prima attulit mutatio sicut diximus. ⁊ ex ꝯplõnibus aeris dignior vt cõuertatur ad putrefactõeꝫ est calidi ⁊ humidi aeris complexio. Plurimũ vero ꝙ accidũt aeris mutatões est in locis diuersoꝝ situũ: ⁊ in ꝓfunditatibus vallium: sed in collibus ⁊ in altis

pauce proprie existunt: ⁊ est cõueniens vt sicut tempora debẽt ꝓueniant vt sit estas calida ⁊ hyems frigida. ⁊ silr̃ vnũqḋq; tẽpus. Qḋ si plerũq; nõ ita fuerit erũt cause malaꝝ egritudinũ. Annus preterea in quo omnia eiꝰ tpa ꝺm vnã euenĩũt qualitatẽ: annus est malus: queãdmodũ si totꝰ annus fuerit hũidus: aut siccus aut calidus aut frigidus. Annꝰ. n. q ẽ siccus est multaꝝ egritudinũ sue qualitati ꝓportiõaliũ quaꝝ tẽpora postea erũt ꝓlixa. Unuꝫ nãq; tp̃s multum cõmouet egritudinẽ sibi ꝓportiõaleꝫ quãto magis totus annus. Tempus. n. frigidũ cũ corpus inuenit flegmaticũ ꝯmouet epilepsiã ⁊ paralisim ⁊ apoplexiã ⁊ torturã ⁊ spasmũ ⁊ similia. ⁊ tempus calidum cũ inuenit corpus colericũ cõmouet maniaꝫ ⁊ febres acutas ⁊ apostemata acuta: quãto magis si totus annus ꝺm vnius tẽporis naturã incedit. Amplius cuꝫ cito prouenit hyems cito hyemales adueniunt egritudines. Et cuꝫ cito ꝓuenit estas cito estiue adueniunt egritudines: ⁊ mutanṫ egritudines q̃ erãt ante ꝺm iudiciũ temporis. Cũq; aliqḋ ꝓlongaṫ tẽpus multe eius fiunt egritudines ⁊ proprie estas ⁊ autũnus. Debes aũt scire ꝙ effectus mutationuꝫ tempoꝝ nõ sunt ꝓpter causaꝫ temporis: vñ ẽ tẽpus: sed ꝓpterea ꝙ cuꝫ eo mutata qualitas magnã efficit opatõeꝫ i mutatõibus dispõnũ: similr̃ quoq; si aer in vna die mutaṫ de caliditate in frigiditatẽ mutabunṫ ꝺm eas corpora. ⁊ i tẽporibus qdeꝫ sanius existit vt sit autũnus pluuiosus ⁊ hyems tẽperata: neq; sit nõ frigiditatẽ habẽs: nõ tamẽ sit plurima i cõparatione regiõis. Et si ver pluuiosum fuerit ⁊ estas nõ absq; pluuia fuerit: erit istud qḋ sanius esse põt.

Cap. V. De aere bono.

a Er bone sube ẽ aer cui nõ admisceṫ ex vaporibus: neq; ex fumis res extranea: ⁊ qui ẽ discooptus celo: neq; est inter parietes ⁊ tecta ꝯstrictus. Cũ vero in aere acciderit putrefactio cõis discoopertus tunc erit ipsaꝫ magis recipiens q̃ꝫ constrictus ⁊ occultatus: aliter autẽ discooptus melior existit. Et hic qdẽ bonus aer ꝑmanet clarus nisi cuꝫ eo vapores misceanṫ lacuũ ⁊ stagnoꝝ ⁊ profunditatum aquã continẽtiuꝫ. ⁊ terraꝝ que sunt laxe: ⁊ locoruꝫ vbi nascũṫ olera: ⁊ ꝑcipue vbi talia quales sunt caules ⁊ eruca oriunṫ ⁊ arbores viscose ⁊ arbores malaꝝ ꝯplexionũ: sicut sohat ⁊ nuces ⁊ ficus ⁊ odores putridi: ⁊ ꝑꝑ vel ꝑter hoc nõ remoueãtur ab eo vẽti boni q sufflãt ex terra alta aut equali. Et aer hic nõ ẽ retentus in terra ꝓfunda q cito calefit cũ sol oriṫ ⁊ cito ifrigidaṫ cũ occidit: neq; ẽ strictꝰ iter parietes q paꝝ ẽ ex quo fuerũt cõstructi cũ seherigi: ⁊ hoꝝ similia: ⁊ nõduꝫ itegre ad siccitatẽ perfectã ꝑuenerũt: neq; obsistit attractõi aeris sicut qui guttur stringit. Et tu qdẽ iã sciuisti ꝙ mutationuꝫ aeris alie sunt naturales: alie sunt nature cõtrarie: alie sunt q̃ non sunt naturales: neq; extra naturã. Debes aũt scire ꝙ mutatões aeris que nõ sunt ꝺm naturã siue sint ei contrarie siue nõ cõtrarie quãdoq; eueniunt ꝺm circuitũ: ⁊ quãdoq; nõ seruãt circuitũ. Ex dispositionibus qdẽ tẽpoꝝ sanior est vt existãt tẽpora ꝺm suã naturã: qm̃ eoꝝ mutatões afferũt egritudines.

Cap. VI. De mutatione qualitatum aerum ⁊ eis que ex temporibus proueniunt.

a Er calidus dissoluit ⁊ laxat. Et si eius caliditas pauca fuerit. tẽperata tamẽ rubificabit colorem: eo ꝙ in sanguinem ad exteriora trahit: ꝙ si multa fuerit coloreꝫ efficiet citrinũ. ꝓpterea ꝙ resoluit illud qḋ attraxit. Ipse quoq; multũ efficit sudorem ⁊ minuit vrinã ⁊ digestionem debilitat ⁊

sitim facit. Frigidus vero aer constringit ⁊ digestio
nem fortiorē reddit ⁊ vrinā efficit multā: ideo ꝙ hu
mores cōstringit ⁊ ꝓpterea ꝙ in sudorem paꝝ resol
uunt̄. ⁊ his silia: ⁊ minuit egestionez ꝓpterea ꝙ mu
sculi ani se exprimunt. ⁊ iō ꝙ rectū intestinū paꝝ obe
dit: vnde ꝓpter destructionē obedientie vie stercus
nō descendit: quapropter multū morat̄ ⁊ ei⁹ aquosi
tas in vrinā resoluit̄. Aer vero humidus cutez lenit
⁊ corp⁹ humectat. Et siccus exiccat cutē ⁊ denigrat
corp⁹. Et aer turbatus tristificat aīaz ⁊ cōmiscet hu
mores. Aer vero turbatus alius est ab aere grosso.
Aer. n. grossus ē ille q in turbatiōe sube sue similat̄.
Sz turbat⁹ ē ille q cū partib⁹ miscet̄ grossis. Quaꝝ
vero reꝝ significatio ē ꝙ stelle minute paꝝ apparēt:
⁊ ꝙ splēdor ei⁹ ꝙ ex stellis fixis sicut ei⁹ ꝙ scintillat
paꝝ resplēdet. Et ci⁹ qdē causa exnt vapores multi
⁊ fumi multi ⁊ vēti boni pauci. Nūc aūt illū sermo
nem ad hāc reducemus itentiōez. ⁊ cōplebim⁹ ipm
cū de mutatōib⁹ aeris q est ꝑter naturā tractabim⁹.
⁊ omne qdē tps qd ꝓuenit fm qd dz iudicia hz pro
pria. ⁊ finis qdē cuiuscꝫ tpis pricipio tēporis qd est
post ipm i iudicijs duoꝝ tēpoꝝ cōicat ⁊ in egritudi
nib⁹ ipsoꝝ. Uer aūt cū est fz suā ꝯplonez est melius
tēpus ⁊ est ꝓportionale cōplōni spūs ⁊ sanguis: ⁊
lz cū sua existat equalitate quā noiauim⁹: ad calidita
tem tn̄ subtilē declinat parūper sopitā ⁊ ad hūidita
tem naturalē ⁊ rubificat colorē: eo ꝙ sanguinē attra
hit tempate ⁊ nō ꝓuenit ad resoluendū quēadmodū
estas ꝓuenit estiualis. In vere quocꝫ cōmouēt̄ egri
tudīes cronice: facit. n. hūores q sunt qeti currere ⁊
eliquat eos. Iōcꝫ melīam patiētib⁹ melācolia com
mouet̄: ⁊ ille in quo multitudo exuberat humoꝝ in
hyeme ꝑꝑ eius gulositatē ⁊ exercitij ei⁹ paruitatē fit
in vere egritudinib⁹ aptus q̄ ex illis cōmouent̄ mate
rijs ꝓpterea qd ver ea dissoluit. Cūcꝫ ver ꝓlongat̄
⁊ tēperat̄ estiue egritudīes pauce fiunt. Ueris autē
egritudines sunt sanguinis egestio ⁊ flux⁹ sanguinis
ex naribus ⁊ melancolie ebulitio: quē de natura exi
stit colere ⁊ apostemata ⁊ carbunculi ⁊ sinancēs:
⁊ sunt plerucꝫ perniciose ⁊ alie exiture. Et in ipso
multum contingunt venaruz scissure ⁊ sputum san
guinolentum ⁊ tussis: ⁊ proprie in eo quod ex ipso
est hyemale ⁊ hyemi silant̄ sunt eoꝝ dispositiones
male q has hn̄t egritudīes ⁊ ꝓprie pthysiz. ⁊ pro
pterea ꝙ ipz i flegmaticis materiā flegmatis mouet
accidūt i eo apoplexia ⁊ paralysis ⁊ iūcturaꝝ dolo
res. Ex eis vo q ducūt ad hoc est aliqs fortis mot⁹
ex motib⁹ corporis ⁊ aīalib⁹ ⁊ comestio ēt reꝝ cale
facientiū: eo ꝙ aeris adiuuant naturā. Nulla aūt res
est que ita tueat̄ ab egritudinib⁹ veris quēadmoduz
flebotomia ⁊ manitio ⁊ diminutio ꝯmedēdi ⁊ aug
mentū bibendi: ⁊ debilitatio pot⁹ inebriantis ⁊ ipsi⁹
diminutio ⁊ temperamētū. Uer ꝑterea pueris ē cō
ueniēs ⁊ eis q sunt circa ipos. Hyems vero ad dige
rendū est melior ꝓpterea ꝙ frigus caloris inati sub
stantiā cōprehēdit. vn̄ fortior efficit̄ ⁊ nō dissoluit̄.
⁊ iō qr fructus sunt pauci ⁊ gens nō comedit nisi le
uia nutriētia: ⁊ qr hoium mot⁹ post repletōez ē par
uus: ⁊ qr ad loca igrediūt̄ calefacientia. Ipa quocꝫ
coleraz plus debilitat q̄z oia tēpora sua frigiditate ⁊
sui diei breuitate ⁊ sue noctis ꝓlixitate. Et ipsa ē ma
gis cōstringēs materias. Et i ipsa ē plus necessariuz
assumere ea que icidūt ⁊ subtiliāt. Egritudinū vero
hyemaliū plurime sunt flegmatice ⁊ i ipa flegma fit
multum. ⁊ plurimum quod est in eo quod vomitu
expellitur est flegma. Colores quocꝫ apostematuz
in ea secundum plurimū ad albedinē trahunt et in
ipsa abundat catarrus: ⁊ incipit catarrus cum aer
autūnalis mutaturquē postea sequunt̄ apostema la
teris: ⁊ apostema pulmōis: ⁊ raucedo: ⁊ dolor gut
turis: deīde accn̄t dolor lateris ipsius ⁊ dorsi ⁊ ner
uoꝝ nocumēta ⁊ capitis dolor cronicus: imo appo
plexia ⁊ epilepsia. Et hoc totū propterea ꝙ materie
cōstringunt̄ flegmatice. Et qr multiplicant̄. Senib⁹
vero nocet hyems ⁊ eis silr q eis similes exn̄t: sz me
dijs iuuamētū prestat. In hyeme preterea hyposta
sis i vrina multitudo existit cōparatōe estatis: ⁊ ei⁹
etiā quātitas ē maior: et minuit̄ i ea sanguis ⁊ auget̄
flegma. In estate vero auget̄ colera rubea: sz postea
in eius fine colera nigra auget̄: ꝓpterea ꝙ subtile re
soluit̄ ⁊ grossuz retinet̄ ⁊ constringit̄. Et iuenies se
nes ⁊ q eis similant̄ i estate fortiores. Et estas qdez
humores resolnit ⁊ virtutes debilitat ⁊ operatiōes
naturales causa multe resolutōis ⁊ citrinat colorez.
ꝓpterea ꝙ resoluit illud quod ex sanguine attrahit.
Egritudinum quoqz tempora in ea abbreuiantur.
si enim virtus fortis fuerit aerem inueniet ad resol
uendum adiuuantē ⁊ ad egritudinis materiam ma
turandum ⁊ expellet eam extra. Qz si debilis fuerit
calor aeris ei addet debilitatem propterea ꝙ laxat ⁊
destruetur ⁊ morietur eger. Amplis estas calida
⁊ sicca cito incidit egritudines. humida vero est ma
sticans. vnde suarum egritudinum tēpora prolon
gantur: ideocꝫ plurimum vlcerum ad herpetē estio
menuz peruēit. Et accn̄t i ea hydropisis ⁊ lyēteria
⁊ lenit̄ natura: ⁊ ad hoc totū adiuuāt humores mul
ti q a supiorib⁹ ad iteriora descendūt ⁊ ꝓprie a capi
te. Estiue vo egritudines sunt sicut febres tertiane
⁊ sinochus ⁊ causon ⁊ corporis extenuatio. Et ex
dolorib⁹ dolores auris ⁊ opthalmia ⁊ i ea multipli
cant̄ proprie cū nō fuerit vētosa herisipila ⁊ bothor
que sunt eius nature cuius ē ipsa. Cū vero estas fue
rit vernalis erūt febres bone dispōnis non habentes
asperitatem ⁊ acuitatem siccā: ⁊ multiplicabit̄ in ea
sudor ⁊ expectabit̄ in crisib⁹ ꝓpterea ꝙ caliditas ⁊
humiditas huic proportionant̄: quoniā caliditas re
soluit ⁊ hūiditas laxat ⁊ porros dilatat. Cūcꝫ estas
fuerit meridionalis multiplicabunt̄ in ea mortalita
tes ⁊ egritudines variole ⁊ morbili. Septentriona
lis vero estas ē sana: ideocꝫ exprimēdi egritudines i
ea multiplicant̄. Egritudies aūt iste exprimēdi sunt
egritudines que ꝓueniūt ex cursu materiei ꝓpter ca
lorez occultū aut manifestū cum percutit eū frigidi
tas manifesta ⁊ ꝑmit. Et he qdē egritudines sunt si
cut reumatismi ⁊ que ipsos sequūt. Cūcꝫ estas fue
rit septentrionalis sicca flegmaticis cōfert ⁊ mulieri
bus: ⁊ colerā habētibus rubeaz accidet opthalmia
sicca ⁊ febres acute lōgi temporis ⁊ ꝓueniēt ex adu
stione colere constrictio ⁊ colere nigre exuberatio.
Autūnus vero multaꝝ existit egritudinū: eo ꝙ i ipo
homo sub sole calido multū incedit: deinde in nocte
ꝓuenit ad frigus: ⁊ ꝓpterea ꝙ fructuuz ē multitudo
qua humores fiūt mali: ⁊ ꝓpter dissolutionē virtu
tis in estate. Humores ꝑterea fiūt in autūno mali ꝓ
pter mala cibaria ⁊ ꝓpter subtilis resolutionē: ⁊ qr
remanet spissum: ⁊ ꝑꝑ eius adustionē. Cūcꝫ aliqs
humōr ebulierit ꝓpterea ꝙ natura ipm vult expelle
re ⁊ resoluere reducit ipz frigus ad stringēdū. San
guis quocꝫ i autūno multū minuitur: imo sanguini
in sua cōplexione cōtrarius existit. Non ergo ad ipm
generandū iuuat. Et etiā resolutio iam precessit quē
estas sanguinē resoluit ⁊ ex ipso minuit. In ipso aūt
acescūt ex humorib⁹ colera rubea residua ab estate:
⁊ nigra propterea ꝙ humores in estate fiunt cinis:

⁊ ideo in ipso colera multiplicatur nigra: quoniam estas adurit humores: ⁊ autumnus facit ex eis cinerem: ⁊ principium quidem autumni senibus aliquo modo conueniēs existit ⁊ eius finis eos impedit maximo impedimento. Autumni autem egritudines sunt scabies que excoriat ⁊ impetigines ⁊ cancri ⁊ iuncturarum dolores ⁊ febres commixte ⁊ febres quartane ꝓpter colere nigre multitudinē: ⁊ ꝓpter illud qđ de eius opatiōe declarauimus: iōq̧ ingrossatur splen i eo ⁊ accidit i ipso vt vrina guttatī emittatur ꝓpter illud qđ vesice accidit ex diuersitate cōplexiōis inter caliditatē ⁊ frigiditatem. Difficultas quoq̧ accidit vrine ꝙ plus accidit q̄ȝ ꝙ vrina guttatim emittat̄: ⁊ accidit i eo lyenteria. Et hoc qdem ē ꝓpterea ꝙ frigiditas expellit illud qđ ex humoribus ad interiora corporis ē subtile: ⁊ fit in eo scia: ⁊ accidit in eo sināātia acuta colerica ⁊ in vere flegmatica: quoniā principiū cuiuscūq̧ humoris eaꝝ est ex hūore quem efficit tēpus qđ ante ipm fuit: et i ipso etiaȝ multiplicat̄ iliaca sicca. Et ē enim i eo accidit apoplexia et egritudines pulmonis et dolores dorsi et coxarum ꝓpter morsū superfluitatū in estate primū et postea cito ꝯstrictiōȝ. Et multiplicant̄ in ipso vermes in ventre ꝓpter debilitatē virtutis in digerēdo et expellēdo. In ipso etiā et ꝓprie i sicco multiplicant̄ variole: et p̄cipue cuȝ ante ipm fuerit estas calida. et in ipso etiā multiplicat̄ mania ꝓpter humoꝝ colericoꝝ malitiā: et q2 colera nigra eis cōmiscet̄. Autumnus p̄tere est tēpus qđ in pulmone hn̄tibus apa est deterius q̄ sunt hn̄tes ptisim et ipse detegit occultuȝ in sua dispositione: cum ante ipsuȝ initium habuerit et non bene manifestabat̄. Ethicā quoq̧ habētibus singulareȝ est ipse deterius tēpus causa sue exiccationis. Amplius autūnus ē sicut nutritor reliquaꝝ egritudinum estatis. Et autumnus qui melior existit est qui est magis humidus et pluuiosus. et deterior est ille qui est siccus.

Cap. VII. De indicijs dispositionū anni.

c

Um hyemi meridiōali ver supuenerit septētrionale quod postea estas sequitur valde vaporosa ⁊ multiplicate fuerit aque ⁊ ver conseruauerit materias vsq̧ ad estatē multiplicabitur i autūno mortalitas i pueris ⁊ multiplicabunt̄ in eo disinteria ⁊ intestinoꝝ vlcera ⁊ tertiana nota ꝓlixa. Cūq̧ hyems multaꝝ fuerit aquaꝝ abortiēt ille que se in vere parituras sperabāt absq̧ causa. Et si pepe rint erit qđ pariēt debile aut mortuū aut grandē hn̄s malitiā: ⁊ in hominibus multiplicabunt̄ opthalmie ⁊ sanguinis egestio. ⁊ catarri tūc multiplicabūtur ⁊ proprie in senibus ⁊ descēdēt in membra eoꝝ occultata: ⁊ quādoq̧ morte moriēt̄ subita: ideo ꝙ vie spiritus subito ex multitudine oppilant̄. Et cuȝ ver pluuiosuȝ ⁊ meridiōale fuerit ipīq̧ hyemi superuenit septētrionali multiplicabūtur in estate febres acute ⁊ opthalmia ⁊ nature solutio ⁊ sanguinis egestio. ⁊ plurimū horum omniuȝ cōtinget propter reumatismos: ⁊ propterea ꝙ flegma qđ in hyeme adunatum fuit ad foramina descendet occulta: eo ꝙ ipsuȝ mouebit calor ⁊ ꝓprie in humidas habētibus complexiones sicut mulieribus: ⁊ multiplicabuntur putrefactio ⁊ ipsius febres. Et si in aliquorū estate euenerit pluuia tēpore quo canis eleuatur ⁊ postea venerit ventus septentrionalis boni fiducia habebitur ⁊ resoluentur egritudines. Quibus autē plus nocet hoc tēpus sunt mulieres ⁊ pueri. Et qui ex eis euaserit ad quartanas deuēiet ꝓpter humoꝝ adustionē: quia fiunt cinis: ⁊ post quartanas proueniet ad hydropisim ⁊ ad dolores splenis. ⁊ ad epatis debilitatem ꝓpter hoc. In senibus aūt ⁊ in corpore in quo est timor frigoris est eius nocumentū paruuȝ. Cuȝ vero estati sicce septētrionali superuenerit autūnus pluuiosus meridionalis preparabuntur corpora ad hoc vt veniāt in hyeme dolor capitis ⁊ tussis vel ⁊ cutis ⁊ raucescent eorum guttura ⁊ fluent: quoniaȝ coriza multū accidet eis. Et similiter cuȝ estati sicce meridionali superuenerit autūnus pluuiosus septētrionalis multiplicabitur etiā in hyeme dolor capitis: ⁊ post reumatismus ⁊ tinnitus ⁊ raucedo. Et cum estati meridionali autūnus superuenerit septentrionalis multiplicabūtur in eo egritudīes exprimēdi et constringēdi. et iam sciuisti hoc. Et cuȝ autumnus et estas in hoc cōueniunt vt sint ambo meridionales humidi multiplicabunt̄ humores: et cum venerit hyems venient egritudines exprimendi quas nominauimus: neq̧ est lōge quin ad cōstrictionē et materieruȝ cōculcationē perueniatur: eo ꝙ sunt multe et ꝙ vapores nō habent vnde egrediātur vt ad putridas perducat egritudīes: neq̧ fallet quin hyems sit infirma: ꝓpterea ꝙ inueniet malas materias constrictas et multas. Cum vero ambo fuerint sicci septentrionales iuuabunt euȝ cui nocet humiditas: et mulieribus: et qui est talis quales ipse sunt accidet opthalmia sicca et catarrus lōgi temporis et febres acute et melācolia. Hyems aūt q̄ ē frigida pluuiosa ardorem efficit vrine. Et cū estatis caliditas fortis fuerit et eius siccitas prouenīēt sinantie ꝑniciose: aut non perniciose et que aperiētur: aut que nō aperientur: et ille que aperientur aut erunt interius aut exterius: et variola et mingēdi difficultas: et morbillus: et ambo erūt salui: et opthalmia: et sanguinis corruptio: et tristitia et menstruorum et sputi retentio: et cum post hyemem siccaȝ fuerit ver eius siccum erit malum. Amplius mortalitas corrumpit arbores et vegetabilia: ideoq̧ corrumpunt̄ ex animalibus que ea comedunt. et ideo homines qui eis vescuntur corrumpuntur.

Cap. VIII. De accidētibus aeris impressionibus q̄ non valde cursui nature cōtrarie existūt.

n

Unc autem dictionem complere debemus de alijs mutationibus aeris nō naturalibus: neq̧ contrarijs nature: quia secunduȝ res celestes et res terrestres eueniūt. Et iam quidem multas earum innuimus in narratione temporum. Ille vero q̄ res sequuntur celestes sunt sicut ea que stellarum causa accidunt. Est enim cuȝ multe ex stellis in vno coniunguntur loco et coniunguntur soli: et prouenit ex hoc calefactio multa eis quorum capita sunt ipis opposita: aut locis que sunt circa eas. Et est cum ab oppositione capitum multa remouētur longitudine et minuitur calefactio. Impressio enim rectitudinis capitis in calefaciendo non est sicut impressio durabilitatis rectitudinis et ꝓpinquitatis. Rerum autē terrestriuȝ alie sunt que sunt propter causam latitudinuȝ terrarum: alie sunt que sunt propter altitudinem ciuitatum: et propter earum profunditatem: et alie sunt que sunt propter causaȝ montium: et alie sunt que sunt propter marium causam: et alie sunt que ventorum causa existunt: et alie sunt que sunt propter causam terre. Ille autem que sunt propter causam latitudinuȝ: sunt ꝙ si terra fuerit q̄ sit circa reuolutionē capitis cancri in septētrione: aut reuolutōeȝ capitis capricorni in meridie: erit magis calida q̄ȝ illa q̄ elōgabitur ab ea ad partē linee equinoctialis: aut ad septētrionē. Credere ꝟo debēt

sermonẽ ex eo ꝙ videt̃ ꝙ terra q̃ ẽ sub circulo equa-
tionis diei ẽ circa equalitatẽ: qm̃ causa celestis cale
faciens ibi est causa vna q̃ est solis op positio capiti:
⁊ hec qdẽ oppositio sola nõ magnã efficit ĩpressio-
nẽ. Q᷑ aũt magnã efficiat ĩpressionẽ ẽ durabilitas op
positiõis. Ideoq̨ calor ĩmediate vel ĩmediate hore
octaue ẽ maior calor q̃ ĩ medio diei: ⁊ ꝓpterea cum
sol ẽ ĩ postremo cancri ⁊ ĩ principio leonis ẽ maior
vel ẽ plus caloris quã est cũ ẽ ĩ fine sue declinatiõis.
Et iõ cũ sol a capite cancri ꝓcedit ad illud qꝺ ẽ mino
ris declinatõis q̃ ipm: est eius calor maior q̃ sit cuꝫ
est ĩ tãta declinatõe: ⁊ nõdũ ꝑuenit ad caput cancri.
In terra vero vbi est linea eq̄noctialis non opponit̃
sol capiti nisi paucis diebus: ꝫ postea cito elõgatur.
Augmentũ nãq̨ partiuꝫ declinatõis apud duos no
dos vel modos multũ existit maiꝰ q̃ augmẽtum qꝺ
existit apud tropicos: imo fortasse apud duos tropi
cos nõ opabunt̃ motus triũ dieꝝ aut q̃ttuor: aut plu
rimũ ĩpressionẽ sensu ꝑceptã. deĩde sol morat̃ ibi ĩ la
titudine vna. aut circa lõgo tẽpore ⁊ ĩcessanter cale-
fac̃. Quapropter ꝑ sn̄ia tenẽdũ ẽ ꝙ terre quaꝝ latitu
dines sunt ꝓpinque declinatõi toti oibus terris sunt
calidiores ⁊ post ipsas ille q̃ ab ea ĩ duobus elõgant̃
lateribꝰ ad partes duorum poloꝝ quãtitate. xv. gra
duũ. In linea ṽo eq̄noctiali nõ est calor illiꝰ sup̄fluita
tis quã facit oppõ circa reuolutiõeꝫ capitis cancri in
locis habitatis. Frigiditas aũt in terris q̃ ad septẽtrio
nẽ lõge sunt ab ista reuolutõe est maior. Et hoc qdẽ
ẽ illꝺ qꝺ est ꝯsiderãdũ ꝫ latitudĩes terraꝝ. ita tñ vt ĩ
oibus alijs dispõnibꝰ similes existãt. Illud vero qꝺ
est ꝫm terre sitũ est ꝙ quãdoq̨ in alto cõsistit loco:
quãdoq̨ in ꝓfundo. Et locus qdẽ ꝓfundus est cali
dior. Et locus altus semꝑ frigidior. Illud ṽo qꝺ est
circa terrã in hoc spatio ĩ quo sumus ẽ calidius pro-
pterea ꝙ solis radiꝰ circa terrã fit fortior. ⁊ qꝺ ab eo
ad terrã altã elõgat̃ est magis frigidũ. Et eiꝰ qdeꝫ cã
in parte naturalis philosophie ꝯtinet̃. Cũq̨ ꝓfundũ
ꝑter hoc multũ fuerit ĩmũ plus cõprehẽdit radiuꝫ. ⁊
est magis calidũ. Illud vero qꝺ cã mõtiuꝫ existit si ẽ
illud ĩ quo mons existit ꝫm ĩtentiõeꝫ habitatõis ẽ in-
grediẽs ĩ diuisionẽ quaꝫ noĩauimꝰ. Et si ẽ illud qꝺ ẽ
ꝫm intẽtiõeꝫ vicinitatis ẽ id de quo loq̄ nũc volumꝰ.
Dicemus ĝ ꝙ mons ĩ spatio duobꝰ operat̃ modis:
vnus ẽ ex parte vñ sup̄ ciuitatẽ solis radios reducit:
aut ipsos ab ea tegit. Et alter ẽ ex ꝑte vñ ventũ ꝓhi-
bet ⁊ eiꝰ exuberationẽ refrenat. Primus aũt ẽ sicut
si a parte septentriõis alicuiꝰ regionũ q̃ sunt septẽtrio
nales fuerit mõtes: ⁊ eleuet̃ sup̄ eã sol in sua reuolu-
tiõe reflectet̃ ipsiꝰ calefactio ad regionẽ ⁊ calefaciet
eã lꝫ regio sit septẽtrionalis: ⁊ similiter cuꝫ mons est
a parte occidẽtis ⁊ discoop̄it̃ ab oriẽte. Et cũ mons
existit a ꝑte oriẽtis minus est q̃ illud ĩ hac intentiõe.
Sol nãq̨ cũ mouet̃ ⁊ sup̄ mõtem illũ eleuat̃ ĩ omni
hora ab eo elõgat̃: ⁊ radij q̃litas se minorãdo ꝓcedit
q̄ ab ipso sole ad illã tẽdit. Cũ ṽo mons ẽ ab occidẽ-
te nõ ẽ sic. Sol. n. quacq̨ hora ei appropinquãdo ĩce-
dit. Modus aũt ventũ ꝓhibendi ẽ ꝙ mons aut clau
dit a ciuitate flatũ venti septentrionalis infrigidãtis:
aut multiplicatur flatus meridionalis calefacientis:
aut est ciuitas ĩter duo cacumina mõtiũ sita detecta
obuiatiõi alicuius venti: cuius exufflatio ibi fortior
erit q̃ sit in terra plana. solet. n. aer cuꝫ ꝑ viã incedit
angustã tractatim ꝓcedere ⁊ nõ cessare ⁊ sil̃r aqua
⁊ alia. Et huiꝰ qdẽ causa in naturalibus ẽ scita. Ci-
uitates ṽo magis tẽꝑate ex ꝑte mõtiũ siue sint coop-
te siue discoopte sunt q̃ ab oriẽte discoopte sunt ⁊ a
septentriõe: ⁊ coopte ab occidẽte ⁊ meridie. Ex ma

ribus vero assidue ꝑuenit ciuitatibꝰ q̃ sunt eis vicine
humiditatis augmentum. Q᷑ si maria fuerit a parte
septẽtrionis erit hoc adiuuãs ad ĩfrigidandũ eas ꝑꝑ
reuolutõeꝫ vẽti septẽtriõalis q̃ in natura sui frigidus
existit sup̄ aq̃ faciẽ. Et si a parte fuerit meridiei ꝑue-
niet ex eis grossitiei meridionalis augmẽtũ: ⁊ ꝓprie
si penetrãdi locũ nõ inuenerit: ꝓpterea ꝙ mons sibi ĩ
facie resistit: ⁊ cũ a ꝑte fuerit orientis, erit humecta-
tio aeris ab eis maior q̃ si ĩ ꝑte fuerit occidẽtis. Sol
enĩ sine cessatõe resolutiõeꝫ augebit quanto plus ap
propinquauerit: ꝫ ĩ occidẽtalibus nõ sic efficiet. Ad
summũ ṽo ex maris vicinitate ꝑuenit ĩ aere humidi
tas: postea si fuerint vẽti multi sibi succedẽtes quos
nõ refrenauerit montes erit aer magis a putrefactio
ne saluus. Q᷑ si vẽti exufflare vel exicare nequierint
erũt putrefactõi ꝑparate: ⁊ vt hũores putrescãt. In
hac aũt ĩtentõe vẽti q̃ sunt meliores sunt septẽtriona
les post oriẽtales: post quas sunt occidẽtales ⁊ dete
riores sunt meridiõales. Sermo vero de eo qꝺ ven
toꝝ cã generat̃ duobꝰ modis existit: sermo vl̃is abso
lutus: ⁊ sermo ꝫ illud qꝺ vnicuiq̨ ciuitati ꝓpriũ exi
stit. Uniuersalis ṽo ꝫmo ẽ ꝙ meridiõalis ꝫm pluri-
mas ciuitatũ calidus est ⁊ hũidus. Sꝫ calidus ꝓpte
rea ꝙ a ꝑte solis vicinitate calefacta venit: ⁊ hũidus
ꝓpterea ꝙ plurimũ mariũ a nobis est meridionale:
⁊ ꝑter hec q̃ vel ⁊ ꝑꝑ hoc ꝙ sunt meridiõalia opat̃ ĩ
eis sol fortiter ⁊ euaporãt ex eis vapores q̄ vẽtis cõ-
miscent̃. ⁊ iõ meridiõales vẽti exñt laxãtes. Septen
trionales ṽo sunt frigidi: eo ꝙ sup̄ montes trãseũt ⁊
sup̄ terras frigidas multaꝝ niuiũ. ⁊ sũt sicci. ꝓpterea
ꝙ eis nõ multi associant̃ vapores: qm̃ resol̃o a parte
septẽtriõis fit minꝰ: neq̨ trãseũt sup̄ aquas marias:
ꝫ trãseũt ꝫm plurimũ sup̄ aq̃s cõgelatas aut sup̄ de-
serta. ⁊ oriẽtales qdẽ ĩter calitatẽ ⁊ frigiditateꝫ sunt
tẽꝑati: ꝫ sunt occidẽtalibꝰ sicciores. Septẽtriõales
nãq̨ oriẽtis minꝰ hñt maria q̃ septẽtriõales occiden
tis. Et nos ꝓculdubio septẽtriõales sumus. Occidẽ
tales ṽo paꝝ plus sunt hũidi: qm̃ sup̄ maria trãseũt.
⁊ q̃ sol eos suo diuersificat motu. vnusq̨sq̨. n. hoꝝ
duoꝝ. s. solis ⁊ ipsoꝝ alteri suo motu q̃si ꝯtrariꝰ exi-
stit. Iõq̨ nõ tm̃ resoluit eos sol q̃tũ orientales resol
uit vẽtos. ⁊ ꝓprie q̃ maior oriẽtaliũ exufflatio ẽ ĩ pñ
cipio diei ⁊ maior occidẽtaliũ exufflatio ẽ ĩ fine diei.
Et iõ occidentales minoris exñt calitatis q̃ orienta
les: ⁊ magis ad f̃ritateꝫ declinãtes. ⁊ oriẽtales maio
ris calitatis: lꝫ ambo ꝯparatiõe vẽtoꝝ meridiõaliũ ⁊
septẽtrionaliũ sint tẽꝑati. Qñq̨ vero ĩ ciuitatibꝰ vẽ-
toꝝ iudicia ꝫm alias res mutãt̃. Est. n. qñq̨ in q̄bus-
daꝫ ciuitatibus cõueniẽs vt vẽti meridionales frigi
diores sint cũ circa eas mõtes fuerint niuosi meridio
nales: ⁊ cũ verterint se venti meridiõales ad frigidi
tatẽ. iõ ꝙ sup̄ ipsos trãseũt. ⁊ ẽ cũ septẽtriõales meri-
diõalibꝰ calidiores exñt: cũ circa eos deserta fuerint
adusta. Sꝫ assaniaꝝ aut sunt venti q̄ ꝑ deserta tran
seũt valde cal̃a: aut sunt venti de genere fumoꝝ q̄ in
spatio signa efficiũt torrefaciẽtia sil̃ia igni: qm̃ cũ sũt
graues ibi accidit eis sic accẽsio vel ascẽsio ⁊ cõbu-
stio ⁊ subtile sepat̃: ⁊ qꝺ graue ẽ descẽdit in quo exi
stũt adustiõis ⁊ igneitatis relīq̄e: q̃ oẽs venti fortes
sic videt̃ sapiẽtibꝰ phõꝝ nõ ĩcipiũt nisi a supiori: lꝫ
materieꝝ eoꝝ principiũ sit ab ĩferiori. Principiũ ve
ro motuũ ⁊ exufflationũ ⁊ turbinis eoꝝ ẽ a supiori.
Et hoc aut ẽ iudiciũ cõe: aut ꝫm plurimũ. ⁊ hec certi
ficatio ĩ parte naturalis philosophie ꝯtinet̃. Et nos
qdẽ nũc noĩabimꝰ capitulũ istiusmodi ĩ locis hitatis.
ciuitatũ ṽo diuersitates sunt ꝫm terrã: quoniã earũ
alie sũt lutose: alie sunt q̃ sunt petrose: alie sunt q̃ sũt

arenose: alie sunt q̄ sunt limose fetentes: aut cenōse:
alie sunt sup̄ quaꝝ terrā est virtꝰ metallina superās.
⁊ hoc totū in eius aere ⁊ aqua operatur.

¶ Cap. IX. de impressionibus aerearum mutationū malarum cursui naturali contrariaꝝ.

m Utationes vero naturā egredientes sunt aut
ꝓpter cōuersionē in suba aeris factaꝫ: aut ꝓp
cōuersionē in qualitatibꝰ ipsius. Quod vero
in eius existit suba ē vt eius suba ad malitiā cōuerta-
tur. nō ideo ꝙ aliqua suarū qualitatuꝫ valde fortior
facta fuerit ſm augmētū vel diminutōeꝫ: ⁊ hec ē pe
stilentia. Et ē putrefactio q̄ accidit aeri similis putre
factōi aque remolientis fetide. Nos nāqꝫ cū aerē dici
mus nolumus dicere aerē simplicē nuduꝫ: qm̄ ipse
nō est aer q nos circūdat: ⁊ si iuentꝰ fuerit purus for
tasse erit alius. Ipse. n. ⁊ vnūqđqꝫ simpliciū nudoꝝ
nō putrescunt: sed aut i sui qualitate: aut i sui suba in
aliud cōuertit̄ simplex: sicut aqua cōuertit̄ in aerem.
Cum aūt aerē dicimus nolumus dicere nisi corpus
in suba sua cōmixtuꝫ. Et est corpus cōmixtū ex aere
certificato ⁊ partibus aqueis vaporosis: ⁊ partibꝰ
terreis in fumo ⁊ nubibus surgentibus: ⁊ partibus
igneis: ⁊ nos neqꝫ dicimꝰ illū aerem nisi quo modo
dicimus aquā maris: aut lacuū aquā: lꝫ non sit aqua
pura seu simplex: sed mixta ex aere ⁊ terra ⁊ igne: ſꝫ
superans in ea ē aqua. Hic ergo aer putrescit q̄nqꝫ ⁊
conuertit̄ eius suba ad malitiā. sicut aqua lacunaruꝫ
putrescit ⁊ cōuertitur eius suba ad eam. Pestilētia
aūt ⁊ aeris putrefactio ſm plurimū euenit in postre
mo estatis ⁊ in autūno. Et nos qdeꝫ nominabimus
accidētia que ex pestilētia in alijs locis ꝓueniūt. Qđ
vero in ipsius existit qualitatibꝰ est vt secūduꝫ calidi
tatē aut frigiditatē ad qualitatē perueniat intolerabi
leꝫ in tantū vt per ipsuꝫ messes ⁊ generatio corrum
pantur. Et hec qdē est aut cōuersio homogenea si-
cut rabiositas estatis cū fortior sit: aut cōuersio con
traria sicut frigoris malitia i estate q̄ ꝓpter aliquod
euenit accidēs. Ex aere vero cū mutat̄ proueniūt in
corporibus accidētia. Cū. n. putrescit putrefacit hu
mores: ⁊ icipit humorē putrefacere qui a corde cir
cundatus ē: qm̄ ad ipsuꝫ ꝓpinquus accedit q̄ꝫ ad aliū.
⁊ si fortiter calefit iuncturas laxat ⁊ humores resol
uit. ergo i siti augmentū p̄stat ⁊ resoluit spūꝫ ⁊ deij
cit virtutes ⁊ ꝓhibet digestionē: ꝓpterea ꝙ caloreꝫ
inatū occultū resoluit q est instrumētū nature. ⁊ co
lorē efficit citrinū: ꝓpterea ꝙ humores resoluit san
guineos colorē rubificātes: ⁊ q̄ꝛ coleram alios facit
supare hūores ⁊ cor calefacit calore nō inato ⁊ facit
humores fluere ⁊ ipsos putrefacit. ⁊ defert eos ad
cōcauitates ⁊ membra debilia ⁊ corporibus sanis
nō ē bonus. Est tamē cū hydropicis cōfert ⁊ parali
ticis ⁊ alcuzeꝫ frigido ⁊ spasmo humido ⁊ torture
humide. Aer vero frigidus calorē inatū ad iteriora
redire facit nisi talē adeptus fuerit fortitudinē p quā
ad iteriora igrediat̄: hic nāqꝫ est mortificās. Aer pre
terea frigidus nō multū ꝓhibet materieꝝ fluxū. ⁊ cō
tinet eas: sed facit catarruꝫ ⁊ debilitat neruos ⁊ tra
cheā arteriā magno ledit ipedimēto. Et cū nō fuerit
fortis digestionē efficiet fortiorē: ⁊ omnes occultas
opatōes efficiet fortiores ⁊ excitabit appetituꝫ. Ad
vltimū ṽo ē magis sanis cōueniens q̄ꝫ aer multe cali
ditatis. Sed eiꝰ qdē nocumēta sunt ex p̄te opationū
q̄ ex neruis pendēt. ⁊ iđ ꝙ claudit poros: ⁊ q̄ꝛ p̄mit
illud qđ itus i ossibꝰ existit. hūidus ṽo pluribꝰ cōple
xionū ē bonus ⁊ colorē efficit bonū ⁊ cuteꝫ ⁊ reddit
eā mollē ⁊ poros dimittit aptos: ſꝫ ad putrefactōeꝫ
p̄parat. Et siccus qdē huic existit ꝯtrarius

¶ Cap. X. De naturis ventorum.

i Am vētoꝝ dispōnes narrauimꝰ i cap. muta
tionū aeris. nominatōe aliqua. Nunc vero in
eis sermonē volumus ꝓferre aggregatiuum
ſm aliū ordinē ⁊ icipiemus a septētrionali.

¶ De vento septentrionali.

s Eptentrionalis corroborat ⁊ idurat ⁊ q̄ ma
nifeste fluūt ꝓhibet: ⁊ claudit poros ⁊ dige-
stiuā fortē efficit: cōstringit ventrē ⁊ indurat ⁊ ꝓuo
cat vrinā ⁊ aerē putridā pestilētialē sanat. Cū vero
meridionalis septētrionalē p̄cedit ⁊ seq̄tur eū septē-
trionalis accidit a meridionali fluxus ⁊ a septētriōa-
li expressio iterꝰ ⁊ q̄nqꝫ ꝓuenit inde scissura ad exte
riora. Iđqꝫ multiplicat̄ tūc fluxus materieꝝ capitis
⁊ pectoris egritudines. Et egritudies qdē septētrio
nales sunt dolores neruoꝝ de qbꝰ sunt vesica ⁊ ma
trix: difficultas mingendi ⁊ tussis ⁊ costaꝝ dolores
⁊ lateris ⁊ pectoris ⁊ horripilationes.

¶ De meridionali vento.

m Eridiōalis laxat fortitudineꝫ ⁊ apit poros ⁊
turbat hūores ⁊ mouet eos ad exteriora ab
interioribus ⁊ in sensibus efficit grauitatē. Et ipse ē
ex eis q̄ exituras corrūpūt: ⁊ egritudinū efficit recidi
uationē ⁊ debilitat: ⁊ sup exiturā ⁊ podagraꝫ efficit
pruritū ⁊ cōmonet epilepsiā ⁊ affert somnū ⁊ facit
febres putridas: sed nō exasperat guttur.

¶ De orientalibus ventis.

v Enti isti si in postremo noctis ⁊ in principio
diei flauerit: veniēt ab aere q iā tēpatus ē ꝓp
solē: ⁊ subtiliatus ⁊ eiꝰ hūiditas iā fuit imutata. iđqꝫ
suntècciores ⁊ subtiliores. ꝙ si in fine diei ⁊ i princi
pio noctis flauerint: erit res contraria. Orietales ta-
men vniuersalr̄ occītalibꝰ semp̄ exīt meliores.

¶ De occidentalibus ventis.

v Enti isti si flauerit in fine noctis ⁊ i pricipio
diei venient ab aere i quo sol opatus nō fuit.
Spissiores igitur ⁊ grossiores erūt: ꝙ si i fine diei ⁊
noctis pricipio flauerint: erit res contraria.

¶ Cap. XI. De his q ꝓueniūt ex hitationū locis.

i N capitulo mutationū aeris iaꝫ noiauimus
dispōnes quasdā locoꝝ hitabiliū. Nūc vero
ēt in eis sermonē volumus proferre compē-
diosuꝫ ſm aliū ordinē: neqꝫ ē nobis curāduꝫ si aliqd
ex his q̄ diximus reiteremus.

¶ Locoꝝ habitabilium iudicia.

i Am sciuisti ꝙ locoꝝ habitabiliū dispōnes i
corporibus diuersificant̄ causa altitudinū ⁊
ꝓfunditatū i ipsis ⁊ causa dispōnis eoꝝ que eis vici
nant̄ cū hoc ex mōtibus: ⁊ dispōnis terre ipsius si sit
lutosa: aut humefacta: aut cenosa: aut si ē in ea ṽtus
minere ⁊ dispositōis multitudis aquaꝝ: aut pauci-
tatis eaꝝ ⁊ dispositōis eoꝝ q̄ eis vicinantur sicut ar
boꝝ ⁊ mineraꝝ aut foueaꝝ aut cadaueꝝ: aut hoꝝ si-
miliū. Et sciuisti qm̄ aeruꝫ complōnes ex latitudini
bus ciuitatū cognoscunt̄ ⁊ ex terra ipsoꝝ ⁊ ex mon
tiū ⁊ mariū vicinitate quā hn̄t cū eis: ⁊ ex ventis ea
rum. Et nunc qdē dicemus summati ꝙ ois aer q ci
to ifrigidat̄ cū sol occidit: ⁊ cito calefit cū ipse oritur
est subtilis. Qui vero huic ē ꝯtrarius est ecōtrario.
deide oibus aeribus deteriorē ille q cor cōstringit.
⁊ aeris attractōeꝫ angustat. Post hoc diuidemus
nunc cuiuslibet loci hitabilis dispōnem.

¶ De locis habitabilibus calidis.

l Oca hitabilia cal'a nigrificāt capillos i tm̄ ⁊
crispant ꝙ eos cū colligunt̄ pipi similes effi-
ciūt digestiuā debilitātes. ⁊ cū i eis maxima
fuerit resolutio ⁊ minuet̄ hūiditas cito aduenict se-

nisi sicut i terra nigroꝝ. Illis nãq3 q ibi moraͣt adue-
nit seniũ annis trigita: ⁊ eoꝝ corda sunt timida pro-
pterea ꝙ spũs multũ resoluiť. Corpora pͥterea in lo
cis bitabilibꝰ calidis morantiũ sunt magis leuia.

De locis babitabilibus frigidis.

In locis habitabilibus frigidis morãtes sunt
i fortiores ⁊ audacie maioris ⁊ melius dige-
rẽtes sicut sciuisti. Que si fuerint hũida erũt
ibi morantes crassi ⁊ carnosi: ⁊ multa abundantes
adipe. quoꝝ vene erunt profunde ⁊ iuncture occul
te ⁊ erunt ipsi teneri ⁊ albi.

De locis habitabilibus humidis.

In locis habitabilibus morantes hũidis pul
i chraꝝ sunt facieꝝ. Quoꝝ cutes sunt lenes. ⁊
cũ exercitanť cito aduenit eis laxitas. Et eoꝝ
estas nõ multũ calefit: neq3 hyems valde ifrigidať.
⁊ eis aduenisũt febres mľte more ⁊ vẽter ⁊ sanguis
multꝰ exitus ex mẽstruis ⁊ hemorroidibꝰ. ⁊ multi-
plicanť in eis hemorroides. ⁊ vlcera putrida ⁊ pu-
trefactio: ⁊ multiplicať in eis epilepsia.

De locis habitabilibus siccis.

In locis bitabilibꝰ siccis morantiũ exiccãtur
i ɔplõnes: ⁊ ipsoꝝ offuscanť cutes ⁊ exiccãť.
Et eoꝝ cerebris cito aduẽit siccitas. Et eorũ
estas ẽ valde calida. ⁊ hyems qdẽ multũ frigida.

De locis habitabilibus altis.

i In locis bitabilibꝰ altis morãtes sunt sani ⁊
fortes labores mľtũ patiẽtes: ⁊ viuũt diu.

De locis habitabilibus profundis.

In locis habitabilibus ꝓfundis morantes in
i vaporositate existẽt multa ⁊ epatis debilita-
te ⁊ aquis abundant non frigidis: ⁊ ꝓprie si
fuerit stãtes: aut aque lacuũ aut stagnoꝝ: ⁊ queād-
modũ sciuisti eoꝝ aeres sunt mali.

De locis habitabilibus petrosis ⁊ discoopertis.

Quorum aeres in estate sunt valde calidi ⁊ in
b hyeme multũ frigidi. Et eoꝝ corpora sũt du-
ra ⁊ solida ⁊ multoꝝ capilloꝝ fortia ⁊ iũctu
re mãifeste: ⁊ vincit in eis siccitas: ⁊ sunt multũ vi-
gilãtes: ⁊ sunt maloꝝ moꝝ iobediẽtes: ⁊ ẽ in eis bel
loꝝ fortitudo ⁊ solertia i artibus ⁊ acuitas.

De locis habitabilibus montuosis ⁊ niuosis.

In locis mõtuosis niuosis morantiũ iudiciũ
i est: sicut aliaꝝ terrarum frigidaꝝ. ⁊ eoꝝ terre
sunt ventose. ⁊ dum nix morať generãtur in
eis boni vẽti: sed cũ resoluiť si mõtes habẽt q vẽtos
prohibeant fiunt vaporosa.

De locis habitabilibus marinis.

Quorũ tẽpanť caliditas ⁊ frigiditas pp sue hũi
b ditatis ad passionẽ inobedientiã ⁊ ad recipiẽ
dũ illud qđ in ipsa penetrat. In hũiditate vero
⁊ siccitate ꝓculdubio ad humiditatẽ declinãt. Et si
septẽtrionalia fuerint erit maris vicinitas ⁊ habita-
tionis ꝓfunditas magis tẽperate in eis. Et si meri-
dionalia fuerint calida erit econtrario.

De locis habitabilibus septentrionalibus.

Quorũ bitabiliũ locoꝝ hoĩu3 iudiciũ ẽ sicut iu
b diciũ ciuitatu3 ⁊ tẽpoꝝ frigidoꝝ in qbꝰ multi
plicãť exprimẽdi ⁊ ɔstringẽdi egritudines ⁊
multiplicãť i eis hũores i occulto corporis ɔgrega-
ti. ⁊ solet i eis eẽ digestiue bonitas ⁊ vite lõgitudo:
et multiplicať i eis exitꝰ sanguis ex naribꝰ pp multã
repletõe3 et resolõis paucitatẽ. vene ḡ aliqñ scindũ
tur. Epilepsia vero nõ eis accidit ꝓpterea ꝙ sunt inte
rius sani: et q2 calor eorũ inatꝰ ẽ multꝰ q̃ si acciderit
erit fortis: quoniã nõ eueniet nisi pp fortem causa3.
In corporibus pͥterea eorũ vlcera cito sananť pp eo
ru3 fortitudinẽ et sanguinis eorũ bonitatẽ: et ꝓpte-
rea ꝙ exteriꝰ nõ est cã q̃ ea laxet aut ea detegat. Sed
ꝓpter multũ caliditatis cordiũ eorũ sunt eis mores lu
pini. Mulieribus pͥterea eorũ accidit ne a mẽstruis
ꝑfecte mũdenť: qm̃ earu3 mestrua nõ sufficiẽti fluũt
cursu ꝓpter viaru3 ɔstrictõe3: et q2 nõ ẽ ibi qđ ipa fa
ciat currere et laxet. Et pp hoc dixerũt qdã ꝙ sũt ste
riles: q2 earũ mr̃ices nõ sũt mũde. hoc tñ diuersu3 ẽ
ab eo ꝙ i partoꝝ terris videmꝰ. Ego ãt dico ꝙ calo
ris inati eaꝝ fortitudo parificať ei q minuiť ex cãis q̃
fluuere faciũt ⁊ laxãt exterioribꝰ. Et dixerũt ꝙ raro
accidit eis: vt abortũ patiãť. ⁊ hoc qdẽ demõstrat ꝙ
virtutes morãtiũ in istis bitabilibꝰ locis sunt fortes.
⁊ ꝑtus aduẽit eis durꝰ: qm̃ mẽbra eaꝝ pariẽdi sunt
stricta ⁊ solida. Q2 vero abortiant ꝓm plurimũ fit pp
frigus. Earũ quoq3 lac paucũ ẽ ⁊ grossu3 pp frigus
nõ ꝑmittẽs penetrare ⁊ currere. Est ẽt cũ i hac terra
accidit ⁊ pͥcipue debiles hñtibꝰ virtutes vt mulieri-
bus cuze3 ⁊ pthisis ⁊ eis ꝓprie q̃ pariunt. accidit. n.
eis pthisis ⁊ cuze3 frequẽter ꝓpterea ꝙ vehemẽter
se exprimũt ex duritie ꝑtus. Vene ḡ q̃ sũt i ꝑte pecto
ris scinduntť ⁊ ꝑtes aliquot ex neruis ⁊ villis. Et pri
mo igiť accidit pthisis ⁊ ex secũdo cuze3. Mirach
quoq3 vẽtris pͥparatus ẽ ad scindẽdũ apud vehemẽ-
te3 expressione3. ⁊ pueris accidit ramex aquosa q̃ ab
eis remoueť cũ crescũt ⁊ puellis accidit aqua vẽtriũ
⁊ matricũ: que cu3 crescunt recedit. Obtalmia ve
ro raro accidit eis. sed cũ accidit est fortis.

De locis habitabilibus meridionalibus.

Quoru3 iudicia sunt iudicia terraru3 ⁊ tẽporũ
b calorũ: plm̃ ãt aquarũ q̃ sũt i eis ẽ salsu3 ⁊ sul
fureũ. Et capita morãtiũ i illis sunt plena hu
midis materijs: qm̃ meridies hoc opať. ⁊ eorũ ven
tres sunt soluti pp illud qđ ex eorũ capitibus ad stõs
descẽdit. Mẽbra quoq3 eorũ sunt laxa ⁊ debilia: ⁊
sensus ipsoꝝ graues. Et desideria comedẽdi ⁊ bibẽ
di debilia ⁊ quoꝝ vino grauãť vel iebriãť: ꝓpterea
qđ eoru3 capita ⁊ stõi debilia exñt: vlcera quoq3 eo
rũ duriter sanãť ⁊ mollificãť. Mulieribꝰ vero accidit
multũ sanguinis mẽstrui exitꝰ: neq3 ɔstringiť nisi cũ
difficultate. ⁊ frequẽter abortiũť pp mľtidinẽ egritu
dinũ eaꝝ: ⁊ nõ ab alia cã. Viris quoq3 accidit a vẽtre
sanguis exitꝰ ⁊ hemorroides ⁊ ophtalmia hũida q̃
cito sanãť. Senibꝰ vero q trãseũt qnq̃gita ãnos acci-
dit palysis pp eorũ catarros. ⁊ accidit oibꝰ eis ꝓpte
rea ꝙ sũt eorũ capita plena asma ⁊ tẽsura ⁊ epilep-
sia. Et accidũt eis febres i qbus caliditas ⁊ frigiditas
ɔiunguntť ⁊ febres lõge hyemales. ⁊ nocturne. Acu
te vero febres parũ accñt eis ꝑpea ꝙ eorũ vẽtres mul
tũ resoluũť ⁊ dissoluiť subtile qđ ẽ i eorũ hũoribꝰ.

De locis habitabilibus orientalibus.

Ciuitas q̃ ab oriente ẽ aperta ei in oppositiõe
c posita ẽ sana ⁊ boni aeris. Sol. n. i principio
diei sup eã eleuať ⁊ aere eius clarificat. Po-
stea recedit ab ea aere iam clarificato: ⁊ exufflãt sup
ipsa3 vẽti subtiles quos pͥmittit ei sol: deide ipsemet
eos seqť et cõueniunt ipsoru3 motus.

De locis habitabilibus occidentalibus.

In ciuitate que ab occidẽte ẽ discoopta ⁊ ab
i oriẽte coopta nõ venit ad eã sol nisi tarde. Et
ilico cum venit ad ipsa3 incipit elõgari ab ea:
quia nõ ei appropinquando incedit. Nõ ergo eius
subtiliat aerẽ neq3 exiccat: ꝫ dimittit ipm humidu3
grossu3 ⁊ si vẽtos ei mittit: mittit eos ab occidẽte ⁊
in nocte. Judicia ḡ ipoꝝ sunt iudicia ciuitatũ hũida
rum et complexionũ caliditatẽ habentiũ tẽperatam
grossa3. Et nisi esset pp illud qđ ex spissitudine ꝓue-

nit aeris eoꝝ natura veris nature silis existeret. Sanitas ꝟo i eis minus existit ꝙ̃ i terris oriẽtalibꝰ cũ diminutõe multa. Necq̃ audiẽda sunt verba eius q dicit absolute ꝙ virtꝰ huius terre ẽ virtus veris cõparatõe aliaꝝ terraꝝ valde bonarũ. Q̃ ꝟo in ea vehemẽter existit malũ ẽ ꝙ sol nõ aduenit ei: nisi postq̃ iã inualuerit ad calefaciẽdũ clima. Ideo qꝛ ẽ altus: sup eã igiť post frigus noctis ad hoc subito eleuať: ȝ ꝑꝑ humiditatẽ cõplõnis aeris eius sunt voces hoium rauce: ⁊ ꝓprie i autũno ꝑꝑ reumatismos ipsorũ.

¶ De eligendis locis habitabilibꝰ ⁊ eis ꝑparadis.

q Ui loca eligit hitabilia: cognoscere dȝ terraȝ ciuitatis: ⁊ qũo existit eiꝰ dispõ ẜm altitudinẽ ⁊ ꝓfũditatẽ ⁊ discoopturã aut coopturã. ⁊ eiꝰ aquã ⁊ sbaȝ aq̃ ipiꝰ ⁊ qũo existit ẜȝ eiꝰ ꝓpalatõeȝ ⁊ eiꝰ discoopturã: aut ẜȝ sui occultatõeȝ ⁊ ipiꝰ ꝓfunditatẽ. ⁊ si sit vẽtis exposita aut i terra ꝓfunda. ⁊ dȝ cognoscere vẽtos ibi flãtes si sint sani frigidi. ⁊ qd ei sit vicinũ ex maribꝰ ⁊ pelagis ⁊ mõtibus ⁊ mineris. ⁊ dȝ scire q̃lis sit terra ẜm sanitatẽ ⁊ egritudĩes. ⁊ q̃ egritudĩes illic cõmorãtibꝰ euenire soleãt. Et dȝ cognoscere illic ꝯmorãtiũ fortitudĩes ⁊ eoꝝ desideria et digestiuã: ⁊ nutrimẽtorũ eoꝝ bonitatẽ. Et qũo existat eiꝰ structura: ⁊ si sit ampla spatiosa: aut sint eiꝰ introitus angusti: ⁊ locus vñ vapor egrediť sit ꝯstrictus. Post hoc oȝ vt fenestre ⁊ porte sint oriẽtales ⁊ septẽtriõales. Sitq̃ illud vñ magis sollicitari dȝ vt venti orientales structuras igredi valeãt: ⁊ vt sol ad vnũquẽq̃ locũ itrare q̃at q̃ ibi existit: qm̃ ipse ẽ q aerẽ rectificat. Uicinitas quoq̃ aquaꝝ dulciũ mobiliũ curẽtiũ multarũ ⁊ mũdarũ: ⁊ q̃ hyeme ifrigidantur ⁊ estate calefiãt ⁊ diuerse ab eis q̃ occultanť est res cõueniẽs ⁊ adiutoriũ ꝑbens. Et iã qdem locuti fuimus de aere ⁊ locis habitabilibus verbis expositorijs. Nunc aũt loqui debemus de causis que ista sequunť: que cũ eis numerate sunt.

¶ Cap. XII. De eis q̃ ꝓueniũt ex motu ⁊ quiete.

q Motus opatio in corꝑe hũano diuersificať: iõ ꝙ ẽ fortis aut debilis: aut paucꝰ: aut multus ⁊ ꝑꝑ illud qꝺ ei ex quiete admisceť. Et istud q̃dẽ apud sapiẽtes ẽ diuisio ꝑ se. ⁊ ꝑꝑ illud qꝺ i ipso exercẽt hoies ex materijs. Et motus qdem fortis ⁊ multꝰ ⁊ paucus: ⁊ cũ q̃ete mixtus oẽs cõicant i hoc vt calorẽ efficiãt fortiorẽ: ȝ fortis nõ multꝰ differt a multo nõ forti ⁊ a multo q̃eti admixto: quoniã ipse vehemẽter calefacit corpꝰ: ⁊ si resoluit paꝝ resoluit. Multꝰ ꝟo paulati resoluit plusq̃ calefaciat. Et cũ q̃sq̃ eorũ multus existit infrigidat: ꝓpterea ꝙ vehemẽter calorẽ resoluit naturalẽ ⁊ etiã exiccat. Sȝ cũ ipse i aliq̃ exercebiť materia plerũq̃ materia illa efficitaq̃ꝺ eiꝰ adiuuabit opatõeȝ: ⁊ plerũq̃ facit qꝺ ipaȝ diminuit. Ubi gr̃a. si motꝰ fuerit motus artis fulonũ ꝓuẽiet ex ea i frigiditate ⁊ hũiditate augmẽtũ. Et si motus fuerit motus artis ferrariorũ accidit ex ea in caliditate ⁊ siccitate augmẽtũ. Quies ꝟo semꝑ est ifrigidãs ꝓpter priuationẽ viuificationis caloris: ⁊ ꝓpter cõstrictõeȝ q̃ est suffocãs ⁊ est etiã humectãs ꝓpter defectũ resolutõis superfluitatum.

¶ Cap. XIII. De his q̃ ꝓueniũt ex somno ⁊ vigilijs.

f Somnus q̃eti vehemẽter silis existit. ⁊ vigilie valde sunt motui siles. Ambobꝰ tñ eoꝝ post hoc sunt ꝓprietates q̃ sunt ꝯsiderãde. Dicemus ḡ ꝙ sõnus oẽs opatiões naturales fortes efficit ꝓpterea ꝙ calorẽ ꝯtinet inatũ ⁊ virtutẽ laxat aialeȝ: iõ ꝙ cordis vias humectat ⁊ eas laxat: ⁊ qꝛ spũs subaȝ turbidã efficit ⁊ ꝓhibȝ illud qꝺ resoluiť. Laxitudinis vero modos omnes remouet ⁊ fortes retinet eṽiones.

Motus nãq̃ omni qꝺ ad currẽdũ aptũ est currẽdi adauget virtutẽ: nisi sint materie q̃ ad partẽ cutis existant. Sõnus. n. q̃nq̃ ad expellẽdũ eas iuuat: ꝓpterea ꝙ calorẽ iteriꝰ ꝯtinet ⁊ nutrimẽtũ i corpore ꝑtiť. ⁊ expelliť illud qꝺ ẽ iuxta cutẽ: ꝓpterea ꝙ illico vel illud qꝺ ẽ lõge ꝯstringiť. Uigilie vero hoc plus efficiũt lȝ somnꝰ plus efficiat sudorẽ q̃ vigilie. Sudor nãq̃ quẽ efficit somnus ẽ ẜm modũ exuberãdi materiã: ⁊ nõ ẜm modũ resolõnis subtilis cõtinui. q ãt in sõno multũ sudat nullã hñs cãȝ nutrimẽto plenꝰ existit qꝺ tolerare neq̃t. Cũq̃ somnꝰ materiã iuenit aptã ad digerẽdũ ⁊ maturãdũ ad sanguis naturã: eã cõuertit ⁊ calefacit ipaȝ ⁊ trãsit calor ꝑ corpꝰ: ⁊ calefacit corpꝰ calore naturali. Qꝛ si hũores iuenit calidos colericos ⁊ ꝑdurauerit eius tp̃s calefacit eos vl' corpus calore extrãeo. Et si iuenerit vacuitatẽ ifrigidabit: ꝑꝑ hoc ꝙ resoluit: aut humorẽ q virtuti digestiue sit iobediẽs ifrigidabit ꝑꝑ illud qꝺ expãdiť de eo. Uigilie vero hꝰ totius ꝯtrariũ efficiũt. Cũ aũt sunt multe ꝯplõnẽ corrũpũt cerebri aliquo siccitatis mõ ⁊ debilitãt ipm̃ et cõmiscẽt rõnẽ et adurũt humores et egritudĩes faciũt acutas. Sõnus aũt multus huiꝰ efficit cõtrariũ. Operať. n. virtutũ aialiũ obtusionẽ et capitis grauedinẽ et egritudines frigidas: et illud est ꝑꝑ illud qꝺ ipse ex resolõne ꝓhibȝ. Uigilie vero desideriũ augẽt et famẽ efficiũt propter illud qꝺ de materia resoluũt ⁊ de digestiua minuũt ꝑꝑ illud qꝺ de virtute resoluũt. Et insomnietas qdẽ iter vigiliã et somnũ in oibus dispõnibꝰ ẽ mala. Qꝛ aũt ex dispõne somni ẽ superãs ẽ ꝙ in ipso calor occultať ⁊ frigiditas manifestať: ⁊ ꝓpter hoc omnibꝰ mẽbris tãta necessaria sunt operimenta quãta in vigilijs nõ sunt necessaria. De iudicijs ꝟo somni ⁊ de eo qꝺ de ipso cõsiderať ⁊ de ipsius dispõnibus verba multa inuenies in libris q sequũť si deus voluerit.

¶ Cap. XIIII. De his q̃ ꝓueniũt ex motu aiali.

o Omnia aie accñtia sequunť: aut eis associanť motões spiritus iterius: aut exteriꝰ. Et istud aut erit subito aut paulati. ⁊ eiꝰ motioneȝ ad exteriora seq̃ť frigiditas eius qꝺ iterius existit. ⁊ forcasse supfluit illud qꝺ resoluiť. Subito ḡ infrigidať exteriꝰ ⁊ interius ⁊ sequiť eã sincopis aut mors. Et motũ qdeȝ eius ad interiora seq̃ť frigiditas eiꝰ: qꝺ ẽ exterius ⁊ caliditas iterior. ⁊ est cũ multa coãgustatione ꝯstringiť ⁊ ifrigidať interius ⁊ exteriꝰ: ⁊ sincopis magna aut mors seq̃ť ipȝ. Et motus qdẽ ad exteriora aut fit subito: sicut fit cũ est ira: aut fit leniter ⁊ paulati: sicut ꝯtingit cũ adsunt delitie ⁊ gaudiũ temperatũ. Motus vero ad interiora aut ẽ subito sicut cũ timor adest: aut ẽ leniter ⁊ paulati: sicut cũ adest tristitia. Et suffocatio qdẽ ⁊ resolutio ꝑdicte nunq̃ sequunť nisi illud qꝺ subito euenit. Diminutio vero ⁊ ptisis nature nunq̃ sequũť nisi qꝺ leniter ⁊ paulatim euenit. Cũq̃ diminutionẽ dico intelligo suffocationẽ que ordinatiȝ ⁊ paulati accidit ⁊ nõ subito. Et cũ dico ptisiȝ nature itelligo resolõnẽ q̃ fit leniter ⁊ paulatim: ⁊ nõ subito: ⁊ ẽ cũ accidit vt in hora vna ad duas moueať partes cũ accidens duo cõcomittanť accidentia sicut eleu. Est. n. cũ accidit cũ ea ira ⁊ tristitia ⁊ diuersificanť duo motus: ⁊ sicut verecũdia: qꝛ fit prius cõstrictio ad interiora. deinde redit ratio ⁊ cõsiliũ ⁊ dilatat illud qꝺ est constrictũ: ⁊ egrediť exterius ⁊ rubificat colorẽ. Et ẽ etiã cũ corpus patitur ꝓpter affectiões animales alias ab istis quas nominauimus: sicut sunt imaginatões aiales: plurimũ. n. iprimũt res naturales queadmodũ accidit vt puer ei si leť: cuiꝰ forma imaginata fuit cũ fuit

cõuentio viri ⁊ mulieris ⁊ vt sit ei⁹ coloꝛ ꝓpinquus colori eius quẽ viderũt cũ fuit casus. Et iste qdẽ sũt res quas hoies credere abhoꝛrent q difficilis dispositõis nõ nouerũt habitudines. Jlli vero q sapientiã diligunt nõ negãt eas queamodũ negãt res q̃ esse nõ possunt. Et huius q̃dez generis est mot⁹ sanguinis ⁊ secutio eius q ꝓparat ad eum cũ multuz intentus fuerit ad cõsiderandũ res rubeas. Et istius capituli est congelatio dentiũ ꝓpterea ꝙ alius acredinez cõmedit. ⁊ inuenire doloꝛes mẽbꝛi ꝓpterea ꝙ tale quale illud dolent aliĳ cũ de eo cogitauerit. ⁊ istius capituli ẽ mutatio ꝯplexiõis propterea ꝙ imaginat̃ de re quã timeret ne cadat in eam.

¶ Cap. XV. Summe pꝛime doctrine secũ de fen secunde est de his que ꝓueniunt ex his que comedunt̃ ⁊ bibunt̃.

Quod comeditur ⁊ bibitur in coꝛpoꝛe humano tribus operatur modis. Aut enim in ipso sola sui qualitate operationem efficit: aut sui materia: aut operationez facit tota substantia. ⁊ foꝛtasse res que ex his tribus intelliguntur verbis pꝛopinque erunt secundum lingue considerationẽ. Sed cum de his loqmur intentiones expꝛimere volumus quas modo nominabimus.

¶ Nota pꝛimo ꝙ per illud quod comeditur ⁊ bibitur in proposito intelligit Aui. omne illud ꝙ ẽ deglutibile a nobis cũ masticatõe vl̃ sine masticatõe siue tale fuerit cib⁹ vel medicina siue purus potus. de quolz. n. talis ver⁹ ẽ sermo Aui. ¶ Scdo nota hos tres modos operãdi nõ solũ foꝛe cõpetentes his que comedũtur ⁊ bibunt̃: sed etiã his que coꝛpori nostro extrinsecus appꝛoximãtur. Jsti modi operãdi vel saltem ipsoꝝ aliquid competere possunt. Contingit eniz aliquid exterius appꝛoximatũ opari a qualitate vt eufoꝛbium calefacere mucilaginem psilĳ ⁊ opiũ ifrigidare: silr̃ a foꝛma specifica operari. vt iacintũ ⁊ coꝛalũ ad collũ suspẽsum coꝛ confoꝛtare ⁊ peoniã epilensiam sanare ⁊c. hos ergo in proposito soluz his attribuit: qꝛ de his est sermo. ¶ Tertio nota non esse intentionẽ Auicen. illud qꝺ comeditur ⁊ bibitur pꝛecipue posse aliquo modoꝝ iam dictoꝛum in coꝛpoꝛe nostro operari. cõtingit enim cibũ assumptum sui grauitate in coꝛpus impꝛessionẽ facere aut quãtitate stomacuz grauãdo aut nimiũ extendendo ledere. ⁊ tamẽ hec operatio non potest dici a materia vel qualitate vel foꝛma specifica vt patebit infra. similiter gladius comestus a strucio posset cum cuspide operari: sed intellectus Auicẽ. est ꝙ modi p̃ncipales quibus sepe cõtingit ingrediẽs coꝛpus nostꝝ in ipso operari tres iam dicti. ¶ Quarto p̃ncipaliter nota qꝺ per operari in ꝓposito vel operationẽ non solũ intelligere debemus agere vel actionẽ nec etiã solũ pati vel passionẽ: sed indifferenter vtrũq3. dicit̃ eniz aliquid operari non solũ agendo: sed etiã patiẽdo vt materia operat̃ ad generationẽ: ⁊ quod operat̃ a materia ⁊ nutrit coꝛpus solũ patitur ⁊ trãsmutat̃: quod tamẽ a qualitate operat̃ agit ⁊ trãsmutat ⁊c. ¶ Quinto nota ꝙ per operãs a qualitate in ꝓposito vt infra videbitur intelligere debem⁹ illud qꝺ ingrediẽs ⁊c. agit in coꝛpus nostrum per aliquã vel aliquas de qualitatibus manifestis p̃mis: vt piper calefaciẽdo ⁊ papauer infrigidãdo. per operans vero a materia itelligere debemus illud qꝺ ingrediẽs coꝛpus nostrum aptũ natum est vt per paucas trãsmutationes foꝛmã pꝛopꝛiã amittat ⁊ foꝛmã membꝛi nostri coꝛpoꝛis vel partis recipiat. Dico aũt notãter per paucas trãsmutationes ad differentiã ellebozi vel veneni. Et dico notãter membꝛi vel partis ꝓpter illud qꝺ aptũ est vt faciliter in spirituz cõuertatur: qꝛ quãuis nõ sit membꝝ ponit̃ tamẽ a medicis pars coꝛpoꝛis humani. ¶ Per operans aũt a foꝛma specifica intelligere debemus omne illud qꝺ operat̃ agẽdo vel patiendo secundũ foꝛme sue substãtialis inclinationem per dispositionẽ occultã in qualitates manifestas nõ reducibilẽ: sicut venena plurima agũt coꝛrumpendo: ⁊ dicit̃ hec operatio a foꝛma specifica: vl̃ quia attribuit̃ omni idiuiduo

eiusdẽ speciei: vel qꝛ nõ est nobis nota singularis dispositio a qua ꝓuenit vel manifesta. Dicitur etiã a tota substãtia: qꝛ nõ apparet nobis determinata pars substãtie illius effect⁹ productiua: vel foꝛte ꝓpter causaz dictaz. dicitur etiã a pꝛopꝛietate vel foꝛma occulta per idem.

¶ Qui vero qualitate agẽs est illud quod calefieri solet: cuz est in coꝛpoꝛe hominis: aut infrigidari: ⁊ calefacit caliditate sua: aut frigefacit sua frigiditate: ita ꝙ nõ ei assimilatur.

¶ Pꝛimo nota ꝙ operãtium a qualitate: qꝛ. s. calefacientiũ ⁊ infrigidãtium coꝛpus humanũ quedam dicuntur foꝛmaliter talia ⁊ quedã virtualiter tantũ. Exemplũ pꝛimi: vt aqua dicit̃ actualiter frigida ⁊ ignis actualiter calidus. Exemplũ secũdi: vt piper ⁊ eufoꝛbiũ dicunt̃ virtualiter talia. s. calida: quia ⁊ si nõ habeãt in se actualẽ caliditatem per quaz apta sint calefacere: in se tamẽ habent p̃ncipiũ: puta complexionem caliditatis in humano coꝛpoꝛe ꝓductiuũ. ¶ Ad ꝓpositum igit̃ hic non facit Auicẽ. mentionẽ nisi de virtualiter talibus q̃ in coꝛpoꝛe recepta indigẽt eoꝝ reductiõe ad actũ a caloꝛe nostri coꝛpoꝛis: ꝓpter qꝺ dixit: solet calefieri ⁊ ifrigidari ⁊c. ¶ Notũ est enim ꝙ foꝛmaliter talia nõ opꝫ cũ calefiant aut ifrigident̃ vt a qualitate in coꝛpoꝛe humano operent̃ sicut intelligẽti patere põt. ¶ Secũdo nota ꝙ adhuc eoꝝ que dicunt̃ virtualiter talia quedã sunt iuxta modũ loquẽdi medicoꝝ actualiter talia: ⁊ quedã sunt potentialiter talia. Pꝛima sunt que in se habẽt actu sufficiẽs p̃ncipiũ productiuũ qualitatis respectu cuius dicũtur virtualiter talia: vel sunt illudmet p̃ncipiũ. verbi gratia. sol dicit̃ virtualiter calidus: ⁊ cũ hoc actualiter in se habꝫ pꝛincipiũ sufficiẽs ad ꝓductionẽ caloꝛis puta lucẽ. similiter radius lucis cuz sit illudmet pꝛincipiũ sufficiẽs. ¶ Per virtualiter aũt talia ⁊ potentialiter intelligere debemus ista que nec sunt foꝛmaliter talia nec in se habẽt pꝛincipiũ sufficiẽs ad ꝓducendũ qualitatem istaz respectu cuius dicũtur talia virtualiter: sed indigent extrinseco motoꝛe iuuante ad hoc vt huiusmodi qualitatẽ valeant ꝓducere. Exempli gratia vt piper aut piretꝝ sunt naturaliter tantũ talia ⁊ nõ actualiter: qꝛ nõ habẽt in se pꝛincipiũ ⁊c. sed potentialiter: qꝛ opꝫ illa pꝛius ad actũ a caloꝛe nostri coꝛpoꝛis reduci vt satis infra patebit. ¶ Ad ꝓpositũ ergo de virtualiter talibus p̃mo modo dictis nõ est in ꝓposito sermo: sed solũ de talibus potẽtialiter siue secundo modo dictis. talia enim sunt q̃ calefieri solent ⁊c. ¶ Tertio p̃ncipaliter nota ꝙ hic describitur ꝓpꝛie operãs a qualitate positũ in gradu respectu humani coꝛpoꝛis. tale eni in coꝛpoꝛe caliditatẽ efficit vel frigiditatẽ quod de medicina temperata dicere nõ valemus. lꝫ a quibusdaz dicatur qꝺ ⁊ si respectu tẽperati non efficiat: in alĳs tamẽ coꝛpoꝛibus caliditatẽ pꝛoducit aut frigiditatẽ. ¶ Uel dici potest ꝙ ꝑ extrema dedit intelligi mediũ. Dum enim dixit ꝙ caliditatem efficit ⁊ frigiditatẽ intelligere possumus aut neutrũ: sed temperiem cõseruat que ẽ effectus medius etiã a qualitate pꝛouenies. ¶ Quarto nota ex dictis Auicẽ. intelligi posse modum reductionis ad actũ medicinaꝝ taz calidaꝝ q̃z frigidarum que dicunt̃ in potẽtia tales. Modus eniz est iste: qꝛ medicine coꝛpoꝛi applicate a coꝛpoꝛe nostro calefiũt subtiliantur ⁊ in vapoꝛẽ conuertunt̃ ⁊ per foꝛmas eaꝝ substantiales tanquã per p̃ncipia pꝛincipalia ⁊ eaꝝ complexiones tanq̃z per instrumẽta pꝛoducũt suas qualitates vt sunt caliditas ⁊ frigiditas. ¶ Ex quo pꝫ secundũ intentionẽ Auicẽ. tam calidas q̃z frigidas medicias a caloꝛe nostri coꝛpoꝛis ad actũ reduci. Differẽter tamen medicina calida ⁊ frigida. Naz nõ solum calida iuuatur a caloꝛe nostri coꝛpoꝛis in hoc qꝺ subtiliatur ⁊c.. sed etiã caliditate sibi data a coꝛpoꝛe tanq̃z partiali vtitur instrumento in calefaciendo. Econtra autem frigida. Opium enim caliditate sibi data in coꝛpoꝛe nõ vtitur tanq̃z instrumento in infrigidãdo coꝛpus. Et foꝛte hãc sententiam voluit Galie. tertio complexionum: ⁊ pluries alibi dum dixit. frigidam medicinam statim occurrentem infrigidare ipsa non passa a coꝛpoꝛe. i. nõ recipiente a coꝛpoꝛe instrumẽtum totale vel partiale quo ipsa agat. ¶ Quinto nota ꝙ dum dixit: solet calefieri aut infrigidari ⁊ calefacit caliditate sui aut infrigidat frigiditate sui ⁊c. duplicez põt hẽre expõnẽ. p̃ma qꝛ reducit̃ ad actũ caloꝛis i se quo post calefacit ⁊ silr̃ frigiditatis. Jste itellectus recipet instãtiã de opio

ꝙ ſi euomitur apparet tepidum: licet infrigidet. huic tamẽ
dari poſſet reſpõſio congrua. ſecundo exponi poteſt calefie
ri: aut ĩfrigidari. i. fieri ſufficiẽs ꝑ ei⁹ ꝓncipiũ calefacere: vel
ĩfrigidare. hoc aũt dicit̃ caliditas ſiue frigiditas ab effectu
quẽ ꝓducit ſicut lumẽ dicimus calm̃. ⸿ Sexto nota. nõ eẽ
intẽtionẽ Aui. illud qḋ operat̃ a qualitate nõ conuerti ⁊ aſſi
milari poſſe mẽbris nr̃i corporis. oppoſitũ. n. patebit infra:
ꝫ vult qḋ res ꝓ quãto opat̃ a qualitate vt ſic agit ⁊ non aſſi
milat̃ ⁊c. ſcḋm. n. qḋ aſſimilat̃ dicit̃ opari a materia vel põt
dici fore intẽtõez Aui. deſcribere opans a qualitate tantuꝫ
ſic ꝙ nõ a materia. Tale. n. vt pꝫ nõ faciliter. ⁊ per paucas
trãſmutatões in ſubſtantiã noſtri corporis aptũ eſt ꝯuerti.
Ex his notatis ſoluũt̃ hec dubia. ⸿ Primũ: qꝛ multa a qua
litate in humano corpore operãtur. ⁊ tamẽ ab ipſo non cale
fiunt nec infrigidãtur vt aqua calida. ⸿ Scḋm dubiuꝫ: qꝛ
nihil igrediẽs corpus noſtꝝ. ⁊ in eo a qualitate operatiuum
ab ĩpo ſolet ĩfrigidari. ⸿ Tertiũ dubiũ ꝯ deſcriptionẽꝫ: qꝛ
multa a qualitate ſunt opatiua que tñ nec calefaciũt nec in-
frigidãt: ꝫ ſolũ in ſua tẽperie ꝯſeruãt vt medicina tẽperata.
⸿ Quartũ dubiũ ꝯ illã parteꝫ. ita ꝙ ei nõ aſſimilet̃: qꝛ cib⁹
medicinalis vt lactuca aſſimilat̃ corpori ⁊ a qualitate opat̃.
⸿ Ad ꝑmũ pꝫ. qꝛ loquit̃ de virtualr̃ talib⁹. ⸿ Ad ſecũdũ.
infrigidari. i. fieri potẽs ad infrigidadũ. ⸿ Ad tertiũ dr̃. pri
mo ꝙ dat itelligere mediũ ꝑ extrema. ſ. calefacit vel infrigi
dat aut ĩ ſua tempie ꝯſeruat. ⸿ Ad quartũ pꝫ rñſio: qꝛ vult
ꝙ rõne qua a qualitate operãs nõ aſſimilat̃. vel dic ꝙ loq̃t̃
de eo ꝙ ſic ẽ a qualitate opans ꝙ nõ a materia opat̃.

⸿ Et ſui quideꝫ operans materia eſt illud qḋ
a ſui cõuertitur natura: ⁊ recipit formã alicui⁹
diuiſionis membroꝝ humanoꝝ.

⸿ Primo nota hic fore apponẽdas alias cõditiões q̃ tange
bant̃ in deſcriptiõe operantis a materia. ſ. ꝙ faciliter ⁊ per
paucas tranſmutationes ⁊c. ꝓpter cauſas tactas. ⸿ Secũ
do nota ꝙ dicit. Recipit formam alicuius diuiſionis mem-
broꝝ. Exponitur. ſ. recipit formã mẽbroꝝ aliquoꝝ vt orga
noꝝ aut ſimpliciũ ⁊c. iſte. n. ſũt mẽbroꝝ diuiſiões vt pꝫ.

⸿ Sed ei⁹ materia: lꝫ formã illã recipiat: ẽ ta-
mẽ cuꝫ accidit: vt aliqua ſuaꝝ qualitatũ quas
hẽbat q̃ ſuo mõ fortior exiſtit q̃ꝫ humani cor-
poris qualitas in ĩpa remanere eã faciat a ꝓn
cipio rei: donec cõpleat̃ coagulatio ⁊ aſſimila
tio: ſicut ſanguis q generatur ex lactucis: quo
niã in ĩpo ẽ plus frigiditatis q̃ꝫ ſit in cõplone
hoĩs: lꝫ ſit factus ſanguis ⁊ ſit bon⁹ ad hoc vt
mẽbri hoĩs pars fiat: ⁊ ſanguis q ex alleis ge
nerat̃ huic exiſtit cõtrarius.

⸿ Primo nota hic ex dictis Aui. colligi diſtinctionẽ hãc ab
auctorib⁹ cõiter poſitã. ſ. ciboꝝ quidã eſt pure cibus qui ci
balis dicit̃. quidã vero ẽ cibus medicinalis. intelligũt aũt ꝑ
cibũ cibalẽ cibũ qui eſt aptus in ſubſtantiã noſtri corporis
cõuerti faciliter ⁊ per paucas tranſmutationes ⁊ cũ hoc cor
pus noſtrũ nõ notabiliter alterat vt panis bene ꝑparat⁹ ⁊c.
Ecõtra ꝑ cibũ medicinalẽ intelligit̃ cibus qui cũ hoc ꝙ in
ſubſtantiã noſtri corporis cõuertit̃ etiã corpus noſtruꝫ no-
tabiliter alterat. ꝓ quãto ꝯuertit̃ dicit̃ cib⁹. ꝓ quãto aũt al
terat dicit̃ medicinalis. ⸿ Ad ꝓpoſitũ medicinalẽ hic teti
git Aui. dũ dixit. Eſt tñ cũ accidit vt aliqua ſuarum qualita
tuꝫ ⁊c. ⸿ Scḋo nota ex dictis Aui. hic patere qd ꝑ frigidũ
cibũ intelligere debemus: qꝛ. ſ. cibũ iſtuꝫ ex quo aptus ẽ ge
nerari chilus frigidus reſpectu tẽperati chili ſimilr̃ ſanguis
frigidus reſpectu ſanguis tẽperati. Ex quo humiditates fri
gide ſecũde generãt̃ reſpectu tẽperataꝝ. ⁊ tãdẽ pars mem-
bri vel membroꝝ partes reperiunt̃ frigide reſpectu tempe-
ratoꝝ mẽbroꝝ cõſimiſiliter dicatur de cibo calido. hec vo-
luit Aui. dũ dixit hãc qualitateꝫ manere vſqꝫ ad aſſimiliato
nis ⁊ coagulatõis cõplementũ. ⸿ Ex quo pꝫ ly vſqꝫ impro
poſito fore tenendũ incluſiue. ⸿ Ex quo pꝫ vlterius diffe-
rentia iter cibũ temperatũ ⁊ cibos diſtẽperatos in effectu.
⸿ Et pꝫ vlteri⁹ ꝙ ꝑter cibũ temperatũ nullus cibus alius
põt dici cibalis: ꝫ oẽs alij ſunt mediciales appellãdi.

Primum dubiũ orit̃ circa dicta: qꝛ quãtuncũqꝫ
fuerit cib⁹ tẽperatus: qꝛ tñ ſubſtãtiali
ter a cal'o trãſmutatur ⁊c. agit in calm̃ membroꝝ. Omne. n.
agẽs cõicans in materia cũ paſſo in agẽdo repatitur. Simi
liter: qꝛ cibus in ꝓncipio ẽ contrarius corpori vt ſecũdo de
anima. ⁊ ꝑmo de generatione colligit̃: ſed contraria iuxta ſe
poſita inuicẽ alterant vel mutuo. igit̃ ⁊c. ⸿ Item: qꝛ in li-
bro de morte ⁊ vita de mente Ariſto. habet̃ ꝙ refrigeratio
viuentis fit per alimẽtum. ideo videt̃ ꝙ alimẽtũ quãtũcũqꝫ
fuerit temperatũ poſitũ alterat membra noſtri corporis. ⁊ ꝑ
conſequens differentia poſita inter cibum cibalem ⁊c. non
apparet ſufficiens.

Secundum dubiũ. videt̃ in dictis Auicẽ. cõ-
tradictio. Dicit. n. qualitateꝫ cibi
quãdoqꝫ eſſe fortiorẽ q̃ꝫ ſit qualitas corporis. ⁊ ſubdit hãc
manere quouſqꝫ fiat aſſimilatio. ꝫ ex hoc arguit̃ ꝯtradictio:
qꝛ ſi qualitas ẽ fortior ⁊c. igitur ipſa obtinet ſuper corporis
qualitatẽ. ⁊ per conſequẽs qualitas corporis nõ aſſimilabit
nutrimẽtum. ⁊ per ꝯſequẽs nõ manebit qualitas nutrimen-
ti quoſqꝫ ꝯpleat̃ coagulatio. ſimilr̃ ecõtra arguit̃ hec quali
tas manebit quoſqꝫ ꝯpleat̃ aſſimilatio. igit̃ qualitas corpo
ris aſſimilabit nutrimẽtũ. ⁊ per ꝯñs vincet qualitates nutri
menti nõ ergo ecõtra qḋ repugnat ꝑme parti.

Tertium dubiũ: qꝛ nõ videtur ꝙ ſanguis ſaltẽ na
turalis in epate genitus ex lactuca ſit fri
gidus cõparatiõe corporis. ⁊ per ꝯñs nec ipſum infrigidare
poſſit. quo mõ. n. infrigidabit oſſa ⁊ cartilaginẽ.

Sed ad hoc dic ꝙ ẽ calidior oſſe actualiter fri
gidior tamen virtualiter.

Ad primum vero iſtoꝝ dicit̃ cõmuniter con
cedendo cibũ quantũcũqꝫ tem
peratum corpus noſtrũ alterare: qꝛ tamẽ ipſuꝫ nõ notabili-
ter alterat in hoc differt a cibo medicinali vt tactum eſt. Il
le ergo cib⁹ poteſt dici pure cibalis qui faciliter ⁊ ꝑ paucas
trãſmutationes aptus ẽ ꝯuerti in ſubſtãtiã noſtri corporis:
⁊ cum hoc nõ eſt aptus noſtrũ corpus notabiliter alterare.
ecõtra vero dicit̃ medicinalis. ⸿ Cõtra. qꝛ tũc cib⁹ calidus
vel frigidus in ꝑmo erit cibalis. aptus ẽ eniꝫ cõuerti in ſub-
ſtantiã noſtri corporis: ⁊ cũ hoc nõ notabilẽ facit alteratio
nem: eo ꝙ primus gradus inſenſibiliter alterat vt infra pa-
tebit. ⸿ Huic põt dici primo ꝙ cib⁹ frigidus in ꝑmo ⁊ tem
peratus differẽter iſenſibiliter alterãt: qꝛ cibus frigidus in
primo: lꝫ inſenſibiliter quo ad cõem ſenſationem: tamẽ quo
iudiciũ periti medici ſenſibiliter alterat qḋ non eſt de ciba-
li. ⸿ Vel alr̃ dicit̃ ꝙ in hoc differunt: quia lꝫ inſenſibiliter
vterqꝫ alteret: frigidus tamẽ in ꝑmo aptus ẽ per ſui ꝯtinuã
approximationẽ corpus extra latitudinẽ ſue ſanitatis duce
re: non aũt cibalis. ⸿ Vel alr̃ differũt: qꝛ cibus tẽperatus
taliter alterat corpus ꝙ poſt eius cõpletã conuerſionẽ nul
la in membro remanet eius impreſſio: eo ꝙ ꝯuertitur ĩ par-
tes ſimiles reſolutis. Cibus tamen medicinalis taliter alte
rat ꝙ poſt cõuerſionẽ eius in ſubſtantiã remanet impreſſio
qua cõuertitur in partes membroꝝ calidiores vel frigidio
res ⁊c. vt ſupra declaratur. ⸿ Vel aliter dicit̃ ad primum
dubiũ vt alias dixi. Notando ꝙ temperãtia humana habet
latitudinem. ⁊ ꝙ alia ẽ menſura qualitatum debita refecto
ex cibo alia famelico. Alia completa nutricatiõe ⁊ alia an-
teqꝫ fiat nutricatio. ſemper eniꝫ ante digeſtioneꝫ cibi aſſum
pti debet corpus temperatũ peruenire ꝑciſe ad illaꝫ menſu
raꝫ qualitatũ que corpori temperato cibato ẽ naturalis. ſed
frigidus in primo perducit vel aptus eſt citra illam perdu
cere ⁊c. ⸿ Et propter hoc dicitur cibus temperatus cõſer
uare ⁊ frigidus non.

Ad ſecunduꝫ dicit̃ non eſſe intentionem Aui.
qualitatem cibi medicinalis eſſe
abſolute fortiorẽ ⁊c. ſed vult ipſam fortiorẽ exiſtere in impri
mendo frigiditatem quam ſit membroꝝ caliditas potens
ad eius impreſſionem totaliter impediendam. Hoc autem
non arguit ipſam eſſe ſimpliciter ⁊ abſolute fortiorem: qua-
liter autem maneat hec qualitas impreſſa a cibo medicina
li quouſque compleatur aſſimilatio ⁊ coagulatio videbitur
in queſtione.

⸿ Sui vero ſubſtantia operans eſt forma ſui
ſpecifica agens ⁊ eſt illa qua ipſuꝫ eſt id quod
ẽ ⁊ nõ qualitate ſui ꝑter ꝙ corpori ſimile fiat:
aut fiat ei ſimile corpus.

¶ Nota vt supra forma specifica sumit̃ tripliciter. Et secun
dum hanc triplicẽ acceptionẽ potest littera tripliciter expo
ni. p̃mo per formã specificam intelligendo formam substan
tialem: vt sit sensus ꝙ specifica forma. i. forma substãtialis ẽ
ista forma qua illud taliter operãs est illud quod est: q2 for-
ma ẽ illa q̃ dat esse ⁊c. ¶ Sz dices. tunc operãs a qualitate
vt sic operat̃ a forma: dicendũ ꝙ nõ iuxta cõmunem modũ
loquẽdi medicoꝝ: qui quãdiu cõprehẽdũt qualitatẽ a qua
ꝓuenit actio illã attribuũt qualitati tanq̃ notiori. Dum aũt
cõprehendunt qd̃ operatur trãsmutari: q2 esse trãsmutabile
est passio materie: illã opationẽ dicũt esse a materia. Ubi ãt
neutrũ hoꝝ apparet attribuunt forme substãtiali. Et sic pz
ꝙ lz illa actio ꝓueniẽs a forma fiat etiã ab illo occulto prin
cipio qd̃ est forme instrumentũ nihilominus attribuũt hoc
forme substãtiali tanq̃ pricipaliori. vel dicendũ vt supra il-
lud esse veꝝ: sed non dicitur agere a forma specifica ratione
qua a qualitate agens. secundo exponi potest ꝙ hec forma
est illa qua agens est illud ꝙ est. i. est taliter opatiuũ vel de-
nominatũ a tali operatione vt virtus magnetis attractiua ẽ
ista qua denominat̃ magnes attractiuus. Uel potest expo-
ni dicẽdo formã specificã capi large ꝑ quolibet p̃ncipio oc
culto: q2 tamẽ semꝑ vel vt plurimũ cũ alijs occultis princi-
pijs cõcurrit etiã substãtialis forma. ideo hanc actionẽ etiã
forme attribuũt substãtiali. ¶ Scd̃o nõ ꝙ dicit. ⁊ nõ quali
tate: ad denotandũ qd̃ illud qd̃ dicit̃ a forma specifica pro-
prie operari: lz deduceretur ab eo qualitas manifesta dedu
ceret̃ etiã ꝯuersio eius ⁊c. adhuc aliquã ageret actionez vt
magnes ferꝝ attraheret. vel forte vult ꝙ nõ agit qualitate
manifesta aut ꝯuertit̃ rõne qua agẽs a forma specifica.

¶ Cũq3 dico qualitatem vnaz quattuor quali
tatuz intelligo. Qualitate igit̃ sua operantis
materia in opꝫe ingressum nõ habet:

¶ Nota primo ex dictis Auicẽ. non oẽm operatõez a quali
tate manifesta debere dici a qualitate: sed solũ que a prima
qualitate ẽ huiusmodi dz dici: vnde opatio ab odore sapo-
re. ⁊ huiusmodi nõ dz dici a qualitate ꝓut in ꝓposito sumit̃
qualitas. Nota etiã ꝙ nõ habẽs qualitatẽ manifestaz secun
dum tamẽ illã trãsmutans operari dicit̃ a qualitale vt est lu
men. Nota etiã non esse intentionẽ Auicẽ. materiã vel opa
tionẽ a materia nõ habere ingressuz in operãte a qualitate
aliquo mõ: sed vult ꝙ operãs a qualitate. vt sic nõ est a ma-
teria operãs vt supra etiã dictũ est. Hoc ponũt quidã. licz
mihi videat̃ ꝓbabilius esse tenẽdum ꝙ per has qualitates
primas dat nobis intelligere secũdas qualitates istas conse
quẽtes vt saporem odorem ⁊ virtutes secũdas ⁊ tertias vt
maturatiuum resolutiuum aperitiuum prouocatiuum: oẽs
enim iste qualitates sunt.

¶ Sua vero opans materia ẽ illud cuius ma-
teria cum de substãtia quã habebat alterat̃ al
teratione quã in ea fecit virtus que est in cor-
pore restaurat illud quod ex eo fuit dissolutũ
primo ⁊ accendit calorẽ innatũ ꝓpterea ꝙ in
sanguine facit augmentũ secundo. ⁊ est etiam
cum operatur suis qualitatibus que remanse
runt in ipso tertio.

¶ Primo nota ꝙ ly p̃mo ⁊ secũdo nõ denotant ordinem se
cundũ prius ⁊ posterius in tẽpore. p̃us. n. tẽpore cõuertitur
illud ꝙ opatur a materia in sanguinẽ ⁊ augmẽtat calorẽ na
turalẽ q̃ restaurat: ꝫ ly p̃mo ⁊ secũdo denotãt ordinẽ inten
tionis: q2 p̃mo ex nutriẽte opante a materia intendit natura
restaurationẽ eius qd̃ dissoluit̃. secũdo augmẽtum caloris:
tertio alterationez istã que sequitur si cibus fuerit medicina
lis. vel posset etiaz ꝓbabiliter dici ꝙ ly p̃mo ⁊ secũdo deno
tant potius numeꝝ opationũ a materia. Nota ꝙ accẽsio si
ue augmẽtũ caloris naturalis ẽ duplex. s. graduale ⁊ quãti
tatiuũ vel extẽsiuũ. ¶ Ad ꝓpositũ hic loquit̃ de augumen
to q̃titatiuo qd̃ ẽ augmẽtũ corporis calidi: lz in gradu nõ
fiat augmẽtum: ꝫ forte quãdoq3 diminutio. Notũ est. n. ꝙ
ꝑ nutrimentũ pure cibale aũt etiã frigidũ nõ fieret augmen
tuz in gradu caloris: sed bene fieret augmentũ quantitatiuũ
corporis calidi puta sp̃us ⁊ sanguis. ¶ Ex his vt fundamẽ
tis solui p̃nt dubia duo hic moueri solita. p̃mo ꝯ ly primo ⁊
secũdo: q2 prius fit sp̃us ⁊ sanguinis gñatio q̃ restauratio.
igitur ⁊c. ¶ Secundũ dubiũ: q2 nõ videt̃ ꝙ operãs solum:
a materia accẽdat calorẽ: q2 tũc deberet dici cibus calidus
operãs a qualitate. ¶ Ad primũ pz quid dicẽdũ. ¶ Ad se
cundũ silr̃ dicit̃ ꝙ nõ omne per se augmentãs calorẽ ⁊c. di
citur opari a qualitate ⁊c. sed solũ gradualiter calorez augu
mentans qualiter nõ est in ꝓposito. Ex hoc etiaz pz ridicu
luz fuisse quoddã dictũ cuiusdã bononiẽsis q dicit ꝙ omne
operãs opatur a qualitate: q2 omne tale vt sic accẽdit calo
rem innatũ vt habet̃ in lr̃a. pz. n. istũ nõ clare intellexisse qd
sit opari a qualitate: vt sequit̃ ex dictis ⁊c.

¶ Et sua quidẽ operans substãtia est illud qd̃
formaz sue speciei opatur quã acquisiuit post
complexionẽ: quod cũ eius simplicia se cõmi
scuerũt ⁊ ex eis generata fuit res vna p̃para-
uit se ad recipiendũ speciẽ ⁊ formam additaz
super illud qd̃ habẽt simplicia. Hec ergo for-
ma nõ ẽ qualitates p̃me quas habet materia:
neq3 ẽ complexio que generat̃ ex eis: sed est
perfectio quã acquisiuit materia secundũ apti
tudinẽ que fuit ei acq̃sita ex cõplexiõe sicut in
magnete virtus attractiua: ⁊ sicut natura cui-
cunq3 specieꝝ vegetabilium ⁊ animaliũ. s. illa
quã habẽt post complexionẽ ꝓpter comple
xionis p̃parationẽ: ⁊ neq3 est de simplicibus
complexiõibus neq3 ipsamet cõplexio: q2 nõ
ẽ caliditas: neq3 frigiditas: neq3 siccitas: neq3
humiditas neq3 simplices: neq3 cõmixte.

¶ Primo nota ꝙ formã specificã acquiri post cõplexionem
duplicẽ põt habere intellectũ. Prim⁹ q2 tẽpore post ⁊ hoc
non loquẽdo de cõplexiõe ꝑfecta in ꝑfecto esse. ista eniz est
dispõ sufficiẽter preparãs ad specificã formã. ideo ipsa posi
ta ponit̃ specifica forma. Secundus intellectus esse põt ꝙ
aduenit post. s. natura: q2. s. aduentus forme specifice depen
det ex aduentu cõplexionis sicut aduẽtus forme in materia
dependet ex aduentu dispõnũ preparantiũ materiã ad reci
piendũ formã: ⁊ iste intellectus est verus. ¶ Secũdo nota
ista lr̃a veritatẽ habere põt siue ꝑ formã specificaz intelliga
mus formã substantialem ⁊c. siue intelligamus quãcũq3 oc
cultã dispõnẽ qua mediante opat̃ forma substãtialis adue
niẽtẽ post ꝯplõnez ⁊ in materia ab ipsa dependẽtem.

¶ Sed ẽ. verbi gratia. color aut odor: aut ani-
ma: aut alia forma de nõ perceptis sensu. Et
istius forme q̃ generat̃ ex materia quãdoq3 ẽ
ꝑfectio passio alicuius cũ hec forma est virt⁹
passiua: ⁊ quãdoq3 est eaꝝ ꝑfectio facere ⁊ nõ
aliud ⁊ est cuz hec forma ẽ virtus agẽdi ⁊ non
aliud: sed cuz est agẽs ⁊ nõ aliud: quãdoq3 est
eius actio i corpore hominis: ⁊ quãdo nõ. Et
eius qdẽ forme que post cõplexionez ꝓuenit
aliquãdo accidit vt sit perfectio passio ab alio
cũ fuerit hec forma virt⁹ passiua. Et quãdoq3
accidit vt sit ꝑfectio ei⁹ in aliud actio. Et quã-
doq3 accidit vt sit hec forma virt⁹ suꝑ opatio
nem in aliud. ⁊ quãdoq3 euenit vt sit hec for-
ma adiuuãs suꝑ opationẽ in aliud. Sed cum
fuerit operatrix in alio: aliquãdo euenit vt sit
eius opatio in corpore hominis aliquãdo nõ.
Et si est virt⁹ in corpore hoĩs agẽs: aliquãdo
efficit opationẽ cõuenientẽ corpori quãdoq3
opatõez nõ cõuenientẽ. Tota aũt opatio hec
nõ ꝓuenit ex ei⁹ complexiõe: imo ex eius for
ma specifica adueniẽte post cõplexionẽ. Unũ
ꝓpter hoc vocamus huiusmodi opationez a
tota substantia. s. forma specifica ⁊ non quali-

tate.s.nō aliqua quattuor qualitatū: neqꝫ co ꝙ est eaꝝ cōmixtio. Cōueniens vero est sicut peonie operatio que destruit epilepsiā. Nō conueniens autē sicut virtus napelli que hominis corrumpit substantiam.

¶ Exponitur tripliciter. primo ē velut odor quantū ad eius inductictionē. sicut enī nō iudicat color aut odor nisi prius refractis qualitatibus elemētoꝝ ⁊ inducta cōplexione mixti ita nec forma specifica. Ex quo pōt ꝯcludi in simplicibus elemētis non esse formā specificā ꝓut est principiū occulte operatiuū. Secunda expositio quo ad modū operādi: q: s. operans a forma specifica sic agit in hoc ꝙ nō in illud: sicut ēt color ita imutat organū visus ꝙ nō aliud. Tertia expositio est q̄ vult oēm dispositionē occulte operantē esse formā specificā siue sit occulta siue manifesta. ⁊ sic innuit ꝙ color ⁊ odor sunt specifice forme pro quanto sunt dispōnes occulte operātes. ¶ Ex quo pꝫ aliquā formā esse substātialē vt animā aliquā accidentalē occultā vt virtꝰ magnetis a magnete diffusa ⁊ aliquā manifestā vt color ⁊ odor.

¶ Rediemus ergo nunc ⁊ dicemus: q: cū dicimus ꝙ res que comedit: aut qua fit inunctio est calida aut frigida. volumꝰ dicere ꝙ ē sic in potētia ⁊ nō in effectu. ⁊ volumꝰ dicere ꝙ ē in potentia plus calida q̄ꝫ corpora nr̄a: aut plus frigida q̄ꝫ corpora nostra. Et cū hanc potētiā dicimus: volumꝰ dicere virtutē consideratā per operationē caloris quā nostra corpora in ea efficiūt: quoniā cū eius portitor a calore innato q est in nobis patit. accidet in ea tunc illud in effectu. Est etiā cū hanc potentiā dicimus ⁊ volumus rem aliā dicere. Et est vt sit potētia cum intentiōe bonitatis aptitudinis. sicut cū dicimus ꝙ sulfur est calidū in potētia. Et est cū dicimus ꝙ res ē calida aut frigida ⁊ attēdimus illud qd̄ in eius complexione ex quattuor elemētis primis est magis superās. ⁊ non cōsideramus oꝑationē quā in nostris efficit corporibꝰ. Est etiā cū de medicina dicimus ꝙ est in potētia sic cū fuerit eius potentia in intentiōe habitus sicut potētia scribe q iam dimisit scribēdi oꝑationē. ⁊ tū hꝫ in scribēdo potentiā: queadmodū dicimus ꝙ napellus i potētia est corrūpēs. Inter hoc vero ⁊ primā existit differētia: q: prima nisi postq̄ꝫ corpus cōuersiōe manifesta ea cōuertit nō exeunt ad effectū. Istud aūt aut operat ipsamet obuiatione sicut venenū viꝑaꝝ aut per quālibet cōversionem in sui qualitate sicut napellus. Et inter potentias quidē primas ⁊ inter potentiam primā quā nominamus ē aliqua potentia media que est sicut potentia medicinarum venenosarum.

¶ Nota hic Aui. facit mentionē de vnguentis. eadē enī est ratio: ⁊ vnū ꝑ aliud pōt itelligi. ¶ Nota etiā ꝙ per nō esse tale in effectu intelligit nō esse tale in actu per effectū actū intelligendo in proposito. ¶ Secūdo nota eoꝝ que corpori nostro aproximata illud alterant quedā sic sunt humani corporis alteratiua ꝙ nō aliorum: quedā vero omniū indifferenter alteratiua. Exemplū primi: vt piper. Exemplū secundi: vt ignis ⁊ aqua. Prima ergo sunt in potētia talia ⁊ secunda sunt talia in actu. de primis ergo intelligitur ⁊ continuat sermo precedens. ¶ Tertio nota ꝙ aliquid dicit calidum vel frigidū in actu ⁊ aliquid in potentia. ⁊ declaratur vtrūqꝫ vt supra. ¶ Quarto nota vt hic colligit nō dicitur res calida aut frigida absolute vt medicina: sed respectu nostri corporis vt medicina calida que est apta calefacere corpus nostrum ⁊ frigida infrigidare. ⁊ sic de alijs: siue dicatur medicina calida que est apta calefacere hominem temperatum siue respectu hominis absolute. ¶ Quinto nota ex littera quattuor principales modos quibꝰ aliqd in potētia dicit. primus est quo aliqd dicit in potentia actiua. s. ad imprimendū gr̄a exempli in corpus nostꝝ. nō tamē sufficit imprimere nisi fuerit a corpore nostro prius notabiliter passū ⁊ alteratū: vt piper camomilla ⁊c. ¶ Secūdus est quo aliqd dicit in potentia passiua: q: s. est in corpore nostro faciliter iflamabile aut etiā a quocūqꝫ alio: sicut sulfur dicit calidū: q: facile inflamabile. stupa etiā ⁊ lignū bene siccū dicuntur in potentia calida ⁊c. Tertio dicit aliquid in potētia: q: potens sine aliqua alia eius permutatiōe a calore nostro i nos imprimere: sicut venenū serpentū. Quarto dicit aliquid in potētia modo medio inter primū ⁊ tertiū: q: aliqua indiget permutatione: sed nō diuturna ⁊ notabili sicut medicine venenose. ⁊ tangit etiā hic modus quo dicit aliquid calidum aut frigidū. s. predominās ⁊ nō solū respectu nostri corporis sicut omne illud in quo dominat elemēta calida dicimꝰ calidū. Et in quo frigida. ⁊ sic de alijs. ¶ Quīto nota ꝙ ex dictis Halie. tertio cōplexionū colligere possumus hanc distinctionē ꝙ operantiū in nostra corporo quedā trāsmutāt siue agūt ⁊ non patiunt vt aliqua a sola forma specifica operantia vt venena pura viperaꝝ. quedā ecōtra vt a sola materia operātia: quedā medio modo vt medicine cibi medicinales ⁊ medicine cibales. ⁊ ista aut vincuntur a corpore aut vincūt. si vincūt sunt medicine venenose. si vincunt aut recipiunt formā mēbroꝝ vel partiū nostri corporis. ⁊ sic sunt cibi medicinales aut non cōuertunt in partes nostri corporis: ⁊ sic sunt medicine pure nō venenose.

¶ Preterea dicemus ꝙ medicinarū gradus iam quattuor positi sunt.

¶ Primo nota ꝙ gradus sumit dupliciter. primo ꝓ qualibꝫ parte latitudinis qualitatis q̄ alia intensior vel remissior existit: ⁊ sic cuiuslibꝫ latitudinis q̄libꝫ pars intēsiua ē gradus. ⁊ sic infiniti sunt gradus eiusdē latitudinis non cōmunicantes: ⁊ sic nō sumit gradus improposito: ꝫ taliter sumit a philosopho naturali. Secundo modo sumit gradus ꝓ certa ⁊ determinata mensura qualitatis vel excessu vltra vel citra tēperamentū: ⁊ sic sumit a medicis qui sic describitur. Gradus ē excessus qualitatis supra tēperamentū limitatus ex operatione eius in corpus: vel quo corpus extra tēperamēti sui latitudinē positū occulte distat ⁊ insensibiliter leditur aut sensibiliter distat ⁊ insensibiliter ledit: aut sensibiliter leditur ⁊ sensibiliter remouet aut corrūpit. Per hoc ꝙ dicit excessus tangitur genus. Per hoc aūt ꝙ dicit qualitas dat intelligi solis qualitatibus iuxta mentē medicoꝝ ꝓprie gradus attribui. Per hoc aūt ꝙ dicit limitatus ⁊c. dat intelligi nō quālibꝫ intensiuā partē latitudinis fore gradū: sed oportet ipsam esse limitate mēsure. Per ly aūt ex operatione ⁊c. dat intelligi illud respectu cuius limitat gradus: sed per ly insensibiliter ⁊c. tangitur primus gradus. Per istum. n. corpus insensibiliter distat ⁊ insensibiliter ledit. postea tangit secundus ⁊ tertius ⁊ quartus vt pꝫ. ¶ Secundo nota ex dictis in diffinitiōe colligi causam verificantē litteram. s. fore quattuor gradus. per omnē enim excessum a medicis consideratū aut ꝯsiderabilē aut corpus insensibiliter remouetur a tēperato aut sensibiliter: si primū. sic est gradus primus. si secundū aut per istum sensibiliter leditur aut insensibiliter. Stat. n. aliqd fore a temperato sensibiliter remotū qd̄ tamē non ē respectu tēperati sensibiliter lesū in suis oꝑationibꝰ: vt pꝫ in exercitato. Si primū: sic est secundus gradus. Si secundū: aut mortificat aut nō. si nō est tertius gradus. si sic ē quartus gradus. sic ergo ꝑcise sunt quattuor qualitatū gradus. pmꝰ quo isensibilr ledit corpꝰ ⁊ isensibilr distat: scd̄us quo remouet sensibilr ⁊ isensiblir ledit. tertiꝰ q̄ sensibilr distat ⁊ sensibilr ledit quartꝰ quo extremaliter distat ⁊ mortificat. Et sic possumꝰ in medicinis solutiuis imagininari primū gradū valde debilr soluētiū: vt cassia māna ⁊c. secūdus est fortius soluentiū ⁊ nō ledētium: vt reubarbaꝝ. tertius ē adhuc fortius soluētiū ⁊ ledētium: vt turbit. quartus est vltimate soluentiū ⁊ ledētium: vt scamonea ⁊ mezereon. ¶ Ex his sumitur necessitas in medicinis quattuor gradus distinguēdi. Tot enim sunt quot modis cōuenit corpus a tēpera

mento remoueri ⁊ illi sunt quatuor. Ex quo sequit̃ in discre
sijs per se in medicinis vero gradus ꝑ attributionē esse rep
tos. ℂ Tertio nota cū dicimus quatuor fore gradus itelli-
gi dz nō cōicantes. Cū.n.qlibet habeat tres mansiones cō-
municātes possunt esse plures. Dixit etiā iam positi ad ostē
dendū hanc distinctionē graduuz non fuisse totaliter neces
sariam: sed potius cōiecturatiuā. Non.n.repugnasset ipsos
aliter distinguere vt pz intuēti.

ℂ Et gradus quidē primus ē illud qd cuz co
meditur ⁊ bibit̃ ⁊ quo fit iniunctio efficit i cor-
pore sua qualitate operationē non perceptā.
sicut cū calefacit: aut infrigidat. ⁊ nō percipit̃
neqꝫ sentit̃ calor aut frigiditas nisi postq̄ rei-
teratū fuerit ⁊ multū factū fuerit.

ℂ Primo nota notāter hunc gradū dici primū q2.s.in ꝓdu-
ctione alios antecedit. Procedēdo.n.a tēperamēto ad gra-
dum mortificantez prius acqrit̃ dispositio insensibiliter di-
stans. Scd̃o sensibiliter ⁊ insensibiliter ledēs. ⁊ sic deinceps.
Notāter etiā dictū est sua qualitate per qualitatē suā quali-
tatē sibi naturalē intelligēdo. lz.n.aliqua medicina qualita
te accidētali calefaceret corpus vrendo vt camomilla vsta
vel inflamata: nō tñ dicere debemus ipsaz nō fore talem in
gradu p̄mo vt satis pz. ℂ Secūdo nota nō esse intentiōem
Aui. caliditatē primi gradus nullo modo fore tactu ꝑcepti
bilē. cū.n.temperātia sit tactu ꝑceptibils ⁊ hec sit intēsior il
la: sequit̃ ⁊c. Sed est itellectus Aui. q̄ nō cognoscit̃ esse di-
stemperātia per tactū: sed requirit̃ rōnis longus discursus.
Vbi gr̃a. Exhibeo sor. tēperato camomillā debita dosi hec
calefacit sor. ⁊ ita istā caliditatē tactu percipio: sed nō per ta
ctū indicat̃ statiz ipsaz fore distemperatā: sed reqrit̃ longus
rōnis discursus vt q̄ paulatim oīa ꝯsiderē signa vrine ⁊ pul
sus ⁊c. ℂ Tertio nota ex littera Aui. cōprehendi q̄ cū dici
mus medicinā aliquā in gradu talē opz itelligi i debita dosi
⁊ approximatōe vnica. vbi.n. dosis multuz augeret̃: aut vi
ces approximatōis multiplicarent̃ multuz in numero istud
nō teneret. medicine.n.calide in primo sepius approximate
pñt calefacere in tertio ⁊ i quarto gradu. hoc aūt dupliciter
imaginari possumus. primo ponendo q̄ medicina calida in
primo nō est p̄cise ad vnā mēsurā caloris reducibilis: ꝫ ad
varias mēsuras scd̃m q̄ caĺitas ad actū reducēs ipsaz ē ma
ioris vĺ minoris intēsionis ⁊ hoc ē ponere ipsaz in gradu re
spectu hoīs absolute. posito ergo q̄ caliditas tēperati sit vt
quattuor: medicina calida in primo sibi exhibita induceret
gradū caloris vt vnū: ⁊ ita fieret hec caliditas vt qnque. Si
tamē hec medicina fuisset exhibita calido in p̄mo calefecis-
set eū in p̄mo gradu siue ꝑ vnū gradum. ⁊ sic eius caliditas
facta fuisset vt sexto. si aūt scd̃a vice approximaret̃ tempera
to inueniēs ip̄m taliter dispositū vt calefiat qualiter est co-
lericus in p̄mo iterꝫ calefaciet ip̄m in primo respectu dispo
sitiōis tunc in ipso exñtis. Hoc aūt est calefacere in secūdo
respectu p̄existentis temperamenti. iō ⁊c. Et sic ꝯsequenter
dicendū foret de calefactione in tertio gradu. ℂ Secūdus
aūt modus imaginādi ē ponēdo medicinā in p̄mo calidam
vnius certe mēsure caloris precipue esse ꝓductiuā. s. calidi
tatis primi gradus respectu tēperamēti lz ꝑ accidēs contin
gere possit q̄ replicata approximatōe intēsius agat. modus
aūt est imaginādo in corpore humano fore eĺa formaĺr vel
saltē virtualiter cōtraria. ⁊ q̄ per approximationē medicie
calide in p̄mo homini calido in p̄mo lz per se nō ꝓducat̃ po
sitiua caliditas: per illā tamē fit q̄ forti⁹ excedit̃ reuma qua
elemēta frigida resistūt calidis. ⁊ per cōsequēs elemēta cali
da vel eoꝝ virtutes pñt reducere subm̃ ad graduz caloris
intēsiorē: scd̃m quē modū etiā ꝯcludi posset de temperata.
Ad qd etiā ꝯcurrit q̄ medicina calida i p̄mo impedit refri
geriū cordis ⁊ sp̄ūs qd dz facere aer attractus cib⁹ ⁊ potus
⁊ humores frigidi: vnde facile calefit cor ⁊ sp̄ūs ⁊ totuz cor
pus ꝯñter. hoc aūt experimēto sic pz: videmus.n. q̄ per so
lam sp̄ūs resolutōez corpus humanū intēse positiue infrigi
dat̃ cuius nō posset assignari debita causa nisi causa iam di
cta. Ex qbus iā pz q̄ dū dicimus q̄ medicina calida in pri
mo calefacit corp⁹ insensibiliter ⁊ insensibilis ledit dz itel-
ligi ip̄a approximata corpori naturaĺr disposito: corpori.n.
non naturaliter disposito: sed iam ꝑ aliquā medicinā calefa

cto approximata posset in corpore sensibilem causare lesio
nem ⁊c. ℂ Alij hic imaginant̃ aĺr dicētes q̄ medicina cal'a
in primo non inducit in corpore caliditatez quarti gradus
quātūcūqꝫ reiterata: sed bene effectū ꝯsequētez quartū gra
dum. Pōt.n.sp̄ūm ⁊ virtutē multotiens approximata resol
uere vt illa que ē quarti gradus.

Primum dubiū. non videt̃ esse intelligenduz me
dicinā talē in primo que in debita dosi
⁊ vnica approximatōe inducit caliditatē primi gradus. Po
natur.n.medicinā calidam p̄ma mansione primi gradus ap
proximatā esse in debita dosi sorti tēperato in extremo tem
perātie remissius calido. Et arguit̃ sic. Medicia taliter ap
proximata sor. si sor. eēt in medio tēperātie ꝑmutare ip̄z ad
p̄mā mansionē primi: sed iā sor.. remissius calefit ab illa me
dicina q̄ tūc calefieret ab eadem: ergo sor. ab ea citra p̄mā
mansionez p̄mi gradus calefiet. ⁊ per ꝯn̄s in vnica approxi
matiōe ⁊c. non inducet caliditatē p̄mi.

Secundum dubiū. videtur q̄ p̄mus non alte
ret insensibiliter: q2 iaz nulla vide
retur differētia inter alterationē quā facit medicina tēpera
ta: ⁊ alteratōez primi gradus. ponatur.n. sor. eē temperatū
in extremo temperātie calidiori. ⁊ sic pz q̄ siue approximet̃
medicina calida in p̄mo siue tēperata extra tēperantiā ꝑmu
tabit̃. Cū.n. medicia tēperata habeat corp⁹ ꝑmutare aliqua
liter ⁊ iā illud sit in extremo: sequit̃ ⁊c.

Ad primuz posset dici p̄mo q̄ medicina sor. ap
proximata calefaceret ip̄z in p̄mo:
tardius tñ q̄ si fuisset in medio tēperātie: ⁊ qualitercūqꝫ ⁊
inquocūqꝫ situ tēperantie fuerit aliqd corpus sibi approxi
mata nō inducit nisi calorē primi in prima mansiōe oīno cō
similē in vno sicut in alio. Solū aūt differt secundū citius
⁊ tardius nisi fuerit impediēs. Neget̃ ergo minor assumpta
in argumēto. ℂ Secūdo ꝓbabiliter posset dici q̄ sicut tem
peramētū hz latitudinē ita prima mansio ⁊c. Et q̄ lz omne
corpus temperatū calefaciet in primo in diuersis tñ sitibus
primi gradus ⁊ prime mansionis. ℂ Posset etiā ꝓbabiliter
dici q̄ nō calefaciet ip̄m in primo vel q̄ illud nō ē possibile
nisi in maiori dosi daret̃: ꝫ de hoc alibi.

Ad secunduz dicit̃ q̄ medicine mere tēperate
est solum cōseruare ⁊ non positi
ue alterare: ⁊ hoc ꝑ se: lz per accidēs possit oppositū ꝯtinge
re. vel dicitur q̄ cōtingit vt permutet illud: sed nō aliquod
corpus tēperatū in medio tēperātie: qd tñ a medicina cal'a
in p̄mo ꝑmutaret̃. plura alia hic addēda forent.

ℂ Et gradus secundus ē vt sit oꝑatio fortior
ista: sed tamē nō ꝑuenitur ad impediēdū ope
rationes manifeste: neqꝫ cursuz eaꝝ naturalē
mutat nisi ꝑ accidens aut cuz multotiens ad-
uenit ⁊ est multum.

ℂ Primo notandū ex dictis Auicēne differentiaz inter oꝑa
tionē medicine calide in p̄mo ⁊ calide in secūdo ⁊c. ⁊ etiam
conueniētiā. Conueniūt nāqꝫ in hoc: q2 neutra ipsaꝝ efficit
egritudinē siue sensibiliter ledit. Differunt aūt: q2 per quali
tatez positā a p̄mo gradu nō statim ꝑcipit̃ corp⁹ fore extra
tēperamentū naturale: sed adhuc requirit̃ discursus rōnis
vt supra dictū est ꝑ medicinā tamē talē in scd̃o cōuenienter
approximatā ip̄rimitur qualitas qua p̄mo occursu qs iudi
caret fore corpus remotū a temperātia naturali. ℂ Ex isto
primo sequit̃ hāc ꝯñam nō valere. Sor. ē a tēperamēto sen
sibiliter distās ergo ē eger. stat.n. aliquē fore a tēperamēto
quo ad mēsurā suaꝝ qualitatū sensibiliter remotū: nō tamē
sensibiĺr lesus. ℂ Seqtur scd̃o medicinā primi gradus cor
pus ad primā partē neutralitatis decidētie ꝑmutare: talem
vo in scd̃o ꝑmutare ad extremū neutralitatis: ⁊ vtraqꝫ facit
corpus neutrum lz vna intensius ⁊ altera remissius. ℂ Se
quit̃ vlterius omnē medicinā distemperataz extra latitudi
nem corpus ꝑmutare. ℂ Secūdo p̄cipaliter nota opera
tionē a medicina distēꝑata multipliciter ledi posse. s. corru
pte ablate ⁊ diminute. Quis sit qlibet istoꝝ modoꝝ lesiōis
satis pz. ℂ Ad ꝓpositū istos tres tetigit Aui. in lr̃a dicens
medicinā talē in scd̃o non sensibiliter impedire siue manife
ste hoc ē diminute ledere: sed cū oꝑatio corrūpit̃ aut totaĺr
auferet̃ tunc dicit̃ ꝑmutari extra cursuz naturalē vel cursum

naturalem eius esse mutatū. Cum ergo medicina talis in secundo nec sensibiliter diminuat nec auferat nec corrumpat operationē: sequit̄ ⁊c. ¶ Tertio nota ex dictis. A. cōtingit medicinaȝ talem in secundo corpus sensibiliter ledere aut inducere effectū gradus tertij vel quarti ꝓpter tria. Primo ꝑ accidēs siue per qualitatē accidētaliter ei acquisitā sicut oleū feruēs. Secūdo propter multiplicē approximationē. Tertio ꝓpter quātitatē eius duȝ igitur dicimus aliquā medicinā talem in secūdo dȝ ītelligi in certa dosi ⁊ approximatiōe vnica sicut supra de tali in pmo dictū est.

¶ Et tertius quidem gradus ē vt ex operatione eius essentialiter ꝓueniat impedimentum manifestum: sed nondum tamen prouenit ad mortificandū ⁊ corrūpendum.

¶ Primo nota hoc qđ dictum est. s. a medicina tali in tertio prouenire manifestū nocumentū ⁊c. debet intelligi ipsa approximata corpori naturaliter se habēti. ipsa. n. egrotāti approximata potest esse sanatiua ⁊ lesionis operationuȝ remotiua: vt pȝ intelligenti. ¶ Secundo nota notāter dictū esse essentialiter ad differentiā nocumenti a medicina accidētaliter ꝓuenientis vt supra dictum est.

¶ Et quartus ē gradus vt illud ad mortificandum perueniat ⁊ corrumpendū. ⁊ hec quidē est proprietas medicinarū venenosaꝝ: hoc ē illud qđ existit per qualitatē. Cum tota vero sui substātia mortificās est venenum.

¶ Primo nota per medicinā venenosam duo itelligere possumus. Primo medicinā operantē a qualitate ⁊ cum hoc a forma specifica corpus humanū aptā corrumpere: que pro quanto est agens a qualitate dicitur medicina: ꝓ quāto tn̄ a forma specifica corrumpit dicitur venenosa: vt napellus. Secundo per medicinam venenosam intelligere possumus quālibet medicinā aptaȝ incōueniēti dosi ⁊c. corpus corrūpere siue sola qualitate: vt opiū ⁊ euforbiū seu quomodolibet aliter. Dicitur. n. venenosa: q: sicut venenū ē corrumpere ita ⁊ medicine illius. ¶ Secūdo nota hic per venenū absolute ꝓlatum intelligi debet illud qđ a tota substantia operans est interficiens sicut napellus.

¶ Dicemus auteȝ denuo ꝙ totum illud quod corpori aduenit quod est ex eis inter que currit agere ⁊ pati. aut mutat̄ a corpore ⁊ nō mutat ipm̄. aut mutat̄ a corpore ⁊ mutat ipm̄. aut nō mutat̄ a corpore ⁊ mutat ipsum.

¶ Primo nota per omne illud qđ aduenit corpori in ꝓposito intelligere debemus comestū bibitum ⁊ exterius applicatum: vt supra dictuȝ est: lȝ magis ꝓprie verificet̄ de bibitis ⁊ comestis. ¶ Secūdo nota notāter eē dictū. Et ex eis inter que currit ⁊c. ad differentiā actualiter i forma ⁊ igradu corpori similiū eidē occurrentiū. Talia. n. nec immutāt nec īmutantur vt patet: q: inter ista non currit agere ⁊ pati ⁊c. ¶ Tertio nota secundū quosdā nō esse intentionē Aui. aliquid esse mutatū a corpore ꝙ nullo modo mutet corpus cū omne agens in agēdo repatiat̄: sed vult ꝙ non mutet mutatione de qua sit curandū vt patebit ifra. ¶ Ex hoc tollitur apparens contradictio hic interdicta Auicēne. Dicit enim coruȝ inter que currit agere ⁊ pati quoddā est quod mutat̄ ⁊ non mutat. Si enim nō mutat nō agit: ergo nō currit inter ista agere ⁊ pati. Soluitur primo ꝙ mutat ⁊ agit non mutatione de qua sit curandū: q: ab illa statim facta cōuersione corpus releuatur. secundo inter que currit ⁊c. i. quoꝝ vnuȝ agit ⁊ alteꝝ patit̄. ⁊ hec iteꝝ est bona expositio.

¶ Quod vero mutatur a corpore ⁊ non mutat corpus mutatiōe de qua sit curandū: aut conuertitur in similitudinē corporis: aut non conuertitur. Illud autem quod in eius conuertitur similitudinem nutrimentum est absolute. Et illud quod nō in eius conuertitur similitudinem est medicina temperata.

¶ Primo nota notanter dictū esse mutationē de qua sit curandum ad denotandū tam a cibo q̄ȝ a medicina aliquā in corpore fieri permutationē. ¶ Secundo nota differentiaȝ ex dictis Aui. inter medicinā temperatā ⁊ cibū temperatuȝ ⁊ cōuenientiā. Conueniūt enim: q: neutrū corpus notabili permutatiōe ꝑmutat. Differūt aūt: q: cibus est aptus faciliter ⁊ per paucas transmutationes corpori assimilari ⁊ conconuerti in substātiam suā: medicina auteȝ temperata non. ¶ Et nota ꝙ cibū temperatū hic appellat nutriēs absolute: q: s. sic nutriēs est ꝙ non medicina vel medicinale. quid aūt per medicinale nutriēs sit intelligendum supra declaratum est. ¶ Tertio nota medicinā temperataȝ posse esse duplicem. s. actualiter talem ⁊ potentialiter talē. Exempla patent. hic aūt est sermo de potētialiter tali. notuȝ est enim ꝙ actualiter talis omnino similis existēs corpori nostro nō necessario mutat aut mutat̄. ⁊ per talē temperatā medicinā intelligere debemus rem que ingrediēs corpus nostrum ad actum reducta apta est nō transmutari in substantiā nostri corporis: sed totius nostri corporis complexionē ⁊ temperamentū cōseruare. Sed diceres tu. membra nostri corporis sunt complexionū valde diuersarū quo mō ergo ab eadem medicina possunt omniū mēbroꝝ complexiōes ⁊ temperamenta cōseruari: quicquid eniȝ est conseruatiuū vnius contrarioꝝ est corruptiuū alterius. Ad hoc sufficienter dictum est prima primi capl'i de complexionibus: ⁊ ad illuȝ locum recurre ⁊ vide.

¶ Quod vero a corpore mutatur ⁊ ipsum mutat nō est possibile quin aut si cum mutatur a corpore mutat corpus: ⁊ post corpus mutet ipsum ad vltimuȝ ⁊ destruatur eius mutatio: aut non fit ita: sed ipsum mutet corpus ad vltimum ⁊ destruat ipsum. Et prima quidem diuisio aut conuertetur in similitudinem corporis: aut non conuertetur in similitudinem corporis. Si in corporis conuertetur similitudinem: erit medicinale nutrimentuȝ: ⁊ si in corporis non conuertetur similitudinem erit medicina absolute. Secunda aūt diuisio erit medicina venenosa.

¶ Primo nota ꝙ per medicinam absolute intelligere debemus illud quod ingrediēs corpus nostrū aptum est sui qualitate alterare vel cōseruare: ⁊ cuȝ hoc nō faciliter in corporis substantiā conuerti ⁊ secundū hoc differt medicina absolute a cibo medicinali ⁊ etiā a medicina cibali. vtrūq̄ȝ. n. istoꝝ lȝ corpus alteret ⁊ permutet: aptū tamē est faciliter ⁊ per paucas transmutatiōes in corporis substantiaȝ cōuerti sicut de lactuca ⁊ de alio supra dictuȝ est. ¶ Secūdo nota iuxta cōmunē modū loquendi medicoꝝ differentiaȝ esse inter medicinā absolute ⁊ medicinā venenosam. Dicitur eniȝ medicina absolute q̄ dicta est. Dicit̄ aūt venenosa cui competit non agere in corpus nisi post reductionē eius ad actū. ⁊ hec non est apta faciliter ⁊c. in substantiā nostri corporis cōuerti: sed ad nostri corporis corruptionē naturaliter inclinatur sicut opiū ⁊ iusquiamus. ¶ Tertio nota penes medicos istos reperiri terminos cibus absolute. medicine. absolute. cibus medicinalis. medicina cibalis. omnia declarata sunt ꝑter istū terminū medicina cibalis que ē illud quod ingrediēs ⁊c. aptū est faciliter corpus nutrire: magis tamē est corporis alteratiuū q̄ȝ nutritiuū ⁊ notabilis. vnde taȝ in medicina q̄ȝ in cibo medicinali ē virtus operādi a materia ⁊ a qualitate: sed in cibo medicinali potentia operandi a materia excercendi potentiā operandi a qualitate ꝓpter qđ dicitur cibꝰ medicinalis: eo ꝙ a ꝑdominanti fit denominatio. Econtra vero est de medicina cibali: q: operatio a qualitate excedit operationē a materia: ꝓpter qđ appellatur medicina cibalis vt dictum est.

¶ Illud vero qđ a corpore nullo modo mutatur ⁊ ipm̄ mutat ē venenū absolute.

¶ Primo nota differentiā inter venenū absolute ⁊ medicinam venenosaȝ. dicitur. n. medicina venenosa corporis corruptiua ⁊ nō operatiua a qualitate nisi post notabilē eius in corpore permutationē sicut euforbiū ⁊ huiusmodi. venenū

autem dicitur illud quod ante notabilem eius in forma sua
permutationē est operatiuū in corpore nostro a sua substā-
tia lʒ cū hoc cōtingat ipm a qualitate operari. ¶ Ex isto se
quitur ꝙ nō repugnat eandē rem simul dici venenū ⁊ medi
cinā venenosam: vt napellus dicit̄ venenū ꝓ quāto sui sub-
stantia operatiuum est ⁊ corruptiuuʒ. dicitur aūt medicina
venenosa secundū ꝙ operatiuum a qualitate post notabilē
eius in corpore permutationem.

Dubium primū circa dicta. videt̄ ꝙ diuisio supe-
rius posita in cibū absolute ⁊c. nō sit suf
ficiens: qꝛ dat̄ aliqd qd ingrediens corpus nostꝝ operatur
a qualitate ⁊ materia. ⁊ tñ illud nec est medicīa cibalis nec
cibus medicinalis. igit̄ ⁊c. pʒ ꝯña. ⁊ ꝓbat̄ assumptuʒ: qꝛ pos
sibile est aliquod ingrediēs ⁊c. fortiꝰ operari a qualitate ꝙ̄
a materia: ⁊ ecōtra. ergo possibile ē aliquid equaliter fore a
qualitate sicut a materia operatiuuʒ: sed tale nec erit cibus
medicinalis nec medicina cibalis. igit̄ ⁊c.

Secundum dubiuʒ contra descriptionē cibi
medicinalis di. s. cibum medicina
lem esse istū qui transmutabilis ē ⁊ cuʒ hoc notabiliter per-
mutat. ¶ Cōtra. cuicūqꝫ compossibile est vtrūqꝫ extremo-
rum eidē est mediū cōpossibile: sed operatōi a materia com
possibilis est calefactio ⁊ compossibilis est frigefactio: ergo
eideʒ cōpossibilis est cōseruatio: sicut medicine temperate.
⁊ per cōsequens erit possibile reperiri cibuʒ medicinalem a
qualitate operantē sicut temperata medicina. Notū est aūt
temperatam medicinā sua qualitate non permutare notabi
liter corpus nostrū. ergo ⁊c.

Ad primum istoꝝ dicit̄ ꝙ quādoqꝫ isti termi-
ni cibus medicinalis ⁊ medicina
cibalis sumūt̄ tanqꝫ sinonimi ꝓ eo qd simul a qualitate ope
ratur ⁊ a materia siue equaliter siue inequaliter. ⁊ isto modo
accipiendo pʒ solutio. Quādoqꝫ aūt differenter loquuntur
auctores: ⁊ tunc concedit̄ nō esse repugnās esse aliquid qd
non est denominādū medicina cibalis nec cibus medicina
lis: qꝛ tamē id raro ⁊ difficulter ē reperibile. ideo de talibꝰ
auctores nō fecerūt spālem mentionē. vel forte dederunt il
lud itelligere ꝑ extrema. Cognitis. n. extremis facile cōpre-
hendit̄ mediuʒ. Et si q̄rat̄ quali noie illud denoiabit̄. Dicit̄
illi nō fore nomē impositū: ʒ noia sunt ad placitū.

Ad secunduʒ probabiliter etiā dicitur conce-
dendo aliquē cibum medicina-
lem posse esse temperatū ⁊ qualitate sua pure cōseruantem
recte sicut ꝓbat argumentū: qꝛ tñ huiusmodi cibus raro est
inuenibilis: qꝛ etiā eius operatio in corpore non distinguit̄
nec experimēto nec ratiōe distingui pōt contra operationē
ꝓueniētem a cibo pure cibali: iō de hoc nō se impedit medi
cus ⁊ vocat precise istū cibum medicinalē qui cum hoc ꝙ
trāsmutatur a corpore corpus aliqualiter a suo temperamē
to notabiliter ꝑmutat. ¶ Ex ista respōsione teneri possunt
probabilr iste ꝯclones. ¶ Prima. non quilibet cibus medi-
cinalis ē aptus conuenienter approximatus corpus notabili
ter permutare. ¶ Secūda. nō quilibet cibus medicinalis ē
respectu nostri corporis ponendus talis in gradu. pʒ: qꝛ ali
quis talis ē mere temperatus. ¶ Tertia ꝯclusio. Nō queli
bet opatio cibi medicinalis est calefacere vl' infrigidare ⁊c.
vt medicinalis est: sed aliqua est pura conseruatio. Et in-
finita alia penes hunc intellectum forent concedenda que
gratia breuitatis omittuntur. ¶ Quarta conclusio. Non
quilibet cibus temperatus est mere cibalis ⁊c. Omnia ista
patent intuenti.

¶ Cum autē nos dicimus ꝙ a corpore nostro
non mutatur nolumus dicere ꝙ non calefiat
in corpore per opationē innati caloris in ipo:
immo plurimū venenoꝝ non operatur in cor
pore nisi calefiat per operationē caloris inna
ti qui est in ipso. Sed volumus dicere ꝙ non
mutatur ī sui forma naturali: immo nec cessat
ab eo operatōe eius virtute ⁊ forma manēti-
bus donec corpus corrumpat.

¶ Primo nota hāc lrām duplicem posse habere intellectum.
Primus vt verba sonāt per quē innuit̄ differētia inter me-
dicinam venenosam ⁊ medicinā absolute ex vna parte ⁊ ve
nenum absolute ex alia. naʒ tam medicina absolute ꝙ̄ medi
cina venenosa semper vel vt plurimū in corpore nostro ta
liter a calore patitur ⁊ alteratur ꝙ suā tandeʒ amittit formā
substātialē ⁊ naturā lʒ etiā quādoqꝫ iterficiat remanente a
medicina venenosa impressiōe mala que tandē corpus cor
rumpit. Ecōtra vero venenū interficit nisi sit ꝓhibens ma-
nente eius forma substātiali ⁊ natura ⁊ forma specifica non
perditis per trāsmutationē quā in eo fecit calor noster. No
luit ergo dicere Auicē. venenum nullo mō aliquā recipere
transmutatōeʒ: qꝛ plura venenoꝝ vt operent̄ opʒ vt prius
calefiant: ʒ voluit ꝙ nō reciperet trāsmutationē iam dictā.
Tota aūt causa huius diuersitatis ꝓuenit ꝓpter venenum
absolute fore magis resistēs actioni caloris ⁊ transmutatiōi
ab eo ꝙ̄ medicinā. Et ideo ī corporibus venenatis pluries
post mortē reperitur venenū non substātialiter transmuta
tum. ¶ Ex quibꝰ concludi pōt inter entia naturalia non so
lum esse cōtrarietatē vel repugnātiā ex parte qualitatū ma-
nifestaꝝ cōtrariaꝝ vt calidi ⁊ frigidi ⁊c. immo etiaʒ ratione
occultaꝝ ꝓprietatū quibꝰ huiusmodi sibi inuicē sunt repu-
gnātia ⁊ quibus mediātibus forma vnius ē corruptiua for
me alterius. Sicut venenū serpētis taliter cōtrariat̄ spiritui
⁊ forme spiritus ꝙ lʒ per qualitates suas ꝑmas nō vinceret
qualitates spiritus alterādo tñ mala qualitate occulta pōt
spiritus formaʒ corrūpere. ¶ Patet vlterius ad esse forme
substātialis in materia nō soluʒ iuuare ⁊ preparare qualitates
manifestas: sed etiā occultas. ¶ Ex quo sequit̄ vlterius ꝙ
non inquacūqꝫ materia sunt similes ꝓportiones qualitatū
primaruʒ ibi sunt forme substātiales similes necessario. Et
plura alia ex his inferri possent. ¶ Secūdus modus expo
nendi lrām est vt Aui. velit ponere dr̄iam inter reductionē
veneni ad actū ⁊ medicine absolute ⁊ adhuc venenose cali
de. lʒ. n. neutrum ipsoꝝ agere possit vt plurimū nisi calefiat:
medicine tñ calide a corpore recipiūt partiale principiū sue
actiōis. venenū aūt non recipit principiū quo effectiue alte
ret: sed sua forma specifica ⁊ occulta ꝓprietate agit corrum
pendo. ¶ Ex quo sequit̄ primo taliter ad actū reduci vene
nū qualiter medicine frigide iuxta opinionē Halie. ¶ Seq
tur secūdo ꝙ plurime medicine venenose vt venenose sunt
taliter operant̄ qualiter venenū. Inquātū tamē medicine
cōcedi possunt a calore principiū actiōis recipere. ¶ Secū
do pricipaliter nota ꝙ notāter dictū est plurima venenoꝝ
nō aūt omnia. quedam eniʒ sunt actualiter talia vt serpen-
tum ⁊ alioꝝ venenosoꝝ plurime saliue. quedaʒ aūt venena
sunt solum potentialiter talia sicut plantaꝝ mineraruʒ ⁊ hu
iusmodi. Notum ē prima venena nō indigere precalefactōe
vt suos imprimāt effectus: reliqua vero sic. ꝓpter qd notā
ter dixit plurima venenoꝝ. ¶ Tertio nota nō esse intentio
nem Auicen. venenū ingrediēs corpus nostrū nunqꝫ corrū
pi: ꝯtingit. n. venenū in modica q̄ttitate sumptū nō solū cor
rumpi: sed etiā corpus quādoqꝫ nutrire vt colligi pōt ex sex
ta quarti. nunqꝫ tñ venenū in debita dosi sumptū ⁊ remoto
impedimēto qd contingere pōt vt a medicina tyriacali aut
aliunde corrūperet̄ a corpore nostro.

¶ Et est quidem cum eius natura est calida ⁊
adiuuat tunc suaʒ proprietatē natura eius ad
resoluendum spiritū sicut venenum viperaꝝ
⁊ napelli. Et est cum natura eius est frigida ⁊
adiuuat suā proprietatem natura eius ad con
gelandū spiritū ⁊ debilitandū sicut venenuʒ
scorpionis ⁊ iusquiami.

¶ Primo nota ꝙ veneno existēte calido ꝓpter partes rei ca
lide citius ⁊ facilius ad cor moueri iuuat̄ venenū in opera
tione sua. primo propter causam dictā: qꝛ magis poterit ad
principale membrū puta cor moueri. secundo qꝛ ꝓpter cali
ditatē eius iuuat̄ spirituū resolutio ⁊ auget̄ quare spūs pau
cificat̄ ⁊ facilius vincitur a veneno. tertio qꝛ rarefit spiritꝰ
quare fit passibilior a veneno ⁊ aperit vias vnde citius cur
rit ad cor: ⁊ plures alie cāe possunt adduci. ¶ Secundo no
ta ꝙ veneno existēte frigido a frigiditate iuuat̄ mortifican
do. Spiritū. n. ꝯgelando mortificat: vnde facilius a veneno
vincitur vt tactum est: sicut cōuenit de veneno scorpionis.
¶ Ex hoc tanqꝫ fundamēto solui pōt questio tacta quarto

cano. Aui. fen. sexta capitulo secundo. s. qd citius interficit. An venenū calidū an frigidū. dicitur ꝙ calidū ꝓpter multa. primo q2 facilius penetrat ad principalia mēbra. secūdo q2 spūs est passibilior a calido mortificāte ꝙ̄ a frigido ⁊ minus resistit sue actōi ceteris paribꝰ quāuis frigiditas sit nature discōueniētior ꝙ̄ caliditas. ⁊ dixi notanter ceteris paribus: q2 vbi ex parte forme specifice actiuius forte venenū frigidum nō opȝ verū esse qđ dictū est. ¶ Patet secūdo causa quare venenum animaliū citius vt plurimū operatur ꝙ̄ plantarū. Operatur. n. absq3 hoc ꝙ ad actū oporteat reduci cum sint actu talia. ecōtra vero venena potētialia plantarum. Dixi aūt vt plurimum propter venenum rabidi canis vt patet experimēto. ¶ Patet vlterius ꝙ ceteris paribus facilius a veneno interficiūtur corpora calida ꝙ̄ frigida: lȝ magis in eis venenum ꝙ̄ in frigidis resoluatur. ¶ Pȝ vlterius quare venenū frigidum plus nocet corporibus calidis ꝙ̄ frigidis: q2 citius penetrat ⁊ magis attrahit a venis: vt patet de turdo. ¶ Patet etiā quare famelico fortius obest venenū ꝙ̄ repleto: q2 i eo sunt meatus grossiores: ad quod concurrit etiā ꝙ venenū cibo permixtū obtundit in actiōe sua. ¶ Patet vlteriꝰ ꝙ dormiēti fortius obest venenū ꝙ̄ vigilanti. ¶ Ex quo pȝ canon obseruādus. s. vniuersaliter corpora venenata a somno esse prohibēda. ⁊ infinita quasi alia patere possunt intelligenti.

Sed circa hec dicta quedā vidētur dubia.

Primum videt qđ non a sola forma specifica sit aptū aliquod venenū interficere: q2 nō fit corruptio nec generatio substātialis nisi mediante alteratione ꝓueniente a qualitatibus primis sicut caliditate frigiditate ⁊c. vt colligit in libro de gñatiōe: ⁊ quarto metheororum. iđ ⁊c. cuius tñ oppositū asserebatur.

Secundum dubiū. videtur ꝙ venenū serpentum nō sit calidū. serpentes. n. nō sunt calidi. igitur ⁊c. pȝ ꝯñtia. ⁊ assumptū: cum in hyeme maneant ⁊ in autūno sepulti. similr q2 apparet corpus ex morsu plurīū venenosorū serpētū subito stupefieri vt colligi pōt sexta fen. quarti de morsu aspidis ⁊ de morsu salamādre.

Tertium dubiū. si venenū scorpionis est frigidū quo mō oleū scorpionis cōfert puncture scorpionis. ¶ Itē si scorpio ē aīal frigidū qūo cinis scorpionis frangit lapidem ⁊ aperit vrine vias.

Quartum dubiū. si venenū frigidum ideo tardiꝰ nocet: q2 tardius reducit ad actum: sequit ꝙ quanto iusquiamus ⁊ opiū datur in maiori quātitate tanto tardius efficit nocumentum secundū ꝙ tardius reducitur ad actum.

Quintum dubiū. datur venenū absolute qđ est calefactiuum ⁊ cōsimiliter infrigidatiuum. ideo ⁊ medium. s. corporis cōseruatiuum: lȝ cōsequentia: q2 cuicunq3 non repugnat vtrūq3 extremorū eidem non videtur mediū repugnare.

Sextum dubiū. si has occultas ꝓprietates forma sequit i materia. ꝙ̄ ipsis corruptis corrūpitur forma. ꝯñs est falsū: vt pȝ de arbore persarū i de accidenti caplo pmo: ⁊ de puella tertio de simplici medicina: distinctiōe quarta: capitulo pmo: ⁊ sexta quarti: caplo secundo: ⁊ qnto colliget capitulo tertio.

Septimum dubiū. videt ꝙ caliditas veneni i secundo sit talis in quarto: q2 tale calefacit calefactōe ad quā sequit corruptio. iđ ⁊c.

Ad primum istorū pōt dici qđ non per solā formam specificā vel actionē occultā pōt fieri alicuius forme sub͠alis generatio vel corruptio nec illud dicebat supra. Dicebat tamē ꝙ non solū vigore actiōis a qualitatibus manifestis ꝓueniētis pōt fieri alicuiꝰ generatio vel corruptio. Potest etiā dici negādo assumptū ⁊ dici dictū phi fore vt in pluribus verū. vel posset dici qđ forma specifica veneni impedit generationē spūs vitalis ⁊ eius operationē ad quā sequitur mors: nō tamē nisi ꝑus variata ꝓportione qualitatū primarum.

Ad secundum dicitur: serpentes esse animalia intēsiue calida lȝ paucū quātitatiue de spū habeāt vt vespe. ⁊ colligit hec solo sexta quarti. de stupore aūt alias dixi qualiter a calido ꝓueniat.

Ad tertium dicitur ꝙ oleum scorpionis operatur a forma specifica attrahēdo venenū ad extra: modificatur tamen cū habentibus proprietatē contra venenū vt pȝ a Me. distinctiōe duodecima de oleis. ⁊ de cinere dicit silr illud a forma ꝓuenire occulta.

Ad quartum alias soluetur.

Ad quintum dicit primo ꝙ cuicūq3 vtrūq3 extremorū est cōpossibile eidē est compossibile mediū vbi illud in sua ratione formali nō includat mediū abnegationē vel repugnantiā sicut si datur cibus calidus ⁊ similiter frigidus pōt dari medius. Sed nō sequit. datur distemperatus calidus ⁊ frigidus. distēperatꝰ ergo datur distemperatus cōseruatiuus: q2 in ratiōe formali distēperātie includit abnegatio mediū. ⁊ ita i ratiōe formali veneni nō valet ista solutio. ¶ Aliter dicit ꝯcedendo ꝙ sicut datur venenū absolute merito sue qualitatis calefactiuum ⁊ infrigidatiuū: ita dat merito sue qualitatis cōseruatiuum: q2 tamē operatio a ꝓprietate occulta est fortior. iđ ⁊c. Hic essent multa dicenda.

Ad sextum dicitur negando cōsequentiā sicut de permutatiōe complexionis naturalis ⁊ etatiue patet.

Ad septimum negatur ꝯñtia: q2 nō calefacit calefactōe: merito cuius sequat corruptio: ꝫ merito male ꝓprietatis secū ꝯiuncte.

¶ Totum vero illud quod nutrit in fine rei naturali mutatione corpus mutat. ⁊ est calefacere: quoniā cum in sanguinē conuertitur proculdubio in calefaciendo augmentū prebet: ita vt lactuce ⁊ cucurbite taliter calefaciāt qualiter istud calefacere existit.

¶ Primo nota hanc litteraam duplicem habere posse expositionem primo vt ly in fine rei construatur cum ly nutrit ⁊ fiat ibi punctus: ⁊ est sensus ꝙ Auicen. voluit quod omne qđ in fine rei nutrit mutat corpus ⁊c. ⁊ iste intellectus satis pȝ per sequētia. ¶ Secūdus intellectus pōt esse vt ly in fine cōstruatur cū ly mutat corpus. ⁊ sit sensus ꝙ illud ꝙ nutrit mutat corpus in fine rei naturali mutatiōe. ⁊ iste sensus poterit colorari secundū duplicē viā. prima vt per mutationem nō solū intelligamus cōuersionē nutrimenti in substātiā membri: sed omnē cōuersionē naturalē nostri corporis. ⁊ sic omne tale dū conuertit in sanguinē nutrit. ⁊ tūc pȝ littera. secūda vt per mutationē intelligamus verā ⁊ ꝓpriā nutricationē. ⁊ erit tūc sensus: ꝙ mutat. i. nutrit corpus. nutritio aūt est naturalis mutatio. ¶ Nota tñ satis iproprium modū loquēdi eē dicere ꝙ illud qđ nutrit mutat. potius. n. mutatur in eo ꝙ nutrit: sed q2 nutrire impositum est ad significandum sub voce actiui talis modus excusari pōt. Ex quo pȝ correlarie ꝙ nutrire pati ē ⁊ nutriri agere ⁊c. ¶ Secundo nota dupliciter cōtingit nutriēs calefacere. pmo modo intēsiue siue gradualiter. secūdo mō extensiue corpus calefacere pro quanto augmentat substantiā calidā nostri corporis sanguinem. s. ⁊ spiritū. ⁊ secundū hoc nutriens medicinale frigidū calefacit corpus nostrum. s. extēsiue pro quanto augumentat sanguinem ⁊c.

Primum dubiū. Nutriens medicinale frigidum infrigidat corpus extēsiue. igit nō calefacit extensiue. pȝ ꝯsequētia. assumptū probat: q2 prebet augmentū in substātia frigida: puta flegmate ⁊ humore melācolico. Et per idē arguit omne nutriens corpus simul calefacere ⁊ infrigidare hūectare ⁊ exiccare extēsiue.

Secundum dubiū. videtur mihi omne nutriēs intēsiue calefacere corpus. Omne enim nutriens frigidū dum cōuertit in sanguinem ꝓducit in corpore gradū caliditatis intensiorē ꝙ̄ prius erat dum erat sub forma cbili. ergo ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ añs ꝓbatur: q2 ipso ꝯuerso in sanguinē pōt remouere impressionē que prius erat facta. ¶ Itē q2 completa ꝯuersiōe cibi in sanguinē corpus ē intēsiue calidius ⁊ membra ꝙ̄ prius. igitur ⁊c.

Pro respōsione nota. nutriēs calefacere corpus intensiue pōt dupliciter intelligi: vel absolute: ita ꝙ aliquē ꝓducat gradū

caliditatis intensiorē ꝙ̃ erat ante. ⁊ sic omne nutriens ē intensiue calefactiuū. vel q̃ꝛ producit gradū caliditatis intensiorem ꝙ̃ sit naturalis caliditas corporis. ⁊ sic solū nutriēs medicinale calidū est calefactiuū. ¶ Ex quo pꝫ dr̃ia iter nutriens medicinale cal'm ex vna parte ⁊ frigidum vel tēperatum ex alia. lꝫ. n. vtrūqꝫ sit aptū aliquādo intēdere caliditatem corporis: cal'm tñ nutriēs est aptū intendere extra naturalem temperamentū ⁊ non aliqđ alioꝝ. ⁊ est simile sicut de exercitio forti ⁊ tēperato. Ex quo vlteri⁹ pꝫ taꝫ nutriens frigidū ꝙ̃ medicinale eē i corpore nr̃o duaꝝ ꝯr̃iaꝝ mutatōuꝫ successiue ꝓductiuū: q̃ꝛ. s. p̃mo calefactiuū scđo ifrigidatiuū.

Ad primum argumentū dr̄ negādo ꝯñaꝫ illā: p̃bet augmentū in suba frigida. ꝫ ifrigidat. bñ valet si nō plus p̃beret in suba cal'a.

Ad secunduꝫ conceditur ip̃m bene calefacere intēsiue: sed nō ad sensuꝫ datū. s. vltra corporis naturale temperamentū. ¶ Ex isto pꝫ quare ista mutatio dicitur naturalis. naturale enim est nobis illud sanguinis augmentum.

¶ Cum vero calefacere dicimus nolumus calefacere istud: sed illud qđ ex qualitate rei ꝓuenit eius remanente specie.

¶ Primo nota sententiā littere esse iuxta modū loquendi auctoꝝ dum dicimus aliqđ calefacere ingrediēs ⁊c. nō intelligimus taliter calefacere qualiter dictū est: ꝫ itelligimus calefactionē a qualitate ꝓuenientē nō merito sanguinis generati ⁊ cetera: sed merito impressiōis derelicte ⁊c. ¶ Secundo nota hāc litterā duplicē habere expositionē. prima eius spē manēte. i. forma specifica: q̃ꝛ. s. medicīa calida ⁊ a cib⁹ calidus ante eius forme specifice corruptōeꝫ est aptus calefacere corp⁹ nostrū vt docet experimētū ē lꝫ tandē tamē formā deperdat vt dictū est. ⁊ per hoc differt a nutrimento frigido ⁊ absolute nutrimēto quoꝝ neutrū est aptum calefacere nisi ipso prius cōuerso. Secūdus sensus ē. Et eius spē. i. qualitate simili secundū spēm manente. s. post eius ꝯuersionem. ¶ Tertio manente specie. i. virtute. lꝫ enim in chilo facto ex alio non sit forma alq̄: remanet tamen in eo virtus calefactiua: ⁊ similiter in sanguine: ⁊ tandē ꝯuertitur in partē membri calidam: vt patet.

¶ Et medicina quidē nutriens a corpore per sui mutatur substantiā. ⁊ mutatur ab ipso per sui qualitatem: sed prima mutatur in sui qualitate: ⁊ alia quideꝫ mutatur primo in caliditate ⁊ calefacit sicut allea.

¶ Primo nota ꝙ per medicinā nutrientē indifferēter intelligi pōt cibus medicinalis ⁊ medicina cibalis q̄ qualiter a se inuicē distinguunt̄ supra dictū est. Dicitur ergo per medicinam nutrientē in ꝓposito intelligendū esse quolibꝫ nutriēs operatiuū a qualitate ad sensum superius datū. ¶ Secūdo nota ꝙ medicina nutriēs recipit a corpore nouā substantialem formā similē. s. forme substantiali membroꝝ vñ quantū ad hec dicit̄ mutari per corporis substātiā. mutatur. n. per qualitates corporis acquirēdo complexionē talem qualis est in mēbris. ideo cōuenieter dictū est ipsam mutari ꝑ corporis substantiā ⁊ qualitatē: prius tñ acquirit cōplexionem ꝙ̃ formā. ¶ Nota tñ cōplexionē esse duplicē. s. totalē ⁊ cōpletaꝫ partialē ⁊ imperfectā: ⁊ secundū hoc pōt intelligi de prioritate tēporis ⁊ nature vt alias iā notatū ē ⁊c.

¶ Et est alia que mutatur primo in frigiditate ⁊ infrigidat sicut lactuca. Cūqꝫ eius cōuersio in sanguinem completur plurimū operatōis eius est calefacere ꝓpterea ꝙ in sanguie augmentum efficit. Quo modo enim nō calefacit cum iam facta sit calida ⁊ sua frigiditate se expoliauerit.

¶ Nota hic datur itelligi ꝙ prius tēpore opat̄ medicinalis cibus ⁊ medicīa quā cibus qualitate ipse operet̄ a materia calida vel frigida. ideo p̄us ꝙ̃ operet̄ a materia opat̄ a qualitate. ¶ Secūdo nota nō esse intentionē Auicen. cibū medicinalē ⁊c. p̄mo occursu ⁊c. q̃ꝛ alliū primo occursu infrigidat cū in primo occursu operetur per qualitatē eius actualem que est frigiditas: sed eius intellectus est ꝙ alia est que mutatur p̄mo in caliditatē. i. que statim post reductionē ad actū mutatur ad actū calefaciēdi aliqua infrigidandi. lactuca enim statim reducta ad actū infrigidat. ¶ Tertio nota ꝙ in hoc cōueniunt cibi medicinales ⁊ medicine cibales calide ⁊ frigide inter se: q̃ꝛ facta ꝯuersiōe in sanguinē calefaciūt corpus extēsiue vt supra. secundo aliqualiter intēsiue vt cibi medicinales calidi etiā frigidi aliqueꝫ gradū frigiditatis remouendo inductū ante eoꝝ cōuersionē. ¶ Ex isto pꝫ differentia operationis eoꝝ in corpore nostro.

¶ Sed vnicuiqꝫ carū etiā aliquid innate qualitatis associatur post conuersionē in substantia: quoniā in sanguine qui generat̄ ex lactucis aliqua remanet infrigidatio: ⁊ in sanguine qui generet̄ ex alleis aliqua calefactio: sed est hoc vsqꝫ ad tempus.

¶ Nota hic ex intentione auctoꝝ ex sanguine frigido ex lactuca generari partē membri frigidiorē ꝙ̃ ex temperato cibo. similiter etiā ex cibo calido vt allio generat̄ pars mēbri calidior. ⁊ hoc intelligunt auctores. ¶ Secūdo nota notanter dictū esse vsqꝫ ad tempus: q̃ꝛ nisi fiat iterata eiusdē vel similis cibi medicinalis approximatio impressio facta a p̄mo nō diu ꝑmaneret: ꝫ in modico tēpore remouet̄ a mēbris se ad suā naturalē dispōneꝫ reducentibus vt pꝫ.

¶ Medicinarum preterea nutrientiuꝫ alia est que medicationi magis existit ꝓpinqua: alia est que nutrimento est vicinior. Quemadmodum ipsorum nutrimentum alia sunt quoruꝫ natura vicinior est substantie sanguinis: sicut vinum ⁊ ouorū vitelli ⁊ aqua carnis: alia sunt que parumper sunt longinquiora sicut panis ⁊ caro. Et alia sunt que sunt valde longinqua sicut nutrientia medicinalia.

¶ Primo nota per medicinas nutriētes intelligi pōt in proposito cibus medicinalis ⁊ medicina cibalis indifferenter. Si primū intelligēdū est dictū absolute. s. ꝙ alique sunt absolute ꝓpinquiores ⁊c. i. magis a materia ꝙ̃ a qualitate operatiue. ⁊ ecōtra quedā exempla patent. ¶ Secūdo aūt modo exponendo sensus est ꝙ ipsaꝝ medicinaꝝ nutrientiuꝫ lꝫ quelibet sit magis alteratiua ꝙ̃ a materia operatiua vna tamen carū alia plus attinet nutrimento. i. plus operat̄ a materia: ⁊ ecōtra. alia plus a qualitate. ⁊ vterqꝫ intellectus foret bonus. ¶ Nota tamē primā operationē esse impropriā nisi per attributionem ad sensum ⁊ perceptioneꝫ nostram. ¶ Nota secūdo ꝙ nutrimēta q̄daꝫ sunt valde vicina quedam medio modo quedā valde longinqua conuersioni in substantiā nostri corporis. ⁊ per valde vicina intelligo illa que ratiōe sue complexionis ⁊ occulte forme ⁊ modio sube apta sunt vt a calore nostri corporis faciliter transmutent̄ ⁊ in breui tēpore vt vinū vitella ouoꝝ ⁊ aqua carniū ꝑ quā itelligam⁹ brodiū in quo dissolute sunt carnes pulline. Notum est enim omnia ista ratione complexiōis: q̃ꝛ calida modi sube: q̃ꝛ liquida subtilia ⁊ adhuc occulte ꝓprietatis fore faciliter mutabilia: ⁊ ecōtrario alia. ¶ Tertio nota ꝙ panis ⁊ caro: q̃ꝛ nō ita passibilia nō sunt eque faciliter mutabilia ⁊c. similiter nutrientia medicinalia: q̃ꝛ qualitate sua quādaꝫ habent repugnātiam ad calorem ⁊ corpus ratione qualitatis a qua operantur. ideo non debent adhuc ita propinqua dici vt patet ⁊c.

¶ Amplius dicemus ꝙ nutriēs mutat corporis dispositionē qualitate sui ⁊ quātitate. Qualiter vero qualitate sui mutet iā sciuisti. Quātitate aūt: quoniā aut augmētabit ⁊ perueniet ex eo ad fastidiuꝫ ⁊ oppilationes ⁊ postea ad putrefactioneꝫ: aut minuet ⁊ perueniet ex eo ad pthisim. Sed augmentū in quantitate ex nutriente semper est infrigidans: nisi proueniat ex eo putredo ⁊ calefactio que calefacit.

sicut eniꝫ putredo non accidit nisi propter ca
lorem extraneum: ita propter ipsam etiam ca
lor accidit extraneus.

¶ Primo nota. nimia quãtitas nutrimẽti dupliciter ẽ causa
lesiõis. Primo: q̃ in illa ẽ multum de prauo resistenti calori
quare cibꝰ a calido idebite transmutat̃ ⁊ crudi atq̃ idigesti
humoris formã recipit. Secũdo pro quãto tegit ⁊ opillat ⁊
ꝓhibet trãspirationẽ quare aliquãdo est causa putredinis.
Nimia vero paucitas causa ẽ ptisis capiẽdo ptisim ꝓ totiꝰ
cõsumptione qualibꝫ. ¶ Scðo nota q̃ cũ nutrimẽtũ in pn
cipio sit ꝯriũ calori. iõ agit ipm remittẽdo ⁊ debilitãdo. Si
ergo fuerit multꝰ cibꝰ multũ remisso calore corpus ĩfrigida
bit ⁊ ẽ snia Ga. scðo de accidẽti: cap. tertio. s. de causis mor
boꝝ frigidoꝝ. ⁊ ĩfra Aui. doctrina scða huius fen. scða sum
ma: caplo de causis ĩfrigidãtibꝰ. ¶ Tertio nota q̃libet nu
trimentũ ꝑ se sit infrigidatiuũ vt tactũ est: ꝑ accñs tamẽ po
test esse calefactũ merito nimie quãtitatis opilãtis ⁊ trãspi
rationẽ ꝓhibẽtis. ꝓhibita vero trãspiratio ẽ causa putredi
nis. vt pmo de differẽtijs febriũ: ⁊ quarto metheoroꝝ ⁊ pri
ma quarti caplo de causis putredinis. ⁊ infra aliqualiter ca
pitulo de causis calefaciẽtibus. Dubiũ est: q̃ esset idẽ respe
ctu eiusdẽ causa. ⁊ causatuꝫ pus ⁊ posterius: q̃ putredo ca
loris est causa: ⁊ econtra. Conceditur ideꝫ secundũ speciem:
licet non idem numero.

¶ Dicemus etiaꝫ q̃ nutriens aliud est subtile:
aliud est spissum: aliud est temperatũ. Et sub
tile quidẽ est illud ex quo sanguis generatur
subtilis: ⁊ spissum ex quo sanguis generatur
grossus.

¶ Nota q̃ ꝑ nutriẽs temperatũ intelligit medium ĩter subti
le ⁊ grossuꝫ nutriẽs ⁊ nõ ĩ alijs temperatũ. ¶ Secũdo nota
per sanguinẽ subtilẽ ⁊ spissum in proposito ĩtelligi debꝫ san
guis ĩ modo sube recedẽs a temperamẽto vt patꝫ. Ex quo
videt̃ descriptionẽ taliter exponendã. Nutriẽs subtile ẽ il
lud quod ingrediens ⁊c. merito sui modi sube aptũ est con
uerti in subtile ⁊c. q̃d notãter addo ꝓpter qualecũq̃ sangui
nem ex qualicũq̃ nutrimẽto esse generabilem.

¶ Uniuscuiusq̃ aũt haꝝ diuisionũ aut ẽ eius
nutrimentũ: multũ aut paucum.

¶ Primo nota ꝑ nutriens multi nutrimẽti in ꝓposito intelli
gere debemus illud ĩgrediens ⁊c. aptũ est vt secundũ pluri
mas eiꝰ partes cõuertat̃ in partes mẽbro non nostri corpo
ris ad intellectũ datũ ⁊ secundũ paucas insupfluitates. ecõ
tra vero dicit̃ pauci nutrimẽti. Quod tñ totũ intelligi debꝫ
in relatione ad corpus tẽperatũ. Notum. n. est q̃d aqua car
nis ⁊ si sit multi ⁊ subtilis nutrimẽti: in corpore tamẽ calidis
simi stomaci cõuertitur in fumuꝫ.

¶ Exemplum subtilis ⁊ multi nutrimenti est
aqua carnis ⁊ vinum ⁊ qua sorbilia calefacta:
aut trementia. Ista enim multi existunt nutri
menti: quoniam plurimum substãtie ipsoruꝫ
in nutrimentum conuertitur.

¶ Primo nota vt colligit̃ in libro de viribꝰ cordis ꝑ aquaꝫ
carnis non intelligit̃ brodiũ: sed humiditas carnis ꝑ distila
tionẽ ipsiꝰ collecta. vñ ibi Aui. Quidam antiquoꝝ opinati
sunt q̃ aqua carnis sit brodiũ decoctionis eius: nõ tamẽ est
ita. Est enim succus carnis ꝑ decoctionẽ extractus: ⁊ ẽ mul
ti ⁊ subtilis ⁊ velocis nutrimẽti: vt ibidẽ colligit̃. vinũ est ẽt
multi ⁊ subtilis nutrimẽti ꝓpter causas iam assignatas: ⁊ de
bet ĩtelligi de vino nõ nouo neq̃ veteri: sed de medio nec
de aquoso: sed vinoso potiꝰ ⁊ citrini coloris vel aurei vt in
tertio alimentoꝝ: ⁊ in libro de dietis particularibus ĩ libro
de euchimia. de quo dixit theutonicus q̃d ẽ lachryma dei.
Oua etiã intelligendo gallinaꝝ: vt quinto colliget ⁊ secun
do cãno. caplo de ouo. ⁊ serapio de simplicibꝰ. ⁊ Rasis. ter
tio almãsoris: maxime recentia ⁊ tremẽtia nõ indurata sunt
multi ⁊ velocis ⁊ subtilis nutrimenti.

¶ Exẽpluꝫ spissi ⁊ pauci nutrimẽti est caseus
⁊ caro salita ⁊ melongia ⁊ his similia. Res. n.
que ex eis in sanguinẽ cõuertit̃ est pauca.

¶ Primo nota ꝑ caseuꝫ in ꝓposito intelligere debemus an
tiquũ non aũt nouũ vel mediũ qui est in cõplexiõe calidus
⁊ siccus difficilis digestionis ⁊ pauci ⁊ grossi nutrimenti: vt
secũdo canno. caplo de caseo. ⁊ quinto colliget capitulo eo
dẽ. ⁊ tertio alimẽtoꝝ. ⁊ ĩ libro de euchimia. G. De carne ẽt
salita ꝑ sal ab ea humido resoluto idẽ ĩ locis pallegatis plu
ries haberi põt: vñ scðo canno. caro salita ⁊ si ĩ pncipio hu
mida fuerit: sicca tamẽ est ⁊ pauci nutrimẽti. ¶ Secũdo no
ta q̃ ꝑ melongias intelligere debemus fructũ quedã ĩ quo
repit̃ acuitas ⁊ amaritudo: ꝓpter q̃d ponit̃ calidus ⁊ siccꝰ
vsq̃ ad tertiũ gradũ ⁊ generat nutrimentũ grossuꝫ multũ: ⁊
facit possidere apostemata ⁊c. vt secundo canno. caplo pri
mo: lꝫ Auer. ab hac snia videat̃ recedere quinto colliget ca
pitulo pmo. Dicit. n. q̃ postq̃ꝫ decoqtur ⁊ ꝓijcit̃ pma aqua
⁊ coquit̃ cum carnibꝰ pinguibus est cibus valde delicatꝰ
ita vt ipm taliter preparatũ existimet tẽperatũ cibũ: nec ob
stat auctoritas medicoꝝ in ea. Et lꝫ nõ fit in ea vtus ꝑ se so
lutiua nec ꝯstipatiua: tñ cuꝫ olleo exhibita notabilr soluit: ⁊
cũ aceto stringit vẽtrẽ: scðo canno. caplo de melongia.

¶ Exempluꝫ subtilis ⁊ pauci nutrimenti est
iulep ⁊ olera que in substantia sui temperata
existunt ⁊ in sui qualitate. Et ex fructibus ma
tiana ⁊ mala granata ⁊ q̃ eis similant̃: ⁊ exem
plum spissi multi nutrimenti est oua elixa ⁊ ca
ro vaccina. Cuiuscunq̃ etiam harum diuisio
num alie sunt q̃ sunt boni chimi alie sunt que
sunt mali chimi. Exempluꝫ subtilis multi nu
trimenti boni chimi ouorum vitelli: ⁊ vinũ: ⁊
aqua carnis. Exẽplũ subtilis pauci nutrimẽ
ti ⁊ mali chimi plmo ⁊ caro anaguaid. Exem
plum spissi multi nutrimenti boni chimi oua
lixa ⁊ caro annualis agni. Exẽplũ spissi mlti
nutrimẽti mali chimi caro vacina ⁊ caro ana
tis ⁊ caro equina.

¶ Nota ĩle plurime. s. aque ẽ pauci nutrimẽti ꝓpter paucuꝫ
zuchaꝝ ⁊ subtilis ꝓpter multã aque permixtionẽ. Et olera
multa bona. s. atriplices ⁊ bletis malua ⁊ spinachie: vt colli
git̃ ĩ libro d̃ euchimia: ⁊ scðo alimẽtoꝝ: ⁊ q̃nto colliget. nec
dñtur absolute tẽperata cũ oĩa huiusmodi declinẽt ad frigi
dum ⁊ humidũ: sed nõ multũ recedũt. ideo appellant̃ tẽpe
rata olera. ¶ Scðo nota macianuꝫ esse fructũ frigide ⁊ sic
ce cõplonis sua ꝓprietate cor letificãtis. ⁊ spũm tẽperãs. ⁊
corpus subtili ⁊ leui ⁊ pauco nutrimento nutriẽs: vt colligi
põt in libro de viribꝰ cordis caplo de macianis. De malis
aũt granatis vide ab illis auctoribus: q̃ pꝫ.

¶ Exẽplũ spissi pauci nutrimẽti mali chimi ca
ro salita. ĩ hac aũt sũma ĩuenies tẽꝑamẽtũ.

¶ Pꝫ de carne eq. Dicit. G. ĩ lib. de subtili dieta. Equos ãt
⁊ asinos asininis hoibus concedendũ est comedere.

¶ Explicit expositio capituli de his que proueniũt ex his q̃
comeduntur ⁊ bibuntur.

¶ Ca. XVI. De dispositionibus aquarum.

Qua vnũ existit elementorum que sola inter
a omnia elementa habet ꝓpriũ vt in eo q̃d co
meditur ⁊ bibitur ingrediat̃: non ideo vt nu
triat: sed q̃ nutrimentũ penetrare facit: ⁊ eius recti
ficat substantiaꝫ. Non aũt dicimus q̃ aqua non nu
triat: nisi q̃ nutriens in potẽtia est sanguis: ⁊ in alia
potentia longiore ista est pars mẽbri hominis. Cor
pus vero simplex nõ conuertit̃ ad formã sanguineã
recipiẽdã neq̃ formã membri humani nisi compo
nat̃. Sed aqua est substantia que adiuuat ad lique
faciendũ nutriẽs ⁊ subtiliandum: ⁊ vt cito currat ⁊
penetret in venas ⁊ in foramina: neq̃ esse põt absq̃
hoc auxilio eiꝰ cõplementuꝫ rei nutrimenti. Ampliꝰ
aq̃ diuersificat̃ nõ solũ ĩ suba aqueitatis veꝝ etiã ꝑm
illud q̃d eis admiscet̃: ⁊ ꝑm q̃litatẽ que ĩ eis est supe
rans. Aq̃ vero q̃ sunt alijs meliores sunt aq̃ fontium

Necq̃ tñ oium fontiũ nisi fontiũ terre libere ĩ cuius
territoriũ nulla dispõnũ aut q̃litatũ extranearꝫ supat:
aut aq̃ q̃ sunt petrose: q2 sũt digniores ne terrestri pu
trefactõe putrescãt. Illa tñ q̃ ẽ terre libere melior est
petrosa: neqꝫ ex omni fõte terre libe: ꝫ illa tm̃ q̃ p̃ter
hoc ẽ currẽs. Neqꝫ ois currẽs nisi currens q̃ ẽ soli ꝛ
ventis discoopta: hec nãqꝫ ex eo ꝙ currens nobilita
tez acqrit. Nõ currenti ṽo est cũ acqrit̃ pp discoop
turã malitia talis q̃lis nõ acqrit̃ ꝑpter ꝓfunditatẽ ꝛ
coopturã. Neqꝫ ois currẽs discoopta nisi illa q̃ sup
lutũ icedit. ꝛ debes scire ꝙ q̃ sup lutũ vadit melior ẽ
ea q̃ sup petras fluit. Lutũ.n. mũdat aquã: ꝛ aufert
ab ea res extraneas sibi admixtas q̃ sunt i ea ꝛ colat
ipsaz: ꝫ lapides nõ faciũt illud. Opz ãt vt lutuz p qð
transit sit liberꝝ: ꝛ nõ sit fetiduz neqꝫ lacunosuz neqꝫ
aliud. Q2 si hec aq̃ fuerit mlta ꝛ forti cucurrerit cur
su q̃ pp sui multitudinẽ illud qð ei admiscet̃ i suã cõ
uertat naturã: ꝛ q̃ suo cursu ad solẽ tendat. s. ad oriẽ
tez: ꝛ ꝑprie ad ei⁹ estiuũ erit melior aq̃s ꝛ quãtoma
gis cũ multũ a suo elõgabit̃ p̃ncipio. Et post hanc q̃
ad septẽtriõalez vadit. Illa nãqꝫ q̃ ad occidẽtẽ tẽdit:
ꝛ meridiez est mala: ꝛ ꝑprie cũ meridiõales exuffla
uerit vẽti. Et illa q̃dẽ q̃ a locis descẽdit altis cũ aliĳs
bonitatib⁹ ẽ melior. ꝛ illa q̃ est sic ẽ q̃si dulcis q̃ dul
cis eẽ imaginat̃: neqꝫ vinũ tolerat vt ex ea sibi admi
sceat̃ nisi parꝝ ꝛ est i põdere leuis: ꝛ cito ifrigidat̃ ꝛ
cito calefit: ꝑpea ꝙ est resoluta frã i hyeme ꝛ cal'a i
estate in q̃ nullo modo sapor supat aliqs: neqꝫ aliqs
odor ꝛ cito descẽdit ab hypocõdriĳs ꝛ qð in ea coq
tur cito coq̃t ꝛ cito dissoluit̃. Debes ãt scire ꝙ pon
dus ex expimentis ẽ adiuuãtib⁹ ad cognoscendũ aq̃
dispõnẽ. Aqua nãqꝫ q̃ est leuior i plurimis dispõnũ
est melior. Est ãt cũ cognoscit̃ põdus p mensurã: ꝛ
cuz cognoscit̃ si i duabus aq̃s diuersis duo pãni aut
duo cotta vni⁹ põderis madefiãt ꝛ postea vehemẽ
ter exicent̃: deide põderent̃: q2 aq̃ cuius cottũ fuerit
leuius erit melior. Sublimatio p̃terea ꝛ distillatio
aq̃s rectificat malas. ꝛ si istud nõ fuerit decoctio re
ctificat. Aqua.n. cocta sic̃ testificati fuerũt sapiẽtes
minoris ẽ iflatiõis ꝛ velocioris descẽsiõis. Et torpi
di quidẽ medicorꝝ existimãt ꝙ aq̃ cocte subtile resol
uat̃ ꝛ ipsi⁹ remaneat spissuz. vñ i coquẽdo ipsam nõ
existat iuuamentũ: qm̃ spissitudinez i aq̃ augmẽtat.
Scire ãt debes ꝙ aq̃ in sue aq̃itatis diffinitõe existit
ex ptib⁹ in subtilitate ꝛ spissitudine silib⁹: q2 est sim
plex: ꝫ nõ ispissat̃ nisi ꝑpea ꝙ frigoris q̃litas sup eaz
p̃ualuit: aut pp fortez terrestriũ ptiũ ꝯmixtionẽ q̃ ob
hoc ꝙ sunt puissime ab ea nequeũt separi: neqꝫ descẽ
dere i ea: q2 nõ sunt tãte quãtitatis vt ꝯtinuitatez aq̃
scidere valeãt ꝛ i ea descendere ob multã puitatem.
Opz ḡ vt eis accidat ꝯmixtio cũ suba aq̃. Post hoc
decoctio spissitudinẽ remouet q̃ pp frig⁹ accidit pri
mo. deide ptes aq̃ vehementer rarificant donec fiat
subtilioris sube vt possint ab ea sapari ptes graues
terrestres i ei⁹ spissitudine retente: ꝛ ꝯstringãt eã de
scendẽtes: ꝛ pp descensuz ab ea sepent̃ ꝛ remaneat
aq̃ pure ꝛ simplici ꝑpinqua: ꝛ erit illud qð pp cale
factõez fuit separuz hõgeneũ ei qð remãsit ꝛ nõ lon
ginquũ ab eo: q2 cũ aq̃ a ꝯmixtio separ̃: ei⁹ ptes i subti
litate sil'ant̃: neqꝫ multũ interest iter illud qð subit: ꝛ
iter illud qð remanet. Decoctio ḡ nõ subtiliat aquã
nisi ꝑpterea: q2 aufert spissitudinez frigoris: ꝛ q2 fa
cit qð ei ꝯmixtũ est descendere. Et h⁹ q̃dez significa
tio existit: qm̃ cũ aq̃ grosse dimittunt̃ lõgo tpe nõ de
scendit ex eis res de q̃ sit curãdũ. ꝫ cũ coquitur illico
descẽdit ex eis res multa: ꝛ fit aq̃ q̃ remanet in põde
re leuis ꝛ clara. Et descẽsiõis q̃dẽ cã est subtilitas q̃
ex decoctiõe acquirit̃. nõne vides ꝙ aqua magnorũ
fluminũ sicut fluminis gion. ꝛ p̃cipue ille que in po
stremo eius sumũtur illico cũ sumunt̃ vehementer
sunt turbide: ꝛ postea in breui tpe in vna resessiõe su
bito ita clarificant̃. ꝙ si alia vice residere faceres: nõ
descenderet in eis res de qua esset curãdũ. Sũt aũt
q aquã nili maxima laude extollunt ꝛ eius bõitates
in quattuor cõprehendũt. In lõgitudine manatiõis
eius ꝛ bonitate locorꝝ p que vadit. ꝛ q2 i cursu suo a
meridie tendit ad septentrionẽ subtilians illud qð in
ipso currit ex aq̃s. In multitudine ṽo sui alie cõicãt
ei. In aq̃s ãt aliĳs si quottidie eas de vno vase i aliud
mutares quottidie manifestã videres descensionẽ si
cut i primis. Et p̃ter hoc non descendit ex eis qð de
scendere cõsueuit nisi paulati ꝛ nõ cito. ꝛ cũ hoc nõ
pfecte clarificant̃. Et h⁹ q̃dẽ cã est cõmixtiõis terre
stres leuiter a suba subtili descendũt in qua nõ ẽ gros
situdo neqꝫ viscositas neqꝫ vnctuositas: sed a spisso
nõ taz facile descendũt. Amplius decoctio sube acq
rit subtilitatẽ: ꝛ post decoctionez cõcussus. Ex aq̃s
quoqꝫ laudabilib⁹ sunt aque pluuie. ꝛ p̃cipue ille q̃ i
estate eueniũt ꝛ ex nubib⁹ cuz q̃bus accñt tonitrua.
Turbidatio ãt vaporis: vñ generãt̃ vẽti maximi cũ
nubib⁹ veniẽtes turbidãt nubes ex q̃b⁹ venit pluuia.
iõqꝫ eius suba est salsa ꝛ nõ pura. Sz tñ aq̃ pluuiali
cito aduenit putredo: lz sit aqua melior ꝑpterea ꝙ ẽ
valde subtilis: ꝛ q2 in ipsa corrũpẽs terreus ꝛ aere⁹
cito opat̃ ꝛ fit eius putredo causa ꝯputrescẽdi hũo
res ꝛ ipedit pectus ꝛ vocẽ. Quidã aũt dixerũt hui⁹
cãz ẽẽ ꝙ aq̃ pluuie gñant̃ ex vapore q fuit ex hũidi
tatibus diuersis subtiliat⁹ vel sublimat⁹. Sz si hoc
eẽt cã aqua pluuie vitupabilis eẽt: ꝛ nõ laudabilis:
ꝫ nõ ẽ ita: imo pp multã sue sube subtilitatẽ: qm̃ ois
subtils suba plus recipit passionez: ꝙ si aqua pluuie
ebulierit ei⁹ receptio putrefactõis minuet̃. Acetosa
quoqꝫ cũ comedunt̃ tũc cũ necesse fuerit vti pluuiali
aqua opponũt̃ putrefactõi ꝛ ab ipedimẽto ei⁹ secu
ritatez faciunt. Puteorꝝ ṽo aque ꝛ aq̃ ductuũ: sunt
male cõparatõe aquarꝝ fontiũ. sunt.n. aq̃ ꝯstricte ter
reistreitates logo recipiẽte tpe. iõqꝫ eẽ non põt qn in
eis aliq̃ sit putrefactio: qm̃ extracte fuerũt ꝛ ꝯmote
virtute cogente: ꝛ nõ virtute q̃ sit in eis declinãte ad
hoc vt mãifestẽt̃ ꝛ expellãt̃ nisi igenio ꝛ arte: q2 via
ꝑpinqua eis fuit adhibita p quã incesserũt. Et ex eis
tñ ille sunt deteriores q̃b⁹ ex plũbo vie facte fuerũt:
qm̃ ex ei⁹ virtute aliq̃d assumũt: vñ frequẽter ad di
sinteriã ducũt. Aqua ãt paludis deterior a aqua pu
tei existit: q2 manatio aq̃ putei acuit̃ pp illud qð de
ipsa extrahit̃: vñ pdurat eius mot⁹ ꝛ nõ multũ mo
rat̃ in ꝯstrictõe: neqꝫ manet i locis: vñ manat longo
tpe. Aqua ṽo paludis ꝑpterea ꝙ lõgo tpe morat̃ in
foraminib⁹ terre putrefaciẽtis ꝛ ei⁹ mot⁹ in manan
do ꝛ egrediẽdo ẽ mot⁹ tardus q nõ ꝓuenit ex fortitu
die sue expulsiõis pp largitatẽ materiei ipsi⁹: neqꝫ ẽ
nisi i terra corrupta ꝛ putrida. Niuose vero aque ꝛ
glatiales sunt grosse. Et aq̃ stãtes lacunales p̃cipue
discoopte male sũt ꝛ graues: q2 i hyeme nõ infrãnt
nisi pp niues. iõqꝫ gñant flegma: ꝛ calefiũt in estate
pp solẽ ꝛ pp putrefactiõez vñ gñant coleraz. Et pp
spissitudinẽ q̃dẽ ipsarꝝ ꝛ cõmixtionẽ terrestriũ cũ eis
ꝛ pp resol'onez subtilis earꝝ generãtur in eis q eas hi
bũt splenes: ꝛ eorꝝ mirach subtiliat̃: ꝛ iteriora ipso
ruz igrossant̃ ꝛ eorꝝ extrema macrescũt ꝛ humeri ꝛ
colla: ꝛ comedẽdi desideriũ supat i eis, ꝛ sitis ꝛ cõ
stringũt̃ eorꝝ ventres ꝛ difficile vomere pñt. Et ẽ ẽt
cũ ꝓueniũt ad hydropisiz ꝑpterea ꝙ aquositas i eis
retinet̃. Et ẽ cũ ꝓueniũt ad apã pulmonis ꝛ splenis

⁊ ad dysinteriā ⁊ siccant̄ eoꝝ pedes ⁊ manꝰ ⁊ ipso
ruꝫ epata debilitāt̄ ⁊ nutrimētū eoꝝ minuit̄ ꝑꝑ sple
nem: ⁊ ḡnant̄ i eis mania ⁊ hemorroides ⁊ varices
⁊ apata laxa ⁊ ꝓprie in hyeme ⁊ mulieres duriter
īpregnāt̄ ⁊ cū difficultate pariunt: ⁊ pariūt pueros
apostos: ⁊ freq̄nter fit i eis mola ⁊ ipregnatio mēdo
sa: ⁊ eoꝝ pueri sepe patiūt̄ ramicē ⁊ magni varices
⁊ cruriū vlcera: neqꝫ eoꝝ plage sanāt̄ ⁊ acrescit eoꝝ
desideriū ⁊ soluūt̄ duriter. Et ē cū nocumēto ⁊ apa
tibus in itestinis ⁊ q̄rtanis abūdāt: ⁊ i senibꝰ febres
fiūt adurētes ꝑꝑ siccitatē naturaꝝ ipsoꝝ ⁊ ventriuꝫ.
Aque ṽo nō currētes quocūqꝫ mō fuerit stō nō ꝯfe-
runt ⁊ indiciū q̄dē eiꝰ q̄ ex cānalibꝰ haurit̄ ē indiciuꝫ
aq̄ nō currētis. Est tñ melior aq̄ nō currēte ꝓpterea
ꝙ nō lōgo tpe i vno morat̄ loco: ⁊ cū nō currit pro-
culdubio aliq̄ i ea existit grauitas ⁊ fortasse i multis
eaꝝ existit stipticitas ⁊ cōuertūt̄ cito ad calefaciēdū.
iōqꝫ nō sunt vtiles febres hn̄tibꝰ: ⁊ illis i q̄bꝰ colera
supat. In egritudinibꝰ ṽo in q̄bꝰ retentio ⁊ matura
tio sunt necessarie sunt meliores. Aq̄ preterea q̄bus
suba admiscet̄ metallina aut eiꝰ sil'e. ⁊ aq̄ sanguisu-
gales oēs male sunt. In q̄busdā tñ eaꝝ existit nutri-
mentū. Illa .n. i qua virtꝰ ferri supat iuuamētū p̄stat
ad hoc vt iteriorībꝰ fortitudo tribuat̄ ⁊ vt dereb. i.
corruptio stōi prohibeat̄ ⁊ vt virtutes desideratiue
oēs ꝓcedāt. ⁊ nos q̄dē eiꝰ dispōnē noiabimꝰ ⁊ eiꝰ q̄
est qualis ipsa post. Nix ṽo ⁊ aq̄ glatialis cū mūda
fuerit ⁊ nō ꝯmixta aliꝭ rei virtuteꝫ hn̄ti malā sine sol
nat̄ ⁊ fiat ex ea aqua siue cū ea de foris ifrētur aqua
siue ipa mutet̄ i aqua erit bōa. Et suaꝝ q̄deꝫ diuisio
nū dispōnes nō diuersificāt̄ diuersitate multū extra-
nea: ꝫ ē spissior q̄ꝫ oēs aq̄ ⁊ nocet debilitatē hn̄tibus
neruoꝝ. ꝫ cū coq̄t̄ ad bonitateꝫ redit. Qꝛ si aqua gla
tialis ex aq̄s malis fuerit aut fuerit nix virtutē ꝯtra-
hens malā ⁊ extraneā a locis i q̄bꝰ cecidit erit meliꝰ
vt cū ea ifrētur aqua q̄ ab istius ꝯmixtiōe sit occulta.
Aqua p̄tererea tpate frā sanis melior ē aq̄s oibꝰ. licꝫ
neruos ipēdiat ⁊ apa in iteriorībꝰ hn̄tes ledat. Ipsa
eniꝫ appetitū excitat ⁊ stōm fortē efficit. Aqua vero
cal'a digōneꝫ corrūpit ⁊ facit natare cibū. neqꝫ illico
extiguit sitim. ⁊ est cū ad hydropisiꝫ adducit ⁊ ethi
caꝫ ⁊ ꝯsumit corpꝰ. Aqua āt calefacta cū fuerit tepi
da facit nauseā et cū fuerit calidior q̄ꝫ hec et i ieiunio
bibita fuerit m'totiēs stōm lauabit et ventrē soluet.
eā tñ frequēter bibere est malū: qꝛ stomaci debilitat
virtutē. Illa vero q̄ multū est cal'a est cū colicā resol
uit et splenis ventositates frāgit. Et illi q̄dem q̄bus
aqua cal'a arte iuuamentū p̄stat sunt epilepsiā hn̄tes
et melancoliā et capitis dolorem frigiduꝫ et asma et
optalmiā et botor in gutture et siccitatē et apa post
aures hn̄tes et rheumatismos et vlcera i diaphrag-
mate et iparis solōnē i pte pectoris. Menstrua p̄te-
rea ꝓuocat et vrinā et dolores sedat. Aqua ṽo salsa
macrescere facit et exiccat et p̄mo facit ventrē ꝓpter
viꝫ radēdi q̄ i ea existit. postea restrigit ventrē i finē
ꝑꝑ siccitatē q̄ est i eius natura et corrūpit sanguinē. ꝫ
pruritū generat et scabiē. Aqua ṽo turbida lapideꝫ
generat et oppilatōes: iōqꝫ post ipsaꝫ res comedēda
est ꝓuocatiua: lꝫ ventrē hn̄ti plerūqꝫ cōferat ipsa: et
oēs reliq̄ aq̄ grosse et graues ꝓpterea ꝙ i eiꝰ ventre
tenent̄: neqꝫ cito descendit: ex cuius quideꝫ tyriacis
exn̄t res vnctuose et dulces. aqua aūt salis armonia
ci ventreꝫ resoluit si i ea sederit: aut ex ea biberit: aut
ex ea factuꝫ fuerit clistere. Aque preterea aliminose
mēstruoꝝ supfluitatē currere nō ꝑmittūt: neqꝫ spue-
re sanguinē: ⁊ ꝓhibent illud q̄ð de hemorroidibus
egredit̄: ꝫ corpora q̄ febribꝰ sunt apta fortiter ad eas
ꝑducunt. ⁊ ferre q̄dē splenē resoluunt ⁊ nō coire va
lentes adiuuāt. Aree vero corruptōi ꝯpl'onis vtiles
exn̄t. Cūqꝫ aq̄ diuerse ⁊ bone ⁊ male cōmiscebunt̄
fortior supabit. ⁊ nos q̄dē declarabimꝰ regimē aq̄-
rū corruptaꝝ i cap. de regimie iter agentiū. Et q̄ð ð
iudicijs aq̄ ⁊ suis ꝓprietatibus ⁊ modis suaꝝ ꝓprie
tatū remāsit i cap. aque q̄ð est in medicinis simplici-
bus nominabimus si deus voluerit.

Capi. XVII. De eis que proueniunt ex retentione ⁊ euacuatione.

r Etētio eius q̄ð natural'r eūari dꝫ: aut ē ex de-
bilitate virtutū expulsiuaꝝ: aut ex fortitudine
virtutis retētiue: ⁊ retinet̄ ab ea: aut ꝑꝑ debi
litatē virtutū digestiuaꝝ: vn̄ elōgat̄ mora rei in rece-
ptaculū: iō ꝙ retinēt eā ibi virtutes naturales donec
digestio cōpleat̄: aut ꝑꝑ viaꝝ coāgustationē: aut ꝑꝑ
oppilatōes q̄ sunt in eis aut ꝓpter grossitudinē mate
riei aut ꝑꝑ ipsius viscositatē: aut ꝑꝑ eius multitudi-
neꝫ quā expulsiua neq̄t supare: aut ꝑꝑ defectū sentiē
di illud q̄ð necesse ē expelli quēadmodū accidit i co-
lica icteritia: qm̄ est cū virtꝰ volūtaria adiuuat in ex-
pellēdo: aut qꝛ virtutes naturales ad aliā parteꝫ ten
dunt sicut i crisibꝰ accidit retētio vrine aut stercoris
ꝑꝑea ꝙ eūatio cretica est in pte altera. Cūqꝫ retētio
eius ꝙ eūari dꝫ acciderit ꝓueniēt egritudines. Que
aūt sunt ex egritudinibus cōpositis sunt oppilatio ⁊
laxitas ⁊ spasmꝰ humidus: ⁊ q̄ eis sil'ia existūt. Sed
ex mō egritudinuꝫ cōpl'onis sunt putredo ⁊ caloris
innati cōstrictio ⁊ ipsius in igneitatē conuersio ⁊ ca
loris inati extinctio ex ꝓlixitate constrictionis ⁊ eius
fortitudine. quapropter eā frigus seq̄tur ⁊ supantia
etiā humiditatis sup corpꝰ. Cōes vero egritudines
sunt receptaculoꝝ fissura ⁊ eoꝝ diruptio. fastidiū
quoqꝫ est vna ex causis deterioribꝰ haꝝ egritudinū:
⁊ ꝓprie cū euenerit postq̄ꝫ consueuit euenire vacui
tas: sicut accidit in multa saturitate in annis fertilita
tis post superfluā famē: in annis sterilitatis. Ex egri
tudinibus vero cōpositis sunt apata ⁊ bothor. eua-
cuatio aūt eius q̄ð dꝫ retineri ē aut ꝑꝑ fortitudinem
virtutis expulsiue: aut ꝓpter debilitatē retētiue: aut
ꝓpterea ꝙ materia nocet grauitate ꝑꝑ sui multitudi
neꝫ: aut defensionē vl' distensioneꝫ ꝑꝑ ventositateꝫ:
aut ꝑꝑ mordicatōeꝫ sui acrimōia ⁊ acuitate: aut ꝑꝑ
materiei subtilitateꝫ q̄ fiet sicut ꝙ eliquat̄ ꝑ se. Un-
de ad expellendū fiet facilis. Est etiā cū ipsaꝫ viaruꝫ
iuuat amplitudo quēadmodū accidit aliqn̄ i spma:
aut ꝑꝑea ꝙ in longitudine scindit̄: aut incidunt̄ aut
in latitudine: aut qꝛ eaꝝ aperiunt̄ orificia: sicut acci-
dit in exitu sanguinis ex naribꝰ. Et est cū accidit hec
largitas ꝓpter causam que exterius accidit: aut inte
rius. Cunqꝫ euacuatio eius q̄ð retineri dꝫ acciderit
proueniet ꝓpter ipsaꝫ cōplexionis frigiditas ꝓpter
euacuationeꝫ materiei que erat apta ad accendendū
ex qua calor nutrit̄ innatus ⁊ fortasse prouenit inde
calor complexiōis cū illud q̄ð euacuabit̄ cōplexiōis
fuerit frigide: sicut flegma aut fuerit circa equalita-
teꝫ cōplexionis: sicut sanguis: qꝛ calíduꝫ calore supa
bit supfluo sicut colera ⁊ calefaciet. Et ex ipsa q̄deꝫ
semp accidet siccitas essential'r. ⁊ est cū ex ipsa ꝓue-
nit humiditas s̄m cōsideratōeꝫ quā nominauimus i
accn̄talitate caliditatis. Et est cū humor siccans eua
cuabit̄ nō supflue ⁊ ꝑꝑ caloris innati defectū quan-
do nutriens ꝑfecte digerere nō valet. Un̄ flegma ac
crescit. Hec tñ humiditas compl'oni nō ꝯfert inate:
neqꝫ est innata sicut calor ille non est inatus. Quod
si supflue euacuatur sequitur ipsam frigiditas ⁊ sic-
citas in sustātia membroꝝ ⁊ in eoꝝ natura: lꝫ alicui

ipsorum calor accidat extraneus et humiditas non bona. egritudines quidem istrumentales que cum eis sequuntur superfluam sunt oppilatio propter superfluam etiam venarum siccitate et propter earum coartationem: et sequitur eam spasmus et cetera. Retentio vero et cum que sunt equales. s. ille que in hora proveniunt qua est necessariae conferentes sunt et vitam conservantes sanam: et iam quidem locuti fuimus de rebus que sua generalitate sunt necessarie: licet sit cum plurimum suarum specierum non est necessarium. Nunc ergo ad alias causas procedamus.

¶ Cap. XVIII. Sermo universalis de causis que casualiter corpori accidunt: et non sunt necessarie neque impedientes.

Loquamur nunc de causis non necessarijs et non impedientibus: et sunt que sua generalitate non naturales neque nature contrarie. Et iste quidem sunt cause corpori obviantes preter aerem qui est necessarius: sicut balneatio fricandi species et alie. Incipiemus autem et dicemus quod cause que in corpore hominis sunt agentes exterius propter obviationem duobus operantur modis. Operantur enim in ipso aut penetratione illius quod ex eis subtiliatur in poris per virtutem penetrativam que est in ipsis. Aut quia membra sibi attrahunt eas per poros suos: aut ideo quod unum istorum ab altero iuvatur. Alter vero modus est ut nulla operentur commixtione: sed qualitate pura convertente corpus: et istud quidem est aut ideo quod hec qualitas aut est in effectu sicut epithimia infrigidatum in effectu quod infrigidat: aut emplastrum calefactum in effectu quod calefacit: aut est propterea quod qualitas hec est in potentia: sed calor innatus qui est nobis commovet virtutem agentem in ea et adducit ipsam ad effectum aut propter proprietatem. Sunt autem ex rebus que obviando mutant et cum ingrediuntur corpus non mutant: sicut cepe cum exterius ad modum emplastri corpori supponitur vulnerant: sed interius recepte non vulnerant: et sunt ex rebus alie que ad hoc contrarie existunt: sicut cerusa que cum bibitur vehementer mutat: sed cum ex ea fit epithimia nihil ex hoc operatur. Et sunt ex eis que nullo horum duorum modorum operantur. Et hoc quidem causa in divisione prima sex rerum existit. Una est quod cum tale aliquid quale cepe ingreditur corpus virtus digestiva incipit constringere ipsum: et cito mutat eius complexionem et debilitat eam et non dimittit eam incolumen tanto tempore ut in tali quale illud possit efficere suam operationem et interius vulnerare. et alia est quod secundum plurimum comeditur mixta cum re alia. Et tertia est quod permiscetur in receptaculis nutrientis alijs humiditatibus que ipsam submergunt et eius frangunt fortitudinem. Et quarta est quod cum est exterius in uno ponitur situ: sed interius non quiescit se movendo. Et quinta est quod exterius multum stricte tenetur: sed interius tangit non adherendo. Et sexta est: quoniam cum est interius preparationem eius ipsa virtus naturalis regit et cito eius expellit superfluitatem et bonum in sanguinem convertit. Eius vero quod ex cerusse dispositione diversificatur causa est quod cerusa est grosse nature et grossarum partium: quapropter cum est de foris non penetrat in poris: et si penetrat non pervenit ad poros spiritus neque ad membra principalia: sed cum comeditur est res huic contraria. Et etiam non venenosa que est in ea non efficit impressionem: nisi impressione superflua a calore innato qui est in nobis in ea. et hoc quidem non acquiritur ipsa obviatione extrinseca. et nos fortasse reiterabimus tibi in libro de simplicibus medicinis verba modi istius.

¶ Cap. XIX. De eis que proveniunt ex balneatione et fricatione ad solem.

Quidam ornate loquentium dixit. ex balneis melius est cuius fabrica est antiqua: et cuius aer ampliatur. et cuius aqua est dulcis. Et alius addidit ut balneator ignem suum mensuret secundum complexionem eius qui ipsum vult ingredi. Debes autem scire quod operatio naturalis balnei est calefacere suo aere et humectare sui aqua. Et prima causa est infrigidans et humectans. Et secunda calefaciens et humectans. et tertia calefaciens et desiccans. Et neque attendenda sunt verba illius qui dicit quod aqua non humectat membra interiora cum bibitur: aut cum ei obviatur. Sed plerumque ex balneo post illud quod nominavimus de suis impressionibus et mutationibus alie accidunt mutationes. Quarum quedam sunt per accidens et quedam sunt per essentiam. Est namque cum accidit balneo ut suo infrigidet aere propterea quod multum caloris resolvit innati: et ut membrorum etiam substantias exiccet propterea quod vehementer humores resolvit naturales: licet extraneos augeat humores. Cumque eius aqua multe est calitatis cutis ex ea horripilatur et inspissatur eius pori. Quare ex eius humiditate nil vadit ad corpus neque bene resolvit. est tamen cum eius aqua calefacit et est cum infrigidat. Sed eius quidem calefacere est ideo quod multum est calida et cum ipsius calor parvus est minor quam tepide infrigidat et humectat et propter constrictionem cum fuerit frigida: quia calorem constringit qui ex eius aere est habitus et coniungit ipsum visceribus cum obviaverit corpori ipsa existente frigida. Eius vero infrigidare erit cum in ea aliqui se multum balneaverint. duobus namque infrigidant modis. unus est quoniam aqua natura in ultimo rei frigide existit licet calore accidentali calefaciat quod non permanet: sed tollitur et remanet eius operatio naturalis propter illud quod ex aqua penetravit in corpus et est infrigidatio: et etiam quia aqua sive sit calida sive frigida est humida. Ideo cum multum humectaverit calorem constringit innatum propter multam sui humiditatem et extinguet ipsum et infrigidabit. Est etiam cum balneum resolutione calefacit cum invenit nutrimentum quod non fuit digestum: aut invenit humorem frigidum qui non fuit maturatus. Illud enim digerit et hunc maturat. Est preterea cum ingrediuntur balneum ipso sicco et exiccat et confert hydropisim habentibus et laxitatem. et est cum ingrediuntur ipsum eo humido et humectat. est etiam cum in ipso diu morantur et exiccat propter resolutionem et sudorem. Et est cum in ipso parum morantur et humectat cum corpus ab eo exiccat antequam egrediatur sudor. Et est cum balneum ingrediuntur ieiuni et vacui et vehementer exiccat et macrescere facit et debilitat. Et est cum ipsum ingrediuntur illico post saturitatem et impinguat propterea quod materiam ad exteriora trahit corporis. Verumtamen oppilationes efficit propter quod sui causa a stomaco et ab epate nutrimentum ad membra trahit non coctum. Et est cum in fine prime digestionis et antequam adsit vacuitas ingrediuntur et confert et impinguat mediocriter. Qui autem balneum ingrediuntur propterea ut humectentur sicut ethicam patientes faciunt: debent in aqua mergi nisi debilitentur: et postea ex oleo inungi. ideo ut in humectatione fiat augmentum: et ut teneatur aqueitas que in poris penetravit et constringatur inter cutem et non longa ibi morentur mora et locum eligant temperatum et in balnei terram multam proijciant aquam. ideo ut vapor elargetur et aer humectetur. et a balneo deferantur sine sollicitudine et labore que eis accidat super lectum et inungantur vel odorentur illico cum egrediuntur ex bene redolentibus frigidis: et dimittantur in domo in qua homines denudantur hora una: donec eis attractio aeris tepata ad eos redeat: et ad potandum tribuatur eis parum ex humectantibus sicut aqua ordei et lac asine. Et si quis horum multam in balneo facit moram timetur ne superveniat ei sincopis. propterea quod calefit cor et commovetur sincopis. In balneo preterea cum multis eius iuvamentis adsunt nocumenta. Facit enim superfluitates ad membra in quibus est debilitas leviter descendere et laxat corpus et impedit nervos et resolvit calorem innatum et comedendi desiderium deijcit et coeundi debilitat virtutem. Balneum quoque diversas habet a parte aquarum que in ipso fluunt. Si enim fuerit nitrose: aut marine: aut sulfuree: aut cineritie aut salse natura aut ingenio. s. quod in eis aliquid horum apponatur: aut in eis coquatur: sicut staphisagria: aut sicut bacce lauri: aut sicut sulfur: aut his similia resolvent et subtiliabunt et auferent laxitatem et

ꝓhibebũt humoꝝ descensionẽ ad aꝑata: ⁊ venã ha
bentib⁹ ciuilẽ ꝯferent. Eree ꝟo aq̃ ⁊ ferree ⁊ salse ẽt
iuuãt in egritudinib⁹ q̃ sunt ex frigiditate ⁊ hũidita
te ⁊ ĩ doloꝛib⁹ articuloꝝ ⁊ podagre: ⁊ conferũt laxi
tati ⁊ asmati ⁊ egritudinib⁹ renũ ⁊ fracture restau
rationẽ fortez efficiũt: ⁊ ꝯferũt carbũculis ⁊ vlceri
bus. Et enee qdẽ oꝛi conferũt ⁊ vulue ⁊ oculo laxo
⁊ humiditatib⁹ auris. Ferree vero stomacũ iuuant
⁊ splenẽ. Et nitrose qdẽ ⁊ capitibus ⁊ pectoꝛi auxi
liũ ꝑbẽt q̃ materias recipe solẽt: ⁊ cõferunt stomaco
hũido ⁊ hñtib⁹ hydropisiz ⁊ inflatiõez: sed aq̃s alu
minosis ⁊ atramẽtalib⁹ balneari ꝯfert sputo sangui
neo ⁊ egressiõi sanguinis ab ano ⁊ mẽstruis ⁊ nau
see ⁊ vomitui sine causa ⁊ cacesie ⁊ multo sudoꝛi.
Sulfuree ꝟo aq̃ neruos mũdificãt ⁊ doloꝛes distẽ
siõis ⁊ spasmi sedãt ⁊ coꝛpoꝛis sup̱ficiẽ ⁊ bothoꝛ ⁊
vlcerib⁹ malis antiq̃s ⁊ signis violaceis mũdificãt
⁊ a pãno ⁊ moꝛphea ⁊ albaras ⁊ resoluũt sup̱fluita
tes ad iũcturas ⁊ splenẽ ⁊ epar descẽdẽtes ⁊ vulue
duriciei cõferũt: ꝫ stomacũ laxant ⁊ desideriũ deij
ciunt. Marine aũt aque caput ei⁹ q in eis balneat̃ re
plent. Jdeoq̃ q in eis balneat̃ caput ĩ ipsis ponere non
dz: ⁊ ĩ eis tp̱e post tp̃s eoꝝ calefiũt ꝯplõnes ⁊ ꝓpꝛie
matrix ⁊ vesica ⁊ colõ. ⁊ iõ oẽs sunt male ⁊ graues.
Qui ãt ĩ thermis voluerit balneari opoꝛtebit vt bal
neet̃ ĩ eis q̃ete ⁊ suauiter ⁊ oꝛdinati ⁊ nõ subito. Et
nos foꝛtasse reiterabim⁹ in caplõ de ꝯseruatiõe sani
tatis sermonẽ de esse balnei ⁊ cõtinuandũ erit qd̃ ibi
dicem⁹ ei qd̃ hic añ diximus. ⁊ simil'r loquemur qñ
de potu aq̃ frigide tractabimus.

¶ Cap. XX. De his q̃ ꝓueniunt ex vsu solis.

In arena sepeliri ⁊ volutari in ip̱a ⁊ in oculo
vel ĩ oleo balneari ⁊ sup̱ faciẽ aq̃ roꝛari: ⁊ in
sole calõ fricari ⁊ p̃cipue se mouẽdo: quãto
plus se mouẽdo motu foꝛti sicut cito eũdo ⁊ saliẽdo
est ex eo q͛ sup̱fluitates vehementer resoluit ⁊ dimi
nuit ⁊ sudoꝛẽ efficit ⁊ inflatiõez egredi facit ⁊ soluit
aꝑata laxa ⁊ hydropisiz: ⁊ cõfert in asmate ⁊ ĩ aeris
attractõe in qua est necesse alas tẽdere ⁊ resoluit do
loꝛẽ antiquũ frigidũ capitis ⁊ cerebꝛ cui⁹ ẽ cõplõ fri
gida foꝛti⁹ efficit. Cũ ãt qd̃ est sub eo nõ fiet lentũ: ꝫ
remanebit eius loc⁹ siccus cõfert doloꝛib⁹ scie ⁊ re
nũ ⁊ doloꝛib⁹ lepꝛe et suffocatiõib⁹ matricis ⁊ mun
dificat matricẽ. Qꝛ si aliq̃s ĩ sole steterit ĩspissabit coꝛ
pus et idurabit et exiccabit ip̱m queãdmoduz caute
riũ supꝛa poꝛoꝝ oꝛificia et ꝓhibebit resolutiõez. In
sole aũt ĩ vno loco moꝛari ẽ deteri⁹ in adurẽdo cutez
q̃z in ip̱o ambulare: et ẽ plus ꝓhibens resolõnez. Et
arene quidẽ q̃ in desiccãdo hũoꝛes sunt foꝛtioꝛes in
p̱te cutis sunt arene marie. et ẽ cũ sup̱ eas calidas exi
stẽtes sedẽt et est cũ in eis sepeliũt̃. Et est cũ sup̱ coꝛ
pus paulati asp̱gunt̃ et resoluũt doloꝛes et egritudi
nes p̃dictas ĩ caplõ de sole. Ad vltimũ ꝟo vehemẽ
ter exiccãt coꝛp⁹. Semicupiũ ꝟo ingredi plenũ ex ta
li q̃le est oleũ est cũ cõfert laxitudinẽ hñtib⁹ et febꝛes
patientib⁹ lõgas frigidas et eis q cũ febꝛib⁹ doloꝛes
habent neruoꝝ et articuloꝝ et habentib⁹ spasmũ et
cuzez et vrine retentõez. et opz vt oleũ extra balneũ
sit calefactũ. Qꝛ si in ip̱o vulpes cocta fuerit aut da
lion et factũ fuerit queãdmodũ noiauimus: erit me
dicamen melius: qd̃ esse poterit doloꝛẽ hñtibus iun
cturaꝝ et podagrã. Faciem vero madefacere et sup̱
ip̱saz aquã roꝛare virtutez viuificat q̃ est laxata a no
cumento et inflamatõe febꝛiũ et cũ adest sincopis. et
ꝓpꝛie ex aqua rosacea et aceto: et est etiã cum deside
rio medicat̃ ⁊ ip̱m erigit: ⁊ obest rheumatismos pa
tientib⁹ ⁊ doloꝛẽ frigidũ capitis hñtibus.

¶ Sũma secũda ad numerandũ vnãquãq̃ cãm cu
iusq̃ accñtiũ coꝛp̱aliũ. que. xxix. continet caplã.

¶ Cap. I. De causis calefacientibus.

Calefacientiũ multe sunt causẽ vel species
ex quib⁹ sunt nutrimentũ in quãtitate tem
peratũ ⁊ motus temperati in quib⁹ ingre
diũt̃ exercitia tẽperata ⁊ tẽperata fricatio
⁊ tẽp̱ata cõplexio vl' cõpꝛessio: ⁊ vẽtosaꝝ absq̃ scari
ficatõe positio. Que. n. cũ scarificatione ẽ infrigidat
ꝓpter euacuationẽ. Motus etiã qui parũper p̱tinet
foꝛtitudini ⁊ multitudini: ⁊ neq̃ est sup̱fluus ⁊ nu
trimentũ calidum ⁊ medicina calida. ⁊ balneũ tem
peratuz sicut sciuisti qd̃ suo aere ⁊ aqua calefacit ⁊
artificiũ calefaciens ⁊ nõ superflue calefacientiũ ob
uiatio sicut aeruz ⁊ emplastroꝝ ⁊ vigilie equales ⁊
somnus tẽperat⁹ secundũ conditionẽ predictaz. Et
ira secundũ omnẽ dispositionẽ ⁊ tristitia cũ nõ tanta
fuerit vt infrigidet ⁊ gaudiũ temperatũ. Et est etiaz
putredo cuius ꝓpꝛietatis est vt caliditatẽ extraneaz
euenire faciat ⁊ nõ amplius. Et eius qdẽ operatio ẽ
aliud a calefactiõe absoluta ⁊ ab adustione. Calefa
cere nãq̃ minus ẽ ꝓculdubio q̃z adurere. multotiẽs
eniz accidit ⁊ nõ efficit putrefactionẽ. ⁊ est cuz ante
putrefactõez accidit. Putrefactio. n. sepe accidit cũ
in coꝛpoꝛe remanet. postq̃z ab ea causa extranea ca
lefaciens separat̃ et caliditas extranea in materia hu
mida accẽdit̃. et eius humiditatẽ mutat ab eo q͛ cõ
plexioni suhe in qua ẽ erat cõueniẽs ita q͛ eã ad aliaz
cõplexionũ specialiũ naturaliũ nõ cõuertit. Est nãq̃
cũ caliditas et humiditas mutant̃ ad hoc q͛ vni com
plexioni cõueniunt et fiunt aliĳ cõplexionũ naturaliũ
congrue. qd̃ quidẽ nõ est putrefacere: sed digerere.
Adurere vero est vt suba humida a sicca separetur
substãtia: ita q͛ illa sublimet̃: et ista descẽdat. Calefa
cere aũt simpliciter ẽ vt omnes humoꝛes secundum
suas speciales remanẽt naturas: sed plus fiãt calidi.
et de calefaciẽtibus qdẽ est spissitudo superficiei coꝛ
poꝛis. calefacit. n. ꝓpterea q͛ vapoꝛem retinet et rari
tas: intus in coꝛpoꝛe qꝛ calefacit ꝓpterea q͛ vapoꝛẽ
dilatat. G. aũt has oẽs cãs in q̃nq̃ generib⁹ cõpꝛehẽ
dere cõsueuit. s. motu nõ sup̱fluo. et obuiatõe ei⁹ qd̃
non sup̱flue calefacit: et materia calida q̃ coꝛpoꝛi ad
uenit et spissitudie et putrefactiõe.

¶ Cap. II. De infrigidantibus.

Infrigidãtiũ etiã multe sunt sp̃es. s. mot⁹ sup̱
fluus q caloꝛẽ innatũ sup̱flue resoluit. et q̃es
sup̱flua: q̃m coadunat et claudit caloꝛẽ et nu
trimentũ multũ et sup̱fluũ comestũ aut ebibituz. Et
ei⁹ sup̱flua paucitas ⁊ nutrimẽtũ frigidũ et medicia
frigida. Et obuiare ei qd̃ sup̱flue facit ex aeribus et
emplĩs et aq̃s thermaꝝ. hec. n. laxãt coꝛp⁹ et resolui
tur ab eo caloꝛ innat⁹. Et obuiare ei qd̃ tẽp̱ate calefa
cit lõgo tp̱e sicut multa ĩ balneo moꝛa: q̃m caloꝛem
suffocat inatuz. Et obuiare ei qd̃ ſm potẽtiã infrigi
dat et si in p̃nti hoꝛa calm existat. Et retentiõis sup̱
fluitas: q̃m caloꝛẽ suffocat inatuz. Et in eũatiõe sup̱
fluitas: q̃m inati caloꝛis materiã destruit p̱p̱ea q͛ spi
ritus et oppilatões q̃ sunt ex sup̱fluitatibus sequũt̃.
Et de illis ẽ vehemẽter stringere mẽbꝛa et vt stricta
p̱maneant: q̃m infrigidat et ꝓpterea q͛ caloꝛis viã
claudit. Et tristitia sup̱flua et timoꝛ nimius et gau
dium nimiũ et delitie sup̱flue. Et artificiũ infrigidãs
et cruditas que putrefactõi est opposita. Galie. ve
ro medicoꝝ pꝛinceps eas in sex solet compꝛehende
dere cãis. s. motu superfluo et q̃ete sup̱flua et obuia
tione eius qd̃ ĩfrigidat: aut qd̃ vehementer calefacit
donec resoluat et materia infrigidãs ⁊ vehementia

spissitudinis ⁊ nimia nutrimēti paucitas.

¶ Cap. III. De humectantibus.

b Umectantiū multe sunt cause. Ex eis nāq3 ē
sicut qes ⁊ somnus: ⁊ illud etiā3 retinere qđ
euacuari solebat ⁊ humorē siccantē3 euāare ⁊ nutri-
mentū multū ⁊ humectans nutrimentū ⁊ medicina
humectans ⁊ humectantibus obuiare ⁊ precipue
balneo ⁊ post comestionē proprie. ⁊ obuiare ei qđ
infrigidat: quoniā humore3 retinet. ⁊ obuiare ei qđ
calefactione tenui calefacit: quoniā humorē currere
facit ⁊ gaudium temperatū.

¶ Cap. IIII. De desiccantibus.

Esiccantia quoq3 sunt multa: velut motus
d ⁊ vigilie ⁊ vehemēter euāare. ⁊ ex eis ē coit⁹.
Et nutrientiū paucitas ⁊ vt sint sicca. Et me
dicine desiccātes ⁊ motuū animaliū frequētia ⁊ de-
siccantibus obuiare. Et ex illis ē in aqs balneari sti-
pticis ⁊ ex eis ē frigus qđ congelat: quoniā ꝓhibet
membꝝ sibi nutrimentū attrahere: ⁊ ꝓpterea ꝙ ip3
cōstringit: quare oppilatiōes in eo accn̄t q̄ nutrimē-
tum penetrare nō permittunt. ⁊ ex eis est obuiare ei
quod ē caloris vehemētis qui superflue resoluit do
nec exiccat ⁊ ex eis est multū balneari.

¶ Cap. V. De causis figuram corrumpentibus.

Ex causis figurā corrūpentib⁹ sunt cause que
e in principio creature acciderunt ꝓpter quas
virtuti informatiue: aut digestiue que sunt in
spermate sue operatōis cōplementū deficit. ⁊ ex eis
sunt cause q̄ accidunt cū a matrice separat̄. ⁊ ex eis
sunt cause que accidunt cū infans ligat̄ ⁊ cū tenet̄. ⁊
alie cause ꝑmitiue q̄ extrisecus adueniūt sicut casus:
aut ꝑcussio. ⁊ ex eis sunt cause q̄ accn̄t ꝓpterea ꝙ se
vult mouere anteq3 mēbra durescant ⁊ anteq3 bene
ambulare possit. ⁊ ex eis sunt cāe egritudiales sicut
lepra ⁊ pthisis ⁊ spasm⁹ ⁊ extēsio ⁊ paralisis: ⁊ ē cū
ꝓuenit ꝓpter pinguedinē nimiā: ⁊ est cū accidit pro
pter superfluā macie3. ⁊ est cum ꝓpter apata: ⁊ est
cum ꝓpter infirmitates situs: ⁊ est cum accidit pro
pter cōsolidatiōis vlcerum maliciam.

¶ Cap. VI. De causis opilationis ⁊ coangustatiōis
cannalium.

o Pilatio accidit: aut ꝓpter causa3 extraneā q̄
in cannali cadit: ⁊ hoc aut erit extraneum in
suo genere sicut lapis: aut extraneū in quātitate sui:
sicut sex multa: aut extraneu3 in sua qualitate: ⁊ hoc
erit aut ꝓpter suam grossitiē aut viscositatē: aut qꝛ ē
congelatum sicut sanguisuga illa que congelata est.
Hec quidē sunt partes eius qđ oppilat ꝓpterea ꝙ in
cānali cadit: ex quibus sunt q̄ in suo loco in cānali fi-
xa manent: ⁊ est ex eis qđ in suo loco ē mobile. Et ē
cum accidit oppilatio propterea ꝙ clausu3 fuit fora
men ꝓpter vlceris cōsolidationē quod in ipso factū
fuit: aut ꝓpter nascentiā addite rei sicut carnis ver-
rucose claudētis. Aut qꝛ cānalis ꝓpter apatis com-
primentis vicinitatē cooperit̄: aut ꝓpter constrictio
nem que fit ꝓpter forte frigus: aut ꝓpter vehemen-
tem siccitatē que ꝓpter stipticātia accidit: aut ꝓpter
virtutis retentiue fortitudinem: aut ꝓpter fortē liga
turam. in hyeme quoq3 multe fiunt oppilatiōes pro
pterea ꝙ superfluitates multū retinent̄ propterea ꝙ
frigus stringit.

¶ Cap. VII. De causis amplitudinis cannaliū.

Annalis ampliat̄: aut ꝓpter retentiue debi-
c tatem: aut ꝓpter fortē expulsiue motū. Et ex
hoc qdem modo ē anhelitū retinere: aut pro
pter medicinas aperiētes: aut ꝓpter medicinas laxā
tes calidas ⁊ hūidas. ⁊ cānales qdē ex cōtrariꝪs ha
rū causaꝝ coangustātur ⁊ ꝓpter oppilatiōes.

¶ Cap VIII. De causis asperitatis.

a Speritas accidit aut ꝓpter causa3 medicine
que vehementer abstergit sua incisione sicut
acetu3 ⁊ acetose superfluitates: aut sua resolutiōe si
cut spuma maris ⁊ supfluitates acute: aut propter
causa3 stipticam que exasperat ꝓpter suā siccitate3:
sicut res pontice aut frigide q̄ exasperāt ꝓpterea ꝙ
cōstringūt: aut ꝓpter res terrestres que super mem
brum iacent sicut puluis.

¶ Cap. IX. De causis lenitatis.

l Enitatis causa aut est glutinans propter sui
viscositatem: aut subtiliter resoluens que ma
teria subtiliat ⁊ ipsa3 currere facit ⁊ spissitudinem a
membri superficie remouet.

¶ Cap. X. De cāis dislocatōis ⁊ separatōis a situ.

Embri remotio ē aut ꝓpter causa3 extenden
m tem: sicut cū aliqđ trahit̄ membꝝ ⁊ extendit̄
donec dislocat̄: aut ex motu forti sup innitio
nem q̄ membꝝ a loco suo remouet: sicut cū alicuius
pes flectit̄: aut cā laxans ⁊ humectans: quēadmodū
accidit i ramice: aut ꝓpter cām ligamēti subam cor-
rumpentē ipm corrodēdo aut putrefaciendo: aut la
xū reddēdo: quēadmodū i lepra accidit ⁊ sciatica.

¶ Cap. XI. De causis malicie vicinitatis que separa
tionem prohibet.

Ausa eius ē aut grossities: aut viscositas: aut
c spasm⁹: aut laxitas: aut hūoris siccitas in iun
ctura: qꝛ ibi fit lapis: aut cū qua natus fuit.

¶ Cap. XII. De causis malicie vicinitatis que dila-
tionem prohibet.

i Psius cā ē vt grossities: aut vestigiū ꝯcarna-
tiōis vlceris: aut spasm⁹ aut cū qua nascit̄.

¶ Cap. XIII. De causis motuū nō naturaliū.

Otuum causa est aut siccitas debilitans sicut
e tremor sicc⁹ aut siccitas spasmificans sic̄ cau
sa singult⁹ sicci ⁊ causa spasmi sicci. aut super
ficies calefacientes. aut superficies infrigidātes: aut
cause virtutis viam claudentes membro suā prohi
bentes penetrationē cum oppilatōe: aut superfluita
tes que nocēt: aut ꝓpter sua3 frigiditatē sicut rigor:
aut ꝓpter punctionē sicut horripilatio: aut ꝓpter ca
caloris innati submersionē: aut ꝓpter sui paucitatē:
⁊ ꝓpter illā accidit in musculorum superficieb⁹ fri-
giditas ⁊ ꝓuenit ventositas que vult resolui ⁊ exire
sicut saltus. Et nunc quidem dicemus ꝙ hec nocu-
mētalis materia aut erit vaporalis pauca ⁊ accidēt
propter eā alices: aut erit plus ea ⁊ ꝯtinget propter
ipsam laxitudo penalis si fuerit quieta aut ꝓueniēte
alie laxitudinis species: quas nominabimus si fuerit
mobilis. Qꝫ si fortior fuerit accidet ide horripilatio.
⁊ si fuerit magis fortis ꝓueniet inde tremor. Et ma
teria quidē ventosa cum in musculo tenet̄ prouenit
propter ipsam pulsatio.

¶ Cap. XIIII. De causis augmenti ⁊ magnitudinis
⁊ numeri.

b Oru3 cause sunt materiei multitudo ⁊ virtu
tu3 attractiuaꝝ in seipsis fortitudo aut virtu
tum attractiuaꝝ fortitudo ꝓpter fricationis adinto
riū ⁊ calefactōis cū emplastris: sic̄ cū emplastro de
pice ⁊ quod ei assimilat̄. Et hoc quide3 est magnitu
dini ꝓprium ⁊ non numero.

¶ Cap. XV. De causis diminutionis.

Eqdē sunt q̄ aut i ꝑncipio ꝓuenerūt creatu
b re: sicut materiei diminutio: aut virtutis latri
cis error: aut ei⁹ debilitas: aut nocumēta que
quādoq3 extrisecus adueniūt sicut icisio aut ꝑcussio.

aut corruptio quā fecit frigus: ⁊ quādoq̄ itrinsecus
sicut herpes estiomenus aut putrefactio.

¶ Cap. XVI. De causis solutionis cōtinuitatis.

Ste quidez sunt aut intrinsecus aut extrinse-
i cus. Que vero fiunt itrinsecus sunt sicut hu-
mor comedēs ⁊ comburens ⁊ humectās ⁊
laxās aut siccās ⁊ findēs: aut sicut repletio ventosa
pungens aut humor extendens ꝓpterea ꝙ se cōstrin
gendo mouet̃: aut penetrādo in corpore. ꝓpterea ꝙ
fortis motus ip̄m separat aut humor pungens. Et
he quidē omnes aut sunt ꝓpter motus fortitudinē:
aut ꝓpter materiei multitudinem aut sicut fortitudo
motus expulsiue nō ſm naturalē cursum ⁊ sicut mo
tus super repletionē. ⁊ de his q̄ eis similant̃ est vox
fortis ⁊ saltus ⁊ sicut apatuz apertio. cause aūt q̄ ex-
trinsecus sunt: sunt sicut corp⁹ extendens vt funis ⁊
pondera: aut qđ incidit vt ensis: aut qđ adurit sicut
ignis: aut qđ cōtundit sicut lapis: quoniā huiusmo
di si vacuū inuenerit cōtundet: aut si repletū recepta
cula findet: aut sicut corpus qđ ꝑforat vt sagitta aut
quod ꝑsigit: aut mordet sicut canis rabiosus: aut vi-
pera aut homo.

¶ Cap. XVII. De causis vlcerum.

c Ause vlcez sunt apa qđ aperit̃ aut plaga que
facit pus aut bothor qui se comedunt.

¶ Cap. XVIII. De causis apostematum.

Aruz causaꝝ quedā sunt que sunt ex materia
b ⁊ quedā sunt ex dispositōe membri. Que ve
ro sunt ex parte materiei sunt repletiones ex
sex reb⁹ prenominatis. Et que ex parte dispositiōuz
membroꝝ sunt sicut virt⁹ membri expellētis ⁊ debi
litas membri recipiētis. ⁊ qđ est preparatuz ad sup-
fluitates recipiēdas: aut ꝓpter sue substātie naturā:
quoniā ip̄m sit creatū sicut cutis: aut propter sui laxi
tatē sicut caro laxa que est i trib⁹ reflexiōibus. s. post
aurē in collo ⁊ i ascella ⁊ in inguine: aut ꝓpter viarū
que ad ip̄m ꝑueniūt dilatatōez ⁊ eaꝝ que ab ipso va
dunt coangustationē: aut ꝓpterea ꝙ iferius positū
est: aut ꝓpter sui paruitatez: qm̄ illud qđ ex cibo ad
ipsuz venit colligere non valet: aut ꝓpter debilitatē
sui: quoniā illud qđ ad ipsum venit ex cibo digerere
nō potest ꝓpter nocumētū qđ est in ipso. aut ꝓpter
percussionē que materiam in ipso retinet: aut ꝓpte-
rea ꝙ resolutio ei⁹ deficit ei qđ ab eo resolui solebat
ꝓpter exercitiū aut ꝓpter calorē supfluū qui est i ip̄o
vnde cōtrahit̃. Et ille qdem calor aut ē naturalis si-
cut carnis: aut nonnaturalis quez dolor euenire fa-
cit: aut motus valde supfluus: aut aliud ex calefaciē
tibus. Ex fractura quoq̄ peruenit apa ꝓpter vnā ex
istis rebus quas prediximus: sicut cōcussio ⁊ membri
compressio ⁊ extensio cū ipsum os restauratur. In
dente quoq̄ plurimū fit apostema: quoniā nutrimē
ti recipit augmentū ⁊ infusionē ⁊ iputrefactionem.
ergo recipit apostema.

¶ Cap. XIX. De causis doloris absolute.

T quoniā dolor est vna ex dispōnib⁹ nō na-
e naturalib⁹ que corpori aīalis accīt: in causis
eius sermonē faciemus vniuersalē. Dicem⁹
igit̃ ꝙ dolor ē sensibilitas rei cōtrarie. Omnes vero
doloris cause i duob⁹ cōprehendunt̃ generib⁹. s. ge
nere mutatiōis cōplonis cito facte. ⁊ ē malitia com
plexiōis diuerse: ⁊ genere solutōis ꝯtinuitatis. Per
malitiā cōplexiōis diuerse intelligimus vt membra
sui suba cōplexionē habeāt mansiuā. deide adueniat
eis cōplexio extranea huic cōtraria. ita vt sit plus ca-
lida aut plus frigida q̄ erat ⁊ virt⁹ sensibilis rei ad-
uentum sentiet cōtrarie ⁊ fiet dolor: quoniā dolere
nō est nisi cōtrarie rei ꝯtrarietatē sentire. Malitia āt
cōplexionis māsiue nullo modo efficit dolorez neq̄
sentit̃. veluti si cōplexio mala q̄ iā est in membrorū
suba māsiua corrūpit cōplexionē principalē ⁊ facta
est ac si ipsa esset ꝑncipalis. Ista. n. dolorē nō efficit:
quoniā ipsa nō sentit̃. Opz. n. ꝙ sentiētes ab illo qđ
sentit̃ patiant̃. Res naq̄ nō patit̃ pp dispōnez māsi-
uam q̄ ipsaz nō mutat: imo nō patit̃ nisi propter con
trariū adueniēs qđ eam mutat ad illud qđ non erat.
Ideoq̄ ethicā hn̄s nō tm̄ sentit inflāmatōis quātuz
hn̄s ephimerā aut tertianā. lz ethice calor calore ter-
tiane sit maior. Calor. n. ethice est māsiuus ⁊ i suba
membroꝝ ꝑncipaliū infix⁹. Et tertiane calor ē vehe-
mens a vicinitate veniēs cali hūoris ad mēbra i qb⁹
adhuc naturalis ipsoꝝ cōplo ita ꝯseruata est. ꝙ si hu
mor recesserit mēbꝝ in sua remanebit cōplone: neq̄
calor ille in eo figet̃ nisi egritudo i ethicā mutata fue
rit. Et cōplexio qdē mala nō diuersa nō fit māsiua in
mēbro nisi ordinati. Est etiā cuz in dispōne sanitatis
īuenit̃ hoc itellectu ꝑmū: ⁊ hoc ē quoniā ei q se in
hyeme balneat si se cū aq̄ cala imo tepida lauat: acci
dit ei ex ip̄a horripilatio: qm̄ corporis eius q̄litas ab
eo ē lōginq̄ ⁊ ei cōtraria. postea v̄o vtit̃ ea ⁊ delecta
tur ex ea. ⁊ ita ordinat̃ ad resolōnē frigoris qđ in ip̄o
erat agēs. Deide aūt cū aliq̄ hora i casa balnei iterio
re sederit fiet corp⁹ eius aq̄ illa calidius. Et cū illa ea
dē aqua ꝑma repēte eo iscio sup eū ꝓijciet̃ horripila
tionē ab ea patiet̃ ⁊ sentiet ex ea frigiditatē. Cuz igit̃
hoc sciuisti dicemus ꝙ lz vnū ex generib⁹ causaꝝ do
loris sit malitia cōplonis diuerse: non tn̄ ois malitia
ꝯplonis diuerse: imo calm̄ essentialr̃ ⁊ frigidū essen
tialr̃: ⁊ siccū accn̄talr̃ ⁊ humidū nullo mō dolorē fa-
ciūt. Calor. n. ⁊ frigiditas sunt due q̄litates agētes:
⁊ siccitas ⁊ hūiditas sunt due q̄litates patiētes: qua
ruz virtutes nō sunt vt ꝑ eas corp⁹ iprimat i corp⁹:
ꝫ vt ꝑ eas corpus a corpore iprimat̃. Siccitas v̄o
ꝑ accn̄s facit dolorē: qm̄ est alteri⁹ generis eā sequit̃
causa q̄ est ꝯtinuitatis solo. Est. n. cū siccitas pp sue
ꝯstrictōis fortitudinē fit cā solonis ꝯtinuitatis. Sa.
v̄o cū verificat̃ intētio ad hoc eā reducit vt eēntialis
cā doloris nō sit nisi solo ꝯtinuitatis ⁊ nō amplius:
⁊ ꝙ calm̄ dolorē nō facit nisi ꝑpea ꝙ ꝯtinuitatez sol-
uit: ⁊ neq̄ ēt frigidū dolorē efficit: nisi ꝓpterea ꝙ ꝯti
nuitatis solo ip̄z comitat̃: pp mltā naq̄ spissitudinē
quā facit ⁊ coadunatōez ip̄m ꝓculdubio seq̄t̃ vt par
tes ad locū trahant̃ vbi spissant̃ ⁊ vt a loco separent̃
a quo trahūt̃. Et in quodā suoꝝ libroꝝ ſm han sniaz
in tm̄ ꝓcessit donec opinari fecit ꝙ oia sensibilia pas-
siue nocumētuz faciunt. pp huiusmodi. vz. faciūt no
cumentū. ꝓpter ei⁹ separationez aut pp coadunatio
nem quā separatio seq̄t̃. Nigrū itaq̄ in visibilib⁹ do
lorē efficit ꝓpter sui coadunationis fortitudinē: ⁊ al
bum pp sue disgregatōis vehementiā: ⁊ amaꝝ ⁊ sal
suz ⁊ acetosuz in gustatis dolorez efficiunt ꝓpterea
ꝙ fortiter dispergunt: ⁊ ponticū: ideo qr vehemen-
ter coadunat ꝙ ꝓculdubio sparsio sequit̃ ⁊ in odo-
ratis similiter. Et ꝓpter hoc in fortibus sonis fit do
lor ideo ꝙ dispergūt ꝓpter motus aeris fortitudinē
cum sibi obuiat. Certa aūt dictio in hoc modo ē vt
cōplexiōis mutatio ponat̃ genus ex quo dolor essen-
tialiter ꝓuenit: lz cū eo cōtinuitatis sepatio cōtingat.
huius tamē declaratio verificata in medicina nō cō-
tinet̃: ꝫ i parte sapiētie naturali: ideoq̄ ad ipsi⁹ sum
mā parūper innuemus. Dicemus igit̃ ꝙ cū dolor ē
similiū partiū in membro dolēte ⁊ cōtinuitatis solu
tio nullo mō similiū erit partiū: ꝫ dolorē i dispōnib⁹
in qb⁹ ꝯtinuitatis nō existit sepatio nō ꝯtingit iueniri

propter continuitatis solutionē: immo ꝓpter cōple
xionis malitiā. Et ēt frigus facit dolorē vbi ꝯstrigit
⁊ coadunat ⁊ oīno vbi infrigidat. Et solo qdeꝫ cōti
nuitatis nō est vbi ifrigidat: imo in extremitatibꝰ lo
coꝝ infrigidatoꝝ. Ampliꝰ dolor ꝓculdubio est con
trariū subito ipressorē sentire vñ ipse ē ꝯtrariꝰ ⁊ do
lorē faciens. Nōne vides ꝙ si qs frigus ꝯplonē cor
rupēs senserit vñ cōplonez corrūpit ⁊ fuerit sicut nō
accñs pp ipm cōtinuitatis separatio istud sentire an
erit ꝯtrariū ⁊ an dolorē faciēs. Ex hoc itaqꝫ scies ꝙ
mutatio ꝯplonis subito cā existit doloris quēadmo
dum solutio ꝯtinuitatis. ⁊ dolor qdem caliditatē fa
ciēs turbidat: ⁊ fit fortior dolor. Est etiā cū post do
lorez remanet res q̄ sensuz doloris hꝫ: nec tñ est do
lor certꝰ: ꝫ est ex summa reꝝ q̄ p se resoluunt. Et tor
pidus qdeꝫ i medicādo laborat ⁊ nocet ei.

¶ Cap. XX. De causis cuiuslibet doloris.

Dolorꝝ genera q̄ noīa hñt hec sunt: pruritiuus
d asꝑatiuus: pūgitiuus: cōpressiuꝰ: extēsiuꝰ: cō
cussiuus: frigidatiuus: laxatiuus: ꝑforatiuꝰ:
acualis: stupefactiuus: pulsatiuus: grauatiuus: fati
gatiuus: mordicatiuus. Ista qdē sunt qndeciꝫ gene
ra. Causa aūt pruritiui doloris est hūor acris acutꝰ
aut saltꝰ. Et doloris asperatiui cā est hūor asper. Et
causa doloris pūgitiui ē humor q pāniculū extendit
in latitudine: sicut eiꝰ separās cōtinuitatē. Et est cū i
sensu nō est eqlis: aut ꝓpterea ꝙ illiꝰ sup qd̄ extendit
pāniculus: aut illiꝰ ex eo qd̄ inuestitū est ptes i duri
tie ⁊ lenitate nō sunt silēs sicut furcula ⁊ pāniculo q
sup costas est iuestitus cuꝫ apā in pleuresi ad supio
rem eius trahit partē: aut nō sunt ipsiꝰ partes in suo
motu similes sicut dyafragma illi pāniculo: aut pro
pterea ꝙ ptes corporis mēbri nō similant: aut pp na
turaꝫ: aut pp nocumentū qd̄ alicui accidit suaꝝ par
tiū ⁊ nō alijs. Extensiui doloris causa ē ventositas
aut humor q neruū aut musculū extendit ac si ipsum
ad suas trahat extremitates. Et doloris qdeꝫ cōpres
siui causa ē materia q̄ membro suū coāgustat locuꝫ:
aut ventositas q̄ ipsuꝫ coangustat: ⁊ fit quasi desup
cōprimeret ⁊ ꝯtunderet. Sꝫ causa ꝯcussiui doloris
est materia q̄ inter suū musculū ⁊ suum pāniculū re
soluit ⁊ pāniculū extendit ⁊ cōtinuitatē soluit q̄ iter
pāniculū existit ⁊ membꝝ. Et causa doloris frāgiti
ui est materia aut ventositas q̄ iterponit media iter
os ⁊ pāniculū q tetigit ipm: aut frigus qd̄ illū panni
culuꝫ fortiter stringit. Causa vero doloris laxatiui ē
materia que carnē musculi extendit ⁊ nō ipsius cor
dā. Et hic qdē neqꝫ vocatꝰ est laxatiuus nisi prope
rea ꝙ musculus neruo laxior existit ⁊ pāniculo. Et
ꝑforatiui doloris causa ē materia grossa aut ventosi
tas q̄ retinet inter tunicas mēbri duri ⁊ grossi: sicut
itestini colon q̄ incessanter ipm rūpit ⁊ in ipm pene
trat stimulādo ac si terebello ꝑforaret. Acualis aūt
doloris causa ē ipsa eadē materia i huiusmodi mem
bro: ꝫ est retēta i hora qua rūpit. Et stupefactiui do
loris causa est aut fortis frigoris ꝯplexio aut poroꝝ
penetratiōis spūs sensibilis q ad membꝝ venit clau
sura cuꝫ ligatura aut receptaculoꝝ repletio. Cā vo
doloris pulsatiui est apā calidū ⁊ nō frigiduꝫ. Frigi
dum. n. quocūqꝫ mō fuerit siue sit duꝝ siue sit molle
dolorez nō efficit nisi i calidū cōuertat. Neqꝫ etiā do
lor pulsatiuus ex apāte calo accidit nisi hoc mō. s. cū
apā cōtigerit. ⁊ mēbrū qd̄ est ei vicinū fuerit sentiēs
circa qd̄ exñt arterie q̄ semꝑ pulsant. Cū. n. mēbruꝫ
sanū fuerit arterie motus nō sentit ꝓpter ipsius pro
funditatē: sed cuꝫ infirmat ⁊ apāt eius pulsatio do
lorē efficit. Et doloris qdē grauatiui causa est apā in
membro nō sensibili sicut pulmōe rene ⁊ splene. Il
lud. n. apā sua grauitate trahit inferiꝰ ⁊ membrū ife
rius trahit per sensibileꝫ fasciā ipm circundanteꝫ ⁊
suspēnsoriū a quo orit fascia: ⁊ fascia qdeꝫ ⁊ suspen
soriuꝫ sentiunt quādo iferiꝰ trahit. Aut apā in mem
bro sensibili cuius sensuꝫ ipsa egritudo iā destruxit:
sicut cancer i ore stomaci: cuius pōderositas sentit:
nec tamē dolorē efficit ꝓpterea ꝙ ipse sensuꝫ destru
xit. Fatigatiui āt doloris causa ē aut labor: ⁊ vocat
labor iste fatigatio laboriosa aut humor extendens:
⁊ vocat qd̄ accidit ex eo fatigatio extensiua aut ven
tositas: ⁊ vocat illud qd̄ accidit ex ea fatigatio infla
tiua aut humor mordicās: ⁊ vocat illud qd̄ accidit
ex eo fatigatio vlcerosa. Et ex eis qdem proueniūt
compositōes quemadmoduꝫ eas in locis suis decla
rauimus q sunt eis proprij. Et ex summa composi
tionū est fatigatio q̄ apostemosa vocat que est cōpo
sita ex extēsiua ⁊ vlcerosa. Et mordicatiuus dolorē
ex humore q qualitatē hꝫ acutā.

¶ Cap. XXI. De causis sedandi dolorem.

Ausa getis doloris est aut qd̄ cause ex q̄ pro
c uenis existit ꝯtrariū ⁊ ipsaꝫ euacuat sicut ane
tuꝫ ⁊ lini semen cū sup locū dolentē ex eis fit
emplastrū: aut cū quo mollificat ⁊ fit somnus ⁊ sen
sibilis virtꝰ ad suā redit opatōeꝫ: sicut iebriātia: aut
cuꝫ quo infrigidat ⁊ stupidū efficit sicut oīa narcoti
ca. Sedās tamen certum est primum.

¶ Cap. XXII. De eo qd̄ prouenit ex dolore.

Dolor virtutē dissoluit ⁊ membra a suis pro
d prijs opatiōibus prohibet. adeo vt membra
spūalia ab aeris ꝓhibeat attractiōe: aut eius
destruat operationē ⁊ facit eū interfectū aut frequē
tem. ⁊ oīno nō ꝫm naturalē cursum. Et ē cum in pri
mis calefacit mēbra: postea infrigidat propter illud
resoluit ⁊ vincit de spū ⁊ vita.

¶ Cap. XXIII. De causis delitiarum.

Elitiaruꝫ quoqꝫ cause in duobꝰ sunt compre
d hense generibus. Unū ipsoꝝ est genus quod
complexionē naturalē subito reducit ad hoc
vt ipsa sentiat. Et alterum est illud qd̄ naturalē con
tinuitatem subito reducit. Nulla. n. res que nō subi
to venit sentit: neqꝫ delitie ex eo habent. Est nāqꝫ de
litia sentire cōueniens. Et omne quidē sentire p vir
tutem est sensibilē ⁊ sentire est propter passionē sui.
Cūqꝫ sentire fuerit cū conueniēte aut nō conuenien
te: erunt delitie aut dolor secundū illud qd̄ imprimi
tur. Et propterea ꝙ tactus omnibꝰ sensibus est spis
sior ⁊ magis retinens illud qd̄ recipit ex impressiōe
conueniente aut non conueniēte: ideo eius sentire il
lud quod est cōueniens cum natura ei obuiat est ma
ior delitiaꝝ. ⁊ sentire quod ē incōueniēs ē deterioris
doloris q̄ꝫ illud qd̄ alijs virtutibus existit ꝓpriū.

¶ Cap. XXIIII. Ad sciendum quomodo motus do
lorem efficit.

m Otus dolorē efficit ꝓpter illud qd̄ cū eo acci
dit ex extēsione aut cōcussione aut ruptura.

¶ Cap. XXV. Ad sciendum quomodo mali humo
res dolores efficiunt.

Umores mali dolorem efficiunt aut ꝓpter
h ipsoꝝ caliditatem: sicut cuꝫ mordicationē fa
ciunt: aut sua multitudine sicut cū extendūt:
aut ꝓpterea ꝙ vtraqꝫ cōiunguntur.

¶ Cap. XXVI. Ad sciendum quomodo ventosita
tes dolorem efficiunt.

Entositas dolorē efficit pp extēsionē. ⁊ ven
v tositas qdē extendēs aut erit i mēbroꝝ cōcaui
tatibꝰ ⁊ ipsoꝝ vētriculis: sicut iflatio in stō: aut

in tunicis mēbroꝝ ⁊ eoꝝ villis sicut i colica vētosa:
aut in tunicis musculoꝝ ⁊ sub pāniculis ⁊ sup ossa:
aut i circuitu musculoꝝ inter ipsos ⁊ carnem laxā ⁊
cutem: aut occultata i mēbro sicut musculi pectoris
sunt occultati. Et ipsius qdez resolō siue subita sit si
ue multo moret̄ tpe ḃm multitudinez sue materie ⁊
ipsi⁹ paucitatē existit: aut grossitiē sue materie ⁊ sub
tilitatē ipsi⁹ aut spissitudinez aut ipsi⁹ raritatē.

¶ Cap. XXVII. De causis ei⁹ qđ retinet̄ aut euat̄.

Etentōis ⁊ euacuatōis causas scire erit ei fa
r cile q ea considerauerit que de retentiōe dixi
mus ⁊ euacuatōe. Illud igit̄ ibi legat.

¶ Cap. XXVIII. De causis fastidij ⁊ repletōis.

E qdez aut sunt extrinsece ⁊ sunt ꝑmitiue si
b cut cuz aliqs regie vtit̄: vñ multa ꝓuenit hu
mectatio ⁊ corp⁹ nō idiget huectatiōe cibi ⁊
potus. Et iō cū hec duo cōiuncta fuerit simul multi
plicabit̄ i corpore materia ⁊ corrūpet̄ opatio nature
in ipsa sicut multotiēs igredi balneuz ⁊ ꝑcipue post
comestionē. Et resolutōez ꝓhibentia sicut qes ⁊ di
mittere exercitiū ⁊ euacutōez. Et i comedēdo ⁊ bi
bendo iportunitas ⁊ regiminis malitia. Aut intrise
ce ⁊ sunt sicut virtutis digestiue debilitas q̄ nō dige
rit: aut debitas virtutis expulsiue aut retentiue ꝟtu
tis fortitudo: quapropter remanebūt huores ⁊ exte
rius nō exibūt aut cannaliū coāgustatio.

¶ Cap. XXIX. De cāis debilitatis membroꝝ.

Ausa debilitatis aut erit veniens sup corpus
c mēbri aut sup spiritū q erit virtutis lator q̄ in
mēbro ministrat: aut sup ipsaz virtutez. Illa
ꝟo cuius cā i mēbro ꝓpria existit ē aut malitia ꝯplō
nis māslua ⁊ ꝓprie ē frigida: lꝫ ēt sit cū calor illud ef
ficit. iō ꝙ ei⁹ opatio fritatis opatōi i stupore silis exi
stit: ꝑpea ꝙ corrūpit cōplōnē spūs: quēadmodū ac
cidit ei q multā i balneo morā facit: imo ei cui adue
nit sincopis ⁊ siccitas ꝓpterea ꝙ virtutes penetrare
ꝓhibet. iō ꝙ inspissat. ⁊ huiditas ꝓpterea ꝙ laxat ⁊
oppilat aut aliq̄ ex egritudinib⁹ ꝯpōnis. Sꝫ q̄ ex illis
maiorē ꝓprietatez hꝫ ne in hoie appareat neqꝫ nocu
mētū neqꝫ egritudo neqꝫ dolor: ē raritas texture illi⁹
mēbri i suis neruis. Oēs nāqꝫ opatiōes naturales ⁊
volūtarie ꝑ villos ⁊ ipsorū cōplōnez cōplent̄. Dige
stiōi quoqꝫ bōa ⁊ necessaria est retentio ḃm cōgruaz
dispositōez. Et hec q̄dē ꝑ villos existit. Illud ꝟo in
quo ē cā spūi ꝓpria est aut ꝑꝑ ꝯplōnis vel oppilatio
nis malitiā: aut ꝑꝑ resolutōez euōne facta q̄ ē ei pro
pria: aut ḃꝫ modū seq̄ndi euōnes alteri⁹. Et illud qđ
ē virtuti ꝓpriū ē opationū multitudo ⁊ ipsarū reite
ratio: qm̄ virtutē debilitat lꝫ spūs resolō cuꝫ eo asso
ciet̄ quēadmodū associat̄ cū vnaquaqꝫ cā. Cūqꝫ cās
ḃm aliū cōnumerauim⁹ modū ⁊ remotas cās cū eis
miscuerim⁹ q̄ ꝯiūctarū cārū exn̄t cāe iueniem⁹ ex eis
cās ex malitia ꝯplōnis: ⁊ cās ex corruptiōe aeris ⁊
aq̄ ⁊ comestiōis. Et ex eis sunt q̄ spm̄ euant quaruꝫ
nulla fetori silis ⁊ precipue fetori aq̄ ⁊ venenosarū
virtutū expāsio i aere aut i corpore. Ex summa cārū
ꝑterea debilitatis sunt q̄ ex euone pendēt sic̄ sanguis
exit⁹ ⁊ vēter ⁊ ꝓprie i subtilibus huoribus ⁊ aq̄ hy
dropicorū icisiōe pactensis extracta cū eius quātitas
mlta subito extrahit̄ ⁊ ꝑforatio magni apatis cū ab
eo multū pus subito exierit siue ipꝫ ꝑ se aperiat̄ ⁊ su
dor mult⁹ ⁊ exercitiū plurimū. Dolores etiaꝫ spūm
resoluūt lꝫ etiā ꝯplōnez ꝑmutēt. ⁊ ex summa istorū
qdē dolorū sunt q maioris exn̄t ipressiōis ⁊ sic̄ dolor
oris stomaci: siue sit extēsiuus siue mordicatiu⁹. Et
ois dolor q est cuꝫ ꝓpinqtate parti cordis. Febres
quoqꝫ sunt ex eis q̄ debilitatē faciunt ꝑꝑ resolōnē ⁊
euōnez sanguis ⁊ spūs ⁊ ꝯplōnis mutatōez. Ampli
tudo quoqꝫ pororū est ex eo qđ ad hoc adiuuat vt de
bilitas resoluēs accidat. ⁊ mlta fames existit h⁹ mo
di. ⁊ etiā cū toti⁹ corporis debilitas vnius membri
aut ꝑtis membri: seq̄t̄ debilitatem: quēadmodū cor
poris debilitas ꝑꝑ maliciā q̄ ori stōi accidit q̄ tāta est
vt eius virtus resoluat̄: ⁊ cū alicuius cor ⁊ cerebrū
a quolibet nocumentaliuꝫ vehementer patit̄ erit hō
hic velocis estuatōis ⁊ q ex pauca resoluit̄ cā. Et ē
cū cā debilitatis existit multitudo tolerātie egritudi
nū. ⁊ est cū aliqđ mēbrū i creatōe est debilius quodā
aut alio debilt⁹ existit. sic̄ pulmo ⁊ cerebrū. iōqꝫ erit
recipiēs qđ forti⁹ natura a seipo expellit: loc⁹. n. cere
bri ꝓpri⁹ si altus nō eēt ex tali mō res ꝓueniret quā to
lerare nō posset neqꝫ ei⁹ ꝟtus cū ipe remaneret.

¶ Doctrina tertia. Fen. secunde cuius sunt. xj. capi
tula ⁊ due summe.

¶ Cap. I. De accñtibus ⁊ significationibus.

Ccidentia ⁊ significatōes ḃm vnaꝫ quāqꝫ
a triū ꝑdictaꝝ dispōnū vnā triū declarant si
gnificatōuꝫ: aut rē ꝑñtez de qua dicit Ga.
ꝙ soli ꝯfer ifirmo i eo qđ facere dꝫ: aut rē
ꝑteritā de q̄ dixit. G. ꝙ soli ꝓdest medico: qm̄ decla
rat ipm in sua arte excellentez ⁊ ei⁹ ꝯsilio magis cre
dūt: aut rem futurā de q̄ dixit. G. ꝙ vtrisqꝫ confert:
medico ꝟo: qꝛ demōstrat ipm i sua scientia excellen
tez: ⁊ infirmo: qꝛ demōstrat q̄liter ipe sit regendus.
Significationū sanaꝝ q̄dā sunt q̄ ꝯplōnis significāt
eq̄litatē quas i suo loco noiabimus. Et q̄dā sunt q̄ si
gnificāt coequalitatē cōpositōis: ex qb⁹ sunt subales
q̄. ꝟbi grā. sunt vt sunt forma ⁊ situs ⁊ q̄ꝫtitas ⁊ nu
merus ḃm ꝙ opꝫ. ⁊ he qdē dispōnes diuise fuerūt.
⁊ ex eis sunt accñtales sic̄ decoratio ⁊ pulchritudo.
⁊ ex eis sunt finales ⁊ ipe fiūt ex cōplemento opatio
nū. ⁊ q̄ icedendo ḃm ꝑfectionē ꝓueniūt. Omne. n.
membꝝ cuius opatio cōplet̄ est sanū: modus aūt ex
opatōib⁹ cognoscendi est ḃm mēbroꝝ ꝑncipaliū di
spositōes: ḃm cerebꝝ qdez est ꝑ dispōnes opationuꝫ
voluntariaꝝ ⁊ ꝑ dispōnes sensus ⁊ ꝑ opatōes existi
matōis. Et ḃm cor qdez est ꝑ pulsuꝫ ⁊ per anhelitū.
Et ḃm epar qdē est ꝑ egestionē ⁊ vrinā: ipsius nāqꝫ
debilitatē egestio ⁊ vrina loture recētis carnis simi
les sequuntur. Accidentiū aūt que egritudines signi
ficant quedā sunt que ipsaꝫ demonstrāt egritudinez
sicut diuersitas pulsus in festinatōe sui i febre. Ipse
nāqꝫ ipsaꝫ significāt febrem. Et quedā sunt q̄ egritu
tudinis significāt locū sicut pulsus serinus cū in par
te pectoris fuerit dolor: quoniā significat ꝙ apā est i
pāniculo ⁊ i dyafragmate: ⁊ sicut pulsus vndosus:
quoniā significat ꝙ apā est in corpore pulmonis. ⁊
q̄daꝫ significāt egritudinis causam: sicut significatio
nes repletiōis per diuersitatē suaꝝ dispositionū: qua
ruꝫ quisqꝫ modus aliquē repletiōis modū significat.
Amplius accidentiū quedā sunt ꝓdeuntia que cum
egritudine incipiūt ⁊ finiunt̄ sicut febris acuta ⁊ do
lor pungitiuus ⁊ coangustatio anhelitus ⁊ tussis ⁊
pulsus serinus cū apāte lateris. Et quedā sunt q̄ no
tam horā nō hn̄t ⁊ egritudinē quādoqꝫ sequūt̄ qn̄qꝫ
nō: sicut dolor capitis cū febre. Et sunt quedā que in
fine rei eueniūt: de quibus sunt significatōes crisis ⁊
maturitatis significatiōes ⁊ significatiōes ꝓhibitio
nis maturitatis ⁊ signa mortis. haꝝ aūt plurime sūt
in egritudinibus acutis. Significationuꝫ ꝑterea alie
sunt q̄ in eo qđ de mēbris apparet significant q̄ sunt
ex eis sumpte que proprie sentiuntur sicut doloruꝫ
dispositiones ⁊ dispositiōes tactus in duriciē ⁊ mol
licie ⁊ in caliditate ⁊ in frigiditate: ⁊ i reliquis: aut

ex his que communiter sentiunt̄: ⁊ sunt ea que sunt
sumpta ex forma mēbroꝝ ⁊ ipsoꝝ sitibus ⁊ motibꝰ
⁊ quietibꝰ. Et fortasse illa significabūt ipsoꝝ dispo-
sitiones occultas sicut labij saltus vomitū. Ipsoruꝫ
p̄terea quātitates augmētate si fuerint aut diminu-
te ⁊ eoꝝ nūeri fortasse occultoꝝ dispōnes significa
būt mēbroꝝ queādmodū curtitas digitoꝝ q̄ epatis
paruitatē significat: ⁊ ecōtrario. Et cognitōes qdeꝫ
dispositionū eoꝝ ꝑ egestioneꝫ si est nigra aut citrina
⁊ super qd̄ significat sunt res visibiles. Et ex rugitu
suꝑ īflationē ⁊ malitiā digerēdi ē audibile. huiusmo
di quoqꝫ sunt cognitōes ꝑ odores ⁊ sapores oris ⁊
reliqua. Et cōiunctiōes vel cognitōes pthisis ⁊ ethi
ce ꝑ vnguiū gibbositatē sunt visibiles: sed sunt de ca-
pitulo eoꝝ que sentiunt̄ cōmuniter. est aūt cū qd̄ ma
nifeste sentit̄ rem significat occultā queādmodū ru-
bor pomi maxille pulmonis portēdit apa: ⁊ gibbo
sitas vnguis vlcus pulmonis. Ex cognitionibus ve
ro que hn̄tur ex motibꝰ ⁊ qetibꝰ trahit̄ res quā mo
do narrabimus. Significationes vero q̄ sumunt̄ ex
modo qetis sunt sicut apoplexia ⁊ epilepsia ⁊ sinco
pis ⁊ paralisis. Et q̄ ex motu sumūt̄ sunt sicut hor
ripilatio ⁊ tremor ⁊ singultus ⁊ sternutatio ⁊ osci-
tatio ⁊ alices ⁊ tussis ⁊ saltus ⁊ spasmus cū incipit
spasmari. Et eaꝝ sunt quedā que ꝓueniūt ex opera-
tione nature pricipal'r: sicut singultus: ⁊ quedā que
ꝓueniūt ex opatōe nature accidētaliter: sicut spasmꝰ
⁊ tremor. ⁊ eaꝝ quedā sunt volūtarie pure sicut ex-
timatio vel estuatio ⁊ reuolutio ⁊ de latere ad latꝰ.
⁊ quedā sunt cōposite ex naturali ⁊ volūtaria sicut
tussis ⁊ mictꝰ ⁊ egestio. ⁊ istaꝝ quidē quedā sunt in
qbus natura suꝑat volūtatē sicut tussis: et quedā in
qbus volūtas suꝑat naturā sicut mictꝰ et egestio cū
voluntaria nō cito vult efficere. Accidentiū aūt a na
tura sine voluntate ꝓuenientiū quedā sunt q̄ demon
strant sensus sicut horripilatio: et quedā que sensus
nō demonstrant: qm̄ nō sentiunt̄ sicut saltus. Hi aūt
motus diuersificant̄ aut ꝓpter diuersitateꝫ suarum
essentiaꝝ: quoniā tussis i seipa fortior existit q̄ꝫ saltꝰ:
aut ꝓpter diuersitatē neruoꝝ motoꝝ: quoniā sternu
tatiōis nerui motoꝝ plures sunt q̄ꝫ motorum tussis.
Tussis. n. cōplet̄ motiōe mēbroꝝ pectoris: sed ster-
nutatio complet̄ cōiunctione motuū mēbroꝝ pecto
ris et capitis simul. Sed quātitas timoris in eis est:
quoniā motꝰ singultꝰ sicci maioris ē timoris q̄ꝫ mo-
tus tussis: lꝫ sit tussis fortior: ꝑ qd̄ aūt natura iuuat̄
est cū qn̄qꝫ adiuuat̄ ꝑ instrumētū eētiale et pricipa
le: sicut cū iuuat̄ in expellēdo stercus a musculis ven
tris. et ē cū ꝑ instrumentū iuuat̄ extraneū: sicut iuua-
tur in tussiēdo ab aere. Principioꝝ vero eaꝝ diuersi
tates aut sunt ex mēbris sicut tussis et nausea: aut ex
diuersitate virtutū agētiū: quoniā saltus principiū ē
naturale. tussis principiū ē aiale. Sꝫ et ꝑ materie di-
uersitatē: qm̄ tussis ē ab excreatōe et saltꝰ a ventosita
te. He ḡ significatiōes significāt i eo ꝙ de membris
apparet. Et plurima eoꝝ demōstratio ē s̄m disposi
tiones manifestas. est tn̄ cū occultas demonstrāt di
spositōes sicut rubedo pomi maxille que pulmonis
apa declarat: et de signis etiēꝫ sunt que egritudines
demōstrāt occultas. quapropter oportet illū q egri
tudines vult cognoscere occultas vt anatomie noti
ciā adeptus sit ad hoc vt ꝑ eā sciētia sube cuiuscunqꝫ
mēbri ei acqrat̄ si est carnosuꝫ aut nō carnosuꝫ et cu
iusmodi ē eiꝰ forma. iō vt sciat. Verbi gratia. si apa
hoc qd̄ hꝫ hāc figurā est in eo aut nō ex parte: vnde
sue figure est cōparatū aut nō: et sciat si ē possibile ꝙ
in ipso aliqd retineat̄ vel nō: sed id labere facit ꝙ re-
cipit sicut ieiunium: et si ē possibile ꝙ in ipso aliqd
retineat̄ aut ꝙ aliqd ab eo labat̄: q̄ res sit quā in ipso
retineri sit possibile aut ab eo labi donec eius locum
sciat quatenus ꝑ ip̄m indicet de eo qd̄ in ipso sentit̄
de dolore aut apate si ē in ipso aut ab eo lōginquuꝫ.
Et sciat eius societatē ita vt iudicet si hꝫ doloreꝫ ꝑ se
aut ꝑꝑ societatē: et si materia ab ipsomet processerit
aut a suo socio sibi influxerit. et si suꝑfluū qd̄ ex eo se
parat̄ est de suba ipsiꝰ an ip̄m ē via ꝑ quā materia in
ipꝫ penetrat qd̄ ab alio separat̄ donec sciat illud qd̄
cōprehēdit vt noscat si ē possibile illud qd̄ euacuat̄
ab ipo euatuꝫ fuisse: et vt mēbri opatōeꝫ sciat donec
ipsiꝰ cognoscat egritudinē ex nocumēto qd̄ in eiꝰ ꝯsi
stit opatōe. Totū vero hoc ꝑ anatomiā scire potes.
Scias p̄terea ꝙ medico q vult egritudies regere q̄
in mēbris erūt occultis necessaria ē anatomia. cumqꝫ
anatomia sciētia ei acqsita fuerit: oportebit ꝑ hoc to
tū ip̄m studere in cogitatōe egritudinū occultaꝝ s̄m
sex regulas. Quaꝝ p̄ma ē de nocumēto opatōuꝫ. et
tu qdē opatōes cū suis qualitatibꝰ et q̄ꝫtitatibꝰ iā sci
uisti. quaꝝ significatio ē prima et ꝑdurās. Secunda
vero ē de eo qd̄ euacuat̄: cuius significatio ꝑdurās
qdeꝫ est: sꝫ nō est prima. et ꝑdurās qdeꝫ est ꝓpterea
ꝙ in ipsa semꝑ cōsidūt: et p̄ma qdē nō est. iō ꝙ signi
ficat maturatōeꝫ aut maturatiōis ꝓhibitiōeꝫ media
te. Tertia aūt est dolor. et quarta ē de apate. et q̄nta
est de situ. et sexta est de accn̄tibꝰ manifestis et cōpa
ratis. et eoꝝ significatio nō est prima neqꝫ ꝑdurans.
et in vnaquaqꝫ eaꝝ sermonē diuisum faciā. Ex opa
tionibꝰ vero significatio hētur: quoniā cū operatio
nō s̄m naturaleꝫ ꝓcesserit cursuꝫ q est ei significat̄ ꝙ
v̄tuti accidit nocumētū. ⁊ v̄tutis nocumētū egritu
dinē sequit̄ que est in membro in quo est virtꝰ. Ope
rationū vero nocumēta sunt s̄m tres modos. Opa-
tiones. n. aut minuunt̄ sicut cū oculi minuit̄ visio: ⁊
rem videt minorē ⁊ a ꝓpinquiore spacio: ⁊ sicut sto
macus cū duriꝰ digerit ⁊ tardiꝰ ⁊ minorē quātitatē.
Aut mutant̄ sicut cū oculus videt illud qd̄ nō ē: aut
videt rem nō sicut est: ⁊ sicut stomacus cuꝫ cibū dis
sipat ⁊ ip̄m male digerit. Aut destruunt̄ sicut ocu-
lus cū nō videt ⁊ stomacus cū nullo mō digerit. Eiꝰ
aūt qd̄ euacuat̄ ⁊ quod retinet̄ significatōes multis
sunt modis: aut. n. significat ex parte retentōis nō na
turalis sicut cuꝫ retinet̄ res q̄ solebat euacuari: quē-
admodū accidit illi cuius vrina retinet̄: aut egestio:
aut significāt ex pte euatōis nō nōnaturalis. Et hoc
q̄dē aut erit de suba mēbroꝝ aut nō erit ita. Sꝫ ꝙ est
de suba mēbroꝝ tribꝰ significabit modis: aut. n. per
suiipsiꝰ subaꝫ significabit: sic̄ anuli q expuūt herpe-
tē hestiomenū in cānali pulmōis significāt: aut signi
ficabit ꝑ q̄ꝫtitatē sui sic̄ cortices cū i disinteria egredi
unt̄. nā si fuerit grossus significat ꝙ vlcꝰ i grossis exi-
stit itestinis ⁊ si fuerit subtilis significat ꝙ ē i subtili
bꝰ itestinis aut significabit ꝑ colorē suū queādmodū
hypostasis petaloides q̄ si fuerit rubea significat qd̄
ē in mēbris carnosis sic̄ renibꝰ. ⁊ si alba significat qd̄
ē i mēbris neruosis sic̄ i vesica. Qd̄ v̄o significat illd̄
qd̄ nō ē de suba mēbroꝝ: significat aut: qr ipsiꝰ egres
sio nō ē naturalis sicut hūores sani ⁊ sanguis cū exie
rit: aut ꝙ est nōnaturale in qualitate sui sicut sanguis
corruptus: siue ꝯsueuerit exire siue nō. aut ꝙ est nō-
naturale i suba absolute sic̄ lapis: aut ꝙ ē nōnatura-
le q̄ꝫtitate sui: lꝫ natural'r sit eius exitꝰ. Et istud ē aut
ꝑꝑea ꝙ auget̄ aut ꝑꝑea ꝙ minuit̄ sicut stercꝰ ⁊ vri-
na cū pauca fuerit aut multa: aut vt sit nōnaturale i
qualitate sui: lꝫ exire soleat: sicut stercus ⁊ vrina que
sūt nigra: aut si egrediat̄ a pte nōnaturali: lꝫ exire cō-

fuerit sicut stercus ⁊ vrina cũ egritudie iliꝫ ꝑ supio
ra egrediunť. Doloris aũt significatões in duobus
cõprehendunť gñibꝰ. Et illud ẽ qm̃ dolor aut signifi
cat ꝑ suũ locũ. Vbi gr̃a: qm̃ si fuerit i dextra erit i epa-
te: ⁊ si in sinistra i splene. ⁊ est cũ ꝑ suã spẽm signifi-
cat q̃ sit ipsius: cã queadmodũ diximus in doctrina
causaꝝ. Vbi gr̃a: qm̃ si fuerit grauatiuꝰ significabit
aꝑa qđ est in mẽbro nõ sentiẽte: aut cuius sensus de-
structus ẽ: ⁊ extensiuus multã significabit materiã:
⁊ mordicatiuus materiã significabit acutã. Apatis
ãt significatões tribꝰ exñt modis: aut. n. sunt ex suba
sui sicut herisipilla q̃ colerã significat rubeã: aut scli-
rosis q̃ colerã demõstrat nigrã: aut ex loco sui sicut
cũ fuerit i dextra significat. Vbi gr̃a: ꝙ est apđ epar:
aut i sinistra significat qđ ẽ ex ꝑte splenis: aut ꝑ figu
rã sui: qm̃ cũ apud dextrã fuerit ⁊ fuerit lunare signi
ficat qđ est i ipo epe. ⁊ si lõgũ fuerit significat qđ ẽ i
musculo q est sup ipm̃. Sitꝰ vero significatiões aut
sunt ex locis aut ex cõitatibꝰ. Et ex locis qdẽ apparẽ
tes sũt. Et ex cõitate qdẽ sũt sic̃ ꝑ nocumentũ qđ est i
digito ex cã añcedente cognoscit̃ ꝙ est ꝑꝑ nocumen
tum qđ sexto ex paribus neruoꝝ accidit.

Cap. II. De signis distinguentibus inter egritudi-
nes ꝓprias ⁊ associatas eis.

e ⁊ quoniã est cũ egritudies in ꝑ̃ncipio accñt
i mẽbro: ⁊ est cũ accñt ꝑꝑ associatões queãd
modũ caput stomaco i suis associat̃ egritudinibus:
tunc opꝫ vt ordinemꝰ differentiã inter has duas res
ꝑ signũ distinguens. Dicemus igit̃ ꝙ opꝫ nos ꝯside
rare q̃ ꝑ̃us accidit ⁊ autumabimꝰ ꝙ ipsa ẽ ꝑ̃ncipalis
⁊ altera est ei associata. Et ꝯsiderabimꝰ ẽt q̃ sit illa q̃
remanet postq̃ altera finit̃. Et autumabimꝰ etiaꝫ ꝙ
ipa est ꝑ̃ncipalis ⁊ altera associata. Est tñ cũ ex hoc
ꝓuenit error: ⁊ hoc ẽ: qm̃ fortasse egritudo ꝑ̃ncipa
lis nõ erit ꝑcepta sensu neqꝫ dolorosa i ꝑ̃cipio sui:
ꝫ postea sentiemus ipsius ipdimentũ postq̃ associa
ta egritudo apparuerit q̃ ꝑ certo est illa q̃ post ipsaꝫ
accidit ⁊ est eã sequens. Estimabit̃ ꝗ̃ ꝙ associata ⁊
accñtalis sit illa q̃ est ꝑ̃cipalis egritudo. Et est cuꝫ
nõ percipit̃ nisi accñtalis tm̃ ⁊ principalis vel origo
obliuioni tradit̃. Semita vͦ obseruãdi se ab hoc er
rore est vt medicus mẽbroꝝ noscat cõitateꝫ: qđ qdẽ
erit ex sua scientia i anatomia. Et nocumẽta sciat q̃
vnicuiqꝫ accñt membro quoꝝ q̃dã sũt sensu ꝑcepta:
q̃dã nõ ꝑcepta ⁊ moret̃ in egritudine: ⁊ neqꝫ indicet
de ea ꝙ sit principalis nisi postq̃ ꝯsiderauerit qd sit
possibile qd accidat ipsaꝫ seq̃ns. Egruꝫ ꝗ̃ iterroget
de significatiõibꝰ egritudinũ q̃s mẽbris egro mẽbro
associatis poss̃ ẽ accidere q̃ ñ priꝰ erãt sensu ꝑcepte:
neqꝫ dolorose ita vt appareãt primo: neqꝫ cõmouẽ-
tes accñtia q̃ sunt eis ꝓpinq̃: ꝫ nec etiaꝫ eas sequunt̃
res nisi q̃ ab eis sunt lõginque nõ sensu ꝑcepte. Eger
quoqꝫ ignorat ꝙ sint accñtia illi lõginq̃ radici. Istud
tñ nõ dignoscit̃ nisi sapientia medici. Plurimuꝫ vͦ
qđ ex eo ad memoriã reducit est cuꝫ oꝑationũ ipedi
mentũ ꝯsiderat̃. Cũqꝫ oꝑationũ ipedimentũ inuene
rit añs indicabit ꝙ egritudo illa est associata: lꝫ q̃dã
membroꝝ sint talia ꝙ plurimũ dispõnũ ipsoꝝ est vt
sint eoꝝ egritudies alioꝝ membroꝝ egritudies seq̃n
tes. Capitis. n. ꝺm plurimũ suaꝝ dispõnũ sunt egri-
tudines ꝑ societatẽ stõi. Sꝫ illud ꝯuertere est perpa-
ruꝫ. Et nos qdẽ corã tuis manibꝰ ponemꝰ signa cõ-
plexionũ ꝑ̃cipaliũ ⁊ accñtaliũ ꝺꝫ modũ cõeꝫ. Que
vero vnicuiqꝫ membro sunt ꝓprie i suo dicet̃ caplõ.
Quecũqꝫ ãt ex significatõibus egritudinũ ꝯpositõis
manifeste fuerit sensus dignoscet. Sed que occulte
fuerit exceptis replexiõe et oppilatõe ⁊ aꝑatibꝰ ⁊ so-
lutione cõtinuitatis in dictiõe vniuersali cõprehẽde-
re ẽ difficile. Et silr̃ illđ qđ ex repletõibꝰ et aꝑatibꝰ et
solõne ꝯtiuitatis vnicuiqꝫ mẽbro ꝓpriũ existit. Me
lius igit̃ ẽ vt hoc totũ dictõibꝰ reseruet̃ ꝑticularibꝰ.

Cap. III. De signis complexionum.

s Ignoꝝ gñа qbꝰ cõplexionũ dignoscũt̃ dispõ
nes sunt decẽ. vnũ eoꝝ est tactus. Et modus
qdẽ quo cognoscit̃ est vt ꝯsideret an tactui sa
ni sit eq̃lis in terris temꝑatis ⁊ aere tꝑato. nã si eq̃lis
fuerit significabit eq̃litatẽ. Qꝫ si patiat̃ ab eo tactorũ
ꝯplõnez hñs sanã ⁊ ifrigidet̃ aut calefiat aut ipꝫ sen
tiat materia molliorẽ aut duriorẽ aut asꝑiorẽ q̃ꝫ natu
ralis: neqꝫ fuerit ibi cã ex aere aut balneatõe cũ aq̃ fri
gida aut alia re q̃ mollitiẽ addat aut asꝑitateꝫ: est tũc
ex cõplõne nõ tꝑata. Et ex dispõne qdem vnguiũ in
mollitie ⁊ siccitate ipsaꝝ poss̃ est cognoscere cõplõ-
nis corporis dispõneꝫ lꝫ molliciei ⁊ duriciei iudiciũ
nõ sit stabile nisi priꝰ eq̃litatis iter calitatẽ ⁊ frigidita
tem significatiões ꝑ̃cesserint: naꝫ si nõ ita fuerit poss̃
erit vt calitas duꝝ tactũ ⁊ asꝑeꝝ mollificet nedũ illũ
q est temꝑatus ꝑꝑ resolõneꝫ ipsiꝰ ⁊ facit existimari
ꝙ sit mollis ⁊ humidus natura ⁊ vt frigiditas mol
lem tactũ iduret nedũ illũ q est temꝑatus ꝓpterea ꝙ
multũ cõgelat ⁊ ispissat ⁊ opinabit̃ ꝙ sit siccꝰ sic̃ nix
⁊ sol. Et nix qdẽ ꝓpterea ꝙ coagulat ⁊ cõgelat. Et
sol qdẽ ꝓpterea ꝙ igrossat. Eoꝝ aũt plurimi q frigi-
de sunt cõplõnis corpora mollia sunt lꝫ sint macra:
qm̃ cruditas multa cõsistit in eis. Secundũ vͦ ẽ ge
nus signoꝝ ex carne ⁊ adipe assumptoꝝ: qm̃ caro
rubea cũ mlťa fuerit hũiditatẽ significabit ⁊ calitatẽ
⁊ erit ibi soliditas. ⁊ si pauca fuerit ⁊ adeps multus
nõ ibi affuerit significabit siccitatẽ. Pinguedo aũt ⁊
adeps sꝑ frigiditatẽ significãt ⁊ est cũ eis laxitas. Et
si cũ hoc fuerit venaꝝ angustatio ⁊ sanguinis pauci-
tas ⁊ hoc hñti aduenerit debilitas ex fame ꝑꝑ mino-
ratiõeꝫ sanguis naturalis q est ꝑ̃paratꝰ ad illud quo
mẽbra ex nutrimẽto idigent: significabit ꝙ ꝯplõ hu-
iusmodi est ꝺm naturã. Et si hec alia signa non affue
rint significabit ꝙ ẽ cõplõ acq̃sita. Pinguedis ãt ⁊
adipis diminutio sꝑ calitatẽ significat: qm̃ pinguedi
nis ⁊ adipis materia sanguis ẽ vnctuositas ⁊ caꝝ fa
ctor ẽ fritas: ⁊ ꝑꝑ hoc i epate minorant̃ ⁊ sunt i inte
stinis multe. Et neqꝫ sunt sup cor multe plusq̃ꝫ sup
epar nisi ꝑꝑ materiã: nõ. n. ꝑꝑ ꝯplõnẽ ⁊ formã ⁊ ꝑꝑ
curã nature pẽdentẽ a materia illi siťi. Piguedis ãt
⁊ adipis ꝯgelatio sup corpus minuit̃ ⁊ auget̃ ꝺꝫ mi
noratõeꝫ caloris ⁊ ipsiꝰ augmẽtũ. Et corpꝰ q̃dẽ car
nosuꝫ absqꝫ mlťa adipe ⁊ pinguedie ẽ corpꝰ calm̃ ⁊
hũidũ. Qꝫ si fuerit caro rubea multa cũ pinguedie ⁊
adipe pauca: significabit hũiditatẽ supfluã: ⁊ si sup-
flua fuerit: hũiditatis ⁊ fritatis significabit supfluita
tẽ ⁊ ꝙ corpꝰ frigidũ fcm̃ est ⁊ hũiduꝫ. Et ex corpori
bus qdẽ ꝙ magis est macꝝ est frm̃ ⁊ siccũ: ⁊ postea
calm̃ ⁊ siccũ: deide siccũ qđ in calitate ⁊ fritate tꝑa-
tũ existit: postea calꝫ qđ est i hũiditate ⁊ siccitate tẽ-
ꝑatũ. Tertiũ vͦ genꝰ est signoꝝ sumptoꝝ ex ca
pillis: ⁊ ipsa sunt q̃ sumẽda sũt ex ꝑte hoꝝ modoꝝ q
sunt velocitas origis ⁊ ipsius tarditas et multitudo
eoꝝ et paucitas ipoꝝ subtilitas et grossitudo eoꝝ pla
nities et crispitudo. et eorũ color ẽ vna ex radicibus i
hoc. Signa vͦ ex velocitate natiuitatis eorũ aut tar
ditate aut ꝓhibitõe origis ipsoꝝ sumpta sunt: ꝙ illi q
tarde nascũt̃ aut nõ nascũt̃ cũ nõ affuerit signficatio-
nes q̃ corpꝰ penitus sanguineꝫ nõ hr̃e demõstrent si
gnificãt ꝙ ꝯplõ vehemẽter est hũida. Qꝫ si festinaue
rint nõ erit corpꝰ illiꝰ hũiditatis: imo ad siccitatẽ de
clinabit. Ipsiꝰ vͦ calitas et fritas ex aliꝭs signis q̃ iã

dixímꝰ cognoſcũť. Cũ ãt caľitas et ſiccitas ꝯiſigenť
capilli multo citius naſcenť ⁊ erunt multi ⁊ groſſi:
qm̃ multitudo caľitatē ſignificat ⁊ groſſities multaꝫ
fumoſitateꝫ. idcꝫ i iuuenibꝰ eſt amplius q̃ꝫ i pueris:
qm̃ pueroꝝ materie vapoꝛoſe ſunt ⁊ non fumoſe. ⁊
hoꝝ ꝯtraria ipſoꝝ ſequũť ꝯtraria. Significatio ãt ex
ꝑte figure ē ꝙ criſpitudo ſignificat caľitatē ⁊ ſiccita-
tē. Eſt tñ cũ foraminũ ⁊ poꝛroꝝ toꝛtuoſitate. ꝫ iſtď
nõ reſoluiť cuꝫ alterať ꝯpľo. Due vero ꝑme res mu
tanť ⁊ planities hꝰ ſignificat ꝫriũ. Ex ꝑte ãt coloꝛis
nigredo ſignificat caľitatē ⁊ ſubalbedo ſignificat fri
giditatē ⁊ citrinitas ⁊ rubedo eq̃litatē ſignificãt ⁊ al
bedo ſignificat aut fritateꝫ aut hũiditatē vehementē
ſiĉ canities: aut foꝛtē ſiccitateꝫ ſiĉ accidit vegetabili-
bus cũ ſiccãť q̃ ex ſua nigredie aut viriditate trãſeũt
ad albedinē: ⁊ hoc qdeꝫ nõ accidit hoĩbus niſi i fine
egritudinũ ſiccãtiũ. Et canitiei qdē cã apud Ari. eſt
ꝯuerſio ad coloꝛē fľatis. ⁊ apud. G. ē atacha rugi q̃
nutrimẽtũ comitať qď ad capillos venit cũ frm̃ fue-
rit ⁊ fuerit tp̃s motꝰ eiꝰ ⁊ ipſiꝰ penetratio i poꝛis tar
data. Cũcꝫ duas dictõēs ꝯſideraueris iuenies eas ꝓ
certo ꝓpinq̃s: qm̃ cã in albedie coloꝛis flegmatis ⁊
cã in albedie atacha rugi eſt vna. ⁊ ď hoc qdē phyſi
cus tractare dꝫ. Poſt hoc aeres ⁊ regiõēs i re pillo
ruꝫ opatõēꝫ hñt q̃ ē obſeruãda. nõ. n. timeť ꝙ i nigro
ſit capillus flauus q eq̃litatē cõpľonis ipſiꝰ ſignificet
cũ eã habuerit: necꝫ i capillis ſclaui nigredo q̃ cõpľo
nis eiꝰ ſignificet caľitateꝫ cũ ipſoꝝ genꝰ eã habuerit.
Etates etiã i re capilloꝝ opanť: qm̃ iuuenes ſunt ſiĉ
meridiõales ⁊ pueri ſiĉ ſeptentrionales ⁊ ſenectus ē
ſiĉ mediũ. Pili ꝑterea i puero mľri ſignificãt ꝙ ipſiꝰ
cõpľo cũ creſcet ad meliaꝫ cõuerteť. ⁊ in ſene ſignifi-
cat ꝙ i ꝑñti eſt melãcolicus. ¶ Quartũ vero genus
eſt ſignoꝝ ſumptuꝫ ex caloꝛe coꝛpoꝛis. Albedo. n. ſi
gnũ ē priuatõis ſanguis aut paucitatis ipius cũ frita-
te: qm̃ ſi cuꝫ caľitate eſſet ⁊ hũoꝛe colerico eſſet citri-
nitas. Et rubeus qdeꝫ ſignificat multũ ſanguis. Et
ruffus et ſubruffus ſignificat caľitatē. Sꝫ ſubruffus
plus ſignificat colerã rubeã: et ruffus ſignificat ſan-
guinē colericũ. Eſt tñ cuꝫ ſubruffus ſanguis ſignifi
cat priuatõēꝫ: lꝫ nõ ſit ſibi colera rubea queãdmodũ
accidit inꝯualeſcẽtibꝰ. Fuſcus aũt vehemẽtē ſignifi
cat fritateꝫ ob quã minuiť ſanguis. et ꝯgelaťt ille pau
cus et ad nigredinē ꝯuertiť et cutis mutat coloꝛeꝫ. et
brunus ſignificat caľitatē. Et melõgianus fritatē ſi-
gnificat et ſiccitateꝫ: qm̃ coloꝛ ē q purã colerã nigrã
ſeqť. Sꝫ gypſeus fritatē ſignificat et reꝫ flegmaticã.
Et ſtãneus fritateꝫ et hũiditateꝫ ſignificat cũ pauca
re melãcolica: qm̃ eſt albedo cuꝫ pauco viriditatis.
Erit ğ albedo ſeq̃ns coloꝛē flegmatis et ꝯpľonē hũi
ditatis et viriditas ſeq̃ns ſanguinē cõgelatũ q trahit
ad nigredinē q cõmixtus flegmati factꝰ fuit viridis.
Et eburneꝰ fritatē ſignificat fľaticã cũ paucacolera
rubea. Et ſm plurimũ qdem mutať coloꝛ ꝑꝑ epar
ad ſubruffedinē et albedinē: et ꝑꝑ ſplenē ad ſubruffe
dineꝫ et nigredineꝫ. Et i egritudinibꝰ hemoꝛꝛoidaꝝ
ad ſubruffedinē et viriditateꝫ. hoc tñ nõ eſt ſꝑ imo ē
cũ mutať. Cognoſcere vero ex coloꝛe ligue ꝯpľonē
ſtõi et iteſtinoꝛuꝫ eſt difficile: et ex coloꝛe oculi ꝯpľo
neꝫ cerebꝛi eſt difficile. Et foꝛtaſſe eſt cũ in vna egri
tudie duoꝛũ coloꝛũ diuerſitas i duobꝰ ꝯtingit mem
bꝛis ſiĉ cũ albeſcit ligua et nigreſcit facies i vna egri-
tudie queãdmodũ icteritia q̃ ꝑꝑ vehementiã acuita-
tis colere rubee accidit. ¶ Quintũ vero eſt genus ſi
gnoꝛũ ex foꝛma membꝛoꝛũ ſumptoꝛũ: qm̃ ꝯpľonem
calidã ſequũť pectoꝛis amplitudo ⁊ extremitatũ ma
gnitudo et ipſarũ cõplementũ q̃ꝫtitate earũ abſcꝫ co-

anguſtatõe et ſine curtitate et ꝑcipue manuũ et pedũ
et venaruꝫ amplitudo ⁊ eaꝝ apparitio ⁊ pulſus ma
gnitudo ⁊ foꝛtitudo ipſius eſt magnitudo muſculo
ruꝫ ⁊ ꝓpinq̃tas eoꝝ ex iuncturis: quoniã opationes
augmentatiue ⁊ cõpoſitiue foꝛmē caľitate cõplenť.
Et fritateꝫ ſequũtur omniuꝫ hoꝝ contraria: qm̃ ꝑꝑ
eã minoꝛãť virtutes naturales ⁊ nõ ꝯplent opatõēs
natiuas ⁊ creatõēꝫ. Et cõpľoneꝫ ſiccã ſequunť aſpi-
tas ⁊ curuitas ⁊ iũcturaꝝ manifeſtatio ⁊ aptio car-
tilaginũ i epigloti ⁊ naſo ⁊ ē naſus eq̃lis. ¶ Sextuꝫ
ꝟo eſt genꝰ ſignoꝝ ſumptoꝝ ex velocitate paſſionis
mẽbꝛoꝛũ. Membꝛuꝫ. n. cũ cito caleſit abſcꝫ difficul
tate ē calide ꝯpľonis: qm̃ cõuerſio i gñe ꝓpoꝛtiõali ē
faciliօꝛ ꝯuerſiõe ad ꝯtrariũ: ⁊ ſi cito ifrigidať res erit
ecõtrario. Qꝫ ſi aliq̃s dixerit ꝙ opꝫ vt res ſit huic cõ-
traria. Nos nãcꝫ ꝓ certo ſcimꝰ ꝙ res non patiť niſi a
ſuo cõtrario ⁊ nõ a ſuo ſiľi. ꝫ ex hoc ꝟbo qď tu ꝑmi-
ſiſti ꝓuenit vt paſſio a ſiľi ſit dignioꝛ. Rñſio erit ꝙ ſi
mile a quo nõ patiť res ē illud cuiꝰ q̃litas ⁊ q̃ꝫtitas il
lius qď ei ſiľe exiſtit ē vna ſpecie ⁊ natura. Qꝫ ãt cali-
dius ē alio nõ ē ſiľe ei qď eſt minus caľꝫ: imo duo ca
lida quoꝛũ vnũ eſt calidius diuerſificãť. ⁊ illud qdeꝫ
qď eſt minus caľm cõparatiõe eius qď eſt calidius ē
frigidũ. Patiť ğ ex hoc vñ eſt frigidũ cõparatõe illiꝰ
⁊ nõ caľm. Patieť ēt ab eo qď eſt ipſo frigidius ⁊ a
frigido. vnũ tñ eoꝛũ ipſius qualitatē auget ⁊ ꝑbet ei
augmentũ qď eſt i ipſo foꝛtiꝰ ⁊ alterũ eius minuit q̃li
tatē. Ipſius ğ alteratio ad id qď i ſui qualitate ꝑſtat
augmentũ ⁊ mutat illud qď in ipſo eſt foꝛtiꝰ erit fa-
ciliօꝛ: lꝫ ſit hic alia cã q̃ alicui eoꝛũ q̃ in q̃litate cõicant
eſt ꝓpꝛia ⁊ cõtradicit ſiĉ illud qď in ſui natura calide
exiſtit cõpľonis nõ cito recipit i ſe calidi opatõēꝫ: niſi
ꝓpterea ꝙ caľitas deſtruit opatõēꝫ cõtrarij qď ē fri-
gidũ: eo ꝙ refrenat illud qď cõpľo caľa vult efficere
de augmẽto i calefactõe. Cum ğ ſibi occurrũt ⁊ ꝓhi
bens deſtruiť iuuãt ſe ambo i calefaciendo ⁊ eoꝛuꝫ
adiutoꝛiũ ſeqť duaruꝫ qualitatuꝫ foꝛtitudo cõpleta.
Cũ ꝟo extrinſeca caľitas eq̃litatē deſtruere voluerit
caloꝛ inatus q eſt itus erit res foꝛtioꝛ i reſiſtẽdo adeo
vt venena caľa nõ refrenet necꝫ expellat: necꝫ ipſoꝛũ
coꝛrũpat ſubaꝫ niſi caloꝛ inatꝰ. Caloꝛ nãcꝫ inatus na
ture eſt iſtrumentũ qď caloꝛis eueniẽtis expellit no-
cumẽtũ ꝓpꝫea ꝙ ſpm̃ mouet ad ipm expellendũ ⁊ ad
eiꝰ vapoꝛē remouendũ ⁊ ad ipm reſoluẽdũ ⁊ ipſius
materiã adurẽdũ. Et frigidi ēt adueniẽtis nocumen
tũ ꝑ ꝯtrariũ expellit. Hãc ꝟo ꝓpꝛietatē nõ hꝫ fritas.
nõ. n. ipugnat necꝫ refrenat niſi aduenientē caľitateꝫ
ꝑ ꝯtrariũ tm̃: qꝛ nõ ipugnat aduenietē fritatē. Et ca
loꝛ qdē inatꝰ ē ille q hũoꝛes naturales tueť ne eis ca-
liditates extranee dñenť. Caloꝛ nãcꝫ inatꝰ cũ eſt foꝛ-
tis põt natura ipſo mediãte i hũoꝛibꝰ miniſtrare ſm
modũ maturãdi ⁊ digerendi ⁊ cuſtodire eos ſꝫ ſani
tatē. ⁊ mouenter hũoꝛes ſꝫ modũ miniſtratõis ipiꝰ.
⁊ ꝓhibenť moueri ſm moduꝫ miniſtratõis caloꝛis
extr[illegible]nei q̃re nõ putreſiũt. Sꝫ cuꝫ caloꝛ iſte ē debilis
fatigať natura ⁊ a regimie hũoꝛuꝫ abſtinet ꝑꝑ iſtru
menti debilitatē qď iter ipſaꝫ ⁊ humoꝛes ē mediũ ⁊
ſtat: ⁊ caloꝛ extraneus iuenit hũoꝛes nõ ipeditos ab
adminiſtratõe. Cõpꝛehẽdũť ğ ab eo ⁊ facit eos obe
dientes ⁊ motu extraneo ipſos mouet ⁊ accidit pu-
trefactio. Caloꝛ igiť inatus virtutuꝫ oĩum eſt inſtru
mentũ: ſed fritas eſt ei incõueniens: ⁊ necꝫ ꝓdeſt ni
ſi accñtaľr. Ideocꝫ diciť caloꝛ inatus ⁊ nõ dꝛ fritas
inata: necꝫ operať fritati ex colcodea coꝛpoꝛis illud
qď opať caľitati. ¶ Septimuꝫ aũt genus ſignoꝛũ eſt
qď ſumiť excogitatõibꝰ ⁊ a rebus multũ deſideratis
a natura hoĩs quas plurimũ apprehendit virtus ⁊

opaꝝ silitudinē qualitatū: sicut dicemus i somnis: iō ꝙ corpꝰ est istrm aie. ¶ Octauū āt genus est qđ su mit a signis opationū. Cū.n. opatiões ſm naturalez cursuz ꝓcedūt plene ⁊ ꝑfecte significāt cōplonis eq̄litatē. Qz si a pte sua ad motꝰ mutent̄ supfluos signi ficāt ꝯplonis caliditatem. Et silr si ꝓperauerit qm̄ ca liditatez significāt sic̄ augmenti velocitas ⁊ natiuita tis capilloꝝ ⁊ natiuitatis dentiuz. Qz si debilitent̄ ⁊ ociose fiāt ⁊ tardent̄ significāt ꝯplonis fritatez. Est tm̄ cū eoꝝ debilitas ⁊ ociositas ⁊ tarditas sunt cadē tes ꝑꝑ cōplonez calidā: lꝫ illud esse non possit absqꝫ mutatōe a cursu naturali cū debilitate. Et est etiā cū plures naturaliū opationū deficiūt ꝑꝑ caliditatē ⁊ mi nuit̄ sic̄ somnus: qm̄ fortasse est cū destruit̄ ꝑꝑ calo rem ꝯplonis calide aut minuit̄. Et silr est cū augent̄ aliq̄ dispōnū naturaliū ꝑꝑ fritatez sic̄ somnꝰ: ſꝫ tm̄ nō erūt ex summa cōparationū nō naturaliū vel opatio nū naturaliū absolute: imo cōditōalr ⁊ ꝑ cām. Sōni nāqꝫ necitas i vita ⁊ sanitate nō est necitas absoluta: imo ꝓpea vt spūs ab ipedietibꝰ sepet̄ ꝑꝑ illud qđ ei accidit ex laxitudie aut ꝓpea ꝙ ē ei necessariū incūbe re: ꝑꝑ digōnē cibi: ⁊ ꝓpea ꝙ nō pōt duas res. Sōni igit̄ necessitas nō ē nisi ex pte alicuius ipotentie ⁊ est exitꝰ a necitate nāli: lꝫ sit exitus ille nālis ab eo vn̄ est necius. naturalis.n. dicit̄ de necessario cōitate nois. Firmior ꝟo significatio quā hoc nomen hꝫ nō ē nisi vt dicat̄ ex ꝯplone eq̄li: ⁊ illud ē vt opatōnes sequēt̄ ⁊ ꝯpleāt̄. Eiꝰ ꝟo significatio sup caliditatē ⁊ fritatez ⁊ siccitatē ⁊ hūiditatez est significatio ꝓbabilis. Ex gn̄e āt opationū fortiū q̄ calorē significāt est acuitas vocis eiꝰ grossitudo ⁊ loq̄ndi velocitas ⁊ ipsiꝰ cōti nuitas ⁊ ira ⁊ festinatio motionū ⁊ palpebraꝝ cita tio: lꝫ sit cū ista adueniūt nō ꝑꝑ cāz cōez: imo ꝑꝑ cāz mēbro opatiōis ꝓpria. ¶ Nonū ꝟo genꝰ ē expulsio supfluitatū a corpore ⁊ q̄litates eoꝝ q̄ expellūt̄. Ex pulsio.n. cū nō auferꝛ ⁊ illud qđ ex stercore ⁊ vrina egredit̄ ⁊ sudore ⁊ alijs ē acutū hn̄s odorē fortem ⁊ tincturā ex eis q̄ tincturā hr̄e ꝯsueuerūt ⁊ adustionē ⁊ decoctōez ex illis q̄ assatōez ⁊ decoctionē solēt ha bere est calīm. Qđ vero diuersuz est ab hoc est frigi dū. ¶ Et genꝰ qdez decimū est sumptū ex dispōnibꝰ virtutū aie in suis opatōibꝰ ⁊ passionibꝰ sic̄ ira fortis ⁊ estiatio ⁊ ꝑceptio ⁊ itellectꝰ ⁊ audacia ⁊ verecū dia ⁊ suspitio bōa ⁊ bōa spes ⁊ ipietas ⁊ i pigritia ⁊ moꝝ virilitas ⁊ pauca ociositas ⁊ parūper pati ab vnaquaqꝫ re significat caliditatē. eoꝝ aūt ꝯtraria frita tem ⁊ ꝑseuerātia feruoris ⁊ māsuetudinis ⁊ imagi nari ⁊ remorari ⁊ reliquoꝝ significant siccitatem. A passiōibꝰ vero cito remoueri significat hūiditatē. ex hac qdē secta est isomnietas ⁊ somniū: qm̄ ille est cuius ꝯplone ē dn̄iuz caliditatis videt se q̄si ad ignē ca lefieri aut sic̄ ille q sedet ad solē: ⁊ ille i cuius ꝯplone i fritas dn̄ans videt se sicuti esset i niue aut q̄si i aquā mitteret̄ frām. amplius vnusqsqꝫ humorez hn̄s do minātē videt illud qđ suo ptinet hūori queādmodū dicūt. Hoc āt totū qđ noiauimꝰ aut plurimū eius est de mō significationū cōplonū pricipaliū q̄ sunt ab ini tio creature. Cōplonū ꝟo extraneaꝝ accn̄taliū q̄ est acuta significat iflāmatōez i corpore nocibilē febres ꝓcedētes ⁊ fortitudis destructōez apud motꝰ rebel lionē caliditatis ⁊ sitim supfluā ⁊ adustionē i ore stōi ⁊ amaritudinē i ore pulsuz q laxitudini attinet ⁊ ve locitati vehemēti ⁊ freq̄ntie ⁊ cui oia calefacientia i regimie adhibita nocent ⁊ q vel quā infrigidātia cu rāt ⁊ cuius dispōi estate mala existit. Cōplonis aūt frigide nō nālis signa sūt paꝝ digerere ⁊ sitis pauca ⁊ iūcturaꝝ laxitas ⁊ ex f late febres mlte ⁊ cui rheu matismi nō nocent ⁊ ifrigidātia in regimie addibita ⁊ vt ꝑ calefaciētia curet̄ ⁊ vt i hyeme malā hēat dis positiōez. Signa vero hūiditatis nō nālis sunt ptinē tia signis frātis ⁊ est cū eis laxitas ⁊ saliue fluxus ⁊ mucilagis ⁊ ventris solo ⁊ digerendi malitia ⁊ ipe dimentū qđ est a regimie qđ est hūidū: ⁊ multꝰ som nus ⁊ inflāmatio palpebraꝝ. Sꝫ signa siccitatis nō naturalis sunt aspitas ⁊ vigilie ⁊ macies accn̄talis et lesio a regimine in quo est siccitas et malitia dispo sitionis i autūno et curari per id qđ humiditatē effi cit et curatio ꝑsens ꝑ aquā calidā et oleum subtile et fortis receptio eorum.

¶ Cap. IIII. De comprehensione signoꝝ cōplonem habentis equalem.

f Igna eius aggregata accepta de alijs q̄ dixi mus sunt eq̄litas tactus in caliditate ⁊ fritate ⁊ siccitate ⁊ hūiditate ⁊ mollitie ⁊ duritie: ⁊ eq̄litas coloris i albedine ⁊ rubedine: ⁊ figure mediocritas iter grassitiē ⁊ maciem q̄ tm̄ magis declinet ad grassi tiē. ⁊ ipsius vene sunt iter submersas ⁊ sup carnem ꝓcedentes q̄ sunt sepate ⁊ egredientes ⁊ capilli iter pilositatē ⁊ lenitatē ⁊ crispitudinē ⁊ planitiē ⁊ i tpe pueritie trahāt aliquātulū ad rubedinē ⁊ i tpe iuuen tutis ad nigredinē aliqꝫtulū. et eq̄litas dispōnis som ni et vigiliaꝝ et mēbroꝝ i suis motibꝰ cōuenientia. et sanitas et fortitudo i imaginatione et itellectu et me moria et i motibꝰ mediocritas iter supfluitatez et di minutōez. vꝫ. iter multā audaciā et timorē et iter irā et patientiā et ipietatē et misericordiā et iter instabili tatē et ꝑseuerātiā et in opatōibꝰ oibus cōplementuz et sanitas et bonitas augmenti et velocitas in ipso et ꝓcerus status. et erūt ipsiꝰ somnia delectātia et spez bonā facientia ex odoribꝰ bonis et somnijs delectan tibus et palatijs nouis. et hāc qdez hn̄s ꝯplonez fa ciem hilarē amabilē et iocūdā habebit. et erit tempa tus i desiderio comedēdi et bibendi: et erit bone in stimbre i stomaco et epate et venis et assimilatiōe in toto corpore. et tempatus i expellendo supfluitates a se ex cānalibus q illud efficere consueuerunt.

¶ Cap. V. De signis eius qui egreditur ab equalita te superflua.

i Ste est cuius ꝯplones membroꝝ nō similan tur: imo fortasse mēbra ipsius ꝓncipalia i exi tu ab eq̄litate sibi contraria exn̄t: et vnū eoꝝ ad vnaz egredit̄ ꝯplonē et aliđ eiꝰ ad ꝯtrariā. Cūqꝫ eiꝰ ꝯposi tio dissilis fuerit: erit malus et igenio sui et itellectu sic̄ ille q magnū hꝫ ventrē et digitos curtos et caput et faciē rotūdā et staturā magnā: aut ille q hꝫ paruū caput et i facie et frōte carnis multitudinez et etiā in collo et pedibꝰ et ē eiꝰ facies medie sphere silis. et si ipsiꝰ mādibule magne fuerit erit valde diuersus: et silr si caput et frons rotūda fuerit: ſꝫ facies valde ro tūda et collū vehemēter grossuz et i oculis motꝰ ha buerit tarditatē: erit hoibꝰ oibꝰ a bōitate remotior.

¶ Cap. VI. De signis repletōez significātibus.

Epletio ſꝫ duos existit modos. est.n. replo r ſm foramia: et est repletio ſm virtutez. Re pletio ꝟo ſm foramia est vt sint humores et spūs: et si i suis q̄litatibꝰ boni existāt i q̄ꝫtitate sui sup flui adeo ꝙ foramia ipleuerit et extenderint: hoc aūt hn̄s ſꝫ timorē motꝰ existit. Est nāqꝫ cū replo venas scindit et ad suffocātia fit fluxus et accidit suffocatio aut epilepsia: aut apoplexia. Cuius qdez sanatio est vt cito cū minutōe succurrat̄. Sed qꝛ ꝑꝑ malitiā q̄li tatis humoꝝ ꝯtingit ipsos nocumentū facere tm̄ et nō quātitate. iō vincit virtutez. Secundū virtutem ꝟo replo est vt hūores quātitate sui nocucumentū

non faciant: ꝫ malitia q̄litatis ipsoꝝ tm̄: quapropter
virtutē malitia sue q̄litatis vincunt ꝛ fiūt iobediētes
ad digerendū ꝛ maturādū. ꝛ hoc qdē hn̄s ex egritu
dinibꝰ timet putrefactiōes. Replōnis v̄o signa vlr
sūt mēbroꝝ grauitas ꝛ i motibꝰ pigritia: faciei rube
do: ꝛ venaꝝ inflatio: ꝛ cutis extēsio: ꝛ plenitudo in
pulsu ꝛ tinctura i vria: ꝛ spissitudo: ꝛ paucitas desi
derij ꝛ visus debilitas: ꝛ somnia q̄ grauitatē porten
dunt sic eiꝰ q videt se q̄si mouere nō posse aut onus
graue deferre aut loq nō posse sic videre se volare:
ꝛ motuū velocitas hūores significat subtiles ꝛ i q̄ti
tate tēperata. ꝛ replōnis qdē ſm virtutez signa sunt
qdē grauitas ꝛ pigritia: ꝛ desiderij paucitas: q̄ ei ꝛ
ꝓprie repletōi sunt cōia. Sꝫ cū replō ſm virtutē est
simplex nō sunt vene adeo iflate neqꝫ cutis vehemē
tis extēsiōis neqꝫ pulsus adeo plenus ꝛ magnꝰ neqꝫ
vrina multū grossa: neqꝫ color valde rubeus: concus
sio quoqꝫ ꝛ laxitudo nō ꝓueniūt in eo nisi post mo
tum ꝛ incessuz. ꝛ videt i somnis pruritū ꝛ mordica
tionē ꝛ icensionez ꝛ odores fetidos. Humor etiaz
dn̄ans cognoscit̄ p significatōes ipsius quas noiabi
mus. Et ſm plurimum repletio ſm virtutem gn̄at
egritudinez an̄qꝫ eiꝰ cōpleant̄ significatōes.

Cap. VII. De signis dn̄ij cuiuslibet humoꝝ.

f Anguis significatōes cū dn̄ant̄ significationi
bus replōnis ſm foramina vicine exn̄t: ꝛ pp
hoc accidit ex dn̄io eiꝰ grauitas i origine ocu
loꝝ ꝓprie: ꝛ i capite ꝛ tpibꝰ: ꝛ alices ꝛ oscitatōes ꝛ
nausea ꝛ dormitio multa: ꝛ in senibꝰ ꝑturbatio: ꝛ i
itellectu tarditas ꝛ laxitudo absqꝫ p̄cedente labore
ꝛ dulcedo i ore p̄ter solitū ꝛ rubedo i ligua: ꝛ fortas
se i corpore apparebūt ademenul ꝛ in ore bothor ꝛ
sanguis fluxꝰ accidētia locis q̄ facile scindūt̄ sic nari
bus ano ꝛ gigiuis. ꝛ ē etiā cū illud demōstrāt cōplō
et regimē p̄teritū et regio et etas et tp̄s et cōsuetudo
et tp̄s lōgū a minutione. Et somnia q̄ illud significāt
sic cū homo i somnijs res videt rubeas aut sanguinē
multū ex suo corpore exire aut se i sanguie natare et
sīlia. Dn̄ij v̄o flegmatis significatiōes sunt albedo i
colore superflua laxitas et mollities et fritas: salive
mltitudo q̄ sit viscosa et sitis paucitas nisi salsuz fue
rit et p̄cipue i senectute et digerendi debilitas et oxy
remia et vrine albedo et somnꝰ multus et ocisitas et
mēbroꝝ laxitas et pigritia et pulsus lenitas q tardita
ti et raritati attinet. Ampliꝰ etas et ꝯsuetudo ēt regi
men p̄terituz et aer et regio. Et somnia i qbus vidēt̄
aq̄ et flumina et niues et pluuie et frigꝰ demōstrāt il
lud. Significatōes āt dn̄ij colere rubee sunt coloris
et oculoꝝ citrinitas: et oris amaritudo: et ligue aspi
tas: et ipsiꝰ siccitas: et nariū ariditas: et vēto frō dele
ctari: et sitis mlta. et pulsus festinatio et desiderij co
medēdi debilitas ꝛ nausea ꝛ vomitꝰ colericus ꝛ vi
ridis: ꝛ vēter mordicatiuꝰ: ꝛ horripilatio ad modū
pūcture acuū. Amplius p̄cedens regimen ꝛ etas ꝛ
complō ꝛ cōsuetudo ꝛ regio ꝛ hora ꝛ tp̄s ꝛ ars: ꝛ
somnia i qbꝰ vident̄ ignes: ꝛ vexilla citrina ꝛ videre
res q̄ nō sunt citrie citrinas: ꝛ videre icēsionē aut ca
lorē balnei aut solis aut his sīlia significāt illud. Do
minij v̄o colere nigre significatiōes sūt corporis ma
cies ꝛ vt sit fuscus: ꝛ sanguis nigredo: ꝛ eius grossi
ties ꝛ vigilie multe ꝛ mlta sollicitudo ꝛ ardor oris
stōi: ꝛ desideriū mēdosuz: ꝛ vrina fusca: aut nigra et
grossa et vt corpus sit nigꝝ et pilosum: qm̄ colera ni
gra raro generat̄ in corporibus albis et lenibꝰ: et vt
frequenter accidāt morphea nigra et vlcera mala et
egritudines in splene. Et p̄ter hoc etas et complō et
consuetudo et regio et ars et hora et tempus et regi
men p̄terituz et somnia terrorē facientia ex tenebris
et cruciatu et rebꝰ nigris et terroribus.

Ca. VIII. De signis q̄ oppilatōez demōstrāt.

c Um materie ꝯiungūt̄ et significatōes eas de
monstrāt: et sentit̄ extēsio et nō sentiūt̄ signifi
catōes repletiōis in toto corpore: oppilatōes
p̄culdubio ibi adesse itelligūt̄. Verūtn̄ grauitas i op
pilatōibꝰ sentit̄ cū oppilatōes in cānalibꝰ exn̄t p quas
multas currere m̄ās est nec̄e: sicut i oppilatōibꝰ q̄ in
epate fiūt: qm̄ cū illud qꝺ ex cibo ad epar ꝑuenit op
pilatōes penetrare ꝓhibuerūt colliget̄ ex ea res mul
ta et retinebit̄ et grauabit vehementius q̄ꝫ apa et di
scernet̄ ab apate p multā grauitatem et febris priua
tionez. Cū aūt oppilatiōes in alijs fuerint cānalibus
nō sentiet̄ grauitas: ꝫ sentiet̄ retētio penetratiōis san
guinis et extensio. Ampliꝰ plurimi oppilatōes in ve
nis habentiū colorē hn̄t citrinū cū sanguis p foramia
sua ad cutis superficiem nō accedit.

Ca. IX. De signis q̄ ventositates significant.

v Entositates cognoscūt̄ p id qꝺ ex doloribus
accidit mēbris sensibilibꝰ. Et hoc qdē seq̄t̄ il
lud qꝺ ipse ex solōne cōtinuitatis efficiunt. et
cognoscūt̄ p motꝰ q eis accn̄t mēbris. et cognoscunt̄
etiā p sonos: et cognoscūt̄ p tactū. Dolores āt exten
dentes ventositates significāt et p̄cipue si vehemen
tes fuerint. Qꝛ si illic ꝑmutatio ex dolore fuerit iā si
gnificatio cōpleta erit. et hoc qdē nō erit nisi cū cōti
nuitatis solō i mēbris fuerit sensibilibꝰ. In eis aūt q̄
sunt sic ossa aut sicut caro glādosa nō apparet hoc p
dolorē. Est tn̄ cuz in ossibꝰ fiunt ventositates q̄ ossa
rūpendo frāgunt vbi nō ē dolor nisi seq̄ēs pūcturā
q̄ os fractū illud qꝺ ē corā ip̄o frāgit. Cognitiōes āt
ventositatū ex motibꝰ mēbroꝝ sunt sic cognitōes ex
saltu accn̄te ex ventositatibꝰ q̄ gn̄ant̄ et mouent̄: ad
hoc vt exeāt et resoluāt̄. Ex sonis āt cognoscūt̄: qm̄
soni aut erūt i ip̄is eisdē: sic vētris rugitꝰ et eis sīlia: et
sicut sonitꝰ i splene cū eiꝰ dolor ex vētositate fuerit:
aut vt sonꝰ i eis fiat p ꝑcussionē queādmodū digno
scit̄ hydropisis iter asclitē et timpanitē p ꝑcussionez.
Eaꝝ āt cognitōes ex parte tactus sunt. verbi gr̄a: qꝛ
tactus discernit inter inflatōez et tumorez cū humo
ribus: ꝓpterea q̄ inflatio est ibi cū extensiōe et cedit
ꝓssioni et nō in m̄ā fluida et liq̄da aut humore visco
so. sensus .n. tactus inter ista discernit. Et differentia
qdē inter inflatōm et ventositatē nō est in sub̄a: imo
in forma motus statiōis et cōpressionis.

Cap. X. De signis apata declarātibus.

a Pparētia qdē apata declarāt sensus et p̄sen
tia. Occultoꝝ v̄o cāa demōstrant febris co
mitans ea et grauitas cū dolore pungitiuo si
mēbꝝ apatū sensuz habuerit. et ex eis ēt q̄ ipsa decla
rant aut declarādo iuuāt ē nocumentū i opatiōibus
illiꝰ mēbri igrediēs. Et ex illis q̄ ipsa vehementer si
gnificant ē sentire inflatiōez in parte illius membri si
sensus ad ip̄z semitā habuerit. Figidū aūt dolor pro
culdubio nō comitat̄ cuius vlīa signa demōstrare ē
difficile. Que si facilia fcā fuerint necessario erūt te
diosa. Meliꝰ ꝫ ē vt sermo de eis posterius ad dictio
nes cuiusqꝫ mēbri ꝑticulares reseruet̄. Qꝺ āt hic di
cimꝰ est q̄ cū sentiet̄ grauitas et nō dolor et fuerit cū
eo significatōes dn̄ij flegmatis existimādū erit q̄ sit
flegmaticū. et si cū eo fuerit signa dn̄ij melīe erit me
lācolicū et ꝓprie cū tāget̄ et erit duꝝ. Durities nāqꝫ
est de cōueniētioribꝰ significatōibꝰ ad ip̄m declaran
dū. Cū aūt apata cāa i neruis fuerit erit dolor vehe
mens et febres fortes q̄ cito ad extensionē et turba
tionez intellectus ꝑducent et in motibus dilatatiōis

⁊ cōstrictōis facient nocumentū. Ampliꝰ oīa itērio-
rū apata in mirach tenuitatē ⁊ macredinē efficiunt.
Cūqꜫ collectōeꜫ facient apata ī viscéribꝰ ⁊ ſm exitu
re semitā ꝓcesserint īfestabit dolor vehemēter ⁊ fe-
bris ⁊ exaspabit̄ līgua valde ⁊ vigilie fortes ⁊ fient
accidētia augmētabūt̄ ⁊ accrescet grauitas ⁊ fortas
se sentiet̄ grauitas ⁊ īfixio. Est ēt cū ī corpore subita
appet macies ⁊ ī oculis repētina cōcauitas. Cūqꜫ il-
lud qđ collectū ē fit matuꝝ febris fortitudo ⁊ dolo-
ris ⁊ pulsus sedat̄ ⁊ loco doloris res aduenit q̄ ē sic
pruritus: ⁊ si rubedo ⁊ durities ibi affuerit minora
bit̄ rubedo ⁊ mollificabit̄ durities vt cōpressioni ce
dat ⁊ sedabūt̄ accn̄tia oīa dolorē faciētia ⁊ grauitas
ad sui fineꜫ ꝑueniet. Cūqꜫ apiet̄ accidet ꝑus tremor
mordicatōeꜫ saniei seq̄ns: deīde apparebit febris ꝑꝑ
exitum materiei ⁊ erit pulsus vacuitati ⁊ diuersitati
aptꝰ ⁊ incedet ſm viā debilitatis ⁊ raritatis ⁊ ꝑuita-
tis ⁊ tarditatis ⁊ ī desiderio appebit casus ⁊ sepe ca
lefiūt ꝑ ipm extrema. Materia āt expellit̄ ꝑ cām sue
ꝑtis aut ī itinere spuēdi aut mingēdi: aut egerēdi. Et
significatio qdē bōa post aptōeꜫ est vt febris ex toto
qescat ⁊ anhelitꝰ fiat facilis ⁊ virtꝰ mūdificet̄ ⁊ ma-
teria cito ī ꝑte sua egrediat̄. est āt cū in occultis apati
bus mā de mēbro ad mēbꝝ mutat̄. Et ē cū hec qdeꜫ
mutatio ē bōa: ⁊ ē cū ē mala. Bōa aūt ē cū de mēbro
nobili ad ignobile mutat̄ mēbꝝ: sicut cuꜫ de apatibꝰ
cerebri mutat̄ ad id qđ ē post aures: ⁊ de apatibus
ep̄is ad iguina: ⁊ mala ē cū de membro ignobili ad
mēbꝝ eo nobiliꝰ mutat̄: aut qđ minꝰ possit tolerare
illud qđ ei accidit: sic cū apa lateris ad parteꜫ cordis
aut pulmōis mutat̄. Mutatio ꝑterea occultoꝝ apa
tū ⁊ īclinatōes magnoꝝ apatū ad supiora aut īferio-
ra significatōeꜫ hn̄t. Nā si ī motibꝰ ipsoꝝ ad īferiora
declinauerit ī hypocōdrijs apparebūt extēsio ⁊ gra
uitas. ⁊ si ī motōe sui ad supiora declinauerit demō
strabit illud nobis dispōnis anhelitꝰ malitia ⁊ eius
coāgustatio ⁊ ipsiꝰ difficultas ⁊ pectoris cōstrictio
⁊ ardor ab īferioribꝰ incipiēs ⁊ ad supiora tendens
⁊ grauitas ī ꝑte furcule ⁊ capitis dolor. Et ē etiā cū
signū appet ī adiutorio ⁊ aseid. ⁊ illud qdē qđ ad su
piora declinat si cerebro fuerit īfixū erit malū et ter-
refaciēs. Verūtn̄ si ad carnē laxā q̄ est post aures de
clinauerit euasiōis fiducia in ipso erit. Fluxus prete
rea sanguinis ex naribꝰ in talibus apatibus ē signuꜫ
bonū et in oībus interioꝝ apatibus. Tu aūt ad hoc
inquirendū expecta ī eo qđ postea dicturi sumꝰ vbi
sermonē de apatibus inuestigabimus et dispōneꜫ cu-
iusqꜫ occultoꝝ mēbroꝝ noīabimus.

Cap. XI. De signis solōnis cōtinuitatis.

Solutionē ꝯtinuitatis si ī mēbris acciderit ap
parentibꝰ sensus declarabit. Qꝛ si mēbris ac-
ciderit occultis dolor eā demōstrabit ꝑfora-
tiuus aut pūgitiuus aut corrosiuus: et precipue si nō
cū eo affuerit febris. Et ipsaꜫ qdē multotiēs comita
tur hūoris spissi cū sanguine exitus ad amplitudinē
descēdentis et purulēte materie egressio si post signi
ficatōeꜫ apatū fuerit et eoꝝ maturatiōeꜫ. q̄ āt ē post
apata est cū significat apatis aptōeꜫ cū maturatōe et
est cū nō. Si vo cū maturatōe fuerit febris cū aptōe
qescet et euabit̄ pus et qescet grauitas et alleuiabit̄.
Qꝛ si nō ita fuerit dolor fiet maior et augmentabit̄.
Est ēt cuꜫ ꝯtinuitatis solō ex mēbri dislocatōe a suis
locis ⁊ recessiōe mēbri a suo loco ⁊ si nō dislocet̄ sic
ruptura dignoscit̄. Et ē cū ipsa cognoscit̄ retētōe eiꝰ
qđ euari cōsueuerat ex cānalibꝰ: qm̄ fortasse ad cāna
les aut amplitudinē quā cōtinuitatis solō facit descē
dit ⁊ nō ſm nālē separat̄ viā queādmodū illi ꝯtingit
cui itestina rūpunt̄ cū egestio foras exire illi ꝓhibet̄.
Et ē cū ꝯtinuitatis solō nō appet neqꜫ ꝑ signa cogno
scit̄ vl̄ia q̄ noīata sūt: vn̄ ī eiꝰ declaratōe diuisiōes ꝑti
culares sūt necīe q̄ sunt ſꜫ vnūqđqꜫ mēbꝝ. ⁊ hoc qui-
dē erit vt mēbꝝ sensuꜫ nō hēat ⁊ cōprehendit hūorē
⁊ currit qđ ē ī ipso ꝓculdubio ⁊ sepat̄ a loco suo: ⁊
nō sustentat̄ sup mēbꝝ: ⁊ sepet̄ ꝑ dislocatōeꜫ eiꝰ quā
hūerit neqꜫ hūorē suscepit q ab eo effluat neqꜫ a suo
loco moueri poterit ⁊ alij mēbro nō adheserit cuius
dislocatōe moueat̄. Et tu qdeꜫ scire debes ꝙ apata
ꝯtinuitatis solō q̄ deteriora hn̄t accn̄tia sunt q̄ ī mē-
bris exn̄t neruosis q̄ sunt fortis sensus: qm̄ ē cū sunt
ꝑnitiosa: ſꜫ sincopis ⁊ spasmus ea sꝑ comitant̄: sin-
copis qdē ꝑꝑ doloris fortitudinē ⁊ spasmꝰ ꝑꝑ mē-
bri neruositatē: deinde illa q̄ sunt sup iuncturas: qm̄
tarde meliorationē recipiūt ꝑꝑ vehementē iuncture
motū. ꝓpterea ꝙ amplitudo q̄ est apud iuncturā est
apta vt materia ad ipsaꜫ descēdat: ⁊ quoniā pulsus
⁊ vrina existūt ex significatiōibus dispositionū vni-
uersalibus debilis igit̄ loquemur.

Sūme ꝑme doctrine tertie Fen. secūde sunt. 19. capl'a.

Caplm primū est sermo vniuersalis de pulsu.

Pulsus est motus receptaculorū spi
ritus ex diastole ⁊ sistole composi-
tus ad regendum spiritum per ae-
rem attractum.

Primo nota vt qdā dicūt lꜫ tam signa ab vrina sumpta ⁊
egōne qꜫ a pulsu sint signa cōia per q̄ fere sup oīa gn̄a egri-
tudinū possumꝰ significare merito tn̄ Aui. visuꜫ fuit a pulsu
incoandā fore doctrinā. Est. n. signū sumptū a pulsu certiꝰ
⁊ magis ꝑmanēs: eo ꝙ significatio sumpta ab opatōibꝰ est
ꝑma ⁊ ꝑdurās. s. magis qꜫ sūpta supfluitatibꝰ: vt ī hac secū-
da fen. doctria tertia ꝑmo caplo ponit Aui. Signū āt sum-
ptū a pulsu ē ab opatōibꝰ: ab vrina vo a supfluitatibꝰ: vt sa
tis pꜫ: lꜫ expedite dici possit hūc ordinē extitisse ad bn̄placi
tum vt alij dicūt. Huius etiam ordinis pōt dari cā: qꝛ cōior
est significatio sumpta a pulsu sup dispōnibꝰ corporis qꜫ si-
gnificatio ab vrina sumpta. Significamꝰ. n. ꝑ pulsuꜫ imdia-
tius sup dispōnē virtutis vitalis: ꝑ vrinaꜫ vero naturalis.
Cōior āt cā oīuꜫ opationū nr̄i corporis ⁊ gn̄alior est vitalis
qꜫ naturalis virtꝰ vt supra declaratū est: doctria de virtuti
bus ⁊c. Scđo notu ꝙ hic terminꝰ motus sumit̄ dupliciter.
ꝑmo ꝓprie ꝑ successiua mutatōe ꝯtinua cū alijs reqsitis
ad veꝝ ⁊ ꝓprie dictū motū: ⁊ tal'r nō sumit̄ hic eo ꝙ pulsus
nō ē vna ꝯtinua mutatio imo plures ī se ꝯtinet ꝯtinuos mo
tus qete ⁊ qetibꝰ iterceptos scđo sumit̄ hic terminꝰ motus
cōiter ꝑ agregatiōe ex mutationibꝰ plibꝰ ⁊ qete vel qetibꝰ
iterceptis ad vnū tn̄ finē vel terminū tēdentibus vel ordia
tis qual'r dicimꝰ motū quo sor. vadit romā eē motū q ꝯple
tur ī vno mēse ⁊c: qꝛ aggregatū ex motibꝰ ⁊ qetibꝰ itercept
cōplet̄ tāto tpe ⁊c. ⁊ sic īproposito dicimꝰ pulsuꜫ esse motū:
qꝛ. s. ex pluribꝰ mutatōibꝰ aggregatū ad vnū finē ordinatis
vt patebit. Tertio nō ꝑ receptacula spūs īproposito in-
telligere debemꝰ tam cor qꜫ artarias: lꜫ qdā ꝓprie artarias
ītelligāt ꝑ qꜫto sunt mēbra ad receptādū spūꜫ a corde trās-
missuꜫ ⁊ ꝯtinēdū ꝑncipal'r deputata. Quarto nō penes
auctores cōiter hos termios repiri. s. plsus anhelitꝰ. diasto-
le sistole. expiratio. respiratio. ⁊ īspiratio: itelligētes ꝑ pulsū
motū cordis ⁊ artariaꝝ ad cordis ⁊ spūs refrigeriū ⁊ cōser-
uationē ordinatū: ꝑ anhelitū vo motū pectoris ⁊ pulmōis
dilatatiuuꜫ ad aerē frigidū ab ex recipiēdū ⁊ cōstrictiuū ad
aerē calefactū ⁊ fumos exteriꝰ expellendū ad cordis ⁊ spūs
ꝯseruatōeꜫ ꝑncipal'r ordinatū. Ex quo appet iter anheli
tū ⁊ pulsuꜫ conueniētia q̄dā ⁊ dr̄ia. Cōueniūt. n. ꝑmo: qꝛ ad
eundē finē ordināt̄. s. ad regimē spūs ⁊ cordis lꜫ pulsus me-
diāte minꝰ ⁊ anhelitꝰ magis. Cōueniūt scđo eo ꝙ vterqꜫ cō
positꝰ ē ex motibꝰ ꝯrijs. s. dillatatōe ⁊ ꝯstrictōe. Differūt āt
ex ꝑte mobilis: qꝛ mobile motu pulsus ē cor ⁊ artaria: motu
vo anhelitꝰ ē pectꝰ ⁊ pulmo. Differūt ēt ex ꝑte mouētis: qꝛ
mouēs motu pulsus ē virtꝰ vitalis: motu vo anhelitꝰ ē aial'
⁊ nālis. scđa affo. ī ꝯmēto illius affo. Apoplexiā forte solue
re: ꝑma tertij caplo đ apoplia. Per diastolē itelligūt modū

dilatatõis artariaꝝ ad expellēdū aerē frigidū ab ex recipiē dū ⁊ spūm ⁊ sanguinē ⁊ aerē calefactū ⁊ fumos capinosos a corde: q̄ oia tpe dilatatiõis in artaria recipiūt. Intelligūt et̄ corporis dilatatiões ad aerē frigidū recipiēdū ab artarijs: Econtra vero ꝑ sistolē ꝯstrictiõis motū cordis ⁊ artariaꝝ ad expellendū aerē calefactū ⁊ fumos ⁊ spūs ⁊ sanguinē distribuēdū toti. ꝑ ispiratõeꝫ vero itelligūt pectoris ⁊ pulmonis dilatatõeꝫ ad aerē frigidū ab extra attrahendū. ꝑ expiratiõeꝫ intelligūt ꝯstrictõeꝫ eorūdē ad ipꝫ aerē calidū ⁊ fumos expellēdū. Respiratio vero est cõe ad ispiratõeꝫ ⁊ expiratõeꝫ secundū quosdā vel scd̄ꝫ alios ꝯponit ex his: ſꝫ de hac diuersitate nõ ē curādū. puto tñ ꝙ ꝓprie loq̄ndo respiratio ⁊ expiratio idē sint. Et ita videt̄ vti Ga. isto termino respiratio lib. de vtilitate pulsus. dr̄. n. respiratio quasi retro spiratio: ſꝫ de noibꝰ nõ dꝫ esse ꝯtētio. ¶ Quito nota ꝙ regimē spūs ex multis ꝑficit̄. ṗmo ꝓhibēdo itēsionē vel iflāmatõeꝫ spiritus. Cū. n. spūs sit suba facil̄r iflābilis ꝓꝑ calitatē ⁊ subtilitatē eiꝰ nisi ꝯtinue eidē occurrat aliq̄d corpꝰ eo frius inflāmationē ꝓhibēs iflāmaret̄ ⁊ resolueret̄: tale āt occurrēs est aer. Scd̄o ꝑficit̄ spūs regimē ꝑ spūs ꝯseruatõeꝫ ⁊ gñatõeꝫ: cū. n. spūs sit facil̄r resolubilis ⁊ ꝯtinue resoluat̄ nõ lõgo tpe vita ꝑdurasset nisi ipsiꝰ fieret ꝯtinua gñatio ad quā fiēdā et̄ seruit aer fridus ad cor ꝑueniēs ꝯplõnē cordis ⁊ spūs debite tēperādo: al̄s. n. iflāmata calitate potiꝰ spūꝫ resolueret ⁊ corrūperet q̄ꝫ de nouo ꝓduceret. ¶ Ex q̄ pꝫ diastolē i pulsu eē cām gñatõis ⁊ tēpamēti spūs ⁊ adhuc cordis ꝑ q̄ꝫto attrahit̄ aer frigidus ad cor. Cõstrictõeꝫ vero pulsus pꝫ. ad idē seruire. dū. n. dilatat̄ cor pellit artaria ꝑ eiꝰ ꝯstrictõeꝫ aereꝫ fridū in cor. Tertio ꝑficit̄ regimē spūs ꝑ eiꝰ mūdificationē. opꝫ. n. spūm in corde gñatū a duobꝰ secū mixtis depurari. Primū ē aer in corde calefactꝰ q ꝓꝑ morā eius i corde factꝰ est inutilis cordis refrigerio. scd̄m ē fumus multiplicatus in corde ꝑ actõeꝫ caloris i hūidū sanguineū ex quo spūs gñat̄ ⁊ et̄ in alias ꝑtes cordis q ē sic sup̄fluitas adhusta sup̄fluēs gñatõi spūs. nisi. n. hic fumus expelleret̄ inflāmaret̄ spūs ⁊ ipm̄ redderet grossiorē q̄ꝫ esse dꝫ ⁊ suas ipediret opatõnes ⁊ eiꝰ expulsiõi deseruit ꝯstrictio. dū. n. cor ꝯstringit̄ depellit i artarias aerē calefactū ⁊ fumū hūc dictū capinosuꝫ ꝓꝑ necessitatē dictā ⁊ vt cedat locū nouo aeri frigido attrahēdo. Perficit̄ et̄ regimē spūs ꝑ eius distributõeꝫ sup̄ toto. Cū. n. spūs i toto fiat ꝯtinua resolõ necia est sup̄ toto ꝯtinua trāsmissio. ⁊ hoc et̄ ꝑ ꝯstrictiõeꝫ ꝑficit̄. dū. n. ꝯstrigit cor pellit i artarias aerē calefactū ⁊ fumos ⁊ spūꝫ ⁊ sanguinē artarialē q postea ꝑ artariaꝝ ꝯstrictõeꝫ oibꝰ alijs trāsmittit̄ mēbris. ¶ Ex q̄ pꝫ ꝑ aerē attractū regi spūꝫ: q2 refrigerari vl' tēꝑari. ⁊ ꝑ ꝯñs eius ꝓhiberi nimiā resolõnē ⁊ regenerari ⁊ multiplicari. ⁊ ꝑ eūdē et̄ a fumis capinosis mūdificari. nisi. n. eēt aer spumi ꝯmixtus tpe ꝯstrictõis nõ fieret ꝯueniēs fumoꝝ capinosoꝝ eductio: nā aer egrediēs exhit fumos secū commixtos. ⁊ ꝑ ꝯñs bene dcm̄ ē in diffinitõe ad regēdū spūm ꝑ aerē attractū. Et colligit̄ snia hec tota virtual̄r secūda ṗmi: doctria scd̄a: caplõ scd̄o. ⁊ i lib. d̄ vtilitate pl'sus ⁊ anhelitus. ¶ Ex qbꝰ oibꝰ colligi põt ꝯpleta diffinitio pulsus. s. pulsus ē motꝰ receptaculoꝝ spūs. i. cordis ⁊ artariaꝝ ex diastole ⁊ sistole ꝯpositꝰ a v̄tute vitali ꝓueniēs ad regēdū spūꝫ ꝑ aerē attractū. ly motus ponit̄ in diffõne loco generis. In hoc. n. ꝯuenit cū anhelitu saltu iectigatiõe tremore ⁊c. Per ly receptaculoꝝ spūs dr̄t ab anhelitu: q2 ē motꝰ pectoris: ſꝫ ꝑ ly ꝯpositꝰ ex diastole dr̄t a ꝑtibꝰ ipm̄ itegrātibꝰ: quaꝝ nulla ē pulsus: ſꝫ bene ꝑs eius: ſꝫ ꝑ ly ad regēdū spūm ꝑ aerē attractū dr̄t a iectigatõe saltu. ⁊ huiusmodi quoꝝ nullus ꝓuenit a v̄tute ad fines iā dictos ⁊ ꝑ ly a v̄tute vitali ⁊c. explicatur cā efficiēs pl'sus cū tēpamēto a quo ꝓuenit. ꝓuenit. n. a v̄tute vitali ṗncipal̄r ꝓut virtus vitalis ē aia opans cū tali vel tali tēpamēto vel et̄ ꝑ v̄tutē itelligēdo tēpamētū cuꝫ q̄ opat̄ aia vitales opatões ⁊ pulsus. ⁊ hec ē descriptio data de pl'su cālis. explicat. n. cāꝫ māl'ē siue subiectū pl'sus dū dr̄ Receptaculoꝝ. Explicat et̄ ꝑtes itegrātes ipm̄ dū dr̄: Diastole ⁊ sistole. Sil'r cāꝫ finalē explicat duꝫ dr̄: Ad regēdū: ⁊ efficiētē dū dr̄: Prouenīens a v̄tute vitali: possumꝰ dicere ꝙ explicat formā dū dr̄ Motus ex diastole ⁊c. hec. n. ꝯpositio aliquo mõ accipiēdo formā põt dici forma pulsus.

¶ Cõsideratio aūt q̄ attēdit̄ in pulsu aut ē vniuersalis aut ꝑticularis scd̄m vnāquāq̄ꝫ egritudinē. Et nos q̄dē hic de vniuersalibꝰ regulis scientie pulsus loquemur: ⁊ particulares ad loquendū de egritudinibꝰ particularibus in posterioribus reseruabimus.

¶ Nota ꝯsideratõeꝫ medici circa pulsuꝫ posse eē duplicē. s. generalē ⁊ spālē. Generalis q̄dē qua ꝯsideramus pulsuꝫ secundū eiꝰ drīas nõ ꝯctas ad particularē vel determinataꝫ corporis dispõneꝫ scd̄m spēm. Spālis vero qua ꝯsideramus dispõnē pulsus ꝯtractā ad derminatā corporis dispõnē: sicut ꝯsideratio pl'sus tertianarij aut quartanarij aut pleuretici aut ṗncipij ꝑoxismi. ⁊ sic de alijs. ¶ Ad ꝓpositū ꝯsideratio pñs ē gñalis. nõ. n. ꝯsiderāt̄ pl'sus drīe tal'r ꝯcte vt dictū ē. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ lꝫ hic determinet̄ de pulsu apatū: nõ est tñ ista ꝑticularis: ſꝫ gñalis determinatio cū nõ descēdat ad determinatas apostematū spālissimas spēs vt pꝫ.

¶ Dicemus ergo ꝙ q̄sq̄ꝫ pulsus est cõpositus ex duobꝰ motibꝰ ⁊ duabus q̄etibꝰ. Ois nāq̄ꝫ pulsus ex diastole ⁊ sistole ē cõpositus.

¶ Primo nota hūc terminū pulsus penes medicos sumi dupliciter. q̄n̄q̄ꝫ. n. sumit̄ ꝓ quocunq̄ꝫ motu artarie dilatatiuo vel ꝯstrictiuo ad regendū spūm ⁊c. qual'r taꝫ diastolē q̄ꝫ sistolē possumus noiare pulsuꝫ. q̄n̄q̄ꝫ aūt sumit̄ ꝓ totali operatione cordis vel artariaꝝ facta ad spūm debite refrigerādū ⁊ debite mundificandū. ¶ Et notādū ē ꝙ ista totalis operatio icludit diastolē ⁊ sistolē ⁊ q̄etē mediā iter ipsaꝫ ⁊ sequentē diastolē. ⁊ taliter sumit̄ in ꝓposito sic et̄ supiꝰ describebatur ⁊ nõ ṗmo mõ. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ nullus pulsus ē vnꝰ pulsus nisi sit ex his quattuor ꝑtibꝰ ꝯstitutus. est. n. pulsus operatio qua spūs cordis ⁊ artariaꝝ ꝑficit̄ euētatio ⁊ mundificatio: nõ ꝑficit̄ aūt euētatio nisi fiat diastole ⁊ aliqua q̄es iter ipsaꝫ ⁊ ꝯstrictõeꝫ sequenteꝫ. Similiter nõ ꝑficit̄ mundificatio nisi per sistolem ⁊ quietē aliquā ipsaꝫ sequētē. ⁊ per ꝯñs exclusiue durat vsq̄ꝫ ad sequentem diastolē.

¶ Post hoc vero necesse est vt iter oēs duos ꝯtrarios motꝰ q̄es iteruen iat. Impossibile ē nāq̄ꝫ ꝙ motꝰ vnꝰ alij motui ꝯtinuet̄ postq̄ꝫ spatio coꝝ applicat̄ terminꝰ ⁊ extremitas i effectu: hoc tñ i sciētia naturali d̄clarabit̄. Postq̄ꝫ igit̄ hoc ita ē impossibile ē q̄n i vnoquoq̄ꝫ pulsu anteq̄ꝫ alius cõsequatur quattuor interueniāt partes. s. motus duo: ⁊ q̄etes due. s. motꝰ eleuatõis ⁊ q̄es iter ipsaꝫ ⁊ depressionē ⁊ motus depressiõis ⁊ q̄es inter ipaꝫ ⁊ eleuatõeꝫ.

¶ Primo nota motuuꝫ ꝯrioꝝ q̄dā sunt reflexi q̄daꝫ nõ: ſꝫ secundū rectū icessuꝫ sup̄ eadē linea icedētes. Exēpli ṗmi: sicut diastole ⁊ sistole ascensus lapis sursum ꝓiecti ⁊ descensus Exēplū scd̄i sicut eēt motꝰ grauis a polo artico ad polū antartacū motu recto moti ꝑ centꝝ mūdi. motꝰ. n. a polo artico ad centꝝ ē descēsus a cētro ad antartacū ē ascēsus. Sūt ꝗ motꝰ ꝯrij nõ reflexi. Motuū et̄ reflexoꝝ q̄dā sunt volūtarij ⁊ q̄dā nõ. ¶ Ad ꝓpositū hic ē sermo de ꝯrijs reflexis. In nõ reflexis. n. nõ opꝫ verā interuenire q̄eteꝫ vt si lapis violēter ꝑ lõgā distātiā vltra cētrū pelleret̄: dꝫ et̄ itelligi d̄ nõ voluntarijs: vt sunt diastole ⁊ sistole: ⁊ hoc deducto ipedimēto extriseco: cuiꝰ cā gñalis tangit̄ i nāli ꝓhia. Opꝫ eni virtutē mouētē graue violēter sursuꝫ gr̄a exēpli si dꝫ descēdere minorari donec grauitas ipsaꝫ excedat. Signato igit̄ instāti in quo ē grauitas equalis v̄tuti q̄ ṗus graue sursum mouebat ꝓ tūc notū ē graue nõ moueri sursuꝫ nec deorsuꝫ cū v̄tus illa non sit diminuta citra potētiā grauitatis deorsum trahētis. Stabit etiā per tēpus anteq̄ꝫ sufficiat virtꝰ illa deorsum trahere cum virtuti resistat mediū. iõ oportebit virtutē tm̄ diminui ꝙ grauitas vtrāq̄ꝫ. s. virtuteꝫ illā ⁊ resistētiā medij sil'r excedat: ſꝫ tp̄s erit anq̄ꝫ erit ita. ꝗ notāter dixi deducto ipedimēto extriseco. Si. n. sup̄ueniret ipedimentū extrisecū ꝯtingēs ē iter huiusmodi motꝰ nõ iteruenire q̄etē mediā sicut cõiter exēplificat̄ de faba ascēdēte cui lapis moralis descēdēs obuiat. Sil'r pꝫ satis si i medio istāti diastolis tue artarie occurrāt lapis magnꝰ cadēs ipsaꝫ sine media q̄ete postq̄ꝫ eleuaret̄ d̄primeret. igr̄ ⁊c. ¶ Scd̄o nõ dū

dicit. Impossibile nāqꝫ est. Sentētia partis est ꝙ nō ē pos/
sibile ꝙ duo motꝰ ꝯtrarij ꝯtinuenť adiuicē ex quo vtriusqꝫ
illoꝝ spatio.i.mensure vel duratiōi applicať extremitas vł
terminus in effectu.i.postq̄ vterqꝫ illoꝝ terminať ad extre
mitatem vel terminū in effectu:qꝛ ꝓ tunc quādo est ille ter
minus nō est motus ille:sed esse desinit vel incipit. vbi gr̄a.
incipiat diastole i.a.instāti ⁊ terminetur in .b .nō est possibi
le ꝙ postq̄ diastole durauerit vsqꝫ ad .b .in quo nō est dia
stole sistole cōtinuetur eidem ita vt ex his fiat motus conti
nuus:quod faciliter ꝓbatur:qꝛ vel in.b.est motus diastolis
aut sistolis aut neuter illoꝝ est. Si dicatur ꝙ i . b. est diasto
le:ꝫ imediate post hoc nō erit diastole:qꝛ imediate post . b.
erit sistole per aduersariū ponentem istos duos motus esse
ꝯtinuos.ergo. b.est vltimū instans diastolis artarie quod
non est possibile. Si dicatur ꝓ tunc esse sistolē.s.in.b.cū im/
mediate ante . b.nō fuerit sistole:eo ꝙ imediate ante.b.dila
tabatur arteria:sequiť.b.esse primū instās cōstrictionis. Si
dicatur ꝓ tunc neutrū istorum esse:qꝛ.s.non dilatať nec con
stringitur artaria:sequiť intenta ꝯclusio.s.sistolem ⁊ diasto/
lem nō esse motus cōtinuos:⁊ forte hoc sentit Aui. ¶ Alij
autem intellexerunt pro spatio applicari extremitatē in effe
ctu mobile peruenire ad terminū illum spacij quē naturali
ter intendebat. verbi gratia. si artaria naturaliter dilatatur
vsqꝫ ad.a.cū peruenitur vsqꝫ ad. a.non est possibile ꝙ non
quiescat in.a.anteq̄ recedat ab.a. ¶ Tertio nota hic Aui.
nullū mediū proprium tangere ad ꝓbandū inter diastolem
⁊ sistolem cadere quietē mediā.lꝫ enim non sint cōtinui mo
tus: nō tamē ex hoc cōcluditur euidenter cadere quietē me
diam saltē tempore mensurabilē de qua est in proposito ser
mo.potest tamē hec persuaderi.primo supponēdo ꝙ nō se
cundū eandem applicationē instrumēti ad artariā mouen/
dam mouet anima artariā dilatādo ⁊ cōstringendo. Si eniꝫ
esset applicatio eadem cū agens sit naturale mobile simil'r
nunq̄ nisi motu dilatatiōis moueretur.alia igitur ē applica
tio spiritus ad artariam dilatandā : ⁊ alia ad ipsaꝫ ꝯstringen
dam.cū ergo huiusmodi applicatio nō fiat subito sequiť ꝙ
dilatata artaria cōplete tēpus erit anteq̄ eidē erit applica/
tum instrumentū applicatiōe ꝓpotionata ad cōstrictionem
per quod totū tempus quiescit.igiť ⁊c. Et maxime euiden/
tiam sumit argumētuꝫ:qꝛ artaria cōstrictionem suā inchoā
do non a nō gradu:sed determinato gradu vehementis in/
choat motum suū. Consimiliter ꝑ omnia aduc euidētius ar
guetur inter dilatationē ⁊ cōstrictionē cadere quietem me/
diam. ¶ Secūdo persuaderi pōt ex parte finis sic comple/
ta dilatatiōe nondū cōpletū est spiritus ⁊ cordis refrigeriū.
ergo pro tunc nō incipit cōstrictio.igiť ⁊c. assumptū,pꝫ: qꝛ
nō nisi in tempore postq̄ receptus est aer in corde cōpletur
debitū refrigeriū. Similiter cōpleta dilatatione nundū est
aer calefactus calefactōe necessitāte ad expulsionē. ergo ꝓ
tunc nō fit vel incipit fieri cōstrictio. Cōsimiliter arguiť ꝙ i
instanti termināte cōstrictionē nō incipit dilatatio: qꝛ ꝓ il/
lo instanti nundū augmentata ē necessitas dilatatiōis.ergo
assumptū pꝫ:qꝛ illa nō acquiritur nisi in tēpore postq̄ refri
gerans est expulsuꝫ.ergo ⁊c. ¶ Itē ꝓ illo instāti ꝓ quo cō/
plete constrictū est cor est aer calefactus ⁊ fumus expulsus
imediatus orificio cordis.ergo si imediate post illud instās
dilatabitur cor attrahet aerem calefactū ⁊ fumū iam dictū:
al's eniꝫ per tempus dilatareť anteq̄ aliquid recipet. iō ra/
tionabilius apparet cor ꝑ tēpus aliquod remanere cōstri/
ctum quo aer ⁊ fumus expulsus impetuose recedat a corde
⁊ frigidus ad cor q̄ postea tēpore dilatatōis cordis ingredi
tur cōcauitatē. hec tū̄ media nō sunt nisi ꝓbabilia.

Circa dicta sunt quedā dubia pertractanda.

Primum dubium. videtur ꝙ iuditiū vel signum
sumptū a pulsu nō sit certius q̄ signuꝫ
sumptū ab vrina:qꝛ faciliꝰ variať ⁊ mutať pulsus q̄ vrina.
ergo ꝑmanētior ⁊ certior ē significatio sumpta ab vrina.as/
sumptū colligiť in introductorio pulsuū:⁊ in ꝯmento. ⁊ in li
bro de differentijs pulsuū vbi ostēditur quodcūqꝫ leue acci
dens al'e variarie pulsuꝫ:nō aūt sic ē de vrina.

Secunduz dubiū. videť pulsuꝫ eē motū ꝯtinuū
ex intētione Galie. q̄nto de acciden
ti capl'o scd'o ponētis dr̄iaꝫ inter iectigationē ⁊ pulsuꝫ: ⁊ po
nētis pulsuꝫ eē motū ⁊ actōeꝫ ꝯtinuā:iectigatōeꝫ aūt nō.

Tertium dubium cur non ita bene per aquaꝫ po
test fieri cordis refrigeriuꝫ sicut per ae
rem.exāguibꝰ.n.aut piscibus fit ꝯueniēs refrigeriū ꝑ aquā
hn̄tibus calorē debilem ⁊ nō per aerem.

Ad primuz dicitur absolute certius esse iudiciū
sumptuꝫ a pulsu.pulsus.n.est preco
verus qui nūquā fallit. Fallit aūt signū sumptū ab vrina vt
secunda quarti:tractatu p̄mo:capl'o de iudicijs sumptis ab
vrina. Itē cōtrariātibus signis sumptis ab vrina ⁊ pulsu se
quimur iudiciū pulsus ⁊ non vrine.ergo ⁊c.assumptū pꝫ. se
cunda quarti:allegato capl'o.⁊ supra capitulo de iudicijs si
gnorum maloꝝ. ibi. Et nō iudices per ista donec virtus ca
dat:casus nāqꝫ virtutis est signū malū qui per pulsuꝫ com/
prehendiť vnde in metro dicitur. Urine fraudes aperit di/
scretio pulsus. Certificat q̄ fidem ⁊c. ¶ Ad argumentū ne
ganda est ꝯñtia.s.facilius mutať ⁊ variať pulsus . igitur ⁊c.
ex illo enim potius cōcludiť oppositū. Nota tamen ꝙ lꝫ ita
sit difficilius:tū̄ tā per pulsuꝫ q̄ ꝑ vrinā iudicare possumꝰ
qꝛ minus note sunt nobis varietates i pulsu q̄ in vrina cō/
tingentes quibꝰ tamē cognitis certius iudicamus. Hāc sen
tentiā voluerunt antiq dicētes ꝙ pulsus signa sunt certio/
ra in se:ꝫ quo ad nos sunt certiora signa sumpta ab vrina:
que oīa intelligēda sunt quātū ad dispositiōes corporis su/
per quibꝰ tam per pulsuꝫ q̄ per vrinā significare possumꝰ.
Notū est.n.ꝙ super leuē scabiē vesice certius per vrinā q̄
per pulsum significare possumus.

Ad secunduz dubiū dicitur ꝙ Galie. in libro
allegato non plus voluit nisi ꝙ
pulsus ē ꝯtinuus.i.semꝑ reperiť in nobis pulsus : qꝛ.s.semꝑ
est aliqua pars pulsus:vel saltē ꝙ nō stat corpus sanū nota
bili t̄pe sine pulsu.lꝫ nullus pulsus sit motus ꝯtinuus.

Ad tertiuz qualiter sit respondendum vide ter/
tio tegni questione nona.

¶ Depressionis vero motus apud plurimos
medicoꝝ nullo modo sentitur:sed apud alios
est cū aut in forti pulsu sua fortitudine sentiť:
aut in pulsu magno ꝓpter eleuationē sui: aut
in duro ꝓpter multā sui refrenatōeꝫ:aut in tar
do ꝓpter lōgingtatē temporis sui motꝰ. Gal.
quoqꝫ dixit lōgo tempore nō fui sollicitus ex
depressione. postea vero nō quieui tangendo
donec ex eo aliquid ꝑcepi ⁊ postea illud com
pleui.nā postea porte pulsus mihi aperte fue
runt. Qui vero ista studuerit vt ego: ꝑcipiet il
lud quod consecutus fui. ⁊ lꝫ sit ita vt dicit : in
plurimis tamen dispositionibus depressio nō
est sensu percepta.

¶ Primo nota motiuū illoꝝ potest esse tale dum artaria de/
primitur ipa recedit a tactu.igiť ipsa nō imprimit in tactuꝫ.
⁊ per cōsequens nō sentiť. Illud aūt motiuū nō est euidēs.
lꝫ eniꝫ artaria dum p̄mitur recedat a situ in quo erat tactus
digito tamē cōtinue sequente artariam ⁊ depresio sicut ipsa
deprimitur pōt oppositū cōtingere:qꝛ cōtinue tanget ⁊ ꝑci
piet motum eius ad interiora.puto tamē illos antiquos nō
absolute credidisse nihil de depressione posse ꝑcipi : sed qꝛ
non pōt exquisite cognosci quātitas ipsius depressionis:qꝛ
verisimile est tactū nō isequi posse artariā donec quiescat:
cōtra quos etiā ꝓcederet ꝙ nō exquisite ⁊ distincte scimus
quātitatē eleuatiōis:sicut eniꝫ nescimus vsqꝫ ad quē termi
num cōstringať ita ignoramus a quo puncto incipiat eleua
tio. huius autem opinionis videť fuisse Rasis. io. Almanso/
ris capitulo de pulsu. ¶ Secundo nota. quatuor sunt dispō
nes in pulsu iuuātes vt percipiatur depressio. p̄ma fortitu/
do:fortiter eniꝫ artaria percutiēte tactū ⁊ resistēte deprimē
ti cōstringiť melius percipitur q̄ si debiliter impressisset . se
cunda est durities ꝓpter idē. tertia ē magnitudo : pulsu eni
multū existēte magno multū eleuat artaria ⁊ digitū tangen/
tes quare ꝑcipitur melius postea depressio similiter: qꝛ faci
lius ⁊ melius ꝑcipiť magnus q̄ paruus motus . quarta est
tarditas: ꝓpter velocitatē.n.pulsus tēpore dispōnis quasi
insensibiliter euanescit: si vero fuerit tunc melius percipiť.
lꝫ tam extrema tarditas q̄ extrema velocitas modū poten

tie cognoscitiue frequenter occultet: vt patet de motu parue vmbre stili modū solis ab oriente in occidentem insequēte: sed in ꝓposito nō intelligit Aui. de tarditate sufficiēte ad occultandū modū cognoscitiue potentie.

¶ Causa vero ob quam statutū fuerit tangere venas brachij est facilitas prebendi ip̄m ⁊ ꝙ homo nō est sollicitus vt ip̄m discooperiat ⁊ rectitudo situs ipsius ꝓpter rectitudinem cordis ⁊ eius qḋ est iuxta ip̄m.

¶ Primo nota tres conditiones ꝓpter quas magis artarias brachij ꝗ̄ alterius partis tangimus. prima est facilitas prebendi brachium medico propter facilitatem motus manus ⁊ brachij. secunda est quia homo non est solicitus. i. non verecundatur discoprire brachium sicut multas alias partes nostri corporis propter cōsuetudinem ipsuz detegendi ⁊ cū ipso exterius operādi. tertia causa est rectitudo ⁊ propinquitas artariaruz illaꝝ ad cor: vnde rectius super cordis dispositionem per ipsas iudicamus. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ lꝫ plurium aliarum partiū pulsum per tactum possimus comprehēdere non tamē ita bene sicut pulsum brachij. ⁊ ideo illuz tangere debemus ⁊ pulsuz artarie tempoꝝ: lꝫ tangere ⁊ per ipsuz significare possumus: quia tamē non habet illas conditiōes non est equaliter tangendus lꝫ illaꝝ tactus conferat. experimento enim pꝫ. ꝙ corpore morti appropinquante cito deficit illarum artariaruz motus. ¶ Aliam autem possumus addere causaz vel ꝯditionē. s. quia ille artarie sunt exterius exposite propter carnis paucitatem ⁊ pinguedinem paucā loci quare faciliter percipiꝰ illaꝝ motus: quas omnes ꝯditiones in metro taliter explicauit Egidius. Pulsus in artarijs discerni debet honestis expositis rectis lōgis cordiqꝫ propinquis. Et alie etiam ibi explicantur si illorum sententiam bene consideras.

¶ Et oportet qḋez vt sit tactꝰ manu super latꝰ existente: quoniā si manus sup̱ vola plāte extendaꝰ in latitudine augmētū prebet ⁊ ex eleuatione diminutionē facit ⁊ etiā diminuit ex lōgitudine ⁊ ꝓprie in macilētis. ⁊ resupinata augmētat in eleuatione ⁊ longitudine ⁊ diminuit ex latitudine. Oportet p̄terea vt tactꝰ fiat in hora qua ille cuius pulsus ē sit ab ira remotus ⁊ gaudio ⁊ exercitio ⁊ omnibus passionibus ⁊ saturitate que grauedinem facit ⁊ fame ⁊ dispositione relinquendi cōsuetudines ⁊ renouandi vsus. Et oportet etiā vt sit de pulsu experimentū temperati nobilis ita vt alius ei comparetur.

¶ Primo nota per manuz extensam super volam palme minoratur altitudo. Primo. qꝛ tūc versus interiora comprimitur artaria. ⁊ per cōsequens eius probibetur eleuatio ⁊ per idem maioraꝰ latitudo vt patet. Secūdo. qꝛ spiritibus ⁊ vaporibus nō potentibus sursum eleuari propter artarie compressionem diffunduntꝰ per substantiā artarie ipsaz ampliādo. igitur ⁊c. Minoraꝰ etiam longitudo. minus enim eleuata artaria minus de ipsa secundū eius longitudinez eminet ⁊ manifestaꝰ in brachio quare minoratur longitudo pulsus. Econtra vero ipsa resupinata maioraꝰ altitudo pulsus artaria leuius versus exterius mota. ⁊ ex cōsequēti maioraꝰ longitudo ⁊ latitudo minoraꝰ. ¶ Ex quo sequitur ꝙ situs medius inter hos est cōuenientissimus. per ip̄m eniz medio modo se habet artaria tangenda. igiꝰ ⁊c. Et dixit ꝓprie in macilentis: qꝛ in ip̄is magis apparet hoc. vel forte qꝛ in pinguibus resupinatio aut extēsio super volā non perceptibiliter potest latitudinē vel altitudinem vel longitudinē pulsus variare. ¶ Secūdo nota. hic in littera explicanꝰ tres cōditiones seruāde vt recte iudicemus p̱ pulsuz. Prima iam explicata est. secūda est vt ille cuius dispositio p̱ pulsuz est cognoscenda sit remotus ab ira gaudio ⁊ ab omnibꝰ passionibus excessiuis. His eniz in valescētibus passionibus fit varius motus in spiritu ad interius vel ad extra quare varianꝰ pulsuum ostēsiue cause. ⁊ per cōsequēs pulsus: vnde tunc in iudicio accidere posset error. verbi gratia. si tangis pulsuz iuuenis melācolici inuenies ipsum paruū ⁊ tardū respectu pulsus temperati ceteris paribꝰ. Si tamē esset melācolicus iratus aut fortiter exercitatus ⁊ tēperatus nō inuenies pulsuz melancolici multo maiorē ⁊ velociorē. vnde per ipsuz non recte iudicare posses de cōplexione eius respectu tēperati: ⁊ ita de alijs causis p̄mitiuis pulsuz notabiliter permutare potētibus est intelligēdū: ⁊ ita de saturnitate faciente grauedinē dicitur que facit pulsum diuersuz vt infra patebit: ⁊ de fame similiter. per dispositionē relinquēdi consuetudinez ⁊ remouendi vsum intelligit subitā mutationē ad inconsueta que ꝓculdubio variat pulsuz vt pꝫ. ¶ Tertio nota ꝙ quēadmodū complexio temperata est sicut mediū vel mensura complexionū ab ea lapsaꝝ propter quod in cōparatiōe ad ipsam in suaꝝ perfectionū gradibus graduantur: ita videꝰ operationes a tēperata proueniētes esse mensurā operationum prouenientiū a complexiōibus lapsus vt. s. ille sint denominande alijs perfectiores que ad operatōes temperate cōplexionis magis accedūt. magnitudo igiꝰ velocitas ⁊ frequentia pulsus tēperate complexionis erit mensura magnitudinis velocitatis ⁊c. pulsuū complexionū lapsarum. Cum ergo mēsura semper debeat esse notior ⁊ prius cognita mensurato: sequiꝰ ꝙ oportet pulsuz temperatū prius esse cognituz. appellat aūt corpus temperatū nobile: eo ꝙ habꝫ complexionē ad nobiles ⁊ perfectas operatiōes preparantem. ¶ Quarto nota hāc vltimā conditionem forte necessariaz ad cognoscendā naturalē corporis complexionē: ad cognoscenduz tamē dispositionē preternaturā non sufficienter facit hec cōdictio cū alijs: sed oportet pulsuz corporis tempore sanitatis precognouisse. penes eniz recessum a proprio ⁊ naturali tēperamēto mensuraꝰ lapsus corporis preternaturalis. Hanc cōditionē bene tetigit Ras. decimo Almāsoris capitulo de pulsu ⁊ Auer. quarto colliget: quā ēt colligere possumus ex dictis Auicē. secūda quarti tractatu primo: capitulo de signis sumptis a pulsu dū inquit. Et scias ꝙ plurimorum hominū pulsus sunt diuersi mali absqꝫ egritudine quare opꝫ vt scias hoc. ¶ Quintā cōditionē tangunt qḋaz auctoritate Rasis: secundo continētis. s. quādo statim medicus cum occurrit egrotāti ipsuz tangat: quia forte erubescit subito egrotās aut medicus aut ꝓpter laborē vel aliud potest turbari iudiciū: loquatur ergo cū eo suauiter per tēpus postea tangat. sed ista pōt reduci ad secundā conditionem. ¶ Sexta cōditio ꝙ nō statim perceptis duabus vel tribus pulsationibus dimittat: immo plures expectet vt recte iudicare possit de qualitate vel diuersitate ⁊ ordinatiōe pulsus bono vel malo pondere pulsus: vt infra patebit. ¶ Septima cōditio: vt medicus manu sinistra sustētet brachiū egrotantis ⁊ dextra tangat pulsum. cum enim frequēter egrotās sit debilis oportet ipsuz conari in sustētando ⁊ ille conatus potest aliqualiter pulsuz variare. Similiter ꝯtingit si sibi relinquaꝰ brachiū tremere: tremor enim cōfundit iudiciū pulsus. ¶ Octaua cōditio vt caueaꝰ ne egrotās teneat pugnū fortiter clausum aut manū fortiter extensam: quia secunduz hoc compressa aut nimis tensa artaria cōfunderetꝰ iudiciuz: requiritur eniz status medius. ¶ Nona cōditio vt p̄mo leuiter tangatur postea fortius comprimēdo. ¶ Decima conditio potest addi vt medicus sit sanus ⁊ bene dispositus saltem ad iudicandum de pluribus differentijs pulsus difficilibus de quibus in littera videbitur. Harum aūt conditionum additaꝝ conditionibus quas tetigit Auicen. in littera quasdam Egidius in meta. taliter exprimit. Leua manus medici leuam leuet ⁊ regat egri. Sustentantis opem pars imbecilla requirit. Que si se regeret modico concussa tremore. Falleret artificem fieretqꝫ ex animis error. Sed caue ne digitos ⁊c.

¶ Amplius dicemus ꝙ genera ex quibus medici pulsus dispositionem cognoscunt secundum ꝙ ipsi referunt sunt decem: quanuis eis fuerit necessarium vt posuissent ea nouez. Genus quidem quod est sumptum ex quātitate diastoles: ⁊ genus quod est sumptum ex qualitate percussionis vene in digitos. ⁊ genus quod est sumptum ex tempore cuiusqꝫ motio

nis. ⁊ genus quod est sumptum ex essentia instrumenti. Et genus quod est sumptum ex eius euacuatione aut repletione. ⁊ gen⁹ quod est sumptũ ex caliditate tactus ipsius aut frigiditate. ⁊ genus quod est sumptũ ex tempore getis: ⁊ genus quod est sumptũ ex pulsus equalitate aut diuersitate: ⁊ genus quod est sumptum ex eius ordinatione in diuersitate sui aut inordinatione: ⁊ genus quod est sumptum ex pondere.

¶ Primo nota per genus in proposito nõ debere itelligi genus proprie sumptum: prout. s. est vnum quinq; predicabilium distinctum contra speciem differentiam ⁊c. notandum est eni calidum durum ⁊ mole non esse genera pulsus ꝓprie sumpta: de nullo enim pulsu predicantur inquit. Per genus ergo debemus intelligere terminum communem de pluribus predicabilẽ siue essentialiter siue accidentaliter per cui⁹ notitiã peruenimus ad conuenienter significandum per pulsum super corporis dispositionẽ. ¶ Secundo nota vt infra patebit genus ab ordinatione ⁊ inordinatione pulsus nõ eẽ distinctum a genere sumpto ab equalitate ⁊ inequalitate sed ad illud reducitur. ideo dixit: q̃uis eis fuisset necessariũ vt posuissent ea nouem. ¶ Tertio nota genus sumptũ a q̃titate diastolis nõ sic sumptũ esse a q̃titate diastolis ꝙ nõ sistolis immo ab vtrinsq; q̃titate sumitur: q2 tamẽ notior est nobis diastole ab ipsa potius q̃ a sistole denominationẽ facit. ¶ Quarto nota ꝙ eorũ a quib⁹ sumuntur genera vel differentie pulsus quedã sunt essentialiter quedã aũt accñtaliter pulsum cõcomitantia: voco aũt essentialiter cõcomitantia q̃ pulsui attributa sunt rõne qua pulsus q2. s. rõne qua mot⁹ cõpositus ex sistole ⁊c. ⁊ qetib⁹ interceptis cuiusmodi sunt magnitudo spissitudo velocitas fortitudo ⁊c. pulsui. n. inquãtũ hmõi attribuit velocitas: iõ talia dicunt pulsũ essentialiter cõcomitantia. Ecõtra vero accñtaliter concomitantia sunt quecũq; pulsui attributa sunt nõ rõne qua pulsus ꝫ rõne alterius dispõnis accidentalis in organo vel in instrumẽto reperte vt calidus frigidus dur⁹ molis ⁊c. Et q2 septẽ pulsus essentialiter concomitantur. s. magnitudo paruitas: velocitas: tarditas: spissitudo: raritas: fortitudo: debilitas: equalitas: diuersitas: ordo: inordinatio: pondus: bonũ vel maluz. Tria aũt sunt accñtaliter ꝯcomitantia. s. vnũ sumptũ a ꝯtento in artaria vt plenũ ⁊ vacuũ: secũdũ a mõ substantie vt durum ⁊ mole. Tertiũ a qualitate tangibili prima vt calidũ ⁊ frigidũ: ideo conclusum est in tota suma decẽ eẽ genera pulsus: licet cõuenientius esset sumere septem sola. s. sumpta ab essentialr̃ cõcomitantibus: magis eni de talib⁹ videt sumendas eẽ differẽtias pulsus. ⁊ hec est tota sñia Aueroys quarto collĩ capitulo de pulsu. ¶ Ex quo sequit ꝙ adhuc reducendo genus sumptũ ab ordinatione ⁊ inordinatione ad pulsum equalẽ ⁊c. solum sex essent differẽtie. ¶ Et ex his istoꝝ decẽ generũ talis põt sumi sufficientia quod licet gen⁹ pulsus aut sumit ab eẽntialiter cõcomitantibus aut accñtaliter. Si ab accñtaliter cõcomitantib⁹ vel sumitur a ꝯtento in artaria vel dispositiõe inherente substãtie artarie. Si primum est plenus ⁊ vacuus. si secũdum vel sumit a modo substantie vel qualitate prima tangibili: primũ est pulsus dur⁹ vel molis. secũdũ est pulsus calidus ⁊ frigidus. ¶ Si vero sumitur ab eẽntialiter ꝯcomitantib⁹ hoc est principaliter: q2 vl sumit a qualitate virtutis secũdũ modũ loquendi Aueroys allegato capitulo: secũdũ vero. A. a qualitate ꝑcussiõis aut a quantitate dimensionũ pulsus aut a quantitate tpis mensurantis pulsuz. Si primũ: est pulsus fortis ⁊ debilis: sumendum est. n. a qualitate virtutis vel etiã a qualitate ꝑcussiõis vt infra videbitur. Si secundũ: pulsus magnus vel paruus. Si tertiuz: vel in hac mensura attenditur proportio partiũ pulsus inter se ⁊ adhuc ad corporis habitudinem vel non. Si non: vel sumit a mensura motus ⁊ est pulsus velox ⁊ tardus aut quietis: ⁊ est frequens ⁊ rarus. Si aũt attẽdit ꝓportionalitas vel ptiũ pulsus inter se vel ipsaꝝ inter se ⁊ ad corporis hitudinẽ. Si primũ: vel ibi denotat ordo ⁊ inordinatio vel absolute similitudo: si primũ: est pulsus ordinatus ⁊ inordinatus. Si secũdũ: est pulsus equalis ⁊ iequalis. Si ãt attenditur proportio proportionis mẽsure partium ad corporis habitudinem fit pulsus ponderis boni vel mali. ⁊ nõ videtur esse aliud vel alia a quib⁹ sumi possit pulsus generationis vel differentie. ideo ⁊c.

¶ Genus vero quãtitatis pulsus significatur ex quãtitatib⁹ suoꝝ trium dyametroꝝ q̃ sunt ipsius lõgitudo ⁊ latitudo ⁊ eius ꝓfunditas. sunt ergo in eo nouem pulsus dispositiones simplices ⁊ composite. ⁊ nouem quidem simplices sunt: longus: curtus: ⁊ mediocris: ⁊ latus: ⁊ strictus: ⁊ mediocris: ⁊ profundus apertus: ⁊ mediocris.

¶ Primo nota ꝙ sicut in alijs quantis naturalibus magnitudo consistit in tribus dimensionibus. s. longitudine latitudine ⁊c. vt secunda afforismoꝝ cõmento vltimo. ⁊ supra capitulo de virtutibus ministrantibus: ita in pulsu proportionabiliter est dicendũ: ideo pulsum illum absolute augmentatum appellamus qui temperatum pulsuz in tribus dimensionibus excedit: econtra vero paruum ⁊ diminutum. ⁊ colligitur idem in libro de differentijs ⁊ introductorio pulsuuz satis ad principiuz. ¶ Secundo nota ꝙ differentie sumpte a magnitudine sunt nouem. cum eniz tres sint dimensiones a quarum qualibet tres sumuntur differentie: sequitur has differẽtias esse nouem. a longitudine enim sumitur pulsus lõgus: curtus: ⁊ mediocris in latitudine altitudie sumit pulsus latus ⁊ strictus ⁊ mediocris i latitudine. a ꝓfunditate su sumũtur tres. s. altus siue apertus profundus: siue humilis ⁊ mediocris in profunditate. ⁊ hoc voluit Auicẽ. in littera. ¶ Tertio nota hic reperiri duplicem lrãz. vna dicit. Sunt ergo nouez dispositiones simplices ⁊ nouẽ composite. alia: ⁊ composite septem. primã non puto fore litteram Auicen. secũda vero est supplenda. ⁊ cõposite. s. adhuc sunt plures. ¶ Alia est etiã lrã dicẽs ⁊ cõposite. xxvij. ⁊ ẽ sentẽtia Gali. in libro de differẽtijs pulsuum. Has aũt. xxvij. differentias taliter Galien⁹ docet cõponere. Cõponẽdo. n. lõgitudinẽ ⁊ latitudinẽ cũ ꝓfunditate sola variata ꝓfunditatẽ formabo tres: q2. s. pulsuũ taliuz compositoꝝ quidã est longus latus ⁊ altus: quidã longus latus ⁊ humilis: ⁊ quidã lõgus latus ⁊ mediocris in profunditate. ¶ Ex hac igitur prima combinatione habemus tres differentias. ¶ Secunda cõbinatio est longitudinis cũ profunditate sola etiam profunditate variata ex qua etiã extrahũtur tres differentie taliter. pulsuum compositoꝝ in longitudine ⁊ profunditate quidã est lõgus ⁊ altus: ⁊ quidaz est longus ⁊ humilis: ⁊ quidam est longus ⁊ mediocris in profunditate. ¶ Tertia combinatio est latitudinis cuz profunditate sola variata profunditate ex qua alie tres resultant differentie hoc modo. Pulsuum in latitudine ⁊ profunditate compositoruz quidam est latus ⁊ altus: quidam latus ⁊ humilis: ⁊ quidam latus ⁊ mediocris in profunditate. Sic ergo ex cõbinatione profunditatis cum differentijs alijs profunditate sola variata habemus nouẽ differẽtias: q2. s. sunt tres cõbinationes ⁊ ex omni combinatiõe resultãt tres differentie. Et sicut composita ẽ ꝓfunditas cũ alijs ita componi potest longitudo: ex qua compositiõe nouem habemus differẽtias. Verbi gratia. pulsuũ alius est latus profundus ⁊ lõgus: alius est latus profundus ⁊ curtus alius est latus profundus ⁊ mediocris in longitudine. ⁊ sic habemus tres differentias in hac p̃ma combinatiõe. ¶ In secũda combinatione qua cõbinat profunditas cũ longitudine variata i resultant alie tres hoc modo. Pulsuũ ex ꝓfunditate ⁊ longitudine cõpositoꝝ quidam est ꝓfundus ⁊ longus quidã profundus ⁊ curtus siue breuis: q̃dã profundus ⁊ mediocris in longitudine. ¶ Similiter etiã fit de latitudine secũ composita: q2 quidã est latus ⁊ longus quidaz est latus ⁊ breuis: ⁊ quidã latus ⁊ mediocris in lõgitudine. variata ergo longitudine ⁊ composita cuz alijs fiunt tres combinationes ex quibus alie nouẽ resultant differentie. ⁊ sicut facte sunt tres combinationes de profunditate variata ⁊ similiter de lõgitudine tres ita de latitudine fieri possunt ex quibus alie nouem resultabũt differentie. arguitur ergo sic. Sicut nouẽ sunt simplices differentie sumpte a magnitudine ita ex ipsis fieri possunt nouẽ cõbinatiões: ꝫ ex qualz ꝯbinatione resultãt tres dñe. g̃ ex oib⁹. his. xxvij. dñe resultabũt.

¶ Ex quo sequitur ꝙ si istis addant̄ nouem simplices erūt trigintasex differentie sumpte a magnitudine. ⁊ si addantur tres differentie in quibus omnes tres componuntur puta nouem absolute paruus absolute ⁊ mediocris erūt triginta nouem. ⁊ possumus multiplicare adhuc plus secundum alias imaginationes ⁊ cetera.

¶ Longus aūt ille ē cuius partes in lōgitudīe plus sentiunt̄ q̄ȝ naturalis absolute q est ꝑ certo eius q complexionē habet tēperatā aut naturalis q est eius q huic est ꝓpinquus: ⁊ ē temperatus cui est propriū. ⁊ tu qdeȝ iam ꝑus sciuisti differētiā inter eos. Curtus vero ē ei cōtrarius. ⁊ inter eos est mediocris. ⁊ tu quidē iudicabis secunduȝ hanc regulam in sex que remanserunt.

¶ Primo nota ex lr̄a hac colligi posse ꝙ medicus tangendo pulsuȝ nō cum vno vel duobus digitis solū tangere debet: ſȝ cū quatuor vt pulsus lōgitudo meli⁹ ꝑcipiat̄. ⁊ visum fuit auctoribus vt Auer. quarto colliget: allegato caplo: ꝙ pulsus equalis in lōgitudine nō ꝑcipitur notabiliter vltra quātitatem quatuor digitoꝝ positoꝝ suꝑ artariā: longus auteȝ ꝑcipitur notabiliter vltra: breuis aūt citra. ⁊ ꝓpter hoc taliter descript⁹ est pulsus longus: qd̄ totū intelligendū est vbi ꝑitas in alijs fuerit puta i situ brachij macie pinguedine carnositate ⁊c. ¶ Secūdo nota pulsuȝ mediocreȝ soli corpori tēperato naturaliter cōuenire: eo ꝙ extremaliter lōgus cōuenit cōplōni lapse ad caloris excessuȝ: extremaliter vō curtus opposite: ideo medius medie cōpetit cōplexioni. Dico aūt notāter naturaliter: q2 nō repugnat pulsuȝ mediocrem cōplexiōi lapse adhuc ꝑternaturaliter aut merito etatis cōuenire sicut sanguineus moriturus ex febre ꝑ resolutionē. lȝ in ꝑncipio habeat pulsum secūduȝ oēm dimēsionē temperatum excedēteȝ ꝓcedente tm̄ debilitate ex resolutiōe aliquādo habebit pulsum ita longū latum ⁊ altū ꝑcipue sicut ē mediocris pulsus. Similiter etiā sanguineo in sua etate ꝓcedēte ad senectutē: sed hoc nō habet merito sue naturalis complexionis: sed accidētalis vel etatiue. ¶ Tertio nota ꝙ per corpus huic tēperamēto existēs ꝓpinquū intelligit corpus sanū multū cui propriū ē hoc. s. apropinquare optime sano: que corpora qualiter differūt visuȝ est ꝑmo ⁊ scd̄o tegni: ⁊ aliqualiter secūda primi secūdo caplo.

¶ Compositaꝝ vero ex his simplicibus quedam sunt que nomē habēt ⁊ quedā que nomine carēt. Ille. n. q in lōgitudine ⁊ altitudine ⁊ latitudine ē augmētatus vocat̄ magnus: ⁊ q ī his omnibus est diminutus vocat̄ paruus: ⁊ q inter eos existit temperatus. Qui vero in latitudine ⁊ altitudine est augmētatus vocatur grossus. ⁊ q in eis ē minutus dicit̄ subtilis. ⁊ est inter eos est equalis.

¶ Primo nota ꝑ drīas cōpositas intelligere debemus illas quaꝝ denominatio sumpta ē a pluribus dimensionib⁹. Per simplices vero illas quaꝝ denoīatio sumpta ē ab vna dimēsione: sicut lōgū ⁊ curtū est drīa simplex: q2 ab vna dimēsione. s. a lōgitudine ē sumpta: grossuȝ vō ⁊ tenue sunt due differentie cōposite: q2. s. a latitudine ⁊ profunditate sumpte. similiter magn⁹ absolute. ⁊ paruus absolute. ¶ Secūdo nota ex dict̄ Aui. ꝙ ad hoc vt aliqs pulsus sit denominādus magnus absolute vel paruus opȝ ipm̄ esse in tribus dimensionibus supra temperamentū augmētatū vel diminutum. magnū. n. est qui in longitudine altitudine ⁊ latitudīe existit augumētatus ⁊ ei cōtrarius ē paruus vt apparet ī littera ⁊c. ¶ Primū dubiū. videt̄ hāc descriptionē magni ⁊ parui pulsus non eē ꝯuenientē. ponat̄. n. pulsuȝ sor. eē eque longuȝ ⁊ eque latū sicut est pulsus mediocris esse tm̄ altiorē. ⁊ arguit̄ sic. pulsus sor. ē absolute magnus q tm̄ nō existit ī trib⁹ differentijs supra tēperamentū augmētatus. ergo ⁊c. tȝ ꝯñtia. ⁊ assumptū ꝓbatur: q2 in latitudine ⁊ lōgitudine est equaliter tēperato absolute. ⁊ in alia drīa. s. altitudine: absolute ipsum excedit. igitur ⁊c. ¶ Iteȝ sit. b. pulsus tēperatus ⁊ sit. a. pulsus sor. iaȝ signatus cuius ad. b. sit proportio dupla ⁊ sit. c. pulsus scd̄ȝ quālibȝ dimēsionē excedēs. b. cuius tm̄ ad. b. sit ꝓportio ꝑcipue sexqaltera. ⁊ arguit̄ sic. c. pulsus ē absolute magnus: ſȝ. a. pulsus ē maior. c. ergo. a. pulsus ē absolute magnus. pȝ ꝯñtia. ⁊ ꝑma pars assumpti pȝ ex casu. ⁊ arguit̄ minor: q2 minor est ꝓportio. a. ad. b. q̄ȝ. c. ad. b. ergo. a. ē maius. c. ꝯña tenet ꝑ illud ꝑncipiū. Si aliquoꝝ duoꝝ ad aliquod tertiū fuerit ꝓportio maioris inequalitatis maius qdē maiorē minus vero minorē ad illud obtinet ꝓportionē. ¶ Iteȝ datis descriptōib⁹ illis sequit̄ aliquē esse pulsum qui nec ē magnus nec paruus nec mediocris qd̄ apparet non rationale. ¶ Et arguitur ꝯñtia ponēdo pulsuȝ fortis excedi. a. mediocri in longitudine ⁊ ipsum excedere in latitudine: ⁊ sequitur pulsum fortis nō esse magnū nec paruū: q2 in trib⁹ dimensionibus nō ē augumētatus nec diminut⁹. ꝙ etiā nō sit mediocris arguit̄ ex casu: q2 mediocris soli corpori tēperato cōuenit. hic aūt non ē huiusmodi. iō ⁊c. ¶ Pro ꝑmo dubio dicit̄ tenēdo descriptōeȝ positā magni parui ⁊ mediocris absolute: ꝙ pulsus sor. in casu ꝑmi argumēti signatus est maior q̄ȝ pulsus tēperati: non tm̄ absolute maior: eo ꝙ nō est absolute magnus. Ad esse. n. absolute magnū respectu tēperati sequitur secundū oēm dimensionē illū temperatū excedere. ⁊ negat̄ ista ꝯña. scd̄m duas dimēsiones ē equalis ⁊ scd̄ȝ alterā excedit. ergo absolute ē maior. Et hec rñsio ē sustinēda volēdo saluare dicta Aui. vt verba sonant ⁊ Galie. in libro de differētijs pulsuū: ⁊ ī itroductorio ⁊ ꝯmēto ei⁹. ¶ Possȝ tm̄ ꝓbabilr̄ dici pulsuȝ sor. eē absolute magnū: ⁊ ꝙ illa nō ē descriptio pulsus absolute magni. lȝ. n. veꝝ sit ꝙ oīs pulsus in lōgitudine altitudine ⁊ latitudine augmentatus sit denominādus magnus. nō tm̄ opȝ ꝙ oīs magnus sit augmētatus ī lōgitudīe ⁊c. pulsus ḡ magnus est q formalr̄ in lōgitudīe latitudine ⁊ altitudine ē augmētatus vel equalenter: q2. s. hēt dimēsiones alicui ī lōgitudine latitudīe ⁊ altitudīe augmentato equiualētes: ⁊ taliter ē in ꝓposito. ¶ Et scd̄m hoc dicitur ad scd̄ȝ penes ꝑmā rñsionē negādo ꝯñtiam illā. s. a. pulsus ē maior. c. ⁊. c. ē absolute magnus. igit̄. a. ē absolute magnus nisi poneret̄. a. scd̄ȝ oēm dimēsionē esse maioreȝ. c. qd̄ nō ponit̄: qualr̄ aūt penes secundā rñsionē sit dicendū satis patet. ¶ Ad tertiū dr̄ cōcedēdo ꝯclōnē istā. s. ꝙ nō quilibȝ pulsus ē magnus paruus vel mediocris absolute vt euidenter deducit argumētū: lȝ ꝯcedendū sit quēlibet esse magnū paruū vel mediocrē absolute aut paruū vel magnū secūdū qd: ⁊ sic ē de pulsu signato in argumēto: ē. n. magnus secundū qd: lȝ non simplr̄ vel absolute vt sequit̄ ex casu. ¶ Et penes hoc ꝯcedendū. ꝑmo hāc ꝯñaȝ nō valere ē pulsus sor. ē magn⁹ absolute. ⁊ pulsus plōnis ē maior illo. ḡ plr̄sus platonis est magnus absolute. ¶ Seqtur scd̄o hanc ꝯñam nō valere. pulsus sor. ē magnus solū scd̄ȝ qd. ⁊ pulsus plōnis ē magnus absolute. ḡ pulsus plōnis ē maior pulsu sor. ¶ Seqt̄ tertio aliquē pulsuȝ ꝑcise magnū scd̄m qd aliquo pulsu simpliciter magno esse maiorē ⁊ silr̄ minorē: ⁊ ex ꝯñti equalem. ¶ Ex quo vlterius seqtur nō quorūcūq3 pulsuū equalium vno existēte magno vel mediocri absolute alteꝝ esse huiusmodi. ¶ Ex quo ꝯcedēda est hec ꝯclō. a. pulsus ē absolute magnus q per totā istā horā maiorabit̄ i fine tm̄ erit magn⁹ scd̄ȝ qd lȝ erit maior q̄ȝ iā ē. Et per ꝯñs sequit̄ in casu. a. pulsum esse ꝑcise scd̄m qd magnū q per totā istā horā minorabitur: ⁊ tm̄ in fine erit absolute magnus. ⁊ ifinite quasi tales ꝯclōnes pñt ꝯcludi ex his post quas nō currit cōis medicorū speculatio: egrediunt̄. n. aliqualiter metas.

¶ Generis auteȝ quod ex qualitate percussionis vene in digitos sumptuȝ est: tres sunt species: fortis ⁊ ipse est qui apud diastoleȝ tactu resistit: ⁊ debilis qui est ei oppositus. ⁊ equalis qui est inter eos.

¶ Primo nota. illa appellat̄ qualitas percussionis. i. modus ꝑcussionis qui ē fortiter vel debiliter ꝑcutere. ¶ Secundo nota vt qdā dīt ꝙ per pulsuȝ fortē duo intelligere possum⁹ ꝑmo pulsuȝ vehemēter seu acute in tactū ꝑcutiente siue ꝑseueret ista fortitudo siue acuitas siue nō vel nō constet: ⁊ isto mō inter fortē ⁊ debilē dat̄ mediū vt equaleȝ ⁊ tēperatum. ¶ Scd̄o ꝑ pulsuȝ fortē itelligere possum⁹ pulsuȝ ꝯstantē ⁊ in forti ꝑcussione ꝑseuerantē ⁊ taliter nō loqtur Aui. q2 iter

hunc fortem pulsum ⁊ debilem nullum datur mediũ. talis enim fortitudo prouẽit a temperantia cõplexionis iuxta sententiam Haly secundo tegni: fortitudo eniꝫ virtutis insequitur temperamentũ. ⁊ infra idem habebitur. Notãter autem dixit: Apud diastolẽ: vel q2 in sistole non resistit vel ꝑpter aliã causam statim tangendã. ¶ Tertio notandũ ꝙ ꝑpter tria potest artaria apud diastolem tactui venientem multũ resistere. Primo propter duritiẽ. secundo propter plenitudinem. tertio ꝑpter fortitudinem virtutis ⁊ cõstantiã in tenendo artariaꝫ subleuatã tempore dilatatiõis quare resistit artaria iferiꝰ deprimenti. ¶ In ꝑposito ẽ sermo de resistẽtia. tertio modo vel ꝑpter tertiã causam cõtingente. ꝑpter regulam enim primo vel secundo modo contigenteꝫ nõ fortis: sed durus vel plenus denominatur pulsus. ¶ Cognoscitur aũt differentia inter has: q2 prima stat cuꝫ lapsu notabili corporis ad siccũ. tertia vero cum eius tẽperãtia. secunda vero non percipitur nisi apud nimiam corporis plenitudinem. tertia vero apud mediocrẽ corporis habitudinem. Secundo differũt: q2 pulsu resistente multũ ꝑpter plenitudinem percipitur artaria ac si esset quodam liquido vel humido repleta: in resistente vero propter fortitudinẽ nõ: sed percipitur mediocritas: similiter dum resistit propter duritiem percipitur duricies ⁊ siccitas in artaria: sed in resistentia cõtingente propter fortitudinẽ virtutis non: sed percipitur mediocritas i molicie ⁊ duritie. etiã q2 fortitudo huiusmodi vt plurimũ sociatur mediocritati in alijs differentijs: he vero due prime nõ differunt etiã: q2 dum constringitur artaria in pulsu duro digito artariã insequẽte ipsa adhuc videtur resistere propter duritiẽ ⁊ influxibilitatem suã: similiter in pleno propter plenitudinẽ suam. In pulsu vero forti non ꝑpter artariam in cõstrictione cõuenienter tactui cedere. Et forte ꝑpter hoc dixit Aui. in littera apud diastolẽ: vt propter hoc differentiã tangeret in littera inte pulsuꝫ durũ ⁊ forteꝫ. Et nota bene hoc: q2 vidi in discernẽdo has drĩas iam quosdã valde peritos notabiliter errasse.

¶ Generis quoqꝫ qḋ ex tempore cuiusqꝫ motionis sumptuꝫ est tres sunt species velox ⁊ ẽ qui motuꝫ in breui tẽpore complet: ⁊ tardiꝰ ei cõtrariꝰ: ⁊ equalis inter eos existens.

¶ Primo nota vt puto has descreptiões fore intelligendas cum cetera paria fuerit. si. n. spaciuꝫ describendum ab vna artaria fore multo maius spacio ab alia artaria describẽdo. ⁊ in eodem tẽpore adequate describerẽtur: non ꝑpter hoc puto pulsus illos esse eque veloces oĩno denominãdos: vt alias per multa deduxi argumẽta ex dictis auctoꝝ. ¶ Secundo nota ex dictis differentiã esse inter pulsuꝫ velocez ⁊ fortẽ: similiter inter tardũ ⁊ debilẽ sicut inter motũ velocez ⁊ fortẽ ⁊ tardum ⁊ debilem. Stat eniꝫ aliquẽ motum esse debilem ⁊ velocẽ: q2. s. quodlibet occurrẽs posset illud mobile ab illo motu impedire ⁊ qetare: vt pꝫ de debili equo velociter currẽte: aut musca aut papiliõe velociter volãte. Similiter stat aliquẽ motũ esse tardum fortẽ tamẽ: quia. s. difficile esset hoc mobile a tali motu quietare: sicut equus fortis tarde motus in palestra facit aliquos debiles existentes quãtũcunqꝫ velociter motos retroire vel resilire. ⁊ ita proportionaliter in pulsu imaginandũ est. Stat enim pulsuꝫ eẽ velocem debilem tamẽ: q2 statim occurrente tactu sine recadit siue deprimitur. econtra stat ipsum esse tardum ⁊ fortem: vulgus enim hanc differentiam inter fortez ⁊ velocez debilem ⁊ tardũ non discernit ⁊ frequẽter his tanqꝫ sinonimis vtit omnẽ modum velocẽ appellando fortem ⁊ tardũ debilẽ. ⁊ ex his patet ꝙ ad recte comprehendendum fortitudinẽ aut debilitatem in pulsu necesse est digito super artariam aliqualiter comprimere. his eniꝫ taliter compressis facilius he differentie cognoscuntur.

¶ Generis vero qḋ ex essentia instrumẽti sumit tres sunt species: mollis q est recipiẽs reditũ ad iteriora: ⁊ cõpressiõeꝫ facile: ⁊ durus q est ei ꝯtrariꝰ. ⁊ inter eos ẽ mediocris.

¶ Primo nota per genus sumptum ab essentia instrumenti intelligit genus sumptũ a duritie vel molitie quas qualitates auctores modos substãtie ꝯsueuerũt nominare. ¶ Secundo nota artaria existente moli dum tangitur: lꝫ non deprimatur totalis artaria: pars tamẽ que tangitur faciliter ad interiora flectitur propter moliciem esse causam vt mole faciliter ad omnes positionis differentias flectat. Econtra vero contingit existente dura. lꝫ enim virtus esset debilis: tacta tamẽ artaria nõ faciliter in suis flectitur partibus: sed potius tale instrumentum cadit virtute ipsum subleuatum sustinere non potente. ¶ Ex quo concludi potest esse possibile aliquem pulsum simul esse fortem ⁊ molem similiter debilem ⁊ durum. Ipso enim existente moli ⁊ forti: licꝫ pars artarie faciliter ad interiora flectatur: virtus tamẽ fortis ipsam fortiter ⁊ potenter tenet subleuataꝫ: vnde non cadit. Econtra auteꝫ contingit in duo debili: ⁊ est simile: sicut si sor. fortis existens rem molem manu sua teneret sursum: ⁊ conaretur tenere subleuatam: ⁊ tu manum tentares deprimere: lꝫ enim illam rem secundum partem quam tangis ad interiora flecteres: non tamen posses inferius faciliter deprimere manum sor. fortiter illam rem subleuatam tenentis. Et est etiam sicut si quis cum re moli fortiter percuteret. Exemplum de duro debili est sicut si quis cum re dura manum tuam debiliter percutiat: aut si sor. debilis existens teneret rem duram sursum eleuatam: ⁊ tu deprimere coneris ad inferiora. licet enim res illa propter duritiem in suis partibus ad inferiora non reflecteretur: virtute tamẽ subleuante existente debili statim totale instrumentum deprimeretur ⁊ non teneret subleuatum vt patet.

¶ Generis aũt quod est sumptum ex eo quod continetur tres sunt species. Plenus ⁊ ipse ẽ qui sentitur sicut si in eius foramine esset humor implens de quo sollicitandum est vt pure euacuetur. ⁊ vacuus ei contrarius: ⁊ inter eos mediocris.

¶ Primo nota artariam conuenit multum esse repletam tripliciter. s. sanguineꝫ ⁊ humoribus: similiter spiritu ⁊ aliquando fumo capinoso aut omnibus aut pluribus istorum. hec autem repletio cognoscitur extensione artarie sine duritie: quia. s. artaria multum resistit. lꝫ non duriter in tactum imprimat. De hac autem syllogizandũ est vt ille cuius est hec dispositio pure: idest sollicite vel complete ⁊ decenter euacuetur. incurrit enim periculum suffocationis aut crepature venarum vel extinctionis calidi: vt potest colligi prima afforismorũ: in commento illius. In exercitantibus ad summum. ¶ Nota tamen tensionem artarie esse duplicẽ. Quedam est coniuncta stricture ⁊ siccitati: ⁊ ista potest stare cuꝫ vacuitate. ideo de ista non est sermo in proposito. Altera ẽ tensio cũ latitudine cõiuncta: ⁊ de ista est sermo hic. ¶ Primum dubium est qualiter hoc corpus est curandum an per flobothomiam an per farmatiam. ¶ Secundũ dubium ponatur qḋ cum duritie artarie coniungatur aliqua repletio: sicut non repugnat esse quo modo cognoscemus hunc pulsum esse plenum. ¶ Ad primum dicitur ꝙ si constat repletionem esse sanguineam aut ex materia sanguini cõmixta sicut vt plurimum in artaria contingit euacundum est corpus cum flobothomia vene communis: eo ꝙ minorata venarum repletione nec tanto ad cor transmisso sanguine sicut prius minorabitur etiam repletio artariarũ: vene etiam dum per flebothomiam minuuntur attrahunt a vicinis. ⁊ consequenter ab artarijs. ⁊ sic minoratur repletio artariarum: vt colligitur quarta p̊mi: capitulo de flebothomia. Si autem fuerit alterius materie repletio sanguini non commixte multum fienda est secundũ ipsius exigentiam euacuatio per farmacum. ¶ Ad secunduꝫ dicitur ꝙ tunc difficile erit comprehendere per tactum pulsuꝫ plenum: sed alia poterunt esse signa quibus pulsus plenitudineꝫ cognoscimus que narrare propter breuitatem omitto.

¶ Et generis quidem quod ex suo tactu sumptum est tres sunt species. calidus ⁊ frigidus ⁊ temperatus.

¶ Nota ꝙ ita possent poni tres species ex ꝑte humiditatis ⁊ siccitatis: quia tamen non ita per tactũ percipiuntur. ideo de his non fecit mentionem: aut etiaꝫ quia non absoluitur pulsus humidus a moli: nec siccus a duro: de quibꝰ sufficiẽter determinatum est.

¶ Generis vero quod est sumptum ex tempore quietis species sunt tres. Frequēs ꝛ ipse ē in quo tēpus sensatū quod existit inter duas percussiōes ē breue q etiā vocat̃ consequēs ꝛ spissus. ꝛ ei contrarius rarus qui etiā dicit̃ laxus ꝛ resolutus ꝛ inter eos mediocris. ꝛ hoc quidē tempus ē secundū qđ ex sistole cognoscit̃. Si vero sistole nullo modo cognita fuerit erit tēpus qđ inter omnes duas diastoles continuat̃. ꝛ si ipsa cognita fuerit erit secūduȝ duo tēpora duoꝝ extremoꝝ.

¶ Primo nota ex littera penes quid frequentia aut spissitudo pulsus ꝛ penes quid sit eius raritas attendenda. Attēditur.n. frequentia penes breuitatē temporis mediantis inter diastolē ꝛ sistoleȝ artarie: ita ꝙ quāto tēpus illud ē breuius tanto pulsus ē frequentior. Ecōtra vero raritas: ꝓportiōabiliter.n. quanto tēpus est longius tanto est pulsus rarior. ¶ Ex quo colligitur dr̃ia inter velocē pulsum ꝛ frequētē. Similiter inter tarduȝ ꝛ rarum. alia.n. ꝛ alia sunt tēpora penes q̃ huiusmodi dr̃ie mensurātur. Attēdit̃.n. velocitas penes breuitatem temporis mēsurantis modū pulsus: frequētia vero mensurātis quietem. ¶ Ex quo vlterius sequitur cōtingēs esse pulsuȝ eundem simul esse velocē ꝛ raꝝ. similiter frequentē ꝛ tardū: vt infra in pluribus cāibus patebit. Nota tamen ꝙ frequēter auctores istis terminis. velox. frequens. tardus. rarus. vtunt̃ permixtiue: per pulsuȝ frequētem itelligēdo velocē. ꝛ ecōtra: paucam.n. solicitudineȝ de nominibus habuerūt: primo physicoꝝ ꝯmento primo. hec tamē est propria terminoꝝ significatio que nūc explicata ē: ¶ Secūdo nota hoc totum qđ dictū est de spissitudine ꝛ raritate intelligendum esse vbi sistole artarie sit cognita ꝛ supple quies inter eā ꝛ sequētem diastolem: vbi.n. ipsa ignota fuerit nō videt̃ penes illud mensurandā esse frequentiā: eo ꝙ frequentia attendit̃ penes illud qđ est ipsaȝ illo tempore mensurari: sistole aūt ꝛ quiete illa incognita incognitū est illud tēpus. ideo nō potest frequētia penes illud mensurari: tunc aūt attendenda est frequentia grossius penes totū tempus inter diastolē ꝛ sistolem iterceptū: ꝛ ille pulsus denominatur frequētior in quo inter duas diastoles se consequentes cadit minus tēpus mediū q̃ȝ i quo cadit maius. Et hāc sequitur descriptionē medicoꝝ vulgus: secūdū quā vt colligitur quarto colliget nō poterit ꝯueniēs poni distinctio inter velocē ꝛ frequentē pulsuȝ. sed in casu in quo sit cognita sistole: ꝛ quies ipsaȝ sequēs erit frequētia in pulsu secundū duo tēpora duorum extremoꝝ. i. longitudinē ꝛ breuitatem ipsoꝝ mēsurantiū. secūdo extrema. i. duas qetes cadentē. s. inter diastolē ꝛ sistolē: ꝛ postea cadentem inter sistolē ꝛ diastolē: que due quietes dicunt̃ duo extrema: q2. s. terminant duos motus iam dictos. ¶ Tertio nota pulsus frequēs appellat̃ ꝛc. cōsequēs: q2 in illo vnus motus assumptū subito cōsequitur. pulsus vero rarus appellatur lassus ꝛ resolut⁹ methaphorice: taliter sumpta methaphora. sicut.n. homo lassus ꝛ resolutus multū tēpus apponit inter motus ꝛ actiones suas: ita pulsus denominādus rarus: q2 multū tempus ponit medium inter suos motus.

¶ Genus vero qđ est sumptū ex equalitate ꝛ diuersitate est aut equale aut diuersum. s. inequale. ꝛ hoc quidē est ꝑ comparationē similitudinis: aut dissimilitudinis pulsuū: aut partium vnius pulsus aut vnius partis pulsus in quinqȝ rebus magnitudie ꝛ paruitate aut fortitudine ꝛ debilitate ꝛ velocitate ꝛ tarditate spissitudine aut raritate duritie ꝛ mollitie donec cōtingit ꝙ vnus pulsus est postremus sue diastoles citius ꝓpter vehementē calorē. aut debilior propter debilitatē. Et si volueris dilatabis sermonē ꝛ considerabis in equalitate ꝛ diuersitate i tribus generib⁹ predictis alias partes: sed consideratiōnū fortitudo ad istas reducta ē. Pulsus vero equalis absolute est ille q in omnibus est equalis si in aliquo eoꝝ solo fuerit equalis eo solo dicet̃ equalis: sicut si diceremus equaleȝ in virtute aut equaleȝ in velocitate. ꝛ similiter diuersus est ille qui non ē equalis aut absolute aut in aliqua re.

¶ Primo nota ꝙ equalitas in pulsu vt quidam dicūt attendit̃ penes partes cōpares adinuiceȝ: non aūt dissimiles: puta cōparādo dilatationē dilatationi: ꝛ cōstrictionem cōstrictioni: quietē quieti: ꝛ motuȝ motui. ad hoc.n. vt pulsus sit equalis nō opȝ quieteȝ equalē esse motui vel similē in qnqȝ dr̃ijs quas noīat Aui. sed sufficit diastolē in his esse simileȝ diastoli: ꝛ sistolē sistoli: ꝛ quietē qeti. Stat nāqȝ pulsum esse equalē in quo tñ diastole maior ē sistole aut velocior. ꝛ per pulsum inequalē vel diuersuȝ in ꝓposito idē intelligit Aui. ꝛ sicut dictū ē de equalitate ita ꝛ de diuersitate dicenduȝ ē. illud tamē notabile habet dubiū ꝓpter textū qui sequit̃ statim. ¶ Secūdo nota ex lr̃a posse colli. 5. esse differentias secundū quas cōuenit pulsum equalē ꝛ inequalem aut diuersum fieri. s. magnitudo. paruitas. velocitas. tarditas. fortitudo. debilitas. spissitudo. raritas. durities. ꝛ molities. secundum eniȝ quācūqȝ istaꝝ cōtrarietatū fuerit in pulsu dissimilitudo pulsuȝ inequalē vel diuersum nominamus: vt si vna sistole sit magna reliqua pua vna velox reliqua tarda. ꝛ sic de alijs dicet̃ pulsus diuersus siue inequalis. ¶ Tertio nota ex dictis Aui. in lr̃a tribus modis secūdū has. 5. dr̃ias in pulsu inequalitatē vel diuersitateȝ cōtingere. primo stante disparitate totalis pulsus ad totalē pulsum in his qnqȝ contrarietatib⁹ aut in aliqua vel in aliquib⁹ eaꝝ. Secundo propter dissimilitudinē partiū eiusdem pulsus inter se in eisdeȝ vel in aliqua vel aliquib⁹ differentijs dictis. Tertio dissimilitudinē partiū eiusdē partis inter se. tetigit primū dū dixit. Per cōparatōeȝ similitudinis aut dissimilitudinis partiū. s. pulsuū totaliū. tetigit secūdū dū dixit. Aut partiū vnius. tertiū tetigit. ibi. Aut vnius ꝑtis pulsus. Exemplū primi si primus totalis pulsus socratis esset magn⁹ velox frequens fortis ꝛ molis: secūdus vero eēt paruus tardus rarus debilis ꝛ durus aut aliquaꝝ illaꝝ differentiaꝝ varietas. Exemplū secūdi. nō videt̃ posse poni nisi ponēdo diastolē pulsus eē maiorē aut minorē sistole aut quietē eiusdeȝ pulsus inequalem esse qeti. Exemplū tertij. vt si diastole sit i fine velox ꝛ in ꝑncipio tarda: aut ecōtra. ꝛ simil'r sistole. ¶ Et ex his de mēte Aui. videt̃ posse cōcludi ꝑmo inequalitatē pulsus nō solū attēdi penes dissimilitudinē diastolis ad diastoleȝ ꝛ sistolis ad sistolē: sed etiā diastolis ad sistoleȝ in his dr̃ijs in qbus cōicat. Si.n. diastole nō fuerit sistoli cōueniēter proportōata in magnitudine ꝛ velocitate: pulsuȝ possumus nominare inequalē. ¶ Ex quo sequit̃ nō esse pulsuȝ equalē in quo ē sistole maior diastole aut velocior: nec ecōtra: sic̃ nec ille i quo qes sequēs diastoleȝ inequalis ē qeti sequēti sistolē. ¶ Ex quo vlteri⁹ seqtur ꝑmū notabile secundū menteȝ aliquoꝝ in ꝑncipio h⁹ partis ponēdū esse aliqual'r moderādum. ¶ Seqtur vlterius pulsum equalē absolute eē taliter describendū pulsus equalis ē ille in quo oēs totales pl'sus ꝛ pulsuū ꝑtes ꝛ ꝑtes partiū in qnqȝ dr̃ijs similāt̃ motū. s. ad motū qeté ad qeté cōparāda. Econtra inequalis ē in quo non similat̃: sed dissimilatur in oībus aut aliqua differētiaꝝ iam dictaꝝ semꝑ motū ad modū quietē ad quietem comparando. ¶ Seqtur vlterius quattuor modis secūdū dictas differētias cōtingere posse i pulsu iequalitatē. Primo toto pulsu toti pulsui exñte dissili scd̃m oēs vel aliquas ꝑtes ꝛ secundū oēs vl' aliquas dr̃ias dictas. scd̃o si ꝑtes eiusdē sint dissiles vt diastole ꝛ sistole. tertio si ꝑtes eiusdeȝ ꝑtis ꝛ hoc dupl'r. vel q̃ȝtū ad ꝑtes artarie q̃ inequal'r eleuāt̃ vt i pulsu vndoso vl' serino. vel q̃ȝtū ad ꝑtes pulsuȝ itegrātes vt si ꝑncipiū diastoles eēt dissimile in velocitate ei⁹ fini vel sistolis ꝑncipiū fini eiusdē. ¶ Ex quo seqtur ꝙ nō inter quascūqȝ ꝑtes pulsus repit̃ diuersitas ēt inter easdē repibilis ē scd̃m oēs dictas qnqȝ dr̃ias. ꝑncipiuȝ.n. diastoles nō pōt eē dissimile suo fini in frequētia vel magnitudine vt pȝ: licȝ bene in velocitate. ¶ Sed cōtra hāc descriptionē pulsus diuersi arguitur: q2 ex illa sequit̃ ꝙ ex quolibet lapsu ad humidū tantū aut ad calidū aut siccū tantum cordis ꝯuenit pulsus

diuersus: q̄r semꝑ corde lapso ad humidū tantū in eo est necessitas maior expellendi q̄ꝫ attrahendi. igitur semper in eo fiet maior sistole quā diastole. ⁊ per cōsequēs pulsus diuersus: ⁊ per idē ipso lapso ad siccū tantū remanet maior necessitas euentandi q̄ꝫ mundificandi vel expellendi. ⁊ per consequēs diastole maior: ꝙ aūt remanet maior necessitas euentandi pꝫ: q̄r ipso labente ad siccū tantū decrescit necessitas mūdificandi necessitate euentandi permanēte: cū ergo pus fuerint equales: q̄r tēperate sequit̄ ⁊c. ¶ Et per ideꝫ videt̄ argui posse ꝙ colerici sibi sani quantūcūq̄ꝫ ⁊ flegmatici sibi sani quantūcūq̄ꝫ pulsus esset semꝑ diuersus: eo ꝙ in colerico semꝑ multo maior esset necessitas euentandi q̄ꝫ mundificandi: ⁊ ecōtra in flegmatico. ideo semꝑ in colerico erit maior necessitas diastoles q̄ꝫ sistoles. ⁊ econtra in flegmatico. ¶ Pro isto dici pōt. p̄mo cōcedendo q̄d ex quolibet lapsu ad calidū tantū vel humidū tantū aut siccū tantuꝫ aptus est merito lapsus ꝓuenire pulsus diuersus per cōparationē ad pulsum tēperatū: istū. s. diuersuꝫ nominando: in quo quātuꝫ ad partes eius nō seruat̄ equalitas talis qualis ī temperato licet q̄libꝫ illoꝝ pulsuuꝫ posset dici equalis respectu pulsus alterius in illa complexione p̄ternaturaliter existentis: vt si sor. flegmaticus febriret putride fieret ī eo pulsus diuersus respectu pulsus sui naturalis: quoniā inter partes eius non seruaret̄ equalitas neq̄ꝫ ꝓportionalitas talis qualis erat in ipso sano: lꝫ tēpore sanitatis hēret pulsum diuersuꝫ respectu pulsus tēperati non seruantē equalitē in suis dr̄ijs qualem seruat pulsus tēperatus. ¶ Et hāc solutionē sequi opꝫ etiā sequētes viā tactā in primo notabili. Si enim inequalitas ī tactu arguitur vel argui pōt ex inequalitate ptiū constituentium pulsum eūdē totalē: hoc erit vel ex inequalitate diastoles ⁊ sistoles: q̄d negat illa positio vel tēporis motus ad gestis tempus ꝙ etiā negat vel temporꝫ quietis inter se. Cum ergo in flegmatico vel humido tantū sit amplior necessitas mūdificandi q̄ꝫ euentandi pꝫ: ꝙ quies sequēs diastolē minor erit quiete sequēte sistolē. ⁊ per cōsequēs erit pulsus diuersus. Ecōtra vero in colerico ⁊ in cōplexiōe sicca tantū. Ideo ꝓbabiliter dicit̄ cōcedēdo in colerico flegmatico calido tantū sicco tantū humido tantum frigido tantū esse pulsus inequalis vel diuersos respectu tēperati vt deducūt argumēta. ⁊ hoc merito suoꝝ lapsuū. Cuꝫ hoc tamē stat merito alterius accidētaliter ꝯtingentis ipsos posse equales fieri. ¶ Et ex hoc ꝯcludi potest primo in nulla discrasia naturali p̄ter q̄ꝫ in aliqua calida ⁊ humida frigida ⁊ sicca merito ipsoꝝ lapsuū pulsuꝫ equalē esse repibilē. In aliqua enim calida ⁊ humida ⁊ similiter frigida ⁊ sicca non repugnat tantū augeri necessitatē mūdificandi supra tēperamentū quantū augetur necessitas euentandi ⁊ etiā tantū minorari. Et hoc forte sensit Aui. secunda quarti tractatu primo capitulo de signis sumptis a pulsu dum dicit. Et scias ꝙ plurimoꝝ hominuꝫ pulsus sunt diuersi mali absq̄ꝫ egritudine. Nota tū̄ ꝙ nisi inequalitas illa fuerit notabilis hos pulsus non vocamus diuersos. ¶ Nota donec cōtingit ⁊c. postremus. i. tardus respectu sue diastolis que variatur in velocitate ⁊ tarditate: aut est citus vel citius fortis: q̄r frequens: aut velocior aut debilior ⁊c. ¶ Et si volueris dilatabis sermonem nō solū de velocitate ⁊ tarditate: sed etiā de alijs dr̄ijs exēplificādo: sed fortitudo considerationū est reducta ad has: q̄r sufficiēter de his exēplificat̄. ¶ Ex his conclude q̄s est pulsus equalis absolute q̄s equalis secūduꝫ q̄d ⁊ q̄s inequalis secundū q̄d. ⁊c. q̄ oīa in littera satis explicat' Aui.

¶ Genus autem quod ex ordinatione ⁊ inordinatione sumptū est duas habet species diuerse ordinatus ⁊ diuerse inordinatus. Ordinatus aūt est ille cuius diuersitas habet ordinem conseruatū super queꝫ transit. ⁊ est. secundum duos modos: aut ordinatus absolute: ⁊ est cū totum illud q̄d ex eo ꝓuenit nō habet nisi tantū diuersitatē vnam. aut ordinatus qui est ꝓp̄rie ⁊ ipse ē qui habet duas diuersitates aut plures sicut si ibi eēt circulus ⁊ alī circulus ab eo diuersus: sed ambo ad suum redirent ordinem sicut si esset vnus circulus. ⁊ inordinatus est qui est ei contrarius. Cunq̄ꝫ certificaueris inuenies ꝙ hoc decimum genus est sicut esset noni generis species intrās sub inequali.

¶ Primo nota per pulsum ordinatum in proposito duo intelligere possumus. p̄mo omneꝫ pulsum inter cuius partes priores. s. ⁊ posteriores ē debita habitudo vel dependētia. Ordo eni ē posterioris ad prius debita dependentia. ⁊ ecōtra. Et sic capiēdo ordinatū pulsuꝫ notū est pulsum equalē ⁊ temperatū esse ordinatū. inter partes eniꝫ posteriores ⁊c. est cōueniēs habitudo ⁊ taliter in ꝓposito nō sumit̄. Sc̄do possumus ītelligere pulsum diuersitatē vel diuersitates habentē cum qua vel cū q̄bus ordinatus ꝓcedit. ¶ Secūdo nota ꝙ pulsus huiusmodi ordinatus ē duplex vt sumit̄ ī littera. s. pulsus absolute ordinatus: ⁊ ꝓp̄rie ⁊ talē Auicen. appellat absolute ordinatū vt cōmuniter hꝫ lr̄a. Dicit̄ aūt ordinat' absolute ī quo tantū vna repit̄ diuersitas sc̄dm quā tamen ordinate ꝓcedit. Ecōtra aūt non ordinat' absolute ē q̄ plures habet diuersitates secundū quas diuersimode ordinatus ꝓcedit. Prima diuersitas ē sicut si esset vnus circulus. secūda sicut si essent plures circuli diuersi sibi succedentes: tandem tamē ad vnū circulum vel similem redeuntes. Exemplū primi. sit pulsus sor. magnus velox ⁊ frequens ⁊ cū his dr̄ijs procedat vsq̄ꝫ ad quintū pulsuꝫ exclusiue. Adueniente vero quīto fiat sola diastoles parua alijs seruatis ꝑibus quantū est possibile. Deinde fiant alij quattuor pulsus oīno similes quattuor p̄mis: ⁊ sequat̄ postea pulsus q̄ntus similis q̄nto. ⁊ sic deinceps erit pulsus ordinatus absolute. habet eniꝫ maximū ordinē quē habere potest cū diuersitate minima. Exemplū secūdi. sit p̄mus pulsus magn' velox ⁊ frequēs in forte: secūdus mediocris ī magnitudine velocitate ⁊ frequētia tertius sit paruus rarus ⁊ tardus: deinde sequat̄ quartus similis primo q̄ntus vero secūdo ⁊ sext' tertio. ⁊ sic deiceps. Hic eniꝫ sunt plures circuli diuersi ad vnū tamē circulū redeūtes vt pꝫ. hanc tamē diuersitatē vel has imaginari possumus multipliciter. Primo totali pulsu. secūdo in partib' diuersoꝝ pulsuū. tertio in partib' eiusdeꝫ pulsus. vnam etiā solā diuersitatē imaginari possumus aut secundū vnā parteꝫ tantū: sicut in exēplo primo in quo aduenit ordo diuersitatis solū in diastole cōtingente: aut etiaꝫ in plurib' sicut si tam ꝯ diastoles q̄ꝫ sistolis esset tardior vel velocior ⁊ ꝓcederet ordinate secundū hāc diuersitatē tam in sistole q̄ꝫ in diastole. hūc eniꝫ pulsum appellare possum' ordinatū absolute: lꝫ plures partes eius forēt habentes diuersitatem. ¶ Ex his omnib' potest cōcludi p̄mo ꝙ si aliquis pulsus haberet solū vnam diuersitatē ad quā nūq̄ꝫ rediret ille nō esset ordinatus. ¶ Patet secūdo ꝙ pulsus diuersi pulsus ordinatus ⁊ similiter inordinatus est species. oīs enim ordinatus pulsus ē diuersus ⁊ nō ecōtra. similiter oīs inordinat' pulsus ē diuersus. ⁊ nō econtra. Et hoc exēplificat Auicē. in littera ⁊ supra dum dixit: ꝙ oportebat illa genera solū ponere nouem ⁊ nō. 10. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ nō q̄libet pulsus ordinat' est quolibꝫ inordinato melior: īmo aliquis est multo deterior vt pulsus hn̄s vnicā diuersitatē ad quā non reddit: melior est ad illā secundū ordinē reuertente ceteris parib' vel saltē esse potest. ¶ Ex quo vlterius sequit̄ non quēlibꝫ pulsum esse ordinatū vel inordinatū. pulsus enim equalis nō est ordinatus: eo ꝙ nullā habet diuersitatē secundū quā ordinate procedit nec īordinatus vt notum est. ¶ Ex quo vlteri' sequit̄ rn̄sio ad q̄stionē hic proponi solitaꝫ. vtrū. s. pulsus equalis ⁊ tēperatus sit ordinat'. ¶ Dicendū est ꝙ capiēdo ordinatū p̄mo modo non solum est ordinatus: sed ordinatissimus nisi fuerit īpeditus a causa accidētaliter diuersificante: eo ꝙ inter partes eius p̄ores ⁊ posteriores ē debita ⁊ cōueniens habitudo. Si tamen secundo modo sicut sumit̄ in ꝓposito nō est ordinatus: eo ꝙ nō habet diuersitatē secundū quaꝫ ordinate ꝓcedit. ¶ Ex q̄bus sequit̄ hānc cōsequentiā non valere. hic pulsus est ⁊ nō est ordinatus. ergo ē inordinat'. Similiter ecōtra nō sequitur nō est inordinatus. ergo ē ordinatus. bene tamē seq̄tur. hic pulsus est diuersus ⁊ nō est ordinatus. ergo est inordinatus. similiter est diuersus nō inordinatus. ergo ordinatus. ⁊ causa satis pꝫ intelligēti. Plura alia ex his possent cōcludi que gratia breuitatis omitto.

¶ Debes aūt scire ꝙ in pulsu repitur natura musice: quoniā queadmodū ars musice completur ꝑ adiūctionē sonoꝝ secundū ꝓportionem cōmitantez eos inter acuitatē ⁊ grauitatez ꝑ circulos casuū ⁊ tempoꝝ qui sunt inter eoꝝ percussiones: sic est dispositio pulsus: qꝛ proportio suoꝝ tempoꝝ in velocitate ⁊ spissitudine est sicut ꝓportio sonoꝝ eius: ⁊ proportio dispositionū eius ĩ fortitudīe ⁊ debilitate ⁊ ĩ quātitate ē sicut ꝓportio adiunctōis eiꝰ.

¶ Primo nota ꝙ per musicā intelligere debemus scientiaz bene modulādi: siue voces sonosq̃ bene ꝓportionādi que vt allegat cōciliator a Boetio prime sue musice taliter describitur. Musica ē ars vel facultas sonoꝝ atq̃ vocum sensuali rōne procedens. Ysidorus vero tertio ethimologiaꝝ capitulo. 14. ipsam taliter describit: Musica est peritia modulatiōis sano cantuq̃ consistens. Et subdit hanc musicaz esse dictā a musis. Ponitur. n. musa triplex. s. mundana humana ⁊ organica. tertia ē de qua est sermo ĩ ꝓposito. Mundana celoꝝ ⁊ elementoꝝ ⁊c. immo ⁊ in corpoꝝ celestiū motu plurimi phi armoniā suauissimā seruari crediderūt: vt secundo celi apparet: propter quod Ysidorus tertio ethi. capitulo: 16. dicit. Nāq̃ ⁊ ipse mundus quadam armonia sonoꝝ fertur esse cōpositus ⁊ celū ipsum sub armonie modulatione reuolui. Humana vero consistit in debita ꝓportiōe partiū componentiū humanū corpus inter se ⁊ organicorū ad organica cōsimiliū ad consimilia virtutuz anime inter se ⁊ ad ipsum corpus. Organica aūt proportionē vocum concernit ⁊ sonoꝝ organis sonoris cantoꝝ: quoꝝ quedaz sunt naturalia vt instrumēta vocalia: quedā artificialia vt cithara: psalteriū: simphonia: tuba ⁊c. In ꝓposito autem ĩtelligit Auicen. de tertia q̄ est ista que ē superius descripta. ¶ Secundo nota secundū varias proportiones vocum inter se naturaliter quasdam voces esse cōsonātes quasdā vera dissonantes. Intelligo aūt per cōsonantiā vocum vel sonorum naturalem cōcordantiam vel debitam ꝓportionem ipsaꝝ inter se cōsequentē in grauitate leuitate a alijs differētijs que ibidem sic describitur. Cōsonantia est vocum dissimiliū inter se simul permixtaꝝ in vnū reducta concordia ita vt inde sensus auditus delectatio cōsequatur. Econtra. dissonantia est dissimiliuz vocū ⁊c. discordantia vt in auditus sensu aspera ⁊ indelectabilis cōmotio subsequatur. ¶ Tertio nota ꝙ sicut ad debitā sonoꝝ vel vocum cōcordantiaz requiritur ipsaꝝ debita ꝓportio in grauitate acuitate in magnitudine ⁊ paruitate ⁊c. ita ad pulsus debitam cōcordantiam requiritur partiū ipsaꝝ debita ꝓportio in velocitate ⁊ tarditate magnitudie ⁊ paruitate spissitudine ⁊c. ¶ Ex quo patet inter partes pulsus debite cōcordantes esse ꝓportionem aliquā talē qualis inter voces cōsonantes reperitur. ⁊ per cōsequēs in pulsu reperitur natura musice. i. inter partes pulsus reperitur cōcordia talis secundū differētias iam dictas vel ꝓportio vel ꝓportionalitas qualis inter voces naturaliter cōsonantes reperit̃. Notū tamen est ꝙ ibi non est consonantia ꝓprie: quia nō est sonus nec vox in eo: sed similitudo illius vel proportio in cōsonantia reperta: ⁊ hoc intelligit Auicen. in litterra.

¶ Et quemadmodū tempus feriendi ⁊ quātitas sonoꝝ est cum sunt cōuenientia ⁊ est cum non sunt cōuenientia. similiter est cū ibi diuersitates sunt ordinate ⁊ est cū sunt inordinate. ⁊ ꝓportio etiā dispositionū pulsus in fortitudine ⁊ debilitate: ⁊ in quantitate est cū est conueniens ⁊ est cum nō: immo diuersa est ⁊ hoc quidem est egrediens a genere considerandi ordinem.

¶ Primo nota ꝙ ars musice completur. i. finem eius conuenienter ⁊ complete attingit dum seruatur debita proportio sonorū inter se in grauitate ⁊ acuitate longitudine ⁊ breuitate ⁊c. Et hoc circulariter variatur secundū circulos casuuz tempoꝝ. i. vocum tempore mensuratarum vel etiā mensure vocum. Circulariter. n. ꝓcedunt cantatores nunc eleuādo nun deprimendo vocē: nunc abbreuiando: nunc elōgando tempus eius. ⁊ cōsequenter ipsaz isto tempore mensurataz: de quo a musicis plenā inquiras informationē si mihi non credis. Ita similiter cōtingit in pulsu vt ex dictis p̄cedentibus patere pōt. Aliter Mōdinus secundū circulos casuuz tempoꝝ. i. quietum inter percussiōes cadentiū ⁊ hoc magis cōsonat. ¶ Secūdo nota vt mihi videt̃ notandū ꝙ velocitas ⁊ spissitudo in pulsu acuitati vocis aliqualiter assimilat̃. vox eniz acuta velociter mouet auditū: grauis vero tarde. Ita pulsus velox cito imprimit in tactū ⁊ preterit ⁊ similiter spissus respectu rari ceteris ꝑibus. vnde pulsus veloces ⁊ spissi possunt dici methaphorice acuti. Proportio ergo pulsuū in velocitate ⁊ tarditate est sicut ꝓportio vocum in grauitate ⁊ acuitate. fortitudo vero ⁊ magnitudo ꝓportiōatur magnitudini vocum. Sicut enim vox magna multū mouet auditum ita pulsus magnus tactum. ꝓportio igitur adiunctionis vocum est sicut proportio pulsuum in magnitudine ⁊ fortitudine ⁊c. vt tāgitur in littera. ¶ Ex quo patet ꝙ per solam virtutem altiorem q̄ȝ sit sensus pōt illa ꝓportio perfecte comprehendi: licet ad hoc satis seruiat tactus ⁊ auditus. ¶ Tertio nota super ista parte. Et queadmoduz tempus ꝙ sicut diuersitates vocū ĩ grauitate ⁊c. quādoq̃ sunt cōueniētes ⁊ ordinate ⁊c. quādoq̃ sunt discōuenientes ⁊ inordinate. Ita ⁊ diuersitates ĩ pulsu reperte quādoq̃ sunt ordinate: qꝛ debite ꝓportōate dispōni corporis quandoq̃ vero nō sicut quādo licet sint ordinate: nō tamen illi ꝓportionantur corpori cum tali etate vel habitudine. ¶ Exempli gratia in vocum diuersitate duplicē imaginamur ꝓportionem. vna est illaꝝ inter se. altera est illaruz ad circunstantias ꝓpter quas fit cantus: variat̃ eniz vocū ꝓportio secundum circunstantiaꝝ harum varietatē. alter enim cantus decet letantē alter cōquerentē alter infirmū alter in nuptijs alter in prelio alter circa prandiū. Ad hoc aūt ꝙ cantus sit bene pōderatus requirit̃ primo debita ꝓportio vocū inter se vt dictum est. secūdo debita ꝓportio istius ꝓportionis vocum ad circūstantiā vel circūstantias iam dictas. Et similiter in pulsu duplex notatur ꝓportio vna partiū pulsus iter se secundū differentias dictas. ⁊ ista cōstituit pulsuz ordinatum ⁊ inordinatū. Alia est ꝓportio illius ꝓportionis partiū pulsus ad corporis etatem vel cōplexionem. ⁊ ista cōstituit pulsum boni pōderis: ꝓpter quod subdit infra. Et hoc q̄dē est egrediens a genere considerandi ordinem.

¶ Galie. aūt videt̃ ꝙ id quod potest sentiri ex ꝓportionalibꝰ ponderis est secundū vnā proportionē musicaꝝ nominataruz aut nō nominataꝝ. Nominataꝝ vero aut secundū ꝓportionem totius: ⁊ quandoq̃ est ꝓportio tripli cum est ꝓportio dupli adiuncta cū ꝓportiōe addentis medietatem: ⁊ ipsa est que dicit̃ proportio ꝑ quinq̃. ⁊ secundū ꝓportionez que ē per totū ⁊ est dupla: ⁊ secundū proportionez que est ꝑ quinq̃ ⁊ est addēs medietatē secundum ꝓportionem que est ꝑ quattuor: ⁊ est addens tertiā ⁊ secunduz ꝓportionē addentem quartam postea non sentitur. ⁊ ego quidē miror quo modo ꝓportiōes iste ꝑ tactū discerni possunt: dico tamē ꝙ ei ē facile q in gradu tangendi consueuit ⁊ ꝓportionat̃ sonos ꝑ artem postquā erit ei potētia cognoscendi musicam acq̄sita ⁊ cōparabit factū ꝑ notū. homo etiam iste cum suam intentionem ad pulsuz reduxerit huiusmodi poterit discernere proportiōes per sensum.

¶ Nota hic ꝙ ꝓportio maioris ⁊ minoris inequalitatis est q̄ncuplex. s. tres simplices ⁊ due composite. Simplices sunt ꝓportio multiplex ꝓportio superꝑtiens ꝓportio superparticularis. Cōposite sunt iste. s. ꝓportio mltiplex suppartiēs ⁊ multiplex supparticularis. ¶ Nota ēt ꝙ ꝓportio p̄mi ad vltimū cōponit̃ ex ꝓportiōe p̄mi ad mediū ⁊ medij ad extre

mum.⁊ per ꝯñs ꝓportio tripla est cõposita ex sexgaltera ⁊
dupla:sicut ꝓportio triũ ad vnũ componit᷑ ex proportione
triũ ad duo ⁊ duoꝝ ad vnũ: quaꝝ prima est sexgaltera secũ
da vero ē dupla. ¶ Nota etiã in musica ꝓportio dupla vo
cat᷑ diapeson: sexgaltera vero diapente:sexqtertia vero dia
teseron. Ex quibus pꝫ ꝙ diapeson cõponitur ex diapẽte ⁊
diateseron:tripla võ cõponit᷑ ex diapẽte ⁊ diapeson. ¶ Se
cundo principaliter nota ex littera.5.ꝓportiões partiũ pul-
sus inter se ꝑcepit Galie.s.duplã triplã sexgalterã sexqter-
tiã ⁊ sexquiquartã.minores aũt istis nõ potuit ꝑcipere Ga.
¶ Tertio nota ꝙ ꝓportio dupla apud antiquos vocatur
ꝓportio ꝑ totũ.est.n.ꝑma inter ꝓportiones multiplices q-
bus.s.totũ pluries cõtinet ⁊ minima.iõ forte denominatõeꝫ
illam assumpsit.ꝓportio vero sexgaltera appellatur ꝓpor-
tio per.5.qꝛ in qnto loco monacordi reperit᷑. ꝓportio ergo
tripla est cõposita ex ꝓportione totius ⁊.5.i.dupla sexgalte
ra.⁊ hic sonat lr̃a dum dicit. Aut scdm ꝓportioneꝫ totius ⁊
qnqꝫ.⁊ ista est ꝓportio tripla que suple est cum ꝓportio du
pli iungit᷑ addenti medietatẽ.i.sexgaltera vt declaratũ ē.ꝓ
portio vero sexqtertia dicitur ꝓportio per quattuor: vel qꝛ
ꝙ se hꝫ in illa ꝓportione se hꝫ vt quattuor ad tria:vel qꝛ cõ
tinet᷑ in.4.loco monacordi qð credo verum.

¶ Genus vero qð ex pondere est sumptũ est
per comparationẽ ꝓportõis quantitatũ pro/
portionũ quattuor temporꝝ que sunt duobus
motibꝰ ⁊ duabus qetibus.⁊ si sensus totũ hoc
discernere nõ potest:tamẽ est ꝑ comparatõeꝫ
ꝓportiõis quãtitatũ ꝓportionũ temporꝝ dia/
stoles ad tempus qð est inter duas diastoles
⁊ ad vltimũ temporis in quo est motꝰ ad tem
pus in quo est quies.

¶ Primo nota hunc terminũ pondus sumi dupliciter. Pri-
mo ꝓ re sua grauitate deorsuꝫ tractũ faciente siue petẽte lo-
cũ inferiorẽ.⁊ taliter nõ sumit᷑ hic secũdo modo sumitur me-
thaphorice ꝓ tali vel tali ꝓportione motus ad quieteꝫ vel
tẽporis motus ad tp̃s quietis tactu cõprehẽsibili secunduꝫ
ꝙ ē conueniẽs vel discõueniens corpori.⁊ ex consequẽti ꝓ
illa ꝓportione ꝓportionũ motus ad quietẽ. ⁊ ecõuerso cor
pus vel corporis dispõnẽ. Dicitur aũt hec ꝓportio metha
phorice põdus taliter sumẽdo methaphoraꝫ. Sicut.n.rem
ponderãdo scimus ⁊ cognoscimus quãta ⁊ que sit eius con
ueniens mẽsura:ita dum taliter pulsuꝫ põderamus.i.ꝑ no
titiã talium ꝓportionũ cognoscimus ⁊ scimus qs pulsus sit
cõueniẽs corpori ⁊ quis non.iõ dicit᷑ pondus.verbi grã.co
gnosco sor.pueꝝ flagmatice cõplexionis cuius pulsum scio
eẽ velocẽ ⁊ paruũ ⁊ valde freqntẽ: ita ꝙ dꝫ esse tẽporis mo
tus ad tẽpus qetis dupla ꝓportio:tango ip̃m ⁊ repio ꝓpor
tionẽ hãc:dico ip̃m esse boni põderis. Si aũt esset ecõtra:
qꝛ.s.eẽt velox ⁊ rarus dicerẽ ip̃m eẽ mali põderis.

¶ Qui aũt ponũt in hoc capitulo cõparatiõeꝫ
temporis motus ad tẽpus motꝰ ⁊ tẽporis qe/
tis ad tempus quietis mittunt capituluꝫ in ca
pitulo:lꝫ huiusmodi missio sit tolerabilis ⁊ nõ
sit inconueniẽs:sed tamẽ nõ est bona.

¶ Nota quidã crediderũt ꝙ ad cognoscendũ põdus in pul
su opꝫ ꝑmo scire ⁊ cognoscere ꝓportionẽ motus ad motum
⁊ postea qetis ad quietẽ ⁊ postea ex hoc cognoscere ꝓpor
tionẽ motus ad qetẽ:qð qdẽ nõ ē sic imo ꝑus scimus ꝓpor
tionẽ motus ad qetẽ imediate sequẽtẽ quã etiã statiꝫ com-
paramꝰ quo ad suã mẽsurã tẽporalẽ sequẽti motui qbꝰ sci
tis scis qualis ē ꝓportio motus ad motũ silr̃ qetis ad qeteꝫ:
Cõparatio ergo ꝑmi motus ad quietẽ est vnius capli ⁊ alte
rius ē altera.facientes ergo hoc ponunt caplm in caplo:qꝛ
qð ē in vltima ꝯsideratõe ponũt i ꝑma.⁊ ecõtra. Et ille fuit
Haly.septimo theorice ⁊ sequẽtes ipsuꝫ.quare ⁊c.

¶ Et pondus qd ē est illud in quo proportio/
nes musice cadunt.

¶ Primo nota nõ esse intẽtionẽ Aui.in quolibꝫ põdere pul
sus repiri ꝯsonantiã musicalẽ.i pulsu.n.valde malo ⁊ iordi
nato nõ opꝫ ipsaꝫ repiri:ꝫ voluit ꝙ vbi fuerit ordo in pulsu
vt plurimũ reperit᷑. ¶ Secũdo nota ꝙ pondus in rõne sua
formali nõ includit diuersitatẽ vel inequalitatẽ. quãtũcũqꝫ
eniꝫ esset pulsus equalis ⁊ tẽperatus in ipso põt esse põdus
bonũ ⁊ ꝯsonãtia imo ⁊ in ipso ē tẽperatissimũ põdus: qð ar
guit᷑ sic:qꝛ in ipso est debita ꝓportio temporꝝ motus ad qe
teꝫ. ⁊ ecõtra conuenientissima etiã corpori.igitur ⁊c. ¶ Ex
quo sequitur nõ quodlibet pondus inequalitate includere
sicut quilibet ordo. Sequit᷑ etiã nõ omnẽ ꝯsonantiã musica
lem in pulsu inequalitatẽ vel diuersitatẽ pulsus arguere: vt
ꝓportio musicalis motus ad quietẽ.⁊ ecõtra inuenta in pul
su tẽperato. ¶ Patet vlterius nõ omnẽ pulsuꝫ põderis eẽ
ordinatũ vel inordinatuꝫ:qꝛ equalis ē huiusmodi. ¶ Et ex
hoc pꝫ differẽtia inter hoc genus ⁊ genus sumptuꝫ ab ordi
natione. ¶ Patet vlterius ex parte rei genus ponderis nõ
esse a quarto genere distinctuꝫ lꝫ drãnt rõne.oĩs.n.pulsus
ponderis ē equalis vel inequalis.⁊ ecõtra.

¶ Et dicemus ꝙ pulsus aut est boni ponde-
ris:aut mali põderis. Et illiꝰ quidẽ q est mali
põderis sunt tres species. Una est illiꝰ cuius
pondus est mutatũ ⁊ est iuxta põdus: ⁊ iste ē
cuius pondus est põdus etatis q̃ est iuxta eta
tem illiꝰ cuius est pulsus.sicut cũ iuuenes hñt
pondus pulsuũ pueroꝝ. ⁊ altera est separati
põderis sicut cũ pueri hñt põdus pulsus sicut
senũ. Et tertia ē egrediens a põdere:⁊ ille est
cuius pondus ponderi pulsus hominis nõ si/
milat᷑.⁊ multa egressio pulsus a pondere ma
gnã in dispositionibꝰ significat mutõeꝫ.

¶ Nota pulsuꝫ eẽ mali põderis ē ip̃m corpori etati vel ꝯplo
ni esse disconuenientẽ vel disproportionatum. ¶ Secũdo
nota ꝑ etatẽ naturalẽ cõplexionẽ esse intelligẽdã. ¶ Et to
tum residuũ capli patet vsqꝫ ibi. Dicunt ꝙ diuersi.

¶ Caplm secũdũ ē de pulsu equali ⁊ diuerso.
D Icunt ꝙ diuersi pulsus diuersitas aũt
est i multis ꝑcussionibꝰ aut in vno pul/
su. Sed q in vno pulsu diuersificat᷑ aut
in mltis diuersificat᷑ partibꝰ.s.in locis separa
tis in quibꝰ cadũt digiti aut in vna parte.s.in
loco vnius digiti.

¶ Primo nota ꝙ diuersitas est i multis pulsibꝰ supple tota
libus quoꝝ quilibet sit compositus ex duobus motibus ⁊
duabus quietibus aut in vno pulsu totali secunduꝫ partes
suas. Exemplũ primi: vt si primus pulsus esset magnus ve
lox ⁊ frequens.secundus paruus tardus ⁊ rarus. Exemplũ
secundi pꝫ. ¶ Secũdo nota in vno pulsu potest cadere di
uersitas vel quãtum ad partes pulsum integrãtes vel quã-
tuꝫ ad partes artarie sub digitis cadentes:sicut si vna pars
magis alia minus dilatetur aut vna pars tardius alia velo-
cius moueat᷑.⁊ sic de alijs. ¶ Tertio nota ꝙ in vna parte
sub vno digito cadente imaginari possumus cadere diuersi
tatẽ pulsus vel quãtũ ad partes qꝫtitatiuas eius.vel quãtũ
ad partes istius partis pulsum integrantes:⁊ adhuc partes
illarum partiũ: Exemplum primi imaginando duo extrema
illius partis artarie ⁊ vnum altero magis dilatari aut velo
cius moueri aut fortius ⁊c. Exemplum secundi vt ꝙ princi
piuꝫ dilatationis illius partis sit velox ⁊ finis tardus aut di
latatio velox ⁊ constrictio tarda.

¶ Et illius quidẽ q in multis diuersus existit
pulsibꝰ est diuersus gradatus equaliter cur/
rens.⁊ ipse quidẽ ē qui ab vno incipit pulsu ⁊
permut᷑ ad maiorẽ eo aut ad minorẽ ⁊ proce/
dit sic secundũ hanc regulaꝫ donec peruenit
ad fineꝫ in diminutione aut in augmento per
similẽ ordinem:deinde intersecatur ⁊ ad pri/
mam magnitudinẽ redit.

¶ Primo nota hic pulsus est diuersus eo ꝙ secũda pulsatio
diuersa ē a ꝑma ⁊ sibi iequalis ⁊ tertia secũde. ⁊ sic deinceps:
vsqꝫ ad certum terminũ:⁊ dicitur gradatus: qꝛ per gradus
quosdã augmẽti vel diminutõis alicuius vel aliquaꝝ suaꝝ

differentiarum ꝓcedit:ideo methaphorice gradatus dicit
sicut si aliquis per scalas gradatim ascenderet. dicitur etiā
equaliter currēs:q2 in eo ē vniuersale augmentū vel dimi
nutio secundū differentiā illam secundū quā dicitur grada
tus equaliter currens. Tantū.n.secunda excedit primā pul
sationē quantū tertia secundā ⁊ quarta tertiā. ⁊ sic de alijs.
Exempli gratia.sit pulsus soꝛ. vnius gradus magnitudinis
in prima pulsatōe in secūda duoꝝ:in tertia trium:⁊ in quar
ta quattuoꝛ.⁊ sic vlterius. hunc pulsuz gradatuz equaliter
currētē diuersum appellare debemus.⁊ est sicut si imagine
mur vnā latitudinē vniformiter difformē quo ad tēpus:ta
men vniformiter acquisitā vt pz intelligēti. ecōtra vero de
diminutiōe exemplū poni pōt. ¶ Secūdo nota nō esse ima
ginandū solū secundū longitudinē fieri hunc pulsuz: immo
secundū omnes differentias quinqꝫ supius noiatas. Facile
eniz pōt poni exempluz de velocitate tarditate spissitudine
raritate ⁊ foꝛtitudine ⁊ debilitate ⁊ alijs drīis vt pz.

¶ Aut rediēs ex paruitate sua simili reditu in
ambab⁹ dispositionibus ad primā regulā aut
diuersificans postqꝫ venerit a pricipio qd est
huiusmodi ad finem q est huiusmodi.

¶ Nota hic pulsum taliter vniformiter gradatim augmenta
tum vel diminutū possumus imaginari redire ad pristinam
dispositionē dupliciter. Primo simili reditu ⁊ ꝓpoꝛtionali.
Secūdo dissimili qd imaginari possumus dupliciter. vel q2
diffoꝛmiter reddit:vl' q2 vniformiter:ꝫ velocius aut tardi⁹
ꝓcedit quaz prius ꝓcedebat. Exemplū primi pulsus soꝛ. in
prima pulsatione fuit quattuoꝛ graduū velocitatis aut ma
gnitudinis in secunda sex:in tertia octo:in quarta decem.
⁊ ibi terminatur augumentum. deinde reddit ⁊ in quin
ta pulsatione fit vt.8.graduum in sexta.6.⁊ in septima quat
tuoꝛ. ⁊ sic vniformiter reddit ad primam magnitudinem.
Exemplum secundi.pulsus soꝛ.in prima fuit. 4. ⁊ processit
augendo ad.10.vt dictum est ⁊ post reuertitur. ⁊ in quinta
fit vt.8.⁊ in.6.quattuoꝛ. Exempluz tertij de velocioꝛi ⁊ tar
dioꝛi redditu vniformiter patere potest ex dictis. Partes
artarie sunt sex.i.sex modis situate silicet sursuz deoꝛsuz ⁊c.
sicut sex sunt positōis differentie.

¶ Et est cū ad finez ꝑuenit.⁊ est cū intersecat
ante ipm.⁊ ē cū addit supra ipm donec iterse
cat:cūqꝫ intersecat foꝛtasse itersecat i medio
cessando:⁊ est cū agit ab hoc diuersuz ⁊ illud
est vt in medio sui iteruenit mot⁹. Et pulsus
qdē cessationē habēs est diuersus i quo expe
ctatur motus ⁊ venit qes.⁊ ille q in sui medio
hz motū est diuersus i quo expectat qes ⁊ ve
nit motus. Diuersitas vero pulsus in multis
partib⁹ vnius pulsus aut ē in situ suaꝝ partiū
aut in motu suaꝝ partiū:sed diuersitas q̄ est i
situ suaꝝ partiū est diuersitas ꝓpoꝛtōis ꝑtiū
vene ad partes.⁊ qm̄ partes sūt sex erit illud
qd in eis cadit ex diuersitate similiter. diuersi
tas aūt q̄ est in motu aut ē in velocitate ⁊ tar
ditate aut in cōsecutione ⁊ ꝑuentione.s.vt mo
ueat pars ei⁹ ante hoꝛā sui mot⁹ aut post hoꝛā
aut in foꝛtitudine ⁊ debilitate aut in magnitu
dine ⁊ paruitate. Et hoc totū aut curet scd̄m
oꝛdinē equalē aut diuersuz: i augmēto ⁊ dimi
nutōe:⁊ illud qdez aut erit in duab⁹ partibus
aut in trib⁹ aut in quattuoꝛ.s.in casu digitoꝝ.
Et tu qdez cōponere poteris ⁊ oꝛdinare.

¶ Totum patet vsqꝫ ibi ⁊ ex diuersitate pulsus.

¶ Ex diuersitate vero pulsus in vna ꝑte ē ille
q ē intersect⁹ ⁊ reditiuus ⁊ ꝯtinu⁹. Intersect⁹
aūt est ille q in partē vnā cū paruo motu sepa
rat:⁊ partis vnius q̄ ex eo itersecat cū qete ē
cum duo extrema diuersificant in velocitate
⁊ tarditate ⁊ in similitudine.

¶ Primo notandū per diuersitatē pulsus in vna parte con
tingentē intelligere possumus duo. Primo diuersitatē con
tingentē in vna parte artarie sub vno scilicz digito cadēte.
secūdo per partē vnā intelligere possumus partē vnaz pul
sus scilicet diastolē aut sistolē. ¶ Secūdo nota circa descri
ptionē intersecti istaz litteram duplicē posse habere intelle
ctum. Primus est per partē illā intelligendo artariā imagi
nando.s.qd pars artarie que tangit habet duo extrema dif
foꝛmiter mota partem vero mediā quiescentē.⁊ sic litteram
exponemus.intersectus ē ille qui cū paruo motu.s.extenso
per paruā partem separatur in partē vnam.s.illo motu mo
taz ⁊ supple aliam alio motu motā.⁊ est.i.cōtingit q̄ partis
illius.s.cadentis sub vno digito que intersecatur cum quie
te duo extrema intersecta cū quiete.i.parte quiescēte diuer
sificantur in velocitate ⁊ tarditate ⁊ similitudine ⁊ dissimili
tudine.s.aliaꝝ differentiarum. ¶ Secūda expositio est per
partem vnā intelligendo diastolem aut sistolē imaginando
q̄ postqꝫ artaria incepit dilatari ab.a.termino ⁊ peruenit
vsqꝫ ad.b.ibi aliqua moꝛula quiescit ⁊ prius qꝫ deprimatur
vlteri⁹ ad punctū altioꝛē:puta.c.mouet motu dissimili:pu
ta velocioꝛi aut tardioꝛi foꝛtioꝛi ⁊c.sicut i pulsu cōuenit bis
pulsante. ⁊ scdz hāc expōnez exponēda est lr̄a vt pz.

¶ Reditiuus vero ē vt pulsus magn⁹ redeū
do fiat paru⁹ in vna parte deīde in reditu sub
tili redit. Et huius qdē modi ē ille cuius q̄dā
specieꝝ in alias ingrediuntur:⁊ hoc est vt sit
vn⁹ pulsus sic duo ꝓpter diuersitatē:aut duo
sicut vnus ꝓpterea q̄ alie in alias ingrediūt.
⁊ istud qdē est scd̄m sententiā coꝝ q in hoc nō
cōuenerūt. Continuus aūt est ille cui⁹ diuersi
tas est oꝛdinata in cōtinuitate nō sensu perce
pta separatōe in eo ad qd ipsa mutat ex velo
citate ad tarditatē aut ecōtra aut ad equalita
tem aut iequalitatē in eis aut ex magnitudine
aut paruitate aut equalitate i eis ad aliqd coꝝ
ad qd mutat.⁊ hoc qdē est cū secūdum simili
tudinē sui ꝓcedit. ⁊ est cū accidit vt cum cōti
nuatiōe sua sit in aliqbus suaꝝ partiū plus di
uersitatis ⁊ in alijs minus.

¶ Nota reditiuus non videtur differre ab intersecto:nisi q2
in intersecto est vera quies media: sed in reditiuo non.sed
prima pars eleuationis est velox:⁊ est illa pars parua dein
de tardatur ⁊ est motus subtilis quasi non perceptibilis:po
stea velocitatur ⁊ complet diastole magna. Hoc igitur mo
do reditiuus fit in vna diastole in eadem etiā parte quantū
ad varias partes imaginādo extrema ⁊ mediū partis arta
rie cadentis sub vno digito.⁊ consequēter q̄ extrema mo
ueant velociter ꝑ faciendo diastolē magnaz. Pars aūt me
dia faciat primo diastolē deinde quasi insensibiliter mouea
tur ⁊ postea redeat ad magnitudinē aliam. Quis autem sit
continuus satis patet.

¶ Caplm̄ tertiū. De specieb⁹ pulsus diuersi q̄
nomina habent pꝛopꝛia.

x eis gazellans qui est diuersus i vna
e parte cū fuerit tardatus ⁊ deinde inter
secat ⁊ fit velox.

¶ Primo nota per pulsum gazelantem quem Auer. quarto
colliget:capꝛizantē nominat:debemus itelligere pulsuz mo
tui capꝛeti vel capꝛioli vel gazeli qui est animal capꝛiolo si
mile cōfoꝛmē. hic aūt motus taliter diuersus est vt gazelus
primo faciat aliquē saltum imperfectum paruū ⁊ tardū:de
inde quiescat vel saltem quiescere videat secundū tenētes
ipsuz nō necessario esse quiete interceptuz ⁊ postea motū fa
ciat velocem ⁊ completū.ita similiter in pulsu cōtingit quez
ꝓpter hoc dicimus gazelantē. ¶ Secūdo nota hūc pulsuz
dupliciter imaginari possum⁹. ꝑmo quātuz ad diuersos pul
sus imaginādo primā diastolē paruā ⁊ tardā ⁊ q̄ post illaz
sequat sistoles. deīde fiat moꝛa aliqualiter magna:⁊ fiat tūc

pulsus festinus valde ⁊ maior qui pro tunc intersecari dicetur: qꝛ quiete existēte maiori q̄ꝫ dꝫ reperitur artaria aliquādo qescere quando deberet moueri. ¶ Secūdo imaginari possumus ipm quātum ad eundē pulsum secundū tamē diuersas partes vt.s. diastole tarda ⁊ incōpleta postq̄ꝫ sequitꝰ quies longior ꝓpter qꝺ dicetur intersecari: deinde sequitur sistole cōpleta ⁊ velox. ¶ Tertio imaginari possumꝰ quātum ad vnā partem puta diastolē aut etiā sistolē apud conuenienter ipsam percipientē imaginādo artariā ipsaꝫ debere dilatari ab.a.ad.c. punctū ⁊ quiescat in.b. qui sit medius inter.a.⁊.c. vel saltez qescere videatꝰ fuerit tamē vsq̄ꝫ ad.b. pigriter vel tarde mota cunq̄ꝫ moram in.b. contraxerit moueatur vsq̄ꝫ ad.c. rapido motu cōplendo dilatationē suam. hic.n. pulsus ē gazelans: qꝛ primo est diuersus in vna pte.s. prima dilatationis in qua fuit tarditas: postea intersecatꝰ: qꝛ qescit vel videtur quiescere quādo dꝫ moueri: ⁊ fit postea velox dū mouetꝰ a.b. puncto vsq̄ꝫ ad.c. punctū.

¶ Et ex eis ē vndosus: ⁊ ipse qdē est q ē diuersus in magnitudine partiuꝫ vene ⁊ eaꝝ paruitate ⁊ eleuatiōe ipsaꝝ ad superiora ⁊ in latitudine ⁊ in cōsecutōe ⁊ p̄cessione in pricipio motus pulsus cū mollitie que ē in ipsa: ⁊ ipe quidez nō est valde paruus ⁊ hꝫ latitudinē quādaꝫ ⁊ assimilatꝰ vndis quaꝝ alie alias sequuntur secundū rectitudinē cuꝫ diuersitate que ē inter eas in eleuatōe eaꝝ ad supiora ⁊ descensione ad iferiora ⁊ velocitate ⁊ tarditate.

¶ Primo nota per pulsuꝫ vndosum in ꝓposito itelligere debemus pulsuꝫ in suo motu motui vndaꝝ aque maris ꝓportionalez. in motu aūt vndaꝝ multa ꝑcipitur diuersitas. vna eniꝫ pars eleuatur ⁊ altera deprimitꝰ: vna eleuatꝰ magis ⁊ altera minus: similiter deprimitur vna magis ⁊ altera minus: Etiā mouetꝰ vna velocius ⁊ altera tardius: ⁊ etiā vna est altera latior ⁊ similiter strictior. Quedā etiā alias citius cōsequuntur ⁊ quedā minus cito: ita vt videatꝰ quādoq̄ꝫ alterā attingere quādoq̄ꝫ post ipsaꝫ multuꝫ incboare. que omnes diuersitates in pulsu reperiuntꝰ vndoso cuius vna pars artarie deprimitꝰ ⁊ altera eleuatur: vna magis ⁊ altera minus: vna velocius ⁊ altera tardius: vna est latior ⁊ altera minus lata. ⁊ sic de alijs: ꝓpter qꝺ cōuenienter hic pulsus noīatur vndosus. ¶ Secūdo nota hunc pulsuꝫ non esse multū paruuꝫ ⁊ quādā habere latitudinē ꝑ quas dr̄ias dr̄t a formicāte ⁊ vermiculoso pulsu: vt statim patebit.

¶ Et ex eis ē vermiculosus q ē illi similis: sed est paruus multe spissitudinis: cuiꝰ spissitudo existimatꝰ velocitas: sed nō ē. Et formicās q est valde minor ⁊ vehemētior spissitudinis. ⁊ vermiculosi qdē ⁊ formicātis diuersitas i eleuatione ad suꝑiora ⁊ precessione ⁊ cōsecutiōe in sensu ē manifestior ipsoꝝ diuersitate in latitudine: imo quasi nō apparet id.

¶ Primo nota per vermiculosuꝫ pulsuꝫ intelligedū esse pulsuꝫ cuius motus percipitꝰ sicut si esset motꝰ vermis cuiusdā parui. Est aūt motus vermis vndosus vt vna pars primo moueatꝰ ⁊ figatur: ⁊ alia pars insequatꝰ secundū multitudinē suoꝝ pedū: vt p̄mo moueantur anteriores deide subsequētes. ⁊ in hoc similatur. Est tamē hic pulsus tardus valde sicut motus vermiculi ⁊ est tardus ꝓpter virtutis debilitatē: sed est multū spissus cuius causa patebit inferius. Et ꝓpter tantā spissitudinē apparet alicui q̄ sit velox: sed hoc non ē. eo.n. q̄ in pauco tēpore multas facit ꝑcussiōes: qꝛ vna aliā cito insequitꝰ ⁊ cōpletur post aliā videtur velox cū tamē sit tardus: sed huius causa est paruitas cū frequētia. ⁊ illud potest esse motiuū pro tua positiōe ad ꝑsuadendū nō quēlibet pulsuꝫ alio in minori tēpore suam cōplentē diastolez vel sistolē adequate esse eodē velociorē. ¶ Secūdo nota ꝑ pulsuꝫ formicātē debemꝰ intelligere pulsuꝫ q sub digito ꝑcipitꝰ sicut motꝰ formice: ⁊ ille ē mlto minor vermiculoso: ꝫ ē eo multo spissior sicut motꝰ formice spissior ē motu v̄mis. Ex qbꝰ pꝫ dr̄ia īter vndosuꝫ ex vna pte v̄miculosuꝫ ⁊ formicātez ex alia pte. hi.n. sunt multo minores ⁊ freq̄ntiores q̄ꝫ sit ille.s. vndosus. ¶ Tertio nota: q̄ qꝛ pulsus vermiculosus ⁊ formicans est valde paruus secunduꝫ latitudinē. ideo diuersitas in latitudine in eo paꝝ aut nihil percipitꝰ lꝫ ꝑcipiatꝰ diuersitas quo ad alia in lr̄a explicata vt satis pꝫ. Et in hoc etiam differunt ab vndoso pulsu.

¶ Et est ex eis serrinus qui vndoso ī partiuꝫ diuersitate similatur ⁊ in eleuatiōe ad superiora ⁊ latitudine ⁊ precessione ⁊ consecutione: sed ē durior ⁊ cū duritie ipsius partes in duritie diuerse existuut. Et serinus quidem est pulsus velox spissus ⁊ durus: cuius partes in magnitudine diastoles diuerse existunt in duritie ⁊ mollitie.

¶ Nota per serrinum pulsum debemus intelligere illū quo existente duꝫ tangitꝰ artaria percipitur velut serra. in serra vero sunt dentes quoꝝ quidam flectuntur ad dextruꝫ: quidam vero sinistrum: percipitur etiā in serra quedā partiuꝫ eminentia ⁊ depressio. ita in tali pulsu quibusdam partibus magis: quibusdā minus eleuatis illis etiā partibꝰ duris valde existentibus. eo enim q̄ huiusmodi pulsus est durus valde percipiuntur velut dentes serre: propter quod cōuenienter nominatur serrinus. ¶ Ex quo pꝫ primo cōuenientia ⁊ differentia ipsius ad vndosum. cōueniunt eniꝫ: qꝛ in vtroq̄ꝫ est inequalitas in eleuatione ⁊ depressione velocitate ⁊ tarditate precessiōe ⁊ ꝯsecutiōe motus partiū artarie. Differūt aūt: qꝛ vndosus ē pulsus molis. Serrinus autem est durus. ¶ Petet secūdo differentia huius pulsus ad formicantem ⁊ vermiculosum: vt pꝫ intuenti.

¶ Et ex eis est cauda soricina: ⁊ est ille qui ordinatꝰ in diuersitate suaꝝ partium ex diminutione ad augmentū aut ex augmēto ad diminutionē: ⁊ cauda qdē soricina est cū est in pulsibus multis ⁊ est cū est in vno pulsu in partibus multis aut in parte vna. Et eius diuersitas ꝓpria est illa que ex magnitudine pēdet. Et est cū est in cōparatōe velocitatis ad tarditatem aut fortitudinis ad debilitatē.

¶ Primo nota per caudaꝫ sorecinam in proposito intelligere debemus pulsuꝫ in suis differētijs vel aliqua illaꝝ dispositioni caude muris in subtilitate ⁊ grossitie ꝓportionatuꝫ. Quēadmodū.n. incipiendo ab extremo grossiori caude muris: ⁊ tendendo ad extremū subtilius vniformiter inuenitur grossitiez declinare: aut ecōtra incipiendo inuenitꝰ ipm vniformiter ingrossari vel augeri. Ita in tali pulsu inuenitꝰ vniuersale augmentū aut diminutio in vna vel in pluribus suarum differentiaꝝ: ꝓpter quod merito nominatur cauda sorecina. ¶ Ex quo pꝫ hunc pulsuꝫ esse diuersuꝫ ⁊ multū cōuenire cū gradato ⁊ equaliter currēte. ¶ Secūdo nota hūc pulsuꝫ dupliciter imaginari possumus euenire. p̄mo hac diuersitate seruata in luribꝰ pulsibus. secūdo i vno pulsu ad plures quantū ad partes artarie. tertio q̄ꝫtū ad vnā partez artarie. quarto quātū ad vnam partiū integrantiū pulsuꝫ: puta diastolē aut sistolem. Exemplū primi: sicut si sit p̄mus pulsus fortis vnius gradus magnitudinis velocitatis ⁊ spissitudinis secūdus sit duoꝝ: tertiꝰ triū: quartus quatuor ⁊c. hunc pulsuꝫ dicimus caudam sorecinā ꝓpter proportionalitatē tactam. Similiter pōt exēplificari econtra. Exemplū secundi pꝫ ponēdo partes artarie sic difformiter se habere cadētes.s. sub quatttuor digitis q̄ prima moueatꝰ quatuor gradibus velocitatis magnitudinis ⁊ frequentie. secunda pars que cadit sub scđo tribus: tertia duobus: quarta vno: vniformiter tū difformiter extēsis: pꝫ cauda sorecina. Exēplum quarti ē si artaria dilatādo vel cōstringendo cōtinue vniformiter intēdat vel remittat suū motū. ¶ Ex quibꝰ pꝫ caudam sorecinā non solū secundū magnitudinē in pulsu facta varietate esse repibilē: ꝫ etiā in alijs dr̄ijs.

¶ Et ex eis est mesalius ⁊ ipse est qui ex diminutione procedit ad aliquē terminum in augmento. postea reclinatur inferius ad suū ordi

nem donec ad primū terminū diminutionis ꝑueniat. Est ergo sicut due caude soricine q̄ continuant apud maiores ei⁹ extremitates.

¶ Primo nota. hic pulsus similaꝛ caude sorecine: qꝛ ī isto fit ordinatus ⁊ gradat⁹ processus ab augmēto ad diminutionē vel ecōtra sicut in cauda sorecina. Differt tamen ab eo: qꝛ ille reddit cū ordine ad pristinā dispōnē: hoc aūt non ē necessarium in cauda sorecina. ¶ Ex quo pꝫ ꝓbabiliter sustineri posse hūc pulsuꝫ esse speciē caude sorecine. Cuilibꝫ. n. tali cōpetit descriptio caude sorecine vt pꝫ intuēti nisi quis velit dicere in quid nominis caude sorecine esse suplenduꝫ ꝙ eodē ordine non redeat ad pristinā dispositionē secundū quē modū essent spēs cōtra se inuicē distincte. ¶ Et ex his vlterius pꝫ hūc pulsuꝫ esse diuersuꝫ ⁊ esse speciē pulsus gradati equaliter currētis: de quo in precedētibus habitū est. mesalius ē dict⁹: ita ad similitudinē cuiusdaꝫ arcus ī vtraqꝫ extremitate subtilis ⁊ in medio grossi.

¶ Et ex eis est bispulsans ⁊ in ipso qdē discordati sunt medici. Sūt. n. quidam q ipsuꝫ vnū pulsum ponūt diuersum in ꝑcessiōe ⁊ cōsecutione. ⁊ sunt alij qui ponunt ip̄m duos pulsus quoꝝ vnus alteꝝ consequiꝛ ⁊ ad vltimū iter eos nō existit tp̄s qd dilateꝛ ad colligendū. sistolē deinde diastolē. non. n. omne ex quo cōsequūꝛ due ꝑcussiōes: oportet vt sint duo pulsus. aliogn ille cui⁹ intersecaꝛ diastoles: ⁊ deīde redit essnet duo pulsus. neqꝫ etiam opꝫ vt sint duo pulsus nisi cū incipit ⁊ fit diastoles ⁊ postea redit ad fundū faciendo sistolē deinde redit iteꝝ ⁊ diastolē facit. Et eis sunt qetē habens ⁊ cadens in medio quos prediximus. Sed differentia inter cadentē in medio ⁊ gazellantē est ꝙ gazellātis secūda ante venit q̄ꝫ compleaꝛ prima: sed in cadēte ī medio est pulsus qui venit in tempore quietis cū compleꝛ percussio prima.

¶ Primo nota hunc pulsum nominari bis pulsanteꝫ: qꝛ diastole sua binam causat pulsationē siue percussionē in tactū. verbi gratia. si pulsus sit dilatādus ab. a. ad. c. cuius distantie sit. b. medius pūctus ⁊ duꝫ peruenit ad. b. quiescat. deinde sine sistole vlterius dilateꝛ ad. c. binā in tactū cābit ꝑcussionē. ⁊ sic erit bis pulsans. Et differt hic pulsus a gazelante vel caprino: qꝛ in hoc nō reperiꝛ diuersitas in velocitate. ⁊ qꝛ in caprizante non ē vera quies secundū quosdā. ¶ Secundo nota de hoc p̄lsu apud antiquos extitisse varias opiniones. Quidā. n. dixerūt eē duos pulsus: eo ꝙ ibi sunt due diastoles. non. n. videtur qd vnus pulsus debeat habere nisi vnā diastolē. quidam aūt dixerunt ꝙ est vnus pulsus diuersus in cōsecutione ⁊ precessione. i. uelocitate ⁊ tarditate aut spissitudine ⁊ raritate. Auic. aūt dicit hunc esse vnuꝫ pulsuꝫ. si enim eēnt duo pulsus oporteret in eo esse duas diastoles ⁊ duas sistoles ⁊ quatuor quietes eo ꝙ ut supra habituꝫ est oīs pulsus est cōpositus ex duobus motibus ⁊ duabus quietibus. Hoc aūt non est in ꝓposito: qꝛ post primā quietem bis pulsantis non sequiꝛ sistole: sed altior secunda eleuatio. ideo ⁊c. ¶ Ex quo cōcludit vt tangiꝛ infra hāc ꝯsequētiam non ualere. ¶ In hoc pulsu sunt due dilatationes igiꝛ ⁊ duo pulsus. ¶ Secūdo sequiꝛ non oēm pulsum solum ex duobus motibus ⁊ duabus quietibus resultare imo aliquis ex tribus vt in hoc pulsu bis pulsante ⁊ per ꝯsequēs aliquē pulsum resultare ex sex partibus. ⁊ plura alia ex his cōcludi possent. ¶ Tertio nota non ideo dici bis pulsantē: qꝛ in eo solū fiant due ꝑcussiōes: sed qꝛ in eo due ad minus. nō enim repugnat in aliquo fieri tres aut quatuor ut patet: oēs enim bis pulsantes nominarenꝛ. Ex quo sequiꝛ in casu pulsuꝫ aliquē vnuꝫ esse compositū ex quattuor motibus ⁊ quattuor quietibus totalibus. Et plura alia concludi possent ex his. ¶ Nota differentiā inter gazelāteꝫ ⁊ cadentē in medio: qꝛ in cadēte in medio sunt pulsatiōes cōplete: sed venit motus

quādo deberet esse quies. In gazelāte aūt nō fit p̄mo motus cōpletus: sed cōpletur postea secūdo eueniēte ita ꝙ nō interuenit vera quies lꝫ multū tardeꝛ motus. Potest tamē teneri īteruenire qetē ⁊ ꝙ nō dr̄t a bis pulsante nisi rōne.

¶ Et ex istis qdem capitulis sunt pulsus spasmosus ⁊ tremulus ⁊ retortus qui filo qd torqueꝛ assimilaꝛ ⁊ est ex capitulo diuersitatis in precessione ⁊ consecutione ⁊ in situ ⁊ in latitudine: ⁊ cordosus qdeꝫ est ex summa retorti ⁊ similaꝛ tremula: sed tamen in tremulo diastoles ē magis occulta: ⁊ similiter exit⁹ ab equalitate situs in eleuatione ad superiora est in retorto occultior: sed tensio in cordoso est manifesta ⁊ est cū ei⁹ torsione ad vnā partē tantū.

¶ Primo nota spasmosus tremulans ⁊ retortus sunt ex his caloris pulsus diuersi. In his. n. reperitur diuersitas in situ partiuꝫ artarie vt in cordoso in quo est etiam diuersitas in precessione ⁊ consecutione ⁊ quēadmodum in serino licꝫ sit minus notabilis. ¶ Secūdo nota pulsus spasmosus est pulsus apparens in spasmo aut similis illi qui apparet in spasmo qui est diuersus in altitudine ⁊ depressiōe sicut guta nūc altius nunc minus alte emissa: vt colligitur secūda tertij: capitulo de signis spasmi. Apparet autem pulsus tensus vel propter duritiem vel tensionem vel contractioneꝫ: sicut in pulsu membri spasmosi cōtingit. huius aūt causa infra patebit pulsus autem tremulus est in quo artaria videtur tremere: quia neqꝫ complete dilatari neqꝫ constringi: sed diminute sunt vterqꝫ motiones vt vix distincte vna ab alia percipiatur. Et est diuersus hic pulsus: quia mot⁹ in eo sunt inequales sicut in tremore cōuenit. Et forte quia multo maior est velocitas ⁊ spissitudo q̄ꝫ magnitudo. Et penes hoc corrigenda essent multa superius dicta. s. penes quid sumenda sit in pulsu diuersitas.

¶ Plurimuꝫ vero tales accidūt quales isti. s. cordosus ⁊ retortus ad vnū latus declinans in egritudinibus siccis. Pulsuum vero compositorū species quasi infinite sunt: ⁊ neqꝫ habentes nomina.

¶ Primo nota ꝙ filū contortum manifestam habet inequalitatem. vna enim pars est eleuatior altera depressior. differunt tamen: qꝛ in filo bene contorto hoc non ita bene appa ret: etiam nō bene videtur manifesta. Et hanc diuersitateꝫ in pulsu multū percipimus. ¶ Primo nota in precessione ⁊ consecutiōe motuū: qꝛ vna pars antecedit ⁊ alia subsequiꝛ: Percipiꝛ etiā ex parte situs partiuꝫ artarie cuius vna pars alia percipitur eleuatior aut depressior. ⁊c. vt infra patebit: etiaꝫ propter siccitatē partes artarie difformiter corrugantem. Et ex his etiā in eodem reperitur diuersitas in latitudine siccitatis partes artarie vario modo cōstringentis ⁊ corrugantis vel forte propter breuitatem difformiter potētem pulsum latificare. ¶ Secundo nota ꝙ cordosus est retorti species. omnis. n. cordosus est retortus: sed nō econtra. Et causa est: qꝛ ad cordosuꝫ requiriꝛ tēsio. nō quilibꝫ aūt retortus est tēsus. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ cordosus est similis tremulo: qꝛ corda tensa moueꝛ ac si tremaret: nō tamen est tremulus denominādus: tn̄ qꝛ sistoles ⁊ quies in eo ē manifestior tuꝫ etiā qꝛ pulsus est fortior. differt etiā retorto qui non est cordosus: quoniam illo artaria magis potest equaliter eleuari propter tensionē non impedire sicut in cordoso. ideo minor est difformitas in eleuatione ⁊ depressione partium artarie apud diastolem. Et hoc vult Auicē. dum dicit ꝙ exitus ab equalitate sit⁹ in eleuatōe est in cordoso manifestior. ¶ Ex quo vltimo pꝫ has pulsus differentias maxime in egritudinibus siccis contingere: cum eueniant maxime propter corrugationem partiū artarie que superfluā exsiccationē a calido vel sicco prouenientem consequiꝛ.

¶ Cap: IIII. est de illo qui ex spēbus pulsus ē naturalis:

c Uiusqꝫ generum prenominatorum in quo est superfluitas augmēti vel diminutōis naturalis est equalis nisi fortis:

quoniam naturalis in eo est augmentatus.

¶ Primo nota ꝙ per equale in ꝓposito non intelligit̃ equale distinctum contra diuersum: sed per equale intelligit̃ medium inter extrema, verbi gratia. pulsus duri ⁊ molis velocis ⁊ tardi spissi ⁊ rari medium vocatur equale. ¶ Secũdo nota ꝙ naturalitas pulsus in proposito est duplex: quedaꝫ absoluta: ⁊ est dispositio pulsus conuenientis temperatissimo. Quedam vero in genere siue respectu determinati corporis. ad propositũ de vtroqꝫ potest esse sermo: verbi gratia. soꝛ. temperatissimus habet pulsum mediũ inter dictum duꝝ ⁊ molem. ⁊ iste respectu cuiuscunqꝫ alterius est naturalis. Similiter soꝛ. colericus sibi sanus habet pulsum naturalem respectu sui nõ sani: ⁊ ille est medius inter pulsum durũ soꝛ. ⁊ molẽ soꝛ. tardũ ⁊ veloceꝫ. ¶ Tertio nota ex lr̃a istam conclusionẽ ꝙ cuiuscũqꝫ generis pulsuũ mediũ est naturale preterqꝫ in forti. mediũ.n. in fortitudine nõ est laudabiliꝰ neqꝫ naturalius: qꝛ nature conuenientius quã extremuꝫ in fortitudine: sed potius ecõtra. Quanto.n. pulsus est fortioꝛ tanto est naturalioꝛ ⁊ laudabilioꝛ. Et tota causa huius esse potest: qꝛ vnusqſqꝫ pulsus tantũ habet naturalitatis quantum significat super complexionis temperantiaꝫ a qua prouenit. cũ igitur pulsus medius inter magnum ⁊ paruũ velocem ⁊ tardum frequentẽ ⁊ raꝝ significet super complexiõis temperantiã respectu extremoꝝ: sequit̃ ⁊c. Similiter arguitur de forti. fortitudo enim virtutis insequitur temperamẽtum. ideo quãto fortioꝛ est pulsus tanto magis significat supra cõplexionis temperantiã maioꝛẽ. ⁊ per cõsequens tãto est tẽperatioꝛ ⁊ naturalioꝛ. ¶ Quarto nota per pulsuꝫ fortem non debemus intelligere solum fortiter percutienteꝫ: sed bene constantem ⁊ non faciliter mutationes suscipientẽ vt pꝫ. Et per superfluitatem augmenti ⁊ diminutõis hic intelligo augmentũ ⁊ diminutionẽ nature disconuenientẽ sicut sunt extrema magnitudinis paruitatis velocitatis ⁊ tarditatis ⁊c. qꝛ. s. vtrũqꝫ illoꝝ extremoꝝ est viciosum. ¶ Primum dubiũ: defectus ⁊ superabundantia ad easdeꝫ ducunt differentias: sed defectus fortitudinis ducit ad distemperãtiam. igitur aliud extremũ. s. augmentum ducit ad distemperantiã. ¶ Secundũ dubiũ est: qꝛ possibile est in corpore distemperato esse pulsum fortioꝛẽ qꝫ in temperato. igitur ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptũ: qꝛ ꝯtingit v̾tuteꝫ plus conari: quare ⁊c. ¶ Tertiũ dubium: qꝛ cõtingens est pulsuꝫ esse mediũ: non tamẽ esse naturalẽ vt in febriẽte ad moꝛtẽ tendente. igit̃ ⁊c. ¶ Ad primuꝫ dicit̃ ꝙ illa auctoꝛitas est vera de extremis inter que cadit medium laudabile siue naturale. talia enim ambo sunt illaudabilia innaturalia. vbi tñ est econtra: qꝛ. s. non reperitur tale mediuꝫ illud non opꝫ. verbi gratia. inter prodigalitatem ⁊ auaritiaꝫ: inter colericitatem ⁊ flegmaticitatem: sed nõ inter sanitatem ⁊ egritudinem virtutẽ ⁊ vitiũ. ¶ Ad secundũ dicit̃ ꝙ lꝫ possibile sit fieri percussionẽ pulsus cũ maioꝛi conatu: nõ tamen cũ maioꝛi pulsus cõstantia. vel dicenduꝫ illud intelligendũ esse ceteris paribus ⁊ conatu ⁊c. vel forte melius ꝙ lꝫ virtus plus conetur non tamen fortioꝛẽ: sed solũ maioꝛem aut velocioꝛẽ facit non fortioꝛẽ: qꝛ non habet temperamentum optime ꝓpoꝛtionatũ fortiori. ¶ Ad tertiũ dicit̃ Auicen. nõ velle quẽlibet pulsum mediũ vel equalẽ esse naturalẽ: ꝫ solũ mediũ de quo supra.

¶ Et si aliquod alioꝛum generũ non augmentum prebuerit nisi fortitudinis augmentuꝫ sequens ⁊ factũ fuerit maius. verbi gratia. ipse erit naturalis propter fortem.

¶ Primo nota vt infra patebit. virtus necessitas ⁊ instrumẽtum sunt cause cõtentiue pulsus secundũ quaꝝ varietatem variãt̃ in pulsu magnitudo paruitas velocitas tarditas ⁊c. Ex quo pꝫ ꝙ pulsus magnificari põt propter augmentũ necessitatis alijs paribus. Similiter potest magnificari ꝓpter obedientiã maioꝛẽ instrumẽti: simil'r ꝓpter fortificationem virtutis. ¶ Ad ꝓpositũ igit̃ vult Auicen. ꝙ si fiat pulsus maioꝛ solito: ⁊ illa magnitudo sit soluꝫ dependens a virtute forti illa magnitudo erit solũ naturalis: ꝓ quãto est a virtute forti dependẽs. cõsimiliter dicatur de velocitate ⁊ spissitudine ⁊ tarditate ⁊c. ¶ Et ex isto dicto Aui. possunt cõcludi plura coꝛpoꝛa ꝯñter sustinẽda. primũ stat pulsum temperati continue fieri maioꝛẽ ⁊ tamen ipsuꝫ fieri temperatioꝛẽ. pꝫ ponẽdo temperatum versus extremũ temperantie frigidius vel remissius calidũ ⁊ ꝙ ipse reducatur ad equalitateꝫ secundi modi sicut puer temperatus transiẽs ad iuuentutẽ. ¶ Secundũ correlariũ sequens est. ecõtra stat pulsuꝫ continue fieri minoꝛẽ ⁊ tamẽ fieri temperatioꝛẽ. ¶ Tertiũ correlariũ. stat pulsum secundũ omnes differẽtias variari. ⁊ tamen ipsum ꝑmanere eque naturalẽ vel temperatũ cõtinue. pꝫ de homine de secũdo mõ equalitatis in quo in somno ⁊ vigilia motu ⁊ quiete variant̃ differẽtie pulsus: ⁊ tamẽ continue remanet temperatus. ¶ Ex quo vlteriꝰ sequit̃ ꝙ magnitudini paruitati ⁊c. nõ est secundũ se naturalitas vel inaturalitas nisi pro quanto fortitudini vel debilitati coniunguntur. nõ eniꝫ semper tanta vel tanta magnitudo arguit dispositionem cõsimiliter naturalẽ. notandũ est eniꝫ ꝙ in sanguineo egrotante egritudine frigida aut forte ad moꝛteꝫ tẽdente potest esse pulsus in omnibus differentijs his similis pulsui tẽperato: ⁊ tñ ille pulsus nõ est naturalis. hãc sentẽtiam intellexit Aui. in littera. ¶ Nota hic ꝙ non facta additiõe in gradu caloꝛis tẽperati põt fieri pulsus maioꝛ si sit multitudo spũs in quãto magis solito.

¶ Alioꝛum vero generum que neqꝫ augmentum neqꝫ diminutionem tolerãt naturalis est mediocris ⁊ oꝛdinatꝰ ⁊ qui ẽ boni põderis.

¶ Nota ꝙ in istis tribus generibus. s. equalis inequalis diuersus boni ⁊ mali ponderis oꝛdinatus ⁊ inoꝛdinatus non inuenit̃ augmentũ vel diminutio ad intellectũ datum: qꝛ. s. non inueniũtur extrema inter que datur mediũ laudabile: ꝫ vnũ extremuꝫ est laudabile ⁊ reliquũ illaudabile. naturalis igitur est equalis ⁊ oꝛdinatus ⁊ boni ponderis. Cũ igitur dicitur ꝙ istoꝝ non est augmentum exponitur. i. superfluitas augmenti ⁊ diminutionis. i. naturalitas vtriusqꝫ extremoꝝ. Aliter exponit̃ vt illud genus dicatur tolerare augmentuꝫ ⁊ diminutionẽ siue superfluitatẽ inter cuius extrema ponit̃ mediũ vt magnus extremaliter ⁊ paruus extremaliter ⁊ medius. Econtra vero inter que nõ cadit mediũ non dñr tolerare augmentũ ⁊c. dicit̃.n. penes Auicen. augmentũ vel diminutio respectu medij. ⁊ huiusmõi sunt hec tria genera. s. equalis ⁊ inequalis. oꝛdinatus ⁊ inoꝛdinatus. boni ponderis ⁊ mali ponderis. Omne.n. genus sumptũ ab equalitate vel opposito est equale vel diuersum: ⁊ omne sumptũ ab oꝛdinatione ⁊ opposito ẽ oꝛdinatus vel inoꝛdinatus. similiter omnis pulsus ẽ boni vel mali ponderis.

¶ Cap. V. est de causis specierum pulsus predictaꝝ.

c Ausaruꝫ pulsus quedam sunt communes necessarie essentiales in cõstitutione pulsus ingredientes: ⁊ vocãtur contentiue. ⁊ quedam sunt in cõstitutione pulsus non ingredientes: ⁊ harum quidem alie sunt inseparabiles: quarum permutatiõe permutatur iudicium pulsus: ⁊ vocant̃ cause inseparabiles: ⁊ alie sunt separabiles que vocantur mutantes absolute.

¶ Primo nota ꝙ pulsuũ eedem cause que contentiue dicũtur ⁊ cões essentiales ⁊ necessarie. s. virtus necessitas ⁊ istrumentũ. Dñr cõmunes: qꝛ ad quẽlibet pulsuꝫ concurrũt. Dicunt̃ aũt essentiales: qꝛ in diffinitione pulsus ingredientes. Dñr necessarie ꝓpter idẽ ꝓpter qꝺ cõmunes. Dñr contentiue: qꝛ in ipsis continet̃ pulsus tanqꝫ in causa. ecõtra vero est de alijs vt etas. sexus regio. non eniꝫ necessario concurrunt ad quẽlibet ⁊c. ¶ Secundo nota ꝙ sexus ⁊ etas sunt cause inseparabiles vt pꝫ. Apostemata aũt ⁊ doloꝛ sunt cause cõtingentes ⁊c. ¶ Tertio nota ꝙ cause iste tres cõtentiue non solũ nominant̃ contẽtiue: qꝛ effectus hos. s. pulsuuꝫ species in se ꝯtineant: sed etiã quia alias causas virtualiter quodãmodo cõtinẽt in causando. nulla.n. alia causa potest causare varietatẽ in pulsu nisi cõcurrẽte varietate in causis cõtentiuis. ecõtra tamẽ bene: ꝓpter qꝺ alie videntur in causando ab istis hr̃e dependentiã. merito igit̃ iste cause nominant̃ contentiue. ¶ Circa hoc capl'm duo ocurrunt dubia. ¶ Pimũ videt̃ ꝙ necessitas extinguẽdi nõ sit causa eẽtialis pulsus coꝛdis ⁊ artariaꝝ: qꝛ nõ semper ĩ coꝛde ⁊ artarijs est caloꝛ ꝑ aerẽ attractũ vl' attrahẽdũ extinguẽdus. igit̃ ⁊c.

pꝫ ꝯña. ⁊ assumptũ arguit̄: qꝛ potest esse necessitas pure con
seruationis: qꝛ qñqꝫ infrigidandi ⁊ qñqꝫ calefaciẽdi. igit̄ in
codeꝫ põt esse necessitas pure ꝯseruandi. ꝯña videtur nota
cũ antecedẽte. ¶ Secundũ dubiũ. nõ videtur semper has
tres concurrere causas pulsuũ contentiuas. ponat̄. n. in coꝛ
de malã esse cõplõnẽ frigidã in pꝛimo vel in secũdo gradu.
⁊ arguit̄ sic. qꝫdiu est coꝛ ⁊ spiritus coꝛdis frigidũ in secũdo
tãdiu indiget calefactione: ꝫ nũqꝫ simul indiget calefactiõe
⁊ caloꝛis extinctiõe. igit̄ pꝛo tũc nõ indiget infrigidatiõe vel
euentatiõe. ⁊ tamẽ pꝛo tũc fit pl̃sus in eo vt docet experimẽ
tum. igit̄ ⁊c. ¶ Item sit coꝛ soꝛ. temperatũ in quo surgat ne
cessitas dilatandi cuꝫ fuerit sub. a. gradu caloꝛis ita ꝙ adue
niẽte. a. dilatetur coꝛ ⁊ coꝛrupto. a. per aerẽ attractũ nõ am-
plius dilatet̄ nisi iterato intẽdatur caliditas vsqꝫ ad. a. ⁊ ad-
ueniat soꝛ. mala ꝯplexio frigida in pᷓmo duratura per hoꝛã.
⁊ arguit̄ sic. Per totã istaꝫ hoꝛã est caliditas in coꝛde soꝛ. re
missa citra. a. gradum: sed nõ nisi ipsa ꝓducta ad. a. gradum
insurgit necessitas extinctionis vł dilatationis: ⁊ tñ in eodẽ
tempoꝛe pulsabit coꝛ. ⁊ artarie. igitur ⁊c. ¶ Item signetur
gradus caloꝛis existens in coꝛde tẽperato soꝛ. ⁊ non altera-
to in pꝛimo instanti in quo cõpleta est cõstrictio ⁊ sit. b. ⁊ ar
guituir sic. Si continue post hec staret coꝛ soꝛ. sub. b. gradu
non aucto nec diminuto coꝛ soꝛ. non indigeret refrigerio: ꝫ
per totã hoꝛam signatã in ꝓcedenti argumẽto minoꝛi idige
bit refrigerio qꝫ tũc. igit̄ per totã istã hoꝛã signatã nõ idi-
gebit coꝛ soꝛ. euẽtatõe vel infrigidatione ⁊ pꝛo tunc fiet pul
sus. igit̄ ⁊c. ¶ Pꝛo pꝛimo dr̄ concedẽdo non semꝑ fieri dila
tationẽ coꝛdis ⁊ artariaꝝ ꝓpter necessitatẽ extinctiõis ⁊c. ſꝫ
quãdoqꝫ solũ ad pꝛeseruationẽ ⁊ ꝓhibẽdũ ne coꝛ ⁊ spũs in
flãmentur ⁊ totũ hoc appellat Auic. necessitatẽ extinctiõis
vel foꝛte magis explicauit extinctionẽ tãqꝫ frequẽtius ⁊ ma
nifestius occurrentẽ ⁊ ꝯtingentẽ. ¶ Ad scđm dr̄ nunqꝫ coꝛ
ĩdigere simul calefactione ⁊ extinctione caloꝛis sił tñ idiget
coꝛ calefactione ⁊ ꝓhibitione iflãmationis spũs que fit per
aerẽ artactũ. ¶ Ad ꝯfirmationẽ vero pᷓmã dr̄ ꝙ non iõ coꝛ
solũ dilatatur qꝛ ꝓducitur ad. a. gradũ caloꝛis: qꝛ multo mi-
noꝛ gradus caloꝛis. a. idiget refrigerio: ꝫ tñ non ita frequen
ter ⁊ velociter ⁊ multũ dilatat̄ sicut qñ ad. a. graduꝫ caloꝛis
ꝓducit̄. ipso enim stãte sub minoꝛi gradu. a. indiget aere fri-
gido licꝫ minoꝛi tardius ⁊ rariꝰ atracto. ¶ Ad aliã ꝯfirma-
tionẽ dr̄ ꝙ licꝫ coꝛ soꝛ. maneret continue sub isto gradu nõ
aucto ⁊c. adhuc indigeret aere frigido attracto ne fieret in-
flãmatio. Natura eniꝫ ꝓuida vt coꝛdis tẽperies ꝯseruet̄ nõ
solũ facit motũ coꝛdis ⁊ artariarũ ad lapsuꝫ iam factũ remo
uendũ: ꝫ etiã fieri possibilẽ ꝓhibẽdũ: ad qꝺ etiã ꝯcurrit qꝺ
licet non augeret̄. b. gradus caloꝛis signatus: multiplicant̄
tñ fumi parati ad caliditatẽ itẽdendi nisi refrigerent̄ ⁊ edu-
cant̄. iõ adhuc necessaria est attractio. ¶ Ex ista igit̄ repli-
catiõe non videt̄ argui nisi ꝙ minus ⁊ foꝛte tardius ⁊ rariꝰ
attraheret̄ aer ipso coꝛpoꝛe sic ifrigidato. ¶ Et penes hoc
tenendũ est nõ semꝑ fieri attractionẽ aeris ad refrigerãdũ.
¶ Tenẽdũ est frequẽter necessitatẽ mũdificãdi imediatiꝰ
ꝓmouere necessitatẽ dilatatiõis qꝫ coꝛdis vel spiritnũ cali-
ditas. ¶ Tenẽdũ tertio ꝙ qꝫtuncũqꝫ ifrigidatuꝫ fuerit coꝛ
paratus tñ est spũs merito sue subtilitatis ⁊ caliditatis inflã
mari: quare necessaria est semꝑ aliqualis vł aliquãta attra
ctio. ¶ Dñt aũt qdã hic ꝙ spũs qꝫtũcũqꝫ ifrig datꝰ ⁊ etiã
coꝛ idiget refrigerio ꝓ remotione illiꝰ gradus caloꝛis q sibi
acquirit̄ tpe qetis medie iter sistoleꝫ ⁊ diastolẽ. ¶ Et ꝙ li-
cet rãtus gradus ⁊ adhuc multo minoꝛ coꝛdi ⁊ spũi acqsitꝰ
a calefaciente aliquo sufficiẽter appꝛoximato vt cinamomo
croco vel mace esset spũi ⁊ coꝛdi ꝯueniẽs ⁊ in eo ꝯseruãdus
acqsitus: tñ a fumo capinoso retẽto est pꝛeternãlis ⁊ remo
uendus. Ideo ꝯceditur ꝯsequenter ꝙ idiget extinctiõe ca-
loꝛis acqsiti a fumo ⁊ calefactione per spẽs aromata medici
nas vel cibos calefaciẽtes. ¶ Dulchꝛ aũt eẽt videre huiꝰ
cãm cum fumus ille non hẽat cũ suo caloꝛe occultam repu
gnãtiã coꝛdi vel spiritui verisił ẽt est ꝙ si tot vapoꝛes cro
ci coꝛdi ꝯtinue appꝛoximarent̄ sicut illiꝰ fumi plus lederent
coꝛ qꝫ fumus ille. Etiã si manus mea est a cã pᷓmitiua ifrãta
non video ꝙ referat si frĩtas illa remoueret̄ a całitate fumi
vel aromatũ aut ignis vel pãni całi vel aque calide dum tñ
nõ ꝯiungat̄ alia impr̃ssio. Ideo videt̄ vel illꝺ dictũ oĩno vo
luntariũ vel ꝙ oꝫ in fumo capinoso poni ꝓpꝛietatẽ ocultaꝫ
malã ⁊c. qꝺ non apparet rõnale. Opoꝛtet etiã scđm viã illã

tenere fumũ illuꝫ esse calidioꝛeꝫ spũ cuꝫ tamen sit a spũ cale
factꝰ ⁊ ad gradũ caloꝛis quẽ hꝫ ꝓductus. ⁊ hoc est difficile.
⁊ si ponat̄ illuꝫ gradum caloꝛis qui spũi acquirit̄ acquiri ab
intrinseco tunc adhuc stat difficultas maioꝛ cum ille caloꝛ
sic sit nãlis spũi ⁊ coꝛdi sicut a cinamomo ꝓductꝰ. ¶ Circa
istaꝫ mãm alias plenius ꝯsiderabo. ¶ Et nota ꝙ ꝑ sił e fun
damentũ argui põt ꝙ in febꝛiente nulla dꝫ esse quies inter
diastolẽ ⁊ sistolẽ. sit eniꝫ coꝛ soꝛ. in ꝯstricto esse: ⁊ sit gradus
caloꝛis nũc exñs in eo. a. ⁊ qui in eodẽ tpe sanitatis pꝛomo
uebat virtutẽ ad dilatandũ. b. ⁊ arguit̄ sic. Intensioꝛ multo
est. a. gradus qꝫ. b. igit̄ foꝛtius ꝓmouet virtutẽ ad dilatan-
dũ qꝫ. b. vnqꝫ ꝓmouebat. sed quãdocũqꝫ erat. b. gradus in
coꝛde vel artarijs sufficienter ꝓmouebat ad dilatationem
fiendã. igit̄ ⁊. a. ꝓmouet nunc sufficienter. Cuꝫ igit̄ virtus
sit foꝛtis ⁊ instr̃m obediens. sequit̄ ⁊c. ¶ Sꝫ ad hoc dicitur
ꝯcedendo. a. foꝛtius ceteris paribus ꝓmouere virtutem ad
dilatãdũ qꝫ. b. ꝓpter qꝺ merito ab. a. ꝓuenit pł̃sus maioꝛ.
⁊ foꝛte velocioꝛ ⁊ frequentioꝛ vel saltẽ fieret si adessent alia
requisita ad motũ artarie. supꝛa aũt dictũ est ꝙ scđm aliam
applicationẽ instrumẽti motiui ad artariam mouet aĩa arta
riam dilatando ⁊ scđm aliã ꝯstringendo. ideo cõpleta astri
ctione necessariũ est virtutẽ applicare spũm artarie mouen
de applicatione necessaria ad dilatationẽ. cum igitur huiuſ
modi applicatio nõ fiat nisi in tẽpoꝛe. sequitur ⁊c. Negatur
igitur illa ꝯña. virtus est foꝛtis ⁊ instrumentũ obediẽs ⁊. a.
gradus caloꝛis exñs in coꝛde plus ꝓmouet dilatationẽ qꝫ.
b. ꝓmouebat. igitur nunqꝫ a gradu exñte in coꝛde quiescet.
Et potest addi causa supꝛa tacta ex parte finis vt. s. fumus
⁊ aer calefactus a coꝛdis substãtia longe moueat̄ ⁊ aer frigi
dus purus melius igrediatur tempoꝛe dilatatõis. igitur ⁊c.
¶ Nota etiã nõ solũ scđm exigentiã caliditatis euentande
dilatationis fieri motuꝫ. ꝫ etiã ꝓpter alia ifra tangẽda.

¶ Contentiue vero cause sunt tres. Uirtus vi
talis que est in coꝛde mouens pulsuꝫ: ⁊ tu qdẽ
iam sciuisti eam in. c. de virtutibus. ⁊ secunda
est instrumentum. ⁊ est vene pulsatiles quas
iam sciuisti cum numerauimus membꝛa. ⁊ ter
tia est necessitas extinguẽdi: ⁊ est adueniens
per quantitatem notam extinctiõis que reno
uatur in termino caloꝛis opposita in suo incẽ-
dio aut extinctione aut equalitate sua.

¶ Pꝛimo nota licet omnes cause ꝯtentiue dicant̄: nõ tamen
in eodẽ genere cause ꝯcurrunt oĩno. Cõcurrũt enim virtus
vt pꝛincipale agens: artaria vero vt instrumentũ virtutis:
licet etiam complexio ⁊ temꝑamentuꝫ quo virtus oꝑatur
qꝫuis etiã ꝯcurrat mãliter ipsa artaria. necessitas vero siue
caliditas concurrit in genere cause finalis. ¶ Scđo pꝛinci
paliter nota ꝙ cum inter qꝫlibet sistolem ⁊ diastolem sequẽ
tem cadat tempus mediũ vt supꝛa ostensuꝫ est in quo tẽpo
re iterato incẽditur caliditas in coꝛde quẽ aere attracto per
sequẽtem diastoleꝫ est extinguenda. ideo bene dicit̄ in litte
ra quod hoc renouatur in termino ⁊c. quia cum hec necessi
tas extinctionis opponatur calori acquisito ipsa renouãtur
secũdũ exigentiã caloꝛis acquisiti: ⁊ qꝛ hec necessitas qñqꝫ
est ad caloꝛẽ extinguendũ vt in febꝛiente quãdoqꝫ ẽ ad con
seruandũ ipsuꝫ in tẽperie vt in coꝛpoꝛe sano. iõ subdit̄ in lit
tera aut extinctõe sua aut equalitate sua ⁊c.

¶ Et harum qdeꝫ causarum contentiuarum
operationes mutantur secundum id qꝺ adiũ
gitur eis ex causis inseparabilibus ⁊ mutãti-
bus absolute.

¶ Nota ꝙ lꝫ sexus regio etas cibꝰ potus apostema ⁊ doloꝛ:
⁊ huiusmodi sint cause potentes mutare pulsum nõ tñ cãnt
varietatẽ in pulsu nisi pꝛius facta mutatiõe in aliqua vel ali
quibus de causis contẽtiuis: pꝛopter qꝺ dñr maxime cõmu
nes ⁊ necessarie. verbi gratia. etas nõ mutat pulsum: nisi qꝛ
mutata etate variat̄ foꝛtitudo virtutis aut eiꝰ debilitas aut
instr̃i obediẽtia vel inobediẽtia. ⁊ hec vult Aui.

¶ Cap. VI. est de his q̃ ꝓueniũt ex causis ꝯtentiuis solũmõ.

c Um instrumentuꝫ fuerit obediens sui
lenitate ⁊ virtus foꝛtis.

¶ Nota ad pulsus magnificationez requirit instrumentū .s. artariam esse obedientem dilatationi. ipso .n. existente duro dilatationi non obediret. ⁊ per cōsequens nō fieret pulsus magnus. Oportet etiā ipsum instrumentuz non fore nimis humidum. humiditas eniz nimis redderet ipsuz in partibus suis nimiū flexibile vnde nō fieret artarie vniformis eleuatio ⁊ vniformis depressio que requirit in pulsu. ideo notanter dixit lenitate sua ⁊ nō dixit humiditate. secundo requiritur virtutē esse fortē respectu huius effectus qui est magnitudo. cum .n. hic effectus sit difficilis: vt infra patebit: oportet agēs producens hunc effectū esse forte: tale aūt est virtus. iō ⁊c. ¶ Tertio requirit necessitatē eē magnā. Aer .n. per diastolē attractus debet esse proportionatus caliditati extinguende. ideo nō oz talis aeris quātitas esse magna nisi caliditate existente multa. opz enim ordinatū ad finem proportionari fini. ¶ Ex quibus ad ꝓbationē dicti Aui. pōt taliter argui. stāte instrumēto obediente ⁊ virtute forti ⁊c. sunt omnia requisita ad plus magnitudinez. igit ⁊c. pz ꝯña. ⁊ assumptū satis intelligēti. ¶ Secūdo nota ista tria requirūt: qꝛ quocūqꝫ istoꝝ deficiente deficeret pulsus magnitudo vt patet per singula istoꝝ discurrēdo. iō ⁊c.

¶ Et necessitas ad extinguendū. vehemens erit pulsus magnus.

¶ Nota ꝙ necessitas dicitur iuuantior: quia concurrit vt finis ad magnitudinē pulsus. finis aūt principalius causat qꝫ ordinata ad finē. ¶ Ex quo pōt elici antiqua distinctio hic poni solita. s. ꝙ necessitatē esse iuuantiorē pōt intelligi quātum ad actū causandi. ⁊ sic non ē veꝝ. iuuantior eniz est virtus cōcurrens ad hoc vt principale agens. secūdo quantū ad modū ⁊ genus causandi. ⁊ sic est veꝝ. ⁊ intelligitur dcm̄. Aui. qꝛ necitas ꝯcurrit vt finis. ¶ Alr tñ ⁊ puto melius exponi pōt ꝙ necitas ē iuuātior ad istū sensuz: qꝛ plus depēdet magnitudo pl'sus ex augmēto necitatis ⁊ plus ad ipz sequit ꝙ ad augmtēū virtutis ⁊ obedientie instrī ceteris paribus. ¶ Qꝛ aūt ita sit pz. stante eniz necessitate equali in forma quantūcūqꝫ fortificetur virtus aut fiat istrumentū obediēs nō tamē fieret pulsus maior: imo cōtinue maneret equalis vbi primo per suam magnitudinem fuisset proportionatus necessitati. si tamē virtus maneat equaliter fortis ⁊ istrumētum equaliter bobediens aucta necessitate augetur pulsus vt pz in febribus. ideo ⁊c. similiter ecōtra de diminutiōe. Itē minorata necessitate ⁊ crescente virtute minorat pulsus. igitur magis consequit augmentū necessitatis qꝫ fortitudinis virtutis. ⁊ causa est qꝛ necessitate aucta ē finis auctus. ideo semꝑ ipsa augmentata sequit magnitudo in pulsu. semper enim ordinata ad finē disponunt secunduz exigentiā finis. quantūcūqꝫ tamen fortificetur virtus aut bene disponatur instrumentū magnitudo nō necessario augetur stante necessitate equali: qꝛ non variato fine nō opz ordinata ad finem variari. ¶ Ex quo solui possunt dubia quedā. ¶ Primuz virtus ꝑncipalius efficit pulsuz quā aliqua alia causa. igit variata virtute variatur etiā pulsus. ideo ⁊c. assumptū ꝓbat: qꝛ virtus ꝯcurrit vt principale agens. quare ⁊c. ¶ Secūdum dubiū. quelibet istarum causarum est causa necessaria pulsus vt supra habitū est. ideo ⁊c. ¶ Patet ad hoc responsio ex iam dictis: quoniā ⁊ si quelibet ē necessaria vna tamē est iuuantior alia. ¶ Contra. variato fine variant ordinata ad finem. igitur variata virtute variatur fortitudo vel magnitudo. ¶ Dicitur ꝙ variato fine exigente varietatem ordinatorum ad ipsum illa variantur.

¶ Qꝛ si virtus fuerit debilis pl'sus paruitas cūz proculdubio sequit. ⁊ si cum hoc instrumentū fuerit duꝝ ⁊ necessitas pauca erit minor.

¶ Primo nota ꝙ per virtutē debilem in proposito non debemus intelligere virtutē debilem respectu temperati aut eiusdēmet corporis sibi sani: sed respectu huius futuri effectus vt satis intelligēti patere pōt. similiter dicendū de fortitudine. ¶ Secūdo nota instrumētū multo magis magne quā ꝑue frequēti vel veloci resistere dilatatōi: eo ꝙ in magna dilatatione oportet ipsuz secundū partes suas extendi ⁊ aliqualr vltra suas dimēsiones naturales rarefieri quare extensioni multū resistit sicut pz in vtre vel vesica dū inflatur. ideo debilitata virtute citius desinit sufficere ad magnificandum pulsum. ⁊ potest addi alia causa. Cum eniz virtus moueat artariā mediante spiritu si dilatat artaria magis solito non pluri adueniente spiritu remanet spūs artarie applicatus ad ipsaz magis rarus ⁊ expāsus. ⁊ per cōsequens artarie deterius applicatus quare virtute existēte debili non poterit virtus ad maiores dilatari dimēsiones. tertia causa est dum pulsus ē maior tam in diastole qꝫ in sistole mobile mouendū attrahendū vel expellēdū est multo maius qꝫ dū pulsus est paruus. dum enim dillatatio artarie ē magna maior est aeris quātitas quem virtus mouet ⁊ attrahit ⁊ similiter spūs ⁊ fumi. Tantā aūt quantitatē difficilius est virtuti mouere ⁊ attrahere qꝫ paruam adhuc velocius ⁊ frequentius. Similr dum constringit artaria pulsu existēte magno magna est quātitas fumoꝝ spūum aeris calefacti ⁊ sanguinis artarialis que expellit ad extra ad membra ⁊ ad mēbra distribuit. Tantam aūt quātitatē simul mouere ⁊ expellere est virtuti difficilius simul qꝫ diuisiz adhuc velocius. ideo debilitāda v̄tute citius desinet pulsuz magnificare. ¶ Tertio nota cū per cuiuslibet causaꝝ contentiuaꝝ minorationē sit apta fieri diminutio magnitudinis pl'sus: sequit ꝙ omnibus vel pluribus simul minoratis pulsus magis minorabitur. exēpli gratia: minorata necessitate per vnū gradū minorat pulsus magnitudo ad sexquialteꝝ stante virtute ⁊ obedientia instrumenti. Et notū ē ꝙ si superuēiat debilitas virtutis cū instrumenti inobediētia: sequitur vlterior minoratio. ideo ⁊c. Hec tamē intelligenda sunt vbi seruet peritas in diminutione pulsuum respectu vnius solius cause cōtentiue diminute. posset enim vna tantū alia magis diminui ꝙ inde pulsus multo minor prouēiret qꝫ si omnes vno certo gradu diminuerentur vt virtus ad vltimum quasi ꝓsterni stante necessitate ⁊ obedientia instrumenti. Intelligendum est igitur illud totū alijs paribus vt dictū est.

¶ Est etiam cum durities efficit paruitatem: sed tamen paruitas cuius causa est durities separatur a paruitate cuius causa est debilitas per hoc ꝙ est durus ⁊ non debilis ⁊ breuitas eius ⁊ profunditas non est mala sicut est cum est virtus debilis.

¶ Primo nota duritiem instrumenti efficere paruitatem: qꝛ artaria dura existente non est obediens dilatatiōi sicut ipsa existente leni. vnde ceteris paribus ad dimensiones minores sufficit virtus ipsam dilatare. ⁊ per consequens prouenit pulsus minor alijs paribus a qua vero causa ꝓueniat durities infra satis patebit. ¶ Secundo nota differentiaz inter pulsum paruū propter debilitatem virtutis: supple stante lenitate instrumenti ⁊ pulsum paruum propter duritiem instrumēti: supple stante fortitudine virtutis. Differunt .n. in duobus. primo qꝛ in paruo ꝓpter duritiez percipitur durities ⁊ non debilitas. Econtra vero in paruo propter debilitatem percipit debilitas ⁊ non durities. Differūt secundo quia in pulsu paruo ꝓpter duritiē non est breuitas ⁊ profunditas tanta sicut in pulsu paruo propter debilitatem. ille enim est ꝓfundus siue humilis valde ⁊ cū hoc est breuis: cuius quidē causam imaginari possumus: quia pulsu existente paruo ⁊ duro propter duritiē instrumenti virtute existente forti fortiorem in tactum facit impressionem: quare plures partes secundū longitudinē sequuntur: ⁊ per idez minor videtur eius profunditas: qꝛ minus occultat tactui: ad quod etiam durities aliqualiter videtur cōferre cuz duriter in tactum imprimit. Ecōtra vero dum pulsus est paruus ꝓpter debilitatē virtutis. Debili enim existēte percussione pauce partes ⁊ parue secundū longitudinē in tactū suam manifestant impressionem. ⁊ per idē apparet pulsus ꝓfundior minor eius impressione secundū latitudinē manifestā: quod totum intelligendū est ceteris paribus ex parte. s. diminutionis virtutis ⁊ obedientie instrumēti. vbi eniz artaria fieret multo durior in vno ⁊ in alio fieret virtus modicū debilior proculdubio econtra contingeret. ¶ Quidā autem alij dicunt ꝙ nō tantum impedit durities ceteris paribus elongationem artarie. ⁊ per cōsequens eleuationem quantū virtutis imbecilitas. Similiter dicunt minus facere ad depressionez artarie qꝫ facit virtus debilitas de quo nō assignāt causam. ¶ Videtur cōtra hec instantia apparēs: qꝛ plus mino

ratur proportio mouētis ad mobile crescente resistentia ⁊ potentia manēte ꝗ decrescente potētia ⁊ manēte resistente omnino equali ceteris paribꝰ. cū igit̄ stante virtute ⁊ duritie instrumēti crescente maneat potētia ⁊ crescat resistentia: econtra vero debilitata virtute manēte obediētia istrumenti minoretur potētia ⁊ maneat resistentia sub eodē gradu: sequit̄ ꝙ ceteris paribus nō plus ꝓpter debilitatem debet minorari pulsus ꝗ ꝓpter duritiē. Exēpli gratia sit pulsus tam sor. ꝗ plonis tēperatus cuius artaria ē resistens vt quattuor vtrobiqꝫ ⁊ potentia vel virtus motiua vt. 8. Manente potentia crescat in sor. durities artarie vel resistentia vt. 2. ⁊ in platone debilitetur virtus mouens per duo resistētia equali cōtinue manēte. Et pꝫ ꝙ manente ista variatione erit cōtinue in sor. virtus motiua vt. 8. ⁊ resistentia vt sex. erit igitur ꝓportio mouentis ad mobile sexquitertia. In plone vō cuius virtꝰ ē debilitata erit potētia motiua vt. 6. ⁊ resistētia artarie vt quattuor. ⁊ per cōsequēs ꝓportio mouentis ad mobile erit sexquialtera. maior autem ē ꝓportio sexquialtera ꝗ sexqtertia. igit̄ hac variatōe facta erit maior proportio virtutis mouētis ad mobile debilitata virtute ꝗ aucta inobedientia instrumēti ceteris paribus. ¶ Ideo apparet ꝓbabilius secundū primā expositionem esse tenendū licet ad illud argumentū dari posset respōsio multiplex quā nunc dimitto. Potest etiā alia ꝓbabiliꝰ assignari causa quare virtute debili existente fiat prius in latitudine augmentū ꝗ respectu altitudinis. Facilius est enim pulsum latum ꝗ altum facere. augmētata autē latitudine minoratur altitudo ⁊ augetur profunditas ⁊ minoratur longitudo: vt supra primo capitulo huius.

¶ Pauca quoqꝫ necessitas paruitatem efficit: sed debilitas ibi non erit. ⁊ neqꝫ ē aliqua harū triū que plus efficiat paruitatē ꝗ debilitas.

¶ Primo nota ex dictis Aui. hic colligi posse per quālibet necessitatis diminutionē fieri paruitatē in pulsu: non tamē est necessario debilitatus cū tali paruitate: supple ꝑ cōparationē ad paruitatem: q. s. nō est ita debilis sicut paruus. aliter nō erit ibi debilitas. s. talis qualis in pulsu paruo ꝓpter virtutis debilitatem. Si tamē compareṫ hic pulsus ad temperatū proculdubio esset respectu huius debilis. Causa autem ꝓpter quā diminuta necessitate opꝫ pulsū fieri paruū potest esse ista: quia oportet aerem attractū pro euentatione esse proportionatum calori euentādo. isto igitur existente diminuto opꝫ diminutū esse aerē attractū pro euentatione. ⁊ per cōsequēs pulsū eē paruū. ¶ Secundo nota nulla istarū differentiarū plus efficit paruitatē ꝗ debilitas virtutis: imo paruitas cōsequēs debilitatē videṫ excedere paruitatē excedentē diminutionē necessitatis: aut etiā duritiē instrumēti. nunqꝫ. n. durāte vita tantū induraret instrumentū quin stante virtute ipsum posset notabiliter dilatari. Similiter etiā nunqꝫ ita diminueret necessitas stante fortitudine virtutis cū obedientia instrumēti ⁊c. quin sit necessariū instrumentū notabiliter dilatari. Prius. n. ꝗ tantū extinguere tur calor ꝙ ꝓpter ipsum deperdatur magnitudo extremaliter aduenit valde magna debilitas in pulsu. Nō sic aūt est debilitas virtutis. Existēte. n. necessitate stāte multū instrumenti obedientia merito sue lenitatis aliter virtutē prosterni ⁊ debilitari cōtingeret ꝗ pulsus fere ad nō quantū diminueretur: vt pꝫ in febribus sincopalibus aut accidentibus anime virtutē multū prosternētibus absqꝫ hoc ꝙ corpꝰ infrigideṫ saltem notabiliter. nulla enim est causa cōtentiua ꝑ cuius diminutionē in tantū cōtingat fieri minorationē pulsus stantibus aliꝭ sicut debilitas. ita vt in ꝓposito compararet Auicen. paruitatē consequentē vel aptā consequi solā virtutis debilitatē stante obedientia instrumēti ⁊c. ad paruitatē consequentē alias causas cōtentiuas cōstante virtutis fortitudine. Forte enim vult ꝙ ceteris paribus plus minoretur pulsus ex debilitatione virtutis aliꝭ causis conseruatis ꝗ diminuta necessitate vel obedientia instrumenti. ⁊ tu considera.

¶ Et paruitas quidē duritiei cū virtute plus est ꝗ paruitas priuationis necessitatis cū virtute. virtus nāqꝫ cū priuatione necessitatis nō minuit multum ex equali: quoniā a diastole prohibentem non habet. ⁊ nō declinat ad hoc vt nō multū super tēperamentū addat nisi iō ꝙ nō multā habet necessitatē.

¶ Primo nota sententiā partis que est ꝙ paruitas ꝯsequēs duritiem instrī stāte fortitudine virtutis est maior aliꝭ paribus ꝗ paruitas cōsequens diminutionē necessitatis etiā virtute cōstante. Exempli gratia. sint sor. ⁊ plo tēperati pulsus: superueniat sor. durities instrumēti cōseruata necessitate ⁊ virtute de se potēte ad magnificandū nisi impedimētū inobedientia instrumēti cōtingat. Supueniat ploni necessitas diminuta tantū quantū in sor. ē factū obediēs instrumētum conseruata virtute ⁊ inobedientia instrumēti. Dico igitur ꝙ in casu isto est pulsus sor. minor ꝗ plonis. ⁊ assignat causā Auicē. dicēs ꝙ virtus. i. fortitudo virtutis cū priuatione necessitatis. i. cū diminuta nec̄tate non multū minuit ex equali. i. non facit pulsū multo minorē mediocri: q non habet resistens impediens dilatationē. s. sicut pulsus instrumento inobediēte: nec est aliqua causa quare non facit pulsum magnum nisi q nō est ibi necessitas. Si enim foret cū virtus sit fortis faceret pulsum magnū: quod supple nō est de instrumēto duro. Ideo videṫ fortiorē eē causam impedientē dilatationē in duro ꝗ vbi est necessitas diminuta. ¶ Secūdo nota ꝙ in hoc duas possumꝰ imaginari causas. Prima ē: quia penes positionē meā stāte fortitudine ⁊ obedientia ⁊c. diminuta necessitate nō solū perdiṫ magnitudo in pulsu: sed etiā velocitas ⁊ spissitudo. Quia igitur he alie differentie minorātur hinc est ꝙ nō opꝫ multū diminui magnitudinem. Econtra autem stante necessitate eadem si fiat instrumentū inobediēs ⁊ cōseruata virtute diminuiṫ magnitudo instrumento nō obediente. quādo tamen virtus remanet fortis pulsum velocitat ⁊ frequētat vel inspissat. cū igiṫ augmentantur alie differentie minus difficiles virtuti quibus virtus cū minori eius debilitate satisfacit necessitatis plus diminuit de eis magnitudine quare i his fit pulsus minor. ⁊ per idē pꝫ quare efficitur pulsus minor virtute facta debili ꝗ necessitate diminuta stante obedientia instrumenti ⁊ aliꝭ paribus. ¶ Secūda causa eē potest: q non solum fit diastole in pulsu ꝓpter aerē frigidum ab extra recipiendum: sed ꝓpter aerem calidū fumos ⁊ sanguinē ⁊ spiritum recipiendū in artaria. ideo nō propotiōabiliter minoraṫ pulsus sicut minoraṫ quantitas aeris frigidi attrahendi solū secundū eius exigentiā: sed secundū exigētiā totius aggregati ex ipso spiritu ⁊ sanguine. Quantūcunqꝫ igiṫ minoreṫ necessitas dilatatur tamē artaria secundū exigētiam corporū in ipsa recipiendorū ex quo virtus ē fortis ⁊ instrumentum obediēs. ideo non multū minuit ex equali: q non nisi tantū quantū minus de aere frigido est attrahendū. Sed non sic est instrumento existente duro. ꝓpter duritiē. n. ꝓhibeṫ ne dilateṫ secundū exigentiā corporū in eo recipiendorū. quare minor ē huiusmodi pulsus ꝗ a diminuta necessitate proueniens aliꝭ paribꝰ. ¶ Et nota ꝙ ista tua secūda positione videris ponere aliqua repugnātia his que per te scripta sunt super secundum tegni circa materiā pulsuum: nō tamē sunt repugnantia cū bene considerabis. ¶ Et nota etiam penes dicta esse sustentabile plus minorari pulsū ex debilitate virtutis ꝗ inobedientia instrī ceteris paribus. Primo q virtus debilis vertiṫ ad differētias alias quare cū aliꝭ satisfaciens pauca indiget magnitudine. Stante vero duritie virtus fortis existens potest tolerare vt fortiter conetur ad magnificandum. ideo conatur ad illud qđ non facit debilis: minus enim debilitatur ex forti conatu. ⁊ hec potest esse causa quare in particula immediate precedēti dixit ꝙ nulla est causa cōtentiua que plus efficiat paruitatem in pulsu ꝗ debilitas virtutis. Ceteris. n. paribus plus minoratur pulsus ex debilitate virtutis ꝗ ex diminutiōe necessitatis ⁊ duritie instrumenti vt declaratū est. ¶ Ex quibus patꝫ ordo istarū causarū in paruificando pulsum: quia cū aliꝭ paribus constante virtute plus paruificat durities ꝗ diminutio necessitatis ⁊ plus debilitas ꝗ durities. ideo ē istarū que plus efficiat paruitatē ꝗ debilitas. vel potest dici hoc non fuisse Auicen. bene manifestum. ideo dixit ꝙ nulla est istarum trium causarum. que plus efficiat paruitatem ꝗ debilitas: non tamen asseruit ipsam magis paruitatem efficere ꝗ aliquam aliam causam.

¶ Si vero necessitas multa fuerit ⁊ virtus fortis ⁊ instrumentuꝫ inobediens propter suam duritiẽ magnitudini non poterit esse quin fiat velox ⁊ velocitati restauret id quod deest ex magnitudine.

¶ Primo nota ex hac lr̃a videt̃ cõcludi ꝙ necessitate aucta stante fortitudine virtutis ⁊ obediẽtia instrĩ: prima differentia que acquirit̃ est magnitudo: deinde plus ꝓcedẽte necessitate acquiritur velocitas ⁊ postea spissitudo. huius autem causa põt sumi ex hoc: qꝛ per magnitudinem melius satisfit necessitati q̃ per aliquã aliam differentiã. iõ ⁊c. ꝯña tenet: qꝛ semꝑ natura de possibilibus opatur melius. ⁊ assumptuꝫ pꝫ. qꝛ ꝑ magnitudinẽ satisfit in vna vice necessitati: per alias aũt nõ: ceteris ꝑibus. Itẽ qꝛ ꝑ magnitudinẽ maioꝛ q̃titas attrahit̃ aeris: ꝑ alias aũt sine magnitudie pauca: sed velocioꝛ vel frequentioꝛ: fortius aũt videt̃ magna quantitas aeris similis occurrens opari q̃ parua siue velociter siue tarde alijs ꝑibus: vt pꝫ in alijs alterantibus nostro corpori occurrẽtibꝰ. Ego aũt teneo ꝙ stãte fortitudie virtutis ⁊ obedientia instrĩ per quẽlibet gradũ necessitatis supra temperamẽtuꝫ additũ apta est maioꝛari tam velocitas q̃ spissitudo q̃ etiã magnitudo ⁊ motiua tacta sunt secundo tegni vbi teneo hãc positionẽ. Pro auctoritate vero Aui. dicit̃ ꝙ non plus voluit nisi ꝙ necessitate aucta p̃us notabiliter auget̃ magnitudo q̃ velocitas vel spissitudo: cũ quo tñ stat alias simul cũ augumẽto magnitudinis augeri. ⁊ modus quo hec tolerari põt satis explicatꝰ est. ¶ Scðo nota ex dictis Aui. hic etiã colli hãc regulã. ꝙ stante fortitudie virtutis ⁊ aucta necitate instrumẽto existe inobediente prius deꝑditur magnitudo: ⁊ fit pulsus velox: cuius causa sumit̃ ex his que ꝑdicebant̃. Instro. n. duro vel inobediẽte existẽte plus resistit magne extẽsioni q̃ parue velociter facte vel frequenter. igit̃ citius desinit ṽtus ꝑꝑ inobediẽtiã instrĩ posse facere pulsuꝫ magnũ q̃ velocẽ aut frequenter. igit̃ ⁊c.

¶ Et si virtus fuerit debilis ⁊ pulsus non poterit magnificari ⁊ velocitas in eo nõ opata fuerit nõ poterit esse quin fiat spissus qua spissitudine restauret illud qð ei defuerit ex magnitudine ⁊ velocitate ⁊ multe vices tenebunt locũ vnius vicis sufficientis ⁊ magne aut duaꝝ velociũ. ⁊ hoc quidem est sicut cũ homini necesse est ferre rem põderosam: quã si poterit vna vice totã feret: si vero nõ: diuidet eaꝫ in duas partes ⁊ festinabit: ⁊ si non: in multas partes ipsam distribuet ⁊ feret quãqꝫ partẽ quocũqꝫ modo poterit cuꝫ spaciositate aut velocitate. deinde nõ cessabit inter quaslibꝫ duas oneraturas eius lꝫ sit ĩ eis tardatꝰ: ꝙ si multe fuerit debilitatis stabit tunc ⁊ feret eam festine ⁊ redibit cũ tarditate.

¶ Primo nota per virtutẽ debilẽ in proposito intelligendũ esse nõ sufficientẽ merito sue fortitudinis instr̃m mouere debite. s. cũ debita magnitudine velocitate ⁊c. secundũ necitatis exigentiã sicut in ꝓposito statim exẽplificabit̃. ¶ Secũdo nota ꝙ hac supueniẽte debilitate prima differentia que deꝑdit̃ est magnitudo. cum. n. magnitudo vt supra declaratũ est sit inter ceteras difficillima dr̃ia debilitata virtute citius desinit posse magnitudinẽ q̃ aliqꝫ aliã differentiã producere. scða vero dr̃ia que deperdit̃ ẽ velocitas: in p̃ncipio eniꝫ crescẽte magnitudine velocitas augebat̃. Ad tantũ tamen cõtingit debilitatẽ augeri ꝙ nec velocitatẽ nec magnitudinẽ põt efficere. quare efficit̃ paruus ⁊ tardus. ⁊ ꝓ tunc auget̃ spissitudo. virtus. n. intendens necessitati satisfacere ⁊ nõ potẽs per magnitudinẽ aut velocitatem cogit̃ in pulsu spissitudinẽ augere. ⁊ de hoc claꝝ ponitur in lr̃a exempluꝫ. In illa tñ vltima parte exẽpli. s. illa. ꝙ si multe fuerit debilitatis ⁊c. Illud exẽplũ videt̃ ꝯtradicere: videt̃. n. ponere ꝙ si virtus fuerit vltime debilitata ẽ pulsus rarus ⁊ velox: ponit. n. ꝙ stabit ⁊ feret festine. ⁊ per ꝯñs prius deperdet̃ spissitudo q̃ velocitas: cuius oppositũ in lr̃a ponit̃. Quidã exponũt. Stabit. i. ꝑseuerabit in portando: ⁊ feret festine. i. festinabit portationẽ: eo ꝙ inter portationes modico tempore quiescet: sed redibit cũ tarditate. aliter stabit. i. q̃scet: qꝛ fiet pulsus rarioꝛ. ⁊ per hoc tãgit diuersitatẽ in pulsu ꝯñteꝫ debilitatẽ multã: postq̃ in pulsu euenerũt varietates dicte qꝛ factus est paruus ⁊ tardus ⁊ remãsit frequens: si vlteriꝰ ꝓcedat debilitas acquirit̃ dispõ pulsus cadentis in medio: qꝛ necesse ẽ aduenire quieteꝫ tempore quo debet aduenire motus. ideo tunc dicit̃ stare in quo tẽpore virtꝰ aliquo modo resumit̃ saltem artarie mouẽde melius applicato instrumento: vnde tũc feret festine sicut portatoꝛ dũ quasi ad vltimã debilitatẽ ductus ẽ inter laboꝛes interponit aliquantulũ quietis magis solito: deinde festinat motũ suũ. Et qꝛ virtus est multũ debilis nõ põt hanc festinantiã diu facere. vnde reuertit̃ cuꝫ tarditate. ⁊ sic tandẽ est remanẽs motꝰ eius paruus tardus ⁊ rarus. Istam forte dispositionẽ intellexit Auicen. in pulsu: qꝛ primo fit pulsus ꝑuus velox ⁊ frequẽs: deide perdit̃ velocitas: postea vtplurimũ fit pulsus cadẽs in medio in quo resumit quãdã velocitatẽ ⁊ postea reuertitur cũ tarditate ⁊ remanet pulsus ꝑuus tardus ⁊ rarus.

¶ Si aũt virtꝰ fuerit fortis ⁊ instr̃m obediẽs: sed necessitas erit maioꝛ fortitudine temperata virtus augmẽtabit velocitatem cũ magnitudine: ⁊ si necessitas fuerit fortioꝛ erit cũ magnitudine ⁊ velocitate spissitudo.

¶ Nota ex hoc colligi põt notabile primum in hac lectione posituꝫ. s. dr̃iam primã que acquiritur esse magnitudinem. ¶ Secũdo nota necessitas dicit̃ maioꝛ fortitudine tẽpata quãdo necessitas est tanta ꝙ illi non põt virtus cum sola satisfacere magnitudine. multũ. n. tunc egredit̃ a temperamento ⁊c. Totũ residuũ prius expositum est vsqꝫ ibi. Raritatis quidẽ causa est virtꝰ. ⁊ potest totũ patere vsqꝫ ad capl'm septimũ. ibi. s. Masculoꝝ pulsus ⁊c. ⁊ ibi vsqꝫ ad illam partẽ. Omnis quidẽ pulsus. ¶ Preter alia superiꝰ notata aduerte ꝙ scðm Aui. videtur hanc ꝯñam valere. hic pulsus prouenit a virtute forti ⁊ ẽ magnus ⁊ spissus. igitur est velox: lꝫ nõ econtra sequat̃. est magnus ⁊ velox igit̃ est spissus. Contingit. n. prius velocitateꝫ q̃ spissitudinem in pulsu acquiri. ¶ Ad hanc aũt ꝯñam declarandã premittenduꝫ primo ꝙ stante fortitudine ⁊c. ⁊ obedientia instrumenti prima dr̃ia q̃ acquirit̃ ẽ magnitudo. secũda velocitas. tertia spissitudo. ⁊ hoc omnẽ pulsum in ꝓposito spissum appellando qui non est rarus respectu temperati. ⁊ sic tenet argumentuꝫ Aui. ⁊ non aliter. vel ꝑsupponẽdũ ꝙ augmentũ spissitudinis respectu ꝑexistẽtis presupponit velocitatis augmentũ. ⁊ hoc visum ẽ expresse supra in lr̃a. Tunc arguit̃ sic. Pulsus foꝛ. stãte fortitudine virtutis est magnus ⁊ tardus. igit̃ ẽ rarus. pꝫ ꝯña: qꝛ ex opposito ꝯñtis cũ altera parte assumpti sequitur oppositũ alterius. Sequit̃ eñi. pulsus ẽ magnus ⁊ nõ rarus ergo est magnus ⁊ frequẽs. vel saltẽ in frequẽtia ẽ temperatus: ⁊ sequit̃ est magnꝰ ⁊ frequẽs ⁊ virtus ẽ fortis. g̃ est magnus ⁊ velox ꝑ primã supponem. ⁊ per ꝯñs nõ tardus. põt etiã multo clarius deduci argumentum.

¶ Longitudinẽ quoqꝫ magnitudinis cause ꝓ certo efficiũt: cuꝫ aliquid ꝓhibens amplitudinem ꝓhibuerit ⁊ eleuationẽ ad superioꝛa non permiserit fieri sicut durities instrĩ: verbi gratia. que amplitudinem ꝓhibet ⁊ densitas carnis ⁊ cutis q̃ sursuꝫ eleuari non ꝑmittũt. Sed est etiã cũ in amplitudine addit macies. ⁊ amplitudinẽ quidẽ efficit aut venaꝝ vacuitas vt ꝑ ipsam tunica supioꝛ sup interioꝛẽ declinet ⁊ dilatet̃ aut mlt'a instrĩ lenitas.

¶ Nota ꝙ virtute non potente extendere sufficienter artariam subleuat ipsam secundum partes multas in longuꝫ vt saltem per istam longitudinem aliquid recompẽset eius qð deficit ex sufficienti amplitudine. Huiusmodi auteꝫ impedimenta sunt durities instrumẽti dẽsitas ⁊c. Ex quo satis pꝫ ꝙ macies addit in amplitudinem: qꝛ si carnis densitas impedit latitudinem ⁊ auget longitudinẽ: patet ꝙ macies au-

get latitudinem: ⁊ longitudinē in pulsu minuit. ¶ Secūdo nota tres fore causas maxime amplitudinis. prima venarū vacuitas propter qđ artaria potest conuenienter dilatari. secunda declinatio superioris tunice artarie supra inferiorem prohibendo eius eleuationem iuuat ad latitudinez. tertia ē multa leuitas instrumēti: sed tertia causa iuuat ad augmentum cuiuslibet alterius differentie vt magnitudinis velocitatis ⁊ spissitudinis.

¶ Spissitudinis autez causa est debilitas aut multa necessitas aut caliditas.

¶ Primo nota ꝙ debilitas multa est causa spissitudinis. cuz enim fuerit necessitas magna ⁊ virtus debilis non potens magnificare aut velocitare pulsuz necessario inspissabit ipz vt habitum fuit in precedenti lectione. ¶ Secundo nota ꝙ illa particula: necessitas aut multa caliditas. potest dupliciter exponi. Primo vt ly aut teneatur expositiue vt sit sensus. multa necessitas: aut pro idest multa caliditas ⁊ est consuetus modus loquendi quādo duo nomina idez precipue important. Secunda expositio est. multa necessitas. s. ex inobedientia instrumenti. quamuis non sit caliditas multa. notum est enim ꝙ talis multa necessitas promouet virtutem ad inspissandum pulsum. ¶ Tertia expositio notādo ꝙ nō solum insurgit necessitas propter caliditatem: sed propter magnam fumorum abundantiam a quibus necessarium est artariā frequenter mundificari: ⁊ quelibz istaꝝ est bona.

¶ Et raritatis quidem causa est virtus que necessitatem in magnitudine superat: aut frigiditas multa diminuta a necessitate aut nimia intensio virtutis ⁊ aduentus perditioni proximus.

¶ Primo nota ex isto videtur cōtra opinionez scilicet ꝙ aucta magnitudine minoratur spissitudo. dicit eniz ꝙ cum virtus sufficit multum dilatare ⁊ magnificare pulsuz tunc causatur raritas. ¶ Dicitur ꝙ hoc non est cōtra me: quia non plus vult hic Auicen. nisi ꝙ virtute multum potente magnificare pulsum nō tantū inspissat quantū inspissaret si non tantum magnificare posset. cum hoc tamen stat ꝙ semper dum augetur magnitudo spissitudo aliqualiter augeatur. ¶ Secundo nota per nimiam virtutis intensionem intelligere debemus virtutem quasi vltimate resolutam. hec eniz est causa raritatis. primo quia cum sit difficilius pulsum frequentem q̄ rarum facere virtute ad non gradum diminuta citius desinet posse facere pulsum frequentez q̄ rarum. ⁊ per consequens illa debilitas erit causa raritatis. secundo quia virtus vltimate resoluitur per resolutionē spiritus vel calidi naturalis: ad cuius resolutionē sequit̄ infrigidatio ⁊ necessitatis diminutio. ¶ Tertio nota ꝙ vritutē superare necessitatem magnitudinis est virtutem facere pulsum maiorem q̄ sit opportunū merito necessitatis refrigerij. Hoc autem imaginari possumus. primo premisso non solum fieri cordis ⁊ artariarum dilatationem ⁊ constrictionem ad aerem frigidum attrahendum: sed etiam calefactum expellendum. Attrahit enim artaria dum dilatatur quattuor corpora simul: scilicet aerez frigidum ab extra: calidum ⁊ fumum ab intra spiritum ⁊ sanguinem artarialem: ⁊ secundū omnium istorum exigentiam dilatatur ⁊ constringitur artaria: ⁊ similiter dum constringitur expellit totidem corpora: aerem calidum ⁊ fumum ad extra: ⁊ aerem frigiduz ad cor: ⁊ ad membra spiritum ⁊ sanguinem artarialem. ideo secundū horum exigentiā cōstringitur. ¶ Ex quo sequit̄ ꝙ stante necessitate refrigerij equali sanguine artariali spū ⁊ fumo in artarijs recipiendo ampliori existente virtute forti ⁊ instrumento obediente fiet pulsus maior q̄ fieret si non tantus esset sanguis spiritus ⁊ fumus in artaria recipiēdus. tunc igitur virtus superabit necessitatez: scilicet refrigerij magnitudine. s. qui faciet pulsum maiorem q̄ sit aptus prouenire merito illius necessitatis refrigerij. Et ad hoc cōsequitur plus de aere frigido recipi q̄ exigat tanta necessitas vel caliditas. Sicut enim artaria multum dilatata multuz recipit a corde fumum sanguinem ⁊ spiritum ita a pulmone multuz recipit aerem frigiduz. quare ampliori recepto huiusmodi aere oportebit ipsuz minus frequenter attrahi: quia tardius calefiet ⁊ fortius refrigerabit. ⁊ per consequens fiet pulsus rarior ⁊ maior. ¶ Et penes hoc probabiliter imaginari possumus ꝙ stante fortitudine virtutis ⁊ obedientia instrumenti crescente necessitate solum spissitudo ⁊ velocitas crescent in pulsu. In casu enim posito si necessitas: idest caliditas augeatur quousq̄ tantus aer quantus nunc in vna vice attrahitur sit sibi proportionabilis stante fortitudine ⁊c. non apparet pulsus augeri magnitudinē ceteris paribus. Ex quo enim attrahitur tantus quantus tante correspondebat necessitati: ⁊ tantum dilatatur artaria quantum alijs corporibus in artaria receptis proportionatur: nō videtur cur pulsus debeat magnitudinem variare. tunc enim attraheretur plusq̄ virtuti conueniret. ¶ Et si arguitur ꝙ hoc est contra Auicen. in littera dicētem ꝙ prima differentia que acquiritur in pulsu est magnitudo ⁊c. Dicitur illud esse veruz quando necessitas fuerit sic aucta ꝙ quātitas aeris qui primo attrahitur per vnicam attractionem non esset necessitatem euentationis excedens: qualiter non est in proposito. ¶ Quod tamen in casu illo aucta necessitate augeatur spissitudo vel velocitas arguitur: quia variate sunt pulsuū cause contentiue. igitur apparet pulsum variari: sed non in magnitudine. igitur ⁊c. ¶ Item necesse est cor magis refrigerari q̄ prius ⁊ non per maiorem aeris attractionem. igitur per velociorem ⁊ frequētiorem. igitur ⁊c. Et eodem modo potes glosare positionem tuam contra quaz videtur procedere conclusio ista. ¶ Secundo aliter consueui imaginari conclusionem istam imaginādo ꝙ. a. sit medius gradus fortitudinis virtutis. b. sit medius gradus necessitatis. ⁊. c. sit medius gradus pulsus cōsequens. b. cum. a. simul. Si enim necessitas esset extremalis ⁊ virtus extremaliter fortis fieret pulsus extremaliter magnus instrumēto obediente semper. Ponatur cum hoc. a. gradum intendi permanente. b. equali: ⁊ videtur ꝙ pulsus fiet maior: q2 eodez conatu dilatabit virtus artariam quo prius: ⁊ cum hoc ipa est fortior ⁊ instrumentum equaliter obediens. igitur maiorez faciet dilatationem. In casu igitur isto virtus superat necessitatem magnitudine: quia virtute plusq̄ mediocriter forti existente plusquā mediocriter faciet pulsum magnū: lz gradus necessitatis sit solum medius: ⁊ tunc oportebit fieri pulsum rariorem: vt supra dicebat̄. Causa autem huius est: quia virtus primo satisfaciebat necessitati non solum cum magnitudine: sed cum velocitate ⁊ frequentia. nec deficiebat magnitudo maior: nisi quia non poterat cum tanto gradu fortitudinis ⁊ alijs circunstantijs maiorem facere pulsum. nūc autem fortificata potest ideo maiorē facere pulsum. ¶ Huius exemplum ponere possumus in corpore temperato qđ in medio pueritie habebit gradum mediuz fortitudinis virtutis ⁊ necessitatis ⁊ magnitudinis sibi correspondētis: procedente autem etate fit virtus fortior calore manente equali. quare fit pulsus maior ⁊ fit rarior cōtinue ⁊ tardior: in casu ergo illo simul crescet magnitudo in pulsu tarditas ⁊ raritas. ¶ Et similem conclusionem imaginari possumus variata obedientia instrumenti ⁊ eadem fortitudine ac necessitate manentibus. Et plura alia hic imaginari possumus. Et penes hoc moderandum est supra primuz notabile premissum. ¶ Item ad persuadendum ꝙ stante medio gradu fortitudinis cum medio gradu necessitatis si fortis virtus fiet necessitate eadem manente cuz obedientia instrumenti fiet pulsus maior ponatur sor. temperatissimus cuius necessitas sit equalis necessitati platonis: sit tamen in platone solum medius gradus fortitudinis virtutis vbi in sor. ē summe fortis. Et arguitur sic. stante obedientia instrumenti ex medio gradu necessitatis cum summa fortitudine prouenit pulsus mediocriter magnus: sed minor prouenit fortitudo ceteris paribus ex medio gradu fortitudinis virtutis q̄ ex summo. igitur ⁊c. ¶ Et per idem medium concludi potest ꝙ ex medio gradu fortitudinis virtutis cum medio necessitatis stante obedientia instrumenti non prouenit pulsus mediocriter magnus.

¶ Cause vero debilitatis pulsus ex mutatiōibus quidem sunt tediuz ⁊ vigilie ⁊ euacuatio

⁊ macies ⁊ humor nociuus ⁊ exercitiũ superfluum ⁊ humorum motus ⁊ ipsorũ obuiatio mẽbris fortis sensus aut cordi vicinis ⁊ totũ illud qđ vehemẽter resoluit.

¶ Nota hic ꝙ quecunq; virtutem debilitant cordis ⁊ artariaꝝ debilitant pulsum siue mediate siue immediate debilitent. Talia autem sunt narrata ab Auicen. Primo tedium debilitat pulsum resoluendo ex eius inordinato motu in tedio. secũdo vigilie euacuatio macies: idest causa maciei vel macrefactio. omnia propter eandem causam. ¶ Secundo nota ꝙ omnes iste dicuntur esse mutationes absolute: vt supra tactũ est ⁊ concordat hoc dictum dicto Galie. in introductorio pulsuum vbi inquit. Exoluitur autẽ virtus ex malo egritudinum more ⁊ accidentium anime difficultate ⁊ forti dolore ⁊ immoderatis euacuationibus.

¶ Et duritiei pulsus cause sunt siccitas corporis vene aut eius fortis extẽsio aut vehemẽs frigus congelans. ⁊ etiam est cum pulsus in crisibus durescit ex fortitudĩe pugne propterea ꝙ membra per ipsam extendunt̃ ad partem impulsionis nature.

¶ Primo nota ꝙ ad siccitatem sequitur durities. similiter forte frigus condensando: similiter fortis extẽsio facit ipsũ plus tactui resistentem. ⁊ per consequens pulsum duriorem: vt patet in vesica multum inflata. ¶ Secundo nota ꝙ in forti crisi potest accidere durities ĩ pulsu propter multas causas. Prima est multa repletio artariarum euaporatione multa facta. Secunda multa membrorũ extensio hora expulsionis materie. ¶ Et nota hoc dictum hic de crisi maxime verum esse de crisi fienda per vomitum. In crisi enim fienda per sudorem non fit necessario pulsus durus vt infra patebit. ⁊ colligitur hoc notatum tertio de crisi vltimo capitulo.

¶ Lenitatis vero cause sunt cause naturales mollificantes sicut nutriens ⁊ egritudinales mollificãtes sicut hydropisis ⁊ lethargia: aut ea que neq; sunt naturalia neq; egritudinalia sicut balneatio.

¶ Primo nota nutriẽs esse triplex. remotum. verum. ⁊ quasi verum nutriens. hic est sermo de vero ⁊ quasi vero. Tale enim reponendo partes in membro humidiores q̃ sint dissolute reddit pulsum mollem siue lenem ⁊ maxime cum fuerit humidum vt lactuca. ⁊ huiusmodi. ¶ Secundo nota ꝙ tale appellat rem naturalem. Res naturalis sumitur dupliciter. Primo communiter vt distinguitur contra rem preter naturam. ⁊ sic cibus temperatus dicitur res naturalis. Quandoque sumitur res naturalis vt distinguitur tam contra rem preter naturam q̃ contra rem non naturalem: qualiter dicimus humores ⁊ membra esse res naturales. cibum autem ⁊ aerem quantuncunque temperatum non. Si sumitur primo modo patet. si autem sumatur secundo modo per nutriens intelligendo verum nutriens verum est ꝙ nutriens est res naturalis: vt patet intuenti. ¶ Tertio nota ꝙ in ydrope causat̃ pulsus mollis maxime ĩ yposarca. accidentaliter, tamen quandoq; fit pulsus durus in asclite. Similiter in litargia que est apostema partis posterioris cerebri. Apostema autem in membro molli facit pulsum mollem: in duro vero durum sicut infra videbitur. ¶ Nota tamen ꝙ apostema in membro molli facit pulsum mollem vt plurimum: quia materia est mollis a qua eleuantur vapores ⁊c. vel quia propter apostema ⁊ calorem euaporat humidum membri nutrimentale ⁊ substantificũ: qđ est molle mollificans artarias: ⁊ sic reddit pulsum mollem. Dubium tamen est an iste pulsus debeat dici mollis per comparationem ad pulsum naturalem: an per comparationem ad pulsum prouenientem ab apostemate duro: qui dicitur durus propter ratiões ab opposito sumptas: vt patere potest intelligenti. ¶ Quarto nota Balneatio in aqua dulci tepida reddit pulsum mollem. In frigida tamen salsa vel sulfurea vel aluminosa potest esse oppositũ: quia scilicet pulsus redderetur durus: vt patet intuenti.

¶ Et diuersitatis quidem causa cum perseuerantia virtutis ẽ grauitas materiei cibi aut humoris. Et cũ debilitate virtutis ẽ pugna cause ⁊ egritudinis.

¶ Primo nota existente in stomaco multo cibo virtutẽ grauante aũt etiam in toto multa materia humorali virtutem etiam grauante virtus redditur impotẽs ad faciendum in artaria motum vniformẽ: propter qđ mouetur artaria difformiter. ⁊ per consequens fit pulsus diuersus: ad qđ etiã concurrit: quia virtute taliter grauata spiritus qui est instrumentum motus artarie difformiter ⁊ diuersis motibus mouetur ⁊ applicat̃ artarie mouende ⁊c. modo iã dicto.

¶ Ex causis quoq; diuersitatis ẽ repletio venarũ ex sanguine: sed quod huic est simile remouet minutio.

¶ Nota repletio venarum cum sanguine est causa diuersitatis modo iam dicto tum scilicet: quia multo sanguine virtus multum grauatur ⁊ opprimitur: tum etiam: quia sanguine euaporante ad cor causatur in spiritu difformis ⁊ varius motus. flobothomia autem remouet hoc: quia remouet causam. ¶ Dubium est posito ꝙ sit repletio sanguinis in artaria vtrum flobothomia remoueret hanc diuersitatem: ⁊ si remoueret: vnde deberet fieri vel de venis vel de artarijs. ¶ Dicendum ꝙ flobothomia remoueret ⁊ non de artarijs esset fienda: quia vt dicitur infra. capi. de flobothomia non debet de artarijs fieri flobothomia nisi vbi eẽt particularis lesio in particulari membro. debet igitur fieri de venis ad quarũ euacuationem euacuantur artarie propter propinquitatem ipsarum ⁊ communitatem inter se per suos poros ⁊c.

¶ Et plurimum quidem fit diuersitas cũ sanguis est viscosus suffocans spiritum qui mouetur in arterijs ⁊ proprie cum densitas fuerit circa cor.

¶ Nota ꝙ sanguis viscosus maxime est aptus virtutem opprimere ⁊ maxime circa cor. Cum enim sit principium pulsus maxime corde grauato causabitur diuersitas in pulsu ⁊ toto: quia. s. in omnibus artarijs.

¶ Ex causis preterea ipsius que eam in breui efficiunt tempore sunt stomaci repletio ⁊ tristitia ⁊ cogitatio in aliquo. Sed cũ in stomaco malus fuerit hũor non cessabit diuersitas: ⁊ forsitan ex eo ꝓueniet tremor cordis ⁊ fiet pulsus tremulus.

¶ Primo nota. Stomaci repletio vt notatum est mediate vel immediate communicatur cordi propter propinquitatẽ ipsius ad dyafragma. Similiter tristitia ⁊ cogitatio multum diuertendo virtutem ⁊ faciendo spiritũ in toto inordinatis moueri motibus causat diuersitatem. Similiter tertio humor malus in stomaco existens illud idem operatur: quia statim per euaporationem communicatur cordi ⁊ dyafragmati. De causis tamẽ pulsus tremulosi videbit̃ infra.

¶ Et serrini quidem pulsus causa est diuersitas eius quod in corpore vene est fusũ in putrefactione sui aut ipsi⁹ cruditate aut sui maturatione aut diuersitas dispositionum venarum in duritie sua ⁊ mollitie aut apostema in membris neruosis.

¶ Primo nota per pulsum serrinum ĩtelligere debemus pulsum quẽ cum tangimus ꝑcipimus diuersitatẽ similẽ serre: qꝛ sicut in serra sunt dẽtes aliq declinantes ad dextrũ aliq

ad sinistruz ⁊ inter partes eius aliqua ē eleuatior: aliqua est depressior: ita inter partes artarie illud idez percipitur. ⁊ iđ dicitur serrinus. ¶ Secūdo nota ꝙ materia diffusa per artariam existente valde difformi in putredine cruditate ⁊c: causatur huiusmodi difformitas in partibus quibus occurrit materia illa propter quod causatur pulsus hic dictus serrinus. ¶ Tertio nota ꝙ diuersitas etiaz partium artarie in duritie ⁊ mollitie illud idem operatur cuz pars percipiatur duriter iprimere: sicut dens serre: ⁊ alia molliter sicut pars in serra depressa. ¶ Quarto nota ꝙ apostema in membro neruoso facit pulsum serrinum propterea ꝙ existēte apostemate in membro neruoso virtus vtplurimuz multum debilitatur propter dolorem ⁊ pugnaz. similiter artaria vtplurimuz induratur vt in precedenti lectione dicebatur. Ex quibus accidit virtutem non posse artariam secundum omnes partes eius vniformiter subleuare. quare alique ptes ī diastole magis sunt eminētes ⁊ alique magis depresse: ꝓpter quod tangendo pulsum percipitur serrinus vt patet intuenti. ¶ Ex quo satis patet solutio dubij hic moueri soliti. s. ꝙ in pulsu talis apostematis debet apparere pulsus vniformiter durus. patet secūdo hunc pulsuz esse pulsum duꝝ: lz nō sit vniformiter durus vt tactum est ⁊c.

¶ Bispulsantis vero causa est virtutis fortitudo ⁊ plurima necessitas ⁊ durities instrumēti: quare nō obedit ei qđ virtutes ipsi ꝑcipiūt de diastole in vna vice sicut cuz quis vult vna percussione aliquid incidere ⁊ nō obedit ei: adiuuatur ab alia ⁊ precipue cum necessitas subito augmentat.

¶ Primo nota per pulsum bispulsantē intelligere debemus pulsuz in quo apparet duplex pulsatio vel dilatatio anteqꝫ inter primam ⁊ secundā cadat sistole media. verbi gratia. si artaria dilatetur ab. a. termino ad. b. terminuz: ⁊ cum fuerit in. b. termino ibi parumper quiescat vel appareat quiescere deinde altius eleuet vsqꝫ ad. c. terminum anteqꝫ aliquo modo deprimatur. tunc enim dicitur bispulsans. ¶ Secundo nota hoc contingere virtute existente forti instrumento aliqualiter duro ⁊ inobediēte ⁊ necessitate magna. nisi. n. esset virtus fortis non posset artariam multum eleuare. Similiter nisi foret necessitas aucta non conaretur virtus illud facere. Similiter si instrumentū foret perfecte obediens vnicam faceret pulsationez ⁊ dilatationem. Relinquitur igitur hoc ideo contingere: qr virtus ⁊si sit fortis non potest vnica dilatatōe instrumentum sufficiēter dilatare: vnde oportuit aliqꝫ interuenire moraz quousqꝫ fieret noua applicatio spiritus ad artariam mouendam magis alte. ¶ Tertio nota. hic i littera innuit pulsus bispulsantis alia causa: quāuis non esset instrumēti durities: ⁊ est noua necessitas euentandi subito insurgens. verbi gratia. existēte necessitate vnius gradus dilatatur artaria ab. a. ad. b. terminum vbi quiescit deinde sistolat. Ponatur igit ꝙ artaria dilatata ab. a. vsqꝫ ad. b. ⁊ incipiēte quiescere subito cōtingat noua necessitas tūc contingeт paꝝ post artariā nouam facere dilatationem anteqꝫ sistolet. iđ in casu isto fit bispulsans pulsus.

¶ Soricini vero pulsus causa quiqꝫ est virtus debilis q̄ de labore ad qetē ordinate procedit ⁊ de qete ad laborem: sed ille q in vna permanet dispositiōe plus ē virtutis debilitatē significans. Et cauda qdem soricina ⁊ q̄ ei similis existit ē plus significans fortitudinez aliquā: ⁊ ꝙ debilitas non est in fine: sed eis deterior est cauda finitiua. deinde mansiua: postea cauda reditiua.

¶ Primo nota per pulsum dictum vt cauda sorrecina intelligere debemus pulsum cuius processus est a magnitudine in paruitatem vel econtra ⁊ est regularis ⁊ vniformis sicut cauda sorrecina: qđ imaginari possumꝰ: vel quo ad varias pulsationes sibi inuicem succedētes vel in vna: secundū tamen varias partes artarie ⁊c. ¶ Secūdo nota per pulsum hunc manentem in vna dispositione intelligere debemus hunc pulsuz continue in debilitate ⁊ paruitate procedentē: non quia continue sit eiusdem gradus paruitatis ⁊ debilitatis: sed quia cōtinue paruificatur lz vniformiter. ⁊ potest dici ordinate diuersus siue vniformiter difformis ⁊ hic est peior illo qui quandoqꝫ a paruitate tendit in magnitudinez sicut satis patere potest intuēti. ¶ Tertio nota ꝙ in hoc pulsu reperiuntur tot diuersitates: quia quidā dicitur cauda finitiua: ⁊ quidā cauda mansiua: ⁊ qdā cauda reditiua. Finitiua terminatur ad nō gradū. Mansiua ad certum graduz remissum. Reditiua quandoqꝫ econtra redit a paruo ad magnum vniformiter. Notū est autem ꝙ prima est deterior significans vltimā virtutis debilitatē. secunda minus mala significās satis intēsam: sed non vltimatā debilitatem. tertia iteꝝ minus mala significans adhuc maiorē virtutis fortitudinem. Non de labōre ad quietē. i. magnitudine ad paruitatem. magnitudo. n. labor dicitur.

¶ Cadētis aūt in medio cā est virtutis lassitudo ⁊ eius defectꝰ aut accidens subito veniens ad qđ aīa ⁊ natura subito redeunt.

¶ Primo nota per pulsum cadentem in medio intelligi pulsum intersectum quiescentem. s. tempore quo moueri deberet sicut in exemplo faciliter patere potest. ¶ Secundo nota. virtutis laxitudo ⁊ pro. i. defectus vel virtutis laxitudo consequēs exercitiū. ⁊ defectus. s. ab intrinseco prouenīēs. vtraqꝫ expositio est bona. ¶ Tertio nota ꝙ per accidens subito veniens intelligere possumus accidēs anime vt fortis cogitatio aut timor ⁊c. Et similiter etiā intelligere possumus dolorem subito venientez: ⁊ vtroqꝫ modo verū est dictum Auicen. Primo eniz veꝝ est ꝙ subito currēte animali spiritu ad locū aliquem vt ad cor vel ad cerebrū ipsum insequitur vitalis: ⁊ sic per aliquantulū tempus impedit virtus ab operatiōe pulsatili. Idem adhuc euidentius dicendum ē in forti dolore: vt pꝫ intelligēti.

¶ Et spasmosi quidem pulsus causa sunt motus nō naturales ī virtute aut malitia in essentia instrumenti.

¶ Nota per motus nō naturales intellexit motus preter naturam: quibus natura propter nocumentū contrahit membra: sicut contingit in spasmo nō proportiōato ad materiā: per malitiaz aūt in essentia instrumēti intelligere debemus malam instrumēti dispositionē vt intensam duritiem ⁊ extensionem sicut in spasmo sicco.

¶ Pulsus aūt tremulus ꝓcedit ex fortitudine ⁊ instrumēto duro ⁊ necessitate forti. sine istis enim nō ꝓuenit tremor.

¶ Nota ꝙ tremor mēbri vt secūda tertij prouenit ex equipotētia quadam virtutis ⁊ grauitatis membri vt quarto de accidenti. ita vt virtus non totaliter dominet grauitati nec econtra. Ex quo prouenit duellum quoddaz vt nunc insurgat virtus ⁊ eleuet membra que post debilitata a grauitate membri deprimitur ⁊ iterum depressa insurgit: ⁊ sic proportiōatur in pulsu tremulo necessitate existēte magna virtute forti: ⁊ instrumento multuz obediente. vnde oritur quedam equalitas virtutis ad resistentiam instrumenti. Insurgit igitur virtus necessitate cogente ⁊ dilatat instrumentuz qua consequēter debilitata ꝓpter resistentiā instrumēti deprimit: ⁊ iteꝝ insurgit virtus ⁊ ecōtra. ⁊ sic deinceps.

¶ Undosi aūt est cum eius causa existit virtutis debilitas secunduz plurimū ⁊ non potest fieri diastoles nisi paulatim ⁊ paulatim.

¶ Primo nota per pulsum vndosum in proposito intelligere debemus pulsum cuius motus similatur motui vndarū aque. Et colligit hec notificatio quarto colliget. sicut enim aqua secundum aliquaz partem eius ab aliqua causa pulsa causat vndam: que causata mouendo aliam partem causat aliam: ⁊ iterum alia aliam ⁊c. ita in pulsu tali apparet non simultaneus motus totius artarie: sed apparet ad similitudinem vndaruz in aqua: propter quod hic pulsus appellatur vndosus. ¶ Secundo nota virtute existente debili multuz ita ꝙ non possit totam artariā simul eleuare: sed solum per partem ante partez causatur pulsus vndosus. Ex quo eniz non tota artaria simul eleuatur ipsa eleuatur per partez ante partē sicut in vndis aquaꝝ cōtingit.

¶ Et est etiam cũ instrumẽti lenitas eius causa existit lꝫ virtꝰ non sit valde debilis. Instrumentũ nãq; molle ⁊ humidũ concussionem ⁊ motũ nõ recipit que i vnã quãq; penetrẽt partem quẽadmodũ siccum qđ est durũ recipit: quoniã siccitas cõcussioni est apta ⁊ tremori. Et duri quidẽ sicci finis sui pricipij motu mouetur: mollis vero humidi partẽ possibile est moueri ⁊ aliam partem motu ipsius non pati ꝓpterea ꝙ cito recipit sepationẽ ⁊ flexionẽ ⁊ diuersitatem in figura.

¶ Primo nota multa instrĩ humiditas ẽ causa pulsus vndosi hoc mõ. Cum.n. instrm̃ multũ molle fit vel humectaꝛ redditur in partibꝰ suis flexibile: vnde vna parte eleuata nõ necessario eleuaꝛ altera: imo cum hoc ꝙ nõ eleuaꝛ flectitur sicut accidit in alijs corporibꝰ flexibilibꝰ. ideo cogitur virtꝰ succurrere. ⁊ ꝑ partẽ ante partẽ artariã eleuare. ⁊ ꝑ ꝯñs causare pulsuꝫ vndosuꝫ. ¶ Ex quo ꝯcludere poteris in practica ꝙ stãte fortitudine ꝟtutis in declinatõe potissimi vel versus declinatõeꝫ pulsus apparẽs vndosus significat sup sudoreꝫ futuꝝ. significaꝛ.n. materiã humidã expelli ꝟsus exteriores porositates q̃ occurrens artarie ⁊ ipsaꝫ molliẽs est cã pl'sus vndosi. ¶ Nota tñ ꝙ non ẽ necessariũ ante quẽlibꝫ talẽ sudorẽ antecedere pulsum vndosuꝫ: q2 ꝯtingens est materiaꝫ nõ fore sufficientẽ tãtũ mollificare artariã ꝙ ab ea ꝓueniat pl'sus vndosus. igiꝛ ⁊c. ¶ Scđo nota hic ex dictis Auicẽ. drĩã iter corpora dura siue solida ⁊ ligda siue flexibilia. corporis.n. solidi vna parte localiter mota stãte ꝯtinuitate mouetur totũ qđ non est necessariũ in flexibilibus: vt pꝫ.

¶ Et vermiculosi quideꝫ pulsus ⁊ formicãtis causa est fortis debilitas: ita vt tarditas ⁊ spissitudo ⁊ diuersitas in partibꝰ pulsus cõiungãtur: quoniã virtꝰ instrm̃ i vna hora dilatare nõ valꝫ: sed paulatĩ ⁊ paulatim.

¶ Primo nota ꝑ pulsum vermiculosum ⁊ formicantẽ intelligere debemus pulsuꝫ cuius artarie motꝰ percipiꝛ sicut motus vermicl'i. Sicut.n. motꝰ vermiculi ẽ ꝑ partẽ ante partẽ: q2 ꝑmo moueꝛ eius vna ꝑticula alijs flexis. deide alia figiꝛ. ⁊ insequiꝛ. ⁊ sic deiceps. Est ẽt iste motus paruus valde ⁊ tardus: ꝫ frequẽs ẽ siue spissus: q2 inter vnũ motũ ⁊ aliũ nõ cadit qes media notabilis: q2 ḡ in pulsu qñq; ꝑcipiꝛ similis motus artarie. iđ diciꝛ vermiculosus. Drt aũt a formicãte: q2 formicãs ẽ minor pulsus. ¶ Scđo nota ꝙ cã huius est mlt'a debilitas ꝟtutis nõ potẽtis simul totũ instrm̃ eleuare: nec ꝑtes quas eleuat potẽtis mlt'ũ aut velociter eleuare: vñ cogiꝛ virtꝰ ꝑ ꝑtẽ ante ꝑtẽ ⁊ cũ spissitudie eleuare artariã.

¶ Causa aũt pulsus mali ponderis si pulsus quidẽ fuerit in dispositionibꝰ tẽporis qetis est augmẽtũ necessitatis. ⁊ si in dispõnibꝰ temporis motus fuerit est augmentũ debilitatis aut necessitatis priuatio.

¶ Quid ꝑ pulsuꝫ mali ponderis intelligaꝛ pꝫ supra. Ex quo pꝫ hunc esse duplicẽ: q2 qdaꝫ est mali ponderis quo ad tp̃s quietis: ⁊ quidaꝫ quo ad tp̃s motus. ¶ Primo nota ꝙ causa mali põderis vbi repiꝛ motus quãdo debꝫ esse quies est augmẽtata necessitas. Cũ.n. ꝑcipimus artariã dilatari tempore quo deberet qescere arguendũ est statiꝫ fore necessitateꝫ auctã vt supra i tertio notabili de hispulsante pulsu declarãdũ ẽ. ¶ Scđo nota ꝙ pulsus mali põderis. s. in quo ẽ quies qñ naturalr̃ deberet eẽ motus prouenit aut ex multa ꝟtutis debilitate nõ potẽtis cãre motũ determiato tp̃e aut ex nec̃itate multũ diminuta ꝑꝑ qđ nõ ẽ nec̃itas ita freq̃ntis motꝰ sicut ꝯsueuit. Et de isto põt poni casus similis ꝑ totuꝫ casui posito i tertio notabili de pulsu hispulsante. notũ ẽ.n. ꝙ si eẽt virtꝰ fortis nõ fieret pulsus talis mali põderis.

¶ Sed pulsus tẽporis motus ꝓpter velocitateꝫ diastoles alius est ab hoc. Et cause quidẽ pleni ⁊ vacui ⁊ calidi ⁊ frigidi eleuati sursuꝫ ⁊ submersi inferiꝰ manifeste sunt.

¶ Nota per pulsuꝫ tp̃is motus ꝓpter velocitatẽ ⁊c. itelligit pulsum in quo diastoles est ita velox ꝙ citius finiꝛ q̃ꝫ secũdum naturã fieri deberet: vñ videꝛ ꝙ sit quies tp̃e quo deberet eẽ motus. ⁊ sic videꝛ ꝙ sit pulsus mali põderis qđ remouẽs Aui. dicit illud nõ eẽ veꝝ: q2 dato ꝙ citius ⁊c. tamẽ motui correspõdet quies ⁊ ecõtra. iđ ⁊c.

¶ Cap. VII. est de pulsibꝰ etatũ ⁊ masculoꝝ ⁊ feminaꝝ.

m Asculoꝝ pulsus maiores sunt ⁊ fortiores valde ꝓpter vehementiã virtutum eorũ ⁊ necessitatis ipsorum.

¶ Nota ꝙ oẽs iste cõparatiões. masculus est calidior femia ⁊ fortior ⁊c. debẽt intelligi masculo ⁊ femina in suis latitudinibus obtinẽtibꝰ situs sibi inuicẽ ꝓportionaliter correspondentes ceteris paribꝰ: vt verbi grã. Cõparãdo masculũ temperatũ femine tẽperate colericũ colerice. ⁊ sic de alijs. Similr̃ masculũ in pueritia femelle in pueritia: ⁊ habitantẽ regionẽ aliq̃; vel obseruantẽ aliquod regimẽ ad seruantẽ ꝓportiõale vel habitantẽ similẽ regionẽ. ⁊ sic de alijs. notuꝫ.n. est ꝙ vbi ista vel aliqđ istoꝝ deficeret oppositũ posset ꝯtingere: vt mulier in iuuẽtute calidior ⁊ fortior est q̃ꝫ masculus in senectute: ⁊ sanguinea mlico. ⁊ sic de alijs. opꝫ igiꝛ ad ista attẽdere ad hoc vt dictũ Aui. sit veꝝ. Et forte ꝑꝑ hoc in fine littere addit istã particulã scđm plurimũ. ¶ Scđo nota cãm dicti Aui. expressaꝫ in lr̃a. ex quo.n. i masculis ẽ nec̃itas maior ⁊ fortitudo maior cũ instrm̃ ponaꝛ obediẽs i ipsis ẽ pulsus maior ⁊ fortior. ⁊ ꝑ ꝯñs Aui. dictũ est veꝝ. ¶ Primum dubiũ circa ꝑmã partẽ capl'i. videꝛ ꝙ pl'sus mulieris ⁊c. nõ debeat eẽ frequẽtior ⁊ velocior pulsu viri: q2 sicut pulsus i muliere ẽ minor q̃ꝫ in viro ita nec̃itas in ea ẽ minor. ḡ eque bene satisfacit magnitudo pulsus mulieris sue nec̃itati diminute sicut magnitudo aucta in viro sue necessitati aucte: ḡ nõ opꝫ in muliere in velocitate ⁊ spissitudine recõpẽsari qđ ex magnitudine deficit. Et cõfirmaꝛ: q2 per eandẽ cãm sequitur ꝙ i qualibꝫ cõplexiõe frigida respectu tẽperati eẽt pulsus minor velocior ⁊ frequẽtior q̃ꝫ in tẽperato: q2 qualis ẽ vel esse põt ꝓportio necessitatis ⁊ fortitudinis virtutis temperati ad frigidũ talis põt eẽ masculi ad feminã: sed ex simili habitudine causaꝝ seqꝛ similis pulsuũ habitudo vel proportio. ergo ⁊c. ¶ Iteꝫ tũc pl'sus senũ deberẽt eẽ minores velociores ⁊ frequẽtiores pulsibꝰ iuuenũ: ꝯñtia probaꝛ vt ꝑcedẽs. quare ⁊c. ¶ Dubiũ scđm: q2 sicut i mare ẽ nec̃itas maior ita in muliere instrm̃ magis lene ⁊ magis obediẽs. iđ quãtuꝫ magnificaꝛ in masculo ex parte nec̃itatis tãtũ in muliere magnificaꝛ ex parte obedientie. ¶ Dicendũ ꝑmo ꝙ i muliere nõ est instrumentũ magis obediẽs ceteris paribꝰ: ⁊ ꝙ nõ q̃libꝫ lenitas maior facit obedientiã maiorẽ. ¶ Secundo ꝙ lꝫ in muliere sit obedientia maior: ibi tñ nõ ẽ fortitudo virtutis tanta sicut in viro. ⁊ sic due cause ꝓmouẽt magnitudinẽ: nec̃itas. s. ⁊ fortitudo: in muliere vero vna tãtũ. ¶ Vel dicẽdũ tertio ꝙ necessitas plus mouet q̃ꝫ instrĩ obediẽtia. ⁊ ꝙ lꝫ instrm̃ sit obediens non tamen plus dilatatur q̃ꝫ requirat diminuta necessitas: q2 non fit vt plurimũ dilatatio nisi secundũ exigentiã necessitatis.

¶ Et ꝓpterea ꝙ eorum necessitas magnitudine compleꝛ est eoruꝫ pulsus tardior pulsu mulierum ⁊ rarior secundũ plurimuꝫ. Et omnis quidẽ pulsus in quo ꝑseuerat virtꝰ ⁊ ẽ spissus opꝫ ꝓculdubio ꝙ sit velox. est.n. cũ ante ẽ velocitas q̃ꝫ spissitudo. ꝓpter hoc igiꝛ sicut pulsus masculorũ ẽ tardior ita ẽ rarior.

¶ Nota primo ꝙ in femina est necessitas diminuta respectu masculi: ⁊ virtus debilior ⁊ instrumentũ magis strictũ q̃ꝫ in masculo. vnde non põt ad tantas dimensiones magnificari sicut in masculo. illud tñ ꝙ ex magnitudine deficit ꝓpter instrumẽti paruitatẽ ⁊ virtutis debilitatẽ recõpensaꝛ per spissitudinẽ vel velocitateꝫ: vnde in mulieribus est pulsus spissior ⁊ velocior q̃ꝫ i masculis: ad quod etiam coadiuuat multa necessitas mũdificãdi a fumis multis in muliere multiplicatis ꝓpter retẽtionẽ superfluitatũ in eis ex ocio ⁊ frigiditate cõplexionis. ¶ Secũdo nota ꝙ stante fortitudine virtutis nũq̃ꝫ spissitudo absoluitur a velocitate. cũ.n. per velocitatem melius satisfiat necessitati q̃ꝫ per spissitudinẽ virtute

existente forti nõ magis retinet spissitudinẽ q̃ velocitatez. Cũ igit̃ in mulieribus ponat̃ virtus fortis quo ad posse velocitare: sequit̃ ꝙ si in eis est pulsus spissior q̃ in masculo ẽ etiã velocior. ¶ Tertio nota hoc dictũ ꝙ stante fortitudĩe prius acquirit̃ velocitas ⁊c. itelligi dꝫ notabiliter de quo satis in tegni dictuꝫ est. ¶ Dubiũ: q: sicut se hꝫ velocitas ad spissitudinẽ ita magnitudo ad velocitatẽ: sed nõ absoluitur spissitudo a velocitate: q: ꝑus nõ absoluitur a posteriori. igitur nec velocitas a magnitudine stãte virtute. ¶ Dicit̃ ꝙ argumentũ ꝓbaret nisi esset ꝙ in mulierib⁹ virtus nõ ẽ fortis nec instr̃m obediẽs sui paruitate vt supra tactũ ẽ. ¶ Ex qb⁹ ꝯcludunt̃ correlaria. Primũ. non sola durities aut mollities reddit istr̃m iobediẽs: ſ ẽt instr̃i puitas sicut iã deductũ est. Secundũ nõ eque bene ꝓportiõat̃ magnitudo femine sue necessitati sicut masculi sue pꝫ: q: opꝫ vt ĩ muliere augeat̃ velocitas ⁊ spissitudo ⁊ non in masculo equal'r. ⁊ plura alia huiusmodi possent cõcludi. ¶ Persuasio ad hoc ẽ: q: si sola diminueret̃ nec̃itas in muliere respectu viri ⁊ maneret fortitudo cũ obedientia instrumẽti nõ bene proportiõaret̃ sua magnitudo sue nec̃itati sicut in viro: ſ cũ diminutõe necessitatis virt⁹ ẽ diminuta. igit̃ ⁊c. ¶ Ex quo sequit̃ maiorẽ esse ꝓportionẽ magnitudinis pulsus viri ad magnitudinez pulsus mulieris q̃ necessitatis ad necessitatẽ: q: plus ꝓportionabiliter minoratur pulsus in muliere respectu viri q̃ decrescat necessitas: q: ad eius minorationez facit minoratio virtutis. ⁊ alia multa concludi possunt.

¶ Puerorꝫ vero pulsus est lenior ꝓpter humiditatẽ ⁊ est debilior ⁊ spissior: quoniaꝫ calor ẽ fortis: sed virt⁹ nõ est fortis: eo ꝙ nondũ sunt cõpleti. Puerorꝫ vero pulsus ꝯparatõe quãtitatis corporis eorꝫ est magnus: quoniã eorꝫ instr̃m est valde molle ⁊ ipsorꝫ necessitas ẽ valde fortis ⁊ eorꝫ virtus comparatõe paruitatis corporis ipsorꝫ nõ est parue quantitatis. Verũtamẽ eorꝫ pulsus cõparatiõe pulsus cõpletorꝫ est nõ magnus: sed est velocior ⁊ spissior ꝓpter necessitatẽ. In pueris nãq̃ multiplicatur vaporis fumosi collectio ꝓpter multaꝫ digestionẽ eorꝫ ⁊ frequẽtiã ei⁹ in eis. Et ꝓpter hoc valde ẽ necesse ipm̃ extrahere ⁊ calorem ipsorꝫ innatũ euacuare.

¶ Primo nota ꝙ cũ dicimus feminarꝫ pl'sus fore paruos ẽt puerorꝫ masculorꝫ tñ ⁊ iuuenũ magnos. Intelligit̃ hoc totũ cõparando pulsus puerorꝫ ad iuuenes ceteris paribus ⁊ feminarꝫ simil'r ad masculos. ⁊ econtra. Notũ. n. est ꝙ alias faciendo cõparatões in genere mulierꝫ reperit̃ pulsus magn⁹ tẽperatus ⁊c. ⁊ simil'r in alijs. ¶ Scd̃o nota ꝙ pulsus puerorꝫ cõsiderari põt dupliciter ꝑmo in cõꝑatione ad pulsum iuuenũ. ⁊ sic pulsus puerorꝫ ẽ paru⁹ velox frequẽs ⁊c. scd̃o ꝯsiderari põt pulsus iuuenis ⁊ pueri vtrũq̃ cõꝑatio respectu q̃titatis ꝓprie sue molis. ⁊ sic pulsus puerorꝫ nõ debꝫ dici ꝑuus: imo magnus velox frequens ⁊ fortis. Causa ꝑmi esse põt: q: instr̃ꝫ est q̃titatiue minus v̓tus ẽt est debilior. necessitas v̓o est multa tã euẽtatõis q̃ mũdificatõis vt tangit̃ in l'ra. iõ qd̃ ex magnitudĩe deficit opꝫ ꝑ velocitatẽ ⁊ frequentiã recõpensari. Causa v̓o secũdi est: q: lꝫ absolute ad minores dimẽsiones dilatet̃ artaria pueri ⁊c. ille tñ dimensiões ad quas illa artaria dilatat̃ sunt tãte ꝓportiõabil'r respectu pueri q̃te sunt dimensiões ad quas dilatat̃ artaria iuuenis respectu eiusdẽ. vbi gr̃a. si artaria iuuenis sit latitudinis pedalis: pueri v̓o semipedalis: ⁊ sit artaria pueri subdupla ipa tñ dilatat̃ ad spatiuꝫ subduplũ siue proportõabile ⁊ illud inuit Aui. in l'ra. ¶ Dubiuꝫ. videt̃ ꝙ puerorꝫ pulsus dꝫ esse fortior: q: virt⁹ vitalis in eis est fortior: vt secũdo colliget: ⁊ capl'o de etatib⁹ est declaratũ ⁊ inuit̃ illud idẽ. 6. de regimine sanitatis: ſ virt⁹ vitalis ẽ virtus pulsatilis siue aqua ꝓuenit pulsus. iõ ⁊c. ¶ Ad hoc dr̃ ꝯcedendo in pueris fore pulsuꝫ fortẽ ꝑꝑ multitudinẽ caloris magnũ respectu molis. velocẽ vero ⁊ frequentẽ ꝑꝑ causas tactas in littera: est tñ pulsus paruus ⁊ debilis respectu iuuenis ꝓpter virtutẽ nõ esse ita fortẽ nec instrumentũ esse ita ꝓportionatuꝫ virtuti sicut in iuuene contingit. ⁊ dicitur concedendo ꝙ virtus vitalis quo ad posse vitã in mẽbris cõseruare ẽ fortior in pueris q̃ in iuuenib⁹: quo tñ ad posse pulsuꝫ magnificare ẽ debilior. ⁊ scd̃m ꝑmũ intellectũ ꝓcedunt auctoritates allegate.

¶ Iuuenũ vero pulsus ẽ m'lte magnitudinis: ⁊ nõ est m'lte velocitatis: imo in ipsa est valde diminutus ⁊ in spissitudine ⁊ ad raritatẽ tendens: ⁊ illorꝫ qdẽ pulsus q in principio iuuentutis existũt ẽ maior. Et eorꝫ q sunt in medio iuuẽtutis ẽ fortior. Et nos qdẽ iã d̓clarauim⁹ ꝙ calor in pueris ⁊ iuuenibus fere est similis. ergo necessitas ĩ eis erit ꝓpinqua: sed virtus ĩ iuuenib⁹ est augmẽtata. habebit̃ ergo ex magnitudine ꝙ in ipsis restaurat qd̃ defuerit ex velocitate ⁊ spissitudine. Et principiũ quidez rei: vñ ꝓuenit magnitudo ẽ virtus: sed necessitas ẽ appetẽs ⁊ instr̃m qdẽ est adiuuãs.

¶ Primo nota ꝙ cũ in iuuẽtute sit virt⁹ fortis potẽs instr̃m satis dilatare ⁊ pulsuꝫ magnũ efficere: non tñ est necessitas cãte velocitatis vel spissitudinis sicut in pueritia: ꝑꝑ qd̃ in iuuẽtute est pl'sus maior q̃ in pueritia tardior aũt ⁊ rarior. ¶ Scd̃o nota. diceret aliq̃s videt̃ ꝙ iste textus est ꝯ põnez tuã: q: a pueritia versus iuuentutez ꝓcedit magnitudo pulsus augẽdo: ⁊ tñ velocitas ⁊ spissitudo ꝯtinue minorãdo vt pꝫ. igit̃ ⁊c. ¶ Dicit̃ hic ꝙ nõ aduersat̃: q: hoc non ẽ stante fortitudĩe ⁊ v̓tutis instr̃i obediẽtia v'l inobediẽtia: vt pꝫ ex dictis. Fit. n. pulsus hic maior ꝑꝑ virtutis fortificationez ⁊ ampliatõez instr̃i. ¶ Nota tñ ꝙ cõparando iuuenẽ ad iuuenez ille in quo pulsus ẽ maior hꝫ ẽt velociorẽ ⁊ frequẽtiorẽ ceteris parib⁹. ¶ Tertio nota ꝙ in ꝑncipio iuuẽtutis pulsus ẽ maior aut ꝑꝑ instr̃i obedientiã maiorem: aut q: simul nec̃itas mũdificãdi cũ nec̃itate refrigerãdi ꝯiungit̃: aut dr̃ solũ manifeste maior: ſ in ꝓcessu nõ solũ manifeste maior: ſ etiã manifeste fortior. ¶ Quarto nota ex ista ꝑticula soluitur dubiuꝫ tacite pos'e moueri: q: si necessitas ẽ fere equalis in puero ⁊ ĩ iuuenib⁹ quare nõ pulsus. pꝫ solutio in l'ra.

¶ Senuꝫ aũt pulsus ẽ minor propter debilitatem: ⁊ minoris velocitatis propter hoc etiaꝫ: ⁊ propter diminutõez necessitatis: ⁊ propter hoc est rarior. ⁊ pulsus quidem senũ qui iam multũ processerũt in annos ẽ paruus ⁊ rarus ⁊ tardus: ⁊ ẽ cũ ẽ mollis ꝓpter hũores extraneos ⁊ nõ ꝑꝑ naturales.

¶ Nota in senib⁹ siml'r ẽ diminutã necessitatẽ multũ ⁊ v̓tutẽ multũ debilitantẽ: vnde ꝓpter debilitatẽ est pulsus ꝑuus: ⁊ q: cũ hoc necessitas est multũ diminuta est etiã rarus. totũ residuũ littere patet vsque ad finez capituli.

¶ Cap. VIII. est de pulsu complexionum.

Pulsus calide complexionis vehementis ẽ necessitatis. Et si virtus cõuenerit ⁊ istrumentũ erit pulsus magnus. Si ergo vnum eorꝫ diuersificabit̃ erit quẽadmodum dictũ ẽ in precedentibus.

¶ Primo nota per cõplexionẽ calidã in ꝓposito intelligere debemus cõplexionẽ calidã totius ⁊ ꝑncipaliũ membrorꝫ ⁊ maxime cordis respectu cõplexionis tẽperate totius ⁊c. ⁊ ꝑ necessitatem vehementẽ consil'r necessitatẽ euentãdi auctã respectu nec̃itatis q̃ est in tẽꝑata cõpl'one. cõpl'onis. n. temꝑate necessitas nõ dr̃ magna nec aucta vel diminuta: ſ mediocris vel tẽꝑata ⁊c. ¶ Scd̃o nota ꝙ in casu in quo ꝯpl'o sit calida cũ necessitas sit aucta. Si virt⁹ erit fortis ⁊ instr̃m obediens pulsus erit magnus respectu tẽperate ꝯplexiõis: q: ꝑma dr̃ia que acquirit̃ notabiliter per necessitatẽ auctã stante fortitudine ⁊c. ẽ magnitudo. tacuit autez alias dr̃ias que per necessitatis augmentuꝫ acquiruntur: puta velocitatem ⁊ spissitudinẽ dans eas itelligere per magnitudinẽ. Et ex isto textu volũt quidaꝫ concludere de mente Auicen. ꝙ per necessitatẽ auctã stante fortitudine possibile est acquiri solã magnitudinẽ in pulsu. ¶ Ad qd̃ respondendũ est ꝙ lꝫ

prius nōtabiliter varietur magnitudo omnes tamen adhuc preter magnitudinē variātur. ¶ Tertio nota superi⁹ dictū esse virtute existēte debili aut instrumēto inobediēte quantuncūq; sit necessitas augmētata pulsuz inde magnū prouenire posse. Si enim deficit virtus deficit agens magnitudinem. Si aūt instrumētū est inobediēs deficit virt⁹ seu dispō passi. actus. n. actiuoꝝ nō recipiunt nisi in patiente bene disposito secūdo de anima. ideo ⁊c. ¶ Ex quo sequit̄ ꝙ necessitate existe magna ⁊ aliquo istoꝝ deficiēte prouenit pulsus velocior aut frequētior ꝙ̄ in tēperato nisi sit extrema virtutis debilitas aut extrema instrumēti inobediētia a quib⁹ nō solū paruus: sed tardus ⁊ rarus fit pulsus. ¶ Sequit̄ secundo ꝙ possibile ē necessitate existe aucta respectu temperati pulsuz inde ꝓuenire in magnitudine tēperatū: q2 cū necessitate aucta potest fieri pulsus magnus ⁊ etiā paruus virtute existēte debili. igit̄ pōt fieri temperatus i magnitudine. tota ꝯn̄a pz. ¶ Sequit̄ tertio non fore repugnās duos fore pulsus in his trib⁹ drījs. s. magnitudine velocitate ⁊ spissitudie oino similes: ⁊ tn̄ vnus illoꝝ ē salutis signū alter vō mortis: ⁊ pz satis hoc corpoꝝ intelligēti. ⁊ casus tactus ē supra.

¶ Et si caliditas quidem non male fuerit complexiōis immo naturalis erit complexio fortis ⁊ sana ⁊ virtus multum fortis. ⁊ neq; existimes ꝙ calor innatus si fuerit fortis ꝙ̄tuncūq; sit minuat ex virtute: immo ex eo prouenit in substantia spiritus fortitudo ⁊ in anima audacia. Calor vero cōplexionis malitiā sequens quanto plus augmentatus fuerit tanto in virtute plus debilitatem augmentabit.

¶ Primo nota eadē mensura caloris in gradu potest esse naturalis: q2. s. nature ꝓportionata ꝓ suis opatiōib⁹ exercēdis ⁊ inaturalis: q2 nature disproportōata ꝓ suis opationib⁹: q2 eius operationes impediēs. Si. n. fuerit debitaz hn̄s ab humoribus ⁊ spiritib⁹ dependentiā ⁊ debitā proportionez ad humidū mēbroꝝ erit naturalis: ⁊ erit caliditas bone cōplexionis ⁊ ab ea ꝓueniet virtutis fortitudo: q2. s. ꝑ ipsas tanꝙ̄ ꝓportionatū instrumentū reddet̄ virt⁹ potens ⁊c. Ecōtra erit caliditas ꝑ̄ternaturā ⁊ male cōplexionis ⁊ virtutē debilitans. Reddit̄. n. virt⁹ debilis ꝑꝑ iꝓportionalitatē instrumēti ad suas exercēdas opatōes. Ex qb⁹ sequit̄ duas equales mēsuras caloris fore naturalis tn̄ vnā magis naturalez: q2 magis ꝓportionatā: eo ꝙ melius pendet a spiritib⁹ ⁊ humorib⁹ vt caliditas sanguinei in p̄mo ⁊ colerici in p̄mo aut calidi tantū ⁊ calidi ⁊ sicci vtrobiq; i p̄mo. ¶ Ex quo vlteri⁹ sequit̄ ꝙ stat caliditatē crescere in naturalitate tn̄ nō crescere in mēsura. ⁊ silr̄ ecōtra. Quāto aūt plus crescit in naturalitate tūc efficit̄ virtus fortior ⁊ crescit audacia. Et hic pōt esse itellect⁹ Aui. dū dicit. Nec existimes ⁊c. Calor. n. ꝙ̄to plus auget̄ duz tn̄ cū hoc crescat naturalitas tanto maiorē facit fortitudinē in virtute ⁊ ꝑmanentiorē fortitudinē. Hic tn̄ non debemus intelligere fortitudinē respectu tēperati: ꝫ respectu fortitudinis quaz causat vel cāret calor naturalis. Et tu hic etiā cōsidera si esset intētio Aui. hic de augmento quātitatiuo an graduali. ¶ Scd̄o nota ꝙ calor inaturalis quāto plus auget̄ ceteris ꝑib⁹ tanto plus augmētat debilitatē virtutis: tum q2 tanto plus resoluit de spū: tum ēt q2 est v̄tutis instr̄m eidē magis disproportionatū. igit̄ ⁊c.

¶ In cōplexiōe v̄o frigida declinat pl̄sus ad partē diminutionis sicut proprie est paruitas ⁊ proprie tarditas ⁊ raritas. Cūq; instrumentuz fuerit molle latitudo eius augmētata erit ⁊ eius similiter tarditas ⁊ raritas. Qr̄ si duruz fuerit erit minus hoc. Et debilitas qdem quā mala complexio frigida hereditare facit maior est ea quaz mala complexio calida facit hereditare: quoniā caliditas. s. calori innato magis est conueniens.

¶ Primo nota ꝑ ꝯpl̄onē frigidā in ꝓposito itelligit̄ frigidaz respectu tēꝑati siue naturalr̄ siue ꝑ̄naturalr̄ fuerit talis i qua pulsus declinat ad partē diminutōis in qualibz istaruz trium p̄ncipaliū differentiaꝝ. s. magnitudinis velocitatis ⁊ spissitudinis. Cū. n. sit in ea virtus debilis ⁊ necessitas diminuta videt̄ fieri debere pulsuz paruuz tardum ⁊ raꝝ. ⁊ iste textus multū cōsonat pōni mee. ¶ Secundo nota ꝙ instrumento existe moli fiet pulsus latus: aut ꝑ mole intelligendo inobediēs: ⁊ tūc pz cā: q2 sicut durities ipedit latitudinē ita molities auget: q2. s. fiet latior quā fieret si nō esset tāta molities: vel per molle intelligēdo humidū valde. flexibile ꝑꝑ qd̄ vna tunica declinat suꝑ alterā propter qd̄ virtus n ō potens vnā tunicā ab alia eleuare secundū altitudinez quātuz expedit cogit̄ artariā scd̄m latitudinez ampliare: eꝯ vero si instr̄m sit duꝝ. ¶ Tertio nota vt supra fen prima capl̄o de ꝯpl̄onib⁹: caliditas magis attiet sanitati ꝙ̄ frigiditas. iō frigiditas videt̄ qualitas v̄tuti magis disproportōata: vn̄ facto excessu frigoris plus debilitat̄ virtus: q2 acqrit rē magis ei disproportōatā. ⁊ dz hoc totū intelligi ceteris ꝑib⁹. Posset eni lapsus in cal̄o eē valde magn⁹ ⁊ in frido valde ꝑuus ꝑꝑ qd̄ plus debilitaret̄ virt⁹ ex lapsu ad cal̄m ꝙ̄ ex lapsu ad frigidū. ¶ Et ex ista lr̄a collige p̄mo ꝙ cuilibz corpori lapsus ad frigidū ceteris ꝑib⁹ ē deterior ꝙ̄ lapsus ad cal̄m. ¶ Secundo ꝙ cuilibz corpori lapsus ad calidū est ꝓportōabilis lapsus v̄o ad frigidū ꝯrius ē vl̄ disproportōabilis. ¶ Tertio corp⁹ flegmaticissimū facili⁹ labit̄ ad cal̄m ꝙ̄ ad frigidū. ¶ Quarto ꝙ tēperamētū equalitatis secūdi modi inequaliter distat ab extremis caliditatis ⁊ fritatis totius latitudinis hūane ꝯpl̄onis. Et infinita quasi alia ꝯcedi possent q̄ tractata sunt supra fen p̄ma: capl̄o de cōpl̄onibus.

¶ Complexionem vero humidam sequit̄ inundatio ⁊ dilatatio.

¶ Nota causaz pulsus vndosi ꝑꝑ humiditatē suꝑius tactaz.
¶ Nota etiā cāz latitudinis pl̄sus ex hoc ꝙ vna tunica declinat supra alterā tunicā vt supra pluries ē assignatū.

¶ Et siccam quidez sequit̄ coangustatio ⁊ durities. Ampli⁹ si virtus fuerit fortis ⁊ necessitas multa accidet hispulsans ⁊ spasmosus ⁊ tremulus. Tu vero deinceps compone cōseruanda principia.

¶ Nota ēt causas duritiei pl̄sus suꝑius tactas ⁊ pulsus spasmosi: que oia supi⁹ patent qn̄ dicebat̄ de causis istoꝝ ⁊c.

¶ Est preterea cū vni homini accidit vt duoꝝ lateꝝ ipsius diuersificet̄ cōplexio. Erit ergo vnū ipsorum frigidum ⁊ alterum calidū ⁊ accidet vt diuersitate que prouenit ex caliditate ⁊ frigiditate horū duoruz laterū pulsus diuersi fiant. Eritq; pulsus calidi lateris pulsus calide complexionis: ⁊ lateris frigidi pulsus cōplexionis frigide.

¶ Nota ꝙ lz motus artariaꝝ p̄ncipaliter ordinet̄ ad cordis refrigeriū: ordinat̄ etiā ad euentationē ꝓprie caliditatis artariaꝝ: vn̄ si in corde staret necessitas vniformis variata tamē artariaꝝ necessitate variaret̄ motus artariaꝝ quāuis nō variaret̄ motus cordis. ¶ Ex quo infert̄ veꝝ esse dictū Aui. s. ꝙ laterib⁹ existētibus difformibus in caliditate ⁊ frigiditate cōuenit pulsuū varietas. ¶ Secūdo nota ꝙ naturaliter in corpore quātuncūq; vniformiter sano est lateruz diuersitas in calore ⁊ frigore. latus. n. dextꝝ calidius ē sinistro. nō tamē est naturaliter hec pl̄suū diuersitas quā ponit Aui. hic. De hac igit̄ diuersitate lateꝝ non itelligit Auic. sz itellectus ei⁹ est de diuersitate lateꝝ respectu naturalis dispositiōis ipsoꝝ vel respectu tēperamenti. verbi gratia existe latere dextro in sor. cal̄o in p̄mo respectu tēperati lateris dextri. ⁊ hic naturalr̄ sinistro v̄o existe frigido respectu tēꝑati aut adhuc temꝑato non seruaret̄ ꝓportionalitas lateꝝ. ⁊ sic etiā nō pulsuū. Similiter existe sor. secundū habitudinē totius temꝑato cōtingēs ē dextrū latus calefieri ꝓpter epatis calefactionez aut pustulā sinistro nō calefacto: imo fortasse infrigidato respectu temperati.

¶ Et ex hoc quidem scitur ꝙ pulsus in diastole sua ⁊ sistole non est secundū modum accessiōis ⁊ recessiōis cordis: imo secundū moduz

diastoles ⁊ sistoles ipsi⁹ corporis arterie.

¶ Nota ex ista littera prius posita sequit ꝙ motus artariaꝝ non semp proportionaliter insequit motũ cordis: ita ꝙ ipso cõstricto dilatentur ⁊ ipso dilatato cõstringãtur. Hoc e niz sic sequitur ex dictis Auicen. qꝛ dictum est pulsus lateꝝ diuersificari ⁊c. vñ videt esse possibile dilatari artariaz dextri ⁊ cõstringi artariam sinistri. Arguitur tunc sic. Constricto corde dilatatur artaria dextri: sed dilatata illa cõstringitur artaria sinistri. igitur ⁊c. Similiter motus artariaꝝ non proportionat motui cordis in magnitudine ⁊c. qꝛ stat in corde necessitatez fore diminutã ⁊ in aliqua artaria particulari ad auctam. ¶ Secũdo nota per accessionem ⁊ recessionẽ cordis intelligere debemus eius dilatationẽ ⁊ constrictionez: Cum. n. cor sit figure piramidalis cũ constringitur elongat ⁊ accedit ad extra appropinquando exteriorib⁹. Econtra vero quando dilatat recedit ad intra. ideo per accessionem sistolẽ ⁊ per recessionẽ diastolẽ intelligere debem⁹. ¶ Sed circa hec occurrunt dubia multa.

Primum dubiuz: qꝛ hoc videtur cõtra mentem Galie. in introductorio pulsuũ dicẽtis artarias cordis simul pulsare: ita ꝙ ex vna liceat sylogizare super oẽs: cuius oppositũ minuit hic. Silr dũ cor ꝯstringit oẽs artarie recipiũt: sed nõ recipiũt nisi dilatent. igitur ⁊c.

Secundum dubiuz est: qꝛ qua ratione aliqua artaria potest a corde hanc habere difformitatem eadẽ ratione quelibet: ponat igit ꝙ quelibet artaria vel alique terminate ad cor sint huiusmodi. ⁊ arguitur ex hoc cõtradictio: qꝛ dum cor constringit impellit i artarias. igitur ipse recipiunt. ⁊ sic dilatant: ⁊ sic cõsimiliter econtra. non ergo poterũt cũ corde simul dilatari aut simul constringi: cuius oppositũ est hoc. igit ⁊c.

Aliud dubiuz est hoc: qꝛ motus artariaruz consequitur motuz cordis vt ait Gal. in libro de vtilitate pulsus satis ad pncipiũ. igit ⁊c. ¶ Itẽ qꝛ motus pncipiatoꝝ dz sequi motũ pncipij.

Ad hec respondetur. ¶ Ad primũ dicitur dictum Galie. debere intelligi stãte vniformi dispositione in toto. Et pro ꝯfirmatõe negat antecedens: illud. s. ꝙ quãdocũqz cor cõstringitur pellit in artarias omnes. vel negatur illa ꝯña. omnes artarie tunc recipiunt. igit tunc dilatantur. Stat enim recipere ⁊ tamen pro tunc constringi: sicut si haberes vesicaz ⁊ comprimeres manibus ⁊ insufflares. Staret enim per tempus ipsam recipere ⁊ ꝯstringi propter cõdensationẽ eius quod in ea continet.

Consimiliter per omnia dicit ad secundum. Tota autez causa est: qꝛ artaria non ideo dilatatur qꝛ recipiat: sed ad finem refrigerij ⁊c. vt tactum est secũdo tegni sufficienter.

Ad tertiuz conceditur ꝙ insequitur ⁊ depẽdet non tamen oportet hunc solũ variari secundũ varietatez dispositionis cordis: vt pz de celesti influentia a qualibet depẽdeant omnes naturales effectus nõ tñ solũ sic variant. Et tu de hoc multa ꝯclude ⁊c.

¶ Cap. IX. est de pulsu tempoꝝ.

In vere quidem est cuz pulsus est par~~uus~~ non tamen in omni re est in fortitudine augmẽtatus.

¶ Primo nota ꝙ hec littera multiplicem põt habere expositionem. Prima ⁊ est antiqua ꝙ in pulsu veris cõtrariamus magnitudinem ⁊ fortitudinez quas inter se comparare possumus quantũ ad eaꝝ intensionẽ ⁊ remissionẽ. Quia igitur in vere necessitas est tẽperata ⁊ virtus valde fortis cum in vere sit tempus temperatũ ⁊ fortitudo virtutis insequatur temperamentũ. ideo in vere maior siue intensior est fortitudo pulsus qꝫ eius magnitudo: propter qd dicit in vere pulsus paruus pauce magnitudinis: supple respectu fortitudinis eiusdẽ. Et ideo dicit Auicen. in littera pulsuz in vere eẽ paruũ. s. respectu fortitudinis nõ tamẽ in omni re: qꝛ nõ respectu cuiuslibet alteri⁹ differentie: qꝛ nõ velocitatis ⁊ spissitudinis. In vere. n. magnitudo excedit velocitatem ⁊ frequentiã cũ virtus valde cõuenienter possit instrumentũ dilatare ꝓ vt cõpetit sue necessitatis augmẽto. ¶ Et ex hoc soluunt quedaz instantie solite adduci auctoritate Galie. ⁊ Aueroys ꝙ pulsus in vere sit magnus. Naz in introductorio pulsuũ dicit pulsus veris maximos esse ⁊ fortissimos. ⁊ Aueroys quarto colliget dicit ꝙ est pulsus complexionis calide. ⁊ huius pz solutio per primã expositionẽ ⁊ etiaz per secundã. Et intellige maximos in cõparatione pulsus aliorum tempoꝝ. ¶ Secũda expositio potest esse qd licet de se in vere pulsus debeat esse magnus vel saltez mediocris merito temperati veris. Per accidẽs tamen cõtingit in pncipio veris pulsuz esse paruũ frequentẽ ⁊ velocẽ. Cum enim in hyeme ver precedente corpora multũ superflue cõmuniter repleant ⁊ supfluitates cõstricte ⁊ coagulate in receptaculis retineant superueniẽte vere elinquant superfluitates iam dicte que eliquate. i. fluentes per corpus virtutem grauantes ⁊ comprimentes ⁊ calidũ suffocãtes sunt causa paruitatis in pulsu. Hoc aũt cõtingit in pncipio veris non aũt in medio vel in fine cũ iaz calidũ inualuerit ⁊ superfluitates resoluerit. ⁊ ideo dicit Auicen. ꝙ contingit aliquãdo in vere ꝙ pulsus ẽ paruus: supple in corporibus valde i hyeme male rectis: ⁊ subdit: nõ tñ in omni re. i. nõ in omni parte veris: qꝛ nõ in medio vel fine. vel nõ in omni re: qꝛ non in corporibus mũdis ⁊ bene rectis. vel forte nõ tamẽ in omni re: qꝛ licet sit paruus secundũ altitudinẽ artaria non potẽte secundũ altitudinẽ multũ leuari ꝓpter oppressionẽ iaz dictã: non tamẽ secundũ latitudinẽ est pulsus paruus: qꝛ. s. tunc ẽ valde latus. ¶ Secũdo principaliter nota ꝙ hic inuenitur vna positio littere que dicit ⁊ est cũ est equalis. Ista equalitas debz intelligi respectu pulsuũ alioꝝ temporum: qꝛ. s. merito dispositiõis que in vere seruante naturã veris reperit in vere reperit pulsus equalis respectu pulsus alioꝝ tẽporum. cum. n. virtus sit fortis ⁊ necessitas equalis vel media pulsus equalis erit vel medius. ¶ Nota tamẽ ꝙ cõparando partes veris inter se in pncipio est pulsus paruus in medio medius ⁊ in fine maior. Cuz eniz in toto vere sit virtus conuenienter fortis ad magnificandũ pulsum variabit magnitudo in pulsu secundũ varietatem necessitatis: que qꝛ in principio est parua ⁊ in medio mediocris ⁊ i fine maior erit pulsus in principio minor in medio medius: ⁊ in fine maior. ¶ Nota tamen ꝙ lz pulsus veris dicatur equalis respectu aliorum tempoꝝ ista tamen equalitas est magnitudo respectu eorundem vt patebit in sequẽtibus. ¶ Ex quib⁹ omnibus collige in summa pmo ꝙ i vere merito sue dispositionis. ⁊ per se est pulsus magnus respectu alioꝝ temporuz in pncipio paruus respectu medij ⁊ finis veris. ⁊ hec possz eẽ alia expositio: ⁊ in medio mediocris: ⁊ i fine maior. ¶ Si tamen queratur in quo tempore est pulsus maior an in estate an in vere: potest dici ꝙ in corporibus robustis est in estate maior potentibus multum resistere impressioni estatis. secundo ꝙ in corporibus multis pauci caloris similiter contingit vt in senibus ⁊ in flegmaticis multis. tertio ꝙ in colericis est precise qd dicitur in littera. quarto ꝙ in estate due sunt cause quarum vna ꝓmouet magnitudinem. s. augmentum necessitatis: alia paruitatem. s. debilitas virtutis. Et qꝛ estas suam seruans naturam magis videtur resoluere ⁊ debilitare qꝫ inflãmare. ideo potentior in estate videtur causa promouens paruitatem qꝫ magnitudinez. ⁊ sic pulsus fit minor ⁊ non maior. ¶ Et secundũ hoc patet quare in febribus in principio augetur pulsus: quia fortior est in promouendo magnitudinem necessitas qꝫ debilitas paruitatem. In processu autem frequenter accidit econtra. ⁊ hic videtur ꝙ in principio estatis pulsus debz esse magnus ⁊ in processu cum resolutio excedit necessitatem fieri. pz enim cum in tali estas notabiliter impresserit. Et nota hoc qꝛ ad multa potest conferre. Potest etiam probabiliter dici ꝙ in estate pulsus est absolute velocior ⁊ frequentior qꝫ in vere. Si enim in estate solum cresceret necessitas manẽte virtute fieret pulsus sue necessitati in magnitudine proportionatus: sed quia cuz hoc debilitatur virtus fit minor qꝫ fieret. ideo minor est qꝫ exigat sua necessitas. ideo necesse est ipsum velociorem ⁊ frequentiorem fieri.

¶ In estate vero est velox ⁊ spissus ꝓpter necessitatez: ⁊ paruus ⁊ debilis propter virtutis resolutionem que est propter resolutionez spiritus que fit propter calorẽ exteriorem dominantem superfluum.

¶ Primo nota ꝙ cū instrumentū virtutis pulsatilis sit spūs
spiritu multū paucificato ⁊ resoluto multū debilitatur virtꝰ
pulsatilis. ⁊ per ꝯñs pulsus inde erit debilis. ¶ Secūdo no
ta ꝙ cū difficilioꝛ differētia q̄ sit in pulsu sit magnitudo vt
supꝛa declaratū est. ideo virtute multū debilitata sicut con
tingit in estate ipsa prius desinet posse facere magnitudinē
in pulsu q̄ȝ aliquā aliaȝ differentiā vt pȝ. ¶ Tertio nota ꝙ
quia in estate necessitas est magna ⁊ virtus nō potest ei cuȝ
magnitudine satisfacere ipsa cogitur quantū pōt per veloci
tatē ⁊ frequētiā recōpensare: vnde in estate ē pulsus velox
⁊ frequēs ⁊ debet hoc totū intelligi in estate seruāte naturā
suam ⁊ maxime quantū ad mediū eius. Quantū eniȝ ad pn̄
cipiū eius attestari videtur veri: ⁊ quantū ad eius finē autū
no: vt infra videbitur.

Primum dubium. videtur hoc non esse verū de
omnibus corporibus: quedā eniȝ sunt
corpora quoꝝ virtus crescit in estate. ideo ī talibus fiet vir
tus fortioꝛ ⁊ maioꝛ. pȝ ꝯña. ⁊ assumptū de corporibus fleg
maticis valde. Sicut etiā videmus de aīalibꝰ imperfectis
debilis caloris vt sunt serpētes ⁊c. Similiter corpore egro
tante egritudine q̄ per estatē curetur.

Dubium secundū. videtur ꝙ in omnibus corpori
bus sanis in estate fiat magnus pulsus:
qꝛ lȝ virtus debilitetur in estate nō tamē apparet fieri debi
lis respectu instrumenti mouēdi ⁊ dilatādi. cuius signū: qꝛ
si superueniat febris adhuc magnificatur pulsus. iō ⁊c. Itē
non minus debilitat virtutē efimera superueniēs q̄ȝ estas:
sed efimera superueniēte remanet virtꝰ fortis ad pulsuȝ ma
gnificandū. ideo ⁊c. Similiter de ira argui pōt

Ad primuȝ istoꝝ dicitur. ꝙ argumentū probat
veritatem. sed illud est per accidēs
merito dispositionis corporis ad estatem transeuntis. Di
ctuȝ aūt Auicē. debet intelligi per se ⁊ merito dispōnis esta
tis que cum sit resolutiua habȝ virtuteȝ debilitare: ⁊ pulsuȝ
paruum ac debilē facere.

Consimiliter per omnia dici posset ad secū
duȝ. vel forte dicenduȝ ⁊ me
lius: ꝙ virtꝰ stāte necessitate naturali habet gradū determi
natum conatus satisfaciēdi sue necessitati quē non preterit
quousq̄ȝ steterit necessitas ītra latitudinem naturalis dispo
sitionis. ideo debilitata virtute ⁊ aucta necessitate stante ta
mē necessitate in terminis naturalibus nō augetur conatus
in magnificādo in tantū ꝙ possit necessitati proportionari:
quoniā si staret virtus ⁊ cresceret necessitas ille conatus sa
tisfaceret: qua tamē debilitata nō satisfacit: vnde cogitur sa
tisfacere per velocitatē ⁊ frequentiā. Sic aūt nō ē de neces
sitate febrili. crescit eni conatus vltra naturales terminos.
¶ Sed dices ex quo virtus est potēs absolute magnifica
re pulsuȝ in estate lȝ nō cū gradu conatꝰ naturalis cū meliꝰ
satisfaciat necessitati per magnitudinē quare nō vlteriꝰ co
nat. ¶ Dicit ꝙ natura nō tantū inclinat vt necessitati satis
faciat: sed vt suā ꝓpriā saluet ꝯstantiā. Et qꝛ augēdo tantū
conatur nō saluaret: eo ꝙ tūc nimiū resolueret de spū. hinc
est ꝙ nō tantuȝ conat ꝙ magnificet. iō ⁊c. Cogita sup hoc.
Causa aūt quare ira magnificat pulsuȝ ⁊ si virtutē debilitet
⁊ sic aliqua letitia ⁊ nō estas aut regio calā mihi appet ista.
Per irā. n. multo plus intendit caliditas ⁊ nečitas q̄ȝ debili
tet virtꝰ: qꝛ ī ira fit subita inflamatio spūs. facíliꝰ. n. fit infla
matio spūs q̄ȝ eius resolō. iō ⁊c. Si aūt multum ꝑmanet ira
ꝓcedente multū resolutōe in spū fieret pulsus ꝑuus ⁊ debi
lis. ⁊ silr de letitia dicendū ē. Ecōtra aūt in estate cōtingit.
¶ Aptis. n. poris lōgo tpe exhalat facile ⁊ resoluit spūs lȝ
non multū calefiat quare maioꝛ ē resolō q̄ȝ calefactio spūs.
⁊ per ꝯñs debilitat plus virtus q̄ȝ augeat necessitas. iō ⁊c.
¶ Contra. Ira in estate superueniēte magnificat pulsus: ⁊
fortioꝛ ē virtus anteq̄ȝ ira supueniat q̄ȝ post. igit antequaȝ
superuēiat ira pōt virtus magnificare pulsuȝ. ⁊ per ꝯñs ⁊c.
¶ Huic dicitur negādo ꝯñam. lȝ. n. virtus ante aduentum
ire sit fortioꝛ ⁊c. nō tñ equaliter spūm suo applicat instrumē
to sič ira supueniēte. ⁊ tu ꝯsidera sup hoc. ¶ Dubiū etiā ē:
qꝛ in debite exercitato in estate fit pulsus magnus.

¶ Et in hyeme est maioris raritatis ⁊ tardio
ris debilitatis: ⁊ cū hoc est paruus: quoniam
virtꝰ debilitat ⁊ in q̄busdaȝ corporibꝰ accidit
vt caloꝛ in ꝓfundo teneat ⁊ adunet ⁊ virtus
fortioꝛ fiat. ⁊ hoc cū complexio calida ē domi
nans ⁊ refrenās frigus ⁊ nō per ipm patiens
neq̄ȝ frigiditas ad fundū vadit.

¶ Nota non esse intentionē Auicē. tempore hyemis pulsuȝ
fieri magnum ⁊ fortem respectu temperati temporis in cor
poribus robustis: sed comparat ad estatem ⁊ autūnuȝ pro
pter causaȝ tactā que causa tangetur etiā prima ꝑfo. in cō
mento illius. ventres hyeme ⁊ vere.

¶ In autūno aūt est pulsus diuersus ⁊ trahit
ad debilitateȝ quancā: sed ipsiꝰ diuersitas est
ꝓpter multitudinē conuersiōis complexiōis
accidētalis in autūno nūc ad calorem nūc ad
frigiditatē. Et ipsius q̄dē debilitas ē etiā pro
pter hoc: complexio. n. diuersa semꝑ deteriꝰ
efficit nocumentū q̄ȝ similis ⁊ equalis licet sit
mala. Et qꝛ autūnus est tēpus nature vite cō
trariū: quoniaȝ caloꝛ in eodem debilitat. ⁊ sic
citas fit fortioꝛ. Temporum vero pulsus que
sunt inter tempora temporibꝰ proportionant
que sunt circa ipsa.

¶ Nota in autūno fit facilis mutatio de calore ad frigus. ⁊
econtra ꝓpter aeris subtilitatē ad quod sequit spūs motus
inordinatus ad intus ⁊ ad extra. ⁊ per ꝯñs pulsus diuersus
⁊ debilis ad qđ etiā cōcurrit contrarietas autūni ad vitam
secundū qualitatē eius. hec omnia colligunt. secūda ꝑmi ca
pitulo de naturis tempoꝝ. ⁊ secūda affoꝛismoꝝ. illo affoꝛis
mo. In temporibꝰ quādo eadē die ⁊c. ¶ Secūdo nota ꝙ
per ꝯplexionē diuersaȝ in ꝓposito tria intelligere possumꝰ.
Primo per cōplexionē diuersaȝ cōplexionē cuius aliq̄d est
factuȝ ⁊ aliquid est futuꝝ fieri siue fiens qualitercūq̄ȝ suma
tur fiēs. ecōtra vero ꝑ equalē factā. ⁊ sic non est veꝝ. notuȝ
eniȝ est ꝙ ceteris paribus deterioꝛ est mala cōplexio facta
q̄ȝ fiens. ¶ Secundo per cōplexionē diuersam intelligere
possumus malā cōplexionē cōpositā. s. vel ex cōtrarijs vel
ex diuersis econtra per equalē simplicē. Sic iteꝝ nō est ve
rum dictū Auicen. nec sic intelligit. Notū est. n. ꝙ deterio
res sunt plures morbi q̄ȝ vnus ceteris paribꝰ. ¶ Tertio ꝑ
malā cōplexionē diuersaȝ intelligere possumꝰ dispōnē tem
poris diuersaȝ siue difformē. s. aeris quo ad tēpus: qꝛ. s. nūc
calida nunc frigida ⁊c. ⁊ de tali intelligit in proposito. ideo
semꝑ ceteris paribus huiusmodi mala cōplexio siue sit ī no
bis siue extra nos quo ad tēpus corpꝰ difformiter siue ꝯtrio
mō affligens ē deterioꝛ. Residuū satis pȝ.

¶ Cap. X. est de pulsu regionum.

r Egionū quedaȝ sunt temperate vena
les ⁊ quedaȝ sunt calide estiue: ⁊ que
dam sunt frigide hyemales: ⁊ quedaȝ
sicce autūnales. Judicia igitur pulsuū erunt
in eis secunduȝ modum quem sciuisti de pul
su temporum.

¶ Nota: lȝ regio autumnalis ⁊ vernalis in qualitatibus suis
videantur conuenire: dicitur tamen autūnalis regio que fa
ciliter recipit mutatōes: sic tempus autūnale aut ꝓpter vē
tos aut aliq̄d huiusmodi. Ecōtra vō dr̄ vernalis.

¶ Cap. XI. est de pulsu q̄ prouenit ex cibo ⁊ potu.

e Xterius corpori aduenientia ⁊ ipsum
ingredientia pulsus dispositioneȝ mu
tant qualitate sui ⁊ quātitate. Sȝ qua
litate: quoniam si ad calefaciendum declina
uerint aut ad infrigidandum mutabūt ipsum
secundum illud.

¶ Primo nota ꝙ lȝ ꝑ corpori extrinsecus aduenientia ⁊ igre
dientia ipm intelligere possumus nō solū cibum ⁊ potum: ⁊
etiā aerem medicinas ⁊ huiusmodi. in ꝓposito tamē est ser
mo de cibo ⁊ potu quibus non solum competit corpus no
strum localiter ingredi: sed etiam competit in corporis sub
stantiā transmutari: vnde ipsis magis ꝓprie cōpetit corpus

noſtrum ingredi iuxta antiquam diſtinctionẽ ꝙ ingredientia corpus noſtꝝ quedã localiter: ⁊ quedã localiter ⁊ ſubſtãtialiter ingreditur. Exemplum primi vt aer. Exemplum ſecundi vt cibꝰ ⁊ potus. ¶ Secundo nota per qualitatez hic indifferenter intelligere poſſumus qualitatẽ actiuã vel paſſiuam manifeſtã vel occultam: primã vel ſecundã ⁊c. vt patebit. ¶ Tertio nota ꝙ hec variant pulſuz aut diſpoſitionem virtutis pulſatilis fortificando vel meliorando aut ledendo ⁊ deteriorando ſiue per proprietatez ſiue per cõmunitatẽ. Exemplũ primi: vt facilis cõuerſionis cibus exhibitus inanitio. Exemplũ ſecundi vt cibus putridus receptus in ſtomaco putridos mittẽs vapores cordi aut caſus dolorem in corde vel in ore ſtomaci. ⁊ ſic de alĳs ſilr̃ calefaciendo vel infrigidando neceſſitatẽ augent vel diminuunt.

¶ Et quãtitate qdẽ: quoniã ſi equalia fuerint fiet pulſus ĩ magnitudine augmẽtatꝰ ⁊ velocitatis maioris ⁊ ſpiſſitudinis ꝓpter augmentum virtutis. ⁊ caloris ⁊ ꝑmanebit hec mutatio aliq̃zdiu. Et ſi plurime magnitudinis valde fuerit erit pulſus diuerſus abſq3 ordĩe propter grauitatẽ nutriẽtis ſupra virtutẽ: qm̃ ex omni grauitate prouenit in pulſu diuerſitas. Et qdẽ eſtimauit Archigenes ꝙ eius velocitas eſt tũc multo maior q̃3 ſpiſſitudo. Et hec mutatio ẽ ꝑſeuerãs: quoniã cauſa ꝑſeuerãtie licet ſit multitudinis minoris: hac tamẽ eſt diuerſitas ordinata. Et ſi pauce fuerit quantitatis erit pulſus minoris diuerſitatis ⁊ magnitudinis ⁊ velocitatis: neq3 eius mutatio diu ꝑdurabit: quoniã materia pauca cito digerit. Amplĩꝰ ſi virtus deficiat ⁊ debilitet̃ ex multitudine aut paucitate q̃cũq3 fuerit ſimiles erũt pulſu in paruitate ⁊ tarditate vſq3 in finẽ rei. ꝙ ſi natura fortis fuerit in digerendo ⁊ cõuertendo fiet pulſus temperatus.

¶ Primo nota hic ex dictis Auicẽ. hãc diſtinctionẽ. ſ. quãtitas cibi aut eſt equalis aut eſt inequalis. Si inequalis aut deuiãs ab equali per multitudinẽ aut per paucitatẽ. vtrũq3 iſtoꝝ poteſt eſſe dupliciter: q2 vel multũ ⁊ extremaliter vel paꝝ. Et ſecundũ hoc cõtingit pulſum multũ variari ratiõe quãtitatis ſicut poſt ſtatiz apparebit. ¶ Secũdo nota hoc dictũ Auicen. ꝙ cibus equalis quãtitatis auget ⁊c. deb3 intelligi deducto impedimẽto apto ꝓuenire ex parte ſue qualitatis: quia. ſ. hoc cibo exiſtente temperato in qualitate ſua. ¶ Tertio nota ꝙ aliter operat̃ cibus quãtuncũq3 temperatus ⁊ equalis in principio cũ occurrit corpori noſtro ⁊ aliter in ꝓceſſu dũ conuertitur in chilũ: ⁊ aliter dum conuertitur in ſanguinẽ: ⁊ reſtaurat membroꝝ ſubſtãtiã: ⁊ aliter etiã occurrens corpori multũ inanito ⁊ debilitato ex inanitione ⁊ aliter in corpore mediocriter inanito. verbi gratia. exiſtente vehementi inanitione ꝓpter ꝙ eſt pulſus debilis ⁊ paruus valde cibo tẽperato ſtatim aſſumpto fit pulſus fortior ⁊ maior. Similiter ſi ſor. eſſet ieiunus ⁊ non nimis inanitus tẽperatus cibus occurrẽs pulſuz minorando neceſſitatẽ aliqualiter paruificaret in ꝑ̃ncipio: ſed in ꝓceſſu ipõ ĩ ſanguinẽ ⁊ ſpiritũ mutato fieret pulſus maior ⁊ fortior. ſ. ipſo trãſeunte in ſubſtantiã mẽbroꝝ. ¶ Ex hoc ſoluunt̃ dubia.

Primum. cibus temperatus occurrens in quantitate temperata facit ipm̃ pulſuz temperatũ. igitur non magnũ velocẽ ⁊ frequentẽ. p3 cõſequentia. ⁊ aſſumptũ arguitur. Cibus calidus in quãtitate temperata facit pulſum magnũ: frigidus paruuz. igit̃ medius facit mediocrem ſiue temperatũ vt p3. ¶ Et confirmatur: q2 cibo temperato conſeruat̃ corpus in temperie. igitur permanet temperies in pulſu.

Secundum dubiuz. Cibo occurrente calor ⁊ ſpiritus reuocantur ad intra. igit̃ pro tunc minoratur pulſus. patet conſequentia. ⁊ aſſumptũ ſimiliter eſt notum.

Tertium dubiuz: ⁊ eſt confirmatio eiuſdẽ. Cibus refrigerat calorẽ. igitur minorat neceſſitatẽ. ⁊ per conſequens pulſuz. p3 ꝯña. ⁊ colligitur aſſumptũ in libro de morte ⁊ vita. Similiter: q2 cibus eſt cõtrarius calori: ſed quorumcunq3 contrarioꝝ debite approximatoꝝ vnũ remittit alterum. ideo ⁊c.

Ad primum iſtoꝝ dicitur ꝙ nõ repugnat eundem pulſuz diuerſis cõparatũ dici magnuz velocem ⁊ frequentẽ reſpectu vnius. ⁊ tamen reſpectu alterius dici temperatũ. verbi gratia. pulſus temperati temperate exercitati eſt magnus velox ⁊ frequẽs reſpectu pulſus eiuſdẽ quieſcẽtis qui eſt tamẽ temperatus reſpectu pulſuũ aliarum complexionũ. Similiter in ꝓpoſito cibꝰ temperatus tẽperate quãtitatis facit pulſuz temperatũ reſpectu diſtemperati cibi qui tamen eſt magnus velox ⁊ frequens reſpectu pulſus reperti tempore inanitionis. ⁊ ſic cedit argumentum.

Ad ſecunduz dicitur ꝙ illud argumentũ probat veritatẽ. ſ. ꝙ in ꝑ̃ncipio minorat pulſuz vt tactũ fuit: l3 ſit contingens oppoſitũ ſtante inanitione vehemẽti vt declaratũ fuit. ¶ Ex quo ſequitur hanc conſequentiã non valere in ſor. cõtinue neceſſitas ſit minor. igit̃ ⁊ pulſus. Stat eni3 neceſſitatẽ ꝯtinue minorari: ⁊ tamẽ pulſuz continue maiorari. verũtamẽ illud argumentum bene valeret ſtãte fortitudine virtutis ſimul preſuppoſita obedientia inſtrumenti.

Ad tertiuz ꝯſimiliter dicit̃ ſicut ad ſecũdũ vt p3 intuẽti. totũ reſiduũ lr̃e p3 vſq3 ibi.

¶ Et vinũ etia3 ꝓprietatẽ h3: ⁊ eſt quoniã ex multitudine ipſius l3 ſit ſubtile ꝓuenit diuerſitas. ex ipſo tamẽ nõ ꝓuenit ꝙ ſi tantũ quantũ illud qõ ꝓuenit ex nutrientibꝰ que ſibi ſimilãtur: ⁊ hoc qdẽ eſt ꝓpter raritatẽ ſubſtãtie ipſiꝰ ⁊ ſubtilitatẽ eius ⁊ leuitatem.

¶ Nota vinũ multo citius inducit pulſus diuerſitatẽ q̃3 alia cibaria propter velociorẽ eius penetrationẽ: inducit tamẽ leuiorẽ ſiue minorẽ diuerſitatẽ ꝓpter ſubtilitatẽ ⁊ leuitatẽ: vnde minus grauatur virtus ⁊ opprimit̃ calor ⁊ minus ꝑſeuerat hec diuerſitas ꝓpter eandẽ cauſa3.

¶ Cum aũt vinũ in actu eſt frigidũ ꝓuenit ex eo ꝙ prouenit ex alĳs frigidis in minorando ⁊ rarificãdo ⁊ tardãdo velocitate ſue penetrationis. Deinde cũ in corpore calefit remouet̃ velociter ꝙ ex eo ꝓuenit. Vinũ preterea cũ in corpꝰ penetrauerit ⁊ fuerit calidũ nõ elõgabitur multũ a nutura ⁊ accidit velox reſolutio.

¶ Primo nota vinum frigidũ actu corpus ingrediens propter velocitatẽ ſue penetratiõis penetrat ad membra actu frigida: vnde multũ ⁊ velociter infrigidando ⁊ minorando neceſſitatẽ facit pulſu3 paruu3 tardũ ⁊ rarum: q2 tamen valde paſſibile eſt ⁊ faciliter calefactibile a calore: ⁊ cũ hoc eſt virtualiter calidũ huiuſmodi frigiditas cito remouetur ⁊ inducitur oppoſita caliditas ⁊ facit pulſu3 magnũ ⁊ velocem ⁊ frequentẽ. ¶ Secundo nota ꝙ vinũ actu calidũ corpus ingrediens nõ multũ elongatur a calore naturali. tunc eni3 conuenit ſecundũ caliditatẽ actualem: q2 calidũ eſt. ſecũdo etiã ꝯuenit ſecũ ſcðm qualitate3 v̾tualẽ: q2 v̾tualiter calidũ eſt ⁊ ſecundũ occultam proprietate3: q2 paratum eſt cito in ſpiritum tranſmutari. ideo ⁊c. ¶ Tertio ex iſta littera nota duos canno. in practica. Primus eſt cũ intendimus mẽbra infrigidare debemus dare vinum actu frigidũ vt in problemate dictũ fuit de ſitis extinctione facta a vino limphato. Cu3 aũt intendimus calefacere vinum actu calidũ demus tio. illud ſumit̃ hic. Secũdus canno. ẽ ꝙ medicine quas volumus ad membra multũ profunda velociter penetrare debent exhiberi cũ vino. ideo Auicen. ſecunda tertĳ capitulo de paraliſi medicinas ei cõueniẽtes docet cũ vino maxime approximare vt metrida. tyriaca ⁊c.

¶ Et ſi cũ eſt frigidũ penetrauerit fiet ex nocumento qõ non fit ex alĳs frigidis rebus: quoniam ille tardant̃ donec calefiant neq3 caru3

penetratio est ita velox vt istius. Istud enim
velocius penetrat q̄ compleatur calefactio: ⁊
eius quidem impedimentū est magnū ⁊ pre
cipue in corporib⁹ que horripilatiōi sunt apta.
Et neq̄ est sicut impedimentū calefactionis
ipsius cum ipsum calidū penetrat: quoniam
eius calefactio i principio obuiatiōis nō per/
uenit ad hoc vt magnū faciat impedimentuz:
immo natura ei obuiat cū partitiōe ⁊ distribu/
tione ⁊ resolutione. Frigidū vero est cū natu/
ram deficere facit ⁊ eius virtutē extinguit an
teq̄ ad partitionē ⁊ distributionē ⁊ resolutio
nem perueniat. Et hoc quidez prouenit ex vi
no multitudine sue quantitatis ⁊ calefactiōe
ipsius ⁊ frigiditate.

¶ Primo nota ꝙ frigidorū aliorum a vino ingredientiū cor
pus nostrū quedā sunt talia actualiter quedā potētialiter si
ue virtualiter. de his que sunt virtualiter talia notū ē ꝙ nō
infrigidāt p̄mo occursu. nisi eniz prius reducant ad actū nō
producūt actum infrigidādi. ⁊ per cōsequēs nisi prius cale
fiant ⁊c. Que vero actu solum frigida non sunt ita velocis
penetrationis sicut vinū: vnde opz illa prius notabiliter ca
lefieri ⁊ eorū frigiditatez remitti q̄ penetrēt. ⁊ per cōsequēs
nō tantū est nocumētum eorū sicut vini ⁊ hoc vult Auicen.
in littera. ¶ Secūdo nota ꝙ hic quādoq̄ inuenitur littera
habēs opilatōez. ⁊ q̄n̄q̄ horripilationē. ⁊ quādoq̄ vtrūq̄.
Causa autem vtriusq̄ ē ⁊ primo opilationis. Cuz eniz vinū
penetret anteq̄ calefiat ad mēbra actuali sua frigiditate au
get opilationes in corporibus ad hoc aptis ꝯstipādo ⁊ cō/
stringēdo: deducēdo etiam secū materias ⁊ ipsas coartādo
in vijs ⁊ ductibus membrorū. Per corpora aūt horripilatōi
apta itelligere debem⁹ corpora extēuata macra plurimi sen
sus quorū mēbra faciliter percutiunt ⁊ patiūtur ab actu fri/
gidis quibus multum nocumētum inferre debet vinū actu
frigidū valde: vt pz. ¶ Et ex isto in practica seruandū ē ꝙ
corpori multū sitibundo ⁊ calefacto aut famelico nullaten⁹
exhibeat vinū actu frigidū. penetrat. n. actu frigidū anteq̄
calefiat. ⁊ per consequēs indigestum multa potens inferre
nocumēta. ¶ Tertio nota ꝙ nocumentū vini calidi non ē
tantū sicut nocumētuz vini frigidi. Primo q: caliditas est
qualitas nature cōueniētior q̄ frigiditas. secundo q: vino
existēte actu calido naturalis calor ꝑpter simboleitatem in
ipsum imprimit facilius actionē ip̄m diuidendo ⁊ diuersis
partibus distribuendo ⁊ superfluū eius resoluendo. In ha
bentibus eniz simboluz facilior est transitus: ¶ Nota pro
tua positione istum textū. Nunq̄ autem augmentum efficit
quin in velocitate addat.

¶ Cum aūt ipsuz consideratū fuerit vnde for
titudinem efficit alia habebit iudicia cū ip̄m
sua essentia fortes efficit sanos: ꝑpterea ꝙ ve
lociter prebet augmentū in substātia sp̄ūs.

¶ Nota ꝙ vinū facillime cōuertitur in sanguinē ⁊ spiritum:
⁊ ideo est causa multiplicatiōis spirit⁹ in corpore. Spiritus
autem multiplicatus reddit corpus robustius ⁊ fortius ad
operationes. Dixit aūt notanter sanos: quia non quoslibet
egros fortificat: vt patet ⁊c.

¶ Sed lz calefactio ⁊ infrigidatio q̄ ex eo fiūt
plurima corporū impediāt: est tamen cū vna/
queq̄ earum cū aliqua conuenit complexiōe
⁊ est cū non conuenit. Est nāq̄ cum res frigi
de eos fortes reddūt qui complexionem cali
dam malā habent. sicut dixit Galie. ꝙ succus
granati calefactos semp fortes efficit: ⁊ ydro
mel ifrigidatos semp reddit vigorosos. Vi/
nū preterea vnde ē calidū natura aut frigidū
natura est cū quosdā fortes facit ⁊ quosdā de
bilitat. Nō tamē sermo noster est nūc de hoc

immo in virtute ei⁹ qua velociter ad spiritum
cōuertit: quoniā hoc semper habz ꝑ sui essen
tiam. Et si vnū horum duorū ipsum in aliquo
corpore inuenerit augmētabit in faciendo forti
tudinē: ⁊ si ei cōtrariū extiterit minus fortitu
dinē faciet. secundū hoc igit ip̄m pulsum con
uertet secūdū hoc: quoniā si fortitudinē faciet
i pulsu augmētabit fortitudinē: ⁊ si calefaciet
in necessitate efficiet augmētū. ⁊ si ifrigidabit
minorabit necessitatē. ⁊ secūdū plurimū i for/
titudine facit augmentū. nūquā aūt in necessi
tate efficit augmētū quin in velocitate addat.
Aqua vero ꝑpterea ꝙ nutrimētū penetrare
facit vigorat ⁊ similitudinē opatiōis vini ope
rat. Et quoniā nō calefacit: imo infrigidat nō
tantū auget in necessitate quātū vinū.

¶ Tota littera pz. ¶ Nota tamē per ydromel itelligere de
bemus aquā mellis ⁊ dicit ab ydros grece qd idem est qd
aqua latine. Succus granatorū ē triplex sicut triplicia sunt
granata scilicet dulcia acetosa siue pontica ⁊ muza. Dulcia
ab auctoribus ponitur frigida ⁊ humida in primo gradu.
Pontica frigida ⁊ sicca a quibusdā plus a quibusdā min⁹.
muza vero sunt media inter hec. ad ꝑpositū de his omnib⁹
verū dicit Galie. Totū residuū pz satis clare.

¶ Cap. XII. est de eis q̄ somnus ⁊ vigilie opant i pulsu.

P Ulsus quidem iudicia in somno diuer
sificantur secūdū horam somni ⁊ secun
dum dispositionē digestionis.

¶ Primo nota ꝙ ex somno variātur iudicia pulsus. Primo
comparādo somnū vniuersaliter ad vigiliā. Cum eniz in vi
gilia aliter q̄ in somno se habeat calor naturalis ad mēbra
alia insurgit necessitas ⁊ virtus fortitudo ⁊ debilitas. ⁊ per
consequēs alie in pulsu differētie. similiter etiaz quantū ad
tēpora somni. Cū eniz in principio calor ad intra reuocet: ⁊
in processu expādatur ad extra: ⁊ alia sit necessitas tēpore ex
pansionis: ⁊ alia tēpore reuocatiōis: sequit etiā ꝙ ad horā
somni variantur iudicia pulsus. cū eniz in pricipio digestio
nis calor a nutrimēto aliqualiter refrigeret: videt ꝙ in prin
cipio digestionis aliter se habere debet pulsus q̄ in proces
su: cum iam spiritus ⁊ sanguis per digestionem restaurātur.
Similr in p̄ncipio digōnis calor ad intra retrahit in ꝑces/
su expanditur ad exteriora vt tangit in littera. Iunxit autē
somnū cū digestione: q: maxime in somno pficit digestio. ⁊
loquit hic de digōne tā p̄ma q̄ scda q̄ tertia vt patebit.

¶ Pulsus igit in principio somni est paruus
⁊ debilis: quoniā motus caloris naturalis tūc
est ad constringendū ⁊ submergendū ⁊ non
ad dilatandū ⁊ manifestandū: quoniā ipse in
hora illa totus tendit ad occultū: propterea ꝙ
ip̄m anima mouet ad nutriēs digerēdū. ⁊ ma
turandū superfluitates. ⁊ ē sicut supat⁹ ⁊ ob
sessus proculdubio.

¶ Primo nota ꝙ per principium somni vt colligitur hic ab
Auicen. intelligere debemus tēpus in quo calor ⁊ spiritus
reuocant ad interiora ⁊ applicantur nutrimēto ad ipsum di
gerendum ⁊ superfluitates maturandū. ¶ Secūdo nota ꝙ
ex dictis Auicen. colligere possumus plures causas ꝑpter
quas in p̄ncipio efficitur paruus ⁊ debilis. Prima causa re/
spiciens paruitatē tantū est remissio necessitatis que contin
git ꝑpter duo. Primo quia cibus in p̄ncipio nos refrigerat
vt superius declaratū est. ⁊ per consequēs necessitatē remit
tit. secūdo quia calore tendēte ad locū digestionis minorat
eius quantitas circa operationem pulsatilē. ⁊ per cōsequēs
etiā necessitas. secūda causa tangit paruitatē ⁊ debilitatē: ⁊
est: q: in principio somni nō solū ad locum digestionis con
currit spirit⁹ naturalis: sed etiā animalis ⁊ vitalis secunduz
plurimā eorū partem: vnde virtus pauco vtit spiritu circa
pulsatilē operationē. ⁊ per consequēs facit pulsuz paruū ⁊

debilē. ideo ⁊c. ¶ Tertio nota ꝙ pulsum in principio somni comparare possumus aut ad pulsum vigiliaꝝ aut ad pulsum eiusdē in ꝓcessu. vel possumus ipsuꝫ cōparare ad alios pulsus in ꝑncipio somni factos sicut si diceremꝰ pulsuꝫ sor. in ꝑncipio somni factū fore paruum ⁊ debileꝫ respectu pulsus Platonis etiā in principio vel ecōtra. ¶ Ad ꝓposituꝫ primis duobus modis intelligit̄ in ꝓposito. tertio. n. modo aliquis ē paruus aliquis est magnus. ¶ Et ex hoc tanꝙ ex fundamēto solui possunt dubia quedam.

Primum cibus tēperatus tēperate sumptꝰ facit pulsum magnū vel tēperatū ⁊ fortem. igitur nō facit ip̄m paruum ⁊ debilē. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptuꝫ supra in p̄cedēti capitulo ab Auicē. quātū ad p̄mā partē disiuncti: sed quo ad secundā arguit̄: q2 cibus calidus in cōuenienti quātitate i ꝑncipio somni facit pulsuꝫ magnū: frigidus paruū. igitur ⁊c. pꝫ consequentia.

Secundum dubiū. in pricipio est fortis virtus necessitas aucta. instrumentū obediens. igitur ⁊c. assumptū probat̄. ꝙ. n. virtus sit fortis patet cibo cōuenienti vigorante virtutē in principio. ꝙ etiam necessitas pꝫ. cibꝰ eniꝫ auget calorem naturalē. silr eius vapores faciūt instrumētum obediēs.

Ad primuꝫ istoꝝ pꝫ ex distinctione. dicitur eniꝫ ꝙ cibus temperatus ⁊c. in ꝓcessu facit pulsum magnū ⁊ forteꝫ respectu inanitiōis aut tēperatū respectu pulsus alioꝝ ciboꝝ cū quo tamē stat ⁊c.

Ad secundum istoꝝ dicit̄ ꝙ in ꝑncipio somni nō est virtus fortis respectu operationis pulsatilis. Contra. dictū est ꝙ cibus temperatus in ꝓcessu quādo cōuertit̄ ad sanguinē ⁊c. facit pulsum magnū respectu tēporis inanitōis. ponat̄ ergo sor. tempore inanitiōs fore vigilantē ⁊ cibo tēperato tēperate sumpto iam cōueniēter in sanguinē ⁊ sp̄ūm conuerso supueniat somnꝰ: ⁊ sequit̄ pulsuꝫ in sor. eē minorē ꝗ̄ quādo erit inanitus: q2 est in ꝑncipio somni. sed ꝙ ip̄e sit maior arguitur: q2 pulsus proueniēs a cibo tēperato iaꝫ cōuerso ⁊ digesto. dicitur ꝙ pulsus est minor ꝗ̄ tempore inanitiōis nisi iam fuerit vltimata: ⁊ ꝙ illud dictū de cibo debꝫ intelligi nisi aliud impediat vt somnus.

¶ Et pulsus etiam est maioris tarditatis ⁊ raritatis: quoniā lꝫ in calore accidat augmētuꝫ secūdū cōstrictionē ⁊ coadunatōeꝫ: tamē priuatus est augmēto qd̄ habet i hora vigiliarū ꝓpter motum calefaciētē.

¶ Primo nota. hic de mēte Auicē. ꝙ tam ex cōgregatōe caloris facta in somno ꝗ̄ ex motu eius facto ad exteriora tempore vigilie accidit augmentū in calore: verū tamē augmētum factū in calore tēpore vigilie plus promouet magnitudinem pulsus. Ex quo videt̄ patere maius esse augmētum in calore: ⁊ maiorē necessitatē tēpore vigilie. Causa aūt esse potest: q2 in somno ꝓprie nō fit augmētum nisi extēsiuū. In vigilia vero auget̄ gradualiter calor ex motu. modo plus ꝓmouet magnitudinē intensio ꝗ̄ extēsio vt pꝫ. ideo probabiliter dici posset hec duo augmēta nō fore bene cōparabilia: licꝫ cōcedere possumus etiā in somno aliqualiter intēdi. ¶ Secūdo nota ꝙ sicut in vigilia crescit necessitas euētandi ita in somno crescit necessitas mundificādi. Sicut. n. i vigilia vapores ⁊ fumi exhalare p̄nt ita i somno nō possunt: sed retinētur. Ex quo sequit̄ in somno sistolē maiorē eē diastole. ¶ Sed cōtra. q2 tunc nō minor esset pulsus in somno ꝗ̄ ad principiū. Etiā q2 sicut est maior necessitas euentādi in vigilia ita maior est necessitas mundificandi in somno. igit̄ sicut diastole vigilie maior est diastole somni: ita sistole somni maior est sistole vigilie. ⁊ per ꝯsequēs quātū maioratur in vigilia tantū in somno. ¶ Sed ad hoc ꝓbabiliter dr̄ concedēdo totuꝫ. dicit aūt hoc: q2 plus pulsus diastolē maxime percipimus: nō autē sistolē. Et ex hoc cōclude ꝙ qes inter diastoleꝫ ⁊ sistolē sequentem ⁊c. est minor ⁊ sistole velocior ⁊c. ¶ Tertio nota ꝙ est tardus ⁊ rarus propter causas superius assignatas.

¶ Et motus qdē plus est ad iflāmandū ⁊ inclinādum. ad partē malitiei cōplexiōis. Sed cōstrictio ⁊ eorum coadunatio temperate minoris sunt iflāmatiōis ⁊ minus extrahūt calorem ad estuationem.

¶ Primo nota malitia cōplexiōis calide maxime ꝓuenit ex intensione graduali caloris: q2 motus plus inclinat ad gradualē intensionē ꝗ̄ cōstrictio. iō ⁊c. ¶ Secūdo nota motꝰ multū inclinat ad intensionē gradualē per accidēs trahēdo sp̄ūm ad exteriora: vnde recipit lucem ⁊ calefactionē. secundo per se cū motus localis naturaliter sit calefactiuus. ideo bene dictū est ⁊c. ¶ Tertio nota notāter dictum esse tēperate. certū eniꝫ est ꝙ intēperata cōstrictio pōt causare caloris extinctōeꝫ. Itē eius inflāmatōeꝫ sup̱fluā: vt pꝫ in putridis ⁊ silr i effimeris cātis ex poroꝝ ꝯstrictōe seu opilatōe.

¶ Et tu qdē hoc scies ex hoc ꝙ anhelitꝰ lari ⁊ ipsius estuatio mlt̄o maiores sunt anhelitu ⁊ estuatiōe eiꝰ cuius calor ē cōstrictus propter causam q̄ similis est somno: verbi gratia. submersi i aqua tēperate frigiditatis q sit exp̱gefactus lꝫ calor constringatur ⁊ fugiat ex hoc: nō tamē augmētuꝫ anhelitus eius perueniet ad id ad quod ꝑueniet labor ⁊ exercitiū que sunt ex ꝓpinqua.

¶ Nota notāter dictū esse tēperate: q2 vbi foret excessus in frigido exēpluꝫ nō videret̄ cōueniens vbi aūt in calido valde pꝫ oppositū contingere. totum residuum satis pꝫ.

¶ Cūqꝫ bene ꝯsideraueris nō inuenies aliud qd̄ calorem vehemētiꝰ incēdat ꝗ̄ labor ⁊ motus. Et vigilie quideꝫ calorem nō efficiūt motu corporis: ita vt cum corpꝰ quieuerit non sit ipsius necessariꝰ: immo faciunt calorē propterea ꝙ spiritus ad exteriora mouetur ⁊ motus eius ad ea est secundum continuitatem ⁊ ista est eius generatio.

¶ Nota non esse intentionē Auicē. motū plus posse in calefaciēdo ꝗ̄ aliqua alia res occurrēs nostro corpori: sed intelligit hoc respectu aliaꝝ reꝝ non naturalium.

¶ Cum autem cibus digestus est i somno redit pulsus ⁊ fit fortior: propterea ꝙ virtꝰ augmentum recipit a nutriēte ⁊ redit illud quod ad profundum descenderat ad regēdum nutriens ad exteriora ⁊ ad suum principiuꝫ. Et propter hoc etiam magnificatur tunc pulsus multuꝫ. ⁊ propterea ꝙ complexiōis caliditas ꝓpter nutriēs auget̄ quemadmoduꝫ diximꝰ ⁊ instrumēti etiaꝫ auget̄ lenitas per id qd̄ ad ipsum ex nutrimēto penetrat. verūtamē sua magnitudine non auget velocitatē neqꝫ spissitudinē: quoniā hoc nō ē illud qd̄ i necessitate p̄bet augmētuꝫ. ⁊ hoc ēt nō est ꝓhibēs restaurari ex eo ꝙ necessariū ē magnitudie sola.

¶ Primo nota illud quod ad ꝓfundū descēdit ad regenduꝫ nutriēs est spiritus qui reuertitur ad exteriora ⁊ reuertitur etiā ad suū ꝑncipiū: q2. s. ad cor a quo etiam tēpore digestionis plurimū recesserat. ⁊ sic fortificat cor. ⁊ per ꝯsequēs virtutē pulsatilē: vnde pꝫ ꝙ virtus efficit̄ fortior. ¶ Secūdo nota ꝙ tūc etiā magnificat̄ multū pulsus propter duo. Primo ꝓpter virtutis fortitudinē. Secūdo ꝓpter necessitatis augmentū: lꝫ eniꝫ non sit calor gradualiter intēsus: est tamē maioratus extensiue: q2. s. multiplicata est caliditas in quāto. ¶ Ex quo sequitur in casu necessitatē augeri: ⁊ tamē caliditatē cordis non fieri intensiorē: sed solū magis extensaꝫ. ¶ Ex quo sequitur vlterius hanc cōsequētiā non valere. pulsus est in sor. maior velocior ⁊ frequētior ꝗ̄ in platone: ⁊ virtus vtrobiqꝫ ē fortis ⁊ instrumētū obediens. igitur in sor. caliditas ē intensior: sed solū sequitur ꝙ sit intēsior actu tior vel extensior. notū est eni ꝙ plus de aere requiritur ad euentandū multā caliditatē extensiue ꝗ̄ paucā ceteris paribus ⁊ magnā spirituū ꝗ̄titatē ꝗ̄ paucā: ⁊ ita de velocitate

⁊ spissitudine dicendum est. Et ex isto sequitur ꝙ stat cali-
ditatē fore intēsiue minorē ⁊ necessitatē maiorez. ¶ Tertio
nota ꝙ instrumēti obediētia augeť propter vapores ⁊c. q̄r
efficitur instrumentū humidius substantifice facta restaura-
tione sicut pz intuēti ⁊c. ¶ Nota quarto ꝙ non auget velo
citatē ⁊c. supple notabiliter q̄r propter instrumēti obedien
tiā ⁊ virtutis fortitudinē ⁊c. stat necessitatē nō augeri ꝓpter
augmentū in gradu: sed solū extensiue. quare sufficit magni
tudo. s. notabiliter maiorata. ideo ⁊c.

¶ Deinde qn̄ cū dormiēte somn⁹ ꝑseuerauerit
fiet pulsus debilis ꝓpter caloris īnati cōstri-
ctionē ⁊ virtutis cōpressionez sub sup̄fluitati-
bus q̄ euacuande erāt secundū euacuationis
modos qui sunt in vigiliis ex quib⁹ est exerci
tium ⁊ euacuatiōes q̄ nō sentiunť.

¶ Primo nota ꝙ superfluitatū que in somno retinētur que-
dam sensibiliter quedā insensibiliter expellūť. Exempla ho
rum satis patēt. ¶ Secūdo nota somno superfluēte ⁊ non
superfluitatib⁹ expulsis tempore quo naturaliter per exerci
tium ⁊ huiusmodi debent expelli virtus cōuertiť super eas
euacuādas in somno: ⁊ sic fit noua caloris ad intra retentio
propter quod pulsus cōsimiliter disponitur sicut in princi-
pio: ⁊ hoc vult Auicēna in littera.

¶ Cum aūt somnus ī principio euacuationez
īuenerit ⁊ nec īuenit aliquid ad qđ digerēdū
tendat declinabit cōplexionē ad partē infrigi
dandi. perseuerabūt ergo paruitas ⁊ tarditas
⁊ raritas ī pulsu ⁊ icessanter augmētabūť.

¶ Nota ꝙ calore intus reuocato ⁊ deficiente humido nutri
mentali in qđ agat ipsum mēbris assimilando ex ipso etiam
spiritū generando cōsumitur multū humidū substantificuz
⁊ ad eius multā ꝯsumptionē sine restauratione sequiť calo
ris resolutio ⁊ minoratio. ⁊ per cōsequēs paruificatio pl'sus
tarditas ⁊ raritas: ⁊ hoc itelligit Auicē. Et ex hoc seruetur
canon. ꝙ corpora multū inanita labore ieiunio vel euacua
tiōe nō sunt somno exponēda nisi ꝓueniat cibatio. pz cā.

¶ Uigilie etiā diuersa habēt iudicia. cū. n. dor
miens euigilabit natura sui declinabit pulsus
ad magnitudinē ⁊ velocitatē ordinate. deide
ad suā naturalē redibit dispositionē. sed subi-
ta causa euigilato accidit vt pulsus eius ilico
cū a somno remoueť q̄escat: quoniā virt⁹ corā
eo qđ subito euenit victa ē. ⁊ deide post hoc re
dibit ad eū pulsus magnus velox spissus ⁊ di
uersus ad tremorē. ⁊ quoniā mot⁹ iste est simi
lis violēto: ideo nō inflāmat ēt ipm. ⁊ quoniā
virt⁹ subito moueť ad repellendū natural'r il-
lud quod accidit. ergo mot⁹ accidūt diuersi ⁊
tremit pulsus: sed tamē secūduz hoc nō lōgo
perseuerat tēpore: imo ad equalitatez cito re-
dit: quoniā lz eius causa sit quasi fortis eius ta
men durabilitas est pauca ⁊ cognitio destru-
ctiōis ipsius est velox.

¶ Primo nota in p̄ncipio vigilie magnificať pulsus. Primo
q̄r augmētatus ē calor in somno. ⁊ per ꝯn̄s augmētata ē ne
cessitas ⁊ fortificata virt⁹. Scđo ꝓpter retentionē multorū
vapoꝝ calidoꝝ quoꝝ accidit paulatiua resolutio ī vigilia:
iđ dixit ordinate ⁊c. ⁊ hoc in corpore naturaliter ⁊ nō violē
ter euigilato. ¶ Secūdo nota ī hoie euigilato violēter acci
dit vt pulsus quiescat in p̄ncipio secūduz duplicē expōnez.
Primo vt q̄escat. i. vt non pulset hora qua dz pulsare: vl' nō
statiz magnificeť. ⁊ sic q̄escat a magnitudie. Cā ē q̄r ī subita
euigilatōe accidit subitus terror vt tāgiť in l'ra ⁊ cā pz.
¶ Explicit expoō sup̄ pulsib⁹ secūduz Jacobū Forliuieñ.

¶ Cap. XIII. De iudiciis in pulsus exercitii.

In pricipio q̄dez exercitii ⁊ dū est tēpatū pul
i sus fit magnus ⁊ fortis: ⁊ hoc q̄dem ꝓpter
augmentū caloris īnati: ⁊ fortitudinē ipsi⁹ ⁊ fit etiaz
velox ⁊ spissus valde ꝑꝑ sup̄fluā necessitatē quā fac
mot⁹. Q̄r si ꝑseuerauerit ⁊ fuerit ꝓlixū: aut lz fuerit
breue erit tñ fortissimū ⁊ destrueť: qđ ex fortitudine
ꝓuenit ⁊ debilitabiť pl'sus: ⁊ fiet ꝑuus ꝑꝑ resolutio
nē caloris īnati: sed ipse fiet velox ⁊ spissus ꝑꝑ duas
res: q̄rū vna ē augmentū fortitudinis ⁊ necessitatis:
⁊ alia ē: qm̄ virt⁹ retrahiť ne magnitudini sufficiat:
postea velocitas icessanter minuiť ⁊ spissitudo aug
mentať ſm quātitatē ei⁹ qđ ex virtute debilitať: dei-
de ad vltimū si exercitiū ꝑdurauerit ⁊ debilitauerit:
fiet pl'sus formicās ꝑꝑ debilitatē ⁊ spissitudinē for-
tē. Postea si magis superfluū fuerit: ⁊ ex ipō q̄si ad
mortē ꝑueniať efficiet quod omnia faciūt resoluen-
tia ⁊ reducet pulsuz ad hoc vt sit vermiculosus. de-
inde faciet ipsum declinare ad raritatē ⁊ tarditatem
cum debilitate ⁊ paruitate.

¶ Cap. XIIII. De iudiciis pulsuum balneatoꝝ.

Alneatio aut erit cū aqua calida aut cuz frigi
b da. si aūt fuerit cū aqua cal'a in principio ꝓue
niūt ex ea fortitudinis ⁊ necessitatis iudicia.
Cūq₃ multū resoluerit debilitabit pl'suz. Ga. quoq₃
dixit erit tūc ꝑuus tardus ⁊ rar⁹. Dicemus ergo ꝙ
debilitas q̄dē ⁊ paruitas pulsus ꝓculdubio existūt:
ꝫ aqua cal'a cū in iteriorib⁹ corꝑis calefactionē effici
et calore accidētali fortasse nō durabit: sed ad sui na-
turā q̄ ē ifrāndi redibit ⁊ fortasse durabit ⁊ permāe
bit. Q̄r si accidētalis qualitatis iudiciū sup̄auerit fiet
pulsus velox ⁊ spissus. Et si sup̄auerit qđ ex natura
sui ꝓuenit fiet tardus ⁊ rar⁹. Et si ei⁹ calefactio acci
dentalis ad tantā ꝟtutis resolutionē ꝑuenerit vt sin-
copi sit ꝓpinq̄ fiet ēt pulsus tard⁹ ⁊ rar⁹. Sz balnea
tiōis cū aq̄ frā fcē fritas si penetrauerit debilitabit
pulsū ⁊ faciet ꝑuū ⁊ efficiet raritatē ⁊ tarditatē: ⁊ si
nō penetrauerit imo calorē coadunauerit augmēta-
bitur fortitudo ⁊ crescet paꝝ ⁊ minueť velocitas ⁊
spissitudo. Ex aq̄s ꝟo in thermis existib⁹ q̄ sūt exic-
cātes duriciē ī pulsu augmētāt ⁊ ex ei⁹ magnitudine
minuūt: sz calefaciētes velocitatē ī pl'su augmētant:
si aūt ꝟtutē resoluerit erit quod iā diximus.

¶ Cap. XV. De pulsu qui mulieribus est proprius
⁊ ē pulsus pregnantium.

Ecessitas q̄dē ī eis ē multa ꝑꝑ cōitatē filii ī at
n tractōe aeris. Ipse. n. q̄si duab⁹ attrahāt neci
tatib⁹: ⁊ duab⁹ aeris attractionib⁹. Sz ꝟtus
ꝓculdubio nō augmētať: neq₃ ēt minuiť nisi q̄ꝫtū oz
ꝓpter lassitudinē paucā q̄ ꝓuēit ex pōdere p̄gnatōis:
ꝓpter hoc igiť iudiciuz ꝟtutis medie ⁊ necessitatis
fortis vincit ⁊ augmētať pulsus ⁊ fit velox ⁊ spissus.

¶ Cap. XVI. De pulsu dolorum.

Dolor mutat pulsū aut ꝓpter fortitudinē sui:
d aut q̄r ē in mēbro pricipali: aut ꝓpter lōgā mo
ram sui. Et dolor q̄dē cū ī sui pricipio fuerit
faciet ꝟtutē ebullire ⁊ mouebit ipaz ad resistēdū: ⁊
refrenandū ⁊ inflāmabit caliditatē. Fiet ergo pl'sus
magn⁹ ⁊ velox: ⁊ maioris spissitudis: qm̄ fixio ma-
gnitudinē faciet ⁊ velocitatē. Cūq₃ dolor ad finem
sue fortitudis ꝑuenerit: ꝓpter illud qđ dixim⁹ đ mo
dis ꝓcedet minorādo ⁊ redibit ad iferiora dōec ma-
gnitudinē ꝑdet ⁊ velocitatem ⁊ vicem earum sup-
plebunt spissitudo fortis ⁊ paruitas ⁊ formiculatio
⁊ vermiculatio: ⁊ si augmentatus fuerit adducet ad
raritatem ⁊ perditionem.

¶ Cap. XVII. De pulsu apostematum.

Postematum quidem alia sunt que febres
s efficiunt: ⁊ hoc aut propter eoꝝ magnitudi-
nez: aut ꝓper nobilitatē mēbri ī quo sunt. ⁊

pulsuȝ in toto corpore mutant ſm̄ mutatiōeȝ febris
propriā. ⁊ nos ipsaȝ dicemus ī loco suo. ⁊ alia sunt
que febres nō faciunt ⁊ mutant pulsum mēbri ī quo
sunt ꝓpriū per essentiā. ⁊ est etiā cū reliqui corporis
pulsuȝ mutant per accidens. s. nō ꝓpter ꝙ ē apā: sed
ꝓpter hoc ꝙ dolorē efficit. Apā aūt qȯ pulsum mu
tat aut ipm̄ mutat ꝑ speci eȝ sui aut ꝑ sui tp̄s: aut per
quātitatē suā: aut ꝑ membrū in quo est. aut ꝑ accn̄s
qȯ sequiť ipm̄ ⁊ comitať. Qȝ vero ꝑ sui spēm mutat
est sicut apā calidū ex quo ꝑ suā speciē ꝓuenit vt mu
teť pulsus ad serinū ⁊ ad tremorē ⁊ horripilatōeȝ ⁊
⁊ velocitatē ⁊ spissitudinē: nisi ei ꝯtraria sit cā hūe-
ctās q̄ ꝓprietatē serini destruat ⁊ vice ipsi⁹ vndosita
tē supplere faciat. verūtn̄ tremor ⁊ velocitas ⁊ hor
ripilatio ⁊ spissitudo ipsuȝ semꝑ comitať. ⁊ queād-
modū causaꝝ quedā sunt q̄ serrini ꝓprietatē ꝓhibēt
silr̄ sunt quedā eaꝝ que serini ꝓprietateȝ augmentāt
⁊ ipāȝ apparere faciūt. ⁊ molle quidē apā pulsuȝ fa
cit vndosuȝ. ⁊ si fuerit valde frigidū ipm̄ efficiet tar
dū ⁊ raꝝ. Duꝝ vero apā ꝓprietatē serini augmētat.
In exitura aūt cū fit collectio ipsa pulsuȝ cōuertit de
ꝓprietate serini ad vndosū ꝓprietatē ꝓpter humidi-
tatem ⁊ lenitatē que ipsaȝ sequunť: ⁊ prebet augmē
tum ī diuersitate ꝓpter suā grauitatē. velocitas āt ⁊
spissitudo alleuiať ꝓpter caloris accn̄talis qeteȝ cau
sa maturatiōis. Mutatio vero ipsi⁹ causa suoꝝ tem
poꝝ est: qm̄ dum calidū apā existit in augmento pro
prietas serini ⁊ quecūqȝ diximus sunt sicut in augmē
to ⁊ ei⁹ durities semꝑ augmentať ꝓpter extensionē
que augeť ⁊ ī tremore ꝓpter dolorē. Cūqȝ ad statū
peruenerit oīa augmentāť accn̄tia p̄ter illud qȯ for
titudinē seqť: ipm̄ nāqȝ debilitať ī pulsu ⁊ spissitudie
⁊ velocitate augmentū prebet: deīde si ꝓlōgabiť ve
locitas destrueť: ⁊ redeundo fiet formicās. Cū aūt
minueť ⁊ resoluiť aut apieť fiet pulsus fortis: ꝓpte-
rea ꝙ virt⁹ exonerabiť a pōdere ⁊ cessabit ipsi⁹ tre-
mor: ꝓpterea ꝙ dolor extensiu⁹ minueť. Secundū
q̄ntitatē vo sui: qm̄ magnū facit vt sint iste dispositio
nes maiores ⁊ magis augmentate. ⁊ paruū vt sint
rariores ⁊ ꝑuiores. ⁊ ſm̄ mēbꝝ: qm̄ ex mēbris ner-
uosis ꝓuenit augmentū in duritie pulsus ⁊ in ꝓprie
tate quā hȝ serinus ipsi⁹: ⁊ ex venenosis qdē ꝓuenit
augmentū ī magnitudine sua ⁊ vehemētia ⁊ diuer
sitas multa ⁊ p̄cipue si q̄ in eis supate fuerit arterie
sicut in splene ⁊ pulmone ⁊ nō durabit huiusmodi
magnitudo nisi quātū ꝑseuerauerit fortitudo ⁊ mē-
bra hūefacta ⁊ lenia ipsuȝ faciūt vndosum sicut cere
brū ⁊ pulmo. Mutatio vero qua apostema mutat
pulsuȝ aliquo mediante sicut apostematis pulmōis
quod facit pulsum tremulum: et sicut apostematis
epatis qȯ facit ipm̄ mictualē: et apostematis renis
qȯ facit ipsum strāgurialē et apā membri fortis sen
sus sicut stomaci et dyafragmatis facit ipm̄ spasmo
sum et sincopizantem.

Cap. XVIII. De iudicijs pl'sus accn̄tiū anime.

i Ra qdeȝ ꝓpterea ꝙ v̓tutē feruere facit et spi
ritū subito dilatat: pulsum facit magnū ad su
periora se eleuāteȝ velocē et spissum ī quo nō
opȝ diuersitatē cadere: qm̄ passio existit similis nisi
timor ei admisceať: q vna vice supet et hoc alia supe
ret vice: et silr̄ si verecūdia ei admisceať aut cōtrarie
tas ab intellectu q tacere p̄cipiat et ne ferueat ad ma
lū inferendū illi cui irasciť. Et ex delitijs qdeȝ ꝓpte-
rea ꝙ ad exteriora paulatiȝ mouēt nō ꝑuenit ad illȯ
qȯ ꝑuenit ex ira ī velocitate ⁊ spissitudie: imo est cū
ei⁹ magnitudo sufficit necitati ⁊ ē tardus ⁊ rar⁹. ⁊
silr̄ pulsus leticie: qm̄ ipse fit magnus ſm̄ plurimuȝ
cuȝ lenitate ⁊ attinet tarditati ⁊ raritati. In tristicia
vo ꝓpterea ꝙ calor suffocať ⁊ submergiť ⁊ fortitu
do debilitať opȝ vt sit pulsus ꝑuus ⁊ debilis rarus
⁊ tardus. Timor vo q subito venit pulsum facit ve
locē ⁊ diuersum ⁊ iordinatū. Sed ꝯsuet⁹ q ordiate
ꝓuēit mutat pl'suȝ ſȝ modū mutatōis sollicitudis.

Cap. XIX. De summa mutationis rerū contraria
rum nature essentie pulsus.

a B eis fit mutatio aut ꝑꝑ hoc qȯ accidit ȯ eis
ex malitia cōpl'onis. ⁊ tu quidē iā sciuisti pul
sum cuiusqȝ cōplexionis: aut ꝓpterea ꝙ virtutē con
stringūt ⁊ pulsum faciūt diuersum: ⁊ si constrictio
valde fuerit fortis erit sine ordine ⁊ absqȝ pōdere. ⁊
ꝯstrictionē qdē faciens ē oīs materialis multitudo:
siue sit apā: siue nō sit apā: aut ꝓpterea ꝙ virtutē dis
soluit ⁊ facere pulsum debilē. ⁊ oīa hec sūt sīc dolor
fortis ⁊ egritudīes aiales q̄ sunt fortis resol'onis.

Summe secunde Doctrine tertie Fen secūde sunt trede-
cim capitula.

Capitulum primum est sermo vniuersalis de vrina.

v De significationis dispositionuȝ vrine
nō opȝ credere nisi postq̄ꝫ conditiōes
obseruate fuerint.

Primo nota ꝙ vrina a medico dupliciter ꝯsiderari pōt.
primo vt causa que corpori approximata cōueniēter potest
sanitatem corpori inducere vel remouere. secūdo vt signuȝ
cuȝ eius dispositio per sensum cōprehēsa ītellectui alicuius
dispositionis corporis notitiā relinquit. Signū enim est ꝙ
sensui se offerēs in intellectu aliquid dereliquit. Ad pro
positū hic determinat Aui. de vrina secūdo modo sumpta
prout est signū: ꝓpter quod dixit vie significationis ⁊c. De
ipsa enim vt est causa alteratiua vel sanatiua determinat sa
tis secūdo cano. capit'lo de vrina. Secūdo nota ꝙ apud
varios auctores vrina dupliciter notificať. primo quantuȝ
ad nominis interpretationē. secūdo quantū ad qd rei ipsam
perfecte describēdo vel diffiniendo. primo modo duplici-
ter interpretať. Quidā eniȝ dicūt ꝙ vrina diciť quasi vna:
idest vnita renibus. Ibi eniȝ propriā vrina recipit formaȝ.
Alr̄ vrina diciť ab vrith grece qȯ latine idem est qȯ signifi
catio vel demōstratio: q2 per ipsaȝ corporis dispositōes no
scunť siue demōstrantur. Aliter vrina ab vrendo dicta est.
Est eniȝ acuta mordicatiua ⁊ fortiter abstersiua calida ⁊ sic
ca existēs secūdo cano. capitulo de vrina. ꝓpter quod ab-
stergit morfeaȝ scabiē alphāras saphati exsiccat putredinē
fluētē ab aure ⁊ ē subtiliatiua splenis vt secūdo cano. alle.
cap'lo. vt ȯ splenetico q somniabat se bibere vrinā ter ī die.
Has āt iterpetratōes tāgit Egidius roman⁹ dū dicit.

Dicitur vrina quia fit in renibus vna:
Aut ab vrith greco quod demonstratio fertur:
Aut quia quod tangit mordet desiccat ⁊ vrit.

Secūdo aliter describiť vrina ab ysaach primo vrinarū
dum dixit. Urina ē colamētuȝ sanguinis ceterorūqȝ humo
rum de nature operatōib⁹ factū: ⁊ diciť colamentū. i. aquo
sitas per colationeȝ sequestrata. Sanguine eniȝ ad gibbuȝ
epatis trāseunte cū multa aquositate vt capitulo de gene-
ratione humorū ostensum est: hanc superfluā aquositatem
opȝ a sanguine remoueri q̄ per venas emulgētes ad renes
cuȝ aliqua quātitate sanguinis secū attracta colatur ⁊ pura
transmittiť ad vesicā. Ex quo patet causa materialis vri
ne: q2. s. aquosa superfluitas illoꝝ humorum. Formalis ve-
ro q2 talis modus aquositatis. Efficiens principale ē epar:
secūdariū vero renes. Et finalis mūdificatio sanguinis a su
perfluitate aquosa: quia redderet disconueniēs ad nutriē-
dum. ⁊ forte aliqualis refocillatio vesice ⁊ vt medicus pos-
sit corporis dispositionē cognoscere. Ex quib⁹ pȝ conse
quēter se habere vrinā ad humores sicut serum ad lac vel
saltem similiter se habere ad sanguinē sicut serū ad partem
casealem ⁊ butirosam lactis. vnde Egidius hanc similitudi
nem ⁊ causas aliqualiter explicans inquit.

Ut de lacte serum se limpidus eliquat humor.
Sic liquor vrine de massa sanguinis exit.
Sanguinis vrine ē seꝝ subtile liquamē. vide ipos.

¶ Tertio nota. nõ opꝫ credere vie significatiõis ⁊c. i. signi
ficationib⁹ cõprehẽsis per vias vrine siue dispositiões nisi
ꝓsuppositis istis cõditionibus: q͛ .s. non potes euidenter ⁊
certe per vrinaꝫ significare nisi his inspectis vt patebit.

¶ O pꝫ. n. vt vrina que cõsideratˀ sit prima vri
na que in mane colligitˀ.

¶ Primo nota. non esse Auicẽ. intentioneꝫ alias vrinas ali
quo modo non fore inspiciẽdas: imo omnes vrine modos
debet medicus inspicere: sed dicit hoc ad nobis ostẽdendũ
ex qua vrina certiorẽ possim⁹ habere significationẽ: q͛ ista
est quã dicit: qꝺ tamẽ intelligẽdũ est: corpore per sex res nõ
naturales debite recto. Posset. n. ita male regi ꝙ ista prima
cõditio nihil vel paꝝ afferret iuuamẽti. ¶ Secũdo nota. ꝙ
per vrinã maxime intendimus super dispositioneꝫ epatis ⁊
venaꝝ significare ⁊ digestionẽ factam in eis: cuꝫ quantũ ad
aquositatẽ decidatˀ a digestione epatis: quantũ vero ad ipo
stasim a digestiõe venaꝝ vel membroꝝ. Per vrinã autem
collectã in mane hoc certius significam⁹. Primo q͛ cũ pre
cessit somnus nocturn⁹: in quo fit maxima humoꝝ digestio
⁊ sequestratio: plus de superfluitatibus hoꝝ erit vrine com
mixtũ ꝙ̃ alio tẽpore. ⁊ per cõsequẽs magis manifestabitur.
quare oportꝫ hãc esse vrinã primã in mane collectã. ¶ Ex
quo pꝫ. quare vrina in sero cõpleta digestione prandij non
est ita certitudinal'r significatiua: ⁊ simil'r vrina quelibꝫ alia
diurna. ¶ Tertio nota: q͛ dicit ꝑma. Cõpleta eniꝫ digestio
ne ⁊ cõueniẽter sequestratis superfluitatibus tentat natura
completã euacuationẽ facere. quare per istã poterimus cer
te significare. Alia eniꝫ longiore tempore retenta longiorẽ
⁊ maiorem quandã recipit alterationem. ⁊ per cõsequẽs re
ctum peruertit iudicium.

¶ Et non permaneat lõgo tempore ⁊ non sit
ex nocte reseruata.

¶ Primo nota duplicẽ expositionem. Prima est non perma
neat. i. violenter in vesica retineatur. secũdo nõ permaneat
scilicet postꝙ̃ emissa est ad extra: ⁊ est cõditio etiaꝫ inferius
explicãda. ¶ Secũdo nota causam esse. Ipsa enim lõgiori
tempore in vesica retẽta ꝙ̃ debꝫ recipit alterationẽ maio
rem a calore ꝙ̃ naturaliter debeat recipere. ⁊ per cõsequẽs
variatur in substãtia colore ⁊c. quare peruertit iudiciũ. Ex
tra vero nimio tẽpore reseruata alteratˀ ad corruptionẽ vel
ad aliquã varietatẽ disponitur. ⁊ per idẽ nõ sit etiã ex nocte
reseruata etiã secundũ duplicem expositioneꝫ vt pꝫ.

¶ Neqꝫ sit ille cuius est qui aquã non bibit ⁊
cibum non comedit.

¶ Primo nõ. Aquã nõ bibit: q͛ .s. abstinuit a potu. Fecit ãt
maxime mentionẽ de aqua: quia saracen⁹ ẽ qui ex lege vinũ
nõ bibit. vel forte per aquã intelligit omnẽ potuꝫ: q͛ omne
liquidũ potabile. Et cibũ non comedit: quia. s. ieiunauit vel
saltẽ nõ debitã: sed diminutã cibi assumpsit quãtitatẽ. Cau
sa aũt potus ẽ quia multũ minorat quantitatẽ vrine. quare
peruertitur iudiciũ a quãtitate sumptũ. Secũdo q͛ potu re
frigeratˀ calor ⁊ superfluitates subtiliantˀ: ipso igitur nõ sum
pto confunditˀ iudiciũ. Et de cibo similiter dicendũ: q͛ mi
noratur quãtitas ⁊ magis aduritˀ colera. quare magis tingi
tur vrina ⁊ fit ignea acuta ⁊ acuti odoris ac si esset febriens.
¶ Secundo nota nõ esse intentionẽ Auicẽ. hanc vrinam
non esse inspiciendam: sed vult ꝙ dispositio quã pretendit
huiusmodi vrina nõ est corporis naturalis dispositio. ideo
non est certa nuncia.

¶ Et non sit qui in cibo aut potu reꝫ tingentẽ
accepit sicut crocũ ⁊ casiãfistulam: quoniã vri
nam tingẽdo ad citrinitatem ⁊ rubedinẽ mu
tant: ⁊ sicut olera que tingẽdo mutant ad viri
ditateꝫ: ⁊ almuri qꝺ ad nigredinem: ⁊ vinum
qꝺ mutat vrinam secundũ suũ colorẽ.

¶ Primo nota. non esse intentionẽ Auicẽ. semper per assum
ptionẽ istarum reꝝ tingi vrinã. Contingit. n. nõ tingi secun
dum hoꝝ tincturã: q͛ tamẽ tingi potest. ideo assumptis his
rebus nõ nisi dubie significare possumus an tinctura illa sit
in vrina merito actionis caloris naturalis an merito tinctu
re illaꝝ rerum. ¶ Secũdo nota. ꝙ casia põt tingere vrinã
secundũ citrinitatẽ altero duoꝝ modoꝝ. Primo q͛ cum sit
euacuatiua secundũ partem trãsiens per vias vrine secum
ducit colerã que citrinat vrinã. Secũdo imaginãdo ꝙ licꝫ
casia sit nigra permiscetur tamẽ rei ad albedinem tendenti.
Ex permistione aũt hoꝝ resultat color rubeus ⁊ citrinus si
cut etiã de fuligine dispersa per aquã pꝫ. Similiter crocus
penetratiuus existens ⁊ multe tincture per vias vrine tran
siẽs idem operatˀ: ⁊ olera maxime diuretica vt sparagus ⁊ si
milia velocis penetratiõis. Almuri vero species salsamenti
nigri de quo fit mẽtio secunda Afforismoꝝ. cõmento illius
afforismi. Quibuscũqꝫ iuuenibus. tingit tinctura adhuc ma
gis nigra vel obscura: q͛ obscuꝝ: vel ẽ forte attractiuũ me
lancolicaꝝ materieruꝫ. Sic ⁊ medicine resoluẽtes splenem:
vinũ etiã: qꝺ maxime veꝝ est in quib⁹ citissime vinũ transit
ad renes. In alijs aũt nõ vt docet expimentum.

¶ Neqꝫ sit qui exteriora sui re tingente infece
rit sicut alcãna: quoniã cũ ex ea aliquis tingitˀ
fortasse ei⁹ vrina ex ea inficitˀ.

¶ Nota alchana arbustũ est ⁊ habet tincturã fortem ⁊ pene
trantem valde: de qua Saraceni tingunt vngues suas ⁊ fa
cit etiaꝫ ad flauedinẽ capilloꝝ. ideo si quis hac re fuerit tin
ctus est cõtingens vrinã inde tingi.

¶ Neqꝫ sit qui rem que cũ vrina aliquem hu
morem expellit assumpsit: sicut quod coleraꝫ
aut flegma expellit.

¶ Causa patet. Euacuantia enim flegma dealbant vrinam
cum ea flegma admiscendo: coleram vero citrinant: melan
coliam denigrant: vt patet.

¶ Neqꝫ se exercuit motib⁹ corporeis aut ope
rationibus aut dispositiõibus que sunt extra
cursum nature que vrine colorem mutant: si
cut ieiunium aut vigilie aut labor aut ira aut ti
mor. Omnia enim hec vrinã tingunt secũduꝫ
citrinitatem aut rubedinẽ. Et coitus vrinam
valde impinguat. Et sicut vomitus ⁊ euacua
tio: quoniã hec colorem mutãt ⁊ substãtiam q̃
in vrina esse debꝫ: similiter cũ ipsa multis per
manserit horis. Quapropter dixerũt quidaꝫ
ꝙ post sex horas inspiciẽda non est: quoniam
ipsius significatio debilitatˀ ⁊ color mutatur ⁊
hypostasis dissoluitˀ aut mutatur ⁊ fit spissior
ꝙ̃uis ego dicã ꝙ nec post horã vnam.

¶ Nota vigilie labor ieiunium tingunt vrinã ad colorẽ citri
num vel rubeũ. de timore vero dicendũ ꝙ lꝫ infrigidet tin
git tamen: q͛ trahit materias ad loca euacuationũ ⁊ ita po
test ducere colerã ad vias vrine: ꝓpter qꝺ timẽtes freque
ter non possunt vrinam. ⁊ egestiones cõtinere. secũdo quia
cõstringẽdo calorẽ põt ꝓuocare febrẽ vel aliter supplendo
litterã: vt quidã exponunt omnia hec vrinã tingũt aut sup
ple ad cruditatẽ mutãt sicut timor ⁊c. Totũ pꝫ vsqꝫ ibi.

¶ Vrina preterea tota integre colligẽda est in
vrinali magno ne ex ea aliquid effundatˀ. Et
eius quidem dispositio ilico cum mingitˀ non
est considerãda neqꝫ nisi postꝙ̃ in vrinali resi
det. Et obseruãdum est ne soleaꝫ tangat neqꝫ
ventus ne perturbetˀ ⁊ ne congeletˀ donec hy
postasis separetur ⁊ separatio compleatˀ: nõ
eniꝫ descẽdit ilico cũ mingitur neqꝫ in vltimo
fine maturatiõis. ⁊ nõ colligatur in vrinali in
quo alia fuerit vrina nisi prius fuerit ablutũ.

¶ Primo nota ꝓpter quattuor vrina est tota colligẽda inte
gre. Primo vt certe super quãtitate eius possimus significa
re. secũdo ne de contẽtis in vrina aliquid effundatˀ: q͛ per
illa etiã significamus aliquid. tertio q͛ tota simul melius cõ
seruatˀ ⁊ preseruatˀ. quarto q͛ iudiciuꝫ coloris variatur secũ
dum quãtitatẽ magnã aut paruã. ¶ Secundo nota. nõ esse
intentionẽ Auicẽ. vrinã aliquo modo nõ esse inspiciendam
statiꝫ cũ mingitˀ: immo secundũ ysaach in libro de febribus
secũda particula vrina debꝫ ter a medico ispici. s. dũ mingi

tur quãdo facit residẽtiã ⁊ quãdo fecit: cuius causa assigna
tur. qꝛ medicus debet omnes varietates in vrina cõtingen
tes aspicere. in his autem tribus accidit varietas. igitur ⁊c.
intellectus igitur Auicẽ. est ꝙ nõ soluꝫ debet aspici quãdo
mingitur vel ꝙ significatio tunc accepta nõ debet accepta
ri tanꝗ̃ per se sufficiens ad iudicãdum.

¶ Amplius vrine puerorũ significatio est par
ua ⁊ precipue infantium propterea ꝙ lacte nu
triuntur ⁊ ꝙ materia tingens in eis est quie
scens ⁊ submersa: in eorum quoqꝫ natura exi
stit ex debilitate ⁊ multa dormitiõe quod ma
turitatis significationem perneccat. Et instru
mentum quidem colligẽdi vrinam est corpus
peruiũ substãtiam habẽs nitidam sicut vitrũ
clarum aut cristallus.

¶ Primo nota. lꝫ in puero infante sit calor tãtus sicut i iuue
ne: nõ tamẽ eius vrina equalis est tincture nec equale vesti
giũ digestiõis potest apparere ꝓpter multas causas quas i
lr̃a tangit Auicen. Prima est qꝛ infantes lacte vtunẽ: quod
qꝛ est albũ facit vrinaꝫ tendere ad aliqualẽ albedinẽ: secun
dum modũ superius tactũ. secũda qꝛ materia per cuius cõ
mixtiõeꝫ cũ vrina magis vrina tingiẽ est i pueris valde sub
mersa ⁊ sopita ꝓpter plurimũ flegma abundans in pueris ⁊
propter humiditatẽ plurimã etatiuã ipsoꝝ. tertia causa est.
quia natura ipsoꝝ videẽ debilis: ⁊ somnus in eis est multus
⁊ illa vidẽtur occultare signa maturitatis. quare ⁊c. ¶ Ex
quo pꝫ in vrina pueroꝝ non apparere signa digestiõis que
merito sui caloris deberent apparere. ¶ Secũdo nota non
esse intentionẽ Auicẽ. ꝙ ex vrina pueroꝝ nõ debeat medi
cus significationẽ accipere: immo debet vt patebit: sed vult
ꝙ incertius potest significare medicus supra cõplexioneꝫ ⁊
dispositionẽ pueri per signũ sumptum ab eius vrina ꝗ̃ sup
dispositionẽ iuuenis. ¶ Et ex hoc soluũẽ dubia.

Primum videẽ per vrinã pueri nõ paruaꝫ: imo
magnaꝫ haberi posse significationem
qꝛ infra in caplo de vrinis etatum docet nos cognoscere ⁊
significare per illas. Item caplo tertio dicit deterioreꝫ esse
vrinam tenuem in pueris ⁊c.

Secundum dubiũ. non videẽ in pueris esse de
bilitatẽ nature ꝓpter quã occulteẽ
significatio vrine: qꝛ virtus digestiua in pueris ẽ valde for
tis. ideo ⁊c. assumptũ colligitur primo affo. in ꝯmento illi⁹
Qui crescũt. ⁊ sexto de regimine sanitatis p̃mo caplo.

Tertium dubiũ cõtra causaꝫ vltimã de dormitio
ne pueroꝝ: qꝛ in somno melius perficiẽ
digestio vt in p̃cedenti lectiõe. igitur debet in vrina puero
rũ magis apparere vestigiũ digõnis post somnũ. ⁊ ꝑ ꝯñs.

Ad primum istorum patꝫ non esse intentioneꝫ
Auicẽ. ⁊c. sed vult ꝙ nõ tanta po
test esse certitudo significationis.

Ad secundum põt dici in pueris nõ esse de
bilitateꝫ in cõparatõe ad cor
pora aliarum etatũ in digestiua virtute aliis paribus: qꝛ tñ
pueri plurimũ sumunt nutrimentũ ⁊ frequẽter respectu sue
molis in cõparatione ad etates alias. ideo magis a nutrimẽ
to eoꝝ calor obtundiẽ ⁊ minus sup suo nutrimẽto obtineẽ:
vñ debilis põt dici respectu nutrimẽti in eis digerẽdi: qꝛ. s.
sup totale nutrimentũ in eis digerenduꝫ ⁊ suas supfluitates
resoluẽdũ aliis ꝑibus minus obtinet calor eoꝝ ꝗ̃ iuuenis:
⁊ ꝓpter hoc põt dici natura eoꝝ aliquo mõ debilis.

Ad tertium diciẽ ꝙ lꝫ per se merito somni ma
ior debeat apparere digõnis im
pressio i vrina post somnũ: per accidẽs tamẽ multũ in pue
ris retẽtis superfluitatibus in somno ex plurimo nutrimẽto
generatis sepeliẽtibus colerã ⁊ humores calidos taliter ex
somno cõfundiẽ iudicium. ⁊ sic voluit Aui. Nõ aũt fit hoc i
aliis etatibus. De instrõ colligendi vrinã pꝫ.

¶ Scias autem ꝙ vrina quãto plus eam tibi
approximas tanto spissitudo augmentatur. ⁊
quanto plus elongas eam a te augmentatur
in ea claritas propter hoc differt ab omnibus
falsitatib⁹ que sunt in ea quibus medici expe
riuntur cum eis ostenduntur. Cum vrina in
vrinali colligitur custodienda est a mutatiõe
frigoris ⁊ solis ⁊ venti. Et oportet vt in lumi
ne aspiciaẽ ita ꝙ super eam non cadat radi⁹.
ideo ab ipso tegaẽ ⁊ sic in ea iudiceẽ de accidẽ
tibus que in ipsa apparẽt.

¶ Primo nota. ꝙ corpoꝝ liquidoꝝ diuersarum partiũ in se
cõmixtionẽ habentiũ quedã habent partiũ cõmixtionẽ ma
nifestam valde sensui: quedã vero ipsam habẽt totaliter oc
cultã. Alia lꝫ non penitus occultam difficulter tamẽ perce
ptibileꝫ: ⁊ nõ nisi de ꝓpinquo. Exemplũ secũdi vt vinũ an
tiquũ claꝝ ⁊ malnaticũ. lꝫ. n. in eo sit partiũ difformiũ per
mixtio: ista tamẽ ẽ sensui penit⁹ ignota ⁊ occulta vt in ea nul
la percipiaẽ in subtilitate ⁊ grossitie difformitas. Exempluꝫ
primi sicut mustũ nouum ebuliẽs. Exempluꝫ tertii sicut vri
na. In ea. n. ẽ partiũ grossaꝝ ⁊ subtiliuꝫ aquosarũ que sunt
limpide ⁊ clare ꝑmixtio. qꝛ tamẽ pauce sunt huiusmodi par
tes ⁊ ꝑue non nisi difficulter percipiẽ illa ꝑmixtio vel salteꝫ
nõ eque facilr̃ sicut manifesta existẽte ꝑmixtione ꝓpter qꝺ
non nisi a parua distantia ⁊ ꝓpinquo huiusmodi ꝑmixtio in
vrina ꝑcipiẽ. ¶ Ex hoc colligiẽ causa partialis dicti Aui.
Cum. n. ꝑmixtio huiusmodi difficulter ⁊ nõ nisi a ꝓpinquo
percipiatur: quãto plus remouetur vrina a visu tãto huius
modi partiũ cõmixtio magis occultatur. Unde partiũ gros
sarum aquosis partibus ꝑmixtaꝝ taliter a lõga distantia vi
sio prohibeẽ: quare visis solũ aquosis ꝑuis vria appꝫ cla
rior ⁊ minus spissa siue grossa: ecõtra vero a parua distãtia
non solũ partibus aquosis visis: sed etiã grossis secũ ꝑmix
tis iudicabiẽ vrina grossior. Huius aũt oppositũ cõuenit i
aliis liquoribus in quibus ẽ partiũ oĩno isensibilis permix
tio vt in vino aut alio: quãto eniꝫ illa sunt a visu magis re
mota tanto difficilius ꝑ illa: ⁊ si sint ꝑuia: põt oculus videre
corpora vltra distantia. ⁊ ꝑ consequẽs vidẽtur minus ꝑuia
grossiora ⁊ visum magis terminãtia. ecõtra vero contingit
de ꝓpinquo: vt pꝫ intelligẽti. ¶ Et iste canon seruit medi
co in fugiẽdo ignominias quas sepe vulgares medico ifer
re tentãtes vinũ aut syrupũ acetosum aut aliquid tale pro
vrina ostẽdũt. ¶ Ex quo infero ꝙ male erat doctus i hoc
medicus ille cui Machinardus de arcariis de Forlinio i
vrinali nouo ⁊ bene terso ostendit vinum maluaticũ ꝙ aspi
ciens medicus dixit ꝑ certo ista vrina ẽ valde cruda. Et re
spondit Machinardus: Dñe medice bonũ est ponere eaꝫ i
loco vbi ꝑfectius coquatur: deinde aspiciẽs eam dixit aspi
cite. Et ꝑ̃sente medico totũ vinũ illud qꝺ erat in vrinali po
tauit. Et hoc videns trepidus medicus admiratus est val
de. ¶ Sꝫ dices cõtra: qꝛ puluerem vel arenã potero in vri
nali ꝓiicere ⁊ cõtingit qꝺ dictum ẽ. ¶ Dicendũ est ꝙ pul
uis vel arena statim descẽdet ⁊ remanebit illi⁹ liquoris pu
ta vini visio vt prius. Tamẽ has deceptiões difficile foret
effugere cũ infinitis fere modis vrine dispositões variẽtur
⁊ frequẽter vrina diabetici nõ videtur oĩno vt dicit Auicẽ.
Silr̃ qꝛ posset cum vrina alius liquor ꝑmisceri aut ostendi
alterius animalis vrina: licꝫ conetur Auicẽ. aliquã dare no
bis cautelã salubrẽ: Tamẽ ingeniũ in euitando hanc descri
ptõeꝫ ẽ vt medicus fingat se quid tenue in vrina aspicere ⁊
ori vrinalis faciẽ multũ appropiquet: tunc. n. distincte odo
rem vrine percipiet. vel etiã vt tantũ flectat vrinale ꝙ digi
ti extremitas vrina madefiat. Postea ostẽdẽdo se velle fri
care nasuꝫ odoret ⁊ distincte: si vrina erit odorem vrine ꝑci
piet. melius nãqꝫ est hanc ꝑuã tristitiã sensui olfatus iferre
ꝗ̃ vulgi ignobilis eẽ ridiculũ. Signũ tamẽ ab ipostasi sum
ptum quãdo est in vrina medicũ valde certificat. ¶ Secũ
do nota ꝙ causa quare opꝫ custodire vrinam a radio solis
est duplex. p̃ma qꝛ alterat notabilr̃ subam vrine. secũda qꝛ
ꝑuertit iudiciũ a colore sumptũ. Radius eniꝫ solis trãsiẽs ꝑ
subaꝫ in raritate ⁊ densitate difformẽ varias coloꝝ spẽs ali
quãdo representat vt pꝫ i iride. Silr̃ qꝛ lux fortis qñqꝫ de
bilia occultare põt visibilia vt colligiẽ primo ꝑspectiue.

¶ Scito etiam ꝙ prima significatio quam vri
na habet est de dispositione epatis ⁊ viarum
aquositatis ⁊ super dispositiones venarum: ⁊

eis mediantibus alias demonstrat egritudines. Firmior tamẽ ei⁹ significatio est illa que de epate existit: ⁊ proprie de dispositione gibbositatis ipsius.

¶ Primo nota ꝙ vrina vt supra diffinit est sanguinis ⁊ aliorum humorum colamẽtum ⁊ superfluitas. ideo super dispositiones partium illarum principaliter significare possumus in quibus fit humorum quorũ ipsa est superfluitas generatio vel ipsius ab illis humoribus sequestratio. Hoc autem est epar ⁊ vie vrine. In epate eni generãtur humores. ideo ab epate in aquositate vrinali aliqua dispositio imprimitur qua super epatis dispositionem significare possumus. In effectu enim aliquo modo relucet dispositio cause. Similiter etiam cum vrina coletur in renibus alia ⁊ alia existẽte in renibus dispositiõe in vrina renum variabitur impressio. ⁊ ex consequenti super renum dispositionem poterimus significare: ⁊ similiter de vesica intelligendũ: tamẽ ista melius inferius declarabunt. ¶ Et nota ꝙ quia principaliter in gibbo epatis fit humorũ generatio quorum ipa est aquositas. ideo principalius super dispositionez gibbi ꝙ̃ cõcaui significare potest vrina. ¶ Secundo nota ꝙ licet vrina quantum ad partez aquosam decidatur ab epate ⁊ renibus pars tamen ipostasiua videtur magis decidi a digestione que fit in venis. ⁊ sic per partem ipostasiuam decisam a venis significat supra dispõnẽ epatis ⁊ venaꝝ ⁊ postea mediate super alioꝝ membroꝝ dispõnes vt melius infra declarabit.

¶ Amplius significationes que ex vrinis habentur ex septem sunt accepte generibus genere coloris ⁊ genere substantie ⁊ genere claritatis ⁊ turbulẽtie ⁊ genere hypostasis ⁊ genere quãtitatis in paucitate ⁊ multitudine ⁊ genere odoris ⁊ genere spume. Sũt vero quidam q inter hec genera ponũt genus tactus ⁊ genus saporis.

¶ Nota horum sufficientia potest sic sumi. Quelibet significatio ab vrina est sumpta a dispositiõe aquositatis vrie aut contento in ea. Si primum vel sumitur a modo substantie ipsius vrine aut a quãtitate aut a qualitate. Si a modo substantie sic est signum sumptum a grossitie ⁊ subtilitate. Si a quantitate est signum sumptũ a multitudine ⁊ paucitate. Si a qualitate vel sumitur a qualitate visibili vel odorabili. Si odorabili est genus sumptuz ab odore. Si visibili vel a colore proprie sumpto vel cõmuniter ⁊ improprie sumpto. Si primum est genus sumptum a citrinitate vel nigredine ⁊c. Si secundum a claritate turbulentia ⁊c. que colores improprie nominãtur. Aliter autem a qualitate est imediate perceptibili per eius speciem a visu. ⁊ sic est color: vel mediate ⁊ per species non ꝓprias: ⁊ sic est turbulentia ⁊ claritas. Si sumitur a contento: vel in superficie vl' in profundo. primũ a spuma. secundũ ab ipostasi ad quã reducitur nebula. ⁊ nõ videtur esse aliud signorum genus. ideo bene sunt septem Aui. etiã inuit sumptũ a gustabili ⁊ tangibili qualitate.

¶ Cũqꝫ dicimus genus coloris intelligimus illud quod visus i ea sentit ex coloribus scilicet albedinem aut nigredinẽ aut qui inter eas existũt. Et cum substantie genus dicimus intelligimus dispositionem ipsius in grossitudine aut tenuitate. ⁊ cum dicimus genus claritatis ⁊ turbulentie intelligimus ꝙ penetratio visus in ea est facilis: aut non est. Inter hoc autem genus ⁊ genus substãtie existit differentia: quoniam plerunqꝫ est substantia grossa ⁊ clara sicut albumen oui ⁊ glutẽ piscium liquatum ⁊ vitrum liquatum ⁊ oleum ⁊ plerũqꝫ est res subtilis substantie turbida sicut aqua turbida que ẽ magis tenuis ꝙ̃ albumẽ oui. Turbulentie autem causa est permixtio partium colores habẽtium extraneos fuscos aut alijs coloribus infectos qui ab aspiciẽte sensu non sunt percepti ⁊ prohibẽt peruietatẽ ⁊ nõ per se percipiũt. Inter eã vero ⁊ hypostasim existit differentia: quoniam visus plerũqꝫ cognoscit hypostasim. ⁊ iter ipsam ⁊ colorem existit differẽtia: quoniam color per totam humoris substãtiam ꝓcedit cũ maiori ꝑmixtiõe.

¶ Primo nota. Stat substantiam esse claram ⁊ tenuez. Et similiter etiam stat ipsam clarã esse ⁊ grossam: ⁊ turbulentam tenuem: ⁊ turbidaz grossam. Exemplũ primi vt albumẽ oui cristallus vitrũ. ⁊ huiusmodi. Exemplũ secũdi vt aer. Exẽplum tertij vt vitrũ nigrum. Exemplũ quarti vt aqua turbida vl' aer turbidus. Et ex hoc sequit ꝙ grossities ⁊ turbulentia nec sunt idem nec se inuicem consequunt necessario. Similiter nec raritas nec claritas. ⁊ per cõsequẽs distincte sunt signorũ genera sumpta a grossitie ⁊ subtilitate vrine ex vna parte ⁊ sumpta a turbulentia ⁊ claritate. ¶ Secũdo nota ꝙ causa turbulẽtie est cum rei ꝑuie permiscentur partes diuersorum coloꝝ: q̄r. s. opace: tante tamẽ paruitatis vt per se non possint a visu discerni. Impediunt tamen corporis cui permiscentur dyafaneitatem seu transparentiaz. Exempli gratia si aque limpide infundatur cinis statim ipsa fit turbulẽta: propterea ꝙ per ipsam diffundũtur cinerum partes non potentes per se visum immutare. nullũ eniz illorum corpusculoꝝ per se videt visus. ꝓhibent tamẽ ne mediãte ipsa aqua possit visus percipere corpora vltra distantia ⁊ hoc ẽ esse turbulentum. ¶ Ex isto colligi potest causa claritatis per oppositum. s. absentia partiũ opacaꝝ cuz presentia dyafanarum. ¶ Tertio nota ꝙ inter hanc. s. turbulentã ⁊ ypostasim est differẽtia: quoniam visus freq̄ẽter percipit ypostasim distincte ab aquositate: sed nõ percipit turbulentiaz vt pz. ¶ Aliter. freq̄ẽter percipit ypostasiz. s. partes illas sequestratas que cõgregare faciunt ypostasim in vrina: sed nõ percipit partes illas que diffuse faciũt turbulẽtiã in vrina. ¶ Aliter visus vrina naturaliter se habẽte percipit ipostasim in vrina: sed nõ turbulẽtiam. dixit autez notanter plerunqꝫ: quoniã ypostasis nõ est semper querenda in sanis vt infra capitulo de ypostasi. Que aũt sit differẽtia inter colorem ⁊ ypostasim est manifestum ⁊c.

¶ Cap. II. est de significationibus coloris vrine.

e X coloribus vrine sunt gradus citrinitatis sicut palearis. Deinde citrinus post flauus: deinde ruffus: postea citrangularis postea igneus qui tincture croci assimilatur: ⁊ ipse quidem est vehementer citrinus: postea croceus qui assimilatur capillis zabafarani: ⁊ ipse quidem est quez vocant rubeum clarum.

¶ Primo nota vrine colorationem vtplurimũ consequi materierum humoralium cũ aquositate vrine cõmixtionẽ vt. s. maiori quantitate colere permixta cuz vrine aquositate redditur vrina citrinior ⁊ minori minus. ⁊ sic de alijs lz non repugnet etiam vrinam tingi non merito cõmixtionis huius: sed simplicis actionis caloris in ipsam. In massa igitur humorali que in epate generatur plus de colera ⁊ sanguine generato erit vrine tinctura maior in corpore se habente naturaliter: minori vero ⁊ maiori flegmate erit vria minus tincta ⁊ magis ad albedinẽ tendens. ¶ Utrũ tamẽ ista vrine coloratio fiat in gibbo epatis vel ibi incipiat ⁊ additionem alibi recipiat nõ est cura. ¶ Secũdo nota colorem citrinũ sumi cõmuniter. ⁊ sic dicit de omni specie coloris nominati: ⁊ sic est genus ad omnes illas species. s. paleare flauum ⁊ ruffum. secũdo ꝓprie. ⁊ sic ẽ species contra alias species distincta coloris citrini: ⁊ est color talis qualis ẽ citri complete maturi. Primo modo sumebat in ꝑncipio capituli dũ dicebat genus citrinitatis. secũdo modo sumit dum dicebat deide citrinus. ⁊ sic est iste terminus calor citrinus equiuocus. ¶ Tertio nota ꝙ cum istis gradibus coloꝝ adinuicez solum secundũ magis ⁊ minus intẽsiue differentibus ⁊ non specie: eo ꝙ quilibz ẽ citrin⁹ color: nõ sint imposita nomina distincta. oportuit vt sumeretur eorum distinctio secunduz

similitudinez ad res exteriores colore citrio vario modo co
loratas. Et ille medicus ex istis coloribꝰ scit significare me
lius qui ipis in vrina visis scit melius rebus exterius nomi
natis aut similibus eis similare. Ex quo patet quare multū
diuersificantur auctores in nominando istos colores. Per
colorem igitur palearem intelligere debemꝰ colorem simi-
lez palee frumenti qui ab albo valde parū distat aliquid de
tinctura vel citrinitate participans. Per citrinū vero secun
do nominatum colorem iam dictuz. Per colorem autez fla
uum debemus intelligere adhuc colorem intensiue intēsio-
rem: ⁊ dicitur castaneacius: quia est sicut color citrinus ca-
stanearum quando non sunt bene mature: quia sunt satis ci
trine: ⁊ est medius inter citrinum ⁊ ruffuz. Ruffus autem co
lor est adhuc in tinctura ⁊ citrinitate intēsior ⁊ ē sicut color
auri. Color autem citrangularis est color adhuc in citrinita
te intēsior: ⁊ est sicut color arantij bene maturi in quo ē val
de intensa citrinitas. Igneus autez adhuc intensior existēs
est color talis qualis resultat in aqua tincta croco ⁊ est val-
de citrinus inter ceteros: vt patz. maxime vero citrinus in-
ter ceteros est color croceus: quia plus habet de tinctura ⁊
appellatur rubeus clarus.

Dubitatur hic si hic color est rubeus clarus: quare enumeratur inter citrinos colores.

Dicitur ꝙ secundum rei veritatem debet inter colores citrinos numerari. Quia tamē inter ceteros colores maxime appropinquat colori rubeo claro: ideo talem assumpsit denominationem.

¶ Omnes autem qui sunt post citrinum calidi
tatem significant: sed tamen secundum suos
diuersificātur gradus. Et est quidem cum ac-
cidunt propter vehementiam motus ⁊ pro-
pter dolores ⁊ propter famem ⁊ propter aque
abstinentiam.

¶ Primo nota ꝙ color palearis vrine: quia ē ad album mul
tum tendens significat aut diminutam actionez caloris aut
paucitatem materie colerice vrine substātie permixte. ⁊ per
consequens calidi diminutionem. Colores autem qui sunt
post citrinum vt flauus citrāgularis ⁊c. quia per ipsos red
ditur vrina valde tincta ⁊ intense colorata: aut causantur a
forti calido multum tingente: aut propter multe materie co
lerice permixtionem. ⁊ per consequens quilibet significat
excessum calidi. Significando enim caloris dominium si-
gnificat caloris excessum. Cum igitur inter extrema abin-
uicem per latitudinem distātia sit reperire medium inter hu
iusmodi colores dabitur mediuz medio modo significans.
Tale autem non est nisi color citrinus: ideo color citrinus
significat caloris temperantiaz. Et propter hoc dixit Aui.
Omnes autez colores ⁊c. ¶ Secundo nota ꝙ huiusmodi
colores significando intensum vel remissum calorem diffe
runt abinuicem secundum suos gradus intēsionis: vt quia
intensior citrinitas est coloris ruffi ꝗ̃ flaui: ideo intensiorez
calorem significat. ⁊ sic de alijs omnibus hoc est veruz pre
terquam de igneo ⁊ croceo. Nam licet croceus sit intensio
ris tincture: significat tamē minorem caliditatez ꝗ̃ igneus:
quia igneus significat dominiuz pure colere: croceus vero
colere ⁊ sanguinis: modo calidior est colera vt patet: vnde
significando caliditatem taliter sunt ordinandi: quia post ci
trinū flauus: deide ruffus: post croceus: post igneꝰ. ¶ Ter
tio nota istos colores contingere propter iram aut motus
superfluos ⁊ alias causas primitiuas: de quibus debet me
dicus esse sollicitus inuestigator priusꝗ̃ ꝑ istos colores ad
iudicandum prorumpat. Quare aūt ex fame siti motu ⁊ do
lore ista eueniant ē prius dictum.

¶ Post istos vero gradus predictos existunt
gradus rubedinis sicut roseus: ⁊ rubeus ob-
scurus: ⁊ rubeus puluerulentꝰ: ⁊ omnes qui-
dem sanguinis dominiū significant.

¶ Primo nota ꝙ in tota latitudine coloruz imaginamur ex
trema duo secundum maiorem ⁊ minorem tincturam scili-
cet album qui est color cum minima tinctura ⁊ nigrum cuz
maxima. Post album vero magis tinctus est citrinus: dein
de rubeus: qui plus accedit ad nigredinem. ideo dixit Aui.
post recedendo scilicet ab albo ⁊ tendendo ad nigruz plus
nigro appropinquat rubeus color. ideo ⁊c. ¶ Secūdo no
ta ꝙ sicut color citrinus supra sumebatur dupliciter: ita hic
dupliciter potest sumi rubeus color. primo scilicet commu
niter vt se extēdit ad omnes colores in littera nominatos.
secundo proprie vt se solum extendit ad determinatum gra
dum coloris rubei qui est color talis qualis est scarlati co-
lor. Primum tetigit Auicen. dum dixit. Sunt gradus rube
dinis. secunduz tetigit dum dixit. Sicut rubeus ⁊c ¶ Ter
tio nota per rubeum roseum intelligitur talis rubedo qua-
lis est in rosa vere rubea. Rubeus autē obscurus est adhuc
magis versus nigredinem declinans ⁊ maioris tincture.
Rubeus autem puluerulentus adhuc plus ad nigredinem
declinat ⁊ magis opacus. ¶ Quarto nota omnes hi signi
ficant sanguinis dominium. Differenter tamen hoc vide-
tur. Nam primus gradus rubedinis videtur magis signifi
care dominium sanguinis artarialis vel saltem subtilis spu
mosi. secundus autem venalis non pretendendo corruptio
nem aut ebulitionem in eo. tertius autem videtur significa
re ebulitionez iam fuisse in sanguine. quartus vero gradus
significat in sanguine corruptionem. Cum eniz sanguis cor
rumpitur alique eius partes incinerantur propter quod ap
paret puluerulētus. De puluerulento aūt dictū est satis.

¶ Et in omnibus in quibus est color zabafa-
rano attinens ē significatio dominij colere ru
bee. Et in omnibꝰ qui puluerulēto attinēt est
significatio dominij sanguinis.

¶ Nota primo inter omnes colores rubeus magis accedit
ad colorem zafrani. ideo ⁊c.

¶ Et igneus quidem magis significat calorē
ꝗ̃ rubeus ⁊ puluerulentꝰ: sicut colera in se ca-
lidior ē ꝗ̃ sanguis.

¶ Nota colera est calidior sanguine caliditate potentiali lz
naturali caliditate que est per spirituum participationem
sit sanguis calidior. sed de hoc alibi dictuz est supra. ¶ Ex
quo patet fortiorem pati incensionem coleram ꝗ̃ sangui-
nem. ¶ Secundo nota ex hoc sequi secundum dictum sci-
licet ꝙ igneus magis significat calorem ꝗ̃ rubeus ⁊ pul-
uerulentus.

¶ Et calor quidem vrine ī egritudinibus acu
tis incendētibus trahit ad colorem zabafara
ni ⁊ igneitatem.

¶ Hec est declaratio superius dicti ꝙ per egritudines intē
dentes intelligere debemus egritudines valde calidas acu
tas que sunt colerice.

¶ Qz si ibi fuerit tenuitas aliquā maturatiōis
significat dispositionez ⁊ ꝙ iam incepit ⁊ si nō
appareat in substātia. Si autem citrinitas for
tior fiat ⁊ vsꝗ̃ ad igneitatis perueniat termi-
nuz ⁊ ad finem: in ea significat ꝙ calor īcessan
ter processit: ⁊ iste quidez est finis citrinitatis.
Qz si in ipso claritas augmentetur calor iam se
cundū diminutionem īcedit.

¶ Primo nota ꝙ per tenuitatem in proposito nō debemus
intelligere substantie subtilitatem. Cum enim hec materiari
subtilitate peccet: principium digestionis esset eius princi-
pium ingrossationis: sed per tenuitatem debemus remissio-

nem citrinitatis siue rubedinis siue igneitatis intelligere: vt sit sensus ꝙ in egritudinibus acutis prius apparente vrina ignea si postea appareat illius igneitatis remissio est signum principij digestionis. Significat enim virtutem esse potentem in remittendo flammam colere. ⁊ per consequēs ipsam alterando ⁊ ad benignum reducendo lꝫ in substantia vrine non apparuerit ingrossatio ⁊c. ¶ Ex hoc soluitur dubium communiter hic contra hanc partem moueri solitum. Diceres enim. non apparet ꝙ possit incipere rectificatio in colore quin etiam in substantia incipiat. Eadem enim est actio qua remittitur inflammatio igneitatis ⁊ reducitur colera ad moduꝫ substantie conuenientem. Dicitur ꝙ hoc est verum: tamen stat apparere vnum alio non apparente. ⁊ hoc vult Auicenna. ¶ Secundo nota huiusmodi dictuꝫ esse verum posito ꝙ virtus sit potens ad impediendum sinthomata ⁊ prohibendum cursum materie ad aliquod determinatum membrum. vbi enim hoc non esset illud non oporteret esse signum ⁊c. vt si materia haberet cursuꝫ ad cerebrum aut cor aut ad aliquod talium ⁊c. Alias autem est signum paruificationis colere aut remissionis qualitatis eius. ¶ Tertio nota ꝙ citrinitas si augetur ⁊c. est signum augmenti caloris: quia augmentum effectus significat augmentuꝫ cause. ⁊ subdit ꝙ igneitas est finis scilicet quantuꝫ ad caloris incendium: significat enim incendium caloris maximum: lꝫ non sit finis in citrinitate. Et similiter si tenuitas post crisim non fuerit ordinata: idest si subito fiat vrina tenuis post eius multam grossitiem. Significatur enim imperfecta mundificatio vel expulsio materie. quare aliquid ex ea retinetur. Que autem relinquuntur in morbis ⁊c.

¶ Et est preterea cuꝫ in egritudinibus acutis sanguineis vrina sicut ipse sanguis mingitur apertione vene ibi existente ⁊ significat repletionem superfluam que si paulatim mingendo emittitur ⁊ est cū odore malo est significatio timoris: ⁊ timetur ex ea ne sanguis ad loca suffocantia fusus deriuetur. ⁊ peior quideꝫ ea est cum est subtilis in colore sui ⁊ dispositione. Cum autem ex ea multum mingitur est cum est significatio bona in febribus acutis ⁊ cōmixtis: quoniam est cum est significatio crisis ⁊ sanitatis nisi in principio subito attenuetur antequā sit hora crisis: quoniam tunc erit recidiuationis significatio: ⁊ similiter si tenuitas post crisim ordinata non fuerit.

¶ Primo nota non stante apertione vene adhuc de vena ad venam per viam resudationis potest aliqua portio sanguinis cum vrina expelli: que si emittitur paulatim est signum timendum: quia significat virtutem impotentem esse ⁊ materiam multam fore ⁊ corruptam: quare timendum ne talis materia repat ad principalia membra ipsa suffocando vel ad alia loca suffocationis. ¶ Secundo nota. Cum est subtilis ⁊c. est peior: tum quia sanguinem significat esse magis colericum: tum quia significatur maior impotentia virtutis. ¶ Tertio nota econtra multa vrina ⁊c. est signum crisis vt patet. si tamē attenuaretur ante crisis horam: quia scilicet minoris esset quantitatis ⁊ subtilitatis signum foret materiam iterum retineri. ⁊ per consequens recidiuationis signum.

¶ In bicteritia vero cuꝫ vrina adeo fuerit maioris rubedinis donec ad nigredinem trahat ⁊ pannum taliter tingat ne remoueri possit: ⁊ quanto plus fuerit erit sanius: quoniam cum vrina in ipsa fuerit alba aut rubea pauce rubedinis bicteritia in sua dispositione manente timetur ex ea hydropisis. Fames quoqꝫ est ex eis que vrinam vehementer tingunt ⁊ ipsam valde acuunt.

¶ Primo nota bicteritiam esse duplicem: scilicet citrinam ⁊ nigram. vtraqꝫ est cutis infectio. Citrina quidem contingens ex opilatiōe porri fellei per quem transmittitur colera ad intestina aut vie per quā ad fel aut ex multa colere abundantia in toto. Nigra vero ex opilatiōe vie per quam transit humor melancolicus ad splenem aut ex eius multa abundantia. ¶ Ad propositum de vtraqꝫ potest esse sermo. ita scilicet de nigra ꝗꝫ de citrina ⁊ de his habes tractatum decimaquinta tertij. ¶ Secūdo nota ꝙ causa huius est: quia per hec significatur virtutem super materiam que est causa antecedens bicteritie perfectum habere dominium ita vt ipsam secundum eius magnam quantitatem sufficiat euacuare. Econtra autem significatur oppositum. ⁊ per consequens complexionem epatis in posteruꝫ paratam esse corrumpi ⁊ aduenturam esse ydropisim. ¶ Nota hic per vrinam in bicteritia non soluꝫ euacuari posse coleram que est causa antecedens: sed etiam coniuncta. ¶ Secundo nota notanter esse dictum bicteritia in sua naturali dispositione manente: quia lꝫ appareat vrina pauce tincture in bicteritia si bicteritia non maneret in sua dispositione: quia scilicet intenderetur ⁊ remitteretur non oporteret timere idropem futurā: quoniam si remitteretur non esset rationabile vrinam nimis tingi. Similiter si intenderetur: quia signum posset esse ꝙ virtus esset valde potens in expellendo materiam ad extremitates. ⁊ sic non argueretur ydrops futura. Ex quo sequitur in casu laudabilius esse aliquod accidens preter naturam intendi ꝗꝫ illud ideꝫ manere eiusdem intensionis. Totum patet vsqꝫ ibi.

¶ Post vero sunt gradus viriditatis sicut vrina cuius color colori fisticorum attinet. deinde cuius color est similis colori eruginis eris: postea illa cuius est color similis colori ireos. deinde cuius color similatur indico: postea que similis est succo porri.

¶ Primo nota in proposito per viriditatem non solum intelligi colorem viridem proprie dictum: sed communiter ⁊ cum magna latitudine prout extendit se ad colorem blauum vel celestem ⁊ participantem liuiditate. ¶ Secundo nota ꝙ notanter post rubeum ponitur viridis color: quia a citrino recedendo ⁊ tendendo ad nigrum post rubeuꝫ colorem ponitur viridis: quia est nigro propinquior. ¶ Tertio nota ꝙ vt supra isti colores sumuntur a similitudine rerum extrinsecarum colore viridi diuersis modis coloratarum. non enim sunt isti colores specie distincti: sed solum secundum magis ⁊ minus differentes: nisi quis vellet proterue viriditatem causatam a frigido fore specie distinctaꝫ a viriditate a calido causata: qđ non est cōcedendum: quia per idem caliditas a lumine vel celesti influentia producta specie differret a caliditate producta a calore. Per colorem igitur fisticorum intelligere debemus colorem talem qualis est color in fisticis: que sunt grana quedam: quorum cortex siue pellicula exterior est rubei coloris: interior vero est viridis coloris clari ad albedinem tendentis plus alijs. Color autem eruginis eris est adhuc viridis iam dicto tamen aliqualiter obscurior. Color vero yreos est color lilij celestis licet secundum quosdam eius herbe. ⁊ patet adhuc ꝙ est obscurior. Cetera patent.

Primum dubium circa dicta. non videtur ꝙ color viridis secundum gradum tincture debeat poni post rubeum. maioris enim tincture est color rubeus obscurus ꝗꝫ color viridis similis erugini eris aut fisticalis. ideo ⁊c.

Secundum dubiū. videt᷑ ꝙ in ordine non debeat pōi viridis color sīlis succo

porri post colorē indicū cum sit īdicus nigro ꝓpingor.

Ad primum istorum dici potest primo ꝙ non ordinatur in gradu tincture: sed in gradu malitie: quia igitur post citrinuʒ est rubeus ⁊ post est viridis in malitia hic seruatus est ordo. vel aliter ꝙ licʒ aliquis gradus rubedinis sit maioris ticture q̃ aliquis certus gradus datus viriditatis: tota tñ latitudo viriditatis ē maioris tincture. vel dr̃ ꝙ ly post dicit ordinē doctrie.

Ad secundum vero dicit ꝙ color similis succo porri est obscurior q̃ indicus color q ē sicut color guadi de quo in ꝓposito ē sermo.

¶ Fisticalis vero significat frigiditatem ⁊ similiter omnes in quibus existit viriditas preter caʒ que erugini eris aut succo porri similatur: he namq̄ vehemens significant incendium. Verūtamē succo porri similis sanior est ea q̃ erugini eris similat.

¶ Primo nota. Fisticalis color ⁊ irealis ⁊ similis īdico significant frigiditatem: quia omnes isti colores sunt liuidi aut liuiditate participantes. liuiditas autem causatur ex mortificatione vel priuatione innati caloris: vnde vrina tendente ad nigredinem propter mortificationem caloris naturalis prius in istos transmutatur colores. ¶ Secūdo nota ꝙ viridis similis erugini eris ⁊ porralis significant vehemēs incendium. cum eniʒ predicti colores in vrina significent dominiū colere eruginose ⁊ colere prassine que sunt vehementer calide patet ⁊c. ¶ Tertio nota ꝙ vrina porralis est sanior q̃ vrina eruginosa: q2 deterior spēs colere est eruginosa cū ipsa generetur ex adustione prassine vel porralis vt dictum est supra caplo de humoribus.

¶ Et illa quideʒ que erugini eris similat post laborem significat spasmum.

¶ Primo nota per laboreʒ in ꝓposito intelligere possumus laborem corporeū: possumus etiā intelligere laborē fortem aut egritudinem. ¶ Secūdo nota duplicem spasmū hanc vrinam posse significare: spasmū. s. non ꝓportionatū ad materiam: ⁊ spasmū siccum ꝓportionatū ad materiā. Declaratio primi pʒ ex hoc. Existente. n. vrina ⁊c. significatur dominium in corpore huius colere aduste mordicantis que parata est ad os stomaci fluere ⁊ ad membra principalia si sit furiosa parata est in membris cōtractionem ⁊ spasmuʒ prouocare. Similiter post laborē spasmū siccū. Cū. n. ex labore forti sint membra exiccata ⁊ siccitati parata: ⁊ hec colera sit vstiua: cito potest spasmum causare. Similiter precedēte labore ⁊c. ⁊ apparēte tali vrina significat in membris factaʒ fore vehementem consumptionē que preparat ad spasmū. ideo ⁊c. ¶ Tertio nota ꝙ ista significat spasmum in pueris ⁊ in iuuenibus: sed in iuuenibus precedente labore cū spasmus siccus eis difficilius accidat. significat etiam in pueris: sed non oportet laborem precedere cum sint ad illud satis preparati.

¶ Viridis vero ī pueris spasmū significat.

¶ Primo nota per viridem quēlibet virideʒ intelligere possumus: quia si ē viridis a frigido contingens significat spasmum repletionalem. Si autem eruginosa vel porralis significat spasmum siccuʒ vel non proportionatū vt dictum est. ideo non limitauit.

¶ Que vero colorem ireos habet frigiditateʒ vehementem secundum plurimum significat ⁊ ante ipsam precedit vrina viridis. Et quidam dixerunt. ꝙ significat venenum in potu fuisse haustuʒ: ⁊ si fuerit in ea hypostasis spes erit vite: ⁊ si nō: timet ei. Herugini vero eris similis vehemētē significat ꝑditiōeʒ.

¶ Primo nota per hūc colorem viridem antecedentem nō debemus intelligere eruginosum vel porralem cum fiant a vehementi calido hic autem a frigido: sed debemus intelligere aliquem de alijs vt fisticalem. ¶ Secundo nota ista significat frigiditatem vehementem: quia mortificationem caloris naturalis: significat enim venenuʒ frigidum ⁊c. mortificans calorem. ¶ Tertio nota ꝙ apparente ypostasi ali-

quali ⁊c. q2 significat dominiū virtutis aliqualē expellendo materiam ⁊c. ecōtra vero ē signuʒ pessimū significādo mortificationē ⁊ debilitatem. ideo ⁊c.

¶ Graduum autem coloris nigri alius est niger qui ad nigredinem tendit secūdum viam coloris croci sicut est ī icteritia ⁊ significat colere rubee spissitudinem ⁊ eius adustionem ⁊ coleram nigram que accidit ex colera rubea ⁊ significat icteritiam. Et alius est qui ex fusco prouenit ad nigredinem ⁊ significat coleram nigram. Et ali⁹ niger qui prouenit ex viriditate ⁊ colore indico simili ⁊ significat coleram nigrā puram.

¶ Primo nota ꝙ colera rubea cuʒ fuerit inspissata fit magis opaca: vnde acquirit colorē similem croco in quo est etiam tinctura versus nigredinem tendens. Similiter cum colera rubea aduritur idem conuenit. ideo significat ⁊c. vt dicitur in littera. ¶ Secūdo nota ꝙ vria nigra nigredine perueniente ex colore fusco significat melancoliā innaturalem scilicʒ factam ex naturali ⁊ non per adustionem. prius enim q̃ vrina fiat tincta colore nigro ipsa efficit aliqualiter opaca vel obfusca: quia nō statim a primo modo cum ea fit magna permixtio humoris melancolici iaʒ dicti. ⁊ sic procedit quousq̄ perfecte denigretur. ¶ Tertio nota colera nigra pura fit maxime a nigro mortificante: quia non fit cum ea alterius humoris permixtio. in alijs autem non fit ipsa sic pura ꝓpter adustionem sicut patet. Quia igit precedente viriditate significatur fortis infrigidatio. igit ⁊c. tunc. n. omnes humiditates tendūt ad nigredinem.

¶ Et ad summum quidem vrina nigra significat aut vehemens incendiuʒ aut forte frigus aut mortem aut caloris naturalis superationeʒ aut crisim ⁊ expulsionem nature qua ipsa colere nigre expellit supfluitates.

¶ Primo nota ꝙ vrina potest fieri nigra aut ꝓpter magnā admixtionem humoris nigri. ⁊ sic significat purgationem ⁊ crisim bonam vel malam: aut propter alterationem in substantia vrine contingentē: ⁊ hec ē duplex: calefactio ⁊ sic est adustio: aut infrigidatio: ⁊ hec iterū est duplex vel per viaʒ resolutionis vel euanescentie caloris naturalis. ⁊ sic est caloris separatio: vel per positiuam infrigidatōeʒ: ⁊ sic est forte frigus. Bene igitur dictum est in littera ꝙ omnis vrina nigra aut significat purgationem vel incendiū vel forte frigus ⁊ mortificationem caloris aut separationem caloris. ¶ Et huic consonat ꝙ ab egidio in metro dicitur. ¶ Nigrior vrine facies incōmoda febris Quartane. soluit mortem portendit. adurit. Sub morte comprehendit vtrunq̄ frigus. ¶ Ex his patet solutio ad duo dubia. Primuʒ quia Galie. primo de crisi dicit vrinam nigraʒ significare aut forte frigus aut vehemens incendium. Auicen. tamen plures ponit significationes. secundum que differētia est inter forte frigus ⁊ separationem caloris naturalis. Ad hec duo satis patet solutio per iam dicta.

¶ Que autem ex incendio est cognoscitur: quoniam illic est fortis ardor ⁊ ante ipsam fuit vrina citrina vel rubea. ⁊ hypostasis est diuulsa ⁊ inequalis ⁊ incontinua ⁊ non est vehementis nigredinis: immo trahit ad colorem croci ⁊ citrinitatem aut ad fuscitatem ⁊ si ad citrinitatem trahit significat multam hicteritiam. Verumtamē quod ex frigiditate fit cognoscitur vt ante ipsaʒ habeatur vrina que ad viriditatem trahat aut liuiditatem: ⁊ est sedimē paucum iunctum ac si esset siccum ⁊ nigredo in ipsa est purior. Et est etiam cum inter duas complexiones differentia notatur: quoniam quando cum vrina nigra fortis odor fuerit si

gnificabit caliditatem: ⁊ cum fuerit cũ ea odoris priuatio: aut fortitudinis eius debilitas significabit frigiditatem. Cum enim natura valde fuerit superata odor non erit in vrina. Illud autem ꝙ ex casu caloris accidit innati cognoscit̃ propterea ꝙ ipsum sequit̃ fortitudinis casus ⁊ eius dissolutio.

¶ Primo nota illic est fortis ardor propter adustionem. Similiter antecedit vrina citrina: q̃ de remissa citrina ꝓceditur ad intẽsam: q̃ de remisso calore ⁊ adustione ad intẽsiorez. similiter ypostasis diuulsa propter fortem ebulitionez. ⁊ per idem inequalis ⁊ trahit ad colorem croci ꝓpter vestigia materie colerice ibi remanẽtis. ⁊ si trahit ad citrinitatez significat multam bicteritiaz significãdo multũ materie colerice dominium. Totũ pȝ vsq̃ ibi.

¶ Et illud quidem quod accidit secũdum modum purgationis crisis cognoscitur sicut qđ accidit in fine quartanarum ⁊ cũ splenis egritudines resoluuntur ⁊ dolores dorsi ⁊ matricis ⁊ febres melãcolice ⁊ nocumẽta q̃ ex mẽstruorũ accidũt retentiõe: ⁊ retentio eius qđ ex sanguĩe fluere solebat per anũ ⁊ precipue cum natura ⁊ ars in prouocando iuuant: ⁊ sicut accidit mulieribus quarũ mẽstrua retinentur ⁊ nõ retinet natura sanguinis superfluitatem: propterea ꝙ ante ipsã precessit vrina indigesta aquosa: ⁊ propterea ꝙ post ipsam adueniet corpori alleuiatio ⁊ erit ipĩus quãtitas maxima copiosa. Et si nõ ita vria fuerit nigra signum erit malum ⁊ precipue in acutis egritudinibus: ⁊ quãto plus si eius quantitas fuerit pauca: quoniã ex sua paucitate est sciendũ ꝙ humorẽ iam destruxit adustio: ⁊ quãtomagis fuerit grossa erit deterius: ⁊ quãtomagis fuerit tenuis erit minoris malitie.

¶ Primo nota cũ tribus conditiõibus ponitur vrina nigra in corpore apparens esse signũ crisis bonũ prima ꝙ in multa quãtitate egrediat̃. Secunda ꝙ ad illã euacuationem sequatur alleuiatio. Tertia ꝙ antecesserit vria aquosa idigesta ⁊ non citrina nec liuida vel viridis. istis. n. conditõib⁹ deficiẽtibus ẽ signũ malũ propter causam oppositã. ⁊ quanto paucior ⁊ grossior tãto deterior. ⁊ causa in lr̃a tangit̃.

¶ Et est quidem cũ accidit vt vrina nigra aut rubea obscura mingat̃ propter vini potionez quod huius habet colorem cum nullo modo natura aliqd in eo opata fuerit ⁊ exierit secundũ suam dispositõez: sed ĩ hoc nõ ẽ timor.

¶ Nota vt colligitur quarto de interioribus sicut debilitata virtute stomaci cõtentiua ⁊ fortificata expulsiua efficitur diaria ita virtute epatis contentiua debilitata: ⁊ renum: ⁊ atractiua renũ fortificata fit vrine diaria: que appellat̃ diabetes in qua contingit potum totaliter indigestum expelli virtute in ipsum non operante aut est propter nimiã quantitatem potus virtutem iterum irritantem vt ipsa ad expellendum promoueatur ⁊ non ad retinendũ ⁊ in isto casu nõ est timor lȝ bene in primo.

¶ Et est cum bone crisis significatio existit ⁊ ĩ acutis egritudinib⁹ sicut si eger eã tenuẽ minxerit ⁊ fuerit ĩ ea suspẽsio in partib⁹ diuersis: multotiẽs enim significat sonitũ capitis ⁊ vigilias ⁊ surditatem ⁊ desipiẽtiam ⁊ precipue si paulatim eam minxerit: ⁊ in longo tempore fuerit suspẽsa: ⁊ fuerit eius odor acutus: ⁊ fuerit cum febribus: quoniam tũc vehementez significabit capitis sonitum ⁊ desipientiam: sed quando affuerit ibi insomnietas ⁊ surditas ⁊ desipientia ⁊ sonit⁹ capitis significabit sanguinis fluxũ ex naribus.

¶ Nota apparente vrina cum ypostasi ⁊ si sit pauca cũ constantia virtutis in acutis significatur crisis per aliam regionem: vnde diuertitur materia a vijs vrine. ⁊ per consequẽs remanet vrina in quantitate pauca ⁊ subtilis: ⁊ proprie si apparet dolor capitis ⁊c. tunc. n. significatur crisis futura per fluxum sanguinis narium. ¶ Sȝ diceres contra est auctoritas ysaach qui dicit oppositum. Item hec vrina dicit priuationem digestionis. Item hec vrina significat impotentiaz virtutis. Et tunc patet solutio.

¶ Et est etiam cum existit causa lapidis in rene. Ruffus inquit vrina nigra bona est in egritudinibus renum ⁊ egritudinib⁹ lapidis que ex humoribus proueniunt grossis ⁊ est significatio mortalis in egritudinibus acutis. dixit etiam ꝙ vrina nigra est mala in egritudinibus renum ⁊ vesice cum vehemens ardor ibi adest. considera ergo alia signa. Vrina nigra in senibus non est bona propter illud quod scis: neq̃ venit in eis nisi ex corruptiõe mala. Et similiter in mulieribus vrina nigra post laborem significat spasmũ. Ad summum vero vrina nigra in principio febriũ est pernitiosa. ⁊ similiter in earũ fine q̃ñdo nõ cũ ea fuerit alleuiatio neq̃ significauerit crisim.

¶ Nota ꝙ propter tres causas merito dispositionis renum ⁊ viarũ vrine potest vrina exire nigra. Primo propter materiam lapidis qui in lõgo tempore combustionez recipit ⁊ cum euacuatur vrina tingit ipsam colore nigro. ¶ Secunda causa potest esse propter vlcerationem ⁊ excoriationem ad quam sequitur sanguinis permixtio cum materia vrine. ¶ Tertia causa põt esse fortis adustio ⁊ caliditas adurẽs in partibus renum existens propter quã materie ibi adurũtur ⁊ ad colorem nigrum perducũtur. ¶ Ad propositum in primo casu est signum bonum: in alijs aũt duobus est signum malum vt pȝ. ⁊ sic colligitur apparens cõtradictio in textu: quia prius dixerat ipsaȝ bonã: ⁊ postea dicit ipsaȝ malã ⁊c. ideo non solũ vrina: sed etiam alia signa sunt considerãda. Residuum patet vsq̃ ibi.

¶ Vrina autem alba secundum duas intentiones est scienda. Vna earum est cum ipsa est tenuis trãslucẽs: quoniam vulgus quod translucens est album vocat sicut est vitrum quod est clarum ⁊ crystallum claram vocat albam. Et altera est que pro certo est alba cui⁹ color est disgregatiuus visus sicut lac ⁊ pergamenum: ⁊ ista quidem non traslucent vt visus in ipsa penetret. trãslucẽtia. n. pro certo nõ ẽ nisi omniũ colorũ priuatio.

¶ Primo nota per corpus translucẽs in proposito intelligere debemus transparẽs siue dyafanũ: per quod vel mediante quo videre possumus corpora vltra distãtia: sicut est aer aqua cristalũ ⁊c. ⁊ talis vt mãifestũ ẽ: ẽ aliqua vrina. ¶ Secundo nota ꝙ huiusmodi trãslucẽs est duplex: q̃ quoddaȝ clarum ⁊ quoddã non clarũ. Clarum translucens est corpus dyafanuȝ determinato colore participãs sicut est aqua aut cristalus. non clarũ vero est illud quod aliquo determinato colore participat: lȝ non tanto ꝙ terminet visum sic ꝙ per ipsum non possit videre visus corpora vltra distãtia sicut ẽ vinum rubeũ aut vitrũ rubeũ vel azurũ ⁊c. ¶ Ad ꝓpositũ vrina trãslucẽs p̃mo modo est illa que est primo modo alba que ꝓprie nõ alba: sed candida debȝ appellari: sicut via celi lactea dicitur candida ⁊ est subtilis. vrina enim nõ reddit̃ grossa nisi per admixtionẽ materie humoralis: que facit ipsaȝ coloratã colore proprie dicto. ¶ Tertio nota illa que vere est alba hȝ colorẽ vere albũ: sicut ẽ color lactis: ⁊ dicit̃

disgregare visum per lucẽ ⁊c. ¶ Nota tamẽ hunc colorem
quãdoqȝ esse intensuȝ multũ: ⁊ tũc ẽ opaca visum terminãs
quandoqȝ est remissus. ⁊ sic cum illa albedine stat aliqualis
trãslucentia. ¶ Ex quib⁹ sequit̃ primo non quẽlibȝ colorẽ
esse sufficientẽ visum terminare: immo cũ colore stat diafa-
neitas in eodẽ. Sequit̃ secũdo ex dictis Auicẽ. non quodli
bet mixtũ esse vere coloratũ colore ꝓprie dicto sicut ponit̃
de vrina in qua est vera trãslucẽtia que ẽ totalis coloris pri
uatio lȝ possit exponi vt dictuȝ est. ⁊ plura alia possumus ex
his cõcludere. ¶ Patet etiã vlteri⁹ solutio ad quoddã du
bium moueri solitũ contra litterã Auicẽ. dicentis ꝙ vrina
alba primo modo ẽ tenuis: quia stat aliqđ corpus grossum
esse translucẽs vt cristalus. Dicitur cõcedendo antecedẽs
⁊ negãdo cõsequentiã. nõ. n. fit vrina grossa nisi per admix-
tionẽ corpulenti grossi. Si igit̃ ipsa foret grossa ipsa foret al
ba secundo modo. ⁊ nõ quia vera albedine.

¶ Album igit̃ secundũ intentiõem translucẽ-
tis significat frigiditatẽ omnino ⁊ est auferẽs
digestiõis fiduciam. ⁊ si cum grossitudine fue
rit significabit flegma.

¶ Primo nota ꝙ tinctura in vrina causat̃ secundũ quantita
tem actiõis caloris in aquositatẽ vrinalẽ que si fuerit parua
apparet peruia in vrina tinctura vt supra dictũ est. Causat̃
etiã ex permixtiõe maxime colere cum ea ipsaȝ tingente aut
alioꝝ humoꝝ ipsam aliqualiter colorantiũ. Dum igit̃ appa
ret vrina taliter alba vt dictũ est cum in ea sit omniũ coloꝝ
ꝓuatio significat̃ omnino nullã fore impressionẽ caloris na-
turalis digerẽtis: cũ etiã sit sine permixtione alioꝝ humoꝝ
significat a calido nullã in venis fieri permixtionẽ. digestio
aũt fit permiscẽdo. ¶ Secũdo nota hoc totũ qđ dictum est
esse veꝝ supposito ꝙ non sit opilatio in copore ⁊ maxime in
vijs vrine aut ꝙ nõ sit raptus materie ad aliqđ aliud mem-
brũ vel aliquã aliam partem nostri corporis. Hoc eniȝ sup
posito veruȝ est dictũ Auicen. alias aũt non: vt patet in fre
nesi ⁊ multis alijs casibus.

Dubium primũ circa dicta. vrina alba iam dicta
quãdoqȝ ẽ signũ frenesis qđ est aposte
ma calidũ cerebri. igit̃ ⁊c. pȝ cõsequẽtia ⁊ colligit̃ assumptũ
quarta afforismoruȝ. primo afforismo. Quibuscunqȝ vrine
fiunt limpide ⁊c.

Secundum dubiũ. non videt̃ ꝙ auferat fidu-
ciam digestiõis: q2 sic aufert fidu
tiam salutis. ⁊ sic signa cruditatis forent signa mortis: cuius
oppositũ tangit̃ primo afforismoꝝ a Galie. in cõmento illi⁹
afforismi. Paroxismos ⁊ consistentias.

Ad primum dicit̃ ꝙ significare potest freneſiȝ
materia habẽte raptũ ad cerebrũ
⁊ hoc supra dictũ ẽ. tũc aũt apparebũt huiusmodi signa.

Ad secunduȝ dicitur probabiliter conceden-
do. vel dr̃ ꝙ aufert digestioneȝ
de proximo: q2 cito nõ digeritur materia ⁊c.

¶ Sȝ alba ꝓ certo nõ erit nisi cuȝ grossitudĩe.

¶ Primo nota per albam intelligit hic albam vrinam albe-
dine distincta cõtra trãslucentiã: hec aũt albedo nõ potest
esse in vrina sine grossitie substãtie. cum eniȝ vrinalis aquo
sitas de se sit trãspens ⁊ diafana nõ cõtingit ipsaȝ videri ve
re albã nisi per admixtionẽ alicuius humoris cũ ea ad albe
dinem tendẽtis cuiusmodi ẽ flegma aut sanies.

¶ Et eius quideȝ alia est cuius albedo est mu
cilaginosa ⁊ significat multitudinem flegma-
tis ⁊ humoris crudi.

¶ Primo nota ꝙ vrina alba mucilaginosa significat flegma
tis abundantiam. In ter omnes eniȝ nostri corporis humo
res solũ flegma est mucilaginosuȝ. ¶ Secũdo nota vnctuo
sa significat liquefactioneȝ adipis: q2 lȝ adeps per se nõ pos
sit vrine permisceri: sed ei supnatet: attñ cuȝ miscet̃ alijs ma
terijs vt flegmati potest eidẽ ꝯmisceri: vt pȝ. ¶ Tertio no
ta per albulã debemus intelligere reȝ albã sicut ẽ aqua flu
minis dum ẽ turbulẽta parum. Albula eniȝ vt dicit vgutio
est quidã fluuius antiquus sic vocatus tempore suo hodier
no die vocatus tiberinus a tiberino rege ibi mortuo. signifi
cat. n. flegmatis liquefactionẽ: q2. n. flegma est peruiũ. ideo
nõ nisi paꝝ vrinã cum dissoluit̃ reddit turbulentam.

¶ Et alia est cuius albedo ẽ vnctuosa ⁊ signi-
ficat adipis liq̃factionẽ ⁊ alia ẽ cuius albedo ẽ
silis albule: ⁊ significat flegmatis liquefactio
nẽ q̃ accidit aut accidet. Et alia est cuius albe
do ẽ silis albedini q̃ ẽ in fungo cũ tenuitate ⁊
sanie ⁊ significat exituras vlcerosas ĩ instris
vrine: ⁊ si absqȝ sanie fuerit erit ꝓpter supatio
nẽ materie mlte crude nõ mature. Et est cũ ẽ
cũ lapide vesice. Et est alia q̃ spermati similat̃
que est cũ flegmaticoꝝ apostematũ adest cri
sis ⁊ laxitas iterioꝝ ⁊ egritudinũ que ex fleg
mate accidũt vitreo. cuȝ vero vria spermatis
similis existit ⁊ nõ est secũdum modũ crisis ẽ
propter apostemata flegmatica: immo cuȝ in
primis prouenerit pronosticabitur appople-
xiam aut paralysim.

¶ Primo nota in fundo reperitur quãdoqȝ albedo quedaȝ
ad densitatem aliqualiter tendens ⁊ videtur sanies. quare
vrina ei similis existẽs significat vlcerationem in vijs vrine
a qua humiditas fumosa eleuat̃ ⁊ ꝑmiscet̃ vrine. ¶ Secun
do nota ꝙ in hoc habem⁹ regulã ad sciendũ vtꝝ vlceratio
sit in locis ꝓpinquis vel remotis scđm maiorẽ vel minoreȝ
ꝑmixtionẽ materiei saniose cũ materia vriali: sicut ẽ de ege
stionib⁹ in disinteria. Signũ etiã habemus distinguẽs vtꝝ
vlceratio sit in virga aut in collo vesice an distantius: q2 in
ꝓmo casu exit sanies vt plurimũ. In scđo aũt post aut ꝑmix
ta simul. ¶ Tertio nota ꝙ cũ in principio fuerit vrina sicut
sperma significat maximã exuberantiã spermatis qđ iã mo
uetur sinthomatice a virtute ab eo grauata: sed hoc existẽte
periculũ est appoplie aut paralesis. ideo ⁊c.

¶ Et cuȝ in omnibus horis febris alba super-
uenerit vrina cito in quartanã cõuertetur. Et
plumbina qdẽ sine hypostasi ẽ valde mala.

¶ Primo nota p egritudines in ꝓposito intelligere debem⁹
cronicas. Per omnes aũt horas intelligere debem⁹ magnũ
aut longũ tẽpus in quo cõtinue apparet vrina talis. ¶ Se
cundo nota ꝙ hec significat ꝑmutationẽ fe. ad quartanaȝ.
cũ. n. longo tpe ꝑmane alba significat abundantiã flegma
tis crudi frigidi idigestibilis: sed flegmate lõgo tpe retento
nõ digesto ipȝ ingrossat̃: eo ꝙ ei⁹ subtile resoluit̃ ⁊ grossum
terrestre retinet̃: ⁊ sic cõuertit̃ ad humorẽ mlicũ: quo multi
plicato seqt̃ febris quartana: vt pȝ ĩ ipsa accẽsa putredie.

¶ Et lactea etiam in acutis egritudinibus est
perniciosa.

¶ Nota vrina exñte lactea significatur humorum cruditas
⁊ indigestibilitas ⁊ in febre acuta ẽ necessaria cita termina-
tio cum accidẽtia acuta nõ lõgo tẽpore virtus possit tolera
re: vnde sequitur vrinã esse perniciosaȝ.

¶ Albedo preterea vrine in febribus acutis
quocũqȝ modo fuerit post tincturam que pre-
cessit significat ꝙ colera rubea ad aliqđ mem-
brum declinauit: quod apostemat̃ aut ad flu
xum vẽtris ⁊ ꝙ magis significat ꝙ declinauit
ad caput. Et similiter cũ vrina rubea est in fe-
bribus: deide subito fit alba significat desipiẽ
tiam. Et cum vrina in sanitate perseuerauerit
in colore albo significat priuatõeȝ digestiõis.
Et albule similis q̃ lacti similatur acetoso ĩ fe
brib⁹ acutis mortẽ significabit aut pthisiȝ.

¶ Primo nota albedo post tincturam ⁊c. q2 colera maxime
est illa cuius ꝑsentia tingitur vrina. iam. n. dominatur cole
ra cum sit egritudo acuta: sequitur igitur ꝙ colera aut tran
sit ad intestina aut aliud mẽbꝝ ⁊ illud apostemat̃ ⁊ maxime
ad cerebrum ꝓpter leuitatem suam.

¶ Scio autem ꝙ possibile est vt vrina sit alba
⁊ cõplexio calida ⁊ colerica: aut vria rubea ⁊

complexio frigida flegmatica. Colera.n.rubea cũ declinat a via vrine ⁊ non admiscetur vrine remanet vrina alba. Debes ergo vrinã albã ↄsiderare: quoniã si fuerit eiꝰ hũor multus ⁊ luminosus ⁊ ipsius sedimen multum ⁊ grossum ⁊ eiꝰ substãtia cũ hoc trahit ad grossitudinẽ: debes scire ꝙ albedo est ex frigiditate flegmatis. Sꝫ cũ vrina nõ fuerit lumĩosa clara neqꝫ eiꝰ sedimẽ multũ neqꝫ ꝑuia ⁊ albedo ad fuscitatẽ traxerit scire debes ꝙ colera rubea ẽ occl'tata: ⁊ si egritudĩe acuta fuerit alba ⁊ fuerit in ea significatões salutis ex qbꝰ nõ timet phrenesis ⁊ q̃ sunt sicut ipm debes scire ꝙ colera rubea declinauit ad aliũ cãnalẽ ⁊ ad intestina ⁊ accidet ei constrictio.

¶ Totum pꝫ vsqꝫ ibi. Accidit ↄstrictio. ¶ Nota ꝙ ista particula põt tripliciter exponi. pmo accidit cõstrictio.i. corpori accidet colere retentõe per vias vrine euacuet: sed ꝑ aliã regionẽ. vna eniꝫ euacuatiõe impedita auget euacuatio ꝑ aliã regionẽ iuxta sententiã Hypo. decimo affo. vrina multa. secũdo accidit cõstrictio.i. occultatio colere quousqꝫ natura ipsaꝫ per aliã viaꝫ aut eandẽ expellere inceperit. tertio exponit. aut accidit cõstrictio.i. intestinoꝝ lesio. Dum enim dicit per aliũ canalẽ intelligit viam secessus siue intestinoꝝ. colera nanqꝫ per hãc viã expulsa ledet intestina ⁊ mordebit ea acuitate sua: cui cõsonat littera in margine posita que loco de ly cõstrictio hꝫ excoriatio: vt pꝫ intuẽti.

¶ Causa vero ob quã vria existit rubea ĩ egritudinibꝰ frigidis ẽ vna haꝝ rerum aut fortitudo doloris qui colerã rubeam resoluit sicut in colica accidit frigida.

¶ Primo nota per colicam frigidam intelligere debemus a materia frigida dependentẽ sicut a flegmate vitreo aut aliquo tali. potest eniꝫ ⁊ ab alijs causis colica contingere sicut a fecũ retentõe aut a calido apostemate intestini colon. ⁊ sic de alijs. ¶ Secũdo nota ꝙ doloris fortitudo est causa magne tincture in vrina multis ex causis. Prima qꝛ ex forti dolore in toto prouenit inflãmatio caloris. Ex forti enim dolore nascitur fe. effimera vt colligit pma quarti tractatu de febribus effimeris. inflãmato aũt calore in toto fortius tingitur vrina. secũdo qꝛ calore ⁊ inflãmatiõe in toto a dolore causato humores acuũtur versus etiã materiã colere trahũtur: ⁊ ex cõsequẽti multiplicat colera. ⁊ sic de ea plus cõmiscetur vrine. tertio qꝛ colera plus tingit ⁊ vrine mixta plus eam tingit. ¶ Tertio nota ex dolore fit in venis motꝰ ⁊ agitatio humoꝝ maxime calidoꝝ ⁊ eorũ sparsio rursus ⁊ subtiliatio. quare magis vrine ꝑmiscent ⁊ ipsam magis tingunt. ⁊ hanc causaꝫ puto intellexisse Auicẽ. in lr̃a dum dixit. coleram dissoluit ⁊c. ¶ Sed circa dicta sunt duo dubia.

Primum non videt ꝙ secundũ viã Auicen. dolor causet tincturã in vria: qꝛ totaliter dissoluit coleram. igit paucificat eã: sed paucitas colere est causa minoratõis tincture sicut multitudo est causa maiorationis. ergo ⁊c. pꝫ ↄsequẽtia cũ antecedẽte.

Secundum dubiũ est: qꝛ forti existente dolore ad locũ doloris cõcurrunt aut attrahũt materie maxime colerice q̃ sunt fluere paratiores: ꝫ fluxus huius materie ad locũ doloris facit materias deuiare a vijs vrine. ⁊ per cõsequẽs minus tingi vrinã.

Ad primum dicitur ꝙ per dissolutionẽ intelligit subtiliationẽ cui dato ꝙ cõiungatur aliqua colere resolutio coniungit etiã ipsius noua generatio. Sicut eni per inflãmationẽ humor colericus resoluitur ita humor nõ colericus in colerã cõuertitur.

Ad secundum dicitur ꝙ nõ tota materia colerica fluit ad locũ doloris: ꝫ secundũ magnã eius partem. vel dicitur ꝙ non soluꝫ ad locum doloris: sed etiã ad loca ꝓpinqua attrahũtur materie: huiusmodi aũt sunt renes ⁊ intestina. iõ ⁊c.

¶ Aut opilatio q̃ facta fuit ex superatiõe flegmatis in cãnali q est iter fel ⁊ ĩtestina: quapropter fel ad intestina naturaliter nõ descẽdit sicut solebat: ĩmo vriẽ societas ẽ ei necẽia cũ qua egrediat: quẽadmodũ accidit ĩ colica frida.

¶ Nota ꝙ stãte colica si fiat opilatio pori fellei per quẽ trãsmittit colera ad intestina calida nõ transeunte ad intestina: sed econtra redeunte ad vias vrine permixta vrine magis ipsam tingit. Ex quo patet differẽtia inter hanc causam tincture ⁊ precedentem causam.

¶ Aut ꝓpter debilitatẽ epatis ⁊ sue v̓tutis defectũ que inter aquositatẽ ⁊ sanguinẽ separationẽ facere nõ valet: sicut accidit ĩ hydropisi frigida ⁊ in egritudinibꝰ debilitatis epatis secundũ plurimũ: quoniã ꝓpterea vrina ẽ similis loture carnis recentis.

¶ Primo nota ꝙ a virtute epatis aut adhuc venaruꝫ emulgẽtiũ fit sequestratio aquositatis vrinalis a sanguine ⁊ hoc cum epar naturaliter se habuerit. virtute aũt digestiua eius debilitata nõ sufficienter potest sequestrare aquositatem a sanguine: ꝓpter quod cũ vrina plus transit de sanguine q̃ꝫ debeat trãsire secundũ naturã: vnde vrina remanet rubea. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ a quacunqꝫ mala complexione siue calida siue frigida cõtingit virtutẽ epatis debilitari illud cõtingere potest. ¶ Secũdo nota. huius vrine color similatur loture carnis recentis. causa huius est: quia cum aquositas de se sit sicut aqua in colore ⁊ sibi ꝑmisceat sanguis apparet color sicut cũ aque ꝑmiscet sanguis decisus a carnibꝰ lotis.

¶ Aut ꝓpter cõstrictionẽ quã oppilatões fecerũt: ⁊ mutat color flegmatis ĩ venis ꝑꝑ aliquã putrefactionẽ q̃ ei accidit: ⁊ eiꝰ qdẽ signũ est aquositas vrine: ⁊ eiꝰ sedimẽ secundũ moduꝫ quẽ diximꝰ: ⁊ eius tinctura ẽ tinctura debilis non luminosa. Colere eniꝫ rubee tinctura est luminosa.

¶ Nota ꝙ prohibita trãspiratione propter opilatiões contingit vrinaꝫ calefieri ⁊ tingi colore aliquali. quare videtur ⁊ in parte indicat hanc fore calidã materiã ⁊ non est. ¶ Et ex isto patet ꝙ oportet attendere alia signa: puta signũ sumptum a pulsu regimine etate ⁊ natura egrotantis. a siti ab instantia vigiliarum ex crescentia vel parosismis quantuꝫ ad horam afflictionis. ⁊ sic de alijs. ¶ Secundo nota ꝙ distinguuntur etiã aliter puta ex grossitie multitudine aut luminositate: ꝫ minus ⁊ hoc supra est tactũ. color enim tincture colere ꝓpter igneitatẽ ⁊ subtilitatem suã est luminosus: flegmatis aũt magis opacus: vt pꝫ.

¶ Urina quoqꝫ multotiẽs in principio egritudinũ erit alba: sed postea fiet nigra ⁊ fetebit sicut accidit in icteritia.

¶ Primo nota ꝙ stante coartatione materie colerice in pncipio icteritie aut alterius egritudinis colerice vrina apparet alba propter materiam tingentem non penetrare per vias vrine: vbi tamẽ opilatiõe remota apparet vrina fetens rubea propter admixtionem colere fetentis: quia talis colera longo tempore retenta fetebit propter putredinem excessiuam in ea accensam.

¶ Amplius vrina post comestionem albescit: neqꝫ sic cessat donec digestio fieri incipiat. tũc eniꝫ incipit vrina tingi. Et propter hoc vrine vigilantiũ sunt albe: ⁊ adiuuat ad hoc caloris ĩnati resolutio: sed nõ lumĩose: ĩmo attinẽt fuscitati ꝓpter priuationẽ digestiõis.

¶ Primo nota ꝙ diuersi diuersas assignant causas. Quidaꝫ enim hanc assignant causam: quia statim cibo assumpto totus calor diuertitur a vijs vrine ⁊ tendit circa partem stomaci ad digestionem complendam. quare pro tunc minus imprimit calor naturalis in aquositatem vrinalem minoreꝫ etiam circa partes illas facit permixtionem. ⁊ per cõsequẽs pro tunc minus tingitur vrina. ideo ⁊c. ¶ Alij aliter dicũt ꝙ non est inconueniens aliquas partes aquosas subtiles

cibi ⁊ potus fluidas anteq̃ʒ sit cõpleta digestio transire per meseraicas ⁊ in epar quas tanq̃ʒ inutiles virt⁹ epatis ad venas emulgentes expellit. Quia igiť huiusmodi partes aquose erãt subtiles. ideo pro tunc emittiť vrina aquosa subtilis. quare ⁊c. ¶ Ad qđ etiã cõcurrit ꝙ ille partes alteri aquositati vrinali ꝑmixte obtũdũt partes colericas ac si lympharent eas: vnde ille reddũtur impotẽtes ad tingẽdũ. maxime vero verificať hoc si quis sumat in comestiõe diuretica: vnde fortia diuretica nõ sunt cũ cibis cõmiscenda. ¶ Secũdo nota ꝙ in vigilia est triplex tempus. vnũ quo conuenienter expandiť calor ad extra ad operatiões vigiliaꝝ ⁊ supfluitates ad extra expellẽdas quousq̃ʒ superueniat necessitas dormiendi ⁊ alterius somni. secundũ tẽpus est in quo icipit vigilia superfluere ⁊ calor accendi a supfluitate eius propter ꝙ accidit effimera i vigiliis. tertiũ imaginamur tẽpus quo vigilia calorẽ debilitat ⁊ resoluit. ¶ Ad ꝓpositũ hic intelligit Aui. quãtũ ad primũ tẽpus: q̃ quantũ ad secundũ poṡe est vrinã magis tingi lʒ quãtũ ad tertiũ ẽt dealbari ꝯtingit vrinã. ¶ Ex quo vt fundamẽto solui pñt quedã dubia

Primum dubiũ. videť ꝙ vrina nõ debeat albescere post cibũ: q̃ vel talis foret decisa a cibo nouiter assumpto vel ab alio. nõ primũ. q̃ nonduʒ est digestus. nec secundum: quia cum ille in corpore longiorem traxisset moram maiorem debuisset calor naturals impressionem fecisse.

Secundum dubiũ est: q̃ supra ẽ dictuʒ ꝙ vrine vigilantiũ sunt tincte.

Ad primum dicitur secundũ primũ moduʒ ꝙ licet maiorẽ traxisset moraʒ ꝓpter caloris retractiõeʒ ⁊c. iṗediť eius tinctura. secũdũ aũt secundũ modũ v̾ificandi lr̃am pʒ qualiter sit respõdendũ.

Ad secundum iam dictũ est qualiter vigilia in diuersis tẽporib⁹ tingit ⁊ remittit tincturã vrine vt pʒ intuenti.

¶ Tinctura rubea i egritudinibus acutis melior ẽ q̃ʒ aquosa alba: ⁊ eius etiã substantia melior est q̃ʒ aquosa.

¶ Primo nota tinctura rubea est melior ⁊c. ꝓpter duo. Primo q̃ ex alba significatur digestionis ꝓuatio. Per rubeam aũt aliqua significatur digestio cũ hec rubedo maxime fiat ex admistione colere cũ vrina que fit a calido digerẽte aut cõmiscente. Cum igitur in acutis propter velocitatẽ sue terminatiõis sit necessaria digestio velox: q̃ alias cito terminareť ad malũ: sequiť ⁊c. Secunda causa esse põt: q̃ existente albedine in vrina in egritudinibus acutis significari potest raptus materie colerice acute ad aliquã partem determinatam aut eius occultatio ⁊ deuiatio a viis expulsionis. hoc aũt est malũ vt supra. ideo ⁊c. ¶ Nota secundo ꝙ vrina rubea melior ẽ q̃ʒ aquosa ꝓpter easdẽ causas.

¶ Sed rubea q̃ ẽ sanguinea maioris ẽ securitatis q̃ʒ rubea colerica.

¶ Nota rubea sanguinea significat dñium sanguinis. colica vero colere: sed deterius est dñiuʒ colere q̃ʒ sanguinis: cuʒ colera sit nature magis rebellis. ideo ⁊c.

¶ Rubea quoq̃ʒ colerica nõ tanti ẽ timoris cũ colera q̇eta manet. Sed si extat mobilis magni est timoris.

¶ Nota ꝙ cuʒ colera permanet in vno loco quieta minoris est timoris: tum q̃ melius digeritur a calore naturali: tuʒ q̃ ipsa non existente quieta dubiũ est de raptu ipsius ad aliqđ membrũ nobile: quod põt eẽ causa mortis. ¶ Sed diceres qualiter cognoscitur ꝙ ipsa sit quieta vel inquieta. Dicitur ꝙ ipsa inquieta existẽte percipiť lesio nũc in vna parte nũc in alia ⁊ nõ cõtinue in vna parte vt colligiť ex dictis Galie. in cõmento illius affo. Digesta medicari. ⁊ apparet ꝓ tunc vrina ignea rubea. ecõtra vero ẽ quãdo colera manet i vno loco q̇eta ⁊ apparet tunc vrina magis rubea obscura respectu p̃cedẽtis ꝓpter materiam esse grossiorẽ.

¶ Amplius vrina rubea i egritudinib⁹ renũ ẽ mala: quoniã secundũ plurimũ calidũ significat apostema: ⁊ in dolorib⁹ capitis desipientiam portendit.

¶ Primo nota circa renes existẽte aṗate calido causať vrina rubea materia calida currẽte ad locũ apostemosum ibi ebulliente ⁊ se cõmiscẽte vrine. quare ipsa tingiť. ¶ Secũdo nota notãter dictum esse vtplurimũ: q̃ cõtingẽs est oppositũ: sed tamẽ circa renes dolore ⁊ grauitate existente hoc possumus significare. ¶ Tertio nota ꝙ significat desipiẽtiã i doloribus capitis pro quanto significat materiam colericam partib⁹ cerebri cõmunicari vbi cõicata causat desipientiã. ¶ Sed dices ꝯtra: q̃ vrina alba hoc significat significãdo materiã declinare a viis vrine ⁊ nõ descẽdere. iđ ⁊c. ¶ Dicitur ꝙ rubea lʒ significet non totaliter materiã colericã a viis vrine deuiare: duʒ tamẽ coniungitur dolor capitis negandũ nõ est secundũ partẽ cõmunicari cerebro: vel significat forte tantã eius abundãtiam ꝙ lʒ secundũ magnã quantitatẽ moueatur ad cerebrum: remanet tamẽ eius notabilis quãtitas potẽs vrinã tingere colore rubeo ⁊c.

¶ Cũq̃ʒ vrina in egritudinib⁹ acutis rubere ceperit ⁊ sic permanserit ⁊ nõ inferi⁹ descẽsuʒ fecerit perditiõis egri timorẽ affert ⁊ renũ apostema significabit. Qȝ si cũ rubedine fuerit turbida ⁊ taliter ꝑmanserit: aṗa i epate ⁊ caloris innati significabit debilitatẽ.

¶ Primo nota ꝙ vrina exñte rubea in egritudinib⁹ acutis ⁊ ipsa taľr ꝑmanẽte sine ẏpostasi significat virtutẽ impotentẽ in digerẽdo materiã cum nullã valeat sequestrationeʒ facere: ʒ hoc exñte timor ẽ perditiõis: q̃ i morbo acuto virtute nõ dñante materie sequitur mors ⁊c. significat etiã apostema renũ materia aṗatis ꝑ resudationẽ se vrine ꝑmiscenteʒ. ¶ Secũdo nõ ipsa exñte turbida aut rubea significare potest apostema epatis ⁊ v̾tutis debilitatẽ: ꝓpter. n. caliditatẽ ⁊ inflationẽ apostematis efficitur rubea: ꝓpter virtutis debilitatem nõ potentẽ sequestrare aquositateʒ ab humorib⁹ efficiť turbulenta. Non tamẽ credendũ semper cũ vrina fit rubea apostema epatis significari: sed bene frequẽter ⁊ maxime vbi apparet dolor ⁊ grauitas circa epar.

¶ Amplius coloꝝ vrine sunt q̇dã compositi ex q̇bus ẽ color q carnis recẽtis loture assimilať: q etiã sanguini i aqua dissoluto similis existit. Et ẽ ex debilitate epatis: ⁊ quãdoq̃ʒ etiã ẽ ex multitudĩe sanguinis. Uerũtamen sepi⁹ existit ex debilitate epatis ex quacũq̃ʒ cõplexione superuenerit malitia vincente quã digerendi debilitas demonstrabit ⁊ virtutis dissolutio. Qȝ si virtus fortis fuerit tunc non erit nisi ex sanguinis multitudine ⁊ eius augmento vltra mensurã quaʒ virtus disgregatiua penitus separare nõ sufficit.

¶ Primo nota per hunc colorẽ cõmixtũ ex albo ⁊ rubeo itelligere debemus non colorẽ in tota substãtia vrine rubeum apparentẽ resultanteʒ ex albo ⁊ rubeo: sed intelligere debemus vrinam taliter colorãtã ꝙ in parte ipsius aliqua appareť rubedo ⁊ i aliqua aquositas ipsius vrĩe aut forte vtrũq̃ʒ modũ intelligere possumus. ¶ Secũdo nota vt in lr̃a colligiť hec ꝯtingere posse aut ꝓpter debilitatẽ virtutis digestiue epatis aut ꝓpter nimiã ꝑ in toto sanguinis abundantiaʒ. Et p̃mo modo põt dupľr contingere. primo q̃ virtute epatis debili exñte non sufficit perfecte separare inter aquositatem ⁊ sanguineʒ vt supra in lr̃a tactũ est. ¶ Secũdo q̃ epatis virtute digestiua debili exñte trãsmittit totũ sanguinem indigestũ quẽ non totum attrahũt mẽbra: imo magnã repellunt eius partẽ tanquã inutilẽ que postea cũ vrina vel egestionibus expellitur. Similiter conuenit hec impotẽtia propter sanguis dominiũ virtute non potente sequestrare bene. Signum autem distinctũ inter hãc vltimã causam ⁊ precedentem est ꝙ in hoc secũdo casu stat virtutis fortitudo: i primo vero debilitas eius.

Dubium primũ. videť etiã ꝙ ab alia cã illud ꝯtingere possit. s. ista vrina: q̃. s. ꝑ renũ debilitatẽ. renibus. n. debilibus exñtibus ⁊ nõ potẽtibus ptẽ sanguineã aquositati vrinali commixtã ad nutriendũ renes

attrahere remanet illa cum vrina ⁊ efficitur talis.

Secundum dubiū est. cuius virtutis peccatū vel accidens ē illud quādo prouenit ꝓpter sanguinis multitudinē: non eniꝫ alicuius naturalium: q2 ponit᷑ fortis. relinquit᷑ igit᷑ ꝙ alterius que ē virtus discretiua. ⁊ sic ꝓternaturalis eēt ponēda discretiua virt⁹. cū. n. attractiua retētiua digestiua aut expl'siua sit fortis nō erit aliqua naturalis ministrās debilis.

Tertium dubiū quo modo stat sanguineꝫ eē crudum ⁊ indigestū cum mala epatis ꝯplexione calida: qd᷑ videt᷑ supius dictū fuisse in lr̃a, ꝑ parte.

Ad primum dicitur ꝙ sic: sed hoc dedit intelligere Aui. per ea que de epate dicta sunt. vel forte q2 illud raro cōtingit. ⁊ etiam q2 illa materia que trāsit ad renes nutriendos est ita modica ꝙ paucā in vrina sufficit facere tincturam.

Ad secunduꝫ dubiū dicitur ꝙ illud ē accidēs ⁊ peccatum virtutis digestiue epatis. Ad ipsam. n. pertinet vtile ab inutili separare. Et dicitur ꝙ nō repugnat virtuteꝫ esse fortē in se que tamē respectu disproportionati obiecti est debilis ⁊ circa ipsum lesaꝫ producit operationem: vt patet de ossibus cerasorum a stomaco non digestis. ¶ Ex quo sequit᷑ hanc cōsequētiaꝫ valere. Operatio a. membri ē sensibiliter lesa. igit᷑ a. membruꝫ est egrum vel neutrū: sed bene sequitur stante obiecto proportionato ad operationem.

Ad tertiuꝫ alias dictū est ꝙ intēsa caliditate in gradu stat debilitas actōis eius propter diminutionem in quanto per priuationem quantitatis spirituum requisite ad operationeꝫ sicut in asclitico aut ꝫ panitico febriente contingit.

¶ **Et ex eis ēst etiam color oleaginus ⁊ est citrinitas cui admixta est ficlinitas ⁊ colori olei similatur propter viscositatem. que est in ipso ⁊ translucentiam cum nitore adipino ⁊ cum splendore substantie ad quandam spissitudinem trahit.**

¶ Primo nota ꝙ per vrinā oleagineam intelligit vrinaꝫ in colore ⁊ substātia oleo similē. Scitis eniꝫ ꝙ color olei videtur medius inter citrinū ⁊ viridē claꝝ: declinat eniꝫ ad viriditatem. ⁊ talis est color huius vrine hic descripte cū ponatur citrinitas admixta ficlinitati. est eniꝫ ficla blitis cuius color viridis est clarus. ideo ⁊c.

¶ Sequitur expō secūdū Ugonē de senis vsq₃ ad finē ꝑdicte Fen. Quia nō repit᷑ expositio Jacobi de Forliuio sup residuuꝫ huius scōe Fen. ideo ⁊c. ¶ Hic nota ꝙ color sumitur hic cōmuniter ad omnē apparentiā per se ꝓprie pertinentē ad visum ita vt lux ⁊ apparētia ex casu radij sup corpus dicantur colores. Et quia ad substātie spissitudinē ⁊ viscositatem cum simili vero colore sequitur alia apparentia. Jdeo Auicē. dixit hic ꝙ similat᷑ colori olei sua grossitie ⁊ viscositate ⁊ cū nitore adipino.

¶ **Et in pluribus dispositiōibus significat malum aut non significat bonuꝫ neq₃ maturationem neq₃ meliorationem.**

¶ Modo docet significata eius ⁊ diuiditur in duas partes. primo ponit regulas quasdā. secūdo enumerando spēs vel modos vrine oleagine docet modū distinguēdi sua significata. Jbi secūda. Et ad summū. ¶ Jn ꝑma ponit sex regulas. prima ꝙ oleaginea vrina in pluribus dispositiōibus significat malum aut nō significat bonū neq₃ maturationem neq₃ melioratōeꝫ. Causa primi est: q2 omnis oleaginea vrina significat liquefactionem pinguedinis aut carnis ⁊ talis prouenit ab ardore ⁊ victoria caloris inflāmātis aut putrefacientis ⁊ hoc semper est malum. Semper igitur significat hoc malum saltē ⁊ non est hoc per digestionē vel meliorationem: quia digestio nō eliquat.

¶ **Sed fortasse raro materierū vnctuosarum euacuatiōeꝫ secundū modū crisis significat. ⁊ hoc qdē nō ē nisi cū post ipsaꝫ aduēit reqes.**

¶ Ponit secundam di. ꝙ hec materia raro significat materieꝝ vnctuosarum euacuationē per modū crisis. ¶ Et hoc non est nisi quādo post ipsaꝫ aduenit requies ita ꝙ nō proprie: sed ꝓpter requiē sequentē significamus istud: ⁊ raro ē ꝙ talis quies sequatur. Ex quo p3 hec nō cōtradicere priori: quia ꝑcedēs intēdit ꝙ nō de se significat bonū vel meliorationem. hec vero quādoq₃ bonū significat vt quādo euacuationē pinguedinis sequit᷑ requies: quod contingit cum pinguedo a calore febrili eliquata simul cuꝫ materia morbi iaꝫ a calore naturali diminuta ⁊ digesta crisi euacuat᷑: eo q2 per poros subtiliata intrauerat venas.

¶ **Que vero ex ea est ꝑnitiosa est illa cuius vnctuositas est fetida: ⁊ ꝓprie illa ex qua parua mingit᷑ quantitas.**

¶ Ponit hic tertiam dicens ꝙ illa vnctuosa vrina est valde pernitiosa que est fetida: ⁊ proprie quando ex ea parua mingitur quātitas. Causa primi ē q2 per fetoreꝫ significat᷑ vehemens putrefactio quā non corrigit digestio. Causa secūdi est q2 ꝓpter ei⁹ paucitatē significat᷑ expulsiue debilitas.

¶ **Cū vero ei aliqd miscet᷑ qd᷑ est simile loture carnis recētis ē deterior. Et hoc quidē plus ꝯtingit ī hydropisi ⁊ ptisi ⁊ colica mala.**

¶ Ponit quartam dicēs ꝙ quādo vrine oleagine cōmiscet᷑ aliquid simile loture carnis recentis est deterior, ꝙ̄ iam dicta: q2 ista cum significatione liquefactōis significat ꝙ ventum ē ad extremā debilitatē virtutū naturalium epatis. Accidit aūt in ydropisi: q2 in ea est epatis nocumentū propter essentiam ⁊ vtplurimū in colica mala que est ab apostemate est nocumētū haꝝ virtutū per compassionē. Jn ptisi aūt est nocumentū in toto: intelligendo per ptisiꝫ cōsumptionē totius corporis siue fuerit cū vlcere in pl'mone siue nō.

¶ **Et est cū oleagina post nigrā seqt᷑ vrinaꝫ q̄ ꝑcessit: ⁊ tūc quidē est significatio bona.**

¶ Modo ponit quintā dicens ꝙ qñcunq₃ vrina oleaginea mingit᷑ post nigrā ꝙ signū ē bonū. Nota ꝙ hoc nō est vniuersaliter veruꝫ. naꝫ si est vrina nigra ꝓpter vehemens incendiū: ⁊ sequit᷑ oleaginea ex liq̄factiōe tūc nihil ē boni. S3 cōtingit ꝙ qñq₃ post crisiꝫ adustaꝝ materieꝝ cū quib⁹ vnctuose exuberant iam eūatis adustis sole vnctuose eūantur in fine crisis. Tunc. n. cū istis cōditiōib⁹ significat bonū.

¶ **Maius aūt ꝙ vrina significat oleagina ē ꝙ in die quarta indicat egrū in die septima moriturꝝ in egritudinib⁹. v3. acutis.**

¶ Hic ponit sextū dicēs ꝙ plus quod significat vrina oleaginea in acutis est ꝙ apparēs in quarta significat mortē in septima. huius aūt causa est: q2 ꝑmutatio fortiū significationum in quarta ad bonū vel malū indicat bonū vel maluꝫ in septima: cuius, quarta est indicatiua.

¶ **Ad summuꝫ vero oleagine vrine tres sunt species. Alia. n. ex ea est q̄ tota ē adeps. ⁊ alia est cuius inferius est tantū adeps. ⁊ alia est cuius superi⁹ est adeps. Ex ea etiam est q̄ in suo colore tantū ē oleagina sicut ē in ptisi ⁊ ꝓprie in sui principio aut ī sui substātia tantū: aut in eis vtrisq₃ quēadmodū est in egritudinib⁹ renum ⁊ ī perfectōe ptisis ⁊ ei⁹ fine.**

¶ Hic docet moduꝫ distinguēdi significata vrine dicte ponendo duas distinctiōes ex quibus significatoꝝ possimus eligere differentias. Prima est: ꝙ quedā est oleaginea: que tota est adeps. QuedaꝫQuedaꝫ cuius inferior pars ē adeps. Quedā cuius pars supior. Secūda distinctio ē. ꝙ quedā ē oleaginea tantū in colore sicut in ꝑncipio ptisis: quedā est oleaginea tantū in substātia: quedā in ambobus sicut in renum egritudinibus ⁊ in cōplemēto ⁊ perfectione ptisis. Ubi nota ꝑmo ꝙ quādoq₃ tāta est cōmixtio pinguedinis cū aquositate. ꝙ nō separat᷑ sicut quādoq₃ videmus in rebus que bulliunt. quādoq₃ aūt separatur: ⁊ tūc alio quocūq₃ deducto supnatat. quādoq₃ aūt vnctuositas forti permixtiōe est permixta cū substantia terrestri vt in resolutiōe radicalium mēbroꝝ. ⁊ tūc stat in fundo. Ex qb⁹ p3 distinctio ꝑma significatoꝝ ꝑ tres ꝑmas. ¶ Scōo nota ꝙ adeps qñq₃ paucus eliquat᷑ ⁊ ꝑmiscet᷑ cū aquositate ⁊ si sit pinguedo noua tunc

color est albus ⁊ non olei. Sed si sit pinguedo antiqua tunc color est oleagineus: sed ꝓpter paucitatē quātitatis nō apparet substātia ita viscosa ⁊ grossa vt oleum: sed sonat cum cōcutitur. quādoq̄ aūt ē multa pinguedo ⁊ noua ⁊ facit substantiā magis similē substātie olei q̄ colorem colori ꝓpter causam dictaȝ. quandoq̄ aūt est multa pinguedo ⁊ vetus ⁊ ista facit similitudinem in substātia ⁊ colore. Et ideo apparet hoc in perfectione ptisis: quia non solum noua: sed antiqua pinguedo eliquatur ⁊c.

¶ Et ex eis est etiam carminius q malus est ⁊ pernitiosus: quoniam vtriusq̄ colere significat adustionem.

¶ Determinat hic de alio cōposito colore qui dicit carmunius. Et secundum expositores est color mixtus ex citrino ⁊ nigro. ⁊ secundū alios est cineritius. sed debet alicui citrinitati attinere. ⁊ iste significat adustionē colere nigre ⁊ colere rubee. ⁊ ideo est malus ⁊ pernitiosus. Et addit dinus ꝙ est pernitiosus nisi per modum crisis acciderit. sed puto ꝙ iste color cineritius nō appareat nisi ꝓpter adustionem vltimatam cū qua nō stat possibilitas bone crisis.

¶ Et quandoq̄ est color rubeus in quo currit nigredo ⁊ significat febres cōpositas ⁊ febres que ex grossis sunt superfluitatibus. Qui si clarior fuerit ⁊ nigredo ad ipsi⁹ summitatem declinauerit apostema significabit lateris.

¶ Hic determinat de quarto colore mixto dicēs ꝙ quidaȝ est color rubeus ī quo currit nigredo ⁊ significat febres cōpositas. sed si vrina fuerit clarior ⁊ nigredo ad supiora traxerit tūc significat apostema lateris. ¶ Ubi nota primo ꝙ hic color ē in aquositate rubeus ⁊ est ac si subtilis nebula nigra esset cū illa ⁊ ꝓpter ruborē significat dominiū aut colere aut sanguinis. Et ꝓpter nigredinem significat materias grossas ad malitiā tēdētes. ⁊ ideo significat febres ex diuersis humoribus nō vnitis. ⁊ ideo ꝯpositas. ¶ Sȝ causa quare cum ē clara ⁊ nigredo ad superficiē tendit significat apostema lateris ponit a dino: notādo ꝙ non per se hoc significat: sed cū alijs signis pleuresi ꝓprijs. Ratio aūt ē: q: pleuresis est de colera ⁊ facit vrinā claram: q: est clara nisi aduratur. Et q: materia aliqua adusta subtilis supnatat ⁊ superiora petit. ideo ē verisimile ꝙ ad pleurā veniens ibi faciat apostema. Et forte nō minus veꝝ est ꝙ pleuresi existēte vt plurimū valde parum de eius materia mittit cū vrina: vñ vrina bona in pleuresi non est valde bonū signū vt decima tertij. Et ideo propter raptum humoꝝ ad superiora remanet clara: ⁊ quia aliquid subtile adustum cōmūnicatur facit nebulam ad nigrū tendētem.

¶ Cap. III. est de significatiōib⁹ substātie vrine in quātitate ipsius ⁊ in claritate sui aut turbulētia.

S Ubstātia vrine est aut tenuis aut grossa aut mediocris.

¶ In isto capitulo determinat Aui. de signis sumptis a substātia vrine ⁊ claritate ⁊ turbulentia: ⁊ hoc ꝓpter conueniētiam que videtur esse inter turbiditatē ⁊ grossitieȝ claritatem ⁊ tenuitatē. Et diuidit in tres partes. Primo ponit absolute significationes substātie vrine. Secūdo claritatis ⁊ turbulētie. Tertio redit ad signa substantie vrine non absolute: sed cum alijs. Ibi secunda. Amplius vrina spissa. Ibi tertia. Cū vrina grossa mingitur. Prima in duas p̄mo ponit diuisionē vnā. secūdo ponit signa. Ibi secūda. Ualde vero. ¶ Dicit p̄mo ꝙ substātia vrine aut est tenuis aut grossa aut mediocris. ¶ Ubi nota ꝙ per substātiā non intelligimus rationē quiditatiuā: sed intelligimus modum se habēdi in grossitie vel densitate ⁊ in subtilitate vł raritate. Mediocris aūt est illa que ē naturalissima. Grossa quelibet grossior. Subtilis quelibet alia deficiēs ab illa grossitie mediocri. Quomodo aūt grossities ⁊ subtilitas cognoscant dictum est supra capitulo p̄mo. ⁊ dicet infra in hoc capitulo. ¶ Nota tamē ꝙ aliquādo vrina dicitur tenuis in comparatione ad aliā que debet tamē corpori a quo emittit in naturalissima sibi dispositiōe vt vrina talis qualis est in iuuene temperato diceretur tenuis respectu vrine puerorum. ⁊ ita intelligas de grossa: Hic aūt lȝ Dinus cōtrariū dicat videtur mihi Auicē. loqui de tenui ⁊ grossa p̄mo modo.

¶ Ualde vero tenuis in omnib⁹ dispositōib⁹ maturationis significat priuatōeȝ aut ī venis oppilatōes aut epatis debilitatem ⁊ cānaliū vrine qui nō attrahūt nisi quod tenue est: aut attrahunt: sed extra non eijciunt nisi quod natura subtile existit: aut multā aque potationē: aut vehementis frigiditatis complexionem cum siccitate.

¶ Nunc ponit signa tenuis ⁊ grosse absolute: ⁊ diuiditur in duas. Primo ponit significationes vrine tenuis. Secundo grosse. Ibi secūda. Urina autem multū spissa. ¶ Prima in quattuor. p̄mo ponit absolute significatiōes vrine tenuis. Secūdo signa ī egritudinib⁹ acutis. Tertio ī pueris. Quarto ī sanis vniuersaliter. Ibi secūda. Et in acutis quidē. Ibi tertia. Et vrina qdē. Ibi quarta. Et similiter si hec. ¶ De prima dicit ꝙ quinq̄ sub disiunctiōe significat vrina cū est valde tenuis ⁊c. vnū est priuatio maturatiōis. Secundū est opilationes in venis. Tertiū debilitas epatis aut canaliuȝ vrine. ⁊ ista debilitas aut est in attractiua virtute: q: trahit solū subtile qḋ paruȝ resistit: aut in expulsiua: q: non pōt expellere nisi illud qḋ est valde subtile. Quartū est multa potatio aque. Quintū est cōplexio vehementis frigiditatis cū siccitate. ¶ Ubi notandū primo ꝙ q: vrina quādoq̄ est tenuis cū naturali cōplexiōe vt in senibus. Ideo Aui. non dixit ꝙ vria tenuis ista significat: sed dixit valde tenuis. Et intelligitur ꝙ multū sit distans a mediocri. ¶ Secundo nota ꝙ digestio ē qua virtus cōmiscet humores cū aquositate: vnde fit grossior vria q̄ aqua que bibit. ⁊ ideo cū ē valde tenuis: q: significat ꝙ nō fit talis ꝯmixtio. ideo significatur p̄uatio digestiōis ⁊ peccātis humoris ⁊ ciboꝝ. ¶ Nota tamē ꝙ nō necessario significat priuationē futurā vt dixi de vrina trāslucēte. ¶ Nota tertio ꝙ opilatōibus existētibus via est strictior ⁊ prohibetur exitus rei grosse. ⁊ ideo opilationes sunt causa vrine tenuis.

Sed diceres cōtra: q: nec opilatiōes epatis nec aliarum venarum nec emulgentiū. Nam vene epatis hora qua talis vrina apparet nō ꝓhibēt transitū nutrimēti ad epar ⁊ ad alia membra: quod est grossius aquositate. igitur nō possunt ꝓhibere transituȝ grosse vrine. Item nec venaꝝ emulgentiū opilatio ē huius causa cū transeat ꝑ illas sanguis quo nutriunt renes. videt ergo ꝙ nulle opilationes sint cā tenuis vrine.

Secundo dubitat: q: non videtur ꝙ epatis debilitas sit causa vrie subtilis modo dicto. Nam ex debilitate forti epatis fit vrina similis loture carnis recentis in qua ē aliquid de ipsa sanguinis corpulentia vt in precedenti capitulo visum est. ¶ Et constat ꝙ talis est grossa. Constat etiam ꝙ in ea est pars sanguinolenta grossa que pellitur.

Pro primo igitur nota ꝙ in pluribus dispositionibus aquositas non solum puenit ab epate ad renes: sed a venis in ambitu totius recurrit ad renes. ¶ Secūdo nota ꝙ concauitate venaꝝ eque lata manente cum tamē est opilatio ꝓhibetur rei grosse trāsitus magis q̄ rei subtilis alijs paribus. Maiorem eniȝ conatuȝ opȝ fieri ad dandū viam rei que nō in subtiles partes diuidit q̄ rei que ī subtiles partes diuidit. ¶ Ex his dicitur ꝙ ꝓpter venaꝝ epatis ⁊ emulgentiū ⁊ totius corporis opilatiōes vrina pōt mingi tenuis: quia omnes iste sunt vie per quas transit vrina ad renes: vt pȝ ex primo notato. Nec valet argumentū. Hora qua talis vrina mingit trāsit per harum venaꝝ cōcauitatē sanguis ⁊ alij humores qui sunt valde grossiores vrina grossa. igit vrina grossa potest trāsire. Nam per aliū modū transit vrina ⁊ per aliū nutrimentū. Et virtus fortius trahit nutrimētū ad membra q̄ pellat aquā ad renes. Posset etiā dici ꝙ opilatiōibus existētibus de viscosa materia ꝓhibet mixtio materie humoris cū aquositate ꝓpter viscositatē vñ vrina remanet subtilis.

Pro secundo dicit ꝙ debilitas epatis in qua vrina apparet sicut lotura carnis est debilitas digestiua: ⁊ ista hic dicta est expulsiue vel attractiue: attractiue quidē ꝙ q: solū trahit subtile qḋ paꝝ

resistit. expulsiue vero: q2 non pōt expellere nisi illud quod est valde subtile. Et si dicatur: vrina spissa significat opilationes: igitur nō tenuis: negatur ꝯña. Nam hec cōtraria signa significāt quādoqꝫ similes pro parte dispōnes. vtraqꝫ enim istaꝝ significat presentiā rei grosse aut viscose ĩ venis. ⁊ ita opilationes: sed vna presentiam talis humoris cuius aliquā partem natura euacuat: alia p̄sentiaꝫ talis cuius partem natura nō euacuat.

¶ Et in acutis quidez egritudinibꝰ significat virtutis digestiue debilitatem ⁊ maturatiōis priuationem.

¶ Modo ponit significationē vrine tenuis in acutis. ⁊ diuiditur in duas partes. primo facit qđ dictū est. secūdo remouet dubiū. ibi secūda. Et ē etiā. ¶ Dicit p̄mo ꝙ vrina hec in acutis egritudinibꝰ significat debilitatez virtutis digestiue ⁊ p̄uationē maturatiōis. ¶ Ubi nota ꝙ vrina tenuis in febribus acutis significat materiā humoralē non cōmisceri cum aquositate vrinali: ⁊ ideo illā non esse materiam. ⁊ per consequēs debilitatē digestiue saltē in relatione ad humorem facientē morbū. Et ideo Aui. ad demōstrandū ꝙ non dicebat absolute significari per vrinā tenuez debilitatē virtutis digestiue: sed in relatōe ad materiā subdit ⁊ maturationis priuationē. ¶ Quod si queras vtrū idem in cronicis significat. Ad hoc dicendū ꝙ sic. Dicit aūt Dinus ꝙ q2 non ita apparet in cronicis sicut ĩ acutis: ideo se maxime rettulit ad acutas. Ego aūt multo plures vidi vrinas subtiles ĩ p̄ncipio cronicaꝝ ꝙꝫ ĩ acutis. Et ideo puto ꝙ sic ad acutas retulit: quia p̄uatio maturatiōis in eis est peior. Nam non datꝰ tēpus ad maturandū sicut in cronicis.

¶ Et est etiā cū reliquaꝝ virtutū tantam significat debilitatē vt nullo modo ĩ aqua operetꝰ: immo quēadmodū ĩgreditꝰ ita labitꝰ.

¶ Remouet dubiū. Posset enim quis dicere. Potest ne vrīa esse tenuis sine debilitate absoluta digestiue aut ꝓpter aliarum virtutū debilitatē. Et dicit ꝙ sic: q2 quādoqꝫ hec vrīa significat tantā debilitatē aliaꝝ virtutū a digestiua vt nullo modo operetꝰ in aquā: immo sicut ĩgreditꝰ ita labitꝰ. ¶ Ubi nota nō esse Auicē. mentē qđ alie virtutes nullo modo operentꝰ in aquā: q2 non pelleretꝰ ⁊ non attraheretꝰ ad epar. Sꝫ adeo est aliqua aliaꝝ virtutū debilis vt digestiua nullo modo in aquā operetꝰ: q2. s. retētiua nō retinet tēpore notabili. Et q2 digestiua indiget tēpore determinato in sua oꝑatiōe. ideo absqꝫ notabili permutatiōe a digestiua virtute egreditur. ¶ Et ex hoc pꝫ quare supra in generali significatione nō posuit oēs modos significationū in genere. Nā aliquando ē vrina subtilis ꝓpter nimiā caliditatē renū ⁊ epatis: vnde retētiua ē debilitata: ⁊ hoc ē in diabetica passiōe que est talis instrumēto vrine qualis ē lieteria stomaco. decimanona tertij. ¶ Ego aūt memini multos medicoꝝ non interrogantes de quātitate cū talē vrinā viderūt iudicasse de opilationibus ⁊ frigiditate ĩfirmos ad mortē duxisse. quare frequēter est inquirendū de frequētia mingēdi ⁊ quātitate cuꝫ vrinaꝫ videmus valde tenuē ⁊ translucentē: quia in hoc errore est periclitatio infirmi in totum.

¶ Et vrina quidez tenuis valde secundū hūc modū deterior ē in pueris ꝙꝫ ĩ iuuenibꝰ: quoniā naturalis pueroꝝ vrina spissior ē vrina iuuenū. ideo ꝙ sunt humidiores ⁊ ꝙ eoꝝ corpora plus attrahūt humiditates ꝓpterea ꝙ materia sup̄fluēs est eis necessaria causa augmēti. Si ergo eoꝝ vrine ĩ febribꝰ acutis multum fiāt tenues iam valde elōgati erūt a sua naturali dispositiōe. Et si hec in eis perseuerauerit nō significabit nisi perditionē: quoniā cū ꝑdurat significat perditōez nisi bona sint adiūcta signa ⁊ virtutis stabilis. tūc. n. exiturā significat q̄ accidit ⁊ ꝓprie ĩferiꝰ sub ꝑte epatis.

¶ Docet modo qđ talis vrina significat in pueris. Et dicit tria. primū est ꝙ talis vrina tenuis in pueris ē deterior ꝙꝫ ĩ iuuenibus. ⁊ ratio ē: q2 naturalis vrina pueroꝝ dꝫ esse grossa respectu vrine iuuenū ꝓpter duas causas. vna ē q2 pueri sunt humidiores. secūda est. q2 pueri indigēt attractiōe multi nutrimēti ad epar ⁊ corpus vt sufficiat ꝓ augmēto ⁊ nutricatōe. Et ideo si eoꝝ vrine fiunt multū subtiles in acutis febribus plus distāt a naturali dispōne. ⁊ iō sunt deteriores. ¶ Dicit secūdo ꝙ si vrine multū subtiles p̄seuerauerint in pueris cū febre acuta nō significāt nisi perditionē. Et ratio est q2 significāt multā resistētiā materie aut multā virtutis imbecillitatē. ⁊ iō in tp̄e breui nō posse superari morbi materiā. ⁊ per ꝯñs in acuto morbo infirmū perituꝝ. ¶ Dicit tertio ꝙ quādoqꝫ reliquis signis bonis apparentibꝰ. s. signis incolumitatis virtutis significat hec vrina apostema quod accidit inferius ⁊ ꝓprie sub parte epatis.

Sed circa dicta dubitatꝰ. primo nō videtꝰ qđ humiditas pueroꝝ sit huius cā. Primo q2 illa humiditas ē aerea que ē subtilis. ⁊ per cōsequēs non est cā grossitiei. Secūdo q2 senū vrine sunt subtiles ⁊ tamē senes sunt humidi extranea hūiditate q̄ magis videtꝰ facere ad grossitiē vrine ꝙꝫ substātifica hūiditas.

Secundo dubitatꝰ q2 si pueroruꝫ corpora multo nutrimēto indigēt. ergo paꝝ de humoribus relinquūt in aquositate. ⁊ per ꝯsequēs hec esset potiꝰ causa subtilitatis vrine.

Pro istis nota ꝙ digestiua multa indiget hūiditate vt p̄ma primi. ⁊ iō pueri ꝓpterea ꝙ hūidi sunt substātifice fortem hn̄t virtutē cōmixtiuā ⁊ digestiuā. Et q2 multo indigent nutrimēto opꝫ illius multas sequestrari superfluitates que per digestiue fortitudinē miscentꝰ cū aquositate ⁊ fit vrina spissa. ¶ Quod aūt dicit Dinus istos ꝓpter indigentiā multi nutrimēti cogi ad capiendū plus cibi ꝙꝫ bene possint digerere. ⁊ ideo vrinā ingrossari: iudicio meo ꝯtradicit Gali. tertio tegni: vbi dixit qđ temperatū corpꝰ tantū appetit quātuꝫ bene digerere pōt: ⁊ constat ꝙ loquitꝰ in omni etate. Ex quibꝰ pꝫ ad vtrūqꝫ dubiuꝫ r̄ńo. Nā non sequitꝰ. est hūiditas subtilis. igitꝰ non est causa grossitiei vrine. Nec sequitꝰ hūiditas extranea senū ē causa subtilitatis. igitꝰ naturalis pueroꝝ ita erit. Nec ĩ secūdo dubio sequitꝰ. Multū nutrimentū trahūt mēbra. ergo nō multa remanet sup̄fluitas. Ultimū aūt dictū ꝯcordat cū dictis Galie. secūdo pronosticoꝝ cū dixit ꝙ vrina clara ⁊ cruda ⁊ diuturna significat apā futuꝝ sub dyafragmate. Causa autē est q2 significatꝰ materia rebellis virtuti ⁊ grossa. ⁊ iō significatꝰ ꝙ natura non faciet crisiꝫ nisi ꝑmutationis ⁊ ꝙ erit versus inferiora ꝓpter materiei grauitatē.

¶ Et similiter si hec ĩ sanis permāserit ⁊ se nō cōuerterit ab eis significabit apostema qđ accidet illic vbi dolorē sentiūt ⁊ secundū plurimū accidet eis vt cū hoc in alchatĩ ⁊ in renibꝰ dolores sentiant: ⁊ significat aptitudinem ad apostema. Et si dolor ⁊ grauitas vni membro ꝓprie nō fuerit: imo sunt cōmunes: significabit bothor ⁊ variolas ⁊ apostemata q̄ corpori erūt cōmunia. Tenuitas quoqꝫ vrine ĩ crisi sine ordine recidiuatōez ꝓnosticatur.

¶ Modo ostendit qđ significat vrina subtilis in sanis perseuerans: ⁊ intelligūt hic sani nō inculpate sani: q2 isti vrinas habēt mediocres: sed omnes qui nō sunt actu egri. Et dicꝰ p̄mo ꝙ si vrina fuerit tenuis in sanis ⁊ ita permanserit: ⁊ nō permutata fuerit ad grossaꝫ vel mediā: significat apostema futurū in parte in qua sentiūt dolorē. Si autē dolor aut grauitas nō fuerit vni membro. i. nō doleant plus in vna parte ꝙꝫ in alia: sed in ambitu totius. Tunc significat variolā aut morbillū aut bothor. i. parua apostemata aut alia apostemata q̄ erūt cōmunia toti corpori. ¶ Dicit tertio ꝙ si hec vrīa tenuis apꝑuerit in crisi sine ordīe significat recidiuā. Causa aūt primi ē: q2 cū hec vrīa in sanis significet materiā superfluā retineri sequitꝰ ꝙ erit ibi causa antecedēs apostematis. Si igitꝰ dolor in vno mēbro sentitꝰ significātur ꝙ materias ad illū locū natura iam incipit deriuare iuxta sententiā affo risimi. Et vbi in corpore dolor ⁊c. Aut etiaꝫ si dolor esset a causa p̄mitiua ad illū locū natura stimulata sup̄fluā materiā trāsmitteret: ⁊ apā faceret: cum dolor trahat sicut ventosa.

¶ Causa aũt secũdi est: q² lassitudine vel dolore pauco existente in toto cũ dicta significatione materie retente significaꝛ ꝙ ad musculos q sunt in ambitu totius aut ad cutem natura trãsmittit materiã que secundũ sui varietatẽ quãdoqꝫ facit variolas quãdoqꝫ bothor. i. parua apostemata sicut in scabie apparet: quãdoqꝫ forũculos multos in toti⁹ ambitu.

¶ Causa aũt tertij ẽ: q² in crisi que per vrinã accidit vrina dꝫ esse grossa vt infra: q² humores multi debẽt cũ ea esse mixti. cũ igitur crisis ẽ cõpleta paulatim circa finẽ crisis vrina ordinate fit minus grossa: sed si subito fiat subtilis significaꝛ ꝙ ex aliqua causa impediꝛ virtus ab expulsione totius. ⁊ iõ aliqd de materia grossa relinquiꝛ. Modo q̃ relinquũtur in morbis post crisim subuersionẽ facere ꝯsueuerũt.

¶ Urina aũt multũ spissa secundũ plurimũ significat maturatõis priuatõẽ ⁊ secũdũ min⁹ humorꝫ grosse substãtie maturationem. Erit ergo in statu humorosarum febrium ⁊ in apertione apostematum.

¶ Hic docet significare per vrinam multũ spissaꝫ siue grossam. Et duo facit. Primo hoc. secundo rñdet tacito dubio ibi. Nõ aũt subtilitas. Prima diuiditur in nouẽ partes sicut nouẽ sunt regule quas ponit vt patebit. ¶ Primo igiꝛ dicit ꝙ vrina multũ spissa significat priuationẽ maturatõis secundũ plurimũ. Et raro significat humorꝫ grosse substantie maturationẽ. ⁊ iõ ista talis erit in statu febriũ humosarum. i. pendẽtiuꝫ ab humoribus grossis ⁊ multis: quãdo. s. dꝫ esse crisis ⁊ in apertiõe apostematis: postqꝫ. s. sanies per vrinaꝫ pelliꝛ. ¶ Cõsidera igitur ꝙ vrina multũ. spissa ẽ de qua loquitur: q² parꝫ spissa põt esse cũ naturali dispõne: sed multũ non. Nota secũdo ꝙ hec multũ spissa secundũ Auicẽ. qñqꝫ significat priuationẽ digestiõis: qñqꝫ significat digõnem: ꝫ raro significat digõnem. Causa aũt ẽ: q² quãdo materia digerit humores grossos raro eos cũ vrina transmittit: q² vie sunt stricte. Plurimũ igiꝛ cũ humores grosse substantie sint cum vrina pelliꝛ hypostasis grossa: sed vrina nõ fit multuꝫ spissa: q² nõ tantũ de isto humore pelliꝛ cũ vrina ꝙ ipsam faciat multũ spissam ad intellectũ datuꝫ. Plurimũ igitur mingitur vrina multum spissa ꝓpter multitudinẽ grossoruꝫ humorum stimulantiũ ad sui expulsionẽ ante digestionem eorum. ⁊ ideo vtplurimũ significat priuationẽ maturationis. reliqua in isto canone sunt clara.

¶ Et plurimũ quidem qꝺ in acutis significat egritudinib⁹ est malum.

¶ Et cañ. secũdus ⁊ dicit plurimũ qꝺ significat vrĩa multũ grossa in acutis egritudinibus esse malũ. Causa aũt est: q² talis plurimũ significat peccatũ grossorum humorꝫ non digestorꝫ. Et q² grossi humores nõ faciliter cito digerũtur. morbi autem acuti cito terminãtur. ideo significatur ꝙ terminabitur morbus ante materiei digestionẽ: ⁊ per cõsequẽs male. Dicit aũt notanter plurimũ: quia aliquo modo cõtingit oppositum vt si materia subtilis digesta esset. ⁊ per vrinaꝫ expelleretur. nam vrina fieret grossa: quia humor licet sit subtilis est tamen grossior vrina.

¶ Uerũtamen tenuitatis durabilitas plus significat malũ. Spissitudo nãqꝫ quãdaꝫ significat digestionẽ que quidẽ substãtie cõfert in eo ꝙ digestiõem significat: ⁊ ꝙ virt⁹ expellẽdi habet potentiam ẽ id in quo fiducia habeꝛ ⁊ inquãtũ materiei significat corruptionẽ ⁊ ei⁹ multitudinẽ ⁊ maturatiõis ꝓhibitioneꝫ separantis ad fundũ descẽdẽtis significat maluꝫ. Quid aũt sit illud qꝺ iter duas res superãti⁹ ẽ cognosciꝛ ex eo ꝙ post eam aduenit ex rege aut succedit ex debilitatis augmẽto.

¶ Ponit tertiũ dicẽs. ꝙ peior est durabilitas tenuitatis qꝫ grossitiei ⁊ ratio ẽ: q² spissitudo significat quandã digestionem. ⁊ iõ ista cõfert substãtie. i. significat bonuꝫ quoddã ex parte modi substãtie: q² aliquid de digestione significaꝛ suscepisse. Uel alr significat digõnem que cõfert substãtie. i. que sufficit facere substãtiã vrine grossam lꝫ nõ sufficiat facere bonã hypostasim ⁊ hec est melior expositio. Preterea significat etiã vrina grossa ꝙ virtus habꝫ potentiã expellẽdi. ⁊ hoc ẽ etiã signũ in quo. i. ꝓpter qꝺ hẽtur fiducia bonitatis ex vrina grossa. ¶ Sꝫ tñ illa vrĩa grossa significat malum ꝓpter tria. Primo q² significat materiei corruptioneꝫ. alr eniꝫ virtus nõ stimularetur ad eius expulsionẽ ante cõplementũ maturatiõis. secũdũ est multitudo materie que significatur ꝓpter eandẽ causam. tertiũ est priuatio digestionis nõ absolute ⁊ penitus: sed digestiõis separãtis ⁊ ad fundum descẽdentis. i. significat ꝙ digestio nõ est tanta ꝙ humor qui cũ vrina pelliꝛ descẽdat i forma hypostasis laudabilis: imo remanet ꝑmixtus cũ tota aquositate. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ vrina spissa aliquo modo significat bonũ ⁊ ꝑ ꝑte malum. Sed valde tenuis significat absolute maluꝫ. ⁊ iõ tenuitatis durabilitas ẽ deterior. ¶ Deinde q² posset quis q̃rere quõ cognoscaꝛ quid ẽ maius an bonuꝫ qꝺ significat aut malũ: dat modũ in hoc dicẽs ꝙ illud qꝺ superat de istis. s. bono vel malo significato cognosciꝛ ex rege accidente post aut ex augmẽto debilitatis. Nã quãdo superat bonitas expulsiõis ⁊ digestiõis malitiã corruptionis sequitur hãc vrinam requies ⁊ cõtrariũ debilitas.

¶ Et vrinarꝫ quidẽ spissarꝫ in febribus sanior existit illa de qua multũ subito euãꝛ.

¶ Iste est quartus cañ. ⁊ patet.

¶ Illa vero q̃ paulatiꝫ euãꝛ multorꝫ humorꝫ est significatiua ⁊ debilitatis virtutis.

¶ Ponit aliũ cañ dicẽs. ꝙ illa que paulatiꝫ euacuatur significat multos humores ⁊ ṽtutis debilitatẽ: q² nõ fieret multum grossa nisi ꝓpter humorꝫ multitudinẽ: ⁊ non mingitur paulatim nisi ꝓpter debilitatem expulsiue.

¶ Et post illã quidẽ q̃ vtilitatẽ affert sequitur mediocris vrina simul cũ requie.

¶ Canon sextus. ⁊ cã est. q² tandem corpus mundificatur: ⁊ ideo fit postea mediocris ⁊ sequitur requies.

¶ Cum auteꝫ tenuis vrina in acutis egritudinib⁹ ad spissitudinem conuertiꝛ post quã non aduenit reqes significat liquefactionẽ.

¶ Septimus cañ ⁊ dicit ꝙ cũ vrina tenuis cõuertiꝛ ad valde grossam ⁊ post illam nõ aduenit requies in acutis egritudinibus significat liquefactionẽ. s. membrorꝫ aut humorum grossorꝫ: q² prius erat subtilis: q² nihil de tali poterat pelli. nunc aũt pelliꝛ ⁊ non ꝓpter digestionem: q² si ita eẽt sequereꝛ reqes. igiꝛ erit ꝑ viam liquefactionis.

¶ Cũqꝫ in sano vrĩa perseuerauerit spissa ⁊ in parte capitis doloreꝫ senserit ⁊ conquassationem indicabit ei febrem.

¶ Est octauus cañ. ⁊ dicit ꝙ quãdo ꝑseuerat vrina spissa in sano. i. neutro nondũ egro: ⁊ iste senserit in ꝑte capitis. s. aut ante: aut retro: aut a latere cõquassationẽ. i. dolorẽ cũ perturbatione ⁊ obfuscatione sensuũ significat futuram febrẽ. Et ratio est q² significaꝛ ꝙ humor peccãs icipit ebulire. vñ fumi petẽt caput ⁊ putrefiẽt ⁊ facient febrem.

¶ Est tamẽ cũ hoc ẽ ex supflua expulsiõe aut aptõe aut vlcerib⁹ in partib⁹ viarꝫ vrine.

¶ Cañ. nonus ⁊ vltim⁹. Dicit ꝙ quãdoqꝫ cõtingit ꝙ hec. s. vrina grossa in sano ẽ ex superflua expulsione. i. magna: vñ agitati humores aliqnid suorꝫ fumorꝫ capiti cõmunicant: ꝫ q² cito euacuanꝛ nõ sequiꝛ febris. Quãdoqꝫ aũt significat aptionẽ opilationũ. ꝓpter quã materie grosse retẽte expelluntur: aut tertio ꝓpter vlcera in vijs vrine: ꝓpter que mingitur sanies multa ⁊ tamẽ nõ sequiꝛ febris.

¶ Non autẽ subtilitas ⁊ spissitudo vtreqꝫ maturationis significãt priuationẽ: nisi quia maturationem substantie comitaꝛ mediocritas. Spisse ergo maturatio est vt digerendo ad tenuitatẽ muteꝛ. Et tenuis maturatio est vt coquẽdo muteꝛ ad spissitudinem.

¶ Hic respõdet tacito dubio. posset enim quis dicere. Statim dicebatur ꝙ vrina tenuis significat ꝑuationeꝫ maturatiõis: ⁊ nũc diciꝛ ꝙ multũ spissa idẽ significat: qꝺ videꝛ fal

sum: q2 spissitudo ē contraria subtilitati: ⁊ ꝯtrarioꝝ signoꝝ debēt esse ꝯtraria significata. ¶ Hic respōdet ꝙ vtraqꝫ significat priuationē maturatōis. ratio est q2 maturationē cōmitat mediocritas in mō substantie. Ideo maturatio materie spisse ē vt attenuet versus mediocrez ⁊ maturatio subtilis ē vt ingrosset ⁊ cōuertat ad mediocritatē versus spissitudinē. ¶ Nota tñ hic ꝙ vrina tenuis nō ideo significat ꝑuationē maturatōis: q2 significat subtilē humorē, sepe. n. ē ꝑꝑ humoꝝ nimiā grossitiē que opilationes facit.

¶ Amplius vrīa spissa queādmodū prius diximus: qñqꝫ est clara trāslucēs qñqꝫ est turbida. Uerūtamē inter spissam trāslucentē ⁊ tenuez existit differētia: quoniā spissa trāslucēs cū motu inundat nō fiūt partes ipius inundate multū parue: imo magne ī ea accidūt: vnde ⁊ eius mot⁹ sunt tardi. ⁊ cū spumat fit eius spuma multaꝝ ampullarū: ⁊ ipsius ampulle non cito rumpuntur.

¶ Hic ponit signa claritatis ⁊ turbulētie vt mihi videtur. ⁊ hoc ideo in isto caplo: q2 claritas ⁊ turbulētia putant habere cōuenientiā cū grosso ⁊ subtili. Et ideo etiā miscet significatōes grosse ⁊ subtilis. Diuidit aūt in duas ꝑtes. Primo docet hoꝝ significatiōes sigilati. s. clare ⁊ turbulēte. Scdo qñ in eadē vrīa apparet claritas ⁊ turbulētia quo ad diuersa tēpora. ibi secūda. Amplius tres debes. Prima in duas ꝑmo ponit vnā distinctionē ⁊ dr̃iaz inter clarā ⁊ subtilē. secundo ponit significatiōes. ibi secūda. Et que quidē. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ vt dictū est supra caplo ꝑmo huius summe. vrīa spissa q̄dā ē clara trāslucēs: ⁊ quedā ē turbulenta. ¶ Dicit scdo ꝙ inter spissaz trāslucentē ⁊ subtilē sūt tres dr̃ie. vna ē ꝙ quādo grossa trāslucēs agitat mouet tarde. secūda ꝙ qñ agitat ampulle nō fiūt parue: sed magne. tertia est ꝙ ī ea fit spuma multaꝝ ampullaꝝ ⁊ iste ampulle nō cito rūpunt. Sz in subtili vrina cōtraria ꝯtingunt. Causa aūt est. q2 grossa ē grauior ⁊ terrestris magis ac magis viscosa: ⁊ ꝓpter grauitatez tarde mouet. ꝓpter terrestreitē nō facile in paruas partes diuidit. propter viscositatem in cōcussione fiunt ampulle ⁊ non cito rumpuntur.

¶ Et q̄ quidē huiusmodi existit ex flegmate generat bene digesto aut colera vitellina si ē in ea tinctura ad citrinitatē trahens. Et si tinctura nō est ī ea significat flegmatis vitrei resolutionem: ⁊ hoc quidem in epilepticoꝝ vrinis multū existit.

¶ Hic ponit significatōes clare ⁊ turbide premittēdo signa grosse ⁊ subtilis. Et diuidit ī quattuor partes. Primo pōit signa spisse clare. secūdo tenuis. tertio spisse sine limitatione ad claritatē. quarto turbide absolute. ibi secūda. In tenui. ibi tertia. Spissa aūt. ibi quarta. Ad vltimū. ¶ Circa ꝑmaz partē attēde ꝙ textus cōiter inuenit affirmatiuus ꝙ vrina spissa ⁊ clara generat ex fl'ate bene digesto. Sed omnes auctores dr̃it lr̃az eē corruptā: q2 debet dicere ex flegmate nō bene digesto. Et dr̃it manifeste patere ꝑ sequētia: q2 statim dic ꝙ si in ea ē tinctura ad citrinitatē trahēs ē colera vitellina. sed si ē sine tinctura est ex liquefactiōe vitrei flegmatis. Modo constat ꝙ vitreū flegma nō est digm̄. Et iō sepe apparet in vrina epilēticoꝝ ista vrina: q2 ī eis tale flegma multū abūdat. Puto igit hāc expōnē eē verā lz posset dici ꝙ ēt ꝓpter flegma vitreū bñ digestū fiat vrīa spissa. Nā ipm bene digm̄ est tñ vehemēter grossuz vt supra dicit. ⁊ hoc non erit gñaliter: sed in paucioribus vt supra dicitur.

¶ In tenui aūt in qua multa existit tictura scit tincturā nō esse ꝓpter digestionē. Aliogn digestio ī primis nō magis oꝑat substātiā q̄ꝫ coloris ꝑmixtionez: ꝓpria nāqꝫ digōnis oꝑatio est substātiā efficere: deīde ipaz tingere. Et digestio q̄dē ī substātia melior ē q̄ꝫ ī colore.

¶ Hic ponit significationē tenuis ⁊ diuidit in quatuor sicut quattuor regulas pōit: ⁊ patebūt ꝑtes legēdo. ꝑmus canon est notus. ¶ Circa tñ hunc locū cadit dubitatio: q2 ꝑmo videtur esse in verbis cōtradictio. secūdo ꝯtradictio cū dictis supra. ⁊ tertio nō videt sñia vera ī se. Primo. n. ad ꝓbandū ꝙ tinctura nō est propter digestionē infert ꝙ aliter natura operaret substantiā priusqꝫ coloris permixtionē ac si ex opposito sequeret hoc falsuz. videt igitur velle ꝙ natura nō ꝑus operet substantiā q̄ꝫ colorē ⁊ statim dicit oppositum: vt pz. ¶ Scdm pz: q2 supra caplo de coloribus dixit. Et color q̄dē vrine ī egritudinib⁹ acutis incēdētib⁹ trahit ad colorē zafrani ⁊ ad igneitatē. ꝙ si ibi fuerit tenuitas aliq̄ꝫ maturatiōis significat dispōnē: ⁊ ꝙ iā icepit: sed nō apparet in substātia. Istud expresse cōtradicit presenti regule. tertium aūt pz ex hoc. secūdo q2 natura in casu h⁹ textus dedit colorē per digōnem ⁊ tamē nō substantiā. igit nō semper prius apparet in suba q̄ꝫ in colore digestio. ¶ Pro istis dimittendo suꝑflua ⁊ nō vera dicta expositoꝝ est primo notandū ꝙ possibile ē ꝑ actionē digestiue virtutis dari colorez manifeste ⁊ nō māifeste dari modū sube vt ī auctoritate statim allegata. Nā stat ꝑmixtionē humoris multuz citrini valde pauce quātitatis notabiliter tingere aquositatem ⁊ nō notabiliter ingrossare eādē. ¶ Dicēdū secūdo ꝙ natura ꝑus in digerēdo intēdit dare modū sube q̄ꝫ colorē. Naz digestio est preparatio ad expulsionē: talis aūt habet ꝑ modū sube: nō per colorē. iō digestiua virtus ꝑcipue ī nocitiuo prius intēdit modū sube q̄ꝫ intēdat colorē. ¶ Ex quo sequit ꝙ cum virt⁹ digestiua multū agit digerēdo aut multū digerit opz ꝙ multū det de mō sube quā intēdit: q2 iste ꝓprie ⁊ ꝑ se sequtur oꝑationē digestiue virtutis. ⁊ hoc intēdit Aui. hic cum dixit ꝙ oꝑatio digestiue ē prius dare subaz: deide eā tingere. ¶ Nota tñ ꝙ cū hoc stat ꝙ sil' det color ⁊ substātia mediocris ⁊ ꝙ ꝑus ⁊ ꝙ post. Sz nō stat ꝙ per multā ⁊ fortem digōnē det color ⁊ nō modus sube: q2 semꝑ fortē ⁊ multaz digōnē sequit modus substātie ꝓpinquus mediocri. ¶ Dicendū tertio nō esse Auicē. intētionē ꝙ color m'te tincture in vrina tenui nō sit quoquo mō ꝑ digestionē: sz vult ꝙ nō est ꝑꝑ intēsam digōnem vel multā sicut multa ē tinctura: ⁊ hoc mō legat. In vrina tenui ī qua existit multa tinctura scitur ꝙ tinctura nō est ꝓpter digōnē. s. ita intēsam ī suo genere sicut ē tinctura. Nam hoc nō est ꝓpter multam digōnē: sed ꝓpter inchoatā ⁊ debilē nōdum apparentez in suba vt dicit supra. caplo de colorib⁹ in auctoritate allegata. ⁊ hoc ꝓbat Aui. ibi. Aliogn dicēdo ꝙ aliogn. i. si al'r eēt q̄ꝫ dicatur ⁊ tinctura esset ꝑꝑ multā digōnē tūc natura ꝑus fecisset in hac vrina subam digeste vrie q̄ꝫ istā coloris ꝑmixtionē. Nā vt ego dixi statim si digestio ē multa ⁊ intēsa opz ꝙ sit manifesta in suba. Modo hoc ē repugnās ī casu nostro: q2 supponimus vrinā tenuē. ¶ Nō vult igit Aui. iferre ex opposito sui dicti ꝙ digō prius operet subam q̄ꝫ colorē tanq̄ꝫ absolute falsuz: sz tanq̄ꝫ repugnans opposito regule. ¶ Ex quo sequit ꝙ iō oppositū sue regule ē impo'e: q2 ad ipm sequit aliqd sibi repugnās. ¶ Ex quo pz ꝑmo ꝙ hic nulla ē ꝯdictio cū nō ꝑsupponat in modo arguēdi falsum eē ꝙ natura ꝑus oꝑat substātiam q̄ꝫ colorē: imo vult hoc esse verum: sz repugnās opposito regule. Et iō ne quis putaret ꝙ diceret hoc eē falsum subdit ꝙ digestio ꝑus operat subam q̄ꝫ coloris ꝑmixtionē ⁊ itelligit ad sensuz secundi notabilis ꝓpositi. ¶ Et sic soluit oppositū dubiū de ꝯdictōe lr̄e. Similiter scdz de ꝯdictōe ad dicta capl'i ꝑcedētis. Nā nō intēdit absolute ꝙ nō sit propter digestionē vt dixi. ¶ Ad tertiū aūt dubiū pz ex secūdo notabili. ⁊ iō hāc lr̄am non lego dicēdo aliogn ꝓ q2: vt dicit vnus modus Dini. nec trāsponendo sñiam partis sequētis ly aliogn vt dicit secūdus modus: nec addendo vnā negationē vt dicit sua tertia expositio. His. n. modis exponere non est nisi falsificare litteram. ¶ Et si querat vtrū omnis tinctura vrine detur per digōnem puto ꝙ nō. Nam cōtingit vrinam tingi ꝓpter ebulitionez a calore putredinali vt pōt colligi scda quarti caplo de signis sumptis ex tenuitate vrine: dū dixit. Si aūt fuerit rubedo aut nigredo scias ꝙ causa in hoc ē res cōtingens aut vehemētia virtutis qualitatis egritudinalis imprimētis in aquā. Credo tñ ꝙ aquositas pura nō tingit nisi ꝓpter commixtionē alicuius rei humoralis cū ea vt expresse vult Ga. ꝑmo de crisi: sed hec pars humoralis qñqꝫ magis tingit nō ꝓpter maiorem digestionem: sed ꝓpter maiorē ebulitionē ꝓpter quaz ille humor fit intēsius coloratus.

¶ Et ꝓpter hoc cū vrina tenuis ī acuta egritu-

dine perseuerat significat malum ⁊ ꝙ virtus digestiua est sopita.

¶ Ponit secundã regulam ad modũ corelarij dicẽs ꝙ propter cãm dictã. s. ꝙ prima digestionis opatio est facere substantiã sequitur ꝙ vrina tenui ꝑseuerãte in egritudine acuta ẽ signũ malũ significãs ꝙ virtus ẽ sopita. i. remisse agẽs in digerẽdo aut non digerens.

¶ Cum aũt vrinam videris tenuem in cuius partibꝰ rubedinis ⁊ citrinitatis fuerit diuersitas laborẽ cognosces inflãmantem.

¶ Ponit tertiã regulã dicẽs ꝙ cũ videris vrinã tenuẽ que hꝫ diuersitatẽ in partibꝰ in citrinitate ⁊ rubedine ista significat laborẽ inflãmantẽ. ¶ Ubi nota itelligi ꝙ appeat diuersitas rubedinis ⁊ citrinitatis: aut qꝛ diuerse partes vrie appareãt vna rubea ⁊ alia citrina sicut si in supiori parte appareat rubea ⁊ in iferiori citrina: aut scdo quia appareat color cõmixtus ex rubeo ⁊ citrino. ⁊ ꝑ laborẽ iflãmatiuũ possumꝰ intelligere lassitudinẽ inflãmatiuã que ꝓuenit ex abũdantia humoꝝ calidoꝝ. s. sanguinis ⁊ colere qui significant ex hac diuersitate coloꝝ in vrina apparẽtium aut secũdo per laborem itelligẽdo vniuersalr̃ omnẽ lesionẽ vt intelligit secũda affo. affo. pmo. ⁊ hoc mihi plus videt veꝝ.

¶ Et si tenuis fuerit fueritq̃ in ea res q̃ sunt sicut furfures egritudiẽ i vesica nõ exñte signũ erit hoc eẽ ꝓpter flegmatis adustionẽ.

¶ Ponit regulã quartã dicẽs ꝙ si vrina fuerit tenuis ⁊ habuerit sedimẽ ad modũ furfuris non exñte egritudie in vesica significat flegmatis adustionẽ. ¶ Cã aũt est: qꝛ hec silia furfuri sunt alba ⁊ lata. ⁊ iõ sũt aut ex excoriatiõe alboꝝ mẽbroꝝ sicut vesica aut adustione humoris albi sicut flegma. Nõ exñte igit i vesica egritudie erit ex flegmate adusto.

¶ Spissa aũt vrina i febribꝰ acutis ad summũ mltos significat humores ⁊ fortasse significat liquefactionẽ. Et ipa qdẽ est q̃ cũ vna permanet hora cõgelat ⁊ ispissatur.

¶ Hic ponit signa vrine spisse nõ limitãdo ad claritatez vel turbulẽtiaz dicẽs ꝙ vrina spissa in febribꝰ acutis significat multos humores aut liquefactionez. Et hec illa ẽ que cum permanet vna hora cõgelatur. ¶ Causa aũt ẽ: qꝛ si humores eẽnt pauci i morbo acuto cũ sint vtplurimũ subtiles nõ facerẽt vrinam grossam. Et iõ quãdo ẽ grossa ꝓpter humorum cõmixtionẽ significat ipsos multos. Quãdoq̃ aũt est grossa propter liquefacta cõmixta cum ea vt esset pinguedo: ⁊ ista recedente calore actuali congelatur sicut alie pinguedines a calore eliquate.

¶ Ad vltimũ vero turbulẽtia vrĩe ẽ ꝓpter terreitatẽ cũ vẽtositate q̃ aquositati admiscet: ex istis nãq̃ cũ admiscẽt ꝓuenit turbulẽtia ⁊ ex ipoꝝ abiuicẽ separatõe ꝓuenit claritas.

¶ Ponit significationez vrine turbide absolute ⁊ dicit ꝙ significat permixtionẽ partiũ terreaꝝ ⁊ ventositatis cũ aquositate vrinali. Et ratio. qꝛ qñ iste due res. s. ventositas ⁊ ps terrea admiscẽtur in vria ex eis ꝓuenit turbulẽtia. Et quãdo separant ꝓuenit claritas. ¶ Et he regule nõ hñt dubiũ. Nam oĩa alia elemẽta sunt ꝑuia p̃ter terrã. Et ideo nõ hñt aquã reddere opacã. Terrea aũt pars nõ maneret sparsa ꝑ totã aquositatẽ nisi eẽt vẽtositati coniũcta ipaz facienti natare: alr̃ descẽderet ad fundũ. ¶ Nota tñ hic ꝙ verisimile est cõtingere eẽ partes terreas cũ aqua ita vt vrina sit clara. Nam nõ est dubiũ ꝙ vrine aliq̃ sunt clare ⁊ nõ generatis ventositatibꝰ in eis fient turbide. igit prius erant vẽtositates ⁊ ptes terree stãte claritate. Et assumptũ pꝫ quando vrina mingit clara ⁊ ꝑ infrigidationẽ fit turbida sicut vocamus eas corruptas q̃ postea cũ ad ignẽ calefiunt clarificantur. ¶ Imaginãdũ est ꝙ quẽdã modũ mixtionis partium humoraliũ cũ aquositate sequit claritas esto etiã ꝙ partes terree sint multe nõ descẽdentes ad fundũ sicut clara ẽ cristallus nõ obstante ꝙ plurimũ sit terrea ⁊ vitꝝ cuius multa pars ẽ terrea: tamẽ regula Auicẽ. vera est i se ⁊ maxime hꝫ veꝝ de turbulẽtia que accidit aquositati per se ꝑuie que fit turbida per admixtionẽ nõ verã partiũ terreaꝝ. In hoc. n. casu opꝫ ꝙ fit ꝓpter partes terreas cõiunctas vẽtositati. ⁊ ecõtra partes terree opace cõiuncte ventositati sufficienti ad subleuãdũ eas in aqua sunt semꝑ cã talis turbulẽtie. Et ita pꝫ gñale significatũ vrine turbide.

¶ Amplꝰ tres debes attẽdere dispõnes. Est nãq̃ cũ tenuis mingit ⁊ deide ispissat q̃ significat ꝙ natura laborat i maturãdo: sed nondũ materia ei vndiq̃ obediuit ⁊ est patiẽs: ⁊ fortasse ẽ cũ mẽbroꝝ significat liquefactionẽ.

¶ Hic ponit signa claritatis ⁊ turbulẽtie q̃ñdo in eadẽ vria appꝫ claritas ⁊ turbulẽtia diuersis tẽporibꝰ ⁊ turbida q̃ remanet turbida. Et diuidit in tres ptes. pmo ponit tres modos ꝯsiderãdos. secũdo cõparat duos illoꝝ adinuicem. tertio ponit quasdam spãles regulas. ibi scda. Illa vero q̃. ibi tertia. Urina quoq̃. Item pma in tres scdm tres dispositiones cõsideratas. ibi scda. Aut mingit. ibi tertia. Aut ẽ dispositio. ¶ Dicit i parte pma ꝙ tu debes attẽdere tres dispõnes in vria: quaꝝ vna ẽ ꝙ quãdoq̃ mingitur tenuis. i. clara ⁊ postea ispissat ⁊ fit turbida ⁊ ista significat ꝙ natura laborat in maturãdo: sed materia nõ ex toto obediuit: ⁊ est patiẽs ⁊ aliquãdo significat liquefactionẽ mẽbroꝝ. ¶ Nota igit pmo ꝙ Auicẽ. narrat illos tres modos turbide vrie quos ponit Ga. pmo de crisi lꝫ nõ ponat eo ordine. ¶ Nota scdo ꝙ in vrina q̃ mingit sunt dispõnes ex alteratione ⁊ ꝑmixtiõe humoꝝ tam a calore naturali q̃ putredinali itra corpus recepte merito quaꝝ dispõnũ vrina extra corpꝰ ꝑmutat. ⁊ iõ ex permutatiõe extra corpus cognoscit quõ passa fuerit intra corpꝰ ⁊ corporis ⁊ humoꝝ dispositiões vt di. Auerroys quarto colliget. ¶ Nota tertio ꝙ cũ vria mingitur clara ⁊ postea turbidat significat ꝙ ptes hũorales sunt mixte cũ aquositate vrinali ꝑ opus caloris naturalis. Nam ex ope putredinali potiꝰ mingit turbida: ꝫ hoc opus significat esse debile: qꝛ per leuẽ actionẽ aeris cõtinentis permutat. Qꝛ etiã vrina non mingit turbida significat ꝙ in humoribus nõdum est fortis putrefactio. ⁊ qꝛ ab aere exteriori cito hãc alteratõez recipiunt significat qd sunt parati. ¶ Ex quibꝰ pꝫ pmo regulã Auicẽ. esse verã: ꝙ hec vrina significat ꝙ natura laborat in maturando. i. aliquo mõ agit calor naturalis i hũores: sed materia nõ ex toto obediuit. ¶ Patet scdo ꝙ veꝝ dicit Gal. cũ dixit pmo de crisi qd hec vria significat ꝙ humor nõdũ est motꝰ: sed erit in ꝓximo. i. nõdũ vehementer bullit nec multũ digerit: sed in ꝓximo est futurus in eo motus ebullitiõis. ¶ Ultimo nota ꝙ ex mẽbroꝝ ⁊ adipis liquefactione cõuenit mingi vrinaz clarã que per leuem cõgelationẽ turbidatur: qꝛ hoc est de natura pinguedinis que dum ẽ liquida ⁊ dissoluta est ꝑuia: sed infrigidata est opaca. Et Auicẽ. hanc subdit significationẽ quã tacuit Galie. loco allegato: qꝛ raro accidit.

¶ Aut mingit spissa ⁊ postea clarificat ⁊ separat ab ea grossuz subtꝰ stans ⁊ significat ꝙ natura iaz sepauit materiã ⁊ ipaz maturauit. Et quãto maior fuerit claritas ⁊ maior descẽsus iferiꝰ ⁊ citiꝰ magis significabit maturatõez.

¶ Ponit significationes scde materiei ⁊ dicit ꝙ vrina q̃ñq̃ mingit turbida ⁊ postea clarificat ita ꝙ ps grossa ab ea separat ⁊ stat i fundo ⁊ ista significat ꝙ natura iaz maturauit materiã. Et q̃to magis clarificat ⁊ citius tãto est certiꝰ signũ maturatõis: ⁊ silr̃ q̃to maior ẽ descẽsus inferiꝰ. ¶ Primo igit nota d his tribꝰ maneriebꝰ fecisse mẽtõez Ga. pmo de crisi ⁊ Aueroym quarto colliget ⁊ Aui. hic. ita ꝙ putat cõiter ab expositoribꝰ de eadẽ dispõne loquutos fuisse. Sꝫ alr̃ videt dixisse Ga. de significatõe hꝰ ⁊ alr̃ Aueroys ⁊ alr̃ Aui. Nã Ga. pmo de crisi dixit ita. Sꝫ q̃ mingit turbida ⁊ post paulatim residet i ea sedimẽ laudabile significat egritudinẽ absq̃ mora digerẽdã. Aui. hic vt videt sic dic̃ ꝙ significat materiã esse digestã nõ dicit digerẽdã. Auer. aũt quarto colliget videt hãc põere que pmo ẽ grossa: post subtiliatur: ⁊ post ẽt igrossat sicut accidit plerũq̃ cũ vria dimittit. de hac dicit ꝙ significat pigritiã nature post icepti operis pncipiũ: vñ sic dicit ad lr̃am. Sꝫ vrina grossa q̃ postea subtiliat ⁊ iteꝝ igrossat q̃uis hec ope nature ꝓcedat pigritiẽ nature significat post suscepti opis pncipiũ. Ego libẽter i hac

diuersitate vidissē quid crediderūt antiqui expositores: ꝗ nō inuenio Dinū aut Antoniū de parma aut Mondinū aut Marsilium ista declarasse. Dico igit̄ istud ꝙ puto fuisse de mente istoꝝ auctoꝝ. ¶ Pro quo nota ꝙ vrina que mingit̄ turbida ⁊ clarificatur quādoqꝫ mingit̄ paꝝ turbida ⁊ clarificatur bene ꝑ descēsum hypostasis laudabilis: ⁊ hec ē dispō vrinaꝝ cōpletā digestionē significantiū in morbis materialibus. Nā qꝛ hypostasiua materia nō ē ex toto clara nec est cōmixta vero mō ꝯmixtiōis cū aquositate sed ꝑ vicinitatē. iō opꝫ ꝙ cū mingit̄ ⁊ per motū ē mixta reddat aquositatē parumper obfuscatā: ⁊ de ista puto ꝙ loquat̄ Aui. hec enī significat naturā digessisse ⁊ supasse materiā. Et iō addit ꝙ quāto maior fuerit claritas supple cū debita suba ⁊ citior descēsus magis significabit maturationē. ¶ Quedā autē est vrina que mingitur vere turbida: qꝛ intense turbulētie ⁊ oīs talis significat vehemētem ebullitionē. Nā Galie. de illa que clarificat̄ ⁊ est de qua loquimur ita dicit. Nam vrina que clarificat̄ post paululum significat illud qđ remanet de augmēto feruoris ⁊ de agitatione dicta esse paꝝ. Vult igit̄ ꝙ etiā ista significat augmentū feruoris ⁊ dictā agitationē. ⁊ per cōsequēs omnis alia vrina multum turbida. Sed de istis quedam ē que clarificatur per descēsum partis terrestris ad fundū: ⁊ ista si sedimē fuerit laudabile non dico laudabilissimū. est enim impossibile. in isto casu significat vt dicit Galie. ꝙ cito complebit̄ digestio. Erit aūt sedimen laudabile qđ non erit male substātie nec mali coloris lꝫ nō ex toto omnes habeat ꝯditiones optimi sediminis: sed de hac nō loquit̄ Aui. supra. Et ideo nō omnino dispōnes easdem intellexerūt Auicē. ⁊ Galie. ¶ Causa aūt dicti Galie. est qꝛ exquo ē in ꝑncipio ita turbulēta vrina nō pōt esse sine preternaturali ebullitiōe que excludit complemētū digestiōis. Sed qꝛ cito fit sequestratio significat̄ ꝙ vestigiū caloris naturalis sit forte ⁊ vētositates per ebullitionē putredinis ibi existētis sunt pauce parum resistētes. ⁊ ideo cito complebitur maturatio. Si vero vrina mingit̄ turbida ⁊ clarificatur per descēsum ad fundū: sed postea cito corrumpit̄ ꝓpter aeris impressionē: hec ē de qua Auer. loquit̄: ⁊ ista significat pigritiam nature in digerendo eo modo quo prima de illis de quibus Auicē. loquit̄. Et ita isti auctores non de eadē penitus videntur loqui dispositiōe in his locis propter qđ non ponunt eadem significata.

¶ Aut est dispositio media inter primā ⁊ alterā ex qua cū perdurauerit ⁊ natura fuerit fortis ⁊ virt⁹ fixa sciet̄ ꝙ nō ad maturatōeꝫ ꝑueniet̄ integrā. Si vero virt⁹ fixa nō fuerit erit timendū: ne perditio ꝑueniat maturatōeꝫ. Cū aūt ꝑdurauerit ⁊ timorosa significatio non affuerit significabit capitis dolorē: quoniā significabit ebullitōeꝫ ⁊ vētositates vaporosas.

¶ Ponit manerié tertiā dicēs ꝙ qñqꝫ est dispō media iter primā ⁊ secūdam que ē ꝙ vrina mingit̄ turbida ⁊ ita remanet ⁊ ista si hoc mō perdurat ⁊ virtus est fortis significat ꝙ nūc. i. paruo tempore perueniet̄ ad integram maturationē. Sed si virtus nō fuerit fixa significat timorē ne mors ꝑueniat maturationē. Et si perdurauerit hoc mō ⁊ nō fuerit ibi signa alia timorosa significabit capitis dolorē: qꝛ significat ventositatē ⁊ ebullitionē materiei. ¶ Et in hac etiā tertia dispōne diuersimode vidētur dicere Galie. ⁊ Auicē. Nam Galie. dicit ꝙ hec vrina significat cōmotionē ⁊ augmentū feruoris qui est in sanguine: esse in summo augmenti sui. Et Auer. ita dixit: sed si ab ipo ꝑncipio apparuerit grossa ⁊ i eadem grossitudine ꝑmanserit significat multā humoꝝ ebullitionem a calore extraneo factā ⁊ ꝓpter hoc ē malū signū. videt̄ igit̄ ꝙ non significat ꝙ cito veniet̄ ad maturationē integram cū significet sūmū motū putrefactionis. ¶ Pro istis nota ꝙ vt dixi in questiōe de magnitudine febris secūda particula affor:smoꝝ non repugnat materiā forti motu moueri ad putredinē: ⁊ tamē digeri ⁊ esse ꝓpe complementum digōnis: immo ꝓpterea digeri velocius natura magis conāte ⁊ materia magis apta recipere saltē ex parte eliquationis ⁊ facilitatis vaporatiōis superflui: vñ nos videmus vermes plurimos generari in aqua cū vehemēter putrefit ⁊ similiter in carnibus. ¶ Nota secūdo hanc vrinā semper significare vehementē motū putredinalis caloris. Cū hoc tamē quādoqꝫ est ꝯiunctus fortis motus digestiōis: ⁊ hoc est cum virtus ē constās ⁊ nō sint alie male significatōes. ⁊ hoc voluit Auicē. ⁊ hoc etiā innuit Galie. cū istā dixit meliorem ꝑma. ⁊ ex his pꝫ cōcordia auctoꝝ.

¶ Illa vero q̄ ex tenuitate ad turbulētiā peruenit: ⁊ sic ꝓcedit melior illa ē que in turbulētia permanet secūdū plurimas horas. Vrina quoqꝫ multotiēs fit spissa ⁊ ē hoc ꝓpter casū virtutis ⁊ nō ꝓpter nature expulsionē. Sed vrina que aquosa mingit̄ ⁊ aquosa remanet signū est ꝑuatiōis maturatōis penit⁹. Et vrina spissa laudabilior ē que ad exeūdum ē facilis ⁊ multe separatōis siml'. Ex huiusmodi nāqꝫ sanat̄ paralysis ⁊ qđ ē ei simile.

¶ Ponit quasdā speciales regulas. Et diuiditur i quattuor ⁊ patebunt partes. ¶ De ꝑma dicit ꝙ illa que mingitur tenuis ⁊ ex tenuitate peruenit̄ ad turbulentiā ē melior ꝙꝫ illa que permanet in turbulētia secūdum plurimas horas ⁊ vt plurimū. ¶ Et hoc videt̄ cōtrariū dicto Galie. ꝑmo de crisi. Nā que peruēit a claritate ad turbulentiā dicit esse deteriorē istaꝝ triū. vñ sic hēt littera. Vrina que turbida fit exterius significat ꝙ nōdū est ei motus: sed erit in ꝓximo. Necessario igit̄ hec vrina ē earū deterior. Et paulo infra. vrina vero secūda vt dictum est inter has duas ē media. Naꝫ ipsa cū generet̄ a cōmotiōe que ē in vltimo fine ⁊ statu suo in tantū diminuta ē in malitia ab vrina significāte ꝙ nōdū est motus eius: sed erit in ꝓximo inquātum excedit in malitia vrinaꝫ significātem ꝙ ille motus iā proximus ē vt sedetur ⁊ quiescat. ⁊ cōstat ꝙ vrina secūda apud ipm ē que mingitur turbida. ⁊ sic remāet. tertia vero mingit̄ clara ⁊ extra turbidatur. ¶ Pro ꝯcordia igitur dicēdum hāc vrinā que turbida mingitur raro esse bonā. Raro enim est cū digestione ⁊ cum alijs signis bonis: sed quādo est bona ē melior ꝙꝫ illa q̄ mingit̄ clara ⁊ turbidat̄ cito: qꝛ ista significat digestionem ꝓximā. ⁊ hoc ē raro. Galie. igitur loquitur de ea quādo bonum significat. Et Auicē. dicit hoc: qꝛ vtplurimū est deterior: qꝛ raro ē bona ⁊ cū est mala ē deterior. ¶ Secunda regula ē ꝙ multotiens vrina fit spissa ꝓpter casum virtutis non ꝓpter expulsionē materie. Et possumus hic intelligere turbidā per spissam vel spissam ꝓprie dictam. Nā qꝛ cōtentiua membroꝝ deficit. ideo multi humores simul cū vrina trāseūt: nō qꝛ natura illas intēdat expellere. ¶ Tertia regula ē ꝙ vrina que mingit̄ aquosa ⁊ ita ꝑmanet significat priuationem maturationis penitus: ⁊ hāc dicit Galie. primo de crisi peiorē ꝙꝫ sit aliqua triū supra nominatarum. Et de hac satis diximus ꝑcedēte caplo cum loquuti fuim⁹ de vrina alba. ¶ Quarta regula est ꝙ vrinaꝝ spissaꝝ ista est melior que ē facilis ad exeundū ⁊ ē multe separatōis: qꝛ in ea fit sequestratio ⁊ hypostasis multa per quā tota materia turbulētie ⁊ nimie grossitiei descēdit ⁊ fit hypostasis: qꝛ ista significat maiorē materie obediētiā ꝙꝫ aliqua alia: ⁊ ex tali multotiēs sanat̄ palesis vel ali⁹ similis morb⁹ vt spasm⁹ hūidus expulsa ꝑ vias vrie materia morbū faciēte.

¶ Cū vrina grossa mingit̄: ⁊ deide ꝓcedēdo secundū ordinē attenuat̄ si mlta est cōueniēs existit. Et cū ipa post spissā ⁊ turbidā: ⁊ paucam sequit̄ est signū bonū. ⁊ hoc quidem ē cū spissa q̄ turbulenta ē aperit̄ q̄ mingit̄ paulatī ⁊ subito ide multa facile mingit̄ vrina: cū hac eni mltotiēs resoluit̄ egritudo siue ipa sit vna febriū acutaꝝ siue sit vna aliaꝝ egritudinū ex repletione ꝓuenientiū siue sit repletio ex qua nondū manifesta accidit egritudo. ⁊ iste quidem vrine modus ē extrane⁹.

¶ In hac tertia parte capituli vt supra dicitur principaliter docet significare per modos substātie ⁊ turbulentiā vt alijs dispositioni cōiunguntur. Et diuiditur in tres partes. Primo docet significare ꝑ diuersos modos substātie. secundo

per turbulentiā. tertio ponit quasdam extrauagantes regulas cōcernentes maxime significatōes reꝝ cuꝫ vrina mixtarū. ibi secūda. Urina turbulenta multotiēs. Ibi tertia. Urina corpori. Prima diuiditur in tot partes quot sunt regule. ¶ De prima igiť dicit ꝙ quādo vrina grossa mingiť: ⁊ deinde ꝓcedendo secūdum ordinē attenuať si sit multa est cōueniens. Ratio regule ē: q2 significat hāc esse purgationē naturalem. ¶ Secūda regula est ꝙ vrina dicta. s. grossa multa que secundū ordinem attenuať quādo est post turbidam aut spissam paucā est signum bonū: ⁊ hoc est quādo vrina spissa ⁊ turbulenta apparet que mingebať primo paulatim: sed post subito ⁊ faciliter inde ⁊ post eā multa quātitas facile mingiť. Et cum ista multotiens resoluitur. i. finitur egritudo siue sit acuta siue repletiōalis siue fuerit repletio ex qua nō ꝓuenit manifesta egritudo: ⁊ iste modus vrine est extraneus. Et recte scdm ꝙ dicit Dinus: Aui. voluit hic ponere sententiam Hypocratis in illo affo. quarte particule. Quibus vrine grosse globose ⁊c. ¶ Causa aūt verificans ē: q2 quādo hec multa tenuis emittiť post paucā grossaꝫ aut turbidaꝫ significať ꝙ materia ē digesta per subtiliationē factā a natura ⁊ pelliť. dicitur aūt hic modus vrine extraneus: q2 rarus. Plerunqꝫ enim fit mutatio cōtrario modo: q2 ex subtili procediť ad grossaꝫ cū ante digestionē plurimū natura nō pellat humorem cū aquositate ⁊ post digestionem expellat. ¶ Et tu nota vt in cōmento voluit Galie. ꝙ per tenuē intelligimus mediocrem. Et ideo Auicen. dicit procedendo secundū ordinem attenuatur.

¶ Quādo cū vrina naturalis coloris sup̄flua est spissitudo plerūqꝫ significat bonitatem expulsiōis multaꝝ materieꝝ cui exeūdi associatur facilitas: ⁊ plerūqꝫ significat ꝑditōeꝫ propterea ꝙ humoꝝ significat multitudinē ⁊ virtutis debilitatē: ⁊ hoc qdē demōstrat egrediēdi difficultas ⁊ paucitas ei⁹ qd̄ egrediť.

¶ Hic ponit tertiā regulam dicēs ꝙ vrina superflua spissa ⁊ naturalis coloris significat quādoqꝫ bonū quādoqꝫ malum. Bonū significat quādo exit faciliter ⁊ multa: q2 significat expulsionē naturalē multaꝝ materieꝝ. Malū significat quādo egrediť pauca ⁊ paulatiꝫ: q2 significat humoꝝ multitudinē sua grossitie: ⁊ virtutis debilitatē sua paucitate.

¶ Urina quidem spissa bona est que est crisis egritudinis splenis ⁊ febriuꝫ permixtarum in qua non expectať equalitas: quoniaꝫ natura in expellēdo impeditur.

¶ Ista est quarta regula. Et dicit ꝙ vrina spissa q̄ est crisis egritudinū splenis aut febriū permixtaꝝ est bona. ⁊ causa ē q2 ista significat finem illoꝝ morboꝝ ꝯsumpta materia. Et subdit ꝙ in ista nō expecteť equalitas in mō substantie: q2 natura impediť in expellendo. Et nota ꝙ durante crisi non vult ꝙ expectetur equalitas vrine: quoniā natura ē occupata in expellēdo humores ita grossos nō obstāte ꝙ sint digesti ꝙ vrina ꝑ totum tempus crisis ē grossa.

¶ Urina ad vltimum turbulenta significat humorū multitudinem ⁊ naturaꝫ ab eis occupatam in maturādo eos.

¶ Iste est quitus canō. de turbida istis incidēter imixtus dicit. ꝙ vrina turbida vltimate significat humoruꝫ multitudinē ⁊ naturā ab eis occupatā in maturādo eos. Et rō est: q2 cū significet materiā expelli oñdit ꝙ natura laborat i maturando: maxime q2 significať ꝙ nō sunt integre digesti.

¶ Urina spissa in qua sedimē existit arenosuꝫ significat lapidem.

¶ Hic est sextus canon. dicēs ꝙ vrina spissa cū arenoso sedimine significat lapidē. Ex quo. n. ē spissa significat materiā grossam viscosam. Et q2 sunt ibi arenule significatur ꝙ inspissať ⁊ indurať in lapidē aut in renib⁹ aut in vesica. De hoc tñ infra cū de hypostasi dicemus.

¶ Uria spissa q̄ apostematū significat apertioneꝫ cognosciť ex eo qd̄ ei admiscetur ⁊ ex eo qd̄ precessit. ex eo. n. quod admisceť sicut purē qd̄ malus odor demonstrat: ⁊ exeūtibus q̄ cum ea separanť sicut petala alba ⁊ rubea aut sicut furfur aut alia ab istis ex eis per q̄ cognoscitur. Ex eo quidem qd̄ precessit: quoniā ibi prius fuit significatio ap̄atis aut vlceris in vesica aut rene aut epate aut in partib⁹ pectoris ⁊ significat h⁹ ap̄atis apertionē si ante ipsam vrina fuit similis loture carnis recētis qd̄ ē ex gibbositate epatis. Et si egestio talis fuit apostematis qd̄ est in ei⁹ concauitate: ⁊ si anhelit⁹ coangustatio precessit ⁊ tussis sicca ⁊ dolor in mēbris pectoris pūgitiuus: tūc apostema qd̄ est aptū ē lateris ⁊ exiuit a parte arterie maioris: ⁊ si i pure illo ē maturatio cōueniēs ē.

¶ Hec est septima regula dicēs. ꝙ vrina spissa cognoscitur significare aptōeꝫ ap̄atis per ea que precedūt ⁊ per ea que cum vrina cōmiscētur. ¶ Illud aūt qd̄ cōmiscetur cū vria que significat apertionē apostematis est sanies que cognosciť: q2 fetet aut q2 illud qd̄ misceť erit aliqd de rebus que a membro separātur sicut petala alba aut rubea aut furfurea aut alia ab istis sicut sunt quedā filosa. ¶ Sed illud quod precessit vrinam ⁊ facit cognosci ꝙ significat apertionem apostematis ē ꝙ prius in homine illo fuerint signa apostematis in interioribus: sicut verbi grā in rene aut vesica aut epate aut in partibus pectoris. ⁊ etiam si ante vrinam cum sanie fuerit vrina similis loture carnis recentis significatur apostema esse in cōcauo epatis: sed si fuerit ante anhelitus angustatio ⁊ tussis sicca ⁊ dolor in membris pectoris pūgitiuus significať ꝙ fuit apostema in pectore ⁊ ꝙ sanies exiuit ex latere artarie viciniotis. ⁊ si pus illud est maturū erit cōueniēs. Et attende ꝙ numerādo signa que sunt ante eruptōeꝫ ap̄atis dixit aut vlceris. Nam vlcus nō precedit eruptionem apostematis. ⁊ ideo per vlcus debemus intelligere exituram. Aut hoc verificať: quia aliquando vlcus cum debilitat membrū: est causa apostematis ⁊ tale vlcus precedit illius apostematis apertionem.

¶ Et est cū sanus eūatus q exercitiū reliquit mingit vrinā sicut pus ⁊ virus tenue quo ipsi⁹ purgať corp⁹ ⁊ eius auferť laxitas quā exercitij dimissione cōsecutus est.

¶ Hec est octaua regula que posset tamen potius poni pro vna cōtingentia: ⁊ est: ꝙ contingit hominē sanum mingere vrinam sicut pus ⁊ virus tenue: ⁊ maxime cum dimiserit exercitium: ⁊ per hanc purgabitur eius corpus ⁊ remouebitur ab eo lassitudo quā fuerat consecutus propter dimissionem exercitij. Et hoc cōtingit: quia natura materiam hanc aggregatā digerit digōne in nocitiuo sine eius putrefactione. deinde expellit per vrinam. ⁊ hec nō est verum pus nec veꝝ virus: cū in ea nō sit putredo: ꝫ ē sicut pus: q2 similis illi. ⁊ hic sumiť sanus ꝓ omni eo qui nō ē eger. Naꝫ ex quo lassitudinē patiebať potius erat neutꝝ qꝫ sanū corpus eius.

¶ Et est etiā cū in epate aut i eo quod est corā ipso fiunt oppilationes ⁊ plerūqꝫ contingit vt eaꝝ apertiōe sit vrina spissa ꝓpterea ꝙ earuꝫ egrediť materia: ⁊ hec talis spissitudo non est pus. Sed in ip̄a que ē post ap̄atis apertioneꝫ est pus. Et cū hec vrina fuerit cū spissitudine ⁊ ad nigredinem traxerit ⁊ cū ea fuerit in latere sinistro dolor erit tūc ex ꝑte splenis. Et secundū hanc considerationē si supra femur fuerit aut in summitate ventris erit tūc ex parte stomaci. Hoc tamē sepius est ex ꝑte epatis ⁊ cannalium vrine.

¶ Hic ponit nonam regulam dicens ꝙ conuenit fieri opilationes in epate aut in eo qd̄ est corā ipso de mēbris vt stomaco aut splene aut pectore. Et cōuenit ꝙ per apertioneꝫ harum opilationū mingať vrina spissa: q2 cū aperiunť egre

ditur materia earum: quia faciens eas. Et ista non est pus: sed illa que egreditur ex apertiõe apostematis est pus ⁊ discernunt ab inuicem. Et si hec vrina trahit ad nigredinem ⁊ precessit dolor in latere sinistro significat ꝙ est ex splene. Et secundũ hãc cõsiderationem si dolor fuerit supra femur aut in sũmitate vẽtris erit ex parte stomaci. s. fundi anterioris: sed tñ plurimũ est ex epate: quia epar est magis vicinus vijs vrine. Et iste canon est manifestus.

¶ Vrina turbulẽta multotiẽs significat casuz virtutis. Cũqꝫ virtꝰ ceciderit frigiditas supabit q̃ erit sicut illa q̃ exteriꝰ infrigidat.

¶ Modo facit qd̾ est dictum: ⁊ diuiditur in tres sicut tres regulas de turbulẽta vrina ponit. Ibi secũda. Turbulẽta enim. Ibi tertia. Vrina que vrinis. ¶ Dicit primo ꝙ multotiens vrina turbulenta significat casum virtutis. s. naturalis ⁊ vitalis regulantiũ totum corpus: vnde neqꝫ valent sequestrare humorem ab aquositate neqꝫ putrefactionẽ prohibere nec retinere humores. ⁊ ideo fit inde vrina turbida. Et quãdo cadit virtus tunc vrina ẽ frigida sicut illa que exterius infrigidat. Nec ẽ in isto casu intelligendũ ꝙ hec vrina ex toto migat frigida sicut aqua: ꝫ valde pauce caliditatis. Nam tũc calor relinquit mẽbra lõginqua a corde ⁊ etiã in ipso corde paucificatur.

¶ Vrina turbulenta que malo vino similatur aut aque ciceris est vrina pregnantium aut habentium apostemata calida longi temporis in interioribus.

¶ Hec est secũda regula in qua dicit ꝙ vrina turbulenta q̃ similat malo vino aut aque ciceris ẽ vrina ꝑgnãtiũ ⁊ habẽtium apãta calida lõgi tpis in interiorib̾.

Sed hic sunt duo dubia. ¶ Primum quia in pregnantibus dꝫ esse vrina clara similis vrinis viroꝝ. igitur non turbida.

Secundum qꝛ apostemata lõgi tẽporis debẽt esse ex materia frigida q̃ non facit superfluitatẽ rubeã similẽ vino. ¶ Preterea plerũqꝫ ẽ apa in iteriorib̾ ⁊ nõ appet huiusmodi vria vt pꝫ expiẽtia.

Ad primum dicitur ꝙ ꝑgnantes pauci tẽporis: qꝛ paꝝ mẽstrui retinuerunt: ⁊ qꝛ ꝯstricte sunt vie ⁊ id paꝝ menstrui qd̾ supest tẽdit ad venas matricis ⁊ iuuãtur in digerendo a calido spermatis viri. ideo vrias habẽt claras: sed ꝑgnãtes vicine ꝑtui: qꝛ multum menstrui retinuerũt. ⁊ qꝛ illud tunc regurgitat a venis matricis in alias ⁊ est mali coloris: ideo quandoqꝫ aliquid tale emittũt cũ vria ⁊ faciũt vrinã turbidã dicti coloris.

Ad secunduz dicitur ꝙ apostemata in interiorib̾ duobus modis cũ sint lõgi temporis sunt causa dicte vrine. Primo qꝛ epatis virtutem debilitãt: vnde fit vrina cũ permixtiõe sanguinis mali. secũdo qꝛ ab illis eadẽ resudat materia que adustiõe participat ⁊ mingitur. Et iõ hec talis mixta cũ parte sanguinis ⁊ aquositate reddit vrinam dicti modi.

¶ Vrina que vrinis asinoꝝ aut animaliũ assimilat ⁊ est quasi mulacblach ꝓpterea ꝙ ẽ multum turbida corruptionẽ humoꝝ corporis significat: qd̾ tamẽ magis significat est flegma crudũ in qua aliqua calitas opata fuit: ⁊ ipsuz cũ grossa vẽtositate ebullire fecit: ⁊ ꝓpter hoc plerũqꝫ significat capis dolorẽ vẽtuꝝ: aut alahachal ⁊ cũ ꝑseuerat significat lethargiã.

¶ Hec est tertia regula in qua dicit ꝙ vria similis vrine asinorum ⁊ alioꝝ subiugaliũ ⁊ est quasi mulachach: qꝛ est multum turbida significat corruptionẽ humoꝝ corporis maxie flegmatis crudi: in quo per operationẽ caliditatis ventositas fuit generata. ⁊ ideo significat capitis dolorem venturũ aut alahachal. ¶ Nota primo ꝙ mulachach est aqua qua vtuntur saraceni que est ex aqua rorata cum musco ⁊ ambra ⁊ gariofilis ⁊ alijs odoriferis ⁊ est valde turbida. Sed alahachal est egritudo in qua a cerebro flegma descẽdit ad inferiora. ⁊ vocat stillicidium siue species catarri. ⁊ tunc verificat regula: qꝛ turbulẽtia ista nõ fit sine humoꝝ putredine vt ẽ dictũ supra. secũdo sine ventositate cõiuncta parti terree. tertio quia ista nec nigra est nec citrina nec rubea maxime flegmatis significabit putredinẽ. quarto qꝛ ibi est opilatio significat ꝙ cõicat capiti. ⁊ iõ si retinebit faciet dolorẽ capitis iuxta afforismi sniaz. Quibꝰ vrine ꝯuerse turbate velut subiugaliũ ⁊c. Et si nõ retinebit faciet cataꝝ dcm̃.

¶ Vrina que colori alicuius mẽbri similat cũ ꝑdurat egritudinẽ in illo mẽbro significat.

¶ Hic ponit extrauagãtes regulas ⁊ sunt quatuor. ¶ Pria est ꝙ vria q̃ silatur colori vnius mẽbri ⁊ ꝑdurat hoc mõ significat egritudinẽ futurã in illo mẽbro. Et rõ est qꝛ nõ obstãte ꝙ calor def vrine ex ꝑmixtiõe materie ⁊ nõ imediate a mẽbri colore: tamen mẽbra multiplicãtia supfluitates multotiens eas faciunt sibi siles quodãmõ in corpore. Et iõ cũ vria ꝑseuerat scõm talẽ colorẽ significat ꝙ membꝝ ꝯtinue mltiplicat supfluitates expellẽdas. ⁊ iõ tandẽ egrotabit.

¶ Et quidã dixerũt ꝙ cũ in inferiori parte vrine fuerit aliquid quod pulueri sit simile aut fumo ꝓlongabit egritudo ⁊ si in tota perdurat egritudie ꝓnosticat mortẽ aut flegma crudũ quod a pure discernit fetore.

¶ Scd̾a regula ẽ ex dicto quorũdã ꝙ qñ in iferiori pte vrie fuerit aliquid qd̾ est sicut puluis aut fumꝰ egritudo significat lõga. Et si ꝑdurat i tota egritudie ꝓnosticat mortẽ aut flegma cruduz qd̾ a pure discernit ꝑ fetorẽ. Ego ãt hoc expresse vidi in quadã puella. ¶ Nota igit ꝙ multotiẽs i vrina alba clara supius prope fundũ videt obscuritas ac si fumus eẽt ibi. ⁊ hec qñqꝫ accidit ab vlcere in vesica aut renibus cũ paucissima sanies pellit: ⁊ cuz agitat videt quasi fumus a fundo ascẽdere. multotiẽs aũt quasi ꝑ totã vrinã est hoc. ⁊ qñ leuiter declinamus vrinale ad vnã partez appet iuxta supficiẽ fumus ille. si igit in vrina ẽ fetor tũc ẽ sanies. si vero nõ sit fetor significat fl̾a crudũ cui accidit ex putredine diuisio ad ꝑuas partes sine digõne. ⁊ iõ qñ ꝓlelat significat mors cũ significet ꝙ natura nõ dñatur hũori.

¶ Vrina habens partes diuersas significat ꝙ quãtoplus partes in ipsa fuerint maiores tanto plus nature operatio ẽ studiosior ⁊ natura plus potẽs ⁊ pori plus aperti.

¶ Hec est tertia regula in qua dicit ꝙ vrina q̃ hꝫ partes diuersas significat ꝙ q̃to partes ille sunt maiores tanto nature opatio ẽ studiosior ⁊ natura plus potẽs ⁊ pori plus apti. ¶ Nota igit ꝙ multotiẽs in vrina sunt partes humorales aut in fundo aut natantes q̃ non sunt cõiuncte: immo percipiunt ab alijs diuerse ⁊ qñqꝫ ꝯuenit ꝙ iste sunt partes mẽbrorũ vt petala ⁊ trũbi. Cum igitur sint partes humorales regula ẽ vera: sed si sint partes membroꝝ tunc q̃to fuerint maiores ꝑtes tãto significant vlcera peiora.

¶ Vrina in qua videntur quasi fila adinuicem mixta significat ꝙ fuit micta postquã coitus fuit completus.

¶ Quarta regula ẽ ꝙ vrina in qua videntur quasi fila adiuicem mixta significat ꝙ fuit micta post coitũ. Et nota ꝙ hec fila sunt grossa alba ex parte spermatis q̃ remansit in virga post coitũ que cum vrina expellitur.

¶ Cap. IIII. est de significationibꝰ odoris vrine.

D

Ixerunt quidaz se nunqꝫ vidisse egrũ cuiꝰ vrine odor sit sicut odor vrie sani.

¶ In isto caplo determinat Aui. de significationibꝰ vrine ꝑ odorez. Et diuidit in duas ptes. Primo ponit quorũdã dictũ circa hec. scd̾o ponit reglas significãdi scd̾ꝫ ꝓpriã intentõez. ibi scd̾a. Et nos. ¶ De pma dicit quosdã dixisse se nũqꝫ vidisse egꝝ cuius vrine odor eẽt similis odori vrine sani. ¶ Ubi ꝯsidera ꝙ Aui. de hoc dicto nullũ ponit iudiciuz v̾itatis aut falsitatis. Sꝫ v̾itas ẽ ꝙ nõ repugnet silez iueniri odorẽ in vria vnius egri ⁊ vniꝰ sani: puta si sanꝰ eẽt colicus ⁊ eger nãlr flaticꝰ ⁊ egrotarꝫ ꝑua egritudie colica. ¶ Scd̾us casus ẽ vbi sanꝰ vteret quadã dieta ꝑmutante odorẽ vrine vt aspagi ꝑmutãt. Deide vtẽdo alia dieta ex egritudie hr̃et vrine odorẽ similẽ illi. ¶ Tertiꝰ casus ẽ vbi egritudo nõ cõicaret nocumẽtũ epi ⁊ vijs vrie ⁊ venis. Nã

tunc nõ oportet odorẽ vrine permutari: plurimũ tamen variatur in eodẽ hoie odor vrine: quando de sanitate inculpata trãsit in febrẽ putridã: qr ꝛ ea quibꝰ hẽt vrina odorẽ nõ seruãt ꝓportionẽ ad omnino similẽ odorem priori.

¶ Et nos quidem dicemus ꝙ cum vrina nullo modo odorez habet complexiõis frigiditatẽ significat ꝛ supfluã cruditatẽ. ꝛ plerũqꝫ ẽt significat ĩ acutis egritudinibꝰ mortẽ nature.

¶ Modo exequitur secundũ propriã intentionem. ꝛ tria facit. Primo docet significare per priuationem odoris. secundo per odorẽ. tertio per permutatiões certi modi ad ꝓuationem. ibi secũda. Cum aũt odorem. ibi tertia in fine. In acutis egritudinibus. dicit ꝓmo ꝙ priuatio odoris penitus in vrina significat frigiditatẽ complexiõis ꝛ superfluam cruditatem. Et in acutis egritudinibꝰ plerũqꝫ significat mortem nature. i. mortificationez caloris naturalis. ¶ Ubi nota ꝙ cuz odor fundetur in fumali vaporatõe calida ꝛ sicca: ꝛ vrina naturalis debeat habere odorem acutũ sequitur ꝙ ꝓuatio eius significat priuationẽ huius vaporationis. ꝛ ideo frigiditatem. ꝛ qr frigiditas est causa cruditatis significat cruditatem. ¶ In acutis aũt egritudinibus: quia plurimũ pendent a materia calida nõ videt ꝙ vrina sit facta hoc modo penitus sine odore nisi qr iam resolutus est calor naturalis ꝛ cum eo etiã ꝓternaturalis vt in febribus accidit eliquatis in quibꝰ etiã anhelitus ẽ frigidus. Et ex hoc pꝫ quomodo in acutis hec vrina significat mortẽ nature.

¶ Cum aũt odorem habuerit fetidũ ꝛ maturationis significatões in ea fuerit erit ipsiꝰ causa scabies aut vlcera in instrumẽtis vrine q̃ suis cognoscũt signis. Qꝫ si maturatio nõ affuerit possibile erit vt sit ex hoc ꝛ poẽ vt sit ex putrefactione. Cũqꝫ hec ĩ febribꝰ fuerit acutis ꝛ nõ fuerit cã mẽbroꝝ vrĩe erit signũ malũ.

¶ Hic ponit significatiões ex odore positiue. ꝛ diuiditur in sex partes secundum sex regulas. ꝛ partes patebũt. ¶ Prima igit regula est ꝙ fetor in vrina si sit cum signis digestionis ex parte. s. substãtie vrine ꝛ hypostasis significat vlcera in instrumẽtis vrine. s. vesica aut renibus aut eoꝝ scabiẽ: ꝫ si non fuerit cũ signis digestionis tũc potest esse ex isto ꝛ potest esse ꝓpter putrefactionem humoꝝ absqꝫ scabie ꝛ vlceribus. ¶ Ubi nota ꝙ odor fetidus in rebus que non ex tota specie sunt fetide nõ fit nisi ex putrefactione. Ideo cũ vrina naturaliter nõ habeat talẽ fetorẽ. opꝫ ꝙ hoc sit in ea ex putrefactione rei secum cõmixte. Talis aũt res aut ẽ sanies aut alius humor vtplurimũ. ¶ Nota secũdo ꝙ quãdo residuum corporis est sanũ nõ obstãte ꝙ in viis vrinalibus sit egritudo tũc vrina multotiẽs appꝫ digesta: imo digestio in vrina significat sanitatem ꝛ dominiũ caloris naturalis in locis que sunt supra vias vrine vt infra dicet. Cuz igit vrina est digesta ꝛ hꝫ odorem fetidũ non est nisi ex putredine vel sanie ab instrumẽtis vrine: ꝛ hec nõ sunt nisi cuz vlcere aut scabie in eis. ꝛ sic pꝫ ꝓma pars regule. Cum aũt digestio nõ est in vrina tunc etiã potest esse ꝙ putredo tunc nõ est nisi ex viis vrine. Et ideo põt etiã esse ex vlcere ꝛ scabie in eis. Sed potest etiã esse ꝙ veniat ex supioribus membris ꝛ tũc significat putrefactionẽ in eis ꝓsertim in venis. Urina igit fetida cum sanitate membroꝝ vrine significat putredinẽ in venis. ¶ Si igit volumus discernere ex quo fit talis fetor hoc fit per ꝓpria signa vlceꝝ renũ ꝛ vesice posita decimaoctaua tertii ꝛ decimanona. ¶ Et ex hoc pꝫ tertia pars regule ꝙ quãdo talis vrina fetida fuerit in febribus acutis ꝛ non fuerit causa mẽbroꝝ vrine ẽ signum malũ: qr significat materie morbi fortẽ putredinem.

¶ Et cũ ad acredinẽ traxerit significabit putrefactionẽ que ẽ in humoribꝰ frigidã habentibꝰ substantiam: quos calor superauit extraneus: sed si egritudo fuerit acuta erit signum mortis ꝛ significabit mortẽ caloris naturalis ꝛ dominium frigiditatis in natura cum calore extraneo.

¶ Ista est secũda regula in qua dicit ꝙ quãdo vrina traxerit ad acredinẽ significabit putrefactionẽ q̃ accidit ĩ humoribus substãtie frigide quos supauit calor extraneus. Sed si fuerit egritudo acuta erit signũ mortis ꝛ significabit mortem caloris naturalis ꝛ dñium frigiditatis in natura cũ dominio caloris extranei. Ubi nota ꝙ per odorẽ trahentẽ ad acredinẽ intelligimus illã que hẽt odorẽ acetosum. ¶ Nota secũdo ꝙ odor acetosus fit ex causis ꝓportionatis ad faciendũ vaporẽ acetosuz. Nec talis fumalis euaporatio inuenitur in rebus corruptis nisi cũ frigiditate per priuatõez fortem caloris naturalis. ¶ Nota tertio ex his que dixi in capitulo de humoribus ꝙ acetosus sapor fit duobꝰ modis. vno modo per viam digestionis incomplete vel complete cum paruo calore naturali. Alio modo per viã putrefactionis per quã calor inatus rei exhalat ĩ re habẽte subtilẽ ꝛ humidam substãtiam sicut accidit in vino. In vrina igitur cũ odor fuerit acris aut acetosus hoc contingit aut ꝙ humores naturaliter huius saporis sicut flegma acetosum ꝛ melancolia putrefiũt. ꝛ ideo separantur ab eis ꝑtes q̃ a natura expellũtur cum vrina ꝛ tunc significat putrefactionẽ in humoribꝰ substãtialiter frigidis: aut qr in humoribus aliis tanta accidit putrefactio vt resoluat pars spumosa naturalis caloris eorum: vnde fiunt acetosi. ꝛ ideo hoc erit cum mortificatiõe naturalis caloris ꝛ dominio caloris extranei. Et quia acuta egritudo fit plerunqꝫ ex calidis humoribꝰ. ideo in illa vrina hoc significat mortẽ: quia significat defectũ caloris naturalis cum multo extraneo.

¶ Odor vero qui ad dulcedinẽ trahit sanguinis significat dominium.

¶ Ista est tertia regula in qua dicit ꝙ odor trahens ad dulcedinẽ significat dominiũ sanguinis. ꝛ dicitur odor dulcis sicut alii odores a saporibus deriuantur vt secũdo de anima ꝛ in de sensu ꝛ sensato ꝛ quarto colliget. ꝛ pꝫ causa regule: quia solus sanguis inter humores ẽ vere dulcis ex his q̃ dixi in capitulo de humoribus.

¶ Et que multũ est fetida est colerica.

¶ Hic ponit quartam dicẽs ꝙ vrina multum fetida significat ꝙ est colerica semper intelligẽdo de illis que sunt non ꝓpter vlcera ꝛ saniẽ. ¶ Sed queritur ꝓpter quid ẽ ꝙ sanguinei sunt fetidi odoris magis q̃ꝫ colrici ꝛ tñ multus fetor ĩ vrina significat multitudinem colere. ¶ Hic dicit Dinus dupľr vrinã posse fieri multũ fetidam similiter ꝛ sudorem. vno modo: qr multũ horribilez ꝛ molestã odoratui nostro. secũdo qr valde acute imprimẽs. Primo modo sanguinea vrina ꝛ simiľr sudor sunt magis fetidi q̃ꝫ colrici. ꝛ hoc vult Galie. de sudore octauo terrapentice. secundo mõ sunt magis fetidi colrici. ꝛ hoc voluit Aui. hic de vrĩa. Forte aũt lꝫ in sanguĩe vel sua superfluitate facilius accidat leuis putredo ꝓpter caliditatẽ ꝛ humiditatẽ: vnde facilius fit fetor in sudore sanguineo q̃ꝫ colerico. tamẽ vehemens fetor magis accidet ex putredine colere cum putrefit. vnde fella quando sunt putrida sensi ego eẽ intolerabilis fetoris. ꝛ ex dictis potes aľr reddere causam.

¶ Et fetida ad acredinẽ trahẽs est meľica.

¶ Ista est quinta regula dicẽs ꝙ vrina fetida ad acredinez trahẽs est melãcolica ꝛ causa ẽ: qr flegma sui putredine nõ est aptum ita facere sicut melancolia.

¶ Cũqꝫ vrina fetidi odoris in sanis perseuerauerit significabit febres que ex putrefactiõe accidũt aut minorationẽ putrefactiõis que in ipsis est retenta. ꝛ hoc quidem demõstrabit si ilico alleuiationẽ habuerit.

¶ Ista ẽ sexta regľa dicẽs ꝙ vrina fetidi odoris ꝓseuerãs ĩ sanis significat futuras febres putredis: qr. s. significat abũdantiã hũoris apti ad putrescẽduz aut significat ꝙ purgat corpꝰa putrido humore ĩ eo multiplicato. Et si hoc sit tunc statiz post illã alleuiat corpus eius. Et cã pꝫ ex dictis.

¶ In acutis egritudinibus cum fetor vrinam comitabitur ꝛ postea ab ea remouebitur fueritqꝫ ablatio hec subito ꝛ post ipsam nõ ꝯsecuta fuerit reqes significatio erit casus ṽtutis.

¶ Ista ē tertia pars capitli in qua facit qđ dictū est. dicit igi tur ꝙ si in vrina acute egrotantis fuerit fetor ⁊ postea fetor subito remoueať ⁊ nō sequatur requies istud significat ca sū virtutis. Ex quo eniꝫ nō sequitur alleuiatio sequitur ꝙ materia mala remanet. ⁊ quia fetor subito remouetur signi ficat ꝙ virtus de materia non potest expellere. ⁊ ideo signi ficat ꝙ cadit virtus.

¶ Cap. V. est de significatiōib⁹ vrine ex spuma assumptis.

Spuma accidit ex humiditate ⁊ vento sitate proiecta in vrinale cum proiectio ne vrine.

¶ In isto capitlo ponit signa ex parte spume. Et diuidiť in duas partes. Primo docet quomodo fiat spuma in vrina. Secūdo suas significatiōes. Ibi secūda. Et spuma. ¶ Pri ma in duas: qꝛ pmo facit quod dictum est. secūdo remouet dubium. ibi secūda. Uentositas. De prima dicit ꝙ spuma fit ex ventositate ⁊ viscositate ꝓiecta in vrinale. Et sumitur hic ventositas ꝓ vapore ⁊ aere ⁊ ꝓ vera ventositate ⁊ con stat ꝙ iste due sunt cause materiales spume cū spuma nō sit nisi aggregatū ampulaꝝ quaꝝ pars circundans est viscosa ⁊ contenta est subtilis aerea vel vētosa. Et tu ꝓ hoc lege q̄ scripsi i expōne illius affo. Strangulatoꝝ ⁊c.

¶ Uentositas v̊o cū vrina egrediēs auxilium ꝓculdubio p̄bet i substātia vrine: ⁊ p̄cipue cū vētositas i corpore supauerit: quēadmodū in vrina accidit oppilatiōes habētiū in qua mul te sunt ampulle.

¶ Remouet dubium: quia posset aliquis dubitare: vnde ve nit ventositas que ē causa spume. Et respōdet ꝙ vētositas egrediens in substātia vrine. i. que egrediť mixta substantie vrine proculdubio p̄bet auxiliū in generatione spume. Et hoc pꝫ: quia in vrina habentiū opilationes multe apparent ampulle: qđ non est nisi quia multa ventositas ab eis egre ditur cū substātia vrine permixta. ¶ Ubi cōsidera ꝙ intra corpus nō est verisimile in vrina esse spumā: qꝛ non ē in lo co vbi fiat agitatio aut ebullitio requisita ad spumaꝫ. Pōt tamen cōiungi cum ea vētositas ⁊ facit ampullas que dicū tur granula que apparēt in medio vrine ad modū granulo rum magis lucidorum quādo in lumine ꝓspiciť. Sed hec ventositas que cū vrina expelliť propter agitationē potest facere spumā. in vrina autē habentiū opilatiōes. ideo fiunt ventositates: qꝛ ista corpora multū abūdāt viscosis humo ribus qui ꝑ calidum ventosantur.

¶ Et spuma qdē qn̄qꝫ cū suo significat colore sic significat sua nigredie ⁊ ruffedie i icteritia. Et est cū ꝑuitate sui ⁊ magnitudie significat: quoniā ipi⁹ magnitudo significat viscositatē. Sui v̊o mltitudie ⁊ paucitate: quoniā ipi⁹ mlti titudo significat viscositatē ⁊ multā ventosita tem. Et ipa qdē significat ꝑ rupturaꝫ suaꝝ am pullaꝝ cito factam aut tarde: qm̄ ruptura am pullaꝝ tarda significat viscositatem.

¶ Hic exequitur de significationibus ⁊ primo narrat dispo sitiōes spume per quas ipa significat. secundo ex illis docet significare spāliter super dispositōibus renū. ibi secūda. Et parue quidē. ¶ In prima dicit quattuor. Primū est ꝙ spu ma quādoqꝫ significat per suū colorem. verbi grā. si spuma est nigra aut ruffa. i. citrina significat hicteritiā. s. aut nigraꝫ aut citrinā: qꝛ nigra significat exitū melācolici, humoris ruf fa colici. Nam qꝛ plurima materia nigra aut citrina cū vrīa expelliť: ideo viscosa pars ampullaꝝ hēt opacitateꝫ ⁊ colo rem vt appareat in spūa color eius ꝙ nō accidit in spuma vrinaꝝ nō multe tincture: qꝛ ꝓpter multū aereꝫ inclusum ⁊ paucū colorem ⁊ paucā opacitatem viscose ampulle appa ret spuma alba. ¶ Dicit secūdo ꝙ spuma significat sui ma gnitudine. i. per magnitudinē ampullaꝝ ⁊ iste significāt vi scositatem materiei. aliter eniꝫ non toleraret multam exten sionem. ¶ Dicit tertio ꝙ significat sui multitudine: qꝛ mul ta spuma significat multā vētositatē. ⁊ causa ē clara. ¶ Di cit quarto ꝙ significat ꝑ hoc ꝙ ampulle cito rumpunť aut

tarde: qꝛ tarda ruptura significat intēsionē viscositatis.

¶ Et parue qdē ampulle remanētes in egritu dinib⁹ renū significāt ventositates ⁊ viscosita tē. Ad summū v̊o hūor viscosus i egritudini bus renū est malus ⁊ significat humores ma los ⁊ frigiditatem ⁊ illud significant granula que nominauimus.

¶ Facit ꝙ dictum ē. dicens qđ parue ampulle in egritudi nibus renū significant vētositateꝫ ⁊ viscositateꝫ. ⁊ hoc quā do remanent. Et ad summū designant malū: qꝛ humor vi scosus in eis est malus: qꝛ significat humores malos ⁊ frigi ditatem: ⁊ hoc significāt granula: que nūc nominauimus. s. parue ampulle remanētes statim dicte ⁊c. ¶ Cōsidera igi tur hic ꝙ parue ampulle sunt duoꝝ modoꝝ. Quedā appa rent in sꝑficie vrine. s. in medio circa latera vrinalis q̄ nō sunt cū multitudine ita vt debeāt dici spuma ⁊ quedā sunt i medio vrine infra superficiem: que videť quasi moueri aut ascēdendo aut descendēdo sicut atomi qui sunt i medio so lis. ⁊ oēs iste ampulle vocāť hic etiā granula lꝫ appropria te moderni medici dicāt granula illas ampullas q̄ sūt i me dio. ¶ Cōsidera secūdo ꝙ in egritudinibus renum. s. quan do dolor ē in renibus ista granula significant ꝙ materia fri gida trahiť ad renes. ⁊ ꝙ si est dolor ipē augebitur vt colli pōt decimaoctaua tertij. caplo scđo. ⁊ hoc voluit hic Aui. Causa aūt quare hec granula hoc significant est qꝛ signifi cant vētositatem ⁊ materiā viscosam circūdantē que sunt vtplurimum a frigiditate.

¶ Cap. VI. est de significationib⁹ specieꝝ hypostasis.

In p̄mis dicem⁹ ꝙ medicoꝝ cōueniē tia in vsu nōis hypostasis ⁊ sediminis iā recessit a via cognita. Dicūt. n. hypo stasiꝫ aut sedimē nō illud tantū qđ iferius de scēdit: sed oēm substātiā que spissioris existit essentie q̄ꝫ aquositas: ⁊ est ab ea diuisa siue sit suspensa siue sit supra.

¶ In isto capitlo Auicē. determinat de significatiōib⁹ sum ptis ab hypostasi. ⁊ diuiditur in duas partes. Primo ponit descriptionem huius nominis secundū illam significationē secundū quā est in vsu medicoꝝ. secundo significationes. Ibi secūda. Dicemus igitur. ¶ Primo igitur dicit Auicē. duo. primuꝫ est ꝙ significatio huius nominis hypostasis ⁊ similiter sediminis secundū ꝙ hodie medici vtūtur illis no minibus recessit a via cognita: idest ab vsu ꝓprio istoꝝ vo cabulorum. ¶ Dicit secūdo ꝙ medici dn̄t ⁊ intelligūt per hypostasim ⁊ similr sedimē oēm rem grossioris substātie q̄ꝫ est vrinalis aquositas ⁊ ab illa diuisam: in ea tamen supple contētam siue stet in fundo siue sit natās siue pēdēs. ¶ No ta igitur p̄mo ꝙ scđm cōem significationē hoc nomen hy postasis dꝫ significare rem substātem nō reꝫ natantē. Dici tur. n. ab ipos qđ ē sub ⁊ thesis qđ ē positio. Modo res q̄ in vrina apparēt quādoqꝫ sunt in fundo ⁊ ꝓprie dicunť hy postases. Quādoqꝫ pendēt in medio: ⁊ dicunť greco voca bulo enoyzima: qn̄qꝫ natāt in superficie ⁊ dn̄tur neophilis. Uult igiť Aui. ꝙ scđm p̄sentē vsum vocabuli diciť hypo stasis de omnib⁹ istis trib⁹ modis. ⁊ iō recessit a via cogni ta. i. a ꝓprietate sui vsus p̄marij. ¶ Nota secūdo ꝙ nō ois res grossioris substātie q̄ꝫ aquositas vrialis dr̄ hypostasis. Nā in vrina grossa aut turbida i qua nulla fit sequestratio medici dn̄t nō esse hypostasim. Ibi tn̄ sunt partes humora les ingrossantes aut turbidātes aquā q̄ sunt grossioris sub stātie q̄ꝫ aquositas: Sꝫ qꝛ nō sunt diuise ab ea. iō nō dn̄tur hypostases. Debēt āt ita eē dise vt a sensu discerni possint.

¶ Dicemus igiť ꝙ hypostasis multis cogno sciť modis. s. ex substātia sui ⁊ quātitate ⁊ qua litate ⁊ situ suarū partiuꝫ ⁊ loco sui ⁊ tēpore ⁊ qualitate sue permixtiōis.

¶ Exequiť de significatōib⁹: ⁊ diuidiť i duas. In p̄ma enūe rat spēs hypostasis ꝑ quas significat. scđo ꝑ illas docet si gnificare. ibi scđa. Significatio v̊o. ¶ In p̄ma diċ q̄ꝫ hypo stasis significat mltis modis. s. ex sui subā. q̄ꝫtitate. q̄litate.

situ partiū. loco sui tempore. s. sui descensus. ⁊ qualitate sue ꝑmixtiōis. i. ꝙ multū sit cōmixta cū aquositate aut multū separata vel ꝙ facilr cōmisceaf cum vrina ꝑ agitationez aut nō. Sunt igitur septem modi quos medici cōsiderauerūt in quib⁹ ē vtilitas. Nec expectem⁹ hic sufficiētiā: q₂ ista diuisio nō dꝫ eē generis in spēs. Est. n. subi in accñtia nō oīa: ꝫ q̄ vtilia sunt ad significādū sup corporis dispōnes.

¶ Significatio vero ei⁹ ex substātia sui ē: quoniam hypostasis aut erit naturalis laudabilis demonstrās digestionē ⁊ maturationē naturalem. ⁊ hec erit alba ⁊ descendēs inferi⁹ ⁊ ei⁹ partes continue ⁊ similes ⁊ equales ⁊ oportebit vt sit rotūda habēs figurā equalis subtilis similis hypostasi aque rosacee.

¶ Hic exequif significare ꝑ hos modos ⁊ diuidif in septez. secūda pars incipit distāter a ꝑma ꝑ quattuor colūnas ibi. Hypostasis vero significatio ex quantitate. tertia ibi. Eius aūt significatio. quarta ibi. Ex ipsi⁹ vero situ. quīta ibi. Ei⁹ āt significatio ex loco. sexta ibi. Significatio vero. septima ibi. Significatio aūt. ¶ Prima in duas. ꝑmo subintelligendo vnā diuisionē hypostasis ex mō substātie: q₂ aliqua est naturalis ⁊ aliqua nō naturalis: ponit significatiōes naturalis. secūdo modoꝝ nō naturalis. ibi secūda. Non naturalis vō. ¶ Prima i tres partes. ꝑmo enūerat cōditiōes ⁊ significata naturalissime hypostasis. secundo cōparat illa puri sine saniei laudabili. tertio rñdet quibusdā tacitis dubijs. ibi scđa. Et ꝓportio. ibi tertia. Et naturalis quidē. ¶ Primo dicit ꝙ significatōes hypostasis ex parte substātie sunt hoc mō ꝙ qñq₃ hypostasis ē naturalis ⁊ laudabilis cuius significata sunt digestio ⁊ maturatio naturales. ⁊ ista debꝫ eē alba descēdēs ad fundū ⁊ eius partes debēt esse cōtinue similes ⁊ equales rotūde figure equalis similis hypostasi aque rosate. ¶ Ubi nota ꝙ. 8. sunt cōditiones quas Auicē. hic ponit i hypostasi naturali ⁊ laudabili demrāte digestionez naturalē. Una ē ꝙ sit alba ⁊ hoc iō q₂ fit ꝑ digōnem membroꝝ tertiā scđm vnā viā: aut q₂ est pars chili scđm aliam. Modo tertia digestio dealbat ad naturā membroꝝ cōuertendo. Et hāc causaz assignat Galie. ꝑmo ꝓnosticoꝝ cōmēto vltimo. ¶ Secūda cōditio ē ꝙ descēdat inferi⁹. s. ad fundum vrinalis ⁊ hui⁹ causa ē: q₂ cū ipsa sit terrestris respectu aquositatis. ⁊ iō grauior nisi detineaf a vētositate descēdit. Nunc aūt cuz est cōplete digesta ē ab ea exclusa vētositas. ¶ Tertia cōditio ē ꝙ partes eius debēt esse cōtinue adinuicez: q₂ diuulsio hypostasis significat ꝙ nō vniformiter ꝓcessit actio nature in materiā. ⁊ iō nō est complete digesta. ¶ Quarta cōditio ē ꝙ eius partes sint equales adinuicez ⁊ itelligif equalitas i substātia: q₂ vna sit ita grossa sicut alia ⁊ causa ē eadem que ꝑoris cōditōis. ¶ Quīta ꝯditio est ꝙ partes sint similes i corpore ꝓpter eādē cām. ¶ Sexta cōditio ē ꝙ sit figure rotūde: vbi nota ꝙ versus fundū debet esse figure rotūde. ꝫ scđm sitū altitudinis dꝫ esse piramidalis figure. Cui⁹ cām lꝫ plures assignet Auer. quarto collꝫ. credo tamē esse: q₂ cuz hypostasis expellaf mixta cum tota aquositate vrinali ⁊ post ꝑ partium descēsum congregef accidit illud qđ in casu pulueris vel frumēti ab alto ad cumulum faciēdū: qm̄ tales cumuli sunt superi⁹ acuti ⁊ lati iferi⁹. Quidā aūt dñt hoc esse: q₂ calor naturalis hanc figurā intēdit. Cuius signū est: q₂ cor est talis figure: ⁊ q₂ calore naturali agēte quedā partes sunt subtiliores quas opꝫ in acutū tēdere. Et de istis locutus ē Auer. ¶ Septima conditio ē ꝙ sit equalis subtilis. i. sit tota hypostasis i modo substātie mediocris ad subtilitatez decliuis. Nā talis sup̄fluitas que cū vrina expellif nō debꝫ esse multū grossa. ¶ Ultima conditio est explanatiua septime ꝙ sit similis hypostasi aque rosate. Nā experti sunt medici ꝙ naturalissima hypostasis est in illa subtilitate. s. hypostasis aque rosate. Et i hac itelligunf due quas addit ysaac quaꝝ vna est ꝙ cum aqua concutitur mouetur versus sursum. secūda ꝙ non multū faciat turbidare vrinaz. Nam expertū est hanc conditionē euenire quando est optima.

¶ Et ꝓportio sue significatiōis super maturationē materie in toto corpore est sicut proportio significatiōis materie puris albi lenis similis essentie sup maturatiōez aꝑatis. Sed pus est spissum ⁊ hoc ē subtile.

¶ Hic ondit habitudinē hypostasis ad saniē. Et dicit ꝙ ꝓportio significatōis hypostasis iā dicte sup maturatōez materie i toto ē sicut ꝓportio puris albi ⁊ lenis ⁊ silis eēntie super significatōez maturatiōis materiei aꝑatis: ꝫ tñ est dria: q₂ pus ē spissum ⁊ hypostasis ē subtilis. ¶ Et ego dixi secūdū vtrāq₃ pōnē de ꝑcedentib⁹ ꝙ nō oino sic se hꝫ hypostasis ad hūorē digestū sic pus ad hūorē aꝑatuz digestū. Naz hypostasis ē sup̄fluitas aliquo mō apud vtrāq₃ viam: ꝫ sanies ē ipm ꝑncipalr digestū in digōne hūoris faciētis aꝑa: ꝫ in hoc ē siltudo ꝙ vtraq₃ significat maturatōez. ¶ Nota tñ ꝙ hic ꝑ pus debem⁹ appropriate itelligere pus i aꝑate genitū qđ opꝫ eē grossuz ꝓpterea ꝙ est in loco ꝯstricto ⁊ resoluif suuz subtile plusq₃ i hypostasi ꝑꝑea ꝙ hūor ex quo fit hypostasis ē in venis cū multo alio humore: vñ ꝓhibef resolō talis qualis ē in sanie apostematis.

¶ Et hypostasis quidem ⁊ sediminis significationes sunt bone lꝫ tinctura deficiat ⁊ equalitas. Ueꝝ equalitas apud antiquos melior est tinctura. equalis nāq₃ que nō tantū ē alba: sed rubea ē melior alba q̄ ē aspera.

¶ Hic rñdet qbusdā du bitationib⁹. Et diuidif in sex ꝑtes. scđa ibi. Ampli⁹. tertia ibi. Male aūt. quarta ibi. Et hoc quidez. qnta ibi. Et in macilētis. sexta ibi. Et in nullis. ¶ Dubiū primū est vtꝝ deficiēte aliqua istaꝝ cōditionū sint bōe eius significatōes. ¶ Rñdet igif ꝙ lꝫ deficiat tinctura ⁊ ēt deficiat equalitas tñ signi ficatōes eius sunt bone. ¶ Dicit scđo ꝙ tñ melior dispō est equalitas q₃ tinctura. ⁊ ratio q₂ hypostasis equalis nō alba sed rubea ē melior q₃ hypostasis alba iequalis ⁊ asꝑa. ¶ Ubi nota ꝙ queadmodū i mltis corporis dispōnib⁹ inuenif magis ⁊ minus i bonitate ⁊ malitia: ita i signis: ⁊ ita inuenif hypostasis laudabilis lꝫ nō sit optima. ¶ Ratio aūt secūdi dicti opꝫ ꝙ restrīgaf ad hypostases laudabilis substātie. Nā in hypostasi mala nō est veꝝ ꝙ melior sit equalitas: imo ē in ea vituꝑabilis vt infra dicef. Et hoc mō ꝑticulariter intelligēdo cā dicti ē: q₂ modus substātie nō daf hypostasi laudabili nisi a calore digerente. Albedo aūt qñq₃ daf a vētositate mixta cū hypostasi vt collr scđo ꝓnosticoꝝ. ⁊ iō absolute laudabilior ē in bona hypostasi equalitas q₃ albedo. ¶ Sꝫ forte dr ꝙ talis alba sine equalitate ē malū signū: cui⁹ opp ositū dixit hic Aui. ⁊ assumptū ē hypocratis scđo ꝓnostico ꝑ textu ꝯmē. 28. cū dixit. ¶ Alba aūt ⁊ ligda lenis mala. s. hypostasis. Et Gal. ꝯmēto eodē vt pꝫ legēti. ¶ Hic dr hypocratē ibi nominare hypostasiꝫ q̄ nō vere ē equalis: ꝫ ꝑmixta ex ꝑuis ꝑtibus vētositatis ⁊ hūoris vt Ga. dicit in ꝯmen. ¶ Dico scđo ꝙ hec ⁊ si sit mala hoc nō ē: q₂ nullo mō significet bonū: ꝫ q₂ ē mala respectu illi⁹ q̄ ē optima ⁊ respectu illi⁹ albei qua ꝑtiū diuersitas ē maior: q₂ ꝑtes nō sunt ita ad ꝑua ꝯdiuise. Non igif voluit ibi hypocras ꝙ oīs alba ligda ⁊ lenis sit mala: ꝫ aliqua talis ē mala cōparatiue qđ Auicē. hic nō negat.

¶ Amplius plurime hypostases secundū colorem vrine existūt: sed ex eis que diuersificātur alba ē melior. post illā rubea: ⁊ post ipsam citrina: ⁊ post eā illa que ē vt arsenicuz: ⁊ malitia qdē a lentiginosa incipit. tu aūt nō attēdas illud qđ alij dicūt. naz albedo erit quādoq₃ nō ꝑꝑ maturationē. ⁊ equalitas nō ē nisi ꝓpter maturationē. ⁊ de albedie ē que ē propter vehementē vētositatis cōmixtionē.

¶ Hic remouet scđz dubiū. ⁊ ē tale. vtꝝ hypostasis debeat esse eiusdē coloris cū vrina: ⁊ quis ē ordo hypostasis mali coloris aut bōi. ¶ Dicit igif ꝑmo soluēdo ad dubiū ꝙ plures hypostases sunt coloris vrie. ¶ Dicit scđo ꝙ qñ hypostasis diuersificaf a colore vrie melior ē alba. scđo loco rubea. tertio q̄ ē citrina. quarto q̄ ē sic arsenicū. Sꝫ mala absolute: q₂ plus mali q₃ boni significat: aut q₂ nō significat bonū incipit a colore lētiginoso. ¶ Scđo nō quo ad hāc ꝑtē

remouet errorez circa solutionē primi dubij dicēs ꝙ tu de pͥmo dubio nō credas illud qđ dn̄t alij supple dicentes ꝙ albedo est melior ꝙ̄ substātia. ⁊ ratio est: q̄ albedo nō semper est ꝓpter digestionē: immo quādoqꝫ ꝓpter multe vētositatis permixtionē. Sꝫ equalitas supple ī hypostasi laudabilis substātie nūqꝫ ē nisi ꝓpter maturationē: ⁊ hoc ē qđ supra dixi de mēte Galie. pͥmo ꝓnosticoꝝ. ¶ Nota igit̄ pͥmo ꝙ lꝫ nō de eadē substantia sint hypostasis ⁊ aquositas. Tamen humor tingēs aquositatē plerunqꝫ cōmiscet̄ cū hypostasi ⁊ ipāz tingit ⁊ multotiēs cōuenit ꝙ hypostasis est supfluitas ex humore tingēte vrinam. ⁊ q̄ superfluitas multotiens attestat̄ in colore aliquo modo illi cuius ē supfluitas. Ideo cōuenit etiā hypostasiꝫ sīlari vrine in colore. ¶ Nota secūdo ꝙ qn̄qꝫ diuersificat̄ in colore ⁊ hoc potest multis causis cōtingere. Nā quādoqꝫ materia hypostasis est grauis grossa nō bene cōmiscibilis cū aquositate ⁊ de se colorē hn̄s vnū non facile tingit̄ ꝓpter aliquid paruuꝫ ex humore alio ꝯmixtū: vt verbi grā: hypostasis fiat nigra ⁊ nō aquositas aut alba aut rubea. ¶ Nō tertio ꝙ hypostases ab albo ꝓcedētes in citrinū vsqꝫ ad colorē arsenici citrini nō ponūtur absolute male: q̄ nō opꝫ humores a quib⁹ deciduntur carere digestiōe aut plurimū esse recedētes a naturalitate. Sed illa que ē in colore lentiginis ⁊ alie q̄ magis ad nigruꝫ sunt tendētes significāt aut fortē adustionē aut forte frigus vtplurimū. ⁊ iō absolute male modo dicto. ¶ Sed in coloribus bōis pͥma est alba. Nō tamē quelibꝫ alba qualibꝫ rubea ē melior: vt pꝫ ex dictis: ꝫ aliqua vt illa q̄ habꝫ cōditiones bonas omni rubea ē melior: ⁊ illa significat ꝑfectionez digestiōis: qđ nō facit alia. scđo loco ē rubea: significat dominiū humoris benigni. Naꝫ licꝫ significet lōgitudinē morbi respectu albe dicte: est tamē nūcia fides sperāde salutis vt hypocras secundo pronosticoꝝ textu cōmenti. 27. Citrina aūt est tertio loco: q̄ color eius est ex colera non multuꝫ maligna. Et similis arsenico quia maiorez habet citrinitatē magis accensam coleram significat

¶ Male aūt hypostasis incontinuitas melior est ꝙ̄ ipsius cōtinuitas. ⁊ hypostasis qdē mala est quā e uicino scies. Bōa aūt hypostasis de qua loqmur puri assimilat̄ ⁊ flegmati crudo cū tenuis fuerit. Uerūtamē pus ab ea differt ꝑ fetorem: ⁊ flegma crudū separat̄ ab ea cōculcatiōe suaꝝ partium. Et ipsa ab vtrisqꝫ differt subtilitate ⁊ lenitate.

¶ Hic rn̄det tertio dubio. Primo facit qđ dictū est. secūdo notificat malā ⁊ bonā hypostasim. ¶ Dicit igit̄ pͥmo ꝙ incontinuitas male hypostasis ē melior sua cōtinuitate: q̄ ꝯtinuitas significat cōpletū dn̄iuꝫ frigoris coagulātis aut caloris adurētis: incōtinuitas nō tantū significat dn̄ium. Et sic soluit̄ dubiū an semꝑ melior sit ꝯtinua ꝙ̄ incōtinua. ¶ Dicit secūdo ꝙ q̄ sit mala hypostasis paulo post dicet̄. sed bona hypostasis similat̄ puri ⁊ flegmati crudo ꝙ̄do ista sunt tenuia. Cognoscit̄ tamē a pure vel sanie per fetorē. ⁊ discernitur a flegmate crudo cōculcatōe suaꝝ partiū. Nā partes flegmatis sunt viscosiores ⁊ difficili⁹ ab inuicē separantur cōcussa vrina. Et tu hic ꝑ pus ītellige pus apatis nō gn̄alr̄. Hypostasis āt optīa vtroqꝫ istoꝝ ē leuior ⁊ subtilior.

¶ Et hec quidē hipostasis nō queritur nisi in egritudinib⁹: quoniā in sanitate non reqrit̄: ⁊ illud ē quoniā nō dubitat̄ quin ī corpore egri male retēte sint materie ⁊ ī venis ipsi⁹ que nisi maturēt̄ portendūt corruptionē. In venis aūt sani nō semꝑ opꝫ esse humorē q̄ sit excutiendus: sed si ē: meli⁹ est ꝙ hoc significēt ex eis supfluitates q̄ in eis supfluūt ex cibo a digōne priuate. deīde supfluit supfluitas q̄ ī vrīa fit hipostasis siue matura siue nō matura.

¶ Hic remouet quartū dubiū. Et est vtrū in vrinis bonis sanoꝝ sit expectāda hypostasis. ⁊ dicit ꝙ non querit̄ nisi in egritudinibus. ⁊ ideo in sanitate nō requirit̄. ¶ Ratio autē est: q̄ nō dubitat̄ ꝙ in corpore egri sint retente male materie ī suis venis que nisi maturent̄ portendūt corruptionez: sed nō oportet ꝙ in venis corporis sani sit humor excutiendus. ¶ Dicit secūdo quo ad hāc partē ꝙ si hypostasis iuenitur in corpore sano melius ē vt ipsa significet in eis sanis superfluitates que superfluūt ex cibo pͥuato digestiōe: deinde ex illis supfluit supfluitas q̄ descendit: ⁊ fit hypostasis in vrīa siue matura siue nō matura. Et hic loc⁹ ē notabilis:

Nam primo est dubiū, vtrū in bona vl̄ ꝑfecta vrina sanoꝝ debeat eē hypostasis. Et videt̄ ex Auicē. ꝙ non. pͥmo hic. Naꝫ si nō requirit̄ nisi in egritudinibus ītelligitur ꝙ non requiritur ad bonū significandum. ⁊ ideo in sanis ad significandū bonū non requiritur hypostasis. si eniꝫ per hoc qđ dicit nō requirit̄ intelligeret solum ꝙ nō est necessariū esse. similiter etiaꝫ nō requiritur in egritudinibus: quia nō obstante ꝙ habeāt humores malos: stat tamē virtutē nō digerere ⁊ nihil emittere de illis per vrinam vt accidit in principijs morborum. ¶ Scđo hoc idē apparet ex suo modo loquēdi infra ī capitulo de optima vrīa vbi dixit ꝙ debet habere hypostasiꝫ albam. ⁊ hoc nō dixit absolute: sed cū conditōe si hypostasim habeat vbi innuit ꝙ pōt esse optima sine hypostasi. ¶ Sꝫ oppositū vult. Gal. pͥmo de crisi vbi dixit. Laudabilis vō vrinarum est illa que ē boni coloris: in qua ē nubes alba lenis ⁊ equalis aut residēs in fundo vasis aut natās in supremo aut pendēs in medio. ⁊ laudabilior haꝝ trium est cuius nubes subsidet ꝙ̄ sit cuius nubes pendet in medio. deinde tertia cuius nubes pendet in supremo. he nāqꝫ species vrine significāt digestionē. Reliquaꝝ vero omniū specieꝝ vrine q̄dā significāt ꝯtrariū digestiōis: ⁊ q̄dā perditōeꝫ.

In hoc dubio respondet Dinus ꝙ sanorū quidam sunt sani optime aut simpliciter. quidā cum latitudine. In vrinis autē sanorum optime nō requirit̄ hypostasis. ⁊ hoc ꝓpter duas causas. vna ē. quia deficit materia vt Auicē. dicit. Non eniꝫ ē in eoruꝫ venis humor excutiendus. secūda ex parte agētis: q̄ vt dicit Dinus hypostasis fit a calore naturali ⁊ preter naturaꝫ simul: vt allegat ex Galie. In sano aūt cuꝫ latitudine pōt esse hypostasis: quia stat ī eo materia superfluēs ⁊ agēs: q̄ aggregatū ex vtroqꝫ calore. ¶ Sed hec rn̄sio non est digesta tāto viro. Primo q̄ allegat Galie. male. Nā Galie. pͥmo pronosticoꝝ cōmento vltimo. vult ꝙ hypostasis in hoc dn̄t a sanie: q̄ cause facienti hypostasim nō coniungit̄ dispositio vl̄ calor p̄ter naturam: sed bene in sanie. ¶ Alij sunt qui dn̄t ꝙ in corpore sanissimo ⁊ optime recto nunqꝫ apparet hypostasis. ⁊ ratio quia in eo nō sunt humores mali q̄ sint excutiendi ⁊ supfluitas tertie digestiōis sufficiēter per poros expellit̄. nā quāto naturalis calor est fortior tāto illius superfluitatis dissolutio ē occultior. ¶ Dn̄t secūdo ꝙ in venis sani stat esse aliquā paruā partē excutiēdā per vrinā. Naꝫ nō omne paruū quid abūdantie humoris trahit a latitudie sanitatis simpliciter: lꝫ nō sit ī optimo eius gradu absolute. ¶ Alij vō dn̄t ꝙ non in qualibet vrina sani simpliciter semper optime recti debꝫ eē hypostasis: vtputa in illis que mingūtur post digestionē sanguinis cōpletā: sed ī cuiuslibꝫ sanissimi optime recti vrina que mingitur in tēpore digestiōis sanguinis requiritur hypostasis. Et primū horuꝫ dn̄t voluisse Auicen. secundū vero est id qđ dixit Galie. primo de crisi cuꝫ dixit. Et dico ꝙ quādiu sanguis permanet in semita digestionis in omniū vrina que mingitur videtur sedimē lene equale album plurimū. Et cōstat ꝙ loquitur Galie. de vrinis sanoruꝫ: ⁊ de his que in illa hora mingūtur loquitur vt dn̄t in loco statim allegato. Et fortasse hic modus ē verior. ¶ Et restat dubium de qua digestiōe loquitur Galie. ⁊ respōdetur secundū plusquā cōmentatorē ꝙ de digestiōe in epate: sed apud secundā opinionem supra positā de hypostasi intelligendū erit de digestiōe in venis ⁊ membris que est tertia. ¶ Secūda difficultas ē de illa parte. Sed si est melius est vt hoc significēt ex eis supfluitates a digestiōe priuate. Nā melius videt̄ significare superfluitates digestas ꝙ̄ indigestas vt ꝯstat. igitur non ē melius ꝙ significet superfluitates ⁊c. ¶ Hic locus ē vnum de principijs fundamētalib⁹ opinionis monaci. Nam dicit monacus ꝙ si est humor excutiendus in venis sanoꝝ melius ē vt ille humor sit supfluitas ex cibo veniēs a stomaco ad epar que priuat̄ digestiōe secūda ⁊ est apta vt expellatur cum vrina ⁊ fiat hypostasis

matura aut immatura. nã iste superfluitates sunt inter alias minime lesiue corporis. ⁊ ex hoc vult hypostasiʒ minime eē ex humore genito per secūdā digestionē tanquā superfluitas digestionis tertie. Nā si sic esset melius esset vt sit ex digestis ꝙ̃ indigestis humoribus. ¶ Qui vero volūt tenere aliaʒ viā dn̄t ꝙ si esset humor excutiēdus in venis sani aut si est hypostasis in vrinis sanoꝝ melius est vt significet superfluitates tertie digestiōis cibi que sunt priuate digestione principaliter intenta a membris ⁊ sunt apte expelli cum vrina. ¶ Si quis autem inspeculari vellet posset elicere ꝙ hypostasis in sanis fit ad modū trusiani ⁊ in infirmis ad modum positionis secunde.

¶ Et in macilētis quidem est sedimen paucū: quod descēdit secundū sanitatis dispositiōeʒ ⁊ proprie qui exercitio vtunt̄ ⁊ artib⁹ se exercent laboriosis ⁊ nō multiplicatur huiusmodi hypostasis nisi ī corporib⁹ pinguiuʒ ociose viuentiū. ⁊ propter hoc etiā in vrinis egroꝝ macrorū nō est expectāda hypostasis tantū quātum in vrinis egroꝝ pinguiū: quoniā eorum egritudo multotiēs recedit: ita ꝙ nil descēdit. ⁊ multotiēs hypostasis in coꝝ vrinis nō puenit ad hoc vt descēdat: sed tñ plerūqꝫ ē modicum eius ī eis natās aut pendens.

¶ Hic remouet quintū dubiū inferēdo vnuʒ correlariū. dubium igit̄ est. vtꝝ in omniū corpoꝝ sanoꝝ vrinis equaliter requirat̄ hypostasis. Et dicit ꝙ in dispōne sanitatis in macris ⁊ vtentib⁹ exercitio multo ⁊ actib⁹ laboriosis paꝝ descēdit de sedimine siue de hypostasi ī dispōne sanitatis: imo nō m̄tiplicat̄ hypostasis nisi in corporib⁹ pinguiū ⁊ vtētiū ocio. ¶ Infert scd̄o correlariū ꝙ in vrinis macroꝝ egroꝝ nō est expectāda hypostasis sicut ī vrinis pinguiū egroꝝ. ⁊ rō: q2 multotiens egritudo macroꝝ recedit sine hoc ꝙ aliquid descēdat ad fundū. Sed plerūqꝫ est in eis sedimē paucum pendēs in medio aut natans ī supremo. Et cā omniuʒ istoꝝ est: q2 humores macroꝝ sunt pauci subtiles facile resolubiles nisi essent melācolici qui etiā sunt paucoꝝ humorum. Nā siue apud opinionē plusquā cōmētatoris siue aliā multitudo resolutionis ⁊ motus ad exteriora paucificat hypostasiʒ. Ad qd̄ iuuat ꝙ ex flegmaticis hūiditatib⁹ cū digerunt̄ multa sequestrat̄ hypostasis: nō sic ex siccis.

¶ Et in nullis quideʒ vrinis hypostasis ilico cuʒ mingit̄ descendit nisi in eis que valde mature sunt: immo in eis paꝝ expectandum est. Et plures ex hypostasis colorib⁹ sunt secundum plurimū secundū colorem vrine: sed melior ex eis q̄ diuersificant̄ est alba. post quā est rubea: deinde citrina.

¶ Remouet sextū dubiū ⁊ est. vtrū in vrini s statim resideat hypostasis dicēs ꝙ in nullis vrinis statim cū mingunt̄ residet hypostasis nisi sint valde mature. Nam de istis in descēsu paꝝ est expectandū. ⁊ causa est: q2 vētositas nō est commixta cū ea. Repetit aūt ꝙ plures colores hypostasis sunt secundū colores vrine: ꝫ illaꝝ q̄ diuersificant̄ melior est alba: deinde rubea: deinde citrina.

¶ Non naturalis vero hypostasis alia est similis rasure intestinorū corticalis que est furfurea aut herbina aut similaginea aut similis arsenico rubeo: aut ei qd̄ est valde citrinum: alia est carnosa: alia est adipina: ⁊ alia ē saniosa: ⁊ alia est mucilaginosa: ⁊ alia ē que est similis frustulis fermēti in aqua soluti: ⁊ alia ē sanguinea sanguisugalis: alia capillaris. ⁊ alia ē arenalis granosa: ⁊ alia ē cineritia.

¶ Hic exeqt̄ de alio mēbro. s. de hypostasi nō naturalis substantie. Et diuidit̄ in duas. Primo enumerat modos nō naturalis hypostasis. secūdo ei⁹ significatiōes. ibi secūda. Similis vero. ¶ In p̄ma dicit ꝙ de spēbus hypostasis nō naturalis substātie quedā est corticalis: ⁊ ista ē pluriū modorum. Nam vnus ē corticalis similis rasure intestinoꝝ furfurec. ali⁹ est herbie. ali⁹ similaginee. alius illi⁹ que ē similis arsenico rubeo. aut illi qd̄ est valde citrinū. scd̄a spēs est hypostasis carnosa. tertia ē adipina. quarta ē saniosa. q̄nta est mucilagiosa. sexta ē siīis frustulis fermēti in aqua dissoluti. septima ē sanguiea sanguisugalis. octaua ē capilaris. nona est arenalis granosa. decima ē cineritia. ¶ Ubi ꝯsidera ꝙ lʒ naturalis sit vni⁹ modi tñ p̄ternaturalis ē multoꝝ modorum sicut recedere a medio ē multipl̄r nō obstāte ꝙ mediū sit vnū. ¶ Sufficiētia aūt istoꝝ. x. modoꝝ potest assignari: ꝫ opʒ ꝙ fundet̄ sup̄ experiētia ꝙ alioꝝ modoꝝ nō inueniātur. nā non pōt cadere in diuisiōibus per se notis nisi experientia mediāte. Nam ratio nō ꝓbat quin possit esse ossuosa nisi ꝙ nūqꝫ est visuʒ egredi ossa per vrinā. Et ideo dimittēdo modoꝝ sufficiētiā sequamur partes.

¶ Similis vero rasure intestinorū corticalis: alia est petaloides magnarū partiū rubearuʒ aut albarum que significat secundū plurimuʒ ꝙ separate fuerunt ex membris que sunt propinqua mēbris a quib⁹ diuidunt̄ vrine ⁊ sunt membra mingēdi ⁊ albe significant ꝙ sunt ex vesica ꝓpter vlcera que sunt in ea aut scabiem aut corrosionem. Rubee aūt carnose significāt ꝙ sunt ex rene. Et ex petaloidib⁹ quideʒ sunt que sunt coloris fusci ⁊ obscuri aut squamis piscium similes: ⁊ hec est vehemēter mala. ⁊ omnibus speciebus hypostasis quas nominauimus deterior: ⁊ significat petaloꝝ membroruʒ radicalium rasurā. verū duo prima ipsius genera nullo modo impediūt: immo plerūqꝫ vesicam mundando sanāt: ⁊ dixerūt quidā cuidā homini se in potu tribuisse cātarides: qui cortices albos quasi venosos minxit qui cum in aquositate fricabant̄ resoluebant̄ ⁊ tingebāt̄ tinctura rubea. qui factus ē san⁹ ⁊ vixit.

¶ In hac parte ponit Aui. significatōes haꝝ specieꝝ hypostasis nō naturaliū: ⁊ diuidit̄ in. x. partes sicut sunt. x. manories. secūda ibi. Et tu quidē. tertia ibi. hypostasis vero adipina. quarta ibi. Saniosa vero. q̄nta ibi. Mucilaginosa. sexta ibi. Capilaris vero. septima ibi. Que aūt fermēti. octaua ibi. Arēosa. nona ibi. Plurimū. decima ibi. Sāguisugalis. ¶ Circa primam parteʒ nota ꝙ petala dn̄tur partes late plusquā ꝓfunde. hypostasis igit̄ similis rasure intestinoruʒ corticalis ab Auicē. hic ponit̄ ex parte quātitatis triuʒ modoruʒ: quoꝝ duo sunt manifeste latitudinis ad sensum vnꝰ nō ita manifesta. Et istos modos tres subdiuidit vt dicam. ¶ Primus igit̄ modus isti⁹ est hypostasis petaloydes magnaꝝ ꝑtiū: q2 ꝑtiū māifeste lōgitudinis ⁊ latitudinis plusqꝫ cōmuniter ē furfur. secūdus modūs ē latitudinis ⁊ ꝓfunditatis similis furfuri. tertius ē similis crinoy ⁊ est crinoys simula frumēti que est farina granosa grossa. ¶ Primo igit̄ Auicē. distiguit significata. p̄mi modi. secūdo secūdi. tertio tertij. ibi secūda. Et ea q̄deʒ. ibi tertia. Crinoidis vō. ¶ In prima parte dicit quattuor. Primū est ꝙ de hypostasi similis rasure intestinoꝝ quedā est petaloides magnarum partiū albaruʒ aut rubeaꝝ que significat ꝙ sunt ex membris mingendi. s. vesica vel poris vritidib⁹ aut rene. Et albe significāt ꝙ sunt ex vesica ꝓpter vlcera vel scabiē ⁊ rubee carnose sunt ex renibus. Secundū dictuʒ est ꝙ ex petaloidib⁹ quedā sunt q̄ sunt fusca ⁊ obscuri coloris similia squamis piscium in liuiditate ⁊ luciditate. ⁊ ista sunt vehemēter mala. Et deterior omnib⁹ speciebus hypostasis nominatis significat rasurā membroꝝ radicaliuʒ. Tertiū dictū est ꝙ duo prima nullo modo impediūt: immo plerūqꝫ vesicā mundādo sanant. Quartū dictū est ꝙ quidā dixerūt se dedisse cuidam in potu cātarides qui minxit cortices venosos albos qui cum fricabātur in aquositate resoluebātur ⁊ tingebantur tinctura rubea: qui fact⁹ est sanus ⁊ vixit. ¶ Nota igit̄ primo ꝙ petala siue partes late modo dicto minguntur in

vrina plerunqꝫ cum sanie: vnde non videntur nisi concussa vrina. Oportet igitur cum saniem videris in vrina agitare ꝛ prospicere si petala sunt natātia. quandoqꝫ absqꝫ sanie ꝛ ēt melius vidētur vrina circūuoluta fortiter vt natēt. ¶ Nota secūdo ꝙ hec petala quandoqꝫ habent substantiā durā vt caro vel pāniculus ꝛ tunc non ambigitur ꝙ fuerint partes membroꝝ per excoriationē vel corrosionē separate. Et cum sunt alba lata sunt ex vesica: Cum oblōga pauce latitudinis ex porris vritidibus aut collo: Cuꝫ rubea aut citrina ex rene. supra aūt venire nō possunt propter viaꝝ stricturā. ꝛ ista omnia impediūt ꝛ sunt mala significātia vlcera in istis membris. ¶ Quandoqꝫ auteꝫ hec petala nō sunt ita dura: immo cum fricantur digitis resoluunt in aqua ad modū paste aut luti aut piguedinis: ꝛ ista aliquādo sunt ex membris mingendi. Nam quādoqꝫ in eis congregātur quedam res viscose ad modum pāniculoꝝ adherētium vesice ꝛ parietibus venaꝝ ꝛ porroꝝ ꝛ proprie sunt alba. ꝛ de istis fuit illud qđ dictum est de illo qui sumpsit in potu cantarides. ꝛ ista non sunt mala nec per viam signi nec cause. nā exitus eorū sanat opilationem: ꝛ significat sanitatem: ꝛ de istis intelligit Auicen. in tertio dicto. Et ideo dixit ꝙ duo prima genera non impediūt. s. quādoqꝫ non vniuersaliter intelligendo. ¶ Aliquādo aūt hec petala que hoc modo resoluunt per fricationem sunt similia squamis piscium ꝛ fusca: ꝛ ista significant liquefactionem membroꝝ radicaliū. ꝛ ideo non sunt nisi mortalia. Accidunt auteꝫ quia carne eliquata ꝛ in locis calidis permanente eliquata transit in hac forma per vias strictas colatoriȷ̄. Sed cum veniunt ad vesicam ibi coagulantur ꝛ conuertuntur in petala nō tanto existente ibi calore vt prohibeat illam coagulationem. ¶ Et quibus particulas omnes plane intelliges.

¶ Et ex ea quidē que ē sicut rasura itestinoꝝ est q̄dā que ē minoris latitudinis q̄ꝫ due p̄dicte ꝛ spissioris substātie q̄ si rubea fuerit vocatur herbina: ꝛ si rubea nō fuerit vocatur furfurea. ꝛ herbie qdē si fuerit rubee ꝑtes plerūqꝫ sunt ꝑtes epatis aduste ꝛ plerūqꝫ est sanguis in eo adust⁹: ꝛ plerūqꝫ ē etiā ex rene. Sed q̄ ē ex rene ē maioris ꝯtinuitatis carnosa: alie vero due plus silant ei que nō ē carnosa ꝛ fracturas est magis recipiēs. ꝛ cū vehemēter trahit ad citrinitatē ē ex rene ꝓculdubio: quoniā illa q̄ est ex epate ad rubedinē trahit fuscā: ꝛ qn̄qꝫ associat ei in hoc illa que ē ex rene. Furfurea vo hypostasis qn̄qꝫ ē ex scabie vesice: ꝛ qn̄qꝫ est ex liquefactiōe mēbroꝝ. ꝛ dr̄ia inter eas ē ꝙ cū illic ī radice mēbri fuerit pruritus ꝛ fetor erit ex vesica: ꝛ ꝓprie cū pus prius mictū fuerit: ꝛ p̄cipue cū alie significatōes vrine demōstrauerit maturatiōeꝫ ꝛ fuerint vene sup̄iores sane cōplōnis ꝛ nō fuerit ī eis macula: imo in vesica. Sed si cū inflāmatiōe fuerit ꝛ virtutis debilitate: et mēbroꝝ mingendi incolumitate et color fuscitati attinuerit erit tūc ex liquefactione humoris.

¶ Modo ponit signa secūde manerie. s. que habet furfuris quasi latitudinē ꝛ grossitiem. ꝛ dicit tria. primo dicit ꝙ de hypostasi corticali quedam est minoris latitudinis q̄ꝫ due p̄dicte ꝛ maioris spissitudinis. s. ꝓfunditatis: que quādoqꝫ est rubea: quādoqꝫ non: sed alba. Et cuꝫ est rubea vocatur herbina: ꝛ cū est alba vocatur furfurea. ¶ Dicit secūdo ꝙ herbina si est rubea aut fusca significat liquefactioneꝫ partium epatis aut sanguinis adusti: ꝛ quādoqꝫ est ex rene. sed si est duoꝝ primoꝝ tunc est magis trahens ad rubedinem fuscā: ꝛ nō est ita dura carnosa: immo facilius frāgitur ꝛ dissoluit. Et quādo vehemēter trahit ad citrinitatē est proculdubio ex rene. ꝛ ista ē quā dixit supra similē arsenico valde citrino. ¶ Dicit tertio ꝙ furfurea quādoqꝫ est ex scabie vesice. quādoqꝫ ex liquefactōe membroꝝ. Et horum differētia cognoscit hoc modo: quia si ē illic fetor ꝛ dolor ꝛ pruritus in radice virge. s. circa pectinē erit ex vesica ꝛ proprie si minxerint pus: ꝛ proprie quādo alie significatiōes demōstrant vrine maturationē: ꝛ nō fuerit macula in venis superioribus toti⁹ corporis. Sed si fuerit cū inflāmatiōe ꝛ debilitate virtutis ꝛ cū incolumitate membrorum vrine ꝛ color fuerit fuscus tunc significat ꝙ est ex liquefactiōe humoris. ¶ Et cause harū diuersitatū sunt similes superiorib⁹. Sed solum est diuersitas: quia cū sunt petala parua fusca resolubilia significāt humoꝝ liquefactionē: magna autē membrorum. ꝛ tu ex his considera ꝙ nō repugnat hec parua esse ex membris: ꝛ illa magna ex humoribus.

¶ Et crinoidis vero plurimū est ex adustiōe sanguinis q̄ ad rubedinē trahit. Et ml'totiēs ē ex liquefactōe mēbroꝝ et eoꝝ rasura si albedini attinet. Et qn̄qꝫ ē etiaꝫ ex vesica scabiosa secundū minus. Et tibi qdeꝫ possibile ē vt modū differētie inter eas intelligas ꝑ illud qđ iā sciuisti. Si aūt nigredini attinet est ex sanguinis adustiōe et ꝓprie ī splene. Oēs p̄terea petaloides hypostases q̄ nō sunt ex cā q̄ sit in vesica ꝛ rene et cānalib⁹ vrine in egritudinibus acutis malū portēdūt ꝑnitiosum.

¶ Nunc ponit significationes tertiȷ̄ modi corticalis. Et dicit tria. primum ꝙ plurimū hypostasis crinoydis est ex adustione sanguinis: ꝛ ista trahit ad rubedinē: ꝛ est illa que est similis arsenico rubeo. ꝛ multotiens est ex liquefactiōe membrorum ꝛ eoꝝ rasura si attinet albedini: ꝛ quādoqꝫ licet rarius est ex vesica scabiosa. ¶ Dicit secundo ꝙ possibile est tibi considerādo superius dicta vt intelligas ꝛ cognoscas istoꝝ modoꝝ differentias: ex colore. s. ꝛ duritie in fricando ꝛ passiōe membroꝝ: sed si attinet nigredini est ex adustione sanguinis in splene: qr ille ē niger. ¶ Dicit tertio ꝙ species hypostasis petaloidis que nō sunt ex renib⁹ aut vesica aut porris vritidibus in acutis egritudinibus ostēdunt malum pernitiosum. Et causa est quia ostēdūt liquefactionē ꝛ adustionē maturationi oppositas: ꝛ multū ipsam prohibentes. ¶ Sed dubitatur que istaꝝ trium est peior an petaloides magnaruꝫ ꝑtiū an furfurea an crinoides. Et videt ꝙ furfurea ex auctoritate ysaach. ꝛ theofili: sed ꝙ illa que ē magnarum partiū vult Auicē. Et vident isti auctores discordasse. Nam Auicē. videtur velle ꝙ nunqꝫ est magnaꝝ partiū fusca nisi ex membroꝝ radicaliū eliquatiōe: sed alie ex humorum possunt cōtingere eliquatiōe. Item videt extimasse ꝙ nō sunt petala lata nisi ꝓpter profundā eliquationē: vnde partes multe viscose ꝛ tenaces eliquātur. sed in crinoyde ꝛ in furfurea minus tenaces. ꝙ si dicat crinoydē fieri ꝓpter nimiā adustionē incinerantē: hoc Auicē. nō videt voluisse quia stante vita nō potest radicaliū membrorū nobiliū tanta fieri ab intrinseco adustio vt propter illā fiat incineratio: sed plurimū quod facit calor in membris est dissoluere partes valde glutinosas que cū sunt multe cōuertunt in petala magna. Et ideo deterior est illa magnarū partium. Et ego iudicium Auicē. magis approbo.

¶ Et tu qdē iā sciuisti ex hac sūma carnose dispōnem et plurimū eius ē ex rene: et qn̄qꝫ ipa nō ē ex rene. Nā ex rene nō ē nisi cū caro est sane carnositatis et non ē in corpore liquefactio: et vrina quidē matura venaruꝫ significat sanitatem: quoniā renum egritudines maturationem nō prohibent vrine: quia ipsa supra ipsos existit.

¶ Hic determiat de hypostasi carnosa. ꝛ dicit duo. Primū est ꝙ tu cognosces dispositionē hypostasis carnose ex hac summa. i. ex his q̄ sunt nunc dicta de corticali. Id auteꝫ qđ scit est ꝙ plurimū hypostasis carnosa ē ex rene: qr alia vrinalia mēbra sunt neruosa: sed quādoqꝫ nō est. Nā quando est ex rene ē integre carnositatis sane. i. dure: ꝛ ꝓ tūc nō est in corpore liquefactio. Et per oppositū intelligit ꝙ quādo hypostasis est carnosa ꝛ nō dura tūc ē ex liquefactōe mem-

broꝝ ⁊ ē deterioꝛ. ¶ Dicit scḋo ꝙ vrina matura. i. digesta significat sanitatez venaꝝ. s. supꝛa renes ⁊ non significat ita renū dispōnes. ⁊ ratio est: qꝛ maturatio vrie ē supꝛa renes: idest perficiť in mēbꝛis supꝛa renes.

Sed hic cadit difficultas. Nā in dyabete vrina ē penitus cruda vt ꝑmo de crisi ⁊ decimaoctaua tertij: ⁊ tñ in illa patiūtur renes. igiť renū passio facit vrinā indigestā. ¶ Preterea vrine patientiū lapidē ⁊ vlcera in vesica plerūqꝫ sunt indigeste vt notat experientia ⁊ dicitur decimaoctaua tertij.

Dic quod aliquādo sunt iste passiōes renū nō cōmunicātes supioꝛib⁹ mēbꝛis ⁊ tūc vrina apparet digesta. qñqꝫ cōicanť epati. ⁊ venis ⁊ tūc variatur digō vrine ꝑ illos. Et tu hinc elice rñsionem.

¶ Hypostasis v̇o adipina adipis ⁊ pinguedinis ⁊ etiā carnis significat liquefactōez: ⁊ eaꝝ peioꝛ ē q̄ auro aque silať. Duo aūt ipsi⁹ ꝑncipia cognoscūť ex paucitate ⁊ multitudie ⁊ cōmixtiōe ⁊ sepatōe: quoniā cuz ē multa ⁊ sepata existimať ꝙ sit ex pte renis ⁊ ꝑꝑ liq̄factiōez sue adipis: ⁊ si ē min⁹ ⁊ maioꝛis ꝯmixtiōis est ex loco magis remoto. Et est cū in vrina frustuz albū granati grano simile visum fuerit ⁊ erit ex adipe renis.

¶ Determinat de adipina ⁊ dicit tria. primū ē ꝙ adipina significat liq̄factōez adipis ⁊ piguedinis ⁊ aliquādo carnis: ꝫ illa q̄ est deterioꝛ ē illa q̄ similať auro aque. ⁊ ē auꝝ aquetela super aquā putridā natās cum nitoꝛe auri ⁊ liuiditate. ¶ Dicit scḋo ꝙ ꝑncipia hypostasis adipine vtꝝ sint ex lōginquo aut ex renib⁹ cognoscunť per multitudinē ⁊ separationē ⁊ cōtraria. Nam quādo pinguedo ē multa ⁊ paꝝ permixta ē ex rene. Et quādo ē pauca ⁊ multū cōmixta ē supꝛa renes a remotioꝛi loco. ¶ Dič tertio ꝙ cū fuerit visuz granum albū in vrina simile grano granati significat ꝙ ē ex rene. ¶ Ubi nota ꝑmo ꝙ circa renes multa pinguedo inueniť: que quādo eliquať: qꝛ nō multuz moꝛať anteq̄ꝫ ad vesicam tendat. iō ⁊ multa ē ⁊ paꝝ cōmixta cū aquositate. Sed cū pinguedo supꝛa renes eliquať ꝑmū: qꝛ illa loca nō tantū abundāt pinguedie. scḋo qꝛ multā viā trāsit anteq̄ꝫ ad vesicam trāseat. iō a caloꝛe q ꝑmo eliquauit ⁊ multū cōsumiť ⁊ multū ꝓmisceť aquositati. Sꝫ de illa q̄ ē silis grano granati ꝯsidera ꝙ ē ex adipe ex ꝯcauo renū q adeps cū eliquať parū trāsit i poꝛos ⁊ stati coagulať in vesica. Si aūt a lōgioꝛi loco fuerit nō fiet ad modū grani granatoꝝ.

¶ Saniosa vero vlc⁹ significat qḋ apertū fuit ⁊ ꝓpꝛie in mēbꝛo mingēdi: ⁊ ꝑcipue si ibi fuerit sedimē laudatū ad fundū descēdēs.

¶ Hic ponit significationes saniose dicēs ꝙ saniosa significat vlcus qḋ fuit aptū ⁊ ꝓpꝛie i mēbꝛis mingēdi ⁊ hoc precipue si in vria fuerit sedimē laudabile tendēs ad fundum. ¶ Ubi nota ꝙ ꝑꝑ acuitatē vrine mēbꝛa illa aptioꝛa dicuntur ad incurrendū vlcera q̄ꝫ alia mēbꝛa intrinseca. vñ multo plures inueniūť cū vlcere renū aut vesice q̄ꝫ alioꝝ membꝛoꝝ interioꝝ nisi foꝛte intestinoꝝ. ⁊ iō cū saniosa hypostasis mingiť significať ꝙ ab vlcere venit ꝑcipue viarū vrine. Accedit ad hāc causam ꝙ etiā alioꝝ mēbꝛoꝝ vlcera nō ita faciliter per vrinā euacuāť sicut vlcera illarū viaꝝ. ¶ Nota secūdo ꝙ cū in vrina apparet hypostasis laudabilis substantie significať ꝙ mēbꝛa supioꝛa sunt sana ⁊ ꝑcipue epar a quo maxime fluere posset de alijs mēbꝛis sanies cū vria. ⁊ ideo tūc maxime significať vlcus in vijs vrine. ¶ Sꝫ difficultas est qūo in tali vrina in qua ē hypostasis saniosa apparet sedimē laudabile. ¶ Dicēdū iuxta illud ꝙ vidi ꝑ experientiā ꝙ habētes vlcera in renib⁹ ⁊ vesica non semper mingūt saniē in omni sua vria: immo q ñqꝫ eaz sine sanie mingunt ⁊ tūc non incōuenit apparere sedimē laudabile. vult igiť Auicē. ꝙ in illis i quoꝝ vrinis quādoqꝫ apparet sedimē laudabile: ⁊ qñqꝫ saniosuz multis vicib⁹ significatur ꝙ sanies ē a vijs vrine. ¶ Aut secūdo diciť ꝙ non incōuenit sanis existētib⁹ superioꝛib⁹ partibus eē vlcera in vrie vijs vñ fiet vrina digesta ⁊ cū sedimine laudato. Sanies āt grauioꝛ ⁊ grossioꝛ ⁊ pauce cōmixtiōis cū aquositate cito descēdet ⁊ hypostasis laudata postea ⁊ nō ita ad fundū.

¶ Et mucilagiosa qdē significat hūoꝛē spissuz crudū aut ꝙ ē in coꝛpoꝛe mult⁹: aut ex instrīs vrie egrediēs aut crisim aꝑtōis vene sciatice: aut doloꝛis iūcturaꝝ. Et hoc qdē cognosciť ex alleuiatiōe que post ipsam sequiť.

¶ Hic determinat de mucilaginosa. ⁊ diuiditur in tres. primo facit qḋ dictum est. secūdo docet vitare duos erroꝛes: tertio ponit vnā regulā de significatione mūcilaginose. ibi secunda. Plerūqꝫ enim. ibi tertia. Et vrina quidē. ¶ Dicit ꝑmo ꝙ hypostasis mucilagiosa significat aliqḋ istoꝝ quattuoꝛ. s. aut humoꝛē crudū multū esse i coꝛpoꝛe. Aut ꝙ multus talis humoꝛ egrediť ab instrumētis vrine. aut tertio crisiz apertiōis vene sciatice. aut quarto crisiz doloꝝ iuncturarum. quartū aūt significatū ponet in sequēti parte. ¶ Causa aūt est clara. Naz hypostasis mucilaginosa accidit: quia multū de flegmate mucilaginoso pelliť ꝙ flegma ē cruduz. hec aūt expulsio aut est ꝓpter abundantiā eius in toto aut in membꝛis vrine ꝓpter quod cogiť natura emittere aliq̄d eius. Aut ꝓpterea ꝙ maturatus est talis humoꝛ ⁊ terminať egritudo que ab illo pendebat. Et tunc plurimū erit crisis sciatice aut podagre a talibus humoꝛib⁹ pendētiū. Et per hec dať intelligi crisis alioꝝ moꝛboꝝ a talibus humoꝛibus pēdentiū. Signū ꝙ hoc modo accidit ꝑ viā crisis ē alleuiatio q̄ sequiť iuxta sñiam secūdi affoꝛismi ꝑme particule.

¶ Plerūqꝫ. n. subtiliať ⁊ attenuať ⁊ putať hypostasis laudabiľ. Quapꝛopter in acutis egritudinib⁹ nō ē ꝯfidēdū in eo qḋ apꝑet scḋm similitudinē laudabilis hypostasis cū nonduz fuerit maturatōis hoꝛa nec p̄ntes fuerit ei⁹ significatōes. Et ēt ē cū vehemētē cōplōnis renis fritatē significat. Inter saniosaz v̇o ⁊ crudā existit differētia: quoniā saniosa existit cū febꝛe ⁊ ꝑcedūt ipsaz significatōes aꝑatis ⁊ ei⁹ ꝑtes faciles sūt ad ꝯiūgēdū ⁊ sepandū. ⁊ quedā ex ea ē q̄ cū aquositate vehemēter misceť: ⁊ q̄dā ex ea q̄ separať: sed cruda ē ⁊ turbida ⁊ spissa ⁊ nō facile ꝯiūgiť nec facile sepať.

¶ Docet vitare erroꝛes ⁊ sunt duo. Prim⁹ est: ꝙ tu debes scire ꝙ hoc flegma mucilaginosuz plerūqꝫ subtiliatur ⁊ putať ꝙ sit hypostasis laudabilis: qḋ supple est falsum. ¶ Et ex hoc infert Auicē. ꝙ in moꝛbis acutis nō est cōfidendum in eo qḋ apparet secūdū similitudinē laudabilis hypostasis cum nōdum fuerit hoꝛa maturatōis nec fuerint p̄sentes ei⁹ significatiōes. Et subdit ꝙ hypostasis mucilaginosa qñqꝫ significat vehemētem frigiditatē complexiōis renū. ¶ Secundus erroꝛ est ꝙ aliquādo est hypostasis saniosa ⁊ apparet cruda ⁊ mucilaginosa. Et differētia inter eas ē: quoniā saniosa est cū fetoꝛe ⁊ cruda sine fetoꝛe. Et saniosam precedūt signa apostematis in aliquo mēbꝛo nō sic est in cruda. Et partes saniose faciliter separanť quādo vrinale cōcutiť ⁊ faciliter cōiungūtur quādo dimittiť quietū: sed in mucilaginosa vel cruda ē oppositū: immo ē turbida spissa que nec faciliter diuidiť in partes nec faciliter separata congregať. ¶ Circa primū igitur erroꝛē attende ꝙ sepe in eo decipiūtur medici. Nam a caloꝛe febꝛili sepe subtiliatur aliqḋ flegma crudū ⁊ habet similitudinē laudabilis hypostasis ⁊ nō est. Et iō ad hūc erroꝛē vitandū opꝫ primo ꝯsiderare naturaz ⁊ speciē moꝛbi in se: ⁊ videre vtꝝ in tāto tēpoꝛe debeat esse materia moꝛbi digesta. secūdo opoꝛtet cōsiderare alias conditiones omnes dictas supꝛa de laudabili hypostasi vt vtrū sit similis hypostasi aqueo. cito descendēs ⁊c. tertio ex alijs signis significātibus materie digestionem sicut sputum feces ⁊ quedam alie dispositiones magis a longe digestionem significantes. Residuum est clarum.

¶ Et vrina qdē in qua plurima mucilaginosa hypostasis apparet quādo ē exuberans cū in fine podagre apparet ⁊ doloꝝ arteticoꝛuz significat bonum.

¶ Hic ponit vnā regulam dicēs q̄ vrina in qua ē plurima hypostasis mucilagiosa ī fine doloꝝ iūcturaꝝ ⁊ podagre ē bonū signū: ⁊ cā ē: q: significat q̄ expellit cretice bōa crisi.

¶ Capillaris aūt est ꝑpterea q̄ hūor occult⁹ cōsolidat ex calore in ipm agēte que qn̄q3 est alba qn̄q3 ē rubea ⁊ ei⁹ cōsolidatio ē in rene: ⁊ ferūt quidā q̄ in ei⁹ longitudie plerūq3 palmi mēsura inuenitur.

¶ Hic docet significata capillaris hypostasis. scđo cām dicens q̄ hypostasis capillaris ē pp humorez occultū q ꝯsolidat pp calorē in ipm agentē. ⁊ ista hypostasis qn̄q3 est alba qn̄q3 rubea ⁊ ei⁹ ꝯsolidatio ē in rene. Et qdā dn̄t q̄ in eius lōgitudie plerūq3 iuenit mēsura palmi. ¶ Et tu de hac vide Ha. quarta affo. 78. ꝯmen. vbi talē rōnē adducit ad ostēdēdū q̄ pili isti sunt ex materia īgrossata in renib⁹ ⁊ ibi adusta a calore: q: illi q hoc patiūt sunt vtētes grossa ⁊ viscosa dieta vt comestiōe fabaꝝ ⁊ casei ⁊ nō curāt nisi cū medicia incidēte ⁊ hūectāte ⁊ subtiliāte ⁊ ꝓcipue d3 ītelligi si habuerit respectū ad renes. Et ibi Halie. narrat q̄ medietatē brachij hūit vn⁹ talis pilus ī lōgitudie. Ego āt in mōte alcino vidi hoiem q pilos quotidie p multos ānos mixit nōdū curatus erat cū multoꝝ medicoꝝ ꝯsilia secutus eēt. ¶ Cā aūt ꝓpter quā in renib⁹ generat ⁊ nō in alijs mēbris ē: q: ibi ē colatoriū strictos poros hn̄s a quo oriuntur pori vritides. In trāsitu igit p porros materia recipit subtilitatē pili ⁊ pēdet pillus ī porro vritide ex capite vno dū ex alio stat adherēs colatorio. Et loci cōmoditas ī alijs mēbris nō iuenit.

¶ Que autem fermēti infusi frustulis similis existit debilitatē significat stomaci ⁊ ītestinorum ⁊ digerēdi malitiam ī ipsis. ⁊ est plerūq3 causa ei⁹ comedere lac ⁊ caseū.

¶ Docet significata hypostasis similis frustulis fermēti in aqua dissoluti dicens q̄ hoc significat debilitatē stomaci ⁊ ītestinoꝝ ⁊ malitiā digerēdi: ⁊ qn̄q3 est pp comestionē lact̄ ⁊ casei. ¶ Ubi nota q̄ hic nō d3 dicere textus frumēti frustulis: 3 fermēti. Nā vrina silis frustulis frumēti ē illa q̄ vocat crinoides: ⁊ de hac dic̄ Ha. scđo pnosti. ꝯmē. 28. q̄ nō pōt fieri p hunc modū q̄ ptes cibi īdigeste veniāt ad vias vrine dure vt erāt: imo ē ex adustiōe hūoꝝ. S3 ista est silis frustis fermēti qđ ē ad fermētādu3 panē dissolutū in aqua: ⁊ sunt q̄dā ptes albe valde grosse sicut fermentū ⁊ iste accidūt mō dicto. Nō igit bene dixit Din⁹ cū cōcessit hāc esse manerīē aliā crinoidalis hypostasis apparentē in sanis: sed Aui. supra ⁊ Ha. loco allegato loquutū eē in egris. ¶ Modus aūt quo accidit hec vria aut ē: q: a stomaco tales ptes trāseūt aut q: ex chilo crudo tales generāt in epate.

¶ Arenosa v̄o semp significat lapidē q cōsolidat aut cōsolidādo procedit aut qui resoluit. ⁊ que qdē est ex eis rubea ē ex rene: ⁊ quādo nō ex rubea est ex vesica.

¶ Ponit significata hypostasis arenose ⁊ dic̄ q̄ ista semp significat lapidē q ꝯsolidat aut ꝯsolidādo ꝓcedit aut lapidez q resoluit. Et si ē rubea ē ex rene: ⁊ si est alteri⁹ coloris ē ex vesica. ⁊ p rubeā intelligas citrinā. ¶ Ubi nota q̄ arenosa differt a crinoidi: q: ē durior ⁊ cōiter minoꝝ ptiū. ¶ Nota scđo q̄ renes fortē habēt virtutē digestiuā respectu vesice. Et iō supfluitatē diu in eis retētā sibi in colore assimilāt. ⁊ pp hoc lapis ⁊ arena renu3 sunt rubei aut citrini. 3 vesica est alba ⁊ debilis digōnis. ⁊ iō lapis in ea genit⁹ aut ē alb⁹ aut scđm colorē hūoris ex quo fit vt aliqn̄ niger. ¶ Nota tertio q̄ ē dr̄ia iter arenā significātē lapidē qui coagulatur ⁊ arenā significātē dissolutionē. Na3 p̄ma ē grossior ⁊ viscosior ⁊ mollior. Scđa ꝯrijs modis dispōitur. ¶ Nota tn̄ vt vult ꝯciliator p̄mo epydimiaꝝ illa pte. Aut in renib⁹ dolor pōderosus. qn̄q3 arenule a renib⁹ sunt albe: 3 raro. Et ego testor me venetijs iā vidisse mulierē q̄ post dolorē renū vehemētissimū q versus pectinē extēdebat administrato balneo minxit lapides plures albos ad modū aluminis roche combusti. ¶ Ex quo p3 q̄ l3 vtplurimū superfluitates sibi assimilent nō tamē semper. Et ex hoc pat3 causa quare pili de quibus supra quādoq3 sunt albi.

¶ Plurimū aūt que cineritia ē flegma significat aut pus cui ꝓpter lōgam mora3 accidit coloris mutatio: ⁊ sectio partiu3: ⁊ ē qn̄q3 ꝓpter adustionē que ei accidit.

¶ Determiat significata cineritie dicēs q̄ plurimū qđ significat cineritia hypostasis ē flegma aut pus cui pp lōgā moram accidit mutatio coloris ⁊ sectio. i. minoratio partiū. Et qn̄q3 ē pp adustionē q̄ accidit ei. Cineritia āt differt ab arenosa in duritie: q: nō tantū est dura ⁊ minores valde partes h3 sicut cinis. Et causa huius ē q: nō videt alia materia bene mutabilis in hūc colorē ⁊ modū substātie q̄3 due dicte.

¶ Sanguisugalis v̄o hypostasis si vehemēter ē mixta epatis debilitatē significat. ⁊ si minus hac significat vuln⁹ in cānalib⁹ vrie ⁊ cōtinuitatis solōnē in ipis. ⁊ si fuerit sepata plurimū ei⁹ erit ī vesica ⁊ ī virga. ⁊ nos qdez ꝑscrutabimur hoc ī particularib⁹ egritudinib⁹ in capitl'o de mictu sanguis: ⁊ si in vrīa fuerit sicut sanguisuge rubee īfirmo splenē hn̄te resoluet vel arescet splen ipi⁹. Scito aūt q̄ in egritudinib⁹ vesice nō mult⁹ egredit sanguis: quoniā ei⁹ vene mixte sunt in ipius corpore calcate ⁊ anguste ⁊ pauce.

¶ Hic ponit significationes hypostasis sanguisugalis siue sanguinee. ¶ Et dic̄ sex. p̄mū ē q̄ talis hypostasis qn̄q3 ē multū cōmixta cū aquositate: ⁊ significat debilitatē epatis. ¶ Scđm ē q̄ si ē mixta: 3 minus: significat solōnē ꝯtinui in vijs vrie. ¶ Tertiū ē q̄ si ē m'ltu3 sepata: tūc ē ex vesica vl' nigra. ¶ Quartū ē qđ de hoc magis docet ī tertio ī capl'o de mictu sanguis. ¶ Quintū ē q̄ si in vrīa appent sic̄ sanguisuge ī frigido patiēte splenē. i. grossitiē splenis significat salutē illi⁹ morbi. ¶ Sextū ē q̄ tu scias q̄ ī egritudinib⁹ vesice nō mingit mult⁹ sanguis: q: vene sue sūt ꝯmixte cū sua carne calcate āguste ⁊ pauce. ¶ Et tu ꝯsidera hic dici sanguisugalē sanguineā hypostasi3. Et tūc est clara cā p̄mi dicti. Nā ex epīs debilitate accidit q̄ nō pōt seq̄strare aquositatē ex sanguie. ⁊ iō multū de sanguie tr āsit cū vrīa. ita cū a renib⁹ nō pōt bn̄ colari ⁊ multū de sanguie vadit cū vrīa ⁊ multū est ꝯmixt⁹ pp lōgitudinē vie qua veniūt sil'. ¶ S3 dices. Pori vritides sunt neruosi 3 ex eoꝝ solōne ꝯtinuitatis non egredit sanguis. ¶ Hic dr̄ q̄ sunt neruosi tn̄ in eis aliq̄ sunt venule qb⁹ aptis fluit sanguis minus tn̄ ꝯmixtus q̄3 ab epate veniēs. ¶ S3 itē est difficultas qūo ex splene veniat sanguis ad modū puaꝝ sanguisugaꝝ. Cum. n. splen multo magis distet a vesica q̄3 epar magis ꝯmixtus d3 esse aquositati sanguis a splene veniens q̄3 ab epate. Hic dicit q̄ sanguis iste ꝓpter sui grossitiē ⁊ viscositatē nō miscet cū aquositate sicut ab epate veniēs. Nā lōgitudo vie maiorez facit ꝯmixtionē si cetera sint paria. Deinde cū dicit.

¶ Hypostasis vero significatio ex quantitate ipi⁹ sumpta multitudie qdē sui ⁊ paucitate declarat cause ipa3 efficiētis multitudinē aut ei⁹ paucitatē: ⁊ ex quātitate qdē sui in magnitudine aut paruitate sui ē quemadmodū diximus in hypostasi mucilaginosa.

¶ Hic ꝓsequit de significatōe hypostasis p scđm modū dispositionū ꝯsistētiū in ea. s. p ꝯsideratōe3 quātitatis. ⁊ dicit duo. vnū ē q̄ hypostasis multa declarat multitudinē cāe facientis ipa3 ⁊ pauca paucitatē. ¶ Dicit scđo q̄ de q̄3titate hypostasis in magnitudie ⁊ puitate ē queādmodū dictū est de hypostasi mucilagiosa. ¶ Ubi p̄mo nō p magnitudinē aut puitatē hypostasis nō ītelligi ei⁹ magnitudinez aut puitatē quo ad sui totalitatē: 3 p magnitudinē ⁊ puitatē ītelligimus quo ad partes hypostasis ita vt illa dicat magna q̄ h3 ptes magnas ⁊ eᷣ parua hn̄s ptes puas ita q̄ in hypostasi hn̄te ptes diuersas quedā est q̄ cōposita est ex partib⁹ paruis queda3 ex magnis. ⁊ de hoc modo loquit hic.

Sed tunc sunt due difficultates. p̄ma q: hypostasis multa est in egris ⁊ in sanis pauca. Sed in sanis cā faciēs hypostasum est amplior, igit non

est veꝝ ꝙ multitudo hypostasis significet multitudinē cau
se ipsam facientis. ⁊ minoꝛ pꝫ: quia virtus est amplioꝛ in sa-
nis ⁊ virtus est cā efficiēs hypostasiꝫ.

Secunda difficultas: qꝛ nō videt ꝙ significatio
hypostasis magne mō dicto sit quem-
admodū dictū est in mucilaginosa: qꝛ mucilaginosa multa ē
bonū signū in fine morboꝝ: sed aliquādo est malū signū in
ꝑncipijs significās materie multitudinē. hypostasis autem
magnaꝝ partiū est semꝑ bona: vt vult Gali. scdo ꝓnostico
rum cōmēto. 2 8. cum dixit. Quod est qꝛ sedimē diuersum
cuius partes sunt magne ē super virtutis significationē se-
cundū magnitudinē illi⁹ substātie cōposite ex partib⁹ illis ⁊
rectificationē digōnis eius. partes aūt parue significant ꝙ
materia iā vincit naturā ⁊ superauit eam.

Ad primum istoꝝ dicit ꝙ Aui. per cām faciē-
tem hypostasim intellexit impro-
prie cām materialē. s. humorē: vnde decidit.

Ad secunduꝫ dicitur ꝙ hypostasis magnarū
partiū ē bona respectu hyposta
sis paruaꝝ partiū: lꝫ vtraqꝫ non sit optima. Et dicit ꝙ simi
litudo istius in cōparatione ad mucilaginosaꝫ est intelligen
da ꝙ sicut magnitudo ⁊ paruitas significāt in mucilagiosa
ita in hypostasi diuersaꝝ partiū magnitudo ⁊ paruitas par
tiū. mō in mucilaginosa melioꝛ est multa ꝙ̄ pauca. ¶ Et tu
istud intellige nō vt dixit Dinus dicēs ꝙ hoc quādoqꝫ est
ex dnīo virtutis qnīqꝫ ex multitudine materie. ⁊ concedēs
ꝙ hypostasis paruaꝝ partiū qnīqꝫ est ex dominio virtutis:
cuius oppositū expresse vult Galie. loco allegato.

¶ Eius aūt significatio ex qualitate sui est ex
coloꝛe qdē ipsi⁹ quoniā q̄ ex ea nigra est signi
ficat malū secūdum diuisiones quas nomina
uimus. Que tamē ex ea sanioꝛ est illa ē cuius
hypostasis ē nigra ⁊ aquositas nō est nigra. ⁊
rubea qdē sanguinis significat ꝓprietatē ⁊ fa
stidiū: ⁊ citrina quidem significat caloꝛē foꝛtē
⁊ egritudinem insidiosam. Et ex ea quideꝫ q̄
alba est quedam ē bona sicut dixim⁹: ⁊ quedā
est mala sicut mucilagiosa aut saniosa aut spu
mosa maturatōi cōtraria. Viridis quoqꝫ semi
ta ē ad nigrā. Ex doloꝛe vero ei⁹ ē queādmo
dū diximus ī his q̄ p̄missa sunt.

¶ Nō ponit significatiōes qualitatis hypostasis. ⁊ p̄mo co
loꝛis. scdo odoꝛis. ¶ In p̄ma ponit quīqꝫ coloꝝ significa-
tōes dicēs ꝙ hypostasis nigra ē mala scdm diuisiōes nomi
natas. i. secundū modos dictos in capl'o de coloꝛibus. ꝙ sit
malus coloꝛ niger pꝫ: qꝛ aut significat vehemēs frigus con
gelans aut caloꝛē adurantē. sed dicit ꝙ illa est minus mala
cū hypostasis est nigra ⁊ vrina nō ē nigra. ¶ Ubi nota ꝙ
queādmodū vt dictū est loco allegato quādo vrina nigra
est ꝓpter crisiꝫ egritudinū mlicaꝝ ⁊ est signū bonum: ita hy
postasis cū alijs signis multa exñs ē aliquādo signū bonuꝫ:
sed quādo nō est per modū crisis semper est mala: ⁊ minus
mala quādo hypostasis ē nigra ⁊ nō vrina. Naꝫ significat
nō tantā esse multitudinē materiei male: imo aliqñ talis ma
teria digerit: ꝫ raro. ¶ Dicit scdo ꝙ hypostasis rubea si-
gnificat dnīuꝫ sanguinis ⁊ fastidiū. ¶ Ubi nota hypostasiꝫ
fieri rubeā deducto vlcere ex sanguinis dnīo. Nō dnāte
sanguine plerūqꝫ est fastidiū. nā vna de causis non esurien
di est copia sanguinis in epate vt tertio naturaliū virtutuꝫ.
¶ Dicit tertio ꝙ hypostasis citrina significat caloꝛē foꝛteꝫ
⁊ egritudinē insidiosaꝫ. Et hoc qꝛ significat colere nō pure
dnīuꝫ. talis aūt est multū calida: ⁊ egritudo ab illa ē pericu-
losa p̄serti multa exñte materia. ¶ Dicit quarto ꝙ hypo-
stasis alba q̄dā est bona de qua supꝛa dictū ē. quedā mala:
sicut saniosa mucilaginosa ⁊ spumosa. Et spumosa ē illa de
qua dixi supꝛa cū dicebat ꝙ equalitas est melioꝛ tinctura.
vide ibi. ¶ Dicit quinto ꝙ viridis ē semita ad nigram. Et
hic ꝑ viridē possum⁹ etiā intelligere indicā ⁊ ireālē ⁊ fistica
lem. ⁊ oēs isti coloꝛes sunt minus mali ꝙ̄ niger in quo ter-
minant: lꝫ aliqua nigra hypostasis aliqua viridi sit minus
mala. Viridis āt vere viriditatis significans coleram ꝫina
riam est pessima: nec ē via in nigram. ¶ De secunda parte
dicit ꝙ de odoꝛe hypostasis omnino dicēdum est sicut su-
perius dictū est de odoꝛe vrine.

¶ Ex ipsi⁹ vero situ ⁊ ex lenitate quidem sui ⁊
diuulsiōe: quoniā lenitas ⁊ equalitas ī hypo
stasi laudata ē melioꝛ: ⁊ in nō laudata est dete
rioꝛ. Sed diuulsio significat vētositates ⁊ di
gerendi debilitatem.

¶ Ponit significatiōes ex situ partiū adinuicem ⁊ compre-
hendit hic lenitatem in superficie ⁊ asperitatē ⁊ diuulsionē
⁊ coniunctionē partiū adinuiceꝫ. Et dicit ꝙ lenitas ⁊ equa
litas in hypostasi laudata est melioꝛ: sed in non laudata est
deterioꝛ: sed diuulsio significat ventositatē ⁊ digerendi de
bilitateꝫ. ¶ Ubi nota ꝙ sicut lenitas ⁊ equalitas in hypo
stasi laudata significat vnifoꝛme dominiuꝫ caloꝛis natura-
lis super materiā. ita in mala significat vnifoꝛme dominiuꝫ
male qualitatis. Diuulsio aūt significat ventositatē. Sꝫ iu-
dicio meo quidam sunt modi diuulsiōis qui aliqd aliud si-
gnificāt vt hypostasis circularis vel perfoꝛata. nā ista iudi
cio meo significat materiei viscositatē ⁊ grossitiē: ⁊ cuꝫ hoc
plurimā caliditatē. Modus aūt est: qꝛ a medio vrine pluri
mi fumi sursuꝫ via recta ascēdunt qui ꝓhibēt ꝯgregari hy-
postasim circa mediū vrinalis: sed circunquaqꝫ descenden
te materia vniuersaliter in circulo ⁊ sui viscositate post va-
poꝛum recessum non coincidunt partes.

¶ Eius aūt significatio ex loco sui ē: quoniaꝫ
aut ē natās ⁊ vocat nubes aut pendēs. ⁊ hec
quidem est in medio stās que ē maioꝛis matu
ratiōis ꝙ̄ pꝛima. ⁊ ex pendēte illa melioꝛ ē cu
ius ruge ⁊ fimbꝛie ad īferioꝛa declināt aut ad
fundum descendēs que ē melioꝛis maturatio
nis. hoc quidem ē de hypostasi laudata. Nō
laudata vero q̄ leuioꝛ ē melioꝛ existit: sicut ni-
gra: ⁊ hoc in febꝛibus acutis: ⁊ similiter si hu-
moꝛ ē flegmatic⁹ aut melācolicus: quoniā ea
que ē vt nubes melioꝛ ē ea que inferi⁹ descen
dit. significat. n. ei⁹ subtilitateꝫ nisi cū causa na
tationis fuerit multa ventositas: ⁊ si nō fuerit
ita: natās est melioꝛ ꝙ̄ pendēs: ⁊ inferi⁹ descē
dens est deterioꝛ.

¶ Ponit hic significatiōes ex locis hypostasis in vria. s. aut
superius aut inferi⁹ aut in medio. ⁊ pꝛimo in genere bone
vel male. secūdo dat causas natādi vel ad fundū descendē
di. tertio ponit regulas spāles in significādo per locū hypo
stasis. ibi secūda. Et cā quidē natādi. ibi tertia. Cūqꝫ in p̄n
cipio. ¶ In p̄ma dicit ꝙ hoc mō significam⁹ ex loco hypo
stasis. Nā aut natat iuxta sꝑficiē aut pendet ī medio. ⁊ ista
significat maioꝛē maturatiōeꝫ ī hypostasi laudata. ⁊ de ista
melioꝛ est q̄ habꝫ quasi fimbꝛias ad fundū descēdētes: qꝛ si
gnificat ꝙ in ꝑte materiei magis ꝓcessit digestio. Alia v̄o
est descendēs ad fundū: ⁊ ista significat maioꝛē maturatio-
nem. hic est modus significādi in hypostasi laudata. Sꝫ in
nō laudata illa q̄ est leuioꝛ ē melioꝛ sicut nigra ⁊ hoc i febꝛi-
bus acutis. ⁊ sil'r si hypostasis sit humoꝛ flegmatic⁹ aut me
lācolicus: quoniā nubes ē melioꝛ ꝙ̄ pendēs: ⁊ pendēs me
lioꝛ ꝙ̄ subsidēs: qꝛ iste significant subtilitateꝫ nisi foꝛte fue
rit pendens ex ventositate. Et si causa nō fuerit ventositas
tunc melioꝛ est natās ꝙ̄ pendēs ⁊ melioꝛ pendens ꝙ̄ stās
in fundo. ¶ Sed hic attēde ꝙ in coꝛpoꝛib⁹ sanis in quibus
hypostasis apparet melioꝛ significat digestio ex hypostasi
in fundo ꝙ̄ pendēte ⁊ melioꝛ ex pēdēte ꝙ̄ ex natāte: vñ in
tēꝑato debite exercitato ⁊ si minus de hypostasi apꝑeat ꝙ̄
in tēꝑato qetato tñ illud apparēs ē in fundo. ¶ Attēde se
cundo ꝙ ī egris solēt doctoꝛes hāc distictiōeꝫ p̄ōere ꝙ hy
postasis aut descēdit magis scdm grossitiē hūoꝝ ⁊ min⁹ se
cundū subtilitatē: aut magis descēdit: qꝛ caret vētositate ⁊
min⁹: qꝛ vētosa. Aut tertio magis descēdit ex oꝑatiōe natu
re digerētis. Tūc dicūt ꝙ maioꝛ descēsus rōne oꝑis natu
re ⁊ rōne carētie vētositatis est melius signū: sed maioꝛ de
scēsus ratōe grossitiei humoꝝ est deterioꝛ. ¶ Sꝫ hoc pla-

num est ex his que dixit Auicē. Nā dixit q̄ hypostasis laudata ē melior descendēs nisi causa natādi fuerit vētositas. In nō laudata q̄ est de substātia humoꝝ leuior est melior: q̄ꝛ isti hūores leuiores ⁊ subtiliores facili⁹ a natura vincūt

¶ Et causa qdē natāri supi⁹ ē caliditas cū qua ē acuitas ⁊ vētositas. Hypostasis āt diuulsa i grossa supius natat: ⁊ ꝓprie cū sit leuis ⁊ in tenui descēdit inferius: ⁊ ꝓprie cū sit grauis.

¶ Ponit hic causas natādi dicēs q̄ caliditas ⁊ acuitas materiei sunt cā natandi: q̄ꝛ faciūt materiam leuē ⁊ etiā vētositas. ¶ Dicit secūdo q̄ hypostasis diuulsa in grossa vria superius natat ⁊ ꝓprie si ipsa est leuis. tūc. n. sunt tres cause figura lata leuitas ⁊ resistētia vrine: ȝ in vrina tenui descēdit deorsuȝ ⁊ ꝓprie cū sit grauis: ⁊ causa est clara.

¶ Cūq̄ in principio egritudinis apparet pendens ⁊ natās postea ꝑseuerat: significat q̄ crisis cum exitura veniet. Macilentoꝝ v̄o egritudo plerūq̄ remouet̄ sedimine bono natāte aut pendēte: quemadmodū diximꝰ in p̄cedētibꝰ. Et cū inter nephili ⁊ enorimia ⁊ hypostasiȝ fuerit aliqd sil'e tele aranee aut dēsitas erit signū malū. Et multotiēs qdeȝ natās sedimē nō bonū apparet ex quo ꝓuenit terror. Sed istud erit p̄ncipiū maturatōis ⁊ ꝑmutatio ad bonitatem. postea pēdebit: deinde descēdet. ⁊ erit signū nō malū. Qz si post ip̄m male prouenerint hypostases timor quē in primis habebamꝰ fiet necessarius.

¶ Ponit quattuor particulares modos significādi ex loco hypostasis. Et diuidit̄ in quattuor partes secūdū quattuor regulas. primo igitur dicit q̄ cum in p̄ncipio egritudinis apparet sedimē pendēs: ⁊ postea ꝑseuerat natās significat q̄ crisis veniet cū exitura. Nec incōuenit q̄ in principio appareat natās sedimē significans occultā digestionē. Causa aūt dicti est: q̄ꝛ materia est quodāmō digesta ⁊ incomplete: ⁊ ideo fiet crisis imperfecta q̄ plurimū est crisis ꝑmutatōis. ¶ Secūda regula est q̄ egritudo macilētorum plerūq̄ remouet̄ cum sedimine bono pendēte aut natāte vt dictū est supra. ⁊ causa est q̄ꝛ ipsi paucas habēt sup̄fluitates ⁊ easdē leues. ¶ Ex quibꝰ sequit̄ q̄ in quibusdam hypostasis pendens aut natās significat complemētum digestiōis. ¶ Sȝ tunc diceret̄ q̄ eque perfectam digestionē significaret sedimen natās sicut stans in fundo. ¶ Negat̄ consequentia. q̄ꝛ digestio completa in humore cuius sedimē stat in fundo est perfectior q̄ȝ digestio in humore: cuius sedimen digestum natat. ¶ Sed tu in isto cōsidera. forte enim nō est veꝝ nisi vt in pluribus q̄ sedimē bonum in fundo est melius natante. ¶ Tertia regula q̄ quādo inter nephiliȝ ⁊ enormia fuerit aliquid simile tele aranee aut densitas est signū malum. Et cā est q̄ꝛ significat multitudineȝ ⁊ diuersitatē materieꝝ: quaꝝ vna nō digerit̄. s. illa a qua separ̄ illud sil'e tele aranee ¶ Quarta regl'a ē q̄ multotiēs appȝ sedimē natans nō bonum ex quo ꝓuenit error. Sed istud est principiuȝ maturationis male materiei ⁊ permutatiōis ad bonuȝ. Et ego hoc pluries vidi. sed si postquā natauerit fiant hypostases male timor qui habebat̄ in p̄cipio fiet necessarius. ¶ Et tu ex hoc collige q̄ lȝ suspecte loquendū sit cum vides malā natantem nebulam: non assertiue: tamē est dicēduȝ ⁊ pronosticandum malū nisi perseueret.

¶ Significatio vero hypostasis ex suo tempore est: quoniam si velociter postq̄ȝ mingit̄ descendit est significato bona secundum maturitatem: ⁊ cuȝ tarde descēdit est significatio priuatiōis maturationis secundum quantitatem sue dispositiōis.

¶ Modo ponit significatiōes ex tempore descensus hypostasis: ⁊ dicit q̄ velocitas descensus hypostasis significat bonitatem maturationis: ⁊ tarditas debilitatē illius: ⁊ hoc in vrina significante maturationem. nam in mala ⁊ descendente propter materiei grauitatem non propter maturationem est oppositum.

¶ Significatio autem forme cōmixtiōis ipsiꝰ est sicut diximꝰ cum de mictu sanguinis ⁊ adipis mentiōem fecimus.

¶ Docet significare ex modo cōmixtionis ⁊ dicit q̄ iudiciū est dandū sicut dictuȝ est de hypostasi saniosa ⁊ sanguinea. nam multa cōmixtio significat materiā a longinquo veniētem. sed separatio ⁊ pauca cōmixtio est signū propinquitatis. ¶ Et hec de isto capitulo.

¶ Capi. VII. est de significationibus multitudinis vrine ⁊ paucitatis ipsius.

Vrina que pauce existit quātitatis virtutis significat debilitatē. et illa q̄ est minus: eo q̄ꝺ bibit̄ resolutiōeȝ significat multam et vētrem habere et aptitudinem ad hydropisiȝ. Illa v̄o q̄ est ml'te quātitatis q̄n̄q̄ significat liquefactōeȝ quādoq̄ sup̄fluitatū liquefactaꝝ in corpore in vrina euacuatōem: ⁊ nos quidē dr̄iam inter eas cognoscere possumus secundū v̄tutis dispositioneȝ.

¶ In hoc capl'o ponit Auicē. signa sumpta ex q̄ȝtitate vrie: ⁊ p̄mo ponit generalia signa. secūdo specialia. i. ꝯtracta ad quasdā alias dispōnes. ibi secūda. Vria mali. ¶ Dicit primo q̄ vrina pauce q̄ȝtitatis significat debilitateȝ virtutis. Et vrina q̄ est minor eo q̄ꝺ bibit̄ significat multā resolutionem ⁊ ventrē. i. fluxū ventris ⁊ aptitudinē ad idropē. Illa vero q̄ est multe q̄ȝtitatis q̄n̄q̄ liquefactionē ⁊ q̄n̄q̄ significat sup̄fluitatū liquefactaꝝ in corpore eūonem. ¶ Dicit secundo quo ad hāc q̄ nos possumus cognoscere dr̄iam istorum modoꝝ in significato scd̄m dispōnem virtutis. ¶ Nota igit̄ q̄ vria dr̄ absolute multa aut pauca in respectu quātitatis mediocris q̄ inuenit̄ in tēperato debite recto. Vria aūt dicit̄ minoris q̄ȝtitatis eo q̄ꝺ bibit̄. i. ꝓportōabiliter minor q̄ȝ potui corrn̄deat. ¶ Secundo nota q̄ vrina pauca presertim respectu debite quātitatis cum tanto potu significat vnū istoꝝ quattuor. Nō q̄ sit necessariū ista quattuor dicta esse cū vrina pauce q̄ȝtitatis: sed aliq̄ꝺ illoꝝ. vn̄ si mingit̄ vria pauca modo dicto: Aut est virtus debilis: aut est multa resol'o: Aut fluxus vētris: Aut aptitudo ad idropē. Et pȝ. Nā ex quo stāte isto potu nō mingit̄ aquositas hoc est: q̄ꝛ retinet̄ aut aliunde pellit̄. Si aliunde pellit̄ nō videt̄ q̄ sit nisi aut ꝑ ventrē: ⁊ tūc est multꝰ secessus quē hic fluxū dicimus vētris. Aut ꝑ vias insensibiles: ⁊ est ꝓpter multā resolutōeȝ. si aūt retinet̄: aut est ꝓpter debilitatē expulsiue renū ⁊ epatis: aut ꝓpterea q̄ ad aliū locum declinat vt bursam vel ad cōcauū ventris: ⁊ vtroq̄ istoꝝ modoꝝ est aptitudo ad idropē. ¶ Et ex hoc pȝ cuius virtutis debilitatem dicit Aui. significare paucitatē vrie. s. expulsiue lȝ ꝓpter digestiue stomaci defectū ⁊ attractiue renū hoc possit contingere. ¶ Tertio nota q̄ multitudo vrine q̄n̄q̄ ē ꝓpter cām in mēbris vrinalibꝰ vt ꝓpter fortitudinē attractiue renum queādmoduȝ accidit in diabetica q̄n̄q̄ accidit ex cā extrinseca sic̄ ex potu diuretici farmaci: ⁊ hos duos modos tacuit Aui. tanq̄ȝ notos: ȝ q̄n̄ est ex causa cōmuni toti corpori tūc est ꝓpter aliquē duoꝝ modoꝝ dictoꝝ. Aut. n. est q̄ꝛ liquefiunt humiditates q̄ fluunt cuȝ vrina non dn̄io virtutis sup̄ materiā: ⁊ accidit cū v̄tutis debilitate: ⁊ sine signis digōnis p̄cedētibꝰ: Aut est q̄ꝛ materias iā eliquatas vincit natura: ⁊ ab illis corpꝰ mundificat̄: vt in multis crisibꝰ per vrinam videt̄: ⁊ hoc ē cū virtutis fortitudie ⁊ signis digōnis p̄cedētibus. ⁊ hoc voluit Aui. dicere in vltima parte.

¶ Vrina mali coloris malū significās quanto plurima fuerit tāto erit magis salutis nūcia. ⁊ cū itersecta fuerit plus malitiā significabit sic̄ nigra ⁊ grossa. Vria diuersaꝝ dispōnū q̄ q̄n̄ȝ mingit̄ multa q̄n̄q̄ pauca ⁊ q̄n̄q̄ retinet̄ est significatio pugne ⁊ laboris nature: ⁊ ē significatio mala. Vrie ml'titudo i acutis egritudinibꝰ: cū nō post ipsaȝ aducit reqes ē significatio

ethice ⁊ spasmi ex inflãmatõe similiter sudor.
Urina que in acutis egritudinibus guttatim
inuolũtarie mingitur significat in cerebro no
cumentũ quod neruis accidit ⁊ musculis. Et
si febris quieta fuerit ⁊ signa affuerint salutis
pronosticat sanguinis exitũ ex naribꝰ. Sed
prima desipiẽtiã ꝓnosticat ⁊ corruptõez. Cũ
ãt sani vrĩa minuit ⁊ attenuat ⁊ ꝑseuerat hoc
totum ⁊ sentit grauitatem ⁊ dolorem in reni/
bus significat duruz apostema in partibus re
nis: ⁊ cum in egritudine colerica multiplicat
plerũqȝ portendit ꝓspeꝝ euentum ⁊ proprie
cũ est alba ⁊ ad egrediendũ facilis.

¶ Hic ponit signa ex multitudine ⁊ paucitate cõtractis ad
alias dispositiones. Et diuiditur in sex partes secũdum sex
regulas. secunda ibi. Urinarum diuersaꝝ. tertia ibi. Urine
multitudo. quarta ibi. Urina que. quinta ibi. Cuz autem sa
ni. sexta ibi. Et cuz in egritudine. ¶ In prima dicit ꝙ vri
na mali coloris est malum signum: sed quãto fuerit amplior
tanto erit magis nũcia salutis sicut nigra ⁊ grossa: ⁊ cum fue
rit intersecta est magis signum malum: intelligendo interse
ctam illam que sine ordine abscinditur aut paucificatur. Et
fuit declaratum supra in capitulo de coloribus ⁊ in capitu
lo de substantia vrine. ¶ In secũda dicit ꝙ vrina diuersa/
rum dispositionum que quãdoqȝ mingit multa quandoqȝ
pauca quãdoqȝ retinet significat pugnam virtutis contra
materiam ⁊ laborem: quia virtus non dominat. ⁊ ideo est si
gnificatio mala. ¶ In tertia dicit ꝙ multitudo vrine ĩ egri
tudinibus acutis postqȝ nõ aduenit requies significat ethi/
cam aut spasmum qui eueniet propter inflãmationem. ⁊ ra/
tio est: quia significat eliquari corporis humiditates a calo
re: ⁊ similiter ẽ de sudore. ¶ In quarta dicit ꝙ mingere gu
tatim ⁊ inuolũtarie in egritudinibus acutis significat nocu
mentum accidens cerebro ⁊ neruis. Et ideo si hoc accidit
cum quiete febris ⁊ cuz signis salutis: quia post signa dige
stionis integre significat fluxum sanguinis narium. Nam si
gnificat ꝙ materia tẽdit versus caput. ⁊ ideo ledit cerebꝝ.
sed prima. i. illa que pure mingitur gutatim ⁊ inuolũtarie si
ne istis signis ⁊ cum febris acuitate significat desipientiam
propter nocumentum cerebri ⁊ corruptionem infirmi: quia
materia mota ad cerebrũ apostemabit ⁊ morietur infirmus
quia non mouetur cum victoria nature. ¶ In quinta dicit
ꝙ quando minuitur vrina sani ⁊ subtiliatur ⁊ cuz hoc toto
sentitur dolor grauis in renibus significat apostema duruz
in partibus renis: quia significat superfluitates grossas. Et
per sanum hic intelligimus neutꝝ. ¶ In sexta dicit ꝙ mul
titudo vrine in colica significat vtplurimum prospeꝝ euen
tum ⁊ proprie cum est alba: qr significatur ꝙ materia diuer
titur a loco doloris ⁊ pellitur ⁊ ꝙ non est eliquatio: quia est
alba ⁊ facilis exitus. Ex hoc enim significatur ꝙ est cuz do
minio virtutis.

¶ Cap. VIII. est de vrina sana ⁊ optima.

h Ec est mediocris substantie ⁊ subtilis
tincture ad citrinum trahens ⁊ hypo/
stasis si ibi fuerit bona ex albedine ⁊ le/
nitate ⁊ equalitate ⁊ figure rotunde ⁊ odoris
tempati neqȝ fetida neqȝ extincta.

¶ In isto capitulo determinat de vrina optima. Et primo
illam describit. secundo ponit vnam regulam. ibi secunda.
Quidam autem. ¶ In prima patet quid dicat. declaratuz
enim est ex his que dixi in capitulo de hypostasi vtrũ in vri
na sani sit opportunum esse hypostasiz. ⁊ in capitulo de sub
stantia ⁊ de colore ⁊ de odore. De spuma aũt nihil dicit: qr
in optima non debet esse.

¶ Quidam autem dixerũt ꝙ cum huiusmodi
vrina subito in egritudine q̃ est in vltimo acui
tatis visa fuerit sanitas die sequẽti aderit.

¶ Ponit hic regulam ꝙ quidam dixerũt ꝙ quando ista vri
na subito. i. modicum post principium apparuerit in egritu
dine que est in vltimo acuitatis sanitas erit die sequenti. ⁊
puto ꝙ intelligat de prima sequenti cretica ⁊ supposito ꝙ
perseuerãter appareat. nam hoc est illud ꝙ dicit Galie. pri
mo pronosticorum cõmento vigesimosexto cũ dicit de ista
vrina. ¶ Et ad summum si vrina moratur secundum hanc
dispositionem in die ꝑmo vel nocte que est post ipsum ⁊ in
die secundo ⁊ nocte que est post ipsuz non transibit egritu
do periodum primuz ex periodis dierũ crisis. ¶ Et in hoc
causa est clara: qr materia significatur summe digesta ⁊ egri
tudo est valde acuta. ideo in ꝑma die cretica expectãda est
crisis ꝑfecta ⁊ cũ sanitate large loquẽdo de sanitate.

¶ Cap. IX. est de vrinis etatum.

i Nfantiũ vrine ad lactis proprietatem
trahunt ex parte nutrimenti eorum ⁊
ꝓpter humiditatẽ complexiõis ipsoꝝ
⁊ tũc declinãt magis ad albedinẽ.

¶ Hic determinatur de vrinis etatũ. Et diuiditur in quinqȝ
partes: quia primo ponit quales sunt vrine infantiũ. secun/
do puerorum. tertio iuuenum. quarto primoꝝ senum. quin
to decrepitorum. Et patet partium diuisio. ¶ In prima di
cit ꝙ vrine infantium trahũt ad lactis similitudinem: quia
lac est eorum nutrimentum: ⁊ quia ipsi sunt multum humi/
di. ⁊ ideo sunt albe. ⁊ patet ꝙ quia sunt multum humidi eo
rum calor est submersus ⁊ non generat coleram ita multam
vt vrina tingatur.

¶ Puerorꝝ aũt vrine sunt spissiores ⁊ grossio/
res vrinis iuuenũ ⁊ turbidiores: ⁊ nos iaz no
minauimus hoc ante.

¶ Hec est secunda pars in qua Auicen. dicit ꝙ vrine pue/
roruz sunt grossiores vrinis iuuenum ⁊ turbidiores. Et hu
ius causa pro parte dicta est capitulo primo. Nam multus
somnus ⁊ multa comestio ⁊ fortitudo expulsiue sunt causa
grossitiei ⁊ turbulentie. ⁊ istud in capitulo de substantia vri
ne dictum est.

¶ Iuuenũ vero vrine ad ignis formaz trahũt
⁊ ad substãtie mediocritatem.

¶ Hec est tertia pars in qua Auicen. dicit ꝙ vrine iuuenũ
trahunt ad formam ignis: idest habent tincturam mediam
inter rubeum clarum ⁊ citrinum: quia vtroqȝ quodãmodo
participans sicut vrina optima: naz hoc in temperatis in iu
uentute inuenitur. ⁊ ideo vrina optimi coloris est substan/
tie mediocris propter complementum digestionis ⁊ forti/
tudinem resolutionis.

¶ Et vrine senũ ad albedinẽ ⁊ subtilitatez: est
tñ cũ sunt grosse scđm supfluitates in eis exi/
stentes quarum euacuatio multiplicat.

¶ Hec est quarta pars in qua Auicen. dicit ꝙ vrine primo
rum senum sunt albe ⁊ subtiles albe propter paucitate m co
lere ⁊ caloris ⁊ subtilitatem habent propter debilitatem ex
pulsiue. quando tamen in eis perseuerat fortitudo virtutis
expulsiue: quia superfluitates habent grossas ꝯtingit ꝙ fa
ciant vrinam grossam.

¶ Decrepitoꝝ vero vrine maioris sunt albe/
dinis ⁊ tenuitatis. est tamen cũ predicta gros
sities eis accidit: sed raro cũ vrina vehemẽter
fuerit grossa apti erũt vt lapis eis accidat.

¶ Hec est quinta ⁊ vltima pars in qua dicit ꝙ vrine decre
pitorum sunt magis albe vrinis primoruz senuz ⁊ magis te
nues: quia magis deficiunt in eis ⁊ calor ⁊ virtus. Cõtingit
tamen ꝙ propter multitudinem plurimã superfluitatum fa
ciant vrinas grossas. ⁊ hoc significat in eis futuꝝ lapidem.
¶ Nota tamẽ ꝙ in tempore generatiõis lapidis vrina at/
tenuatur: quia superfluitas retinetur. Sed antequã retinea
tur habent eas grossas.

¶ Cap. X. est de vrinis virorum ⁊ mulieruz.

m Ulieruz vrine semꝑ sunt maioris gros
sitiei ⁊ albedinis ⁊ minoris pulchritu/
dinis qȝ virorum vrine. Et hoc quidez
est propter debilitatem digestiue eaꝝ ⁊ pro/

pter superfluitatum ipsaruz multitudinem: ⁊ ꝓpter amplitudinem cannalium: vnde egrediuntur ea que ab eis exeunt: ⁊ propter illud quod ex eaꝝ resoluit̃ matricib⁹ ⁊ ad vrine instrumēta tendit. Masculorū vero vrinas cuz moues turbantur ⁊ declinat eaꝝ turbatio ad superiora: ⁊ est ꝙ secundum plurimū turbidētur. Sed mulierum vrine fere non turbidant̃ ex motiōe propter paucam separationē sui: ⁊ habēt secūdum plurimū supra sūmitatem suā spumam rotundam ⁊ si turbide fuerint earuz turbidatio pauca erit. In vrinis viroꝝ ilico cum mulieribus cōmiscent̃ sunt fila adinuicē texta. Urine pregnantium sunt clare ⁊ supra earum superficiem est nebula ⁊ quandoqꝫ trahunt ad colorē aque ciceꝝ aut aque pedum citrinum in qua coquūtur pedes animaliū ⁊ in ipa est irinus ⁊ supra sūmitatem eaꝝ est nebula: sed quocūqꝫ modo fuerit in medio videbitur sicut cottū carminatū: ⁊ est cum in eis sunt velut grana que ascendūt ⁊ descendūt. Cūqꝫ irinus manifestior fuerit erit impregnationis principiū: ⁊ cū loco ipsi⁹ fuerit rubedo erit in fine impregnatiōis: ⁊ proprie si turbantur cū mouentur. Parientis vrina secundum plurimum est nigra ⁊ in ipsa est velut attramentuz ⁊ sicut sordities.

¶ In isto capitulo ponuntur significationes siue dispositiones vrinarum sequētes sexuum varietatem ⁊ dispositiones ꝓprie sexibus. Et diuidit̃ in quinque. Primo ostēdit quales sunt vrine mulierum absolute. secundo quales masculorum comparando mulieres. tertio quales masculoruz post coitum. quarto pregnantiū. quinto enixaꝝ. ibi secūda. Masculorum. ibi tertia. In vrinis virorum. ibi quarta. Urine pregnantium. ibi quinta. Parientiuz. ¶ In prima parte dicit ꝙ vrine mulierum sunt albiores ⁊ magis turbide vrinis viroꝝ ⁊ minus pulchre ⁊ magis grosse. Et in hoc assignat quattuor causas. prima qꝛ non ita bene digerunt. secūda qꝛ naturaliter aggregāt multas superfluitates. tertia qꝛ canales per quos in eis vrina egreditur sunt ampli magis ꝙ̃ virorum: vnde partes grosse facilius emittūtur. quarta est superfluitates que a matrice cōmunicant̃ per porros ipsi vesice cum a matrice resoluunt̃ ⁊ in vrine instrumēta tendūt. ¶ Ubi nota ꝙ collum vesice in mulieribus est latius ꝙ̃ in viris ⁊ non habet ita anfractus sicut collum vesice virorū ⁊ ista est via que in eis est latior. Reliqua sunt nota. ¶ De secūda parte dicit ꝙ vrine virorū quādo cū mouentur turbidant̃ ⁊ eaꝝ turbidatio est versus superiora: sed vrine mulierū parum turbidantur propter paruā earuz sequestrationem ⁊ vtplurimum habent in sūmitate spumā rotundā. Et causa primi est: qꝛ viri cū bonam habeant digestionē faciūt vrinas in quibus fit fortis sequestratio. ⁊ ideo per cōmotionem materia sequestrata manifeste turbidat aquā que erat multum clara. Et vrine mulieꝝ cum propter causaz oppositam non multuz sequestrent ⁊ etiam sint turbide parūper patet ꝙ ex cōmotiōe non ita turbidātur. Turbidatio vrine virorum est versus superiora: qꝛ ibi est maior claritas. ⁊ dicit ꝙ mulierum vrine habent vtplurimum in sui summitate spumam rotundam: ⁊ puto intelligit spumam non adherentem parietibus vrinalis que ideo stat ibi: quia multum viscosa est eius materia. ¶ De tertia dicit ꝙ in vrinis virorum ilico cum cōmiscentur cum mulieribus apparent fila adinuicem texta. ⁊ causa est: qꝛ de spermate remansit aliquid in vijs virge. Et illud pellitur qđ oblongum est ⁊ ex torsiōe sui in exitu ⁊ circūuolutōe est ꝙ vrina fit ac si essent plura fila adinuicē texta. ¶ De quarta parte dicit ꝙ in vrinis pregnantium inueniuntur iste dispōnes. ¶ Prima ꝙ earum aquositas plurimum est clara ⁊ hoc maxime in principio: qꝛ superfluitates a matrice retinētur ⁊ superfluitates venarum tendunt versus matricē ⁊ vie angustant̃ ⁊ ꝓpter calorem spermatis digestiua vicinoꝝ locorum confortatur apud quosdā. ¶ Secūda est ꝙ in supficie eaꝝ est nebula siue tela: ⁊ hoc accidit ex resolutione subtiliuz partiū que ad fetum generandū congregant̃ que etiam quandam habent ventositatē aptā supernatare. ¶ Tertia est ꝙ qn̄qꝫ habēt colorem aque cicerum. s. rubeorū ⁊ quandoqꝫ habent colorem citrinum aque peduz. i. aque in qua coquūtur pedes ⁊ quādoqꝫ est ibi color yrin⁹. i. color mixtus ex rubeo ⁊ citrino: ⁊ hanc conditionem coloris posuit quandoqꝫ accidere non vtplurimum. Nam vtplurimū color earuz est citrinus decliuis ad subalbedinem: qꝛ palearem. parū enim plus habent de citrinitate ꝙ̃ ante: qꝛ calor est additus precipue in principio. Isti aūt colores contingunt ex humorū congregatoꝝ in matrice resolutione: ⁊ qꝛ in ꝑncipio isti humores sunt in ꝓprijs coloribus. ⁊ ideo quādo resoluunt̃ partes eorum fiunt colores diuersi ad modū iridis. Sed in fine ꝑgnationis plurimus sanguis est ibi: ⁊ est ita ꝙ solū subtiles partes resoluūtur ⁊ vadunt ad vesicaz. ⁊ ideo fit color rubeus similis aque ciceꝝ. ¶ Aliqui tamē sunt qui per irinuz intelligunt mixtū ex subalbido ⁊ citrino qui apparet magis prope superficiem. Et si hoc modo intelligat̃ illud cōcordat cū dicto Aui. vigesimaprima tertij. vbi dicit ꝙ in fine ꝑgnationis quādoqꝫ apparet in vrinalibus earū rubedo in loco in quo apparuit in principio pregnatōis subalbedo. ¶ Quarta cōditio est ꝙ omni modo apparet in medio vrinaꝝ pregnantiuz aliquid sicut cotū carminatū. ⁊ ista est hypostasis alba: sed nō equalis. ⁊ hoc qꝛ ventositas non permiscet̃ cū earum hypostasi. ¶ Quinta cōditio est ꝙ quādoqꝫ apparent velut grana que ascendūt ⁊ descēdūt: ⁊ ista sunt parue ampulle de quibus dixi supra in capitl'o de spuma: ⁊ iste sequūtur motū aquositatis in qua natant cū de se nō possint ad superficiē ascendere. ⁊ ideo in agitatione vrine sicut partes quedam aquositatis ascēdunt ⁊ quedam descēdunt ita granula in illis partibus contēta. ¶ Tu tamen attende ꝙ raro ista signa ita vidētur vt per ea discernamus pregnantem a nō pregnante: ⁊ possunt ex alia causa ꝙ̃ impregnatione apparere. ⁊ ideo graue est per vrinaz iudicare. ¶ Subdit etiam ꝙ cū in vrinis pregnantium manifestior fuerit color irinus est principium pregnationis ⁊ cum magis ad rubedinez erit in fine. ⁊ ego hoc declaraui. ¶ De quinta parte dicit ꝙ vrine pariētium sunt nigre. ⁊ in eis est sicut atramentum scriptoꝝ ⁊ sicut sordities. Et causa est: qꝛ tūc emittunt superfluitates nouem mensibus retentas ex menstruo que sunt denigrate.

¶ Cap. XI. est de rebus vrinarum animalium ⁊ diuersitate ipsarum ab vrinis hominum.

p Lerūqꝫ confert medico cum animaliū vrinas cognoscit propterea ꝙ cum in eis ipse experitur certitudinem facit ⁊ hoc quidez difficile est. Quidam aūt dixerūt ꝙ vrina asini est sicut butyrū liquidū cum turbiditate ⁊ grossitie exteriore. Et subiugaliuz vrine ei similant̃: sed sunt citrine: ⁊ videbitur ꝙ superior medietas vrinalis sit clara ⁊ inferior medietas sit turbida. Ouium vero vrine sunt albe ad citrinitatem trahentes ꝓpinque vrinis hominū: sed substātiam non habent: ⁊ eaꝝ sedimē est sicut oleū aut sicut est amurca. Et cuiuscūqꝫ nutrimētum fuerit melius erit eius vrina clarior. Uria vero capreoli vrinis hominū ⁊ ouiū similat̃: sed neqꝫ substātiaz habet neqꝫ sedimē ⁊ est clarior vrinis ouiū.

¶ In isto capitulo determinat de diuersitate vrinaꝝ alioꝝ animaliuz ab vrinis hominū. Et diuiditur in duas partes. primo dat causam circa hanc determinationē. secundo exequit̃. ibi secūda. Quidam aūt prima pars patet. In secūda dicit quatuor. ꝑmū est ꝙ vrina asinoꝝ in vrinali ē sicut butirum liquefactū: qꝛ alba turbida grossa cū turbiditate vsqꝫ ad exteriora apparēte qđ ita accidit: qꝛ asinus mltas gene-

rat sup̄fluitates grossas de genere flegmatis: q̄ꝛ est frigidū
⁊ siccum animal: vel q̄ꝛ forte superfluitatē quandam habet
in secūda digestiōe sequestrare que a proprietate sui calo-
ris ita miscet̄ cum vrina vt nō sequestretur ⁊ vias habet la
tas: lac tamē habet subtile propter viaꝝ stricturaʒ ⁊ frigidi
tatem non resoluentē. secundum est ꝙ vrine subingaliuʒ vt
equorum ⁊ muloꝝ sunt citrine: q̄ꝛ ista animalia sunt calidio
ra asino: ⁊ medietas superior vrīe videtur clara: iferior tur
bida ꝑpter superfluitates que descēdūt ⁊ sunt multe. ¶ In
tertia dicit ꝙ vrine ouium sunt albe trahentes ad citrinita
tem ⁊ clare. ⁊ ideo similes multū vrinis hominum. ⁊ huius
causam dicunt quidam: q̄ꝛ eaꝝ complexio humane est vici
na: sed iste non hn̄t substantiā. i. modū substantie vrine ho
minuʒ: q̄ꝛ sunt subtiliores ⁊ in eis descendit res sicuti amur
ca: quia talem superfluitateʒ sunt apte multiplicare. ¶ In
quarta dicit ꝙ vrina caprioli est clarior vrinis ouiuʒ: quia
sunt pauciorum superfluitatuʒ: similant̄ tamen vrinis ouiū
⁊ hominum: lʒ non habeant sedimen propter paucitateʒ su
perfluitatum caprioli ⁊ non habent substantiam grossam si
cut vrine hominū propter eandē causam. ¶ De alijs autē
non dixit Auicē. q̄ꝛ nimis longū esset: ⁊ q̄ꝛ ex istis possum⁹
in alijs multū cōiecturari maxime: q̄ꝛ impossibile est ita do
ctum esse vt cuiusqꝫ dr̄iam cognoscat ⁊c.

¶ Cap. XII. est de rebus alijs q̄ vrinis similantur ⁊ differē
tia inter eas ⁊ vrinam.

Syrupum acetosum ⁊ omnes liquores
qui fiunt ex aqua ⁊ melle: ⁊ aqua ⁊ ficu
bus ⁊ reliquos qui sunt ex croco ⁊ eis
similibus quāto plus tibi appropinquaueris
erunt in claritate magis augmētati. ⁊ quanto
plus elongaueris ea considera an oportet vt
augmentetur grossitudo. Urina vero ab hoc
est diuersa. hydromellis preterea spuma ē ci-
trina ⁊ aque ficuū sedimē a latere descendit ⁊
nō in medio: neqꝫ ordinare neqꝫ habet motū.
Sit ergo hoc sufficiens in nominādo dispō-
nes vriaꝝ. In libris vō ꝑticularib⁹ ꝓueniēt
ad te diuisiōes dispositionum vrine.

¶ In isto capitulo docet differentiaʒ inter res quasdā arti
ficiales ⁊ vrinam. ⁊ sunt tres. prima ꝙ syrupum acetosum ⁊
aquā ficuū ⁊ aquam mellis ⁊ aquā tinctam cum croco quā
to magis tibi apropinquaris tanto vident̄ clariora ⁊ a lon
ge videntur magis turbida. Sed in vrina est opposito mo
do. ⁊ causa est q̄ꝛ in vrina multe partes humorum sunt com
mixte que a longe nō sentiūtur: sed videt̄ vrina carere illis
corpusculis ⁊ clara ⁊ cū appropinquat videntur ⁊ apparet
turbida. Sed in istis alijs: q̄ꝛ talia non sunt cōmixta non ap
paret turbulētia de prope: sed a longe videntur obscuriora
propter distantiam. ¶ Secunda est ꝙ spuma apparens in
aqua mellis est citrina. sed in vria sani spuma apparet alba
⁊ causa secundi dicta est in capitulo de spuma. primi causa
est mellis grossities ⁊ citrinitas: vnde non tollitur per acrē
inclusum citrinitatis apparentia vt contingit in hicteritia.
¶ Tertia differētia est ꝙ aqua ficuū habʒ sedimē laterali
ter descendens non stans in medio ⁊ non habet motum. ⁊
intelligit Marsilius per sedimen non habere motū non ha
bere ordinatum: ⁊ ratio est: quia caret vestigio caloris natu
ralis digerentis ad medium. ¶ Sed cōstat ꝙ in multis ho
minum vrinis sedimē est laterale. ⁊ hoc q̄ꝛ in principio con
gregationis a fumis ascendentibus fuit ad latus depulsum
⁊ propter ventositatem prohibentem descēsum ibi mansit:
quod forte similiter accidit in aqua ficuum. ¶ Ultimo po
nit finem tractatui ⁊ patet. plurimuʒ tamen quo hec discer
nuntur a medico est odor per quosdā occultos modos de-
ferendo ad narres vrinam.

¶ Cap. XIII. est de significationibus egestiōis.

Egestio plerūqꝫ declarat ex sui quātita
te qđ est vt ꝯsideret̄ si est minor eo qđ
comeditur aut maior aut equalis: ⁊ no
tum quidem est ꝙ ipsius augmentum est pro-
pter humorum multitudineʒ: ⁊ paucitas pro-
pter ipsoꝝ paucitatē: aut q̄ꝛ ex ipa in intestino
monoculo ⁊ in colon ⁊ in fascijs multū fuit re
tentum qđ est signū colicaʒ precedēs: aut pro
pter expulsiue debilitatem.

¶ In isto capitulo determinat de signis egestionū secundū
variarum earum dispositionum considerationem. secundo
ostendit qualis debʒ esse egestio laudabilissima. tertio excu
sat se. ibi secūda. Que vero ex egestiōe est melior. ibi tertia.
Est aūt cum. ¶ Prima diuidit̄ in quinqꝫ. Nam primo enu
merat significata quantitatis. secundo modi substantie. ter
tio coloris. quarto forme siue figure. quinto temporis exi-
tus. ibi secūda. Et cognoscitur. ibi tertia. Et est etiam cū co
lore. ibi quarta. Egestio quoqꝫ plerūqꝫ. ibi quīta. Et est cū
ex hora. ¶ De prima dicit ꝙ egestio plerūqꝫ cognoscitur
supple tanqꝫ signum dispositionis corporis ex sui quantita
te. ¶ Et in hoc oportet considerare. An sit amplior eo ꝙ
comeditur aut minor aut equalis illi. Et certum est ꝙ aug-
mentum eius supra istud qđ comeditur significat multitudi
nem humorum. Paucitas aūt significat paucitatem humo
rum: aut ꝙ multuʒ de ea fuit retentum in intestino monocu
lo aut in colon aut in fascijs aut in intestinis circūuolutis: ⁊
est signum colicam precedens aut significat expulsiue debi
litateʒ. ¶ Ubi nota ꝙ lʒ egestio proprie dicatur superflui
tas digestionis prime: tamē hic sumitur egestio ꝓ omni su-
perfluitate transeunte per concauum intestinorum ⁊ egre-
diente per anum siue fuerit humor siue caro siue cibus siue
aliud. Sumitur aūt hic humor large pro omni humiditate
⁊ illud quod concedit̄ sumitur pro cōmuni ad comestū ⁊ bi
bitum. ¶ Nota secūdo ꝙ egestionem maiorē aut minorem
aut equalem esse comestis debet intelligi proportionabili-
ter. Nam ex cibis debet in corpore quedā quantitas super-
fluere in digestiōe p̄ma ex alijs plus ⁊ ex alijs minus. ⁊ tūc
dicimus egestionem equalē comestis: quādo. s. est in quan-
titate debente superfluere. tunc minor ē quādo ab illa quā-
titate deficit: ⁊ tunc augeri quādo illam excedit. nam nō est
dubium ꝙ in corporis substātiā debet aliquid de cibo tran
sire. ¶ Ex quo patet causa prime partis regule. nam si ege-
stio augetur hoc est: q̄ꝛ cuʒ ea est plus de humiditate qꝫ de-
bet esse. ⁊ talis vocatur humor. Cōtingit tamē ꝙ hec humi
ditas amplior est quādoqꝫ: q̄ꝛ de cibo sumpto non tantum
trāsiuit ad epar quātum debuit. Et cōtingit ꝙ fit de humo
ribus a toto corpore vel ab aliquo membro fluentib⁹ secun
duʒ multos modos de quib⁹ vidēdū est decimasexta tertij
in capitulo de fluxu vētris omniū modoꝝ. ⁊ decimaquarta
tertij in capitulo de humiditatibus quibus accidit vt egre
diantur causa epatis ⁊ decimatertia tertij capitulo de lubri
citate stomaci. ¶ Ex quib⁹ pʒ ꝙ lʒ egestio immediate tan-
tum significat super stomaci ⁊ intestinoꝝ dispositionem. ta-
men potest super alia membra significare. ¶ Secūda pars
regule patet: q̄ꝛ si est paucū hoc aut est propter paucitatem
humoꝝ remanentiū in fece: q̄ꝛ sugitur plus debito a corpo
re aut quia non obstante ꝙ remaneat debite humida: tamē
multuʒ remanet in intestinis: ⁊ maxime in monoculo ꝑpter
sui compositionem ⁊ in circūuolutis: sed in recto non ita re
manet. Et hoc signū precedit colicam: q̄ꝛ multa cōgregata
superfluitate fit eius exsiccatio ⁊ difficultas exitus ⁊ dolor.
qn̄qꝫ aūt est ꝑpter debilitatem expulsiue: vn̄ remanet qn̄qꝫ
in stomaco vel multū morat̄ ⁊ dissoluit̄.

¶ Et cognoscit̄ etiam ex essentia sui: quoniaʒ
quod ex ea humidū est aut significat opilatio
nes: aut digestiue malitiam: ⁊ plerūqꝫ signifi-
cat mesaraice debilitatem que humorem non
sugit: ⁊ quandoqꝫ est propter capitis reuma-
tismum aut propter comestioneʒ rei que ege-
stionem humectat. Qđ aūt in humido viscosuʒ
est plerūqꝫ significat liquefactioneʒ: ⁊ hoc est
cum fetore: ⁊ plerūqꝫ significat maloꝝ humo-
rum ⁊ viscosoꝝ multitudinem: ⁊ hoc non cuʒ
multa existit lenitate: ⁊ plerūqꝫ significat nu-

trientia viscosa que comesta fuerũt ⁊ nõ pauca cum calore forti in complexiõe ⁊ nõ fuit inter ea digestio bona. Sed quod ex ea est spumosum fortitudinis caloris significat ebullitionem aut multarũ ventositatum permixtionem. Q aũt ex egestione ē siccũ aut laborem significat ⁊ resolutionē aut multam vrine prouocationez aut igneũ calorem aut nutrientiũ siccitatez aut multam morã in intestinis: sicut in suodicemus capitl'o. Cũqꝫ humiditas sicco qđ est durum admiscetur significat ꝙ eius siccitas est ꝓpterea ꝙ multum fuit retenta in humiditatibus ipsam exire prohibentibus ⁊ propter priuationem fellis pungentis ⁊ festinantis. sed cum ibi non est longa retentio nec humiditatis in itestinis adsunt significatiões causa in ipsa est superfluitatis saniose ⁊ pungentis effusio que ab epate fluxit in eo quod est coram ipso ⁊ sua euacuatione non quieuit donec cõmiscerentur.

¶ Hic docet significare ex modo substantie in liquiditate ⁊ duritie ⁊ viscositate ⁊ spuma. Et diuiditur in quinqꝫ. primo ponit significata humide currentis. secundo viscose. tertio spumose. quarto sicce dure. quito cõmixte ex duro ⁊ molli. Et partes patebũt. ¶ In prima dicit ꝙ egestio humida significat aliquam quinqꝫ istaꝝ causarum quaꝝ prima ē opilatio. s. venarum inter stomacũ ⁊ itestina ⁊ epar vt plurimũ quia humiditas cibi non potest penetrare. põt etiam opilatio aliaruz venaꝝ esse causa humide egestionis vt in fluxu epatico opilatiuo sanguineo. ¶ Secunda est malitia digestiue virtutis: qꝛ non bene digerit. Et hoc põt esse ex malitia digestiue stomaci: quare epar humiditatem illam malaz non trahit. põt secundo esse ex malitia digestiue epatis quare humores genitos membra refugiunt ⁊ reijciũt ad intestina. ⁊ põt esse ex malitia digõnis in venis vt in colirica passiõe. ¶ Tertia est debilitas attractiue vene meseraice que non sugit chiluz. Et in hoc intelligitur debilitas attractiue epatis: qꝛ hec est fortior q̃ debilitas meseraice vt habet videri decimasexta tertij. ¶ Quarta causa est reumatismus descẽdens a capite ad stomacũ: ⁊ per hoc daꝛ intelligi fluxus ab alijs membris ad stomacũ. hi eniz reumatismi dupliciter faciunt egestionem mollez. vno modo quia humor ei cõmixtus eam molliat. secũdo qꝛ digestionez stomaci impedit. ¶ Quinta causa ē assumptio rei vel cibi humectantis stercus. Et in hoc comprehenduntur medicine solutiue lubricatiue lenitiue ⁊ quocunqꝫ modo per ventrez eductiue. Et si quis vult illam causaꝝ distinctionem reducere ad bimembrem poterit illud facere: sed non curo. ¶ In secũda parte dicit ꝙ viscositas in fece humida significat aut liquefactionem in corpore. ⁊ hoc est cum fetore: ⁊ causa est. quia liquefactio pinguedinis aut carnis aut humoꝝ est a calore putredinali ⁊ adustiuo quorum est generare fetorem. Aut significat maloꝝ humoꝝ viscosorum multitudinẽ ⁊ ista nõ est multum lenis aut equalis: immo in ea est inequalitas. quandoqꝫ autẽ significat nutrientia viscosa que fuerũt comesta in non pauca quantitate ⁊ cuz calore forti in complexione ita ꝙ non fuit inter ea digestio bona. Et ista sunt clara. ¶ In tertia pte dicit ꝙ spumosa egestio significat ebullitionem fortitudinis caloris aut permixtionem multarum ventositatũ: ⁊ non est dubium ꝙ in forti ebulitione est permixtio ventositatis cum humiditate si spuma fieri debet.

¶ In quarta parte dicit ꝙ egestio sicca significat aliquod istoꝝ quinqꝫ. primũ est labor. s. apparẽs ⁊ multa resolutio: vnde in itinere sumus stiptici. ⁊ hoc patet: qꝛ paꝝ de humido remanet in superfluitate. ¶ Secunduz est multa prouocatio vrine: qꝛ humiditas trahitur ab intestinis ⁊ remanet superfluitas sicca. ¶ Tertiũ est igneus calor vt accidit i febribus. ¶ Quartũ est siccitas assumptorum. ¶ Quintum est multa mora in intestinis vt accidit multis habẽtib' intestina plena flegmate valde grosso: vñ tarde egerunt: ⁊ egerunt squibalas: ⁊ illud accidit hictericis. ¶ In parte quinta dicit ꝙ quando in egestione pars sicca est mixta cuz humida. i. quando egestio est cõposita ex parte sicca dura sensibili ⁊ parte molli per se sensibili significat aliquã duarum dispositionum. Prima est ꝙ superfluitas prime digestiõis fuerit diu retenta in humiditate in intestinis: ⁊ non fuit cuz illa vere cõmixta: sed in illa infusa. Tunc enim propter longam morã exsiccatur stercus ⁊ cum egreditur educitur cuz eo humiditas in qua natauit sicut quãdoqꝫ accidit in hicteritia propter priuationez colere pungentis. Et secunda est ꝙ quando fuerint signa ꝙ intestina sunt vacua ab humiditate significatur per talem compositionem egestionis ꝙ virulẽtia acuta fuit transmissa ab epate aut ab alio mẽbro ad intestina que cõpulit expulsiuã ad expellenduz egestionem anteq̃ talis humiditas cõmisceaꝛ cum fece.

¶ Et est etiam cuz colore sui dignoscitur egestio: eius vero color naturalis igneus ē leuis existens igneitatis qui si augmentaꝛ fellis significat multitudinez: ⁊ si minuitur significat cruditatẽ ⁊ maturatõis priuationẽ.

¶ Ponit significata coloris. Et diuiditur in quinqꝫ. Primo ponit signa citrini coloris. secũdo albi. tertio nigri. quarto viridis. quinto fusci. ibi secunda. Et si albus. ibi tertia. Niger. ibi quarta. Viridis. ibi quĩta. Et similiter. ¶ In pma parte dicit ꝙ significatio egestionis quandoqꝫ est ex colore: sed naturalis eius color est igneus existens leuis igneitatis: ⁊ si fuerit amplius citrin' significat multitudinẽ fellis. i. colere fellee. Et si deficit ab illo significat cruditatem ⁊ priuationem maturationis. ¶ Circa partem nota primo ꝙ colera vadens ad fel naturaliter mittitur ad intestina vt ea stimulet ad egerẽdum ⁊ lauet a flegmatibus: vt dictum est supra capitulo de humoribus: ⁊ illa tingit feces tinctura citrina. Et in naturali egestione est gradus quem Auicen. vocat igneum: sed leuis igneitatis. Ex quo patet ꝙ magis tincta debet esse fex q̃ vrina naturalissima: naz vrina est infra igneum vt patet supra. ¶ Causa autem est qꝛ multa colera requiritur ad bene abstergendum ⁊ stimulandum intestina ⁊ nõ sic requiritur in vesica: immo plurima multuz obesset. ¶ Nota tamen secundo ꝙ quando est egestio maioris citrinitatis significat abundantiaz colere. s. in quantitate vel in calore. nam vt in capitulo de coloribus vrine dictuz est calidior colera est magis tingens in equali q̃titate. ¶ Sz forte queritur cuius digestiue debilitatez significat egestio minoris tincture. ¶ Et hic dicitur ꝙ plurimum significat debilitatem digestiue epatis: quia epar nõ facit satis de colera nec calidam sufficienter. Potest autẽ contingere ꝙ ex indigestione stomaci deficit tinctura: qꝛ illam sequitur indigestio in epate: ⁊ quia citius egrediꝛ egestio q̃ debita quãtitas colere sibi cõmisceaꝛ. ¶ Et qꝛ ē multa quãtitas egestionis que ab equali colera minus tingitur.

¶ Et si alb' fiat quandoqꝫ est eius albedo propter opilationem in cannalibus fellis: ⁊ hoc significat hicteritiam: ⁊ si cum albedine est virus saniei habens odorem magni apostematis significat apertionem.

¶ Ponit significatiões egestionis albe: ⁊ diuiditur in duas. Primo facit hoc. secundo ponit duas contingentias. ibi secunda. Sanus. ¶ Significatiões vero egestiõis albe sunt due. prima est opilatio in canalibus fellis. i. via per quã colera a felle fertur ad intestina: ⁊ hoc significat hicteritiam ⁊ hoc significat quãdo ē sine multo fetore. secunda significatio est ꝙ si fuerint feces albe hñtes fetorẽ saniei ⁊ fex fuerit sicut virus tũc significat apertõez magni apãtis.

¶ Sanus quoqꝫ qui non exercitaꝛ multotiẽs egerit virus ⁊ saniez que est ei purgatio ⁊ euacuatio laudabilis: quoniam ꝓpter hoc remouetur ab eo laxitas que ei propter priuationẽ exercitij acciderat: quemadmodum diximus in vrina. Preterea scito ꝙ egõ colorem igneũ vehementer superfluum habens multotiens

**in hora finium egritudinum significat matu-
rationem: ⁊ multotiens significat dispositio-
nis malitiam.**

¶ Ponit hic duas contingentias. prima est ꝙ sanus qui di-
mittit exercitium egerit quandoꝗ aliquid quod est virus
aut sanies: que egestio est ei purgatio ⁊ euacuatio laudabi-
lis: quoniam per illam remouetur ab eo lassitudo que ex di-
missione exercitij ei acciderat sicut dictum est supra contin-
gere in vrina. ¶ Modus autem est: quia ex dimissiõe exer-
citij multotiens remanēt humores ⁊ multotiens superflui-
tates digestionis tertie que causant lassitudinē: sed postea
digeste ⁊ in saniē conuerse emittuntur. vnde ista est sanies
large accepto vocabulo vt descripsi in capitulo de sanie ⁊
dixi supra in capitulo de hypostasi. ⁊ tamen non est in vlce-
re aut apostemate genita. ¶ Secũda contingentia est quã
tu debes scire ⁊ est ꝙ egestio vehementer citrina ignea su-
perflue quandoꝗ in finibus morborum significat digestio-
nem: ⁊ quandoꝗ significat malitiã dispositionis corporis.
Nam cum sequitur eam alleuiatio ⁊ est multa sine forti fe-
tore facilis exitus ⁊ precesserint signa digestionis in vrina
significat materiam ita maturam vt virtus eam sufficiat ex-
pellere. Quãdo autem est pauca difficilis exitus fetida mul-
tum: quam sequitur morbi augmentum ⁊ virtutis imbecil-
litas significatur repletio nimia ⁊ tanta humoris malitia vt
absꝗ digestione stimulet virtutem ad expellendum. ¶ Ex
quibus patet ꝙ digesti humores non sunt conuersi semper
ad hypostasis naturã ⁊ colorem. Bona autem talis egestio
accidit in fine morbi ad salutē terminãdi ⁊ mala q̃ dicta est
in statu mortalis põt tñ talis mala apparere in ꝑncipio.

**¶ Et nigra quidem significat taliter qualiter
sunt vrine nigre significatiões. Significet. n.
adustionem fortem aut egritudinis melanco-
lie maturationem aut nutriens tingēs aut po-
tionem rei que melancoliam euacuat: sed pri-
ma est mala.**

¶ Hic ponit significata nigre. egestionis ⁊ diuiditur in tres.
Primo ponit in genere significationes egestionis nigre. se-
cundo docet cognoscere melancoliam puram ⁊ illaꝫ discer-
nere ab alijs humiditatibus nigris. tertio ostendit necessita-
tem significationis melancolie pure ⁊ aliorum humorum ni-
grorum. ibi secunda. Et illa quidem. ibi tertia. Ad vltimuꝫ.
¶ De prima dicit ꝙ nigra egestio significat taliter quali-
ter dictum est de vrina nigra. Naꝫ aut significat vehemēs
incendium aut maturationem egritudinis melancolice aut
nutriens tingens aut potionem rei educentis humoreꝫ me-
lancolicum. ¶ Sed videtur hoc non esse verum. Nam vri-
na nigra significat aut vehemens incendium aut forte fri-
gus aut mortificationem innati caloris aut crisim egritudi-
nis melancolice. Hic autem enumerando significata nigre
egestionis dimittit forte frigus ⁊ mortificationem caloris
innati. ⁊ ponit duo que ibi non ponuntur silicet assumptio-
nem rei tingentis ⁊ potum rei euacuantis melancoliã. ideo
non sunt eedem significationes. ¶ Hic dicitur ꝙ nec ibi
nec hic omnes significationes expressit: sed ambobus lo-
cis coniunctis exprimũtur omnes. ⁊ ideo oportet ꝙ iste lo-
cus suppleatur per illa que hic dicuntur ⁊ iste per illa que
ibi ⁊ non hic.

**¶ Et illa quidem que est propter puram me-
lancoliam non sufficienter cognoscitur ex co-
lore sui: immo cognoscēda est ex acredine sui
⁊ ponticitate ⁊ bulitione terre ex ipsa. Et est
mala siue sit egestio siue vomitus ⁊ ex ipsius
ꝓprietatibus ē ꝙ in se luminositatē habet.**

¶ Hic docet cognoscere ⁊ discernere melancoliam puram
a chimo nigro. Et dicit ꝙ ad cognoscendum ꝙ egestio est
nigra propter puram melancoliam non sufficit cognitio co-
loris: quia aliquando est color niger ⁊ non est melãcolia pu-
ra: sed cognoscitur ex acredie sui ⁊ ponticitate ⁊ ebulitione
sui super terraꝫ: ⁊ est mala siue sit egestio siue vomitus ⁊ de
suis proprietatibus est ꝙ ista melancolia habet luminosita-
tem. ¶ Nota ergo ꝙ humor melancolicus purus dicit̃ hu-
mor melancolicus in quo maxime intensa est siccitas terre-
stris ⁊ iste non est nisi melancolia adusta quam vocat fel
nigrum hypocras: que ideo dicitur pura: non quia non ha-
beat cõmixtionem alterius humoris: sed quia magis puraꝫ
habet siccitatem terrestrem. hec igitur habet acredinem ⁊
paucitatem mixtas: ⁊ bullit super terram cum proijcitur:
vt dictum est prima primi in capitulo de humoribus. Chi-
mus vero niger dicitur de omni humore melancolico siue
puro vt est dictum siue non puro. ¶ Et tu hic cogita ꝙ ex
isto aliter possent exponi illi tres afforismi quarte paticule.
Egestiões nigre qualis sanguinis. Et disinteria si a felle ni-
gro. Et egritudinibus quibuscũꝗ incipiētibus ⁊c.

**¶ Ad vltimuꝫ vero humor melancolicus pu-
rus pernecans est secundum plurimum cum
egreditur. s. est mortis significatio. Chimi ve-
ro nigri exitus multotiens confert ⁊ illud est:
quoniã melancolie radicalis exitus vltimam
corporis adustionem significat ⁊ humiditatũ
ipi us peremptionem**

¶ Facit quod dixit ⁊ dicit ꝙ ad vltimum in significatõibus
nigre egestionis hoc est dicenduꝫ ꝙ humor melancolicus
purus est pernecans secundũ plurimum: idest quãdo egre-
ditur significat mortem. Sed exitus chimi nigri quandoꝗ
est conferens. ⁊ causa est: quia exitus melancolie radicalis:
idest pure ad sensum dictum significat vltimam corporis
adustionem ⁊ peremptionem humiditatis ipsius: non sic
autem chimi nigri exitus: quia hoc potest esse propter dige-
stionem. ¶ Nota tamen talis melancolia potest maturari
⁊ non egredi per secessum vel vomitum ⁊ non erit morta-
lis omnino: quia est pauca vt patet in herpestiomeno. Et
hoc nota vt saluentur dicta Galie. in commentis affo. alle-
gatorum. ¶ Et ad hunc intellectum in pronosticis vitupe-
rat Hypocras humores puros: quia cum vltimato excessu
qualitatis dominantis in eis. hi enim significant totius cor-
poris complexionem ad illam qualitatem declinare. aliter
non essent hoc modo puri.

**¶ Viridis autem egestio caloris innati signifi-
cat extinctionem.**

¶ Hic docet signa viridis ⁊ dicit ꝙ egestio viridis signifi-
cat extinctionē innati caloris. Hic nota ꝙ viridis quãdo-
que est yrealis aut similis indico que significat congelatio-
nem ⁊ per istam viam mortificationem innati caloris. quã-
doꝗ autem significat coleram ꝫinariã aut prasinam. ⁊ ideo
incendium tale vt inde sequatur extinctio per viam resolu-
tiõis. vtroꝗ igitur modo significat caloris innati extinctio-
neꝫ. ⁊ hoc intelligatur si non fuerit propter olera ⁊ rem tin-
gentem: aut in pueris in quibus ex leui adustione lactis ac-
cidit egestio viridis.

¶ Et similiter fusca.

¶ Ponit significata fusce. ⁊ patet.

**¶ Egestio quoꝗ plerunꝗ ex sui cognoscitur
forma ex absentia. s. inflatiõis sue aut ex infla-
tione: quoniam inflata sicut stercus vacce si-
gnificat ventositatem.**

¶ Docet cognoscere egestionem ex sui forma: idest figura
quam habet post exitum. ⁊ dicit ꝙ inflata sicut stercus vac-
ce significat inflatiuaꝫ ventositatem. ¶ Sed dices tu quo-
modo hanc recipit. dicitur ꝙ paulatim attracta humidita-
te ad epar per meseraicas fit minus ⁊ min⁹ fluida ita ꝙ tan-
deꝫ in monoculo ⁊ colon completur constantia ⁊ grossities
quam debet habere. ⁊ ideo apparitio egestionis formate in
disenteria significat sanitatem intestinorum superiorum ⁊
monoculi: ⁊ quando multam habet ventositatem post exi-
tum non seruat figuram quaꝫ habet in exitu: sed quando ca-
ret ista ⁊ est debite substantie seruat eam.

**¶ Et est cũ ex hora sui cognoscit̃: quoniaꝫ cũ
egestionis exitus festinat: ⁊ horam qua egre-
di solebat antecedit signum est malum: quia
fellis significat multitudinem ⁊ virtutis reten-
tiue debilitateꝫ: ⁊ si eius tardatur exitus dige**

stiue significat debilitatem ⁊ intestinorum frigiditatem.

¶ Docet significare ex hora exitus. secundo ponit signa ratione quorundam cõiunctorum ibi. Et humiditatis. Quod dicit hic patet.

¶ Et humiditatis ⁊ somni multitudo ventositates significat inflatiuas. Colores quoqꝫ extranei ⁊ diuersi mali existunt: ⁊ nos ipsos in libro nominabimus particulari. Que vero ex egestione est melior est iuncta que est similium partium: ⁊ in qua aquositas siccitati est vehementer admixta: ⁊ cuius spissitudo est sicut mellis spissitudo: ⁊ cuius exitus ē facilis ⁊ non pungit: ⁊ cuius color attinet citrinitati: ⁊ nõ est multi fetoris: neque est priuata fetore: ⁊ nõ habet gurgulationem neqꝫ rugituz: ⁊ non habet spumam: eius exitus est in hora in qua solet: ⁊ secundum quantitatez que ei quod comeditur est propinqua in quantitate sui.

¶ Facit quod dictum est dicens ꝙ multitudo humiditas ⁊ soni significat ventositatem inflatiuam que est causa soni. Et colores extranei ⁊ diuersi commixti etiam significāt malum: quia significant humorem malum commixtuz aut impotentiam virtutis supra cibum equandum. ¶ Que vero ex. Hic docet qualis debet esse egestio laudabilissima. Et primo facit hoc. secundo ponit duo notanda. ibi. Et scito. ¶ De prima dicit ꝙ illa egestio que est omnium melior debet habere decem conditiones. Prima est ꝙ ipsa sit similium partium: ita ꝙ humiditas sit vehementer admixta siccitati. Nam digestio perfecta debet bene commiscere humidum cuz sicco. secunda conditio est quod eius spissitudo siue grossities sit sicut mellis. Et per mel nõ debemus intelligere mel currens. nam eius spissitudo debet esse tanta vt possit stare preterqꝫ fluat ⁊ currat vt secundo pronosticorum. commento decimotertio. tertia conditio ꝙ eius exitus sit facilis. significat enim ꝙ non est viscosa. quarta conditio ꝙ non pungat intestina in exitu. significat enim ꝙ caret permixtiõe acuti preter naturā. quinta conditio ꝙ eius color attineat citrinitati propter causam dictam supra. sexta conditio ꝙ non sit multum fetida: quia significaretur putredo: nec sit priuata fetore. Nam quia est superfluitas inconueniens pro nostro nutrimento debet habere odorem non placentem nec delectantem. septima conditio ꝙ non habeat coniunctam gurgulationem neqꝫ rugitus. hoc eniz significat admixtionem ventositatis qua debet esse priuata cum digestio est optima. octaua conditio ꝙ non habeat spumam propter eandem causam. nona conditio ꝙ exitus eius sit in hora solita propter causam superius dictam. decima conditio ꝙ sit quantitatis proportiõate cibo iuxta modum dictum in principio capituli.

¶ Et scito ꝙ non omnis egestionis equalitas est laudabilis: neqꝫ omnis eius lenitas: quia quandoqꝫ sunt propter vehementem maturationem in omni parte similem: ⁊ quandoque sunt propter adustionem ⁊ liquefactionem similes: ⁊ tunc quidem sunt ex deterioribus significationibus. Et scito ꝙ egestio que est temperate essentie que est ad tenuitatem non est laudabilis nisi cum non sunt cum ea rugitus neqꝫ ventositates neqꝫ in sui exitu paulatim intersecatur: ⁊ si non possibile est vt eius exitus sit propter virus molestans quod est ei admixtū: ⁊ non permittit vt cõiungatur.

¶ Ponit duo notanda. Primum est ꝙ nõ omnis equalitas neqꝫ omnis lenitas est laudabilis. Naz quandoqꝫ sunt propter bonitatem digestionis. ⁊ quandoque propter dominium equale caloris preter naturam adurentis aut putrefacientis aut eliquantis. Et quando ita est sunt ex deterioribus significationibus. ⁊ modus discernendi est ex fetore ⁊ colore ⁊ corporis alleuiatione aut contrarijs. Secundum notabile est ꝙ tu debes scire ꝙ non omnis egestio temperate essentie est laudabilis. Nam non debet cū illa esse ventositas neqꝫ rugitus nec debet in sui exitu paulatim intersecari: ⁊ si intersecatur possibile est ꝙ hoc sit propter virus molestans quod est ei admixtum ⁊ nõ permittit vt ei adiungatur: idest vt vna pars alteri iungatur.

¶ Est autem cum pleriqꝫ solliciti fuerint de significationibus que in sudore ⁊ alijs apparēt rebus: verumtamen de ipsis loqui proprius est in sermõe particulari. In sermone quoqꝫ particulari similiter reperies expositiõis augmentū in re egestionis ⁊ vrine ⁊ reliquorum.

¶ Hic excusat se a determinatione de signis sudoris ⁊ sputi: quia determinare de istis videtur sibi melius in particularibus libris:

¶ Et sic est finis huius lecture cum laude dei sine cuius nutu non cadit folium ex arbore: qui sit benedictus in secula seculorum.

¶ Questiones clarissimi phi prestātissimiq3 medici Jacobi Forliuiensis sup duas primas Fen primi canonis abin baly abin sceni. Feliciter Incipiunt.

Irca primum libꝝ Canonis Auic. Moueť qō talis. vtꝝ diffō medicine ab Aui. i lřa posita sit bñ posita. Et non arguiť multiplř. ꝛ pmo sic. Medicia nō est scia igiť diffō medicie non est bona. pȝ ꝯña. ꝛ assūptū pbať. q2 medicina ē ars: q̄libet aūt ars est habit9 distinct9 ꝯtra sciaȝ: vt hř sexto ethicoꝝ. igř ꝛc̄. pȝ ꝯña. ꝛ assumptū arguiť cū medicia sit habitus recta rōne factiuus. ¶ Scđo argř sic. quelibȝ scia est habit9 speculatiu9 solū. ſȝ medicia ē habit9 practic9 saltē quo ad maioreȝ eius partē. igř ꝛc̄. pȝ ꝯña. ꝛ maior ēt sexto ethicoꝝ. ꝛ minor pȝ. cū sit habit9 ordiatus ad op9. ergo ꝛc̄. ¶ Tertio pncipalř sic. q̄libȝ scia est vna scia: ſȝ medicina nō est vna scia. igiť ꝛc̄. pȝ ꝯña. ꝛ maior ēt: sed minor arguiť. q2 pars practica plus dřt a theorica parte q̄ȝ phia nālis differat ab eadē: ſȝ vt notū ē. ex theorica medicine ꝛ phia naturali non ꝯstituiť vna scia: igitur ꝛc̄. ¶ Cōfirmať. q2 pars practica nō est scia. vt argutum ē. theorica vero sic. igiť ꝛc̄.

In oppositum

Est Auic. in littera.

In ista qōne tractabiť difficltas tacta in pmo pncipali aň oppositum. s. an medicina sit scia vel ars: ꝛ hoc taȝ ad partē theoricā q̄ȝ ad partē practicaȝ. ¶ Scđo videbiť an scia medicine debeat dici theorica vel practica: ꝛ si aliqua eius pars sit vere theorica. ¶ Tertio videbitur de principali quesito.

Quantum ad primum. Sit hec pma distictio. ꝙ hic tminus scia sumiť duplř put ꝓposito ptinet. Primo cōiter ꝛ idifferent ꝓ quocūq3 habitu cōclusiōis per demřatōeȝ acq̄sito vel aggregato ex pluribus habitib9 siue tal' ad opus ordineť siue nō. ¶ Scđo sumitur magis ꝓprie ꝓ habitu sciētifico solū ꝑ demřatōeȝ acq̄sito. ꝛ cū hoc ad opus nō finalř ordinato qualř dicim9 metaphysicaȝ esse sciaȝ. ¶ Scđa distictio ē. ꝙ etiā ly ars sumiť duplř. pmo cōiter ꝛ idřnter ꝓ quocūq3 habitu itellectuali cuȝ recta rōne factiuo. siue talis habit9 fuerit ꝑ demřatōeȝ acq̄situs siue non. ¶ Scđo sumiť magis ꝓprie ꝓ hitu itellectiuo ꝛc̄. ꝛ cum hoc nō per demřatiōeȝ acq̄sito: ſȝ per assuefactōeȝ. ¶ Tūc sit pma ꝯclusio. Capiēdo sciaȝ pmo mō medicina ē scia. pȝ q2 ē habitus vel aggregatū ex habitib9 ꝑ demōstratōeȝ acq̄situs ꝛc̄. ¶ Scđa ꝯclō. capiēdo sciam. scđo mō medicina nō est scia pȝ ex q̄d nois scie scđo mō accepte. ¶ Tertia ꝯclō. capiēdo artē pmo mō medicina est ars. pȝ. q2 est hitus itellectualis recta rōne factiu9. igř ꝛc̄. ¶ Quarta ꝯclō. Capiēdo artē. scđo mō medicina nō est ars. est eniȝ hitus ꝑ demřatiōeȝ acq̄situs. ¶ Ex his ifero pmo ꝙ ars pmo mō sumpta. ꝛ scia pmo mō sumpta nō sunt habit9 ex opposito disticti. ¶ Scđo ꝙ scia scđo modo accepta. ꝛ ars qualitercunq3 sumpta de his modis ex opposito distinguuntur. ¶ Tertio ꝙ ars scđo mō sumpta ꝛ scia qualitercunq3 sumpta ex opposito distinguunť.

Quantum ad scđȝ. Sciendum ꝙ Medici vtunť istis terminis. praxis. practica. ꝛ theorica. Intelligētes ꝑ praxiȝ opatōeȝ exñtē in ptāte nřa. ꝛ ꝑ practicā sciaȝ vel artē. cuius finis est opatio exñs in ptāte nřa. Per theoricā vero eꝯ. ¶ Scđo nota. ꝙ iuxta cōem modū loq̄ēdi duplř aliq̄ scia dř practica. ¶ Primo cōiť. ꝛ sic ois scia que finalř ordinať ad opus vel opatōeȝ i nřa ptāte exñtē dř practica. ¶ Scđo ꝓprie. ꝛ sic sola illa dř scia practica per quā docemur qualř debem9 opari. aut ꝑcipit opationē in nřa ptāte exñtē. Exemplū pmi. vt pars medicie practica Exēpluȝ scđi. vt ars militaris dř practica. ꝛ talř scđo mō sumit Aui. in lřa practicā. ¶ Tertio sciēdū est. ꝙ ēt duplř dř aliq̄ scia theorica. ¶ Prio vt distiguiť ꝯ practicā pmo mō acceptā. ꝛ sic ois scia nullo mō ad opus vel opatōeȝ in nřa ptāte exñtē ordiata dř theorica. sic. n. metaphicā dicerem9 sciaȝ theoricā. ¶ Scđo dř aliq̄ scia theorica: put theorica

distinguiť ꝯtra practicā scđo modo sumptā: ꝛ sic ois sciētia nec ꝑcipiēs opationē in nřa ptāte existem: nec docēs qualiter sit operandū dicitur theorica. ¶ Et tunc sit prima ꝯclusio. Capiēdo practicā prio mō total' scia medicie est practica. patet. q2 totalis scia medicine ordinať finalř ad op9 i nostra ptāte existēs. igiť ꝛc̄. pȝ ꝯña ꝛ añs finaliter intuenti. ¶ Scđa ꝯclusio est hec. Capiendo practicaȝ scđo mō non tota scia medicine ē practica. pȝ. q2 nō tota precipit vel docēt opari opationem in nřa ptāte existentē. igř ꝛc̄. tota consequentia ꝛ añs patent intuēti. ¶ Tertia cōclusio. capiendo theoricā pmo mō nec scia medicine totalis nec aliq̄ ei9 pars ē theorica: sicut pȝ. q2 ois eius ps ordiatur ad opationeȝ in nostra ptāte existentē. igř ꝛc̄. pȝ ꝯña ꝛ añs. ¶ Quarta conclusio. capiendo theoricā scđo modo aliqua ps medicine est theorica. pȝ. q2 aliqua pars est que vere nec ꝑcipit nec docet opationē i nostra potestate exñtē. ¶ Ex his infero primo ꝙ non ꝓpter hoc dř aliquis habitus theoricus quia sit per demonstrationeȝ vere acquisitus. pȝ. quia pōt aliquis eē mere practicus. vt si demōstraretur illa cōclusio. ethica prime spēi ē per infrigidātia remouēda: talř arguendo. Omnis mala ꝯplō calida est per frigidum remouenda. sed ethica prime spēi ē hmōi. igitur ꝛc̄. pȝ habitū h9 ꝯclōnis fore per demonstrationem acquisitum. ꝙ tñ sit habit9 mere practicus pȝ satis cum sit docens modū opandi siue modus opationis. igitur ꝛc̄. ¶ Secundo sequitur sat3 esse possibile eundem habitum esse praticum ꝛ theoricum: vt pȝ ex varijs modis sumendi ly practicuȝ ꝛ ly theoricum.

Quantum ad tertium. Sit hec conclusio responsiua: ꝙ diffinitio de medicina ab Aui. in littera data est bona. probatur. quia competit soli sciētie medicine ꝛ cuilibet ꝛ per particulas i ea positas differt ista scia ab alijs: ꝛ exprimitur nā diffiniti. ꝫ ꝛc̄. Per hoc enim ꝙ dř scia tangitur genus ꝛ per hoc ꝙ dicitur humani corporis ꝛc̄. differt medicina a sciētiis que non ꝯsiderant de humāo corpore. sed per hoc ꝙ dicitur ex parte qua sanatur ꝛc̄. differt a phia nāli ꝛ morali. que licȝ considerent de hūano corpore: non tñ inq̄ȝtum sanabile egrotabile ꝛc̄. Per hoc autē ꝙ subiungitur vt habita sanitas conseruetur ꝛc̄. tangitur finis medicine ꝛ differt ēt scia medicine ab istis scientijs. iō videtur ꝙ predcā diffinitio sit bene posita ꝛ completa.

Ad argumenta pncipalia. Ad pmū satis pȝ i qōne ex dictis in primo articulo. ¶ Ad scđm dicitur ꝙ scia scđo modo sumpta ē solum hitus speculatiuus: sed in diffinitiōe sumitur prio mō: vnde notanter dicit Hali. primo tegni. Scientie ergo communiť nomen ꝛ nō proprie sumi opȝ. ¶ Ad tertiuȝ dicitur negādo ꝙ plus differt pars practica ꝛc̄. quia ambe partes habent attributioneȝ ad vnum subiectum. s. corpus humanum ꝛc̄. ¶ Ad confirmationem negatur antecedens pro prima parte.

Questio II.

Queritur scđo vtꝝ inter sanitateȝ ꝛ egritudinem sit repibilis dispositio media Et arguitur ꝙ non. Primo auctoritate phi in p9 predicamentis ponētis sanum ꝛ egrum esse contraria immediata. ¶ Secundo arguitur. quia sanitas non est nisi dispositio viuentis bona ꝛ proportionata operationibus viuentis. Egritudo vero disproportionata. sed inter proportiōatum ꝛ disproportionatū non ē dare medium. igitur ꝛc̄. patȝ ꝯña ꝛ assumptuȝ silř. ¶ Tertio ad idem ē auctoritas auerroys primo colliget. et arguitur ratione sic. quia sanitas ē equalitas ꝛ egritudo inequalitas. sed inter equalitatem et inequalitatem non est dabile aliquod medium. igitur ꝛc̄. pȝ consequentia ꝛ assumptum similiter.

In oppositum.

Est Hali. prio tegni. ꝛ Auicē. infra scđa h9. ¶ In ista q̄stiōe primo premittenda sunt aliqua preambula ꝛ notabilia. secundo est respondendum ad quesitum.

Quantum ad primum. ¶ Sciendum est ꝙ inter dispositionem que dicitur sanitas. ꝛ illam que dicitur egritudo cadere dispositionem mediaȝ possumus dupliciť intelligere. prio per participationē vtriusq3 extremorum. s. sanitatis ꝛ egritudinis: ꝛ de hoc non est sermo in proposito. ¶ Secundo per abnegationem vtriusq3 extremorum. quia. s. reperibilis est dispositio viuentis que nec est sanitas nec est egritudo. ¶ Secundo sciendum ꝙ

egritudo sumitur dupliciter. vt colligitur ex dictis auicen. Primo cōiter ꝛ indifferēter ꝓ qualꝫ dispōne per se ꝛ imme diate opationes viuētis ledēte non remouibili ad placituꝫ nec a cā ꝑmitiua depēdēte: siue hmōi dispō ledat sensibilit siue isensibiliter. ℂ Secūdo sumitur egritudo magis ꝓpe ꝛ ꝓcise ꝓ dispōne iam dicta sensibiliter opationes viuētis ledente. ℂ Tūc sit prima ꝯclusio. Possibile est aliqꝫ dispo sitionem eē subiectiue in viuēte que nec ē sanitas nec ē egri tudo nec neutralitas. pꝫ hoc. qꝛ si for. ꝓpe ignē exñs calefi at nō extra latitudinem sanitatis ille caloꝛ induct⁹ ab igne ē dispō for. ꝙ tñ non sit sanitas nec egritudo nec neutralitas pꝫ. Non enim est egritudo nec neutralitas. cū non sit extra latitudinem ꝛc. ꝙ et non sit sanitas pꝫ. qꝛ non ē dispō forꝫ naturalis. ideo ꝛc. ꝛ tota causa est. qꝛ lꝫ hmōi dispō sit in vi uente in ipso tñ ē dependens a cā ꝑmitiua non hñs eē fixū in eo. ℂ Ex ista ꝯclone sequitur ꝙ nō qlibet dispō viuenꝫ sensibiliter ledēs eius opationes ē egritudo vt pꝫ de ligatu ra manuū. ℂ Scōa ꝯclo. capiendo egritudinem primo mō iter sanitatem ꝛ egritudinem non est dare mediū ad hūc sē sum ꝙ nullum ē corpus repibile qd non sit sanū vel egrum pꝫ. qꝛ nullū est corp⁹ c⁹ opationes non ledātur vel pfician tur. ℂ Tertia ꝯclo. capiendo egritudinem scdo mō int sa nitatem ꝛ egritudinem ē dabilis dispō media per abnega tionem extremoꝛum. pꝫ. qꝛ inter q̄libet dispōnem per se sē sibiliter opatiōes ledentem ꝛ quālibꝫ ipas perficientes da bilis est dispō media per abnegationem. s. insensibiliter le dens. eo ꝙ inter quācūqꝫ perfectionem opationum ꝛ sensi bilem eaꝝ lesionez cadit insensibiliter lesio. ℂ Et ad sensuꝫ secūde conclusionis vadunt oēs auctoritates dicentes im ter sanitatez ꝛ egritudinē nō eē dabilē neutralitatē mediā.

Ad argumenta principalia. pꝫ ex dictis so lutio ꝛc. Qō III.

Queritur tertio. Utrū spūs sit subiectum ꝓ pinquū sanitatis ꝛ egritudinis.

Et arguitur multiplr ꝙ sic. ℂ Primo sic. spūs ē for maliter aiatus. ergo ꝛc. pꝫ ꝯña. quia cuicunqꝫ aiato, et vi uenti competit eē sanum vel egruꝫ. ꝛ assūptum arguit. pri mo per actionem vniuocam spūs ē ꝓductiuus formalit aia ti. igitur ꝛc. pꝫ ꝯña ꝛ añs arguit. qꝛ actio per quam a spū gi gnitiuo ꝓducitur forma fetus in materia gñationis est vni uoca. igr ꝛc. ℂ Et confirmatur idē auctoritate phi in libro de morte ꝛ vita dscribentis ꝛ dicētis gñationem viuentis eē ꝑmā pticipationem aie in calo naturali. ideo videt cali dum nāle pticipare anima. sed tale non est nisi spūs vt vo lunt oēs auctores. igr ꝛc. ℂ Confirmatur tertio sic. spūi cō petit nāliter moueri ad oēm dfiam pōnis. igr spūs ē forma liter aiatus. tꝫ ꝯsequentia. eo ꝙ solum aiatū ē naturaliter mobile ad plures dfias positionis. vt colligitur ex dictis phi scdo de anima. ꝛ assumptū pꝫ. mouetur enī spūs ante re tro sursum deoꝛsum intus extra scdm exigentiam opatio nū anime. vt pꝫ i timore gaudio ꝛc. ℂ Scdo ad principale arguitur sic. per dispōem existentē in spū imediate ꝛ sensi biliter leditur operationes viuentis. igitur ꝓ tunc erit di spositio existens in spū egritudo ꝛ per cōsequēs ꝛc. pꝫ ꝯse quentia ꝛ assumptū arguitur. ponendo complexiones alic⁹ determinati mēbri fore sanam. ꝛ cum hoc tñ ponatur ꝙ spi ritus vadens ad mēbrum sit distempatus notabiliter ꝛ seq tur opationes illius membri notabiliter ledi ꝛ non nisi per dispōnē exñtem in spū eo ꝙ dispō existens in membro dici tur sana. igitur ꝛc. pꝫ ꝯña ꝛ assūptuꝫ silr intuenti. ℂ Confir matur idē. qꝛ ꝑ pōle ē aliquā reꝫ in corpoꝛe nostro exñtez que non sit pars nostri corpoꝛis eē egritudinem. tam pōle est spūm eē egritudinem. sed primū ē possibile vt pꝫ d lapi de in vesica exñte. igitur ēt scdm ē pōle, ꝛ per cōsequens ē pōle spūm esse egritudinem sed nullum vr esse subiectū h⁹ egritudinis nisi spūs. igitur ꝛc. ℂ Tertio. pro illo facit au ctoritas auicen. ponentis subiectum ꝓpinquū sanitat mē brum aut spūꝫ. ꝛ exponitur ly. aut copulatiue vt tactum est circa litteram si bene respexit intuens. igitur ꝛc.

In oppositum arguitur sic. ℂ Solum vi uens est sanum vel egrum sed spūs non ē viuēs. vt tꝫ cōis schola medicoꝛuꝫ. igr ꝛc.

Respondendo ad hanc qōnem. Primo ꝑ mittam distinctiones ꝛ que dam notabilia. ℂ Scdo ponētur conclusiones quedam.

Quantum ad primū. ℂ Sciēdū est ꝙ per spūm itel ligere debemus in ꝓposito corpus vaporosum tēpatuꝫ ge neratum ex parte subtilioꝛi sanguinis. ꝛ dr vaporosum. qꝛ subtile ꝛ fuit hoc necessarium. vt eēt faciliter per corp⁹ mo bile aptum ad quālibꝫ ptē trāsmitti scdꝫ exigētiā aie i suis opationib⁹. ℂ Dicit aūt tempatū qꝛ in sua nāli dispositio ne exñs hꝫ dispōnem siue complexionem per quā ē aptum aie in suis opationibus deseruire. ℂ Dicitur aūt ex pte sub tilioꝛi sanguinis ad circunloquēdū māꝫ ꝓpriam ipi⁹ spūs. sicut. n. pars sanguinis grossioꝛ ꝛ corpulentioꝛ ē mā apta et ꝯueniens gñationi membroꝝ ita subtilioꝛ ps sanguinis est conueniens materia generationis. ℂ Et hec diffinitio col ligitur de mente pluriū auctoꝝ ꝛ marie Gal. septio de iuua mentis mēbroꝝ. capitulo vltimo. ℂ Ex qua descriptiōe se quitur primo ꝙ nō quodlibꝫ mixtū participat spū cū mul ta sit mixta valde frigida dura non apta euapoꝛatiōi vl sub tiliationi. ℂ Scdo concludi pōt. ꝙ non quodlibꝫ viuens actu pticipat spū. pꝫ silr cum multe sint plante valde frigi de ꝛ resolutioni inepte quaꝝ opationibus vr sua sola con pletio sufficere. ℂ Necessitas āt ponendi hmōi spūm mari me videtur velocitas resolutionis calidi naturalis viuētis loco c⁹ oꝫ spūm supuenire qd nō ē i plantis valde frigidis igr ꝛc. ℂ Ex quib⁹ seqtur tertio aliquā substātiā inanima tam magis eē pticipem spūs q̄ aliqua certa data aiata. vt pꝫ de spermate respectū musce vel alterius viuentis modi co caloꝛe ptcipantis. ℂ Scdo ꝑncipaliter sciendū ꝙ hu iusmodi spūs ponitur triplex. s. vitalis: aialis: ꝛ naturalis. vitalis ꝓcedit a coꝛde sup totū aialis vero a cerebro. natu ralis ab epate: per spūm vitalem conseruatur vita in toto. Per naturalem perficiūtur opationes naturales. vt dige stio. nutritio ꝛc. Per aialem vero opationes aiales: vt ē sen sus ꝛ motus. lꝫ ad quālꝫ istaꝝ opationum spūs vitalis effe ctiue concurrat sicut inferius appebit. ℂ Tertio sciendū ē quēlꝫ illoꝝum spūm posse eē duplicez: quia quidaꝫ dici tur complantatus mēbro. ꝛ quidam nō ꝯplantatus. sed p⁹ gñatione acqsit⁹ intelligēdo per spūm ꝯplantatū. spūm mē bro attributū a ꝑncipio gñationis ita ꝙ simul incipit mem brum eē ꝛ viuere et hunc bere spūm quo exercet suas opa tiones. ecōtrario vō ꝓ spūꝫ nō cōplantatū intelligere debe mus spūm in mēbro acquisitū vel attributū a ꝑncipio gña tionis. lꝫ p⁹ illud. ℂ Quarto sciēdū est quēlibꝫ istoꝝ spūuꝫ eē duplicē. qꝛ quidā dr innatus: quidā vero influēs. ꝛ ꝓ spi rituū innatū intelligere debem⁹ spūm intrinsecū mēbro qui factus ē mēbro ꝯueniens instrꝫ ꝓ suis opatiōib⁹ exercēdis. iō dr scdꝫ exigētiā mēbri dearticulatus ꝛ mēbro approꝓa tus. Ecōtra vero ꝓ spūm influentē intelligere debem⁹ spūꝫ ad mēbꝝ ꝯueniētē a mēbro alio: scdm tñ exigentiaꝫ opati onum illius mēbri nō dearticulatū nec factū ꝓ solis illius mēbri opationib⁹ ꝯueniēs instrm. Exēpluꝫ sicut spūs a coꝛ de vel ab epate ad os transmissus nōdum ē conueniens in strm opatiōis ossis eo ꝙ a coꝛde non datur tēpamentum ꝓ qd fiat spūs ꝯueniēs instrm sic ad opationes ossis ꝙ si car nis vel nerui. Opꝫ igit hūc spūꝫ attrahi ad poꝛositates pti cularis ossis vbi a cōplone ossis acqrit ꝯplonem per quam efficitur sic ꝯueniēs instrꝫ opationū ossis ꝙ nō carnis vel nerui ꝛ tūc vocat innat⁹. ꝫ aūqꝫ hmōi dearticulationem re cipet nō erat innat⁹. ꝫ influens. ℂ Nō tñ ꝙ multotiēs vtūt medici improprie hoc noīe spūs influens oēm spūm vocā do influentē a mēbro ad mēbꝝ ꝓcedentē siue fuerit dearti culat⁹ siue nō vt dictū ē. Ex q̄ sat pꝫ cā necessitat vtriusꝫ illoꝝ spūum. Cū igr in qōne querebat vtꝝ spūs ꝛc. de quo libꝫ istoꝝ pōt eē qstio. ℂ Quinto ꝑmittendū ꝙ subm sani tatis ꝛ egritudinis i ꝓposito vt tactū ē circa lraꝫ intelligē d bem⁹ oē dnoiatū sanū vl egꝝ. vl ex q̄ fieri pōt aliqd actualr ꝛ ꝑncipalr sanū vl egꝝ. exēplū ꝑmi vt mēbꝝ. exēplū scdi vt humoꝛes et elementa. et diri notāter principalr ad dfiam signi ꝛ cāe q̄ nō ꝑncipalr sed ꝓ attributionem ad coꝛpus et membra denoiant sana vel egra. ℂ Sexto ꝑmittēdum est vt ēt circa lraꝫ tangebatur ꝙ ꝓ subm ꝓpinquū in ꝓposito intelligere debemus subiectum actu denoiatum sanum vl egꝝ. ℂ Per subm vō remotū debemus intelligere rem nō taliter actu denoiataꝫ: ex qua tñ scm ē aliquid vel aptum ē fieri aliquid talr denoiatuꝫ actu vt elta cibi hūoꝛes ꝛ hmōi ℂ Septimo ꝑmittēdū ē ꝙ lꝫ aliqua dispositio nō subiectie

existens in viuente possit eē egritudo: nihil tamen dr̄ sanū vel egrum nisi viuens. prima pars hꝰ supposōnis pȝ de lapide in vesica. scđa pars est de mente oīum auctoꝝ. ¶ Octauo p̄mittenda ē diffinitio sanitatis ꝛ egritudinis. vt ꝙ sanitas est dispō per quam imediate perficiunt̄ opationes viuentis. egritudo est dispō per quam imediate ledūt̄ operationes viuētis: ꝛ addendo vtrobiqȝ ꝯditiōes aliquas que tacte fuerunt in precedenti qōe. ¶ Premittendū est vltio ꝙ ad genus cāe materialis non solum reducitur subiectuȝ denoiatum per formam: sed etiā dispō reddens subm̄ preparatum ꝛ dispositum vt patiatur dr̄ mālit̄ ꝯcurrere ad receptioneȝ forme lȝ nō p̄ncipalr̄ sed scđario ꝛ instr̄aliter. vn̄ imaginandū est ꝙ sicut caliditas ignis preparās igneȝ vt possit ignē ex combustili ḡnare dr̄ ꝯcurrere effectiue ad ḡnationem forme ignis scđario ꝛ instr̄aliter. ita dispositio exn̄s in materia reddens ip̄am conuenientem ad patiendū dr̄ mālit̄ ꝯcurrere ad formā que ꝓducitur in materia sed nō p̄ncipaliter qꝛ ꝯcurrens principaliter dr̄ eē: solum mā. alia vero instr̄aliter seu dispositiue.

Quantum ad secundū Infero aliqs ꝯclōnes. quarum prima est hec. Ad cuiuslȝ membri vel aīalis conseruationem necesse est i ip̄o ponere spūm innatū. ꝓbatur ꝯclusio sic. per spūm innatum ꝑficit q̄libet aīal ꝛ cuiuscunqȝ aīalis membruȝ opationes suas ꝛ sibi ꝓprias. ergo ꝛc̄. pȝ ꝯn̄a ꝛ an̄s ꝓbatum est supra satis. ¶ Scđa conclusio. ad cuiuscūqȝ membri nr̄i corporis conseruationem necessarius est spūs influens. capiendo spūm influentem put distinguitur contra innatū. ꝓbatur. Spūs innatus est faciliter resolubilis. ergo necessarius est spūs qui loco ip̄ius cum resolutus fuerit fiat innatus. pȝ ꝯn̄a ꝛ an̄s silr̄. Item pȝ spūm influentem multum iuuare membra i suis opationibus. vn̄ ex isto pȝ quid intelligi debeat per illud q̄d cōiter dicunt medici spūm innatū actuari per influentem. ip̄m enim actuari ē ip̄ȝ iuuari ad agendū ꝛ ab influente conseruari ꝛ restaurari.
¶ Tertia ꝯclō. ponentes spūȝ innatū vel influentē eē formaliter aīatum ponere debent ꝯn̄r ip̄m fore subm̄ sanitatis ꝓpinquum. pȝ per vnā supposōnem supius premissam.
¶ Quarta ꝯclō. ponētes spūm non eē formaliter aīatum: sed solum v̄tualiter ꝯn̄r habent ponere ip̄m proprie non eē sanitatis vel egritudinis subm̄ ꝓpinquū. Et ꝑ formalit̄ animatū intelligo ꝯpositū includēs aīam in se tanq̄ ꝑtē eēntialem ip̄m informantē. Per v̄tualiter aīatuȝ solum intelligo cōpositum illud q̄d nō hȝ in se aīam tanq̄ parteȝ eius. est tn̄ operationum eius. s. aīe ꝓductiuuȝ. vel adhuc ip̄ius anime ꝓductiuū: Exemplū primi. vt spūs in nobis exn̄s si nō ponatur aīatus. Exemplū scđi. vt spūs gignitiuꝰ qui est in semine viꝝ. āt spūs debeat dici aīatus satis plene declaraui sup secundo libro tegni. ¶ Hec ꝯclō ꝓbat̄ sic. spūs non existēte formalr̄ aīato nō denoiat̄ spūs sanus vel eger actu. ergo ꝯclō vā. pȝ ꝯn̄a per qd nois subiecti ꝓpinqui. ꝛ assumptū arguit̄ qꝛ sic nō est viuens. ergo ꝛc̄. ¶ Quinta ꝯclō. solum mēbruȝ ē ꝓprie subiectū sanitatis ꝛ egritudinis ꝓpinquū. pȝ. qꝛ solū membꝝ est viuens inter ꝑtes nr̄i corꝑis. ergo ꝛc̄. ¶ Sexta cōclusio. lȝ ita sit. vti p̄cedens ꝯclusio asserit non tamen membrū exn̄s sine spū: ȝ p̄cipue mēbꝝ dispositū ꝑ spūm ē subȝ sanitatꝭ vl̄ egritudinis. pȝ. qꝛ nullatenꝰ sine spū pōt eē viuēs igr̄ ꝛc̄. ¶ Ex qbꝰ infero ꝓbablr̄ spūm mālit̄ ꝯcurrere ad hoc vt mēbꝝ sit sanum vel egꝝ sicut ꝛ subi dispō ad hoc vt recipiat subiectū ipsam formā. Sicut āt ipsa subiecti p̄paratio n̄ dr̄ postea informata ip̄a forma. ita spūs nō dicet̄ sanꝰ vel eger. ¶ Ex isto pȝ intellectꝰ auic. dum dixit in lr̄a. membrū aut spūs exponendo ly aut copulatiue pro ꝛ. Sūpsit. n. subiectum pro oī eo q̄d denoiat̄ vel q̄d mālr̄ concurrit. igr̄ ꝛc̄. ad intellectū datū. ¶ Nota tn̄ ꝙ ꝓbabiliter tenere possumꝰ ly aut disiūctiue ꝛ ꝙ notāter dixit aut. Dubiuȝ nāqȝ erat an spūs foret formaliter animatus.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primum dr̄ negādo assūptū. ¶ Ad ꝓbatiōem vlterius negāda ē ꝯn̄a. vt in questionibꝰ tegni plene declaratum ē. ¶ Ad aliā ꝯfirmationē dr̄ ꝙ oȝ illam auctoritatē sic exponi. i. in subiecto disposito per calꝫ nāle ¶ Ad aliam ꝯfirmatiōem dr̄ negando ꝯn̄am. ¶ Ad ꝓbationem dr̄ illud esse verum per se prio. scđario tn̄ ꝛ ex cōsequenti nō repugnat vt declaratum est in loco allegato.

¶ Ad scđm principale dr̄ ꝓbablr̄ admittendo casum ꝛ ꝯsequent̄ ꝯcedendo istā dispōneȝ que ē in spū esse egritudinē ꝛ negādo ꝯn̄aȝ ad itellectū positū in qōe. quia ad h̄ nō sequtur spūm denoiari sanum vel egruȝ: sed solum membruȝ cꝰ opationes ledunt̄ sensibilr̄. et per idem rn̄tur ad cōfirmationeȝ. ¶ Ad quartum pȝ satꝭ solutio per ea que in questione dicta sunt.

Questio IIII

Queritur quarto. Utrum humores sint subm̄ mediatum sanitatis vel egritudinis. ¶ Et arguitur ꝙ nō. Primo sic: qꝛ cibus ꝛ potus non sunt subiectum mediatum ergo nec humores. pȝ ꝯn̄a cum ita ex cibo ꝛ potu fiat membrum q̄d ē immediatū subm̄ sicut ex humoribus. Et assumptū videtur auic. in lr̄a qui inter subiecta mediata non nūerat nisi elemēta ꝛ hūores. ¶ Scđo arguitur: Humores sūt cā effectiua sanitatis ꝛ egritudinis. igit̄ non sunt causa materialis. pȝ ꝯn̄a. cum idem non possit eē simul efficiēs ꝛ mā respectu eiusdem vt colligit̄ scđo phisicoꝝ. textu ꝯmenti. ꝛ assumptū colligitur cuȝ humor colericus faciat fe. colericā ꝛ flegmaticꝰ flegmaticā. ¶ Itē sanguis frigidus ex lactuca ḡnatus remouet egritudineȝ colericā epatis sanitatē inducendo in epate. ¶ Tertio. humores sunt cāe immediate māles egritudinis. igit̄ ꝛc̄. pȝ ꝯn̄a ꝛ assumptū ꝓbatur cum fe. humorales sp̄ē distinguāt̄ ab inuicem scđm distinctōem suaꝝ materieꝝ humoraliuȝ. vt colligitur prima quarti. ꝛ p̄mo de differentijs febriuȝ. ¶ Et confirmatur. qꝛ humori imediate inest sanitas vel egritudo. igit̄ ꝛc̄. pȝ ꝯn̄a ꝛ assumptū ar̄. qꝛ cristalline inest sanitas qꝛ diafaneitas vel luciditas sibi nālis. Silr̄ egritudo si in ea foret opacitas. ꝙ tamē cristallina sit hūor asserit auic. tertia tertij. caplo p̄. ¶ Itē ꝯfirmat̄ sic. sicut arguebat̄ in p̄cedenti qōne ponendo ꝙ in eo foret distēꝑata q̄litas ꝛ nō in mēbro cꝰ opationes ipediret. ꝛ arguat̄ vt ibi. ¶ Quarto ad p̄ncipale ar̄. nec humores manentes nec nō manentes sub ꝓprijs formis sunt causa mālis sanitatꝭ vel egritudinis. igit̄ ꝛc̄. assumptū ꝓbatur. nō eni manentes. vt pȝ. nec nō manentes. qꝛ q̄d nō manet nō est alicuius manentis mā. igitur ꝛc̄.

In oppositum. est Aui.

Respondendo ad istaȝ qōeȝ. prio p̄mittenda sunt quedā notabilia. secundo ponende sunt ꝯclōnes de quesito in qōne.

Quantum ad primū articulū. sit hec pria distinctio. ꝙ hūor sūitur multiplr̄. prio pro quolȝ corꝑe hūido liqdo. scđo ꝑ quolȝ corꝑe hūido liquido ḡnato ex cibo mediate vl̄ imediate. ꝛ sic aquositatē vrinaleȝ habemꝰ appellare hūoreȝ. tertio pro oī corꝑe hūido ex cibo mediate vel imediate ḡnato. ꝛ h̄ per vnaȝ aut plures trāsmutatiōes apto ꝯuerti in subaȝ nr̄i corꝑis vel ꝑtes mēbroꝝ nr̄i corꝑis. q̄rto sūitur pro corꝑe hūido ꝛc̄. imediate ex chilo ḡnato apto ꝯuerti in subaȝ nr̄i corꝑis. In proposito sūit̄ hic hūor q̄rto mō. ꝛ sic sumdo distinguit̄ ꝯ chilū hūiditates scđas ꝛ ꝯtra aquositateȝ vrinaleȝ. Sic āt nō est de hūore tertio mō sūpto qꝛ nō distinguit̄ nisi ꝯtra humiditates inutiles ex cibo ḡnatas. ¶ Scđo nō ꝙ ꝑ causā māleȝ mediataȝ sanitatis intelligere debemꝰ oē nō formaliter denoiatū sanū vel egrū ex quo tn̄ mediate vel imediate fit vel factuȝ est vel fieri potest aliquid formalit̄ denominatum sanum vel egrum.

Quantum ad scđȝ. ¶ Sit hec pria cōclusio hūores nr̄i corꝑis sumendo hūoreȝ tertio mō sūt cause effectiue sanitatꝭ vel egritudinis. pȝ hec ꝯclō per aliqua superiꝰ tacta. ¶ Et nota ꝙ hūor p̄ter nālis faciens febreȝ nō dȝ ꝓp̄e denoiari causa mālis fe. ē. n. causa efficiens febreȝ. ȝ dr̄ mā ad istū sensum. qꝛ est res corpulenta grossa respcū spūs a quo pēdet febris. vnde has febres vocām⁹ māles. qꝛ. s. dependentes a mā corpulenta grossa effectiua febris. ¶ Ex quo patȝ. quare auctores ponūt febrē effimerā eē imālē: non qꝛ sit independens qꝛ est depēdens a calefacto eē spūuȝ. sed quia causa a qua depēdet effimera nō ē res grossa ꝛ corpulenta. ¶ Scđa ꝯclō ē. Hūores sūt subm̄ remotū sanitatis vel egritudinis siue existes sub proprijs formis siue nō. pȝ qꝛ per subm̄ remotū i ꝓposito intelligit̄ oē illud ex quo fit vel fiebat vl̄ fieri pōt aliqd actualiter denoiatum sanū vel egꝝ. iō ꝛc̄. Ex qua ꝯclōne

sequitur idem fore subm̄ siue mãꝫ ⁊ efficiens sanitatis vel
egritudinis. pꝫ ex dictis. ¶ Quarta ꝯclo. lꝫ ita sit poſſe tñ ē
qualitates informãtes humores eē egritudinē. pꝫ. qꝛ poſſe
ē ꝑ q̄litatē exñtē in hũore imediate ⁊ sensibiliter ledi opera
tiones. igit̃ ⁊c̃. pꝫ ꝯña ⁊ assũptũ ar̃ ponēdo in venis vel i ali
quo alio receptaculo fore hũores alicui⁹ qualitatis nãe re
bellis. q lꝫ nullam sensibilē qualitatē ip̄rimãt in mēbro: per
qualitatē tñ hanc impediũt ne mēbꝝ debite digerat aut nu
triat̃. ⁊ hoc ipedimēto sensibili ⁊ pꝫ operationem mēbri sensi
bilit̃ ledi ⁊ nō ab aliquo imediate nisi a qualitate exñte i hu
more iã dicto. igr̃ ⁊c̃. pꝫ ꝯña ⁊ assumptũ silr̃ ex casu. ¶ Ex
qua ꝯclone seqtur ꝙ non quodlibet in quo ē egritudo sub
iectiue vel inherent̃ ē egrũ. pꝫ. qꝛ hic humor ē hmōi vt seq
tur ex ꝯclusione. ¶ Scd̄o sequit̃ aliqd eē egꝝ in quo tñ nō
ē inherent̃ egritudo. pꝫ. qꝛ hoc membꝝ tale signatũ in cãu
ē egꝝ eo ꝙ sensibilr̃ lesum ē in suis operationibus. ⁊ vt tꝫ illa
qualitas que est egritudo nō est in eo ꝫ in hũore iã dc̄o ihe
renter. Et tota cã ē qꝛ non ex h̄ dr̃ aliqd̄ mēbꝝ eē egꝝ. quia
habēs egritudinē in se inherenter: sed qꝛ per egritudinem ē
sensibilr̃ lesum vel ipeditũ in suis operationibus. igitur ⁊c̃.
Et pōt poni de hoc exēplũ de mēbro nō ꝑ ꝓprietatē ꝫ per
cōitatem egrotante. sicut de epiglotti non potente formare
vocem ꝑꝑ ipedimētum mot⁹ musculoꝝ pectoris. lꝫ h̄ egri
tudo dicat̃ ꝑ cōitatem ⁊ p̄ non. ¶ Scd̄m correlariũ est h̄
Non in quocunqꝫ subiecto pōt eē egritudo pōt eē sanitas
inherenter. patet ex dictis superius.

Ad argumenta respondet̃. ¶ Ad primum dicit̃ negãdo ãns ⁊ dicit̃ ꝙ
auic. lꝫ nō enũeret cibum ⁊c̃. dedit tamen intelligere ꝑ alia
vñ auicē. nō enũerat nisi exēplariter. ¶ Ad scd̄m pꝫ. qd sit
dicendũ ex dictis in q̄one. dr̃ ēt ꝙ nō pōt idem simul eē mã
ꝓpriissime capiēdo mãꝫ ⁊ efficiēs respectu eiusdē. Alit̃ tñ
capiendo mãm nō repugnat ⁊ primo mō intellexit phũs cũ
mã non sit actiua. ¶ Ad tertiũ dr̃ negãdo assũptuꝫ ad intel
lectum datũ de mã imediata: ⁊ ad ꝓbationem pꝫ qualit̃ hu
mores dicũt̃ mãe febriũ humoralium ex dictis in questōe.
¶ Ad aliã ꝯfirmatiōem dr̃ ꝙ cristallina ē membꝝ aĩatum
⁊ non humor. dr̃ ãt ab auic. ⁊ ab aliis auctoribus humor ꝑ
quãdã silitudinem quã hꝫ cũ humorib⁹ vel forte capiēdo
humorē primo mō. ¶ Ad aliã confirmationeꝫ pꝫ qd sit di
cēdum ꝑ vltimã ꝯclonē positã in q̄one. ¶ Ad quartũ pri
cipale pꝫ quid sit dicendum per scd̄am conclonēꝫ cum ei⁹
declaratione.

Questio V

Queritur quinto. vtrum ꝯplo sit qualitas. ⁊ arguit̃ ꝙ nō. ¶ Primo sic. ꝯplo ē
suba. igit̃ ⁊c̃. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptũ arguit̃. p̄io. qꝛ cō
plexio ē nã. ois ãt nã ē substãtia ex eo ꝙ ois natura ē mate
ria vel forma. igit̃ ⁊c̃. pꝫ ꝯña ⁊ assumptũ silr̃ penes menteꝫ
oĩum auctoꝝ ponētium ꝙ tñ tres sunt oēs nãe in quibus
ꝯsistit sanitas vel egritudo. s. ꝯplexio ꝯpositio ⁊ vnitas. igr̃
⁊c̃. ¶ Et ꝯfirmatur idē sic. qꝛ idē est signum sumptũ a com
plexione ⁊ signũ sumptũ a substãtialiter inherētib⁹. vt colli
gitur ex dictis Hali. scd̄o tegni. igr̃ ⁊c̃. ¶ Et ꝯfirmat̃ idem
auctoritate Halie. p̄mo de iuuamētis mēbroꝝ. ⁊ idem asse
rit Haly scd̄o tegni auc̃titate Hali. ¶ Scd̄o arguitur prin
cipaliter sic. q̄libet qualitas ē vna qualitas. sed ꝯplo non ē
vna q̄litas. ꝯ ⁊c̃. pꝫ ꝯña ⁊ assũptũ q̄ ad p̄mã ei⁹ ꝑtē notuꝫ ē.
sed ar̃ minor qꝛ alia est ꝯplo media inter calidũ ⁊ frigidum
⁊ alia media inter humidũ ⁊ siccum. ⁊ hoc scd̄m spēm. igit̃
⁊c̃. ꝓbatur assumptũ. qꝛ calidũ ⁊ frigidũ ex vna ꝑte ⁊ humi
dum ⁊ siccũ ex alia sunt extrema diuersoꝝ gene. igr̃ ⁊c̃.

In oppositum. est auic. ponens complexi
onem eē qualitatem.

In ista questione primo videbit̃ de quesi
to principali. scd̄o tra
ctabitur difficultas tacta in scd̄o p̄ncipali. s. an complexio
mixti sit tñ vna an sint ꝑles ꝯplones in vno mixto adeq̄te.

Quantum ad primum Premitto p̄
mo ꝙ per cō
plexionē viuentis per se ⁊ imediate ꝑficiũt̃ operationes viuē
tis. hec suppositio videtur de mente omnium auctorum.
¶ Scd̄o p̄mitto nullam formã in sua naturali dispositiōe
ꝑficere operationes suas vel sibi debitas nisi mediante istru
mento. ¶ Tertio p̄mitto ꝙ ois substãtia est mã vl̃ forma
vl̃ ꝯpositum ex mã ⁊ forma. ⁊ hoc de mēte oĩum auctorũ.

¶ Prima conclusio est hec. complexio non ē mã. pꝫ. qꝛ per
mãm nulle perficiunt̃ operationes. sed per ꝯplexionē ime
diate ꝑficiũtur operationes viuentis vt ꝑ primã suppōnem.
pꝫ. igit̃ ⁊c̃. ¶ Scd̄a ꝯclo. ꝯplo nō ē forma substãtialis cō
positi. ꝓbat̃. nulla forma subalis compositi imediate ꝓduc̃
operationes sibi debitas per scd̄am suppōnem. sed comple
xio imediate ꝓducit operationes debitas forme viuētis igit̃
⁊c̃. pꝫ ꝯña ⁊ assumptũ per primã ⁊ scd̄am suppositionē. Ex
his suppositionibus ⁊ conclusionib⁹ sequit̃ tertia cōclusio
. s. ꝙ complexio non est compositũ. pꝫ per idem medium.
¶ Ex qb⁹ seqtur ꝙ ꝯplexio non ē suba. ¶ Sequitur scd̄o
ꝯplexionē non eē naturã ⁊ hoc capiendo naturaꝫ proprie.
¶ Quarta ꝯclo ē hec. ꝙ ꝓbabiliter teneri pōt complexio
nē non eē qualitatē aliquã distinctã a toto aggregato ex p̄
mis qualitatib⁹ taliter refractis. pꝫ. qꝛ quascunqꝫ operatōes
attribuim⁹ ꝯplexioni si eēt simplex qualitas attribuere pos
sumus huic toto aggregato. igit̃ ⁊c̃. pꝫ ꝯña ⁊ assumptuꝫ sat̃
ꝑpet sustentabile. ¶ Quinta ꝯclo. probabilius ⁊ rōni ma
gis ꝯsonũ ē complexioneꝫ mixti saltem ꝑfecti eē qualitateꝫ
scd̄am simplicē specifice distinctã a quacunqꝫ qualitatum
primaꝝ: que tñ qualitates primas in virtute sua actiua con
tinet. non eni ꝑpet qualr̃ opiũ ꝯplo foret apta producere
frigiditatem q̄rti gradus aut euforbium caliditatem si vtri
usqꝫ istoꝝ ꝯplexio ñ eēt nisi aggregatũ. ¶ Iteꝫ ñ ꝑpet ali
ter quō in marmore eēt corrupta forma terre aut notabilit̃
fracta: cũ expimento pateat notabiliter terrã calefieri añqꝫ
corrũpat̃ vel notabiliter refrangat̃. Imaginanduꝫ igitur ē
ꝙ in materia ex qua generatur marmor aut lapis inducitur
certa ꝓportio qualitatũ primaꝝ ad quã sequit̃ inductio cō
plexionis debite marmori qua ꝯplexione inducta corrũpit̃
forma terre cui hec ꝯplexio ē incōpossibilis ⁊ ꝯsequēter in
ducit̃ forma marmoris ⁊ sic de aliis.

Quantum ad secundũ. Premitto ꝙ poſſe ē fieri
distēꝑamentum i humido sicco stan
te temꝑamento in calo ⁊ frigido ⁊ econtra. Hec suppō cla
re patebit iferius de mēte. auicē. colligitur ēt de mēte Hal.
scd̄o tegni in ꝑlibus passib⁹. ¶ Scd̄a suppō est ꝙ quorun
cũqꝫ temperamētoꝝ pōt vnũ variari alio non variato illa
ꝑpamenta sunt disticta. hoc ēt de se notũ est. ¶ Tũc sit pri
ma ꝯclo. aliud est temperamētũ mediũ siue cōplo mediare
sultãs ex actione qualitatũ actiuaꝝ iter se. ⁊ alia qualitatuꝫ
passiuaꝝ iter se. Hec ꝯclo ꝓbat̃. qꝛ stat fieri distēperamtuꝫ
in ꝯplone media iter passiuas nullo adueniēte distempera
mento ꝯploni medie iter actiuas. ⁊ ecōtra. igr̃ ⁊c̃. ꝯña tenet
per scd̄am suppōnē. quorũcunqꝫ eni vnũ variat̃ alio nō va
riato illa sunt disticta. ⁊ assumptuꝫ est p̄ma suppō. ⁊ pꝫ expe
rimento. videm⁹ eni corpus aliqd̄ notabilit̃ exiccari absqꝫ
hoc ꝙ notabilit̃ calefiat aut frigefiat: vt pꝫ de puero tēden
te versus iuuentutē. igit̃ ⁊c̃. ¶ Scd̄o ꝓ ista cōclone videt̃
eē mens phi. secundo de aĩa ponētis sensus tactus eē plu
res. vel enim poneret̃ sensus tactus eē plures rōne organo
rum in quibus fit subiectiue tactiua sensatio. ⁊ hoc nō. quia
tũc visus et tactus nō eēnt plures sensus. vel ex parte aĩe.
et hoc non vt pꝫ: vel ex parte qualitatiuarum dispositionũ
organi que sunt instr̄m in sensatione tactiua. cum igitur nō
sit ponēdum p̄mũ nec scd̄m vt tactum ē. relinquit̃ tertium
. s. ꝙ sensus tactus ē plures. quia dispositio qualitatiua de
seruiens non ē precise vna sed plures. vna. s. media int̃ pas
siuas ⁊ alia media inter actiuas. Sed vt notum est hec di
spositio qualitatiua anime imediate vt instr̄m deseruiens
⁊c̃. non est nisi complexio. ideo videt̃ ꝙ alia est complexio
media inter actiuas ⁊ alia inter passiuas. ¶ Item pro illa
conclusione fuerunt argumenta superius tacta. s. ꝙ int̃ ex
trema diuersorum generum debent esse media distincta.
¶ Ex his sequit̃ secunda conclusio. ꝙ totalis humana cō
plexio non est vna qualitas. pꝫ ex cōclusione. ¶ Tertia cō
clusio ē ꝙ in quolibet mixto perfecto adequate sũt plures
complexiones abinuicem specifice distincte. pꝫ ex dictis.
¶ Quarta conclusio ē hec ꝙ per nullã illarum possũt suffi
cienter perfici operationes viuentis sed necessario requiri
tur vtrunqꝫ vt viuens possit debite perficere operationes.
ad hoc enim vt nutrimentum digeratur non semper opꝫ
calefieri vel rigefieri sed qñqꝫ necesse ē ipsum exiccari et
humectari. ideo ⁊c̃.

Ad argumenta ante oppositum respōdet̃.

¶ Ad primū negando assūptū. ⁊ ad ꝓbatiōeȝ dr̄ ꝙ penes
auctores sumitur nā dupliciter. p̄mo ꝓprie pro p̄ncipio p̄
⁊ p̄ncipali motus ⁊ quietis eius i quo ē ⁊c̄. ⁊ sic dicitur nā
p̄cipue de mā ⁊ forma sub̄ali ꝯpositi nālis quo vnū est prin
cipium principale passiuū ⁊ reliquū actiuū: scd̄o mō sumit̄
nā ꝑ quocunq̄ȝ p̄ncipio instr̄ali vel dispositiuo materie vl̄
forme. q̄r. s. nām p̄io mō dictā disponente ad agere vel pa
ti opationes debitas: ⁊ tal̄r sumpserūt auctores diuidētes
nās in qb⁹ ꝯsistit sanitas vl̄ egritudo in ꝯpl̄onem ꝯpōnem
⁊ vnitatē. ¶ Ad confirmatiōem concedo ꝙ signum sum
ptū a cōpl̄one ē signū sūptuȝ a sub̄aliter inherentibus. ⁊ ne
gatur ꝯn̄a cū concluditur ꝙ ꝯpl̄o est substantia. dr̄ enim si-
gnum sumptū a substantialiter inherentib⁹ signū sumptum
ab eo qd̄ ē eēntialiter idē qd̄ sanitas sicut bona complexio
idē ē essentialiter qd̄ sanitas. ⁊ sic non ꝓcedit argumentū.
¶ Ad auctoritates dr̄ ꝙ Gali. ⁊ Haly. nō intellexere sub-
stantiam ꝓprie dictā ꝓut sub̄a distinguit̄ ꝯ accn̄s. sed sum
pserūt sub̄aȝ ꝓ eo qd̄ ad alterius eē ⁊ ꝯseruatiōem multuȝ
opatur: sicut ēt dicimus diuitias esse sub̄am nr̄aȝ. ⁊ sic ipro
prie dicitur complexio substantia membri. ¶ Ad secundū
p̄ncipale pȝ solo ex scd̄o articulo ⁊c̄. Qō VI

b **Queritur** sexto. vtꝝ possibile sit equale ad pō
dus eē. Et arguitur multipl̄r ꝙ sic.

¶ Primo. poe̾ ē aliquod corpus in se habere tm̄ de
leuitate q̄ntum de grauitate. igitur ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a ⁊ assūptū ar-
guitur ponēdo aliqd̄ corpus sūme graue per vniformeȝ ac
quisitionē leuitatis fieri summe leue: ⁊ seq̄t̄ ꝙ tale corpus i
medio instanti hore acq̄siuerit medietateȝ totius latitudi-
nis leuitatis. ⁊ per ꝯn̄s ꝓ tūc erit deperdita medietas lati-
tudinis grauitat̄. eo ꝙ quantū de vno ꝯrioꝝ acquirit̄ tm̄
de alio expellit̄. sequit̄ ergo conclusio ꝙ ꝓ isto instanti gra
uitas ⁊ leuitas in isto corpe erūt sil̄ sub medijs gradibus. ꝙ
⁊c̄. ¶ Et confirmat̄ idem sic. oleū est equale ad pondus q̄
ad qualitates localit̄ motiuas. ꝙ ⁊c̄. assumptuȝ arguit̄. quia
tot i ūt eloꝝ spe in quib⁹ nāliter oleū ascendit quot sunt spe
in quibus nāliter descendit. igr̄ nō magis dȝ dici graue q̄
leue nec econtra. pȝ ꝯn̄a ⁊ assūptū pȝ experimento. ascēdit. n.
in spa terre ⁊ aque ⁊ descēdit i spa ignis ⁊ aeris. ꝙ ⁊c̄. ¶ Se
cūdo ad p̄ncipale ar̄. possibile est ela ad mixtioneȝ sil̄ ꝯcur
rere cū suis q̄litatibus equalis intensionis ⁊ eque potētib⁹
ad agendū. sed hoc posito inter hec nō cessabit actio quo-
usq̄ȝ peruenerit ad temperamentū mediū equaliter distās
ab extremis. igr̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a ⁊ maior. mior ar̄. q̄r ip̄is tal̄r ap
proximat̄ adinuicē q̄ntū vnū ꝯriuȝ de altero corrūpit tm̄ d̄
eodem ab altero suo ꝯrio corrūpit̄. ⁊ notuȝ ē ꝙ int̄ hec nō
cessabit actio quousq̄ȝ int̄ illa erit dissilitudo vel ꝯrietas. q̄
nō remouebit̄ nisi ꝯrijs oib⁹ ad mediū deduct̄: tūc eni erūt
oia silia. igr̄ ⁊c̄. ¶ Et confirmatur. q̄r possibile ē summe ca
lidū ꝑ vniformē acquisitionem friditatis in hora acquirere
friditatē summā: ⁊ ponat̄ ita eē: ⁊ seq̄t̄ ꝙ i medio instāti ho
re erit h̄ corp⁹ sub gradib⁹ medijs calitat̄ ⁊ friditat̄. vt pȝ
intuenti. Et ꝑ sil̄e argumētū deduci pōt eē poe̾ aliqd̄ cor
pus p̄cise hr̄e equal̄r de hūiditate sic̄ de siccitate ponendo
corp⁹ sūme siccū ꝑ vniformē acq̄sitionē hūiditatis fieri sū
me humidū. ⁊ ar̄ vt prius. ¶ Tertio ad principale ar̄. q̄r se
cūdū quācunq̄ȝ denoīationeȝ ē repibile magis ⁊ minus: se
cundū eā ē repibile equale cuicūq̄ȝ ḡnari atribuatur illa d̄
noiatio. sed in ḡne mixtoꝝ scd̄m dendiationem cali ⁊ frigi
di humidi ⁊ sicci repibile ē magis ⁊ minus. igit̄ ⁊c̄. ¶ Iteȝ
nō plus repugnat medi⁹ gradus caliditatis medio gradui
frigiditatis q̄ gradus caliditatis intensus gradui frigidita
tis remisso. sed cum intēso gradu caliditatis stat gradus re
missus frigiditatis. igr̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a ⁊ maior. minor pȝ. ponen
do ꝙ sūme calidū remittatur aliqualiter citra sūmuȝ ꝑ fri
giditatis acquisitionem. ⁊ seq̄t̄ ꝙ cuȝ aliquali gradu calidi
tatis imo cum quocūq̄ȝ gradu caliditatis citra summū quā
ticunq̄ȝ intenso stabit aliquis gradus remissus frigiditat̄
igit̄ ⁊c̄. ⁊ hoc q̄ntum ad partē affirmatiuā qōnis.

In oppositum est Aui. in littera. sil̄r Haly.
p̄io tegni. Item scd̄o de ge
neratione coll̄r idem de mente ph̄i.

In ista questione erunt tres articuli iuxta
materiam trium argumē
torum principalium. ¶ In primo videbitur vtrum repibi
le sit equale ad pondus quo ad qualitates motiuas locali
ter. secundo videbitur vtrum possibile sit reperiri idem ad
qualitates alteratiuas. tertio principaliter vtꝝ poe̾ sit idē
repiri quo ad vtrāq̄ȝ illarum qualitatuȝ simul.

Quantum ad primum Premittaȝ pri
mo quedam p̄
ambula. scd̄o ponam ꝯclusiones de q̄sito. ¶ Scienduȝ est
igit̄ primo ꝙ per qualitates localiter motiuas intelligo q̄
litates que sunt instr̄ale p̄ncipium motus localis cuiusmōi
sunt grauitas ⁊ leuitas ⁊c̄. ¶ Scd̄o p̄mittit̄ ꝙ qualitates
motiue nāliter situate non faciunt tractum sursum neq̄ȝ de
orsū: alias. n. aer continue ascenderet vel descēderet. simil̄r
ignis hmōi tn̄ qualitates cū fuerint extra locū ad quē nāli
ter inclinant tractum vel inclinatiōem faciūt sursū vl̄ deor
suȝ. sicut. n. hmōi q̄litates ⁊ ꝓprietates inclināt mobilia na
turalia vt ad hūc locū vel illū moueātur ita nāliter inclināt
vt in illo loco quiescāt. ¶ Tertio p̄mittendū ē ꝙ nō ē pos
sibile duo ꝯria instr̄a eidē p̄ncipali agēti ⁊ ꝑticulari forme
eē equal̄r ꝯueniētia. pȝ h̄. q̄r duo ꝯria instr̄a necessario sunt
diuersoꝝ ḡneꝝ ꝑfectiōis. ꝙ q̄rūcunq̄ȝ duoꝝ inequaliū vel
dissimiliū ad quodcūq̄ȝ ē varia ⁊ dissil̄is hitudo. igr̄ ⁊c̄. pȝ
ꝯn̄a ⁊ assūptū satis intelligenti. ¶ Quarto p̄mittendū ē ꝙ
equale ad pondus imaginari possum⁹ vl̄ vniformiter tale
vl̄ difformiter tale. Exēplū p̄mi. vt si imaginemur vnū cor
pus cui⁹ q̄lȝ pars q̄ntitatiua hȝ q̄tuor gradus grauitatis et
q̄tuor leuitatis. Exēplū scd̄i. sicut si eēt vnū corpus bipeda
le cui⁹ vnū pedale esset leue vt q̄tuor ⁊ aliud graue vt q̄tu-
or. In ꝓposito ē sermo de eq̄li ad pōd⁹ p̄mo mō. Notū. n.
est ꝙ nō repugnat scd̄o mō fore eq̄le ad pond⁹. ¶ Tūc sit
p̄ma ꝯcl̄o. poe̾ est quo ad q̄litates local̄r motiās esse aliqd̄
corpus eq̄le ad pōdus. hec ꝯcl̄o deduci p̄t ꝑ p̄muȝ argumē
tum deductū ante oppositū vt pȝ itelligenti. ¶ Scd̄a ꝯcl̄o
est ꝙ dato tali eq̄li ad pond⁹ illud nō vbicūq̄ȝ poneret̄ qe
sceret. ꝓbat̄ sic. tale corpus posset alicubi situari vbi poten
tior esset leuitas in trahēdo sursum q̄ grauitas in trahēdo
deorsum ⁊ alicubi situari posset vbi foret ꝯrium. pȝ ꝯn̄a ⁊
assūptū arguitur ponēdo a. fore tale equale ad pondus in
quo sit leuitas ignis. vt duo ⁊ sil̄r aeris ⁊ grauitas terre vt
duo ⁊ sil̄r aque: et pȝ ꝙ a. situatum in spa aque sursum mo
uebit̄. trahūt enim sursum leuitas ignis ⁊ leuitas aeris ⁊ nō
resistit nisi grauitas terre vt pȝ per scd̄aȝ suppōem. ⁊ ꝑ idē
pȝ ꝙ tale corpus situatum in spa ignis vel aeris moueret̄
deorsum. ¶ Ex ista conclusione ⁊ eius ꝓbatione infero p̄
mo ꝙ tale corpus equale ad pondus moueret̄ deducto im
pedimendo quousq̄ȝ medietas eius eēt situata in spera aq̄
⁊ reliqua medietas in spera aeris. pȝ q̄r vsq̄ȝ tunc trahens
esset maior q̄ potentia resistens. vt pȝ intelligenti. ¶ Seq
tur scd̄o ꝙ deducta resistentia medij vel saltem impedimē
to sufficiente ipedire motum tale corpus circuȝ situatū cō
tinue circulariter moueret̄ hec ꝯclusio deducit̄ ponēdo. a.
taliter qualificatum fore bipedalis quantitatis et ꝙ. b. sit
pedale existens in aere. ⁊. c. sit pedale existens in aqua. ⁊ pȝ
ꝙ in. b. potentia trahens deorsuȝ ē vt quatuor. q̄r duo aq̄
⁊ duo terre: resistentia tn̄ ē precise vt duo. q̄r. s. duo ignis in
. c. vero pedali econtra potētia trahēs sursuȝ ē vt quatuor
q̄r duo ignis duo aeris. resistentia vō ē vt duo precise. s. ter
re et notanter dixi deducea resistentia quia tauta posset eē
ꝙ ipediret motum iam dictum. ¶ Infero tertio ꝙ si i pre
dicto equali ad pondus eēt precise per totū leuitas ignis ⁊
grauitas terre vt duo illud quiesceret cum eēt situatum in
loco iam dicto. pȝ. quia vtrobiq̄ȝ eēt tanta potentia sursuȝ
trahens sicut d̄orsuȝ. igitur ⁊c̄. ¶ Sequitur quarto dedu
cta resistentia medij aliquod equale ad pondus alicubi si
tuatuȝ subito moueret̄ quia si esset vacuum in spa ignis a.
ibi positum subito moueretur quia aliquanta foret poten
tia motiua sed non aliquanta foret resistentia. vt pȝ. ¶ Ex
quo vlterius pȝ non velocius posse moueri simplex in va
cuo q̄ mixtum ⁊ multa alia sequerētur que gratia breuitat̄
omitto. ¶ Tertia ꝯclusio principalis ponitur ꝓ intentiōe
aui. impossibile ē aliquod corpus naturale vel alicui⁹ cor
poris naturalis formam substātialeȝ i naturali sua dispōe
d̄terminare sibi eq̄lit̄ d̄ grauitate et leuitate. ꝓbatur sic. im
possibile est grauitatem et leuitatē alicui corpori naturali
vel eius forme substantiali eq̄liter fore ꝯueniētē. igr̄ ⁊c̄. pȝ

Quantum ꝯn̄a et assūptū ꝑ tertiā suppōem.
ad scd̄m articulū sic hec p̄ma suppō

quecunqꝫ extrema sunt sibi adinuicem compossibilia: sunt
ꝯpossibilia medio inter illa extrema. pꝫ. quia maior ē repu
gnantia extremi ad extremū q̄ꝫ medij ad extremū. non eniꝫ
repugnat extremū medio. nec eꝫ nisi ꝓ quãto mediū sapit
nãm extremi ꝛc̄. ¶ Scđa suppō. quorūcūqꝫ sibi inuicē cō-
possibiliū media sūt sibi inuicē cōpossibilia. pꝫ h̄ suppō per
suppōnem ꝑcedentē. ¶ Tertia suppō. cū intēsa caliditate
stat intensa humiditas vel stare pōt silr̄ siccitas. silr̄ cū iten
sa frigiditate stat intensa hūiditas ꝛ silr̄ de siccitate. ꝛ eꝫ h̄
suppō pꝫ intelligenti. ¶ Tunc sit prima ꝯclō: polē ē eē ali
quod corpus hn̄s ꝑ totū eque intēsam mēsurā caliditatis ꝛ
frigiditatis ꝛ econuerso. hec ꝯclō patꝫ ꝑ pl'a adducta añ op
positū. Itē sit aqua vniformiter calefacta ꝛ ab itrinseco al-
teretur vniformiter quo ad ptes eius q̄ꝫtitatiuas. ꝛ seqtur
ꝯclō. vt pꝫ intuenti. Et pꝫ ꝑ idem polē eē aliqđ corpꝰ in se
ꝑ totū hēre equalē mensurā hūiditatis ꝛ siccitatis. ¶ Se-
cūda ꝯclō ē hec. polē ē eē aliquod equale ad pondus quo
ad qualitates alteratiuas. ꝓbaṫ ꝯclō sic. nō minꝰ repugnat
quo ad sil'informare idem subm intēsa calitas intēse hūi-
ditati q̄ꝫ medius gradus calitatis medio gradui hūiditatꝭ:
silr̄ medius frigiditatis medio humiditatꝭ vel siccitatis. sed
tam intēsa caliditas q̄ꝫ intensa fritas ē ꝯpossibilis intense
hūiditati silr̄ ꝛ siccitati. g̊ medius ē ꝯpossibilis medio. pona
tur igiṫ in eē. ꝛ seqtur in subo sil'eē caliditatem precise sub
medio gradu. ꝛ silr̄ hūiditateꝫ. ꝛ ꝑ ꝯn̄s in eodē ēt friditas ꝛ
siccitas erūt sub medio. suppono eni ad pn̄s nō fieri remis-
sionē q̄litatū ꝯriaꝝ nisi ꝑ inductionem ꝯrij. ꝛ per ꝯn̄s ꝛc̄.
¶ Itē ponaṫ corpꝰ sūme calidum ꝛ hūidū in hora ꝑ vnifor
mē acq̄sitiōeꝫ friditatis ꝛ siccitatis fieri summe frigidū ꝛ sic
cū. ꝛ pꝫ ꝯclō. ¶ Diceret forte ꝙ hūiditas tardius remittiṫ
¶ Cōtra. ponaṫ latitudinē hūiditatis tanto ꝓportionabl'r
eē minorē q̄ꝫto tardius remittiṫ. ꝛ adhuc seqṫ ꝯclō. Itē cū
gradu medio hūiditatis ꝛ siccitatis informante subm stare
potest intensa caliditas ꝛ silr̄ intensa frigiditas. igiṫ ꝛc̄. pꝫ
ꝯn̄a. ꝛ assumptū silr̄ ex supius dictꝭ. ¶ Tertia ꝯclō. tale cor
pus taliter dispositum eēt alicꝰ opationis ꝓductiuū. pꝫ. q2
posset agere in calidū intēsum ꝑ friditatē ꝛ in humidum in
tensum ꝑ siccitatē. imo ꝯcedendū forent illud sil'posse ꝓdu
cere ꝯrios motꝰ. ꝫ nō in idē subm adequate vt pꝫ intelligē
ti. ¶ Quartã ꝯclōnem ponūt quidã. ꝙ lꝫ sit polē taliṫ esse
equale ad pōdus qualiter pōit scđa ꝯclō: impossibile tñ ē
eē aliqđ tale eq̄le ad pondus ꝙ in eo sint simul taꝫ gradua
les mēsure quã potētie ꝯriaꝝ qualitatū adequate. pꝫ. quia
q̄ꝫtūcūqꝫ in eodē subiecto sit equaliter intēsa caliditas ꝛ in
tensa friditas ꝛ intensa hūiditas ꝛ itēsa siccitas: maioris tñ
actitatis est caliditas q̄ꝫ frigiditas ꝛ maioris resistentie est
frigiditas q̄ꝫ caliditas: ꝛ silr̄ siccitas est maioris actitatꝭ q̄ꝫ
humiditas que maioris tñ ē resistētie q̄ꝫ aliqua qualitatuꝫ
actiuaꝝ. iō ꝛc̄. dicūt aūt ꝯclusionē istã eē ꝓ intellectu auic.
¶ Quinta ꝯclō. quã credo eē de intellectu auic. in littera.
Impossibile ē aliquod corpꝰ nãle in sua nãli dispōne equa
les mēsuras qualitatū ꝯriaꝝ sibi naturaliter equaliter limi
tare. ꝓbatur. q2 ipossibile ē alicuiꝰ corpis nãlis formaꝫ sub
stantialē ad q̄litates duas sibi inuicē ꝯrias equalē hēre cō
uenientiã. pꝫ ꝯn̄a ꝛ assumptum videṫ patere per suppositi-
onem tertiam in primo articulo positam.

Quantum ad tertiū. ¶ Sit hec prima ꝯclō.
cum caliditate intensa stare pōt
intēsa grauitas. pꝫ hec. in aqua eni feruente est calitas in-
tēsa ꝛ ipa ē intēse grauis: ꝛ silr̄ in ferro ignito. igr̄ ꝛc̄. ¶ Se-
cunda ꝯclō ē hec. cum frigiditate intēsa stat intensa leuitas
pꝫ. q2 tpe hyemis expimēto videmꝰ aerem eē ita frigidum
vt in eo rigeant mēbra ꝛ tñ ē valde leuis. Itē ventus septē
trionalis vt boreas ē valde leuis. ꝛ tñ in eo ē intensa fritas
ita vt q̄nqꝫ ꝯgelētur vapores qbꝰ occurrit ꝛ ipsos in niuē
vel pluuiã ꝯuertat. iō ꝛc̄. Similiter in media regione ē intē
sa fritas ꝯtinue. ꝛ tñ aer ibi exn̄s ē leuis: nisi forte quis dice
ret hoc fore ꝑꝑ vapores ibi exn̄tes: sed ita de vaporibꝰ pro
cederet argumentū sicut de aere: cū ēt vapores illi sint le-
ues. ¶ Cōsil'es ꝯclōnes pn̄t poni. s. ꝙ cum intensa humidi
tate stat intensa leuitas silr̄ grauitas: vt pꝫ in aere et aqua.
ꝛ similiṫ de siccitate vt pꝫ intelligēti. ¶ Tertia ꝯclusio. cū
caliditate intensa pōt stare equale ad pōdus in grauitate et
leuitate. pꝫ. q2 cū quocunqꝫ pn̄t stare extrema pōt stare me
diū. ꝛ similiter pōt dici de hūiditate et siccitate. ¶ Quarta
conclusio. possibile ē simul fore aliquod eq̄le ad pōdus taꝫ
quo ad qualitates alteratiuas q̄ꝫ quo ad motiuas localiter
ꝓbatur sic. cum caliditate ꝛ hūiditate intēsa stat intensa le-
uitas et intensa grauitas. similiter cuꝫ intensa friditate ꝛ sic
citate stat intensa grauitas ꝛ similiṫ intensa leuitas. vt i bo-
rea. igr̄ nō repugnat cū tempamēto equaliter medio istarū
duaꝝ ꝯrietatū stare tempamentū pōderale inṫ mediū gra
uitatis ꝛ leuitatis. pꝫ ꝯn̄a. q2 quorūcunqꝫ extremoꝝ inter
se nō ē repugnantia eoꝝ medioꝝ inter se nō ē repugnãtia.
vt supra dcm̄ ē. ¶ Quinta ꝯclō. lꝫ ita sit: nulluꝫ tñ corpus
nãle in sua nãli dispōne exn̄s sibi limitat tempamentū me-
diū pōderaliter tam qualitatū alteratiuaꝝ q̄ꝫ qualitatū mo
tiuaꝝ localiter. pꝫ ꝯclō. vt prius. et ista ꝯclusio ē ꝓ intensi-
one Aui. in lr̄a. et oīum auctoꝝ sonantium non eē possibile
repire equale ad pondus.

Ad argumenta principalia adducta ante
oppositum. pꝫ ex dictis in
q̄stione. ¶ Ad cōfirmatiōem supius adductaꝫ de oleo dr̄
negãdo ꝯn̄am. in tot spas nãliter descendit ꝛc̄. g̊ ꝛc̄. ꝑ ideꝫ
enim concluderet lignum fore equale ad pōdus. ꝛ cã ē q2
lꝫ ascendat in aqua nō tñ equal'r facit transitum sursum sic
in aere deorsum vt docet experimentū. item quia oleum nō
supnatat oībus corporibꝰ grauioribus aere vt ē manifestū
đ vaporibꝰ grossis in aere descēdētibꝰ. q̄re ꝛc̄. VII.

q**Ueritur** septio vtꝝ equalitas scđi mōi hēat
latitudinē. vr̄ ꝙ non. q2 oībꝰ alijs
modis equalitatis Aui. asserit latitudineꝫ ꝛ huic nō
¶ Item q2 vltimo nō daṫ vlteriꝰ. ꝫ hic modus in vltima
ꝛ optima eq̄litate ꝯsistit. Itē qđ per supabūdantiaꝫ dr̄ vni
soli ꝯuenit. Et ꝓ isto vr̄ auctoritas Hali. primo de regimie
sanitatꝭ. dū dixit ꝙ simplex sanitas ꝛ ꝑfecta que rectissimã
hꝫ eucrasiam vel nunq̄ꝫ fuit in aliq̄ aīalis corpe: vl'si vnq̄ꝫ
fuit neqꝫ pusillo neqꝫ sensibili corpe ꝑmansit: in ictu ocu-
li ꝛ in vnoquoqꝫ momēto alterata ꝛ nō eodē modo se hn̄s

Ad oppositum arguitur. q2 extrema hmōi
hn̄t latitudinem. g̊ ꝛ medi-
um. Item optiã sanitas ē principium optiaꝝ opationum. ꝫ
nulla res ꝑcise ꝑ instans durabilis est optimaꝝ opationuꝫ
ꝑncipium. g̊ ꝛc̄. Pro isto dicūt qdam primo ꝙ hic modus
hꝫ latitudinē. Primo ex pte suppositoꝝ. plura eniꝫ eē cor-
pora hn̄tia equalitatē scđi mōi nō repugnat. scđo ex parte
forme ipius tēpantie. ¶ Stat eni eq̄litas scđi mōi cum de
bito somno et vigilia motu quiete cibo ꝛ potu in qbꝰ omni
bus variaṫ mēsura equalitatū in quibꝰ ꝯsistit hec tempan
tia. Dicunt tertio ꝙ si per equalitatē scđi mōi intelligamꝰ
sanitatē ꝯplexionalem absolute optimã q̄ in corpe humão
repiri possit aut talis dabilis nō ē: vel si dabilis ē non ē cō
sideratiōis medici q2 ꝑcise ꝑ instãs apta ē ꝑmanere. ¶ Di
xit tñ Gen. ꝙ illa optima sanitas q̄ ē punctuale mediuꝫ trã
situs in decursu etatiuo lꝫ sit indiuisibilis durationis tamē
hꝫ latitudinē ꝑfectionalem. pōt eniꝫ vna altera ꝑfectior eē
sicut illa q̄ cum melioribꝰ circūstantijs ē medium trãsitꝰ in
decursu etatiuo. ¶ Cōciliator v̊o dr̄ia. xviij. triplicē distin
guit sanitatē ꝑfectã. vnã punctualē dictã tactã a Galieno:
vbi supra: ꝛ hãc dixit nō eē ꝯsideratiōis medici. Nō. n. cōsi
derat medicꝰ sanitatē nisi inq̄ꝫtū ē ꝑncipium opationum.
Alia ē sanitas perfcã latitudinē hn̄s aliquantã angustaꝫ tñ
valde: ꝛ hec i paucis indiuiduis: nec in eis nisi in longis tē
poꝝ interuallis pōt repiri. ¶ Ad hãc enim reqriṫ optimꝰ
celestis influxus siue aspectus. v̊bi gr̄a ꝯiūctio saturni ꝛ io-
uis in ꝑ̊ncipio arietis ꝛ alij aspectus. ꝛ iō nedum plures ꝫ
nec forte duos simul cōuenit ꝓduci. tūc. n. vr̄ illud ex spāli
diuina gr̄a ꝯtingere: sicut dū g̃natur ꝓpheta medius exi-
stens vt supra inter sapientes ꝛ angelos qualē dicunt fuisse
moysem. de hoc mō sanitatis optime dixit Hali. in libro de
optima hitudine ꝙ vltimo ꝑfectū in oībꝰ. vt ꝙ neqꝫ in cō
silibus neqꝫ in organicis particulis nihil haberet incōmen
suratū sic positū nō valde quidē ꝯtingit ꝫ in longis tempo
rū ꝑiodis ꝯsueuit fieri. qđ ãt breue deficit ꝛc̄. ¶ Tertius ē
modus sanitatis optīe ab hoc scđo paꝝ differens repertus
in indiuidio in tpe in quo meliores ꝛ robustiores pōt ꝓdu-
cere opationes durans fortasse ꝑ tres annos vel circa. vt
circa. xxxiij. annū in quo tpe passus ē xp̄s. ꝛ notum est ꝙ h̄
modus hꝫ latitudinem. ¶ Ad argumēta igitur dr̄ ꝛ primo
ad primum ꝙ auic. dedit intelligere eius latitudinem ex ꝑ-

cedenti mō equalitatis. Ex quo enim ponitur pars equalitatis primi modi habet latitudinem. Ad alia satis pꝫ ex dictis in questione.

Questio VIII.

q Ueritur octauo. vtrum complexio hūana sit ceteris cōplexionibꝰ propinquior equali ad pondus. ⁊ inter cōplexiones humanas equalitas scđi mōi sit ꝓpinquior equali ad pōdus. ¶ Et arguitur ꝙ nō. q꜡ quodlꝫ viuēs saltē vita sensitiua recedit ab equali ad pōdus per calidū ⁊ humidū: ſ; multa sunt viuētia vita sensitiua que hoīe sūt minus calida ⁊ humida. ergo multa sunt viuētia hoīe equali ad pōdus ꝓpinquiora. pꝫ ꝯña ⁊ minor. ⁊ assumptū ꝓbatur ꝑ prima parte. primo q꜡ cuiuslibꝫ viuētis opatio pficitur ꝑ calidū ⁊ humidū. scđo q꜡ quodlibꝫ viuēs gn̄atur ꝑ digōem. ſ; non fit digō nisi dn̄ante calido. vt hꝫ quarto methauroꝝ. ergo ⁊c̄. Tertio. quia cuiuslibꝫ membri vel ꝑtis viuētis ꝯseruatio fit ꝑ nutritiōem q̄ nō fit nisi ꝑ dominiū cali. ē. n. nutricatio ꝯuersio nutrimēti ⁊c̄. facta ab aīa mediāte calore nāli. quarto. quia generatio viuentis ē prima ꝑticipatio aīe nutritiue in calido naturali ⁊ vita ē eius ꝑmāsio vt colligitur ex dictis ꝑhi in libro de morte ⁊ vita. Et ꝑ silē argumētū deduci pōt ꝙ hō de scđo mō eq̄litatis ad iustitiam nō magis appropinquat eq̄li ad pōdus vel eiꝰ ꝯplō ꝗꝫ aliqua alia: q꜡ totalis humana ꝯplexio saltē in sua nāli dispōne exn̄s excedit equale ad pondus per calidum ⁊ humidū. ergo ꝯplexio minus calida ꝗꝫ equalitas scđi mōi eq̄le ad pondus minus excedit per calidū ⁊ humidū: ⁊ ꝑ ꝯñs ab eodē minus recedit. ¶ Scđo ad p̄ncipale arguitur sic. plus repugnat eq̄litas pōderalis ꝯplexioni humane ꝗꝫ alicui alteri ꝯplōni. ergo ⁊c̄. pꝫ ꝯña: eo ꝙ īter quascūꝗꝫ formas substantiales diuisibiles intensiue ē maior repugnantia: inter illas ē distātia. ⁊ assumptū vꝫ auic. in lr̄a. dicētis nō eē possibile reperiri ꝯplōnem equalē ad pōdus vt sit complō alicuius mixti: ꝗꝫto magis vt sit cōplō hoīs vel mēbri. clare hic inuitur ꝯplōnē eq̄lē ad pōdus magis repugnare homini ⁊c̄. ¶ Tertio ad p̄ncipale sic arguitur. sicut se vꝫ hēre membrū perfectiꝰ ad mēbra cetera ipfectiora. ita se dꝫ hēre al' perfectiꝰ ad animalia ipfectiora. sed ꝑfectissimum mēbroꝝ in genere mēbroꝝ ē calidissimū. ergo perfectissimū aīal in genere animalium silr̄ ē calidissimum. tꝫ ꝯña ⁊ maior. ⁊ minor arguitur cor. n. exn̄s mēbꝝ maxime principale nr̄i corporis ē mē bꝝ calidissimum mēbroꝝ nr̄i corporis. ergo ⁊c̄.

In oppositum Est dn̄s aui. in littera. scđo quia sēsus tactus est in hoīe perfectissimus respectu alioꝝ aīalium vt colligitur scđo de aīa: ⁊ hoc ṅ pōt eē nisi ponendo ipm̄ maxime mediū: eo ꝙ opꝫ ipm̄ eē denudatū ab excellentijs tāgibilium. ideo videtur ꝙ organum tactus humani corꝑis hēat ꝯplōnem seu dispōnem maxime mediā ⁊ per ꝯñs ⁊c̄. ¶ Et per idē vꝫ tactū tēꝑati hoīs fore mediū ⁊ ab excellentiis tāgibilium magis denudatū respectu tactus distēꝑati. ¶ Et ꝯfirmatur q꜡ dato opposito seq̄tur tactū mli̇ci eē ꝑfectiorem ꝗꝫ sit tactꝰ tempati. qđ ē ꝯ ꝑhm scđo de aīa. scđm eniꝫ hūc sensum iudicamus hoīes ingeniosos vel nō ingeniosos eē. duros. n. carne duros mēte. molles carne molles mente siue aptos dicimꝰ. ⁊ ꝯña principalis ꝓbatur: p̄mittendo ꝙ obiectū quodcūꝗꝫ tactui p̄ntatum minꝰ calidū ꝗꝫ sit organū tactꝰ per tactū iudicatur frigidū. minus v̇o frigidū iudicatur calidum. ⁊ sequitur ꝙ obiectū tāgibile mediū inter dispōnem organi tactus temperati ⁊ dispositiōem organi tactus mli̇ci ꝑ tactum tēꝑati iudicatur frigidum: ⁊ per tactū mli̇ci iudicatur calidū ⁊ siccum ⁊c̄. vnde ex hoc formari pōt hoc argumentum. de quocunqꝫ tangibili recte iudicat temperatus ṫ eodem recte iudicat mli̇cus ⁊ nō econtra. ergo ⁊c̄. pꝫ ꝯña ⁊ assumptū pꝫ intelligenti ꝑ ꝺductiōem argum̄ti p̄cedent̄.

Respondendo ad istam questionem p̄mittam primo quedam preambula. scđo ponam ꝯclusiones de quesito.

Quantum ad primum. sit hec p̄ia suppō ꝙ ꝑfectius operatur anima suas operationes mediante tēperamento vel equalitate iusticiali ꝗꝫ mediante aliqua dispositione lapsa pꝫ. quia. iustitiale temperamentū ē instrumentum anime ꝓportionatissimū ad operationes exercendas. ideo mediante isto perfectius operatur forma. pꝫ ꝯña ⁊ assumptum similiter intuenti. ¶ Secunda suppō est hec. ꝙ totalis complexio humana in sua naturali dispositione existens excedit equale ad pondus per calidum ⁊ humidum: hec suppositio ꝓbari pōt per argumenta tacta ante oppositum. ⁊ videtur de mēte Aui. infra ponētis ꝙ caliditas ē vite ꝯformior ꝗꝫ frigiditas ⁊ hūiditas ꝗꝫ siccitas. ⁊ pōt argui quia dato opposito sequitur ꝙ nutrimentum ꝓprium ossis non ꝯuerteretur in substātiam ossis per actiōem caloris naturalis. in ipsum q꜡ cum os ponatur frigidū a prediio iam potius videtur nutrimentū infrigidare ꝗꝫ calefacere: nisi forte diceret aduersarius ꝙ nutrimentū trāsiens ad os ē frigidius osse. vnde os est potēs calefacere. transeat igitur hoc argumentū. ⁊ sufficiant argumenta ante oppositum. ¶ Tertia suppō' ē. ꝙ inter equale ad pondus ⁊ equalitatē scđi modi multe sunt dispōnes medie: quarū q̄libet est calida respectu equalis ad pondus. frigida vero respectu eq̄litatis ad iusticiam siue secūdi modi. hec suppō pꝫ ex precedenti. ¶ Quarta ꝙ suppositio ē. ꝙ eq̄litatē iustitialē possumus ad alias dispōnes scđm ꝓpinquitatē ad equale ad pondus dupl'r compare. primo rōne gradus sue perfectionis qui arguitur ex operationibus ab ea ꝓuenientibꝰ. secūdo ratione gradualis mensure qualitatum primarum i quibus consistit equalitas iustitialis.

Quantum ad secūdum sit hec prima conclusio ꝙ comparando cōplexionem humanam ad alias mixtoꝝ cōplexiones in ꝓpinquitate vel distantia ad equale ad pondus rōne suoꝝ graduum perfectionis totalis humana cōplexio inter ceteras cōplexiones mixtorū est maxime distans ab equali ad pondus. ꝓbatur sic. plꝰ ꝑfectionaliter excedit humana cōplexio equale ad pondus ꝗꝫ aliqua alia excedat illud idē. igitur ⁊c̄. pꝫ ꝯña ⁊ assūptū similiter intuenti. ¶ Secunda conclusio. seq̄tur ꝙ comparando equalitatē scđi mōi ad alias cōplexiones hūanas in ꝓpinquitate vel distātia ad equale ad pondus rōne suoꝝ graduum ꝑfectiōis equalitas scđi mōi ē ab equali ad pondus ceteris ꝯplexionibus distātior. ꝓbatur vt precedēs. q꜡ plus ꝑfectionaliter excedit equalitas scđi mōi equalitatē ad pondus ꝗꝫ aliqua alia humana cōplexio excedat illud idem. igr̄ ⁊c̄. pꝫ ꝯña ⁊ assumptū arguitur. q꜡ perfectior ē equalitas scđi mōi ꝗꝫ aliqua alia eo ꝙ ꝑfectiores opationes ꝓducit. ¶ Itē q꜡ vt circa lr̄am tactū ē rōne sue ꝑfectionis obtinet equalitas scđi modi extremū intensius totius latitudinis sanitatis. igitur ⁊c̄. ¶ Tertia cōclusio. compando cōplexionē humanā ad alias ꝯplexiones mixtorum i ꝓpiquitate ad equale ad pondus rōne mensure qualitatum in q̄bus consistūt cōplexiones iā dicte alicuius mixti ꝯplexio ē ꝯplexione hūana ꝓpinquior ad equale ad pondus: ⁊ alicuius ꝯplexio est distātior ab eadē. Hec conclusio pꝫ. q꜡ multa sunt mixta hoīe calidiora ⁊ humidiora. similit̄ multa sunt viuentia eodē minus calida. igr̄ ⁊c̄. pꝫ ꝯña cū ponatur cuiuslꝫ viuētis ꝯplexionē excedere equale ad pondus per calidum ⁊ humidum. ¶ Quarta cōclusio. sequitur ꝙ etiā taliter cōparando equalitatē secundi modi ad alias ꝯplexiones humanas i propinquitate ad equale ad pōdus: aliqua ꝯplexione humana equalitas secūdi modi ē ꝓpiquior ⁊ aliqua distantior ab equali ad pondus. pꝫ similiter vt p̄cedens. ¶ Ex hac conclusione sequitur hanc ꝯsequentiā non valere. hꝰ tactus organū est propinquus equali ad pōdus ꝗꝫ hꝰ vel istius. igitur h tactus est melius vel rectius iudicans. pꝫ. organū. n. tactus melanconici ē hmōi ⁊ tm̄ non perfectius iudicat. igr̄ ⁊ cetera. ¶ Seq̄tur secundo non iō organū tactus eē melius dispositū. q꜡ ab excellentiis tangibiliū sit magis denudatū. ¶ Tertio seq̄tur. non quodlibet obm̄ perceptum a sensu tactus exn̄s organo tactus: remissius calidum a sensu iudicari frigidū. Ex quo seq̄tur tactū tēꝑati de equali ad pondus sibi conueniēter approximato non iudicare tale calidū aut frigidū. sed mediū. Ubi tm̄ si ꝑcipetur a tactu per mālē ipressionē factā in orgāo concedendū foret remisse calidū iudicari frigidum. Et cā est q꜡ remisse calidū non māliter iprimit in itense calidum nisi per frigiditatē. ¶ Et si arguitur contra. q꜡ obiectum materialiter iprimens nō percipitur a tactu. ¶ Dicitur hoc negādo sicut pꝫ de dolor cāto a mala ꝯplexiōe exn̄te i neruo. ¶ Quīta ꝯclusio ē hec. lꝫ ita sit vt p̄cedētes ponūt cōclusiones: hūana tm̄ ꝯplexio scđm silitudinē ⁊ ꝓportionē ꝗꝫdā ē ceteris mixtoꝝ ꝯplōnibꝰ ꝓpingor eq̄li ad pōdꝰ. ꝓ-

batur.qꝛ sicut in equali ad pondus refracte sunt elemento
rũ qualitates:ita vt nullius illaꝝ vͦtus dñetur alteri vel ex
cedatur ab ea.ita in complx̃oñe humana refracte sunt men
sure qualitatum imꝑficientium oꝑationes ꝛ reducte sũt ad
mediũ pro oꝑationibꝰ ꝓportionatissimũ:ita vt i illa nõ do
minetur vͦtus alicuius qualitatis disproportionate ad oꝑa
tiones ꝑficiendas.Similiter sicut qualitercũqꝫ recedat ali
quod ab equali ad pondus cadit sub excellentia alicuius
qualitatis:ita qualitercunqꝫ recedat aliquid ꝛc̃. cadit sub
ↄplexione disproportionata. ¶ Sexta ↄclo.ꝙ ꝑ ꝓportio
nalitatẽ ꝛ silitudinẽ quandã qualitas scd̃i modi inter cete
ras ↄplexiões humanas ẽ equali ad põdus ꝓpinquioꝛ.pꝫ.
vt ꝑcedẽs.Sicut eni in eq̃litate põderali sũt oium qualita
tuꝫ excellẽtie refracte:ita in equali ad iusticiã refracte sunt
oẽs mẽsure qualitatũ nimiũ excellẽtes vel defectuose pro
oꝑationibꝰ.ꝛ ad mensurã deducte sunt oꝑationibus ꝓpoꝛ
tionatissimam.ita vt in ea nullius qualitatis excellentia vel
excessus inueniaẗ respectu oꝑationis ꝓducende ꝛ illas du
as ↄclusiones dicere possumꝰ eẽ de mẽte auic.in littera dũ
dicit hanc equalitatẽ fore vicinã ꝛc̃.ex hoc patet responsio
ad questionem vt patet intuenti ꝛc̃.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primũ di
citur ꝙ illud argumentũ cũ
suis ↄfirmationibꝰ ꝓbat ↄplexionẽ humanam non fore ad
equale ad põdus rõne mensure gradualis qualitatũ in qui
bus consistit humana ↄplx̃o maioris ꝓpinq̃tatis .et hoc cõ
cessum ẽ.Si eni oẽs mixtoꝝ ↄplx̃ones in latitudine situenẗ
scd̃m intensionẽ vel remissionẽ graduũ suarum qualitatum
repieneẗ iter humanã ↄplx̃oñe ꝛ equale ad pondus ꝑles co
rum cõplx̃ones mediate.cũ quo tñ stat ꝙ scd̃m ꝓportiona
litatem ꝛ silitudinem iã dictam magis alijs eq̃li ad pondus
appropiquat.Cõsilr ꝑ oĩa dr̃.de equalitate scd̃i modi in cõ
paratione ad alias ↄplexiones hũanas. ¶ Ad scd̃m ꝑnci
pale cum arguiẗ.plus repugnat ꝛc̃.dr̃ illud concedendo ra
tione gradus ꝑfectionis.plus eniꝫ remoueẗ humane ↄplx̃o
nis ꝑfectio ab equali ad põdus q̃ꝫ alicꝰ alterius mixti com
plexio.iõ plus repugnat equale ad põdus fore ↄplexionem
hoi ↄuenientẽ q̃ꝫ alicui alteri mixto:ꝛ hoc intellexit auic.
i littera.Silr dicit de equali iustitiali in ↄparatione ad alias
ↄplexiones hoium. ¶ Ad scd̃m di negando illã similitudi
nẽ. Cãm ãt negationis hꝰ tangã ifra.qꝛ tñ argumenta ad
ducta videẗ ꝓbare eq̃li ad põdus rõne gradualis mensure
suaꝝ qualitatũ complexionẽ humanã eẽ ꝓpinquã.iõ ad ar
gumẽta illa rñdetur.Ad auctoritates aui.satis pꝫ respõsio
per dcã in qõne. ¶ Ad scd̃m rñdetur ↄcedendo tactuꝫ in
hoie fore ꝑfectissimũ.ꝛ negatur ↄña cũ ↄcluditur.igr̃ orga
num eius ẽ magis denudatũ ab excellẽtijs tangibiliũ. Cõ
ceditur tñ organũ tactus fore maxime denudatum a mẽsu
ris qualitatuꝫ sensui tactus disproportionatarum. qꝛ in co
.s.ẽ mensura qualitatum optime deseruiẽs aie in oꝑatione
tactiua.vnde imaginãda ẽ vna magna latitudo qualitatuꝫ
q̃bꝰ mediantibus in organo tactꝰ exñtibus aia potest exer
cere sensatiõem tactiuã.ꝛ ꝙ totalis ista latitudo per gradꝰ
caliditatis ꝛ humiditatis intẽsiue equale ad pondus exce
dat:ꝛ ꝙ in tota illa latitudine repitur mẽsura ꝓportionatis
sima ad oꝑationem tactiuã:ꝛ illa corrñdet organo tactꝰ ho
minis.alie vero viuẽtibus vita sensitiua.organũ igr̃ tactꝰ
hois est denudatũ ab illis excellẽtijs sicut pꝫ. Posset etiaꝫ
dici organum tactꝰ eẽ denudatũ ꝛc̃.i.non actualr̃ informa
tũ q̃litate oio sili q̃litati obiecti tangibilis.tunc.n.nõ posset
ꝑcipere obiectũ. ¶ Ad ↄfirmatiõem cũ ar̃ ꝙ tunc tactꝰ eẽt
ꝑfectioꝛ in milico ꝛc̃.di negãdo ↄñam.Et cũ premittiẗ vlte
rius ꝙ remisse calidum obiectũ organo tactus ꝑñtatuꝫ ab
eo iudicaẗ frigidũ.di hoc negãdo:imo ꝑcipitur tale quale
est. ¶ Et si ar̃ ↄtra ex eo qd̃ ponit Hali.prio de experimẽtꝭ
de vrina actu calida ꝓiecta suꝑ dorsum hois febrientis aut
in stufa exñtis. ¶ Huic di ↄcedendo expimentuꝫ illud: qꝛ
.s.stãte mãli ipssione tãgibilis i organũ tactꝰ remisse calidũ
iudicaẗ frigidũ eo ꝙ in organum tactꝰ non iprimit nisi ꝑ fri
giditatẽ in eo exñtem.vbi tñ iprimeret spũaliter non iudica
retur tale ꝫ calidũ sic ẽ. ¶ Et si ar̃ ↄtra.qꝛ sꝑ tale obiectum
mãliter impmit.Itẽ qꝛ illa rõe data iaꝫ calidũ obiectũ oio
in caliditate simile organo tactus iudicabiẗ calidũ qd̃ vide
tur ↄtra pħm scd̃o de aia dicentem ꝙ eque calida non sen
timus. ¶ Diciẗ ad primum ꝙ non semꝑ mãlis impressio ꝑ

uenit ad sensum vel ad organũ tactꝰ. ¶ Ad scd̃m dr̃ cõce
dendo añs nec minus ẽ hoc posẽ q̃ꝫ ꝙ oculis videat oculũ
oio sibi silem ꝛ hoc per spũalem ipressionem. vel dr̃ negan
do ↄñam.qꝛ quãuis obiectum scd̃m qualitates tangibiles
sit ↄsilr dispositum sicut organũ ꝛ spũaliter iprimat.organũ
tñ non ẽ perceptiuũ silis qualitatꝭ qualitatibus sui organi:
qd̃ ordinatũ ẽ a nã ne in nobis sit continua sensatio qualita
tum i orgão existẽtiũ. ħ rñsio ẽ multũ ꝓbabilis. Qõ IX.

q Ueritur nono.vtrum complexio hois dise
cundo mõ equalitatis sit per eq̃di
stantiaꝫ media inter extrema totius latitudinis pri
mi modi siue latitudinis humane complexionis. Arguitur
mulpliciter ꝙ sic. ¶ Primo. quanto aliqua complexio
est ad aliquod extremorum magis declinans tanto ipsa
est magis lapsa ꝛ econtra.igitur complexio nullo mõ lapsa
non est declinans ad aliqd̃ extremorũ. ꝫ hmõi est comple
xio hois de scd̃o mõ equalitatis.igitur ꝛc̃.ↄña est nota ꝛ as
sumptum videtur notuꝫ. ¶ Scd̃o ad principale ar̃ sic. Da
to opposito questionis sequeretur aliquã complexionẽ di
stemꝑatam eẽ per equidistãtiã mediam ꝛc̃. ↄñs est falsum.
eo ꝙ cuꝫ extrema totiꝰ latitudinis sint pessima.q̃ꝫto aliq̃ cõ
plexio ẽ minus illis participans tãto ẽ melioꝛ ꝛ perfectioꝛ.
hmõi autem est complexio equaliter ab illis distans. ꝫ ꝛc̃.
ↄña ꝑncipalis arguitur.qꝛ iter quecũqꝫ extrema per latitu
dinem diuisibilem abinuicẽ distãtia est aliquod mediũ ab
eis equaliẗ distans. ¶ Tertio pricipaliter arguiẗ sic.Sit.a
minimꝰ gradus frigiditatis cuꝫ qdo non stat vita.ꝛ.b.alius
minimꝰ gradus caliditatis cuꝫ quo non stat vita:ꝛ arguiẗ
sic.a.ꝛ.b.equaliter ledũt oꝑationes.qꝛ.s.tã.a.q̃ꝫ.b.auferũt
oꝑationes respectu temperati.igr̃ lapsus ad.a.ꝛ ad.b.sunt
ꝑcise equalr̃ mali.ꝫ oẽs lapsus equaliter mali equaliter di
stãt a tẽꝑamento siue optima sanitate.vt dꝫ videri primo
tegni.igr̃ ꝛc̃.et ꝑ ↄñs iter extrema.a.ꝛ.b.ẽ eq̃litas scd̃i mõi
siue tẽꝑamentum iustitiale equidistãter medium.tota ↄña
ẽ nõ cum añte. ¶ Consilr põt argui de extremis hũiditatꝭ
ꝛ siccitatis totius latitudinis ꝛc̃. ¶ Quarto ad ꝑncipale ar
guitur sic.nisi questio foret vera videreẗ ꝙ equalitas secũ
di mõi nõ eẽt per equidistãtiã media in tota latitudine tem
peramẽti.ↄñs ẽ falsuꝫ.vt alias ꝓbaui i alia questiõe.ꝛ ↄña
vr̃ tenere qꝛ sicut se hñt extrema tẽꝑamenti ad suuꝫ mediũ
sic extrema totius latitudinis humane ↄplexionis ad suum
mediũ. ¶ Quĩto ad idẽ arguiẗ auctoritate Aui.in lr̃a dicẽ
tis scd̃m modũ equalitatis mediũ existere inter duas extre
mitates late complexionis.

In oppositum arguitur. ¶ Extrema totiꝰ
latitudinis ꝛc̃.inequaliẗ sũt
repugnantia equalitati ad iustitiam.igr̃ ꝛc̃.ↄña deduciẗ in
fra.ꝛ assumptũ ꝓbatur.qꝛ facilius transit equalitas iustitia
lis ad complexionem calidam ꝛ humidam q̃ꝫ ad frigidaꝫ ce
teris paribus.igitur ꝛ cetera.

In ista questione erunt tres articli. In ꝑ
mo articulo poneñẗ di
stinctiões ꝛ suppõnes quedã. In scd̃o ponẽtur ↄclx̃ones d̃
quesito. In tertio rñdebitur ad argumẽta ꝑncipalia.

Quantum ad primum sit prima di
stictio. ꝙ du
pliciter dr̃ aliquod eẽ medium iter aliqua. ꝑmo ꝛ prope ꝑ
eq̃distantiam:secundo ꝛ cõiter per iclusionem. Exempla
satꝭ patent itelligenti. ¶ Scd̃a distictio ẽ. ꝙ duplr̃ dr̃ siue
dici põt vna ↄplexio alia eẽ a temperamento distantioꝛ. ꝑ
scd̃m gradualẽ mẽsurã suaꝝ qualitatuꝫ.scd̃o rõne gradus
sue ꝑfectõis. Exempla satꝭ patẽt.quã distictiõeꝫ alr̃ ponũt
auctores cõiter.s.ꝙ quedam est distantia latitudis nãruꝫ.
ꝛ q̃dã ẽ distãtia nãlitatꝭ ꝛ ꝑternãlitatꝭ. ¶ Tertia distictio.
ẽ.ꝙ eq̃litatẽ scd̃i mõi eẽ mediã ꝛc̃.põt itelligi vl̃ prio istoꝝ
modoꝝ vel scd̃o. ¶ Quarta distictio ẽ.ꝙ i latitudie huma
ne ↄplx̃onis duplicia imaginamur extrema.s.extrema latitu
dinis cum q̃bꝰ stat sanitas:ꝛ ista cũ q̃bꝰ stat vita.totũ pꝫ. d̃
vtraqꝫ ẽ ħ sermo. ¶ Pria suppõ ẽ ista.ꝙ caliditas est vite
ↄformioꝛ frĩtate ꝛ hũiditas q̃ꝫ siccitas.hoc totũ hẽtur ab
aui.ifra. ¶ Ex ista seq̃tur scd̃a suppõ.ꝙ apsus de scd̃o mõ
equalitatꝭ ad frigidum ẽ vite deterioꝛ ꝛ sanitati q̃ꝫ ad cali
dum ꝛ ad siccũ ꝛ ad hũidum. ¶ Tertia suppõ est. ꝙ cete
ris ꝑibus ꝑ lapsus deteriores citius deducitur corpus ad
egritudinẽ imo adhuc ad mortẽ q̃ꝫ ꝑ lapsũ minꝰ malum.

Quantum ad secundum sit hec prima cóclusio. ꝙ scđm gradum perfectionis complexio hominis temperatissimi non ē ꝑ equidistantiam: media patz. quia vt sic tz extremū locum vt al's declaratuz ē. ¶ Scđa ꝯcl'o ē hec. si duo corpora de scđo mō equalitatis oīo equaliter labant vnū ad calidū reliquū ad frigidum ꝯtinuatꝫ his lapsibus vsqꝫ ad mortem citius perueniet ad mortez corp⁹ qđ labit per frigidum. probatur. quia labitur continue deteriori lapsu. igitur ꝛc. pz ꝯña per scđam suppōnez. scđo per talez lapsum ad frigidū continue maior latitudo perfectionis operationū deperdit. igr ꝛc. pz ꝯña ꝛ assumptū silr. ¶ Tertio gradus preternaturalitatis cū quo non stat vita equal'r distat ab his ꝛ maiorē latitudinē ꝑternālitatis ꝯtinue acgrit corpus qđ labit ad frigidū ꝙꝫ qđ labit ad calidū. igitur ꝛc. ¶ Tertia ꝯcl'o. seqtur ꝙ duob⁹ corpib⁹ de scđo mō equalitatis oīo equal'r labētib⁹ vno ad calidū ꝛ reliquo ad frigidū citius fieret egrūz corp⁹ qđ labitur ad frigidum ꝙꝫ qđ labitur ad calidum. pz sil'r per tertiā suppōnem ꝛ per argumēta ꝓbantia ꝯcl'onē precedētē. ¶ Correlariū primū. pl⁹ distat a temperamento remissisimus calor cum quo non stat vita ꝙꝫ remissisima frigiditas cum qua nō stat vita ab eodez. vt pz intelligenti. ¶ Correlariū scđm. maior ē latitudo caliditatis cum qua stare pōt vita vltra tempamentū ꝙꝫ sit latitudo frigiditatis vltra tempamentuz cum qua stare pōt vita. pz ex precedēti. ¶ Correlariū tertiū. pl⁹ distat a tēpamento maxim⁹ gradus caliditatis cū quo stare pōt vita et sanitas ꝙꝫ maximus gradus frigiditatis cū quo ꝛc. ¶ Correlariū quartū. latitudo calitatis cuz qua stare pōt sanitas ē maior ꝙꝫ latitudo frigiditatis cum qua stare pōt ꝛc. sil'es conclusiones ꝛ correlaria inferantur de humiditate respcū siccitatis. ¶ Quarta ꝯcl'o. seqtur ꝙ complexio đ scđo mō equalitatꝫ non ē scđm mensurā gradualē ꝛc. media per equidistantiaz inter extrema totius latitudinis ꝛc. vt pz ex dictꝫ. ¶ Quita ꝯcl'o ē. ꝙ ipsa ē media per interclusionem ꝛc. ¶ Sexta ꝯcl'o. ꝑ intellectu aui. ē. ꝙ scđs modus equalitatꝫ ē medians inter extremas excellentias oīum qualitatuz ad opationes disproportionataꝝ. pz. qr in eo est equalitas et mensura q̄litatū optia ꝑ opationib⁹. excludit. n. oēs excellētias disproportiōatas ad operatōes. ¶ Correlariū ꝑmū ꝙ aliquā cóplexio distempata vel lapsa respectu equalitatis scđi modi est per equidistantiā media inter extrema totius latitudinis humane ꝯplexionis. pz. qr aliqua est taliter media ꝛ non equalitas secundi modi. igitur ꝛc. ¶ Correlariuz scđm latitudo colericitatis ꝛ sanguineitatis est maior ꝙꝫ latitudo flegmaticitatis vel melancolicitatis. ¶ Correlariū tertium. latitudo sanguineitatis ē maior ꝙꝫ latitudo colericitatis. ¶ Correlariū quartum. sanguineus in extremo intensiori sue latitudinis est calior colico in extremo intensiori sue latitudinis. Et infinita alia ex his possunt concludi.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primum negatur assumptum vt patet ex suppositione. ¶ Ad secundū conceditur consequentia ꝛ consequens. sed negatur illa alia ꝯña. extrema ꝛc. sūt pessima. ergo quanto aliqua complexio est ista minus participans tanto est perfectior. ¶ Ad tertiuz dicitur concedendo ꝙ lapsus ad. a. ꝛ lapsus ad. b. sunt equaliter mali. et vlterius dicitur ꝙ omnes lapsus equaliter mali scđm latitudinez perfectionis equaliter distant a temperamento nō tū necessario secunduz distantiaz gradualez qualitatum in quibus lapsus illi consistunt. ¶ Ad quartum dicitur concedendo conclusionez scilz ꝙ equalitas secundi modi non est per equidistantiaz media ꝛc. ¶ Ex quo sequit ꝙ soret platone existentibus omnino equaliter tēperatis ꝛ vtroqꝫ eorum equaliter labente. vno tamen ad calidum ꝛ reliquo ad frigidum. puta platone ad frigidum deueniet citius plato ad distēperamētuz ꝙꝫ sor. ¶ Ex quo sequitur vlterius ista conclusio. ꝙ sor. ꝛ plato. sūt equaliter tēperati omnino et velocius labitur a temperamēto pla. ꝙꝫ sor. ꝛ tamen pla. fiet tardius distemperatus. posito ꝙ sor. labatur ad frigidū ꝛ plato ad calidum: et pla. velocius: sed non tanta proportione: in quanto latitudo temperamēti est maior versus calidum extremuz ꝙꝫ versus extremū frigidum. ꝛ sequitur conclusio. vt patet intuenti. ¶ Ad quituz. s. ad auctoritatē auicen. qualiter ipsa sit intelligenda. patz ex dictis in questiōe

Questio. x

Queritur decimo vtrū si complexio indi ꝑmutetur ad complexionem sclaui vel econtra ad huiusmodi permutationē necessario mors vel infirmitas consequatur. ¶ Arguitur multipliciter ꝙ non. primo non minus adinuicez repugnant cōplexiones naturales contrarie ꝙꝫ cōplexiones contrariarum regionum inter se: sed cōplexionū contrariarū inter se adinuicez est possibilis transmutatio absqꝫ hoc ꝙ ad illaz permutationem necessario sequatur mors vel egritudo. ergo ꝛc. patz consequētia ꝛ maior. ꝛ minor pz. sil'r đ corpore colericissimo qđ in etate peraugmastica permutatur ad corpus veremēlicuz. ¶ Secundo principaliter sic arguitur. Ex permutatiōe climatis sclaui ad clima indi vel econtra ducitur sclauus ad tēperamentuz. ergo ꝛc. patz ꝯña quia ꝑ trāsitū ad temperamentuz non inducitur mors vel egritudo. ꝛ assumptū pz. quia complexio sclaui ꝛ indi. s. climatis sunt contrarie vt pono: ꝛ equipotentes. sed hmōi cōtrarijs concurrentibus generatur temperamētū inter illa. igitur ꝛc. pz consequentia cuz antecedente. Et confirmatur. quia quibuslz formis substantialibns eiusdez speciei siue eiusdē nature vl' sil'is conueniens est sil'e instrumētū. sed forme substantiales indorū ꝛ sclauorū sunt eiusdē speciei. vt pz. igitur ꝛc. ꝛ per consequens tēperamētū vni illoruz conueniens est conueniens alteri. tota consequentia est nota ꝛ minor. sed arguit maior. quia quibuscunqꝫ formis eiusdē speciei sunt conuenientes sil'es operationes. vt pz. sed non est possibile formas aliquas substantiales producere sil'es operationes nisi mediantibus sil'ibus instrumētis. igitur ꝛc. ꝛ per conseq̄ns instrumentum quo operatur forma indi est simile instrumēto quo operatur forma sclaui ꝛ suas producit operatiōes: qđ quidez instrumentum maxime est complexio. igitur ꝛc. ¶ Tertio pricipaliter arguitur. aliquis indus est flegmaticus. sed indi flegmatici ad sclauum colericum magna videtur conuenientia vel modica disconuenientia. igitur ꝛc. pz consequentia. quia inter quoscunqꝫ est disconuenientia modica facilis est transitus ꝛ permutatio. cum in habentibus simbolum facilis sit transitus. ꝛ patet assumptum consideranti.

In oppositum est aui. in littera.

In ista questione primo premittētur quedā notabilia. secūdo ponentur conclusiones de quesito.

Quantum ad primum Scienduz ē ꝙ varietas cōplexionis in corporibus humanis inuenta secunduz varietates climatū contracta est a principijs generatiōis. Sicut. n. in littera tangebatur alterius cōplexionis est sperma ꝛ sanguis ex quo generatur idus ꝙꝫ sit sperma ꝛ sāguis ex quo generatur sclauus: tuz qr ea ex quibus sunt generationis principia sunt alterius dispositionis. tū qr calor epatis ꝛ cordis ꝛ testiculoꝝ ꝛ totius est alteri⁹ mensure in indo ꝛ sclauo: tū etiā qr aer aliter alterat sperma ꝛ sāguinē in vno ꝛ aliter in alio. vt notū est. ¶ Ex quo sequitur hāc complexionū diuersitatē fore indo ꝛ sclauo naturalem ꝛ proportionalē. ꝛ ita proportionaliter intelligendū est de alijs. ¶ Secundo est sciendū vt etiā in littera tangebatur ꝙ ad hoc vt alicui corpori aliqua cōplexio sit sanitas non sufficit ipsam esse talis vel talis gradus vel tante intensionis: sed cū hoc requiritur ipam in corpore humano debitā habere dependentiā a spiritibus ꝛ humoribus tā secundum eorū quantitatem ꝙꝫ secundū eorum qualitatē. Et similiter dicendum est de naturali humido membroruz in quibus est ista complexio. non est. n. complexio corpori sanitas nisi pro quanto ipa mediante anima potest exercere ꝛ perficere omnes operationes: sed non potest nisi huiusmodi complexio taliter coniuncta fuerit debite quantitati spirituum ꝛ humorum. igitur ꝛ cetera. patet consequentia ꝛ assumptum intelligenti. Ex quo sequitur in casu fore aliquam complexionez distemperatam que tamen non est temperata calidior frigidior humidior vel siccior. patet vt circa litteram dicebatur de complexione colericissimi corporis ad senectutē peruenietꝫ ꝑ ōcidētiā ꝑmutata ad ꝯplōnē mēlicā. hui⁹. n. ꝯplexio aliqñ erit tāti gradus precise sicut tempata complexio

que tamen pro tunc erit distempata complexio. igitur ꝛc. ¶ Scđo sequitur. nõ quãlʒ complexionem distempatã nãliter eẽ simplicẽ vel compositã rõne sue intensionis vel remissionis. pʒ similiter de complexione iaʒ dicta. ¶ Ex q̃ se gtur tertio istam conclusionẽ in casu foꝛe ꝯcedendã. ꝙ cõplexio alicuius coꝛpis ꝯplexiõi tempate ꝯtinue fiet gradualiter ꝓpinquioꝛ: ꝛ tñ ista ꝯplexio erit cõtinue distempatioꝛ. qꝛ hmõi mꝉici ꝯplexio vsquequo erit eqꝛalis gradus cum tẽpato ꝯtinue erit eidem saltẽ in calido vicinioꝛ. ꝛ tñ continue hmõi cõplexio erit distẽpatioꝛ vt satis pʒ. Ex quo sequtur vlterius diuisionẽ ꝯplexionũ distemperataꝝ i quatuoꝛ simplices ꝛ quatuoꝛ ꝯpositas nõ sufficiẽter quãlʒ ꝯpꝉonẽ distempatã ꝯprehẽdere: nisi foꝛte dicatur ꝙ hmõi ꝯpꝉo distempata in gradu tñ eq̃lis tẽperate sit reductiue sub aliq̃ illarũ distẽpataꝝ ꝯprehẽdẽda sub ista. s. cũ q̃ maioꝛẽ hʒ cõuenientiã in opationibꝰ. vel foꝛte posset dici auctoꝛes solũ tetigisse ꝯpꝉones vt plurimũ eueniẽtes nõ ãt possibiles euenire. ¶ Tertio sciendũ. ꝙ duplr ꝯplexionẽ indi possumus imaginari ꝑmutari ad ꝯplexionẽ sclaui vel ecõtra. Primo mõ paulatine. scđo subito siue repẽtine. ꝛ ꝑ mutatõeʒ repẽtinã nõ intelligo solũ repentinã localẽ mutationẽ. ʒ ẽt subitum aeri frigido occursum: postq̃ʒ stetit in aere calido ꝛ ita silr intelligitur ꝺ paulatina. Verbi grã. si indus duceretur ad sclauonie clima ꝛ ẽt vsqʒ ad tale clima vterer debito regimine iter agentis. ꝛ cum foꝛet in sclauonia in camera poneret calidissima ꝛ nõ expõeret se aeri. ꝺinde paulatie assuefieret aeri sclauonie: q̃ʒtũcunq̃ʒ iste in breui tpe egisset iter de india in sclauoniam. ista tñ non diceretur repentina: sed paulatina mutatio. Si tñ se subito aeri exposuisset cum ibi fuisset: hãc mutatiõem bñ appellaremꝰ repentinã. ¶ Quarto sciendũ ẽ ꝙ climatũ quedã sũt ꝑ gradus suarum qualitatũ multũ distãtia. quedã vero paꝝ. pʒ h. Qđ autẽ supra dictum ẽ de ꝯplexione sclauoꝝ ꝛ indoꝝ. ẽt de oibꝰ aliis ab inuicẽ scđʒ suas dispõnes multũ distãtibꝰ ẽ intelligendum

Quantum ad secundũ

Sit hec prima ꝯclꝰo. ꝙ subita permutatio ꝯplexionis vnius climatis ad ꝯplexionem alterius climatis ab ea gradualit̃ multũ distãtis ẽ cã infirmitatis vel moꝛtis. ꝓbatur sic. Ois subita mutatio dispositiõis coꝛpis nãlis ẽ cã infirmitatꝭ vel moꝛtis. igr̃ ꝛc. pʒ ꝯña eo: ꝙ ꝯpꝉo vniꝰ climatꝭ ẽ coꝛpibus illiꝰ climatis nãlis vt tactum ẽ in prima suppõne. ꝛ pʒ assumptũ intelligẽti. ¶ Ex qua cõclusione seq̃tur hmõi ꝑmutatiõem nũquã foꝛe subito fiẽdã. ¶ Scđa ꝯclꝰo ẽ hec. ꝙ ꝑmutatio ꝯpꝉonis vniꝰ climatis ad ꝯpꝉonẽ alteriꝰ climatis ab ea paꝝ distãtis gradualiter ꝛ si repẽte fuerit facta nõ necessario ẽ cã infirmitatis vꝉ moꝛtꝭ. pʒ. qꝛ poꝉe ẽ hmõi climata ita paꝝ foꝛe gradualiter secũdũ suas q̃litates distãtia ꝙ ex hmõi permutatione solum intra latitudinem sanitatis fiet ꝑmutatio ꝯpꝉonis vt pʒ intelligẽti. igr̃ ꝛc. pʒ ꝯña cũ añcedente. ¶ Tertia ꝯclusio est hec: ꝙ ꝑmutatio ꝯplexionis vniꝰ climatis ad cõplexionẽ alterius climatis ab ea extremaꝉr multũ distãtis paulatine facta nõ neceario ẽ cã egritudinis vꝉ moꝛtis. imo põt eẽ cã melioꝛis acq̃sitionis sanitatꝭ. pʒ. nã q̃ʒ possibile ẽ vnã nãlẽ ꝯplexionẽ ad aliã ꝑmutari ab ea multũ distãteʒ paulatine sine hoc ꝙ coꝛpꝰ fiat infirmũ: tã possibile vr̃ de regiõe. ¶ Iteʒ non maioꝛ ẽ ꝑmutatio facta a ꝯplexiõe indi ad ꝯplexionem sclaui q̃ʒ sit mutatio fcã a pueritia in senectutem. ʒ scđʒ tolerat virtus absq̃ʒ infirmitate ꝛ moꝛte saltem vsqʒ ad primã senectutem. igr̃ ꝛc. pʒ ꝯña ꝛ assumptũ intelligẽti. ¶ Et ad intellectum hꝰ ꝯclꝰonis nõ dicit auicẽ. Indi nãq̃ʒ coꝛpꝰ cũ fiat quale scđʒ ꝯpꝉonem sclaui aut infirmabit̃ aut moꝛietur. sed dixit ad intellectum prime ꝯclꝰonis.

Ad argumenta

principalia. ¶ Ad primum pʒ ex dictis in q̃one qd sit dicendũ. ¶ Ad scđʒ di negãdo ꝯñaʒ. lʒ enim talibus ꝯ̃riis occurrẽtibus resultet ꝯplexio media scđm gradũ ꝛ equalis temperate ꝯplexioni i gradu vt satis ẽ possibile. nõ tamẽ illa erit huic coꝛpi tẽpata vel sanitas: imo eideʒ erit egritudo ¶ Ad cõfirmatiõem dr̃ ꝙ sicut foꝛma substantialis indi et sclaui sũt vere siꝉes ꝛ eiusdẽ speĩ: ita eis ꝯpetunt instrumenta scđm spẽm silia: que tñ sũt abinuicẽ scđʒ magis ꝛ minus: ꝑfectius ꝛ impfectiꝰ accñtaliter dr̃ia: sicut ꝛ opationes eorum: lʒ sint sibi inuicẽ cõsiderẽtes siꝉes in spẽ. Sunt tñ secũdum magis ꝛ minꝰ in perfectione accñtali differentes. vñ

lʒ tã indus q̃ʒ sclauꝰ intelligat sentiat ꝛ nutriat. differenter tñ ꝛ impfectius vnꝰ altero. vt pʒ intuẽti. ¶ Ad tertiũ principale dr̃ ꝙ magna ẽ dr̃ia cuiuslibet indi: quecunq̃ʒ fuerit eiꝰ nãlis ꝯpꝉo: ad quẽcũq̃ʒ sclauũ cuiuscũq̃ʒ fuerit ꝯpꝉonis ꝛ sic ñ ꝓcedit argumẽtũ. ꝛ sic ẽ finis q̃onis. Qđ XI

Queritur

vndecimo. vtrũ sit poꝉe reperire plura indiuidua oĩo consilis complexiõis. arguitur multiplr ꝙ sic. ¶ Primo. poꝉe ẽ plura eẽ coꝛpa ꝺ scđo mõ equalitatis. ʒ ꝛc. pʒ ꝯña. quia necessario si sũt duo coꝛpa ꝺ scđo mõ equalitatꝭ sunt oĩo siꝉis ꝯpꝉonis ex eo ꝙ hñt cõplexionẽ ꝑfectissimã que põt eẽ in spẽ humana ꝛ assumptũ ẽ satis notuʒ. ¶ Scđo poꝉe ẽ duo coꝛpa eẽ per calidum ꝛ humidũ a tẽpamẽto precise equaliter recedẽtia ꝛ hoc nãliter. igr̃ ꝛc. pʒ ꝯña. qꝛ quoꝛũcũq̃ʒ duoꝛũ ad aliquod tertiũ ẽ eadẽ hitudo illa iter se sũt similia. ꝛ pʒ assũptũ. qꝛ põt eẽ soꝛ. calidioꝛ ꝛ hũidioꝛ platõe ẽcedẽte a tẽpamẽto ꝑ calidũ ꝛ hũidũ. ꝛ siꝉr põt eẽ minꝰ calidus ꝛ humidus eodẽ. igr̃ ꝛc. pʒ ꝯña. qꝛ in quacũq̃ʒ latitudine diuisibili ẽ repire intẽsius ꝛ remissius: in eadẽ ẽ reperire equale: ꝛ assumptũ satis pʒ intelligẽti. ¶ Itẽ soꝛ. ꝛ platone parum lapsis a tẽpamẽto poꝉe ẽ tã soꝛ. q̃ʒ pla. reduci ad eundẽ gradum tempamẽti. igr̃ ꝛc. ꝯña nõ ẽ. ꝛ añs põt colligi de mẽte Hali. tertio tegni. ¶ Tertio ad pꝛĩcipale arguit̃. poꝉe ẽ cãs ꝓductiuas ꝯpꝉonis soꝛ. ꝛ ꝯpꝉonis pla. oĩo foꝛe siꝉes ꝛ ꝑ oĩa ꝯsiꝉr applicari ad eiꝰ gñatiõeʒ. sʒ hoc posito oĩo similes ꝓducerent̃ ꝯplexiões in soꝛ. ꝛ pla. igitur ꝛc. pʒ ꝯña. ꝛ añs nullam vr̃ includere repugnãtiam. minoꝛ ẽt pʒ. quia cãis oĩo cõsimilibus existẽtibus ꝯsimiles debet oĩo effectus produci. vt pʒ ex dictis philosophi nono methaphisice. ois eniʒ varietas in causatis prouenit ex varietate agentis. ¶ Quarto coꝛpus sanguineum in primo existens in etate iuuentutꝭ est calidius ꝛ humidius q̃ʒ coꝛpus temperatum in eadẽ etate ꝛ per decursum eiusdem per omnes suas etates fiet frigidius ꝛ siccius q̃ʒ iam est coꝛpus temperatũ. ergo erit quandoq̃ʒ precise equaliter calidũ ꝛ humidum sicut iam est coꝛpus temperatũ. sed pro tũc vr̃ esse perfecta similitudo complexionis huiusmodi ad ꝯplexionem temperati. quia nulla ꝓ tunc apparebit dissimilitudo esse. igitur ꝛc. ¶ Quinto ꝓ illo videtur auctoꝛitas auerrois. scđo colliget ꝺ duobꝰ gemellis. igitur ꝛc. ¶ Item pro illo videtur auctoꝛitas beati augustini i libro ꝺ ciuitate dei: quã allegat ꝯciliatoꝛ vbi augustinꝰ aucte Ypocratis dixit. duos fuisse gemellos similis complexionis in tãtum ꝙ quando vnus ridebat alter ridebat. ꝛ quando vnus letabat̃ alter letabatur. quãdo vnꝰ tristabatur alter similiter: ꝛ ita in aliis accidẽtibus anime.

In oppositum

est auicẽ. in littera cum dic̃. Debes autem scire ꝙ omne indiuiduum debet habẽre complexionem sibi ꝓpꝛiam solũmodo in qua aliud ei associari ẽ impossibile.

Respondendo

ad istam questionem. pꝛio premittẽtur preambula q̃dam. scđo respondebitur ad quesitum principale.

Quantum ad primum

Sciendum ẽ primo ꝙ per indiuiduum in proposito intelligendum est mixtum cõplexionatum perfectum existens vnuʒ numero per se ꝛ non indifferenter q̃olibʒ contentum sub aliqua spẽ. vel foꝛte possumus hoc restringere ad mixtũ aĩatũ. ¶ Secũdo est sciẽdum in quolʒ tali mixto duplicem reperiri vel inueniri cõplexioneʒ: vna dicitur complexio insequens foꝛmam. alia vero insequens materiam. Et per complexionem insequẽtem foꝛmam in ꝓposito non debemus intelligere complexionem insequentem dispõem ꝑncipii actiui sicut spermatis viri et spiritus gignitiui sicut nec per cõplexionem insequentem materiam debemus intelligere complexionem dependentem a dispositione pꝛincipii passiui sicut sanguis mẽstrui. ꝯpꝉo. n. sanguinea in indiuiduo reperta. ita reperitur quandoq̃ʒ dependentiam habuisse a dispositione sanguinis menstrui sicut spermatis: cum plerunq̃ʒ in omnibꝰ similetur magis fetus matri q̃ʒ patri: cum tamen illa complexio sit insequens foꝛmam vt satis patet. ¶ Dico secundo ꝙ non propter hoc dicitur aliqua complexio insequẽs foꝛmã. qꝛ post foꝛmã in mãʒ ꝓducatur cũ ab instanti gñationis ꝯ̃bi possit ꝙ aliquis sit sanguineus flegmaticꝰ ꝛc. que tamen dicuntur complexiones foꝛmas insequentes.

¶ Dico tertio ꝙ ꝓp h̄ dr̄ aliqua ꝯplo insequens formã. qꝛ scd̄m forme exigẽtiã q̃ ad illi⁹ ꝓductionẽ i mã ⁊ quo ad ei⁹ opari vl̄ opationem ꝓducit. ita ꝙ sine hac complexione nõ ꝓduceret hec forma in mã nec sine ista posset suas opationes debite ꝑficere. ⁊ hec est complexio resultans ex actiõe ⁊ passione qualitatum ꝯriaꝝ elementorum inter se. vt temꝑata sanguinea. ⁊ sic de alijs. ⁊ hmõi ꝯplexio oibus indiuiduis eiusdẽ spẽi ẽ silis scd̄m spẽm. notũ ẽ enim ꝙ in quolꝫ indiuiduo de humana specie ẽ humana ꝯplo. lꝫ sit in eis scd̄ꝫ magis ꝑfectũ ⁊ min⁹. nec ẽ poẽ alic⁹ indiuidui formam ab hmõi ꝯplexione absolui. notum ẽ eni ꝙ non põt eẽ hõ sine ꝯplexione qua ꝯseruatur ⁊ ꝑmanet hũana forma resultãte ex ꝓportione certa qualitatum primarum. ¶ Ecõtra võ ꝑ ꝯplexionem insequentẽ mã intelligere debemus ꝯplonem i indiuiduo nãliter repertam non necessario requisitaꝫ ad esse forme indiuidui illius in mã nec resultantem ex qualitatibus manifestis nec reducibilibus ad eas nec necessario ad optiones spẽi c⁹ est illud indiuiduũ requisitũ inclinãteꝫ formã ei⁹ ad ꝺterminato mõ agere vel pati aliquas opationes. ¶ Exẽpli grã. reperitur stomacus san⁹ abhorrens allium sicut stomac⁹ meus. dico ꝙ i h̄ stomaco ẽ cõplexio insequẽs formã per quã ꝯseruatur ⁊ per quã ꝯueniẽtẽ chilũ gñat ⁊ ꝯueniẽter nutrit. ⁊ pꝫ hmõi ꝯplonẽ esse ꝓductam in stomaco meo scd̄ꝫ exigentiã stõi ⁊ forme eius tã quo ad cõseruatiõem eius in mã q̃ꝫ quo ad opari ei⁹. Silr̄ in stõ sic signato ẽ dispõ ꝑ quã abhorret alliuꝫ vt venenum: ⁊ hec dispositio non ẽ in mã scd̄m exigentiaꝫ aĩe stõi mei qꝛ q̃ꝫtuncunq̃ꝫ in stomaco meo non foret ista dispõ per quã abhorret allium: non minus posset forma conuenienter in stomaco ꝯseruari. ꝺbite digerere ⁊ nutrire ⁊ sic de alijs. Ista igit talis dispositio dicit insequens mãm ad intellectum iam dictum. ¶ Ex q̄bus oibus colligi p̄nt plures differentie inter complexionem insequentẽ formã ⁊ ꝯplexionem insequẽtẽ mãm. ¶ Pria dr̄ia ẽ. qꝛ sine ꝯplone inseq̄nte formã non põt forma in materia conseruari. ꝫ sine cõplexione insequente materiã sic. ¶ Scd̄a dr̄ia est ꝙ complexio insequens formã. est scd̄m spẽm silis omnibus indiuiduis eiusdẽ spẽi. ꝯplexio võ insequẽs mãm n̄. ¶ Tertia dr̄ia est. ꝙ p̄ncipales suas opationes operatur forma per complexionem insequentẽ formã nõ ãt per complexionem insequentẽ mãm. et plures alie differẽtie p̄nt addi. vt pꝫ intuenti.

3º ¶ Tertio p̄ncipaliter sciendũ ẽ ꝙ preter qualitates manifestas concurrentes ad gñationem mixtorum concurrunt qualitates occulte nõ reducibiles in qualitates mãifestas sicut occulte celestes influentie vel occulte dispõnes mãe rõne quarum dereling p̄nt in mixtis gñatis adhuc eiusdeꝫ spẽi varie occulte dispõnes ad agendum vel recipiendum determinatas opatiões quas mediantib⁹ illis occultis dispositionibus p̄nt ꝓducere forme illoꝝ mixtoꝝ tanquã mediantibus instr̄is. verbi grã expresse expimur aliquos homines sanguineos qui rõne ꝯplonis resultantis ex qualitatibus manifestis deberent eẽ largi qui tñ naturaliter iclinãtur ad furãdum vel aliquid tale ꝯmittẽdũ: manifestũ ẽ ꝙ h̄ nõ põt reduci ad qualitates manifestas. ꝫ reducit ad celestem influentiã vel aspectũ qui cuꝫ qualitatibus mãifestis concurrebat ad gñationẽ mixti huius ⁊ preter complexionem resultantem ex manifestis qualitatib⁹ derelinquit occultam ꝓprietatẽ taliter illud inclinãtem quã dicere debemus eẽ qualitatẽ de scd̄a spẽ qualitatis que solet naturalis potentia vel ipotẽtia noiari. ¶ Item expimẽto videmus aliquem sanguineum iuueneꝫ abhorrere naturaliter venerea ⁊ totaliter ipsa fugere: qꝺ nõ põt reduci nisi ad talẽ proprietatem siue ꝯplexionẽ quã dicimus ꝯplonem seu dispositionem insequẽtem materiã que iõ dicitur insequẽs mãꝫ quia est principium ocultũ ⁊ non distincte cognituꝫ. vl̄ qꝛ non ꝓducta scd̄m principalem forme exigentiam. vel quia multotiens acquirit rõe occulte dispõnis exñtis i materia gñationis sicut in spermate vel sanguine menstruo. sicut ꝺ multis casatis vel familiis que a principio gñationis contrahunt dispositiones per quas tandẽ cadunt in tineã aut podagram aut aliquid hmõi cum tñ oẽs sint eiusdem com

4º plexionis insequentis formã vel similis. ¶ Quarto p̄mittendum ẽ ꝙ eẽ duo indiuidua oio consimilis complexionis potest dupliciter intelligi vel quo ad complexioneꝫ isequentem materiam ⁊ formam simul vel quo ad complexionem insequentem formam tantum. exempla satis patent.

Quantum ad secundũ Sit hec p̄ma conclusio possibile ẽ reperire plura indiuidua oio silis complonis insequentis formã. Hanc ꝯclusionem ꝓbant argumenta facta ante oppositũ. 1º

¶ Secunda ꝯclusio est hec. nullã repugantiã naturalem includit plura fore indiuidua ꝯplonis omnino eiusdẽ tam insequentis formaꝫ q̃ꝫ mãm. ꝓbatur primo quia qua ratione de pluribus indiuidus eiusdem speciei illud esset repugnãs. illa eadẽ rõne de oibus q̄runcunq̃ꝫ spẽrũ idiuiduis. Sed arguit ꝙ nõ. qꝛ nõ repugnat ignẽ simplicem vnũ fore alteri oio similẽ nec vnã aquã alteri. ⁊ sic de singulis ⁊c̄. ¶ Itẽ nõ repugnãt agẽtia ꝯcurrentia ad generationẽ fortis fore silia oio ⁊ matie ꝯsilr̄ applicata ⁊ matiã fore oio ꝯsimilit dispositã. igit ⁊c̄. pꝫ ꝯña ⁊ assumptũ itelligenti. ¶ Itẽ nõ video ꝙ ex illo sequat ꝯdictio nec aliq̄d ꝯ nãlia p̄ncipia. iõ ⁊c̄. 2º

¶ Tertia ꝯclo seq̄tur ꝙ poẽ ẽ duo vl̄ plura idiuidua eiusdem spẽi tam scd̄m ꝯplexionẽ insequentem formã q̃ꝫ scd̄m ꝯplexionẽ insequentẽ materiã fore oio ꝯsimilia. ꝓbatur. qꝛ qꝺ nullã icludit repugnantiã naturalẽ est nãliter poẽ. sed hoc est tale vt ex p̄cedentis ꝯclonis ꝓbatione est oñsum. igit ⁊c̄. 3º

¶ Quarta ꝯclo ponit pro itellectu Auic. ⁊ est ꝙ valde difficile ⁊ raro vel nunq̃ꝫ eueniẽs ẽ ꝙ duo idiuidua oio tam scd̄ꝫ ꝯplexionẽ insequentẽ formã q̃ꝫ scd̄ꝫ ꝯplexionẽ insequentẽ materiã sint silia. pꝫ. qꝛ dissimilitudo ꝯplexiõis isequẽtis materiaꝫ ꝓuenit ex varietate circũstantiaꝝ cũ q̄bus ꝯcurrunt p̄ncipia gñatiõis ad generationẽ sed raro vel nũq̃ꝫ eueniẽs est qꝺ hmõi gñatõis p̄ncipia cũ oio eisdẽ vel ꝯsimilibus circũstãtijs ꝯcurrant. igit ⁊c̄. pꝫ ꝯña ⁊ assumptũ pro p̄ma parte pꝫ. ⁊ ꝓ scd̄a silr̄. qꝛ dato ꝙ sanguis mẽstruus ⁊ sperma forent oio consilia adhuc forte celestis aspectus nõ eẽt silis aut tp̄s simile aut mod⁹ ꝯcursus cãrũ aut locus aut aliqꝺ hmõi q̃ oĩa h̄nt hmõi cõplexiones isequẽtes materiã variare. igr̄ ⁊c̄. tota ꝯña pꝫ cũ añte ⁊ ad sensum illius ꝯclonis videt dixisse Aui. cũ dixit. debes aũt scire ꝙ oẽ idiuiduũ hꝫ ꝯplexioneꝫ sibi solũmõ ꝓpriã in qua aliud ei associari est ipoẽ. 4º

¶ Sed ꝯ tertiã ꝯclonem arguitur. quia datis duobus indiuiduis talibus seq̄t vnum eẽ idem alteri. ꝓbatur. qꝛ que in oibus ꝯueniũt nullã vidẽtur hẽre dr̄iam. p̄ᵐ ar̄ᵐ

¶ Secundo. quia tunc cõcept⁹ idiuidualis vni⁹ illoꝝ eẽt cõcept⁹ alterius. ¶ Quecũq̃ꝫ eniꝫ duo sũt ꝑfecte silia q̄cq̄d est silitudo vni⁹ est silitudo alterius. ꝯñs tñ vr̄ impoẽ. qꝛ tunc ꝯceptus nãe singularis esset cõis plurib⁹. 2ᵐ

¶ Tertio seq̄t ꝙ nõ quodlꝫ indiuiduũ hẽret nãliter quintũ modum equalitatis. qꝛ sor. ⁊ pla. oio silibus sor. respectu pla. nõ hꝫ istũ modũ eq̄litatꝭ. dispõ. n. sor. non ẽ sic sorti eq̄litas ꝙ foret pla. inequalitas. et econtra. iõ ⁊c̄. 3ᵐ

¶ Ad p̄mũ illoꝝ dr̄ negãdo ꝯñam ⁊ dr̄ ꝙ illa oio ꝯueniũt ꝓut ꝯueniẽtia ẽ idẽ ꝙ silitudo. ⁊ distinguit ꝯ disconueniẽtiã q̃ idẽ est ꝙ dissilitudo ipsa tñ differũt nũero. vñ ꝓp̄e loquendo differre nõ distinguitur ꝯ ꝯuenire. sed ꝯtra eẽ idẽ ꝫ de hoc ꝑtiet ad methaphysicũ. Ad p̄ᵐ arᵐ

¶ Ad scd̄m dr̄ ꝙ ꝯcept⁹ q̃ ꝯcipit sor. cum oibus ꝯditionib⁹ intrinsecis p̄cise ꝓprie non ẽ indiuidualis qꝛ ꝑ illum p̄nt plures hoies concipi. Ad 2ᵐ

¶ Ad tertiũ dr̄ a q̄busdã ꝯcedẽdo ꝯñs ⁊ ꝯñam. lꝫ illud sit difficile reperire. ¶ Alit dr̄ ꝙ lꝫ sor. ⁊ pla. forẽt. oio ꝯsilis ꝯplonis. ꝯplo tñ sor. nõ est eq̄litas pla. nec eꝯ. Sicut enim ꝯplexio sor. sic preparauit mãm pro inductiõe forme sortꝭ. ꝙ nõ pla. ita ꝯplexio sor. ẽ per se taliter ꝯueniẽs sor. ꝓ suis opationibus ꝙ non forme pla. ⁊ ecõtra. sicut si ꝑ possibile mã gñationis sor. ⁊ materia generationis pla. ꝓ eodẽ istãti fuissent prepate ꝑ ꝯplexiones oio similes in mã gñatõis sor. fuisset producta forma sor. ⁊ non pla. ⁊ econtra: qꝺ nõ fuisset nisi qꝛ quãtuncunq̃ꝫ fuissẽt omnino dissimiles: talit tamen conueniebat hec complexio huic forme ꝙ non illi ⁊c̄. ¶ Et si queratur vnde prouenit hmõi diuersitas. dicit ꝙ non ex alio nisi quia sicut forma ista non est illa: ita conuenit sibi hoc ꝙ non illud ⁊ hoc inuestigari habet plene super libro de generatione ⁊ hoc forte intellexit auicen. dum dixit. debes ãt scire ⁊c̄. nec nisi sic intellexisset oporteret h̄ facere difficultatẽ illã de ꝯplexione inseq̄nte formam ⁊ de ꝯplone iseq̄nte mãꝫ. ¶ Ad q̄rtũ negat ꝯña sicut pꝫ intelligenti. ꝙ dictum est. Ad 3ᵐ

Ad argumenta p̄ncipalia pꝫ solutio ex his que dicta.

Questio XII

Queritur duodecimo vtrum in genere mẽbroꝝ nostri corporis cutis sit maxime membrum tempatum. Et arguitur multipliciť ꝙ non. qꝛ tempamentum maius vnius mẽbri arguit perfectionem maiorem. sed non ẽ cutis inter cetera membra nr̃i corporis pfecti⁹ mẽbrũ. igiť ⁊c̃. pꝫ ꝯñ̃a ⁊ maior cũ membra nr̃o corpis scd̃ꝫ suas perfectiões inter se nullã hẽant drĩaꝫ nisi rõne suoꝝ tẽperamẽtoꝝ. ⁊ mior satis pꝫ. cum cor ⁊ alia membra pñcipalia sint pfectiora cute. Silr̃. qꝛ sic se vr̃ habere mẽbrũ tẽpatius ad min⁹ tẽpatum sicut indiuiduũ tẽperati⁹ ad indiuiduũ min⁹ tempatum sed ẽ notũ ꝙ tẽpati⁹ indiuiduũ ẽ pfectius. igr̃ ⁊c̃. Silr̃ sicut hõ tempat⁹ ẽ regula ad graduandũ alios hoies in suis ꝯplr̃onibus ita cutis alia mẽbra nr̃i corpis. ¶ Scd̃o si q̃stio foret vã hoc maxime foret. qꝛ in ea eẽt tact⁹ melior. ꝫ ar̃ ꝙ non. quia cutis ẽ substãtialiter terrestris cũ sit ꝯposita ex ptibus neruosis ⁊ ꝯtexta sed neruus ẽ frigidus ⁊ siccus. igr̃ ⁊c̃. ¶ Tertio. multa sunt mẽbra nostri corpis in qb⁹ tact⁹ ẽ pfectior q̃ꝫ in cute. igitur ⁊c̃. pꝫ ꝯñ̃a ⁊ assumptũ pꝫ de ore stõi qd̃ ẽ maxime sensitiuũ ⁊ alij exẽplificant de capite virge. ꝫ illud exẽplũ ẽ turpe.

¶ Quarto. qꝛ non aliter vr̃ se habere cutis hois ad hoieꝫ q̃ꝫ cutis aliorum animalium ad ea. sed aliorum non ẽ cut⁹ mẽbrum maxime temperatum. ergo ⁊c̃. pꝫ ꝯñ̃a cum antecedẽte. ¶ Quinto. cutis ẽ maxime debile mẽbrũ igitur ⁊ maxie distempate cõplr̃onis. ꝯñ̃a tꝫ eo ꝙ fortitudo virtutis inseqtur tempamentũ. ⁊ assumptũ pꝫ cum cutis recipiat toti⁹ corporis superfluitates. membra ãt debilia recipiũt a fortioribus. ¶ Sexto. qꝛ cutis assumpta in cibo pb̃et nutrimentuꝫ mlr̃icum ⁊ viscosum ⁊c̃. igitur ⁊c̃.

In oppositum est aui. in lr̃a. quia ponit cutẽ eẽ maxie ꝓpinquã equali ad pondus. Ex hmõi aũt propinquitate arguiť complexionis temperamentum vt colligi potest in littera.

Primo oportet quedam preambula p̃mittere ⁊ quedam notabilia. secundo conclusiones de quesito.

Quantum ad primũ sciendũ ẽ vt tãgebatur circa lr̃am ꝙ cutis ẽ duplex. quedaꝫ exterior que diciť imen ⁊ ẽ soluꝫ corporis cooperimentũ. Quedam ãt est cutis intriseca ꝯtexta ex ptibus nerueis ⁊ ad quã terminãtur vene minute et artarie portantes sanguinẽ ⁊ spũm. vt dr̃ in lr̃a. ⁊ de hac est sermo in questione. ¶ Scd̃o ẽ sciẽdum ꝙ vt ꝓposito spectat duplr̃ dr̃ aliqd̃ mẽbrũ alio tempati⁹. primo tempamẽto debito ⁊ ꝓportionato ad opationes. qꝛ. s. melioꝝ ⁊ perfectioꝝ opationũ ꝓductm̃ sicut dicimus cor eẽ perfectius mẽbrũ q̃ꝫ os ⁊ hoc dicim⁹ ꝓprie tempamẽtũ iustitiale. scd̃o dr̃ aliquod mẽbꝝ nr̃i corpis alio tẽpatius qꝛ q̃tũ ad mẽsurã suaꝝ qualitatũ hꝫ ꝯplr̃onẽ inter extrema nr̃i corpis magis refractam vel mediã: qualiter dicerem⁹ carnẽ eẽ tempe ratiorem cerebro: non qꝛ sit ꝓductiua pfectionũ opationũ sed qꝛ magis refracta sit ꝯplr̃o sua ⁊ magis ad medium tendens inter ꝯplexiones mẽbroruꝫ ꝯrioꝝ nr̃i corpis q̃ꝫ ꝯplr̃o cerebri ⁊ huiusmodi tempam̃tũ est quedam similitudo vel figmentum temperamenti ad pondus.

Quantum ad secundũ articuluꝫ sit hec prima conclusio. cutis nõ ẽ inter cetera mẽbra nr̃i corpis tempatissimuꝫ mẽbrũ tempamento primo mõ dicto. pꝫ per plura argumẽta adducta añ oppositũ. ¶ Scd̃a conclusio. cutis est inter cetera mẽbra nr̃i corporis tẽpatissimũ mẽbrũ tempamẽto sũpto scd̃o modo. pꝫ. qꝛ inter oium mẽbroꝝ nostri corpis ꝯplexiones magis media ẽ ꝯplr̃o cutis. vt declaratum ẽ i littera. igiť ⁊c̃. pꝫ ꝯñ̃a ⁊ assumptũ silr̃. ¶ Ex ista ꝯclusione. sequiť ꝙ non quodlꝫ maius tẽpamentuꝫ in gñe mẽbroꝝ arguit maiorẽ pfectionem. pꝫ ex dictis. ¶ Tertia conclusio. ꝓbabiliter poniť a quibusdã ꝙ perfectioris sensus tactus ẽ cut⁹ q̃ꝫ aliqd̃ alioꝝ mẽbroꝝ. pꝫ qꝛ in ea vidẽtur excellẽtie q̃litatũ tangibiliũ magis refracte vl̃ saltẽ q̃litates que sunt ꝓportionate opatiõi tactiue. igr̃ ⁊c̃. ¶ Quarta ꝯclr̃o poniť ꝙ lꝫ ita sit stat tñ mẽbꝝ aliqd̃ eẽ acutioris sẽsus. qꝛ. s. cute intensius sentire. pꝫ de ore stõi oculo. capite v̓ge. id ⁊c̃.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primuꝫ satis pꝫ solutio ex dictis in questione. ¶ Ad confirmationem primã pꝫ similiter solr̃o.

¶ Ad scd̃am dicitur. ꝙ lꝫ graduentur cõplexiones membroꝝ in cõparatione ad cutim sicut aliorũ hoium in ꝯparatione ad tẽperatuꝫ: hoc tamen non arguit ipam esse perfectioreꝫ. sed scd̃m suas dispositiões mediã esse. ¶ Ad scd̃m pñcipale dicitur ꝙ lꝫ ratione sue cõplexionis inate sit cutis terrestris: non tñ est hmõi per ꝯplexioneꝫ innataꝫ ⁊ influẽtẽ silr̃. ¶ Ad tertiũ principale satis pꝫ in questione. ¶ Ad quartũ dicitur negando silr̃itudinem illã nisi forte intelligatur de cute exteriore hois. ¶ Ad quintũ dicitur negando assumptũ. s. cuti esse maxime debilẽ. vel concesso illo negãda est ꝯñ̃a. ⁊ hoc loquendo de tẽperam̃to scd̃o modo dcõ. ¶ Ad vltimũ dicitur concedendo cutiꝫ mortuã esse terrestrẽ. hic autẽ est sermo de viuente. vel saltem ꝙ non repugnat ꝙ idẽ mẽbruꝫ. vt cibus vno modo graduandũ ẽ iter cibos. qd̃ tñ vt operationum ꝓductiuũ est aliter in genere mẽbroꝝ graduandum.

Questio. XIII

Queritur decimotertio. vtruꝫ reperibilis sit aliq̃ medicina temperata. ⁊ arguiť ꝙ non. ¶ Primo quelꝫ medicina ingrediens corp⁹ nostruꝫ patitur a calore nostro passione corruptiua. igitur quelꝫ medicina est contraria corpori humano ⁊ per ꝯñ̃s ñ est sibi tẽparata. pꝫ ꝯñ̃a ⁊ maior colligitur in littera ex dict⁹ Aui. describentis medicinã tẽperatã. Sed volum⁹ ꝙ tunc per calorẽ qui i corpore hũano existit patietur ⁊c̃. ⁊ patꝫ minor quia inter sola contraria vertitur actio ⁊ passio corruptiua vt colligitur p̃io de generatione. ¶ Secundo pricipaliter sic. non est possibile aliquã medicinã fore totalis cõplexionis alicuius corporis conseruatiuã. igitur ⁊c̃. pꝫ consequentia. quia non dicitur medicina tẽperata respcũ vni⁹ determinati mẽbri aut pluriuꝫ. sed respectu ꝯplexionis totius. ⁊ arguiť assũptuꝫ: quia eiusdẽ corporis mẽbra sũt cõtrariaꝝ cõplexionũ. sed quodcunq̃ꝫ est conseruatiuũ vni⁹ contrarioruꝫ est corruptiuuꝫ alterius. igitur ⁊c̃. tota consequentia pꝫ cũ antecedente. ¶ Tertio ad principale arguitur. sic. nulla potest esse medicina actualiter oiuꝫ mẽbrorũ nostri corporis conseruatiua. igitur ⁊c̃. pꝫ ꝯsequentia quia si non posset eẽ actualr̃ talis igitur nec potentialiter. ⁊ assũptũ arguitur. quia si esset aliqua talis ipsius ad quecunq̃ꝫ mẽbra nostri corporis eadẽ foret habitudo. sed quorũcũq̃ꝫ plurium ad aliquod tertium est eadẽ habitudo: illa inter se sunt similia. ergo omnia membra nostri corporis forẽt inť se similia. qd̃ non est ratõale. ¶ Quarto quãtũcunq̃ꝫ fuerit medicina temperata ipsa est exiccatiua nostri corporis. igitur ipsa non est temperata. patꝫ consequentia ⁊ assumptuꝫ quia si medicina est tẽperata. igitur per ipsam conseruatur calidũ naturale nostri corporis. ⁊ per cõsequẽs vigoratur. sed calidum vigoratum fortius exiccat humidũ naturale. igitur ⁊c̃. pꝫ consequentia cũ antecedente. ¶ Et confirmatur. quia calidũ naturale simul cuꝫ calore medicine tẽperate potentius est ad corrũpendum frigiditatẽ contrariaꝫ q̃ꝫ se solo. igitur ceteris paribus plus de ipsa erit potẽs corrumper̃. sed sicut plus de frigiditate corrumpitur. ita plus inducitur de caliditate. igitur ⁊c̃. tota consequentia pꝫ cuꝫ antecedente. ¶ Quinto. medicina temperata quantunq̃ꝫ actualiter talis posset a corpore q̃ꝫtuncunq̃ꝫ tẽperato sentiri. sed omne qd̃ ab alio sentitur agit i illud. ergo medicina tẽpata ageret in corpus quãtuncũq̃ꝫ temperatũ: ⁊ per cõsequens alteraret. talis enim actio non videtur nisi alteratio quedam. ¶ Vltimo pro isto sunt due auctoritates. prima colligitur primo ⁊ secundo de simplici medicina ꝙ d̓ ratione medicine est alterare corpus. secunda colligitur quinto colliget. melius est tribuere temperantiam cibo ⁊ distẽperantiam medicine. ⁊ idem videtur colligi de mente auic. secunda fen. primi. capitulo d̓ eo qd̃ comeditur ⁊ bibiť. vbi distinguens inter medicinam ⁊ cibum videtur velle medicinam operari a qualitate. operari autem a qualitate ẽ agere ⁊ alterare qualitate manifesta. igitur ⁊c̃.

In oppositum est auicen. in littera.

In ista questione erunt duo articuli. In primo premittentur quedam distinctiones ⁊ suppositiones. In secundo respondebitur ad quesitum.

Quantum ad primum. Sit hec p̃ma distin-

ctio. ꝙ medicinā tempatam possumus cōsiderare duplr̄. s. actualiter ⁊ potentialiter talem. Exemplum primi. vt hō tē patus hoi tempato. Exemplū scđi. vt iacinct⁹ aut capilus veneris vt aliꝫ exemplificāt. ¶ Secūda distinctio ē. ꝙ du plr̄ possum⁹ imaginari aliquid corp⁹ nr̄m calefacere: aut in frigidare ⁊c̄. s. intensiue ⁊ extēsiue aut q̄ātitatiue ⁊ gradualr̄ Exēplū primi. vt cib⁹ tempatus dr̄ corpus nr̄m quantitati ue calefacere reponēdo. s. in nobis sanguinez ⁊ spūꝫ q̄ sunt corpa calida q̄ātūcūq̄ nō fiat p ipa in corpe calor intēsior q̄ pri⁹. imo iuxta h̄ foret ɔcedēdū lactucaꝫ ⁊ papauer cor pus nr̄ꝫ calefacere. Exēplū scđi. vt piper calefacit nos. s. ca liditatē intēdēdo vltra gradū caloris p̄exñ. ¶ Ad ppositū cū dicim⁹ tēpatā medicinā nō calefacere: calidā vo sic. intelligim⁹ de calefactiōe scđo mō dcā. ¶ Tertia distictio est. ꝙ medicinā tēpatā ɔseruare corp⁹ nr̄m possum⁹ duplr̄ imaginari. Primo ꝙ ipm in eadē latitudie ⁊ eiusdē latitudi nis situ vel gradu ɔseruet siue pmanere faciat ipꝫ nullo mō alterādo ꝫ solū alterātib⁹ resistendo ⁊ eius pmutationē p hibēdo. Scđo ꝙ ipꝫ alteret itra tñ extrema sue latitudinis ɔseruādo ⁊ ei⁹ exitū ad extrema phibēdo. Totum satis pꝫ. vterq̄ illoꝝ modoꝝ ab auctorib⁹ dr̄ ɔseruatio. ¶ Quarta distinctio ē. ꝙ q̄dā ē medicina ɔseruatiua p se ⁊ q̄dā per accidens. p se dr̄ q̄ per pncipiū ei⁹ intrinsecū nāliter inclia tur: p accidēs vo q̄ nō vt vestis. Et iterū quedā p manifestā q̄litatē h̄ facit. vt capilus veneris. q̄dā vo p occultam: vt iacit⁹. hic āt maxie ē sermo de bis q̄ bec a māifesta qualitate opantur ⁊ h̄ p se. ¶ Quita distinctio ē. ꝙ dupliciter dr̄ aliqd vel aliq̄ medicina ɔseruare mēbra nr̄i corpis. prio quidem immediate. scđo vo mediate. s. ɔseruando aliquid a q̄ imediate toti⁹ vel oium mēbroꝝ ɔplo reseruat. ¶ Prima suppō ē. ꝙ a spū cordis sup totuꝫ influēte ⁊ sanguine totius corpis ⁊ cuiuslibꝫ mēbri nr̄i ɔplexio ɔseruatur. h̄ supponitur nūc ⁊ declarabitur ifra caplo de mēbris. ¶ Secūda suppō. seq̄r ꝙ qcqd ē ɔseruatiuum h⁹ spūs vel hui⁹ caloris cōis a plurib⁹ taliter appellati est humani corpis conseruatiuū. pꝫ. q2 qcqd ē ɔseruatiuum prioris est ɔseruatiuū posterioris via dependētie. ¶ Tertia suppō ē. ꝙ i q̄cunq̄ latitudine abinuicē gradualr̄ diuisibili vl' in q̄ distantia nō repugnat inueniri extrema in eadē nō repugnat mediū inueniri. pꝫ enim ꝙ transiens de extremo in extremū talis latitudinis transit per mediū. ¶ Ultimo q̄ātū ad hoc sciendū ē. ꝙ de tēpantia ⁊ gradibus mediciaꝝ due inuente sūt positiones. vna ponēs ꝙ ois medicina alicui corpi tēpata ē. tēperata cuilꝫ: ita ꝙ sicut medicia tēpata eēt ɔseruatiua tēpati si eidem fuisset d̄bite approximata ita foret ɔseruatiua colerici ⁊ flegmatici si eis d̄bite aproximaref. Silr̄ sicut camomilla debite tēpato approximata calefaceret ipm in primo respectu pprij temperamenti. ita approxiata colerico aut flegmatico ipsum calefaceret in primo respectu proprij temperamenti. ⁊ sic de aliꝫs. ¶ Secunda vero positio. ponit ꝙ medicina tempata ē soli corpi tempato tempata: ⁊ ꝙ oē corp⁹ tēpato calidius infridaref a medicina tempata sibi ɔuenient approximata: ⁊ oē eodē frigidi⁹ calefieret. sic camomilla ponif corp⁹ tempatū calefacere in primo. corp⁹ tñ tempato calidius in scđo nō calefieret a camomilla. sed potius frigefieret tm̄ q̄ātum distat ab ea: ⁊ ita pportionalr̄ intelligēdū ē de aliis. que aūt istaꝝ positionū sit tenenda et q̄ nō videbif infra cuꝫ disputabitur sup illo caplo de eo qđ comeditur ⁊ bibitur.

Quantum ad scđm penes vtranq̄ istaꝝ positionū sit hec prima ɔclusio. Possibile ē inueniri medicinā tēperatā actualiter talē istam ɔclusionē voluit Hali. scđo de simplici medicina. Ex aī idē. Dabilis ē medicina ɔseruatia corpis humani in latitudine sue ɔplexionis ⁊ nullaten⁹ versus extrema illius alteratiua. igr̄ ⁊c̄. ɔñā videtur nota ex qđ nominis medicine tēperate. ⁊ assumptum pꝫ de hoie tēperato alteri in ɔplexione simili. ¶ Item reperibilis ē medicina actualiter talis calefactiua humani corporis ⁊ silr̄ ifrigidatiua. ꝫ dabilis ē medicina inter hec extrēa media. s. cōseruatiua: pꝫ ɔñā. ⁊ assūptū silr̄. Itē dabilis ē medicina oio in suo calore gradualr̄ silis complōni pla. vel for. igif ⁊c̄. pꝫ ɔñā ⁊ assumptū p idē: q2 datur intensior ⁊ remissior. igitur. ⁊c̄. ¶ Scđa ɔclusio pncipalis ē ꝙ dabilis ē. medicina tēperata potentialiter talis. pbatur. q2 dabilis est medicia q̄ in corpore tēperato ad actū reducta corpus temperatum i sua nāli dispōne conseruat non inducēdo qualitateꝫ excedentē nālē eius dispōnem scđm aliq̄ extremitatū. igr̄ ⁊c̄. pꝫ ɔñā ex quid nois medicine tēperate posite in lr̄a. ⁊ patꝫ assumptū vt supra. q2 reperibilis ē medicina v̄sus extremū calidius permutās. silr̄ versus extremū frigidi⁹. igr̄ ⁊c̄. ɔñā tꝫ pbabiliter. ¶ Tertia ɔclō. licꝫ ita sit vti pcedentes asserunt ɔclusiones. nulla tñ istaꝝ medicinaꝝ tēperatarū siue fuerit actualiter siue potentialiter talis: est imediate conseruās ɔplexionez totius humāi corporis cui approxiatur: et cuiuslibet partis ei⁹. pꝫ primo d̄ medicia actualiter tali. q2 nō imediate ɔseruat nisi per silitudinez quā hꝫ ad ɔseruandum. ꝫ ipsa nō hꝫ actualez silitudinez ad totius conseruabilis q̄ālibet partē. vt pꝫ satis cū sint ipius ɔseruabilis partes valde distinctaꝝ ɔplexionuꝫ. igr̄ ⁊c̄. Tota ɔñā pꝫ cū aīte. Silr̄ aī de medicina potētialr̄ tali. q2 non cōseruat nisi ad actū reducta. ꝫ ipsa sic reducta nō ē silis cuilꝫ mēbro nostri corporis. igr̄ ⁊c̄. pꝫ ɔñā ⁊ assūptū silr̄. ¶ Quarta ɔclusio. seq̄tur ꝙ quelibꝫ talis medicina solū mediate ɔseruat cuiuslꝫ mēbri nr̄i corporis ɔplexiōem pꝫ. q2 actualiter conseruat ⁊ nō imediate vt argutū ē. igif ⁊c̄. ¶ Modus āt ɔseruatiōis talis est: si fuerit medicia actualiter talis erit silis calori nr̄i corporis siue spūi ⁊ sāguini quē ɔseruabit ⁊ hmōi aūt calor fluēs super totū corp⁹ hꝫ ɔseruare totū. Silr̄ si fuerit talis in potētia reducta ad actū ɔseruabit calorem iā dcm̄ toti⁹ ɔseruatiuū. Ex quo pꝫ ꝙ q̄ātūcūq̄ꝫ non sit illa cuilꝫ mēbro silis: ipsa tñ est totius ɔseruatiua. ¶ Pꝫ scđo non cuiuslibꝫ mēbri fieri ɔseruatiōeꝫ per silia actualiter i gradu ⁊ i forma Sed q̄liter ista ppositio sit intelligēda videbitur infra.

¶ Quinta ɔclusio penes primā opinionē. Nulla temperata medicina in eo ꝙ tēpata reducta ad actū in aliquo corpore ē illius corpis alteratiua intra vel extra latitudinē. pꝫ q2 alias nō eēt tēperata. Itē q̄libet medicina tēperata cuiuslibet corporis ē ɔseruatiua. Itē pcise taliter est tempata vni qualif alteri cuicunq̄. Si igif vni⁹ esset alteratiua eēt alteratiua cuiuslꝫ. Notū āt ē ꝙ non est alteratiua cuiuslꝫ. q2 alif oē corp⁹ posset permutare extra latitudinez suā. igr̄ ⁊c̄. ¶ Et forte penes istā viā pbabiliter possum⁹ imaginari ꝙ medicina temperata iteri⁹ assumpta ɔuertif in vaporē toti ⁊ oibus ptibus pportionalez habentē in se ptes difformes toti proportionabiles sicut imaginamur in cibo temperato. Sed illa difficultas p nunc transeat. ¶ Sexta conclusio. penes scđaꝫ opinionē. aliq̄ medicina temperata est ad intra latitudinez temperamēti cū fuerit reducta ad actuꝫ gradualiter corporis temperati calefactiua vel infridatiua ¶ Hec ɔclusio pbaf. q2 latitudo tempamenti vel tempantie humane corporis corrñdet latitudini tempantie medicine. q2 aliter foret corpus tempatū cui nō esset medicina tēperata vel ecōtra. ꝫ in latitudine tempantie corporis est reperire extremū calidius ⁊ extremū frigidi⁹. igif ⁊c̄. pꝫ ɔñā. q2 medicina exñte in extremo remissius calido tempamenti approximata corpi in extremo calidiori exñti alterabit necessario illud v̄sus extremū min⁹ calidum ⁊ eɔ̄. igr̄ ⁊c̄. vt pꝫ intuenti. ¶ Septima ɔclō seq̄tur ad hec. penes istam positiōem scđam repibilis est medicina tempata alicui⁹ corpis tempati ad actū reducta nullatenus calefactiua aut infrigidatiua ⁊ sic de aliꝫs. pꝫ. q2 ex quo latitudo tempantie corporis corrñdet latitudini tēpantie medicine possibile ē corpori temperato approximari medicinā temperataꝫ exñteꝫ in situ latitudinis sue correspondēte situi in quo ē illud tēperatum corpus in latitudine temperantie. igif ⁊c̄. pꝫ consequentia ⁊ assumptum similiter. quare ⁊c̄.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad pmum dicif concedendo q̄ālibet medicinam temperatam potentialiter talem pati. ⁊ negaf consequētia. cuꝫ dicitur ergo nulla ē medicia tempata. Nō enim dicitur medicina temperata q2 nunq̄ alteret nec alteretur sicut nec cibus. sed ideo quia ad actum reducta ɔseruat. ¶ Ad scđm dr̄ negādo assumptum ⁊ conceditur membra nr̄i corpis eē ɔ̄riaꝝ cōplōnuꝫ ⁊c̄. ⁊ negatur minor ista. qcquid ē vnius contrarioꝝ conseruatiuum est alteri⁹ corruptiuū ⁊c̄. eadē eni celestis influentiā ē ɔ̄rioꝝ ɔseruatia. Similiter calor cordis ɔ̄rioꝝ mēbroꝝ. Nec hoc repugnat de his que vt agētia vlia ad istos effect⁹ pducēdos vl' ɔseruādos ɔcurrunt. Sicut etiā in argumento negatur ꝙ omne alterius conseruatiuum sit simile illi. licet bene econtra.

¶ Ad tertiuz dicitur negando assumptum. ⁊ cū arguitur ꝙ oium mēbroꝝ nostri corporis ad illam foret eadē hītudo. dicit̄ concedēdo. s. tanq̄ conseruabilis ad ꝯseruandum et ita in hac denoiatione sunt omnia mēbra similia que ē esse conseruabile. ¶ Ad quartū dicitur ꝙ medicina tempera-ta vigorat calidū natura ad suas operationes naturales ꝓducendas. ⁊ negatur ꝙ calidū magis vigoratum magis cō-sumit. sicut pȝ in colerico ⁊ in tēꝑato. vel dr̄ ꝙ sicut magis exiccat ita melius restaurat. Uel negat̄ ꝙ magis exiccet: qꝛ ēt per medicinam tēꝑatā disponit̄ humidū. vt pȝ. ⁊ per idem pȝ ad confirmationem. ¶ Ad quintū. qualiter sit sen-sibilis ⁊ qualiter non satis pȝ. ¶ Ad auctoritatē Galiēi dr̄ ꝙ de ratione medicine est alterare corpus. lȝ nō quod-libet. ⁊ hoc quo ad scd̄am pōnem: quo vero ad primaȝ in-telligitur de medicina distēꝑata. ¶ Ad auctoritatē auer. dicitur ꝙ voluit raro ⁊ difficulter reperiri medicinā tēꝑa-tam: frequēter asit ⁊ facilius cibum: vel ꝙ magis imutātur corpora a medicinis q̄ȝ a cibis. ¶ Ad auctoritatē aui. dici-tur ꝙ non omne operans a qualitate alterat. sed bene alte-rat vel cōseruat. aut ꝙ loquitur ibidem de medicina distē-perata:

Questio XIIII

Queritur decimo quarto. vtrum distinctio compl'onum distempatarum po-sita in lr̄a ab aui. sufficient̄ sit posita sic ꝙ sub ea oēs complexiones distempate comprehendātur. Et arguitur multipliciter qꝛ non. ¶ Primo stat aliq̄ȝ ꝯpl'onē distēꝑatā eē que tamē non ē calida nec frigida respectu tempate nec humida nec sicca. igitur ⁊c̄. tȝ ꝯn̄a ⁊ assumptū arguitur. pri-mo. qꝛ moriens ex febrē per resolutionem pōt eē in gradu sue complexionis oio equalis tempato. igr̄ ⁊c̄. tȝ ꝯn̄a eo ꝙ tunc erit distempatus non calidus nec frigidus. ⁊ silr̄ ꝺ ali-is. vt pȝ. igr̄ ⁊c̄. ¶ Scd̄o. possibile ē complexionez flegma-tici in primo ꝑmutari ad complexionē colerici absq̄ȝ hꝰ ꝙ ꝑ mutetur ad tēꝑamentum. ergo poſſe ē aliquā fore distempataȝ ꝯplexionem que nec erit calida nec frigida ⁊c̄. assumptū sa-tis pȝ. ⁊ ꝯn̄a arguitur. qꝛ sit sor. flegmaticꝰ in primo qui in hora. grā argumenti. permutet̄ ad colericū in primo ꝑ ꝓcessum vniformē absq̄ȝ hoc ꝙ fiat aliquādo temperatus i me-dio instanti hore erit sor. distempatus. ⁊ tn̄ ꝓ tunc non erit calidus nec frigidus nec humidus neq̄ȝ siccus respcū tem-pati. vt seqtur ex casu. igr̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a ⁊ assūptū silr̄. Tertio ad principale sic arguit̄. aliqua est egritudo complexional que nec ē calida nec frigida nec humida nec sicca. igit̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a. ⁊ assumptū ar̄. qꝛ color exn̄s in cristallina ⁊ visionez impediens ē egritudo complexionalis eo ꝙ ē egritudo: cū per se immediate impediat visionem. ꝙ tn̄ sit complexiona-lis. pȝ. qꝛ nec ē ꝯpōnalis nec vnitatis. igit̄ ⁊c̄. sed ꝙ non sit egritudo calida nec frigida ⁊c̄. pȝ satis itelligenti. ¶ Consi-militer ꝑ oia argui pōt ꝺ duritie. mollitie. asꝑitate ⁊ lēitate. Nā per mollitiē imediate ⁊ sensiblit̄ ledūtur oꝑationes os-sis. vt oꝑatio sustētatoria. aut oꝑatio dentis. vt notū ē. ⁊ iō dentis vl' ossis mollities pōt eē egritudo. ꝫ vt notū ē. non ē egritudo calida nec frigida. igr̄ ⁊c̄. tota ꝯn̄a ē nota cū an̄te ¶ Forte diceretur ꝙ ē reducibilis ad qualitates primas cū duricies ⁊ mollities sint due. ¶ Contra. per ideȝ asperi-tas ⁊ lenitas non pn̄t esse egritudines per se: cuius opposi-tum ponunt auctores. ⁊ arguit̄ ꝯn̄a. qꝛ asperitas ⁊ lenitas ita ꝯueniēter reducūt̄ ad qualitates primas sicut duricies ⁊ mollicies. vt dȝ videri scd̄o de gn̄atione. Item persuade-tur ꝙ asperitas pōt eē egritudo. qꝛ per eam immediate sēsi-biliter ledūt̄ oꝑatiōes viuēt̄. iō ⁊c̄. ¶ Quarto ad pricipale arguit̄ sic. q̄ȝ poſſe ē ꝑ dispōnem vel complexionez insequē-tē formā ad intellectum supiꝰ positū ꝑfici oꝑationes ⁊ silr̄ ledi. tam poſſe ē ꝑ complexionē insequētem mām ipas per-fici ⁊ silr̄ ledi. Ponatur igr̄ in eē ꝙ stante tēꝑamento ꝯple-xionis inseq̄nt̄ formā stet ꝯpl'o insequēs māȝ imperficiēs oꝑatiōes sicut supra declaratū fuit eē poſſe. ⁊ pȝ tunc corpꝰ fore ꝯpl'onis distēꝑate: qꝛ ꝯplexionis oꝑationes ledentis ꝙ tn̄ i eo nō sit distēꝑantia calidi frigidi humidi vel sicci sa-tis pȝ ex casu. iō ⁊c̄. ¶ Quinto dolor ē egritudo ꝯpl'onalis ⁊ tn̄ nō ē aliq̄ iā dictaꝝ. igr̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a. ⁊ mior ⁊ maior ar̄. ꝙ enim dolor sit egritudo. arguit̄. qꝛ dolor ē imediata cā sin-copis siue ꝓstratōis ꝟtutis. igr̄ ē imediata cā lesionis ope-rationis sensibilis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ē egritudo. pȝ ꝯn̄a ⁊ assumptuȝ satis. ꝙ ēt sit ꝯpl'onalis. pȝ. qꝛ nec ē egritudo ꝯpōnalis nec vnitatis. iō ⁊c̄. ¶ Sexto arguit̄ sic. plures sunt distempan-tie cōposite q̄ȝ enumerate in lr̄a ab Aui. igit̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a ⁊ as-sumptū ar̄. qꝛ aliqua ē distempantia calida ⁊ frigida ⁊ hanc nō ponit auic. igit̄ ⁊c̄. ꝯn̄a nota ⁊ arguitur maior. Primo qꝛ moriens ex febre per resolutionem hȝ egritudinem calidā cum sit febriens ⁊ humidū moriētis ē frigidum respcū pro-prij temperamenti. igit̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a cum an̄te. ¶ Septimo: qꝛ a tiriaca noua simul in mēbris nostri corporis inducitur adeq̄te distēꝑantia calida ⁊ distēperātia frigida. igitur ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a ⁊ assumptū. qꝛ idē mēbꝝ scd̄ȝ se totū ab ea stupefit. ⁊ calefit. ꝫ nō stupefit nisi qꝛ frigefit. igr̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a cū an̄te.

Oppositum ponit Aui. in littera ponēs predi-etam distinctionem tanq̄ȝ bonaȝ et sufficientem:

In ista questione erunt duo articuli. in pri-mo videbitur de principali quesito. In secūdo videbit̄ dif-ficultas tacta in sexto principali. an. s. sit poſſe in eadē parte simul esse distemperamenta contraria. s. distemperamentū calidum ⁊ frigidum.

Quantum ad primum premittā prio preambula q̄-dam. scd̄o conclusiōes de quesito. ¶ Premittēdū igit̄ prio ꝙ distempantia pōt esse duplex. s. naturalis ⁊ preter natu-ram. Et ꝑ distempantiā naturalē intelligo illā per quā pōt mēbꝝ vel corpꝰ in oꝑtiones sibi debitas: que tamen lese et imꝑfecte ꝯueniunt respectu oꝑationum ꝯuenientium a tē-peramento. vt dispositio qua quis ē sanguineꝰ vel colericꝰ ecōtra per distempantiā preter naturā intelligo illam per quā corpꝰ vel mēbruȝ impeditur vel ledit̄ in oꝑationibꝰ si-bi debitis. vt febriens aut frigidus preter naturaȝ aut ali-quid tale ⁊ de vtrisq̄ȝ istarum pōt eē sermo in questione. ¶ Scd̄o ꝑncipal'r ꝑmittendū ꝙ ad hoc ꝙ aliqua ꝯplexio sit alicui corpi tempamentū vel sanitas non sufficit ipsaȝ eē talem vel talem in gradu. sed cum hoc requiritur debita ꝺ-pendētia eius a spiritibus hūoribus ⁊c̄. vt supra alias ꝺcla-ratum ē. ¶ Ex quo pȝ ꝙ non vbicunq̄ȝ est complexio gra-dual'r tempata. ibi ē ꝯplexio tēꝑata: immo potest esse tempe-ramēto multū lapsa. Sicut enim ꝓpter defcm̄ gradus req-siti ad tempamentū efficit̄ complexio distēꝑata ita ꝑꝑ defe-ctū aliaꝝ circūstātiaꝝ. ¶ Tertio principal'r ꝑmittēdū oēȝ illā dispōnem eē egritudineȝ per quā imediate ⁊ ꝑ se ledūt̄ oꝑationes viuentis. Et hoc colligitur tertio de accn̄ti. Et pōt hec descriptio verificari tam de distempantia natura-li q̄ȝ ꝺ distēꝑantia ꝑter nām. Quelȝ enim distēꝑantia nālis ꝑ quā sensibl'r oꝑationes ledunt̄ respectu tempati pōt esse egritudo ⁊ dicitur egritudo simpl'r. Similiter queȝ distem-rantia ꝑter nāȝ ꝑ quā imediate sensibiliter ledūt̄ oꝑatōes: dr̄ egritudo ⁊ egritudo vt nūc. hoc satis visuȝ ē prio tegni.

Tunc sit prima ꝯcl'o. Possibile ē aliq̄ȝ eē distēꝑanti-am complexionalē que nec ē calida nec fri-gida nec humida nec sicca. taȝ nāliter q̄ȝ ēt preternāliter ta-lem. Hanc conclusionem quo ad ꝯplexionem preternatu-raliter talē deducit primū argumentum ante oppositū ad-ductum. Quantum vero ad distemperantiam nāliter taleȝ deducit scd̄ȝ argumētū an̄ oppositum adductū. ¶ Itē pos-sibile ē ꝯplexionem gradualiter equalē tempamento nō fo-re tēꝑatā. igr̄ ⁊c̄. pȝ ꝯn̄a ⁊ assūptū argutū ē. ¶ Ex ꝯclusiōe sequitur primo aliq̄ȝ distempantiam egritudinaleȝ nō plus imo minꝰ gradualiter distare a tempamento q̄ȝ aliqua certa data neutralitas distat ab eodē. ¶ Seq̄t̄ scd̄o aliq̄ȝ neutra-litatē plꝰ gradual'r a sāitate distare q̄ȝ distet ab eadē egritu-dinalis distēꝑantia certa data. ¶ Sequit̄ tertio ꝙ nō iter q̄ȝlibet egritudinem ⁊ sanitatē sibi oppositaȝ gradual'r me-diat neutralitas. ¶ Correlariū aliud. nō q̄lȝ distēꝑantia cō-plexiōalis ē simplex vl' ꝯposita. ¶ Correlariū aliꝺ. latitudo ꝯplexionū distēꝑataꝝ nō corr̄ńdet latitudini medicinarū. ¶ Aliꝺ correlariū. Nō cuiuslȝ ꝯplexionis distēꝑate redu-ctio ad tēꝑamētū fit neccario ꝑ ꝯ̄ria intēdētia vl' remittētia gradū ꝯpl'onis reducēde. ¶ Ex isto pȝ vlterius eandē cō-plexioneȝ iā nō esse nāleȝ sanitatem vel tempantiaȝ que tn̄ pꝰhꝰ erit tēꝑantia ⁊ tn̄ ista ꝯplexio nō itendit̄ nec remittitur ¶ Et infinita quasi ex his sequūt̄ que nunc dimittātur. Et nota istum casū fore optimū ad ońdendum ad sanitatem fo-re per accn̄s motum. ¶ Secunda conclusio ꝑncipalis est. Possibile ē aliquā fore distempantiā q̄litatiuā q̄ nō ē ꝯplo

nalis. ¶ Hec ꝯclo arguit̃ ꝑ. q꞉ color in cristallina exñs ꝛ vi
sionē impediens est huiusmodi. ¶ Secundo. q꞉ molicies
ossis vel dētis ledens vel ipediēs ē hm̃oi. ¶ Tertio. quia
grauitas membri debitum eius motū ipediens ē vel eē po
test hm̃oi. igr̃ ꝛc̃. ¶ Ex ista ꝯclone. ꝛ eius ꝓbatione seqtur
p̃mo non quál ꝫ distēpantiaꝫ eē ꝯplexionalem ꝯpōnalem
vel vnitatis. pꝫ. q꞉ ista distempantia coloris ē hm̃oi. ¶ Se
cūdo seq̃t ꝙ nō quelibet sanitas est complexionalis cōposi
tionalis vel vnitatis. pꝫ. q꞉ diafaneitas i cristallina debite
existens ē hm̃oi. Sequit̃ tertio. non quálibet distempantiā
fore a sibi ꝯrio formaliter remouibilem. q꞉ non albedo a ni
gredine: nec grauitas a leuitate. ¶ Tertia ꝯclo. possibile ē
aliq̃ꝫ corꝑis vel mēbri distempantiā eē qualitatem nō mā
festam. pꝫ. q꞉ possibile ē talem eē malā ꝯplexionem insequē
tem mãꝫ. igr̃ ꝛc̃. pꝫ ꝯsequentia ꝛ assumptum supra declara
tum est. ¶ Ex ista cōclusione plura adduci p̃nt correlaria.
¶ Quarta ꝯclo. pōle ē aliq̃ꝫ actiōeꝫ lesā eē egritudinē vel
eꝯ. ꝓbat̃. q꞉ pōle ē dolorē eē egritudinē. sed quilibꝫ dolor
ē actio lesa. igit̃ ꝛc̃. pꝫ ꝯñia et minor. ꝛ arguit̃ maior. q꞉ ꝑ do
lorē imediate ipediri pōt ꝛ sensibilit̃ ledi viuent᷒ opatio. igi
tur ꝛc̃. pꝫ ꝯñia et assūptū ꝓbat̃. q꞉ dolor immediate ꝓsternit
v̾tutem. igr̃ ꝛc̃. tꝫ ꝯñia quia ꝓstratio virtut᷒ ē accidens ꝛ as
sumptū sat᷒ pꝫ. Non eni mediāte ꝯplōne h̄ operatur dolor
ꝫ potius ecōtrario: ꝙ tñ ꝓstractio v̾tut᷒ sit accidens ꝓbat̃.
q꞉ ē res preter nãm ꝛ non est egritudo nec causa. igit̃ ꝛc̃. va
leat q̃ꝫtū pōt. ¶ Itē dolor costernendo maxime ledit opati
ones imediate. ¶ Itē dolor offuscat sensationem: ꝛ h̄ ime
diate: q꞉ q̃cūq̃ꝫ alio ꝺducto h̄ faceret q꞉ fortior motus ꝛc̃. ꝫ
hm̃oi offuscatio ē lesio sensatiōis. igr̃ ꝛc̃. ¶ Ex hoc sequit̃
ꝑ aliq̃ꝫ egritudinem eē accñs. ¶ Sequit̃ scḋo ꝙ distictio
rei preter nãꝫ in egritudinē cãꝫ ꝛ accidens nō ē necãrio tā
quā realr̃ distinctoꝝ ꝫ solū rōne. ¶ Seq̃t tertio aliq̃ꝫ egri
tudinem eē in aia subiectiue quia dolor ē hm̃oi. ¶ Sequit̃
quarto aliquā egritudinem fore qualitatem spūaleꝫ. q꞉ do
lor ē hm̃oi. ē eni sēsatio siue act᷒ q̃ aia dr̃ sētire. Infinita ex
his sequūt̃. ¶ Quinta ꝯclusio ē. ꝙ diuisio posita in lr̃a ab
aui. ꝯplexionū distēpataꝝ in simplices et ꝯpositas non est
vl̃r ꝯprehēdēs oēs ꝯplōnes distēpatas. hec ꝯclo euidēter
sequit̃ ex ꝯclusionibus p̄cedētibus. ¶ Sexta ꝯclo ꝙ diui
sio ab aui. in lr̃a posita sufficient̃ ꝯprehēdit oēs distempan
tias manifestas cōplōnales a complōne tempata gradua
lit̃ recedētes pꝫ. q꞉ ois ꝯplexio manifesta siue ꝑ qualitates
manifestas a tempamento gradualiter recedēs vel recedit
per calidum vel ꝑ frigidū ꝛc̃. vt pꝫ intuenti. ¶ Ex quo pꝫ
ad saluandū Aui. ꝛ alios auctores innuentes predictam di
uisionē necesse ē solū ponere istā diuisioneꝫ distēpataꝝ cō
plexionū manifestarū a tempata ꝯplexione gradualiter re
cedētium. et per ly ꝯplexionaliū remouet̃ instantia facta de
colore ꝛ grauitate. tales. n. non sunt distempantie cōplexio
nales. lꝫ bñ qualitatiue: q̃ꝫuis multotiēs auctores appellāt
eas complexionales. tunc enim per complexionales intelli
gimus qualitatiuas. Per hoc autem ꝙ dictum ē manifesta
rum remouetur instantia adducta de complexione distem
pata insequente materiam quā dicere possemus non eē cō
plexionalem. ꝫ est quedam occulta qualitas. vt supra ostē
sum ē. ¶ Et ꝑ hoc ꝙ dicebat̃ gradualit̃ distantium a tēpa
mento remouet̃ prima ꝛ scḋa instantia ante oppositum ad
ducte. tales eniꝫ lꝫ sint distemperantie non tamen gradua
liter distantes a temperamento.

QUANTUM ad secundum articulū p̃mitto prio di
stinctiones ꝛ notabilia quedam. scḋo
ponam ꝯclones de quesito. ¶ Sit igitur hec prima distin
ctio ꝙ iuxta cōem modum loquēdi medicoꝝ. duplicit̃ con
uenit aliquod membrū infrigidari vel distēpari in frigido
p̃mo. s. intensiue q꞉ in eo fit frigus intēsius gradualr̃ q̃ꝫ pri
us erat aut q̃ꝫ eē debeat et caliditas remissior. scḋo extensi
ue vel quantitatiue. q꞉. s. in ipso spūum et sanguinis est quā
titas minor q̃ꝫ prius erat aut q̃ꝫ esse debeat. prima dicitur
friditas vel infridatio positiua. scḋa vero p̃uatiua. q꞉ nō ē
friditas nisi per p̃uatiōeꝫ talis rei calide vt notuꝫ ē. ¶ Cō
silr̃ per oia dici pōt de calefactione. duplr̃ eni pōt aliquod
mēbꝝ calefieri vel distempari in calido. quia intēsiue. s. ac
quirendo gradum intensiorē ꝛc̃. et extensiue vel quātitati
ue. s. per positionem maioris q̃ꝫtitatis spūum et sanguinis.
¶ Scḋa distinctio est. ꝙ duplr̃ pōt dici aliquis calor intē
siue distempatus alicui corpori vel mēbro. p̃mo in compa
tione ad tempamētū illi corpi vel mēbro conueniens tp̃e
sanitatis. scḋo in compatione ad q̃ꝫtitateꝫ in humidi existē
tis i illo mēbro vl̃ corpe actualr̃. Exēplū p̃mi. vt in colico
effimerante. Exemplū scḋi vt in moriente ex febre per re
solutionem iā multū infridato dicimus calorē fore excessi
uum: nō in compatiōe ad mēsurā illi corpi ꝺbitā tempore
sanitatis. ꝫ respectu humidi pauci ꝓtūc in illo corpe actua
liter exñtis. ¶ Tertia distinctio ē. ꝙ duplr̃ cōtingit aliqḋ
mēbrū fieri humidius. s. qualitatiue ꝛ quantitatiue. qualita
tiue. s. acquirēdo gradus qualitatis que dr̃ humiditas. q̃ꝫti
tatiue vero acqrēdo corpus humidū. ꝛ hoc iteꝝ pōt eē du
pliciter. s. subalit̃ ꝛ accidentalr̃. siue madefactiue. totuꝫ sat᷒
pꝫ. ¶ Quarta distinctio ē. ꝙ duplr̃ dr̃ mēbrū exiccari. scilꝫ
gradualiter vl̃ q̃litatiue. ꝛ ꝑ deꝑditiōeꝫ corꝑis hūidi: siue
humectātis accñtalr̃ vl̃ subaliter. ¶ Tunc sit prima ꝯclo.
pōle ē idē mēbꝝ sil̃ infrigidari itēsiue ꝛ extēsiue calefieri et
eꝯ intēsiue calefieri ꝛ extensiue siue q̃ꝫtitatiue infrigidari.
p̃ma ꝑs h᷒ ꝯclonis ar̃. nā ethic᷒ cū curatur itēsiue ifridat̃:
ꝛ tñ extensiue falefit per multitudinē spūuꝫ ꝛ sanguinis in
eo. igi ꝛc̃. pꝫ ꝯñia ꝛ assūptū silr̃. scḋa pars pꝫ econtra: qñ ac
quirit̃ ethica. ¶ Correlariū seqtur. ꝙ pōle ē in aliquo mē
bro adequate sil̃ eē egritudinē calidā siue distēpamentuꝫ
caloris intēsiue: ꝛ tñ in eodē esse extensiue distempamentū
frigidū. pꝫ ꝑ in ethico tertie spēi. itē in asclitico vel tipani
tico intense febriente ē hm̃oi distēpamentū. igr̃ ꝛc̃. ¶ Cor
relariū scḋm. hm̃oi distēpamēta talr̃ sumpta nō sunt sibi i
uicem ꝯria. ¶ Scḋa ꝯclo. pōle ē in aliquo corpe vel mē
bro adeq̃te eē morbū frigidū siue distēpamentū fridum re
spectu propriꝫ tpamēti illi᷒ corꝑis in q̃ tñ ē distempamētū
calidū respcū hūidi q̃ꝫtitatiui mēbroꝝ illi᷒ corꝑis. pꝫ. quia
in moriente ex febre ꝑ resolōnem ē morbus frigidus. q꞉ i to
to ē friditas maior q̃ꝫ prius fuit ꝛ q̃ꝫ sibi ꝯueniat tp̃e sanita
tis. ꝫ tñ tale corp᷒ ē febriens ꝛ ꝑ ꝯñs calm̃: nō tñ calitate in
tensiori q̃ꝫ fuit tp̃e sanitatis: ꝫ q꞉ caliditas illa ē suo hūido
multū r̃soluto ꝛ paucificato excellēs siue excessiua ꝛ dispro
portionata. ¶ Correlariū p̃mū. hm̃oi distempamenta iam
dicta nō sūt sibi inuicē ꝯria. ¶ Correlariū scḋꝫ ē ꝙ non iō
caliditas in moriente ex febre per resolutioneꝫ ē p̃ter natu
ram. q꞉ per intensionem sui gradus nãle tēꝑmentū h᷒ febri
entis excedat. sed q꞉ hūido febriētis excessiua ꝛ disꝓpor
tionata exñs hūidū illud exterminat. ¶ Consil̃es ꝯclones
oio poni p̃nt de humectatione ꝛ exiccatiōe quas gr̃a breui
tatis omitto. ¶ Tertia ꝯclo. pro mente auic. in lr̃a ē ꝙ im
pōle ē eidem corpi vel mēbro adequate ieē distempamē
tū calidū per gradualē excessum caloris et frigidū ꝑ gradu
alem excessum frigiditatis respectu tempamēti ad iusticiaꝫ
vel tempamenti propriꝫ. ¶ Ad probandū āt istā ꝯcloneꝫ
sufficiant auctoritates auic. in lr̃a. Iteꝫ q꞉ plures q̃ꝫ q̃tuor
essent distempatie ꝯposite. Iteꝫ qua rōe hoc posset esse p̃
ter naturaꝫ posset ēt eē naturaliter. ꝛ sic posset eē aliqḋ cor
pus in quo naturaliter eēt caliditas ꝛ frigiditas maior q̃ꝫ
in tempamento qḋ non appet rōnale. ad hoc enim toleran
dum plura difficilia sequerent̃. Itē ad probandū ꝙ nulle
due q̃litates ꝯrie intensiores medio gradu possint eē in eo
dem adequate sufficiāt media q̃ tetigi in tractatu de inten
sione et remissione formarum. Similis cōclusio potest po
ni de distempamento sicco ꝛ humido ad intellectum datū
vt pꝫ intuenti. ¶ Sed contra istam conclusionem arguit̃.
q꞉ si frenetico det̃ opiū freneticus intense infridatur. q꞉ stu
pefit ꝛ tamē intense febrit. ¶ Similiter tyriaca noua totuꝫ
calefac̃ ꝛ totū stupefac̃. igr̃ ꝛc̃. ¶ Tertio i asclitico febriēte
ē morb᷒ calidus. ꝛ tñ i eo ē distempamtū fridū ex quo i eo
multiplicant̃ superfluitates aquositates ꝛ ventositates.
¶ Quarto. quia possibile est aliquem stupefactum esse in
toto ꝛ tamen ipsum esse febrientem. igit̃ ꝛc̃. ¶ Quinto pro
illo videtur auctoritas Galieni. scḋo de accidenti. dicētis
ꝙ q̃ꝫuis sit incredibile morbos contrarios esse simul illud
tñ non est impossibile. ¶ Ad primū dicit̃ ꝙ opium datum
frenetico stupefacit ꝑmiscēdo se spiritib᷒ aialibus q̃re red
dūt incōuenieēs instr̃ꝫ sensationis: vel forte extinguēdo ma
gnā spūum q̃ꝫtitatē: vl̃ forte ip̃rimēdo aliquā q̃litatē dispro
portionatā ad sensationem. et sic ꝺ aliꝫs multis q̃ multū sūt
ꝓbabilia. ¶ Ad scḋm de tyriaca dicitur similiter. ꝛ similit̃
de filonio. talia enim stupefaciunt vel quia medicine frigi

de in eis existentes in vaporem conuerse ꝑmiscentur spiri-
tibus: vel qꝛ generant complexionez vel ꝓportionez quã-
dam qualitatum sensationi disproportionataꝝ: ꝗ̃tũcunqꝫ
in ista ꝯplexione vel ꝓportione domietur caliditas. ⁋ Ad
tertium dicitur ꝙ in asclitico ẽ soluz morbus calidus ꝑ gra
dualem intensionem calitatis non autem frigidus per intẽ
sionem gradualez frigiditatis. lꝫ sit ibi distemperamẽtum
frigidum per ꝑuationem spũum ⁊ sanguinis. ⁊ hec ẽ cã qua
re multiplicat ventositatez. ⁋ Ad quartũ dꝛ ꝙ stupefactꝰ
in toto ⁊ febriens non ẽ stupefactus per intensionez frigidi
tatis in eo vltra ꝓprium tempamentuz: sed ꝓpter minorẽ
ꝗ̃titatem spũuz in toto. vel forte ꝓpter vaporosum hũidũ
corpulentie spũuz multum mixtum. vnde spũs redditur in
cõueniens instrm̃ sensationis vt supra tactum est.

Ad argumenta principalia. ⁋ Ad primũ ⁊ scdm̃ pꝫ solutio per dicta in
questione. ⁋ Ad tertium dicit̃ negando ꝙ color in cristal-
lina sit egritudo complexiõalis. lꝫ ꝯcedatur ꝙ sit egritudo
qualitatiua. ⁊ cum arguitur ꝙ ẽ egritudo ⁊ non compõna-
lis nec vnitatis. igitur ẽ cõplexiõalis: negatur ꝯña. nisi for-
te per egritudinez cõplexionalez itelligamus qualitatiuã. ⁊
sic itellexerunt auctores cũ diuiserunt egritudinem i ꝯple-
xionalez cõpõnalem ⁊ vnitatis. per ꝯplexionalẽ i tellexerũt
ẽt qualitatiuã. Et cõsilr dicitur ad argumẽtuz de duritie et
mollitie. Argumẽtũ tñ de asperitate aliter soluẽduz ẽ. qꝛ di
cendum est istã fore egritudinẽ cõpõnalez. ⁊ non est quali
tas nisi valde cõiter sumpta: mõ quo dicimus figuram eẽ q̃
litatem ⁊ raritatẽ: non eni hmõi dñr qualitates: nisi qꝛ con-
creta illoꝝ terminorum ꝑdicant̃ in quale. ⁋ Ad q̃rtum pꝫ
solo modo simili. ⁋ Ad quintũ similiter pꝫ per cõclusiões
positas in questione. Et similiter ad sextuz. dicit̃ eni ꝙ non
oio stupefit membrum a tiriaca. qꝛ ab ea frigefiat vt dictũ ẽ
supra questione ꝑdicta. ⁋ Questio. XV.

Q Ueritur xv. vtꝝ possibile sit aliquaz distẽ
perantiã eẽ simplicẽ. Arguit̃ mul
tiplicit̃ ꝙ nõ. ⁋ Prio auctoritate auic. i littera dicẽ
tis ꝙ caliditas maior ꝗ̃ oꝫ reddit corpꝰ sicciꝰ ꝗ̃ oꝫ. ⁋ Se
cundo ad varietatẽ ꝓprie materie sequitur varietas ꝓprie
forme et econtra. sed actiue qualitates sunt proprie forme
passiuarum ⁊ econtra passiue ꝓprie materie actiuarum. igit̃
⁊c̃. pꝫ ꝯña ⁊ assumptũ colligit̃ de mente pħi quarto methau
rum. ⁊ auero. quinto libro colliget. ⁋ Tertio sicut se hꝫ cali
ditas ꝑter naturaz ad siccitatẽ ꝑter naturaz: sic naturalis ad
naturalem ⁊ ecõtra. sed ad quálibꝫ caliditatẽ ꝑter naturam
sequit̃ siccitas ꝑter naturam. igit̃ ⁊c̃. ⁊ per ꝯsequens saltem
nõ erit aliqua distẽperantia calida tãtũ. tota ꝯña nota. est ⁊
maior: sed minor arguit̃ auctoritate Gal. in ꝑmo apho. com
mento. xvi. qđ est illius affo. Humide diete oibus febricitã
tibus ꝯferunt ⁊c̃. vbi expresse asserit febrem esse morbũ cali
dum ⁊ siccũ. ⁋ Quarto. nũerus cõplexionum adequat̃ nũe
ro humoꝝ vt ponit Auer. primo cantice. sed nõ est humoꝝ
distemperãtia simplex. ergo nec cõplexionalis. tota ꝯña no
ta est cum antecedẽte. ⁋ Quinto nõ est reperibilis distẽpe
rantia simplex cũ materia nec sine materia. igitur ⁊c̃. pꝫ ꝯña
ex littera. ꝑma pars assumpti pꝫ auctoritate. Auer. loco ꝑal
legato. Difficile est imaginari ⁊c̃. ⁋ Itez qꝛ quelibet distẽ
perantia est ꝯposita ex parte facta ⁊ fienda. ergo nulla ẽ sim
plex ⁊c̃. ⁋ Item qꝛ in qualibꝫ tali est duplex itentio. s. cura
tiua ⁊ ꝯseruatiua vt colligit̃ tertio tegni. ergo nulla talis est
simplex. ⁊ scđa pars añcedẽtis arguit̃. qꝛ si aliqua talis esset
maxie foret illa quã aui. põit in littera. s. que cãtur ab igne
vel niue: sed arguit̃ ꝙ nõ: qꝛ tunc posset esse febris quando
non esset aliqua pars nostri corporis in calefacto esse. con-
sequens est contra auic. ⁊ contra Gali. primo de differenti
is febrium, et arguitur consequentia. quia ponatur in cor-
de talis mala complexio calida pendens a sole vel igne. et
patet ꝙ illa est febris: vł ergo tunc aliqua substantia nostri
corporis est posita in calefacto esse vel non. Si non hẽtur
conclusio. Si sic ergo talis iam non est dependens a sole
vel igne: qđ ẽ contra positũ. et ꝯña tꝫ. quia soluz est depen
dens a calefacto esse spirituum vel substantie in corpore
nostro calefacto

In oppositum est auicenna in littera.

In ista questione erunt duo articuli. In ꝑ-
mo uidebitur de quesito
principali. In scđo videbitur an data complexione distẽ
pata simplici illa sit apta diu permanere.

Quantum ad ꝑmũ sciẽdũ est ꝑmo ꝙ nõ dicit̃ ali
qua distẽperãtia simplex per ꝑuatõez
ꝯpõnis eiꝰ ex parte facta ⁊ fiẽda: ꝗ̃tũcũqꝫ. n. distẽperantia
calida tm̃ quã iducit ignis sit talr ꝯposita. ipa tñ dꝛ simplex
nec dicit̃ simplex ꝓpter carẽtiã alterius distẽperãtie secuꝫ
cõiũcte. oñsum est. n. circa lrãm ꝙ nõ põt eẽ in aliquo mem
bro distẽperata caliditas qn in eodẽ sit distẽperata frigidi-
tas. silr si forte. exñte calido i ꝑ. qꝛ. s. effimerãte supuenerit
alia febris nõ nisi i calido ipm̃ distẽperãs. adhuc illa distẽ-
perantia prima diceretur simplex quantuncũqꝫ secum con
iungeretur alia distemperantia. similiter non ideo dicitur
distẽperãtia simplex. qꝛ in eius remotiõe non simul plures
ꝯiũgãtur itẽtões vt pꝫ đ distẽperãtia simplici materiali ⁊c̃.
⁋ Sed vt ꝓposito spectat ꝓpter hoc dicit̃ aliqua distẽpe
rãtia simplex. qꝛ ꝓpter ipam corpꝰ solũ est distẽperatũ se-
cũdum qualitatẽ vel q̃litates sub vna ⁊ nõ sub pluribꝰ con
trarietatibus qualitatũ ꝑmaꝝ cõprehẽsas. sicut ꝯplexio ca
lida respectu tẽperate ⁊ nõ humida nec sicca. ⁊ sic de alijs
⁋ Nõ tñ ꝙ modis ꝑus dict̃ ⁊ exclusis pluries dñt aucto-
res aliqꝫ distẽperãtiã eẽ distẽperãtiam simplicẽ. ⁊ opposi-
to modo ꝯpositã. ⁋ Ex illo põt stati patere qualr dicit̃ ali
qua distẽperãtia ꝯposita ꝑut pertinet ꝓposito. dicit̃. n. cõ-
posita ex eo qđ est distẽperãtia q̃litatũ positaꝝ sub ambabꝰ
ꝯtrarietatibus q̃litatũ ꝑmaꝝ. ⁋ Scđo ꝑmittẽdũ ꝙ distem
rãtiã simplicẽ imaginari possumꝰ duplr. s. naturalr vel etiã
ꝑternaturalr talẽ. totũ hoc đclaratũ ẽ circa litterã. ⁋ Ter
tio ꝑmittẽdũ ꝙ distẽperamẽtũ eẽ in vna ꝯtrarietate cũ tem
peramẽto in altera possumus duplr imaginari. vel quo ad
operatões aptas natas ab ipa prouenire: vel ꝗ̃tum ad gra
dualẽ mẽsurã debitã tẽperamẽto iustitiali de quo tẽpera-
mẽto ⁊ distẽperamẽto sibi opposito in ꝓposito est sermo.
⁋ Pria suppositio sit hec. nec per tẽperamẽtũ actiuarũ tm̃
nec per tẽperamentuz passiuaꝝ tm̃ perficit̃ quelꝫ operatio
viuẽtis: sed simplr per tẽperamentũ actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ sil'.
hec suppositio de se est satis nota. ⁋ Scđa suppositio ẽ ꝙ
maior est repugnãtia extremoꝝ iter se ꝗ̃ extremi alicuiꝰ vel
extremoꝝ ad media vel saltẽ nõ minor. pꝫ. qꝛ nõ repugnat
extremũ medio nec ꝯtra nisi pro ꝗ̃to mediũ sapit naturã
extremi. ⁋ Tertia suppositio ẽ. ꝙ cum caliditate intẽsa sta
re potest humiditas intensior temperata ⁊ similiter siccitas
temperata intensior. pꝫ in flegmãtico ⁊ colerico. ⁋ Quar
ta suppositio. Cum frigiditate intensa stare potest humidi
ditas intẽsa ⁊ silr siccitas intẽsa stare potest. pꝫ in flegmati
co et melico. ⁋ Tunc sit prima ꝯclusio. possibile est repire
complexionem distempatam simplicem naturaliter talem.
ꝓbatur. cum calitate intensa stare põt humiditas intensa ⁊
similiter siccitas. igitur ⁊ media. ꝯsequentia tꝫ per scđaꝫ sup
positionem superius premissam. Item sit sor. tam in actiuis
ꝗ̃; in passiuis temperatus ⁊ occurrat causa sufficiens sortez
calefacere naturaliter. ⁊ pꝫ ꝙ cũ casu stare potest sor. non
egredi tempamentum passiuarum qualitatum. quia cuꝫ ca
su stat occurrere sorti aliquã cãm equipotentẽ in humectã
do sicut illa causa ẽ potens in exiccãdo. igitur ⁊c̃. ⁋ Secũ
da ꝯclusio. possibile ẽ eẽ distemperantiam simplicẽ ꝑternã
liter talem. Pro ista cõclõne fiant argumenta que facta sũt
scđo tegni qõne. xvij. ⁋ Primũ ponatur sor. eẽ tempatuꝫ i
humido et calido. habeat enim caliditatem. ⁊ humiditatez
intensissimaꝫ que in tali latitudine reperiri potest ⁊ occur-
rat ei cã preternaturaliter calefaciens ipsuꝫ. ita ꝙ post hoc
erit sor. immediate preternaturalr calefcũs vel preter na-
turam calidus ⁊ tamẽ non erit siccus vel humidus nisi itra
latitudinem temperamẽti. igitur ⁊c̃. tota deductio ẽ ibi nõ.
⁋ Secundũ cum causa calefaciente preter naturaꝫ põt cõ
currere causa equipotens in humectando vel humiditatẽ
conseruando. ponatur ergo in esse. ⁋ Tertium cũ humidi
tate intensa stare potest caliditas preternaturalis intensa ⁊
similiter cum siccitate. ergo ⁊c̃. ⁋ Contra primo. oẽm cali
ditatem preternaturalem sequitur siccitas preter naturam.
ergo ⁊c̃. assumptum pꝫ. quia aliter fe. non foret morbus cali
dus ⁊ siccus. ⁋ Secundo tunc non oibus febricitantibus
competerent humida. ⁋ Ad primum negatur assumptum
et exponitur siccus. i. exiccatiuus. ⁋ Ad scdm̃ dicit̃ negan
do ꝯñam ⁊ hoc indicatione sumpta a febre vt plenius hẽs

in questiõe preallegata. ¶ Tertia cõclusio. lꝫ ita sit non tamen stat distemperamentū in vna cõtrarietate cum temperamento in altera quo ad operationes. pꝫ per primam suppositionem superius positam.

Quantum ad scḋm ꝑmitto aliquas suppõnes ⁊ aliquas distinctiones. ¶ Prima suppositio ē. ꝙ q̃libꝫ tēperata caliditas ꝯiuncta humido tēperato nata est cū tēperamēto huius hūidi ⁊ ꝓprie ꝑ totū decursuꝫ suaꝝ etatum decurrere: ita ꝙ ꝯtinue ꝑmanebit tēperatū. alias. n. huiusmodi tēperamentū non foret sanitas simplex. ¶ Scḋa suppositio ē. ꝙ vbi maior est ꝓportio cal'i resoluētis ad huidū resoluendū. ibi citius ceteris parib⁹ trahitur vel aptū ē trahi humidū illud a calido extra latitudineꝫ tēperamēti. ¶ Tertio sciendū ꝙ per caliditatē maioreꝫ q̃ opꝫ associare secū siccitatē maiorē q̃ opꝫ: ⁊ sic de alijs: possumus intelligere ꝑmo maiorē gradual'r q̃ sit in latitudine tēperamēti. scḋo maiorē q̃ huic corpori ꝓ vite duratõe cōueniat. ¶ Quarto sciendū est ꝙ dupl'r dicit aliqḋ corpus exsiccari ⁊ sil'r infrigidari. s. ꝑuatiue ⁊ positiue. ⁊ positiue iterū dupl'r. s. gradualiter ⁊ q̃titatiue siue extēsiue. hec distinctio tacta est inferi⁹. ¶ Tunc sit ꝑma ꝯcl'o. possibile est distempantiā calidā naturaliter talē per totū decursuꝫ suarū etatū ꝑmanere talē absq̃ hoc. s. ꝙ fiat cōposita. ꝓbat ꝑmo possibile ē tardiorē eē resol'onē humidi a calido in cal'a tantū q̃ in tēperata. igit ⁊c. pꝫ ꝯn̄a ⁊ assumptū decimaseptima qōne libri scḋi tegni. ¶ Scḋo adducas argumēta frequenter facta ꝓ ista opione facilita in loco dicto. ¶ Scḋa ꝯcl'o sequit. Compl'one tēperata tā in actiuis q̃ in passiuis ⁊ cōplexiõe cal'a tantū hn̄tibus equalē mēsurā ꝑcipue humiditatis necessario fiet siccius corpus calidū tantū intra vel extra latitudinē tēperate hūiditatis. pꝫ satis: q: fortius exsiccabitur. igit ⁊c. ¶ Tertia ꝯcl'o sequit ꝙ citi⁹ per actionem calidi in humidū moriet q̃libꝫ tale corpus calidū tantū q̃ corpus tēperatuꝫ in cal'o. hoc satis pꝫ. Ex quo sequit ꝙ caliditas maior q̃ dꝫ reddit corp⁹ siccius q̃ dꝫ respectu tēpati. ꝑ ꝑuatõeꝫ hūiditatis faciētis ꝓ vita. pꝫ satis ex dictis. Et nota ꝙ cū ista ꝯcl'one stat adhuc tale corp⁹ nunq̃ fore gradualiter siccū extra latitudinē temperamēti vsq̃ ad mortē. ¶ Quarta ꝯcl'o ē ꝙ cal'itas maior q̃ dꝫ multū tēperamētū excedēs ꝯiūcta hūiditati tēperate pōt extra latitudineꝫ temperamēti exsiccare. hec ꝯcl'o satis pꝫ. Et similē ꝯcl'onē possumus ponere de distēperātia cal'a ꝑter naturā. ¶ Ex isto pꝫ intellectus illi⁹ ꝓpōnis. Caliditas maior q̃ dꝫ ⁊c. Est. n. sensus ꝙ reddit subiectū siccius vel ꝑ graduꝫ siccitatis maiorē vel per ꝑuationē hūiditatis facientis ad ꝑduratõeꝫ vite respectu tēperati vel ꝙ ab illa caliditate plus exsiccat q̃ illi sit ꝯueniēs ꝓ duratõe vite respectu tēperati. ¶ Consil'r per oīa de frigiditate q̄ reddit subiectū hūidius q̃ opꝫ ⁊c. ⁊ sic ēt de siccitate ⁊c. ¶ Alia v̊o dicēda in hac materia tacta sunt in questione allegata secūdo tegni.

Ad argumenta ꝑncipalia. ¶ Ad ꝑmū pꝫ ex dictis i qōne. ¶ Ad secundū dr̄ ꝙ fit varietas forme quo ad opatões. ¶ Ad tertiū dr̄ negādo silitudinē ⁊ negādo ꝙ ad quālibꝫ caliditatē ꝑter naturā seqt siccitas ꝑter naturaꝫ. ¶ Ad quartū dr̄ negādo assumptū ꝑter q̃ de nūero cōplexionū cōpositarum distēpataꝝ gradual'r. ¶ Ad q̄ntū negat assumptuꝫ: ⁊ argumētis ꝓbātib⁹ primā ꝑtē ei⁹ satis pꝫ qd sit dicendū. ꝓ argumēto v̊o ꝓbāte secūdā dicūt q̄dā ꝯcedēdo aliq̃ esse febrē depēdentē actual'r a cā ꝑmitiua. Et vlterius negat ꝙ nulla sit suba posita in calefacto esse: q: s. spūs est huiusmodi. Et ꝙ ad hoc ꝙ spūs dicat in calefacto eē nō requirit in eo fore caliditatē indepēdentē: ꝫ sufficit in eo fore caliditatē tantā ꝙ ab ea veniat sensibilis lesio in opatōib⁹. Et dicūt hoc intellexisse Auicē. dū dixit ita vt retineat. Aliter scḋm viā cōmunē satis pꝫ qualiter esset respondendum.

¶ Questio. XVI.

Queritur xvi. vtrū sanitas magis attineat cal'itati q̃ f'ritati. Arguit m'tipl'r ꝙ nō. ꝑmo sic. sanitas ē tēperamentū mediū vniformiter se hn̄s ad vtrūq̃ extremū ei⁹. s. tā cal'm q̃ frigidū: ꝫ nō magis attiēt ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ assumptū cū sanitas sit tēꝑamētū mediū in calido ⁊ frigido scḋm vnū extremū eius imediate se hn̄s ad caliditatē excedentē sanitatē ⁊ scḋꝫ aliud ad frigiditatē. Scḋo si q̄stio eēt vera hoc maxie foret: q: viuēs i sanitate sibi maiorē determinat mēsurā caloris q̃ f'ritatis. ꝫ arguit ꝙ nō: q: tūc facili⁹ laberet q̃libꝫ corp⁹ humanū in lapsuꝫ calidū q̃ in lapsuꝫ frigidū. ꝯn̄s ē falsuꝫ ⁊ videt ꝯ mētē Ga. in cōmen. illius aphi. trigesimiquarti. scḋe particule. ¶ In morbis min⁹ ꝑiclitant egrotātes ⁊c. Et arguit rōne: q: ita cito pōt labi q̃libꝫ qualitas ad extremū calidū sicut ad frigidū ⁊ eꝯ. eo ꝙ in vtrūq̃ imediate labi pōt cū vtraq̃ sit imediata. iō ⁊c. ⁊ arguit ꝯn̄a: q: si maiorē latitudinē caliditatis q̃ frigiditatis determiat sibi corp⁹ q̃libꝫ ⁊c. tūc ꝑ maiorē mēsurā resistit quodlꝫ corpus infrigidātib⁹ q̃ ad lapsuꝫ calidū trahētib⁹. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ceteris parib⁹ facilius laberet q̃lꝫ corpus ad calidū ⁊c. ¶ Cōfirmat. cuilꝫ corpori ⁊ cuilꝫ mēbro humani corporis lapsus ad calidū esset lapsus similis ⁊ lapsus ad frigidū foret ꝯri⁹: ⁊ ita lapsus flegmatici ad fe. colericā foret lapsus sil'is sibi: qḋ nūq̃ auctores posuerūt: ⁊ lapsus cal'us eēt sil'is seni ⁊ frigidus ꝯrius: cuius oppositū notat exꝑiētia. ⁊ arguit ꝯn̄a: q: si sanitas magis attinet ⁊c. ꝫ sanitati ꝯformior ⁊ ꝓportōabilior ē lapsus ad calidū q̃ ad frigidū: sed semꝑ ꝯformior lapsus respectu minus ꝯformis dr̄ sil'is vel ꝓportiōalis vt colligi pōt in ꝯmēto allegato. ꝫ ⁊c. ¶ Tertio si qō esset vera sequit ꝙ difficili⁹ esset reducibile corp⁹ sanguineū ad tēperamētū q̃ m'licū. ꝯn̄s falsuꝫ. tūc. n. difficilior lapsus foret sanguieitas q̃ melācolicitas ⁊ deterior. arguit ꝯn̄a: q: si ꝯformior esset cal'itas sanitati ⁊c. ⁊ maior ē in quolꝫ corpore mēsura caloris. ꝫ per multo maioreꝫ mēsurā caliditatis resistit sanguineus reducētib⁹ ad mediū siue tēperamētū q̃ per mēsurā frigiditatis resistat melācolicus ⁊c. sed vbi ē maior resistētia ibi difficilior ē trāsitus ⁊ actio ⁊ reductio. igit ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ assumptū: q: ꝑ infrigidantia reducit sanguineus qb⁹ resistit ꝑ caliditatē suā: ⁊ ꝑ calefaciētia reducit melācolicus qb⁹ resistit per suā frigiditatē: ꝫ multo maior ē caliditas i sanguineo q̃ frigiditas in melācolico. ꝫ ⁊c. ¶ Quarto. si q̄stio eēt vera seqt ꝙ plus appropinquaret dispō optime sana extremo intēsius calido toti⁹ latitudis cōpl'onis hūane q̃ extremo frigidiori vel remissi⁹ cal'o: ꝫ illud ꝯn̄s ē falsuꝫ: ⁊ pꝫ ꝯn̄a: q: plus dꝫ esse ꝓpinqua sanitas extremo magis sibi ꝯformi. cū ꝫ extremū cal'itatꝭ sit huiusmodi seqt ⁊c. ¶ Quīto. morbi cal'i sūt magis mortiferi q̃ morbi frigidi. ꝫ ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ assumptū docet exꝑimentū ⁊ ponit a Damascēo i suis aphis. ⁊ arguit rōne sic. q: tales egrotātes sunt magis apti furere ⁊ ꝑiclitari vt satis notum est. igit ⁊c.

Ad oppositum est Auicen. in littera.

In ista qōne ꝑmo ꝑmittenda sunt quedā ꝑambula: secundo respōdendū est ad quesitum.

Quantum ad ꝑmū premitto ꝙ ꝑ sanitatē magis attinere caliditati ⁊c. possum⁹ ⁊ debemus itelligere sanitatē siue tēꝑamētū ad opatões plus idigere caliditate q̃ friditate: ⁊ hoc alias declaratū est. Scḋo ꝑncipal'r ꝑmittēdū ē ꝙ nō repugnat eundē lapsuꝫ fore eidē corpori sil'em ⁊ ꝯriū respectu diuersoꝝ: ⁊ hoc ꝑ lapsuꝫ sil'eꝫ intelligēdo ꝓportōalē. v̊bi grā. neruo pueri spasm⁹ hūidus est ꝓportōalis ⁊ spasm⁹ siccus disproportōalis: in cōparatiōe tn̄ ad iuuenē spasm⁹ siccus ē ei ꝓportiōalis ⁊ facilis vt satis pꝫ. ¶ Simil'r ꝓportiōaliter imaginari possum⁹ lapsuꝫ calidū fore flegmatico faciliorē q̃ frigidū respectu tn̄ tēperati: q: s. flegmaticū ad tēperatū cōparando: dr̄ lapsus calidus difficilis respectu tēꝑati ipsi flegmatico ⁊ frigidus facilis: eo ꝙ facili⁹ labit flegmaticus ad lapsuꝫ frigidū q̃ tēperatus: ⁊ difficili⁹ cadit ad lapsuꝫ calidū: ⁊ hoc merito mēsure gradualis qualitatū ꝑmaꝝ in ipsis existentiū. ¶ Tertio ꝑmittēdū ex superi⁹ dictis ꝙ q̃to lapsus ē minus malus ꝺ ipso tāto maiorē latitudinē tolerat vl' tolerare pōt corp⁹ ⁊ mēbrū cui huiusmodi lapsus ē minus malus ⁊ ecōtra.

Quantum ad secūdum sit ꝑma ꝯcl'o. ꝙ sanitas magis attinet caliditati q̃ frigiditati ad itellectū datū in questiōe. Hec ꝯcl'o satis pꝫ ex dictis alias. ¶ Ex quo sequit ꝙ in quolꝫ corpore sibi sano maior est caliditatis mēsura q̃ frigiditatis. ¶ Secūdo sequit ꝙ q̃libet corpus sibi sanū plus tolerare pōt ceteris ꝑibus de lapsu ad calidū q̃ de lapsu ad frigidū. ¶ Et notanter dico ceteris ꝑibus ꝓpter argumentuꝫ qḋ solet cōiter adduci de corpore exn̄te in extremo intensiori cal'icitatis ita ꝙ q̃ cito ab illa permutat fit extra latitudinē sanitatis: q: si cōsimiliter laberet versus extremum remissius esset consimiliter in

extremo remissiori situatū deterius tunc laberetur ⁊ minus de ipso lapsu tūc tolerare posset. ¶ Ex quo vlterius sequit̄ ꝙ frigiditas ṗmi gradus est minor mēsura q̄ȝ caliditas primi gradus: ⁊ frigiditas scdi gradus q̄ȝ caliditas secundi. Et possemus ꝓbabiliter ꝯcedere ꝙ latitudo totalis forme inducibilis a medicinis frigidis est minor q̄ȝ latitudo totalis forme a medicinis calidis inducibilis ⁊c. Et infinita quasi alia sequunt̄. ¶ Scd̄a ꝯcl'o. ꝙ ceteris paribus cuilȝ hūano corpori naturalr̄ disposito facilior ē lapsus ad calidū q̄ȝ ad frigidū. ꝓbatur illud ꝑ argumētum tactum ante oppositū. Ex quo sequit̄ ꝙ cuilibet hūano corpori naturaliter ⁊c. lapsus ad calidū est lapsus silis ⁊ lapsus ad frigidū est lapsus dissimilis siue ꝯrius. pȝ ex quid nominis lapsus similis vel dissimilis vl' ꝯrij. ¶ Correlariū scd̄m. hec ꝯña nō valet. eque imediate alterabile ē hoc corpus ad cal'm sicut ad frigidū. ⁊ ecōtra. ꝗ eque faciliter. licȝ. n. ita sit vt ponit antecedens: stat tñ ꝙ ad alterādum corpus illud ad calidū requirat̄ minor cā alterās ⁊ ad frigidū maior. ¶ Tertia ꝯcl'o. lȝ ita sit: lapsus tñ ad frigidū dicit̄ similis flegmatico ⁊ ad calidū respectu tēperati ꝯri⁹. pȝ: q̄ facili⁹ ꝑmutat̄ flegmaticus ad frigidū q̄ȝ tēperat⁹: ⁊ ad calidū difficili⁹ merito sue qualitatiue dispōnis. igit̄ ⁊c. pȝ ꝯña cū añcedēte. ¶ Et ꝑ hoc tollit̄ apparēs ꝯdictio inter auctores ⁊ secundā ꝯcl'onē.

Ad argumenta ṗncipalia. ¶ Ad primum pȝ: quoniā non valet ꝯña. ¶ Ad scd̄m dr̄ ꝯcedendo ꝯsequentiā. ⁊ ꝯsequēs. ⁊ dicitur vlteri⁹ ꝙ in lapsuȝ calidū immaterialeȝ facilius cadit senex quicunq̄ȝ q̄ȝ in frigidū: q̄ tñ ꝓpter defectū spūum multiplicant̄ indigestiōes: ideo stat ꝙ in frigidū materialē facili⁹ labat̄ senex. ¶ Ad ꝯfirmationē similiter pȝ rñsio. ¶ Ad tertiū dicit̄ ꝙ si per simplicē alterationē deberet ista reductio fieri argumētuȝ ꝓbaret veritatē: q̄ tñ hoc fit per cibos vel potus hoc nō opȝ. ¶ Ad quartū dicit̄ negādo ꝯñam: ꝫ ex illo antecedēte seq̄t̄ oppositū: vt alias declaratū est. ¶ Ad vltimū dicit̄ ꝙ ceteris paribus magis mortiferi sunt morbi frigidi: q̄ tñ corpora sunt facili⁹ alterabilia ad magnā mensurā caloris q̄ȝ frigiditatis: hic est ꝙ oppositū ꝯtingere pōt vbi nō est ꝑitas. ¶ Et si fiat instātia de pestilētia. Dicas ꝙ hoc non est per gradū: sed per aliā qualitatē siue ꝓprietatē q̄ non est calor aut frigus nec aliqua manifestaꝝ qualitatū. Et cōcedit̄ ex isto ꝙ taliter febriens hȝ duas egritudines: vnā manifestā: ⁊ aliam occultā. Et similiter ꝙ taliter egrotans hȝ duplicē alterationē. s. occultā ⁊ manifestā. Et est simile sicut de napello alterāte nos a manifesta qualitate: calefaciēdo in quarto: ⁊ ꝓprietate occulta: q̄. s. spūm resoluit ⁊ mortificat. Et notādū ē ꝙ ita caliditas i quarto: ⁊ ista occulta ꝓprietas nō sunt idē: cū ꝯtingat talia abiuicē absolui talr̄. s. ꝙ ꝓhibet̄ ei⁹ calefactio in quarto: nō tñ spūs mortificatio vt docet expimētū: ꝫ de hoc patebit ifra i vna q̄one.

¶ Questio. XVII.

q **Ueritur** xvij. Utruȝ in eodē corpore vel mēbro siml' cē possint due distēperātie ꝯrie. s. cal'a ⁊ frida hūida ⁊ sicca. Et arguit̄ ꝙ ꝙ sic. In moriēte ex febre ꝑ resol'onē est morbus calidus: q̄ fe. ⁊ frigid⁹: q̄ anhelitū frigidū hȝ. scd̄o si frenetico febriēti detur opiū stupesit. ⁊ per ꝯñs infrigidat̄. stupor. n. non fit nisi a frido. scd̄o canonū. quarto capl'o. ⁊ tñ hic ē febriēs, igit̄ ⁊c. tertio tyriaca noua stupefacit ⁊ inflāmat: ⁊ silr̄ filoniuȝ stupefacit ⁊ vētositates dissoluit. quarto in asclitico febriēte ē morbus frigidus epatis: ꝓpter q̄d ex chilo aquositateȝ generat: ⁊ tñ hȝ morbū caliduȝ: q̄ febrit. quinto ex morsu salamādre fit inflāmatio ⁊ stupor. sexta quarti. capl'o de morsu salamādre. ⁊ tarchon calefacit linguā ⁊ stupefacit. vt secundo canonū. capl'o de tarchon. sexto Aer humidus humectat nos: vt secunda fen huius ṗmi. doctrina secūda. sexto cap. Aer eniȝ humidus cutim ⁊ corpus hūectat. ⁊ tamē in omni dispositione nos exiccat ⁊ resoluit: vt infra. capitl'o de etatibus. ⁊ secūda fen. doctrina secūda. capl'o tertio. Arguit̄ vltimo argumētis Hen. in q̄nto canonū. ⁊ in questiōib⁹ de temporibus morbi. ṗmo quotiēscunq̄ȝ aliq̄d subiectū se hȝ per indifferētiā ad duas formas suscipiēdas a duob⁹ quascūq̄ȝ cōpossibiles formas pōt successiue recipe pōt simul easdeȝ recipere. secūdo possibile ē in aliquo simul esse caliditatē ⁊ frigiditatē humanū temperamentū excedētes. vide ab eo. Pro isto sunt auctoritates Halie. scd̄o de accidēti ibi. Et si in tempore diuisibili ⁊c. Et idem tertio de simplici medicina. tertia distinctiōe. capl'o tertio ⁊ quarto. Ad q̄d adducit plura exēpla. Primū de circulis in aqua mota se intersecātibus. secundum de homine tenēte pedes in aqua frigida ⁊ manus in calida. tertiū de febribus in quibus simul in toto sentitur calor ⁊ frigus. quartū de re amara ⁊ dulci vt melle ⁊ absinthio simul cōmixtis. quintū ē ratio sumpta ex medicina mixta ex solatro ⁊ camōilla. Aut. n. solum solatrū operatur repercutiēdo aut camōilla sola resoluēdo aut vtrūq̄ȝ simul. Si primū erit medicina pure repcussiua. Si secundū erit pure resolutiua. Si tertiū in eadē parte fiet repcussio ⁊ resolutio. ⁊ per cōsequēs calefactio ⁊ infrigidatio. ⁊ Auer. aliqualiter tertio colliget.

Ad oppositum est Auicē. in littera. ⁊ secūdo canon. capl'o secūdo ⁊ Aristo. secundo de generatiōe. Calidū. n. ⁊ frigiduȝ: rursus aūt humidum ⁊ siccū idem esse est impossibile.

Primo in questione ista ponentur quedaȝ preambula. secundo cōclusiones de quesito.

Prima distinctio ē ista. dupliciter contingit aliq̄d membrū infrigidari vel distēperari in frigido. s. intensiue ⁊ extēsiue ⁊ similiter calefieri. ⁊ coll'r hec distinctio quātum ad calefieri secūda huius. doctria secūda. capl'o decimoquito. q̄d est de eo q̄d comedit̄ ⁊ bibitur. vbi ponit cibū frigidū vt lactucā inquantū ē a materia operās corpus calefacere. ¶ Scd̄a distinctio. dupliciter pōt dici aliquis calor respectu corporis hūel mēbri intensiue distemperatus. Primo respectu mensure eidē corpori tempore sanitatis debite. secundo in cōparatiōe ad dispōneȝ in corpore actualiter existentē. Exemplū primi vt dum corpus sibi sanum acquirit caliditatē febrilem ṗmi gradus. Exempluȝ secundi vt homo febriens ꝓpe mortē ex resolutiōe habet calorē intensum respectu humidi. ¶ Tertia distinctio. dupliciter aliq̄d corpus vel membrū dicit̄ humectari. s. intēsiue ⁊ extēsiue ⁊ hoc dupliciter. s. substātifice ⁊ madefactiue. Exēpla patēt. ¶ Quarta distictio dupliciter dr̄ aliq̄d corpus exsiccari. s. intensiue vel qualitatiue ⁊ substantifice seu extensiue. totuȝ satis pȝ intuenti.

Prima ꝯclusio. possibile est idē corpus simul intēsiue infrigidari ⁊ extēsiue calefieri. ⁊ econtra. ṗma pars pȝ in ethicis dū curant̄. secūda in corpore dū fit ethicū: aut i asclitico incipiēte febrire. ¶ Correlariū primum. possibile est in eodē simul esse morbū frigidum extensiue ⁊ calidū intēsiue. ⁊ ecōtra. pȝ. ¶ Secundū correlariū. huiusmodi morbi siue distēperantie nō sunt ꝯtrarie. ¶ Secunda ꝯclusio. Possibile est eandē distemperantiā simul in eodē corpore vel membro esse respectu ꝓprij temperamenti frigidā que tamē respectu dispositionis mēbri vel corporis actualiter existētis est calida. pȝ de dispositōe corporis febriētis ad mortem per resolutionē tendentis. ¶ Correlarium primū huiusmodi distēperamēta nō sunt ꝯtraria: sed eadem. ¶ Correlariū secundū. Non ideo caliditas morientis ex febre per resolutionē est ṗter naturaȝ: q̄ gradualiter huiusmodi corpus naturale temperamentū excedat. sed q̄ humido membri disproportiōata existēs illud exterminat. ¶ Tertia ꝯclusio ꝓp intellectu Auicē. ⁊ ꝯtra Henti. Impossibile est in eodē corpore vel mēbro simul esse distemperantiā calidam ⁊ frigidā aut humidā ⁊ siccā per gradualem vtriusq̄ȝ illarū qualitatum vltra tēperamētuȝ excessuȝ. Persuadetur ṗmo: quia tunc sex essent distemperantie simplices ⁊ nouē vel septē composite. secūdo quia qua ratiōe preter naturā eadem ratiōe naturaliter. ⁊ sic daretur corp⁹ naturaliter calidū ⁊ frigidum respectu temperati: ⁊ similiter humidū ⁊ siccuȝ: ⁊ sic essent. 6. distēperantie simplices hic ab Aui. distincte ⁊. 9. composite. s. calida ⁊ humida: calida ⁊ sicca: frigida ⁊ hūida frigida ⁊ sicca: ⁊ preter has quatuor calida frigida ⁊ sicca. deide calida frigida humida. humida sicca calida. hūida sicca ⁊ frigida. ⁊ vltio cal'a frigida hūida ⁊ sicca. Vel alr̄. Itē. 26. essent distēperātie hic ab Aui. disticte. s. sex simplices ⁊ septē cōposite. s. calida ⁊ humida. calida ⁊ sicca. frigida ⁊ hūida. frigida ⁊ sicca. ⁊ preter has quattuor. calida frigida ⁊ hūida: ⁊ calida frigida ⁊ sicca: deinde calida frigida humida ⁊ sicca. ipsis igitur diuisis ꝑ materialem ⁊ immaterialē essent etiā. 30. vel. 26. q̄d est ꝯtra Aui. hic ⁊ Ga. ṗmo cōpl'onū. octauo capl'o. ⁊ in ṗmo libro

virtutum naturaliũ ⁊ in libro elementoꝝ. ¶ Itẽ aliqua mala cõplexio per cõtrarium debite approximatũ nõ posset remoueri ab equali i gradu. arguit̃ ꝯña ponẽdo cuz cõplexione. a. calida in secũdo cõpossibilẽ esse frigiditatẽ secũdi gradus supra temperamẽtum. ⁊ pꝫ ꝙ per frigidũ in secũdo debite approximatũ. a. non curabitur. a. eo qꝛ non inducit dispositionem incompossibilẽ. igitur ⁊c.

Ad argumenta ad primũ de moriẽte ex febre patꝫ. ¶ Ad scðm ⁊ ad alia patebit alias: ⁊ põt ex dictis solo patere. Caderet ẽt hic q̃stio an caliditas magis attineat equalitati ⁊c. quã alibi bene habeo. ¶ Questio. XVIII.

q **Queritur** xviij. vtrũ homo hẽat tẽperatiorem cõplexionẽ q̃ꝫ in hoc mũdo esse sit pole. i. vtꝝ humana ꝯplexio sit tẽperatissima cõplexio q̃ possit esse. Et arguit̃ ꝙ nõ. ꝑmo. ꝑfectiorẽ cõplexionẽ q̃ꝫ sit hoĩs complexio posset deus in aliquo aĩali alio ab hoĩe ꝓducere. igitur ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptũ arguit̃: qꝛ inter gradum ꝑfectiõis humane spẽi corrñdentẽ ⁊ perfectionem angeli infiniti mediant gradus perfectiõis: quoꝝ quilibet est iperfectioꝛ perfectiõe angeli: ⁊ intensioꝛ ꝑfectiõe humana. Ponat̃ igit̃ ꝙ deus creet aliqd viuẽs cui corrñdeat talis gradus ꝑfectõis medie. ⁊ sequit̃ illud viuẽs eẽ ꝑfecti⁹ hoĩe. ⁊ ꝑ ꝯñs complexionẽ illius viuẽtis esse perfectiorem cõplexiõe humana. ¶ Et ꝯfirmat̃: qꝛ si foret aliqd aĩal ꝑfectioris cõplexiõis hoĩe nõ includeret ꝯtradictiõem. ſꝫ quali tercũqꝫ fieri nõ includit ꝯ[tra]dictionẽ deus põt facere. igit̃ ⁊c. pꝫ ꝯña cũ antecedẽte. ¶ Scðo. multa sunt alia multas operatões meli⁹ ꝑficiẽtia q̃ꝫ homo ꝑficiat: vel sit apt⁹ illas ꝑficere vel similes. igit̃ ⁊c. pꝫ ꝯña: cum ꝑfectio operationuꝫ arguat ꝑfectionẽ cõplexionis. ⁊ pꝫ assumptũ de multis operationibus sensuũ exterioꝝ: vt est auditus in apro q est valde melioꝛ q̃ꝫ in hoĩe: ⁊ de visu licis. vñ in metro dr̃. Nos aper auditu. lix visu. simia gustu. Vultur odoratu. ꝑcellit aranea tactu. ¶ Tertio mlta sunt aĩalia vite lõgioris q̃ꝫ hõ. igr̃ ⁊c. pꝫ ꝯña: qꝛ sicut cõplexio est lõgioris vite: ita videt̃ esse ꝑfectioꝛ ⁊ tẽperatioꝛ. assumptũ pꝫ de elefante ⁊ ceruo: ⁊ aliqui dñt de ansere. ⁊ ꝑꝑ hoc q̃ꝫdo ꝑmo ꝯhunt̃ spõsalia dñt mulieres bononiẽses dũ ꝑmo sponse intrant domos maritoꝝ ocha ocha. quasi dicendo tã diu viuant in hac domo sicut viuit vel aptus ẽ viuere anser. ¶ Quarto de facto aliquod aĩal ẽ cuius oꝑatões ꝑfectiores sunt q̃ꝫ alicui⁹ certi hoĩs dati. igit̃ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptũ arguit̃: qꝛ in cane aut simia aut quocũqꝫ alio aĩali valde disciplinabili ꝑfectiores sunt oẽs oꝑatões q̃ꝫ in frenetico vel apopletico. ꝗ ⁊c.

In oppositum est Aui. in lr̃a dum dicit. donauit aũt homini ⁊c.

Primo limitãdus est q̃õnis titulus ⁊ ponẽda sunt notabilia q̃daꝫ. scðo rñdẽdũ ẽ ad q̃sitũ.

Quantum ad primũ sciendũ est ꝙ q̃stio põt q̃rere. vtꝝ hõ hẽat ꝑfectiorẽ ꝯplonẽꝫ q̃ per aliq̃ꝫ potẽtiã possit eẽ ⁊ sub hoc sensu nõ eẽt difficultas nec itelligit̃ qð. notũ est. n. ꝙ deus ꝑ suam potentiã absolutam posset aĩal ꝑfectius hoĩe ꝓducere. ⁊ sic perfectiorẽ cõplexionẽ q̃ꝫ sit complexio humana. ad hoc. n. non sequitur ꝯtradictio: imo infinite ꝑfectiõis posset deus aĩal ꝓducere ⁊ posset ꝓducere aĩal essentialiter perfectius angelo: ⁊ hec ꝑscrutatio est theologica ⁊ nõ medicialis. ¶ Alius sensus est: vtrũ homo habeat perfectiorem ꝯplexionẽ que per naturalem potentiã in genere viuẽtiũ repiri põt. ⁊ sub hoc sensu intelligit̃ qð. ¶ Ex quo soluit̃ primuꝫ ante oppositũ adductũ ⁊ eius cõfirmatio. ¶ Scðo sciendũ ꝙ lꝫ cõplexio ordinet̃ ad oꝑationẽ tanq̃ꝫ ad finem: ꝑncipalius tñ ordinatur ad formã q̃ꝫ ad operationẽ: eo ꝙ operatio a ꝯplexiõe prouenitẽs est gr̃a forme vt pꝫ. datur. n. cõplexio in materia vt per ipsam forma in materia cõseruet̃. ordinat̃ etiaꝫ similiter vt per ipsam forma possit in materia oꝑari. ⁊ adhuc operat̃ forma in materia per cõplexionẽ vt melius in esse ꝯseruet̃: ⁊ sic per prius ordinat̃ ad formã q̃ꝫ ad operationeꝫ. ¶ Ex quo pꝫ tertio ꝙ cõplexiõalis perfectio non ẽ attendẽda penes operatiões ab ista ꝓueniẽtes vel aptas ab ipsa ꝓuenire. notum est. n. ꝙ multo ꝑfectiores operationes apte sunt ꝓuenire ab aliquo bruto in sua spẽ tẽperato q̃ꝫ ab hoĩe ad mortẽ tendẽte vt ab apopletico forti apoplexia vel frenetico tendẽte ad mortẽ. ¶ Sequit̃ vlterius perfectionẽ complexionis non esse attendẽdã penes perfectionẽ forme cui ista complexio subordinat̃ vel q̃ cũ ista cõplexiõe stare vel conseruari põt in materia. sic. n. non ꝑfectioꝛ esset cõplexio soꝛ. tẽperati q̃ꝫ colerici. qð nõ apparet rõnabile. verũtamẽ ꝑfectio forme ⁊ perfectio naturalis cõplexiõis bene argui põt cũ certis circũstantijs ex perfectione oꝑationis. ¶ Et si querat̃ penes quid tandẽ attendit̃ perfectio cõplexionis: dico ꝙ cõparando cõplexiones diuersaꝝ specierũ inter se perfectio illarũ attenditur penes perfectionẽ forme: ita vt illa sit ꝑfectioꝛ cum qua eẽ vel cõseruari põt perfectioꝛ forma: ita ꝙ illud argumẽtum est bonũ. ꝑfectioꝛ forma eẽ vel stare potest in materia cũ. a. ꝯplexiõe q̃ꝫ cũ. b. igitur. a. complexio est perfectioꝛ q̃ꝫ. b. ⁊ ecõtra: ⁊ hoc dico volẽdo oĩno tenere ꝙ totalis humana cõplexio est ꝑfectioꝛ ⁊c. si tñ adinuicẽ cõparẽtur cõplexiones eiusdẽ spẽi illa perfectio attenditur penes proportionalitatẽ ipsaꝝ ad formam vel conuenientiam ita ꝙ quãto aliqua cõplexio est forme hũane conformioꝛ tãto est tẽperatioꝛ seu ꝑfectioꝛ: ꝓpter qð dicimus tẽperatã esse ꝑfectiorẽ distempata ⁊ sanguineaꝫ ceteris paribus flegmatica aut melãcolica. ¶ Ex his sequit̃ ꝙ nõ penes lõgitudinẽ vel breuitatem vite attẽdit̃ cõplexiõis temperies vel ꝑfectio. tempatioꝛ eniꝫ est cõplexio iuuenis temperati q̃ꝫ pueri. ⁊ tamen nõ est longioris duratõis vt patꝫ. Vlterius pꝫ ꝙ non ꝓpter aliquã perfectiorem operationẽ esse ab aliqua cõplexione q̃ꝫ sit ꝯsimilis oꝑatio ab alia: debemus arguere illã complexionẽ esse ꝑfectiorẽ. Verũtamẽ vt dictũ est bene teneret illud argumẽtum cõparãdo perfectissimam aptam ꝓuenire ab vna ad ꝑfectissimã aptam ab alia prouenire vtrisq̃ꝫ formis quibus ille complexiones debentur in naturali dispositõe sua existẽtibus. ¶ Scienduꝫ vltimo ꝙ vna complexio põt dici alia temperatioꝛ dupliciter. Primo absolute vt dicimus ꝯplexionẽ humanã temperatiorẽ esse cõplexione bruti. secũdo respectiue vtrãq̃ꝫ illarum ad formã suaꝫ vel suã speciẽ cõparando vel referẽdo. vt dicẽdo ꝙ cõplexio asini sana est tẽꝑatioꝛ in sua spẽ q̃ꝫ sit cõplo hoĩs nõ sana in sua spẽ: vt sic dicatur ꝯplexio tẽperatioꝛ que in sua spẽ maiorẽ obtinet gradũ tẽperamẽti.

Quantum ad secundum. Sit prima ꝯclo. ꝙ absolute tẽperatioꝛ ⁊ perfectioꝛ est hũana ꝯplexio q̃ꝫ aliqua que in aliquo alio viuẽte reperiri possit. ꝓbatur: qꝛ cum ea stat vel cõseruatur ꝑfectioꝛ forma in materia. igit̃ ⁊c. pꝫ ꝯsequẽtia cũ antecedente. ¶ Secunda ꝯclusio. lꝫ ita sit stat tamẽ ꝯplexionẽ aliq̃ꝫ bruto fore temperatiorẽ q̃ꝫ sit homini aliqua certa humana cõplexio. ꝓbat̃: qꝛ cõplexio temperata asini est tẽperatioꝛ complexio asino q̃ꝫ cõplexio melancolici hominis sit temperata ꝯplexio homini. igr̃ ⁊c. pꝫ ꝯña cũ añte. ¶ Ex quo sequit̃ ꝙ aliqua cõplexio asini potest esse ita tẽperata cõplexio asino sicut hominis temperatissima est tẽperata cõplexio homini: qꝛ tantuꝫ gradũ tẽperamẽti in sua latitudine obtinere põt aliqua ꝯplo asini sicut hoĩs tẽꝑatissimi ꝯplo obtinet i sua. igr̃ ⁊c.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primuꝫ mõ tam respõsuꝫ ẽ. ¶ Ad secundũ negat̃ ꝯña vt tactũ est supra. posset etiã negari antecedẽs dicẽdo ꝙ quilibꝫ gradus visiõis humane quãtũcunq̃ꝫ remissus est eẽntialiter ꝑfectioꝛ q̃ꝫ visio bruti quãtũcũq̃ꝫ intẽsa. illa ergo intẽsio nõ est nisi accñtaliter ꝑfectioꝛ. ¶ Ad tertiũ dicitur similiter negando consequẽtiam vt tactũ est in q̃stione. ¶ Ad quartũ dr̃ negando ꝯñaꝫ. argumẽtũ tñ ꝯcluderet si vtrũq̃ꝫ illoꝝ foret i dispõne naturali ⁊c.

¶ Questio. XIX.

q **Queritur** xix. Vtrũ in corpore tẽperato sit quelibet operatio perfectioꝛ q̃ꝫ similis oꝑatio in corpore distẽperato. ¶ Arguit̃ ꝙ nõ ꝑmo a complexione bruti põt aliqua oꝑatio melius ꝑfici q̃ꝫ similis oꝑatio ab homine tẽperato. ergo a fortiori a complexione humana distẽperata poterit aliqua oꝑatio ꝓuenire ꝑfectioꝛ. ꝯña videt̃ tenere. ⁊ assumptũ pꝫ ex ꝑcedẽti questiõe. ¶ Secũdo melius digerit stomacus calidus q̃ꝫ tẽperat⁹: ⁊ meli⁹ stomacus frigidus appetit. ꝗ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptũ etiã pꝫ: qꝛ in calido stomaco ẽ caloꝛ potẽtioꝛ. similiter ꝑ minorẽ ẽ Galie. secũdo tegni. frigidus quidẽ stomacus appetere bonus: digerere vero non bonus. ¶ Tertio oꝑatiões motiue sunt ꝑfectiores in puero colerico q̃ꝫ i puero temperato cũ motio vigoret̃ calido. igit̃ ⁊c. ¶ Quarto oꝑatiões

cognoscitiue sunt perfectiores in puero melancolico ꝙ̄ in puero tẽperato vt videt̃ velle Galie. secũdo tegni. ¶ Quinto operatio memoratiua ⁊ odoratiua perfectior ē in habẽtibus huiusmodi opationũ organa labẽtia ad siccũ. igitur ⁊c. pz ꝯña. ⁊ colligit̃ assumptũ quantũ ad partẽ illã de odoratu a pħo in pmo de sensu ⁊ sensato: quo vero ad secũdã partẽ. pz: qꝛ operatiõis memoratiue ē ꝯseruare: sed melius fit conseruatio i subiecto sicco. igit̃ ⁊c. ¶ Sexto posset adduci argumentũ de tactu mł̃ici superiꝰ adductum.

In oppositũ

est Aui. in caplo de cõplexionibus ⁊ Galie. scđo tegni i ꝙ̄ pluribꝰ locis vbi determinaui istã questionem.

Ideo istam

abbreuiando premittam quasdã suppositiones. secundo ponã conclusiones de quesito.

Quantum

ad primũ. ¶ Sit hec pma suppositio ꝙ forme humane corrñdet vnũ tẽperamentũ optimũ cum quo ipsa optime in subiecto conseruat̃ ⁊ optime cũ illo suas perficit opationes. pz ex dictis alias. Et posset probari: qꝛ dicit̃ temperamentũ iusticiale: ¶ Secũda suppositio est ꝙ distinctis formis scđm spẽz distincta tẽperamẽta correspõdent scđm spẽz. hoc etiã pz: qꝛ notũ est ꝙ cum tẽperamẽto canis nõ ꝯuenienter exerceret aĩa humana suas operatiões: imo quãtũcũꝙ̄ canis habeat in organo suo optimã dispõnem ꝓ operatione olfatiua: si tamẽ illa dispõ foret in hoie: nõ cũ illa pficeret aĩa actũ olfandi. ¶ Ex quo sequitur ꝙ visum pfici ab aliquo alio magis ꝙ̄ ab hoie nõ solũ est merito instrumẽti: sed etiã merito forme cui illud instrumẽtũ est maxime ꝓportionatuz ⁊ illi operationi taliter ꝯueniens qualiter nõ est cõueniẽs forme humane. ¶ Tertia suppõ est ꝙ in diuersis partibꝰ nostri corporis tam ꝯsimilibꝰ ꝙ̄ organicis sunt tẽperamenta iustitialia disticta pz per diuersitatẽ opationũ. ¶ Quarta suppositio ē. ꝙ possibile est in quolibz mẽbro nr̃i corporis esse iustitiale teperamẽtũ sibi ꝓportionatũ. pz: qꝛ alias hõ de secundo mõ equalitatis eẽt corpꝰ neutrũ de scđo significato.

Quantum

ad scđz. ¶ Sit hec pma ꝯclo ꝙ nulla opatio ceteris paribꝰ põt eẽ pfectior in corpore vel in mẽbro distẽperato ꝙ̄ tẽperato. probat̃. quelibz operatio in corpore tẽperato ꝓuenit a tẽperamento iusticiali: sed ceteris paribꝰ melius pficit operatões temperamentũ iustitiale respectu illius ꝙ̄ distemperamentuz ex quid nominis temperamẽti iustitialis. igit̃ ⁊c. pz ꝯña cũ antecedẽte. ⁊ ꝓ illo possunt adduci argumẽta tacta secũdo tegni questione eadẽ. ¶ Secũda cõclusio. sequit̃ quãlibet operationẽ magis esse perfectam in corpore tẽperato ꝙ̄ in distẽperato ceteris paribus. pz ex dictis.

Ad argumenta

principalia. ¶ Ad pmuz negat̃ ꝯña. tale. n. tẽperamẽtũ cum quo visio vel opatio aliqua meliꝰ pficit̃ in bruto ꝙ̄ in hoie tẽperato põt esse ꝓportõatũ forme bruti: ƺ nõ forme hũane. igr̃ ⁊c. ¶ Ad scđz dr̃ negãdo. assumptũ: ⁊ ꝙ nõ quolz maiori calido pficit̃ melius digestio. ¶ Pro auctoritatibꝰ vero dr̃ ꝙ Ga. voluit ꝙ stomacꝰ calidus digerit melius ꝙ̄ ipse appetat ⁊ frigidus eꝫ. ¶ Ad tertiũ: ⁊ quartũ negat̃ añs. dixit aũt Ga. ꝙ in puero mł̃ico i pueritia sunt sensus pfectiꝭ nõ respectu tẽpati: qꝛ sint pfectiores in eo in pueritia sicut nec in iuuẽtute: ƺ qꝛ nõ sunt tantũ in eo impfecti i pueritia sicut in iuuẽtute respectu tẽperati iuuenis. ¶ Alr̃ ꝙ sunt pfecti respectu tẽpati: sed nõ sunt cetera paria: qꝛ in equali tẽpore plus ꝓportiõabilr̃ p̃terit de pueritia mł̃icus ꝙ̄ tẽpatus: pp ꝙ apparẽt in eo opatões pfectiores. si tñ sumeret̃ i partibꝰ suaꝝ etatũ sibi ꝓportõabiliter corrñdẽtibꝰ ꝯtingeret oppositũ. ¶ Ad qntũ dr̃ negãdo assumptũ. ⁊ dr̃ ꝙ lz hõ inter cetera aĩalia praue odoret pp hũiditatẽ ⁊c. hõ tñ tẽperatus: qꝛ hz mensurã hũiditatis forme hũane ꝓportiõatã inter ceteros hoies optime odorat. vñ qualitercũꝙ̄ ab ea laberet̃ deteriꝰ odoraret. similiter dicit̃ de memoratiua. Et cũ arguit̃ ꝙ non: qꝛ memoratiue opatio est cõseruatio ⁊c. Dicitur ꝙ non cuz quolibet sicco pficeret aĩa operationẽ memoratiuã. sed cũ sicco tẽperato quale est huiusmodi siccuz qđ correspõdet temperamento iustitiali.

¶ Questio. XX.

q **Queritur** xx. Utruz spiritus sit res calidior que sit i corpore nostro. Et arguitur ꝙ nõ. pmo qꝛ cor est calidius spiritu vel saltẽ nõ minus calidũ. igit̃ ⁊c. cõsequẽtia tenet. ⁊ assumptuz ꝓbatur: qꝛ cor ꝓducit caliditatẽ spiritus vel spirituuz: sed nihil agit vltra gradũ propriũ. igit̃ ⁊c. ¶ Et confirmat̃ idem sic. Sic se hz caliditas naturalis cordis ad caliditatẽ naturalẽ spiritus. ⁊ ecõtra sicut caliditas eius preter naturã ad caliditatez preter naturã spiritus: sed maior est caliditas p̃ter naturaz cordis ꝙ̄ spiritus. igit̃ ⁊c. pz ꝯña. ⁊ arguitur maior: qꝛ ꝙ̄to res est calidior tanto est inflãmabilior ⁊ maioris caliditatis receptiua saltem in genere membroꝝ nostri corporis. ⁊ pz minor: qꝛ calefactũ esse cordis est multo maius ꝙ̄ possit eẽ calefactũ esse spũs. quare ⁊c. Uel põt sic argui ⁊ melius fortificari: sicut aliqđ membrũ est calidius ita est intensioris caliditatis p̃ter naturam receptiuũ. ⁊ ecõtra. sed maioris caliditatis p̃ter naturã receptiuũ est cor ꝙ̄ spiritꝰ. igitur ⁊c. tota cõsequentia cum antecedẽte nota est. ¶ Secũdo principaliter arguit̃. calor spũs est temperatus. igit̃ ⁊c. assumptũ pz ex descriptione spiritus superius posita: quia spiritus ē vapor sanguinis temperatꝰ ⁊c. ¶ Cõfirmat̃: qꝛ qđ ē omnibꝰ operationibus viuentis ꝓportionatũ est maxime temperatum: sed spũs est huiusmodi: quia spiritus effectiue cõcurrit ad quascunꝙ̄ membroꝝ operatiões. ¶ Tertio colera ē calidior spiritu. igitur ⁊c. pz ꝯña. ⁊ antecedẽs ponit Galie. in libro de malitia cõplexionis diuerse. ¶ Quarto arguit̃. febris de sanguie ⁊ similiter de colera ē calidior ꝙ̄ fe. effimera. ergo videtur sanguinẽ ⁊ colerã eẽ spiritu calidiores. cõsequẽtia tenet: eo ꝙ cũ spiritꝰ sub cõstãtie subtilioris ꝙ̄ aliqđ illoꝝ: si foret aliquo illoꝝ calior ad maiorẽ calitatẽ a caliditate preter naturam citius deduceret̃. ⁊ assumptuz cõcedunt auctores. fe. n. effimera ē remissior gradus fe. ¶ Quinto si ⁊c. sequit̃ ꝙ qđlibz membrũ spirituosum eẽt calidũ. cõsequẽs est falsum: eo ꝙ oculus est mẽbꝝ valde spirituosuz. ⁊ tamẽ oculus nõ est calidus: sed est membꝝ frigidũ.

In oppositũ

est Aui. in lr̃a q in primo ordine calidoꝝ ponit spũm.

In ista

questione erunt duo articuli. in primo videbitur de principali quesito. secundo spãliter videbit̃. vtrũ spiritus sit calidior corde.

Quantum

ad pmũ. ¶ Premittã pmo quedam notabilia. scđo ponã ꝯclões đ quesito. ¶ Quantũ ad primũ sciẽdũ est pmo vt circa lr̃az tangebatur ꝙ cũ triplex sit spũs. s. naturalis aĩalis ⁊ vitalis de quoꝝ distinctõe inferiꝰ habebit̃: in ꝓposito queritur de vitali. notũ est enĩz nec animalẽ nec naturalẽ esse rem calidiorem ⁊c. cũ quolz illoꝝ spiritus vitalis sit calidior. ¶ Sciendum secũdo hunc spũm esse in corde ⁊ in mẽbris aliꝭs omnibus quibꝰ a corde trãsmittit̃: quia tñ a corde ad alia membra trãsmissus alterat̃ ⁊ infrigidat̃. iđ de tali in ꝓposito nõ ē sermo: sed solum de spũ exñte in corde. ⁊ adhuc põt extẽdi questio ad spũm vitalẽ in artariꝭs exñtem cordi ꝓpinquuz. ¶ Sciendũ tertio ꝙ etiã spũs vitalis exñs in corde est duplex: qꝛ quidã est cordi appropriatus ꝓ suis operatiõibꝰ: ⁊ iste est in corde interius cõtentus etiã in porositatibꝰ intrisecis cordis. quidã ṽo est cõis aptus a corde ad alia mẽbra trãsmitti: qꝛ igit̃ pmus alteratus ē ⁊ cõplexiõatus secũduz exigentiã opationũ cordis: secũdus vero nõ. iđ de secundo in ꝓposito est sermo. ¶ Sciẽdũ quarto ꝙ Aui. in ꝓposito graduãs mẽbra nr̃i corporis in suis cõplexiõibus in cõparatiõe ad cutiz põit graduatões eoꝝ scđm suas naturales cõplexiões ⁊ nõ scđm cõplexiões eoꝝ p̃ter naturaz. Ex dictis quãtũ ad scđm sequũt iste ꝯclones. pma ꝙ nõ quilibz spiritus ē res calidior q̃ sit in corpe nr̃o. pz: qꝛ nec naturalis nec aĩalis. igit̃ ⁊c. ¶ Scđa ꝯclo est. ꝙ nõ quilz spũs vitalis est res calidissima q̃ sit in corpe nr̃o: qꝛ spiritus vitalis alteratus vt fiat aĩalis est vitalis: q tñ nõ est calissima res. igit̃ ⁊c. ¶ Tertia ꝯclo. sequit̃ ꝓbabiliter ꝙ possibile ē aliquez esse spũm vitalẽ aliquo naturali vel aĩali frigidiorẽ vel minus calm̃. hec cõclusio ꝓbat̃. maxime scđm opinionẽ medicoꝝ ponẽtiũ spũs vitales naturales ⁊ aĩales fore abiuicẽ distinctos spẽ. põat̃ igit̃ ꝙ ex. a. spũ vitali generet̃ spũs. b. aĩalis ⁊ sit nunc primuz instãs in quo est. b. spũs genitꝰ ex. a. ⁊ pz ꝙ. b. spũ põt esse aliqs spũs aĩalis calidior: qꝛ alias ꝙ̄ cito inciperet. b. spũs calefieri tã cito deficeret esse: sit igit̃. c. spiritus aĩalis in sexgaltero calior. b. spũ aĩali. Et arguit̃ sic. c. spũs ē calidior. b. spũ in sexgaltero: ƺ minus ꝙ̄ i sexgaltero

ſed minus q̃ in ſexquialtero immediate ante inſtans qḋ eſt pñens fuit.a.ſpũs vitalis calidioꝛ.b.igiẗ ꝛc.pꝫ ꝯña.ꝛ aſſumptũ ſatis ſeqẗ ex caſu.igiẗ ꝛc. ¶ Ex q̄ ſequiẗ ſatis eē poſſibile aliquē ſpũm aialem foꝛe ꝑciſe ita calĩm ſicut ē aliqs cert⁹ datus ſpũs vitalis. ¶ Conſimiliter dicaẗ ꝑ oia de naturalĩ. ¶ Quarta ꝯclõ eſt hec.nõ quilꝫ ſpũs vitalis exñs in coꝛde eſt res calidiſſima q̄ ſit in coꝛpe nr̃o. pꝫ de ſpũ appꝛopꝛiato coꝛdi ꝑ opatiõib⁹ ſuis. ¶ Quita ꝯclõ ē. ꝙ ſpũs vitalis exiſtẽs i coꝛde ꝛ nõ coꝛdi ꝑ ſuis opatõib⁹ appꝛopꝛiat⁹ ē calioꝛ vĩ caliſſima res q̄ ſit in coꝛpe nr̃o. hãc ꝯclõnẽ itellexit Aui. i lr̃a:ꝛ perſuadeẗ:qꝛ per p̃ſentiã ꝛ tranſmiſſionez h⁹ ſpũs ad omnes partes noſtri coꝛpoꝛis cõſeruaẗ cuiuſlibꝫ partis nr̃i coꝛpoꝛis caliditas naturalis.igiẗ ꝛc.pꝫ ꝯña. ꝛ aſſumptuꝫ ſatis patꝫ.ꝛ infra declarabiẗ. ¶ Sexta ꝯclõ.ſequiẗ ꝙ lꝫ ita ſit ſtat tñ huiuſmodi caliditatē foꝛe iuſtitialiter tẽperataꝫ.pꝫ: qꝛ ſtat cuꝫ hoc hãc foꝛe operationibus membꝛoꝝ ꝓpoꝛtionatã.igiẗ ꝛc.cõſequẽtia nota.ꝛ aſſumptũ ſatis pꝫ.

Quantum ad ſecundũ articulũ ſciẽdum eſt p̊mo ꝙ in coꝛde triplicē imaginamur mẽſuram caloꝛis.p̊ma eſt q̄ debeẗ coꝛdi merito partiuꝫ:ex qb⁹ integratur coꝛ:ſicut eſt caro nerui artarie ꝛc. deducta caliditate ſpũs coꝛdi ꝛ ſuis partib⁹ appꝛopꝛiati. ¶ Scḋa mẽſura eſt aggregatũ ex caliditate iaꝫ dicta ꝛ caliditate ſpũs coꝛdi ꝛ ſuis partib⁹ ꝑ eoꝝ opatiõibus appꝛopꝛiati. ¶ Tertia eſt totalis mẽſura aggregata ex duab⁹ caliditatibus iam dictis ꝛ caliditate ſpũs cõis in vẽtriculis iam dictis cõtenti ꝑ totũ diſtribuẽdi. ¶ Et ſecundũ ē ꝙ ſcḋa calĩtas ē intẽſioꝛ p̊ma ꝛ tertia adhuc intenſioꝛ ſcḋa. Ad ꝓpoſitũ igitur cõparare poſſumus coꝛ ad ſpũm ꝛ ecõtra in denominatione eſſe calidi vel quo ad p̊mã menſurã iam dictã in coꝛde:vel quo ad ſecundã:vel quo ad tertiã. ¶ Secũdo p̄ncipaliter p̊mittendũ eſt ꝙ aliud ē caliditatē alicui⁹ coꝛpoꝛis foꝛe caliditate alterius intẽſioꝛē:ꝛ aliud ē coꝛp⁹ illud foꝛe alio calĩus.vñ hec ꝯña nõ valet.caliditas.a.eſt intẽſioꝛ q̃ caliditas.b.igitur.a.ē intenſius calĩm.b.ꝛ hoc p̊mittitur tanq̃ inueſtigatũ in naturali philoſophia.ſilr̃ nõ ſeqtur ecõtra. ¶ Tertio p̄ncipaliter p̊mittendũ ꝙ omne calidũ reſultãs ex duab⁹ partibus: quaꝝ vna ē intẽſius ꝛ alia remiſſius calida ē remiſſius calidũ q̃ ſit pars eius intẽſius calida.pꝫ: qꝛ remiſſius ē illḋ totũ q̃ eſſet ſi ſecundũ quãlibet partē foꝛet eque intenſuꝫ ſicut eius pars intẽſe calida:ſed ꝑ tunc illud foꝛet ꝑciſe ita calidũ ſicut pars eius intẽſioꝛ eſt calida. igiẗ ꝛc.pꝫ ꝯña tota.ꝛ aſſumptũ ſimiliter intelligẽti. ¶ Tunc ſit p̊ma ꝯclõ.ſpũs eſt calidioꝛ q̃ ſit coꝛ ſecundũ menſurã gradualē caliditatis coꝛdis p̊mã iam dictã.pꝫ hoc intelligẽti. ¶ Secũda ꝯclõ. eſt hec.ſpũs eſt calidioꝛ coꝛde adhuc quo ad ſecũdam menſuram caliditatis in coꝛde repertã.pꝫ: qꝛ maxima caliditas exiſtẽs in coꝛde ꝑ tunc eſt caliditas ſpũs ſibi appꝛopꝛiati:ꝛ notuꝫ eſt ꝙ illa eſt remiſſioꝛ q̃ caliditas ſpũs cõis de quo ē ſermo in ꝓpoſito.igiẗ ꝛc. ¶ Nota tamē ꝓbabiliter ꝙ ſecũdum aliquos põt ſuſtineri caliditatē ſpiritus coꝛdis appꝛopꝛiati eſſe eque intẽſaꝫ ſicut caliditas ſpũs cõis ꝯtenti in ei⁹ vẽtriclĩs:imaginãdo ꝙ lꝫ calĩtas ſpũs appꝛopꝛiati ꝛc.ſit remiſſa a cõplõne coꝛdis ipm ſibi appꝛopꝛiãte ꝛ dearticulante ſecũdũ exigentiaꝫ operationũ coꝛdis: qꝛ tamen caliditas ſpiritus cõmunis in ventriculis contenti ꝛc. per aereꝫ frigiduꝫ multo plus remitteẗ ſibi magis occurrentē q̃ occurrat ſpũi intrinſeco.ideo non eſt euidẽs cuius illoꝝ caliditas ſit intẽſioꝛ.ſed quãtũcũq̃ ita foꝛet adhuc ſpũs eſt calidioꝛ coꝛde taliter ꝯſiderato:quia coꝛ taliter ꝯſideratũ eſt cõpoſitũ ex ſua ſubſtãtia ꝛ ſpiritu q̄ eſt pars eius intẽſioꝛ:ſed ꝑ tertiã ſuppoſitionē ſupius p̊miſſam omne tale ē remiſſius q̃ eius pars intẽſioꝛ.ꝗ ꝛc.pꝫ ꝯña cũ antecedẽte. ¶ Tertia ꝯclõ p̄ncipalis eſt ꝙ licet caliditas ſpũs nõ ſit intẽſioꝛ q̃ caliditas coꝛdis eidē attributa ſecundũ mẽſurã tertiã: ſecũdũ hoc tamen eſt ꝯcedendũ:ſpũm eſſe calidioꝛē coꝛde.p̊ma pars huius arguitur.tantum diſtat a nõ gradu tertia mẽſura calitatis in coꝛde exñs quãtũ caliditas ſpiritus: ꝫ penes hanc diſtãtiã attendiẗ intẽſio cuiuſlꝫ qualitatis.ꝗ ꝛc.

Ad argumenta p̄ncipalia. ¶ Ad p̊muꝫ dr̃ negãdo p̊mã ꝯſequentiã. coꝛ ꝓducit caliditatē qua ſpũs eſt calidus:ꝛ nihil agit vltra gradũ ꝓpꝛiũ.igiẗ ſpiritus nõ eſt calidioꝛ coꝛde: ꝫ ex illo antecedẽte ſeqtur ꝙ nõ intenſioꝛ ē caliditas ſpũs q̃ ſit caliditas coꝛdis illã caliditatē ꝓducẽs:ꝛ hoc ꝯcediẗ ſaltē de caliditate coꝛdis tertie mẽſure.cum hoc tamē ſtat ipm eſſe calidioꝛeꝫ.eodē.n.gradu põt aliquod ſubiectũ denominari magis ꝛ aliqḋ minus intẽſuꝫ vt dꝫ alibi videri.põt etiã dici ꝓbabiliter ꝙ nõ tantã caliditatē quantaꝫ hꝫ ſpiritus ꝓducit coꝛ:ꝫ p̊mo ꝓducit ſpũm remiſſe calĩm qui poſtea alterat ſe ad gradũ intenſioꝛē ꝯuenientē ſue foꝛme ſicut videmus de aqua interi⁹ ex vapoꝛibus generata q̄ a remiſſa frigiditate generaẗ:deide mouet ſe ad gradũ frĩtatis ịntẽſioꝛē. Et multa alia poſſumus hic imaginari. ¶ Et ſi q̄raẗ cũ coꝛ p̊mo generеẗ:vñ hẽat tunc ſpũm quo mediãte alium generare poſſit. Dicitur ꝙ generãs agẽs in materiã generatiõis coꝛdis ſcḋm diffoꝛmitatē partiũ illius materie ex aliqua ꝑte generat carnē: ꝛ ex aliqua neruũ:ꝛ ex aliqua ſpũm vitalē ꝛc̄. nec hoc ē mirabile cum etiã ſpũs gignitiuus hẽat i ſe iſtos tres ſpiritus vel foꝛmaliter vel virtualr̃: ꝫ de hoc plus videbiẗ infra. ¶ Ad ꝯfirmatõeꝫ cũ arguiẗ ſic.quanto aliqua ꝑs nr̃i coꝛpis ē calidioꝛ ꝛc̄.dr̃ negãdo aſſumptũ.quãtũcũq̃.n.ſpiritus de ſe ſit facilioꝛis inflãmatõis q̃ aliqua alia pars ꝛc̄. qa tñ cito ꝛ velociter coꝛrumpiẗ foꝛma ſpũs ꝛ exhalat:hinc eſt ꝙ ſub foꝛma ſua nõ tãtũ tolerat caliditatē p̄ter naturã. lꝫ ergo coꝛ vel aliud p̄ter naturã poſſet eē calĩus ſpũ:hoc tamen nõ eſt ꝯtra dicta:quia nõ graduanẗ in ꝓpoſito partes ſcḋm diſpõnem p̄ter naturã.iḋ ꝛc. ¶ Aliter poſſet ꝓbabiliter dici qḋ ſpũs intẽſioꝛē põt hẽre calĩtatē p̄ter naturã ꝛc. ꝛ ꝙ calefactũ eſſe ethice nõ eſt intẽſius:lꝫ illud ſit acutius ꝛ magis reſolutiuũ ꝓpter ſubiecti diuerſitatē. ¶ Ad ſecũduꝫ diciẗ negãdo ꝯñam vt tactum ē in q̄ſtione.ꝛ cõſilr̃ diciẗ ad ꝯfirmationē. ¶ Ad tertium diciẗ cõiter ꝙ caliditate potentioꝛi qua alterabilis ꝛ extraneabilis ē colera ipſa ē calidioꝛ ſpiritu.ſpũs tñ eſt calidioꝛ caliditate actuali naturali. Et ad p̊mũ ſenſum vadit auctoꝛitas Gal. ¶ Ad quartuꝫ põt dici ſic̄ dicebaẗ ſupra ad ꝯfirmatõeꝫ p̊mi.aliter dicere poſſum⁹ negando ꝯñam.ꝛ cauſa eſt:quia quantũcũq̃ ſpiritus exñs in calefacto eē ſit intẽſius calidus q̃ ſanguis vel colera: qꝛ tñ ꝓpter ſue ſubſtãtie ſubtilitatē ꝛ raritatē multo minus poteſt in membꝛi ſubam impꝛimere q̃ colera vel ſanguis calefactus.ideo cũ hoc nõ repugnat effimerã eſſe remiſſioꝛē ſicut ꝛ multis aliĩs exemplis naturalibus põt exemplificari ꝛ declarari. ¶ Ad quintũ diciẗ negando ꝯñam: ſed illud tantum ſequiẗ deducta cõtraoperantia partiũ membꝛi cõtrarie cõplexionis ſpiritui q̄ eſt in oculo.licet.n. in eo ſit mult⁹ ſpiritus:in eo tamē ſunt multi humoꝛes ꝛ tunice amplioꝛis quãtitatis ꝛ potẽtioꝛes in denominãdo oculum frigiduꝫ q̃ ſpũs ſit ſufficiẽs oculum denominare calidum ꝛc̄.

¶ Queſtio. XXI.

Queritur xxi. Utrũ flegma ſit frigidius qḋ eſt in coꝛpe nr̃o. Et arguiẗ multipliciter ꝙ nõ. ¶ Primo. melãcolia ē frigidioꝛ flate.igr̃ ꝛc. pꝫ ꝯña.ꝛ arguitur aſſumptũ: qa ex quocũq̃ flegmate quãtũcunq̃ frigido põt per viã cõgelationis generari melãcolia:ſed omne generatũ ex alio per ꝯgelatõeꝫ ē frigidius eo. igiẗ ꝛc.pꝫ ꝯña.ꝛ colligitur maioꝛ ex dictis Auicē.in capitĺo de generatiõe humoꝝ.ꝛ pꝫ minoꝛ euꝫ ꝯgelatio ꝓcedat ꝯtinue infrigidãdo. ¶ Secũdo.poſſibile eſt aliqḋ flegma foꝛe aliquo ſanguine calidius vel ſaltē minus frigidũ. igiẗ ꝛc. ꝯña pꝫ.ꝛ arguiẗ aſſumptũ ponẽdo.a.flegma imediate i.b. ſanguinē trãſmutari:ꝛ ſit nũc inſtans primũ in quo generatus eſt.b.ſanguis: ex.a.flegmate:ꝛ ſit.c. ſanguis in ſexqaltero frigidioꝛ.b.generato ex.a.ꝛ arguitur ſic. In ſexquialtero frigidioꝛ eſt.c.ſanguis q̃ nunc eſt.b.ſed minus q̃ in ſexquialtero frigidus fuit per tẽpus ante hoc.a.flegma q̃ nũc eſt.b.igitur.pꝫ ꝯſequẽtia.ꝛ aſſumptũ pꝛo p̊ma parte.ꝛ ſecũda ſequiẗ ex caſu cum vſq̃ ad frigiditatē.b. cõtinue ante remiſſa fuerit frigiditas.a.igr̃ ꝛc̄. ¶ Tertio.rigoꝛ quartane ē maioꝛ q̃ rigoꝛ quottidiane vĩ flegmatice. igitur frigidioꝛ ē melãcolia ꝛc.pꝫ ꝯña cũ humoꝛ mĩicus ꝛ ſimiliter flegmaticus per frigiditatē cauſent rigoꝛē.ꝛ aſſumptũ colligiẗ ex dictis Auicē.p̊ma quarti in plurib⁹ paſſibus. ꝛ pꝫ per experimentũ. ¶ Quarto.flegma eſt ſanguis diminute decoctus ergo flegma nõ eſt frigidius ꝛc.pꝫ ꝯña cum nullus ſanguis ſit frigidioꝛ res que ſit in coꝛpoꝛe noſtro.ꝛ aſſumptuꝫ habebitur infra in littera in caplĩo de humoꝛib⁹. ¶ Quinto.flegma eſt frigiditatis pauce:ſed nihil exiſtens frigiditatis pauce eſt res frigidioꝛ que ſit in coꝛpoꝛe.igiẗ ꝛc.pꝫ ꝯña ꝛ aſſumptum poniẗ in lr̃a caplĩo de humoꝛibus. ¶ Ultimo arguiẗ

sic.cõiter in frigidissima etate multiplicat melancolia vt in senectute.igit ꝛc.pꝫ ꝯña.ꝛ assumptum similiter.

Ad oppositum est Auicē. in littera dū dicit. Frigidius vero quod est in corpore nostro est flegma.

Pro responsione ad quesitum premitto primo quedam proposito necessaria.secundo ponent cõclusiones de quesito.

Quantum ad primuꝫ sit prima distinctio hec.ꝙ duplex ē flegma. quoddaꝫ naturale. quoddã vero preter naturam.Et per flegma naturale itelligere debem⁹ flegma nature vł virtuti ꝯueniēs,ꝓ suis operationibus exercēdis ꝛ finibus ad quos a natura inuentuꝫ est flegma. Ecõtra vero per flegma ꝑter naturã intelligas flegma habēs dispositiōem qua redditur virtuti difformis vel discõueniēs ꝓ suis operationib⁹ ꝛ finibus iam dictis sicut dictuꝫ est: sicut est flegma vitreū vel salsuꝫ vel aliquod huiusmodi. ¶ Secunda distinctio est.ꝙ adhuc flegma naturale ad intellectum datū põt esse duplex:quia quoddã est alteratum a dispositiōe puri flegmatis versus naturam sanguinis.quoddã vero non.exēpla patēt. ¶ Cõsimiliter per omnia distingui potest de melancolia aut quocūꝗ alio humore vel humiditate nostri corporis.

Quantum ad secundū articulū sit hec ꝑma conclusio.possibile ē aliquod flegma aliquo sanguine esse calidius vel remissius frigidū hanc ꝯclusionē.deducit argumentū factū ante oppositū. ꝛ confirmatur:qꝛ satis verisimile est flegma existens in corde calidius fore sanguine nutriēte os vel neruū ꝛc. ¶ Ex quo sequitur non quodlibet flegma esse rem frigidiorē que sit in corpore nostro. ¶ Secūdo sequit aliquod flegma nō ꝑternaturale eē cadilius cute.aliquod eniꝫ tale aliquo sanguine naturali est calidius vt argutū est.igitur ꝛc. ¶ Secunda conclusio. ꝓbabiliter teneri põt flegma quantūcūꝗ ꝑternaturaliter frigidū non esse reꝫ frigidiorē que sit in nr̄o corpore.ꝓbat. nam ex frigidissimo flegmate quocūꝗ per ꝯgelationē põt gñari melãcolia.igit ꝛc.pꝫ ꝯña . satis eni rõnabile apparet ꝙ melãcolia ex eo taliter generata per cõgelationē partes humidas ꝛ subtiles flegmatis exprimētem cum remanētia terrestriū:sicut pꝫ in cõgelatiōe luti: erit frigidior ꝗ̄ flegma ex quo per talē congelationē erit generata. ergo ꝛc. ¶ Itē ꝓ isto videt intentio Aui.caplo de generatiōe humoꝝ dicentis ꝙ frigiditas generat flegma:ꝛ multum intēsa melancoliam. ¶ Tertia ꝯclusio est.ꝙ lꝫ ita sit:ꝓbabile tamē apparet ꝛ sustētabile ꝙ frigidissimū flegma ꝑternaturale ē frigidius melãcolia ꝑternaturaliter frigidissima:imaginando ꝙ cū ex vitreo flegmate frigidissimo generet melãcolia per cõgelationē quãtūcūꝗ partes terrestres in flegmate illo ꝯtinue frigefiant:qꝛ tñ multo remissius frigide ꝑus erãt ꝗ̄ aquose facta cõgelatione ꝛ expressis aquosis remanebunt adhuc ille terrestres cõgelate remissius frigide ꝗ̄ ꝑus erãt ille aquose: ꝛ sic melãcolia illa remissius frigida. sicut apparet in luto qđ cum hꝫ permixtionē aqueaꝝ partiū cuꝫ terrestrib⁹ in ꝑncipio congelationis apparet multū frigidius ꝗ̄ post ꝯgelationē multū ꝓcedentē ꝛ multū terrestrificantem vt docet experimentū.sic ꝓportionaliter imaginãduꝫ est in ꝓposito. ¶ Sed forte contra hoc arguit . nō videt aliquo modo esse possibile in corpe humano repiri flegma sic ꝯgelatum.nō.n.videt ꝙ stante vita tanta possit in hoie frigiditas repiri ꝙ huiusmodi cõgelet flegma. ¶ Sed ad hoc põt dici ꝑmo ꝙ ip̄a non ē vera ꝯgelatio sicut corpoꝝ existium extra nos:sed ē quedã superflua ingrossatio. ¶ Vel aliter dicit ꝙ lꝫ nō sit possibile in aliquo mēbro viuēte fore tantam frigiditatē ꝛc.calore tamē alicuius membri existe debili vt intestinoꝝ ꝛ multiplicato flegmate ex reb⁹ frigidis generato.puta fungis ꝛ cucumerib⁹ possibile est virtutē elementorum frigidoꝝ in hoc flate tantū dñari ꝙ non poterit mēbri cõplo tantū ꝓhibere qn talia se ad gradū valde intensuꝫ frigiditatis reducant:ad quē sequit q̄dã ꝯgelatio ꝛ induratio ꝛ partiū hūidaꝝ expressio:qđ adhuc foret euidētius ponēti elementa in mixto formaliter remanere lꝫ refracta vt patꝫ. ¶ Quarta cõclusio.sequit aliquod flegma esse aliqua melancolia tam naturali ꝗ̄ ꝑter naturã calidius:ꝛ aliquod frigidius:ꝛ aliquod eque frigidū precise . hoc totū pꝫ intuēti. ¶ Ultima ꝯclusio.ponit ꝓ intentiōe Aui.in lr̄a ꝙ ceteris paribus flegma naturale in sua puritate exñs non alteratuꝫ versus conuersionem eius in alium humorem est frigidissimum quod est in nostro corpore respectu aliaꝝ partiuꝫ nr̄i corporis naturaliter se habētium.illa cõclusio est de mente Aui.in lr̄a.ꝛ persuadet:qꝛ flegma plus attestat aque ꝗ̄ aliquis alius humor vel aliqua pars nostri corporis que attestet vel ꝓportionet alicui alteri elemēto.igit ꝛc.pꝫ ꝯña:cū aqua sit elemētū frigidissimū.ꝛ assumptū ostēdit expimētuꝫ. ¶ Et ex hoc tãꝗ̄ expimēto persuaderi põt flegma preternaturaliter frigidissimū fore frigidius nr̄a frigidissima preternaturaliter:qđ est:qꝛ qđ ē naturaliter frigidius videtur etiã ꝑternaturalr̄ fieri posse frigidius ꝛc. ¶ Et dixi notanter in ꝯclone ceteris pibus:qꝛ vbi nō seruarent pitas . puta:qa cõpararet flegma exñs in corde melancolie pedis pꝫ ꝙ ꝓ tūc nō forēt cetera pia:nec esset ꝯclo vlr̄ vera. debet igit cõparari flegma naturale frigidū ad alias ptes naturaliter frigidas in sua latitudine correspōdēter : vt mediocriter frigidū ad mediocriter frigidas.ꝛ sic de alijs.ipsis eniꝫ adiuicem sic correspōdenter cõparatis pꝫ ꝙ semper flegma erit frigidius ꝛc.ꝛ sic voluit Aui.in littera.

Ad argumenta ꝑncipalia. ¶ Ad ꝑmū pꝫ ex questiōe quid sit rñdendū. ¶ Ad scđm sil̄r pꝫ intuēti qđ sit rñdendū. ¶ Ad tertiū dicit negãdo ꝯñam:qa nō est maior siue intēsior nisi ꝓpter humorē ip̄m facientē esse difficili⁹ calefactibilē ꝛ subtiliabilē. ¶ Ad quartū qualiter ista ꝓpositio sit intelligēda videbit infra. ¶ Ad quītū dicit ꝙ ingrppō recipit multas expōnes. ꝑma ē.ꝙ flegma naturale ē pauci frigoris respectu flegmatis ꝑternaturalis:eo ꝙ flegma ꝑternaturale ē multo frigidius.secũda expō est.flegma naturale est pauce frigiditatis respectu eius in cõparatione.s.ad caliditatē colere ꝛ sanguinis:quia.s.multo frigidius est respectu colere ꝛ sanguinis ꝗ̄ respectu cutis.tertia expositio est hec.ꝙ flegma.s.naturale est pauce frigiditatis respectu cutis ad hūc sensuꝫ ꝙ minus recedit flegma per frigidū a cute:ꝛ hoc quo ad gradualē mensuram ꝗ̄ humores calidissimi vt colera recedãt ab eadem per calidum.ꝛ hoc cõformatur quibusdaꝫ dictis superius. ¶ Ad vltimū dicit ꝙ in frigidissima etate multo plus multiplicat humor flegmaticus ꝗ̄ melãcolicus vt potest colligi ex dictis Auicē caplō illo . Nutriens masticatione.illa particula. Nō opꝫ vt stet credulitas ꝙ ois cõplexio generet humorē sibi similē ꝛc.lꝫ i etate senectutis plus multiplicetur melancolia ꝗ̄ in alijs etatibus de quo tamen inferius habebitur.ideo ꝛc.

¶ Questio. XXII.

q

Ueritur xxij. Utrū pili sint cõplexiōis frigide. Arguit multipliciter ꝙ nō. ꝑmo . materia generatiōis piloꝝ est calida.igitur ꝛc.pꝫ ꝯsequētia.ꝛ assumptū similiter.ꝓbatur multipliciter.ꝑmo.talis materia ē exhalatio a forti calido ꝛ adurente subtiliata ꝛ sursum eleuata.igit ꝛc.pꝫ cõsequentia.ꝛ assumptuꝫ satis pꝫ.talis eniꝫ materia nō est nisi vapor fumosus: sed nō fit vapor fumosus nisi a forti calido.igit ꝛc. Et cõfirmatur idē auctoritate halyabatis secundo theorice dicētis materiã pili esse vaporē calidū ꝛ siccū. ¶ Secūdo.huiusmodi materia plus eleuatur ꝛ multiplicat in etate calidiori.igit ꝛc. pꝫ cõsequētia.ꝛ assumptū similiter:qꝛ in iuuētute. ¶ Tertio : qꝛ in corporibus calidioribus.puta in colericis plures generantur pili ꝛ grossiores.igit ꝛc.pꝫ cõsequētia. ꝛ assumptū similiter pꝫ per experimentū. ¶ Quarto pili calefaciunt corpus humanū ergo nō sunt frigidi. Nota est cõsequētia.ꝛ assumptū patet de pãno. ¶ Quinto:qꝛ facilius inflãmant pili a calore:sed qđ a calore faciliter inflãmatur est calidū. igit ꝛc. pꝫ ꝯsequētia.ꝛ assumptū similiter est de mēte Halie. tertio de complexiōibus . vbi vult ꝙ illud quod faciliter a calido patitur ꝛ calefit est potentia calidum.

Ad oppositum est Auicenna in littera.

In ista questione primo videbitur de causa generationis pilorum ꝛ modus generatiōis eorundem.secundo respondebit ad quesitum.

Quantum ad primum sciendū est ꝙ per actionem calidi resoluentis humiditates nostri corporis multi eleuantur vapores siue exhalatiões. quidã eni sunt vapores humidi ꝛ aquosi valde:qui ad por-

rositates venientes aut subtiliantur ⁊ resoluuntur: puta si calidum forte fuerit: aut condensantur ⁊ ingrossantur ⁊ sub forma sudoris expellunt̃: ⁊ quãdoq₃ cum perueniũt ad cerebrum cõuertunt̃ in aquositates: ⁊ catarros generãt vel reuma. Et notandũ ꝙ isti non sunt cõueniens materia ꝑ generatione pili. huiusmodi aũt vapor vtplurimũ est frigidus ⁊ hũidus naturaliter: aut calidus ⁊ hũidus naturalr̃. ¶ Secunda est exhalatio quedam ignea. s. subtilis valde calida ⁊ sicca sicut est vapor colericus siue a subtili colera eleuatꝰ: ⁊ adhuc huiusmodi exhalatio non est cõueniens materia generationis pili cũ non sit apta in porositatibus retineri ⁊ ingrossari sicut opꝫ ad piloꝝ generationẽ. ¶ Tertia ẽ superfluitas quedam lutosa grossa que nõ expellit̃ sub forma sudoris: sed ẽ res grossa terrestris valde sicut est sordities apparens circa superficiẽ vel cutim nostri corporis: ⁊ illa etiã non est cõueniẽs materia generationis pili. ¶ Quarta est vapor grossus terrestris a calido eleuatus participans aliquid de vnctuoso ⁊ viscoso: qui ꝑueniens ad porrositates cutis a frigiditate cutis ingrossatur ⁊ indurat̃: ⁊ per eius viscositatem cuti cõglutinatur ⁊ ꝯtinuatur: cui succedẽs alter vapor similis cõsimiliter ingrossatur ⁊ priorem expellit versus superficiẽ exteriorẽ: ⁊ ipse succedẽs remanet cõtinuus priori. ⁊ sic ꝯtinue alteratur ipse vapor a cuti. ⁊ sic iterũ succedit alter ꝓpellẽdo aliũ: ⁊ sic vltra: quousq₃ generet̃ vnuʒ corpus subtile secundũ longum ꝓtensum: quod dicimus pilum. Et hanc eandẽ sententiã colligere possumus ex dictis Auicẽ. quarto canͣ. quintium: dum dicit̃. Capilus nascitur ex vapore fumoso quãdo ꝯgelat̃ in porris ⁊ orit̃ super eos ⁊ ꝓprie per illud quod assumitur ex alimẽto: ⁊ ꝓprie quãdo humiditas corporis est viscosa vnctuosa nõ aquosa nec lutosa: sicut arboꝝ vnctuosarũ folia nõ cadunt ⁊c. ¶ Ex hoc pꝫ secundo que sunt cause generatiõis piloꝝ. sunt eñi quattuor: sicut ⁊ alioꝝ compositoꝝ naturalium. s. materialis formalis efficiens ⁊ finalis. materialis est vapor fumosus iam dictus. formalis est illa forma per quã dicit̃ pilus: que vtꝝ sit essentialiter disticta a forma substãtiali illius vaporis fumosi vel non nõ est ad ꝓpositũ. finalis vero est mundificatio corporis ab huiusmodi vaporibꝰ fumosis: ⁊ adhuc corporis decoratio vt pꝫ de pilis supciliorꝝ ⁊ barbe. Efficiens vero est duplex: quedaʒ mediata ⁊ remota: ⁊ ista est calidũ adurens eleuans vaporẽ fumosum iam dictũ: alia vero est causa efficiẽs immediata: ⁊ ista est frigiditas cutis ⁊ alioruʒ membroꝝ ⁊ aeris circũstantis ingrossans siue cõgelans predictũ vaporeʒ fumosum ⁊ in pilũ conuertẽs. ¶ Sed dices forte: quõ ad frigiditatẽ cutis potest predictꝰ vapor fumosus cõgelari: cũ sit frigidior vapor ille ꝙ̃ aer extrinsecus vl̃ cutis ⁊ remissius frigiduʒ non possit infrigidare ⁊ cõgelare intensius frigidũ. igitur ⁊c. ¶ Et cõfirmatur: quia videt̃ frigidum cutis ⁊ membroꝝ circunstantiũ agere vltra gradum propriũ. ¶ Sed ad hec põt dici ꝙ lꝫ ille vapor sit naturaliter frigidior cute: accidẽtaliter tamẽ: quia a calido passus ⁊ eleuatus est: est calidior cute: ⁊ hanc caliditatẽ potest remittere cutis ⁊ membra circũstantia ⁊ aer. ¶ Sed adhuc non apparet qualiter ducat̃ ad frigiditatẽ tãte intensiõis ꝙ congelet̃: nisi dicat̃ ꝙ ab itrinseco: q̄r naturalr̃ frigidus ẽ ducit̃ ad fritatẽ tãte intẽsiõis ꝙ ad eã seqt̃ ꝯgelatio. ¶ Aliter potest dici ꝙ ille vapor nõ infrigidat̃ a cute nisi ad istũ sensuʒ ꝙ in cute nõ est caliditas sufficiẽs prohibere ne iste vapor intendatur ad gradum frigiditatis iam dictum. ⁊ vtraq₃ responsio potest satis tolerari.

Quantum ad secundũ. ¶ Sit prima ꝯclo. ꝙ pilus est frigide cõplexionis. ꝓbat̃. materia pili est frigida: efficiẽs imediatũ est frigidũ. ergo ⁊c. pꝫ cõsequentia. ⁊ assumptuʒ ꝑ ꝑ̃ma parte cũ sit materia illa vapor terrestris. similiter secũda pars pꝫ: q̄r lꝫ mediatũ agens sit calidũ: nihilominus tamẽ immediate cõplens generationẽ pili est frigidũ: vt dictũ est. ideo ⁊c. ¶ Scd̃a ꝯclo. sequitur ꝙ pilus etiã ẽ res valde sicca. pꝫ. cũ vapor ille sit siccus ⁊ fumosus. ideo ⁊c. ¶ Tertia cõclusio. sequit̃ ꝙ pilus ẽ magis siccus ꝙ̃ ipse sit frigidus. pꝫ: quia fortius est exiccãs generans pilũ ꝙ̃ sit infrigidãs. igit̃ ⁊c. assumptũ pꝫ: q̄r tale est calidissimũ forte vrens: frigidũ vero est frigidũ cutis ⁊ aliorum iam dictoꝝ. ¶ Item ꝓ isto est auctoritas Auicen. dicentis in littera ꝙ siccior res que sit in corpore nostro ẽ pilus ⁊ est in primo ordine siccoꝝ non aũt frigidoꝝ. igitur ⁊c.

¶ Quarta cõclusio. sequitur ꝙ flegma ẽst frigidius pilo. ⁊ hanc ꝯclusionẽ habemus in littera. quare ⁊c.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primũ negat̃ assumptũ. ⁊ ad probationẽ dicitur negãdo illam ꝯñam. s. huiusmodi exhalatio fit a forti calido vrẽte. ergo est calida. põt eniʒ a forti calido generari vapor frigidus ꝑ resolutionẽ humidi. vel dicit̃ ꝙ concedendũ est hũc vaporem accidẽtaliter esse calidissimũ sicut est vapor aqueus q̄ tamẽ est naturaliter frigidus: imo ad gradũ intense frigiditatis reducit̃. ¶ Ad cõfirmationeʒ exponit̃ illa auctoritas Halyabatis a mlt̃is taliter. pilus fit ex vapore calido ⁊ sicco. i. a calido exiccato. vel aliter dicit̃ ꝙ fit ex vapore calido. s. capiẽdo accidẽtaliter vt dictũ est. ¶ Ad secundũ dicit̃ ꝙ pili huiusmodi vel materia in etate calidiori plus multiplicant̃ ⁊c. quia tũc sunt materie magis terrestrificatiõi apte ⁊ disposite ⁊ calidũ aptuʒ magis terrestrificare. ideo ⁊c. ¶ Ad tertiũ similiter dicit̃. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ calefaciũt per accidẽs reuerberando calorẽ vt iaʒ alias dictũ est. ¶ Ad quintũ dicit̃ negando ꝙ omne qđ a calore faciliter inflãmat̃ est calidũ. ꝓ auctoritate Gal. possumus dicere ꝙ illud quod faciliter calefit ꝓpter dominiũ partiũ aereaꝝ vel ignearũ in eo potest dici potẽtialiter calidũ. sic aũt non est de pilo: cum non ita faciliter inflãmet̃ nisi propter subtilitatẽ suam. ideo ⁊c.

¶ Questio. XXIIII.

Queritur xxiiij. Utrum cerebruʒ sit frigide cõplexionis. Arguitur multipliciter ꝙ nõ. ¶ Primo. cerebrũ per se est ꝓductiuũ calidi. igit̃ cerebrum per se est calidũ. pꝫ ꝯsequẽtia. ⁊ assumptuʒ pꝫ: q̄r cerebrum per se est ꝓductiuũ spiritus animalis: qui est valde calidus. igitur ⁊c. pꝫ ꝯsequẽtia. ⁊ assumptũ habet̃. prima tertij capit̃lo primo. ¶ Secundo. cerebrũ indiget euẽtatione continua. ergo cerebꝝ est calidũ. pꝫ ꝯsequẽtia: quia non debet̃ euentatio nisi ratõe intensi caloris. ⁊ pꝫ assumptũ: q̄r eleuato craneo sensibiliter apparet cerebruʒ moueri motu dilatatõis ⁊ ꝯstrictõis. ¶ Tertio. cerebrũ est principiũ sensus ⁊ motus. sed huiusmodi operatiões non perficiuntur nisi a calido satis intenso. igit̃ ⁊c. nota est cõsequẽtia. ⁊ assumptum pꝫ ꝑ̃ma tertij. ¶ Et cõfirmat̃: quia a cerebro perficiũtur operatiões interioꝝ virtutum. s. sensus cõmunis fantasia ⁊c. que multo indigent calido ⁊ multo spiritu. ideo ⁊c. ¶ Quarto: q̄r circa cerebrũ maxie multiplicant̃ pili. iõ ⁊c. pꝫ ꝯsequẽtia cũ pili fiant a forti calido adurente materiam. ¶ Quinto. cerebruʒ est materia nutricatiõis calida. igit̃ ẽ caliduʒ ⁊ humidũ. pꝫ ꝯsequẽtia: quia eadẽ est materia generationis ⁊ nutricationis. assumptuʒ satis pꝫ si sumatur loco cibi. ¶ Ultio ꝓ isto videt̃ auctoritas ysaach in dictis particularibꝰ capl̃o de cerebro: vbi auctoritate philosophi dicit cerebꝝ esse calidũ naturaliter ⁊ accñtaliter frigidũ.

Ad oppositũ ẽ Aui. in lr̃a q̄ enumerat cerebꝝ inter mẽbra frigida.

Respondendo ad istam questionem. primo premittaʒ quedã ꝑambula. secũdo ponaʒ ꝯclusiones de quesito.

Quantum ad primum scienduʒ est primo ꝙ cerebrum esse calide complexiõis aut frigide ⁊ similiter quodcũq₃ aliud mẽbruʒ tripliciter potest intelligi vel respectu equalis ad põdus vel respectu medij generis qđ est cutis: vel respectu medij sue speciei. hic aũt est sermo de mẽbris frigidis aut calidis respectu medij generis. puta cutis. notum est enim ꝙ iuxta superius dicta cerebrum respectu equalis ad pondus est caliduʒ ⁊ humidũ. Similiter satis pꝫ comparãdo cerebrũ ad medium proprie speciei aliquod cerebruʒ esse calidum: aliquod frigidũ ⁊c. de his non est sermo in proposito: sed solum de secundo: ⁊ est sensus questiõis. vtrum cerebrũ comparãdo ad cutẽ sit frigide complexiõis. ¶ Secũdo sciendũ ꝙ in cerebro tres imaginamur mẽsuras cõplexiõales. prima est complexio resultans a cerebro merito miscibilium concurrentium ad cerebri generatõem deducta omni caliditate ⁊ frigiditate ⁊c. in ipso posita a spiritu existẽte in eo aut vaporibus ad ipm̃ eleuatis ⁊c. ⁊ hec dicitur complexio innata. ¶ Secũda est mensura caloris aggregata ex complexione iam dicta ⁊ caliditate in eo posita a spiritu sibi appropriato ꝓ operationibus cerebri. ⁊ hec dicitur complexio. innata actuata per in-

fluentem. ❡ Tertia est mensura aggregata ex mensuris iaʒ dictis ⁊ caliditate spiritus animalis vitalis ⁊ naturalis ⁊ sanguinis in cerebro existētis ⁊ vapoꝝ ad ipsuʒ eleuatoꝝ. ⁊ notum est ꝙ tertia mensura excedit secundā. ⁊ secūda excedit primā intensiue. ❡ Tertio sciendū ꝙ aliquod membrū potest dici multipliciter frigidū: vel qꝛ in se multā habens frigiditatē: vel quia aptum est corpus totū vel aliquod vel aliqua mēbra infrigidare. Exemplū primi. dicimus os vl' neruum frigidius eē cerebro: eo ꝙ vtrunqꝫ istoꝝ habet in se frigiditatē intensiorē ꝗ̄ habeat cerebꝝ. Exemplū secundi. dicimus cerebrum vt vult philosophus in libro de somno. eē frigidissimā particularū nostri corporis: qꝛ per vapores frigidos in humiditatē flegmaticā in cerebro cōuersos ⁊ deorsum a cerebro ad alia membra deriuātes cerebruʒ est aptū totum corpus valde in calore remittere ⁊c.

Quantum

ad secundū sit prima ꝯclo. secunduʒ quosdam cerebruʒ quo ad comlexionem innatam tantū est frigide ⁊ sicce cōplexionis ⁊ hoc deducta humiditate in eo reperta a vaporibus ⁊ flegmatib⁹ humidis in eo repertis. ❡ Et pro isto adducūt auctoritatē philosophi. secundo de partibus animaliū. ⁊ rationē suā: qꝛ si cerebrum coquatur exclusis ab eo humiditatibus iam dictis reperietur plurima materia terrestris: qꝛ. s. frigida ⁊ sicca que remanebit vt apparet ad experimentū: sed hoc argumentū non est efficax. ꝯsimile nāqꝫ potest adduci ad ꝓbandum de carne ⁊ quacunqꝫ alia parte nostri corporis. voluit igitur philosophus ꝙ quo ad molē cerebruʒ est a predominio terrestre sicut ⁊ fere membrū quodlibꝫ nostri corporis: nō tamē necessario quo ad qualitatiuā dispositionē. ❡ Secunda ꝯclo sequit huic opposita. s. ꝙ cerebrū est frigide ⁊ humide cōplexionis quo ad cōplexionē eius innatā tantū. ꝓbatur: qꝛ cerebrū nutritur sanguine flegmatico. igitur ⁊c. ꝯsequētia tenet: qꝛ cōplexio naturalis membri similat ei ex quo nutrit: vt Auicē. ponit in littera. ❡ Tertia ꝯclo. cerebrum quo ad cōplexionē eius innatā actuatam per influentem que est cōplexio ꝓ suis operationibus debita est etiaʒ frigide ⁊ humide cōplexionis. hec ꝯclo potest multipliciter persuaderi. Primo. qꝛ ad operatōes cerebri plus operatur frigidū ꝗ̄ calidū: ⁊ humidū ꝗ̄ siccū. igit ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptum declarat discurrendo. p̄mo. generatio spiritus animalis ex vitali que cerebro est magis attributa magis perficit per frigidū ꝗ̄ per calidū vt pꝫ. adhuc per humiduʒ cum videat spiritus animalis humidior vitali. Secundo apprehēsiones in sensu cōi ⁊ cogitatiua vidētur conformiores subiecto humido ꝗ̄ sicco. Tertio qꝛ ad ipsuʒ terminantur alterationes vigiliaꝝ ⁊ motuū per neruos. ideo oportuit ipsuʒ esse valde resistēs inflāmationi. huiusmodi aūt cōplexio est frigida ⁊ humida. igit ⁊c. hoc argumento vtitur Auicē. tertio canō. fen prima. Quarto. qꝛ substātia medulatis est in cerebro dominās que frigida est ⁊ humida vt patuit. ❡ Iteʒ per hāc cōplexionē eius est causa somni: somnus aūt fit a frigido. vt p̄mo de somno. ❡ Itē per cōplexionē eius innatā actuatā per influentē exercet operatiōes nutricationis sibi ꝓprias quibus nutrit sanguine flegmatico. ꝗ̄ ⁊c. ❡ Et plura alia patēt que nō sunt nisi ꝓbabilia. ❡ Quarta ꝯclo est. ꝙ cerebꝝ quantū ad mēsurā cōplexionalē tertiā in eo reptam naturaliter se habens est cōplexionis calide ⁊ humide. ꝓbatur p̄mo: quia tactus sic indicat. secūdo: qꝛ ꝓpter hanc mensurā indiget euētatione continua cū continue moueat motu diastolis ⁊ sistolis. ꝗ̄ ⁊c. pꝫ ꝯsequentia cū antecedēte. ❡ Quinta ꝯclo incidenter ponit. ꝙ cerebꝝ magis recedit a cute per humidū ꝗ̄ per frigidū. ꝓbatur primo. plura ⁊ potentiora sunt cerebruʒ humectantia ꝗ̄ ipsuʒ infrigidantia: igit ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptuʒ pꝫ: quia sanguis ⁊ spiritus sunt humiditatē cerebri coadiuuātia: que tamen sunt eiusdeʒ frigiditatē remouentia. igitur ⁊c. Iteʒ vapores actu calidi ad cerebrū transmissi sunt cerebrū humectātes: non tamē sunt cerebꝝ infrigidantes. ⁊ ꝓ ista cōclusione plura alia possunt adduci. puta ꝙ tactu paꝝ ꝑcipitur frigidū: multū vero molle ⁊ humidū: sed de hoc plus infra videbitur. ❡ Sexta conclusio. inter alia mēbra nostri corporis cerebrū est cor ⁊ totum corpus maxime potēs infrigidare. ⁊ ꝓ ista vadit auctoritas philosophi p̄mo de somno dicentis ꝙ cerebrū est frigidissima particulaꝝ nostri corporis. pꝫ etiā ratione: qꝛ a cerebro reciprocantur vapores frigidi per neruos poros venas ⁊ artarias totum infrigidare potentes vt pꝫ tēpore somni. igit ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptū similiter a cerebro super toto spargit materia catarralis flegmatica ꝗ̄ etiā totuʒ est maxie potēs infrigidare. igit ⁊c. pꝫ ꝯña cū aīcedente.

Ad argumenta

principalia. ❡ Ad p̄muʒ dicitur negando ꝯñaʒ. est enim per se ꝓductiuū calidi remissioris ex intēsius calido: ⁊ per hoc cōcluditur ipsum esse frigidum ⁊ nō calidū vt patʒ. ❡ Ad secundū dicitur qꝫ illa est cōplexio quo ad mēsurā tertiaʒ: ⁊ quantū ad illā conceditur ipsuʒ esse calidū. ❡ Ad tertium dicit ꝙ lꝫ huius operationes non perficiantur nisi mediāte calido. puta spiritu: stat tamē membꝝ fore frigidū sicut de neruis circa litterā dicebatur. ❡ Ad quartū dicit ꝙ hoc est: qꝛ hec materia fumosa a calido eleuata maxime peruenit ad cerebrū ⁊ caput ⁊ ibi coagulatur. hoc igitur arguit plus cerebruʒ frigiduʒ ꝗ̄ calidū. ❡ Ad quintū conceditur ꝙ illud cōcludit cerebruʒ in via nutrimenti fore absolute calidum ⁊ humidū: ⁊ hoc in potentia. sicut nutrimentū dicitur tale respectu nostri corporis: quia absolute cōuertibile in calidum ⁊ humidū cum quo tamen stat ꝙ in genere membroꝝ sit frigidū. ⁊ pro isto intellectu ꝓcedit argumentum vltimo adductum in questione.

❡ Questio. XXIIII.

q Ueritur

xxiiij. Utrum pinguedo ⁊ adeps sint cōplexiōis frigide. Et arguit ꝙ nō. ❡ Primo. adeps ⁊ pinguedo facilr inflāmat. igit ⁊c. ꝯña videt nota. assumptū pꝫ experimento. ❡ Secūdo. materia ex qua generatur adeps ⁊ pinguedo est calida. igit ⁊c. ꝯña videtur nota. ⁊ patet assumptū cum generetur ex parte vnctuosa sanguinis. ❡ Tertio adeps ⁊ pinguedo dū sunt viuentia sunt calidiora ipsis mortuis: sed duʒ mortua sunt ⁊ a regimine anime derelicta sunt calida. igitur ⁊c. cōsequētia videt nota. ⁊ pꝫ maior cū omne moriens infrigidetur. ⁊ arguitur minor: qꝛ adeps interius assumpta vl' exterius inuncta calefacit ⁊ resoluit ⁊ cōfert doloribus causatis ex materia frigida. igitur ⁊c. ❡ Quarto circa membra satis intense caliditatis generatur ⁊ cōseruatur adeps ⁊ pinguedo. igitur ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptū similiter. generat enim pinguedo iuxta cor qꝫ est membꝝ satis calidum. ❡ Similiter adeps multiplicatur circa cor ⁊ circa renes: quod nō videtur esse possibile si forent partes frigide.

Ad oppositū

est Auicenna in littera.

Respondendo

ad istam questionem. Primo premittenda sunt quedam ꝓposito necessaria. secūdo soluet quesituʒ.

Quantum

ad p̄mū p̄mittenduʒ est p̄mo ꝙ per pinguedinē in ꝓposito itelligere debemus illud qꝫ vulgariter dicit lardo. ꝑ adipeʒ vero illud qꝫ cōiter dicit assungia. differūt aūt hec duo abiuicē ⁊ conueniūt inter se. ꝯueniūt p̄mo in materia: qꝛ vtrūqꝫ eoꝝ generat ex materia vnctuosa siue ex parte sanguinis vnctuosa. Similiter ꝯueniunt in agēte. vtrūqꝫ. n. generatur a frigido ꝯgelāte siue ꝯdēsante huiusmodi sanguinē vnctuosuʒ. secūdo differūt: qꝛ fortior est partiū cōmixtio in adipe ꝗ̄ in pinguedie. vñ cōplo adipis respectu cōplonis piguedinis pōt dici ꝯplo fortis. ⁊ eꝫ debilis. ꝓpter qꝫ lꝫ agēs vt ignis possit facili⁹ dissoluere adipē ꝗ̄ piguedinē nō tñ eque bene sufficit ptes adipis abiuicē separare sicut partes pinguedinis quēadmodū ēt de oleo diceremus: vt Aui. ponit scđo canō. Differūt tertio rōne sit⁹: eo ꝙ piguedo magis mltiplicat circa ptes carnosas. adeps vō circa ptes panniculares. Ex quo pōt ꝓbabiliter ꝯcludi ꝙ a fortiori frigido gñat ⁊ ꝯdēsatur adeps ꝗ̄ pinguedo cū sit maior frigiditas circa ptes panniculosas ꝗ̄ carnosas ceteris pibus. Ex qbus oibus ꝯcludi possunt cause adipis ⁊ piguedinis. causa. n. materialis ē ps sanguinis vnctuosa. formalis vō est aīa nutritiua penes ponētes has fore ptes nr̄i corporis aīatas: penes vō tenētes oppositū causa formalis ē forma h⁹ determinati mixti. efficiēs vō remota siue mediata ē calīn ptes sanguinis vnctuosaʒ eleuās ⁊ separās ab alijs. ꝓpinqua vō ⁊ imediata ē frigidum hanc partē ꝯdēsans. finalis vero variat secūdū varietates mēbroꝝ in quibus sunt. qñqꝫ ē repletio vacuitatis inter aliqua membra. quandoqꝫ caloris reuerberatio vt videbitur infra. capitulo de membris. ideo ⁊c.

Quantum ad secundū sit prima ꝯclo. ꝙ pinguedinis ⁊ adipis est materia calida. probatur. q꞉ talis est pars sanguinis vnctuosa. igit̄ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptū similiter. ❡ Secūda ꝯclo. materia ex qua generatur pinguedo est minus calida q̃ꝫ materia ex qua generatur adeps. ꝓbatur. q꞉ materie pinguedinis plures sunt partes aquose ꝑmixte q̃ꝫ materie adipis. igitur ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptum pꝫ experimēto cum adeps melius ⁊ facilius inflāmet̄ ita vt oleo assimilet̄. ideo ⁊c̄. ❡ Tertia ꝯclo est. ꝙ tā adeps q̃ꝫ piguedo sunt frigide cōplonis in cōparatōe ad cutiꝫ. pꝫ. q꞉ q̃ꝫtūcunqꝫ hoꝝ materia sit cala imediate tñ sit a frigido ꝯgelante. iō ⁊c̄. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptū silr꞉ cum tā adeps q̃ꝫ pinguedo liquefiāt a calo. quecūqꝫ aūt humida ꝯgelant̄ a frigido dissoluunt̄ a calido. ⁊ ecōtra vt metalla. ❡ Quarta conclusio ē hec. ꝙ lꝫ materia gñationis adipis sit calidioꝛ materia piguedinis frigidioꝛ est tñ adeps q̃ꝫ piguedo. ꝑma pars huiꝰ ꝯclusionis est posita supius. ⁊ scda pꝫ ꝑmo per Aui. in littera. ⁊ arguit̄ signo. q꞉ dēsioꝛis ⁊ solidioꝛis substātie apparet adeps q̃ꝫ pinguedo. igitur adeps recipit ꝯgelationē foꝛtioꝛem. ⁊ per consequēs ⁊c̄. pꝫ ꝯsequētia. ⁊ assumptū experimur. ❡ Itā quia circa membꝛa pāniculosa maxime multiplicatur adeps꞉ que mēbꝛa pāniculosa sūt frigidioꝛa q̃ꝫ carnosa mēbꝛa circa q̄ multiplicat̄ pinguedo. igit̄ ⁊c. ❡ Istas omnes ꝯclusiones cōsueuerūt antiqui ponere sub his verbis. adeps. ⁊ pinguedo sunt calida materialiter꞉ licꝫ sint frigida formaliter. secūda lꝫ piguedo sit materialiter frigidioꝛ adipe꞉ formaliter tamē frigidioꝛ ē adeps q̃ꝫ pinguedo ⁊ itelligunt has quattuoꝛ ꝯclusiones supius positas.

Sed circa dicta quedā occurrunt dubia. primū adeps ⁊ pinguedo assumpte ī cibo vl̄ medicina sunt calefacientes. ideo nō videt̄ ꝙ ratiōabiliter debeant poni frigide. ꝯña videt̄ nota. ⁊ colligitur assumptū secundo can̄. capitlo de adipe. ⁊ ab ysaach in dietis vniuersalibus in pluribus capitulis. ❡ Secundū dubiuꝫ est꞉ quia adeps posita in stomaco vel sup stomaco animalis liquefit subtiliat̄ ⁊ in vapoꝛē conuertit̄꞉ existens tamē interius circa mēbꝛa valde calidioꝛa q̃ꝫ sit stomacus in eius grossitie ꝯseruatur vbi videret̄ ipsaꝫ foꝛtius dissolui debere vt circa coꝛ. ❡ Tertiū dubiuꝫ cū in qualibet parte coꝛpoꝛis adhuc coꝛdi ꝓpinqua sit caliditas valde intensa quō mō pōt vnctuosuꝫ ibi ꝯgelari a frigido ⁊ in adipē ꝯuerti cū sit iuxta coꝛ.

Ad hec omnia respondet̄. Et primo ad primum dicitur ꝙ nō repugnat idē ꝓut ē pars nr̄i coꝛpoꝛis esse cōplexōis aliqualis꞉ qualis nō est occurrēs coꝛpoꝛi nostro. vt cibus vel medicina. verbi gr̄a. coꝛ ꝓut est viuens vel pars nr̄i coꝛpoꝛis viuētis est cōplexionis valde calide꞉ qꝺ tamē inter cibaria ponit̄ complexionis melācolice. Et sic in ꝓposito quātuncūqꝫ ponat̄ pinguedo ⁊c. inter partes nostri coꝛpoꝛis frigida in cōparatione ad cutiꝫ꞉ ipsa tamē occurrens coꝛpoꝛi nostro vt cibus vel medicina pōt coꝛpus calefacere ⁊ in latitudine calidoꝝ reponi. Et tota causa ē꞉ q꞉ secundū aliaꝫ cōplexionē operatur ꝓut est pars viuentis꞉ ⁊ secundū aliam cū sumit̄ vt medicina. primo eniꝫ modo operat̄ per cōplexionē per quam respectu cutis ipsa est frigida. cum vero occurrit vt medicina operat̄ per cōplexionē eius virtualē. ⁊ non repugnat aliqd foꝛe foꝛmaliter vel actualiter frigidū꞉ qꝺ tamen est virtualiter calidū꞉ vt pꝫ de vino ⁊ multis aliꝭs. ❡ Et si arguit̄ cōtra hanc respōsionē꞉ q꞉ ita habet cōplexionē hanc virtualiter calidā dum est pars viuētis sicut quādo nō est pars viuentis. igitur qua ratione calefacit vna vice ⁊ reliqua. ❡ Iteꝫ querit̄ que cōplexio virtualis est illa. ❡ Dicit̄ ad ꝑmū concedendo assumptū ꝙ habꝫ illā cōplexionem virtualē illa tamen cōplexio virtualis nō qualitercūqꝫ est caliditatis ꝓductiua nisi adipe taliter subtiliata ⁊ ad actum reducta de quo videbit̄ alias. ❡ Ad secūdū dicit̄ ꝙ illa est qualitas secunda ita naturaliter ꝓductiua caliditatis sicut lumen꞉ quāuis nō sit foꝛmaliter caliditas nec frigiditas꞉ sed de hoc magis videbit̄ infra. ❡ Ad secundū dubiū dicunt quidaꝫ tenēdo ꝙ adeps ⁊ pinguedo sint partes animate ꝙ anima adipis ⁊ pinguedinis resistit ne partes in adipe moueātur ad gradū caloꝛis intensuꝫ ⁊ hoc mediante complexione adipis ⁊ pinguedinis vt se in sua naturali dispositiōe cōseruent꞉ cum vero coꝛpoꝛi nostro applicatur adeps aut piguedo tanq̃ꝫ medicina vel cibus iam coꝛrupta est anima in eis. ideo partes calide aeree ignee in ipsis existentes iam se reducūt ad graduꝫ caloꝛis intensioꝛem vel mouēt꞉ ⁊ potentes sunt coꝛpus calefacere. Si autem teneatur ꝙ pinguedo ⁊ adeps nō sint partes animate꞉ sed habeāt solū foꝛmā mixti inanimati dicit similiter ꝙ lꝫ pinguedo ⁊ adeps existēs in viuēte non sit in se habēs animā foꝛmaliter. ab anima tamē siue a virtute regulatur ⁊ resistit sue inflāmatiōi ⁊ liquefactiōi nisi causa ꝯsumens fuerit nimis potēs. sicut in ethica ⁊ marasmo. ❡ Sed hec responsio multas patit̄ instantias. ꝑma꞉ q꞉ quātūcūqꝫ virtus regulare habeat ⁊c. nō tamen aufert quin in adipe a coꝛde vel spiritu inducatur intensioꝛ gradus caloꝛis꞉ ſꝫ huiusmodi gradus videtur sufficiēs ad liquefaciendū adipeꝫ. igitur ⁊c. ꝯña videtur nota. ❡ Item minoꝛ gradus caloꝛis q̃ꝫ sit inductus in adipe a coꝛde sufficit ipsum subtiliare ⁊ in vapoꝛeꝫ cōuertere. igit̄ gradus caloꝛis in adipe a coꝛde positus potens erit ad hoc faciēdū. ꝯsequētia videt̄ nota. ⁊ assumptū pꝛobat̄꞉ quia caloꝛ stomaci sufficit hoc facere cū tamen videatur multo remissioꝛ. ❡ Ad primuꝫ dicitur ꝙ per resistētiam iam dictam ꝓhibetur vt īducatur ita itēsus gradus ꝙ sufficiat ipsas liquefacere꞉ lꝫ ītra latitudinem alteret̄ adeps. nec negandū est quin ceteris paribus in equali tempoꝛe fiat maioꝛ resolutio adipis ī partibus coꝛdi vicinis q̃ꝫ in aliꝭs. ad ipsam etiam cōseruandā ⁊ generandā satis adiuuat aer frigidus ad coꝛ ꝓueniēs ⁊ frigiditas capsule. ❡ Ad secūdū negatur antecedēs꞉ ⁊ dicitur ꝙ in adipe ꝓ cibo vel medicina in stomaco. assumpta a stomaco maioꝛ gradus caloꝛis pꝛoducit̄ q̃ꝫ a coꝛde in adipe viuente ⁊ per causam iaꝫ dictā pꝫ ꝙ non ꝓcedit argumentū. ❡ Ad tertiū dubiū tacta est solutio ꝓ parte. dicitur enim ꝙ ad illius cōgelationē satis adiuuat frigiditas capsule que est frigida respectu cutis ⁊ etiā frigiditas aeris inspirati. Vel dicitur ꝙ non quelibet pars existēs ꝓpe coꝛ est calidioꝛ cute꞉ immo aliqua est frigidioꝛ. lꝫ quelibet talis sit respectu cutis minus frigida q̃ꝫ foꝛet si esset distantioꝛ a coꝛde. ❡ Circa istam materiam essent multa speculanda.

Ad argumenta pꝛincipalia. ❡ Ad primū pōt dici ꝓbabiliter adipē ⁊ pinguedinē esse potētialiter calida ⁊ hoc in potentia passiua sicut omne vnctuosuꝫ꞉ sed hoc nō repugnat dictis ī questione. ❡ Ad secundū dicitur negando ꝯsequentiā. licꝫ enī materia sit calida꞉ agēs tamē immediatū est frigidū. ❡ Ad tertium dicitur ꝙ adeps ⁊ pinguedo dum sunt viuētia sunt foꝛmalr̄ calidioꝛa q̃ꝫ ipsis moꝛtuis꞉ nō tñ virtualiter vt satis dcm̄ ē. ❡ Ad quartū dr̄ negādo ꝯñaꝫ sicut satis pꝫ ex dictꝭ.

❡ Questio. XXV.

q **Ueritur** xxv. Utꝝ cuiuslꝫ mēbꝛi ꝯplexio naturalis similet̄ ei ex quo nutritur. Arguit̄ mltiplr̄ ꝙ nō. ❡ Primo꞉ q꞉ tūc sequeret̄ ꝙ oīa mēbꝛa nr̄i coꝛpoꝛis foꝛēt sibi inuicē in cōplone silia. ꝯñs est falsum꞉ vt pꝫ. ⁊ arguit̄ ꝯña꞉ q꞉ si questio esset vera tunc cuꝫ quodlibꝫ membꝝ nutriat̄ sanguine cuiuslꝫ membꝛi꞉ cōplexio naturalis ē similis cōplexioni sanguinis naturali. ſꝫ quecunqꝫ in cōplexione similant̄ vni tertio inter se sunt similia. ❡ Scdo si q̄stio esset vera sequeret̄ ꝙ plmo foꝛet naturaliter cōplonis calide ⁊ sicce. ꝯñs est falsuꝫ ⁊ videt̄ ꝯ Aui. in lr̄a ⁊c. arguit̄ ꝯña꞉ q꞉ sanguis ex quo nutrit̄ plmo ē ꝯplonis sicce cū sit multū admixtus colere vt ponit̄ in littera. iō ⁊c. ❡ Tertio sequit̄ ꝙ qꝺlibet membꝝ nr̄i coꝛpoꝛis eēt cōplexionis tēperate. ꝯñs est falsuꝫ. ⁊ arguit̄ ꝯña꞉ q꞉ ex nutrimento tēperato pōt nutriri qꝺlibꝫ mēbꝝ nr̄i coꝛpoꝛis꞉ ſꝫ qꝺlibꝫ tale scđm naturalē eiꝰ cōplonꝫ silat̄ ei ex quo nutrit̄. iō ⁊c. ❡ Quarto pole est nutrimentū esse ꝯtrariuꝫ cōplexiōi naturali mēbꝛi qꝺ nutrit̄ ex eo. igit̄ ⁊c. nota ꝯña. ⁊ assumptū pꝫ꞉ q꞉ pōt sanguis esse frigidus cuiuslibꝫ mēbꝛi cōplone naturali existēte calida. igit̄ ⁊c. ❡ Quinto aliqꝺ est membꝝ nr̄i coꝛpoꝛis cuius naturalis cōplexio nō ꝯseruat̄ nisi per ꝯtria. igr̄ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptū꞉ q꞉ coꝛdis naturalis cōplexio nō ꝯseruatur nisi a ꝓhibētibus eiꝰ incendiū ⁊ distēperamentū ad calidū. talia ꝟo sunt frigida. iō ⁊c. ❡ Sexto nutrimentū assimilat̄ membꝛo. ⁊ nō ecōtra. ergo questio falsa. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptū hētur tertio de virtutibꝰ naturalibꝰ a Galie.

Ad oppositum est Auicenna in littera.

In ista qōne ꝑmo ꝑmittēda sunt notabilia q̄dā ⁊ distictiōes. scđo ponēde sunt ꝯclones ꝺ q̄sito.

Quantum ad primū sciendum ꝙ per complexionem naturalez membri intelligere debemus cōplexionē conuenientē siue debitā membro ꝓ suis operatōibus exercēdis. ecōtra vero per accidētalē que nō est debita vel requisita ꝓ suis operatōib⁹ producendis siue cum illa remaneat mēbrū intra latitudinē sanitatis siue nō. Exemplū pmi. sicut est cōplexio epatis per quā generat humores ꝯueniētes pro nutricatione. Exemplū secūdi. sicut ē cōplexio reperta in pulmone in eo posita ab humiditatibus ⁊ vaporib⁹ ⁊ flegmatibus ⁊ catarris ad pulmonē peruenientibus. lz enim in pulmōe quantuz est de se nō esset huiusmodi humiditas accidentalis ab his vaporibus ⁊c. adhuc pulmo eēt sibi sanus ⁊ ꝯueniēter suas exerceret opatiōes ideo ꝯueniēter dicitur hec complexio accidētalis. ¶ Secundo sciendū est ꝙ duplex est nutrimentū. quoddā operās a materia tantū respectu eius: respectu cuius dicit nutrimentuz. quoddā opans a materia ⁊ a qualitate simul. Exemplū primi. sic sanguis tēperatus. Exemplū secūdi. sic sanguis generatus ex lactucis qui nō solū operat: q2 in corpus trāsmutetur: sed etiā refrigerādo corpus aliqualiter alterat. ⁊ dixi notanter respectu eius respectu cuius dicit nutrimentū vel ē: q2 idem nutrimentū quod respectu vnius dicitur nutrimentum ⁊ respectu vnius membri diceret operari soluz a materia aliquod aliud membꝝ notabiliter alteraret ⁊ transmutaret: vt ifra caplo illo. qd comedit ⁊c. patebit. ¶ Tertio sciēdum ꝙ adhuc duplex ē cuiuslibet mēbri nutrimētū. quoddaz ꝓpriū. ⁊ quoddā cōmune. Exemplū de cōmuni vt massa sanguinea dicit nutrimētū cōmune oīuz membroꝝ: eo ꝙ ex ea apta sunt omnia mēbra nutriri. In totali. n. massa ista repibilis est pars sanguinis cuilibet membro ꝓportiōalis. Exemplū de ꝓprio sicut nutrimentū sic ꝯueniens ossi ꝙ nō alteri membro dicit nutrimētum propriū ossis. ¶ Quarto sciēdū ꝙ adhuc cuiuslibet mēbri nutrimentū ꝓpriū est duplex. quoddā appropriatū siue ꝓpinquuz iam dispositū dispositiōibus membri ⁊ ꝓpinquū substātie membri vt humiditates secunde. quoddā est mediatū siue remotū sicut sanguis ꝓportionatus ossi dicitur nutrimētuz ossis ꝓpriū. In ꝓposito maxime ē sermo de nutrimēto ꝓprio secūdo modo dicto. sic eni exēplificat Auicē. in littera de sanguine nutriēte pulmonē. manifestū eniz est ꝙ nutrimentū ꝓpriuz primo modo dictū est simile membro ⁊ ecōuerso vt pz ex quid nominis nutrimēti ꝓprij taliter accepti. ¶ Quīto pncipaliter sciendū ꝙ complexionē membri similari ei ex quo nutritur possum⁹ dupliciter imaginari. pmo formaliter vtrūqz ipsorum ad idē mediū generis. s. cutim comparando. Secundo correspondēter. vt sit sensus ꝙ quale est membrū in genere membroꝝ respectu cutis tale ē nutrimentū mēbro ꝓportionatum in genere nutrimētoꝝ: respectu. s. nutrimēti ꝯuenientis medio generis. imaginandū est eniz ꝙ sanguis est massa cōmunis nutrimētalis omniū mēbroꝝ habēs in se difformitatē correspondentē difformitati mēbroꝝ nostri corporis: vt quantā habz difformitatē os ⁊ caro tantā habz pars sanguinis ꝓportiōata ossi a parte sanguinis ꝓportiōata carni. ⁊ sic de alijs. ⁊ ideo sicut se habet os inter mēbra nostri corporis quo ad cōplexionē eius naturalē: ita nutrimentū proportionatū ossi se habet ad nutrimētū alijs membris ꝓportionatū. ¶ Sexto sciendū ꝙ similitudo vel ꝓportionalitas nutrimēti ad membruz quādoqz ꝓuenit ex parte qualitatū manifestarum vt similitudo sanguinis grossi melācolici ad os. quādoqz aūt ꝓuenit ex parte qualitatis vel dispositiōis occulte sicut est epar cōseruatiuū epatis ⁊ sibi ꝯforme: ⁊ stomacus stomaci: ⁊ pulmo pulmōis: ⁊ generaliter quodlibet membrū humanū eiusdē speciei cuz illo. sicut colligi potest qnto colliget. ⁊ decima tertij de pulmone vulpis asmatico cōferēte. ⁊ decimasexta tertio caplo de colica de intestinis lupi cōferētibus in colicis. ⁊ decimaquarta tertij de epate lupi cōferente epati humano. ⁊ sic de alijs. ¶ Ad propositum est hic sermo de similitudine primo modo dicta ⁊ non secūdo modo dicta. ¶ Vlterius premittendū est cuiuslibz membri cōseruationez maxime fieri per nutrimentū. sed de hoc magis infra videbitur. quare ⁊c.

Quantum ad secundū articuluz sit prima cōclusio. non cuiuslz mēbri naturalis cōplexio similat ei ex quo nutrit tanqz ex nutrimēto cōmuni. pz per vnū argumentū adductuz ante oppositū. ¶ Secunda ꝯclo. nō cuiuslibet mēbri naturalis cōplexio similat nutrimento opanti a qualitate ex quo illud membꝝ nutrit. pz similr: q2 tale pōt esse calidū membro existēte frigido ⁊ ecōuerso sicut satis est notū. ¶ Tertia ꝯclo. nō cuiuslibz membri naturalis cōplexio silatur cōplexiōi nutrimēti eius proprij formaliter vtrūqz illoꝝ cōparando ad cutiz siue ad mediū generis. pz. alterius enim cōplonis est os cōparatuz cuti: ⁊ alterius sanguis ex quo nutrit ⁊c. ¶ Quarta ꝯclo. pro mēte Auicē. est ꝙ cuiuslibet membri nostri corporis cōplo naturalis correspōdēter similatur nutrimēto eius proprio mediato a materia tantū operāti. que ꝯclo debet sic intelligi. qualēcūqz gradū vel situm obtinet mēbri naturalis complexio in genere membroꝝ siue in latitudine membroꝝ talē obtinet nutrimentū in latitudine nutrimētoꝝ. pz: q2 qdlibz membꝝ in sua cōplexione cōseruat nutrimēto sibi ꝓportionato. ⁊ per ꝯsequēs assimilatur nutrimēto ꝓprio: sed nō aliter nisi modo iā dicto: vt pz discurrēdo per alios modos similitudinis. igit ⁊c. pz ꝯña cū antecedēte. ¶ Itez os vt in naturali sua cōplexione ꝯseruetur debite opz nutrimtēū ossis cōuerti in partē proportionalem vel similē parti resolute ab osse: sed ad hoc melius ꝓportionalis est sanguis grossus in genere sanguinis melācolici sicut os in genere membroꝝ. igit ⁊c. pz ꝯña cum antecedente.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primū satis pz ex questiōe. ꝓbat eniz non similari cuiuslibet mēbri cōplexionē naturalez nutrimēto cōmuni: qd in questionū ꝯcessuz est vt pz. ¶ Ad secundū dicitur ꝙ Auicē. ꝓbat ꝙ lz sanguis ex quo nutritur pulmo sit multū admixtus colere: ille tamē est admoduz humidus: sed tamē de hoc plus habebit infra. ¶ Ad tertiū dicitur sicut de sanguine cōmuni dicebat. licet eniz nō similet totali sanguini tēperato: similat tamē parti sibi ꝓportionali in sanguine tēperato. ¶ Ad quartū dicit ꝙ tunc erit nutrimentū non a materia: sed a qualitate operās. ¶ Ad quintū dicit ꝙ quantūcūqz nutrimentū cordis: immo ⁊ cuiuslibet mēbri sit mēbro aliquo modo ꝯtrariuz: stat tamē illud fore eidē simile correspondenter vt dcm̄ ē. ⁊ ita ꝓportionaliter dicere possumus de aere. Vel dr̄ ꝙ per aerē nō ꝯseruat cor vera ⁊ ꝓprie dicta cōseruatiōe: sed potius ꝓseruatur per aerē. per nutrimentū tn̄ ꝯseruatur reponēdo in eo tale quale deperditū est: sed de hoc infra melius videbitur.

¶ Questio. XXVI.

Queritur xxvi. Vtruz quodlibet membrū secundū complexionē eius accidentalem similetur ei quod ab eo superfluit. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo: quia quod a pulmonis digestione supefluit est calidum ⁊ siccum. ⁊ tamen pulmo est accidētaliter humidus. igit ⁊c. pz ꝯña. ⁊ assumptū ꝓ prima parte pz cum pulmo nutriat sanguine colerico vt vlt Aui. in lra ⁊ superfluitas debeat ꝓportionari ei a quo decidit vt infra videbit. iō ⁊c. Secundo possibile ē qdlibz membꝝ nr̄i corporis secundū cōplexionē accn̄talem similari ei ex quo nutrit ergo ꝑ tunc necessario non similabit ei qd ab eo supfluit secundū cōplexionē accidētalē. pz ꝯña. ⁊ assumptū. possibile eniz ē nutrimentū alterare qdlibz mēbꝝ nr̄i corporis in eo qualitatē vel cōplonez accn̄talē ꝓducēdo vt lactuca. iō ⁊c. Tertio sic pncipaliter arguit. superfluitas mēbri deciditur a digōne mēbri. igit ꝑ superfluitatē mēbri significare possumus sup cōplonē naturalē mēbri ⁊ nō accn̄talē. pz ꝯña cuz ꝑ superfluitatē decisaz a digōne arguamus sup bonitatem vel malitiā digōnis. ⁊ per ꝯn̄s sup ꝑfectionē vel iperfectionē cōplexionis que est instrz digōnis. ⁊ si sic videbit superfluitatē ⁊c. magis ꝓportōari cōplexiōi naturali qz cōploni accn̄tali mēbri. Quarto ꝑ vrinam significare possum⁹ sup digōnē epatis ⁊ venaꝝ ⁊ ꝑ egestionē sup digōnē stōi ⁊ intestinoꝝ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s sup cōplonē correspōdētē naturalē: igit ⁊c.

In oppositum est Auicen in littera.

In ista qstione pmo videbit de principali qsito. secundo videbit an sanguis ex quo pulmo nutritur sit vel debeat dici sanguis colericus.

Quantum ad pmuz pmisso ex qnti qōne qd per ꝯplonē accn̄talē itelligere debem⁹. ¶ Sciēdū p. ꝙ supfluitas ē duplex. s. cōis ⁊ ꝓpa. ꝑ supfluitatē cōem itelligere debem⁹ supfluitatē decisam a mā cōi

vt feces a chilo: ꝛ vrinā a sanguie: vel factā ab agēte opan
te ꝓ toto: sic̄ supfluitates dicte ꝓuenientes a calore stōi vel
epatis operantiū ꝓ toto. vel qꝛ producta ad finem cōem vt
sperma ad conseruationē spēi. vel qꝛ ad membrū delegata
est a toto sicut est supfluitas exn̄s in pulmone ex catarris ꝛ
vaporibꝫ eleuatis a toto. Et sicut dicit̄ quattuor modis ali
qua supfluitas cōis ita quattuor modis oppositis dicit̄ pro
pria. pmo qꝛ decisa a materia propria vt superfluitas nutri
mēti ossis. scdo quia decisa ab agēte nō opante pro toto vt
eadē ossis supfluitas. tertio qꝛ non ad finē cōem. quarto qa
nō membro delegata a toto: sed a determinato mēbro. ꝛ de
omnibꝫ his pōt intelligi in questiōe. ⁋ Secūdo sciendū ꝙ
duplex supfluitas pōt in membris inueniri. vel ꝑ viā defluxus:
vel ꝑ viā congestōis. exēpla satis patēt. ⁋ Tertio sciē
duz ꝙ vtroqꝫ istoꝝ modoꝝ dupliciter in mēbro pōt super
fluitas reperiri. pmo ipso existēte in naturali sua dispōne. se
cūdo ipo exn̄te in dispōne pter naturā. Exēpla satis patēt.
⁋ Quarto sciendū ꝙ huiusmodi supfluitas vel ibi moraz
longā ꝯtrabit vel nō. Exempla satis patēt. ⁋ Tūc sit pma
ꝯclō. possibile est membrū secundū cōplōnē eius accidenta
lē assimilari ei ex quo nutrit̄. hanc ꝯclōnē ꝓbat vnum argu
mentū adductū ante oppositū. vt mēbra calida naturaliter
nutrita ex lactuca que fiunt accidētaliter frigida: ꝛ ita scd̄m
accidentalē cōplexionē assimilant̄ ei ex quo nutriunt̄. nec ē
hoc ꝯ Aui. in lr̄a nec ꝯtra determinata in p̄cedenti q̄stione.
ibi. n. ex intentōe Aui. di. ꝓbat̄ ꝙ cōplexio naturalis mēbri
similat̄ ei ex quo nutrit̄ talez nutrimēto ꝓprio vel sibi pro
portiōato. qualiter nō est in casu ꝯclōnis nunc posite cū nu
trimētū tale nō sit ꝓportionatū mēbris que ex eo dn̄tur nu
triri. iō ꝛc. ⁋ Secūda ꝯclō. nō cuiuslz membri nr̄i corpis in
sua naturali dispōne existētis accidētalis cōplexio assimilat̄
supfluitati ꝓprie illius mēbri. pꝫ: qꝛ supfluitas talis magis
ꝓportōat̄ cōplexioni naturali illius membri. igit̄ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a
cū an̄te. ⁋ Tertia ꝯclō p̄ncipalis. ꝙ adhuc nō cuiuslz mē
bri nr̄i corpis naturaliter se hn̄tis ꝛ hn̄tis supfluitatē cōem
pmo scdo vel tertio mō dictā accidētalis cōplexio assimila
tur vel ꝓportionat̄ sue supfluitati cōi pmo secundo vel ter
tio mō dicte. pꝫ: qꝛ epate naturaliter se hn̄te cōsimiliter sto
maco vrina ꝛ egestiōes attestātur naturali cōplexioni epa
tis ꝛ stomaci. iō ꝛc. ⁋ Quarta ꝯclō ꝙ his mēbris nō exn̄ti
bus in sua naturali dispōne pōle est supfluitates cōmunes.
primo secūdo vel tertio modo dictas proportionari vel si
milari cōplexiōibus istoꝝ membroꝝ accidentalibus. patet.
quia vrina existente colerica super digōnem accn̄taliter co
lericā epatis significamus ꝛ ipsa flegmatica similr̄. ideo ꝛc.
Et nullā illarū cōclusionū voluit Aui. in lr̄a duz dixit mem
brum secundū accn̄talem cōplexionē assimilat̄ ꝛc. ⁋ Quin
ta ꝯclō de mente Aui. ē ꝙ superfluitas cōis in mēbro exn̄s
per viā defluxus ꝛ longā ꝯtrahēs in membro morā similat̄
membro scd̄m cōplexionez mēbri accn̄talē. pꝫ pmo discur
rendo de pulmōe ꝛ cerebro. ꝛ arguit̄ ratiōe: qꝛ talis cōmu
nis supfluitates ꝯtrahēs ꝛc. necessario alterat mēbrum sua
qualitate vel suis qualitatibus que nō sunt necessarie mem
bro nec requisite ad suas operatōes exercēdas. igit̄ ꝛc. patz
ꝯn̄a. ꝛ assumptū similr̄ pꝫ intuēti. ꝛ hanc intellexit Aui.

Quantum ad secundum articulū est sciendum
primo ꝙ aliquē sanguinē esse coleri
cum pōt intelligi dupliciter. primo eniz sanguinē colericum
in genere intelligere possumus sanguinē calidū ꝛ siccum in
comparatione ad sanguinē temperatū. secundo per sangui
nem colericū intelligere possumus sanguinez cui multa ad
mixta est colera siue per talem colere admixtionē reddatur
sanguis siccus vel nō. ⁋ Secundo pmittendū ꝙ pulmo se
cundū complexionē eius naturalē est complexionis calide
ꝛ humide. ꝛ hoc videt̄ de mēte Auicē. in littera. ⁋ Tertio
premittendū ꝙ cuiuslibet membri cōplexio naturalis simi
latur ei ex quo nutrit̄ mēbruz ad intellectū datū in precedē
ti questione. ⁋ Quarto premittenduz ꝙ nō necessario per
quālibet admixtionē colere reddit̄ sanguis siccior tempera
to sanguine. hoc satis pꝫ. ⁋ Tunc sit pma cōclusio. ꝙ san
guis ex quo nutrit̄ pulmo nō est colericus pmo modo. pꝫ:
quia nō est calidus ꝛ siccus. igit̄ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a. ꝛ assumptū ꝓba
tur: qꝛ pulmo est naturaliter calidus ꝛ hūidus: sed talis est
sanguis ex quo nutritur pulmo in genere sanguinis qualis ē
pulmo in genere membroꝝ. igit̄ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a cuz antecedēte.

⁋ Secunda ꝯclō. sequit̄ ꝙ lꝫ multa colera admixta sangui
ni nutriēti pulmonē sit potēs illum sanguinē calefacere: nō
tamen est potens ipm multū exiccare. pma pars pꝫ. secūda
similr̄: qꝛ al's ille sanguis eēt siccus. ⁋ Tertia ꝯclō. sequit̄
ꝙ sanguis nutriēs pulmonē est sanguis colicus capiendo
colericū secūdo modo. pꝫ: qꝛ huiusmodi sanguis est multe
colere admixtus vt experiētia docet cū sit subtilis fumosus
rubeus rubedine clara vt pꝫ cū spuit̄ sanguis ex ruptura ve
ne in pulmōe. ꝛ colligit̄ etiā hoc quarta particula affo. qui
cunqꝫ expuūt sanguinē spumosuz. ⁋ Itez ꝯcludi potest ex
pulmonis leuitate ꝛ spongiositate ꝛc.

Ad argumenta p̄ncipalia. ⁋ Ad pmū sa
tis pꝫ ex dictis in scdo ar
ticulo quid respōdendū est. ⁋ Similiter ad alia quid sit re
spondendū patet ex primo articulo. quare ꝛc.

⁋ Questio. XXVII.

q Ueritur xxvij. Utrū membra in hoc capi
tulo ab Auicen. graduata in suis
complexiōibus graduentur taliter per cōplexiones eorum
innatas vel influētes vel innatas actuatas per influētes.
⁋ Arguit̄ primo ꝙ per innatas solū: quia capili ponūt̄ iter
ceteras partes complexōis maxime sicce propter hoc ꝙ ex
eis raro nutrit̄ aliqd̄ animal: sed hoc est graduare ipsos per
suam innatā complexionē tantū. igitur ꝛc. pꝫ consequētia. ꝛ
assumptū similiter. ⁋ Et cōfirmatur idē. secundo os ponit̄
sicce cōplexionis ꝓpter eius duritiem: sed per nullā cōple
xionem influentē est os durū. igitur ꝛc. pꝫ ꝯsequentia. ꝛ ma
ior in littera. ꝛ arguit̄ minor: quia ossi nō influit̄ nisi spiritus
aut sanguis quoꝝ quodlibet ē corpus humidū respectu cu
tis vt satis patet. igit̄ ꝛc. ⁋ Confirmat̄ idem sic. epar poni
tur minus calidū sanguine ꝓpter ipsuz esse sanguinē conge
latum. sed notū est ꝙ hoc est ipsum graduare secundū com
plexionez innatā. igitur ꝛc. pꝫ ꝯsequētia cum antecedente.
⁋ Itez quarto graduare membra vel partes alias nostri
corporis est eis varias qualitatū mēsuras ꝛ denominatio
nes attribuere secundū eorum varietatē. sed per illam com
plexionē maxime sunt membra in suis cōplexionibus gra
duanda: per quā maxime diuesificātur inter se. maxime aūt
diuersificant̄ inter se secūdum eoꝝ complexiones innatas.
igitur ꝛc. consequētia prima satis pꝫ ꝛ vltima: sed arguitur
minor: quia in complexiōe influēte vidētur fere omnes par
tes nostri corporis esse similes: cū eadē vel valde similis sit
influentia super toto cordis ꝛ alioꝝ principaliū membroꝝ:
vbi tamē complexiōes innate membroꝝ ꝛ partium nostri
corporis sunt sibi inuicē maxime cōtrarie. ideo ꝛc. ⁋ Secū
do ad p̄ncipale arguitur ꝙ membra ꝛ partes iaz dicte gra
duent̄ secundū complexiones eoꝝ influētes. primo vene ꝛ
artarie per complexiōes eoꝝ innatas sunt frigide comple
xionis. ꝛ tamē inter membra calida graduātur ab Auicen.
igitur ꝛc. pꝫ cōsequētia. ꝛ assumptū colligitur. ⁋ Secūdo:
quia ab Auicē. ponitur sanguis calidior epate ꝓpter conti
nuitatem quā habet cū corde: sed per illā continuitatē non
recipit innatā: sed precise influentē complexionē. igitur ꝛc.
cōsequētia nota. ꝛ assumptū similr̄ satis pꝫ. ⁋ Tertio. pul
mo per accidentalē complexionē eius ponit̄ humidior epa
te: sed notuz est ꝙ accidētalis cōplexio nō est nisi influēs:
igitur ꝛc. patet cōsequētia. ꝛ totū assumptū colligit̄ in litte
ra. ⁋ Tertio ad p̄ncipale arguitur ꝙ per cōplexionē inna
tam actuatā per influentē. primo: quia cutis vole ponitur
cōplexionis tēperatissime. ꝛ nō per innatā cum sit cutis ner
uosa nec per influentē tantū vt satis pꝫ. ergo ponēda est ta
lis per cōplexionez innatā actuatā per influentē. consequē
tia patet. ꝛ assumptū similiter itelligēti. ⁋ Et cōfirmat̄ hoc
auctoritate Auicē. in littera dū inquit cutez esse membrum
tēperatuz: quia fere in ea equatur caliditas venaꝝ ꝛ sangui
nis ꝛ neruoꝝ frigiditas. potest aūt hoc totum aggregatum
constituere cōplexionez innatā actuatam per influentem.
⁋ Tertio per illā complexionē graduāda sunt mēbra no
stri corporis per quā suas principaliter perficiunt operatio
nes: ad quas sunt finaliter a natura ordinata ꝛ reperta. sed
hoc in omnibus aut in pluribus partibus nostri corporis ē
per cōplexionē innatā actuatā per influentez. igitur ꝛc. pꝫ
cōsequētia. ꝛ minor similiter discurrēdo ꝑ partes nostri cor
poris. ꝛ pꝫ maior: qꝛ membra nō graduātur ab auctoribus
in suis ꝯplexiōibus nisi vt ipis cognitis sciamus naturales

complexiones eoꝝ cõseruare ⁊ ꝑternaturales abijcere. na
turales aũt cõplões conseruande vidẽtur inate actuate ꝑ
influentẽ. q̃ ⁊c. pʒ ꝯña cum antecedente.

Ad oppositum est Auicen. in littera.

Respondendo ad hanc q̃stionẽ. ꝑmo pre
mittent quedã terminoꝝ
distinctões ⁊ notabilia. secũdo ponẽt ꝯclões de q̃sito.

Quantum ad primum. ¶ Sciendum est ꝑmo ꝙ
per cõplexionẽ innatã duo itelligere
possumus. ꝑmo. n. cõplonem mẽbro vel corpori naturalem
existem siue ꝓportionatã ꝓ suis opationibꝰ: ⁊ sic distinguit
ꝯclo inata ꝯtra cõplexionẽ accidẽtalẽ vel ꝑter naturã: ⁊ nõ
cõtra influentẽ: immo taliter capiendo cõplexionẽ innatam
aliqua cõplexio influẽs est naturalis vel ꝓportiõata mem
bro ꝓ suis opationibus exercendis secũdo per cõplexionẽ
inatã intelligere possumus cõplexionẽ in cõplexiõato ꝯsur
gentẽ merito suoꝝ miscibilium: sicut exempli gr̃a est comple
xio in neruo resultans merito humoꝝ ex quibus generatur
neruus in quo dñantibꝰ partibus frigidis resultat comple
xio nerui frigida ⁊ calidis calida: similiter ꝯplexio in muscu
lo resultans merito cõplexionis carnis ⁊ nerui ⁊ ligamento
rum ingredientiũ complexionẽ musculi dicit innata muscu
lo. ⁊ sic de alijs: ⁊ taliter capiẽdo cõplexionẽ innatam distin
guit innati ꝯtra influentẽ. Cõplexio. n. influẽs non cõsurgit
in membro merito suoꝝ miscibiliũ: sed aliũde sibi influitur:
sicut satis pʒ de complexiõe data musculo a corde vel cere
bro per spũs aiales vel vitales a corde ⁊ cerebro ad muscu
lum trãsmissos. ¶ Secũdo sciẽdum ꝙ per cõplexionẽ inna
tam actuatã per influentẽ intelligere possumus iuxta cõmu
nem modũ loquendi auctoꝝ totum aggregatũ ex cõplexõe
innata ⁊ influẽte per quã innata iã dicta perficit ⁊ iuuat vt
sit conueniẽs instrumentum partiale operationum ad quas
membrũ finaliter ordinatur. Exempli gratia. musculus fina
liter ordinat a natura ad motũ volũtariũ. per eius comple
xionẽ innatã solum nõ posset esse conueniẽs instrumentum:
requirit igit in ipso musculo ꝑter complexionẽ in ipso meri
to componentiũ ipm insurgentẽ complexio influẽs cordis
⁊ cerebri. ex qua similiter cũ complexõe ꝑexistẽte in muscu
lo: siue fuerit ꝑexñs tempore vel natura: resultat vna tota
lis cõplexio: qua reddit musculus instrumentũ conueniens
motus voluntarij. ¶ Ex quo pʒ hanc cõplexionẽ influẽtem
actuare innatã: q2 perficere taliter ipsam vt simul cũ influen
te fiat partiale instrumentũ opationũ iam dictarum. ¶ Ex
his omnibꝰ patere põt intellectus distinctionis cõmuniter
ab auctoribꝰ posite. s. ꝙ cõplexionũ quedã est inata. quedã
influens. quedã innata actuata per influẽtem. ¶ Pʒ secun
do quid est cõplexionẽ innatã actuari per iꝟluentẽ. ¶ Ter
tio ꝑncipaliter sciendũ ꝙ ꝑ gradnationem membroꝝ nostri
corporis in suis cõplexionibus nõ aliud intelligere debemꝰ
in ꝓposito nisi attributionẽ determinate mensure cõplexio
nis membris. puta tẽperate vel tantũ a tẽperata recedẽtis.
⁊ hoc per tẽperatam intelligẽdo in ꝓposito complexionem
medio generis attributã. s. cuti. ¶ Et ex hoc pʒ quid sit gra
duare membra aut partes nr̃i corporis per cõplexionẽ ina
tam aut influentẽ. ¶ Quarto ꝑncipaliter sciendum est ꝙ in
partibꝰ nostri corporis quattuor possumus imaginari men
suras cõplexionales distinctas: sicut exẽpli gratia. in muscu
lo ꝑmo quidẽ imaginamur cõplexionẽ in eo innatã tantum:
de qua iam dictũ est: ⁊ hãc etiã imaginamur in quolibet sim
pliciũ componẽtiũ organicũ. scd̃o imaginamur inatã actua
tam ꝑ influentẽ in quolʒ simpliciũ existem ꝓ opatiõe ꝓpria
cuilibet illoꝝ vt ꝯsimiliũ ꝯsimile est debitum. sicut est cõplo
debita carni musculi ꝓ sua nutricatiõe. tertio imaginamur
mẽsurã cõplexionalẽ organico attributam per quã ꝑficit or
ganicum opatões organici vt organicum est: sicut musculus
ꝓ opatõe sensus ⁊ motus. ꝑ nullã. n. cõplonũ iam dictarum
videt musculus ꝯueniẽs instrm̃ sensus ⁊ motus. patʒ. n. plu
res ꝑfici operatões ꝯsimiliũ cõponentiũ organicũ: organi
ci tñ operatõe vt organicũ est impedita. similiter in muscu
lo aliquãta reperit spiritnum vitaliũ ⁊ aialium quãtitas pro
operatõe sensus ⁊ motus quãta nõ regreret in eodẽ si nõ fo
rent sensus ⁊ motus voluntarij. igit ⁊c. quarto ṽo imagina
mur mẽsurã cõplexionalẽ in mẽbro scd̃m maiorẽ vel mino
rem distantiã eius a fonte caloris siue cordis. notũ est. n. ꝙ
ceteris paribus membrum quod est cordi ꝓpinquius ẽ ca
lidius q̃ simile mẽbrũ a corde remotius eodẽ: siue organi
cum fuerit siue ꝯsimile vt neruus vel adeps alicuius mẽbri
vt satis pʒ: ⁊ ꝙ hec mẽsura cõplexiõis in mẽbro vel ꝑte nr̃i
corpis repta dr̃at a cõplexionalibꝰ mẽsuris alijs ꝑus dictis
pʒ ex multis. ¶ Primo q2 mẽbrum vel pars nr̃i corpis exi
stens scd̃m alias mẽsuras frigidũ respectu cutis põt secun
dum hãc quartã mensurã sibi attributam esse calm̃ respectu
cutis: ⁊ situari in latitudie ꝓportionata sibi opposita. vt ner
uus cordis calidior ẽ q̃ sit cutis vole tẽperate: quãtũcũq̃
scd̃m alias mẽsuras cõplexionales ꝑus dictas respectu cu
tis esset frigidus. ¶ Ex quo pʒ ꝙ lʒ neruus scd̃m cõplexio
nẽ que sibi debet vt neruus ẽ sit mẽbrũ frigidũ. scd̃m tamẽ
cõplonẽ ꝯueniẽtẽ vt taliter vel tantũ ꝓpinquus ẽ cordi po
test esse membrũ carne calidius. ¶ Scd̃o videt secundum
quosdã differre hec cõplexio iam dicta ab influẽte: cũ qua
tamẽ videt maiorẽ hẽre ꝯueniẽtiã: vt ponit gentilis: q2 in
fluẽs cõicatur magis mẽbro per spũm trãsmissum per arta
rias ⁊c. hec autẽ magis mediãtibus fumis ⁊ vaporibꝰ a cor
de ⁊ membris ꝓpinquis ꝓueniẽtibus: lʒ nõ sit negandũ ꝙ
mediãtibus spiritibꝰ cõicetur: sed magis mediãtibꝰ vapori
bus q̃ iam dicte: immo ꝑ simplicẽ alterationẽ deducto spũ
trãsmisso imaginãdum ẽ a corde aliquantã mensurã caloris
mẽbris tribui ꝓpinquis. ¶ Tertio secundũ gentilẽ dr̃t hic
modus cõplonis ⁊c. q2 hic magis fundatus ẽ in vaporibus
q̃ in membro. ecõtra vero est. lʒ modo cõplexionis innate
actuate per influentẽ: ⁊ similitudĩe influẽte. additur adhuc
alia dr̃ia: quia tres ꝑme mẽsure cõplexionales sunt necessa
rie mẽbro vt ꝑ illas suas exerceat opatões. hoc aũt quarta
nõ: ꝫ qualiter hoc veritatẽ habeat infra patebit. ¶ Ad pro
positũ. scd̃m vnãquãq̃ mẽsuraꝝ iã dictaꝝ possumus ima
ginari graduari partes nr̃i corporis in suis cõplexionibus.
¶ Quinto ꝑncipaliter ꝑmittendũ est ꝙ multiplex põt esse
inuestigatio vel modus inuestigãdi cõplexiões mẽbri. ꝑmo
per tactũ qualiter mẽbra ⁊ partes extrĩsece nostri corporis
maxime graduãtur. secũdo ratiocinio siue ratiõe: sicut dici
mus neruum frigidũ: eo ꝙ dʒ esse instrumẽtũ motus ne in
flãmetur ex motu. ⁊ tamẽ notũ est ꝙ si tactus talem neruũ
tetigisset neruũ cordis nõ posuisset frigidũ. tertio antiquoꝝ
testimonio dimittẽdo rationẽ ⁊ expimentũ. quarto ex ꝯside
ratione cõplexiõis innate vtputa ꝯsideratiõe cõplexiõis in
mẽbro resultãtis merito miscibiliũ ingrediẽtiũ cõpositionẽ
mẽbri. ¶ Ad ꝓpositũ vt patebit oẽs vel plures istoꝝ mo
doꝝ graduãdi mẽbra tetigit Aui. in lr̃a. qd̃ notãter fecit vt
nobis inotescerẽt oẽs modi graduãdi mẽbra nr̃i corporis.
¶ Sexto ꝑncipalr̃ ꝑmittendũ ꝙ in isto caplo nõ graduan
tur mẽbra vel partes nr̃i corporis nisi ꝓ q̃to existia actuali
ter sunt in corpe hũano. hoc satis pʒ ex dictis: q2 nõ graduã
tur mẽbra vel partes iam dicte nisi vt sciat eoꝝ cõplexio na
turalis in sua naturali dispõne ⁊ debite sciamus partes nr̃i
corpis ꝯseruare ⁊ ꝑmutare eas ad illã cũ fuerint ab eadem
lapse. iõ ⁊c. ¶ Premittendũ est vlterius ꝙ membra nr̃i cor
poris diuersaꝝ spẽrũ maiorẽ abinuicẽ hñt ꝯrietatẽ ꝑ cõple
xionẽ eoꝝ innatã q̃ per eoꝝ influentẽ. hoc satis notum est
intuenti ⁊ discurrenti per singula membra nostri corporis
diuersarum specierũ. Et dixit notanter de membris diuersa
rum specierũ. Eiusdem enim speciei membra adinuicem ma
iorem habent differentiam per complexionẽ influentem q̃
per innatã. notum est enim ꝙ neruus existẽs ꝓpe cor diuer
sificatur multum a complexõe nerui pedis: quod nõ est per
innatam: quia merito miscibiliũ suoꝝ sunt eiusdẽ cõplexõis:
sed nõ per influentẽ: vt pʒ ex dictis.

Quantum ad secundum. ¶ Sit ꝑma ꝯclo. non
quecũq̃ mẽbra in gradibus suarum
cõplexionũ sunt distincta taliter abinuicẽ per cõplexiones
eoꝝ inatas distinguunt. pʒ ex dictis. neruus enim cordis al
terius gradus cõplexõis ẽ q̃ neruus pedis: qd̃ non est per
ꝯplexionẽ innatã. iõ ⁊c. ¶ Scd̃a ꝯclo ẽ. ꝙ euidẽtius mem
bra vel partes nostri corporis distinctarũ spẽrũ abinuicem
in gradibus suaꝝ ꝯplexionũ per innatã complexionẽ disti
guunt q̃ per influentem. pʒ: q2 euidentius apparet gradus
cõplexiõis distinctio ꝯsurgẽs merito illoꝝ miscibiliũ. iõ ⁊c.
¶ Ex ista conclusione sequitur primo ꝙ qualitercunq̃ di
stinguũtur aliqua membra nostri corporis per complexio
nem eoꝝ innatam taliter eadem distinguũtur abinuicem ꝑ

influentē stante vtrobiq; influxu ꝯsimili. pȝ hoc correlariū de se. ¶ Secūdo sequit ꝙ nō qualiter se habent adinuiceꝫ aliqua membra disticta specie per eoꝝ complexiones innatas taliter se habent per innatas actuatas per influētes. pȝ. lȝ enim cor ꝑ complexionē innatā tantū nō sit calidius epate: multo tamē est eodē calidius secundū cōplexionē influētem ⁊ innatā actuatā per influenteꝫ ⁊c. similiter lȝ caro per cōplexioneꝫ eius innatā sit multo calidior neruo neruus tamen cordis per cōplexionem influentē ⁊ innatā actuatā ⁊c. est carne pedis multo calidior. similiter lȝ in cōplexione innata pauca sit differētia artarie eius ad venā: in cōplexione tamē influēte multū abinuicem gradualiter distinguūtur siue diuersificātur. ¶ Tertia cōclusio pͥncipaliter sequit ꝙ partes ⁊ membra nostri corporis in suis cōplexionibus siue organica siue simplicia fuerint quādoq; graduātur per cōplexionem innatā. quādoq; per influentē. quādoq; per inatā actuatā per influētem. hec ꝯclusio pȝ. epar enim pōitur minus calidū sanguine: quia est sanguis ꝯgelatus qđ videtur esse per cōplexionē innatā. similiter ponit musculus minus calidus carne simplici ꝓpter neruos ⁊ ligamēta ingredientia cōpositionē musculi. ideo ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ secūda pars conclusionis pȝ: q2 cor ponitur calidius epate ⁊ ceteris mēbris ꝓpter spūm existeꝫ in ipo. iō sanguis ponit calidus valde ꝓpter spiritū quē recipit a corde. pȝ tertia cuꝫ cutis vole ponatur tēperate cōplexionis: quia nō patitur a mixto equaliter. ideo ⁊c. ⁊ q2 est iudex qualitatū tangibiliū extrāearū: qđ non videbit esse nisi per complexionē innatā actuatam per influentē. ¶ Ex his patet ꝙ ad sufficienter cōprehendēdū complexiones innatas membroꝝ ⁊ etiā innatas actuatas ꝑ influētes nō sufficit sola cognitio tactualis: immo quādoqꝫ requirit discursus: ⁊ aliquādo experimētū: ⁊ adhuc aliquādo stamus auctoritati illud testificāti: lȝ inter omnes sensus huic magis seruiat tactus. secūdo sequitur mēbra in hoc capitulo graduata nō solū taliter graduari per cōplexiōes innatas ⁊c. sed aliqua per innatas ⁊ aliqua per influentes. Et ex hoc pȝ rñsio ad quesitū pͥncipale: q2 cum hec omnia non semper de eodeꝫ membro sint possibilia haberi quādoq; in graduādo aliquod membꝝ procedimus vna via quādoq; alia: vt pȝ intuēti. ⁊ secundū hoc ꝯuenit membrū graduari quādoq; per cōplexionē innatā: quādoq; per influētē ⁊c. quos modos oēs tetigit Auicē. in lr̃a.

Sed circa dicta quedā occurrūt dubia. ¶ Primum dubiū. videt ꝙ nullū membrū nostri corporis sit graduādum nisi per cōplexionē innataꝫ actuatā per influentē. nō. n. ꝓpter aliud membra nostri corporis graduant nisi vt cognito gradu sue cōplexionis sciamus ipsa cōseruare ⁊ ad illū gradum perducere membrū cū ab illo lapsum fuerit vt suas operatiōes possit membrū pficere. cōplexio igitur graduata ē illa per quā perficit mēbrū operatiōes sibi debitas que est cōplexio innata actuata per influentē ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ assumptū similiter intelligenti. ¶ Secundū dubiū est: q2 non videtur ꝙ in membro organico sit aliqua alia mēsura cōplexionalis ꝓ opationibus organicis vt organicū est q̄ȝ illa que debet cōsimilibus: immo ꝙ illa eadem cōclusio pcise cū qua perficiunt consimilia organici suas operatōes: ⁊ organicū illud resultans ex cōsimilibꝰ: cuius tamē oppositū superiꝰ ponebatur: ꝓbat hec ꝓpositio: quia membrū organicū est idem qđ eius ꝯsimilia simul sumpta cū totū sit sue partes. igitur nihil subiue est in organico qđ nō sit subiue in cōsimilibus. ⁊ per ꝯsequēs per cōplexionem existētē in cōsimilibus perficit organicū membrū suas operatiōes. ¶ Et cōfirmatur: quia si aliqua cōplexionalis mensura requireretur ꝓ operatōibus organici vt organicū est: que nō requireretur ꝓ operatiōibus cōsimiliū vt ꝯsimilia sunt: sit illa mensura. a. ⁊ sit mēsura. b. per quā perficiunt cōsimilia suas operatiōes: ⁊ sequitur ꝙ non repugnat. a. distemperari nō distemperata. b. mensura. Pono igitur ꝙ ita fiat ꝙ distemperet. a. ita vt operatiōes ab. a. ꝓuenlētes sensibiliter ledātur ⁊ pȝ distemperamentū. a. esse egritudinem complexionalē ⁊ non ꝯsimilis vt sequitur in casu. Etiā per distemperamentū. a nō leditur operatio alicuius cōsimilis: igit distemperamētū. a. est organici egritudo. ⁊ per ꝯñs aliquis morbus cōplexionalis est organicus qđ non apparet ratiōabile. ¶ Et ꝯfirmatur idem: q2 sicut ꝓbatū est huiusmodi complexiōis non est subiectuꝫ nisi in cōsimilibꝰ componētibus organicuꝫ illud ita ꝙ pars eius ē in partiali cōsimili: ⁊ tota in omnibus. vel igit huiusmodi cōplexio est tota in omnibꝰ cōsimilibus naturaliter vel pͥter naturā. si dicitur secundū: sequit hanc cōplexionē ledere operatiōes cōsimilium. si dicit primū sequitur per hanc perficere cōsimilia operatiōes sibi debitas vt cōsimilia sunt. ⁊ per cōsequens non sunt huiusmodi mēsure complexiōales abinuicē distincte ⁊c. ¶ Tertiū dubiū. videt ꝙ nō sit ponenda alia ⁊ alia mensura cōplexionalis membro siue cōsimili siue organico: secundū maiorem vel minorē propinquitatem eius ad cor. Primo q2 neruus in corde vel cordi multuꝫ ꝓpinquus existens foret cōtinue cōmuniter cum dispōne preternaturali sibi: qđ nō videtur rationale. ⁊ arguit ꝯsequētia: q2 neruus est naturaliter frigidus respectu cutis sensibiliter calide. igitur neruus existēs in corde est sensibiliter a sua dispōne naturali remotus. ⁊ per ꝯñs ⁊c. pȝ ꝯña cū antecedēte. Et confirmat vt prius: q2 vel talis mensura cōplexiōalis est neruo iam dicto naturalis: vel pͥter naturam. si primū cū per quālibet complexioneꝫ membro naturalē perficiat membrū operatōes debitas: seqt ꝙ ꝑ hāc ꝯplōnē pficit neruꝰ suas operatōes: cuius tamē oppositū innuit gentilis ⁊ alij hāc complexionalem mēsuram asserētes. si dicitur secundū: sequitur incōueniēs superius cōclusuꝫ. s. neruum esse in dispōne sibi pͥternaturali. ¶ Et cōfirmat idem tertio. q2 duobus membris cōtrarijs nō ꝯuenit eadeꝫ complexiōalis mensura: sed neruus cordis ⁊ caro cordis sūt mēbra naturaliter ꝯtrariarum cōplexionū. igit eis nō ꝯuenit eadē mensura cōplexiōalis: ȝ pcise eadē videt acquiri ex ꝓpinquitate ipsoꝝ ad cor: si ex ꝓpinquitate iā dicta acquirit aliqua cōplexiōalis mēsura. igit ⁊c. tota deductio hꝰ argumēti satis pȝ.

Ad hec omnia rñdet ⁊ pͥmo ad primū cōcedēdo ꝙ mēbra nr̃i corporis vtplurimū suas exercēt operatōes per cōplexionē innataꝫ actuataꝫ per influentē. Et dico notanter vtplurimū ꝓpter membra que ab auctoribus dicunt habētia virtutē innatā tm̄: q̄ pͥncipalē eoꝝ operationē exercent marie per innatam cōplexionē eorū. ⁊ dicitur ꝙ tam cōplexio inata q̄ȝ influēs q̄ȝ cōplexio innata actuata per influentē indicat de sui ꝯseruatōe cum quelibet illarū sit cōplexio naturalis. ideo necesse est medico scire graduare membra secūduꝫ vnāquāq; illarū cōplexionū. ꝯceditur tamē membra habētia virtutem innatam actuatā per influētem maxime esse graduanda in suis complexiōibus. secundū eoꝝ cōplexionē innatā actuatam per influētem. negatur tamē ꝯsequētia illa cū infertur nō esse graduāda membra in suis complexōibus per cōplexionē eoꝝ innatā. ¶ Et si ꝯcludit ex his saltē nulla mēbra fore graduāda per cōplexionē eoꝝ accidentalē: cuius tamē oppositū videtur facere Auicē. in littera dum graduat pulmonē per humiditatē accidentalē. ¶ Dicitur ꝙ hoc etiam oportuit Auicē. facere cū a cōplexione accidētali membri etiam sumi possit indicatio de quantitate ⁊ qualitate approximandoꝝ membro ad cōseruandū eius naturalem dispositionem vt satis pȝ intelligenti. ideo ⁊c. ¶ Ad secunduꝫ dubium dicit primo a quibusdā ꝙ si sumat cōplexio proprie: ꝓut est qualitas resultans ex actiōe ⁊ passiōe qualitatū elementoꝝ ⁊c. sic nulla cōplexio est attribuēda organico. solū enim illi ꝓprie est cōplexio attribuenda: qđ est imediate resultās vel cōpositū ex elemētis vel his que elemētis ꝓportionant vt humor. hoc aūt est ꝯsimile ⁊ nō orgāicū vt satis patet. iō ⁊c. si aūt sumat cōplexio ꝓ toto aggregato ex pluribus cōplexiōibus ⁊ partiū similiū cōponentiū organicum vnū: sic esset organico attribuēda aliqua ꝯplexio q̄ nō esset cōplexio alicuius cōsimiliū: quāuis omniū simul sumptoꝝ: ⁊ cū hac cōplexiōe totali perficit organicū operatiōes suas ⁊ nullū ꝯsimiliū cū eadē perficit operatiōes suas. Et secundū hoc facile rñderet ad argumēta adducta i pͥmo dubio: cuius solutio scđm hāc viā nō ꝓcedit scđm intellectū superius dictoꝝ. notū. n. videt ꝙ cū Gētilis. ⁊ alij auctores ponunt aliā mensurā cōplexiōalē ꝓ operatiōibus organici q̄ȝ ꝯsimiliū cōponentiū organicū nō intelligūt per huiusmodi mēsurā aggregatū ex cōplōnibꝰ ꝯsimiliū oiuꝫ cōponētiū organicū illud. ¶ Jō videt alr̃ rñdēdū ad dubiū ꝯcedēdo. s. ꝙ in mēbro organico nulla ē mēsura cōplōnalis ꝓ suis operatōibꝰ reqͥsita alia a cōplexiōe suoꝝ ꝯsimiliū. Et consimiliter ꝯcedit ꝙ per illā cōplōnē ꝑficiūt ꝯsilia suas oꝑatiōes

per quã organicuꝫ vt organicũ est. verbi grã. lꝫ in musculo
ꝓ opatõib⁹ volũtarij motus exercẽdis sit plus de spũ ꝙꝫ si
precise operatiões ↄsimiliũ essent exercẽde siue ꝑficiẽde. ta
men imaginandũ est hunc spiritũ ⁊ calorẽ in consimilib⁹ ab
huiusmodi spũ positũ effectiue concurrere ad opatiões suo
rum ↄsimiliũ vt cõsimilia sunt: qꝛ tñ hanc mẽsuram caloris
⁊ hunc spiritũ recipiunt ↄsimilia scḋm exigẽtiã organici cu
ius sunt partes: ⁊ nõ secundũ absolutã exigentiã suaꝝ ꝑma
rum opationũ. ideo hãc mẽsurã attribuunt organico. verbi
grã. caro cordis ad ꝑficiẽdas opatões sibi ↄueniẽtes vt ca
ro absolute ẽ: non indiget tãta mẽsura caloris quanta in ea
actualiter repitur dũ est pars cordis: ⁊ similiter neruus cor
dis. igiꝭ mẽsurã illã caloris q̃ in carne cordis ẽ vltra illaꝫ q̃
sufficeret sibi ad exercẽdũ opationes suas absolute secũdũ
ꝙ caro ẽ attribuunt auctores cordi: qꝛ. s. nõ est in carne nisi
ꝓ quãto ẽ pars cordis. ↄsilr per oĩa diciꝭ de neruo cordis:
⁊ vlr de quocũꝗꝫ ↄsimili cõponente aliqḋ organicũ. ⁊ diciꝭ
vlterius ꝙ totalis illa mẽsura caloris q̃ est in carne cordis
scḋm cordis exigentiã est instrumẽtum carnis cordis ꝓ suis
opationibus sibi cõpetentib⁹ inquãtũ ↄsimile tale est: qꝛ ta
lis orgãici pars ẽ: ⁊ ita diciꝭ de caliditate existẽte in neruo
cordis. ⁊ sic de alijs. cum igiꝭ diciꝭ hanc mẽsurã complexio
nalẽ esse principiũ opationis organici inquãtũ organicuꝫ: ꝓ
hoc nõ excludũt quin sit etiã operationũ suoꝝ consimilium
principiũ nõ absolute: sed secundũ ꝙ ↄsimilia huiusmodi or
ganicũ cõponentia. ¶ Et ꝑ hec argumẽta adducta pro illo
soluunꝭ. ¶ Ad ꝑmũ ↄcediꝭ vt deducit argumentũ ꝙ in or
ganico nõ est aliqua mẽsura caloris vel complexiõalis que
nõ sit in ↄsimilib⁹ suis. ¶ Ad ↄfirmationẽ diciꝭ ꝙ nulla est
mẽsura reqsita ꝓ opationib⁹ organici vt organicũ est q̃ non
sit reqsita ꝓ opationib⁹ ↄsimiliũ ꝓut consimilia sunt huius
organici ꝑtes: ↄcediꝭ tñ ꝙ aliqua est mẽsura reqsita ꝓ opa
tionib⁹ organici: ꝓut organicũ est: que nõ est reqsita ꝓ ope
rationib⁹ consimiliũ: ꝓut absolute sunt ↄsimilia. cũ remissio
ri eñi calore ꝙꝫ sit caliditas exñs in carne cordis ꝑficit caro
suas opatiões conuenientes sibi vt caro ẽ. Et ex hoc vlteri⁹
pꝫ ꝙ distẽperamẽtũ non est morbus organicus: sed potius
ↄsimiliũ vt pꝫ satis. ¶ Sed forte ↄ̃ hoc arguiꝭ: qꝛ qua rõne
distẽperamentũ quãtitatis attribuiꝭ organico: ⁊ nõ ↄsimilr
eadẽ rõne distẽperamentũ in huiusmodi cõplone reqsita ꝓ
opationib⁹ organici videꝭ esse organico attribuendũ. ꝫ pri
mum attribuimus organico vt satis pꝫ. igiꝭ ⁊c̃. ↄña nota. ⁊
minor arguiꝭ: qꝛ egritudo in quãtitate nõ dꝭ morb⁹ organi
cus: nisi qꝛ tãta vel tãta quãtitas ꝓ opationib⁹ debita lꝫ sit
in ↄsimilib⁹: nõ tñ ẽ in eis nisi ad finẽ organici. igr̃ pari rõne
hic morb⁹ complexiõalis dꝫ dici organicus. lꝫ. n. talis ↄplo
sit in ↄsimilibus subiue: nõ tñ est in eis nisi ad finẽ organici.
¶ Sꝫ huic dꝭ negãdo hanc similitudinẽ. tanta. n. vel tanta
quãtitas non ẽ ordinata aliquo mõ ad opationes ↄsilis: qꝛ
nec inquãtũ absolute ↄsile nec inquãtũ est ↄsimile h⁹ orgãi
ci. pꝫ. n. ꝙ partes illius ↄsimilis suas ꝑficerent opatões sub
minori ꝗꝫtitate. Silr quãtũcũꝗꝫ caro manus augereꝭ quã
titate: dũ tñ eadẽ ꝑmaneret cõplo equaliter suas perficeret
opatões inquãtũ caro: ⁊ adhuc inquãtũ caro manus. nutri
reꝭ. n. vt ↄuenit carni man⁹ ⁊ suꝑfluitates expelleret ⁊c. Sic
aũt nõ est in cõplexione ↄsimilibus attributa ad finẽ organi
ci. si. n. caro cordis mutareꝭ ab eo quod ẽ in corde sibi sano
nullo mõ ꝑficeret suas operationes sibi ↄueniẽtes inquãtũ
huiusmodi caro est talis organici ꝑs. iõ huiusmodi distẽpe
ramentũ attribui põt carni ⁊ non ꝑmũ vt pꝫ intuẽti. ¶ Ex
his pꝫ rñsio ad aliã ↄfirmationẽ. ¶ Ad tertiũ dubium dici
tur negando illã ↄñam. s. ꝙ tunc neru⁹ cordis ⁊c̃. Et cuꝫ ar
guitur ꝙ qlibꝫ neruus est frigidus ⁊c̃. diciꝭ hoc conceden
do per ↄplexionẽ eius innatã: non tñ necessario ꝑ influẽtẽ.
dispõ. n. cuꝫ qua stare põt neruus sanus hꝫ latitudinẽ satis
magnã non ꝑcise cõtentã in latitudine membroꝝ frigidoꝝ.
¶ Ad confirmationẽ diciꝭ ↄcedẽdo ꝙ per huiusmodi cõ
plexionem exercet neruus operationẽ suaꝫ. Et dicitur vlte
rius ꝙ ponẽtes hãc complexionẽ nõ esse ꝑncipiũ non plus
volunt nisi ꝙ huiusmodi cõplexio. nõ est requisita ꝓ opera
tionib⁹ ↄsimilis vt ↄsimile talis spẽi absolute: ⁊ hoc ẽ veꝝ.
ꝙ si aliter hoc intelligãt dictũ eoꝝ est absolute negandum.
¶ Ad aliã confirmationẽ diciꝭ ꝙ idẽ tanꝗꝫ vniuersale ꝑn
cipiũ põt esse causa ↄtrarioꝝ ↄseruatiua sicut medicina tem
perata ⁊ cib⁹ temꝑatus. similiter eadẽ celestis influẽtia que
est ↄtrarioꝝ ↄseruatiua. vnde imaginãdũ est de mẽbris no
stri corporis adhuc eiusdẽ spẽi sicut de hoibus habitantib⁹
contraria climata. sicut indi habẽt complexionem humanã
⁊ habẽt complexionẽ talem vel talẽ. secundũ qualitateꝫ cli
matis: cũ qua tamẽ ꝑficiunt suas operatiões: ⁊ ita sclaui: ⁊
adhuc regionẽ temperataꝫ habitãtes. ita neruus exñs ꝓpe
cor secundũ propinquitatẽ hanc aliter complexionatus est
ꝙꝫ neruus pedis. Istoꝝ tamẽ vtrũꝗꝫ per suã complexionẽ
suas perficit operationes. igitur ⁊c̃.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primũ cum suis ↄfirmatiõibus sa
tis pꝫ rñio. ↄcediꝭ. n. illa membra graduari per ↄplexiones
innatas eoꝝ. ¶ Ad secundũ cõsimiliter rñdeꝭ ꝙ mẽbra de
quibus idẽ arguiꝭ graduãtur per complexiões influentes.
¶ Ad tertiuꝫ silr rñdeꝭ. ¶ Hic supius posset moueri que
stio. vtrũ cor sit sicce ↄplonis. Ad quã videꝭ ↄsimilr respõ
dẽdũ sicut ad qõnem qua queriꝭ vtrũ sit cor calidius qḋ sit
in corpore nr̃o post spiritũ. ideo ꝑtrãseo. Item plures alie
possent q̃stiones moueri lr̃ales suꝑ hoc caplo. ista tñ q̃stio i
scḋo tegni i tractatu de discrasijs cordis declarata ẽ.

¶ Questio. XXVIII.

q **Ueritur** xxviij. Utrꝝ eiusdẽ corporis cõ
plexio naturalis ⁊ etatiua abinui
cem distinguantur. Aguitur multipliciter ꝙ sic. quia aliter
de eis frustra Auicẽ. ⁊ alij auctores capitula facerẽt distin
cta. sufficeret eniꝫ vnum eisdẽ capitulũ si sunt ideꝫ realiter.
¶ Secundo arguiꝭ sic. accidẽñali complexione permuta
ta permanet complexio naturalis eadẽ. igiꝭ ⁊c̃. ↄñtia tenet:
quia quorũcũꝗꝫ pluriũ vno mutato vel variato nõ variaꝭ
alterũ illa sunt distincta. ⁊ assumptũ patet. Flegmatica eniꝫ
cõplexio in sor. permanet eadẽ in pueritia ⁊ iuuentute: ⁊ ta
mẽ ꝑmutaꝭ vel variatur etatiua vt satis pꝫ. igiꝭ ⁊c̃. ¶ Ter
tio cum eadẽ complexione naturali põt corpus permanere
continue a ꝑmo instanti sue generatiõis vsꝗꝫ ad instãs mor
tis naturalis: sed nõ põt permanere cum eadẽ complexione
etatiua ↄtinue: cũ necessario trãseat per pueritiã ⁊ iuuẽtu
teꝫ. iõ ⁊c. tota ↄña pꝫ cũ antecedẽte. ¶ Et ↄfirmatur: qꝛ ali
cuius corporis naturalis ↄplexio ẽ talis simpliciter. igiꝭ ⁊c̃.
pꝫ ↄña. ⁊ similiter ꝑma pars antecedẽtis: ⁊ secũda pars ar
guitur: qꝛ nulla cõplexio etatiua est apta durare talis semꝑ
vel vt multũ. igitur ⁊c̃. ↄña nota ex quid nois dispositionis
simpliciter talis. ⁊ pꝫ assumptũ discurrẽdo per singulas eta
tes: qꝛ nec pueritia nec iuuentus ⁊c̃. est apta ꝑmanere talis
semper vel vt multũ. igiꝭ ⁊c̃. ¶ Quarto ad ꝑncipale sic. idi
catio sumpta a cõplexione naturali quãdoꝗꝫ est ↄtraria idi
cationi sumpte a cõplexiõe etatiua eiusdẽ corporis. igiꝭ ⁊c̃.
pꝫ ↄña: eo ꝙ ab eodẽ nõ possunt sumi indicatiões opposite
vel ↄtrarie. ⁊ assumptũ ꝓbaꝭ. qꝛ cõplexio naturalis humi
da faciliter tolerat ieiuniũ: ⁊ sic ab ea sumiꝭ indicatio de ra
ro vel parũ exhibendo cibũ. complexio auteꝫ etatiua humi
da vt pueritia difficulter tolerat ieiuniũ. ⁊ sic ab ea sumitur
indicatio frequẽter vel multe oblatiõis. igiꝭ ⁊c̃. ↄña nota. ⁊
assumptũ colligiꝭ octauo terapen. ⁊ affo. septima. illo affo.
Corporibus hũidas. ⁊ secũda pars antecedẽtis pꝫ ꝑ Aui.
quarta primi capitlo de cibatiõe febricitantiũ. ⁊ per hypo.
affo. prima. affo. illo. Senes facillime tolerant ieiunium. ⁊
Galie. in cõmẽto. ¶ Quinto. sit sor. naturaliter colericus.
⁊ arguiꝭ sic. sor. naturalis cõplexio ↄseruanda est per sicca.
sed sortis eiusdem complexio etatiua ↄseruanda est per hu
mida. igiꝭ naturalis ↄplexio sortis non est cõplexio etatiua
eiusdẽ. ↄña nota. ⁊ pꝫ maior: qꝛ ↄseruatio fit ꝑ similia. ⁊ mi
nor colligiꝭ ex processu ab hypo. affo. prima. illo affo. Hu
mide diete. ¶ Sexto naturalis ↄplexio est res naturalis: ꝫ
complexio etatiua est ↄplexioni naturali annexa. igitur ⁊c̃.
ↄña nota: eo ꝙ nihil est sibi annexũ. ⁊ assumptũ ponit Joã
nicius ⁊ alij plurimi auctores. ¶ Et ↄfirmaꝭ: qꝛ principia
naturalis ↄplexiõis ⁊ etatiue sunt distincta. igiꝭ ⁊c̃. pꝫ ↄse
quẽtia. ⁊ assumptũ arguiꝭ. qꝛ naturalis complexiõis princi
pia sunt qualitates elemẽtoꝝ: etatiue vero ꝑncipiũ ẽ actio
calidi in humidũ naturale. quare ⁊c̃.

Ad oppositũ arguiꝭ. ꝑ ↄplonẽ etatinã cor
pus ꝑ se ꝑficit opatiões sibi
debitas. igiꝭ ↄplexio etatiua ẽ naturalis. ⁊ ꝑ ↄñs ⁊c̃.

In ista q̃stione. primo ponenꝭ ꝑambula q̃dã. secun
do ponenꝭ ↄclusiones de quesito.

Quantum ad primū est notandum. ꝙ per complexionē naturalez debemus in proposito intelligere complexionē corpori cōuenientē aut proportionatā vt virtus mediāte ipsa tanq̄ ꝓportiōali suo instrumēto suas possit ꝓducere operationes. qualiter dicim⁹ cōplexionē temperatā esse cōplexionē naturalē temperato ⁊ colericā colerico ⁊c. ¶ Secundo p̄mittendū est ꝙ varietas etatū ⁊ complexionū etatiuaꝝ in nobis ꝯsurgit ex varia proportione vel habitudine calidi naturalis ad humidū naturale nostri corporis ⁊ ecōtra. quādoq̄ .n. talis est habitudo calidi ad humidū ꝙ potēs est calidū huiusmodi humidum extendere ⁊ amplius restaurare q̄ de ipso resoluat: ⁊ humidū calidū in sua naturali mēsura cōseruare. quādoq̄ aūt sufficit calidum quātū resoluit tantū restaurare ⁊ nō plus ⁊ tantum humidū adhuc sufficit calidū in sua graduali mensura cōseruare. quādoq̄ autē talis est habitudo calidi ad hūidū ⁊c. ꝙ p̄cise sufficit minus restaurare: nec in eadē mēsura sufficit calīm in hūido ꝯseruari: sed cōtinue gradualiter minuendo ꝓcedit. ¶ Et scd̄m hoc distinguit̄ in nobis etas adolescētie cōtra etatē consistētie ⁊ senectutis vt circa l̄ram dictū est. Et quo p3 ꝙ per cōplexionē etatiuā nō aliud intelligere debemus nisi cōplexionē existem in nobis cū tali vel tali habitudie calidi ad humidū. ⁊ ecōtra ex qua in nobis cōsurgit possibilitas cremēti aut ꝯsistētie aut diminutio calidi vel virtutis. ¶ Tertio p̄ncipaliter p̄mittēdum est ꝙ iuxta cōem modū loquendi auctoꝝ cū dicimus aliq̄ etatiuam complexionē calidā ad vel frigidā ⁊c. hoc nō dicim⁹ respectu cōplexiōis tēperate: sed respectu alterius vel aliarū etatū. si enī dicimus cōplexionē etatiuā soꝛ. pueri colerici esse humidā non intelligimus hoc respectu temperate cōplexionis pueri: sed respectu iuuētutis vel senectutis vt satis p3. ¶ Quarto p̄ncipaliter p̄mittendū ꝙ nō repugnat eandem dispōnem diuersis ⁊ cōtrarijs comparatā contrarias denominatōes recipere: qd̄ circa litteram declaratū est. cōplexio .n. tēperata respectu flegmatice dicitur calida ⁊ sicca cōplexio: que tamē respectu colerice dicit̄ frigida ⁊ hūida. Et etas iuuētutis respectu senectutis dicit̄ etas humida: que tamē respectu pueritie dicitur sicca. vt p3 in littera. ⁊ sic de mltis alijs. Ex quo p3 ꝙ ab eadē dispōne diuersis comparata possumus indicatiōes diuersas ⁊ cōtrarias saltē secundū denominationē habere. cōplexio .n. tēperata respectu flegmatice est calida ⁊ difficulter tolerās ieiuniū. vnde ab ea flegmatice cōparata sumit̄ indicatio de offerendo multū cibum ⁊ frequenter. si tamē compararet̄ colerice ab ea sumit̄ ꝯtraria indicatio vt satis p3.

Quantum ad secundū sit p̄ma conclusio. ꝯpl'o etatiua est cōplexio naturalis ꝓbat̄ sic. cōplexio etatiua est virtuti ꝯueniēs ⁊ ꝓportionata. igit̄ cōplexio etatiua est ꝯplexio naturalis. p3 ꝯn̄a ex quid nois cōplexionis naturalis. ⁊ assumptū satis p3. cōplexio .n. pueritie soꝛtis ē ꝯueniēs soꝛti instrumētū. ⁊ sic de alijs. ¶ Itē quelib3 cōplexio viuētis est naturalis vel accidētalis: ȝ notum est cōplexionē etatiuā non foꝛe accidentalē. igit̄ ⁊c. p3 ꝯn̄a cum antecedēte. ¶ Sc̄da ꝯcl'o est hec. ꝙ cuiuslib3 corporis cōplexio naturalis est eiusdē ꝯplexio etatiua. ꝯclusio ꝓbat̄ sic. cuiuslib3 corporis cōplexio naturalis est cōplexio cum tali vel tali habitudine vel ꝓportione calidi ad humidū. igit̄ ⁊c. p3 ꝯn̄a ex quid nois cōpl'onis etatiue sup̄i⁹ posite. ⁊ assumptū satis p3. ¶ Pro istis etiā cōclusiōib⁹ adduci possunt argumēta alia vt ꝙ frustra fit ꝑ plura ⁊c. Et ꝙ si huiusmodi ꝯpl'ones foꝛent distincte vel hoc esset distinctione numerali vel specifica: nō primū. q2 ex his nō fieret complexio vna. plura .n. accidētia solo numero d̄ria ex quib⁹ nō efficit̄ vnū: nō possunt i subiecto vno existere: nec secundū: q2 distincte cōplexiones totales secundū spēm vident̄ preparare ad foꝛmas spē distinctas. ¶ Itē in nullo membro saltē cōsimili potest poni cōplexio etatiua distincta contra naturalē eius cōplexionē. igit̄ ⁊c. p3 ꝯn̄a. ⁊ arguit̄ assumptū q2 in nullo cōsimili sunt plures totales ꝓpoꝛtōes qualitatū primaꝝ: ex quib⁹ possit cōpl'o resultare. igit̄ ⁊c. ꝯn̄a nota cū āicedēte. Et plura his silia possent adduci. ¶ Tertia conclusio. ꝙ lic3 ita sit cōpl'o tn̄ naturalis ⁊ cōplexio etatiua sīt abinuicē scd̄3 suas foꝛmales rōnes distincte: p3. q2 l3 eadē res sit ꝯpl'o naturalis ⁊ etatiua: scd̄m tn̄ aliā rōnem d̄r etatiua: ⁊ scd̄m aliā d̄r ꝯpl'o naturalis: vt p3 ex qd nois ꝯpl'onis naturalis ⁊ etatiue. ¶ Ex his oibus sequuntur correlaria q̄dā. ¶ Primū correlariū ꝙ cuiusl3 corporis sani simpl'r ꝯplexio etatiua ē simpl'r talis. p3. q2 q̄lib3 talis ē dispō naturalis. igit̄ ⁊c. ¶ Secundū. q̄lib3 cōpl'o etatiua sana egra vl' neutra simpl'r ē apta ꝑmanere semꝑ vel vt multū sana egra vl' neutra. p3. ex qd nois ꝯplexiōis sane vel egre vel neutre simplicit̄. ¶ Tertiū correlariū. cōplexio etatiua pueri faciliter tolerat ieiuniū. ꝓbat̄ sic. sit soꝛ. puer fl'aticus. ⁊ arguit̄ sic. hec cōplexio flegmatica faciliter tolerat ieiunium. ⁊ hec eadē est cōplexio etatiua pueri. igit̄ ⁊c. p3 ꝯn̄a. ⁊ assumptū ex dictis. ¶ Nota tn̄ ꝙ nō est ꝯcedēdū cōplexionē etatiuā eē aptā ꝑmanere talē etatiuā semꝑ vel vt multū. lic3 .n. semper vel vt multū ꝑmanebit nō tn̄ permanebit etatiua talis. Sil'r l3 ꝯcedendū sit in casu correlarij tertij cōplexionē etatiuā pueri facili⁹ ⁊c. non tn̄ rōne qua etatiua: ȝ qua frigida vel flegmatica. Sil'r dicendū ē ꝙ l3 ois indicatio sumpta a cōplexiōe naturali sit sumpta a cōpl'one etatiua. Aliqua tn̄ vel aliqualis sumit̄ idicatio a ꝯpl'one vt naturalis est q̄ tn̄ nō sumit̄ ab ea rōne qua etatiua ⁊ eꝯ. Siml'r l3 sit ꝯcedēdū cōplexionē etatiuā ꝑmanere eandē a p̄ncipio pueritie vsq̄ ad finē senectutis. saltē scd̄m specificā denominationē: q2 ꝯtinue ꝑmanet tēperata vel sanguinea ⁊c. nō tn̄ ꝑmanet eadem etatiua vel eiusdē denominatiōis specifice sub hoc genere etatiuū. Et hec omnia satis nota sunt itelligēti.

Ad argumenta p̄ncipalia. ¶ Ad p̄mū d̄r ꝙ q2 disticta est rō formalis complexiōis etatiue ⁊ cōplexionis naturalis: ⁊ nō quia sint in eadem abinuicē realiter distincte fecerunt Auicen. ⁊ alij auctoꝛes distincta capit'la sicut in plurib⁹ alijs frequenter cōtingit. ¶ Ad secundū dicit̄ negādo assumptū. Quandocunq̄ enī cōplexio etatiua mutatur: ⁊ cōplexio naturalis etiā permutat̄: l3 nō permutet̄ rōne qua naturalis. verbi gratia. soꝛte puero tēperato existēte dum ꝑmutat̄ ad iuuentutē complexio naturalis recipit varietatē istā intra tamē latitudinē sue naturalitatis. vnde illa cōplexio que p̄us dicebatur puerilis nūc dicit̄ iuuenilis. ideo dicimus cōplexionē etatiuā esse ꝑmutatā. Quia tamē sicut prius ille erat puer tēperatus ita iam erit iuuenis tēperatus non dicimus permutatā esse complexionē naturalē. Non plus per hoc intelligitur nisi ꝙ ꝑ hāc varietatē acquirit̄ huic complexioni noua specifica denomiatio sub hoc genere etatiuū: ⁊ nō sub hoc genere naturalis complexio. Et hoc est permutari hanc complexionē rōne qua etatiua ē ⁊ non rōne qua naturalis. ¶ Ad tertiū cum eius cōfirmatione satis p3 ꝑ idē rn̄sio ⁊ per dicta in q̄stione. ¶ Ad quartū dicitur negando ꝯsequentiā ⁊ cōceditur ꝙ ab eodē diuersis comparato sumi possunt indicatōes cōtrarie saltē secundū denominationem. vt cōplexiōe flegmatica pueri tēperate ꝯparata ⁊ cōparata alijs etatibus eiusdē puta iuuētuti. ¶ Ad quintum cōcesso antecedēte i casu argumēti negat̄ ꝯn̄a. sicut .n. complexio soꝛ. pueri col'ici respectu aliaꝝ etatū eiusdē est humida que respectu pueri tēperati ē sicca. ita ꝙ eadē est sicca ⁊ humida respectu diuersoꝝ: ita ea que cōueniunt ꝓ cōseruatione ꝯplexionis huius simul sunt sicca ⁊ humida respectu diuersoꝝ: humida respectu eoꝝ que sibi cōueniūt in iuuentute ⁊ alijs etatibus: sicca vero respectu cōseruantis cōplexionē naturalē corporis tēperati. ¶ Ad sextū dicit̄ ꝙ complexio etatiua est ita res naturalis sicut naturalis cōplexio: quia tamē nō dicit̄ naturalis rōne qua etatiua: iō dicit̄ sibi annexa. sicut si diceret risibile aut risibilitatē esse quid annexum homini. ¶ Ad ꝯfirmationē dicit̄ ꝙ eadē sunt p̄ncipia naturalis ⁊ etatiue ꝯplexiōis: ⁊ dicit̄ ꝙ etatiue ꝯplexionis p̄ncipio effectiua nō sunt calidū ⁊ humidū ⁊c. plusq̄ naturalis complexiōis. l3 secundū aliā ⁊ aliā ꝓpoꝛtionē ⁊ habitudinem calidi ad humidū varient̄ denominatiōes complexionis vt etatiua est ⁊ non vt naturalis.

¶ Questio. XXIX.

q Ueritur xxix. Utrū quattuoꝛ sint etates. Et arguit̄ multipliciter ꝙ nō. primo. nō plures sunt etates q̄ due. igr̄ ⁊c. p3 ꝯn̄a. ⁊ assumptū ꝓbat̄ auctoꝛitate p̄hi primo de generatione ponentis preci pue duas etates. s. etatē perfectus ⁊ etatē defectus. ¶ Secundo non sunt ponēde plures etates q̄ tres. igit̄ ⁊c. consequētia nota: ⁊ assumptū ꝓbat̄: q2 ois etas vel ē etas cremēti: vel status: vel decremēti. igit̄ ⁊c. ¶ Et ꝯfirmat̄: q2 etas

senectutis non est distinguēda in etatem prime ⁊ secunde.
igiť nō sunt ponende nisi tres.pȝ ꝯñа.⁊ arguitur assumptū:
qꝛ si talis foret diuidēda diuideretur vt eaȝ diuidit Auicē.
in etatē in qua ē virtutis debilitas occulta:⁊ in etatē in qua
est huiusmodi debilitas manifesta. sed arguiť ꝙ nō. primo
qꝛ similiter per idē etas augmēti foret diuidēda in etatē in
qua est occultū ⁊ in etatē in q̄ua est virtutis manifestū aug-
mentū.⁊ per ꝯsequēs essent quinque ⁊ nō quattuoꝛ soluȝ.
¶ Tertio p̄ncipaliter sic.nō est dāda ꝯsistēdi etas. igiť ⁊c.
pȝ ꝯña.⁊ assumptū ꝓbatur:qꝛ nulla est etas in qua nō ꝓce-
dat ꝯtinue humidū exiccando.igiť ⁊c.ꝯña videtur nota. ⁊
assumptū similiter. ¶ Et ꝯfirmať idem ꝯtinue ꝑ actionē
virtutis nutritiue restaurať humidū in pueris ꝓ vita dete-
rius ergo nulla est etas consistēdi . ꝯña videť nota.⁊ assum
ptū infra declarabiť. ¶ Et ꝯfirmatur idē: qꝛ in fine etatis
ꝯsistendi vel versus finē virtus est debilioꝛ ⁊ operationes
imperfectiores q̃ȝ in principio vel medio etatis eiusdē. igiť
in nulla etate debet dici corpus ꝯsistere.ꝯña videť nota.⁊
assumptū ꝓbať:qꝛ fortitudo virtutis reperta i corpore ver
sus finē consistētie ꝑ minorē latitudinē distat a fortitudine
virtutis in eodē reperta tēpore senectutis.igiť ⁊c.ꝯsequē-
tia nota.⁊ assumptū ꝓbatur:qꝛ per minorē alterationem ⁊
exiccationē permutať ad illā vel remouetur. igiť minus di
stat ab ea. ¶ Consimiliter arguiť per omnia de operationi
bus ꝓuenientibus a corpore existēte iuxta finē sue ꝯsisten
tie.s. ꝙ per minorē latitudinem distāt ab operatōib⁹ eiusdē
tēpore senectutis.igiť ⁊c. ¶ Quarto huiusmodi etates nō
attribuūtur alijs ab homine.igiť non sunt homini attribuē-
de.ꝯña videť nota:qꝛ nō apparet ratio diuersitatis.non.n.
dicimus vinū vel auruȝ aut tiriacā esse decrepitā vel sene-
ctutē habere.videť eniȝ ꝙ vinū vel tiriaca in senectute sua
si senectus eis attribuať sint perfectioris virtutis.⁊ per ꝯ-
sequēs illa non est senectus.igiť ⁊c.

Ad oppositum est Auicē.in littera.Etates omnes sunt quatuoꝛ.

In ista questiōe erunt duo articuli.in primo videbi
tur de p̄ncipali quesito.secūdo videbiť qua
liter sit ponenda etas ꝯsistentie vel non.

Quantum ad primū sciendū est ꝙ etas sumitur
duplicíter.p̄mo ꝓprie. ⁊ sic etas nō
est nisi viuentis corporis dispositio mēsurata tempore cuȝ
tali vel tali ꝓportione calidi ad humidū ⁊ econtra.sic enim
dicimus dispōnē fortis pueri esse etatē pueritie ꝓ quanto ē
hoc tempore.14.vel.15.annoꝝ mēsurata cum tali habitudi
ne calidi ad hūidū vt.s.calidum possit illud humidū extēde
re ⁊ augmentare.secundo ⁊ improprie sumiť etas pro tem-
pore hanc dispositionē mensurāte qualiter improprie dici-
mus.30.annos esse vnā etatē.⁊ sumitur hic modus loquē-
di de etate ex hoc:qꝛ eniȝ videmus in.30.ānis variari hāc
corporis dispositionē ⁊ calidi habitudinē ad humidum ad
quā gratia exēpli sequitur augmētū dicimus.30. annos eē
hanc etatē. ¶ Et ex hoc ꝯuenit ꝙ etas a mľtis diuersimo
de distinguiť.Quidā eni vt albertus alamanus in libro de
etatib⁹.etatē sic diffiniūt.etas ē termin⁹ in quo virtus vite
omnē ꝑficit sue mēsure modū nisi per accidēs impediatur.
¶ Alij aūt sic describūt.etas est mēsura mensurans dispō-
nes corporis viuētis. ¶ Alij aūt sic describūt . etas est spa
cium vel tēpus vite alis quo crescit.stat.diminuiť occulte.
⁊ postea manifeste.notū est aūt ꝙ in his descriptōibus po
sitis sumitur etas ꝓ tēpore ipsam corporis viuētis dispōnē
mensurante. ¶ Aliter ergo describiť etas proprie sumpta.
etas est corporis dispō tēporali ꝑiodo mēsurata per quam
corpus augetur stat occulte vel manifeste diminuiť. secun-
dum variā habitudinē calidi naturalis ad humidū natura-
le.⁊ taliter sumiť etas in ꝓposito ab Auicē.in lr̄a. ¶ Secū
do p̄ncipaliter sciendū est ꝙ diuisio etatū quandoq̄ȝ sumiť
ex parte variarū dispōnum nobis intrinsecaruȝ:puta ex va
ria ꝓportione vel habitudine.⁊ per ꝯsequēs actione cali-
di naturalis in humidū radicale.Quādoq̄ȝ aūt sumitur eta
tum distinctio ex parte causaꝝ celestiū vniuersaliū : qꝛ pla-
netarū distinctoꝝ dominantiū nobis in diuersis partib⁹ to
talis ꝑiodi vite nostre.⁊ sic distinguūt astrologi etates hu-
manas in septem:qꝛ septem sunt planete in diuersis tempo
ribus inclināntes ⁊ dirigētes nos in actōibus nostris . Vn-
de p̄ma etas subijcitur dn̄io lune.sicut enim luna mater est
humiditatum:ita in hac prima etate in nobis plurima ahū-
dat humiditas:similiter sicut luna est velocis motus ⁊ va-
riabilitatis:qꝛ crescit ⁊ decrescit ⁊c. ita pueri ꝓpter idiscre
tionē in opatiōibus sunt variabiles.vnde horatius. Quan
do puer paribus gestit colludere:⁊ irā Colligit ac ponit ꝑ
deponit ⁊c. ⁊ ista etas durat vsq̄ȝ ad decimū annuȝ. ¶ Se
cunda vero etas dn̄io mercurij.tunc.n.apparēt proprieta
tes mercurio attribute.tūc.n.incipit puer discretus fieri ⁊
eloquēs ⁊ velocis mot⁹ corporei.que ꝓprietates mercurio
attribuūtur.vn̄ Ouidius . Ego suȝ q iussa ꝑ auras Verba
patris porto.pater est mihi iuppiter ipe. Et ista etas durat
vsq̄ȝ ad decimūquartū annū. ¶ Tertia etas subijciť vene
ri.tunc.n.apparēt ꝓprietates veneris:qꝛ efficiunť pueri ve
nerei : qꝛ in venereis delectāť ⁊ volūt ire polliti ⁊ bene idu
ti vt placeāt amasijs suis ⁊ volūt ire eqtes ante hostia ipa-
rum vt appareāt diuites.vn̄ Horatius. Imberbis iuuenis
tādē custode remoto Gaudet equis canibusq̄ȝ. ⁊ hec etas
durat vsq̄ȝ ad vigesimūsecundū annū. ¶ Quarta etas su-
bijciť dn̄io sol̄. sol.n.inclinat nos ad optima.puta v̄tutes ⁊
honores.⁊ ita hoies tunc efficiunť virtuosi ⁊ attenti ad ho
nores:⁊ volūt doctorari ⁊ ire cū cauda post se. in hac etate
capit iuuenis ꝓprie denoiatōeȝ viri. vn̄ magistraliter diciť
a vireo vires.nā virtute florere dȝ cū ad etateȝ ꝑuenit ipse
virilem.⁊ durat ista etas vsq̄ȝ ad trigesimūquītuȝ annū vľ
quadragesimuȝ. ¶ Quinta etas subijciť dn̄io martis.tunc
eni sunt hoies valde bellicosi:⁊ durat ista etas vsq̄ȝ ad qn-
quagesimū vel qnquagesimūquartū annū. ¶ Item tūc au-
dent magna ⁊ ꝑiculosa facere:puta tractat⁹ ⁊ mortes inimi
coꝝ:subuersiōes statuū:acqsitiones dn̄ioꝝ.vt Joānes de
bentiuolijs ciuis mediocris existēs prorupit ad dn̄iuȝ Bo
nonie capiēdum ⁊ illā habuit sub dn̄io.15.mēsib⁹:sed tādeȝ
interfect⁹ est. ¶ Sexta etas subijciť ioui. Juppiter.n. icli-
nat hoies ad appetendū bona ardua ⁊ alta ⁊ ſpnendū vilia
⁊ trāsitoria caduca.⁊ ita ꝯuenit homini:qꝛ in hac etate ici
pit curare saluteȝ aie ⁊ mundana ſpnere ⁊ petit gloriā para
disi.vn̄ Dātes .Quādo me vedo i quella parte dela Mia
etate . che a zaschaduno derebe Calar le velle ⁊ abassar
le sorte.Et durat ista etas vsq̄ȝ ad sexagesimū annū ⁊ plus
⁊ minus scd̄ȝ naturales ꝯplexiōes. ¶ Septima etas subij
citur saturno.tūc.n.apparēt maxime in hoie ꝓprietates sa-
turni.s.tristitia ꝑꝑ qd̄ Virgilius.Tristisq̄ȝ senectus. Aua-
ritia ⁊ miseria.vn̄ Horati⁹.Multa senē circūueniūt incom
moda vľ ꝙ Querit:⁊ inuētis miser abstiet ⁊ timet vti.Diffi
cilis q̄rulus.Jtē pħus quarto ethicoꝝ. Videť aūt senect⁹
⁊ omnis impotētia illiberales facere.⁊ ista durat vsq̄ȝ ad fi
nem vite ⁊c. ¶ Ad ꝓpositū igiť:qꝛ has causas. vľes nō hȝ
medicus inquātū medicus ꝯsiderare.ideo taliter Auicen.
⁊ alij medicine auctores etates abinuicē nō distinxerūt:sed
solū vt dictū est ex varia ꝓportione calidi naturalis ad hu-
midū naturale. ¶ Tertio principaliter sciendum est ꝙ a p̄n
cipio generatiōis vsq̄ȝ ad finē quattuoꝛ in nobis percipiūť
dispōnes varie per actioneȝ calidi naturalis in humidū se
cundū variā eoꝝ ꝓportionē adinuicē. ¶ Prima est in qua
fit motus augmēti ⁊ extensio: ⁊ hāc dicimus adolescentiā.
¶ Secūda est per quā corpus in eadē q̄ȝtitate permanet ⁊
in eadē fere mēsura virtutis ⁊ caloris graduali sicut p̄us:⁊
istā vocamus consistentiā. ¶ Tertia ē in qua virt⁹ corpo
ris ⁊ caloꝛ diminuiť siue diminui icipit.licet nondū sit sensi
biliter diminuta:⁊ hāc dicimus senectutē primā. ¶ Quar
ta est in qua virt⁹ corporis apparet sensibiliter decreuisse.
vn̄ corpus notabiliter lesuȝ est in suis operatiōibus respe-
ctu eius qd̄ prius fuit.hāc appellamus seniū siue senectutē
vltimā:⁊ ista est via qua ꝯtra se inuicē distinguūtur etates
penes generales varietates dispōnuȝ nobis ad intra appa
rentes. ¶ Quarto p̄ncipaliter sciendum ꝙ lȝ ita sit penes
medicos pħi tn̄ videnť generali⁹ etates ꝯtra se inuicē di-
stinguere:qꝛ nō sic ſpāliter ꝯsiderāt mutatiōes in corpore
hūano apparētes vt medici.iō dn̄t duas esse etates totum
tēpus nr̄e duratōis ꝯprehendētes.s.etas perfectus ⁊ etas
defectus.⁊ per etatē perfectus intelligūt etateȝ totā in qua
corpus perficitur vel est perfectū : ⁊ ita vt pȝ ꝯprehēdunt
adolescētiā ⁊ ꝯsistentiā.⁊ ꝑ etatē defectus intelligūt tota-
lem etatē in qua virt⁹ corporis diminuiť siue notabiliter si-
ue nō.⁊ pȝ ꝙ ista includit primā senectuteȝ ⁊ seniū. Et tota
cā huius diuersitatis esse pōt:qꝛ medici varietates etatum

considerāt secundū ꝙ ab eis in regimine corpoꝝ varie sumunt indicatiōes. q2 igitur iste sunt quattuor: q2 alia sumit indicatio ab adolescētia alia a ꝯsistētia. alia ab ipsa senectute ꝑma: alia ab vltimo senio. iō ⁊c. Phus aūt non cōsiderat distinctiōes etatū nisi ꝓ q̄to corpus in illis acqrit ꝑfectiōes aut est in ipsas depdēdo. ¶ Et nota ꝙ q̄dā sub etate defectus cōprehendūt ꝯsistentiā dñtes ꝙ lz per illā corpus nō ꝓducat opatōes imperfectiores: q2 tū imediate ad iperfectionez tendunt: pōt dici deficere. ¶ Et ex his pz quare in generali diuone etatū quā ponūt medici etas adolescētie nō diuidit in etatē sensibilis augmēti virtutis ⁊ in etatez occulti augmēti. pōt. n. dici hoc cōtingere: q2 nō sic manifeste in hac etate hec diuersitas ꝑcipit. vel alr̄ q2 in tota adolescētia sumitur eadem indicatio generalis administratōis diete q2 semꝑ est dandū multum ⁊c. in totali. n. senectute vtrāq3 cōprehendēte sumunt indicatōes cōtrarie vt collr̄ in ꝯmēto illius affoꝛismi. Senes facillime ferunt ieiunium. ¶ Ex quib⁹ oibus ꝯcludi pñt ꝯclōnes. ¶ Prima ꝯclō. taliter ꝯsiderādo etates qualiter ꝯsiderāt philosophi nō sunt ponende nisi due etates generales vel tres ad plus. pz q2 i omni etate corpus aut est ꝑfectū aut imperfectum vel tendēs ad imperfectionē. iō nō erūt nisi etas perfectus ⁊ defectus aut ꝑfectus ꝯsistentie ⁊ defectus. ¶ Scōa ꝯclō est. ꝙ ꝯsiderādo etates qualiter ipsas medici ꝯsiderant ꝯ se inuicē sunt quattuor in nobis etates distinguēde. ꝓbat. q2 quatuor i nobis ꝑcipiūt dispōnes ad quas sequunt in nobis varie mutationes. igit ⁊c. pz ꝯña. ⁊ assumptū pz. ꝑmo. n. cōprehēdimus dispōnem ad quā sequit augmētuz. scōo ad quā sequit status vel ꝑmanētia in eodē ⁊c. ¶ Et ex hoc pz quare Aui. i plures ꝑtiales etates diuiserit adolescētiaz. ⁊ nō sic de alijs fecit. hoc. n. iō fecit q2 plures apparēt ꝑtiales varietates in hac q3 in alijs etatib⁹: vt pz cū primo nascat puer sine dētibus: deīde nascūt ei dētes deinde loqt ⁊ gradit: deinde polluit: deinde barbescit: quales varietates in alijs etatib⁹ nō ꝑcipiūt vt pz discurrēdo. iō ⁊c. ¶ Tertia ꝯclō seqt. ꝙ modus diuidendi etates scōm phos nō ꝯdicit diuisiōi etatum quā ponūt medici nec ꝯ. pz. q2 vna diuisio pōt ad alteraz reduci. igit ⁊c. pz ꝯña. ⁊ assumptū silr̄: q2 ois etas vl̄ ē etas ꝑfectus vel defectus. si ꝑmū. vel in ea corp⁹ est ꝑfectū: vel tēdit ad ꝑfectionē. Si primū est ꝯsistentia. si secūdū est adolescētia. si ē etas defectus vt in ea corp⁹ ē occulte: vel manifeste debilitatū. si ꝑmū ē etas senectutis ꝑme. si scōm ē etas senij. pz ergo ꝙ iste diuisiōes sunt ꝯuertibiles ⁊c.

Quantum ad secundū ꝑmittenduz est aliq3 esse certā hūidi latitudinē cū qua pōt eadem mēsura gradualis caloris ꝯseruari merito actōis calidi naturalis in hūidū: quātūcūq3 nō fiat augmētū: sed solū tm̄ quantū resoluit restauret. pz q2 alias statim post augmētuz incipet calor naturalis gradualiter diminui: qō non apparet rōnale. cū. n. difficilius sit calidū hūiduz extendere ⁊ augmētare q3 sit ipm se in sua mēsura ꝯseruare. ⁊ ꝑ tps pōt facere ꝑmū. igit per tēpus pōt facere secundū: vtrū aūt fiet aliqua varietas vel nō. nō curat medicus: sed sufficit ꝙ nō sit varietas a medico ꝯsiderāda. ¶ Scōo ꝑmittendū ꝙ cōtinue hūidū qō resoluit est siccius ⁊ ꝓ vita deteri⁹ lz non necessario ꝓ opatōib⁹ ⁊ ꝓ graduali mēsura caloris ꝯseruāda. hoc satis pz: ⁊ infra declarabit melius. ¶ Et tūc sit prima ꝯclō. nō ꝓpter hoc aliqua dicit etas ꝯsistētie: q2 i ea ꝯsistit corpus in eodē gradu siccitatis etatiue cōtinue. pz. q2 etatiue corpus ꝯtinue exiccat ⁊ tēdit ad mortē. igit ⁊c. pz ꝯña. ⁊ assumptū ꝑmittēdū ē. ¶ Scōa ꝯclō. nō ꝓpter hoc dicit aliqua etas ꝯsistēdi: q2 in ea corpus i eadē q̄ntitate ꝑmaneat. pz. q2 possibile ē a cā impediēte in etate adolescētie corpus in eadē q̄ntitate ꝑmanere ⁊ augmētū ꝓhiberi. iō ⁊c. pz ꝯña. ⁊ assumptuz similr̄. ¶ Tertia ꝯclō. ꝓpter hoc dicit aliqua etas ꝯsistēdi. q2 merito ꝓportōalis calidi ad humidū in illa etate existētis corpus in eodē gradu ꝑfectionis suaꝝ opationū ꝑmanet: ⁊ in eodē gradu fortitudinis virtutis ⁊ ꝑmanet cū eadē graduali mēsura caloris. pz. q2 ꝑ istas formales rōnes sufficiēter distinguit etas ꝯsistendi ab alijs etatibus quibuscūq3. igit ⁊c. pz ꝯña. ⁊ assumptū ꝯsiderāti. ¶ Ex ista ꝯclone sequit ꝙ quātūcunq3 senex primus sub eodē gradu caloris inueniretur sub quo ipse consistēs vel iuuenis erat: nō tū deberet dici ꝯsistēs vt pz. ¶ Quarta ꝯclō. est hec. ꝙ est dare etatē cōsistendi. pz. q2 est repibilis etas in qua conseruat equalis quātitas corporis equalis caloris gradualis mēsura. ⁊ equalis fortitudo virtutis. igit ⁊c. pz ꝯña. ⁊ assumptum satis notū est de se. ¶ Dixi notanter in ꝑcedēti cōclusione. merito ꝓportionalis ⁊c. propter causas accidētales accidentaliter operationes impꝑficiētes.

Ad argumenta ꝑncipalia. Ad ꝑmū sat̄ pz ex dict̄ i q̄ōne. ¶ Ad scōz silr̄ ⁊ ad ei⁹ ꝯfirmationē. ¶ Ad tertiū negat assumptuz. ⁊ ad ꝓbatōez dr̄ ꝙ nō per maiorē latitudinē fortitudinis v̄tutis distat ⁊c. s3 vtrobiq3 equalr̄. ⁊ negat ꝯña ꝑ minorē alterationē trāsit ad illud. igit ⁊c. sic. n. ꝯtingeret arguere pueꝝ a sene plus distare. igit ⁊c. ¶ Ad quartū dicit ꝙ etiaz alijs mixtis sunt huiusmodi etates attribuēde lz nō sint sic nobis manifeste. ⁊ dicitur ꝙ vinum potest tantū antiquari ꝙ operationes eius erunt notabiliter impꝑfecte. igit ⁊c.

¶ Questio. XXX.

q **Ueritur** xxx. Utruz post etatem cōsistēdi calor naturalis incipiat diminui. ⁊ arguit multipliciter ꝙ nō. primo in aliquo corpore ante finem etatis cōsistentie minorat calor naturalis. igit ⁊c. patz ꝯña. ⁊ ꝓbat assumptū: q2 corpus a principio generationis valde colericū in senectute ē frigidū respectu temperati senis. igitur ante principiū senectutis ei⁹ calor naturalis gradualiter minoratus est saltē ad gradum equalē gradui caloris tēperati senis. alias enim fieret saltus de extremo ad extremū sine medio. ꝯña tz. ⁊ collr̄ assumptū de mente Halie. scōo tegni. illo caplō. Decidēte vero cal̄a ⁊ sicca. ¶ Et cōfirmat idē. Signetur primū instans senectutis sortis qō sit nunc gr̄a argumenti. Et arguit sic. sor. nūc est senex. igit caliditas sortis ē remissior q3 fuerit gradus caloris existentis in sorte in medio instāti sue iuuētutis. ⁊ ꝑ ꝯñs est eodē in aliqua ꝓportōe remissior. Sit igitur gr̄a exēpli in sexqaltero ⁊ sit calor nūc exñs in sorte. a. ⁊ gradus caloris tp̄e iuuētutis. b. ⁊ arguit sic. a. est in sexqaltero remissius. b. ⁊ hoc ꝑ continuā remissionē caloris in sorte. igit prius fuit. a. remissi⁹. b. minus q3 in sexqaltero: sed ꝯtinue prius fuit sor. in etate ꝯsistentie. igitur ⁊c. tota ꝯña pz. ⁊ assumptū intuēti. ¶ Secundo ad ꝑncipale arguit sic. possibile est post etatē cōsistentie caliditatē fore equalē vel maiorē q3 fuerit in etate cōsistendi. igr̄ ⁊c. ꝯña nota est. ⁊ assumptū ꝓbat: q2 senex prim⁹ exercitatus ⁊ repletus cibarijs calidis videt calidior q3 ipsemet cōsistēs frigidus ⁊ repletus cibarijs frigidis. similiter senex post vtens cibarijs vel regimine calido pōt esse calidior q3 ipsemet erat ꝯsistens vtens ocio ⁊ regimine frigido. silr̄ q2 flegmaticus cōsistens pōt reduci ad colericū vel tēperatuz ita ꝙ in senectute erit tēperatus vel colericus senex. s3 hoc posito sequit ꝓpositū. igit ⁊c. ¶ Et ꝯfirmat ponendo sortez in etate ꝯsistentie: ⁊ sit iā tp̄s estiuū: ⁊ sit in vltima parte cōsistētie: ita ꝙ in hyeme ingrediatur sortes etatem senectutis ꝑme. s. in ꝑncipio hyemis. ⁊ arguitur sic. sor. in hyeme sequēte erit calidior q3 nunc est ⁊ hoc caliditate naturali. ⁊ ꝑ tunc erit sor. in etate senectutis ꝑme: ⁊ iam est in etate consistentie. igitur ⁊c. tota ꝯña pz. ⁊ colligit assumptū de mente hypocratis illo affoꝛismo. Uentres vere ⁊ hyeme calidissimi sunt natura. ⁊ a Hali. in ꝯmento eiusdē affoꝛismi. ¶ Tertio ad ꝑncipale. si qō esset vera hoc maxie esset ꝓpter exsiccationem vel resolutionem humidi. sed arguit ꝙ nō. q2 tūc in senectute superueniēte ethica calor continue fieret remissior: qō ē contra expimētuz. ⁊ arguit ꝯña: q2 maior fit ⁊ ē facta humidi cōsumptio in senectute supueniēte ethica. iō ⁊c. ¶ Et confirmatur idē. q2 humidū reptuz in sene potest cōseruare graduz caloris intēsiorē q3 sit gradus vel fuerit existens in eo tp̄e iuuētutis. igit pōt equalē caloris mēsurā vl̄ gradū ꝯseruare. pz ꝯña. ⁊ assumptū cū ab intriseco possit senex icurrere effimerā ex fame ⁊ ex illa in ethicaz. ¶ Itē maior ē mēsura vel q̄ntitas hūidi in sene tēperato q3 in iuuene colerico. s3 humidū iuuēis colerici pōt itēsiorē ꝯseruare mēsurā caloris q3 sit caliditas iuuēis tēperati. igit poterit ꝯseruare gradū caloris tēperati iuuenis. ꝯña tz: q2 qcq̄d pōt minus pōt maius. ⁊ assumptū satis notū est intelligēti.

Ad oppositum est Auicen. in littera dicēs ꝙ postea est sciēdum ꝙ caliditas post etatem consistendi incipit minui.

In ista q̄stione ꝑmo ꝑmittēda sunt ꝑambula q̄daz. scōo ponēde sūt ꝯclones de q̄sito.

Quantum ad primum sciendū est primo ꝙ per
etatem consistēdi vt supra tactuꝫ est
debemus intelligere etatem in qua corpus ceteris paribus
merito ꝓportionalis calidi naturalis ad humiduꝫ naturale
ꝑmanet vel aptū est permanere sub eadem vel equali men
sura caloris graduali: ꝛ sub fortitudine v̄tutis eadē vel equa
li: ꝛ in qua illud qđ restauraꝛ est equale ei qđ resoluiꝛ. Ecō
tra vero ꝑ etatē senectutis intelligere debemus etatē illam
in qua corpus merito ꝓportōalis calidi naturalis ad humi
duꝫ aptū est ꝯtinue in calore ꝛ virtutis fortitudine diminuē
do ꝓcedere. Et dico nōtāter merito ꝓportōis calidi natu
ralis. qꝛ lꝫ ab aliqua cā intendēte calorē in sene ꝯtinue ꝑ tē
pus augēdo ꝓcederet: aut sub eodē gradu permāeret: qꝛ ta
mē hoc nō foret merito ꝓportōis iam dicte: nō diceret illa
etas nisi etas senectutis. Simil'r lꝫ ab aliqua accn̄tali cā sit
possibile remitti caliditatē ꝯtinue i etate ꝯsistētie: qꝛ tn̄ illđ
non eueniret merito ꝓportionis ꝛc. illa etas adhuc diceret
etas ꝯsistētie. ꝯsimil'r ꝑ oīa dici pōt de aliis.

Quantum ad scđꝫ sit hec ꝑma ꝯcl'o. possibile ē
i etate senectutis caliditatē natura
lem fore intensiue maiorē in aliquo corpore ꝗ̄ fuerit in eo
dem in etate aliqua ꝑcedēte. pꝫ hec ꝯcl'o ꝑ aliqua argumen
ta supius tacta. vbi. s. nō est pitas in regimine. ¶ Scđa cō
clusio. sequiꝛ ꝙ possibile ē caliditatē in tp̄e senectutis equa
leꝫ esse gradualiter caliditati q̄ fuit ꝑus tp̄e iuuētutis. pꝫ. qꝛ
pōt esse maior intēsiue ꝛ pōt esse minor. igitur pōt esse equa
lis. tota ꝯn̄a pꝫ cū antecedente. ¶ Tertiā ꝯclusionē ponūt
quidā. ꝙ corpus tale qđ in etate senectutis est calidius gra
dualiter ꝗ̄ fuerit tp̄e iuuētutis: plus ꝛ velocius morti appro
pinquat ꝗ̄ si nō foret calidius: sed foret calidū ꝑcise sub mē
sura sibi debita merito etatis. Hanc ꝯcl'onē probant sic. hu
iusmodi corpis humidū velocius resoluiꝛ a caliditate existē
te intēsiori. igiꝛ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a. ꝛ assumptū sil'r intuēti. ¶ Quar
ta ꝯcl'o pōt ꝓbabiliter poni ꝯ̄ hāc. nō necessario corpus ta
le est morti ꝓpinquius ꝗ̄ foret ꝛc. ꝓbaꝛ sic. possibile est ta
li corpore facto calidiori meliorē esse ꝓportōeꝫ calidi natu
ralis ad humidū ꝗ̄ foret. igiꝛ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a. ꝛ assumptū ponen
do tale corpus ꝑus fuisse sanguineū humido dn̄ante ꝛc. Et
diciꝛ ꝙ ista ꝯn̄a nō valet. eius humidum velocius resolui
tur. igiꝛ ꝛc. qꝛ lꝫ ita sit: cū hoc tn̄ velocius ꝛ melius restaura
tur in casu. sic̄ ꝗ̄uis in sene sanguineo vel colerico velocius
hūidū resoluaꝛ ꝗ̄ in flegmatico vel m'lico sene: nō tn̄ citius
mors aduenit in eo ceteris pibus. ¶ Quita ꝯcl'o ad mēteꝫ
Aui. i lr̄a: ꝙ stāte pitate i regimīe corpis ꝛ naturali ꝯpl'one
ꝛ cāis accn̄talib⁹ oībus deductis impediētib⁹ cōtinue post
etatē ꝯsistēdi caliditas ꝓcedit minorādo taꝫ gradualiter ꝗ̄
ꝗ̄titatiue: ita ꝙ in instāti termināte ꝯsistētiam incipit ꝛc. pꝫ
ex qđ nōis senectutis supi⁹ posito. pꝫ ēt ꝯcl'o ꝑ causas extin
ctionis calidi naturalis tactas in lr̄a: vt ē hūor flegmaticus
multiplicatus ꝛc. ¶ Ex ista ꝯcl'one seqtur ꝑmo ꝙ corp⁹ co
lericū in senectute ꝑmutatū ad m'licū nō est in ꝯsistētia i gra
du sue calitatis remissuꝫ. ¶ Sequiꝛ scđo nō necessario tale
corpus in qualibꝫ ꝑte senectutis eē frigide ꝯpl'onis ꝛ sicce.
¶ Pꝫ tertio intellectus Aui. in lr̄a dū dixit. Postea sciēdū
ꝙ caliditas ꝛc. Non plus. n. voluit nisi ꝙ post etatē ꝯsisten
tie incipit calor diminui in termīo vl' i instāti termināte eta
teꝫ ꝯsistētie. s. tam gradualiter ꝗ̄ ꝗ̄titatiue. iam. n. humidū
factuꝫ est terrestre valde vt nō amplius sit instr̄m ꝯueniēs
tante mēsure caloris vt infra magis declarabitur.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad ꝑmum
diciꝛ negādo assumptum.
Et diciꝛ vlterius ꝙ lꝫ in aliqua parte senectutis huiusmo
di corpus sit frigidū respectu tēperati senis: non tn̄ in quali
bet: imo in aliqua parte senectutis huiusmodi corpus ē cali
dius: in aliqua equaliter calidū: ꝛ in aliqua minus calꝫ. tota
igiꝛ hec diminutio nō ꝓuenit nisi in etate senectutis. ¶ Ad
ꝯfirmatōeꝫ dr̄ nō eē signabile ꝑmū instās senectutis sortis:
ꝫ vltimū nō esse senectutis eiusdē in quo. s. nō erit sortis ca
liditas gradualiter minor ꝗ̄ sit in iuuētute: ꝛ imediate post
illud erit minor. ꝛ tūc pꝫ qualiter argumētum nō procedit.
¶ Et si arguiꝛ ꝯ̄. qꝛ tunc foret signandū vltimū instans ꝯsi
stētie sor. dr̄ illud ꝯcedēdo ꝛ ꝯcediꝛ ꝯn̄r in sorte hanc mēsu
ram hūidi q̄ est in eo in illo instāti esse minimā q̄ tantū gra
du caloris sufficit ꝯseruare cū illis circūstātiis. s. cū tali de
pendētia a spiritib⁹ ꝛ hūoribus. Et notū est ꝙ hoc nō iclu
dit aliꝗ̄ repugnantiā. ¶ Ad secundū principale dicitur cō
cedendo totum ad qđ deducit argumētuꝫ: sicut pꝫ per ali
quas cōclusiones positas in q̄stione. ¶ Et ad ꝯfirmatōem
diciꝛ ꝙ ꝗ̄ndo dn̄t auctores caliditateꝫ diminui in senectute
respectu ꝯsistētie: debet hoc intelligi merito ꝓportiōis cali
di naturalis ad humidū naturale: cū quo tn̄ stat ꝙ ꝑ aliquid
aliud supueniēs posset illa calitas maiorari vt calitas aeris
calorē interius vniēs ꝛ ꝯseruās. acquirit tn̄ humidū disposi
tionē ꝑ quā remota cā calidū vigorāte ꝯtinue ꝓcedit calīm
minorādo. ¶ Al'r ꝙ illud qđ dictū est intelligi debet cete
ris pibus: qual'r non est in ꝓposito. cōparaꝛ. n. corpus senis
tp̄e hyemis eidē ꝯsistēti in estate. Si tn̄ cōparaꝛ corpus iā
dc̄m senile exn̄s in tp̄e hyemis ad seipm̄ duꝫ fuerit cōsistēs
tp̄e hyemis pꝫ ꝙ calitas erit minor. ¶ Al'r dr̄ ꝙ caliditas i
corporib⁹ fortis caloris est in hyeme intēsior ꝛ maior: in nō
robustis tn̄ ꝛ senibus vt inuit Galie. in ꝯmēto afforismi alle
gati: oppositū cōtingere pōt. ¶ Ad tertiū ꝑncipale dr̄ ꝙ lꝫ
humidū i sene reptū ex ꝯueniēti ꝛ naturali actōe caloris na
turalis in ip̄m nō sit sufficiēs vt in eo ꝯseruetꝛ tanta mēsura
caloris sicut in tp̄e iuuētutis aut ꝯsistentie cōseruabatur: ex
actōe tn̄ alicuius cāe fortioris ad imprimēdū in humidū il
lud posset eē sufficiēs vt in eo tāta ꝛ adhuc maior ꝯseruare
tur mensura: sicut si seni occurreret fortis radius solis aut
ignis aut aliqua cā imprimēs febrē eticā. neganda est igiꝛ il
la ꝯn̄a. in etico sene fit ꝛ ē fcā maior ꝯsumptio hūidi. igr̄ ꝛc.
vt pꝫ intuēti. ¶ Et per idē pꝫ sol'o ad cōfirmationē primā.
¶ Ad aliā dr̄ negādo illā. s. maiorē mēsura hūidi ꝛc. lꝫ. n.
corp⁹ sit hūidius eius tn̄ humani est ad calidū cōseruādum
ineptius. Et negaꝛ ꝙ quācūꝗ̄ mēsurā caloris sit sufficiens
ꝯseruare minor hūidi mēsura: sufficiēs est ꝯseruare quelibꝫ
maior nisi ponāꝛ cetera paria: qual'r nō ē in ꝓposito.

¶ Questio. XXXI.

q Ueritur xxxi. Utꝝ aer nos circūdās cōti
nue exiccet corpora nr̄a. arguiꝛ
multipliciter ꝙ nō. ¶ Primo. aer nos circūdās ꝯtinue hu
mectat corpora nostra. igiꝛ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a. ꝛ assumptū ꝓbaꝛ: qꝛ
aer nos circūdās est hūidus naturaliter. igiꝛ ꝛc. ¶ Scđo:
aer attractus ꝑ anhelitū ꝓhibet corpoꝝ nostroꝝ exiccatio
nē vel saltē ei resistit ꝛ ipaꝫ retardat. igiꝛ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a. ꝛ assum
ptū: qꝛ aer attractus ꝓhibet supincēsionē ꝛ inflāmationeꝫ
spūs ad quā sequiꝛ corporis velox exiccatio. igiꝛ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a
cū antecedēte. ¶ Tertio. aer nos circūdās tp̄e hyemis nul
lo mō pōt nos exiccare. igiꝛ ꝛc. pꝫ ꝯn̄a. ꝛ assumptū ꝓbaꝛ cū
tūc nos intēsiue infrigidet ꝛ hūectet. igiꝛ ꝛc. ¶ Et cōfirma
tur: qꝛ si ꝯtinue nos exiccaret hoc nō posset poni nisi ꝑ ifluē
tias exiccatiuas ꝯtinue in aere nos circūdāte receptas: sed
arguiꝛ ꝙ nō: qꝛ possibile est influentiā humectatiuā esse for
tiorē ad humectandū ꝗ̄ exiccatiua ad exiccādū. igitur ꝛc.
pꝫ ꝯn̄a. ꝛ assumptū pꝫ expimēto de stātibus in nocte sub ra
diis lune. tales. n. vtplurimū incurrunt morbos frigidos ꝛ
humidos: puta catarroꝝ reumatū ꝛ vertiginū. ¶ Quarto
ꝑncipaliter sic. aer nos circūdās ꝯseruat corpus nostrū. igi
tur nō exiccat. ꝯn̄a tenet eo ꝙ ꝑ exiccationē ꝑduciꝛ corpus
versus mortē. ꝫ nihil aliud ꝯseruās perducit illud ad corru
ptionē vel mortē. igiꝛ ꝛc. Assumptū ꝑncipale probaꝛ sic. qꝛ
aer ꝯseruat calorē naturalē. similiter pꝫ ꝙ remotio ꝛ ꝓhibi
tio attractionis aeris est cā velocioris iteritus al'is. igiꝛ ꝛc.
¶ Itē ꝓ isto est auctoritas Aui. scđa ꝑmi. doctrina secun
da. capl'o sexto. s. de opatione qualitatuꝫ aeris vbi ponit ae
rem humidū corpus humectare. igitur ꝛc.

Ad oppositum arguiꝛ auctoritate Aui. in
lr̄a dicētis aerē nos circun
dātem exiccare corpora nostra. Et secūda fen ꝑmi doctria
secūda. capl'o tertio: neꝗ̄. n. frigiditas ꝑuenit apud nos tan
ta qn aliquo mō resoluat: imo in oībus resoluit dispōnibus
ꝓpter illud qđ in eo ē de virtute solis ꝛ stellaꝝ.

In ista q̄stione primo ꝑmittēda sunt quedaꝫ notabi
lia. secūdo respōdendū est ad q̄situm.

Quantum ad primū sciênduꝫ est ꝑmo ꝙ iuxta
cōeꝫ modū loquēdi medicoꝝ dupli
citer sumiꝛ exiccatio. ꝑmo. n. sumiꝛ ꝓut idē est qđ siccitatis
inductio intelligēdo ꝑ siccitatē vnā de ꝑmis qualitatib⁹ di
stinctā ꝯ̄ caliditatē fritatē ꝛ hūiditatē. ꝛ sic exiccatio est sim
plex alteratio. ¶ Scđo mō sumiꝛ exiccatio ꝓ resol'one: ꝑ re
solutionē intelligēdo corporis grossi subtiliationem ꝛ con

uersionem eius in vaporē qualiter dicimus aquam resolui dū ipsa euaporat. ¶ Istā distictōez ꝯsueuerunt ponere auctores sub alijs vbis: ꝙ q̄dā est exiccatio qualitatiua ⁊ q̄dā substātifica: intelligētes ꝑ exiccationē qualitatiuā iductōez qualitatis illius q̄ est siccitas: ꝑ substātificā vo resolōnē ad intellectū datū. Ad ꝓpositū aerē exiccare nos pōt intelligi vel pmo vel scdo mō. ¶ Scdo pncipalr sciendū ꝙ tripliciter ꝯtingit siccitatē qualitatiuā produci in corpibus nrīs. ab aliquo exiccāte: pmo ꝑ se vt qualitas q̄ est siccitas ꝓducit siccitatē: secūdo ꝑ accidēs vt caliditas exiccat: subtiliando.n. siue rarefaciēdo subiectū ipm reddit dispositū vt facilius a siccitate patiat̃ ⁊ recipiat siccitatez. similiter faciendo ꝑtes hūidiores euaporare cū remanētia terrestriū ⁊ siccaꝝ est cā ꝙ ꝑtes sicce dnent̃ super hūidis. ⁊ ꝯsequēter ꝙ ꝑtes hūide magis alterētur ⁊ exiccētur. ¶ Tertio pmittendū ē ꝙ adhuc duplex ē qualitas ꝑ se ꝓductiua siccitatis. vna est formaliter siccitas: alia vo nō formaliter: sȝ virtualr siccitatis productiua vt celestis influentia vel aliud huiusmodi. ¶ Quarto pmittēdū ꝙ nō ꝑꝑ hoc dr̃ aliqd corpus aut calorē nrī corporis cōseruare: q2 ipm in eodē statu faciat punctualr ꝑmanere. hoc.n.ē simplr impossibile: sȝ q2 facit ipm ꝯtinue ꝑmanere tale quale est secundū ꝙ est possibile ipm ꝑmanere. vbi gr̃a. aer tēperatus non pōt ꝓhibere quin corpus tēperatū ꝯtinue plus appropiquet morti cū necessario cōtinue exicce͞t etatiue: q2 tamē vltra exiccationē etatiuam ꝓhibet alias ꝑmutationes perducētes corpus extra latitudinē tēperātie dr̃ ꝯseruando corpus tēperatū. Consimiliter ꝑ oīa dr̃ de cibo temperato ⁊ alijs huiusmodi.

Quantum ad scdm sit pma ꝯclo. ꝙ nō necessario aer nos circundās corpa nrā qualitatiue exiccat. ꝓbat̃ sic. possibile est aerē nos circūdantez corpa nrā qualitatiue hūectare. igit̃ ⁊c. pȝ ꝯn̄a. ⁊ assumptū silr ponēdo aerē esse valde frigidū ⁊ humiduȝ nobis applicatū. ¶ Ex ista ꝯclone sequit̃ ꝙ nō necio ꝑ influentias in aere reptas aer nos exiccat ⁊ corpa nrā qualitatiue. ¶ Secunda ꝯclo. poīe est aerē nos circūdantē corpa nrā nō exiccare substātifice siue resoluere. ꝓbat̃ sic. possibile est aerem nos circūdantē humidū nrī corpis nō subtiliare ⁊ in vaporē ꝯuertere: sȝ poti9 ꝯdēsare ⁊ igrossare. igit̃ ⁊c. pȝ ꝯn̄a. ⁊ assumptū silr cū ꝯtingat huiusmodi aerē eē valde frigidū vt pȝ in tpe frigido ⁊ in regiōe frigida. igit̃ ⁊c. ¶ Ex ista ꝯclone seqtur ꝙ cāe resolonis ab Aui. in lr̃a posite nō necio sūt ꝯtinue corpus nostrū exiccantes. lȝ.n. aer qn̄qȝ iuuet ad resolutionē nō tn̄ necio resoluit vt satis pȝ. ¶ Nota tamē ꝙ Aui. secūda pmi. doctrina tertia. caplo tertio. ad litteraz videt̃ velle oppositū h9 secunde ꝯclonis. iō ꝯsidera expōnem auctoritatis illius si vis tenere istā ꝯclusionē. Si aūt vis tenere oppositū ꝯclusiōis: hēres dicere ꝯsiter ꝙ quātūcūqȝ fuerit aer humidus vel frigidus in eo sunt influētie exiccatiue: ⁊ ꝙ ꝑꝑ difformitatē partiū nrī corporis lȝ in casu potētior sit potētia aeris absolute ad ingrossandum qȝ influētia exiccatiua ad exiccandū nrī corpis hūiditatē tn̄ influentie semꝑ exiccant aliqd. in nobis.n. semꝑ repit̃ ꝑs aliqua a sicco faciliter resolubilis ⁊ passibilis. a frigido aūt difficulter. iō ꝯtingit partē illā pati ab influētia exiccatiua fortius qȝ a frigiditate. ⁊ ꝑ ꝯn̄s resolui. ¶ Tertia ꝯclo. tam qualitatiue qȝ substātifice pōt aer nos circundans corpa nrā exiccare. pma ꝑs h9 ꝯclonis pȝ. q2 possibile ē aerē eē siccuȝ. igit̃ ⁊c. pȝ ꝯn̄a. ⁊ assumptū pȝ de aere multū alterato ⁊ trāsmutato vt ꝯuertat̃ in ignē. ¶ Itē. q2 in aere pōt eē influētia exiccatiua nostri corpis. iō deducto ipedimēto nos exiccabit. Secunda ꝑs arguit̃. possibile ē aerē eē valde calm cōparatiōe nrī corpis: sȝ hoc posito ꝑtes aliquas humidas mēbroꝝ nrī corpis poterit subtiliare ⁊ in vaporē ꝯuertere. igit̃ ⁊c. patȝ ꝯn̄a. ⁊ assumptū silr. ⁊ istā partē secundā h9 ꝯclonis voluit Aui. in lr̃a. ¶ Ex ista ꝯclone ⁊ ei9 ꝓbatōe seqtur correlarie ꝙ possibile ē ab eodē agēte corpus nostꝝ siml qualitatiue hūectari ⁊ substātifice exiccari. pȝ. q2 aere exn̄te valde calo ⁊ hūido respectu nostri corpis corpus nostruȝ qualitatiue ab eo poterit humectari vt pȝ. ⁊ cū hoc ab eo substantifice exiccari: eo ꝙ aere existēte taliter calido partes hūidas nostri corporis subtiliabit ⁊ in vaporez conuertet. ideo ⁊c. patet consequentia cum antecedente.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primuȝ dicit̃ negādo illam ꝯn̄am. Aer nos circūdans est humidus naturaliter. igitur nō exiccat: sed humectat. primo q2 ꝑ influentiā cōtingēs est ipm eē fortiorē in exiccando qȝ sit ei9 hūiditas in humectādo. scdo q2 ⁊ si sit hūidus: stat tn̄ ipm resoluere ꝑ calorē vt dictū ē. ⁊ hāc resolutōez appellat Aui. exiccatōez. ¶ Ad scdm dicit̃ negādo ꝯn̄am. lȝ.n. ꝓhibeat illā exiccatōez quā faceret spiritus suꝑcalefactus: stat tn̄ ipsuȝ corpa nrā exiccare. ¶ Ad tertiū ⁊ eius ꝯfirmationē satis pȝ ꝑ ea q̄ dicta sunt in q̄ōne. ¶ Sed hic incidit dubiū qūo stātes de nocte sub radijs lune de necitate hūectētur ⁊ īfrigident̃ cū radius lune sit exiccatiuus. ¶ Dn̄t quidā pmo ꝙ radius lune rarefacit corp9 ⁊ aꝑit poros: vn̄ frigiditas aeris faciliter penetrat ad interiora. ¶ Alr ꝙ luna nō pcise agit in nos ꝑ lumē: sȝ ꝑ influētiam infrigidatiuā ⁊ hūectatiuā. ⁊ hec ē rō melior. sȝ hic habemus duos modos: qbus luna causat fluxuȝ ⁊ refluxū maris. pmo rarefaciēdo ⁊ tumefaciēdo aquā ꝑ radios eius. secundo aqȝ generādo ⁊ mltiplicādo ꝑ eius influētiā infridatiuā ⁊ hūectatiuā. sicut videmus a septētriōe in meridiē cōtinue aquā fluere. eȝ imaginādū ē d aere. ¶ Alij dn̄t lunā hēre lumē ꝓpriū distictū a lumie solis infridatiuū ⁊ hūectatiuū. ¶ Ad quartū tactuȝ est in quarto notabili. dicit̃.n. ꝙ aliqd ꝯseruās corp9 nostꝝ mō ꝯseruatiōis possibili ꝯtinue ducit ipm vsus terminū mortis: vt pȝ de calore nāli ⁊c.

¶ Questio. XXXII.

q Ueritur xxxij. Utꝝ si virt9 nutritiua foret infinita. ⁊ semꝑ dū restaurat ipsa restauraret equaliter. ⁊ vno mō corp9 aliqn̄ ad mortē ꝑduceret̃. Et arguit̃ mltipliciter ꝙ nō. ¶ Primo. si vtus nutritiua eēt infinita ⁊ semꝑ restauraret virtus nutritiua semper eēt in actu scdo: sȝ taȝ diu viuit aial qȝ diu nutrit̃. igit̃ ⁊c. tota ꝯn̄a pȝ cū an̄te. ¶ Et ꝯfirmat̃. q2 si virtus nutritiua foret īfinita ⁊ semper restauraret equalr. ⁊ vno mō virtus nutritiua semꝑ eēt in corꝑe ⁊ in membris restaurādis. igitur ⁊c. ¶ Scdo. si virtus nutritiua foret infinita ⁊ semper restauraret equaliter. ⁊ vno mō semꝑ humidū restauratum foret eq̄ bonū. ⁊ per ꝯn̄s equaliter sustētatiuū caloris naturalis: sed qn̄cūqȝ ita ē ꝑmanet vita equalis ꝑduratōis. igr̃ ⁊c. pȝ ꝯn̄a. ⁊ assumptū silr: q2 si nō foret ꝯtinue hūidū restauratū equale ⁊ equaliter bonū iam nō restauraret equaliter. ⁊ vno mō. ¶ Tertio. si infinita esset virt9 nutritiua infinite melius humidū restauraret qȝ iam restauret. sed iā restaurat humidū sufficiēs ad ꝑduratōez vite per tempus finitū. igit̃ tunc restauraret humidū sufficiēs ad ꝯseruādū vitā per tēpus infinitū. igr̃ ⁊c. tota ꝯn̄a nota ē ⁊ minor. ⁊ arguit̃ maior: q2 qualis ē ꝓportio virtutis ad virtutē talis est ꝓportio hūidi restaurati ad humidū restauratū. ¶ Et ꝯfirmat̃. q2 sit virtus fortis restauratiua finita ⁊ restauret mō humiduȝ ꝑfectiōis vt vnū: ⁊ in hora imediate pcedēti restaurauit ipȝ ꝑfectōis vt duo. ⁊ arguit̃ sic. si virt9 fortis foret infinita plusqȝ in duplo melius humiduȝ restauraret qȝ nūc restaurat. sȝ pcise in duplo ꝑfectius in pcedēti hora restaurauit. ergo melius restaurauit iā qȝ prius restaurauit. ⁊ ꝑ ꝯn̄s posset hoc mō vita ꝑpetuari. ⁊ ꝑ cōem formā. pȝ tota ꝯn̄a. ⁊ assumptū: q2 dato opposito eadē posset eē ꝓportio virtutis finite ⁊ infinite ad hūidū restaurādū. ¶ Quarto. si virt9 nutritia eēt īfinita īfinite potētior eēt ad ꝯseruandū calorez ⁊ hūidū naturale qȝ iā est. ⁊ ꝑ ꝯn̄s infinite resisteret exiccationi siue actioni caloris ad qd seqt̃ nūqȝ ei9 calidū naturale extingui. igit̃ ⁊c. ¶ Quinto. si virtus restauratiua pcise finita sufficit restaurare hūidū melius qȝ fuerit a corpore dissolutū. igr̃ a fortiori virtus infinita. sed hoc posito nunqȝ virtute restauratiua infinita exn̄te posset aduenire mors. igit̃ ⁊c. pȝ ꝯn̄a. ⁊ assumptum principale arguit̃: q2 virtus restauratiua ethici curati ipso curato restaurat humidum melius pro vita qȝ prius erat. igit̃ ⁊c. pȝ ꝯn̄a cum antecedente.

Ad oppositum ē Aui. in lr̃a. Ampli9 si hec virt9 īfinita foret ⁊ sꝑ ⁊c.

Respondendo ad istam questionez primo premittentur quedā distinctiōes ⁊ suppositiōes. secūdo ꝯclones de q̄sito.

Quantum ad primū sit hec prima distictio. ꝙ virtutē restauratiuā possumus imaginari infinitā multipliciter. s. extēsiue vt posito ꝙ foret extensa ꝑ subiectū infinitū. ⁊ intensiue: vt posito ꝙ esset potētie restauratiue infinite. ⁊ in durabilitate vt posito ꝙ ipsa

esset apta durare per tp̄s infinitum ⁊ incorruptibile. ¶ Secunda distinctio est ꝙ virtutē nutritiuā restaurare equal'r. ⁊ vno mō pōt tripliciter intelligi. p̄mo ꝙ restauret equale ī q̄ʒtitate. ⁊ vno mō: q: eque ꝑfectū vel bonū humiduʒ. scd̄o ꝙ restauret equale in q̄ʒtitate. ⁊ vno mō: q: restauret humidum eque ꝓportōale mēbro cui apponit᷑. dr̄nt autē isti duo modi: q: stat ↄtinue aliqd restaurare humidū eq̄ ꝓpotiōale mēbro cui apponit᷑: qđ tn̄ nō restaurat humidū eque bonū ꝓ vita vel eq̄ ꝑfectū sicut sene exiccato etatiue ita imaginari possumus humidū qđ ei restaurat᷑ eē ꝓportiōale mēbris suis taliter exiccatis sicut illud qđ apponit᷑ puero vel iuueni. tertio ꝙ restauret equale in q̄ʒtitate. ⁊ vno mō: q:. s. cōtinue fieret siue ꝑmaneret vnio vel assil'atio q̄ est actus nutritiue v̄tutis. ¶ Tertia distinctio ē. ꝙ dissol'o q̄nq̄ʒ capit᷑ pro motu quo dissoluit᷑ vel ↄsumit᷑ humidū. q̄nq̄ʒ aūt sumit᷑ dissolutio ꝓ ipsa siccitate. Cū igit᷑ dicit Auicē. in l'ra ꝙ dissol'o vno mō nō eēt pōt intelligi vel ꝙ ille motus dissol'onis nō eēt vno mō, q: nō foret vniformis. ⁊ ille nō ē intellect⁹ Aui. vel ꝙ siccitas ꝑ illū motū corpori acq̄sita nō eēt vnius intensiōis: ꝫ ↄtinue maioris. ⁊ iste ē intellectus Auicē. in l'ra. ¶ Istis distinctōibus p̄missis sit hec p̄ma suppō. ꝙ nō sub gradu siccitatis q̄ʒtocūq̄ʒ ⁊ terrestreitatis pōt virtus nutritiua in subiecto vel materia cōseruari vel suas exercere opationes. hec suppositio videt᷑ de se manifesta. nō. n. apparet virtutē nutritiuā suas posse opatōes exercere in materia lapidea aut terrestri sicut lapis. ¶ Scd̄a suppō est ꝙ semper corpus ⁊ qđl'ʒ mēbꝝ nr̄i corporis a quo fit resolutio ⁊ exiccatio in termīo ad quē resolutōis est siccius ⁊ terrestrius q̄ʒ in termīo a quo resolutiōis eiusdē. pʒ: q: ꝑ q̄ʒl'ʒ resolutionē resoluit᷑ subtili⁹ ⁊ magis aereū cū sit resolutōi pati⁹ ⁊ cetera sint paria. Illud ḡ qđ facta resolutōe reliquit᷑ est ↄtinue sicci⁹ ⁊ terrestri⁹. ↄtinue. n. crescit ꝓportio ꝑtiū terrestriū ⁊ siccaꝝ ad partes hūidas vt pʒ intelligēti. ¶ Tertia suppō est ꝙ ꝑ virtutē nutritiuā in ꝓposito intelligere debemus ipsaʒ aīam informātē membra nr̄i corporis mediāte calido naturali in mēbris actū nutricatōis exercēte. Ex quo pʒ hāc virtutē sibi aliquē gradū caloris vel mēsurā limitare a qua cuʒ egressa fuerit nō amplius poterit in materia hec virtus huiusmodi actū ꝓducere. hec oīa satis patent. ¶ Quarta suppositio. nutrimētū qđ assimilat᷑ mēbro nō acq̄rit graduʒ humiditatis substātifice maiorē q̄ʒ habeat membꝝ cui assimilatur. quod eniʒ apponit᷑ membro apponit᷑ sibi secundū dispositionē que pro tunc est in membro.

Quantum ad scd̄m sit hec p̄ma ↄcl'o. si virt⁹ restauratiua foret īfinita extēsiue: q:. s. materie īfinite extēsiue extēderet᷑ ⁊ semꝑ restauraret equaliter. ⁊ vno mō. s. modo ꝓportōali mēbro exiccato in termīo ad quē exiccatiōis: q:. s, tale humidū restauraret equale tūc esset membꝝ taliter exiccatuʒ adhuc corpus ad mortē ꝑueniret. ꝓbat᷑ ↄcl'o sic. tale corpus cōtinue fieret terrestrius ⁊ siccius. igr̄ in aliquo tp̄e finito ꝑduceret᷑ ad siccitatē cū qua vita stare nō pōt. pʒ ↄn̄a cum non sub gradu terrestreitatis q̄ʒtocūq̄ʒ ⁊c. ⁊ assumptū satis pʒ ex dictis. v̄bi grā. sit subiectū īfinitū informatū virtute nutritiua: illud tn̄ ē finite humiduʒ intēsiue hūiditate faciēte ad vitā. sit igit᷑ illđ hūidū. 8. graduū: q: igit᷑ ↄtinue resoluit᷑ resoluat calor huiusmodi humidū per vnum in hora. ⁊ pʒ ꝙ in fine hore erit humidum p̄cise vt. 7. si igit᷑ restaurat᷑ equaliter ⁊ modo ꝓportōabili restaurat᷑ sibi humidū extēsiue īfinitū tale quale erat hoc corpus in termīo ad quē resolutiōis iaʒ signate. ⁊ ꝑ ↄn̄s restauratū erit p̄cise humidū vt septē. ⁊ sic deinceps vlterius ꝓcedit resolutio. ⁊ pʒ ꝙ aliq̄n deueniet᷑ ad humidū ita terrestre ⁊ exiccatū ꝙ cū illo vita stare nō poterit. ¶ Scd̄a ↄcl'o est. si virt⁹ nutritiua esset infinita intēsiue ⁊ semꝑ faceret restaurationē mō iā dicto corpus tandē ad morte ꝑduceret᷑. ꝓbatur sil'r vt p̄cedens: q: aliq̄n fieret subiectū ineptū sustentaculū vite vt in p̄cedēti ↄcl'one argutum ē. ¶ Tertia ↄcl'o. l'ʒ ita sit tamē si virtus restauratiua foret īfinita ⁊ īfinite potens ad restaurādū nunq̄ʒ sequeret᷑ mors. ꝓbat᷑. semꝑ īfinite ꝑfectiōis hūidū posset restaurare. igit᷑ ⁊c. pʒ ↄn̄a. ⁊ assumptuʒ sil'r. ¶ Ex quo seq̄tur ꝙ v̄tutē restauratiuā fore īfinite ꝑfectōis ⁊ restaurare semꝑ ⁊ vno mō est an̄s ad ↄtradictoria. ¶ Quarta ↄcl'o. si v̄tus restauratiua foret ī durabilitate īfinita ⁊ semꝑ restauraret equaliter. ⁊ vno mō ad sensum datū corpus tandē ꝑueniret ad mortē. ꝓbat᷑ ↄcl'o sic. corp⁹ illud foret cōtinue siccius ⁊ terrestrius. igit᷑ ⁊c. pʒ ↄn̄a. ⁊ assumptū declaratum ē supra. ¶ Ex ista ↄcl'one sequit᷑ correlarie ꝙ qualitercūq̄ʒ v̄tus restauratiua foret īfinita: dum tn̄ ipsa restauraret ↄtinue equal'r ⁊ mō ꝓportionabili siccitati mēbri restaurati corp⁹ ꝑueniret ad mortē. ¶ Ex quo seq̄t᷑ vlteri⁹ tā d̄ īfinitate intēsiue q̄ʒ extēsiue q̄ʒ ī durabilitate poterit l'ra Aui. intelligi. ¶ Ex his oīb⁹ pōt seq̄ talis l'r̄e expō. amplius si virt⁹ hec. s. nutritiua foret infinita siue in durabilitate siue in ꝑfectōe ⁊c. l'ʒ magis sit ↄsonum in durabilitate ⁊ semꝑ. i. toto tp̄e quo restauraret ī corpore faceret ꝑmutationē. i. restauratōeʒ eius qđ a corpore dissoluit᷑ equaliter: q:. s. tantū restauraret q̄ʒtuʒ ē dissolutū: ⁊ vno mō. i. mō proportiōabili siccitati mēbri in termino ad quē exiccatōis: qđ est neciuʒ ꝓpter quartā suppōnem: dissolutio tn̄. i. siccitas ⁊ terreitas corpori acq̄sita per resolutionē nō esset vno mō: idest nō eēt equalis: immo ↄtinue semꝑ augeret᷑: q: corpus semꝑ esset ↄtinue terrestrius ⁊ siccius: ⁊ corpus non posset tolerare dissolutōeʒ. i. nō posset stare cū tāta siccitate ⁊ terrestreitate q̄ʒta tandē acq̄reret᷑: ⁊ ista dissolutio finiret. i. cōsumeret humiditatē: cū qua stat vita. q̄ʒto magis supple doʒ corpus mori v̄tute exn̄te finita: ⁊ nō semꝑ restaurāte equal'r ⁊ vno mō: ⁊ hoc intelligit duʒ dicit. q̄ʒdo due res se inuent. ¶ Quinta ↄcl'o. si v̄tus nutritiua eēt p̄cise finita ⁊ toto tp̄e quo restaurat restauraret humidū equale ⁊ eque ꝑfectū humido resoluto corpus nunq̄ʒ ad morteʒ ꝑduceret᷑. ꝓbatur. semꝑ esset humidū corp̄i ↄueniēs calidi ⁊ vite sustētaculuʒ sicut p̄us. ergo ⁊c. pʒ ↄn̄a. ⁊ assimil' tū sil'r intelligēti. ¶ Ex quo seq̄tur ꝙ si virtus nutritiua esset infinita dum restauraret semꝑ equaliter ⁊ eque ꝑfectū nūq̄ʒ corpus illud ad mortem ꝑduceret᷑. hoc statim sequit᷑ ex ↄclusiōe. ¶ Ex quo posset hic ↄcludi ꝯ quosdā de humido cōtracto.

Ad argumenta p̄ncipalia. ¶ Ad p̄muʒ dicit᷑ ꝙ illud argumentū de virtute sermōis ↄcludit veritateʒ: sed iste nō est intellectus Aui. ꝫ ille q̄ in questiōe est tactus. s. ꝙ semꝑ. i. omni tēpore quo restaurat ⁊ secundū hunc intellectū nō ꝓcedit argumētum. ¶ Et per idē soluit᷑ ad ↄfirmationē. ¶ Ad secundum dicit᷑ negādo argumētū: immo est humidū deterius ↄtinue sicut in questiōe declaratū ē. ⁊ cū arguit᷑ illud an̄s: q: si nō: nō iam restauraret equaliter. ⁊ vno mō. dicit᷑ negādo ↄn̄aʒ ad intellectum datū in questiōe ⁊ circa l'ram. ¶ Ad tertiuʒ dicit᷑ ꝙ si virtus nutritiua foret infinita intēsiue infinite melius restauraret ⁊c. sed ex alia parte adducta in q̄stione seq̄t᷑ alia pars ↄtradictōis. s. ꝙ semꝑ restauraret equaliter ⁊c. si tamē poneret᷑ virtus al'r q̄ʒ intēsiue infinita argumentū eēt negandū vt pʒ intuēti. ⁊ vlterius pro illo qualis est ꝓportio virtutis ad virtutē ⁊c. dicit᷑ ꝙ illud est veꝝ ad istum intellectum ꝙ ceteris parib⁹ qualis est ꝓportio vel habitudo virtutis ad virtutē in ꝑfectione vel extēsione: talis est humidi in extēsiōe. non tn̄ opʒ ꝙ in durabilitate: q: posset vtrobiq̄ʒ eque ꝑfectū hūiduʒ restaurare. ¶ Ad quartū negat᷑ assumptum si semper faceret restaurationē ad intellectum datuʒ. ¶ Ad quintū dicit᷑ ꝙ pōt restaurare accidētaliter melius: q:. s. denudatuʒ ab accidētib⁹ multis ip̄m inficiētibus: illud tamē humidū est continue terrestrius ⁊ impurius. vn̄ humidum pueri ethici est melius q̄ʒ sit humidū ipsius iuuenis curati: si tamē cuʒ isto breuiori tēpore durasset nō fuisset merito humidi: ꝫ calidi p̄ter naturā ip̄m ↄsumētis ⁊c.

¶ Questio. XXXIII.

q Queritur xxxiiij. Utrum aliqua sit mors naturalis moriēti. Et arguit᷑ m'tipliciter ꝙ nō. Primo sic. Quelibet mors est cōtra naturalem īclinationē moriētis. igit᷑ ⁊c. pʒ ↄn̄a: eo ꝙ quodlibet exn̄s ꝯ naturalē inclinationē alterius est eidem violentū: ⁊ assumptum ꝓbat᷑: q: quodlibet ens naturaliter inclinatur ad eius permanentiā vt colligit᷑ p̄mo ethicoꝝ. ⁊ tertio de cōsolatione. Omne nāq̄ʒ aīal tueri salutē laborat: mortē v̄o ꝑniciēq̄ʒ deuitat. ¶ Secūdo p̄ncipaliter arguit᷑ sic. cuilibʒ viuenti vita est eidem naturalis ⁊ eius generatio. ḡ cuilibet tali mors ⁊ corruptio est violēta ⁊ preter naturā. ⁊ per ↄn̄s ⁊c. an̄s satis pʒ: ⁊ tenet ↄn̄a: q: si alicui corpori naturali aliqua mutatio vel dispositio inest naturaliter: opposita inest ei violenter. vt colligit᷑ p̄mo de celo. ¶ Tertio. si aliqua foret mors naturalis sequeret᷑ ꝙ aliqđ viuēs posset peruenire ad mortem anteq̄ʒ ad egritudinē vel neutralitatē deueniret. ↄn̄tia

communiter sequit̃: sed falsitas ꝯñtis arguitur. Ex illo. n. se
quitur alicuius viuẽtis opatõez ꝙ̃libet auferri posse totalr
absq̃ hoc ꝙ diminuat̃: qḋ nõ est rõnabile: qꝛ tũc fieret trã‑
situs ab extremo ad extremũ: ⁊ nõ ꝑ mediũ: cuz inter cuiusl3
opatõis ꝑfectionẽ ⁊ eius totalẽ ablationẽ tanq̃ mediũ ca‑
dat opatõis diminutio. ꝟ arguit̃ principalis ꝯña. qꝛ sor. sim
pliciter sano deueniẽte ad mortẽ naturalẽ opatões eius to
taliter auferunt̃ q̃ tñ nunq̃ p̃us fuerũt diminute: ꝓbat̃. qꝛ
ꝯtinue ante instans mortis fuit sor. simpliciter sanus. igitur
nũq̃ añ fuit sor. in suis opatõib⁹ lesus. ⁊ ꝑ ꝯñs ⁊c. ¶ Quar
to ad p̃ncipale arguit̃ auctoritate philosophi tertio de celo
ponẽtis oẽm defectũ ⁊ corruptõez esse p̃ter naturã. ¶ Itẽ
tertio ethicoꝝ. Mors est vltimũ terribiliũ ⁊c.

Ad oppositum est Auicen. in lr̃a dicẽs ꝙ
hec mors ẽ naturalis cuili
bet idiuiduo destinata. secundũ suã ꝓpriã cõplonem.

Respondendo ad istam questionẽ videbit̃
p̃mo de p̃ncipali q̃sito. scḋo
tanget̃ modus quo ꝯtingere vel euẽire põt mors nãlis.

Quantum ad primũ sciendũ est primo ꝙ cõiter
vtũt̃ auctores istis terminis. genera‑
tio. vita. ⁊ mors. intelligũt aũt ꝑ gñatõez viuentis. s. de qua
in ꝓposito est sermo primã participationẽ aĩe nutritiue i ca
lido naturali: ⁊ hãc descriptiõez posuit pħs in libro de mor
te ⁊ vita. Et per hoc ꝙ dr̃ participatio aĩe nutritiue tangit̃
genus. ꝑ hoc eñi ꝯuenit generatio hoĩs cũ cuiusl3 alteri⁹ vi
uentis generatiõe. ⁊ ꝑ hoc ꝙ dicit̃ prima: dr̃t a nutricatiõe.
⁊ huiusmodi: q̃ nõ sunt primã. ⁊ ꝑ hoc ꝙ dicit̃ i calido natu
rali: declarat̃ instr̃z ⁊ dispõ cui d3 aĩa in materia ꝯiungi. tũc
eniz dicit̃ viuens generari: qñ prima materia eius disposita
per calidũ naturale ꝑticipat aĩa nutritiua: per vitã aũt intel
ligere debemus aĩe nutritiue ꝑmanentiã in calido naturali
ad intellectũ datũ. ꝑ mortẽ aũt intelligere debemus separa
tionẽ aĩe nutritiue a corpore viuẽte. qꝛ tñ huiusmodi sepa‑
tio est ꝑ calidi naturalis extinctionẽ qḋ ꝯseruabat ipsaz ani
mam in materia. ideo multotiẽs vtunt̃ auctores isto termi‑
no mors ꝓ calidi naturalis extinctõe: dñtes mortẽ esse cali
di naturalis extinctionẽ. s. causatiue: qꝛ. s. ad extinctionez ca
lidi naturalis sequit̃ mors. ¶ Scḋo p̃ncipaliter sciendũ est
mortẽ dupliciter posse aduẽire. primo. n. aduẽit a cã extrise
ca ⁊ accñtali vel preter naturã. sicut gladio. frigore. apate. ⁊
huiusmodi. secũdo põt aduenire mors ab intrinseco ꝑ natu
ralẽ. ⁊ ꝯueniẽtẽ actionẽ calidi naturalis in humidũ natura‑
le. ¶ Tertio sciẽdum est ꝙ calidi naturalis extinctio multi
pliciter põt ꝯtingere. p̃mo a ꝯtrario ipm̃ extinguẽte per sim
plicẽ alteratõez: sicut frigidũ ꝑ simplicẽ alteratõez generã‑
do frigiditatẽ corrũpit caliditatẽ. qñq̃ aũt fit caloris extin‑
ctio ꝑ modũ suffocatõis: sicut ꝓhibita euẽtatõe corrumpit̃
calor ⁊ extinguit̃. qñq̃ aũt fit per humidi qḋ est caloris nã‑
lis sustentatiuũ exiccatõez siue resolutõez: quãuis vt decla
rabit̃ p̃ma afforismoꝝ. extictio cali ꝑ viã suffocatõis: redu‑
cat̃ ad illã que fit per viã resolõnis. ¶ Nota tñ ꝙ extinctio
facta per viã resolutõis hũidi qñq̃ sequit̃ cãm p̃ter naturã
sicut in hoĩe moriẽte ex febre ꝑ resolutionẽ ꝯtingit: qñq̃ ãt
ꝯsequit̃ actionẽ p̃cise naturalẽ sicut ẽ extinctio q̃ ꝯsequitur
resolutionez humidi factã a calore naturali agẽte in ipsum.
¶ Quarto p̃ncipaliter est sciẽdum ꝙ dupliciter dr̃ aliqua
mors naturalis alicui moriẽti. p̃mo qꝛ a natura intenta ⁊ cõ
ueniẽs nature ipsius moriẽtis. secundo qꝛ nõ sibi eueniens
a cã p̃ter naturã. Cõsilr̃ per oĩa distingui põt de ly. p̃ter na
turaz. dupliciter. n. dici potest aliqua mors preter naturam
alicui moriẽti. p̃mo qꝛ nõ ꝯueniẽs: ꝟ disconueniens nature
ipsius moriẽtis. scḋo qꝛ nõ sibi adueniẽs a cã p̃ter naturã.
¶ Ultimo sciẽdũ est ꝙ tam naturale q̃ p̃ter naturã dñtur
respectiue ⁊ ad alteꝝ. iõ nõ repugnat aliqd respectu vnius
naturale eẽ: violentũ vero vel p̃ter naturã respectu alteri⁹.
verbi gr̃a. caliditas ab igne ꝓducta in aqua est aque ⁊ eius
forme violẽta: qꝛ discõueniẽs: vt satis p3. huiusmodi aũt ca
liditas ⁊ calefactio ẽ materie aque naturalis: qꝛ materia aq̃
est naturaliter inclinata ad recipiẽdũ omnẽ formaz in aqua
ꝓducibilẽ: similiter igni calefaciẽti est hec calefactio natu‑
ralis cũ ignis sit naturaliter inclinatus ad calefaciendum.
¶ Ex quo p3. hãc ꝯñam nõ valere. in. a. est p̃ncipiũ intrin‑
secum naturale inclinatũ ad calefaciẽdũ. igit̃. a. naturaliter
calefacit. ¶ Tunc sit p̃ma ꝯcl̃o. aliqua mors põt eẽ alicui
naturalis. ꝓbat̃. aliqḋ agẽs esse põt alicuius viuẽtis natura
liter corruptiuũ. igit̃ ⁊c. p3 ꝯña. ⁊ assumptuz satis p3. multe
eniz sunt influẽtie celestes hoĩum corruptiue ⁊ multoꝝ ani
maliũ. ¶ Silr̃ omne ꝯ̃riũ est alteri⁹ naturaliter corruptiuũ:
sed cuilibet viuẽti multa sunt ꝯ̃ria. igit̃ ⁊c. ¶ Similiter mul
ta sunt venena naturaliter hoĩem mortificãtia ⁊ ita illis ve‑
nenis mors hoĩs est naturalis. iõ ⁊c. ¶ Scḋa ꝯcl̃o. capien‑
do naturale p̃mo mõ nulla mors alicui est illa morte moriẽ
ti naturalis. ꝓbat̃ sic. nulli moriẽti cõueniẽs est eius mors.
igit̃ ⁊c. ¶ Itez nullus naturaliter appetit mortẽ: sed ipsam
refutat naturaliter vt supra argutũ est. igit̃ ⁊c. p3 ꝯña cũ an
tecedẽte. ¶ Ex ista ꝯcl̃one seqtur ꝙ capiẽdo violentũ vel
p̃ter naturã ꝓut distinguit̃ ꝯ̃ naturale p̃mo mõ sumptũ q̃li
bet mors est p̃ter naturã vel violẽta moriẽti. vt satis p3 ex
ꝯcl̃one. ¶ Tertia ꝯcl̃o. capiendo naturale scḋo mõ possibi
le ẽ aliq̃ mortẽ eẽ naturalẽ moriẽti. ꝓbat̃. possibile ẽ alicui
moriẽti mortẽ aduenire ex sola naturali ⁊ ꝯueniẽti actiõe ca
lidi naturalis in hũiduz absq̃ ꝯcursu cãe tale corpus p̃ter‑
naturaliter imutãtis. igit̃ ⁊c. p3 ꝯña. ⁊ assumptũ declarabit̃
post: l3 sat⁹ in lr̃a fuerit declaratũ. ¶ Quarta ꝯcl̃o est. ꝙ ta
liter capiẽdo naturale nõ q̃lib3 mors ab intrinseco ꝓueniẽs
est naturalis. p3 satis de morte ab intra ꝓueniẽte ꝑ putredi
nem aut ꝑ viã suffocatõis. ¶ Ex his oĩbus sequit̃ aliquod
corpus ꝑuenire ad mortez absq̃ hoc ꝙ aliqñ cadat in egri
tudinẽ vel neutralitatẽ nunc. p3 hoc de moriente morte na
turali. ¶ Seqtur scḋo alicui⁹ viuẽtis opatões in casu tota‑
liter auferri posse q̃ respectu eiusdẽ nunq̃ fuerunt preterna
turaliter diminute vel corrupte. hoĩe. n. tẽꝑato exñte ⁊ mo
riẽte morte naturali ipse ꝯtinue vsq̃ ad p̃mũ sui nõ eẽ ꝑma
net tẽperatus. ⁊ per ꝯñs nullo mõ in suis opatõib⁹ lesus re
spectu sui. ¶ Nota tñ ꝙ l3 in tali casu opatiões eius nullo
mõ dicant̃ diminute respectu eius qḋ debet̃ tali corpori exi
stenti in tali etate: cõparate tñ ad opationes eidẽ debitas in
aliis etatib⁹ multũ: imo ad nõ gradũ ꝑfectionis eorundẽ di
minuunt̃. ¶ Ex quo p3 in casu illo nõ fieri transituz de cer
to gradu perfectionis opationũ ad non gradum perfectõis
earundem sine medio. quare ⁊c.

Quantum ad secundũ p̃mittẽdum est ex dictis
superius. ⁊ circa lr̃am. primo ꝙ non
sub mensura calidi ⁊ humidi quãtuncũq̃ parua põt anima
nutritiua in membris nostri corporis ꝯseruari. ¶ Secũdo
p̃mittendũ est ꝙ calidũ naturale ꝯtinue agit in humidũ mẽ‑
brale ipm̃ resoluendo: l3 et ã ipsi⁹ resoluti ꝯtinue fiat restau
ratio. ¶ Ex quo sequit̃ ꝙ membrale humiduz sit continue
siccius ⁊ terrestrius. continue. n. resoluit̃ illud qḋ est resolu
tioni paratius ⁊ illud est subtilius. ¶ Tertio p̃mittendũ est
ꝙ calor naturalis non cõseruat̃ in humido nisi q̃diu hab3
ad ipsum ꝓportionẽ talem ꝙ illud possit subtiliare ⁊ se ipm̃
ex eo fouere. ¶ Ex quo sequit̃ ꝙ humido multũ terrestrifi
cato extinguit̃ calor. ¶ Ex quibus omnibus colligitur mo
dus quo aduenire potest mors naturalis. calido. n. naturali
agẽte in humidũ naturale humiduz continue fit terrestrius
vt iam dictũ est. deueniet igit̃ humidũ ad tantã terrestreita
tem ꝙ nõ poterit calidũ naturale conueniẽter sustẽtare. vñ
incipit calidũ naturale diminui: qꝛ tñ adhuc non cessat hu
midũ resoluere adhuc ꝓcedit hũidi vlteri⁹ siccitatẽ augen‑
do ⁊ mẽsurã caloris diminuẽdo: vnde in tãtũ minorabitur
calidũ ꝙ non erit amplius sufficiẽs ad operationes vite. ⁊
per ꝯñs. tũc deficit vita ⁊ aduenit mors: ad cuius calidi mi
norationẽ ⁊ extinctionẽ iuuat humor etiã flegmaticus ⁊ la
bor ⁊ cetere cause quas in lr̃a tãgit Aui. dũ dixit. ⁊ adiuuat
ipm̃ humor ⁊c. ad qḋ etiã cõcurrit ꝙ calore multũ debilita
to ⁊ mẽbris anhelitus multũ induratis deficit motus anhe
litus. ⁊ per ꝯñs velocitat̃ pauci calidi remanẽtis extinctio.
quã sniam inuit philosophus in libro de morte ⁊ vita: dum
inquit. Plurimũ aũt vite deficit hñtibus si non refrigeretur
calidũ ⁊ cõicans sibi. queadmodũ. n. dictũ est frequẽter cõ
tabescit ipm̃ a seipso: quãdo his qdẽ pulmo his quidez bra
chia idurata fuerit̃ ꝑꝑ tpis lõgitudinẽ desiccatis his qdem
brachiis his qdẽ pulmõe ⁊ plurimũ factis terrestrib⁹ nõ
pñt has partes mouere nec eleuare nec simul ducere. tãdẽ
ergo facta incẽsiõe marcescit ignis. ¶ Alii aũt tãgũt alios
modos sumptos ex parte ꝯ̃rietatis elementoꝝ existentium
in mixto: sed hic primus modus sufficit medico. ¶ Ex his
omnibus possunt colligi differentie quedam inter mortem

naturalem ⁊ preternaturalē. pma est: q2 mors naturalis nō sequitur actionē agentis preter naturā. mors aūt pternaturalis sic. ¶ Secunda. q2 mors naturalis non presupponit egritudinē nūc vel neutralitatē nunc. pternaturalis vo sic. ¶ Tertia dña. q2 naturalis mors fit sine dolore corporali: mors aūt pternaturā raro contingit sine dolore. ⁊ banc sententiā tetigit Arist. in libro de morte ⁊ vita dum inqt. Propter qd ⁊ sine tristitia est que est in senectute mors. nulla. n. violēta passione cōtingente moriunt: sed in sensibus anime ablatio fit oino. bāc sniam tetigit Seneca in tragedia edippi dū dixit. Aliaz senilē mollis exoluit sopor. ¶ Quarta differentia est q nō pōt mors naturalis aduēire nisi in vltimo senio: sed mors preter naturā indifferēter in qualibet etate potest cōtingere. si quis enīz pter abstinētiam a cibo moriretur nō moriretur morte naturali.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad pmum dicit q illud pbat nullam mortē esse naturalē morienti capiēdo naturale primo mō: qd bene cōcedit. ¶ Cōsimiliter p omnia dicit ad secundū: ¶ Ad tertiū dr cōcedendo dñs. ⁊ cōcedit esse possibile alicuius viuētis q̄libz opatōez totaliter auferri absq3 boc q aliq̄do fuerit respectu eiusdē diminuta: ⁊ negat vlteri⁹ cuz infert q essz trāsitus de extremo in extremū sine medio. dr tñ q lz in corpore taliter viuente nō sint operatiōes diminute respectu sui in tali etate constituti: comparate tñ aliis etatibus absolute secundū suam perfectionē adnō gradu3 perfectionis diminuitur. vt iam dictū est. ¶ Ad auctoritatem vero dicitur q philosophus voluit mortez esse preter naturaz put distinguit naturale contra preternaturale primo modo sumptum. ⁊ hec de quesito.

¶ Questio. XXXIIII.

q **Ueritur** xxxiiii. Utz per actionē virtutis nutritiue possit restaurari būidu3 eque bonū vel melius: eo qd prius fuit a corpore resolutū. Et arguit multipliciter q sic. Primo p actionē virtutis nutritiue potest restaurari humidū cū quo lōgiori tpe pōt vita ⁊ calor naturalis ōseruari q̄ cū būido pexñti. igit ⁊c. p3 dña. ⁊ assumptū pbat. ponēdo sortē esse leprosum vel ethicum pme vel scde spēi: ⁊ q in seqnti hora sor. erit curatus: ⁊ arguit sic. cū humido in hora seqnti sor. restaurādo lōgiori tpe poterit pmanere vita eius q̄ cuz pexñti. igit ⁊c. p3 dña: q2 cū pori humido vita breuiori tpe pmāsisset. nō. n. potuisset sor. pmanere ethicus lōgo tpe. cū seqnti tñ aptus ē pmanere: ⁊ p multas etates decurrere. ¶ Itē ōfirmat idem humidū pexñs minus ōueniens erat vite q̄ postq̄ erit restauratū. igit ⁊c. p3 dña. ⁊ assumptū arguit: q2 humidum pexñs erat infectū qualitate vite disproportōata ⁊ ōria. igitur ⁊c. ¶ Scdo pncipalr arguit sic. corp⁹ lapsum a tēpamēto pōt ad tēperamētū reduci. s3 ipso talr reducto erit būidū restauratū meli⁹ ⁊ pfectius pexñte. igr ⁊c. p3 dña. ⁊ assumptū pro pma pte collr tertio tegni. ⁊ p scda pte arguit: q2 humidu3 tēperatū pfectius est būido distēperato vel lapso a tēperamēto. s3 pexñs humidū erat a tēperamēto lapsum. restauratū vero tēpatū. igit ⁊c. tota dña cū añte videt nota. ¶ Itē ōfirmat. idē humidū restauratū post reductiōez aptius erit in casu ad ōseruādū vitā ⁊ calrm naturale q̄ humidū preexistens. igit ⁊c. p3 dña. ⁊ assumptū pbat. ponēdo sor. infantē melācolicū: ⁊ sit melācolicus aptus pdurare in vita per annos. 50. ⁊ tēperatus p annos. 80. ⁊ sit sor. reductus ad tēperamentū in fine. x. ānoꝝ: ⁊ arguit sic. humidū pexñs in sor. erat aptū ōseruare vitā pcise p ānos. 50. ⁊ būidū restauratū est aptū ōseruare p annos. 80. vt p3 in casu. igit ⁊c. dña videt nota cū añte. ¶ Et ōfirmat idē sic. sit sor. iā mlicus infans vt positū est ⁊ plato sit tēperat⁹ hñs būidū eius tēperatū ⁊ pfectū pcise eodē gradu quo erit būidū sor. in fine. x. annoꝝ reducti. ⁊ arguit sic pfectius est humidū in platone nunc exñs q̄ humidū nūc exñs in sor. eo q tēperatū potest lōgiori tpe vitā ōseruare: s3 eque pfectū erit humidū sor. facta reductōe sicut iā est humidū platōis sicut dictu3 ē in casu. igr pfectius erit būidū sor. facta reductōe q̄ iā est humidu3 exñs in eo. tota dña videt nota cū antecedēte. ¶ Tertio pncipalr arguit sic. pole est humidū nutrimētale mēbro approximatū fore pfecti⁹: eo q subiiciebat p materia gñationis eiusdē mēbri. igit possibile est illud humidū restauratum ex nutrimēto fore pfecti⁹ cōtracto a pncipio gñatiōis: consequētia videtur nota. ⁊ assumptū satis p3 intuēti: q̄nq3 enim sanguis ex quo nutrit mēbꝝ est sanguis tēperatus factus ex cibis tēperatis. vbi tñ sanguis q subiicit p materia gñationis est mlicus gñatus ex cibis mlicis aut male qualitatis. ¶ Quarto pncipalr sic. pole est vitaz pperuari g salte3 eque bonū humidū per actionē virtutis nutritiue pōt restaurari. p3 dña. ⁊ assumptu3 arguit: q2 actio caloris naturalis in humidū naturale pōt totaliter impediri: s3 ipsa sic ipedita nullo mō fit humidi cōsumptio. ⁊ per dñs nō adueniet mors. igit ⁊c. tota dña p3 cū antecedēte. ¶ Quito ad pncipale arguitur expimēto: q2 ōtingit indū pmutari paulatiue ad regionē istā: ⁊ expimur ipm lōgiori tpe in vita pmanere vbi tamē merito būidi ōtracti in regiōe indoꝝ nō erat apt⁹ vltra. 30. ānos vl paꝝ plus in vita pdurare: dicēte Auicē. scda pmi doctria scda. caplo de his q̄ pueniūt ex habitationibus locoꝝ. Loca cala magnificāt capillos ⁊ in tantū crispāt eos q cū colligunt: pipi siles efficiūtur: digestiuā debilitāt: ⁊ cū in eis maxima fuerit resolutio: ⁊ minuat būiditas: cito aduenit seniu3 sicut in terra indorum. illis nāq3 qui ibi morantur accidit senium in. 30. annis.

Ad oppositum videt intentio Aui. in lra. inuit enim ōtinue humidū nři corporis fieri magis terrestre ⁊ siccius. idē expssius tertia pmi caplo scdo de causis necessitatis mortis.

Respondendo ad istam questionē ponende sunt quorūdā terminorum descriptiones ⁊ suppositione quedam. secundo ponende sunt conclusiones de quesito.

Quantum ad pmū sciendū est q auctores ⁊ doctores cōiter vtunt istis terminis. humidū radicale. humidū nutrimētale. humidū influens. ⁊ humidū innatū: itelligētes p humidū radicale pprie humidu3 mēbrale aiatu3: qd ideo radicale dr: q2 ipso tanq3 radice sustentatur ⁊ fouetur calrm naturale p cuius pñtia3 ōseruatur aia in mēbris. vtunt tñ auctores ⁊ doctores frequēter isto termio radicale magis stricte ⁊ pcise p būido ōtracto a pncipiis gñatiōis. Per humidū autem nutrimētale intelligūt humidū qd est nutrimētū ex quo aptū est restaurari vel generari pars in mēbro pportōalis parti ab eodē resolute: sicut dicimus gluten esse humidū nutrimētale. ex ipso. n. pōt generari pars ossis vel nerui loco eius qd ab osse vl neruo dissoluitur p actionē caloris naturalis. vtūtur tamen auctores hoc termino humidū nutrimētale multotiēs indifferenter tā p eo qd est vere nutrimētū q̄ p eo qd ex nutrimēto ōtrabit. sic. n. partē ossis ex nutrimēto gñatam appellāt humidū nutrimētale. ¶ Ex quo p3 pmo q nō qdlibet radicale humidū est a gñatōe ōctu3: imo aliqd a generatiōe ⁊ aliquod a nutrimēto ōtrabitur. ¶ P3 secūdo aliquo mō posse ōcedi humidū nutrimētale esse būidu3 radicale: q2 aliqd humidum ex nutrimēto cōtractū vere est humidū membrale animatū: ⁊ p dñs radicale scdm q animatū: nutrimētale scdm q cōtractū ex nutrimēto eodē modo per humidū innatū quādoq3 intelligunt indifferēter omne humidū membrale aiatu3: q̄nq3 autē solu3 tale a generatōe cōtractum. p humidū vero influēs intelligunt nutrimētum adueniēs mēbro. ¶ Secundo sciēdu3 est q per actum vel actione3 virtutis nutritiue in pposito debemus intelligere opationem quā facit virtus vel anima mēbri mediāte calore vel cōplexione mēbri in nutrimētum ipm apponēdo membro eidem vniendo ac ipm tandē ei assimilādo. est g sensus questionis vtru3 virtus nutritiua mēbri taliter possit nutrimētu3 transmutare ⁊ ipm mēbro assimilare q ipm assimilatu3 ipsi membro sit melius ⁊ pfectius q̄ pexistens humidum membrale resolutu3 vel q illud humidum sit meliori modo humidum q̄ prius erat. ¶ Istis descriptiōibus terminoꝝ sic positis sit hec pma distinctio. q humidu3 mēbro restauratum dupliciter pōt dici melius. pmo absolute p vita vel vite pduratiōe. secundo p operatōibus. pmo dicimus illud humidū p vita melius qd lōgiori tēpore potest esse vite sustētatiuū. secundo modo dicimus illud melius cum quo perfectiores operatiōes potest anima pducere. ¶ Secunda distinctio. vnum humidu3 pōt esse altero melius p vita dupliciter: primo in se ⁊ absolute: secundo merito qualitatiue dispositōis illi humido cōiuncte. exemplum pmi. dicimus q humidum pueri in se ⁊ absolute est melius p vita q̄ humidum senis:

eo ꝙ plus hꝫ de humido subtili ⁊ aereo puer calidi sustenta
tiuo. Exēpluꝫ secundi sicut si puer sit ethicus vel leprosus.
lꝫ in se ⁊ absolute sit humidū huius ꝓ vita melius q̄ȝ humi-
dum senis: merito tamē qualitatiue dispōnis humidū pueri
inficiētis dicim⁹ illud humidū ꝓ vita deteri⁹. ¶ Et ex hac
distinctiōe insurgit hec tertia distinctio ꝙ humiduꝫ in mem
bro restauratū esse meli⁹ vel eque bonū ⁊c. pōt intelligi du-
pliciter. p̄mo in se ⁊ absolute: q̄ꝛ. s. melius vel equal'r aereū.
scd̄o merito alicuius qualitatiue dispōnis: quā distinctionē
cōiter ponunt auctores sub his v̄bis. s. ꝙ dupl'r dr̄ humidū
meli⁹ alio: vel q̄ꝛ cuꝫ eo pōt lōgiori tp̄e vita ꝯseruari q̄ȝ po-
tuisset absolute cū p̄mo: vl' q̄ꝛ cū eo pōt lōgiori tp̄e vita cō-
seruari q̄ȝ potuisset si taliter restauratū nō fuisset. exēpli grā
melācolico puero ꝑmutato ad tēperatuꝫ in medio pueritie
dupl'r possumus imaginari in eo fore humidū restauratum
meli⁹. p̄mo: q̄ꝛ lōgiori tp̄e pōt vita ꝯseruari cum restaurato
q̄ȝ absolute potuisset cū p̄mo. scd̄o q̄ꝛ longiori tp̄e pōt vita
ꝑmanere in humido isto facta hac ꝑmutatōe q̄ȝ si hec ꝑmu
tatio facta nō fuisset differunt tamē isti duo modi vt īfra pa
tebit. ¶ Quarta distinctio ꝙ dupl'r dr̄ aliq̄d altero humi-
dius: p̄mo qualitatiue: scd̄o substātifice. exemploꝫ primi vt
flegmaticus in scd̄o dr̄ qualitatiue humidior tēperato: tem
peratus tū aut sanguineus in p̄mo est substātifice humidior.
dicit̄ aūt aliq̄d altero qualitatiue humidius q̄d est intēsiori
gradu humiditatis humidū. illd̄ āt substātifice q̄d plus vel
melius hꝫ humidū vite ⁊ cal'i naturalis sustētatiuū. ad ꝓpo
situ humidū restauratū sunt humidius ꝑexiti resoluto pos-
sumus imaginari vel qualitatie vel substātifice. exēpluꝫ pri
mi vt si colericus ꝑmutet̄ ad flegmaticuꝫ. exēpluꝫ scd̄i vt si
humidū restauratuꝫ hr̄et plus de aereo ⁊ min⁹ de terreo aut
eēt magis ꝯueniēs subiectū caloris naturalis. ¶ His distī
ctionib⁹ p̄missis sit hec p̄ma suppō ꝙ per actiōeꝫ calidi na-
turalis in humidū semꝑ resoluit̄ subtili⁹ ⁊ magis aereū. pꝫ:
q̄ꝛ eque bene ē applicatus calor humido aereo sicut grosso
terrestri: ⁊ cū hoc facilius ē resoluere humiduꝫ aereū q̄ȝ ter
restre grossum. id̄ ⁊c. ¶ Scd̄a suppō. ꝙ q̄ȝto humidū ē ma
gis aereū ⁊ vnctuosuꝫ illud ē ꝯueniēti⁹ sustētaculū caloris:
pꝫ. q̄ꝛ tāto ē a cal'o facili⁹ subtiliabile ⁊ disponibile scd̄m exi
gentiā caloris ad eius ꝯseruatōeꝫ in subiecto vt alias decla
ratuꝫ ē. ¶ Tertia suppō est ꝙ stātib⁹ omnibus similibus ⁊
equalibus causis durabilitatis vite semꝑ stat equalis vite
durabilitas. pꝫ: q̄ꝛ silitudo oīuꝫ causaꝝ arguit similitudinē
in effectib⁹. oīs. n. dissilitudo i cātis depēdet ex dissilitudie
efficientis aut materie. vt colľr. 9. metaphisice. ¶ Quarta
suppō est. ꝙ mēbꝝ cui assimilat̄ nutrimētum ꝑfecte obtinet
suꝑ nutrimentū q̄d sibi assimilat. ¶ Ex quo sequit̄ ꝙ tales
acq̄rit nutrimētum dispōnes a membro quales sunt in mē-
bro cuꝫ sibi assimilat̄ nutrimētū. ¶ Quinta suppō est. ꝙ cō
tingēs est humiduꝫ melius ꝓ vite perduratōe ꝓpter dispō
nē secū cōiunctā minori tempore vitā aliquo alio deteriori
humido conseruare. pꝫ hoc intelligenti.

Quantum ad scd̄m sit hec p̄ma ꝯcl'o. poľe est ꝑ
actionē virtutis nutritiue restaurari
humidū ꝓ opatōib⁹ melius q̄ȝ fuerit ꝑexiſ humidū resolu
tum. ꝓbat̄ sic. in p̄ncipio iuuētutis restauratū est melius q̄ȝ
fuerit ꝑexiſ humiduꝫ ꝓ opatiōib⁹: eo ꝙ cum tali humido
pōt v̄tus ꝑfectiores ꝓducere opatōes. igit̄ ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ de-
claratuꝫ ē assumptū suꝑius vbi ōn̄sum est iuuētutē ꝑfectio
reꝫ eē pueritia. ⁊ ꝓ ista ꝯcl'one ē Aui. tertia p̄mi capl'o p̄mo
duꝫ inquit. Verūtū ꝑfectio ⁊ integritas nr̄a ⁊ potētia nr̄as
ꝑficiēdi opatōes nō ē nisi post multā siccitatē q̄ nobis acci
dit: deide ista siccitas incessanter ꝓcedit donec nos ꝑimat.
Acq̄rit̄ aūt ista siccitas faciēs ad ꝑfectōeꝫ opationū in iuuē
tute. igit̄ ⁊c. ¶ Ex hac ꝯcl'one sequit̄ hāc ꝓpōneꝫ esse cōce
dendā. ꝑ actionē virtutis nutritiue pōt restaurari humiduꝫ
ꝑfecti⁹ q̄ȝ fuerit ꝑexiſ: q̄d. n. est melius ꝓ opatōibus est ab
solute meli⁹ ⁊ ꝑfecti⁹. ¶ Scd̄a ꝯcl'o est. ꝑ actionē v̄tutis nu
tritiue pōt restaurari humiduꝫ qualitatiue humidius. pꝫ: q̄ꝛ
corp⁹ cal'm pōt ad flegmaticū ꝑmutari: q̄d fieri nō pōt quin
tali corpori restauratuꝫ sit humiduꝫ qualitatiue humidius.
igit̄ ⁊c. pꝫ ꝯn̄a cuꝫ aīte. idē pꝫ de ethico q̄ curat̄ ⁊c. ¶ Ter
tia ꝯcl'o. ē ꝙ ꝑ actionē v̄tutis nutritiue pōt restaurari humi
dum pro vita melius merito qualitatiue dispōnis illi humi
do nouiter acq̄site. pꝫ hec ꝯcl'o: q̄ꝛ i leproso puero aut ethi-
co curato humidū q̄d restaurat̄ est ꝓ vita melius: q̄ꝛ dispo
sitū est dispōnib⁹ qualitatiuis melioriб⁹ ꝓ vita. pri⁹. n. erat
leprosis qualitatib⁹ infectū: a q̄bus iam est denudatuꝫ. ⁊ di
xi notāter merito qualitatiue dispōnis: q̄ꝛ lꝫ ꝓpter hāc qua
litatiuā dispōnē nouiter huic humido acq̄sitā valeat illd̄ hu
midū sustētare melius cal'ꝫ q̄ȝ prius potuisset cuꝫ ꝑexiti dis
positōe. in se tamē meli⁹ humidū erat tunc ⁊ magis aereum
q̄ȝ nunc. lꝫ talis bona sustētatio ꝓ tunc ab illis primis qua
litatib⁹ impediret̄. ¶ Cōsimiliter per omnia dicendū est de
humido restaurato corpori tēperato facto ex m'lico. lꝫ. n. ta
le corpus ad tēperamentū ꝑmutatū longiori tēpore viuere
poterit q̄ȝ si nō fuisset ꝑmutatuꝫ. eius tū humidū erit minus
aereuꝫ ⁊ in se ꝓ calidi ꝯseruatiōe minus aptuꝫ q̄ȝ prius erat
ante reductōeꝫ. vn̄ si ante reductōeꝫ fuisset cū eq̄ bonis dis
pōnib⁹ qualitatiuis sicut erit post: notū est ꝙ cum eo lōgio-
ri tp̄e vita ꝯseruari potuisset. ¶ Ex qua ꝯcl'one sequit̄ ꝙ lꝫ
ethicus curatus sit a morte distātior q̄ȝ eēt si sic curatus nō
fuisset, nō tamen est distantior absolute q̄ȝ prius. ¶ Quar-
ta conclusio est. ꝙ non est possibile per actionem virtutis
nutritiue restaurari hūidū in se ⁊ absolute ꝓ vite ꝑduratiōe
eque bonum sic ꝙ cū eo lōgiori tēpore q̄ȝ cū ꝑexiti sit apta
vita ꝑdurare. ꝓbat̄ hec ꝯcl'o: quia tunc non repugnaret cor
pus humanū in vita perpetuari. ꝯn̄s est falsuꝫ: ⁊ ꝯtra senten
tiam Aui. in lr̄a. ⁊ tertia primi. capl'o primo. ⁊ arguit̄ ꝯn̄a po
nendo ꝙ sortes in hora que nunc est restauraret eque bo-
num humidū ad sensum datū sicut in hora p̄cedēti. ⁊ arguit̄
sic. humidū iaꝫ dc̄m restauratū est in se eque bonū ⁊c. sicut
humidū ꝑexiſ. igit̄ eque bona est ꝓportio calidi naturalis
ad humidū sicut in p̄cedenti ⁊ sicut in sequenti. ⁊ per conse
quēs nunq̄ȝ ꝑueniret corp⁹ hoc ad senectutē. ⁊ fundat̄ hoc
argumentuꝫ super illa suppōne superi⁹ premissa. s. ꝙ causis
omnino similib⁹ ⁊c. ¶ Item si eque bonuꝫ restauraret̄ ⁊c.
igitur cū cetera sint paria sequit̄ sor. esse per totuꝫ illud tēp⁹
in eadē vel simili dispositiōe punctualiter. ⁊ ꝑ cōsequēs ⁊c.
¶ Item sit sor. iaꝫ merito sui humidi naturalis aptus viue
re ꝑ. 100. annos: ⁊ restauret per annū cōtinue hūiduꝫ eq̄ bo
num: sicut nūc habꝫ: ⁊ pꝫ ꝙ ēt in seq̄nti tp̄e erit aptus viue
re. 100. annis. ¶ Quinta cōclusio. sequit̄ ꝙ per actionē vir
tutis nutritiue nō est possibile restaurari humidū ꝓ vite du
ratiōe in se ⁊ absolute melius. que ꝯcl'o sic est exponēda. ꝙ
nō est possibile per actionē virtutis nutritiue restaurari hu
midum cū quo longiori tēpore sit apta ꝯseruari vita q̄ȝ cuꝫ
priori. ꝓbatur hec ꝯcl'o sic. qualitercunq̄ȝ fuerit humiduꝫ ꝑ
actionem virtutis nutritiue restauratū semper illud ē sicci⁹
⁊ terrestrius. igit̄ ⁊c. pꝫ ꝯn̄a: q̄ꝛ ceteris ꝑibus q̄d est siccius
⁊ terrestrius minori tp̄e est vite ⁊ caloris sustentatiuuꝫ. ⁊ as
sumptuꝫ pꝫ per primā suppositionē p̄missam. ¶ Secūdo.
membruꝫ cui assimilat̄ nutrimētum est cōtinue siccius. igit̄
cōtinue nutrimētuꝫ q̄d sibi assimilat̄ est siccius. igit̄ ⁊c. tota
ꝯn̄a pꝫ cū aīte per quartā suppositōeꝫ. ¶ Tertio. toto tp̄e
quo ꝯseruabit̄ vita cū humido sic restaurato erat ꝑexiſ hu
miduꝫ aptuꝫ ipsam ꝯseruare. sibi. n. nō repugnaret si debite
regulatuꝫ fuisset: ⁊ cuꝫ hoc tp̄e ampliori: q̄ꝛ. s. tēpore ante ta
lem restauratōeꝫ. igr̄ ⁊c. pꝫ ꝯn̄a cū antecedēte. ¶ Quarto.
dato opposito conclusionis sequeret̄ aliq̄d corpus posse in
etate retrocedere. ꝯn̄s est falsum. tunc. n. nō fieret continue
morti ꝓpinquius. ⁊ pꝫ ꝯn̄a intelligenti. ¶ Itē per actionē
virtutis nutritiue nō pōt humiduꝫ oīno equale in perfectio
ne restaurari. igit̄ nec melius. pꝫ ꝯn̄tia. ⁊ assumptū similiter
ex ꝓbatione precedētis ꝯcl'onis. Ex ista ꝯcl'one ⁊ eius ꝓba
tione sequit̄ primo ꝙ lꝫ puer ethicus curatus sit humidior
humiditate opposita siccitati egritudinali: eius tamē humi
duꝫ terrestrius est ipso curato q̄ȝ ante: ⁊ siccius siccitate eta
tiua cuius signū ē ꝙ q̄ȝtuncūq̄ȝ fuerit puer ethicus in iuuen
tute bene sanatus: ꝓ tūc tamē eius humiduꝫ est inobediēs
extēsioni ⁊ motui augmēti vbi prius augeri poterat. ¶ Se
cundo sequit̄ ꝙ nūq̄ȝ etas posterior plus distat a morte q̄ȝ
prior. lꝫ bene plus. a morte posset distare q̄ȝ distaret prius i
eodē corpore nulla ꝑmutatōe facta. verūtamē in aliquo cor
pore possibile est etatē posteriorem plus a morte distare q̄ȝ
prior etas in corpore aliquo certo dato. vt in temperata iu
uentute q̄ȝ in pueritia melācolia. ¶ Sequitur tertio ꝓbabi
liter fore tenēdū non q̄ȝlibꝫ cōplexionē tēperatā fore quali
bet distēperata vite lōgioris. pꝫ de tēperata facta ex melan
colica: cuius humidū pōt esse terrestri⁹ ⁊ impurius in termi
no ad quē reductōis q̄ȝ alicuius certe date sanguinee ꝓpter

ipsum a pͥncipio generatōis fuisse melācolicū ꝛ terrestrius.
ꝛ infinita alia pñt ꝯcludi. ¶ Pꝫ etiā ex dictis qualr̄ bn̄ficio
medici potest vel nō pōt vita hominis ꝓlongari ꝛc.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primuꝫ
dicit̄ negando assumptū. ꝛ
ad ꝓbatōeꝫ dr̄ ꝙ humidū sor. quātūcunq̄ leprosi est in se ꝛ
absolute melius pro vita q̄ꝫ erit humiduꝫ eiusdē curati: licꝫ
sit deteriori qualitate infectū eius bonā cal'i sustentationeꝫ
impediēte aut ipm̄ velocius resoluēte. ꝛ iō illud humidū re
stauratū post lapsum nō erit ꝓ vita melius in se lꝫ dispō secū
iuncta erit melior. Et p idē soluit̄ ad ꝯfirmationē. ¶ Ad se
cundū dicit̄ ꝙ illud humidū erit melius ꝓ opatiōibus ꝛ nō
pro vite perduratione. ¶ Ad ꝯfirmatōeꝫ primā dicitur ꝙ
post reductōeꝫ illud humidū nō erit magis aptū cōseruare
cal'm q̄ꝫ erat p̄exn̄s: ꝫ bene q̄ꝫ erat p̄exn̄s deducta reductio
ne. ¶ Ad aliā ꝯfirmatōeꝫ admittit̄ casus ꝛ negat̄ assumptū
pro ista parte. s. pfectius ē hūiduꝫ exn̄s in pl'one ꝛc. ꝛ negat̄
ꝙ sit aptū lōgiori tpe vitā ꝯseruare ꝛc. nisi sit temperatuꝫ ꝛ
nisi sint cetera pia: cuius oppositū sequit̄ ex casu. ¶ Ad ter
tiū dicit̄ negando ꝯñam. ꝛ causa est: qꝛ mēbꝛū assimilat sibi
nutrimentū qd̄ non facit virtus in gn̄ato semine exn̄s aut se
men. quātūcū q̄ꝫ igit̄ aliqd̄ nutrimētū sit melius ꝛc. qꝛ tamē
mēbꝛū exiccatū ē ꝛ terrestre fit ex eo terrestre. igr̄ ꝛc. ¶ Ad
quartuꝫ dicit̄ negādo assumptū. ꝛ cū arguitur ꝙ actio calo
ris in humidū pōt totaliter auferri: dicit̄ ꝙ non stante vita.
¶ Ad quintū dicit̄ ꝙ indus pmutatus ad regionē istā lon
giori tēpore viuit: nō qꝛ humidū qd̄ restaurabit̄ sit melius
ꝓ vite perduratione: ꝫ qꝛ non ita cito ꝯsumet̄ ꝛ resoluetur
sicut resolutum fuisset in regione inda.

¶ Questio. XXXV.

q **Ueritur** xxxv. Utruꝫ iuuenis sit tēpatior
puero. Et arguit̄ multipl'r ꝙ nō.
p̄mo sic. Melius ꝛ pfectius restaurat̄ humidū tpe pueritie
q̄ꝫ in tpe iuuētutis. igit̄ ꝛc. pꝫ ꝯñtia. ꝛ assumptū ꝓbat̄. qꝛ hu
midū qd̄ restaurat̄ in puero ꝓportionat̄ ei qd̄ ab eo resolui
tur. Sil'r qd̄ restaurat̄ a iuuene proportionat̄ ei qd̄ ab eo re
soluit̄. sed melius ꝛ purius humidū resoluit̄ a puero q̄ꝫ a iu
uene. igit̄ ꝛc. pꝫ ꝯñā. ꝛ maior. ꝛ minor pꝫ. cū a p̄ncipio pueri
tie vsq̄ ad iuuētutē fiat humidū naturale p nutrimētale im
purius. ¶ Scd̄o. cōpl'o pueri est lōgioris vite q̄ꝫ cōplexio
iuuenis. ergo est melior ꝛ tēperatior. ꝯñā tꝫ. eo ꝙ dispō cuꝫ
qua melius ꝛ lōgiori tpe ꝯseruat̄ forma in materia est forme
ꝯueniētior ꝛ magis ꝓportōata. ꝛ per ꝯñs tēperatior. assum
ptū satis pꝫ. ¶ Et ꝯfirmat̄: qꝛ sic se videt̄ hēre etas tēpera
ta ad alias distēperatas etates sicut cōpl'o naturaliter tēpe
rata se hꝫ ad cōplexiones naturaliter distēperatas. ꝫ qualꝫ
ꝯpl'one distēpata ꝯpl'o tēpata ē lōgioris vite: sola āt pueri
tia est lōgioris vite ceteris paribus. ꝫ ꝛc. tota ꝯñā videt̄ no
ta cū antecedēte. ¶ Tertio p̄ncipaliter sic. puer in qualita
tibus actiuis ē temperatior iuuene ergo saltē nō dꝫ iuuenis
dici tēperatior puero. igit̄ ꝛc. pꝫ ꝯñā. ꝛ arguit̄ assumptū au
ctoritate Galie. in ꝯmēto illius afforismi p̄me pticule. Qui
crescūt ꝛ plurimū habēt calorē innatuꝫ ꝛc. qui ponit ꝙ cali
ditas pueri est multū grata ꝛ suauis. iuuenis vero mordax.
Simil'r caliditas pueri sic se hꝫ ad caliditatē iuuēis sicut ca
liditas pueri sani ad caliditatē febriētis. ꝫ tēperatior est cali
ditas sani. igit̄ ꝛc. pꝫ ꝯñā. ꝛ assumptū pꝫ in ꝯmēto allegato.
¶ Quarto. ꝯplexio pueri ē similior ꝛ ꝓportōabilior corpo
ri tēperato q̄ꝫ cōplexio iuuenis vel alterī⁹ etatis. igit̄ ꝛc. pꝫ
ꝯñā. ꝛ assumptū ꝓbat̄: qꝛ puer meli⁹ cōseruat̄ in tpe hyemis
ꝛ veris q̄ꝫ iuuenis: ꝫ nō fit cōseruatio nisi p silia. igit̄ ꝛc. pꝫ
ꝯñā. ꝛ assumptū habet̄ in ꝯmento illius afforismi tertie par
ticule. scd̄m horas qdē veris. ¶ Quinto p̄ncipal'r arguitur
auctoritate Ga. sexto de regimie sanitatis: vbi clare vult ꝙ
optimā cōplexionē hꝫ puer. Cetere v̄o sunt deteriores ꝛc.

Ad oppositū est Aui. in capl'o de cōplexio
nibus innuens equalitatē se
cundi modi non reperibileꝫ nisi in etate in qua augmentuꝫ
ad suū peruenit finē. Et dicitur a q̄ꝫplurimis ꝙ ly peruenit
debet legi ꝓducte non correpte. hoc autem solum est in eta
te iuuētutis. Sil'r in hoc capl'o de etatib⁹ versus finē dic̄ ꝙ
iuuētus hꝫ cōpl'oneꝫ magis equalē cōplexiōe pueri.

In ista questione primo premittende sunt quedam
distinctiones ꝛ notabilia. secundo ponende
sunt conclusiones de quesito.

Quantum ad p̄mū sciendum p̄mo ꝙ dupliciter
pōt dici vna ꝯplexio tēperatior alia
p̄mo per maiorē ꝓpinquitatē ad equale ad pōdus. ꝛ sic cō
plexio ab equali ad pōdus minus distans dicit̄ tēperatior.
scd̄o mō tēperamēto iustitiali. ꝛ sic cōplexionē a qua pfectio
res ꝓueniūt opatiōes dicimus pfectiorē. ¶ Scd̄o p̄mittē
dū est ꝙ quedā operatōes sunt naturales. quedā aīales: nō
distingēdo vitales ꝯtra naturales. Exemplū p̄mi vt digesti
ua ꝛ nutritiua. Exemplū scd̄i vt sensitiue tam interiores q̄ꝫ
exteriores ꝛ motiue. ¶ Tertio p̄mittēduꝫ est ꝙ opationuꝫ
naturaliū quedā sunt faciētes ad ꝯseruatōeꝫ indiuidui. q̄dā
ad ꝯseruatōeꝫ spēi ad bonū sensuꝫ. ¶ Quarto p̄mittēduꝫ ē
calorē in puero ꝛ in iuuene eē in gradu equaleꝫ: puer tm̄ ē iu
uene hūidior. ¶ Quinto p̄mittendū est totā hūanaꝫ cōple
xionē declinare ab equali ad pōdus p calidū ꝛ hūidū ꝛc.

Quantum ad secunduꝫ sit hec p̄ma ꝯcl'o. ꝙ ope
rationes ad vitā vel eius ꝓduratōeꝫ
requisite pfectiores ꝛ meliores sunt in puero q̄ꝫ ī iuuene ce
teris paribus. ꝓbatur sic. p huiusmodi operationes lōgiori
tempore durat aut lōgius cōseruatur vita pueri q̄ꝫ iuuenis.
igit̄ ꝛc. pꝫ ꝯñā. ꝛ assumptū pꝫ intelligēti. ¶ Ex ista ꝯcl'one
sequit̄ p̄mo ꝙ perfectiores sunt opationes naturales vt nu
tritia ꝛ eisdē administrātes in puero q̄ꝫ in iuuene. pꝫ: qꝛ pfe
ctius p̄parat̄ ꝛ restaurat̄ nutrimētū humidū in puero q̄ꝫ in
iuuene. ¶ Seqtur secūdo hāc ꝯcl'onem esse cōcedendā ꝙ
tēperamēto ꝓ vita requisito tēperatior est puer q̄ꝫ iuuenis.
¶ Secūda ꝯcl'o principalis est: ꝙ cetere operatōes vt ani
males ꝛ generatia pfectiores ē q̄ꝫ in iuuene q̄ꝫ in puero. pꝫ
hec ꝯcl'o discurrēdo: qꝛ sensitiue tā interiores q̄ꝫ exteriores
intellectiue ꝛ motiue localiter sunt multo pfectiores in iuue
ne q̄ꝫ in puero. igr̄ ꝛc. ꝛ arguit̄ rōne p̄mo: qꝛ huiusmodi ope
ratiōes requirūt organa a superflua humiditate depurata:
vt bene perficiant̄. hoc aūt maxime est in etate iuuētutis vt
satis pꝫ. igit̄ ꝛc. secūdo qꝛ organa istaꝝ operationū tūc sunt
maxime pfecta ꝛ cōpleta cū iā sit augmentū cōpletū. igr̄ ꝛc.
pꝫ ꝯñā. ꝛ assumptū similiter. ¶ Tertia ꝯcl'o. sequit̄ ꝙ abso
lute tēperamēto iustitiali tēperatior est iuuenis q̄ꝫ puer. hāc
ꝯcl'oneꝫ voluit Aui. in l'ra in locis allegatis: ꝛ arguit̄ rōne.
p cōplexioneꝫ iuuenis ceteris paribus melius ꝛ perfectius
perficiūt̄ opatiōes ad quas homo finaliter ordinat̄. igit̄ ꝛc.
pꝫ ꝯñtia. ꝛ assumptū ꝓbatur: qꝛ tales sunt operationes ani
males cognoscitiue que vt patꝫ sunt in iuuene pfectissime.
¶ Ex hac cōclusione seqtur hanc ꝯñam nō valere comple
xio fortis est tēperatior complexione pl'onis. ergo cōplexio
fortis est lōgioris vite q̄ꝫ cōplexio pl'onis: similiter non seq
tur eꝫ vt pꝫ intuenti. ¶ Sequit̄ scd̄o hāc ꝯñaꝫ nō valere.
cum a. cōplexione melius ꝛ diutius est apta aīa in subiecto
cōseruari q̄ꝫ cū. b. cōplexione. igit̄. a. complexio est melior ꝛ
tēperatior. est. n. in casu antecedēs veꝝ ꝛ ꝯñs falsuꝫ vt posi
to ꝙ. a. sit cōplexio tēperati iuuenis ꝛ. b. sit cōplexio pueri
tēperati: ꝛ causa est: qꝛ perfectio cōplexionis non arguit̄ ex
lōgiori vel breuiori cōseruatiōe forme in materia: ꝫ ex maio
ri ꝛ minori perfectōe operationū quas mediāte ista comple
xione apta est forma ꝓducere. verūtamē si eēnt cetera paria
ex parte etatū semper valet illud argumentū cōparatis indi
uiduis eiusdē spēi adinuicē: vt pꝫ intuenti. ¶ Sed cōtra se
cundā ꝛ tertiā cōclusionē videt̄ auctoritas Ga. scd̄o tegni.
capl'o de signis discrasiaꝝ cerebri frigidi ꝛ sicci sonare op
positū: vbi ad l'ram inquit. Sēsus vero in eis in pueritia ma
gis perfecti: accedēte vero iuuentute marcescūt citius. vbi
apparet expresse velle in puero frigidi ꝛ sicci cerebri tempo
re pueritie perfectiores esse operationes animales q̄ꝫ in eo
dem tempore iuuētutis. ¶ Et ꝯfirmatur ratione sic. in pue
ro melācolico reperit̄ saltem in passiuis temperamentū ta
le quale in iuuene tēperato in iuuentute reperitur ꝛ in iuuē
tute est in eodem tēperamentū a tēperamēto iuuenis tempe
rati valde notabiliter lapsuꝫ. ideo ꝛc. ꝛ ad hoc euidētius fo
ret argumentū arguendo de puero sicco tantū. notum eniꝫ
est ꝙ in p̄ncipio sue generatōis ipse est hūidior iuuene tem
perato ꝛ aliquādo erit siccior. in pueritia ergo aliq̄ꝫdo erit
equaliter humidus p̄cise: ꝛ ꝓ tunc erit equal'r calidus. iō ꝛc.
¶ Argumēta ista alibi soluta sunt. Et auctoritas Galie. est
sic exponenda: ꝙ sensus pueri m'lici sunt perfectiores ꝛc.
idest minus excedūtur in pfectione a sensibus tēperati pue
ri q̄ꝫ iuuenis: qꝛ. s. non tantū auget̄ pfectio sensuuꝫ in iuuen

tute super perfectionē eiuſdē in pueritia ꝙ̄ tñ in aliȷs com
plexionibꝰ. vñ ſenſus in iuuētute dicunt marceſcere lȝ abſo
lute multo pfectiores ſint ꝙ̄ fuerit in etate ſenectutis. huiꝰ
tamē cauſa eſt nimiū ſiccitatis augmentū verſus etatē ſene
ctutis. ¶ Quarta ꝯclō eſt ꝙ temperamento pōderali tēpe
ratior eſt iuuenis ꝙ̄ puer. pȝ: qꝛ in actiuis ſunt equaliter di
ſtantes ab equali ad pōdus. ſed in paſſiuis plus eidē appro
pinquat iuuenis ꝙ̄ puer ſecundū ſuū ſitum. ¶ Utrū autē
ſecundū ſimilitudinē ⁊ equalentiā magis appropinquet nō
eſt pſentis ſpeculatōis. poteſt tamen dici. ꝙ ſcdm ſimilitudi
nem iuuēis eſt magis ppiquus: ⁊ ſumit ſimilitudo hoc mō.
qꝛ ſicut equale eſt mediū ita etas iuuētutis eſt media.

Ad argumenta

principalia. ¶ Ad primuȝ
dr ꝯcedēdo aña ⁊ negādo
ꝯñam vt pȝ ex dictis in queſtione. ¶ Ad ſecundū dicit ne
gando ſimilitudinē: ⁊ dicit vlterius ꝙ nō quelibȝ diſpō cuȝ
qua melius ⁊ longiori tpe cōſeruat forma in materia eſt for
me magis ꝯueniēs ⁊ pportiōata niſi cū hoc ponat ꝙ ab ea
pfectiores vel eque pfecte ꝓueniāt operatōes: qđ nō eſt in
caſu argumēti. ¶ Ad ꝯfirmatōeȝ dicit illā ſimilitudinē vni
uerſaliter negādo: ꝯueniunt tamē in hoc ꝙ ſicut a naturali
cōplexione optima ſiue tēperatiſſima optime ꝓueniunt ope
ratiōes reſpectu aliaꝝ cōpoſitionū ceteris paribꝰ ita ab eta
tiua tēperatiſſima optime ꝓueniunt opatiōes reſpectu alia
ruȝ etatū. ¶ Ad tertiū principale dicit ꝙ per illud nō plus
voluit Galie. niſi ꝙ fortius in tactū imprimit caliditas iuue
nis ꝙ̄ pueri ppter ipſam qꝛ in ſubiecto ſicciori ⁊ denſiori:
cum quo tamē ſtat ipſam caloꝛe diſtemperatā. Et dicit vl
terius negādo illam ſimilitudineȝ. ſ. ꝙ ſicut ſe habet calor
pueri ⁊c. niſi quantū ad modum imprimendi in organū ta
ctus: quia ſicut caliditas febricitātis fortius in tactuȝ impri
mit ꝙ̄ caliditas ſani ⁊ reſpectu illius apparet mordax ita ca
liditas iuuenis reſpectu caliditatis pueri. notū eſt autem ꝙ
hoc nō repugnat dictis ſuperius. ¶ Ad quartū dicit qđ ex
illo cōcludit ꝙ temperamēto pro operatiōibus naturalibꝰ
requiſito temperatior eſt puer ꝙ̄ iuuenis: nō tamē cōcludi
tur ꝙ abſolute temperatior. notū eſt. n. ꝙ quantuncūꝙ̄ ca
liditas iuuenis ſit magis acuta: ppter qđ paratior eſt cade
re in lapſum calidū in vere ꝙ̄ cōplexio pueri ceteris paribꝰ:
qꝛ tamē ab ea pfectiores producūtur operatiōes ceteris pa
ribus nō ſequitur ꝯtra dicta. ¶ Ad quintū dicit ꝙ Galie.
nō plus voluit niſi ꝙ cōplexio pueri temperamento requiſi
to pro operatiōibus naturalibus ⁊ vite perduratōe eſt maxi
me temperata: ⁊ hoc etiam dictū ſatis eſt dictis ꝯſonū.

¶ Queſtio. XXXVI.

q **Ueritur** xxxvi. Utrꝝ mulieres ſint natura
liter viris frigidiores. Arguitur
multipliciter ꝙ non. ¶ Primo ſic. Aliqua mulier eſt valde
colica aliquo viro exiſtēte valde flegmatico vł frigido. igi
tur aliqua mulier videt aliquo viro calidior valde. pȝ ꝯña.
⁊ aſſumptū ſimiliter. ¶ Secūdo aliqua mulier eſt aliquo vi
ro mobilior ⁊ fortioꝝ operationū motiuaꝝ que a calido vi
dent perfici: vt pȝ ſcdo de aīa. igr ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ aſſumptū do
cet experimētū. ¶ Tertio de facto aliqua mulier aliquo vi
ro eſt piloſior: piloſitas aūt efficit a calido. Silr experimen
to pȝ aliquas mulieres eſſe carnoſas ⁊ bñ coloratas vbi ali
quis vir erit gracilis ⁊ pilis nudus tactu frigidus ⁊ coloris
plūbei q̄ oīa arguūt frigiditatē magnā. ¶ Quarto fortius ⁊
facilius ledit a frigido vir ꝙ̄ mulier. igit ⁊c. ꝯña tȝ: eo ꝙ ſi
gnū frigide cōplōnis ē a frigido faciliter ledi vt colligit ab
Aui. ſcda pmi. caplo de ſignis ꝯplexionū in ſexto gñe ſigno
rum. ⁊ aña ſatis pȝ exꝑimēto: videmus. n. mulieres optime
ire capite ⁊ collo diſcoperto: viros aūt nō: ſilr lotrices que
ſtāt in fluminibꝰ tpe hyemis vidēt calidiores viris. ¶ Quin
to arguit. mulier ceteris pibus plus hȝ de ſanguine ꝙ̄ vir.
igit ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ aſſumptū ſilr exꝑimēto cū fluxū ſanguineū
hēant piodicuȝ: viri aūt nō. ¶ Ultio ſi ſic eēt ⁊c. hoc maxie
foret pp motiuū tactū ab Aui. in lra: qꝛ. ſ. videmꝰ eas in crea
tura minores. ȝ arguit hoc non pbare. naȝ in multis aīalibꝰ
ſunt maſculi in creatura minores cū tñ ſint calidiores femel
lis. vt pȝ de anſere accipitre ⁊ falcōe. ⁊ huiuſmodi ꝯſimilibꝰ
rapacibꝰ. igit ⁊c. ¶ Item auctoritate ouidȷ metamorphoſeos. mulier ē magis venerea viro. igit ⁊c.

Ad oppoſitum

eſt Auicenna in littera.

Reſpondendo

ad iſtam queſtionem pri
mo premittenda ſunt que
dam pambula. ſecūdo reſpondendū eſt ad q̄ſitum.

Quantum

ad primū ſciendū eſt. primo. ꝙ viruȝ
⁊ mulierē poſſumus adinuicē in cali
ditate ſuaꝝ cōplexionū dupliciter cōparare pmo indifferē
ter quēlibet ad quālibet. ſecūdo nō indifferēter quēlibȝ ad
quālibet: ȝ ſolū virum ad mulierē in ſitu ſue latitudinis ſibi
inuicē corrñdente: puta temperatū viꝝ ad temperatā mulie
rem: colericū ad colericā. Item ſtāte paritate in regimie. ⁊
aliȷs hñtibꝰ calitatē cōplexionis variare. ¶ Scdo pncipa
liter ſciendū eſt. ꝙ lȝ muliebritas ⁊ virilitas depēdeāt ex di
ſpōne triū principaliū membroꝝ vel ſaltē cordis: vt colligi
tur a phō primo de gñatiōe aīaliū: qꝛ tñ nō necio oīa mem
bra illis in naturalibꝰ cōplexionibus pportionant nō repu
gnat aliqđ corpus ex pte cordis hre ꝯplōnē femineā: qđ tñ
ex parte genitaliū habet maſculinā cōplexionē. Similr non
repugnat eſſe eꝯ vt pȝ intelligēti. ¶ Et ſcdm hoc cōtingit
huiuſmodi diuerſitas ꝙ aliq̄ ſunt aīo viriles ſcdm vero ge
nitalia mulieres. ⁊ eꝯ aliquas eē mlieres ex pte cordis que
tamē ſunt ſcdm genitalia viriles. ⁊ ſic de aliȷs.

Quantum

ad ſcdm ſit hec pma cōcluſio ꝙ non
quilibet vir eſt qualibȝ muliere cali
dior. pȝ hec ꝯclō per plura argumēta ſupiꝰ adducta. ¶ Se
cunda ꝯclō. nō qlibet vir nō orbatus eſt qualȝ muliere non
orbata calior. ⁊ intelligo per viꝝ nō orbatū viꝝ qui merito
ſue cōplexiōis naturalis pōt in opationes ſibi debitas rōne
ſui ſexus. pȝ hec ꝯclō: qꝛ exꝑimēto videmus aliquas mulie
res eſſe aliqbus viris nō orbatis calidiores: qꝛ robuſtiores
rubicūdiores mobiliores audaciores ⁊ piloſiores: q̄ omnia
ſignificāt ſupra maiorē caliditatē. igr ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ aſſumptū
ſimiliter. ¶ Tertia ꝯclō. qlibȝ vir nō orbatus qualȝ mulie
re nō orbata eſt ſcdm mēbra genitalia calidior. pȝ: qꝛ tēpa
mentū datū ſpermati virili ſemꝑ eſt caliditate abūdātius ꝙ̄
datū ſpmati muliebri. igit ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ colligit aſſumptū vi
geſimaprima tertȷ. caplo de gñatōe embriōis. ⁊ pmo de ge
neratōe aīaliū. ⁊ a Ga. in libro de ſpmate. ⁊ pma tertȷ. caplo
pmo. ⁊ pſuadet rōne ſic. qꝛ ſemper ſperma viri tenet locum
agētis vel ſaltē magis eſt actiuū ſperma viri ꝙ̄ ſperma mu
lieris. igit ⁊c. tȝ ꝯña. ⁊ aſſumptuȝ ſimiliter. ¶ Quarta ꝯclu
ſio pncipalis ē hec. cōparādo viꝝ ⁊ mulierē inter ſe ſimiles
vel corrñdētes obtinētes ſitus in ſuis latitudinibꝰ ſemꝑ vir
eſt calidior muliere ceteris paribus. tēperatus. n. vir eſt ca
lidior tēperata muliere: colericus colerica: exercitatꝰ exer
citata ſemꝑ ceteris pibus. ⁊ ſic de aliȷs. ⁊ iſtā cōcluſionē vo
luit Aui. in lra. pȝ etiā concluſio experimento: qꝛ videmus
ipſos viros ceteris paribꝰ robuſtiores piloſiores ⁊ fortioꝝ
operationuȝ motiuarum. ⁊ ſic de aliȷs.

Ad argumenta

pncipalia. ¶ Ad pmuȝ ſe
cundū ⁊ tertiū pȝ ex dictȷ.
¶ Ad quartū dr negādo ꝯñam illā. difficilius ledūt a frigi
do. ergo ſūt calidiores: niſi ponerēt cetera paria: ⁊ ex parte
raritatis ⁊ dēſitatȷ ⁊ porroſitatis: qualiter nō eſt in pꝓpoſito.
hñt. n. mulieres porros ſtrictos ⁊ ſtrictiores ꝙ̄ viri. ⁊ hec ſo
lutio vel eiꝰ fundamētū colligit tertio tegni. ⁊ ſcdo caū. cap.
tertio. Ad qđ ēt adiuuat cōſuetudo. ſunt. n. mulieres ſolite
magis ire cū capite diſcopto ꝙ̄ viri ⁊ lotrices ſtare i aqua.
¶ Ex quo tanꝙ̄ ex fundamento ſolui pōt hoc pblema. pp
qd mulieres melius ferūt onera ſupra caput ꝙ̄ viri. dr hoc
eſſe: qꝛ cranei cōmiſſure ſunt in mulieribꝰ ppter frigiditateȝ
ſue cōplōnis ſtricte. ¶ Ex quo ēt pȝ. quare aliq̄ ipſaꝝ ſunt
ſtolide vt habitātes regiōes frigidas. ¶ Ad quintū dr ꝙ
qꝛ virtus reſolutiua eſt in muliere debilior ⁊ digeſtiua: plus
de ſanguine idigeſto ⁊ crudo retinet ⁊ multiplicat in mulie
re ꝙ̄ in viro: de ſanguine tñ bono ⁊ bñ digeſto amplius ge
neratur i viro. ¶ Ad vltimū dr ꝙ lȝ motiuū tactū ab Aui.
in lra nō foret euidēs: in propoſito tñ eſt euidens. Et gene
raliter in ſpē viuētiuȝ quorūcunꝙ̄ hñtium multū de humi
do: ſicut homo equus ⁊c. in his. n. maſculo exiſtente calidio
ri ⁊ hūido exſtēte multo nō arefactibili ab aliquo calido. fit
ceteris pibus extenſio maior mēbroꝝ maris ꝙ̄ femelle. niſi
in quo calidū non habȝ potētiam ad extēdendū. In aīalibꝰ
aūt hñtibꝰ hūidū modicū ⁊ calidū multū ꝯtingit oppoſituȝ.
calido. n. exiſtēte multo in maſculo ⁊ humido pauco arefit
humidū tale. vñ reſoluitur magna pars illius. ⁊ ꝑ cōſequēs

abbreuiatur masculus in dimēsionib⁹ suis: eō vero in femi-
na exn̄te calido nō ita intēso ⁊ humido ampliori nō cōsumit
illud humidū: ſ ad ampliorē dimēsionē extendit: sicut pꝫ in
accipitre ansere ⁊ falcōe: in quib⁹ aialibus ꝓꝑ audaciā ⁊ agi-
litatē necē fuit calm̄ eē plurimū ⁊ humidū paucū. ex quib⁹
soluunt multa ꝓblemata de q̄ntitate maris ⁊ femine in hac
materia solita ꝓponi q̄ gr̄a breuitatis ommitto ⁊c.

¶ Questio. XXXVII.

q **Ueritur** xxxvij. Utꝝ caro mulieris sit ra-
rior q̄ꝫ caro viri. Et arguit mlti-
pliciter ꝙ nō. ¶ Primo sic. Raritas ē effectus caloris. igit
ex raritate maiori argui pōt maior caliditas. ſ mulier nō est
calior viro vt pꝫ ex p̄cedēti q̄ōne. igit ⁊c. tota ꝯn̄tia pꝫ. ⁊ as-
sumptū sil'r. ¶ Scd̄o. mulier difficili⁹ patit ⁊ alterat a frigi-
do q̄ꝫ vir. igit mulier ē calidior viro vel eodē dēsior: ſ nō ē
calidior. igit dēsior. pꝫ hec ꝯn̄a vltima: ⁊ p̄ma coll'r ex Gal.
scd̄o tegni vbi ex facili passiōe a frigido ꝯcludit mēbꝝ frigi-
dū vel raꝝ: eō vero ex difficili. Itē potest colligi scd̄o can.
capl'o tertio. ¶ Tertio principal'r arguit. in muliere magis
dn̄ant el'a frigida q̄ꝫ in viro. eō vero in viro cal'a: ſ el'a frigi-
da ꝯsequit densitas ⁊ calida ꝯsequit raritas. igit ⁊c. pꝫ ꝯn̄a
cū an̄te. ¶ Quarto. vir ē pilosior muliere. igit rarior. ꝯn̄tia
videt nō. Multitudo. n. piloꝝ arguit multitudinē poroꝝ. ⁊
ꝑ ꝯn̄s raritatē. ⁊ assumptuꝫ satis pꝫ. ¶ Pro illo ēt satis pōt
facere auctoritas Hyp. q̄nta Affo. illo Afforismo. Rigores
mulierib⁹. ⁊ ifra dicit. Cutē vero rarā declarat pilus ⁊c.

Ad oppositum est Auicē. in littera.

Respondendo ad istam questionem p̄mo
premittentur quedam pre-
ambula. secundo ponētur ꝯclusiones de q̄sito.

Quantum ad p̄mū sciēduꝫ ē p̄mo ꝙ vt coll'i pōt
ex plurib⁹ modis loq̄ndi auctoꝝ mul-
tipliciter aliq̄d corp⁹ vel mēbꝝ pōt dici alio rarius. p̄mo q̄r
sub equali vel minori extēsione de materia minus cōtinet.
qualiter dicim⁹ aerē eē aqua rariorē ⁊ aquā terra. scd̄o dici-
tur aliq̄d corpus alio rarius: q̄r porosius. sic. n. corpus plu-
res vel maiores hn̄s porositates pōt dici alio rarius hn̄te
ipsas pauciores ⁊ strictiores: qualiter diceremus spongiā ⁊
pomicē eē corpus valde raꝝ. quātūcūq̄ʒ suba coꝝ sit terre-
stris ⁊ grossa vel dēsa dēsitate distincta ꝯ raritatē p̄mo mō
sumptā: tertio dr̄ corp⁹ vel membꝝ alio rari⁹: q̄r vili cōpo-
nētes ip̄m sunt adinuicē male ꝯtexti: q̄r nō hn̄t adinuicē bo-
nā ꝯnexionē ⁊ ꝓpinquitatē sicut pānuꝫ a mala textrice con-
textū dicimus eē raꝝ: q̄r. s. fila ex q̄b⁹ cōponit pānus nō sūt
sibi inuicē debite ꝯtexta ⁊ ꝓpiqua. sic ꝯsil'r imaginari possu-
mus aliquē musculū vel neruū hr̄e vilos suos ex debilitate
v̄tutis iformatiue adinuicē male ꝯtextos ⁊ ꝯnexos. vn̄ dici-
mus ip̄m eē raꝝ. ⁊ sumit hic modus raritatis ex dictis Aui.
decimatertia tertij. tractatu scd̄o. capl'o de cāis debilitatis
stōi. ⁊ scd̄a p̄mi. capl'o de cāis debilitatis mēbroꝝ: vbi rari-
tatē texture dicit eē magnā cām debilitatis. ¶ Quarto dr̄
aliq̄d corpus vel mēbꝝ alio rarius: q̄r eodē molli⁹ aut flu-
xibili⁹ aut fluxibili ꝓpinquius aut magis laxū. ⁊ iste modus
colligit ab Aui. scd̄o can. capl'o tertio. si q̄s bene ꝯsiderat.
¶ Ultimo dr̄ aliq̄d corpus vel mēbꝝ rari⁹ alio: q̄r in suis
porositatib⁹ minus obstructū: qual'r sumpsit ph̄us ꝓblema-
tuꝫ decima: dū q̄siuit. ꝓꝑ q̄d morfea senibus magis cōtingit
q̄ꝫ pueris: ac dcrepitis viris magis q̄ꝫ mulierib⁹. dicēs hoc
eē magis in dictis corpibus in q̄bus sunt ꝯsumpte hūidita-
tes: q̄ replebāt porositates ⁊ ipediebāt materiā morfee pel-
li ad exteriora cutis. eō v̄o in pueris vt satis pꝫ. iō dr̄ cuteꝫ
in talib⁹ corporib⁹ eē rariorē: q̄r in suis poris minus obstru-
ctā. ¶ Et quot modis dr̄ aliq̄d raꝝ tot modis corrn̄dēter
aliq̄d dr̄ dēsuꝫ. p̄mo q̄r sub modica extēsiōe mltū hꝫ de ma-
teria. scd̄o q̄r paucas ⁊ strictas hn̄s porositates. tertio quia
hn̄s vilos adinuicē fortiter ꝯtextos. quarto q̄r solidū ⁊ non
laxū vel fluidū vel fluido ꝓpinquū. q̄nto q̄r in suis porsitati-
bus mltū obstructū. ¶ Ad ꝓpositū oib⁹ his modis i rarita-
te ⁊ dēsitate viꝝ ⁊ mulierē adinuicē cōpare possumus.

Quantum ad scd̄m sit hec p̄ma ꝯcl'o ꝓbabil'r ꝙ
loquendo de raritate p̄mo mō dicta
⁊ dēsitate sibi opposita vir est rarior muliere. pꝫ: q̄r in viro
plus abūdāt el'a calida ⁊ i muliere frida. ſ raritas p̄mo mō
dcā ꝯseq̄t el'a calida ⁊ dēsitas frida. igr̄ ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ assum-
ptum intelligēti. ⁊ intelligit ista ꝯcl'o ceteris p̄ibus ex parte
cōpl'onis nāl'is ⁊ regiminis ⁊c. ⁊ in viro ⁊ muliere ex p̄te eta-
tuꝫ ⁊ alioꝝ. ¶ Scd̄a ꝯcl'o ē. ꝙ ceteris p̄ib⁹ vir ē rarior mu-
liere raritate scd̄o mō dcā. pꝫ: q̄r vir ē porosior vt docet ex-
perimētū ceteris paribus. p̄mo q̄r calidior. scd̄o q̄r pilosior.
¶ Tertia ꝯcl'o. est ꝙ raritate tertio mō sumpta mulier cete-
ris p̄ib⁹ est rarior viro. pꝫ: q̄r vili musculi ⁊ neruoꝝ in mulie-
re sunt adinuicē ceteris p̄ib⁹ deterius ꝯtexti. igit ⁊c. pꝫ ꝯn̄a.
⁊ assumptū ꝓbat: q̄r v̄tus informatiā ceteris p̄ibus ē in mu-
liere debilior. igr̄ ⁊c. ¶ Quarta ꝯcl'o ē hec. ꝙ raritate quar-
to mō sumpta caro mulieris ceteris p̄ibus rarior ē carne vi-
ri. pꝫ: q̄r magis laxa vel fluida ꝓꝑ ip̄am eē humidiorem. Et
istā ꝯcl'onē intellexit Aui. in l'ra cū dixit. Et suba carniū eaꝝ
est rarior. ¶ Quinta ꝯcl'o ē hec. ꝙ raritate q̄nto mō dicta
vir ē rarior muliere ⁊ mulier dēsior viro. ꝓbat sic. Mulier
ceteris p̄ibus in suis porositatib⁹ magis ē obstructa. igr̄ ⁊c.
pꝫ ꝯn̄a. ⁊ ꝓbat assumptū: q̄r plures abūdāt in mulierib⁹ su-
perfluitates ⁊ hūiditates potētes porros obstruere. tuꝫ ꝓꝑ
ociū: tum ēt ꝓꝑ frigiditatē ⁊ hūiditatē cōplexiōis eaꝝ respe-
ctu viri: tuꝫ ēt ꝓꝑ porros carniū mulieꝝ fore strictiores. ⁊ ꝑ
ꝯn̄s aptos facilius obstrui. ⁊ hāc ꝯcl'oneꝫ intellexit Aui. in
l'ra duꝫ inq̄t. Licet viri caro ex parte cōplexiōis vel euacua-
tionis eius q̄d admiscetur sit rarior ⁊c.

Ad argumenta p̄ncipalia: ¶ Ad p̄muꝫ dr̄
ꝙ non q̄lꝫ raritas ē effect⁹
caloris: q̄r nō raritas tertio ⁊ quarto mō sumpta. vt patꝫ ex
dictis in q̄ōne. ¶ Ad scd̄ꝫ dr̄ ꝙ mulier patit difficili⁹ ⁊c. q̄r
est dēsior densitate opposita raritati scd̄o mō dicte: cū quo
tamē stat ip̄saꝫ eē rariorē mō tacto in quarta ꝯcl'one. ¶ Ad
tertiū dr̄ ꝙ illud arguit viꝝ fore rariorē raritate secūdo mo-
do dicta q̄d est cōcessum superius. ⁊ hoc de q̄stione.

¶ Questio. XXXVIII.

q **Ueritur** xxxviij. Utꝝ habitantes terras
septentrionales sint humidiores
alijs. Arguit multipl'r ꝙ nō. ¶ Primo. q̄r stat aliquē habi-
tantē terrā septētriōalē esse valde colericū: aliquo habitāte
tēperatā exn̄te valde flegmatico: ſ q̄dlibꝫ colericū corpus
est siccius flegmatico. igit ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ assumptū de se satis
est notū. ¶ Scd̄o. in terris septētrionalibus maxime abun-
dat boreas q̄ est vētus maxime exiccatiuus. in meridionali-
bus vero viget auster qui ē ventus hūectatiuus. igitur ⁊c.
ꝯn̄a nō ⁊ an̄cedens tertia afforismoꝝ. isto afforismo. Quot-
tidie cōstitutiones boreales ⁊c. ¶ Tertio in habitātib⁹ ter-
ram septētrionalē vel regionē est calidū fortius vel poten-
tius q̄ꝫ in habitātibus terrā vel regionē calidā. ſ sicut cali-
dū est forti⁹ ita fortius exiccat hūidū. igit fortius exiccatur
hūiduꝫ habitātis terrā septētrionalē ⁊c. ⁊ per ꝯn̄s tales sūt
sicciores. tota ꝯn̄a videt nota: ⁊ pōt colligi maior in ꝯmēto
illius afforismi. Uētres vere ⁊ hyeme calidissimi ⁊c.

Ad oppositum est Aui. in littera.

Pro responsione ad hanc questionē pre-
mittendū est primo ꝙ
cū Aui. ⁊ alij auctores cōparant inter se in suis cōplexiōib⁹
corpora diuersarum regionū dicētes habitantes regionem
septētrionalē esse humidiores aut calidiores. hoc debꝫ in-
telligi ceteris paribus vt in cōplexione naturali eadē existē-
te etate ⁊ regimie. ⁊ sic de alijs quoꝝ varietas pōt intra vel
extra latitudinē variare. Notū est eniꝫ ꝙ colericus vtēs re-
gimine valde sicco in terra septētrionali valde siccior esse
pōt q̄ꝫ flegmaticus vel tēꝑatus vtēs cōtinue lactucis ⁊ pa-
pauere. ⁊ alijs rebus humectātibus in regiōe australi. debꝫ
igit itelligi cōparatio stāte in alijs p̄itate. ¶ Scd̄o premit-
tendū est ꝙ corpoꝝ habitantiū regiōes frigidas septētriōa-
les quedā sunt fortis caloris: quedā vero nō. exempla satis
patēt. ¶ Premittendū est tertio ꝙ dupliciter pōt aliquod
corpus altero esse humidius. p̄mo naturaliter. secūdo acci-
dētaliter. exemplū primi: vt sanguineus est hūidior melāco-
lico. exēplū scd̄i: vt flegmaticus sanguīeo: vt patebit post.
¶ Nota tn̄ ꝙ pōt aliq̄d corpus alio eē hūidius dupliciter:
p̄mo substātifice. scd̄o qualitatiue. exēpla patēt ex sup̄i⁹ di-
ctis. ¶ Quarto p̄mittēdū ē ꝙ friditas nō nimis extremalis
vel excessiua occurrēs corpi fortis caloris calorē ei⁹ reddit
fortiorē. hoc coll'r in affo. ⁊ ꝯmēto alleg. ¶ Ex quo pꝫ. qua-
re in terris septētriōalibus sint maiora ⁊ cobustiora corpa.

¶ Pꝫ secũdo: quare sunt demẽtia ⁊ minus prudẽtia. Clausis .n. poris ꝓhibet vapoꝝ ⁊ fumoꝝ ad cerebꝝ eleuatoꝝ resolo q in vẽtriculis cerebri retẽti ꝑturbãt rõnẽ: q꞉ permiscẽtur cũ spiritib⁹. ¶ Pꝫ tertio aliqḋ agẽs fortius opari ad ꝓductõeꝫ effectus cuius ẽ de ꝑ accidẽs ꝓductiuũ q̃ꝫ illius cuius ꝑ se ꝓductiuũ vt friditas aeris corpus nr̃m circũdãs est ꝑ se ꝓductiua friditatis in corp⁹ nr̃m: ꝑ accidẽs aũt fortificatiua caloris q̃ tñ fortius agit ad caloris fortificationẽ. igiꝉ ⁊c. ¶ Quito p̃mittendũ ẽ ꝙ aer frigidus occurrẽs corporib⁹ caloris debilis ẽ magis aptus calorẽ illuꝫ in corꝑib⁹ illis extinguere q̃ꝫ vigorare vt pꝫ in aı̃alib⁹ debilis caloris q̃ tota hyeme iacẽt vt mortua vt pꝫ ꝯmẽto alleg. ¶ Sexto p̃mittẽdũ ꝙ debilitatẽ caloris nãlis corporis vel extinctionẽ causatã a frido ꝯsequiꝉ corporis accidẽtalis hũectatio. pꝫ cum ad talẽ frigiditatem sequatur inductio ⁊ multiplicatio humiditatũ flegmaticaꝝ ⁊ earum retẽtio cuꝫ nõ resoluãtur q̃ totum corpus habẽt humectare accidẽtaliter.

Tunc sit prima ꝯclõ hec. ꝙ corꝑa caloris debilis habitãtia terras septẽtrionales sunt ceteris ꝑib⁹ alijs corporib⁹ accñtalr̃ hũidiora. pꝫ: q꞉ in talibus corporib⁹ plures multiplicanꝉ indigõnes ⁊ hũiditates superflue retineꝉ q̃ sunt corpus nr̃ꝫ accidẽtalr̃ hũectãtes. igr̃ ⁊c. pꝫ ꝯñ͞a. ⁊ assumptũ silr̃ ex dictis. ¶ Scd͞a ꝯclõ. ꝙ corpora robusta habitãtia terrã septẽtrionalẽ sunt substãtifice ⁊ naturaliter humidiora habitãtib⁹ alias regiões distẽperatas. dico aũt notanter alias distẽperatas: q꞉ nõ sunt naturaliter ⁊ substãtifice hũidiora habitãtibus terras tẽperatas: cũ in tẽperata fiat melius superfluitatũ inutiliũ sequestratio ⁊ earũ euãatio q̃ꝫ in septẽtrionali. ꝓbaꝉ ꝯclõ sic. In talib⁹ corporibus calor ẽ fortior. igr̃ in talib⁹ melius ꝑficiꝉ nutricatio. ⁊ ꝑ ꝯñs ⁊c. tota ꝯñ͞a pꝫ. ⁊ assumptũ ex p̃missis superius. ¶ Tertia ꝯclõ ẽ. ꝙ talia corpora septẽtrionalia corporib⁹ iã dict̃ ceteris paribus sunt accñtaliter humidiora. pꝫ: q꞉ in talib⁹ plures retinẽtur superfluitates corpus hũectantes. igiꝉ ⁊c. pꝫ ꝯñ͞a cũ añte. ¶ Quarta ꝯclõ ẽ. ꝙ corpoꝝ tam robustoꝝ q̃ꝫ caloris debilis aliq̃ partes superficiales exteriores sunt sicciores tã qualitatiue q̃ꝫ substãtifice. pꝫ: q꞉ taliuꝫ corpoꝝ pori exterioris superficiei clauduntꝉ ⁊ ingrossantur ita vt calor naturalis ⁊ sanguis in quãtitate modica ad huiusmodi partes possint ꝑuenire. hec aũt est cã ꝙ huiusmodi partes substãtifice ⁊ qualitatiue exiccãtur. igiꝉ ⁊c. ¶ Pro isto ẽt facit experimẽtuꝫ. videmus .n. huiusmodi corpora hr̃e exteriorem superficiẽ vt manuũ valde rigidã ⁊ asperã. item est expimẽtum in nobis ꝙ tp̃e hyemis cutis nr̃a exterior est magis dura ⁊ aspa q̃ꝫ sit tp̃e veris vel estatis: qḋ nõ ꝯtingit nisi ꝓpter cãm iaꝫ dictã. iõ ⁊c. ¶ Et ex hoc soluiꝉ hoc ꝓblema. ꝑꝑ qd est qḋ tp̃e hyemis ꝑcussio manuũ aut alterius mẽbri fortiorez aut magis diuturnũ cãt dolorẽ ⁊ tardius sanaꝉ q̃ꝫ in tp̃e estatis aut veris ceteris parib⁹. dr̃ .n. ꝙ suba manus in hyeme ẽ densior ⁊ spissior ⁊ mala cõplõ in ea ex ꝑcussiõe derelicta fortior ẽ ad iprimendũ ⁊ lõgiori tp̃e in subiecto ꝯseruaꝉ. Qualitas .n. in subiecto dẽsiori impressa diuti⁹ ceteris ꝑib⁹ ꝑmanet ⁊ fortioris est actiuitatis. vt dꝫ alibi videri.

Ad argumenta p̃ncipalia. ¶ Ad p̃muꝫ pꝫ solõ ꝑ primã suppõnem in q̃ne: q꞉ nõ sunt cetera ꝑia. ¶ Ad scd͞m dr̃ ꝙ lꝫ boreas sit ꝑ se exiccatiuus reuocãdo tñ calorẽ ad intra ⁊ ip̃m vniendo ⁊ fortificãdo est cã substãtifice hũectat õis ⁊ superfluitates retinendo accñtalis: ⁊ hoc in robustis corꝑibus. In debilib⁹ vero calorem debilitãdo naturalẽ corpora illa hũectat. Cõcedendũ tñ est in argumẽto boreã esse causam exiccationis partiũ exterioꝝ tam substantifice q̃ꝫ qualitatiue. ¶ Ad tertiuꝫ diciꝉ ꝙ lꝫ calor naturalis fortiter exiccet humidũ: tñ cũ hoc illud melius restaurat: ⁊ de hoc etiã hẽs aliuꝫ modum dicendi sup isto afforismo. Uẽtres vere ⁊ hyeme ⁊c. ¶ Ex quibus omnib⁹ collige ꝙ habitantes terras iaꝫ dictas sunt omnibus alijs ceteris paribus humidiores.

¶ Questio. XXXIX.

q **Ueritur** xxxix. Utrum diffinitio humoris posita ab Aui. in lr̃a sit bõa. s. humor ẽ corp⁹ humidũ liquidũ in qḋ in p̃mis ꝯuertiꝉ nutriẽs. Arguiꝉ ꝙ nõ. q꞉ illa nõ ꝯuenit cuilꝫ hũori naturali. igiꝉ ⁊c. pꝫ ꝯñ͞a. ⁊ assumptũ ꝓbaꝉ. Colera .n. ẽ humor ⁊ silr̃ mẽlia. ⁊ tñ neutꝝ istoꝝ est humidũ: ꝫ vtrũq̃ꝫ ẽ siccuꝫ. ¶ Cõfirmaꝉ etiã de humorib⁹ incineratis. ¶ Scd͞o. nõ q̃libꝫ humor ẽ corp⁹ humidũ ⁊ liquidum. igiꝉ ⁊c. pꝫ ꝯñ͞a. ⁊ arguiꝉ assumptum: q꞉ multe sunt flatis spẽs quib⁹ non cõuenit illa particula liquiduꝫ: vt flegma vitreũ: ⁊ flegma gipseuꝫ: vt in lr̃a pꝫ. ¶ Tertio. vel ꝑ ly. nutriẽs positũ in descriptõe hũoris intelligitur actu nutriẽs: q꞉ illud qḋ actualr̃ imediate ꝯuertiꝉ in subam mẽbri: vl̃ indifferẽter intelligiꝉ omne in corpe nr̃o recipiẽs trãsmutatiõeꝫ mediate vel imediate p̃parãtẽ ad ꝯuersionẽ iã dictã: vel itelligiꝉ chilus. Si dr̃ p̃muꝫ sequiꝉ humiditatẽ solũ vltimã de secundis q̃ dr̃ gluten eẽ humorẽ. Si diciꝉ secundũ sequiꝉ ꝙ chilus ⁊ hũiditates secũde oẽs sunt humores. ⁊ per ꝯñs plures q̃ꝫ quattuor: imo plures q̃ꝫ octo sunt hũores. totũ argumñtũ satis pꝫ itelligẽti. Si dr̃ tertiũ arguiꝉ ꝙ nõ: q꞉ tũc aquositas vadẽs cũ hũore eẽt hũor. In illã .n. in p̃mis ꝯuertiꝉ chilus. secundo ẽt sanguis imediate ex flegmate gñatus non esset hũor. arguiꝉ ꝯñ͞a: q꞉ in sanguine imediate generato ex flegmate nõ imediate ꝯuertiꝉ chilus: sed p̃us in flegma. igiꝉ ⁊c. ¶ Quarto si q̃stio esset vera sequeretur ꝙ solus chilus deberet dici humor. ꝯñs est falsum: ⁊ arguiꝉ ꝯñ͞a: q꞉ solus chilus ẽ corpus humiduꝫ ⁊c. in qḋ in primis cõuertitur nutriẽs: q꞉ cibus in p̃mis cõuertiꝉ in chiluꝫ. igitur ⁊c. tota cõsequẽtia nota est cum añte.

Ad oppositũ est Aui. i lr̃a ponẽs p̃dictã humoris dscriptõeꝫ tã q̃ꝫ bonã.

In ista q̃one p̃mo p̃mittenꝉ distinctões q̃dã ⁊ notabilia. scd͞o ponẽde sunt ꝯclões de q̃sito.

Quantum ad primũ sit hec p̃ma distictio ꝙ hic termin⁹ humor sumiꝉ triplr̃. Primo cõiter ⁊ indr̃nter ꝓ quolꝫ corpore liq̃do fluido sicut dicim⁹ aquã esse hũorẽ ⁊ radix vitis diciꝉ attrahere humorẽ aque. ¶ Scd͞o mõ sumiꝉ ꝓ corpore liq̃do fluido generato in corpore nr̃o: qualiter diceremus ꝙ hũores oculi sunt hũores. tertio mõ sumiꝉ humor ꝓ corpe liquido fluido in nobis generato ꝑ secundã digõnem: qualr̃ diceremus sanguinẽ flegma ⁊c. esse hũores. ¶ Scd͞a distinctio ꝙ dupliciter dicitur aliqḋ corpus humidũ p̃mo actualiter. secũdo potẽtialr̃ vel virtualiter. Exemplũ primi vt colera ⁊ mẽlia ⁊ huiusmodi. Exẽpluꝫ secundi vt omne corp⁹ liquiduꝫ. ¶ Tertia distinctio ẽ ꝙ ly. nutriẽs duplr̃ sumiꝉ. p̃mo ꝓ illo qḋ actu nutrit ⁊ ꝯuertiꝉ in subam nutriti. ⁊ sic nõ sumiꝉ in ꝓposito. scd͞o ꝑ nutriẽs intelligiꝉ illud qḋ p̃maꝫ in corpore nr̃o recipit digestionẽ: ꝑ quã mediate p̃paraꝉ vt tandẽ actualr̃ nutriat id vl̃ aliq̃d ex eo generatũ: ⁊ hoc mõ per nutriẽs itelligiꝉ chilus. ⁊ sic sumiꝉ hic. qualiter aũt nutrimẽtuꝫ distinguatur in veꝝ nutrimentũ ⁊ quasi nutrimẽtum ⁊ futuꝝ nutrimentũ videndum est a Halie. primo virtutũ naturaliuꝫ. ¶ Quarto premittẽdum est nõ omne corpus actu humidũ iuxta modum cõem dicẽdi auctoꝝ debere dici fluidũ aut liq̃duꝫ. Aer .n. est corpus actu humidũ: ⁊ spiritus q iuxta modũ loq̃ndi auctoꝝ nõ appellãtur liquidi nec fluidi: liquiduꝫ .n. est corpus sensibilr̃ fluxibile. ⁊ per ꝯñs habẽs subam sua grossitie a nobis sensibilẽ vt aqua vel vinum ⁊ huiusmodi.

Quantum ad scd͞m sit hec prima ꝯclõ. ꝙ capiẽdo humoreꝫ primo vel scd͞o mõ oẽs humiditates in corpe nostro repte sunt hũores. ꝯclõ satis pꝫ intelligẽti. ¶ Secũda ꝯclõ. capiendo humorẽ tertio modo nec chilus nec humiditates ex sanguie generate sunt humores. pꝫ quia neutrũ illoꝝ est ꝓductuꝫ per secundã digestionem. igiꝉ ⁊c. ¶ Tertia ꝯclõ. sequiꝉ ꝙ nullus humor nõ naturalis capiẽdo humorẽ tertio modo debet dici humor. nullus eniꝫ talis aptus est in nobis per secundã digestionẽ generari vt pꝫ discurrẽdo. ideo ⁊c. ꝯñ͞a nota est: ⁊ assumptũ similiter. ¶ Quarta ꝯclõ. est ꝙ ibi nõ describiꝉ humor nisi tertio modo sumptus. pꝫ satis ꝯclõ. ¶ Quinta ꝯclõ est. ꝙ diffinitio humoris ab Auicen. in littera posita cõuenienter intellecta est bona. pꝫ: q꞉ ꝯuertibilis est cũ humore. igiꝉ ⁊c. declaratur assumptũ: q꞉ competit cuilibꝫ hũori ꝓprie sumpto. ⁊ per ipsam a quolibet qḋ non est humor sufficiẽter distinguitur. igiꝉ ⁊c. tota ꝯñ͞a pꝫ. ⁊ declaratur assumptũ. nam primo ly corpus posituꝫ in diffinitõe ponitur loco generis. in hoc enim cõuenit cum membris ⁊ humiditatibus secundis que sunt corpora. ⁊ differt per idẽ a virtutib⁹ ⁊ complexionibus que non appellãtur corpora. per hoc autem ꝙ dicitur humiduꝫ liquiduꝫ differt a mẽbris q̃ nõ sunt corpora humida. ⁊ datur intelligi eius humiditatẽ esse actualeꝫ. per hoc autem qḋ diciꝉ. in quod in primis cõuertitur nutriens

differt a chilo. dictũ est. n. ꝙ per nutriens in ꝓposito intelligit chilus. differt ẽt ab hũiditatibꝰ secundis per idẽ. ℂ Nota tñ ꝙ ly. in primis põt construi cũ ly nutriẽs: põt ẽt ꝯstrui cuȝ ly ꝯuertit. primo mõ sensus est in qđ nutriẽs in pͥmis. i. illud ꝙ pͥmo nutrit corpus ꝙ dr̃ chilus ꝯuertit. supple imediata ꝯuersione. ⁊ tunc pȝ qualiter ꝑ hoc distinguit a chilo ⁊ humiditatibꝰ secundis. scđo mõ sensus est in qđ nutriens ꝯuertit in primis. i. anteq̃ȝ in aliud ꝯuertat sequẽdo moduȝ loquẽdi medicoꝝ. q̃uo diceremus chilũ mediate cõuerti in membꝝ: qꝛ ꝯuertit in sanguinẽ ⁊ sanguis in hũiditates secũdas ⁊c. ℂ Ex quibꝰ oibus sequit primo ꝙ diffinitio humoris data in lr̃a nõ cõpetit humoribꝰ nõ naturalibꝰ. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ hic nõ diffinit humor ꝓut est genus ad humoreȝ naturalem ⁊ nõ naturalẽ: imo de ipsis equoce dr̃ hũor ꝓprie sumptus. ℂ Et ꝑꝑ hoc credo ꝙ Aui. dixerit in lr̃a esse diuidendum humorẽ in quattuor hũores ⁊ quẽlȝ eoꝝ in naturalẽ ⁊ non naturalẽ dũ dixit. Et dicemus ꝙ hũores hũorosi sunt boni ⁊ sup̲flui: vt quasi dicat ꝙ si capitur humor cõiter ad bonũ humorẽ ⁊ naturalẽ ⁊ illũ qui est sup̲fluitas nõ naturalis sunt diuidendi in quattuor: ⁊ quilibet illoꝝ in naturaleȝ ⁊ nõ naturalẽ. ℂ Sequit scđo ꝙ aquositas cuȝ sanguine ꝑ venas trãsiens est hũor. eidẽ. n. cõpetit hũoris diffinitio ⁊ reducitur ad flegma: nisi forte vellet qs probabiliter dicere ꝙ aquositas non recipit nouã formam ab illa quã prius habebat q̃ȝdo in epate sequestrabatur a partibꝰ chili q̃ cõuertunt in hũores: ȝ est solũ pars aquosa q̃ erat in chilo.

Ad argumenta

pͥncipalia. ℂ Ad pͥmũ dr̃ ꝙ lȝ colr̃a sit virtualr̃ sicca: qꝛ exiccatiua. ipsa tñ ẽ actualr̃ hũida de qua humiditate in ꝓposito ẽ sermo. ℂ Ad ꝯfirmatõeȝ pȝ ex dictis qualiter respondendũ sit. ℂ Ad scđm dr̃ ꝙ flegma gipseũ non ẽ hũor nisi equoce. ⁊ hoc mõ sumẽdo humorẽ non sumit in p̃dicta diffinitõe. ℂ Ad tertiũ dr̃ ꝙ ꝑ ly. nutriens positũ in diffinitiõe hũoris intelligit chilus. ⁊ cũ arguit post ꝙ nõ: qꝛ aquositas ⁊c. iam dcm̃ est qualiter aquositas debeat dici humor ⁊ qualiter nõ. ℂ Ad aliã replicatõeȝ dr̃ negãdo ꝯñam. ⁊ cũ arguit ꝙ in sanguinẽ imediate ex flegmate generatũ nõ immediate ꝯuertit chilus. dr̃ hoc veꝝ eẽ de facto: nihilominꝰ in sanguinẽ quẽcũq̃ȝ generabilẽ aptus est ꝯuerti chilus. iõ dȝ illa ꝓpõ sic intelligi. in qđ nutriẽs. s. chilus aptus ẽ imediate ꝯuerti ꝑ actõeȝ. s. caloris faciẽtis hãc secundã digõnẽ aut naturalr̃ scđa digõne digerẽtẽ. Et ꝑ hoc ẽt soluit argumentuȝ qđ fieri põt de humore corrupto imediate ex chilo gñato. hic. n. nõ fit ꝑ actõeȝ ꝓprij caloris naturaliter secunda digõne digerẽtis. ℂ Ex quibꝰ oibus colligit diffinitio hũoris cõpleta. s. humor ẽ corpꝰ humidũ liquidũ in qđ nutriens in pͥmis ꝯuertit vel aptũ est imediãte ꝯuerti ꝑ actionem caloris naturalis scđa digõne digerẽtis ⁊c.

ℂ Questio. XL.

q Ueritur

xl. Utꝝ p̃ter q̃tuor hũores i epe gñatos sit nec̃ium ꝑꝑ nutricatõnem mẽbroꝝ ponere quattuor hũiditates secũdas. s. pͥmaȝ ꝯtentã in foraminibꝰ paruaꝝ venaꝝ: secundã rorẽ: tertiam cambiũ: quartã gluten. Et arguit ꝙ nõ. Primo ꝑꝑ mẽbrorum nutricatõeȝ nõ est necessariũ ponere pͥmã hũiditatem de secũdis. igr̃ ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ assumptũ: qꝛ hũiditas prima de secũdis solũ ꝯtinet in foraminibꝰ paruaꝝ venaꝝ. sed nõ oia mẽbra nutriẽda hñt paruas venas. igit ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ assumptũ de ossibus ⁊ neruis. ℂ Et cõfirmat: qꝛ humiditas pͥma de secũdis in casu nõ dr̃t ab hũiditate secunda tertia ⁊ quarta qđ nõ est ꝯsonũ rõni. ⁊ arguit ꝯñtia: qꝛ capiat ros ex quo debet vena nutriri secundũ partes eius capilares. ⁊ arguit sic. hic ros est hũor in foraminibꝰ paruaꝝ venaꝝ cõtentus. igit hic ros est pͥma humiditas: q̃ tñ ponit secunda. Et silr̃ arguit de cambio. añs ⁊ pͥncipalis ꝯña tenet ꝑ descriptiõeȝ hũiditatis pͥme de secũdis positã ab Aui. in lr̃a. ℂ Secundo ad pͥncipale arguit sic. possibile ẽ aliqđ membꝝ nr̃i corporis gñari imediate ex sanguine vt epar cũ sit sanguis cõgelatus vt supra declaratũ est. caplo de cõplonibꝰ mẽbrorum. igit poie est aliqđ mẽbꝝ nutriri ex sanguine. pȝ ꝯñtia: qꝛ eadẽ est materia generatõis ⁊ nutricationis. ⁊ eꝯ. ℂ Et ꝯfirmat: qꝛ maior videt ꝯueniẽtia sanguinis ad carnẽ epis q̃ȝ roris ad carnẽ eiusdẽ. igit imediatiꝰ dȝ nutriri caro epatis ex sanguine q̃ȝ ex rore. pȝ ꝯña cũ añte. ℂ Tertio ad pͥncipale arguit. secũda humiditas de secundis. s. ros non est necessaria ad membroꝝ nutricationeȝ. igit ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ ꝓbat assumptũ: qꝛ si foret necessaria ⁊c. igitur semꝑ inanitis membris ros attraheret ad mẽbra ⁊ membris assimilaret: sed necessario attracto rore ad mẽbra fit sitis. igr̃ membroꝝ inanitione semꝑ facta causaret sitis. ⁊ ꝑ ꝯñs sitis semꝑ antecederet famẽ naturalẽ. ℂ Et ꝯfirmat: qꝛ facta inanitiõe non attrahitur plus sanguis a venis q̃ȝ ros: ȝ eꝯ ros citiꝰ. igit ⁊c. pȝ ꝯña cum per cõsumptõeȝ humidi roridi causet sitis. ⁊ arguitur ꝯñtia. ros mẽbris est ꝓpinquior q̃ȝ sanguis existens in venis: ⁊ virtus attractiua est agẽs naturale. igit ⁊c. tenet ꝯña cũ añte. ℂ Quarto ad principale. nõ est ponẽda humiditas tertia. igit ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ ꝓbatur assumptũ: qꝛ tertia humiditas vt Aui. ponit in lr̃a est humor vel nutrimẽtũ qđ ex parte complexiõis cõuersum est in subãm membroꝝ: sed ex parte substãtie ⁊ cõplete similitudinis nõ est conuersum: ȝ arguit hoc esse impossibile: qꝛ cõplo est dispõ preparãs ad formã substãtialẽ. quecũq̃ȝ igitur sunt similia scđȝ cõplexionem sunt silia scđm eoꝝ formã subalẽ. ⁊ per ꝯñs scđm eorũ essentiã. ⁊ cũ huiusmodi hũiditas tertia sit mẽbro facta similis scđm cõplonẽ. iõ ⁊c. ℂ Quinto hũiditas quarta non est necessaria. igit ⁊c. pȝ ꝯña. ⁊ añs ꝓbatur: qꝛ quarta humiditas ẽ in nobis ex pͥncipijs generatõis: ȝ nihil nobis cõtractum vel acquisitũ ex nutrimẽto inest nobis a pͥncipio gñatiõis. igitur nõ ꝓducitur in nobis quarta hũiditas ex nutrimento. ⁊ ꝑ ꝯñs ⁊c. tota ꝯña pȝ: ⁊ maior colligit ab Aui. cuȝ describit quartã humiditatẽ de secũdis ⁊c.

Ad oppositum.

est Auicẽ. in lr̃a qui p̃ter quattuor humores ponit quattuor hũiditates secũdas in nobis ad actũ nutricatiõis mediate vel imediate concurrentes.

Respondendo

ad istã questionẽ pͥmo ponende sunt descriptiones quorũdaȝ terminoꝝ ab Aui. in lr̃a positoꝝ ⁊ notabilia quedam. secũdo ponẽde sunt ꝯclones de quesito.

Quantum

ad pͥmũ sciendũ est pͥmo: vt colr̃ ab Aui. in lr̃a ꝙ humiditatũ vtiliũ ⁊ nõ sup̲fluaꝝ quedã sunt que a medicis dñtur prime ⁊ quedam sunt q̃ dñtur secũde. ⁊ per hũiditates primas itelligũt quattuor hũores qui ꝓ tãto dñtur pͥme: qꝛ sunt pͥme humiditates q̃ ex chilo gñantur. hũiditas igitur pͥma est hũiditas primo ⁊ imediate ex chilo gñata vel apta gñari. eꝯ vero ꝑ hũiditates secũdas intelligũt humiditates naturales. ex quattuor hũoribꝰ vel aliquo ipsoꝝ mediate vel imediate generatas. hec ãt scđa hũiditas sic diffinit ab Aui. in lr̃a. secũda hũiditas naturalis est hũor a pͥncipali sua dispõne ꝯuersus ad mẽbra delegatus nõdũ factus ꝑs alicuius mẽbroꝝ simpliciũ p̲fecta opatõe: ⁊ ꝑ hoc ꝙ dr̃ hũor tangit genꝰ. Sciendũ tñ ꝙ ista ꝓpõ est falsa vt v̾ba sonãt nisi ad hũc intellectũ intelligatur. scđa hũiditas ẽ hũiditas gñata ex hũore pͥmo. iste. n. frequẽter ẽ modus loquẽdi auctoꝝ: queadmoduȝ ẽt dñt epar esse sanguinẽ: qꝛ. s. ex sanguine ly hũor ponit loco generis. in hoc. n. oẽs hũiditates ꝯueniũt ꝑ hoc aũt ꝙ dr̃ a pͥncipali dispõne cõuersus: dr̃t a quolȝ quattuor humoꝝ: q sub ꝓprijs dispõnibꝰ exñtes nõ sunt ꝯuersi a pͥncipali. i. prima eoꝝ dispõne in epe acq̃sita. ꝑ hoc aũt ꝙ dr̃ ad membra delegatꝰ supple nutriẽda: dr̃t ab hũoribus p̃ter naturã: vt a colr̃a nõ nãli ⁊c. q̃ȝuis. n. hi hũores sint gñati ex hũoribꝰ conuersis ⁊c. qꝛ tñ nõ delegãtur ad mẽbra nutriẽda nõ sũt hũiditates scđe. dñt ẽt a sanguine ꝯtẽto in ꝯcauitatibꝰ venaꝝ q ⁊ si sit aliquo mõ a pͥncipali dispõne ꝯuersus: nõ est tñ humiditas scđa adhuc: qꝛ nõ delegatur ⁊c. ꝑ hoc aũt ꝙ dr̃ vltimo nõdũ effectus dr̃t a parte acq̃sita mẽbro ꝑ nutricationẽ: ⁊ mẽbro p̲fecte assimilata. tales. n. nõ amplius dicuntur hũiditates scđe. ℂ Scđo pͥncipalr̃ est sciendũ ꝙ anteq̃ȝ ex sanguine vel nutrimẽto in epe gñato corpꝰ rastauretur p̲fecta restauratõe quatuor in mẽbro reꝑiunt notabiles varietates ⁊ imutatões. ℂ Prima ẽ quaȝ hȝ hũor in extremitatibus venaꝝ capilariũ q̃ terminãtur ad porositates mẽbroꝝ ꝯsimiliũ. tunc. n. prima apparet in sanguine notabilis mutatio. cum. n. de venis magnis ad paruas: ⁊ de paruis ad maiores vsq̃ȝ ad capilares transmittit veniens ad extremales porositates illarum capilariũ videtur in substãtia ⁊ in colore variari notabiliter. ℂ Secũda varietas huic acquiritur postq̃ȝ effusus ẽ in porositatibus membrorum: tũc. n. plene ꝯuertitur in substantiã albã rori similẽ q̃ ꝑ mẽbra seminat

¶ Tertia varietas cõuenit: qꝛ ingrossatˀ secundum exigen-
tiam mẽbri cui dꝫ assimilari ⁊ attrahitˀ ad porositates intrin
secas ipsiꝰ membri ⁊ acquirit complexionẽ similem comple
xioni ipsius mẽbri. ¶ Quarta aduenit mutatio: qꝛ vnitur ⁊
adheret substãtie membroꝝ ita vt non appareat distinctio
inter ipsam ⁊ partẽ membri ⁊ secundũ aliquos acquirit ve-
ram formã membri. ¶ Et secundũ has quatuor mutatiões
huic nutrimẽto aduenĩetes quattuor ponunt auctores hu
miditates secundas vt Aui. in lra. ¶ Prima est humiditas
ꝯtenta in porositatibus extremitatũ paruaꝝ venaꝝ siue ca
pilarium. ¶ Secunda est ros siue humidũ roridum. ideo ta
liter denominatũ: qꝛ ad similitudinem roris herbas ⁊ folia
irrorãtis irrorat ⁊ humectat mẽbra sup̃ q̃ currit: ⁊ sup̃ q̃ dif-
funditˀ. ¶ Tertia cambiũ nominatˀ. videtˀ. n. in porositatibꝰ
poni loco cambij vel permutatõis facte cũ parte q̃ dissolui-
tur. succedit. n. in poro loco partis dissolute. ¶ Quarta est
humiditas q̃ denominatur gluten: q̃ ideo gluten vocatˀ: qꝛ
ad similitudinẽ cuiusdã glutinis siue colle mẽbro cui appo
nitˀ adheret ⁊ inuiscatur. vñ ꝯtinuatur membro vera conti-
nuatõe: qꝛ tunc p̃mo inducitˀ in materia illa nutrimẽti forma
membri. ¶ Tertio sciendũ est. ꝙ istas quattuor hũiditates
quidã crediderunt esse abinuicẽ secundũ suas substantiales
formas a sanguine ⁊ alijs humoribꝰ specifice distinctas. ita
ꝙ in generatõe prime humiditatis de secundis ex sanguine
corrũpitˀ forma substãtialis sanguinis ⁊ acquiritˀ forma alte
rius humiditatis. similiter in generatiõe roris ex prima cor
rumpitˀ forma prime hũiditi es ⁊ acquiritur forma roris ⁊c.
¶ Alij aũt posuerũt istas secundas hũiditates nõ eẽ secun
dum suas subales formas abinuicẽ specie dñtes: sed solum
secundũ accidẽtales dispõnes eisdem acqsitas: penes quaꝫ
viã tenendũ est ex sanguie imediate q̈libet membrũ eẽ nu
tricabile ⁊ ꝙ sanguis recipiẽs primã mutationẽ appellatur
humiditas p̃ma de secũdis: recipiẽs ãt secundã appellatˀ se
cunda: ⁊ tertiã appellatˀ tertia vel cambiũ. ⁊ sic deiceps. Se
cundũ aũt tenẽtes primã viã pꝫ alr esse dicendũ. Has autẽ
quattuor hũiditates descibit Aui. in lra dicẽs primã hũidi-
tatem esse humorẽ ꝯtentũ in foraminibus extremitatũ par
uaꝝ venaꝝ ꝓpinquaꝝ simplicibꝰ venis ⁊ ibibẽtiũ. i. hume-
ctantiũ ea. s. simplicia mẽbra: sed alia lra hꝫ eaꝫ: ⁊ est sensus
imbibẽtiuꝫ eã. s. humiditatẽ primã: qꝛ extremitates porri in
se imbibũt hãc humiditatẽ. ¶ Secundũ tñ hãc descriptio-
nẽ nõ esset cõe ad omnẽ primã hũiditatẽ de secundis. Non
eniꝫ appet cõis prime humiditati ex qua dꝫ nutriri vna. Il-
la. n. nõ necio est in porris extremitatũ paruaꝝ venaꝝ: imo
est in ꝓfunda valde parte ipsiꝰ vel esse põt. Auicẽ. tñ volẽs
hanc ex parte situs notificare notificauit eã ex p̃te situs plu
rimis taliũ cõis: eo ꝙ plurimũ haꝝ humiditatũ primarũ est
ad nutriẽda mẽbra alia a venis ⁊ iste continetˀ in porositati
bus ⁊c. lꝫ ẽt dici posset per hanc descriptionẽ solũ notifica-
ri humiditates p̃mas de secundis corrñdẽtes mẽbris alijs
a venis: cuius situs est manifestior. ⁊ per hãc possemus alẽs
cõprehẽdere. ¶ Sciendũ igitˀ est ad cõplementũ hꝰ descri
ptionis oportere supplere multas clausulas positas in diffi
nitiõe humiditatis secunde. alr. n. non eẽt sic cõpleta descri
ptio. ¶ Notãdũ est. n. ꝙ ad porositates membroꝝ põt de-
fluere materia vel humor appositꝰ membro p̃ venas capi-
lares. ⁊ tũc pꝫ ꝙ iste humor erit cõtentus in porris extremi
tatũ paruaꝝ venaꝝ. ⁊ tñ nõ erit hũiditas prima de secũdis:
igitˀ ista descriptio sic absolute ꝓlata nõ est cõpleta. ¶ Ap
paret igitˀ ista descriptio sic supplenda. Prima humiditas ẽ
humor a principali dispõne. s. data ab epate prima notabili
cõuersione cõuersus ad membra nutriẽda a natura delega
tus vtplurimũ in porositatibus extremitatuꝫ paruaꝝ vena
ruꝫ cõtentus. s. deducto ipedimẽto. ¶ Et p̃ ly. notabili con
uersione cõuersus ⁊c. dñt ab humore non notabiliter ꝯuer-
so ⁊ fluẽte ad apostemãdũ per ly. prima dñt a rore ⁊ cambio
quo nutriuntˀ vene ⁊ alia membra q̃ non p̃ma notabili: ꝫ se
cunda vel tertia notabili cõuersione p̃mutata sunt. ¶ Sed
per ly. ad membra nutriẽda ⁊c. dñt etiã a materia quacunqꝫ
siue peccante siue nõ ad membra preternaturaliter fluente.
¶ Nota etiam in p̃dicta descriptiõe per extremitates vena
rũ nõ est solũ extremũ lõgitudinis vene intelligẽdũ: ꝫ quã-
libet partẽ exteriorẽ ad superficieꝫ vene terminatã: quoniã
in omni tali p̃te notabiles sunt porri p̃ quos põt vena nutri
mẽtũ ad mẽbra diffundere. Et additˀ in p̃dicta descriptione

vtplurimũ ⁊c. ad denotãdum nõ omnẽ talem ibidẽ contine
ri sicut illa ex qua nutritˀ vena magna. ¶ Ex his sequitˀ nõ
in quolꝫ mẽbro nutriẽdo repꝑibilẽ eẽ hanc primã humidita
tẽ de secũdis: qꝛ ad cuiuslꝫ mẽbri porositates nõ terminantˀ
extremitates venaꝝ paruaꝝ. ideo ⁊c. ¶ Et si arguitˀ ꝯ: qꝛ
tunc nõ quodlibet mẽbꝝ nutritˀ ex hac p̃ma humiditate: ne
ganda ẽ ꝯñia: sicut nõ sequeretˀ. nõ in omni mẽbro repꝑibilis
est sanguis. igitˀ nõ q̈libet mẽbrũ est nutribile ex sanguine.
lꝫ. n. in aliquo mẽbro nõ sit repꝑibilis hec p̃ma humiditas di
cta. In quolꝫ tñ mẽbro repꝑitˀ aliqd ex ea factuꝫ: puta cam-
biũ aut aliqd huiusmodi. ¶ Nota tñ satis ꝓbabilr posse to-
lerari in quolibꝫ mẽbro eẽ repꝑibilẽ hãc humiditatẽ: ⁊ ꝙ ad
hoc vt sit hec p̃ma hũiditas denominãda nõ reqritˀ ipsaꝫ eẽ
in extremitatibꝰ: ꝫ sufficit eã ibi eẽ gñatam sub dispõne sub
qua gñata nõ fuit saltẽ notabiliter variata. videtˀ etiaꝫ satis
ꝓbabiliter esse sustẽtabile in mẽbris extra venas generabi
lẽ esse hũiditatẽ talẽ. ¶ Scd̃a humiditas sic ab Aui. descri
bitˀ. scd̃a humiditas ẽ humor trãsiens sicut ros p̃ mẽbra sim
plicia aptus in nutrimẽtũ ꝯuerti: duꝫ corpus nutrimẽto ca-
ret ⁊ vt mẽbꝝ hũectet cũ eidẽ aliqua cã fortis ad exiccãdũ
occurrit. dicit aũt sicut ros trãsiẽs ⁊c. hec. n. humiditas ẽ te
nuis ad roris similitudinẽ sparsa etiã per iuncturas ⁊ mem-
bra sicut diffunditˀ ros super herbas ⁊ folia. Et p̃ hoc dñt a
p̃ma hũiditate vel cãbio ⁊ alijs q̃ sunt in porositatibꝰ imbi
bite. Ros aũt nõ ẽ in porris venaꝝ nec in porris mẽbroꝝ.
Hãc dñiaꝫ tetigit Aui. in quarta p̃mi caplo. iꝫ. s. de ethica
dũ inqt. qd̃ de nutrimẽto remanet ꝙ ẽ in semita recõdendi
vt due alie humiditates. Per hoc ꝙ subditˀ in descriptiõe:
aptus in nutrimentũ ꝯuerti ⁊c. explicatˀ finis gr̃a cuius a na
tura inuẽtus est ros q̃ est duplex. s. nutrire mẽbra duꝫ nutri
mento carẽt ⁊ ea ꝓhibere ne a fortibꝰ exiccãtibus corp̃i oc-
currẽtibꝰ mẽbra nr̃i corporis exiccẽtur. ¶ Et ex hoc pꝫ ge
neralis dñia inter rorẽ ⁊ flegma naturale. cõuenit. n. in gene
rali fine: eo ꝙ vtrũqꝫ finalr ad mẽbroꝝ nutricatõeꝫ ⁊ mem
broꝝ hũectatõeꝫ ordˀ. Dñt tñ in multis: qꝛ flegma nõ est a
p̃ncipali dispõne data. s. ab epe notabilr ꝯuersuꝫ: ros auteꝫ
sic. ⁊ ꝯñter differunt: qꝛ per plures transmutatões medias
trãsit flegma in nutrimentũ q̃ꝫ ros. Differũt etiã: qꝛ flegma
p̃ vlteriorẽ digestionẽ ꝯuertitˀ in sanguinẽ: ⁊ ros i cambiũ.
Silr differũt ex p̃te humectatõis: qꝛ cũ ros sit iã satis ꝓpin
quus dispõni mẽbri hũectat ipꝫ quadaꝫ hũectatõe sic huic
vel illi mẽbro ꝓportõata ꝙ nõ alteri: flegma aũt humectat
quadã hũectatiõe cõi. Et ex his vlteriꝰ seqtur ꝙ ad pfectã
descriptõeꝫ roris hñdã opꝫ predicte descriptõi aliqd adde
re. ¶ Tertia hũiditas taliter diffinitˀ in lra. tertia hũiditas
est humor q̃ parũ ante fuit coagulatus ⁊ est nutrimẽtũ con
uersum in subaꝫ mẽbri ex parte cõplonis ex parte tñ eẽntie
cõplete ⁊ similitudinis nõdũ fuit ꝯuersum. ¶ Sciẽdũ ẽ aũt
ꝓ intellectu hꝰ descriptõis ꝙ de humectatõe membroꝝ ex
rore due inuẽte sunt põnes. Prima ponit non esse possibile
aliqꝫ nutrimẽtalẽ materiã formã membri recipe: quin in ea
p̃cedat aut p̃cesserit forma roris. ¶ Et ꝯñr ꝙ quattuor hu
miditates iã dicte se necessario scd̃m ordinẽ ꝯsequũtˀ. San
guis. n. debẽs nutrire membra necessario cõuertitur p̃us in
p̃mam humiditatẽ de secundis q̃ꝫ in aliqꝫ aliã. ⁊ ꝯñr p̃usqꝫ
p̃ma humiditas ex sanguine generata trãseat ad formã secũ
de humiditatis ipsa secundũ se totã ꝯuertitˀ in humiditateꝫ
secundã q̃ ros dicitˀ: ⁊ sic deinceps. Pro isto adducunt pro-
babilia argumẽta. secũdũ hanc ergo viã taliter exponenda
est p̃dicta descriptio. tertia hũiditas est hũiditas ex humo-
re facta vel gñata q̃ paulo ante coagulata fuit a natura. hũi
do. n. rorido ex quo dꝫ gñari tertia humiditas exñte valde
raro opꝫ ipm coagulari. igitˀ paꝝ ante: qꝛ. s. paꝝ post vel sta
tim coagulatˀ quo coagulato ⁊ ad porositates mẽbri nutriẽ
di attracto facta ẽ hec humiditas. ¶ Scd̃a vero ponit non
necessario primã humiditatẽ scd̃m se in totã rorẽ trãsmuta
ri p̃usqꝫ in eã vel eius materiaꝫ inducatˀ forma humiditatis
tertie. ⁊ imaginamur hic p̃mo ꝙ sicut p̃ actõeꝫ caloris dige
rentis chilũ vt ꝯuertatˀ in sanguinẽ aliqua pars ꝯuenienter
digesta transmutatˀ in sanguinẽ ⁊ aliqua p̃s cruda inepta di
gestiõi trãsmutatˀ in humiditatẽ aquosaꝫ flegmaticã sic pro
portiõaliter calore mẽbroꝝ agẽte in primã humiditateꝫ de
secũdis aliqꝫ partẽ eius ꝯueniẽter digestibilẽ pfecte digerit
⁊ coagulat secundũ exigentiã membri nutriendi que taliter
coagulata ex porris venaꝝ effunditur in porros mẽbri nu-

triendi ⁊ fit ex ista tertia hũiditas: lꝫ nunꝗ̃ habuerit formaꝫ
secunde humiditatis: partẽ vero crudã eiusdem ⁊ aquosaꝫ
ab hac alia parte sequestrat ⁊ in quoddã subtile liquiduꝫ ⁊
roris similitudinẽ hñs ꝯuertit qḋ natura ꝑ subam mẽbroꝝ
postea seminat ⁊ diffundit: ⁊ illud ẽ humiditas q̃ dicit ros.
Et ꝯñr imaginat hec positio ꝙ sicut flegma pȯt vlteri⁹ di-
geri ⁊ in sanguineꝫ ꝯuerti ita instante magis nec̃itate ⁊ indi
gentia nutrimẽti humidũ roridũ a calore mẽbroꝝ vlterius
digerit ⁊ coagulat ⁊ ad porositates membroꝝ trahitur: ⁊ fit
cambiũ. Et scḋm hãc viã hic humor q paꝝ ante coagula-
tus ẽ ⁊c. vtplurimũ nõ ẽ ros: ȝ vtplurimũ humiditas a qua
separata ꝑ actionẽ caloris mẽbri ꝑte subtili aquosa ⁊ ipsa ꝑ
digõnem ingrossata generat ex ea cambiũ vt dcm̃ ẽ. vtraq̃
illaꝝ positionũ ẽ ꝓbabiliter sustentabilis. ȝ q̃ sit magis ꝯso
na rõni videbit infra. ¶ Ex quibus pꝫ ꝑmo cambiũ multo
ꝓpinquius esse sube membroꝝ q̃ꝫ sit ros aut hũiditas prima.
hoc aũt explicat Aui. in descriptõe posita: dũ dixit. ꝙ iã cõ-
uersum ẽ in subam membroꝝ ex parte cõplexiõis lꝫ non sit
ꝯuersum ex parte eẽntie cõplete ⁊ siltudinis: qḋ quidẽ itel-
ligẽdũ est de ꝯplexione ꝑtiali. lꝫ. n. partialiter recipiat cam-
biũ complexionẽ ꝑparantẽ ad formã membri nõ tñ recipit
totalẽ: qꝛ alias recepisset formã membri. ⁊ ꝑ ꝯñs eoꝝ simili
tudinẽ secundũ essentiam qḋ repugnat alteri ꝑti descriptio
nis. Tenendũ est igit cambiũ esse humiditatẽ mẽbro in cõ-
plexiõe valde ꝓpinquã: nõ tñ recepisse formã mẽbri: qꝛ nõ
cõplexionẽ ad ipam sufficiẽter ꝑparantẽ lꝫ ab illa cõplexio
ne paꝝ distet. ⁊ iõ nõ est ꝯuersuꝫ in subam membri ex parte
essentie cõplete forme subalis ⁊ similitudinis in alijs accñti
b⁹: qualia sũt calor frigus durities ⁊ mollities ⁊c. ¶ Quar
ta hũiditas sic describit. ꝙ est humor qui est itus in simpli-
cib⁹ mẽbris a ꝑncipio natiuitatis: per quẽ ꝯsistit cõtinuitas
membroꝝ simpliciũ: cuius ꝑncipiũ est a spmate. ⁊ subiũgit
ꝙ lꝫ hec hũiditas sit ex spmate dꝫ tñ dici esse ex hũoribus:
eo ꝙ ꝑncipiũ spermatis est ex hũorib⁹. ¶ Ad intellectũ h⁹
descriptiõis sciendũ est ꝑmo non esse intellectũ Auicẽ. hãc
humiditatẽ solũ ex ꝑncipijs generatõis esse ꝯtractã. Nõ. n.
est impossibile talẽ humiditatẽ per actionẽ virtutis nutriti
ue ex tꝑe restaurari. Explicat tñ ipam esse ex gñatione: vt ꝑ
hoc cõprehẽdamus huiusmodi humiditatẽ nõ solum ex nu
trimẽto esse ꝯtractã: ȝ ẽt ex gñatiõis principijs: aut forte qꝛ
perfectissima est huiusmodi hũiditas a generatiõe ꝯtracta.
¶ Sciendũ secundo ꝙ varie reꝑiunt positiões ⁊ imagina
tiones de hac quarta humiditate quãtũ ad habitudinẽ ei⁹
ad mẽbrũ. Imaginant. n. quidaꝫ vt gentilis ꝙ huiusmodi
quarta humiditas ẽ essentialiter idẽ ꝙ humidũ mẽbri radi
calis siue ipm membꝝ inquãtũ est humiduꝫ. Hoc. n. videt
ex intẽtiõe Aui. in lr̃a dũ dixit. ꝙ hoc humido est ꝯtinuitas
mẽbroꝝ. iõ videt mẽbris ꝯtinuari. ⁊ ꝑ ꝯñs esse aiatuꝫ. ⁊ ꝯñr
ponit ꝙ huic hũiditati nõ cõpetit descriptio secunde hũidi
tatis supius in recto. lꝫ bñ in obliquo: qꝛ. s. quarta hũiditas
est ex hũore gñata a ꝑncipali dispõe ꝯuersa ⁊ membro dele
gata nõ effecta ꝑs mẽbri ꝑfecta opatõe. ¶ Et ꝯñter ꝯcedẽ
dum est. ꝑmo idẽ esse mẽbrũ ⁊ hũiditatẽ secundã: qꝛ. s. quar
tã de secũdis: mẽbꝝ quidẽ ꝓ q̃ꝫto aiatũ est: hũiditatẽ vero
secundã inq̃ꝫtũ hũidũ ꝯctuꝫ ⁊ ꝯtinuatũ est. ¶ Cõcedẽdũ se
cundo aliq̃ꝫ eẽ hũiditatẽ scḋm ꝑfectã opatiõem mẽbro assi
milatã licꝫ sit gñata ex nõ assimilatis. ¶ Seqtur vlteri⁹ nõ
cuiuslꝫ hũiditatis scḋe ꝑncipiũ mãle esse hũiduꝫ in viuẽte il
lo ex nutrimẽto ꝯtractũ: ȝ alicuius ex gñatiõe ⁊ alicuius ex
tꝑe. Ex quo vlterius pꝫ illã notificationẽ ab Aui. positam
nõ esse ꝓprie dictã diffinitõeꝫ vel descriptõeꝫ: sed est q̃daꝫ
notificatio vel circũlocutio. ¶ Quarta aũt hũiditas pȯt ta
liter cõplete describi. Quarta humiditas est hũidũ ex gñа
tione vel tꝑe ꝯtractũ in mẽbris simplicibus cõtentũ. ⁊ ꝑ qḋ
ipsoꝝ ꝯtinuitas ꝑmanet. ly hũidũ ex generatiõe vel tẽpore
ꝯtractũ ponit loco generis. In hoc ẽt ꝯuenit cuꝫ alijs q̃ ex
gñatione ꝯtrahi pñt: ȝ nõ nec̃io sicut quarta humiditas vt
dicunt qdã. ⁊ iõ adhuc posset a ꝑdicta descriptõe remoueri
ly ex tꝑe dicẽdo ꝙ est humidũ qḋ nec̃io vel sibi simile ex ge
neratiõe ꝯhit. ⁊ per hoc dr̃t ab alijs humiditatib⁹ secundis
vt qdã dñt. Ego aũt credo a gñatione ꝯtrahi oẽs secũdas
hũiditates vel saltẽ cambiuꝫ. ꝑ hoc aũt ꝙ dicit in membris
simplicib⁹ ꝯtentuꝫ ⁊c. dr̃t a ꝑma humiditate ⁊ rore: ȝ ꝑ ly ꝑ
qḋ eoꝝ ꝯtinuitas ⁊c. dr̃t a cambio per qḋ nõ ꝑmanet ꝯtinui
tas. ¶ Ego aũt alias imaginatus sum ꝙ tam ex ꝑncipio ge

nerationis q̃ꝫ ex nutrimẽto in nobis dupliciter est reperibi-
le humidũ aiatum quoddã perfecte nobis in accñtibus assi
milatũ. puta duricie mollicie colore sapore: ⁊ tale ñ ẽ hũidi
tas scḋa amplius: qḋdã vero nõ oĩno in accñtibus assimila
tuꝫ circa qḋ adhuc opat virtus nutritiua mẽbri assimilãdo.
Et qꝛ tale humidũ aiatũ est ⁊ glutinosum. iõ ꝯtinuũ est mẽ-
bris ⁊ eoꝝ ꝯtinuitatis ꝯseruatiuũ: ꝑꝑ qḋ gluten vel glutina
tio nominat: ⁊ ꝯñr ꝙ illud ẽ hũiditas secũda ⁊ quarta de se
cundis: ⁊ sibi in recto cõpetit descriptio ꝯpleta secũde hu-
miditatis. Et ꝯñr vltimo pꝫ q̃ũo exponẽda sit diffinitio se-
cundũ hãc viã. ¶ Scḋa vȯ ponit ꝑmo ꝙ gluten nõ est hu
midũ aiatũ lꝫ sit valde ꝓpinquũ ad hoc vt animet: ȝ est hu
midũ valde iuiscatũ ⁊ intersectuꝫ mẽbro. ⁊ ꝯñr ꝙ huiusmo
di humidũ partes membri qbus intersectũ est sua viscosita
te in sua cõtinuitate cõseruat ⁊ ꝯglutinat ac si eas alligaret.
ideo iuxta vulgarẽ modum loquendi ipsas cõglutinat sicut
gluten vel cola alligãs partes ligni adinuiceꝫ videtur ipsas
simul continuare. ¶ Vide reliquum huius questionis in
questiõe trigesimasecũda. secundi tegni.

¶ Questio. XLI.

q **Ueritur** xli. Utrũ vbicunq̃ꝫ sit flegma sit
in sanguinẽ ꝯuertibile vel sit ne-
cessariũ ipꝫ prius redire ad epar. ꝙ vbicũq̃ꝫ arguit. ¶ Pri
mo ex lr̃a vt stet iuxta membra ⁊ operẽt virtutes ⁊c. ¶ Se
cundo nõ maior videt transmutatio flegmatis in sanguinẽ
q̃ꝫ sanguis in carnẽ: sed vbicũ q̃. s. extra venas hec secũda
transmutatio fieri pȯt. ergo ⁊. ¶ Tertio aliquẽ gradũ di-
gestionis vel coctõis pȯt flegma in venis per actionẽ calo
ris acqrere. ¶ Sit iste gradus. a. ⁊ arguit sic. a. gradũ digõ
nis pȯt flegma in venis acqrere: ȝ minus q̃ꝫ ꝑ a. distat fleg
ma a decoctõe ꝑfecta. igit in venis pȯt flegma gradũ digõ
nis acqrere ꝑfecte. ꝯñã ẽ nõ: ⁊ totũ añs ẽ poſe: vt pꝫ intuẽ
ti. igit ⁊ ꝯñs ẽ possibile. Et ꝓ isto videt auctoritas Auicẽ.
decimatertia tertij. tractatu. 5. caplo de vomitu. vbi pȯit ꝙ
stomacus libẽter suscipit flegma dulce ⁊ digerẽdo facit ipꝫ
sanguinẽ. ¶ Itẽ in venis vel mẽbris pȯt ex flegmate fieri
colera. igit ⁊c. ¶ Itẽ sic se habẽt vene post epar ad ipsum
epar sicut intestina ad stomacũ: sed monoculũ intestinũ cõ-
plet decoctionẽ eius qḋ est diminute decoctuꝫ a stomaco.
vt decimasexta. tertij caplo ꝑmo. igit ⁊c.

Ad oppositum arguit. Primo qa forma
sanguinis ꝓducit virtute
carnositatis epis imediate vł quasi imediate mãꝫ in sangui
nẽ trãsmutãdã attingẽtis. ꝑꝑ qḋ nec̃iuꝫ fuit chilũ in epe ꝑ
venas minutas diuidi vt i sequẽti caplo patebit: hoc ãt nõ
oportuisset si in venis ex epar potuisset sanguis generari.
¶ Cõfirmat. qꝛ ꝓportio epis ad sanguineꝫ ẽ sicut ꝓportio
mamille ad lac ⁊ testiculoꝝ ad spma gñandũ. vñ ⁊ sanguis
ꝓducit rubeus sicut lac albũ ad siltudineꝫ carnis mamille
vt. 3. cañ. duodecia fen. ꝑmo cap. ⁊ vigesima fen. ꝑmo ca. ȝ
nec ex mamillã nec ex testiculos saltẽ scḋm medicos ꝯuẽit
lac aut spma gñari. igit ⁊c. ¶ Itẽ ñ plus distat chilus a na
tura sanguis imediate i sanguinẽ trãsmutãdus q̃ꝫ fl̃a distat
ab eadẽ: ȝ si chilus imediate trãsmutãdus i sanguinẽ ime-
diate poneret i venis q̃ sũt post epar i sanguinẽ nõ trãsmuta
ret: ȝ corrũpet. igit ⁊ flegma. ma. pꝫ: eo ꝙ chilus imediate
i sanguinẽ mutãdus añq̃ꝫ ad epar ꝑuẽiat efficitur rubeus
vt scḋm sensum appeat res silis sanguini qḋ nõ est de fl̃ate
vt pꝫ: minor ẽt pꝫ. Nũq̃ꝫ. n. aliqs auctoꝝ asseruit ex chilo in
venis que sunt post epar sanguinẽ generari.

De hoc dubio pȯt vtraq̃ꝫ ꝑs ꝓbabil'r sustineri. Et
ꝑmo ꝓbabil'r sustineri pȯt nõ solũ i venis:
ȝ ẽt in artarijs: nõ solũ ex fl̃ate: ȝ ẽt ex chilo gñari: lꝫ pluri
muꝫ h⁹ generet in epate. Et videt hoc posse colligi de mẽ-
te Aristo. in lib. de hystorijs aialiũ ⁊ de partib⁹ pluries vo
lentis venas ⁊ artarias totius chilum ab itestinis sugere: ⁊
ꝯñr ꝙ lꝫ in venis possit hoc fieri nõ tñ nisi ꝑ virtutẽ ei⁹ cõl-
catã ab epate. Et ꝯñr pꝫ modus quo flegma existẽs tam in
venis q̃ꝫ ex venas trãsmutat in sanguinẽ. Existẽs. n. ex rei-
gredit vẽas ṽtute ipꝫ ad itra venas mouẽte vbi ꝑfecta de-
coctõe digerit ⁊ trãsmutat in sanguinẽ. ⁊ tũc facilis eẽt re-
spõsio ad argumẽta post oppositũ. ¶ Ad ꝑmũ dicit ꝙ licꝫ
sanguis ṽtute carnositatis epatis generet: nõ tñ est necessa
riuꝫ illã materiã imediate occurrere: ȝ sufficit virtutẽ eius
ad materiã trãsmutandã imediate ꝑuẽire. fuit aũt necessa-

rium venas epatis valde minutas esse: qꝛ cum epati occurrat simul multa quātitas chili digerendi nisi fuisset quasi ad minima diuisus nō potuisset ab epate ꝑfecte decoqui: ꝫ nō tñ tanta occurrit q̄ꝫtitas simul flegmatis in venis. ¶ Ad secundū ꝯcedit ꝙ ꝓportio est ⁊c. ad istū sensuꝫ ꝙ queādmodum in epate est virtus faciēdi sanguineꝫ ex chilo: ita in mamilla lac ex sanguine. ⁊ negat ꝯña ⁊c. Et cā est: qꝛ epar influit virtutē naturalē ⁊ spūꝫ plurimū i venis: q est instrumētum digōnis tertie. sed nec mamilla nec testiculus virtuteꝫ vel spm̄ alijs mēbris influit vt pꝫ. ¶ Ad tertiū ꝓbabil'r ꝯcedit ꝙ si chilus proximus vel valde ꝓpinquus vt in sanguinem transmutet trāsiret epar vel reciperetur in venis post epar ibi posset cōpletā digestionē recipe. ꝫ hoc nō cōuenit: qꝛ in epate digerit. Auctores igit nō fecerūt de hoc mentionem tanq̄ꝫ de ꝯtingēti remoto.

Secunda aūt positio ponit ꝙ sicut nō generatur spūs vitalis alibi q̄ꝫ in corde: nec animalis alibi q̄ꝫ in cerebro. nec gignitiuꝰ nisi in testiculis aut spma. nec lac nisi in mamilla: ita nec sanguis nisi in epe: ⁊ ꝓ se hꝫ motiua iā dicta. ¶ Ex quo infertur p̄mo ꝙ ad hoc ꝙ flegma possit ꝯuerti in sanguinē ipm extra venas existeꝫ oꝫ venas igredi ⁊ deferri ex venis ad epar ⁊ ibi perfectā decoctionē suscipe. ¶ Dicebāt tertio ꝙ licet ita sit flegma tñ tēpore inanitōis absq̄ꝫ hoc ꝙ in sanguinē ꝓprie ꝯuertat: pōt a mēbris quadā alteratōe alterari: qua reddit mēbris cōueniēs ⁊ ꝓportōalis: ⁊ ea aliqualit' fonēs ⁊ ꝯfortans resistēdo inflāmatōi ⁊ exiccatōi ꝯsequū dibus inanitionē. ⁊ hec ē q̄dā improprie dicta nutricatio sicut ēt chilū improprie dicimꝰ stomacū nutrire. vt colligit. i ꝫ. tertij p̄mo caplo. quid antē moueat sanguinē aut trahat ab extra venas ad epar: ⁊ qualiter fiat hic modus videbit infra de virtutibꝰ ⁊c. ¶ Ad argumēta igit alterius positōis. ¶ Ad p̄mū vt stet iuxta mēbra ⁊c. ⁊ virtutes operet ⁊ nutriat. hoc ē nutricatiōe ꝓprie dicta. ¶ Ad secūdū dr̄ ꝙ nō nisi in carne fit sanguinis trāsmutatio in carnē: qꝛ carnis ꝓpriū est carnē restaurare. ⁊ sic epis ꝓpriū ē sanguinē gn̄are sic ꝙ nō alteriꝰ. ¶ Ad aliud i venis pōt ex flegmate ⁊ sanguine gn̄ari colera. veꝝ est nō naturalis ⁊ a calido p̄ter naturā: nō tñ sequit ꝙ sanguis ⁊c. vt pꝫ. ¶ Ad aliud dr̄ ꝙ nullū gradū digōnis ꝑfecte ad formā sanguinis pōt iducere aliqd mēbrū nisi caro epatis. illa eni est agēs ad hāc formā limitans vel determinans. lꝫ igit vlteriꝰ calefieret ⁊c. nō tñ talē preparationē recipet ex qua iduceret forma sanguinis: sicut qualitercunq̄ꝫ alteraret vapor sanguis extra cor: nō tñ in spūꝫ trāsmutaret. ¶ Ad aliud dr̄ ꝙ stomacus libēter recipit flegma dulce ex quo nutriat .s. improprie ⁊ ꝯuertat ipꝫ in sanguinē .s. iproprie dcm̄: q nō est nisi flegma vlterius ꝓut mēbro cōuenit decoctū. ¶ Ad vltimū dr̄ in solo stomaco posse generari chilū: vlteriori tñ quadā decoctōe pōt in intestinis digeri. ⁊ ita etiaꝫ in venis post epar postq̄ꝫ iā generatus ē sanguis in epe pōt sanguis quādā vlteriorē decoctionē recipe. ⁊ hoc non repugnat dictis. ¶ Huius rō cā est: qꝛ postq̄ꝫ agēs naturale aliquē effectū iduxit nō retrahit suā actōeꝫ: qꝛ tunc esset agens rōnale. Epar aūt dum digessit colerā gradū sup̄flue decoctiōis induxit. iō nō retrahet illū gradū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nec ꝯuertet in sanguinem. hoc argumēto vtit Aueroys. ꝫ. colliget. 4. caplo. Melācolia aūt est sicut fex sanguinis: fex aūt ꝑ digōnē non ꝯuertit in rē similē illi cuius ē fex. ¶ Aliter Hen. Et nō potest ꝯuerti: qꝛ ē materia illi forme iproportiōata siue hoc sit merito manifeste siue occulte ꝓprietatis. ¶ Cōtra. qꝛ p̄mo coctū incrudari pōt vt sanguis dū in lac ꝯuertit. ¶ Itē. qꝛ pōt infrigidari. igit pōt remoueri ille gradus decoctiōis sup̄flue. ¶ Itē scdo regiminis acutoꝝ. Colera per infrigidationē ꝯuertit in flegma. ¶ Itē ex potu aque frigide i febre sanguinea aut colerica pōt generari flegma. ¶ Ad primuꝫ negat ꝯña. qualiter aūt coctum possit incrudari ⁊ incrudet vel vlteriꝰ digerat sanguis dū ꝯuertit in lac videbit infra. ¶ Similiter ad secundū. lꝫ eniꝫ infrigidaretur ⁊ incrudaretur colera: non tñ in sanguinē trāsmutaret. ꝫ de hoc plus in sequēti caplo. ¶ Ad tertiū dicit ꝙ colerā ꝯuerti ad flegma est ipsam aliquo mō versus naturā flegmatis inclinari: qꝛ infrigidari. ¶ Ad vltimum dicit similiter. vel dicit ꝙ ex potu multe aque frigide incrudat flegma qd tandē a virtute non regulatū putrescit ⁊ facit febrem flegmaticam: nō tñ sanguis ⁊ colera in flegma cōuertitur.

¶ Questio. XLII.

q Ueritur xlij. Utꝝ solū quattuor ponende sint digōnes in hoie. Et arguitur ꝙ nō. p̄mo. tāta videt dr̄ia cambij a roꝛe q̄ꝫta p̄me hūiditatis a sanguine. igit tm̄ dr̄t trāsmutatio qua ex roꝛe fit cābiū a gn̄atōe roꝛis quantū generatio p̄me hūiditatis dr̄t a sanguinis gn̄atōe: ꝫ generatio prime hūiditatis est digō distincta a generatōe qua generat sanguis. ⁊ per ꝯn̄s saltem q̄nq̄ꝫ erunt digestiōes. Et sil'r argui pōt de generatione glutinis ex cambio. ¶ Secūdo. p̄ter digōnē qua in stomaco generatur chilus ex cibo: hūores ex chilo: ⁊ hūiditas p̄ma ex hūoribꝰ. ⁊ secunda ex p̄ma: est in nobis alia digō. igitur ⁊c. patꝫ ꝯña. ⁊ assumptū arguit: qꝛ p̄ter has est digestio qua ex flegmate gn̄atur sanguis q̄ nō videt minor transmutatio q̄ꝫ chili in flegma: sil'r est digō qua f'la fit ex sanguine ⁊ spūs aīalis ex vitali. ⁊ sic de alijs. ¶ Tertio. q̄libet p̄paratio nutrimēti vt reddat ꝯueniēs ad nutriēdū est digō: eo ꝙ q̄libet talis ē ꝑfectio hūidi a ꝓprio ⁊ inato calido: sed plures q̄ꝫ quatuor sūt huiusmodi p̄paratōes. igit ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ arguitur minor: qꝛ p̄ter has est p̄paratio cibi i oꝛe: sanguinis i corde. igit ⁊c. ¶ Quarto. nō ē necio ponēda digestio q̄ fit in venis. ꝫ ⁊c. assumptū arguitur: qꝛ alias notabilis ꝑs carnis regenerate nō posset nutriri: eo ꝙ in ea nō regenerantur vene. ⁊ ꝑ ꝯn̄s non pōt fieri in ea tertia digō: qua ablata aufertur quarta. igit ⁊c. Uel sic. notabilis q̄ꝫtitas carnis regenerate nutrit. ⁊ tñ illā nutricatōeꝫ nō antecedit digō tertia. igit ⁊c. assumptū arguit: qꝛ in ea nō regenerātur vene in qbꝰ dꝫ fieri tertia digō. ¶ Et ꝯfirmat. qꝛ scde hūiditates nō sūt essential'r distincte a sāguie. igr̄ nō est ponēda aliqua digō p̄ter digōnē epatis. assumptuꝫ ꝓbatur p̄mo. qꝛ alias daret febris mālis nō hūoꝛalis. Sil'r pꝫ. qꝛ cuꝫ iste hūiditates sint quattuor: digestiōes iā essent sil'r quattuor. Sil'r ꝑfectior videtur dispō secunde hūiditatis q̄ꝫ sanguinis: cū sit membroꝝ subē ꝓpinquior: ⁊ ꝓducitur a venis ⁊ mēbris. igit ꝑfectiorē iduceret vene ⁊ mēbra dispōnē q̄ꝫ epar in nutrimento. ⁊ ꝑ ꝯn̄s viderentur ꝑfectiora. ¶ Pro isto ē auctoritas Auer. scdo colliget. caplo de accidētibꝰ digestie ponētis solū tres. Et Gal. scdo cōplonū. ⁊ scda affoꝛismoꝝ in ꝯmento illius affoꝛismi. vbicūq̄ꝫ cibus preter naturā intrat. ponit tres.

Ad oppositū est Auicen. prima primi.

In ista questione primo p̄mittenda sunt preambula. secundo cōclusiones de quesito.

Quantum ad primū sit hec prima distinctio. ꝙ vt ꝓposito ꝑtinet equoce vtūtur auctores hoc termino digestio. Quādoq̄ꝫ. n. sumitur digō ꝓ qualꝫ p̄paratōe nutrimēti ꝑ quā reddit nutrimētuꝫ mēbro ꝓportionatū ad nutriēdū vel disponit ad hoc vt ꝓportōetur: qualiter alteratiōeꝫ q̄ fit i oꝛe ꝑ masticationē appellant frequēter digōnē ⁊ p̄paratōeꝫ. sil'r purificatōeꝫ sanguinis i corde nomināt digōnē. ¶ Scdo sumit ꝓprie solū ꝓ transmutatōe nutrimēti qua fit nutrimētū p̄paratū ad hoc vt nutriat: ⁊ cū hoc substātialiter trāsmutetur: qualiter aliā digōnē dicimꝰ epatis ⁊ aliā stōi: nō tñ dicimus aliā magnaꝝ venaꝝ ⁊ cordis: qꝛ manet idē digestū essential'r. ¶ Tertio sumitur digō ꝓ qualꝫ notabili trāsmutatōe ipsius nutrimēti v̄sus subām membri: siue ꝑ hoc ꝑdat p̄existeꝫ materiā siue nō: dū tñ ad sensū videatur a p̄existi digōne notabilis dr̄ia. ¶ Scda distictio ꝙ digestionū quedā sunt qbꝰ p̄paratur nutrimētū vt mēbꝝ nutriat. q̄dā vo ad aliū finē q̄ꝫ ad nutricationē ordinātur p̄ncipaliter. Exemplū primi vt digestio sanguinis in venis facta. Exemplū secundi vt digestio sanguinis vt cōuertatur in spma vel spm̄. ¶ Tertio p̄mittēdū ꝙ de hūiditatibꝰ secūdis plures inuēte sunt pōnes. Quidā eni posuerūt hūiditates secūdas a sanguie solū accn̄taliter siue ꝑ accn̄tales dispōnes esse dr̄ntes ⁊ nō eētialiter. Quidaꝫ vo posuerūt ipsas a sanguie differre eētialiter. ⁊ hi diuersificati sunt. Quidā. n. posuerunt oēs humiditates secundas p̄ter vltimā esse essentialiter similes: differētes tñ a sanguine. Quidā vero posuerūt ipsas oēs etiā inter se essentialiter dr̄ntes. ⁊ hn̄t ꝓ isto motiua satis debilia. iō p̄termitto. ¶ Premittēdum quarto ꝙ transmutatio qua generatur vltima humiditas de secūdis non ꝓprie dicitur digestio: sed nutricatio: lꝫ nutricatio possit digō nominari: qꝛ digestio ē transmutatio preparatiua ad nutricationem.

Quantum ad secundum. sit hec prima ꝯclo. ꝙ capiendo digestionē primo mō nō solum sunt quatuor digōnes. pʒ. qꝛ multo plures sunt trāsmutatiōes ēt ad nutricationē finaliter ordinate. igiᷓ ⁊c. pʒ ꝯña: ⁊ assumptū pʒ. sunt. n. saltem. 8. ⁊ forte plures. Est. n. primo p̄paratio cibi i ore. scḋo digō stōi. tertio epatis. quarto cordis. qnto venaꝝ. sexto ad formā roris. septimo cambiȷ̈. vltimo ad formā mēbri. Et addere possumus digestionē q̄ fit ī meseraicis. ⁊ silr̄ p̄paratōeʒ que fit in gibbo epatis distictaʒ ab illa que fit in ꝯcauo ⁊ plures alias. ¶ Scḋa ꝯclo. nō solum sunt quattuor digōnes scḋm spēm ad aliquē fineʒ a natura intētuʒ ordinate. pʒ. qꝛ p̄ter iam dictas est digō qua fit spma ⁊ spūs. ergo ⁊c. ¶ Tertia ꝯclo. Capiēdo digestioneʒ scḋo mō. s. ꝑ transmutatiōe substātiali nutrimēti p̄paratiua ad nutricationē ꝓbabiliter teneri pōt solum duas digōnes eē. ⁊ silr̄ solū tres ⁊ similiter soluʒ quatuor. Prima pars pʒ. Probabiliter. n. teneri pōt hūiditates scḋas inanimatas nō esse a sanguine naturaliter spē distinctas: sed soluʒ accn̄taliter. ⁊ sic nō sunt digōnes trāsmutatiōes ille quibus fiunt he hūiditates scḋe. Trāsmutatio aūt vltima in substātiā membri nō est digō: sed ipsamet nutricatio ad quā digō p̄paraᷓ. Scḋa pars pʒ. ꝓbabiliter. n. tolerari pōt secundaʒ humiditatem cambiū ⁊ rorē esse eiusdē spēi a sanguie tn̄ dn̄tes: ⁊ tūc erunt tres transmutatōes sbales p̄paratiue ad nutricationeʒ. Ultima vero est nutricatio. ¶ Similiter tertia pars pʒ apud ponētes primā humiditatē spē differre a cābio ⁊ eandem esse digōnem qua generaᷓ cambiū ⁊ ros. ponēdo rorē eē respectu cambiȷ̈ sicut flegma respectu sanguinis vt supra declaratū fuit. Sic pʒ ēt ꝓbabiliter sustētabile illas eē qnq̄ʒ distingēdo digōnem roris ꝯ digestionē cambiȷ̈. ¶ Quarta ꝯclo ē. ꝙ Aui. distinguēs quattuor digōnes scḋm spēʒ ꝯ se inuicē. nō hʒ eas penes specificā distinctionē causaꝝ per quas ille acquiruntᷓ distinguere. pʒ qꝛ ꝯsideratio illa nō est medicinalis: ʒ potius metaphisica vel naturalis. ¶ Itē huiusmodi distinctōis nō habeᷓ euidēs notitia. igr̄ ⁊c. pʒ ꝯña. ⁊ assumptū pʒ intelligēti. pʒ similiter: qꝛ essent multo plures vt flegmatis ⁊c. ¶ Quinta ꝯclo. capiēdo digōnem tertio mō p̄cise quatuor sunt digōnes ad sensuʒ Aui. ad hunc sensum ꝙ p̄cise sunt quatuor notabiles trāsmutatiōes materie nutrimētalis ad nutricationē preparatiue in locis notabiliter distictis a calore naturali in nr̄o corpe ꝓuenientes. Nulle. n. sunt qn sint ad has reducibiles: ⁊ illā ꝯclōne intellexit Aui. Omnis. n. digō talis fit in venis vel in epate ⁊c. ⁊ dicitur notabilis ad dr̄iam cibi in ore: ⁊ sanguinis in venis magnis ⁊ corde ⁊ artarȷ̈s. non. n. fit per illas cibi vel sanguinis notabilis variatio ab eo qḋ prius. Et ꝑ hoc ꝙ diciᷓ in locis notabiliter ⁊c. excludiᷓ distinctio roris ꝯtra cambiū: qꝛ fiūt in eodē loco: lʒ ꝓbabiliter teneri possit rorē esse sicut partē crudā ⁊ diminute decoctā in factione cambiȷ̈. ¶ Et ex hoc pʒ rn̄sio ad q̄stionē. ¶ Sʒ ē notāduʒ de his quattuor digōnibus ꝙ distinctio digestionū non ē sumēda nisi penes distinctionē eaꝝ naturaliter adinuicē ordinataꝝ: qꝛ alias cuʒ digestio qua cola ꝓduciᷓ aut melācolia sint notabiles iam dicēde essent multo plures q̄ʒ quattuor. ¶ Et sub hac forma pōt poni ꝯclo. p̄cise sunt quattuor digōnes. i. p̄cise sunt quatuor trāsmutatōes notabiles materie nutrimēti acq̄site ad nutricatōeʒ mēbroꝝ p̄paratiue in partibꝰ notabiliter differentibꝰ ꝯtingentes adinuicē naturaliter ordinate. Et dicitur notabiles ꝓpter p̄parationē cibi in ore sanguinis i corde. ⁊ dicitur preparatiue ad nutriendū ad dr̄iam materie q̄ p̄paraᷓ vt conuertaᷓ in spm̄ ⁊ in sperma. ⁊ dr̄ in locis ⁊c. ad dr̄iaʒ secūdaꝝ hūiditatū q̄ sunt plures vt ros ⁊ cambiuʒ ⁊c. Et dicitur ordinate ad differētiam quattuor humorū quorum generationes non sunt naturaliter adinuiceʒ ordinate. possunt enim omnes simul generari.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primuʒ diciᷓ negādo ꝯñam vt pʒ. ¶ Ad scḋm dr̄ ꝙ digestio qua generaᷓ sanguis ex flegmate reduciᷓ ad secundā. Substātia. n. flegmatis est substātie chili satis ꝓpinqua ⁊ cōicans etiā in loco. Digestio v̄o qua ex sanguine fit sperma aut spūs nō sunt digōnes de quibus in ꝓposito loquiᷓ Aui. ⁊ non digeritur illa materia nutrimētalis finaliter vt nutriat membra. ¶ Ad tertiū pʒ negandū esse antecedēs. ¶ Ad quartū negaᷓ assumptū. ¶ Ad ꝓbationē pōt dici p̄mo ꝙ notabili parte ꝑdita dū generatur regeneranᷓ vene parue in ea vel saltē sic esse ē possibile: vt colligitur p̄mo de spmate secūdū nouā trāslationē. ⁊ quarto de vtilitate particulaꝝ. tractatu p̄mo de sermōe vli in cura neruoꝝ mēbri vbi inqt. ¶ Uenarū aūt rami multotiens eueniūt ⁊ nascunᷓ sicut caro. ¶ Uel aliter diciᷓ ꝙ sicut caro regenerata potuit ex humiditatibꝰ secūdis in extremitatibus aliaꝝ venaꝝ regenerari ita ex eisdē nutriri poterit sicut ⁊ ossa plurima a capilaribꝰ venis remota notabiliter. ¶ Ad ꝯfirmatōeʒ vero posset ꝓbabiliter cōcedi ꝑfectiorē subam ꝓducere alia mēbra quā epar ꝑ digōneʒ suam: imo ⁊ etiam q̄ʒ cor per digestionē qua generāt cambiū tenēdo cambiuʒ ꝑfectiꝰ esse rore ⁊ cambio gluten. nō tn̄ ex hoc sequiᷓ illa eē ꝑfectiora. p̄mo qꝛ hoc nō faciūt nisi virtute epatꝭ ⁊ cordis: scḋo qꝛ tam epar q̄ʒ cor per sua tēperamēta ꝓducūt hūiditates secūdas sibi ꝓprias per actū ꝓprie digestionis que sunt multo perfectiores humiditatibus secūdis alioꝝ membroruʒ sibi corrn̄dētibus sicut cor ⁊ epar sunt eis perfectiora. ¶ Et ꝓ auctoritate Aueroys pōt dici ꝙ volebat in venis acq̄ri rem spē distinctā a sanguine. iō visuʒ fuit q̄ʒ pluribus negare illā digōnē. Halie. v̄o totalē transmutationē qua generātur quattuor hūiditates scḋe ꝯsiderauit tanq̄ʒ vnā pro quāto est vnius ordinis. iō dixerat tres eē digōnes.

¶ Questio. XLIII.

q **Ueritur** xliiȷ̈. Utrū quattuor humorū in epate gn̄atoꝝ sit vnꝰ ⁊ idē calor efficiēs. Et arguiᷓ ꝙ nō. ¶ Primo. qꝛ idē inquātū idē semper est aptū facere idē. scḋo ꝯ gn̄atōe. igiᷓ ⁊c. ¶ Scḋo calor efficiēs sanguinē est tēperatus vt colligitur in lr̄a. ⁊ efficiēs flegma diminutus. colerā excessiuus: ʒ nō est idē calor tēperatꝰ excessiuꝰ ⁊ diminutus vt pʒ. igiᷓ ⁊c. ¶ Tertio ois diuersitas in cātis prouenit ex diuersitate agentis vel materie. 9. metaphisice: sed humoꝝ diuersitas nō ꝯsequiᷓ diuersitatē materie. igiᷓ agētis. ⁊ per ꝯñs caloris. ꝯña nota: ⁊ colligiᷓ maior nono metaphisice. ⁊ arguiᷓ minor: qꝛ quattuor sunt humores abinuicem specie ⁊ multū notabiliter dn̄tes q̄ʒta diuersitas nō reperiᷓ in chilo ⁊ partibꝰ eius. igitur ⁊c. ¶ Itē si chilus scḋm oēs partes eius vniformis attrahaᷓ ab epate pʒ ex illo generari quattuor hūores diuersos. Aut igiᷓ hec diuersitas ꝓuenit ex parte materie vel caloris. non primum vt sequitur ex casu. igiᷓ ⁊c.

Ad oppositum arguitur. epar per totum eius caloreʒ naturalē trāsmutat chilum in quattuor humores. sed hic est vnus calor numero vt satis patet. igitur ⁊c.

In ista questione primo p̄mittēda sunt quedā p̄ambula. scḋo ponēde sunt ꝯclones de q̄sito.

Quantum ad p̄mū. ¶ Primo nota ꝙ p̄ncipiuʒ gn̄atiuū hūoꝝ est duplex. s. p̄ncipale ⁊ istr̄ale. Exemplū p̄mi: vt aīa epatis. Exēplū scḋi: sicut calor ꝯplōnalis epatis quo mediāte opaᷓ virtus vel aīa eius epatis opatōes. ¶ Scḋo nota ꝙ cū q̄riᷓ. vtꝝ vnus ⁊c. pōt intelligi de calore totali ⁊ partiali. ¶ Tertio nota. ꝙ lʒ ois diuersitas effectꝰ ꝯsequaᷓ diuersitatē ex p̄te agētis vel materie vel vtriusq̄ʒ. Nō tn̄ ꝓportionaliter q̄ʒta ē effectuū diuersitas ⁊ dissimilitudo tāta est actualiter agētis vel materie diuersitas. Idē. n. calor scḋm spēm solū secūdū magis ⁊ minus variatus ex materia oīno ꝯsimili pōt effectus spē distinctos ꝓducere: vt calor stōi colerici ex lacte generat fumū aut hūiditatē corruptā: ex quo calor stōi tēperati generat humorē bonū ⁊ laudabilē ⁊ eādē partē mellis quā ꝯuerteret calor iuuēis in colerā calor senis in sanguineʒ trāsmutaret. Silr̄ ēt ex p̄te diuersitatis materie solū scḋm magis ⁊ minus ꝑn̄t effectus ꝓduci spē dn̄tes. vt calor stōi tēperati aut colerici chilū tēperatū in humores nāles trāsmutaret: chilū tn̄ calidū ⁊ inflāmabilē in rē adustā vt pʒ p̄ma primi caplo de mō gn̄atiōis hūoꝝ. ¶ Ex quo pʒ ꝙ scḋm variaʒ ꝓportōeʒ agētis ad materiā ꝯtingit effectꝰ spē distictos ꝓduci. ⁊ illud itellexit Aui. p̄ma p̄mi. alle. caplo. duʒ dixit ad gn̄atōeʒ humoꝝ req̄ri eq̄distantiā. ¶ Quarto p̄mittendū eūdē calorē cōparatū materȷ̈s diuersis eē respectu vnius denoiabilē excessiuū. ⁊ respectu alteriꝰ diminutū: pʒ: qꝛ pōt vnū sup̄flue trāsmutare ⁊ aliud nō. igr̄ ⁊c. ¶ Quinto nō ꝙ lʒ chilus ex quo generanᷓ hūores videaᷓ vniformis ad sensuʒ. tn̄ est ex parte rei difformis in suis partibꝰ valde. nā in eo sunt partes ignee aquee aeree ⁊ terree ⁊c.

Quantum ad secundū sit hec p̄ma ꝯclō. diuersi sunt calores epatis ꝑtiales a quibus tanq̄ ꝑticularibus instrīs quattuor generāt hūores ⁊ intellige ꝑ ly diuersi dissimiles. pꝫ: q̄ꝛ intēsior est calor gibbi epatis ⁊ remissior cōcaui: quoꝝ quilꝫ est partiale instrumētuꝫ. igit̄ ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ assumptuꝫ silr̄. ¶ Secūda ꝯclō. lꝫ ita sit tn̄ q̄libet istoꝝ est quatuor hūoꝝ ꝑtialiter ꝓductiuus. pꝫ: q̄ꝛ tā in gibbo q̄ꝫ in ꝯcauo quatuor hūores gn̄ant. igr̄ ⁊c. ¶ Tertia ꝯclō. totalis calor epatis quattuor hūoꝝ ꝓductiuus est vnus. pꝫ vt supra. ¶ Quarta ꝯclō. lꝫ materie chilose difformitas sit cā diuersitatis huiusmodi humoꝝ in epate: nō tn̄ ē totalis causa huius. p̄ma pars pꝫ: q̄ꝛ in chilo sunt partes taliter ꝓportionate gn̄ationi colere ꝙ nō sanguinis. ⁊ ecōuerso vel saltē nō equaliter. igit̄ ⁊c. secūda pars arguit̄. Aliqua pars chili tēperati in epate temperato cōuerteret̄ in colerā que tamē in flegmatico nō. Silr̄ aliqua in sanguine ꝯuertit̄ que in flegmatico ꝯuerteret̄ in flegma. igit̄ nō sola difformitas ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ antecedēs similiter. ¶ Primū correlariuꝫ. Ideꝫ calor successiue ex materia vna ⁊ vniformi pōt plures producere humores: q̄ꝛ p̄mo flegma postea sanguinem ⁊c. ¶ Correlariū scdꝫ. Nō q̄ꝫtacunq̄ꝫ est difformitas effectus tanta est materie vel agētis. ¶ Correlariū tertiū. idē calor ad diuersas ꝑtes chili cōparatus ē denominādus superfluus diminut⁹ ⁊ tēperatus. ¶ Correlariū quartū. Ex chilo vniformi in epe tēperato verisilr̄ nō generant̄ quatuor hūores nisi q̄s vellet imaginari diuersitatē applicatōis posse hanc difformitatem cāre: qd̄ nō q̄ꝫ. verisilē. potes tn̄ imagiari ꝙ sit ꝑꝑ diuersitatē mltitudines paucitatis spūs ⁊ caloris occurrētis ꝑtib⁹: ⁊ sic si chil⁹ vniformis fuerit quattuor hūoꝝ pōt fieri gn̄atio imaginādo ꝙ virtus scd̄m exigētiā hūoris generādi trāsmittat plus vel minus de spū. ¶ Quintā ꝯclōnem posuerūt quidā antiq̄ ꝙ p̄ter calorē epatis vnū existentem in spē sunt quatuor virtutes ꝑ quas ex chilo q̄ꝫtūlibet vniformi est quattuor humoꝝ generatiuuꝫ. hoc ꝑsuadet̄ p̄mo: q̄ꝛ ꝓportōabilior videt̄ gn̄atōi sanguinis quelibꝫ ꝑs lactis aut vitelli oui q̄ꝫ aliqua pars fabe. pꝫ: q̄ꝛ vitelluꝫ oui citius q̄ꝫ aliq̄ꝫ partē fabe epar trāsmutaret in sanguineꝫ. ꝯn̄s est ꝯ experimentū. igr̄ opꝫ dicere ex ꝑte virtutū quattuor in epe reꝑtaꝝ: quaꝝ aliq̄ ꝯcernit flegma: aliqua colāꝫ ⁊c. ¶ Secundo. q̄ꝛ in minima carne reperiunt̄ quatuor virtutes disticte vt infra videbit̄. igit̄ nō repugnat sic eē in epate. ¶ Tertio. q̄ꝛ finis impꝑmutabilis dꝫ hr̄e cāꝫ impermutabilē: ꝫ generatio quattuor humoꝝ ē finis impꝑmutabilis. igit̄ habebit causam impꝑmutabilē: sed nō materiā. igitur agens qd̄ est epar. Et imaginānt̄ hi ꝙ ille virtutes sint causa generatōis quattuor humoꝝ quātūcūq̄ꝫ fuerit materia vniformis.

Ad argumenta principalia patet ex dictis solutio.

¶ Questio. XLIIII.

q **Ueritur** xliiij. Utꝝ cā efficiēs hūoris melācolici naturalis sit caliditas tēperata. Et arguit̄ multiplr̄ ꝙ nō. ¶ Primo humor mlı̄cus est frigidior flegmate. igit̄ nō fit a calido tēperato. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ assumptū arguit̄ p̄mo: q̄ꝛ rigor quartāe est fortior q̄ꝫ quotidiane: ⁊ silr̄ frigus quartane ē maius ꝯn̄s impressionē mlı̄e: scd̄o q̄ꝛ flegma ē ꝓpingus spūi ⁊ sanguini q̄ sūt caliores melācolia. tertio q̄ꝛ flegma nāle ē saporis dulcis: mlı̄a vō naturalis ē pontici vt p̄ma p̄mi caplō de hūorib⁹: ꝫ in subā frigidiori fundat̄ sapor pōticus ⁊ acetosus q̄ꝫ dulcis vt colligit̄ scd̄o cañ. caplō tertio. ⁊ quarto de simplici medicina. distinctione tertia. p̄mo ⁊ scd̄o caplō. igit̄ ⁊c. ¶ Scd̄o p̄ncipalit̄ maior ē friditas generās mlı̄aꝫ naturalē q̄ꝫ flegma. igit̄ ⁊c. assumptū ꝓbat̄. q̄ꝛ frigus generat flegma ⁊ multū superfluēs melācoliā. prima p̄mi. capitlō de mō gn̄atōis hūoꝝ. ¶ Et ꝯfirmat̄. q̄ꝛ sic se hꝫ flegma naturale ad melācoliam naturalē ⁊ eꝯ̄ sicut nō naturale ad nō naturalē ⁊ eꝯ̄. sed quolꝫ flegmate nō naturali melācolia aliqua nō naturalis ē frigidior: puta gn̄ata ex flegmate ꝑ viam ꝯgelatōis. igr̄ ⁊c. ¶ Tertio melācolia naturalis ē hūor frigidus ⁊ siccus. igr̄ nō fit a calido tēꝑato. ꝯn̄a tꝫ. non. n. dr̄ calor hūoꝝ ꝓductiuus tēꝑatus vel igneus aut diminut⁹: nisi q̄ꝛ rei tempate. ignee ⁊c. ꝓductiuus ⁊c. vt visuꝫ ē circa lr̄aꝫ. ⁊ assumptū satis pꝫ. ¶ Quarto minus ꝯn̄atur calor epatis supra partē chili in humoreꝫ melācolicū ꝯuertendā q̄ꝫ supra partē in flegma ꝯuertendā. igit̄ magis diminutū est calidꝫ generās melācoliā ⁊c. ꝯn̄a tenet vt visum est circa lr̄am. ⁊ assumptū: q̄ꝛ pars illa ē grossior ⁊ terrestrior. ⁊ cuilꝫ trāsmutatōi inobediētior ⁊ calidꝫ vtrobiq̄ꝫ est equale vt pꝫ ex questione p̄cedēti.

Ad oppositūꝫ est Aui. prima p̄mi. caplō de mō generatōis humoꝝ.

In questione hac erunt duo articuli. In primo videbitur quid sit frigidius an flegma an mlı̄a. In scd̄o respondebit̄ ad quesitū.

Quantum ad p̄mū sit hec p̄ma distinctio. ꝙ taꝫ flegma q̄ꝫ melācolia pōt esse duplex. s. naturale ⁊ p̄ter naturā. Quid sit vtrūq̄ꝫ pꝫ. ¶ Ex quo pꝫ in articulo posse cōparari flegma naturale ad melācoliā naturalē: ⁊ p̄ternaturale ad p̄ternaturalē. ⁊ eꝯ̄. ¶ Scd̄a distinctio. ꝙ flegma naturale ē duplex. ⁊ similiter melācolia. qd̄dā a p̄ncipali dispōne cōuersuꝫ notabiliter vt ꝓpinquū ad hoc vt ꝯuertat̄ in sanguinē. quoddā vero nō ꝑmutatū notabiliter p̄ncipali dispōne. ¶ Premittēdū tertio flegma naturale eē in sanguinē trāsmutabile: nō naturale vō nō. ¶ Premittendū quarto: ex quolꝫ flegmate q̄ꝫtūcūq̄ꝫ frigido ꝑ viā ꝯgelatōis posse gn̄ari melācoliaꝫ nō naturalē. Ex quo. n. in vitreo ꝑ ꝯgelatōeꝫ pn̄t excludi ꝑtes aquose hūide cū remanentia terrestriū. igit̄ ⁊c. Silr̄ ex sanguine pōt ꝑ ꝯgelationeꝫ fieri melācolia nō naturalis vt colli pōt caplō de hūorib⁹. ⁊ sexta quarti. caplō de morsu canis rabidi: ꝫ multo maior ē distātia sanguinis a melācolia q̄ꝫ flegmatis vitrei. igitur ⁊c. ¶ Sit igit̄ hec p̄ma ꝯclō. Aliqd̄ flegma naturale ē qualibꝫ melācolia naturali minus frigidū vel calidius. ꝓbat̄. Aliqd̄ flegma naturale aliquo sanguine naturali ē calidius. igr̄ ⁊c. pꝫ ꝯn̄a. ⁊ assumptū ꝓbaui sup̄ caplō de cōplexiōib⁹ mēbroruꝫ. ¶ Itē a quolꝫ sanguine naturali q̄libet hūor melācolicus recedit notabiliter ⁊ nō quodlꝫ flegma: puta illd̄ qd̄ est imediate in sanguinē ꝯuertēdū. ¶ Scd̄a ꝯclusio ē hec. flegma naturale a p̄ncipali sua dispōne nō alteratū fridius ē q̄ꝫ melācolia. ¶ Istā ꝯclusionē voluit Aui. prima p̄mi capitulo de cōplexiōib⁹ mēbroꝝ duꝫ inq̄t: ꝙ frigidius qd̄ ē in corpore nr̄o ē flegma. ¶ Itē q̄ꝛ flegma attestat̄ elemēto frigidiori. s. aq̄ colligit̄ idē scd̄o cōplexionū. ⁊ in libro de malitia cōplexiōis diuerse: ⁊ in capitulo de mō gn̄atōis hūoꝝ ponitur cām flegmatis effectiuā esse calorē diminutū ⁊ melācolie tēꝑatū. ⁊ plura alia adduci possent. ¶ Tertia ꝯclusio ꝓbabiliter ponit̄. quolꝫ flegmate q̄ꝫtūcūq̄ꝫ frigido aliqua melācolia nō naturalis ē frigidior. ꝓbat̄. Ex flegmate quātūcunq̄ꝫ frigido ꝯuenit ꝑ ꝯgelatōeꝫ melācoliā nō naturalē generari: ꝫ omne gn̄atū ex alio ꝑ ꝯgelationē videt̄ frigidi⁹ eo. igr̄ ⁊c. ¶ Nota tn̄ illā ꝯclusionē nō euidēter eē ꝓbatā. probabiliter. n. teneri pōt oppositū imaginādo ꝙ lꝫ ꝑ ꝯgelationē ꝑtes remanētes infrigident̄ ꝑ ꝯgelatōeꝫ tn̄ exprimuntur partes aquose frigidiores q̄ꝫ sint terrestres. vnde remanēs nō est frigidius. ¶ Et sic aliqua melācolia aliqd̄ flegma est frigidius ⁊ aliqd̄ minus frigidū. ⁊ per ꝯn̄s aliqd̄ equale vt secūda primi. Et ex his pꝫ responsio ad argumentū.

Quantum ad scd̄m colligēdo q̄daꝫ dicta circa lr̄am sit hec p̄ma ꝯclusio. Ideo non dicit̄ melācolia fieri a calido tēperato: q̄ꝛ calidū ipsius effectiuū sit ponderaliter tēperatū. pꝫ satis. ¶ Scd̄a cōclusio. Nō ideo ēt dr̄ fieri a calido tēperato: q̄ꝛ illud sit tēperatum ad iustitiā. pꝫ: q̄ꝛ ꝑ idē flegma factū ex cibis tēꝑatis in epate tēperato denominaret̄ ad mētē Aui. fieri a calido tēperato: cuius oppositū ponit in lr̄a. ¶ Tertia ꝯclusio. nō iō dicitur calidū generās melācoliā teperatū: q̄ꝛ ꝓducat reꝫ tēperatā in relatōe ad sanguinē. ¶ Quarta ꝯclusio. huiusmodi calidū dr̄ tēperatū ꝑ abnegatiōem extremoꝝ caloris a quo generant̄ humores. talia. n. extrema sunt calor igneus generans colerā ⁊ calor diminutus generās flegma. q̄ꝛ igitur calor generās melācoliā nō est ita intēsus vt calor generans colerā: nec ita remissus vt gn̄ans flegma: ꝯn̄r dr̄ ꝑ abnegationē medius. ⁊ istā ꝯclusionē itellexit Aui. in lr̄a.

Ad argumenta p̄ncipalia. ¶ Ad p̄mū dr̄ negādo assumptū: saltē de naturali posset ꝓbabiliter negari. Et cū arguit̄ ꝙ rigor ⁊c. negāda ē ꝯn̄a. est. n. maior q̄ꝛ extēsior ꝑꝑ materie grossitieꝫ ⁊ fortior ꝑꝑ grauitateꝫ ⁊ horribilitatē mlı̄e ⁊ ꝯrietatē eius ad virtutē. quare virtutē magis ꝓsternit ⁊ ꝑꝑ densitatē magis imprimit. ꝯsimiliter dicit̄ de frigore ⁊ negat̄ flegma non cōuersum esse formaliter ꝓpinquius sanguini quo ad gradū

caloris lz virtualiter sic. ¶ Silr dr q flegma naturale non
couersum versus sanguinez a principali dispositioe non est
saporis dulcis: z insipidi: z q si participat dulcedine illa est
valde remissa: z q non quatucunq remissus gradus dulce
dinis arguit calore maiore q sapor ponticus vel acetosus.
¶ Ad scdm pz rnsio. ¶ Ad ofirmatoez negada e illa silitu
do vel pporoalitas zc. ¶ Ad quartu dr q lz simpliciter z
absolute minus ofiet zc. No tn quo ad posse calefacere.

¶ Questio. XLV:

q **Ueritur** xlv. Utr existimatio vl spes i aia possit ee ca mot9 huor aut quo
nis mo realis alteratois. Arguit q no. ¶ Primo qr agens
z passuz debet ee coicantia in materia qualia no sunt spes i
aia z huor. ¶ Scdo hoc eet p motuz spirit9: z arguit q no:
qr vel moueret aia spum aliqd iprimedo vel nihil. Si nihil
nunc spus mouebit ex se qd est o Arist. 8. physicor. Si ali
qd cu aia sit vna z spus vnus vnica salte iprimet qualitate.
No igit spus silis mouebit ipos ad diuersas dfias ponis si
bi oppositas. ¶ Tertio qr tantu distare videt z plus spirit9
pedis ab imaginatione existete in medio vetriculo cerebri
platonis q spiritus manus vel pedis sortis tangetis caput
platois imaginatis: z illa pot mouere spiritu pedis. igr z spi
ritu manus sortis, z sic poterit vna aia trasmutare corp9 alte
rius q e positio Aui. quarta sexti naturaliu coiter impropor
tioata. ¶ Quarto sequit q imaginatio posset esse egritudi
nis curatiua: qd si concedit: contra: qr precise sunt tria in
strumeta medicine. s. dieta potio z cirugia: quor nulluz est
imaginatio. ¶ Quinto qr omnis transmutatio naturalis fit
per contrarium vt pz primo de generatioe z corruptioe.

Ad oppositum est Aui. in lra. Etia motus extimatiois mouet huores
z scda fen. doctria scda. caplo de his q pueniut ex accntib9
aie. Est et cuz corpus patit ppter opatioes aiales alias ab
istis zc. ¶ Ite ofidetia pot esse causa egri ad salute: z hec e
trasmutatio realis. igit zc. maior colligit primo pnosticor
secundo ometo. Ille plures sanat de quo plures cofidunt.
Et quarta sexti naliu. penultimo caplo. pls fac cofidetia ad
sanatione q medicus cu omnib9 suis instrumetis.

In hac qone de vitate qsiti no e dubiu. Expimeto
eni pz varias aie affectoes nra corpora va
rijs modis alterare mouedo spm ab intus ad ex. z eo.

Sed de mo q hoc otigat e dubiu. credidit. n. Aui.
in sua metaphisica. z sexto naturaliu. capi.
allegato. q imaginatio huana no solu e efficax ad alteradu
corp9 ppriu: z alienu: z habeat motiuu illud. Cu. n. aiaz co
stet ex nobilissimis pncipijs ee z ab his imediate pendeat. s.
celestib9 corporib9 z intelligetis: qr e infima itelligetiar ma
teria alior entiu mudanor e naturaliter obedies aie q mul
tu sapit supior natura z maxime cu fuerit aia pducta a nobi
lissimis celestiu influxib9: tunc. n. poterit p imaginatoez cor
poris essentia ac mam trasmutare z niues z pluuias z gradi
nes iducere z pellere z alias mirabiles transmutationes in
ducere. z hoc maxime erit ver cu anima fuerit imaginatio
num valde fixar z fortium z fuerit separata ab opationib9
sensitiuis multu diuertetib9 z impedietib9 aiaz. Et hoc mul
tis experimetis fortificari potest que ibi collige.

Sed hec positio coiter iprobat: qr ppinquus e cor
pus ppriu aie ab aia trasmutante q alie
nu. igit multo meli9 z efficaci9 zc. ¶ Ite qr aia no agit nisi
in vtute supior: z talia no agunt nisi mediatib9 causis infe
riorib9 calefaciedo z ifrigidado mediate motu lumine z in
fluetia. igit zc. hec po sustetabilis eet si qs vellet isistere.

Aliter igit rndet ad qsitu pmittendo pmo q in natu
ralib9 corpib9 inaiatis multi psit mot9 nouiter
initiari z in talib9 no aduenit noua ipressio pricipalis illi9 mo
tus aut phibetis remotio. hoc pz de mutatoe facta in aere
supposito grauiori nllo phibete remoto ascedit: supposito
vo leuiori descedit: z hoc no e nisi ex naturali ordie grauiu:
taliter. n. ex natura dotata sunt vt qncunq grauiori leuius
supponit vel leuiori grauius supponit vtruq illor ab itrin
seco iclinet ad motu. ¶ Cotra. tuc graue inaiatu moueret
ex se. negada e oña: qr hoc no fit sine motu i exteriorib9 con
tingete vel mutatoe q est ca h9 motus. Et penes hoc erunt
mlta alia ocludeda. ¶ Premittedu scdo q spus vitalis na
turalis z aialis e corp9 aie nalr subordinatu in suis motib9.

Ex quo seqtur spum aptum esse moueri. ad oem ponis dif
ferentia scdm exigetia opationu aie sicut aer aptus e ascede
re z descedere scdm exigentia ordinis naturalis grauiu z le
uium cui naliter subordinatus e aer in motib9 suis. ¶ Pre
mittedu tertio q lz spualis alteratio z materialis sint trans
mutatoes valde disticte. Ex spuali tn alteratioe z qualitate
spuali pot p se puenire alteratio materialis z qualitas mate
rialis. pz: qr illumiatio e spualis alteratio ex qua pedet p se
calefactio. Silr spes coloris apud ponentes eas z celestes
ifluxus plurimi zc. ¶ Quarto pmittedu q scdm plurimuz
effect9 gerit in se similitudine formale aut vtuale sue cause.
¶ Quito pmittedu est duplice esse aie apprehesione. pma
est apprehesio aie ad qua seqt passio sensitiui appetit9 z in
clinatio ad prosecutoez vel fuga sicut visio cibi vel inimici.
Queda vero est apprehensio absoluta ab huiusmodi actu
appetedi. Exempla patent sicut visio colune.

His premissis sit hec prima coclo. Qr exti
matio vel imaginatio vl spe
cies in aia ouncta passioi sensitiui appetit9 pot esse ca mate
rialis trasmutatois. s. calefactois ifrigidatois zc. oclo pz ex
perimeto in ira timore gaudio zc. Et collr scda pmi allega.
caplo. z est oium auctor. Ex varijs. n. affectioib9 aialis fit
diuersus mot9 in spu ad intra z ad ex velociter tarde: quare
otingit corp9 interi9 vel exteri9 calefieri z spum inflamari z
extingui vt visuz e. igr zc. ¶ Scda oclo. ad saluandu hunc
motu spiritus ad itra z ad extra zc. scdm exigetia passionuz
aie no opz poni in spu ab aia no mebris noua qualitate vel
impressione q sit huiusmodi motus ca pductiua. pbat. So
la subordinatio naturalis huiusmodi corpis ad illud e suffi
ciens causa h9 motus. igit frustra zc. ¶ Item no apparet a
quo puenirent alteratoes iste orie qb9 spus aliqs in aliquo
accnte aie mouet ad itra: z aliqs oino illi silis etia mouet ad
extra. z sic de alijs. ¶ Modus igit scdz que otingit hic mo
tus in spu est: qr spirit9 naliter subordiatus aie sic disposita
aia vt in gaudio sic inclinat moueri ad ex. z eo in tristitia. z
pbat rone sicut aer ordie nali sic dispositus e vt substet le
uiorib9 z supstet grauioribus ita vt aliqn qescat z aliqn mo
ueat: ita dicedu e de spu. hoc at videt sensisse Aui. pma pri
mi doctria scda. cap. 6. de vtute motiua. du inqt. q in vno
quoq musculo e alia natura q est iudiciu extimatiue vtutis
a qua puenit cois osensus: no. n. verisimile appet q muscu
lus pedis aut cruris alterari debeat statiz cu videt canis ci
bu z apphedit tn mouet. poti9 hoc igit videt reduceduz in
hac nature subordinatoez. ¶ Tertia oclo. pbabili9 appet
spiritu ab aie passioibus ab intra vel ab ex moueri scdm exi
getia zc. p noua impressione in eo recepta p qua iclinat sic
vel taliter moueri. Pot psuaderi rone: qr tuc distas ageret
distas. z no ageret p mediu. Ampli9 pari rone magnes mo
ueret ad ferr sine alteratoe aliqua: z ita videns videret visi
bile spe nulla recepta. Et plura alia no osona snie Aristote.
¶ Quarta oclo. pbabilit ponit q spes siue imaginatio ad
qua et no seqtur assensus neq dissensus aut appetit9 psecu
tiois vel fuge pot p se ee ca realis trasmutatiois in corpore
imaginate. s. calefactois ifrigidatois zc. z motus sanguinis
ad ex z ad itra. ¶ Ista oclone itelligebat Aui. in lra. z secu
da pmi. allega. cap. z quarta sexti naliuz. caplo penultimo.
z pma tertij. tractatu quarto. caplo penultimo. in fine. Exti
mamus obedientia nature medicaminib9. Et Ga. alqualit
in libro de cais motus aialium. Alterat aut spes z fantasie.
Et pbus sexta pbleumatu in pbleumatib9 plurib9 z maxi
me octauo pbleumate. ¶ Et pmus modus quo hac oclo
ne saluare possum9 e q lz spes caloris in aia exns no sit for
maliter caliditas: e tn caloris vtualiter pductiua. Similr lz
spes rubedinis vl rei rubee no sit rubea vl rubedo: e tn rer
rubear naliter motiua. z ita osilr de alijs. tunc q state forti
imaginatoe rubedis sanguis poterit p istaz moueri. z sic de
alijs. z ca e: qr effect9 aliquo mo similitudine gerit sue cau
se vt supra dicebat. Nec de hoc plus pot fieri qo q quare
lume calefaciat aut aliqs celestis influxus infrigidet. ¶ Et
ex isto pz quare aliquo comedete rez acetosaz stupefiut de
tes aspicietis. Et quare aliquo oscitate zc. Et quare friget
ho du videt hoiez tremere. vt septima pbleumatuz. z scda
pmi allegato caplo. z quarta sexti naturaliu allegato caplo.
¶ Scdus modus e imaginado vtutes naturales esse aiali
bus aliquo mo subordinatas, ita q imaginatioe tali vel tali

existente talis vel talis accidit in spiritu motus virtutib⁹ na
turalib⁹ sic mouētibus ꝑꝑ hāc subordinatiōem: ⁊ hoc sensit
Aui. ⁊ alij plures in locis p̄allegatis. ¶ Contra. q꜡ spēs ca
loris videt̄ debere calefacere: vel friditatis frigefacere spēꝫ
rei q̄ videt̄ tremere vel huiusmodi. ¶ Itē q꜡ tūc spēs q̄ncꝫ
deberet obꝫ immutare cū indr̄nter possit eē cā calefactōis.
¶ Itē. q꜡ pari rōne d̄beret calefacere aerē ⁊ mediū. ¶ Ad
hoc r̄ndetur ꝙ lꝫ spēs sit calefactiua nō tn̄ nisi determinati
subiecti ⁊ determinati mēbri dispositi. scd̄o dr̄ ꝙ pōt aliq̄d
ꝑ se calefacere qd̄ tn̄ ꝑ accn̄s est cā infrigidationis.

Ad argumēta p̄ncipalia. ad primū dr̄ ꝙ cōi-
cāt: vl̄ dr̄ vt ꝯciliator ꝙ agēs
⁊ passum actiōe ꝯuersiua cōicant ⁊c. nō tn̄ necio alia vt pꝫ.
¶ Ad scd̄m de motu sp̄us pꝫ. ⁊ ꝯcedit̄ ꝙ sp̄us potest ꝯ̄rias
ip̄ressiones recip̄e: ⁊ ꝙ ip̄e non est vniformis sicut sanguis.
¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ sp̄us pedis est subordinat⁹ imaginationi
tue ⁊ aīe tue ⁊ non sp̄us manus soꝛ. tangētis te. ¶ Ad quar
tūꝫ dr̄ ꝙ tria sunt instr̄a maꝛie cōia a medico libere applica
bilia. alia tn̄ sūt multa: vt v̄ba: incātatōes ⁊c. ¶ Ad vltimū
sil̄r dr̄ ꝯcedendo ēt ꝙ est ibi ꝯtactus saltē v̄tualis lꝫ nō cor
poralis. ¶ Pro ista q̄ōne vide ꝯciliatorem dr̄ia decimater
tia. ⁊ quāplures alios doctores patauinos q̄ optie dixer̄t.

¶ Questio. XLVI.

q **Ueritur** xlvi. Utrum in vnoquocꝫ mēbro
sint ille quattuoꝛ v̄tutes. s. attra-
ctiua retentiua digestiua ⁊ expulsiua. Arguit̄ ꝙ non. primo
in cute non est v̄tus expulsiua vt scd̄o de accidēti ⁊ morbo
sexto cap̄lo. igr̄ ⁊c. ¶ Scd̄o p̄fectiores sunt forme aiatoꝝ
q̄ inaiatoꝝ. ꝫ forma lapidis non indiget his ꝓ sui cōserua-
tione. igit̄ ⁊c. ¶ Tertio he v̄tutes sunt ꝯtrarie: ꝫ nō possunt
in eodē esse adequate ꝯ̄ria. igit̄ ⁊c. ¶ Quarto agens ideꝫ in
passum idē non est motuū ꝯ̄rioꝝ ꝓductiuū: ꝫ retētio ⁊ attra
ctio ꝯtrariātur vt motio ⁊ q̄etatio. ꝯ̄ ⁊c. ¶ Quito. attractio
ꝑficit̄ sicco ⁊ expulsio hūido dn̄ante: ꝫ nō pōt in eodē dn̄a-
ri siccū ⁊ humidū. igit̄ ⁊c. ¶ Confirmat̄: q꜡ v̄tutes distincte
diuersis indigēt tēꝑamētis vt ponit Ga. 5. de accn̄ti.

Ad oppositūꝫ est Aui. hic ⁊ Arist. p̄mo de
gn̄atōe. ⁊ pluries alibi. ⁊ gn̄a-
liter oēs auctores. pꝫ ēt exꝑimēto ⁊ argumēto deducto.

Ad declarationem littere. primo pre-
mittenda sunt no
tabilia quedā. secundo ꝯclusiones de q̄sito.

Quantum ad p̄mū sciendūꝫ primo ꝙ aīa ꝓprie
qualis est hūana cū sit forma ꝑfectis-
sima ⁊ plurimū actiua ⁊ oꝑatiua indiget subiecto disposito
ꝑ instr̄m maꝛie oꝑatiuū. tale aūt est caloꝛ: ꝓpter qd̄ descri-
bit̄ viuētis gn̄atio in libro de morte ⁊ vita ꝙ est p̄ma ꝑtici-
patio aīe nutritiue in calido naturali: vita āt est h⁹ ꝑmāsio.
Et q꜡ actualis caloꝛ in materia mixti non absoluit̄ ab actio
ne in humidū ⁊ ei⁹ resolutiōe vt cap̄lo de ethica. ⁊ tertia pri
mi p̄mo cap̄lo. id̄ necc̄ia est ꝯtinua restauratio ꝑ nutrimētū:
ne vita citissime cōsumpto hūido finiat̄. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ si
forma viuētis suas potuisset oꝑatōes perficere in m̄a dura
cal̄a nō resolubili sic̄ lapis aut ferꝝ in illa fuissꝫ aīa ꝓducta:
q꜡ semꝑ facit natura de possibilib⁹ qd̄ meli⁹ est. ¶ Premit-
tendū scd̄o ꝑ virtutē intelligi tēꝑamētū ⁊ nō ipsaꝫ aīaꝫ q̄
est v̄tus p̄ncipaliter dicta. ¶ Tertio p̄mittēdū hāc virtutē
esse duplicē. s. cōem ⁊ ꝓpriā. Cōis oꝑat̄ cū varietate viloꝝ
in varijs oꝑatōibus ⁊ cū motu locali vt infra. ꝓpria v̄o sine
motu locali mēbri. ⁊ de hac ꝓpria est sermo. notū. n. est non
omne mēbꝝ hr̄e virtutē cōeꝫ. ¶ Premittēdum quarto ꝙ
mot⁹ nutrimenti ꝓprij ad mēbrum est sicut motus ferri ad
magnetē scd̄o elēcoꝝ. ⁊ septimo physicoꝝ ꝯmē. 10. ¶ Qui-
to p̄mittendū ꝙ non repugnat aliqd̄ agēs mere naturale eē
ꝯ̄rioꝝ effectuū ꝓductiuū. qd̄ q̄dē pōt in multis casib⁹ adue
nire. ¶ Prio vnū ꝓducēdo ꝑ se ⁊ reliquū ꝑ accn̄s vt aqua
frigida calefacit ⁊ calida infrigidat. ¶ Scd̄o ꝑ diuersas ei⁹
partes hn̄tes ꝓprietates ꝯ̄rias: vt aloes per partē stipticā
ꝯfortat. ⁊ ꝑ acutā resoluit coriandū ⁊ psiliū ꝑ corticē infrigi
dat ⁊ per medulā rubificat ⁊ cauterizat. ¶ Tertio. per di-
uersas ꝓprietates occultas in diuersis ꝑtib⁹ reptas eiusdē
vt pars septētrionalis ⁊ meridionalis magnetis. ¶ Quar
to ex parte varietatis dispōnis passi sicut ferꝝ puꝝ attrahit
magnes ⁊ inunctū oleo expellit a se. ¶ Quito vbi ꝯcurrit
idē tanq̄ agēs vniuersale vt celestis influx⁹ generalis agit

calorem ⁊ frigus. Idē sol maturat fruct⁹ ⁊ corrūpit eosdē.
¶ Sexto ex varietate ordinis vel dispōnis cui subordinat̄
forma sicut in motu sursūꝫ ⁊ deorsum aque ne det̄ vacuū: ⁊ i
actōe quā facit forma ferri ip̄m mouens ad magnetē.

Quantum ad secundūꝫ sit hec prima ꝯcl̄o. ꝙ in
quolibet mēbro necesse ē esse v̄tuteꝫ
quadruplicis operatiōis ꝓductiuā. s. attractiue retētiue ⁊c.
ꝓbat̄: q꜡ qd̄libꝫ mēbꝝ indiget ꝓ sui ꝯseruatōe nutricatōe. ⁊
non hꝫ nutrimentūꝫ ꝯiunctū. igit̄ opꝫ ip̄m attrahi ⁊c. vt cir
ca lr̄aꝫ dicebat̄. ¶ Scd̄a ꝯcl̄o. Ad saluandū has quattuoꝛ
oꝑatōes opꝫ in quolibꝫ mēbro poni quattuoꝛ disticta p̄nci
pia vel quattuoꝛ v̄tutes realit̄ distictas: quaꝝ vna mediāte
fit attractio: mediāte altera digō ⁊c. vt q̄dā posuerūt imagi
nantes ꝙ natura. s. aīa intēdens attrahere nutrimētū vtit̄
cal̄o ⁊ ibi attractū intēdēs fixe retinere vtit̄ sicco: ⁊ illud in-
tendēs digerere vtit̄ cal̄o ⁊c. ꝓbat̄ p̄mo. q꜡ agēs mere natu
rale nō pōt ei⁹ ꝓhibere actōeꝫ passo debite approximato: ꝫ
dū sit attractio adest siccū. ¶ Itē dū fit expulsio. Iteꝫ qua
rōne posset suspendere actōeꝫ sicci dū expellit posset etiam
suspēdere actiōem caloris. ⁊ sic cal̄m naturale staret debite
approximatū passo ⁊ nō ageret in illud ⁊ plura alia. ¶ Ter
tia ꝯcl̄o. ꝓbabil̄r sustētabile ē ꝙ ꝯpl̄one vna siue sit forma
simplex siue aggregatū ⁊c. oēs in eodē mēbro ꝑficiūt oꝑa-
tiōes p̄dicte. Persuadet̄ sic. a qua v̄tute fit nutrimenti attra
ctio ab eadē ēt fit attracti retētio ⁊ retenti digō ⁊ tādē incō-
ueniēter expulsio. igit̄ ⁊c. assumptū pꝫ. tenēdo. n. vt tactum
fuit in q̄ōne de forma specifica. ꝙ forma specifica nō ē nisi
ꝓportio qualitatū vel cōplexio vt sensit Auer. Complexio
mēbri alterat nutrimētū alteratōe inclināte ad motū ad mē
bruꝫ. ⁊ ꝑ eandē qualitatē qua inclinat̄ nutrimentū ad moue
ri ad mēbꝝ inclinat̄ vt iuxta illud exn̄s quiescat: sicut eadeꝫ
grauitate ⁊ forma mouet̄ lapis ad centrū ⁊ q̄etat̄ in centro:
ꝑ eādeꝫ etiā v̄tutē. s. cōplexionē agit vlteri⁹ mēbꝝ nutrimē
tū alterādo ⁊ digerēdo. ⁊ tādē suꝑfluitatē digōnis tanquaꝫ
discōuenientē alteratiōe inclināte ad expulsionē p̄parādo.
Exēplū de igne i licinio ⁊ de magnete si dꝫ attrahere ⁊ assi-
milare sibi ferꝝ ⁊ rubiginē expellere. ¶ Quarta ꝯcl̄o. lꝫ ita
sit ꝓbabili⁹ tn̄ apparet in quolꝫ mēbro p̄ter cōplexioneꝫ ex
manifestis qualitatib⁹ resultāteꝫ ponendā esse aliā ꝓprieta
teꝫ occultā qua ꝓpriū attrahat nutrimētū ⁊ expellat super-
fluitateꝫ pꝫ ex dictis in q̄ōne. ¶ Nota tn̄ ꝙ si suꝑflui expul
sio fiat per simplicē resolutionē non oportet in hoc occultā
ꝓprietatē concurrere. ¶ Correlariū. in quolibꝫ mēbro sal
teꝫ due sunt virtutes abinuicē real̄r distincte: ꝑ quas huius
modi ꝑficiūt oꝑatōes iā dicte. ¶ Nota tn̄ ꝙ iste v̄tutes fre
quēter dn̄r quatuoꝛ in ordie ad oꝑatōes scd̄ꝫ denoiatōeꝫ.

Ad argumenta p̄ncipalia. ¶ Ad p̄mū dr̄
ꝙ in cute nō ē virt⁹ expul-
siua cōis ab intra. Alij dn̄t ꝙ illud est veꝝ de cute q̄ dicitur
limen q̄ ꝓprie nō est mēbꝝ. ¶ Ad scd̄m pꝫ ex p̄mo notabili.
¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ nō sunt ꝯ̄rie nisi q꜡ ꝯ̄rioꝝ effectuū ꝓdu-
ctiue: qd̄ pōt esse aliquo modoꝝ iaꝫ dictoꝝ an̄. ¶ Ad quar
tū dixerūt quidā ꝙ q̄es in termino ad quē ⁊ mot⁹ ad termi-
nūꝫ ad quē nō ꝯ̄riant̄: q꜡ mot⁹ est de gn̄e termini ad quē. vl̄
dic ꝙ idē pōt ꝑ se ꝓducere oꝑatōes oppositas saltē p̄uatie:
dū tn̄ vna alteri subordinet̄ natural̄r sicut motus naturalis
ad terminū: ⁊ q̄es naturalis in termino. Alij dn̄t ꝙ idē est ꝑ
se cū diuersis circūstātijs ꝯ̄rioꝝ ꝓductiuū vt aer in sp̄a sua
q̄etat̄ a forma ⁊ extra mouetur. ¶ Ad quintū dr̄ ꝙ oēs iste
ꝑficiunt̄ cōplexione totali lꝫ vbi dn̄etur siccū cōpl̄o ista sit
ꝯformioꝛ retētōi: ⁊ vbi hūidū dn̄at̄ expulsiōi sit ꝯformioꝛ.

¶ Questio. XLVII.

q **Ueritur** xlvij. Utrū ossa nutriātur medu
la. Arguit̄ ꝙ nō. ¶ Primo sic.
Medula est suꝑfluitas nutrimēti ossis: ꝯ̄ ⁊c. assumptū coll̄r
in lr̄a. ⁊ scd̄o de partib⁹. octauo cap̄lo ad finē. ¶ Scd̄o. tūc
in oībus ossib⁹ esset medula qd̄ est ꝯ̄ Aristotilē. tertio de hy
storijs. octauo cap̄lo. ⁊ tertio d̄ aīalib⁹. ⁊ scd̄o de ꝑtib⁹. alle
gato cap̄lo. Et Aui. p̄ma p̄mi. doctria sexta. cap̄lo de ano-
thomia digitoꝝ: vbi ponit ossa digitoꝝ esse creata dura so-
lida sine cōcauitate ⁊ medula vt essent fortiora in suis moti
bus. ¶ Tertio cuiuslꝫ mēbri cōplexio naturalis similat̄ ei
ex quo nutrit̄: ꝫ cōpl̄o ossis nō est similis cōplexioni medu-
le: eo ꝙ medula cal̄a est ⁊ hūida vt scd̄o de ꝑtibus. allegato
cap̄lo. ⁊ Auicē. duodecimo naturaliū. ⁊ scd̄o can̄. cap̄lo de

medula. ⁊ gñalr oēs auctores. ¶ Quarto. eadē ē materia generatiōis ⁊ nutricatōis. igr̄ ⁊c. ¶ Quīto. ossa nutriūt sanguine ml̄ico. supra. caplo ꝺ būorib⁹. igr̄ ⁊c. totū pꝫ. ¶ Sexto. oīs būiditas qua nutrit os ē būor pm⁹ vel secūdus: ꝫ medula nec ē būor pmus nec scꝺus. ꝗ ⁊c. ꝯña nō. ⁊ maior. ⁊ arguit minor: nō. n. medula ē būor pm⁹ vt pꝫ. discurrēdo: nec scꝺus: q² nec pma būiditas de scꝺis: q² illa gñat i extremitatib⁹ puaꝝ vēaꝝ: nec ros vt pꝫ: nec cābiū nec gluten. igr̄ ⁊c.

Ad oppositum est Aui. in seqnti caplo ꝺ sermōe vl̄i ossiuꝫ. ⁊ tertio de aīalib⁹. ⁊ Ga. in lib. de malitia cōplonis diuerse. scꝺo capitulo. ⁊ tertio v̄tutū naturaliū. vlti. caplo. Et ē. qualis sanguis carnib⁹ talis medula ossib⁹. Et halyabas scꝺo theorice. in quibusdaꝫ ossibus magnis sunt medule vt eis pascantur. Et tertio de animalibus Auicē. iuuamētum medule est vt nutriat ⁊ remolliat os ne exiccetur a motu.

Pro ista qōne sciendū pmo ꝙ medula sumit dupliciter. prio ꝓ quolꝫ corpe molli ⁊ būido in ossiū ꝯcauitate ꝯtento: qualr cerebꝝ ⁊ nucā freqnter medulā noīauerunt auctores. scꝺo sumit ꝓprie. ⁊ sic describit. Medula ē corp⁹ molle ex sanguie gñatuꝫ in ossis ꝯcauitate ꝯtentū a calido digerēte dealbatuꝫ grā ossis in cui⁹ ꝯcauitate ꝯtinet pncipalit a natura deputatū. Et ꝑ hāc vltimā pticulā dr̄t medula a cerebro ⁊ nuca. ¶ Premittendū scꝺo ꝙ nō repugnat aliqd inꝗtū cibus vel medicia denoiabile eē calm: qꝺ tn̄ alit ꝯsideratū est denoiabile frigidū. hoc supra de adipe ⁊ pinguedie plene fuit declaratū. ¶ Premittēdū tertio ꝙ de medule hitudine ad os diuerse inuēte sunt positiōes. Quidā. n. textuꝫ Aristo. tertio de hystorijs. ⁊ scꝺo de ptib⁹ magis supficialiter iterpetrāt ponētes medulā eē superfluitatē nutrimenti ossis oīno ieptā nutricatōi. Et ꝓ isto adducūt argumēta ⁊ auctoritates adducta añ oppositū. Et ꝯñr ponebāt ꝙ illa būiditas ꝑ vlteriorē actionē caloris ossis resoluit ⁊ ꝯsumit. ¶ Alij aūt dixerūt medulaꝫ eē mēbꝝ ⁊ ptē aiatā. Et ad hoc adducūt leue signū ꝙ i aialib⁹ adultꝭ repit immutare calorē ⁊ modū subē vt adeps ⁊ pinguedo ⁊ ꝙ est facta ad finē nutricatiōis ossis. Aui. aūt secut⁹ est viā mediā. voluit. n. ꝙ medula sit inuenta vt ossa nutriat: ⁊ hoc quo ad partē eius grossiorē. quātuꝫ vero ad subtiliorē inuēta est vt ossa humectet q̄ tuꝫ ex naturali siccitate tum etiā ex motib⁹ multis apta sunt exiccari arefieri ⁊ rūpi.

Secunduꝫ hoc igit sit hec prima ꝯclo. ossa oīa medula aut būiditate medule ꝓportionata nutriūt. pꝫ: q² aliqua ossa medula nutriūt: ꝫ oiuꝫ similiū mēbroꝝ silr dꝫ esse nutrimentū. ꝗ ⁊c. ma. pꝫ primo: q² medula apparet sanguinea: deide dealbat ⁊ dispōnē ossi vicinā recipit. ¶ Iteꝫ q² talis videt hitudo ossis ad medulā ⁊ silitudo sicut carnis ad sanguinē. ¶ Item q² materia medule ē būidū sanguineū bene digestū: vt dic Aristo. in locis pallegatis ⁊ gñat a calido digerēte. igit remāet bn̄ digesta ⁊ nutrire apta cū nō ordinet nisi ad finē indiuidui. ¶ Secūdā ꝯclonē ponunt qdā. ꝙ ꝓbabile est medulā ꝑ tot trāsire mutatōes vt nutriat os sic sanguis vt nutriat carnē. pꝫ: q² tm̄ distans videt medula ab osse sic sanguis a carne. ¶ Ex qb⁹ infert plurib⁹ digōib⁹ indigere nutrimētū vt ꝯuertat in os ꝗ vt ꝯuertat in carnē vt dic Aui. in lr̄a. ¶ Tertia ꝯclo. lꝫ ita sit: tota tn̄ trāsmutatio illa quā medula recipit in cōcauitate ossis sub vna digōne cōprehēdit. s. sub quarta: q² nō fit in locis notabilr dr̄ntib⁹. ¶ Quarta ꝯclo. ꝓbabilit ēt teneri pōt ꝙ pcise tot trāsmutatōib⁹ trāsmutat nutrimētū ossis sic carnis. Et modus ē iste ꝙ medula in mutatiōe ossis ꝓportōat rori. ⁊ ita in osse fines roris saluāt: manifestiores tn̄ sūt trāsmutatōes quas acqrit nutrimtū vt trāseat i os.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad pmum est supfluitas respectu ꝗtitatis ei⁹ quo actu indiget os ꝓ sua nutricatiōe solū in pn̄ti ꝫ nō in futuro ⁊ respectu būectatōis sicut de flegmate dicemus. ¶ Ad scꝺm qdā nō hn̄t medulā. i. notabilē ꝯcauitatē vbi ꝯtinet: hn̄t tn̄ medulā qua nutriūt. In ossib⁹. n. leōis nō est nōbilis ꝯcauitas pterꝗ in adiutorijs ⁊c. ꝑꝑ necitatē fortis ipetus ⁊ caliditatē fortē sufficiēter sibi nutrimētū assimilantē. ¶ Ad tertiū. cōplexio ossis ꝓportōat parti grosse medule ex qua nutrit os. Illa. n. ē talis respectu nutrimētorū ꝓprioꝝ alioꝝ mēbroꝝ q̄le ē os respectu eorūdē. ¶ Ad quartū. eadē ē materia ⁊c. s. ꝓpinqua vl remota. ¶ Ad quintum dicit ꝙ nutriunt sanguine ml̄ico mediante: imediatius v̄o medula. ¶ Ad sextū est būor secūdus vel ei ꝓportōat⁹: q². s. rori. ¶ Cōtra solutōeꝫ ad tertiū. pmo: q² tūc oīs medula esset calida ⁊ būida: q² nō illa ꝑs ex qua nutrit os. ¶ Itē dubitat: q² si det pars in medula calida ⁊ būida. ⁊ det etiaꝫ ꝑs frigida ⁊ sicca. igit dabitur etiaꝫ pars in medula tēperata qꝺ nō est audiendū. ¶ Rn̄detur ad primū negādo ꝯñaꝫ: q² cuꝫ rn̄sione stat ꝙ eadē pars est calidus ⁊ būidus cibus aut calida ⁊ būida medicina. ⁊ per idē rn̄det ad scꝺm.

¶ Questio. XLVIII.

Queritur xlviij. Utꝝ pcise sint tres modi opandi eius qꝺ comedit ⁊ bibit in corp⁹ nostꝝ ꝯ se distincti. s. a sola qualitate a materia ⁊ a forma specifica. Et arguit ꝙ nō. pter modos opandi iā dictos dat modus operādi a grauitate leuitate ꝗtitate vt circa lr̄aꝫ tactū fuit. ꝗ ⁊c. pꝫ ꝯña cū añte. ¶ Scꝺo nihil ingrediēs ⁊c. sola sui qualitate opat ⁊c. ꝗ non sunt tres modi iam dicti. ꝯña nō ē. ⁊ arguit assumptū: q² qcqd operat qualitas operat forma subalis. Oīs. n. opatio a qualitate ꝓueniēs ꝑ ꝑus ꝓuenit a forma subali illā qualitatē digerēte in agēdo. ¶ Itē q² cuiuslꝫ opatiōis virtus ē pncipiū vt supra. sūma de v̄tutib⁹. caplo primo. oīs. n. opatōis v̄tus existit initiuꝫ: neꝗ est opatio nisi ex v̄tute. ¶ Tertio pncipaliter arguit. nihil est operās a forma specifica qꝺ nō sit operans a qualitate. igr̄ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ ꝓbat primo: q² qꝺlꝫ a forma specifica ꝓueniēs ꝓuenit a forma subali taliter operāte: ꝫ nunꝗ ꝓuenit actio a tali forma subali aut mediāte qualitate q̄ ē instrumentū illius forme ꝓ agitate. igit ⁊c. ꝯñtia pꝫ cum añte. ¶ Itē tal forma specifica aut ē cōpositū aut mā aut forma subal aut accn̄talis: nō materia aut cōpositū vt pꝫ. si forma subalis arguit vt prius. si accn̄talis seqt ꝙ eius opatio ꝓuenit a qualitate: q² ipamet est qualitas. ¶ Quarto. qꝺlꝫ operans a materia opat a qualitate. ⁊ silr a forma specifica. igitur ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ arguit assumptū. pmo ꝙ a qualitate opet: q² omne tale patit ⁊ subaliter trāsmutat. ⁊ nō nisi pcedente trāsmutatōe ꝑ q̄litates manifestas vt pmo de gñatōe collr. ⁊ pmo phicoꝝ. igr̄ ⁊c. Silr ꝙ a forma specifica. pꝫ. caro. n. ingrediēs corp⁹ hois talit est in substātiā mēbroꝝ ei⁹ ꝯuertibilis qualiter nō ingrediēs corpus bouis vel asini: igit taleꝫ ꝓprietatē hꝫ respectu hois qualē nō hꝫ respectu eq: sed hec ꝓprietas nō est dispositio manifesta: sed occulta. ꝗ ⁊c. ¶ Quarto quolibet operans a qualitate saltē potentia tale opatur a forma specifica. ergo ⁊c. Arguit assumptū sicut est argutum de operatione a materia.

Oppositum videtur de intentione Auicen. ⁊ omnium auctorum.

In ista qōne pmo pmittēda sunt q̄dā pambula. scꝺo ponēde sunt cōclusiones de quesito:

Quantum ad pmū sciendū est pmo vt tactū est circa lr̄am ꝙ ꝑ qualitatē in ꝓposito intelligere debemus qualitatē primā manifestā: puta caliditatē frigiditatē ⁊c. ꝑ operās v̄o a qualitate vel opatiōem a qualitate ꝓueniētē intelligere debem⁹ vt ē calefactio infrigidatio ⁊c. ¶ Scꝺo est sciendū ꝙ taliter opantiū qꝺdā dicit formaliter tale vt ignis calefaciēs quoddā v̄o virtualit vt euforbiū ⁊c. ¶ Tertio est sciendū ꝙ ꝑ opationē a materia ꝓueniēte intelligere debemus transmutationē quā recipit cib⁹ ex aptitudine sui ad hoc vt in substātiaꝫ membroꝝ nr̄i corporis ꝯuertat. ⁊ ꝯuersionē eius in substātiā mēbroꝝ nr̄i corpis: eo. n. ꝙ hec trāsmutatio passio est materie: ideo hāc trāsmutatōeꝫ qua cib⁹ nutrit dicimus eē opatōeꝫ a materia. ¶ Et nota ꝙ cū dicimus cibū in substātiā mēbroruꝫ ex sua naturali inclinatōe vel aptitudine eē trāsmutabilem nō est intētio ꝙ natura q̄ est forma cibi naturaliter inclinet cibū ad huiusmodi trāsmutatōeꝫ: imo eidē resistit: ꝫ hoc iō dr̄: q² merito sue naturalis dispōnis aptus est cibus paꝝ resistere trāsmutatōi ei⁹ in substantias corporis: quare ꝑ paucas ⁊ faciles trāsmutatōes in ipm trāsmutat. Per operans igr̄ a materia intelligere debemus illud qꝺ ingrediēs ⁊c. est aptū vt facilit. ⁊ ꝑ paucas trāsmutatiōes i substātiā nr̄i corporis ⁊ mēbroꝝ ꝯuertat. ¶ Quarto pncipalit pmittēdū ꝙ iuxta modū loqndi auctoꝝ hic terminus forma specifica sumit triplr. pmo ꝓ forma ꝑ quā ponit indiuiduū in determinata spē ⁊ in pn̄to substātie: qualit aiaꝫ diceremus formā hois specificā. Qñꝗ āt ꝑ formā specificā itelligit occultuꝫ

principiũ vel occulta dispõ a qua ꝓuenit aliqua oꝑatio vel ꝓp̃ qđ ꝓuenit aliqua oꝑatio sic respectu vnius ꝙ nõ alteri⁹ ⁊ omni idiuiduo eiusdẽ spẽi est ꝯueniẽs siue suba sit siue accidẽs: qualr̃ ṽtutẽ magnetis ferri sic ꝙ non lapidis attractiuã ⁊ ferri ad magnetẽ sic ꝙ nõ ad aliud motiuã ṽtutẽ appellamus formas specificas. ¶ Tertio mõ sumiẗ forma specifica magis cõiter ꝓ quolꝫ ṕncipio occulto vel dispõne occulta substãtiã disponẽte ad agere vel pati aliq̃ꝫ oꝑationeꝫ absolute: vel sic respectu hui⁹ ꝙ nõ illius: siue talis dispositio sit apta in quolibꝫ indiuiduo repiri eiusdẽ spẽi: siue nõ. qualiter sor. dicimus abhorrere alliũ vel fungos a forma specifica. ꝑ̃lonẽ ṽo in eis voluptuari valde nõ obstãte ꝙ in qualitate manifesta ꝯsimilis fuerint cõplexõis: ⁊ sic dicem⁹ cõplexionẽ insequentẽ materiã de qua supius dcm̃ est fore formã specificã: ⁊ hoc siue tale ṕncipiũ occultũ fuerit substantia siue accñs vel qualitas alia a ṕmis vel occulta ꝓportio qualitatũ primaꝝ. ¶ Quinto ṕncipalr̃ ṕmittẽduꝫ ꝙ cibus ⁊ potus nutriẽs corp⁹ talẽ hñt habitudineꝫ respectu vnius qualẽ non respectu cuiuscũq̃ꝫ alteri⁹ siue eiusdẽ speciei siue aliaꝝ specieꝝ: vt alliũ est cibus ꝓportõatus sor. ⁊ nõ platõi ⁊ caro homini ⁊ nõ equo. Consilr̃ per oĩa de medicinis alteratiuis talib⁹ in potẽtia est dicẽdũ. medicina. n. calefactiua bouis nõ est equi calefactiua vt satis pꝫ.

Quantum ad scđꝫ sit hec ṕma ꝯclo ꝓp phos. Possibile est aliqđ ingrediẽs corp⁹ nostꝝ sola qualitate oꝑari sic ꝙ nec a materia nec a forma specifica. pꝫ. poſẽ ẽ. n. aliqđ medicinã calidã corpus nr̃ꝫ ingrediẽtẽ ipm calefacere: ꝫ ⁊ nec sola qualitas opaẗ. igiẗ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ ṕma pars assumpti silr̃. ⁊ arguiẗ minor: q: ad alterationẽ qua aqua calefacit corpus nr̃m nõ cõcurrit effectiue forma substãtialis aque: nec ẽt hanc oꝑatiõeꝫ a materia appellare debemus. igiẗ ⁊c. pꝫ ꝯña cum añte. ¶ Et ex hac ꝯclonẽ cũ eius ꝓbatõe seqtur nõ ad quãlibet oꝑatõeꝫ compositi vel cõposito attributã formã substãtialẽ effectiue cõcurrere. pꝫ. ¶ Ex quo vlterius sequiẗ aliqđ accñs sine concursu forme substãtialis posse aliq̃ꝫ actõeꝫ ꝓducere. ¶ Ex quo vlteri⁹ seqẗ hãc fore ꝯcedẽdam. a. ⁊. b. ꝓducunt. c. ⁊. a. tamẽ nõ ꝓducit. c. nec aliq̃ꝫ eius partẽ totaliter vel ꝑtialr̃: silr̃ nec. b. pꝫ. aqua. n. calida ꝓducit caliditatẽ quã nec eius ꝑtẽ ꝓducit materia vel forma aq̃. Et silr̃ infinita quasi alia penes imaginatõeꝫ hãc forẽt ꝯcedẽda. ¶ Scđa ꝯclo. probabiliter poniẗ. ꝙ lꝫ virtualiẗ siue potentialiter tale a qualitate oꝑans in corꝑe opaẗ a forma specifica. ꝓbaẗ sic. qđlꝫ tale operãs operaẗ ꝑ ṕncipiũ occultũ taliter inclinans hoc ad oꝑari in hoc corpus vel membꝝ ꝙ nõ in illud. igr̃ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptuꝫ discurrẽdo. iusquiamus. n. infrigidat nos ⁊ non turdũ. ⁊ similiter elleborus calefacit ⁊ interficit nos ⁊ nõ coturnicẽ. ⁊ similiter ꝓbabiliter de aliꝭ dici põt. igiẗ ⁊c. pꝫ ꝯña. Sed dices. q̃ res est illud occultũ ṕncipiũ. Dicitur ṕmo ꝙ põt esse aliqua qualitas de scđa spẽ qualitatis taliẗ inclinãs ad hoc ꝙ non ad illud. vel põt esse illamet forma substãtialis illius alterãtis se ipsa taliter mediãte suo instr̃o alterãte hoc ꝙ nõ illud. forme. n. substãtiales indiuiduoruꝫ diuersaꝝ specieꝝ nõ oĩno oẽs inter se ꝯsimilẽ hñt habitudineꝫ. vel forte occulta ꝓportio qualitatũ ṕmaꝝ. Cõtra. q: illa occulta ꝓportio nõ est nisi ille qualitates ṕme q̃ sunt ṕncipiũ manifestũ ⁊ nõ occultũ. Diciẗ ꝙ vt qualitates sũt manifestũ principiũ: rõne tñ qua sic ꝓportõate sunt occultum ṕncipiũ. ¶ Tertia ꝯclo. qđlibꝫ oꝑans a materia in corpus nr̃m ẽt opaẗ a forma specifica. pꝫ: q: qđlꝫ tale taliter patiẗ ⁊ trãsmutaẗ ab aliquo: qualiter nõ ab alio: ꝫ hoc non põt eẽ nisi ꝑ ṕncipiũ occultũ taliter inclinãs ad pati ad intellectuꝫ superius datũ. igiẗ ⁊c. pꝫ ꝯña cum añte. ¶ Nota tñ ꝙ lꝫ ita sit istas tñ actões iuxta cõem modũ loq̃ndi medicoꝝ nõ dicimus a forma specifica ꝓuenire. dicimus. n. iuxta cõeꝫ modũ loquẽdi illud a forma specifica oꝑari qđ deducta operatione eius a materia vel qualitate suã ꝓduceret actiõem vt napellus interficit hoĩeꝫ ⁊c. ¶ Ex istis seqẗ ṕmo eandẽ rẽ simul oꝑari a q̃litate forma specifica ⁊ materia: vt endiuia ⁊ lactuca dũ in substantiã nr̃i corporis ꝯuertũẗ. vtꝝ añt eadeꝫ actio numero dicaẗ a forma specifica qualitate ⁊c. non est ṕsentis speculatõis. ¶ Seqẗ scđo hos tres modos ñ fore abinuicẽ necẽo realiter cõdistinctos: ꝫ solũ rõne. hoc intellexit Aui. dũ dixit. Et fortasse isti modi sunt ꝓpinq ligue platõe: q: nõ necẽo realiter sunt distincti scđm nois significatuꝫ: vel q: in eodẽ sepissime inueniũẗ. Dixit añt notãter fortasse ꝓp ipsos nõ necẽo cõicare. ¶ Quarta ꝯclo. lꝫ ita sit vt ponit scđa ⁊ tertia ꝯclo. Nõ tñ qđlꝫ operãs a forma specifica opatur a qualitate vel materia vt magnes ferꝝ attrahẽdo. ¶ Quinta ꝯclo. ṕter modos operãdi iã dictos repeꝛiuntur aliꝭ modi operãdi. pꝫ ꝑ vnũ argumẽtũ adductũ añ oppositũ. ¶ Sexta ꝯclo. ṕcise sunt tres modi opandi maxime cões rõne distincti. pꝫ: q: nõ reperiuntur plura q̃ꝫ tria ṕncipia illarũ operationũ. s. materia forma specifica ⁊ qualitas: a quibus recipiũt huiusmodi denominationẽ: ceteri autem in hos vel aliquem istoruꝫ reducũtur.

Ad argumenta ṕncipalia r̃ndetur. ¶ Ad ṕmũ diciẗ ꝯcedẽdo assumptũ. s. ꝙ ṕter istos modos repiẗ modus opandi a quãtitate odore sapore: ꝫ hoc nõ est ꝯ̃ dicta in q̃one vt patuit. ¶ Ad scđm dr̃ ꝓbabiliter negãdo assumptũ vt in q̃one exẽplificatum ẽ de aqua calida calefaciẽte. ⁊ ad ꝓbatõeꝫ dr̃ silr̃ negãdo cuiuslꝫ actõis ṕncipiũ esse aliq̃ꝫ formã substãtialeꝫ vt tactũ est. ¶ Ad ꝯfirmatõeꝫ ṽo dr̃ ꝙ cuiuslꝫ opatiõis corꝑis viuẽtis ⁊ eidẽ debite vt viuẽs ṕncipiũ est virtus: ⁊ ad istũ intellectũ ꝓcedit auctoritas. Aui. ¶ Ad tertiũ ṕncipale diciẗ negãdo assumptũ. s. ꝙ nihil est opans ⁊c. ⁊ hoc capiẽdo qualitateꝫ in ꝓposito vt a medicis sumiẗ ꝓ manifesta qualitate siue ꝓ ṕma quã taliter accipiẽdo pꝫ nõ ꝓcedere argumentũ. Et silr̃ dr̃ ad ꝯfirmatõeꝫ. ¶ Ad quartũ ṕncipale dicitur ꝓbablr̃ negãdo añs ꝓ illa parte. s. omne operãs a materia opatur a qualitate. operans. n. a qualitate iuxta descriptionẽ medicoꝝ est sua qualitate corpus trãsmutãs ⁊ agẽs in illud: lꝫ hñ sit ꝯcedẽdũ omne tale pati a qualitate. ⁊ tunc pꝫ qualr̃ ꝓbatio vlteri⁹ nõ ꝓcedit. cõcediẗ tñ vlterius in argumẽto omne tale a forma specifica oꝑari vt in q̃one tactũ fuit. ¶ Nota tñ ꝙ capiẽdo oꝑari a qualitate cõiter ꝓ quolibet agere vel pati scđm qualitates manifestas ꝯcedi posset omne operãs a materia oꝑari a qualitate vt recte ꝓbat argumẽtũ. ¶ Ad q̃ntuꝫ ṕncipale dr̃ ꝯsilr̃ ꝯcedẽdo assumptũ ⁊ negãdo ꝯñaꝫ. nõ. n. fuit intellectus Aui. hos modos operationũ cõtra se inuicem fore necessario realiter distinctos: sed solũ secundũ rationẽ ⁊ secundũ distinctionẽ principioꝝ huiusmodi actionũ sicut satis pꝫ ex dictis in q̃one.

¶ Questio. XLIX.

q Ueritur xlix: Utrum alicuius nutrientis qualitatis corporis vel mẽbrorũ alteratiua remanere possit vsq̃ꝫ ad coagulatiõis ⁊ assimilatiõis cõplemẽtuꝫ. Arguiẗ multipliciẗ ꝙ nõ. ¶ Primo. ipossibile est passuꝫ ꝙ agẽti sibi ꝯ̃rio similaẗ vsq̃ꝫ ad finẽ similationis in agẽs ṕncipale reagere. igr̃ q̃stio falsa. ꝯña pꝫ. ⁊ assumptũ est determinatũ in naturali ph̃ia. Et arguiẗ ratiõe. Si passuꝫ agẽti ṕncipali totaliter assimilatur. g̃ ꝯ̃rietas passi ad agẽs vsq̃ꝫ ad nõ gradũ remitteẗ: ꝫ sicut remittiẗ ꝯtrarietas ita actiuitas passi: ⁊ agẽtis ṕncipalis resistẽtia ꝯtinue manebit aliquãta: g̃ aliquãdo ante fineꝫ actiõis nõ sufficiet passuꝫ in agens ṕncipale reagere. ¶ Silr̃ sumaẗ sanguis alteratus cuius qualitas manebit ⁊c. ⁊ arguiẗ sic. hic sanguis a m̃bris nr̃i corporis trãsmutabiẗ ⁊ substãtialiẗ ꝯuerteẗ ⁊c. ergo huiusmodi sanguinis deꝑdeẗ actiuitas vsq̃ꝫ ad nõ gradum: ꝫ membroꝝ potentia actiua ⁊ resistitiua ꝯtinue manebit aliq̃ꝫta. iđ ⁊c. tota ꝯña pꝫ cũ añte. ¶ Scđo. friditas generati sanguinis ex lactucis ñ ꝑmanet vsq̃ꝫ ad finẽ assimilatõis. igiẗ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptũ arguiẗ. Signeẗ. n. frigiditas illa ⁊ sit triũ graduũ ⁊ in fine assimilatõis dꝫ manere gradus vnus. ⁊ arguiẗ sic. facilius est calori mẽbroꝝ corrũpere gradum vnũ friditatis q̃ꝫ duos vel tres: ꝫ pri⁹ fuit potẽs calor mẽbroꝝ agere in tres gradus friditatis ipsos corrũpendo. igiẗ iã remanet potẽs residuũ gradũ corrũpere. ⁊ ꝑ ꝯñs ⁊c. ¶ Itẽ quãtũcunq̃ꝫ fuerit sanguis ex lactucis generatus frigidus in fine assimilatõis plura mẽbra nostri corporis calefaciet. igiẗ ⁊c. pꝫ ꝯña. ⁊ assumptũ arguiẗ: q: ꝑs sanguinis vadens ad nutriẽdũ os q̃ꝫtũcũq̃ꝫ fuerit friditatis est calidior ossis substãtia: sed qđlꝫ calidũ minus calido sufficienter approximatũ aptum est calefacere: ⁊ nõ infrigidare. ergo ⁊c. ¶ Tertio. nutrimẽtũ efficiẗ membris ꝑfecte simile. g̃ i eodem nõ remanet vsq̃ꝫ ad fineꝫ assimilatõis qualitas mẽbri ꝯ̃ria ⁊ mẽbroꝝ alteratiua. ¶ Quarto. q: iã accidẽs videretur trãsferri de subiecto in subiectũ: q: de lactuca in chilũ ⁊ ex chilo in sanguinẽ ⁊c. hoc añt est impossibile. iđ ⁊c.

Ad oppositũ est Auicenna in litteras

In ista questione. Primo premittenda sunt quedã superius tacta. secundo ponẽde sunt cõclusiones. tertio soluendũ est ad quesitum.

Quantum ad primũ p̄mittẽdũ est primo ꝙ duplex est nutrimẽtũ siue cibus. s. pure cibale ⁊ mediciale: ⁊ qd sit vtrũq; istoꝝ satis dc̄m est circa lr̄am. ¶ Scd̄o p̄mittẽdũ per nutriẽs medicinale corpi plu ries approximatũ corpus posse a sue ꝓprie cõplexionis latitudine ꝑmutari. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ in qualꝫ approximatione vł saltẽ aliqua remanet positiua qualitas de nutriẽte medicinali mẽbris cõicata. nisi. n. sic foret nũq; fieret huiusmodi ꝑmutatio. ¶ Tertio p̄ncipalit̃ p̄mittendũ ꝙ nec̃io añ finẽ assiłatõis passi p̄ncipalis ad agẽs p̄ncipale: pricipale passũ ↄ̃sinit posse reagere in agẽs pricipale: ⁊ hoc scd̄ꝫ qualitatẽ istã scd̄m quã dr̄ pricipale passuꝫ deducto accn̄tali iuuamẽto. hoc satis ꝑsuasum ẽ supra ⁊ ꝓbatũ. Ex qua suppõne concludere possumus p̄mo ꝙ nõ q̃ꝫdiu agẽs ↄ̃riat̃ passo. ⁊ imediate agit in passum repatit̃ ab eodẽ. Sequit̃ scd̄o nõ omne agẽs pħicũ cõicãs in materia cum passo in agẽdo repati ad itellectũ datũ. Plura etiã fere ifinita alia ↄcludi pñt ex his.

¶ Quarto p̄ncipaliter p̄mittit̃ nulliꝰ mixti materiã ꝑ actionẽ alterius mixti in ip̄m ⁊ gñatõeꝫ alterius mixti ex eo totaliter q̃litatibꝰ primis in eo exñtibꝰ expoliari. pꝫ: q2 in nullo tali corpe całitas friditas hũiditas ⁊ siccitas ad nõ graduꝫ ↄ̃ducit̃. igr̃ ⁊c. pꝫ ↄ̃ña. ⁊ assumptũ arguit̃: q2 nõ corrũpit̃ frigiditas ad nõ gradũ nisi ꝑ inductõeꝫ caliditatis sũme in aliquo. g̊ ⁊c. tota ↄ̃ña pꝫ cum antecedẽte.

Tunc sit p̄ma ↄcł'o. siue nutriẽs medicłale siue pure cibale fuerit: aliqua qualitas q̃ prius in nutriẽte fuit: remanet vsq; ad finẽ coagulatõis ⁊ assiłationis eius ad m̄bra nr̄i corporis. pꝫ: q2 nulla qualitas p̄ma in nutriẽte p̄exñs ꝑ assimilatõeꝫ eius ad mẽbra remittit̃ ad nõ gradũ. pꝫ ↄ̃ña: ⁊ assumptũ intelligẽti. ¶ Secũda ↄcł'o. siue nutriẽs medicinale siue pure cibale fuerit nulla qualitas in eo p̄exñs remanet mẽbroꝝ alteratiua post ꝑfecte assimilationis cõplemẽtũ. pꝫ ꝑ plura argumẽta supiꝰ tacta. ¶ Tertia ↄcł'o. possibile ẽ nutriẽs mediciale post eiꝰ assiłatõeꝫ in substãtia ⁊ nõ in accñtibꝰ corpus ꝑ qualitatẽ in eo manẽtẽ alterare. pꝫ: q2 possibile ẽ adhuc illud gradualit̃ distare a cõplexione mẽbroꝝ. igit̃ ⁊c. ¶ Quarta ↄcł'o. Ex nutriẽte pure cibali post cõpletã assimilatõeꝫ nõ remanet qualitas in membris: qua ista sint a p̄exñte naturali dispõne remota ceteris ꝑibus. pꝫ: q2 alias nutriẽs pure cibale oparet̃ a qualitate: ⁊ dixi notãter ceteris ꝑibus ꝑꝑ etatis: aeris: ⁊ alioꝝ occurrẽtiũ ꝑmutatõeꝫ. ¶ Quinta ↄcł'o. ex nutriẽte medicinali post cõpletã assimilatõeꝫ derelinq̃t̃ in mẽbris qualitas qua ipsa reddũt̃ aliquałr a p̄exñte sua nãli dispõne remota. pꝫ ex qd nois nutriẽtis medicialis. siłr ex nutriẽte frido gñat̃ chilus fridus: sanguis fridus: hũiditates scd̄e fride: ⁊ tandẽ ꝑtes mẽbroꝝ fride respectu p̄exñtiũ reponunt̃. iõ ⁊c. pꝫ ↄ̃ña. ⁊ assumptũ: q2 alias vi nutrimẽti nõ ↄtingeret fieri ꝑmutatiõeꝫ naturalis cõplexiõis: ⁊ hãc ↄcłonẽ voluit Aui. in lr̄a.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad primũ dicit̃ ↄcedẽdo vt argumẽtũ intẽdit deducere: ꝙ nõ remanet qualitas alteratiua mẽbroꝝ post ꝑfectã assimilatõeꝫ nisi talit̃ qualit̃ qualitates naturałr in mẽbris exñtes sunt ipsoꝝ alteratiue: vt caliditas mẽbri agẽdo in mẽbꝝ alterat membꝝ. ⁊ hec ẽ gñalis alteratio cuiusłꝫ mẽbri cõpłoni ⁊ cało naturali ↄueniẽs. dr̃ tñ vlterius ꝙ illud argumentũ nõ ẽ euidẽs: ↄ̃rietas remittet̃ ad nõ gradũ. g̊ ⁊ actio vel actiuitas. Remissa. n. ↄ̃rietate ad nõ gradũ crescit pricipalis agẽtis actio vel actiuitas in ifinitũ sicut ⁊ ꝓportio. de passo tñ pricipali bene tenet argumẽtuꝫ vt ibi arguebat̃. Seq̃tur. n. passum pricipale reagit in agẽs ⁊ ipso stãte passo pricipali remittetur ↄ̃rietas ad nõ graduꝫ ergo eius actio vel actiuitas. ¶ Ad scd̄m dr̃ ꝙ ceteris paribus facilius est ⁊c. ꝫ nõ sunt cetera paria: q2 in fine remissa est caliditas mẽbroꝝ: ⁊ nutrimẽti intensa vsq; ad assimilationẽ. igit̃ ⁊c. Posset aliter dici: ꝫ ꝑ nũc sufficit. ¶ Ad aliã ↄfirmatiõeꝫ dixi satis supꝑ tegni. ¶ Ad tertiũ pꝫ satis ex dictis in q̃õne. ¶ Ad quartũ dr̃ nõ esse possibile accñs transire de subiecto adequato ⁊ ꝓprio in aliud subiectũ ꝓpriũ ⁊ adequatũ. De subiecto aũt nõ ꝓprio ⁊ adequato qd̓ dr̃ subiectuꝫ denominatõis nõ repugnat̃: q2 łꝫ illud varíet̃: permanet tamẽ subiectũ proprium ⁊ adequatum.

¶ Questio. L.

Queritur 50. Utruꝫ forma specifica sit substantialis forma eius qd̓ est a forma specifica operatiuũ. Arguit̃ multipliciter ꝙ nõ. ¶ Primo. in re vna numero nõ est nisi forma substãtialis vna numero ⁊ adequata. q̃ꝫuis in eodẽ sint plures specifice distincte secundũ sp̄ẽm: vt in magnete virtus attrahẽdi ⁊ expellẽdi ferꝝ cũ ip̄ꝫ inungat̃ oleo ⁊ secũdũ diuersas eius ꝑtes: vt testat̃ magister tractatus de magnete: q2 pars septentrionalis attrahit ferꝝ ⁊ meridionalis expellit. ⁊ in aloe sunt ꝑtes a forma specifica flegmatis ⁊ colere attractiue vt acute subtiles: ⁊ ꝑtes nõ attractiue: cũ tñ sint oẽs essentialiter eiusdẽ speciei. Similiter in napello est forma specifica qua est hominis interẽptiuus ⁊ turdoꝝ nutritiuus. ¶ Secundo. corrupta forma specifica rei remanet forma substãtialis eiꝰ vt aloe multũ loto facto nõ resolutiuo: ꝫ stiptico ⁊ ↄfortatiuo ⁊ de arbore transplãtata de ꝑside in egyptum sexto de accidẽti: q̃ prius erat venenosa. ¶ Tertio. forma corrupta substãtiali rei remanet eiꝰ forma specifica. igit̃ ⁊c. assumptũ pꝫ de carne tyri ⁊ napello ⁊ eleboro. ⁊ aliȷ̃s plãtis venenosis ⁊ exiccatis in qbꝰ corrupta est substãtialis forma: q2 mortue sunt. ⁊ tñ eadeꝫ manet forma specifica hominis corruptiua. ¶ Quarto. aliqua indiuidua eiusdẽ sp̄ei in specifica forma nõ sunt similia: imo ↄtrariãt̃ in forma specifica. igr̃ ⁊c. assumptũ ꝓbatur. Multi. n. hoẽs in forma specifica vinũ abhorrent cuiuscũq; fuerint cõplexiõe ⁊ multi ip̄m valde diligũt. Siłr arbor venenosa in ꝑside ⁊ trãsplãtata erat in sp̄ẽ similis: cũ tñ esset prima a forma specifica corruptiua ⁊ secunda nõ. ¶ Et ꝓ isto videt̃ auctoritas Aui. scd̄o de aĩalibus vltimo capł'o ad finẽ. de quo ẽt siłr multa refert Albertus magnus. 7. lib. aĩaliũ. penultimo capł'o. ¶ Quinto. aliqua indiuidua specifice eẽntiałr distincta in siłi specifica forma communicãt. igit̃ ⁊c. assumptuꝫ pꝫ de cartamo ⁊ turbit a forma specifica flegma attrahẽtibꝰ: q2 quecũq; ↄueniũt in tertio i forma specifica ↄueniũt inter se. ¶ Itẽ per solũ augmentũ q̃ꝫtitatiuũ variat̃ specifica forma. igit̃ ⁊c. assumptũ colligit̃ p̄mo colligꝫ. vbi ponit̃ ꝙ medicia nõ ẽ determinati hũoris attractiua nisi cũ determinatis circũstãtȷ̃s: vt quãtitate ⁊ ꝓportõe eius ad calorẽ naturalẽ. ¶ Pro his videtur Aui. scd̄a primi. capł'o de eo qd̓ comedit̃ ⁊ bibit̃. Dũ dicit. ꝙ est sicut odor vel sapor vt aĩa ⁊c. Et Ha. tertio v̊tutũ aĩaliũ dixit actõeꝫ fieri a ꝓprietate ⁊ qualitate. Et scd̄a primi. capł'o de v̊tutibꝰ ministrãtibus naturalibꝰ attractiõeꝫ dixit Aui. fieri a v̊tute ⁊ vacuo ⁊ a qualitate: ⁊ ꝑ factã a v̊tute itellexit a forma specifica ⁊ nõ a forma substãtiali: q2 siłr ⁊ a vacuo ⁊ a qualitate. siłr facte eẽnt a v̊tute: q2 fit rõne similitudinis tertio de simplici medicia. similitudo v̊o ẽ qualitatis passio in p̄dicamẽtis. ⁊ quinto metaphisice. Similiter. q2 portulaca eradicat verucas nõ qualitate: ꝫ ꝓprietate secũdo can. capł'o de portulaca: ꝫ hoc nõ est a forma substãtiali. igr̃ ⁊c. ¶ Item proprietas non est aliud q̃ꝫ naturalis potentia aliquid facile faciẽdi: ⁊ hec est qualitas.

Ad oppositum est Aui. scd̄a primi. capł'o de eo qd̓ comedit̃ ⁊ bibit̃. Forma specifica ẽ per quã res est illud qd̓ est. Similiter. q2 ꝓprietas siue forma specifica est natura ⁊ nõ materia. igit̃ ẽ forma. añs colligit̃ in lib. de motibus cordialibus. tractatu primo. vltimo capł'o vbi inquit. Proprietas in virtute non est aliud q̃ꝫ natura. Natura aũt est p̄ncipiũ motꝰ ⁊ q̃etis secundo physicoꝝ ⁊c. ⁊ idẽ tertio cõplexionũ ⁊ vłr oẽs auctores appellãt ipsam totam substãtiam rei ⁊ nõ est compositum. igitur est forma. ¶ Item omne agens a forma specifica dicitur agens a sua substantia.

Scienduꝫ in hac q̃õne difficultatẽ maximã consurgere ex varȷ̃s modis loquẽdi auctoꝝ de specifica forma. Quidã. n. vt sanctus Thomas de Aquino in tractatu quẽ fecit de ꝓprietate distinguũt opationũ quasdã esse occultas ⁊ quasdã manifestas reducibiles i quattuor p̄mas qualitates. s. caliditatẽ frigiditateꝫ ⁊c. Ecõtra v̊o nõ reducibiles in qualitates mãifestas: ꝫ in aliquod p̄ncipiũ occultũ vt attractio ferri: motus nutrim̄ti ad membra: attractio medicie ⁊c. Et iste dñr fieri a tota suba rei nõ mediãte manifesto rei pricipio iã dicto łꝫ agãt mediãte ali-

qua occulta qualitate que est organū substātialis forme in tali opatiōe. scd̄m hoc igit̄ pꝫ ꝙ forma specifica nō est nisi forma substātialis vt operās vel operatiua per occultū ꝑncipiū. ¶ Et scd̄m hāc viā pꝫ quō preparat cōplexio ad virtutē hāc: q2 preparat ad formā: ⁊ hec virtus cōsequitur formā. ¶ Hic modus rn̄dendi tanq̄ꝫ defectuosus instātiā recipit: q2 lumen est coloris ꝓductiuuꝫ: ⁊ non a qualitate vel materia. igit̄ a forma specifica: ⁊ tñ non a forma substātiali. ¶ Itē spēs coloris est ꝓductiua visiōis: ⁊ color rubeus est motiu9 sanguinis: ⁊ citrinus color materie faciētis icteritiā ad exteriora. ⁊ tñ nō per substātialē formā. ¶ Item taliter est color ꝑ eius spēm alteratiuus organi visus ꝙ nō audit9: ⁊ sonus auditus ꝙ nō visus. igitur ⁊c. Aueroys añt quinto colliget. vult ꝙ hec forma specifica nō est nisi ꝓportio quedā qualitatū elemētoꝝ: imaginādo ꝙ a calido frigido ⁊ humido ⁊c. ꝓuenire possunt operatiōes q̄dā absolute in quātum calidū vel frigidū ⁊c. vt calefactio ⁊c. scd̄o ꝓuenire potest opatio nō absolute vt calidū: sed vt calidū sic taliter ꝓportionatū ⁊ mensuratū cum frigido ⁊ humido ⁊c. ⁊ ista dicitur opatio a forma specifica: sicut calor absolute vt calor mēbroꝝ calefacit ⁊ ꝯsumit: vt vero taliter ꝓportionatus ⁊ mēsuratus attrahit nutrimētū: superfluū expellit: nō q2 calefaciat vel infrigidet absolute: sed q2 calidū cuꝫ alijs qualitatibus elemētoꝝ ꝓportionatū est sic vel taliter potēs agere: sicut de solutiua medicina que sub alia ⁊ alia q̄ntitate ⁊ preparatione est alterius ⁊ alterius operatōis ꝓductiua. Et q2 he ꝓportiones nō sunt a partū cognite. iō hec dicit̄ proprietas occulta: q2 etiā idem ab aduersa relatuꝫ varias obtinet ꝓportiōes. ideo cōtingit eādē rem multiformiuꝫ operationuꝫ a forma specifica esse in diuersis ꝓductiuā: immo in eadem vt sic infinite possunt esse forme specifice. ¶ Hec positio etiā cōmuniter reprehēdit̄ per argumēta tacta ꝯ beatū Thomā. ¶ Item magnes duꝫ attrahit ferꝝ distās: vel in ipso imprimit aliquā dispositionē nouā: vel nō. Non potest dici primū: q2 non apparet quare nūc magis moueretur q̄ꝫ prius. Si aliquā: vel imprimit ꝓportionē qualitatū ꝑmaꝝ: ⁊ sic calefacit ⁊ infrigidat ⁊c. qd̄ nō videt̄: vel aliā qualitatē. ⁊ tūc illa est ꝓprietas occulta siue forma specifica. ⁊ sic non est ꝓportio ⁊c. ¶ Mondinus vero paduāus dixit ꝙ eadē res sub diuersis ꝯceptibus ⁊ rōnib9 cōprehēsa recipere potest denominationē substātie ⁊ qualitatis siue accidētis. Et ꝙ forma essentialis cōpositi vt ꝑs qualitatiua siue eēntialis cōpositi dicit̄ substātia: vt vero principiū actiuū vel operatiuū est: dicit̄ ꝓprietas siue naturalis potētia. ⁊ ꝑ ꝯñs qualitas ⁊ accñs lꝫ secūdū distinctas rōnes formales eius vt pꝫ. ¶ Et videt̄ q̄nq̄ꝫ in verbis suis cōciliator d̄ria septuagesimaprima hoc idem sensisse. lꝫ tandeꝫ magis explicet sensitiuā modi declarādi inferius. ¶ Penes quē sciēdū ꝑmo ꝙ operationū ꝓuenientiū ab his que corpus nostrū ingrediuntur. ⁊ simil̄r virtutē eoꝝ quedā dicūtur prime ⁊ vniuersales vt calefactio infrigidatio ⁊c. quedā secūde ⁊ vniuersalibus similes vt resolutio ⁊ maturatio attractio: q̄dā tertie vt prouocatio vrine ⁊c. ⁊ differūt a secūdis: q2 secūdis nō necessario annectit̄ occultū principiū occulto nō ad opari inclinatū: tertijs vero sic. ꝙ. n. medicina sit magis per viā vrine q̄ꝫ sudoris ꝓuocatiua vel ecōtra nō videt̄ ꝓuēire nisi ex occulta cōueniētia ⁊c. vñ huiusmodi operatōi annectit̄ a qualitate opatio a ꝓprietate occulta. Alie vero sunt q̄ ꝓueniūt pure ab occulta ꝓprietate sicut curatio epilēsie suspēsa peōia ad collū: ⁊ he sunt que a tota substātia prouenire dicuntur. ¶ Sciendū secūdo ꝙ ex modis loquēdi auctoꝝ hoc nomē specifica forma reperit̄ equiuocū. Causa añt huius diuersitatis est: q2 auctores his terminis. forma specifica. tota substātia. ꝓprietas occulta. vsi sunt frequēter tāq̄ꝫ sinonimis. Qñq̄ꝫ. n. sumit̄ forma specifica ꝓ forma substātiali ꝑ quam hꝫ naturale cōpositū determinatuꝫ esse specificū in genere substātie. Quādoq̄ꝫ ꝓ quolibet occulto ꝑncipio formalit̄ alicuius spēi cuilibꝫ indiuiduo naturaliter ꝯueniēti occulte cuiuslibet indiuidui illius spēi inclinato ad agere vel pati vt irūdo in factōe nidi aut alia auis. tertio indifferēter ꝓ quocunq̄ꝫ occulto ꝑncipio occulte opatiuo siue cuilibet indiuiduo naturaliter ꝯueniat siue nō: vt ꝙ aliqs nullo mō vinuꝫ appetat ⁊c. ¶ Quarto ⁊ vltimo sumitur adhuc largius pro quocunq̄ꝫ formali ꝑncipio effectiuo vel dispositiuo alicui9 opatiōis siue sit occultū siue sit ad sensum manifestū duꝫ tñ occulte vel per occultam transmutationeꝫ aliquam operationem producat vel operetur qualiter colorē a forma specifica visum ⁊ non audituꝫ dicimus immutare. ⁊ econtra sonum. ⁊ sic de alijs.

Et penes hoc sit ꝑma ꝯcl̄o. Capiendo formā specificā ꝑmo modo sola substātialis forma est forma specifica. pꝫ. ¶ Secūda cōclusio. lꝫ ita sit: nō tamē operatio a forma substātiali proueniens est iuxta moduꝫ loquendi auctoꝝ dicenda prouenire a forma specifica: sed soluꝫ illa que prouenit ab ea: ⁊ cū hoc non operatur illā per qualitatem manifestā primā vel ex illis resultātem. ¶ Ex quo sequitur intellectus illius partis. per quā est illud quo aliquid est. ¶ Datꝫ secūdo operationem a forma specifica ipsius prouenire. ¶ Tertia ꝯclusio. capiendo secūdo modo aliqua forma specifica est substātialis ⁊ aliqua accidentalis. pꝫ: q2 occultoꝝ ꝑncipiorum alicuius speciei cuilibet indiuiduo naturaliter inexistentiū aliquod ē forma substātialis ⁊ aliqd̄ accidēs: vt forma substātialis magnetis: ⁊ qualitas que in ferro imprimitur. Et ex hoc patet in eodē inueniri posse plures specificas formas. ¶ Quarta ꝯclusio. capiendo tertio modo nō quelibꝫ specifica forma ē substātialis forma operātis a specifica forma. pꝫ: q2 vt sic quelibet complexio insequēs materiā est specifica forma ⁊ nulla talis est forma substātialis. ¶ Et ex hoc sequitur nō quālibet formā specificam esse naturā proprie sumptā. ¶ Quinta ꝯclusio. est ꝙ probabiliter colorē odorem ⁊ saporē dicere possumus esse formā specificā: quia licet quodlibꝫ istoꝝ sit qualitas manifesta: pro quāto tamen est per occultā trāsmutationeꝫ opatiua potest specifica forma nominari. ¶ Ex quib9 correlarie sequit̄ primo probabiliter sustentabile esse ꝓportionē qualitatum elementoruꝫ esse formā specificā: q2 lꝫ tales qualitates sint māifeste sūt tamē per occultā trāsmutationē operationū pluriū productiue in ordine ad quas denominari possunt forme specifice. Similiter lꝫ iste qualitates vt tāgibiles sint māifeste tamen vt talis vel tāte proportōis sunt occulte. ¶ Infertur secundo ꝙ caliditas frigiditas humiditas ⁊c. possunt dici hoc modo in ordine ad aliquā operationē specifica forma. Et forte ad istū intellectū ꝓcedit auctoritas Aueroys quinto colliget. ¶ Ex quo vlterius pꝫ ꝯcordia iter litterā Auiponētis ꝙ est illud quo res ē: ⁊ aliā qd̄ est. verbi gratia. color odor aut anima. pꝫ hoc totū verū esse secundū diuersaꝫ acceptioneꝫ huius termini forma specifica. ¶ Ultima conclusio. probabiliter teneri potest in nullo cōposito naturali propter formā substātialem ⁊ qualitates manifestas simul repiri formā specificā que sit qualitas occulta. pꝫ: q2 experimento patet aliquas qualitates a complexiōe qualitates occultas inducere. igitur ita probabiliter dicere possumus ꝙ forma substātialis magnetis mediāte sua complexiōe occultā potest causare alteratōeꝫ. ⁊ similiter membrū mediāte cōplexione producere pōt qualitatē occultā ⁊c. ¶ Contra. quia in patiente saltem preter naturā qualitates manifestas reperiret ⁊c. Dicit̄ ꝙ illud est verū: sed volo dicere ꝙ a forma specifica sibi limitet: ⁊ hoc voluit Auero. ¶ Rationabilius tamen apparet ꝙ preter manifestas qualitates in mixtis reperiātur etiā qualitates occulte cuꝫ frequenter complexionibus mixtoꝝ manifestis existentibus in ipis appareant inclinationes cōtrarie. A qua vero causa he ꝓueniant occulte ꝓprietates perquirere spectat ad naturalem philosophū. Dicendū tamen ꝙ he qualitates insequuntur potissime celestes influxus a quibus cū materia mixti fuerit taliter vel taliter complexionata tales vel tales occulte proprietates imprimuntur. Propterea Mesue de consolatiōe medicinarū capitulo primo. Dotatuꝫ est vt aiunt omne dupliciter. s. virtute celesti ⁊ elementaria. ⁊ parū infra. Soluit solutiuuꝫ: non quia calidū nec quia frigidū: sed quia celesti virtute dotatum. ¶ Et ex hoc patet. quare nō omnes res eiusdem speciei sunt equaliter a forma specifica operatiue nec omni tēpore nec omni loco. Et pro isto videtur conciliator differētia septuagesimasecūda. Et nota circa hoc ꝙ hoc modo omnis mirabilis operatio ꝓueniēs a mixto per qualitates ꝑmas que velocitate magnitudine vl' aliter excedit opationē merito talis ꝓprietatis ꝓuenire debēteꝫ ēt forme specifice attribuit̄ sicut opij mortificatio vt infra patebit ⁊ napelli ⁊c. lꝫ enim opium sit valde frigidum: mirum

tamen videt q eius frigiditas stupefaciat et extinguat calidum hominis robusti: cum aqua frigidissima in magna mēsura hoc nō faciat. Siłr napellus calidus ponēdus in secūdo qualitate sua operādo statim interficit. et hoc nō pōt qualitas merito sui gradus facere nisi esset tali ꝓprietati ꝯiuncta. Similiter dicit de veneno scorpionis frigido. ¶ Nota etiam hic q multa q̄ semp aut frequēter nobis occurrunt vidētur pnci piū hr̄e manifestū oino. vñ in eis non cadit admiratio sicut est opatio ignis. Et in hoc recita qd dicit Ga. d ꝓprietate. pmo de v̄tutibus cordialibus. caplo de ꝓprietate.

Ad argumenta principalia patz solutio ex tactis.

¶ Questio. LI.

Queritur

51. Utrū forma specifica sit forma sub͠alis. Arguit multiplr q non. ¶ Primo. forma specifica ē sicut odor et sapor q̄ sunt accn̄tales forme. igr̄ etc. ¶ Scd̄o. stāte re eadē scd̄m spēm et vna nūero forme specifice multiplicantur in ea. igit etc. pz ꝯña. et assumptū ꝓbat. stante. n. idētitate magnetis q̄ñq3 est virtus attractiua in eo: q̄ñq3 expulsiua ferri. Siłr in napello eodē est forma specifica nutriēdi turdos et cōseruandi ipsos et forma specifica hois subaz corrūpendi. igr̄ etc. ꝯña nota cuz añte. ¶ Tertio. corrupta et remota specifica forma remanet forma substātialis rei cuius ē ista forma specifica. g etc. ꝯña nō ē. et assumptū pz d aloe loto qd a forma specifica ante lotōnez euacuat determinatū humorē: post tñ cōpletā et pfectā lotionē nō euacuat: s3 poti9 ꝯfortat et stipticat vt colligi pōt tertio de simplici medicia. et a Mesue in de ꝯsolatione mediciaꝝ. ¶ Quarto. venenū serpētis aut napelli a forma specifica interficit hoiez: s3 tale venenū est accn̄s qdā: q2 qualitas vite hois disproportōata: iō aliqua forma specifica ē qualitas. iō etc. ¶ Itē. ꝓ isto facit auctoritas Auer. qnto colliget: q2 ponit eā eē ꝓportōez qualitatū pmaꝝ.

Ad oppositū

videt intētio Aui. in lr̄a dicētis q forma specifica est illa p quā opans ab ea est illud qd ē: s3 notū ē q hec ē forma substātialis. Similiter idē ē opari sua substātia et sui forma specifica: vt colligit in lr̄a. g taliter opātis idē ē substātia et forma specifica. et per ꝯñs etc. ꝯña pz cum antecedente.

In questione

ē pmittēda distictio q̄dā. scd̄o ponēde sunt ꝯclōnes d q̄sito.

Quantum

ad primū sit hec distictio ꝓ pte superius tacta. q hic termin9 forma specifica ꝯsueuit multiplr̄ sumi. ¶ Prio ꝓpe et pcipue ꝓ forma p quā habz idiuiduū determinatū eē specificū in gn̄e subē: qualit als dcm̄ est aiam intellectiuā eē formā specificā hominis. ¶ Scd̄o. sumit forma specifica ꝓ q̄cūq3 occl'to pncipio cuil3 indiuiduo sub aliqua certa spē ꝯtento ꝯueniēti illud inclināte ad determinate agēdū vel patiēdū vel taliter respectu h9 esse actiuū vel passiuū qualiter nō respectu alteri9: qualr̄ attractiuā v̄tutē magnetis et ferri: p quā est attrahibile dicimus esse formas specificas. ¶ Tertio. adhuc sumit forma specifica magis cōiter ꝓ qualib3 occulta ꝓprietate etc. siue sit apta in quol3 idiuiduo isti9 spēi repiri siue nō: qualr̄ ꝓprietatē in sor. qua abhorret alliū: aut iclinat ad furandū. et sic de aliis. dicimus esse formā specificā. ¶ Quarto. adhuc cōius sumit forma specifica ꝓ quocunq3 pncipio vel dispōne siue occulta siue manifesta: occulte tñ agēte vł disponēte: qualiter ꝓbabiliter dicere possumus q l3 mbrorū cōplexio agat calefaciēdo et cōplexionādo nutrimentū: cū hoc tamē in nutrimēto ꝓducit q3dā alterationē vel qualitatē occultā de scd̄a spē qualitatis inclinantē nutrimentū vt moueatur ad mēbra: quā vocant formā specificā.

Quantum

ad scd̄m sit hec pma ꝯclo penes hāc distinctōez. q capiēdo formā specificam pmo mō forma sub͠alis solū ē forma specifica. pz: p solā eniz formā substātialē ponit indiuiduū in determinata spē de gn̄e substātie. g etc. ¶ Scd̄a ꝯclo: l3 ita sit: nō tñ q̄l3 opatio a forma ꝓueniēs iuxta modū loq̄ndi auctoꝝ dr̄ a forma specifica. pz: q2 solū illā ꝓprie dicūt a forma specifica etc. q̄ nō est in qualitates manifestas reducibilis cū igit multe ꝓducātur opatōes p qualitates manifestas. sequit etc. ¶ Ex ista ꝯclōne seqt ꝓprie fore formā specificā illā3 p quā res ē illud qd ē. ¶ Pz scd̄o operatiōez a forma specifica ꝓprie a substātia ipsi9 operātis ꝓueīre et pl'a alia ēt sequūt. ¶ Tertia ꝯclo pncipalis est. q scd̄o mō capiendo formā specificā aliqua forma specifica ē forma substātialis et aliqua est forma accn̄talis. pz: q2 taliter capiēdo formā specificā quodl3 pncipiū occultū ēt est forma specifica: s3 taliū aliqd ē substātiale aliqd accn̄tale vel instr̄ale. g etc. pz ꝯña. et assumptū similiter. ¶ Ex quo sequit in eodez subiecto plures inueniri posse formas specificas abinuicē spē differentes. ¶ Quarta ꝯclo. capiēdo formā specificā tertio mō nō q̄libet forma specifica ē forma substātialis. pz: q2 cōplo inseq̄ns materiā est forma specifica. et tñ ipsa nō ē forma substātialis vt satis pz. igr̄ etc. ¶ Ex qb9 infero q nō q̄l3 forma specifica ē natura ꝯ quosdā: q2 nō q̄l3 forma specifica ē pncipiū substātiale vel principale. igit etc. pz ex descriptione nature. ¶ Et si arguit ꝯ. q2 ois forma specifica est pncipium motus et q̄etis. igit etc. ¶ Siłr Aui. in de virib9 cordis asserit omnē formā specificā esse naturā. ¶ Dicit ad pmū negādo ꝯñam: s3 op3 assumere qd sit substātiale principiū vł op3 assumere qd sit pncipiū motus primū et p se et nō scd̄3 accn̄s: que clausule si discurrāt nō cōpetūt cuilibet forme specifice. ¶ Ad auctoritatē Aui. dr̄ q ibi sumpsit naturā improprie mō quo medici ēt cōplōnē cōpōnē etc. dn̄t esse naturā. ¶ Quita ꝯclo. capiēdo formā specificā quarto mō nō q̄lib3 ē substātia. pz siłr vt pcedēs. ¶ Sexta ꝯclo. q taliter capiēdo ꝓbabiliter colorē aut odorē formas specificas appellare debem9. pz: q2 talit capiēdo colorē etc. l3 sint dispōes manifeste: sunt tñ p suas spēs occulte operātes. g etc. ꝯñtia videt nō. et assumptū intuēti. ¶ Ex quo seq̄ū q3 ite Aui. dicēs. Sed est. vbi gr̄a. color aut odor etc. pōt item ꝯ vt v̄ba sonāt. et dici q ibi velit q ois forma ꝓut occulte opatiua dici pōt specifica forma. Seqt vlterius ꝓportiōez aliq3 qualitatū primarum vt sic posse dici formā specificā. Et forte ad hūc sensuz ꝓcedit auctoritas Auero. q̄nto coll'3 vbi asseruit sentētiā dictā.

Ad argumenta principalia ante oppositū.

¶ Ad pmū dici pōt ꝓut i lr̄a expositū est. Pōt dici scd̄o q dū sic dixit Aui. cepit formā specificā vltimo mō vt pz ex ꝯclōnib9. ¶ Ad scd̄m dr̄ q nō repugnat in eodē adequate pl'es fore formas specificas accn̄tales: substātiales tñ repugnat. Et ꝓ argumēto de magnete dr̄ q pncipalr̄ eodē pricipio qd ē forma specifica attrahit ferꝝ et expellit: s3 instr̄alia pricipia et occulta sunt distincta. et ita in magnete sūt plures forme distīcte accn̄tales et vna substātialis vt pz. ¶ Ad tertiū de aloe dr̄ siłr formā substātialē eādē remāere et dispōnē accn̄talē occultā remoueri p lotionē: q2 remouet ptes subtiles. ¶ Aliter pōt dici q aloes nō efficit nō solutiuus: s3 minus potēs ad soluēdū pp ablutionē qua remouet partes subtiliores et acutiores. ¶ Et ex hoc vt ꝓbabili argumento trahi pōt aliq3 formā specificā esse accidēs: q2 in diuersis ptibus eiusdez materie ꝯuenit repiri varias et diuersas formas specificas l3 oēs in substātiali forma ꝯueniāt: igit etc. ¶ Ad vltimū qualiter sit respondendū ex dictis pz. Que aūt res sit venenū inferius patebit. ¶ Ad auctoritatē Auicē. pz ex dictis. et ad ea que post oppositū sunt adducta pz intelligenti.

¶ Questio. LII.

Queritur

52. Utrū friditas eēntialit ingrediat opatōes v̄tutū n̄aliū aut virtutis cuiusl3 alteri9. arguit q sic. ¶ Prio arguit q sic scd̄o d gn̄atiōe aialiū. 14. caplo. gn̄atio hōgenioꝝ calitate et friditate fit et ꝯstat hec qdē calido hec qdē frido. ¶ Scd̄o. q̄rto methauroꝝ gn̄ant calidū et fridū. ¶ Tertio. pmo de iuuamētis. 2. cap. Cōplexio ē suba p calidū et fridū: s3 ꝯplo eēntialit igredit v̄tutis actōes. ¶ Quarto. Auero. tertio colliget dic. q opatiōes stōi hois iuuāt et cōplēt friditate tēpata. ¶ Quito. sic fridū ad calm̄ ita siccū ad hūidū. et e ꝯ: s3 sic cū eēntialit ingredit sicut humidū. igit frigidū sicut calidū. ¶ Sexto. friditas tēperata est sanitas. sed ois sanitas ē p se pricipiū haꝝ opationū. igit etc. assumptū ꝓbatur. q2 cui9 intēperies ē morb9 eius tēpies ē sanitas. pmo de accn̄ti.

Ad oppositum

est Aui. i prima fen. doctrina sexta caplo tertio. et prima sexti naturaliū vltimo capitulo ad finē. et scd̄a primi. doctria tertia. caplo tertio. in septio genere signoꝝ. Calor igit innatus virtutū oiu3 est instr̄3. et frigiditas eis incōueniēs. et neq3 ꝓdest nisi accidētaliter. iōq3 dicit calor innat9 et non friditas inata nec ꝯparat friditati corpis illud qd cōparat

caliditati. Et Halie. secundo de accidenti. tertio caplo ad fi
nem. Frigiditas vero nullũ in actiõe cõfert iuuamẽtuꝫ. Et
Aristoteles. quarto methaurorum. Frigidũ corruptiuum.
Et Aueroys scdo ⁊ tertio colliget. Plures actiões natura
les fiũt a calido. ⁊ Haly scdo tegni ↄmẽ. 121. improbat Me
sue ⁊ Ysach. tenẽtes oppositũ. Et ꝑsuadet primo: qꝛ oium
virtutũ opatões existunt ꝑ motũ: ꝫ motꝰ fit a calo vt Auic.
in lra. ⁊ decimatertia ꝓbleumatũ. qnto ꝓbleumate. igit ⁊c.
¶ Scdo. qꝛ qd vni ↄrioꝝ ꝑ se eẽntialiter ↄuenit ab altero
eẽntialit remouet: ꝫ ingredi opatões nature eẽntialit ↄueit
calido. igit a frido eẽntialr remouet. ¶ Itẽ tertio oẽs ope
ratiões ꝑficiũt ꝑ cõplexionẽ q̃ est ad calidũ declinãs ⁊ hũi
dum. ¶ Quarto. qꝛ omnis operatio perficitur a calido in
fluente vel innato vel vtroqꝫ simul.

In ista qõne fuit opio cõciliatoris opposita opiniõi
Aui. tenẽtis ꝙ friditas eẽntialit ⁊ ꝑ se ingre
diat ⁊c. Et ꝑmittit ꝑmo ꝙ aliqd ingredi alteꝝ ↄtingere põt
tripliciter. qditatiue vt ꝑtes diffinitõis essentiales ⁊ fortasse
formaliter essentiã cõpositi. scdo integraliter vt ꝑtes cõpo
sitũ integrãtes. Et instrũaliter vt instrũm vtualiter ingreditur
vel actualiter. ¶ Scdo ꝑmittit ꝑ opatõeꝫ intelligendã esse
actiuã ⁊ passiuã imanentẽ seu trãseuntẽ. de oibus. n. est ea
dem ratio. ¶ Tertio ꝑmittẽdũ ꝙ ꝑ accidẽs qñqꝫ sumit vt
distinguit ↄ imediate. vt ibi. Nõ vo ipsa vocis magnitudo:
scdo tegni. scdo ↄ ꝑmo vel principaliter vt ꝑma tertij. Ner
voꝝ iuuamentũ primũ est dare sensum ⁊c. scdm vero. ⁊ per
accñs est roborare carnẽ: sunt: graue appetit quieteꝫ per se
⁊ motũ per accidẽs. tertio vel ẽ qd casuale vel fortuitum.
quarto vt nõ ꝑ se: sicut frigidũ per accidẽs calefacit. ⁊ talit
sumit hic ⁊ distinguit ↄ eẽntialiter ingredi: calidũ igit essen
tialiter ingredi ẽ calidũ instrũaliter per se ↄcurrere ad opera
tiones: eↄ vero frigidũ per accidẽs. i. non per se.

His premissis ponit istã ↄclõnẽ primã cõ
tra Auicẽ. ⁊ Haly allegato
ↄmento. Frigiditas eẽntialiter ⁊ per se ingredit opationes
nature. Hãc ꝓbat auctoritatibus pluribus ꝓ parte tactis ⁊
sbi vide. ⁊ rõnibꝰ. ¶ Primo qꝛ aliqua nature opatio fit ag
gregãdo: ꝫ frigiditatis est aggregare. ¶ Scdo. tꝑs quietis
retẽtiue est lõgius tꝑe motus. ¶ Itẽ tertio. ad quẽlibꝫ mo
tum ꝑ se cõcurrit fixio q̃ perficit frigido vt in lra. ¶ Quar
to. sicut res se hꝫ ad esse ita se hꝫ ad opari: sed eẽntialiter in
greditur frigiditas ad esse mẽbroꝝ. igit ⁊c. maior pꝫ. secũdo
metaphisice: qꝛ eẽ cuiuslibꝫ mixti per se ordinat ad opari vt
in finẽ: quicqd aũt est ꝑ se cã antecedẽtis est causa ↄsequen
tis. ¶ Quinto. q̃libꝫ sanitas ꝑ se ingredit opatõeꝫ: ꝫ aliqua
frigiditas ꝑ se sanitatẽ facit corrũpendo per se egritudinem
calidã: imo vt supra aliqua frigiditas est sanitas: qꝛ cuiꝰ in
tempies est morbus eius tẽperies ẽ sanitas. ꝑmo de accñti.
¶ Sexto. sanitas eẽntialit integrat ex calo ⁊ frido. igit ⁊c.
¶ Septimo. qꝛ sicut in maiori mũdo ita in minori mundo.
¶ Octauo. mãei nocitiue digõ ẽ ꝑ se intẽta a natura: ꝫ aliq̃
tal ꝑ se frido ꝑficit vt in furiosis hũoribꝰ ⁊ subtilibꝰ. igr ⁊c.
hec octaua rõ collr dña sexagesimasecũda. ¶ Scda ↄclo:
est ex ↄciliatore collecta. lꝫ ita sit: intẽsior tñ ⁊ potentior ⁊ in
maiori mẽsura ↄcurrit calitas ⁊ ingredit opatiões nature ⁊
mlto pluribꝰ deseruit opatõibꝰ q̃ꝫ friditas. ⁊ hec de qõne.

¶ Questio. LIII.

q Queritur liij. Utruꝫ calidũ agens in humi
dum denigret. Agens vero in sic
cum dealbet. Ecõtra vero frigidũ in hũiduꝫ dealbet: in sic
cum vero denigret. Arguit ꝙ non. ꝑmo. qꝛ calidũ agens in
cibũ trãsmutãdũ in chilũ: in sanguinẽ trãsmutãdũ in sꝑma.
In humiditatẽ primã de secũdis transmutandã ad formaꝫ
roris. In chilũ trãsmutandũ in flegma. In sanguineꝫ trans
mutandũ in lac. agit in humidũ ⁊ in nullo istoꝝ casuuꝫ deni
grat. igitur ⁊c. ¶ Confirmat. qꝛ agẽs in aquã nõ denigrat.
igr ⁊c. ¶ Scdo. calidũ aliqd agẽs in siccũ denigrat. igr ⁊c.
assumptũ arguit: qꝛ calidũ adurẽs os aut lignũ siccũ aut pa
pirũ agit in rem siccã. ⁊ tñ denigrat vt docet experimentuꝫ.
igit ⁊c. ¶ Itẽ materia generatõis pilli est sicca in qua q̃ꝫto
agens calidũ est fortius tanto pilus nigrior gñat. ¶ Ter
tio. frigus agens in sanguinẽ agit in humidũ. ⁊ tñ denigrat
vt pꝫ tꝑe hyemis q̃ꝫdo ꝓpter frigus liuescunt labia ⁊ facies
tota vt. 38. ꝓbleumatũ. ꝓpter qd rigẽtes liuescũt. ¶ Item
ex saguine a frigido ↄgelante põt humor melãcolicus gene
rari vt infra in sequẽti caplo. ⁊ sexta quarti. caplo de morsu
canis rabidi. ¶ Iteꝫ in mugis q̃ sunt apata calcaneoꝝ san
guis collectus a frigore denigrat. ¶ Item qꝛ vrina nigra
significat extinctiõeꝫ caloris naturalis. ¶ Quarto. quia vi
trum cristallus os lutuꝫ sunt corpora sicca in que agens fri
gidum non denigrat ⁊c.

Ad oppositum est Auicenna.

Pro responsione ad questionẽ ꝑmitten
dum ꝑmo ꝙ taꝫ calm
q̃ꝫ frigidũ agũt qñqꝫ vt calm aut frigidũ absolute: quãdoqꝫ
agunt vt naturalia instrã. Exemplũ primi vt calm vrẽs aut
putrefaciẽs. Exemplũ secũdi sicut calidũ digerẽs sanguifi
cans ⁊c. Exemplũ ꝑmi de frigido sicut frigidũ hyemis con
gelãs. Exẽplũ scdi vt frigus pinguedinẽ generãs. ¶ Hãc
distinctionẽ ponũt auctores sub his vbis. Calidũ ⁊ frigidũ
agunt aliqñ ad instar determinati agentis determinatã for
mã inducẽtis. Qñqꝫ vt calm aut frigidũ absolute: ⁊ est idẽ.
¶ Scda distinctio. taꝫ calm q̃ꝫ frigiduꝫ agens vt calm aut
frigidũ absolute. quãdoqꝫ agit in materiã simplicẽ nõ colo
rabilẽ: qñqꝫ in materiã mixtã aptã varios colores recipere.
Exemplũ ꝑmi vt agens in aerẽ vel aquã. Exemplũ secũdi
vt agens in ligna. ¶ Premittendũ tertio ꝙ albedo ⁊ nigre
do ⁊ ceteri colores vt sunt veri colores ⁊ nõ tm scdm appa
rentiã sunt vere qualitates scde ⁊ vere forme a luce ⁊ lumie
specifice distincte varios cõplexionũ modos inseqntes sic
sapores odores. ⁊ huiusmodi. Hec videt snia Aui. si reco
lo. quarta sexti naturaliuꝫ. tertio caplo. ⁊ videt colli ex dict
Aristotelis. in de sensu ⁊ sensato. ¶ Quarto supponẽdum
ꝙ lꝫ ita sit vt ponit tertia suppõ: inter tñ lucem ⁊ albedinem
tãta ex natura rei videt ↄuenientia vt pure lucidũ vel lumi
nosuꝫ a sensu cõprehendat vt albũ. ⁊ ꝑ ↄñs scdm varias lu
cis vel luminis ꝑceptiões pñt res apparere qñqꝫ albe qñꝫ
virides ⁊ qñqꝫ obscure: vñ et dispõnes has scdꝫ quas fiũt
iste apparẽtie significamus noie albedinis ⁊ nigredinis ⁊c.
ꝓpter ꝙ introclusio mlti corporis ꝑspicui ꝑ opacũ aliquo
mõ terminati facit rem albã apparere. ꝓpter ꝙ spuma q̃li
bet apparet alba: ⁊ si fortiter ↄcutiat oleũ cũ aqua fit albuꝫ
subingrediẽte multo aere inter partes olei per illas aliquo
modo terminato. Et ꝓpter hoc lixiuiũ ꝓiectũ supra oleum
facit ipm apparere albũ aut ẽt acetuꝫ: qꝛ acuitate bene diui
dit. vñ ⁊ partes aeris subingrediunt: vñ ⁊ ptisana cuꝫ oleo
decocta multũ albescit. Et per idẽ cornu nigrũ ambra ⁊ cri
stallus ꝑ tritionẽ albescit. ¶ Et ex hoc pꝫ mltiplr in re cãri
albedinẽ ꝑ modũ mixtiõis. ꝑmo ꝑ iclusionẽ ꝑspicui. scdo ꝑ
exclusionẽ opaci. eↄ nigredinẽ. Exẽpla satis patent.

His premissis ꝓbabiliter in hac materia te
nẽde sũt iste ↄclones. ¶ Pri
ma. calꝫ aut frigidũ agens in materiã elemẽtarẽ simplicem
siue humida siue sicca fuerit non dealbat neqꝫ denigrat illa
materia simplici ꝑmanẽte. pꝫ. qꝛ color ẽ mixti passio. ¶ Se
cunda ↄclo. calidũ inquãtũ naturale agẽs in humidũ qñqꝫ
dealbat qñqꝫ denigrat qñqꝫ rubificat qñqꝫ citrinat. Eodẽ
modo in siccũ. pꝫ: qꝛ talẽ inducit colorẽ ad qualẽ preparat
modus cõplexionis aut mixtionis ↄñs talẽ actionẽ: sed illa
quãdoqꝫ ꝑparat ad albedinẽ vt in lacte chilo sꝑmate fleg
mate. quãdoqꝫ ad nigredinẽ vt in generatõe hũoris melan
colici. qñqꝫ ad rubedinẽ vt in gñatõe sanguinis ⁊c. ¶ Ter
tia ↄclo. nõ semꝑ calm agẽs vt calidũ absolute in materiaꝫ
hũidaꝫ denigrabilẽ denigrat nec in materiã siccã dealbat.
pꝫ ꝑ plura adducta aũ oppposituꝫ. ¶ Quarta ↄclo. ꝙ semꝑ
calm adurẽs aut putrefaciẽs aut alit vt calm absolute ope
rans agens in humiduꝫ qd sufficit in exhalationẽ fumosam
ↄuertere: vel eiꝰ ꝑtes opacas a cẽtro ad circũferẽtiã trahe
re aut per totũ dispergere illud in qd agit denigrat. patꝫ: qꝛ
taliter agẽdo aerẽ perspicuũ excludit ⁊ fumũ humidũ opa
cum per porositates corporis seminat. quare ⁊c. Et ex hoc
pꝫ quare dicebat in cõplexiõe. cuiꝰ hũidũ sufficit in exhala
tionẽ fumosaꝫ ⁊c. illa. n. est terrestris ⁊ opaca. ¶ Pꝫ vlteriꝰ
aliqd calm respectu alicuius humidi esse denigratuꝫ: qd tñ
respectu alteriꝰ nõ eẽt: qꝛ ab aliquo sufficit eleuare vaporẽ
fumosum ⁊ ab aliquo non: sed tantũ modo aereũ. Et plura
ex his potes ↄcludere. illã ↄclõnẽ voluit Aui. Ex quo vlte
rius pꝫ modus quo agẽs vltimãdo actionẽ suã dealbat: qꝛ
fumũ opacũ aut hũidũ seminatũ dissoluit loco cuiꝰ subigre

dicit aer aut corp⁹ ꝑspicuū. ¶ Pz vlteri⁹ ꝙ nō semꝑ agens
in siccū dealbat: q₂ stat in sicco eē hūidū nō in exalatiōez fu
mosaz ↄuertibile. ¶ Et sic sequit̄ qnta ↄclo. Calidū vt calꝫ
absolute agēs in siccū hūidū vstibile vltimate ↄsumēdo aut
cui⁹ hūiduz opacū nō sufficit ꝑ totū dispꝑgere vel in exhala
tionē fumosaz opacā ↄuertere illud dealbat. Et hāc intelli
git Aui. ¶ Ultima ↄclo. frigidū agēs in humidū corp⁹ cu
ius humidū corpulentū sufficit accētrare dealbat. in siccuꝫ
ꝟo cui⁹ sufficit ꝑspicuū claudēdo poros excludere aut illud
ꝑspicuū ingrossare ⁊ opacū reddere denigrat. pꝫ intuenti. ⁊
hoc breuiter voluit Aui. ¶ Ex qb⁹ sequit̄ ꝙ ↄtingēs ē frigi
duꝫ agēs in humidū ipm denigrare ⁊ nō dealbare. in siccuꝫ
ꝟo dealbare ⁊ non denigrare vt pꝫ intuenti.

Ad argumenta principalia patet.

¶ Questio. LIIII.

q **Ueritur** liiij. Utrum color viridis possit
eē bonū signū. videt̄. n. ꝙ sic: q₂
color niger q ē deterior pōt eē bonū signū. ¶ Oppositū vi
det̄: q₂ de hoc debuisset Aui. facere mētiōez. ¶ Responde
tur ꝙ sic: sed q₂ vtplurimū est signū maluꝫ de illo non fecit
mētionē Aui. Uel dicat̄ ꝙ non fecit mentōez: q₂ satis hoc
dat itelligere ꝑ alios colores malos: qui qñqꝫ sunt bona si
gna vt nigri in crisi ꝟtute stante ⁊ vrina multa.

¶ Questio. LV.

q **Ueritur** lv. Utꝝ oīs hypostasis decidat̄
a tertia digōne q est mēbrorum.
¶ Et ꝓ arguit̄ ꝙ hypostasis seq̄strat̄ a loco scđe digestōis
sic. ab illo loco seq̄strat̄ hypostasis vbi natura ↄuertit cibū
in sanguinē: ꝫ hoc ē in scđa digōe. ꝗ ⁊c. assumptū pꝫ ex Gal.
ꝓmo ꝓño. ↄmē. vlti. Cū dixit ꝙ est: q₂ res q refugit nām vt
opet̄ in ea ex cibo apud ↄuersionē suā ad sanguinē residet i
vria: nō ꝗ alterat̄ ab ea vt sit sanguis: ↄstat hic ꝙ Gal. vult
ꝑtē cibi q dū natura cibū ↄuertit in sanguinē refugit hāc na
ture actōez. ita ꝙ nō fit sanguis eē hypostasim: illud aūt est
ꝓprie in scđa digōne. ¶ Scđo sic. nisi hypostasis seq̄stret̄
a scđa digōne nō oꝫ ꝙ plurima hypostasis expellat̄ cū san
guis est in semita digōnis ⁊ ↄpleta digōne minoret̄ cui⁹ op
positū dicit Gal. ꝓ de crisi in his ꝟbis. Et qñ sanguis rema
net in semita digōnis vr̄ in vria q migit̄ color ad albedineꝫ
decliuis ⁊ sedimē in ea leue ⁊ equale albū plurimū: cūqꝫ cō
plet̄ digō addit̄ color ei⁹ ⁊ minorat̄ qđ in ipsa residet: ⁊ ↄña
pꝫ. nā si hypostasis ꝺcidat̄ a digōne tertia. erit plurima qñ
cōplet̄ vl' ↄpleta erit tertia digestio nō añqꝫ icipiat ⁊ dū fit
sanguis. ¶ Tertio sic. hypostasis aut ē ex ꝑte cibi nō ↄuer
sa in chilū aut ex ꝑte chili nō ↄuersa ad alios hūores aut ex
ꝑte hūoꝝ nō ↄuersa ad humiditates scđas aut ex ꝑte illaꝝ
hūiditatū nō ↄuersaꝝ in mēbra. Nō ꝓmū: q₂ ꝑs cibi nō con
uersa ad chilū nō vadit ad venas. ⁊ epar in nālissima dispōe
vt pꝫ ꝓma primi. caplo de gñatiōe hūoꝝ. nec ex ꝑte hūoꝝ
nō ↄuersa ad hūiditates scđas. Naꝫ aut talis ꝑs eēt in ꝓma
spē hūoꝝ ⁊ ē flꝫ. tūc. n. hypostasis aut eēt sanguis. ⁊ sic eēt
rubea sanguiea. ⁊ ista ē hypostasis ñ nālis vt pꝫ hic ifra i h
caplo: aut ex cola. ⁊ tūc eēt aut citrina aut rubea. ⁊ ista ēt est
nō nālis: aut eēt solū fl'a ⁊ hoc nō: q₂ tūc nō significaret co
lere aut sanguis digōnez. ¶ Scđo. q₂ flegma subtiliat̄ qñꝫ
ita vt putet̄ hypostasis natural': nō tñ ē hypostasis nālis: vt
Aui. infra in. 5. cap. cuꝫ dicit. plerūqꝫ. n. subtiliat̄ ⁊ attenuat̄
⁊ putat̄ hypostasis laudabilis supple flegma. Et q₂ hoc fl'a
subtiliatū nō ē hypostasis subdit̄: quapꝑ in acutis egritudi
nib⁹ nō ē ↄfidēdū in eo ꝙ appet scđm silitudinē laudabilis
hypostasis. Silr̄ arguit̄ ꝙ nō sit ꝑs melie. Aut scđo dicere
tur ꝙ ē ex ꝑte istoꝝ hūoꝝ q ↄuertit̄ i supfluitates hora qua
fit digō tertia vt dicūt fere oēs medici. ¶ Sꝫ arguit̄ ꝙ nō.
ꝓ quare ista nō esset ꝑs ex cibo q effugit actōez nature apđ
ↄuersionē suā ad sanguinē vt dixit Ga. loco alle. ¶ Scđo.
q₂ nō plurima appꝫ hora digōnis sanguinis ⁊ ꝓncipalr̄ qñ
sanguis ē digest⁹. ¶ Tertio. q₂ hypostasis laudabilis nō ē
aliud q̄ꝫ hūor faciēs fe. q iaꝫ digest⁹ est vt Aui. ꝓma quarti.
caplo de cu. pu. in gñali: ꝫ ↄstat ꝙ tales hūores nō sꝫ ↄuersi
ad aliā naturā cū in crisib⁹ expellāt̄ seruātes ꝓpriā naturaꝫ
⁊ colorē. ꝗ hypostasiꝫ laudabilē nō opꝫ eē ex supfluo rema
nēte ex hūore in digōne tertia: imo ē qñqꝫ ipsemet hūor di
gest⁹ digōne tertia. ¶ Quarto. q₂ ꝓportio hypostasis ad
significādū sup maturatōez materiei in toto nō eēt sic ꝓpor
tio puris albi ad significādū maturatōez apatis. Nā sanies
est ex hūore digesto nō supfluitas digōnis: ↄñs ē tñ ↄ̄ Aui.
in isto caplo statiꝫ post seq̄ntē ꝑtē. ¶ Quito. q₂ in ꝓncipio
putride febris deberet appere sedimen meli⁹ q̄ꝫ in statu vel
augmēto: cū in ꝓncipio nutriat̄ corp⁹ magis: ⁊ sit ꝟt⁹ minus
defecta. iđ amplior eēt hđa supfluitas digōnis tertie ex san
guie seq̄strata: c⁹ oppositū docꝫ expiētia. ¶ Sexto. q₂ i vri
nis sanoꝝ magis eēt q̄rēda hypostasis q̄ꝫ egroꝝ. opꝫ. n. vt i
sanoꝝ venis sit talis hūor excutiēdus. q₂ oꝫ in eis talē sup
fluitatē aggregari vel gñari cū nō possit stare qn in eis fiat
tertia digō. ⁊ ꝑ ↄñs ei⁹ supfluitas gñet̄. ¶ Silib⁹ modis ar
guit̄ ꝙ nō sit ex scđis hūiditatib⁹. Restat ꝗ ꝙ nō pōt eē nisi
ex ꝑte chili nō ↄuersa in sanguinē in epe: ꝫ post trāsmissa ad
vias vrie cū aquositate. Et iđ decisa a loco scđe digōis nō
tñ genita ꝑ scđaꝫ digōnē: ꝫ ꝑ ꝓmā. ⁊ hoc sentit Gal. in loco
alleg. in ꝓ argumēto. ¶ Ultio si hypostasis eēt ex supflui
tate tertie digōnis nō vr̄ modus quo significet sup digōnē
epis. Nā digō tertia ꝑficit̄ in mēbris post epar. Et poẜe est
epe hñ digerēte alia mēbra male digerere. ⁊ ecōuerso.

In oppositū

ē. ꝙ hypostasis sit supfluitas
tertie digōis arguit̄ multiplr̄.
⁊ ꝓ sic. nisi hypostasis decideret̄ a tertia digōne q fit in ābi
tu toti⁹ ñ posset significare sup maturatōez materiei in toto:
ꝫ ipsa dꝫ sup talis materiei maturatōez significare vt paulo
post dic̄ Aui. in caplo. ꝗ ⁊c. ma. pꝫ: q₂ exiēs significās super
maturatōez dꝫ decidi a loco vbi fit talis maturatio ⁊ ꝑ illaꝫ
trāsmutari vt ↄstat de egōne ⁊ vria ⁊ sputo ⁊ sudore. ¶ Se
cūdo sic. si hypostasis eēt ꝑsuitai vel decisa a digōne scđa.
seq̄t̄ ꝙ ñ hꝫ laudabilis hypostasis significare sup digōnem
māei faciētis febrē: qñ illa mā nō eēt i epe. ↄñs est ↄ̄ Ga. ꝓ
ꝺ crisi. ⁊ Aui. scđa quarti. ⁊ oēs auctores medicie. ⁊ ↄña pꝫ
vt ꝓcedēs: q₂ illa ꝑs a scđa digōne decisa nullo mō ꝑmutat̄
scđꝫ ꝑmutatōez materiei faciētis fe. ⁊ iđ sup illā ñ significat.
¶ Tertio. si ita eēt hypostasis laudabilis ñ esset ꝑs hūoris
faciētis fe. ↄ̄ Aui. ꝓma q̄rti cap. stati sup alleg. ¶ Quarto.
seq̄t̄ ꝙ in ꝓncipijs febriū hūoralīū ꝺeret āplior appere hy
postasis laudabilis q̄ꝫ in statib⁹ ⁊ q̄ꝫ in sanitate. ↄñs ē flm. ⁊
ↄ̄ Ga. ꝓ de crisi q pōit in ꝓncipio vrinā sine hypostasi. in sa
nitate āt ⁊ in statu cū hypostasi. Et pꝫ ↄña ꝓ. q₂ in ꝓncipijs
taliuꝫ fe. min⁹ est potēs epar digerere q̄ꝫ in sanitate. ⁊ ideo
pl's remāet de chilo nō ↄuerso ad sanguinē. ⁊ q₂ in ꝓncipijs
febriū multo plus cōedit infirm⁹ decēter rect⁹ q̄ꝫ i statu: mł
to plus de tali materia hypostatica supflueret.

In ista

qōne faciā tres articulos. i ꝓ ponā q̄dā cōia
de hypostasi q oꝫ vnūquēqꝫ dicere. in scđo
narrabo positōez plusqꝫ ↄmētatoris. in. 3°. dicā illud ꝙ ma
gis mihi vr̄ mentib⁹ auctoꝝ conforme in nr̄o q̄sito.

Quantum

ad ꝓmū articulū nōndū ꝑ nomē hy
postasis cōiter intelligēdū eē scđm
vsuꝫ medicoꝝ oēm rem cū vria a corꝑe expulsaꝫ grossioris
sube q̄ꝫ vria ⁊ ab ea diuisaꝫ. s. ita vt visu discerni possit. Ex
q seq̄t̄ ꝙ de hypostasi in gñe nō ē dubitādū ꝙ qñqꝫ ñ ē ꝑs
chili refugiēs opatōez nature apđ suā ↄuersionē ad sangui
nē: nec tñ repugnat aliqꝫ hypostasiꝫ eē talē reꝫ large vt ꝓdi
cit̄ accepto vocabulo. Cōstat. 2. ꝙ sumēdo hypostasiꝫ ꝓ ñ
nāli nō oꝫ oēꝫ talē eē supfluitatē tertie digōis. ⁊ iđ ñ qđ gña
liter ꝓponeret̄ nō eēt vl'r termināda. restringam⁹ ꝗ tituluꝫ
ad hypostasim nālis sube. ¶ Scđo nō ꝙ hypostasis bone
sube significat sup digōnē hūoꝝ q sꝫ in ābitu toti⁹ ꝓcipue i
venis. istud coll'r ex Aui. in particl'a imediate seq̄ntis capli.
¶ Nō. 3. ꝙ tā hūorē ad benignū reducibilē quā hūorē ma
lignū tunice venaꝝ digerūt. ꝙ nālē pꝫ q₂ in eis ↄuertit̄ san
guis ad ꝓmā hūiditatē ꝺ scđis. ⁊ coll'r ēt ex Ga. i plerisqꝫ lo
cis: ⁊ ꝓcipue ꝓ ꝓno. ↄmē. vlt. de nō nāli pꝫ ex Ga. ꝓ ꝺ dīījs
febriū. ¶ Nōndū. 4. ꝙ nō oꝫ appere hypostasiꝫ i vrinis sa
noꝝ. qđ coll'r ab Aui. ifra. ⁊ ex Ga. ꝓ ꝺ crisi: ꝫ nō exꝑsse. Et
cā est: q₂ nō oꝫ ꝙ sit in eoꝝ venis hūor euāndus. ¶ Quito
supponēdū ꝙ ꝑ hypostasiꝫ nālis sube itelligim⁹ hypostasiꝫ
significatiuā digōis bonoꝝ hūoꝝ in sanis. ⁊ silr̄ hypostasiꝫ
significatiuā digōis hūoꝝ maloꝝ ñ ↄuertibiliū ad benignū
i ↄcauo venaꝝ existiū. qđ vtraqꝫ istaꝝ dicat̄ hypostasis pꝫ
ex Aui. hic. nā dic̄ ꝙ hec hypostasis. s. nālis ñ expectat̄ nisi i
egritudinib⁹. Et subdit ꝙ si in venis sanoꝝ sit hūor crudus
meli⁹ ē ꝙ fiat hypostasis i vria aut matura aut ñ matura. ⁊
Ga. h dic̄ clari⁹. ꝓ ꝺ crisi: cū vl't ꝙ vria opia hꝫ sedim̄ albū.

Quantum ad scđm articulū ꝓ declarāda pōne
plusqȝ ꝯmētatoris supponit̄ p̄mo ꝙ
ois hypostasis laudabilis in vrinis sanoꝝ est ex sup̄fluitate
cruda. hoc p̄mo pʒ ex Ga. p̄mo de crisi cū dic̄ ꝙ hypostasis
ista leuis alba equalis significat ꝙ digō ē ꝯfirmata. ⁊ ꝙ ex-
pellit̄ a corꝑe chimꝰ crudus vltra mensurā: mō ꝯstat ꝙ hūc
chimū aut opʒ eē hypostasim aut saltē ex eo fieri: nā alit̄ nō
significaret hypostasis chimū cruduʒ expelli. Et aui. in hoc
caplo paꝝ ifra dicit. in venis āt sani nō opʒ eē humorē q̄ sit
excutiēdus: ʒ si ē meliꝰ est vt h̄ significēt ex eis sup̄fluitates
q̄ in eis sup̄fluūt ex cibo a digōne p̄uate: deide sup̄fluit sup̄-
fluitas qua in vria fit hypostasis. ¶ Preterea nisi eēt ex su-
p̄fluitate cruda nō eēt cā multe hypostasis in vrinis ifantis
ꝙ cibꝰ eoꝝ trahit̄ ex stō anteqȝ sit bn̄ digestus. Nā hoc nō
adderet ad hypostasiʒ ꝯn̄s ē tn̄ ꝯ Ga. ꝑ de crisi. ¶ Quarto
si nō eēt ex sup̄fluitate cruda nulla eēt cā significāda: quare
dum sanguis ē in semita digōnis hypostasis appꝫet plurima
alba leuis. ⁊ qn̄ cōplet̄ digō minorat̄ sedimē ⁊ cū hoc appa
ret ad expꝫientiā ⁊ ē de mēte Ga. p̄mo de crisi cuʒ dicit. ⁊ di
co ꝙ qȝ diu sanguis ꝑmanet in semita digōnis in omni vria
q̄ mingit̄ videt̄ sedimē lene equale albū plurimū. cūqȝ ꝯple
tur digō addit̄ color eiꝰ ⁊ minorat̄ qđ in ipsa residet. Et idē
sentit nō multū post cū assignat cāʒ: quare ē plurima hypo-
stasis in vrinis vtētiū multo ocio ⁊ pueroꝝ. Dixit. n. ⁊ ꝑꝑ h̄
aggregat̄ in vrinis pueroꝝ oiuʒ nisi paucoꝝ ⁊ in vrinis trā-
qllitate ⁊ ocio cōpletoꝝ ⁊ alioꝝ multo vtētiū cibo hyposta
sis plurima ꝑꝑea ꝙ multiplicat̄ in corꝑibꝰ oium quos dixi-
mus de sup̄fluitate cruda. ¶ Ex his ḡ ⁊ multis similibꝰ pʒ
suppō ꝙ hypostasis laudabilis in sanis ē ex sup̄fluitate cru
da. ¶ Suppono scđo. ꝙ in febribꝰ hūoralibꝰ putridis hūo
re peccāte exn̄te i vēis sine a p̄ate digō hūoris ꝑ quā fe. du-
cit̄ ad statū ⁊ cryses fiunt laudabiles. ⁊ ꝑ quā materia pata
ē eūoni nō ꝑmutat hūorē peccātē a ꝓpria spē. ita ꝙ colera
summe digesta in nocitio i causone hora statꝰ nō ē facta alte
rius spēi: ʒ ē colera vt aū ⁊ ita ē de sanguine in sinocha ⁊ de
flegmate in latica: ⁊ de mlia in quartana ꝯtinua: hec suppō:
pʒ: qꝛ in crisibus haꝝ febriū q̄ fiunt post ꝯpletā digōnē ex-
pellit̄ in causone colera ⁊ in sinocha sanguis. ⁊ silr in aliꝭs.
¶ Supponit̄ tertio. ꝙ hypostasis laudabilis in talibꝰ febri
bus significās digōnis cōplemētuʒ nō est aliqs istoꝝ hūoꝝ
hoc pʒ: qꝛ nō ē sanguis nec colera nec melia cū sit alba nec
ē flegma subtilitate vt cōstat ex Aui. in isto caplo. ⁊ pʒ ꝙ co
lera ⁊ sanguis ꝑ digestionē nō cōuertunt̄ in flegma cū tamē
ex coꝝ digōne appareat hypostasis. ¶ Supponitur quar-
to. ꝙ hypostasis laudabilis in hoc differt a sanie laudabi-
li ꝙ cāe faciēti saniē est ꝯiūcta dispō extra nāʒ: ʒ cāe faciēti
hypostasiʒ nō ē ꝯiuncta dispō p̄ter nām: hec suppō ē Ga. ꝑ
ꝓno. ꝯmē. vlti. cū dixit i fine ꝯmēti loqns de dcā hypostasi
nec ē sic sanies. cāe. n. efficiēti cā nō ꝑmista ē dispō ex̄ nām.
¶ Ultio supponit̄ ꝙ dicta hypostasis ē illud ex cibo ꝙ re
fugit opatōeʒ nature apud ꝯuersionē eiꝰ ad sanguinē: pʒ h̄
suppō ex dcō ꝯmēto ⁊ auctoritate supra allegata.

His habitis sit p̄ma ꝯclo hypostasis lauda
bilis sube i corꝑibꝰ sanoꝝ nō ē
sup̄fluitas genita i corꝑe hūano ex sanguie ꝑ tertiā digōnē
¶ Probat̄ ꝑ sic. si hypostasis esset h̄ mō nō ois talis eēt ex
sup̄fluitate cruda ꝯ p̄mā suppōnē. ⁊ ꝯn̄a arguit̄: qꝛ aliq̄ eēt
ex sanguie bn̄ digesto ⁊ optime cū ex illo fit sup̄fluitas dcā:
qđ ꝑ tertiā digōnē digerit̄. hoc āt i sanis ⁊ optie sanis ē san
guis bn̄ digestꝰ forte dr̄ ꝙ hypostasis ē ex sup̄fluitate san. i.
ex ꝑte q̄ sup̄fluit ex sanguine cū digerit̄ tertia digōne. ⁊ ista
ē cruda respectu ꝑtis q̄ i scđam hūiditatē ꝯuertit̄ vel respe
ctu scđe hūiditatis ex illo sanguie genite. Et ad hūc sensum
itelligūt̄ auctoritates p̄dicte ꝓ p̄ma suppōne. ¶ Cōtra ꝑ: qꝛ
vria ⁊ feces in gn̄e suo bn̄ digestas nūqȝ vocat Ga. sup̄flui-
tates crudas. ḡ a pari rōne nec dʒ dicere crudā sup̄fluitateʒ
tertie digōnis bn̄ digestā i gn̄e suo. ¶ Preterea hypostasiʒ
talē dicūt bn̄ digestaʒ. ⁊ tn̄ dicūt eē ex sup̄fluitate vel hūore
crudo. Cuʒ ḡ hypostasis h̄ mō dcā ex rn̄siōe eēt cruda seq̄t
ꝙ nō illo mō itelligūt doctores. Si vō dicat̄ ꝙ hypostasis
nō fit nisi qn̄ sanguis hʒ ꝑtes q̄ sūt ꝑtes sanguis ⁊ sīt crude ⁊
fit ex illis. ¶ Cōtra ex sanguie qȝtūcūqȝ bn̄ digesto seq̄stra
tur sup̄fluitas ꝑ tertiā digōneʒ. in oi. n. itegra digōe resecat̄
aliqđ sup̄fluū. Si ḡ hypostasis nō est nisi ex tali sup̄fluitate
ꝯstat ꝙ ꝯtigit eē hypostasiʒ ex sanguie n̄ hn̄te ꝑtes crudas.

¶ Scđo ꝓbat̄ ꝯclo. p̄ncipal̄r sic. Ga. voluit ꝑ đ crisi vt sup̄
dr̄ ꝙ in omni vria q̄ mingit̄ dū sanguis ē in semita digōnis
ē sedim̄ leue ⁊ equale. ⁊ albū plīm: qđ n̄ eēt si eēt hypostasis
sup̄fluitas tertie digōnis. ḡ nō est ita. mi. pʒ. qꝛ si hypostasis
eēt sup̄fluitas tertie digōnis n̄ seq̄straret̄ āte digōnē tertiā:
ʒ sanguis est in semita digōnis ante digōnē tertiā. ḡ n̄ seq̄-
strat̄ tūc saltē plīma. ¶ Tertio si ita eēt nō eēt hypostasis
id qđ refugit opatōeʒ nature apud ꝯuersionē suā ad sangui
nē. Nā talis sup̄fluitas ē ex ꝑte sanguis q̄ fuit passa a nā ho
ra ꝯuersiōis sanguis i m̄bra: nec valʒ qđ qdā dicūt hyposta
sim eē qđ refugit opatōeʒ nāe apđ digōnē tertiā q̄ fit in san
guie. nā si ad hūc itellectū Ga. dixisset frustra addidisset sta
tiʒ illđ v̄bū. nō ḡ alterat̄ ⁊ fit sanguis. Nā certū ē ꝙ i hac di
gestōe. tertia cibꝰ n̄ ꝯuertit̄ in sanguinē: ʒ i scđas hūiditates
aut in m̄bra. ¶ Scđa ꝯclo. p̄ncipalis ē ista. hypostasis lau-
dabilis in febribꝰ hūoralibꝰ absqȝ a p̄ate nō ē ex ꝑte hūoris
putridi q̄ est cā aūs vel ꝯiūcta fe. ꝯclo ꝓbat̄ sic. hypostasis
laudabil̄ i istis n̄ ē aliqs q̄tuor hūoꝝ nec fcā ē ex illis. ḡ nul
lo mō est v̄e ex ꝑte hūoꝝ q̄ sūt cā fe. p̄ma ꝑs assumpti pʒ ex
suppōne tertia. scđa ꝓbat̄: qꝛ hypostasis fit ꝑ digōnē hūoꝝ
taliū si ē ex eis: ʒ ꝑ digōnē quā recipiūt illi hūores n̄ ꝯuertū
tur a ꝓꝑa spē vt dixit suppō scđa: ḡ si hoc n̄ eēt ex ꝑte illoꝝ
hūoꝝ hypostasis eēt aliqs quatuor hūoꝝ. ꝯn̄s ē tn̄ ꝯ scđaʒ
suppōnē vt stati dr̄ ⁊ ꝯ expꝫiētiā. videmꝰ. n. ꝙ sedimē lauda-
bile visuʒ in causone n̄ ē cola ⁊ visuʒ in sinocha n̄ ē sanguis
⁊ visuʒ in quartana nō est melia. Restat ḡ. ꝙ hypostasis lau
dabilis i talibꝰ fe. n̄ ē ex ꝑte hūoꝝ q̄ sūt cā ꝯiūcta vel aūs fe.
Cōfirmat̄ p̄cipue ꝙ n̄ sit a cā ꝯiūcta q̄ actu putrefit: qꝛ si ita
eēt seq̄ret̄ ꝙ hypostasis laudabilis eēt sanies. Nā nō dr̄t a
sanie nisi qꝛ cāe faciēti hypostasiʒ n̄ ē ꝑmixta cā p̄ter nām: ʒ
ꝯstat ꝙ cū calore nāli digerēte talē hūorē q̄ ē cā ꝯiūcta cō-
currit calor p̄ter nāʒ. ḡ ⁊c. ¶ Tertia ꝯclo ē ista. hypostasis
laudabilis taʒ in sanis qȝ in egris ē ex ꝑte cibi q̄ in ep̄e hora
gn̄atiōis sanguis ⁊ hūoꝝ n̄ fuit ꝯuersus in sanguinē vel ali-
queʒ alioꝝ hūoꝝ. ꝯclo ꝓbat̄ sic. hypostasis ista aut ē ex ꝑte
ꝯuersa ad aliqueʒ aut ex ꝑte n̄ ꝯuersa ad aliquē: ʒ nō ex ꝑte
ꝯuersa ad nāʒ hūoꝝ. ḡ ē ex ꝑte nō ꝯuersa ad aliā hūoꝝ nāʒ.
minor igit̄ pʒ: qꝛ aut eēt ex ꝑte ꝯuersa ad humores hyposta
sis sanoꝝ: aut egroꝝ: ʒ nō sanoꝝ vt pōt inferri ex ꝯclone pri
ma. nec egroꝝ vt pʒ ex secunda. ḡ nulla oino hypostasis na
turalis sube ē ex ꝑte ꝯuersa ad naturā hūoꝝ in ep̄e: ʒ ex ꝑte
cibi nō ꝯuersi ad naturā hūoꝝ in ep̄e: qꝛ effugit opatōeʒ na
ture apud ꝯuersionē suā ad sanguinē vt dicit Ga. loco alle-
gato. ⁊ vt planius intelligat̄ hꝰ positōis intētio dicā suma-
tim. ¶ Uult ḡ positio hypostasim naturalis sube q̄ hʒ signi
ficare sup̄ digōnē ep̄is ⁊ humoꝝ q̄ sunt in cōcauo venaꝝ ⁊
totiꝰ ambitu hoc mō accidere taʒ in sanis qȝ in egris: in qbꝰ
inuenit̄ ꝙ cibo digesto in stō ⁊ genito chilo aliq̄ partes ex ci
bis genite mittūt̄ ad epar que cū chilus in sanguinē ⁊ alios
hūores ꝯuertit̄ nō ꝯuertunt̄ ip̄e ad spēʒ alicuius humoris:
ʒ remanēt nō passe illā digōnē nec ꝯuerse ad aliqȝ spēʒ quā
prius essent. Nā si ad aliā spēm essent ꝯuerse superfluitates
genite ꝑ secundā digōnē eēnt plures qȝ sint ab auctoribus
posite ⁊ eēt opportunū semꝑ i sanis debite rectis huiusmōi
hypostasiʒ appꝫere sicut ⁊ feces et vrinā ⁊ sudorē: qđ ē flm̄
⁊ ꝯ expꝫientiā: iste ḡ partes trāseunt cū aquositate ad vesicā
⁊ cū expellunt̄ residēt in vrinā ⁊ sicut multa pars aquositat̄
vadit ad venas cū sanguine. ita multa ꝑs huiꝰ hypostatice
materiei trāsit ad venas cū sanguine ⁊ aquositate remanen
te aut tarde aut cito ad vesicā recurrit hypostasis q̄ in vēis
appʒ sube laudabilis ⁊ hāc partē dicit Gal. vocari chimuʒ
crudū ⁊ Aui. sup̄fluitatē crudā: qꝛ nō recipit digōnem secū
dā: eo ꝙ nō tantū digesta fuit in stō per primā vt epar: cum
circūstātiꝭs tūc existētibus sufficiat in scđa digerere. ¶ Et
attēde ꝙ ego n̄ me limito ad dicēdū ꝙ hec pars sit chilus
vel ꝙ sit pars potētialis chili vel ꝑs cibi assumpti ex his di
ctis: ʒ relinquo hoc sub dubio solū hoc dicēs iuxta hāc opi
nionē ꝙ hypostasis est res fcā ex cibo q̄ refugit actionē na
ture apud conuersionem cibi ad sanguineʒ.

Sed contra hāc positōeʒ multe circunstāt dif
ficultates quas opʒ dissoluere si
dʒ ista positio plene intelligi. ¶ Primū ḡ dubiū est: qꝛ ex di
ctis videt̄ sequi ꝙ hypostasis laudabilis in sanis significat
sup̄ indigōnē stōi. ꝯn̄s tn̄ est ꝯtra oēs auctores medicie: qꝛ
hypostasis significat super digōnem nō super idigestionē.

¶ Secundo sequiꝛ ꝙ significat imperfectionē digestionis
epatꝭ. Nā significat partē chili effugere opatōez nature: qꝺ
nō accidit nisi epar diminute digerat. ¶ Tertio videtur ꝙ
hypostasis laudabilissima in sanis nō significet sup digestio
nem in epate aut digōnē humoꝝ in venis. Naz hypostasis
nō significat sup illas digōnes p quas ipsa nō digeriꝛ: ꝫ nō
digeriꝛ scōa aut tertia digōne. ergo nō significat sup illas.
hoc tm̄ oio est ꝯ oēs auctores. ¶ Quarto hypostasis lauda
bilis in fe. in pncipio deberet appere. nā stat i pncipio taliū
febriū ptē cibi crudā trāsmitti ad epar ⁊ ide cū vria egredi.
¶ Quito qꝛ nō significaret in fe. sup hūoꝝ digōnez. Nā cū
nō sit ex pte peccātis hūoris nō videꝛ modus quo sup taliū
humoꝝ digōnē significaret. ¶ Sexto ꝯ opionez est expsse
Gal. pmo de drījs fe. cū dixit. putredo aūt hūoꝝ q̄ in vasis
silis est ei q̄ scōm apata. Et subdit paꝝ post de putredine q̄
fit in dn̄ante materia. in flegmonibꝰ ⁊ pustulosis tumoribus
pus ē. in hūoribꝰ aūt q sunt circa arterias ⁊ venas ꝓportio
nabile puri. s. id qꝺ in vrinis subsistit: ecce ꝙ Ga. ponit hūo
rez putrescentē in venis subsistere in vrinis ⁊ eē hypostasiz
⁊ idē expsse vult Aui. pma quarti caplo de cura pu. in gene
rali duz dixit. ⁊ an sedimē laudabile ē aliqd nisi hūor faciēs
febrē qiaz digestus ē. ¶ Septio. si eēt vt dicit nō eēt cā al
bedinis hypostasis ista: qꝛ cuz digeriꝛ similaꝛ mēbris radi
calibꝰ scōm colorē ꝯ Ga. pmo pnosticoꝝ. cōmēto vltio. Si
militer ꝯ Auer. 4. colligz. cap. de hypostasi. vbi cāz albedi
nis hypostasis dicit esse: qꝛ nō nutriūꝛ mēbra ex sanguie ni
si postq̄z ē dealbatꝰ ⁊ eis assilatus. ⁊ ppea ē color supfluita
tis sic color nutrimēti q̄zdo nutritia seqtur cursuz suū nālē.
¶ Octauo dubitatur. qꝛ si ista pō sit va nō eēt cā assignata
ab Aui. in isto caplo paꝝ infra: quare hypostasis nō regriꝛ
in vrinis sanoꝝ. Nā assignat hāc cām: qꝛ nō opz in venis sa
noꝝ esse humorē excutiendū. Constat g̃ ꝙ vult hypostasiz
esse in sanis ex parte humorali.

Pro solutione istoꝝ nota primo ꝙ lz res q̄
ē hypostasis in epe hora se
cunde digōnis in epe nō pmuteꝛ a ꝓpria spē nec ꝯuertatur
ad aliquē hūorē: ipsa tm̄ aliquo mō digōnis digeriꝛ ⁊ ꝓpor
tiōaliter patiꝛ a calore epis sicut reliqua massa ptissanaria:
ita ꝙ epate bn̄ digerēte residuū hec ps q̄ refugit opationez
hāc nature: ita ꝙ nō ꝯuertiꝛ in hūorē: nec ē aquositas: dige
riꝛ. ita ꝙ fit alba ⁊ equalis i ptibus ⁊ mediocris subtilitatꝭ.
ꝫ cū digō est debilis fit grossior: ⁊ cū p digōnem sanguis fit
multū colicus plerūqꝫ multū ꝺ hac hypostasi subtiliaꝛ ⁊ re
soluiꝛ ita vt modicū remaneat aut nihil cū vrina excutiēdū.
Silr ēt cū sanguis ⁊ alij hūores trāsmittunꝛ in venas simul
cū eis stat hypostatica materia trāsmutabilis diuersimode
a calore ⁊ frigore ⁊ hūoꝝ dispōnibus nō solū in dispōnibus
sensibilibꝰ ⁊ manifestis. ꝫ in qbusdā ꝓprietatibꝰ. ita ꝙ dige
stis hūoribꝰ silr hec hypostatica materia ē digesta suo mō. ⁊
silr cū putrefit hoc accidit in materia illa. ¶ Nota scōo ꝙ
Ga. ⁊ Aui. supfluitatē talē talibus hūoribꝰ peccātibꝰ mixtā
sepe vocāt peccātē humorē aut ptē eius. ⁊ hoc putādū ē eē
aut qꝛ multū ꝓportōaliter disponiꝛ cū peccante hūore: cui
misceꝛ in digōne ⁊ putredie: aut qꝛ ita secū ꝯmixtus ē vt di
scerni sensu n̄ possit aut pp vtrūqꝫ: ⁊ qꝛ talis materia ē apta
peccare cū colera ⁊ cū flegmate ⁊ cuz alijs humoribꝰ: ⁊ seq
illoꝝ putredinez ⁊ augeꝛ fe. iō tales vocāt medici materias
cōes: ad quaꝝ eūonē laboraꝛ in pncipio pu. fe. vt pma quar
ti. caplo de cura pu. in gn̄ali. ⁊ Gal. vocat has sepe serosas
supfluitates. ¶ Tertio nō hāc supfluitatē optie dispositaz
quodāmō dici posse pternaturalez ⁊ quodāmō naturalem
vn̄ Ga. pmo pno. ꝯmēto vlti. hāc dicit mediū inter hūores
naturales ⁊ pternāles. Nā qꝛ ipa fit a solo calore nāli nō re
qsito pternāli: nec reqsita pternaturali dispōne coagēte vl
pternāli qualitate spāli in materia. iō illā dicimus naturalē:
qꝛ vō hec hypostasis nō accidit nisi ex quadā ipotētia natu
re sup cibū vel ptē suā. iō pōt dici quodāmō pter naturā re
cte sic diafforus ex relatu Ga. pmo Affo. oēm sudorē dicit
pter naturā. ⁊ iō nō opz hāc inueniri in corpibꝰ sanoꝝ: quia
nullo facto errore in regimie ⁊ corpe optime sano i etate pfe
cta nō opz eē huiusmodi hypostasiz: hoc āt ē valde raro. ꝫ
ex multis alijs modis accidit ꝙ i sanitate nō appeat. ¶ Ex
qbus pz dubioꝝ oiuz solutio. ¶ Ad pmū. n. ꝯcedo ꝙ signi
ficat sup idigōnē quarūdā partiū cibi i stomaco: ꝫ residuū
chilū hypostasis optima declarat eē bn̄ digestū. ⁊ iō facien
do denoiationē a maiori dꝛ significare digōnē. Et pariter
rn̄deꝛ ad scōm. ¶ Ad tertiū negaꝛ ꝙ hypostasis nō digera
tur mō suo pma vel scōa digōne vel tertia: qꝛ vt dcm̄ est in
pmo nōbili. ¶ Ad quartū argumētū ꝯcediꝛ ꝙ aliqn̄ appa
ret hypostasis laudabilis in principio putridaꝝ: ꝫ nō pseue
rat i omni eoꝝ vria tunc micta. ⁊ iō voluit hypocrates scōo
ꝓno. vrinā fidelē nunciū salutis hr̄e hypostasiz laudabilem
sp vsqꝫ in crisiz. ⁊ nō ex vnica vice hoc significari textu cō
mēti vigesimisexti. Cū dixit: vria laudabilis ē q̄ hypostasim
albā subsistentē ⁊ equalē ⁊ ꝯtinuā atqꝫ leuē hēbit. ⁊ sic pma
nens vsqꝫ in crisiz. est. n. fidelis nuncia salutis ⁊ breuitatem
egritudinis significat: ꝙ si mō cuz hypostasi pdicta mō sine
ea sit diuturnitatē egritudinis significat neqꝫ ē oino fidelis.
¶ Ex quo pz multos errare medicos q ex vnica visiōe vri
ne volunt significare sup digōnē hūoris faciētis morbum.
¶ Ad qntū pz modus ex pmo notato quo significat sup di
gestionē hūoris peccātis ⁊ sup indigōnē eiꝰ. ¶ Ad sextum
qꝺ fundaꝛ sup dcm̄ Ga. dꝛ ꝙ Gal. supponit ꝙ in putredie
materieꝝ q̄ sunt in vasis. i. in venis ⁊ arterijs ps ꝯmixta hu
mori q̄ putrefit simul cū hūore qn̄ digeriꝛ itegre vincēte na
tura fit hypostasis laudabilis. Nā si ex humore putrido suā
spēz pdēte ⁊ ꝯuerso ad aliā naturā fieret hypostasis: illa eēt
vere pus: qꝛ nō ē alia rō puris ⁊ saniei q̄z ꝙ sit res genita in
corpe nr̄o ex humore putrido nō reducibili ad benignuz in
aliā spēz trāsmutato: vt ostēdi in qōne de sanie scōa affo. illo
affo. circa gn̄atōez saniei. ⁊ fuit q̄stio sexagesima pma: imo ē
hec vna rō de rōnibꝰ ꝓ hac expāne: qꝛ in putredie scōz ꝯca
ua vasoꝝ cū qua vincit natura ad qꝺ putrefit nō ꝯuertiꝛ ad
aliā spēm p gn̄atiōez. ⁊ iō cū hypostasis laudabilis vt in fe.
colerica nō sit colera restat ꝙ nō fit ex pte colere: ⁊ ad hūc
sensum loqtur Aui. pma quarti loco allegato. ¶ Ad septi
mū negaꝛ ꝯn̄a. Nā in stō cū fit alba assimilaꝛ stō q est mēbꝝ
radicale. ꝙ si cū trāsit ad epar nō ē alba ⁊ vadit ad venas cū
humore malo digeriꝛ mō suo a tunicis venaꝝ ⁊ dealbatur.
¶ Ad vltimuz pz ex dictis in notabili scōo. ꝙ si q̄raꝛ scōm
hāc viā an in fe. pu. decidaꝛ hypostasis a cā ꝯiūcta vl ān̄te:
dicere debes ꝙ in multis eaꝝ a sola āu̇te decidiꝛ vt iterpol
latis in qbꝰ humor dū putrefit ē exꝛ venas. Sz nō video qd
cogit negare in cōtinuis febribus: quaruz putrefactio est in
tra venas decidi hypostasim a causa cōiuncta vt multe au
ctoritates sonare videntur.

Quantum ad tertiū articulūz supponiꝛ pmo ꝙ
q̄tus digestia mēbroꝝ ⁊ vēaꝝ agēs
in nutrimētū hora digōnis tertie ipz dealbat ⁊ supfluitates
eiꝰ: hec suppō sine ꝯdictōe ē Ga. pmo ꝓno. ꝯm̄. vlti. ⁊ auer.
quarto colliget. caplo de signis ꝯtētoꝝ in vria. ¶ Secūda
suppō ē ꝙ cū virtus bn̄ digerit fit digestū nō tm̄ benignū ⁊
qꝺ in mēbroꝝ subam ꝯuertiꝛ: ꝫ ēt supfluitas gn̄aꝛ bn̄ dige
sta: hec suppō pz p hoc. ꝙ alr ex bonitate digōnis expulso
ruz nō significaremus bonitatē digōnis pncipalr intentoꝝ
p digōnē. ¶ Suppōiꝛ tertio ꝙ lz naturalissimus locus ex
pulsionis supfluitatis tertie digōnis sint porri cutis: vt pōt
colligi ex mō loqndi Aui. pma hꝰ. caplo ꝺ gn̄atiōe humoꝝ.
⁊ pma affo. ꝯmē. 14. tm̄ abūdāte multa supfluitate aut clau
sis porris cutꝭ nō incōuenit hāc supfluitatē expelli p vrinā:
scōa ps hꝰ suppōnis pz: qꝛ ibi ē via pata ad alias supfluita
tes cū illa ꝯmixtas expellēdas. ¶ Ultimo quo ad hāc viā
supponiꝛ ꝙ hypostasis laudabilis sube ē illa q̄ hz significa
re sup digōnē hūoꝝ in āmbitu corpis ⁊ in ꝯcauo venaꝝ ꝯten
toꝝ. ¶ Ex istis arguiꝛ hec ꝯclō pma pōnis alteriꝰ. hyposta
sis laudabilis sube in corpibꝰ sanis apparēs ē supfluitas ter
tie digōnis p illā tertiā digōnē ex hūore vel hūoribꝰ gēita.
ꝓbaꝛ ꝯclō. talis supfluitas residet aliqn̄ i vria vt seqꝛ ex ter
tia suppōne: ꝫ qn̄ sic residet ē hypostasis laudabilis ⁊ nālis
sube. igꝛ ⁊c. mi. pz: qꝛ qn̄ sic residet significat hec supfluitas
sup suā cām: ꝫ eius cā ē pfecta digō tertia. g̃ ⁊c. ¶ Ex hac
ꝯclōne iferꝛ correlarie ꝙ ois hypostasis nālis ⁊ laudabilis
sube i sanis ē supfluitas p tertiā digōnē ex hūore vel hūori
bus genita: qꝛ nō vꝛ maior rō de vna q̄z de alia. scōa via ad
hāc ꝯclōnē declarādā hec ē. Supponiꝛ pmo ꝙ hypostasis
nālis sube i sanis aut ē ps ex chilo veniēs a stō q̄ nō fuit di
gesta i epe ita vt in aliquē hūorē ꝯuerteret vt dixit pcedēs
opio. aut ē supfluitas genita i tertia digōne. Nā ipsa nō pōt
eē aliqs nāliū hūoꝝ: qꝛ tūc nō nāliter expelleret. ⁊ qꝛ nulli
illoꝝ ꝯuenit i colore odore ⁊ mō sube. erit g̃ supfluitas aliq̄

flo℞ modo℞. ¶ Scdo supponit q̃to digestio pma est pfe
ctioꝛ alijs pib⁹ min⁹ de chilo vl' cibo trāsmittit ad epar: qḋ
sit ita dispositū vt effugiat opatōez epis ɔuertētis ipm i san
guinē ⁊ alios humores. ¶ Tertio supponit φ in hyeme fit
pma digō melioꝛ q̃ȝ in estate in corpib⁹ in qb⁹ caloꝛ nālis in
hyeme fortificat. h ē Ga. p̄ affo. ɔmto. 14. allega. Ex his se
quit φ si hypostasis eēt illḋ ex cibo qḋ refugit actōez natu
re ⁊c. ad sensuȝ p̄cedētis opionis minus de hypostasi debe
ret eē in vria in hyeme q̃ȝ in estate. ɔn̄s tn̄ ē falsuȝ. ⁊ arguit
ɔn̄a: qꝛ digō fit melioꝛ in hyeme. ḡ minus de cibo refugiens
actōez nāe trāsit ad epar. ḡ min⁹ in vria dȝ residere. ¶ Foꝛ
te diceret φ lȝ plus de tali cibo trāseat in estate tn̄ min⁹ va
dit cū vria: qꝛ maioꝛ eius ps dissoluit. Cōtra. qꝛ pari mō mi
nus dȝ eē vria in estate q̃ȝ in hyeme ɔn̄s est falsuȝ. ⁊ ꝯ. G. lo
co allega. cū dixit φ in hyeme minorat q̃ȝtitas vrie ⁊ hypo
stasis ē feculētioꝛ: falsitas aūt pmi ɔn̄tis illati pȝ ex eadē au
ctoritate: nā si hypostasis ē feculētioꝛ ⁊ vrine q̃ȝtitas mino
rat seqt φ tūc plus de hypostatica mā inuenit. ¶ Cōfirma
tur scdo ex hac via ɔclo sic. nisi ita eēt h hypostasis nō testa
ret corp⁹ se bn̄ hre: qꝛ poti⁹ testaret digōnez nō esse ita pfe
ctā. ¶ Ex hoc seqt hypostasiȝ nālez eē supfluitatē ex digō
ne tertia genitā. ¶ Cōfirmat ēt ɔclo: qꝛ nisi ita eēt cā gn̄at
albedinis hypostasis nō eēt: qꝛ mēbꝛa radicalia ipsaȝ deal
bāt. s. tunice vena℞ ⁊ arteria℞ ⁊c. ɔn̄s ē ꝯ Ga. p̄ pno. ɔmē.
vltimo. ¶ Preterea fere volūtarie vr̄ ⁊ sine rōne dcm̄ φ ci
bus q tā crudus a stō mitteret epar ipȝ in hūoꝛē nālez ɔuer
tere nō possit ɔfigurai sanguini q tunc gn̄at ⁊ hūori cū quo
ɔmiscet. Nā si ē chilus vel ps cibi cū nō sit obiectū ꝓportio
natū digōni mēbꝛo℞ nō vr̄ φ hēat ꝓportōabilit digeri cuȝ
hūoꝛibus. ¶ Preterea cū magna ps actōis variet ex varie
tate patiētis mirabile vr̄ φ sp vel vtplm̄ h⁹ cibi supfluitas
digerat sil' cuȝ digōne hūoꝛis cui miscet: ȝ hypostasi lauda
bili in egritudib⁹. ¶ Iteȝ dic h opio φ est supflultas tertie
digōnis genita p digōnē in nocitio a v̄tute digestia vena℞
⁊ mēbꝛo℞. ¶ Ad quā ɔclōnē ꝓbādā supponit p̄ φ poſe ē
aliquē febꝛire in c⁹ venis nō sit ꝑ tūc ɓ tali hypostatica mā
qualē dic p̄cedēs positio. hec ꝓpō pȝ: qꝛ dixit p̄cedēs opio
φ stāte optimo regimie in corpe optie sano talis hypostati
ca mā nō trāsit ad epar: ȝ poſe ē aliquē q fuit vsus optio re
gimie vsqȝ ad sui vltimi sanguis gn̄atōez febꝛire. ḡ. ¶ Scda
suppō ē φ in statu fe. sanguinee salubꝛis ɔueniēti stāte regi
mine dȝ in vria deductis ipedimētis eē hypostasis alba cir
ca fundū. h pȝ ex Ga. p̄ de crisi. ¶ Ex his arguit sic in tali
fe. in statu ē hypostasis laudabilis: ȝ ista nō est ex pte cibi q̃
nō fuit digesta scda digōne in epe. ḡ nō ois hypostasis lau
dabilis sube in egritudinib⁹ ē ex tali pte: ⁊ qꝛ nō videt aliud
dicēdū eē hypostasiȝ: si nō sit mō dicto nisi supfluitas digō
nis hūoꝛis peccātis: seqt ḡ ɔclo. ¶ Et ꝑ hac ɔlone ē expſ
se Aui. pma quarti. cap. de cura pu. loco allegato. cū dixit.
⁊ an sedimē laudabile est aliqd nisi hūoꝛ faciēs fe. qui iaȝ di
gestus ē. Et idē sentit Ga. pmo de dr̄ntijs fe. loco allegato
cū dixit putredinē q̃ est in venis dn̄ante natura eē illud qḋ
in vrinis subsistit. ⁊ hoc vult Auero. 4. colliget loco p̄alle
gato: hec ēt est cā quare in vrinis egro℞ egritudie hūoꝛali
expectat hypostasis ⁊ nō in vrinis sano℞. Et hec est ēt cā
quare in p̄ncipijs pu. nō appȝ vria digesta: qꝛ ex hūoꝛe qui
nondū ē digestus nō sepat supfluitas: nec ē sepata q̃ expelli
debeat. Et vult in summa hec positio φ hypostasis lauda
bilis sube mō dicto taȝ in sanis q̃ȝ in egris fit p digōnez ter
tiā tā in iuuatiuo q̃ȝ in nocitiuo tā q̃ȝ supfluēs a tali digōne.
Sȝ in sanis p digōnē in iuuatiuo ⁊ stāte regimie optimo dȝ
p poꝛros expelli: ȝ cū supfluit aut ex alia cā impedit ei⁹ exi
tus p poꝛros tūc recurrit ad venas cū vrina ⁊ residet in fun
do. ¶ Et hoc vult ysaac octaua pticula vrina℞ dādo cām
quare hypostasis sit alba: ⁊ rn̄dendo argumētis sophista℞
in his v̄bis rn̄det tribus modis hoc debere fieri: vel qꝛ hy
postasis fundamentū est tertie digōnis in mēbꝛis q̃ cū suaȝ
ɔpleāt digestionē ⁊ coctionē mēbꝛo℞ pfecte exprimit simi
litudinē: vel qꝛ hypostasis est sanguis scdo decoctus: qꝛ se
cunda coctōe post ɔpletū ruboꝛē non inuenit in quā mute
tur qualitatē mēbꝛis assimilātē nisi tm̄ in albedineȝ hāc. ma
nifestissime vult ysaac dictā ɔclonem: sed dicit positio φ in
egris hūoꝛe malo exn̄te in venis reducibili ad benignū na
tura ipm digerit. ⁊ in digōne aliq̃ȝ seq̄strat supfluitateȝ q̃ ad
aliā naturā ɔuertit. ⁊ ita dealbat ⁊ currit cuȝ vrina. ⁊ iō pōt

secundū suas varias dispōnes super humo℞ digestione si
gnificare. ¶ Et huius secūde ɔclonis sentētia pōt colligi
ex Galie. pmo de dr̄ntijs fe. loco allegato supꝛa: ⁊ cum pa℞
infra eodē caplo subdit. manēte. n. adhuc virtute digestiua
vaso℞ hūoꝛis qui putrefit ite℞ humoꝛ in talē alterationem
deuenit. Et colligit idē ab Auic. pma quarti loco allegato.
⁊ inumerabiles quasi auctoꝛitates sunt q̃ hoc sonare viden
tur. ¶ Sed tn̄ hāc etiā positionē multe circūstāt difficulta
tes. pma est ista. si ɔclo pma eēt vera sequit φ in vrinis que
mingunt dū sanguis est in semita digōnis minus esſȝ de hy
postasi q̃ȝ in illis q̃ mingūt postq̃ȝ sanguis est digestus: ꝓ
bat ɔn̄tia: qꝛ duȝ sanguis est in semita digōnis adhuc nō fit
digestio tertia: nec est facta. ḡ pꝛo tūc nihil aut pa℞ est de su
perfluitate digōnis tertie q̃ est hypostasis. ⁊ similiter quā
do sanguis est iaȝ digestus fit digestio tertia. ⁊ per ɔn̄s tūc
sequestrat ⁊ multiplicat illius digōnis superfluitas q̃ est hy
postasis. ɔsequēs tamē prime ɔn̄tie est ɔtra Galie. pmo de
crisi loco supꝛa allegato. ¶ Forte dr̄ φ Ga. voluit φ in vri
nis q̃ mingunt dū sanguis est in semita digōnis tertie. ⁊ nō
secūde. ¶ Cōtra. qꝛ in vrinis pꝛimis que in mane colligunt
apparet plus de sedimine ⁊ hypostasi q̃ȝ in vrinis diurnis
vt pōt colligi ex dictis in capitulo pmo huius summe: sed il
le mingunt dū fit sanguis scda digōne. i. dum sanguis sit in
epate. Igit de scda digōne est intelligenduȝ: ⁊ minoꝛ pȝ: qꝛ
ille cōiter mingunt. 12. hoꝛis post cenā: sed cōstat φ tunc fit
scda digō. Naȝ cibus digerit digōne pꝛima. x. hoꝛis. Iuxta
illud Auicē. 13. tertij hoꝛa equalis remanentie cibi in stoma
co est illud qḋ est inter. 12. hoꝛas ⁊ vigintiduas. ¶ Secun
da difficultas. φ si hypostasis in sanis nō sit aliud q̃ȝ super
fluitas digōnis tertie. sequit φ cā assignata ab Auic. qꝛ nō
requirit hypostasis in vrinis sano℞ non esset vera: qꝛ dixit
hoc esse: qꝛ nō opȝ vt in venis sani sit humoꝛ excutiendus.
Modo ɔstat φ opȝ in venis sani hanc esse supfluitatē. Naȝ
quātūcūq̃ȝ optimo existēte regimine resecet hec supfluitas
vt cōstat per experientiā qua videmus sordītieȝ in pānis. ⁊
ex Aui. tertia pꝛimi. caplo de exercitio. ¶ Scdo sequit φ
si esset in venis sanis humoꝛ excutiēdus per hypostasim nō
esset melius q̃ȝ eēnt superfluitates a digestiōe p̄uate. Naȝ si
id qḋ in hypostasi expellitur est superfluitas digōnis tertie
melius est φ hoc sit ex humoꝛib⁹ bene digestis q̃ȝ ex super
fluitatibus p̄uatis a digestiōe. ɔsequēs tn̄ est falsuȝ. ⁊ cōtra
Auicē. in littera cū dixit infra. s. φ si est in venis sanis: hūoꝛ
qui est excutiēdus melius est vt hoc significēt ex eis supflui
tates que in eis superfluūt ex cibo a digōne p̄uate vt supꝛa
allegat. ¶ Tertia difficultas est. φ si in copoꝛe febꝛicitātis
esset hypostasis ex humoꝛe putrido sequeret φ hypostasis
esset vera sanies. ɔn̄s est cōtra Ga. in pmo ꝓnostico℞ ɔmē.
vltimo. ⁊ pmo de dr̄ntijs fe. ⁊ pꝛobat ɔn̄a pmo sic. hyposta
sis esset coꝛpus fluidū genitū ex humoꝛe pu. non reducibili
ad benignū. ḡ esſȝ sanies saltē large loquēdo de sanie. tenet
ɔn̄tia p saniei descriptōez: quā vide. 2. affo. affo. 47. qui sic
incipit. circa generatōez saniei ⁊c. ¶ Et ɔfirmat: qꝛ dr̄ntia
inter hypostasim ⁊ saniē est φ cause faciēti hypostasiȝ non
est cōiuncta cā p̄ter naturā: sed cause facienti saniē ꝓculdu
bio ē cōmixta dispō p̄ter naturā: vt sumit ex Ga. pmo ꝓno
stico℞ loco allegato. sed cause faciēti istā hypostasiȝ ē com
mixta dispō p̄ter naturā. s. putredo. ḡ nō dr̄t ab illa. ergo est
sanies: forte dr̄ φ ad saniē faciendā cōcurrit effectiue caloꝛ
p̄ter naturā: nō aūt ad hypostasim. ¶ Sed ꝯ. pmo hoc ē ꝯ
illud qḋ ōndi supꝛa in qōne de sanie affo. allegato. ⁊ ꝯ Aui.
pma quarti. capi. de iudicijs saniei vt ibi ōndi. ¶ Preterea
nulla videt ratio φ putridus caloꝛ in apate agat cū natura
li ad saniei gn̄atione quin p illud putridus caloꝛ in humoꝛe
faciēte fe. agat ad gn̄ationeȝ supfluitatis albe ex illo genite.
¶ Ad has difficultates rn̄det. ⁊ pmo ad pꝛimā cōcedēdo
vt dixit respōsio ibi posita φ Galie. intelligit de digestione
sanguinis q̃ est digestio tertia. Et cū arguit φ vrine in qb⁹
plus de hypostasi apparet sunt ille q̃ in mane colligūt pmo
ɔcedit φ vtplm̄ ita est. ⁊ cū dr̄ φ illa est hoꝛa digōnis secū
de: respōdet φ imo illa est hoꝛa digestionis tertie in cōmu
ni regimine. ¶ Ad argumentū. qꝛ non distat a cena nisi. 12.
hoꝛis aut. 10. concedo: sed dico φ in sumentibus his cibuȝ
in die pꝛo tunc fit digestio tertia pꝛesertim in venis conuer
tendo sanguinem ad naturam pꝛima℞ humiditatum. Nam
constat φ Auicen. in caplo de his que pꝛoueniunt in pulsu

somno vult q in tpe soni augek pulsus qn cibus digestus est 7 arterie fiut meliores pp nutrimetu qd ad eas penetrat: vult g q in sono nali ia p magna pte copleta est digo scda 7 fit tertia in venis. 7 pstat ex his q dnr tertia pmi q somn9 pueniēter approximat9 digerit cibu scdz digones noiatas vbi no vr velle q tm vna: h plib9. Cu g incipe debeat dige ri postq cib9 ab ore stoi descēdit. 7 anq exeat de sto pstat q in ea fit pma 7 scda digo: 7 p magna pte tertia. 7 io p tuc in fine talis plz bz de hypostasi. Qd at dr q hora eqlis re manētie cibi in sto e illa qd erit iter. 12. horas 7 vigitiduas a qbusda itellr q cib9 q sumik in qtitate sufficiēti in corpe tēpato qn comedik in duob9 dieb9 tribus vicib9 stat in sto tēpato. x. horis pputado tps pprehensiois cibi in sto 7 tps exit9. Sz cu hoc cibo bn sumpto mane distabit ab eo horis .14. 7 io tuc erit ppleta scda digo 7 fit tertia. ¶ Alij vo di cunt q h tps est illud qd e mediu inter. 12. 7 vigitiduas ho ras. 7 h e qnqz horax. 7 hoc voluit Bartholo. de varigna na. ¶ Ad secūda difficultatē rndek negando pma pham. Na 7 si in venis sanox sit supfluitas digonis tertie: no oz ista eē excutiēda p vrina: h cu no supfluit in qtitate 7 no e aliud ipedimentu vt supra dr pellik p poros maifestos 7 oc cultos. ¶ Ad pfirmatoez negak et pña itelligēdo ad sensuz Aui. Na aui. vult q si sit bnor excutiēdus p vrina melius e vt sit supfluitas cibi nouiter sumpti q non sit ita plene dige sta sic alia ps. Sz tn sit digesta 7 pversa in bnore p secūdaz digone: 7 cu h sit talik obediēs vt puertak in supfluitatē ter tie digonis q trāsit cu vria. hoc. n. est min9 malu qd eē pot in supfluitatib9 bnox in venis. Qd si eēt sanguis bn digest9 nimie qtitatis no apt9 h mo pelli maius eēt ei9 nocumētu in futux. Uel scdo voluit q si bnor eēt excutiendus meli9 e q hec sit supfluitas ex cibo a digone pnata. s. tertia pfecta 7 pncipalr intēta. 7 tn sunt tales vt expellak p vrina 7 ibi resi deant. ¶ Ad tertia difficultatē pcedik q hypostasis lauda bilis in se. e sanies largo mo loqndo de sanie. Sz q dic. H. differre saniē ab hypostasi itelligik de sanie in apatib9 geni ta in quibus coiter deterior est putredo q intra venas. 7 ista dr ab hypostasi laudabili i febrib9 pu. scdz plus 7 min9 pfectu no scdz spez. Et pot hoc pprehēdi ex Ha. p de dfn tijs fe. cap. 6. cu dixit. quot aut in apatib9 putridis sunt dfie tot et in febrib9 a putredie accēsis sunt spēs cox q in vrinis inferuk. Et io hypostasiz vocauit pportioabilē puri. s. apa tu: qz no cu tato defectu inati caloris fca est. Sz qd dr pmo pno. pmēto vltio intelligik de hypostasi laudabilissima i sa nis q fit nulla existe putredine. Si qs aut diceret vt plusq pmētator q hypostasis nuq decidik a ca piuncta hac diffi cultatē solueret: sed incideret in alias maiores. 7 ex hoc vlti mo pz respōsio ad confirmationem.

Ad argumenta at pncipalia facilr pz solo. 7 silr ad rones pme ponis.

¶ Questio. LVI.

q **Ueritur** 56. Utx. Melilotu sit calz in pri mo gradu: videk q no: imo vide tur tēperatu auctoritate diascoridis qua Auic. ponit caplo de meliloto. 7 dic text9 diascoridis q e equale in caliditate 7 friditate. ¶ Scdo. q sit calidius q in pmo. melilotuz est amax: h omne amax est calidius q in pmo. igr 7c. q amax sit calidius q in pmo pz p ysach primo dietarum vniuersa lium. vbi dicit q amax est calidum in secundo.

Ad oppositu3 e Aui. 2. can. cap. d meliloto. 7 serapio q dic q e calz in p.

Considerandu3 q cu ista qo sit generalis bēo ostdere i quo pdicut auctores in simplicib9. ¶ Primo pdicut de qlitatib9 pmis absolute sic est pdictio iter Aui. H. 7 Dyascoridē de coria dro: qz Ha. dicit q e calm. Et aui. dic cu Dyascoride q est frigidu. Jn qualitatib9 scdis vt in zinzibere: qda dnt q est aptu putrefactoi pp humidu: qda dnt q est calz. Jn gradu pdicut vt Aui. dicit q melilotuz est calm in pmo. Dyascori des dic q e tēperatu. Etia in aniso. est. n. calm in scdo sicc in tertio apud multos. h apud Dyas. e calz 7 siccu in eodem gradu. Est et discordia inter auctores i scdis vtutib9 in se 7 relatis ad pmas. Jn scdis vt de vna medicina dicit vn9 q e resolutiua 7 alius no. vt alliu frāgit ventu: vt dicit Gal. 12. de igenio sanitatis de illo rustico q comedebat alliu: vt vētus resolueret. 7 ipe dic. Alliu e tiriaca rusticox. Et i. 4. regimi nis acutox dic q alliu facit vētositatē. Cotradicut et in se cundis vtutib9 relatis ad pmas vt in tarcon qd e saturegia vel herba piretri. aliq dnt q est calz: postea dnt q e stupe faciēs. Silr mandragora rubificat faciē. 7 est frida vt ponit Serapio caplo de madragora. 7 Aui. Ha. vo dicit q induk pruritu. Contradicut in vtutib9 appropriatis mēbris pticu larib9. vt vnus auctor dic q hec medicia iuuat stoz: vt gra na pini scdz Aui. 2. can. pferunt sto. 7 deciatertia tertij. tra ctatu pmo. vltimo caplo. dicit q nocent sto. sicut dicunt q ameos 7 ciminu faciut bonu colorē. ¶ Quarto pdicunt in formis specificis. vt qda dicut reubarbax e solutiuu 7 euāt colera vt ponit zoarmetheisir lib. ii. 7 Aui. dic q no e solu tiuu. Absintbiu dnt qda q euāt flegma. 7 qda dicunt q no chat flegma. Cotradicut et in dosib9. vt qda dnt de tali me dicina dek tāta qtitas. 7 alij q dek minor aut maior. Jn do sib9 aut vtimur Mesue p domestico magis nobis. ¶ Sut ergo iuestigāde vie sedatiois hax pdictionu. ¶ Uia at se datois pdictionu in qlitatibus pmis mediciax est quadru plex. pma est q in oibus alijs cadit. s. no credere alteri istox sic dicētiu. vbi gra. si. A. pdicit Galiēo no oz credere Aui. qz magis pfido de. G. qz fuit melior expimētator vt ipemet dicit in caplo de emitrico. dicit. n. q no est credēdu Ha. er rasse in expimēto: sed ista no est cocordia: imo negatio ptis. Si g isti pdicut in qualitatibus vt aliq dicut q e cala: qda dicut q e frigida: ista est pcordia q ita fuit iuentu per expe rientia tuc ab illis auctorib9 hoc sic dixerunt. ¶ Scda via pcordādi est reducere hoc speces medicie vt si dicak ab ali quo q melilotu e calidu fuit noi vilix p ptes quas bz meli lotu amaras. 7 si alius dicit q est frigiduz refert se ad ptes alias. ¶ Tertia via pcordie e pp varietatē rex 7 coitatem nois: sicut qnz mēta dr calida qnq frida 7c. hoc e: qz aucto res referut se ad diuersas res sub h noie positas: sic d sede negi e lapis emathites 7 sedenegi e sem canapis. 7 tuc tu iue nis ab aliq q e calz 7 ab aliquo q e fridu. 7 sic scias q hoc est pp talē denoiatoez 7 no verā puenientiā: qz semē cana pis e calz: 7 lapis emathites e fridus. ¶ Quarta via est pp diuersitatē approximatiois medicinax. sic dnt qda q talis res e calida: qda3 q talis est frida. 7 hoc e: qz vnus refert se si ponak ab intra 7 ali9 si ponak ab ex. sicut coriādx positus ab intra est frigidu: sed positu ab ex est calz resolutiuu: 7 ca est: qz positu ab ex solu penetrāt vel vadunt intus ptes cali de: sed ab intra vadit tota substātia. 7 per via lata: vn infri gidat. ¶ Discordat qnq in gradu. 7 tuc sedatur. Primo qz no credik vni auctori: h alteri: qz gradus sunt inuenti p expe rientia. 7 io credik magis expto. Cu g Ha. fuerit magis exp tus q Aui. tuc ex sua expiētia credas sibi. Si at vis de me liloto magis credere dyascoridi: qz habuit magna expiētia: qz circuit totu mundu plusq Ha. qz no multu circuit lz fue rit rome 7 cypri: vt qnto de simplici medicina. caplo de san guine dracois: potes plus credere si vis. ¶ Scda at cocor dia e ex maiōe gradus: qz gradus bz qttuor masiones. mo aliqs dicit aliqua medicina e cala in scdo: 7 intelligit in vlti ma maiōe pmi gradus. Alter dic e in tertio. 7 itelligit in vl tima maiōe scdi gradus. 7 tuc e pcordia. ¶ Alia via pco die e climatu diuersitas. na qda medicie 7 queda herbe in vno climate sut caliores. q in alijs. 7 tuc auctores climatis calioris ponut eas magis calidas q q sunt i climate fridio ri. 7 io pcordia e isto mo q loqut scdm diuersa loca q bu iusmoi pmutat res vt ponit Haly. 2. tegni. tractatu. 3. pme. 89. ¶ Alia via cocordie e resolo medicinax ad diuersa cor pora vt aliq medicia dr sicca i tertio gradu: vt aloes scdz q coiter dr: 7 hoc est vex respectu corpis tēperati: cu at poste rius ponik in caplo vel in capitulis de generātibus carnē 7 psolidātib9 est medicina sicca in. 2. vt pz. lib. 4. fen quarta. Modo ista e pcordia auctox: qz ille refert se ad generāduz carnē: ille at ad corp9 tēperatu. ¶ Alia discordia erat invir tutib9 absolute: qz vnus auctor dicit talis medicina iuuat: al ter dic nocet. Ista pdictio vitak pmo: qz no credis vni isto ruz. scdo qz hoc est pp diuersaz dispōnez illox quibus hec medicina aduenit: 7 isto mo alliu cu inuenit fumum in corpe facit ventu cu aut inuenit ventu destruit ipm. ¶ Alia pco dia est pp diuersitatē ptiu medicine. sicut rosa per vna par tez est resolutiua. 7 p alia partē est stiptica. ¶ Alia pcordia est comparando virtutes secūdas ad primas. vt cum dicik tarcon est calidu3 7 dr q stupefacit large sumik stupefactio

ꝓ omni nõ sentire aliquos effectus. vñ tarcon inducit talẽ effectũ. ꝙ si in ore ponis aliã rem nõ ꝑcipitur. ideo dicit ꝙ stupefacit. Alia ꝯcordia est in formis specificis ⁊ põt ꝑ viã inuestigatõis diuersaꝝ regionũ. sicut fuit arbor transplãtata de ꝑsia in egyptũ. ⁊ sic est de reubarbaro in terra Auenzoar ⁊ Aui. q₂ dicimꝰ ꝙ in loco Auẽzoar nascit solutiuũ: ꝫ in regiõe Aui. nõ. vel est possibile ꝙ Aui. nõ habuerit illud per experimentũ. ꝯcordãt etiã per diuersas partes in reubarbaro sicut in mirabolanis: q₂ per vnam partẽ stringũt ventrem. ⁊ ꝑ aliã soluunt. Alia via ꝯcordãtie forme specifice ẽ referẽdo ad diuersas spẽs humoꝝ: vt quidã dñt ꝙ Aloes nõ soluit flegma: qdã sic. silr qdam dñt absinthiũ nõ soluit flegma: qdã sic. Modo hoc ẽ ꝑꝑ diuersos hũores. nã absinthiũ nõ soluit flegma vitreũ grossum ꝫ subtile. ¶ Cõcordant etiã auctores in iuuamẽto ⁊ nocumento appropriato ruz mẽbro: vt cũ dicit talis medicia nocet stomaco: ⁊ alius dicit iuuat stomacũ: hoc est ꝑꝑ dispõnẽ corporis: vt quidã dñt. ciminũ ⁊ ameos in colico faciũt turpẽ colorẽ: dormire eniz sup cimino facit turpẽ colorem: vt dicit Guliermus de lombardia: ⁊ ciminũ ⁊ ameos in habẽtibꝰ flegma grossum faciũt bonũ colorem. ⁊ absinthiũ totũ cuz fusto et folijs iuuat stomacũ: ⁊ ita succus nocet: ⁊ in genitalibꝰ ꝑfica excitãt coitũ hoc est in colerico temperando colerã. ¶ Ultima ẽ cõcordia discordiaꝝ in dosi. prima est dando fidẽ cui plus credis: vt verbi grã. dando plus fidẽ mesue. ¶ Et est concordia ex diuersitate tempus. Naz antiquitus: q₂ erant homines robustiores dabat maior dosis: nunc minor: q₂ natura est debilitata. ⁊ hoc maxime scdm climata vt ponit Mesue in caplõ de eleboro. Etiaz diuersificant rõne diuersitatis climatis vt sunt qdã hoies robustiores ꝑꝑ aliq̃ regionẽ vt sunt turchi damus dosiz maiorẽ: ⁊ sic loqtur Aui. lib: ꝑmo. fen quarta. caplõ de dispõne medicinaꝝ ventrẽ soluẽtiũ. Etiã dant auctores diuersas doses ꝑꝑ ṽtutes diuersas .s. maiores aut minores scd₃ ꝙ ṽtus ẽ fortis aut debilis.

Et ex hoc cessant contrarietates. quare ⁊c.

¶ Laus deo.

¶ Expliciunt questiones preclarissimi philosophi subtilissimiq₃ medici Jacobi de Forliuio sup primã ⁊ secundaz fen primi canonis abyn hali abyn ceni: nouiter correcte diligẽtissimeq₃ emendate: per excellentez artiũ ac Medicine doctorem magistꝝ Hieronymũ surianũ filium preclarissimi physici Domini magistri Jacobi suriani de Arimino.

¶ Impresse aũt Venetijs ipensis nobilis Uiri dñi Octauiani Scoti Ciuis Modoetiẽsis. Arte Boneti de locatellis Bergomẽsis. 1495. Die. 25. Mẽsis septẽbris. Ducante felicissimo principe Augustino Barbadico.

¶ Incipit subtilis questio Ugonis senensis de malitia cõplexionis diuerse.

Ueritur vtrum mala cõplexio diuersa sit in qualibet parte eius cuius alterat complexio. Ad partem affirmatiuã arguitur primo sic: mala complexio diuersa est qualitas. quelib₃ qualitas habz subiectũ adequatũ. ergo male complexionis diuerse est aliquod subiectũ adequatũ: ꝫ nullũ est subiectum adequatũ alicuius qualitatis nisi illud in cuius qualibet parte est aliquid de illa qualitate. ergo aliquod est subiectũ male cõplexiõis diuerse in cuius qualibet parte est aliquid male cõplexionis diuerse: ⁊ hoc nõ potest esse nisi illõ cuius alterat complexio. ergo mala cõplexio diuersa est in qualibet parte eius cuius alterat cõplexio ad bonũ sensuz. Cõfirmatur. cuiuslib₃ alteratõis est aliqõ subiectũ adequatum. ꝫ alterationis per quã acquirit mala cõplexio diuersa est aliqõ subiectũ adequatũ. ergo tale secũdũ quãlib₃ partem suã siue formalẽ siue materialẽ ad talẽ cõplexionẽ alteratur: ꝫ ꝙ secundũ quãcũq₃ partẽ alterat ẽ in eo mala complexio diuersa. ꝫ aliquod est subiectũ cuius alterat complexio: in cuius qualib₃ parte est mala cõplexio diuersa. ¶ Secundo sic. mala cõplexio equalis põt esse in qualibet parte subiecti qõ alteratur: ⁊ põt esse in qualz parte eiusdẽ bona complexio equalis. ergo põt esse ꝙ in qualz parte eius qõ alterat sit mala cõplexio diuersa. tz ꝯñtia: q₂ si partibus taz materialibꝰ q̃ formalibꝰ nõ repugnat mala cõplexio equalis ⁊ bona cõplõ equalis q̃ sunt extrema: eisdẽ nõ repugnabit recipere mediũ qõ est mala ꝯplexio diuersa. ⁊ assumptũ ꝑz: q₂ eadez pars q̃ primo est sana fit postea febriens febre ethica. ¶ Tertio. si nõ esset põle in qualz parte eius qõ alterat esse malã complexionẽ diuersam: aut hoc repugnaret ex parte agẽtis: q₂ nõ põt agere. ⁊ hoc nõ: q₂ inueniũt agẽtia que totũ alterant ⁊ que totã ꝯtrariã cõplexionẽ idũcũt in facto esse. ⁊ hoc nõ possunt nisi ꝑmis qualitatibus partez taz formalẽ q̃ materialẽ alterarẽt: aut repugnaret ex parte recipiẽtis subiecti. ⁊ hoc nõ: q₂ cũ quelibet pars vtriusq₃ extremũ possit recipere seqtur ꝙ quelibet possit recipere mediũ: aut repugnaret ex parte forme recipiẽde. ⁊ hoc non: q₂ caliditas fiens põt recipi in quocũq₃ mixto ⁊ in cuiusl₃ mixti qualib₃ parte aut quãto: q₂ nõ est possibile simul in qualibet parte eẽ malã ꝯplexionẽ diuersaz: q₂ tũc nõ esset diuersa: immo equalis vt videt dicere Dynus: ⁊ tũc dici nõ põt ꝙ mala cõplexio diuersa in aliqua parte materiali stet cum bona cõplõne naturali vt puta in illa parte materiali in qua est. ergo poterit stare cũ bona naturali in toto reliquo: sed quãdiu stat cũ bona equali est ipsa diuersa: q₂ fiẽs est ⁊ faciens dolorẽ vt infra dicet. ergo nõ repugnat ipsam eẽ diuersam ⁊ esse in qualibet ꝑte eius cuius alterat. ¶ Quarto sic. si nõ in qualibet parte eiꝰ cuius alterat cõplexio: eẽt mala cõplexio diuersa hoc maxime esset: q₂ non eẽt in qualib₃ ꝑte materiali: nã l₃ sit in qualib₃ ꝑte formali ⁊ minima naturaliter: nõ tñ est in qualib₃ ꝑte materiali vt dicit mũdinꝰ de lentis: Bertutius bonoñ. ⁊ post ipz dynus de garbo: ꝫ hoc est impõle. nã ex illo sequit ꝙ talis minimi naturalis possibile est aliq̃ partẽ quiescere reliqua mota: vt quiesceret illa in qua nõ est mala cõplexio diuersa cũ sit tota in termino a quo motꝰ ⁊ moueret illa in qua est mala ꝯplexio diuersa. ꝯñs tñ est falsuz. ⁊ ꝯ Auero. 7. physicoꝝ ꝯmento. 2. vbi sic dixit nece est esse prima mota: q₂ corpora naturalia nõ diuidunt in infinitũ in eo ꝙ sunt corpora naturalia. verbi grã: quoniã primũ motũ in igne est minima ꝑs q̃ põt esse ignis. ⁊ similiter primũ motũ caloris naturalis animaliũ est minima pars que põt mouere animal: ⁊ manifestũ ẽ in hoc modo moueri: qõ cũ fuerit imaginatũ ꝙ ꝑs eius quiescit totũ quiescit. hec ꝯmtator: ex quibus ꝑz ꝯclusionẽ velle ꝙ quãdo ꝑs minimi quiescit reliqua etiã quiescit. ⁊ ista õ quiete. nec alit de motu in ꝑncipio septimi physicoꝝ ꝓbaret Ari. ꝙ omne qõ mouetur: mouetur ab alio.

In oppositũ est Galie. in libello de malitia cõplexionis diuerse ꝓpe ꝑncipiũ sic dicens caplõ primo. ⁊ manifestũ quidez est ꝙ iste species malitie cõplexionis diuerse nõ diuersificãtur a speciebus malitie cõplexionis equalis: nisi qm̃ iste nõ ꝯsistunt in omnibus ꝑtibus corporis cuius alterat ꝯplõ. hec Ga.

Ista questio est antiq̃ ⁊ difficilis ⁊ in ea iueniunt varij modi dicẽdi in pluribus etiã diffinitionibus ipsaz circũstãtibus. primo tamẽ in ea vidẽduz est qd sit mala cõplõ diuersa ⁊ qd sit mala cõplexio equalis iuxta modũ loquẽdi medicoꝝ. ¶ Secundo illud videbitur ꝙ principaliter est quesitum.

Pro primo ꝯstat iuxta dyni opionẽ ꝙ vtrasq₃ istaꝝ est mala cõplexio: q₂ nocẽs opatõibꝰ: ꝫ mala ꝯplõ diuersa est cũ in subiecto apto dolere deducto ipedimẽto facit dolorẽ aut tristẽ sensatõez: mala ꝯplõ equalis in subo in quo ẽ nõ facit dolorẽ nec tristez sensatõez. ⁊ i hoc adiuicẽ differũt vt ꝑz ex Ga. in lib. de malitia ꝯplõnis diuerse cũ dixit caplõ. 6. i fine: in febre ethica q̃ sola iter febres ẽ fcã in mẽbris ꝙ hñs eã nõ sentit illã: sed febrẽ effimerã aut putridã sentiũt aut dolẽt calore. nã sic iacet series lr̃e. illã ãt febrẽ fixã q̃ subiecto aialis fixa inheret nõ sentit cũ ea laborat. nulla aũt aliaꝝ febriũ existit: quam patiẽs eã nõ sentiat. ⁊ in caplõ quarto circa mediũ in trãslatiõe arabica dic̃ ꝙ ꝑncipiũ qetis a passiõe ⁊ dolore q̃ sunt i mala ꝯplõne ẽ cũ mẽbꝝ erit ꝑfecte assilatũ cãe alteranti. ex quo dat intelligi ꝙ anteq̃ sit ꝑfecte assimilatũ est ibi dolor aut passio. ⁊ apparẽt ista i trãslatõe ex greco vbi dic̃. G. Si ꝟo corpus vincat a caumate qdẽ ꝓueniet discrasia et actꝰ eoꝝ ꝑeat ⁊ eoꝝ passio in tꝑe cessabit aut a dolẽdo. tunc q̃ꝑmũ assimilabũt trãsmutãti. ⁊ hoc ẽ qõ Aui. voluit. secũda primi. doctrina secũda: caplõ de cãis doloris absolute in ꝑncipio cũ dixit ꝙ vnũ genꝰ causaꝝ doloris est mutatio

cōplexionis cito facta ⁊ ē malitia ꝯplexiōis diuerse ⁊ paulo
post dicit malitia aūt ꝯplōnis māsiue. nullo mō efficit dolo
rem nec sentit. ⁊ idē vult sexto naturaliū. caplo de tractatu
⁊ Auer. tertio colliget. de accītib⁹ sensus tactus. ¶ Prima
igit drntia inter istas duas maneries malitie ꝯplōnis ē ista
dicta. ¶ Scda āt diuersitas est magis ꝓpria ⁊ ad declarā
dū vtriusq; descriptōez sumit ex cā h⁹ drie q̄ ab auctorib⁹
allegatis assignat: ⁊ est q: mala cōplexio equalis siue māsi
ua est fcā indepēdens. mala aūt cōplexio diuersa est in fieri
tm̄. ⁊ inde Galien. loco allegato de mali. ꝯplexiōis. cap. 4.
assignādo cām dictoꝝ addit. ⁊ illud iō quādo accidit mem
bris nō accidit dolor cū ipsoꝝ ꝯplexio iā integra trāsmuta
ta est: ꝫ in dispōne trāsmutatōis eius. ⁊ ꝑꝑ hoc auctoritate
hypo. Aui. scda ꝑmi. cap. allegato dixit. ista. n. dolorez non
efficit: qm̄ ipsa nō sentit. opz. n. vt sentiens ab illo ꝙ sentit
patiat: res nāq; nō patitur ꝑꝑ dispōnē māsiuā q̄ ipsaz non
mutat: imo nō patit nisi ꝑꝑ ꝯriū adueniens qđ mutat ipsaz
ad illud qđ nō erat. ⁊ in hoc fere conueniūt oēs medici. s. ꝙ
mala ꝯplexio diuersa est fiens. ⁊ est cā doloris in mēbro in
quo est aut passiōis mala cōplexio equalis est facta. ⁊ nō fa
cit sensum aut dolorē in mēbro in quo est. ¶ Nota tn̄ ꝙ de
dria in malā cōplexionē factā ⁊ malā ꝯplexionē fientez ad
hūc sensuz: nō similiter dicūt oēs medici moderni. Nā mō
dinus sup libro de malitia cōplexiōis diuerse. ⁊ Dynus de
garbo in qōne de hac materia volūt ꝙ mala cōplexio fiēs
ita est depēdens a causa ipsaz faciēte. vbi grā. febris tertia
na a colera putrida ꝙ statim cā remota cessat oino tota ma
la ꝯplexio fiens ab absentia ꝯseruātis. ita vt nullo mō talis
qualitas fiens remanet in subiecto. ⁊ iō dicunt ꝙ hoc hz in
potētia. ⁊ nō dicit ab Arist. in alia ⁊ ois mala cōplexio q̄ re
manet remota cā ꝓducente est facta ⁊ nō fiens. ⁊ hoc ꝓba
re putāt rōne ⁊ auctoritatib⁹. ¶ Nō ē ista mala cōplexio di
uersa dr talis ꝓ quāto est in fieri: ꝫ ꝓ q̄zto est in fieri est in
motu. ⁊ ois motus pēdet de necītate a cā mouēte. ita ꝙ cā
mouēte ex toto remota nullo mō remanet motus. g̊ ois ma
la ꝯplo diuersa pēdet in fieri a cā agēte ipsam. ita ꝙ illa re
mota nihil illius male ꝯplexiōis remaneat. ¶ Mala autez
ꝯplo facta nō fit. ⁊ per ꝯñs non pēdet a cā ipsam ꝓducēte:
q: mala ꝯplexio facta nō hz esse nisi in termino alteratōis.
⁊ omnis motus talis nō amplius fit. g̊ non amplius depen
det a cā faciente. ⁊ hāc sententiā ꝯfirmāt auctoritate Aui.
prima tertiȷ̄. caplo de qualitate accītiū sode cum materia.
vbi vult ꝙ mala ꝯplexio: qñq; fit per vicinitatē: qñq; fit ꝑ
trāsmutationē: ⁊ qđ illa q̄ fit ꝑ vicinitatez remouet remoto
hūore imbibēte illa aūt que fit ꝑ trāsmutatōez nō sic remo
uet. ⁊ pz legēti ꝙ ꝯplexionē que fit ꝑ vicinitatem intelligit
fientē ⁊ aliā intelligit factā. ⁊ in tm̄ super hoc ꝓposito ꝓces
sit dynus vt ꝯñter cōcedat ꝙ aqua calefacta statim remo
to calefaciente reducat statiz ad pristinā friditatez ⁊ q̄zdiu
est calida est talis ꝑ presentiā ꝑtiuz igneaꝝ ipsam trāsmutā
tiū ad caliditatē. ⁊ ꝯcedit vltimū ꝙ nō est opus agente infri
gidāte reducēte aquā ad suā frigiditatē ꝙ non indiget nisi
vt cesset calitas: ⁊ ipsa redit ad infrigidandū vt ꝑmo cū ipa
sit eēntialr frigida: ⁊ nō idiget nisi remotiōe calitatis accī
talis que remouet ⁊ cessat ꝑ remotiōez cāe ꝓducētis cū nō
possit in aq̄ manēte forma aq̄ esse calitas facta. ⁊ scđm hunc
modū factū qđ est pars fiētis est totū fiens. ⁊ in motu. ⁊ pē
dens a cā: vt est cā mouēs qua diuersitate mouere desinit.
⁊ illud desinit esse cū nō hēat esse nisi inquātū fit ⁊ hz respe
ctuz ad cām mouentē vt talē. ¶ Contra hūc modū arguo
sic. primo fcm̄ de fiēte est. g̊ nō fit. tenet ꝯña: q: illud qđ fit
nō est. ⁊ assumptū ē notuz ꝑ se. ¶ Preterea sit ꝙ a. mobile
ex caliditate naturali vt vnū debeat calefieri vsq; ad gradū
vt tria. ita ꝙ anteq̄z ad gradum deueniret ꝯtinue qualitas
sit in fieri. ⁊ simus in istāti in quo est calidū vt duo. ⁊ arguo
sic. ista caliditas vt duo est facta de tota fiēte: ꝫ ista nō am
plius fit. g̊ factū de fiente nō fit. minor ꝓbat: q: ista nō fit ni
si ꝑ modū per quē acqrit: ꝫ nō est amplius mot⁹ ꝑ quē ipsa
acquirit: q: ꝑfuit. igitur ista nō fit. ⁊ totū assumptū est claꝝ.
¶ Tertio sic. poſe est aliq̄z qualitatē fientē ad modū medi
coꝝ ꝑ tp̄s remanere in subiecto per qđ tp̄s illud a quo qua
litas illa dicit fiēs nō mouet nec alterat subiectū eiusdē ali
quo motu. igit nō eo mō dr qualitas fiēs: q: pēdet ab agen
te inq̄ztū est mouēs. ꝯña clara. assumptū ꝓbo. supponēdo
ꝙ duz in aliqua ꝑte intēdit caliditas ⁊ remittit frigiditas ꝑ
totū ꝙ ꝑs illa nō acqrit frigiditatem. ⁊ ez. Aliter. n. ꝯria in
eadē ꝑte adequate simul intēderent. ⁊ in eadē ꝑte acquire
retur frigiditas: ⁊ deꝑderet: qđ ē falsuz. Cā. n. potens fridi
tatē inducēdā in ꝑte est potēs ad ei⁹ corruptōez ꝓhibēdā.
¶ Suppono scđo ꝙ corpus febriens febre sanguinis aut
causonidis cū potat aquā frigidā. ⁊ per illā infrigidat ⁊ cu
ratur nō subito: ꝫ in tꝑe venit ꝑ illud infrigidās ad gradum
caliditatis tēperate. ⁊ silr pōt supponi đ manu febriēte aut
flonata aut erisipilata cū ponit in aqua frida pz ad sensuz.
⁊ qđ sequat. ꝓbatur: q: talia nō infinite velociter agūt hāc
qualitatē fientē remittendo cū ibi sit resistētia ex ꝑte humo
ris ⁊ spūuz a qbus qualitas illa fiebat. ⁊ potētia aque agen
tis est finita. sit igit a. corpus febriēs febre putrida fiente. ⁊
infrigidet ab aqua. ⁊ sequit ꝙ per aliqđ tp̄s infridet añq;
ad tēperamētū redeat: ⁊ sumus in aliquo instāti intrin seco
huius tēporis. ⁊ seqtur ꝙ ꝓ nūc est ibi caliditas febris que
prius erat fiēs. ⁊ per ꝯñs est fiens cū nō sit fcā fixa. ⁊ tn̄ a ca
liditate respectu cuius ista dicit fiens nulla fit alteratio in
subiecto caliditatis illius. nā aut cā alterās calefacit. ⁊ hoc
nō: q: ꝯtinue in ꝑte illa remittit calitas ꝑ totuz vt ponit ca
sus. igr̄ in ea nō introducit: aut infridaret. ⁊ hoc nō. nā hūo
res ⁊ spūs fiunt calidiores in ꝑte illa. ⁊ silr stat ꝙ hoc nō hu
mectet nec exiccet. igit stabit aliquā eē malā ꝯplōnē fientē
respectu cāe q̄ penitus nō movet nec alterat subm illi⁹ ma
le ꝯplōnis. Et ex his seqtur clare ꝙ in omni tali mala ꝯple
xiōe fiēte est dolor aut passionem mēbro sensitiuo sensatio
ꝙ nō est semꝑ in trāsmutariō merari. ¶ Preterea de illo
qđ dixit Dynus de aq̄ calefacta ꝙ remota calitate nō indi
get reductore ad friditatē extrinseco nec intrinseco: q: cali
ditas desinit eē ꝑ absentiā ꝯseruātis. ⁊ ipsa ducit se ad actū
infrigidādi: q: potētia ad actū scđm est potētia accītalis: ꝫ
potentia ad actū ꝑmū est potētia essentialis: indigēs extrin
seco reducēte videt esse flm: nā aqua calefcā aut hz sūmuz
gradū friditatis: aut nō. si duz est cala hz sumū gradū frigi
ditatis. g̊ frigiditas sūma stat cū ꝯrio in eodē subo adeq̄te:
ꝫ nō cū ꝯrio sūmo. igr̄ cū remisso gradu caliditatis. igr̄ in il
la aqua erit calitas remissa ⁊ frigiditas sūma ex quo seqtur
ꝙ aqua illa ꝓ tūc erit absolute dicēda frigida ⁊ nō cala. cu
ius oppositū dicūt oēs. ⁊ ipse Dyn⁹. tz ꝯñtia: q: denomina
tio dz fieri ab intēsiori ꝯrioꝝ existiuz in eadē ꝑte adequate.
¶ Si dicat ꝙ hec nō hz sūmū gradū frigoris cuz remoto
agēte tādē reducat ad sūmū gradū frigoris: tūc constat ꝙ
opz ipsaz acquirere actū ꝑmū. ⁊ iō ab aliquo reducente cu
ius oppositū dixit dynus: ꝑ multa alia media posset hec po
sitio improbari iudicio meo quo ad hūc modū loquēdi de
mala ꝯplōne fiente scđm medicos. naz si remota cā statim
cessat ex toto mala ꝯplo fiēs. q̄re gal. tertio tractatu tegni. i
cura male ꝯplōnis fiētis. dixisset ꝙ oz ꝑus vnāquāq; cām
abscidere: deīde venire ad eā que fcā ē discrasia: cū discra
sia statim ⁊ subito remota cā desineret esse. Et ideo aliȷ̄ mo
derniores dicūt malā cōplexionē non solū dici fientē secū
dum modū loquendi medicoꝝ: q: nō sit in esse ꝓducta nec
ideo: q: pendet a cā inquātū est mouens ⁊ alterās solū: sed
omnē qualitatē pendētez a causa extra subiectū in quo est
depēdentia spāli dicūt largo mō fientē. ⁊ secundū hoc non
dicūt putridā febrē esse malā cōplexionē fientē. nā ex quo
est febris est morbus. ⁊ ideo ledit operatiōes. ⁊ iō est in esse
ꝓducta: ꝫ dicūt esse fientē: q: ista pendet ab hūore putrido
qui nō est de membroꝝ suba nec reqsitus ad corporis de
bitā permanentiā ꝙ illo remoto. ⁊ aliȷ̄s deductis statiz in
ciperet remitti ⁊ versus nō gradū tendere. ideo illā dicunt
fientē: q: pēdentē in esse ⁊ ꝯseruari nō aūt in produci. ⁊ hoc
dicūt notari ꝑ dictū Aui. prima tertiȷ̄. caplo allegato a dy
no. nā cū ibi loquit Aui. de mala cōplexione fcā ꝑ vicinita
tem dicit ꝑ vicinitatē quidē: quoniā fit humor ꝯmixtus ca
lidus aut frigidus ⁊ calefacit aut infrigidat. ⁊ cū sepat hu
mor ab eo qđ ei ꝯmixtū est finit ⁊ euanescit. ⁊ nō fac morā
de qua curet. hec Aui. vbi ꝯstat ipm nō negare fieri morā
humore sepato: sed dicit ꝙ nō facit morā de qua curat. q:
ꝑua est. ¶ Nota tamen ꝙ quādoq; dicitur mala ꝯplexio
fiens illa que est in ꝓduci cui⁹ ꝑs aliqua est facta ⁊ aliqua
futura fieri. ⁊ cōstat ꝙ ista ꝓ quāto est hoc modo fiens non
est in aliquo instāti temporis in quo dicit fiēs. ⁊ hoc dece
pit dynū vt puto: q: qñq; G. vocat fiētē hāc talē. ⁊ đ hac ē
veꝝ ꝙ fiēs ꝯplo ad bonū sēsuz ē ꝯposita ex ꝑte fcā ⁊ ex ꝑte

futura fieri. ¶ Nō etiā vlteri⁹ ꝙ nō repugnat eſſe aliq̄ cō-
plexionē fientē cui⁹quelꝫ ꝑs fcā eſt: ſumēdo fientē hoc mō:
ꝫ nō ſeq̄tur. hec ē ꝯplō fiens. igr̄ eſt: imo ſeq̄tur oppoſitū. ſ.
ꝙ nō eſt: hoc mō loq̄ndo de fiēte. ¶ Ex qb⁹ pꝫ Ga. ⁊ medi
cos veteres duplici mō locutos eſſe de mala ꝯplexione fiē
te. vno mō vt dicit cōplexionē dependentē ſpāli depēden-
tia a cā ex̄ ſubiectū ſuuꝫ. Scd̄o mō ꝓ cōplōne ꝓ q̄ꝫto eſt in
acq̄ri cui⁹ ꝑs aliqua acq̄ſita eſt ⁊ aliq̄ in acq̄rēdo eſt. Et dr̄
nōnter dependēs ſpāli depēdentia: q2 nō eſt aliq̄ caliditas
aīalis in mēbris q̄ non depēdeat a ſpiritu ⁊ ſanguine. ⁊ iō fe
bris etbica depēdet a ſpū ⁊ ſanguine: ꝫ nō depēdet ab alijs
ſpāli dependētia. iō nō pendet ex cā extriſeca ſuo ſubiecto
ꝓ q̄ꝫto ꝑticipat diſpōne nō faciēte ad idiuidui ꝑmanētiā in
ſanitate ſibi ꝓpria: ⁊ hoc ſufficit ad hoc vt aliq̄ q̄litas dicat̄
fixa ſiue fcā ſtricte apud medicos. ¶ Vn̄ ꝯſiderādū ꝙ ſic̄
duob⁹ modis dr̄ aliqua ꝯplexio fiens: ita duob⁹ modis di-
cit̄ aliq̄ qualitas vel ꝯplō facta. vno mō large de omni qua
litate i eſſe ꝓducta. ⁊ hoc mō oīs ꝯplexio ē facta ⁊ ꝯplō fiēs
vt opponit̄ facte hoc mō non eſt: ꝫ eſt in fieri. Scd̄o modo
ſumit̄ ꝓ cōplexione ꝓducta in eſſe ⁊ nō pendēte ſpāli depē
dentia a cā extra ſuū ſubiectū ꝓpriū. ⁊ hoc mō facta dr̄ ſolū
de mala cōplexione fixa ⁊ hāc vocat Aui. māſiuā ſcd̄a pri
mi. caplō de cāis doloris. ⁊ ꝙ his modis loq̄ndi vtat̄ Gal.
pōt māifeſte ꝓbari his q̄ dicit. 8. terapen. ꝙ putride febres
ſunt fiētes. ⁊ ꝙ ſola etbica eſt fcā iuxta ea q̄ ip̄e dic̄ in libel.
de malitia cōplōnis diuerſis: ⁊ tñ de putrida vt dicit tertio
tegni aliq̄d eſt fcm̄ ⁊ aliq̄dis vtꝝ fieri. hoc tñ non pōt ꝯcor
dari niſi ponamus p̄dictā equiuocationē. ⁊ hoc noui tertio
tegni caplō. alleg. ¶ Hic tñ cadūt quattuor difficultates.
¶ Prima. quare aliq̄ cōplexio eſt fcā ſtricte loq̄ndo ⁊ alia
non ē facta. hoc. n. non pōt dici eſſe rōne intēſionis: q2 mul
te qualitates fientes multis factis eiuſdē ſpēi ⁊ in ſubiecto
ſpēi eiuſdē ſunt intēſiores ⁊ multe remiſſiores. non pōt dici
rōne ꝑmanētie in ſubiecto: q2 iuenit̄ etbica in vno die acq̄ſi
ta: imo iuxta cōeꝫ opionē incipiēdo ⁊ quartana ⁊ ſ[c]iatica re
ꝑit̄ pluris tp̄is. ſ. mēſiū vel āni. nec rōne ſiccitatis. igr̄ cali
ditas cū i ſenectute remittat̄ ꝑꝑ ſiccitatē. ¶ Scd̄ꝫ dubiū ē
vtꝝ oīs mala cōplexio fiens large loq̄ndo in ſubiecto ſenſi
tiuo nō ipedito cāet ſenſationē. ¶ Tertiū eſt. vtꝝ oīs ꝯple
xio fiens hoc mō ſit ꝯplō diuerſa. ¶ Quartū dubiū ē vtrū
mala cōplexio diuerſa in mēbro ſentiēte ex̄ſis cāet ſenſatio
nē aut dolorē ipedimēto deducto. ¶ Ad p̄mū dubiū rñdet
Thomas ꝺ garbo ſuꝑ lib. p̄mo de dr̄ntijs febriū. caplō de
etbica ꝙ cā fixiōis calitatis ē diſpō in ſubiecto nobis igno
ta. ⁊ videt̄ mihi ꝙ lꝫ non ita talē diſpōneꝫ cognoſcamus ſi
cut caliditatē ⁊ accn̄tia ꝑ ſe ſenſibilia. tñ hec rñſio nō ſuffic.
Et iō dico ⁊ oſtdi in q̄ōne de ꝯplōne ꝙ in quolꝫ ꝯplōnato
p̄ter qualitates p̄mas ē ꝯplexio q̄ dr̄ qualitas ſcd̄a p̄parās
ad formā quā nō oꝫ variari ex quocūq̄ mō acq̄ſitionis vel
deꝑditionis p̄maꝝ qualitatū niſi ad iſtū modū ſequat̄ veꝝ
augmentū alteri⁹ qualitatis ſuꝑ totā mixturā nālis minimi:
⁊ hec ꝯplō eſt etiā cā quare mixtis diuerſis ſunt in naturali
cōplexione ꝯñter diuerſe m̄ſure p̄maꝝ qualitatū non abſo
luta idētitate ſpecifica formaꝝ vt alia mēſura eſt nālis cole
rico ⁊ alia flegmatico. ⁊ eſt iſta ꝯplexio p̄ncipale inſtrm̄ ad
oꝑationes forme ꝓducēdas. cū igr̄ in aliq̄ mixto ꝯplexio q̄
eſt ſcd̄a qualitas: ꝺ qua nūc dixi: ꝑmutet̄. ⁊ nō ſit illa q̄ p̄us:
ꝫ alia: merito ei⁹ mixtū limitat ſibi intenſiorē gradū caloris
q̄ꝫ p̄us tūc talis gradus caloris ē fixus. nō. n. idiget ad hoc
vt remaneat in ſubiecto niſi ꝯſeruare ꝯplexionē que ē loco
p̄ncipalis: imo eſt ꝓ tūc p̄ncipalis nec idiget diſpōne extra
ſuū ſubm̄ q̄ non ſit ꝯſeruatia ſanitatis ſubi. v̄bi grā. ſor. ē tē-
peratus: ⁊ a cā extriſeca calefit ita vt febriat ⁊ febriat emitri
teo. ⁊ cū hoc tali emitriteo adhuc ſtat ꝯplexio q̄ ē qualitas
ſcd̄a inclinās ſorteꝫ ad reditū ad tēperamentū: cū ibi ſit cali
ditas q̄ eſt fiēs ⁊ pēdēs: poſtea agēs hūor calidus: qñ agit
exiccādo ⁊ calefaciendo cū vincit membꝝ ⁊ corrūpit cōple
xioneꝫ illā q̄ eſt qualitas ſcd̄a iclinās ad temꝑatā menſurā
p̄maꝝ qualitatū: ⁊ introducit aliā q̄ inclinat ad caliditatem
maiorē vt caliditas etbice febris. ⁊ tunc caliditas illa aīalis
ſit fixa ⁊ ē febris etbica. nec oꝫ ꝙ tc̄ ſit ibi putrida lꝫ ſit poſ
ſibile: ꝙ etiaꝫ ſit alia putrida. in ſūma igit̄ dico ꝙ ꝯplō vel
qualitas p̄ma ſit fixa in mixto: q2 acq̄rit̄ ſubiecto ſuo ꝯplō q̄
eſt qualitas ſcd̄a faciens illā menſurā qualitatis p̄mo ꝯſer
uari: q2 inclinat ad talē menſurā ⁊ ē fiens q̄ꝫdiu eſt in ſubie-
cto. qd̄ merito complexiōis q̄ eſt qualitas ſcd̄a: inclinat̄ ad
retinendū gradū illius qualitatis: ⁊ nō ad maiorem. Et hoc
ꝓbo ſupponēdo ꝙ ſolū tūc eſt mala ꝯplexio māſiua: cū cor
rupta eſt ꝯplō p̄ncipalis membri: ⁊ illa ꝯplō māſiua ē fcā ſi
cut p̄ncipalis. Iſta ſuppō eſt Aui. ad litterā. ſcd̄a p̄mi. cap.
de cāis doloris abſolute ſic dicentis. Malitia aūt comple-
xionis māſiue nullo mō efficit doloreꝫ nec ſentit̄. ⁊ aſſignā
do cām ſubdit. veluti ſi ꝯplexio mala: q2 iā eſt in ſuba mem
broꝝ māſiua corrūpit ꝯplexionē p̄ncipalē ⁊ fcā eſt ac ſi ip̄a
eſſꝫ p̄ncipalis: q2 eſt māſiua. iō apud Auic. ſeq̄t̄ ꝙ corrūpit
ꝯplexioneꝫ p̄ncipalē ⁊ ip̄a ē facta ſic̄ p̄ncipalis. ⁊ hoc q̄deꝫ
ītendit Aui. p̄ma quarti. cap. de ſignis etbice cū dixit. Et ē
hn̄s egritudineꝫ non vehem̄ter diſcernenteꝫ illud qd̄ in eo
eſt de caliditate. qñq̄ꝫ eſt facta ꝯplō mēbro ꝯueniens. con-
ſtat. n. ꝙ nō eſt magis ꝯueniens q̄ꝫ putrida vel effimera re-
ſpectu vite vel ꝑficiendaꝝ oꝑationū: ꝫ dr̄ m̄bro ꝯueniens:
q2 ꝓportōata p̄ncipali ꝯplexiōi mēbri q̄ eſt q̄litas ſcd̄a acq̄
ſita illi mēbro: ⁊ req̄rens tm̄ actualē calorē cū ꝓportionata
m̄ſura ſanguis ⁊ ſpūum. nec video aliā expōnē illi loco ꝯue
nientē. ⁊ ad hūc ſenſū dic̄ Aui. ſexto nāliū. cap. de tactu. ꝙ
ꝯplexōes male nō ſentiūt̄ qñ ꝑ eas corrupte ſūt nāles ⁊ ip̄e
facte ſūt quaſi nāles. vbi ſic inq̄t. ꝯplexiones. n. male cū ge-
ſcūt poſtq̄ꝫ corrūpūt ꝯplexiōes nāles: ita ꝙ he māifeſte fa-
cte ſūt q̄ſi nāles nō ſentiūt̄. ⁊ ꝓpt̄ hoc non ſentit̄ calor etbi
coꝝ quāuis multo fortior ſit q̄ꝫ calor tertianoꝝ. Sed ſi na-
turales hūerint adhuc eſſe ille ex̄nee q̄ aduerſant̄ ſentiunt̄.
Et ſimile huic vult Auer. tertio colliget. cap. de cāis accn̄-
tiū ſenſus tactus cū vult ꝙ mala ꝯplexio diuerſa ſentit̄ per
remotioneꝫ bone ꝯplexionis q̄ eſt in membro: ꝫ mala ꝯple
xio fcā nō ſentit̄: q2 bona ꝯplexio in illo membro eſt corru-
pta. ¶ Suppono ſcd̄o ꝙ ſolū tūc eſt mala ꝯplexio diuerſa
vel fiens q̄ꝫdo talis q̄litas q̄ eſt mala ꝯplexio eſt in ſubo in
quo ē bona ꝯplexio fixa illi ꝯ̄ria. hec ſuppō pꝫ ex Aui. ſcd̄a
p̄mi. cap. alleg. ſepe de cāis doloris. vbi ſic dixit. ꝑ malitiā
āt ꝯplexiōis diuerſe itelligimus vt mēbra in ſui ſuba ꝯplo-
neꝫ habeāt māſiuā: deīde aduenīat eis ꝯplexio ex̄nea huic
ꝯ̄ria. ita vt ſit plus calida aut frida q̄ꝫ erat. Et ideꝫ pōt colli
gi ex auctoritatib⁹ ſtatiꝫ allegatis de dr̄ia diuerſe ⁊ māſiue
ꝯplexionis. Ex his facile ꝓbat̄ ꝯclō. in mala ꝯplōne equa
li eſt corrupta ꝯplō p̄ncipalis illi⁹ mēbri: ⁊ cū mala ꝯplōne
diuerſa nō eſt corrupta: imo remanet. ⁊ iſta duo nō pn̄t v̄ifi
cari niſi loq̄ndo de ꝯplōne q̄ eſt q̄litas ſcd̄a: ꝙ ſit corrupta
qñ eſt mala ꝯplexio fixa vel manſiua. ⁊ q̄ nō eſt corrupta qñ
eſt mala ꝯplō fiens. igit̄ malā ꝯplexioneꝫ vt caliditatē dici
mus diuerſaꝫ fixā: q2 corrupta eſt ꝯplexio q̄ eſt qualitas ſe-
cunda. q̄ inclinabat ad illi⁹ caliditatis corruptōeꝫ. ⁊ genita
eſt ꝯplexio q̄ eſt qualitas ſcd̄a alia ab illa p̄ori: q̄ inclināt ad
ei⁹ ꝯſeruationē. ⁊ tūc dicimus eſſe malā ꝯplexionē fientem
qñ talis qualitas ſcd̄a inclinās ad ei⁹ fientis corruptionem
non eſt corrupta: imo eſt illi fienti effectiē ⁊ v̄tualit̄ ꝯ̄ria. qd̄
fuit ꝓbādū: ꝙ hoc non pōt ſaluari niſi mō dicto. ꝓbat̄: q2 ſi
ꝑ talē ꝯplōneꝫ q̄ corrupta qñ mala ꝯplexio eſt fcā intellige
remus qualitatē p̄mā vel aggregatū p̄maꝝ qualitatū. tunc
cū vtraq̄ꝫ mala ꝯplexiōe oꝫ dici eē corruptā ꝯplexionē bo
nā aliq̄ iſtoꝝ modoꝝ aut dicimus corruptā: q2 remiſſam in
gradu ita ꝙ aliqua ꝑs ei⁹ eſt deꝑdita. ⁊ hoc mō ē corrupta
ꝯplexio in vtraq̄ꝫ. taꝫ. n. ꝓpter malā ꝯplexionē diuerſaꝫ q̄ꝫ
ꝑꝑ equalē vel fixā eſt gradus aliq̄s p̄cedentis q̄litatis ꝯ̄rie
remiſſus aut corrupt⁹: ⁊ ſic totius aggregati ex oīb⁹ p̄mis:
aut dicimus tūc ſolū eſſe corruptā quādo formaliter cōple-
xio ſcd̄m ſuā quālibet ꝑtē corrupta eſt. ⁊ hoc mō nec in ma
nifeſta ꝯplōne facta nec in fiente eſt corrupta ꝯplexio p̄exi
ſtens ſumendo ꝯplexionē ꝓ qualitatib⁹ p̄mis vel aggrega
to ex eis. Cōſtat. n. ꝙ in etbico eſt aliq̄d p̄ſtine caliditatis ⁊
p̄ſtine frigiditatis: ⁊ ſimiliter in tertianario: cū nullus iſtoꝝ
habeat in ſūmo aliquā primā qualitateꝫ: aut tertio intelligi
mus aliq̄ꝫ bonā cōplexionē eſſe corruptā q̄ꝫdo deſinit eſſe
bona ⁊ ſufficiens ad oꝑationes ꝑficiendas. ⁊ tunc etiam in
vtraq̄ꝫ mala ꝯplexio ne eſſet corruptio: q2 vtraq̄ꝫ non ſuffi-
cit ad operatiōes ſanoꝝ perficiendas: aut quarto dicit̄ cor-
rupta complexio p̄exiſtens: q2 facta incōueniens ⁊ impoſſi
bilis vite. ⁊ hoc mō nō eſſet corrupta i mala ꝯplōne fcā nec
i fiente: q2 vtraq̄ꝫ ſtat cū vita. cū igit̄ nō videat̄ ali⁹ modus
ſcdꝫ quē debeam⁹ itelligere ꝯplōneꝫ p̄exn̄tem remanere in
mala ꝯplexiōe fiente ⁊ eā eſſe corruptā i mala ꝯplexiōe fcā.

Sequiꝛ ꝙ hec nullo mō saluari possunt nisi intelligēdo de
ꝯplexione q̄ est qualitas scḋa: merito cuius ꝯueniēs est mē
bro hec vel illa qualitas p̄me mēsure: ⁊ hoc intendebā ꝓba
re. ⁊ hoc mō r̄nsuȝ sit ad p̄mā difficultatē. ¶ Scḋa difficul
tas. ē vtꝝ oīs mala cōplexio fiēs loq̄ndo large de fiēte pro
qualitate depēdēte in ꝯseruari in subiecto nato sentire exn̄s
deducto ipedimēto causet sensatōeȝ. ⁊ arguiꝛ negatiē. p̄mo
sic. mala ꝯplexio fiēs nō causat sensationē ꝑ partē futuram
fieri nec ꝑ partē factā. igiꝛ nō causat sensatōeȝ. Assumptuȝ
ꝓ p̄ma pte pȝ: qꝛ ps futura fieri nō est: nec fit. igr̄ nō cāt sen
satiōeȝ. ꝓ scḋa v̄o pte ꝓbaꝛ. qꝛ sensatio nō fit in sensu tactꝰ
nisi ꝓ q̄̄to trāsmutaꝛ. ⁊ per ꝯn̄s nō fit nisi per qualitateȝ ad
quā trāsmutaꝛ: ȝ subiectū non trāsmutaꝛ ad partē factā de
fiente: qꝛ iaȝ ad illā est trāsmutatio. igiꝛ ⁊c̄. ¶ Et ex hoc ar
gumēto ꝯcludi pōt ꝙ nulla mala cōplexio fiens est cā sensa
tionis vel doloris in subiecto suo ꝓprio. ¶ Scḋo arguitur
sic. nulla cōplexio subiectiue exn̄s in mēbro sensatōe sentiꝛ
a suo subiecto adequato. igiꝛ nulla mala cōplexio fiēs hoc
mō a suo subiecto sentiꝛ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō facit sensuȝ: assumptuȝ
pȝ: qꝛ sensus dȝ eē denudatus a natura sensati: qḋ nō essȝ si
ꝓpriā qualitatē sentiret. scḋo. qꝛ eque calm̄ non sentimus ⁊
hoc nō: nisi qꝛ sensus ñ sentit calitatē sibi equalē: ꝑꝑ hoc il-
le multo magis nō sentit ꝓpriā calitatē. ¶ Tertio sic. si sen
sus sentiret caliditatē fiētē in eo subiectiue exn̄tē: seq̄reꝛ ꝙ
alijs ꝑibus q̄̄to qualitas fiēs esset intēsioꝛ ⁊ non naturalis
magis sentireꝛ: qꝛ fortiꝰ eēt ibi obiectū. ꝯn̄s ē falsuȝ. ⁊ ꝯ̄ ex-
periētiā: qꝛ ingrediētes balneū calm̄ cū p̄mo ingrediūꝛ sen
tiunt fortiter calitatē ⁊ in p̄ncipio paꝝ est ingressuȝ de cali-
tate in mēbꝝ. In ꝓcessu aūt cum diu steterūt nō ita illā ꝑci
piūt: ⁊ in ꝓcessu multo magis sunt calefacti. ⁊ tn̄ tota illa ca-
liditas q̄ in balneo acq̄riꝛ est fiēs ꝯtinue. aliter. n. fierēt ethi
ci: qḋ est falsuȝ. pȝ igr̄ ꝙ quādo calitas fiēs est in mēbro in-
tēsioꝛ sensatio fit remissioꝛ alijs ꝑibꝰ. ¶ Quarto sic. calitas
fiēs ē in mēbro sensus nō impedito p̄cise eq̄ intēsa sicut cali
ditas in cā ipsaȝ ꝯseruāte aut ꝓducēte ⁊ vniformis. igr̄ cali
ditas aliqua fiens nō sentiꝛ. ꝯn̄a ē bona. ⁊ assumptū ē poꝛe.
igiꝛ ⁊ ꝯn̄s. ꝙ ꝯn̄a sit bona ꝓbo: qꝛ si calitas fiens ē silis cali
ditati cāe ꝯseruātis mēbꝝ: in tali caliditate ē ꝑfecte assimi
lata cāe: ȝ qn̄ ē ꝑfecte assimilata cessat sensatio ⁊ passio sen-
sus vt dixit Ga. in libello de mali. cōplōnis diuerse. loco su
pra allega. ꝗ ⁊c̄. ¶ Cōfirmaꝛ. qꝛ si subiectū est ꝑfecte assimi
latū agēti cessat actio agētis: hoc cessante cessat sensatio: vt
pȝ ex p̄dictis. qꝛ sensatio tactiua ꝯsistit in motu ⁊ alteratiōe
vt pȝ ex multotiēs dictis hic ⁊ auctoritate Gal. ⁊ Hypo. ⁊
Aui. Sȝ ꝙ assumptū sit poꝛe ego ꝓbo sic. in mēbris soꝛ. pōt
esse cū sua naturali cōplōne nunc exn̄te calitas remissa. v̄bi
gr̄a. vt vnū: ⁊ calitas fiēs intēsa vt tria. igr̄ cū illa pōt esse ca
liditas vt duo ꝑ totū vniformis. ꝓbo ꝯn̄aȝ. qꝛ si pōt esse ca
liditas difformis vt tria intēsa. igiꝛ stabit mēbꝝ cū calidita
te fiēte in aliqua pte eiꝰ h̄n̄te caliditatē intēsiorē q̄̄ vt duo.
⁊ seq̄ꝛ. plus est ea calitas fiēs difformis in mēbro vt vnuȝ.
igiꝛ pōt eē calitas fiēs i dicto mēbro q̄̄uis in aliqua pte eiꝰ
eēt calitas remissioꝛ q̄̄ vt vnū ⁊ iste due ꝯn̄e facile ꝓbāꝛ: qꝛ
si est calitas fiēs vt tria difformis opȝ aliq̄̄ eē partē scḋȝ se
totā h̄n̄teȝ ꝑtē calitatis fientē intēsiorē q̄̄ vt duo vt ꝯstat.
⁊ pariter ꝓbaꝛ scḋa ꝯn̄a. ⁊ p̄ncipalis ꝯn̄a pȝ ꝑ hoc ꝙ si pti
⁊ mēbro nō repugnat cū sua ꝯplōne naturali recipe calita-
tē intēsiorē q̄̄ vt duo ꝑ totū: nec repugnat recipe miorē: se
quiꝛ ꝙ nō repugnabit recipere equalē. ¶ Ex his pȝ ꝙ pos
sibile ē in mēbro aliquo eē calitatē fientē vniformē: ⁊ poꝛe
est istā ꝯseruari a cā equalis gradus: qꝛ cōseruatio fit a simi
li. ꝗ totū assumptū est poꝛe. s. ꝙ calitas est fiēs in mēbro sen
sitiuo ⁊ vniformis ⁊ equalis gradus cū gradu calitatis tūc
ipsaȝ ꝯseruātis. Restat mō ꝓbare ꝙ poꝛe est in aliquo mē
bro eē caliditatē p̄mi gradus fiētis ⁊ in eodē poꝛe est eē ca
liditatē tertij gradus fientis. ⁊ hoc pȝ: qꝛ cū q̄s in hyeme se
balneat ⁊ infundiꝛ suꝑ ip̄m aqua p̄me case balnei calefit ab
illa: ȝ cū ingrediꝛ secūdā casaȝ ⁊ ibi corpus moraꝛ fit corpꝰ
eiꝰ calidius aqua q̄ erat in prima casa in tm̄ ꝙ si suꝑfundaꝛ
illa i sinu rigebit p̄ frigore ꝑcepto: pone igr̄ ꝙ caliditas illiꝰ
aque sit vt duo: ⁊ caliditas q̄ p̄mo corpori acq̄riꝛ duȝ in illa
lauaꝛ sit vt vnū: ⁊ caliditas acq̄sita in scḋa casa sit vt tria. pȝ
v̄itas assumptoꝝ. naȝ iste caliditates in balneo acq̄site sunt
fiētes. ⁊ totū pȝ ex Aui. scḋa p̄mi. capiťlo de causis doloris
absolute. ¶ Ultimo. in isto casu de hoīe balneato in secun
da casa balnei quousq̄ꝫ fit calidioꝛ est in naturali cōplexiōe
cutis: ⁊ q nūc infundaꝛ in aqua prime case ⁊ ꝑcipit frigus fi
ens in mēbris arguiꝛ ꝙ nō ꝑcipit scḋm illā ꝑtē ꝓpriā calidi
tati. tūc. n. simul in eodē obiecto vniformi scḋȝ vnā ⁊ eādē
ꝑtē sentiret caliditatē ⁊ frigiditatē: qḋ ē impossibile: puta ex
se ipso: ⁊ vltra ꝙ ꝓ tpe ꝓ quo ab illa aqua infundaꝛ non sen
tit calorē in pte illa: sed ꝯtinue ꝑ illud tp̄s est cōplexio cala
fiens. igiꝛ aliq̄n est cōplexio in mēbro nō impedito a sensu.
⁊ tn̄ nō sentiꝛ ab illo. ¶ In oppositū videꝛ eē Aui. ⁊ Ga. ⁊
Auero. ⁊ fere oēs medicīe auctores notabiles. Nā Aui. se-
cunda p̄mi. caplō sepe allegato. dixit de malitia complōnis
diuerse: ⁊ virtꝰ sensibilis rei aduenietis sentiret ꝯ̄rie. vbi vi
deꝛ velle ꝙ in gn̄ali mala ꝯplexio diuersa sentiaꝛ: ⁊ clarius
hētur hoc sexto naturaliū. pte scḋa. capiťlo de tactu. nā ibi
dicit: sed si naturales cōplexiones adhuc habuerint esse ille
extranee sentienꝛ: ſȝ in omni mala ꝯplexiōe fiente cōplexio
naturalis mēbri hȝ esse vt dcm̄ est supra. igiꝛ oīs mala com
plexio diuersa sentiꝛ. ⁊ idē secunda p̄mi. caplō allega. in assi
gnādo cāȝ ꝙ calor tertianarioꝝ sentiꝛ: ⁊ nō calor ethicoꝝ:
non videꝛ inuenire nisi qꝛ calor tertiane p̄dēt ab extrinseco
⁊ est in subiecto in quo adhuc remāsit sua naturalis cōple-
xio. Ūn̄ sic dicit. ⁊ tertiane calor ē veniēs a vicinitate calidi
h̄uoris ad mēbra: in quibꝰ adhuc naturalis ipsoꝝ cōplexio
ita ꝯseruata ē ꝙ si humor recesserit mēbꝝ remanebit in sua
naturali ꝯplōne: nec calor ille in eo figeꝛ nisi egritudo i ethi
caȝ mutata fuerit: nō ꝯstat quanpoc ꝯueniūt oēs male cō-
plexiōes fiētes. ꝗ oēs sentiūt sentiūt ista nō est sufficiēs cā. ⁊
Ga. in lib. de mali. cōplexionis diuerse dixit. Nulla vero re
liquaꝝ febriū existit ⁊ aliaꝝ ab ethica: quā patiēs eā nō sen
tiat. ⁊ hꝰ nulla est cā nisi qꝛ sunt male complexiōes fiētes. ꝗ
oīs mala cōplexio fiēs sentiꝛ. ¶ In isto dubio videꝛ mihi
ꝙ scḋm mentē Arist. nulla qualitas siue fiēs siue fcā sentiꝛ
sensatōe recta a v̄tute ꝓprij subiecti. ⁊ ꝓ q̄̄to est itriseca: im
mo solū sentiꝛ qn̄ applicaꝛ sensui vt extrinsecus. nā scḋo de
aīa. textu ꝯmēti. 32. dic̄ Aristo. in assignādo cām. quare sen
sus nō sentit absq̄ꝫ extrinseco sensibili nō obstāte ꝙ in orga
no suo sint sensibilia vt ignis. ⁊ terra: ⁊ cā qꝛ sensus est v̄tus
passiua: ⁊ tūc expresse fateꝛ ꝙ sensus nō sentit absq̄ꝫ extrise
co sensibili: ⁊ ꝯmētator eodē ꝯmēto dixit. dicamus ergo ꝙ
sensus nō est ex virtutibꝰ actiuis q̄ agūt ex se absq̄ꝫ eo ꝙ in
digeāt in actōe q̄ ꝓuenit ab eis motore extriseco. ⁊ ideo nō
sentiūt ex se. Et idē vult Aristotiles textu ꝯmēti. 59. cū dat
differentiā inter scientiā ⁊ sensum. dicit. n. in arabica trāsla
tione: sed nō differūt: qꝛ agētia in hoc sunt extriseca. s. in sen
su ⁊ visu ⁊ auditu ⁊ alia sensibilia. hec Aristo. ꝯmentator v̄o
eodē ꝯmēto dic̄. ȝ p̄ma ꝑfectio sensus differt a sciētia scien
tis in actu quādo nō ꝯueniat in hoc qḋ mouens primā ꝑfe
ctionē in sensu ⁊ extrahēs eā in secundā sunt extrinseca sen-
sata vt visibilia ⁊ mouēs sciētis de p̄ma ꝑfectōe. in secundā
est aliq̄d conatū cū anima conatōe in esse. ¶ Constat ēt cla
re ꝙ vult oēm sensatōeȝ req̄rere mediuȝ inter sensibile ⁊ or
ganū: qḋ nō vult ꝙ sentiaꝛ qualitas i subiecto sensitiuo exi
stens ab illo subiecto mō dicto. ⁊ ꝯstat ex ꝯmēto. 18. ꝙ eque
calm̄ nō sentiꝛ sensu tactus cū ibi organuȝ est sibimet eque
calm̄. igiꝛ se ꝑ qualitatē nō sentiet. ¶ Ex his ⁊ multis simili
bus habeo clare ꝙ Arist. nō vult malā ꝯplōnē equalē nec
malā cōplexionē fienteȝ esse sensatā a subiecto suo ꝓprio ⁊
adequato. ita ꝙ quelibet ꝑs sentiaꝛ a seipsa vel cuiuslibet
ꝑtis qualitatis illiꝰ subm̄ sentiat ꝓpriā qualitatē cum respe
ctu cuiuslibet adequate sentiētis sensatōe recta sentiēs. ⁊ dȝ
esse extrinsecus ab eo: ⁊ scḋm hāc Aristo. viā hec est prima
ꝯclō ⁊ respōsiua ad dubiū. nulla mala cōplexio fiēs sentiꝛ a
suo ꝓprio ⁊ adequato subō adequate: ita ꝙ q̄libet eius ꝑs
sentiat ꝓpriā qualitatē. puto scḋo ꝯcedēdū esse ꝙ nō repu
gnat aliq̄̄ eē malā ꝯplōneȝ fientē largo mō loq̄ndo de fiē-
te ad sensuȝ supra positū: mēbro sensitiuo nō impedito. ⁊ eā
illud membꝝ nō sentit. hāc ꝓbāt argumēta facta an̄ oppo
sitū. p̄sertim argumētū factū de qualitate fiente ⁊ equali in
gradu qualitati agēti post q̄̄ est ꝓducta ꝑ notabile tempꝰ.
¶ Tertia ꝯclō. possibile est in mēbꝝ sensitiuū introductaȝ
esse malā cōplōnē fientē notabilē ⁊ sensibilē in cuius ꝓdu-
ctiōe mēbꝝ nō erat impeditū a sensatōe ⁊ tn̄ in tpe illo ꝓdu
ctiōis aliqḋ obiectū nō sentit. ⁊ hoc ꝓbaꝛ vbi in lōgo tpe ꝑ
valde tardū motū eēt talis complō introducta. videꝛ. n. ad
sentiēdū certa alteratiōis velocitas eē req̄sita. ¶ Quarta

Cõclusio est ista. omne membꝝ sensitiuũ tactu nõ impeditũ
qd notabili velocitate alteraẽ vniuoce ad aliquã tangibilẽ
qualitatẽ sentit illã aut aliqꝫ eiusdẽ spẽi cũ illa. ¶ Jsta con
clusio pꝫ: qꝛ in omni tali sunt cãe sufficiẽtes ad sensatiõem
talis qualitatis cãndã. ⁊ p ꝯñs in eo mẽbro fit sensatio eius
aut sibi silis. ¶ Quita ꝯclõ. nõ subito introducta qualitate
sensibili in mẽbꝝ sensitiuũ desinit ex toto mẽbri illiꝰ sensatio.
hoc pꝫ ex Arist. in scdo de somno ⁊ vigilia. vbi p multa ex-
perimẽta ostẽdit ꝙ in sensibꝰ nõ solũ rectis: ꝫ aliis pmanet si-
milatum a sensibilibꝰ in sensibꝰ. ¶ Ex ista seqtur ꝙ in mala
cõplõne fiente cũ pducit: lꝫ in instãti intrĩseco pductionis
qualitatis q̃ sentiẽ nõ pducaẽ nisi sibi similis q̃ pducta tñ ẽ
eius vel similis qualitatis sensatio. ita ꝙ factuꝫ de fiente in
pmo instãti assimilãs mẽbꝝ ad agẽs. adhuc est agens illius
sensatõis. lꝫ nõ fiat ⁊ lꝫ incipiat tẽdere ad nõ eẽ. Et iõ qñ di
cunt doctores ꝙ sentire ꝯsistit in trãsmutatione dꝫ intelligi
ꝙ fieri sensationẽ ꝯsistit in trãsmutatõe: sed esse eius nõ opꝫ
ꝙ sit solũ in trãsmutatõe. nã Aristo. scdo de aĩa. textu ꝯmẽ
ti. 18. dicẽ ꝙ sentiẽs patiẽ dũ nõ est simile ⁊ dicit patiẽ assimi
laẽ. igiẽ dũ hꝫ pfectã assimilatõeꝫ ⁊ sensatõeꝫ: eo mõ quo as
similaẽ. s. scdm esse intẽtionale pportionatuꝫ eẽ reali insen-
sato. ⁊ ꝯmẽtatoꝛ Auero. ꝯmẽto eodẽ in fine dicit de sentien
te. ꝯuenit ei illud ꝙ ꝯuenit oibꝰ alteratõibus vt declaratũ ẽ
in sermõe vlti. ⁊ est ꝙ patiẽ a sensibili duꝫ nõ est simile illi: ⁊
cũ passio pficitur tunc erit simile. igiẽ vult Aueroys ꝙ cuꝫ
est pfecta passio ⁊ sensationes ãle. ⁊ iõ est sensatio quãdo ẽ
simile: ꝫ nõ fit tñc. ¶ Sextia ꝯclõ. lꝫ nõ repugnet esse agens
malã cõplexionẽ fientẽ ꝯseruãs vniforme silr ẽt in tali qua-
litate ⁊ mẽbro vniformi tñ de facto putãdũ est nũqꝫ ꝯtinge
re: ⁊ hoc pp membroꝝ difformitatẽ ⁊ spirituũ ⁊ sanguinis ⁊
vapoꝝ ad varias ptes ꝯtinue variã applicatõeꝫ hñtiuꝫ. ex
hac seqẽ plurimũ eẽ. ita ꝙ mala ꝯplõne fiẽte exñte in mem-
bro sensitiuo eiꝰ aut sibi similis sensatio fit deducto impedi
mẽto: ⁊ hoc intẽdit Ga. vbi vult malã ꝯplõnẽ fientẽ sentiri
⁊ oẽm febrẽ excepta ethica sentiri: ⁊ in mẽbro hñte malã cõ
plexionẽ fientẽ eẽ sensationẽ illius male cõplõnis aut quali
tatis eiusdẽ spẽi cũ illa ⁊ in mẽbris patiẽtibus febrẽ aliã ab
ethica sentire aut calitatis a qua pẽdet. ⁊ hec videẽ mihi p-
babiliter dicẽda scdm viã Aristo. Sed aduertẽdũ ꝙ Aui.
sexto naturaliũ. caplõ de tactu videẽ expsse velle ꝙ sensu ta
ctus sentiẽ qualitas in membꝝ introducta aut q̃ introduciẽ
lꝫ nõ neget sentiri obiecta extrĩseca. ⁊ iõ videẽ innuere ꝙ si-
mul eadẽ sensatõe sentiẽ qualitas q̃ introduciẽ ⁊ obiectum:
vult scdo ꝙ sensatio nõ fit in tactu nisi dũ subꝫ trãsmutatur
ad qualitatẽ: cuius fit sensatio: ⁊ iõ male ꝯplõnis facte sen-
satio nõ fit in mẽbro illo in quo ẽ facta: ꝫ male ꝯplõnis fien
tis fit sensatio illiꝰ qualitatis q̃ fit pprie loq̃ndo de fieri ⁊ ẽ
sensatio ptis facte de fiẽte: ⁊ qꝛ deducto impedimẽto agens
a quo ꝯseruaẽ mala ꝯplõ fiẽs in membro ẽt vt plurimũ alte
rat: imo raro de facto põt oppositũ cõtingere nisi ipediaẽ a
ꝯrio. iõ videẽ gñaliter dicere ꝙ ois mala ꝯplõ fiẽs sentitur
qñ notabili velocitate induciẽ: qꝛ ois mala cõplõ fiens to-
talis in mẽbro aut pduciẽ aut nunc pmo pducta est nisi sit
pp impediẽs ꝯriũ. ⁊ iõ deducto impedimẽto: adhuc ẽ eius
sensatio: nõ sic aũt ẽ de mala ꝯplõne facta. ⁊ tu ex ista nostra
rõne forma ꝯclõnes huic opi. pportionatas: ⁊ erunt magis
ꝯformes lr̃is medicoꝝ. lꝫ nõ repugnet oino dictũ Aristot.
apte. põt. n. dici Aristo. voluisse ꝙ membꝝ nõ sentit ppriã
qualitatẽ nisi p sensatõeꝫ extrĩseci obiecti: qd isti ñ videẽ ne
gare. ¶ Ex his facile argumẽta ad vtrãqꝫ ptẽ soluunẽ. Et
ex his pꝫ ẽt solõ q̃rti dubii vbi q̃riẽ de mala ꝯplõne diuer-
sa: vtꝝ ois sentiaẽ. ¶ Jn tertio aũt dubio videẽ mihi ꝙ nõ
ois mala cõplexio fiens est mala cõplexio diuersa lꝫ eꝯ. ois
mala cõplõ diuersa ad modũ Ga. sit fiẽs: nã mala cõplexio
diuersa dꝫ eẽ media iter cõplexionẽ agentẽ ⁊ cõplexionẽ na
turalẽ patientẽ. ⁊ iõ ab vtraqꝫ diuersa: ⁊ ista est rõ ꝯplõnis
diuerse ꝙ sit fiẽs. i. pendẽs: ⁊ cũ hoc nõ oino similis qualita
tis agẽtis a quo depẽdet ⁊ ꝙ subm eiꝰ vt plurimũ vel qua-
si semp deducto ipedimẽto sentiat illã aut sibi similẽ.

Secundus articulus in quo tractatur pncipalis questio.

Nunc autem veniamus ad titulũ q̃õnis in se
ipso in quo titulo inuenio duos
modos loq̃ndi antiquos. vnus dyni ⁊ mõdini. alius genti-
lis in questiõe de hoc titlõ vtꝝ mala cõplexio diuersa sit in
qualibꝫ parte cuius alteraẽ cõplexio: sed gentilis se expedi
uit ꝯcedẽdo ꝙ mala cõplexio diuersa est in qualibet pte cu
ius alteraẽ cõplõ: ꝫ nõ est fixa in qualibet pte eius cuius al
teraẽ cõplexio. ⁊ hoc scdꝫ videẽ putare sufficere Ga. in lib.
de mali. cõplõnis diuerse: mala ãt cõplexio equalis ad mẽ-
teꝫ Ga. ẽ in qualibꝫ pte eius cuius ipa est ꝯplõ fixa. ⁊ ĩ hoc
differt a mala cõplexõe diuersa. ⁊ qꝛ ita puto eẽ vt gentilis
dicit de mala cõplexõe diuersa: ꝫ nõ puto illud ad mentem
Ga. iõ nõ ꝓsequar in opi. sed tm̃ ꝓsequar ponẽdo opioneꝫ
Dyni. ¶ Primo. igiẽ nõndũ ꝙ in quolibꝫ cõposito natura
li inueniũẽ duplices ptes vt pposito nr̃o ptinet. q̃dã. n. sunt
ptes formales ⁊ q̃dã materiales. ⁊ per ptes formales intelli
gimus illas q̃ sunt ptes ꝯpositi naturalis: vt est hñs formã
⁊ opationẽ naturali hõgenio ꝯueniẽtẽ in quã opationẽ ta-
les ptes sunt potẽtes p se nõ solũ vt sunt alteri homogenio.
ꝯiũcte: sicut. verbi gr̃a. ois ps carnis q̃ põt in opationẽ car
nis p se non solũ vt est alteri carni cõiuncta est ps formalis.
ptes aũt corporis hõgenei naturalis q̃ nec possunt eẽ per
se nisi ꝯiuncte alteri homogenio nec ẽt hñt opationẽ per se
mõ dicto dicũẽ mãles: ⁊ ꝯstat doctis in scientia aut ꝙ mini
ma talis ptis carnis aut ossis aut similiũ sũt hoc modo ptes
formales. ⁊ ẽt ptes istis minimis maiores: ꝫ ptes q̃ꝫtitatiue
istoꝝ minimoꝝ nãliũ sũt ptes mãles nõ absolute: eo ꝙ non
habeãt mãm ⁊ formã eiusdẽ modi cũ toto ⁊ ptibus formali
bus: ꝫ qꝛ pp puitatẽ nec p se possunt esse nec pñt per se ope
rari: ꝫ vt sub pte formali ⁊ in illa cõtinenẽ. ideo dicunẽ ptes
mãles. hñt. n. cũ materia similitudinẽ respectu formaliuꝫ. ⁊
eꝯ ille cũ forma: merito quaꝝ siliuꝫ iste formales ille mãles
appellãẽ. ¶ Primo. qꝛ in ptibꝰ mãlibus dio pcedit in infi-
nitũ se tꝫ ex pte materie. ¶ Scdo. qꝛ nõ hꝫ esse nisi p quãto
ꝯtineẽ in formalibꝰ. ⁊ hoc mõ est ĩ materia respectu forme.
¶ Tertio. qꝛ nõ pñt opari nisi vt ꝯiuncte pti formali. ⁊ silr
materia nõ operaẽ nisi p formã ⁊ vt ẽ forme ꝯiũcta. Et ꝯñr
ponit duas ꝯclõnes. ¶ Prima ẽ. mala cõplõ diuersa ledẽs
pprias opatões opatõe alicuius totiꝰ vel mẽbri adequate
lesi ab ea vt in morbo vel neutralitate eius p essentiã est in
qualibꝫ pte formali talis totius aut mẽbri cuius alteraẽ: cõ
plexio. pbaẽ. mala ꝯplexio diuersa est in qualibꝫ pte eiꝰ qd
p se ab ea lediẽ: sed cuiuslibꝫ ptis formalis totius aut mẽbri
in quo dr̃ esse mala cõplexio lediẽ opatio. igiẽ ⁊c. maioꝛ pꝫ.
qꝛ nullius formalis ptis imediate p morbũ lediẽ opatio. ni
si p malã cõplexionẽ in ea existentẽ ppriã: qꝛ si in ea nõ esseꝫ
mala cõplõ tũc ipsa eẽt cõplexiõaliẽ sana ⁊ dixi notãter ma
la ꝯplõ mẽbri adequate ledẽs ⁊c. qꝛ nõ ẽ dubiũ ꝙ si aposte
ma sit in digito ꝙ mala cõplõ q̃ est in digito est mala com-
plexio manus: ꝫ nõ eius ledẽs adequate opatiões. ⁊ iõ non
opꝫ ꝙ sit in qualibꝫ pte formali eius. Similr. lꝫ mala cõple
xio frigida in dyafragmate ledat opatões epiglotis p cõita
teꝫ: ñ tñ opꝫ ꝙ sit in q̃libꝫ pte epigloti: qꝛ nõ ledit illas opa-
tiones vt morbꝰ p eẽntiã cõplexiõalis epiglotis: ꝫ est mor
bus epiglotis p cõitatẽ. nec video ex dyno alias rõnes: nec
ipe alias limitatões posuit: ꝫ puto ita limitari noluisse. labo
rauit ãt p multas rõnes ad pbãduꝫ ꝙ quelibet febris ẽ ma
la cõplexio in qualibꝫ pte febriẽtis: sed ille sumebãẽ a rõne
qualis est mala ꝯplexio diuersa. ⁊ ideo nõ possunt trãsmitti
ad arguendum de omni alia mala cõplexiõe diuersa. ⁊ pro-
pterea eas hic nõ narro. ¶ Scda ꝯclõ. nulla mala ꝯplexio
fiẽs totiꝰ aut mẽbri adequate ledẽs opatões coꝝ tãqꝫ mor
bus ꝯplexiõalis aut neutralitas coꝝ p ppꝛietatẽ est in q̃libꝫ
pte talis totius aut mẽbri cuius alteraẽ cõplexio. hãc ꝯclõ
nẽ pbat pmo auctoritate Ga. ab ipso allegate sunt due. pri
ma est superius posita vbi dicit. ⁊ manifestũ est ꝙ dicte spe
cies male cõplõnis diuerse nõ dr̃nt a speciebus male cõple
xiõis equalis nisi ꝙ ipse nõ ꝯsistũt in oibus ptibus eius cu-
ius alteraẽ cõplexio: in qua auctoritate mãifeste vult Gali.
hoc esse gñale in omni mala cõplexione diuersa: ꝙ ipsa non
consistit in omnibus ptibus eius cuius cõplexio alteraẽ. se
cunda auctoritas est in eodẽ libro de mali. cõplexõis diuer
se in pncipio tertii capli. vbi dicit Ga. Et nos quidẽ in his
que iã sunt pmissa diximus ꝙ in ptibus corporis in quibus
accidit mala cõplexio diuersa nõ est cõplexio vna: qm̃ hoc
est cõe ⁊ pticipatũ omni malitie complexionis diuerse: ⁊ ex
hoc manifeste sequiẽ ppositũ. nã si in omnibus ptibus cor
poris esset mala cõplexio ⁊ vnius modi: qꝛ nõ diuersa. ⁊ iõ
in omnibus eẽt ꝯplõ vna cuius oppositũ dicit Ga. ⁊ ex hoc

pꝫ mētē Ga. esse ꝙ in eo in quo est mala cōplexio diuersa
in qbusdā ꝑtib⁹ est talis ꝯplexio diuersa: ⁊ in qbusdā est bo
na ⁊ nālis. ⁊ sic nō est in oībus ꝑtibus ꝯplexio vna. rō autē
ꝓma eius est ista: mala cōplexio diuersa ē in fieri ⁊ in motu:
vt prius oñdi ipm velle: ⁊ tāq̄ vnus terminus mot⁹: puta
terminus ad quē: ſ cuiuſlꝫ qđ mouet ad aliquē terminū nō
q̄libꝫ ps est in illo termīo. ḡ cuiuslibꝫ subiecti: qđ alterat ad
malā ꝯplexionē diuersā nō q̄libꝫ ps est sub mala cōplexio
ne diuersa: ⁊ sic mala ꝯplexio diuersa nō ē in qualꝫ ꝑte cui⁹
alterat ꝯplexio. ꝯña ē clara ⁊ maior ex dictis apud dynū su
pra. ⁊ ex Ga. ⁊ Aui. ē māifesta: mior āt. s. ꝙ nihil qđ alterat
est scđm q̄zlibꝫ ꝑtē in termīo ad quē. ꝓbat a dyno ꝑ Arist.
⁊ ꝯmētatorē in multis passib⁹: ⁊ loqmur de termino ad quē
non vltimato: ſ ꝓpinquo siue īmediato. ꝓmus passus ē q̄n
to phy. circa finē. textu ꝯmēti. 62. ⁊ ꝯmētator in illo ꝯmēto
dicit: qm̄ dū mouet q̄libet ps eius est in eo ex quo mouet: ⁊
q̄libꝫ ps eius ē in eo ad qđ mouetur. ⁊ sic nō seqtur vt duo
ꝯ̄ria inueniātur in eodem subiecto. Secundus locus est in
sexto physicoꝝ. textu ⁊ ꝯmēto scđo. vbi cū Ari. vult ꝓbare
ꝙ omne qđ mouet ē diuisibile vtit hac rōne. omne qđ mo
uet est ꝑtim in termīo ad quē ⁊ ꝑtim in termīo a quo: omne āt
tale ē diuisibile: igit. ex qb⁹ pꝫ Arist. velle ꝙ ps q̄ ē in termi
no a quo nō ē illa q̄ est ī temīo ad quē. alr. n. argumentū nō
ꝯcluderet v̄itatē. ⁊ ꝯmētator in ꝯmento postq̄ in illo passu
narrauit opinionē Alex. temistij ⁊ auēpace q volūt ꝙ ꝑtes
de qb⁹ loqtur Arist. nō sunt ꝑtes scđm vltima: vel q̄ztitas:
ſ ꝑtes q̄ztitatiue vel ꝑtātiue scđm quas corpus diuidit ꝑ
accñtia opposita. ſ dicit illa sibi ampli⁹ nō videri: q̄ Arist.
loqtur de diuisibilitate q̄ est in ꝯtinuo scđꝫ se q̄ est diuisibili
tas secūdū vltima. ⁊ ideo dixit ita in exponendo v̄ba Arist.
trāsmutat. n. in ꝓmo cū trāsmutatur de calido in fridū dr̄ ꝙ
q̄dē est in calido ⁊ q̄dē in tēperato cū inter calidū ⁊ tēpera
tū nō sit qualitas media diuersa secūdū formā: sed secūdum
maius ⁊ min⁹: qm̄ manifestū est ꝑ se ꝙ cū transmutat amit
tit ꝑtes calidi ⁊ acqrit ꝑtē fridi ꝙ q̄libꝫ ps ei⁹ est in calido
⁊ quelibet in tēperato: qm̄ nō ē calidū secūdū totū nec tēpe
ratū secundū totū: ēt similit: qm̄ amittit aliq̄ ꝑtē albi ⁊ acq
rit aliquā ꝑtē palidi nō ē in albo secūdū totū nec in palido
scđm totū: ſ q̄lꝫ in palido ⁊ q̄libꝫ in albo. hec ꝯmētator: ex
qb⁹ pꝫ ꝯmētatorē exp̄sse velle ꝙ illud qđ est in materia nō
scđꝫ q̄zlꝫ ꝑtē est sub eo ad qđ mouet: cū ḡ omne in quo est
mala ꝯplexio diuersa alterat ad ipsā: q̄ ipsa ē in fieri vt su
pra dr̄. igr̄ omne tale nō ē sub qualꝫ ꝑte in mala ꝯplexiōe di
uersa. ⁊ sic seqt ꝓpositū. ¶ Item ꝓbat secūdo ex dolore ⁊
passiōe q̄ sequūt manifestā ꝯplexionē diuersā sic: mēbꝝ in
quo est mala cōplexio q̄ facit dolorē vel passionē nō ē secū
dū q̄zlꝫ suā ꝑtē sub eadē ꝯplexiōe: ſ omne mēbꝝ in quo ē
mala ꝯplexio faciēs dolorē ⁊ passionē patit diuersam quali
tatē. igr̄ omne tale nō ē scđm q̄zlibꝫ ꝑtē sub eadē: ma. pꝫ ꝑ
hoc: q̄ mēbꝝ nō dolet nec patit sensatōē manifestā ꝓpter
malā ꝯplexionē diuersā nisi ꝑꝑ remissionē bone ꝯplexiōis
q̄ est in eo vt dic̄ Auer. tertio colliget. caplo de accñtibus
sensus tact⁹. igr̄ in omni tali mēbro ē bona ꝯplexio: ſ bona
ꝯplexio ⁊ mala cōplexio diuersa nō p̄nt eē simul. igr̄ in aliq̄
ꝑte illi⁹ nō est mala cōplexio diuersa. ¶ Cōfirmatur tertio
sic. mēbro dū est in eo mala cōplexio diuersa est dispō q̄ est
via ꝯmixta media inter duo ꝯ̄ria vt dic̄ Ga. in libel. de ma
litia ꝯplexiōis diuerse ca. 6. ſ hec dispō est ꝯiūcta iter duo
ꝯ̄ria in forma vna vt albū ⁊ nigrū sūt in rubeo. tūc. n. cessa
ret mot⁹ vt apꝫ ꝯplexio equalis. igit ē ibi ꝯplexio dictoꝝ ꝯ̄
rioꝝ in ꝓprias formas: ſ hoc nō pōt eē in eadē ꝑte. igit sūt
in diuersis ꝑtib⁹. ⁊ sic nō erit mala ꝯplexio diuersa in qualꝫ
ꝑte cuius alterat ꝯplexio: h̄ videt mihi positio dyni cū suis
fundamētis: q̄ quāq̄ sit subtilib⁹ rōnib⁹ roborata: videt mi
hi sup nō bono itellectu fundata Auero. in locis allegatis:
sunt ēt illa dicta Auero. difficilia ⁊ in materia ambigua: in
qb⁹ ēt Albtus magnus dixit maximā esse reꝝ obscuritatē: ⁊
Auero. di. ꝙ Aristo. sñia latuit oēs expositores q fuerūt an
te ipm Aueroyꝫ. ¶ Cōtra igr̄ hāc pōnē arguit sic. In q̄li
bet ꝑte ei⁹ qđ ꝓmo alterat ad malā ꝯplexionē diuersam est
mala ꝯplexio diuersa: ſ ꝓmo subm cuius alterat cōplexio ē
illud qđ ꝓmo alterat ad malā ꝯplexionem diuersā. igit in
omni ꝑte ꝓmi subiecti cui⁹ alterat cōplexio ē mala cōplexio
diuersa: qđ fuit ꝓbādū. nā ad hūc sensū q̄rit illa qō cū scia
m⁹ ꝙ nulla est mala ꝯplexio q̄ sit in plib⁹ ꝑtib⁹ tanq̄ in sub

iectis diuisiꝫ: maior pꝫ. q̄ cuiuslibꝫ ꝓmi alterati q̄libet pars
alterat. aliter. n. nō eēt ꝓmū ⁊ adequatū subiectū alteratio
nis. ſ in q̄libet parte que alterat ad malā ꝯplexionē diuer
sam ē secūdū aliqd mala cōplexio diuersa. igit in qualꝫ ꝑte
ꝓmi alterati ē mala cōplexio diuersa: minor pꝫ: q̄ omne qđ
mouet ēt scđm dynū est ꝑtiꝫ in termīo a quo ⁊ ꝑtiꝫ in termi
no ad quē. oīs igr̄ ps q̄ alterat in tali alteratiōe est ꝑtiꝫ ī ter
mino ad quē: ſ termin⁹ ad quē ñ est nisi mala ꝯplexio diuer
sa. igr̄ oīs talis ps q̄ alterat est in mala ꝯplexione diuersa. h̄
nō video nisi alterā duaꝝ rñsionū. vna esset ꝙ nullū est pri
mū ⁊ adequatū subiectū alic⁹ talis alteratiōis: q̄ cuiuſlꝫ ta
lis subiecti aliq̄ ps est sub termīo ad quē: vt dic̄ Dynus: ſ il
la q̄ est sub termīo ad quē non alterat. igr̄ cuiuſlꝫ alterati ali
qua ps nō alterat. ⁊ ideo nullū esset adequatū subiectū alte
rationis: ſ hoc mō nō pōt stare cū solutiōe sua ad instātiā.
nā dixit Dynus: neq̄ ē aliq̄ ps ei⁹ qđ alterat q̄n alteret q̄cū
q̄ ps sit illi⁹ siue mālis: siue formalis. ⁊ iō seqt ꝓmo ꝙ aliqđ
est adequatū subiectū alteratōis. seqtur scđo ꝙ nō ē aliqua
ps nec materialis nec formalis talis subiecti: quin in illa sit
mala cōplexio diuersa: q̄ in qualꝫ ꝑte que alterat est aliqd
de termīo ad quē. ⁊ nō est termin⁹ ad quē nisi sit mala ꝯple
xio diuersa. pꝫ seq ꝓpositū: nec videt dynus ꝑcepisse qđ se
qtur: nulla ē ps materialis vel formalis q̄ non ꝑticipet ꝯiun
ctiꝫ vtroq̄ termīo alteratōis. igr̄ nulla ē ps nec mālis nec
formalis q̄ nō ꝑticipet altero. s. mala cōplexione diuersa cū
ꝯcedat assumptū. ⁊ per ꝯñs non ignet positōi sue: q̄q̄. n. di
catur ꝙ ps in qua ē mala ꝯplexio diuersa nō est signāda: tñ
oꝫ ꝙ dicat ꝙ ps sit aliqua in qua ē si nō est ī omni: ⁊ ex alia
ꝑte cōcedit ꝙ nulla est in q̄ sit. ⁊ sic ē ꝯ̄dictio. ¶ Scđo. ista
rñsio ē falsa in se. seqtur. n. ex ea ꝙ impossibile ē aliqd scđm
se totū alterari. ⁊ sic impossibile esse aliquē scđm se totū alte
rari: ⁊ nō suscipet ī eodē adeq̄to subiecto qualitatis magis
⁊ minus: cui⁹ oppositū volūt oēs ⁊ ipe ꝯmētator Auero. ī
illo. 32. ꝯmento allegato. vult ꝙ aliq̄ qualitates eiusdē spēi
differūt scđm magis ⁊ minus. ⁊ sic in alteratiōe aq̄ ab igne
ꝑtes q̄ reciperēt adeq̄te caliditatem fierent sūme calide. ⁊ ꝑ
ꝯñs desineret esse aq̄: imo scđm istū sicut incipit membꝝ al
terari incipet in aliqua ꝑte eius extoto esse remota ꝯplexio
bona ꝑ̄xñs. ⁊ iō mala statiꝫ ex q̄ua inducit incipet eē scā re
spectu adeq̄ti subi sui. ⁊ res ista tolleret totā phiā: nec. n. vi
demus ꝙ aqua illuminat totā ⁊ calefit a lumine in ꝑtē vbi
lumen est remissius. igit scđm oīuꝫ ꝑtes dꝫ allegari. ⁊ simili
ter ꝑtes distātes grossiores lꝫ paꝝ. igitur multo magis oēs
ꝓpinquiores: ⁊ in sūma videt esse fatuū multiplicare verba
ad ꝓbādū ꝙ est possibile aliqd secundū totū alterari: q̄ sen
sus hic oñdit sine ꝯ̄dictōe. ¶ Sꝫ mō oꝫ soluere rōnes suas
ꝓ ꝯclusione scđa. ⁊ breuiter cū sic arguit. oīs mala ꝯplexio
diuersa nō ē nisi in fieri ⁊ acq̄ri: ⁊ manifestuꝫ est tale ꝙ est in
acq̄ri ꝑ motū est in qualibet ꝑte ei⁹ qđ tali motu mouet. igr̄
nulla mala ꝯplexio diuersa ē in qualꝫ ꝑte eius cuius altera
tur ꝯplexio. ¶ Primo dico negādo maiorē vt pꝫ ex supe
rius hitis. ¶ Scđo dico ꝙ mior ē falsa. ¶ Ad auctoritatē
aūt Arist. ⁊ Auer. rñdetur hoc mō ꝙ nō fuit intentio Aris.
ꝙ in omni motu illud qđ mouet secundū vnā ꝑtē est actu
siue de facto sub termino a quo ⁊ secundū aliā sub termino
ad quē: nā Arist. met in textu videns ꝙ hoc non semꝑ erat
neciuꝫ: limitauit verbū de termīo ad quē ꝓmo mutat illud
qđ trāsmutatur: vñ in textu dixit. dico aūt ex albo in palidū
nō in nigruꝫ: nec fuit ꝯmētatoris intentio ꝙ essent de facto
terminus a quo ⁊ terminus ad quē in diuersis ꝑtibus: vnđ
vbi hoc magis assertiue dixit subdit ꝙ hoc nō est ī actu. nā
q̄nto physicoꝝ. ꝯmento. 62. alle. postq̄ dixit ꝙ q̄es in ter
mino a quo nō iuenit. similiter in eo qđ mouet: sed illud qđ
mouetur ē ꝑtim in termino a quo ⁊ secundū ꝑtē in termino
ad quē addit in fine ꝯmenti neq̄ erraret putās ipm intelli
gere ꝙ semper ita est de facto ꝙ mota ꝓ vna ꝑte quiescāt
sub termino a quo: addit. ⁊ sciendū est ꝙ quies cōiuncta cū
motu non est distincta a motu in ꝑte distincta: qm̄ sequere
tur ex hoc vt aliquid quiesceret in aliqua ꝑte ⁊ moueret in
alia. ⁊ tunc nō est distincta. igitur est in potētia ⁊ nō in actu.
⁊ pꝫ ꝯsiderāti ꝙ vult loqui de eo qđ est motum adequate.
nā de alio nullū est incōueniens ꝙ ps moueat ⁊ ps non. si
igitur in adequato motu nō ꝯtingit ꝙ vna ps moueatur. ⁊
nō alia: ꝯstat ꝙ hoc hꝫ verū tā de ꝑte formali q̄ materiali
ad modū dyni. ⁊ ideo nulla erat pars materialis que nō mo

uetur:⁊ sic nulla erit vt pri⁹ arguebaƭ que nō habeat aliqd
de termino ad quē:⁊ sic nulla erit pars materialis in qua nō
sit mala ꝯplexio diuersa.quo modo igitur: dicem⁹ quod in
aliqua parte nō est cū ista sint formaliter ꝯtradictoria: cō-
mēto autem.32°.sexti physicoꝝ:postq̃ dixit ꝙ illud quod
mouetur amittit partē calidi ⁊ acquirit partē frigidi: quod
quedam pars ei⁹ in frigido:⁊ quedā in tēperato:⁊ sic dixit
de albo cū acquirit partē palidi subdit:lꝫ hoc quidē nō di-
stinguaƭ in actu ꝫ in potētia:qm̄ cū fuerit in actu desineret
mot⁹:inuit igr̄ ꝙ nō oꝫ in mobilib⁹ qđ moueƭ de scō ptes eē
sub vno termio ⁊ ptes eē sub alio ꝯrio ꝙ dyn⁹ suppōebat:⁊
clarius habeƭ ꝙ nō distinguātur de facto partes: in quaꝝ
vna est terminus a quo. ⁊ in alia terminus ad queꝫ.8.phisi.
cōmēto.69.postq̃ dixit ꝙ illud ex quo aliquid transmutaƭ
⁊ illud ad quod transmutatur sunt opposita necessario:⁊ ꝙ
vtrūq̧ eoꝝ est in parte trāsmutati alia a parte in qua est re
liquū addit.ꝫ tñ nō sunt determinata i se nec apud nos: vlt
igitur ꝙ de facto tales partes nō sunt distincte nō solūꝫ qꝛ
sensus noster aut alia vis nostra cognoscitiua nō sufficiat di
stinguere: ꝫ qꝛ de facto nō distinguūtur nō vt dixit dynus
ꝙ distinguunƭ scđꝫ partes in potentia: qꝛ sunt partes mini
morum naturaliūꝫ que nō possunt per se esse separate: nam
cōstat ꝙ non agit de separatione:qꝛ nec partes que sunt na
turales magis sunt sepate:sed agitur vtrum sint abinuicem
alie:in sūma igiƭ negatur ꝙ i eo qđ moueƭ sit opportunū de
facto aliquā partem esse sic termio a quo:qꝛ aliqua sub ter
mino ad quē disticta a primum se loquamur de partib⁹ for
malib⁹:siue mālibus ad modu dyni. Sed posset hic dici ꝙ
voluit hoc dicere ꝯmētator dicēs ꝙ sint in diuersis ptib⁹.
⁊ nō in vna ⁊ ꝙ hoc nō ē in actu:ꝫ in potētia in ꝯmtis.62.
qnto physicoꝝ ⁊.32.sexti.⁊ qđ ista nō sint disticta in se nec
apud nos.69.octaui physicoꝝ. ¶ Scđo. dubitaƭ si nō oꝫ
de facto scđm quātitatē distingui ptes mobilis. quaꝝ vna
est sub termino a quo: ⁊ alia sub termio ad quē:qūo demō
strauit Arist.ꝙ omne mobile ē diuisibile ꝑ illud mediū.nā
argumentū nihil videƭ valere.⁊ lꝫ medico dicta supra suffi
cere deberent.tñ qꝛ ista sunt difficilia ⁊ obscura vt recte in
ista expōne dicit Albertus magnus.dicā aliqd in materia
incipiēdo ab hoc scđo.qꝛ ex eo patebit intellectus p̄mi du-
bij.⁊ ꝯstat legēti ꝯmētū.32. sexto physicoꝝ ꝙ ꝯmtator di.
ꝙ intētio Ari.latꝫ oēs expositores.⁊ hoc arguit rei magnā
difficultatē:ego aūt volo hic laborare in dādo opiniones
Alex.⁊ themistij ⁊ auēpace:sed narrabo ad quē sensū Alb-
tus magn⁹ exponit Auer.⁊ qđ ipse sensit ⁊ si q sunt moder
ni digni relatiōe in hoc passu dicā quid mihi videƭ semper
stādo saniori cōsilio. ¶ Dicit Alber.sexto physicoꝝ. textu
scđo.caplo p̄mo.sic ad litterā de Auero. ¶ In ista aūt ob
scuritate quid tenēdū sit nō satis exprimit Auero. q dicit se
sustinuisse diu opinio.auempace:sed postea eā sibi non pla
cuisset:eo ꝙ demonstratio inducta que in v̄itate ē Aristo.
non sic procedit:sed potius ꝙ cum illud qđ mouetur non
moueaƭ in eo a quo est motus:sed ꝯtinue moubiƭ recedit
ab illo nec moueƭ in eo qđ est mot⁹:sed potius in motu eē
opꝫ ꝙ illud qđ moueƭ scđm aliquid sit in vtroq̧ simul:qm̄
moueƭ:qcquid igiƭ est in duob⁹ simul secunduꝫ aliquē mo
dū opꝫ ꝙ sit ꝯpositū diuisibile nō per formas tm̄: sed poti⁹
essentialiter ꝑ sui q̄titatē.hec Alber.videƭ igitur albertus
intelligere ex Aueroy ꝙ rō Aristo.ꝓbat p̄mo ꝙ omne qđ
moueƭ ē quodāmō in termio a quo ⁊ quodāmō in termio
ad quē.aliter.n.nō moueret:sed finitus esset motus si oīno
eēt sub termino ad quē: aut nōdū essꝫ in motu si ex toto eēt
sub termino a quo.⁊ ꝙ omne qđ moueƭ ꝑticipat simul ali
quo modo vtroq̧ ꝯrioꝝ tāq̃ subiectū.⁊ hoc ōdit Arist.
ratio.ꝫ qꝛ postea manifestū est ꝙ omne ꝙ hoc mō ꝑticipat
duobus ꝯrijs est diuisibile scđm q̄titatē.ideo seqtur ꝙ oē
mobile est diuisibile scđm q̄titatē nec plus pōt ex isto com
prehēdi iudicio meo:⁊ hoc mō ꝯstat ꝙ nō dicet Auero. in
omni motu eē de facto aliqd sub termino a quo ipsi⁹ mobi-
lis.⁊ aliā pteꝫ esse de facto sub termino ad quē:sed ꝯstat ꝙ
si intelligimus ꝙ omne ꝙ pōt hoc mō ꝑticipare ꝯrijs ē di
uisibile in ptes q̄titatiuas ita vt possibilitas ista non dicaƭ
inuenta nisi in his in qb⁹ est talis materia ꝙ ipsa necio sunt
q̄ta diuisibilia in ptes ⁊ ptes:puto tñ si Auero.hoc intelle
xissꝫ ꝙ posuissꝫ ꝓ noto illud qđ est valde ambiguū:puta ꝙ
ois natura q̄ pōt simul ꝯrijs quodāmō ꝑticipare ē q̄ta. nā

intellect⁹ ꝑmutaƭ de ignorātia positiua ad scientiā.⁊ iō ali-
quādo est sub vtraq̧ quodāmō vt qñ est in dubio. ⁊ tamē
est indiuisibilis:sed saltē hoc dubiū est.igiƭ nō ē notū illud
qđ ibi supponiƭ:Burleus exponit aūt ꝯmētatorē ꝙ intelli
git ꝙ omne qđ moueƭ de vno termino in terminū diuerse
spēi sibi ita immediatū vt inter ea nō cadat mediū dīns spe
cie est ꝑtiꝫ in termino a quo.⁊ ꝑtiꝫ in termio ad quē: qꝛ nul
la ꝯria possūt eē in eodē subiecto adequato.⁊ illud qđ hoc
mō moueƭ ꝑticipat duobus ꝯrijs:termino.s.a quo: ⁊ termi
no ad quē.ideo in omni tali sunt duo ꝯria:⁊ nō in eadeꝫ ꝑte
igiƭ diuersis.verbi gr̄a.cū aliqd moueƭ de albo in palidū;
vt sic moueƭ ꝑ pteꝫ ante pteꝫ fit palidū ⁊ dū moueƭ aliqua
ps iā est palida aliq̄ alba vt medietas in medio instāti mo-
tus:si motus sit vniformis:ꝫ hoc mō dicēdo nō videƭ:qua
re Auer.in oībus illis locis dixit ꝙ hoc est in potētia ⁊ nō
in actu.nā de facto in istis casib⁹ vna ps esset actu palida ⁊
alia alba nec ad hūc sensuꝫ fuisset incōueniēs illud ꝙ Aue
roys intulit in ꝯmēto.62.qnto physi.s.ꝙ aliqd q̄esceret in
vna pte ⁊ moueret in alia:imo esset necessariū.s. ꝙ hoc mō
est partim in termino a quo ⁊ ꝑtiꝫ in termino ad quē:nec ēt
esset veꝝ:qꝛ ista nō sunt distincta in se nec apud nos cū cō
traria in se necio sint disticta:⁊ iuxta burlei ⁊ dyni opinio
neꝫ omnia adequata subiecta ꝯrioꝝ necessario distinguun
tur.iō dicūt alij ꝙ ꝯria.⁊ si nō possint eē sub esse ꝯpleto vel
sufficiēti denoiatōe i eodē subiecto tñ pñt eē sub eē icōple
to qđ esse ē eē remissū aut in sua cā ꝓpinqua ⁊ tale vocaƭ eē
in potētia.dicūt igr̄ ꝙ in omni qđ moueƭ ps q̄dā ē sub ter-
mino ad quē.⁊ ps sub termino a quo:qꝛ.s.quelꝫ q̄ moueƭ.⁊
ꝫ de necessitate in omni motu adequate: ꝫ isti termini non
sunt in actu:qꝛ sub esse ꝯpleto:qꝛ tūc seq̄reƭ motū nō eē in
aliqua illaꝝ ꝑtiū:qꝛ vtraq̧ esset in vltimo vel p̄mo termino
motus.Silr̄ iste ptes in quaꝝ similr̄ vna ē terminus a quo
⁊ in alia terminus ad quē nō distinguūƭ in se nec apud nos
in motu adequato.ita ꝙ vna sit sub termino a quo ꝙ nul-
lo mō sit sub termino ad quē.⁊ alia sub termino ad queꝫ ꝙ
nullo mō sit sub termino a quo.silr̄ etiā q̄es in termino a q̊
q̄ est ꝯiuncta cū motu nō est in actu nō est talis vt merito il
lius illud in quo est dicaƭ q̄escere vel ꝑfecte esse sub illo ter
mino:sed in potētia ⁊ ista nō distinguūƭ scđm ptes ad mo-
dū dictū a motu secū cōiūcto:est.n.quies illa nihil aliud q̃
ꝑticipare termino a quo qđ tñ est in ꝯtinuo paulatino defe
ctu eius in intrisece ꝯrijs.⁊ iō cū motu.⁊ hoc voluit ꝯmēta
tor in illis trib⁹ ꝯmētis allegatis:voluit aūt ꝙ intelligatur
de ꝯrijs imediatis:qꝛ in illis est necessariuꝫ motu exñte ab
vno in reliquū ꝙ totū qđ mouetur quodāmō est in vtroq̧
termino:qꝛ in termino ad quē est aut sub esse remisso aut in
causa ꝓpinqua ⁊ p̄paratōe:qđ nō ē opportunū de ꝯtrario
mediato.⁊ maxime hoc māifestaƭ in motu locali in quo mo
bile nō est secundū partē in loco ꝓprio per se:sed tñ:qꝛ est i
magnitudine ad bonū sensum q̄ est locus in potētia ꝓpin-
qua alius a priori.⁊ secundū hūc modū intelligimus demō
strationē Aristo.hoc mō omne mobile motu successiuo de
ꝯtrario in cōtrariū imediate est secundū vnā suam partem
sub termino a quo:⁊ secundū aliā sub termino ad quē .⁊ oē
tale est diuisibile.ꝙ omne mobile est diuisibile. assumptum
ꝓbaƭ.qꝛ omne mobile nō totaliter ē sub termino a quo nec
sub termino totaliter ad quē sibi ꝯtrario.igr̄ ip̄m hꝫ partes
participātes modo dicto vtrisq̧ terminis: ꝯñtia tenet per
hoc qđ si acquirit hoc modo cōtrariū.igitur pōt imediate
moueri de vno illorum in aliud actu: sed non mouetur de
vno contrariorum in aliud in actu nisi quando partes hoc
modo distinguūtur secundū q̄titatē. igiƭ omne tale habet
partes distinctas secundū quātitatē:⁊ per se notū est assum
ptum:ꝙ mobilia omnia inductiue ꝓcedendo sunt mobilia
de vno cōtrario in aliud cōtrariū immediate in actu.⁊ hoc
manifestū est ꝙ hoc nō potest esse nisi secundū successionē
in partibus quātitatiuis:qꝛ cōtrariū in actu termino a quo
nō stat quoquomō cū termino illo. ⁊ ideo qđ sic moueƭ oꝫ
ꝙ sit in dictis ꝑtibus.⁊ hic videƭ mihi intellectus Aristo.⁊
Aueroys loco dicto. ¶ Sed cōsidera ꝙ quādo aliqd mo-
uetur de vno ꝯtrario in aliud ꝯtrariū in actu non mouetur
mobile secūdū quālibꝫ eius partē illo motu: immo desinit
ille motus in partibus in q̄bus acquiriƭ cōtrariū in actu. Il
lud aūt ꝙ dicit albert⁹ esse demōstrationē ad hoc ꝙ omne
mobile ē diuisibile:qꝛ omne qđ moueƭ est susceptibile ter-

mini diuisibilis. in pte aût ꝑ se aut rône subi: ꝫ omne mobile
susceptibile hꝰ diuisibilis ē diuisibile. igiť omne mobile est
diuisibile. pôt esse ꝙ sit demōstratio. Sed sine dubio ꝯstat
legēti Arist. testū ꝙ nō est demōstratio ab Arist. facta. Et
nos hic querimus de Aristo. demonstratōe: ⁊ nō videť mi
hi ponēdū ꝓ expōne: sed ꝓ additione rationis ad q̄stionē
ꝓbādā: ⁊ qꝛ extra limites medicine sumus breuiter me ex-
pediā. hoc. n. plus ad sextū physicoꝝ erat ptinēs. ¶ Ad se
cundā rônem dyni quādo arguit ꝙ mala cōplexio diuersa
sentiť. igitur nō est in qualꝫ parte eius cuius alterať cōple-
xio. pꝫ responsio in vna difficultate posita in expositiōe ter
minoꝝ relicta. igitur ista opiniōe venio ad illud qđ mihi in
isto ꝓposito videtur esse de mente Ga. ⁊ esse veꝝ. ¶ Notā
dum igitur primo ꝙ in ratiōe male cōplexionis diuerse in-
cludiť ꝙ sit fiēs: ⁊ includiť scđo ꝙ sit diuersa. nā Galienus
vbi loquitur in libello de malitia complexionis diuerse de
ethica febre eximuit ipsam a mala cōplexione diuersa. ⁊ cō
stat tamē ꝙ in ethica nō omnes partes habēt equalē calo
rem vt ipsemet Galie. dicit in caplo sexto. eiusdē libri. igiť
maxime eximiť a mala cōplexione diuersa ꝓpter esse fixā:
⁊ qꝛ secundū ipm quādo humor totaliter membrū assimila
uit in qualitate sua iam mala complexio est nō diuersa: sed
equalis quādo cessat pati sine dolore a mēbro sensitiuo exi
stēte in eo mala cōplexione. ⁊ etiā illa equalis ⁊ nō amplius
diuersa. ⁊ cōstat ex supra dictis ꝙ sepe cessat passio ⁊ dolor
stāte mala cōplexione dependēte vt pꝫ in illo qui diu stetit
in aqua calida balnei ⁊ nō amplius sentit illā: immo calidā:
ꝫ minus ea sentiret frigidā. ideo nō sufficit ad hoc vt cōple
xio dicať diuersa ꝙ ipsa sit depedens: immo requiriť respe
ctu alterius diuersitatis aut inequalitatis. ⁊ hoc notat vo-
cabulū. igiť quid requiritur ad hoc vt sit mala cōplexio di-
uersa. primo ꝙ sit fiens. secundo ꝙ sit aliter inequalis. ⁊ qꝛ
ista inequalitas nō intelligiť in quātitate subiecti. ideo de-
bet intelligi in gradu. sed videndū est respectu cuius diciť
equalis illa que a Galie. diciť nō diuersa: ⁊ ex hoc statiꝫ ha
bemus respectu cuius alia diciť diuersa. ⁊ cōstat ꝙ cū tūc
illa dicať equalis q̄ꝫdo agens assimilauerit mēbrū. ⁊ ꝙ tūc
dicitur diuersa quādo cōplexio subiecti in membro existēs
est fiēs ab aliqua causa immediata: a respectu cuius dicitur
inequalis intēsionis notabiliter: quia membꝝ nōdū est assi
milatuꝫ: verbi grā. cū sanguis infundit membꝝ ⁊ facit fleg-
monē: caliditas que est in partibus membri est remissior q̄ꝫ
caliditas que est in sanguine faciēte flegmonē. ⁊ iō diciť di
uersa: ⁊ ita accidit in febre putrida respectu humoris aut va
poris putridi ipsam faciētis ⁊ in efimera respectu spirituū
aut vapoꝝ: ex quibꝰ pꝫ illā dici malā complexionē diuersā
que est cōplexio mala in mēbro: notabiliter tamē deficiēs
in gradu sue intensionis a causa a qua immediate dependet
speciali depēdentia: ⁊ includit sua ꝙ fuit dependēs ⁊ ꝙ sit
materialis. malitia aūt cōplexiōis qualis est mala cōplexio
in membro nō notabiliter diuersa in gradu intēsiōis a cau
sa a qua imediate pendet speciali dependentia. ⁊ ideo duo-
bus modis cōtingit dici malā cōplexionē equalē: aut quia
nō habꝫ talē causam a qua dependet speciali depēdentia:
aut si habet ꝙ nō differat ab ea in gradu notabiliter: qꝛ me
rito primi ethica est male cōplexionis. dicūtur equales pri
uatiue: qꝛ non diuerse in gradu a causa a qua īmediate pen
det modo dicto cum nulla sit. ¶ Sequitur vlterius iuxta
hunc modū nō formaliter repugnare aliquā esse malā com
plexionē fientē ⁊ esse equalē. ⁊ ecōtra aliquā equalē que nō
est facta. ⁊ hoc pro parte superius dixi. ¶ Et si arguiť con
tra. qꝛ tūc nō eēt opportunū generaliter omnē febrem esse
malā complexionē diuersam excepta ethica que non repu
gnat rône putride febris ꝙ sit tāti gradus quāti est humor
putridus dicitur ꝙ lꝫ hoc non implicet formalē ꝯtradictio
nem sufficit medico ꝙ nunq̄ꝫ cōtingit ita esse: ⁊ nō dicit ge
neraliter omnē talē febrē esse malā cōplexionē diuersā: qꝛ
semper mēbra radicalia non sunt in tali febre omnino eque
calida cū putrido humore vel fumo. Et si secūdo dicitur ꝙ
tunc nō omnis mala cōplexio diuersa sentiretur sicut acci-
dit quādo remittiť a ꝯtrario iuxta posito: dicitur ꝙ omnis
mala complexio diuersa que non impediť ⁊ respectu cuius
non ponitur impedimētum: aut sentitur illud a quo pēdet.
⁊ hoc sufficit pro mente auctoꝝ illud dicentiū: sed impedi-
mentum poniť in eo qui infrigidať ne sentiat calorē: sed qꝛ

Auic. fen. secūda primi. capitulo de causis doloris dixit ꝙ
mala ꝯplo diuersa est cū mēbra in sui suba ꝯclonem hnt. i.
mansiuā: deinde aduenit eis cōplo extranea ei ꝯria que sit
plus calida aut frigida q̄ꝫ erat: intelligendū est ꝙ adueniat
ab agēte imediato notabiliter in ꝯplonē diuerso a mēbroꝝ
ꝯplone. ⁊ ideo subdit ⁊ virtus sensibilis rei adueniētis senti
ret ꝯrie. s. ꝯplonē extrinseci alterātis que est ꝯtraria: dū al
terat: ꝙ aūt ad sensationē faciendā corporis tāgibilis pro-
pinqui requiratur ꝙ coꝝ tactus ⁊ corporis tāgibilis quali
tates sint notabiliter diuerse. ita vt inde sequať notabilis al-
teratio pꝫ ex sensu ⁊ pꝫ ex Galie. in libello de malitia ꝯple-
xionis diuerse. caplo. 6. cū dixit assignādo cām. quare ethi-
cus nō sentit febrilē caliditatem. ⁊ illud ideo: quoniā mem
broꝝ eius dispositio qua quedā ipsoꝝ agunt: ⁊ quedā ipso
rum patiuntur cū omnia iam facta sint dispositiōis vnius ⁊
facta sit coꝝ ꝯplexio vna ꝯueniens. ⁊ si sint quedā membra
augmentatiōis calefactōis: ⁊ quedā augmentatiōis infrigi
datiōis. nā ex superfluitate calefactiōis coꝝ que ex eis sunt
calidiora nō prouenit eis que ex eis sunt frigidiora vt impe
diantur: qꝛ vicina sunt in calefactione: ꝙ si res ita non esset
membra se adinuicē impedirēt in naturali existentia dispo-
sitiōe. mēbra nāque in illa etiā dispōne in cōplexiōe diuer-
sificanť sua. ⁊ illud est quoniā caro est membrū calꝫ: ⁊ os ē
membꝝ frigidū: veruntamē cū diuersitate hoꝝ ⁊ similiū nō
est dolor nec passio propter paruitatem operationis inter
ea in caliditate ⁊ frigiditate: parteť ꝙ requiriť ad sensatiōē
faciendam certus gradus varietatis operatiōis. ⁊ per cō-
sequēs notabilis diuersitatis vt dixi. ¶ His ꝑnotatis po-
no ꝯclones ad quesituꝫ ⁊ prima est. Nō ideo dicitur aliqua
sufficiens mala ꝯplo diuersa: qꝛ non sit facta ⁊ fixa in quali
bet parte eius cuius alterať cōplexio. ꝓbatur: qꝛ aliqua est
ꝯplexio que nō est facta ⁊ fixa in qualibet parte eius cuius
alterať ꝯplo que nō est diuersa. igiť ⁊c. assumptū pꝫ in casu
in quo cōplexio fiens sit precise eque intēsa cū complexiōe
cause a qua imediate depēdet. verbi gratia. sortes qui diu
stetit in aqua calida valde per occursuꝫ illiꝰ calet ⁊ sentit ca
liditatem. ⁊ per occursuꝫ alicuius aque caliditate sua natu
rali cōplexione friget vt secūda primi. caplo de causis do-
loris. ⁊ primo de simplici ex Galie. igiť aliqua est causa cali
dior sua naturali cōplexione: per cuius occursum nec cale-
ret nec frigeret. ⁊ ista maxime est sibi similis ⁊ conseruatiua
caloris nunc in eo inuenti. pono igiť ꝙ ita fiat. ⁊ pꝫ ꝙ post
talem caliditatē in sorte est fiens ⁊ dependens in omni par
te. ⁊ non est mala cōplexio diuersa cū sit similis cause a qua
pēdet: ⁊ qꝛ impedimēto deducto nec ipsa nec sua causa sen-
titur a membro sensitiuo in quo est. ⁊ ex hac cōclusiōe vide
tur mihi gentilē in q̄stione sua de hac materia nō sufficien-
ter declarasse quid sit mala cōplexio diuersa secundū suā
rationē nec posuisse mentē Galie. nā si differentia inter ma
lam cōplexionē diuersam ⁊ equalē nō est nisi ex parte fixio
nis debuit Gali. dicere ꝙ mala cōplexio diuersa non est in
aliqua parte eius cuius alterať ꝯplexio: qꝛ per gentilē intel
ligitur quādo Galie. dicit ꝙ non est in qualibꝫ parte eius
cuius alteratur complexio: idest nō est fixa in qualibet par
te eius cuius alterať ꝯplexio. Si. n. sic intelligať nō solū est
in qualibet parte: ꝫ nō est in aliqua. ¶ Scđa ꝯclo. nō ideo
diciť aliqua mala ꝯplo equalis: qꝛ sit facta in qualibet par
te eius cuius alterať cōplo. pꝫ: qꝛ stat esse malā cōplonem
equalē. ⁊ tñ nō esse factā vt dictū est. ¶ Preterea contigit
cām alterantē mēbꝝ assimilasse mēbꝝ in calitate existēte tā
in mēbro q̄ꝫ in causa ꝯtinue depēdente: ꝫ quādo mēbꝝ est
assimilatū ꝯplexio est equalis vt dicit Ga. loco sepe allega.
igitur ⁊c. ¶ Tertia ꝯclusio. nulla complexio fixa est mala
ꝯplexio diuersa. pꝫ ex modo loquēdi Galie. in libro allega.
⁊ ex Aui. scđa pmi. cap. de cāis doloris. ⁊ ex descriptiōe su
periꝰ posita. naꝫ nulla talis ē notabilr diuersa a causa a qua
depēdet spāli depēdentia cū talē cām nō habeat. ¶ Quar
ta ꝯclo. aliqua ē mala cōplo diuersa nō absolute ꝙ eius ps
sit similis alterāti imediate. pꝫ: qꝛ lꝫ pars sit similis tñ cōtin
git ptē aliā in alia parte subiecti existēte esse dissimilē. ¶ Ex
quo pꝫ ꝙ nō sufficit ad aliquā dici malā ꝯplonē equalē ꝙ
sit similis cause in aliqua parte subiecti: imo reqriť ꝙ sit in
qualꝫ parte subi sui non notabiliter dissimilis cause: a qua
pēdet mō dicto: pꝫ scđo ꝯclo responsiua ad quesituꝫ. nulla
mala ꝯplo diuersa est i qualꝫ parte eius in quo est nō dissi

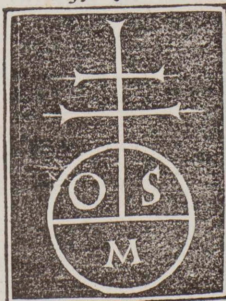
millis cãe a qua imediate pẽdet. ⁊ hoc voluit Gal. loco allegato. nec rõnes sue aliud ꝓbãt. ⁊ textus Gal. in cap. allega. libri de malitia ꝯplõnis diuerse hoc mõ intelligiť: ꝙ manifestũ ẽ ꝙ spẽs malitie ꝯplõnis diuerse nõ dñt a spẽb⁹ malitie ꝯplõnis eq̃lis: nisi ꝙ ipẽ nõ sunt in qualꝫ pte ei⁹ cuius alterať ꝯplõ nõ notabiliter dissimilis cãe a qua imediate subm alterať in eo talis ꝯplõ ꝯseruať: ⁊ si q̃rať de caĺitate fcã a lumine adhuc tñ depẽdẽte vtꝝ sit diuersa aut nõ. puto ꝙ vbi in spiritib⁹ aut hũorib⁹ mẽbri vel aere vel in aliquo corꝑe imediato oꝫ caĺitatẽ depẽdere: ꝫ solũ a lumine esset depẽdẽtia ꝙ nõ sentireť: ⁊ nõ oꝫ: nunc aũt sꝑ est ita ꝙ vbi sunt ꝑtes multo intẽsioris gradus faciliter susceptie a lumie q̃ꝫ vni. ⁊ iõ cõiter semꝑ sensus fit in tali alteratõe. ¶ Et si q̃rať scdo an. febris effimera sit fcã ꝑꝑ Ga. 8. terrapẽ. dñtem ꝙ cõe ẽ ethicis ⁊ effimeris adhuc nõ fieri. dr̃ secure ꝙ ꝓprie loquẽdo effimera est fiẽs. ⁊ hoc vult Ga. cap. 6. de malitia ꝯplõnis diuerse: ꝫ ipsa dr̃ fcã quo ad cure similitudinẽ: q̃ꝛ pure alterantia sufficiũt in vtrãq̃ꝫ lꝫ in effimera spũs ⁊ vapores oportet aut resolui: qd̃ fit a ṽtute sine ope medici i pura ⁊ ṽa effimera: aut alterari: qd̃ fit ab eisdẽ cãis a qb⁹ alterãť mẽbra. ⁊ iõ nõ poniť hic ꝑ intentõe alia: ꝫ nõ sic ẽ in putridis: ⁊ q̃ꝛ argumẽta añ oppositũ ꝯcludũt ṽitatẽ: auctoritates ãt ⁊ Ga. ⁊ Aui. nihil volũt ꝑter ꝯclõnẽ hãc vltimã. iõ ista de hac q̃õne sufficiãt. ¶ Scripta Florẽtie ⁊ ꝯpleta ꝑ me Ugonẽ Senẽsez. Anno dñi ab icarnatõe. 1421. die. 2. Ianuarij amẽ.

¶ Incipit tabula q̃õnũ edita ab clarissimo medicine monarca Iacobo de forliuio suꝑ pmã ⁊ secũdã fen ꝑmi cañ. aui.

¶ Explicit tabula q̃õnũ Iacobi d' Forliuio suꝑ ꝑma ⁊ scda Fen ꝑmi cañ. abyn hali abyn ceni.

¶ Registrum.

A	testiculi non	O	BB
¶ Expositio	corporis	penetratio	in questione
Preclarissimi	est vt talis	⁊ spissitudine	virtutum
ad dicendum	H	¶ Tertio	sed minus
due suffecerit	plementum	eis mediãtib⁹	rositates
B	⁊ sibi iuxta	P	CC
⁊ subtilia	deinde	resistit	cõsiderant
bute sunt	plexionẽ. ⁊	sum: quia	uersionẽ eius
quãlibet	I	diuersitate	communiter
¶ Ad quartũ	augmẽtatiue	Q	eo ꝙ plus
C	sine operatõe	vrina plerũq̃ꝫ	DD
In his eni	¶ Et ꝓparãs	¶ Hic ponit	¶ Quantũ
nerueis ⁊	reddit mẽbꝝ	num est ex	exñte talis
Auicẽna: q̃ꝛ	K	AA	principium
¶ Probat	quarto de	¶ Q̃õnes	EE
D	do nomen:	existens in	illoꝝ modoꝝ
pontici. igiť	modos tãgit	¶ Ad primũ	pro omni nõ
apparens	cause ꝑter	cedenti mõ	futura fieri
cti circa	L	FINIS	
primo ad	tate. s. nõ		
E	naturalem		
sbi secunda	cano. Aui.		
in ordine	sicut enim		
¶ Deinde	M		
santibus nr̃m	fuerit sic̃		
F	operatur		
separanť ⁊	⁊ ꝯstrictõis		
tusus: vt	dic̃. impoĺe		
¶ Item non	N		
nus medicoꝝ	pl'sus festin⁹		
G	quoniam		
secundam:	¶ Nota ad		
cuius vnũ	¶ Si vero		

YALE MEDICAL LIBRARY
HISTORICAL LIBRARY

nō Jt. Marino nicole Jo. — xx. ß
nō Almerlutio progetti — xx. ß
Brunecto the. [illegible] — xv. ß
nō Lippo Jac. cabiarom — xx. ß
nō Jac. Franc. marchi — xx. ß
Matheo Jac. cabiarom — v. ß
nō Stephano Jo. mani
nō Angelutio Jac. cabiarom
nō Pasquale domini [illegible]
Paulo genero lambertucti
nō Matheo [illegible] barneri
Cecho pucty cabiarom
Puctio gentilis [illegible]
Confortulo [illegible]
Petrutio Jac. caltom
Cecho luce Jac.
Accurribona Jo. guidi
Nicola Jo. [illegible]
nō Jacobo [illegible] luce
Michaeli genero [illegible]
Nicolutio domini
Bulgarutio Jac. [illegible]

xx. ß
[illegible]
v. ß

Sci donati.

Jt. hinc recep. ab [illegible] de custodia [illegible]
Imprimis ab amoroso pucty [illegible] — v. ß
Amancto domini pagani — xxv. ß
Bartholomeo domini — v. ß
Domino amorosi [illegible] — v. ß
Johe [illegible] — v. ß
Domino donati [illegible] — x. ß
Francisco Jac. petri — x. ß
[illegible] — v. ß

Sci marci.

nō Marino [illegible] — xxv. ß
nō Gentile [illegible] Jac. — xxv. ß
Domino guidi [illegible] — v. ß
nō Nutio bonavite — xxv. ß
nō Guido moni — xxv. ß
nō Petro anselmi — xxv. ß
Johe palmeri — v. ß
Stephano spinucti — v. ß
Anselmo [illegible] valentini — xv. ß
nō Castramutio andreucti — xx. ß
Vanne [illegible] corradi — v. ß
Thomasso [illegible] — v. ß
Marco amadore — v. ß

Sci petri.

Bartholomeo domini petri — xxv. ß
nō Matheo petri [illegible] — xxv. ß
Cecho mathey [illegible] — x. ß
Paulo Jo. andree — x. ß
Amoroso Jo. mathey — xxv. ß

nō Vanne domini guidi — xxv. ß
nō Johe guidi andree — xxv. ß
Silvestro marini [illegible] — v. ß
Michaele domini franc. — x. ß
Johe [illegible] — v. ß
Paulo Jo. [illegible] — v. ß
nō Amancto nicole [illegible] — xxv. ß
nō Amancto petri Jo. — xxv. ß
nō Marino nicole Jo. — xxv. ß
Cecho domini franc. [illegible] — xxv. ß
nō Paulo mathey Jo. — xxv. ß
nō Cecho Jo. [illegible] — xxv. ß
Matheo Jo. mathey — v. ß
Guido Jac. mathey — v. ß
Domino angeli [illegible] — v. ß
Johe domini [illegible] — v. ß

Sci [illegible].

[illegible] corradi — v. ß
Paulo Jo. thomassi — v. ß
nō Angelutio progetti — v. ß
Guido [illegible] — x. ß
Vanne pet. [illegible] — xx. ß
nō Stephano Jo. marchi — xx. ß
nō Amoroso Jo. manenti — xx. ß
nō Nicola franc. Jac. — xx. ß
Nicola corradi the. — xx. ß
Paulo guerre lambertucti — xx. ß
Johe guidi [illegible] — v. ß
Johe [illegible] — v. ß
[illegible] the. — v. ß
Thomasso petrucci [illegible] — v. ß
Johe [illegible] — v. ß
Masso [illegible] the. — v. ß
Nicola Jac. [illegible] — xx. ß
Puctio [illegible] — v. ß
[illegible] — xx. ß
Domino Jo. [illegible] — xx. ß
Nicola corradi franc. — xx. ß
Nicola [illegible] Jac. — xx. ß
Johe Jac. caltom — xx. ß
nō Jacobo cecchi luce — xx. ß
Cecho luce Jac. — xx. ß
Accurribona Jo. guidi — xx. ß

[illegible] xxv. [illegible]

It(em) habuit et recep(it) dictus Mattheus (con)d(ucto)r ab i(n)f(rascript)is cultoribus dative xxviii s(oldi) p(ro) fluminis et p(ro)p(ter) dictam p(ar)tem p(ro) man(sis) s(an)c(t)i Branche. in ... quos idem Branchea solvit p(ro) talea sub ... Bonone dno ... martii ...

Donati. — Imprimis a Iohanne Thomassucii cultore p(ro) ... s(an)c(t)i Donati de costa xxviii s(oldi) p(ro) primo flumine et ... p(ro) mansis s(an)c(t)i Branche quinquaginta septem flor(enos) aur(i) — lvii flor(enos) aur(i)
It(em) habuit et recep(it) dictus cond(uctor) a Iohanne p(redi)cto quos idem Iohannes solvit d(omi)no potestati ... — duodecim flor(enos) aur(i)
It(em) habuit et recep(it) a dicto Iohanne Valla ... p(ro) salario ... solvit ... mei syndici — duos flor(enos)

.m. — It(em) a Petruccio Iohannis Petri cultore ... de costa ... p(ro) mansis s(an)c(t)i Branche quinquaginta novem flor(enos) aur(i) — lviiii flor(enos) aur(i)
It(em) habuit idem cond(uctor) a dicto Petruccio quos idem Petruccius solvit Ricchardo potestati tredecim flor(enos) aur(i) — xiii flor(enos) aur(i)
It(em) habuit a dicto Petruccio Iohannis p(ro) salario ... solvit mei ... syndici — duos flor(enos)

petri et s(an)c(t)i Vitalis — It(em) a Simonetto ... cultore ... s(an)c(t)i Petri et s(an)c(t)i Vitalis de costa ... s(an)c(t)i Petri et Vitalis octuaginta duos flor(enos) aur(i) — lxxxii flor(enos)
[p(ro) mansis s(an)c(t)i Branche]
It(em) a Simonetto p(redi)cto habuit idem cond(uctor) quos pred(ictus) Simonettus p(redi)cto Ricchardo potestati — quindecim flor(enos)
It(em) a Simonetto p(redi)cto habuit p(ro) p(ar)te solvit ... mei syndici — quatuor flor(enos) aur(i)

s(an)c(t)i Anastasii — It(em) habuit a Domenico ... cultore ... s(an)c(t)i Anastasii de costa p(ro) mansis s(an)c(t)i Branche sexaginta flor(enos) aur(i) — lx flor(enos)
It(em) habuit ... idem cond(uctor) quos solvit Dominicus p(redi)cto potestati duodecim flor(enos) aur(i) — xii flor(enos) aur(i)
It(em) a dicto Domenico habuit p(ro) p(ar)te solvit ... mei syndici — duos flor(enos) aur(i)

Item assignavit de voluntate ... Iohannem franciscum ... pro una [illegible] ... [illegible] ... xvi. s.

Item [illegible] pro una libra [illegible] ... in [illegible] ... pro [illegible] ... [illegible]

Item pro uno [illegible] ... iii. s. iiii. d.

Item [illegible] ... xii. d.

... [illegible] ... librorum [illegible] ...

Item [illegible] ... tres lb. ... x. s.

Item [illegible] ... librorum [illegible] ... octo. s.

[illegible] ... xxiiii. s.

Item [illegible] alberti ... [illegible] ... reparatura [illegible]

Item assignavit de voluntate ... [illegible] ... septem lb. ... x. s.

[illegible] ... duos flor. ... [illegible]

Item assignavit de voluntate ... [illegible] ... xx. s.

Item [illegible] ... xxxii. s.

Item [illegible] ... x. s.

... xxx. s.

Item assignavit de voluntate ... [illegible] ... [illegible]

Item [illegible] ... pro uno [illegible] ... vii. s.

Item [illegible] ... xvi. s.

Item [illegible] ... pro uno [illegible] ... [illegible]. s.

Item assignavit de voluntate ... [illegible] ... x. s.

Item [illegible] ... xxx. s.

Item [illegible] ... xxxiiii. s.

Item [illegible] ... xliiii. d.

Item [illegible] ... pro una libra et media [illegible] ... vi. s. et viii. d.

Item [illegible] ... pro uno [illegible] ... iii. s.

Item [illegible] ... xlviii. s.

Item [illegible] ... viii. s.

Item [illegible] ... pro una libra et media [illegible] ... [illegible]

Item pro una libra [illegible] ... [illegible] ... [illegible]. s.

[illegible] ... xxx. lb. xiiii. s. ...